
37
11 G
10

TOMVS
DECIMVS OPERVM DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS EPIscopi,

continens reliqua tractata apud populum, quorum summam indicabit haec pagina versa.

Dispat' Oraniano

Ancisa

B A

Urbinaten Georgius

PARISIIS,

Apud Carolam Guillard viduam Claudij Cheuallonij, & Gulielmum Desboys, sub Sole aureo, in via diui Iacobi.

1555.

AD LECTOREM.

QVAE sine controuersia sunt Augustini, primo posuimus loco. Impudentissimum figmentum sermonum ad fratres in eremo agentes, in suum angulum reiecimus, de quo suo loco nonnihil dicemus. Insunt & cæteris multa parum referentia phrasim & eruditionem Augustini, quorum aliquot notauimus.

CATALOGVS SERMONVM.

FINIS.

A DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi, Liber De verbis domini saluatoris.

DE VERBIS DOMINI IN EVANGELIO SECVNDVM MATTHAEVM.

Math. 4. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum: Tractatus ac sermo primus.*

Math. 16. *† alias, norunt.* *Luca. 12.*

EVANGELIVM AVDIVImus, & in eo dominum eos arguentē qui faciem cœli volunt † probare, & tempus fidei regni cœlorum appropinquantis nesciunt inuenire. Iudæis autē hoc dicebat, sed etiam ad nos sermo B peruenit. Dominus autem ipse Iesus Christus Euangelij sui prædicationem ita cœpit, *Math. 4.* *Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum.* ‡ Et Ioannes Euangelista Apostolus eius, ‡ similiter & Ioannes Baptista præcursor ipsius ita cœpit, *Math. 3.* Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum. Et modo corripit eos dominus qui nolunt agere pœnitentiam, appropinquante regno cœlorum. Regnum cœlorum, sicut ipse ait, non veniet cum obseruatione: *Luca. 17.* & iterum ipse ait, Regnum cœlorum, intra vos est. Prudenter ergo accipiat vnusquisque monita præceptoris, vt non perdat tempus misericordiæ saluatoris, quæ modo impenditur quandiu generi humano parcitur. Ad hoc enim parcitur homini vt conuertatur, & non sit qui damnetur. Viderit deus quando veniet finis seculi: Est tamen modo tempus fidei: Finis seculi vtrum hîc aliquem nostrum inueniat nescio, & fortasse non inueniet. Tempus enim cuique nostrum proximum est, quia mortales sumus. Inter casus ambulamus. Si vitrei essemus, minus casus timeremus. Quid fragilius vase vitreo, & tamen seruatur & durat C per secula? Et si enim casus vitreo vasi timentur, senectus ei & febris non timetur. Nos ergo fragiliores & infirmiores sumus, quia & casus omnes qui non cessant in rebus humanis, fragilitate vtique nostra quotidie formidamus: & si ipsi casus non accedant, tempus ambulat, vitat homo ictum, nunquid vitat exitum? Vitat quæ extrinsecus eueniunt, nunquid quod intus nascitur, pellitur? Denique nunc lumbricos gignunt interiora, nunc morbus quilibet subito occupat: Postremo quantumuis homini parcatur, nouissime senectus cum venerit, non est quo differatur. Proinde audiamus dominum in nobisipsis, agamus quod præcepit. Videamus quis est ille aduersarius, de quo nos terruit, *Luca. 12.* dicens, Si vadis cum aduersario tuo ad principem, da operam in via liberari ab illo, ne forte tradat te principi, & princeps ministro, & mitteris in carcerem, vnde non exies donec soluas nouissimum quadrantem. *Aduersarius noster diabolus.* Quis est iste aduersarius nisi diabolus? Iam † liberati sumus ab illo. *† al. aduersari? si diabo͞lus iā, &c.* Quale precium pro nobis datum est, vt ab illo redimeremur? De quo dicit Apostolus de ipsa redemptione nostra, Qui eruit nos de *Coloss. 1.* potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij claritatis suæ, D Redempti sumus, diabolo renunciauimus: Quo modo dabimus operam liberari est illo, ne nos iterum captiuos faciat peccatores? Sed non est ipse aduersarius, de quo nos dominus commonet. Alio enim loco, alius Euangelista sic illud posuit; vt si vtraque verba iungamus, & vtraque verba sibi Euangeliorum duorum comparemus, aduersarium istum cito intelligamus. Ecce enim hic quid dixit? Cum vadis ad principem cum aduersario tuo, da operam in via liberari ab eo. Alius autem Euangelista hoc ipsum sic posuit, Esto consentiens aduersario tuo cito cum es cum *Matth. 5.* illo in via. Cætera similia sunt: ne forte aduersarius tradat te iudici, iudex ministro, minister in carcerem. Ambo Euangelistæ similiter hoc explicauerunt: vnus dixit, Da operam in via liberari ab illo: alter dixit, Consenti illi. Non enim poteris liberari ab illo, nisi ei consenseris. Vis liberari ab illo? consenti illi. Nunquid diabolus est cui debet consentire Christianus? Quæramus ergo istum aduersarium cui debemus consentire, ne tradat nos iudici, & iudex ministro. Quæramus illum, & consentiamus illi. Si peccas, aduer- E sarius tuus sermo dei est: *Aduersarius noster sermo dei est cum peccamus.* verbi causa, Forsitan delectat te inebriari, dicit tibi, Noli. Delectat te spectare & nugari, ille dicit tibi, Noli. Delectat te adulterari, dicit tibi sermo dei, Noli. In quibuscunque peccatis volueris facere voluntatem tuam, dicit tibi, Noli. Aduersarius est voluntatis tuæ, O quàm bonus aduersarius, quàm vtilis aduersarius, non quærit nostram voluntatem sed vtilitatem. Aduersarius est nobis, quandiu sumus & ipsi nobis. Quandiu tu tibi inimicus es, inimicum habes sermonem dei. Esto tibi amicus & concordas cum illo. Non homicidium feceris, audi & concordasti. Non furtum facias, audi & concordasti. Non falsum testimonium dicas, audi & concordasti. *Matth. 19.* Non concupisces vxorem proximi tui, audi & concordasti. Non concupisces res proximi tui, audi & concordasti. In his omnibus cum tuo isto aduersario concordasti, dic mihi quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti, sed & teipsum qui perieras inuenisti. Via, vita ista est. Si concordauerimus cum illo, si consenserimus illi, finita est via, non timebimus iudicem, ministrum, carcerem. Quando finitur via, non omnibus vna hora finitur. Vnusquisque habet horam, quando finiat viam. Via, vita ista dicta est: finisti istam vitam, finisti viam. F Ambulamus, & ipsum viuere accedere est. Nisi forte putatis, quia tempus accedit & nos stamus. Non potest fieri. Quo modo accedit tempus, accedimus & nos. Et non anni nobis accedunt, sed magis decedunt. Valde errant homines, quando dicunt, Puer iste adhuc minus sapit, accedunt illi anni, & prudens erit. Attende quid dixisti. Accedunt dixisti, Ego ostendo quia decedunt, cum tu dicis, accedunt: & audi quod facile probo, Putemus nos scisse annos ipsius ex quo natus est: verbi gratia, vt bene illi optemus, octoginta annos victurus est, peruenturus est ad senectutem. Scribe octoginta annos. Vixit vnum annum. Quot habes in summa? Quot tenes? Octoginta. Deduc vnum. Vixit decem, septuaginta restiterunt. Vixit viginti, sexaginta restiterunt, Certe accedebant. Quid est hoc? Veniunt vt abeant. Anni nostri veniunt, inquam, vt eant. Non enim veniunt vt stent nobiscum, sed cum transeunt per nos, terunt nos & minus minúsque valere nos faciunt. Talis est via in qua venimus. Quid facturi sumus cum aduersario illo, id est, cum sermone dei? Concorda

G cum illo: Nescitis enim quando via finiatur. Cum via finita fuerit, iudex restat & minister & carcer, vt si seruaueris aduersario tuo bonam voluntatem, & cum eo consenseris, pro iudice inuenias patrem, pro ministro sæuo angelum tollentem in sinu Abrahæ, pro carcere paradisum, quàm cito in via cuncta mutasti, quia tuo aduersario consensisti.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est: & cõtra, Attendite ne iusticiam vestram faciatis corã hominibus vt videamini ab eis.

Sermo secundus.

OLET multos mouere fratres charissimi, quòd dominus noster Iesus Christus in sermone euangelico, cum prius dixisset, *Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est:* *Matth.5.* postea dixit, *Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis.* *Matth.6.* Turbatur enim mens pa-
H rum intelligentis, & præcepto vtrique obaudire cupientis, & per diuersa & aduersa distenditur. *Ibidem.* Tam nemo enim potest quamuis vni domino obtemperare repugnantia iubenti, quàm nemo potest etiam duobus dominis seruire: quod eodem sermone saluator ipse testatus est. Quid ergo faciet animus nutans, cum se obtemperare non posse existimat, & non obtemperare formidat? Si enim bona opera sua in luce posuerit hominibus intuenda, vt faciat quod præceptum est, Sic luceat lumen vestrum coram hominibus vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est, reum se teneri arbitrabitur, quia contra præceptum fecit, vbi dicitur, Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Rursumque si hoc timens & cauens, ea quæ bene facit absconderit, non se putabit seruire imperanti & dicenti, Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant bona opera vestra. Qui autem recte intelligit, vtrunque implet & seruiet vniuersissimo domino, qui seruum pigrum non damoaret, si ea quæ fieri nullo modo poterant imperaret. Audite enim Paulum seruum Christi Iesu vocatum Apostolum, segregatum in Euan- *Roma.1.*
I gelium dei, vtrunque & facientem & dicentem, Videte quemadmodum luceat lumen eius coram hominibus, vt videant bona opera eius. Commendamus, inquit, nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum in conspectu dei: *2.Cor.4.* & iterum, Prouidemus enim bona, non solum coram deo, sed etiam coram hominibus: *2.Cor.8.* *1.Cor.10.* & iterum, Placete omnibus per omnia, sicut & ego omnibus per omnia placeo. Videte rursus quàm attendat ne faciat iusticiam suam coram hominibus vt videatur ab eis: Opus autem suum probet, inquit, vnusquisque, & tunc in semetipso habebit gloriam & non in altero: *Gala.6.* & iterum, Nam gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ: *2.Cor.1.* & illud quo nihil manifestius, Si adhuc, inquit, hominibus placerem, Christi seruus non essem. *Gala.1.* Sed ne quisquam eorum qui de præceptis quasi repugnanntibus ipsius domini moueatur, multo magis Apostolo eius ingerat quæstionem & dicat, Quo modo tu dicis, Placete omnibus per omnia sicut & ego omnibus per omnia placeo: & tu idem dicis, Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem? adsit ipse dominus, qui etiam in suo ser-

uo & Apostolo loquebatur, & aperiat nobis volunta- K
tem suam, & tribuat obediendi facultatem. Ipsa quippe verba euangelica secum portant expositiones suas, nec intercludunt ora esurientium, quia pascunt concordia † pulsantium. *† al. corda.* Intentio quippe cordis humani quò dirigatur, & quò spectet intuendum est. Si enim qui vult videri ab hominibus bona opera sua, gloriam & vtilitatem suam ponit ante homines, & hanc in conspectu hominum quærit, nihil eorum quæ de hac re dominus præcepit implebit, quia & attendit facere iusticiam suam coram hominibus vt videretur ab eis, & non sic eluxit lumen eius coram hominibus, vt ad hoc viderent bona opera eius, vt glorificarent patrem qui in cœlis est. Se quippe voluit glorificare, non deum, & suam quæsiuit vtilitatem, non dilexit domini voluntatem, de quibus dicit Apostolus, Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. *Philip.2.* Itaque non illic sententia terminata est, vbi ait, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant bona opera vestra: *Matth.5.* sed continuo subiunxit cur faciendum sit, Vt glorificent patrem, inquit, vestrum qui in cœlis est: vt homo cum bene faciens videtur ab hominibus intentionem boni facti habeat in conscientia sua, intentio- L
nem vero innotescendi non habeat nisi in laudibus dei, propter eorum quibus innotescit vtilitatem: quibus hoc prodest vt deus placeat qui hoc præstitit homini, atque ita non desperent etiam sibi si voluerint hoc posse præstari: itaque aliam sententiam, vbi ait, Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus: *Matth.6.* non alibi terminauit, quàm vbi dixit, Vt videamini ab eis: nec addidit, Et glorificent patrem vestrum qui in cœlis est, sed potius addidit, Alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cœlis est. Hinc enim ostendit eos qui tales sunt, quales suos fideles esse non vult, in eoipso mercedem quærere quod videntur ab hominibus, ibi constituere bonum suum, ibi oblectare vanitatem cordis sui, ibi exinaniri & inflari, ibi tumescere & contabescere. Cur enim non suffecit, vt diceret, Attendite ne faciatis iusticiam vestram coram hominibus: sed addidit, Vt videamini ab eis: nisi quia sunt quidam qui sic faciunt iusticiam suam coram hominibus, non vt videantur ab eis, sed vt ipsa opera videantur, & glorificetur pater qui in cœlis est, qui eam iustificatis impiis donare dignatus est? Qui ta- M
les sunt, nec suam iusticiam deputant, sed eius ex cuius fide viuunt: *Iustitia coram hominibus quomodo facienda est.* vnde & Apostolus dicit, Vt Christum lucrifaciam & inueniar in illo non habẽs meam iusticiam quæ ex lege est, sed eam quæ per fidem Christi quæ est ex deo iusticiam ex fide: *Philip.3.* & in alio loco, Vt nos simus iusticia dei in illo: *2.Cor.5.* vnde & Iudæos ita reprehendit, Ignorantes, inquit, dei iusticiam & suam volentes statuere, iusticiæ dei non sunt subiecti. *Roma.10.* Quisquis ergo ita vult videri ab hominibus opera sua, vt ille glorificetur à quo ea quæ in illo videntur accepit, & sic ad imitandum bonum idem ipsi qui vident pietate fidei prouocentur, vere lumen eius lucet coram hominibus: quia lux de illo lumine charitatis radiatur, non superbiæ fumus euomitur: & in eo ipso cauet ne iusticiam suam faciat coram hominibus vt videatur ab eis, quia nec suam deputat illam iusticiam, nec ideo facit vt ipse videatur, sed vt intelligatur quia laudatur in homine iustificato, vt faciat & in laudante quod laudatur in altero, id est, vt laudantem faciat esse laudabilem. Attendite & Apostolum cum dixisset, Placete omnibus per omnia sicut & ego omnibus per omnia placeo, quo modo non *1.Cor.10.*

ibi

A ibi remansit quasi ibi constituerit finem intentionis suæ
vt placeret hominibus: alioquin falsum dixisset, Si ad-
Gala.1. huc hominibus placerem Christi seruus non essem: sed
statim subiunxit quare hominibus placeret, Non quæ-
rens, inquit, quod mihi vtile est, sed quod multis vt
salui fiant. Ita & non placebat hominibus propter su-
am vtilitatem, ne Christi seruus non esset, & place-
bat hominibus propter illorum salutem, vt Christi es-
set dispensator idoneus: quia & illi coram deo consci-
entia sufficiebat, & de illo coram hominibus quod imi-
tarentur elucebat.

Matth.7. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem,*
Qui fecerit & docuerit sic, maximus vo-
cabitur in regno cælorum.

Sermo tertius

VM nobis pro officio competat dicere, vo-
bis autem conueniat pro deuotione audire,
quid tam necessarium támque pertinens po-
terit vtrisque contingere, quàm vt quod reli-
giose dicitur & deuote auditur, obsequiis competenti-
bus teneatur? Nam si religiosa non tacere lucrum est, ta-
cere dispendium, quanto itaque potiora lucra potuerint
B prouenire, cum operationis effectu monstratur quic-
quid magisteriis cœlestibus & discitur & tenetur? Par
etenim causa & docentem & audientem constringit,
vt vtriusq; professio sanctorum testificatione signetur.
Et quanuis dissimile sit doctoris discentisque officium,
tamen vtriusque debet sanctarum legum obsequium: vt
iungantur factis qui separantur officiis, copulentur o-
pere qui diuersi sunt nomine, & quos vocabula abinui-
cem separant, eos obseruantia præceptorum fideliter ac
deuote coniungat. Quare sic fit vt vtriusque diuersus sit
actus, sed obseruantiæ par sit necessarius in vtrisque ef-
fectus, vt factorum in ambobus conspiret assensus, qui-
bus diuersus est in vocabulis sonus. In doctore enim
molesta est causa, [dicere,] nec facere, præcipere, nec ob-
seruare: in discente vero audire velle quod nolit imple-
re, aures auditui accommodare, & ab opere volũtatem
Matth.5. auertere. Cæterum qui facit quod docet, & qui quicquid
imperat complet, maximus in cœlestibus sententia do-
1.Retra.18. mini declaratur. At vero qui quod dicit negligit, & qui
quod audit contemnit, salutis reus existit, qui obseruan-
da contempsit, & pericula non vitauit. Amat enim mor
tem, qui vitæ præcepta non seruat, & horret vitam qui
C peccata morti debita desperata morte frequentat. Vt e-
enim per obseruantiam legis vita acquiritur, ita per con
temptum mors contumacibus inuenitur: dicente do-
Matth.19. mino, Si vis vitam inuenire, † serua mandatum. Ita e-
† al. vis in nim perfectus doctor liber est à discente quem docuit,
vitã venire. & discipulus contemptor inexcusatus erit, qui facien-
da didicit & contempsit. Nam & doctor econtrario
grauius affligitur, & obsequentis discipuli exemplo ple-
ctitur, qui facienda aliis tradidit, quæ ipse non fecit: vt
nec à discipulis quos docuit potuisset ediscere, vt qui-
bus doctrinæ tradidit magisterium, ab hisdem facto-
rum imitaretur exemplum. Neque enim perfectio in le-
Roma.2. gum est noticia constituta, cum sit scriptum, Non enim
auditores legis iusti sunt apud deum, sed factores legis
iustificabuntur. Neque enim, inquam, is religiosus &
sanctus est, qui nouit legem cessantibus factis, cum ex-
pediat facere magis quàm docere, quia molestum est
Ioan.15. docere & non facere. Vos amici mei estis, inquit, si fe-
ceritis ea quæ mando vobis. O magna bonitas dei: Cui
cum pro conditione reddere debeamus obsequia, vt-
pote serui domino, famuli deo, subiecti potenti, manci-

pia redemptori, amiciciarum nobis præmia repromit- D
tit, vt à nobis obsequia debitæ seruitutis extorqueat: vt
quos nolle seruire conspicit sponte, suorum beneficio-
rum possit promissionibus inuitare, & quorum volun-
tates à se compescit alienas, eorum mentes præmiorum
liberalitatibus cõstituat suas. Nam vnde frequenter aut
inuitat præmio aut terret supplicio, nisi vt benignitatis
consilio à se formato homini consulat, redempto pro-
uideat, vt qui non terretur supplicio, inuitetur præmio:
& quem metus à factis reuocare non possit, promissio-
num benignitas prosit? Cupit enim etiam nolentibus
subuenire, desiderat misereri peccanti, qui si peccauerit,
dignos fructus exhibeat pœnitentiæ. Inuitus enim in
reos vindicat, si rei indulgentiam miserantis non con-
temnant. Amat enim corrigi peccatores, qui in vitam
non in mortem à principio constituit homines. Ipse e-
nim sibi infert interitum, qui medentis domini con-
temnit consilium, Reuertimini, inquit, ad me, & reuer- *Malac.3.*
tar ad vos: & iterum, Nolo mortem morientis, tantum *Ezech.18.*
reuertatur & viuat. Non vult dominus in quemquam
dominari mortem, non vult in pœnam deduci homi-
nem, quem in vita constituit. Cæterum homo ipse se di E
gnum efficit morte, qui non paruerit legi. Odit vitam,
qui diuinam contempserit disciplinam. Nam cum do-
minus vellet homini demonstrare, quæ obseruanti vi-
tam contemnenti afferunt mortem, inuitauit præmio,
terruit supplicio. Ita enim de contemptu vita nõ poterit
prouenire, vt de obseruantia mors euenire non poterit,
vt iam homo quod voluerit mereatur, & eo quod me-
ruerit iudicetur, & hoc totum in potestate hominis con
sistit, qui sibi ex qualitate vitæ meritum quod haberet
inuenit. Quare his sollicite perpensis, id est, vnde salus
& vnde periculum enascatur, salutis commodum di-
ligenti obseruantia teneamus, & periculorum incom-
moda de legis contemptu & prouidi caueamus, & con
temnentes prospera & repellentes aduersa in conspectu
domini inueniamur ab ipso cum omnibus sanctis in
æterna secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem,
Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit ge-
hennæ ignis & cætera.

Sermo quartus.

Ancti Euangelij capitulum quod modo cum F
legeretur audiuimus, valde nos terruit si fi-
dem habemus: Eos autem non terruit qui fi-
dem non habent. Et quia non terret eos, vo-
lunt esse peruerse securi nescientes distribuere & distin-
guere tempora timoris & securitatis. Timeat ergo qui
ducit modo vitam cum fine quo possit in illa vita habe-
re securitatem sine fine. Si ergo timuimus, quis enim
non timeat loquentem veritatem & dicentem, *Qui* *Matt.5.*
enim dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis? Lin- *Iacobi.3.*
guam autem nullus hominum domare potest. Et ho-
mo domat feram, nõ domat linguam. Domat leonem,
& non refrænat sermonem. Domat ipse, & non domat
seipsum. Domat quod timebat, & vt se domet non ti-
met quod timere debebat. Sed quid infit sententia ve-
ra? & ista processit de oraculo veritatis, Linguam autem
nullus hominum domare potest. Quid ergo faciemus *Iacobi.3.*
fratres mei? Video me quidem ad multitudinem loqui,
sed quia vnum sumus omnes in Christo, tanquam in
secreto cõsilium capiamus. Nullus nos audit extraneus,
vnum sumus, quia in vnum sumus. Quid faciemus? Qui
dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis: Lin-
guam autem nullus hominum domare potest. Ibunt er-

G go omnes in gehennam ignis? Absit. Domine refugium
Psal.59. tu factus es nobis, à generatione in generationem. Ira tua iusta est, neminem in gehennam mittis iniuste. Quò
Psal.138. ibo à spiritu tuo, & à te quo fugiam nisi ad te? Ergo intelligamus charissimi, quia si linguam nullus hominũ domare potest, ad deum confugiendum est, qui domet linguam nostram. Si enim tu eam domare volueris, nõ potes, quia homo es: linguam nullus hominum domare potest. Attendite similitudinem ab ipsis bestiis quas domamus. Equus non se domat: Camelus non se domat: Elephantus non se domat: Aspis non se domat: Leo nõ se domat: sic & homo non se domat. Sed vt dometur equus, bos, camelus, elephantus, leo, aspis, quæritur homo: Ergo deus quæratur vt dometur homo. Ergo, Do-
Psal.89. mine refugium tu factus es nobis. Conferimus nos ad te, & bene nobis erit de te. Malum est enim nobis, de nobis, quia dimisimus te, dimisisti nos nobis. Inueniamur ergo in te, quia perieramus in nobis. Domine refugium factus es nobis. Quid ergo fratres mei? Dubitare debemus quia mansuetos nos faciet dominus, si nos domandos ei præbeamus? Domuisti leonem quem non fecisti, non domat te qui fecit te? Vnde enim bestias tam
H immanes domare potuisti? Nunquid eis æquaris viribus corporis? Qua ergo virtute ingentes bestias domare potuisti? Ipsa iumenta quæ dicuntur bestiæ sunt. Non enim indomita tolerantur, sed quia non eas nouit consuetudo nisi in manibus hominum & sub frænis hominum & sub potestate hominum, putas eas mansuetas nasci potuisse? Certe feras immanes attende. Fremit leo, quis non timeat? Et tamen vnde te intelligis fortiorem? Non corporis virtute, sed mentis ratione interiore. Fortior es leone, vnde factus es ad imaginem dei. Imago dei domat feram, & non domat deus imaginem suam? In illo spes est, ei nos subdamur, & misericordiam precemur. In illo spem nostram ponamus, & donec domemur & perdomemur, id est, perficiamur, domitorem feramus. Plerunque enim profert domitor noster etiam flagella. Si enim tu ad domanda iumenta tua profers virgam, profers flagellum, deus non profert ad domanda iumẽta sua quod sumus nos, qui de iumentis suis faciet filios suos? Domas equum tuum, quid daturus es equo tuo cum te cœperit portare, mansuetus ferre disciplinam tuam, obedire imperio tuo, esse iumẽtum, hoc est adiumentum infirmitatis tuæ? Quid ei retribuis quẽ
I nec saltem sepelis cum mortuus fuerit, sed discerpendum volatilibus proiicis? Domito tibi deus hæreditatẽ seruat, quod est ipse deus: & ad tempus mortuum resuscitat te, carnem tuam vsque ad numerum capillorum reddet tibi: & cõstituet te cum angelis in æternum, vbi iam non indigeas domari, sed tantummodo à pijssimo
1.Cor.15. possideri. Erit enim tunc deus omnia in omnibus, nec erit vlla infœlicitas quæ nos exerceat, sed fœlicitas sola quæ pascat. Ipse autem pastor noster, deus noster est. Ipse opilio noster, deus noster. Honor noster, deus noster. Diuitiæ nostræ, deus noster. Quæcunque hic varia quæris, ipse tibi vnus omnia erit. Ad hanc spem homo domatur, & domitor intolerabilis habetur? Ad hanc spem homo domatur, & contra istum vtilem domitorem, si forte flagellum proferat murmuratur? Audistis exhor-
Hebræ.12. tantem Apostolum, Si separetis vos à disciplina, ergo nothi & non estis filij. Nothi sunt adulteri. Quis enim est filius, cui non det disciplinam pater eius? Et carnis quidem nostræ, inquit, patres habebamus correptores,
†aliâs, re- & ferebamus, † non multo magis subijciemur patri spi-
rebamur. rituum & viuemus? Quid enim tibi potuit pręstare pater tuus, quia corripuit te, quia verberauit te, quia flagellum K
protulit & cæcidit te? Nunquid præstare potuit te viuere in æternum? Quod non potuit præstare sibi, quo modo præstaret tibi? Propter pecuniam suam quantulamcunque, quam de vsuris & labore collegit, erudiebat te flagellis, ne tibi dimissus labor eius te male viuente disperderetur. Et cædit filium timens perire labores suos, quoniam reliquit tibi quod nec tenere hic poterat, nec auferre. Non enim hic aliquid tibi dimisit quod ipsius esse posset: Cessit vt sic cederes. Deus autem tuus, redemptor tuus, domitor tuus, castigator tuus, pater tuus, erudit te. Quò? Vt accipias hæreditatem, vbi non efferas patrem, sed hæreditatem habeas ipsum patrem. Ad hanc spem erudiris, & murmuras, & si quid triste acciderit, fortasse blasphemas? Quò ibis à spiritu eius? Ecce dimittit te & non flagellat, deserit blasphemantem, non senties iudicantem? Nõnne melius est vt flagellet te & recipiat te, quàm parcat tibi & deserat te? Dicamus ergo domino deo nostro, Domine refugium tu factus es no- Psal.89.
bis, in generatione & generationem. In prima generatione & altera generatione, refugiũ factus es nobis. Tu refugium, vt nasceremur qui non eramus: Tu refugium, vt renasceremur qui mali eramus: Tu refugium, vt pa- L
sceres desertores tuos: Tu refugium, vt erigas & dirigas filios tuos: Tu refugium factus es nobis: A te non recedemus cum liberaueris nos ab omnibus malis nostris, & impleueris nos bonis tuis. Bona das, blandiris ne fatigemur in via. Corripis, cædis, percutis, dirigis, ne aberremus à via. Siue ergo blandiris ne fatigemur in via, siue castiges ne aberremus à via. Domine refugium tu factus es nobis.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Petite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, & cætera.

Sermo quintus.

IN lectione sancti Euangelij hortatus est nos Matth.7.
dominus ad orandum. Petite, inquit, & da- 1.Retra.18.
bitur vobis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & quærẽs inuenit, & pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo à quo petit filius eius panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, nunquid serpentem porriget ei? Aut cum petit ouum, nunquid scorpionem porriget ei? Si ergo vos, inquit, cum sitis mali nostis bo- M
na data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in cœlis est, dabit bona petentibus se. Cum sitis, inquit, mali, nostis bona data dare filiis vestris. Miranda res fratres, mali sumus, & bonum patrem habemus. Quid euidentius? Audiuimus nomen nostrum, Cum sitis, inquit, mali, bona data nostis dare filiis vestris. Et *Pater noster*
quos dixit malos, videte qualem patrem illis ostendit, *deus est.*
Quanto magis pater vester. Quorum pater? Certe malorum. Et qualis pater? Nemo bonus, nisi solus deus. Lucæ.18.
Ergo fratres ideo mali bonum patrem habemus, ne semper mali remaneamus. Nemo malus facit bonum. Si nemo malus facit bonum, homo malus quo modo se facit bonum? Facit de malo bonum, qui semper est bonus: Sana me domine, inquit, & sanabor: saluum me Hier.17.
fac, & saluus ero. Quid mihi dicunt vani vana, tu te saluum facis si volueris? Sana me domine, & sanabor. Nos Eccles.7.
boni conditi sumus à bono, Fecit enim deus hominem rectum, arbitrio autem nostro facti sumus mali. Potuimus esse ex bonis mali, & poterimus esse ex malis boni. Sed qui semper est bonus, ipse facit ex malo bonum, quia ipse homo voluntate sua se sanare non potuit.

A Non quęris medicum vt vulneres te,sed cum vulneraneris te,quęris qui sanet te. Bona ergo secundũ tempus bona temporalia, corporalia, carnalia nouimus dare filiis nostris etiam cum simus mali. Bona sunt enim & ista,quis dubitet? Piscis,ouum,panis,pomum,frumentum,lux ista,aër iste quem ducimus. Bona sunt hæc, ipsæ diuitię in quibus homines extolluntur,& pares suos *In mundanos.* homines alios non agnoscũt. In quibus,inquam,homines extolluntur, magis amantes vestem fulgentem, quàm cogitantes communem cutem. Ipsę ergo diuitię bonæ sunt, sed ista omnia bona quæ commemoraui a bonis & malis haberi possunt. Et cum bonę sint,bonos tamen facere nõ possunt. Est ergo bonum quod faciat bonum,& est bonum vnde facias bonum. Bonũ quod facit bonum, deus est. Non enim facit hominem bonum, nisi ille qui semper est bonus, Ergo vt sis bonus, deum inuoca. Aliud autem bonum est vnde facias bonum,id est,quicquid habueris. Aurũ est,argentũ est,bonum est,non quod te faciat bonum,sed vnde facias bonum:habes aurum,habes argentum,& concupiscis aurum,& concupiscis argentum. Et habes & cõcupiscis, B & plenus es & sitis,morbus est non opulentia, Sunt homines in morbo, humore pleni sunt, & semper sitiunt. [Humore pleni sunt,& humorem sitiunt.] Quo modo ergo delectas opulentiam, qui habes hydropem conscientiam. Habes ergo aurum, bonum est: Habes non vnde sis bonus,sed vnde facias bonum. Quod bonum, inquis,facturus sum de auro? Non audisti Psalmũ, Dis*Psal.111.* persit,inquit, dedit pauperibus, iusticia eius manet in seculum seculi. Hoc est bonum, hoc est bonũ vnde sis iusticia bonus: si habes bonũ vnde sis bonus, fac bonũ de bono vnde non es bonus. Habes pecuniam, eroga. Erogando pecuniam,auges iusticiã. Dispersit enim, distribuit,dedit pauperibus, iusticia eius manet in seculũ seculi. Vide quid minuatur, & quid augeatur. Minuitur pecunia, augetur iusticia. Illud minuitur quod eras dimissurus,illud minuitur quod eras relicturus. Illud augetur quod in æternum es possessurus. Consiliũ do lucrorum,disce mercari. Laudas enim mercatorem qui vendit plumbum & acquirit aurum, & nõ laudas mercatorem qui erogat pecuniam & acquirit iusticiã? Sed ego, inquis, non erogo pecuniam, quia non habeo iu-C sticiam. Eroget pecuniam, qui habet iusticiã. Ego non habeo iusticiam, habeam vel pecuniam. Ergo quia nõ habes iusticiam, ideo non vis erogare pecuniam? Magis eroga pecuniam, vt habeas iusticiam. A quo enim habebis iusticiam,nisi à deo fonte iusticiæ? Ergo si vis habere iusticiam,esto mẽdicus dei, qui te paulo ante ex Euãgelio vt peteres,quæreres,pulsares,monebat. Mendicum suum sciebat, & ecce paterfamilias & magnus diues, diuitiarum scilicet spiritalium & æternarũ, hor*Matth.7.* tatur,& dicit tibi, Pete, quære, pulsa. Qui petit accipit, quærens inueniet, pulsanti aperietur. Hortatur vt petas,negabit quod petis? Attende à contrario similitudinem vel comparationem,de illo iudice iniquo, hortã*Luca.18.* tem nos ad orationem,quando ait dominus, Erat quidam iudex in ciuitate,nec deũ timebat, nec hominem reuerebatur. Quædam vidua interpellabat eum quotidie,& dicebat, Vindica me. Nolebat ille per tempus. Illa interpellare nõ desinebat, & fecit tædio quod nolebat beneficio. Sic enim à cõtrario nos admonuit vt petamus. Venit, inquit, ad amicũ suum cui hospes vene*Luca.11.* rat,& cœpit pulsare & dicere, Hospes mihi venit,commoda mihi tres panes: respondit ille, Iam requiesco & mecum serui mei requiescunt, Ille non cessat, astat, instat, pulsat, & tanquam amicus ab amico mendicat. Et D quid ait. Dico vobis, quia surgit, & non propter amiciciam eius, sed propter improbitatem dat illi quantos voluerit. Non propter amiciciam, quia amicus eius sit, sed propter improbitatem. Quid est propter improbitatem? Quia pulsare non destitit, quia & cum esset negatum,non se auertit. Ille qui nolebat dare, quod petebatur fecit,quia ille in petendo non defecit. Quãto magis dabit deus bonus qui nos hortatur vt petamus, cui displicet si non petamus: Sed cũ aliquando tardius dat, cõmendat dona nõ negat. Diu desiderata dulcius obtinentur,cito autem data vilescunt. Pete, quære, insta. Petendo & quærẽdo crescis vt capias. Seruat tibi deus quod non vult cito dare, vt & tu discas magna magne desiderare. Inde oportet semper orare, & nõ deficere. *Luca.18.* Si ergo fratres mei mendicos suos nos fecit deus, monendo nos, hortando & iubendo vt petamus, quæramus, pulsemus, attendamus & nos qui à nobis petunt. Petimus nos. A quo petimus? Quid petimus? A quo vel qui vel quid petimus? Petimus à deo bono, petimus homines mali. Petimus autem iusticiam, vnde simus boni. Hoc ergo petimus, quod in æternum habea-E mus: Quo cum saturati fuerimus, vlterius nõ egeamus. Sed vt saturemur, esuriamus & sitiamus. Esuriendo & sitiendo petamus, quæramus, pulsemus. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iusticiam. Quare beati? Esuriunt & *Matth.5.* sitiunt & beati sunt? Aliquando enim egestas beata est. Non inde beati sunt, quia esuriunt & sitiunt, sed quia ipsi saturabũtur. Ibi erit beatitudo in saturitate, nõ in fame. Sed præcedat saturitatem fames, ne fastidium non perueniat ad panes. Ergo diximus à quo petamus, qui petamus, quid petamus. Sed petitur & à nobis: Mendici enim dei sumus: Vt agnoscat ille mendicos suos, agnoscamus nos nostros. Sed & ibi etiam cogitemus quãdo petitur à nobis, qui petunt à quibus petunt, quid petunt? Qui petunt? Homines. A quibus petunt? Ab hominibus. Qui petunt? Mortales. A quibus petunt? A mortalibus. Qui petunt? Frágiles. A quibus petunt? A fragilibus. Qui petunt? Miseri. A quibus petunt? A miseris. Excepta substantia facultatum, tales sunt qui petunt, quales sunt à quibus petunt. Quam frontem habes petendo ad dominum deum tuum, qui non agnoscis parem tuum? Non sum, inquit, talis, absit à me F vt talis sim. Inflatus obsericatus ista loquitur de pannoso. Sed ego nudos interrogo. Non interrogo in vestibus, quales sitis, sed quales nati fueritis. Ambo nudi, ambo infirmi, ambo miseram vitam inchoantes, ideo ambo plorantes, Ecce recole diues primordia tua, vide vtrum huc aliquid attuleris. Iam venisti, & tanta inuenisti: dic ergo rogo te quid attulisti? Dic quid attuleris: aut si dicere erubescis, Apostolum audi, Nihil *1.Timo.6.* intulimus in hunc mundum, Nihil, inquit, intulimus in hunc mundum. Sed forte qui nihil attulisti, & hic multa inuenisti, aliquid hinc tecũ ablaturus es? Et hoc fortasse amore diuitiarum trepidas confiteri: audi & hoc, & hoc Apostolus dicat, qui te non palpat, Nihil intulimus in hunc mundũ, vtique quando nati sumus. Sed nec auferre aliquid possumus, vtique quando de mundo eximus. Nihil attulisti, nihil hinc auferes, quid te inflas contra pauperem? Quãdo nascuntur infantes, recedant de medio parẽtes, serui clientes, recedant de medio turbæ obsequentes, & agnoscãtur pueri diuites flentes. Pariant simul diues & pauper, pariãt simul mulier diues & mulier pauper, non attendant quod pariunt, discedant paulululum, redeant & agnoscant. Ecce

G diues nihil intulisti in hunc mundum, sed nec auferre hinc aliquid potes. Quod dixi de natis, hoc dico de mortuis. Certe quādo casu aliquo vetera sepulchra frāguntur, ossa diuitis agnoscantur? Ergo dives audi Apostolum, Nihil intulimus in hunc mundum: Agnosce, verum est. Sed nec auferre aliquid possumus: Agnosce, & hoc verum est. Quid ergo sequitur? Victum & tegumentum habentes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & desideria multa & noxia, quæ mergunt hominem in interitum & perditionem. Radix est enim omnium malorum auaricia, quam quidam sequentes, à fide pererrauerūt. Attende quid dimiserunt. Doles quòd hec dimiserūt, vide quo se inseruerunt. Audi, A fide pererrauerūt, & inseruerunt se doloribus multis. Sed qui? Qui volunt diuites fieri. Aliud est esse diuitem, aliud velle diuitē fieri. Diues est qui à diuitibus natus est, non quia voluit diues est, sed quia multi hæreditates dimiserunt. Video facultates, non interrogo voluptates. Hic cupiditas accusatur, non aurum, non argentum, non diuitiæ, sed cupiditas. Nam qui nolunt diuites fieri, vel qui nō curāt,

H vel qui non ardent cupiditatibus, non auariciæ facibus accenduntur, sed diuites sunt, audiant Apostolum, hodie lectum est, Præcipe diuitibus huius mūdi. Præcipe, Quid? præcipe ante omnia, nō superbe sapere. Nihil est enim quod sic generent diuitiæ, quomodo superbiam. Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem suū. Ee alius est vermis mali, alius piri, alius fabæ, alius tritici: vermis diuitiarum superbia. Ergo præcipe diuitibus huius mundi, non superbè sapere. Exclusit viciom, non superbe sapere. Doceat vsum de eo quod sequitur. Neque sperare in incerto diuitiarum. Qui non sperant in incerto diuitiarum, non superbè sapiunt. Qui altum sapiunt, timeant. Si timent, non altum sapiunt. Quàm multi heri diuites, hodie pauperes. Quàm multi dormiunt diuites, & venientibus latronibus & cuncta auferentibus euigilāt pauperes. Ergo non sperare in incerto diuitiarum, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter temporalia & æterna, sed magis ad fruendum æterna, ad vtendum temporalia. Temporalia tanquam viatoribus, æterna tanquam habitatoribus. Temporalia, vnde bona faciamus: æterna, vnde boni efficiamur. Ergo hoc faciant diuites, non superbe sapiāt, neque sperēt in incerto di-

I uitiarū, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Hoc faciant. Ex eo autem quod habent quid faciant? Audi quid. Diuites sunt in operibus bonis, facile tribuant. Facile tribuant, habent enim vnde. Quare non faciunt? Paupertas, difficultas est, Facile tribuant, habent vnde. Communicent, id est, pares suos mortales agnoscant. Communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum. Non enim quia dico, inquit, facile tribuant, communicent, expoliare illos volo, nudare illos volo, inanes relinquere volo, Doceo lucrum, cum ostendo quod thesaurizent sibi. Non enim volo vt pauperes remaneant. Thesaurizent sibi, non vt perdant dico, sed quò migrent ostendo. Thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Hæc ergo falsa vita est, apprehendant veram vitam. Vanitas enim vanitatum & omnia vanitas. Quæ abundantia tanta hominis in omni labore suo, quo ipse laborat sub sole? Apprehendenda est ergo vera vita, migrandæ sunt facultates nostræ ad locū veræ vitæ, vt hoc ibi inueniamus quod hîc damus. Mutat illa, qui mutat & nos. Date ergo pauperibus fratres mei, Victum & tegumētum K

habentes his contenti simus. Nihil diues habet de diuitiis suis, nisi quod ab illo postulat pauper, victum & tegumentum. Hinc tu quid plus habes ex omnibus quę habes? Accepisti victum, accepisti necessarium tegumentum. Necessarium dico, non inane, non superfluū. Quid plus de diuitiis tuis capis? Dic mihi, Certe omnia tua superflua erunt. Quæ sunt tua superflua, sint pauperibus necessaria. Sed ego, inquit, preciosas epulas accipio, preciosis cibis vescor. Pauper quid? Vilibus. Vilibus cibis vescitur pauper, ego, inquit, preciosis. Interrogo vos quando fueritis ambo satiati, preciosus cibus ad te intrat: quid fit cum intrauerit? Nonne si specularia in ventre haberemus, de omnibus cibis preciosis erubesceremus, quibus saturatus es? Esurit pauper, esurit diues. Saturari quærit pauper, saturari quærit diues. Saturatur pauper de vilibus cibis, saturatur diues de preciosis cibis. Saturitas æqualis est, possessio vna est, quò ambo volunt, peruenere. Sed ille per compendiū peruenit, ille multum circuit. Sed melius, inquit, mihi sapiunt apparata preciosa. Vix fastidiosus satiaris. Nescis quomodo sapit, quod fames accēdit. Neque ita hoc dixi, vt diuites cogam epulis & cibis pauperum vesci. L

Vtantur diuites consuetudine infirmitatis suæ, sed doleant aliter se nō posse. Melius enim possent, si aliter possent. Si ergo non extollitur pauper de mendicitate, tu quare extolleris de infirmitate? Vtere cibis electis preciosis, quia sic consuesti, quia non aliter potes, quia si consuetudinem mutas, ægrotas. Conceditur tibi, vtere superfluis, da pauperibus necessaria. Vtere preciosis, da pauperibus vilia. Expectat à te, expectas à deo. Expectat ille manum quæ facta est secum, expectas tu manū quæ fecit te. Sed nō solum te fecit, sed & pauperem tecum. Dedit vobis vnam viā istam vitam. Inuenistis vos comites, vnam viam ambulatis. Ille nihil portat, tu nimiū oneratus es. Ille nihil secum portat, tu interim plus portas quam opus est. Oneratus es, da illi de eo quod habes, & illum pascis, & pondus minuis. Date ergo pauperibus, rogo, moneo, præcipio, iubeo. Quicquid vultis date pauperibus. Non enim occultabo charitati vestrę, quare hunc sermonē necesse habui vobis promere. Ex quo hic sumus euntes ad ecclesiam & redeuntes, pauperes interpellant nos, & dicunt vt dicamus vobis vt aliquid accipiant à vobis. Nos mouerunt loqui vobis, & cum se vident non accipere à vobis, inaniter arbitrantur nos laborare in vobis. Expectāt & aliquid à nobis. Damus quantum habemus, damus sicut possumus. Nunquid tamen ad eorum necessitatem implendam idonei sumus? Quia ergo ad eorum necessitatem implendam idonei non sumus, vel ad vos legati ipsorum sumus. Audistis, laudastis, deo gratias. Semē accepistis, verba reddidistis. Laudes istæ vestræ grauant non potius & in periculum mittunt. Toleramus illas, & tremimus inter illas. Tamē fratres mei istæ laudes vestræ folia sunt arborum, fructus quæritur. M

De puero Centurionis & verbis eius indignum se præsentia domini indicantis, in Euangelio secundum eundem. Sermo VI.

AVdiuimus cum Euāgelium legeretur, fidem nostram in humilitate laudari. Ad domum quippe Centurionis cum se promitteret dominus Iesus iturum vt puerum eius sanaret, ille respondit, *Non sum dignus vt sub tectum meum intres, sed tantum dic verbo & sanabitur.* Dicendo se indignū, præstitit

Marginal notes (left column): *Vbi supra.* — *1. Timo. 6.* — *Aliud est esse diuitē, aliud velle diuitē fieri.* — *1. Timo. 6.* — *Diuitiæ superbiam generant.* — *Diuites mali taxātur.* — *Eccles. 1.* — *1. Timo. 6.*

Marginal notes (right column): *In gulosos.* — *41. dist. nō negantur.* — *Math. 8.*

A tu dignum, nō in cuius parietes, sed in cuius cor Christus intraret. Neque hoc diceret cum tanta fide & humilitate, nisi iam illum quem timebat intrare domum suam corde gestaret. Nam non erat magna fœlicitas, si dominus Iesus intraret in parietes eius, & non esset in pectore eius. Magister quippe humilitatis & verbo & Lucæ.7. exemplo, discubuit & in domo cuiusdam Pharisæi superbi, nomine Simonis. Et cum in domo recumberet, nō erat in corde eius vbi caput filius hominis reclina- Matth.8. ret. Ita enim quendam superbum quantum intelligitur Lucæ.9. ex verbis ipsius domini, vltrò secum ire cupientē à suo discipulatu reuocauit, Sequar te domine quocunq; ieris. Et dominus in corde eius inuisibilia videns, Vulpes, inquit, foueas habent, & volatilia cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet: hoc est, habitant in te insidiæ sicut vulpes, habitat superbia sicut cœli volatilia, filius autem hominis simplex contra insidias, humilis contra superbiam, non habet vbi caput suum reclinet. Et ipsa reclinatio capitis non erectio, sed humilitatis magistra est. Reuocat ergo istū ire cupientem, trahit alterum recusantem. Eodem quippe Matth.8. loco ait cuidā, Sequere me. Et ille, Sequar domine, sed B sine me primò ire & sepelire patrē meum. Pie quidem excusauit, & ideo dignior cuius excusatio remoueretur, vocatio firmaretur. Pium erat quod volebat facere, sed docuit magister quid debuisset præponere. Volebat enim eum esse viui verbi prædicatorem, ad faciendos victuros. Erant autē alij per quos illa necessitas im- vbi supra. pleret. Sine, inquit, mortuos sepelire mortuos suos. Infideles cadauer quando sepeliunt, mortui mortuum sepeliunt. Illius corpus animam perdidit, illorum anima deū. Sicut enim anima est vita corporis, sic vita animæ deus. Sicut expirat corpus cum animam emittit, ita expirat anima cum deum amittit. Deus amissus, mors animæ, anima emissa, mors corporis. Mors corporis necessaria, mors animæ voluntaria. Discumbebat ergo do- Lucæ.7. minus in domo cuiusdam Pharisæi superbi. In domo eius erat, vt dixi, & in pectore eius non erat. In huius vero Centurionis domum nō intrauit, & pectus possedit. Lucæ.19. Zachæus vero dominum & domo suscepit & animo. Huius tamen fides in humilitate laudatur. Dixit enim, Non sum dignus vt sub tectum meum intres. *Et dominus, Amen dico vobis, non inueni tātam fidem in Israel,* secundū C carnem. Nam & iste iam Israëlites erat secundum spiritum. Venerat dominus ad Israëlem carnalem, id est, ad Iudæos, ibi primum quærere oues perditas, in quo populo & de quo populo etiam corpus assumpserat, non ibi inuenit tantam fidem, ipse dicit. Possumus nos metiri fidem hominū sicut homines? Ille qui interiora cernebat, ille quem nemo fallebat perhibuit testimonium cordis hominis, audiens verba humilitatis, pronunciās sententiam sanitatis. Vnde autem hoc præsumpsit? *Et ego, inquit, homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade & vadit, & alio veni & venit, & seruo meo fac hoc & facit.* Potestas sum quibusdam sub me positis, sub potestate quadam super me. Si ergo ego, inquit, homo sub potestate, iubendi habeo potestatem, quid tu possis cui omnes seruiunt potestates? Erat autē iste de gentibus, erat quippe centurio. Iam Iudæa gens habebat militem, habebat Romanum imperium. Ibi iste militem agebat, quantum agere Centurio poterat. Et habens potestatem, & sub potestate, subditus, obediens, subditos regens. Dominus autem quod intendat præcipue necessario charitas vestra, quanuis in populo Iudaico esset, iam pronunciabat ecclesiam toto orbe terrarum futuram, in qua erat missurus Apostolos, Ipse à D gentibus non visus & creditus, à Iudæis visus & occisus. Quo modo enim domum huius dominus corpore non intrauit, & eius tamen fidem, atque ipsam domum absens corpore, præsens maiestate sanauit: sic & idē dominus in solo Iudaico populo corpore fuit, apud alias gentes nec de virgine natus est, nec passus est, nec pedibus ambulauit, nec humana pertulit, nec diuina mirabilia fecit. Nihil horum in cæteris gentibus, & tamen de illo impletum est, quod dictum erat, Populus quem Psal.17. non cognoui seruiuit mihi. Quo modo si non cognouit? In auditu auris obediuit mihi. Iudæa gens cognōuit & crucifixit, orbis terrarum audiuit & credidit. Hanc quodam modo absentiam corporis sui & præsentiam virtutis suæ in omnibus gentibus, & in illa muliere significauit quæ fimbriam vestimenti eius tetigerat, cum requirit dicens, Quis me tetigit? Tanquam absens re- Lucæ.8. quirit, tāquam præsens sanat. Turbæ te, inquiunt discipuli, comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Quasi enim sic ambularet vt à nullo prorsus corpore tangeretur, ita dixit, Quis me tetigit? Et illi, Turbæ te comprimunt. Et tanquam diceret dominus, tangentem quæro, non prementem. Sic etiam nunc est corpus eius, id est, ecclesia E eius. Tāgit eam fides paucorum, premit eam turba multorum. Corpus enim Christi esse ecclesiam tanquam filij eius audistis, & si vultis ipsi estis. Apostolus multis locis hoc dicit, Pro corpore, inquit, eius quod est ecclesia. Et iterum, Vos autem estis corpus Christi, & membra. Colo.1. Si ergo eius corpus sumus, quod tūc corpus eius in tur- 1.Cor.12. ba patiebatur, hoc patitur ecclesia ipsius. A turbis premitur, à paucis tangitur. Caro eam premit, fides tangit. Erigite quippe oculos obsecro vos, qui habetis vnde videatis. Habetis enim quod videatis. Erigite oculos fidei, tangite extremam fimbriam vestimenti, sufficiat ad salutem. Videte quod audistis ex Euangelio tunc futurum, nunc præsens est. Ideo, inquit, dico vobis propter laudatam Centurionis fidem, tanquam alienigenæ carne, domestici corde. Propterea, inquit, multi ab Oriente & Occidente venient. Non omnes, sed multi, tamen ipsi ab Oriente & Occidente, istis partibus duabus, totus orbis designatur. *Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cœlorum, filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores.* Filij regni, Iudæi scilicet. Vnde filij regni? Quia legem acceperunt, F ad quos prophetæ missi sunt, apud quos templum & sa- Iudæi quare filij regni. cerdotium fuit, qui celebrabant figuras omnium futurorum. Quarum enim rerum figuras celebrauerūt, præsentiam non agnouerunt. *Filij ergo regni ibunt, inquit, in tenebras exteriores, ibi erit ploratus, & stridor dentium.* Videmus Iudæos reprobatos, videmus Christianos ab Oriente & Occidente vocatos ad quoddam conuiuium cœleste, vt recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob, vbi panis iustitia, vbi potus sapientia. Attēdite ergo fratres, Hoc enim vos estis, ex hoc populo estis, iam tunc prædicato, nunc præsentato, De his vtique estis qui vocati sunt ab Oriente & Occidente recumbere in regno cœlorum, non in templis idolorum. Estote ergo corpus Christi, non pressura corporis Christi. Habetis vestimenti fimbriam, quam tangatis, vt à profluuio sanguinis, id est, à carnalium voluptatum fluxu sanemini. Habetis, inquam, vestimenti fimbriam quam tangatis, Vestem putate Apostolos, sub textura vnitatis adhærentes lateribus Christi. In his Apostolis erat tanquam fimbria minimus & nouissimus Paulus, ipso dicente, Ego sum mini- 1.Corin.15. mus Apostolorum. In veste nouissimū & minimum fimbria

G fimbria est. Fimbria cum contemptu aspicitur, sed cum
1.Cor.4. salute tangitur. Vsque ad hãc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphizamur. Quid tam extremum, quid tam contemptibile? Tange si fluxũ sanguinis pateris, exiet virtus de illo cuius vestis est, & sanabit te. Fimbria modo tangenda proponebatur, quando ex
1.Cor.8. eodem Apostolo legebatur, Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentẽ, nõnne conscientia eius cum sit infirma, ędificabitur ad mãducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Quo modo putatis decipi posse simulacris homines, quæ à Christianis honorari putantur? Nouit, inquit, deus cor meum, sed frater tuus non nouit cor tuum. Si infirmus es, caue maiorem ægritudinem. Sin firmus es, cura infirmitatẽ fratris. Qui vident ista ædificantur ad idolia, vt non tantum ibi manducare, sed & sacrificare desiderent. Ecce perit infirmus in tua scientia frater. Audi frater, Si contemnebas infirmum, etiam fratrem contemnis. Expergiscere. Quid in ipsum Christum peccas? Attẽde enim quod nullo pacto possis contemnere. Sic autem peccantes, inquit, in fratres, & percutientes conscientiam
H eorum infirmam, in Christum peccatis. Eant nunc qui ista contemnunt, & recumbant in idolio, nõnne erunt prementes non tãgentes? Et cum recubuerint in idolio, veniant & impleant ecclesiam, non salutem accepturi, sed pressuram facturi. Sed timeo, inquies, ne offendam maiorem. Time prorsus ne offendas maiorem, & non times ne offendas deum? Quid enim times, ne offendas maiorem? Vide ne forte maior sit isto quem times offendere. Maiorem certe noli offendere. Hæc tibi regula proponitur. Nõnne manifestum est eum minime offendendum, qui maior est cæteris? Discute nunc maiores tuos. Primi tibi sunt pater & mater, Si recte educantes, si in Christum nutrientes, audiẽdi in omnibus, obtemperandum eis in omni iussione, contra maiorem si nihil iubeant, & seruiatur illis. Quis est, inquis, maior eo qui me genuit? An ille qui teipsum creauit? Generat enim homo, creauit deus. Vnde generat homo nescit, quid generaturus sit nescit. Ille qui te vidit vt faceret antequã esset quem fecit, certe maior est patre tuo. Maior sit patria & ipsis parẽtibus tuis, vt quicquid iusserint parentes contra patriam non audiatur, & quicquid ius-
I serit patria contra deum, non audiatur. Si enim sanari vis, si post fluxũ sanguinis, si post xij. annos in illo morbo, si post consummata omnia in medicis, & non recepta sanitate aliquando vis sana fieri ô mulier, quam alloquor in typo ecclesiæ, iubet illud pater tuus, & illud iubet populus tuus. Sed dicit tibi dominus tuus, Obliniscere populum tuum, & domum patris tui. Quo bono,
Psal.44. quo fructu, qua mercede? Quoniam concupiuit, inquit, rex decorem tuum. Concupiuit quod fecit, quoniam vt pulchram faceret fœdam amauit. Pro infideli & fœda sanguinem fudit, fidelem ac pulchrã reddidit, dona sua in te amauit. Quid enim sponso tuo contulisti? Quid in dotẽ à priore patre & priore populo accepisti? Nõnne luxurias & pannos peccatorum? Abiecit pãnos tuos, discidit ciliciũ tuum, misertus est vt ornaret, ornauit vt
1.Cor.8. amaret. Quid plura fratres Christiani? Audistis quia peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Nolite contemnere, si non vultis deleri de libro vitæ. Quãdiu conamur luculente & delectabiliter vobis dicere, quod dolor noster cogit quomodocunque dicere & tacere non permittit? Quicunque voluerint ista contẽnere, in Christum peccant, videant quid agant. Paganos reliquos colligi vo- K
lumus. Lapides estis in via, venire volentes offendũt & redeunt. Dicunt enim in cordibus suis, Quare nos relinquamus deos, quos Christiani ipsi nobiscum colũt? Absit à me, inquis, vt ego deos gẽtium colam. Noui, intelligo, credo. Quid facis de conscientia infirmi quam percutis? Quid facis de precio? Si contẽnis quod emptũ 1.Corin.8.
est, vide quanti emptum est. Peribit, inquit, infirmus in tua scientia quam te dicis habere, vt scias quia nihil est idolum, & animo cogites deum, & sic recũbas in idolio. In hac scientia perit infirmus. Et ne contemnas infirmum addidit, Propter quem Christus mortuus est. Quem vis contemnere, precium eius attende, & cum morte Christi totum mundum appende. Et ne adhuc te putares in infirmum peccare, & leue duceres peccatum ac paruipẽderes, In Christum, inquit, peccatis. Solent enim homines dicere, in hominem pecco, nũquid in deum? Negas deum Christum. Audeas negare Christum deum? An aliquid in idolio cũ recumberes didicisti? Non admittit istam doctrinam Christi doctrina. Quæro vbi didiceris Christum non esse deum. Pagani hoc solent dicere. Vides quid faciunt mensæ malæ? Vi- L
des quo modo corrumpunt mores bonos colloquia malæ? Tu ibi de Euangelio loqui non potes, & de idolis 1.Cor.15.
loquentes audis. Amittis ibi quòd Christus deus est. Et quod ibi bibis, in ecclesia vomes. Forte hic audes loqui, forte inter turbas audes murmurare. Nũquid Christus non homo fuit? Nõnne crucifixus est? A Paganis hoc didicisti, salutem perdidisti, fimbriam non tetigisti. Tange & in hoc fimbriam, recipe salutem, sicut eam te tangere docuimus in eo quod scriptum est, Qui viderit 1.Cor.8.
fratrem in idolio recumbentem. Tange illam de diuinitate Christi. Et de Iudæis dicebat eadẽ fimbria, Quorum patres, & ex quibus Christus secũdum carnem, qui Rom.9.
est super omnia deus benedictus in secula. Ecce in quẽ verum deum peccas, dum discumbis apud deos falsos. Non est, inquit, deus, quia genium est Carthaginis, quasi Mars aut Mercurius esset, deus esset. Sed quo modo ab ipsis habeatur attende, non quid sit. Nam & ego tecum scio, quia lapis est. Si genium ornamentum est aliquod, ciues Carthaginis bene viuant, & ipsi erunt geniũ Carthaginis. Si autẽ genium dæmonium est, audisti & ibi, Quæ immolant gentes, dæmonibus immolant, & non 1.Cor.10.
deo. Nolo vos socios fieri dæmoniorũ. Nouimus quia M
non est deus, vtinam & illic sic norint. Sed propter eos qui hoc non norunt infirmos, non debet percuti conscientia ipsorũ. Hoc monet Apostolus. Nam & illi quòd numen habeant, & pro numine accipiant illã statuam, ara testatur. Quid illic faciat ara, si illud non habetur pro numine? Nemo mihi dicat, Nõ est numen, nõ est deus. Iam dixi, vtinã sic ipsi norint hoc, quo modo nouimus omnes nos. Sed quid habeant, pro qua re habeant, quid ibi faciant, ara illa testatur. Conuincit omniũ colẽtium mentes, non conuincat recumbentes, sed non premantur Christiani, si premuntur pagani. Corpus Christi est. Nõne hoc dicebamus, quia corpus Christi premebatur & non tangebatur? Tolerabat prementes, quęrebat tangentes, atque vtinam fratres à Paganis prematur corpus Christi, à quibus premi solet, Christiani nõ premãt corpus Christi. Fratres, ad nos pertinet verbũ vobis dicere, ad nos pertinet Christianis loqui. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Ipse Apostolus ait. Illos 1.Cor.5.
alloquimur aliter, tanquam infirmos. Blandiendum est illis vt audiant veritatem, in vobis secãda putredo est. Si quæritis vnde vincantur pagani, vnde illuminentur, vnde

A vnde ad salutem vocentur, deserite omnes solennita-
tes eorum, deserite nugas ipsorum, & si non consentiũt
veritati nostræ, erubescant paucitati suæ. Bonus si fue-
rit qui tibi præest, nutritor tuus est. Malus si fuerit, ten-
tator tuus est, & nutrimenta libenter accipe, & in tẽta-
tione approbare. Esto aurum, attende mundum istum
tanquam fornacem aurificis. In vno angusto loco tria
sunt, aurum, palea, ignis. Ad illa duo & ignis apponitur,
palea vritur, aurũ purgatur. Cessit nescio quis minis &
adductus est ad idolium, Væ mihi quia paleam plãgo,
cinerem video. Non cessit minis, non cessit terroribus,
adductus ad iudicem stetit in confessione sua, non est
flexus ad idolum. Quid facit flamma? Nõnne aurũ pur
gatur? State in domino fratres, potẽtior est qui vocauit
vos, minas impiorum ne timueritis, inimicos patimini.
Habetis pro quibus oretis. Prorsus non vos terreant.
Hæc sanitas, haurite hinc in isto cõuiuio, hic bibite vn-
de satiemini, non illic vnde insaniatis. State in domi-
no. Aurum eritis, argẽtei estis. Ista similitudo non à no-
Sap.3. bis est, de diuina scriptura est. Legistis, audistis, Sicut in
fornace aurum probauit illos, & sicut holocausti hostiã
B accepit illos. Ecce quid eritis ad thesauros dei? Estote di
uites de deo, non eum facturi diuitem, sed de illo futu-
ri diuites. Impleat vos, aliud non admittatis ad cor ve-
strum. Nunquid in superbiam vos erigimus, aut dici-
mus vobis vt aduersus potestates ordinatas cõtempto-
res sitis. Non hoc dicimus. Qui & hinc ægrotatis, tan-
gite & hinc fimbriam illam vestimenti, Ipse dicit Apo-
Roma.13. stolus, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdi-
ta sit: non est enim potestas nisi à deo. Quæ autem sunt,
11.q.3. Qui à deo ordinatæ sunt. Qui enim resistit potestati, dei or-
resistit. dinationi resistit. Sed si illud iubeat quod non debeas
facere? Hic sanè contemne potestatem. Timendo pote-
statem, ipsos humanarum rerum gradus aduertite. Si
aliquid iusserit curator, nõnne faciendum est? Tamen
si contrà proconsul iubeat, non vtique contemnis po-
testatem, sed eligis maiori seruire. Nec hinc debet mi-
nor irasci, si maior prælata est. Rursum si aliquid ipse
proconsul iubeat, & aliud iubeat Imperator, nunquid
dubitatur illo contempto illi esse seruiendum? Ergo si
aliud imperator, & aliud deus, quid iudicatis? Solue tri-
butum, esto mihi in obsequium. Rectè, sed non in ido-
C lio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Maior potestas.
Ephe.6. Da veniam, tu carcerem, ille gehennam minatur. Hinc
iam tibi assumenda est fides tua, tãquam scutum, in quo
possis omnia ignita iacula inimici extinguere. Sed in-
sidiatur contra te potens, acuit nouaculam vnde capil-
los radat, non vnde caput incidat. Quod dixi modo,
Psal.51. audistis in Psalmo, Sicut nouacula acuta fecisti dolum.
Dolus poten- Quare dolum potentis malæ nouaculæ comparauit?
tis malæ no- Quia non admittitur nisi ad superflua nostra. Sicut ca-
uaculæ cõ- pilli in corpore nostro tanquam superflui videntur, &
paratur. sine detrimento carnis raduntur, sic quicquid potest ti-
bi facere iratus potens, inter superflua tua numera. Tol-
lit paupertatem tuam, nunquid tollit diuitias tuas? Pau-
pertas tua, diuitiæ tuæ in corde tuo. Superflua tua po-
tuit tollere, damno potuit afficere, permissus & vsq; ad
lædendum corpus. Etiam ista vita cogitantibus aliã vi-
tam, ista, inquam, vita inter superflua deputanda est. Nã
& martyres contempserunt illam, Non vitam perdide-
runt, sed vitam acquisierunt. Certi estote fratres inimi-
cos non amitti aduersus infideles, nisi quãtum prodest
tentandis & probandis fidelibus. Certi estote fratres,
nemo aliud dicat, Omnem curam vestram super do-
minum mittite, prorsus vosipsos totos proiicite in illũ.

Non se subducit vt cadatis, ille qui nos creauit, & de ip- D
sis capillis nostris securitatem nobis dedit, Amen dico Matt.10.
vobis, inquit, & capilli capitis vestri numerati sunt. Ca-
pilli nostri numerati sunt deo, quanto magis mores no
stri, cui sic noti sunt capilli nostri? Videte, quia minima
nostra non contemnit deus. Nam si contemneret, nec
crearet. Nam & capillos nostros ipse vtique creauit, &
numeratos habet. Sed modo cum sunt, inquis, forte
peribunt, & hinc audi vocem eius, Amen dico vobis, Luc.21.
capillus capitis vestri non peribit. Quid times hominẽ,
homo in sinu dei positus? Tu de illius sinu noli cadere,
quicquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad
perniciem. Laniatus membrorum martyres pertulerũt,
& timent Christiani iniurias temporum Christiano-
rum? Qui tibi facit iniuriam modo, timens facit, Non
dicit aperte, veni ad idolium, non dicit aperte, veni ad
aras meas, ibi conuiuare. Et si dixerit, & nolueris, hoc
conqueratur, hoc in postulationem, hoc in querimo-
niam deponat, Noluit venire ad aras meas, noluit ve-
nire ad templum quod veneror. Hoc dicat. Non audet
dicere, sed alia machinatur dolose. Para capillos, noua-
culam acuit, ablatur⁹ est superflua tua, rasurus quicquid E
relictur⁹ es. Tollat quicquid permanebit si potest. Quid
tulit potẽs nocẽs? Quid magnum tulit? Quod fur, quod
effractor, vt multum sæuiat quod latro. Si & ad ipsum
corpus occidendum permissus fuerit, quid tollit nisi
quod latro? Honoraui cum dixi latro. Nam qualiscun-
que latro, homo est. Quod febris, quod scorpius, quod
fungus malus, Ista tota potentia sæuientium est, facere
quod fungus. Manducant homines fungum malum, &
moriuntur. Ecce in qua fragilitate est vita humana, quã
quandoque relicturus es, noli pro illa sic pugnare vt tu
relinquaris. Via nostra Christus est, Christum attende.
Pati venit, sed & glorificari. Contemni, sed etiam exal-
tari. Mori, sed etiam resurgere. Opus te terret, mercedẽ
vide. Quare vis peruenire delicatus ad eam rem, ad quã
non perducit nisi labor? Sed times ne perdas argentum
tuum, quia ad argentum tuum cum magno labore per-
uenisti. Si ad argentum tuum, quod quandoque vel mo
riens amissurus es, non peruenisti sine labore, ad vitam
æternam sine labore vis peruenire? Charior sit tibi illa
ad quam post omnes labores sic peruenies vt nũquam
amittas. Si hoc tibi charum est, ad quod post omnes la- F
bores sic peruenisti, vt aliquando amissurus sis, quanto
magis illa perpetua desiderare debem⁹? Verbis ipsorum
ne credatis, nec timeatis, hostes nos dicunt idolorum
suorum. Sic præstet deus & det omnia in potestate, quo
modo dedit quod fractum est. Hoc enim dicimus cha
ritati vestræ, ne faciatis ista, quando in potestate vestra
non est vt faciatis illud. Prauorum hominum est, furio-
sorum Circumcellionum, & vbi potestatem non ha-
bent sæuire, & velle mori, Properant sine causa. Audi-
stis quæ vobis legimus, omnes qui nuper in mapalibus
affuistis. Cum data vobis fuerit terra in potestatem. Deut.7.
Prius ait in potestatem, & sic dixit quæ facienda sunt. & 12.
Aras eorum, inquit, destruetis, lucos eorum cõminue-
tis, & omnes titulos eorum confringetis. Cum accepe-
ritis potestatem hoc facite, vbi nobis non est data pote-
stas non facimus, vbi data est nõ prætermittimus. Mul-
ti Pagani habẽt istas abominationes in fundis suis, nũ-
quid accedimus & confringimus? Prius enim agimus,
vt idola in eorum cordibus confringamus. Quando
Christiani & ipsi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam
bonum opus, aut præueniunt nos. Modo orandum est
pro illis, non irascendum illis. Si mouet dolor magnus,

aduersus

G aduersus Christianos mouet, aduersus fratres nostros mouet, qui sic volunt intrare in Ecclesiam vt hic corpus habeãt, alibi cor. Totus intus esse debet. Si intus est quod videt homo, quare foris est quod videt de⁹? Sciatis autem charissimi murmura eorum coniungere se cum hæreticis, cum Iudæis. Hæretici, Iudæi & Pagani vnitatem fecerunt contra vnitatem, quia contigit vt quibusdam locis disciplinam acciperent Iudæi propter improbitates suas, criminantur & suspicantur, aut fingunt, quia talia de illis semper quæramus: quia contigit vt alicubi hæretici pœnas darent legibus pro impietate & furore violentiarum suarum, iam nos dicunt per omnia quęrere aliquam incommoditatem ipsorum ad perniciem. Rursus quia contra Paganos placuit vt leges ferrentur, immo pro Paganis si sapiant, Sicut enim pueris insensatis ad lutum ludentibus, & manus coinquinantibus pædagogus cum venit seuerus, lutum de manu excutit, codicē porrigit, ita voluit deus per principes subditos sibi terrere corda insensata puerilia, vt abiiciant lutum de manibus, & aliquid vtile faciant. Quid est vtile de manibus? Frange esurienti panem

1.Retrac.5.

Esa.58.

H tuum, & egenum sine tecto induc in domum tuam. Et tamen pueri euadunt ab oculis pædagogi, & redeunt ad lutum furtim, & quando inueniuntur abscondunt manus suas ne videantur. Quia ergo voluit deus, putant nos vbicunque quærere idola, quæ cum inuenerimus in omnibus locis frangere. Quare? Non ante nos sunt loca in quibus sunt? Aut vere ignoramus vbi sint illa? Et tamen non facimus, quia non dedit in potestatem deus. Quando dat deus in potestatē? quando Christianus erit cuius res est, modo fractum voluit cuius res est. Si nollet ipsum locum dare Ecclesiæ, & tantum iuberet in re sua, non esse idola puto, quia debuit summa deuotione fieri à Christianis, vt adiuuaretur absens Christiana anima quæ de terra vnde vult deo gratias agere, non vult ibi aliquid esse in contumeliam dei. Huc accidit, quia Ecclesia dedit ipsa loca, & in re Ecclesiæ idola futura erant. Fratres, ecce quod displicet Paganis? Parum est illis, quia de villis ipsorum non illa tollimus, non illa frangimus, & in nostris volunt ea seruari. Contra idola prædicamus, de cordibus illa tollimus, sumus persecutores idolorum, Profitemur. Num-

I quid seruatores? Non facio vbi non possum, non facio vbi conqueritur dominus rei. Vbi autē vult fieri & gratias agit, reus ero si non fecero.

De tribus quorum vnus dixit, Domine sequar te quocũque ieris, & reprobatus est. Alius non audebat, & excitatus est, Tertius differebat, & culpatus est.

Sermo VII.

DE hoc capitulo Euangelij quod dominus donauit, audite. Lectum est dominum Iesum differenter egisse, cum obtulit se vnus vt eum sequeretur, & reprobatus est, alius non audebat, & excitatus est, tertius differebat, culpatus est. Quod enim dixit, *Domine sequar te quocunque ieris.* Quid tam promptum, quid tam impigrum, quid tam paratum, & quid ad tantum bonum aptissimum, sequi dominum quocunque ierit? Miraris hoc, quid est hoc, quod magistro bono domino Iesu Christo inuitãte discipulos, quibus daret regnum cœlorum, displicuit tam paratus? Sed quia talis magister erat qui futura præuideret, intelligimus fratres istum hominē si sequeretur Christum, sua quæsiturum fuisse, non quæ Iesu Christi. Ipse enim dixit, Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cœlorum. Et iste de ipsis fuit, nec ipse

Matth.8. *Luca 9.* *Philip.2.* *Matt.7.*

sic nouerat quo modo medicus inspiciebat. Nam si iam se fictum esse sperabat, si iam dolosum & insidiosum se nouerat, cui loqueretur non nouerat. Ipse est enim de quo Euangelista ait, Non opus habebat vt quisquam ei testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine. Quid ergo respondit? *Vulpes foueas habent, & volatilia cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Sed vbi non habet? In fide tua. Vulpes enim foueas habent in corde tuo, quia dolosus es. Volatilia cœli habent nidos in corde tuo, elatus es. Dolosus & elatus, non me sequeris. Quo modo dolosus sequitur simplicitatem? Et ad alterum continuo tacentem, & nihil dicentem, nihil promittentem dicit, K

Ioan.2. *Matt.8.*

Sequere me. Quantum mali in illo, tantum boni videbat in isto. Sequere me dicis nolenti. Ecce habes hominem paratum, Sequor te quocunque ieris, & tu dicis nolenti, Sequere me. Istum, inquit, declino, quia video vbi foueas, video nidos. Quid ergo, molestus es huic, quem prouocas, & excusat? Ecce iam compellis & non venit, hortaris & non sequitur. Quid enim dicit? *Ibo primo sepelire patrem meum.* Fides cordis eius domino se ostendebat, sed pietas differebat. Dominus autem Christus quando parat homines Euangelio, nullam excusationem vult interponi carnalis huius temporalisq; pietatis. Equidem, & lex dei habet, & ipse dominus arguit Iudæos, quia destruebant ipsum mandatum dei. Et Paulus Apostolus in epistola sua posuit & dixit, Hoc est mãdatum primum in repromissiooe, Honora patrem tuũ & matrem tuam: deus vtique dixit. Volebat ergo iste iuuenis obtemperare deo, & sepelire patrem suum, sed est locus, & est tempus, & est res, qui huic rei, huic tempori, huic loco seruiat. Honorandus est pater, sed obediendum est deo. Amandus est generator, sed præponendus est creator. Ego, inquit, ad Euangelium te voco, ad aliud opus mihi necessarius es. Maius est hoc quàm quod vis facere. *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Pater tuus mortuus est, sunt alij mortui qui sepeliant mortuos. Mortui sepelientes mortuos qui sunt? Potést ne mortuus à mortuis sepeliri? Quo modo inuoluunt, si mortui sunt? Quo modo plangunt, si mortui sunt? Et inuoluunt, & plangunt, & mortui sunt, quia infideles sunt. Docuit nos quod scriptum est in Cantico canticorum, dicente Ecclesia, Ordinate in me charitatem. Quid est, ordinate in me charitatem? Facite gradus, & cuique quod debetur restituite. Nolite anteriora posterioribus subdere. Amate parentes, sed præponite deum parentibus. Attendite matrem Maccabæorum, Filij, inquit, nescio quo modo apparuistis in vtero meo, Concipere vos potui, párere vos potui, formare vos nó potui. Illum ergo audite, illum mihi præponite. Nolite attendere, ne sine vobis remaneã, Præcepit, & secuti sunt. Quod docuit mater filios hoc docebat dominus Iesus Christus istum cui dicebat, sequere me. Quia nũc alius discipulus misit se in medio, cui nemo aliquid dixit,

L

Euangelio quo modo homines parat Christ⁹. *Ephe.6.* *Pãrētes quo modo honorandi.*

M

Mortui mortuos sepeliētes. *Cant.2.* *Charitatem ordinare.* *2.Macc.7.*

Prosequar te domine, ait, *sed vado primùm renunciare his qui in domo sunt.* Credo hic sensus est, Nunciem meis, ne forte quo modo fieri solet, quærant me. *Et dominus, Nemo ponens manum super aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cœlorum.* Vocat te Oriens, & tu attendis Occidentem? In hoc capitulo hoc discimus, quoniam quos voluit dominus, hos elegit. Elegit autem, sicut dicit Apostolus, & secundum suam gratiam, & secundum illorum iusticiam. Talia enim sunt verba Apostoli, Attẽdite, inquit, quid dicit Helias, Domine, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua euerterunt, & ego relictus sum solus,

Luca 9. *Ro.11.& 3.* *Rom.19.*

A solus,& quærunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui mihi septem milia virorum,qui non curuauerunt genu ante Baal. Solum te putas esse seruum bene laborantem,sunt & alij me timentes,& non pauci. Nam septem milia habeo. Et adiunxit, Sic ergo & in hoc tempore. Crediderunt ergo aliqui Iudæi, & multi fuerunt reprobati, sicut & ille qui vulpium foueas gestabat in animo. Sic ergo, inquit,& in hoc tempore, reliquiæ per electionem saluæ factæ sunt: id est, idem Christus est nunc qui tunc, & modo qui & illic nunc Heliæ dixit, Reliqui mihi. Quid est reliqui mihi? Ego illos elegi, quia vidi mentes eorum de me præsumentes non de se,nec de Baal. Non sunt mutati, sic sunt vt à me facti sunt, & tu qui loqueris nisi de me præsumeres, vbi esses? Nisi gratia mea plenus esses, nónne ante Baal etiam ipse genu flecteres? Gratia autem mea plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti. Noli ergo in hoc gloriari, vt putes te in seruitio tuo non habere conseruos, sunt quos elegi sicut & te, de me scilicet præsumentes. Sicut
B ait Apostolus,Et nunc reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Caue ô Christiane, caue superbiam. Licet enim imitator sanctorum sis, totum gratiæ semper reputa, quia vt esset aliquid reliquum, gratia in te dei, non tuum meritum fecit. De ipsis denique reliquiis,dixerat Propheta Esaias commemorans, Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorra similes fuissemus. Sic ergo,inquit,& in hoc tempore reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Si autem gratia,inquit,iam non ex operibus, id est, iam non de tuo merito extollaris. Alioquin gratia iam non est gratia. Si enim de tuo opere præsumis, ergo merces tibi redditur, non gratia condonatur. Si autem gratia est, gratis datur. Interrogo nūc,Credis ô peccator Christo. Dicis,Credo. Quid credis? Gratis vniuersa peccata per ipsum tibi posse remitti? Habes quod credidisti. O gratia gratis data. Quid tu iuste credis? Te sine deo non posse seruare iustitiam ipsius? Ergo totum reputa, quod iustus es, pietati. Quod autem peccator es, tuæ iniquitati ascribe.

Esa.1. Rom.11. Gratia non ex operib.

C Esto accusator tuus,& ille erit indultor tuus. Omne enim crimen facinus vel peccatum nostræ est negligentiæ, & omnis virtus & sanctitas dei est indulgentiæ. Conuersi ad dominum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Confiteor tibi pater domine cæli & terra, & cætera quæ sequuntur.

Sermo VIII.

SAnctum Euangelium cum legeretur, audiuimus exultasse dominum Iesum in spiritu, & dixisse, *Confiteor tibi pater domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus,& reuelasti ea paruulis.* Hucusque interim verba domini, si digne, si diligenter, si quod primum est pie consideremus, inueniemus primitus non semper cum in scripturis legimus confessionem debere nos intelligere vocem peccatoris. Maxime autem hoc dicendum fuit,& hinc admonenda charitas vestra,quia mox vt hoc verbum sonuit lectoris, secutus est etiam sonus tunsionis pectoris vestri, audito scilicet quod dominus ait,Confiteor tibi pater. In hoc ipso quod sonuit,Confiteor, pectora vestra tutudistis. Tundere autem pectus quid est, nisi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulsu occultum castigare peccatum? Quare hoc fecistis, nisi quia audistis, Confiteor tibi pater? Confiteor audistis,qui confitetur non attendistis. Nunc ergo ad- D
uertite. Si confiteor Christus dixit, à quo est longe omne peccatum, nō solius est peccatoris, sed etiam laudatoris. Confitemur ergo,siue laudantes deum, siue accusantes nosipsos. Pia est vtraque cōfessio, siue cum te reprehendis qui non es sine peccato, siue cum illū laudas qui non potest habere peccatum. Si autem bene cogitemus, reprehensio tua laus ipsius est. Quare enim iam cōfiteris in accusatione ipsius tui? Quare cōfiteris, nisi quia ex mortuo viuus factus es? Scriptura quippe ait, A mortuo quasi qui non sit perit confessio. Si perit à mortuo confessio, qui confitetur viuit. Et si peccatum confitetur, vtique à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis eum suscitauit? Nullus mortuus est suipsius suscitator. Ille se potuit suscitare,qui mortua carne non mortuus est, Etenim hoc suscitauit quod mortuum fuerat. Ille se suscitauit qui viuebat in se, in carne autem suscitanda mortuus erat. Non enim pater solus filium suscitauit, de quo dictū est ab Apostolo, Propter quod eum deus exaltauit: sed etiam dominus seipsum, id est, corpus suum: Vnde dicit, Soluite templum hoc, & in E
triduo suscitabo illud. Mortuus autem est peccator,maxime ille quem moles consuetudinis premit, quasi sepultus est Lazarus. Parum enim erat quia mortuus,etiā sepultus. Quisquis igitur malæ consuetudinis, malæ vitæ,terrenarum scilicet cupiditatum mole premitur, ita vt in illo iam factum sit, quod in quodam Psalmo miserabiliter dicitur, Dixit stultus in corde suo, non est deus. Fit talis de quali dictum est, A mortuo velut qui non sit perit confessio. Quis eum resuscitabit, nisi qui remoto lapide clamauit dicens, Lazare prodi foras? Quid est autem foras prodire, nisi quod occultum erat foras prodere? Qui confitetur,foras prodit. Foras prodire non posset nisi viueret, Viuere non posset nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio, dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest Ecclesia, si iā confessor voce dominica resuscitat° prodit? Quid prodest Ecclesia confitenti, cui dominus ait, Quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo? Ipsum Lazarum attende, Cum vinculis prodit, Iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid F
ergo facit Ecclesia cui dictum est, Quæ solueritis soluta erunt, nisi quod ait dominus cōtinuo ad discipulos, Soluite illum & sinite abire? Siue ergo nos accusemus, siue deum laudemus,bis deum laudamus: si pie nos accusamus, deum vtique laudamus. Quando deum laudamus, tanquam eum qui sine peccato est, prædicamus. Quando autem nosipsos accusamus, ei per quem resurreximus gloriam damus. Hoc si feceris, nullam occasionem inuenit inimicus qua te circūueniat ante iudicem. Cum enim tu ipse fueris accusator, & dominus liberator, quid erit ille nisi calūniator? Merito ille hinc sibi tutelam prouidit aduersus inimicos non conspicuos, carnem & sanguinem miserandam potius quam cauendam, sed aduersus illos inimicos contra quos Apostolus nos hortatur vt armemur, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem,id est,aduersus homines quos videtis sæuire in vos. Vasa sunt,alius vtitur. Organa sunt,alius tangit. Immisit se,inquit,diabolus in cor Iudę,vt traderet dominum. Ait aliquis, Quid ergo ego feci? Audi Apostolum, Neque detis locum diabolo. Tu mala voluntate locum dedisti, intrauit, possedit, vtitur. Si locum non dares, non possideret. Ergo nos admonens ait,Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates

Matth.11. Confessio. Tundere pectus. Eccli.17. Philip.2. Ioan.2. Lazarus. Psal.13. & 52. 4.sent.dis. 17.ca.1. Eccli.17. Foras prodire. Matt.16. Ioan.11. Laudare deum. Accusare nosipsos. Ephe.6. Ioan.13. Ephes.4.

G potestates. Posſit quiſque putare aduerſus reges terræ,
aduerſus potentes ſeculi. Quare? Ipſi non caro & ſan-
guis? Semel dictum eſt, non aduerſus carnem & ſan-
guinem, Auertere ab omni homine. Qui ergo reſtant
inimici? Aduerſus principes & poteſtates ſpiritalis ne-
quiciæ, rectores mundi, Quaſiplus dedit diabolo & an-
gelis eius. Plus dedit, rectores mundi appellauit. Sed ne
male intelligas, exponit quid ſit mundus, cuius ſint illi
rectores. Rectores mũdi tenebrarum harum. Quid eſt
mundi tenebrarum harum quibus eſt rector? Dilecto-
ribus ſuis & infidelibus plenus eſt mundus. Hos appel-
lat Apoſtolus tenebras, Harum rector eſt diabolus &
angeli eius. Hæ tenebræ non naturales ſunt, non in-
commutabiles ſunt, mutantur & lumen efficiuntur, cre
dunt, & credendo illuminantur. Quod cum in eis fa-
Ephe.5. ctum fuerit, audient, Fuiſtis enim aliquando tenebræ,
nunc autem lux in domino. Nam quando tenebræ,
non in domino. Iterum quaodo lux, non in te, ſed in
1.Cor.4. domino. Quid enim habes quod non accepiſti? Quia
ergo ſunt inuiſibiles inimici, inuiſibiliter ſunt expu-
guandi. Quippe hoſtem viſibilem vincis feriendo, in-
H uiſibilem vincis credendo. Viſibilis eſt hoſtis homo,
viſibile eſt & ferire. Inuiſibilis eſt hoſtis diabolus, inui-
ſibile eſt credere. Eſt ergo pugna inuiſibilis aduerſus
inuiſibiles inimicos. Ab his inimicis quo modo ſe tu-
tum dicit quidam? Hoc enim cœperam dicere, & ne-
ceſſe habui de his inimicis aliquando cum mora tra-
ctare. Iam ergo cognitis inimicis, videamus tutelam,
Pſal.17. Laudans inuocabo dominum, & ab inimicis meis ſal-
uus ero. Habes quid agas, Laudans inuoca, ſed domi-
num laudans inuoca. Si enim te laudaueris, ab inimi-
cis tuis ſaluus non eris. Laudans inuoca dominum, &
ab inimicis tuis ſaluus eris. Quia quod ait ipſe domi-
Pſal.49. nus, Sacrificium laudis glorificabit me, & ibi via eſt vbi
oſtendam illi ſalutare meum, Vbi via? In ſacrificio lau-
dis. Noli pedem extra hanc viam mittere. In via eſto,
nuli à via recedere. A laude domini nec vnguem, ne-
dum pedem. Si enim volueris ab hac via deuiare, & pro
domino te laudare, nõ eris ſaluus ab illis inimicis, quia
Pſal.139. de illis dictum eſt, Iuxta ſemitam ſcandala poſuerunt
mihi. Quicquid ergo putaueris boni te habere abs te,
I deuiaſti à laude dei. Quid iam miraris ſi te ſeducit ini-
micus, quando tuiipſius ſeductor es? Audi Apoſtolum,
Gala.6. Qui enim putat ſe aliquid eſſe cũ nihil ſit, ſeipſum ſe-
ducit. Dominum ergo attende confitentem, Confiteor
tibi domine pater cœli & terræ. Confiteor tibi, laodo
te. Laudo te, non accuſo me. Quantum autem pertinet
ad ipſius hominis ſuſceptionem, tota gratia, ſingularis
gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo ille qui Chri
ſtus eſt, ſi tollas gratiam? Et tantam gratiam, qua vnum
oportebat eſſe Chriſtum, & ipſum eſſe quem nouimus.
Tolle gratiã iſtam, quid eſt Chriſtus niſi homo? Quid
niſi quod tu? Suſcepit animam, ſuſcepit corpus, ſuſcepit
plenum hominem, Coaptat ſibi, vnam facit dominus
cum ſeruo perſonam. Quanta iſta gratia, Chriſtus in
cœlo, Chriſtus in terra. Simul Chriſtus & in cœlo & in
terra, nec duo Chriſti, ſed idem Chriſtus in cœlo & in
terra. Chriſtus apud patrem, Chriſtus in vtero virgi-
nis, Chriſtus in cruce, Chriſtus apud inferos ſubueniẽs
quibuſdam. Eo autẽ ipſo die Chriſtus in paradiſo cum
latrone confitente. Et ibi latro quid meruit, niſi quia il-
lam viam tenuit, vbi oſtendit ſalutare ſuum? A qua tibi
pes non exeat. In eo enim quod ſe accuſauit, deum lau-
dauit, & vitam ſuam beatam fecit. Præſumpſit quidem
Luca 23. à domino, & ait illi, Domine memento mei dum ve-
neris in regnum tuum. Cõſiderabat enim facinora ſua, K
& pro magno habebat ſi ei vel in fine parceretur. Do-
minus autem continuo cum ille diceret, memẽto mei:
ſed quando, cum veneris io regnum tuum, Amen, in-
quit, dico tibi, hodie mecũ eris in paradiſo. Miſericor-
dia obtulit, quod miſeria diſtulit. Audi ergo dominum
coofitentem, Cõfiteor tibi domine pater cœli & terræ. *Matt.11.*
Quid eſt confiteor? In quo te lando. Hæc enim confeſ-
ſio, vt dixi, laudem habet. Quia abſcondiſti hæc à pru-
dentibus & ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. Quid
eſt hoc fratres? A contrario ſenſu intellige, Abſcondi-
ſti hæc, inquit, à ſapientibus & prudentibus: & oon di- *Sapientes.*
xit, reuelaſti ea ſtoltis & imprudentibus: ſed ait, Abſcõ- *Prudentes.*
diſti quidem à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti
ea paruulis. Sapientibus & prudentibus irridendis, ar-
rogantibus falsò grandibus, vere autẽ tumentibus, op-
poſuit non ſapientes, non prudentes, ſed paruulos. Qui *Paruuli.*
ſunt paruuli? Humiles. Ergo abſcondiſti hæc à ſapienti-
bus & prudentibus. Nomine ſapiẽtium & prudentium,
ſuperbus intelligi poteſt, ipſe expoſuit cum ait, Reuela-
ſti ea paruulis. Ergo abſcoodiſti non paruulis. Quid eſt
non paruulis? Non humilibus. Quid eſt oon humili- L
bus, niſi ſuperbis? O via domini, aut nõ erat, aut latebat
vt reuelaretur nobis. Vnde dominus exultauit, niſi quia
reuelatum eſt paruulis? Debemus eſſe paruuli, nã ſi vo-
luerimus eſſe magni, quaſi ſapientes & prudentes, non
nobis illud reuelatur. Qui ſunt magoi? Sapientes & pru
dentes, Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Ha- *Rom.1.*
bes remedium à contrario. Si dicẽdo te eſſe ſapientem
ſtultus factus es, dic te ſtultum, & ſapiens eris. Sic dic.
Dic, & intus dic, quia ſic eſt vt dicis. Si dicis, coram ho-
minibus noli dicere, & coram deo non dicere. Prorſus
quod ad teipſum pertinet, quod ad tua, tenebroſus es.
Quid eſt enim aliud eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum *Stultus te-*
in corde? Denique de illis ſic ait, Dicentes ſe eſſe ſapiẽ- *nebroſus in*
tes, ſtulti facti ſunt. Antequam hoc dicerent quid rur- *corde.*
ſum? Et obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Dic quia *Rom.1.*
tu tibi lumen non es. Vt multum, oculus es, lumen non
es. Quid prodeſt patens & ſanus oculus, ſi lumen deſit?
Ergo dic à te tibi lumẽ non eſſe, & clama quod ſcriptũ
eſt, Tu illuminabis lucernam meam domine. Lumine *Pſal.17.*
tuo domine illuminabis tenebras meas. A me enim ni- M
hil niſi tenebræ, tu autem lumen fugans tenebras illu-
minans me, non à me mihi lumen exiſtens, ſed lumen
non participans niſi in te. Sic & Ioannes amicus ſpon-
ſi, Chriſtus putabatur, lumẽ putabatur. Non erat ille lu- *Ioan.1.*
men, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine. Quod
autem erat lumen, erat lumen verum. Quid eſt verum?
Quod illuminat omnem hominem. Si verum lumen
quod illuminat omnem hominem, ergo & Ioannem *Ioannes lu*
rectè dicentem, rectè confitentem, Nos autem de ple- *mẽ putaba*
nitudine eius accepimus. Vide ſi aliud dixit quàm tu il- *tur, ſed nõ*
luminabis lucernam meam domine. Denique iam illu *tamen erat*
minatus, teſtimonium perhibebat. Propter cæcos, lucer *lumen.*
na diei teſtimonium perhibebat. Vide quia lucerna eſt, *Ioan.1.*
Vos, inquit, miſiſtis ad Ioannem, & voluiſtis exultare *Ioan.5.*
ad horam in lumine eius. Ille erat lucerna ardens & lu-
cens. Ille lucerna, hoc eſt, res illuminata, accenſa vt lu-
ceret. Quæ accendi poteſt, poteſt & extingui. Sed vt nõ
extinguatur, ventum ſuperbiæ non patiatur. Ergo con-
fiteor tibi domine pater cœli & terræ, qui abſcondiſti
hæc à ſapientibus, & prudentibus, lumen ſe putãtibus,
& tenebræ erant. Et eo quod tenebrę erant, & lumen ſe
putabãt, nec illuminari potuerunt. Illi autem qui tene-
bræ erant, & tenebras ſe eſſe cõfitębantur, paruuli erãt,
non

A non magni, humiles erant, non superbi. Rectè ergo di-
Psal.17. cebant: tu illuminabis lucernam meam domine. Se ag-
noscebant, dominum laudabant, à via salutari non re-
cedebant. Laudantes dominum inuocabant, & ab ini-
micis suis salui erant.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eun-
dem, Venite ad me omnes qui laboratis & one-
rati estis, & ego reficiam vos &c.

Sermo IX.

Matt.11. MIrum quibusdam videtur fratres charissimi,
cum audiunt dominum dicentem, *Venite*
ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego refi-
ciam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à
me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem ani-
mabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.
Et considerant eos qui iugum ipsum intrepida ceruice
subierunt, & illam sarcinam mansuetissimis humeris
acceperunt, tantis agitari & exerceri difficultatibus hu-
ius seculi, vt non à laboribus ad quietem, sed à quiete
ad laborem vocati videantur, cum & Apostolus dicat,
2.Timo.3. Omnes qui volũt in Christo pie viuere, persecutionem
B patientur. Ait ergo aliquis, Quo modo iugum leue est,
Iugũ & sar- & sarcina leuis, quando quidem illud iugum & sarci-
cinã domi- nam ferre, nihil est aliud quàm pie viuere in Christo?
ni ferre Et quo modo dicitur, Venite ad me qui laboratis & o-
quid sit. nerati estis, & ego reficiam vos, ac non potius dicitur,
Matt.20. Venite qui vacatis vt laboretis? Nam & vacantes inue-
nit quos conduxit in vineam, vt ferrent æstum diei. Et
sub illo iugo leni & sarcina leui, audiamus Apostolum
2.Cor.6. dicere, In omnibus commendantes nosmetipsos tan-
quam dei ministros, in multa patientia, in tribulationi-
bus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis &c. Et alio
2.Cor.11. loco in eadem epistola, A Iudæis quinquies quadrage-
nas vna minus accepi, Ter virgis cæsus sum, semel la-
pidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in pro-
fundo maris fui, Et cætera quæ numerari quidem peri-
cula possunt, sed tolerari nisi spiritu sancto iuuãte non
possunt. Omnia ergo illa quæ commemorauit aspera
& grauia, frequentius & abundantius sustinebat, sed
profecto aderat ei spiritus sanctus, qui in exterioris ho-
C minis corruptione interiorem renouaret de die in diẽ,
2.Cor.4. & gustata requie spiritali in affluentia deliciarum dei,
in spe beatitudinis futuræ omnia præsentia deliniret
aspera, & omnia grauia releuaret. Ecce quàm suaue iu-
gum Christi portabat, & quàm leuem sarcinam, & om-
nia illa quæ superius enumerata dura, & immania om-
nis auditor horrescit, leuem tribulationem diceret, in-
tuens interioribus & fidelibus oculis, quanto precio tẽ-
poralium emenda sit futura vita, non pati æternos labo-
res impiorum, & sine vlla sollicitudine perfrui æterna
fœlicitate iustorum. Secari & vri se homines patiuntur,
vt dolores non æterni, sed aliquanto diuturnioris vl-
ceris acriorum dolorum precio redimantur, in langui-
da & incerta vacationis breuissimæ atque vltimæ vitæ.
Immanissimis bellis miles atteritur, pluribus fortasse
annis in laboribus inquietus, quàm in ocio quieturus.
Quibus tempestatibus & procellis, quàm horribili &
tremendæ sæuiciæ cœli & maris importuni sunt mer-
Psal. horribi- catores†, vt diuitias ventosas acquirat, maioribus quàm
li & tremẽ- quibus acquisituri sunt periculis & tẽpestatibus plenas.
da sæuicia Quos æstus, quæ frigora, quæ pericula, ab equis, à fossis,
cœli & ma- à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores,
ris impleti quem laborem esuriendi & sitiendi, quantas vilissimi
sunt merca- & sordidissimi cibi & potus angustias, vt bestiam ca-
tores &c. piant, & interdum nec ipsius bestiæ carnes, propter quã
hæc tanta sustinent, epulis necessarias. Quanquam & si D
aper ceruúsve capiatur, magis suaue sit venantis animo
quia captus est, quàm comedentis palato quia coctus
est. Quantis cruciatibus propè quotidianarum plaga-
rum tenera puerorum ætas subditur? Quantis etiam in
scholis vigiliarum & abstinentiæ molestiis exercentur,
non propter discendam sapientiam, sed propter opes
honoresque vanitatis, vt numeros, & literas, & disertas
fallacias eloqui discant? Sed in his omnibus qui hæc nõ
amant, eadem grauia patiuntur. Qui vero amãt, eadem
quidem, sed non grauia pati videntur: Omnia enim sæ-
ua & immania, prorsus facilia & propè nulla efficit a-
mor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beati-
tudinem charitas facit, quod ad miseriam quantum po
tuit cupiditas fecit. Quàm facile toleratur quælibet ad-
uersitas temporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna re-
quies comparetur. Non immerito ille vas electionis
cum ingenti læticia dixit, Non sunt condignæ passio- *Roma.8.*
nes huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabi-
tur in nobis. Ecce vnde illud iugum suaue est, & sarci-
na leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis ta- E
men omnibus diligentibus. Dicit Psalmista, Propter *Psal.16.*
verba labiorum tuorum, ego custodiui vias duras. Sed
quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt a-
mantibus. Propter quod ita diuinæ pietatis dispensa-
tione actum est, vt interior homo qui renouatur de die *2.Cor.4.*
in diem, non adhuc sub lege positus, sed iam sub gra-
tia exoneratus sarcinis innumerabilium obseruationũ, *Obseruatio-*
quod erat reuera graue iugum, sed duræ ceruici conue- *nũ sarcinæ*
nienter impositum, facilitate simplicis fidei, & bonæ *graue iugũ*
spei, & sanctæ charitatis, quicquid molestiarum exterio-
ri homini forinsecus intulisset ille princeps qui missus
est foras, interiori gaudio leue fieret. Nihil enim tam fa
cile bonæ voluntati est, quàm ipsa sibi, & hæc sufficit
deo. Quantumlibet ergo sæuiat iste mundus, verissime
angeli nato in carne domino clamauerunt, Gloria in *Luca 2.*
excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ volunta-
tis, quia qui natus erat suaue iugũ est & sarcina leuis. Et
sicut dicit Apostolus, Fidelis deus qui nos non sinit tẽ- *1.Cor.10.*
tari supra quod possumus ferre, sed facit cum tentatio-
ne etiam exitum vt possimus sustinere. F

De eo quo supra, Venite ad me omnes, &c.

Sermo X.

AVdiuimus in Euangelio dominum exhilara-
tum spiritu dixisse deo patri, *Confiteor tibi do-* *Matt.11.*
mine pater cœli & terræ, qui abscondisti hæc à sapien-
tibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Ita pa-
ter, quia sic placitum est ante te. Omnia mihi tradita sunt à patre
meo. Et nemo agnoscit filium nisi pater, neque patrem quis agnoscit
nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. In clamãdo labora-
mus, in audiendo laboratis. Audiamus ergo eum qui
sequitur & dicit, *Venite ad me omnes qui laboratis.* Qua-
re enim omnes laboramus, nisi quia sumus mortales, *Laborandi*
fragiles, infirmi, lutea vasa portantes quæ faciunt inui- *necessitas.*
cem angustias? Sed si angustiantur vasa carnis, dilaten-
tur spacia charitatis. Quid ergo dicit, Venite omnes
qui laboratis, nisi vt non laboretis? Denique promissio
eius in promptu est, quoniam laborãtes vocauit, Quæ-
rent forte qua mercede vocati sunt. *Ecce ego vos*, in-
quit, *reficiam. Tollite iugum meum super vos, & discite à me,* nõ
mundum fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia
creare, non in ipso mũdo mirabilia facere, & mortuos
suscitare: sed, *Quoniam mitis sum, & humilis corde.* Ma-
gnus esse vis, à minimo incipe. Cogitas magnam fabri-
cam construere celsitudinis, de fundamento prius co-
gita

G gita humilitatis. Et quantam quisque vult & disponit superimponere molem ædificij, quanto erit maius ædificium, tanto altius fodit fundamentum. Et fabrica quidem cum construitur, in superna cōsurgit, Qui autem fodit fundamentum, ad ima deprimitur. Ergo & fabrica ante celsitudinem humiliatur, & fastigium post humiliationem erigitur. Quod est fastigium construendæ fabricæ quam molimur? Quò peruenturum est cacumē ædificij? Cito dico, vsque ad conspectum dei. Videtis quàm excelsum est, quanta res est cōspicere deum. Qui desiderat, & quod dico, & quod audit, intelligit. Promittitur nobis conspectus dei, veri dei, summi dei. Hoc enim bonum est, videntem videre. Nam qui colunt fal sos deos, facile illos vident, sed eos videt qui oculos habent & non vident. Nobis autem promittitur visio dei viuentis & videntis, vt illum deum videre concupiscamus, de quo dicit scriptura, Qui plantauit aurem, nōne
Psal. 93. audiet? Qui finxit oculum, nōnne considerat? Nō ergo audit qui fecit tibi vnde audias? Et non videt qui creauit vnde videas? Bene autē proloquitur in ipso Psalmo,
H & dicit, Intelligite ergo qui insipientes estis in populo, & stulti aliquādo sapite. Multi enim propterea mala faciunt, dum putant quod non videantur à deo, & difficile est quidem vt cum credant videre non posse, sed putant nolle. Pauci inueniuntur tantę impietatis, vt im-
Psal. 13. pleatur in eis quod scriptum est, Dixit stultus in corde
& 52. suo, non est deus. Insania ista paucorum est. Sicut enim magna pietas paucorum est, ita & magna impietas nihilominus paucorum est. Hoc autem quod dico, turba dicit, Ecce modo inde cogitat deus vt sciat quid faciā in domo mea, & curat deus quid velim agere in lecto meo? Quis dicit? Intelligite qui insipientes estis in popu-
Psal. 93. lo, & stulti aliquādo sapite. Tu homo cum sis, qui laboras, si omnia domus tuæ noueris, & pertineat ad te omnia verba, omnia facta seruorum tuorum, putas & deū sic laborare, vt attendat ad te, qui nō laborauit vt crearet te? Oculum in te non intendit suum qui fecit tuum? Non eras, & creauit te vt esses. Non te curat cum iam
Roma. 4. sis, qui vocat ea quæ non sunt tanquam sint? Non ergo tibi hoc promittas, velis, nolis, videt te, & ab eius oculis
Psal. 138. non est vbi abscondas te. Si enim cœlum ascenderis,
I ibi est: si descenderis in infernum, adest. Laboras, nolēs recedere à factis malis, & volens non videri à deo. Magnus labor. Facere vis mala quotidie, suspicaris te non
Psal. 93. videri, audi scripturam dicentem, Qui plātauit aurem, nōnne audiet? Qui finxit oculum, nōnne considerat? Vbi mala facta tua abscondis ab oculis dei? Si vis recedere ab ipsis, multum laboras. Audi dicētem, Venite ad me omnes qui laboratis. Non finis laborem fugiendo. Ab illo eligis fugere, non ad illum. Inueni quō, & fuge. Si autem propterea non potes ab illo fugere, quia vbique præsens est, de proximo fuge ad deū, quia præsens est vbi stas, Fuge. Ecce fugiendo excessisti cœlos, ibi est. Descendisti ad inferos, ibi est: quascunque terrarum so
Hiere. 23. litudines elegeris, ibi est qui dixit, Cœlum & terrā ego impleo. Ergo si cœlum & terram ipse implet, & quò fugere possis ab illo non est, noli laborare. Fuge ad præsentem, ne sentias venientem. Præsume te visurum bene viuendo, à quo videris & male viuendo. Male enim viuendo videri potes, videre nō potes. Bene autem viuendo & videris & vides. Quanto enim te familiarius videbit qui coronat dignum, qui misericorditer vidit vt vocaret indignū. Nathanaël ait domino quem nō-
Ioan. 1. dum sciebat, Vnde me nosti? Ait ei dominus, Cū esses sub arbore fici vidi te. Videt te Christus in vmbra tua, non te videbit in luce sua? Quid est enim, cum esses sub K
arbore fici vidi te? Quid sibi hoc vult? Quid significat? Recordare originale peccatū Adæ, in quo omnes mo- Gene. 3.
rimur. Quando primo peccauit, de folijs ficulneis succinctoria sibi fecit. Significans in illis folijs pruritum li bidinis, quò peccando peruenit. Inde nascimur, sic nascimur, in carne peccati nascimur, quam sola sanat simi litudo carnis peccati. Ideo misit deus filium suum in si- Rom. 8.
militudine carnis peccati. Inde venit, sed sic non venit. Non enim cum virgo libidine, sed fide concepit. Venit in virginem, qui erat ante virginē. Quam creauit elegit, quam eligeret, creauit. Attulit virgini fœcunditatem, non abstulit integritatem. Qui ergo sine pruritu foliorum ficus venit ad te, cum esses sub arbore fici vidit te. Para te videre sublimiter, à quo visus es misericorditer. Sed quia magnum fastigium est, de fundamento cogita. Quo, inquis, fundamento? Disce ab illo, quoniam mitis est, & humilis corde. Hoc in te fode fundamentum humilitatis, & peruenies ad fastigium charitatis.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro. L

Sermo XI.

MAgna quæstio est de recenti Euangelica lectione proposita, Cui soluendæ quantum ad nos attinet, impares sumus, sed sufficientia no- 2. Cor. 3.
stra ex deo est, quantum eius adiutorium vel accipere vel capere possumus. Prius ergo magnitudinē aduertite quæstionis, vt cum eius molem humeris nostris impositam videritis, oretis pro laboribus nostris, atque in auxilio quod nobis præbetur inueniatis ædificationem mentibus vestris. *Cum domino fuisset oblatus* Matt. 12.
dæmonium habens, cæcus & mutus, & curasset eum ita vt loqueretur & videret, & stuperent omnes turbæ dicentes, nunquid hic est filius Dauid? Pharisæi audientes dixerunt, Hic non eiicit dæmones, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Iesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis, Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si Satanas Satanam eiicit, aduersum se diuisus est. Quo modo ergo stabit regnum eius? Hoc dicens ex ipsorum confessione vo lebat intelligi, quòd in eum non credendo in regno M
diaboli esse delegissent, quod vtique aduersum se diuisum stare non posset. Eligant ergo Pharisæi quod voluerint. Si Satanas Satanam non potest eiicere, nihil contra dominum quod dicerent inuenire potuerunt. Si autem potest, multo magis sibi prospiciant, & recedant de regno eius, quod aduersum se diuisum stare non potest. In quo autem dominus Christus eiiciat dæmones, non dæmoniorum principem existiment, attendant quod sequitur, *Et si ego*, inquit, *in Beelzebub* Ibidem.
eiicio dæmones, filij vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. Dixit hoc vtique de discipulis suis, illius populi filiis, qui certè discipuli domini Iesu Christi bene sibi conscij fuerant, nihil se malarum artium à bono magistro didicisse, ne † in principe dæmoniorum eiice- † al. vt.
rent dæmones. Ideo, inquit, ipsi iudices vestri erunt, Ipsi, inquit, ipsi ignobilia & contemptibilia huius mundi, in quibus non artificiosa malignitas, sed sancta simplicitas meæ virtutis apparet, ipsi testes mei, iudices vestri erunt. Deinde subiungit, *Si autem ego in spiritu dei* Matth. 12.
eiicio dæmones, igitur peruenit in vos regnum dei. Quid est hoc? Si ego, inquit, in spiritu dei dæmones eiicio, non aliter possunt filij vestri eiicere, quibus non malignam doctrinam, sed fidem simplicem dedi, proculdubio

peruenit

A peruenit in vos regnum dei, quo subuertitur regnum diaboli, cum quo & vos subuertimini. Et quoniam dixerat, Filij vestri in quo eiiciunt, vt ostéderet in eis gratiam suam, non meritū illorum: *Aut quomodo potest quisque*, inquit, *intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem, & sic domum eius diripere?* Filij, inquit, vestri, vel qui crediderunt in me, vel adhuc credituri sunt & eiecturi dæmones, nō in dæmonum principe, sed in simplici sanctitate, qui certe vel fuerunt, vel hoc sunt quod etiam vos estis, id est, peccatores atque impij, & ideo in domo diaboli, & vasa diaboli, quomodo ab illo possent erui, quos præualente iniquitate fortiter obtinebat, nisi alligaretur iusticiæ meæ vinculis, & vasa eius diriperem quæ fuerant vasa iræ, & ea facerem mea vasa misericordiæ? Hoc est quod etiam beatus Apostolus superbis, & quasi de suis meritis gloriantibus increpans dicit, Quis enim te discernit? Hoc est, à massa perditionis ex Adam, & à vasis iræ quis te discernit? Et ne quisquā diceret iusticia mea, Quid enim habes, inquit, quod non accepisti? Vnde & de seipso dicit, Fuimus enim & nos aliquādo naturaliter filij iræ sicut & cæteri.

Vbi supra.

1. Cor. 4.

Vbi supra.
Ephes. 2.

B Ergo & ipse vas erat in domo illius male fortis, cū esset Ecclesiæ persecutor, blasphemus, iniuriosus, in malicia & inuidia, sicut fatetur agens. Sed ille qui alligauit fortem, ab eo vasa perditionis eripuit, & vasa electionis effecit. Denique ne putarent increduli & impij aduersantes nomini Christiano, propter diuersas hæreses & schismata eorum, qui sub nomine Christiano greges colligunt perditorum, etiam Christi regnum aduersum se esse diuisum, consequenter adiungit, *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.* Nec ait, qui non est sub voce nominis mei: aut, sub specie sacramenti mei: sed, qui nōn est mecum, contra me est. Nec ait, qui non congregat sub inuocatione nominis mei: sed, qui non congregat mecū, spargit. Non est ergo aduersum se diuisum regnum Christi, & si homines conantur diuidere, quod emptū est precioso sanguine Christi. Nouit enim dominus qui sunt eius. Et recedat, inquit, ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. Nam si ab iniquitate non recedit, non pertinet ad regnum Christi, etiam nominans nomen Christi. Vt ergo aliqua, exempli gratia, commemorem, spiritus auariciæ, & spiritus luxuriæ, quia ille contrahit, ille

Matth. 12.

2. Timo. 2.

C profundit, diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent ad regnum diaboli. Apud idolorum cultores spiritus Iunonis, & spiritus Herculis diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent ad regnum diaboli. Paganus & Iudæus hostes Christi, diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent ad regnū diaboli. Arrianus & Photinianus ambo hæretici, & aduersum se ambo diuisi. Donatista & Maximinianista ambo hæretici, & aduersum se ambo diuisi. Omnia vitia errorésque mortalium inter se contrarij, diuisi sunt aduersum se, & omnes pertinent ad regnum diaboli, ideo non stabit regnum eius: iustus autem & impius, fidelis & incredulus, catholicus & hæreticus, diuisi quidem sunt aduersum se, sed non ambo pertinent ad regnum Christi. Nouit dominus qui sunt eius. Nemo sibi de vocabulo blandiatur. Si vult sibi prodesse nomen domini, recedat ab iniquitate qui inuocat nomen domini: Sed ista verba euangelica & si habebant aliquid obscuritatis, quod domino arbitror adiuuante explanatum, non erant tamen tantæ difficultatis, quantæ apparet esse quod sequitur. *Ideo dico vobis, Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro.* Quid ergo fiet de his quos lucrari cupit Ecclesia? Nunquid nam correctis & ad eam ex quocunque errore venientibus spes falsa promittitur in remissione omnium peccatorum? Quis enim non conuincitur dixisse verbum contra spiritum sanctum, antequam Christianus vel catholicus fieret? Primò ipsi qui pagani appellantur multorum deorum falsorúmque cultores, & idolorum adoratores, cum dicunt dominum Christum magicis artibus fecisse miracula, nōnne isti sunt similes eis qui eum dixerunt in principe dæmoniorum eiecisse dæmonia? Deinde cum quotidie nostram sanctificationem blasphemant, quid aliud blasphemant quàm spiritum sanctum? Quid Iudæi qui dixerunt de domino vnde iste ortus est sermo? Nōnne adhuc vsque verbum contra spiritum sanctum loquuntur, sic negantes eum esse in Christianis, sicut illi in Christo esse negauerunt? Neque enim & illi spiritu sancto non maledixerunt, aut non eum dicentes esse: aut esse quidem, sed deum non esse, sed esse creaturam: aut ad dæmones eiiciendos nihil valere: non ista indigna, non aliquid

Ibidem.

Ibidem.

Matth. 12.

E simile de spiritu sancto locuti sunt? Saducæi enim spiritum sanctum negabant, Pharisæi vero eum esse contra Saducæorum hæresim defendebant, sed esse in domino Iesu Christo negabant, quem dæmones eiicere in principe dæmoniorum putabant, cum eiiceret ille in spiritu sancto. Ac per hoc & Iudæi & quicunque hæretici spiritum sanctum confitentur, sed eum negant esse in Christi corpore, quod est vnica eius Ecclesia non vtique nisi vna catholica, proculdubio similes sunt Pharisæis qui tunc etiam si esse spiritum sanctum fatebantur, negabant tamen eum esse in Christo, cuius opera in dæmonibus eiiciendis dæmoniorum principi tribuebant. Omitto quòd quidam hæretici ipsum omnino spiritum sanctum vel nō creatorem sed creaturam esse contendunt, sicut Arriani & Eunomiani & Macedoniani: vel eum prorsus ita negant, vt ipsum deum negent esse trinitatem, sed tantummodo esse deum patrem asseuerant, & ipsum aliquando vocari filium, aliquando vocari spiritum sanctum: sicut Sabelliani, quos quidam Patripassianos vocant, ideo quia patrem prohibent passum, cuius negant esse aliquem filium, sine dubio negant esse spiritum sanctum. Pho-

F tiniani quoque patrem solum esse dicentes deum, filium vero non nisi hominem dicunt, negantes omnino tertiam personam spiritum sanctum. Manifestum est igitur & à Paganis, & à Iudæis & ab hæreticis blasphemari spiritum sanctum. Nunquid nam ergo deserendi sunt & sine vlla spe deputandi, quoniam fixa sententia est, Qui verbum dixerit contra spiritum sanctum, non ei dimittetur neque in hoc seculo neque in futuro: & illi soli æstimandi sunt ab huius grauissimi peccati reatu liberi, qui ex infantia sunt catholici? Nam quicunque verbo dei crediderunt vt catholici fierent, vtique aut ex Paganis, aut ex Iudæis, aut ex hæreticis in gratiam Christi pacémque venerunt: quibus si non est dimissum quod dixerunt verbum contra spiritum sanctum, inaniter promittitur & prædicatur hominibus vt conuertantur ad deum, & siue in baptismo siue in Ecclesia pacem remissionémque accipiant peccatorum. Neque enim dictum est, Non remittetur ei nisi in baptismo: sed, non remittetur, inquit, neque in hoc seculo, neque in futuro. Nonnullis videtur eos tantummodo peccare in spiritum sanctum, qui laua-

De peccato in spiritum sanctum.

G ero regenerationis abluti in Ecclesia, & accepto spiritu sancto, velut tanto postea dono Saluatoris ingrati, mortifero aliquo peccato se immerserint, qualia sunt adulteria vel homicidia, vel ipsa discessio, siue omni modo à nomine Christiano siue à catholica Ecclesia. Sed iste sensus vnde probari possit ignoro, cum & pœnitentiæ quorumque criminum locus in Ecclesia non negetur, & ipsos hæreticos ad hoc vtique corripiendos dicat Apostolus, Ne forte det illis deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant de diaboli laqueis à quo captiui tenentur secundum ipsius voluntatem. *2.Timo.2.* Quis enim est fructus correctionis sine vlla spe remissionis? Postremo non ait, qui fidelis catholicus dixerit verbum contra spiritum sanctum: sed, qui dixerit: hoc est, quilibet dixerit, quicunque dixerit, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Siue ergo sit ille paganus, siue Iudæus, siue Christianus, siue hæreticus, siue quodlibet aliud habeat nomen erroris, non dictum est ille aut ille, sed qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, id est, blasphemauerit spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Porrò autem si omnis error contrarius veritati

H & inimicus catholicæ paci, sicut supra ostendimus, dicit verbum contra spiritum sanctum, nec tamen cessat Ecclesia ex omni errore corrigere atque colligere, qui remissionem peccatorum & ipsum quem blaspemauerant accipiant spiritum sanctum: puto quòd grande secretum tam magnæ huius quæstionis ostendimus. Lumen ergo expositionis à domino requiramus. Erigite itaq; fratres, erigite ad me aures, ad dominum mentes. Dico charitati vestræ, Forte in omnibus sanctis scripturis nulla maior quæstio, nulla difficilior inuenitur. Vnde vt vobis aliquid de meipso fatear, semper in sermonibus quos ad populum habui, huius quæstionis difficultatem molestiamq; vitaui: non quia nihil haberem quod inde vtcunque cogitarem, neque enim in re tanta petere, quærere, pulsare negligerem: sed quia ipsi intelligentię quæ mihi aliquantum aperiebatur, verbis ad horam occurrentibus me posse sufficere non putarem. Hodie autē lectiones audiens de quibus vobis esset sermo reddendus cum Euangelium legeretur, ita pulsatū est cor meum, vt crederem deum velle aliquid hinc per meum ministerium vos audire. Prius ergo vt aduertatis & intelligatis admoneo, nō dixisse dominum, Om-

I nis blasphemia spiritus non remittetur ei: (neque dixisse, Quodcunque verbum contra spiritum sanctum nō remittetur ei:) sed, qui dixerit verbum. Illud enim si dixisset, nihil nobis omnino remaneret vnde disputare possemus: quoniam si omnis blasphemia & omne verbum quod dicitur contra spiritum sanctum non remittetur hominibus, ex nullo genere impietatis eorum qui dono Christi & sanctificationi Ecclesiæ contradicunt, vel Paganorum vel Iudæorum vel quorumlibet hæreticorum, nōnullorum etiam in ipsa catholica imperitorum quenquam in Ecclesia lucraretur. Sed absit vt hoc dominus diceret: absit, inquam, vt veritas diceret, omnem blasphemiam & omne verbum quod contra spiritum sanctum diceretur, non habere remissionem, neq; in hoc seculo neq; in futuro. Exercere quippe nos voluit difficultate quæstionis, non decipere sententiæ falsitate. Quapropter non est necesse vt omnē blasphemiam & omne verbum quod dicitur contra spiritum sanctum, remissionem quisquam existimet non habere: sed necesse est planè vt sit aliqua blasphemia, & aliquod verbum: quod si dicatur contra spiritum sanctum, nullam vnquam veniam remissionemq; merea- K tur: quia si omne acceperimus, quisnam poterit saluari? Si autem rursus nullum putauerimus, contradicimus Saluatori. Est ergo sine dubio aliqua blasphemia & aliquod verbum: quod si dictum fuerit contra spiritum sanctum, non remittetur. Quid sit autem hoc verbum, quæri à nobis dominus voluit, ideo nō expressit. Quæri, inquam, voluit, non negari. Solent enim scripturæ ita loqui, vt quando aliquid sic dicitur, vt neque ex toto neque ex parte dictum finiatur, non sit necesse vt ex toto fieri possit, vt ex parte non intelligatur. Ista ergo sententia ex toto, id est, vniuersaliter pronunciaretur, si diceretur, Omnis blasphemia spiritus non remittetur: (aut qui dixerit) qualecunque verbum contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Ex parte autē, id est, particulariter pronunciaretur si diceretur, Quædam blasphemia spiritus non remittetur. Quia ergo nec vniuersaliter nec particulariter enunciata sententia est. Non enim dictum est, Omnis blasphemia spiritus: aut, quædam blasphemia, sed tantummodo indefinite dictum est, spiritus blasphemia non remittetur. Nec dictum est, Quicunq; dixerit quodcūque verbum: aut, qui dixerit quoddam L verbum: sed indefinite, qui dixerit verbum: non est necesse vt omnem blasphemiam vel omne verbum intelligamus, sed necesse est planè vt quādam blasphemiam & quoddam verbum voluerit intelligi dominus: quamuis id exprimere noluerit, vt petendo, quærendo, pulsando, si quid recti intellectus acceperimus, non viliter habeamus. Hoc vt manifestius videatis, illud attendite quod ait item ipse Iudæis, Si non venissem & lo- *Ioan.15.* cutus fuissem eis, peccatum non haberent. Neque enim *De gratia & libero arbit.cap.2.* ita dictum est, vt sine vllo peccato omnino vellet intelligi futuros fuisse Iudæos si non venisset & locutus eis fuisset. Plenos quippe inuenit, oneratósque peccatis. Propter quod dicit, Venite ad me omnes qui laborātis & onerati estis. *Matth.11.* Vnde, nisi sarcinis peccatorum & transgressionibus legis? Quoniam lex subintrauit, vt abundaret delictum. *Roma.5.* Cum ergo etiam ipse alibi dicat, Non veni vocare iustos, sed peccatores: quomodo si *Matth.9.* non venisset peccatum non haberent, nisi quia sententia ista nec vniuersaliter nec particulariter, sed indefinite pronunciata non omne peccatum cogit intelligi? Sed planè nisi aliquod peccatum intellexerimus, M quod non haberent nisi Christus venisset & locutus eis fuisset, falsam, quod absit, sententiam diceremus. Non ergo ait, Si non venissem & locutus fuissem eis, nullum peccatum haberent: *Ioan.15.* ne veritas mentiretur: nec rursus definite dixit, Si non venissem & locutus fuissem eis, quoddam peccatum non haberent: ne pium studium parū exerceretur. In omni quippe copia scripturarum sanctarum pascimur apertis, exercemur obscuris. Illic fames pellitur, hic fastidium. Quia ergo nō est dictum, peccatum nullum haberent, non perturbemur, cum peccatores Iudęos etiam si dominus non venisset agnoscimus. Sed tamen quia dictum est, Si non venissem, peccatum non haberent: vnde necesse est etiam si non omne, aliquod tamen eos ex aduentu domini quod non habebant contraxisse peccatum: illud ipsum profectò est, quod in præsentem sibique loquentem non crediderunt, eúmque inimicum deputantes quoniam vera dicebat, insuper occiderunt. Hoc peccatum tam magnum & tam horrendum, si non venisset & locutus eis fuisset, vtique non haberent. Sicut ergo ibi cum audimus, Peccatū non haberent: nō omne, sed ali-

A ſed aliquod peccatum intelligimus:ita in hodierna le-
Matth.12. ctione cum audimus,Spiritus blaſphemia non remitte-
tur: non omnem blaſphemiam, ſed quandam,Et cum
audiuimus,Qui dicit verbum cótra ſpiritum ſanctum,
non remittetur ei : non omne verbum , ſed quoddam.
verbum intelligere debemus.Nam & boc ipſum quod
ait, Spiritus autem blaſphemia non remittetur: vtique
non omnis ſpiritus, ſed ſpiritus blaſphemia neceſſe eſt
intelligamus. Quod & ſi planius alibi nó diceret,quis
tam vecors eſſet vt aliquid aliud intelligeret? Secun-
Ioan.3. dum hanc regulam locutionis, & illud accipitur, Niſi
quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu . Non enim & ibi
ait,ſpiritu ſancto, hoc tamé intelligitur. Nec quoniam
dixit , ex aqua & ſpiritu , omnem ſpiritum quiſque in-
telligit . Quocirca cum audis , ſpiritus autem blaſphe-
mia non remittetur , ſicut non omnem ſpiritum , ita
non omnis ſpiritus blaſphemia oportet accipias. Audi-
re iam velle vos video , quoniam non eſt omnis , quæ-
nam ſit illa blaſphemia ſpiritus quæ non remittetur: &
quod ſit verbum , quoniam non eſt omne, quod ſi di-
ctum fuerit contra ſpiritum ſanctum non remittetur,
neque in hoc ſeculo neq; in futuro. Iam & ego vellem
B dicere quod intentiſſime expectatis audire, ſed tolera-
te aliquantas maioris diligentiæ moras, donec adiu-
uante domino , totum quod occurrit expediam . Alij
quippe duo Euangeliſtæ Marcus & Lucas, cum de hac
re loquerentur, non dixerunt blaſphemiam ſeu verbú,
vt intelligeremus non omnem blaſphemiam,ſed quan
dam: nec verbum omne, ſed quoddam.Quid ergo di
Marci.3. xerunt? Apud Marcum ita ſcriptum eſt,Amen dico vo
bis, quoniam omnia dimittuntur filus hominum pec-
cata & blaſphemiæ quibus blaſphemauerunt : qui au-
tem blaſphemauerit in ſpiritum ſanctum, nó habet re-
miſſioné in æternum,ſed reus erit æterni delicti. Apud
Lucæ.12. Lucam ita,Omnis qui dicit verbum in filium hominis,
remittetur ei : ei autem qui in ſpiritum ſanctum blaſ-
phemauerit , non remittetur . Nunquid propter non-
nullam verborum diuerſitatem receditur ab eiuſdem
veritate ſententiæ? Nam neque alia cauſa eſt cum Euan
geliſtæ eadem non eodem modo dicant , niſi vt inde
diſcamus res verbis,non rebus verba præponere,nihil-
que aliud in loquente quærere niſi voluntatem , prop-
ter quam inſinuandam verba promuntur. Quid enim
ad rem intereſt,vtrum dicatur, ſpiritus blaſphemia nó
C remittetur: an dicatur, qui blaſphemauerit in ſpiritum
ſanctum non ei remittetur:niſi forte quod eadem aper-
tius iſto modo quàm illo dicuntur , & alium Euange-
liſtam non deſtruit alius, ſed exponit ? Spiritus autem
blaſphemia, clauſe dictum eſt, quia non expreſſum eſt,
cuius ſpiritus . Non enim quicunque ſpiritus , ſpiritus
Nó quicú- ſanctus eſt . Item poteſt dici ſpiritus blaſphemia , cum
que ſpirit⁹, ſpiritu quiſque blaſphemat , quomodo poteſt dici ſpi-
ſpiritus ſan ritus oratio cum ſpiritu quiſque orat. Vnde dicit Apo
ctus eſt. ſtolus , Orabo ſpiritu ,orabo & mente . Cum vero di-
1.Corin.14. ctum eſt,Qui blaſphemauerit in ſpiritum ſanctum:illæ
Marci.3. ambiguitates ſolutæ ſunt.Item quod ſcriptum eſt,Non
habet remiſſionem in æternum , ſed reus erit æterni
delicti : quid eſt aliud quàm id quod ſecundum Mat-
Matth.12. thæum legitur , Non remittetur ei , neque in hoc ſecu-
lo neque in futuro? Aliis quippe verbis,& alio loquen-
di modo eadem ipſa eſt expreſſa ſententia. Et quod eſt
Vbi ſuprà. apud Matthæum, Qui dixerit verbum contra ſpiritum
ſanctum , ne aliud aliquid quàm blaſphemiam intelli-
geremus,planius alij dixerunt,Qui blaſphemauerit in
ſpiritum ſanctum.Eadem tamen res ab omnibus dicta

eſt , nec aliquis eorum à loquentis voluntate diſceſſit, D
propter quam intelligendam verba dicuntur, ſcribun
tur,leguntur,audiuntur.Sed non ait aliquis,Ecce acce-
pi & intellexi,quia cum dicitur blaſphemia,nec expri-
mitur omnis aut quædam,poteſt quædam intelligi,aut
omnis. Sed non neceſſe eſt vt omnis. Niſi autem quæ-
dam intelligatur,falſum eſt quod dicitur.Ita & verbum
ſi non dicatur omne ſeu quoddam , non eſt neceſſe vt
omne intelligatur: ſed niſi vel quoddam fuerit intelle-
ctum,nullo modo poteſt verum eſſe quod dicitur. Sed
vbi legitur , qui blaſphemauerit , quomodo intelligo
quandam blaſphemiam vbi non legitur niſi blaſphe-
mia,vel quoddam verbum vbi nó legitur niſi verbum:
ſed tanquam generaliter dici videtur , qui blaſphema-
uerit? Huic contradictioni ſic reſpondemus,qui etiam
hic ſi diceretur, qui blaſphemauerit quamcunque blaſ-
phemiam in ſpiritum ſanctum , nihil eſſe cur aliquam
blaſphemiam quærendam eſſe putaremus,quando om
nem intelligere deberemus , Sed quia omnis non po-
teſt intelligi,ne Paganis,Iudæis,hæreticis omnique ho-
minum generi, qui diuerſis erroribus & contradictio-
nibus ſuis blaſphemãt in ſpiritum ſanctum, ſpes remiſ-
ſionis ſi ſe correxerint auferatur : reſtat vtique vt in eo E
quod ſcriptum eſt,qui blaſphemauerit in ſpiritum ſan-
ctum non habere remiſſionem in æternum,ille intelli-
gatur qui non omnimodo , ſed eo modo blaſphema-
uerit vt ei nunquam poſſit ignoſci.Sicut in eo quod di
ctum eſt, Deus neminem tentat, nó omni,ſed quodam Ioan.1.
tentationis modo deus neminem tẽtare intelligendus
eſt,ne falſum ſit illud quod ſcriptú eſt, Tentat vos do- Deuter.13.
minus deus veſter: & ne Chriſtum negemus deum, vel
dicamus falſum Euangelium vbi legimus, Quia inter- Iacobi.6.
rogabat diſcipulum tentans,ipſe auté ſciebat quid eſſet
facturus. Eſt enim tentatio adducens peccatú,qua deus Tẽtatio ad-
neminem tentat, & eſt tentatio probans fidem, qua & ducens pec-
deus tentare dignatur. Ita cum audimus,Qui blaſphe- catum.
mauerit in ſpiritum ſanctum : nó omne blaſphemandi Tentatio p-
genus debemus accipere, ſicut nec ibi omne tentandi. bans fidẽ.
Item cum audimus,Qui crediderit & baptizatus fuerit Marci.16.
ſaluus erit : non vtique intelligimus eo modo creden- Iacobi.2.
tem quo & dæmones credunt & cótremiſcunt, nec in
eo numero baptizatos, in quo Simon Magus baptizari Acto.8.
potuit,ſed ſaluus eſſe non potuit.Sicut ergo cú diceret,
Qui crediderit & baptizatus fuerit,ſaluus erit:non om-
nes credẽtes & baptizatos, ſed quoſdam intuebatur, in F
ea ſcilicet fide conſtitutos quæ Apoſtolo diſtinguente Gala.5.
per dilectionem operatur.Ita cum dixit, Qui blaſphe- Marci.3.
mauerit in ſpiritum ſanctum non habet remiſſionem
in æternum : nó omnem, ſed quendam blaſphemantis
in ſpiritum ſanctum intendebat reatum , quo quiſquis
fuerit obligatus , nulla vnquam remiſſione ſoluetur.
Illud etiam quod ait, Qui manducat carnem meam & Ioan.6.
bibit ſanguinem meú, in me manet & ego in illo: quo-
modo intellecturi ſumus? Nunquid etiam illos hic po-
terimus accipere,de quibus dicit Apoſtolus,quòd iudi- 1.Cor.11.
cium ſibi manducent & bibant,cú ipſam carnem man-
ducent & ipſum ſanguinem bibant? Nunquid & Iudas
magiſtri venditor & traditor impius,quamuis primum
ipſum manibus eius confectum ſacramentum carnis
& ſanguinis eius cum cæteris diſcipulis ſicut apertius
Lucas Euangeliſta declarat, mãducaret & biberet,mã- Lucæ.22.
ſit in Chriſto,aut Chriſtus in eo? Multi denique qui vel
corde ficto carnem illam manducant & ſanguinem bi
bunt, vel cum manducauerint & biberint apoſtatæ fi-
unt, nunquid manent in Chriſto , aut Chriſtus in eis?

4. sen. dis. 9. ca. 1.

Quidā modus mādu- cādi carnē & bibendi sanguinem Christi.

G Sed profecto est quidā modus manducandi illam carnem & bibendi illum sanguinem, quo modo qui manducauerit & biberit, in Christo manet & Christus in eo. Non ergo quocunque modo quisq; manducauerit carnem Christi, & biberit sanguinem Christi, manet in Christo & in illo Christus: sed certo quodā modo, quem modum vtique ipse videbat quādo ista dicebat. Sic igitur & in eo quod ait, Qui blasphemauerit in spiritum sanctum non habet remissionem in æternum, non quocūque modo blasphemauerit reus est huius irremissibilis delicti, sed modo quodam quem nos quærere atque intelligere voluit, qui hanc sententiam veram terribilemque deprompsit. Quisnam sit autem iste blasphemandi modus, vel potius immoderatio, quænam sit ista blasphemia, & quod sit verbum contra spiritum sanctum: iam, quantum existimo, ipse ordo expostulat vt dicamus, vestramq; expectationē tamdiu, sed necessario detentam, non vlterius differamus. Nostis charissimi in illa inuisibili & incorruptibili trinitate, quam fides vestra & catholica Ecclesia tenet & prædicat, deum patrem non spiritus sancti patrem esse,

H sed filij: & deū filium non spiritus sancti filium esse, sed patris: deum autem spiritum sanctum non solius patris aut solius esse filij spiritum, sed patris & filij. Et hanc trinitatem quanuis seruata singularium proprietate & subsistentia personarum: tamen propter ipsam indiuiduam & inseparabilem æternitatis, veritatis, bonitatis essentiam vel naturam, non esse tres deos, sed vnum deum. Ac per hoc pro captu nostro quantū ista per speculum & in ænigmate, præsertim talibus, quales adhuc sumus, videre conceditur, insinuatur nobis in patre authoritas, in filio natiuitas, in spiritu sancto patris filiiq; communitas, in tribus æqualitas. Quod ergo commune est patri & filio, per hoc nos voluerunt habere communionem, & inter nos & secum: & per illud donum nos colligere in vnum quod ambo habent vnum, hoc est, per spiritum sanctum deum & donum dei. In hoc enim reconciliamur diuinitati, eaq; delectamur. Nam quid nobis prodesset quicquid boni nossemus, nisi etiam diligeremus? Sicut autem veritate discimus, ita charitate diligimus, vt & plenius cognoscamus, & beati cognito perfruamur. Charitas porrò diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui datus est *(Roma. 5.)*

I nobis. Et quia peccatis alienamur à possessione verorum bonorum, Charitas cooperit multitudinem peccatorum. *(1. Petri. 4.)* Est ergo pater filio veritati origo verax, & filius de veraci patre orta veritas, & spiritus sanctus à patre bono & filio bono effusa bonitas: omnium est autem non impar bonitas † nec separabilis vnitas. *(† aliàs, diuinitas.)* Primum ergo in nos, ad accipiēdam vitam æternam quæ in nouissimo dabitur, de bonitate dei munus venit ab initio fidei, remissio peccatorum: illis enim manentibus manent quodammodo inimicitiæ aduersus deum, & ab illo alienatio quæ à nostro malo est, quoniam nō mentitur scriptura dicens, Peccata vestra separant inter vos & deum. *(Esaia. 59.)* Non itaque nobis infert bona sua, nisi auferat mala nostra. Et intantum illa crescunt, inquantum ista minuuntur: nec illa perficientur nisi ista finiantur. Iam vero quòd dominus Iesus sic in spiritu sancto peccata dimittit, quemadmodum in spiritu sancto dæmones eiicit: hinc intelligi potest, quòd posteaquam resurrexit à mortuis, cum dixisset discipulis suis: Accipite spiritum sanctum: continuo subiecit, Si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei: si cui tenueritis, tenebuntur. *(Ioan. 20.)* Nam & illa regeneratio vbi fit omnium præteritorum remissio peccatorum, in spiritu sancto K

fit, dicente domino, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum dei. *(Ioan. 3.)* Sed aliud est nasci de spiritu, aliud pasci de spiritu: sicut aliud est nasci de carne, quod fit cum parit mater, aliud pasci de carne, quod fit cum lactat infantem, ad hoc conuersum vt cum voluptate biberet, vnde natus est vt viueret: vt inde accipiat viuendi alimentum, vnde accepit nascendi initium. *(Aliud est nasci de spiritu et pasci de spiritu. Aliud est nasci de carne & pasci de carne.)* Primum itaque credentium beneficium est benignitatis dei, in spiritu sancto remissio peccatorum. Vnde ita cœpit & prædicatio Ioannis Baptistæ, qui præcursor domini missus est. Sic enim scriptū est, In diebus illis venit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ & dicens, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum, *(Ioan. 3.)* [Hinc & ipsius domini, quod ita legitur, Exinde cœpit Iesus prædicare & dicere, Agite pœnitentiam, appropinquauit enim regnum cœlorum.] Ait autem Ioannes inter cætera quæ locutus est ad eos qui venerunt vt ab illo baptizarentur, Ego quidem vos baptizo aqua in pœnitentiam, qui *(Vbi suprà.)* autem venturus est post me, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare, ipse vos baptizabit L

in spiritu sancto & igni. Ait & dominus, Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini spiritu sancto nō post multos hos dies, quē accepturi estis vsq; ad Pentecosten. *(Acto. 1.)* Quod autem dicit Ioannes, Et igni, quanuis possit intelligi & tribulatio quam pro nomine Christi credentes fuerant perpessuri, tamen non ab re est eundem spiritum sanctum etiam nomine ignis significatum videri. *(Ignis, tribulatio. Ignis, spiritus sanct9.)* Propter quod & in aduentu eius dictum est, Visæ sunt illis linguæ diuisæ velut ignis, qui & insedit super vnumquenquam eorum. *(Acto. 2.)* Hinc & ipse dominus ait, Ignem veni mittere in mundum. *(Luca. 12.)* Hinc & Apostolus dicit, Spiritu feruentes: quoniam hinc feruet charitas. *(Roma. 12.)* Diffunditur quippe in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. *(Roma. 5.)* Cui feruori contrariū est quod dominus ait, Refrigescet charitas multorum. *(Matth. 24.)* Sed perfecta charitas, perfectum donum est spiritus sancti. Prius est autem illud quod ad remissionem pertinet peccatorum, per quod beneficium eruimur de potestate tenebrarum, *(Coloss. 1.)* & princeps huius mundi mittitur foras fide nostra, *(Ioan. 12.)* qui operatur in filiis infidelitatis, *(Ephe. 2.)* nulla alia re nisi societate & obligatione peccati. In spiritu enim sancto quo in vnum dei populus congregatur, eiicitur spiritus immundus, qui in seipsum diuisus est. M *(In spiritu sancto eiicitur spiritus immundus.)* Contra hoc donum gratuitū, contra istam dei gratiam loquitur cor impœnitens. Ipsa ergo impœnitentia est spiritus blasphemia, quæ non remittetur neq; in hoc seculo neque in futuro. *(2. sent. dist. 43. cap. Sed quæritur.)* Contra spiritum enim sanctum quo baptizantur quorum peccata omnia dimittuntur, & quem accepit Ecclesia, vt cui dimiserit peccata, dimittantur ei: verbum valde malum & nimis impium, siue cogitatione, siue etiam lingua sua dicit, quem patientia dei cum ad pœnitentiam adducat, ipse secundum duriciam cordis sui & cor impœnitens thesaurizat sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique iuxta opera eius. *(Impœnitentia est spiritus blasphemia quæ nō remittetur. Roma. 2.)* Hæc ergo impœnitentia: sic enim vno aliquo nomine possumus vtcunque appellare & blasphemiā & verbum cōtra spiritum sanctum, quod remissionem nō habet in æternum: hęc, inquam, impœnitentia contra quam clamabat & præco & iudex dicentes, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum: *(Matth. 3. & 4.)* contra quam dominus os Euangelicæ prædicationis aperuit, & contra quam ipsum Euangelium in toto orbe prædicandum esse prædixit:

A dixit: vbi posteaquam resurrexit à mortuis, ait discipulis, *Lucæ.24.* Oportebat pati Christũ, & resurgere à mortuis tertio die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Hæc omnino impœnitẽtia non habet remissionem, neque in hoc seculo neque in futuro, quia pœnitentia impetrat remissionem in hoc seculo, quæ valeat in futuro. *2.se.di.43. ca.Est etiã.* Sed ista impœnitentia vel cor impœnitens quamdiu quisque in hac carne viuit, non potest iudicari. *De nullo desperandum est in præsenti vita.* De nullo enim desperandum est quamdiu patientia dei ad pœnitentiam adducit, nec de hac vita rapit impium, qui non mortem vult impij, quantum vt reuertatur & viuat. *Roma.2. Ezech.33.* Paganus est hodie, vnde scis vtrum sit futurus crastino Christianus? Iudęus infidelis est hodie, quid si cras credit in Christo? Hæreticus est hodie, quid si cras sequatur catholicam veritatem? Schismaticus est hodie, quid si cras amplectatur catholicam pacem? Quid si isti quos in quocunque genere erroris notas, & tanquam desperatissimos damnas, antequam finiant istam vitam agant pœnitentiam, & inueniant veram vitam in futuro? Proinde fratres etiam ad hoc vos admoneat quod ait Apostolus, *1.Cor.4.* Nolite ante tẽpus quicB quam iudicare. Hæc enim blasphemia spiritus cui nunquam est vlla remissio (quoniam non omnẽ, sed quandam intelleximus, eamq; perseuerantẽ duriciam cordis impœnitẽtis vel diximus vel inuenimus, vel etiã quantum existimauimus ostendimus) non potest in quoquã, vt diximus, dum in hac adhuc vita est, deprehendi. Quod non ideo videatur absurdum, quia cum homo vsque in finem huius vitæ in dura impœnitentia perseuerans, diu multumq; loquatur aduersus hanc gratiam spiritus sancti, Euangelium tamẽ tam longam contradictionẽ cordis impœnitentis, quasi breue aliquod verbum appellauit dicens, *Matth.12.* Quicunq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Hæc enim quãuis prolixa sit & pluribus verbis contexta & producta blasphemia, solet tamen scriptura etiam multa verba verbum appellare. Neque enim vnum verbum locutus est quicũque propheta, & tamẽ sic legitur, Verbum quod factum est ad illum vel ad illum prophetam. Et Apostolus, *1.Time.5.* Presbyteri, inquit, duplici honore honorẽtur, maxime qui laboC rant in verbo & doctrina. Non ait in verbis, sed in verbo. Et sanctus Iacobus, *Iacobi.1.* Estote, inquit, factores verbi, & non auditores tantum. Non ait & ipse verborũ, sed verbi: quãuis tam multa verba de scripturis sanctis in Ecclesia celebriter & solenniter legãtur, dicantur, audiantur. Sicut ergo quantocunq; tempore quisque nostrum in prædicãdo Euangelio laborauerit, non verborũ sed verbi dicitur prædicator: & quãtocunq; tempore quisque vestrum nostram prædicationem diligenter atque instanter audierit, non verborũ sed verbi audiendi studiosissimus nuncupatur, Ita eo more quo scripturæ loquuntur, & quem nouit ecclesiastica consuetudo, *Verbum dicere contra spiritũ sanctũ quid?* quisquis vniuersa sua vita, qua istam gerit carnem, quantalibet longitudine protendatur, quęcunque verba vel ore vel sola cogitatione locutus fuerit corde impœnitenti, contra remissionem peccatorũ quæ fit in Ecclesia verbum dicit contra spiritum sanctum. Ideo autem nõ solum verbum quod dictum fuerit cõtra filium hominis, sed omne prorsus peccatum & blasphemia remittetur hominibus, quia vbi hoc peccatum non fuerit cordis impœnitentis cõtra spiritum sanctum, quo in Ecclesia peccata soluuntur, cuncta alia dimittuntur. Quomodo autem hoc dimittitur, quod etiam remissionem impe- D dit aliorum? Omnia ergo dimittuntur eis, in quibus non est quod nũquam dimittetur. In quibus est autem, quomodo hoc nunquam dimittitur, nec alia dimittuntur, quia omnium remissio vinculo istius impeditur. Non ergo propterea quicunque dixerit [verum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem] contra spiritum sanctum, nõ remittetur ei, quia in trinitate maior est filio spiritus sanctus, quod nullus vnquam vel hæreticus dixit: sed quoniam quisquis restiterit veritati, & blasphemauerit veritatẽ, quod est Christus, etiam post tantam sui prædicationem apud homines, vt verbum caro fieret, & habitaret in nobis: *Ioan.1.* quod est filius hominis, id est, ipse Christus, si nõ dixerit verbum illud cordis impœnitentis contra spiritum sanctum, de quo dictum est, Qui non renatus fuerit ex aqua & spiritu: *Ioan.3.* & de quo item dictum est, Accipite spiritum sanctum, si *Ioan.20.* cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: id est, si pœnituerit eum, accipiet per hoc donum remissionem omnium peccatorum: simul & huius, quod verbum dixit contra filiũ hominis: quia peccato ignorantiæ siue contumaciæ vel cuiuscunque blasphemiæ, non addidit peccatum impœnitentiæ cõtra donũ dei & gratiam rege- E nerationis vel reconciliationis quę fit in Ecclesia spiritu sancto. Proinde nec illud sentiendum est, quòd quidam putant ideo remitti verbum quod dicitur contra filium hominis, non remitti autem quod dicitur contra spiritum sanctum, quia propter susceptam carnem factus est filius hominis Christus, qua carne vtique maior est spiritus sanctus, qui substãtia propria æqualis est patri & vnigenito filio secundum eius diuinitatem, secundum quam & ipse vnigenitus filius æqualis est patri & spiritui sancto. Nam si hoc propterea dictũ esset, profecto de omni blasphemia taceretur, hæc sola irremissibilis videretur, quæ cõtra filium hominis dicitur, quasi cum homo solus putatur. Cum vero præmissum sit omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus: quod etiam apud alium Euangelistam ita positum est, *Marci.3.* Omnia dimittentur filiis hominum peccata & blasphemiæ, quibus blasphemauerint: proculdubio & illa blasphemia quæ cõtra patrem dicitur, ista generalitate concluditur, & tamen hæc sola irremissibilis definitur quę dicitur contra spiritum sanctum. Nunquid nam & F pater formam serui accepit, qua sit maior spiritus sanctus? Non vtique, sed ideo post vniuersalem commemorationem omnium peccatorum omnisque blasphemiæ, eminẽtius voluit exprimere blasphemiam quæ fit cõtra filium hominis, quia etiam si in illo peccato fuerint homines obligati, quod commemorauit, vbi ait, *Ioan.15.* Si non venissem & locutus eis fuissem, peccatum non haberent: quod etiam in Euangelio secundum Ioannem valde graue ostendit esse peccatum, vbi ait de spiritu *Ioan.16.* sancto, cum eum se missurum esse promitteret: ille arguet mundũ de peccato & de iusticia & de iudicio, De peccato quidem quia non crediderunt in me: tamen si non dixerit illa cordis impœnitentis duricia verbum contra spiritũ sanctum, etiam hoc quod dictũ est: contra filium hominis remittetur. Hic fortassis aliquis quærat, vtrũ tantummodo spiritus sanctus peccata dimittat, an pater & filius? Respõdemus quòd & pater & filius. Ipse enim filius de patre dicit, *Matth.6.* Si dimiseritis peccata hominibus, dimittet vobis & pater vester peccata vestra. Cui nos quoque dicimus in oratione dominica: *Ibidem.* Pater noster qui es in cælis. Atq; inter cætera & hoc petimus, dicentes, Dimitte nobis debita nostra. De seipso

Matth.9. autem ait, Vt sciatis, quòd habeat filius hominis potesta
G tem in terra dimittendi peccata. Si ergo inquis, & pa-
ter & filius & spiritus sanctus dimittũt peccata, cur illa
impœnitentia quæ nunquam dimittetur, tantummodo
ad spiritus blasphemiam dicitur pertinere: tãquam ille
qui hoc impœnitentiæ peccato fuerit obligatus, dono
spiritus sancti resistere videatur, quòd eo dono fiat re-
Ioan.14. missio peccatorum? Vbi & ego quæro, vtrum Christus
eiecerit dæmonia, an & pater & spiritussanctus? Si enim
tantummodo Christus, quid est quod ipse dicit, Pater
autem in me manens, ipse facit opera? Ita enim dictum
est, Ipse facit opera, tanquam filius non faciat, sed pater
manens in filio. Cur ergo alio loco dicit, Pater meus
Ioan.5. vsquemodo operatur, & ego operor? Et paulopost,
Ibidem. Quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius eius simili-
Ioan.15. ter facit. Quod alio loco dicit, Si opera non fecissem
in eis quæ nemo alius fecit, ita dicit quasi solus faciat.
Si autem hæc ita dicuntur vt tamen inseparabilia sint
opera patris & filij, quid credendum est de spiritu san-
cto, nisi quia & ipse pariter operatur? Nam in eo ipso lo
co vnde exorta est ista quæstio quam discutimus, cum
filius eiiceret dæmonia, ipse tamen ait, Si ego in spiritu
H sancto eiicio dæmonia, igitur peruenit in vos regnum
dei. Hic forte quis dicat, spiritum sanctum dari potius
à patre & filio, quàm sua voluntate aliquid operari: &
ad hoc pertinere quod dictum est, in spiritu sancto eii-
cio dæmonia, quòd non ipse spiritus sanctus, sed Chri-
stus id faceret spiritu: vt sic intelligatur quod dictũ est,
in spiritu sancto eiicio, tanquam diceretur, spiritu eii-
Iosue.5. cio. Solent quippe ita loqui scripturæ, Interfecerunt in
gladio, id est, gladio. Succenderunt in igne, id est igni.
Et accepit Iesus cultros petrinos in quibus circuncide-
rat filios Israël: [id est, quibus circunciderat filios Is-
raël.] Sed qui propterea demunt in spiritu sancto pro-
priam potestatem, illud attẽdant quod à domino di-
Ioan.3. ctum legitur, Spiritus vbi vult spirat. Illud vero quod
1.Cor.12. Apostolus ait, Omnia autem hæc operatur vnus atque
idem spiritus: verendum est ne quisquam arbitretur
quòd ea non operetur pater & filius, cum in eis operi-
bus commemorauerit donationes curationum & ope-
rationes virtutũ, vbi est vtique & expulsio dæmonio-
Vbi suprà. rũ. Cum vero adiungit & dicit, Diuidens propria vni-
I cuique prout vult: nonne manifestat etiam sancti spi-
ritus potestatem, sed à patre & filio planè indiuiduam?
Si ergo hæc ita dicuntur, vt tamen inseparabilis intel-
ligatur operatio trinitatis, ita vt cum operatio patris di
citur, nõ eam sine filio & spiritu sancto intelligatur o-
perari: vt cum operatio filij nõ sine patre & spiritu san-
cto: & cum operatio spiritus sancti non sine patre & fi-
lio: satis notum est recte credentibus, vel etiam vt pos-
sunt intelligentibus, & illud ideo dictum esse de patre,
Ioan.14. Ipse facit opera, quòd ab illo sit etiam origo operum, à
quo est existentia cooperantium personarum: quia &
filius de illo natus est, & spiritus sanctus principaliter
de illo procedit, de quo natus est filius, & cum quo illi
cõmunis est idem spiritus. Et illud quod ait dominus,
Ioan.15. Si opera non fecissem in eis quæ nemo alius fecit: non
ad patrem vel spiritum retulisse, quod ei non sint in il-
lis operibus cooperati: sed ad homines, à quibus legun
tur, multa facta miracula, & tamen à nullo quæ filius fe
1.Cor.12. cit. Et quod ait Apostolus de spiritu sancto, Omnia au-
tem hæc operatur vnus atque idem spiritus: non ideo
dictum, quia non ei cooperatur pater & filius: sed quia
in his operibus non sunt multi, sed vnus spiritus, & in
diuersis suis operationibus nõ est à seipse diuersus. Nec
tamen inaniter, sed rationabiliter & veraciter dicitur K
patrem dixisse, non filium & spiritum sanctum, Tu es *Luca.3.*
filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Sed hoc
miraculum de cœlo sonabilis verbi, quamuis ad perso-
nam patris tantummodo noscamus pertinere, coope-
ratores esse tamen filium & spiritum sanctum non ne-
gamus: neq; enim quia tunc filius carnem portans cum
hominibus conuersabatur in terra, ideo nõ erat etiam
in sinu patris tanquã vnigenitum verbum, quando illa
de nube vox facta est: aut sapienter aut spiritaliter cre-
di potest, deum patrem operationẽ verborum suorum
sonantium atque transeuntium à suæ sapientiæ, suique
spiritus cooperatione separasse. Eodem modo cum re-
ctissime dicamus, non patrẽ nec spiritum sanctum, sed *Matth. 14.*
filium super mare ambulasse, cuius vnius caro erat illa
& plantæ fluctibus innitentes, illud tamen opus tanti
miraculi patrem & spiritum sanctum cooperatos esse
quis abnuat? Sic enim & solum filium verissime dici-
mus, ipsam suscepisse carnem, non patrem aut spiritum
sanctum, & tamen hanc incarnationem ad solum fi-
lium pertinentem, quisquis negat cooperatum patrem
aut spiritum sanctum, nõ recte sapit. Item dicimus, nec
patrem nec filium, sed solum spiritum sanctum, & in
columbæ specie, & in linguis velut igneis apparuisse & L
sedisse, pronunciare illis in quos venerat, multis & va- *Matth.3.*
riis linguis magnalia dei: à quo tamen miraculo ad so- *Acto.2.*
lum spiritum sanctum pertinente, cooperationem pa-
tris & verbi vnigeniti separare nõ possumus. Ita quoq;
singulorum in trinitate opera trinitas operatur, vni-
cuique operanti, cooperantibus duobus, cõueniente in
tribus agendi concordia, non in vno deficiente effica-
cia peragendi. Quæ cum ita sint, hinc est quòd domi-
nus Iesus in spiritusancto dæmones eiicit. Neque enim *Christus in*
& solus hoc implere non poterat, atq; illud adiutorium *spiritu san-*
tanquam huic operi non sufficiens assumebat: sed spiri *cto dæmo-*
tum diuisum in semetipsum, eo spiritu congruebat ex- *nes eiicie-*
pelli, quem pater & filius indiuisi in semetipsis commu *bat.*
niter habent. Sic & peccata quia prẹter Ecclesiam non
dimittũtur, in eo spiritu dimitti oportebat, quo in vnũ
Ecclesia congregatur. Denique si quenquam extra Ec-
clesiam suorum pœniteat peccatorum, & huius tanti
peccati, quo alienus est ab Ecclesia dei, cor impœnitens
habeat, quid ei prodest illa pœnitentia, cum isto solo M
peccato verbum dicat contra spiritum sanctũ, quo ex-
traneus est ab Ecclesia, quæ accepit hoc donum, vt in
ea in spiritu sancto fiat remissio peccatorũ? Quam re-
missionem cum trinitas faciat, proprie tamen ad spiri- *3. sent. dist.*
tum sanctum intelligitur pertinere. Ipse enim est spiri- *37. ca. Ter-*
tus adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater, *tium vero.*
vt ei possimus dicere, Dimitte nobis debita nostra. Et *Roma.8.*
in hoc cognoscimus, sicut dicit Apostolus Ioãnes, quo- *Matth.6.*
niam Christus manet in nobis de spiritu suo quem de- *1.Ioan.3.*
dit nobis, Ipse spiritus testimonium reddit spiritui no-
stro, quia sumus filij dei. Ad ipsum enim pertinet socie- *Roma.8.*
tas, qua efficimur in vnum corpus vnici filij dei. Vnde
scriptũ est, Si qua igitur exhortatio in Christo, si quod
solatium charitatis, si qua societas spiritus. Propter hãc *Philip.2.*
societatem illi in quos primitus venit, linguis omnium
gentium sunt locuti, quia per linguas consociatior est
societas generis humani. Sic oportebat per linguas om
nium gentium significari istam societatem filiorum
dei & membrorum Christi futuram in omnibus gen-
tibus: vt quemadmodum tunc ille apparebat accepisse
spiritum sanctum qui loquebatur linguis omnium gen
tium: ita se nunc ille agnoscat accepisse spiritum san-
ctum,

A ctum, qui tenetur vinculo pacis Ecclesiæ, quę diffunditur in omnibus gentibus, Vnde dicit Apostolus, [*Ephes.4.*] Studētes seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Quòd autem sit ipse spiritus patris, ipse filius dicit, [*Ioan.15.*] De patre procedit. & alio loco, [*Matth.10.*] Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Quòd vero ipse sit & spiritus filij, Apostolus dicit, [*Gala.4.*] Misit deus spiritū filij sui in corda nostra, clamantem abba pater, hoc est, clamare facientē. Nos enim clamamus, sed in illo, id est, ipso diffundēte charitatē in cordibus nostris, sine qua inaniter clamat quicunq; clamat. Vnde item dicit, [*Roma.8.*] Quisquis autem spiritum Christi nō habet, hic non est eius. Ad quem ergo in trinitate proprie pertineret huius cōmunio societatis, nisi ad eum spiritum qui est patri filioq; communis? Hunc spiritum quòd illi non habeant qui sunt ab Ecclesia segregati, Iudas apostolus apertissime declarauit dicens, [*Iudæ.1.*] Qui seipsos segregāt animales, spiritū non habētes. Vnde in ipsa Ecclesia etiam illos qui per nomina hominum quamuis in vnitate eius cōstitutorum quædam schismata moliebantur, Paulus Apostolus arguens inter cætera ait, [*1.Corin.2.*] Animalis autem homo non percipit quæ sunt spiritus dei: stultitia enim est illi & non potest intelligere, quoniam spiritaliter diiudicatur.

B Ostendit quid dixerit, Non percipit: id est, scientiam nō capit verbi. Hos in Ecclesia constitutos paruulos dicit, nondū spiritales, sed adhuc carnales, & lacte alendos non esca, [*1.Cor.3.*] Quasi paruulis, inquit, in Christo lac vobis potum dedi non escam, nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis. Vbi dicitur, Nondum vel non adhuc, profectò nō desperatur, sed eò tenditur vt fit aliquando quod nondum est. Adhuc enim estis, inquit, carnales. Et ostendens vnde sint carnales, Cū enim sit, inquit, inter vos æmulatio, nónne carnales estis & secundum carnē† ambulatis? [*† aliâs, hominem.*] Atq; idipsum planius aperiēs, cū enim quis dicat, Ego, inquit, sum Pauli, [*1.Cor.3.*] alius autē Apollo, nónne homines estis? Quid ergo est Apollo? quid autem Paulus? Ministri Christi per quos credidistis. Hi ergo, id est Paulus & Apollo, concordes erant in vnitate spiritus, & vinculo pacis, & tamē quia eos isti inter se diuidere & pro altero inflari aduersus alterū cœperant, dicuntur & homines carnales & animales, [*Hoies carnales et animales quî*] non valentes percipere quæ sunt spiritus dei: & tamen quia nō sunt ab Ecclesia segregati, paruuli appellantur in Christo,

C quos vtique vel angelos vel deos esse cupiebat, quos arguebat, quia homines erāt, id est, in his contentionibus nō quæ dei sunt, sed quæ hominū sunt sapiebant. De illis vero qui sunt ab Ecclesia segregati, non dictum est, ea quæ sunt spiritus nō percipientes, ne ad scientiæ perceptionem referrentur: sed dictum est, spiritum non habentes. Non est autem cōsequens, vt qui habet, etiam sciendo percipiat quod habet, Habent ergo istum spiritum in Ecclesia constituti paruuli in Christo, adhuc animales, adhuc carnales: quid habeant percipere non valentes, id est, intelligere & nosse. Nā quomodo essent paruuli in Christo, nisi renati ex spiritu sancto? Nec mirū videri debet quod quisq; aliquid habeat, & quod habeat ignorat. Vt enim taceā de omnipotentis diuinitate atque incommutabilis trinitatis vnitate, quis facile scientia percipit quid sit anima, & quis non habet animam? Postremo vt certissime nouerimus quòd paruuli in Christo non percipientes quæ sunt spiritus dei, habent tamen spiritum dei: paulopost intueamur quemadmodum eosipsos increpans ait, [*1.Corin.3.*] Nescitis quia templū dei estis, & spiritus dei habitat in vobis? Hoc vtique nullo modo diceret ab Ecclesia segregatis, qui dicti sunt spiritum non habentes.

D Sed nec ille dicendus est esse in Ecclesia, & ad istam societatem spiritus pertinere, qui ouibus Christi corporali tantum commixtione ficto corde miscetur. Sanctus enim spiritus disciplinæ fugiet fictum. [*Sapien.1.*] Quapropter quicunque in schismaticis vel hæreticis congregationibus vel potius segregationibus baptizantur, quamuis non sint renati spiritu, tanquam Ismaëli similes, qui secundum carnem natus est Abrahæ, non secundum Isaac, qui secundum spiritum, quia per repromissionē: [*Gala.4.*] tamen cum ad catholicam fidē veniunt, & societati spiritus aggregantur, quem foris proculdubio non habebant, non eis repetitur lauacrum carnis. Non enim defuit etiam foris positis ista forma pietatis, sed accedit eis quæ nisi intus non potest dari vnitas spiritus in vinculo pacis. Tales quippe erant antequam catholici essent: de qualibus dicit Apostolus, Habentes formā pietatis, virtutem autem eius abnegantes. [*2.Timo.3.*] Potest enim esse visibilis forma palmitis etiam præter vitem, sed inuisibilis vita radicis haberi nō potest nisi in vite. [*1.quæst.1.c. Corporalia.*] Proinde corporalia sacramenta quæ portant & celebrāt etiam segregati ab vnitate corporis Christi, formam possunt exhibere pietatis.

E Virtus enim pietatis inuisibilis & spiritalis, ita in eis non potest esse, quemadmodum sensus nō sequitur hominis membrum quando amputatur à corpore. Quæ cum ita sint, remissio peccatorum, quoniam non datur nisi in spiritu sancto, in illa Ecclesia tantummodo dari potest, quæ habet spiritum sanctū. Hoc enim fit remissione peccatorū, ne princeps peccati spiritus qui in seipsum diuisus est regnet in nobis, vt eruti à potestate spiritus immundi, templū deinceps efficiamur sancti spiritus: & à quo mūdamur accipiendo indulgentiam, ipsum accipiamus habitatorē ad faciendam, augendam, perficiendámque iusticiam. Nam & in primo eius aduentu cum hi qui eum acceperāt linguis omnium gentium loquerentur, [*Acto.2.*] & stupētes eos qui aderant alloqueretur Apostolus Petrus, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum & ad Apostolos, Quid ergo faciemus fratres, monstrate nobis? Et dixit Petrus ad eos, Agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vtiq; in Ecclesia vtrunque factum est, id est, & peccatorum remissio, & doni huius acceptio in qua erat spiritus sanctus.

F Ideo autē in nomine Iesu Christi, quia cum eundem spiritum sanctū promitteret, quē mittit, inquit, pater in nomine meo. [*Ioan.14.*] Neq; enim habitat in quoq; spiritus sanctus sine patre & filio, sicut nec filius sine patre & spiritu sancto, nec sine illis pater inseparabilis quippe est habitatio, quorum inseparabilis operatio, sed singillatim plerunque per creaturæ significationes non per suam substantiam demonstrantur: sicut sua temporum spacia syllabis occupantibus separatim voce pronunciantur, nec tamen à seipsis vllis interuallis momentisq; temporum separantur. Non enim vnquam dici possunt simul, cum esse non possint nisi semper simul. Sed vt iam non semel diximus, ideo remissio peccatorum qua in se diuisi spiritus euertitur & expellitur regnū, ideo societas vnitatis Ecclesiæ dei, extra quam non fit ipsa remissio peccatorum, tanquam proprium est opus spiritus sancti, patre sanè & filio cooperantibus, quia societas est quodam modo patris & filij ipse spiritus sanctus. Nam pater non communiter habetur pater à filio & spiritu sancto, quia non est pater amborum. Et filius non communiter habetur filius à patre & spiritu sancto, quia non est filius amborū.

G Spiritus autem sanctus communiter habetur à patre &
filio, quia spiritus est vnus amborum. Quisquis igitur
reus fuerit impœnitentię contra spiritum io quo vnitas
& societas commuoionis congregatur Ecclesiæ, nun-
quã illi remittetur, quia hoc sibi clausit vbi remittitur:
& merito damnabitur cum spiritu qui in seipsum diui-
sus est, diuisus & ipse contra spiritum sanctũ qui io se-
ipsum diuisus nõ est. Hocipsum & Euangelica testimo
nia nos admonent, si ea perscrutemur attentius. Nam
& secundum Lucam quidem non ibi hæc dicit domi-
nus, vbi respondet eis qui dixerũt quòd in principe dę-
moniorum eiicit dæmones, non ei remitti qui blasphe-
mauerit in spiritum sanctum. Vnde apparet non semel
à domino dictum hoc: sed ibi quoque non negligẽter
prætereundum quo loco dictum sit. Loquebatur enim
de his qui eum confessi essent vel oegarent coram ho-
Lucæ.12. minibus, vbi ait, Dico autem vobis, quicunq; confessus
fuerit me coram hominibus, & filius hominis confite-
bitur illum coram angelis dei. Qui autẽ oegauerit eum
coram hominibus, denegabitur coram angelis. Et ne
ex hoc Apostoli Petri desperaretur salus, qui eum co-
ram hominibus ter negauit, continuo subiecit, Et om-
H nis qui dicit verbum in filium hominis remittetur ei,
ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit non
remittetur: illa scilicet blasphemia cordis impœniten-
tis qua resistitur remissioni peccatorũ quæ fit in Eccle-
sia per spiritum sanctum. Quam blasphemiam Petrus
Matth.26. non habuit quem mox pœnituit quando amarè fleuit,
victòque spiritu qui in seipsum diuisus est, & qui eum
vexandum popoſcerat, contra quem pro illo dominus
Lucæ.22. rogauit oe deficeret fides eius, accẽpit etiam ipsum cui
oon restitit spiritum sanctum, vt noo solum ei remit-
teretur peccatum, sed per eum prædicaretur & daretur
remissio peccatorum. Apud duos autem alios Euange-
listas quod narratur, vt de blasphemia spiritus hæc sen
tentia diceretur, causa extitit ex commemoratione spi-
ritus immũdi, qui in seipsum diuisus est. Dictum enim
erat de domino, quòd io principe dæmoniorum eiice-
ret dęmones. Ipse se dominus ait in spiritu sancto eiice-
re dæmooes, vt spiritus qui non est in se diuisus, eũ qui
in se diuisus est vincat atq; eiiciat. Ille autem homo in
eius perditione maneat, qui in huius qui in se diuisus
non est pacem per impœnitentiam transire detrectat.
Marci.3. Hoc enim Marcus ita narrat, Amen dico vobis, quia
I omnia dimittuotur hominibus peccata & blasphemiæ
quibus blasphemauerint, qui autem blasphemauerit in
spiritum sanctum nõ habet remissionem in æternum,
sed reus erit æterni delicti. Hæc verba domini cum di-
xisset, sua deinde coniuoxit dicens, quoniam dicebant
spiritum immuodum habet: vt ostenderet hinc fuisse
exortam causam, vt hoc diceret, eo quòd dixissent eum
in Beelzebub principe dæmoniorum dæmones pelle-
re: non quia esset blasphemia quæ non remittitur, cum
& hæc remittatur si recta pœnitentia consequatur: sed
quòd hinc, vt dixi, causa extitit, vt à domino illa senten
tia proferretur, facta mẽtione spiritus immundi: quem
aduersum seipsum diuisum dominus ostendit propter
spiritum sanctum, qui non solum aduersum se diuisus
non est, sed etiam quos colligit efficit indiuisos, pecca-
ta quæ aduersum se diuisa sunt dimitteodo, eosq; mun
datos inhabitando, vt sit, quemadmodum scriptum est
Acto.4. in Actibus Apostolorum, multitudinis credentium cor
vnum & anima vna. Cui dono remissionis non resistit,
nisi qui duriciam cordis impœnitentis habuerit. Nam
Ioan.8. & alio loco dixerũt Iudæi de domino, quòd dæmoniũ
haberet, nec tamen ibi aliquid dixit de blasphemia spi- K
ritus sancti: quooiam non ita obieceruot spiritũ immun
dum, vt in se diuisus ex ore ipsorum posset osteodi, si-
cut Beelzebub à quo eiici dæmones posse dixeruot. In
hac vero lectione secundum Matthæum multo mani-
festius aperuit dominus quòd hic vellet intelligi: id est,
quòd ipse dicat verbum contra spiritum sanctum, qui
vnitati Ecclesiæ corde impœnitenti resistit, vbi io spi-
ritu sancto fit remissio peccatorum. Hunc enim spiri-
tum oon habent, vt iam dictum est, qui etiam Christi
sacramenta portantes atque tractantes, ab eius congre-
gatione seiuncti suot. Nam vbi dixit de diuisiooe sata-
næ aduersus satanam, quòd ipse in spiritu sancto eiice-
ret dæmones, vtiq; in spiritu qui nõ aduersus seipsum,
sicut ille, diuisus: ibi continuo ne per illos qui sub no-
mine Christi extra eius ouile conuenticula sua congre
gant, quisque putaret etiam regnum Christi aduersum
se esse diuisum, Qui non est mecum, inquit, contra me Matth.12.
est, & qui non congregat mecum, spargit: vt illos osten
deret ad se oon pertioere, qui extra congregando ool-
lent cõgregare sed spargere. Deinde subiunxit, Ideo di-
co vobis, omne peccatũ & blasphemia remittetur ho-
minibus, spiritus autem blasphemia oon remittetur. L
Quid est hoc? Ideo sola spiritus blasphemia nõ remit-
tetur, quoniã qui noo est cum Christo, cõtra ipsum est,
& qui cum illo non cõgregat, spargit? Ideo vtique. Qui
enim non cum illo congregat, quomodolibet sub eius
nomine congreget noo habet spiritum saoctũ. Hic om
nino, hic cõpulit nos nõ alibi intelligere fieri remissio-
nem omnis peccati, omnisq; blasphemiæ, nisi in Chri-
sti cõgregatione quæ noo spargit. Coogregatur quippe
in spiritu saocto qui oon est cootra seipsum diuisus, si-
cut ille immuodus spiritus. Et propterea omnes coo-
gregationes, vel potius dispersiones, quæ se Christi ec-
clesias appellaot, & sunt inter se diuisæ atq; contrariæ,
& voitatis cõgregationi, quæ vera est Ecclesia eius, ini-
micæ, non quia videntur eius habere oomen, idcirco
pertinent ad eius congregationẽ. Pertinerent autem si
spiritus sanctus, in quo sociatur hæc cõgregatio, aduer-
sus seipsum diuisus esset. Hoc autem quia non est: qui
enim nõ est cum Christo contra ipsum est, & qui cum
illo non congregat, spargit: ideo peccatum omoe atq;
omnis blasphemia dimittetur hominibus in hac con-
gregatione, quam in spiritu sancto, & non aduersus se- M
ipsum diuiso, congregat Christus. Ipsius autem spiritus
blasphemia illa, quæ fit vt corde impœnitenti huic tan
to dei dono vsq; in finem vitæ istius resistatur, non re-
mittetur, Nam & si quisquam ita sit cootrarius veritati,
vt deo loquenti, non in prophetis sed in vnico filio, cũ
propter nos eum vt nobis io eo loqueretur filiũ homi-
ois esse voluit, reluctetur, remittetur ei, cum pœnitẽdo
cõuersus fuerit ad dei benignitatem: qui cum mortem Ezech.33.
impij oollet quantum vt reuertatur & viuat, dedit Ec-
clesiæ suæ spiritum sanctum, vt quicunq; in eo peccata
dimitteret, dimitterentur ei. Qui vero huic dono exti- Quomodo
terit inimicus, vt non illud per pœnitentiam petat, sed peccata fit
ei per impœnitentiam contradicat, fit irremissibile: nõ irremissi-
quodcunq; peccatũ, sed contempta vel oppugoata ip- bile.
sa remissio peccatorum: atq; ita dicitur verbum contra 1.quæstio.1.
spiritum sanctum, cum ex dispersiooe ad coogregatio- cap. Ita fit.
nem nũquam venitur, quæ ad remittenda peccata ac-
cepit spiritum sanctũ. Ad quam cõgregationem etiam
si per malum clericum, sed tameo catholicum mini-
strum, reprobum & fictum, aliquis accesserit corde non
ficto, in ipso sancto spiritu remissionem accepit pecca-
torum:

A torum: qui ſpiritus in ſancta Eccleſia, etiã iſto tempore quo velut area cũ palea trituratur, ſic operatur vt nullius veram cóſeſsionem aſpernetur, nullius ſimulatione fallatur, atq; ita reprobos fugiat, vt etiam per eorum miniſterium probos colligat. *1.q.1.cap. Spiritus ſanctus.* Vnũ ergo ſuffugium eſt, ne ſit irremiſsibilis blaſphemia, vt cor impœnitens caueatur: nec aliter pœnitentia prodeſſe credatur, niſi vt teneatur Eccleſia, vbi remiſsio peccatorum datur, & ſocietas ſpiritus in pacis vinculo cuſtoditur. Vt potui difficillimam quæſtionem, ſi tamẽ aliquatenus potui, domino miſerante atque adiuuante tractaui: quicquid tamen in eius difficultate apprehendere non potui, non imputetur ipſi veritati quæ ſalubriter pios etiam cum occultatur exercet: ſed infirmitati meæ, qua vel intelligenda conſpicere, vel intellecta explicare non potui. De his autem quæ forte potuimus & cogitando inueſtigare & dicendo expedire, illi ſunt agendæ gratiæ à quo quæſiuimus, à quo petiuimus, ad quẽ pulſauim⁹, vt haberemus vnde & nos meditando aleremur, & vobis loquendo miniſtraremus.

B *De eo quod ſcriptum eſt in euangelio ſecundum eundem, Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonũ &c.*

Sermo XII.

ADmonuit nos dominus noſter Ieſus Chriſtus vt bonæ arbores ſimus, & fructus bonos habere poſsimus. Ait enim, *Matt. 12.* *Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. De fructu enim arbor cognoſcitur.* Vbi ait, Facite arborem bonam, & fructum eius bonũ, hoc vtique non eſt admonitio, ſed præceptum ſalubre, cui obedientia neceſſaria eſt. Quod autem dicit, Facite arborem malam, & fructum eius malum, nõ præceptum eſt vt facias, ſed admonitio ne facias. Contra hos enim dixit, qui putabãt ſe, cum mali eſſent, loqui bona poſſe, vel bona opera habere. Hoc dominus Ieſus dicit non poſſe. Prius eſt enim mutandus homo, vt opera mutentur. Si enim manet homo in eo quod malus eſt, bona opera habere non poteſt. Si manet in eo quod bonus eſt, mala opera habere non poteſt. Quis autem à domino bonus inuentus eſt, cum Chriſtus pro impiis mortuus ſit? *Rom. 5. Ioan. 1.* Omnes ergo malas arbores inuenit, ſed dedit poteſtatem filios dei fieri, credentibus in nomine eius. Quiſquis igitur homo hodie bonus eſt, id eſt, arbor

C bona, mala inuenta eſt, & bona facta eſt. Et ſi quando venit malas arbores eradicare, vellet vtique remanere quæ non digna eſſet eradicari, ſed venit prærogare miſericordiam, vt poſtea exerceret iudicium, cui dicitur, *Pſal. 100.* Miſericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Dedit ergo credentibus remiſsionem peccatorum, noluit cum eis & de præteritis chartis rationem habere. Remiſsio enim peccatorum facit arbores bonas. Diſtulit ſecurim, dedit ſecuritatem. De hac ſecuri Ioannes loquitur, dicens, *Matt. 3.* Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. De hac ſecuri comminatur paterfamiliàs in Euangelio, dicẽs, *Luc. 13.* Ecce triennium eſt quod venio ad hanc arborem, & fructum in ea non inuenio. Non debeo locum euacuare: proinde amputetur. Et intercedit colonus, dicens, Domine dimitte eam & hoc anno, circumfodiam eam, & adhibebo cophinum ſtercoris, ſi fecerit fructum bene, ſi minus, venies & amputabis eam. Tãquam per triennium dominus viſitauit genus humanum, hoc eſt, tribus temporibus, *Domin⁹ tribus tẽporibus viſitauit genus humanũ, ſcilicet ante legẽ, & in lege, & poſt legem.* Quibus? Primum tempus ante legẽ, ſecundum tempus in lege, tertium, quod modo eſt, tempus eſt gratiæ.

D Nam ſi non viſitauit genus humanũ ante legem, vnde Abel, vnde Enoch, vnde Noë, vnde Abraham, vnde Iſaac, Iacob, quorum dominum ſe dici voluit? & cuius omnes gentes erant, quaſi trium hominũ deus eſſet, Et ego ſum, inquit, deus Abrahã, & Iſaac, & Iacob. In lege autem ſi non viſitaret, ipſam legem non daret. Poſt legẽ venit & ipſe paterfamiliàs, paſſus eſt, mortuus eſt, & reſurrexit, ſpiritum ſanctum dedit, Euangelium per totum orbem terrarũ prædicari fecit, *Matt. 22.* & adhuc quædam arbor infructuoſa permanſit. *Arbor quædã infructuoſa remanens.* Eſt quædam adhuc pars generis humani, quæ adhuc ſe non corrigit. Intercedit colonus, pro plebe orabat Apoſtolus, Flecto, inquit, genua mea pro vobis ad patrem, vt in charitate radicati & fundati, *Ephe. 3.* valeatis apprehendere cum omnibus ſanctis quæ ſit latitudo, lõgitudo, altitudo & profundum. Cognoſcere etiam ſupereminentem ſciẽtiam charitatis Chriſti, vt impleamini in omnem plenitudinẽ dei. Flectendo genua pro nobis intercedit apud patremfamiliàs, ne eradicemur. Ergo quia neceſſe eſt vt veniat, agamus vt fructuoſos nos inueniat. *Circũfoſsio arboris.* Circumfoſsio arboris, eſt humilitas pœnitentis. Omnis enim foſſa humilis. Cophinum ſtercoris, ſordes pœnitentiæ.

E *Cophinum ſtercoris.* Quid enim ſtercore ſordidius, [& tamen ſi bene vtaris quid fructuoſius?] Sit ergo vnuſquiſque arbor bona, non ſe arbitretur habere fructus bonos, ſi manet arbor mala. Non erit fructus bonus, niſi arboris bonæ. Muta cor, & mutabitur opus. Extirpa cupiditatem, planta charitatem. *1. Timo. 6.* Sicut radix enim eſt omnium malorum cupiditas, ſic eſt radix omnium bonorum charitas. Quid ergo muſsitant homines inter ſe vel contendunt, dicentes, Quid eſt bonum? *Quid eſt bonum.* O ſi ſcires, quid ſit bonum. Quod habere non vis eſt valde bonum, quod eſſe non vis, hoc eſt bonum. Vis enim habere ſanitatẽ corporis, hoc eſt bonum, nec tamen putes magnum bonum eſſe quod habet & malus. Aurum & argentum habere vis, ecce & hoc dico bonum eſt, ſed ſi bene vſus fueris. Bene autem non vteris ſi malus fueris, ac per hoc aurum & argentum malis malum eſt, bonis bonum eſt: nõ quia eos bonos aurum & argentum facit, ſed quia bonos inuenit, in vſum bonum conuertitur. Honorem habere vis, bonũ eſt, ſed hoc ſi bene vtaris, Quàm multis honor occaſio exitij fuit. [Quàm multis honor miniſterium boni operis fuit.] Diſcernamus ergo iſta bona, ſi poſſumus,

F quia de bonis arborib⁹ loquimur. Et hic nihil eſt quod ſic quiſq; cogitare debeat, niſi vt in ſemetipſum oculos cõuertat, in ſe diſcat, ſe inſpiciat, ſe diſcutiat, ſe quærat, & ſe inueniat, & quod diſplicet necet, quod placet optet & plãtet. Cum enim ſe homo inanẽ inuenerit meliorũ bonorũ, & quid eſt auid⁹ externorũ bonorũ? Ecce quid prodeſt plena bonis arca, inanis conſcientia? Bona vis habere, & bonus non vis eſſe. Non vides te erubeſcere debere de bonis tuis, ſi domus tua plena eſt bonis, & te habet malũ? Quid enim eſt quod velis habere malum? Dic mihi. Nihil omnino. Non vxorẽ, non filium, nõ filiam, non ſeruũ, non ancillam, non villã, non tunicam, poſtremo nõ caligam, & tamen velis habere malam vitam. Rogo te, præpone vitam tuam caligæ tuæ. Omnia quæ circa iacent oculis tuis, elegantia, & pulchra tibi chara ſunt, & tibi ipſe vilis es, fœdus es. Si tibi poſſent reſpondere bona, quibus eſt plena domus tua, quæ habere optaſti, quæ perdere timuiſti, nónne & tibi clamarent, Sicut tu nos bona vis habere, ſic & nos volumus bonum habere dominũ? Tacita voce interpellant cõtra te dominum tuum, Ecce bona tanta dediſti huic, & ipſe malus eſt. Quid ei prodeſt quod habet, quãdo eum

qui

G qui omnia dedit nõ habet? Quærit ergo aliquis admo-
nitus his verbis meis,& forte cõpunctus quęrit quid ſit
bonum,quale bonum, vnde bonum? Bene intellexiſti,
hoc te quærere debere,Reſpõdebo quærenti & dicam,
Bonũ quid. Hoc eſt bonum,quod nõ potes inuitus amittere. Potes
enim aurum perdere,& nolens,potes domũ,potes ho-
nores,potes ipſam carnis ſalutem. Bonũ vero quo vere
bonus es,nec inuitus accipis,nec inuitus amittis. Quæ-
ro ergo quale ſit hoc bonum? Pſalmus quidã admonet
nos rem magnam forte,quã quærimus. Ait enim, Filij
Pſal.4. hominum, quouſq; graues corde? [Quouſque arbor illa
in triennio? Filij hominũ quouſq; graues corde?] Quid
eſt graues corde? Vt quid diligitis vanitatẽ, & quæritis
mendacium? Et à tergo ait quod quærendũ eſt, Scitote
quoniã dominus magnificauit ſanctum ſuum. Iam &
Chriſtus venit,iam magnificatus eſt,iã ſurrexit, & aſcẽ
dit in cœlum,iam nomẽ eius toto mundo prędicatur,
quouſq; graues corde? Sufficiãt præterita tempora. Iam
magnificato illo ſancto, quouſque graues corde? Poſt
triennium quid reſtat niſi ſecuris? Quouſq; graues cor-
de? Vt quid diligitis vanitatem,& quæritis mendaciũ?
Adhuc vana,adhuc inutilia,adhuc pompatica,& vola-
H tica, ita Chriſto ſancto magnificato, adhuc iſta requi-
runtur? Iam clamat veritas, & adhuc quæritur vanitas?
Quouſq; graues corde? Merito fortiter flagellatur hic
mundus. Cognouit enim iam verba domini mundus.
Lucæ.12. Et ſeruus,inquit,neſciens voluntatem domini ſui,& fa
ciens digna plagis,vapulabit paucis. Quare? Vt quærat
voluntatem domini ſui. Seruus ergo neſciẽs volunta-
tem, hoc erat mũdus antequam magnificaret ſanctum
ſuum. Seruus erat neſciens voluntatem domini ſui, &
ideo vapulabat paucis. Seruus autem iam voluntatem
ſciens domini ſui, hoc eſt, modo ex quo magnificauit
deitas ſanctum ſuum, & non faciens voluntatem eius
vapulabit multis. Quid ergo mirum ſi mundus multa
vapulat? Seruus eſt ſciens voluntatem domini ſui,& fa-
ciens digna plagis. Non ergo recuſet vapulare multis,
quoniam ſi nõ vult audire præceptorem iniuſtè, iuſtè
patietur vltorem,vel non murmuret contra caſtigato-
rem, cũ videat ſe plagis dignum, vt miſericordiã me-
reatur per Chriſtum dominum noſtrum, qui viuit &
regnat cum patre & ſpiritu ſancto, Amen.

De domino Chriſto ambulante ſuper aquas maris, & Petro titubante, In Euangelio ſecundum eundem.

I *Sermo* XIII.

EVangelium quod recentiſsime recitatum eſt
de domino Chriſto, qui ſuper aquã maris am
Matt.14. bulauit, & de Apoſtolo Petro qui ambulans ti
mendo titubauit,& diffidendo merſus,confi-
tendo rurſus emerſit, admonet nos intelligere mare
Mare, ſeculum. præſens ſeculum eſſe,Petrum vero Apoſtolum eccleſię
vnicæ typum. Ipſe enim Petrus in Apoſtolorũ ordine
Petrus, Eccleſia. primus,in Chriſti amore promptiſsimus,ſæpe vnus re-
ſpõdit pro omnibus. Ipſe deniq; domino Ieſu Chriſto
requirẽti,quem nam homines dicerent eũ eſſe, & opi-
niones varias hominũ diſcipulis reſpondentibus, rur-
ſusq; domino interrogante,& dicente,Vos autẽ quem
Matt.16. me eſſe dicitis? Reſpondit Petrus, Tu es Chriſtus filius
dei viui. Vnus pro multis dedit reſponſum, vnitas in
multis. Tunc ei dominus ait, Beatus es Simon bar Io-
na, quia non reuelauit tibi caro & ſanguis, ſed pater
meus qui eſt in cœlis. Deinde addidit, Et ego dico tibi,
Tanquam diceret, Quia tu dixiſti mihi, Tu es Chriſtus
filius dei viui: & ego tibi, Tu es Petrus. Simon quippe
antẽ vocabatur. Hoc autem nomen ei vt Petrus appel-
laretur à domino impoſitum eſt, & hoc vt ea figura ſi- K
gnificaret Eccleſiam. Quia enim Chriſtus petra, Petrus *Chriſtus, petra.*
populus Chriſtianus. Petra enim principale nomẽ eſt,
ideo Petrus à petra,non petra à Petro,quomodo nõ à *Petrus, populus Chriſtianus.*
Chriſtiano Chriſtus, ſed à Chriſto Chriſtianus voca-
tur. Tu es ergo,inquit,Petrus, & ſuper hãc petram quã
confeſſus es, ſuper hanc petrã quam cognouiſti, dicẽs,
Tu es Chriſtus filius dei viui,ædificabo eccleſiã meam: „
id eſt,ſuper meipſum filium dei viui, ædificabo Eccle- „
ſiam meam. Super me ædificabo te, non me ſuper te. „
Nam volẽtes homines ædificari ſuper homines, dice-
bant,Ego quidẽ ſum Pauli, ego autem Apollo, ego ve- *1.Cor.1.*
ro Cephæ,ipſe eſt Petrus. Et alij qui nolebant ædificare
ſuper Petrum, ſed ſuper petram, ego autẽ ſum Chriſti.
Apoſtolus autem Paulus vbi cognouit ſe eligi, & Chri
ſtum contemni, Diuiſus eſt,inquit,Chriſtus? Nunquid
Paulus pro vobis crucifixus eſt? aut in nomine Pauli
baptizati eſtis? Quomodo nõ in Pauli,ſic nec in Petri,
ſed in nomine Chriſti, vt Petrus ædificaretur ſupra pe- *1.Petr.2.*
tram,& non petra ſuper Petrũ. Idem ergo Petrus à pe-
tra,cognominatus beatus, Eccleſiæ figurã portãs,apo-
ſtolatus principatum tenens, continuo poſt paululum
iam audito quòd beatus eſſet, iam audito quòd Petrus L
eſſet,iã audito quòd ſupra petrã ædificatus eſſet,poſtea
quàm audiuit futuram domini paſsionem, quia prædi-
xerat eam cito futuram diſcipulis ſuis,diſplicuit ei. Ti-
muit ne perderet morientem, quem cõfeſſus fuerat vi-
tæ fontem, Turbatus eſt, Abſit à te,inquit,domine, ne
fiat iſtud. Propicius eſto tibi domine,nolo te mori. Pe- *Matt.16.*
trus dicebat Chriſto, Nolo te mori: ſed melius dicebat
Chriſtus, Volo pro te mori. Deniq; continuo reprehen
dit,quem pauloante laudauerat,& quem beatum dixe-
rat,ſatanam appellat. Redi,inquit,poſt me ſatana, ſcan
dalũ mihi es,non enim ſapis quę dei ſunt,ſed quæ ſunt
hominum. Quid nos vult facere ex hoc quod ſumus,
qui ſic culpat quia homines ſumus? Vultis ſcire quid
nos velit facere? Audite Pſalmum, Ego dixi,dij eſtis,& *Pſal.81.*
filij excelſi omnes. Sed humana ſapiẽdo, Vos autem ſi-
cut homines moriemini. Idem ipſe Petrus paulo antè
beatus,poſtea ſatanas. In momẽto vno, infra pauca ver
ba miraris,differentias attende cauſarum. Quid mira-
ris,quia pauloante beatus,poſtea ſatanas? Attende cau-
ſam quare beatus, Quia non tibi reuelauit caro & ſan- *Matth.16.*
guis,ſed pater meus qui in cœlis eſt, Ideo beatus,quia ti
bi nõ caro & ſanguis reuelauit. Si enim caro & ſanguis M
hoc tibi reuelaret de tuo, quia vero non caro & ſan-
guis tibi reuelauit, ſed pater meus qui in cœlis eſt, de
meo,nõ de tuo. Quare de meo? Quia omnia quæ habet *Ioan.16.*
pater mea ſunt. Ecce audiſti cauſam, quare beatus, &
quare Petrus. Quare autem illud quod horreſcimus, &
repetere nolumus? Quare,niſi quia de tuo? Nõ enim ſa-
pis quæ dei ſunt,ſed quæ ſunt hominum. Hoc intuen-
tes nos Eccleſiæ membrum, diſcernamus quid de dei,
quid de noſtro. Tunc enim non titubabimus, tunc in
petrã fundabimur,fixi & ſtabiles erimus aduerſus ven-
tos,imbres,flumina, tentationes videlicet præſentis ſe-
culi. Illum tamen videte Petrum, qui tunc erat figura
veſtra, Modo fidit, modo titubat, modo immortalem
cõfitetur,modo timet ne moriatur. Proinde quia eccle
ſia Chriſti habet firmos, habet & infirmos, nec ſine fir-
mis poteſt eſſe,nec ſine infirmis. Vnde dicit Apoſtolus,
Debemus autem nos firmi infirmorum onera ſuſtine- *Roma.15.*
re. In eo quòd dixit Petrus, Tu es Chriſtus filius dei vi- *Matt.16.*
ui,firmos ſignificat. In eo autem quòd trepidat & titu-
bat,& Chriſtum pati nõ vult,mortem timendo,vitam
non

A non agnoscendo, infirmos Ecclesiæ significat. In illo ergo vno Apostolo, id est, Petro in ordine Apostolorum primo & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia, vtrunque genus significandum fuit, id est firmi & infirmi, quia sine vtroque nō est Ecclesia. Hinc est ergo, (Matt.14.) & quod modo lectum est, *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Si tu es, iube me. Nō enim possum hoc in me, sed in te. Agnouit quid sibi esset à se, quid ab illo cuius volontate credidit se posse, quod nulla infirmitas humana posit. Ergo si tu es, iube, quia cum iusseris fiet. Quod ego non valeo præsumendo, tu potes iubendo. Et dominus, veni inquit. Et sine vlla dubitatione Petrus ad verbum iubentis, ad præsentiam sustentantis, ad præsentiā regentis sine vlla cunctatione desiliuit in aquas, & ambulare cœpit. Potuit quod domi- (Ephe.5.) nus, non in se, sed in domino. Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux, sed in domino. Quod nemo (1.Cor.1.) potest in Paulo, nemo in Petro, nemo in alio vllo Apostolorum, hoc potest in domino. Ideo bene Paulus vtiliter se contemnens, illum commendans, nūquid Paulus inquit, pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Non ergo in me sed mecum, non sub B me, sed sub illo. Ergo ambulauit Petrus super aquas in iussu domini, sciens hoc se à se habere non posse. Fide valuit quod humana infirmitas non valeret. Hi sunt firmi Ecclesiæ, Attendite, audite, intelligite, agite. Neque enim agendum est cum firmis alibi vt sint infirmi, sed agendum est cum infirmis vt sint firmi. Multos autem impedit à firmitate, præsumptio firmitatis. Nemo erit adeo firmus, nisi qui se à seipso sentit infirmum. (Psal.67.) Pluuiam voluntariam segregans deus hæreditati suæ. Quid præceditis, qui quod dicturus sum nostis? Temperetur velocitas, vt sequatur tarditas. Hoc dixi & hoc dico, audite, capite, facite. Nemo à deo fit firmus, nisi qui à seipso sentit infirmum. Pluuiam ergo voluntariā, sicut Psalmus dicit voluntariam, non meritorum nostrorum, sed voluntariam segregans deus hæreditati suæ, etenim infirmata est: tu vero perfecisti eam, quia pluuiam voluntariam segregasti, non attendens hominum merita, sed tuam gratiam & misericordiam. Infirmata est ergo ipsa hæreditas, & agnouit se infirmam in se, vt firma esset in te. Non firmaretur, si non infirmaretur, vt abs te in te perficeretur. Vide huius infirmitatis portiunculam, Paulum vide infirmatum qui di- (1.Cor.15.) xit, Non sum idoneus vocari Apostolus, quia persecu- C tus sum Ecclesiam dei. Quare ergo Apostolus es? Gratia dei sum id quod sum. Non sum idoneus, sed gratia dei sum quod sum. Infirmatus est Paulus, tu vero perfecisti eum. Iam vero quia gratia dei est quod est, vide quid sequatur, Et gratia dei in me nō fuit vacua, sed plus omnibus illis laboraui. Vide ne præsumptione perdas, quod infirmitate meruisti. Bene hoc bene. Non sum idoneus vocari Apostolus, gratia eius sum quod sum, & gratia eius in me non fuit vacua. Omnia optime, sed plus illis omnibus laboraui: quasi tibi cœpisti tribuere, quod paulo antè deo dederas. Agnosce & sequere. Non ego autem, sed gratia dei mecum. Bene infirme firmissime eris exaltatus, quia non es ingratus: tu es idem ipse Paulus, in te paruus, in domino magnus. Tu es qui ter dominum rogasti, vt stimulus carnis angelus Satanæ à quo colaphizabaris auferretur à te. Quid (2.Cor.12.) tibi dictum est, quid audisti quādo hoc petisti? Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Etenim infirmatus est, tu vero perfecisti eum: sic & Petrus, Iube me, inquit, venire ad te super aquas, homo audio, sed non hominem rogo. Iubeat deus homo vt possit, quod non potest homo. Veni, inquit. Et cœpit ambulare super aquas, & potuit Petrus, quia iusserat petra. Ecce quid Petrus in domino, quid in se? *Videns ventum validum, timuit, & cum cœpisset mergi, exclamauit, Domine pereo, libera me?* Præsumpsit de domino, potuit de domino. Titubauit vt homo, rediuit ad dominum. Si dicebam, motus est pes meus. Psalmus loquitur, Sancti cantici (Psal.93.) vox est, & si agnoscamus & nostra, imò si velimus & nostra est. Si dicebam, motus est pes meus. Quare motus, nisi quia meus? Et quid sequitur? Misericordia tua domine adiuuabat me, non virtus mea, sed misericordia tua. Nunquid enim dominus deseruit titubantem, quem audiuit inuocantem? Vbi est illud. Quis inuocauit deum, & desertus est ab eo? Vbi & illud, Et omnis (Iohel.2.) qui inuocauerit nomen domini, saluus erit? Continuo porrigens adiutorium dexteræ suæ, leuauit mergentem, increpauit diffidentem. *Modicæ fidei quare dubitasti?* De me præsumpsisti, de me dubitasti? Eia fratres sermo cōcludendus est. Attendite seculum quasi mare, ventus validus, & magna tempestas. Vnicuique sua cupiditas, tempestas est. Amas deum, ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor seculi. Amas seculum, absorbebit E te. Amatores suos vorare nouit, non portare. Sed cum fluctuat cupiditate cor tuum, vt vincas tuam cupiditatem, inuoca Christi diuinitatem. Putatis tunc esse ventum contrarium, quando est huius seculi aduersitas? Quando enim bella, quando tumultus, quando fames, quando pestilentia, quando cuique hominum, etiam singulo euenit priuata calamitas, tunc putatur ventus aduersus, ibi putatur inuocandus deus. Quando autem temporali fœlicitate seculum arridet, quasi non est ventus contrarius. Noli huic interrogare temporis trāquillitatem, interroga, sed tuam cupiditatem. Vide si tranquillus est in te, vide si non te subuertit vētus interior. Hoc vide, Magnæ virtutis est cum fœlicitate luctari, ne illiciat, ne corrumpat, ne ipsa subuertat fœlicitas. Magnæ, inquam, virtutis est cum fœlicitate luctari, magnæ fœlicitatis est à fœlicitate non vinci. Disce calcare seculum, memento fidere te in Christo. & si motus est pes tuus, si titubas, si aliqua non superas, si mergi incipis, dic, domine pereo, libera me. Dic, domine pereo, ne pereas. Solus enim à morte carnis liberat te, qui mortuus est in carne pro te. Conuersi ad dominum.

De eo de quo suprà. *Sermo XIIII.* F

CVM sanctum Euangeliū legeretur, audiuimus nauticellam † periclitantē, Christum periclitantibus subuenientem, Petrum venienti Christo occurrentem. In quibus omnibus miraculum expectauimus, mysterium requiramus. Quādo enim possumus de diuinis operibus quæ leguntur, intellectum alicuius mysticæ significationis exculpere, quasi de abstrusis fauorum cellis mella producimus, vel Christi discipulos imitantes, spicas manibus confricamus, vt ad latentia grana perueniamus, & in eis vitam inueniamus. Ascēdit ergo dominus noster Iesus Christus, vt lectum est, in montem solus orare. Mons altitudo est. Quid enim in hoc mundo altius cœlo? Quis vero in cœlum ascendit, nouit optime fides vestra. Cur autem solus ascendit? Quia nēmo ascēdit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. Quamuis & in fine cum venerit, & nos omnes sua membra collegerit, ac leuauerit in cœlum, etiam tunc solus ascendet, quia caput cum corpore suo vnus est Christus. Nunc autem

(† al. nauiculam. Matt.14. Ioan.3.)

G autem solũ caput ascendit, mediator dei & hominum
1.Timo.2. homo Christus Iesus. Ipse ascẽdit solus orare, quia ipse
ascendit ad patrem, pro nobis interpellare. Veruntamen
charissimi, dum ille orat in excelso, nauicula turbatur
fluctibus in profundo: quia insurgunt fluctus, potest
ipsa nauicula turbari, sed quia Christus orat non
Nauella, potest mergi. Nautellam quippe istam fratres Eccle-
Ecclesia. siam cogitate, turbulentum mare hoc seculum. Quan-
Mare secu- do aliquis impiæ voluntatis, maximæ potestatis perse-
lum. cutionem indicit Ecclesiæ, & quãtum in ipso est, Christianum
nomen conatur extinguere, super nauiculam
Christi grandis vnda consurgit. Sed in his tentationi-
Antemna, bus erigatur antemna, vt suspensa arbori crucem figu-
crux. ret. Hanc Christus respiciat & non deficiat, quia sicut
1.Pet.2. dicit Apostolus Petrus, Christus pro nobis passus est,
relinquẽs nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius.
1.Ioan.3. Dicit etiam beatus Ioannes, Sicut enim Christus pro
nobis animã suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus
animas ponere. Huic ergo antemnæ, id est, cruci
Christi, simplex conuersatio & pura cõfessio tanquam
candentia vela religentur. Et hæc vela nostra fluctibus
abluantur, vestisq; tendatur, vt sine macula & ruga in-
H ueniatur. Quantumlibet mare sæuiat, ventus incumbat
inter fluctus & fluctus, nauis ista turbetur tantum, non
mergatur & currit. Denique postea quàm nauis hæc
ędificata est in Hierusalem, atque inde in medio pelagi
huius frementis emissa est, æstuantium volumina vndarum,
& furentium flabra ventorum, dum eam huc
atque illuc circumferunt, omnium gentium littoribus
appulerunt, peregrinas merces quacunque inuenit aduexit.
Quid enim tam peregrinũ in terra nostra quàm
per pœnitentiam remissio peccatorum, regnumq; cœ-
Luca.24. lorum? & tamen oportebat Christum pati, & resurgere
à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam,
& remissionem peccatorum per omnes gentes,
incipientibus ab Hierusalem. Venit ergo dominus
ad visitandos discipulos suos, qui turbabantur in mari
quarta vigilia noctis, Quarta vigilia noctis, extrema
Vigilia. pars noctis. Vigilia vna tres horas habet, ac per hoc nox
quatuor vigilias habet, ternis horis per singulas vigilias
distributis: Quarta ergo vigilia noctis, hoc est, pene
iam nocte finita. Sic veniet in fine seculi, iniquitatis
nocte transacta, ad iudicandos viuos & mortuos. Venit
enim nunc, sicut audistis, valde mirabiliter, ambu-
I lans super aquas, Surgebant fluctus, sed calcabantur.
Fremens pelagus sub domini vestigiis murmurabat,
sed tamen eum volens nolens portabat. Quantumlibet
tumores seculi potestatésque consurgant, premit
eorum caput, nostrum caput. Cum vero appropinquaret
nauiculæ, turbati sunt præ timore discipuli, & exclamauerunt
putantes phantasma esse, quibus dominus
ait, Habete fiduciam, ego sum, nolite timere. Quid est,
ego sum? Non sum phantasma quod putatis, agnoscite
quem videtis. Ad hanc vocem exiliit Petrus & ait, *Do-*
Matt.14. *mine si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Si tu es, non miror
quod solidam carnem super liquentis elemẽti terga
suspendis. Quid enim mirum, si conditori suo creatura
famulatur? Hoc ego non miror, fac quod mirer,
ambulet Petrus. Fac quod mirer, Iube me venire ad te
super aquas. Scio enim quod corpus humanum naturæ
lege non sinitur in fluctibus liquidis habere fixa vestigia,
sed accedat donum gratiæ, & paululum cesset
lex ista naturæ. Si tu es, iube me venire ad te sup aquas.
Tu deus es, ego homo sum, Voluisti de meo habere infirmitatem
in carne quã portas, habeam & ego de tuo
potestatem vt vnda me portet. Domine si tu es, iube K
me venire ad te super aquas. Quomodo enim mihi in
mari non erit via si tu iusseris, qui propter nos factus
es via? *Et dominus, veni,* inquit. Nec dubitauit Petrus,
audiuit domini verbum, & mox cucurrit ad verbum.
Cito credidit, quia fidelis homo erat. Sed cum surrexisset
ventus validus titubauit, quia homo erat. Titu- *Titubatio*
batio ista fratres, quasi mors fidei fuit. Sed vbi excla- *Petri, quid*
mauit, fides iterum resurrexit, Non ambularet nisi cre- *obumbret?*
deret, sed nec mergeretur nisi dubitaret. In Petro itaq;
communis omnium nostrûm consideranda conditio
est, vt si nos in aliquo tentationum ventus conatur subuertere,
vel vnda submergere, clamemus ad Christum.
Quid est clamemus? Oremus, porriget ille manum &
eruet de profundo. Etenim manus eius deducet nos, &
continebit nos dextera eius, donec nos ad sempiterna
sua promissa perducat.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum.

Sermo XV.

Hesterna die, sanctum Euangelium admonuit L
nos non negligere peccata nostrorum, *Sed* Matt.18.
*si peccauerit, inquit, in te frater tuus, corripe eum inter te
& ipsum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si autem
contempserit, adhibe tecum duos vel tres, vt in ore duorum vel
trium testium stet omne verbum. Si autem & ipsos contempserit, dic
Ecclesiæ. Quod si & Ecclesiam contempserit, sit tibi sicut ethnicus &
publicanus.* Hodierna etiam die ad ipsam rem pertinet
capitulum quod sequitur, quod modo cum legeretur,
audiuimus. Cum enim dixisset hoc dominus Iesus Petro,
subiecit & interrogauit magistrum, quoties ignosceret
fratri qui in illo peccasset, & quæsiuit vtrum sufficeret
septies. *Respondit illi dominus, Non solum septies, sed
etiam septuagies septies.* Deinde narrauit similitudinẽ valde
terribilem, Quia simile est regnum cœlorum homini
patrifamiliâs, qui posuit rationem cum seruis suis, in
quibus inuenit debitorem decem milium talentorum.
Et cum iussisset vt omnia quæ habebat, & omnis eius
familia, & ipse venderetur & debitum solueretur, aduolutus
genibus domini sui rogabat dilationẽ, meruit
remissionem. Misertus est enim dominus eius, sicut audiuimus,
& omne debitum dimisit illi. At ille debito liber,
sed iniquitatis seruus, postea quam egressus est à fa- M
cie domini sui, inuenit etiam ipse debitorem suum qui
debebat, non decem milia talentorum, quantum ipsius
debitum fuit, sed centum denarios, cœpit eum suffocatum
trahere, & dicere, Redde quod debes. At ille rogabat
conseruum, sicut & ipse rogauerat dominum, sed
non talem iste inuenit conseruum, qualem ille dominum.
Non solum remittere illi debitum noluit, sed nec
dilationem dedit, contortum rapiebat ad solutionem.
Iam debito dominico liber, displicuit conseruis, & renunciauerunt
domino suo quod actum esset, & dominus
fecit adesse seruũ, & dixit ei, Serue nequã, cum mihi
tanta deberes, misertus tui omnia dimisi tibi. Nõne
ergo & te oportebat misereri conserui tui, sicut & tui
misertus sum? Et iussit omnia quæ illi dimiserat exigi.
Ergo hãc similitudinẽ ad nostram instructionem proposuit,
& admonẽdo perire nos noluit. Sic, iquit, & vobis
faciet pater vester cœlestis, si non remiseritis vnusquisq;
vestrũ fratribus vestris ex corde vestro, Ecce fratres
res in aperto est, admonitio vtilis & valde salubris.
Obedientia debetur, vt quod iussum est impleatur, quia
omnis

A omnis homo & debitor est dei,& debitorem habet fratrem suum. Quis est enim qui non sit debitor dei, nisi in quo nullum potest inueniri peccatum? Quis est autem qui non habeat debitorem fratrem, nisi in quem nemo peccauit? Putas ne quisquam in genere humano reperiri potest, qui non & ipse aliquo peccato obstrictus sit fratri suo? Debitor est ergo omnis homo, habens tamen & ipse debitorem. Ideo deus iustus constituit tibi regulam in debitore tuo, quod faciet & ipse cum suo. Duo sunt enim opera misericordiæ, quæ nos liberant, quæ breuiter ipse dominus posuit in Euangelio, Dimittite,& dimittetur vobis: date,& dabitur vobis. Dimittite,& dimittetur vobis, ad ignoscendū pertinet. Date, & dabitur vobis, ad præstandum beneficium pertinet. Quod ait de ignoscendo, & deus tibi ignoscit quod peccas, & habes aliū cui tu possis ignoscere. Rursus quod pertinet ad tribuendum beneficiū, petit te mendicus,& tu es dei mendicus. Omnes enim quando oramus, mendici dei sumus, ante ianuam magni patrisfamilias stamus. Immo etiam prosternimur, supplices ingemiscimus aliquid volentes accipere, & B ipsum aliquid ipse deus est. Quid à te petit mendicus? Panem. Et tu quid petis à deo, nisi Christum, qui dicit, Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi? Ignosci vobis vultis, ignoscite, Remittite,& remittetur vobis. Accipere vultis: date, & dabitur vobis. Sed quid in hac aperta præceptione mouere possit, audite. In remissionem vbi venia petitur,& ab ignoscente debetur. Hoc potest mouere, quod & Petrū mouit, Quoties debeo, inquit, ignoscere? Sufficit vsque septies? Non sufficit, ait dominus, Non dico septies, sed septuagies septies. Iam tu enumera quoties in te peccauerit frater tuus. Si potueris peruenire vsque ad septuagesimam culpam & octauam, vt transeas septuagies septies, tunc moliris vindictam. Ità ne verum est quod dicit? Et vere ita se res habet, vt si peccauerit septuagies septies, ignoscas. Si autem peccauerit septuagies octies, iam liceat tibi non ignoscere? Audeo dicere, vt & si septuagies octies peccauerit, ignoscas. Si autem peccauerit, vt dixi, septuagies octies, ignosce. Et si cēties peccauerit, ignosce. Et quid dicam toties & toties? Omnino quoties peccauerit, ignosce. Ergo ego ausus sum supergredi modum domini mei? Ille in septuagesimo & septimo numero ignoscendi limitem fixit, hunc ego limitem transire C præsumam? Non est verum, nō sum ausus plus aliquid. Ipsum dominum meum audi loquentem in Apostolo suo, vbi modus & numerus præfixus non est. Ait enim, Donantes vobismetipsis si quis aduersum aliquem habet querelam, sicut deus in Christo donauit vobis. Audistis formam. Si septuagies septies peccata tibi Christus donauit, si hucusque ignouit,& vltra negauit, pone & tu limitem,& tu vlterius noli ignoscere. Si autem Christus milia peccata peccatorum inuenit, & tamen omnia donauit, noli subducere misericordiam, sed posce illius numeri solutionem. Nō enim sine causa dominus septuagies septies dixit, cum omnino nulla culpa sit quam nō debeat ignoscere. Ecce ille ipse seruus, cuius debentis inuentus est debitor, decē milia talentorum debebat. Puto enim quia decem milia talentorum, vt parum sit, decem milia peccatorum sunt. Nolo enim dicere vnum talentum, quod omnia peccata concludat. Seruus autem ille quantum ei debebat? Centum denarios debebat. Iam plus est quàm septuagies septies, & tamen iratus est dominus, quia ei non dimisit. Non solum enim centum plus sunt quàm septuaginta septē, sed centum denarij forte mille asses sunt. Sed quid ad D decem milia talentorum? Ac per omnes culpas quæ in nos committūtur, parati simus ignoscere, si nobis desideramus ignosci. Si enim consideremus peccata nostra & murmuremus, quid facto, quid oculo, quid aure, quid cogitatione, quid innumerabilibus motibus, nescio vtrum dormiamus sine talento. Ergo quotidie petimus, quotidie diuinas aures orando pulsamus, quotidie nos prosternimus & dicimus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quæ debita tua? Omnia an aliquam partem? Respondebis, omnia. Sic ergo & tu debitori tuo. Hāc ergo regulam ponis, hanc cōditionem loqueris. Hoc pacto & placito quando oras, cōmemoras vt dicas, Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quid sibi ergo vult septuagies septies? Audite fratres magnū mysterium, admirabile sacramentum. Quando dominus baptizatus est, Lucas euangelista sanctus ibi commemorauit generationes eius, quo ordine, qua serie, quo stemmate ad illam generationem ventum fuerit, qua natus est Christus, Matthæus cœpit ab Abraham,& venit vsq; ad Ioseph descendendo, Lucas autem ascen- E dendo cœpit numerare. Quare ille descendendo, iste ascendendo? Quia Matthæus generationem Christi commendabat qua descendit ad nos, ideo quando natus est Christus, cœpit numerare descendendo. Lucas autem quia tunc cœpit numerare, quādo baptizatus est Christus, ibi est initium ascensionis. Iste ascēdendo numerare cœpit, numerādo autem compleuit generationes septuaginta & septem. A quo numerabat? Intēdite à quo. Exorsus est numerare vsque ad ipsum Adā, qui primus peccauit, & nos cum peccati obligatione generauit. Peruenit vsque ad Adam,& numeratur generationes septuaginta septem, Hoc est, à Christo vsque ad Adam, quas dicimus septuaginta septem. Et ab Adam vsque ad Christum septuaginta septē. Si ergo nulla generatio prætermissa est, nulla culpa præteritur, vbi non debet ignosci. Nam ideo ipsius septuaginta septem generationes enumerauit, quem numerū dominus in peccatorum remissione commēdauit, quoniā à baptismo cœpit numerare, vbi omnia peccata soluūtur. Et in hoc fratres adhuc accipite sacramentum maius. In septuagesimo septimo numero mysteriū est remissionis peccatorum, Tot generationes inueniuntur à Christo vsq; F ad Adā. Deinde paulo diligentius interroga ipsius numeri secretum, latebrasq; eius inquire, pulsa diligētius vt aperiatur tibi. Iusticia lege dei cōstat, Verū est, Nam lex in decem præceptis commendatur, ideo ille debebat decem milia talentorum. Ipse est ille memorabilis decalogus scriptus digito dei, tradit[us] populo per Moysem famulum dei. Debebat ergo ille decem milia talētorum, omnia peccata significat propter numerū legis. Debebat & ille cētum denarios, non minus ab eodem numero, Nā & centies centū fit decem milia,& decies deni fit centum. Et ille decem milia talentorum, & ille decies dena. A legitimo eni numero non recessum est, in quo vtroq; inuenies vtraq; peccata. Vterq; debitor, & vterq; veniæ deplorator & imperator, sed ille seruus malus, seruus ingratus, iniquus noluit rependere quod accepit, noluit præstare quod illi indigno pręstitū fuit. Videte ergo fratres, Quisque incepit à baptismo hber exit, dimissa sunt illi decem milia talentorum, & cum exierit, inuenire habet conseruum suum debitorē. Obseruet ergo ipsum peccatum, quia numerus vndenarius transgressio legis est, Lex enim denarius, peccatum vndenarius

Homo est dei debitor,& debitorē habet fratrem. *Misericordiæ duo opera quæ nos liberāt.* *Luca. 6.* *Ioan. 6.* *Coloss. 3.* *Talentum, peccatum.* *Matt. 6.* *Ibidem.* *Luca. 3.* *Matt. 1.* *Lib. quæst. Euāg. c. 21. & Retr. 12.*

G vndenarius. Lex enim per decem, peccatum per vnde-
cim. Quare peccatum per vndecim? Quia transgresſio
denarij eſt vt eas ad vndenarium. In lege autem mo-
dus fixus eſt, transgresſio autem peccatum eſt. Iam vbi
transgrederis denarium, ad vndenarium venis. Adeo
magnum myſterium figuratum eſt, quando iuſſum eſt
tabernaculũ fabricari. Multa ibi numeroſa dicta ſunt,
Exod.26. in magno ſacramento. Inter cætera vela cilicina iuſ-
ſa ſunt fieri, nõ decem, ſed vndecim, quia per cilicium
oſtẽditur confesſio peccatorum. Quid autem amplius
quæris? Vis noſſe omnia peccata cõtineri numero iſto
† al. Septu-plum. ſeptuageſimo ſeptimo? Septimum † ſolet pro toto cõ-
putari, quoniam ſeptem diebus voluitur tempus. Et fi-
nito ſeptenario, rurſus ad caput reditur, vt eadem for-
ma voluatur, Per huiuſmodi formę reuolutiones ſecu-
la tranſeunt, à ſeptenario tamen numero non rece-
dunt. Omnia enim peccata dixit, quando ſeptuagies
ſepties dixit, quia illud vndecim ductum ſepties, fiunt
ſeptuagies ſepties. Omnia ergo dimitti peccata voluit
qui ea ſeptuageſimo ſeptimo numero præſignauit. Ne-
mo contra ſe teneat non ignoſcendo, ne contra illum
teneatur quando orat. Dicit illi deus, Dimitte & di-
H mittuntur tibi, Si ego prior dimiſi, dimitte vel poſt-
ea. Nam ſi non dimiſeris, reuocabo te, & quicquid ti-
bi dimiſeram, replicabo tibi. Non enim mentitur ve-
ritas, non fallit aut fallitur Chriſtus, qui ſubiecit, di-
Matt.18. cens, Sic & vobis faciet pater veſter qui eſt in cœlis.
Inuenis patrem, imitare patrem. Si enim imitari non
vis, exhæredari diſponis. Faciet ergo vobis iſta, inquit,
pater veſter cœleſtis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fra
tribus veſtris ex cordibus veſtris. Ne dicas in lingua,
ignoſco, & corde differas. Supplicium enim oſten-
dit tibi deus, minando vindictam. Nouit deus vbi di-
cas. Vocem tuam homo audiuit, conſcientiam tuam
deus conſpicit. Si dicis dimitto, dimitte. Melius eſt
cum clamas ore & dimittis in corde, quàm blandus
ore, crudelis in corde. Iam ergo obſecrant pueri indi-
ſciplinati & nolunt vapulare, qui ſic præſcribunt no-
bis quando volumus dare diſciplinam, Peccaui, igno-
ſce mihi. Ecce ignoui, & iterum peccat, Ignoſce, igno-
ui. Peccat tertio, Ignoſce, tertio ignoui. Iam quarto va-
pulet. Et ille, Nunquid ſeptuagies ſepties te fatigaui? Si
hac præſcriptione ſeueritas diſciplinæ dormiat, repreſ
ſa diſciplina ſæuit impunita nequicia. Quid ergo fa-
I ciendum eſt? Corripiamus verbis, & ſi opus eſt & ver-
beribus, ſed delictum dimittamus, culpam de corde
abiiciamus: ideo enim dominus ſubdidit, De cordibus
veſtris, vt ſi per charitatem imponitur diſciplina, de
corde lenitas nõ recedat. Quid enim tam pium quàm
medicus ferens ferramentum? Plorat ſecandus & ſeca-
tur, plorat vrendus & vritur. Non eſt illa crudelitas, ab-
ſit vt ſæuicia medici dicatur. Sæuit in vulnus vt homo
ſanetur, quia ſi vulnus palpetur, homo perditur. Sic er-
go iſta monuerim fratres mei, vt fratres noſtros qui
peccauerint omni modo diligamus de corde noſtro.
Charitatem in eos nõ dimittamus, & diſciplinam cum
opus eſt demus, ne per ſolutionem diſciplinæ creſcat
nequicia, & incipiamus propter deum accuſari, quia re-
1.Timo.5. citatum eſt nobis, Peccantes coram omnibus corripe,
vt cæteri timorẽ habeant. Certe ſi quis quod ſolum eſt
verum, diſtinguit tempora, & ſoluit quæſtionem, ve-
rum eſt. Si peccatum in ſecreto eſt, in ſecreto corripe.
Si peccatum publicum eſt & apertum, publice corripe,
vt ille emendetur, & cæteri timeant.

De eo, de quo ſuprà, Si peccauerit in te frater tuus: &c. K
Et de verbis Salomonis, Annuens oculis cum dolo, con-
gerit hominibus mœſtitiam, Qui autem arguit palàm,
pacem facit.

Sermo XVI.

ADmonet nos dominus noſter non negligere
inuicem peccata noſtra, non quærendo quid
reprehendas, ſed videndo quid corrigas. Eius *Matth.7.*
quippe dixit acutũ oculum ad eiiciendã feſtu-
cam de oculo fratris tui, qui trabẽ in oculo ſuo non ha
bet. Quid autẽ hoc ſit, breuiter inſinuo charitati veſtrę.
Feſtuca in oculo ira eſt, Trabes in oculo odium eſt. *Feſtuca in*
Quando ergo qui odit reprehendit iraſcentem, feſtu- *oculo, ira:*
cam vult de oculo fratris tollere, ſed trabe impeditur *Trabes,*
quam ipſe portat in oculo ſuo. Feſtuca initiũ trabis eſt. *odium.*
Nam trabes quando naſcitur, prius feſtuca eſt. Rigãdo
feſtucã perducis ad trabem, Alendo iram, malis ſuſpi-
cionibus perducis ad odium. Multum autem intereſt
inter peccatum iraſcentis, & crudelitatem odio haben-
tis. Nam & filiis noſtris quandoque iraſcimur. Odiſſe
vero filios quis inuenitur? In ipſis quoq; pecoribus ma-
ter aliquãdo bucula ſugentem vitulum tædio quodam
auertit iraſcẽs, ſed viſceribus amplectitur matris. Qua- L
ſi tædium facit cum impingit, quæritur tamen ſi deeſt.
Nec damus aliter filiis diſciplinã, niſi aliquantum ira-
ſcendo & indignando, nec tamen daremus diſcipli-
nam, niſi amando. Vſqueadeo non omnis qui iraſcitur
odit, vt aliquando magis odiſſe conuincatur qui non
iraſcitur. Fac enim puerũ velle in aqua fluminis ludere,
cuius impetu pereat, tu ſi vides & patienter permittis,
odiſti. Tua patientia illius mors eſt. Quanto melius eſt
ſi iraſceris & corrigis, quàm ſi non iraſcendo interire
permittis? Odium ergo ante omnia vitãdum eſt, trabes
de oculo eiicienda eſt. Multum quippe aliud eſt quãdo
quiſque iraſcens in aliquo verbi modum excedit, quod
poſtea deleat pœnitendo, & aliud eſt ſeruare inſidias
incluſas in corde. Multũ poſtremo intereſt inter hæc
verba ſcripturæ, Turbatus eſt præ ira oculus meus. De *Pſal.6.*
illo autem quid dictum eſt? Qui odit fratrem ſuum ho- *1.Ioan.3.*
micida eſt. Multum intereſt inter turbatum oculum &
extinctum. Feſtuca turbat, trabes extinguit. Hoc ergo
primũ nobis perſuadeamus, vt quod hodie admoniti
ſumus bene facere atq; implere poſsimus, ante omnia
non odiſſe. Tunc enim quando trabes nõ eſt in oculo
tuo, vides recte quicquid fuerit in oculo fratris tui, & M
vim pateris donec eiicias de oculo fratris tui, quod vi-
des nocere oculo fratris tui. Lumen quod in te eſt, non
te permittit negligere lumen fratris tui. Nã & ſi odiſti,
& vis corripere, quomodo emendas lumen qui perdi-
diſti lumẽ? Dixit enim & hoc aperte eadem ſcriptura,
vbi dictum eſt, Qui odit fratrem ſuum homicida eſt.
Qui odit, inquit, fratrẽ ſuũ in tenebris eſt vſq; adhuc. *Vbi ſuprà.*
Odium tenebrę ſunt. Nõ poteſt autem fieri, vt qui odit
alterum, nõ ſibi prius noceat. Illũ enim lędere conatur
extrinſecus, ſe vaſtat intrinſecus. Quantum autem ani-
mus noſter corpore maior eſt, tantũ ei proſpicere debe
mus, ne ipſe lædatur. Lædit autẽ animum ſuũ, qui odit
alterum. Et quid facturus eſt ei quem odit? Quid factu-
rus? Tollit pecuniã, nunquid fidem? Lædit famam, nũ-
quid conſcientiam? Quicquid nocet, forinſecus nocet.
Sibi attende quid noceat. Intus enim ſibiipſe inimicus
eſt, qui odit alterũ. Sed quia non ſentit quid ſibi mali fa
ciat, in alterũ ſæuit, eo periculoſius viuẽs, quo nõ ſentit
quid ſecum mali agat, quia & ſæuiendo ſenſum perdit.
Sæuiſti in inimicum tuum, te ſæuiente, ille nudatus eſt:

tu iniquus

A tu iniquus es. Multum interest inter nudum & iniquũ. Ille perdidit pecuniam, tu innocentiam. Quære quis grauius damnum perpessus est, Ille perdit rem perituram, tu factus es periurus. Ideo debemus amando corripere, non nocendi auiditate, sed studio corrigendi. Tales si fuerimus, optime facimus quod hodie admoniti sumus, *Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum.* Quare illum corripis? Quia tu doles q̃ peccauerit in te. Absit. Si amore tui id facis, nihil facis. Si amore illius facis, optime facis. Denique in ipsis verbis attende, cuius amore id facere debeas, vtrum tui an illius. *Si te audierit*, inquit, *lucratus es fratrem tuum.* Ergo propter illum fac vt lucreris illum. Si faciendo lucraris, nisi fecisses perierat. Quid est ergo quod pleriq; homines ista peccata contemnunt & dicunt, Quid magnum feci? In hominem peccaui. Noli contemnere. In hominem peccasti, vis nosse quia in hominem peccando peristi? Si te ille, in quem peccasti corripuerit inter te & ipsum solum, & audieris illũ, lucratus est te, Quid est lucratus est te, nisi quia perieras, si non lucraretur te? Nam si nõ perieras, quomodo te lucratus est? Nemo ergo contemnat, quando peccat in fratrem. Ait enim

Qualiter corripiendus frater.

1.Cor.8.

B quodam loco Apostolus, Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis, ideo quia membra Christi omnes facti sumus. Quomodo non peccas in Christum, qui peccas in membrum Christi? Nemo ergo dicat, quia non peccaui in deum, sed peccaui in fratrem, in hominem peccaui, leue peccatum est, aut nullum peccatum. Forte inde dicis, leue est, quia cito curatur. Peccasti in fratrem, fac satis, & sanatus es. Cito fecisti mortiferam rem, sed remedium cito inuenisti. Quis nostrum speret regnum cœlorum fratres mei, quando dicit Euangelium, Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis? Magnus terror, sed vide ibi remedium: Si obtuleris munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare. Non irascitur deus, qui differs imponere munus tuum, Te quærit deus magis quàm munus tuum. Nam si malum animum gerens aduersus fratrem tuum, veneris cum munere ad deum tuum, respondet tibi, Tu peristi, mihi quid attulisti? Offers munus tuum, & tu non es munus dei. Plus quærit Christus quem redemit sanguine suo, quàm quod tu inuenisti in horreo

Matt.5.
Vbi suprà.

C tuo. Ergo relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum. Ecce ille reatus gehennæ quàm cito solutus est. Nondum reconciliatus, eras gehennæ reus: reconciliatus, securus offers munus tuũ ad altare. Homines autem faciles sunt ad irrogãdas iniurias, & difficiles ad concordiam requirendam. Pete, inquit, veniam ab homine quem offendisti, ab homine quem læsisti. Respondet, Non me humiliabo. Vel deum tuum audi, si fratrẽ tuum contemnis, Qui se humiliat, exaltabitur. Non vis humiliare quid cecidisti? Multũ interest inter se humiliantem, & inter iacentem. Iam iaces, & humiliare te non vis? Bene diceres, nolo descẽdere, si noluisses ruere. Hoc ergo debet facere qui fecit iniuriam. Qui autẽ passus est, quid debet? Quod audiuimus hodie, Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum, Si neglexeris, peior es. Ille iniuriam fecit, & iniuriam faciendo graui seipsum vulnere percussit, tu vulnus fratris tui contemnis? Tu eum vides perire & negligis? Peior es tacendo quàm ille conuiciando. Quãdo ergo in nos aliquis peccat, habeamus magnam curam, non pro nobis. Nam gloriosum est iniurias obliuisci, sed obliuiscere iniuriam tuam, non vulnus fratris

Lucæ.14.

D tui. Ergo corripe inter te & ipsum solum, intuens correctioni, parcens pudori. Forte enim præ verecundia incipit defendere peccatum suum, & quem vis correctiorem, facis peiorem. Corripe ergo inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum, quia perierat nisi faceres. *Si autem non te audierit,* id est peccatũ suum quasi iusticiam defenderit, *adhibe tibi duos vel tres, quia in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. Si nec ipsos audierit, [refer ad Ecclesiam: Si nec Ecclesiam audierit,] sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Noli illum deputare iam in numero fratrum tuorum, nec ideo tamen salus eius negligenda est. Nam & ipsos ethnicos, id est, gentiles, & paganos in numero quidem fratrum non deputamus, sed tamen eorum salutem inquirimus. Hoc ergo audiuimus dominum ita monentem, & tanta cura præcipientem, vt etiam hoc adderet continuo, Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terram, ligata erunt & in cœlo: & quæcunque solueritis super terram, soluta erunt & in cœlo. Cœpisti habere fratrem tuum tanquam publicanum, ligas illum in terra, sed vt iuste alliges vide. Nam iniusta vincula dirumpit iusticia. Cum

Deut.17.

Matt.18.

11.q.3. cap. Cœpisti.

E autem correxeris, & concordaueris cum fratre tuo, soluisti illum in terra. Cum solueris in terra, solutus erit & in cœlo. Multum non tibi præstas sed illi, quia multum nocuit non tibi, sed tibi. Hęc cum ita sint, quid est quod ait Salomon, quod hodie ex alia lectione primitus audiuimus? *Annuens oculis, cum dolo congerit hominibus mœstitiam: qui autem arguit palàm, pacem facit.* [Si qui arguit palàm, pacem facit,] quomodo ergo corripe illum inter te & ipsum solum? Metuendum est, ne sibi contraria sint præcepta diuina. Sed intelligamus esse ibi summam concordiam, non quemadmodum quidam vani sapiamus, qui errantes opinantur contraria sibi esse duo testamenta in libris veteribus & nouis, vt ideo putemus hocipsum esse contrarium, quoniam illud est in Salomonis libro, hoc in Euangelio. Si enim aliquis imperitus & calumniator diuinarum scripturarum diceret, Ecce vbi sibi contradicunt duo testamenta. Dominus dicit, Corripe illum inter te & ipsum solum: Salomon dicit, Qui arguit palàm, pacem facit: ergo nescit dominus quid præcepit. Salomon vult contundi frontem peccantis, Christus parcit pudori erubescentis. Ibi enim scriptum est, Qui arguit palàm, pacem fa-

F cit: hic autem, Corripe illum inter te & ipsum solum: non palàm, sed in secreto & occulte. Vis nosse quisquis talia cogitas, non sibi repugnare duo testamenta, quia illud in libro Salomonis, hoc in Euangelio reperitur? Apostolum audi. Certe Apostolus minister est noui testamenti. Audi ergo Apostolum Paulum Timotheo præcipientem & dicentem, Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Iam non Salomonis liber cum Euangelio, sed Pauli Apostoli epistola videtur confligere. Salomonem paululum sine iniuria seponamus, Christum dominum & Paulum seruum eius audiamus. Quid dicis domine? Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum. Quid dicis Apostole? Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Quid facimus? Controuersiam istam velut iudices audimus? Absit. Immo sub iudice constituti pulsemus vt nobis aperiri impetremus, fugiamus sub alas domini dei nostri. Non enim Apostolo suo contrarium locutus est, quia & in illo ipse loquutus est, sicut dicit,

Testamẽta duo non repugnant.

1.Timo.5.

2.Cor.13.

An vultis

G An vultis experimentum eius accipere, qui in me loquitur Christus? Christus in Euãgelio, Christus in Apostolo, Christus ergo vtrũque dixit: vnum ora suo, alterum ore præconis sui: quia quando præco de tribunali aliquid dicit, nõ scribitur in gestis, præco dixit, sed ille dixisse scribitur, qui præconi quod diceret imperauit. Duo ergo ista præcepta fratres sic audiamus, vt intelligamus, & inter vtraque præcepta pacati constituamur, cum corde nostro nos concordemus, & scriptura sancta in nulla parte discordat. Verum est enim omnino, vtrunque verum est. Sed discernere debemus, aliquando illud, aliquãdo illud esse faciẽdum: aliquando corripiendum fratrem inter te & ipsum solum, aliquando corripiendum fratrem coram omnibus, vt & cæteri timorem habeant. Si aliquando illud, aliquãdo illud fecerimus, cõcordiam scripturarum tenebimus, & in faciendo atq; tẽperando non errabimus. Sed dicit mihi aliquis, Quando facio illud, quando illud: ne tunc corripiam inter me & ipsum solum, quando debeo coram omnibus corripere: aut tunc corripiam coram omnibus, quando debeo in secreto corripere? Cito videbit

H charitas vestra, quid quãdo facere debeamus, sed vtinã

2.q.1 ca. Si peccauerit. facere pigri non simus. Intendite & videte, Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, corripe eũ inter te & ipsum solum. Quare? Quia peccauit in te. Quid est, in te peccauit? Tu scis, quia peccauit. Quia enim secretum fuit, quando in te peccauit, secretũ quære cũ corrigis quod in te peccauit. Nam si solus nosti quia peccauit in te, &

Matt.1. eum vis coram omnibus arguere, nõ es correptor sed proditor. Attende quemadmodum vir iustus Ioseph, tanto flagitio quod de vxore fuerat suspicatus, tanta benignitate pepercit, antequã sciret vnde illa cõceperat, quia grauidam senserat, & se ad illam nõ accessisse nouerat. Restabat itaque certa adulterij suspicio, & tamẽ quia ipse solus senserat, ipse sol⁹ sciebat, quid de illo ait Euangelium? Ioseph autem cum esset vir iustus, & nollet eam diuulgare. Mariti dolor non vindictam quæsiuit. Voluit prodesse peccanti, non punire peccantem. Cum, inquit, nollet eam diuulgare, voluit eam occulte dimittere. Hæc eo cogitante, ecce angelus domini apparuit ei in somnis, & indicauit quid esset, quia nõ violauit viri torum, quia de spiritu sancto conceperat dominum amborum. Peccauit ergo in te frater tuus, si tu

I solus nosti, tunc vere in te solum peccauit. Nam si multis audientibus tibi fecit iniuriam, & in illos peccauit, quos testes suæ iniquitatis effecit. Dico enĩ fratres charissimi, quod & vosipsi in vobisipsis potestis agnoscere, Quando me audiente, fratri meo quisque iniuriam facit, absit vt à me iniuriã illam alienam putem. Prorsus & mihi fecit, immo mihi plus fecit, cui putat placere quod fecit. Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuite tempora, & concordat scriptura. Sic agamus, & sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debem⁹ corripere, in secreto arguere, ne volẽtes publice arguere, prodamus hominem. Nos volumus corripere & corrigere, quid si inimicus quærit audire quid puniat? Nouit enim nescio quẽ homicidam

Correctionis modus & mora. Episcopus, & alius illum nemo nouit, Ego volo illum publice corripere, & tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo, corripio in secreto, pono ante oculos dei iudicium, terreo cruentam cõscientiam, persuadeo pœnitentiã. Hac charitate præditi esse debem⁹.

Vnde aliquãdo homines reprehẽdunt nos, quòd quasi non corripiamus, aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus. Sed forte quod scis & ego scio, sed non coram te corripio, quia curare volo, non accusare. Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab vxoribus suis plerunque zelantibus, aliquãdo maritorum salutem quærentibus, nos nõ prodimus palàm, sed in secreto arguimus. Vbi contigit malum, ibi moriatur malum. Nõ tamen vulnus illud negligimus, ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, sauciamq; gerenti conscientiam, illud vulnus esse mortiferum: quod aliquãdo non cõmittunt, nescio qua peruersitate contemnunt, & nescio vnde sibi testimonia nonnulla & vana conquirunt, dicentes, Peccata carnis deus non curat. Vbi est quod hodie audiuimus, Fornicatores & adulteros iudicat deus? Ecce quod attende, quisquis tali morbo laboras, quod dicit deus, audi non quod tibi dicit fauẽs peccatis tuis amicus tuus, aut eadem tecum iniquitatis catena ligatus amicus tuus, vel potius inimicus tuus & su⁹, Audi ergo quod dicit Apostolus, Honorabiles, inquit, nuptiæ in omnibus, & torus immaculatus. Fornicatores autem & adulteros iudicat deus. Age ergo frater, esto correctus. Times ne te inscribat inimicus, & non times ne te iudicet deus? Vbi est fides, time cum est quando timeas. Longe est quidem dies iudicij, sed vniuscuiusq; hominis dies vltimus longe esse nõ potest, quia breuis est vita. Et quia ipsa breuitas semper incerta, quando sit dies tuus vltimus, nescis. Corrige te hodie propter cras. Prosit tibi & modo in secreto correptio. Palàm enim loquor, & in secreto arguo. Aures omnium pulso, sed conscientias quorundam conuenio, Si dicerem, tu adulter corrige te, primo forte dicerem quod nescirem, forte quod temere audieram suspicarer. Non dico, tu adulter corrige te: sed, quisquis in hoc populo adulter es, corrige te. Publica est correptio, sed secreta correptio. Scio, quia ille qui timuerit, corrigit se. Non dicat quis in corde suo, peccata carnis nõ curat deus. Nescitis, inquit Apostolus, quia tẽplum dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis? Quisquis templum dei violauerit, disperdet illum deus, Nemo se fallat. Sed forte ait aliquis, Templum dei animus meus est, non corpus meum: adiecit etiam testimonium, [Omnis caro fœnum, & omnis claritas carnis vt flos fœni.] Infœlix interpretatio punienda cogitatio. Fœnum dictũ est caro, quia moritur, sed quod ad tempus moritur, vide vt nõ resurgat cum crimine. Vis nosse apertã inde sentẽtiam? Nescitis, inquit idem Apostolus, quia corpora vestra templũ in vobis est spiritus sancti, quem habetis à deo. Contemnis corporale peccatum, cõtemnas quod peccas in templum, ipsum corpus tuum templum in te est spiritus dei. Iam vide quid facias de templo dei. Si eligeres in Ecclesia facere adulterium intra istos parietes, quid te esset sceleratius? Modo autem tuipse es templum dei, templum intras, templum exis, templũ in domo tua manes, templum surgis. Vide quid agas, vide ne offendas tẽpli habitatorem, ne deserat te & in ruinam vertaris. Nescitis, inquit, quia corpora vestra (& hoc de fornicatione loquebatur Apostolus, ne contemnerent corporalia peccata) templum in vobis est spiritus sancti quem habetis à deo, & non estis vestri. Empti enim estis precio magno. Si contemnis seruum tuum, † considera precium tuum. Scio ego & mecum omnis homo qui paulò attẽtius cõsiderauerit, neminem deum timẽtem sub verbis eius

Marginal notes, right column: K; *Hebr.13.*; L *Ibidẽ.*; *Timor dei, hominum.*; *1.Cor.3.*; M; *Esa.40. & 1.Pet.1.*; *Templum dei, nostra corpora.*; *Vbi suprà.*; † *al. corpus tuum.*; *1.Cor.6.*

A eius non se corrigere, nisi qui putat quia plus habet vi-
uere. Ipsa res est quæ multos occidit, cum dicunt, cras,
cras, & subito ostiū clauditur. Remansit foris cū voce
coruina, quia nō habuit gemitum columbinum. Cras,
cras, corui vox, Geme vt columbus, & tūde pectus, sed
plagas tibi dando in pectus, cæsus correctus esto, ne nō
videaris conscientiam cædere, sed malam conscientiā
pugnis pauimento solidiorem reddere, nō correctio-
rem: Geme nō inani gemitu. Forte enim dicis tibi, pro-
misit mihi deus indulgentiam, quando me correxero,
Ezech. 18. securus sum: lego diuinam scripturā, Iniquus in qua die
Correctio conuersus fuerit ab iniquitatibus suis, & fecerit iusticiā,
nō est in cra omnes iniquitates eius obliuiscar. Securus sum, quādo
stinū diffe- me correxero dat mihi deus indulgentiam de malis
renda. meis: Et quid ego dicturus sum contra deū? Reclama-
turus, dicturus sum deo, noli illi dare indulgentiā? Di-
cturus sum hoc scriptum non esse, hoc deum nō pro-
misisse? Si ista dixero, omnia falsa dico, Bene dicis, verū
dicis. Indulgentiā correctionis tuæ promisit deus, ne-
gare nō possum, sed dic mihi rogo te, Ecce ego cōsen-
tio & cōcedo & cognosco, quia indulgentiā deus pro-
B misit tibi. Crastinum enim diē, quis tibi promisit? Vbi
mihi legis indulgentiam te accepturum si te correxe-
ris, lege ibi mihi quantum victurus sis. Non lego, in-
quis. Nescis ergo quantum victurus sis. Esto correctus
& semper paratus. Noli timere diem vltimum tanquā
furem, qui dormienti perfodiat parietem, sed vigila
& corrige te hodie. Quid differs in crastinum? Longa
vita erit. Ipsa longa bona sit. Prandium bonum longū
nemo differt, & vitam malam longam vis habere? Vti-
que si lōga erit, melius bona erit. Si breuis erit, bene fa-
ctum est vt bona produceretur. Sic autē homines ne-
gligunt vitam suā vt nolint habere malam nisi ipsam.
Villam emis, bonam quæris. Vxorem vis ducere, bonā
eligis. Filios tibi vis nasci, bonos optas. Caligas locas
& nō vis malas, & vitā amas malam? Quid te offendit
vita tua quam solam vis malam, vt inter omnia bona
tua solus sis malus? Ergo fratres mei si aliquem vestrū
vellem in parte corripere, forte audiret me, multos e-
nim vestrum publice corripio, omnes me laudant. Au-
diat me aliquis, nō amo in voce laudatorem, & in cor-
C de contemptorem. Cum enim laudas & non te corri-
gis, cōtra te testis es. Si malus es, & quod dico placet ti-
bi, displice tibi: quia si malus displicueris tibi, correctus
placebis tibi. Quod nudiustertius, nisi fallor, dixi, in
omnibus verbis meis speculum propono, Nec mea ista
sunt verba, sed domino iubēte loquor, quo terrente nō
taceo. Nam quis non eligeret tacere, & rationē de vo-
bis nō reddere? Sed iam suscepimus onus, quod ab hu-
meris nostris excutere nō possumus nec debemus: au-
Heb. 13. distis fratres mei, cum epistola ad Hebræos legeretur,
Obedite præpositis vestris & subditi estote, quia ipsi vi-
gilant pro animabus vestris, tanquā rationem reddi-
turi pro vobis, vt cum gaudio hoc faciant & non cum
tristicia: Non enim expedit vobis. Quādo facimus ista
cū gaudio? Quādo videmus homines proficere in ver
bis dei? Quādo laborat cum gaudio operarius in agro?
Quando attendit in arborem & fructum videt, quādo
attendit segetem & in fructu areæ prospicit vbertatē:
nam nō sine causa laborauit, nō sine causa dorsum cur-
uauit, non sine causa manus attriuit, non sine causa fri-
gus & æstus tolerauit: hoc est quod ait, Vt cum gaudio
hoc faciant & non cum tristicia: Nō enim expedit vo-
bis. Nunquid dixit, non illis expedit? Sed dixit, non ex-
pedit vobis. Nam illi præpositi quando contristātur de

malis vestris, expedit illis, ipsa tristicia prodest illis, sed D
non expedit vobis. Nihil autē nobis volumus expedi-
re, quod non expedit vobis. Simul ergo in dominico
agro fratres bonum operemur, vt simul de mercede
gaudeamus.

*De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eun-
dem, Si vis venire ad vitam, serua mandata.* *Matth. 19.*

Sermo XVII.

DIxit dominus cuidam adolescenti, *Si vis ve-
nire ad vitam, serua mandata.* Non dixit, si vis ve-
nire ad vitam æternam: sed, si vis venire ad vi-
tam: eam definiens vitam quæ fuerit æterna vita. Huius
ergo vitæ amorem nos primitus commendemus. Ete-
nim amatur & qualiscunq; vita ista, & ipsam qualem-
cunque ærumnosam, miseram, finire homines timent *Vita æter-*
& pauescunt. Hinc videndum est, hinc considerandū, *na & mi-*
quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic *sera.*
amatur misera ista & quandoque finienda vita. Consi-
derate fratres quantum amanda sit vita, vbi nunquam
finias vitam. Amas ergo istam vitam vbi tantum labo-
ras, curris, satagis, anhelas, & vix enumerantur quæ ne-
cessaria sunt in misera ista vita: Seminare, arare, nouel- E
lare, nauigare, molere, coquere, texere, & post hæc om-
nia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in misera ista
quam diligis vita, & putas te semper victurum, & nun-
quam moriturū? Tēpla, saxa, mormora, ferro, plūboq;
cōsolidata, tamē cadunt, & homo nunquā se putat mo
riturum? Discite ergo fratres quærere æternā vitā, vbi
ista nō tolerabitis, sed in æternum cum deo regnabitis.
Qui enim vult vitā, sicut dicit Propheta, diligit dies vi *Psal. 33.*
dere bonos. Nam in diebus malis mors potius optatur,
quàm vita. Nōne audimus & videmus homines in ali-
quibus tribulationibus & angustiis & cōflictationibus
& ægritudinibus dū sunt cōstituti, & vidēt se laborare,
nihil aliud dicere, nisi, Deus mitte mihi mortē, accele-
ra dies meos: & aliquādo venit ægritudo, curritur, ad-
ducūtur medici, solidi & munera promittūtur. Dicit ti-
bi ipsa mors, Ecce assum, quā pauloante à domino pe-
tebas, quid me modo fugere vis? Inueni te falsatorē, &
miseræ vitæ amatorē: de his autē diebus quos agimus,
ait Apostolus, Redimētes tēpus, quoniā dies mali sunt. *Ephe. 5.*
Nō sunt ergo dies mali quos agimus in corruptela hu⁹ F
carnis, in tāta vel sub tanta sarcina corruptibilis corpo
ris, inter tātas tētationes, inter tātas difficultates, vbi fal
sa voluptas, nulla securitas gaudij, timor torquēs, cupi-
ditas auida, tristicia arida? Ecce q̄ malos dies, & nemo
vult finire ipsos malos dies, multumq; hinc rogant ho-
mines deū vt diu viuant. Quid est autē diu viuere, nisi *Viuere do-*
diu torqueri? Quid est aliud diu viuere, nisi q̄ malos di- *mini quid.*
es malis diebus addere? Et cū crescūt pueri, quasi acce-
dunt illis dies & nesciūt quia minuūtur, & ipsa est falsa
cōputatio. Crescētibus enim decedūt dies potius q̄ ac- *Sermone. 1.*
cedūt. Cōstitue alicui homini nato, verbi gratia, octogi
ta annos, quicquid viuit de summa minuit. Et inepti
homines gratulantur plurimis nataliciis, tam suis q̄ fi-
liorū suorum. O virum prudentē, si tibi vinum minua-
tur in vtre tristaris, dies perdis & gaudes? Mali ergo
sunt dies, & eo peiores quia diligūtur. Sic blāditur hic
mundus, vt nemo velit finire ærumnosam vitam. Vera
enim vita vel beata hæc est, cū resurgemus & cū Chri-
sto regnabimus. Nam & impij resurrecturi sunt, sed in
ignē ituri. Vita itaq; non est nisi beata. Et vita beata esse
nō potest nisi æterna, vbi sunt dies boni, nec multi, sed
vn⁹. Ex cōsuetudine huius vitæ appellati sunt dies. Di-
es ille nescit ortū, nescit occasum. Illi diei nō succedit

G craſtinus,quia non præcedit eum heſternus. Hunc diẽ
vel hos dies & hanc vitam & veram vitam in promiſ-
ſis habemus. Alicuius ergo operis merces eſt. Si enim
mercedem amamus,in opere non deficiamus, & in æ-
ternum cum Chriſto regnabimus.

De duobus cæcis ſedentibus ſecus viam & claman-
Matth.20. *tibus,Domine miſerere noſtri fili Dauid, In*
Euangelio ſecundum eundem.
Sermo XVIII.

BEne nobiſcum nouit ſanctitas veſtra dominũ
noſtrum & ſaluatorẽ Ieſum Chriſtum medi-
cum noſtræ ſalutis eſſe & ſalutis æternæ,& ad
hoc eum ſuſcepiſſe infirmitatem naturæ noſtræ ne ſem
piterna eſſet infirmitas noſtra. Aſſumpſit enim corpus
mortale in quo occideret mortem.Et quanuis crucifi-
1.Corin.13. xus eſt ex infirmitate noſtra:ſicut ait Apoſtolus, ſed vi-
Roma.6. uit ex virtute dei:eiuſdem Apoſtoli verba ſunt,Et quia
iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur,
Hæc ergo bene nota ſunt fidei noſtræ,ſimul & hoc cõ-
ſequens eſt,vt nouerimus omnia miracula,quę corpo-
raliter fecit,valere ad admonitionẽ noſtram, vt perci-
H piamus ab eo quod non eſt tranſiturum neq; finem ha-
biturũ.Oculos reddidit cæcis,quos erat vtiq; mors ali-
Quæcũque quãdo clauſura:reſuſcitauit Lazarum, iterum moritu-
Chriſtus ad rum,Et quæcunq; ad ſalutẽ corporum fecit, nõ ad hoc
ſalutem cor fecit vt ſempiterna eſſent,cum tamen daturus ſit etiam
porũ fecit, ipſi corpori in fine ſempiternam ſalutem.Sed quia illa
non fecit,vt quæ non videbantur nõ credebãtur, per iſta tempora-
ſempiterna lia quæ videbantur ædificauit fidẽ ad illa quæ nõ vide-
eſſent. bantur.Nemo itaq; fratres dicat,non facere iſta modo
dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum,& propter hoc prę-
ſentibus eccleſię temporibus priora pręponere.Quodã
quippe loco ipſe dominus videntibus & ideo credẽti-
bus,præponit eos qui non vident & credunt.Nanque
eouſque illo tempore diſcipulorum eius nutabat infir-
mitas,vt quem videbant iam reſurrexiſſe, etiam cõtre-
ctandum putarent vt crederẽt.Non ſufficiebat oculis
quod viderẽt,niſi & manus admouerẽtur membris, &
cicatrices recentium vulnerum tangerentur,vt ille qui
dubitabat diſcipulus,repente tactis & cognitis cicatri-
Ioan.20. cib⁹,exclamaret,Dominus meus & deus meus. Cicatri
ces oſtendebant eum,qui omnia vulnera in aliis ſana-
I uerat.Nũquid nõ poterat dominus ſine cicatricib⁹ re-
ſurgere?Sed in corde diſcipulorũ vulnera nouerat, p-
pter quæ ſananda cicatrices in corpore ſuo ſeruauerat:
& quid dominus illi confitenti ac dicenti, Dominus
meus & deus meus?Quia vidiſti,inquit,credidiſti,bea-
ti qui non viderunt & crediderũt.Quos dixit fratres,
niſi nos? Nõ quia ſolos nos,ſed & poſt nos.Poſt paruũ
enim tempus poſteaquam ab oculis mortalibus receſſit
vt firmaretur fides in cordibus, quicunque crediderũt
non videntes crediderũt,& magnum meritum habuit
fides eorum,cui fidei comparandæ,cor tantum admo-
uerunt pium,& non palpantem manum.Hæc ergo fe-
cit dominus vt inuitaret ad fidem.Hæc fides nunc fer-
uet in eccleſia,toto orbe diffuſa.Et nunc maiores ſani-
tates operatur,propter quas non eſt dedignatus tũc ex-
hibere illas minores. Sicut enĩ animus melior eſt cor-
pore,ſic & melior ſalus animi q̃ corporis. Modo caro
cæca nõ aperit oculos miraculo domini,& cor cęcum
aperit oculos ſermone domini.Modo nõ reſurgit mor
tale cadauer,reſurgit anima quæ mortua iacebat in vi-
uo cadauere.Modo aures corporis ſurdæ non aperiun
tur,ſed quàm multi habent aures clauſas cordis,quę ta
men verbo dei penetrãte pateſcunt,vt credant qui nõ
credebant,& bene viuant qui male viuebãt,& obediãt K
qui nõ obediebãt: & dicimus ille credidit,ac miramur
cum audimus de his quos aliquãdo duros noueramus.
Cur ergo nunc miraris credentem, innocentem, deo
ſeruientem,niſi quia conſpicis videntem quẽ noueras
cæcum, conſpicis viuẽtem quem noueras mortuũ,cõ-
ſpicis audientem quem noueras ſurdum? Nam videte
aliter mortuos, de quibus mortuis dicebat dominus
cuidam ideo tardanti ne dominum ſequeretur,quia ſe-
pelire patrem volebat, Sine,inquit, mortuos ſepelire
mortuos ſuos.Certe mortuos ſepulturi non ſunt cor- *Matth.8.*
pore mortui,quia ſi hoc eſſent,mortua corpora ſepelire *Mortuos mor*
non poſſent. Tamen mortuos eos vocat.Vbi,niſi intus *tuos ſepeliẽ*
in anima?Sicut enim etiam viſibiliter plerunque in do *tes.*
mo integra & ſalua, dominus eiuſdẽ domus mortuus
iacet:ſic in corpore integro multi habent intus animã
mortuam,& hos ſic excitat Apoſtolus,Surge qui dor- *Ephe.5.*
mis,exurge à mortuis & illuminabit te Chriſtus. Ipſe
illuminat excæcatum,qui excitat mortuum. Eius enim
voce per Apoſtolum clamatur ad mortuum,Surge qui
dormis.Cæcus luce illuminabitur cũ reſurrexerit. Sur-
dos autem quammultos ante oculos ſuos dominus in-
tuebatur,cum diceret,Qui habet aures audiẽdi audiat. L
Quis enim ante illũ ſine corporeis auribus ſtabat?Quas *Matth.13.*
ergo alias aures niſi interioris hominis requirebat? Itẽ
quales oculos quærebat cum loqueretur vtique viden-
tibus,ſed videntibus per oculos carnis? Nam cum ei
diceret Philippus, Domine oſtende nobis patrem & *Ioan.14.*
ſufficit nobis: bene quidem hoc intelligebat vt de-
monſtratus pater poſſit ſufficere, ſed cui non ſufficie-
bat æqualis patri,quomodo ſufficeret pater?Quare au-
tem non ſufficiebat?Quia non videbatur. Quare non
videbatur?Quia nondum erat ſanus oculus vnde poſ-
ſet videri. Hoc enim quod in carne domini videba-
tur, his oculis non ſoli diſcipuli viderunt qui hono-
rauerunt,ſed & Iudęi qui crucifixerunt. Qui ergo aliter
ſe videri volebat, alios oculos requirebat: & ideo ſic
reſpondit dicenti,Oſtende nobis patrem & ſufficit no *Ibidem.*
bis:Tanto tempore vobiſcum ſum & non me cogno-
uiſtis:Philippe,qui me videt, videt & patrẽ. Et vt inte-
rim fidei oculos ſanaret, prius admonetur ſecundũ fi-
dem vt poſſit ad ſpeciem peruenire. Et ne ſic putaret
Philippus cogitandum deũ quomodo videbat in cor- M
pore dominum Ieſum Chriſtum, ſtatim ſubiecit, Non
credis quia ego in patre & pater in me eſt? Iamdudum
dixerat,Qui me videt,videt & patrem. Sed nondũ ha-
bebat Philippus ſanum oculum vnde videret patrem,
atque ideo nec vnde videret ipſum filiũ patri coæqua-
lem.Itaque aciem mentis adhuc ſauciam & tantam lu-
cem aſpicere non valẽtem,ſanandam atq; firmandam
fidei medicamentis fomentisq; ſuſcepit,& ait,Nõ cre-
dis quia ego in patre & pater in me eſt? Qui ergo non- *Ioan.14.*
dum poteſt videre quod demonſtraturus eſt dominus,
non quærat prius videre quod credat, ſed prius credat
vt poſſit oculus ſanari quo videat.Sola enim forma ſer
ui exhibebatur ſeruilibus oculis,quia ille qui nõ rapinã *Philip.2.*
arbitratus eſt eſſe æqualis deo, ſi ab eis quos ſanari vo-
luit iam videri poſſit æqualis deo,non opus haberet ſe-
metipſum exinanire,& formã ſerui accipere. Sed quia
nõ erat vnde videretur deus,& erat vnde videretur ho
mo,qui deus erat factus eſt homo,vt per id quod vide-
batur ſanaret illud vnde nõ videbatur: ipſe enim alio
loco ait, Beati mundo corde quoniam ipſi deum vide- *Matth.5.*
bunt. Poterat vtique Philippus reſpondere & dicere,
Domine ecce te video. Talis ne eſt pater quale eſt hoc
quod

A quod video, quoniam dixisti, Qui videt me videt & pa-
Ioan. 14. trem? Antequam hoc respõderet Philippus, vel fortasse antequam cogitaret, cum dixisset dominus, Qui videt me videt & patrem: continuo subiunxit, Nõ credis quia ego in patre, & pater in me est? Illo eni oculo nõdum videre poterat, nec patrem nec æqualem patri filium, sed vt sanaretur oculus ad videndũ, inungendus erat ad credendum. Ideo antequam videas quod videre non potes, crede quod nondũ vides. Ambula per fidem, vt peruenias ad speciem. Species nõ lætificabit in patria, quem fides non consolatur in via: sic enim dicit
2. Corin. 5. Apostolus, Quãdiu sumus in corpore, peregrinamur à domino: Statimq; subnectit quare à domino peregrinamur, quamuis iam crediderimus, Per fidem, inquit, ambulamus, non per speciem. Tota igitur opera nostra fratres in hac vita est, sanare oculũ cordis vnde videtur deus. Ad hoc sacrosancta mysteria celebrantur, ad hoc sermo dei prædicatur, ad hoc exhortationes ecclesiæ morales, id est, pertinentes ad corrigendos mores, ad emendandas carnales concupiscentias, ad reoun-
B ciandum non voce tantum, sed mutata vita huic seculo, ad hoc quicquid agũt diuinæ sanctæq; literæ, vt purgetur illud interius ab ea re quæ nos impedit ab aspectu dei. Sicut enim oculus factus ad hanc lucem temporalem videndam, & quanuis cœlestem tamẽ corpoream atque conspicuam, non solum hominibus, sed etiã vilissimis animantibus, Ad hoc enim factus est vt hãc lucem videat: tamen si aliquid iniectum fuerit vel irruerit vnde turbetur, secluditur ab hac luce, & quanuis eum sua præsentia circumfundat, ille tamen se auertit
Oculus corporalis, et cordis. atque absens est. Non solum autem absens fit perturbatione sua à luce præsenti, sed etiam pœnalis illi est lux ad quam videndam factus est: Sic & oculus cordis perturbatus atq; sauciatus, auertit se à luce iusticiæ, nec audet eam contẽplari nec valet. Quid turbat oculũ cordis? Cupiditas, auaricia, iniquitas, concupiscentia secularis turbat, claudit, excæcat oculum cordis. Et tamen quomodo quæritur medicus cum oculus carnis turbatus est, quomodo non differtur vt aperiatur atque purgetur, & sanetur, vnde lux ista videatur? Curritur, nemo requiescit, nemo differt si vel stipula in oculo ca-
C dat. Solẽ certe, quẽ sanis oculis videre volumus, deus fecit. Multo est vtiq; lucidior ille qui fecit, nec hui9 generis lux est quæ pertineat ad oculũ mentis. Lux ista est æterna sapientia. Fecit autem te deus ô homo ad imaginem suam, daret ne tibi vnde videres solem quẽ fecit, & non tibi daret vnde videres eum qui te fecit? Cũ te ad imaginem suam fecerit, dedit & hoc. Vtrũq; dedit tibi, sed multum hos oculos exteriores diligis, multum illum interiorem negligis. Detritum portas atque sauciatum, pœna tibi est si se voluerit ostendere fabricator tuus, pœna est oculo tuo antequam curetur atque sanetur. Nam & in paradiso peccauit Adam, & abscon-
Gene. 3. dit se à facie domini. Cum haberet ergo cor sanum puræ conscientiæ, gaudebat ad præsentiam dei. Postquam peccato oculus ille sauciatus est, cœpit lucẽ formidare diuinã, refugit in tenebras atq; in densa lignorum: veritatẽ fugiens, vmbras appetens. Ergo fratres mei, quoniam & nos inde nati sumus: & sicut dicit Apostol9, In
1. Corin. 15. Adam omnes moriũtur: omnes enim nos duo homines aliquando fuimus: si noluimus obtemperare medico vt nõ ægrotaremus, obtemperemus vt ab ægritudine liberemur. Dedit nobis præcepta medicus sanis, de-
Matth. 9. dit præcepta medicus ne medico indigeremus. Nõ opus est, inquit, sanis medicus, sed ægrotãtibus. Sani præ-

D cepta contempsimus, & experimento sensimus in quãtam perniciem nostram præceptum illud contempserimus. Aegrotare iam cœpimus, laboramus, in lecto infirmitatis sumus, sed non desperemus. Quia enim ad medicum venire nõ poteramus, ipse ad nos venire dignatus est. Non contempsit saucium contemptus à sano. Non destitit dare alia præcepta languenti, qui prima custodire noluit ne langueret: tanquã diceret, Certe experimento sensisti verum me dixisse, quando dixi, Noli tãgere hoc. Sanare ergo tandem & reuiuisce. Ecce porto infirmitatem tuam, Bibe amarum calicem, tu enim tibi fecisti. Præcepta illa mea quæ sano data sunt tam dulcia, non laboriosa contempta sunt. Cœpisti laborare, sanari non potes nisi amarum calicem biberis: Calicem tentationum quibus abundat hæc vita, calicẽ tribulationum, angustiarum, passionũ. Bibe, inquit, bibe vt viuas. Et ne respõderet ei languidus: Nõ possum, non fero, non bibo, prior bibit medicus sanus, vt bibere nõ dubitaret ægrotus. Quid enim amarum est in tali poculo quod ille nõ biberit? Si contumelia, prior au-
E diuit cum dæmones expelleret, Dæmonium habet, & Ioan. 8.
quod in Beelzebub eiicit dæmonia. Vnde vt & ipse cõsolaretur ægros, ait, Si patremfamiliãs Beelzebub vo- Matth. 12.
cauerunt, quanto magis domesticos eius? Si dolores a- Matth. 10.
mari sunt, ligatus & flagellat9 & crucifixus est. Si mors amara est, etiam mortuus est. Si genus mortis exhorrescit infirmitas, nihil illo tempore fuit ignominiosius quàm mors crucis. Non enim frustra commendãs eius
obedientiam Apostolus, addidit dicens, Factus est obe- Philip. 2.
diens vsque ad mortẽ, mortem autem crucis. Sed quia ipse honoraturus erat fideles suos in fine huius seculi, prius honorauit crucẽ in hoc seculo, vt terrarum principes credentes in eum prohiberẽt aliquem nocentiũ crucifigi, & quod cũ magna insultatione persecutores Iudæi domino procurarunt, magna fiducia serui eius etiã & reges in fronte nunc portant. Non tantum apparet modo qualem mortem pro nobis dominus sub-
ire dignatus est: sicut ait Apostolus, Factus pro nobis Gala. 3.
maledictum: & cũ ei pendenti Iudæorũ cæcitas insultaret, posset vtiq; descendere de cruce, qui si nollet nõ esset in cruce, sed amplius erat de sepulchro resurgere, quàm de cruce descendere. Hæc ergo dominus faciẽs
F diuina, patiẽs humana, admonet nos corporalibus miraculis & patientia corporali, vt credamus & sanemur ad cõspicienda illa inuisibilia quæ carnis oculus nescit. Hoc ergo agens curauit cęcos istos, de quibus nũc Euangelium recitatum est, & in curando videte quid admoneuerit ægrotum interiorem. Attendite ipsius facti
exitum & ordinem rerum. Sedent illi in via duo cæci, Matth. 20.
transeunte domino exclamabant vt eorũ misereretur. A turba vero quæ cũ domino erat, compescebantur ne clamarent. Neq; hoc sine mysterio derelictum putetis. Illi autem compescentẽ se turbam perseuerantissimo clamore vincebant, vt perueniret vox eorum ad aures domini, quasi non iam ille cogitata cognosceret. Clamauerunt ergo duo cæci vt audirentur à domino, & turbis comprimi nequierũt. Transiebat dominus, & illi clamabant, Stetit dominus, & sanati sunt. *Nam stetit*
Iesus & vocauit eos, Quid vultis vt vobis faciam? At illi dixerunt, Matth. 20.
Vt aperiantur oculi nostri. Pro fide illorum fecit † domi- † aliàs fecit.
nus, instaurauit oculos eorum. Si intellexerimus iam interiorem ægrotum, interiorem surdum, interiorem
mortuũ, ibi quæramus & interiorem cæcũ. Clausi sunt Iesum trãsire quid est
oculi cordis, trãsit Iesus vt clamemus. [Quid est transit Iesus? Agit temporalia Iesus.] Quid est transit Iesus?

G Agit transitoria Iesus. Attendite & videte quanta eius
gesta transierint, Natus est de virgine Maria, nunquid
semper nascitur? Infans lactatus est, nunquid semper su
git? Per ętates cucurrit vsque ad iuuentutem. Nunquid
semper corporaliter crescit? Infantiæ puericia, puericiæ
adolescentia, adolescentiæ iuuentus transeunti cedentiq; successit. Ipsa etiam, quę fecit, miracula transierunt.
Leguntur & creduntur. Quia enim talia scripta sunt vt
legi possint, transiebant cũ fierent. Postremo ne in mul
tis moremur, crucifixus est, nunquid semper pendet in
Roma.6. cruce? Sepultus est, resurrexit, ascendit in cœlũ, iam nõ
moritur, & mors ei vltra nõ dominabitur, & diuinitas
eius semper manet, & immortalitas iam corporis eius
nunquam deficiet. Sed tamẽ illa omnia, quæ temporaliter ab eo gesta sunt transierũt, & legenda scripta sunt,
Cæci duo & credenda prędicantur. In illis ergo omnibus transiit
iuxta viã, Iesus. Quid duo cæci iuxta viã sunt, nisi duo populi ad
duo sunt po quos sanãdos venit Iesus? Ostendamus hos duos popu
puli. los in scripturis sanctis: est in Euangelio scriptum, Ha-
Ioan.10. beo alias oues quæ non sunt de hoc ouili, & illas opor-
H tet me adducere, vt sit vnus grex & vnus pastor, Qui
sunt ergo duo populi? Vnus Iudęorum, & alius gentiũ.
Matth.15. Non sum missus, ait, nisi ad oues quæ perierunt domus
Israël. Quibus hoc dixit? Discipulis, quando illa Chananæa clamabat, quæ se esse canem confessa est, [vt micas de mensa dominorum mereretur.] Et quia meruit,
iam duo demonstrati sunt ad quos venerat, Iudaicus
scilicet populus, de quo ait, Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël: & gentium populus,
cuius typum prætẽdebat hæc mulier, quam primo res-
Vbi supra. puerat, dicens, Non est bonum sumere panem filiorum
& mittere canibus: & cui dicenti, Ita domine, nam &
canes edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum: responderat, O mulier magna est fides
tua, fiat tibi sicut vis. Inde enim erat & ille centurio, de
Matth.8. quo dicit idem dominus, Amen dico vobis, non inueni
tantam fidem in Israël: quia ille dixerat, Non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo & sanabitur puer meus. Ita ergo dominus ante passionem & clarificationem suam duos iam populos de-
I signabat: Vnum ad quem venerat propter promissa pa
trum, & alterum quem propter misericordiam nõ re-
Gene.12. pellebat, vt impleretur quod promissum erat Abrahæ,
In semine tuo benedicentur omnes gẽtes. Propterea &
Apostolus iam post resurrectionem domini & ascensionem vbi contemptus est à Iudæis, perrexit ad gentes, nec tamen ecclesiis quæ de Iudæis crediderant ta-
Gala.1. cuit, Erã, inquit, ignotus facie ecclesiis Iudææ quæ sunt
in Christo: Tantum autem audiebant, quia qui aliquãdo nos persequebatur, nũc euangelizat fidem quam aliquando vastabat: & in me, inquit, magnificabant deũ.
Ephe.2. Sic & angularis lapis dicitur Christus, qui fecit vtrunque vnum. Angulus enim duos parietes copulat de di-
Christus la uerso venientes. Quid tam diuersum quàm circuncisio
pis angula & præputium? Habes vnum parietem de Iudæa, alterũ
ris. parietem de gentibus, sed angulari lapide copulantur.
Psal.117. Lapidem enim quẽ reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Angulus in ædificio nõ est, nisi
cum duo parietes ex diuerso venientes in illum cõueniunt, & quadã vnitate iunguntur. Isti ergo duo parietes secundum typum, duo cæci erant clamãtes ad dominum. Attendite nũc dilectissimi, Dominus transiebat, cæci clamabant. Quid est transiebat? Transitoria
† aliàs ædi opera faciebat, sicut iam diximus. Secundũ hæc transi-
ficatur. toria opera fides nostra operatur. † Credimus enim in
filium dei, non tantũ quia verbũ dei est per quem facta K
sunt omnia: Si enim semper in forma dei manẽs æqua-
lis deo, non semetipsum exinaniret formã serui accipi- *Philip.2.*
ens, nec sentirẽt cæci vt possint clamare: Sed cũ operaretur trãsitoria, id est, humiliaret se factus obediẽs vsq;
ad mortẽ, mortem autẽ crucis: clamauerunt duo cæci,
Miserere nostri fili Dauid, quia & hoc ipsum quod domi- *Matth.20.*
nus & creator Dauid, etiam filius Dauid esse voluit, in
tempore hoc egit, transiens hoc fecit. Quid est autẽ cla *Clamare*
mare ad Christum, nisi gratiæ Christi congruere bonis *ad Christũ*
operibus? Hoc dico fratres, ne forte simus strepẽtes vo- *quid?*
cibus & muti moribus. Quis est qui clamat ad Christũ
vt pellatur interior cæcitas transeunte Christo, id est,
dispensante nobis temporalia sacramenta, quibus admoneamur ad ęterna capienda? Quis est qui clamat ad
Christum? Qui contemnit mundum, clamat ad Christum. Qui spernit seculi voluptates, clamat ad Christũ.
Qui dicit non lingua, sed vita, Mihi mundus crucifixus *Gala.6.*
est, & ego mundo. Qui dispergit dat pauperibus, vt iu- *Psal.111.*
sticia eius maneat in seculũ seculi, clamat ad Christũ. L
Qui enim audit & non surdus audit, Res vestras ven- *Luca.12.*
dite & date pauperibus: Facite vobis sacculos non veterascentes, thesaurum non deficientem in cœlis: tanquam vestigiorum sonitum Christi transeuntis audiẽs
clamet, adhuc cæcus: id est, faciet ista. Vox eius in factis
sit, incipiat mundum contemnere, inopi sua distribuere, pro nihilo habere quę homines amant: contẽnat in-
iurias, non appetat vindicari, paret maxillam percuti- *Matth.5.*
enti, oret pro inimicis, si quis ei abstulerit sua non repe- *Luca.19.*
tat, si quid alicui abstulit, reddat quadruplum. Cum ista
facere cœperit, omnes sui cognati, affines, amici isania
cõmouentur. Qui diligũt seculum, contradicũt. Quid
insanis? Nimius es. Nunquid alij nõ sunt Christiani? Ista
stultitia est, ista dementia est, & cætera talia turba clamat. Ne cæci clament, turba clamantes corripiebat, sed
eorũ clamores nõ vincebat. Intelligant quid faciãt, qui
volunt sanari, Et nunc Iesus transit, qui iuxta viã sunt
clament. Hi sunt enim qui labiis honorant, cor autem *Esaia.29.*
eorũ longe est à deo. Ipsi sunt iuxta viam, quibus præci- *Matth.15.*
pit dominus obtritis corde. Nam cum recitãtur ea quæ
fecit dominus trãseuntia, semper nobis exhibetur trãs- M
iens Iesus, quia vsq; in finem seculi non desunt cæci sedentes ad viam. Opus est ergo vt clament illi iuxta viã
sedentes. Turba quæ cum domino erat cõpescebat clamorem quærentiũ sanitatem. Fratres videtis quid dicã, Nescio enim quomodo dicã, sed plus nescio quomodo taceã. Hoc dico, & aperte dico. Timeo enim Iesum transeuntem & manentẽ, & ideo tacere non possum. Bonos Christianos, vere studiosos, volẽtes facere
præcepta dei quæ in Euangelio scripta sunt, Christiani
mali & tepidi prohibẽt. Turba ipsa quæ cum domino
est, prohibet clamãtes, id est, prohibet bene operantes,
ne perseuerando sanentur, Clament illi, non deficiãt,
neque ducãtur quasi authoritate turbarum, nec eos qui
priores Christiani facti sunt male viuentes & bonis operibus inuidentes imitentur. Nõ dicãt, quomodo isti
viuunt tam multi, sic viuamus. Quare non potius quo
modo dicit Euangelium? Quare vis viuere secundum
increpationem turbæ prohibentis, & non secundũ vestigia domini transeuntis? Insultabũt, vituperabunt, reuocabunt, tu clama quousq; peruenias ad aures Iesu. Nã
qui perseuerauerint in faciendo talia qualia præcepit
Christus, & non attenderint turbas prohibentes, neque
magni pẽderint ꝙ Christũ videãtur sequi, id est, ꝙ Christiani appellãtur, sed plus amauerint lucẽ quã Christus
est red-

A est redditurus, quàm timuerint strepitum prohibētiū,
nullo modo separabūtur, & stabit Iesus & sanabit eos.
Quomodo enim sanātur oculi nostri? Quomodo per
fidem sentimus Christum transeuntem temporali dis-
pensatione, sic intelligamus Christum stantem incom
Ocul⁹ quomodo sanatur. mutabili æternitate. Ibi enim sanatur oculus, quādo in-
telligitur Christi diuinitas. Percipiat hoc charitas ve-
stra: attendite quod dicam grande sacramentū, Omnia
Oia tēporaliter gesta à Christo fidē nobis īseriūt. temporaliter gesta à domino nostro Iesu Christo, fidē
nobis inserunt. Credimus in verbum dei, nō solum in
verbum, per quod facta sunt omnia, sed ipsum verbum
Ioan. 1. factum carnem vt habitaret in nobis, natum de virgi-
ne Maria, & cætera quę fides habet, quę nobis exhibita
sunt, vt Christus trāsiret, & à cæcis vestigia transeuntis
audiētibus, clamaretur operibus vitæ, professione fidei
commemorātes. Iam vt clamantes sanentur, stat Iesus,
Etenim iam stantem videt Iesum, qui dicit, Et si noue-
2. Corin. 5. ramus Christum secundū carnē, sed iam nunc non no
uimus. Christi enim diuinitatē videbat, quaotū in hac
B vita potest. Est diuinitas Christi, est humanitas Christi.
Diuinitatē Christi stare quid? Diuinitas stat, humanitas transit. Quid est, diuinitas
stat? Non mutatur, nō conuellitur, non recedit. Non e-
nim sic ad nos venit vt à patre discederet, nec ita ascē-
dit vt loco moueretur. Assumpta carne, locū mutauit,
deus autem assumens carnem, quia in loco non est nec
mutat locum. Tangamur stante Christo, sanētur oculi
nostri. Sed quorū oculi? Clamātium scilicet cum trās-
it, id est, bene operantium per eam fidem quæ dispen-
sata est temporaliter ad erudiendos nos paruulos, Sa-
natis autē oculis, quid preciosius habere poterimus fra
tres? Lumē hoc qui vident quod factum est, [quod ful-
get] de cœlo, vel quod exhibetur de lucerna, gaudēt. Et
quomodo miseri videntur qui hoc videre nō possunt?
Ego autem quare loquor, quare ista dico, nisi vt horter
omnes vos ad clamandum dū transit Iesus? Lucem cō-
mendo sanctitati vestræ amandā, quam forte non vi-
detis. Credite dū nondū videtis, & clamate vt videa-
tis. Quanta putatur infœlicitas hominum qui lucē istā
corporalē non vident. Excæcatus est aliquis, continuo
dicitur, Iratum deum habuit, aliquid mali cōmisit. Hoc
vxor Tobiæ dicebat viro, Clamabat ille propter hædū
Tobiæ 2. ne de furto esset, nolebat sonum furti audire in domo
C sua. Illa defendens factum suū, opprobrio percutiebat
maritum: & cum ille diceret, Reddite si de furto est: il-
la respondebat insultans, Vbi sunt iusticiæ tuæ? Quàm
cæca erat si furtum defendebat, & quam lucē videbat
qui furtum reddi imperabat. Illa erat foris in luce solis,
ille erat intus in luce iusticiæ. Quis eorum erat in luce
meliore? Ad hanc lucem fratres amandā hortamur di-
lectionem vestrā, vt clametis operibus. Cum dominus
transit, sonet vox fidei, vt stans Iesus, id est, incommu-
tabilis manens dei sapientia, & maiestas verbi dei, per
quod facta sunt omnia, aperiat oculos vestros. Idē To-
bias monens filiū suum ad hoc monebat vt clamaret,
id est, ad bona opera monebat. Dicebat illi vt daret
pauperibus, præcipiebat vt eleemosynas faceret indi-
gentibus, & docebat dicēs, Fili, eleemosynæ nō sinunt
ire in tenebras. Consiliū percipiendæ atq; obtinēdæ lu-
cis cæcus dabat. Eleemosynæ, inquit, nō sinūt ire in te-
nebras. Si ei filius respōderet miratus, quid ergo pater,
tu eleemosynas nō fecisti, vt modo cæcus loquaris, tu
Tobiæ 4. nūc nōnc in tenebris es, qoi mihi dicis, Eleemosynę nō
sinunt ire in tenebras? Nouerat ille de qua luce doceret
filiū, nouerat in interiore homine quod videbat. Filius
patri porrigebat manum vt ambularet per terrā, & pa-

ter filio vt habitaret in cœlo. Breuiter vt concludā fra- D
tres sermonem istum ex eo quòd nos plurimum tan-
git, atque angit, videte esse turbas qui corripiebant cæ-
cos clamātes, Omnes qui in hac turba sanari vultis nō
vos deterreant, quia multi sunt nomine Christiani &
operibus impij, non vos deterreant à bonis operibus.
Clamate inter turbas cōpescentes, reuocātes, insultan-
tes, male viuentes. Nō enim solis vocibus comprimunt
bonos Christianos mali, sed & malis operibus. Nō vult
bon⁹ Christianus ire spectare. Hoc ipsum quod frænat
concupiscentiam suam ne pergat ad theatrum, clamat
post Christum, clamat vt sanetur. Alij concurrunt, sed
forte Pagani, forte Iudęi. Imò vero tam pauci essent in
theatris vt erubescendo discederent, si Christiani ad
theatra non accederent. Currunt ergo & illi portantes
& sanctum nomen ad pœnam suam. Clama ergo non
eundo premens in corde tuo temporalē concupiscen-
tiam, & tene te in clamore forti & perseueranti ad au-
res saluatoris, vt stet Iesus & curet te. Inter ipsas turbas E
clama, ne desperes de auribus domini. Non enim & illi
cæci ex illa parte clamauerunt vbi turba nō erat, vt ex
ea parte audirentur vbi non esset impedimentum pro-
hibentium. Inter ipsas turbas clamauerunt, & tamē do
minus audiuit. Sic & vos etiam inter peccatores & lu-
xuriantes, inter amatores secularium vanitatum, ibi cla
mate, ibi clamate vt sanet vos domin⁹. Nolite per aliā
partem clamare ad dominum, nolite ad hæreticos ire,
& ibi clamare ad deum. Attendite fratres, quia in illa
turba quæ clamare prohibebat, illi sanati sunt qui cla-
mabant. Nam & hoc attendat sanctitas vestra, quid sit
perseuerare in clamādo. Dicā quòd multi mecum ex-
perti sunt in nomine Christi. Non enim cessat ecclesia
tales prohibentes parere. Cū quisque Christianus cœ-
perit bene viuere, feruere bonis operibus, mundumq;
contēnere, in ipsa nouitate operum suorum patitur re-
prehensores & contradictores frigidos Christianos: si
autem perseuerauerit & eos superauerit perdurando, &
nō defecerit à bonis operibus, iidem ipsi iam obsequē-
tur qui antè prohibebāt. Tandiu enim corripiūt & per-
turbant & vetant, quādiu sibi cedi posse præsumunt. Si
autem victi fuerint perseuerantia proficientium, con-
uertunt se & dicere incipiunt, Magnus homo, sanctus
homo, fœlix cui deus concessit. Honorant, gratulātur, F
benedicunt, laudant, quomodo illa turba quæ cum do
mino erat: Ipsa prohibebat ne cæci clamarēt, sed post-
quàm illi ita clamauerunt vt mererentur audiri & im-
petrare misericordiam domini, ipsa turba rursum di-
cit, Vocat vos Iesus. Iam & hortatores fiunt qui paulo-
ante corripiebant vt tacerent. Solus autem ille non vo
catur à domino, qui nō laborat in hoc seculo. Sed quis
in ista vita nō laborat in peccatis & iniquitatibus suis?
Si autem omnes laborant, omnibus dictum est, Veni- *Matth. 11.*
te ad me omnes qui laboratis. Si autem omnibus di-
ctum est, quare culpam tuam tribuis inuitatori tuo?
Veni. Non tibi sit angusta domus eius, pariter ab om-
nibus, totum à singulis possidetur. Regnum dei cre-
scente possessorum numero nō minuitur, quia non di-
uiditur. Vnicuique integrum est, quod concorditer ha-
betur à multis. Hoc tamen in mysterio lectionis huius
cognouimus fratres, quòd aliis librorum sanctorum
locis, apertissime sonat, esse intus in ecclesia & bonos
& malos, quod sæpe dicimus & frumētum & paleam.
Nemo ante tempus deserat aream, toleret paleam in
tritura, toleret in area. Quod enim toleret, in hor-
reo non habebit. Veniet ventilator, qui diuidit ma-

G los à bonis. Erit etiã corporalis ſeparatio, quam modo
23.queſt.4. ſpiritalis præcedit. A malis corde ſemper diſiũgimini,
A malis. ad tẽpus caute corpore copulamini, nec tamẽ negligẽ-
tes ſitis in corrigẽdis veſtris, ad curam ſcilicet veſtram
quoquo modo pertinentibus monẽdo, docendo, hor-
tando, terrendo. Quibuſcunq; modis poteſtis agite, ne
cum inueniitis in ſcripturis & in exẽplis ſanctorum, ſi-
ue qui antè, ſiue qui poſt domini aduentum in hac vita
fuerunt, quod mali bonos in vnitate non maculant, ef-
Malus non ficiamini pigri ad corrigendos malos: Duobus modis
te maculat nõ te maculat malus, ſi ei nõ cõſentias, & ſi redarguas:
duobus mo hoc eſt nõ cõmunicare, nõ cõſentire. Communicatur
dis. quippe quando facto eius conſortiũ voluntatis vel ap-
probationis adiungitur: hoc ergo admonẽs Apoſtolus
Ephe.5. ait, Nolite cõmunicare [operibus infructuoſis tenebra-
rum,] magis autem & redarguite. Et quia parũ erat nõ
cõſentire, ſi ſequeretur neglıgẽtia diſciplinę. Magis au
tem, inquit, & redarguite. Videte quemadmodũ vtrũ-
que cõplexus eſt, Nolite communicare, magis autẽ &
H redarguite. Quid eſt, nolite communicare? Nolite con
ſentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid eſt, ma-
gis autem & redarguite? Reprehẽdite, corripite, coërcete.
Deinde in ipſa correptione vel coërcitiõe aliено-
rum peccatorũ cauẽdũ eſt, ne ſe extollat qui alterũ cor-
1.Corin.10. ripit, & apoſtolica illa cogitãda ſententia, Quapropter
qui ſe putat ſtare, videat ne cadat. Foris terribiliter per-
ſonet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio. Si
præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, ſicut dicit
Gala.6. idem Apoſtolus, vos qui ſpiritales eſtis huiuſmodi in-
ſtruite in ſpiritu manſuetudinis, intendens teipſum ne
& tu tenteris: Alter alterius onera portate, & ſic adim-
2.Timo. 2. plebitis legem Chriſti: item alio loco, Seruum, inquit,
domini nõ oportet litigare, ſed mitem eſſe ad omnes,
docibilem, patientem, in modeſtia corripientẽ diuerſa
ſentientes, ne forte det illis deus pœnitentiam ad co-
gnoſcendam veritatem, & reſipiſcãt à diaboli laqueis
23.queſt.4. à quo capti tenentur ad ipſius voluntatem. Neque ergo
A malis. conſentientes ſitis malis vt approbetis, neq; negligen-
tes vt non arguatis, neq; ſuperbientes vt inſultanter ar-
guatis. Qui autem deſeruerit vnitatem, violat charita-
I tem: & quiſquis violat charitatem, quodlibet magnum
1.Corin.13. habeat, ipſe nihil eſt, Si linguis hominũ loquatur & an
gelorum, ſi ſciat omnia ſacramenta, ſi habeat omnẽ fi-
dem vt mõtes trãsferat, ſi diſtribuat omnia ſua paupe-
ribus, ſi corpus ſuum tradat vt ardeat, [charitatẽ autem
non habeat] nihil eſt, nihil ei prodeſt. Vniuerſa inuti-
liter habet, qui vnum illud quo vniuerſis vtatur nõ ha-
bet. Amplectamur itaq; charitatem, ſeruate vnitatẽ ſpi-
ritus in vinculo pacis. Nõ vos ſeducant qui carnaliter
Ephe.4. intelligunt, & corporaliter ſeparationẽ facientes, ab ec
Matth.13. cleſiæ frumẽtis toto orbe diffuſis ſpiritali ſacrilegio ſe-
parantur. Per totũ enim mundum ſeminatum eſt bonũ
ſemen. Bonus ille ſeminator filius hominis, non in A-
** Sed tamẽ* frica ſola, ſed vbiq; ſparſit ſemen bonũ. Inimicus autẽ
quid ait pa ſuperſeminauit zizania, * Sed tamen quid ait paterfa-
terfamili- miliàs? Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem. Per quid
às? Sinite creſcere? Vtiq; per agrũ, Quis eſt ager? Nunquid nã A-
vtraq; cre- frica? Non. Quis eſt ergo? Non interpretemur nos, do-
ſcere, vtiq; minus dicat, Neminẽ ſinamus aliquid pro arbitrio ſuſ-
per agrum. picari: dixerunt enim magiſtro diſcipuli, Enarra nobis
Quis eſt a- parabolã zizaniorum. Et enarrauit dominus, Semẽ bo-
ger? Per num dixit, filij ſunt regni, zizania vero filij mali. Quis
quid creſce ea ſeminauit? Inimicus autẽ, inquit, qui ea ſeminauit, dia
re? Vtiq; per bolus eſt. Quis eſt ager? Ager eſt, inquit, hic mũdus, Quę
agrũ. Quis eſt meſsis? Meſsis eſt, ait, finis ſeculi. Qui ſunt meſſores?

Meſſores, inquit, angeli ſunt. Nunquid Africa eſt mun- K
dus? Nunquid meſsis hoc tempus? Nũquid meſſor Do- *eſt ager?*
natus? Per totum orbem terrarum expectate meſſem, *Nunquid*
per totum orbem terrarum creſcite in meſſem, per to- *nam Afri-*
tum orbem terrarum zizania tolerate vſq; ad meſſem. *ca? Non.*
Non vos ſeducant peruerſi, paleæ nimis leues euolant
ante aduentum ventilatoris ex area. Non vos ſeducãt.
Tenete eos ad iſtam vel ſolam ſimilitudinẽ zizaniorũ,
neque illos ſinatis loqui amplius. Ille codices tradidit?
Nõ. Sed ille codices tradidit. Quilibet tradiderit, nun-
quid infidelitas traditorũ fidẽ dei euacuauit? Quę eſt fi-
des dei? Quã promiſit Abrahæ, dicẽs, In ſemine tuo be- *Gene.22.*
nedicentur omnes gẽtes. Quæ eſt fides dei? Sinite vtra- *Fides dei.*
que creſcere vſq; ad meſſẽ. Per quid creſcere? Per agrũ. *Matth.13.*
Quid eſt per agrum? Per mundum. Hic illi dicunt, Cre-
uerat quidem vtrunq; per mundum, ſed iam frumenta
diminuta ſunt, & in iſtã noſtrã regionem paucitatemq;
reuocata. Nõ te permittit dominus interpretari quod
vis. Ipſe qui exponit hanc parabolã claudit os tuum, os
ſacrilegum, os impium, os prophanum, os tibi contra- L
rium, qui contradicis teſtatori etiã te ad hæreditatẽ vo
canti. Quomodo claudit os tuũ? Dicendo, Sinite vtraq; *Vbi ſupra.*
creſcere vſq; ad meſſem. Si iam finiit meſsis, credamus
eſſe frumenta diminuta, quanquã ne tunc quidem mi-
nuentur, ſed in horreum recondẽtur: ſic enim ait, Col-
ligite primum zizania & alligate faſciculos ad cõburẽ-
dum ea, frumentũ autem recondite in horreum meũ.
Si ergo vſq; ad meſſem creſcunt, poſt meſſem recõdũ-
tur, improbe, impie, quãdo minuuntur? Cõcedo in cõ-
paratione zizaniorũ ſimul atq; palearum frumenta eſſe
pauciora, tamen vtraq; creſcunt vſq; ad meſſem. Cum *Matth.24.*
enim abundat iniquitas, refrigeſcit charitas multorum,
creſcũt zizania, creſcit palea. Sed quia toto agro deeſſe
non poteſt frumentum quod perſeuerãdo vſq; in finẽ
ſaluum fiat, creſcũt vtraq; vſq; ad meſſem. Et ſic prop-
ter abundantiam dictum eſt malorum, Putas veniens *Luca.18.*
filius hominis inueniet fidem in terra? hocq; nomine
ſignificantur quicunq; legis præuaricatione imitantur
eum cui dictum eſt, [Terra es & in terrã ibis: tamen &
propter abundantiã bonorum, & propter eum cui di- M
ctum eſt,] Sic erit ſemen tuum ſicut ſtellæ cœli, & ſicut *Gene.15.*
arena maris: etiã illud non tacitũ eſt, Quia multi ab O-
riente & Occidente venient & recumbent cũ Abrahã *Matth.8.*
& Iſaac in regno dei. Vtraq; ergo creſcũt vſq; ad meſ-
ſem, & ſuas ſententias in ſcripturis habent zizania vel
paleæ, ſuas autem frumenta. Quæ qui non intelligunt
confundunt & confundũtur, atq; ita perſtrepunt cæca
cupiditate, vt nolint obmuteſcere vel patefacta verita-
te. Ecce, inquiunt, dicit Propheta, Recedite, exite inde, *23.queſt.4.*
& immundũ ne tetigeritis. Quomodo ergo malos pro *Ecce ĩquiũt*
pace tolerabimus, à quibus exire & recedere iubemur *Eſaia.52.*
ne tangamus immundum? Nos iſtam receſsionem ſpi-
ritaliter intelligimus, illi corporaliter. Nam & ego cla-
mo cum Propheta, & qualiacunque ſumus vaſa, vtitur
nobis deus in diſpenſatione veſtra. Clamamus & nos *23.queſt.4.*
& dicimus vobis, Recedite, exite inde, & immundum *Clamam⁹.*
ne tetigeritis, ſed contactu cordis non corporis. Quid
eſt enim tangere immundum, niſi conſentire peccatis?
Quid eſt autem exire inde, niſi facere quod pertinet ad
correptionem malorum, quantum pro vniuſcuiuſque *Tãgere im*
gradu atque perſona ſalua pace fieri poteſt? Diſplicuit *mundum,*
tibi quod quiſque peccauit, non tetigiſti immundum. *quid? Exi-*
Redarguiſti, corripuiſti, monuiſti, adhibuiſti etiam ſi *re inde qd.*
res exigit congruam & quæ vnitatem nõ violet diſci-
plinam, exiſti inde. Attendite in facta ſanctorũ, ne for-
te noſtra

A te noſtra videatur interpretatio. Quomodo hęc verba
intellexerunt ſancti, ſic vtique intelligeoda ſunt. Exite
inde, inquit Propheta. Prius vſitata ipſius verbi cõſue-
tudine aſſero iſtam ſententiam, & poſtea oſtendo non
meam. Plerũque accuſantur homines, & cum accuſati
fuerint defendunt ſe. Cum autem ſe ille qui accuſatur
homo rationabiliter iuſteq; defeoderit, qui audiunt, di
cunt, Exiit inde. [Quomodo inde exiit?] Manens loco,
exiit inde. Quomodo inde exiit? Ratione reddita, &
Luca. 10. defenſione iuſtiſsima. Hoc eſt quod faciebant ſancti,
quãdo excutiebãt puluerẽ de pedibus aduerſus eos qui
ſibi pacem nuociatam non accipiebant. Exiit iode ille
Ezech. 3. ſpeculator, cui dictum eſt, Speculatorẽ poſui te domus
Iſraël: illi enim dicitur, Si dixeris iniquo vt auertat ſe,
& nõ ſe auerterit ab ioiquitate & à via ſua, iniquus io
illa ſua iniquitate morietur, & tu animam tuam libera-
bis. Hoc ſi facit, exiit inde, nõ ſeparatiooe corporis, ſed
defenſione operis ſui. Fecit enim iſte quod facieodum
B fuit, etiam ſi ille non obtemperauit, cui obtemperandũ
23. quæſt. 4 fuit. Hoc eſt, exite inde. Clamauit iſta Moyſes, clamauit
Recedite. Eſaias, clamauit Hieremias, clamauit Ezechiel. Videa-
circa me- mus ſi hoc ipſi fecerunt, ſi dimiſerunt populum dei, &
dium. ſe ad gentes alias tranſtulerunt. Quàm multa & quàm
vehementer Hieremias increpauit in peccatores & ſce
leratos populi ſui, inter eos tamen erat. Vnum cum illis
templum iotrabat, eadem ſacramenta celebrabat. In ea
23. quæſt. hominum ſceleratorũ congregatione viuebat, ſed cla-
4. Toleran mando exibat inde. Hoc eſt exire inde, hoc eſt, immun
di. circa fi- dum non taogere, & voluntate non conſentire, & ore
nem. oon parcere. Quid dicã de Hieremia, de Eſaia, de Da-
niële, de Ezechiele, de cæteris Prophetis, qui oon receſ
ſeruot à populo malo, ne deſererent bonos, illi populo
commixtos, vbi & ipſi tales eſſe potuerunt? Moyſes ip-
ſe, fratres, cũ acciperet legem in monte, populus deor-
ſum idolum fecit: Populus dei, populus ductus cedẽti-
bus fluctibus rubri maris, qui ſequẽtes inimicos obrue-
rant, poſt tanta ſigna & miracula in Aegyptiorum pla-
gis ad mortem, & in ſua protectiooe ad ſalutem, tamẽ
idolum popoſcit, idolum extorſit, idolum fecit, idolũ
adorauit, idolo ſacrificauit. Iodicat de⁹ famulo ſuo po-
puli factũ, & dicit eos ſe perditurũ à facie ſua. Interce-
C dit Moyſes ad ipſum populum rediturus, & habuit oc
caſiooem recedendi & exeundi ab eis, ſicut iſti intelli-
gunt, oe immundum tangeret, ne cum talibus viueret.
Nõ fecit tamẽ. Et oe forte hoc oeceſsitate potius quàm
charitate feciſſe videretur, obtulit illi deus alium popu
Exod. 32. lum: Facio te, ioquit, in gentem magnam, vt illos dele-
ret. At ille non accepit, cohæret peccatoribus, petit pro
peccatoribus. Et quomodo petit? Magna probatio dile
ctionis fratres. Quomodo petit? Videte illã de qua ſępe
locuti ſumus maternam quodã modo charitatem. Cũ
deus minaretur ſacrilego populo, pia Moyſi viſcera tre
Vbi ſupra. muerunt, oppoſuit ſe pro illis iracundiæ dei, Domine,
ioquit, ſi dimittis ei peccatum dimitte, ſin autẽ dele me
de libro quem ſcripſiſti. Quàm paternis materniſq; vi-
ſceribus, quàm ſecurus hoc dixerit, attẽdens iuſticiam
& miſericordiam dei, vt quia iuſtus eſt oe perderet iu-
ſtũ, quia miſericors, ignoſceret peccatoribus. Certe iam
manifeſtũ eſt prudentiæ veſtræ: quomodo accipienda
ſint omnia talia teſtimooia ſcripturarum, vt quando
ſcriptura ſonat, recedere nos debere à malis, non aliud
intelligere iubeamur, niſi vt corde recedamus, ne maius
malum in ſeparatione bonorum committamus quàm
in malorum coniunctione fugiamus, ſicut ipſi Donati-
ſtæ fecerunt. Qui ſi vere boni malos arguerent, ac non

potius ipſi mali bonos infamarent, qualeſlibet pro pace D
tolerarent qui Maximinianiſtas receperunt tanquam
integros, quos tanquam perditos antea damnauerunt:
certe manifeſte dixit Propheta, Recedite, exite inde, & Eſaiæ. 52.
immundum ne tetigeritis. Ego vt intelligam quod di-
xit, attẽdo quod fecit. Facto ſuo mihi exponit dictum
ſuum. Dixit recedite. Quibus dixit? Vtique iuſtis. A qui-
bus vt recederent dixit? Vtique à peccatoribus & ini-
quis. Quæro à talibus vtrum ipſe receſſerit? Inuenio
quòd non receſſerit. Ergo aliter intellexit. [Nam vti-
que prior faceret quod præcepit.] Receſsit corde, ob-
iurgauit atque arguit, continendo ſe à conſenſu non
tetigit immundum. Obiurgando autem exiit liber in
cõſpectu dei, cui neque ſua deus peccata imputat quia
non fecit, neque alia quę oon approbauit, neque oegli-
gentiam quia ooo tacuit, neque ſuperbiam quia in vni- 23. quæſt. 4.
tate permanſit. Sic ergo fratres mei quotquot habetis Ecce inquam
inter vos qui adhuc amore ſeculi prægrauãtur, auaros,
periuros, adulteros, ſpectatores nugarum, conſultores E
mathematicorum, phanaticorum, augurum, auſpicũ,
ebrioſos, luxurioſos, quicquid inter vos malorum eſſe
noſtis, quantum poteſtis improbate, vt corde receda-
tis, & redarguite vt exeatis inde, & oolite cõſeotire vt
immundum noo tangatis.

*De eo quod ſcriptum eſt in Euãgelio ſecundum eun-
dem, Reddite quæ ſunt dei deo, & quæ ſunt Cæſaris
Cæſari: Et de ſtipendiis militantium. Sermo XIX.* Matth. 22.

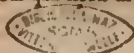
NOnnulli fratres qui aut militiæ cingulo deti-
nentur, aut in actu ſunt publico conſtituti, cũ
peccant grauiter, hac ſoleot à peccatis ſuis pri
ma ſe voce excuſare quòd militant, & ne bene aliquã-
do faciant occupatos ſe malis actibus conqueruntur:
Perinde quaſi militia hominum non voluntas in cul- 23. quæſt. 1.
pa ſit, ita quod ipſi gerunt, officiis ſuis aſcribunt. Non Militare.
enim militare delictum eſt, ſed propter prædam mili-
tare peccatum eſt. Nec rempublicam gerere crimino-
ſum eſt, ſed ideo agere rempublicam vt rem familiarẽ
potius augeas, videtur eſſe damnabile. Propterea enim
prouidentia quadam militantibus ſunt ſtipendia cõſti-
tuta, oe dum ſumptus quæritur, præda graſſetur. Illud
autem quale eſt, cum ob errorem aliquem à ſenioribus F
arguuntur, & imputatur alicui de illis cur ebrius fuerit,
cur res alienas peruaſerit, cædem cur turbulentus ad-
miſerit: ſtatim reſpondeat, quid habebam facere, homo
ſecularis aut miles, nũquid monachum ſum profeſſus
aut clericum: quaſi omnis qui clericus non eſt aut mo-
nachus, poſsit ei licere quod non licet. Cunctis igitur
officiis ſacris literis præſcribitur norma viuẽdi, omnis
ad bene viuendum prouocatur ſexus, ætas & dignitas.
Igitur nemo ſe excuſet publicis actibus, nemo de occu-
patione militiæ conqueratur. Apud omnem Chriſtia-
num prima honeſtatis debet eſſe militia. Nã vt id quod
dicimus authoritate euangelica comprobemus, videa-
mus lectionem quę pauloante decurſa eſt: ait enim Eu-
angelium, Venerunt autem & publicani ad Ioannẽ vt Luca. 3.
baptizarẽtur ab eo, & dixerunt ad eum, Magiſter quid
faciemus? At ille dixit, Nihil amplius exigatis, q̃ quod
conſtitutũ eſt vobis. Honeſta planè publicanorum in-
terrogatio, ac ſancti Prophetæ iuſta reſpõſio. Illi enim
ſolicite interrogãt, ne aut ignorãtes plus exigendo io
peccatũ incidãt, aut ceſſantes publicã decipiãt functio-
nem. Hic autẽ moderate præcepit, vt & iniquitas locũ Exactio ti-
noo habeat, & conſtitutũ habeat vectigal effectũ. Noo qua apud
enim dixit, Nihil exigatis: ſed, nihil amplius exigatis. deum dam
Vnde intelligimus quòd apud deum non tam exactio natur.

G quàm exactio iniqua dãnetur:dicit enim ipse domin᷒,
Matth.22. *Reddite quæ dei sunt deo, & quæ Cæsaris Cæsari.* Igitur quod
23.quæst.1. Cæsar præcipit ferendum est, quod imperator indicit
Militare Zæte medium. tolerandum est: sed fit intolerabile, dum illud præda
exactionis accumulat. Hoc autem quale est, quòd iidẽ
ipsi qui huiusmodi necessitates procurãt, peccatis suis
peccata congeminant, hoc est, quòd fraudes suas ac rapinas
commodum vocant, cum ipsa præda inferatur
incommodum. Illud autem addunt sceleribus suis, vt
quos indefensos viderint, ipsos potius persequantur, &
putẽt se necessitates decepisse publicas nisi domos deceperint
orphanorum: ita quorum pater ante biduum
forsitan fuerit amicus, collega vel frater, interueniente
morte, eiusdem liberi habeantur tanquam ignoti, viles
& miseri. Vidua autem si qua fuerit, aut sic iniuriis exagitatur
vt nubat, aut si voluerit in cástitatis permanere
proposito, dãdo munera in facultate vix permanet. Cũ
his ergo fraudib᷒ repleuerint sacculos suos, videas illos
lætos & accuratos ad ecclesiam properare, & deo gratias
agere, quasi ab ipso illis hæc pecunia conferatur, il-
H lud quoque peccantes quòd rapinarum suarum deum
volunt esse participem: dicit enim sanctum Euangeliũ,
Lucæ.3. Interrogauerunt illũ & milites, quid faciemus & nos?
23.quæst.1. Ait illis Ioannes, Neminem concutiatis, neque calumniam
Militare circa fin. faciatis, sed contẽti estote stipendiis vestris. Hic
iam cognoscere se debet omnis homo qui militat. Nõ
Miles quis? enim tantum de his militãtibus scriptura loquitur, qui
armata militia detinentur, sed quisque militiæ suę cingulo
vtitur, dignitatis suæ miles ascribitur, atque ideo
hæc sententia potest dici: Verbi gratia, militibus, protectoribus,
cunctisq; rectoribus. Quicunque stipendia
sibi publicè decreta consequitur, si amplius quærit, tanquam
calumniator & concussor, Ioannis sententia cõdemnatur.
Vsqueadeo autẽ hoc inoleuit malum, vt iã
quasi ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur
iura, sententia ipsa venalis sit, & nulla iam causa possit
esse sine causa. Hæc autem diuina sententia quæ ad milites
loquitur, potest etiam ad clericos retorqueri, quia
etiã si non militare videamur seculo, tamen deo & do
2.Timo.2. mino militamus, sicut ait Apostolus, Nemo militans
deo, obligat se negociis secularibus. Videmur, inquam,
I non militare remissis ac fluẽtibus tunicis, sed habemus
militiæ nostræ cingulũ, quo castimonię interiora constringimus:
de quo cingulo dominus ait ad discipulos
Lucæ.12. suos, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ vestræ ardentes
in manibus vestris. Milites igitur Christi sum᷒,
& stipendiũ ab ipso donumq; percipimus, sicut dicit
2.Corin.1. Apostolus, Qui dedit nobis pignus spiritus, hoc est qui
spiritus sancti nos remuneratione ditauit. Si quis ergo
Christianorum hoc donatiuo contentus forte nõ fuerit,
& quærit amplius, incipit hoc ipso carere quod meruit.
Quod specialiter contingit hereticis Arrianis, Dũ
enim nescio quid amplius quærunt, inuenientes erroris
spiritum, gratiam sancti spiritus perdiderunt. Nam
& catholicus clericus hac sententia retinetur. Si enim
non contẽtus stipendiis fuerit quæ de altario domino
iubente consequitur, sed exercet mercimonia, intercessiones
vendit, viduarum munera libenter amplectitur,
hic negociator magis potest videri quàm clericus. Nec
dicere possumus, nemo vos inuasores arguit, violentiæ
nullus accusat, quasi non interdum maiorem prædam
à viduabus blandimenta eliceant quàm tormenta. Nec
interest apud deum vtrum vi an circumuentione quis
res alienas occupet, dummodo quoquo pacto teneat alienum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Væ prægnantibus & nutrientibus. K *Matth.24.*
Sermo XX.

SCire & intelligere debemus fratres charissimi,
quia Christianis dum in hoc corpore viuunt,
tribulatio deesse non poterit. Sic enim
nos, sicut audistis, cõtestatur Apostolus, dicẽs,
Omnes qui volunt pie viuere in Christo, persecutionẽ *2.Timo.3.*
patientur: & iterum, Per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnũ cœlorum. Venturi sunt dies tribu- *Acto.14.*
lationum, & malarum tribulationũ venturi sunt, sicut
dicit scriptura, Et quantũ accedunt dies, augentur tribulationes.
Nemo sibi promittat quod Euangeliũ non
promittit. Quomodo enim appropinquãte fine mun-
di, sicut dicit dominus in Euãgelio, Abundauit iniqui- *Matth.24.*
tas, refrigescet charitas: sic propter ipsas iniquitates nũquam
deerit aduersitas: Opus est vt animum nostrum
non solum ad pœnitentiam, sed etiam ad patientiam
præparemus. Fratres mei, obsecro vos, attẽdite scripturas
sanctas, si aliquid fefellerunt, si aliquid dixerunt, &
aliter accidit quàm dixerunt: necesse est vt vsque ad fi- L
nem sic fiat quemadmodum dixerunt. Non nobis pro-
mittunt scripturæ sanctæ in hoc seculo, nisi tribulatio- *Tribulationes in hoc seculo in sacris literis nobis promittuntur.*
nes, pressuras, angustias, augmenta dolorum, abundantiam
tentationum. Sicut & ipse dominus in Euangelio
dicit, In mundo pressuram habebitis. Et iterum, Mũdus
gaudebit, & vos tristes eritis, sed tristitia vestra vertetur
in gaudium. Ad ista præcipue nos paremus, ne imparati
deficiamus. De ipsis enim tribulationibus cum Euan *Ioan.16.*
geliũ legeretur audistis, *Væ prægnantibus & nutrientibus.*
Prægnantes sunt, qui in spe intumescunt. Nutriẽtes au- *Prægnãtes.*
tem, id est, lactantes, qui iam adepti sunt quod concu- *Nutrientes*
pierant. Etenim mulier prægnans in spe tumet filij, nõdum
videt filiũ: quæ autẽ iam lactat, amplectitur quod
sperabat. Prægnans est, qui res alienas concupiscit: nutriens
est, qui iam rapuit quod concupierat. Et vt hoc
apertius etiam simplices intelligere possint, aliquã similitudinem
proponamus. Cõcupiscit aliquis villam alie- *Matth.24.*
nam & dicit, Bona est ista villa vicini mei, ô si mea esset,
ô si adiungerẽ illã & facerẽ de isto fundo & de illo
vnitatẽ. Amat & auaricia vnitatẽ. Quod amat bonum
est, sed vbi amandum sit nescit. Forte diues est vicinus
ille qui habet villã bonam, & suspicatur quòd illam nõ M
possit tollere, quia potẽs homo est, & præualet se contra
illum defendere, nec cõcupiscit, nec imprægnatur,
nihil sperans nõ concepit, non est pręgnans animo. Si
vero iuxtà aliquis vicinus sit pauper, qui vel in necessitate
positus est vt possit vendere, vel potest opprimi vt
cogatur vẽdere: iniicitur oculus, sperat se posse tollere
aut villã aut coloniam vicini pauperis, & immittit illi
aliquas tribulationes. Verbi gratia, Agit secretius apud
eos qui possunt, vt illũ exactores aut afflictum, aut in aliqua
publica administratione constringant, ex quibus
cõtractis debitis multis necesse habeat infœlix vẽdere
casellã, vnde aut ipse aut filij sui sustentabantur. Necessitate
ergo cõpulsus venit ad illũ, per cuius nequiciam
premitur & affligitur, & Nesciens ꝙ ipsius immissione
hoc patitur, dicit ad eũ, Da mihi domine, rogo te, paucos
solidos, patior necessitatẽ, vrgeor à creditore. Et ille,
Nõ habeo in manibus. Ideo se dicit in manibus non
habere, vt ille oppressus calumnia, necesse habeat vendere.
Deniq; cum ei dixerit, quòd pro nimia afflictione
sua cõpellatur distrahere, statim ille respondet, Et si nõ
habeo pecuniam propriam, vndecũque studeo mutuare
vt tibi amico meo subueniã, & si ita necesse est etiã
argentelum

A argentelum meũ distraho ne tu iniuriã patiaris. Quando beneficium petebat, professus est se penitus nõ habere: at vbi dixit quòd possessionem suam venderet, quasi amico se subuenire dixit, & cum eum ad hãc necessitatem adduxerit, dicit illi, vt venditionẽ facere debeat, & casellam pro qua prius, verbi gratia, forte centum solidos offerebat, vt eum opprimi viderit, nec medietatem precij dare acquiescit. Istis enim talibus, sicut iam supra *Matth. 24.* dictum est, Euangelista proclamat, Væ prægnãtibus & nutriẽtibus. Istis enim væ erit in die iudicij, & ab audi- *Matth. 25.* tu malo non poterunt liberari, sed audituri sunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius, quia esuriui, & nõ dedistis mihi mãducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere. Hoc loco diligenter attẽdat charitas vestra. Si in ignem mittitur qui non dedit rem propriã, putas vbi mittendus est qui inuasit alienam? Si cũ diabolo ardere habet qui nudum nõ vestiuit, putas vbi arsurus est qui expoliauit? Et ideo quotiescunque vobis euãgelica lectio recitata fuerit in qua dicit, Væ prægnantibus & nutrientibus: nõ hoc de mulieribus legitimos viros habentibus credite. Quid B enim mali fecit mulier quæ de proprio marito concepit? Quare illi in die iudicij male erit, quæ hoc fecit quod deus iussit? Non ergo de mulieribus quę iuste cõcipiunt & pariunt, hoc credendum est, sed de illis quos supra diximus, qui iniuste cõcupiscendo rem alienam, imprægnati esse videntur. De quibus scriptum legimus, Cõcepit dolorem, & peperit iniquitatem. Omnis enim homo concipit, nec vllus potest esse sine conceptu. Sed alij concipiunt de Christo, alij de diabolo. Sicut enim *Psal. 7.* de illis qui à diabolo concipiunt, dicitur, Cõcepit dolorem & peperit iniquitatem: Ita & de illis qui à spiritu *Esaiæ 26.* sancto concipiunt: scriptum est, A timore tuo in vtero concepimus, & peperimus spiritum salutis tuæ. Hæc enim quæ diximus fratres charissimi qui diligenter attẽdit, & supradicta mala aut fuisse in se aut forsitan adhuc esse cognoscit, cito se corrigat. Non enim nocent mala præterita si non placent: adhuc enim est pœniten- *Matth. 25.* di & corrigendi locus. Nõdum facta est illa disiunctio *Lucæ 16.* aliorum ad dexteram, aliorum ad sinistram. Nondum apud inferos sumus, vbi est diues ille sitiens & stillã desiderãs. Audiamus, dum viuimus corrigamur. Nõ con- C cupiscamus res alienas & imprægnati tumeamus, nec velimus peruenire ad illas, & eas adipiscendo tanquam filios osculemur. Quando enim cõcupiscit aliquis rem alienam, sicut iam dictum est, anima sua quasi concepisse videtur. Si vero quod concupiscit per aliquam calliditatem aut nequiciam potuerit obtinere, quasi natum filiũ osculari ac nutrire cognoscitur. Non ergo sic amemus ista terrena fratres, vt perdamus cœlestia. Mutandũ est cor, leuandum est cor, nõ hic habitemus iam corde. Mala religio est amor mundi, sufficiat quòd hic adhuc *Colo. 3.* in carne esse videmur. Audiamus Apostolum dicẽtem, Si resurrexistis cum Christo quę sursum sunt sapite, quę sursum sunt quærite, non quæ super terram. Non apparet quod nobis promissum est. Iam enim paratũ est, sed non videtur. Concupiscendo imprægnari vis, hinc imprægnare. Concupisce vitam æternam, ad quam vitam te inuitat deus, ipsa sit spes tua. Certus erit partus tuus, non erit aborsus. Non temporaliter amplecteris quod pepereris, sed in æternum possidebis. Quod enim promissum est, sine dubio dandum est, sed adhuc retro est. Nõ dabitur modo, sed dabitur postea. Videte iam quãta data sint fratres. Quis illa vel enumerare præualet? De omnibus enim rebus quæ nobis in scripturis diui-

nis promissa sunt, vna tantũmodo remãsit. Deus enim D qui nobis in tantis rebus verum dixit, in vna nos fallit? Scriptum est de Ecclesia, quia erit, & videtur quia est. Scriptum est de idolis, quia non erunt, & videtur quia non sunt. Scriptum est, quia perdituri erant Iudæi regnum, & videtur. Scriptum est de hæreticis, quia futuri erãt, & videtur. Scriptum est & de die iudicij: scriptum est & de præmiis bonorũ & de pœna malorum: nemo se circumueniat fratres. Quomodo illa omnia venerũt quæ promissa sunt, sic & dies iudicij, & malorũ pœna, & iustorum pręmia sine vlla dubitatione ventura sunt. Et ideo vnusquisque nostrum dum licet & cum dei adiutorio in potestate nostra consistit, & peccata vitare, & quod bonum est exercere contendat: vt cũ ille dies terribilis & metuendus aduenerit, non cum impiis & peccatoribus perenni incendio cõcremetur, sed cum iustis & deum timentibus peruenire ad æternum præmium mereatur, quod ipse præstare dignetur cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen. *Matth. 24.*

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, De die illo & horã nemo scit, neque angeli cælorum & cætera. *Sermo XXI.* E

Fratres quod audistis monentem scripturam atque dicentem, vt propter diem nouissimum vigilemus, vnusquisque de nouissimo suo die cogitet, ne forte cum senseritis vel putaueritis lõge esse nouissimũ seculi diem, dormitetis ad nouissimum vestrum diem. *De die nouissimo seculi huius,* audistis quid *Matth. 24.* dixerit, *quia nesciunt eum neque angeli cælorum neque filius, nisi pater.* Vbi quidem magna quæstio est, ne carnaliter sapientes putemus aliquid patrem scire quod nesciat filius. Nam vtique cum dixit, Pater scit, ideo hoc dixit, quia in patre & filius scit. Quid enim est in die quod non in verbo factũ est, per quod factus est dies? Nemo, inquit, quærat nouissimum diem quãdo futurus sit, sed vigilemus omnes bene viuendo, ne nouissima dies cuiuscunque nostrum nos inueniat imparatos, & qualis quisque hinc exierit suo nouissimo die, talis inueniatur in nouissimo seculi die. Nihil te adiuuabit, quod hîc non feceris. Vnumquẽque opera sua iuuabunt, aut opera sua pressura sunt. Et quomodo in Psalmo cãtauimus F domino, Miserere mei domine, quoniam conculcauit *Psal. 55.* me homo? Homo dicitur qui secundum hominem vi- *Homo quis dicatur?* uit. Denique illis qui secundum deum viuunt dicitur, Dij estis, & filij excelsi omnes: Reprobis autẽ qui vocati *Deus quis?* sunt vt essent filij dei, & esse potius voluerũt homines, *Psal. 81.* id est, secũdum hominem viuere, Vos autem, inquit, sicut homines moriemini, & sicut vnus ex principibus cadetis. Etenim quòd mortalis est homo, ad disciplinã illi debet valere, non ad iactantiam. Vnde se iactat vermis, crastino moriturus? Dico charitati vestræ fratres, de diabolo debent erubescere mortales superbi. Ille enim & si superbus, tamẽ immortalis est, spiritus est etsi malignus. Illi dies nouissimus pœnalis seruatur in finẽ, tamen mortem quam nos patimur, ille nõ patitur. Audiuit autem homo, Morte morieris: vtatur bene pœna *Gene. 2.* sua. Quid est quòd dixi, Vtatur bene pœna sua? Non inde eat ad superbiam vnde accepit pœnam, agnoscat se mortalem, & frangat elationem: audiat sibi dici, Quid *Eccle. 10.* superbit terra & cinis? Etiam si superbit diabolus, nõ est terra & cinis. Ideo dictum est, Vos autẽ sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis. Non *Psal. 81.* attenditis quia mortales estis, & sicut diaboli superbi estis. Vtatur ergo homo pœna sua fratres, & bene vtatur

malo

G malo suo, vt proficiat bono suo. Quis nescit quia pœna
est necesse esse vt moriamur, & quod est grauius, quan-
do nescimus? Pœna certa est, hora incerta: & de ista pœ-
na sola certi sumus in rebus humanis. Cætera nostra &
bona & mala incerta sunt, sola mors certa est. Quid est
quod dico? Conceptus est puer, forte nascitur, forte ab-
orsum facit. Ita incertum est, Forte crescit, forte non
crescit. Forte senescit, forte nō senescit. Forte diues erit,
forte pauper. Forte honoratus, forte humiliatus. Forte
habebit filios, forte non habebit. Forte ducet vxorem,
forte nō ducet. Quicquid aliud nominaueris in bonis,
respice & ad mala. Forte ægrotat, forte non ægrotat.
Forte à serpente percutitur, forte non percutitur. Forte
à bestia deuoratur, forte non deuoratur. Et respice om-
nia mala, vbique est, forte erit, forte non erit. Nunquid
potes dicere, forte moritur, forte nō moritur? Quomo-
do medici quando inspexerunt valitudinem & morti-
feram esse cognouerint, hoc pronunciāt, moritur, inde
non euadit. Ex quo nascitur homo, dicendum est non
euadit. Quando natus est, ægrotare cœpit. Quādo mor-
tuus fuerit, finit quidem ægritudinem, sed nescit vtrum
Luca.16. pergat in peiorem. Finierat diues ille ægritudinem de-
H liciosam, venit ad tortuosam. Pauper vero ille finiit æ-
gritudinem, & peruenit ad sanitatem. Sed quod postea
haberet hic elegit, & quod ibi messuit, hic seminauit.
Ideo cū viuimus vigilare debemus, & eligere debemus
quod in futuro teneamus. Mundum non amemus. Pre-
mit amatores suos, non eos ad bonū adducit. Laboran-
dum est in eo potius ne capiat, quàm timendum ne ca-
dat. Ecce cadit mundus, stat Christianus, quia nō cadit
Christus. Nam quare dicit dominus, Gaudete, quia ego
Ioan.16. vici mundū? Respondeamus ei si placet, Gaude, sed tu.
Si tu vicisti, tu gaude. Quare nos? Quare nobis dicit,
gaudete, nisi quia nobis vicit, nobis pugnauit? Vbi enim
Philip.2. pugnauit? Quia hominem suscepit. Tolle quod de vir-
gine natus, tolle quod semetipsum exinaniuit formam
serui accipiens, in similitudine hominum factus, & ha-
bitu inuentus vt homo. Tolle hoc: vbi luctamē, vbi cer-
tamen, vbi tentatio, vbi victoria quam non præcessit
pugna? In principio erat verbum, & verbum erat apud
Ioan.1. deum, & deus erat verbū. Omnia per ipsum facta sunt
& sine ipso factum est nihil. Nunquid hoc verbum Iu-
dæus crucifigeret? Nunquid huic verbo impius insulta-
I ret? Nunquid hoc verbū colaphis cæderetur? Nunquid
hoc verbum spinis coronaretur? Vt autē ista pateretur,
verbum caro factum est, & ista passus resurgēdo vicit.
Ergo nobis vicit quibus securitatē resurrectionis osten-
dit. Dicis ergo deo, Miserere mei domine, quoniā con-
culcauit me homo. Tu te noli cōculcare, & non te vin-
cit homo. Ecce enim homo potens terret te, Vnde te
Psal.55. terret? Spolio, dāno, torqueo, occido, & clamas tu, Mi-
serere mei domine, quoniam conculcauit me homo. Si
verum dicis, teipsum attendis, quia times minas homi-
nis, mortuus te conculcat. Et quia non timeres nisi esses
homo, cōculcat te homo. Quod est ergo remedium ô
homo? Hære deo à quo factus est homo, illi hære, in ip-
so præsume, ipsum inuoca, virtus tua ipse sit. Dic illi, In
te domine virtus mea, & à cōminationibus hominum
cantabis: & quid postea cantes ipse dominus dicit, In
deo sperabo, non timebo quid faciat mihi homo.

De decem virginibus, In Euangelio secundum eundem,
Sermo XXII.

INter parabolas à domino dictas, solet quærē- K
tes multum mouere ista, quæ de decem virgi- *Matth.25.*
nibus posita est. Et multi quidem hinc multa
senserunt quæ non sunt præter fidem, sed quomodo
partibus eius omnibus conueniat expositio, id elabo-
randum est. Legi etiam in quadam scriptura, ex earum *De quæstio.*
genere quæ apocriphæ nominantur, quòd non sit con- *Euãge.lib.*
tra catholicam fidem, sed huic loco nihil mihi minus *1.cap.43.*
congruere visum est, consideranti omnes huius simili-
tudinis partes. De qua tamen expositione temere nihil
audeo iudicare, ne forte non eius inconuenientia mihi
angustiam fecerit,* sed mea tarditas in eam cōuenien- *aliàs, si.
tiam non venerit. Quid autem mihi videatur non ab-
surde de hoc loco accipi, quantum potero breuiter &
diligenter exponam. Interrogatus igitur dominus no-
ster à discipulis de consummatione seculi: inter multa
quæ est locutus, hoc quoque dixit, *Tunc simile æstimabi-* *Matth.25.*
tur regnum cælorum decem virginibus, quæ acceperunt lampades
suas, & venerunt obuiam sponso. Quinque ex eis erant fatuæ, &
quinque prudentes. Sed quinque fatuæ acceptis lampadibus suis non
sumpserunt oleum secum. Prudentes autem acceperunt oleum secum in
vasis cum lampadibus. Tardante autem sponso, dormierunt omnes.
Media autem nocte clamor factus est, Ecce sponsus venit, surgite ob- L
uiam ei. Tunc surrexerunt illæ virgines & aptauerunt lampades
suas. Et dixerunt illæ stultæ ad sapientes, Date nobis de oleo vestro,
quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt autem sapientes
dicentes, Ne forte non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad ven-
dentes & emite vobis. Et dum eunt emere, venit sponsus, & quæ
paratæ erant intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua.
Nouißime autem venerunt reliquæ virgines dicentes, Domine do-
mine, aperi nobis. At ille respondens ait, Amen dico vobis, nescio
vos: vigilate ergo quia nescitis diem neque horam. Decem vti-
que virginum quod quinque admittuntur, quinque ex- *Virgines*
cluduntur, bonorum & malorum discretionem signifi- *decē quid*
cat. Quapropter si virginitatis nomen honorabile est, *significãt?*
cur receptis exclusisq; commune est? Deinde, quid sibi
vult numerus in vtraque parte quinarius? Quicquid au-
tem significet oleum, mirum videtur quod sapiētes pe-
tentibus non communicant: cum inuidere fas non sit
eas quæ ita perfectæ sunt vt ab ipso sponso recipiantur,
quo nomine nullo dubitante dominus Iesus Christus
significatur: & misericordes esse oporteat ad prestandū
ex eo quod habent, præscribente illa sententia eiusdem
domini dicentis, Omni petenti te tribue. Quid est au- M
tem quod posit dādo non sufficere vtrisque? Hęc ma- *Luca.6.*
xime augent quęstionis difficultatem: quanquam & cę-
tera diligenter considerata vt omnia in vnā rationem
concurrant, nihilq; in vnam partem dicatur quo impe-
diatur alia, magna cautio est adhibenda. Videntur ita-
que mihi quinque virgines significare quinquepartitā
continentiam à carnis illecebris. Cōtinendus est enim
animi appetitus à voluptate oculorum, à voluptate au-
rium, à voluptate olfaciendi, gustandi, tangendi. Sed
quia ista cōtinentia partim coram deo fit, vt illi placea-
tur interiore gaudio conscientiæ, partim coram homi-
nibus tantum vt gloria humana capiatur, quinque di-
cuntur sapientes, & quinque stultæ, vtræque tamen vir-
gines, quia vtraque continentia est, quanuis diuerso fo-
mite gaudeat. Lampades autem sunt, quia manibus por *Lampades,*
tantur, opera quæ secundum istam cōtinentiam fiunt. *opera.*
Dictum est autem, Luceant opera vestra coram homi- *Matth.5.*
nibus. Omnes vero acceperunt lampades suas, & vene-
runt obuiam sponso. Intelligendū est ergo Christi no-
mine censeri, de quibus agitur: Non enim possunt qui
Christiani non sunt, spōso Christo venire obuiam. Sed
quinque

A quinque fatuæ acceptis lampadibus suis nō sumpserunt oleum secum. Multi enim quamuis de Christi bonitate plurimum sperent, gaudium tamen non habent dum continenter viuunt, nisi in laudibus hominum. Nō ergo habent oleum secum, Nam ipsam lætitiam oleo significari arbitror. Propterea, inquit, vnxit te deus deus tuus oleo lætitiæ. Qui autem nō propterea gaudet, quia deo intrinsecus placet, non habet oleum secum. Prudētes autem acceperūt oleum secum in vasis cum lampadibus suis, id est, lætitiam operum bonorū in corde atq; conscientia posuerunt. Sic & Apostolus monet, Probet se, inquit, homo, & tunc in semetipso habebit gloriā & non in altero. Tardante ergo sponso dormierunt omnes, quia ex vtroque genere continentiū hominum, siue eorum qui coram deo exultāt, siue eorum qui in laudibus hominum acquiescunt, moriuntur hoc interuallo temporis, donec sub aduentu domini fiat resurrectio mortuorum. Media autem nocte, id est, nullo sentiente aut sperāte: quippe cum ipse dominus dicat, De die autem illa & hora nemo scit: Et Apostolus dicat, Dies domini sicut fur ita in nocte veniet: ex quo significat penitus latere cum venit: clamor factus est, ecce sponsus venit, surgite obuiā ei. In ictu oculi, nouissima tuba, omnes resurgemus. Ergo surrexerunt omnes illæ virgines & aptauerunt lampades suas, id est rationes reddendas operum suorū. Oportet enim nos exhiberi ante tribunal Christi, vt illic recipiat vnusquisque quod gessit in corpore, siue bonum siue malum. Et dixerunt stultæ ad sapientes, Date nobis de oleo vestro, quia lāpades nostræ extinguūtur. Quorum enim facta aliena laude fulciuntur, eadem subtracta deficiunt, & de consuetudine id semper inquirit vnde animus gaudere solet. Itaque hominum qui corda non vident, testimonium volunt habere apud deum, qui cordis inspector est. Sed quid responderunt sapientes? Ne forte non sufficiat nobis. Vnusquisque enim pro se rationem reddet, nec alieno testimonio quicquam adiuuatur apud deum, cui secreta cordis apparent, & vix sibi quisque sufficit, vt ei testimonium perhibeat conscientia sua. Quis enim gloriabitur mundum se habere cor? Inde est quod Apostolus dicit, Mihi minimū est vt à vobis diudicer, aut ab humano die, sed neque meipsum iudico. Quapropter cū C de se quisq; aut non omnino, aut vix possit veram proferre sententiam, quomodo potest de alio iudicare, cum sciat nemo quid agatur in homine, nisi spiritus hominis? Ite magis ad vēdentes & emite vobis. Non consiliū dedisse putādæ sunt, sed crimen earum ex obliquo cōmemorasse. Vendunt enim oleum adulatores, qui siue falsa, siue ignorata laudando, in errores animas mittūt, & eis vana gaudia tanquam fatuis cōciliando, aliquam de his mercedem, siue ciborū, siue pecuniæ siue honoris, siue alicuius commodi tēporalis accipiunt, non intelligentibus quod dictum est, Qui vos fœlices dicunt, in errorem vos mittunt. Melius est autem obiurgari à iusto, quàm à peccatore laudari. Emendauit me iustus, inquit, in misericordia & arguit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meū. Ite ergo ad vendentes magis & emite vobis: id est, videamus nūc quid vos adiuuant, qui vobis laudes vendere cōsueuerunt, & vos in errorem inducere, vt nō coram deo sed ab hominibus gloriam quæreretis. Euntibus autem illis emere, venit sponsus: id est, inclinantibus se illis in ea quæ foris sunt, & solitis gaudere quærentibus, quia gaudia interna non nouerant, venit ille qui iudicat. Et quæ paratæ erant, id est, quibus bonum coram deo testimonium conscientia perhibebat, intrauerunt cum eo ad nuptias: D id est, vbi munda anima sempiterno dei verbo fœcundata copulatur. Clausa est ianua: id est, receptis illis qui sunt in angelicam vitam immutandi, Omnes enim resurgemus, inquit, sed non omnes immutabimur: clausus est aditus ad regnum cœlorū. Non enim post iudicium patet precum aut meritorum locus. Nouissime autē veniunt & reliquæ virgines dicentes, Domine domine aperi nobis. Non dictū est quòd emerint oleum, & ideo intelligendæ sunt nullo iam remanente de alienis laudibus & magnis afflictationibus redire ad implorationem dei. Sed magna est eius seueritas post iudiciū, cuius ante iudiciū ineffabilis misericordia prærogata est. Itaq; respōdens ait, Amē dico vobis, nescio vos. Ex illa scilicet regula quam non habet ars dei, hoc est, sapiētia dei, vt intrent in gaudium eius qui non coram deo, sed vt placerent hominibus, visi sunt aliquid secundū præcepta eius operari. Atque ita concludit, Vigilate ergo, quia nescitis diem neque horam: non modo illius vltimi temporis quia venturus est sponsus: sed suæ quisque dormitionis diem & horam nescit. Quisquis autē paratus est vsque ad somnum, id est, vsque ad mortem, quæ omnibus debetur, paratus inuenietur etiā cum illa vox media nocte sonuerit, qua omnes euigilaturi sumus. E Quod vero spōso dixit obuiam venire virgines, sic intelligendum puto, vt ex ipsis virginibus constet ea quæ dicitur sponsa, tanquam si omnibus Christianis in Ecclesiam concurrentibus filij ad matrem concurrere dicantur, cum ipsis filiis congregatis constet ea quæ dicitur mater. Nunc enim desponsata est Ecclesia, & virgo est ad nuptias deducenda, id est, cum se cōtineat à corruptione seculari. Illo autē tempore nubit, quo vniuersa mortalitate prætereunte immortali cōiunctione fœtatur. Desponsaui vos, inquit, vni viro virginem castā exhibere Christo. Vos, inquit, virginem, à plurali ad singularē concludēs: ideo & virgines dici possunt & virgo. Cur autem quinque, vt mihi videtur expositum est. Sed videmus nūc in ænigmate, tunc autē facie ad faciē: & nunc ex parte, tunc autem ex toto. Ipsum autem in ænigmate & ex parte nūc in scripturis aliquid cernere, quod tamen fit secundū catholicam fidē, ex illo pignore contigit quod accepit virgo Ecclesia humili aduentu sponsi sui, quæ illo vltimo aduentu cū veniet in claritate nuptura est, cum iam facie ad faciem contuebitur. F Dedit enim nobis pignus spiritū, sicut dixit Apostolus: & ideo ista expositio nihil certū intuetur nisi vt secundum fidem fit, neque aliis præiudicat quæ nihilominus secundum fidem esse potuerint.

Marginalia (left column): Oleū, lætitia. — Psal. 44. — Galat. 6. — Matth. 24. — 1. Thess. 5. — B — 1. Cor. 15. — 2. Cor. 5. — Prouer. 20. — 1. Cor. 4. — 1. Cor. 2. — Esaia. 3. — Eccles. 7. — Psal. 140.

Marginalia (right column): 1. Cor. 15. — 2. Cor. 11. — 1. Cor. 1.

De eisdem de quibus supra. Sermo XXIII.

Hesterno die qui affuistis, promissionē nostram tenetis, quæ hodie non solis vobis, sed pluribus etiam qui conuenerunt, domino adiuuāte, reddenda est. Quæ sint decē virgines, quarum sunt quinque prudentes, quinque stultæ, nō facile indagari potest. Veruntamen secundum ea quę continet ipsa lectio, quam charitati vestræ etiam hodie volui recitare, quātum mihi dominus intellectum donare dignatur, nō mihi videtur ista parabola vel similitudo ad eas solas pertinere propria & excellentiori sanctitate virgines quæ in Ecclesia nominātur, quas etiam vsitatiori vocabulo sanctimoniales appellare cōsueuimus: sed nisi fallor, hęc similitudo ad vniuersam Ecclesiam pertinet. Quamuis & si illas solas intelligeremus quæ sanctimoniales vocantur, nunquid decem sunt? Absit,

Marginalia: Matth. 25.

G Absit, vt tanta virginum multitudo ad tam exiguũ numerum reuocetur. Forte autẽ dicat aliquis, Quid si multæ sunt nomine, & tã paucæ sunt in veritate, vt vix decem inueniantur? Nõ ita est. Nam si solas decẽ intelligi vellet bonas, non ibi ostẽderet quinque fatuas. Si enim multę sunt virgines quæ vocantur, quare contra quinq; ostia domus magnæ claudũtur? Intelligamus ergo charissimi ad omnes nos, id est, ad vniuersam omnino Ecclesiam istam pertinere parabolam, nõ ad solos præpositos, de quibus hesterno die locuti sumus: nec ad solas plebes, sed prorsus ad omnes. Quare ergo quinque? Quinque istę & quinque virgines, omnes omnino sunt animæ Christianorũ. Sed vt dicamus vobis quod deo inspirante sentimus, non qualescunque animę, sed tales animæ quę habent catholicã fidem: & habere videntur bona opera in Ecclesia dei: & tamẽ ex ipsis quinq; sunt prudẽtes, & quinque fatuæ. Quare ergo appellatæ sunt quinque, & quare virgines prius videamus, & deinde cætera consideremus. Omnis anima in corpore ideo quinario numero cẽsetur, quia quinque sensibus vtitur. Nihil est enim quod sentimus in corpore nisi ianua

H quinquepartita, aut videndo, aut audiẽdo, aut odorando, aut gustando, aut tangendo. Qui ergo se abstinet ab illicito visu, abstinet ab illicito auditu, ab illicito odoratu, ab illicito gustatu, ab illicito tactu, propter ipsam integritatem virginis nomẽ accepi. Sed si bonũ est abstinere ab illicitis sentiendi motibus, & ideo vnaquæque anima Christiana virginis nomen accepit, quare quinq; admittuntur, quinque autem repelluntur? Et virgines sunt & repelluntur. Parum est quia virgines sunt & lãpades habent, virgines propter abstinentiam ab illicitis *Math.5.* sensibus, lampades habent propter opera bona. De quibus operibus dominus dicit, Luceant opera vestra corã hominibus, vt videant bona facta vestra, & glorificent *Luca.12.* patrem vestrum qui in cœlis est. Itẽ discipulis dicit, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes. In lumbis accinctis virginitas, in lucernis ardentibus opera bona. Non solet dici virginitas vtique in coniugatis, tamen etiam ibi est fidei virginitas quę exhibet pudicitiã coniugalem. Nam vt nouerit sanctitas vestra, non importune secundum animam & secundum integritatem fidei, qua etiam ab illicitis abstinetur, & bona opera fiũt,

I vnumquenque vel vnamquanque animam virginẽ dici, tota Ecclesia quæ constat ex virginibus & pueris, & maritatis fœminis, & vxoratis viris vno nomine virgo est appellata. Vnde hoc probamus? Apostolum audi dicentem, non solis sanctimonialibus, sed vniuersę prorsus Ecclesiæ, Despõsaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Et quia huius virginitatis corruptor diabolus cauendus est, continuo ipse Apostolus cum *2.Cor.11.* dixisset, Desponsaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo: adiunxit & ait, Timeo autem ne sicut serpens Euam seduxit in versutia sua, sic & vestri sensus corrumpantur à castitate quæ est in Christo. In corpore virginitatẽ pauci habent, in corde omnes habere debent. Si ergo ab illicitis abstinentia bona est, vnde virginitas nomen accepit, & opera bona laudabilia sunt quæ significantur lampadibus: quare quinque admittuntur, & quinque repelluntur? Si & virgo est & lampades fert, & tamen non admittitur, vbi se videt qui nec virginitatem ab illicitis seruat, nec opera bona volens habere, in tenebris ambulat? De istis ergo fratres mei, de istis potius disputemus. Qui non vult videre quod malum est, qui non vult audire quod malum est, ab illicitis sacrificiorum nidoribus auertit odoratum, ab illicitis sacrificiorum cibis auertit gustatum, fugit complexum K alienæ, frangit panem esuriẽti, hospitem inducit in domum, vestit nudum, cõcordat litigiosum, visitat ægrotum, sepelit mortuum: ecce virgo, ecce habet lãpades. Quid quærimus amplius? Adhuc quæro. Quid adhuc quæris, inquis? Adhuc quæro, intentũ me fecit Euangelium sanctum. Etiam ipsas virgines & ipsas ferentes lãpades, alias dixit prudẽtes, alias stultas. Vnde intuemur, vnde discernimus? De oleo. Aliquid magnum significat oleum, valde magnum. Putas non charitas est? Quę- *1.Cor.12.* rendo dicimus, non sententiam præcipitamus, Vnde *Oleum, charitas.* mihi videatur oleum charitas significari, dicam vobis. Apostolus dicit, Adhuc supereminẽtiorem vobis viam demonstro. Supereminentiorem viam quam demonstrat? Si linguis hominum loquar & angelorum, chari- *1.Corin.13.* tatem autem non habeam, factus sum æramentum sonans, aut cymbalum tinniens. Ipsa est supereminẽs via, id est, charitas, quæ merito oleo significatur. Omnibus enim humoribus oleum supereminet. Mitte aquam, & superinfunde oleum, oleum supereminet. Mitte oleum, superinfunde aquam, oleum supereminet. Si ordinem seruaueris vincit, si ordinem mutaueris vincit, Charitas L nunquam cadit. Quid ergo fratres? Iam disceptemus de *Vbi supra.* quinque virginibus prudentibus, & quinque fatuis. Voluerunt obuiam ire sponso. Quid est ire obuiam sponso? Corde ire, expectare eius aduentum, sed ille tardabat. Dũ tardat ille, dormierunt omnes. Quid est omnes? Et fatuæ & sapientes, dormitauerũt omnes & dormierunt. Putamus bonus est somnus iste? Quid est somnus iste? Ne forte tardante sponso, quoniam abundat *Math.24.* iniquitas, refrigescet charitas multorum? Siccine intellecturi sumus istum somnum? Non mihi placet, dico quare, quia sunt ibi prudentes, & vtique quãdo dixit dominus, Quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum: subiecit & ait, Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Vbi vultis esse istas pru- *Math.10. & 24.* dentes? Nónne in his quæ perseuerauerunt vsque in finem? Nõ ob aliud prorsus admitterẽtur intrò, nisi quia perseuerauerunt vsque in finem. Non ergo eis obrepsit frigus charitatis, non in eis refriguit charitas, sed feruet vsque in finem. Quia feruet vsque in finem, ideo sponsi ianuæ patuerunt, ideo eis dictum est vt intrarent, sicut illi optimo seruo, Intra in gaudium domini tui. Quid M est ergo, dormitauerũt omnes? Est alius somnus quem *Math.25.* nemo euadit. Non recordamini Apostolum dicẽtem, *1.Thess.4.* De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres: id *Mortui, quare dormientes.* est de his qui mortui sunt? Quare enim dormiẽtes vocantur, nisi quia suo die resuscitantur? Ergo dormiunt omnes. Putas, quia prudens est, ideo non habet mori? Fatua sit virgo, prudens sit virgo, somnum mortis omnes patiuntur. Aliquando autẽ sibi dicunt homines, Ecce iam dies iudicij venit, tanta mala fiunt, tantæ tribulationes crebrescunt: ecce omnia quæ prophetæ dixerunt penè completa sunt, iam dies iudicij instat, Qui hoc dicunt & fideliter dicunt, tanquam obuiam eunt spõso cogitationibus talibus, Sed ecce bellũ super bellum, tribulatio super tribulationem, terræmotus super terræmotum, fames super famem, gens super gentem, & nondum venit sponsus. Cum ergo expectatur vt veniat, dormiunt omnes qui dicunt, Ecce venit dies iudicij, ecce hic nos inuenit. Cum dicit, dormit, ergo obseruet ad somnum suum, & perseueret in charitate vsque ad somnum suum, expectãtem illum inueniat somnus. Puto enim quia dormit. Nũquid qui dormit non adiiciet vt resurgat? Dormierunt ergo omnes, & de illis *Psal.40.* prudenti-

A prudentibus, & de illis fatuis dictum est, dormierunt. *4. sen. dist. 43. media nocte.* Ecce media nocte clamor factus est. Quid est media nocte? Quando non speratur, quando omnino nõ creditur. Noctem posuit pro ignoratione, ne aliquis quasi computet sibi & dicat, Ecce ab Adam tot anni transierunt, & ecce complentur sex milia annorum: & continuo quomodo quidam tractatores cõputauerunt, continuo veniet dies iudicij: & veniunt & transeunt computationes, & adhuc remoratur sponsi aduentus, & dormiunt virgines quæ obuiam ierant. Ecce dum non speratur, dum dicitur sex milia annorum expectabantur, & ecce transierunt, vnde scimus iam quãdo veniet? media nocte veniet. Quid est, media nocte veniet? Dum nescis veniet. *Acto. 1.* Quare dum nescis veniet? Ipsum dominũ audi, Nõ est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. *1. Thess. 5.* Dies domini, ait Apostolus, tanquam fur in nocte ita veniet. Ecce vigila nocte ne furem patiaris. Nam somnus mortis velis nolis veniet. Sed cum factus fuerit clamor media nocte: quis iste clamor, nisi de quo *1. Corin. 15.* Apostolus dicit, In ictu oculi in nouissima tuba? Canet *4. sen. dist. 43. cap. 2.* enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Denique clamore facto media nocte quo B clamabitur, ecce sponsus venit, quid sequitur? Surrexerunt omnes. *Ioan. 5.* Quid est surrexerunt omnes? Veniet hora, dixit ipse dominus, quando omnes qui sunt in monumentis audient vocem eius & procedent. Ergo ad nouissimam tubam surgent omnes. Prudẽtes autẽ illæ tulerunt oleum secũ in vasis suis, stultæ vero illæ nõ tulerunt oleum secum. Quid est non tulerũt oleum secum in vasis suis? *2. Corin. 1.* Vnde dicit Apostolus, Gloria nostra hæc est, testimoniũ conscientiæ nostræ. Ibi oleum, magnum oleum, De dono dei est hoc oleum, Denique homines oleum mittere intrò possunt, oliuã creare non possunt. Ecce habeo oleum: nũquid tu creasti oleum? De dei dono est. Habes oleum, porta tecũ. Quid est porta tecum? Intus habe, ibi place deo. Etenim ecce istę virgines stultæ quæ non portauerunt oleum secum, abstinentia sua qua virgines appellantur, & bonis operibus suis quando lampades ferre videntur, hominibus volunt placere, & ideo omnia ista laudabilia faciunt, oleum secum non portant. Tu ergo tecum porta, intus porta. Vbi videt deus, ibi porta testimonium conscientiæ tuæ. Qui autem ambulat ad testimoniũ alienum, oleum nõ portat secum. C Si ideo abstines ab illicitis, & facis bona opera vt ab hominibus lauderis, non est intus oleum. Denique cum cœperint homines, non deficiunt lãpades. Intendat itaque charitas vestra, Antequam dormirent illæ virgines, non est dictum, quia extinguebãtur lampades illarum. Sapientium lampades ardebant de oleo æterno, de conscientiæ securitate, de interiore gloria, de intima charitate. Ardebant tamen & illarum fatuarum. Quare tunc ardebant? Quia non deerant laudes hominum. Postea vero quàm surrexerunt, id est, in resurrectione à mortuis, cœperũt aptare lampades suas, id est, parare deo operum suorum reddere rationem. Et quia tunc nemo est qui laudet, omnis homo causæ suæ vacat, nemo est tunc qui non de se cogitet. Nõ ergo erant qui oleum venderent, cœperunt deficere lampades, & conuerterunt se fatuæ ad quinque prudentes. Date nobis, inquiunt, de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Hoc quærebant quod consueuerant, id est, alieno lucere, ad alienas laudes ambulare. Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. At illæ, Ne forte, inquiunt, non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis. Non cõsulentium, sed irridentium est ista responsio. Quare irridentium? D Quia sapientes erant, quia sapientia erat in illis. Non enim sapientes de suo erant, sed illa in illis erat sapiẽtia, de qua scriptum est in quodã libro, quæ dicit contẽptoribus suis cum venirent ad mala, quæ illis minata est, Et ego vestræ perditioni superridebo. *Prouer. 1.* Quid mirũ est quia sapientes irrident fatuas? Quid est irridere? Ite ad vendentes & emite vobis, quæ non solebatis bene viuere, nisi quia vos homines laudabant, quia vobis oleũ vendebãt. Quid est oleum vendebant? Laudes vendebant. Qui vendunt laudes nisi adulatores? Quanto magis nõ acquiesceretis adulatoribus, & intus oleũ portaretis, & propter bonam conscientiam omnia bona opera faceretis: tunc diceretis, Emendauit me iustus in misericordia & arguit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. *Psal. 140.* Melius, inquit, emendet me iustus, arguet me iustus, colaphizet me iustus, corriget me iustus, quàm impinguet caput meum oleum peccatoris. Quid est oleum peccatoris, nisi blandimenta adulatoris? Ite ergo ad vendentes & emite vobis, hoc facere cõsueuistis. Nos autem non vobis damus. Quare? Ne forte non sufficiat nobis & vobis. Quid est nõ sufficiat? Non desperatione dictum est, sed sobria & pia humilitate. E Quanuis enim bonus habeat bonam conscientiam, vnde scit, quemadmodũ iudicet ille qui neminem fallit? Habet bonam conscientiam, non illi titillant crimina in corde cõcepta: sed propter quotidiana quædam vitæ humanæ peccata, licet bona cõscientia sit, tamen dicit deo, Dimitte nobis debita nostra: *Matth. 6.* quia fecit quod sequitur, Sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Fregit panem esurienti ex corde, vestiuit nudum ex corde, de oleo interiore fecit opera bona, & tamen in illo iudicio trepidat ipsa bona cõscientia. Vide quid est, Date nobis oleum: audierunt, Ite potius ad vendentes: quia laudibus humanis viuere consueuistis, vobiscum oleum non portatis: non autem nos damus, ne forte non sufficiat nobis & vobis. Vix enim de nobis iudicamus, quãto minus de vobis possumus iudicare? Quid est vix de nobis possumus iudicare? *Prouer. 20.* Quia cum rex iustus sederit in throno, quis gloriatur castũ se cor habere? Forte tu non inuenis aliquid in conscientia tua, & inuenit ille qui melius videt, cuius acies diuina penetrat altiora. *Psal. 142.* Videt forte aliquid, inueniet forte aliquid. F Quanto melius illi dicis, Ne intres in iudicium cum seruo tuo? *Matth. 6.* Etiam quãto melius dicis, Dimitte nobis debita nostra? *Matth. 25.* Quia & dicitur tibi propter illas faces, propter illas lampades, Esuriui, & dedistis mihi manducare. Quid ergo? Et illæ non illud fecerunt? Non fecerunt ante illum. Sed quomodo fecerunt: Quomodo prohibet dominus qui dixit, *Matth. 6.* Cauete iusticiam vestram facere coram hominibus vt videamini ab eis, alioquin non habebitis mercedem apud patrem qui in cœlis est. Et nolite similes esse hypocritis quando oratis, Amant enim stare in plateis & orare vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Emerunt oleum, precium dederunt. Emerunt, non sunt fraudati laudibus humanis. *Matth. 5.* Quæsierunt laudes humanas, & habuerunt. Istæ laudes humanæ in die iudicij non eos adiuuãt. Illæ autem quomodo fecerunt? Luceant opera vestra coram hominibus vt videant bona facta vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est, Non ait vos. Non enim de tuo habes oleum. Iacta te, & dic habeo, sed non habeo. *1. Corin. 4.* Quid enim habes quod non accepisti? Ergo illæ sic fecerunt, illæ sic. Non est autem mirandum cum eunt emere, cum quærunt à quibus laudentur, & non inueniunt,

G niunt, cum quærunt à quibus consolentur, & non inueniunt, aperta est ianua, venit sponsus & sposa. Tunc glorificata est cũ Christo Ecclesia, vt singula mẽbra ad totum se colligant. Et intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausum est ostium. Et illæ fatuæ postea venerunt, sed nunquid oleum emerunt, à quibus emerent aut inuenerunt? Ideo ianuas clausas inuenerunt: pulsare cœperũt, sed sero. Dictum est, verũ est, non fallaciter dictum est,
Math.7. Pulsate & aperietur vobis. Sed modo quando tempus est misericordiæ, non quando tempus est iudicij. Non enim possunt cõfundi ista tẽpora, cum misericordiam
Psal.100. & iudicium domino suo cantet Ecclesia. Tẽpus est misericordiæ, age pœnitẽtiam. Tempore iudicij illam habes agere? Eris in virginibus illis, contra quas clausum est ostium. Domine domine aperi nobis. Nunquid non pœnitentiam egerunt, quæ secum oleum non portauerunt? Et quid illis profuit sera pœnitentia, quando eas irridebat vera sapientia? Clausum est ergo ostium. Et quid illis dictum est? Non noui vos. Nõ illas nouit, qui omnia nouit? Quid ergo est, Non noui vos? Improbo vos, reprobo vos. In arte mea nõ vos agnosco, ars mea
H nescit vitia. Hoc est autem magnum, & nescit vitia, & iudicat vitia. Nescit faciendo, iudicat arguendo. Sic ergo non noui vos, ierunt, intrauerunt quinque prudentes. Quàm multi estis fratres mei in nomine Christi, sint in vobis quinque prudentes, sed nolite quinque homines. Sint in vobis quinque prudentes, ad istam prudentiam quinarij numeri pertinentes. Veniet enim hora, & quando nescimus veniet. Media nocte veniet, vigilate. Sic clausit Euangelium, Vigilate, quia nescitis diem neque horam. Si ergo dormituri sumus, quomodo vigilamus? Corde vigila, fide vigila, spe vigila, charitate vigila, operibus vigila, & quãdo corpore dormieris, veniet tempus vt surgas. Cum autẽ surrexeris, præpara lampades, Tunc non extinguantur, tunc in interiore cõscientiæ oleo vegetentur: tunc spõsus ille in corporeis nexibus amplectatur, tũc te introducat in domum vbi nunquam dormias, vbi nunquam possit tua lampas extingui. Hodie vero laboramus, & lampades nostræ inter ventos seculi huius tentationesq; fluctuant: sed ardeat in robore flamma nostra, vt ventus tentationis augeat ignem potius quàm extinguat.

I DE VERBIS DOMINI IN Euangelio secundum Lucam.

Luca.10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Qui vos spernit me spernit.* Sermo XXIIII.

DOMINVS noster Iesus Christus quod discipulis suis loquebatur illo tempore scribebatur, & nobis audiẽdum parabatur. Audiuimus ergo verba eius. Quid enim nobis prodesset si videretur & nõ audiretur? Nec modo aliquid obest, quia nõ videtur & tamen auditur. Dicit
Luca.10. ergo, *Qui vos spernit me spernit.* Si solis Apostolis dixit, Qui vos spernit me spernit: spernite nos. Si autem sermo eius peruenit ad nos & vocauit nos, & in eorũ loco constituit nos, videte ne spernatis nos, ne ad illum perueniat iniuria quam nobis feceritis. Si enim nos non timetis, illũ timete qui dixit, Qui vos spernit me spernit. Quid autem nos loquimur vobis qui sperni nolumus à vobis, nisi vt de vestris bonis morib⁹ gaudeamus? Peri- K
culorum nostrorũ sint solatia, vestra bona opera. Viuite bene, ne moriamini male. Nec in his verbis quę dixi, Viuite bene, ne moriamini male, attẽdatis eos qui forte male vixerunt, & in lectulis suis mortui sunt, & acta est pompa funeris eorum, & positi sunt in preciosis sarcophagis, in sepulchris pulcherrime & operosissime fabricatis. Et quia forte dicit sibi vnusquisque vestrum, sic velle mori putetis me rem vanam dicere voluisse, quoniã dixi velle me vt bene viuatis, ne male moriamini? Contra forte occurrit aliquis, qui & bene vixit, & secũdum opinionẽ hominũ male est mortuus. Forte à ruina est mortuus, à naufragio mortuus est, à bestiis mortuus est. Et dicit vnusquisque carnalis in corde suo, Quid est bene viuere? Ecce ille sic vixit, & sic est mortuus. Redite ergo ad cor, & si fideles estis inuenietis ibi Christũ. Ipse vobis loquitur ibi, Ego enim clamo, ille vero in silentio plus docet. Ego loquor per sonum sermonis: ille intus loquitur per timorem cogitationis. Ergo ipse afferat in corde vestro verbum meum, quoniã dicere ausus sum, bene viuite ne male moriamini. Ecce quomodo fides est in cordibus vestris, & ibi est Christus, & ipse habet L
docere quod ego cupio psonare. Recordamini in Euãgelio diuitem illum, & pauperem illum. Diuitem indutum purpura & bysso, & quotidianis epulis saginatum, pauperem vero illum iacẽtem ante ianuam diuitis esurientem, & de mensa eius micas requirẽtem, vlceribus plenum, à canibus linctum, Recordamini ergo. Vnde Luca.16.
recordamini, nisi quia Christus ibi est in cordibus vestris? Dicite mihi quod ipsum intus interrogaueritis, & responderit vobis. Sequitur enim & dicit, Cõtigit mori inopem illum, & auferri ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autẽ & diues, & sepultus est in infernum. Cum autem in tormentis esset, leuauit oculos & vidit Lazarum requiescentem in sinu Abrahæ. Tunc clamauit dicẽs, Pater Abraham, miserere mei, mitte Lazarum vt intingat digitum suum in aqua vt stillet in linguam meam, quia crucior in hac flamma. Superbus temporis, mendicus inferni. Pauper enim ille perueniebat ad micam, ille vero non perueniebat ad guttam. De duobus ergo istis dicite mihi, quis est bene mortuus, & quis est male mortuus? Nolite oculos interrogare, ad cor redite. Si enim oculos interrogaueritis, falsa vobis respondent. Multum enim splendida sunt & seculariter fuca- M
ta, quæ illi diuiti morienti exhiberi potuerunt. Quę potuerunt agmina plangentium esse seruorum & ancillarum, quæ pompa clientum, qui splendor funeris, quod precium sepulturæ? Credo eum aromatibus obrutum. Quid ergo dicturi sumus fratres, bene istum mortuum an male mortuum? Si oculos interrogatis, optime mortuus est, si magistrum vestrum interiorem requiritis, pessime mortuus est. Si ergo sic moriuntur superbi rerum suarum cõseruatores, & nihil inde pauperibus largientes, quomodo moriuntur qui rapiunt res alienas? Verũ ergo dixit, viuite bene ne male moriamini, ne quomodo diues ille moriamini. Non probat malam mortem, nisi tempus post mortem. Econtra attendite illum pauperem, sed noli oculis: nam errabitis. Fides attendat, cor videat. Constituite illum ante oculos vestros iacentem in terra vlcerosum, venientes canes lingentes vlcera eius. Sed cum talem illum reuocatis ante oculos vestros, continuo expuitis, faciẽ auertitis, nares obturatis. Cordis oculis videte. Mortuus est & ablatus est ab angelis in sinum Abrahæ. Familia diuitis videbatur plangens, angeli non videbantur gaudẽtes. Quid ergo

respondit

A respondit diuiti Abraham? Memento fili, quia percepisti bona in vita tua. Nihil bonum putasti nisi quod in ista vita habuisti. Accepisti bona, sed transierunt dies, & totum perdidisti, & torquendus in inferis remansisti. Opportunum ergo est fratres, vt hęc vobis dieãtur. Attendite pauperes, siue iacentes, siue ambulantes. Attendite pauperes, facite bona opera. Qui soletis facite, & qui non soletis facite. Crescat numerus bene operantiũ, quoniam & crescit fideliũ numerus. Quod facitis quãtum bonum sit nondũ videtis, quia & rusticanus quando seminat segetem nõ videt, sed terræ credit. Tu deo quare nõ credis? Veniet messis nostra. Puto quia modo laborantes agimus, laborantes operamur, recepturi sicut scriptum est, Euntes ibant & flebant iactantes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. *Psal. 125.*

De diuite & Lazaro, In Euangelio secundum eundem. *Luca. 16.*

Sermo XXV.

Duertit sanctitas vestra fratres charissimi, & mecum, vt arbitror, tota mentis intentione perspexit opulentiam diuitis, & indigentiam mendicantis: vnũ cibis æstuantem, & alium fa- B me deficientem. Ambo quidem homines, ambo carnales, ambo mortales, sed non ambo ęquales. Natura vna, sed vita non vna. Nullus eorũ à conditione mortis immunis, & tamen vnus epulatur splẽdide, & alter in pãnis & in ęrumna sordescit. Ille delicatis escis ad inuentionem coquorum gaudebat, iste si caderent micæ de mensa eius expectabat. Audiant nunc diuites qui nolũt esse misericordes, audiant quia vna omnes nascimur lege, vna viuimus luce, vnũ spiramus aërem, vna quoque extinguimur morte, quę si nõ intercederet, nec pauper ipse duraret. Hic vlcerosus & nudus iacẽs Lazarus, ad Abrahæ sinum angelorum portatur manibus. Ecce diues refectus & splendidus tartareo carcere clauditur. Vbi est vestis illa byssina? Vbi vita abundans & affluẽs copiis multis? Nõnne morte omnia transeunt tanquam vmbra? Nihil intulimus in hunc mundũ, dicit Apostolus, sed nec quicquã auferre possumus. *1. Tim. 6.* Nihil nobiscum tollimus aut rapimus. Quod si aliquid tolleremus, nõnne viuos homines voraremus? Quæ est ista auiditas cõcupiscentiæ, cum ipsæ beluæ habeant modum? Tunc enim rapiunt quando esuriunt, parcunt vero prædæ cũ C senserint satietatem. Inexplebilis est sola auaricia diuitum, semper rapit, & nũquam satiatur, nec deum timet, nec hominem reueretur: non patri parcit, non matrem agnoscit, nec fratri obtemperat, nec amico fidẽ seruat: viduam opprimit, pupilli rem inuadit, liberos in seruitium reuocat, testamentum falsum profert. Res mortui occupantur, quasi non & ipsi qui hoc faciunt moriantur. Quæ est ista rogo animarũ insania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum & perdere cœlum? Sed quia nemo cogitat deum, ideo manet in morte iudicium. Merito dictum est diuiti, *Quia percepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.* Audiant ista diuites, qui nolunt esse misericordes. Audiant irrogari supplicia, eis qui nolunt erogare subsidia. Audiant pauperem refrigerantem, audiãt diuitem pœnis grauioribus æstuãtem. *Pater Abraham,* inquit, *dimitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. At ille, Memento,* inquit, *fili, quia percepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Pensantur pro diuitiis pœnæ, refrigerium pro paupertate, pro purpura flamma, refectio pro nuditate, vt salua sit æquitas stateræ, & non mentitur modus illius mensurę, In qua, inquit, mensi fueritis mensu- D ra, ita metietur vobis. *Matth. 7.* Ideo negatur in pœnis misericordia diuiti, quia ipse dum viueret noluit misereri. Ideo rogans diues non exauditur in tormentis, quia rogantem pauperem non exaudiuit in terris. Diues & pauper duo sibi sunt contraria, sed iterum duo sibi sunt necessaria. Nullus indigeret si inuicem se supportarẽt, & nemo laboraret si se ambo iuuarent. Diues propter pauperem factus est, & pauper propter diuitem. Pauperis est orare, & diuitis erogare. Dei est pro paruis magna pẽsare. De misericordia eius parua, magna nascitur copia. Fœcundus est ager pauperum, cito reddit dominãtibus fructum. Via cœli est pauper, per quam venitur ad patrem. Incipe ergo erogare si non vis errare. Patrimonij tui, quo es ligatus, compedem in hac vita resolue, vt libere ad cœlum possis accedere. Abiice abs te diuitiarum onera, abiice vincula voluntaria, abiice anxietates & tædia, quæ te pluribus in annis inquietant. Da petenti vt possis ipse accipere: tribue pauperi, si non vis flammis exuri. Da in terra Christo, quod tibi reddat in cœlo. Obliuiscere quod es, & attende quid futurus es. Prę- E sens vita fragilis est, & in mortem procliuis. Nemo potest stare, sed omnes cogimur transire. Nolentes imus, inuiti eximus, quia mali sumus. Si autẽ ante nos aliquid mitteremus, nõ ad inane hospitium veniremus. Quod enim pauperi damus, ante nos præmittimus, quod autem rapimus, hic totum dimittimus.

De Martha & Maria, In Euangelio secundum eundem. *Luca. 10.*

Sermo XXVI.

Erba domini nostri Iesu Christi quæ modo ex Euangelio recitata sunt, admonent nos, esse vnum aliquid quò tendamus, quãdo in huius seculi multitudine laboramus. Tendimus autem adhuc peregrinantes, nõdum manentes, adhuc in via, nondum in patria: adhuc desiderando, nondũ fruendo. Tamen tẽdamus & sine pigritia & sine intermissione tendamus, vt aliquãdo peruenire valeamus. Martha & Maria duæ sorores erant, ambæ nõ solum carne, sed etiam religione germanæ, ambæ domino cohæserunt, ambæ domino in carne præsenti concorditer seruierunt. Suscepit eum Martha, sicut solent suscipi peregrini. *Luca. 10.* Sed tamen suscepit famula dominũ, ægra saluatorem, creatura creatorem. Suscepit autẽ spiritu pascen- F da in carne pascẽdum. Voluit enim dominus formam serui accipere, & accepta forma serui in illa pasci à seruis, dignatione non conditione. Nam & ista dignatio fuit, se præbere pascẽdum, Habebat carnem in qua esuriret quidem & sitiret, sed nescitis quia in eremo esurienti angeli ministrabant? Ergo quod pasci voluit, pascenti præstitit. Quid autem mirum si & de sancto Helia præstitit viduæ quem prius coruo ministrante pascebat? *3. Reg. 17.* Nunquid pascendo defecerat, quando ad viduam mittebat? Non, Sed religiosam viduam per obsequium exhibitum seruo suo benedicere disponebat. Sic ergo susceptus est dominus tanquam hospes, qui in sua propria venit: & sui eum non receperunt: *Ioan. 1.* sed quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri, adoptans seruos & liberos* faciens, redimens captiuos & faciens cohæredes. **aliàs, fratres.* Ne quis tamen vestrum forsitan dicat, O beati qui Christum suscipere in domum propriam meruerunt. Noli dolere, noli murmurare, quia temporibus natus es, quando iam dominum non vides in carne, non tibi abstulit istam dignationem, Cum vni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. *Matth. 25.* Hæc de domino pascendo pascente in spiritu, pauca pro tempore dixerimus,

G dixerimus, Veniamus ad causam quam de vnitate proposui. Martha dominum pascere disponens & præparans, circa frequēs ministerium occupabatur, Maria soror eius pasci à domino magis elegit. Deseruit quodam modo sororem suam circa multum ministeriū laborantem, & sedit ipsa ad pedes domini, & vacans audiebat verbum eius. Auris fidelissima audierat, Vacate & videte quo modo † ego sum dominus. Illa turbabatur, ista epulabatur. Illa multa disponebat, ista vnū aspiciebat. Vtrunque officium bonum, sed tamen quod sit melius, quod nos dicamus? Habemus quem interrogemus, patienter audiamus. Quid sit melius, iam cū Euangelium legeretur audiuimus, & bene commemorātem audiamus. Interpellat Martha hospitē, ad iudicem deponit postulationē piarum querelarum, quòd eam soror deseruerit, & sic laborātem in ministerio adiuuare neglexerit. Non respondente illa, sed tamen præsente, iudicat dominus. Maria causam suam tanquam ociosa iudici maluit committere, nec in respondendo voluit laborare. Si enim pararet respondendi sermonem, re-

Psal.145. *†alias, quo niam.*

H mitteret audiendi intentionem. Respōdit ergo dominus, qui in verbo non laborabat, quia verbū erat. Quid ergo dixit? *Martha Martha.* Repetitio nominis est indicium dilectionis, aut forte mouendæ intentionis, vt audiret attētius. Bis vocata est Martha Martha, Audi, tu circa multa es occupata, *Vnum autē opus est,* Id est, vnū necessarium est. Non vnum, quasi singulare opus, sed opus est, expedit, necessarium est. Quod vnum elegerat Maria? Vnū cogitate fratres mei, & videte in ipsa multitudine si delectat nisi vnum. Ecce deo propicio quàm multi estis, Quis vos ferret, nisi vnum saperetis? Vnde in multis ista quies? Da vnum, & populus est. Tolle vnum, & turba est. Quid est enim turba, nisi multitudo turbata? Sed audite Apostolum, Obsecro autē vos fratres, Multitudini dicebat, sed omnes in vnū facere volebat, Obsecro autē vos fratres, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodē sensu, & in eadem scientia. Et alio loco, Vnanimes vnum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam. Et dominus ad patrē de suis, Vt sint vnum, sicut & nos vnū sumus. Et in Actibus Apostolorū, multitudinis autem credentiū erat anima vna, & cor vnum.

1.Corin.1.

Philip.2.

Ioan.17.
Acto.4.
Psal.33.

I Ergo magnificate dominum mecum, & exaltemus nomē eius in vnum, quia vnum est necessarium, vnū illud supernum, vnum vbi pater & filius & spiritus sanctus sunt vnum. Videte nobis commēdari vnitatem. Certe trinitas est deus noster. Pater non est filius, filius nō est pater, spiritus sanctus nec pater est nec filius, sed amborum spiritus, & tamen ista tria non tres dij, nō tres omnipotētes, sed vnus omnipotēs, ipsa trinitas vnus deus, quia vnum necessarium est. Ad hoc vnum nō nos perducit, nisi multi habeamus cor vnum. Bona sunt ministeria circa pauperes, & maxime circa sanctos dei seruitia debita, obsequia religiosa. Redduntur enim, nō dantur, dicente Apostolo, Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnū est si carnalia vestra metamus? Bona sunt, exhortamur ad hæc, & in verbo domini ædificamus vos, nolite pigri esse ad suscipiendos sanctos. Aliquando nescientes, suscipiēdo quos nesciunt, angelos susceperūt. Bona sunt hæc, melius est tamen quod elegit Maria. Illud enim habet ex necessitate occupationē, illud ex charitate suauitatem. Vult homo occurrere quando ministrat, & aliquando nō potest. Quæritur quod deest, paratur quod adest, distēditur animus. Nam si Martha illa sufficeret adiutorium sororis nūquā posceret. Multa sunt, diuersa sunt, quia carnalia sunt, quia temporalia sunt, & si bona sunt, transitoria sunt. Maria autem quid? ait dominus, *Maria autem meliorem partem elegit.* Non tu malam, sed illa meliorē, Audi vnde meliorem, quia nō auferetur ab ea, A te auferetur aliquādo onus necessitatis, æterna est dulcedo veritatis. Non auferetur ab ea quod elegit. Non auferetur, sed tamen augetur. In hac vita augetur, in alia vita perficietur, nūquam auferetur. Cæterū tu Martha, pace tua dixerim, in bono ministerio benedicta pro isto labore tuo mercedem quæris quietem, modo occupata es circa multū ministerium, pascere vis mortalia corpora, licet sanctorum, Nūquid cum veneris ad illam patriam inuenies peregrinum quem suscipias hospitio? Inuenies esuriētem cui panem frangas, sitientem cui potum porrigas, ęgrum quem visites, litigantem quem concordes, mortuum quem sepelias? Omnia ista ibi nō erunt: sed quid ibi erit? quod Maria elegit. Ibi pascimur, non pascimus. Ideo hoc erit plenum atque perfectum, quid hic elegit Maria. De illa mensa opulenta, de verbo domini micas colligebat. Nam vultis nosse quid ibi erit? Dominus ipse dicit de seruis suis, Amen dico vobis, quia faciet eos recumbere, & transibit, & ministrabit illis. Recumbere quid est, nisi vacare? Recumbere quid est, nisi requiescere? Quid est, transibit & ministrabit illis? Prius transibit, & sic ministrat. Sed vbi? In illo conuiuio superno de quo dicit, Amen dico vobis, multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob, in regno cœlorum. Ibi dominus pascit, sed prius hinc transit. Nam vt noueritis, Pascha trāsitus interpretatur. Venit dominus, fecit diuina, passus est humana. Nunquid adhuc conspuitur? Nunquid adhuc expalmatur? Nunquid adhuc spinis coronatur? Nunquid adhuc flagellatur? Nunquid adhuc crucifigitur? Nunquid adhuc lancea vulneratur? Transiuit. Denique & Euangeliū sic loquitur, quādo Pascha fecit cum discipulis suis. Quid dicit Euangelista? Cum autem venisset hora, vt Iesus transiret de hoc mundo ad patrem. Ergo ille transiuit vt pascat, nos sequamur vt pascamur.

1.Cor.9.

Hebræ.13.

K *Lucæ.10.*

L *Lucæ.12.*

Matth.8.

Ioan.13.

De eisdem, de quibus suprà. *Sermo* XXVII.

SAnctum Euangelium cum legeretur, audiuimus à fœmina religiosa susceptum esse dominum hospitio, eàque Martha vocabatur. Et cum esset ipsa occupata in cura ministrandi, soror eius Maria sedebat ad pedes domini, & audiebat verbum eius. Laborabat illa, vacabat ista. Illa erogabat, hæc implebatur. Veruntamen Martha, laborans multum in illa occupatione & negocio ministrandi, interpellauit dominum: & de sorore sua conquesta est, quòd eam laborantem non adiuuaret. Dominus autem pro Maria respondit Marthæ, & ipse eius factus est aduocatus, qui iudex fuerat interpellatus. *Martha,* inquit, *circa multa es occupata, quando vnum est necessarium. Maria meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Audiuimus enim interpellationem interpellantis, & sententiam iudicis. Quæ sententia interpellanti respondit, susceptam defendit. Erat enim Maria intenta dulcedini verbi domini, intenta erat Martha quomodo pasceret dominum, intenta Maria quomodo pasceretur à domino. A Martha conuiuium domino parabatur, in cuius conuiuio Maria iam iocundabatur. Cum ergo Maria suauiter audiret verbum dulcissimum, & corde intētissimo pasceretur, interpellato domino à sorore sua, quomodo putamus eam timuisse, ne diceret ei dominus,

Lucæ.10. M

Surge

A Surge & adiuua sororem tuam? Mira enim ſuauitate tenebatur, quæ profectò maior eſt mentis quàm ventris. Excuſata eſt, ſedit ſecurior. Quomodo autem excuſata eſt attendamus, inſpiciamus, perſcrutemur quod poſſumus. Paſcamur & nos. Quid enim? Putamus nos reprehenſum eſſe miniſterium Marthæ, quam cura hoſpitalitatis occupauerat, quæ ipſum dominum hoſpitio receperat? Quomodo rectè reprehẽdebatur, quę tanto hoſpite lętabatur? Hoc ſi verũ eſt, dimittant homines quod miniſtrant egẽtibus, eligant ſibi partem meliorem, quæ non auferetur ab eis, vacent verbo, inhient doctrinæ dulcedini, occupentur circa ſcientiam ſalutarem, nihil eis curæ ſit quiſque peregrinus in vico ſit, quis egeat pane, quis indumento, quis viſitandus, quis redimendus, quis ſepeliendus, vacent opera miſericordiæ, vni inſtetur ſcientiæ. Si melior pars eſt, cur non omnes hoc faciunt, quando ipſum dominum in hac cauſa patronum habemus? Non enim timemus in hac re, ne offendamus eius iuſticiam, cũ patronam teneamus eius ſententiam: Et tamen ita non eſt, ſed ſicut dixit dominus,

B ita eſt. Quomodo intelligis non eſt, eſt autem quomodo intelligere debeas, Ecce aduerte, Circa multa es occupata, quãdo vnum eſt neceſſarium, Maria meliorem partem elegit. Non tu malam, ſed iſta meliorem. Sed vnde meliorem? Quia tu circa multa, illa circa vnum. Præponitur vnum multis. Non enim à multis vnum, ſed multa ab vno. Multa ſunt quæ facta ſunt, vnus qui fecit cœlum, & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt. Quàm multa ſunt, quis iſta enumeret? Quis horũ multitudinem cogitet? Quis hoc fecit? Deus omnia. Ecce bona valde. *Gene. 1.* Bona valde quę fecit, quãto melior ille eſt qui fecit? Attendamus igitur occupationes noſtras circa multa, neceſſarium eſt miniſterium corpora reficturis. Quare hoc? Quia eſuritur, quia ſititur, miſericordia miſeris neceſſaria eſt. Frangis panem eſurienti, quia inueniſti eſurientem. Tolle famem, cui frangis panem? Tolle peregrinationem, cui exhibes hoſpitalitatem? Tolle nuditatem, cui præparas veſtem? Non ſit ægritudo, quem viſitas? Non ſit captiuitas, quem redimis? Non ſit rixa, quem concordas? Non ſit mors, quem ſepelis? In illo ſeculo futuro non erunt iſta mala, ergo

C nec iſta miniſteria. Bene ergo Martha circa corporalem domini, quid dicam neceſſitatem an voluntatem, miniſtrabat carni mortali. Sed quis erat in carne mortali? *Ioan. 1.* In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, Ecce quod Maria audiebat: Verbum caro factum eſt; & habitabit in nobis, Ecce Martha cui miniſtrabat. Ergo Maria meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Hoc enim elegit, quod ſemper manebit, ideo non auferetur ab ea. Circa vnum ſe voluit occupari, iam tenebat. *Pſalm. 72.* Mihi autem adhærere deo, bonum eſt. Sedebat ad pedes capitis noſtri, Quanto humilius ſedebat, tanto amplius capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis. Non ergo dominus opus reprehendit, ſed munus diſtinxit. Circa multa es occupata, porrò vnum eſt neceſſarium. Iã hoc ſibi Maria elegit. Tranſit labor multitudinis, & remanet charitas vnitatis. Ergo quod elegit, non auferetur ab ea, à te autem quod elegiſti, vtique hoc ſequitur, vtique hoc ſubintelligitur, à te quod elegiſti auferetur. Sed bono tuo auferetur, vt quod melius eſt detur. Auferetur enim à te labor, vt requies detur. Tu nauigas, illa iam in portu eſt. Videtis ergo chariſsimi, & quantum arbitror, iam intelligitis, in his duabus mulieribus, quæ ambæ fuerunt domino

gratæ, ambæ amabiles, ambæ diſcipulæ. Videtis ergo, & D magnum aliquid intelligitis, quicumque intelligitis, quod audire & ſcire debetis, etiam qui non intelligitis, in his duabus mulieribus, duas vitas eſſe figuratas, præſentem & futuram, laborioſam & quietam, ęrumnoſam & beatam, temporalem & æternam. Duæ ſunt vitæ, de illis vos copioſius cogitate. Quid habeat hęc vita, non dico mala, non iniqua, non nefaria, non luxurioſa, non impia, ſed laborioſa, ærumnis plena, timoribus caſtigata, tentationibus ſolicita: hanc ipſam innocentem vitam dico, qualem decebat habere Martham: hanc ergo quãtum poteſtis, inſpicite, & de hac, vt dixi, copioſius quàm loquimur cogitate. Vita vero iniqua aberat ab illa domo, nec cum Martha erat, nec cum Maria. Et ſi aliquando fuit, domino intrante fugit. Remanſerunt ergo in illa domo, quæ ſuſceperat dominum, in duabus fœminis duę vitæ, ambæ innocentes, ambę laudabiles. Vna laborioſa, altera ocioſa, nulla facinoroſa, nulla deſidioſa. Ambæ innocentes, ambę, inquam laudabiles, ſed vna laborioſa, altera ocioſa, nulla facinoroſa, quam cauere debet laborioſa nulla deſidioſa, quam cauere debet ocioſa. Erant ergo in illa domo iſtæ duę vi- E tæ, & ipſe fons vitæ. In Martha erat imago pręſentium, in Maria futurorum. Quod agebat Martha, ibi ſumus: quod agebat Maria, hoc ſperamus. Hoc agamus bene, vt illud habeamus plene. Nam quid inde habemus? Inquantum habemus? Quamdiu hic ſumus, quantum eſt quod inde habemus? Nam & modo inde aliquid agimus, remoti à negociis, ſepoſitis familiaribus curis, conueniſtis, ſtatis, auditis. Inquantum hoc agitis, Mariæ ſimiles eſtis. Et facilius vos intenditis quod agit Maria, q̃ ego qui prærogo. Si quid tamen dico, Chriſti eſt. Ideo vos paſcit, quia Chriſti, quia panis communis eſt, vnde & ego vobiſcum viuo. Nunc autem viuimus, ſi vos fratres ſtatis in domino, Nolo in nobis, ſed in domino, *1. Cor. 3.* quia neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat deus.

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum eundem, Domine, doce nos orare. Sermo XXVIII.

APoſtoli ſancti dicebant ad dominum Ieſum, Domine doce nos orare, ſicut Ioannes docuit diſcipulos ſuos. *Luca. 11.* F *Tunc ait dominus orationem, Pater noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum, Adueniat regnum tuum,* per totum. Vides quàm breuis oratio, & omniũ plena virtutum. Primus ſermo quantæ ſermo gratiæ. O homo, faciem tuam non audebas ad cœlum attollere, oculos tuos in terram dirigebas, & ſubito accepiſti gratiam Chriſti. Omnia tibi peccata dimiſſa ſunt. Ex malo ſeruo, factus es bonus filius, Ideo præſume non de operatione tua, ſed de Chriſti gratia. Gratia enim ſaluati eſtis *Ephe. 2.* Apoſtolus ait. Non ergo hic arrogantia eſt, ſed fides: prædicare quod acceperis, non eſt ſuperbia, ſed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrem, qui te per lauachrũ genuit, ad patrem qui per filium te redemit, & dic, Pater noſter, *Pater noſter expo-nitur.* Bona pręſumptio, ſed moderata. Patrem dicis, quaſi filius, ſed noli tibi aliquid ſpecialiter vendicare. Solius Chriſti ſpecialis eſt pater, nobis omnibus in commune eſt pater, quia illum ſolum genuit, nos creauit. Dic ergo & tu per gratiam, Pater noſter, vt filius eſſe merearis Eccleſiæ. Contuitu & conſideratione teipſum commenda, Pater noſter qui es in cœlis. Quid eſt in cœlis? Audi ſcripturam dicentem, Excelſus ſuper omnes cœlos dominus. Et vbique habes, quòd ſuper cœlos cœlorum dominus ſit, quaſi non in cœlis & angeli, *Pſalm. 56.* quaſi non in cœlis & dominationes, ſed in cœlis

G illis, de quibus dictum est, Cœli enarrant gloriam dei.
Psal. 18. Cœlum est, vbi culpa cessauit. Cœlū est vbi flagitia non
sunt. Cœlum est, vbi nullum mortis vulnus est. Pater no
ster qui es in cœlis, sanctificetur nomen sanctum tuum
in nobis. Quid est sanctificetur? Quasi optemus vt san-
Leui. 19. ctificetur, ille qui ait, Estote sancti, quia & ego sanctus
sum, quasi aliquid ei ex nostra prædicatione sanctifica-
tionis accedat? Non. Sed sanctificetur in nobis, vt ad
nos posit eius sanctificatio peruenire. Pater noster qui
es in cœlis, sanctificetur nomen sanctum tuum in no-
bis, *adueniat regnum tuum.* Quasi non sempiternum sit
Ioan. 18. dei regnum, ipse domin⁹ dicit, Ego in hoc natus sum,
& tu dicis, pater veniat regnum tuum, quasi non vene-
rit? Sed tunc venit regnum dei, quando estis gratiā eius
Luc. 17. consequuti. Ipse enim ait, Regnum dei intra vos est. Ve
niat regnum tuum, *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.*
Coloss. 1. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Sanguine Christi
pacificata sunt omnia, vel in cœlo, vel in terra. Sancti-
ficatum est cœlum, deiectus est diabolus. Ibi versatur,
vbi & homo quem ille decepit. Fiat voluntas tua [sicut
in cœlo & in terra:] hoc est sit pax in terra, quemadmo-
H dum in cœlo, Panem nostrum quotidianum da nobis
hodie. Memini sermonis mei, Cum de sacramentis tra-
ctarem, dixi vobis, quòd ante verba Christi quod of-
fertur panis dicatur, vbi Christi verba deprompta fue-
rint, iā non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quare
ergo in oratione dominica quæ postea sequitur, ait, Pa
De consec. di. nem nostrum. Panem quidem dixit, sed ἐπιούσιον dixit,
2. Nō iste. hoc est, supersubstantialem. Non iste panis qui vadit in
4. sen. dist. corp⁹, sed ille panis vitæ æternæ, qui animæ nostræ sub-
12. Quid stantiam fulsit. Ideo ergo Græce ἐπιούσιον dicitur. Lati-
autem. nus autem hunc panem quotidianum dixit, quia Græci
dicunt aduenientem. Ergo quod Latinus dixit & Græ-
cus, vtrumque vtile videtur. Græcus vtrumque vno ser
mone significauit, Latinus quotidianum dixit. Si quo-
tidianus est panis, cur post annum illum sumas, quem
iam modum Græci in Oriente facere consueuerunt?
Vbi supra. Accipe quotidie, quod quotidie tibi prosit. Sic viue, vt
quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie
Iob. 1. accipere, non meretur post annum accipere. Quo mo-
do sanctus Iob quotidie pro filiis offerebat sacrificium,
I ne forte aliquid vel in corde vel in sermone peccas-
sent. Ergo tu audis quod quotiescumque offertur sacri-
ficium, mors domini, resurrectio domini, eleuatio do-
mini significetur & remissio peccatorum, & panem
istum vitæ nostrę quotidianum non assumis? Qui vul-
nus habet, medicinam requirit. Vulnus est, quia sub pec
cato sumus, medicina est cœleste & venerabile sacra-
mentum. Panem nostrum quotidianum da nobis ho-
Psalm. 2. die. Quotidie si accipis, quotidie tibi hodie est, Tibi ho-
Heb. 13. die est Christus, tibi quotidie resurgit. Quomodo? Fi-
lius meus es tu, ego hodie genui te. Hodie est, quando
Roma. 13. Christus resurgit. Heri & hodie ipse est, Paulus Aposto-
lus ait, Sed alibi dicit, Nox præcessit, dies appropinqua-
uit. Nox besterna præcessit, dies hodiernus appropin-
quauit. Sequitur, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos di-*
Debitum, *mittimus debitoribus nostris.* Debitum quid est, nisi peccatū?
peccatum. Ergo si non accepisses alieni fœnoris pecuniam, non
egeres, & ideo peccatum tibi imputatur. Habuisti pecu-
Gene. 1. niam cum qua diues nascereris. Diues eras, ad imaginē
dei & similitudinem factus, perdidisti quod habebas,
hoc est, humilitatem. Dum arrogantiam desideras ven
Gene. 3. dicare, perdidisti pecuniam. Sicut Adam nudus es fa-
ctus, accepisti à diabolo debitum, quod non erat neces
sarium. Et ideo qui eras liber in Christo, debitor factus
es diabolo. Cautionem tuam tenebat inimicus, sed eam K
dominus crucifixit, & suo cruore diluit. Abstulit debi-
tum tuum, reddidit libertatem. Bene ergo ait, Dimitte
nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitori-
bus nostris. Vide quid dicas. Quomodo ego dimitto,
sic & tu dimitte mihi. Si dimiseris, bene conuenis vt di
mittatur tibi. Si non dimittis, quomodo eum cōuenis?
Et ne patiaris nos induci in tentationem, quam ferre non possu
mus, *sed libera nos à malo.* Vide quid dicat, Quam ferre
non possumus. Non dicit, non inducas nos in tētatio-
nem, sed quasi athleta talem vult tentationem quam
ferre posit humana conditio, & vnusquisque vt à ma-
lo, hoc est, ab inimico, & à peccato liberetur. Potens
est autem dominus qui abstulit peccatum vestrum, &
delicta vestra donauit, tueri & custodire vos aduer-
sum diaboli aduersantis insidias, vt non vobis obrepat
inimicus qui culpam generare consueuit, Sed qui deo
se committit, diabolum non timet, Si enim deus pro Roma. 8.
nobis, quis contra nos? Ipsi ergo gloria à seculis nunc
& semper, & in omnia secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Quis Luca. 11.
vestrum habet amicum, & ibit ad illum media nocte & cætera. L

Sermo XXIX.

Vdiuimus nos exhortatū dominum nostrū
cœlestē magistrū & fidelissimū cōsiliarium,
eundē hortatorē, vt petamus & datorē cum
petimus. Audiuimus enim in euangelio hor- Vbi supra.
tantem nos eum petere instanter & pulsare vsque ad si-
militudinem improbitatis. Proposuit enim nobis exē-
pli gratia, si quis vestrum haberet amicum, à quo nocte
peteret tres panes, cum illi amicus de via venisset, &
quod ei apponeret non baberet. Si autem ille respon-
deat iam se requiescere & seruos suos secum, nec debe-
re illius precibus inquietari, pulsando ille instet & per-
seueret, nec pulsare † territus abscedat, sed necessitate †al. pudore
coactus immineat, surrecturū illum, & si non propter
amicitiam, certe propter illius improbitatem, & datu-
rum ei quantos voluerit, Quantos autem voluerit? Ni-
hil plus ille voluit quàm tres. In hac ergo similitudine
adiunxit hortationem dominus, & omnino stimulauit
nos quęrere, petere, pulsare, donec accipiamus quod pe
timus, quod quærimus, quod pulsamus, vsus exemplo
à cōtrario: sicut de illo iudice qui nec deū timebat, nec M
homines reuerebatur, & tamen cum eum quædam vi-
dua interpellaret quotidie, tędio victus dedit quod nō
beneficio potuit inuitus. Dominus autem noster Iesus
Christus inter nos petitor, cum patre dator, non vtiq;
nos tantū hortaretur vt peteremus, nisi dare vellet. Eru
bescat humana pigritia, plus vult ille dare quam nos ac-
cipere. Plus vult ille misereri, q̄ nos à miseria liberari, &
vtiq; si non liberati fuerimus, nos miseri remanebimus.
Nam ille quod nos hortatur, propter nos hortatur. Eui
gilemus, & hortanti credamus, promittenti obsequa-
mur vt ad dantem gaudeamus. Fortassis enim & nobis
aliquādo venit amicus de via, & non inuenimus quod
ei apponeremus, & necessitatem passi sumus, & accepi-
mus & nobis & illi. Fieri enim nō potest, nisi vt aliquis
passus fuerit amicum aliquid interrogantem quod res-
pondere non posit, & tunc se inuenit nō habere quan
do coactus est dare. Venit amicus tibi de via, id est, de
vita huius seculi, in qua omnes velut peregrini trans-
eunt, nec vllus quasi possessor manet, sed omni homini
dicitur, Refectus trāsi, age iter, da venturo locum. Aut Eccli. 29.
forte de via mala, hoc est, de vita mala fatigatus nescio
quis amicus tuus, non inueniens veritatē, qua audita &
percepta

A percepta beatus fiat, sed lassatus in omni cupiditate & egestate seculi, venit ad te tanquã ad Christianum, & dicit, Redde mihi rationẽ, Fac me Christianum. Et interrogat forte quod tu per simplicitatem fidei nesciebas, Et non est vnde reficias esurientem, & te admonitus inuenis indigentem, & cum vis docere aliquem, cogeris discere. Et dum erubescis eum qui te interrogauit, quod querebat non in te inueniens, cõpelleris quærere vt merearis inuenire. Et vbi queras? Vbi, nisi in dominicis libris? Fortassis quod ille interrogauit, in libro positum est, sed obscurum est. Forte dixit hoc Apostolus in epistola sua. Sic dixit, vt intelligere possis, aut intelligere non possis, †transire non permitteris. Vrget enim interrogator, ipsum Paulum aut Petrum, aut aliquẽ Prophetam interrogare non sineris. Iam enim requiescit familia ista cum domino suo, & seculi huius ignorantia valida est: hoc est, nox media, & vrget amicus esuriens. Tibi forte sufficiebat simplex fides, illi non sufficit, Nũquid deserendus est? Nunquid de domo proiiciendus est? Ergo ad ipsum dominum, ad ipsum cum quo familia requiescit, pulsa orando, pete, insta. Non quo modo amicus ille in similitudine positus, tædio victus, surgit

†al. vt legere possis, intelligere non possis & cætera.

B & dabit, Dare vult, tu pulsans nõdũ accepisti, pulsa, dare vult. Et quod dare vult differt, vt amplius desideres dilatũ, ne vilescat cito datum. Cum autem perueneris ad tres panes: hoc est, ad cibum & intelligentiam trinitatis, habes & vnde viuas, & vnde pascas. Ne peregrinũ venientem de via reformides, sed excipiendo ciuẽ domesticum facies, nec timeas ne finias. Non panis ille finietur, sed indigentiam tuam finiet, Panis est, & panis est, & panis est, deus pater, deus filius, deus spiritus sanctus. Aeternus pater, coæternus filius, coęternus spiritus sanctus. Incommutabilis pater, incommutabilis filius, incommutabilis spiritus sanctus, Creator & pater, & filius, & spiritus sanctus. Pastor, & vitæ dator, pater, & filius, & spiritus sanctus. Cibus & panis ęternus, & pater, & filius, & spiritus sanctus. Disce & doce, viue & pasce. Deus qui tibi dat, nihil melius quàm se tibi dat. Auare quid aliud quærebas? Aut si aliud petas, quid tibi sufficit, cui deus non sufficit? Sed opus est vt habeas charitatem, habeas fidem, habeas spem, vt possit tibi dulce esse quod datur. Et hæc ipsa tria sunt, fides, spes, chari-

Roma. 12.

C tas. Et hæc ipsa dona dei sunt. Nam fidem ab ipso accepimus, sicut deus, inquit, vnicuique partitus est mensuram fidei, Et spem ab ipso accepimus, cum dicitur, In quo spem dedisti mihi. Et charitatem ab ipso accepimus, de qua dicitur, Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Sed hęc omnia itidem aliquãtulum diuersa, sed omnia dei dona. Manent enim tria hæc, fides, spes, charitas. Maior autem horum est charitas, In illis panibus non est dictus aliquis panis maior aliis, sed simpliciter petite, & dat tres panes. Ecce alia tria. Quis est vestrum, à quo petit filius suus panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut quis est vestrum à quo petit piscem, nunquid serpentem porriget ei? Aut à quo petit ouum, nunquid porriget ei scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cœlo† dabit bona petentibus se? Tria ergo rursus ista consideremus, ne forte ibi sint illa tria, fides, spes, charitas. Maior autem horum est charitas, Pone ergo tria, panem, piscem, ouum. Maior horum panis, Ideo panem bene intelligimus in his tribus charitatem. Propterea pani lapidem opposuit, quia duricia contraria est charitati. Piscem, fidem intelligamus. Dixit quidam sanctus, &

Psalm. 118. Roma. 5. 1. Cor. 13. †al. qui in cœlis est. Panis, charitas. Piscis, fides

D nos dicere delectat, Piscis bonus, pia est fides. Viuit inter fluctus, nec frangitur aut soluitur fluctibus. Viuit inter tentationes tempestatesq; huius seculi, pia fides. Sæuit mundus, & integra est. Tantum contrariũ fidei serpentem illum obserua. In fide enim desponsata est illa, cui dicitur in Canticis canticorum, Veni de Libano sponsa mea, veniens & pertransiens ab initio fidei. Ideo & desponsata, quia & desponsatis † initio fides est. [Promittitur enim ab ipso aliquid, & promissa fide detinetur. Opposuit autem dominus serpentem pisci, diabolum fidei.]Propterea desponsatæ huic dicit Apostolus, Desponsaui vos vni viro, virginẽ castam exhibere Christo. Et timeo ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, sic & vestri sensus corrũpantur à castitate quę est in Christo, id est, quæ est in fide Christi. Habitare enim, inquit, Christũ per fidem in cordibus vestris, Diabolus ergo non corrumpat fidem, ne deuoret piscem. Restat spes, quę, quantum mihi videtur, ouo comparatur. Spes enim nondũ peruenit ad rem, Et ouum est aliquid, sed nondum est pullus. Quadrupedes ergo pariunt filios, aues autem spem filiorum. Spes ergo ad hoc nos hortatur, vt pręsentia contẽnamus, futura expectemus, ea quę

Cant. 4. †al. desponsantes. 2. Cor. 11. Ephe. 3. Ouũ, Spes.

E retro sunt obliuiscentes, cum apostolo in anteriora extendamur. Sic enim dicit, Vnum autẽ quę retro oblitus in ea quæ antè sunt extentus, secundum intẽtionem sequor ad palmã supernę vocationis dei in Christo Iesu. Nihil ergo tam inimicum spei quàm retro respicere, id est, in eis rebus, quæ præterlabuntur & transeunt spem ponere, sed in his quæ nondũ datæ sunt, sed dãdę quãdocũq; nunquã transibunt non sperare. Quãdo autem scatet tentationibus mundus velut pluuia Sodomę sulphurea, metuẽdum est exẽplũ vxoris Loth. Retro enim respexit, & vbi respexit, ibi remansit. In salem conuersa est, vt prudentes condiret exẽplo. Apostolus Paulus de hac spe ita loquitur, Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod nõ videmus speramus, per patientiam expectamus. Quod enim videt quis, quid sperat? Ouum est. Est ouum, & nondum pullus est, & testudine tectum est, non videtur quia operitur, cum patientia expectetur, feruescat vt viuescat. Intende extendere in anteriora, obliuiscere præterita. Quæ enim vi-

Philip. 3. Spei inimicum. Gene. 19. Roma. 8. Spes. Philipp. 3. 2. Cor. 4.

F dentur temporalia sunt. Non respicientes, inquit, quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autẽ non videntur, æterna, In illa ergo quę non videntur, extende spem, expecta, sustine, noli retro respicere. Ouo tuo scorpium time. Vide quia de cauda percutit, quam retro habet, Nõ ergo scorpius perimat ouum tuum, mundus iste spem tuam, vt ita dicã, veneno ouo cõtrario. quo contrario? Quanta tibi loquitur mũdus, quanta post dorsum strepit vt retro respicias: id est, vt in rebus præsentibus nec præsentibus, non enim dicenda sunt pręsentia nunquã stantia, spem tuam ponas, & ab eo quod promisit Christus & nõdũ dedit, sed quia fidelis est dabit, auertas animum tuum, & velis requiescere in mundo pereũte. Ideo enim deus fœlicitatibus terrenis amaritudines miscet, vt alia quæratur fœlicitas, cuius dulcedo non est fallax? & de ipsis amaritudinibus conatur mundus auertere ab eo quod intendis interiora, & retro conuertere. De ipsis amaritudinibus, de ipsis tribulationibus murmuras & dicis, Ecce pereunt omnia Christianis tẽporibus. Quid strepis? Non hoc promisit mihi deus, quod ista nõ peribũt, Non hoc mihi promisit Christus. Aeterna promisit æternus, si credidero, ex mortali fiam ęternus. Quid stre-

G pis? O munde immunde, quid strepis? Quid auertere co
naris? Tenere vis periens, quid faceres si maneres? Quē
non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris? Ego
si habeo spem, si teneo spem, ouum meū non est à scor-
Psalm. 33. pione percussum, Benedicā dominum in omni tempo
re, semper laus eius in ore meo. Fœlix sit mundus, euer-
tatur mundus, Benedicā dominum qui fecit mundum.
Benedicam prorsus. Secundum carnem bene sit, secun
dum carnem male sit, Benedicam dominum in omni
tempore, semper laus eius in ore meo. Nam si benedi-
co, quando bene est, & blasphemo, quādo male est, sus-
cepi scorpionis aculeū, compūctus respexi retro. Quod
Iob. 1. abiit à nobis. Dominus dedit, dominus abstulit, sicut
domino placuit, ita factum est, sit nomen domini be-
nedictū, Manet ciuitas quæ nos carnaliter genuit. Deo
gratias. Vtinam & spiritaliter generetur, & nobiscum
transeat ad æternitatem. Si manet ciuitas quæ nos car-
Psalm. 146 naliter genuit, manet quæ nos spiritaliter genuit. Aedi-
Psalm. 126. ficans Hierusalem dominus. Nunquid dormitando æ-
dificium suum perdidit, aut non custodiendo hostes
Psalm. 120 admisit? Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vi-
H gilat qui custodit eam. Et quam ciuitatem? Non dor-
mit, nec dormitabit, qui custodit Israël. Quid est Israël,
Gala. 3. nisi semen Abrahæ? Quid est semen Abrahæ, nisi Chri-
1. Cor. 3. stus? Et semini tuo, inquit, quod est Christus. Et nobis
quid? Vos autē Christi, ergo semen Abrahæ estis, secun-
dum promissionem hæredes. In semine tuo, inquit, be-
nedicentur omnes gentes. Ciuitas sancta, ciuitas fide-
Gene. 22. lis, ciuitas in terra peregrina, in cœlo fundata est. O fi-
delis, noli corrumpere spem, noli amittere charitatem,
accinge lumbos tuos, accende, prætende lucernas tuas,
Luc. 13. expecta dominū quādo veniat à nuptiis. Quid expauef
cis, quia pereūt regna terrena? Ideo tibi cœleste promis-
sum est, ne cum terrenis perires. Nam ista peritura præ-
dicta sunt, prędicta omnino, Non enim negare possu-
mus, quod prædictum est. Dominus tuus quē expectas,
Marci. 13. dixit tibi, Exurget gens contra gentem, & regnum ad-
uersus regnū. Habent terminos terrena regna. Ve-
** Luce. 1.* niet ille de quo dictum est, Et regni eius non erit finis.
Qui hoc regnis terrenis promiserunt, non veritate du-
cti sunt, sed adulatione mentiti sunt. Poëta illorū qui-
Virg. lib. 1. dam induxit Iouem loquētem, & ait de Romanis, His
ego nec metas rerum, nec tempora pono. Imperiū sine
fide dedi. Non plane ita respondet veritas. Regnū hoc,
quod sine fine dedisti, in terra est an in cœlo? Vtique in
terra. Et si esset in cœlo, Cœlum & terra transient.
Transient quæ fecit ipse deus, quanto citius quod con-
didit Romulus? Forte si vellemus hinc exagitare Vir-
gilium, & insultare quare hoc dixerit, in parte tolleret
nos, & diceret nobis, Et ego scio. Sed quid facerem qui
Romanis verba vendebam, nisi hac adulatione aliquid
promitterem quod falsum erat? Et tamē in hoc cautus
fui, quando dixi, Imperium sine fine dedi, Iouem ipsorū
induxi, qui hoc diceret, Non ex persona mea dixi rem
falsam, sed Ioui imposui falsitatis personam. Sicut deus
falsus erat, ita mendax vates erat. Nam vultis nosse
quia ista noueram? Alio loco quando non Iouem lapi-
dem induxi loquentem, sed ex persona mea locutus
sum, dixi. Non res Romanæ perituráque regna. Vide-
te quia dixi peritura regna. Dixit peritura regna, non
tacuit peritura. Peritura veritate non tacuit, semper
mansura adulatione promisit. Non ergo deficiamus
fratres, finis erit terrenis omnibus regnis. Nunc si fi-
nis est, deus videt. Forte enim nondum est, & infirmi-
tate quadam vel misericordia, vel miseria hoc opta-

mus, vt nondum sit, nunquam tamen ideo non erit? Fi K
gite spem in deum, æterna concupiscite, æterna expe-
ctate. Christiani estis fratres, Christiani sumus. Non ad
delicias Christus in carnem descendit, toleremus po-
tius præsentia quàm diligamus, aduersorum manifesta
est pernicies, prosperorum falsa blandicies. Time ma-
re, & quando mollicies † est. Omnino non frustra au- *† al. tranquillum.*
diamus, Sursum cor. Quid ponimus cor in terra, cum
videamus quia euertitur terra? Nos non possumus nisi
exhortari vos, vt habeatis quod dicatis, & quod pro spe
vestra respōdeatis insultatoribus, & blasphematoribus
nominis Christiani. Nemo vos murmurando auertat
ab expectatione futurorū, Omnes qui propter istas ad-
uersitates blasphemant Christum nostrum, cauda scor-
pionis sunt. Nos ouum nostrum sub alis illius gallinæ
ponamus, euangelicæ gallinæ, quæ clamat, Hierusalem, *Matt. 23.*
Hierusalem, illi falsæ & perditæ, quoties volui collige-
re filios tuos tanquam gallina pullos suos, & noluisti?
Non nobis dicatur, quoties volui & noluisti. Illa enim
gallina diuina sapientia est, sed assumpsit carnē vt pul-
lis congrueret. Videte gallinam hispidam plumis, di-
missis alis, voce fracta, & quassa, & lassa, & languida cō L
gruere paruulis suis. Ouum ergo nostrum, id est, spem
nostram sub alis illius gallinæ ponamus. Animaduerti-
stis forte, quomodo gallina concidat scorpionem. Vti-
nam ergo & istos blasphemantes, in terra reptantes, de
cauernis prodeuntes, & male pungentes, illa gallina cō
cidat & deuoret, in corpus suum traiiciat, & in ouum
vertat. Non irascantur, commoti videmur, sed male-
dicta maledictis non reddimus, Maledicimur & bene- *1. Cor. 4.*
dicimus, blasphemati deprecamur, Sed non dicat de
Roma, dictum est de meo. Sed taceat de Roma, quasi
ego insultor sim, & non potius domini deprecator, &
vester qualiscumq; exhortator. Absit à me vt insultem.
Auertat deus à corde meo, & à dolore conscientiæ
meæ. Ibi multos fratres non habuimus? Non adhuc ha- *Psalm. 113.*
bemus? Portio peregrinantis Hierusalem ciuitatis, non
ibi magna degit, non ibi temporalia pertulit, sed æter-
na non perdidit? Quid ergo dico cum de illa non ta-
ceo, nisi quia falsum est, quod dicūt de Christo nostro,
quòd ipse Romam perdiderit, quòd dij lapidei Romā
tuebantur & lignei? Adde precium, æreis adde plus, ar-
gentei & aurei. Idola gētium argentum & aurum. Non M
dixit lapides, non dixit lignum, nō dixit testa, sed quod
pro magno habent aurum & argentum. Tamen ipsum
aurum & argentum oculos habent & non vident. Deus
aureus, & deus ligneus ad precium dispares sunt, & ha-
bere oculos & non videre pares sunt, fratres possunt.
Ecce qualibus docti homines Romam custodibus cō-
miserunt: habentibus oculos, & non videntibus. Aut si
Romam seruare potuerunt, quare ipsi antè perierunt?
Inquiunt, tunc periit Roma. Tamen perierūt? Non, in-
quiunt, ipsi perierunt, sed simulachra eorum. Quo mo-
do ergo custodirent tecta vestra qui non potuerunt cu
stodire simulachra sua? Alexandria olim tales deos per-
didit, Constantinopolis ex quo cōdita est in magnam
ciuitatem, quoniam à Christiano imperatore condita
est, olim deos ipsos falsos perdidit, & tamen creuit, &
crescit, & manet. Quādiu vult deus manet. Non & illi
ciuitati quia hoc dicimus, æternitatem promittimus.
Carthago in nomine Christi manet, & olim euersa est
à scelestis, quia non fuit cœlestis, sed terrestris. Et illud
quod dicunt non est verū, quia diis perditis Roma cap
ta est, afflicta est. Prorsus non est verū, ante simulachra
ipsa euersa sunt, & sic victi sunt Gothi cū Rhadagaiso.
Memen-

A Mementote fratres, mementote, non est longum, pauci anni sunt, recordamini. Euersis in vrbe Roma omnib⁹ simulachris, Rhadagaisus rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numerosiore quam Halarici fuit, venit, Paganus homo erat Rhadagaisus, Ioui sacrificabat quotidie. Nūciabatur vbique, quod sacrificiis non desisteret Rhadagaisus. Tunc omnes isti, Ecce nos non sacrificamus, ille sacrificat, vinci habemus à sacrificante, quibus non licet sacrificare. Deus ostendens quia non in istis sacrificiis est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena, victus est Rhadagaisus adiuuante domino miro modo. Postea venerunt Gothi non sacrificantes, & si fide Christiana non catholici, tamē idolis inimici venerūt, idolis aduersantes, & ipsi ceperunt. Vicerunt de idolis præsumentes, & perdita idola adhuc quærentes, & perditos adhuc sacrificare cupientes, sed ibi erant & nostri, & afflicti sunt, sed nouerant dicere, Benedicam do minum in omni tempore. Afflicti sunt in regno terreno, sed regnum cœlorum non perdiderunt, imò ad illud capessendum exercitatione tribulationū meliores effecti sunt. Et si in tribulationibus non blasphemauerunt, tanquam integra vasa de fornace exierunt, & do-

De ciui. dei lib. 5.

Psalm. 33.

B minica benedictione repleti sunt. Isti autē blasphematores, terrena sectantes, terrena desiderātes, in terrenis spem ponētes, cum ista velint nolint perdiderint, quid tenebunt? vbi remanebūt? Foris nihil, intus nihil, inanis arca, inanior cōsciētia, Vbi requies? Vbi salus? Vbi spes? Veniāt ergo, desināt blasphemare, discāt adorare, sicut pij pūgentes à gallina comedantur, in corpus traiicien tis cōuertātur, in terra exerceantur, in cœlo coronētur.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Nunc vos pharisæi quod foris est parapsidis lauatis, &c. Ser. XXX.

Lucæ. 11.

In corporis mūdatione nulla est iustitia.

AVdistis sanctum Euangelium, quomodo domin⁹ Iesus in eo quod Pharisæis dicebat, suos vtique discipulos commonebat, ne in corpo ris mundatione putarent esse iustitiam. Omni die enim Pharisæi antequam pranderent abluebant se aqua, quasi quotidiana lauatio possit cordis esse mūdatio. Denique quales tales essent ostendit. Ille dicebat qui videbat, non enim tantum facies eorum, sed etiam interiora cernebat. Deniq; vt hoc sciatis, ille Pharisæus

C cui respondit Christus, apud seipsum cogitauit, voce non sonuit, & ille tamen audiuit. Apud se enim reprehendit dominum Christum, quia sic venit ad conuiuium eius non lotus. Ille cogitabat, hic audiebat, ideo respondebat. Quid ergo respondit? *Nunc vos Pharisæi quod foris est parapsidis lauatis, intus autem pleni estis dolo & rapina.* O venire ad prandium, quomodo pepercit homini à quo fuerat inuitatus? Magis obiurgando pepercit, vt correcto in iudicio parceret. Deinde quid ostendit nobis? Quia & baptismum quod semel adhibetur, per fidem mundat. Fides autem intus est, non foris. Vnde dicitur & legitur in Actibus Apostolorū, Fide mundans corda eorum. Et Apostolus Petrus in epistola sua ita loquitur, Sic, inquit, & nobis dedit similitudinem de arca Noë quomodo octo animę saluę factæ sunt pee aquam. Et adiunxit, Sic & vos simili forma baptisma saluos faciet, non carnis depositio sordium, sed consci entiæ bonæ interrogatio inter deum. Hanc conscientiæ bonæ interrogationem Phatisæi contemnebant, & quod erat foris lauabant, intus inquinatissimi permanebant. Et quid eis ait postea? *Verumtamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Laudata est eleemosyna, facite & probate, Sed paulisper attēdite quod Pharisæis dictum est. Pharisęi isti Iudæi erant, quasi egregij

Lucæ. 11.

Baptisma.

Acto. 15.

1. Petri. 3.

Iudæorum, Nobiliores enim atque doctiores tunc Pha D risæi vocabantur, Baptismo Christi abluti non erant, in Christum filium dei vnigenitum qui inter illos ambulabat, & ab eis non agnoscebatur, nondum crediderāt. Quomodo eis dicit, Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis? Si audirent illum Pharisæi, & darēt eleemosynas, iam secundum verbum eius munda illis essent omnia, quid opus erat vt crederent in eo? Si autē mundari non possent, nisi credentes in eum qui fide mundat cor, quid est, date eleemosynas, & ecce omnia munda sunt vobis? Attendamus, & forte ipse exponit. Cum hæc dixisset, sine dubio cogitauerunt illi qui dabant eleemosynas. Et quo modo dabāt? Omnia sua decimabant, de omnibus fructibus suis decimam partem detrahebant, & ipsam dabant. Non facile hoc facit aliquis Christianus. Ecce quod faciebant Iudęi, Non triticum suum, sed oleum & vinum, neque hoc solum, sed etiam & res cōtemptibiles propter pręceptum dei, cyminum, rutam, menthā, & anethum totum decimabāt, id est, decimam partem detrahebant, & eleemosynas dabant, Credo ergo quia reuocauerunt ad se, & putauerunt dominum Christum inaniter loqui, quasi eis qui non facerent eleemosynas, cum ipsi scirent opera sua, quod & minutissima, & contemptibilia fructuum suo- E rum decimabant, & eleemosynas dabant, irriserunt illū apud se talia dicentem, quasi hominibus qui eleemosynas non facerent, Hoc dominus sciens, continuo subiunxit, *Verumtamen vę vobis Scribæ & Pharisæi, qui decimatis menthā, cyminum & rutam, & omne olus,* Vt sciatis, noui eleemosynas vestras. Certe istæ sunt eleemosynæ vestrę, istę sunt decimę, etiam minuta quæque & contemptibilia fructuum vestrorum decimatis. *Et relinquitis grauiora legis, iudicium & charitatem.* Attendite. Reliquistis iudicium & charitatem, & decimatis olera. Non est hoc facere eleemosynam. *Et hæc, inquit, oportet facere, & illa non omittere.* Quæ facere? Iudicium & charitatem, iustitiam & misericordiam, & illa non omittere. Facite illa, sed ista præponite. Si hæc ita sunt, quid est quod illis dixit, Facite eleemosynas, & ecce omnia munda sunt vobis? Quid est, facite eleemosynam? Facite misericordiam. Quid est, facite misericordiam? Si intelligis, à te incipe. Quomodo enim est misericors alteri, si crudelis sis tibi? Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. Fa F cite veram eleemosynam. Quid est eleemosyna? Misericordia. Audi scripturam, Miserere animæ tuæ placens deo, Fac eleemosynā, miserere animę tuæ placens deo. Mendicat à te anima tua, redi ad conscientiam tuam. Quicumque male viuis, quicumque infideliter viuis, redi ad conscientiam, & ibi inuenis mendicantem animam tuam, inuenis egentem, inuenis pauperem, inuenis ęrumnosam, inuenis forte nec egentem, sed egestate obmutescentem, Nam si mendicat, esurit iustitiam. Quando inueneris animam tuam talem, intus in corde tuo sunt illa. Fac prius eleemosynam, da illi panem. Quem panem? Si Pharisæus interrogaret, diceret illi dominus, Fac eleemosynam cum anima tua. Hoc enim illi dixit, sed ille non intellexit, quando illis enarrauit eleemosynas quas faciebant, & putabant latere Christū, & ait illis, Noui quid facitis, decimatis mentam & anetum, ciminum & rutam. Sed ego alias eleemosynas loquor, Contemnitis iudicium & charitatem. In iudicio & charitate fac eleemosynam cū anima tua. Quid est iudicium? Respice & inueni, displice tibi, pronūcia in te. Et quid est charitas? Dilige dominū in toto corde tuo, & tota anima tua, & tota mente tua, Dilige proximum

Lucæ. 11.

Eleemosyna.

Eccli. 30.

Matt. 22.

d iij tanquam

G tanquam teipsum, & fecisti misericordiam prius cum anima tua, in conscientia tua. Hanc autem eleemosynā si prætermittis, de quanto vis dona, quantū vis retrahe de fructibus tuis, noo decimas, sed dimidias: nouē partes da, & vnam tibi dimitte: nihil facis, quando tecum non facis, & tecum pauper es. Anima tua vescatur, ne fame pereat. Da illi panem. Quem panem, inquit? Ipse tecum loquitur. Tu si audires, & intelligeres, & crede-
Ioan. 6. res dominū, ipse tibi diceret, Ego sum panis viuus, qui descendi de cœlo. Nónne istum panem primum dares animæ tuæ, & faceres cum illa eleemosynam? Si ergo credis, facere debes, vt prius pascas animam tuam. Crede in Christum, & mundabuntur quæ intus sunt, & quę foris sunt munda erunt. Cooversi ad dominum deum patrem omnipotentem puro corde, & quantum potest
† al. vberes paruitas nostra, maximas atque veras † gratias agamus, precantes toto animo singularem mā suetudinem eius, vt preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur, inimicum quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentē gubernet, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitu-
H dinem suam perducat, per Iesum Christum filium suū.

De arbore ficulnea, quæ per triennium fructum non afferebat: & de muliere, quæ decem & octo annos habebat in infirmitate, In Euangelio secundum eundem. Sermo XXXI.

Luc. 13. E arbore ficulnea, quæ triennium habebat, & fructum non afferebat, & de muliere quæ decē & octo annos habebat in infirmitate, quod dominus donauerit audite. Arbor ficulnea ge-
Ficulnea, genus humanum. nus humanum est. Triennium autem tria sunt tempora, vnum ante legem, alterum sub lege, tertium sub gratia. Non est autem importunum, vt arbor ficulnea in-
Gene. 3. telligatur genus humanum. Primus enim homo quando peccauit, foliis ficulneis pudenda velauit. Hæc velauit, vnde nati sumus, membra. Quæ enim ante peccatū fuerant glorianda, post peccatum pudenda sunt facta. Denique antea nudi erant, & non confundebantur. Non enim erat vnde erubescerent, quando peccatum non præcesserat, nec poterant de sui creatoris operibus erubescere, qui operibus sui creatoris bonis nullum adhuc malū opus suum miscuerant, Nondum enim mā-
I ducauerant de ligno scientiæ boni & mali, vnde manducare prohibiti erant. Postea ergo quàm manducauerūt & peccauerunt, natum est de illis genus humanum, id est, homo de homine, obnoxius de debitore, mortalis de mortali, peccator de peccatore. Hos ergo appellat in hac arbore, qui per omne tempus fructum dare noluerunt, & propter hoc imminebat securis radicibus arboris infructuosæ. Intercedit coloous, differtur sup-
Colonus. plicium, vt adhibeatur auxilium. Qui autem intercedit colonus, est omnis sanctus, qui intra ecclesiam orat pro eis qui sunt extra Ecclesiam. Et quid orat? Domine dimitte illam & hoc anno, id est, tempore isto sub gratia, parce peccatoribus, parce infidelibus, parce sterilibus, parce infructuosis. Circumfodio eam, & adhibeo cophinum stercoris. Si fecerit fructum, bene, sin autem minus, venies & amputabis eam. Venies, quando? In iudicio venies, quando venturus es iudicare viuos & mortuos, Interim modo parcitur. Quid est autē fossa, quid est circumfodere, nisi humilitatem, pœnitentiam & patientiam docere? Fossa enim humilis terra est. Cophinum stercoris, in bono intellige, Sordes sunt, sed fructum dant. Sordes cultoris, dolor est peccatoris. Qui agunt pœnitentiam, in sordibus agunt, si tamen intelligant, & veraciter agunt. Huic ergo arbori dicitur,

Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœ- K
lorum, Quid illa mulier decem & octo annos habens Matt. 3.
in infirmitate? Sex diebus deus perfecit opera sua. Ter Luc. 13.
seni, decem & octo faciunt. Quod ergo significauit triennium in arbore, hoc decem & octo anni in illa muliere. Curua erat, & sursum aspicere non poterat, quia sursum cor, sine causa audiebat. Sed erexit eam dominus. Est ergo spes, sed filiis, Quousque veniat dies iudicij, multum sibi dat homo. Et quid est homo? Iustus homo, magnum aliquid est homo, sed tamē iustus homo. Gratia dei iustus est homo. Nam quid est homo, nisi Psalm. 8. quòd memor es eius? Vis videre quid est homo? Omnis homo mendax. Cantauimus, Exurge domine, non Psalm. 115. prævaleat homo. Quid est, non prævaleat homo? Nónne Psalm. 9. Apostoli erant homines? Nónne martyres homines erant? Ipse dominus Iesus deus esse non desistens, homo esse dignatus est. Quid est ergo? Exurge domine, nō prevaleat homo? Si omnis homo mendax, exurge veritas, non prævaleat falsitas. Homo ergo, si vult esse aliquid boni, non sit de suo proprio. Si enim de suo esse voluerit, mendax erit. Si verax esse voluerit, de dei, non
de suo erit. Exurge ergo domine, non prevaleat homo. L 1. Petri. 3.
Tantum valuit mendacium ante diluuium, vt post diluuium octo remansissent homines. Per ipsos terra rursus impleta est hominibus mendacibus, & electus est populus dei, Facta sunt miracula multa, prærogata diuina beneficia, Ad terram promissionis perductus est, ab Aegyptiorum seruitute liberatus, Prophetæ in illo excitati sunt, Templum accepit, sacerdotium accepit, vnctionem accepit, legem accepit, Sed de ipso postea Psalm. 17. dictum est, Filij alieni mentiti sunt mihi. Ad extremum missus est ille per prophetas ante promissus, Non prævaleat homo, vel quia deus factus est homo, sed etiam ipse faciens diuina contemptus est, præstans tam multa beneficia prensus est, flagellatus est, suspensus est. Huc vsque prævaluit homo dei filium prendere, dei filium flagellare, dei filium spinis coronare, dei filium ligno suspendere. Tantum prævaluit homo. Sed quousque, nisi quousque de ligno depositus, positus est in sepulchro? Si ibi remansisset, vere homo prævaluisset. Sed Propheta iste etiam ipsum dominum Iesum alloquitur, dicens, Exurge domine, non prævaleat homo. Domine in carne venire dignatus, verbum caro fa- Ioan. 1.
ctus, verbum super nos, caro inter nos, verbum ca- M
ro inter deum & hominem, virginem vnde nascereris secundum carnem elegisti, virginem concipiendus inuenisti, natus virginem reliquisti, sed non agnoscebaris. Apparebas & latebas. Apparebat infirmitas, latebat potestas. Hoc totum factum est, vt sanguinem funderes, quod est precium nostrum, Fecisti miracula tanta, valetudinibus ægrotorum sanitatem tribuisti, beneficia multa præstitisti, & recepisti mala pro bonis. Insultatum est tibi, pependisti in ligno, agitatum est ante te caput ab impiis, & dictum est, Si filius dei es, descen- Matt. 27.
de de cruce. Itá ne tu perdideras potentiam, an potius demonstrabas patientiam? Et tamen illi insultauerunt, & tamen illi riserunt, tamen illi te occiso quasi victores discesserunt. Ecce in sepulchro iaces, Exurge domine, non prævaleat homo. Non prævaleat impius inimicus, non prævaleat cæcus Iudæus, Cum enim crucifigereris, prævaluisse sibi visus est Iudæus cæcus. Exurge domine, nō prævaleat homo. Factum est, omnino factum est, Et quid restat, nisi vt iudicentur gentes in conspectu tuo? Resurrexit enim, sicut nostis ascendit in cœlum, inde venturus est iudicare viuos & mortuos, Eia

arbor

A arbor infructuosa, non derideas quia parcitur tibi, di-
lata est securis, noli esse secura, veniet, & amputaberis.
Crede quia venturus est. Ista omnia quæ vides non erãt,
Christianus populus toto orbe terrarum aliquando nõ
erat. In prophetia legebatur, in terra nõ videbatur, mo-
do autem & legitur & videtur. Ipsa Ecclesia sic est com
Psal. 44. pleta. Non ei dictum est, Vide filia & audi: sed, audi &
vide. Audi prædicta, vide completa. Quomodo ergo
fratres charissimi non erat Christus natus de virgine,
promissus est, & natus est, Non fecerat miracula, pro-
missa sunt & fecit, Nondum erat passus, promissum est
& factum est, Nõ resurrexerat, prædictum est & imple-
tum est, Nomen eius per totum mundum non erat, præ
dictum est & impletum est, idola deleta & fracta non
erant, prædictum est & impletum est, Hæretici impug-
nãtes Ecclesiam non erant, prædictum est & impletum
est: Sic & dies iudicij nondum est, sed quia prædictus
est, implebitur. An fieri potest vt qui in tantis verax ap-
paruit, de die iudicij mendax sit? Promissorum suorum
nobis chirographum fecit. Non debendo, sed promit-
tendo debitorem se deus fecit, id est, non mutuo acci-
Roma. 11. piendo. Non possumus ergo ei dicere, Redde quod ac-
cepisti, Quoniam quis prior dedit illi, & retribuetur ei?
Non possumus dicere, Redde quod accepisti, sed pla-
B nè dicimus, Redde quod promisisti. Inde namque est
Matt. 6. quod audemus dicere quotidie, Adueniat regnum tuũ:
vt adueniente regno eius, & nos cum illo regnemus.
Quod nobis in his verbis promissum est, Tunc dicam
Matt. 25. illis, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod
vobis paratum est ab origine mundi. Sed planè, si fece-
rimus quod ibi sequitur, Esuriui enim, & dedistis mihi
manducare, &c. Promisit patribus nostris, sed cautio-
nem fecit quam legeremus & nos. Si faciat nobiscum
rationem qui dignatus est facere cautionem, & dicat,
legite debita mea, hoc est, debita promissionum mea-
rum, & computate quæ reddidi, computate etiam quæ
debeo, ecce quàm multa reddidi, modicum est quod
debeo: pro modico quod restat, infidelem me promis-
sorem esse putabitis? quid respondemus contra mani-
Mat. 3. festissimam veritatem? Ergo qui sterilis est agat pœni-
Luca. 13. tentiam, & faciat fructum dignum pœnitentiæ. Qui
curuus est, vt terram intueatur, terrena fœlicitate lętatur,
C istam solam putat esse vitam beatam vbi beatus esse pos
sit, aliam non credit: Quicumque tam curuus est eriga-
tur, si per seipsum non potest, inuocet dominum. Nun-
quid enim & mulier illa per seipsam erecta est? Væ illi
esset, si manum ille non porrexisset.

*De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Domi-
ne si pauci sunt qui saluantur? Et quomodo per angustam portam
pauci intrant.* *Sermo* XXXII.

TRia sata farinæ de quibus dominus loqueba-
Vbi supra. tur, genus humanum est. Recolite diluuium,
vnde cæteri repararentur, tres remanserunt.
Gene. 9. Tres filios habebat Noë, de ipsis reparatũ est
genus humanum. Mulier illa sancta quæ abscondit fer
mentum, sapientia est, Ecce clamat orbis totus in eccle-
Psalm. 134 sia dei: Ego cognoui quia magnus est dominus. Certe
pauci sunt qui saluantur. Recolitis quæstionem ex Euã-
gelio nobis modo propositam? *Domine, dictum est, si pauci*
Luca. 13. *sunt qui saluantur?* Dominus ad hoc quid? Non ait, Non
pauci, sed multi sunt qui saluantur. Non hoc dixit. Sed
quid dixit? Cum audisset, si pauci sunt qui saluantur:
Contendite, inquit, *intrare per angustam portam*. Quando au-
dis ergo, Pauci sunt qui saluantur, confirmauit domi-
nus quod audiuit, & inquiens, Per angustam portã pau
ci intrant: alio loco ipse hoc ait, Arcta via est & angu- D
sta quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui ingrediuntur Mat. 7.
per illam. Lata autem & spaciosa est via quæ ducit ad
interitum, & multi sunt qui ambulant per eam. Quid
gaudem⁹ ad multitudines? Audite me pauci, Scio quia
multi auditis & pauci obauditis. Aream video, & gra-
na quæro. Et vix videntur grana quando area tritura-
tur, sed venturum est vt ventiletur. Pauci ergo qui sal-
uantur in comparatione multorum periturorum. Nam
ipsi pauci magnam massam facturi sunt, cũ venerit ven
tilator ferens ventilabrum in manu sua, & mundabit a-
ream suam, frumenta recondet in horreo, paleam autẽ
comburet igni inextinguibili. Nõ subsannet palea gra-
num, hoc verum loquitur, neminem fallit. Estote ergo
inter multos multi, sed in comparatione quorumdam
multorũ pauci. Tanta massa processura est de hac area,
vt impleat horreum cœli. Non enim cõtrarius sibi esset
dominus Iesus, qui dixit, Pauci sunt qui intrant per an-
gustam portam, multi per latam viam pereunt: Con-
trarius sibi esset qui alio loco dixit, Multi ab Oriente & Matt. 8.
Occidẽte venient. Multi certe & pauci, & pauci & mul
ti. Alij ergo pauci, alij multi? Nõ. Sed ipsi pauci qui mul
ti, Pauci in comparatione multorum perditorum, mul-
ti in societate angelorum. Audite charissimi, Apocalyp Apoca. 2.
sis hoc scriptũ habet, Post hæc vidi ex omni lingua &
gente & tribu venientes cum stolis albis & palmis mul E
titudinẽ quam nemo dinumerare potest. Hæc est mas-
sa sanctorum, Quanto clariore voce dictura est area vẽ
tilata, à turba impiorum & malorum falsorumq; Chri-
stianorum segregata, ad ignes ęternos separatis his qui
premunt non tãgunt: Mulier enim quædam fimbriam Luce. 8.
tangebat, turba Christũ premebat. Segregatis ergo om-
nibus damnandis, massa purgata stans ad dexterã, nul-
lum sibi misceri timens malorum, nullum timens per-
dere bonorum, regnatura cum Christo, quanta fiducia
dictura est, Ego cognoui quia magnus est dominus? Si Psalm. 134
ergo fratres mei granis loquor, si agnoscunt quod dico
prædestinati in vitam ęternam, operibus loquantur nõ
vocibus. Cogimur loqui vobis quod non debuimus.
Inuenire enim in vobis debuimus quod laudaremus,
non quærere quod admoneremus. Ecce tamen breui-
ter dico, non immoror, Agnoscite hospitalitatem, per
quam peruentum est ad dominum: Suscipite hospitem,
cuius & tu es comes in via, quia omnes peregrini sum⁹.
Ipse est Christianus, qui & in domo sua, & in patria sua F
peregrinum se esse cognoscit, Patria nostra sursum est,
ibi hospites non erimus. Nam vnusquisque hic & in do
mo sua hospes est. Si non est hospes, non inde transeat.
Si transiturus est, hospes est. Non se fallat, hospes est,
Velit nolit, hospes est. sed dimittit illam domum filiis
suis, hospes hospitibus. Quare? Et in stabulo si esses, nõ
alio veniẽte discederes? Hoc facis & in domo tua. Ces-
sit tibi locum pater tuus, cessurus es locũ filiis tuis, Nec
mansurus manes, nec mansuris relinquis. Si omnes trãs
imus, aliquid quod transire non potest operemur, vt cũ
transierimus & illò venerimus, vnde non transeamus,
opera nostra bona ibi inueniamus. Custos est Christus.
Quid times ne perdas quod erogas? Conuersi ad domi
num. Et post sermonẽ quod nouit charitas vestra sug-
gerimus. Dies anniuersarius ordinationis domini senis
Aurelij crastinus illucescit, rogat & admonet per humi
litatem meam charitatem vestram, vt ad basilicam Fau
sti deuotissime venire dignemini.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem; Homo Luca. 14.
quidam fecit cœnam magnam &c. *Sermo* XXXIII.

G LEctiones sanctę propositę sunt, & quas audiamus, & de quibus aliquid sermonis adiuuante domino proferamus. In lectione apostolica gratiæ aguntur deo de fide gentium, vtique ideo quia ipse fecit: *Psalm. 79.* In Psalmo diximus, Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. In Euangelio, ad cœnam vocati sumus, imò alij vocati, nos non vocati sed ducti: Non solum ducti, sed etiam coacti. Sic enim audiuimus, quia *Homo quidam fecit cœnam magnam.* *Lucę. 54.* Quis est iste homo, nisi mediator dei & hominum, homo Christus Iesus? *1. Timo. 2.* *Misit vt venirent inuitati, quia hora iam erat vt venirent.* *Inuitati qui?* Qui sunt inuitati, nisi per præmissos vocati prophetas? Quia olim ex quo mittuntur prophetæ & inuitant ad cœnam Christi: Mittuntur ergo ad populum Israël. Sæpe missi sunt, sæpe vocauerunt vt ad horam cœnæ venirent. Illi autem inuitantes acceperunt, cœnam repudiauerunt. Quid est inuitantes acceperunt, cœnam repudiauerunt? Prophetas legerũt, & Christum occiderunt. Sed quando occiderunt, tũc nobis cœnam nescientes præparauerunt, Parata iam cœna immolato Christo, post resurrectionem Christi commendata quam sciunt fideles cœna domini, eiusq; H manibus & ore firmata, missi sunt Apostoli ad quos missi antè fuerant prophetæ. Venite ad cœnam. Excusauerunt qui venire noluerunt, Quomodo? Tres fuerũt excusationes, *Vnus dixit, Villam emi, eo videre illam, habe me excusatum. Alius dixit, Iuga boum emi quinque, ea volo probare, habe me excusatum. Tertius dixit, vxorem duxi, habe me excusatum, non possum venire.* Putamus non istæ sunt excusationes quę impediunt omnes homines, qui ad istam cœnã venire detrectãt? Quæramus eas, discutiamus, inueniamus, sed vt caueamus. *Villa.* In villa empta dominatio notatur, ergo superbia castigatur: Habere enim villam, tenere, possidere, homines sibi in illa subdere & dominari delectat, Vitium malum, vitium primũ. Primus enim homo dominari voluit, qui dominum habere noluit. *Dominari.* Quid est dominari, nisi propria potestate gaudere? Est maior potestas, illi subdamur vt tuti esse valeamus. Villam emi, habe me excusatum. Inuenta superbia, venire noluit: *Quinque iuga boũ.* alius dixit, Quinque iuga boum emi: Nónne sufficeret boues emi? Aliquid proculdubio est quod nos ad quęrendum & intelligendum obscuritate sui prouocat. Et quia clausum est, vt pulsemus hortatur. I Quinque iuga boum, sensus huius carnis quinque numerantur. Sensus carnis huius, quod omnibus notum est, & qui forte non aduertunt, commoniti sine dubio recognoscunt. Sensus ergo carnis huius quinque inueniuntur, In oculis visus est, auditus in auribus, odoratus in naribus, gustus in faucibus, tactus in omnibus membris. Alba & nigra & quoquo modo colorata, lucida & obscura sentimus videndo. Rauca & canora, audiendo sentimus. Suaue olentia & graueolentia, odorando sentimus. Dulcia & amara, gustando sentimus. Dura & mollia, lenia & aspera, calida & frigida, grauia & leuia, tangendo sentimus. Quinque sunt & iuga sunt, Sed quia iuga sunt, in tribus prioribus sensibus facilius apparet. Duo sunt oculi, duæ sunt aures, geminæ nares. Ecce tria iuga. In faucibus, id est, sensu gustandi, geminatio quædam inuenitur, quia nihil gustando sapit nisi lingua & palato tangatur. Voluptas carnis quæ ad tactum pertinet in occultis geminatur. Est enim & forinsecus & intrinsecus, ergo & ipsa gemina est. Quare boũ dicuntur iuga? Quia per sensus istos carnis terrena requiruntur. Boues enim terram versant. Sunt autem homines remoti à fide, terrenis dediti, carnalibus occupati, nolunt credere aliquid nisi ad quod sui corporis sen K su quinquepartito perueniunt. In eis quinque sensibus totius voluntatis sibi regulas ponunt, Non, inquit, credo ego, nisi quod video. Ecce quod noui, ecce quod scio. Album est, nigrum est, rotundum est, quadratum est, sic vel sic coloratum est, noui, sentio, teneo, natura ipsa me docet. Non cogor credere, quod mihi non potes ostendere. Vox est, sentio, quia vox est. Bene cantat, male cantat, suauis est, rauca est, noui, scio peruenit ad me. Bene olet, male olet, scio, sentio. Hoc dulce est, hoc amarum, hoc salsum, hoc insulsum: Quid mihi plus dicas nescio. Tangendo noui quod durum est, quid molle sit, quid lene sit, quid asperum sit, quid caleat, quid frigeat: Quid mihi plus monstraturus es? Tali impedimẽto tenebatur Apostolus noster Thomas, qui de domino Christo, id est, de Christi resurrectione nec solis oculis credere voluit, Nisi misero, inquit, digitos meos *Ioan. 20.* in clauorum & vulnerum loca, & nisi manum meam in latus eius misero, non credam. Et dominus qui posset sine vllo signo vulneris resurgere seruauit cicatrices, quæ à dubitante tangerentur & cordis vulnera sanarẽtur: Et tamen vocaturus ad cœnam contra excusationẽ L quinque iugorum boum, Beati, inquit, qui non vident & credunt. Nos fratres mei ad cœnam vocati, ab istis quinque iugis non simus impediti. Non enim carnis faciem domini videre in hoc tempore concupiuimus, aut vocem ex ore carnis illius procedẽtem auribus admittere desiderauimus, nullum in illo temporalem odorem quęsiuimus. Perfudit enim eum quædam mulier *Ioan. 12.* preciosissimo vnguento, domus illa odore impleta est, sed nos ibi non fuimus, & non olfecimus & credimus. Cœnam manibus suis cõsecratam discipulis dedit, sed nos in illo conuiuio non discubuimus, & tamen ipsam cœnam fide quotidie manducamus. Nec magnum putetis in illa cœna quam suis manibus dedit sine fide interfuisse, melior extitit fides postea quàm tunc perfidia. Non ibi fuit Paulus qui credidit, ibi fuit Iudas qui tradidit. Quam multi & modo in ipsa cœna quamuis illã *1. Cor. 11.* tunc mensam non viderint, nec panem quem dominus gestauit in manibus oculis suis non aspexerint vel faucibus gustauerint, tamen quia ipsa nunc præparatur, quam multi etiam nunc in ipsa cœna iudicium sibi mãducant & bibunt. Vnde autem tanquam occasio nata M est domino, vt de ista cœna loqueretur, dixerat vnus de discũbentibus, in conuiuio enim erat quo fuerat inuitatus, Beati qui manducant in regno dei panẽ: quasi *Luca. 14.* in longinqua iste suspirabat, & ipse panis ante illũ discũbebat. Quis est panis de regno dei, nisi qui dicit, Ego *Ioan. 6.* sum panis viuus qui de cœlo descẽdi? Nolite parare fauces sed cor. Inde cõmendata est ista cœna, Ecce credimus in Christum, cum fide accipimus. In accipiẽdo nouimus quid cogitemus. Modicum accipimus, & in corde saginamur, Non ergo quod videtur, sed quod creditur pascit. Non ergo etiam sensum illum externum quæsiuimus nec diximus, Crediderint qui dominũ ipsum resurgentem si verum est quod dicitur, viderunt oculis, manibus palpauerunt, nos non tangimus, quare credimus? Si talia cogitaremus, quinq; illis iugis boum ad cœnam impediremur. Vt noueritis fratres istorum quinque sensuum nõ delectationem quæ permulcet & ingerit voluptatem, sed curiositatem quandam notatã fuisse: non ait, Quinque iuga boum emi, eo pascere illa: sed, eo probare illa. Qui vult probare per iuga boũ non vult dubitare, quomodo sanctus Thomas per iuga noluit dubitare. Videam, tangam, digitos mittam, Ecce, *Ioan. 20.* inquit,

A inquit, Digitos tuos mitte per latus meum, & noli esse incredulus. Occisus sum propter te, per locum quē vis tangere, sanguinem fudi vt redimerem te, & adhuc do bitas de me nisi tetigeris me? Ecce & hoc præsto, ecce & hoc exhibeo, Tãge & crede, inueni locum vulneris, sana vulnus dubitationis. Tertius dixit, Vxorem duxi. Ista voluptas carnis quæ multos impedit, vtinam foris & non intus. Sunt homines qui dicunt, Non est homini bene, nisi cui assunt carnis deliciæ: ipsi sunt quos notat Apostolus, dicentes, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Quis inde huc surrexit? Quis nobis quod ibi agitur dixit? Hoc nobiscum tollimus quod in hoc tempore bene est nobis. Qui hoc dicit, vxorem du xit, carnem amplexatur, carnis voluptatibus iocundatur, à cœna excusatur, obseruet ne fame interiore moriatur: attendite sanctum Ioannem apostolum & Euan gelistã, Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mun do sunt. O qui ad cœnam domini venitis, nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt: non dixit, Nolite habere: sed, nolite diligere. Habuisti, possedisti,

Vxor, voluptas carnis.

1. Cor. 15.

1. Ioan. 2.

B dilexisti. Amor rerum terrenarum, viscum est spiritaliũ pennarum. Ecce concupisti, hæsisti, Quis dabit tibi pen nas vt columbæ? Quando volabis, vbi vere requiescas, quando hic vbi male hæsisti, peruerse requiescere voluisti? Nolite diligere mundum, tuba diuina est. Contínuo huius tubæ verbis, orbi terrarum & vniuerso dicitur mundo, Nolite diligere mundum, nec ea quę in mũ do sunt. Quisquis dilexerit mundum: non est charitas patris in illo. Quoniam omnia quæ in mundo sunt, cõcupiscentia carnis sunt, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi. Ab vno cœpit quo Euangelium terminauit. Inde ille cœpit vbi Euangelium terminum po suit. Concupiscentia carnis, vxorem duxi. Concupiscentia oculorum, quinque iuga boum emi. Ambitio seculi, villam emi. Ideo autem à parte seculi per† solos oculos commemorati sunt isti sensus, quia oculorum est in quinque sensibus principatus. Propterea cũ proprie ad oculos pertineat visus, ipsum videre per omnes quinque sensus solemus appellare. Quomodo? Primo quod ad ipsos oculos pertinet dicis, vide quàm candidum est, intende & vide quàm candidum est, hoc ad oculos pertinet. Audi & vide quàm canorum est. Nun

Psalm. 54.

1. Ioan. 2.

†al. à parte totũ p, &c.

C quid conuersim potes dicere, Audi & vide quàm candidum est? Hoc quod dicitur, vide, per omnes sensus currit. [cæterorum autem sensuum proprietas non per se recurrit.] Intende & vide quàm canorum est: odora & vide quàm suaue est, Gusta & vide quàm dulce est. Tange & vide quàm molle est. Vtique quoniam sunt sensus, sic potius diceremus, Audi & senti quàm canorum est. Odora & senti quàm suaue est, Gusta & senti quàm dulce est. Tange & senti quàm calidum est. Palpa & senti quàm lene est. Palpa & senti quàm molle est. Nihil horum. Nam ipse dominus post resurrectionem cum apparuit discipulis suis, cumq; cernentes adhuc titubarent in fide putantes se spiritum videre, Quid, inquit, dubitatis, & quare cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos. Et parum est videre, tangite & palpate, inquit, Intendite & videte, palpate & videte, in solis oculis videte, in omnibus sensibus videte. Quia interiorem sensum fidei quærebat, exterioribus corporis sensibus adiacebat. Nos nihil ab istis exterioribus sensibus in domino carpsimus, auditu audiuimus, corde credidimus, & ipsum auditum non ab illius ore, sed ab ore prædicatorum eius, ab ore illorum qui iam cœnabant & nos ructando inuita-

Luca. 24.

bant. Tollamus ergo de medio excusationes vanas & malas, & veniamus ad cœnam qua intrinsecus saginemur. Non nos impediat extollentia superbiæ, non nos extollat, vel non nos terreat curiositas illicita & auertat à deo. Non nos impediat voluptas carnis à voluptate cordis. Veniamus & saginemur. Et qui venerunt nisi mendici, debiles, claudi & cæci? Illi autem non venerunt diuites, sani, quasi bene ambulantes & acute cer nentes, multum de se præsumentes, & ideo desperatione quanto superbiores. Veniant mendici, quia ille inuitat qui propter nos pauper factus est cum diues esset, vt illius paupertate mendici ditaremur. Veniant debiles, quia non est opus sanis medico, sed male habentibus. Veniant claudi qui ei dicant, Compone gressus meos in semitis tuis. Veniant cæci qui dicant, Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. Tales venerunt ad horam. Illis prius inuitatis, sua excusatione reprobatis, venerunt ad horam, intrauerunt de plateis & vicis ciuitatis. *Et respondit seruus*, qui missus erat, *Domine factum est quod iussisti, & adhuc locus est.* Exi, inquit, *in vias & sepes, & quos inueneris coge intrare.* Quos inueneris vt dignentur noli expectare, coge intrare. Magnam cœ nam, magnam domum paraui, non ibi patior locum vacare. Venerunt de plateis & de vicis gentes, veniant de sæpibus hæretici, hic inueniunt pacem. Nam qui con struunt sepes, diuisiones quærunt. Trahantur à sepibus, euellantur à spinis. In sepibus hęserunt, cogi nolunt. Vo luntate, inquit, nostra intremus. Non hoc dominus imperauit? Coge, inquit, intrare. Foris inueniatur necessitas, nascitur intus voluntas.

D

2. Cor. 8.

Matt. 9.

Psalm. 16.

Psalm. 12.

Luc. 14.

E

De correct. Donatista. cap. 16.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Homo quidam habuit duos filios &c. Sermo XXXIIII.

IN lectione Euangelica quam audiuimus, de homine dictum est qui habuit duos filios. Denique filius minor qui voluit in suam potestatem habere substantiam quæ illi apud patrem optime seruabatur, factus suæ potestatis, profectus est in regionem longinquam. Hæsit principi malo, & porcos pauit: fame correptus est, qui saturitate superbus abscesserat. Ergo quisquis ita vult similis esse deo, vt ad illum stet, fortitudinémque suam, sicut scriptum est, ad illum custodiat, non ab illo recedat ei cohærendo, signetur tanquam ex annulo cera affixus, habeat imaginem eius, faciens quod dictum est, Mihi autem adhærere deo bonum est, vt custodiat similitudinem & ima ginem ad quam factus est. Porrò autem si peruerse vult imitari deum, vt quomodo deus non habet alium à quo formetur, non habet à quo regatur, sic ipse velit sua potestate vti, vt quomodo deus nullo formante, nullo regente viuat: quid restat fratres nisi vt recedens ab eius calore torpescat, recedens à veritate vanescat, recedens ab eo quod summe atque incommutabiliter est: in deterius mutatus deficiat? Hoc diabolus fecit. Imitari deum voluit: sed peruerse, non esse sub illius potestate, sed habere contra illum potestatem. Homo autem positus sub præcepto audiuit à domino deo, Noli, inquit, tangere hanc arborem. Quid est enim illa arbor? Si bona est, quare non tango? Si mala est, quid facit in paradiso? Prorsus ideo est in paradiso, quia bona est, sed nolo eam tangas. Quare non tango? Quia obedientem te volo, non contradicentem. Serue audi, adhuc serue, sed noli male serue. Serue audi prius domini iussum, & tunc iubentis disce consilium. Bona est arbor, nolo tangas. Quare? Quia dominus sum & tu seruus. Hæc tota causa est. Si parua est, dedignaris esse

Luca. 15.

Psalm. 58.

F

Psalm. 72.

Gene. 1.

Esa. 14.

Gene. 2.

G seruus? Quid autem tibi expedit,nisi esse sub domino?
Quomodo eris sub domino, nisi fueris sub præcepto?
Porrò si expedit tibi esse sub domino & sub præcepto,
quid tibi iussurus erat dominus deus? Aliquid enĩ quæ-
rit abs te. Offer mihi sacrificium, dicturus est tibi: oón-
ne ipse fecit omnia,in quibus te fecit? Obsequere mihi,
dicturus est tibi, siue ad lectum cum requiesco, siue ad
mensam cum reficio,siue ad balneum cum lauo? Quia
ergo nihil abs te indiget deus,nihil ergo tibi debuit iu-
bere? Si autem debuit aliquid iubere,vt te,quod tibi ex-
pedit, sentires esse sub domino, necesse ab aliquo pro-
hibendus eras,non propter illius arboris maliciam,sed
propter tuam obedientiam. Non potuit Deus perfe-
ctius demonstrare,quantum bonum sit obedientia,ni-
si cum prohibuisset ab ea re quæ non erat mala. In qua
H obedientia tenet palmam, sola ibi inobediẽtia inuenit
pœnam. Bonum est, sed nolo tangas. Non enim non
tãgendo moriturus eras. Nunquid qui hinc prohibuit
alia subtraxit? Nõne est paradisus fructuosus,plenus ar-
boribus? Quid tibi deest? Hoc nolo tangas, hoc nolo
gustes. Bonum est,sed obedientia melior est. Proinde
cum tetigeris, nũquid arbor illa malum erit vt moria-
ris? Sed inobediẽtia te subiecit morti, qui prohibita te-
1.sen.d.17. tigisti. Ideo arbor illa appellata est scientiæ dinoscen-
ca.lignum. di boni & mali,non quia inde talia quasi poma pende-
bant, sed quicquid esset arbor illa cuiuslibet pomi, cu-
iuslibet fructus esset, ideo sic vocata est,quia homo qui
nollet bonum à malo discernere per præceptum, dis-
creturus erat per experimentum, vt tangendo vetitum
inueniret supplicium. Quare autem tetigit fratres mei?
Quid deerat illi? Dicatur mihi quid deerat illi in para-
diso constituto,in media opulentia mediísque deliciis,
cui magnę deliciæ erãt visitatio dei,cuius faciem quasi
inimici timuit post peccatum? Quid illi deerat vt tan-
geret,nisi quia sua potestate vti voluit: præceptum rum
pere delectauit,vt nullo sibi dominãte fieret sicut deus,
quia Deo vtique nullus dominatur? Male elatus, male
præsumens,futurus mortuus recedendo à via iusticiæ,
ecce soluit præceptum. Excussit à ceruice iugum,& dis
ciplinæ habenas non vescendi libidine, sed exultandi
animositate dirupit. Vbi est nunc? Certe captiuus cla-
I mat, Domine quis similis tibi? Volui esse peruerse simi-
lis tibi, & factus sum similis pecori. Sub tua domina-
Psal. 48. tione, sub tuo præcepto vere similis eram. Sed homo
in honore positus non intellexit, comparatus est iumẽ
tis insipientibus & similis factus est illis. Iam de simili-
Psalm. 70. tudine iumentorum clamat sero,& dicit,Domine quis
similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes mul-
Gene. 1. tas & malas. Merito superbe serue: Voluisti enim super-
bè esse similis domino tuo, qui factus eras ad imagi-
nem domini tui. Bene tibi velles vt esset, recedenti ab
illo bono. Prorsus dicit tibi deus, Si recedis à me & be-
ne est tibi: ego non sum bonũ tuum. Proinde si ille bo-
nus, & nullo alieno bono bonus,& nostrum summum
bonum,ipse recedendo inde,quid eris nisi malus? Item
si ipse est beatitudo nostra, quid erit recedenti nisi mi-
seria? Redi ergo post miseriam & dic, Domine quis si-
milis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes mul-
tas & malas, sed disciplinæ fuit admonitio non deser-
tio. Denique gratias agens quid dicit? Et conuersus vi-
uificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.
Quando enim antea? Quid est hoc iterum? Cecidisti
ab altitudine ô homo mancipium inobediens, superbè
aduersus dominum cecidisti: Factum est in te, Omnis
Luc.14. qui se exaltat humiliabitur: [fiet in te, Omnis qui se hu-
miliat exaltabitur.] Redi de profundo. Redeo,inquit, K
Redeo agnosco. Deus quis similis tibi? Quantas osten- Psalm.70.
disti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus
viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.
Intelligo,audio. Reduxit te enim de abyssis terræ. Re-
duxisti enim de abyssis terræ. Reduxisti enim à profun
ditate & submersione peccati. Sed quare iterum,quan-
do iam factum erat? Sequamur ne forte posteriora Psal
mi ipsius exponant nobis quod hic non intelligimus,
quid dixerit,iterum. Ergo audiamus, Quantas ostendi-
sti mihi tribulationes multas & malas,& conuersus vi-
uificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.
Quid deinde? Multiplicasti iusticiam tuam, & conuer-
sus consolatus es me, & de abyssis terræ iterum reduxi-
sti me. Ecce alterum,iterum, Si hoc iterum soluere labo
ramus semel positum, quis soluere poterit geminatum?
Iam ipsum, iterum,geminatio est: & rursus positum est
iterum. Assit ille à quo gratia. Assit brachium quod an-
nunciamus omni generationi superuenturæ. Assit ipse
& tanquã claue crucis suę clausum sacramentũ aperiat.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Fa- Luc.16.
cite vobis amicos de mammona iniquitatis. L

Sermo XXXV.

QVod admonemur, admonere debemus. Re-
cens Euangelica lectio admonuit facere ami-
cos de mammona iniquitatis, vt eos qui faci-
unt recipiant & ipsi in æterna tabernacula. Qui sunt
qui habebunt tabernacula ęterna,nisi sancti dei? Et qui
sunt qui ab ipsis accipiendi sunt in tabernacula æterna,
nisi qui eorum indigẽtiæ seruiunt, & quod eis opus est,
hilariter subministrant? Recordemur ergo in nouissi-
mo iudicio dominum esse dicturum eis qui stabunt ad
dexteram eius: Esuriui & dedistis mihi manducare, & Matt.25.
cætera quæ nostis. Et cum illi quęrerent quando ei ob-
sequia ista præbuissent, respondit, Quando vni ex mi-
nimis meis fecistis. Isti minimi sunt qui recipiuntur in
ęterna tabernacula. Hoc dixit dextris qui fecerunt,hoc
dixit sinistris, quia facere noluerunt. Sed dextri qui fe-
cerunt quid acceperunt,vel potius quid accepturi sunt?
Venite, inquit, benedicti patris mei, possidete paratum Vbi supra.
vobis regnum à constitutione mundi. Esuriui enim &
dedistis mihi manducare. Quãdo vni ex minimis meis M
fecistis, mihi fecistis. Minimi ergo qui sunt Christi? Hi Minimi
illi sunt, qui omnia sua dimiserunt & secuti sunt eum, qui sint?
& quicquid habuerunt pauperibus distribuerũt, vt deo
sine seculari compede expediti seruirent, & ab oneri-
bus mundi liberatos, velut pennatos sursum humeros
tollerent. Hi sunt minimi. Quare minimi? Quia humi-
les,quia non elati, non superbi. Appẽde minimos istos,
& graue põdus inuenies. Sed quid est quod ait eos esse ami
cos de mammona iniquitatis? Quid est mammona ini
quitatis? Primũ quid est mammona? Verbum est enim
quod Latinũ nõn est. Hebræum verbum est, cognatum
linguę Punicę. Istę enim linguę sibi significationis qua-
dam vicinitate sociantur. Quod Punici dicunt mam- Mammon.
mon, Latine lucrum vocatur. Quod Hebræi dicunt mã Mammona
mona, Latine diuitiæ vocantur. Vt ergo Latine totum
dicamus,hoc ait dominus noster Iesus Christus, Facite
vobis amicos de diuitiis iniquitatis. Hoc quidam male Concor.14.
intelligendo rapiunt res alienas, & aliquid inde pau- quæst.5.ca.
peribus largiuntur,& putant se facere quod pręceptum Forte.
est. Dicunt enim: rapere res alienas,mammona est ini-
quitatis: erogare inde aliquid maxime egentibus san-
ctis, hoc ita est facere amicos de mammona iniquita-
tis. Intellectus iste corrigendus est, imò de tabulis cor-
dis

A dis vestri omnino delẽdus est. Nolo sic intelligatis. De
iustis laboribus facite eleemosynas, ex eo quod recte ha
betis date. Non enim corrupturi estis iudicem Christũ,
vt non vos audiat cum pauperibus quibus tollitis. Si e-
nim deprędareris aliquem inualidũ, tu validior & po-
tentior, & veniret tecum ad iudicem hominem quem-
libet in hac terra, habentem indicandi aliquam pote-
statem: velletq; tecum causam dicere, si tu de præda &
spoliatione illa inopis dares aliquid iudici, vt pro te iu
dicaret iudex ille, vel tibi placeret? Nempe pro te iudi-
cauit, & tamen tãta vis est iusticiæ vt & tibi displiceat.
Noli tibi talem pingere deum, noli collocare in tem-
plo cordis tui tale idolum. Non est talis deus tuus, qua-
lis non debes esse nec tu. Si tu non sic iudices, sed iuste
iudices, etiam sic melior est te Deus tuus, non est infe-
rior, iustior est fons iusticię. Quicquid boni fecisti, inde
sumpsisti, & quicquid boni eructasti, inde bibisti. Lau-
das vas, quia habet inde aliquid, & vituperas fontem?
14. quæst. Noli velle eleemosynas facere de fœnore & vsuris. Fi-
5. cap. 1. delibus dico, eis quibus corpus Christi erogamus dico.
B Timete, corrigite vos, ne dicam postea, tu facis & tu fa
cis. Et puto quia, si fecero non mihi debetis irasci, sed
vobis vt corrigamini, ad hoc enim valet quod dictum
Psalm. 4. est in Psalmo, Irascimini & nolite peccare. Volo vos
irasci, sed non vt peccetis. Vt autem non peccetis, qui-
bus habetis irasci nisi vobis? Quid est enim homo pœ-
nitens, nisi homo iratus sibi? Vt accipiat veniam, de se-
Psalm. 50. ipso exigit pœnam, & recte dicit Deo, Auerte faciem
tuam à peccatis meis, quoniam peccatum meum ego
agnosco. Si tu agnoscis, & ille ignoscet, quæ faciebatis
nolite facere. Non licet. Sed iam si fecistis & pecunias
tales habetis, & inde saccellos implestis, inde thesauri-
zabitis. De malo est quod habetis, iam nolite malum
facere, & facite vobis amicos de mammona iniquita-
Lucæ. 19. tis. Nunquid Zachæus de bono habebat? Legite & vi-
dete. Maior erat publicanorum, id est, cui vectigalia pu
blica conferebant. Inde habebat diuitias: Multos pres-
serat, multis abstulerat, multa congesserat. Intrauit do-
mum eius Christus, & venit salus super domum eius: sic
enim ait ipse dominus, Hodie salus huic domui facta
C est. Sed ipsam salutem videte. Primo desiderabat do-
minum videre, quia statura pusillus erat, sed turba im-
pediente ascendit in arborẽ sycomorum & vidit trans-
euntem, Ille autem aspexit eum & ait, Zachæe descen-
Vbi supra. de, apud te oportet me manere, Tu pendes, sed non te
suspendo, hoc est non te differo. Volebas videre trans-
euntem, hodie me apud te inuenies habitantem. Ingres
sus est ad eum dominus, repletus ille gaudio ait: Dimi-
dium rerum mearum do pauperibus. Ecce quomodo
currit qui currit facere amicos de mammona iniquita-
14. quęst. 5. tis. Et ne reus aliunde teneretur: Si cui aliquid tuli, ait,
ca. Qui ha quadruplum reddam. Inflixit sibi condemnationem,
betis. ne incurreret damnationem. Ergo qui habetis de ma-
lo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, noli-
te acquirere de malo. Esto bonus tu qui bonum facis
de malo, & cum cœperis boni aliquid facere de malo,
noli remanere tu malus. Nummi tui conuertuntur in
bonum, tu autem remanes malus? Est quidem & alius
Mãmona intellectus, nec ipsum tacebo. Mammona iniquitatis,
iniquitatis. diuitiæ sunt seculi omnes vndecumq; sint. Vndecum-
que congregentur, mammona iniquitatis est, id est, di-
uitiæ sunt iniquitatis. Quid est diuitiæ sunt iniquitatis?
Pecunia est quam nomine diuitiarum appellat iniqui-
tas. Si enim veras diuitias quæris, aliæ sunt. Talibus
Iob. 1. Iob nudus abundabat, quãdo in deum cor plenum ha-
bebat, & laudes deo perditis omnibus rebus tanquam D
gemmas preciosissimas proferebat. De quo thesauro si
nihil habebat, ipsa sunt veræ diuitiæ, [istę autem ab ini
quitate appellantur diuitię.] Habes illas, non reprehen-
do, hæreditas venit, pater tuus diues fuit & dimisit tibi.
Honeste acquisisti, de iustis laboribus plenam domum
habes, non reprehendo. Tamen etiam si non illas di-
ces diuitias: Nam si dicis illas diuitias, amabis illas. Et si
amaueris illas: peribis cum illis. Perde ne pereas, dona
vt acquiras, semina vt metas. Has diuitias nolli appella-
re, quia verę non sont. Paupertate plenæ sunt, & sem-
per obnoxiæ casibus. Quales diuitiæ sunt, propter quas
latronem times, propter quas times seruum tuum, ne te
occiso auferat & fugiat? Si veræ diuitiæ essent, securi- Diuitiæ
tatem tibi darent. Ergo illæ sunt veræ diuitię, quas cum veræ.
habuerimus perdere non possumus. Et ne forte prop-
ter illas furem timeas, ibi erunt vbi nullus auferet: Audi
dominum tuum, Thesaurizate vobis thesauros in cœ- Matt. 6.
lo, quò fur non accedat. Tunc erunt diuitiæ, quando
eas migraueris. Quamdiu in terra sunt, diuitiæ nõ sunt:
sed diuitias vocat illas mundus, iniquitatis vocat deus:
ideo mammona iniquitatis, quia diuitias vocat iniqui- E
tas: audi Psalmum, Domine libera me de manu filio- Psalm. 143
rum alienorum quorum os locutum est vanitatem, &
dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij sicut
nouellæ constabilitæ à iuuentute sua. Filiæ eorum or-
natæ, circumornatæ vt similitudo templi. Cellaria eo-
rum plena eructantia ex hoc in illud. Boues eorum cras
sæ, oues eorum fœcũdæ, multiplicatæ in itineribus suis.
Non est ruina maceriæ neque transitus, neque clamor
in plateis eorum. Vidisti psalmum qualem fœlicitatem
descripsit, sed audi quid sit, quos proposuit filios ini- Iniquitatis
quitatis. Quorum os locutum est vanitatem, & dextera filij.
eorum dextera iniquitatis. Ipsos proposuit, & dixit fœ-
licitatem eorum tantum super terram: & quid adiun-
xit? Beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Sed qui
dixerunt? Filij alieni, alienigenæ & non pertinentes
ad semen Abrahæ. Ipsi dixerunt populum beatum cui
hæc sunt. Qui dixerunt? Quorum os locutum est vani-
tatem. Ergo vanum est, dicere beatos esse eos quibus
hæc sont, & tamen dicitur ab eis, quorum os locutum
est vanitatẽ. Ab ipsis dicuntur istæ diuitiæ, quæ vocan-
tur mammona iniquitatis. Tu autem quid dicis? Quia F
illi filij alieni, quia illi quorum os locutum est vanitatẽ, Psalm. 143
dixerunt beatum esse populum cui hæç sunt, tu quid di
cis? Falsæ sunt istæ diuitiæ, da mihi veras. Reprehendis
istas, ostende quod laudas. Vis vt contemnam hoc, o-
stende quid pręferam. Dicat ipse Psalmus, Qui enim di
xit, beatum dixerunt populum cui hæc sunt, tale no-
bis dat responsum, quasi diceremus illi, id est, ipsi Psal-
mo, Ecce hoc nobis tulisti, & nihil nobis dedisti. Ecce
ista contemnimus, vnde viuimus, vnde beati erimus?
Quia qui locuti sunt, ipsi de ipsis recipiẽt. Omnes enim
diuitias habentes beatos esse dixerunt: Tu quid dicis?
Respondet quasi sic interrogatũs & dicit, Illi dicunt di
uites beatos, ego dico, beatus populus cuius est domi-
nus Deus eius, Audistis veras diuitias, fac amicos de
mammona iniquitatis, & eris beatus populus cuius est
dominus deus ipsius. Aliquando trãsimus viam, & vi-
demus amœnissimos & vberes fundos & dicimus, Cu-
ius est ille fundus? Asseritur illius, & nos dicimus, Bea-
tus homo: vanitatẽ loquimur, Beatus est cuius illa do-
mus, beatus est cui ille fundus, beatus est cuius illud pe-
cus, beatus est cuius ille seruus, beatus est cuius illa fa-
mula: Tolle vanitatem, si vis audire veritatem. Beatus
est,

G est, cuius est dominus deus ipsius. Non enim cuius est fundus iste beatus est, sed ille cuius est deus. Sed vt apertissime beatitudinem rerum annűcies, dicis, quod beatum te fecit fundus tuus. Quare? Quia inde viuis. Nam quando laudas pro magno fundum tuum hoc dicis, Ille pascit me, inde viuo, Attende vnde viuas. Ille est vnde viuis, cui dicis, Apud te est fons vitæ, Beatus populus cuius est dominus deus ipsius. O domine deus meus, ô domine deus noster, vt veniamus ad te, fac nos beatos de te. Nolumus de auro neque de argento, nec de fundis: Nolumus de terrenis istis & vanissimis, & de caducæ vitæ transitoriis. Non loquatur os nostrum vanitatem: Fac nos beatos de te, quia non perdimus te. Cum tenuerimus te, nec te perdimus, nec nos perimus. Fac nos beatos de te, quia beatus populus cuius est dominus deus ipsius. Nec irascitur antè si dixerimus de deo, fundus noster. Legimus enim, Dominus pars hæreditatis meæ. Magna res fratres, & hæreditas ipsius sumus, & hæreditas nostra est, quia & colimus eum & colit nos. Nulla est iniuria illi, quia colit nos. Quia si nos colimus illum vt deum nostrum, ille colit nos vt agrum

Psal. 53.

Psal. 15.

H suum. Et vt sciatis quia colit nos, audite eum quem misit nobis, Ego sum, inquit, vitis, vos estis palmites, pater meus agricola est. Ergo colit nos, sed si fructum reddamus parat horreum. Si autem sub tanto custode stirpes esse † voluerimus, & pro frumento spinas proferimus, nolo dicere quod sequitur, ad gaudium finiamus.

Ioan. 15.

† al. sancto cultore, steriles esse.

De iudice inique, qui nec deum timebat, nec hominem reuerebatur, In Euangelio secundum eundem,

Sermo XXXVI.

Ectio sancti Euangelij ædificat nos ad orandum & credendum, & non de nobis, sed de domino præsumendum. Quæ ad orandum maior hortatio, quàm vt nobis de iudice inique proponitur similitudo? Iudex enim iniquus nec deum timens nec hominem reuerens, audiuit tamen viduam interpellantem se, victus tedio non pietate inclinatus. Si ergo exaudiuit qui oderat quod rogabatur, quomodo non exaudit qui vt rogemus hortatur? Cum ergo nobis ista è cőtraria comparatione dominus suaderet, *Quia oportet semper orare, & non deficere:* adiecit & ait, *Veruntamen cum venerit filius hominis, putas inueniet fidem in terra?* Si fides deficit, oratio perit. Quis enim orat qui non credit? Vnde & beatus Apostolus cum ad orandum exhortaretur, ait, Omnis quicumque inuocauerit nomen domini, saluus erit. Et vt ostenderet fidem fontem esse orationis, nec posse ire riuum vbi caput aquæ siccaretur, adiunxit atque ait, Quomodo autem inuocabunt in quem non crediderunt? Ergo vt oremus credamus, & vt ipsa non deficiat fides qua oramus, oremus.† Fides fundit orationem, fusa oratio fidei impetrat firmitatem. Etenim ne in tentationibus deficeret fides, propterea dominus ait, Vigilate & orate ne intretis in tentationem. Quid est, in tentationem intrare, nisi à fide exire? Intantum enim tentatio proficit, inquantum fides deficit: Et intantum tentatio deficit, inquantum fides proficit. Nam vt apertius nouerit charitas vestra de fide ne deficeret & periret dixisse dominum, Vigilate & orate, ne intretis tentationem: eo loco Euangelium ait, Hac nocte postulauit Satanas vexare vos sicut triticum, & ego rogaui patrem pro vobis ne deficiat fides vestra.† Rogat qui tuetur, & non rogat qui periclitatur. Quod autem ait dominus, Cum venerit filius hominis, putas inueniet fidem in terra? de fide dixit quæ perfecta est. Ipsa enim vix inuenitur in terra,

Luca. 18.

I

Roma. 10.

Fides, fons orationis.

† Vel repedamus, & vt ipsa non deficiat fides qua oramus, oretis hæc sententiam, Fi

des, inquã, fundit orationem, fusa oratio etiã ipsi fidei impetrat fir

mitatem. Intrare in tentationẽ.

Luc. 22.

† al. pro te Petre ne deficiat fides tua.

Ecce plena est dei ecclesia, Quis huc accederet, si nulla esset fides? Quis non montes transferret, si plena esset fides? Attendite ipsos apostolos, Dimissis omnibus suis calcata spe seculi dominum non sequerentur, nisi magnam haberent fidem. Et tamen si plenam haberent fidem, non dicerent domino, Auge nobis fidem. Vide etiam vtrumque illum de se confitentem. Vide fidem, & non plenam fidem. Qui cum obtulisset domino filium à malo dæmonio sanandum, & esset interrogatus vtrum crederet, respondit & ait, Credo domine, adiuua incredulitatem meam. Credo, inquit, credo domine, ergo est fides. Sed adiuua incredulitatem meam, ergo non plena est fides. Sed quia non est fides superborum, sed humilium, *Dixit ad quosdam qui sibi iusti videbantur, & spernebant cæteros similitudinem hanc: Duo homines ascenderunt in templum orare, vnus Pharisæus, & alter Publicanus: Pharisæus dicebat, Gratias tibi deus, quia non sum sicut cæteri homines.* Diceret saltem, sicut multi homines. Quid est cæteri homines, nisi omnes præter ipsum? Ego, inquit, iustus sum, cæteri peccatores. *Non sum sicut cæteri homines, iniusti, raptores, adulteri.* Et ecce tibi ex vicino Publicano maioris timoris occasio. *Sicut,* inquit, *Publicanus iste.* Ego, inquit, solus sum, iste de cæteris est. Non sum, inquit, talis qualis iste, per iustitias meas quibus iniquus non sum. *Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo.* Quid rogauerit deum, quære in verbis eius, nihil inuenies. Ascendit orare, noluit deum rogare, sed se laudare. Parum est non deum rogare, sed se laudare, insuper & roganti insultare. *Publicanus autem de longinquo stabat.* Et deo tamen ipse propinquabat, cordis conscientia remouebat, pietas applicabat. Publicanus autem de longinquo stabat, sed dominus eum de propinquo attendebat. Excelsus enim dominus & humilia respicit. Excelsos autem quales erat ille Pharisæus, Excelsa autem à longe cognoscit. Deus autem à longe cognoscit, sed ignoscit, Adhuc audi humilitatem Publicani. Parum est, quia de longinquo stabat: *Nec oculos suos ad cœlum leuabat:* vt respiceretur non aspiciebat. Premebat conscientia, spes subleuabat: adhuc audi, *Percutiebat pectus suum.* [Pœnas à seipso exigebat, propterea dominus confitenti parcebat. Percutiebat pectus suum] dicens, *Domine, propitius esto mihi peccatori.* Ecce qui rogat. Quid miraris si deus ignoscit, quando ipse agnoscit? Denique de Pharisæo & Publicano accepisti controuersiam: audi sententiam, Audisti superbum accusatorem, audisti reum humilem: audi nunc iudicem, *Amen dico vobis:* veritas dicit, deus dicit, iudex dicit, *Amen dico vobis, descendit iustificatus Publicanus ille de templo, magis quàm ille Pharisæus.* Dic domine causam, Ecce video Publicanum iustificatum magis de templo descendere quàm Pharisæum. Quæro quare? Quæris quare, audi quare, *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* Audisti sententiam, caue causam malam: aliud dico, Audisti sententiam, caue superbiam. Videant nunc, audiant ista nescio qui impie garrientes & de suis virtutibus præsumentes: audiant qui dicunt, Deus me hominem fecit, iustum ipse me facio. O peior & detestabilior Pharisæo. Pharisæus ille superbè quidem iustum se dicebat, sed tamen inde ille Deo gratias agebat. Iustum se dicebat, sed tamen deo gratias agebat. Gratias tibi deus, quia non sum sicut cæteri homioes, Gratias tibi deus, gratias deo agit, qui non est sicut cæteri homines, & tamen tanquam superbus & inflatus reprehenditur, non quia deo gratias

K

Luca. 17.

Marci. 9.

Luca. 18.

L

Psalm. 137

M

A gratias agebat, sed quia velut nihil sibi addi cupiebat.
Gratias tibi, quia non sum sicut cæteri homines iniusti:
Iob.7. Ergo tu iustus, ergo nihil rogas, ergo iam plenus es. Ergo non est tẽtatio vita humana super terram. Ergo iam
plenus es, ergo iam abundas. Ergo iam non est, quare
Matt.6. dicas, Dimitte nobis debita nostra. Quid est ergo qui
impiè oppugnat gratiam, si reprehenditur qui superbè
agit deo gratias? Et ecce post dictam controuersiam,
prolatamq; sententiam, procedunt & paruuli, imò afferuntur & offeruntur tangendi. Cui tangendi, nisi medico? Certe insani cui offeruntur infantes tangendi?
Cui? Saluatori. Sed si saluatori, vtique sanandi. Cui nisi
Luc.19. illi qui venit quærere & saluare quod perierat? Vbi isti
perierant, quantum ad ipsos proprie attinet innocentes? Video reatum, quæro vnde, Apostolum audio, Per
Roma.5. vnum hominem intrauit peccatum in orbem terrarũ.
Per vnum, inquit, hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines
B pertransiuit in quo omnes peccauerunt. Veniant ergo
paruuli, veniant: audiatur dominus dicens, Sinite par-
Luca.18. uulos venire ad me. Veniant paruuli, veniant languidi
ad medicum, veniant perditi ad redemptorem, veniant, nemo prohibeat. In ramo adhuc nihil commiserunt, sed in radice perierunt. Benedicat dominus pusillos cum magnis. Tangat medicus & pusillos & magnos. Causam paruulorum commendamus maioribus.
Loquimini pro tacentibus, orate pro flentibus. Si non
frustra estis maiores, estote tutores, tuemini eos qui adhuc causam suam agere non possunt. Communis fuit
perditio, sit communis inuentio. Simul perieramus, simul inueniamur in Christo. Dispar est meritum, sed
communis est gratia. Nihil mali habent, nisi quod de
fonte traxerunt. Nihil habent mali, nisi quod de origine traxerũt. Non eos impediat à salute, qui ad id quod
traxerunt multa addiderunt. Qui maior est ætate, maior est iniquitate. Sed gratia dei delet quod traxisti, delet & quod addidisti. Vbi enim abundauit peccatum,
superabundauit gratia.

Luca.10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum
eundem, Homo quidam descendit ab Hierusalem
C in Hierico, & incidit in latrones.*

Sermo XXXVII.

Philip.4. GAudere nos Apostolus præcipit, sed in domi-
Iacobi.4. no non in seculo. Quicumque enim voluerit
amicus esse huius seculi, sicut scriptura dicit,
Matt.6. inimicus dei reputabitur. Sicut autem non potest homo duobus dominis seruire, sic & nemo in hoc seculo
potest gaudere & in domino. Multum inter se hæc duo
gaudia differunt, suntque omnino contraria. Quando
gaudetur in seculo, non gaudetur in domino. Quando
gaudetur in domino, non gaudetur in seculo. Vincat
gaudium in domino, donec finiatur gaudium in seculo. Gaudium in domino semper augeatur, gaudium in
seculo semper minuatur donec finiatur. Non ideo ista
dicuntur, quia in hoc seculo cum sumus gaudere non
debemus, sed etiam in hoc seculo constituti iam in domino gaudeamus. Sed ait aliquis, In hoc seculo sum, vtique si gaudeo, ibi gaudeo vbi sum. Quid enim? Quia
es in seculo, in domino non es: audi eundem Apostolum ad Athenienses loquentem, & in Actibus Apostolorum dicentem de deo & de domino creatore no-
Act.17. stro, In illo viuimus, mouemur & sumus. Qui enim vbique est, vbi non est? Nonne ad hoc nos exhortabatur, D
Dominus in proximo est, nihil soliciti fueritis? Magnũ Philip.4.
est hoc quòd ascendit super omnes cœlos, & proximus
est eis qui adhuc versantur in terris. Quis est iste lõginquus & proximus, nisi qui nobis misericordia factus est
proximus? Totum enim genus humanum est homo ille qui iacebat in via semiuiuus à latronibus relictus,
quem contempsit transiens sacerdos & leuites, & accessit ad eum curandum eiq; opitulandum transiens Samaritanus. Vt autem narraret hoc vnde causa descendit,
quendam quærẽtem quæ sint optima præcepta & summa in lege, admonuit hæc duo esse, *Diliges dominum* Luca.10.
*deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & diliges proximum tuum sicut teipsum. Ille autem, Et quis
est meus proximus?* Et narrauit dominus, *Homo quidam
descendit ab Hierusalem in Hierico.* Ostendit illum quodam modo Israëlitam. *Et incidit in latrones. Quem cum expoliassent & plagas ei graues irrogassent, dimiserunt eum semiuiuum in via. Transiit sacerdos.* vtique genere proximus, prçteriit iacẽtem, Transiit leuites, & hic genere proximus,
iacentem etiam ipse contempsit. Transiit Samaritanus,
genere longinquus, misericordia proximus, fecit quod
nostis. In quo Samaritano se voluit intelligi dominus E
noster Iesus Christus. Samaritanus enim custos interpretatur. Ideo resurgens à mortuis iam non moritur, & Roma.6.
mors ei vltrà non dominabitur, quia non dormit ne- Psalm.120
que dormitat qui custodit Israël. Denique quando con
uiciis tantis blasphemabant Iudæi, dixerunt illi, Nõnne verum dicimus, quia Samaritanus es & dæmonium
habes? Cum ergo duo essent conuiciosa obiecta domino, dictumq; illi esset, Nõnne verum dicimus, quia Sa- Ioan.8.
maritanus es & dæmonium habes: poterat respondere, Nec Samaritanus sum, nec dæmoniũ habeo: respondit autem, Ego dæmonium non habeo. Quod respondit, refutauit: quod tacuit, cõfirmauit. Negauit se habere
dæmonium qui se nouerat dæmoniorum exclusorem,
non se negauit infirmi custodẽ. Ergo dominus in proximo est, quia dominus nobis factus est in proximo.
Quid tam longinquum, quid tam remotum q̃ deum
ab hominibus, immortalem à mortalibus, iustum à peccatoribus? Non loco longe, sed dissimilitudine. Nã solemus etiam ita loqui, cum de duobus hominibus dicimus, quando diuersi sunt mores. Iste longe est ab illo. Etiam si iuxta steterint, etiam si vicinius inhabitent, F
etiã si vna catena colligentur, longe est pius ab impio,
longe est innocens à reo, longe est iustus ab iniusto. Si
hoc de duobus hominibus dicitur, quid de deo & hominibus? Cum ergo longe à nobis esset immortalis &
iustus tanquam à mortalibus & peccatoribus, descẽdit
ad nos vt fieret nobis proximus ille lõginquus. Et quid
fecit cum haberet ipse duo bona, & nos duo mala? Ille
duo bona, iusticiam & immortalitatem: nos duo mala,
iniquitatem & mortalitatem. Si vtrũq; malum nostrum
suscepisset, pater noster fact⁹ esset, & liberatore nobiscũ
opus haberet. Quid ergo fecit vt esset proximus nobis?
Proximus, non hoc quod nos, sed prope nos. Duo attẽde, Iustus est, immortalis est. In duobus tuis malis, vna
est culpa, altera est pœna, Culpa est quòd iniustus es, pœna est, quia mortalis es. Ille vt esset proximus suscepit
pœnam tuam, non suscepit culpam tuam. Et si suscepit,
delendam suscepit non faciendam, iustus & immortalis, longe ab iniustis & mortalibus. Peccator mortalis,
longe eras à iusto immortali. Non est factus ille peccator quod tu, sed factus est mortalis quod tu. Manens
iustus, factus est mortalis. Suscipiendo pœnam & non
suscipiendo

G suscipiendo culpam, & culpam deleuit & pœnam, dominus ergo in proximo est, nihil soliciti fueritis. Et si super omnes cœlos ascendit corpore, non recessit maiestate. Vbique præsens est qui fecit omnia. Gaudete in domino semper. In seculo gaudium quod est? Gaudere de iniquitate, gaudere de turpitudine, gaudere de dedecore, de deformitate. De his ergo omnibus gaudet seculum. Quæ omnia non essent, nisi homines voluissent. Alia sunt quæ faciunt homines, alia sunt quæ patiuntur, & si nolunt, ferunt. Quid ergo est hoc seculum, & quod est gaudium seculi? Dico fratres breuiter quantum possum, quantum deus adiuuat, festinanter, breuiter dico Seculi lætitia, est impunita nequicia: Luxurientur homines, fornicetur, in spectaculis nugentur, ebriositate ingurgitentur, turpitudine fœdentur, nihil mali patiantur, & videte seculi gaudium. Ista mala quæ commemoraui, non castiget fames, non belli timor, nō aliquis timor, non aliquis morbus, non vlla aduersitas, sed sint omnia in rerum abundantia, in pace carnis, in securitate malæ mentis, ecce vide seculi gaudiū. Sed non cogitat deus sicut homo. Alia est dei cogitatio, alia hominis. Magnę misericordiæ est, nequiciæ impunitatem

Philip. 4.

Leticia seculi est impunita nequicia.

H non relinquere, & ne cogatur in extremo gehennę dānare, modo flagello dignatur castigare. Nam vis nosse nulla pœna quanta sit pœna, non tamen iusto, sed peccatori, cui est temporalis pœna ne succedat ęterna: Vis ergo nosse, nulla pœna quānta sit pœna? Psalmum interroga, Irritauit dominum peccator. Exclamauit vehementer, attēdit, considerauit, exclamauit, Irritauit dominum peccator. Quare obsecro? Quid vidisti? Qui autem hoc exclamauit, vidit peccatorem impune luxuriantem, male facientem, bonis abundātem, & exclamauit, Irritauit dominū peccator. Quare hoc dixisti? Quid enim vidisti? Præ magnitudine iræ suæ non requiret. Intelligite fratres Christiani misericordiam dei, quando castigat mundum, non vult damnare mūdum. Præ magnitudine iræ suæ non exquirit. Ideo non exquirit, quia multum irascitur. Magna est ira eius. Parcendo sęuit, sed iuste sæuit. Est enim seueritas, quasi sæua veritas. Si ergo aliquando sæuit parcendo, bonum est nobis vt subueniat castigando. Et tamen si facta generis humani consideremus, quid patitur? Nō secundum peccata nostra fecit nobis. Filij eius sumus. Vnde hoc probamus? Mortuus est pro nobis vnicus, ne remaneret vnus. Noluit esse vnus, qui mortuus est vnus. Multos enim filios dei fecit vnicus filius deo. Emit sibi fratres sanguine suo. Probauit reprobatos, redemit venditos, honorauit iniuriatos, viuificauit occisos. †Dubitas quōd dabit tibi bona sua, qui nō dedignatus est suscipere mala tua? Ergo fratres gaudete in domino non in seculo, id est, gaudete in veritate non in iniquitate. Gaudete in spe æternitatis, non in flore vanitatis. Ita gaudete & vbiq; & quādiucumq; hic fueritis, dominus in proximo est, nihil soliciti sitis.

Psal. 9.

Psalm. 102

I

†al. Probauit reprobatos, redemit venditos, honorauit iniuriatos, viuificauit occisos.

DE VERBIS DOMINI IN Euangelio secundum Ioannem.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: Et reprehensione Arrianorum. Sermo XXXVIII.

Ioan. 1.

Apitulum Euangelij quod lectum est fratres dilectissimi, purum oculum cordis inquirit. Dominū enim nostrum Iesum Christum accepimus secundum diuinitatem ad cōdendam vniuersam creaturam, secundum humanitatem ad reparandam lapsam creaturam, euangelizante Ioanne. In ipso autem Euangelio quantus & qualis vir Ioannes fuerit inuenimus, vt ex dignitate dispensatoris intelligamus, quanti precij sit verbum quod per talem dici potuit, immò quàm nullius sit precij quod superat omnia. Precio enim aut comparatur res venalis, aut subijcitur, aut excedit eam. Quando tanto quisque comparat quanto valet, ęquatur precium rei quæ comparatur: quando vilius, subijcitur ei: quando carius, superat eam. Verbo autem dei nec æquari aliquid potest, nec ad mutationem subijci, nec superponi aliquid. Subijci enim omnia possunt verbo dei, quia omnia per ipsum facta sunt: non tamen subiiciuntur quasi precium sint verbi, vt quisque det aliquid vt illud accipiat. Tamē si dici potest & admittit nomen hoc ratio aliqua vel loquendi consuetudo, precium comparandi verbi ipse comparator est, qui seipsum pro seipso dederit huic verbo. Itaque quando aliquid emimus, quærimus aliquid quod demus, vt habeamus rem dato precio quam volumus emere. Et extra nos est quod damus, & si apud nos erat fit extra nos illud quod damus, vt fit apud nos illud quod comparamus. Quicquid precij inuenerit qui emit aliquid, necesse est vt tale inueniat, vt det quod habet, accipiat quod non habet, Manet tamen ille à quo abscedit precium, & accedit illud pro quo dat precium. Qui autem vult comparare verbum hoc, qui vult habere, nō quærat extra seipsum quod det, seipsum det, Quod cum fecerit, non se amittit, sicut amittit precium, quando aliquid emit. Verbum ergo dei propositum est omnibus. Comparent qui possunt, possunt autem qui pie voluerint. In illo enim verbo pax, & pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Ergo qui vult comparare, det seipsum. Quasi precium est hoc verbi, si dici aliquo modo potest, quando nec se perdit qui dat, & acquirit verbū pro quo se dat, & seipsum in verbo acquirit cui se dat. Et quid dat verbum? Non aliquid ab ipso alienum pro quo se dat, sed quod per ipsum verbum factum est, hoc ei redditur vt reficiatur, Omnia per ipsum facta sunt. Si omnia, vtique & homo. Si cœlum, si terra, si mare, si omnia, quæ in ipsis, si vniuersa creatura, vtique ille manifestius qui ad imaginem dei factus per verbum factus est homo. Non modo fratres tractamus, quomodo possit intelligi quod dictum est, *In principio erat verbum & verbum erat apud deum, & deus erat verbum.* Ineffabiliter potest intelligi. Non verbis hominis fit, vt intelligatur verbum dei. Tractamus & dicimus, quare non intelligatur. Nunc non dicimus vt intelligatur, sed dicimus quid impediat ne intelligatur. Est enim forma quædam, forma non formata, sed forma omnium formatorum: Forma incommutabilis, sine lapsu, sine defectu, sine tempore, sine loco, superans omnia, existens in omnibus†, & fundamētū quoddam in quo sint, & fastigium sub quo sint. Si dicis, quia omnia in illo sunt, non mentiris. Dictum est enim ipsum verbum sapientia dei: habemus autem scriptum, Omnia in sapientia fecisti. Ergo in illo sunt omnia, & tamen quia deus est, sub ipso sunt omnia. Dicimus quàm incōprehensibile sit quod lectum est, & tamen lectum est,

K

Verbo nil potest æquari.

Ioan. 1.

L

Luca. 2.

M

Ioan. 1.

†al. eminens omnibus.

Verbum sapientia dei.

Psal. 103.

A est, non vt comprehenderetur ab homine, sed vt doleret homo, quia non comprehendit, & inueniret vnde impeditur à comprehensione, & remoueret ea, & inhiaret perceptioni incommutabilis verbi, ipse ex deteriore in melius commutatus. Nō enim verbum proficit aut crescit accedente cognitore, sed integrum manet si permanseris, integrum si recesseris, integrum cum redieris, manens in se & innouans omnia. Ergo est forma omnium rerum: Forma infabricata sine tempore, vt diximus, & sine spaciis locorum. Quicquid enim loco capitur, circumscribitur. Forma circumscribitur finibus, habet metas, vnde & quousque sit. Deinde quod loco capitur & mole quadam & spacio distenditur, minus est in parte quàm in toto. Faciat deus vt intelligatis. Quotidie autem de corporibus quę ante oculos nostros sunt, quæ videmus, quæ tangimus, inter quæ sumus, possumus iudicare corpus quodlibet

B in loco habere formam. Omne autem quod spacium loci occupat, minus est in parte quàm in toto. Pars corporis humani, verbi gratia, brachium. Vtique minus est brachium quàm totum corpus. Et si minus est brachium, breuiorem locum occupat. Item caput, quia pars est corporis, in minori loco est, & minus est quàm totum corpus, cui caput est. Sic omnia quæ sunt in loco, minora sunt in parte quàm in toto. Nihil tale de illo verbo sentiamus, nihil tale cogitemus. Non de suggestione carnis spiritalia imaginemur. Non est ille sermo, non est ille deus minor in parte quàm in toto. Sed non potes tale aliquid cogitare. Magis pia est talis ignorantia quàm præsumpta scientia. Loquimur enim de deo. Dictum est, Et deus erat verbum. De deo loquimur, quid mirum si non comprehendis? Si enim comprehendis, non est deus. Sit pia confessio ignorantiæ magis quàm temeraria professio scientię. Attingere aliquantum te mente deum, magna beatitudo est: comprehendere autem omnino impossibile. Ad mentem deus pertinet, mente intelligendus est: ad oculos corpus, videndum est†. Sed corpus oculo comprehendere te putas? Omnino non potes. Quicquid enim aspicis, non totum aspicis. Cuius hominis faciem vides,

Ioan. 1.

†al. ab oculis cordis videndus est.

C dorsum non vides eo tempore quo faciem vides. Et quando dorsum vides, eo tempore faciem non vides. Non sic ergo vides vt comprehendas, sed quando aspicis aliam partem quam non videras, nisi memoria tecum faciat vt memineris te vidisse vnde recedis, nunquam te diceres aliquid vel in superficie comprehendisse. Tractas quod vides, versas huc atque illuc, vel ipse circuis vt totum videas. Vno ergo aspectu totum videre non potes. Et quamdiu versas vt videas, partes vides, & contexendo quia vidisti alias partes, videris totum inspicere. Non autem hic oculorum visus, sed memoriæ viuacitas intelligitur. Quid ergo de illo verbo fratres dici potest? Ecce de corporibus dicimus subiacentibus oculis nostris, non illa possunt comprehendere aspectu, quis ergo oculus cordis comprehendit deum? Sufficit vt attingat, si purus est oculus. Si autem attingit, tactu quodam attingit incorporeo & spiritali, non tamen comprehendit: & hoc si purus est, & homo fit beatus contingendo corde illud quod semper beatum manet: & est illud ipsa beatitudo perpetua, & vnde fit homo viuus, vita perpetua, vnde fit homo sapiens, sapientia perfecta, vnde homo fit illuminatus, lumen sempiternum est. Et vide quemadmodum tu contingendo efficeris quod non eras, non illud quod contingis facis esse quod non erat. Hoc dico, Deus non crescit ex cognitore, sed cognitor ex cognitione dei. D Ne putemus fratres charissimi, quia beneficium præstamus deo, quia diximus precium nos dare quodam modo. Non enim vnde augeatur ille damus, qui & te lapso integer est, & te redeunte integer manet, paratus videre vt beatificet conuersos, & auersos puniat cęcitate. [Vindicat enim primo in anima auersa à se exordium pœnarum ipsa cæcitate.] Qui enim se auertit à lumine vero, id est, à deo, iam cæcus efficitur. Nondum sentit pœnam, sed iam habet. Itaque verbum dei fratres charissimi incorporaliter, inuiolabiliter, incommutabiliter, sine temporali natiuitate, natum tamen intelligamus à deo. Putamus ne possumus aliquo modo persuadere quibusdam infidelibus non abhorrere à vero, quod dicitur à nobis fide catholica quæ contraria est Arrianis, à quibus Ecclesia dei sæpe tentata est, cum carnales homines facilius illud accipiunt quod videre consueuerunt? Ausi sunt enim quidam dicere, Maior est pater filio & præcedit eum tempore: id est, maior est filio pater, & minor est patre filius, & E à patre in tempore procedit. Et sic disputant: si natus est, vtique erat pater antequam filius illi esset natus. Attendite, Adsit ipse nobis, adiuuantibus orationibus vestris, & pia intentione accipere cupientibus quod ipse donauerit, quod ipse suggesserit: Adsit nobis vt possimus quoquo modo explicare quod cepimus. Tamen fratres antè dico, Si non potuero ego explicare, non rationem putetis, sed hominem defecisse. Itaque vos hortor & deprecor vt oretis, adsit misericordia dei, & ita rem à nobis dici faciat, vt vos audire oportet, & nos dicere. Hoc ergo illi dicunt, Si filius dei est, natus est. Hoc fatemur. Non enim esset filius si natus non esset. Manifestum est, admittit fides, approbat Ecclesia catholica, verum est. Adiungunt deinde, Si natus est patri filius, erat pater antequam filius ei nasceretur. Hoc respuit fides, respuunt aures catholicæ. Anathematizatur, extra est qui hoc sapit, non pertinet ad participationem societatémque sanctorum. Ergo ait, Rationem mihi redde, quomodo & filius potuit nasci patri, & coæuus ei esse à quo natus est? Et quid faciemus fratres, quando carnalibus ista spiritalia intimamus, si tamen & nos ipsi non carnales sumus, quando F carnalibus ista spiritalia insinuamus homini assuefacto natiuitate terrena, & videnti istius creaturæ ordinem, vbi successus & decessus, gignentes & genitos ætate distinguit? Post patrem enim nascitur filius, patri vtique morituro successurus. Hoc in hominibus, hoc in aliis animantibus inuenimus, parentes priores tempore, filios tempore posteriores. Hac consuetudine videndi, carnalia transferre illi ad spiritalia cupiunt, & intentione carnalium facilius seducuntur. Non enim ratio audientium sequitur talia prædicantes, sed consuetudo quę etiam inuoluit eus vt talia prędicarent. Et quid faciemus? Silebimus? Vtinam liceret. Forsitan enim silendo aliquid dignum de re ineffabili cogitaretur. Nam quicquid potest fari, non est ineffabile. Ineffabilis est autem deus. Si enim raptum se dicit vsque in tertium cœlum Apostolus Paulus, & dicit se audisse ineffabilia verba, quanto magis ipse ineffabilis qui talia demonstrauit, quæ fari non posset cui demonstrata sunt? Itaque fratres, melius erat si possemus tacere & dicere, Hoc habet fides, sic credimus. Non potes capere, paruulus es, patienter tolerandus donec pennas nutrias, ne cum volare implumis volueris, non sit tibi aura libertatis, sed casus temeritatis. Quid ille contra?

2. Cor. 12.

G tra? O si haberet quod diceret, diceret mihi. Deficienti ista excusatio est. Victus est, nescit qui respondere non vult. Ille cui hoc dicitur, si non respondeat, & in seipso victus non est, vincitur tamen in titubantibus fratribus. Audiunt enim fratres infirmi & putant reuera non esse quod dicatur, & forsitan verum putant non esse quod dicatur, non tamen non esse quod sentiatur. Homo enim nihil potest dicere, quod non etiam sentire possit. Potest etiam aliquis sentire quod dicere non possit, Tamen seruata illius maiestatis ineffabilitate, ne cum aliquas similitudines contra illos dederimus, putet nos aliquis per istas similitudines iam peruenisse ad id quod nec dici nec cogitari potest, certe à paruulis: & si potest ab aliquibus maioribus, potest ex parte, potest in ænigmate, potest per speculum, nondum autem facie ad faciem: demus & nos aliquas similitudines aduersus illos vnde illi refellantur, non vnde illud capiatur. Etenim cum dicimus valde posse fieri, posse intelligi, vt & natus sit, & coęternus sit ei à quo natus est, vt hoc refellant & quasi falsum est demonstrent, similitudines nobis dant.

H Vnde? De creatura, & dicunt nobis, Homo vtique erat antequam generaret filium, maior est filio suo. Et equus erat antequam generaret filium, & ouis & cætera animalia. Similitudines adhibent de creaturis. Quid? Nobis laborandum est vt nobis inueniamus similitudines earum rerum quas astruimus? Quid si non inuenirem? Non recte possem dicere, natiuitas creatoris fortasse similitudinem in creatura non habet? Quanto enim superat ea quæ sunt hic, in eo quod ibi est: tanto superat ea quæ hic nascuntur, in eo quod ibi natus est. Omnia per deum hic sunt. Et quid tamen est comparandum deo? Sic omnia quæ hic nascuntur, illo efficiente nascuntur. Et sic forsitan non inuenitur aliqua similitudo natiuitatis eius, quomodo non inuenitur & substantiæ eius & immutabilitas diuinitatis ac maiestatis eius. Quid enim simile hic inueniri potest? Si ergo forsitan nec natiuitatis similitudo inueniatur, nunquid inde oppressus sum, quia non inueni similitudines, creatori omnium in creatura, cupiens inuenire quod esset simile creatori? Et reue-

I ra fratres non sum inuenturus temporales similitudines quas æternitati possim comparare. Sed & tu quas inuenisti, quid sunt? Quid enim inuenisti? Quia pater maior est tempore quàm filius, & ideo vis vt filius dei tempore minor sit quàm pater æternus, quia inuenisti minorem filium patre temporali. Da mihi æternum patrem hic, & inuenisti similitudinem. Filium minorem inuenis patre in tempore, filium temporalem minorem patre temporali. Nunquid inuenisti mihi filium temporalem minorem æterno patre? Quia ergo in æternitate stabilitas est, in tempore autem varietas, in æternitate omnia stant, in tempore alia accedunt, alia succedunt, potes inuenire filium minorem in varietate temporis, succedentem patri, quia etiam patri suo ipse successit non æterno patri temporalis. Quid ergo possumus fratres mei in creatura inuenire coæternum quando in creatura nihil inuenimus æternum? Inueni æternum patrem in creatura, & inuenio coæternum filium. Si autem non inuenis æternum, & vincunt se in tempore, sufficit vt ad similitudinem inueniamus coæuum. Aliud est enim coæternum, aliud coæuum. Coæuos quotidie dicimus eos, qui eandem habent mensuram temporum. Non alter ab altero præceditur tempore, ambos tamen † esse cœpimus

Aliud est coæternum & aliud coæuum.

†al. esse cœpisse.

quos dicimus coæuos. Si potuerimus inuenire coæuum quod nascitur ei à quo nascitur: si possunt inueniri coæua duo generans & generatus, hic inuenimus coæua, ibi intelligimus coæterna. Si hic inuenero genitum ex eo esse cœpisse ex quo cœpit generator, intelligimus certe filium dei ex eo esse non cœpisse ex quo non cœpit generator. Ecce fortasse fratres inuenimus aliquid in creatura quod de alia re nascatur, & tamen ex eo tempore esse incipiat, ex quo cœpit illud vnde nascitur, hoc ex eo ex quo illud cœpit, illud ex eo ex quo illud non cœpit. Hoc ergo coæuum, illud coæternum. Arbitror sanctitatem vestram iam intellexisse quod dico, non posse comparari temporalia æternis, sed post se ex aliqua tenui & parua similitudine coæua coæternis. Inueniamus itaque coæua, & de scripturis admoneamur ad has similitudines. Legimus in scripturis de ipsa sapientia, Candor est enim lucis æternæ. Item legimus, Speculum sine macula dei maiestatis. Ipsa sapientia dicta est, Candor est enim lucis æternæ. Dicta est imago patris. Hinc capiamus similitudinem, vt inueniamus coæua, ex quibus intelligamus coæterna. O K

Sapien. 7.

L Arriane si inuenero genitorem non præcedere temporale illud quod genuit, si genitum non esse minorem tempore illo à quo generatus est, iustum est vt concedas mihi posse ista coæterna inueniri in creatore, quando coæua in creatura inueniri potuerũt. Iam quidem aliquibus fratribus hoc occurrere puto. Nam præuenerunt aliqui ex quo dixi, Candor est enim lucis æternæ. Ignis enim lucem fundit, lux ab igne funditur. Quid à quo existat si quæramus, quotidie cum lucernam accendimus admonemur rei cuiusdam inuisibilis & inenarrabilis, vt lucerna aliqua intelligentiæ nostræ in ista nocte seculi possit accendi. Attende eum qui lucernam accendit. Non accensa lucerna nondum est ignis, nondum est & fulgor qui ab igne exit. Interrogo autem ego & dico, Fulgor ab igne existit, an ignis à fulgore? Omnis anima mihi respondet (voluit enim deus inseminare omni animæ initia intellectus, initia sapientiæ.) Omnis mihi anima respondet & nemo dubitat quòd splendor ille de igne existit, non ignis de splendore. Ponamus ergo ignem patrem illius splen- M

doris, quia iam prelocuti sumus coęua nos quęrere, nõ coæterna. Si lucernam accendere cupio, nondum est ibi ignis, nondum & ille splendor. Mox autem vt accẽdero, simul cum igne & splendor existit. Da mihi hic ignem sine splendore, & credo tibi patrem fuisse sine filio. Attendite, Dicta est vt tanta res potuit à nobis dici, domino adiuuante intentionem orationis vestræ & præparationem cordis vestri, excepistis quantum capere potuistis. Illa tamen ineffabilia sunt. Nihil dignum putetis dictum, vel eo ipso quo coæuis coæterna comparantur, temporalia semper manentibus, extinguibilia incomparabilibus†. Sed quia dictus est filius & imago patris, accipiamus & aliquam similitudinem hinc in rebus longe differentibus, vt prælocuti sumus. Imago existit de speculo hominis intuentis speculum. Non nobis potest suffragari ad euidentiam rei huius quam explicare vtcumque conamur. Etenim dicitur mihi, Ille qui attendit speculum iam vtique erat, & iam natus erat. Existit imago vt aspector extiterit. Nam ille qui inspicit erat, & antequam accederet ad speculum. Quid ergo inueniemus vnde possimus eruere talem similitudinem, sicut eruimus de igne & splendore? Faciamus hoc animo†. Facile nostis quemadmodũ aqua corporum sæpe reddat imagines. Hoc dicimus, quando

†al. immortalibus.

†al. à minimo.

A quando quisque vel transit super aquam vel stat, videt
ibi imaginem suam. Ponamus ergo aliquid super aquã
natum, vel virgultum aut herbam, nonne cum imagi-
ne sua nascitur? Mox vt incipit existere, incipit cum
illo existere imago eius, non præcedit nascendo ima-
ginem suam, non mihi ostenditur natum esse aliquid
super aquam, & postea apparuisse imaginem eius, cum
†alias, pri' appareret. illud sine imagine prius non apparuisset,† sed nascitur
cum imagine sua, & tamen imago ab illo, non illud ab
imagine. Nascitur ergo cum imagine sua, & simul esse
incipiunt virgultum & imago eius. Nunquid non fa-
teris imaginem esse de illo virgulto, nõ virgultum de
imagine? Genitam ergo de virgulto illo cõfiteris ima-
ginem. Itaque & generans & quod genitum est simul
esse cœperunt. Ergo coæua sunt, si semper virgultum,
semper & imago de virgulto. Quod autem de alio est,
vtique natum est. Potest ergo semper esse generans, &
semper cum illo quod de illo natum est. Ibi enim æ-
stuabamur, ibi laborabamus, quomodo intelligeretur
Fili' dei dicitur, quia pater est & habet de quo sit. sempiterna natiuitas. Ergo filius dei secundum hoc di-
citur quòd pater est, quòd habet de quo sit, non secun-
dum hoc quòd prior esset pater, & postea filius. Sem-
per pater, semper filius de patre. Et quia quicquid de a-
B liquo est, natum est: semper igitur filius natus, semper
pater, semper imago de illo, quo modo imago illa vir-
gulti, & de virgulto nata est, & si semper virgultum,
semper nata esset & imago de virgulto. Non potuisti
inuenire coæterna genita æternis genitoribus, & inue-
nisti coæua nata temporalibus gignentibus. Intelligo
coæternum filium natum æterno gignẽti. Quod enim
est temporali coæuum, hoc est, æterno coæternũ. Hinc
etiam est modicum quod aduertatis fratres propter
blasphemias. Semper enim dicitur, Ecce dedisti simi-
litudines, sed splendor qui funditur de igne minus lu-
cet quàm ipse ignis, & imago virgulti minus vtique ha
bet quàm illud virgultum vnde imago est. Habent ista
similitudinem, sed non habent omni modo æqualita-
tem, quare non videntur esse eiusdem substantiæ. Quid
ergo dicemus, [Si dicat aliquis, Talis est ergo filius ad
patrem, qualis ad ignem splendor, & imago ad virgul-
tum?] Ecce intellexi æternum patrem, intellexi coæ-
ternum filium. Tamen sicut effusum splendorem mi-
nus lucentem igne, aut sicut effusam imaginem minus
quàm virgultum existentem dicimus? Non, Sed æqua-
C litas omnimoda est. Non credo ait, quia non inuenisti
similitudinem, sed credo Apostolo, qui potuit videre
quod dixi. Ait enim, Non rapinam arbitratus est esse
æqualis deo. Aequalitas omni modo coniungitur. Et
Philip. 2. quid dixit? Non rapinam. Quare? Quia illud est rapina
Rapina. quod alienum est. Tamẽ ex istis duabus collationibus,
& generibus duobus, similitudinẽ fortassis inuenimus
in creatura, quomodo intelligamus filium coæternum
patri, & nequaquam minorem. Sed non illud possu-
mus inuenire in vno genere similitudinum. Iungamus
ambo genera, vnum vnde ipsi dant similitudines, &
alterum vnde nos dedimus. Dederunt enim similitu-
dines illi ex his qui nascũtur in tempore & præcedun-
tur tempore ab eis à quibus nascuntur, sicut homo de
homine. Maior ille tempore prior natus, sed tamen
homo & homo, id est eiusdem substantiæ. Homo enim
hominem generat, & equus equum, & pecus pecudem.
Ad eandem substantiam generat ista, sed non ad idem
tempus. Diuersa sunt tempora, sed non sunt diuersa na
tura. Quid ergo hic laudamus in ista natiuitate? Certe
æqualitatẽ naturæ. Quid autem deest? Aequalitas tem-
poris. Teneamus hic vnum quod laudatur, id est, æqua- D
litatem naturæ. In illo autem genere similitudinum
quod nos dedimus de splendore ignis, & de imagine
virgulti, æqualitatem naturæ non inuenis, inuenis co-
æuitatem. Quid hic laudamus? Coæuitatem. Quid de-
est? Aequalitas naturæ. Coniunge quæ laudas. In crea-
turis enim deest aliquid quod laudas, in creatore de-
esse nihil potest, quia quod inuenis in creatura, à crea-
tore artifice processit. Quid ergo in coæuis? Nonne hoc
deo dandum quod ibi laudas? Quod autem deest non
tribuendum maiestati, in qua nullus defectus est. Ecce
offero tibi genitis coæua gignentia. Laudas ibi coæuita-
tem, sed disparilitatem reprehendis. Quod reprehen-
dis noli tribuere deo: quod laudas tribue: & tribuis illi
ex isto genere similitudinum pro coæuitate coæterni-
tatem, & coæternus sit natus cum eo à quo natus sit. De
alio autem similitudinum genere, quæ & ipsa creatu-
ra dei est, & debet laudare creatorem, quod ibi laudas?
Aequalitatem naturæ. Iam propter illam distinctionẽ
dederas coæternitatem, da propter istam æqualitatem,
& perfecta est natiuitas eiusdem substantiæ. Quid e-
nim dementius fratres mei, quàm vt in aliquo laudem
creaturam quod non sit in creatore? Laudo in homi-
ne æqualitatem naturæ, & non credo in eo qui fecit ho E
minem? Quod de homine natũ est homo est, & quod
de deo natum est, non id erit quod ille de quo natum
est? [Non versor in operibus quæ deus non fecit.] Lau-
dent ergo creatorem omnia opera sua. Inuenio hic co-
æuum, cognosco ibi coæternum. Hic æqualitatem in-
uenio naturæ, ibi intelligo æqualitatem substantiæ. To
tum ergo ibi quod hic ex partibus singulis & rebus sin-
gulis inuenitur. Totum ergo ibi simul & non hoc solũ
quod in creaturis totum inuenio ibi, sed tanquam in
creatore, quanto amplius quòd hæc visibilia, illa inui-
sibilia: hæc temporalia, illa æterna: hæc commutabilia,
illa incõmutabilia: hæc corruptibilia, illa incorruptibi-
lia? Postremo in homine ipso ea quæ inuenimus homo
& homo duo homines sunt, ibi pater & filius vnus deus.
Domino deo nostro gratias ago inenarrabiles, quòd
ex hoc loco scrupulosissimo & laboriosissimo infirmi-
tatem meam liberare dignatus est, petentibus vobis.
Ante omnia tamen seruate hoc, quicquid de creatura
potuimus colligere, aut sensu corporis, aut cogitatione
animi inenarrabiliter transcendere creatorem. Sed si
vis illum mente contingere, purga mentem, purga cor F
tuum. Mundum fac oculum, vnde illud quicquid est
possit attingi. Mundum fac oculum cordis, Beati enim *Matth. 5.*
mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Non au-
tem mundato corde, quid potuit misericordius procu-
rari aut donari ab eo, nisi vt illud verbum de quo tan-
ta & tam multa diximus, & nihil dignum diximus, nisi
vt illud verbũ per quod facta sunt omnia, fieret quod
nos sumus, vt attingere possimus illud quod non su-
mus? Non enim deus sumus, sed possumus mente vel
cordis acie interiore videre deum. Peccatis acies no-
stræ obtritæ, obtusæ, infirmitate deiectæ cupiunt vide-
re: sed in spe sumus, in re nondum sumus. Filij dei su-
mus. Hoc ait Ioannes qui ait, In principio erat verbum, *Ioan. 1.*
& verbum erat apud deum, & deus erat verbum: qui *Ioan. 13.*
supra pectus domini discumbebat, qui secreta ista de
sinu illius cordis hauriebat. Ipse ait, Dilectissimi filij *1. Ioan. 3.*
dei sumus, & nondum apparuit quod erimus. Scimus
quia cum apparuerit similes ei erimus, quoniam vide-
bimus eũ sicuti est. Hoc nobis promittitur. Sed vt per-
ueniamus, si nondum possumus verbum videre deum,

G audiamus verbum carnem, quia carnales facti sumus, audiamus verbum carnem factum. Ideo enim venit, ideo suscepit infirmitatem nostram, vt possis firmam locutionem capere dei portantis infirmitatem tuam. & vere dictum est lac, Lac enim dat paruulis, vt cibum sapientiæ det maioribus. Lactare patienter, vt auide pascaris. Quomodo enim fit etiam lac quo lactantur infantes? Nonne esca erat in mensa? Sed inualidus est infans ad comedendam escam, quæ in mensa est: quid facit mater? Incarnat escam, & conficit lac de ipsa. Conficit nobis quod capere possimus. Sic verbum caro factum est, vt lacte paruuli nutriremur, qui ad cibum quidem eramus infantes. Verum hoc interest, quia quando cibum mater incarnatum lac facit, cibus in lac conuertitur. Incommutabiliter autem manens verbum carnem assumpsit, vt esset quodam modo contextum. Quid est, non corrupit? Non commutauit, vt per habitum tuum tibi loqueretur, non in hominem transmutatus atque conuersus. Inconuertibilis enim & incommutabilis & omnino inuiolabilis manens, factus est quod tu ad te, quod ipse ad patrem. Ipse enim infirmis quid dicit vt possint recuperato visu verbum

Christus quare venerit et infirmitatem nostram susceperit.

Ioan.1.

H ex aliqua parte attingere, per quod facta sunt omnia? Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quid magister filius dei, sapientia dei per quem facta sunt omnia concionatur? Vocat humanum genus & dicit, Venite ad me omnes qui laboratis, & discite à me. Putabas forte dicturam sapientiam dei, Discite quo modo cœlos feci & astra. Omnia etiam in me antequam fierent numerata erant, quo modo in virtute rationum incommutabilium etiam capilli vestri numerati sunt. Hæc putabas & talia esse dicturam? Non. Sed prius illud. Quoniam mitis sum & humilis corde. Ecce quod capiatis, videte fratres, certe paruum est. Ad magna nos tendimus, parua capiamus, & magni erimus. Vis capere celsitudinem dei, cape prius humilitatem dei. Dignare esse humilis propter te, quia deus dignatus est humilis esse propter eundem te, non enim propter se. Cape ergo humilitatem Christi, disce humilis esse, noli superbire. Confitere infirmitatem tuam, iace patienter ante medicum. Cum ceperis humilitatem eius, sur-

Matth.11.

Matth.10.

I gis cum illo: non quasi & ipse surgat secundum quod verbum est, sed tu potius vt magis magisque à te capiatur. Intelligebas primo titubanter atque hæsitanter, intelligis postea certius & clarius. Non ille crescit, sed tu proficis, & quasi tecum videtur surgere. Sic est fratres, Credite præceptis dei & facite illa, & donabit vobis robur intelligentiæ. Non præsumatis & quasi anteponatis scientiam præcepto dei, ne inferiores non solidiores remaneatis. Arborem attendite. Petit ima prius, vt sursum excrescat. Figit radicem in humili, vt verticem tendat ad cœlum. Nunquid nititur nisi ab humilitate? tu autem sine charitate, sine humilitate vis excelsa comprehendere, sine radice auras petis. Ruina est ista, non incrementum. Habitante Christo per fidem in cordibus vestris, in charitate radicamini atque fundamini, vt impleamini in omnem plenitudinem dei.

Ephe.3.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit:

Ioan.1.

Sermo XXXIX.

Dominus noster Iesus Christus, & venit ad homines & abscessit ab hominibus, & venturus est ad homines. Et tamen hic erat quando venit, nec recessit quando abscessit, & ad eos venturus est quibus dixit, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Secundum formam serui quam suscepit pro nobis quodam tempore natus est, occisus est & resurrexit, & iam non moritur, nec mors illi vltra dominabitur. Secundum diuinitatem autem quæ æqualis est patri, *in hoc mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus ipsum non cognouit.* De hoc audistis modo Euangelium, quid monuerit nos vel admonuerit, cautos nos faciens, & volens esse expeditos & paratos ad expectandum nouissima, vt post nouissima quæ sunt in hoc seculo metuenda, succedat requies quæ non habet finem, beati qui participes facti fuerint. Erunt autem tunc securi, qui modo non sunt securi, & iterum tunc timebunt, qui modo timere nolunt. Ad hanc expectationem & propter hanc spem Christiani facti sumus. Nonne spes nostra non est de hoc seculo? Non amemus seculum. Ab amore seculi huius vocati sumus, vt aliud seculum speremus & diligamus. In hoc abstinere nos debemus, ab omnibus illicitis cōcupiscentiis, hoc est, lumbos accinctos habere debemus, & feruere & lucere in operibus bonis, hoc est, lucernas ardentes in manibus habere. Dixit enim ipse dominus discipulis suis alio loco Euangelij, Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et vt ostenderet vnde dicebat, subiecit & ait, Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant bona facta vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Ideo lumbos nostros accinctos esse voluit, & lucernas ardentes. Quid est lumbos accinctos? Declina à malo. Quid est lucere? Quid est lucernas ardentes habere? Hoc est, Et fac bonum. Quid est quod adiunxit & ait, Et vos similes estote hominibuss expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptiis, nisi quod in illo Psalmo sequitur, Inquire pacem & persequere eam? Hæc tria, hoc est, abstinentia à malo, & operatio boni, & spes præmij æterni commemorata sunt in actibus Apostolorum, vbi scriptum est, Quia docebat eos Paulus de continentia, de iusticia & spe vitæ æternæ. Ad continentiam pertinet. Sint lumbi vestri accincti. Ad iusticiam pertinet. Et lucernæ ardentes. Ad expectationem domini pertinet, Quæ est spes vitæ æternæ. Ergo declina à malo, hæc est continentia, hi sunt lumbi accincti. Et fac bonum, hæc est iusticia, hæ sunt lucernæ ardentes. Quære pacem & sequere eam: hæc est expectatio futuri seculi. Ergo similes estote hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Habentes autem ista præcepta & promissa, quid quærimus in terra dies bonos, vbi eos inuenire non possumus? Scio enim quia eos quæritis quādo aut ægrotatis, aut in tribulationibus estis, quæ abundant in hoc seculo, quoniam quando ætas vergit ad finem, & senex plenus est querelis & nullis gaudiis, inter omnes tribulationes quibus conteritur genus humanum nō quærunt homines nisi dies bonos, & vitam volunt longam quam hic habere non possunt: quia & longa hominis vita tanta breuitate constringitur ad vniuersi seculi illius latitudinem, quasi si vna gutta ad vniuersum mare comparetur. Quid ergo est vita hominis, etiam illa quæ longa dicitur? Longam vitam dicunt quæ in seculo isto breuis est, & sicut dixi, abundant ge-

Margin (right column): K; *Matth.28.*; *Roma.6.*; *Ioan.1.*; *Christiani quare facti sumus.*; L *Seculū istud nō amandum.*; *Matth.5.*; *Vbi suprà.*; *Lumbi accincti.*; *Lucernæ ardentes.*; *Luca.12.*; *Acto.24.*; M *Luca.12.*

A dant gemitus vsq; ad decrepitam senectutem. Hoc totum modicum & breue est, & tamen quo modo quæritur ab hominibus, quanta diligentia, quanto labore, quanta cura, quanta vigilantia, quanto opere quærunt homines vt diu hic viuant & senescant? Ipsum autem diu viuere, quid est aliud nisi ad finem currere? Habuisti hesternum diem, habere vis & crastinum diem. Sed cum dies iste transierit & crastinus, minus illum habes. Ideo optas vt lucescat dies, vt appropinquet tibi quò tu non vis peruenire. Exhibes aliquam solennitatem amicis tuis, audis ibi à bene optantibus, dicitur tibi, multos annos viuas, & veniat quod illi dixerunt. Quid? Vt veniant anni & anni, & non vis vt veniat finis annorum. Studia tua contraria sunt. Ambulare vis, & peruenire non vis. Veruntamen, vt dixi, si tanta cura inest hominibus, vt quotidianis magnis perpetuisque laboribus capiant vt tardius moriantur, quanta cura agendum est vt nunquam moriantur? Inde nemo vult cogitare. Quotidie quæruntur in isto seculo dies boni vbi non inueniuntur, & nemo vult sic viuere vt illuc perueniat vbi inueniuntur. Ideo eadem scriptura admonet & dicit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? Sic interrogauit scriptura, vt

Viuere diu quid?

Psal. 33.

B sciret quid illi responderetur, sciens quòd omnes homines vitam quærerent & dies bonos. Pro desiderio ipsorum interrogauit, tanquam sibi de omnium corde responderetur. Ego volo. Sic dixit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? Quemadmodum etiam ista hora qua vobis loquor, cum audistis me dixisse, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos: omnes respondistis in corde vestro, Ego. Nam & ego qui vobiscum loquor, vitam volo & dies bonos. Quod quæritis vos, hoc quæro & ego. Quomodo si aurum nobis omnibus esset necessarium, & ego ad aurum vna vobiscum peruenire volens, & esset alicubi in agro vestro in loco vestræ potestatis subdito, & viderem vos quærentes aurum, & dicerem vobis, quid quæritis, responderetis mihi aurum: & ego vobis dicerem, aurum quæritis, & ego aurum quæro: quod quæritis & ego quæro, sed non quæritis vbi possumus inuenire. Ergo audite me, vbi possimus inuenire: vobis non tollo, locum vobis ostendo, immo sequamur omnes eum qui nouit vbi sit quod quærimus. Sic & nunc, quia desideratis vitam & dies bonos: non pos-

C sumus vobis dicere, nolite desiderare vitam & dies bonos: sed illud dicimus, nolite hic quærere in hoc seculo vitam & dies bonos, vbi boni esse nõ possunt. Nonne vita ipsa morti similis est? Dies autem ipsi properantes transeunt, quia hodiernus dies hesternum exclusit. Crastinus ideo nascitur, vt excludat hodiernum. Ipsi dies non stant, tu quare cum illis vis stare? Desiderium ergo vestrum quod vitam vultis & dies bonos, non solum non reprimo, sed etiã vehementius accendo. Prorsus quærite vitam, quærite dies bonos, sed vbi possunt inueniri, ibi quærãtur. Vultis enim audire mecum consilium eius qui nouit vbi sint dies boni, & vbi sit vita? Audite non à me, sed mecum simul, Ait enim nobis quidam, Venite filij audite me, & concurramus & stemus, & aures erigamus, & corde intelligamus patrem qui ait, Venite filij audite me, timorem domini docebo vos. Et quam rem vult docere, & cui rei vtilis est timor domini. Sequitur, Quis est homo qui vult vitam & diligit dies videre bonos? Respondemus omnes, Nos volumus. Quid sequitur audiamus, Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.

Ibidem.

Modo dic, Ego. Iamdudum quando dicebam, Quis est D homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? omnes respondebamus, Ego. Heia respondeat mihi aliquis, Ego. Ergo cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum, Dic modo, Ego. Ergo dies bonos & vitam vis, cohibere linguam tuam non vis à malo, & labia tua ne loquãtur dolum? Ad mercedem alacer, ad opus piger, & cum non operanti non redditur merces, vtinam in domo tua, vel operanti mercedem reddas. Nam scio quia nõ operanti non reddis? Quare? Quia nihil operanti nihil debes. Et deus proposuit mercedem. Quam mercedem? Vitam & dies bonos quos omnes desideramus, ad quos dies omnes conamur venire. Promissam mercedem daturus est. Quam mercedem? Vitam & dies bonos. Et qui sunt dies boni? Vita sine fine, requies sine labore. Magnam mercedem proposuit. In tanta proposita mercede, videamus quid iussit. Iam enim mercede tantæ pollicitationis & amore mercedis accensi, paremus iussioni eius vires nostras, latera, lacertos. Quasi iussurus est onera grandia nos portare, forte aliquid fodere, forte aliquam machinam erigere? Non iussit tibi rem laboriosam, sed membrum quod inter omnia membra cito moues, ipsum tibi præcepit, Cohibe linguam tuam à malo. Non E est labor erigere fabricam, & labor est tenere linguam? Cohibe linguam tuam à malo. Noli loqui mẽdacium, noli loqui criminationes, noli loqui calumnias, noli loqui falsa testimonia, noli loqui blasphemias. Cohibe linguam tuam à malo. Vide quomodo irasceris, si quis de te male loquatur. Quomodo irasceris alteri quando de te male loquitur, sic irascere tibi, quando de altero male loqueris. Labia tua non loquantur dolũ. Quod est intus in corde tuo, hoc dicatur foris. Non aliud pectus tegat, & aliud lingua proferat. Declina à malo & fac bonũ. Nam quo modo dicturus sum ei, Vesti nudum, qui adhuc spoliare vult vestitũ? Nam qui premit ciuem suum, quo modo habet suscipere peregrinũ? Ergo per ordinem, prius declina à malo & fac bonum: prius accinge lumbos tuos, & tunc lucernam accende. Et cum hoc feceris, securus expecta vitam & dies bonos: quære pacem & sequere eam, & tũc bona fronte dices domino, Feci quod iussisti, redde quod promisisti.

Dies boni.

Lingua cohibenda.

Luc. 12.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem de Nathanaele, Cum esses sub arbore fici vidi te:

Sermo XL.

Ioan. 1.

F

Quod dictum audiuimus à domino Iesu Christo Nathanaëli, si bene intelligamus, non ad ipsum pertinet solũ. Ipse quippe dominus Iesus sub ficu vidit omne genus humanũ. Isto enim loco intelligitur per arborem fici significasse peccatum. Non vbique hoc significat, sed hoc loco vt dixi, ea scilicet significandi congruentia, qua nostis primum hominem quando peccauit, foliis ficulneis fuisse subtectum. His foliis enim pudenda texerunt, quando de peccato suo erubuerunt, & quæ deus illis membra, ipsi sibi pudenda fecerunt. Non enim erubescendum est de opere dei, sed confusionem præcessit causa peccati. Si non præcessisset iniquitas, nunquam erubesceret nuditas. Nudi enim erant, & non confundebantur. Non enim commiserant vode confunderentur. Hoc autem quare dixi, vt per ficum intelligamus significatum esse peccatum? Quid est ergo, Cum esses sub ficu vidi te? Cum esses sub peccato vidi te. Et ad rem quidem respiciens gestam recordatus est Nathanaël se fuisse sub ficu, vbi non erat Christus. Non autem ibi erat præsentia

Ficus peccatũ designat, & quare.

Gene. 3.

corporali,

G corporali, scientia vero spiritali vbi non est? Et quoniam sciebat se solum fuisse sub ficu, vbi dominus Christus non erat: dixit ei, *Cum esses sub arbore fici vidi te.* Et agnouit in illo diuinitatem, & exclamauit, *Tu es rex Israel. Dominus ait, Quia dixi, vidi te cum esses sub arbore fici inde miraris, maiora horum videbis.* Quæ sunt ista maiora? *Et dixit, Videbitis cœlum apertum, & angelos dei ascendentes & descendentes super filium hominis.* Recolamus veterem historiam conscriptam in libro sancto, id est, in Genesi. Quando Iacob obdormiuit, lapidem ad caput posuit, & in somnis vidit scalam à terra pertingentem vsque ad cœlum, & dominus incumbebat super eam. Angeli autem ascendebant & descendebant per eam. Hoc vidit Iacob. Somnium hominis non scriberetur, nisi magnum in illo aliquod figuraretur (mysterium, & magnum aliquid prophetatum illa visione intelligeretur.) Denique ipse Iacob quia intellexit quid viderit, posuit ibi lapidem & perfudit oleo. Agnoscitis chrisma, agnoscite & Christum. Ipse est enim lapis quem reprobauerunt ædificantes, ipse factus est in caput anguli. Ipse est lapis de quo ipse dixit, Quicunque offenderit in lapidem illum, conquassabitur: super

Ioan.1.

Gene.28.

Psal.117.

Matth.21.

H quem vero venerit lapis ille, conteret eum. Offenditur in iacentem, veniet autem super eum. Cum venerit de alto iudicare viuos & mortuos, væ Iudæis, quia cum iaceret humiliter Christus, offenderunt in eum. Non est, dicunt, homo iste à deo, qui soluit sabbatum. Si filius dei est descendat de cruce. Insane, iacet lapis, & ideo rides. Sed cum rides, cæcus es. Cum cæcus es, offendis. Cum offendis, conquassaris. Conquassatus fueris illo modo iacente, postea veniente desuper cōteréris. Ergo vnxit lapidem Iacob. Nunquid idolum fecit? Significauit, non adorauit. Modo autem istum Nathanaëlem attendite, per cuius occasionem dominus Iesus exponere nobis voluit visionem Iacob. Nostis qui in schola Christi eruditi estis, Iacob ipsum esse & Israël. Duo sunt nomina, nam homo vnus fuit. Primum nomen Iacob quādo natus est accepit, quod interpretatur supplantator. Quando autem illi gemini nati sunt, prior natus est frater Esau, & inuenta est manus illius minoris, in pede maioris. Tenebat pedem fratri suo praecedenti nascendo, postea & ipse secutus est. Et propter hoc factum, quia plantam tenuit fratri suo appellatus est Iacob, id est, supplantator. Postea vero cum rediret de Mesopotamia, luctatus est cum eo angelus in via. Quæ virtus comparari potest angeli & hominis? Ergo mysterium est, ergo sacramentum est, ergo prophetia est, ergo figura est, ergo intelligamus. Videte enim etiam luctaminis modum. (Dum luctatur, præualuit angelo Iacob.) Magna significatio, vt præualuisset homo angelo. Tenuit illum, tamen ipse homo eum quem vicerat tenuit. Et ait illi, Non te dimittam, nisi benedixeris mihi. Quando victor à victo benedicebatur, Christus figurabatur. Angelus ergo ille qui intelligitur dominus Iesus, ait ad Iacob, Iam non vocaberis Iacob, sed erit nomen tuum Israël, quod est interpretatum, videns deum. Deinde tetigit neruum femoris eius, id est, latitudinem femoris, & aruit ei, & factus est claudus Iacob. Ipse est ille victus. Tantum potuit victus vt femur tangeret, & claudum faceret. Ergo si volens victus est: potestatem enim habuit ponendi virtutem suam, & potestatem habuit assumendi eam: non irascitur victus, qui non irascitur crucifixus. Nam & benedixit eum dicens, Non vocaberis Iacob, sed Israël. Tum supplantator factus est, videns deum.

Ioan.9.

Marci.15.

Iacob dictus est et Israel, et quare bi-nominis?

Gene.25.

16.Decimit. dei, cap.39.

Gene.32.

Ioan.10.

Et tetigit sicut dixi, femur eius, & fecit eum claudica- K re. Attende in Iacob populum Iudæorum in illa milia sequentium & præcedentium iumentum domini, qui iuncti Apostolis adorabant dominum & clamabant, Osanna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine domini. Ecce Iacob benedictus. Iam claudus in eis remansit, qui modo Iudæi sunt, Latitudo enim femoris, significat multitudinē generis. De quibus Psalmus, cum gentes credituras prophetasset dicens, Populus quem non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Non ibi fui & auditus sum, afflui & occisus sum. Populus quem nō cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Et sequitur, Filij alieni mentiti sunt mihi, de Iudæis. Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterauerunt, & claudicauerunt à semitis suis. Assignaui vobis Iacob, & benedictum & claudum. Verum ex hac occasione non est prætereundum, quod potest fortasse sua sponte vestrum aliquem commouere. Quid sibi vult quod commutatum est nomen Abrahæ aui huius Iacob? Nam & ipse Abram vocabatur prius, & deus mutauit illi nomen & dixit, Non vocaberis Abram, sed Abraham: ex illo non est vo- L catus Abram. Quærite in scripturis, & videbitis superius antequam acciperet aliud nomen, non est vocatus nisi Abram: postea quam accepit, non est vocatus nisi Abraham. Iste autem Iacob quando accepit aliud nomen, eadem verba audiuit, Non vocaberis Iacob, sed Israël. Quærite scripturas & videte, quia vtrunque vocatus est semper, & Iacob & Israël. Accepto alio nomine Abraham, non aliud est vocatus nisi Abraham. Accepto autē alio nomine Iacob, & Iacob vocatus est & Israël. Nomen Abrahæ in hoc seculo explicandum fuit. Hic est enim factus pater multarum gentium, vnde nomen accepit. Nomen autem Israël ad alterum seculum pertinet, vbi videbimus deum. Populus ergo dei, populus Christianus in hoc tempore, & Iacob est & Israël. Iacob in re, Israël in spe. Supplantator enim fratris dicitur populus minor populi maioris. Nunquid nos supplantauimus Iudæos? Sed supplantatores dicimur illorum, quia nostri causa sunt supplātati. Nisi excæcati essent, Christus non crucifigeretur: Si Christus non crucifigeretur, sanguis ille preciosus non fundere- M tur. Si sanguis ille non funderetur, orbis terrarum non redimeretur. Quia ergo nobis profecit cæcitas illorum, ideo à minore fratre maior supplantatus est, & appellatus est minor supplantator. Sed quamdiu hoc? Veniet tempus, veniet finis seculi, & credet totus Israël. Non illi qui modo sunt, sed filij ipsorum qui tunc erūt. Nam modo isti per vias suas ambulantes ibunt ad loca sua, transibunt ad damnationē perpetuam. Quando autem factus fuerit vnus populus totus, fiet illud quod canimus, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Dum venerit promissio quæ promittitur, vt videamus facie ad faciem. Modo videmus per speculum in ænigmate & ex parte: quando autem vterque populus iam purgatus, iam resuscitatus, iam coronatus, iam in immortalem formam & in incorruptionem perpetuam commutatus, videbit deum facie ad faciem, etiam nō erit Iacob, sed solus erit Israël, tunc eum in persona huius sancti Nathanaël videbit dominus & dicet, Ecce vir Israëlita, in quo dolus non est. Quando audis, Ecce vir Israëlita, veniat tibi in mentem Israël. Cum venerit in mentē tibi Israël, veniat tibi in mentem somnium illius, in quo somnio scalam vidit à terra vsq; ad cœlum, deum super incum-

Matth.21.

Psal.17.

Roma.10.

Gene.17.

Gene.32.

Psal.16.

1.Cor.13.

Ioan.1.

Gene.28.

A superincumbentem angelos dei ascendentes & descendentes. Hoc somnium vidit Iacob. Post hoc autem appellatus est Israël, id est, post paululum veniens de Mesopotamia & agens iter. Si ergo Iacob vidit scalam, qui est & Israël appellatus: est autem & Nathanaël iste vere Israelita, in quo dolus non est: ideo cum miratus esset quia dixit ei dominus, Sub arbore fici vidi te: dixit ei, *Ioan. 1.* Maius his videbis. Et itē dixit somniū Iacob. Cui dixit? Et quem appellauit Israëlitā, in quo dolus non est. Quasi qui diceret, Cuius nomine te appellaui, ipsius somniū in te apparebit, noli festinare mirari, maiora horum videbis. Videbis cœlum apertū, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Ecce quid vidit Iacob. Ecce quare perfudit lapidē oleo Iacob. Ecce quare Christum prophetam significauit, & figurauit Iacob. Illud enim factum prophetia erat. Nunc quid expectetis noui, quid à me velitis audire, intelligo. Dicā, & hoc breuiter, vt dominus donat, ascendentes & descēdentes angelos ad filium hominis. Quomodo si descendunt ad illum, hic est: si ascēdunt ad illum, sursum est: Si autem ad illum ascendunt, ad illum descendunt, & sursum est, & hic est: nullo pacto fieri potest vt ad il-
B lum ascendant, & ad illū descendant, nisi & ibi sit quò ascendunt, & hîc sit quò descendunt. Quomodo probamus & illic eum esse, & hic eū esse? Respondeat nobis Paulus, qui primo Saulus. Expertus est illud ipse quādo prius erat persecutor, & postea factus est prædicator: *Philip. 3.* prius Iacob, postea Israël: qui erat & ipse de genere Israël, de tribu Beniamin erat. In illo videamus Christū sursum, Christum deorsum. Primo ipsa domini vox de cœlo hoc ostendit, Saule Saule quid me persequeris? *Acto. 9.* Nunquid Paulus in cœlum ascenderat? Nunquid Paulus lapidem saltem in cœlum miserat? Christianos persequebatur, ipsos ligabat, ipsos occidendos trahebat, ipsos vbique latentes quærebat, ipsis inuentis nulla ratione parcebat. Cui ait dominus Christus, Saule Saule. Vnde clamat? De cœlo. Ergo sursum est, Quid me persequeris? Ergo deorsum est. Omnia, etsi breuiter, vt potui exposui charitati vestræ. Erogaui quod ad me pertinet, quod autem ad vos pertinet, pauperes cogitate. Conuersi.

Ioan. 2.

De conuersione aquæ in vinum, In Euangelio secundum eundem:

Sermo XLI.

C SCitis fratres, in Christum enim credētes didicistis, & assidue etiam nos ministerio nostro commendauimus vobis, quòd medicina tumoris hominis, humilitas est Christi. Non enim perisset homo, nisi superbia timuisset, *Eccli. 10.* Initium enim, sicut dicit scriptura, omnis peccati superbia. Contra initium peccati, initium iusticiæ necessarium fuit. Si ergo omnis peccati superbia initium, vnde sanaretur tumor superbiæ, nisi deus dignaretur humilis fieri? Erubescat homo esse superbus, quoniam factus est humilis deus. Nam quando dicitur homini vt humiliet se, dedignatur: & vt velint homines vindicari quando læduntur, superbia facit. Cum humiliari dedignantur, vindicari volunt, quasi pœna cuique prodesse possit aliena. Læsus & iniuriam passus, vindicari vult, de aliena pœna sibi quærit medicamentum, & acquirit grande tormentum. Ideo in omnibus dominus Christus humiliari dignatus est, præbens nobis viam, si tamen dgnemur ambulare per eam. Ecce inter *Ioan. 2.* cætera filius virginis venit ad nuptias, qui cum apud patrem esset instituit nuptias. Quo modo facta est pri-

ma mulier, per quam venit peccatum, de viro sine fœ- D
mina: sic vir per quem deletum est peccatum, de fœmina sine viro. *Gene. 2.* Per illum ruimus, per hunc surgimus. Et quid in ipsis nuptiis fecit? De aqua vinum. Quid potentius? Qui poterat talia facere, dignatus est indigere. Qui fecit de aqua vinum, potuit facere & de lapidibus panem: eadem potentia erat. Sed tunc diabolus tentauit, ideo Christus non fecit. *Christus quare de aqua fecit vinū, & nō de lapidibus panem?* Scitis enim quia quando tentatus est dominus Christus, hoc ei suggessit diabolus. Esuriuit enim, quia & hoc dignatus est, quia & hoc ad humilitatem pertinuit. Esuriuit panis sicut defecit via, sicut vulnerata est sanitas, sicut mortua est vita. Cum ergo esuriret vt nostis, ait illi tentator, Si filius dei es, dic lapidibus istis vt panes fiant. *Matth. 4.* Et respondit tentatori, docens te respondere tētatori. Ad hoc enim pugnat Imperator vt milites discant. Quid respondit? Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo dei. Et non fecit de lapidibus panes, qui vtique sic potuit facere sicut de aqua vinum. Eiusdem enim potentiæ est facere de lapide panem, sed non fecit vt voluntatem contemneret tentatoris. Aliter enim tentator non vincitur nisi contemnatur. Et cum vicisset diabolum tentatorem, venerunt angeli & ministra- E
bant ei. Qui ergo tantum poterat, quare illud nō fecit, & hoc fecit? Lege, immo recole, quod modo audisti quando fecit hoc, id est, de aqua vinum. Quid addidit Euangelista? *Ioan. 2.* Et crediderunt in eum discipuli eius. Nunquid tūc diabolus fuerat crediturus? Qui ergo tanta potuit, esuriuit, sitiuit, fatigatus est, dormiuit, comprehensus est, cæsus est, crucifixus est, occisus est. Ista est via, ambula per humilitatem vt venias ad æternitatem. Deus Christus, patria est quo imus, homo Christus via est qua imus, ad illum imus, per illum imus. Quid timemus ne erremus? Non recessit à patre, & venit ad nos. *Luca. 2.* Vbera sugebat, & mundum continebat. In præsepi iacebat, & angelos pascebat. Deus & homo, idem deus qui homo, idem homo qui deus. Sed non vnde homo, *Ioan. 1.* inde deus, quia verbum homo, quia verbū caro factum est, & deus manendo, & hominis carnem assumendo, addendo quod nō erat, non perdendo quod erat. Ergo & modo iam passus per ipsam humilitatem, iam mortuus, iam sepultus, iam resurrexit, iam ascendit in cœlum, ibi est & sedet ad dexteram patris, sed hic est egens *Vbi suprà.*
F in pauperibus suis. Etiam hesterno die hoc commendaui charitati vestræ, propter illud quod dixit Nathanaëli, Maius his videbis. Dico autem vobis, videbitis cœlum apertum, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Quæsiuimus quid esset, & diu locuti sumus: nunquid & eadem hodie replicare debemus? Qui affuerunt recordentur, breuiter tamen commemoro, Non diceret ascendentes ad filium hominis, nisi sursum esset: non diceret descendentes [ad filium hominis,] nisi desursum esset. Ipse sursum, ipse deorsum. Sursum in se, deorsum in suis. Sursum apud patrē, deorsum in nobis. Vnde & vox illa ad Saulum, Saule *Acto. 9.* Saule quid me persequeris? Nō diceret Saule Saule, nisi quia sursum erat. Sursum eum Saulus non persequebatur. Nō diceret quid me persequeris, qui sursum erat, nisi esset & deorsum. Timete Christum sursum, agnoscite deorsum. Habe Christum sursum largientem, hic agnosce indigētem. Hic pauper est, ibi diues est. Quod *Matth. 25.* hic pauper est Christus, pro nobis, ipse loquitur, Esuriui, sitiui, nudus fui, in carcere fui: & quibusdam dixit, ministrastis mihi: quibusdam dixit, non mihi ministrastis. *Christus pauper et diues.* Ecce probauimus Christum pauperem, Christum

 diuitem,

G diuitem,quis nescit?Et hic ad diuicias pertinebat,aquã
in vinum vertere. Si diues est qui habet vinum, qualis
diues est qui facit vinũ?Ergo diues & pauper Christus.
Tanquã deus diues,tanquam homo pauper.Iam & ip-
se homo diues ascendit in cœlum,sedet ad dexterã pa-
tris, adhuc tamen hic pauper esurit, sitit,nudus est. Tu
quid es?Diues an pauper?Multi mihi dicũt,pauper sum,
& verum dicunt. Agnosco pauperem aliquid habentẽ
agnosco & indigentem.Sed habet quidam multum au
ri & argenti,O si agnoscat se pauperẽ,Agnoscit se pau-
perem,si agnoscit iuxta se pauperẽ.Quid enim? Quan-
tum vis habeas quicunq; diues es,dei mendicus es. Ve-
nitur ad horã orationis,& ibi te probo.Petis. quo mo-
Matth.6. do non pauper es qui petis?Plus addo.Panem petis.An
non es dicturus, Panem nostrum quotidianum da no-
bis?Qui panem quotidianum petis,pauper es an diues?
Et tamẽ Christus dicit tibi,Da mihi ex eo quod tibi de-
di. Quid enim attulisti quando venisti? Omnia quæ
creaui,creatus hic inuenisti,nihil attulisti,nihil hinc tol
les. De meo mihi quare non donas? Quia tu plenus es,
& pauper inanis est. Primordia vestra attendite,ambo
nudi nati estis.Et tu ergo nudus natus es. Multa hic in-
H uenisti,Nunquid tecum aliquid attulisti? De meo quæ-
ro,da & reddo.Habuisti me largitorem,facito debito-
rem.[Parum est quod dixi,Habuisti me largitorem,fac
me debitorem,] habeam te fœneratorem. Pauca mihi
das,plura reddam.Terrena mihi das,cœlestia reddam.
Temporalia mihi das,æterna restituam. Teipsum tibi
reddam,quando te mihi reddidero.

Ioan.5. *De infirmo iacente ad piscinam, In Euangelio secundum eundem, Sermo XLII.*

† aliàs,reuerendissima. Recentissima † in auribus nostris sonuit euan-
gelica lectio, & ad cognoscendũ quid sibi
vellent quæ lecta sunt,fecit attentos.Hoc de
me expectari arbitror,hoc me pro viribus ex-
positurum,domino adiuuante,polliceor.Proculdubio
enim nõ frustra fiebant illa miracula, & aliquid nobis
pro æterna salute figurabant. Nam salus corporis quæ
reddita est homini,quanti temporis fuit?Quæ est enim
Iacobi.4. vita vestra,dicit scriptura? Vapor,inquit,ad modicum
apparens, deinceps exterminabitur. Quòd ergo illius
hominis corpori ad tempus reddita est sanitas, reddi-
ta est nonnulla diuturnitas vapori.Non itaque pro ma
Psal.59. gno illud habendum est, Vana salus hominis. Et illud
I recolite fratres, illud propheticum & euangelicum,
Esaiæ.40. Omnis caro fœnum,& omnis honor carnis vt flos fœ-
ni: fœnum aruit, flos decidit, verbum domini manet
in æternum. Verbum domini etiam fœno dat hono-
rem, & honorem non transitorium. Dat enim & car-
ni immortalitatem. Sed prius transit tribulatio vitæ
Psal.59. huius, de qua nobis præstat auxilium, cui diximus, Da
nobis auxilium de tribulatione. Tota quippe ista vita
intelligentibus tribulatio est. Sunt enim duo tortores
animæ, non simul torquentes, sed cruciatus alternan-
Tortores animæ, timor & dolor. tes. Horum duorum tortorum nomina sunt timor &
dolor. Quando tibi bene est times,quando male est do
les.Seculi huius quẽ non decipit prosperitas, non fran-
git aduersitas? Tenenda est in hoc fœno, & in diebus
fœni via tutior, verbum dei. Cum enim dictum esset,
Omnis caro fœnum,& omnis gloria eius vt flos fœni:
fœnum aruit, flos decidit: quasi quæramus quæ fœno
spes,quæ flori fœni stabilitas:sed verbum, inquit,domi-
ni manet in æternum. Et vnde, inquis, ad me verbum
Ioan.1. domini?Verbum caro factum est,& habitauit in nobis.
Verbũ enim domini dicit tibi, Noli respuere promis-
sum meum, quia non respui fœnum tuum. Hoc ergo K
quod nobis præstitit verbum domini vt ad ipsum nos
teneremus, ne cum flore fœni transiremus: hoc ergo
quod nobis præstitit vt verbum caro fieret, suscipiens
carnem nõ mutatum in carnem, manens & assumens,
manens quod erat, assumens quod non erat: hoc ergo
quod nobis præstitit, etiam piscina illa significat. Bre-
uiter dico, Aqua illa, Iudaicus populus erat: quinque
porticus, lex. Quinque enim libros scripsit Moyses.
Ergo aqua quinque porticibus cingebatur,sicut ille po *Piscinæ mysterium.*
pulus lege coërcebatur. Aquæ perturbatio,in illo popu
lo est domini passio. Qui descendebat sanabatur non
nisi vnus, quia ipsa est vnitas. Quibuscunque ista dis-
plicet Christi passio, superbi sunt, nolunt descendere,
non sanantur. Et ego,inquis, crediturus sum deum in
carne, deum natum ex fœmina, deum crucifixum, fla-
gellatum, mortuum, vulneratum, sepultum? Absit vt
hoc credam de deo, indignum est, Cor loquatur non
ceruix. Superbo videtur domini humilitas indigna,
ideo à talibus longe fit sanitas. Noli te extollere, si vis
sanari descende. Expauescere pietas debuit, si Christus
in carne mutabilis diceretur. Nunc autem commen-
dat tibi veritas immutabilem Christum quantum at- L
tinet ad verbum. In principio enim erat verbum, & *Ioan.1.*
verbum erat apud deum, non quod sonaret & transi-
ret, quia deus erat verbum. Manet ergo incommutabi-
lis deus tuus. O verax pietas,manet deus tuus. Noli ti-
mere, non perit, & per ipsum nec tu peris. Manet, na-
scitur ex fœmina,sed in carne.Verbum autẽ & matrem
fecit, Qui erat antequam fieret, fecit sibi in qua fieret,
Infans fuit,sed in carne.Suxit,creuit,alimenta sumpsit,
per ætates cucurrit, ad iuuentam peruenit,sed in carne.
Fatigatus dormiuit, sed in carne. Esuriem, sitimq; pas-
sus est,sed in carne.Comprehensus,ligatus,flagellatus,
contumeliis affectus, postremo crucifixus,occisus, sed
in carne. Quid expauescis? Verbum domini manet
in æternum. Qui respuit istam dei humilitatem, non
vult sibi à mortifero tumore superbiæ sanitatem. Præ-
stitit ergo dominus Iesus Christus per carnem suam
carni nostræ spem. suscepit enim quod noueramus in
hac terra: quod hic abundabat, nasci & mori. Nasci &
mori hic abundabat, resurgere, & in æternum viuere
non hic erat. Inuenit hic viles merces terrestres, attu-
lit peregrinas cœlestes. Si expauescis mortem, ama re-
surrectionem. Dedit tibi auxilium de tribulatione sua, M
nam vana † remanserat salus tua. Salutem itaq; in hoc *† aliàs,vna*
mũdo peregrinam,hoc est,sempiternam fratres agno-
scamus & diligamus, & in hoc mundo tanquam pere-
grini viuamus. Transire nos cogitemus, & minus pec-
cabimus. Agamus potius deo gratias, quia huius vitæ
vltimum diem & breuem esse voluit & incertum. A
prima infantia vsque ad decrepitam senectutem, spa-
cium breue est. Quod tam diu vixerat, quid profuisset
ei si Adam hodie mortuus esset? Quid diu est, vbi finis
est? Hesternum diem nemo reuocat, hodiernus crasti-
no vrgetur vt trãseat. Ipso paruo spacio bene viuamus,
vt illò eamus vnde non transeamus. Et modo cum lo-
quimur vtique transimus. Verba currunt, & horæ vo-
lant: sic ætas nostra, sic actus nostri, sic honores nostri,
sic miseria nostra, sic ista fœlicitas nostra. Totũ transit,
sed non expauescamus, Verbum domini manet in æ-
ternum. Conuersi ad dominum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Si ego testimonium perhibeo de me, &c. *Ioan.5.*
Sermo XLIII.

Audiuimus

A AVdiuimus verba sancti Euangelij,& hoc po-
test aliquem permouere, quod ait dominus
Ioan.5. Iesus, *Si ego testimonium perhibeo de me, testimo-
nium meum non est verum.* Quomodo ergo non
est verum testimonium veritatis? Nonne ipse est qui
Ioan.14. dixit, Ego sum via, & veritas, & vita? [Cui ergo cre-
dendum est, si veritati non est credendum?] Profe-
cto enim non vult credere nisi falsitati, qui non eli-
git credere veritati. Dictum est ergo hoc secundum ip
sos, vt sic intelligas, & ex his verbis hunc sensum con-
cipias, Si ego testimonium perhibeo de me, testimo-
nium meum non est verum: id est, sicut putatis. Ille e-
nim nouerat verum esse de se testimonium suum, sed
propter infirmos, propter incredulos, propter non in-
telligentes sol lucernas quærebat. Fulgorem quippe
solis, lippitudo eorum ferre non poterat. Ideo quæ-
situs est Ioannes qui testimonium perhiberet veritati,
& audistis quid ait, *Vos venistis ad Ioannem. Ille erat lucer-
na ardens & lucens, & vos voluistis exultare ad horam in lumi-
ne eius.* Lucerna ista ad illorum confusionem para-
ta est, quia de hoc dictum est ante tantum tempus in
Psal.131. Psalmis, Paraui lucernam Christo meo. Vt quid lu-
B cernam soli? Vt inimicos eius induam confusionem,
super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Deni-
que hinc sunt confusi quodam loco per ipsum Ioan-
Matth.21. nem, quando dixerunt domino Iudæi, In qua potesta-
te ista facis? Dic nobis. Quibus respondit, Dicite mi-
hi & vos, Baptismum Ioannis de cœlo est, an ex ho-
minibus? Audierunt & tacuerunt. Cogitauerunt enim
apud se cito, Si dixerimus, ab hominibus, lapidabit
nos populus, quia prophetam habent Ioannem. Si di-
xerimus, de cœlo, dicturus est nobis, Quare ergo non
credidistis ei? Quia Ioannes perhibebat Christo testi-
monium. Angustati in cordibus suis quæstionibus suis,
& illaqueati laqueis suis, responderunt, Nescimus. Quæ
potuit alia vox esse tenebrarum? Rectum est quidem
homini, vt quando nescit, dicat, Nescio. Quando au-
tem scit, & dicit, Nescio, testis est contra se. Vtique no-
uerant excellentiam Ioannis, & quia de cœlo erat bap-
tismum eius, sed nolebāt acquiescere cui testimonium
perhibuit Ioannes. At vbi dixerunt, Nescimus, respon-
dit eis Iesus, Nec ego dicam vobis in qua potestate ista
Psal.131. facio. Et confusi sunt, & impletum est, Paraui lucernam
Christo meo, vt inimicos eius induam confusione.
C Martyres nonne testes sunt Christi, & testimonium
perhibent veritati? Sed si diligentius cogitemus, quan-
do illi martyres perhibent testimonium, ipse sibi per-
hibet testimonium. Ipse enim habitat in martyribus, vt
perhibeant testimonium veritati. Audi vnum ex mar-
2.Cor.13. tyribus, ipsum Apostolum Paulum, Nunquid experi-
mentum vultis accipere eius qui in me loquitur Chri-
stus? Dum perhibet ergo testimonium Ioannes, Chri-
stus sibi perhibet testimonium qui habitat in Ioanne.
Perhibeat testimonium Petrus, perhibeat Paulus, per-
hibeant cæteri Apostoli, perhibeat Stephanus, ipse sibi
perhibet testimonium, qui habitat in omnibus. Ipse e-
nim sine illis deus est, illi sine illo quid sunt? De ipso
Psal.67. dictum est, Ascendit in altum, captiuauit captiuitatem,
dedit dona hominibus. Quid est, captiuauit captiuita-
Ephes.4. tem? [Vicit mortē. Quid est captiuauit captiuitatem?]
Mortem procurauit diabolus, & ipse diabolus de mor-
te Christi est captiuatus. Ascendit in altum. Quid altius
Acto.1. cœlo? Nouimus euidenter & ante oculos discipulorum
suorum ascendit in cœlum. Hoc scimus, hoc credimus,
hoc fatemur, Dedit dona hominibus. Quæ dona? Spi-

ritum sanctum. Qui tale dat donum, qualis ipse est? Ma- D
gna est autem misericordia dei. Donum dat æquale si-
bi, quia donum eius spiritus sanctus est, & vnus deus
tota trinitas, pater, & filius & spiritus sanctus. Quid
nobis præstitit spiritus sanctus? Apostolum audi, Cha-
ritas dei, inquit, diffusa est in cordibus nostris. Vnde ti- Roma.5.
bi ô medice charitas dei diffusa est in corde tuo? Quid,
aut in quo charitas dei diffusa est in corde humano?
Habemus, inquit, thesaurum istum in vasis fictilibus.
Quare in vasis fictilibus? Vt eminentia virtutis sit dei. 2.Corin.4.
Denique cum dixisset, Charitas dei diffusa est in cor-
dibus nostris, ne putaret quisque à se sibi esse quod di-
ligit deum, cōtinuo addidit, Per spiritum sanctum qui Roma.5.
datus est nobis. Vt ergo ames deum, habitet in te deus,
& amet se de te, id est, ad amorem suum moueat te, ac-
cendat te, illuminet te, excitet te. Lucta est enim in isto Roma.8.
corpore. Quamdiu viuimus pugnamus, quamdiu pu-
gnamus periclitamur, Sed in his omnibus superamus,
per eum qui dilexit nos. Pugnam nostram modo cum
Apostolus legeretur audiuimus. Omnis, inquit, lex in Gala.5.
vno sermone impletur, in eo quòd diligis proximum
tuum sicut teipsum, Ista dilectio de spiritu sancto est,
Diligis proximum tuū sicut teipsum, prius vide si iam E
nosti diligere teipsum, & cōmitto tibi proximum quem
diligas sicut teipsum. Si autē nondum nosti diligere te,
timeo ne decipias proximū sicut te. Si enim amas ini-
quitatem, non diligis te, Psalmus testis est, Qui autem Psal.10.
diligit iniquitatem, odit animam suam. Si autem odi-
sti animam tuam, quid tibi prodest quia diligis carnem
tuam? Si odisti animam tuam, & diligis carnē tuam, re-
surgit caro tua, sed vt torqueatur anima tua. Ergo prius
anima diligenda est, quę deo subdenda est, vt ordinem
suum seruitus ista custodiat, anima deo animæ caro.
Vis seruiat caro tua animæ tuæ. Deo seruiat anima tua.
Debes regi, vt possis regere, Nam lucta ista tam pericu-
losa est, vt si dimiserit rector, ruina sequatur. Quæ lu-
cta? Si autem mordetis & comeditis inuicem, videte Gala.5.
ne ab inuicem consumamini. Dico autem, spiritu am-
bulate, & cōcupiscentias carnis ne perfeceritis. [Apo-
stoli verba dico, quæ modo recitata sunt de epistola ip
sius.] Dico autem, spiritu ambulate, & concupiscentias
carnis, non dixit, non habueritis, neq; hoc dixit, ne fe-
ceritis, sed ne perfeceritis. Quid sit autē hoc, adiuuante
domino dicam vt potero, adeste vt intelligatis, si spiri-
tu ambulatis. Dico autem, spiritu ambulate, & concupi- F
scentias carnis ne perfeceritis. Sequitur, ne forte ali-
quid in hoc quod hic obscurum est, in eius sequētibus
verbis facilius possit intelligi. Dixi enim non frustra A-
postolum noluisse dicere, [Concupiscentias carnis ne
habueritis: neq; hoc saltem voluisse dicere,] Concupi-
scētias carnis ne feceritis: sed dixisse, Concupiscentias
carnis ne perfeceritis: ipsam nobis luctam proposuit. In
hoc prælio versamur, si deo militamus. Quid ergo se-
quitur? Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiri-
tus aduersus carnem. Hæc enim sibi inuicem aduersan-
tur, vt non ea quę vultis faciatis. Hoc si nō intelligatur,
periculosissime auditur, ideo solicitus ne male homi-
nes intelligendo pereant, suscepi hæc verba Apostoli,
adiuuāte domino exponere vestræ charitati, Vacat no
bis, matutina cœpimus, hora prandij nō vrget, ad istum
diem, id est, sabbatum maxime hi assolent conuenire,
qui esuriunt verbum dei. Audite, attendite, dicam, quan
tum potero, diligenter. Quid est hoc quod dixi, Peri- *Cōcupiscen-*
culose auditur, si nō intelligatur? Multi concupiscentiis *tiæ carna-*
carnalibus & damnabilibus victi, committunt quæque *les vitādæ.*

G facinora atque flagitia, & immundiciis tam pessimis volutantur, quæ turpe est etiam dicere, & dicunt sibi ista verba Apostoli. Vide quid dixit Apostolus, Vt non ea quæ vultis faciatis. Nolo facere, cogor, compellor, vincor, facio quæ nolo, sicut ait Apostolus, Quia caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, vt non illa quæ vultis faciatis. Videtis quàm periculose auditur, si non intelligatur. Videtis quemadmodum pertineat ad officium pastoris opertos fontes aperire, & aquam purã innoxiam sitientibus ouibus ministrare. Noli ergo vinci quando pugnas. Videte quale bellum proposuit, qualem pugnã, qualem rixam intus intra teipsum, Caro concupiscit aduersus spiritum. Si non concupiscit & spiritus aduersus carnem, fac adulterium. Si autem spiritus concupiscit aduersus carnem, luctam video, victum non video. Pugna est, concupiscit caro aduersus spiritũ, delectat adulterium. Fateor quia delectat, Sed spiritus cõcupiscit aduersus carnem, [delectat & castitas, ergo vincat spiritus carnem, aut] certe non vincatur à carne. Adulterium tenebras quærit, castitas lucem desiderat. Quomodo vis innotescere, sic viue. Quomodo vis hominibus innotescere,

H etiam præter oculos hominum sic viue, quoniã qui fecit te, & in tenebris videt te. Quare laudatur castitas publice ab omnibus? Quare non laudant adulteriũ nec adulteri? Qui ergo quærit veritatem, venit ad lucem. Sed delectat & adulterium, contradicatur, resistatur, repugnetur. Non enim non habes vnde pugnes, Deus tuus in te est, spiritus bonus datus est tibi. Et tamen permittitur ipsa caro concupiscere aduersus spiritum, suggestionibus prauis, [& delectationibus genuinis.] Fiat quod ait Apostolus, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non dixit, Non sit. Iam enim est ibi. Quod ideo peccatũ vocatur, quia merito peccati contigit. Non enim in paradiso caro concupiscebat aduersus spiritum, aut erat ibi ista pugna vbi pax erat sola, sed facta transgressione, posteaquam homo noluit seruire deo, & donatus est sibi, nec sic donatus sibi vt possit salte possidere se, sed ab eo possessus, à quo deceptus, cœpit caro concupiscere aduersus spiritum. Et hoc, in bonis concupiscit aduersus spiritum: nam in malis non habet contra quem concupiscat. Ibi enim concupiscit aduersus spiritum, vbi est spiritus. Quod enim ait, Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, noli putare spiritui hominis tantundem da-

I tum, Spiritus dei est qui pugnat in te aduersus te, aduersus illud quod est in te contra te. Noluisti enim stare ad dominum, cecidisti. Fractus es, quomodo vas quando de manu hominis cadit in terram, Fractus es. Et quia fractus es, ideo aduersus es tibi, ideo es contra te. Nihil sit in te contra te, & integer stabis Nam vt noueritis ad spiritum sanctum hoc officium pertinere, alio loco dicit Apostolus, Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. [In his verbis iam extollebat se homo, quasi spiritu suo facta carnis posset mortificare, Si secundũ carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.] Expone nobis Apostole quo spiritu. Habet enim & homo spiritũ ad naturam propriam pertinentẽ, quo homo est. Homo enim constat ex corpore & spiritu, Et de ipso spiritu hominis dictum est, Nemo scit quæ sunt hominis, nisi hominis spiritus qui in ipso est. Video ergo & ipsum hominem habere spiritum suum pertinentem ad naturam suam, & audio te dicentem, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis, Quæro quo spiritu? Meo, an dei? K Audio enim verba tua, & adhuc ambiguitate permoueor. Spiritus enim cum dicitur, & hominis est aliquando, & pecoris, sicut scriptum est, Per diluuium mortuam esse omnem carnem quæ habebat in se spiritum vitæ. Ac per hoc & pecoris spiritus dicitur, & hominis spiritus dicitur. Aliquando & ventus spiritus dicitur, sicut habetur in Psalmo, Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis. Cum ergo multis modis dicatur spiritus, quo spiritu dixisti ô Apostole, facta carnis mortificanda, meo an dei? Audi quod sequitur, & intellige. Sublata est quæstio sequentibus verbis. Cum enim dixisset, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis: continuo addidit, Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei. Agis si agaris, & bene agis, si à bono agaris. Ergo quod dixit tibi, Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: & ambiguum tibi erat de quo spiritu dixerit, in sequentibus verbis intellige præceptorem, agnosce redemptorem. Etenim ille redemptor tibi spiritum dedit, quo mortifices facta carnis. Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei, Non sunt filij dei, si non aguntur spiritu dei. Si autem spiritu dei aguntur, pugnant, quia magnum habent ad- L iutorem. Non enim deus sic nos expectat pugnantes, quo modo expectat populus venatores. Populus venatori fauere potest, periclitantem adiuuare non potest. Si ergo hic caro non concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, & quid est vt non ea quæ vultis faciatis? Hic enim periculum est mali intellectoris. Sit nunc officium qualiscunque expositoris, vt non ea quæ vultis faciatis, Attendite sancti quicunque pugnatis, prælantibus loquor. Intelligunt qui pugnant, non me intelligit qui non pugnat. Nam qui pugnat nõ ideo intelligit me, sed præuenit me, quia vult homo castus vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia aduersaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersanda, nullus erit hostis cum quo luctemur, nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victoriã, ipso Apostolo dicẽte, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem incorruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in M victoria. Audi voces triumphantiũ, vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, deiecisti, sed vulneratus est propter me qui fecit me. O mors, ô mors vulneratus est pro me qui fecit me, & de morte sua vicit te. Et tunc triumphantes dicturi sunt, Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Modo autem quando caro cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnẽ, contentio mortis est. Non quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus nolimus habemus illas, velimus nolimus titillant, blandiuntur, stimulant, infestãt, surgere volunt, premuntur, nondum extinguũtur, quamdiu caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Nunquid hoc etiam cum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem, quomodo tecum trahis cõcupiscentias carnis? Sed si bene pugnasti, recipieris ad quietem. De qua quiete coronandus es, nõ damnandus, vt postea perducaris ad regnum, Ergo quamdiu hic viuitur fratres, sic est sicut & nos qui senuimus in ista militia.

Minores

Roma.7. Gala.5. Ioan.3. Roma.6. Vbi incepe rit caro concupiscere aduersus spiritũ. Gala.5. Roma.8. 1.Cor.2. Gene.7. Psal.148. Roma.8. Gala.5. 1.Cor.15.

A Minores quidem hostes habemus, sed tamē habemus. Fatigati sunt quodam modo hostes nostri iam etiam per ætatem, sed tamen etiam fatigati non cessant qualibuscunque motibus infestare senectutis quietem. Acrior pugna iuuenum est. Nouimus eam, transiuimus per eam. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunque vultis faciatis. Quid enim vultis ô sancti, ô boni præliatores, ô fortes milites Christi? Quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ, sed non potestis. Exercete bellum, sperate triumphū. Modo enim interim pugnatur. Caro enim concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæ vultis, faciatis: id est, vt omnino nullæ sint cōcupiscentiæ carnis. Sed facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus in alio loco, *Roma.6.* quod commemorare iam cœperam, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desideriis eius. Ecce quod nolo mala desideria surgunt, sed noli obedire. Arma te, sume instrumēta bellorum. Præcepta dei arma tua sunt. Si bene me audis, & quod *Ibidem.* loquor, armaris. Non, inquit, regnet peccatū in vestro B mortali corpore. Quādiu enim portatis mortale corpus, pugnat contra vos peccatum, sed nō regnet. Quid est non regnet? Id est, ad obediendum desideriis eius. Si cœperitis obedire, regnat. Et quid est obedire, nisi vt exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato? Nihil hoc doctore præclarius. Quid vis iam vt exponā tibi? Fac quod audisti. Non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato. Dedit tibi deus potestatem per spiritum sanctum, vt mēbra tua teneas. Surgit libido, tene tu membra. Quid factura est quæ surrexit? Tu tene mēbra, Noli exhibere membra tua arma iniquitatis peccato. Noli armare aduersarium tuum contra te. Tene pedes ne eant ad illicita. Libido surrexit, tu tene membra tua. Tene manus ab omni scelere. Tene oculos ne male attendant. Tene aures, ne verba libidinis libenter audiant. Tene totum corpus, tene latera, tene summa, tene ima. Quid facit libido? Surgere nouit, vinci non nouit? Surgendo assidue sine causa, discit & non surgere. Redeamus ergo ad verba quę obscura de Apostolo proposueram, & plana iam esse videbimus. Hoc *Galat.5.* enim proposueram, quod non dixit Apostolus, Spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne habueritis, quia necesse est vt habeamus illas. Quare ergo non dixit, C Concupiscentias carnis ne feceritis? Quia facimus eas, concupiscimus. Ipsum concupiscere, facere est. Sed ait *Rom.7.* Apostolus, Iam nō ego operor illud, sed quod habitat in me peccatū. Ergo quid tibi cauendum est? Hoc sine dubio ne perficias. Surrexit libido dānabilis, surrexit, suggessit, non audiatur. Ardet, nō se compescit, & velles vt non arderet. Et vbi est, vt non ea quæ vultis faciatis? Noli dare membra. Ardeat sine causa, & consumit se. In te ergo fiunt ipsæ concupiscentiæ. Fatendum est, fiunt. Ideo dixit, Ne perfeceritis. Sed non perficiantur. Decreuisti facere, perfecisti. Perfecisti etenim, si decernas faciendum esse adulterium, & ideo non facis, quia locus non est inuentus, quia opportunitas nō datur, quia forte illa casta est, de qua videris esse commotus. Ecce iam illa casta est, & tu adulter es. Quare? Quia perfecisti cōcupiscentias. Quid est, perfecisti? In animo tuo faciendū esse adulterium decreuisti. Iam quod ab- *Mar.5.* sit, si & membra fuerint operata, in mortem deuolutus *Concor. de* es. Suscitauit Christus mortuam in domo filiam archi- *pœ. di. 5.c.* synagogi. In domo erat, elata nondum erat. Sic est ho- *Sicut trib⁹.* mo qui flagitium decreuit in corde, Mortuus est, sed intus iacet. Si autem vsque ad membrorum perpetra- D tionem peruenerit, elatus est foras. Sed & iuuenē filium *Luca.7.* viduæ suscitauit dominus, quādo extra portam ciuitatis mortuus efferebatur. Sic ergo audeo dicere, aliquid decreuisti in corde tuo, si reuocaberis ab actu tuo, sanatus eris antequā perpetres. Si enim egeris in corde tuo pœnitentiam, quia rem malam, & sceleratam, & flagitiosam, dannabilemq; decreueras, ibi vbi mortuus iacebas intus, sic intus surrexisti. Si autem perfeceris, iam es foras elatus, sed habes qui tibi dicat, Iuuenis tibi dico surge. Etiam si perpetrasti, & pœniteat te, de proximo redi, noli in sepulchrū venire. Sed & tertius mor- *Ioan.11.* tuus est, qui etiam perductus est ad sepulchrum, iam supra se habet consuetudinis pondus, moles eum terrena multum premit. Multum enim exercitatus est in flagitiis, cōsuetudine sua nimia prægrauatur, clamat & Christus, Lazare prodi foras. Homo enim pessimæ consuetudinis iam putet, merito ibi Christus clamauit. Nec solū clamat, sed magna voce clamauit. Ad Christi enim clamorem etiā tales licet mortui, licet sepulti, licet putentes, resurgent tamen & ipsi. De nullo enim iacente desperandum est sub tali suscitatore. E

De tribus mortuis, quos dominus suscitauit:

Sermo XLIIII.

Miracula domini nostri & Saluatoris Christi Iesu, omnes quidem audientes & credentes mouent, sed alios atque alios, aliter & aliter. Quidam enim corporalia eius miracula stupentes, maiora intueri non norunt. Quidam vero ea quæ gesta audiunt in corporibus, nunc amplius in animis mirantur. Dicit ipse dominus, *Sicut enim pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat.* *Ioan.5.* Non vtique alios filius, alios pater, sed eosdem pater & filius, quia omnia pater per filium. Nemo ergo dubitet qui Christianus est, etiam nūc mortuos suscitari. Sed omnis homo habet oculos, quibus videre potest mortuos resurgere ita vt resurrexit filius huius viduæ, qui modo ex Euangelio recitatus est. Vnde autem videant homines resurgere mortuos in corde, non omnes habēt, nisi qui iam resurrexerunt in corde. Amplius est resuscitare semper victurū, quàm suscitare iterum moriturum. De iuuene illo resuscitato, gauisa est mater vidua, de *Luca.7.* hominibus in spiritu quotidie suscitatis, gaudet mater Ecclesia. Ille quidem mortuus erat corpore, illi autem mente. Illius mors visibilis visibiliter plāgebatur, illorū F mors inuisibilis nec quærebatur nēc videbatur. Quæsiuit ille qui nouerat mortuos, ille solus nouerat mortuos, qui poterat facere viuos. Nisi enim ad mortuos suscitandos venisset, non Apostolus diceret, Surge qui dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. *Ephe.5.* Dormientem audis cum dicit, Surge qui dormis. Sed mortuum intellige, cum audis, Exurge à mortuis. Dicti sunt sępe dormiētes & mortui visibiliter. Et planè omnes, ei qui potest excitare dormiunt. Mortuus enim tibi mortuus est, qui quantumlibet pulses, quantumlibet vellices, quantumlibet lanies, non expergiscitur. Christo autem ille dormiebat, cui dictum est, Surge, & continuo surrexit. Nemo tam facile excitat in lecto, quàm facile Christus in sepulchro. Tres autem mortuos inuė- *Tres mortui à dño suscitati.* nimus à domino suscitatos visibiliter, millia inuisibiliter. Quot autem mortuos visibiles suscitauerit, quis nouit? Non enim omnia quæ fecit scripta sunt. Ioannes hoc dicit, Multa alia fecit Iesus, quæ si scripta essent, ar- *Ioan.21.* bitror tamen totum mundum nō posse libros capere. Multi ergo sunt alibi sine dubio suscitati, sed non tres

frustra

G frustra commemorati. Dominus enim noster Iesus Christus ea quæ faciebat corporaliter, etiam spiritaliter volebat intelligi. Neq; enim tãtum miracula propter miracula faciebat, sed vt illa quæ faciebat mira essent videntibus, vera essent intelligentibus. Quemadmodum qui videt literas in codice optime scripto, & non nouit legere, laudat quidem antiquarij manum, admirãs apicum pulchritudinem, sed quid sibi velint, quid indicent illi apices nescit, & est oculis laudator, mente non cognitor. Alius autem & laudat artificium, & capit intellectum, ille vtique qui non solum videre quod commune est omnibus potest, sed etiam legere quod qui non didicit nõ potest. Ita qui viderunt Christi miracula, & non intellexerunt quid sibi vellent, & quid intelligentibus quodam modo innuerent, mirati sunt tantum quia facta sunt. Alij vero & facta mirati, & intellecta assecuti. Tales nos in schola Christi esse debemus. Qui enim dicit Christum propterea tantum fecisse miracula, vt non essent nisi miracula, potest illum etiam dicere nescire quòd non esset tẽpus pomorum quando ficus quæsiuit in arbore. Non enim erat

H illius pomi tempus, sicut Euangelista testatur, & tamen esuriens poma quæsiuit in arbore. Christus nesciebat quod rusticus sciebat? Quod nouerat arboris cultor,

Matt. 21. non nouerat arboris creator? Cum ergo esuriens poma quæsiuit in arbore, significauit aliquid se esurire, & aliquid aliud quærere, & arborem illam sine fructu foliis plenam reperit, & maledixit, & aruit. Quid arbor fecerat fructum non afferendo? Quæ culpa arboris infœcunditas? Sed sunt qui fructum volũtate dare possunt. Illorum est culpa sterilitas, quorum fœcunditas est voluntas. Erant ergo Iudæi habentes verba legis, & facta non habentes, pleni foliis, & fructus non ferentes. Hoc dixi, vt persuaderem dominum nostrum Iesum Christum ideo miracula fecisse, vt aliquid illis miraculis significaret, vt excepto eo quod mira, & magna, & diuina erant, aliquid inde etiam disceremus. Videamus ergo quid nos discere voluit in tribus mortuis, quos su-

Mar. 5. scitauit. Resuscitauit filiam mortuam archisynagogi, ad quam ægrotantem petebatur, vt eam de ægritudine liberaret. Et cum pergit, mortua nunciatur, & quasi iam frustra fatigaretur, renunciatum est patri eius,

I Puella mortua est, quid adhuc fatigas magistrum? Ille autem perrexit, & ait patri puellæ, Noli timere, crede tantummodo. Venit ad domum, & inuenit iam obsequia funeri debita præparata, & dicit illis, nolite flere, non enim est mortua puella, sed dormit. Verum dixit, dormiebat, sed illi à quo poterat excitari. Hanc exci-

Luc. 7. tans, reddidit viuam parentibus. Excitauit & hunc iuuenem filium viduæ, de quo nunc admoniti sumus, vt hinc ista quæ ipse largiri dignatur, cum vestra charitate loqueremur. Modo audistis quo modo excitatus est. Appropinquabat dominus ciuitati, & ecce ferebatur mortuus iam extra portam. Misericordia commotus, quòd flebat mater vidua, & destituta vnico filio, fecit quod audistis, dicens, Adolescens tibi dico surge. Surrexit ille mortuus, cœpit loqui, & reddidit illum matri

Ioan. 11. suæ. Excitauit & Lazarum de sepulchro. Et ibi cũ ægrotantem scirent discipuli cum quibus loquebatur (diligebat autem illum) Lazarus, inquit amicus noster dormit. Illi putantes ægri somnum salubrem, Si dormit, inquiunt, domine saluus est. Et ille: dico vobis, apertius iam loquens, Lazarus amicus noster mortuus est. Vtrũque verum dicens, Mortuus est vobis, dormit mihi. Ista tria genera mortuorum, sunt tria genera peccatorum, quos hodieq; suscitat Christus. Illa enim mortua K

filia archisynagogi intus erat in domo, nondum erat *Concor. de* de secretis parietibus elata in publicum. Ibi intus susci- *pæ. dia. c.* tata est, viua parẽtibus reddita. Iste autem iam quidem *Sicut trib.* non in domo, sed tamen nondum in sepulchro parietibus elatus erat, terræ mandatus non erat. Qui suscitauit mortuam nõdum elatam, suscitauit mortuum iam elatum, nondum sepultum. Tertium restabat vt & sepultum suscitaret, & hoc fecit in Lazaro. Sunt ergo intus qui peccatum in corde habent, in facto nõdum habent. Nescio qui commotus est aliqua concupiscentia. Dicit enim ipse dominus, Qui viderit mulierem ad *Matt. 5.* concupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo. Nondum accessit corpore, consensit in corde, mortuũ intus habet, nondum extulit. Et fit vt nouimus, vt quotidie homines in se experiuntur aliquando audito verbo dei, tanquam domino dicente, Surge, cõdemnatur consensus ad iniquitatem, respiratur in salutem & iusticiam. Surgit mortuus in domo, reuiuiscit cor in cogitationis secreto. Facta est ista resurrectio animæ mortuæ intus intra latebras conscientiæ, tanquam intra domesticos parietes. Alij post cõsensum eunt in fa- L

ctum, tanquam efferentes mortuum, vt quod latebat in secreto, appareat in publico. Nunquid iam isti quia in factum processerunt, desperandi sunt? Nónne & illi iuueni dictum est, Tibi dico surge? Nónne & ille redditus est matri suæ? Sic ergo & qui iã fecerit, si forte commonitus & cõmotus verbo veritatis ad Christi vocem resurgit, viuus redditur. Potuit progredi, in æternum perire non potuit. Qui autem faciendo quod malũ est, etiam mala consuetudine se implicant, vt ipsa consuetudo mali non eos sinat videre quia malum est, fiunt defensores malorum factorum suorum. Irascũtur cum reprehenduntur, intantum vt Sodomitæ quondam dicerent viro iusto reprehendenti nequissimam voluntatem, Habitare venisti, non leges dare. Tanta ibi ne- *Gene. 19.* fandæ turpitudinis consuetudo erat, vt iam nequicia esset iusticia, & prohibitor potius reprehenderetur quàm factor. Tales consuetudine maligna pressi, tanquam sepulti sunt. Sed quid dicamus fratres? Ita sepulti, vt de Lazaro dictum est, iam putet. Moles illa imposita sepulchro, ipsa est vis dura consuetudinis qua premitur anima, nec resurgere, nec respirare permitti- M

tur. Dictum est autem, Quatriduanus est. Reuera ad *Ad malã* istam consuetudinem de qua loquor, quarto quodam *consuetudi-* progressu peruenit anima, Prima est enim quasi titilla- *nẽ quarto* tio delectationis in corde, secunda consensio, tertia fa- *quodã pro-* ctum, quarta consuetudo. Sunt enim qui res illicitas *gressu per-* obuias cogitationibus suis prorsus ita abiiciunt, vt nec *uenit anima.* delectentur. Sunt qui delectantur & non consentiunt. Nõdum perfecta mors est, sed quodam modo incboata. Delectationi accedit consensio. Iam est illa damnatio. Post consensionẽ in factum proceditur. Factum in cõsuetudinem vertitur, & fit quædam desperatio, vt dicatur, Quatriduanus est, iam putet. Venit ergo dominus cui vtiq; facilia erãt omnia, & difficultatem quandam ostendit. Ibi infremuit spiritu, ostendit multo clamore obiurgationis opus esse ad eos qui consuetudine duruerunt. Tamen ad vocem clamantis domini, rupta sunt vincula necessitatis. Tremuit inferni dominatio, redditus est Lazarus viuus. Liberat enim & de mala consuetudine dominus quatriduanos mortuos. Nam ipse quatriduanus, Christo volenti resuscitare dormiebat. Sed quid ait? Videte genus resuscitationis. Processit de monumento viuus, & ambulare non poterat.

Ioan. 11. terat. Et dominus ad discipulos, Soluite eum, & sinite
A abire. Ille suscitauit mortuum, illi soluerunt ligatum. Aliquid pertinere videte, ad propriam maiestatem dei suscitantis. Increpatur aliquis in mala cōsuetudine positus, verbo veritatis, Quammulti increpantur & non audiunt, Quis ergo agit intus cum illo qui audit? Quis vitam inspirat intrinsecus? Quis est qui secretam pellit mortem, secretam dat vitam? Nōnne post obiurgationes, post increpationes dimittuntur homines cogitationibus suis, & incipiunt secum voluere, quàm malam vitam gerant, quàm pessima consuetudine premantur? Deinde displicentes sibi, mutare vitam instituunt. Resurrexerunt isti, reuixerunt quibus displicet quod fuerunt. Sed reuiuiscentes ambulare nō possunt. Hæc sunt vincula ipsius reatus. Opus est ergo vt qui reuixit soluatur, & ire permittatur. Hoc officium discipulis dedit, quibus ait, Quæ solueritis in terra, soluta
Matt. 18. sunt & in cœlo. Hæc ergo charissimi sic audiamus, vt qui viuunt viuant, qui mortui sunt reuiuiscant. Si vero adhuc peccatum corde conceptum est, & non processit in factum, pœniteat, corrigatur cogitatio, surgat
B mortuus intra domum conscientiæ, Siue iam quod cogitauit admisit, nec sic desperetur. Non surrexit mortuus intus, surgat elatus. Pœniteat facti, de proximo reuiuiscat, non eat in profundum sepulturæ, non accipiat desuper consuetudinis molem. Sed forte iam illi loquor, qui iam duro sui moris lapide premitur, qui iam vrgetur consuetudinis pondere, qui iam quatriduanus putet. nec ipse desperet, profundus mortuus est, sed altus est Christus. Nouit clamando terrena onera rumpere, nouit intrinsecus per seipsum viuificare, soluendum discipulis tradere. Agant etiam tales pœnitentiam. Neque enim Lazaro resuscitato post quatriduum vllus putor in viuente remanserat. Ergo qui viuunt viuant. Quicunque autem mortui sunt, in quacunque harum trium morte se inuenerint, agant vt celeriter iam resurgant.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere.

Sermo XLV.

AD euangelicam lectionem quæ recens sonuit in auribus nostris, aduertat charitas vestra,
C dum pauca loquimur quæ dominus donat. Ad Iudæos dominus loquebatur Iesus, & di-
Ioan. 5. cebat eis, *Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me.* Deinde post paulum. *Ego, inquit, veni in nomine patris mei, & non accepistis me, Si alius venerit in nomine suo, ipsum accipietis.* Deinde post paulum, *Quomodo potestis mihi credere, gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à deo solo est non quærentes?* Ad extremum ait, *Non ego vos accuso apud patrem, est qui vos accusat Moyses, in quem vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi. De me enim ille scripsit. Cum autem verbis illius non creditis, quo modo potestis mihi credere?* Ad hæc proposita nobis diuinitus, ex ore lectoris, sed ministerio saluatoris, audite pauca non numeranda, sed appendenda. Nam ista omnia facile est intelligere de Iudæis. Sed cauendum est ne cum illos nimis attendimus, à nobis oculos auferamus. Discipulis enim suis dominus loquebatur, & vtique quod eis loquebatur, & nobis posteris loquebatur. Neque enim ad illos perti-
Matt. 28. net quod ait, Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi, sed ad omnes etiam postea futuros Christianos, & vsque in finem seculi prouenturos. D
Loquens ergo illis ait, Cauete à fermento Pharisæo- Matt. 16.
rum. Tunc putauerunt ideo dominum dixisse hoc, quia panes non tulerant, non intellexerunt, quia cauete à fermento Pharisæorum, hoc dictum est, cauete à doctrina Pharisæorum. Quæ fuit doctrina Pharisæorum, nisi quam modo audistis? Gloriam ab inuicem quærentes, gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à solo deo est non quærentes. De his Apostolus Paulus dicit ita, Testimonium eis perhibeo, quia ze- Rom. 10.
lum dei habent, sed non secundum scientiam, Zelum inquit, dei habent, noui, scio, apud illos fui, talis fui. Zelum dei habent, sed non secundum scientiam. Quid est hoc Apostole, Non secundum scientiam? Expone nobis quam commendes scientiam, quam doleas in illis non esse, & in nobis velis esse. Secutus adiunxit, & quod clausum posuerat, aperuit. Quid est, Zelum dei habent, non secūdum scientiam? Ignorantes enim dei iustitiam, & suam volentes constituere, iustitiæ dei non sunt subiecti. Ignorare ergo dei iustitiam, & suam velle constituere, hoc est, ab inuicem gloriam expectare, & gloriam quæ à solo deo est non requirere, Hoc E
est fermentum Pharisæorum. Ab hoc cauere dominus iubet. Si seruus iubet, & dominus non iubet, caueamus ne audiamus, Vt quid mihi dicitis domine domine, & Luca. 6.
non facitis quæ dico? Relinque ergo paululum Iudæos, quibus dominus tunc loquebatur. Foris sunt, audire nos nolunt. Ipsum Euangelium oderunt, falsa testimonia in dominum procurauerunt, vt damnarēt viuum, alia testimonia emerunt pecunia contra mortuum. Quando eis dicimus, Credite in Iesum, Respondent nobis, In hominem mortuum credituri sumus? Cum autem addimus, Sed resurrexit, Respondent, Absit. Discipuli eius furati sunt eum de sepulchro. Amant falsi- Matt. 28.
tatem Iudæi emptores, & contemnunt veritatem domini redemptoris. Quid loqueris Iudæe, parentes tui pecunia emerunt, & hoc in te remansit, quod emerunt, Attende potius eum qui emit te, non qui mendacium emit tibi. Sed istos, vt diximus, relinquamus, istos attendamus fratres nostros, cum quibus agimus. Nam Christus caput est & corpus. Caput in cœlo est, corpus in terra est. Caput dominus est, corpus eius Ecclesia est. Sed meministis dictum, Erunt duo in carne vna. Sacramētum hoc magnum est, ait Apostolus, Ego autem Ephe. 5.
dico in Christo & in Ecclesia. Si ergo duo sunt in car- F
ne vna, duo sunt in voce vna. Caput nostrum dominus Christus locutus est ad Iudæos ea, quæ audiuimus cum Euangelium legeretur. Caput ad inimicos suos loquatur, & corpus ad inimicos suos loquatur, & corpus, id est, Ecclesia ad inimicos suos nostros ad quos loquatur. Qui habet loqui, non dixi de meo, vt vox vna sit, quia caro vna, vox vna, Hoc ergo illis dicamus, Vocem Ecclesiæ loquor. O fratres, filij dispersi, oues errantes, rami præcisi, quid mihi calumniamini? Quid me nō agnoscitis? Scrutamini scripturas, in quibus vos putatis vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me. Iudæis dicit caput nostrum, quod vobis corpus dicit. Quæretis me, & non inuenietis. Quare? Ioan. 7.
Quia non scrutamini scripturas, quę testimonium perhibent de me. Testimonium pro capite. Abrahæ dictæ Galat. 3.
sunt promissiones & semini eius. Non dicit, & seminibus, tanquam in multis, sed tāquam in vno, & semini tuo quod est Christus. Testimonium pro corpore ad Abraham, quod commemorauit Apostolus, Abrahæ dictæ sunt promissiones, Viuo ego, dicit dominus, Genes. 22.
per

G per memetipsum iuro,quia obaudisti voci meç,& non
pepercisti dilecto filio tuo propter me, nisi benedicēs
benedicam te, & implendo implebo semen tuum si-
cut stellas cœli,& sicut arenam maris, & benedicentur
in semine tuo omnes gētes terræ. Habes testimonium
pro capite,habes pro corpore, Audi aliud breue, &
prope vna sentētia complexum pro capite & pro cor-
pore. De resurrectione Christi Psalmus loquebatur,
Psal.56. Exaltare super cœlos deus. Continuo pro corpore, Et
super omnem terram gloria tua. Audi testimonium
Psal.21. pro capite, Foderunt manus meas & pedes meos, di-
numerauerunt omnia ossa mea. Ipsi vero considerauе-
runt & conspexerunt me, diuiserunt sibi vestimenta
mea, & super vestem meam miserunt sortem. Audi
continuo pro corpore,post pauca verba, Commemo-
rabuntur & conuertentur ad dominum vniuersi fines
terræ,Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ patriæ
gentium,Quoniam domini est regnum, & ipse domi-
Psal.44. nabitur gentium. Audi pro capite. Et ipse tanquam
sponsus procedens de thalamo suo,In ipso Psalmo au-
Psal.18. di pro corpore,In omnem terram exiuit sonus eorum,
& in fines orbis terræ verba eorum.Hæc Iudæis,& istis
H nostris. Quare? Quia istas scripturas veteris testamen-
ti & Iudæi accipiunt, & nostri ipsi accipiunt. Sed ip-
sum Christum quem illi non accipiunt,videamus si isti
accipiunt. Dicat & ipse,dicat & pro se qui caput est, &
pro corpore suo quod est Ecclesia, quia & in nobis ca-
Lucæ.24. put loquitur pro corpore. Audi pro capite, Resurrexit
à mortuis,inuenit discipulos hæsitantes,dubitantes prę
gaudio, non credentes, aperuit illis sensum vt intelli-
gerent scripturas, & dicit eis, Quia sic scriptum est,&
sic oportebat Christum pati,& resurgere à mortuis die
tertio. Habes pro capite, dicat & pro corpore. Et præ-
dicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem
peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hie-
rusalem. Dicat ergo Ecclesia inimicis suis,dicat. Dicit
planè,non tacet,sed si illi audiant. Fratres audistis testi-
monia,iam noscite me. Scrutamini scripturas, in qui-
Ioan.5. bus vos speratis vitam æternam habere, ipsæ testimo-
nium perhibent de me. Quæ dixi non sunt de meo,
sed de domini mei,& tamen adhuc auersamini,adhuc
tergiuersamini. Quomodo potestis mihi credere glo-
riam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à solo
I deo est non quærentes, quia ignoratis dei iustitiam?
Roma.10. Zelum dei habetis,sed non secūdum scientiam. Igno-
rantes enim dei iustitiam, & vestram volentes consti-
tuere, iustitiæ dei non estis subiecti. Quid est aliud
ignorare dei iustitiam, & suam velle constituere, nisi
dicere, Ego sanctifico,ego iustifico, quod ego dedero
sanctum est? Dimitte deo quod dei est, Agnosce ho-
mo quod hominis est. Ignoras dei iustitiam, & tuam
vis cōstituere. Iustificare me vis,sufficit tibi,vt mecum
iustificeris. De Antichristo dictum est, & omnes sic
Ioan.5. intelligunt quod ait dominus,Ego veni in nomine pa
tris mei,& non suscepistis me, si alius venerit in nomi-
ne suo,hunc suscipietis. Sed audiamus & Ioannem. Au
1.Ioan.2. distis quia venit Antichristus, & nunc Antichristi mul
ti facti sunt. Quid autem expauescimus in Antichristo,
nisi quia nomen suum honoraturus est, & nomen do-
mini contempturus? Quid aliud facit qui dicit,Ego iu-
stifico? Respondetur ei, Ego ad Christum veni, non
pedibus, sed corde veni. Vbi Euangelium audiui, ibi
credidi,[ibi baptizatus sum,quia in Christum credidi,]
in deum credidi. Et ille, Non es mundus. Quare? quia
non ibi fui. Dic quare non sum mundatus, homo qui

baptizatus sum in Hierusalem, homo qui baptizatus K
sum,verbi gratia,apud Ephesios,ad quos datam epistо
lam legis,& quorum pacem spernis? Ecce ad Ephesios
scripsit Apostolus. Fundata est Ecclesia, manet vsque
nūc,& vberius manet,multiplicius manet, tenet quod
accepit ab Apostolo, Si quis annunciauerit vobis præ- Galat.1.
ter quàm quod accepistis, anathema sit. Quid ergo?
Quid dicis mihi mundus non sum? Ibi baptizatus mū-
dus non sum? Etiam non es. Quare? Quia ego ibi non
fui. Sed qui vbique est,ibi fuit, in cuius nomen credidi.
Tu nescio vnde veniens,imò non veniens, sed volens
vt ego ad te veniam,hic positus dicis mihi, Non es re-
ctè baptizatus, quia ego ibi non fui. Vide quis ibi fuit.
Quid dictum est Ioanni? Super quem videris spiritum Ioan.1.
descendentem quasi columbam, hic est qui baptizat.
Ipsum habes quærentem te, immo quia mihi ab ipso
baptizato inuidisti, ipsum perdidisti. Intelligite ergo
fratres mei vocem nostram & illorum, & videte quid
eligatis. Nos hoc eleganter dicimus. Simus sancti, deus
scit, Simus iniqui,& hoc magis ipse scit. Vos in nobis 1.Cor.4.
spem non ponatis,qualescunque simus. Si boni sumus,
facite quod scriptum est: Imitatores mei estote, sicut &
ego Christi. Si autem mali sumus, nec sic deserti estis, L
nec sic sine consilio remansistis. Audite dicētem, Quæ Matt.23.
dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite, Illi au-
tem contrà, Nisi boni fuerimus, peristis. Ecce est alius
qui veniet in nomine suo. Ergo vita mea ex te pende-
bit, & salus mea ex te religabitur? Itá ne oblitus sum
fundamentum meū? Nōnne petra erat Christus? Nōn- 1.Cor.10.
ne qui ædificat supra petram, ipsum non deiicit ven- Matth.7.
tus, pluuia, flumina? Veni ergo mecum si vis super pe-
tram, & noli mihi esse velle pro petra. Dicat ergo &
nouissimum illud Ecclesia, Si crederetis Moysi, crede- Ioan.5.
retis & mihi. De me enim ille scripsit, quia corpus sum
eius de quo scripsit. Et de Ecclesia Moyses scripsit. Nā
Moysi verba dixi, In semine tuo benedicentur omnes Gene.22.
gentes. Moyses hoc in primo libro scripsit, Si credere-
tis Moysi, crederetis vtique & Christo. Quia verba
Moysi contemnitis, necesse est vt Christi verba con-
temnatis. Habent ibi,inquit, Moysem & Prophetas,au Lucæ.16.
diant illos. Non pater Abraham,si quis à mortuis vene
rit,ipsum audient. Et ille, Si Moysem & prophetas nō
audiunt,nec si quis à mortuis resurrexerit,credēt. Hoc
de Iudæis dictum est, Ergo non dictum est de hæreti- M
cis? A mortuis resurrexerat qui dicebat, Oportebat
Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die. Hoc
credo. Credo,inquit, Credis. Quare non credis quod
sequitur? Quia credis, Oportebat Christum pati, & re- Lucæ.24.
surgere die tertio à mortuis? Hoc dictum est de capite,
crede quod sequitur de Ecclesia. Prædicari in nomine
eius pœnitētiam, & remissionem peccatorum per om-
nes gentes. Quare credis de capite, & non credis de
corpore? Quid tibi fecit Ecclesia, vt eam velis quodam
modo decollare? Tollere vis Ecclesiæ caput,& capiti
credere,corpus relinquere,quasi exanime corpus. Sine
causa capiti, quasi famulus deuotus blandiris. Qui de-
collare vult,& caput & corpus conatur occidere. Eru-
bescunt negare Christum, & non erubescunt negare
verba Christi. Christum nec nos vidimus oculis, nec
vos. Iudæi viderunt & occiderunt. Nos non vidimus
& credimus, verba ipsius nobiscum sunt. Compara-
te vos Iudæis. Illi contempserunt pendentem in ligno,
vos contemnitis sedentem in cœlo. Illis suggerenti-
bus stetit titulus Christi, vobis stantibus deletur bap-
tismus Christi. Sed quid restat fratres, nisi oremus &

pro

A pro superbis, oremus & pro elatis, qui se sic extollunt? Dicamus pro illis deo, Cognoscant, quia tibi nomen dominus, & non homines, sed tu solus altissimus super omnem terram.

Ioan. 6. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum &c.*

Sermo XLVI.

Sicut audiuimus, cùm sanctum Euangelium legeretur, dominus Iesus Christus exhortatus est promissione vitæ æternæ ad manducandam carnem suam, & bibendum sanguinem suum. Qui audistis hæc, nondum omnes intellexistis. Qui enim baptizati & fideles estis, quid dixerit nostis. Qui autem inter vos adhuc catechumeni, vel audientes vocantur, potuerunt esse cum legeretur audientes, nunquid & intelligentes? Ergo sermo noster ad vtrosque dirigitur. Qui iam manducant carnem domini,
1. Cor. 11. & quid bibant, ne, sicut Apostolus dixit, Iudicium sibi manducent & bibant. Qui autem nondum manducant, & nondum bibunt, ad tales epulas inuitati festinent. Per istos dies magistrati pascunt, Christus quotidie pascit, mensa ipsius est illa in medio constituta. Quid causæ est ô audientes, vt mensam videatis, & ad epulas nō accedatis? Et forte modo cum Euangelium legeretur, dixistis in cordibus vestris, Putamus quid est
Ioan. 6. quod dicit, Caro mea vera esca est, & sanguis meus vere potus est. Quomodo manducatur caro domini, & bibitur sanguis domini? Putamus quid dicit? Quis cōtra te clausit vt hoc nescias? Velatum est. Sed si volueris, erit reuelatum. Accede ad professionem, & soluisti quæstionem. Quid enim dixit dominus Iesus, iam fideles nouerunt. Tu autem catechumenus diceris, audiens & surdus es. Aures enim corporis patentes habes, quia verba quæ dicta sunt audis, Sed aures cordis adhuc clausas habes, quia quod dictum est non intelligis. Disputo, non dissero. Ecce pascha est, da nomen ad baptismum. Si non te excitat festiuitas, ducat ipsa curiosi-
Vbi suprà. tas, vt scias quid dictum sit, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in illo, Vt scias quid dictum fit, pulsa, & aperietur tibi. Et vt tibi dico, pulsa, & aperietur tibi, ita & ego pulso, aperi mihi. Auribus persono, & ad pectus pulso. Sed si
C catechumeni exhortandi sunt fratres mei, vt ad tantam gratiam regenerationis accedere non moreantur, quanta nobis cura esse debet in ædificandis fidelibus, vt prosit eis quod accedunt, ne sibi tales epulas in iudicium manducent & bibant? Vt autem non in iudicium manducent & bibant, bene viuant. Exhortatores estote non sermonibus, sed moribus vestris, vt illi qui non sunt baptizati, sic vos sequi festinent, vt non pereant imitando vos. Qui coniugati estis, fidem thori seruate coniugibus vestris. Reddite quod exigitis. Vir à fœmina exigis castitatem, præbe illi exemplum, non verbum. Tu es caput, qua is vide. Hac enim debes ire, quà illi non sit periculosum sequi, Immo tuipse quà vis eam sequi, illuc debes ambulare. Ab imbecilliori sexu exigis fortitudinem, carnis concupiscentiam ambo habetis, Qui fortior est prior vincat. Et tamen quod dolendum est, multi viri à fœminis vincuntur. Seruant fœminæ castitatem, quam viri seruare nolunt, & in eo quod non seruant, se viros videri volunt, quasi propterea sit fortior sexus, vt eum facilius subiuget ini-
Ephe. 5. micus. Lucta est, prælium est, pugna est. Vir fortior fœmina, vir caput est fœminæ. Fœmina pugnat & vincit, D tu hosti succumbis? Stat corpus, & caput iacet. Qui autem vxores nondum habetis, & tamen ad mēsam dominicam iam acceditis, & carnem Christi mãducatis, & sanguinem bibitis, si ducturi estis vxores, seruate vos vxoribus vestris. Quales eas vultis ad vos venire, tales 32. q. 6. ca. & vos debent ipsæ inuenire. Quis iuuenis est, qui non Si ducturi. castam velit ducere vxorem? Et si accepturus est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quæris, intactus esto. Puram quæris, noli esse impurus. Non enim illa potest, & tu non potes. Si fieri non posset, nec illa posset. Quia vero illa potest, doceat te quia fieri potest. Et illam vt possit, deus regit. Sed tu gloriosior eris, si feceris. Quare gloriosior? Illam premit parentum custodia, refrenat infirmioris sexus ipsa verecundia. Postremo leges timet, quas tu non times. Ideo ergo gloriosior eris si feceris, quia tu si feceris, deum times. Habet illa multa quæ timeat præter deum, tu solum deū times. Sed tu quem times, maior est omnibus. Ipse timendus est in publico, ipse in secreto. Procedis, videris: intras, videris, Lucerna ardet, videt te: lucerna extincta est, videt te. In cubile intras, videt te. In corde E versaris, videt te. Ipsum time, illum cui cura est vt videat te, & vel timendo castus esto. Aut si peccare vis, quære vbi te non videat, & fac quod vis. Qui vero iam nouistis, corpus arctius castigate, & concupiscentiæ frenos nec ad ipsa quæ permissa sunt patiamini relaxare, vt non solum à cōcubitu illicito diuertatis, sed etiam licitum contemnatis aspectum. Mementote in quocūque sexu sitis, siue mares siue fœminæ, angelorum vitā ducere vos in terra. Angeli enim non nubunt, neque Matt. 22. vxores ducunt, Hoc erimus cum resurrexerimus. Quāto vos meliores, qui id quod erunt homines post resurrectionem, hoc vos incipitis esse ante mortem? Seruate gradus vestros, seruat enim deus honores vestros. Cōparata est resurrectio mortuorum, stellis in cœlo constitutis. Stella enim ab stella differt in gloria, vt Apostolus dicit, Sic & resurrectio mortuorum. Aliter ibi 1. Cor. 15. lucebit virginitas, aliter ibi lucebit castitas coniugalis, aliter ibi lucebit sancta vidoitas. Diuersæ lucebunt, sed omnes ibi erunt. Splendor dispar, cœlum commune. Cogitantes ergo gradus vestros, seruantes & professionem vestram, accedite ad carnem domini. Qui se scit aliter esse, non accedat. Compungimini magis sermone meo. Congratulantur enim qui sciunt seruare F coniugibus quod à coniugibus exigunt, qui sciunt seruare omni modo continentiam, si hanc deo vouerunt. Qui vero audiunt dicentem me, Quicunque non seruatis castitatem, nolite accedere ad illum panem, contristantur. Et ego nollem hoc dicere. Sed quid facio? Timebo hominem & taceam veritatem? Ergo si illi serui non timent deum, etiam ego non timeam, quasi non sciam dictum esse, Serue nequam & piger, tu dares, & ego exigerem. Ecce dedi domine deus meus, ec- Matt. 25. ce in conspectu tuo & angelorum tuorum, & in conspectu ipsius plebis tuæ erogaui pecuniam mā. Timeo enim iudicium tuum. Ego dedi, tu exige, Et si non dicam, facturus es. Ergo hoc potius dico, Ego dedi, tu cōuerte, tu parce. Fac pudicos qui fuerunt impudici, vt simul in tuo conspectu cum iudicium venerit gaudeamus, & qui erogauit, & cui erogatū est. Placet hoc? Placeat. Quicunque impudici estis, corrigite vos dum viuitis. Ego enim verbum dei loqui possum, impudicos autem & in nequicia perseuerantes, de iudicio dei & damnatione liberare non possum.

De muliere

Ioan. 8. *De muliere deprehensa in adulterio, In euangelio secundum eundem: Sermo XLVII.*

G Meminit charitas vestra sermone pristino, ex
occasione lectionis Euãgelij locutos nos es-
se vobis de spiritu sancto. Ad hunc potãdum
cum dominus inuitasset credentes in se, lo-
quens inter eos qui illum tenere cogitabant, & interfi-
Ioan. 7. cere cupiebant, nec valebant, quia ille nolebat. Cum er
go hæc locutus esset, nata est de illo in turba dissensio,
aliis putantibus quod ipse esset Christus, aliis dicenti-
bus, quia de Galilæa non exurget Christus. Qui vero
missi fuerant, vt eum tenerent, redierunt immunes à
crimine, & pleni admiratione. Nam testimonium per-
hibuerunt diuinæ doctrinæ, cum dicerent, à quibus
missi erant, Quare non adduxistis eum? Responderunt
enim, nunquam se audisse hominem ita locutum. Non
enim quisquam sic loquitur homo. Ille autem sic locu-
tus est, quia deus erat & homo, Tamen Pharisæi testi-
monium eorum repellentes, dixerunt eis, Nunquid &
vos seducti estis? Videmus enim delectatos vos esse
sermonibus illius. Nunquid aliquis de principibus cre
didit in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc quæ non
H nouit legem, maledicta est. Qui non nouerant legem,
ipsi credebant in eum qui miserat legem, & eum qui
miserat legem contemnebant illi qui docebant legem,
Ioan. 9. vt impleretur quod dixerat ipse dominus, Ego veni
vt non videntes videant, & videntes cæci fiant. Cæci
enim facti sunt Pharisæi doctores, illuminati sunt po-
puli legem nescientes, & in authorem legis credentes.
Ioan. 7: Nicodemus tamen vnus ex Pharisæis, qui ad domi-
num nocte venerat, & ipse quidem non incredulus,
sed timidus: nam & nocte venerat ad lumen, quia illu-
minari volebat, & sciri timebat, respondit Iudæis, Nũ-
quid & lex nostra iudicat quenquam hominem, nisi
audierit ab ipso prius, & cognouerit quid faciat? Vo-
lebant illi peruerse ante esse damnatores quàm cogni-
tores. Sciebat enim Nicodemus, vel potius credebat,
quia si tantummodo vellent eum patienter audire, for-
te similes fierent illis qui missi sunt tenere, & malue-
runt credere. Illi responderunt præiudicio cordis sui,
quod & illis, Nunquid & tu Galilæus es, id est, quasi à
Galilæo seductus? Dominus enim Galilæus dicebatur,
quoniam de Nazareth ciuitate erant parentes eius. Se-
cundum Mariam dixi parentes, non secundum virile
I semen. Non enim quæsiuit in terra patrem, quia iam ha
bebat desuper patrem. Nam vtraque eius natiuitas mi-
rabilis fuit, diuina sine matre, humana sine patre. Quid
ergo illi quasi legis doctores ad Nicodemum? Scruta-
re & vide, quia Propheta à Galilæa non surget, sed do-
minus prophetarum inde surrexit. Reuersus est, inquit
Ioan. 8. Euangelista, vnusquisque in domum suam. Inde perre-
xit Iesus in montem: In montem autem Oliueti, in
montem fructuosum, in montem vnguenti, in mon-
tem chrismatis. Vbi enim decebat docere Christum,
nisi in monte Oliueti? Christi enim nomen à chrisma-
te dictum est. Chrisma autem Grece, Latine vnctio nũ-
cupatur. Ideo nos vnxit, quia luctatores contra diabo-
lum fecit. Et diluculo iterum venit in templum, & om-
nis populus venit ad eum, & sedens docebat eos, & nõ
tenebatur, quia tunc non pati dignabatur. Nunc au-
tem attendite vbi ab inimicis tentata sit domini man-
Ibidem. suetudo. *Adducunt autem illi Scribæ & Pharisæi mulierem in
adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei,
Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege au-
tem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare: Tu ergo quid di-
cis? Hæc dicebant tentantes vt possent accusare eum.* Vnde ac- K
cusare? Nunquid ipsum in aliquo facinore deprehen-
derant, aut illa mulier ad eum aliquando pertinuisse
dicebatur? Quid est ergo tentantes vt possent accusa-
re eum? Intelligimus fratres admirabilem mansuetu-
dinem in domino præminuisse, animaduerterunt eum
nimium esse mitem, nimium mansuetum. De illo quip-
pe fuerat antè prædictum. Accingere gladio tuo circa Psal. 44.
femur tuum potentissime. Specie tua & pulchritudi-
ne tua, intende prospere procede & regna. Propter ve-
ritatem & mansuetudinem & iusticiam. Ergo attulit *Christ⁹ attulit veritatem, mãsuetudinẽ & iustitiam.*
veritatem vt doctor, mansuetudinem vt liberator, iu-
sticiam vt cognitor. Propter hæc eum esse regnaturum
in spiritu sancto Propheta prædixerat. Cum loqueba-
tur, veritas agnoscebatur: cum aduersus inimicos non
moueretur, mansuetudo laudabatur. Cum ergo de
duobus istis, id est, de veritate & mansuetudine eius
inimici liuore & inuidia torquerentur: in tertio, id est,
iusticia scandalum posuerunt. Quare? Quia lex iusse- Leuit. 20.
rat adulteros lapidari, & vtique quod iustum erat lex
iubere non poterat. Sed si quis aliter diceret quàm lex
iusserat, iniustus deprehenderetur. Dixerunt ergo apud
semetipsos, Verax putatur, mansuetus videtur, de iu- L
sticia illi quærenda calumnia est. Offeramus ei mulie-
rem in adulterio deprehensam, dicamus de illa quod
in lege scriptum est. Si eam iusserit lapidari, mansue-
tudinem non habet. Si eam dimitti censuerit, iusticiam
non tenebit. Vt autem mansuetudinem, inquiunt, non
perdat, in qua populis iam amabilis factus est, sine du-
bio dimitti eã iubebit. Hinc nos inueniemus occasio-
nem accusandi, & reum faciemus tanquam legis præ-
uaricatorem, dicentes ei, Hostis es legis, contra Moy-
sem respondes, immo contra eum qui per Moysem
dedit legem: Reus es mortis, cum illa & tu ipse lapi-
dandus. Posset his verbis atque sententiis inflammari
inuidia, feruere accusatio, flagitari damnatio. Sed cui
hæc? Peruersitas rectitudini, falsitas veritati, curuum
directo, stulticia sapientiæ? Quando illi laqueos para-
rent, in quos non ipsi prius caput iniicerent? Non est
captus cui ipsi tendebant, sed potius capti sunt qui ten-
debant, quia non crediderunt in eum qui eos posset
de laqueis eruere. Ecce dominus in respondendo & iu-
sticiam seruaturus est, & à mansuetudine non est re-
cessurus. Quid enim respondit dominus Iesus? Quid
respondit veritas? Quid respondit sapientia? Quid M
respondit ipsa cui calumnia parabatur iusticia? Non
dixit, non lapidetur, ne contra legem dicere videre-
tur. Absit autem, vt diceret, lapidetur. Venit enim non Lucæ. 19.
perdere quod inuenerat, sed quærere quod perierat.
Quid ergo respondit? Videte quàm plenus est iusticia,
plenus mansuetudine & veritate. *Qui sine peccato est ve-
strum,* inquit, *prior in illam lapidem mittat.* O responsio sa-
pientiæ, quomodo eos intromisit in se. Foris enim ca-
lumniabantur, seipsos intrinsecus non perscrutaban-
tur. Adulteram videbant, se non respiciebant. Præua-
ricatores legis legem implere cupiebant, & hoc calum-
niando non vere tanquam adulteria castitate dam-
nando. Audistis Iudæi, audistis Pharisæi, audistis legis
doctores legis custodem, sed nondum intellexistis le-
gislatorem. Quid aliud vobis significat, cũ digito scri- *Lex quare scripta in lapidẽ, & Christ⁹ quare scripserit in terram.*
bit in terrã? Digito enim dei lex scripta est: [sed prop-
ter duros in lapidem scripta est.] Nunc dominus in
terra scribebat, quia fructum requirebat. Audistis ergo,
impleatur lex, lapidetur adultera. Sed nunquid quia pu
nienda est, lex implenda est à puniendis? Considet et
se vnus-

A se vnusquisque vestrum, intret in semetipsum, ascendat tribunal mentis suæ, constituat se ante cogitationem suam, cogat se confiteri. Scit enim qui sit, quia nemo scit hominum quæ sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. Vnusquisque in se intendens, peccatorem se inuenit. Ita planè. Ergo aut istam dimitte, aut simul cum illa legis pœnam excipite. [Si diceret nō lapidetur, iustus non videretur.] Si diceret, lapidetur, mansuetus non videretur. Dicit quod dicere debet: & mansuetus & iustus. Qui sine peccato est vestrū, prior in illam lapidem mittat. Hæc vox iusticiæ est: Puniatur peccatrix, sed non à peccatoribus. Impleatur lex, sed non à præuaricatoribus legis. Hæc vox omnino iusticiæ est, qua iusticia illi tāquam trabali telo percussi seſe inspicientes, & reos se inuenientes, vnus post vnum omnes recesserunt. Relicti sunt duo, misera & misericordia. Dominus autem cum eos telo iusticiæ percussisset, nec dignatus est cedentes attendere, sed auerso ab eis obtutu rursus scribebat in terra. Relicta autem illa sola muliere omnibusq; abeuntibus, leuauit oculos suos ad mulierem. Audiuimus vocem iusticiæ, audiamus & mansuetudinis. Plus enim credo territa erat illa mulier, cum audisset à domino dictum, Qui sine peccato est vestrum, prior in illam lapidem mittat. Illi enim attendentes & ipso abscessu confessi, dereliquerunt mulierem cum magno peccato, ei qui erat sine peccato. Et quia illa hoc audierat, Qui sine peccato est vestrum, prior in illam lapidem mittat, ab illo se puniendam sperabat, in quo peccatum inueniri non poterat. Ille autem qui aduersarios eius repulerat lingua iusticiæ, leuans in eam oculos mansuetudinis interrogauit eam, *Nemo te condemnauit? Respondit illa, Domine nemo. Et ille, Nec ego te condemnabo te.* à quo forte damnari timuisti, quia in me peccatum non inuenisti. Nec ego te cōdemnabo. Quid est domine? Faues ergo peccatis? Non planè ita: attende quod sequitur, *Vade, deinceps iam noli peccare.* Ergo & dominus damnauit, sed peccatum nō hominem. Si autem peccatorum fautor esset, diceret, Nec ego te damnabo, vade viue vt vis, de mea liberatione esto secura, ego te quantumcunque peccaueris ab omni pœna, etiam à gehennæ & inferni tortoribus liberabo. Non dixit hoc, Intendant ergo qui amant in domino mansuetudinem & timeant veritatem. Etenim dulcis & rectus dominus, Amas quod dulcis est, C time quod rectus est. Tanquam mansuetus dixit, Tacui: sed tanquam iustus, Nunquid semper tacebo? Misericors & miserator dominus. Ita planè. Adhuc adde, Longanimis. Adde adhuc, Et multum misericors. Sed time quod est in nouissimo, Et verax. Quid enim modo sustinet peccantes, iudicaturus est contemnentes. An diuitias longanimitatis eius contemnis? Ignoras quia patientia dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duriciam cordis tui & cor impœnitēs thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique iuxta opera sua. Mansuetus dominus, longanimis dominus, misericors dominus, sed & iustus dominus & verax dominus. Largitur tibi spacium correctionis, sed tu plus amas dilationem quàm emendationem. Malus fuisti heri, hodie bonus esto. Et hodiernum diem in malicia peregisti, vel saltem cras mutare. Sed expectas, & de misericordia dei tibi plurimum polliceris, quasi ille qui tibi pœnitētiam promisit salutem, promiserit tibi etiam lōgam vitam. Vnde scis quid pariat crastinus dies? Rectè dicis in corde tuo, quando me correxero, deus mihi omnia

[Margin: 1.Cor.2. — Psal.24. — Esa.42. — Psal.102. — Rom.2. — Psal.102. — Prouer.23.]

D peccata dimittet. Negare non possumus quod correctis atque conuersis indulgentiam deus promisit. Nam in quo Propheta mihi legis, quia promisit dèus correcto indulgentiam, non mihi legis quia promisit tibi longam vitam. Ex vtroque igitur homines periclitantur, sperando & desperando contrariis rebus. Sperando decipitur, qui dicit, Bonus est deus, misericors est deus, faciam quod mihi placet, quod libet, laxabo habenas cupiditatibus meis, impleā desideria animę meę. Quare hoc? Quia misericors est deus, mansuetus est deus. Spe isti periclitantur. Desperatione autem, qui cum inciderint in grauia peccata, putantes sibi iam nō posse ignosci pœnitentibus, & statuentes se ad damnationem sine dubio destinatos, dicunt apud seipsos, Iam damnati sumus, quare non quod volumus facimus? animo gladiatorum ferro destinatorum. Ideo molesti sunt desperati. Iam enim quod timeant non habent, & vehementer timendi sunt. Istos desperatio necat, illos spes. Inter spem & desperationem æstuat anima. Metuendum est, ne te occidat spes, & cum multum speras de misericordia, incidas in iudicium. Metuendum est rursus ne te occidat desperatio, & cum putas iam non tibi ignosci quæ grauia commisisti, non agas pœnitentiam, & incurras iudicem sapientiam, quæ dicit, Et ego E vestræ perditioni superridebo. Quid ergo egit deus cum periclitantibus vtroque morbo? Illis qui spe periclitantur, hoc dicit, Ne tardes conuerti ad deum, neq; differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Illis qui desperatione periclitantur quid dicitur? In quacunque die iniquus conuersus fuerit, omnes iniquitates eius obliuiscar. Propter illos qui desperatione periclitantur, proposuit indulgentiæ portum. Propter illos qui spe periclitantur & dilationibus illuduntur, fecit deus diem mortis incertum. Quando veniat vltimus dies nescis. Ingratus es, qui hodiernum habes, in quo corrigaris? Sic ergo ad istam mulierem, Nec ego te condemnabo. Sed facta secura de præterito, caue futura. Deleui quod commisisti, obserua quod præcepi vt inuenias quod promisi.

[Margin: Prouer.1. — Eccli.5. — Ezech.18. — Indulgētia portus proponitur, & mortis dies quare sit incertus? — Ioan.8.]

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis.

Sermo XLVIII.

Ouit charitas vestra omnes nos vnum magistrum habere, & sub illo condiscipulos esse. F Nec ideo magistri sumus, quia de loco superiore loquimur vobis, sed magister est omniū qui habitat in nobis omnibus. Ipse modo in Euāgelio nobis omnibus loquebatur, & dicebat nobis, quod etiā ego dico vobis. Dicit autem ille de vobis & nobis. Si manseritis in verbo meo, non vtique in meo qui modo loquor, sed in eius qui modo in Euangelio loquebatur, *Si manseritis in verbo meo,* inquit, *vere discipuli mei eritis.* Ad discipulum parum est accedere, sed manere: non ergo ait, Si audieritis verbum meum, aut si accesseritis ad verbum meum, aut si laudaueritis verbum meum. Sed videte quid dixerit, *Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Quid diximus fratres? Manere in verbo dei, labor est an non est? Si labor est, attende magnum præmium. Si labor non est, gratis accipis præmium. Maneamus ergo in eo qui manet in nobis. Nos si non manserimus in illo, cademus. Ille autem si in nobis non manserit, non ideo domum perdidit. Nouit ille manere in se, qui nunquam deserit se. Absit autem ab homine vt maneat

[Margin: Ibidem.]

G maneat in se, qui perdidit se. Ergo nos in illo maneam⁹ indigentia, ipse in nobis manet misericordia. Iam ergo si propositum est quod facere debeamus, quid accepturi sumus, videamus. Indixit enim opus, & promisit mercedem. Quod est opus? Si mãseritis in verbo meo. Breue opus. Verbum breue, magnum opere: Si manseritis. Quid est si manseritis? Si in petra ædificaueritis. O quàm magnum est fratres hoc, supra petram ædificare quàm magnum est. Venerunt flumina, flauerunt venti, descenderunt imbres & impegerunt in domum illam & non cecidit, fundata enim erat supra petram. Quid est ergo in verbo dei manere, nisi nullis tẽtationibus cedere? Præmium quod est? Cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Compatimini nobis, quia vocem meam sentitis obtusam. Adiuuate me tranquillitate. O præmium. Cognoscetis veritatem. Forte aliquis diceret, & quid mihi prodest cognoscere veritatem? Et veritas liberabit vos. Si non delectat veritas, delectet libertas. In consuetudine Latinæ linguæ liberari duobus modis dicitur. Et maxime in eo consueuimus audire hoc verbum, vt quicunque liberatur, intelligatur periculum euadere, molestus carere. Liberari

Matt.7. — *In verbo dei manere quid.* — *Ioan.8.* — *Liberari duobus modis dicitur.*

H autem proprie dicitur liberum fieri: Quomodo saluari saluum fieri, sanari sanum fieri, sic liberari liberum fieri. Ideo dixi, Si non delectat veritas, delectet libertas. Hoc in Græca lingua euidentius sonat, nec potest aliter intelligi. Et vt noueritis: quia aliter intelligi non potest, loquente domino, responderunt Iudæi, Nos nemini seruiuimus vnquam, quomodo dicis, veritas liberabit vos. Id est, veritas liberos vos faciet, quomodo dicis nobis qui nemini vnquã seruiuimus: quos vides, inquiunt, nõ habere seruitutis necessitatem, quomodo eis polliceris libertatem? Audierunt quod debuerunt, sed non fecerunt quod debuerunt. Quid audierunt? Quia dixit, Veritas liberabit vos. Attendistis vos quia nõ seruistis homini, & dixistis, Nemini seruiuimus vnquam. Omnis Iudæus & Græcus, diues & pauper, honoratus & priuatus, imperator & mendicus, Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Omnis, inquit, qui facit peccatum, seruus est peccati. Si agnoscant homines seruitutem, videbunt vnde accipiũt libertatem. Ingenuus est aliquis, captiuatur à Barbaris, ex ingenuo factus est seruus. Audit homo miserator, considerat se habere pecuniam, fit redemptor, pergit ad Barbaros,

I dat pecuniam, redimit honorem. Planè reddidit libertatem, si abstulit iniquitatem. Sed quis abstulit iniquitatem? Homo homini? Ille qui seruiebat apud Barbaros, à redemptore suo redemptus est. Et multum interest inter redemptorem & redemptum, tamẽ sub domina iniquitate forte conserui sunt. [Interrogo redemptum, habes peccatum? Habeo, inquit.] Interrogo redemptorem, habes peccatum? Habeo, inquit: Ergo nec tu te iactes redemptum, nec tu te extollas redemptorem, fugite ambo ad verum liberatorem. Parum est, quia qui sub peccato sunt, serui dicti sunt & mortui dicuntur. Quod timet homo ne faciat illi captiuitas, iam illi fecit iniquitas. Quid enim, quia videntur viuere? Nunquid ideo errauit ille, qui dixit, Dimitte mortuos sepelire mortuos suos? Ergo mortui omnes sub peccato, serui mortui, seruiendo mortui, moriendo serui. Quis ergo liberat à morte & à seruitute, nisi in mortuis liber? Quis est in mortuis liber, nisi inter peccatores sine peccato? Ecce venit princeps mundi, ipse dicit redemptor noster, liberator noster: Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet. Tenet quos decepit, quos seduxit, quibus peccatum mortemq; persuasit,

Matt.8. — *Psal.87.* — *Ioan.14.*

K in me nihil inueniet. Veni domi redemptor, veni: Agnoscat te captiuus, fugiat te captiuator, tu esto mihi liberator. Ille me perditum inuenit, in quo diabolus nihil inuenit quod caro agit. Inuenit carnem in illo princeps huius mundi? Inuenit. Et qualem carnem? Mortalem, quam posset tenere, quam posset crucifigere, quam posset occidere. Erras deceptor, non fallitur redẽptor. Erras. Vides in domino carnem mortalem, non est caro peccati, similitudo est carnis peccati. Misit enim deus filium suum in similitudinem carnis peccati. Vera caro, mortalis caro, sed non peccati caro. Misit enim deus filium suum in similitudinẽ carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum in carne. Misit enim deus filium suum in similitudinem carnis peccati: in carnẽ, non tamen in carnem peccati, sed similitudinem carnis peccati. Propter quid? Vt de peccato, certe nullum peccatum, vt de † peccato damnaret peccatum in carne, vt iustitia dei impleretur in nobis, qui non secundum carnẽ ambulamus, sed secundum spiritum. Si ergo similitudo carnis erat peccati, non caro peccati, quomodo vt de peccato damnaret peccatum in carne? Solet & similitudo capere nomen eius rei, cuius est similitudo. Homo dicitur verus, sed etiam si pictum in pariete ostendas, & quæras quid sit, respondetur homo.

Rom.8. — *† al. vt de peccato, qđ certe nullũ in se erat peccatũ. scilicet vt de &c.*

L Peccatum ergo appellata est caro, habens similitudinem carnis peccati, vt esset sacrificium pro peccato: dicit idem Apostolus alio loco, Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit. Eum qui non nouerat peccatum: Quem qui non nouerat peccatum, nisi eum, qui dixit, Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet? Eum qui non nouerat peccatum, peccatum pro nobis fecit: Eum ipsum Christum nescientem peccatum, fecit deus pro nobis peccatum. Quid est hoc fratres? Si diceretur, Fecit in illum peccatum, aut fecit illum habere peccatum, intolerabile videretur. Quomodo toleramus quod dictum est, Fecit eum peccatum vt ipse Christus sit peccatum? Qui nouerunt scripturas veteris testamenti, recognoscunt quod dico. Nõ enim semel dictum est, sed aliquoties creberrime. Peccata dicta sunt, sacrificia pro peccatis. Offerebatur, verbi gratia, pro peccato hircus, aries, quodlibet, ipsa victima quæ offerebatur pro peccato, peccatum nominabatur. Peccatum ergo dicebatur sacrificium pro peccato, ita vt alicubi dicat lex sacerdotes ponere debere

2.Cor.5. — *Ioan.14.* — *Peccata di cta sunt sacrificia pro peccatis.* — *Leuit.4.*

M manus suas super peccatum. Ergo eum qui non nouerat peccatum, fecit pro nobis peccatum, id est, sacrificium pro peccato. Factus est Christus peccatum, oblatus est, & deletum est peccatum. Fusus est sanguis redemptoris, & deleta est cautio debitoris. Ipse est sanguis qui pro multis effusus est in remissionem peccatorum. Quid est ergo quod insipienter exultasti meus captiuator, quia carnem mortalem habuit meus liberator? Si habuit peccatum vide. Si aliquid tuum in eo inuenisti tene. Verbum caro factum est, Verbum creator est, caro creatura est. Quid ibi tuum inimice? Et verbum deus est, & anima hominis creatura est, & caro hominis creatura est, & caro mortalis dei creatura est. Peccatum quære. Sed quid quæras veritas loquitur, Veniet princeps mundi, & in me nihil inueniet. Non ergo non inuenit carnem, sed nihil suum, id est, nullum peccatum. Decepisti innocentes, fecisti nocentes. Occidisti innocentem, peremisti quem non debebas, redde quod tenebas: Quid ergo? Ad horam insultasti, quia inuenisti in Christo carnem mortalem.

Matt.26. — *Ioan.1.* — *Ioan.14.*

Muscipula

A Muscipula tua erat. Vnde lætatus es, inde captus es. Vbi te exultasti aliquid inuenisse, inde nunc doles quod possederas perdidisse. Ergo fratres qui credimus in Christum, maneamus in verbo eius. Si enim manserimus in verbo eius, vere discipuli eius sumus. Nõ enim soli illi duodecim, sed omnes qui manemus in verbo eius, vere discipuli eius sumus, & cognoscemus veritatem, & veritas liberabit nos: id est, Christus filius dei, qui dixit, Ego sum veritas, liberos nos faciet, hoc est liberabit nos, non à Barbaris, sed à diabolo, nõ à corporis captiuitate, sed ab animæ iniquitate. Solus est qui sic liberat. Nemo se liberum dicat ne seruus remaneat. Non remanebit in seruitute anima nostra, quia quotidie dimittuntur debita nostra.

Ioan.8. Ioan.14.

De pastore & mercenario & fure, In Euangelio secundum eundem: Sermo XLIX.

Ioan.10.

NOn ignorat fides vestra charissimi, & ita vos didicisse nouimus, dicente magistro de cœlo in quo spem vestram posuistis, quia dominus noster Iesus Christus qui iã pro nobis passus B est & resurrexit, caput est ecclesiæ, & est corpus eius ecclesia, & in eius corpore vnitas membrorũ, & cõpago charitatis tanquam sanitas existit. Quicunque autẽ in charitate friguerit, infirmatur in corpore Christi. Sed potens est ille qui exaltauit caput nostrum, etiã infirma membra sanare, dum tamen nõ nimia impietate præcidantur, sed hæreant corpori donec sanetur. Quicquid enim adhuc hæret corpori, non desperatæ sanitatis est, Quod autem præcisum fuerit, nec curari, nec sanari potest. Cum ergo ille sit caput ecclesiæ & sit corpus eius ecclesia, totus Christus caput & corpus est. Resurrexit iam ille. Caput ergo habemus in cœlo. Caput nostrum interpellat pro nobis. Caput nostrũ sine peccato & sine morte, iam propiciat pro peccatis nostris deum, vt & nos in fine resurgentes & immutati in gloriam cœlestem, sequamur caput nostrum. Quò enim est caput ibi sequãtur & cætera membra. Sed dum hic sumus, mẽbra sumus, ne desperemus, quia secutura sumus caput nostrum. Videte enim fratres dilectionem illius capitis nostri, Iam in cœlo est, & hic laborat quã-C diu hic laborat ecclesia. Hic Christus esurit, hic sitit, nudus est, hospes est, infirmatur, in carcere est. Quicquid enim hic patitur corpus eius, se dixit pati: & in fine segregans ipsum corpus suum ad dexteram, & reliquos à quibus modo conculcatur segregans ad sinistram, dicturus est his qui sunt ad dexteram, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est

Matth.25. ab origine mundi. Quibus meritis: Esuriui enim & dedistis mihi manducare &c. Sic exequitur tanquam ipse accepisset, vsque adeo vt illi non intelligentes, respondeant & dicant, Domine, quando te vidimus esurientem, hospitem, & in carcere? Et dicit eis, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, Sic etiam in nostro corpore caput sursum est, pedes in terra sunt, tamẽ in aliqua constipatione & coarctatione hominũ, quãdo tibi aliquis pedem calcat, nõnne dicit caput, calcas me, nec caput tuum nec linguam tuam quisquam calcauit, Sursum est, in tuto est, nihil ei mali contigit, & tamen quia per connexionem charitatis vnitas est à capite vsque ad pedes, non se inde lingua separauit, sed dixit, Calcas me, cum eam nemo contigerit. Quo modo ergo lingua quam nemo contigit dicit, Calcas me? Sic Christus caput quod nemo calcat, dixit, Esuriui & dedistis mihi manducare. Et illis qui hoc non fecerũt, dixit, Esuriui & non dedistis mihi manducare. Et quo

modo conclusit? Sic, Ibunt illi in combustionem æter- D nam, iusti autem in vitam æternam. Cum ergo nunc loqueretur dixit se esse pastorẽ, dixit se esse & ianuam. Vtrunque ibi habes, & ego sum ianua, & ego sum pastor. Ianua est in capite, pastor est in corpore, Dicit enim Petro, in quo vno format ecclesiam, Petre amas me? Respondit, Domine amo. Pasce oues meas. Et tertio, Petre amas me? Contristatus est Petrus, quòd eum tertio interrogauit, quasi ille qui videbat conscientiam negatoris, non videbat fidem confitentis. Nouerat illum semper, nouerat illum & quãdo se Petrus ipse non nouerat. Tunc enim se non nouerat, quando dixit, Tecum ero vsque ad mortem, & quàm esset infirmus nesciebat. Quomodo plerunque reuera & infirmis contingit, vt ægrotus nesciat quid cum illo agatur, medicus autem sciat: cum ille ægritudinem illam patiatur, medicus non patiatur. Magis dicit medicus quid agatur in altero, quàm ille qui ægrotat quid agatur in seipso. Petrus ergo tunc infirmus, dominus autem medicus. Dicebat se habere vires quas nõ habebat. Ille autem tangens venam cordis eius, dicebat quòd ter eum E esset negaturus. Et ita factũ est quomodo prædixit medicus, non quomodo præsumpsit ægrotus. Ergo post resurrectionem suam dominus interrogauit eum, non nesciens, quo ille animo confiteretur amorem Christi, sed vt trina confessione amoris, deleret trinam negationem timoris. Ergo hoc dominus exigit a Petro, Petre amas me? Quasi quid mihi dabis, quid mihi præstabis, quia amas me? Quid erat præstaturus Petrus resurgenti domino & eunti in cœlum, atque sedenti ad dexteram patris? Quasi diceret, hoc mihi dabis, hoc mihi præstabis, si amas me, vt pascas oues meas, Per ianuam intres, non per aliam partem ascendas: audistis enim cum Euangelium legeretur, *Qui intrat per ianuam, pastor est: qui autem ex alia parte ascendit, fur est & latro.* Et dissipare quærit & spargere & tollere. Quis est qui intrat per ianuam? Qui intrat per Christum. Quis est ille qui imitatur passionem Christi? Qui cognoscit humilitatem Christi, vt cum deus factus sit homo pro nobis, cognoscat se homo non esse deum, sed hominem. Qui enim deus vult videri cum sit ho- F mo, non imitatur illum qui cum deus esset homo factus est. Tibi autem non dicitur, esto aliquid minus quàm es: sed, cognosce quid es. Cognosce te infirmũ, cognosce te hominem, cognosce te peccatorem, cognosce te quia ille iustificat, cognosce quia maculosus es. Appareat in confessione tua macula cordis tui, & pertinebis ad gregem Christi: quia confessio peccatorum inuitat medicum sanaturum, quomodo in ægritudine qui dicit, Sanus sum, non quærit medicũ. Nunquid nõ ad templum ascenderat Pharisæus ille & Publicanus? Ille de sua sanitate gloriabatur, ille vulnera sua medico ostendebat: dicebat enim ille, Deus gratias tibi ago, quia nõ sum sicut Publicanus iste. Gloriabatur super alterũ. Ergo si Publicanus ille sanus esset, inuideret illi Pharisæus, quia non haberet super quem extolleretur. Quomodo ergo venerat qui sic inuidebat? Non erat vtique sanus. Et cum se sanum diceret, non descẽdit curatus, Ille autem ad terram oculos deiiciens, & non audens in cœlum attollere, percutiebat pectus suum, dicens, Propicius esto mihi peccatori. Et quid dicit dominus? Amen dico vobis, quia descendit iustificatus de templo Publicanus magis quàm Pharisæus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Qui autem se exaltant, per alteram

Ioan.10. Lucæ.22. Ioan.10. Lucæ.18. Lucæ.18.

G teram partem volunt ascendere ad ouile. Qui autem se humiliant, per ianuam intrant ad ouile. Ideo de illo dicit, intrat, de illo, ascendit. Qui ascendit videtis quia alta petit, non intrat, sed cadit, Ille autem qui se submit-
25.Quæst.4. tit vt per ianuam intret, nec cadit, sed pastor est. Sed
Tres. tres personas dixit dominus, & debemus illas inuestigare in Euangelio, pastoris, mercenarij & furis. Cum le- geretur puto quòd animaduertistis, designauit pastorem, designauit mercenarium, designauit furē. Pasto-
Pastor. rem dixit animam suam ponere pro ouibus suis, & in-
Fur. trare per ianuam. Furem dixit ascendere per aliam partem. Mercenarium dixit lupum vel furem si videat fu-
Mercenarius. gere, quia non est illi cura de ouibus. Mercenarius est enim non pastor. Ille intrat per ianuam, quia pastor est. Ille ascendit per aliam partem, quia fur est. Ille videns eos qui volunt tollere oues, timet & fugit, quia mercenarius est, quia non est illi cura de ouibus: Mercenarius est enim. Si inuenerimus tres istas personas, inuenit sanctitas vestra & quos diligatis, & quos tole-
H retis, & quos caueatis. Diligendus est pastor, tolerandus est mercenarius, cauendus est latro. Sunt homi-
Philip.1. nes in ecclesia, de quibus dicit Apostolus, qui ex occasione euangelizant, quærentes ab hominibus commoda sua, siue pecuniaria, siue honorum vel laudis humanæ. Quomodo libet volentes accipere munera euangelizant, & non tam salutem eius quærunt cui annunciant, quàm commodum suum. Ille autem qui audit salutem ab eo qui non habet salutem, si ei crediderit quem ille annunciat, neque in illo spem posuerit per quem illi annunciatur salus, qui annunciat habebit detrimentum, cui annunciatur habebit lucrum. Ha-
Matth.23. bes dominum dicentem de Pharisæis, Cathedram Moysi sedet. Non eos solos significabat dominus, quasi vero eos qui crederent in Christum ad Iudæorum scholam mitteret, vt ibi discerent quemadmodum iter sit ad regnum cœlorum? Nõnne ideo dominus venit vt instrueret ecclesiam, ipsosq; Iudæos bene credentes & bene sperantes & bene diligentes segregaret tanquā frumenta à paleis, & faceret vnum parietem circun-
I cisionis, cui coniūgeretur alius paries ex præputio gē-
Ephe.2. tium, quibus duobus parietibus de diuerso venientibus esset ipse lapis angularis? Nõnne ergo idem dominus de duabus istis plebibus in vno futuris dixit, Habeo & alias oues, quæ non sunt ex hoc ouili? Loqueba-
Ioan.10. tur autem Iudæis, Oportet me, inquit, & eas adducere, vt sit vnus grex & vnus pastor. Ideo duæ naues erant vnde vocauerat discipulos, duas personas plebis
Lucæ.5. significabant, quando miserunt retia & leuauerunt tātam vim & tantum numerum piscium, ita vt penè retia rumperētur: Et onerauerunt, inquit, duas naues. Duæ naues significabant vnam ecclesiam, sed de duabus plebibus factam, coniunctam in Christo, quanuis de diuerso venientem. Hoc significant etiam duæ
Gene.29. vxores habentes vnum virum Iacob, Lia & Rachel. Has duas significant etiam duo cæci, qui sedebant iux-
Matth.20. ta viā quos dominus illuminauit. Et si aduertatis scripturas, in multis locis inuenietis significari duas Ecclesias, quæ non sunt duæ, sed vna. Ad hoc enim valet lapis angularis, vt ex duabus faciat vnam. Ad hoc valet ille pastor, vt de duobus gregibus faciat vnum. Ergo dominus docturus ecclesiam, & habiturus scholam suam præter Iudæos, sicut videmus modo, nunquid credentes in se ad Iudæos missurus erat vt discerent? Sed nomine Pharisæorum & Scribarum significauit quosdam in ecclesia sua futuros, qui dicerēt & non facerēt: Se autem figurauerat in persona Moy- K si. Etenim personam eius gerebat Moyses, & velum ante se ideo ponebat, quando loquebatur populo, quia quandiu illi in lege carnalibus gaudiis & voluptatibus dediti erant, & regnum terrenum quærebant, velamen positum erat contra faciem eorum ne viderent Christum in scripturis. Ablato enim velamine, posteaquàm passus est dominus, visa sunt secreta templi. Ideo cum Matth.27. in cruce penderet, scissum est velum templi à summo vsque deorsum: & aperte dicit Apostolus Paulus, Cum autem transieris ad Christum, auferetur velamen. Qui 2.Corin.3. autem non transierit ad Christum, quanuis legat Moysem, velamen positum est super cor eius, sicut dicit Apostolus. Cum ergo præfiguraret quosdam tales futuros dominus in ecclesia sua, quid ait? Scribæ & Pharisæi cathedram Moysi sedent, quæ dicunt facite, sed Matth.23. quæ faciunt facere nolite. Quando illud audiunt clerici mali quod in ipsos dicitur, volunt peruertere istam sententiam. Nunquid non si illis liceret, delerent il- L lam de Euangelio? Quia vero delere illam non possunt, peruertere illam quærunt. Sed adest domini gratia & misericordia, nec finit eos facere, quia circunsepsit veritate sua omnes sententias suas & liberauit: vt quisquis inde aliquid præcidere voluerit, aut inducere male legendo vel interpretando, ille qui cor habet, quod præcisum est iungat scripturæ, & legat superiora vel inferiora, & inueniet sensum quem volebat ille male interpretari. Quid ergo putatis istos dicere de quibus dicitur, Quæ dicunt facite? Quia reuera à sanis laicis dicitur. Laicus enim qui vult bene viuere, cum attenderit clericum malum, quid sibi dicit? Dominus dixit, Quæ dicunt facite, quæ faciunt facere nolite. Ambulabo viam domini, non sequar istius mores. Audiam ab illo, non verba ipsius, sed dei. Sequar deum, sequatur ille cupiditatem suam: Quia si voluero apud deum sic me defendere vt dicam, Domine vidi male viuētem illum clericum tuum, & ideo male vixi: nõnne mihi dicturus est, Serue nequam non à me audieras, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite? Malus autem laicus, infidelis, non pertinens ad gregem Christi, non pertinens ad frumentum Christi, qui tanquam palea in area toleratur, quid sibi M dicit quando cœperit illum arguere verbum dei? Exi: Quid mihi loqueris? Ipsi episcopi, ipsi clerici non illud faciunt, & me cogis vt faciam. Quærit sibi non patronum ad causam malam, sed comitem ad pœnam. Nam nunquam eum ille defensurus est in die iudicij, quemcunque malum voluerit imitari. Quomodo enim diabolus omnes quos seducit nō seducit cum quibus regnet, sed cum quibus damnetur: Sic omnes qui sequuntur malos, comites sibi ad gehennam quærunt, non patrocinia ad regna cœlorum. Quomodo ergo peruertunt isti hanc sententiā, quando illis dicitur male viuētibus, merito dictum est à domino, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite? Recte dictum est, inquiūt. Dictum est enim vobis, vt quæ dicimus faciatis, quæ autem nos facimus vos non faciatis. Nos enim offerimus sacrificium, vobis non licet. Videte versutias hominum, Quid dicam mercenariorū? Nam si pastores essent, ista non dicerent. Ideo dominus vt os illis clauderet, secutus est, & dixit, Cathedrā Moysi sedent, Matth.23. Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. Dicunt enim & nō faciunt. Quid est ergo fratres? Si de sacrificio diceret offerendo, diceret, dicunt & nō faciūt. Faciunt enim sacrificium deo. Offerunt, quid est quod dicunt,

A dicunt, & non faciunt: audi quid sequatur, Alligant e-
nim onera grauia & importabilia, & imponunt ea su-
per ceruices hominum, quæ ipsi vno digito nolunt at-
tingere. Aperte exprobrauit, descripsit & ostendit, Sed
illi quando sic volunt peruertere sentẽtiam, ostendunt
quia nihil quærunt in ecclesia nisi commoda sua, nec
Euangelium legerũt. Si enim nossent ipsam paginam,
& totum legissent, nunquam hoc dicere auderent. Sed
apertius attendite, quia habet tales ecclesia. Ne quis di-
cat nobis, prorsus de Pharisæis dixit, de Scribis, de Iu-
dæis dixit, Nam tales non habet Ecclesia. Qui sunt er-
Matth. 7. go illi de quibus dominus dicit, Non omnis qui mi-
hi dicit, domine domine, intrabit in regnum cœlo-
rum? Et addidit, Multi dicent mihi in illa die, do-
mine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus,
& in nomine tuo virtutes multas fecimus, & in no-
mine tuo manducauimus & bibimus? Nunquid in no-
mine Christi Iudæi faciunt ista? Certum est, manife-
stum est, quia de his dicit qui nomen Christi habent.
Sed quid sequitur? Tunc dicam illis, Nunquam vos
cognoui. Recedite à me omnes qui operamini iniqui-
B tatem. Audi Apostolum gementem de talibus. Dicit
Philip. 1. alios annunciare Euangelium per charitatem, alios
Euangeliũ per occasionem: de quibus dicit, Annunciant Euan-
annũciant gelium non recte. Rem rectam, sed ipsi non recti.
quidã per Quod annunciant rectum est, sed qui annunciant non
charitatẽ, sunt recti. Quare non est rectus? Quia aliud quærit in
quidã vero Ecclesia, non deum quærit. Si deum quæreret, castus
per occasio- esset, quia legitimum maritum anima deum habet.
nem. Quisquis à deo præter deum aliquid quærit, non ca-
ste deum quærit. Videte fratres, si vxor amet maritum
quia diues est, non est casta. Non enim maritum amat,
sed aurum mariti. Si autem maritum amat, & nudum
amat, & pauperem amat. Si enim propterea amat quia
diues est, quid si, quomodo sunt casus humani, pro-
scribatur, subito egens remaneat? Renunciat illi for-
te, quia quod amabat non maritus erat, sed res eius. Si
autem vere maritum amet, etiam pauperem plus a-
mat, quia cum misericordia amat: Et tamen fratres
deus noster nunquam pauper esse potest, diues est, ip-
se fecit omnia, cœlum & terram, mare & angelos.
C Quicquid videmus, quicquid non videmus in cœlo,
ipse fecit. Sed tamen non diuitias amare debemus, sed
eum qui fecit illas: Non enim tibi promisit nisi se, In-
ueni aliquid preciosius, & hoc dabit. Pulchra est terra,
cœlum & angeli, sed pulchrior est qui fecit hæc. Qui
ergo annunciant deum, amantes deum, qui annunciãt
deum propter deum, pascunt oues, & non sunt mer-
cenarij. Ipsam castitatem exigebat dominus noster Ie-
Ioan. 21. sus Christus, quando dicebat Petro, Petre amas me?
Quid est, amas me? Castus es. Non est cor tuum adul-
terum. Non tua quæris in ecclesia, sed mea. Si ergo ta-
lis es & amas me, pasce oues meas. Non enim eris mer-
cenarius, sed eris pastor, Illi autem non caste annun-
ciabant, de quibus gemit Apostolus. Sed quia dicit,
Philip. 1. Quid enim? Dum omni modo siue occasione siue ve-
ritate Christus annuncietur, permisit ergo esse merce-
narios. Pastor veritate Christum annunciat, merce-
narius occasione Christum annunciat, aliud quærens.
Tamen & ille Christum annunciat, & ille Christum:
audi vocem pastoris Pauli, Siue occasione siue veri-
tate Christus annuncietur. Ipse pastor voluit habere
mercenarium, Faciunt enim vbi possunt, vtiles sunt
quantum possunt. Quando autem ad alios vsus, quæ-
Philip. 2. rebat Apostolus cuius vias imitarentur infirmi, Misi

Tomus decimus.

vobis, inquit, Timotheum qui vos commonefaciat D
vias meas. Et quid ait? Misi pastorem qui vos commo-
neret vias meas: id est, quia quo modo ego ambulo &
ipse ambulat. Et mittens pastorem, quid ait? Nemi-
nem enim habeo tam vnanimem, qui sincera affectio-
ne pro vobis solicitus sit. Nónne cum illo erant mul-
ti? Sed quid sequitur? Omnes enim sua quærunt, non
quæ sunt Christi Iesu: id est, ego vobis pastorem mit-
tere volui, nam multi mercenarij sunt, sed non opor-
tuerat vt mercenarius mitteretur, Ad alias res & ne-
gocia peragenda mittitur mercenarius, ad illas autem
quas tunc volebat, pastor erat necessarius. Et vix in-
uenit vnum pastorem inter multos mercenarios, quia
pauci pastores, multi mercenarij. Sed quid dicitur de
mercenariis? Amen dico vobis, perceperunt merce- *Matth. 6.*
dem suam. De pastore autem, quid ait Apostolus? Quis- *2. Timo. 2.*
quis autem mundauerit se ab huiusmodi, erit vas in ho
norem sanctificatum, & vtile domino ad omne opus
bonum paratum semper. Non ad quasdam res para-
tum, & ad quasdam non paratum; sed ad omne opus
bonum paratum. Hæc de pastoribus dixi. De merce-
nariis autem iam diximus. Mercenarius quando videt E
lupum insidiantem ouibus fugit. Hoc dominus dixit, *Ioan. 10.*
Quare? Quia non est ei cura de ouibus. Tamdiu est er-
go vtilis mercenarius quamdiu non videt lupum, quã-
diu non videt furem & latronem. Cum autem vide-
rit, fugit. Et quis est de mercenariis qui fugit de Ec-
clesia, quando videt lupum aut latronem? Abundant
lupi, abundant latrones. Ipsi sunt qui ascendunt: per
alteram partem ascendunt. Qui sunt isti qui ascen-
dũt? Qui de parte Donati volũt deprædari oues Chri-
sti. Ipsi per alteram partem ascendunt, non per Chri-
stum intrant, quia nõ sunt humiles. Quia superbi sunt,
ascendunt. Quid est ascendunt? Extolluntur. Vnde a-
scendunt? Per alteram partem. Vnde de parte dici vo-
lunt, qui in vnitate non sunt, de altera parte sunt, &
de ipsa parte ascendunt, id est, extolluntur, & vo-
lunt tollere oues. Quomodo ascendunt, videte, Nos,
inquiunt, sanctificamus, nos facimus iustos. Ecce
quò ascenderunt: Sed qui se exaltat humiliabitur. Po- *Luca. 14.*
tens est dominus deus noster, humiliare eos. Lupus F
autem diabolus est, insidiatur vt decipiat & qui illum
sequuntur: nam dictum est, quod sint induti quidem *Matth. 7.*
pellibus ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Si vi-
derit mercenarius aliquem peccare, aut sentire secun-
dum perniciem animæ suæ, aut aliquid facere scele-
ratum & obscœnum, & tamen quia videtur haberi a-
licuius momenti in ecclesia, vnde sibi sperat commo-
da, non reprehendit, mercenarius est. Et cum videt
hominem perire in peccato, videt illum sequi lupum,
videt illius guttur trahi morsu ad supplicium: non illi
dicit, Peccas, non illum obiurgat, ne perdat commo-
da sua. Hoc est ergo, cum viderit lupum fugit: non il-
li dicit, Scelerate facis. Non corporis, sed animæ hæc
fuga est. Quem vides corpore stare, fugit animo, cum
videt peccatorem & non dicit illi, peccas, cum etiam
consilium cum illo habet. Fratres mei, nunquid non
ascendunt aliquando aut presbyter aut Episcopus: &
non dicit aliud de superiori loco nisi ne rapiantur res
alienæ, ne fraudes fiant, ne scelera admittantur? Non
possunt dicere aliud, quia cathedram Moysi sedent, & *Matth. 7.*
ipsa loquitur de illis non ipsi. Quid est ergo, nunquid
colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Et, Om-
nis arbor ex fructu cognoscitur. Pharisæus potest bo-
na loqui? Pharisæus spina est. Quomodo de spina

G lego vuas? quia tu domine dixisti, Quæ dicunt facite,
Matth. 23. quæ autem faciunt, facere nolite. De spinis me iubes
vuam decerpere, cum dixeris, Nunquid colligunt de
spinis vuam? Respnndet tibi deus, Non iussi te de spi-
nis vuam legere, sed vide & attēde bene, Forte vt fie-
ri solet, vitis cum circumgyrat per terram, inuoluta
sit in spinis. Nam aliquando inuenimus illud fratres
mei, vitem positam super caricem, quia ibi babet sepem
spinosam, extendit palmites suos & inserit in sepem,
extendit in spinas bntros, & qui videt botrum carpit,
non tam de spinis quàm de vite quæ circumplexa est
spinis, Sic ergo illi spinosi sunt, sed sedendo in cathe-
dra Moysi, inuoluit eos vitis, & pendent ad eos botri,
id est, verba bona, & bona præcepta. Tu lege vuam, nō
te pungit spina quando legis, Quæ dicunt facite, sed
quæ faciunt facere nolite. Pungit autē te spina, si quod
faciunt facis. Vt ergo legas vuam, & non inhæreas spi-
nis, quæ dicunt facere debetis, sed quæ faciunt nolite
facere. Facta ipsorum spinæ sunt, verba ipsorum vua
est, sed de vite, id est, de cathedra Moysi. Fugiunt ergo
isti quando vident lupum, quandn vident latronem.
H Hoc autem inceperam dicere, quia de loco superio-
re non possunt dicere isti, nisi, bene facite. Nolite per-
iurare, nolite fraudare, nnlite aliquem circumuenire.
Aliquando autem sic viuunt, vt de tollenda villa alie-
na, cum episcopo consilium habeatur, & petatur ab il-
lo tale consilium. Aliquando nobis contigit, experti
dicimus, nam non crederemus. Multi à nobis cnnsilia
mala petunt, consilia mentiendi, circumueniendi, pu-
tantes quia placeant talia nobis. Sed in nomine Chri-
sti, si domino placet quod dicimus, nullus talis nos tē-
tauit, & inuenit quod volebat in nobis. Quia si vult
ipse qui nos vocauit, pastores sumus non mercenarij,
1. Corin. 4. Sed quid ait Apostolus? Mihi minimum est vt à vobis
iudicer aot ab humano die, sed neq; ego memetipsum
iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc
iustifieatus sum. Qui autem iudicat me, dominus est.
Non ideo bona est consciētia mea, quia vos illam lau-
datis. Quid enim landatis quod non videtis? Ille lau-
det qui videt. Ille etiam corrigat si quid ibi videt quod
eius oculos offendit, quia & nos non dicimus perfecte
I nos sanos, sed tundimus pectus nostrum, & dicimus
deo, Propicius esto ne peccem. Tamen puto, coram il-
ln enim loquor, nihil aliud à vobis quærens nisi salu-
tem vestram. Et gemimus plerunque in peccatis fra-
trum nostrnrum, & vim patimur, & torquemur ani-
mo, & aliquando corripimus illos: Imò nunquam non
corripimus, † testes sunt omnes qui recordantur quod
† aliás imò dico, quotiens sunt à nobis correpti fratres peccantes,
nūquā nos, & vehementer correpti. Modo consilium nostrum tra-
sed de⁹ cor cto cum sanctitate vestra. In nomine Christi plebs dei
ripit. estis, plebs catbnlica estis, membra Christi estis. Non
estis diuisi ab vnitate. Commnnicatis membris Apo-
stolorum, communicatis memnriis sanctorum mar-
tyrum diffusorum per orbem terrarum, & pertinetis
ad curam nnstram, vt ratinnem bonam de vobis red-
damus. Tota autem ratio nostra quæ est, scitis, Domi-
ne scis quia dixi, scis quia non tacui, scis qun animo di-
xi, scis quia fleui tibi cum dicerem & non audirer. Ipsa
putn quod integra ratio nostra est. Securos enim nos
fecit spiritus sanctus per Ezechielem prophetam. No-
Ezech. 33. stis enim ipsam lectionem de speculatore. Fili, ait, ho-
minis speculatorem posui te domus Israël. Si me dicē-
te ad impium, Impie morte morieris: non dixeris: hoc
est, ego enim tibi dicn vt dicas: si nnn annunciaueris
veneritque gladius & tulerit eum, id est, quod minatus K
sum peccatnri: ille quidem impius impietate sua mo-
rietur, sanguinem autem eius de manu speculatoris re-
quiram. Quare? Quia non dixit. Si autem speculator vi-
derit gladium venientem, & cecinerit tuba vt fugiat,
& non se obseruauerit, id est, non se correxerit, vt nnn
eum inueniat in supplicio qund minatur deus, venerit-
que gladius & tulerit aliquem, ille quidem impius in
iniquitate sua mortuus est, tu autē, inquit, animam tuā
liberasti. Et in illo loco Euāgelij quid aliud dicit seruo,
cum diceret: Domine sciebam te molestum siue durū *Luca. 19.*
hnminem, quia metis vbi non seminasti, & colligis vbi
nnn sparsisti, & timens abij & abscōdi talentum tuum
in terra, ecce habes quod tuum est. Et ille, Serue, inquit,
nequam & piger, magis quia me sciebas molestum &
durum esse, metere vbi non seminaui, & cnlligere vbi
non sparsi, ipsa auaricia mea debuit te docere, quia lu-
crum quæro de pecunia mea? Oportuit te ergo vt dares
pecuniam meam numulariis, & ego veniens cum vsu-
ris exegissem meum. Nunquid dixit, dares vt exigeres?
Nns ergo fratres damus, veniet ille qui exigat. [Orate L
vt paratos suos inueniat.]

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Io- *Ioan. 10.*
annem, Ego sum pastor bonus &c.
Sermo L.

AVdiamus dominum Iesum commendantem
nobis boni pastoris officium. In qua cōmen-
datione admonuit nos vtiq;, vt intelligi da-
tur, bonos esse pastores. Et tamen ne intellige-
retur peruerso modo multitudo pastorum, *Ego sum,* *Ioan. 10.*
inquit, *pastor bonus.* Et vnde sit pastor bonus, consequē-
ter ostendit, *Pastor,* inquit, *bonus animam suam pro ouibus
ponit. Mercenarius autem & qui non est pastor, videt lupum venien-
tem & fugit, quia non est ei cura de ouibus, mercenarius enim est.*
Pastor ergo bonus Christus. Quid Petrus? Nōnne bo-
nus pastor? Nōnne & ipse animam suā pro ouibus po-
suit? Quid Paulus? Quid cæteri Apostoli? Quid eorum
tempora consequentes beati Episcopi martyres? Quid
etiā iste sanctus Cyprianus? Nōnne omnes pastnres bo
ni, non mercenarij, de quibus dicitur, Amē dico vobis, M *Matth. 6.*
perceperūt mercedem suam? Omnes ergo isti pastnres
boni, nō solum quia sanguinem fuderunt, sed quia pro
ouibus fuderunt: Non enim fuderunt elatione, sed cha
ritate. Nam & apud hæreticos qui propter iniquitates
& errores suos aliquid molestiarum perpessi fuerint,
nomine martyrij se iactant, vt hoc pallio dealbati fa-
cilius furentur, quia lupi sunt, Si autem vultis scire in
quo numero habendi sunt, pastorem bonum Paulum
Apostolum audite: Quoniam non omnes qui corpo-
ra sua in passione etiā ignibus tradunt, æstimandi sunt
sanguinem fudisse pro ouibus, sed potius contra oues, *1. Corin. 13.*
Si linguis hominum loquar & angelnrum, charitatem
autem non habeam, factus sum velut æramentum so-
nans, & cymbalum tinniens. Si sciero omnia sacramē-
ta & habuero omnem prophetiam, & omnem fidē ita
vt montes transferam, charitatem autem non habeam,
nihil sum. Magna ergo res est, postremo fides mnntes
transferēs. Illa quidem magna sunt, sed si ego hæc sine
charitate habeā, inquit, nō illa, sed ego nihil sum. Sed
adhuc istos non tetigit, qui falso martyrij nomine in
passionibus gloriātur. Audite vt eos tāgat, imò vt trās-
fodiat. Si distribuero, inquit, omnia mea pauperibus, &
tradidero corpus meū ita vt ardeam, iam ipsi sunt. Sed *1. Corin. 13.*
vide

A vide quid ſequitur, Charitatem autem non habeam, nihil prodeſt. Ecce venitur ad paſsionem, ecce venitur & ad ſanguinis effuſionem, venitur & ad corporũ incenſionem, & tamen nihil prodeſt, quia charitas deeſt.

Charitas. Adde charitatem, proſunt omnia. Detrahe charitatem, nihil proſunt cætera. Quale bonum eſt charitas iſta fratres? Quid precioſius, quid luminoſius, quid firmius, quid vtilius, quid ſecurius? Multa ſunt dei dona quę tamen habent & mali, qui dicturi ſunt, Domine in nomine tuo prophetauimus, in nomine tuo dæmonia eiecimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus. Nec reſpondebit ille, Non feciſtis. Non enim in conſpectu tanti iudicis audebunt mentiri, aut iactare quæ non fecerunt. Sed quia charitatem non habuerunt, reſpondebit omnibus illis, Non noui vos. Quomodo autem habet vel exiguam charitatem, qui etiam conuictus non amat vnitatem? Hanc dominus vnitatem commendans paſtoribus bonis, non commendans paſtores bonos, noluit multos appellare paſtores. Neque enim, vt dixi, iam non erat paſtor bonus Petrus, Paulus, Apoſtoli cæteri, poſteriores ſancti Epiſcopi, beatusq; Cy-

Matth. 7.

B prianus? Omnes hi paſtores boni, & tamen ille paſtoribus bonis non commendauit paſtores bonos, ſed paſtorem bonum. Ego ſum, inquit, paſtor bonus. Interrogemus dominum qualicunque ſenſu, & humillima diſceptatione cum tanto patrefamiliàs colloquamur. Quid dicis domine bone paſtor? Tu enim bonus paſtor qui bonus agnus: Idem paſtor & paſcua, idem agnus & leo. Quid dicis? Audiamus, & adiuua vt intelligamus. Ego ſum, inquit, bonus paſtor. Quid Petrus? Aut non paſtor aut malus? Videamus ſi non paſtor. Amas me? Tu ei dixiſti domine, Amas me: & reſpondit, Amo. Et tu ei, Paſce oues meas. Tu domine interrogatione tua, firmamento oris tui, amatorem feciſti paſtorem. Paſtor eſt ergo cui paſcendas oues crediditi. Ipſe commendaſti, paſtor eſt. Videamus iam vtrum non bonus. Ipſa id interrogatione & reſponſione eius inuenimus. Quæſiſti vtrum amet te, Reſpondit, Amo. Vidiſti cor, quia verum reſpondit. Non eſt ergo bonus, qui amat tantum bonum? Vnde illa reſponſio ex inti-

Ioan. 21.

C mis prolata viſceribus, vnde ille Petrus teſtes oculos tuos habens in corde ſuo, contriſtatus quòd eum non ſolum ſemel, ſed iterum & tertio interrogaſti, vt trina confeſsione amoris, deleret trinæ peccatum negationis? Vnde ergo contriſtatus quòd ſępe interrogatus eſſet ab eo qui ſciret quod interrogabat, & donauerat quod audiebat? Vnde contriſtatus, talia verba retulit, Domine tu ſcis omnia, ipſe noſti quoniam te amo. Itàne ille talia confitens, imò profitens mentiretur? Veraciter ergo reſpondit, amorem tuum, & de intimo corde protulit amantis vocem. Tu autem dixiſti, Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bona. Ergo & paſtor & bonus paſtor, nihil quidem ad poteſtatem ac bonitatem paſtoris paſtorum, ſed tamen etiam ipſe & paſtor & bonus, & cæteri tales paſtores boni. Quid eſt ergo quod paſtoribus bonis commendas vnum paſtorem, niſi quia in vno paſtore doces vnitatem? Et exponit apertius ipſe dominus per miniſteriũ noſtrum, ex ipſo Euangelio commemorans charitatẽ veſtram, & dicens, Audite quid commẽdaui, Ego ſum paſtor bonus dixi, quia omnes cæteri, omnes paſtores boni membra mea ſunt. Vnum caput, vnum corpus, vnus ſpiritus. Ergo & paſtor ipſe eſt paſtorum, & paſtores multi ſunt vnius paſtoris, & oues cum paſtorib⁹ ſunt ſub paſtore. Quid ſunt hæc niſi quod dicit Apo-

Matth. 12.

Paſtor ver⁹, Chriſtus.

1. Corin. 12.

ſtolus? Sicut enim corpus vnum eſt & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum ſint multa vnum eſt corpus, ſic & Chriſtus. Ergo ſi ſic & Chriſtus, merito Chriſtus in ſe habens omnes paſtores bonos, vnum commendat, dicẽs, Ego ſum paſtor bonus. Ego ſum, vnus ſum, mecum in vnitate omnes vnum ſunt. Qui extra me paſcit, contra me paſcit: Qui mecum non colligit ſpargit. Ergo audite ipſam vnitatem vehementius commendatam, Habeo, inquit, alias oues, quæ non ſunt de hoc ouili. Loquebatur enim primo ouili de genere carnis Iſraël. Erant autem alij de genere fidei ipſius Iſraël, & extra adhuc erant in gentibus. Erant prædeſtinati, nondum cõgregati. Hos nouerat quos prædeſtinauerat, nouerat qui redimere ſanguine ſuo fuſo venerat. Videbat eos nondum videntes eum, nouerat eos nondum credentes in eum, Habeo, inquit, alias oues, quæ non ſunt de hoc ouili, quæ non ſunt de genere carnis Iſraël, ſed tamen non erunt extra hoc ouile, quia oportet me adducere eas, vt ſit vnus grex & vnus paſtor. Merito huic paſtori paſtorum, amata eius, ſponſa eius, pulchra eius, ſed ab ipſo pulchra facta, prius peccatis fœda, poſt indulgen- D

Matth. 12.

E tiam & gratiam formoſa, loquitur amans & ardens in eum, & dicit ei, Vbi paſcis? Et videte quemadmodum quo affectu hic erigatur amor ſpiritalis. Melius iſto multo affectu delectantur, qui aliquid ex huius amoris dulcedine guſtauerunt. Illi hoc bene audiunt, qui amant Chriſtum. In ipſis enim hoc, & de ipſis cantat eccleſia in canticis canticorum. Qui amant Chriſtum, quaſi fœdum & ſolum formoſum, Vidimus enim eum, inquit, & non habebat ſpeciem neque decorem. Talis in cruce apparuit, talem ſe ſpinis coronatus exhibuit, fœdum & ſine decore, quaſi amiſſa potentia, quaſi non filium dei. Talis viſus eſt cæcis. Ex perſona quippe Iudæorum hoc dixit Eſaias, Vidimus eum & non habebat ſpeciem neque decorem: quando dicebatur, Si filius dei eſt deſcendat de cruce. Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt. Et percutientes calamo in caput, dicebant: Prophetiza nobis Chriſte, quis te percuſsit: nõ habebat ſpeciem neque decorem. Talem Iudæi videbatis, Quia cæcitas ex parte Iſraël

Canti. 1.

Eſaia. 53.

Marci. 15.

Matth. 26.

Roma. 11.

F facta eſt, donec plenitudo gentium intraret, donec aliæ oues venirent. Quia ergo cæcitas facta eſt, ideo decorum ſine decore vidiſtis. Si enim cognouiſſetis, nunquam dominum gloriæ crucifixiſſetis. Feciſtis autem quia non cognouiſtis. Et tamen ille qui vos quaſi fœdus tolerauit, pro vobis formoſus orauit, Pater, inquit, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Si enim ſine decore, quid eſt quod amat iſta, quæ dicit, Annuncia mihi, quem dilexit anima mea? Quid eſt quod amat, quid eſt quod ardet, quid eſt quod tantum ne ab illo aberret timet? Quid eſt quod tantum delectatur in ipſo, cui ſola pœna eſt eſſe ſine ipſo? Quid eſſet vnde amaretur, niſi formoſus eſſet? Verum quomodo illa ſic amaret, ſi ille illi ſic apparet, quomodo cæcis perſequentibus, & quid faciant neſcientibus? Qualem ergo illa amauit? Specioſum forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis. Ergo de ipſis labiis tuis annũcia mihi quem dilexit anima mea. Annuncia, inquit, mihi, ô quem dilexit non caro mea, ſed anima mea. Annuncia mihi vbi paſcis, vbi cubas in meridie, ne forte fiam ſicut operta ſuper greges ſodalium tuorum. Obſcurum videtur. Obſcurum ſanctuarium thalami ſacri myſterium eſt: ipſa enim dixit, Introduxit me rex in cubiculum ſuum. Talis cubi-

1. Corin. 2.

Luca. 23.

Canti. 1.

Pſal. 44.

Canti. 1.

G culi hoc secretum est. Sed vos qui ab isto cubiculo profani non estis, audite quod estis, & dicite cum illa, si amatis cum illa. Amatis autem cum illa, si estis in illa. Dicite omnes & tamen vna dicat, quia vnitas dicit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea. Erat enim *Acto.4.* illis in deum vna anima & cor vnum. Annuncia mihi vbi pascis, vbi cubas in meridie. Quid significat meridies? Magnum feruorem, magnumq; splendorem. Ergo notum fac mihi qui sint sapientes tui, Spiritu feruētes, *Psal.89.* doctrina fulgentes. Dexteram tuam notam fac mihi, & eruditos corde in sapiētia. Ipsis inhæream in corpore tuo, ipsis socier, cum ipsis te fruar. Dic mihi. Ergo annuncia mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne incurram in eos qui alia de te dicunt. Aliud dicūt, aliud de te sentiunt: Alia de te credunt, alia de te prædicant. Et greges suos habent, & sodales tui sunt, quia de tua mensa viuunt, & mensæ tuæ sacramenta pertractant. *Sodales quasi simul edales.* Sodales enim dicti sunt quòd simul edant, quasi simul edales. Tales exprobrantur in Psalmo, Si enim inimicus super me magna locutus fuisset, abscondissem me *Psal.54.* vtique ab eo. Et si hic qui oderat me super me magna H locutus fuisset, absconderem me vtique ab eo: tu vero vnanimis meus, dux meus, & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo dei ambulaui- *1.Ioan.2.* mus cum consensu. Quare cōtra domum domini modo cum dissensu, nisi quia ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis? Ideo ô tu quem dilexit anima mea, ne in tales incidam sodales tuos, sed quales fuerunt sodales Sampson, non seruantes amico fidem, volētes eius corrumpere vxorem. Ergo ne in tales incurram, ne fiā super eos, id est, incidam in eos, velut operta, velut la- *Canti.1.* tens & obscura, non velut in monte constituta. Annūcia ergo mihi ô quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie, qui sint sapientes & fideles in quibus maxime requiescis, ne forte sicut latens incurram *Ioan.21.* in greges non tuos, sed sodalium tuorum. Nam tu Petro non dixisti, Pasce oues tuas: sed, pasce oues meas. Respondeat ergo amatæ huic pastor bonus, & speciosus forma præ filiis hominum: respōdeat ei quam formosam fecit ex filiis hominum. Audite quid respondeat, intelligite, cauete quod terret, amate quod monet.

I Quid ergo respondit? Quàm non blande, sed blandiciis seueritatem reddit. Corripit vt constringat, vt ser- *Canti.1.* uet. Nisi cognoueris temetipsam, inquit, ô pulchra inter mulieres: quantūlibet enim sint aliæ pulchræ donis viri tui, hæreses sunt, ornatu non visceribus pulchræ sunt foris, extrinsecus nitent, nomine iusticiæ se dealbant: omnis autem pulchritudo filiæ regis intrinsecus. *Psal.44.* Nisi ergo cognoueris temetipsam quia vna es, quia per omnes gentes es, quia casta es, quia colloquio peruerso malorum sodalium corrumpi non debes. Nisi cogno- *2.Corin.11.* ueris temetipsam, quia rectè mihi desponsauit ille virginem castam exhibere Christo, rectèq; mihi teipsam exhibeas, ne malis colloquiis, sicut serpens Euam seduxit astucia, sic & tui sensus corrumpantur à castitate mea. Nisi ergo talem cognoueris temetipsam, exi. Tu exi. Aliis enim dicturus sum, Intra in gaudium domi- *Matth.25.* ni tui. Tibi non dicam, intra, sed exi, vt sis inter eos qui ex nobis exierunt, exi tu. Sed nisi cognoueris temetipsam, tunc exi. Si autem cognoueris temetipsam, intra. Si autem non cognoris, exi tu in vestigiis gregum, & pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum. Exi in vestigiis non gregis, sed gregum: & pasce non sicut Petrus oues meas, sed hædos tuos in tabernaculis non pastoris, sed pastorum: non vnitatis, sed dissensionis. Non ibi posita vbi est vnus grex & vnus pastor. Confirmata est, ædificata est, amata fortior est facta, parata mori pro viro, & viuere cum viro. K

Hæc verba quæ cōmemorauimus de sanctis canticis canticorum, de spōsi & sponsæ epithalamio quodam, spiritales enim nuptiæ sunt, in quibus nobis magna castitate viuendum est, quia ecclesiæ concessit Christus in spiritu, quod mater eius habuit in corpore, vt & mater & virgo sit. Hæc vero verba Donatistæ accipiunt ad sensum suum peruersum multo aliter. Et quemadmodum, non tacebo, & quid eis respondeatis, adiuuante domino, quantum potero, breuiter admonebo. Cum eos vrgere cœperimus, luce vnitatis ecclesiæ diffusæ toto orbe terrarum, & poposcerimus vt ostendant ipsi de scripturis aliquod testimonium, vbi deus prædixit in Africa futuram ecclesiam, quasi perditis cæteris gentibus: hoc solent testimonium in ore habere & dicere, Africa in meridie est. Interrogans ergo, inquiunt, ecclesia dominum vbi pascat, vbi cubet, respondet ille, in meridie: vt quasi vox interrogantis sit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, Vbi pascis? Vbi cubas? Et *Canti.1.* vox quasi respondentis, In meridie: hoc est, in Africa. L Si ergo quæ interrogat ecclesia est, & dominus vbi pascat, respondet, in Africa, quia in Africa erat, ecclesia quæ interrogat non erat in Africa. Annuncia, inquit, mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas: & respondit ille cuidam ecclesiæ præter Africam, In meridie, In Africa cubo, in Africa pasco, quasi te non pasco. Porrò si quæ interrogat, ecclesia est, quod nullus ambigit, quod nec ipsi contradicunt, & audiunt nescio quid de Africa, hæc ergo quæ interrogat præter Africam, & quia ecclesia est, est præter Africam ecclesia. Ecce accipio in meridie esse Africam, quanquam magis in meridie sub sole medij diei Aegyptus quàm Africa. Illic autem in Aegypto quo modo pastor est iste, qui norunt agnoscunt: qui non norunt, requirant quàm magnum illic gregem colligat, quantam numerositatem sanctorum atque sanctarum habeat contemnentium penitus mundum. Grex ille tantum creuit, vt etiam inde superstitiones expulerit, Vt ergo omittam quomodo inde omnem idolorum superstitionem quæ illic valida fuerat cre- M dendo † fugauerit, accipio quod dicitis ô sodales ma- *† aliàs, cre-* li, accipio prorsus, assentio Africam in meridie esse, & *scendo.* Africam significatam in eo quod dictum est, Vbi pascis, vbi cubas in meridie. Sed & vos æquitatem attendite, adhuc ista verba sponsæ esse nondum sponsi. Adhuc sponsa dicit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie, ne forte sicut operta fiam. Surde, cæce, si in meridie vides Africam, quare inopertam non intelligis fœminam? Annuncia mihi dicit quem dilexit anima mea. Vtique virum alloquitur cum dilexit, quomodo si diceret, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, intelligeremus sponsum hæc loqui ad sponsam. Sic cum audis, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas, illuc adde: ad hæc huius verba pertinent, & quæ sequuntur in meridie. Quæro vbi pascas in meridie, ne forte fiam sicut operta super greges sodalium tuorum. Audio prorsus, accipio de Africa quod intelligis in meridie ipsa significata est. Sed ecclesia Christi sicut intelligis transmarina alloquitur sponsum suum, timens errorem incidere Africanum. O quem dilexit anima mea, annuncia mihi, doce me. Audio enim in meridie, id est, in Africa duas esse partes, immo multas concisiones

A conscisiones.Annuncia ergo mihi vbi pascis, quæ oues ad te pertinēt,quod ouile illic me iubes amare, cui me debeo sociare,ne forte fiam velut operta. Illudūt enim quasi latenti,insultant quasi perditæ, quasi nusquam alibi existenti. Ne ergo quasi operta quasi latens fiam super greges sodalium tuorum Donatistarum, Maximinianistarum, Rogatistarū, cæterarūmq; pestium extra colligentium & ideo spargentium, rogo te,annuncia mihi, si illic pastorem meum requiram, vt non in gurgitem rebaptizationis incurram. Hortor vos, obsecro vos per sanctitatem talium nuptiarum, amate hāc Ecclesiam,estote in tali ecclesia, estote talis ecclesia, amate pastorem bonum virum tam pulchrum, neminem fallentem, neminem perire cupientem. Orate & pro dispersis ouibus,veniant & ipsi,cognoscāt & ipsi,amēt & ipsi vt sit vnus grex,& vnus pastor. Conuersi.

Ioan. 10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego & pater vnum sumus: Sermo LI.*

Dominus deus Iesus filius dei vnicus, natus de deo patre sine aliqua matre, & natus de virgine matre sine homine patre, audistis quid dixerit, *Ego & pater vnum sumus.* Sic accipite, sic credite,vt mereamini intelligere. Fides enim debet præcedere intellectū, vt sit intellectus fidei præmium. Propheta enim apertissime dixit, Nisi enim credideritis,non intelligetis. Quod ergo simpliciter prædicatur credendum est,quod subtiliter disputatur intelligendū est. Primitus ergo ad imbuendas vestras mentes per fidem, prædicamus vobis Christum dei patris vnicum. Quare additur vnicum? Quia cuius est vnicus, multos filios habet gratia. Cæteri ergo omnes sancti filij dei sunt gratia, solus ille natura. Qui gratia filij sunt, non sunt quod pater. Denique nullus sanctorū ausus est dicere,quod ille vnicus ait, Ego & pater vnū sumus. Nū quid non pater est & noster? Si non est pater noster, quomodo dicimus orantes, Pater noster qui es in cœlis? Sed nos filij sumus quos voluntate sua filios fecit, non ex natura sua filios genuit. Genuit quidem & nos,sed quomodo dicitur adoptatos, ab adoptante generatos,beneficio non natura. Denique & hoc dicti sumus, quia vocauit nos deus in adoptionem filiorum. Homines adoptati sumus. Ille dicitur vnigenitus,quia hoc est quod pater, nos autem homines sumus, deus est pater, Quia ergo ille hoc est quod pater: dixit, & verum dixit, Ego & pater vnum sumus. Quid est, vnum sumus? Vnius naturæ sumus. Quid est, vnum sumus? Vnius substantiæ sumus. Forte minus intelligitis. Quid est vnius substantiæ? Laboremus vt intelligatis,adiuuet deus,& me loquentem & vos audientes. Me vt ea dicā quæ recta sunt & apta sunt vobis: vos autē ante omnia & præcipue vt credatis, deinde vt quomodo potestis intelligatis. Quid est ergo vnius substantiæ? Similitudines vobis adhibeam,vt quod minus intelligitur, exemplo clarescat. Vtputa aurum est deus,aurum & filius eius. De terrenis si ad cœlestia non sunt dandæ similitudines,quomodo scriptū est, Petra erat Christus? Ergo quicquid est pater, hoc est & filius. Sicut dixi, verbi gratia,aurum est pater,aurum est filius. Nam qui dicit, non est ipsius substantiæ filius cuius pater, [quid aliud dicit nisi aurum est pater,]argētum est filius? Si aurum est pater, argentū est filius, degenerauit à patre vnicus filius. Homo hominem generat, Cuius substātiæ est pater qui generat,ipsius substātiæ est filius qui generatur. Quid est ipsius substantiæ? Homo est ille,homo & ille. Animam habet ille,animam & ille. Carnem habet ille,

Ioan. 10.

B

Esaiæ. 7.

Christus quomodo dei patris vnicus.

Math. 6.

Ephe. 1.

C

1. Corin. 10.

carnem & ille. Quod est ille,hoc & ille. Sed respondet mihi & dicit hæresis Arriana, Quid mihi dicis? Attende quod dixisti. Quid dixi? Quia filius hominis comparandus est filio dei. Planè comparandus, sed non vt putas ad proprietatem,sed ad similitudinem. Tu autē quid vis hinc facere? Dic. Non vides dicit, quia maior est pater qui genuit, & minor est filius qui generatus est. Quomodo ergo vos dicitis? Dicite mihi. Quomodo ergo vos dicitis quòd æquales sunt pater & filius, deus & Christus, cum videatis quia homo quando generat filium,minor est filius & maior est pater? Homo sapiens in æternitate tempora inquiris, vbi non sunt tempora quæris ætates. Quando maior est pater,minor est filius, ambo temporales sunt. Ille senescit, quia ille crescit. Nam per naturam homo pater,per naturam, vt dixit,non genuit minorem, sed per ætatem. Vis nosse, quia per naturam non genuit minorem? Expecta, crescat,& patri erit æqualis. Puer enim paruus vel crescendo peruenit ad magnitudinem patris sui. Tu autem sic dicis minorem dei filium natum, vt nunquam crescat, & ad sui patris magnitudinem vel crescendo perueniat. Iam ergo filius hominis natus ex homine, meliore conditione natus est quàm filius dei. Quomodo? Quia ipse crescit, & peruenit ad magnitudinem patris sui. Christus autem,sicut dicitis,ideo minoratus est, vt remaneat minor, & non sit expectandus saltem ætatis accessu. Sic ergo dicis, Quæ est in natura diuersitas? Sed quare dicis, nisi quia non vis eiusdem substantiæ credere filium, cuius substantiæ est pater? Postremo prius confitere ipsius substantiæ, & dic minorem. Attende hominē,homo est. Quæ est substantia eius? Homo est. [Quid ille quem generat? minor est,sed homo est.] Aetas dispar est,æqualis natura est. Dic & tu, Quod est pater,hoc est filius,sed minor est filius. Dic,fac gradum,dic eiusdem substantię,sed minorem,& peruenis ad æqualem. Non enim parum accedis, non parum propinquas veritati,quia confiteris æqualem, si eiusdē substantiæ confessus fueris & minorem. Si nō est eiusdem substantiæ hoc dicis, aurum & argentum. Ergo quia hoc dicis,aurum & argentum, tale est quod dicis, quale si homo generaret equum. Alterius enim substātiæ est homo, alterius equus. Si ergo filius alterius substantiæ est quàm pater, monstrū generauit pater. Quando enim creatura, id est, mulier parit quod nō est homo, monstrum dicitur, Vt autem non sit monstrum, hoc est,qui natus est,quod est ille qui genuit,id est, homo & homo, equus & equus, columba & columba, passer & passer. Creaturis suis dedit deus,creaturis mortalib' terrenis dedit, donauit vt hoc quod sunt generēt: & putas quia hoc sibi nō potuit ipse seruare qui est ante secula,qui non habet initium temporis,vt qui generaret filium nō hoc quod ipse est, generaret, sed degenerē? Audi & quāta blasphemia sit dicere, vnicum dei filium,esse alterius substātiæ. Prorsus si ita est, degener est. Si dicas alicui filio hominis degener, quanta iniuria est? Et quomodo dicitur filius hominis degener? Vtputa pater ipsius fortis est, ille timidus & ignauus. Quicunque illum viderit, & vult corripere, attendens patrem ipsius virum fortem, quid ei dicit, Porrò vade degener. Quid est degener? Fortis vir fuit pater tuus, & tu timore cōtremiscis. Ille cui hoc dicitur, vitio degener est, natura par est. Quid est, natura par est? Homo est,quod est & pater ipsius. Sed ille fortis,ille ignauus: ille audax,ille timidus,tamen homo & homo. Vicio ergo degener est,nō natura. Tu quando dicis vni-

D

E

F

G cum filium, vnum patris filium degenerem esse, non
aliud dicis, nisi quia non hoc est quod pater, & iam nō
natus degener factus est dicis, sed generatus est. Istam
blasphemiam quis ferat? Qualibuscunque oculis, si istā
blasphemiam videre possint, fugerēt eam, & catholici
fierent. Sed quid dicam fratres? Non eis irascamur, sed
pro eis oremus, vt det dominus eis intellectum, quia
forte hoc nati sunt. Quid est, hoc nati sunt? Hoc acce-
perunt à parentibus suis quod tenent. Præponūt genus
veritati, fiant quod non sunt, vt possint seruare quod
sunt, hoc est, fiāt catholici vt possint seruare quod ho-
mines sunt, vt non in illis pereat dei creatura, accedat
dei gratia. Putant enim, quia patrē honorant per con-
tumeliā filij, Quando illi dixeris, blasphemas: respon-
det, Quare blasphemo? Quia dicis filium non hoc esse
quod pater est. Et ille mihi, Imò tu blasphemas. Qua-
re? Quia æquare vis patri filium. Aequare volo patri fi-
lium, nunquid extraneum? Gaudet pater, quando illi
æquo filium vnicum. Gaudet, quia nō inuidet. Et deus
H quia filio vnico nō inuidet, ideo quod ipse est hoc ge-
nerauit. Tu & filio facis iniuriam, & ipsi patri, in cuius
honorem vis contumeliam facere filio. Certe enim id-
eo dicis non esse eiusdem substantiæ filium, ne iniuriā
facias patri ipsius. Ego tibi cito ostendo, quia iniuriam
facis ambobus. Quomodo, inquit? Si dicam filio alicu-
ius, degener, non es similis patri tuo: degener, non hoc
es quod pater: audit illud filius & irascitur, & dicit, Er-
go degener natus sum? Audit illud pater, & plus irasci-
tur. Iratus autem quid dicit? Ergo ego filium degene-
rem generaui? Ergo si aliud sum, & aliud generaui, mō
strum generaui. Quid est quia cum vis vni deferre, per
alterius iniuriam, ambobus facis iniuriam? Filium of-
fendis, sed patrem non propiciabis. Cum de filij con-
tumelia honoras patrem, & filium offendis & patrem.
A quo fugis, ad quem confugis? Nunquid irascente tibi
patre, fugis ad filium? Quid tibi dicit? Ad quem fugis,
quem degenerem fecisti? Nunquid offenso filio curris
ad patrem? Dicit & ipse tibi, Ad quem fugis, quem de-
generem genuisse dixisti? Sufficiat vobis, hæc tenete,
hoc memoriæ commēdate, hoc in vestra fide conscri-
bite. Hoc autem vt intelligatis, ad deum patrem & fi-
I lium, qui vnum sunt, preces effundite.

De resuscitatione Lazari quatriduani, in Euangelio secundum Ioannem, Sermo LII.

LIcet omnes virtutes quas in terris dei filius
maiestatem suam proditurus impleuit, mi-
rari tantum homines valeant, & verbis de-
finire nō possint, excedit tamen omne mira-
Ioan. 11. culum quod Christus circa Lazarum fecit, cui nō ægro
reddidit sanitatē, nec debilitatis languore viribus me-
delam protinus verbo restituit. Non denique reliquias
animæ adhuc possidēti vitam rursus reddidit, sed iam
sepulto, iam monumentis recondito, iam legitimis tē-
porum spaciis ascripto inferis inquilino: ab ipsa sede
pallente, destructa lege tartarea, mancipium mortis re-
dire iussit ad superos: & post cōcilia stridentium vm-
brarum, post profundas noctis æternæ caligines vitam
ducere, in conuiuio discumbere, frui discumbentium
colloquio, prandere & gaudere fecit: atque vt miracu
lum diuinæ virtutis accresceret, dum cōuiuis interro-
gantibus tristia loca pœnarum, sedesq; alta nocte sem-
per obscuras, Lazarus indicat diligenti narratione per
ordinem, diu quæsiti longisq; temporibus ignorati, in-
uenerunt tandem inferi proditorem. Nec leues iam
præcesserant in multis curationibus diuersæ virtutes.
Neq; enī leuia sunt vel ludicra prēter Lazarū quę Chri K
stus impleuit: quòd claudi redeuntes gratis † gressibus *Matth. 11.*
cucurrerūt, & accepto beneficio sanitatis domino gra *† aliàs redintegratis*
tias retulerunt: quòd manci vtrasque manus ad cœlum
cum laudibus leuauerūt, quòd resoluta sunt mutis clau *Matth. 11.*
stra linguarum, & post horrificum vocis inarticulatæ
mugitum, vinculo nodatæ linguæ dirupto, ex ore di-
uiduo sensibilia verba processerunt: quòd cæcus rece-
pit lucem, quam violentus dolor nube crassi humoris *Luca. 18.*
obscurās ab orbium sede rapuerat, & noctem funera-
tæ frontis excutiens dum totum recipit visum, resur-
rectionem cæcus meruit oculorum. Recepit hic quidē *Ioan. 9.*
oculos, alter accepit, & quod natura non dederat, ma-
nus Christi formauit. Imposuit enim fronti puluerem
sputo conspersum, & ad tactū sacræ manus operis di-
sciplina festinans luciferas gemmas orbibus prædpara-
tis infixit, & quod natura nō dederat, Christus artifex
integrauit. Hæc omnia cunctis fuere miraculo dum
fiebant. Quis enim protinus saxeus mirari non coga-
tur, cum omnia damna membrorum non medicinæ L
pigmentis, nec arte aliqua, nec remediis, sed solo tan-
tum modo videret sermonis imperio restituta? Parua
hæc tamen ad Christi potentiam videbantur, nisi ami-
cus Christi Lazarus moreretur. Quem ideo Christus *Ioan. 11.*
vitæ naturæ restituit, vt mutaret naturam, & vitæ ordi-
nem verteret: vt vnus homo semel nasci & bis mori
disceret, vt conditionem mortis noua resurrectionis
lege turbaret. Inuadit igitur Lazarum pernicies inimi-
ca languoris, & fornace febris anhelo corpus exurens,
miserandi hominis robur quotidie edax incendium
absumebat. Iacebat visceribus anhelis exæstuans, cre-
brisque singultibus corpus excussum, migraturam de
domo corporis animam promittebat. Non amici, nō
consilia, non fomenta, non artis magisterio remedia
prouisa succurrunt, Omnia enim quæ pro salute data
fuerant, in contrarium vertebantur. Languor enim
iste non aliquo remedio, sed sola morte fuerat finien-
dus, & mors ipsa per resuscitationem Christi vincen-
da. Aderant autem duæ sorores languēti, & casum do-
lentes iuuenis, ægrotantis lectulo iugiter inhærebant.
Fouebant vero iacentem talibus frequenter alloquiis:
Patienter, inquiunt, sustine, fortiter dura, noli de- M
speratione corruere. Dum enim languorem istum for-
titudine toleras, cum sustines, cum foueris, venit inter
hæc Christus, vt credimus, forsitan sanaberis. Sed quid
vos ô Maria & Martha pro germano tātus dolor exu-
rit? Quid iugibus suspiriis optatis mori cum fratre? In
contrarium potius vota pectoris imputate, precamini
crementa languoris, augmenta febrium quærite, &
vt in extrema vitæ lumina tempestas morbi sæuien-
tis citi' impinguat optate. Frater enim vester Lazarus,
cuius ingemiscitis tanto affectu languorem, nisi mor-
tuus fuerit non recipiet sanitatem. Vrebat igitur ægro-
tum febris assidua, edax flamma penetrabili vapore
siccabat. Incumbit quæstionarius corporis dolor, to-
tus homo sæuientium morborum oneribus premitur,
vt corporis vinculis anima resoluatur. Vicit tandem
succum corporis ægritudo, & caminus febrium extre-
mo diuortio de sede corporis animam compulit emi-
grare. Scindebant Maria & Martha germanæ vestes,
laniabant iratis vnguibus genas, spargebant euulsos
crines, vlulatibus astra pulsabant: & tamen incum-
bētes funeri amplexęq; corpus exanime, inania fugien-
tes oscula, sæpius hoc dicebāt, Poteras miser nec ægro-
tare nec mori, si nulla ratio fecisset Christum absentē.

Inter

A Inter omnes enim quibus sermone medico desiderata concessit, si te quoque languentem contingeret aut videret, nō te frigidi corporis sopore oppressum, nō spoliatum lumine videremus. Immo illo præsente non tibi febris accederet, non inuaderet dolor, non ægritudo vastaret. Tāta est enim illius omnipotentia, vt etiā iam mortuus resurgeres, si veniret. Procedit interea funus, longoq; ordine tristibus obsequiis decoratum, infertur sepulchris. Abscōditur cauato saxo, luctuosisq; vocibus conclamatur. Venit igitur ad Bethaniā Christus, claustra mortis diuina potentia destructurus. Occurrunt lachrymosæ sorores, funus hominis contestantes dei auxilium requirebant. Erat enim insitus amore Lazari, erat sororum eius quędam delectatio apud dominū, de seruitiis amoris sui pignus intrinsecus deponentes, in visceribus habere dominum videbantur. Sed interrogat de lachrymis deus, & licet sciret quid cōtigerit, tamen ex illarum voce optat audire. Lazarus, inquiunt, quem diligebas, mortuus est. O inuidia, ô infidelis cōuentio. Te adhuc posito in seculo, Lazarus amicus tuus moritur. Si amicus moritur, inimicus quid patiatur? Parū est B si tibi nō soli superi seruiunt, ecce tuum dilectum inferi rapuerunt. Lazarus, inquiunt, quem diligebas, moritur. Exclusit humanitatis cōsuetudinem, & vox illa mortalis dicit, Amicus dei plus debuit viuere, sed moritur. Dominus noster Christus intendens in lachrymas mulierum, quę iugibus suspiriis optabant mori cum fratre, ad mausoleum Lazari cum discipulis suis vel prolixis turbis accelerat. Iam enim intra cauatū saxum quatuor dies habuit vt iacebat, iam flueſcentium membrorum teterrimus fœtor prohibebat accessum, iam in concauis orbibus tabido situ marceſcentes resederant oculi, iam deficiebat nariū mollitudo, iam rictus oris dentibus nudatis horrebat, iam nudata cute, laxa temporibus cerebri sedes tegmine attenuato pallescens, capillis subinde rarescentibus apparebat, iam Maria & Martha sorores Lazari, quæ Christum frequenter resuscitasse mortuos viderant, fratrem suum posse resuscitari penitus non credebant. Ibi vere Christus probatus est deus, vbi tantum fecit, quantum ausa non est etiam ipsa fides optare. *Et commotus spiritu dixit, Vbi posuistis eum?* Non tamen locum sepulti ignorare credi debuerat, sed fidem C populi approbare volebat. Venit igitur Christus ad monumentum in quo Lazarus dormiebat, & nō tanquam mortuum, sed tāquam sanum, tanquā viuum, tanquam audire paratum, de sepulchro protinus euocauit, *Lazare*, inquit, *prodi foras*. Ideo dicit nomē, ne omnes mortui cogerentur exire. Clamat tamen ad monumentum, turbant se inferi, expectant audientiam omnes mortui, quęrebāt sua nomina vocitari, Ne, inquiunt, & nos dominus suscitabit? Vbicunque Christus steterat, patebant inferi. Subito vna vox intercepit cæteros, Lazare veni foras. Non dilatio vlla retinet resurgentem, non tardāt reditus animæ, non impediunt vincula sepulturæ. Inuolutus linteis nodisq; lineis irretitus, voce Christi citius egreditur. Surgit, ambulat, currit. Et ne quid quisquam deesse diceret resurgenti, præsentibus cunctis agit gratias redemptori.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Qui credit in me, credit in eum qui me misit:

Sermo LIII.

Ioan. 12. HOc admonuit dominus cum Euangelium legeretur, quoniam *qui credit in eum, credit in illū qui misit eum*. Missum esse ad nos saluatorem mūdi fides verissima tenet, quoniā Christum ipse prędicat Christus, hoc est corpus Christi toto orbe D diffusum. In cœlis enim ille erat, & sęuienti in terra persecutori dicebat, Quid me persequeris? Vbi dominus sic expresit, & sic se esse in nobis. Sic totus crescit, quia quemadmodum ille in nobis est hic, sic & nos ibi in illo sumus. Hoc facit cōpago charitatis. Ipse qui caput nostrum, saluator est corporis sui. Prædicat ergo Christus Christum, prædicat corpus caput suum, & tuetur caput corpus suum, & ideo nos mūdus odit, sicut ab ipso domino audiuimus. Nō enim Apostolis hoc dicebat paucis, quòd odisset eos mundus, & quia gaudere deberēt Act. 9. cum eis detraherent homines & dicerent omnia mala aduersus eos, quia propter hęc merces eorum maior est in cœlis. Non eis solis dixit dominus cum hæc dixit, sed dixit vniuerso corpori suo, dixit omnibus membris suis, Quicunque in corpore eius & membrorum eius Ioan. 15. esse voluerit, non miretur, quia odit eum mundus. Corporis autem eius sacramētum multi accipiunt, sed non omnes qui accipiunt sacramentum, habituri sunt apud eum etiam locum promissum membris eius. Penè quidem sacramentum omnes corpus eius dicunt, qui omnes in pascuis eius simul pascunt: sed venturus est qui E diuidat, & alios ponat ad dexteram, alios ad sinistram & vtraque pars dictura est, Domine domine, quando Matth. 5. te vidimus & non ministrauimus tibi? [vel quando te vidimus & ministrauimus tibi?] Pars vtraque dictura est, vni tamen dicet, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Alteri, Ite in ignem ęternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Non ergo solos inimicos nostros deputare debemus charissimi, quicunque bona conscientia Christi membra sumus, non solos eos inimicos nostros putare debemus, qui aperte foris sunt. Multo enim peiores sunt qui intus videntur, & foris sunt. Amant enim mundum, & ideo mali sunt. Et quidem de nobis ea sentiunt, quæ ipsi diligunt, & in huius mundi quasi prosperitatibus quibus ingemiscimus, inuident nobis. Ibi nos fœlices putant, vbi nos periclitamur. Fœlicitatem vero nostram internam nec nouerūt quia non gustauerunt: quia vero quicquid nobis temporaliter mundus arridet, magis est periculū quam ornamētum nostrum nesciunt, quia ista distinguere gaudia nō nouerunt. Vnde hortamur charitatem vestram, Matth. 25. maxime quia vos videmus frequentius conuenisse, qui propositum altius habetis, id est, in ipso corpore Christi F ex eius munere non meritis vestris excellentiorem locum tenetis, habentes scientiam† quæ à deo donata est. † alias, cōscientiam. Nā & ipsa malis & inuidis nostris in suspicionē venit. Ad hoc tamen mordetur, vt probetur. Si enim in ipsius conscientiæ professione laudes quærimus hominum, deficimus reprehensionibus hominum. Cum sis castus seruus dei, ecce te mundus suspicatur forsitan impudicum & mordet & reprehendit, & libenter in tuis detractionibus immoratur. Maleuolę quippe animæ quasi dulciter sapit, quod pessimè suspicatur. Tu autem si propter laudes humanas cōtinentiam suscipere voluisti, reprehensionibus humanis defecisti, & totum quod tibi proposueras perdidisti. Porrò autem si nosti dicere cum Apostolo, Gloria nostra hęc est, testimonium con- 2. Cor. 1. scientia nostræ, non solum tibi reprehensionibus mercedem non minuit, sed & facit ampliorem: tu tamen pro illo ora, ne tua mercede moriatur. Nā & hinc probamus charissimi, quia si nō haberemus inimicos, non essent pro quibus oraremus ex præcepto domini nostri dicentis, Diligite inimicos vestros & orate pro his qui Matth. 5. vos oderūt. Vnde probamus, vnde cor nostrum interrogamus,

G rogamus, vtrum hoc facere valeamus: si nullum inimicum, nullum reprehẽsorem, nullum detractorem, nullum maledicum experiremur? *Mali bonis necessarij.* Videtis ergo, quia & mali necessarij sunt bonis. In fornace quodam modo aurificis sumus, hoc est in hoc mundo. Si aurum es, simul ardes. Si aurum es, palea tua est malus, Si & tu palea es, simul eritis fumus. Veruntamen primum vt noueritis charissimi, in corpore Christi excellentiora membra esse: non sola est enim coniugalis vita laudabilis, & habet in corpore Christi locum suum: sicut & in nostro corpore non ea sola habent locum quæ excellentius locata sunt, sicut sensus in facie superiorem corporis partem occupauerunt: sed nisi pedes portarent, quicquid sublime est, in terra iaceret. *1. Cor. 12.* Vnde Apostolus dicit, Et quæ inhonesta sunt nostra, magis necessaria sunt. Deus temperauit corpus vt non essent scissuræ in corpore. Nouimus autem membra Christi quæ coniugalem agunt vitam, si membra Christi sunt, id est, si fideles sunt, si futurum speculum sperant, si quare signum Christi portent, sicut nouimus quod honorem deferant vobis, nouimus quod meliores esse vos iudicant,
H quàm ipsi sint. Sed quantum vos illi honorant, tantum & vos mutuam honorificentiam eis præstare debetis. Si enim est in vobis sanctitas, timete ne perdatis eam. Vnde? Per superbiam. Aliter perit sanctitas casti si adulter fuerit, aliter perit si superbus fiat. Et audeo dicere: coniugalem agentes vitam, si tenent humilitatem, superbis castis meliores sunt. Considerat enim charitas vestra quod dico, * Diabolum attendite: Nunquid ei in iudicio dei obiiciendum erit adulterium aut fornicatio? Nihil horum facit, qui non habet carnem. Sola eum superbia & inuidia mittit in ignem æternum. Seruo ergo dei cui surrepserit superbia, continuo ibi est & inuidia. Non potest superbus esse non inuidus, Inuidia filia est superbiæ, sed ista mater nescit esse sterilis, vbi fuerit, cõtinuo parit. Vt autem nõ sit in vobis, hoc cogitate, persecutionis tẽpore non solã Agnem fuisse ornatam † virginem, sed & Crispinam mulierem, & fortè quod non dubitatur, aliqui tunc de continentibus defecerunt, & multæ de coniugatis pugnauerunt atque vicerunt. Vnde non frustra dicit Apostolus omnibus mẽbris Christi, Alter alterum existimantes superiorem sibi: & honore mutuo præuenientes. Hæc etenim si cogitetis nõ eritis apud vos magni. Magis enim cogitare debetis quid vobis desit, quam quod vobis adsit. Quod habes caue ne
I perdas, quod nondũ habes, supplica vt habeas. In quãtis sis minor, tibi cogitandum est, non in quãtis sis maior. Si enim cogitas quantum præcessisti alterum, time tumorem. Si vero cogitas quantum tibi deest adhuc, ingemiscis, & cum ingemiscis curaris, humilis eris, tutior ambulabis, non præcipitaris, non inflaberis. Et vtinam possint omnes de vna charitate cogitare. Sola est enim quæ & vincit omnia, & sine qua nihil valent omnia, & quæ vbicunque fuerit, trahit ad se omnia, Ipsa est quæ non æmulatur. Quæris causam, attende quod sequitur. Non inflatur. Prior est in vitiis superbia, vt dicere cœperam: deinde inuidia. Non enim inuidia peperit superbiam, sed superbia peperit inuidiam. Nõ enim inuidet, nisi amor excellentiæ. Amor excellentię, superbia vocatur. Cum ergo in ordine prior sit superbia, sequatur autem inuidia, Apostolus in laudibus charitatis noluit dicere prius, Non inflatur, & postea, non ęmulatur, sed prius dixit, Non æmulatur, & postea, non inflatur. Quare hoc? Quia cum dixisset, Non æmulatur, quasi quæsiturus eras causam. Quare nõ æmulatur? Subdidit, Non inflatur. Ergo si ideo non æmulatur, quia non inflatur: si inflaretur æmularetur. K Hoc in vobis crescat, & anima solidatur, quia non inflatur. Scientia, ait Apostolus, inflat. *1. Cor. 8.* Quid ergo? Scientiam fugere debetis, & electuri estis nihil scire potius quam inflari? Vt quid vobis loquimur, si melior est ignorantia quàm scientia? Vt quid vobis disputamus, vt quid ista distinguimus, vt quid quod nostis admonemus, quod non nostis, inferimus? Scientia cauenda est ne inflet. Ergo amate scientiam, sed anteponite charitatẽ. Scientia si sola sit, inflat. Quia vero charitas ædificat & nõ permittit scientiam inflari, ibi ergo inflat scientia, vbi charitas nõ ædificat: vbi autẽ ędificat, solidata est. Non est ibi inflatio vbi petra est fundamentum. Quando autem tentat inflatio, hoc est, elatio? [vtique quando charitas deest. Nã] propter hoc vitium etiam tantus ille Apostolus, *2. Cor. 12.* appositum sibi esse dicebat stimulum carnis angelũ Satanæ, à quo colaphizaretur. Qui colaphizatur, tunditur caput eius ne erigatur, nam & ibi de scientia metus erat inflationis, hoc est, elationis. Ait enim in magnitudine reuelationum mearum ne extollar: ibi metuenda erat elatio, vbi magnarum rerum erat reuelatio: L in magnitudine reuelationum mearũ ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ qui me colaphizet, Propter quod ter dominum rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Petit ęger vt quod ad salutem apponit medicus, cum voluerit ægrotus auferatur. Medicus dicit, Non mordet sed sanat. Tu dicis, Tolle quod mordet. Medicus dicit, Nõ tollo quia sanat. Tu ad medicum quare venisti? Sanare, an molestiã non pati? Non ergo exaudiuit dominus Paulum ad voluntatem, quia exaudiuit ad sanitatem. Nam non est magnum exaudiri à deo ad voluntatem, non est magnum. Nec putetis magnum esse hoc, quando quisque orat pro magno, si exauditur. Quære quid orat, quære in quo exaudiatur. Nam non habeatis pro magno exaudiri ad voluntatem, habete pro magno exaudiri ad vtilitatem. Ad voluntatem etiam dæmones exauditi sunt, & ad porcos quos petiuerant, ire permissi sunt. *Matth. 8.* Ad volũtatem etiam princeps eorũ exauditus est diabolus, *Iob. 1.* à quo petitus Iob tentandus non est negatus, vt esset ille probatus, iste cõfusus. *Psal. 77.* Ad voluntatem etiam Israëlitæ exauditi sunt, & cum adhuc cibus esset in ore ipsorum, nostis quæ consecuta sunt. M Nolite ergo pro magno habere ad voluntatem exaudiri. Aliquando deus iratus dat quod petis, & deus propicius negat quod petis. Cum vero deus ea quæ laudat, quæ deus præcepit, quæ deus in futuro seculo promittit ab illo petitis, securi petite, & incumbite quãtum potestis orationibus vt sumatis. Illa enim propicio deo cõceduntur, illa eius non ira sed misericordia largiuntur. Quando autem petistis temporalia, cum modo petite, cum timore petite, illi committite, vt si prosint, det: si scit obesse, nõ det. Quid autem obsit, quid prosit, medicus nouit non ægrotus. Sunt ergo cõtinentes humiles, sunt superbi. Non sibi promittant superbi regnũ dei. Excellentior locus est, quod ducit cõtinentia. Sed qui se exaltat humiliabitur. *Luc. 14.* Quid quæris celsiorem locum, appetitu celsitudinis, quem potes apprehẽdere retentione humilitatis? Si extollis te, deus deiicit te. Si tu deiicis te, deus eleuat te. Sentẽtia domini est, nec addi aliquid, nec detrahi potest. Vsq; eo autem cõtinentes homines plerunque superbiunt, vt non solum quibuscunque hominibus, sed etiam parentibus ingrati sint, & aduersus parentes extollantur. Quare? Quia illi

genuerunt

** Diabolũ attendite, Nũquid enim in iudicium dei erit adulteriũ aut fornicatio? Nihil horũ facit, qui nõ habet carnẽ. Sola enim superbia & inuidia mittit in ignẽ æternum.*

† talibus, coronatam.

Philip. 2. *Rom. 12.*

Charitas.

1. Corin. 13.

Superbia peperit inuidiam.

A genuerũt, isti nuptias contēpserunt. Vnde ingrati essent qui nuptias contempsissent, nisi illi genuissent? Sed melior est filius patre suo coniugato, quia ipse non duxit vxorem. Et melior est filia matre sua maritata, quia ipsa non quæsiuit virum. Si superbior, nullo modo melior: si melior, sine dubitatione vlla humilior. Si vis te inuenire meliorē, interroga animā tuam si vides ibi inflationē. Vbi inflatio, inanitas est. Diabol⁹ vbi inane inuenerit, nidũ [& laqueum deceptionis suæ] facere molitur. Denique fratres mei audeo dicere, superbis continentibus expedit cadere, vt in eoipso in quo se extollunt humilientur. Quid enim prodest cui inest continentia, si dominatur superbia? Contempsit vnde natus est homo, & appetit vnde cecidit diabolus. Nuptias cōtēpsisti, bene fecisti. Aliquid melius elegisti, sed noli superbire. De nuptiis homo natus est, de superbia angeli ceciderunt. Si singula bona vestra cōsiderem, melior es patre tuo qui nuptias cōtempsisti, & tu melior matre tua, quæ nuptias contempsisti Etenim melior est virginalis sanctitas, quàm pudicicia coniugalis. Ista duo simul si cōparētur, melius est illud quàm illud, quis dubitat? Sed addendo alia duo, superbiam & humilitatem: in istis
B duobus interrogo vos, & de his respōdete mihi. Quid est melius, superbia an humilitas? Respondes, Humilitas. Iunge illam virginali sanctitati. Superbia vero non solum non sit in virginitate tua, sed non remaneat nec in matre tua. Si enim tu tenueris superbiam, & tua mater humilitatem, [melior erit mater quàm filia.] iterum comparabo vos. Iamdudum singula cum intenderem meliorem te inueneram, modo bina cum intēdo, non dubito præferre humilem mulierē virgini superbæ. Et quomodo præferre? Videte quomodo preferrem illam, quomodo cōparabam. Bono pudiciciæ coniugalis, est melior integritas virginalis. Duo bona cōparabam, nō malum & bonum, sed & bonum melius distinguebam. Porrò autem duo illa cũ posuero, superbiam & humilitatem, nunquid possumus dicere, bonum est superbia, sed melior est humilitas? Sed quid dicimus? Superbia malum est, humilitas bonum: & superbia magnum malum, humilitas magnũ bonum. Si ergo horũ duorum, vnum est malum, & alterum bonum, iũgitur malum ad maius tuum bonum, & fit totum malum. Iungitur bonum ad matris tuæ minus bonum, & fit magnum bo-
C num. Minorem enim locum habebit mater in regno cœlorum, quoniā maritata est, quàm filia quoniā virgo est. Maiorem enim locum filia virgo, minorem locum mater maritata: ambæ tamē ibi, quomodo fulgida stella, obscura stella, ambæ tamē in cælo. Si vero mater tua fuerit humilis, tu superba, illa habebit qualemcũque locum, tu autem nullum locum. Et quis inuenit alterũ locum qui ibi nō habuerit locum, nisi cũ illo qui inde cecidit, stantēq; deiecit? Inde cecidit diabolus vnde stantem deiecit hominem. Deiecit stantē, sed Christus descendens erexit iacentem. Vnde te tamen erexit dominus tuus. Attende, Humilitate erexit, factus obediēs vsq; ad mortem, humiliauit semetipsum. *Philip. 2.* Princeps tuus humilis, & tu superbus? Caput humile, & membrũ superbũ? Absit. Nō vult esse de corpore capitis humilis, qui amat superbiā. Si autem non fuerit, videat vbi erit. Ego nolo dicere, ne amplius videar terruisse. Immo vtinam terruerim & aliquid egerim. Vtinā qui sic fuerat, vel quæ sic fuerat, non sit vlterius. Vtinam verba ista infuderim & non effuderim. Totum sperandum est de misericordia dei, quia qui terret, contristat: qui contristat, consolatur: sed si quis contristatus † est, emendatur.

† aliàs, cōsolatus.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Ego sum via, veritas & vita: D
Sermo LIIII.

ERigunt nos diuinæ lectiones ne desperatione frangamur: & rursus terrent, ne superbia ventilemur. Tenere autem viam mediam veram rectam tanquam inter sinistram desperationis & dexteram præsumptionis, & difficillimũ nobis esset, nisi Christus diceret *Ego sum*, inquit, *via, veritas & vita.* *Ioan. 14.* Tanquā diceret, Quà vis ire? Ego sum via. Quò vis ire? Ego sum veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita. Securi ergo ambulem⁹ in via, sed insidias timeamus iuxta viam. Inimicus insidiari non audet in via, quia Christus est via. Sed iuxta viam planè non desinit. Vnde in Psalmo dicitur, Iuxta semitam scandala posuerũt mihi. *Psal. 139.* Dicit & alia scriptura, Memēto quia in medio laqueorum ingrederis. *Eccli. 9.* Isti laquei inter quos ingredimur, non sunt in via, sed tamen sunt iuxta viam. Quid formidas, quid metuis, si in via ambulas? Tunc time, si deseris viā. Nam ideo etiam permittitur inimicus ponere iuxta viam laqueos, ne securitate exultationis via deseratur, & in insidias incidatur. Via Christus est, humilis Christus, veritas & vita Christus, excelsus & deus. Si ambules in hu- E mili, peruenies ad excelsum. Si infirmus humilem non asperneris, in excelso fortissim⁹ permanebis. Quæ enim causa humilitatis Christi, nisi infirmitas tua? Valde enim & irremediabiliter te obsidebat infirmitas. Et hæc res fecit, vt veniret ad te tantus medicus. Si enim vel sic ægrotares vt tu posses ire ad medicum, poterat tolerabilis videri ipsa infirmitas. Sed quia tu ire non potuisti ad eum, ille venit ad te. Venit docens humilitatem. Quare? Videamus. Quia † superbia nos redire nō sinebat ad vitam, & ipsa fecerat nos à vita recedere. Exaltatũ enim humanum cor aduersus deum, & negligens in ipsa sanitate præcepta salutaria, decidit anima in infirmitatē. Discat audire infirma, audire illum quem contempsit incolumis. Audiat vt surgat, quem spreuit vt caderet. Audiat tandem experimento edocta, quod præcepto docta noluit obtinere. Docuit enim eam miseria sua quam fecit negligentem fœlicitas, heu quid mali sit à domino fornicari de se præsumendo: & quàm bonum sit semper adhærere domino, semper humilia sentiendo. Recedere enim ab illo simplici & singulari bono, *Fornicari à domino.* in istas multitudinum voluptates & in amorem seculi corruptionēsque terrenas accedere, hoc est, fornicari à F domino. Hinc clamatur, Facies fornicaria facta est tibi, & impudorata facta es tota. *Hiere. 3.* Videamus nunc obiurgationis consilium. Non enim sic increpat vt insultet, sed ad cōfusionem vult perducere præsumptionem vt sanet. Exclamauit scriptura vehementer, nec palpauit adulando, quos voluit reparare sanando. Adulteri, nescitis quia amicus huius mundi, inimicus deo cōstituitur? *Iacobi. 4.* Amor mundi adulterat animam, amor fabricatoris mundi castigat animam. Sed nisi de corruptione erubuerit, ad amplexus illos castos redire non cōcupiscit. Confundatur vt redeat, quæ se iactabat ne rediret. Superbia ergo impediebat animæ reditum. Qui autem increpat non facit peccatum, sed ostendit peccatum quod nolebat anima videre. Ponitur ei ante oculos, & quod post dorsum habere cupiebat, ad faciem illi admouetur. Vide te in te, qui vides stipulam in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides. *Marci. 7.* Reuocatur ad se anima tua, quæ ibat à se. Sicut à se ierat, sic à domino suo. Sic enim respexerat sibiq; placuerat, suęq; potestatis amatrix facta fuerat, recessit ab illo & non remansit in se. Ideo & à se pellitur & à se excluditur, & in exteriora

† aliàs, docēs humilitatē quare redeamus. Quia &c.

G exteriora prolabitur. Amat mundum, amat temporalia,
amat terrena, quæ si seipsam amaret, neglecto à quo fa-
cta est, iam minus esset, iam deficeret amãdo quod mi-
nus est. Minus est enim ipsa quàm deus, & lõge minus,
tantoq; minus, quantũ minus est res facta quàm factor.
Ergo amandus est deus pro amore eius, ita vt si fieri po-
test nosipsos obliuiscamur. Quis ergo est iste transitus?
Oblita est anima seipsam, sed amando mundum, nunc
obliuiscatur se, sed amando artificem mundi. Pulsa est
ergo à se, quod amãdo perdidit se, & quia nec facta sua
†aliàs, vult nouit † videre, Iustificat iniquitates suas. Effertur & su-
perbit in petulantia, in luxuria, in honoribus, in potesta-
tibus, in diuiciis, in potentia vanitatis. Arguitur, corri-
pitur, ostenditur sibi. Displicet sibi, confitetur fœdita-
tem, desiderat pulchritudinem, & quæ ibat effusa, redit
Psal. 82. confusa. Contra illam videtur orare qui dicit, Imple fa-
cies eorum ignominia: Imple, inquit, facies eorũ igno-
minia, & quęrunt nomen tuũ domine. Oderat eos quo-
rum facies impleri ignominia cupiebat? Vide quemad-
modum amet eos, quos vult quærere nomen domini.
Amat tantum, an odit tantum? An & odit & amat? Im-
H mo & odit & amat. Odit tua, amat te. Quid est odit tua,
amat te? Odit quod fecisti, amat quod deus fecit. Quæ
sunt enim tua nisi peccata? Et quid es tu nisi quod fecit
deus? Negligis quod factus es, diligis quod fecisti, amas
extra te opera tua, negligis in te opus dei. Merito is, me-
rito laberis, merito & à teipso pergis, merito audis, Spi-
Psal. 77. ritus ambulans & non reuertens. Audi potius vocan-
Zacha. 1. tem & dicentem, Conuertimini ad me, & cõuertar ad
vos. Non enim deus auertitur & conuertitur, manens
corripit, incommutabilis corripit. Auersus est quia tu te
auertisti, Tu ab illo fecisti casum, non ipse à te fecit oc-
casum. Ergo audi dicentem tibi, Cõuertimini ad me, &
ego conuertar ad vos: hoc est enim quod conuertar ad
vos, quia cõuertimini ad me. Fugientis dorsa persequi-
tur, qui faciem redeuntis illuminat. Quò enim fugies à
deo? Fugiens quò fugies? Fugiens ab illo qui nullo loco
continetur, & nusquam absens est? Qui cõuersum libe-
rat, punit auersum, Quem habes iudicem fugiens, hunc
patrem habeto rediens. Tumuerat autem superbia, & in
Matth. 7. ipso tumore per angustum redire non poterat. Clamat
ille qui factus est via, Intrate per arctam portam. Cona-
I tur ingredi, impedit tumor, & tanto magis perniciose
conatur, quãto magis impedit tumor. Tumidum enim
vexat angustia. Vexatus autẽ amplius tumebat. Amplius
tumens quando intrabit? Ergo detumescat si cupit in-
gredi. Vnde autẽ detumescat? Accipiat humilitatis me-
dicamentum, bibat cõtra tumorem poculum amarum,
sed salubre poculum bibat humilitatis. Qui se arctat?
Non finit moles, non magna sed tumida. Magnitudo
enim soliditatem habet, tumor inflationem. Non sibi
magnus tumidus videatur. Detumescat vt magnus sit,
vt certus & solidus. Nõ ista desideret, non de statu põ-
parum rerum labentium corruptibiliúmque glorietur.
Matth. 7. Audiat eum ipsum qui dixit, Intrate per angustam por-
Ioan. 14. tam, dicentem, Ego sum via. Quasi enim quæreret tu-
midus quà intrabo, respõdit, Ego sum via, per me intra.
Non nisi per me ambules vt intres per ianuam. Nam si-
cut dixit, Ego sum via: ita, ego sum ianua. Quid quæris
quà redeas, quò redeas, quà intres? Ne alicubi erres, ipse
tibi omnia factus est. Breuiter ergo dicit, Humilis esto,
mitis esto. Audiamus hoc apertissime dicentem, vt vi-
deamus quà sit via, quæ sit via, quò sit via, quò vis veni-
Matth. 11. re. Certe forte auaricia omnia vis possidere, Omnia mi-
hi tradita sunt à patre meo, inquit. Fortasse dicturus es,
Christo sunt tradita, nunquid mihi? Audi Apostolũ di- K
centem, audi vt dixi iamdudum, ne desperatione fran-
garis. Audi quo modo amatus es, non amandus. Audi
quo modo amatus es fœdus, turpis, antequam esset in te
quod amari dignum esset. Amatus es prius, vt dignus
fieres qui amareris. Etenim Christus, sicut ait Apostolus,
pro impiis mortuus est. An forte impius amari mereba-
tur? Quare, Quid merebatur impius? Damnari respon-
des. Christus tamen pro impiis mortuus est. Ecce quid
tibi præstitũ est impio iam pio quid seruatur: Quid prę-
stitum est impio? Christus pro impiis mortuus est. Desi-
derabas autẽ omnia possidere. Noli per auariciam, per
pietatem hoc quære. Si enim ita quæsieris, possidebis.
Tenebis enim eum per quem facta sunt omnia, & cum
ipso omnia possidebis.

De eo de quo supra, Ego sum via, veritas, & vita.
Sermo LV.

INter cætera, cum sanctum Euãgelium legere- Ioan. 14.
tur, audistis. Ait dominus Iesus, *Ego sum via,*
veritas & vita. Veritatem & vitam omnis ho- L
mo cupit, sed viam non omnis homo inuenit. Deũ esse
quãdam vitam æternam, immutabilem, intelligibilem,
intelligentem, sapientem, sapientes facientem, nonnul-
li etiam huius seculi philosophi viderunt, veritatem fi-
xam, stabilem, indeclinabilem, vbi sunt omnes rationes
rerum omnium creatarum. Viderũt quidẽ, sed de lon-
ginquo viderunt, sed in errore positi, & ideirco ad eam
tam magnam & ineffabilẽ & beatificam possessionem,
qua via perueniretur non inuenerunt. Nã qui viderunt,
etiam ipsi quãtum videri ab homine potest, creatorem
per creaturam, factorem per facturam, fabricatorẽ mũ-
di per mũdõ: Paulus Apostolus testis est, cui vtique de-
bẽt credere Christiani. Ait enim cum de talibus loque-
retur, Reuelatur ira dei de cœlo super omnẽ impieta- Rom. 1.
tem & iniusticiam hominũ, qui veritatem in iniquita-
te detinent. Nunquid dixit eos, nõ detinere veritatem?
Sed veritatem in iniquitate detinent. Bonum est quod
tenent, sed malum vbi tenent. Veritatem in iniquitate
detinẽt. Occurrebat autem vt diceretur ei. Vnde autem
illi impij veritatẽ detinent? Nũquid deus ad quenquam M
eorũ locutus est? Nunquid legẽ acceperunt sicut Israëli-
ta populus per Moysem? Vnde ergo detinẽt veritatem,
vel in ipsa iniquitate? Audite quid sequitur, & ostendit.
Quia quod notum est dei, inquit, manifestũ est in illis.
Deus enim illis manifestauit. Manifestauit illis quibus
legem non dedit? Audi quo modo manifestauit. Inuisi-
bilia enim eius per ea quæ facta sunt intellecta conspi-
ciuntur. Interroga mundum, ornatum cœli, fulgorem
dispositionemq; syderum, solem diei sufficientem, lu-
nam noctis solatium: interroga terram fructificantem
herbis & lignis, animalibus plenam, hominibus exor-
natam: interroga mare quantis & qualibus natatilibus
plenum, interroga aëra quantis volatilib° viget, inter-
roga omnia & vide si nõ sensu suo tanquã tibi respon-
dent, Deus nos fecit, Hæc & philosophi nobiles quæsie-
runt, & ex arte artificem cognouerũt. Quid ergo? Qua-
re reuelatur ira dei super ipsam impietatem? Quia veri-
tatem in iniquitate detinent. Veniat, ostendat quo mo-
do. Iam enim dixit, quo modo cognouerunt inuisibi-
lia eius, id est, dei, & per ea quæ facta sunt intellecta cõ-
spiciuntur. Sempiterna quoque eius virtus & diuinitas
vt sint inexcusabiles, quia cum cognouissent deũ nõ si-
cut deum honorificauerunt aut gratias egerũt, sed eua-
nuerunt

A nuerunt in cogitationibus suis, & obscuratũ est insipiẽs cor eorum. Apostoli verba sunt, non mea. Et obscuratũ est cor eorum. Dicẽtes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Quod curiositate inuenerũt, superbia perdiderũt. Dicentes enim se esse sapientes, id est, donũ dei sibi tribuentes, stulti facti sunt. Verba, inquam Apostoli sunt, Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Ostẽde, proba stulticiam eorũ. Ostende Apostole, & sicut ostendisti nobis, vnde potuerunt peruenire ad cognitionem dei, quoniã inuisibilia eius per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: ita nunc ostende quo modo dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Audi, quia immutauerũt, ait, gloriam incorruptibilis dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hominis & volucrũ & quadrupedum & serpentium. Figura enim istorũ animalium, sibi deos pagani fecerunt. Inuenisti deum, & colis idolum. Inuenisti veritatem, & ipsam veritatem in iniusticia detines. Et quod per dei opera cognouisti, per opera hominis perdis. Totum considerasti, cœli, terræ, maris, elemẽtorum omnium ordinem collegisti, istud non vis attẽdere quòd mundus opus est dei, Idolum opus est fabri? Si faber idolo, sicut dedit figuram, cor daret, ab ipso idolo B faber adoraretur. Quo modo enim ô homo faber tuus deus est, sic homo idoli faber est. Quis est deus tuus? Qui te fecit quis est? Deus fabri. † Qui illud fecit quis est? Deus idoli. Ergo si idolum cor haberet, nónne fabrũ adoraret qui illud fecit? Ecce in qua iniquitate veritatẽ tenuerunt, & ad possessionẽ illam quam viderũt viam perducentem non inuenerũt. Christus autem quia ipse est apud patrem veritas & vita, verbum dei de quo dictum est, Vita erat lux hominũ, Quia ergo ipse est apud patrem veritas & vita, & nõ habebamus quà iremus ad veritatem, filius dei qui semper in patre veritas & vita est, assumẽdo hominem factus est via. Ambula per hominem, & peruenis ad deũ. Per ipsum vadis, ad ipsum vadis. Noli quærere quà ad illum peruenias præter ipsum. Si enim via ipse esse noluisset, semper erraremus. Factus ergo via est, quà venias, non tibi dico quære viã. Ipse via ad te venit, surge & ambula. Ambula moribus, non pedibus. Multi enim ambulant bene pedibus, & male ambulant moribus. Aliquãdo enim ipsi bene ambulantes, præter viam currunt. Inuenies quippe homines bene viuentes, & nõ Christianos. Bene currunt, sed C in via nõ currunt. Quanto plus currũt, plus errant, quia à via recedũt. Si autẽ tales homines perueniant ad viã, & teneãt viam, ô quanta securitas est, quia & bene ambulant, & non errant. Si autem non tenent viam, quantumuis bene ambulent, heu quantum dolendũ est. Melius est enim in via claudicare, quàm præter viam fortiter ambulare. Hæc satis sint charitati vestræ.

† *aliàs, Quis est, deus idoli? qui fecit idolũ. Ergo & cæt.* Ioan. 1.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor.

Sermo LVI.

Vdite auribus, accipite mentibus dilectissimi, loquentibus quidẽ nobis, sed ipso docente qui nõ recedit à nobis. Dominus dicit, quod modo cum legeretur audistis, *Verba quæ loquor vobis, à meipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Ergo & verba opera sunt? Planè ita est. Nam profecto qui proximum loquendo ædificat, bonum opus operatur. Sed quid est, à meipso non loquor: nisi, à meipso nõ sum qui loquor? Ei quippe tribuit quicquid facit, de quo est ipse qui facit. Pater enim deus nõ est de aliquo, filius autem deus patri æqualis, sed de patre deo [est lumen de lumine:] ideo ille deus, sed non de deo, & lu- D men, sed nõ de lumine, iste vero deus de deo, lumen de lumine. Nam in his duabus sententiis, vna qua dictũ est, Non à meipso loquor: alia qua dictum est, Pater autẽ in me manens ipse facit opera: singulas tenẽtes diuersi nobis aduersantur hæretici, qui nõ ex vna parte, sed in cõtraria conantes, à via veritatis exorbitãt. Arriani quippe dicunt, Ecce inęqualis est patri filius, nõ à seipso loquitur. Dicunt Sabelliani cõtrà, id est, Patripassiani, Ecce qui pater est, ipse est & filius. Quid est enim pater in me manens ipse facit opera, nisi in me maneo ego qui facio? Contraria dicitis, sed non eo modo sicut falsum est contrariũ vero, sed sicut sunt inter se duo falsa contraria. Errando in diuersa itis. In medio est via quam reliquistis, inter vosipsos lõgiore interuallo separati estis, quàm ab ipsa via cuius desertores estis. Vos hinc, vos autem illinc, huc venite, alteri ad alteros transire nolite, sed hinc atque illinc ad nos veniendo inuicem vos inuenite. Sabelliani agnoscite quem prætermittitis, Arriani æquate quem subditis, & in via vera nobiscũ ambulatis. Est enim quod inuicem ex vobis alteri ex alteris admoneri vtrique debeatis. Audi Sabelliane, Vsque- E adeo nõ est ipse pater qui filius, vt eũ Arrianus inæqualem asserat patri. Audi Arriane, Vsqueadeo est filius æqualis patri, vt Sabellianus eundem esse dicat & patrẽ. Tu adde quem tollis, tu adimple quem minuis, & nobiscum ambo cõsistitis: quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter est à patre, vt cõuincat Sabellianum, & æqualis patri, vt conuincat Arrianum. Vtrisque enim clamat, Ego & pater vnum sumus. Quod ait, Vnum, au- *Ioan. 10.* diant Arriani. Quod ait, Sumus, audiant Sabelliani. Et nec illi æqualem, nec illi alterum, negando sint vani. Si ergo quando dixit, Verba quæ ego loquor vobis, à me- *Ioan. 14.* ipso nõ loquor, propterea putatur esse in patris potestate, vt non quod ipse vult faciat: audiatur quod dixit. Si- *Ioan. 5.* cut pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Item si quando dixit, Pater in me manens ipse facit opera, propterea putatur non alius esse pater alius ipse: audiatur quod dixit, Quæcunque facit pater, hæc & filius similiter facit. Et intelligatur non bis vnus, sed duo vnum. Verum quia sic ęqualis alter alteri, vt tamen alter ex altero: ideo nõ loquitur à seipso, quia non est à seipso. Ideo pater in me manens, ipse facit opera, quia & per quẽ, & in quo facit, nõ est nisi ab ipso, Deniq; F adiungit & dicit, Non creditis, quia ego in patre, & pa- *Ioan. 14.* ter in me est. Alioquin propter ipsa opera credite. Antẽ solus Philippus arguebatur, nunc autem nõ eum ibi solum fuisse qui esset arguendus ostenditur.

Ioan. 14.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis:

Sermo LVII.

DOmini vox est fratres charissimi, *Pacem meam do vobis, pacem meã relinquo vobis.* De pace dicturi, prius quæ pacis sint cõmoda videamus. Est pax serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, cõsortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placitã. Non quærit alienum, nihil deputat suum, docet amare quę odisse non nouit. Nescit extolli, nescit inflari. Hanc ergo qui accepit teneat, qui perdidit repetat, qui amisit exquirat, quoniam qui in eadem non fuerit inuentus, abdicatur à patre, exhæredatur à filio, nihilominus & à sancto spiritu

Ioan. 14. *Pax quid?*

G ritu alienus efficitur. Respuit enim munus oblatum, qui datæ legis contempserit bonum. Nec poterit ad hæreditatem dei peruenire, qui testamẽtum noluerit obseruare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Cõtumaciæ ergo crimen est, quod iubetur contemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum est declinare, Quid tibi cõmune cum discordia Christiane? Quid simultates amas, quod authori pacis placere non potuit? Quid exerces inimicicias, quas euadere nõ potuit, nec ille qui eas primus inuenit? Initio nãque inimicicias in protoplastum dum serpens exerit interficitur, dũ homini inuidet, ipse prosternitur. Dum Adam cupit decipere, ipse primitus iugulatur. Quare aut Christi charitatem amplectere Christiane, aut discordiæ authori de similitudine operum parem te esse cognosce.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Non turbetur cor vestrum, neque formidet:

Sermo LVIII.

Ioan.14. H ACcepimus fratres verba domini dicentis ad discipulos suos, *Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis, quia vado, & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtiq; quia vado ad patrem, quia pater maior me est.* Hinc ergo turbare & formidare poterat cor illorum quod ibat ab eis, quãuis vẽturus ad eos, ne forsitan gregem lupus hoc interuallo inuaderet pastoris absentia. Sed à quibus homo abscedebat, deus nõ relinquebat, quia idem ipse Christus homo & deus. Ergo & ibat per id quod homo erat, & manebat per id quod deus erat. Ibat per id quod vno loco erat, & manebat per id quod vbique erat. Cur itaque turbaretur & formidaret cor, quando sic deserebat oculos, vt nõ desereret cor? Quãuis deus etiam qui nullo continetur loco, discedat ab eorũ cordibus, qui eum relinquunt moribus, nõ pedibus, & veniat ad illos, qui conuertuntur ad eum, non facie, sed fide, & accedũt ad eum mente, non carne. Vt autem intelligerent secundũ
Ioan.14. id quod homo erat, eum dixisse, Vado, & venio ad vos, Adiecit atque ait, Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Per quod ergo filius non est æqualis patri, per hoc erat iturus ad
I patrem, à quo & vẽturus est viuos iudicaturus & mortuos. Per illud autem, in quo æqualis est gignẽti vnigenitus, nunquam recedit à patre, sed cum illo est, vbique
Philip.2. totus, pari diuinitate, quam nullus continet locus. Cum enim in forma dei esset, sicut Apostolus loquitur, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem deo. Quo modo enim rapina posit esse natura, quæ non erat vsurpata sed nata? Semetipsum autem exinaniuit, formam serui accipiens. Non ergo amittens illam, sed accipiẽs istam, eo modo se exinaniẽs quo hic minor apparebat, quàm apud patrem manebat. Forma quippe serui accessit, nõ forma dei recessit. Hæc assumpta est, nõ illa cõsumpta. Propter hanc dicit, Pater maior me est, propter illã ve-
Ioan.10. ro, Ego & pater meus vnum sumus. Hoc attendat Arrianus, & hac attentione sit sanus, nec contentione remaneat insanus. Hæc est enim forma serui, in qua dei filius minor est, non patre solo, sed etiam spiritu sancto.
1. sen. dist. 16. ca. Notandum. Neque id tantum, sed etiã seipso, quia idem ipse in forma dei maior est seipso. Neq; enim homo Christus non dicitur filius dei, quod etiã sola caro eius in sepulchro meruit appellari. Nam quid aliud cõfitemur, cum dici-
Marci. 27. mus credere nos in vnigenitũ filium dei, qui sub Põtio Pilato crucifixus est & sepultus? Et quid eius sepultum K
est, nisi caro sine anima? Ac per hoc cũ credimus in dei filium qui sepultus est, profecto filiũ dei dicimus & carnem quæ sola sepulta est. Ipse ergo Christus filius dei æqualis patri in forma dei, quia semetipsum exinaniuit, non formam dei amittens, sed formam serui accipiens, Philip.2.
maior est & seipso, quia maior est forma dei quæ amissa nõ est, quàm serui quæ accepta est. Quid itaque mirum, vel quid indignum, si secundum hãc formam serui loquens ait [dei filius, Pater maior me est: & secũdum dei formã loquens ait] idem dei filius, Ego & pater vnum Ioan.10.
sumus? Vnum enim sunt secundum id quod deus erat verbum, & minor est patre secũdum id quod deus ver- Ioan.1.
bum caro factum est. Dicam etiam quod Arriani & Eunomiani negare non possunt. Secũdum hanc serui formam puer Iesus etiam parẽtibus suis minor erat, quando paruus maioribus, sicut scriptum est, subditus erat. Quid igitur hæretice, cũ Christus sit deus & homo, lo- Luca.2.
quitur vt homo, & calumniaris deo? Ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam? [Infidelis, ingrate, ideòne minus æstimas eum qui fecit te, quia dicit ille quid factus est propter te?] L
Aequalis enim patri filius, per quẽ factus est homo, [vt minor esset patre, fact⁹ est homo,] Quod nisi fieret, quid esset homo? Dicat planè dominus & magister noster, Si Ioan.14.
diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Cum discipulis audiamus verba doctoris, non cum alienis sequamur astuciam deceptoris, Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet, qua æqualis est patri: humanã, qua maior est pater. Vtrunque autem simul, non duo, sed vnus Christus, ne sit quaternitas, nõ trinitas deus. Sicut enim vnus est homo anima rationalis, & caro, sic vnus est Christus deus & homo. Ac per hoc Christus deus & anima rationalis & caro. Christũ enim in his omnibus, Christũ in singulis confitemur. Quis est ergo per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui. Item de singulis quibus homo cõstat. Quis 3. sen. dis. 22 Hic quæritur.
non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo & in his singulis Christus. Verum hæc omnia non duo vel tres, sed vnus Christus. Ideo dixit, Si diligeretis me, gaude- M
retis vtique quia vado ad patrem. Quia naturę humanę Ioan.14.
gratulandum est, eo quòd sic assumpta ęst à verbo vnigenito, vt immortalis constitueretur in cœlo, atque ita fieret terra sublimis, vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterã patris: [hoc enim modo se iturum dixit ad patrem.] Nam profecto ad illum ibat, qui cũ illo erat. Sed hoc erat ire ad eum, & recedere à nobis, mutare, atque immortale facere quod mortale suscepit ex nobis, & leuare in cœlum per quod fuit in terra pro nobis. Quis non hinc gaudeat? quis non sic diligat Christum, vt & suam naturam iam immortalem gratuletur in Christo, atque se speret futurũ esse immortalem per Christum? Obiiciunt nobis Arriani, creaturã dei filium asserentes. Quid est quod Salomon ad hoc ex persona Christi cõsentit & dicit, Dominus creauit me, in principio via- Prouer. 8.
rum suarum in opera sua ante seculum fundauit me: in initio priusquam terram faceret, priusquam prodirent fontes aquarum, priusquam montes stabilirentur, ante omnes colles genuit me? Aduersus quos ita respondemus. Multi quidem doctissimi viri, hoc ex persona illius sapientiæ dictum asserunt, quam Salomon ad iu-

dicandum

A dicandum regendumq́; populum acceperat. Sed quia
vos animo pertinaci hoc à nobis ex Chriſti perſona di
ctum exigitis,non reluctamur,neq; renitimur,ſed ipſius
veritatis auxilio roborati, quocunque duxeritis ſequi-
mur. Primo quia iã,vt ſuperius diximus, licet vnã per-
ſonam in Chriſto credamus,duas tamen ſubſtantias,id
eſt,naturas fatemur, diuinitatis ſcilicet & humanitatis,
aſſumptricis & aſſumptę,creatricis & creatæ,Quę tamẽ
ſubſtantiæ non ſunt cõfuſæ, ſed vnitæ, atque in vna ea-
démque perſona inſeparabiles, & in ſua ſemper pro-
prietate manentes. Quapropter vnicuique ſubſtantiæ
propria vtique aptanda ſunt, id eſt, infirmitates huma-
nitati quæ creata eſt,ſigna vero vel mirabilia diuinitati
quæ creauit.Intãtum enim hæ duę naturæ ſibimet vni-
tæ ſunt atque cõiũctæ, vt idem Chriſtus deus & homo,
aliquando res aut agat,aut loquatur humanas,aliquan-
Matth.8. do diuinas, Sicut illud eſt quòd dormit in naui, & im-
Matth.4. perat ventis & mari:& quòd eſurierit,& quòd quinque
Matth.14. milia hominum de quinque panibus & duobus piſci-
Ioan.11. bus ſaturarit. Poſtremo quòd moritur, & quòd Lazarũ
quatriduanum authoritate diuina iubeat à mortuis re-
B uocari. Ex quo mirari non debes,ſi Chriſtus de huma-
Prouer.8. nitate ſua dixerit, Dominus creauit me in initio viarũ
ſuarum in opera ſua: quia ſubſequens dictum quod di-
uinitati conueniebat,priori præmiſſo oſtendit, dicens,
Ante ſeculum fundauit me initio priuſquam terram
faceret,& priuſquam abyſſos faceret,priuſquam prodi-
rent fontes aquarum, priuſquam montes ſtabilirentur,
ante autem omnes colles genuit me.Hoc eſt dicere,Li-
cet creauerit me deus, vt initia viarum atque operum
eius per Euangelium demonſtrarem,ſed ante ſeculum,
id eſt, ante initium, antequam vel cœlum vel terra, vel
tempora fierent, genuit me, hoc eſt,vt ſine tempore &
ſine initio ſeparatim † genitum demonſtraret. Nam vt
† aliàs,ſe à patre. totum breuiter comprehẽdam, Chriſtus filius dei deus
& homo, ſecũdum diuinitatem ante tẽpora ſine initio
Eſaiæ.53. inenarrabiliter à patre genitus eſt,ſicut Eſaias dicit,Ge-
nerationem eius quis enarrabit? Nouiſsimo autẽ tem-
Lucæ.2. pore ſecundum humanitatem creatus eſt, Adueniens
Gene.2. enim diuinitas in vterum virginis Mariæ, authoritate
illa qua in paradiſo Adam de limo formauit, carnem
ſibi ex ſubſtantia ipſius Mariæ fabricauit, quam pro ſa-
lute noſtra ſuſcipiens, & ſibi coadunans natus eſt deus
C & homo. Quam generationem Matthæus enarrat di-
Matth.1. cens, Chriſti autem generatio ſic erat & cæt. Item ſo-
lẽt aduerſum nos huiuſmodi venenatum componere
ſyllogiſmum dicentes, Si coæternum patri creditis fi-
lium,dicite quæſumus, dum eſſet genitus eſt, an dum
non eſſet?Si dum eſſet, duo ergo ingeniti antè fuerunt,
& poſtmodum vnus alium generauit,aut ſi, vt ratio ve-
ra permittit,dum non eſſet,genitus eſt,erit vtique patre
poſterior. Ad quam rem nobis non aliud agendum eſt,
niſi vt tam grandi hæreticorũ maliciæ, exemplis Apo-
ſtolicis reſiſtamus, quibus facile ſapientia ſecularis eli-
ditur. Dum ergo nobis memorata ſuperius obiecerint,
dicimus. Nos ſicut ſolum patrem ſemper,& ſine initio
ingenitum nouimus, ita filium ſemper & ſine initio ex
patre genitum confitemur. Nec alia aliqua cauſa eſt quę
diuiſionem faciat perſonarum,niſi quod hic ingenitus
eſt,& ille genitus, id eſt, hic pater eſt, & ille filius: quia
pater ſemper pater eſt, nunquam filius, quia vt diximus
nõ eſt genitus, ſed ipſe genuit. Et filius ſemper filius eſt,
nunquam pater, quia non genuit, ſed genitus eſt. Qua
de re non alius quàm Apoſtolus ipſe in medio prouo-
candus eſt, Qui prȩuidens Eunomij & Arrij maliciam,
exemplis rerum viſibilium, inuiſibilẽ & inenarrabilem, D
& incomprehenſibilem rem,inquantum potuit, vel res
ipſa permiſit explanare conatus eſt. Quid enim ſcribẽs *Hebræ.1.*
ad Hebrȩos de filio dicit?Qui eſt,inquit,ſplendor glo-
riæ,& figura ſubſtantiæ eius. Videamus ergo quid cau-
ſæ eſt, quod filium ſplendorem nominauit. Splendor
enim,niſi fallor,non dicimus niſi aut ſolis,aut lunæ,aut
cuiuſlibet certi luminis. Quid ergo eſt? Nunquid tam
inſanimus,vt Apoſtolum putemus inęſtimabilem illam
diuinitatis ſpeciem, ſoli aut igni aſsimilaſſe? Abſit. Sed
vt exemplo illo intelligamus,quia ſicut ſplẽdor ex ſub-
ſtantia ſolis naſcitur, ita & filium ex ſubſtantia patris
genitum. Et ſicut non eſt ſol aut ignis prior ſplendore
ſuo,licet ex illo naſcatur:ſic ex quo ſol aut ignis proceſ-
ſit,ſimul & cum eo ſplendor eius apparuit,nec dici po-
teſt ſplẽdor ſole vel igne poſterior,cum tamen, vt dixi,
ex ipſo naſcatur, [ſic agnoſcamus non eſſe patrem filio
priorem,aut filium patre poſteriorem.] Si ergo in crea-
turis aliquid inuenitur, quod & naſcatur, & poſterius
non ſit genitore ſuo, cur hoc hæretice à creatore fieri
poſſe deſperas? Accipe etiam huius rei aliam ſimilitudi-
nem. Sicut ſplendor ex ſole natus, replet orbem terra- E
rum,& tamen à genitore ſuo non abſcinditur aliquan-
do nec recedit:ita & filius ex patre genitus vbique dum
ſit, in patre ſemper permanet. Et ſicut ſubſtantialiter
ſplendor in ſole eſt,& ſol in ſplendore: ita ſubſtantiali-
ter pater in filio,& filius in patre eſt.Et ſicut ſoli & ſplẽ-
dori vna ſubſtantia dum ſit, non tamen eſt vna perſo-
na:quia nec ſolem ſplendorem eſſe, nec ſplẽdorem di-
cimus ſolem,quia ſcimus quòd ſol genuit ſplendorem,
ſplẽdor vero natus ex ſole eſt: ita & pater & filius cum
ſint vnius eſſentiæ,non tamen ſunt vnius perſonæ,ſicut
iam ſuperius ad plenum memorauimus.Et ſicut ſol per
ſplendorem & calefacit, & illuminat, & ſiccat, & can-
didat,& denigrat,& omnia quæ ei à deo iniuncta ſunt
operatur: ita & patrem per vnigenitum filiũ ſuum om-
nia legimus fuiſſe operatum. Creatum inquiunt eſſe fi-
lium à patre, non genitum. Ad quod breuiter reſpon-
dendum eſt. Si creatus eſt, vtique & ſeruus,quia omne
quod creatum eſt,neceſſe eſt vt creatori deſeruiat. Et ſi *Philip.2.*
ſeruus eſt filius,quomodo in forma dei conſtitutus for- *3 ſen.diſt.9*
mam ſerui accepit? Seruus enim ſerui formam accipe- *cap.2.*
re non poteſt.Idem dicunt, non natura eſſe dei filium, F
ſed creatum.Aduerſus huiuſmodi quæſtiones ſolito re-
ſpondendum eſt. Quia ſi natura deus non eſt filius,ſed
creatura,nec colẽdus eſt omnino, nec vt deus adoran-
dus,Dicente Apoſtolo, Et coluerũt & ſeruierũt creatu- *Rom.1.*
ræ potius quàm creatori,qui eſt benedictus in ſecula:Et
ad Galatas, Sed tunc ignorantes deum, his qui natura *Galat.4.*
non ſunt dij ſeruiebatis. Sed illi ad hæc replicabunt &
dicent: Quid quod carnem eius quam creaturam eſſe
non negas, ſimul cum diuinitate adoras, atque ei non
minus quàm diuinitati deſeruis? Ego dominicam car-
nem,imò perfectam in Chriſto humanitatẽ, propterea
adoro,quòd à diuinitatę ſuſcepta,atq; deitati vnita eſt,
vt non aliũ atque alium, ſed vnum eundémque deum
& hominem dei filium confitear. Denique ſi hominem
ſeparaueris à deo, vt Photinus, vel Paulus Samoſate-
nus,illi ego nũquam credo nec ſeruio. Velut ſi quis no-
ſtrum aut purpurã,aut diadema regale iacens inueniat,
nunquid ea conabitur adorare? Cum vero ea rex fuerit
indutus,periculum mortis incurrit,ſi ea ſimul cum rege
quis adorare contempſerit, Ita etiam in Chriſto domi-
no humanitatem non ſolam aut nudam, ſed diuinitati
ſuæ vnitam, vnum dei filium deum verum & homi-
nem

G nem verum qui adorare contempserit, æternæ mortis pœnam patietur.

Ioan.15. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis, vos estis sarmenta, pater meus agricola.*

Sermo LIX.

Vindemia spiritualis. DE sancto Euangelio præsenti tempori consonátem similitudinem audistis, de his qui operantur in vinea. Est enim modo tempus vindemiæ temporalis. Est autem & spiritalis vindemia, vbi deus gaudet ad fructum vineæ suæ. Colimus enim deum, & colit nos deus. Sed nos sic deū colimus, vt non eum meliorem faciamus. Colimus enim eum adorando, non arando, ille autem colit nos tanquam agricola agrum. Quod ergo nos ille colit, meliores nos reddit, quia & agricola agrum colendo facit meliorem, & ipsum fructum in nobis quærit vt eum colamus. Cultura ipsius est in nos, quòd non cessat verbo suo extirpare semina mala de cordibus nostris, aperire cor nostrum tanquam aratro sermonis, plantare semina præceptorum, expectare fructum pietatis. Cum enim istam culturam sic acceperimus in cor nostrum, vt eum H bene colamus, non existimus ingrati agricolæ nostro, sed fructum reddimus quo gaudeat. Et fructus noster non illum ditiorem facit, sed nos beatiores. Ecce audite quia sicut dixi, Colit nos deus. Nam quia colimus nos deum, nō opus est vt probetur nobis. Omnis enim homo hoc habet in ore, quia homines colunt deum, Quia vero deus colit homines, quasi expauescit auditor quando audit: quia non est in vsu hominum vt dicatur, quia deus colit homines, sed quia deū colunt homines. Debemus ergo probare vobis, quia & deus colit homines, ne forte putemur verbum indisciplinatū dixisse, & aliquis in corde suo disputet contra nos, & nesciens quid dixerimus reprehendat nos. Hoc ergo constitutum est demonstrare vobis, quia & deus colit nos, sed iam dixi, sicut agrum, vt meliores nos faciat. Dominus dicit in Euangelio, Ioan.15. *Ego sum vitis, vos estis sarmenta, pater meus agricola.* Quid facit agricola? Interrogate vos qui agricolæ estis, quid facit agricola. Puto quia agrum colit. Si ergo pater deus agricola est, habet agrum, & Matth.21. colit agrum suum, & expectat inde fructum. Denique plantauit vineam, sicut ipse dominus Iesus Christus dicit, Et locauit eam agricolis, qui redderent ei fructum I temporibus propriis. Et misit ad eos seruos suos vt peterent mercedem vineæ. Illi autem contumeliis eos affecerunt, aliquos occiderunt, & fructum reddere contempserunt. Misit alios, talia perpessi sunt. Et dixit ille paterfamiliâs, cultor agri sui, & plantator & locator vineæ suæ, Mittam vnicum filium meum, forte vel ipsum reuerebuntur. Et misit, inquit, etiam filium suum. Dixerunt illi apud semetipsos, Hic est hæres, venite occidamus eum, & nostra erit hæreditas. Et occiderunt eum, & proiecerunt eum extra vineam. Cum venerit dominus vineæ, quid faciet illis malis colonis? Responsum est, Malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis qui reddent ei fructum in tempore suo. Plantata est vinea, lege data in cordibus Iudæorum. Missi sunt Prophetæ, quærentes fructum, bonam vitam eorum. Prophetæ ab eis contumeliis affecti, & occisi sunt. Missus est Christus vnicus filius patrisfamiliâs, & ipsum occiderunt hæredem, & ideo perdiderunt hæreditatem In contrarium eis vertit malum consilium, Vt possiderent occiderunt, & quia occiderunt perdiderunt. Et modo audistis similitudinem ex Euangelio sancto, Matth.20. Quia simile est regnum cœlorum patrisfamiliâs, qui exiit conducere operarios in vineam suam. Exiit mane, & quos inuenit conduxit in vineam suam, & placuit cum eis mercedem denarium. Exiit & hora tertia, inuenit alios, & adduxit ad opus vineæ. Et sexta hoc fecit, & nona hoc fecit. Exiit etiam & hora vndecima propè ad finem diei, inuenit quosdam vacuos & stantes, & ait illis, Quid hic facitis? Quare non operamini in vinea? Responderunt, Quia nemo nos conduxit. Venite, inquit, & vos, & quod iustum fuerit dabo vobis. Mercedem denarium placuit. Illi qui vna hora erāt operaturi, quādo sibi auderent sperare denarium? Sed tamen se aliquid accepturos gratulabantur. Adducti sunt & ipsi ad vnam horam. Finito die, iussit omnibus reddi mercedem, à nouissimis vsque ad primos. Inde cœpit reddere ab eis qui hora vndecima venerant, & iussit eis dare denarium. Illi qui prima hora venerant videntes illos accepisse denarium, quem cum ipsi placuerat, sperauerunt se plus aliquid accepturos. Ventum est & ad ipsos, & acceperunt denarium. Murmurauerūt aduersus patremfamiliâs dicentes, Ecce nos qui sustinuimus ardorem diei, & æstum diei, æquasti, & pares fecisti illis qui vna hora operati sunt in vinea. Et ait paterfamiliâs, iustissimum responsum reddēs vni eorum. Sodalis non tibi feci iniuriam, hoc est te non fraudaui, quod placui reddidi tibi. Fraudem tibi non feci, quicquid pactus sum reddidi tibi. Huic non volo reddere, sed donare. Non licet mihi facere quod volo de meo? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Si alicui tollerem alienum, recte apprehenderer quasi fraudator & negator alieni. Cum vero debitum reddo, & cui volo etiam dono, nec cui debebam potest me reprehendere, & cui donaui debet amplius gaudere. Non erat quod responderetur, & æquati sunt omnes, & facti sunt nouissimi primi, & primi nouissimi, quia tantundem acceperunt & primi & nouissimi. Quid est ergo quòd à nouissimis cœpit reddere? Nónne omnes sicut legimus simul accepturi sunt? Legimus enim in alio loco Euāgelij, quod dicturus est eis quos ponet ad dexteram, Venite benedicti patris mei, percipite regnum Matth.25. quod vobis paratum est ab initio mundi. Si ergo omnes simul accepturi sunt, quo modo hic intelligimus priores accepisse illos qui vndecima sunt operati, & posteriores illos qui prima? Si potuero sic dicere, vt perueniat ad intellectum vestrum, deo gratiam, illi enim debetis gratias agere, qui vobis per nos erogat. Non enim de nostro erogamus. Si interroges de duobus, verbi gratia, quis prior acceperit, qui post vnam horam accepit, an qui post duodecimam, omnis homo respondet, quia prior accepit, qui post vnam horam accepit, quàm qui post duodecim. Si ergo quamuis vna hora acceperint omnes, tamen quia alij acceperunt post vnam horam, alij acceperunt post duodecim horas, illi dicti sunt priores accepisse, qui post modicum temporis acceperunt: primi iusti, sicut Abel, sicut Noë, quasi prima hora vocati, fœlicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Alij iusti post illos Abraham, Isaac, Iacob, & quicunque erant seculi ipsorum, quasi tertia hora vocati, fœlicitatem resurrectionis accepturi sunt nobiscum. Alij iusti, Moyses & Aaron, & quicunque cum illis tanquam hora sexta vocati: fœlicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Post ipsos Prophetæ sancti tanquam nona hora vocati, eādem fœlicitatem nobiscum accepturi. In fine seculi omnes Christiani tanquam vndecima hora vocati, fœlicitatem illius resurrectionis cum illis accepturi sunt. Omnes simul accepturi sunt,

sed

A sed videte illos primos post quantum tẽpus accipiunt. Si ergo illi primi post multum tempus, non post modicum tempus, quamuis simul accipiamus, priores videmur accepisse, quia merces nostra nõ tardauit. Erimus ergo in illa mercede omnes æquales, tãquam primi nouissimi, & nouissimi primi, quia denarius ille vita æterna est, & in vita æterna omnes æquales erunt. Quanuis enim meritorum diuersitate fulgebunt, alius maius alius minus, quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus. Non enim alteri erit longior, alteri breuior, quod pariter sempiternum est, quod non habebit finem, nec mihi, nec tibi. Alio modo ibi erit castitas coniugalis, alio modo ibi erit integritas virginalis. Alio modo ibi erit fructus boni operis, alio modo corona passionis. Illud alio modo, aliud alio modo: tamen quantum pertinet ad viuere in æternum, nec ille plus viuit illo, nec ille plus illo. Pariter enim sine fine viuunt, cum in suis quisq; claritatibus viuat, & ille denarius vita æterna est. Non murmuret ergo qui post multum tempus accipit, cõtra eum qui post modicum tempus accipit. Illi redditur, illi donatur, vtrisque tamen
B vna res donatur. Est & in ista vita simile aliquid, & excepta illa solutione similitudinis, huius qua intelliguntur prima hora vocati Abel & ipsius seculi iusti, tertia Abraham & ipsius seculi iusti, sexta Moyses & Aaron & ipsius seculi iusti, nona Prophetæ & ipsius seculi iusti, vndecima tanquam in fine seculi Christiani omnes: excepta solutione ista similitudinis, & in hac vita nostra potest aduerti hæc similitudo. Tanquam enim prima hora vocantur qui recẽtes ab vtero matris incipiũt esse Christiani, quasi tertia pueri, quasi sexta iuuenes, quasi nona vergentes in senium, quasi vndecima omnino decrepiti. Vnum tamen vitæ æternæ denarium omnes accepturi. Sed attendite & vos fratres mei, ne ideo quisque differat venire ad vineam, quia securus est quoniam quandocunque venerit, ipsum denarium accepturus est. Securus est quidem quod ipse denarius illi promittitur, sed differre non iubetur. Nunquid enim & illi qui sunt ad vineam conducti, quãdo ad illos exibat paterfamiliâs, vt conduceret quos inuenit hora tertia & conduxit, verbi gratia, dixerunt illi, expecta, nõ illuc imus nisi hora sexta, aut quos inuenit hora sexta dixerunt, non imus nisi hora nona, aut quos nona inuenit
C dixerunt, non imus nisi vndecima? Omnibus enim daturus est tantundẽ, quare nos amplius fatigamur? Quid ille daturus sit, & quid facturus sit, penes ipsum consilium est. Tu quando vocaris veni. Merces enim cunctis æqualis promittitur, sed de ipsa hora operandi magna quęstio est. Si enim illi, verbi gratia, qui vocati sunt hora sexta, in hac ætate corporis constituti, vbi iuueniles anni feruent, sicut ipsa hora sexta feruet: si dicerent illi iuuenes vocati, expecta, audiuimus enim in Euãgelio, quia omnes vnam mercedem accepturi sunt, cum senes fuerimus hora veniemus, tantundem accepturi, quare laboraturi? responderetur eis & diceretur, Laborare non vis, qui vtrum viuas vsque ad senectam, nescis? Sexta hora vocaris, veni. Paterfamiliâs tibi quidem etiam venienti denarium promisit, sed vtrum viuas vsque ad septimam nemo tibi promisit. Non dico vsque ad vndecimam sed vsq; ad septimam. Quare ergo differs vocantem te certus de mercede, incertus de die? Vide ne forte quod tibi ille daturus est promittendo, tu tibi auferas differendo. Si hoc rectè dicitur de infantibus tãquam ad horam primam pertinẽtibus, si rectè dicitur de pueris, tanquam ad ho-

ram tertiam pertinentibus, si rectè de iuuenibus, tanquam in horæ sextæ flagrantia constitutis, quanto magis rectè dicitur decrepitis, Ecce iam hora vndecima est, & adhuc stas, venire piger es? An forte non exiit ad te vocandum paterfamiliâs? Si non exiit, quid est quod loquimur? Nempe nos serui de familia ipsius sumus, conducere operarios missi sumus. Quid ergo stas? Finisti iam annorum numerum, festina ad denarium. Hoc est enim exire patremfamiliâs, innotescere: quoniam qui in domo est, in abdito est, non videtur ab eis qui foris sunt. Cum autem exiit de domo, videtur ab eis qui foris sunt. Christus quando non intelligitur & non agnoscitur, in secreto est. Quando autem agnoscitur, exiit conducere: ex occulto enim processit ad noticiam, notus est Christus, vbique prædicatur Christus, gloriam Christi omnia quæcunque sunt sub cœlo clamant. Fuit irrisibilis quodam modo & reprehẽsibilis inter Iudæos, vilis est humilis, contemptus est. Occultabat enim maiestatem, promptam habebat infirmitatem. Contemptum est in illo quod promptum erat, nec cognitum quod occultum erat. Si enim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. *1.Corin.2.* Nunquid adhuc contemnendus est sedens in cœlo, si contemptus est cum penderet in ligno? Agitauerunt caput *Matth. 27.* qui eum crucifixerunt, & ante crucẽ eius stantes, & tanquam ad fructum suę sæuiciæ peruenientes, insultantes *Marci.15.* dicebant, Si filius dei est descendat de cruce. Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest. Descendat de cruce, & credimus in eum. Non descendebat, quia latebat. Multo enim facilius poterat de cruce descendere, qui potuit de sepulchro resurgere. Ad nostram informationem demonstrabat patientiam, differebat potentiam, & nõ est agnitus. Non enim tunc exierat conducere operarios, non exierat, non innotuerat. Tertio die resurrexit, demonstrauit se discipulis, ascendit in *Matth. 28.* cœlum, & misit spiritum sanctum quinquagesimo die, Post ascensionem missus spiritus sanctus, impleuit omnes qui fuerunt in vno conclaui, centum viginti homines impleti illi spiritu sancto, cœperunt loqui linguis *Act. 2.* omnium gentium, & expressa est vocatio, exiit ille conducere. Cœpit enim veritatis potentia omnibus innotescere. Nam tunc etiam vnus accepto spiritu sancto, etiam vnus loquebatur omniũ gentium linguis. Modo autem in Ecclesia ipsa vnitas tanquam vnus loquitur, loquitur omnium gẽtium linguis. Ad quam linguam religio Christiana non peruenit? Ad quos fines non pertendit? Iam nõ est qui se abscondat à calore eius. Adhuc *Psal.18.* fit mora ab eo qui stat in vndecima. Manifestum est ergo fratres mei, omnino manifestum est, tenete, certi estote, quoniam deus noster IesusChristus, quando quisque se cõuerterit ad fidem ipsius, à via sua vel superflua vel nequissima, omnia illi præterita dimittuntur & omnino, tamq; donatis debitis, fiunt cum illo tabulę nouæ. Prorsus omnia dimittuntur. Nemo sit solicitus quod aliquid ei non dimittatur. Sed iterum nemo peruerse sit securus. Ista enim duo occidunt animas, aut desperatio, aut peruersa spes. De his duobus malis pauca audite. Nam sicut liberat bona spes & certa spes, ita decipit peruersa spes. Prius attendite quemadmodum decipiat desperatio. Sunt homines qui cum cogitare cœperint mala quæ fecerunt, non sibi putant ignosci posse, [& dum non putant posse sibi ignosci,] dant animam iam perire desperationi, pereunt, dicentes in cogitationibus suis, Iam nulla nobis spes, neque enim tanta illa quæ cõmisimus donari nobis aut ignosci possunt, Quare ergo non

Desperatio & peruersa spes occidũt animas.

D E F (section letters in right margin)

g

G go non satisfacimus cupiditatibus nostris? Impleamus saltem præsentis temporis voluptatem, quia nullam in futuro habemus mercedem. Faciamus quicquid libet, etsi non licet, vt habeamus suauitatem vel temporalem, quia percipere non meremur æternam. Talia dicentes desperando pereunt, Siue antequam omnino credant, siue iam Christiani, & in aliqua peccata & scelera male viuendo prolapsi. Procedit ad eos dominus vineæ, & tanquam desperantes & vacantes, tergum dantes, pulsat & clamat in propheta Ezechiel, In quacunque die
Ezech.18. conuersus fuerit homo à via sua pessima, omnes iniquitates eius obliuiscar. Hac voce audita & credita à desperatione recreantur, & ab illa altissima & profunda voragine qua submersi fuerant emergunt. Sed his timendum est ne in aliam voraginem incurrant, & peruerse sperando moriantur, qui desperando mori non potuerunt. Mutant enim cogitationes longe quidem diuersas, sed tamen perniciosas, & rursus incipiunt dicere in cordibus suis, Si quacunque die côuersus fuero à via mea pessima, deus misericors, sicut veraciter per prophetas promisit, omnes iniquitates meas obliuiscitur, quare hodie conuertor & non cras? Quare hodie &
H non cras? Eat hodiernus dies sicut hesternus, sit in nequissima voluptate, sit in flagitiorum gurgite, volutetur in mortifera delectatione. Cras conuertar, & finis est. Respondetur tibi, Cuius rei finis? Dicis, iniquitatum mearum, Bene, gaude, quia crastino iniquitatum tuarum erit finis. Quid si ante crastinum tuus erit finis? Ergo bene quidem gaudes, quia propter iniquitates tuas conuerso tibi indulgentiam deus promisit, sed crastinum diem tibi nemo promisit. Aut si forte promisit Mathematicus, longe aliud est. Quàm ô deus multos mathematici fefellerunt, quia sibi plerunque lucra promiserunt, & damna inuenerunt. Ergo etiam propter istos male sperantes, procedit paterfamiliâs. Quemadmodum processit ad illos qui male desperauerunt, & perierunt desperando, & reuocauit eos in spem, Sic procedit etiam ad istos qui male sperando volunt perire, & dicit eis per alium librum, Ne tardes conuerti
Eccli.5. ad dominum. Quomodo illis dixerat, In quacunq; die
Ezech.18. iniquus conuersus fuerit à via sua mala, omnes iniquitates eius obliuiscar: & tulit eis desperationem qua iam
I dederant animas suas perditioni, omni modo indulgentiam desperantes: sic procedit etiam ad istos qui sperando & differendo volunt perire, & loquitur ad
Eccli.5. eos & increpat eos, Ne tardes conuerti ad dominum, neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Ergo noli differre, noli quod patet continue claudere. Ecce indulgêtiæ dator aperit tibi ostiû. Quid moraris? Gaudere deberes, si aperiret aliquando pulsanti. Non pulsasti & aperit, & foris remanes? Ne ergo differas. De misericor-
Prouer.3. diæ operibus quodam loco scriptura dicit, Ne dixeris vade & reuertere, cras ego dabo, cû possis continuo benefacere, Non enim scis quid contingat sequenti die. Audisti præceptum non differendi, vt in alium sis misericors, & differendo in te es crudelis? Non debes differre panem daturus, & differs indulgentiam accepturus? Si miserando alterum non differs, miserere & a-
Eccli.30. nimæ tuæ placens deo. Exhibe & animæ tuæ eleemosynam. Non dicimus vt tu ei des, sed ne repellas manum dantis. Sed aliquando homines inde sibi plurimum nocent, cum alios offendere timent. Multum valent boni amici ad bonum, & mali amici ad malum. Ideo dominus pro salute nostra potentium amicitias contemnens, noluit prius eligere senatores, sed pisca- K
tores. Magna artificis misericordia. Sciebat enim quia si eligeret senatorem, diceret senator, Dignitas mea electa est. Si eligeret diuitem, diceret diues, Opulentia mea electa est. Si prius eligeret imperatorem, diceret imperator, Potestas mea electa est. Si prius eligeret oratorem, diceret orator, Eloquentia mea electa est. Si eligeret philosophum, diceret philosophus, Sapientia mea electa est. Interim, inquit, differantur superbi isti, multum tument. Distat autem inter magnitudinem & tumorem. Vtrunque grande est, sed non vtrûque sanum est. Differantur ergo, inquit, isti superbi, aliqua soliditate sanandi sunt. Da mihi, inquit, prius istum piscatorê. Veni tu pauper sequere me, nihil habes, nihil nosti, sequere me. Idiota pauper, sequere me. Nô est quod in te expauescatur, sed multû est quod in te impleatur. Tam largo fonti vas inane admouendum est. Dimisit retia piscator, accepit gratiam piscator, & factus est diuinus orator. Ecce quid fecit dominus, de quo dicit Apostolus, Infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia, & ignobilia mundi elegit deus, & ea quæ non sunt tanquam quæ sint, vt ea quę sunt euacuentur. Deniq; leguntur modo verba piscatorum, & colla subduntur orato- L
rum. Tollantur ergo de medio inanes vêti, tollatur de medio fumus qui crescendo euanescit, prorsus pro salute ista contemnantur. Si quisque in ciuitate aliquo periculoso morbo corporis ægrotaret, & esset in ciuitate peritissimus medicus amicus ægrotantis, potentibus inimicus, qui dicerent amico suo: noli eum adhibere, nihil nouit: dicerent autem, non iudicante animo, sed inuidente, nônne ille pro salute sua remoueret amicorum potentium fabulas, & vt paucis diebus plus viueret cum illorum qualibet offensione, pellendo sui corporis morbo medicum illum quem peritissimû commendauerat adhiberet? Aegrotat humanum genus, non morbis corporis, sed peccatis. Iacet toto orbe terrarum ab Oriente vsque ad Occidentem grandis ægrotus. Ad sanandum grandem ægrotû descendit omnipotens medicus. Humiliauit se vsque ad mortalem carnem, tanquam vsq; ad lectum ægrotantis. Dat salutis præcepta, contemnitur, qui audiunt liberantur. Contemnitur, cû dicunt amici potentes, nihil nouit. Si nihil nosset, po- M
tentia eius gentes non impleret. Si nihil esset, non esset antequam apud nos esset, prophetas ante se non mitteret. Nônne modo implentur quæ antè prædicta sunt? Nônne probat medicus iste artis suę potentiã promissa complendo? Nônne per totû mundum perniciosi euertuntur errores, & tritura mundi donantur cupiditates? Nemo dicat, Antea melior erat mundus quàm modo, Ex quo cœpit iste medicus artê suã exercere, multa hic videmus horrenda. Noli mirari. Antequam aliquis curaretur, munda à sanguine statio medici videbatur: imò iam tum hoc vidês excute vanas delicias, veni ad medicum, sanitatis tempus est, nô voluptatis. Curemur ergo fratres. Si nec medicû agnoscimus, non in eum tanquam phrenetici sæuiamus, non ab eo tanquam lethargici auertamur. Multi enim sæuiendo, multi dormiendo perierunt. Phrenetici sunt qui non dormiendo insaniunt. Lethargici sunt qui multum dormiendo premuntur. Prorsus tales sunt homines. Contra istum medicum alij sæuire in eum volunt: & quoniã ipse iam in cœlo sedet, membra eius in terra persequuntur. Curat & tales. Multi ex eis conuersi ex inimicis facti sunt amici, ex persecutoribus facti sunt prædicatores. Tales etiã ipsos Iudæos, in seipsum cum hic esset sæuientes, tanquam

Christ' quasi eligeret re simplices & pauperes elegerit.

1.Cor.1.

A quam phreneticos sanauit, pro quibus in ligno pēdens orauit. Dixit enim, Pater ignosce illis, quia nesciūt quid faciunt. Multi tamē eorum, sedato furore, tanquā phrenesi oppressa cognouerunt deum, cognouerunt Christum. Post ascensionem misso spiritu sancto, conuersi sunt ad eum quem crucifixerunt, & in sacramento credentes sanguinem eius biberunt, quem sæuiendo fuderunt. Habemus exēpla. Persequebatur membra eius iam sedētis in cœlo Saulus, persequebatur grauiter in phrenesi mente perdita, morbo nimio. At ille vna voce de cœlo clamans ei, Saule Saule quid me persequeris? percussit phreneticum, erexit sanum: occidit persecutorē, viuificauit prædicatorē. Et iam lethargici multi sanantur. Ipsis enim similes sunt qui non sæuiunt in Christū, nec maliciosi sunt aduersus Christianos, sed tātum differendo languescunt verbis somnolentis, in lucem oculos extendere pigrescūt, & qui eos excitare volunt molesti sunt. Recede à me, inquit lāguidus lethargicus, obsecro te, recede à me. Quare? Dormire volo. Sed ille, Morieris inde. Ille amore somni, mori volo, respōdet. Et charitas desuper, Nolo. Plerunq; istū charitatis affe-B ctum exhibet etiam filius seni patri morituro post paucos dies, iam vtique ætate finita, si lethargicum videt, & lethargico morbo premi suū patrem à medico agnoscit, dicente sibi, Excita patrem tuum, noli eum permittere dormire, si vis vt viuat: adest puer seni, pulsat, vellicat, pungit, pietate molestus est, nec mori cito permittit cito moriturum, & si viderit vt aliquādo plures dies viuat cum decesserit successurus, Quanto maiore charitate nos amicis nostris molesti esse debemus, cum quibus non paucos in hoc mundo dies, sed apud deum in æternum viuamus? Ament ergo nos, & faciant quod audiunt per nos, & colant quem colimus & nos, vt recipiant quem speramus & nos.

Lucæ.23. — Acto.9.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam:

Sermo LX. — Ioan.16.

Edicina animæ omnium vulnerum, & vna propiciatio pro delictis omnium est, credere in Christo, Nec omnino quisquam mundari potest, siue ab originali peccato quod ex Adā traxit, in quo omnes peccauerunt, & filij iræ naturali-C ter facti sunt: siue à peccatis quæ ipsi nō resistendo carnali concupiscentiæ, sed eam sequendo, eique seruiendo in flagitiis & facinoribus addiderunt: nisi per fidem coadunentur & compaginentur corpori eius, qui sine vlla illecebra carnali & mortifera delectatione cōceptus est, Nec eum in delictis mater in vtero aluit, & peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. In eum quippe credentes filij dei fiunt, quia ex deo nascuntur per adoptionis gratiam, quæ est in fide Iesu Christi domini nostri. Quapropter charissimi merito idem dominus & saluator noster hoc vnum peccatū dicit, de quo arguit mundum spiritus sanctus, quia non credit in eum. *Ego*, inquit, *veritatem dico, expedit vobis vt ego vadam. Si enim ego non abiero, paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit, ille arguet mundum de peccato, & de iusticia, & de iudicio. De peccato quidem, quia in me non credunt. De iusticia, quia ad patrem vado, & iam non videbitis me. De iudicio autem, quia princeps huius mundi iudicatus est.* De hoc ergo vno peccato voluit mundum argui, quòd non credunt in eum: videlicet quia in eum credendo cuncta peccata soluuntur, hoc vnum imputari voluit, quo cætera colliguntur. Et quia credendo nascuntur ex deo, & filij dei fiunt, Dedit enim, inquit, illis potestatem filios dei fieri, credentibus in eum, Qui ergo credit in filium dei, inquantum adhæret illi, & fit etiam ipse per adoptionem filius & hæres dei, cohæres autem Christi, intantum non peccat. Vnde dicit Ioannes, Qui natus est ex deo non peccat. Et ideo peccatum vnde mundus arguitur, hoc est, quod non credunt in eum, hoc est peccatum de quo itidem dicit, Si non venirem, peccatum non haberent. Nunquid enim alia innumerabilia peccata non habebant? Sed aduentu eius hoc vnum peccatum accessit non credentibus quo cætera tenerentur. In credentibus autē quia hoc vnum defuit, factum est vt cuncta diminuerentur credentibus. Nec ob aliud Apostolus Paulus, Omnes, inquit, peccauerunt, & egent gloria dei, vt qui crediderint in eum non confundantur, sicut & Psalmus dicit, Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non confundentur. Qui ergo in se gloriatur, confunditur. Non enim sine peccatis inuenietur. Ille itaque tantummodo non cōfunditur, qui in domino gloriatur. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria dei. Itaque Apostolus cum de Iudæorum infidelitate loqueretur, nō ait, Etenim si qui-E dam illorum peccauerunt, nunquid peccatum illorum fidem dei euacuauit? Quomodo enim diceret, Si quidā illorum peccauerunt, cū ipse dixerit, Omnes enim peccauerunt? Sed ait, Si quidam illorum non crediderunt, nunquid incredulitas eorū fidem dei euacuauit? Vt hoc peccatum expressius demonstraret, quo vno clauditur aduersus cætera, ne per dei gratiam relaxentur. De quo vno peccato per aduentum spiritus sancti, hoc est, per donum ipsius gratiæ quod fidelibus datur, mundus arguitur, dicente domino, De peccato quidem, quia non credunt in me. Non autem esset meritum grande credentium & beatitudo gloriosa, si semper dominus in resuscitato corpore humanis oculis appareret. Spiritus ergo sanctus hoc magnum munus attulit credituris, vt eum quem carnalibus oculis nō viderent, à carnalibus cupiditatibus mente sobria, & spiritalibus desideriis ebria suspirarent. Vnde & ille discipulus qui se dixerat non crediturū, nisi cicatrices eius manu tetigisset, cum cōtrectato corpore domini quasi euigilās exclamasset, Dominus meus & deus meus, Ait illi dominus, Quia vidisti, credidisti, beati qui nō vident & credunt. Hanc beatitudinē spiritus sanctus paracletus attulit, vt ab oculis carnis serui forma remota, quā de virginis vtero ac-F cepit, in ipsam dei formam, in qua patri æqualis, etiam cū in carne apparere dignatus est, permansit, purgata mentis acies tenderetur: vt eodem spiritu repletus Apostolus diceret, Et si noueramus Christum secundū carnem, sed iam non nouimus: quia & carnem Christi nō secundum carnem, sed secundum spiritum nouit, qui virtutem resurrectionis eius, nō palpando curiosus, sed credendo certus agnoscit, Non dicens in corde suo quis ascendit in cœlum, hoc est Christum deducere: aut quis descendit in abyssum, hoc est Christum à mortuis reducere: sed prope est, inquit, verbū in ore tuo, quia dominus est Iesus, & si credideris in corde tuo, quia deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris. Corde enim creditur ad iusticiam, ore autem confessio fit ad salutem: Hæc fratres Apostoli verba, sunt ipsius sancti spiritus, sancta ebrietate eructātis. Cum ergo hanc beatitudinē quam non videmus & credimus, nullo modo haberemus, nisi eam à spiritu sancto acciperemus, merito dictū est, Expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abiero, paracletus nō veniet ad vos. Si autē abiero, mittam illum

1.Petri.2. — Ioan.16. — D — Ioan.1. — Roma.8. — 1.Ioan.3. — Ioan.15. — Roma.3. — Psal.33. — Roma.3. — Ibidem. — Ioan.20. — 2.Corin.5. — Roma.10. — Ioan.16.

G illum ad vos. Semper quidem diuinitate nobiscum est. Sed nisi corporaliter abiret à nobis, semper eius corpus carnaliter videremus, & nunquam spiritaliter crederemus: quia fide iustificati & beatificati, id ipsum verbum
Roma.5. Ioan.1. deum apud deū, per quod facta sunt omnia, & quod caro factum est vt habitaret in nobis, corde mūdato contēplari mereremur. Et si non manu tangendo, sed corde creditur ad iustitiā, rectè de iustitia nostra mundus arguitur, qui non vult credere nisi quod videt. Vt autē nos haberemus iustitiam fidei, de qua mundus argueretur incredulus, propterea dominus ait, De iustitia, quia ad patrem vado, & iam non videbitis me. Tanquam si diceret, Hæc erit iustitia vestra, vt credatis in me mediatorem, quem resuscitatum ad patrem ire certissime habebitis, quamuis eum carnaliter non videatis, vt per ipsum recōciliati deum spiritaliter videre possitis. Vnde figuram ecclesiæ gestanti mulier, cum ei post resur-
Ioan.20. rectionem ad pedes caderet. Noli me tangere, inquit, nondum enim ascendi ad patrem. Quod mysticè dictum intelligitur, Noli me per corporeum contactum carnaliter credere, spiritaliter autem credis, id est, fide spiritali me tangis, cum ascendero ad patrem, quia bea-
H ti qui nō vident & credunt. Et hæc est iustitia fidei qua mundus carens, de nobis qui ea non caremus arguitur, quia iustus ex fide viuit. Siue ergo quia in illo resurgen
Abacu.2. Roma.1. tes, & in illo ad patrem venientes inuisibiliter & in iustificatione perficimur: siue quia nō videntes & credentes ex fide viuimus, quoniā iustus ex fide viuit: propterea dixit, De iustitia, quia ad patrem vado, & iam nō videbitis me. Nec inde se mundus excuset, quod à diabolo impeditur, ne credat in Christum. Credētibus enim princeps mundi mittitur foras, vt iam non operetur in cordibus hominum, quos Christus per fidem cœperit possidere, sicut operatur in filiis diffidētiæ, quos ad tentandos & tribulandos iustos plerunque concitat. Quia enim missus est foras, qui intrinsecus dominabatur, ex-
Psal.24. trinsecus præliatur. Etsi ergo per eius persecutiones do-
Ioan.16. minus dirigit mites in iudicio, tamen iam ipse hoc ipso quòd foras missus est, iudicatus est. Et de hoc iudicio mundus arguitur, quia frustra de diabolo queritur, qui non vult credere in Christum, quem iudicatum, id est, foras missum, & propter nostrā exercitationem forinsecus expugnare permissum, non solum viri, sed etiam
I mulieres, & pueri, & puellæ martyres vicerunt. Sed in quo vicerunt, nisi in illo quem crediderunt, & quem non videntes dilexerunt, & quo dominante in cordibus suis pessimo dominatore caruerunt. Et hoc totum per gratiam, hoc est, per donum spiritus sancti. Rectè itaque idem spiritus arguit mūdum, & de peccato, quia non credidit in Christum: & de iustitia, quia qui voluerunt crediderunt, quamuis in quem crediderunt non viderunt, & per eius resurrectionem se quoque in re-
Ibidem. surrectione perfici sperauerunt: & de iudicio, quia ipsi si vellent credere, à nullo impedirentur, quoniam princeps huius mundi iam iudicatus est.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ipse arguet mundum de peccato, de iustitia, & de iudicio:

Sermo LXI.

CVm dominus & saluator noster Iesus Christus de aduentu spiritus sancti, quem se missurū esse promisit & misit, multa diceret, ait in-
Ioan.16. ter cætera, *Ipse arguet mundum de peccato, de iustitia, & de iudicio.* Neq; hoc cum dixisset, sermonē traiecit in aliud, sed ipsa aliquanto expressius insinuare dignatus est. *De peccato quidem*, inquit, *quia nō crediderunt in me. De iustitia autē quia ad patrem vado. De iudicio vero, quia princeps huius mundi iam iudicatus est.* K Oboritur ergo nobis intelligendi desiderium, cur peccatū hominum quasi solum esset non credere in Christo, ita de hoc solo dixit, quod mundū spiritus sanctus argueret. Si autem manifestū est præter hanc infidelitatem alia multa hominū esse peccata, cur de hoc solo mundum spiritus sanctus arguat? An quia peccata omnia per infidelitatem tenentur, per fidem dimittuntur? Propterea hoc vnum præ cæteris imputat deus, per quod fit vt cætera nō soluantur, dum non credit in humilem deum homo superbus. Sic enim scrip-
tum est, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gra Iacobi.4.
tiam. Gratia quippe dei, donum dei est. Donum autem Spiritus sanctus
maximum ipse spiritus sanctus est, & ideo gratia dici- dei gratia
tur. Cum enim omnes peccassent, & egerēt gloria dei, dei dicitur.
quia per vnum hominem peccatum intrauit in mun- Roma.3.
dum, & per peccatum mors, in quo omnes peccauerūt, Roma.5.
ideo gratia, quia gratis datur. Ideo gratis datur, quia nō quasi merces redditur post discussionem meritorum, sed donum datur post delictorum veniam. De peccato igitur arguuntur infideles, id est, dilectores mundi, nam ipsi significantur mundi nomine. Cum enim di- L
citur, Arguit mundum de peccato, nō alio quàm quòd non crediderunt in Christo: hoc denique peccatum si non sit, nulla peccata remanebunt, quia iusto ex fide viuente cūcta soluuntur. Sed multum interest, vtrū quis- Roma.1.
que credat ipsum esse Christum, & vtrū credat in Christum. Nam ipsum esse Christū & dæmones crediderūt, Iacobi.2.
nec tamen in Christū dæmones crediderunt. Ille enim Credere in
credit in Christum, qui & sperat in Christum, & diligit Christum.
Christum. Nam si fidem habet sine spe, ac sine dilectione, Christum esse credit, non in Christum credit. Quī ergo in Christum credit, credendo in Christum venit in eum Christus, & quoquo modo vnitur in eū, & membrum in corpore eius efficitur. Quod fieri non potest, nisi & spes accedat & charitas. Quid sibi etiā vult quod ait de iustitia, quia ad patrem vado? Et primo quærendum est, si de peccato mundus arguitur, cur & de iustitia? Quis enim de iustitia rectè argui possit? An de peccato quidem suo, de iustitia vero Christi mūdus arguitur? Non video quid aliud possit intelligi, quandoquidem de peccato, inquit, quia non crediderūt in me, De iustitia, quia ad patrem vado, illi non crediderunt, ipse M
ad patrem vadit. Illorum ergo peccatum, ipsius autem iustitia. Sed cur in eo solo voluit nominare iustitiam, quia vadit ad patrem? Num nō iustitia est etiam quod huc venit à patre? An illa potius misericordia est, quod à patre ad nos venit, iustitia vero quod ad patrē vadit? Ista fratres expedire arbitror, vt in tanta profunditate scripturarum, in quibus forte verbis abscōditū aliquid latet quod opportune aperiendum sit, tāquam simul fideliter inquiramus, vt salubriter inuenire mereamur. Cur ergo hanc appellat iustitiam, quia vadit ad patrē, & non etiam quia venit à patre? An quia misericordia est quòd venit, ideo iustitia est quòd vadit, vt & in nobis discamus impleri posse iustitiam, si pigri non fueri-
mus prærogare misericordiā, non quæ nostra sunt quæ- Philip.2.
rentes, sed quæ aliorum? Quod cum monuisset Apostolus, continuo de ipso domino coniunxit exemplum.
Nihil, inquit, per contentionem, neque per inanem glo Ibidem.
riam, sed in humilitate mentis alter alterutrum existimantes superiorē sibi, non quæ sua sunt vnusquisq; intendentes, sed & quæ aliorum. Deinde statim addidit: Singuli quiq; hoc sentite in vobis, quod & in Christo
Iesu,

A Iesu. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominū factus & habitu inuentus vt homo, humiliauit se, factus obediēs vsque ad mortem, mortē autem crucis. Hæc est misericordia qua venit à patre. Quæ igitur iusticia est qua vadit ad patrē? Sequitur & dicit, Propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomē quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & inferorū, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Hæc est iusticia qua vadit ad patrē. Sed si solus vadit ad patrē, quid nobis prodest? Vt quid ab spiritu sancto de hac iusticia mūdus arguitur? Et tamen nisi solus
Ioan.3. iret ad patrem, non alio loco diceret, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descēdit, filius hominis qui
Philip.3. est in cœlo. Sed etiā Paulus Apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Sed quare hoc? Quia item
Coloss.3. dicit, Si resurrexistis cū Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim istis, & vita vestra abscondita est cū Christo in deo. Quo mo-
B do ergo ille solus? An ideo solus, quia Christus vnus est cum omnibus membris suis, tanquā caput cum corpo-
1.Cor.12. re suo? Quæ autem corpus eius nisi ecclesia? Sicut dicit idem doctor, Vos autem estis corpus Christi, & mem-
Ioan.3. bra ex parte. Cū ergo nos ceciderimus, & propter nos ipse descenderit, quid est, Nemo ascēdit, nisi qui descendit nisi quia nemo ascendit, nisi vnum cum eo factus, & tanquam membrum compactus in eius corpore qui
Ioan.15. descendit? Sic & discipulis dicit, Quia sine me nihil po
Christus aliter est vnum cū patre & aliter vnū nobiscum. testis facere. Aliter enim est vnū cum patre, aliter vnū nobiscum, Vnum cum patre est, quia vna substantia est patris & filij. Vnum cum patre est, quia cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo.
Philip.2. Vnus autem nobiscum factus est, quia semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Vnus nobiscum factus
Gala.3. est secundum semen Abrahæ, in quo benedicentur om
Actu.3. nes gentes. Quod cum Apostolus cōmemoraret, Non dicit in seminibus tanquam in multis, sed tanquam in vno, & semini tuo quod est Christus. Et quia & nos ad id pertinemus quod est Christus, nobis simul incorporatis, & illi capiti cohærentibus, vnus est Christus, quia
Gala.3. & nobis dicit, Ergo semē Abrahæ estis secundum pro-
C missionem hæredes. Si enim vnum est semen Abrahæ, & illud vnum semen Abrahæ nō intelligitur nisi Christus, hoc autem semen Abrahæ etiam nos sumus, hoc ergo totum, id est, caput & corpus vnus est Christus. Et ideo nos non debemus ab illa iusticia separatos putare,
Ioan.16. quam dominus ipse commemorat, dicens, De iusticia, quia ad patrem vado. Cum Christo enim & nos resurreximus, & nos cum capite nostro Christus sumus interim fide & spe. Complebitur autem spes nostra in vltima resurrectione mortuorum. Cum autem complebitur spes nostra, tūc complebitur etiam iustificatio nostra. Quam completurus dominus, quid sperare debeamus ostendit in carne sua, hoc est, in capite nostro, in qua resurrexit & ascendit ad patrem, quia sic scriptum
Roma.4. est, Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Arguitur ergo mundus de peccato in eis qui non credunt in Christo, & de iusticia in eis, qui non resurgunt in membris Christi.
2.Cor.5. Vnde dictum est, Vt nos simus iusticia dei in ipso. Si enim non in ipso, nullo modo iusticia. Si autem in ipso, totus nobiscum vadit ad patrem, & hæc in nobis

implebitur perfecta iusticia. Propter hoc & de iudicio D
mundus arguitur, quia princeps huius mundi iam iudi- Ioan.6.
catus est, id est, diabolus princeps iniquorū qui corde nō habitant nisi in hoc mundo, quem diligunt, & ideo mundus vocantur, sicut nostra cōuersatio in cœlis est, si resurreximus in Christo. Ergo quemadmodū nobiscū, id est, cum corpore suo vnus est Christus: Sic cum omnibus impiis quibus caput est, cū quodam corpore suo vnus est diabolus. Quapropter sicut nos nō separamur à iusticia, de qua dominus dixit, Quia ad patrem vado: sic impij non separantur ab illo iudicio, de quo dixit, Quia princeps huius mundi iam iudicatus est.

De trina interrogatione domini si Petrus se diligeret, & trina Petri responsione: Ioan.21.

Sermo LXII.

LEctione hodierna animaduertit charitas vestra, dictum esse Petro à domino per interrogationem, *Diligis me? Cui respondit ille: Scis domine quia amo te.* Hoc secundo, hoc tertio: & ad singula verba respondentis dicebat dominus, *Pasce agnos meos.* Commendabat Petro Christus agnos suos pascendos, qui pascebat & Petrum. Quid enim Petrus poterat præstare domino, maxime iam immorta- E
le corpus gerenti & in cœlum ascensuro? Tanquam ei diceret, Amas me? In hoc ostende quia amas me, Pasce oues meas. Ergo fratres cum obedientia audite oues vos esse Christi, quia & nos cum timore audimus, Pasce oues meas. Si nos cū timore pascimus & timemus pro ouibus, ipsæ oues quomodo pro se debent timere? Pertineat ergo ad nos cura, ad oues obedientia: ad nos vigilantia pastoralis, ad vos humilitas gregis: Quanquam & nos qui vobis videmur de superiore loqui loco, cū timore sub pedibus vestris sumus, quoniam nouimus quàm periculosa ratio de ista quasi sublimi sede reddatur. Proinde charissimi catholica germina membra Christi, cogitate quale caput habeatis. Filij dei cogitate qualem patrē inueneritis. Christiani cogitate, quæ vobis hæreditas promittatur. Non talis qualis in terra possideri à filiis non potest, nisi cum mortui fuerint parentes eorum. Nullus enim in terra possidet hæreditatē patris, nisi mortui. Nos viuo patre nostro possidebimus quod donabit, quia pater noster mori nō poterit. Plus addo, plus dico, & verum dico, ipse pater erit hæreditas nostra. Congruenter viuite, maxime vos candidati Christi recēns baptizati, modo regenerati, sicut vos ante admonui & modo dico & solicitudinem meā pronuncio, quia timorem mihi maiorem ingessit præsens euangelica lectio. Obseruate vos, nolite imitari malos Christianos. Nolite dicere, faciā hoc, quia multi fideles hoc faciunt. Hoc non est defensionem parare animæ, sed comites ad gehennā inquirere. Crescite in hac area dominica, ad hac inuenietis bonos qui & vobis placēt, si & vos boni fueritis. Nunquid enim peculium nostrū estis? Hæretici & schismatici, & de furtis dominicis peculia sibi fecerunt, & greges non Christi, sed suos cōtra Christū pascere voluerunt. Planè in ipsis deprædationibus suis titulū illius posuerunt, vt prædæ ipsorū quasi defenderentur per titulū potentis. Quid facit Christus, quando tales conuertuntur, qui foris ab Ecclesia titulum eius baptismatis acceperunt? Eiicit prædatorem, titulum non deponit, & possidet domum, quia inuenit ibi titulum suum. Quid opus est vt mutet nomen suū? Nunquid attendūt quod ait dominus Petro, Pasce agnos meos, pasce oues meas? Nunquid dixit ei, Pasce agnos tuos, aut pasce oues tuas? Exclusis autē, quid dixit in

G canticis canticorum ad Ecclesiam? Loquēs sponsus ad
Cant.1. sponsam, ait, Nisi cognoueris temetipsam pulchrā inter mulieres, exi tu. Tāquam dicens, Non ego te eiicio, exi tu, nisi temetipsam cognoueris temetipsam pulchrā inter mulieres, nisi cognoueris te in speculo scripturæ diuinæ, nisi attēderis ô mulier pulchra speculum quod te falso nitore non fallit, nisi cognoueris quia de te dictum est: Super omnem terram gloria tua: quia de te di
Psal.56.
Psal.2. ctum est, Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: Et alia innumerabilia testimonia quę catholicam ecclesiam commendant. Nisi ergo cognoueris patrem non habes, hæredem non te
Cant.1. potes facere. Ergo exi tu in vestigiis gregum, non in societate gregis, & pasce hædos tuos, nō quo modo Petro
Ioan.21. dictum est, oues meas. Petro dicitur, oues meas, schismaticis dicitur, hædos tuos. Hic oues, ibi hædi. Hic me-
Matth.25. as, ibi tuos. Recolite dexteram & sinistram iudicis nostri, recolite vbi stabunt hædi & vbi oues, & apparebit vobis vbi dextera, vbi sinistra, cādida & nigra, luminosa & tenebrosa, pulchra & deformis, acceptura regnū & inuentura supplicium sempiternum.

Matth.3. Luca.3. Ioan.1. *De manifesta ostensione trinitatis in deo nostro ex Euangelio de baptismo domini apud flumen Iordanem.*

Sermo LXIII.

H EVangelica lectio proposuit nobis vnde loquamur ad charitatem vestram, quæ domini imperio & vere domini imperio proposita est: ab illo enim expectauit cor meum, tanquam iussionem proferendi sermonis, vt hinc eum intelligerem loqui me velle, quod recitari ipse voluisset. Audiat ergo studium & deuotio vestra, & adiuuet apud ipsum dominum deum nostrum laborē meum. Videmus enim & tanquam proposito diuino speculo contuemur, apud flumen Iordanem commendari nobis deum nostrū in trinitate. Cum enim veniret Iesus & baptizatus esset à Ioanne, dominus à seruo, quod fecit ad humilitatis exemplum: in ipsa quippe humilitate ostendit impleri iusticiam, quando dicēte sibi Ioanne, Ego debeo à te bap
Matth.3. tizari & tu venis ad me: Respondit, Sine modo vt impleatur omnis iusticia. Cum ergo baptizatus esset, aperti sunt cœli & descendit super eum spiritus sanctus in specie columbæ. Deinde vox desuper cōsecuta est, Hic est filius meus dilectus in quo bene sensi. Habemus ergo distinctam quodam modo trinitatē. In voce patrem,
I in homine filium, in columba spiritum sanctum. Hoc quidem cōmemorare opus erat: Nam videre facillimū est. Euidenter enim nec vllo dubitationis scrupulo cōmendatur hæc trinitas, cum ipse dominus Christus in forma serui veniens ad Ioannem, vtique filius est. Non enim dici potest quòd pater sit, aut dici potest quòd spiritus sanctus, Venit, inquit, Iesus, vtiq; filius dei. De columba quis dubitet? Aut quis dicat quid est columba, cū ipsum Euangelium testetur apertissime, Descēdit super eum spiritussanctus in specie columbę: De voce autem illa similiter nulla dubitatio quòd patris sit, cum dicit, Tu es filius meus. Habemus ergo distinctam trinitatē. Et si consideremus loca audeo dicere, quamuis timide id dicam, [tamē audeo dicere quasi separabilem trinitatem.] Cum Iesus venit ad fluuium, ex alio loco in aliū locum: Columba descendit de cœlo ad terram, de alio loco ad alium locum: Vox ipsa patris nec de terra, nec de aqua sonuit, sed de cœlo. Tria hæc quasi separantur locis, separantur officiis, separātur operibus, Dicat mihi aliquis, Ostende inseparabilem trinitatem. Memento catholicū te loqui, catholicis loqui. Fides enim nostra, id est, fides vera, fides recta, fides catholica, nō opi- K
nione præsumptionis, sed testimonio lectionis collecta, nec hæretica temeritate incerta, sed Apostolica veritate fundata, hoc insinuat, hoc nouimus, hoc credimus. Hoc & si non videmus oculis, nec adhuc corde quādiu fide mundamur, ipsa tamē fide rectissime ac robustissime retinemus patrem, filium, spiritum sanctum, inseparabilem esse trinitatē, vnum deū, non tres deos. Ita tamen vnum deum vt filius non sit pater, vt pater non sit filius, vt spiritus sanctus nec pater sit nec filius, sed patris & filij spiritus. Hanc ineffabilem diuinitatē apud seipsam manentem, omnia innouantem, creantē, recreantem, mittentem, reuocantem, iudicantem, liberantem. Hanc ergo trinitatem ineffabilem simul nouimus & inseparabilē. Quid ergo agimus: Ecce seorsum venit filius in homine, seorsum spiritus sanctus de cœlo descendit in specie columbæ, seorsum vox patris de cœlo sonuit, Hic est filius meus. Vbi est inseparabilis trinitas? Fecit vos per me deus intentos. Orate pro nobis, & quasi aperientes sinum, donet ipse vnde quod aperuistis impleatur, collaborate nobis. Videtis enim quod suscepimus, non solum quid, verumetiam qui, vnde volumus dicere, vbi positi, quomodo positi in Sapien.9.
corpore quod corrumpitur & aggrauat animā, & de- L
primit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Quando ergo istum sensum à multis extraho, & ad vnum deum trinitatem ineffabilem collígo, vt aliquid videam quod dicam, putásne in hoc corpore quod aggrauat animam, vt aliquid vobis digne loquar, potero dicere, Quoniam ad te domine animam meam leua- Psal.85.
ui? Adiuuet me, leuet eam mecum. Nam infirmus sum illi, & grauis est mihi. Solet hæc quæstio ab studiosissimis fratribus proponi, solet in amatorum verbi dei sermone versari, solet pro hac multum pulsari ad deū, dicentibus hominibus, Facit aliquid pater quod nō facit filius, aut facit aliquid filius quod non facit pater? Interim de patre & filio dicimus. Cum autem hinc expedierit conatum nostrum, cui dicimus, Adiutor meus Psal.26.
esto domine ne derelinquas me, intelligitur etiam spiritus sanctus ab operatione patris & filij nequaquam discedere. De patre ergo & filio fratres audite. Facit aliquid pater sine filio? Respondemus, Non. An dubitatis? Quid enim facit sine illo, per quem facta sunt omnia? Omnia, inquit, per ipsum facta sunt. Et faciatē incul- Ioan.1.
cans tardis, duris, litigiosis, addidit, Et sine ipso factum M
est nihil. Quid igitur fratres? Si per ipsum facta sunt omnia, intelligimus vtique vniuersam creaturam factam per filium, fecisse patrem per verbū suum deum, per virtutem & sapientiam suam. Nunquid dicturi sumus, omnia quidem quando creata sunt per ipsum facta sunt, sed nunc non omnia per ipsum facit pater? Absit. Recedat hæc cogitatio à fidelium cordibus, abigatur à sensu deuotorū, ab intellectu piorum. Fieri non potest vt per ipsum creauerit, & non per ipsum gubernet. Absit vt sine ipso regatur quod est, quando per ipsum factum est vt esset. Sed & hoc testimonio scripturæ doceamur, non solum per ipsum facta & creata omnia sicut in Euangelio cōmemorauimus, Omnia per ip- Ibidem.
sum facta sunt & sine ipso factum est nihil: sed per ipsum etiā regi & disponi quæ facta sunt. Agnoscitis ergo Christum dei virtutē & dei sapientiam, agnoscite dictum & de sapientia, Attingit à fine vsque ad finem Sapien.8.
fortiter, & disponit omnia suauiter. Non ergo dubitamus per ipsum regi omnia, per quem facta sunt omnia. Nihil itaque pater sine filio, nihil filius sine patre facit.

Occurrit

A Occurrit itaque quæstio, quam in nomine domini & eius voluntate soluendam suscepimus. Si nihil facit pater sine filio, & nihil filius sine patre, nónne quasi consequens erit, vt & patrem dicamus natum de virgine Maria, patrem passum sub Pontio Pilato, patrem resurrexisse & in cœlum ascendisse? Absit. Non hoc dicimus, quia non hoc credimus. Credidi enim propter *Psal.116.* quod locutus sum: & nos credimus, propter quod & loquimur. *2.Corin.4.* Quid est in fide? Quia filius de virgine natus est, non pater. Quid est in fide? Quia filius passus est sub Pontio Pilato & mortuus, non pater. Excidit nobis quosdam male intelligentes vocari Pattipassianos, qui dicunt ipsum patrem natum ex fœmina, ipsum patrem passum, ipsum esse patrẽ qui est filius, duo esse nomina, non res duas: & remouet istos Ecclesia catholica à communione sanctorum ne aliquem deciperent, vt separati litigarent. Reuocemus ergo difficultatem quæstionis sensibus vestris. Dicat aliquis mihi, Tu dixisti, nihil patrem facere sine filio, neque filium sine patre, & testimonia de scripturis adhibuisti, nihil *Ioan.1.* facere patrẽ sine filio, quia omnia per ipsum facta sunt: nec quod factum est regi sine filio, quia ipse est sapien-
B tia patris, attingens à fine vsque ad finem fortiter, & *Sapien.8.* disponens omnia suauiter. Modo mihi dicis quasi contra te ipsum loquens, Filius natus est de virgine non pater, filius passus est non pater, filius resurrexit non pater. Ecce teneo aliquid facere filium quod non facit pater. Aut ergo confitere, facere aliquid filium sine patre, aut confitere etiam patrem natum, passum, mortuum, resurrexisse. Aut illud, aut illud dic, Elige vnum de duobus. Ego neutrũ eligo, nec hoc nec illud dico, nec aliquid facere filium sine patre dico, [quia mentior si hoc dixero: nec patrem natum, passum, mortuum, resurrexisse dico,] quia nihilominus mentior si hoc dixero. Quomodo, inquit, explicaberis ab his angustiis? Placet vobis quæstio proposita, deus adiuuet vt placeat & soluta. Ecce quod dico, vt liberet & me & vos: In vna enim fide stamus in nomine Christi, & in vna domo sub vno domino viuimus, & in vno corpore membra sub vno capite sumus, & in vno spiritu vegetamur. Vt ergo dominus ab his angustiis molestissimæ quæstionis liberet, & me qui loquor & vos qui auditis, hoc dico. Filius quidem, inquam, non pater natus est de vir-
C gine Maria, sed ipsam natiuitatem filij nõ patris de virgine, & pater & filius operatus est. Non est quidem passus pater sed filius, passionem tamen filij, & pater & filius operatus est. Non resurrexit pater sed filius, resurrectionem tamen filij, & pater & filius operatus est. De quæstione ista videmur iam expediti, sed forte verbis meis, videamus etiam vtrum verbis diuinis. Pertinet ergo ad me sanctorum librorũ testimoniis demonstrare, natiuitatem filij & patrem operatum & filium, ita passionem, ita resurrectionem: vt cum filij tantum sit & natiuitas & passio & resurrectio, hæc tamen tria quæ ad filium solum pertinent, nec à patre solo facta sint, nec à solo filio, sed à patre vtique & filio. Probemus singula, iudices auditis, causa proposita est, testes procedant. Dicat mihi iudicium vestrum, quod solet causas agentibus dici. Doce quod promittis. Doceo planè adiuuante domino, & cœlestis iuris recito lectionem. Intente audistis proponentem, audite intentius iam probantem. De Christi natiuitate mihi primo dicendum est, quo modo eã & pater fecerit, & filius fecerit, quanuis nõ nisi ad filium pertineat quod fecit pater & filius. Paulum recito, idoneũ iuris diuini consultum. Nam & causidici habent hodie Paulum dictantem iura litiga- D torum, non Christianorum. Recito, inquam, Paulum dictantem pacis iura non litis. Ostendat nobis sanctus *Gala.4.* Apostolus, quomodo natiuitatem filij pater operatus sit. Cum autem venit, inquit, plenitudo temporis, misit deus filium suum in terris natum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret. Audistis, & quia planum & apertum est, intellexistis, Ecce pater fecit filium nasci de virgine. Cum enim venisset plenitudo temporis misit deus filium suũ, vtique pater Christum. Quomodo eum misit? Factum ex muliere, factũ sub lege. Fecit ergo eum pater ex virgine sub lege. An forte hoc mouet quia de virgine dixi, & Paulus dicit ex muliere? Non moueat, non immoremur. Neque enim rudibus loquor. Vtrunque scriptura dicit, & ex virgine, & ex muliere. Ex virgine quo modo? Ecce virgo in *Esaia.7.* vtero accipiet & pariet filium, Ex muliere autem sicut audistis. Non est contrarium. Proprietas enim locutionis Hebrææ mulieres non corruptas virginitate, sed & fœminas appellat. Habes euidentem scripturam Gene- *Gene.2.* seos, quando ipsa primo facta est Eua, formauit eam in mulierem. Dicit enim alio loco scriptura, iubere deũ separare mulieres, quæ non cognouerunt cubile viri. E Hoc ergo iam notum esse debet, nec teneat vos, vt alia *Nume.31.* quæ merito tenebunt, domino adiuuãte explicare pos- *Iudi.21.* simus. Probauimus ergo natiuitatẽ filij à patre factam, probemus & à filio factam. Quid est natiuitas filij de virgine Maria? Certe assumptio formæ serui in virginis vtero. Nunquid nam est aliud nasci filio, nisi acci- *Philip.2.* pere formam serui in virginis vtero? Audi quia hoc & filius fecit, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens. Cum venit plenitudo tem- *Gala.4.* poris, misit deus filium suum factum ex muliere, qui fa- *Roma.1.* ctus est ei ex semine Dauid secundum carnem. Vide- *Philip.2.* mus ergo natiuitatem à patre factam, sed quia ipse filius semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, vidемus natiuitatem filij ab ipso filio factam. Probatum est, transeamus hinc, intenti aliud accipite quod ex ordine sequitur. Probemus & passionem filij, & à patre factam & à filio factam. Faciat pater passionem filij. Qui *Roma.8.* proprio filio suo non pepercit, sed pro omnibus tradidit illum. Faciat & filius passionẽ suam. Qui me dilexit, *Gala.2.* & tradidit seipsum pro me. Tradidit pater filiũ, tradi- F dit filius seipsum: [Passio hęc vni facta est, sed ab vtroque facta est. Sicut ergo natiuitatem, ita passionẽ Christi nec pater fecit sine filio, nec filius sine patre. Tradidit pater filium, tradidit filius seipsum.] Quid hic fecit Iudas nisi peccatũ? Transeamus & hinc, veniamus ad resurrectionẽ. Videamus filium quidem nõ patrem resurgentem, sed resurrectionem filij & patrem & filium facientem. Operetur pater resurrectionem filij. Propter hoc enim *Philip.2.* exaltauit eum, & donauit ei nomen quod est super omne nomen. Resuscitauit ergo pater filium, exaltando eum & excitando eum à mortuis. Nunquid & filius resuscitat semetipsum? Resuscitat planè. In figura sui corporis de tẽplo dixit, Soluite templum hoc, & in tribus *Ioan.2.* diebus resuscitabo illud. Postremo sicut ad passionem pertinet animam ponere: sic ad resurrectionem, animã iterum sumere. Videamus si filius quidem animam suã posuit, & ei animam suam pater reddidit non ipse sibi. Pater enim quia reddidit, manifestũ est: Inde enim Psalmus dicit: Et suscita me, & reddam illis. Sed quia & fi- *Psal.40.* lius animã suam reddidit, quid à nobis expectatis? Ipse dicat, Potestatem habeo ponẽdi animam meam. Non- *Ioan.10.*

G dum dixi quod promiſi. Ponendi dixi, ſed iam clama-
ſtis, quia præuolatis. Eruditi quippe in ſchola magiſtri
cœleſtis, tanquam lectiones intente audientes, pie red-
dentes, quid ſequatur non ignoratis. Poteſtatem, inquit
habeo ponendi animã meam, & poteſtatem habeo ite-
rũ ſumendi eam. Nemo tollit eam à me, ſed ego pono
eã à me, & iterum ſumo eã. Exoluimus quę promiſimus
propoſitiones noſtras firmiſſimis, vt arbitror, teſtimo-
niorũ documentis probauimus. Tenete quod audiſtis.
Breuiter replico, & rem vtiliſſimam quantum exiſtimo,
mentibus veſtris collocandam cõmendo. Pater nõ eſt
natus de virgine, natiuitatẽ tamen iſtam filij & pater &
filius operatus eſt ex virgine. Pater non eſt paſſus in cru
ce, paſſionẽ tamen filij & pater & filius operatus eſt. Nõ
reſurrexit pater à mortuis, reſurrectionem tamen filij &
pater & filius operatus eſt. Habetis perſonarum diſtin-
ctionem, & operationis inſeparabilitatem. Non ergo
dicamus aliquid patrem operari ſine filio, nec aliquid
filium ſine patre. An forte miracula quæ fecit dominus
Ieſus mouent vos, ne forte aliqua ipſe fecerit quæ non
Ioan.14. fecit pater? Et vbi eſt, Pater autem in me manens facit
opera ſua? Hæc quæ diximus plana erant, tantũ dicen-
H da erant, non laborandum vt intelligerentur, ſed curan
dum vt cõmemorarentur. Aliquid adhuc volo dicere,
vbi vere & acriorem intentionem veſtram requiro, &
deuotionem apud deum. Etenim locis corporalibus
non tenentur nec occupãtur niſi corpora, Vltra locos
corporales eſt diuinitas, nemo eam tanquam in ſpaciis
requirat. Vbique inuiſibilis & inſeparabiliter adeſt, nõ
in parte maior, in parte minor, ſed vbiq; tota nuſquam
diuiſa. Quis videt hoc? Quis capit hoc? Compeſcamus
nos, meminerimus qui vnde loquamur illud & illud.
Quicquid eſt quod deus eſt, pie credatur, ſancte cogi-
tetur, & quantum datur quãtum poteſt ineffabiliter in-
telligatur. Quieſcant verba, ceſſet lingua, cor excitetur,
1.Corin.2. cor illuc leuetur. Nõ enim eſt illud tale quod in cor ho
minis aſcendit, ſed quo cor homininis aſcendat. Atten
Roma.1. damus creaturam: Inuiſibilia enim eius à creatura mun
di per ea quæ facta ſunt intellecta cõſpiciuntur, ne for-
te quæ fecit deus in quibus habemus quandam conſue-
tudinis familiaritatem, inueniamus aliquam ſimilitudi
nem, vnde probemus aliqua tria, quæ tria ſeparabiliter
proferãtur, inſeparabiliter operẽtur. Eia fratres adeſto-
te toto animo, videte prius quid promittam, ne forte in
I creatura inueniam, quia creator à nobis excelſus eſt: Et
forte verba cuiuſquã noſtrũ, cui fulgor veritatis aliquã
mentem quaſi coruſcatione perſtringit, poteſt dicere
Pſal.30. verba illa, Ego dixi in extaſi mea. In extaſi tua quid di-
xiſti? Proiectus ſum à facie oculorum tuorum. Etenim
videtur mihi iſte qui hoc dixit, leuaſſe ad deum animã
ſuam, & effudiſſe ſuper ſe animam ſuam, cum ei dicere-
tur quotidie, vbi eſt deus tuus, perueniſſe ſpiritali quo-
dam contactu ad illam incommutabilem lucem, eám-
que infirmitate conſpectus ferre non valuiſſe, & in ſuã
quaſi ægritudinẽ atque languorem iterum recidiſſe, &
comparaſſe ſe illi, & ſenſiſſe adhuc contemperari non
poſſe aciem mentis ſuæ luci ſapientiæ dei, & quia hoc
in extaſi fecerat, abreptus à ſenſibus corporis & ſubrep-
tus in deũ. At vbi quodam modo à deo ad hominẽ re-
uocatus eſt, ait, Ego dixi in extaſi mea. Vidi enim quid
neſcio in extaſi quod diu ferre non potui, & redditus
mortalibus membris, & multis mortalium cogitationi-
bus à corpore quod aggrauat animam dixi, Quid? Pro-
iectus ſum à facie oculorum tuorum. Longe ſurſum es,
lõge deorſum ſum. Quid ergo dicamus fratres de deo?
Si enim quod vis dicere ſic cepiſti, non eſt deus. Si cõ- K
prehendere potuiſti, aliud pro deo comprehendiſti. Si
quaſi comprehendere potuiſti, cogitatione tua te dece-
piſti. Hoc ergo non eſt, ſi comprehendiſti. [Si autẽ hoc
eſt, non comprehendiſti.] Quid ergo vis loqui, quod
cõprehendere nõ potuiſti? Videamus ergo ne forte in
creatura inueniamus aliquid, vbi probemus aliqua tria
& ſeparabiliter demonſtrari, & inſeparabiliter operari.
Quò ibimus? Ad cœlũ, vt de ſole & luna & ſyderibus
diſputemus? Ad terram, vt forte de fructetis, de arbori-
bus, de animalibus terram implentibus? An de ipſo cœ-
lo, an de ipſa terra, quę cõtinent omnia quæ ſunt in cœ-
lo & in terra: Quandiu homo circuis creaturam? Ad te
redi, te vidi, te inſpice, te diſcute. In creatura quæris ali-
qua tria, & ſeparatim demonſtranda & inſeparabiliter
operantia. Si in creatura quæris, in te prius quære. Non
enim tu non es creatura. Similitudinẽ quæris, quæ ſitu-
rus es in pecore? De deo enim loquebaris, cum quære-
res quandam ſimilitudinem. De trinitate ineffabilis ma
ieſtatis loquebaris, & quia defeciſti in diuinis, tuámque
infirmitatem debita humilitate confeſſus es, ad huma-
na veniſti, ibi diſcute. Quæris in pecore, quæris in ſo-
le, in ſtellis? Quid enim horum factum eſt ad imagi- L
nem & ſimilitudinem dei? Prorſus familiarius & me-
lius aliquid horum quæris in te. Hominem enim deus Gene.1.
fecit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. In te quære,
ne forte imago ſimilitudinis † habeat aliquod veſtigi-
um trinitatis. Et quæ? Imago facta longe diſtans, ſimi- † aliàs, ho-
litudo tamen, & imago longe diſtans, non quo mo- minis.
do imago filius hoc quod pater. Aliter enim imago in
filio, aliter in ſpeculo. Multum diſtat, In filio imago
tua, tu ipſe es. Hoc eſt enim filius tuus quod tu natu-
ra. Subſtantia hoc quod tu, perſona alius quàm tu. Non
ergo homo imago tanquam vnigenitus filius, ſed ad
imaginem quandam & quãdam ſimilitudinem factus.
Quærat in ſe aliquid ſi poſſit inuenire, & tria quædam
quæ ſeparabiliter pronuncientur, inſeparabiliter ope-
rentur. Quæram, quærite mecum, Non ego in vobis,
ſed vos in vobis, & ego in me. Quæramus communi-
ter, & communem naturam atque ſubſtantiam commu
niter pertractemus. Vide homo, aduerte ſi verum eſt
quod dico. Habéſne corpus, habes carnem? Habeo, in-
quis, Nam vnde eſt vnde in loco ſum, vnde de loco in
locum moueor, vnde verba loquentis audio, niſi per
aurem carnis? Vnde os loquentis video, niſi per oculos M
carnis? Habes, conſtat, nec diu ſatagendum eſt de re
manifeſta. Vide aliquid aliud quod operatur per car-
nem. Audis enim aure, ſed non ab aure audis. Alius eſt
intus qui audit per aurem. Vide per oculum, ipſum in-
tuere. An domũ agnouiſti, habitatorem neglexiſti? Nun
quid nã videt oculus per ſeipſum? Nónne alius eſt qui
videt per oculum? Non dico non videt oculus mortui,
de quo conſtat corpore habitatorem abſceſſiſſe: ſed o-
culus de re alia cogitantis non videt faciem præſentis.
Reſpice ergo interiorem hominẽ tuum. Ibi enim ma-
gis aliqua ſimilitudo quærenda eſt quorundam trium
ſeparatim demõſtratorum, inſeparabiliter operantium.
Quid habet mens tua? Forte ſi quæram, multa inuenio.
Si aliquid proximũ eſt, quod facilius intelligitur. Quid
habet anima tua? Intus commemoro, recole. Non enim
quod dicturus ſum id poſco vt credatur mihi, noli ac-
ceptare, ſi in te non inueneris. Intuere ergo ſed pri- 2. ſent. diſt.
mo quod non filij tantum imago eſt, aut patris tantum 16. c. Quo-
imago eſt, ſed patris & filij, & vtique iam conſequen- circa.
ter & ſpiritusſancti. Geneſis loquitur, Faciamus, inquit, Gene.1.
hominem

A hominem ad imaginē & similitudinem nostram. Non
ergo facit pater sine filio, nec filius sine patre. Faciamus
hominem ad imaginem & similitudinē nostram. Fa-
Memoria. ciamus, non faciam, aut fac, aut faciat ille, sed faciamus
Intellectus. ad imaginem non tuam, aut meam, sed ad nostram. Er
Voluntas. go interrogo, dissimilem rem dico. Nemo dicat, Ec-
ce quod comparauit deo. Iam locutus sum, & prælocu
tus, & cautos reddidi & cautus fui. Lōge distant à sum-
mis ima, ab incommutabilibus mutabilia, à creantibus
creata, à diuinis humana. Ecce primo hoc commendo,
quia quod dicturus sum longe distat, nemo mihi calū-
nietur. Ne forte ergo & ego aures quæram & ille den-
tes paret, hoc me promisi exhibiturum, aliqua tria de-
monstrata separatim, operantia inseparabiliter. Quàm
sint ista similia vel dissimilia trinitati omnipotenti nō
nunc ago, sed in ipsa creatura ima & mutabili inueni-
mus aliqua tria, quæ possint separabiliter demonstrari,
& inseparabiliter operari. O carnalis cogitatio, & cō-
scientia pertinax atque infidelis. Quid de illa maiesta-
B te ineffabili in ea re dubitas, quam in te inuenire po-
tuisti? Ecce dico, ecce interrogo. Homo habes memo-
riā? Si nō habes, quod dixi quomodo tenuisti? Sed for-
te iā quod pauloante dixi oblitus es. Hoc ipsum quod
dico, dixi, duas istas syllabas non teneres, nisi per me-
moriam. Vnde enim scires duas esse, si sonante secun-
dā oblitus es primam? Quid ergo diutius immoror?
Quare sic vrgeor? Quare sic cogor conuincere? Ma-
nifestum est, habes memoriam. Quæro aliud, Habes
intellectum? Habeo, inquis: Si enim non haberes me-
moriam, non teneres quod dixi. Si non haberes intel-
lectum, non agnosceres quod tenuisti. Habes & hoc.
Intellectum tuū ad id quod intus tenes reuocas & vi-
des, & videndo formaris vt sciens dicaris. Tertiū quæ-
ro, Habes memoriā qua teneas quod dicitur, habes in-
tellectum, quo intelligas quod tenetur: De his duobus
requiro abs te volens tenuisti & intellexisti? Volēs, pla-
nè inquis. Habes ergo voluntatē. Hæc sunt tria quæ me
dicturum esse promiseram auribus & mētibus vestris,
tria hæc quæ sunt in te, quæ potes numerare & non po
tes separare. Hæc ergo tria, memoriam, intellectum, vo
luntatem, hæc, inquā, tria animaduerte separatim pro-
C nunciari, inseparabiliter operari. Aderit dominus, &
video quod adsit. Ex intellectu vestro intelligo eū ad-
esse. Ex his enim vocibus vestris quemadmodum in-
tellexeritis aduerto, præsumo eum adiuturum vt om-
nia intelligatis. Tria promisi separabiliter demonstra-
ri, inseparabiliter operari. Ecce nesciebam quid esset in
animo tuo, demonstrasti mihi dicendo memoriam,
hoc est, verbum sonus iste, vox ista processit ad aures
meas ab animo tuo. Hoc enim quod est memoria taci-
te cogitabas, & non dicebas. Erat in te, & nondum ve-
nerat ad me. Vt autem quod erat in te proferretur ad
me, dixisti ipsum nomen, id est, memoria, audiui. Qua-
tuor has syllabas in nomine memoriç audiui, Quatuor
syllabarum nomen est, vox est, sonuit, ad aurem meam
processit, mēti aliquid insinuauit. Quod sonuit trāsiit,
vnde insinuatū & quod insinuatū est manet. Sed hoc
quæro, quādo dixisti hoc nomen memoriæ, vides cer-
te, quia hoc nomen nō pertinet nisi ad memoriā. Cçte-
ra enim duo habēt nomina sua. Nāq; aliud vocatur in-
tellectus, aliud voluntas, nō memoria. Illud autē vnum
vocatur memoria. Sed vt hoc diceres, vt quatuor istas
syllabas operareris, vnde operatus es? Hoc nomē quod
pertinet ad solam memoriā operata est in te & memo
ria, vt teneres quod dicebas, & intellect⁹ vt scires quod
tenebas, & voluntas vt proferres quod sciebas. Gratias D
domino deo nostro. Adiuuit nos, & in vobis & in no-
bis. Vere dico charitati vestræ, hoc discutiēdum & in-
sinuandum trepidissime aggressus eram. Metuebam
enim ne forte lætificarem capacium ingenium, & face-
rem graue tardioribus tędium. Nunc autem video vos
& attentione audiendi, & celeritate intelligendi, non
solum percepisse dictum, sed prçuolasse me dicturum.
Gratias domino. Videte ergo, iam securus commendo
quod intellexistis, nō inculco incognitum, sed repetēs
commendo perceptum. Ecce de tribus illis vna res no
minata est, vnius rei nomen dictum est. Memoria no-
men est vnius ex illis tribus, [& tamen nomē vnius ex
illis tribus] tria ipsa operata sunt. Non potest dici sola
memoria nisi operante volūtate, intellectu, memoria.
Non potest dici solus intellectus, nisi operante memō-
ria, voluntate & intellectu. Nec potest dici sola volun
tas, nisi operante memoria & intellectu & voluntate.
Explicata sunt, vt arbitror, quæ promissa sunt, quod se-
paratim pronunciaui, inseparabiliter cogitaui. Vnum E
horum omnium tria fecerunt, sed tamen hoc vnum
quod tria fecerunt, non ad tria pertinet, sed id vnum
tria fecerunt. Nomen memoria est, sed hoc non perti-
net nisi ad solam memoriam. Tria fecerunt nomen in-
tellectus, sed non pertinet nisi ad solum intellectum.
Tria fecerunt nomen voluntatis, sed non pertinet nisi
ad solam voluntatem. Ita trinitas fecit carnem Christi,
sed non pertinet nisi ad solum Christum. Trinitas fe-
cit de cœlo columbam, sed non pertinet nisi ad solum
spiritum sanctū. Trinitas fecit de cœlo vocem, sed nō
pertinet vox nisi ad solum patrem. Nemo ergo dicat
mihi, nemo calūniosus me infirmum vrgere conetur.
Quid ergo in his tribus quæ in mente nostra vel in a-
nima esse ostendisti, quid ex his tribus pertinet ad pa-
trem, id est, quasi ad similitudinem patris, quid horum
ad filij, quid horum ad spiritus sancti? Non possum di-
cere, nō possum explicare. Aliquid & cogitantibus re-
linquamus, aliquid & silentio largiamur. Redi ad te, ab
omni strepitu tolle te. Intra te vide, si habes illic ali-
quod secretarium dulce conscientiæ tuæ, vbi non per-
strepas, vbi non litiges, aut lites pares, vbi non dissen-
siones & peruicaciam mediteris. Esto māsuetus ad au- F
diēdum verbum vt intelligas. Forte dicturus es, Audi- *Psal. 50.*
tui meo dabis exultationem & læticiam, & exultabunt
ossa, sed humiliata, non elata. Sufficit ergo quia osten-
dimus tria quædam separabiliter demonstrari, insepa-
rabiliter operari. Si hoc in te inuenisti, si hoc in homi-
ne, si hoc in quadam persona in terra ambulante, cor-
pus fragile quod aggrauat animam apportante, crede
patrem & filium & spiritum sanctum per singula queq;
visibilia, per species quasdam assumptæ creaturæ posse
& separabiliter demonstrari, & inseparabiliter opera-
ri, Sufficit hoc. Non dico, Pater memoria est, filius in-
tellectus est, spiritus voluntas est, non dico quomodo-
libet intelligatur, non audeo. Seruemus maiora capiē-
tibus, infirmis infirmi quod possumus. Nō dico ista illi
trinitati velut æquanda, quasi ad analogiam, id est, ad
rationem quādam comparationis dirigenda. Nō hoc
dico, sed quid dico? Ecce in te inueni tria separabiliter
demonstrata, inseparabiliter operata, & eorum trium
vnumquodq; nomen à tribus factum, quod tamen nō
ad tria, sed ad trium horum vnum aliquod pertinet.
Crede iam ibi quod non potes videre, si hic audisti &
vidisti & tenuisti. In te enim quod est potes nosse, in eo
qui te fecit quod est, quicquid est, quando potes nosse?

G Et si poteris, nondum potes, Et tamen cum poteris, nũ-
quid sic poteris tu nosse deum, quomodo se nouit de⁹?
Sufficiat ergo charitati vestræ, quod potuimus, dixim⁹.
Exigentibus promissa reddidimus, cætera quæ addẽda
sunt, vt perficiatur sensus vester, à domino quærite.

Ioan.5. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amẽ dico vobis, quia venit hora & nunc est quãdo mortui audient vocem filij dei, & qui audierint viuent:*

Sermo LXIIII.

SPes nostra fratres non de isto tempore, neque
de hoc mundo, neq; in ea fœlicitate qua excę-
cantur & homines qui obliuiscuntur deum.
Hoc nosse primitus & Christiano corde te-
nere debemus, non ad pręsentis temporis bona nos fa-
ctos esse Christianos, sed ad nescio quid aliud quod
deus iam promittit & homo nondum capit. De hoc e-
1.Cor.2. nim bono dictum est, Quod oculus nõ vidit, nec auris
audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit
deus diligentibus se. Ergo quia hoc bonũ tam magnũ,
tam præclarum, tam ineffabile, non inuenit hominem
H perceptorem, tenebit deum promissorem. Nunc enim
quod ei promissum est, homo cæcus corde non perci-
pit, nec ei potest ostendi in præsenti, quid ipse cui pro-
mittitur sit futurus: quia & infans natus si posit verba
loquentis intelligere, cũ ipse loqui non posit, nec am-
bulare, nec aliquid agere, sed sicut eum videmus infir-
mum, iacentem, indigum opis alienæ, tãtummodo in-
telligere posit eũ qui sibi loqueretur & diceret ei, Ecce
sicut me vides ambulantem, operantẽ, loquentem, post
paucos annos talis eris: attendens se & illum, quanuis
quod promitteretur videret, tamen suam considerans
infirmitatem, non crederet, & videret tamẽ quod pro-
mittebatur. Nobis autem tanquã infantibus in hac car-
ne atq; infirmitate iacẽtibus, & magnum est quod pro-
mittitur & non videtur, & erigitur fides qua credimus
quod non videmus, vt mereamur videre quod credi-
mus. Quicunque irridet hanc fidem, vt ideo putet non
sibi esse credendũ quia nõ videt, quando venerit quod
non credebat erubescit, cõfusus separatur, separatus dã
natur. Qui autem crediderit segregatur ad dexteram,
I & stabit cũ magna fiducia & lætitia, inter illos quibus
Matt.25. dicetur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum
quod vobis paratũ est ab origine mundi. Conclusit au-
tem dominus cũ hæc verba diceret sic, Ibunt isti in cõ-
bustionem æternã, iusti autem in vitam æternam. Hæc
est vita æterna quæ nobis promittitur. Quia amant ho-
mines viuere in hac terra, promissa est illis vita, & quia
multum timent mori, promissa est illis æterna. Quid
amas, viuere? Hoc habebis. Quid times, mori? Non pa-
tieris. Hoc sufficere visum est humanæ infirmitati, vt
diceretur, habebis vitam æternam. Capit hoc mens hu-
mana, vtcunque ex hoc quod agit quod futurum est ca
pit. Sed quãtum capit ex hoc paruo quod agit, quia vi-
uit & mori nõ vult, amat vitam æternam, vult semper
viuere, nunquam mori. Sed & illi qui torquebuntur in
pœnis, velle habent mori & nõ possunt. Non ergo ma
gnum est diu viuere aut semper viuere, sed magnum
est beate viuere. Amemus vitam æternam, & ex eo no-
uerimus quantum pro vita æterna laborare debemus,
cum videmus homines amatores præsentis vitæ tem-
poralis atque finiendæ sic pro illa laborare, vt quando
venerit metus mortis, quicquid possunt faciant, nõ vt
auferant, sed vt differant mortem. Quantũ laborat ho-
mo quando mors imminet, fugiendo, latẽdo, quicquid
habet dando & se redimendo, laborando, cruciatus
molestiasq; sustinendo, medicos adhibendo, & quic- K
quid aliud homo potest. Videte quàm cõsumptis labo
ribus & facultatibus suis, vt aliquantum viuat potest fa
cere, vt semper viuat non potest. Si ergo labore tanto,
tanto conatu, tantis impendiis, tanta instantia, tanta
vigilantia, tanta cura agitur vt aliquantum plus viua-
tur, quomodo agẽdum est vt semper viuatur? Et si pru-
dentes dicuntur qui omnibus modis agunt vt differãt
mortem, & viuant paucos dies ne perdãt paucos dies,
quàm stulti sunt qui sic viuũt vt perdant diem æternũ?
Hoc solũ ergo nobis promitti potest, vt dulcescat no-
bis vtcunque munus dei ex hoc quod habemus modo,
quia de munere ipsius habemus vt viuamus, vt salui si-
mus. Ponamus ergo nobis ante oculos talem vitã cum
promittitur æterna, vt remoueam⁹ ab illa quicquid hic
molestum patimur. Facilius enim inuenimus quid ibi
non sit, quam quid ibi sit. Ecce hic viuimus, viuemus &
ibi: Salui sumus quãdo non ægrotamus, neque aliquid
dolet in corpore, salui erimus & ibi. Et quãdo nobis est
bene ĩ hac vita, nullas pœnas patimur, nullas patiemur
& ibi. Pone ergo hic hominem viuentem saluum, nul- L
las pœnas patientem, si ei donaret quisquam vt semper
sic esset, & hoc bonum non desineret, quantum gaude-
ret, extolleretur, quomodo se non caperet lætitia sine
pœna, sine cruciatu, sine fine vitæ? Si hoc solum nobis
promitteret deus, quod dixi modo, quib⁹ potui verbis
descripsi & commendaui, quanti erat emendum si ve-
nale esset, quantum dandum erat vt emeretur? Suffice-
ret quicquid haberes, etiam si totum mundum posside-
res? Et tamen venale est: Eme si vis. Nec multum ex-
æstues de re magna propter precij magnitudinem. Tã-
tum valet, quantum habes. Ad aliquid ergo magnum
& preciosum comparãdum comparares aurum & ar-
gẽtum vel pecuniam vel fructus aliquos pecorum aut
frugum qui in tua possessione nascerentur, vt emeres
nescio quid hoc magnum & præclarum, quo viueres
in hac terra fœlix. Et hoc eme si vis. Noli quærere quid
habeas, sed qualis sis. Res ista tanti valet, quãtum es tu.
Te da & habebis illam. Quid exæstuas? quid turbaris?
Nũquid quæsiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui
es, qualis es, da te illi rei, & habebis illam. Sed malus
sum, inquies, & forte me non accipit. Dando te illi, bo- M
nus eris. Vt huic fidei promissioniq; te des, hoc est bo-
num esse. Cum autem bonus fueris, precium ipsius rei
eris, & habebis, nõ hoc dixi, solum salutem, incolumi-
tatem, vitam, & sine fine vitam, non hoc solum habe-
bis: adhuc talia tollo, Nõ ibi erit lassari & dormire, nõ
ibi erit esurire & sitire, non ibi erit crescere & senesce-
re, quia nec nasci erit, vbi numeri integri manent. Nu-
merus qui est ipse est, nec opus est vt augeatur, quia nõ
ibi fit vt minuatur. Ecce quãta tuli, & nondũ dixi quid
ibi erit, Ecce iam vita est, iam incolumitas est, iam nul-
la pœna, nulla fames, nulla sitis, nullus defectus, nihil
horum, & tamen nondum dixi, quod oculus nõ vidit,
nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: si enim
dixi, falsum est quod scriptum est, Quod oculus nõ vi- 1.Cor.2.
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Vn-
de enim ascenderet in cor meum, vt dicerem, quod in
cor hominis nõ ascendit? Creditur & non videtur, nõ
solum nõ videtur, sed nec dicitur. Quomodo ergo cre
ditur si non dicitur? Quis credit quod non audit? Si au-
tem audit aut credit, dicitur: si dicitur, cogitatur: si cogi
tatur & dicitur, & in auribus hominum intrat. Et quia
non diceretur, nisi cogitaretur, & in cor hominis ascẽ-
dit. Iam ecce ista quæstio tantę rei cõturbat nos, vt non

possimus

A posſimus verbis explicare quæſtionem: Quis explicat
rem? Attendamus itaqne Euangelium, modo dominus
Ioan. 5. loqnebatur, & faciamus quod ipſe dixit, *Qui credit in*
me, inquit, *tranſitum facit à morte in vitam*, [*& in iudicium non*
veniet.] *Amen dico vobis: quia venit hora & nunc eſt, quando mor-*
tui audient vocem filij dei, & cum audierint viuent. Sicut enim pa-
ter habet vitam in ſemetipſo, ſic dedit & filio habere vitam in ſe-
metipſo. Generádo dedit: quia genuit, dedit. Filius enim
de patre eſt, pater non eſt de filio, ſed pater filij pater
eſt, & filius patris eſt filius. Veruntamen filius de patre
genitus, non pater de filio, & ſemper filius: Semper er-
go genitus. Quis hoc capiat, ſemper genitum? Omnis
enim homo cum audit genitum, occurrit illi, Ergo e-
rat tempus, quando non erat iſte qui genitus eſt. Quid
ergo dicimus? Non ſic erat tempus ante filiũ, quia om-
Ioan. 1. nia per ipſum facta ſunt. Si omnia per ipſum facta ſũt,
& tempora per ipſum facta ſunt: Quomodo poſſent
eſſe tempora ante filium, per quem facta ſunt tempora?
Tolle ergo omnia tempora, ſemper cum patre filius. Si
ſemper cum patre filius, & tamen filius ſemper geni-
B tus. Si ſemper genitus, ſemper cum genitore erat qui ge
nitus eſt. Nunquam hoc vidi, inquies tu, aliquem gene-
rantem & ſemper cum illo quem generauit: ſed præ-
ceſsit ille qui generauit, & ſecutus eſt tempore ille qui
generatus eſt. Bene dicis, nunquam hoc vidi, quia hoc
1.Cor. 2. ad illud pertinet quod oculus non vidit. Quæris quo-
modo dicatur: non poteſt dici, quia nec auris audiuit,
nec in cor hominis aſcẽdit. Credatur & colatur. Cum
creditur, colitur: cum colitur creditur, cum creditur ca
pitur. Adhuc enim in iſta carne quãdiu peregrinamur
à domino, ad angelos ſanctos qui hoc vident infantes
ſumus, lactandi fide, paſcẽdi ſpecie: ſic enim dicit Apo
ſtolus, Quandiu ſumus in corpore, peregrinamur à do-
2.Cor. 5. mino. Per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem.
Venturi ſumus ad ſpeciem, quæ nobis ſic promittitur
1.Ioan. 3. per Ioannem in epiſtola eius, Dilectiſsimi, filij dei ſu-
mus, & nondum apparuit quid erimus. Filij dei ſumus
iam per gratiam, per fidem, per ſacramentũ, per ſangui
nem Chriſti, per redemptionem ſaluatoris, filij dei ſu-
mus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cũ
C apparuerit ei ſimiles erimus, quoniam videbimus eum
ſicuti eſt. Ecce ad quod nutrimur capiendum, ecce ad
quod nutrimur percipiendum, comedendum, vt tamẽ
quod comeditur non minuatur, & qui comedit vege-
tetur. Non modo cibus vegetat comedẽdo, ſed minui-
tur cibus qui comeditur. Quando autẽ cœperimus co-
medere iuſticiam, comedere ſapientiam, comedere il-
lum immortalem cibum, & nos vegetamur, & cibus
non minuitur. Si enim nouit oculus paſci luce, nec ta-
men minuit lucem: nõ enim minor erit lux, quia vide-
tur à pluribus, plurium oculos paſcit, & tamen tãta eſt
quanta erat, & illi paſcuntur & illa non minuitur. Si
deus dedit hoc luci quam fecit ad oculos carnis, quod
eſt ipſe lux ad oculos cordis? Si ergo laudaretur tibi a-
liquis cibus magnus quem pranſurus eſſes, parares ven
trem: Laudatur tibi deus, para mẽtem: ecce quid tibi di
cit dominus tuus, Veniet hora, inquit, & nunc eſt. Ve-
niet hora, & ipſa hora nunc eſt. Quando, quid? Quãdo
mortui audient vocem filij dei, & qui audierint, viuẽt.
Qui ergo non audierint non viuent. Quid eſt, qui au-
dierint? Qui obedierint. Quid eſt qui audierit? Qui cre-
diderint & obtemperauerint, ipſi viuẽt. Ergo antequã
crederent & obedirent mortui iacebant, & ambulabãt
& mortui erant. Quid valebat qui ambulabãt mortui?
Et tamẽ ſi quis inter illos moreretur corpore, currerẽt,
ſepulchrum pararent, inuoluerent, portarent, ſepeli- D
rent mortui mortuum: de quibus dictum eſt, Sine mor- Matt. 8.
tuos ſepelire mortuos ſuos. Tales mortui ſic ſuſcitan-
tur verbo dei, vt viuant in fide. Qui mortui erant in in-
fidelitate, verbo excitantur: de ipſa hora dicit domi-
nus, Veniet hora & nunc eſt. Verbo enim ſuo ſuſcita-
bat mortuos infideles: de quibus dicit Apoſtolus, Sur- Ephe. 5.
ge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te
Chriſtus. Hæc reſurrectio mẽtium eſt, hæc reſurrectio
interioris hominis eſt, hæc reſurrectio animæ eſt. Sed
non iſta ſola eſt, reſtat & corporis. Qui reſurgit in ani-
ma, bono ſuo reſurgit in corpore. Non enim omnes
reſurgunt in anima, omnes reſurrecturi ſunt in corpo-
re. In anima, inquam, non omnes reſurgunt, ſed qui cre
dunt & obediunt, quia qui audierint, viuẽt: ſicut autem
ait Apoſtolus, Non omnium eſt fides. Si ergo non om- 2.Theſſ. 3.
nium eſt fides, non omnes reſurgunt in anima. Cũ ve-
nerit hora reſurrectionis corporis, omnes reſurgent:
Boni ſint, mali ſint, omnes reſurgent, Sed qui prius re-
ſurgit in anima, bono ſuo reſurgit in corpore: Qui nõ
reſurgit in anima, malo ſuo reſurgit in corpore. Qui
reſurgit in anima, reſurgit in corpore ad vitã. Qui nõ E
reſurgit in anima, reſurgit in corpore ad pœnam. Quia
ergo dominus commẽdauit nobis reſurrectionẽ iſtam
animarum, ad quam omnes debemus feſtinare, in qua
laborare vt vi[?]amus, & viuendo vſque ad finem perſe-
ueremus, reſtabat vt co[?]mendaret nobis etiam reſur-
rectionem corporum quæ futura eſt in fine ſeculi. Sed
audite quomodo & ipſam commendauit, cum dixiſ-
ſet, Amen dico vobis, quia veniet hora & nunc eſt quã-
do mortui, id eſt, infideles audient vocem filij dei, id
eſt, Euangelium: & qui audierint, id eſt, qui obedierint,
viuent, id eſt, iuſtificabuntur, & infideles iam non erũt:
cum ergo dixiſſet, quoniam vidit docendos nos eſſe &
de reſurrectione carnis, non ſic relinquendos, ſecutus
eſt & ait, Sicut enim habet pater vitam in ſemetipſo,
ſic dedit & filio habere vitam in ſemetipſo: hoc ad ſu-
ſcitandas mentes, hoc ad viuificandas mentes: deinde
adiecit, *Et poteſtatem dedit ei facere iudicium, quoniam filius ho-* Ioan. 5.
minis eſt. Iſte filius dei, filius hominis eſt. Etenim ſi filius
dei filius dei maneret, & filius hominis nõ fieret, filios F
hominum non liberaret. Ipſe qui fecerat hominem, fa-
ctus eſt quod fecit, ne periret quod fecit. Sic autem fa-
ctus eſt homo, vt maneret filius dei. Factus eſt homo ſu
ſcipiendo quod non erat, non perdẽdo quod erat. Ma
nens deus, factus eſt homo. Accepit te, non cõſumptus
eſt in te. Talis ergo ad nos venit, filius dei filius homi-
nis, faciens & factus, creator & creatus: creator matris,
creatus ex matre. Talis ad nos venit. Secũdum id quod
filius dei eſt, ait, Veniet hora, & nunc eſt, quando mor-
tui audient vocem filij dei. Non dixit filij hominis.
Veritatem enim commendabat, in qua æqualis eſt pa-
tri. Et qui audierint viuent. Sicut enim pater habet vi-
tam in ſemetipſo, ſic dedit & filio habere vitam in ſe-
metipſo. Non participãdo, ſed in ſemetipſo. Nos enim
non habemus vitam in nobiſipſis, ſed in deo noſtro.
Ille autem pater vitam in ſemetipſo habet, & talem ge
nuit filium qui haberet vitam in ſemetipſo. Non fie-
ret vitæ particeps, ſi ipſe vita non eſſet cuius nos vitæ
participes eſſemus: Planè vt haberet vitam in ſemetip-
ſo, & eſſet ipſe vita. Vt autem fieret filius hominis, à no
bis accepit. Filius dei in ſemetipſo, filius hominis vt eſ-
ſet à nobis accepit. De ſuo filius dei, de noſtro filius ho-
minis, Quod min⁹ eſt, à nobis ſuſcepit: quod plus eſt, no
bis dedit. Nã & mortuus eſt ex illo quo filius hominis,
non

G non ſecundum illud quod filius dei. Mortuus eſt tamē
filius dei, ſed ſecundum carnē mortuus, nō ſecundum
Ioan.1. verbum quod caro factum eſt, & habitauit in nobis. Er
go quod eſt mortuus, de noſtro mortuus eſt. Quod vi-
uimus, de ipſius viuimus. Nec ille potuit mori de ſuo,
nec nos viuere de noſtro. Hoc ergo tanquā deus, tanq̄
vnigenitus, tanquam generanti æqualis, commēdauit
nobis dominus Ieſus, quod ſi audierimus viuemus. Sed
& poteſtatem, inquit, dedit ei iudiciū facere, quoniā fi-
4. ſen. diſt. lius hominis eſt. Ergo ad iudicium illa forma ventura
48. cap. 3. eſt. Forma hominis ventura eſt ad iudicium, ideo ait,
Ioan. 5. Poteſtatem dedit ei iudicium facere, quoniā filius ho-
minis eſt. Iudex hic erit filius hominis, forma illa hic iu
dicabit quæ iudicata eſt. Audite & intelligite: iam hoc
Zacha. 12. Propheta dixerat, Videbunt in quem pupugerunt. Ip-
& Ioā. 19. ſam formam videbunt quam lancea percuſſerūt. Sede-
bit iudex, qui ſtetit ſub iudice. Dānabit veros reos, qui
factus eſt falſus reus. Ipſe veniet, forma illa veniet. Hoc
& in Euāgelio habes, Cum ante oculos diſcipulorum
H ſuorum iret in cœlum, ſtabant illi & attendebant, & ſo
Acto. 1. nuit vox angelica, Viri Galilæi quid ſtatis &c. Hic Ie-
ſus ſic veniet, quomodo vidiſtis euntē in cœlum. Quid
eſt, ſic veniet? In ipſa forma veniet. Poteſtatem enim
dedit ei iudicium facere, quoniam filius hominis eſt.
Videte autem qua ratione hoc oportebat, & hoc rectū
erat vt iudicandi viderent iudicem. Iudicandi autem
Matt. 5. erant & boni & mali. Beati enim mundo corde, quo-
niam ipſi deum videbūt. Reſtabat vt in iudicio forma
ſerui & bonis & malis oſtenderetur, forma dei ſolis bo
nis ſeruaretur. Quid enim accepturi ſunt boni? Ecce iā
dico quod pauloante non dixi, & tamen dicendo non
dico. Dixi enim, quia erimus illic ſalui, erimus incolu-
mes, erimus viuentes, erimus ſine pœnis, erimus ſine fa
me & ſiti, erimus ſine defectu, erimus ſine orbitate ocu
lorum noſtrorum. Totum hoc dixi, & quid habebimus
plus? Nondum dixi, Videbimus deum. Hoc autem tā-
tum erit & tanta res erit, vt in eius comparatione nihil
ſit totum. Dixi quod viuentes erimus, quòd ſalui & in-
columes, quòd famem ſitimq́; non patiemur, quòd in
laſsitudine non cadimus, quòd ſomnus non nos pre-
I mit. Totum hoc quid eſt ad illam fœlicitatem qua deū
videbimus? Quia ergo deus ipſe vt eſt, modo oſtendi
non poteſt, quem tamen videbimus, ideo quod oculus
1. Cor. 2. non vidit, nec auris audiuit, hoc videbunt boni, hoc
videbunt pij, hoc videbunt miſericordes, hoc videbūt
fideles, hanc videbunt bonam ſortem in reſurrectione
corporis, qui habuerunt bonam obedientiam in reſur-
rectione cordis. Ergo & malus deū viſurus eſt: de quo
dicit Eſaias, Tollatur impius ne videat gloriam dei. Er
go & pij & impij videbunt formam dei, & cum fuerit
dicta ſententia tolletur impius ne videat claritatē dei,
reſtat vt circa pios & bonos impleatur quod dominus
ipſe promiſit cum hic in carne eſſet, & videretur non
ſolum à bonis, ſed etiam à malis. Loquebatur inter bo-
nos & malos, & cōſpicuus omnibus, deus occultus, ho-
mo manifeſtus, deus regens homines, homo apparens
inter homines loquebatur: ergo inter illos & dicebat,
Ioan. 14. Qui diligit me mandata mea cuſtodit, & qui diligit
me diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et quaſi
diceretur illi, & quid ei dabis? Et oſtendam meipſum
illi. Quando hoc dixit? Quando ab hominibus vide-
batur. Quando hoc dixit? Quando & ab eis videbatur,
à quibus non diligebatur. Quomodo ergo ſe oſtēſurus
erat dilectoribus ſuis, niſi quia talem qualem non vide-
bant dilectores ſui? Ergo quę forma dei ſeruabatur, for
ma hominis oſtendebatur. Per formam hominis homi K
nibus loquens, conſpicuus & viſibilis & bonis & ma-
lis omnibus oſtendebat ſe, dilectoribus ſuis ſeruabat ſe.
Quando ſe demonſtraturus eſt dilectoribus ſuis? Poſt
reſurrectionē corporis quando tolletur impius ne vi-
deat claritatem dei. Tūc enim cum apparuerit ſimiles 1. Ioan. 3.
ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Ipſe eſt
vita æterna: Nam totum quicquid dicebamus, nihil eſt
ad illam vitam qua viuimus quidem qui ſalui ſumus,
quia videbimus deum magnū. Ipſe eſt vita æterna: ip-
ſe hoc dicit, Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant
te vnū verum deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.
Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcāt, videant, capiant, no Ioan. 17.
rint quod crediderant, percipiant quod nondum ca-
pere poterant. Iam videat mens, quod oculus non vi- 1. Cor. 2.
derat, nec auris audierat, nec in cor hominis aſcende-
rat: hoc illis dicetur in fine, Venite benedicti patris Matt. 25.
mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab ini-
tio mundi. Ibunt ergo illi mali in combuſtionem æter-
nam. Iuſti autem quo? In vitam æternam. Quid eſt vita
æterna? Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcāt te ſolum ve-
rum deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Loquens Ioan. 17.
ergo de futura reſurrectione corporis, & non ſuos di- L
mittens, ait, *Poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius ho-* Ioan. 5.
minis eſt. Nolite mirari hoc quia veniet hora. Ibi non addidit,
Et nūc eſt, quia iſta hora poſtea erit: quia iſta hora in fi-
ne ſeculi erit, quia iſta hora nouiſsima erit, ī nouiſsima
tuba erit. Nolite mirari quia hoc dixi, Dedit ei poteſta-
tem iudicium facere, quia filius hominis eſt. Nolite mi-
rari: Ideo dixi, Quia hominem ab hominibus oportet
iudicari. Quibus hominibus iudicatis, quos inuenerit
viuos non ſolum: Sed quid? Veniet hora quando hi
qui ſunt in monumentis. Quo modo expreſsit carne
mortuos, qui ſunt in monumentis, quorum iacent ſe-
pulta cadauera, quorum fauillæ ſunt tectæ, quorū oſſa
diſperſa ſunt, quorum caro iam non eſt, & tamen deo
integra eſt? *Veniet hora quando omnes qui ſunt in monumentis*
audient vocem eius, & prodient omnes. Boni ſint, mali ſint,
audient vocem & exient. Rumpuntur omnia vincula
inferorum, omne quod periit, imò periiſſe putatur re-
ſtituetur. Si enim deus fecit hominem qui non erat, nō M
reparare poteſt quod erat? Puto quia cum dicitur, Deus
mortuos ſuſcitaturus eſt, non res incredibilis dicitur,
quia de deo non homine dicitur. Magna res eſt quæ
fiet, & incredibilis res eſt quæ fiet, ſed non incredibi-
lis, quia vide qui facit. Ille dicitur quòd ſuſcitabit te,
qui creauit te. Non eras & es, & factus non eris? Abſit, ne
credas. Mirabilius aliquid fecit deus quādo fecit quod
non erat, & non creditur reparaturus quod erat, ab eis
ipſis quos fecit quod non erant? Hoc eſt quod repen-
dimus deo, qui non eramus, & facti ſumus? Hoc illi re-
pendimus, vt eum reſuſcitare quod fecit non poſſe cre
damus? Hæc eſt merces quam illi reddit creatura ſua?
Ideo te feci dicit tibi deus ô homo antequam eſſes, vt
non mihi credas futurum te eſſe qui eras, qui potuiſti
eſſe quod non eras? Sed ecce, inquit, in ſepulchro quod
video fauilla eſt, cinis eſt, oſſa ſunt, & hoc item accipiet
vitam, cutem, pulpas, carnem, & reſurget? Quid fauilla
iſta quæ video in ſepulchro? Vel in ſepulchro vides fa-
uillam, vides oſſa, in vtero matris tuæ nihil erat. Hoc
vides, vel fauilla ſunt vel oſſa ſunt, tu antequam eſſes
nec fauilla erat, nec oſſa erant, & tamen factus es, cum
omnino non eſſes, & non credis quia oſſa iſta quoquo
modo ſunt, qualiacunque ſunt, ſunt tamē, recipient for
mam quam habebant, cum tu acceperis quod non ha-
bebas.

A bebas. Crede, quia si credideris hoc, tunc suscitabitur anima tua. Et sic suscitabitur anima tua, tunc veniet bora & nunc est. Tuoc bono tuo resurget caro tua, quando veniet hora, vt omnes qui sunt in monumentis audiant vocem eius & procedant. Nō enim quia audis & prodis, iam gaudere debes: audi quod sequitur, *Qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ, qui autem mala egerunt, in resurrectionem iudicij.* Conuersi ad dominum &c.

Libri sermonum de verbis domini, Finis.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS

Episcopi, Liber Sermonum de verbis Apostoli.

De indiuidua trinitate & inseparabili vnitate, Arrianorumque confutatione, ac fidelium populorum de fide catholica confirmatione:

B *Sermo I.*

Ancta & diuina eloquia fratres iugiter, immo quotidie nobis salubriter recitātur, vt animæ nostræ pascantur: in futuro autē seculo æternis epulis saginētur, dicente Propheta, Satiabor dū manifestabitur gloria tua. Qualis sit antē hęc gloria futura, & quibus diuitiis floreat, quātoq; splēdore præfulgeat, laudare possumus, explicare nō possumus. Quare? Quia legimus, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit deus diligentibus se. Si igitur tanta & talia sunt bona æterna cœlestia quæ dominus omnipotens præparauit sanctis suis catholicis & fidelibus populis, quid est ipse deus qui talia & tanta præparauit? Quid est, inquā, omnipotens deus? Quid nisi inæstimabilis, ineffabilis, incōprehensibilis, vltra omnia, extra omnia, præter omnia? Omnem enim creaturam suam excedit, omnē facturā prætierit, vniuersa præcellit. Si enim quæras magnitudinem, maior est, si pulchritudinem, pulchrior, si dulcedinem, dulcior, si splendorem, fulgidior, si iustitiam, iustior, si fortitudinem, fortior, si pietatem, clemētior. Nulla eni ratio patitur, vt vel factura factori suo æquetur, vel opus artifici cōparetur, sicut legitur in Propheta, Qui fecit fortia, fortior est, & qui fecit pulchra, pulchrior illis est. Sic autem huius vnicæ deitatis præcelsa insignia prædicamus, vt tamen nō sicut Iudæi, sed sicut Christiani, trinitatis diuina mysteria pariter fateamur. Sicut enim omnipotens & ineffabilis pater est, ita omnipotens & incomprehēsibilis filius, ita etiam spiritus sanctus in patre & filio indiscrete connexus, ineffabilis atq; immēsus est. Pater enim & filius & spiritus sanct°, vnus omnipotens deus, vnus in trinitate, vnus in potestate, vnita trinitas, sempiterna maiestas, vnum potens per omnia, & trinitas in vnitate & vnitas in trinitate cōsistit, sed nec trinitas diuiditur, nec vnitas separatur. Hac igitur catholica fide armati atq; instructi charissimi, nefandos Arrianos hæreticos qui se hoc tēpore impie iactitant, & multos Christianos nostros seducēdo corrumpunt atq; decipiunt, breuiter percōtemur, quomodo orant dominum, qui sentiunt cōtra dominum. Respondēt nobis dicentes, Oramus dominum vtique in trinitate, sed vt legimus patrem maiorem, filium minorem, spiritum sanctum inferiorē, quia ipse Christus D dicit, Pater maior me est. His respondemus, Sic, inquā, oratis & colitis deum? Sic planè, sic legimus, sic colimus, sic oramus. Ad hos dicimus, Si ergo ita deum colitis & oratis, hoc non est deum magnum vnum colere & rogare, sed tres deos facere: & vbi est quod in lege diuina legitur? Audi Israël, dominus deus tuus deus vnus est. Et iterum alibi ait, Dominum deum tuū adorabis, & illi soli seruies. Si enim aliud est pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, iam non est vna trinitas, sed diuisa potestas. Quomodo autem discrepans potestas stare potest? Iuxta Euangelium legimus, Domus in semetipsa diuisa vel regnum, stare nō potest. Quomodo autem diuinitas à semetipsa discernitur, cū lucis splendor aut solis calor nullatenus separatur? Ecce enim sicut videmus, in sole tria sunt, & separari non possunt. Quæ autem tria sunt videamus, Cursus, splendor & calor. Videmus enim solem in cœlo currentem, fulgentem, calentem. Diuide ergo, si potes, Arriane solem, & tum demum diuide trinitatē. Sed fortassis de sole discernēdo difficilis est ratio, quia in cœlo est, & à nobis longe positus est. Ecce aliud proponimus elementum quod minus est, & in terra nobiscum est, ignē dico qui in manibus nostris habetur, & tamen non diuiditur. Et ignis enim tria habet, & diuidi non potest, hoc est, motum, lucem & feruorem. Si igitur nefande hæretice diuidere non potes creatum solem & ignem, quomodo potes diuidere deum omnium creatorem? Audi autem & disce hanc magnam & vnicam trinitatem ab exordio generis humani fuisse ostensam. Audi in lege & in Prophetis, in Psalmis & in Euangelio. Audi in Apostolo proculdubio declaratam. Audi, inquam, in Genesi, Fecit deus hominem ad imaginem dei, Vt simul ostēderet inseparabilem trinitatem, ait in eo libro, Et spiritus dei ferebatur super aquas. Audi Prophetam dicentē ex persona Christi, Spiritus domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. Audi in Psalmis, Verbo domini cœli firmati sūt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Et iterum, Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Audi hoc idem in Euangelio cōfirmatū. Dominus Christus Apostolis dicit, Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra, Euntes baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Audi Apostolum, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi, & reddetur ei? Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum Amen. Si igitur tā veteribus quàm nouis scripturis satis aperteque probatum est diuinam vnitatem, trinitatem inseparabilem, spretis penitus hæreticis secundum Apostolum, Hereticum post vnam correptionem deuita, iam fideles nostros populos de ipsa fide catholica cōfirmemus. Nullæ quippe sunt maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius maior substantia, quàm est fides catholica, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitētes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, virgines, viduas & cōiugales casto pudore cōseruat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, regnis cœlestibus præparat, in æterna hæreditate cum angelis sanctis communicat. Sicut ipse dominus promittendo cōfirmat, In resurrectione neque nubunt,

Marginalia: Psal.16. Esa.64. C Sapien.13. Ioan.14. Deut.6. Matt.12. In sole tria sunt insepa rabilia. E In igne tria insepara bilia. Gene.1. Esa.61. Psal.32. Psal.50. F Matt.28. Roma.11. ad Tit.3. Matt.22.

G nubunt, neque vxores ducunt, sed erunt æquales angelis dei, per Christum dominum nostrum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

De corpore & sanguine domini Iesu Christi, & de humilitate tenenda arrogantiaq; vitanda:

Sermo II.

Ioan.6. Vdiuimus veracem magistrum, diuinum redemptorem, humanum saluatorem commēdantem nobis precium nostrum, sanguinem suum. Locutus est enim nobis de corpore & sanguine suo, quod corpus dixit escam, sanguinem potum, sacramentum fideliū. Agnoscunt fideles. Audientes autem quid aliud quàm vitam audiunt? Cum ergo commendans talem escam & talem potū diceret, Nisi manducaueritis carnem meam & biberitis sanguinem meum, nō habebitis vitam in vobis: & hoc diceret de vita: quis ali⁹ quàm ipsa vita? erit autē illi homini mors non vita, qui mendacem putauerit vitam: scandalizati sunt discipuli eius, non quidem omnes, sed plurimi, di-
Ibidem. centes apud semetipsos, Durus est hic sermo, quis eum potest audire? Cum autem hoc dominus apud semetipsum cognouisset, & murmur ac cogitationes audisset,
H cogitantibus nec sonantibus voce respondit, vt se auditos esse cognoscerent, & talia cogitare desinerent. Quid ergo respondit? Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filiū hominis ascēdentem vbi erat prius. Quid sibi vult, hoc vos scandalizat? Putastis quia de hoc corpore quod videtis partes facturus sum, & mēbra mea concisurus & vobis daturus? Quid si ergo videritis filiū hominis ascendentem vbi erat prius? Certe qui integer ascendere potuit, consumi non potuit. Ergo & de corpore ac de sanguine suo dedit nobis salubrē refectionem, & tam magnam breuiter soluit de sua integritate quæstionem. Māducent ergo qui manducant, & bibāt qui bibunt, esuriant & sitiant, vitam manducent, vitam bibant. Illud mādūcare refici est, sed sic reficeris, vt nō deficiat vnde reficeris. Illud bibere quid est nisi viuere? Manducа vitam, bibe vitam, habebis vitam, & integra est vita. Tunc autem hoc erit, id est, vita vnicuique erit corpus & sanguis Christi: si quod in sacramēto visibiliter sumitur, in ipsa veritate spiritaliter manducetur,
I spiritaliter bibatur. Audiuimus enim ipsum dominum
Ioan 6. dicentem, Spiritus est qui viuificat, caro autem non potest quicquam. Verba quę locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Sed sunt, inquit, quidam qui non credunt, ipsi dicebant, Durus est hic sermo, quis potest eum audire?
Ibidem. Durus est, sed duris, id est incredibilis, sed incredulis. Sed vt doceret nos etiam ipsum credere doni esse nō meriti, Sicut, inquit, dixi vobis, nemo venit ad me nisi cui datum fuerit à patre meo. Vbi autem hoc dominus dixerit, si superiora Euangelij recolamus, inueniemus eum dixisse, Nemo venit ad me, nisi pater qui misit me traxerit eum. Non dixit, duxerit, sed traxerit. Ista violētia cordi fit nō carni. Quid ergo miraris? Crede & venis, ama & traheris. Ne arbitreris istam asperam molestāmque violentiam, dulcis est, suauis est, ipsa suauitas te trahit. Nōnne ouis trahitur, cum esurienti herba mōstratur? Et puto quia non corpore impellitur, sed desiderio colligatur: sic & tu veni ad Christum, noli longa itinera meditari. Vbi credis, ibi venis. Ad illum enim qui vbiq; est amando venitur, nō nauigādo. Sed quoniam etiam in tali itinere abundant fluctus & tempestates diuersarum tentationum: in crucifixum crede, vt fides tua lignum possit ascendere. Non mergeris, sed li-
gno portaberis. Sic sic in huius seculi fluctibus nauiga- K
bat ille qui dicebat, Mihi autē absit gloriari, nisi in cru- *Galat.6.*
ce domini nostri Iesu Christi. Mirum est autem quòd prædicato Christo crucifixo, audiūt duo, vnus contēnit, alter ascendit. Qui contemnit imputet sibi, qui ascēdit non arroget sibi. Audiuit enim à veraci magistro, Nemo venit ad me, nisi datū fuerit ei à patre. Gaudeat quia datum est, gratias agat danti corde humili, non arroganti, ne quod humilis meruit, superbus amittat. Nam etiam qui iam in ipsa via iusti ambulant, si sibi eam tribuerint & viribus suis, pereunt de illa. Ideo humilitatem docens nos sancta scriptura, per Apostolum dicit, Cum timore & tremore vestram ipsorum salu- *Philip.2.*
tem operamini. Et ne sibi aliquid inde darent quia dixit, operamini, continuo subiunxit, Deus enim est qui operatur in vobis, & velle & operari pro bona volūtate. Deus est qui operatur in vobis, ideo cum timore & tremore vallem facite, imbrem suscipite, depressa implentur, alta siccantur. Gratia pluuia est. Quid ergo mi- *Iaco.4.*
raris, si deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam? Ideo cum timore & tremore, id est, cum humili- L
tate. Noli altum sapere, sed time. Time vt implearis, *Roma.11.*
noli altum sapere ne sicceris. Sed iam, inquis, ambulo viam istam, opus erat vt discerem, opus erat vt per doctrinam legis scirem quid agerem. Habeo liberum voluntatis arbitrium, quis me ab ista via separabit? Si legas diligenter, inuenies quendam de sua quadam abūdantia quam tamen acceperat extollere se cœpisse, dominum autem misericordem vt doceret humilitatem, quod dederat abstulisse: illum vero subito inopem remansisse, & misericordiā dei recordatione confessum dixisse, Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in *Psal.29.*
æternum. Ego dixi in abūdantia mea. Sed ego dixi, homo dixi, Omnis homo mendax. Ego dixi. Ego ergo di- *Psal.115.*
xi in abundantia mea. Tanta erat abundātia vt hoc dicere auderem, Non mouebor in æternum. Quid deinde? Domine in volūtate tua præstitisti decori meo vir- *Psal.29.*
tutem, Auertisti autem faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Ostendisti, inquit, mihi, quia illud quo abundabam de tuo erat. Ostendisti mihi vnde peterem, cui retribuerem quod acceperam, cui gratias agere deberem, ad quem currerem sitiēs vnde implerer, & quo M
impletus essem ad quem custodirem. Fortitudinem e- *Psal.58.*
nim meam ad te custodiam. Quod te largiente impleam, te seruatore non perdam. Fortitudinem meā ad te custodiam. Hoc vt ostēderes mihi, auertisti faciē tuā à me, & factus sum conturbatus, Conturbatus, quia siccatus: siccatus, quia exaltatus. Dic ergo siccus & aridus, vt rursus implearis, Anima mea velut terra sine a- *Psal.142.*
qua tibi. Dic anima mea velut terra sine aqua tibi. Tu enim dixeras, non dominus dixerat, Non mouebor in *Psal.29.*
æternum, Tu dixeras præsu[illegible]s de te, sed non de tuo, & quasi putabas de tuo. Quid ergo dominus dicit? Ser- *Psal.2.*
uite domino in timore, & exultate ei cum tremore. *Philip.2.*
Sic Apostolus, Cum timore & tremore, vestram ipsorum salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis. Ergo exultate cum tremore, ne quādo irascatur dominus. Video quia clamādo præuenitis. Quid enim dicturus sim scitis, clamando præuenitis. Et hoc vnde habetis, nisi quia docuit ad quem credendo venistis? Hoc ergo dicit, audite quod nostis, non doceo, sed cōmemoro prædicando, immo nec doceo, quia nostis: nec commemoro quia meministis, sed simul dicamus quod nobiscum tenetis. Hoc dominus dicit, Apprehēdite disciplinam & exultate, sed cum tremore, vt sem-

per

A per humiles teneatis quod accepistis, ne quando irascatur dominus, vtique superbis sibi quod habent tribuentibus, non illi à quo habent gratias agentibus. Ne quando irascatur dominus, & pereatis de via iusta. Nunquid dixit, ne quando irascatur dominus & non veniatis ad viam iustam. Nunquid ne quando irascatur dominus, & non vos perducat ad viam iustam, aut non vos admittat ad viam iustam? Iam in illa ambulatis, nolite superbire, ne etiam de illa pereatis. Et pereatis, inquit, de via iusta, cum exarserit in breui ira eius super vos. Non in lógum, Vbi superbis, ibi quod acceperas perdis. His territus homo quasi diceret, Quid ergo faciam? Sequitur, Beati omnes qui cófidunt in eum, non in se, sed in eum. Gratia salui facti sumus, non ex nobis, sed dei donum est. Forte dicatis, Quid sibi vult quod hoc sæpe dicit? Iterum hoc, & tertiò hoc, & propè núquam loquitur nisi quando dicit, Vtinam nó sine causa dicã. Sunt enim homines ingrati gratiæ, multum tribuentes inopi sauciæq; naturæ. Verũ est, magnas arbitrij liberi vires homo cum conderetur accepit, sed peccando amisit. B In mortẽ lapsus est, infirmus factus est, à latronibus semiuiuus in via relictus est, in iumẽtum suum leuauit eum transiens Samaritanus, quod interpretatur custos, ad stabulũ adhuc perducitur. Quid extollitur? Adhuc curatur. Sed sufficit, inquit, mihi, quod in baptismo accepi remisionem omnium peccatorum. Núquid quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? Accepi, inquit, remissionem omnium peccatorum. Prorsus verũ est, deleta sunt cuncta peccata in sacramento baptismatis, cuncta prorsus dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. Sed hoc est quod infusum est in via, oleum & vinum. Retinetis, semiuiuus in via ille à latronibus sauciatus, quomodo sit consolatus, accipiens oleũ & vinum vulneribus suis. Iam vtique errori eius indultum fuit, & tamen sanatur languor in stabulo. Stabulũ si agnoscitis, Ecclesia est. Stabulũ modo quia viuẽdo transimus, domus erit vnde nunquam migrabimus cum ad regnum cœlorum sani peruenerimus. Interim in stabulo libenter curemur, nõ adhuc lãguidi de sanitate gloriemur, C ne nihil aliud superbiendo faciamus, nisi vt nunquam curando sanemur. Benedic anima mea dominum, dic animæ tuæ, dic, Adhuc in hac vita es, adhuc carnẽ fragilem portas, adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animam: adhuc post integritatẽ resurrectionis accepisti remedium orationis: adhuc vtiq; dicis, donec sanentur languores tui, Dimitte nobis debita nostra. Dic ergo animæ tuæ, humilis vallis, non erectus collis, dic animæ tuæ, Benedic anima mea dominum, & noli obliuisci omnes retributiones ei⁹. Quas retributiones? Dic, enumera, gratias age. Quas retributiones? Qui propicius fit omnibus iniquitatibus tuis. Hoc factum est in baptismo. Quid fit modo? Qui sanat omnes languores tuos. Hoc fit modo, Agnosco. Sed qdiu hic sum, corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Dic ergo & quod sequitur, Qui redimit de corruptione vitam tuã. Post redemptionem de corruptione quid restat? Quãdo corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors cõtentio tua? Ibi recte. Vbi est mors aculeus tuus? Quæris locum & non inuenies. Quid est aculeus mortis? Quid est, vbi est mors aculeus tuus? Vbi est peccatum? Quæris, & nusquam est. Aculeus enim mortis est peccatum. Apostoli, nõ mea verba sunt. Tunc dicetur, Vbi est mors aculeus tu⁹? Nusquã erit peccatũ, nec quod te capiat, nec quod te impugnet, nec quod conscientiam D tuã titillet. Tunc nõ dicetur, Debita nostra dimitte nobis: sed quid dicetur? Domine deus noster pacẽ da nobis, omnia enim reddidisti nobis. Deniq; post redemptionẽ ab omni corruptione, quid restat nisi corona iusticiæ? Ipsa certe restat, sed etiã in ipsa vel sub ipsa non sit caput turgidum, vt recipiat coronam. Audi, attende Psalmũ quãm nolit corona illa turgidũ caput. Cũ dixisset, Qui redimet de corruptione vitã tuã, qui coronat te, inquit. Iam hic dicturus eras, Corona te, merita mea fatentur, virtus mea fecit hoc, debitum redditur, non donatur. Audi potius Psalmũ, nã & hoc tu dicis. Omnis homo mendax. Audi deus quid dicat, Qui coronat te in miseratione & misericordia. De misericordia te coronat, de miseratione te coronat. Nõ enim dignus fuisti quẽ vocaret, & vocatũ iustificaret, & iustificatum glorificaret. Reliquiæ per electionem gratię saluæ factæ sunt. Si autem gratia, nõ ex operibus, alioquin gratia iam nõ est gratia. Nã ei qui operatur, merces nõ imputabitur secũdum gratiam, sed secundũ debitum. Apostolus loquitur, Nõ secundum gratiã, sed secundũ E debitum. Te autem coronat in miseratione & misericordia: & si tua merita præcesserunt, dicit tibi deus, Discute bona merita tua, & videbis quia dona sunt mea. Hæc est iusticia dei. Quomodo dicitur, Domini est salus, nõ qua saluus est dominus, sed quã dat eis quos saluos facit: sic & dei gratia per Iesum Christum dominũ nostrũ, iusticia dei dicitur, non qua iustus est dominus, sed qua iustificat eos quos ex impiis iustos facit. Quidã vero, quoniam aliquando Iudæi & Christianos se dici volunt, & adhuc ignorantes dei iusticiam, suam volũt cõstituere, etiam tẽporibus nostris, temporibus apertæ gratiæ, temporibus nunc reuelatæ, prius occultatę gratiæ, nunc in area manifestæ gratiæ quæ aliquando latebat in vellere: paucos intellexisse video, plures non intellexisse nequaquam tacendo fraudabo. Quidam de antiquis iustis Gedeõ petiuit à domino signũ & dixit, Peto domine vt vellus quod in area pono cõpluatur, & area sicca sit. Factum est, cõplutum est vellus, area tota F sicca erat. Expressit mane vellus in peluim, quoniã humilibus datur gratia, & in pelui dominus nostis quid fecerit discipulis suis. Itẽ petiuit alterum signũ, Volo, inquit, domine, vt vellus siccũ sit, area cõpluta. Et hoc factum est. Repete tempus veteris testamenti, gratia occultata est in nube tanquam imber in vellere. Attende modo tempus noui testamenti, discute gentem Iudæorum, quasi vellus siccum inuenies, orbis vero totus tanquam illa area plenus est gratia, nõ occulta, sed manifesta. Vnde multum plangere cogimur fratres nostros, qui non contra occultam, sed cõtra apertam gratiam manifestãq; cõtendunt. Ignoscitur Iudæis. Quid Christiani? Quare inimici gratiæ Christi? Quare de vobis præsumentes? Quare ingrati? Quare enim Christus venit? Nunquid natura hic nõ erat? Natura nõ erat, quam multum laudando decipitis? Nunquid lex hic nõ erat? Sed ait Apostolus, Si per legem iusticia, ergo Christus gratis mortu⁹ est. Quod ait Apostolus de lege, hoc nos istis dicim⁹ de natura. Si per naturã iusticia, ergo Christus gratis mortuus est. Quod ergo dictũ est de Iudæis, hoc omnino in istis videmus. Zelũ dei habent, sed nõ secundũ scientiã. Quid est nõ secundũ scientiã? Ignorantes enim dei iusticiam & suam volentes cõstituere, iusticiæ dei non sunt subiecti. Fratres mei, cõpatimini mecũ. Vbi tales inueneritis, occultare nolite, non sit in vobis peruersa misericordia: prorsus vbi tales inueneritis

Margin references (left column): Psal. 2. — Ephe. 2. — Luca. 10. — Psal. 102. — Sapien. 9. — Tal. remissionis. — Matt. 6. — Psal. 102. — Sapien. 9. — 1. Cor. 15.

Margin references (right column): Matth. 6. — Esa. 26. — 1. Timo. 4. — Roma. 11. — Psal. 3. — Roma. 4. — Rom. 10. — Iudic. 6. — Iaco. 4. — Iudic. 6. — Galat. 2. — Rom. 10.

G ritis occultare nolite. Redarguite cõtradicentes, & re-
sistentes ad nos perducite. Iam enim de hac causa duo
consilia missa sunt ad sedẽ apostolicam, inde etiam re-
scripta venerunt. Causa finita est, vtinã aliquãdo finia-
tur error. Ergo vt aduertant monemus, vt instruantur
docemus, vt mutentur oremus. Cõuersi ad dominum.

Galat.5. *De verbis Apostoli, Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perfeceritis.* *Sermo III.*

SI consideremus fratres, ante gratiam domini
quid fuerimus, & per gratiã domini quid esse
cœperimus, profecto inueniemus, sicut homi-
nes in melius cõmutantur, ita etiã terrarum lo
ca quæ prius cõtra dei gratiã fuerunt, dei gratiæ dedi-
2.Cor.6. cantur. Nos enim, sicut dicit Apostolus, tẽplum dei vi-
ui sumus, propter quod dicit de⁹, inhabitabo in illis &
deambulabo. Quæ autẽ hic simulachra fuerunt, figi no
uerunt, ambulare nõ nouerunt. Deambulat autẽ in no-
bis præsẽtia maiestatis, si latitudinẽ inuenit charitatis.
Ibidem. Ad hoc nos exhortans Apostolus ait, Dilatamini, ne si-
tis iugũ ducentes cum infidelibus. Si dilatemur, deam-
H bulat in nobis deus, sed vt dilatemur operetur ipse de⁹.
Si enim latitudinẽ charitas facit, quæ non nouit angu-
stias, videte quia deus sibi in nobis latitudinẽ facit, ipso
Roma.5. dicente Apostolo, Charitas dei diffusa est in cordibus
nostris, per spiritum sanctũ qui dat⁹ est nobis. Propter
hanc latitudinem, inquam, in nobis deambulat deus.
Modo Apostoli epistola cũ recitaretur audiuimus, Spi
Galat.5. ritu ambulate, & desideria carnis ne perfeceritis, caro
enim cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus
carnem. Hæc inuicẽ aduersantur, vt non ea quæcũque
vultis faciatis. Baptizatis dicebat, sed templũ dei ædi-
ficabat adhuc, nondum dedicabat. Videte fratres mei,
quemadmodum cum loca ipsa terrena in melius con-
uertantur, alia diruuntur atq; franguntur, alia in melio-
res vsus commutantur, sic & nos sumus. Opera carnis
fuerunt in nobis. Audistis cum commemorarẽtur, Ma-
nifesta sunt, inquit, opera carnis, quæ sunt fornicatio-
nes, immundiciæ, idolorũ seruitus, veneficia, nõ benefi
cia, id est, nõ à bonis dicta, sed à venenis, contentiones,
inimicitiæ, hæreses, inuidiæ, ebrietates, & his similia:
deiicienda sunt non mutanda, quę prędico vobis sicut
I prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum dei nõ pos-
sidebunt. Ista in nobis tanquam idola frangenda sunt,
in vsus autem meliores vertenda ipsa corporis nostri
mẽbra, vt quæ seruiebant immundiciæ cupiditatis, ser-
uiant gratię charitatis. Sed videte quid dixerit, & dili-
genter aduertite. Operarij dei sumus, adhuc ædificatur
templum dei: in capite suo iam dedicatũ est, quoniam
dominus resurrexit à mortuis, deuicta morte, mortali-
tate consumpta, ascendit in cœlum, quia scriptus de il-
lo erat psalmus dedicationis domus. Ideo post passio-
nem dicit, Conuertisti luctũ meum in gaudium mihi,
Psal.29. concidisti saccum meũ, & accinxisti me iocũditate, vt
psallat tibi gloria mea, & non cõpungar. Facta est ergo
Aedificatio nostra fit p fidẽ, Dedicatio per vltimã resurrectionẽ illa post passionẽ dedicatio in resurrectione. Ergo &
nostra modo fit ædificario per fidẽ, vt fiat & ipsa dedi-
catio per vltimã resurrectionem. Deniq; post istũ psal-
mum dedicationis domus, vbi ostenditur resuscitatio
capitis nostri, alius est psalmus post istũ, nõ ante istum.
Sic habet titulus, Quando domus ædificabatur post
Psal.95. captiuitatem. Recolite captiuitatem, vbi ante fuerimus
quando totum mundũ velut massam infidelium diabo
lus possidebat. Propter hãc captiuitatẽ redemptor ad-
uenit, preciũ nostrũ sanguinẽ suũ fudit. Fuso suo sangui
Roma.7. ne, captiuitatis nostræ instrumenta deleuit. Lex, inquit
Apostolus, spiritalis est, ego autem carnalis sum, venũ- K
datus sub peccato. Antea sub peccato venundati, sed
postea gratia liberati. Post illã captiuitatẽ domus mo-
do ædificatur, & vt ædificetur euangelizatur. Sic enim
incipit psalmus iste, Cãtate domino cãticum nouũ. Et
ne putes domũ istã in vno angulo ædificari, sicut ædi-
ficant schismatici vel hæretici: attende quod sequitur,
Cantate domino omnis terra. Cãtate domino canticũ *Psal.95.*
nouum, contra canticum vetus: testamentum nouum,
quia prius testamẽtum vetus. Nouus homo, vt depona-
tur vetus homo. Exuite vos, inquit, veterẽ hominẽ cum *Coloss.3.*
actibus suis, & induite nouũ qui secundum deum crea- *Ephe.4.*
tus est, in iusticia & sanctitate veritatis. Ergo cãtate do-
mino canticum nouum, cantate domino omnis terra.
Cantate & ædificate, cantate & bene canite. Annũcia-
te diẽ ex die salutare eius, annũciate diem ex die † Chri *† al. de die*
stũ eius. Quid est enim salutare eius, nisi Christus eius? *in diem.*
Pro isto salutari orabamus in psalmo, Ostẽde nobis do *Psal.84.*
mine misericordiã tuam, & salutare tuũ da nobis. De-
siderabãt hoc antiqui iusti salutare, de quibus dominus L
dicebat discipulis, Multi voluerunt videre quæ vos vi- *Luca.10.*
detis, & non potuerunt. Et salutare tuum da nobis. Di-
xerunt hoc antiqui iusti, Salutare tuum da nobis. Chri-
stum tuũ cum in hac carne viuimus videamus, videa-
mus in carne qui nos liberet à carne, veniat caro mun
dans carnem, patiatur caro, & redimat animam & car
nem, Et salutare tuũ domine da nobis. In hoc deside- *Psal.84.*
rio erat ille sanctus senex Simeon, In hoc, inquam, de-
siderio erat senex ille sanctus & de deo bene meritus
Simeon, sine dubio & ipse dicebat, Ostende nobis do-
mine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.
In hoc desiderio, in talibus precibus respõsum accepit,
quia non gustaret mortẽ, nisi videret Christum deum.
Natus est Christus, veniebat ille, ille ibat, sed donec ve-
niret ille ire nolebat. Iam senectus matura excludebat,
sed syncera pietas detinebat. At vbi venit, at vbi natus
est, at vbi eum portari matris manibus vidit, & diui-
nam infantiam pia senectus agnouit, accepit eum in
manus suas & dixit, Nũc dimittis domine seruũ tuum *Luca.2.*
in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuũ. Ecce vn-
de dicebat, Ostẽde nobis domine misericordiã tuam, *Psal.84.*
& salutare tuum da nobis. Impletum est desiderium se- M
nis, mundi ipsius senectute vergẽte. Ipse ad senem ho-
minem venit, qui mundum veterem inuenit. Ergo si
mũdum veterem inuenit, audiat mundus, Cantate do- *Psal.95.*
mino canticum nouum, cantate domino omnis terra.
Destruatur vetustas, nouitas surgat. Cantate domino
canticum nouum, cantate domino. Videte certamen
ædificantium. Cantate domino, benedicite nomẽ eius,
bene nunciate, quod est Græce euangelizate. Quid?
Diem ex die. Quem diem ex die? Lumen ex lumine, fi-
lium de patre, salutare eius. Annunciate in gẽtibus glo
riam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Ecce quo-
modo domus ædificatur post captiuitatem. Terribilis
est super omnes deos. Super quos deos? Quoniam om-
nes dij gentium dæmonia, dominus autem cœlos fecit.
Sanctos fecit, Apostolos fecit, Quoniam cœli enarrant *Psal.18.*
gloriam dei. Non sunt loquelæ neque sermones quo-
rum non audiantur voces eorum. In omnem terrã ex-
iuit sonus eorum, quia omnis terra cãtat canticum no-
uum. Audiamus ergo & Apostolum, architectum ma-
gistri, Vt sapiens, inquit, architectus fundamentum po- *1.Cor.3.*
sui. Audiamus ergo istum architectum quædam noua
construentem, quædam vetera deiicientem. Spiritu, *Galat.5.*
inquit, ambulate. Noua est ista constructio. Et concu-
piscentias

A piscentias carnis ne perfeceritis. Veterum est ista destructio. Caro enim, inquit, concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Hæc enim inuicem aduersantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Adhuc enim ædificamini, nondum dedicamini, vt non ea quæ vultis faciatis. Quæ enim vultis? vt omnino nullæ sint cõcupiscentiæ malarum & illicitarum delectationũ. Qui sanctus hæc non velit? Sed non efficit, quamdiu hic viuitur, hoc non impletur. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnẽ. Hæc enim inuicem aduersantur, vt nõ ea quæ vultis faciatis, vt nullæ sint in vobis prorsus rerum illicitarum cõcupiscentiæ, non potsitis. Quid ergo restat? Spiritu ambulate. Et quia non potestis efficere vt concupiscẽtias carnis cõsumatis, concupiscentias carnis ne perficiatis. Consumere quidem illas atque finire & penitus extirpare omnino velle debetis: sed quamdiu sunt in vobis, & est alia lex in membris vestris repugnans legi mentis vestræ, concupiscẽtias carnis ne perfeceritis. Quid enim vultis? Vt omnino non sint concupiscentiæ carnis: nõ vos permittunt implere quod vultis, nolite eas permittere implere quod volunt. Quid vultis? Vt omnino nõ sint, sed sunt: caro concupiscit aduersus spiritum, concupiscat spiritus aduersus carnem, vt nõ ea quæ vultis faciatis: id est, vt non sint in vobis ipsæ concupiscentiæ carnis, nec ipsę faciant quod volunt, vt opus earũ perficiatis. Si non tibi in totum ceditur, noli & tu cedere. Prius æquetur pugna, vt aliquãdo fit victoria. Etenim proculdubio fratres mei erit, credamus, speremꝰ, amemus, erit aliquãdo victoria in dedicatione domus quę

1.Corin.15. modo ædificatur post captiuitatem. Nouissima enim inimica destruetur mors, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem. Præmeditamini verba triumphantium. Vbi est mors contentio tua? Triumphantium ista vox est,

Psal.6. non pugnantium. Pugnãtium autem vox est, Miserere mei domine quoniam infirmus sum, sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea, & anima mea turbata est valde, & tu domine vsquequo? Vide laborantem in certamine. Et tu domine vsquequo? Quid est vsquequo? Quousque: vt probes, quia ego subuenio. Si enim cito subuenirem, luctamen non sentires, tanquã de tuis viribus superbires, & per istam superbiam nun-

C quam ad victoriam peruenires. Dictum est quidem,

Esaia.58. Adhuc te loquente, dicam, ecce assum. Sed deus & cũ differt adest, & differendo adest, ne præproperam cum implet voluntatem, perfectam nõ impleat sanitatem. Non enim fratres mei apostolo Paulo non aderat, qui

2.Corin.12. cum certaret, ne extolleretur, timebat, In magnitudine, inquit, reuelationum mearum ne extollar, Videte in conflictatione certantem, nondũ in securitate triumphantem. In magnitudine reuelationum mearum ne extollar, Quis dicit, ne extollar? O terror, ô tremor, Quis dicit ne extollar? Cum tanta eius verba sint retundentia elationem, compescentia tumorem, & dicit ne extollar? Parum est quia dicit, ne extollar: videte medicamentum, quod sibi dicit appositum. Ne extollar, inquit, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ. O venenum quod non curatur nisi veneno. Datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ, qui me colaphizet. Caput cædebatur, ne caput extolleretur. O antidotum, quasi quod de serpente conficitur, & propterea theriacum nuncupatur. Serpens enim ille

Gene.3. superbiam persuasit. Gustate & eritis sicut dij, superbiæ persuasio est. Vnde cecidit, inde deiecit. Merito ergo

venenum serpẽtis sanatur. Quod ait Apostolus, Propter quod ter dominum rogaui, vt auferret eum à me. D

Vbi est, Adhuc te loquente dicam, ecce assum? Propter quod nõ semel, sed iterum & tertio dominum rogaui. 2.Corin.12.

Nõnne tunc & ipse dicebat, Et tu domine vsquequo? Psal.6.

Sed nunquid quia differebat, inde nõ aderat, & falsum erat, Adhuc te loquẽte, dicam ecce assum? Quid enim? Medicus quando dat quod desideras adest, quãdo secat, non adest? Nõnne sub medici ferramento clamas vt parcat? Et quia magis adest, magis secat. Denique vt scias quia aderat, videte quod ter roganti respondit. Esaia.58.

Dixit, inquit, mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Ego, inquit, noui medicꝰ optimus, ego, inquit, noui in quem tumorem pergat quod volo sanare, quiesce, adhibeam quod scio. Sufficit tibi gratia mea, non tibi sufficit voluntas tua. Hæc erant vtique verba certantis, & in certamine periclitantis, & diuinum auxilium postulantis. Triumphantis autem verba quæ erunt? Verba certantis dum domus ędificatur: sequuntur verba triumphantis cum domus in vltimo dedicatur, Vbi est mors contẽtio tua? vbi est mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatum. Sic ista dicebat Apostolus, quasi ipse iam ibi esset. Denique post hæc verba quæ constat esse de futura perceptione, non de præsenti conflictatione quando quidem dicit, tunc fiet, non modo fit, sed tunc fiet. Quid tunc fiet? Sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoriã. Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Tunc fiet vt nusquam sit aculeus mortis, nusquam possit inueniri peccatum. Quid festinas? tunc fiet, tunc fiet. Mereatur in te humilitas vt tunc in te fiat, ne superbia non permittat, vt vel tunc in te fiat, Tunc fiet, modo interim dum pugnas, dum laboras, dum periclitaris, dic dic, Dimitte nobis debita nostra. Dic omnino dũ pugnas, verum dic, ex animo dic, Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus. Tu tibi diabolus eris, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Non enim verum dicimus, dicendo nos non habere peccatum, cum hic non simus sine peccato. Dicamus ergo veritatem, vt aliquando inueniamus securitatem. Sit veritas in pugna, vt acquiratur securitas in victoria. Tunc fiet, Vbi est mors aculeus tuus? aculeus enim mortis est peccatum. Sed de lege præsumis, quia data est tibi lex, & datum est tibi præceptũ, Bonum est tibi vt spiritus te viuificet, ne litera occidat. Volo vt velis, sed non sufficit vt velis. Adiuuandus es vt plene velis, & impleas quod velis. Nam vis videre quid valeat sine spiritu adiuuante litera iubens? Ibi dixit, Cum dictum est, Vbi est mors aculeus tuus, aculeus autem mortis est peccatum: continuo subiunxit, Virtus autem peccati lex. Quid est virtus peccati lex? Num mala iubendo, vel bona prohibendo? immo vero mala prohibendo, & bona iubendo. Virtus autem est peccati lex, quia subintrauit, inquit, lex vt abundaret delictum. Quid est vt abundaret delictum? Quia vbi gratia non erat, auxit prohibitio desiderium, & cum quasi de propria præsumitur virtute, factum est grãde vitium. Sed quid fecit gratia? Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia. Venit dominus, totum quod de Adam traxisti, totum quod tuis prauis moribus addidisti, totum dimisit, totum deleuit, orationem docuit, gratiam promisit, certamen indixit, laboranti subuenit, victorem coronauit. Itaque, inquit Apostolus, Lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustum & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum,

1.Corin.15.

E

Matth.6.

1.Ioan.1.

F

2.Corin.3.

Roma.5.

Ibidem.

Roma.7.

G vt appareat peccatum. Nam quādo non prohibebaris,
erat, sed non apparebat. Nam concupiscētiam, inquit,
nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasio-
ne igitur accepta, peccatum per mādatum fefellit me,
2.Corin.3. & per illud occidit. Ecce quid est, litera occidit. Si vis
ergo euadere legem minantem, ad spiritum fuge ad-
iuuantem. Quod enim lex imperat, fides sperat. Clama
ad deum tuum, adiuuet te, nō remaneas sub litera reus,
sed spiritu suo te adiuuet deus, ne similis sit tibi super-
1.Corin.15. bus Iudæus. Cum enim aculeus mortis esset peccatum,
virtus autem peccati lex, quid ageret humana infirmi-
Roma.7. tas, in qua fatigabatur voluntas? Velle, inquit, adiacet
mihi, perficere autem bonum non inuenio. Quid ergo
ageret? Ecce aculeus mortis peccatum, ecce virtus pec-
Roma.5. cati lex, id est, lex subintrauit vt abundaret delictum.
Gala.3. Si enim lex posset viuificare, omnimodo ex lege esset
iusticia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato.
Quomodo conclusit? Ne vagareris, ne præcipitareris,
ne mergereris. Cancellos tibi fecit lex, vt non inue-
niendo quà exires, ad gratiam conuolares. Sed conclu-
sit scriptura omnia sub peccato, vt promissio. Qui pro-
misit quod facit, non promisit quod tu facis. Si tu fa-
cturus esses, prænunciator esset deus, non promissor.
H Sed conclusit, inquit scriptura, omnia sub peccato, vt
promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Au-
di, daretur. Quid superbis? Audi, daretur. Quid enim
1.Corin.4. habes quod nō accepisti? Ergo quia aculeus mortis est
peccatum, virtus autem peccati lex, & hoc de bona
prouidentia dei, vt concluderentur homines sub pec-
cato, & quærerent adiutorem, quærerent gratiam, quæ-
rerent deum, non de sua virtute præsumerent: ideo &
1.Corin.15. hic cum dixisset, Aculeus autem mortis peccatum, vir-
tus autem peccati lex: quid times? quid laboras? quid su-
das? Audi quod sequitur, Gratias autem deo qui dedit
nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Chri-
stum. Certe tu tibi das victoriam? Gratias deo qui de-
dit nobis victoriam per dominū nostrum Iesum Chri
stum. Ergo cum cœperis laborare pugnans contra con
cupiscentias carnis, spiritu ambula, spiritu inuoca, do-
num dei quære, & si lex in membris repugnat legi men
tis tuæ ex parte inferiori, id est, à carne captiuum te te-
ner sub lege peccati, & hoc emendabitur, & hoc tran-
siet in iura victoriæ. Tu tantum clama, tu tantum in-
Luca.18. uoca: oportet semper orare & nō deficere, Inuoca om-
I nino, inuoca adiutorium. Adhuc te loquente dicit,
Esaia. Ecce assum. Intellige & audi dicentem animæ tuæ, Sa-
Psal.34. lus tua ego sum. Cum ergo lex carnis repugnare cœpe-
Roma.7. rit legi mentis, & captiuum te ducere in lege peccati,
quæ est in membris tuis, orando dic, confitendo dic,
Miser ego homo. Quid est enim aliud homo? Quid est
Psal.8. homo, nisi quia memor es eius? Dic, miser ego homo,
quia nisi venisset filius hominis, perisset homo. Excla-
Roma.7. ma in angustiis, Quis me liberabit de corpore mor-
tis huius, vbi lex in membris meis repugnat legi men-
tis meæ? Condelector enim legi dei secundum interio-
rem hominem: Quis me liberabit de corpore mortis
huius? Si hoc fideliter, si humiliter dicis, verissime re-
spondetur, Gratia dei per Iesum Christum dominum
Augustini oratio. nostrum. Conuersi ad dominum deum patrem omni-
potentem puro corde ei quantum potest paruitas no-
stra, maximas atque vberes gratias agamus, precantes
toto animo singularem mansuetudinē eius, vt preces
nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimi-
cum quoque à nostris actibus & cogitationibus sua vir
tute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem guber-
ner, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudi- K
nem suam perducat per dominum &c.

De verbis Apostoli, Cum essemus in carne, passiones Roma.7.
peccatorum, quæ per legem sunt, operabantur in mem-
bris nostris vt fructum ferrent morti: Cum Manichæo-
rum confutatione:

Sermo IIII.

Vdiuimus concorditèrque respondimus, &
deo nostro consona voce cantauimus, Beatus Psal.93.
vir quem tu erudieris domine, & ex lege tua
docueris eum. Silentium si præbeatis, auditis.
Non inuenit locum sapiētia, vbi non est patientia. Nos
loquimur, sed erudit deus: nos loquimur, sed deus do-
cet. Non enim beatus dictus est quem docet homo, sed
quem tu erudieris domine. Nos plantare possumus &
rigare, sed dei est incremētum dare. Qui plantat & qui 1.Corin.3.
rigat forinsecus operatur, qui vero dat incrementum,
intus opitulatur. Quæ nobis lectio de sancti Apostoli
epistola proposita sit ad loquendum, quàm difficilis,
quàm latebrosa, quàm si non intelligatur aut male in-
telligatur periculosa: puto fratres, immo scio, quia no-
bis cum recitaretur, audistis, & fluctuastis si aduertistis:
aut si aliqui intellexistis, quàm sit arduū sine dubitatio-
ne vidistis. Hanc itaque lectionē totúmque ipsum mo- L
lestum & obscurum, sed intelligentibus salubrem epi-
stolæ Apostoli locum suscepimus, adiuuante misericor
dia dei, exponere disserendo. Charitati vestræ debito-
res nos esse scio, exactores vos esse sentio. Quemadmo-
dum nos, vt ista percipiatis oramus, sic & vos orate, vt
ea vobis explicare valeamus. Si enim oratio nostra con
cordet, & vos facit deus idoneos auditores, & nos de-
biti huius fidelissimos redditores. Cum enim essemus
in carne, ait Apostolus, passiones peccatorum quæ per Roma.7.
legem sunt operabantur in membris nostris, vt fru-
ctum ferrent morti. Hic videtur, quod non intelligen-
tibus primum & grande periculum est Apostolum re-
prehendere, & culpare legem dei. Dicit aliquis, Absit
hoc ab animo qualiscunque Christiani. Quis hoc vel
insanus audeat de Apostolo suspicari? Et tamē, fratres
mei, verba ista male intellecta, fomitem insaniæ furo-
ri Manichæorum subministrarunt. Manichæi enim le-
gem dei per Moysem datam, dicunt nō à deo datam,
& eam Euangelio contrariā esse contendunt: & quan-
do cum eis agitur, in his testimoniis Apostoli Pauli M
quæ non intelligunt, conantur conuincere, quid di-
cam catholicos non intelligentes & non potius negli-
gentes? Non enim multum est, si quis velit esse diligens,
post calumnias ab hæretico auditas saltem considera-
re in codice circunstantiam lectionis: quod si fecerit,
ibi mox inueniet vnde aduersarium loquacem redar-
guat, vnde hostes legis rebellésque prosternat. Et si e-
nim tardus est ad intelligēda verba Apostoli, manifesta
ibi laus est expressa legis dei. Videre enim prius & ad-
uertite. Cum enim essemus in carne ait, passiones pec-
catorum quæ per legem sunt, operabātur. Hic iam Ma-
nichæus erigit ceruicem, exaltat cornua, impetit te &
facit impetum. Ecce, inquit, passiones peccatorum quæ Ibidem.
per legē sunt. Quomodo bona est lex per quam in no-
bis sunt passiones peccatorum, & operantur in mem-
bris nostris, vt fructum ferant morti? Lege aliquantum,
progredere, totum audi patienter & si non intelligen-
ter. Hoc enim quod ait, Passiones peccatorum quę per
legem sunt operabantur in membris nostris: multum
est vt intelligas, sed prius esto mecum legis laudator, &
tunc fieri mereberis intellector. Clausum cor habes &
clauem

A clauem accusas? Ecce interim quod non intelligimus paululum seponamus, ad laudem legis quæ aperta est veniamus. Passiones, inquit, peccatorum quæ per legem sunt, operabantur in membris nostris vt fructum ferremus morti. Nunc ergo euacuati sumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate literæ. Adbuc videtur legem arguere, culpare, improbare, detestari, sed non intelligentibus. Cum enim dicit, Cum essemus in carne, passiones peccatorum quæ per legem sunt operabātur in membris nostris vt fructum ferrent morti: Nunc ergo euacuati sum⁹ à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate literæ: quasi vtique videtur legem accusare atq; culpare. Vidit hoc & ipse, vidit, sensit se non intelligi, & contra obscuritatem verborum suorum cogitationes hominum commoueri: sensit quid possit quis contradicere, & prior hoc voluit dicete, vt tu non inuenias quod diceres. Quid ergo dicimus, inquit? Hoc sequitur. Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? Absit. Vno verbo legem absoluit, legis accusatorem damnauit. Au thoritate Apostoli contra me proferebas ô Manichæe,

B & dicebas mihi cum legem reprehenderes, ecce audi Apostolum, lege Apostolum, Passiones peccatorū, quæ per legem sunt, operabantur in mēbris nostris, vt fructum ferrent morti. Nunc ergo euacuati sumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate literæ. Iactabas te, clamabas, dicebas, audi legem. Vide ista dixeras, & iam verso tergore ire cupiebas. Expecta, audiui te, audi me, immo nec ego te, nec tu me, sed ambo audiamus Apostolum, qui soluit se & alligat te. Quid ergo dicimus, inquit? Lex peccatum est? Hoc dicebas, lex peccatum est, hoc nempe dicebas. Ecce audisti quod dicebas, audi quod dicas. Legem dei peccatum esse dicebas, quādo eam cæcus & improuidus reprehendebas. Errasti. Vidit Paulus errorem tuum. Quod dicebas, ipse dixit. Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? Quod dicebas, hoc dicimus. Lex peccatum est? Absit. Si apostoli sequebaris authoritatem, appende verbum, & cape inde consilium. Audi, Lex peccatum est? Audi. Absit. Si Apostolum sequeris, si eius authoritatem plurimi pendis. Audi, Absit, & quod sentiebas à te absit. Quid et-

C go dicimus? Quid dicimus, quia dixi, Passiones peccatorum, quæ per legem sunt, operabantur in membris nostris vt fructum ferrent morti: quia dixi, Euacuati sumus à lege mortis in qua detinebamur: quia dixi, Seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate literæ? Lex peccatū est? Absit. Quare ergo Apostole post tanta illa dixisti, Lex absit vt sit peccatum? Sed peccatum, inquit, non cognoui nisi per legem. Nam concu-

Deute. 5. piscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces. Iam modo interrogo te Manichæe, modo te interrogo, responde mihi. Mala est lex quæ dicit, non cōcupisces? Hoc ne luxuriosus mihi, & nequam aliquis respondet? Etenim ipsi homines flagitiosi quando reprehenduntur erubescunt, & quando sunt inter castos, lasciuire non audent. Si ergo malam dicis esse legem quæ dicit, non concupisces, impune vis concupiscere, accusas legem, quia percutit libidinem. Fratres mei si non audiremus Apostolum dicentem, lex peccatum est, absit: sed tantummodo verba legis commemorantem, vbi dictum est, non concupisces, etiam legem illo non laudante, nos eam laudare deberemus, illam laudare, nos accusare. Ecce lex, ecce desuper tuba diui-

na clamat homini, Non concupisces. Non cōcupiscere, reprehende si potes: fac si reprehendere non potes. Audisti, non concupisces, reprehendere non audes. Quia bonum est quod dixit, non concupisces, malum est concupiscere. Malum culpat lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo concupiscere malum culpat lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo fac quod iubet lex, noli facere quod vetat lex, noli concupiscere. Sed quid ait Apostolus? Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces. Ibam enim post concupiscentiam meam, & quā trahebat currebam, eiúsque illecebras blandas, & ex carnali suauitate iocundas magnam fœlicitatē arbitrabar. Laudatur enim peccator, ait lex, in desideriis animæ suæ, & qui iniqua gerit, benedicitur. Inuenis hominem concupiscentias suas carnales sectantem, totúmque se illis seruum donantem, occupari vndique voluptate, fornicari, inebriari, non dico amplius fornicari, inquam, inebriari. Hæc dixi quæ licite committuntur, sed non dei legibus. Quis enim aliquando ad iudicem ductus est, quia meretricis lupanar intrauit? Quis enim aliquando in publicis tribunalibus accusatus est, quia per suas listrias lasciuus immūdusq; defluxit? Quis aliquando habens vxorem quia ancillam suam vitiauit, crimen inuenit? Sed in foro, non cœlo, in lege mundi, non in lege creatoris mundi. Luxuriosus autem immundus atque lasciuus fœlix dicitur, abundare voluptatibus, frui deliciis. Iam vero si se etiam vino ingurgitet, si bibat mensuras sine mensura, parum est quia non inuenit crimen, etiam viri fortis accipit nomen, tanto nequior, quanto sub poculo inuictior. Cum laudantur ista & dicitur, fœlix est, magnus est, bene est illi, & non solum hoc non putatur esse peccatum, sed etiam putatur vel dei donum, vel certe suaue, blandum & licitum bonum, procedit lex dei & dicit, Non concupisces. Ille homo qui putabat magnum bonum esse, magnamq; fœlicitatem æstimabat, licita ea quæ possit suæ concupiscentiæ non negare, sequi quā trahitur, audit, Nō concupisces, & cognoscit esse peccatum. Deus dixit, homo audiuit, deo credidit, peccatum suum vidit, quod bonum putabat, malum esse cognouit, voluit frēnare concupiscentiā, non ire post eam, strinxit se, conatus est, victus est, qui fuit antea nescius malorum suorum, factus est doctus, & peius est victus, cœpit esse non solum peccator, sed etiam præuaricator. Peccator enim & antea erat, sed antequam legem audiret, peccatorem se esse nesciebat, Legem audiuit, peccatum vidit, conatus est vincere, superatus atque prostratus est, factus est & legis præuaricator, qui fuit antea nescius peccator. Hoc dicit Apostolus, Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiā. Minor erat concupiscentia quando ante legem securus peccabas, nunc oppositis tibi obicibus legis, fluuius concupiscentiæ quasi frænatus est, paulnlum siccatus, sed increscēte impetu qui te ducebat obicibus nullis, obtuit te obicibus ruptis, Concupiscentia tua minor erat quādo tuam mouebat libidinem, omnis est quando transcendit legem. Vis nosse quia magna sit? Vide quid ruperit, Non concupisces. Non homo dixit, deus dixit, creator dixit, iudex æternus dixit, non quicunque dixit. Fac ergo quod dixit. Non facis, obserua iudicantem qui dixit. Sed quid faciā ô homo? Ideo nō vicisti, quia de te præsumpsisti.

Psal. 9. (margin, beside "Laudatur enim peccator")

D (margin, beside "na clamat homini"); E (margin, beside "defluxit"); F (margin, beside "etiam præuaricator")

G Attende ergo nunc verba ſuperiora, quæ videbantur
obſcura. Cum enim eſſemus in carne. Verba quæ ſuperiora
diximus, vnde cœpit lectio quæ obſcura videba-
Roma.7. tur: attendite, Cum ergo eſſemus in carne, paſsiones
peccatorum quæ per legem ſunt. Vnde per legẽ ſunt?
Ibidem. Quia eramus in carne, præſumebamus de carne. Num
enim qui loquebatur Apoſtolus, iam exierat de iſta car
ne? Non vtique, ſed ſecundum huius vitæ modum, &
qui loquebatur, & quibus loquebatur in carne erant.
Quid ergo eſt, Cum eſſemus in carne: niſi cum de carne
præſumeremus: hoc eſt, de nobis confideremus?
Homini enim dictum eſt, & de hominibus dictum eſt:
Eſaiæ. 40. Videbit omnis caro ſalutare dei. Quid eſt, Omnis ca-
Lucæ.3. ro, niſi videbit omnis homo? Et quid eſt, Verbum caro
Ioan.1. factum eſt, niſi verbum homo factus eſt? Non enim
verbum & caro erat & anima ibi non erat, ſed carnis
nomine homo ſignificatus eſt, in eo quod legitur, Verbum
caro factum eſt. Ergo cum eſſemus in carne, id
eſt, in concupiſcentiis carnis verſaremur, ibi totam
ſpem noſtram tanquam in nobis poneremus, paſsiones
peccatorum quæ per legem ſunt, auctæ ſunt per le-
H gem: prohibendo enim fecerunt præuaricatorem le-
gis, quia ille qui præuaricator eſt factus, deum non ha-
buit adiutorem. Operabantur ergo in membris no-
ſtris, vt fructum ferrent. Cui, niſi morti? Si damnan-
dus erat peccator, quam ſpem babet præuaricator? Er-
go ò homo vicit te concupiſcentia tua, vicit, quia in
malo loco te inuenit. Inuenit te in carne, ideo te vicit.
Migra inde, quid expaueſcis? Nõ tibi dixi vt moriaris,
Coloſ.3. immo audeo dicere, dixi vt moriaris, Si mortui eſtis
cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite. In carne viuens,
Eſaiæ. 40. noli eſſe in carne, Omnis caro fœnum, verbum autem
domini manet in æternum. Dominus fiat refugium
tuum. Inſtat concupiſcentia, vrget te, magnas vires ac-
cepit aduerſum te, prohibitione legis grandior facta
eſt, maiorem hoſtem pateris, ſit dominus refugium
Pſal.60. tuum, turris fortitudinis à facie inimici. Noli ergo eſſe
in carne, in ſpiritu eſto. Quid eſt, in ſpiritu eſto? In deo
ſpem pone. Nam ſi poſueris ſpem in ipſo ſpiritu, quo
modo eſt iterum ſpiritus tuus? In carne labitur, quia
non eum dediſti illi à quo ſuſpendatur. Non ſe conti-
net. Si non continetur, noli remanere in te, tranſcende
te, in illo te pone qui fecit te. Nam ſi ſpem in te habue-
I ris, accepta lege pręuaricator eris. Inuenit te hoſtis, nu-
Pſal.49. dum refugio, inuadit te. Ne forte rapiat velut leo, &
non ſit qui eruat: attende verba Apoſtoli legem lau-
dantis, ſe accuſantis, reum ſe ſub lege facientis, & per-
ſonam forte tuam in ſe transfigurantis & dicentis tibi,
Roma.7. Peccatum non cognoui niſi per legem. Nam concupi-
ſcentiam neſciebam niſi lex diceret, Non concupiſces.
Occaſione autem accepta, peccatum per mandatum
operatum eſt in me omnem concupiſcentiam. Sine le-
ge enim peccatum mortuum eſt. Quid eſt mortuum
eſt? Latet nõ apparet, omnino tanquam ſepultum igno-
ratur. Adueniente autem mandato, peccatum reuixit.
Quid eſt, reuixit. Apparere cœpit, ſentiri cœpit, rebel-
lare aduerſum me cœpit. Ego autem mortuus ſum.
Quid eſt, mortuus ſum? Præuaricator factus ſum, & in-
uentum eſt mihi mandatum quod erat in vitam. Vi-
dete quia lex laudatur, mandatum quod erat in vitam.
Qualis enim vita eſt non concupiſcere? O vita dulcis.
Dulcis eſt quaſi voluptas concupiſcentiæ. Verum eſt,
nec eam homines ſequerentur niſi dulcis eſſet. Thea-
trum, ſpectaculum, meretrix laſciua, turpiſsima canti-
lena, dulcia ſunt iſta concupiſcẽtiæ? Dulcia planè, ſua-
uia, delectabilia: ſed narrauerunt mihi iniuſti delecta- K
tiones ſuas, ſed non ſicut lex tua domine. Suauia ſunt, Pſal.118.
dulcia ſunt, delectabilia ſunt, ſed audi meliora. Narra-
uerũt mibi iniuſti delectationes ſuas, ſed non ſicut lex
tua domine. Fœlix anima quæ huiuſmodi delectatio-
nibus delectatur, vbi turpitudine nulla inquinatur, &
veritatis ſerenitate purgatur. Quem enim delectat lex
dei, & ſic delectat, vt omnes delectationes laſciuiæ vin
cat, nõ ſibi arroget iſtam delectationem, dominus da-
bit ſuauitatem. Quid dicam? Domine das mihi illam
ſuauitatem vel illam? Suauis es domine, & in tua ſua-
uitate doce me iuſticias tuas. In tua ſuauitate doce me
domine, & doces me. Tunc diſco vt faciam, ſi in tua
ſuauitate doceas me. Cæterum quandiu blanditur ini-
quitas, & dulcis eſt iniquitas, amara eſt veritas. In tua
ſuauitate doce me, vt ſuauis ſit veritas, dulcedine tua
contaminetur iniquitas. Multo melior eſt & ſuauior ve
ritas, ſed ſanis ſuauis eſt panis. Quid melius & præcla-
rius pane cœleſti? Sed ſi nõ obſtupefecit dentes iniqui-
tas. Scriptura enim dicit, Sicut vua acerba dentibus no Prouer. 10.
xia eſt, & fumus oculis, ſic iniquitas vtentibus ea. Quid
prodeſt quia panem laudatis, ſi male viuatis? Quod lau- L
datis non manducatis. Cum ergo audis verbum, cum
audis verbum iuſticiæ & veritatis, & laudas, multo lau-
dabilius eſt ſi facias. Fac ergo quod laudas. An dicturus
es, volo & non valeo. Quare non vales? Quia ſanitas
non eſt. Vnde ſanitatem perdidiſti, niſi quia peccando
creatorem offendiſti? Ergo vt eius panem quem laudas
cum ſuauitate, id eſt, cum ſanitate manduces, dic illi,
Ego dixi domine miſerere mei, ſana animam meam Pſal.40.
quia peccaui tibi. Ergo, inquit, inuentum eſt mihi man
datum quod erat in vitam, hoc eſſe in mortem. Erat e-
nim ſibi antea ignotus peccator, factus eſt manifeſtus
præuaricator. Ecce inuentum eſt illi in mortem, quod
erat in vitam. Occaſione autem, inquit, accepta, pecca- Roma.7.
tum per mandatum fefellit me, & per illud occidit. Sic
factum eſt primò in paradiſo. Fefellit, inquit, me occa-
ſione accepta per mandatum. Vide ſerpentem mulieri
illi ſuſurrantem. Quæſiuit ab ea, quid dixerit deus. Re-
ſpondit illa, Dixit nobis deus, Ex omni ligno quod eſt Gene.3.
in paradiſo edetis, de ligno autem ſciẽtiæ boni & ma-
li non edetis. Ex eo ſi ederitis, morte moriemini. Hoc
eſt dei mandatum. Contrà ſerpens, Non, inquit, morte
moriemini. Sciebat enim deus, quia qua die ederitis, M
aperientur oculi veſtri, & eritis tanquam dij. Occaſio-
ne ergo accepta peccatum per mandatum fefellit me,
& per illud occidit. Gladio quem portabas te inimicus
occidit, armis tuis te vicit, armis tuis te interemit. Re-
cipe mandatum, ſcito eſſe arma, non quibus occidat te,
ſed quibus à te occidatur inimicus. Sed noli præſume-
re de viribus tuis. Vide paruum Dauid cõtra Goliam, 1.Reg.17.
vide paruum cõtra ingentem, ſed in nomine domini
præſumentẽ. Tu venis ad me, inquit, cum clypeo & lan
cea, ego in nomine domini omnipotẽtis. Sic ſic, aliter
nõ, omnino aliter nõ proſternitur inimicus. Qui præ-
ſumit de viribus ſuis, antequam pugnet ipſe proſterni-
tur. Videte tamen chariſsimi, videte etiam atque etiam
Paulum Apoſtolum cõtra furorem Manichæorũ eſſe
legis diuinæ apertiſsimũ laudatorem, videtę quid ad-
iungat, Itaque lex quidem ſancta, & mandatum ſanctũ,
& iuſtum, & bonum. Nunquid vberius laudari poteſt?
Paulo ante verbo illo quod dixit, Abſit, defenderat cri-
men, non laudauerat. Aliud eſt à crimine obiecto de-
fendere, aliud debito præconio prædicare. Crimen ob-
iectum fuit, Quid ergo dicimus? Lex peccatum eſt? De-
fenſio,

A sensio, Absit, Vno verbo desęditur veritas quia magna est apostoli defendentis authoritas. Quid diu defen-
1.Corin.13. dat? Sufficit, Absit. An vultis, inquit, experimentum accipere eius qui in me loquitur Christus? Modo autem.
Roma.7. Itaque lex sancta quidem, & mandatum sanctum, & iustum & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factū est mors? Absit, quia bonum non est mors, sed peccatum vt appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem. Mors non est lex, sed peccatum est mors. Iamdudum autem dixerat, Sine lege peccatū mortuum est. Vbi vos admonueram, quia mortuum est, dixit, abscōditum latet, non apparet, modo videte quàm vere ita dictum sit, Peccatum, inquit, vt appareat peccatū. Non dixit vt sit, quia erat & quando non apparebat. Peccatum vt appareat peccatum, quia concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Nō ait, concupiscentiam non habebam, sed, concupiscentiam nesciebam. Sic etiam hic non ait, Vt sit peccatum, sed vt appareat peccatum, per bonum mihi operatū est mortem. Quam mortem? Vt fiat supra modum peccator, aut peccatum per mandatū. Supra modum peccator. Quare supra modum? Quia iam & præuaricatio. Vide-
B te ergo fratres, videte genus humanum à prima illius
Roma.5. primi hominis morte defluxisse. Etenim peccatum à primo homine intrauit in hunc mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit. Pertransiit, verbum attendite, quod audistis considerate, videte quid est pertrāsiit. Pertransiit, inde est & paruulus reus, peccatum nondum fecit, sed traxit. Etenim illud peccatum non in fonte mansit, sed pertransiit, non in illum aut illum, sed in omnes homines pertransiit. Genuit peccatores morti obnoxios primus peccator, primus præuaricator, Venit ad sanandos de virgine saluator, qui ad te non quā venisti, venit. Non enim ille de concupiscentia maris & fœminæ, non de illo vinculo cōcupiscētiæ. Spiritus, inquit, sanctus superueniet
Luca.1. in te. Dictum est hoc virgini, dictum est fidei feruenti, non concupiscētiæ carnis æstuanti. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.
C Quæ tale obumbraculum haberet, quando ardore libidinis æstuaret? Quia ergo non qua venisti ad te venit, liberat te. Vbi te inuenit? Venundatum sub peccato, iacentem in morte primi hominis, trahentem peccatum primi hominis, habentem reatum antequam habere possis arbitrium. Ecce vbi te inuenit, quando paruulum inuenit. Sed paruuli ætatem excessisti, Ecce creuisti, primo peccato multa addidisti, legem accepi-
Roma.5. sti, præuaricator extitisti. Sed noli esse solicitus, Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia. Conuersi ad dominum.

Roma.7. *De verbis Apostoli, Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem?*

Sermo V.

Esternam lectionem de sancti Apostoli Pauli epistola qui sermoni affuistis, audistis, illa lectio sequitur quæ hodie recitata est. Adhuc versatur ille difficilis & periculosus loc⁹, quē vobis in adiutorio domini nostri, quantū me religioso apud eū adiuuatis affectu, pro viribus quas dare dignatur exponere & enodare suscepimus. Patientiam mihi præbeat charitas vestra, vt si habeo propter obscuritatē rerum difficilem disputationem, saltem habeam facilem vocem. Si enim vtrunque sit difficile, multum laboratur, & vtinam non sine causa laboretur. Vt autem prosit labor noster, sit patiens auditus vester. Quia legem non culpat Apostolus, hesterna die audientibus D quantum existimo satisfecimus. Ibi quippe ait, Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum Roma.7.
non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum est, id est, latet non apparet. Ego autem viuebam aliquando sine lege, Adueniente autem mandato peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum quod erat in vitam. Quid enim tam pertinens ad vitam, quàm, Non concupisces? Hoc esse in mortem. Peccatum enim occasione accepta per mandatum fefellit me & per illud occidit, concupiscentiam nanque terruit, non extinxit, terruit, non oppressit, fecit timorem pœnæ, non amorem iusticiæ. Itaq;, inquit, lex quidem sancta, & mādatum sanctum, & iustum & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit. Non enim lex mors, sed peccatum mors. Quid ergo ex occasione mandati? Sed peccatum vt appareat peccatum. Latebat enim quando mortuum dicebatur: per bonum mihi operatum est mortem, vt addita præuaricatione fiat supra modum peccator augens peccatum per manda- E
tū, quia præuaricatio peccato nō adderetur, si non esset mandatum. Alio enim loco dicit aperte idem Apostolus, Vbi enim lex non est, nec præuaricatio. Quid ergo? Roma.4.
Quid dubitamus ad hoc legem esse datam vt inueniret se homo. Quando enim deus nō prohibebat à malo, latebat se homo, vires suas languidas non inuenit, nisi quando legem prohibitionis accepit. Inuenit ergo se, in malis inuenit se. Quò fugit se? Quocunque enim fugerit se, sequitur se. Et quid ei prodest de se inuento, scientia, quam sauciat conscientia? Loquitur ergo & in ista lectione quæ hodie recitata est ille qui inuenit se. Scimus, inquit, quia lex spiritalis est, ego autem carna- Roma.7.
lis sum, venundatus sub peccato. Quod enim operor, ignoro. Non enim quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio. Quæritur hoc loco magna diligentia quis intelligatur, vtrum ipse Apostolus qui loquebatur, an alium aliquem in se transfigurauit quem tangeret in se, sicut dixit quodam loco, Hęc autem omnia transfi- 1.Corin.4.
guraui in me, & Apollo propter vos, vt à nobis disca- F
tis. Si ergo Apostolus loquitur, quod nemo dubitat, & cum dicit, Non quod volo ago, sed quod odi illud facio, non de altero, sed de seipso dicit, quid sumus intellecturi fratres mei? Itá ne Apostolus Paulus nolebat, verbi gratia, facere adulterium, & faciebat adulterium? Nolebat esse auarus, & erat auarus? Quis autem nostrū audeat se induere tali blasphemia, vt de Apostolo hoc sentiat? Forte ergo alius est aliquis, forte tu es, aut tu es, aut ille est, aut ego sum. Si ergo aliquis nostrum est, ipsum quasi de ipso audiamus, & non irati nos corrigamus. Si autem ipse est, forte enim & ipse est, non sic intelligamus quod dixit, Non quod volo ago, sed quod odi illud facio, tanquam velit esse castus & esset adulter, aut velit esse misericors, & esset crudelis, aut velit esse pius, & esset impius. Non ad hoc accipimus, Non enim quod volo ago, sed quod odi illud facio. Sed ad quid? Volo non concupiscere, & cōcupisco. Lex quid dicit? Non concupisces. Homo legem audiuit, vitium agnouit, bellum indixit, captiuitatē inuenit, sed forte aliquis homo, non Apostolus. Quid ergo dicimus fratres mei? Non habet vllam concupiscentiam Apostolus in carne sua quā habere nollet, cui tamen existenti, titillanti,

G titillanti, suggerenti, solicitanti, æstuanti, tentanti non consentiret? Dico charitati vestræ, Si crediderimus Apostolum nullam prorsus habuisse infirmitatem concupiscentiæ cui reluctaretur, multum credimus de illo, atque vtinam ita sit. Non enim inuidere nos oportet Apostolis, sed Apostolos imitari. Veruntamen charissimi audio ipsum Apostolum confitentem, nondum eum ad tantam perfectionem iusticię peruenisse, quantam in angelis esse credimus, quorum angelorum æqualitatem speramus, si ad hoc quod volumus perueniamus. Quid enim aliud nobis promittit in resurrectione vbi ait, *Matth. 22.* In resurrectione mortuorum, neque nubent, neque vxores ducent, non enim incipient mori, sed erunt æquales angelis dei? Dicit ergo aliquis, Et tu vnde scis quia Paulus Apostolus angeli iusticiā & perfectionem nondum habebat? Non facio iniuriam Apostolo, non credo nisi Apostolo, alium testem non quæro, suspicantem non audio, nimium laudantem non curo. Dic mihi sancte Apostole de teipso, vbi nemo dubitat, quia de teipso loqueris. Nam vbi dixisti, *Roma. 7.* H Non quod volo ago, sed quod odi illud facio, existunt qui dicant, quod alium in te, nescio quem transfiguraueris laborantem, deficientem, vinctum, captiuum. Tu mihi dic de te, vbi nemo dubitat quia loqueris de te. *Philip. 3.* Fratres, ait Apostolus, ego meipsum non arbitror apprehendisse. Et quid facis? Vnum autem, quæ retro oblitus in ea quę antea sunt extentus, secundum intentionem ait, non secundum perfectionem, secundum intentionem sequor ad palmā supernę vocationis dei in Christo Iesu. Suprà iam dixerat, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim, Adhuc contradicitur & dicitur. Dicebat ista Apostolus, quia nondum peruenerat ad immortalitatem, non quia nondum peruenerat ad iusticiæ perfectionem: Iam ergo tam iustus erat quàm sunt angeli, sed nondū immortalis sicut angeli sunt. Ergo perfectionem iusticiæ iam tenebat, sed sequendo palmam supernam, immortalitatē quærebat. Dic nobis sancte Apostole alium aliquem manifestiorem locum, non vbi quæris immortalitatem, sed vbi confiteris mortalitatem. † *† aliâs, infirmitatem.* Et hic iam susurratur, iam cōtradicitur. Videor mihi audire quorundam cogitationes, & hic dicitur mihi. Verum est, noui quid dicturus es, I Confitetur infirmitatem, sed carnis, non mentis: confitetur infirmitatem, sed corporis, non animi. In animo autem est perfecta iusticia, non in corpore: Nam quis ignorat vtique Apostolum in corpore fuisse *2. Corin. 4.* fragilem, corpore fuisse mortalem, sicut dicit, Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus? Quid tibi ergo cum vase fictili? De thesauro aliquid loquere, Si aliquid minus habuit, si erat quod ei ad aurum iusticiæ posset addi inueniamus, ipsum audiamus, ne iniuriosi existimemur. Et ne magnitudine reuelationum mea- *2. Corin. 12.* rum. Apostolus dicit, In magnitudine reuelationum mearum ne extollar. Nempe hic agnoscitis Apostolum habentem magnitudinem reuelationum, & timentem elationis præcipitium. Vt ergo noueris quia & ipse Apostolus qui volebat alios saluos facere adhuc curabatur, vt noueris quia & ipse adhuc curabatur, si magnipendis ipsius honorem, audi non me, ipsum audi, audi confitentem vt sentias docentem: audi, Et ne magnitudine reuelationum mearum extollar. Ecce iam possum dicere Apostolo Paulo, Ne extollaris sancte Apostole, tu ne extollaris, adhuc cauendum est tu ne extollaris? Adhuc timendum est, tu ne extollaris? Adhuc huic infirmitati medicina quærenda est? Quid mihi, inquit, dicis tu? Et tu audi quid sim, & noli altum sape- K re, sed time. Audi quomodo breuis agnus ingrediatur, *Roma. 11.* vbi aries sic periclitatur. Ne magnitudine, inquit, reuelationum mearum extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ qui me colaphizet. Qualem tumorem timuit, qui mordacissimum epithema accepit? Iam ergo modo dic quia tanta in illo erat iusticia, quanta est in angelis sanctis: an forte & angelus sanctus in cœlo ne extollatur, accepit stimulum angelum Satanæ à quo colaphizetur? Absit, hoc de sanctis angelis suspicari. Homines sumus, Apostolos sanctos homines agnoscamus, vasa electa, sed adhuc fragilia, adhuc in hac carne permanentes, nondum in cœlesti patria triumphātes. Ergo quoniam dominum ter rogauit vt ab illo ille stimulus auferretur, nec auditus est ad voluntatem, quia exauditus est ad sanitatem, forte non indecenter ipse loquitur vbi dicit, Scimus autem quia *Roma. 7.* lex spiritalis est: ego autem carnalis sum. Ergo carnalis Apostolus qui aliis dicebat, Vos qui spiritales estis, in- *Gala. 6.* struite huiusmodi in spiritu lenitatis: alios tanquam spiritales alloquitur, & ipse carnalis est? Sed quid dixit & ipsis spiritalibus? quia nondum erant securi, nondum L erant in perfectione cœlesti & angelica, nondum erant in illius patriæ securitate, sed in huius peregrinationis solicitudine versabātur. Quid eis dixit? Certe spiritales eos vocauit. Vos, inquit, qui spiritales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, intendens teipsum, ne & tu tenteris. Ecce quē spiritalem iam appellauit, & timuit illi tentationis fragilitatem. Vnde posset tentari spiritalis? Et si non ex mente, vtique ex carne. Spiritalis enim quia secundum spiritum viuit, adhuc autem ex parte mortalis carnis, idem spiritalis, idémque carnalis. Ecce spiritalis, Mente seruio legi dei: ecce carnalis, Carne autem legi peccati. Idem ergo ipse & spiritalis & carnalis? Idem planè quamdiu hic viuit ita est. Noli mirari quisquis es, quicunque carnalibus concupiscentiis cedis atque consentis, qui eas vel bonas putas ad explendam libidinis saturitatem, vel certe sic iam vides malas, vt eis tamen cedendo consentias, & quò ducunt sequaris, & ea quæ male suggerunt perpetres, totus carnalis es tu, tu tu quisquis talis es, totus carnalis es. Si autem concupiscis quidem, quod lex vetat cum dicit, Non concupisces: seruas tamen aliud *Roma. 7.* quod item lex iubet, Post concupiscentias tuas non eas: M *Ecclesiastici. 18.* mente spiritalis es, carne carnalis. Aliud est enim non concupiscere, aliud post concupiscētias suas non ire. Non concupiscere omnino perfecti est, post concupiscentias suas non ire pugnantis est, luctantis est, laborantis est. *Aliud est non concupiscere, & aliud post cō cupiscētias suas nō ire.* Vbi feruet pugna, quare desperatur victoria? Quando erit victoria? Quādo absorbetur mors in victoria, tunc enim vox erit triumphantis, non sudor pugnantis. Quando futura est vox illa triumphantis? *1. Corin. 15.* Cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem. Vides victoriam, audi exultantem, expecta triumphantē. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Vbi est? Ecce erat, & non est. Vbi est mors contentio tua? Ecce mortis contentio, [Nō quod volo, ago. Ecce mortis contentio,] Scimus quia lex spiritalis est, ego *Roma. 7.* autem carnalis sum. Si ergo de seipso Apostolus dicit, si dico non confirmo. Si Apostolus dicit, Scimus quia lex spiritalis est, ego autem carnalis sum: mente enim spiritalis, corpore carnalis: quando totus spiritalis? Cum seminatur corpus animale, resurget corpus spiritale. *1. Corin. 15.*

A ritale. Modo ergo quando feruet mortis contentio, non quod volo ago, ex parte spiritalis, ex parte carnalis. Ex parte meliori spiritalis, ex parte inferiori carnalis. Adhuc confligo, nondum vici, magnum mihi est non vinci. Non quod volo ago, sed quod odi illud facio. Quid facis? Concupisco. Etsi concupiscentiæ non consentio, etsi post concupiscentias meas non eo, tamen adhuc concupisco, & vtique etiam in ipsa parte ego sum. Non enim ego alius in mente, & alius in carne. Sed quid igitur ipse ego? Quia ego in mente, ego in carne, Non enim duæ naturæ cõtrariæ, sed ex vtroque vnus homo, quia vnus deus à quo factus est homo. Igitur ipse ego, ego ipse mente seruio legi dei, carne autē legi peccati: mente non consentio legi peccati, sed tamen nollem esset in membris meis lex vlla peccati. Quia ergo nollem, & tamen est, non quod volo ago, quia concupisco & nolo, nō quod volo ago, sed quod odi illud facio. Quid odi? Concupiscere. Odi concupiscere, & tamen ago illud carne non mente. Quod odi illud facio. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est. Consentires legi, si quod velles faceres: si facis quod lex odit, quomodo consentis legi? Prorsus si quod nolo hoc facio, consentio legi quoniam bona est. Quo modo? Quid iubet lex, Non concupisces. Quid volo ego? Non concupiscere. Volendo quod vult lex, consentio legi quoniam bona est. Si diceret lex, non concupisces, & ego vellem concupiscere, non consentirem legi, & omnino ab illa voluntatis peruersitate diuersus existerem. Dicente enim lege, non concupisces, & ego vellem concupiscere, nō consentitem legi dei. Quid modo? Quid dicis ô lex? Non concupisces. Et ego nolo cōcupiscere, & ego nolo, quod non vis: nolo, ideo consentio, quia quod non vis nolo. Non implet legem infirmitas mea, sed legem laudat voluntas mea. Ergo si quod nolo hoc ago, & ideo consentio legi, quia nolo quod non vult, nō quia ago quod nolo, Ipsum enim agere cōcupiscere est, non concupiscentiæ consentire: ne aliquis iam in Apostolo peccādi sibi quærat exemplum, & det malum exemplum, non quod volo ago. Quid enim lex dicit? Non concupisces. Et ego nolo concupiscere, & tamen concupisco, quamuis concupiscentiæ meæ assensum non præbeam, quāuis post eam non eam: resisto enim, auerto mentem, nego arma, teneo membra, & tamen fit in me quod nolo. Quod non vult & lex, nolo cum lege, quod non vult nolo, ergo consentio legi. Sed quia ego sum in carne, ego sum in mente, sed magis ego sum in mente quàm in carne. Quia ego sum in carne, ego sum in mente, ego sum in regente. Mens enim regit, caro regitur, & magis sum ego in eo quod rego, quàm in eo in quo regor. Quia ergo magis ego in mente, nunc autem iam non ego operor illud. Nunc autem quid est? Nunc autem iam redemptus, qui fui antea sub peccato venundatus, iam accepta gratia Saluatoris, vt mente condelector legi dei, non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum, Scio enim quia non habitat in me. Iterum ergo in me, audi quod sequitur, hoc est in carne mea bonum. Velle enim mihi adiacet, Scio. Quid scis? Quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Iamdudum dixeras, quod operor ignoro. Si ignoras, quomodo scis? Modo dicis ignoro, modo dicis scio, ego quo modo intelligam nescio. An hoc est quod intelligo? Vbi enim ait, quod operor ignoro, dixit ignoro, non approbo, non accepto, non mihi placet, non consentio, non laudo. Non enim & Chri-

Rom. 7. (beside "facio. Quid facis?")

Rom. 7. (beside "Quid scis?")

stus eos ignorabit quibus dicturus est, Non noui vos. D Prorsus etiam hoc intelligo, Quod enim operor ignoro, quia non quod facio ignoro. Non enim ego operor illud, sed id quod in me habitat peccatum, ideo ignoro, quia nō ego facio, sicut dictum est de domino, Eum qui non nouerat peccatum. Quid est qui non nouerat? Ergo non nouerat quod arguebat? Non nouerat quod puniebat? Si ergo non nouerat quod puniebat, iniuste puniebat. Quia vero iuste puniebat, nouerat quod puniebat, & tamen peccatum nō nouerat, quia peccatum non fecerat. Quod enim operor ignoro, non enim quod volo ago, sed quod odi illud facio. Si autē quod nolo hoc facio, consentio legi quoniam bona est. Nūc autem accepta iam gratia, non ego operor illud, libera est mens, caro captiua. Non ego operor illud, sed id quod in me habitat peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non. Non adiacet perficere. Adiacet velle, perficere non adiacet. Non dixit facere, sed perficere. Num enim nihil facis? Rebellat concupiscentia, & non consentis, delectat vxor aliena, & non annuis, mentem auertis, in secretarium mentis intras. Vides foris strepentem concupi- E scentiam, profer aduersus eam sententiam, mundans conscientiam. Nolo, inquis, non facio. Puta quia delectat, non facio, habeo cui condelector. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Quid tu de carne tua tumultuaris? Quid delectationes stultas, temporales, fluxas, vanas, noxias, tumultuose suggeris, & eas quasi garrula mihi narras? Narrauerunt mihi iniusti delectationes, vnde est & ista concupiscētia, Narrat mihi delectationes, sed non sicut lex tua domine. Condelector enim legi dei, non de me, sed de gratia dei. Tu concupiscentia in carne tumultuaris, mentem tibi non subdis. In deo sperabo, non timebo quid faciat mihi caro, hoc est, mente nō consentiente tumultuatur caro. In deo, inquit, sperabo, nō timebo quid faciat mihi caro. Sicut nec aliena, ita nec mea. Qui ergo in se hæc agit, nihil facit? Multum facit, magnum est quod facit, sed tamen non perficit. Quid est enim perficere? Vbi est mors contentio tua? Ergo velle adiacet mihi, perficere autem bonum non. Nō enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago. Et repetit, Si autem quod nolo ego hoc facio, id est, concupisco, iam non ego operor illud, sed id quod in me ha- F bitat peccatum. Inuenio ergo legem mihi volenti facere bonum. Bonam inuenio legem, bonum est lex, bonum aliquid est lex. Vnde probo? Quia implere volo. Inuenio ergo legem mihi volenti facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Mihi, & hoc mihi. Num enim caro non mea, aut de alia substantia caro, aut de alio principio caro, aut anima ex deo, & caro de gente tenebrarum? Absit. Languor repugnat sanitati. Semiuiuus iacebat in via, curatur adhuc, sanētur omnes languores eius. Non quod volo ago, sed quod odi illud facio. Si autem quod nolo ego illud facio, inuenio ergo legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Quod malum? Cōdelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mētis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati quæ est in membris meis. Captiuum, sed ex carne. Captiuum, sed ex parte. Nam mens repugnat & condelectatur legi dei. Sic enim intelligere debemus, si de seipso Apostolus loquitur. Iam ergo si mens non consentit peccato titil-

Matth. 7. (beside "Prorsus etiam")

2. Corin. 5. (beside "Eum qui non nouerat")

Rom. 7. (beside "Velle enim")

Psal. 118. (beside "Narrauerunt mihi")

Psal. 55. (beside "In deo, inquit")

1. Corin. 15. (beside "Multum facit")

Luca. 10. (beside "Semiuiuus")

G lanti,suggerenti,blandienti,si mens non cõsentit quoniam habet alias interius delectationes suas, delectationibus carnis nulla ex parte conferendas:si ergo non cõsentit, & est in me quiddam mortuum,mors adhuc contendit,sed mens viua non consentit.Nunquid ipsa mors non est in te? Nunquid illud quod mortuum est non pertinet ad te?Adhuc tibi est contentio.Quid etiã inde sperãdum est?Miser ego homo,& si non in mente, tamen in carne miser homo. Non enim in mente homo,& in carne nõ homo. Quis enim vnquam car-
Ephe.5. nem suam odio habuit?Miser ego homo,quis me libe-
Roma.7. rabit de corpore mortis huius? Quid est hoc fratres? Quasi carere vult corpore?Quid festinas,si tantum ibi est intentio tua vt corpore careas? Mors quandoque ventura est,& te ab isto corpore mortis dies adueniens vltimus proculdubio liberabit.Quid est quod pro magno gemis? Quid est quod dicis, Quis me liberabit? Mortalis loqueris, moriturus loqueris, separatio mentis à carne quandoque ventura est, propter breuitatem vitæ nunquam longe est, propter quotidianos casus quando fit nescis.Ergo siue festines, siue tardes, omnis vita humanã breuis est. Quid pro magno gemis & di-
H cis,Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et adiungit, Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Pagani enim qui non habent gratiam dei per Iesum Christum dominum nostrum, non morientur? non die vltimo à carne soluentur? non illo die à corpore mortis huius liberabuntur? Tu quid est quod pro magno gratiæ Christi, gratiæ dei per Iesum Christum dominum nostrum,vis tribuere,quia de corpore mortis huius liberaberis? Respondit tibi Apostolus, si sensum eius cepimus, immo quia domino adiuuante sine dubio cepimus,respondet tibi Apostolus & dicit, Scio quid loquar, Paganos dicis liberari à corpore mortis huius, quia veniet dies vltimus vitæ huius, & soluen-
Ioan.5. dos ad tempus à corpore mortis huius, Veniet & dies quando omnes qui sunt in monumentis audient vocem eius, & procedent qui bene fecerunt in resurrectionem vitæ, Ecce liberati à corpore mortis huius. Qui male fecerunt, in resurrectionem iudicij, Ecce redierunt ad corpora mortis huius.Corpus mortis huius redit ad impium, nec inde aliquando soluetur. Tunc non erit vita æterna,sed mors æterna, quia pœna æter-
I na. Tu autem ô Christiane roga quantum potes, cla-
Roma.7. ma & dic, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Respondetur tibi,Securus efficeris non de te, sed de domino tuo, Securus efficeris de pignore tuo. Spera cum Christo regnum Christi,iam pignus tenes sanguinem Christi.Dic dic,quis me liberabit de corpore mortis huius? Vt respondeatur tibi,Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Non enim sic liberaberis de corpore mortis huius, vt hoc corpus non habeas, habebis, sed non mortis huius. Ipsum erit, sed non ipsum erit.Ipsum erit, quia ipsa caro erit.Non ipsum erit,quia mortale non erit. Sic sic liberaberis à corpore mortis huius, vt mortale hoc induat immortalitatẽ, & corruptibile hoc induat incorrup-
1.Corin.15. tionem. A quo?Per quem? Gratia dei,per Iesum Christum dominum nostrum, quia per vnum hominem mors,& per vnum hominem resurrectio mortuorum. Sicut in Adam omnes moriuntur, inde est quod gemis,inde est quod cum morte cõfligis, inde est corpus mortis huius.Sed sicut in Adam omnes moriuntur, sic & in Christo omnes viuificabũtur.Viuificantis accepto corpore immortali, vbi dicas, Vbi est mors contentio tua?liberatus eris à corpore mortis huius, non tamen K
virtute tua, sed gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum.Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Igitur ipse ego mente seruio legi dei, carne autem legi peccati: Roma.7.

Sermo VI.

Hesterna lectio sancti Apostoli eousque terminata est,vbi dictum est,Igitur ipse ego mente seruio legi dei, carne autem legi peccati. In qua conclusione demonstrauit Apostolus ad hoc se dixisse quæ supra dixerat,Iã non ego operor illud,sed id quod in me habitat peccatum,quia nõ mente operabatur consentiendo,sed carne cõcupiscendo. Hoc enim peccati nomine appellat,vnde oriũtur cuncta peccata,id est,ex carnali concupiscentia.Quicquid enim est peccatorum in dictis,in factis,in cogitationibus, non exoriuntur nisi ex mala cupiditate, non exoriuntur nisi ex illicita delectatione. Huic ergo illicitæ delectationi si resistamus,si non cõsentiamus, si membra velut arma non ministremus, non regnat peccatum in nostro mortali corpore. Peccatum enim ante regnum perdidit, & sic periit. In hac ergo vita quantum ad sanctos attinet regnum perdit,in alia perit. Hic enim regnum perdit, quando post cõcupiscentias nostras non imus, ibi autem perit quando dicetur,Vbi est mors cõtentio tua?Ergo cùm dixisset Apostolus,Mente seruio legi dei,carne autem legi peccati:non dando membra committendis iniquitatibus, sed tantùm con cupiscendo, nec tamen illicitæ concupiscentiæ manus dando, Ergo cum dixisset, Mente seruio legi dei, carne autem legi peccati:subiecit & ait, Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in Christo Iesu.His qui sunt in carne condemnatio est,his qui sunt in Christo Iesu nulla condemnatio est. Ne putares hoc postea futurum,ideo addidit,Nunc.Postea illud expecta,vt nec concupiscentia sit in te contra quam contendas, cum qua confligas,cui non consentias, quam frenes & domes, post expecta quia nec ipsa erit. Si enim quod nobiscum cõtendit ex mortali corpore etiam postea erit, vbi est mors cõtentio tua, falsum erit. Quid ergo postea futurum sit sciamus, Tũc enim fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors cõtentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus enim mortis est peccatum, virtus autem peccati lex, quia ex prohibitione auctum est desiderium, non extinctum. Lex peccato dedit virtutem tantummodo per literam iubendo,non per spiritum subueniendo.Ergo tunc nõ erit hoc, sed quid nunc?Quid sit nunc quæris,quod & paulo antè dixit. Nunc autem iam non ego operor illud, & ibi nunc. Quid est, non ego operor illud?Non consentio,non annuo, non decerno,semper mihi displicet, membra mea teneo, Et magnum est hoc. Cum sit ex carne concupiscentia, & ad carnem pertineant corporis membra,quando nõ regnat peccatum,id est, carnis concupiscentia, plus habet iuris mens ad tenenda membra carnis ne detur in arma iniquitatis, quàm ipsa concupiscentia carnis ad mouenda membra carnis.Itaque concupiscẽtia est carnis, & membra carnis: mens tamen quia dominatum habet, si tamen desuper adiuuetur, ne cum ei multum contra dei gratiam damus, non regem, sed vt tyrannum faciamus, Tantum ergo valet mens, sic regit cum regitur, vt de membris ipsius carnis contra concupiscentias carnis ipsius possit agere, quod ait Apostolus, Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis

Peccati nomine, quid Apostolus appellet.

Roma.6.

L

1.Corin.15.

Roma.7.

1.Corin.15.

M

Roma.6.

A deriis eius, nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Nulla ergo condemnatio est nunc his qui *Rom.8.* sunt in Christo Iesu, Non sint soliciti, si concupiscentiis illicitis titillantur, non sint soliciti, quod videtur adhuc esse lex in membris repugnãs legi mentis. Nulla enim condemnatio est. Sed quibus etiam nunc? Quibus? Qui sunt in Christo Iesu. Et vbi est illa sententia de *Rom.7.* qua dicebat paulo antè, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis? Sed me dicebat ex carne, non ex mente. Vbi ergo illa lex, si nulla condemnatio est his qui sunt in Christo Iesu? Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, Lex enim non illa in monte Syna per literam, Lex enim non illa in vetustate literæ, sed lex spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit te à lege peccati & mortis. Vt enim condelecteris legi dei secundum interiorem hominem, vnde haberes, nisi lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberaret te à lege peccati & mortis? Ideo mens humana ne tibi tribuas, ne multum superbias, immo ne omnino superbias & mens humana quod non consentis desideriis carnis, B quod lex peccati non te de arce deponit: lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberabit te à lege peccati & mortis: non te illa lex liberabit, de qua supra dictum est, Vt seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate lite- *Exod.31.* ræ. Quare illa non liberabit? Nonne & ipsa digito dei scripta est? Nonne digitus dei spiritus sanctus intelligitur? Lege Euãgelium & vide, quia vbi dicit vnus Euan- *Matth.12.* gelista, domino dicente, Si ego in spiritu dei eiicio dæ- *Luca.11.* monia: alius dicit, Si ego in digito dei eiicio dæmo- *Digit dei, spiritus sanctus.* nia. Si ergo & lex illa digito dei scripta est, hoc est, in spiritu dei, quo spiritu victi magi Pharaonis dixerunt, Digitus dei est hic: Si ergo & ipsa, imò cum & ipsa spi- *Exod.8.* ritu dei, hoc est, digito dei conscripta sit, quare non de illa dicitur, Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu? Lex enim mortis nõ ipsa dicitur, lex peccati & mortis, non *Exod.31.* illa lex dicitur quæ data est in monte Syna. Lex pecca- *Rom.7.* ti & mortis illa dicitur de qua generaliter ait, Video aliam legem in membris meis repugnãtem legi mentis meæ. Sed illa lex ipsa est quæ dicta est, Itaque lex quidem sancta, & mandatum quidem sanctum, & iustum, & bonum: Et subiecit, Quod ergo bonum est, mihi mors factum est? Absit. Sed peccatum vt appareat peccatum, C per bonum mihi operatum est mortem, vt fiat supra modum peccator aut peccatum per mandatum. Quid est supra modum? Vt addatur præuaricatio. Data est ergo lex illa, vt inueniretur infirmitas. Parum est hoc, non solum vt inueniretur, sed etiam vt augeretur, & vel sic medicus quæreretur. Si enim leuis morbus esset, contemneretur: si morbus contemneretur, medicus non quæreretur: si medicus non quæreretur, morbus *Rom.5.* non finiretur. Ideo vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia, quæ deleuit cuncta peccata quæ inuenit, & ad non peccandum voluntati nostræ conanti adiutorium subministrauit, vt ipsa voluntas nostra non in seipsa, sed in domino laudaretur. In domino e- *Psal.43.* nim laudabimur tota die, Et in domino laudabitur ani- *Psal.33.* ma mea, audiant mites, & lætentur. Audiant mites, nam superbi & litigiosi non audiunt. Ergo quare non ipsa est lex digito dei scripta, quæ dat adiutorium hoc gratiæ de qua loquimur? Quare? Quia in tabulis lapideis *2.Corin.3.* scripta est, non in tabulis cordis carnalibus. Denique fratres mei in magno mysterio videte concordiam, videte distantiam. Concordiam legis, distantiam ple- *Exod.12.* bis. Celebrabatur Pascha in veteri populo, sicut nostis occisione agni cum azymis: vbi occisio ouis Christum D significat, azyma autem nouam vitam, hoc est, sine vetustate fermenti, Vnde nobis Apostolus dicit, Expur- *16.de Ciui. dei, ca.43.* gate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio, sicut *1.Corin.5.* estis azymi, Pascha enim nostrum immolatus est Christus. Celebratum est ergo Pascha in illo veteri populo, *Exod.19.* nondum in luce fulgente, sed in vmbra significante celebratum est, & post quinquaginta dies à celebratione Paschæ, sicut computans inueniet qui voluerit, datur lex in monte Syna, scripta digito dei. Venit verum Pascha, immolatur Christus, transitum facit à morte ad vitam, Transitus enim interpretatur Hebraice Pascha. Quod expressit Euangelista dicens, Cum autem veni- *Ioan.13.* ret hora, vt transiret Iesus de hoc mundo ad patrem. Celebratur ergo Pascha, resurgit dominus, facit transitum à morte ad vitam quod est Pascha. Et numerantur quinquaginta dies, & venit spiritus sanctus digitus dei. Sed videte ibi quo modo, & hic quo modo. Ibi plebs longe stabat, timor erat, amor non erat, nam vsque adeo timuerunt, vt dicerent ad Moysem, Loquere *Exod.20.* tu ad nos, & non ad nos loquatur dominus, ne moriamur. Descendit ergo sicut scriptum est, deus in Syna E in igne, sed plebem longe stantem territans, & digito suo scribens in lapide, non in corde. Hic autem quando venit spiritus sanctus, congregati erant fideles in vnum, nec in monte terruit, sed intrauit in domum, De cœlo quidem factus est subito sonus, quasi ferretur *Act.2.* flatus vehemens sonuit, sed nullus ex pauit. Audisti sonum, vide & ignem, quia & in monte vtrunque erat & ignis & sonitus, sed illic etiam fumus, hic & ignis serenus. Visæ sunt enim illis, inquit scriptura, linguæ diuisæ velut ignis. Nunquid de longinquo territans? Absit. Nam insedit super vnumquenque eorum, & cœperunt linguis loqui sicut spiritus dabat eis pronunciare. Audi linguam loquentem, & intellige spiritum non in lapide, sed in corde scribentem. Lex ergo spiritus vitæ scripta in corde, non in lapide, in Christo Iesu, in quo celebratum est verissimum Pascha, liberabit te à lege peccati & mortis. Nam vt noueris ipsam esse distantiam euidentissimam veteris & noui testamenti, Vnde & dicit Apostolus, Non in tabulis lapideis, sed in tabu- *2.Cor.3.* lis cordis carnalibus: dominus apud Prophetam dixit, Ecce dies veniunt, dicit dominus, & consummabo su- *Hiere.31.* per domum Iacob testamentũ nouum, non secundum F testamentum quod cõstitui patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, & eduxi eos de terra Aegypti. Deinde ipsam differentiam euidenter ostendit, Dans, inquit, leges meas in cordibus eorum, in cordibus, inquit, eorum superscribam eas. Si ergo scribatur lex dei in corde tuo, non foris terreat, sed intus mulceat, tunc lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberabit te à lege peccati & mortis. Quod enim impossibile erat legi, hoc sequitur in lectione Apostoli. Quod enim impossibile erat legi, & ne ipsa culparetur, quid subiunxit? In quo infirmabatur per carnem. Lex enim iubebat, & non implebat, quia caro vbi non erat gratia, inuictissime resistebat: & lex infirmabatur per carnem, quia lex spiritalis est, ego autem carnalis sum. Quo modo ergo *Rom.7.* lex mihi opitularetur iubens per literam, & non dans gratiam: Infirmabatur per carnem. Quid fecit deus cum *Rom.8.* hoc impossibile esset legi, & infirmaretur per carnem? Deus filium suum misit. Per quid infirmabatur lex, & propter quid erat hoc impossibile legi? Infirmabatur per carnem. Quid ergo deus? Contra carnem misit carnem, [immo etiam pro carne misit carnem.] Peccatum enim

G enim carnis occidit, carnis substantiam liberauit. Misit
Rom.8. deus filium suum in similitudinē carnis peccati. In carne quidem vera, sed non in carne peccati. Quid autem in similitudinem carnis peccati? Id est, vt esset caro, vera caro. Et vnde similitudo carnis peccati? Quia de peccato mors. Mors est vtique in omni carne peccati, de
Roma.6. qua dicit Apostolus, Vt euacuaretur corpus peccati. Quia ergo est in omni carne peccati, sed vtrunque ibi est, & mors & peccatum in carne: cæterum in carne peccati & mors est, & peccatum est: in similitudinem carnis peccati mors erat, & peccatum non erat. Si enim caro peccati esset, & merito peccati pœnam mortis
Ioan.14. lueret, non diceret ipse dominus, Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet. Quare ergo me occi-
Psal.68. dit? Quia quę non rapui tunc exoluebam. Prorsus quod fecit de tributo, hoc fecit de morte. Exigebatur tributum, didragma. Quare, inquit, tu & discipuli tui non
Matth.17. redditis tributum? Vocauit ad se Petrum, & ait ei, Reges mundi à quibus exigunt tributum, à filiis suis an ab alienis? Responsum est, Ab alienis. Ergo, inquit, liberi sunt filij. Tamen ne scandalizemus eos, vade ad mare,
H & mitte hamum, & qui primus surrexerit, id est primogenitus à mortuis: aperi, inquit, os eius, & inuenies ibi staterem, id est duas didragmas, quatuor dragmas: quia didragma, id est, duo dragmata in capite exigebatur. Inuenies ibi staterem, hoc est, quatuor dragmata, da eis pro me & te. Quid est? Ipse Christus, Petrus, Ecclesia Christi, Ecclesiæ quatuor Euangelia. Mysterium latebat, Christus tamen tributum non debitum persoluebat. Sic persoluit & mortem, non debebat & persoluebat. Ille nisi indebitum solueret, nuuquam nos à de-
Roma.8. bito liberaret. Quod ergo impossibile erat lege quæ faciebat præuaricationem, quia nondum mens conuicta quæsierat saluatorem, in quo infirmabatur per carnem, misit deus filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne. Quo modo ergo non habebat peccatum, si de peccato damnauit peccatum? Iam aliquando exposuimus vobis hoc, sed qui meminerunt recognoscant, qui non audierunt audiant, qui obliti sunt recolant. Peccatum vocaba-
De verbis domini, sermo.48. tur in lege sacrificium pro peccato, Assidue lex hoc commemorat. Non semel, non iterum, sed sæpissime peccata dicebantur sacrificia pro peccatis. Tale pecca-
I tum erat Christus. Quid enim dicamus? Peccatum habebat? Absit. Peccatum non habebat, & peccatum erat. Peccatum erat, dixi secundum illam intelligentiam, quia sacrificium pro peccato. Audi quia hoc modo peccatum erat, ipsum Apostolum audi, de illo loquens ait, Eum qui non nouerat peccatum. Ipsam sententiam vobis exponebam, quando ista dicebam, Eum, inquit, qui non nouerat peccatum, id est, dominum nostrum
2.Cor.5. Iesum Christum, Deus pater eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, cum ipsum Christum qui non nouerat peccatum, deus pater pro nobis peccatum fecit, vt nos simus iusticia dei in ipso. Videte duo, Iusticia dei non nostra, in ipso non in nobis. Inde illi magni sancti, de quibus dicit Psalmus, Iusticia tua
Psal.35. sicut montes dei. Et quasi diceretur in ipso Psalmo, vbi dictum est, Iusticia tua, non enim iusticia eorum, sed
Psal.102. iusticia tua velut montes dei, Leuaui enim oculos meos in montes, vnde veniret auxilium mihi: sed non à montibus. Auxilium meum à domino, qui fecit cœlum & terram. Ergo cum dixisset, Iusticia tua sicut montes dei: quasi quæreretur, vt quid ergo aliqui nascuntur qui non pertinent ad iusticiam dei: subiecit, Iudicia tua sicut abyssus multa. Quid est sicut multa abyssus? Al- K
tum est, impenetrabile est, inaccessum est humanæ intentioni. Diuitiæ enim dei inscrutabiles, Inscrutabilia *Roma.11.*
iudicia eius, inuestigabiles viæ eius. Ergo & huc misit deus filium suum propter præscitos & prædestinatos, vocandos, iustificandos, glorificandos, vt montes dei dicant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Misit deus *Roma.8.*
filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iusticia legis impleretur in nobis. Non implebatur per se, impleta est per Christum. Non enim venit legem soluere, sed im- *Matth.5.*
plere. Sed quo modo iusticia legis impleretur in nobis, vel quo modo impletur nobis, vel quibus nobis? *Roma.8.*
Vis audire in quibus nobis? Qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Quid est secundum carnem ambulare? Carnalibus concupiscen- *Ambulare*
tiis consentire. Quid est secundum spiritum ambula- *secūdū carnē & secūdū spiritū.*
re? Adiuuari spiritu in mente, & concupiscentiis carnis non obedire. Sic ergo impletur in nobis lex, impletur in nobis iusticia dei, modo interim impletur,
Post concupiscentias tuas non eas. Post concupiscen- *Eccle.18.*
tias tuas cum audis, illicitas accipe. Post concupiscen- L
tias tuas non eas: debet impleri ex voluntate nostra. Adiuta gratia dei debet impleri, post concupiscentias tuas non eas. Quicquid enim illa concupiscentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum, siue in factis, siue in dictis, siue in cogitationibus, totum deletum est sacro baptismate, omnia debita deleuit vna indulgentia, Restat ergo cum carne conflictus, quia deleta est iniquitas, sed manet infirmitas, inest, titillat delectatio illicitæ concupiscentiæ: pugna, resiste, noli consentire, & impletur hic, Post concupiscentias tuas non eas: quia & si quando surrepunt, & vsurpant sibi oculum, aurem, linguam, volaticam cogitationem, nec sic desperemus de salute nostra. Ideo quotidie dicimus, Dimitte nobis debita nostra. Iusticia, inquit, le- *Matth.6.*
gis impletur in nobis. Sed in quibus nobis? Qui non *Roma.8.*
secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Qui enim carnis sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui autem secundum spiritum, quæ sunt spiritus. Prudentia enim carnis mors est, prudentia autem spiritus vita & pax. Prudentia enim carnis inimica in deum, Legi enim dei non est subiecta, neque enim potest. M
Quid est neque enim potest? Non homo non potest, non anima non potest, non denique ipsa caro, quia dei creatura non potest: sed prudentia carnis non potest, vitium non potest, non natura, quo modo si diceres, claudicatio rectæ ambulationi non est subiecta, neque enim potest. Pes potest, sed claudicatio non potest, Tolle claudicationem, & videbis rectam ambulationem. Sed quamdiu claudicatio est, nō potest: sic quamdiu prudentia carnis est, non potest. Non sit prudentia carnis, & homo potest. Prudentia spiritus vita & pax. Quod ergo ait, Prudentia carnis inimica in deum: noli sic accipere quasi inimica ista possit lædere deum. Resistendo inimica es, non occidendo? Illi autem nocet, in quo est prudentia carnis, quia vitium naturæ nocet in qua natura inest. Medicina autem ideo inuenta est, vt pellatur vitium, & sanetur natura. Venit ergo Saluator ad genus humanum, nullum sanum inuenit, ideo magnus medicus venit. Hoc propterea dixi, quia Manichæi volentes aliam contra deum inducere naturam mali, quasi de hoc Apostoli testimonio errorem suum existimant adiuuari, & putant: quasi naturaliter dictum, quia dictū est, non potest, inimica est in deum.

Legi

A Legi enim dei non eſt ſubiecta, neque enim poteſt: &
non attenderunt nó de carne dictum eſſe, non poteſt:
non de homine dictum eſſe, non poteſt: non de anima
dictum eſſe, non poteſt, ſed de prudentia carnis. Pru-
dentia iſta vitium eſt. Vis noſſe quid eſt? Sapere ſecun-
dum carnẽ mors eſt. Sed ille ipſe vnus homo, eademq́;
natura à domino deo vero & bono condita, heri ſa-
piebat ſecundum carnem, hodie ſapit ſecundum ſpiri-
tum, expulſum eſt vitium, ſanata eſt natura. Nam quam-
diu eſſet prudentia illa carnis, omnino legi dei ſubie-
cta eſſe non poſſet. Quamdiu enim ineſt per vitiũ clau-
dicatio, nullo modo poteſt eſſe recta ambulatio. Sana-
Ephe.5. to autem vitio, reparata eſt natura. Fuiſtis aliquãdo te-
nebræ, nunc autem lux in domino. Videte ergo quid
ſequitur. Qui autem in carne ſunt, id eſt, qui in carne
confidunt, qui concupiſcentias ſuas ſequuntur, qui in
his habitant, qui earum voluptatibus oblectantur, qui
in earum delectationibus beatam fœlicémque vitam
conſtituunt, ipſi ſunt in carne, deo placere non poſſunt.
Nõ enim ſic dictum eſt, Qui autem in carne ſunt, deõ
placere non poſſunt: quaſi dictum eſſet, in hac vita cum
B ſunt homines, deo placere non poſſunt. Ergo non pla-
cuerunt ſancti patriarchæ? Ergo non placuerunt ſancti
prophetæ? Ergo non placuerunt ſancti apoſtoli? Non
placuerunt ſancti martyres, qui antequam corpus pa-
tiendo deponerent Chriſtum confitendo, non ſolum
voluptatem contemnebãt, ſed dolores quoque patien-
tiſsime perferebant? Placuerunt, ſed in carne non fue-
runt. Portabant carnem, non portabantur à carne. Iam
Ioan.5. enim paralytico dictum erat, Tolle grabbatum tuum.
Qui enim in carne ſunt, quemadmodum dixi, quemad-
modum iam expoſui, non in hoc ſeculo viuendo, ſed
carnis concupiſcentiis conſentiendo, deo placere non
poſſunt. Denique audite ipſum, quæſtionem ſine vlla
dubitatione ſoluentem. Viuens vtique in hoc corpore
Roma.8. loquebatur, & tamen adiunxit, Vos autem non eſtis in
carne, Putas eſt hic aliquis in vobis cui dictum eſt? Ec-
ce populo dei dixit, Eccleſiæ dixit, Romanis quidem
ſcribebat, ſed vniuerſæ Chriſti Eccleſiæ dixit, ſed triti-
co dixit non paleæ, maſſæ dixit latenti, non ſtipulæ ap-
parenti. Vnuſquiſque in corde ſuo cognoſcat, Nos au-
ribus luquimur, conſcientias non videmus, tamen ſe-
cundum ea quæ ſuperius locuti ſumus, exiſtimo in no-
mine Chriſti eſſe in plebe Chriſti quibus dictum eſt,
C Vos autem nó eſtis in carne, ſed in ſpiritu, ſi tamen ſpi-
ritus dei habitat in vobis. Non eſtis in carne, quia non
facitis opera carnis conſentiendo concupiſcentiis car-
nis, ſed eſtis in ſpiritu, qui ſecundum interiorem ho-
minem condelectamini legi dei, & hoc eſt ſi tamen
ſpiritus dei habitat in vobis. Nam ſi de ſpiritu veſtro
præſumitis, adhuc in carne eſtis. Sic ergo non eſtis in
carne, vt in ſpiritu dei ſitis, tunc enim in carne nó eſtis.
Nam ſi recedat ſpiritus dei, pondere ſuo ſpiritus homi-
nis reuoluitur in carnem, redit ad facta carnalia, redit
Luca.11. ad concupiſcentias ſeculares, Et erunt illius hominis
peiora nouiſsima quàm erant prima. Sic enim habete
liberum arbitrium, vt imploretis auxilium. Non eſtis
Roma.8. in carne, & hoc ex viribus veſtris? Abſit. Vnde ergo? Si
tamen ſpiritus dei habitat in vobis. Si quis autem ſpiri-
tum Chriſti non habet, hic non eſt eius. Non ergo ſe
extendat, non ſe iactet, non ſibi arroget virtutem pro-
priam, egena & vitiata natura? O Adam quando ſanus
eras non ſtetiſti, & tuis viribus ſurrexiſti? Si quis ſpiri-
tum Chriſti non habet, Ipſe enim ſpiritus dei, qui ſpiri-
Roma.8. tus Chriſti, & patris eſt enim & filij: Si quis ſpiritum dei
non habet, non ſe fallat, hic non eſt eius. Ecce adiuuan- D
te ipſius miſericordia ſpiritum Chriſti habemus, ex ipſa *Spiritũ Chri-*
dilectione iuſticiæ, integra fide, catholica fide ſpiritum *ſti habere.*
dei nobis ineſſe cognoſcimus. Sed quid de carne illa
mortali? Quid de lege in membris noſtris repugnante
legi mentis? Quid de illo gemitu? Audi. Si autem Chri-
ſtus in vobis, corpus quidem mortuum eſt propter pec-
catum, ſpiritus autem vita eſt propter iuſticiam. Ergo
de corpore mortuo propter peccatum iam deſperan-
dum eſt? Nulla ſpes eſt? Sic dormit, vt non adiiciat vt *Pſal.40.*
ſurgat? Abſit. Corpus quidem mortuum eſt propter
peccatum, ſpiritus autem vita eſt propter iuſticiam. Re-
manſit triſticia de noſtro corpore. Nemo autem car- *Ephe.5.*
nem ſuam odio habuit. Videmus quàm ſolicite cure-
tur ſepultura mortuorum. Corpus quidem mortuum
eſt propter peccatum, ſpiritus autem vita eſt propter iu-
ſticiam. Iam dicebas ad conſolationem, Vellem qui-
dem & corpus meum eſſe in hac vita, ſed quia non po-
teſt, ſit vel ſpiritus meus, ſit vel anima mea. Expecta, no- *Roma.8.*
li eſſe ſolicitus. Si enim ſpiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum
à mortuis, habitat in vobis, qui ſuſcitauit Chriſtum Ie-
ſum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra. E
Quid timetis? Quid etiam pro iſta carne ſoliciti eſtis?
Capillus capitis veſtri non peribit. Adam peccando *Luca.21.*
damnauit in mortem corpora veſtra, ſed Ieſus ſi eſt ſpi-
ritus eius in vobis, viuificabit & mortalia corpora ve-
ſtra, quia ſuum ſanguinem dedit pro ſalute veſtra. Pro-
miſſum reddi dubitas, qui tale pignus tenes? Sic ergo
homo non erit mortis illa contentio, ſic implebitur
quod dictum eſt, Miſer ego homo, quis me liberabit de *Roma.8.*
corpore mortis huius? Quia Chriſtus Ieſus ſi ſpiritus
eius in vobis eſt, viuificabit & mortalia corpora veſtra:
ſic liberaberis de corpore mortis huius, nó corpus non
habendo, vel alterum habendo, ſed non vlterius mo-
riendo. Si enim non adderet, Mortis huius, & diceret,
Quis me liberabit de corpore? forte ſuggereretur error
cogitationi humanæ, & diceretur, Vides quia non vult
deus nos eſſe cum corpore? De corpore, inquit, mortis
huius. Mortem tolle, & bonum eſt corpus. Detrahatur
mors nouiſsima inimica, & erit mihi in æternum caro
mea amica. Nemo enim vnquam carnem ſuam odio
habuit. Etſi ſpiritus concupiſcit contra carnem, & ca- *Epeh.5.*
ro concupiſcit aduerſus ſpiritum, etſi modo rixa eſt in *Galat.5.*
iſta domo, maritus litigans nó perniciem, ſed concor- F
diam quærit vxoris. Abſit fratres mei, abſit, vt ſpiritus
concupiſcendo contra carnem oderit carnem. Vitia
carnis odit, prudentiam carnis odit, contentionem
mortis odit. Corruptibile hoc induat incorruptionem, *1. Corin.15.*
& mortale hoc induatur immortalitate, ſeminetur cor-
pus animale, reſurgat corpus ſpiritale, & vide plenam
perfectámque concordiam, videbis creaturam, lauda
creatorem. Si ergo ſpiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum à *Roma.8.*
mortuis habitat in vobis, qui ſuſcitauit Chriſtum à mor
tuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra propter in-
habitantem ſpiritum qui habitat in vobis, non propter
merita veſtra, ſed propter munera ſua. Conuerſi ad do-
minum.

De verbis Apoſtoli, Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra, Et de libero arbitrio: *Ephe.3.*

Sermo VII.

Poſtolum audiuimus, pſalmum audiuimus,
Euangelium audiuimus, conſonant omnes
diuinæ lectiones, vt ſpem non in nobis, ſed
in domino collocemus. Peto, inquit Apoſto-
lus,

G lus, vos non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra. Peto, inquit, vos non infirmari: id est, vt non infirmemini, quando audistis me pati pro vobis tribulationes, quia hæc est gloria vestra. Petit ergo eos vt non infirmentur, quod non faceret, nisi eorum vellet excitare volũtatem. Si enim responderent, Quid nos petis quod in potestate non habemus: nunquid non viderentur sibi iustum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus nisi sciret esse in eis voluntatis propriæ consensionem, vbi & ipsi aliquid agerent, non diceret, peto. Et si diceret, iubeo, nisi eos nosset adhibere posse iussioni suæ voluntatem, sine causa hoc verbum de eius ore procederet. Sed rursus sciens sine dei adiutorio infirmam esse hominis voluntatem, non solum ne dicerent, voluntatis arbitrium non habemus, dixit peto, verumetiam ne dicerent, volũtatis arbitrium sufficit nobis, videte quid addidit, Huius rei gratia. Cuius rei gratia, nisi quia supra dixerat, Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra? Quia ergo voluntatis habetis arbitrium, peto. Quia vero vobis voluntatis non sufficit arbitrium ad implendũ quod peto, Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Vt det vobis. Quid det vobis? Quod peto à vobis, rogo det vobis. Peto enim à vobis propter arbitrium voluntatis, rogo det vobis propter auxiliũ maiestatis. Sed Apostoli verba præuenimus. Adhuc fortasse expectatis audire, qui textum eiusdem lectionis memoria non tenetis, vtrum reuera ideo Apostolus pro ipsis ad patrẽ genua flectat, vt det illis quod dixerat eis, peto. Memẽtote ergo quid petierit ab eis. Peto vos nõ infirmari in tribulationibus meis pro vobis. Hoc ab eis petit. Modo videte quid illis petit. Flecto genua mea ad patrem domini mei Iesu Christi, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtute corroborari. Quid est aliud, nisi non infirmari? Virtute corroborari, inquit, per spiritum eius. Iste spiritus gratiæ videte quid petit. Hoc à deo petit, quod ab hominibus exigit, quia vt deus velit dare, debes & tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Quomodo vis accipere gratiam diuinæ bonitatis, qui sinum nõ aperis voluntatis? Det, inquit, vobis. Non enim habetis, nisi det vobis. Det vobis virtute corroborari per spiritum eius.

Ephe.3.

Ibidem. H

I Si enim dederit vobis virtute corroborari, ibi dabit vobis non infirmari, in interiore homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Totum hoc det vobis. In charitate radicati & fundati, vt præualeatis cõprehendere cum omnibus sanctis. Quid comprehendere? Det vobis per spiritum suum virtute corroborari, & habitare in interiore homine vestro Christum per fidem, atque ita in charitate radicati & fundati possitis comprehendere. Quid? Quæ sit latitudo, longitudo, altitudo, & profundum. Altitudo quidem in Latina lingua vtrunque significat, & quod sursum versum est altitudinis nomen habet, & quod in profundum altum est, altitudinis nomen habet. Ideo bene respondet interpres ad id quod sursum est altum, altitudinem dicere, ad illud quod deorsum altum est, profundum dicere. Quid est ergo fratres mei? Exponam hoc vobis, quod facilius forte sit cuiquam quàm sibi sit quis? Quid ergo? Quia latitudinem, longitudinem, altitudinem, & profundum, quatuor ista quæ dicit Apostolus, minus idoneus sum vel comprehendere vel proferre, transibo ab hoc, an forte pulsabo, & vt vobis salubre aliquid proferam, vestris orationibus adiuuabor. Quid corde pergis homo Christiane per latitudinem terræ, longitudinem temporum, altitudinem cœli, profunditatẽ abyssi? K Quando ista comprehendis vel mẽte vel corpore, hoc est, siue cogitando siue carnis oculis intuendo? Quando ista cõprehendis? Ipsum audi Apostolum dicentem sibi, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Et nos in illa gloriemur, vt quã super illam incumbimus? In illa gloriemur omnes boni fratres, in illa gloriemur: Ibi forte inueniemus & latitudinem, & longitudinem, & altitudinem, & profundum. His enim Apostoli verbis, crux quodã modo nobis ante oculos constituta est. Habet enim latitudinem in qua manus figuntur, habet longitudinem quod inde vsque ad terram ducitur lignum, habet & altitudinem quod ab ipso transuerso in quo figuntur manus, excedit aliquantum vbi caput crucifixi ponitur, habet & profundum, hoc est quod in terra figitur & nõ videtur. Videte magnum sacramentum. Ab illo profundo quod non vides, surgit totum quod vides. Vbi ergo est latitudo? Confer te ad vitã moresq; sanctorum, qui dicunt, Absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Inuenimus in moribus eorum latitudinem charitatis: Vnde illos admonuit ipse Apostolus, dicens, Dilatamini, ne sitis iugum ducentes cum infidelibus. Et quia ipse latus erat qui eos ad latitudinem exhortabatur, audi quid dicat: Os nostrũ patet ad vos ô Corinthij, cor nostrũ dilatatum est. Latitudo ergo charitas est, quæ sola bene operatur. Latitudo facit vt hilarem datorẽ diligat deus. Si enim angustiam passus fuerit, tristis dabit, si tristis dabit, perit quod dabit. Opus est enim latitudine charitatis, ne pereat quicquid boni facitis. Sed quoniam ait dominus, Vbi abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum: Da mihi & longitudinem. Quę est longitudo? Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Hæc est lõgitudo crucis, vbi totum corpus porrigitur, vbi quodam modo statur, quo stando perseueratur. Si ergo quæris qui in cruce gloriaris habere crucis latitudinem, habeto bene operandi virtutem, Si vis habere crucis longitudinem, habeto perseuerandi longanimitatem. Si autẽ vis habere crucis altitudinem, nosti quid audias & vbi audias: Sursum cor. Quid est sursum cor? Ibi spera, ibi ama: Inde pete virtutem, ibi expecta mercedem. Nam si bene operaris & hilariter tribuis, videris habere latitudinem. Si in hisdem bonis operibus vsque in finem perseueraueris, videris habere longitudinem. Sed si omnia hæc nõ propter supernam mercedem facis, altitudinẽ non habebis, & illa iam nec latitudo erit, nec longitudo. Quid est enim habere altitudinem, nisi cogitare deum, amare deum, & gratis amare ipsum deum adiutorem, ipsum expectatorem, ipsum coronatorem, ipsum præmij largitorem, postremo ipsum præmiũ deputare, nõ aliud ab ipso quàm ipsum expectare? Si amas, gratis ama: si vere amas, ipse sit merces quem amas. An vero tibi cara sunt omnia, & vilis est qui condidit omnia? Hæc vt possimus flexit genua sua pro nobis Apostolus, vtique ideo vt det nobis. Terret enim & Euangelium, Vobis datũ est scire mysterium regni, illis autem non est datum. Qui enim habet, dabitur ei. Quis autem habet cui dabitur, nisi cui datum est? Qui autem nõ habet, & quod habet auferetur ab eo. Quis autẽ non habet, nisi cui non est datum? Quare ergo illi datum est, & illi non est datum? Nõ me piget dicere, hoc est profundum crucis. De profundo nescio quo iudiciorũ dei quæ perscrutari contemplariq; non possumus, procedit omne quod possumus: de profunditate, in quam, nescio

Ephe.3.

Galat.6.

Crucis mysterium.

Galat.6.

L

2.Cor.6.

Latitudo quid?

2.Cor.9.

Matth.24.

Matth.10. & 24.

Longitudo quid?

Altitudo crucis.

M

Matth.13.

Profundũ crucis.

qua

A qua iudiciorum dei, quæ inscrutabilia cõtemplari non possumus, perscrutari nõ valemus, procedit omne quod possumus. Quod possum video, vnde possim non video, nisi quia & hoc hactenus video quod noui esse à deo. Quare autem illum & non illum? Multum est ad me: Abyssus est, profundum crucis est, admiratione exclamare possum, disputatione demonstrare nõ possum, *Psal. 91.* Quid possum exclamare de ista profunditate? Quàm magnificata sunt opera tua domine. Gentes illuminantur, Iudæi excęcantur. Quidam paruuli sacramẽto baptismatis abluuntur, quidam vero paruuli in morte primi hominis relinquũtur. Quàm magnificata sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ: & sequitur, Vir imprudens non cognoscit, & stultus non intelliget hæc. Quid non intelligit stultus & imprudens? Quia vel profundum est. Nam si stultus non intelligit, & sapiens intelligit, non est nimis profundum. Sed si sapiens intelligit quia profundum est, stultus nõ intelligit quia vel profundum est. Ideo multi de isto profundo quærentes reddere rationem, in fabulas vanitatis abierũt. Aliqui dixerũt, quia animæ sursum B in cœlo peccant, & secundum sua peccata ad corpora pro meritis diriguntur, & dignis sibi quasi carceribus includuntur. Ierunt post cogitationes suas loqui volentes de dei profundo, mersi sunt io profundũ. Occurrit enim eis Apostolus, volens gratiam commendare, & elegit illos geminos in vtero Rebeccæ, & dicit, *Rom. 9.* Nondum enim natis, nec quia aliquid egerint boni aut mali. Vide quemadmodũ tulit vanis hominibus phantasias conuersationis animarum ante corpus in cœlo. Si enim ibi iam conuersatæ sunt, iam aliquid boni egerũt vel mali, & pro meritis suis ad corpora terrena detrusę *1. sen. di. 41 cap. Multi.* sunt. Si placet cõtradicamus Apostolo, qui dixit, Nondum natis, nec quia aliquid egerint boni aut mali. Hoc autẽ quia propter Apostoli euidẽtem sententiã respuit catholica fides, quod animæ in cœlis prius viuãt & cõuersentur, & illic recipiendorum corporum merita assumant, modo isti nouelli non audent dicere. Sed quid dicunt aliqui sicut audiuimus ipsorum? Ista disputant. Prorsus, inquiũt, pro meritis suis omnes homines moriuntur quia peccauerunt, non enim esset mors nisi veniens de peccato. [Optime quidem & verum dictũ est, non esset mors nisi veniens de peccato.] Sed ego cum C hæc audio ideo laudo, quia illam primam mortem intueor, & illius primi hominis peccatum: audio enim *1. Cor. 15.* Apostolum, Sicut in Adam omnes moriuntur, sic & in *Roma. 5.* Christo omnes viuificabuntur: Per vnum hominẽ peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Omnes enim vnus fuerunt. Sic te audio dicẽtem mortem hominis de peccato esse. Non, inquit. Et quid dicis? Omnem hominem deus immortalem creat modo. Mirabilis nouitas, Quid dicis? Prorsus, inquit, omnem hominem deus immortalem creat. Quare ergo moriuntur paruuli infantes? Nam si dicam, Quare moriuntur grãdes homines, dicturus es mihi, peccauerunt. Ergo de maiorum ætate non disputabo, paruulorum infantiam contra te testem citabo. Non loquuntur & conuincunt, tacent & quod dico probant. Ecce infantes in suis vtique operibus innocentes sunt, nihil secum nisi quod de primo homine traxerunt habentes, quibus propterea est Christi gratia necessaria, vt in Christo viuificentur, qui in Adam mortui sunt, vt quia inquinati sunt generatione, purgentur regeneratione: Ipsos ergo testes citabo. Respõde mihi, quare moriuntur si omnes homines immortales nascuntur, & quo- D niam peccant, ideo moriuntur? Quid putatis dici potuisse? Quæ aures ferant? Peccauerunt & ipsi. Vbi peccauerunt rogo, quando peccauerũt, quo modo peccauerunt? Bonum & malum quid sit nesciunt. Peccatum accipiunt, qui præceptum nõ capiunt? Proba mihi peccatores infantes. Quid dixisti? Vere quia oblitus es quod fuisti, proba mihi peccata infantum. An quia plorãt peccant, quia motibus quasi mutorum animaliũ, molestias repellunt, voluptates accipiunt, ideo peccant? Si motus isti peccata sunt, ampliores peccatores in baptismo fiunt, quia cum baptizantur vehementissime reluctantur. Quare illis in tanta reluctatione nõ imputatur peccatum, nisi quia nullum est adhuc volũtatis arbitrium. Sed aliud dico. Isti quia nati sunt, vt arbitraris, peccarunt: Nam si non peccarent, inquis, non morerentur? Quid de illis dicis qui in vtero moriuntur? O angustia. Et ipsi, inquit, peccarunt, ideo moriuntur. Mentiris, an falleris? Contradicit Apostolus, Nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali. Magis Apostolum audio quàm te, magis Apostolo credo quàm tibi, nõdum na- E tis nec aliquid agẽtibus boni aut mali. Si autem hoc testimonium refellis, vade potius ad illas vagationes & dic, Quia in cœlo peccauerunt, & inde in corpora pręcipitantur. Non dico, inquis. Quare non dicis? Quia dicit Apostolus, Nondum natis nec aliquid agẽtibus bo- *Rom. 9.* ni aut mali. Si ergo nõ eos accusas in cœlo, quare accusas in vtero? Ad vtrunque respondet Apostolus, & eis respõdet qui dicunt in cœlo, & qui dicũt in vtero peccauerunt, quia ad vtrunque valent illa verba quę dicũt, antequam nascerentur nihil egisse vel boni vel mali. Quare ergo moriuntur? Et hic te auditurus sum, & non potius magistrum gentium? Dic mihi Paule apostole, quare moriũtur? Per vnum hominem peccatum intra- *Rom. 5.* uit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Ecce primus homo totam massam damnabilẽ fecit. Veniat, veniat, dominus noster secũdus homo: Veniat, veniat, ex alio tramite veniat, per virginem veniat, viuus veniat, mortuos inueniat, moriatur vt moriẽti subueniat, mortuos ad vitam transferat, mortuos redimat morte, seruet vitam in mortem, occidat mortẽ de morte. Sola est ista gratia paruulorũ, sola maiorum, sola liberat pu- F sillos cum magnis. Quare illum & quare illum, quare non illum atque illum? Nolo à me quæras. Homo sum, profundum crucis aduerto nõ penetro, expauesco non scrutor: Inscrutabilia sunt iudicia eius, inuestigabiles *Roma. 11.* sunt viæ eius. Homo sum, homo es, homo erat qui dicebat, O homo tu quis es qui respõdeas deo? Homo di- *Rom. 9.* cebat, homini dicebat, Audiat homo, ne pereat homo propter quem deus factus est homo. In hac ergo crucis profunditate, in hac rerum tanta obscuritate teneamus quod cantauimus, non de nostra virtute præsumamus, non ingenioli nostri viribus in hac quæstione aliquid arrogemus, psalmum dicamus, cum psalmo dicamus, Miserere mei deus, miserere mei deus, miserere mei. *Psal. 56.* Quare? Quia virtutem habeo qua te promerear? Non. Quare? Quia voluntatis arbitrium gero, vnde gratiam tuam meritum meum præcedat? Non. Sed quare? Quoniam in te confidit anima mea. Magna sciẽtia ista continentia. Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Humanus sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum: *1. Tim. 1.*

Sermo VIII.

Audiuimus

G V diuimus beatum Apostolum Paulum dicentem, *1.Timo.1.* Humanus sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Humanus ergo sermo & omni acceptione dignus. Quare humanus & non diuinus? Proculdubio nisi iste humanus sermo etiam diuinus esset, dignus omni acceptione non esset. Sed sic est sermo iste humanus & diuinus, quo modo & ipse Christus, homo & deus. Si ergo recte intelligimus sermonem istum, non solum humanum esse verumetiam diuinũ, quare Apostolus humanum maluit dicere quàm diuinum? Proculdubio enim qui non mentiretur si diceret diuinum, non sine causa maluit dicere humanum. Hoc ergo elegit, per quod Christus in mundum venit. Venit enim per quod homo erat, nam per quod deus erat: semper hic erat. Vbi enim non est deus, qui dixit, Cœlum & *Hiere.23.* terram ego impleo? Christus est certe virtus & sapien- *Sapien.8.* tia dei, de qua dicitur, Attingit à fine vsque ad finem *Ioan.1.* fortiter, & disponit omnia suauiter? Ergo in hoc mundo erat, & mundus per eum factus est, & mundus eum H non cognouit. Et hic erat & venit. Hic erat per diuinam maiestatem, venit per humanam infirmitatem. Quia ergo venit per infirmitatem humanam, ideo prædicans aduentum eius, dixit, Humanus sermo est. Non liberaretur humanum genus, nisi sermo dei dignaretur esse humanus. Nam & homo ille dicitur humanus, qui se exhibet hominem, & maxime qui hospitio suscipit hominem. Si ergo humanus dicitur qui in domo sua suscipit hominem, quàm humanus est qui in seipso suscipit hominem? Ergo humanus sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mun- *Luca.19.* dum peccatores saluos facere: attende Euangelium, Venit enim filius hominis quærere & saluare quod perierat. Si homo non perisset, filius hominis non venisset. Ergo perierat homo, venit deus homo, & inuentus est homo. Perierat homo per liberam voluntatem, venit deus homo per gratiã liberatricem. Quæris quid valeat ad malum liberum arbitrium, recole hominem peccatorem. Quæris quid valeat ad auxilium deus & homo, attende in eo gratiam liberantem. Nusquam potuit sic ostendi, quantum valeat volũtas hominis vsur- I pata per superbiam, ad vtendum sine adiutorio dei malum, non potuit plus & manifestius exprimi, quàm in homine primo. Ecce perit primus homo, & vbi esset nisi venisset deus secundus homo? Quia & ille homo & iste homo, & ideo iste humanus sermo. Prorsus nunquam sic apparet benignitas gratię & liberalitas omni- *1.Timot.2.* potentiæ dei, quàm in homine mediatore dei & hominum, homine Christo Iesu. Quid enim dicimus fratres mei? In fide catholica nutritis loquor, vel in pacem catholicam lucratis. Nouimus & tenemus, mediatorem dei & hominum, hominem Christum Iesum, inquantum homo erat eius esse naturæ cuius nos sumus. Non enim alterius naturæ caro nostra & caro illius, nec alterius naturæ anima nostra & anima illius. Hanc suscepit naturam quam saluandam esse iudicauit. Nihil minus habebat in natura, sed nihil habebat in culpa. Natura pura, sed non sola humana. Ibi erat deus, ibi erat verbum dei. Et sicut tu vnus homo anima es & caro, sic & ille vnus Christus deus & homo. Audebit ergo aliquis dicere, quia natura nostra in illo mediatore primum per liberum arbitrium promeruit deum, & sic suscipi meruit vt esset homo & deus vnus Christus Iesus? Ecce nos possumus dicere virtutibus nostris, moribus nostris, conuersatione vitæ nostræ meruisse vt ef- K ficiamur filij dei? possumus dicere, accepimus præceptum, si seruauerimus & bene vixerimus, recipiemur in numero filiorum dei? Nunquid & ille prius vixit filius hominis, & bene viuendo factus est filius dei? Inde cœpit & inde incepit, & susceptione factus est. Ver- *Ioan.1.* bum enim caro factũ est, vt habitaret in nobis: verbum dei vnicus dei filius assumpsit animam & carnem hominis, non antea se promerentis, nec ad illam percipiendam sublimitatem virtute propria laborantis, sed omnino gratis. Nihil enim præcessit illam susceptionem. Susceptus est dei filius, susceptione factus est. Virgo concepit, ante conceptum virginis homo mediator, non vtique prius iustus fuit. Quo modo enim iustus fuit, qui nec fuit? Virgo concepit, & susceptio hominis inde cœpit. Merito dictum est, Vidimus gloriam eius, *Ibidem.* gloriam tanquam vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate. Amas liberam voluntatem tuam, dicturus es patri tuo, Da mihi substantiam meam quæ me contin- *Luca.15.* git. Quid te tibi committis? Melius te potest seruare, qui te potuit antequam esses creare. Agnosce ergo Christum, gratia plenus est. Hoc tibi vult fundere quo ple- L nus est, hoc tibi dicit, Quære dona mea, obliuiscere merita tua: quia si ego quærerem merita tua, non venires ad dona mea. Noli te extollere, pusillus esto, Zachæus esto. Sed dicturus es, Si Zachæus fuero, præ turba non *Luca.19.* potero videre Iesum, Noli esse tristis, ascende lignum vbi pro te pependit Iesus, & videbis Iesum. Et quale genus ligni ascendit Zachæus? Sycomorum. In regionibus nostris aut omnino nusquam aut raro forte alicubi nascitur, in illis autem partibus multum est huius generis ligni. Et poma sycomora dicuntur, pomo quidem fici similia, sed tamen distant aliquid, quod possunt nosse qui viderunt vel gustauerunt. Quantum tamen indicant interpretatione nominis, sycomora ficus fatuæ Latine interpretãtur. Iam vide Zachæum meum, vide illum obsecro te volentem in turba videre Iesum, & non valẽtem. Humilis enim erat, turba superba erat, & ipsa turba ad videndum bene dominum, sicut solet turba seipsam impediebat, ascendit à turba, & vidit Iesum non impediente turba. Turba enim dicit humilibus, humilitatis viam gradientibus, iniurias suas deo dimittentibus, vindictam de inimicis non requirenti- M bus, turba insultat & dicit, Indefense, qui te non potes vindicare. Turba impedit ne videatur Iesus, turba glorians & exultans, quando se potuerit vindicare, impedit ne videatur ille qui pendens, ait, Pater ignosce illis, *Luca.23.* quia nesciunt quid faciunt. Hunc ergo volens videre Zachæus, in quo figurabatur persona humilium, non attendit turbam impedientem, sed attendit sycomorum quasi fatui pomi lignũ. Nos enim, inquit Aposto- *1.Corin.1.* lus, prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, attende sycomorum, gentibus autem stulticiam. Denique de cruce Christi nobis insultãt sapiẽtes huius mundi, & dicunt, Quale cor habetis, qui deum colitis crucifixum? Quale cor habemus? Non vtique ve- *1.Cor.3.* strum. Sapientia huius mundi, stulticia est apud deum. Non ergo vestrum cor habemus. Sed dicitis cor nostrum stultum, dicite quod vultis, nos ascendamus sycomorum & videamus Iesum. Ideo enim vos Iesum videre non potestis, quia sycomorum ascendere erubescitis. Apprehendat Zachæus sycomorum, ascendat humilis crucem: Parum est ascendat, ne de cruce Christi erubescat: In fronte illam figat vbi sedes pudoris est, ibi omnino, ibi in quo membro erubescitur, ibi figatur

vnde

A vnde non erubescitur. Puta quia tu irrides sycomorum,
& ipsa me fecit videre Iesum. Sed tu irrides sycomorũ
qui homo es, stultum autem dei sapiẽtius est quàm ho-
minũ. Et vidit dominus ipsum Zachæum. Visus est &
Roma.8. vidit, sed nisi visus esset non videret. Quos enim præ-
destinauit, illos & vocauit. Ipse est qui Nathanaëli dixit,
iam quasi testimonio suo adiuuanti Euangelium & di-
Ioan.1. centi, A Nazareth potest aliquid boni esse. Dominus ad
illum, Priusquam te Philippus vocaret cũ esses sub ar-
bore fici vidi te. Nostis vnde sibi succinctoria fecerunt
Gene.3. primi peccatores Adam & Eua? Quando peccauerunt,
de foliis fici succinctoria sibi fecerunt & pudenda texe-
runt, quia quod eos puderet peccando fecerunt. Ergo si
succinctoria sibi primi peccatores fecerũt, vnde origi-
Luca.19. nem ducimus, in quibus perieramus, vt veniret ille quę-
rere & saluare quod perierat, de foliis fici ad pudenda
tegenda fecerunt, quid aliud dictum est, Cum esses sub
arbore fici vidi te: nisi non venires ad purgatorem pec-
cati, nisi prior te vidisset in vmbra peccati? Vt videre-
Psal.58. mus, visi sumus, vt diligeremus dilecti sumus. Deus
meus misericordia eius præueniet me. Iam ergo domi-
B nus qui Zachæum in corde susceperat, in domum eius
Luca.19. dignatus est suscipi, & dixit, Zachæe descende, quia in
domo tua oportet me manere. Magnum beneficium
ille arbitrabatur Christum videre: quia magnum & in-
effabile beneficium putabat transeuntem videre, subito
Galat.5. meruit in domo habere. Infunditur gratia, operatur fi-
des per dilectionẽ, suscipitur Christus in domum qui
iam habitabat in corde. Dicit Christo Zachæus, Do-
mine dimidium rerum mearũ do pauperibus, & si quid
aliquem fraudaui, quadruplum reddo: quasi diceret,
Ideo mihi dimidium teneo, non quòd habeam, sed
Suscipere Ie- vnde reddam. Vere ecce quod est suscipere Iesum, in
sum in cor. cor suscipere: Ibi enim erat Christus, in Zachæo erat, &
de illo sibi dicebat quod ex ore eius audiebat. Sic enim
Ephe.3. Apostolus dicit, Habitare Christum per fidem in cor-
dibus nostris. Iam ergo quia Zachæus erat, quia prin-
ceps publicanorum erat, quia valde peccator erat, quasi
sana illa turba quæ impediebat videre Iesum admirata
est, & reprehendit quòd in domum peccatoris intras-
set Iesus. Hoc erat reprehẽdere quòd in domum ægro-
ti intrauit medicus. Quia ergo velut peccator Zachęus
C irrisus est, irrisus est autem ab insanis sanatus, dominus
Luca.19. respondit irridentibus, Hodie salus huic domui facta
est. Ecce quare intraui, salus hodie facta est. Vtique si
Saluator non intrasset, salus in illa domo facta non es-
set. Quid ergo miraris ægrote? Voca & tu Iesum, noli ti-
bi sanus videri. Cum spe ęgrotat qui medicum suscipit,
desperatè ægrotat qui per insaniam medicum cædit.
Qualis ergo eius insania qui medicum occidit. Quanta
vero bonitas & potẽtia medici, qui de sanguine suo, in-
sano interfectori suo medicamẽtum fecit? Neque enim
ille qui venerat quærere & saluare quod perierat, pen-
Luca.23. dens sine causa dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciũt
quid faciunt. Insani sunt, medicus sum, sæuiant, patien-
1. Tim.1. ter fero, cum occiderint tunc sanabo. Simus ergo inter
illos quos sanat humanus sermo & omni acceptione
dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccato-
res saluos facere, magnos, pusillos peccatores saluos fa-
Luca.19. cere: Venit filius hominis quærere & saluare quod
perierat. Qui dicit infantilem ætatem non habere quod
saluet Iesus, omnibus fidelibus infantibus Christum ne-
gat esse Iesum: Qui dicit, inquam, infantilem ætatem
non habere quod saluet Iesus in ea, nihil aliud dicit
quàm Christum dominum fidelibus infantibus, id est,
in Christo baptizatis infantibus non esse Iesum. Iesus D
enim quid est? Interpretatur Iesus saluator, Saluator est
Iesus. Quos non saluat, non habẽdo quod in eis saluet,
non est illis Iesus. Iam si corda vestra tolerant, aliquibus
baptizatis Christum non esse Iesum, nescio vtrum fi-
des vestra in regula sana possit agnosci. Infantes sunt,
sed membra eius fiunt. Infantes sunt, sed sacramenta
eius accipiunt. Infantes sunt, sed mensæ eius participes
fiunt, vt habeãt in se vitam. Quid mihi dicis? Sanus est,
non habet vitium. Quare cum illo curris ad medicum,
si non habet vitium? Non times ne dicat tibi, aufer hinc
eum quem putas sanum? Filius hominis non venit nisi
quærere & saluare quod perierat. Quare illum ad me
affers si nõ perierat? Humanus sermo & omni acceptio-
ne dignus, quia Christus Iesus venit in mundum. Qua-
re venit in mundum? Peccatores saluos facere. Alia cau-
sa non fuit quare veniret in mundum: Non enim de
cœlo ad terram merita nostra bona, sed peccata duxe-
runt. Hæc est causa, cur veniret peccatores saluos face-
re. Et vocabis, inquit, nomen eius Iesum. Quare voca- *Luca.1.*
bis nomen eius Iesum? Ipsum enim saluum faciet popu-
lum suum à peccatis eorum. Vocabis nomẽ eius Iesum. E
Quare Iesum? Quę ratio est huius nominis? Audi quare.
Ipse enim saluum faciet populum suum. Vnde? A
peccatis eorum. Populum suum à peccatis eorum. Nũ-
quid ad istum populum non pertinent paruuli, quos
saluos faciet Iesus à peccatis eorum? Pertinent planè,
pertinent fratres mei: Sic habete in corde, sic credite,
cum ista fide paruulos ad gratiam Christi portate, ne si
hanc fidem in corde nõ habueritis, pro quibus respon-
detis lingua vestra occidatis. Prorsus fratres qui cum
ista fide cum paruulo non cucurrerit, fingit, sanus est, ni-
hil mali habet, nihil vitij habet, sed tollam illum ad me-
dicum. Quare? Quia sic solet fieri. Non times ne tibi di-
cat medicus, Tolle hinc tecum ipsum, non est opus sa- *Matth.9.*
nis medicus, sed male habentibus? Commendauerim *De verbis*
charitati vestræ causam eorum, qui pro se loqui nõ pos- *domini, ser-*
sunt. Omnes paruuli tanquam paruuli considerentur, *mo 36.*
etiam qui nondum parentes proprios extulerunt. Om-
nis prædestinatorũ numerus paruulorum, populus dei
quærit tutorem, qui expectat dominum saluatorẽ. Vni-
uersam massam generis humani in homine primo ve-
nenator ille percussit, nemo ad secundum transit à pri- F
mo, nisi per baptismatis sacramentum. In paruulis natis
& nondum baptizatis agnoscitur Adam, in paruulis
baptizatis & ob hoc renatis agnoscitur Christus. Qui
Adam non agnoscit in paruulis natis, nec Christum
agnoscere poterit in renatis. Sed quare, inquiunt, iam
baptizatus homo fidelis iam dimisso peccato, generat
eum qui est cum primi hominis peccato? Quia carne il-
lum generat non spiritu. Quod natum est de carne, ca- *Ioan.3.*
ro est. Et si exterior homo noster, ait Apostolus, cor- *2. Cor.4.*
rumpitur, sed interior renouatur de die in diem. Ex eo
quod in te renouatur, non generas paruulũ, [ex eo quod
in te corrumpitur generas paruulũ.] Tu vt non in æter-
num moriaris, natus es & renatus es, ille adhuc natus re-
natus non est. Si tu renascendo viuis, sine vt & ille re-
nascatur, & viuat, sine, inquam, renascatur, sine re-
nascatur. Quare contradicis, quare nouis disputationi-
bus antiquæ fidei regulam frangere conaris. Quid est
enim quod dicis. Paruuli non habẽt omnino vel origi-
nale peccatum? Quid est quod dicis, nisi vt non acce-
dant ad Iesum? Sed tibi clamat Iesus, Sine paruulos ve- *Marci.10.*
nire ad me. Conuersi ad dominum.

G *De verbis Apostoli, Fidelis sermo & omni acceptione dignus:*
1.Tim.1. *Sermo IX.*

QVod lectum est modo de sancto Euangelio,
hoc & Paul⁹ apostolus dicit, Cuius verba ista
sunt, Fidelis sermo & omni acceptione di-
gnus, quia Christus Iesus venit in mundũ pec-
catores saluos facere, quorum primus ego sum. Nulla
causa fuit veniẽdi Christo domino, nisi peccatores sal-
uos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa
est medicinæ. Si venit de cœlo magnus medicus, ma-
gnus per totum orbem terræ iacebat ęgrotus: Ipse ęgro-
2.Thess.3. tus genus humanum est. Sed nõ omniũ est fides. Nouit
dominus qui sunt eius. Superbiebant Iudæi, extollebãt
se, alta sapiebant, iustos se putabant, & dominum colli-
gentem peccatores insuper accusabãt. Qui ergo super-
biebant, & alta sapiebant, relicti sunt in mõtibus, ad no-
Matth.18. nagintanouem pertinent. Quid est relicti sunt in mon-
tibus? Relicti sunt in tumore terreno. Quid est ad no-
nagintanouem pertinent? In sinistra sunt, non in dexte-
ra. Nonaginta enim & nouem in sinistra numerantur,
vnum adde, ad dexteram transitur. Venit ergo, vt ipse
Lucæ.19. alio loco dicit, Venit filius hominis quærere & saluare
H quod perierat. Totum enim perierat, ex quo peccauit
vnus. Vbi erat totum, perierat totum, sed venit vnus si-
ne peccato, qui saluos faceret à peccato. Isti autem su-
perbiendo quod est peius, & ægrotabant & sanos se esse
credebant. Periculosius ęgrotant, qui mentem febribus
perdiderunt. Illi rident, & sani plorant. Ridet enim
phreneticus, sed non est sanus. Porrò autem qui mentis
est sanæ, plorat phreneticum ridentem. Primum, si duo
ista proponas, quid est melius, ridere an plorare? quis
non sibi eligat ridere? Denique propter dolorem salu-
brem pœnitentiæ, in fletu dominus posuit officium, in
risu beneficium. Quo modo? Quando ait in Euãgelio,
Beati qui plorant, quia ridebunt. Ergo in ploratu offi-
Lucæ.6. cium est, in risu præmium sapientiæ. Risum enim pro
gaudio posuit, non cachinnationem, sed exultationem.
Ergo si duo ista proponas, & quæras quid horũ sit me-
lius, ridere an plorare, omnis homo plorare non vult,
& ridere vult. Porrò si addas personas ad istos affectus,
& ita proponas cum personis, quid est melius ridere
phreneticum, an plorare sanum? eligit sibi homo fle-
tum cum sanitate, quàm risum cum amentia. Tantum
I valet mentis sanitas, vt etiam cum planctu eligatur. Isti
enim qui sanos se putabãt, multo periculosius & despe-
ratius ægrotabant, & ipsa ægritudine qua mentes per-
diderant, etiam medicum cædebant. Parum est, cæde-
bant, dicam totum, non solum cædebant, sed etiam oc-
cidebant. Ille autem etiam cum occideretur medicus
erat, vapulabat & curabat: patiebatur phreneticum, nec
deserebat ęgrotum: tenebatur, alligabatur, colaphis per-
cutiebatur, harundine plagas accipiebat, irridebatur, in-
sultabatur ei, postremo audiebatur, damnabatur, ligno
suspendebatur, vndique circunfremebatur, & medicus
Lucæ.23. erat. Agnoscis phreneticos, agnosce & medicum. Pa-
ter ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Illi perdita
mente sæuiebant, & medici sanguinem sæuiendo fun-
debant, ille autem etiam de ipso sanguine suo ægrotis
medicamenta faciebat. Non enim vere frustra dixit, Pa
ter ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Orat Chri-
stianus, & exauditur, orat Christus & non exauditur?
Nam qui exaudit cum patre quia deus est, quo modo
non exauditur homo quod pro nobis factus est? Pror-
sus exauditus est. Ibi erant, ibi sæuiebãt, de his erant qui
Lucæ.5. reprehendebant eum, & dicebant, Ecce cum publica-
nis & peccatoribus conuescitur. Erant in ipso populo K
à quo ipse medicus occidebatur, & in eius sanguine
etiam ipsis antidotum parabatur. Cum enim dominus
non solum sanguinem funderet, verumetiam ipsam
suam mortem ad medicamenti confectionem impen-
deret, resurrexit ad demonstrandum resurrectionis ex-
emplum. Patientia sua passus est, vt doceret patientiam
nostram, & in resurrectione sua præmium patientię de-
monstrauit. Item, vt nostis, & omnes cõfitemur, Ascen-
dit in cœlum, deinde ab eo spiritus sanctus est missus,
ante promissus. Dixerat enim discipulis suis, Sedete in *Lucæ.24.*
ciuitate donec induamini virtute ex alto. Venit ergo
& promissio ipsius, venit spiritus sanctus, impleuit di-
scipulos, cœperunt loqui linguis omnium gentium, si-
gnum in illis procedebat vnitatis. Loquebatur enim
tunc vnus homo omnibus linguis, quia locutura erat
vnitas Ecclesiæ in omnibus linguis. Expauerunt qui au- *Acto.2.*
diebant. Nouerant enim homines idiotas fuisse, vnius
tantum linguę: & mirabantur ac stupebant, quòd vnius
linguæ homines vel vt multum duarum, linguis om-
nium gentium loquerentur: suspensi sunt stupore, per-
diderunt elationem, de monte facti sunt valles. Iam si
humiles sunt, valles sunt, quod infuderis capiunt, non L
dimittunt. Si venerit aqua super altitudinem, decurrit
& defluit: si venerit aqua ad concauum & humilem lo-
cũ, & capitur & stat. Tales iã illi erant, stupebant, mira-
bantur, perdiderunt sæuiciam. Denique loquente sibi
Petro, compuncti sunt, & factum est in illis quod Psal-
mus prædixerat, Conuersus sum in ęrumna, cum confi- *Psal. 31.*
geretur spina. Quid est spina? Compunctio pœniten-
tiæ. Sic habes & verba ipsa scripturæ in Actibus Apo-
stolorum, Compuncti sunt corde, & dixerunt ad Apo- *Acto.2.*
stolos, Quid faciemus? Quare dixerunt, quid faciemus?
Nouimus quid fecimus. Quid faciemus? Quantum ad
nostrum factum pertinet, desperatio est salutis: sit er-
go in vestro consilio, si fieri potest, spes aliqua sanita-
tis. Nouimus quid fecerimus, dicite quid faciamus.
Quid est quod fecimus? Non enim quemcunque ho-
minem occidimus, & multum mali fecissemus si quem-
cunque hominem innocentem occidissemus. Latro- *Ioan.18.*
nem elegimus, innocentem occidimus, mortuum ele-
gimus, medicum occidimus, dicite quid faciemus? Et
Petrus, Agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisque M
vestrum in nomine patris & filij & spiritus sancti: vt † *Acto.2.*
transeatis de nonagintanouem ad centum: quia cum *† alids, no-*
nonaginta & nouem essetis, pœnitentiam vobis neces- *mine domi-*
sariam non putabatis, & domino colligente peccato- *ni nostri Ie-*
res, & volente eos facere pœnitentes, insuper insulta- *su Christi:*
batis: Modo ergo compuncti, quia cognouistis pecca- *vt &c.*
tum vestrum. agite pœnitentiam, & baptizetur vnus-
quisque vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi:
baptizetur in eius nomine quem occidistis sine crimi-
ne, & remittuntur vobis peccata vestra, Reducti sunt
in spe, doluerunt, gemuerunt, conuersi sunt, sanati sunt.
Ipsi erant illi, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid fa- *Lucæ.23.*
ciunt. Vnusquisque ergo fratres charissimi, quando au-
dit dominum Iesum Christum non venisse propter iu-
stos sed propter peccatores, non amet esse peccator: Ne
forte dicat in corde suo, Si iustus fuero non me amat
Christus: si peccator fuero amat me, quia propter pec-
catores descendit, non propter iustos. Respondit enim
tibi, Si medicum agnouisti, febrem quare non timuisti?
Vtique medicus ad ægrotum venit, constat, sed ideo
venit medicus ad ægrotum, ne ille sit semper ægrotus.
Quid ergo dicimus? Quid pronunciamus? Quid defi-
nimus?

A nimus? Aegrotum amat medicus, an sanum? Quod vult
facere amat, non quod inuenit. Ad ægrotum quidem
venit, ad sanum non venit. Noli attendere quia ad il-
lum venit, ad illum non venit. Plus enim amat sanum
quàm ægrotum, Nam, vt noueritis, quia plus amat sa-
num quam ægrotum, nũquid faceret quod odisset? Er-
1.Timo.1. go Paulum Apostolum attende, Fidelis sermo & omni
acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundũ
peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Di-
xit, quorum primus ego sum, quomodo erat primus?
Ante illum non fuerunt peccatores, tot Iudæi? Ante il-
lum non fuerunt peccatores in genere humano? Ante
illum in omnibus hominibus nõ peccato tenebatur A-
dam? Non ante illum fuit qui primus peccauit, & nos
omnes in montem præcipitauit? Quid est, quorum pri-
mus ego sum? Ad quos venit, primus ego sum. Sed nec
Mat.4. hoc verum est. Primus electus est Petrus, primus An-
dreas, primi alij Apostoli, tu Apostolus es nouissimus,
quomodo dicis, quorum primus ego sum? Ego Aposto
lus nouissimus, primus peccator. Et hoc quomodo pri-
Matt.26. mus peccator? Ante te peccauit Petrus, quando ipsum
B dominum ter negauit. Nolo dicere, quia & ipse nisi pec
cator inuentus esset, de sinistra ad dexteram non transi-
isset. Quid est ergo, quorum primus ego sum? Quia om
nibus peior sum. Ergo peiorem voluit intelligi primũ.
Quomodo in artificibus, quicunq; vult ædificare quid
dicit? Quis est hic primus structor? Quis est primus fa-
ber? Aut si curari vult, quis est hic primus medicus?
Non vtiq; interrogat quis prior sit ætate, aut quis prior
sit professione, sed quis prior sit arte. Quomodo illi in
arte primi, sic iste in iniquitate primus. Quare Paulus in
iniquitate primus? Recolite Saulum, & inuenietis: At-
Acto.7. tenditis Paulum, & obliti estis Saulum: Attenditis ad pa
storem, obliti estis lupum. Nõnne ille est cui ad lapidan
dum Stephanum manus vna non sufficiebat, & alio-
Acto.9. rum vestimenta seruabat? Nõnne ipse est, qui Ecclesiam
vbique persequebatur? Nõnne ipse est qui literas acce-
perat à principibus sacerdotum, quia parum illi erat
persequi Christianos qui erant in Hierusalem, sed vo-
lebat ad alia loca venire vbi eos inueniret, & ligaret, &
C puniendos adduceret? Nõnne cum iter agens spirat &
anhelat ad cædes, de cœlo percussus est, & vocem do-
mini audiuit ad salutẽ fulminatus? Dum ambulat pro-
sternitur, vt videat excæcatur. Ipse est ergo qui primus
erat persecutor, illo peior non fuit. Audite vnde plus
intelligatis. Ananiæ loquebatur ipse dominus Christus,
iam illo prostrato, iam erecto, & dicebat ei, Vade ad
vicum illum, ibi inuenies Saulum à Tarso Ciliciæ, lo-
quere ei, Quoniam videt virum Ananiam intrantem
ad se, & baptizantem se. Ille audiuit nomen Sauli, &
inter manus ipsius medici tremuit. Quid est autem dul
cius? Saulus vnde vocaretur, credo quia recolitis, &
1.Reg.15. propter eos qui non recolunt, commemorem: Saul e-
rat ille persecutor Dauid. In Dauid Christus erat, in
Dauid Christus præfigurabatur, in Saule Saulus præ-
figurabatur, tanquam à Dauid Sauli dictum est de cœ-
Acto.9. lo, Saule Saule, quid me persequeris? Ananias ouis in-
terpretatur. Loquebatur oui pastor, & timebat ouis lu-
pum. Tanta huius lupi fama præcesserat, vt non se puta-
ret tutam ouis, nec inter manus pastoris. Et dominus
ad illum, quasi ad ouem trementem. Ille enim cum au-
disset hoc dixit: Domine, audiui de isto homine quan-
ta mala fecit sanctis tuis in Hierusalem, & quomodo
dicitur epistolas accepisse à principibus sacerdotum, vt
quoscumque tenuerit, alligatos ducat: Quò me mittis?

Ouem ad lupum? Sed ille non audiuit hanc excusatio- D
nem. Iam enim dixerat paucis ouiculis suis, Ecce mitto Matt.10.
vos sicut oues in medio luporum. Si missæ sunt oues in
medio luporum, quare trepidas ire Anania ad eum qui
iam non est lupus? Lupum timebas, sed respondet tibi
dominus deus tuus, De lupo ouem feci, facio de oue pa
storem. Quomodo ergo ipse Saulus postea Paulus gra- 1.Timo.1.
tulatur se ad dei peruenisse misericordiã, quia primus,
hoc est, excellens in peccatis inuentus est? Et tamen mi
sericordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Chri
stus Iesus omnem longanimitatem, propter eos qui cre
dituri sunt illi in vitam æternam: vt dicant sibi omnes,
Si Paulus sanatus est, ego quare despero? Si à tanto me-
dico tam desperatus æger sanatus est, ego cur vulneri-
bus meis illas manus non optabo, ad illas manus nõ fe-
stinabo? Vt hoc dicerẽt homines, ideo Saulus factus est
ex persecutore Apostolus: quia quò venit medicus, quæ-
rit aliquẽ ibi desperatum, & ipsum sanat, & si pauperri-
mũ inueniat, tamen desperatum inuenit, non ibi quęrit
mercedem, sed commẽdat artem. Dicã ergo quod cœ
perã. Quomodo ergo Saulus tũ gratulabatur se à Chri- E
sto, quia peccator erat, assumptum atq; sanatum, nec di
xit, Maneã in peccato, quia propter me venit Christus,
nõ propter iustum: ita & tu quia audieras, quia Christus
ꝓpter peccatores venit, noli tibi dormire in dulci stra-
tu, sed audi ipsum Paulum dicẽtem, Surge qui dormis, Ephe.5.
& exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Noli a-
mare stratum peccati, totũ stratum eius versisti in infir-
mitate eius. Dictum est antea, Surge, sanus esto, sanitatẽ
ama, & noli rursus per superbiam de dextera ire ad si-
nistram, de valle ad montem, de humilitate ad tumo-
rem. Cum factus fueris sanus, id est, cum iuste cœperis
viuere, deo tribue, non tibi, Non enim laudando te sal-
uus factus es, sed contra te pronũciando. Nam si te lau-
daueris per superbiã, grauiꝰ ęgrotabis. Omnis enim qui
se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Luca.18.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti:
Sermo X.

DE diuinis lectionibus quod dominus admo- 1.Timo.1.
nere dignatur, intenti audite fratres, illo dan-
te, me ministrante. Primam lectionem audi- F
uimus Apostoli, Fidelis sermo & omni acceptione dig
nus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores Ubi supra.
saluos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo mise-
ricordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Chri-
stus Iesus omnem longanimitatem suam ad informa-
tionẽ eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam.
Hoc de apostolica lectione percepimus. Deinde can-
tauimus Psalmum exhortantes nos inuicem vna voce,
vno corde dicentes, Venite adoremus & prosterna-
mur ei, & fleamus coram domino qui fecit nos, & ibi
præueniamus faciem eius in confessione, & in Psalmis Psalm.94.
iubilemus ei. Post hæc euangelica lectio, decem lepro- Luca.17.
sos mundatos nobis ostendit, & vnum ex eis alienige-
nam gratias agentem mundatori suo, Has tres lectio-
nes quantum pro tempore possumus pertractemus, di-
centes pauca de singulis, & quantum conari possumus,
adiuuante domino, non in aliqua earũ sic immorantes
vt aliis duabus impedimentum afferamus. Proponit
nobis apostolus, scientiam gratiarum actionis. Memen
tote quid vltima euangelica lectio resonet, quomodo
Iesus dominus laudat gratias agentem, ingratos impro
bat mundatos in cute, leprosos in corde. Quid ergo
Apostolus? Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptionę
dignus. Quis est iste sermo? Quia Christus Iesus venit
i in

G in mundum. Vt quid? Peccatores saluos facere. Quid tu? Quorum primus ego sum. Qui dicit, vel non sum peccator, vel non fui, ingratus est saluatori. Nullus hominum in ista quæ ex Adam defluit massa mortalium, nullus omnino hominum non ægrotus, nullus sine gratia Christi sanatus. Quid de paruulis pueris, si ex Adam ægroti? Nam & ipsi portantur ad Ecclesiam, & si pedibus illuc currere non possunt, alienis pedibus currunt vt sanentur: accommodat illis mater Ecclesia aliorum pedes vt veniant, aliorum cor vt credant, aliorum linguam vt fateantur, vt quoniam quòd ægri sunt alio peccante prægrauantur, sic cum hi sani sunt alio pro eis confitente saluentur. Nemo ergo vobis susurret doctrinas alienas. Hoc Ecclesia semper habuit, semper tenuit, hoc à maiorum fide percepit, hoc vs-

Matt. 9. que in finem perseueranter custodit. Quoniam non est opus sanis medicus, sed ægrotantibus. Quid necessarium ergo habuit infans Christum si non ægrotat? Si sanus est, quare per eos qui eum diligunt medicum quæ-

H rit? Si quando portantur infantes dicitur omnino nullum propaginis habere peccatum, & veniunt ad Christum, cur non eis dicitur in Ecclesia qui eos portant, auferte hinc innocentes istos: Non est opus sanis medicus, sed male habentibus: Non venit Christus vocare iustos, sed peccatores? Nunquam dictum est, sed nec aliquando dicetur. Quisque ergo quod potest fratres loquatur pro eo qui loqui pro se non potest. Pro magno commendatur Episcopis patrimonia pupillorum, quanto magis gratia paruulorum? Pupillum tuetur Episcopus, ne mortuis parentibus ab extraneis opprimatur: Clamet plus pro paruulo, cui timet ne à parentibus occidatur, clamet cum Apostolo, Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum, nullam aliam ob causam, nisi peccatores saluos facere. Qui venit ad Christum, habet quod in eo sanetur, qui non habet, non est causa quare medico offeratur. Eligant parentes vnum de duobus, aut confiteantur in paruulis suis sanari peccatum, aut eos medico offerre desinant. Hoc nihil est aliud quàm velle medico sanum offerre. Quid offers baptizandum? Quem? Infan-

I tem. Cui offers? Christo: Ei certe qui venit in mundum. Ita, inquit. Quare venit in mundum? Peccatores saluos facere. Ergo quem offers, habet quod in illo saluũ fiat? Si dixeris, habet, confitendo deles: si dixeris, non habet, negando tenes. Peccatores, inquit, saluos facere, quorũ primus ego sum. Ante Paulum non erant peccatores?

Gene. 3. Certe vel ipse Adam ante omnes, & plena peccatori-

Gene. 7. bus terra deleta diluuio, & deinceps quàm multi: Vnde verum est, ego primus sum? Primum se dixit, non peccatorum ordine, sed peccati magnitudine. Magnitudine peccati fui, vnde se primum dixit peccatorum: quo modo dicũtur inter aduocatos, verbi gratia, primi: primus est iste non quia plures annos habet ex quo causas agit, sed quia ex quo cœpit cæteros superauit. Dicat ergo Apostolus alio loco, vnde primus sit peccatorum,

1. Cor. 15. Ego, inquit, sum nouissimus Apostolorum, qui nõ sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiã dei. Nemo acrior inter persecutores, ergo nemo prior

1. Timo. 1. inter peccatores. Sed misericordiam, inquit, cõsecutus sum. Et quare sit misericordiã consecutus, exponit causam, Vt in me, inquit, ostẽderet Christus Iesus omnem longanimitatem, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam. Christus, inquit, daturus veniam conuersis ad se peccatoribus vsque ad inimicos suos, me primo elegit acriorem inimicum, quem cum sanaret, nemo in cæteris desperaret. Faciunt hoc K medici quãdo ad ea loca veniunt vbi ignoti sunt, quos curent primitus eligunt desperatos, vt in eis & beneuolentiam exerceant, & commendent doctrinam, vt vnusquisque in illo loco dicat proximo suo, Vade ad illum medicum, securus esto, sanat te. Et ille, Me sanat? Non vides quid patiar? Ego noui quid simile, Tu quod pateris, & ego quidem passus sum. Sic dicit Paulus vnicuique ægroto, & de se volenti desperare, Qui curauit me, misit me ad te, & dixit mihi: Illi desperanti vade, & dic quid habuisti, quid in te sanaui, quàm cito sanaui. De cœlo vocaui, vna voce percussi & deieci, alia Acto. 9. erexi & elegi, tertia impleui & misi, quarta liberaui & coronaui. Vade dic ægrotis, clama desperatis, Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Ie- 1. Timo. 1. sus venit in mundum peccatores saluos facere. Quid timetis? Quid trepidatis? Quorum primus ego sum. Ego, inquit, vobis loquor, sanus ægrotantibus, stans iacentibus, securus desperantibus. Ideo enim misericordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem. Morbum meum diu pertulit & sic abstulit, tanquam bonus medicus phreneti- L cum patienter tolerauit, sustinuit me ferientem se, donauit mihi feriri pro se. Omnẽm, inquit, longanimitatem ostendit in me, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam. Nolite ergo desperare. Aegroti estis, accedite ad eum & sanamini: Cæci estis, accedite ad eum & illuminamini: & qui sani estis ei gratias agite, & qui ægrotatis, ad eum sanandi currite: dicite omnes, Venite adoremus, & prosternamur ei, Psalm. 94. & ploremus coram domino qui fecit nos & homines & saluos. Nam si ille nos fecit homines, nos autem ipsi nos fecimus saluos, aliquid illo melius fecimus. Melior est enim saluus homo quàm quilibet homo. Si ergo te deus fecit hominem, & tu te fecisti bonum hominem, quod tu fecisti melius est. Noli te extollere super deum, subde te, deum adora, prosternere, confitere illi qui fecit te, quia nemo recreat, nisi qui creat, nemo reficit, nisi qui fecit: hoc & in alio Psalmo, Ipse fecit nos Psalm. 99. & non ipsi nos. Sanè quando te fecit, quod tu faceres non habebas. Quando autem iam es, habes & tu ipse M quid facias, ad medicum curras, medicum implores, qui vbique est. Et vt implorares excitauit cor tuum, & posse implorare donauit tibi. Deus est enim, inquit, qui Philip. 2. operatur in vobis, & velle & operari pro bona voluntate, quia vt haberes bonam voluntatem, illius vocatio præcessit. Clama, Deus meus, misericordia eius præueniet me. Vt esses, vt sentires, vt audires, vt consentires, Psalm. 58. præuenit te misericordia eius. Præuenit te in omnibus, præueni & tu in aliquo iram eius. In quo, inquis: in quo? Cõfitere ista omnia à deo te habere quicquid boni habes, à te quicquid mali. Ne in bonis tuis illum contemnas, te laudes, ne in malis tuis illum accuses, te excuses, ipsa est vera confessio. Ille qui in tantis bonis præuenit te, venturus est ad te, & inspecturus dona sua & mala tua, quomodo bono eius vsus fueris inspicit te. Ergo quia in omnibus istis donis præueni te, vide in quo tu præuenias faciem venturi: audi Psalmum, Præuenia- Psalm. 94. mus faciem eius in confessione. Præueniamus faciem eius. Antequam veniat propicietur, antequam adsit placetur. Habes enim sacerdotem per quem possis placare deum tuum, & ipse cũ patre deus est ad te, qui homo est propter te. Ita iubilabis in Psalmis, præueniẽs faciẽ eius in confessione. Iubila in Psalmo, præueniens faciem eius in confessione: Accusa te, iubilans in Psalmo. Lauda illum

A illum accuſando te,& laudando eũ qui fecit te: Veniet qui mortuus eſt pro te, & viuificabit te. Hæc tenete, in hoc perſiſtite. Nemo variet,nemo leproſus ſit. Doctrina inconſtans, non habens vnum colorem, mentis lepram ſignificat,& iſtam Chriſtus mundat. Forte in aliquo variaſti & inſpexiſti,& in melius ſententiam commutaſti,& quod varium erat vnius coloris effectum eſt. Noli tibi tribuere,ne ſis inter nouem qui gratias non egerunt. Vnus egit gratias: Cæteri Iudæi erant.Ille alienigena erat, gentes alienigenas ſignificabat, numerus ille Chriſto decimas dedit.Illi ergo debemus quod ſumus,quod viuimus, quod intelligimus, quod homines ſumus,quod bene viximus,quod recte intelligimus, illi debemus.Noſtrum nihil niſi peccatum quod habemus.

Luc.17. 1.Corin.4. Quid enim habes quod non accepiſti? Vos ergo,maxime qui ſcitis quid audiatis, curatũ ab ægritudine,mundatũ à varietate ſurſum cor ponite,& deo gratias agite.

De Pſalmo nonageſimoquarto, Cum confutatione Pelagianorum: Sermo XI.

Pſal.94. PSalmus quem cãtauimus domino, & nos inuicem exhortati ſumus vt adoremus eum, & B proſternamur illi, & fleamus ante dominum qui fecit nos, admonet quærere aliquanto diligentius, quid ſibi velit,quod ait, Qui nos fecit. Quod enim homo à deo creatus eſt, nullus dubitat homo, niſi qui ingratus eſt.

Gene.1. Nouimus enim,quia ita legimus,& ita credimus, quòd fecit deus hominem, inter multa quæ fecit ad imaginem ſuam. Hæc hominis eſt prima conditio, hæc eſt humana prima creatura. Non tamen arbitror hoc nos pro magno voluiſſe commonere ſpiritum ſanctum in hoc Pſalmo,quod ait,Fleamus ante dominum qui fecit nos:alio enim loco dicit,Ipſe fecit nos & non

Pſalm.99. ipſi nos. Vnde quidem,vt dixi, Chriſtianus dubitat nemo, quia non ſolum deus creauit primum hominum ex quo omnes homines, ſed deus hodieq; creat ſingu-

Hiere.1. los homines,ille qui ait cuidam ſancto ſuo, Priuſquam te formarẽ in vtero noui te. Prius ergo creauit hominem ſine homine, [modo creat hominem ex homine, tamen ſiue hominem ſine homine,]ſiue hominẽ ex ho

C mine,ipſe fecit nos & non ipſi nos. Ad iſtum itaque primum verborum iſtorum & facilem ſenſum, ſed tamen verum, adoremus eum fratres, & proſternamur ei, & ploremus ante dominum qui fecit nos. Non enim fecit & deſerit, non enim curauit facere,& non curat cuſtodire.Ploremus ante dominum qui nos fecit,quia nõ plorauimus quando nos fecit,& tamen fecit. Qui ergo fecit antequã rogaretur,deſerit cum rogatur? Tanquam ergo dubitaret homo vtrum exaudiretur orans, admonuit eũ ſcriptura, cum dicit, Ploremus ante dominum qui fecit nos. Vtique exaudit quos fecit,vtique non poteſt non curare quos fecit. Verumtamen iuxta altiorem intellectum & quãtum exiſtimo vtiliorem, vidit quoſdam ſpiritus ſanctus dicentes vel dicturos, quòd deus eos fecerit homines,iuſtos autem ipſi ſe faciunt, præuidit eos, admonuit eos, & ab hac extollentia reuocauit

Pſalm.99. eos, dicens, Ipſe fecit nos & non ipſi nos. Quare enim addidit,& non ipſi nos,cum ſufficeret dicere, ipſe fecit nos, niſi quia illam facturam voluit admonere, vbi dicunt homines, Ipſi fecimus nos: id eſt,vt iuſti eſſemus, iuſtos nos libera volũtate fecimus? Quando conditi ſumus, liberum arbitrium accepimus, vt ergo iuſti ſimus, libero id arbitrio agimus. Quid adhuc deum inuocamus, vt iuſtos nos faciat,quod habemus in poteſtate, vt iuſtos nos ipſi faciam? Audite audite,& iuſtos & iniuſtos,ipſe fecit nos & non ipſi nos. Creatus eſt pri

mus homo in natura ſine culpa, in natura ſine vitio, D creatus eſt rectus, non ſe fecit rectum: Quid ſe autem Eccli.7. ipſe fecerit notum eſt, cadens à manu figuli fractus eſt. Regebat enim eum ipſe qui fecerat, voluit deſerere à quo factus erat,permiſit deus,tanquam dicens, Deſerat me & inueniat ſe, & miſeria ſua probet, quia nihil poteſt ſine me.Hoc modo ergo oſtendere voluit deus homini quid valeat liberum arbitrium ſine Deo. O malũ liberum arbitrium ſine deo. Experti ſumus quid valeat ſine deo.Ideo miſeri facti ſumus, quia ſine deo quid valeat experti ſumus.Experti ergo tandem aliquando nouerimus, & venite adoremus eum,& proſternamur ei. Venite adoremus & proſternamur illi, & fleamus co- Pſalm.94. ram domino qui fecit nos, vt perditos nos per nos,reficiat nos qui fecit nos.Ecce bonus factus eſt homo, & per liberum arbitrium factus eſt homo malus. Quando facturus eſt bonum hominem malus homo, per liberum arbitrium deſerens deum? Seruare ſe non potuit bonus bonum,& facturus eſt ſe malus bonum? Cum eſſet bonus nõ ſe ſeruauit bonum, & cum ſit malus dicit, Facio me bonum? Quid facis malus, qui periſti bonus, niſi reficiat te qui permanet bonus? Ipſe ergo fecit nos & non ipſi nos.Nos autem populus eius,& oues paſcuæ E eius. Ecce fecit nos homines populum ſuum,qui nos fecit. Non enim creati homines iã populus eius eramus, Videte fratres mei, & de ipſius Pſalmi verbis attendite,vnde dixerit,Ipſe fecit nos & non ipſi nos. Hinc dixit, Fecit nos & non ipſi nos: vt ſimus populus eius & oues paſcuæ eius. Ipſe fecit nos.Nam & Pagani naſcuntur, & omnes impij, omnes aduerſarij Eccleſiæ eius,vt naſcerentur ipſe fecit eos: Non enim alius deus creauit eos.Qui de Paganis naſcuntur,ab ipſo facti ſunt, ab ipſo creati ſunt, & nõ ſunt populus eius,nec oues paſcuæ eius.Communis eſt omnibus natura,non gratia. Natura non putetur gratia, ſed & ſi putetur gratia, ideo putetur gratia, quia & ipſa gratis conceſſa eſt. Non enim homo qui nõ erat promeruit vt eſſet: ſi promeruit, iam erat,ſed nondũ erat. Ergo qui promereretur non erat, & tamẽ factus eſt,nec vt pecora factus eſt,nec vt arbor factus eſt, nec vt ſaxum factus eſt, ſed factus eſt ad imaginem creatoris. Hoc beneficium quis dedit? Deus qui erat,& ex æterno erat.Cui dedit? Homini qui nondum F erat. Dedit qui erat,accepit qui non erat. Quis autẽ hoc Roma.4. facere potuit, niſi qui vocat ea quæ non ſunt tanquam ea quę ſunt? De quo dicit Apoſtolus,Qui nos elegit an- Ephe.1. te mundi conſtitutionem. In mundo iſto facti ſumus, nec mundus erat quando electi ſumus, Ineffabilia mi- 1.ſer.di.15 rabilia fratres mei. Quis hoc explicare ſufficerit? Quis Ad q. ſaltem quod explicet cogitare? Eliguntur qui nõ ſunt, nec errat qui eligit,nec vane eligit,elegit tamẽ & habet electos quos creaturus eſt eligẽdos,habet autẽ apud ſemetipſum,non in natura ſua,ſed in præſcientia ſua.Ergo nolite extolli: Homines ſum⁹,ipſe nos fecit, & fideles ſumus, ſi tamen ſumus, quando iſta contra gratiam diſputamus.Sed ecce fideles ſumus,& iam fideles, & iã iuſti: Quia iuſtus ex fide viuit: Ipſe fecit nos & non ipſi nos.Quæro quid nos fecerit? Dicturus es,Homines.Nũ inde Pſalmus loquebatur,illud ſcimus,illud notum eſt, illud patet,nec magna,vt hoc nouerimus,doctrina indigemus,quia homines ipſe nos fecit. Sed vnde loquebatur,vide,Ipſe fecit nos & non ipſi nos. Quid nos fecit,niſi quod ſumus? Quid autem ſumus? Nos autem ecce quid ſumus? Quid? Populus eius & oues paſcuæ eius. Ipſe nos fecit populum ſuum,ipſe nos fecit oues paſcuæ ſuæ, qui miſit iugulandam ouem innoxiam, fecit oues

G de lupis, Hæc est gratia. Excepta illa communi gratia
naturæ, qua homines facti sumus, nec digni fuimus, qui
non fuimus: Excepta illa gratia, est maior gratia qua fa-
cti sumus populus eius & oues pascuæ eius, per Iesum
Christum dominum nostrum. Sed dicit aliquis, Per Ie-
sum Christum facti sumus, vt etiam homines essemus.
Ita vero per Iesum Christum facti sunt & Pagani, non
Ioan. 1. vt essent Pagani, sed vt essent homines. Quis est enim
Iesus Christus, nisi in principio erat verbum, & verbum
erat apud deum, & deus erat verbum? Hoc erat in prin
cipio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Illi ergo
debent & Pagani quod homines creati sunt, & tanto
magis puniendi, quia dimiserunt eum à quo facti sunt,
& coluerunt quod ipsi fecerunt. Excepta ergo illa gra-
tia qua condita est humana natura, hæc enim Christia-
nis Paganisq; communis est, hæc est maior gratia, non
quod per verbum homines creati sumus, sed quòd per
1. Timo. 2. verbum carnem factum fideles facti sumus. Vnus enim
deus, & vnus mediator dei & hominum, homo Chri-
H stus Iesus, in principio erat verbum. Nondum erat ho-
mo Christus Iesus, & verbum erat apud deum, & deus
erat verbum. Ipse mundus non erat, quando deus erat
Ioan. 1. verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & mundus per ip
sum factus est. Ergo tunc quando nos fecit vt homines
essemus, nondum erat homo. Magnam istam gratiam
1. Timo. 2. cōmendat Apostolus Christianis, vbi dicit, Vnus enim
deus, & vnus mediator dei & hominum. Non ait, Chri
stus Iesus, ne tu putares secundum verbum dictum, sed
addidit, homo mediator dei & hominum, homo Chri
Mediator quid? stus Iesus. Quid est mediator? Per quem cōiungeremur,
per quem reconciliaremur, quia peccatis propriis sepa-
rati iacebamus, in morte eramus, prorsus perieramus.
Nō erat Christus homo quando creatus est homo, [sed
postea factus est homo] ne periret homo ille qui factus
est homo. Hæc vobis contra nouellam hæresim quæ
tentat assurgere, vt sæpe disputare cogimur, quia vos fir
mos volumus esse in bono, integros autem à malo. Hęc
enim est disputatio eorum quando primo exoriri cœ-
perunt, & contra gratiam disputare, multum tribuen-
I tes non libertati hominis, sed infirmitati, & iacentem
miserum hominem ideo extollentes, ne manu sibi de-
super porrecta valeat surgere. Disputantes ergo con-
tra gratiam pro libero arbitrio, fecerunt auribus piis &
catholicis offensionem, cœperunt horreri, cœperunt vt
certa pernicies deuitari, cœpit de illis dici, quòd con-
tra gratiam disputarent, & inuenerunt ad reuelandam
istam inuidiam tale commentum. Non, inquit, contra
gratiam dei disputo. Vnde probas? Eo ipso, inquit, non
cōtra gratiam dei disputo, quòd liberum arbitrium de-
fendo. Videte acumen, sed vitreum. Quasi lucet vani-
tate, sed frangitur veritate. Attendite quàm sit quasi a-
cute excogitatum quod dicere voluerunt. Hoc ipso, in-
quit, quia liberum arbitrium hominis defendo, & dico
quia libero arbitrio sufficiens est vt iustus sit, non sine
gratia dei dico, Erectæ sunt aures piorum, iam qui ista
audit, incipit gratulari. Deo gratias. Non sine dei gratia
defendit liberum arbitrium. Est enim liberum arbitriū,
sed nihil valet sine dei gratia. Si ergo liberum arbitriū
non sine dei gratia defendunt, quid mali dicunt? Expo
ne ergo nobis ô doctor quam dicas gratiam. Cum di-
co, inquit, liberum hominis arbitrium, vide quia homi-
nis dico. Quid deinde? Homo est, quis creauit? Deus.
Quis ei liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo homi-
nem deus creauit, & homini deus liberum donauit ar-
bitrium, quicquid potest homo de libero arbitrio, cu-
ius gratię debetur nisi eius qui eum condidit cum libe- K
ro arbitrio? Et hoc quasi acute ab ipsis dictum. Videte
tamen fratres mei quomodo illam generalem gratiam
prædicent, qua creatus est homo, qua homines sumus,
& vtique & cum impiis homines sumus, sed non cum
impiis Christiani sumus. Hanc ergo gratiam qua Chri-
stiani sumus, ipsam volumus prædicent, ipsam volu-
mus agnoscant, ipsam volumus, de qua dicit Aposto-
lus, Non irritam facio gratiam dei. Nam si per legem iu *Gala. 2.*
sticia, ergo Christus gratis mortuus est. Videte vnde di
xit Apostolus. De lege dixit, Si per legem iusticia, ergo
Christus gratis mortuus est. Quia ergo ex lege non erat
iusticia, ideo mortuus est Christus, vt per fidem iustifi-
centur qui ex lege non iustificabantur. Si enim, inquit, *Gala. 3.*
data esset lex quæ posset iustificare, omni modo ex lege
esset iusticia. Quod etiam hesterno die commemora-
uimus: sed conclusit scriptura omnia sub peccato, vt
promissio, non prædictio. Qui promisit ipse facit. Vt
promissio, inquit, ex fide Iesu Christi daretur creden-
tib⁹. Ecce quales nos inuenit gratia saluatoris, quos nec L
lex sanos facere potuit. Quare lex data, si sufficiebat na
tura? Et tamen nec lex sufficere potuit, ita infirma erat
ipsa natura: data est lex, sed non quæ posset viuificare.
Quare ergo data est lex? Lex, inquit Apostolus, præuari-
cationis gratia data est, præuaricationis gratia posita
est, vt te faceret præuaricatorem. Quare, vt me faceret
præuaricatorem? Quia nouerat deus superbiam tuam,
nouerat quia dicebas, O si sit qui doceat, ô si sit qui mi-
hi ostendat. Ecce lex tibi dicit, Non concupisces. Cog- *Roma. 7.*
nouisti legem dicentem, Non concupisces: Surrexit cō
cupiscentia quam non noueras: inerat enim, sed nescie-
batur, cœpisti conari vincere quod inerat, & apparuit
quod latebat, Superbe per legem factus es præuarica-
tor: agnosce gratiam & esto laudator. Sed legē, inquis,
quis dedit? Quia sunt homines vani, & peius impij, qui
dicunt legem ab alio datam, gratiam vero per domi- *Ioan. 1.*
num nostrum Iesum Christū: quasi legem malam, quasi
legem peruersam, gratiam vero rectam: & volunt ita
discernere duo testamenta, vt vetus testamentum di-
cant esse, nescio à quo principe tenebrarum: nouum au
tem testamentum à domino deo patre domini nostri M
Iesu Christi. Ipsum Paulum audi, Si propterea putas le-
gem datam ab alio non à deo, quia per illam factus est
præuaricator, audi ipsum apostolum legis laudatorem.
Itaq;, inquit, lex quidem sancta, & mandatum sanctum, *Roma. 7.*
adde & iustum, adhuc adde & bonum. Quod ergo bo-
num est, inquit, mihi factum est mors? Absit. Sed pecca-
tum vt appareat peccatum. Erat enim peccatum, sed la-
tebat peccatum, Quando latebat peccatum? Quando te
aduersarium nondum patiebatur. Cœpisti conari, & ap
paruit qui tenebat, Quando sequebaris, catenam nō sen
tiebas, quęsisti refugium & apparuit vinculum, voluisti
fugere & cœpisti trahi. Quia ergo cœpisti trahi, subue-
niat tibi qui non est ligatus. Quis nō est ligatus, nisi qui
dixit, Si inuenistis in me peccatum, dicite? Quis nō est
ligatus, nisi qui dixit, Ecce venit princeps mundi, & in *Ioan. 8.*
me nihil inueniet quare me occidat. Quare nihil inue- *Ioan. 14.*
niet? Quia mors peccato iusta debetur. Quare ergo mo
reris? Vt sciant, inquit, omnes, quia voluntatem patris
mei facio. Ipse soluit qui ligatus non est, ipse à mortuis
liberat, qui est in mortuis liber. Sed ipse misit & legem *Psalm. 87.*
& gratiam. Per seruum suum legem, per seipsum gra- *Ioan. 1.*
tiam. Attende Helisæum in magno altóque mysterio, *4. Reg. 4.*
tanquam Prophetam, agendo prænunciantem, non so
lum loquendo. Mortuus erat filius hospitę ipsius, Quid
significauit

A significauit mortuus puer nisi Adam? Nunciatum est sancto Prophetæ, gerenti in Prophetia typum domini nostri Iesu Christi, misit per seruum baculum suum, & ait illi, Vade, vade, pone supra puerum mortuum. Perrexit ille tanquam seruus obediens. Sciebat Propheta quid faceret. Posuit baculum supra mortuum, non surrexit. *Gala. 3.* Si enim data esset lex quæ posset viuificare, omnino ex lege esset iusticia. Non ergo potuit lex viuificare. Venit ipse grandis ad paruulum, saluator ad saluandum, *Philip. 2.* viuus ad mortuum, venit ipse. Et quid fecit? Iuuenilia membra contraxit tanquam seipsum exinaniens, vt formam serui susciperet. Iuuenilia ergo membra cōtraxit, paruum se paruo coaptauit, vt efficeret corpus *Philip. 3.* humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ. Itaque in isto typo Christo prophetice expresso suscitatus est mortuus, tāquam iustificatus est impius. Ista gratia prædicetur, ista est gratia Christianorum per hominē mediatorem, per passum & resuscitatum, qui ascendit in cœlum, & captiuauit captiuitatem, & dedit dona hominibus. B Ista, inquam, gratia prædicetur, contra istam gratiam ab ingratis non disputetur. Baculus propheticus mortuo non suffecit, ipsa mortua natura sufficeret? Et istam qua conditi sumus, quamquam hoc nomine appellatam minime legerimus, tamē quia gratis data est, gratiam fateamur, Sed ostendamus vobis maiorem esse istam qua Christiani sumus: attendite. Antequam cōditi essemus nihil boni merebamur, & ideo gratia qua conditi sumus, cū boni nihil mereremur. Si ergo magna est gratia quādo nihil boni merebamur, quanta gratia est quando tantum mali merebamur? Qui nondum erat, bene non merebatur, peccator etiam male merebatur. Nondum erat qui factus est, nondum erat, sed nec offenderat, Nondum erat, & factus est, offendit & saluus est. Qui nondum erat, nihil sperabat, factus lapsus est, lapsus autem damnationem expectabat, & liberatus est. *Psal. 99.* Hæc est gratia per Iesum Christum dominum nostrum. Ipse fecit nos, & antequam essemus omnino ipse fecit nos, & factos & lapsos ipse iustos fecit nos, & *2.Cor. 5.* non ipsi nos. Si qua igitur in Christo noua creatura, lapsa est vetus, facta est noua. Vna erat massa perditionis C ex Adam, cui non nisi supplicium debebatur, facta sunt vasa inde in honorem ex eadem massa. Habet enim potestatem figulus luti, ex eadem massa. Qua massa? Certe iam perierat, certe iam illi massæ iusta damnatio debe- *Roma. 9.* batur. Gratulare, quia euasisti, mortem quippe debitam euasisti, & vitam non debitam reperisti. Habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Sed dicis, Me quare fecit in honorem, & alium in contumeliam? Quid responsurus sum? Auditurus es Augustinum qui non au- *Vbi supra.* disti Apostolum dicentem, O homo tu quis es qui respōdeas deo? Duo paruuli nati sunt, si debitum quæras, ambo tenent massam perditionis. Sed cur mater alium portat ad gratiam, alium mater dormiens suffocat? Dicturus es mihi, Quid ille meruit qui portabatur ad gratiam? Quid ille meruit quem mater dormiendo suffocat? Ambo nihil boni meruerunt. Sed habet figulus luti potestatem ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Disputare vis mecum? Immo mirare mecum & exclama mecum, O altitudo diuitiarum. Ambo in pauore concordemus, ne in errore *Roma. 11.* pereamus. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Scrutare inscrutabilia, fac impossibilia, corrumpe incorruptibilia, vide inuisibilia. Inscrutabilia sunt iudicia eius, audisti, sufficiat tibi, & inuestigabiles viæ eius. D Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? [Quis prior dedit cum totum gratis accepit? Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?] Si dominus retribuere vellet, nihil nisi pœnam debitam retribuisset. Nihil dederunt vt eis retribueretur, pro nihilo saluos faciet illos. Quis prior dedit illi, quasi suorum *Psalm. 55.* gratia meritorum, quis prior dedit illi, quis præuenit gratiam quæ gratis datur? Si aliquid meritorum anteuenit gratiam, iam non gratis datur, sed ex debito redditur: si autem gratis non datur, gratia quare vocatur? Quis ergo prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Quæ vtique nisi omnia bona quæ ab illo accepimus & accepimus vt boni simus? Omne enim datum optimum, & omne *Iacobi. 1.* donum perfectum, de sursum est, descendens a patre luminum, apud quem non est immutatio. Nam tu in peius mutatus es. Apud quem nō est immutatio. Ipse subuenit apud quem non est nec momenti obumbratio, E nam tu in tenebris noctis tuæ iaces. Ab illo ergo omnia. Nemo illi prior aliquid dedit, nemo exigat debitum, Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, *Ephe. 2.* sed dei donum est. Sed mouet me, inquis, quòd ille periit, ille baptizatur, mouet me, mouet tanquam hominē. Si verum vis audire, & me mouet quia homo sum. Sed si & tu homo & ego homo, ambo audiamus dicentem, O homo: vtique si ideo mouemur quia homines sumus, ipsam naturam humanam infirmam ac debilem Apostolus alloquitur dicens, O homo tu quis es qui respon- *Roma. 9.* deas deo? Nunquid dicit figmētum ei qui se finxit, cur me sic fecisti? Si posset loqui pecus & dicere deo, quare istum hominem fecisti, & me pecudem? nōnne iuste succenseres & diceres, O pecus tu quis es qui respondeas deo? Et tu homo es, sed ad deum pecus es, & vtinam sis pecus eius, & ouis pascuæ eius. Agnosce beneficia pasto- *Psalm. 94.* ris, & non sequeris lupum erroris. Lupi eramus. Fuimus *Ephe. 2.* & nos natura filij iræ sicut & cæteri, sed mortua est ouis, & fecit nos oues. Ecce agnus dei, ecce qui tollit pecca- *Ioan. 1.* tum, non huius aut illius, sed mundi. Nihil ergo fratres F mei ex eo quod aliquid sumus, si tamen in eius fide aliquid sumus quantumcumque sumus, nihil nobis arrogemus, ne & quod accepimus perdamus: sed in eo quod accepimus, illi gloriam demus, ipsum honoremus, semina sua ipse compluat. Quid haberet terra nostra, nisi ipse seminasset? Sed dat & pluuiam, non deserit quod seminauit. Dominus dabit suauitatem, & terra nostra *Psalm. 84.* dabit fructus suos. Conuersi ad dominum.

De verbis Psalmi centesimi decimi octaui, Gressus meos dirige secundum verbum tuum. Et quòd lex spiritalis & non carnalis sit. De pugna quoque inter carnem & spiritum: *Psalm. 118.*

Sermo XII.

SIne dubio fratres grauem quādam sarcinam, & grande iugum iniquitatis vitare cupiebat, *Vbi supra.* qui deo dicebat, Gressus meos dirige secūdū verbum tuum, & nō dominetur mihi omnis iniquitas. Videamus ergo quando homini dominetur iniquitas, vt intelligamus quid orantem audierimus, & quid respondendo etiam ipsi nos orauerimus. Omnes enim ad sanctum Psalmum, quantum arbitror, deuoto & veraci corde respondimus, orantes & dicentes domino deo nostro, Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas.

G Ab huius pessimæ dominę dominatu,precioso sangui-
ne redempti sumus. Et quid proderat legem accepisse
iubentem ac minantem & non adiuuantem, vt sub illa
essemus rei ante gratiam dei? Frustra lex minatur,quan-
do iniquitas dominatur. Lex enim non est corporalis,
Ioan. 4. non est carnalis, Sed quoniam deus spiritus est qui le-
gem dedit, proculdubio lex spiritalis est. Sed quid ait
Roma. 7. Apostolus? Scimus enim quia lex spiritalis est, ego autē
carnalis sum venundatus sub peccato. Noli ergo mira-
ri ô venundate sub peccato,si tibi dominatur cui es ve-
1. Ioan. 3. nundatus. Audi Apostolum Ioannem, Peccatum ini-
quitas est. Cōtra talem ergo dominam inuocamus do-
Psalm. 118. minum cui dicimus, Gressus meos dirige secundum
verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniqui-
tas. Venundatus clamat, redemptor exaudiat. Ipse ho-
mo se vendidit per liberum arbitrium, sed dominan-
te iniquitate, & accepit precium exiguum, de arbore ve
tita voluptatem. Ipse ergo clamat, Itinera mea dirige
quæ ego distorsi, Gressus meos dirige,quos ipse meo ar
bitrio deprauaui. Dirige secundum verbum tuū. Quid
H est dirige secundum verbum tuum? Vt recti sint gres-
sus mei, quia rectum est verbum tuum. Ego, inquit, di-
stortus sum sub pondere iniquitatis, sed verbum tuum
est regula veritatis. Me ergo distortū à me,corrige tan-
quam ad regulam,hoc est,ad verbum tuum. Ergo gres-
sus meos dirige secundum verbum tuum, & nō domi-
netur mihi omnis iniquitas. Vendidi me, redime me.
Vendidi me arbitrio meo,redime me sanguine tuo. In
venditore erubescat superbia, in redemptore glorietur
Iacobi. 4. gratia. Deus enim superbis resistit, humilibus autem
Roma. 7. dat gratiam. Lex enim spiritalis est,ego autem carnalis
sum venundatus sub peccato. Quod enim operor ig-
noro,non enim quod volo ago. Non quod volo ago,
cum carnalis dicit, non legem, sed se accusat, nam lex
spiritalis non habet culpam. Carnalis venundatus in-
currit in culpam,non agit quod vult, cum vult non po
test,quia quando poterat noluit. Per malum velle,per-
didit bonum posse,& captiuus iā loquitur & dicit cap-
tiuus, Non quod volo ago, non enim quod volo facio
bonum,sed quod odi malum hoc ago,non quod volo.
Homo,vis prorsus. Nō quod volo ago. Omnino quod
I vis agis. Non quod volo ago. Crede mihi frater, non
quod volo ago. O si velles ageres, quia non vis non a-
gis bonum. Nō quod volo ago. Crede mihi, noui quid
in me agatur,non quod volo ago. Cōtradictor gratiæ,
1. Corin. 2. non es arbiter conscientiæ. Ego me noui non quod vo
lo agere,& tu dicis quod vis agis? Nemo scit quid aga-
tur in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est. Et
tu homo es,si non vis credere mihi,intende tibi. Itá ne
tu ita viuis in hoc corruptibili corpore quod aggrauat
Sapien. 9. animam, vt caro non concupiscat aduersus spiritum
Gala. 5. tuum, & spiritus aduersus carnem tuam? Ista rixa non
est in te? Nulla est concupiscentia carnis, quæ resistet le-
gi mentis? Si nihil in te alteri resistit,vide totum vbi sit.
Si spiritus tuus à carne contra concupiscente non dis-
sentit, vide ne forte carni mens tua tota consentiat, vi-
de ne forte ideo non sit bellum, quia pax peruersa est.
Forte in totum carni consentit,& nulla rixa est. Quam
spem habes quòd possis aliquando vincere,qui nondū
cœpisti pugnare? Si autem condelectaris legi dei secun
dum interiorem hominem, vides autem aliam legem
in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, si hac
condelectaris,hac ligaris,liber es in mēte, seruus in car
ne: si iam ita est, compatere potius homini dicenti, Nō
quod volo ago. Tu enim non vis vt concupiscentia il
la quę resistit menti tuę,omnino non sit in te? Mali vo K
ti homo es,si tali aduersario non vis carere. Ego fateor
tibi, quicquid in me rebellat aduersus mentem meam,
& litigat mecum delectatione contraria, quicquid tale
in me est omnino interficere volo. Et si forte,adiuuan-
te domino, non consentio, nolo habere cum quo liti-
gem. Multo est mihi optabilius inimicum non habere
quàm vincere. Neque enim illud ipsum quod caro con
cupiscit aduersus spiritum, non est mecum: aut vero ex
contraria natura compactus sum? Et illud meum est,&
quòd ei non consentio, meum est. Pars aliquantum li-
bera resistit reliquiis seruitutis, totum sanum sit volo,
quia totus sum. Ergo nolo vt à me caro mea tanquam
extranea in æternum separetur, sed vt mecum tota sa-
netur. Si hoc totum non vis, nescio quid de carne sen-
tias, arbitror te putare quod nescio vnde sit, quasi de
gente contraria. Falsum est, hęreticum est, blasphemum
est,mentis & carnis vnus est artifex,ipse quando homi-
nem creauit vtrumque fecit,vtrumque coniunxit, car-
nem animæ subdidit, animam sibi. Si semper illa staret
sub domino suo, semper & ista obediret dominæ suæ. L
Noli ergo mirari,si ea quę deseruit superiorem, pœnas
patitur per inferiorem. Caro enim concupiscit aduer- *Gala. 5.*
sus spiritum, spiritus autem aduersus carnē. Hæc enim
sibi, inquit, inuicem aduersantur, vt non ea quæ vultis
faciatis. Inde & iste, Non quod volo ago. Concupis-
cit enim caro aduersus spiritum, & nolo vt concupis-
cat, pro magno habeo si non consentiam, opto tamen
vt caream. Ergo non quod volo ago. Volo enim vt nō
concupiscat caro aduersus spiritum, & non possum:
hoc est quod dixi, Non quod volo ago. [Quid mihi *Roma. 7.*
hic calumniaris? Ego dico, Non quod volo ago: & tu
dicis, Quod vis agis.] Quid mihi calumniaris? Ingrate
medico, quid calumniaris infirmo? Sine vt medicum
rogem, Redime me à calumniis hominum, & custo- *Psalm. 118.*
diam legem tuam. Custodiam per redemptionem tuā,
non per potestatem meam. Ideo mihi sanitatem quia
nondum habeo non arrogo, quia medicum rogo. Tu
autem naturæ defensor, quod vtinam non esses, non
quasi sanę defensionem falsam adhiberes,sed pro non-
dum sana medicum rogares. Nunc vero tu naturæ de- M
fensor, vel potius oppugnator,dum quasi de natura sa-
na laudas creatorem, excludis à languida saluatorem.
Qui creauit sanat, ruentem per seipsam, leuat per seip-
sum. Ipsa fides est, ipsa veritas, hoc est Christianæ fidei
fundamentum,vnus & vnus. Vnus homo per quem rui
na,alius homo per quem structura. Per illum ruina,per
hūc structura. Cecidit qui nō mansit, erigit qui non ce-
cidit. Ruit ille quia dimisit manentem,manēs ille des-
cēdit ad iacentē. Si ergo concupiscit caro aduersus spi
ritum, vt in hoc ipso non quod vis agas,quia vis vt nō
cōcupiscat, & non potes, tene saltem in gratia domini
voluntatem,& in eius adiutorio perseuera: dic ei quod
cantasti, Gressus meos dirige secundū verbum tuum,&
non dominetur mihi omnis iniquitas. Quid est,ne do-
minetur mihi omnis iniquitas? Audi Apostolum, Non *Roma. 6.*
regnet peccatum in vestro mortali corpore. Quid est
non regnet? Obediendo desideriis eius. Non dixit,noli
habere desideria mala. Quomodo enim in hac carne
mortali,vbi caro concupiscit aduersus spiritum,& spi-
ritus aduersus carnem,nō habeo desideria mala? Illud *Gala. 5.*
ergo fac, Non regnet peccatum in vestro mortali cor-
pore ad obediendū desideriis eius. Et si sunt desideria, *Roma. 6.*
nō eis obediatur,ne iniquitas dominetur. Nec exhibea-
tis membra vestra,arma iniquitatis peccato. Non fiant
membra

A membra tua arma iniquitatis, & non dominatur tibi
omnis iniquitas. Sed etiam hoc vt non fiant membra
arma iniquitatis, nũquid tu tibi viribus tuis pręstas? Hoc
ipsum inquam, hoc ipsum quòd non sint membra tua
arma iniquitatis, [tu tibi præstas viribus tuis? Cum enim
non fiũt membra arma iniquitatis,] est quidem iniqui-
tas in membris tuis in desideriis illicitis, sed non reg-
nat. Quo modo regnet, qui arma non habet? Pars tua,
caro tua, concupiscentia carnis tuæ languor rebellat
aduersus te, languor iste tyrannus est. Si vis te tyranni
esse victorem, Christum inuoca imperatorem. Nã scio
quid mihi eras dicturus, vel quid apud teipsum modo
dicas, Quisquis talis hic es & audis me, scio quid tibi
intus loquatur iniquitas. Adhuc enim sub iugo es ini-
quitatis, quando non agnoscis precium redemptoris.
Scio quid tibi dicas, Ecce concupiscit caro mea aduer-
sus spiritum meũ, concupiscit adulterium, sed non con
sentio, non annuo, non decerno, non solum non ago,
sed nec agere consentio. Non solum foris per carnem
B non perpetro, sed nec ipsa mente sequor rebellantem.
Consentio repugnanti, cedo luctanti? Non facio. Ecce
non dominatur mihi omnis iniquitas. Ita est, verum
est, Gratias age, si ita est, ei qui tibi donauit vt ita sit. No-
li tibi hoc arrogare, ne perdas quod accepisti, & inci-
Iacob. 4. pias frustra rogare. Non times, Deus superbis resistit, hu
milibus autem dat gratiam? Ergo tu tibi pręstas, vt non
dominetur tibi omnis iniquitas? Si vera est ista tua præ
sumptio, vana est nostra oratio, vbi dicimus deo, Non
dominetur mihi omnis iniquitas. Cantasti verba ista
hodie, an non? Hic eras quando omnes dicebamus,
Psalm. 118. Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non
dominetur mihi omnis iniquitas? Hic eras, cantasti ver
ba ista, puto te non negaturum. Ergo cantasti in popu
lo dei, & rogasti deum dicens, Gressus meos dirige se-
cundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis
iniquitas. Si tibi hoc præstabas, quare mecum rogabas?
Teneo precantem, conuinco laborantem: simul ergo
audiamus dicentem, Venite ad me omnes qui labora-
tis. Audiamus & veniamus. Quid est veniamus? Cre-
dendo proficiamus, gratias agendo accipiamus, perse-
uerando perueniamus, veniamus ad eum qui dicit, Ve-
C nite ad me omnes qui laboratis. Et tu laboras, & ego la
boro, illum audiamus, ad illũ veniamus, inter nos quare
litigamus? Ambo audiamus, quia ambo laboram⁹: qua-
re inter nos litigamus? an vt medicum vocantem non
audiamus? O infœlix infirmitas, ad se vocat medicus,
& litibus occupatur ægrotus. Vide quid dicat vocan-
do, Venite ad me omnes qui laboratis. Vbi laboratis,
nisi sub sarcinis peccatorum, nisi sub iugo malæ domi-
Matt. 11. næ iniquitatis? Venite ergo ad me omnes qui laboratis,
Ioan. 15. & onerati estis, & ego vos reficiam. Ego qui feci refi-
ciam, ego, inquit, vos reficiam, quia sine me nihil pote-
Matt. 11. stis facere. Quo modo vos reficiam? Tollite iugum
meum super vos, & discite à me. Quid discimus à te?
Nouimus te domine in principio verbum, verbum
Ioan. 1. Deũ, verbum apud Deum, omnia per te facta nouimus
quæ vidimus & quæ non vidimus. Quid discimus à te?
Non enim alium mundum discipuli tui tanquam di-
scipuli artificis & fabricatoris conditur i sumus: vnum
mũdum condidisti, cœlum & terram fecisti, vtrumque
suis creaturis ornamentisque illustrasti. Quid à te dis-
cimus? Discite à me, inquit, cum essem in principio a-
pud Deum creaui vos? Hoc nolo discatis à me, sed fa-
ctus sum quod feci, ne perirent quæ feci. Vnde sum fa-
Philipp. 2. ctus quod feci? Semetipsum exinaniuit, formam serui

accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu D
inuentus vt homo, humiliauit semetipsum. Hoc discite
à me. Humiliauit enim semetipsum, inquit. Discite à Matt. 11.
me, quia mitis sum & humilis corde. Non enim, inquit,
hoc vos doceo, quasi in forma dei aliquando fuissetis,
non rapinam arbitrantes, esse vos æquales deo. Illi vni
proprium erat, illi rapina non erat cui natura erat. In
patris æqualitate, natus est de patre. Quid tamen fecit
propter te? Semetipsum exinaniuit, formam serui acci- Philip. 2.
piens, in similitudinem hominum factus, & habitu in-
uentus vt homo. Ecce propter te deus factus est homo,
& non te vis agnoscere, cum sis homo. Ecce propter te
deus factus est homo sine peccato, & non vis te agnos-
cere cum peccato, vt venias ad illum qui ait, Venite ad Matt. 11.
me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego vos re-
ficiam. Tollite iugum meum super vos. Tulisti hoc iu-
gum? Tulisti? Sentis te habere sessorem? Tulisti hoc iu-
gum? Dicis, tuli. Sentis te habere sessorem? Sentis te ha-
bere rectorem? Sẽtio, inquis. Illi ergo dic, Gressus meos Psal. 118.
dirige secundum verbum tuum. Regit te sub iugo suo, E
& sub sarcina sua. Vt enim sarcina eius sit tibi leuis, &
iugum eius suaue, ille tibi amorem inspirauit. Amanti
suaue est, non amanti durum est. Amanti suaue est, do-
minus dedit suauitatem. An forte quia vel venisti, au-
diens, venite ad me: hoc ipsum tibi arrogare intendis,
quia venisti? Ecce, inquis, veni ad illũ arbitrio meo, vo-
luntate mea. Quia veni, reficit me: quia veni, iugum suũ
imponit mihi suaue, quia dat amorem: sarcinam suam
leuem imponit mihi amanti & diligenti. Hæc omnia
fecit in me, sed quia veni ad eum. Ergo hoc sapis quia
venisti, tu tibi hoc præstitisti? Quid enim habes quod
non accepisti? Quo modo venisti? Credendo venisti, 1. Cor. 4.
sed nondum peruenisti. Adhuc in via sumus, venimus,
sed nondum peruenimus. Seruite domino in timore,
& exultate ei cum tremore, ne quando irascatur domi- Psal. 2.
nus, & pereatis de via iusta. Time, ne cum tibi arrogas,
quia inuenta est à te via iusta, ipsa arrogantia pereas de
via iusta. Ego, inquis, veni, arbitrio meo veni, volunta-
te mea veni. Quid turgescis? quid tumescis? Vis nosse
quia & hoc præstitum est tibi? Ipsum audi vocantem,
Nemo venit ad me, nisi pater qui me misit traxerit eũ. Ioan. 6.
Conuersi ad dominum. F

De verbis Apostoli, Si enim data esset lex quæ posset Gala. 3.
viuificare, omnino ex lege esset iustitia:

Sermo XIII.

erbi dei altitudo exercet studium, non dene-
gat intellectum. Si enim omnia clausa† essent, †al. clara.
nihil esset vnde reuelarentur obscura. Rursus
si omnia tecta essent, non esset vnde alimentũ
anima perciperet, & haberet vires quibus possit ad clau
sa pulsare. In lectionibus apostolicis superioribus quas
charitati vestræ, quantum dominus adiuuare dignatus
est, exposuimus, multum laborem & solicitudinem
passi sumus. Compatiebamur vobis, & soliciti eramus,
& pro nobis & pro vobis. Quantum autem existimo,
adiuuit & nos & vos dominus, & ea quæ prorsus diffi-
cillima videbantur, sic per nos enodare dignatus est, vt
nulla quæstio remaneret quæ conturbet mentem piam.
Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum, & ho
mo aliquando nimium mente peruersa timet intellige-
re, ne cogatur quod intellexerit facere. De talibus ait Psalm. 35.
Psalmista, Noluerunt intelligere vt bene agerent. Vos
charissimi, quia bonum est bene sentire de vobis, exigi-
tis intellectum, exiget Deus fructum. Intellectus enim Psalm. 110.
sicut scriptum est, bonus omnibus facientibus eum.

G Hoc tamen quod reſtat & hodie recitatum eſt, quãuis
non habeat tantam difficultatem quantam habuerunt
ſuperiora, quæ iam, vt potuimus, adiuuante domino,
tranſuecti ſumus, deſiderat tamen intentionem veſtrã:
velut enim concluſio fit, propter illa quæ dicta ſunt. In
ſuperioribus lectionibus laboratur, ne forte reus conſti
tueretur Apoſtolus omnium quodã modo peccatorũ
Roma.7. dicendo, Non enim quod volo ago. Deinde ne lex vi-
deretur aut ſufficere poſſe homini habenti liberum ar-
bitrium, etiam ſi nullum vltra auxilium diuinum por-
rigeretur, aut certe fruſtra data fuiſſe crederetur, dicta
eſt & cauſa quare ſit lex data, quia & ipſa in adiutorium
data eſt, ſed nõ ſicut gratia. Data eſt enim, ſicut iam ex-
poſuimus, & tenete debetis, & vobis vehementius & di
ligentius nos commendare debemus, Data eſt vt inue-
niret ſe homo, vt non morbus ſanaretur, ſed vt prædi-
† al. præua- catione † morbo creſcente medicus quæreretur. Et quis
ricatione. eſt iſte medicus, niſi qui dixit, Non eſt opus ſanis medi-
Mat. 9. cus, ſed male habentibus? Qui ergo non confitetur crea
torem, negat ſuperbus authorem. Qui autem negat æ-
H gritudinem ſuam, ſuperfluum iudicat ſaluatorem. Ergo
& in natura noſtra creatorem laudemus, & propter vi-
cium quod nobis inflximus, ſaluatorem quæramus. Et
quo modo quærimus ſaluatorem? Vt det legem? Parum
eſt. Si enim data eſſet lex quæ poſſet viuificare, omnino
Gala.3. eſſet ex lege iuſticia. Si ergo non eſt data lex quæ poſſet
viuificare, quare data eſt? Sequitur & oſtendit quare ſit
data, quia etiam ſic in adiutorium data eſt, ne te ſanum
putares. Si ergo data eſſet lex quæ poſſet viuificare, om-
nino ex lege eſſet iuſticia. Et quaſi quęreremus, quare er
go data eſt? Sed cõcluſit, inquit, ſcriptura omnia ſub pec
cato, vt promiſsio ex fide Ieſu Chriſti daretur creden-
tibus. Quando audis promiſſorem, expecta factorem.
Idonea fuit humana natura per liberum arbitrium vul-
nerare ſe, ſed iam vulnerata & ſauciata non eſt idonea
per liberum arbitrium ſanare ſe. Si enim volueris in-
temperanter viuere vt ægrotes, ad hoc medicum non
requiris, ad labem ſufficis tibi. Cum autem intemperan
ter agens cœperis eſſe ægrotus, non ſic potes ab ægritu-
dine liberare te, quo modo potuiſti per intemperantiã
I te in ęgritudinem præcipitare: & tamen medicus etiam
ſano pręcipit temperantiam. Bonus medicus hoc facit,
non vult eſſe neceſſarius ęgrotanti. Sic etiam dominus
deus creato homini ſine vicio temperantiam præcipe-
re dignatus eſt, quam ſi ille ſeruaſſet, medicum poſtea
morbo ſuo non deſideraret: ſed quia non ſeruauit, lan-
guidus factus eſt, cecidit infirmus, creauit infirmos, id
eſt, infirmos genuit infirmus: & tamen in omnibus qui
naſcuntur infirmis deus quod bonum eſt operatur, for-
mando corpus, viuificãdo corpus, alimenta præbẽdo,
Matt. 5. pluuiam ſuam & ſolem ſuum ſuper bonos & malos dã
do, non eſt vnde accuſent boni nec mali: etiam inſuper
genus humanum iuſto ſuo iudicio condemnatum no-
luit in interitum ſempiternum relinquere, ſed miſit &
medicum, miſit ſaluatorem, miſit eũ qui gratis ſanaret.
Parum eſt qui gratis ſanaret, qui ſanatis etiam mercedẽ
daret. Nihil addi ad iſtam beneuolentiam poteſt. Quis
eſt qui dicat, ſanẽ te & do tibi mercedem? Optime fecit.
Sciebat enim ſe diuitem veniſſe ad pauperem, & ſanat
ægrotos, & ſanatis donat, & nõ aliud q̃ ſeipſum donat.
Saluator eſt adiutorium languidi, ipſe ſaluator eſt præ-
mium ſanati. Ergo fratres quod hodie admoniti eſtis,
Roma. 8. debitores ſumus non carni, vt ſecundum carnem viua
mus: ad hoc enim adiuti ſumus, ad hoc ſpiritum dei ac-
cepimus, ad hoc etiam in laboribus noſtris quotidianũ
adiutorium poſtulamus. Lex cui minatur non implen- K
do quod iubet, eum facit eſſe ſub ſe, hi ſunt ſub lege, nõ
ſub gratia. Bona eſt lex, ſi quis ea legitime vtatur. Quid *Lege vti le*
eſt ergo legitime vti lege? Per legem agnoſcere mor- *gitime qd.*
bum ſuum & quærere ad ſanitatem diuinum adiuto- *Gala.3.*
rium: quia ſicut dixi, & ſæpe dicendum eſt, Si lex poſſet
viuificare, omnino ex lege eſſet iuſticia, nec quęreretur
ſaluator, nec veniret Chriſtus, nec ſanguine ſuo ouem
perditam quæreret. Sic enim dicit alio loco idem Apo
ſtolus, Nam ſi per legem iuſticia, ergo Chriſtus gratis *Gala.2.*
mortuus eſt. Quæ igitur vtilitas legis, & quod adiuto-
rium? Quia concluſit ſcriptura omnia ſub peccato, vt *Gala.3.*
promiſsio ex fide Ieſu Chriſti daretur credentibus. Ita-
que lex, inquit, pædagogus noſter erat in Chriſto Ieſu.
Ex iſta ſimilitudine rem de qua loquor attendite. Pæ- *Pædagog⁹.*
dagogus puerum non ducit ad ſeipſum, ſed ad magi-
ſtrum: ſed cum puer bene inſtitutus iam creuerit, ſub
Pædagogo non erit. Tractans de his Apoſtolus etiam
alio loco, valde enim aſsidue hoc commendat, ſed v-
tinam non ſurdis. Commendat autem hoc aſsidue,
commendans fidem gentibus, qua fide impetrant ad- L
iutorium vt impleant legem, non per legem, ſed vires
implendi impetrantes per fidem: ad hoc aſsidue du-
cit & commendat iſta Apoſtolus, propter Iudæos, qui
de lege gloriabantur, & libero ſuo arbitrio legem ſuf-
ficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero ſuo arbitrio
legem ſufficere arbitrabantur, Ignorantes Dei iuſti- *Roma. 10.*
ciam, id eſt, ex fide iuſticiam datam à domino, & ſuam
volentes ſtatuere, quaſi ſuis viribus impletam, non dan-
te fide impetratam, iuſticiæ Dei, ſicut dicit, non ſunt
ſubiecti. Finis enim legis Chriſtus, ait, ad iuſticiam
omni credenti. Ergo cum de his tractat, oppoſuit ſi-
bi, Quid ergo lex? Quaſi quæ vtilitas legis? Reſpon- *Gala.3.*
dit, Præuaricationis gratia poſita eſt. Hoc eſt quod di- *Roma. 5.*
cit alibi, Lex ſubintrauit, vt abundaret delictum. Et ibi
quid addidit? Vbi autem abundauit delictum ſuper-
abundauit gratia, quia leuiore ægritudine contemne-
batur adiutorium medicinę, creuit morbus, & quęſitus
eſt medicus. Quid ergo lex? Præuaricationis gratia po-
ſita eſt, vnde humiliaretur ceruix ſuperborum multum
ſibi tribuentium, & voluntati ſuę tantum arrogantium,
vt ſibi liberum arbitrium poſſe putarent ad iuſticiam M
ſufficere: quæ tunc quando erat integra libertate, id eſt,
in paradiſo oſtendit vires ſuas, oſtendit quantum poſ-
ſet, ſed ad ruendum non ad ſurgendum. Lex ergo prę- *Gala. 3.*
uaricationis gratia poſita eſt, donec veniret ſemen cui
promiſſum eſt, diſpoſitum per angelos in manu media
toris. Mediator autem vnius non eſt, Deus autem vnus
eſt. Quid eſt, mediator vnius non eſt? Quia inter duos
vtique mediator eſt. Si vnus eſt Deus, & mediator non
eſt vnius, inter quid & Deum quærimus mediatorem,
quia mediator vnius non eſt, Deus autem vnus eſt? In-
ter quid & quid ſit mediator, inuenimus ipſo Apoſto-
lo dicente, Vnus enim Deus, & vnus mediator Dei & *1. Timo.2.*
hominum, homo Chriſtus Ieſus. Si non iaceres, me-
diatorem neceſſarium non haberes: quia vero iaces, &
ſurgere non potes, mediatorem quodã modo deus ti-
bi porrexit brachium ſuum. Et brachium domini cui *Eſa.53. &*
reuelatum eſt? Nemo ergo dicat, quoniam non ſumus *Ioan. 12.*
ſub lege, ſed ſub gratiã: ergo peccemus, ergo quod volu
mus faciamus. Qui hoc dicit, ægritudinem amat, non
ſanitatem. Gratia medicina eſt. Qui vult ſemper ægro-
tare, ingratus eſt medicinæ. Ergo fratres accepto adiu-
torio, porrecto nobis deſuper diuino auxilio brachio
domini, & ipſo brachio domini porrecto nobis auxi-
lio

A lio spiritu sancto, debitores sumus non carni, vt secundum catnein ambulemus, *Roma. 8.* quia fides bene operari non potest nisi per dilectionem. Ipsa est enim fidelium fides ne sit dæmonum fides, *Iacobi. 2.* quia & dæmones credunt & cõtremiscũt. *Fides laudabilis.* Illa est ergo laudabilis fides, ipsa est vera gratiæ fides, quæ per dilectionem operatur. Vt autem habeamus dilectionem, & ex ea possimus habere bonam operationem, nunqnid eam nobis dare nos possumus, cum scriptũ sit, *Roma. 5.* Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis? Charitas vsqueadeo est donum dei vt deus voeetur, Apostolo Ioanne dicente, *1. Ioan. 4.* Deus charitas est, & qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo manet. Ergo fratres debitores sumus non carni, vt secundum carnem viuamus. *Roma. 8.* Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: non quia caro malum est, nam & ipsa dei natura est, & ab eo condita à quo & anima, nec illa, nec illa pars dei, sed & illa & illa creatura dei. Ergo caro nõ est malum, sed secundum carnem viuere malum est. Deus summe bonus est, quia summe est qui ait, *Exodi. 3.* Ego sum qui sum. Deus ergo summe bonus est, anima magnum bonum, sed nõ *B* summum bonum. Cum autem audis, Deus summe bonus est, noli putare de deo tantum patre dictum, sed de patre & filio & spiritusancto. Hæc enim trinitas vnum sunt, & vnus est deus, & sũme bonus est. Ita planè vnus est Deus, vt quando de ipsa trinitate interrogaris, hoc respondeas, ne forte cum audieris, Vnus est deus, putes ipsum esse patrem, ipsum esse filium, ipsum esse spiritũ sanctũ. Non ita est, sed qui pater est in illa trinitate non est filius, qui filius est in illa trinitate non est pater, qui spiritus sanctus est in illa trinitate, nec filius est nec pater, sed spiritus patris, idẽmq; spiritus filij: ipse est enim vnus spiritus sanctus & patris & filij coæternus, patri & filio consubstantialis & æqualis. Hęc tota trinitas, vnus deus summe bonus. *1. Retra. 8.* Anima vero, vt dixi, creata à summo bono, non tamen summum bonum, sed magnum bonum. Ita caro nec summum bonum, nec magnũ bonum, sed paruum tamẽ bonum. Anima ergo magnum bonũ, sed non summum bonum, viuẽs inter summum bonum & paruum bonum, id est, inter deum & carnẽ, inferior deo, carne superior. Quare nõ viuit secundum summum bonum, sed viuit secũdum paruum bonum? Hoc planius dicitur, quare non viuit secundum deum, *C* sed viuit secundum carnem? Debitrix enim est non carni, vt secundum carnem viuat. Caro debet secundum ipsam viuere, non ipsa secundum carnem. Ipsa viuat secundum ipsam quæ viuit de ipsa. Certe vna quæque secundum hoc viuat, vnde viuit. Vnde viuit caro tua? De anima tua. Vnde viuit anima tua? De deo tuo. Vnaquæque harum secũdum vitam suam viuit. Caro enim non est vita, sed anima carnis est vita. Anima sibi non est vita, sed deus est animæ vita. Anima ergo quæ debet secundum Deum viuere, non debitrix est carni, vt secundum carnem viuat. Ergo quæ secundum deum debet viuere, si secundum seipsam viuat, deficit, secũdum carnem viuit & proficit? *Caro quomodo recte secundũ animam viuat?* Tunc autem recte viuit caro secundum animam, si anima viuat secundum Deum. Nam si anima, non dico secundum carnem, sed secundũ seipsam, vt dixi, voluerit viuere, dicturus vobis sum quid sit secundum seipsam viuere: bonum est enim vt hoc noueritis & valde salubre. Fuerũt philosophi seculi huius, *Secundum carnem viuere quid? Epicuræi.* alij putauerunt non esse beatitudinem nisi secundũ carnem viuere, & bonum hominis in voluptate corporis posuerunt. Isti philosophi Epicurçi dicti sunt, ab Epicuro quodam authore magistro suo, & alij similes eorum. Extiterunt autem alij superbi quasi à carne se *D* remouentes, & totam spem beatitudinis suæ in anima sua constituentes posuerunt summum bonum in virtute sua. Vocem Psalmi in vobis affectus pietatis agnouit: scitis, nostis, agnouistis quo modo irrisi sunt in sancto Psalmo, Qui cõfidunt in virtute sua. *Psalm. 48.* Tales fuerunt Philosophi qui Stoici nuncupati sunt. *Stoici.* Illi secundũ carnem viuentes, isti secundum animam viuentes, nec illi nec isti secundum deum viuentes. Ideo cum ad vrbem Atheniensium, vbi istæ philosophorum disciplinæ studio & contentione feruebant, venisset Apostolus Paulus, *Acto. 17.* sicut in Actibus Apostolorum legitur, vbi vos gaudeo nostrum agnoscendo & recolendo præuenire sermonẽ: sicut ibi scriptum est, Contulerunt cum illo quidam philosophorum Epieurçorum & Stoicorum, contulerunt cum illo secundum carnem viuentes, contulerunt cum illo secundum animam viuentes, contulit cum illis secundum deum viuens. *Epicurçorũ Stoicorum Christianorum discrimen.* Dicebat Epicuræus, Mihi frui carne bonum est. Dicebat Stoicus, Mihi frui mea mente bonum est. Dicebat Apostolus, Mihi autem adhærere Deo bonum est. *Psalm. 72.* Dicebat Epicurçus, Beatus cuius est in fructu voluptas carnis eius. Dicebat Stoicus, Immo beatus cuius est in fructu virtus animi eius. *E* Dicebat Apostolus, Beatus cuius est nomẽ domini spes eius. *Psalm. 39.* Errat Epicurçus, falsum est enim esse hominem beatum cuius est in fructu voluptas carnis eius. Fallitur & Stoicus, falsum est enim & omnino mendosissimũ, beatum esse hominem cuius est in fructu virtus animi eius. Beatus ergo cuius est nomen domini spes eius. Et quia illi vani sunt & mẽtiuntur, Et non respexit, inquit, *Vbi supra.* in vanitates & insanias mendaces: ergo fratres debitores sumus non carni, vt secundum carnem viuamus, *Roma. 8.* sicut Epicurçi: sed etiam si secũdum seipsam sibi voluerit viuere anima, carnalis erit, carnem sapit, de carne non surgit: non est enim quemadmodum inde surgat qui brachiũ porrectum iacẽti non tenet. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. *Ibidem.* Vbi enim dictum est, Quid mihi faciat homo, ibi dictum est, Quid faciat mihi caro. *Psalm. 55.* Si secundum carnem vixeritis, moriemini: *Roma. 8.* non ista morte cum de corpore exitur, ista enim moriemini & si secundum spiritum vixeritis, sed illa morte de qua dominus in Euangelio terribiliter dicit, Eum timete qui habet potestatem & animam & corpus perdere in gehennam ignis. *Mat. 10.* *F* Si ergo secundum carnem vixeritis, moriemini: si autẽ spiritu actiones carnis mortificaueritis, viuetis. Hoc est opus vestrum in hac vita, actiones carnis spiritu mortificare, quotidie affligere, minuere, fręnare, interimere. Quàm multos enim proficientes non iam delectãt quę antea delectabant. Quando ergo delectabat, & non ei cõsentiebatur, mortificabatur: quia iã nõ delectat, mortificatum est. Calca mortuũ, transi ad viuum. Calca iacentem, confligе cum resistente. Mortua est enim vna delectatio, sed viuit altera, & illam dum non consentis mortificas, cum cœperit omnino non delectare, mortificasti. Hæc est actio nostra, hæc est militia nostra. In hoc agone cum confligimus, deum habemus spectatorem: in hoc agone cum laboramus, deũ poscimus adiutorem. Si enim nos ipse non adiuuat, non dico vincere, sed nec pugnare poterimus. Cũ ergo dixisset apostolus, Si autẽ spiritu actiones carnis mortificaueritis viuetis: *Roma. 8.* id est, illas concupiscentias carnis morbidas, & de morte habentes contentionem: quibus non consentire magna laus est, quas non habere perfectio est: hic iam metuendum est, ne quisquam rursus ad mortificandas actiones carnis de spiritu

G spiritu suo audeat præsumere. Non solum enim deus spiritus est, sed & anima tua spiritus est,& mens tua spiritus est. Et cum dicis, Mente seruio legi dei, carne autem *Ioan. 4.* legi peccati, quia spiritus concupiscit aduersus car- *Roma. 7.* nem, & caro aduersus spiritũ, Ergo ne ad carnis actio- *Gala. 5.* nes mortificandas de spiritu tuo præsumas & superbia pereas,& tibi superbo resistatur, non humili gratia con- *Iacobi. 4.* cedatur, Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, Ne forte ergo suboriretur tibi ista super- *Roma. 8.* bia, vide quid sequatur. Cum enim dixisset, Si spiritu actiones carnis mortificaueritis, viuetis: ne hic se extolleret humanus spiritus, & ad hoc opus se idoneum firmúmque iactaret, subiecit & ait, Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei. Qui te ergo iam volebas extollere, vbi audisti, Si spiritu actiones carnis mortificaueritis viuetis? Dicturus enim eras, hoc potest voluntas mea, hoc potest liberum arbitrium meum. Quæ voluntas? Quod liberum arbitrium? Nisi ille regat cadis, nisi regat iaces. Quomodo ergo spiritu tuo, cum au- *Vbi supra.* dias Apostolum dicentem, Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei? Tu te vis agere, à teipso vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodest H quia non eris Epicureus & eris Stoicus? Siue Epicureus eris, siue Stoicus eris, inter filios dei non eris. Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei, non qui secundum carnem viuunt suam, non qui secundum spiritum suũ viuunt, non qui carnis voluptate ducuntur, non qui spiritu suo aguntur, sed quotquot spiritu dei agũtur, hi filij sunt dei. Dicit mihi aliquis, Ergo agimur, non agimus. Respondeo, Immo & agis & ageris. Et tunc bene agis, si à bono agaris. Spiritus enim dei qui te agit, agentibus adiutor est ipsum nomen adiutoris præscribit tibi, quia & tuipse aliquid agis. Agnosce quid poscas, ag- *Psalm. 26.* nosce quid confitearis, quando dicis, Adiutor meus esto ne derelinquas me. Adiutorem vtiq; inuocas deum. *Roma. 8.* Nemo adiuuatur, si ab illo nihil agatur. Quotquot eni, inquit, spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei, non litera, sed spiritu, non lege præcipiente, minante, promittente, sed spiritu exhortante, illuminante, adiuuante, Sci- *Ibidem.* mus, inquit idẽ Apostolus, quia diligentibus deum, omnia cooperantur in bonum. Si non esses operator, ille I non esset cooperator. Sed hic fortiter vigilate, ne forte dicat spiritus vester, si subtraxerit se cooperatio dei, & adiutorium Dei, spiritus meus facit hoc, & si cum labore, & si cum aliqua difficultate, potest tamen implere. Non potest. Quomodo si aliquis dicat, Remis quidem peruenimus, sed cum aliquo labore: ô si ventum habeamus facilius peruenimus. Non sic est adiutorium Dei, non sic est adiutorium Christi, non sic est adiutorium spiritus sancti. Prorsus si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adiuuante libera voluntate, sed male. Ad hoc idonea est voluntas tua quæ vocatur libera, & male agendo fit damnabilis ancilla. Cum dico tibi, sine adiutorio dei nihil agis, nihil boni dico. Nã ad male agendum habes sine adiutorio dei liberam voluntatem, quãquam non est illa libera. A quo enim quis *2. Petri. 2.* deuictus est, huic & seruus addictus est: & omnis qui fa- *Ioan. 8.* cit peccatum seruus est peccati, & si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. Prorsus hoc credite, sic vos agere bona voluntate, quia viuitis vtique agitis: non enim adiutor est ille si nihil agitis, non enim cooperator est ille si nihil operamini. Sic vos tamẽ scitote agere bona, vt sit rector spiritus adiutor: qui si vero defuerit, nihil boni omnino agere valetis: non sicut quidam dicere cœperunt, qui coarctati sunt aliquando gratiam

confiteri, & benedicimus deum, quia vel hoc aliquãdo K dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad id quod vere rectum est peruenire, Iam ergo dicũt adiutricem esse gratiam dei, ad facilius facienda, Ista sunt verba eorum. Ad hoc dedit, inquiunt, deus gratiã suam hominibus, vt quod facere iubentur per liberum arbitrium, facilius possint implere per gratiam. Velo facilius, remo difficilius, tamen & remo itur. Iumento facilius, pedibus difficilius, sed tamen & pedibus peruenitur. Non est sic. Magister enim verus qui neminem palpat, neminem fallit, verax doctor idémque saluator ad quem nos duxit molestissimus pædagogus, cum de bonis operibus, id est, de sarmentorum & palmitum fructibus loqueretur: non ait, sine me facere quidem pote- *Ioan. 15.* stis aliquid, sed facilius per me: nõ ait, fructum vestrum sine me potestis aliquid facere, sed vberiorem per me: non hoc dixit, legite quid dixerit, Euãgelium sanctum est, omniũ superba colla subduntur. Non hæc dicit Augustinus, hęc dicit dominus. Quid dicit dominus? Sine *Vbi supra.* me nihil potestis facere. Iam nunc cum audis, Quot- *Roma. 8.* quot spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei, nolite vos demittere. Neque enim templum suum sic de vobis ædi- L ficat deus quasi de lapidibus, qui non habent motum suum, leuantur, ab structore ponuntur. Non sic sunt lapides viui, & vos tanquam lapides viui coædificamini in templum dei. Ducimini, sed currite, & vos ducimini *Ephe. 2.* sed sequimini, quia cum secuti fueritis, verum erit illud, quia sine illo nihil facere potestis. Non enim volentis neque currentis, sed miserentis est dei. Forte dicturi *Roma. 9.* eratis, Et lex sufficit nobis. Lex timorem dedit: & videte quid hinc subiunxit Apostolus cum diceret, Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt Dei, quia qui *Roma. 5.* cum spiritu dei aguntur, charitate aguntur, Charitas enim dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis: locutus adiunxit, Nun accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Quid est iterũ? Quo modo terrente molestissimo pædagogo. Quid est iterum? Sicut in monte Sina accepistis spiritum ser- *Exo. 19.* uitutis. Dicit aliquis, Alius est spiritus seruitutis, alius *Spiritus seruitutis, libertatis.* spiritus libertatis. Si alius esset, non diceret Apostolus: iterum, Idem ergo spiritus, sed in tabulis lapideis in timore, in tabulis cordis in dilectione. Iam nudiuster- *2. Cor. 3.* tius qui affuistis audistis, quo modo longe positum ple- *Supra ser. 6* bem, voces, ignis, fumus in monte terrebat: quo modo M autem veniens spiritus sanctus, id est, ipse digitus Dei *Exodi. 20.* quinquagesimo die post vmbram Paschæ quo modo *Acto. 2.* venerit, & igneis linguis super vnumquemque eorum insederit. Iam ergo non in timore, sed in dilectione, vt non serui, sed filij simus. Qui enim adhuc ideo bene agit, quia & pœnam timet, Deum non amat, nondum est inter filios, vtinam tamen vel pœnam timeat. Timor seruus est, charitas libera est: & vt sic dicamus, timor est seruus charitatis. Ne possideat diabolus cor tuum, præcedat seruus in corde tuo, & seruet dominę vẽturæ locum. Fac fac, vel timore pœnę, si nondum potes amore iustitiæ. Veniet domina, & seruus abscedit, quia cõsummata charitas foras mittit timorem. Non enim *1. Ioan. 4.* accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Nouũm *Roma. 8.* testamentum est non vetus. Vetera transierunt, & ecce *2. Cor. 5.* noua facta sunt omnia, omnia autem ex Deo. Denique quid sequitur? Quid ergo accepimus, si diceret? Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Dominus timetur, pater amatur. Acce- *Roma. 8.* pistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Clamor iste cordis est non faucium, non labiorum,

A labiorum, intus sonat, auribus dei sonat. Clauso ore, labiisq; immotis *Danie. 13.* Susanna ista voce clamabat. Sed accepistis spiritũ adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. *Mat. 6.* Cor clamet, Pater noster qui es in cœlis. Ergo quare non tantum pater? Quid sibi vult abba pater? Si enim quæris quid sit abba, respondetur tibi, pater. Abba enim Hebraicè, pater dicitur. Quare voluit vtrumque *Psalm. 117.* Apostolus ponere? Quia videbat lapidem angularem quem reprobauerunt ædificantes, & factus est in caput anguli: nõ sine causa angularem dictum, nisi quia in osculum † recipit vtrumque parietem de diuerso venientem. *†al. angulum.* Hinc circumcisio, inde præputium, tanta à se & inter se longe, quantum ab angulo longe: quantum autem ad angulum prope, & inter se vtique prope, in angulo autem inter se iuncti. Ipse est enim pax nostra, qui *Ephe. 2.* fecit vtraque vnum. Ergo inde circumcisio, inde præpu*Roma. 8.*tium, parietem concordia, anguli gloria. Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater. Qualis res est, si pignus tale est? Non pignus, sed arra dicenda est. Pignus enim quando ponitur, cum fuerit res ipsa reddita pignus aufertur. Arra autem de ipsa re datur, quæ dando promittitur, vt res quando reddi- B tur, impleatur quod datum est, non mutetur. Vnusquisque ergo attendat cor suum, vtrum ex intimis cordis medullis & syncera charitate dicat, Pater. Non modo quæritur quanta sit ipsa charitas, vtrum magna an parua, an mediocris, vtrum vel sit, quæro. Si nata est, latendo crescit, crescendo perficietur, perfecta permanebit. Non enim perfecta vergit in senium, & à senectute veniet ad mortem: ad hoc perficietur vt æterna permaneat. Vide enim quid sequitur, Clamamus abba pater, Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia *Vbi supra.* sumus filij dei. Non spiritus noster reddit testimonium spiritui nostro, quia sumus filij dei, sed spiritus dei arra reddit testimonium pro ea re quæ nobis promissa est. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia sumus filij dei. Si autem filij, & hęredes. Non enim inaniter filij, hæc est merces, & hæreditas. Hoc est quod paulo antè dicebam, quia medicus noster & sanitatem nobis donat, & mercedem insuper largiri dignatur. Quæ est illa merces? Hæreditas, sed non quo modo est hominis patris hęreditas. Relinquit enim filiis suis, non possidet cum filiis suis, & tamen magnum se facit, & gra- C tias sibi agi desiderat, quia voluit dare quod non possit auferre. Moriens enim tolleret secum: puto quia si posset, nihil hic filiis suis dimisisset. Hęredes dei sic sunt, vt *Psalm. 15.* ipse deus sit hæreditas nostra. Cui dicit Psalmus, Dominus pars hæreditatis meæ. Hæredes quidem Dei: si parum vobis est audite, quod amplius gaudeatis. Hæredes quidem dei, cohęredes autem Christi. Conuersi ad dominum.

De baptismo paruulorum, contra Pelagianos.
Sermo XIIII.

NAtale sancti Ioannis inter cætera quæ dicenda videbãtur ad baptismum paruulorum noster sermo deductus est, & quia iam prolixus erat, & de illo terminando cogitabatur, non tanta dicta sunt de tanta quæstione, quanta in periculo tanto à solicitis dici debuerunt. Solicitos autem nos facit nõ ipsa sententia iam olim in Ecclesia catholica summa authoritate fundata, sed disputationes quorumdam quæ modo crebrescere, & multorum animos euertere moliuntur. Hodie ergo adiuuante domino placuit nobis hinc loqui. Diem quidem solennem martyris celebramus, sed maior causa est omnium fidelium quàm tantummodo martyrum. Non enim omnes fideles etiam martyres, sed ideo illi martyres, quia fideles. D Videamus ergo quid ab eis proponatur, quid eos mouet, quoniam & de ipsis non tam refellendis quàm sanandis cogitare debemus. Concedunt paruulos baptizari oportere. Non ergo quæstio est inter nos & ipsos vtrũ paruuli baptizãdi sunt, sed de causa quęritur quare baptizandi sint. Hoc ergo quod conceditur, sine vlla cum illis dubitatione teneamus. Baptizandos esse paruulos nemo dubitet, quãdo nec illi hinc dubitant, qui ex parte aliqua contradicunt. Sed nos dicimus eos aliter salutem & vitam æternam non habituros, nisi baptizentur in Christo, illi autem dicunt non propter salutem, non propter vitam æternam, sed propter regnum cœlorum. Quid sit hoc dum exponimus vt possumus, parumper attendite. Paruulus, inquiunt, & si non baptizaretur, merito innocentiæ, eo quod nullum habeat omnino nec proprium, nec originale peccatum, nec ex se, nec de Adam tractum, necesse est, aiunt, vt habeat salutem, & vitam æternam, etiam si non baptizetur: sed propterea baptizandus est, vt intret etiam in regnum Dei, hoc est, in regnum cœlorum. Si discutiendum est E hoc, discutiendum est propter illos, non propter nos. Fratres enim nostri permoti sunt profũditate quæstionis, sed regi debuerunt gubernaculo authoritatis. Cum enim dicunt non esse baptizandos, salutis & vitæ æternę percipiendæ causa, sed tantũmodo regni cœlorum, & regni Dei: baptizandos quidem fatentur, sed non propter vitam ęternam, sed propter regnum cœlorum. Quid de vita æterna? Habebunt, inquiunt. Quare habebunt? Quia nullum peccatum habent, & ad damnationẽ pertinere possunt. Ergo est ęterna vita extra regnum cœlorum? Primus hic error auersandus ab auribus, extirpandus à mentibus. Hoc nouum in ecclesia prius inauditum est, esse vitam æternam præter regnum cœlorum, esse salutem æternam præter regnum dei. Prius vide frater, ne forte hinc consentire nobis debeas, quisquis ad regnum Dei non pertinet, eum ad damnationem sine dubio pertinere. Venturus est dominus, & iudicaturus de viuis & mortuis, sicut Euangelium loquitur, duas partes facturus est, dexteram, & sinistram. Sinistris dicturus, Ite in ignem æternum, qui paratus est F *Matt. 25.* diabolo & angelis eius. Dextris dicturus, Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Hanc regnũ nominat, hanc cum diabolo damnationem. Nullus relictus est medius locus, vbi ponere queas infantes. De viuis & mortuis iudicabitur, alij erunt ad dexteram, alij ad sinistram, non nouit aliud. Qui inducis medium, recede de medio, nõ te offendat qui dexteram quærit, & teipsum admonet, recede de medio, sed noli in sinistram. Si ergo dextera erit & sinistra, & nullum medium locum in Euangelio nouimus, ecce in dextera regnum cœlorum est, Percipite, inquit, regnum. Qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum. In dextera ad regnum vtique æternum, in sinistra in ignem æternum. Qui non in dextera, proculdubio in sinistra. Ergo qui non in regno, proculdubio in ignem æternum. Certe habere non potest vitam æternam qui non baptizatur, non erit in dextera, id est, in regno non erit. Vitam æternam computas ignem æternum? Et de ipsa vita æterna audi expressius, quia nihil aliud est regnum q̃ vita æterna. Prius regnum nominauit, sed in dextris, ignem æternum in sinistris. Extrema autem sententia vt doceret quid sit regnum, & quid sit ignis ęternus.

Tunc,

G Tunc, inquit, abibunt isti in combustionem æternam, *Matt. 25.* iusti autem in vitam æternam. Ecce exposuit tibi quid sit regnum, & quid ignis æternus, vt quando confiteris paruulum non futurum in regno, fatearis futurum in ignem æternum. Regnum enim cœlorum est vita æterna. Nec aliud etiam Paulus Apostolus, cum terreret homines, non paruulos non baptizatos, sed sceleftos, facinorosos, contaminatos, perditos: nō eos terruit quod erunt in igne sempiterno, quò sine dubio ibunt si non corriguntur: sed tantū terruit, quia in regno non erunt: vt cum viderint se perdere spem regni, non viderent *1. Cor. 6.* esse cōsequens, nisi pœnam ignis æterni. Nolite, inquit, errare, neq; fornicatores, neq; idolis seruientes, neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorum concubitores, neq; fures, neq; auari, neque ebriosi, neq; maledici, neque rapaces, regnum dei possidebunt. Non dixit, illi & illi, tales & tales igni æterno torquebuntur: sed, regnum Dei non possidebunt. Subtracta dextera, nō remanebit nisi sinistra. Vnde autem euadunt ab igne sempiterno, nō ob aliud nisi quia erunt in regno. Sequitur, Et hæc quidem fuistis, Et vnde iam non sunt? Sed abluti estis, sed H sanctificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. In nomine domini nostri Iesu *Acto. 4.* Christi. Non enim est aliud nomen sub cœlo, in quo oportet saluos fieri omnes, pusillos cum magnis. Si autē saluos fieri oportet nos in hoc nomine, sine hoc nomine procul dubio, nec salus erit quę sine Christo promittitur paruulis. Pace eorum dicam, qui cuiquam salutem promittit sine Christo, nescio vtrum ipse salutem habere possit in Christo. Deinde quærimus ab eis. Quod si aliquis dicat, paruulos merito innocentiæ suæ, sicut dicitis, atque immunes ab omni delicto, non solum habituros salutem & vitam æternam, sed & regnum dei: vnde apud vos definitum certumq; est, sine baptismo regnum dei non habituros paruulos: vt diuideretis eis pro arbitrio vestro non adiutores paruulorum, sed oppressores miserorum, vt diuideretis eis pro arbitrio vestro, & daretis eis salutem & vitā æternam præter regnum cœlorum? Alius beneuolētior vobis & misericordior, & vt putatis iustior, totum eis dabit, & vitam æternam, & regnum cœlorum. Istum quo modo superabitis? quoniam vos aliquando contra euidentissimam au- I thoritatem ratio humana delectat, proferte ipsam regulam rationis vestræ, & asserite quantis viribus valueritis, vnde deuincatur iste qui paruulis propter merita innocentiæ, propter nullam sicut dicitis culpam, hoc est, originale peccatum, dare voluerit etiam non baptizatis, non solum vitam æternam, verumetiam regnum cœlorum. Istum vincite. Ego sine præiudicio partes huius parumper suscipio, & dicam quod ipse non sentio, sed admoneo vos, vt acriorem aduersarium videatis. Ecce exsistit nescio quis & dicit, Paruulus nō babens vllum omnino peccatum, nec quod sua vita cōtraxit, nec quod de vita primi parentis traxit, habebit & regnum cœlorum, & vitam æternam. Respondete, vincite hominem resistētem vobis, qui aliter diuiditis. Vos enim dicitis, Vitam quidem habebit iste non baptizatus æternam, sed non habebit regnū cœlorum. Ille contrà, Imò & vitam & regnum cœlorum. Quare enim patrimonium regni cœlorum abripis innocēti? A quo regnum cœlorū non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ est ista iusticia? Dic quare. Quid offendit paruulus non baptizatus, nullam habens culpam, nec suā, nec de parente tractam? Quid offendit dic mihi, vt nō intret in regnum cœlorum, vt separetur à sorte sancto-

rum, vt sit exul à societate angelorum? Videris enim tibi misericors, quia non aufers ei vitam, damnas tamen K quem separas à regno cœlorum. Damnas, nō eum percutis, sed in exilium mittis. Nā & qui exulantur, viuūt, si sani sunt, in doloribus corporis non sunt, nec torquentur, non carceris tenebris affliguntur, hæc illis sola pœna est non esse in patria. Si amatur patria magna pœna, si autem non amatur patria, peior est cordis pœna. Parum malum est in hominis corde, qui societatem non quærit sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum: Si non desiderat, pœna est de peruersitate: si autem desiderat, pœna est de fraudata charitate. Sed si, quod vis, parua sit pœna, & ipsa parua magna est, si nulla culpa est. Hic defende iusticiam dei. Quare vel parua pœna infligitur innocēti in quo nullum inuenitur omnino peccatū? Dic cōtra istū aduersarium, qui paruulis non baptizatis, misericordia & iusticia maiore quā tu, dare vult non solum vitam æternam, verumetiam regnum cœlorum. Responde si potes, sed rationem affer, hac enim te gloriari delectat. Ego istam quæstionem profundam sentio, & ad eius fundum rimandum vires meas idoneas non agnosco. Libet me & hic exclamare L quod Paulus, O altitudo diuitiarum. Paruulus nō bap- *Roma. 11.* tizatus pergit in damnationem, Apostoli enim verba sunt, Ex vno in condemnationem. Non satis inuenio *Roma. 5.* dignam causam, quia non inuenio, non quia non est. Vbi ergo non inuenio in profundo profundum, attendere debeo humanam infirmitatem, non damnare diuinam authoritatem. Ego prorsus exclamo nec me pudet, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, *Roma. 11.* quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen: Ego infirmitatem meam his verbis munio, & hac cautela circūseptus, aduersus sagittas ratiocinationum tuarum muratus assisto. Sed tu bellator, hoc est, fortis ratiocinator, huic responde qui tibi dicit, Prorsus innocēs paruulus & immunis ab omni peccato, & proprio & originali, non solam vitam æternam habebit, sed etiam regnum cœlorum. Hoc est iustum. Qui nihil mali habet, quare aliquid boni nō habet? Sed scio, inquis. Vnde scis? Quia M dominus dixit, Tandem venisti. Non ergo quia tu ratiocinaris, sed quia dominus dixit. Laudo hoc planè, quia sanum est: sicut homo non inuenisti rationem, fugis ad authoritatem, Approbo, prorsus approbo. Bene facis, non inuenis quid respondeas, ad authoritatem fuge, non ibi te persequor, non inde expello, imò fugientem recipio & amplector. Profer ergo authoritatem, stemus in ea simul contra cōmunem inimicum. Quia enim paruulus non baptizatur, non intrat in regnum cœlorum, & tu dicis & ego. Illi igitur communi aduersario qui dicit non baptizatum paruulum intraturum in regnum cœlorum, resistamus ambo, & aduersus eius insidiosissima iacula scutum fidei proferamus. Cedant paulisper coniecturæ rationis humanæ, assumantur arma diuina. Assumite, inquit Apostolus, armaturam dei. *Ephe. 6.* Ecce simul dicamus huic homini, Christianus es? Christianus inquit. Audi Euāgelium qui vis non baptizatos paruulos mittere in regnū cœlorum, audi euangelium, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non *Ioan. 3.* intrabit in regnum cœlorum. Domini sententia est, huic non resistit nisi non Christianus. Repulsus est ille, remanet mihi tecum certamen, & forte vnde vicisti

bono

A bono illius,inde bono vinceris tuo.Nam quem vicisti,
si durus non est docuisti. Noli ergo esse durus & tu, si-
Ioan. 3. mul teneamus interim sententiam istam, Nisi quis re-
natus fuerit ex aqua & spiritusancto,nō intrabit in reg-
num cœlorum.Ideo,inquis,paruulo non baptizato pol
liceri regnum dei non possum,contra domini senten-
tiam apertam. Ecce quare dico,regnum dei non habe-
bunt.Ecce quare dico, ideo baptizandi sunt vt habeāt
regnum dei.Ideo dicis?Ideo inquit,Vide tamē propter
illa quæ supra diximus, ne forte non inuenias vitam æ-
ternam præter regnum dei. Multum enim aperta sunt
dicta de duab⁹ illis partibus,dextera & sinistra,vbi nul-
lum in medio dedit locum vitæ sine regno. Parum te
hoc corrigit, parum admonet, ipsam mecum lectio-
nem vnde hāc sententiam protulisti paululum aduer-
te. Dixisti enim te ideo regnum cœlorum non baptiza
tis pueris nolle promittere,quia sententia domini aper-
ta est, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu non in-
trabit in regnum cœlorum. Non ibi aduertisti cū quæ-
reret Nicodemus quo modo ista fierent, id est, quo
modo renasceretur homo, quo modo denuo nascere-
tur,quoniam non potest vtique iterum introire in vte-
B rū matris,& denuo nasci,quid audierit à domino,quid
audierit à magistro bono, quid audierit error à verita-
te? Inter cætera enim ostendens quemadmodum fiat,
Ibidem. etiam similitudinem posuit,sed prius ait,Nemo ascen-
dit in cœlum,nisi qui de cœlo descendit filius hominis
qui est in cœlo. In terra erat, & in cœlo se esse dicebat,
& quod est maius in cœlo filium hominis:vt vnam de-
monstraret in vtraque natura personam: in eo quod
Ioan. 1. Dei filius erat æqualis patri, verbum dei in principio
deus apud deum: & in eo quod filius hominis erat, as-
sumens animam humanam, & carnem humanam, &
indutus hominē exiens ad homines: quia in hoc vtro-
que non duo Christi sunt,nec duo filij dei,sed vna per-
sona, vnus Christus dei filius, idémque vnus Christus,
non alius filius hominis, sed dei filius secundum diui-
nitatem,hominis filius secundum carnem.Quis autem
nostrū qui parum aduertimus, aut parum sapimus,non
potius ita vellet distinguere, filius dei in cœlo, & filius
hominis in terra?Sed ne sic diuideremus,& ita diuiden
Ioan. 3. do duas personas induceremus, Non ascendit in cœlū,
inquit,nisi qui de cœlo descendit,filius hominis. Filius
C ergo hominis descendit de cœlo? Nónne filius homi-
nis in terra factus est? Nônne filius hominis per Mariā
factus est?Sed ô homo,noli,inquit,separare,quem volo
copulare.Parum est quia filius hominis descēdit,Chri-
stus enim descendit, idèmque filius hominis qui filius
est dei,sedet in cœlo,qui ambulat in terra.In cœlo erat,
quia vbique Christus,idemque Christus & filius dei, &
filius hominis,Propter vnitatem personæ in terra filius
dei, propter eandem vnitatem personæ esse probaui-
mus in cœlo filium hominis, ex his verbis domini, Fi-
lius hominis, inquit, qui est in cœlis.Propter vnitatem
personæ,nónne in terra constituto atque conspicuo Pe
Matt. 16. trus dicit, Tu es Christus filius dei viui?Ergo discat Ni-
codemus quomodo fiat illud quod ei minus intelligē-
ti incredibile,& quasi impossibile videbatur,Nemo as-
cendit in cœlum,nisi qui de cœlo descēdit.Omnes au-
tem qui renascuntur, vtique ascendunt in cœlum, cæ-
terorum nemo prorsus. Et omnes qui renascuntur per
gratiam dei ascendunt in cœlum, & nemo ascendit in
cœlū, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est
in cœlo.Vnde hoc?Quia omnes qui renascuntur,mem
bra ipsius fiunt, & solus Christus de Maria natus vnus
est Christus, & cum corpore suo caput vnus est Chri- D
stus.Hoc ergo dicere voluit, Nemo ascēdit nisi qui des
cendit,Non ergo ascendit nisi Christus.Si vis ascende-
re,esto in corpore Christi.Si vis ascendere, esto mēbrū
Christi.Sicut enim in vno corpore multa mēbra habe- Roma. 12.
mus, omnia autem membra corporis cū sint multa,v-
nū est corpus:sic & Christus,quia caput & corpus Chri
stus.Et quomodo fit hoc, adhuc quæramus.Latet quæ-
stio,exaltatur illa profunditas. Christus peccatum non
habet, nec originale traxit,nec suum addidit,extra vo-
luptatem carnalis libidinis venit ,non ibi fuit comple-
xus maritalis, de virginis corpore non assumpsit vul-
nus, sed medicamentum, non assumpsit quod sanaret,
sed vnde sanaret. Quantum ad peccatum pertinet di-
co.Solus ergo ille sine peccato, quo modo erunt mem
bra eius,quorū nullus est sine peccato? Quo modo?Au-
di similitudinem quæ sequitur, Et sicut Moyses exalta- Ioan. 3.
uit serpentem in deserto,ita exaltari oportet filium ho-
minis, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed ha-
beat vitam æternam. Vnde tibi nō videbatur peccato-
res homines posse fieri membra Christi,id est,illius,qui
nullum omnino haberet peccatum? Serpentis morsu E
mouebaris, ideo crucifigitur Christus,ideo fundit san-
guinem Christus in remissionē peccatorum,quia prop
ter peccatum, id est,serpentis venenum,Sicut exaltauit Nume. 21.
Moyses serpentem in eremo, vnde sanarentur qui in
illo deserto à serpentibus mordebantur, & illum exal-
tatum attendere iubebantur, & quisquis attenderet sa-
nabatur: sic oportet exaltari filium hominis, vt omnis
qui credit in eum, id est, qui attendit exaltatū, qui non
erubescit crucifixum, qui in cruce Christi gloriatur, nō
pereat,sed habeat vitam æternam.Non pereat. Vnde?
Credendo in eum.Vnde non pereat? Attendēdo exal-
tatum, alioquin perisset. Hoc est enim,Omnis qui cre-
dit in eum, nō pereat, sed habeat vitam æternam.Pro-
fers paruulum mihi,& iubes attendat exaltatum, quem
negas habere serpentis venenum. Imò si faues ei, si mo-
uet te innocentia in vita propria, noli negare tractum
aliquem reatum de vita prima,non sua,sed parentis sui
primi. Noli negare, confitere venenum vt poscas me-
dicamentum,aliter non sanatur.Aut vt quid ei dicis vt
credat? Hoc enim respondetur à portante paruulum.
Ad verba aliena sanatur, quia ad factum alienum vul-
neratur.Credit in Iesum Christum,fit interrogatio,res- F
pondetur, credit. Pro non loquēte,pro silente,flente &
flendo quodam modo vt subueniatur orāte,respondē-
tur & valet. An etiam hoc serpens ille persuadere co-
natur, quia non valet? Absit à corporibus qualiumcūq;
Christianorum.Ergo respondetur & valet.Cōspiratio-
ne quadam communicat spiritus, credit in altero,quia
peccauit in altero. An vero inuenit vitam præsentis se-
culi quem parturiuit infirmitas, & non inuenit vitam
futuri seculi,quem parturiuit charitas?Ergo Moyses ex-
altauit serpentem in eremo, vt omnis à serpente per-
cussus intueretur exaltatum,& sanaretur. [Sic oportuit
exaltari filium hominis, vt omnis à serpente venena-
tus intueatur exaltatum & sanetur.] Adam primus acce Gene. 3.
pit morsum serpentis cum veneno, Ergo natus in car-
ne peccati, fit saluus in Christo per similitudinem car-
nis peccati. Misit enim deus filium suum,non in carne Roma. 8.
peccati, sed sicut sequitur qui scripsit, In similitudine
carnis peccati, quia non de complexu maritali, sed de
vtero virginali. Misit in similitudinem carnis peccati.
Vt quid hoc? Vt de peccato damnaret peccatum in car
ne, de peccato damnauit peccatum, de serpente ser-
pentem,

G pentem, [Quis enim dubitet nomine ſerpentis appel-
lari peccatum? Ergo de peccato peccatum, de ſerpente
ſerpentẽ.] Sed de ſimilitudine, quia in Chriſto nullum
peccatum, ſed ſola ſimilitudo carnis peccati. Ideo exal-
tatus eſt ſerpens, ſed æreus. Exaltata eſt ſimilitudo car-
nis peccati, vt ſanaretur origo peccati, quia miſit Deus
filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, non in ſi-
militudinem carnis: Nam vera caro eſt, ſed in ſimilitu-
dinem carnis peccati, quia mortalis caro ſine vllo om-
nino peccato, vt de peccato propter ſimilitudinem dã-
naret peccatum in carne, propter veram iniquitatem.
Vera iniquitas in Chriſto nõ fuit, ſed mortalitas in illo
fuit. Peccatum non ſuſcepit, ſed pœnam peccati ſuſce-
pit. Suſcipiendo ſine culpa pœnam, & pœnam ſanauit
& culpam. Ecce quomodo fiũt iſta. Quæ admiratus Ni
Ioan. 3. codemus dixerat, Quomodo poſſunt iſta fieri? Sic enim
ſanamur, non quia meremur. Ecce quomodo fiunt iſta.
Modo vbi mihi paruulos ponis? Iam dicis, nullo vene-
no ſauciati ſunt, Aufer eos à conſpectu exaltati ſerpen-
tis. Si autem non aufers, ſanandos dicis, venenatos con-
fiteris. Deinde ipſe dominus in eodem ſermone ad Ni
codemum non audiſtis quid dixerit, cum eadem lectio
Vbi ſupra. hodie legeretur? Qui credit in eum non iudicatur, qui
H autem non crediderit, iam iudicatus eſt. Et hic quæris
medium homo de medio, & diſputas, & attẽderis, nec
attendis, Qui credit in eum non iudicatur, qui autem
non crediderit, iam iudicatus eſt. Quid eſt autem, iam
Iudiciũ p iudicatus eſt? Damnatus eſt. Nam iudicium pro dam-
dãnatione. natione plærumque poni noſtis, ſcripturæ teſtes ſunt,
maxime illo vno teſtimonio apertiſsimo, cui nemo eſt
qui contradicat. De reſurrectione cum ageret domi-
Ioan. 5. nus, Qui bene fecerunt, in reſurrectionem vitæ, qui ma-
le egerunt, in reſurrectionem iudicij: vtique iudicium
pro damnatione poſuit, & tu aliter audes differere aut
Ioan. 3. credere? Qui non credit, iam diiudicatus eſt. Alio lo-
Ibidem. co, Qui credit in filium, habet vitam æternam, quam
tu paruulis promittebas non baptizatis. Qui credit in
filium, habet vitam æternam. Sed habet, inquit, & qui
non credit paruulus, quamuis non habeat regnum dei.
Sed vide quod ſequitur, Qui autem incredulus eſt fi-
Vbi ſupra. lio, non habet vitam, ſed ira dei manet ſuper eum. Vbi
ponis paruulos baptizatos? Profecto in numero credẽ-
tium. Nam ideo & conſuetudine Eccleſiæ antiqua ca-
I nonica fundatiſſima, paruuli baptizati fideles vocãtur,
Et ſic de his quærimus, Iſte infans Chriſtianus eſt? Reſ-
pondetur, Chriſtianus, Catechumenus, an fidelis? Fide-
lis vtique à fide, fides à credendo: Inter credentes igitur
baptizatos paruulos numerabis, nec iudicare vllo mo-
do aliter audebis, ſi non vis eſſe apertus hæreticus. Er-
go ideo habent vitam æternam, quia qui credit in fi-
lium, habet vitam æternam. Noli eis ſine iſta fide, & ſi-
ne iſto ſacramento huius fidei promittere vitam æter-
nam. Qui autem incredulus eſt filio, & qui non credit
in filium, non habet vitã: ſed, ira dei manet ſuper eum.
Non dixit, veniet ſuper eum: ſed manet ſuper eum. Reſ
pexit originem cum ait, Ira Dei manet ſuper eum.
Quam reſpiciens & Apoſtolus dixit, Fuimus & nos a-
Ephe. 2. liquando natura filij iræ. Non accuſamus naturam, Na-
turę author deus eſt. A deo bona eſt inſtituta natura, ſed
per malam voluntatem à ſerpẽte vitiata eſt, ideo quod
fuit in Adám culpæ non naturę, nobis propagatis factũ
eſt iam naturæ. Ab hoc vitio naturæ cum quo naſcitur
homo: non liberat niſi qui natus eſt ſine vitio. Ab hac
carne peccati, non liberat niſi ille qui natus eſt ſine pec-
cato per ſimilitudinem carnis peccati. Ab hoc veneno
ſerpentis, non liberat niſi exaltatio ſerpentis. Quid ad K
hæc dicis? Satis ne hoc eſt? Eſt vnũ aliquid acutiſsimũ,
quod ab eis profertur. Paululum attendite. Cum cœpe-
rint vrgeri verbis Apoſtoli dicentis, Per vnum homi- *Roma. 5.*
nem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum
mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo om-
nes peccauerunt: quæ verba neſcio quis non intelligat,
in quibus verbis neſcio vtrum quiſquam expoſitorem
requirat: conantur reſpondere & dicere, ideo dictum
eſt hoc ab apoſtolo, quia primus peccauit Adam, & qui
poſtea peccauerunt, illum imitando peccauerunt. Hoc
quid eſt aliud, quàm conari tenebras aperto lumini of-
fundere? Peccatum per vnum hominem intrauit, & per *Vbi ſupra.*
peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, *2. ſen. diſt.*
in quo omnes peccauerũt. Propter imitationem dicis, *30. cap. hoc*
quia primus peccauit Adam. Reſpondeo prorſus, non *autem.*
primus peccauit Adam. Si primum peccatorem requi-
ris, diabolum vide. Sed humani generis maſſam volẽs
oſtendere Apoſtolus de origine venenatam, ideo eum
poſuit vnde nati ſumus, non eum quem imitati ſumus.
Dicitur quidem & pater tuus, quem fueris imitatus. Fi-
lij mei, inquit, quos iterum parturio. Quid identidem
dicit, Imitatores mei eſtote. Et propter ipſam imitatio- L
nem dicitur impiis, Vos à patre diabolo eſtis, Nam *Gala. 4.*
conſtat in catholica fide, quod diabolus nec generauit *1. Cor. 4.*
noſtram naturam nec condidit, ſola in illa ſeductio eſt *& 11.*
præcedentis, imitatio conſequentis. Deniq; quo modo *Ioan. 8.*
dictum eſt de Adam, in quo omnes peccauerunt, lega-
tur mihi alicubi, omnes in diabolo peccauerunt. Aliud
eſt illo præcedente & ſeducente peccare, aliud in illo
peccare, Quia ſecundum propaginẽ carnis in illo era-
mus omnes antequam nati eſſemus tanquam in paren
te, tanquam in radice ibi eramus, ſic venenata eſt iſta ar
bor, ibi eramus. Nam quia ad diabolum, hoc eſt, prin-
cipem peccati, & vere primum peccatorem non perti-
net origo, ſed imitatio, cũ de illo ſcriptura loqueretur,
Inuidia, inquit, diaboli, mors intrauit in orbem terra- *Sapien. 2.*
rum. Imitantur autem eum qui ſunt ex parte ipſius. Imi-
tando eum fiunt ex parte ipſius. Nunquid dictum eſt, in
illo peccauerunt? Cum vero de Adam diceretur prop-
ter originem, propter poſteritatem, propter propagi-
nem viſcerum, In quo omnes, inquit, peccauerũt. Nam *Roma. 5.*
ſi propterea primus conſtitutus eſt Adam, quia primus
peccauit, tanquam in exẽplo ſit, non in origine, vt quid
tã in longinquo, poſt tam prolixa tẽpora contra Adam M
quæritur Chriſtus? Si omnes peccatores ad Adã prop-
terea pertinent, quia primus peccator, omnes iuſti de-
buerunt ad Abel pertinere, quia primus iuſtus. Quare
Chriſtus quæritur? Expergiſcere frater, Quare Chriſtus
quæritur, niſi quia in Adam damnata eſt generatio, in
Chriſto quæritur regeneratio. Proinde nemo nos fal-
lat. Scriptura euidens eſt, authoritas fundatiſsima eſt, fi-
des catholiciſsima eſt. Omnis generatus damnatus, ne-
mo liberatus, niſi regeneratus. Vnde & alteri verſutiæ
illorũ iam vos inſtructi, reſpondete chariſsimi. Quan-
do dicunt & paruulos turbant, ſi de peccatore peccato-
res nati ſunt, quare non de baptizato iam fideli, cui re-
miſſa ſunt omnia peccata iuſti naſcuntur? Cito reſpon-
dete, Ideo de baptizato non iuſtus naſcitur, quia nõ eũ
generat vnde regeneratus eſt, ſed vnde generatus eſt.
De Chriſto dictum eſt, Mortificatus carne, viuificatus *1. Petri. 3*
ſpiritu: ſic de homine dici poteſt, Tabefactus carne, iu-
ſtificatus ſpiritu. Quod naſcitur de carne, caro eſt. Quę- *Ioan. 3.*
ris vt de iuſto iuſtus naſcatur, cum videas iuſtum eſſe
niſi regeneratum omnino non poſſe, Nec attendis do-
mini

A mini sententiã, quam tuipse in ore habes, Si quis nõ re-
natus fuerit ex aqua & spiritu? Puto quia non hoc factũ
est in concubitu. Miraris quare peccator nascatur de se-
mine iusti, non te delectat mirari quare oleaster nasca-
tur de semine oliuæ? Accipe aliam similitudinem. Iu-
stum baptizatum, pone granum purgatum. Noo atten-
dis quia de grano purgato frumentum cum palea nas-
citur, sine qua seminatur. Deinde cum sit in propagine
natorum[generatio carnalis, in propagine renatorum]
generatio spiritalis, vis vt de baptizato baptizatus nas-
catur, cum videas de circũciso non nasci circũcisum?
Carnalis est certe ista generatio & carnalis est circum-
cisio, & tamen de circũciso non nascitur circũcisus: sic
ergo de baptizato non potest nasci baptizatus, quia ne-
mo renatus, antequam natus. Aliud eorum quasi acu-
tissimum. Sed quid acutum non obtunditur scuto veri
tatis? Aliud dicunt, videte quale. Si Adam, inquiunt, no
cet his qui non peccaueruot, ergo & Christus prodesse
debet etiã his qui non crediderunt. Videtis certe quàm
hoc acutum sit contra veritatem, audite quantum adiu
uet veritatem. Qui enim hoc dicit, nihil aliud dicit, ni-
B si Christum nihil prodesse non credentibus. Hoc est ve
rum. Quis non acceptet? Quis nõ coosentiat, quia Chri
stus non credentibus non prodest, credẽtibus prodest?
Sed dic mihi obsecro te, Paruulis baptizatis Christus
aliquid prodest, an nihil prodest? Necesse est vt dicat
prodesse. Premitur mole matris Ecclesiæ, forte quidem
vellẽt hoc dicere. Nam ratiocinationes eorum ad hoc
videntur compellere, sed authoritate reprimuntur Ec-
clesiæ, ne non dicam, sputis hominum obruantur, sed
ipsorum infantium lachrymis tanquam fluuio pertra-
hantur. Si enim dixerint nihil prodesse Christum bap-
tizatis infantibus, nihil aliud dicunt quàm superfluo
baptizantur infaotes. Vt autem non superfluo baptizẽ-
tur, quia hoc dicere non audent, prodesse Christũ bap-
tizatis infaotibus confitentur. Si prodest baptizatis,
quæro quibus prosit, credentibus an non credentibus?
Eligant quod volunt. Si dixerint non credentibus, vbi
est ergo quod calumniabaris, quia Christus non creden
tibus prodesse non potest? Ecce tu cõfiteris prodesse io-
fantibus, non tamen credentibus. Ad quodlibet pro-
dest? Non putas ad vitam æternam? Non putas ad salu-
tem æternam? Ad ipsum regnum cœlorum percipien-
C dum? Vtique prodest Christus paruulis baptizatis. Pro-
dest ergo non credentibus? Sed absit, vt ego dicam nõ
credentes infantes. Iam superius disputaui, credit in al-
tero, qui peccauit in altero, dicitur, credit & valet, &
inter fideles baptizatos computatur. Hoc habet autho-
ritas matris ecclesiæ, hoc fundatus veritatis obtinet ca-
non, contra hoc robur, contra hunc inexpugnabilem
murum quisquis arietat, ipse confringitur. Ergo pro-
dest Christus aliquid infantibus baptizatis, & sicut ego
doceo, & sicut mecum tota Ecclesia dicit credentibus
prodest, fidelibus prodest, tu quod vis elige. Volo qui-
dem vt quod verius est, eligas, vt nobiscum dicas quia
credentibus prodest. Sed si dixeris, non credentibus
prodest, contra te dixisti. Si dixeris, credentibus pro-
dest, mecum dixisti. Elige vtrum contra te dicas quod
falsum est, an mecum dicas quod verum est. Tu enim
paulo ante dicebas, Christum non credentibus nihil
prodesse, volens efficere quia sic & Adam non peccan
tibus nihil nocuit, quomodo Christus non credenti-
bus nihil prodest. Ecce iam fateris infantibus non cre-
dentibus baptizatis aliquid prodesse Christum. Sed si
credentibus dicis, bene dicis, mecum dicis, credunt &
infantes. Vnde credunt? Quomodo credunt? Fide pa- D
rẽtum. Si fide pareotum purgantur, peccato parentum
polluti sunt. Corpus mortis in primis parentibus gene-
rauit eos peccatores, spiritus vitę in posterioribus parẽ
tibus regenerauit eos fideles. Tu das fidem non respon
denti, & ego peccatum nihil agenti. Sancti, inquit, de
sanctis nasci debuerũt, quia sicut dicit Apostolus, Alio- 1. Cor. 7.
quin filij vestri immundi essent, ounc autẽ sancti sunt.
Et quo modo hnc accipis? Quomodo intelligis de fide
libus natũ ita sanctũ, vt baptizari non debeat? Quomo-
do libet accipias istam sanctitatem. Multi enim modi
sunt sanctitatis, & multi modi suot sanctificationis.
Non enim omne quod saoctificatur, ad regnum cœlo-
rum mittitur. De esca nostra dixit Apostolus. Sanctifi- 1. Timo. 4.
catur per verbum dei, & orationem. Nũquid quia esca
nostra sanctificatur, non scimus quò mittatur? Disce er
go esse aliquem modum, & quasi vmbraculum quoddã
sanctificationis, quod non sufficiat ad perceptionẽ sa-
lutis. Distat, & quid distet deo notum est. Tamen cum
cum filio fidelium curratur ad baptismum, non sic er-
rent parentes, vt putent eum iam fidelem natum. Natũ
enim possunt dicere, non renatũ. Nam vt oooueris quo E
modo intelligas sanctificatos filios fidelium, vt modo
non quęram, quia loogum est, modum sanctificationis
huius, ibi & maritum habes infidelem, ibi habes & vxo 1. Cor. 7.
rem fidelem. Sanctificatur, inquit, vir infidelis in vxo-
re, sanctificatur mulier iofidelis in fratre. Nũquid quia
est ibi forte modus aliqnis sanctificatioois, vt vir infi-
delis sanctificetur in vxore fideli, ideo iam securitatem
debet accipere, quòd in regnum cœlorum intraturus
est, & non baptizandus, non regenerãdus, non Christi
sanguine redimẽdus? Quomodo ergo sanctificatur vir
infidelis in vxore, & tamen perit, nisi baptizetur: sic filij
fidelium, & si ad quemdam modum saoctificati sunt,
pereunt tamẽ si non fuerint baptizati. Rogo vos vt pau
lulum acquiescatis. Lego tãtum. sanctus Cyprianus est,
quem in manus sumpsi, antiquus episcopus sedis huius,
quid senserit de baptismo paruulorum, imò quid sem-
per Ecclesiam sensisse monstrauerit, paululum accipite.
Parum est enim quia isti differunt & disputant, nescio
quas impias nouitates, & nos conantur arguere, quod
aliquid nouũ dicamus. Ad hoc ergo lego sanctum Cy-
prianum, vt videatis quomodo sit intellectus canooi- F
cus, & catholicus sensus in his verbis, quę paulo ante tra
ctaui. Interrogatus est sanctus Cyprianus, vtrum infans
baptizari debeat ante octauum diem, quia io veteri le-
ge non licebat circumcidi infaotem, nisi octauo die.
Quæstio inde erat nata de die baptizandi, nam de ori- Gene. 17.
gine peccati nulla erat quæstio, & ideo ex ea re, vnde
nulla erat quæstio, soluta est exorta quęstio. Sanctus Cy
prianus dixit inter cætera quæ superius dixit: Propter
quod neminem putamus ad gratiam consequendam
impediendum esse à lege quæ iam statuta est, nec spiri-
talem circumcisionem impediri carnali circumcisione
debere, sed omnem omnino admittendum esse ad gra
tiam Christi, quando & Petrus in Actibus Apostolorũ Acto. 10.
loquitur & dicit, Deus mihi dixit neminem hominem
communem dicendum & immundum. Cęterum si ho
mines impedire aliquid ad consecutionem gratiæ pos-
sit, magis adultos & prouectos, & maiores natu possint
impedire grauiora peccata. Porro autem etiam grauis-
simis delictoribus & in domino multum ante pecan-
tibus, cum postea crediderint, remissio peccatorum da-
tur, & à baptismo atque gratia nemo prohibetur, quãto
magis non debet prohiberi infans, qui recens natus ni-
hil

G hil peccauit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima natiuitate contraxit, qui ad remissam peccatorum accipiendam, hoc ipso facilius accedit, quod illi dimittuntur nó propria, sed aliena peccata. Videte quemadmodum de hac re nihil dubitans, soluit illam vnde dubitabatur, Hoc de fundamento Ecclesiæ sumpsit ad confirmandum lapidem nutantem. Impetremus ergo, si possumus à fratribus nostris, ne nos insuper appellent hæreticos, quòd eos talia disputantes nos appellare possimus fortsitan si vellemus, nec tamen appellamus. Sustineat eos mater piis visceribus sanandos, portet docendos, ne plangat mortuos. Nimium est quò progrediuntur, multum est, vix ferendum est, magnæ patientiæ adhuc ferri. Non abutantur hac patientia Ecclesię, corrigantur, bonú est, vt amici exhortamur, non vt inimici litigamus. Detrahunt nobis, ferimus, canoni detrahunt, veritati nó detrahant. Ecclesiæ sanctę pro remissione peccati originalis paruulorum quotidie laboranti non contradicant. Fundata ista res est, ferendus est disputator errans in aliis quæstionibus non diligenter digestis, nondum plena Ecclesiæ authoritate firmatis, ibi ferendus est error, non tantum progredi debet, vt etiam fundamentú
H ipsum Ecclesiæ quatere moliatur. Non expedit, adhuc forte nostra non est reprehendenda patientia, sed debemus timere ne culpetur etiam negligentia. Sufficiat charitati vestræ, habete ad illos qui nostis illos, habete cum illis amice, fraterne, placide, amanter, dolenter, quicquid potest faciat pietas, quia postea diligenda nó erit impietas, Conuersi ad dominum.

Philip. 3.

De verbis Apostoli, Nos enim sumus circumcisio, qui spiritui dei seruimus: Sermo XV.

D apostolicam lectionem aures & animum intendat sanctitas vestra, adiuuante nos affectu vestro apud dominum deú nostrum, vt ea quæ illic nobis reuelare dignatur, ad vos apte atque salubriter proferre possimus. Ergo cum legeretur, audistis dicentem Apostolum Paulum, Nos enim sumus circumcisio, qui spiritui dei seruimus. *Vbi supra.* Scio plerosque codices habere, qui spiritu Deo seruimus. Quantum autem inspicere potuimus, plures Græci hoc habét, qui spiritui dei seruimus. Sed non ibi quęstio est. Manifestum est enim vtrumque, & congruum regulæ
I veritatis, quia & spiritui dei seruimus, & non carne, sed spiritu deo seruimus. Carne enim seruit deo, qui de rebus carnalibus sperat se placere deo. Cum vero & ipsa caro ad bona opera spiritui subditur, spiritu seruimus Deo, quia carnem domamus, vt spiritus obtemperet deo. Spiritus enim regit, caro regitur, nec spiritus bene regit, si non regatur. Cum ergo ait, Nos sumus circúcisio, videte quid voluerit intelligi in illa circumcisione, quæ in vmbra data est significante, quæ remota est luce veniente. Cur autem non dixerit, Nos habemus circúcisionem, sed nos sumus circúcisio? Sic accipite hoc voluisse Apostolum dicere, Nos sumus iusticia, Circúcisio enim iusticia est. *Circúcisio iusticia est.* Magis enim commendat, cum dicit dicendo nos esse iusticiam, quàm dicendo nos esse iustos, ita tamen vt cum iusticiam dicit, esse iustos intelligamus. Non sumus illa incommutabilis iusticia, cuius participes facti sumus, sed quéadmodum dicitur, magna ibi iuuentus est, pro multis iuuenibus, sic dicitur iusticia, vt intelligantur iusti. Audite hoc ipsum euidentius, eodem dicente Apostolo, Vt nos, inquit, simus iusticia dei in ipso. Nos simus iusticia nó nostra, sed dei, ab illo accepta, non à nobis assumpta, impartita, non vsurpata, donata non rapta. Cuidam enim rapina erat K
esse æqualis dei, & quoniam quæsiuit rapinam, inuenit ruinam, Dominus autem noster Iesus Christus, cum in *Philipp. 2.* forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Cui enim æqualitas dei natura erat, rapina non erat, sed tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, vt nos essemus iusticia dei in ipso. Si enim ille paupertatem vitaret, nos paupertate non careremus. Pauper enim ille factus est, cum diues esset, vt illius paupertate, sicut scriptum est, nos ditaremur. Diuitiæ illius *2. Corin. 8.* quid nobis facturæ sunt, cuius paupertas nos diuites facit? Apostolus ergo non tibi negauit circúcisionem, sed exposuit, lucem prætendit, vmbram remouit. Nos sumus, inquit, circúcisio, qui spiritu deo seruimus, & gloriamur in Christo Iesu, & nó in carne fidétes. Respexit quosdam in carne fidentes, ipsi erant qui de carnis circumcisione gloriabantur. De quibus alio loco dicit, *Philip. 3.* Quorum deus venter est, & gloria in pudendis eorum. Intellige tu circúcisionem, & esto circúcisio, intellige & esto. Intellectus enim bonus, sed omnibus qui faciunt eum. *Psalm. 110.* Non vtique frustra octauo die iussus est infans *Gene. 17.* circúcidi, nisi quia petra qua circúcidimur Christus erat. Cultellis enim petrinis circúcisus est populus. Petra autem erat Christus. Quare ergo octauo die? Quia L
in hebdomadis idem primus qui & octauus. *Iosue. 5.* Completis enim septem diebus reditur ad primum, finitus sep- *1. Cor. 10.* timus, dominus sepultus, reditur ad primum, dominus resuscitatus. Domini enim resuscitatio promisit nobis æternum diem, & cósecrauit nobis dominicum diem. Qui vocatur dominicus, ipse videtur proprie ad dominum pertinere, quia eo die dominus resurrexit. *Circúcisio quare octauo die fiebat.* Reddita est petra, circumcidantur qui volunt dicere, Nos enim sumus circumcisio. *Philip. 3.* Traditus est enim propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. *Roma. 4.* Iustificatio tua, circúcisio tua, non est à te. Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed dei donum est, Non ex operibus, ne forte dicas, Promerui, & ideo accepi. *Ephe. 2.* Non putes te promerendo accepisse, qui non promereres nisi accepisses. Gratia præcessit meritum tuum, non gratia ex merito, sed meritum ex gratia. Nam si gratia ex merito, emisti, non gratis accepisti. Pro nihilo, inquit, saluos facies eos. Quid est, Pro nihilo saluos facies? Nihil in eis inuenis vnde salues, & *Psal. 55.* tamen saluas. Gratis das, gratis saluas. Omnia merita M
pręcedis, vt dona tua consequantur merita tua. Prorsus gratis das, gratis saluas, qui nihil inuenis vnde salues, & multum inuenis vnde damnes, Nos ergo, inquit, sumus *Philip. 3.* circumcisio qui spiritui dei seruimus, & gloriamur in *2. Cor. 10.* Christo Iesu. Qui gloriatur, in domino glorietur. Et nó in carne fidentes. Et quid est fidere in carne? *Fidere in carne.* Audite, inquit. Quáquam ego, inquit, habeam fiduciam & in carne. Si quis alius in carne putat se habere fiduciam, magis ego. Ne arbitremini, inquit, me hoc cótémnere quod non habeo. Quid magnum est, si homo abiectus, plebeius, ignobilis, contemnat nobilitatem, & tunc exhibeat veram humilitatem? Quamquam ego, inquit, habeam fiduciam & in carne. Ideo vos, inquit, doceo contemnere, quoniam videtis me habere quod contemná. Si quis alius in carne putat se habere fiduciam, magis ego. Et audi in carne fiduciam: circúcisione octaui diei, id est, non proselytus, non aduena ad populum dei, nó maior circumcisus, sed à parentibus natus Iudæus. Habeo circúcisionem octaui diei ex genere Israël, de tribu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem *Philip. 3.* Pharisęus. Primarij quidem erant, & quasi ad nobilitaté

Iudaicam

A Iudaicam segregati, non contemptibili plebi commixti,
Pharisæi. qui dicebantur Pharisæi, Nam dicitur hoc verbũ, quasi segregationem interpretari, quomodo in Latina lin-
Egregius gua egregius, quasi à grege separatus. Fuerunt autem Is-
Israelitæ. raelitæ, id est ex genere Israel, etiam illi qui separati fue-
3.Reg.12. runt à templo. Remansit autem ad templum tribus Iuda, & tribus Beniamin, Tribus Leui in sacerdotibus, tribus Iuda regia, & tribus Beniamin: hoc solum remansit in Hierusalem & ad templum dei, quando facta est separatio illa in seruo Salomonis. Non ergo leuiter accipiatis quod ait, Tribus Beniamin inhærens Iudæ, nõ
Philip.3. recedens à templo. Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus, secundum æmulationem persequens Ecclesiam dei. Inter merita sua cõmemorat quod fuerit persecutor: secundum æmulationem, inquit. Qua æmulatione? Non eram, inquit, piger Iudæus, quicquid erat quod legi meæ aduersarium videbatur, impatienter ferebam, acriter insequebar. Hæc apud Iudæos nobilitas, sed apud Christum quæritur humilitas. Ideo ibi
1.Reg.10. iste Saulus, hic Paulus. Saulus à Saüle nomẽ deriuatur. Qui fuerit Saül nostis, ipsius electa est statura procera.
B Sic eum describit scriptura, quod superemineret esset de omnibus, quando electus est vt vngeretur in regẽ. Non fuit sic Saulus, sed factus Paulus, Paulus enim paruus,
Philip.3. ideo Paulus modicus. Ergo secundum æmulationem, inquit, persequens Ecclesiam. Hinc intelligant homines qualis apud Iudæos fuerim, qui Christi Ecclesiam persequebar æmulatione traditionum paternarũ. Addit, Secundum iusticiam quæ est in lege, qua fuerim sine querela. Nouit charitas vestra dictos esse sine querela, ambulasse in omnibus iustificationibus domini,
Luca.1. Zachariam & Elizabeth. In omnib⁹, inquit scriptura, iustificationibus domini ambulasse sine querela. Ecce hoc erat & Paulus noster. Quando Saulus erat, in lege sine querela ambulabat. Et quod in eo fuit sine quere-
Philip.3. la, hoc de illo faciebat magnam querelam. Quid ergo putamus fratres esse sine querela? Secundum iusticiam quæ in lege est esse malum est? Si malum est secundum iusticiam quæ in lege est esse sine querela, ergo aliquid mali est lex? Sed habemus eundem Apostolum dicen-
Roma.7. tem, Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum. Si lex sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum, secundum iusticiam quæ est
C ex lege sancta cõuersaris sine querela, quo modo potest non esse bonum? Quomodo potest non esse sanctum? An forte sanctum nõ est? Audiamus ipsum Apostolum
Philip.3. quid dicat, Quæ mihi lucra fuerunt, hæc propter Christum damna esse dixi. Damna sua dicit, & inter damna sua computat, quod in iusticia quæ est in lege fuerit sine querela. Veruntamen, inquit, & arbitror omnia damna esse propter eminentem scientiam Christi Iesu domini nostri. Attendo, inquit, laudes meas, comparo eminentiæ domini nostri Iesu Christi. Illud sitio, hoc contemno. Parum est hoc. Propter quem arbitror, inquit, omnia non solum detrimenta esse, verum & stercora existimaui esse, vt Christum lucrifacerem. Quæstio maior exorta est ô Paule, Si secundum iusticiã quæ in lege est versabaris sine querela, & hoc in detrimentis tuis, in damnis, in stercoribus computas, vt Christum lucrifacias, ergo iusticia illa à Christo prohibebat? Obsecro te, expone hoc paululum. Deo potius dicamus, vt illuminet & nos, à quo & ipse illuminatus est, qui epistolam istam scripsit nobis, non atramento, sed spiritu dei viui. Videtis charissimi quàm sit arduum,
2.Cor.3. quàm difficile intelligere hoc, cum constet legem san-

ctam esse, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum, D constetque omnino inter fideles catholicos, ita vt nemo dissentiat nisi qui non vult esse catholicus, hanc legem non datam nisi à domino deo nostro: secundum istam iusticiam quæ in lege est, conuersari sine querela, impedimentum fuisse Apostoli, ne veniret ad Christũ: nec eum venisse ad Christum, nisi hoc quod fuit secundum iusticiam, quæ in lege est sine querela inter damna & detrimenta, & stercora computasset. Sequamur ergo, & accedamus aliquantulum, ne forte in ipsis verbis Apostoli elucescat nobis aliquid, vnde ista remoueatur & soluatur obscuritas. Detrimenta, inquit, credidi hæc omnia, & stercora existimaui, vt Christum lucrifacerẽ. Intendite obsecro. Damna, detrimẽta, stercora ista existimaui, in quibus etiam illud commemoro quod fuerim sine querela secundum iusticiã quæ in lege est. Exi- *Philip.3.*
stimaui ergo hæc omnia detrimẽta & stercora, vt Christum lucrifaciam, & inueniar in illo, non habens meã iusticiam quæ ex lege est. Qui præuenistis intellectu expositionem, arbitramini vos tanquam veloces in via cum tardioribus ambulare. Celeritas aliquantum reprimatur, ne comes tardior deseratur. Vt Christũ, inquit, E
lucrifaciam, & inueniar in illo, non habens meam iusticiam, quæ ex lege est. Si meã dixerat, quare addidit ex lege? Si enim ex lege esset, quo modo tua est? Nũquid tu tibi imposuisti legem? Deus legem dedit, deus legem imposuit, deus legi suæ te obtemperare præcepit. Lex si non te doceret: quemadmodũ viuere deberes, quo modo posses habere iusticiam sine querela secundum legẽ? Si secundũ legem habes, quomodo dicis, non habens meã iusticiam quæ ex lege est, sed eam quę est per fidem Christi quæ est à deo? Iam ergo dicam vt potero, reuelet melius qui vos possidet, donet & intellectum & effectum. Donabit enim effectũ, si donabit affectum,† hoc *† aliâs, in-*
est enim quod volo dicere. Lege dei proposita: ipsa e- *tellectum.*
nim dixit, Non concupisces: Lege ergo dei proposita, *Exod.20.*
exceptis illis carnalibus sacramentis quæ fuerunt vmbræ futurorum, Lege dei proposita quisquis tumuerit, & suis viribus eam implere se posse putauerit, & fecerit quod lex iubet, non amando iusticiam, sed timendo pœnam, fuit quidem secundum iusticiam quæ ex legẽ est homo sine querela, non furatur, non adulterat, non dicit falsum testimonium, non facit homicidium, non concupiscit rem proximi sui. potest hoc, potest, for F
tassis. Vnde? Timore pœnæ, quanquam qui timore pœnæ non concupiscit, puto quia concupiscit. Terrore ingenti armorum atque telorum, & circundantis forsitan multitudinis vel obuiam euntis, etiam leo reuocatur à præda: & tamen leo venit, leo redit, prædã non rapuit, nõ maliciam posuit. Si talis es, adhuc iusticia tua est, qua iusticia tibi consulis ne torquearis. Quid magnum est pœnam timere? Quis eam non timet? Quis latro, quis sceleratus, quis nefarius? Sed hoc interest inter timorem tuum, timorẽmque latronis, quòd latro timet leges hominum, & ideo facit latrocinium, quia sperat se fallere leges hominum: tu autem leges eius times, eius pœnam times, quem fallere non potes. Nam si fallere posses, quid non fecisses? Ergo & concupiscentiam tuã malam non amor tollit, sed timor premit. Ad ouile venit lupus, latratu canum, & clamore pastorum ab ouili reuersus est lupus. Ipse tamen lupus in ouem vertatur. Facit enim & hoc dominus, sed ipsa est iusticia eius, nõ tua. Nam quandiu habes tuam, potes timere pœnã, non amare iusticiam. Ergo fratres mei, habet delicias suas iniquitas, & iusticia nõ habet? Delectat malum, & non

k delectat

G delectat bonum: Delectat omnino, sed dominus dabit
Psal. 84. suauitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Ille nisi
prior det suauitatem, terra nostra non dabit nisi sterili-
tatem. Hanc ergo iusticiam cócupiuit Apostolus, dele-
Psal. 83. ctatus est, memor fuit dei, & delectatus est: concupiuit
anima eius & æstuauit in atria domini: & viluerũt om-
Philip. 3. nia quæ pro magno habebat, facta sunt damna, detri-
menta, stercora. Hinc enim erat & illud quod Ecclesiã
Gala. 1. persequebatur, secundũ æmulationem paternarũ tradi-
tionum. Inde erat quia suã iusticiam constituebat, nó iu-
sticiã dei quærebat. Videte enim quia inde persequeba-
tur Ecclesiam. Quid ergo dicimus? Ait alio loco ipse
Roma. 9. Apostolus, Quia gentes quæ non sectabantur iusticiam,
apprehenderunt iusticiam. Sed quam? Iusticiam autem
quæ ex fide est. Gentes autem quæ non sectabantur iu-
sticiam quæ ex lege est, quasi propriam suam quæ sit de
timore pœnæ, non de amore iusticiæ, quia nó sectaban-
tur iusticiam, apprehenderunt iusticiam, iusticiam autẽ
quæ ex fide est. Israël autem, inquit, persequẽs legem iu-
sticiæ, in legem iusticiæ non peruenit. Quare? Quia nó
ex fide. Quid est quia non ex fide? Non sperauit in deũ,
Roma. 4. non illam petiuit à deo, non credidit in eum qui iusti-
Luca. 18. ficat impium, Non fuit similis publicano oculos in ter-
H ram deiicienti, pectus suum percutienti & dicenti, Do-
mine propicius esto mihi peccatori. Ergo persequẽs le-
Roma. 9. gem iusticiæ, in legem iusticiæ non peruenit. Quare?
Quia non ex fide, sed quasi ex operibus offenderunt in
lapidẽ offensionis. Ecce vnde Saulus persequebatur ec-
clesiam: quando enim persequebatur ecclesiam, in lapi-
dem offensionis offendebat. Christus humilis in terra
iacebat, in cœlis quidem & ipse erat, leuata illo & carne
sua à mortuis resuscitata: sed nisi & in terra Christus ia-
Acto. 9. ceret, nó ipsi Saulo clamaret, quid me persequeris: ergo
ille iacebat quia humilitatẽ piam perferebat: ille offen-
debat, quia non videbat. Et totum hoc nó videre, vnde
erat? De tumore superbiæ. Quid est de tumore super-
biæ? Quasi de iusticia sua. Ex lege quidem, sed sua. Quid
est ex lege? Quia in mandatis legis. Quid est, sua? Tan-
quam de viribus suis. Amor deerat, amor iusticiæ, amor
charitatis Christi. Et vnde illi amor? Solus possidebat
timor, charitati vẽturæ locum in corde seruabat. Cum
sæuiret erectus, iactabundus, glorians apud ipsos Iudæ-
Gala. 1. os, quòd secundum æmulationem paternarũ traditio-
num persequebatur Ecclesiam, cum sibi videretur excel
I sus, audiuit desuper vocẽ domini nostri Iesu Christi iã
in cœlo sedentis, & adhuc humilitatem commẽdantis,
Acto. 9. Saule inquit Saule quid me persequeris: Durum est tibi
aduersus stimulum calces mittere. Possim te dimittere,
tu enim vexareris punctionibus meis, non ego frange-
rer calcibus tuis, sed non te dimitto. Sæuis & misereor.
Quid me persequeris? Non enim timeo te, ne iterũ cru-
cifigas me, sed volo agnoscas me, ne occidas, non me,
sed te. Horruit ergo Apostolus, percussus & prostratus,
erectus & instructus. Factum est enim in illo, Ego per-
Deuter. 32. cutiam, & ego sanabo. Non enim ait, Sanabo & percu-
tiam: sed percutiam & sanabo. Percutiam te, & dabo ti-
bi me. Sic prostratus horruit iusticiam suam, in qua erat
certe sine querela, laudabilis, magnus, quasi gloriosus a-
Philip. 3. pud Iudæos. Detrimenta existimauit, damna credidit,
stercora deputauit vt inueniretur in illo nó habens suã
iusticiam quæ ex lege est, sed eam quæ per fidẽ est Chri-
sti, quæ est, inquit, ex deo, Illi autem qui offenderunt in
lapidem offensionis, quid de illis dicit ipse Apostolus?
Roma. 9. Quia nó, inquit, ex fide, sed tanquam ex operibus, quia
ipsi quasi sua iusticia offenderũt in lapidem offensionis,

sicut scriptum est, Ecce pono in Sion lapidem offensio K
nis, & petrã scandali, & qui crediderit in eum non con *Esaia. 28.*
fundetur. Qui enim crediderit in eum, non habebit suã
iusticiam quæ ex lege est, quãuis sit bona lex, sed imple-
bit ipsam legem, non sua iusticia, sed data ex deo. Ita e-
nim non confundetur, Charitas enim plenitudo est le-
gis. Et vnde ista charitas diffusa est in cordibus nostris? *Roma. 13.*
Non vtique à nobis, sed per spiritum sanctum qui da- *Roma. 5.*
tus est nobis. Offenderunt ergo illi in lapidem offen-
sionis, & petram scãdali, Et ait de illis, Fratres, bona vo
luntas quidem cordis mei, & deprecatio ad dominum *Roma. 9.*
pro illis in salutem. Deprecatur Apostolus pro non cre *Roma. 10.*
dentibus vt credant, pro auersis vt cóuertantur. Vide-
tis quia nec ipsa conuersio sine adiutorio dei. Depreca-
tio, inquit, ad deum pro illis ad salutem. Testimonium
enim perhibeo, quia zelum dei habent. Sic habebat & *Vbi suprà.*
ipse: zelum dei habebat. Sed quo modo? Quo modo
habebat? Sed non secundum scientiam. Quid est hoc,
non secundum scientiam? Ignorantes enim dei iusti-
ciam, & suam volentes constituere. Vnde iste corre- *Roma. 10.*
ctus, inquit, non habens meam iusticiam. Illi volunt suã
constituere, adhuc eos delectat in stercore iacere. Ego
non habeo meam iusticiam, sed eam quæ est per fidem
Christi, iusticiam ex deo, iusticiam, inquam, ex deo, qui *Roma. 4.*
iustificat impium. Tolle te, tolle inquam te à te, impe- L
dis te, si tu te ædificas, ruinã ædificas. Nisi dominus ædi *Psal. 126.*
ficauerit domum, inuanum laborauerunt qui ædificant
eam. Noli ergo velle habere iusticiam tuam. Certe ex
lege est, nempe ex lege est. Certe deus dedit legem, &
quia iusticia ex lege est, non sit tua. Apostolus Paulus lo
quitur, minantes iusticiam suam nó calumnientur. Ec-
ce vbi illum habes, Aperi, lege, audi, vide, tuã iusticiam
noli habere, stercora illam deputat Apostolus, quam-
uis sit ex lege, tamen quia suam. Ignorantes enim dei iu
sticiam, & suam volentes constituere, iusticiæ dei non *Roma. 10.*
sunt subiecti. Noli putare quia Christianus vocaris,
ideo te non posse offendere in lapidem offensionis. Cu-
ius gratiæ derogas, in ipsum offendis. Minus est offen-
dere Christum in cruce pendentem, quàm in cœlo se-
dentem. Iusticia sit, sed ex gratia sit, à deo tibi sit, non
tua sit. Sacerdotes tui, inquit, induantur iusticia. Vestis *Psal. 131.*
accipitur, non cum capillis nascitur, pecora de suo ve-
stiũtur. Hanc prædicat Apostolus Paulus, à deo tibi sit,
Geme vt impetres, plora vt impetres, crede vt impetres.
Qui inuocauerit nomen domini saluus erit. An puta- M
tis sic dictum esse, Qui inuocauerit nomen domini sal- *Ioelis. 2.*
uus erit, quasi à febre, aut à peste, aut à podagra, aut ali-
quo dolore corporis? Non sic, sed saluus erit, iustus e-
rit, Quia non est opus sanis medicus, sed male habenti-
bus, Exposuit cum dicit, Non veni vocare iustos, sed *Matth. 9.*
peccatores. Videte ergo quid sequitur. Et inueniar, in-
quit, in illo, non habens meã iusticiam quæ ex lege est:
quanuis ex lege, tamen meam: sed eam quæ per fidem *Philip. 3.*
Christi, quæ impetratur à deo, quæ est ex deo, iusticiam
in fide ad cognoscẽdum eum, & virtutem resurrectio-
nis eius. Aliquid magnum est, agnoscere virtutem resur
rectionis Christi. Hoc putatis esse magnum, quia carnẽ
suam resuscitauit? Ipsam dixit virtutem resurrectionis
eius? Nónne erit etiã nostra in fine seculi resurrectio?
Nónne & nostrũ corruptibile hoc induet incorruptio-
nem, & mortale hoc induet immortalitatem? Nónne *1. Cor. 15.*
quo modo ipse resurrexit à mortuis, & iam non mori-
tur, & mors ei vltra nó dominabitur, sic & nos mirabi- *Roma. 6.*
lius, vt ita dicam? Nam illius caro non vidit corruptio-
nẽ, nostra de cinere reparatur. Magnum est quidẽ quia *Acto. 2.*
præcessit

A præcessit in exemplo, & dedit nobis quid speraremus, sed non hoc est solum, Ille qui de iusticia loquebatur nõ sua, sed illa quæ ex deo est, & ibi nominauit virtutẽ resurrectionis Christi: Agnosce ibi iustificationem tuam, Ex illius enim resurrectione iustificamur, tãquam à petra circuncidamur, propterea inde cœpit, Nos sumus circuncisio. Vnde circũcisio? A petra. Qua petra? Christo. Quo modo? Octauo die. Quo modo resurrexit dominus? Dominico die. Hanc ergo fratres mei iustificationẽ, & habeamus in quantũ habemus, & augeamus in quantum minores sumus, & perficiamus cum illuc venerimus, vbi dicetur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors aculeus tuus? (1.Cor.15.) Sed totum ex deo, non tamen quasi dormientes, nõ quasi vt non conemur, non quasi vt nõ velimus. Sine voluntate tua, non erit in te iusticia dei. Voluntas quidem non est nisi tua, iusticia non est nisi dei. Esse potest iusticia dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest, nisi per voluntatem tuam. Demonstratũ est quid agere debeas. Iussit lex, non facias illud, non illud, fac hoc atque illud, Demonstratum est tibi, iussum est tibi, apertum est tibi, si tibi est cor intellexisti quid facias, roga vt facias, si cognoscis virtutem resurrectionis Christi. Traditus est enim propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostrã. (Roma.4.) B Quid est propter iustificationem nostram? vt iustificet nos, & iustos faciat nos, Eris opus dei, non solum quia homo es, sed etiam quia iustus es, Melius est enim iustum esse, quàm te hominem esse. Si hominem te fecit deus, & iustum tu te facis, melius aliquid facis quàm fecit deus, sed sine te fecit te deus. Non enim adhibuisti aliquẽ consensum vt te faceret deus. Quomodo cõsentiebas qui nõ eras? Qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te: Ergo fecit nescientem, iustificat volentem. Tamen ipse iustificat ne sit iusticia tua, ne redeas ad damna, ad detrimenta & stercora, inuenire in illo non habens iusticiã tuam quæ ex lege est, sed iusticiam per fidem Christi quæ est ex deo: iusticiam ex fide ad cognoscẽdum eum & virtutem resurrectionis eius, & communicationem passionum eius: & ipsa virtus tua erit, communicatio passionum Christi virtus tua erit. Quid autem erit in communicationibus passionum Christi, si charitas non erit? Nõnne inueniuntur torti latrones in tanta fortitudine corporũ, vt quidam eorum non solum cõscios prodere noluerint, sed nec omnia sua confiteri dignati sint? C Inter cruciatus, inter tormenta effossis lateribus, & pene perditis membris, manserit animus in obstinatione nequissima. Vide ergo quid amabant. Facere tamẽ ista sine magno amore non poterant, Sed non sic amator dei. Deus non amatur nisi de deo. Amauit ille nescio quid aliud de carne, sicut homo: Quodlibet amauit, socios suos amauerit, conscientiam scelerum amauerit, gloriam in facinoribus amauerit, quodlibet amauerit. Multum amauit, qui torqueri non potuit, deficere non potuit. Si ergo ille non potuit tanta perferre sine amore, nec tu poteris communicare Christi passionibus sine amore. Sed quæro quo amore, Non sit cupiditas, sed sit charitas. Si enim, inquit, tradidero corpus meum vt ardeam, & charitatem nõ habeam, nihil mihi prodest. (1.Cor.13.) Vt prosit tibi communicatio passionum Christi, charitas assit. (Charitas vnde nobis.) Vnde tibi charitas? O mendicissima infirmitas, vnde tibi charitas dei? Vis ostendo tibi vnde sit tibi? Ipsum interroga horrearium dominicum. Si enim in te fuerit charitas dei, communicabis Christi passionibus, & verus eris martyr in quo charitas coronatur. Ipse erit verus martyr. Vnde ergo tibi? Habemus thesaurũ istum in vasis fictilibus, ait ipse Apostolus, vt eminentia virtutis dei sit, & non ex vobis. D Ergo vnde tibi charitas, nisi quia diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctũ qui datus est nobis? (2.Corin.4.) (Roma.5.) Ecce ad quod geme, Contemne spiritum tuũ, accipe spiritum dei. Nõ te timeat spiritus tuus, ne cũ cœperit in te habitare spiritus dei, angustias patiatur in corpore tuo. Cum habitare in corpore tuo cœperit spiritus dei, nõ inde excludet spiritum tuũ. Noli timere. Si diuitem aliquem hospitio susciperis, pateris angustias, vbi maneas tu non inuenis, vbi illi lectus paretur, vbi coniunx, vbi filij, vbi familia: Quid ago, inquis? Quò eo? Quò migrabo? Suscipe diuitẽ spiritum dei, dilataberis, non angustaberis. Dilatasti gressus tuos subtus me: dic, Dicis hospiti tuo, Dilatasti gressus meos subter me. (Psal.17.) Quando non hic eras, angustias patiebar, implesti cellam meam, & non me exclusisti, sed angustiã meam. Cum enim dicit, Charitas dei diffusa est, ipsa diffusio latitudinem significat. (Roma.5.) Non ergo timeas angustias, recipe hospitẽ istum, & non sit hospes quasi de transeuntibus. Non enim habet dare discedendo, veniens habitet in te, & debet. Ipsius esto, non te deserat, non inde migret, tene illũ omnino, & dic illi, Domine deus noster possidenos. Ergo ad hoc, inquit, habeamus iusticiã quæ ex deo est ad cognoscẽdum eum, & virtutem resurrectionis eius, & communionem passionum eius, conformati morti ipsius. E Consepulti enim, inquit, sumus cũ Christo per baptismũ in morte, vt quemadmodũ Christus surrexit à mortuis, sic & nos in nouitate vitæ ambulemus. (Roma.6.) Morere vt viuas, sepelire vt resurgas. Cũ enim sepultus fueris & surrexeris, tunc verũ erit, sursum cor. Sapuit quod dixi. Nũquid iste sermo saperet, nisi esset in vobis interna dulcedo? Conformatus inquit, morti ipsius, si quo modo occurrã in resurrectione mortuorũ. De iusticia loquebatur, iusticia quæ est ex fide Christi, iusticia quæ à deo est, & sic cuncta executus est. Et cum iusticiã quæreret, dicens, Vt inueniar in illo nõ habens meam iusticiã quæ ex lege est, sed iusticiã quæ est ex fide Christi, quæ est ex deo, dicit modo, Si quo modo occurrã in resurrectione mortuorum. (Philip.3.) Quare dixisti, si quo modo occurram? Non quia iam acceperim aut iam perfectus sim, sequor antè si quo modo apprehendã, in quo & apprehẽsus sum à Christo Iesu. (Vbi suprà.) Præuenit me iusticia ipsius, sequatur illum mea. Tunc autẽ sequatur mea, si non sit mea. Si quo modo occurram, non quia iam acceperim aut iã perfectus sim. F Cœperũt mirari qui hoc audiebant dicentẽ Apostolum, nõ quia iam acceperim aut iã perfectus sim, Quid est quod nondũ acceperat? Fidem habebat, virtutẽ habebat, spem habebat, charitate flagrabat, virtutes operabatur, iuuictissime persecutiones tolerabat, in omnibus patiens, auiãs Ecclesiam, solicitudinem omnium Ecclesiarum corde gestans. (2.Corin.11.) Quid nondum acceperat? Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Quid est quod dicis? (Philip.3.) Dicis & miramur, dicis & stupemus. Nouimus enim quid audiamus. Quid dicis? Fratres ait. Quid est quod dicis? Quid dicis? Ego me non arbitror apprehendisse. Nolite, inquit, in me falli, plus meipse noui quã vos. Si nescio, quid mihi desit: nescio, quid assit, Ego meipsum non arbitror apprehendisse, Vnum autem, hoc non me arbitror apprehendisse, Multa habeo, & vnum nondum apprehendi. Vnam petij à domino, hanc requiram. Quid petisti, aut quid requiris? Vt inhabitem in domo domini per omnes dies vitæ meæ? Vt quid? Vt contempler delectationem domini. (Psal.26.) Ipsum est vnum quod dicebat nondum apprehendisse Apostolus, & quantum illi deerat

G deerat, intantum nondum perfectus erat, Meministis
fratres mei Euangelicæ illius lectionis, vbi duæ sorores
dominum susceperunt, Martha & Maria. Certè recoli-
tis, Martha in multo ministerio conuersabatur, & occu
pata erat circa curam domini, quippe dominũ hospitio
receperat & discipulos eius. Satagebat omni cura reli-
giosissima, ne sancti apud eã vllam paterẽtur iniuriam.
Cum ergo esset occupata circa multum ministeriũ, Ma
Luca.10. ria soror eius sedebat ad pedes domini, & verbum eius
audiebat. Illa in labore stomachabunda, quòd illam vi-
deret sedentem, & de suis laboribus nihil curantem, in-
terpellauit dominum. Placet, inquit, tibi domine quòd
soror mea deseruit me, & ecce tantum in ministerio la-
boro? Et dominus, Martha Martha circa multũ es oc-
cupata. Porrò vnum est necessarium. Maria meliorem
partem elegit quæ non auferetur ab ea. Tu bonam, sed
ista meliorem. Tu bonam, bonum est enim conuersari
in obsequio sanctorũ, sed ista meliorem. Deniq; quod
tu elegisti transit. Ministras esuriẽtibus, ministras sitien
tibus, ministras lectulos dormituris, præbes domum ha
bitare volentibus, omnia ista transeũt. Erit tempus vbi
nemo esuriat, nemo sitiat, nemo dormiat. Ergo cura
H tua auferetur à te. Maria meliorẽ elegit partẽ, quæ non
auferetur ab ea. Non auferetur: Contemplari elegit, ver-
bo viuere elegit. Qualis erit vita de verbo sine verbo?
Modo ista viuebat de verbo, sed sonante verbo. Erit vi
ta de verbo, nullo sonante verbo. Ipsum verbum vita
est. Similes ei erimus, quoniã videbimus eum sicuti est.
1.Ioan.3. Ipsa erit vna, vt contempletur delectationem domini.
Psal.5. Hoc in seculi huius nocte non possumus. Mane astabo
tibi & contemplabor. Ergo ego, inquit, me nõ arbitror
apprehendisse. Vnum autem, Quid ergo facio? Quæ re-
tro oblitus in ea quæ antè sunt extentus, secundum in-
Philip.3. tentionẽ sequor. Adhuc sequor ad palmã supernæ vo-
cationis dei in Christo Iesu: adhuc sequor, adhuc profi
cio, adhuc ambulo, adhuc in via sum, adhuc me exten-
do, nondũ perueni. Ergo si & tu ambulas, si te extendis,
si ea quæ ventura sunt cogitas, obliuiscere præterita, no
Luca.17. li in ea respicere, ne ibi remaneas vbi respexeris. Memẽ-
tote vxoris Loth, Quotquot ergo perfecti, hoc sapia-
Philip.3. mus, Dixerat, nõ sum perfectus, & dicit, Quotquot per-
fecti hoc sapiamus. Ergo me non arbitror apprehen-
disse, non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim &
I dicit, quotquot perfecti hoc sapiamus, Perfecti, & non
perfecti. Perfecti viatores, nondum perfecti possesso-
res. Et vt noueritis, quòd perfectos viatores dicat, qui
iam in via ambulant perfecti viatores sunt: Vt scias via-
tores eum dixisse non habitatores, non possessores: au-
di quod sequitur, Quotquot ergo perfecti hoc sapia-
mus, & siquid aliter sapitis, ne forte surrepat vobis quia
Gala.6. vos aliquid estis: Qui autem seipsum putat esse aliquid
1.Cor.8. cũ nihil sit, seipsum seducit: Et qui se putat aliquid sci-
Philip.3. re, nondum scit quemadmodum oporteat scire: ergo
& siquid aliter sapitis, quasi paruulis id quoque vobis
deus reuelabit. Veruntamen in quod peruenimus in eo
ambulemus, vt reuelet nobis deus, & quod aliter sapi-
mus, in quo peruenimus non in eo remaneamus, sed in
eo ambulemus. Videtis quia viatores sumus. Dicitis,
Ambulare quid? Quid est ambulare? Breuiter dico, proficere, ne forte nõ
intelligatis & pigrius ambuletis. Proficite fratres mei,
discutite vos semper sine dolo, sine adulatione, sine pal
patione. Non enim aliquis est intus tecum, cui erube-
scas, & iactes te, Est ibi, sed cui placet humilitas, ipse te
probet. Proba & teipsum tuipse. Semper tibi displiceas
quod es, si vis peruenire ad id quod nondum es. Nam
vbi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris, suffi- K
cit, & peristi: semper adde, semper ambula, semper pro-
fice, noli in via remanere, noli retro redire, noli deuia-
re. Remanet qui non proficit, retro redit qui ad ea re-
uoluitur vnde iam abscesserat, deuiat qui apostatat. Me-
lius it claudus in via, quam cursor præter viam.

De verbis Apostoli, Si deus pro nobis quis contra nos. *Roma.8.*

Sermo XVI.

Postolum beatum audiuimus exhortantem
& confirmantem nos, cum diceret nobis, Si
deus pro nobis, quis contra nos? Pro quibus *Vbi suprà.*
autem sit deus, superius ostẽdit, vbi ait, Quos
autem prædestinauit, illos & vocauit: quos autem voca
uit, illos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos &
glorificauit. Quid ergo dicimus ad hæc? Si deus pro no
bis, quis contra nos? Deus pro nobis vt prædestinaret
nos, deus pro nobis vt vocaret nos, deus pro nobis vt
iustificaret nos, deus pro nobis vt glorificaret nos. Si
deus pro nobis, quis contra nos? Prædestinauit antequã
essemus, vocauit cum auersi essemus, iustificauit cum
peccatores essemus, glorificauit cum mortales essemus.
Si deus pro nobis, quis contra nos? Prędestinatis à deo,
vocatis, iustificatis, glorificatis, qui vult aduersari, paret L
se si potest bellare aduersus deum. Vbi enim audiuimus,
Si deus pro nobis, quis contra nos: ibi audiuimus, nisi
qui deũ vincit non lædit nos. Et quis est qui vincit om
nipotentem? Quicunque reluctari voluerit sibi nocet.
Hoc est quãdo & Paulo adhuc Saulo de cœlo Christus
clamauit, non tibi expedit contra stimulum calcitrare.
Sæuiat sæuiat quantũ potest, qui calces aduersus stimu- *Acto.9.*
lum mittit, nonne in seipsum sæuit? In his autẽ quatuor
rebus quas commendauit Apostolus insignes, quæ per-
tineant ad deum pro quibus est deus, id est, prædestina-
tione, vocatione, iustificatiõe, glorificatione: In his er-
go quatuor rebus cõsiderare debemus quid iam habea-
mus, & quid iam expectemus. In his enim quæ iam ha-
bemus, laudemus deum largitorem, in his quæ nõdum
habemus, tenemus debitorem. Debitor enim factus est,
nõ aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit pro-
mittendo. Aliter enim dicimus homini, debes mihi
quæ dedi tibi: & aliter dicimus, debes mihi quia promi-
sisti mihi. Quando dicis, debes mihi, quia dedit tibi, à
te processit beneficium, sed mutuatum non donatum:
Quando autem dicis, debes mihi quia promisisti mi- M
hi, tu nihil dedisti & tamen exigis. Bonitas enim eius
qui promisit dabit, ne in maliciam fides conuertatur.
Qui autem fallit, malus est. Deo igitur quid dicimus?
Redde mihi, quia dedi tibi? Quid dedimus deo, quan-
do totum quod sumus, & quod habemus boni, ab illo
habemus? Nihil ergo ei dedimus, non est quemadmo-
dum ista voce exigamus debitorem deum, maxime di-
cente nobis Apostolo, Quis enim cognouit sensum do
mini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior de- *Roma.11.*
dit illi & retribuetur ei? Illo ergo modo possumus exi-
gere dominum nostrum, vt dicamus, redde quod pro-
misisti, quia fecimus quod iussisti, & hoc tu fecisti qui
laborantes iuuisti. Nemo ergo dicat, ideo me vocauit
deus quia colui deum. Quo modo coluisses si vocatus
non fuisses? Si propterea te vocauit deus quia coluisti
deũ, ergo prior dedisti, & retribuetur tibi. Nonne istam
tibi vocem Apostolus tollit, cũ dicit, Aut quis prior de-
dit illi & retribuetur ei? Sed ecce quãdo vocatus es vel
iam eras, quando prædestinaueris non eras, quid deo
dedisti quando qui aliquid dares non eras? Quid ergo
fecit deus, quando prædestinauit qui non erant? Quod
ait

A ait Apostolus, Qui vocat ea quæ nō sunt tanquā ea quę
Roma.4. sunt. Si iam esses, non prædestinareris; nisi auersus esses,
non vocareris, nisi impius esses, non iustificareris, nisi
terrenus & abiectus esses, non glorificareris. Quis ergo
prior dedit illi & retribuetur ei? Quoniā ex ipso & per
ipsum & in ipso sunt omnia. Quid ergo reddimus? Ipsi
gloria quia nō eramus quādo sumus prædestinati, quia
auersi eramus quādo sumus vocati, quia peccatores era
mus quando sumus iustificati. Agamus deo gratias, nec
remaneamus ingrati. Proposueramus autē considerare
de his quatuor rebus quid iam cōsecuti fuerimus, quid
adhuc adipiscendū expectemus. Prędestinati enim iam
sumus & antequā essemus, vocati sumus quando Chri-
stiani facti sumus. Iam ergo & hoc habemus, Iustificati
quid? Quid est iustificari? Audemus dicere, iam hoc ter-
tiū habere nos? Et erit quisquam nostrū qui audeat di-
cere, iustus sum? Puto enim hoc esse iustus sum, quod est
peccator nō sum. Si audes hoc dicere, occurrit tibi Io-
annes, Si dixerimus quia peccatū nō habemus, nosipsos
1.Ioan.1. decipimus, & veritas in nobis non est. Quid ergo? Ni-
hil habemus de iusticia, an habemus? Sed nō totum ha-
B bemus. Hoc ergo quæramus, Si enim aliquid habemus
& aliquid non habemus, crescat quod habemus, & im-
plebitur quod non habemus. Ecce enim baptizati sunt
homines, omnia illis peccata dimissa sunt, iustificati
sunt à peccatis, negare non possumus, restat tamen lu-
cta cum carne, restat lucta cum mūdo, restat lucta cum
diabolo. Qui autem luctatur aliquando ferit, aliquādo
percutitur, aliquando vincit, aliquando perimitur, quo
modo de stadio exeat attendatur. Nā si dixerimus, quia
peccatum nō habemus, nosmetipsos decipimus, & ve-
ritas in nobis non est. Itē si dixerimus quia iusticię nihil
habemus, aduersum dei dona mentimur. Si enim iusti-
ciæ nihil habemus, nec fidem habemus. Si fidem nō ha
bemus, Christiani non sumus. Si autē fidem habemus,
iam aliquid habemus iusticiæ. Ipsum aliquid, vis nosse
Abacu.2. quantum sit? Iustus ex fide viuit: iustus, inquam, ex fide
Roma.1. viuit, quia credit quod non videt, Patres arietes sancti
duces Apostoli, quando annunciauerunt nō solum vi-
derunt oculis, sed etiam manibus tractauerunt, & ta-
men dominus seruans nobis donum fidei, cuidam di-
scipulorum suorū tractanti, palpanti, veritatem digitis
Ioan.20. inquirenti & inuenienti exclamanti, Dominus meus &
deus meus, ait ipse dominus & deus, Quia vidisti credi
C disti, & nos futuros intuens, Beati, inquit, qui non vide-
runt & crediderunt. Non vidimus, audiuimus & credi-
dimus. Beati prædicti sumus, & de iusticia nihil habe-
mus? Venit dominus carnaliter ad Iudæos, & occisus
Psal.17. est, non venit ad nos, & acceptus est, Populus quem nō
cognoui seruiuit mihi, in obauditu auris obaudiuit mi
hi. Nos sumus, & de iusticia nihil habemus? Omnino
habemus. Grati simus ex eo quod habemus, [vt addatur
quod non habemus,] & nō perdamus quod habemus.
Ergo & hoc tertium iam agitur in nobis. Iustificati su-
mus, sed ipsa iusticia cū proficimus crescit. Et quo mo-
do crescit dicam, & vobiscū quodam modo cōferam,
vt vnusquisq; vestrū iam in ipsa iustificatione constitu-
tus, accepta scilicet remissione peccatorū per lauacrum
regenerationis, accepto spiritu sancto, proficiēs de die
in diem, videat vbi sit, accedat, proficiat & crescat do-
nec consummetur, non vt finiatur, sed vt perficiatur.
Fides. Incipit homo à fide. Quid pertinet ad fidem? Credere.
Sed adhuc ista fides discernatur ab immūdis spiritibus.
Ad fidem quid pertinet? Credere. Sed ait Apostolus Ia-
Iacobi.2. cobus, & dæmones credunt, & contremiscunt. Si tan-
tum credis & sine spe viuis, vel dilectionem nō habes, D
& dæmones credunt & contremiscūt. Quid magnum
est? Dicis Christum filium dei, hoc dixit Petrus, & au-
diuit, Beatus es Simon bar Iona: hoc dixerunt dæmo- *Matth.16.*
nes, & audierūt, obmutescite. Ille beatus, dicitur ei, Quia
nō reuelauit tibi caro & sanguis, sed pater meus qui in
cœlis est: Illi autem audiunt, obmutescite, & hoc ipsum
dicunt & repelluntur. Vna vox est, sed dominus radicē
interrogat non florem. Vnde dicitur ad Hebræos, Ne *Hebra.12.*
qua radix amaritudinis sursum germinans molestet, &
per illam contaminentur multi. Prius ergo discerne fi-
dem tuam à fide dæmonis. Vnde eam discernis? Dæ-
mones hoc dixerunt timendo, Petrus amādo. Adde er
go fidei spem. Et quæ spes est nisi de aliqua cōscientiæ *Spes.*
bonitate? Speiq; ipsi adde charitatem. Desuper eminen
tem viam habemus, dicente Apostolo, Supereminen- *1.Cor.13.*
tem viam vobis demonstro, Si linguis hominum lo-
quar & angelorum, charitatem autem non habeam, fa- *Charitas.*
ctus sum velut æramentum sonans, aut cymbalum tin-
niens: & cætera narrat bona, & sine charitate nihil pro-
desse confirmat. Maneant ergo hæc, fides, spes, charitas,
Maior autem horum est charitas. Sectamini charitatē. E
Discernite ergo fidem vestram. Iam estis de prædesti-
natis, vocatis, iustificatis: Paulus Apostolus dicit, Neque *Gala.5.*
circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides.
Dic adhuc Apostole, adde, discerne, quia & dæmones
credunt & contremiscunt: ergo adde, Dæmones enim *Iacobi.2.*
credunt & contremiscunt quod oderunt. Distingue
Apostole & circuncide fidem meam, & discerne cau- *Psal.42.*
sam meam de gente non sancta. Planè distinguit, di-
scernit, circuncidit. Et fides, inquit, quæ per dilectio- *Gala.5.*
nem operatur. Vnusquisque ergo fratres mei inspiciat
se intus, appendat se, probet se in omnibus factis suis bo
nis operibus suis, quæ faciat cum charitate, non expe-
ctans retributionem temporalem, sed promissum dei,
faciem dei. Non enim quicquid deus tibi promittit va
let aliquid præter ipsum deum. Omnino non me satia-
ret deus, nisi promitteret mihi seipsum deum. Quid est
tota terra? Quid est totum mare? Quid est totū cœlum?
Quid sunt omnia sydera? Quid sol, quid luna, quid ex-
ercitus angelorum? Omnium istorum creatorem scio,
ipsum sitio, ipsum esurio, ipsi dico, Quoniā apud te est *Psal.35.*
fons vitæ. Quid mihi dicit? Ego sum panis viuus qui de *Ioan.6.*
cœlo descendi. Esuriat & sitiat peregrinatio mea vt sa- F
tietur. Præsentia mea arridet mundus, multis rebus pul
chris, fortibus, variis, pulchrior est ille qui fecit, fortior
& clarior ille qui fecit, suauior ille est qui fecit. Satia- *Psal.16.*
bor cum manifestabitur gloria tua. Fides ergo quæ per *Gala.5.*
dilectionem operatur si est in vobis, iam pertinetis ad
prædestinatos, vocatos, iustificatos, ergo crescat in vo-
bis. Fides enim quæ per dilectionem operatur, sine spe
esse non potest. Cum autem venerimus, iam erit ibi fi-
des? Dicetur nobis, crede? Non vtiq;. Videbimus enim, *1.Ioan.3.*
contemplabimur enim. Dilectissimi filij dei sumus, &
nondum apparuit quod erimus. Quia nondum appa-
ruit, ideo fides. Filij dei sumus prædestinati, vocati, iu-
stificati. Filij dei sumus, & nondum apparuit quod eri-
mus. Modo ergo fides, antequā appareat quod erimus,
Scimus quòd cum apparuerit similes ei erimus. Nun-
quid quia credidimus? Non. Quare ergo? Quoniam vi-
debimus eum sicuti est, Quid spes erit tibi? Spes iam nō
erit, quando erit res. Etenim ipsa spes peregrinationi
necessaria est, ipsa est quæ consolatur in via. Viator e- 5
nim quādo laborat ambulando, ideo laborem tolerat,
quia peruenire sperat. Tolle illi spem perueniendi, con

G tinuo franguntur vires ambulandi. Ergo & ſpes quæ
nunc eſt, ad iuſticiam pertinet peregrinationis noſtræ.
Roma.8. Ipſum Apoſtolum audi, Adoptionem, inquit, expectan
tes, in nobiſmetipſis ingemiſcimus adhuc. Vbi eſt ge-
mitus, iam non poteſt dici illa fœlicitas, de qua ſcriptu-
ra dicit, Tranſiit labor & gemitus. Ergo adhuc, inquit,
in nobiſmetipſis ingemiſcimus, adoptionẽ expectantes
redemptionem corporis noſtri. Adhuc ingemiſcimus.
Quare? Spe enim ſalui facti ſumus. Spes autem quæ vi-
Ibidem. detur non eſt ſpes. Si enim videt quis, quid ſperat? Si au
tem quod non videmus ſperamus, per patientiam expe
ctamus. In hac ergo patientia martyres coronabantur,
deſiderabant quæ nõ videbant, cõtemnebant quę fere-
bant. In hac ſpe dicebant, Quis nos ſeparabit à charita-
te Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an perſecutio, an fa-
mes, an nuditas, an gladius? Quia propter te. Et vbi eſt
Pſal. 42. propter quẽ? Quia propter te, inquit, mortificamur tota
Ioãis 20. die. Propter te. Et vbi eſt? Beati qui non viderunt & cre
diderũt? Ecce vbi eſt, In te eſt, quia & fides ipſa in teipſo
Ephe.3. eſt. An fallit nos Apoſtolus, qui dicit habitare Chriſtũ
per fidẽ in cordib' noſtris? Modo per fidẽ, tũc per ſpe-
ciẽ, modo per fidem quãdiu in via, quãdiu in peregri-
H natione. Quãdiu enim ſumus in corpore, peregrinamur
2.Cor.5. à domino. Per fidẽ enim ambulamus, nõ per ſpeciem.
1.Cor.15. Si hoc eſt fides, quid erit ſpecies? Audi quid erit, Vt ſit
deus omnia in omnibus. Quid eſt omnia? Quicquid hic
quærebas, quicquid hic pro magno habebas, Ipſe tibi e-
rit: quicquid hic volebas, quicquid hic amabas, mandu
care & bibere, ipſe tibi erit cibus, ipſe tibi erit & potus:
quicquid hic volebas, ſanitatẽ corporis fragilem, tranſ-
euntẽ, ipſe tibi immortalitas erit. Quid hic quærebas, di
uitias amabas? Auare, Quid enim tibi ſufficit, ſi deus ip-
ſe non ſufficit? Sed quid amabas? Gloriã? honores? deus
Pſal.3. tibi erit gloria, cui & modo dicitur, Gloria mea, & ex-
Ephe.5.& altans caput meum. Iam enim exaltauit caput meũ. Ca-
Coloſſ.1. put noſtrum Chriſtus eſt. Sed quia miraris, quia caput
Ephe.1. & cætera membra exaltabuntur, tunc erit deus omnia
in omnibus: hoc modo credimus, hoc modo ſperam',
cum venerimus, tenebimus, & iam res viſio erit, non fi-
des: cum venerimus tenebimus, & iam res erit, nõ ſpes.
Charitas quid? Nunquid & ipſa modo eſt, & tunc non
erit? Si amamus credendo & non videndo, quo modo
amabimus videndo & tenendo? Ergo charitas erit ſed
I perfecta erit: ſicut Apoſtolus ait, Fides, ſpes, charitas
1.Cor.13. tria hæc, maior autem horum charitas. Hanc habentes,
& in nobis nutrientes, ſecuri illo adiuuante perſeueran
Roma.8. tes in eo dicamus, Quis nos ſeparabit à charitate Chri-
ſti, donec ipſe miſereatur? Tribulatio, an anguſtia, an fa-
Pſal.43. mes, an nuditas, an periculũ, an gladius? Quoniã prop-
ter te mortificamur tota die, deputati ſumus vt oues oc
ciſionis. Et quis ſupportat? Quis omnia tolerat? Sed in
his omnibus ſuperamus. Vnde? Per eum qui dilexit nos.
Roma.8. Ergo ſi deus pro nobis, quis contra nos?
Roma.6. *De verbis Apoſtoli, Humanum dico propter infirmi-
tatem carnis veſtræ: Sermo XVII.*

ESTERNO die de iuſtificatione noſtra, quæ
nobis eſt à domino deo noſtro, ſermo produ-
ctus eſt, miniſtrantibus nobis donante illo, au-
dientibus vobis, & cum ſimus in hac vita o-
nerati ſarcina corruptibilis carnis, non vtique ſine pec
cato: Quia ſi dixerimus quia peccatum non habemus,
noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Iuſtifi-
catos tamen nos eſſe ſecundum modum peregrinatio-
nis noſtræ, viuentes ex fide quouſque fruamur ſpecie,
claruit quantum arbitror charitati veſtræ. Incipitur er
go à fide, vt perueniatur ad ſpeciem, via curritur, patria K
quæritur: In peregrinatione dicit anima noſtra, Quo-
niam ante te eſt omne deſiderium meum, & gemitus Pſal.37.
meus à te non eſt abſconditus: In patria vero nullus o-
randi locus erit, ſed tantum laudandi. Quare orandi lo
cus nullus erit? Quia nihil deeſt. Quod hic creditur, ibi
videtur, quod hic ſperatur, ibi tenebitur, quod hic peti-
tur, ibi accipitur. Perfectio tamen in hac vita nonnulla
eſt, ad quam ſancti martyres peruenerunt: Ideoque ha-
bet eccleſiaſtica diſciplina quod fideles nouerunt, cum
martyres eo loco recitantur ad altare dei, vbi non pro
ipſis oretur, pro cæteris autem cõmemoratis defunctis
oretur. Iniuria eſt enim pro martyre orare, cuius nos *Iniuria eſt*
debemus orationibus cõmendari: Certauit enim con- *pro marty-*
tra peccatum vſque ad ſanguinem. Quibuſdam vero *re orare.*
adhuc imperfectis & tamen ex parte iuſtificatis, ad He- *4.ſent.diſt.*
bræos dicit Apoſtolus, Nondum enim vſque ad ſan- *45.Eſt qui-*
guinem pugnaſtis, aduerſus peccatum certantes. Si er- *dem.*
go illi nondum vſque ad ſanguinem, proculdubio ali- *Hebræ.12.*
qui vſq; ad ſanguinem. Qui vſq; ad ſanguinem? Vtique
ſancti martyres: de quibus lectio ſancti Apoſtoli Iaco-
bi modo audita eſt, Omne gaudium exiſtimate fratres *Iacobi.1.*
mei cũ in tentationes varias incideritis. Perfectis iam L
dicitur qui etiam poſſunt dicere, Proba me domine & *Pſal.138.*
tenta me. Scientes, inquit, quia tribulatio patientiã ope- *Roma.5.*
ratur, patientia autem opus perfectum habet. Amanda
eſt enim iuſticia, & in hac iuſticia amanda gradus ſunt
proficientiũ, Prius eſt vt amori iuſticiæ non præponan
tur omnia quæ delectant, ipſe eſt primus gradus. Quid
eſt quod dixi? vt inter omnia quæ delectant plus te de-
lectet ipſa iuſticia, non vt alia non delectent, ſed prius
ipſa delectet. Delectant enim quædam naturaliter infir
mitatem noſtram, vt cibus, vt potus, delectant eſurien-
tes atque ſitientes: vt nos delectat hæc lux quæ de cœlo
funditur ſole exorto, vel quæ ſyderibus & luna fulget,
vel quæ in terra accenditur luminibus conſolantibus
tenebras oculorum: delectat canora vox & ſuauiſſima
cantilena, delectat odor bonus: delectãt etiam tactum
noſtrum quæcunque pertinent ad carnis aliquã volu-
ptatẽ: & hæc omnia quæ nos delectant in ſenſibus cor-
poris, aliqua licita ſunt. Delectant enim, vt dixi, ocu-
los & ſpectacula iſta magna naturæ, ſed delectant ocu-
los etiam ſpectacula theatrorum: Hæc licita, illa illici-
ta. Pſalmus ſacer ſuauiter cantatus delectat auditum, M
ſed delectant auditum etiam cantica hiſtrionum: Hoc
licite, illud illicite. Delectant olfactũ flores & aroma-
ta, & hæc dei creatura, delectant olfactum etiam thura
in aris dæmoniorum: Hoc licite, illud illicite. Delectat
guſtum cibus non prohibitus, delectant guſtum etiam
epulæ ſacrilegorum ſacrificiorum: Hoc licite, illud illi-
cite. Delectant coniugales amplexus, delectant etiam
meretricum: Hoc licite, illud illicite. Videtis ergo cha-
riſſimi etiam in iſtis corporis ſenſibus licitas eſſe & il-
licitas delectationes. Iuſticia ſic delectet, vt vincat e-
tiam licitas delectationes, & ei delectationi qua lici-
te delectaris præpone iuſticiam. Conſtituamus ante o-
culos, propter hoc quod dixi, exemplum certaminis.
Interrogo vtrum ames iuſticiam, reſpondebis, amo.
Quod non reſponderes veraciter, niſi te aliquatenus
delectaret, Non enim amatur niſi quod delectat. Dele-
ctare in domino, ſcriptura dicit, Dominus autem iuſti- *Pſal.36.*
cia eſt. Nõ enim tibi fingere debes deum quaſi idolum.
Inuiſibilibus ſimilis eſt deus, & ea in nobis ſunt me-
liora quæ ſunt inuiſibilia. Melior eſt fides quàm caro,
melior eſt fides quàm aurum, & melior eſt fides quàm
argen-

A argentum, quàm pecunia, quàm prædia, quàm familia, quàm diuitiæ, & ista omnia videntur, fides non videtur. Cui ergo similiorem putabimus deum, visibilibus vilibus, an preciosis inuisibilibus? De vilioribus loquar. Habes duos seruos, vnū deformem corpore, alium pulcherrimum, sed illum deformem fidelem, alterum infidelem. Dic mihi quem plus diligas, & video te amare inuisibilia. Quid ergo? Quando plus amas seruum fidelem, licet corpore deformem, quàm pulchrum infidelem, errasti, & fœda pulchra præposuisti? Vtique non, sed pulchriora fœdis præposuisti. Contempsisti enim oculos carnis, & erexisti oculos cordis. Interrogasti oculos carnis, & quid tibi renunciauerunt? Ille pulcher est, ille fœdus. Repulisti eos, eorum testimonium reprobasti, erexisti oculos cordis in seruum fidelem, & nō in seruum pulchrum. Illum inuenisti fœdum carne, illum pulchrum, sed pronunciasti & dixisti, Quid fide pulchrius? Quid infidelitate deformius? Ergo præ omnibus voluptatibus, hoc est delectationibus etiam licitis, amanda est iustitia. Si enim habes sensus interiores, omnes illi interiores sensus delectantur delectatione iustitiæ. Si habes oculos interiores, vides iustitiæ lu-

B men, Quoniam apud te est fons vitæ, in lumine tuo videbimus lumē: de illo lumine dicit Psalmus, Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. Item si habes aures interiores audis iustitiam. Tales aures quærebat, qui dicebat, Qui habet aures audiēdi, audiat. Si habes olfactum interius, audis Apostolum, Christi bonus odor sumus deo in omni loco. Si habes gustū interius audis, Gustate & videte quoniam suauis est dominus. Si habes tactum interius, audi quid sponsa cantet de sponso, Sinistra eius sub capite meo, & dextera eius amplexetur me. Exemplum ergo, vt dicere cœperam, huius certaminis proponamus. Videamus fratres mei quis nam sit, interroget & respondeat, quod dicturus sum†, vtrum sic delectetur iustitia vt eam cæteris ad hos sensus corporis pertinentibus delectationibus anteponat. Ecce delectat te aurum tuum, oculos tuos delectat, metallum est pulchrum, fulgentissimū, delectat, pulchrum est non nego, nam si pulchrum negauero, creatori iniuriam facio. Venit ergo tentator, & dicit tibi, Tollo tibi aurum nisi dixeris pro me falsum testimonium, si autem dixeris, addo tibi. Delectantur† in te duæ delectationes. Modo interrogo te quid proponas, quid te

Psal. 35.
Psal. 12.
Lucæ. 8.
2. Cor. 2.
Psal. 33.
Canti. 2.
†aliâs, ī veteri deest dictio interroget, & clausula, quod dicturus sum.
†aliâs, Decertant.

C plus delectet, aurum an veritas, aurum an verum testimonium, an hoc lucet & illud nō lucet? Fides quæritur in vero testimonio. Aurum lucet, fides non lucet? Erubesce, habeto oculos, quod amabas in seruo tuo, redde domino tuo. Iam dudum enim cum interrogarem de duobus seruis tuis, vno deformi fideli, alio pulchro infideli, quem magis diligeres, respondebas mihi iustè, & præponebas quod præponendum fuit. Redi in te, quia modo agitur de teipso. Certè amasti seruum fidelem. Dominus tuus indignus est si te habeat seruū fidelem, & tu seruo tuo fideli pro magno quid promittebas, vt multum diligeres, summum præmium libertatis. Quid magnum promittebas fideli seruo tuo? Libertatem temporalem. Nōnne videmus multos seruientes non egentes, & liberos mendicantes? Et exigebas ab eo fidem cui promittebas libertatē, nec ei seruas fidem qui tibi promittit æternitatem? Longum est per singulos corporis sensus excurrere, sed quod de oculis dixi, hoc de cæteris intelligite, & præponite delectationi carnis delectationem mentis. Carnem quippe vestram delectant illicitæ voluptates, mentem vestram delectet inuisibilis,

pulchra, casta, sancta, canora, dulcis iustitia, vt non ad D eā timore cogamini. Si enim ad eam timore cogimini, nondum delectat, peccare non debes, non timore pœnæ, sed amore iustitiæ. Hinc Apostolus dicit, Humanū Roma. 6. dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire iniustitiæ & iniquitati, sic nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificatione. Quid dixi? Humanum dico, quod potestis portare dico. Quando exhibuistis membra vestra iniquitati ad flagitia perpetranda, timore adducti estis, an delectatione inuitati? Quid dicitis? Respondete nobis, quia & qui bene viuitis, malè aliquando fortasse vixistis. Quando peccabatis, delectabamini in peccatis vestris, timor vos adducebat ad peccandum, an suauitas peccati? Respondebitis, suauitas. Ad peccatum suauitas adducit, & ad iustitiam timor impingit? Probate vos, inspicite vos, tollat aurum qui minatur, suauior est iustitia, lucidior est iustitia. Non det aurum qui promittit, præponenda auro iustitia, delectādo præponenda est, fulgentior est, lucidior est, suauior est, dulcior est. Iam ergo si quis se probat & in hoc certamine superauit, audiuit Apostolum dicentem, Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sine dubio pepercit infirmitati, & nescio quid gratius minus idoneis di- E cere tentauit. Ecce, inquit, hoc dico quod capere potestis, Exhibuistis membra vestra delicijs illicitis, peccatorum suauitate ducti estis vt illa faceretis: ducat vos ad recta facta suauitas & dulcedo iustitiæ, amate iustitiam quo modo amastis iniquitatem. Digna est iustitia quæ a vobis impetret vt exhibeatis illi quod exhibuistis iniquitati: hoc est, humanum dico, hoc est quod infirmitas vestra tolerare adhuc potest. Quid ergo suspendit Apostolus? Quid distulit dicere? Quid distulit? Dicam si potero. Append iustitiam & iniquitatem. Tantúmne digna est iustitia, quantum digna fuit iniquitas? Sic amanda est ista iustitia, quo modo amata est illa? Absit vt sic, sed & vtinā vel sic. Ergo plus? Plus omnino. In iniquitate secutus es voluptatem, pro iustitia tolera dolorē. In iniustitia in quam sectatus es delectationē, pro iustitia tolera dolorem, hoc est plus. Ecce nescio quis ætatis lubricæ impudicus adolescens, suauitate illiciente iniecit oculos in coniugem aliená, amauit, cupit peruenire, quærit tamen latere. Sic enim amat voluptatē, vt plus timeat dolorē. Quare quærit latere? Timet apprehendi, ligari, adduci, includi, produci, torqueri, occidi. Hæc e- F nim omnia timēdo, illa appetitione suauitatis suæ latebras quærit, aucupatur absentiam mariti, ipsum adiutorem flagitij sui timet inuenire, quia conscio se formidat implicare. Et videmus eum suauitate duci, sed suauitas illa non est tanta vt vincat etiam timorem & dolorem timoremq; pœnarum. Da mihi pulchram iustitiam, da mihi fidei pulchritudinem. Procedat in medium, ostēdat se oculis cordis, inspiret feruorem amatoribus suis. Iam tibi dicitur, Frui me vis, contemne quicquid te aliud delectat, contemne pro me. Ecce contempsisti, parum est illi: Humanum est hoc propter infirmitatē carnis vestræ. Parum est vt contemnas quicquid te delectabat, contemne quicquid te terrebat, cōtemne carceres, contemne vincula, contemne equuleum, contēne tormēta, contemne mortem. Hæc vicisti, me inuenisti. In vtroq; gradu amatores iustitiæ vos probate. Inuenimus forsitan aliquos qui præponāt iustitiæ delectationem, voluptatibus & delectationi corporis sui. Qui autem pro illa pœnas, dolores mortemq; contemnat, putas est aliquis in vobis? Saltem cogitemus quōd profi-

Ibidem.
Ibidem.

G teri nō audemus. Quid cogitamus? Vbi cogitamus? Milia martyrum adiacent oculis nostris, ipsi veri amatores perfectiq; iustitiæ: de illis dictum est, Omne gaudiū *Iacobi.1.* existimate fratres mei cum in tentationes varias incideritis, scientes quòd probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet. Quid addi potest vt opus perfectum habeatur, amat, ardet, feruet, calcat omnia quæ delectant & transit, venit ad aspera, horrenda, truculenta, minacia, calcat, frangit & *Matth.10.* transit. O amare, ô ire, ô sibi perire, ô ad deū peruenire. Qui animam suam amat perdet illam, & qui perdiderit animam suam propter me, in vitam æternam inueniem illam. Sic armandus est amator iustitiæ, sic armādus est amator inuisibilis pulchritudinis. Quæ dico vo- *Ibidem.* bis in tenebris, dicite in lumine, & quæ in aure auditis, super tecta prædicate. Quid est quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine? Quæ dico & auditis mente, dicite præsumētes. Et quod in aure auditis, super tecta prædicate. Quid est, in aure auditis? In secreto auditis, quia profiteri & confiteri adhuc timetis. Quid est ergo super tecta prædicate? Domus vestræ corpora vestra, domus vestræ carnes vestræ. Ascende in tectum, calca car H nem & prædica verbum. Sed prius fratres mei plangite quod eratis, vt quod nondum estis esse possitis, hoc est quod loquor. Magnum est. Et vnde nobis magnū? Summum est, perfectum est, optimum est. Vnde nobis? *Iacobi.1.* Audite vnde nobis, Omne datum optimū, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Inde est, quod nōdum habemus bonū, inde est quod nondum habemus. Non habetis, petite & *Matth.7.* accipietis. Si vos, ait Saluator, si vos cū sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester cœlestis dabit bona petentibus se? Examinet se ergo omnis homo, & quicquid in se boni inuenerit, quod pertineat ad iustificationem nostrā, agat gratias illi qui dedit, & agēdo gratias illi qui dedit, ab illo petat & quod nondum dedit. Non enim tu in accipiendo proficis, & ille in dando defecit. Quantumlibet capaces fauces, capacem ventrem afferas, fons vincit sitientem.

1.Cor.6. *De verbis Apostoli, Nescitis quia corpora vestra membra Christi sunt. Sermo XVIII.*

I APostolum audiuimus cum legeretur, corripientem & coërcentem humanas libidines, & dicentem, Nescitis quia corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Chri- *Vbi supra.* sti, faciam membra meretricis? Absit. Corpora ergo no- *Ephe.5. & Col.1.* stra membra Christi esse dixit, quoniam Christus caput nostrū est, eo quòd homo factus est propter nos. Caput de quo dictum est ipse Saluator corporis nostri, corpus autē eius ecclesia est. Si ergo dominus noster Iesus Christus tantummodo animā humanam suscipere, mēbra eius non essent nisi animæ nostræ: quia vero & corpus suscepit, per quod etiā caput est nobis qui ex anima & corpore cōstamus, profecto illius membra sunt & corpora nostra. Si ergo vnusquisq; cupiens fornicari vilescat sibi, & in seipso cōtemnat seipsum, vt nō in se con- *Esaia.40.* temnat Christū, non dicat, Faciā, nihil sum: omnis caro fœnum: sed corpus tuū membrum est Christi. Quò ibas? Redi. Quo te præcipitare cupiebas? Parce in te Christo, agnosce in te Christū. Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Meretrix est enim quæ tibi in adulterium consentit, & cum forte ipsa Christiana tollit membra Christi, & facit membra adulteri, inuicem in vobis contemnitis Christum, nec agnoscitis

dominū vestrum, nec cogitatis precium vestrum. Qua- K lis autē ille dominus, qui seruos suos fecit fratres suos? Sed parum erat fratres suos, nisi faceret membra sua? Itáne tanta dignitas viluit? Quia tam benigne præstita est, non honor ei retribuitur? Si non præstaretur, desideraretur: quia præstita est, contemnitur. Hæc autem corpora nostra, quę dicit Apostolus membra esse Chri- *1.Cor.6.* sti propter corpus Christi quod ex genere corporis nostri suscepit: hæc ergo corpora nostra dicit idem Apostolus, templum esse in nobis spiritus sancti quem habemus à deo. Propter corpus Christi corpora nostra membra sunt Christi, propter inhabitantem spiritum Christi corpora nostra sunt templum spiritus sancti. Quid *Roma.8.* horum in te contemnis? Christum cuius membrum es, an spiritum sanctum cuius templum es? Ipsam meretricem quæ tibi consentit ad malum, non audes fortasse introducere in cubiculum tuum, vbi habes lectum tuum coniugalem, sed quæris aliquem abiectum in domo tua & turpem locum in quo turpiter voluteris. Defers ergo honorem cubiculo vxoris tuæ, & non defers templo dei tui? Non introducis impudicā vbi dormis cum coniuge tua, & tuipse is ad impudicam eū sis templū dei? Puto quia melius est templum dei, quā cubicu- L lum vxoris tuæ. Quocunq; enim ieris Iesus videt te qui fecit te, & perditū redemit te, & pro mortuo mortuus est pro te. Tu te non cognoscis, sed ille à te oculos non auertit, non ad adiuuandū sed ad puniendum. Oculi enim domini super iustos, & aures eius ad preces eorum. *Psal.33.* Continuo subiecit, & terruit eos qui sibi malam securitatem dabāt, qui sibi dicebant, Faciam, Non enim deus me tam turpia facientem dignatur attēdere. Audi quid sequitur, cuius sis attende, quoniam quocunq; ieris, Iesus videt. Vultus autem domini super faciētes mala, vt perdat de terra memoriam eorū. Sed de qua terra? Vbi dicitur, Spes mea es, tu portio mea in terra viuentium. *Psal.141.* Forte enim malus, iniquus, adulter, impudicus, fornicarius gaudet quia facit, & senescit in quo libido non senescit, dicit apud se, Certe verum est, Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriā eorum. Ecce ego iam senui, qui ab ineunte ætate vsque ad hodiernū diem tanta committo, multos castos ante me sepeliui, multorum castorum funera iuuenum ad sepulchrum ipse deduxi, & pudicis impudicus superui- M xi. Quid est quod dicitur, Vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum? Est alia *Psal.33.* terra, vbi non est impudicus, est alia terra in regno dei. *1.Corin.6.* Nolite errare, neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici regnum dei possidebunt: hoc est, Per- *Psal.33.* dit de terra memoriam eorum. Multi enim talia committentes, spem sibi ponunt: propter eos qui perdite viuentes, spem sibi ponunt in regno dei, quò non accessuri sunt: dictum est, Perdit de terra memoriam eorum. Erit enim cœlum nouum, & terra noua quam iu- *Apoca.21.* sti inhabitabunt: Ibi impij, ibi mala, ibi nequitiæ habitare non sinuntur. Eligat modo qui talis est vbi desideret habitare cum tempus est vt possit mutari. Duæ *Habitationes duæ.* quippe habitationes sunt, vna in igne æterno, alia in regno æterno. Puta quia in igne æterno aliter ille, aliter ille torquebūtur, vbi erunt, tamen ibi omnes cruciabun *Matth.10.* tur, minus ille, plus ille, Quia tolerabilius erit Sodomæ in die iudicij quam alteri ciuitati: & quidam circumeunt mare & terram facere vnum proselytum, quem cum fecerint, faciūt eum filium gehennæ duplo quàm *Matth.23.* sint

A sint ipsi. Puta quia alij duplo, alij simplo, puta quia alij plus, alij minus. Non est regio vbi eligas locum. Quæcunque ibi mitiora tormenta sunt, peiora sunt quàm quæ formidas in isto seculo. Cogita quo modo tremebas si tibi aliquis calumnietur, ne mittaris in carcerem: & tuipse contra te male viuis vt mittaris in ignē? Contremiscis, conturbaris, pallescis, ad Ecclesiam curris, Episcopum videre desideras, ad pedes eius volutaris. Quærit, quare? Libera me. Quid agitur? Ecce ille mihi calumniatur. Et quid tibi facturus est? Domine concutior, domine in carcerem mittor, miserere mei, libera me. Ecce quomodo timetur carcer, quomodo timetur conclusio†, & non timetur gehennę exustio. Postremo quādo augetur calamitas, & pressura sæuit atrocior, & vsque ad mortem sæuit, quādo bonum videtur homini ne moriatur, ne occidatur, debere succurri omnes clamant, adiutoria cuncta implorantur, subuenite, currite, propter animam. Tota exaggeratio calamitatis est, quia dicitur, propter animam. Succurrēdum est quidē, B nec huic timori adiutorium denegandum, faciendum quod fieri potest à quo potest. Veruntamen ego interrogare volo periclitantem, & isto nomine mea viscera commouētem, quoniam dicit, currite propter animā. Facile huic ego respōdeo, Ego quidem curro propter carnem tuam, vtinā tu curreres propter animā tuam. Et vt noueris, quia propter corpus tuum curro, non propter animam tuam, melius audio Christum vera dicentem, quàm te timore falso murmurātem. Ipse enim dominus dicit, Nolite timere eos qui corpus occidūt, animam autem non possunt occidere. Certe propter animam tuam me vis currere. Ecce quem times & sub cuius comminationibus expallescis, non potest occidere animam tuam, vsque ad corpus sæuit, tu noli sæuire in animam tuam. Ab illo occidi non potest, à te potest, non lancea, sed lingua. Inimicus qui te percutit finit hanc vitam: Os autem quod mentitur, occidit animam. Ex his ergo quæ in hoc tēpore homines timent, coniiciant quę timere debeant. Timet enim carcerem, & non timet gehennam, timet quęstionarios tortores, & non timet infernales angelos, timet cruciatum tem-C poralem, & non timet pœnas ignis æterni, postremo timet ad modicum mori, & non timet in æternum mori. Ille qui te occisurus est quem times, quem exhorrescis, quem fugis, à cuius timore non sineris dormire, & ipsum in somnis si vides cum dormieris, expauescis, quid est facturus tibi? Exclusurus est de carne tua animam tuam. Anima tua exclusa quò eat vide. Nec enim potest ille aliter carnem tuam occidere, nisi inde excludat animam tuam, per quam viuit caro tua. Præsentia quippe animæ tuæ caro viuit, & quandiu in carne tua præsens est anima tua, necesse est vt viuat caro tua. Ille autem qui tuam mortem quærit, eiicere vult de carne tua vitam tuam qua viuit caro tua. Putas, non est aliqua vita qua viuit ipsa anima tua? Est enim anima tua vita quædā, qua viuit caro tua. Putas nulla alia vita est: qua viuit ipsa anima tua? Aut quo modo habet caro tua vitam, animā qua viuit caro tua? Fit & ipsa anima tua vt habeat aliquam vitam suam: & quomodo caro cū moritur expirat animam vitam suam, sic & anima quādo moritur expirat aliquam vitam suā. Si inuenerimus quę sit hæc vita, nō corporis tui quod est anima tua, sed vita vitæ corporis tui, hoc est vita animæ tuæ, Si inuenerimus eā ex hac morte qua times ne de carne eiiciatur anima tua, puto quia plus debes timere illam mortem, ne vita animæ tuæ proiiciatur de anima tua. Breuiter ego dicam, Et quid multis teneor? Vita corporis anima D est, vita animæ deus est. Spiritus dei habitat in anima, & per animā in corpore, vt & corpora nostra tēplum sint spiritus sancti quem habemus à deo. Venit enim spiritus ad animam nostrā, quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis, & totū possidet qui principalē tenet. In te quippe illud principatur quod melius est. Tenēs deus quod melius, id est, cor tuum, mentem tuam, animam tuam, profecto per meliorem possidet & inferiorē quod est corpus tuum. Sęuiat igitur inimicus, minetur mortem, faciat si permittitur, excludat de carne animam tuam, anima tua non excludat à se vitam suam. Si recte plangis, & putas te miserabiliter dicere potēti inimico tuo, Noli ferire, parce sanguini meo, nō tibi dicit deus, Miserere animæ tuæ placens deo? Anima tua forte dicit, Roga illum ne feriat, nam dimitto te. Si enim percusserit, manere tecum non possum: Roga ne feriat, si vis vt non te dimittam. Quæ tibi dicit, si vis vt non te dimittā? Tu ipse. Tu enim qui loqueris, anima es. Si enim E percusserit carnē, tu fugis, tu exis, tu migras, iacet terra in terra. Vbi erit quod animauit terram, quod flau dei tibi datum est, vbi erit? Si non efflauit vitam suam, id est, deum suum, in illo erit quem non perdidit, in illo erit quem non à se exclusit. Si autem obtemperas infirmitati animæ tuæ, dicenti tibi, Ferit & dimitto te, non times deum dicentem tibi, Peccas, & dimitto te. De timore vano timorem vtilem capiamus, Timor vanus est omnium hominum timentium amittere temporalia, quandoq; migraturorum & migrare trepidantium, volentium semper differre quod non possunt auferre. Vanus est iste timor hominum, & tamen est & vehemens est, & resisti ei non potest. Hinc increpandi, hinc obiurgandi, hinc plangendi, hinc lugendi homines timentes mori, & nihil aliud agentes, nisi serius mori. Quare non agunt non mori? Quoniā qui id agunt, nō efficiunt vt non moriantur, Possunt autē aliquid agere, quò efficiant vt nunquam moriantur? Nullo modo, Prorsus quicquid egeris, quantumcūque inuigilaueris, quocunque fugeris, quælibet munimenta quæsieris, quibuslibet diuitus te redemeris, quibuslibet calliditatibus hostem fefelleris, non fallis febrem. Nihil enim F aliud agis vt non cito ab hoste moriaris, nisi vt serius aliquando à febre moriaris. Habes quod agas vt nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam. Vita tua deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritus sanctus est. Non illi places male agendo, templum tuinosum non inhabitat, templum sordidum non ingreditur, sed geme ad illum vt mūdet sibi locum, geme ad illum vt ædificet templum sibi, quod tu destruxisti ipse cōstruat, quod tu exterminasti ipse reformet, quod tu deiecisti ipse erigat. Clama ad deum, clama interius, clama vbi audit, quia & ibi peccas vbi videt, clama vbi audit: & cū timore te correxeris, & vtiliter timere cœperis, non temporales cruciatus, sed æterni ignis supplicia, & ideo adulter non fueris: Hinc enim loquebamur propter Apostolum, qui dixit, Corpora vestra membra Christi sunt: Cum ergo ideo adulter esse non cœperis, quia times ardere in igne sempiterno, nōdum laudandus es, non quidem ita dolendus vt antē, sed tamen nondum laudandus. Quid enim magnum est timere pœnam? Magnum est, sed amare iustitiam. Interrogo te, & inuenio te. Tu inspice interrogationem meam sonātem, & fac de teipso interrogationem silētem. Dico ergo tibi, Libidine victus habes consentientem, quare nō committis

[Margin notes: † al. confusio. — Matt. 10. — Sapien. 1. — 1. Cor. 6. — Roma. 5. — Eccli. 30. — 1. Cor. 6.]

G mittis adulterium? Et respondebis, quia timeo gehennam, timeo supplicium ignis æterni, timeo iudicium Christi, timeo societatem diaboli, ne puniar ab illo, cũ illo ardeam: Quid dicturus sum? Male times? Quo modo tibi dicam de aduersario, quia quærebat corpus tuum occidere? Ibi enim recte dicebam, male times, securum te fecit dominus tuus, dicens, Nolite timere eos qui corpus occidunt. Modo cum dicis mihi, gehẽnam timeo, ardere timeo, in æternũ puniri timeo, Quid dicturus sum? Male times? vane times? Non audeo, quandoquidem ipse dominus ablato timore subiecit timorem, & ait, vbi dixit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, & postea non habent quid faciant: sed eum timete, qui habet potestatem & corpus & animam mittere in gehennam ignis: ita dico vobis, hunc timete. Cum ergo dominus timorem incusserit, & vehementer incusserit, & repetendo verbum, comminationem ingeminauerit, dicturus ego sum, male times ista? Non dicam, Planè time, nihil melius times, nihil est quod

Matt.10.

H magis timere debeas. Sed interrogo te, Si non te videret deus, quando facis, nec quisquam te conuinceret in iudicio illius, faceres? Tu te vide. Non enim potes ad verba omnia mea respõdere, inspice teipsum. Faceres? Si faceres, ergo pœnam times, charitatem nondum habes†, seruiliter times, formido est mali, nondum delectatio boni, sed time etiam vt ista formido custodiat te, vt perducat ad dilectionem. Timor enim iste quo gehennam times, & ideo mala non facis, continet te, & sic volentem peccare animo interiore non finit: est quidam custos timor, quasi pædagogus legis, litera est minans, nondum gratia iuuans. Custodiat tamẽ timor iste dum non facis timendo, & veniet charitas, intrat in cor tuum, & quantum illa intrat, tantum timor exit. Timor enim id agebat ne faceres, charitas hoc agit vt nolis facere etiã si impune possis admittere. Dixi quid timeatis, dixi quid appetatis. Sectamini charitatem, intret charitas, admittite illam, timendo peccare admittite amorem non peccantem, admittite amorem bene viuentem. Illa vt dicere cœperam intrante, incipit timor exire. Quanto plus illa intrauerit, tanto timor mi-

†al. castitatem nõdum amas.

I nor erit. Cum illa tota intrauerit, nullus timor erit, quia perfecta charitas foras mittit timorẽ. Intrat ergo charitas, pellit timorem, non autem intrat & ipsa incomitata. Habet secum suum timorẽ quem introducit ipsa, sed illum castum permanentem in seculum seculi. Seruilis timor est quo times cum diabolo ardere, timor castus est quo times deo displicere. Considerate charissimi, & ipsos humanos interrogate affectus. Timet seruus offendere dominum suum, ne iubeat eum verberari, iubeat in compedes mitti, iubeat carcere includi, iubeat eum pistrino conteri. Hæc timens seruus non peccat, sed quãdo senserit absentes oculos domini sui, nec habuerit testem à quo possit conuinci facit. Quare facit? Quia pœnam timebat, non iusticiam diligebat. Vir autem bonus, vir iustus, homo liber (nam solus iustus liber. Omnis enim qui facit peccatum, seruus est peccati) delectatur ipsa iusticia, & si possit sine teste peccare, & testem reformidat & deum: & si possit audire deum dicentem sibi, video te cum peccas, non te damnabo, sed displices mihi, ille nolens displicere oculis patris, non formidolosi iudicis, timet non ne damnetur, non ne puniatur, nõ ne crucietur: sed ne offendat gaudium paternum, ne displiceat oculis amantis. Si enim amat ipse, & amantem sui dominum sentit, non facit quod displicet amanti se. Lubricos & inhonestos amores at-

1.Ioan.4.

Psal.18.

Ioan.8.

tendite. Si quis amore fœminæ lasciuus & nequam vestit se aliter quàm illi placet, vestit se aliter quàm amatę suæ placet, aut ornat se aliter quàm illi placet, & illa dixerit, nolo te habere tale byrrhum, nõ habet: si per hyemem illi dicat, in lacerna te amo, eligit tremere quam displicere. Nunquid illa cui displicet damnatura est? Nunquid in carcerem missura? Nunquid tortores adhibitura? Hoc solum ibi timetur, non te videbo, hoc solum ibi contremiscitur, faciem meam non videbis. Si hoc impudica dicit & terret, deus dicit & non terret? Sanè plurimum, sed & si amamus. Si autem non amamus, non inde terremur, sed terremur vt serui de igne, de gehenna, de atrocissimis tartareis minis, de exaggeratissimis diaboli angelis, eiúsque supplicijs, vel inde terreamur. Si illud nimis amamus, vel illa timeamus: non ergo fiant fornicationes. Templum dei estis, & spiritus dei habitat in vobis. Si quis templum dei corrumperit, corrumpet illum deus. Licita sunt matrimonia, nihil amplius requiratis. Non enim grande onus impositum est virginibus, maior amor impositus maius onus.

K

1.Cor.3.

L Virgines quod licebat noluerunt, vt plus placerent ei cui se deuouerunt. Ambierunt illam maiorem pulchritudinem cordis sui. Quid iubes? Tanquam dicerent, Quid iubes? Ne adulteræ simus hoc præcipis? Amando te, plus facimus quàm iubes. De virginibus, ait Apostolus, præceptum domini non habeo. Ergo quare hoc faciunt? Consilium autem do. Illæ autem amantes, quibus terrenæ nuptiæ viluerunt, quæ terrenos amplexus non desiderauerunt, vsqueadeo acceptauerunt præceptum, vt non recusarent consilium, vt plus placerent, plus se ornauerunt. Corporis enim huius, id est, exterioris hominis ornamenta, quanto magis appetũtur, tanto sunt interioris maiora detrimenta. Quãto autem minus appetuntur ornamenta exterioris hominis, tanto magis moribus pulchris homo interior adoroatur. Vnde dicit & Petrus, Ornantes se non intortis crinibus. Cum enim dixisset, Ornãtes se, quid aliud à carnalibus quàm visibilia ista ornamenta putarentur? Continuo tulit cogitationi quod cupiditas inquirebat. Non, inquit, intortis crinibus, neq; auro, vel margaritis, vel veste preciosa, sed ille absconditus cordis homo, qui est ante deum diues. Neque enim deus diuitias daret exteriori homini, & inopem relinqueret interiorem: dedit inuisibili diuitias inuisibiles, & inuisibilem ornauit inuisibiliter. His ornamentis studentes dei puellæ, sanctæ virgines, nec quod licebat appetierunt, nec quod cogebãtur consenserunt. Multæ etiam parentum suorum cõtrarios conatus, igne superni amoris superauerunt. Iratus est pater, plorauit mater, non curauit illa, cui ante oculos versabatur speciosus forma prę filiis hominum. Ei quippe se ornare desiderauit, vt totam eius curam gereret. Et quia quæ nupta est cogitat quæ sunt mundi, quo modo viro placeat: quæ autem innupta est, cogitat quæ sunt dei, quo modo placeat deo. Videte quid sit amare. Non dixit, cogitat ne damnetur à deo. Adhuc enim iste timor ille seruilis est, custos quidem malorũ vt abstineant à malis, & abstinẽdo digni sint ad se admittere charitatem. Sed illæ non cogitant quemadmodum non puniantur à deo, sed quo modo placeãt deo pulchritudine interiore, decore occulti hominis, decore cordis, vbi illius oculis nudæ sunt, nudæ intus nõ foris, integræ & intus & foris. Vel virgines doceant cõiugatos & coniugatas, non ire in adulterium. Illæ faciunt plus quàm licet, illæ non faciant quod non licet.

1.Cor.7.

1.Pet.3.

M

Psal.44.

1.Cor.7.

A *De verbis Apostoli, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque prout gessit, siue bona siue mala:* *Sermo XIX.*

Sermo XXXIIII.

Mnium Christianorum spes fratres charissimi in futurum tempus extenditur, vt quod hic seruimus deo, alibi nos seruisse lætemur. Hic enim nobis posita sunt certamina, sed in futuro seculo certaminū præmia reseruata. Iuste siquidē & prouide diuina sapientia separauit tēpus laboris & præmij. Hic ergo laboramus, hic seruimus deo & mādata eius seruamus, vt in futuro seculo, id est, in cœlorū regno æterna præmia capiamus. Scire enim debemus fratres dilectissimi quid nobis scriptura diuina cōmēdet, id est, futurum esse iudiciū dei, quod post resurrectionē cōplebitur mortuorum. Hoc est quod præcipue Christianos à gentili errore secernit, quia illi hanc tantummodo vitam esse credūt, & ideo sine deo esse & diuersis peccatis atque criminibus non metuunt inquinari. Nos vero ita in hac vita conuersemur, vt nos ad aliam

B præparemus, in qua & bonis bona & malis mala retribuentur, sicut dixit Apostolus, Omnes nos manifestari *2.Cor.5.* oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque prout gessit, siue bona siue mala. Sicut hic modo astamus in Ecclesia & nos inuicē præsentes aspicimus, ita etiam post resurrectionem mortuorum astituri sumus ante tribunal Christi. Hāc enim etiam ipsam animam tunc habebimus quam modo habemus, & in hoc ipso quo nunc induimur sumus corpore resuscitandi. Non enim sicut muta animalia facti sumus, nō sicut equi & boues vt æterna morte pereamus, quia postquā hic vixerimus, alibi iudicabimur, vt aut pro peccatis pœnas, aut pro bonis operibus præmia consequamur æterna. Nemo ergo fratres mei charissimi de resurrectiōe desperet, in qua Christianorum spes tota consistit. Credite fratres Apostolo prædicanti, & nihil de resurrectione dubitantes, ad diem iudicij vos præparate. An forte sicut impij & increduli nō putatis fieri posse vt à mortuis resurgamus? Planē dicat hoc qui omnipotentē nō credit esse deum, qui hoc promittit futurum: nos autē qui scimus dei omnipotentis esse virtutem, qua promisisse deum legimus quōd resurrectionem mortuorum faciat, non possumus de resurrectione mortuorum du-

C bitare, quam se facturum esse promittit, qui & omnipotens est, & mentiri nescit. Sed te appello quicunq; infideli animo de resurrectione dubitas, & putas non posse mortuos resuscitari. Quid est amplius, ex nihilo homines facere qui viuant, an eos qui facti sunt atq; vixerunt reparare post mortē? Vtique plus est facere quod nunquam fuit, quàm reparare quod fuerit. Quomodo ergo impossibile esse dicis, vt deus qui hominem formauit ex nihilo reformet? Quomodo nos suscitare nō potest conuersos in puluerem, qui si etiam in nihilum redíremus, facere poterat vt essemus, sicut & fecit nos esse, cum antea nunquam fuissemus? Ita enim beatus Apostolus Paulus dixit. Sed dicunt aliqui, Quomodo re- *1.Cor.15.* surgunt mortui? Quali autē corpore veniunt? Insipiens tu quod seminas non viuificatur nisi prius moriatur, & quod seminas non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum, vtpote tritici aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus sicut voluit, & vnicuique seminum proprium corpus. Noli ergo incredule homo de resurrectione dubitare. Qui grana seminum mortua & putrefacta viuificat, per quę in hoc seculo viuas, multomagis teipsum resuscitabit vt viuas in æternū. Qui illa reparat quæ tibi sunt necessaria: quomodo teipsum non reparat, propter quem & alia reparare di- D gnatus est? Itaq; si velimus considerare quæ in isto seculo videmus, diuinæ administrationis opera signa sunt futurorum. Tota ergo huius mūdi administratio testimonium est resurrectionis futuræ. Videmus certe hyemis tēpore vel aduentu arbores spoliari pomis, nudari foliis: sed eas rursus verno tēpore speciem resurrectionis exprimere: quę primo quidem incipiunt turgere in gemmis, dehinc ornari in floribus, vestiri & foliis, & postmodum pomis grauari. Interrogo te infidelis homo qui de resurrectione dubitas, vbi sint ista quæ tempore quo deus disposuit producuntur? Dic mihi vbi latitant antequam producantur, quæ nusquam quidē videntur, sed tamen deus qui omnipotens est & ea ex nihilo cōdidit, secreta sua virtute producit? Hinc iam ad campos & prata respicite, quæ æstate transacta herbis suis spoliantur ac floribus, & nuda remanent ipsa spacia terrarum, sed iterum verni tempore reuestiūtur, & nouo vbique germine incipiente lætatur agricola. Certe herba quæ ante vixit & moritur, rursus reuiuiscit ex E semine: sic etiam & nostrum corpus reuiuiscet ex puluere. Sed dicis ô homo incredule, Ideo credimus futurum vt arbores & herbæ & omnia reuiuiscant, quia illa iam facta cognoscimus. Vnde autem cognoscere possumus quia mortui resurgunt, cū adhuc à mortuis nemo surrexerit? Quisque hoc dicis vel cogitas, audi patienter, & intellige sapienter. Ideo enim dominus noster Iesus Christus mori voluit & resurgere, ne tu de resurrectione dubitares. Tamē quomodo potes dubitare quia non simus resurrecturi à mortuis, cū hoc promittat deus qui nescit aliquando mentiri, qui potest facere quicquid vult, quia omnipotens est, & implet omnia quæ promittit, quia verax est, & mendacium in eo non est? Et dedit nobis pius & misericors dominus virtutis suæ pignus, & grandi testimonio spem nobis resurrectionis ostendit, quia vnigenitum filium suum pro nobis hominem factum & mortuū à mortuis suscitauit. Ideo enim dominus noster Iesus Christus nasci ex homine, id est, ex Maria virgine est dignatus, & à Iudæis crucifigi, & die tertia resurgere, vt nos tali exēplo animati, resurrectionē ex mortuis certissime crederemus: quàm qui non credit futuram, nec hoc quidem credit quōd Christus resurrexit à mortuis. Qui autem domi- F num Iesum resurrexisse à mortuis confitetur, nec de sua poterit dubitare. Abstinete ergo vos ab omni opere mala, ab inimiciciis, ab ebrietate, à fornicatione, à furto, à periurio, à falso testimonio, detractione, quia hæc omnia odit deus, & eos qui ista faciunt puniet in futuro. Estote autem benigni, misericordes, inuicem honorem habentes, & ea semper operantes, quæ in sanctis suis diligit deus, vt possitis cum sanctis eius ad æternam & immortalem gloriam peruenire, & viuere in secula seculorum, Amen.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti: *Sermo XX.*

Ratres charissimi, dum diuina lectio legeretur, audiuimus beatū Apostolum terribiliter *Sermo XXXV.* nos & salubriter admonentem. Sic enim ait, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal *2.Cor.5.* Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis sui prout gessit, siue bonum, siue malū. Quam rem etiam dominus in Euangelio denunciat dicens, Filius hominis *Matt.16.* venturus est in gloria sua cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua. Diligenter quæso attendite fratres, & mecum pariter pauescite, quia non dixit

G dixit quod reddat vnicuique secũdum misericordiam suam, sed secũdum opera sua. Hic enim est misericors, ibi iustus. Nam quod non statim in peccatores vindicat, patientia est, non negligentia. Non ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitẽtiam reseruauit. Vnde valde timendum est, ne quanto diutius expectat vt corrigamur, tanto grauius vindicet si emẽdari noluerimus. Scire & intelligere debem⁹ fratres charissimi nihil nobis esse salubrius, quàm vt damnatis omnium præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus quando erimus de hoc seculo transituri, vel quãdo tabernaculum corporis vltimo die superueniente deposituri, & iterum illud resurrectionis tempore recepturi, vt cum eodem recipiamus prout gessimus, siue bonũ siue malũ. Et ideo rogo fratres, vt quotidie cogitemus quales erimus in die iudicij, purissimis angelorum conspectibus offerendi, & æterno iudici rationem de libris consciẽtię reddituri, remotis omnibus probationibus. Certum est in die illa ipsum ante se hominem constituendum, & ipsam sui vitã in cordis speculo demonstrandam, & testes contra eam non deforis aliquando, sed
H intus de ipsa anima proferendos. Adiicienda eruntnõ aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia, id est, opera sua. Ordinabuntur ante infœlicem animam peccata vel crimina sua, vt eam & conuincat probatio & confundat agnitio, secũdum illud quod scriptum est.
Psal. 49. Arguam te & constituã te ante faciem tuam. Quicunque se modo dum licet emendare neglexerit, ante illũ cœlestem populum primum exceptus erit de confusione supplicium: & anima quæ modo per pœnitẽtiam compendiosam transactas peccatorum suorum putredines curare dissimulat, ante illud tribunal metuendũ sine vllo remedio, in perpetuo tartaro manebit. Quæ cum ita sint, bene nobiscum ageretur, si iã nunc sic pœniterem⁹ super malis nostris, quo modo tunc sine vllo remedio pœnitebimus: si fœditates & confusiones nostras quemadmodum tunc visuri sumus, sic iã nunc videre & horrere possemus. O si iam nunc faciẽ peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & cõscien-
I tiæ nostræ vultum in oculorum præsentiam permitteremur adducere. Quod si liceret, nec dici potest, quanto studio quãtoq; metu vrgeremur fœdata componere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideoq; quia non possumus oculis corporis, inspiciamus nos, inquãtum possumus oculis cordis, & vnusquisque conscientiam suam ante conspectum interioris hominis constituat. Ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscũ rationem de quotidiana cõuersatione faciamus, ipsi nos accusemus quotidie iudici nostro & dum in hac carne sumus cõtra ipsam carnem auxiliãte domino, quotidie dimicemus, vincamus voluptates & delectationes nostras: vt nobis tempus illud spectatissimum ac beatissimõ æternæ vitæ pro fœlici mactatione succedat, quando im-
Matth. 22. plebitur illud quod dominus dixit, Et erũt similes an-
Matt. 13. gelis. Et iterum, Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorũ. Putas qualis tunc erit splendor animarum, quando solis claritatem habebit lux corporum? Tunc enim cum ad istam beatitudinẽ venerimus, nulla erit tristicia, nullus timor, nulla infirmitas, nulla mors. Habebimus plenam beatitudinem fratres inter illa immensa beneficia domini nostri, vt nunquam cessemus referendo ei gratiarum actionem de beatitudine qua
Matt. 25. sumus fruituri, cohæredes effecti eius qui dixit, Venite benedicti, percipite regnum quod vobis paratũ est ab origine mundi, donãte ipso cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

K

De verbis Apostoli, Non sic pugno quasi aerem cadens. Et de constituendis Episcopis: 1. Cor. 9.

Sermo XXI.

Beati Apostoli epistola cum legeretur de constituendis Episcopis commemorauit nos sine dubio respicere in nos & vos, cõmemorauit iudicare nos, maxime quia omnes audiuimus capitula Euangelicæ recentis lectionis nouissima sententia, Noliteiudicare personaliter, sed iustum iudicium iudicate. Personam itaque iudicando nemo accipit alienam, si nõ accipit suam. Beatus Apostolus ait quodam loco, Non sic pugno quasi aërem cędens, sed castigo corpus meum & in seruitutem redigo, ne forte aliis prædicãs ipse reprobus inueniar. Suo timore nos terruit. Quid enim faciet agnus, vbi aries tremit? Inter multa ergo quibus scripsit Apostolus, qualis esse Episcopus debeat, etiã illud audiuimus, vnde modo forsitã loqui & disputare nõ sufficiat. Si enim singula discutere, & de singulis, vt dignum est, disputare conemur, nec nostræ vires sufficiunt ad loquẽdum, nec vestræ ad audiendũ. Quid ergo est quod volo dicere, si adiuuet me quod terruit me? Inter cætera ait Episcopum potentem esse debere in doctrina sana, vt contradicentes redarguere possit. Magnum opus est grauis sarcina, procliuum', arduum. Sed sperabo, inquit, in deum, quoniã ipse liberabit me de laqueo venantiũ & à verbo aspero. Nulla enim causa est quæ magis facit hominem dispensatorem dei pigriorem ad redarguendos cõtradicentes, quàm timor verbi asperi. Prius ergo quid sit contradicentes redarguere, vt dominus donauerit, exponam vobis. Contradicentes non vno modo intelligendi sunt. Paucissimi enim nobis contradicunt loquẽdo, sed multi male viuendo. Quãdo mihi audet dicere Christianus, bonum esse rapere res alienas, quãdoquidem non audet dicere bonum esse tenaciter seruare res suas? Nũquid enim diues ille cui successerat regio, & nõ inueniebat vbi poneret fructus suos, & se consilium inuenisse gaudebat destruendi veteres apothecas, & cõstruendi nouas ampliores, vt impleret eas, & diceret animæ suæ, Anima habes multa bona in multum tempus, lætare, iocũdare, satiare. Nũquid ergo iste diues aliena quærebat? Fruct⁹ suos colligere disponebat, vbi poneret consulebat, nõ de cuiusq; vicini agris, non limite perturbato, non expoliato paupere, non circunuento simplice, sed tantũmodo de suis colligẽdis cogitabat. Audite quid audierit qui tenaciter seruabat sua, & hinc intelligite quid expectet qui rapiũt aliena. Cũ ergo se prudentissimum cõsilium inuenisse arbitraretur, de apothecis veteribus angustis deiiciẽdis, & amplioribus nouis ædificandis, & omnibus suis fructibus colligendis & recondendis, non alienis concupiscendis atq; rapiendis: ait illi deus, Stulte, vbi tibi sapiens videris ibi stulte. Stulte, inquit, hac nocte repetũt à te animam tuam, hæc quæ præparasti cuius erũt? Si seruaueris tua nõ erunt, si erogaueris tua erũt. Quid, inquit, reponis, quod relicturus es? Ecce increpatus est stultus male recondens. Si stultus est qui secondit sua, vos inuenite nomẽ eius qui tollit aliena. Si sordidus est recõditor suorum, vlcerosus est raptor alienorũ. Sed nõ qualis ille vlcerosus qui iacebat ante ianuã diuitis, & cuius canes lingebant vlcera. Ille enim vlcerosus erat in corpore, raptor i corde. Fortassis aliquis respondeat & dicat, Non valde magna pœna erat illi homini, cui dixit deus, Stulte. Nõ sic dicit deus, stulte, quomodo homo dicit. Tale in quẽquam dei verbũ iudicium

Ser. XIX.
Ioan. 7.
1. Cor. 9.
L
ad Titũ. 1.
Psal. 90.
Luca. 12.
M
Luca. 16.

A iudicium est. Nũquid enim deus stultis daturus est regnum cœlorum? Quibus autem nõ est daturus regnum cœlorũ, quid eis restat nisi pœna gehennarũ? Conijcere hoc videmur, aperte hoc manifesteq; videamus. Nam & ille diues ante cuius ianuã iacebat pauperrimus vlcerosus, non est dictus raptor rerum alienarũ. Erat quidam diues, inquit, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splẽdide. Diues, inquit, erat: nõ dixit, calũniator: non dixit, pauperum oppressor: non dixit, rerum alienarũ raptor, aut delator, aut receptor: nõ dixit, pupillorum spoliator: non dixit, viduarũ persecutor: Nihil horũ, sed erat quidam diues. Quid magnum est? Diues erat, de suo diues erat. Cui aliquid tulerat? An forte ille auferret, & dominus de illo reticeret, & personam eius acciperet, si crimina eius absconderet, qui nobis dicit, Nolite personaliter iudicare? *Ioan.7.* Si vis ergo audire crimen diuitis illius, noli amplius quærere quàm audis à veritate. Diues erat, induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Quod ergo eius crimen? Iacens ante ianuam vlcerosus & nõ adiutus. Hoc

B enim aperte de illo dictũ est, quòd immisericors erat. Nunquid enim charissimi, si pauper ille ante ianuam iacens sufficientem panem à diuite acciperet, diceretur de illo, quia cupiebat saturari de micis quæ cadebãt de mensa diuitis, Propter hãc solam inhumanitatem qua contemnebat pauperem ante ianuam suam iacentem, nec congrue digneq; pascebat, mortuus & in inferno sepultus est. Et cum apud inferos in tormentis esset, leuauit oculos suos, & vidit pauperẽ in sinu Abrahæ. Et quid multis immorer? Desiderauit guttam, qui non dedit micam. Nónne accepit iustam sententiam, qui non dedit crudeli auaricia? Si hæc ergo pœna est auarorũ, quæ pœna raptorũ? Sed ait mihi raptor rerum alienarum. Ego similis illius diuitis non sum, Agapes facio, vinctis in carcere victum mitto, nudos vestio, peregrinos suscipio. Dare te putas, tollere noli, & dedisti. Cui dederis gaudet, cui abstuleris plorat: quem duorũ istorum exauditurus est dominus? Dicis ei cui dederis, Gratias age quia accepisti. Sed alter tibi ex alia parte dicit, Ego gemo cui abstulisti: & penè totum tenuisti, & exiguum illi dedisti. Si ergo quod alteri abstulisses egentibus dedisses, nec talia opera diligit deus. Dicit tibi

C deus, stulte, iussi vt dares, sed non de alieno. Si habes, da de tuo: si non habes quod des de tuo, melius nulli dabis, quàm alteros spoliabis. Dictur⁹ est domin⁹ Christus cũ in iudicio suo sederit, & alios ad dexterã, & ad sinistrã alios separauerit, bene operantibus, Venite benedicti patris mei percipite regnum. *Matt.25.* Sterilibus autem qui nihil boni in pauperes operati sunt, Ite in ignem æternum. Et quid dicturus est bonis? Esuriui enim, & dedistis mihi manducare, & cætera. Et respondebunt illi, Domine quãdo te vidimus esurientem? Et ille ad eos, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Intellige ergo stulte, qui vis eleemosynas facere de rapinis, quoniã si quãdo pascis Christianum, pascis Christum: quando spolias Christianum, spolias Christum. Attendite quid sinistris dicturus est, Ite in ignem æternum. Quare? Esuriui, & nõ dedistis mihi manducare: nudus fui, & nõ vestistis me. Ite. Quò? In ignem æternũ. Prorsus ite. Quare? Nudus fui, & non vestistis me. Si ergo in ignem æternũ ibit cui dicturus est Christus, Nudus fui, & non vestisti me: quem locũ in igne æterno habebit, cui dicturus erit, Vestitus fui, & spoliasti me? Hic fortasse vt euadas hanc vocem, ne dicat tibi Christus, vestitus fui, & spoliasti me: mutata consuetudine, cogitas spoliare Paganum, & vestire Christianũ. Et hic respon-

D debit tibi Christus, immo respondet tibi nunc per seruum qualemcunque ministrum suum, respondebit tibi Christus & dicet, Etiam hic parce damnis meis. Cum enim qui Christianus es spolias Paganũ, impedis fieri Christianum. Etiam & hic fortasse respõdebis, Adhuc ergo non odio pœnam ingero, sed dilectione potius disciplinæ, Ideo spolio Paganum, vt per hanc asperam & salubrem disciplinã faciam Christianum. Audirem & crederem, si quod abstulisti Pagano, redderes Christiano. Diximus contra vnum vitium rapinarum, quo res humanę vsquequaq; vastãtur, diximus, & nemo nobis cõtradicit, Quis enim audet apertissime loquendo contradicere veritati? Nõ ergo facimus quod Apostolus monuit, *ad Titũ.1.* non contradicentes redarguimus, obediẽtes alloquimur, laudantes instruimus, non contradicẽtes redarguimus. Ita vero non cõtradicunt lingua, sed vita. Moneo, rapit: doceo, rapit: præcipio, rapit: arguo, rapit. Quomodo nõ contradicit? Dicam ergo quod de hac re sufficere existimo. Abstinete vos fratres, abstinete vos filij, abstinete vos à consuetudine rapiendi, & vos

E qui sub manibus raptorum gemitis, abstinete vos à cupiditate rapiendi. Alius potens est & rapit, tu in manu raptoris gemis, quia rapere non potes, ideo non facis. Habeto facultatem, & ibi laudabo domitam cupiditatem. Beatum sancta scriptura dicit, qui post aurum nõ abiit, *Eccli.31.* qui potuit transgredi, & non est transgressus, qui facere mala potuit & non fecit. Tu autẽ dicis, Nunquã negaui rem alienam. Quia forte nemo tibi commẽdauit, aut forte commendauit, sed sub testibus cõmendauit. Dic mihi, Reddidisti quãdo à solo solus accepisti, vbi deus inter vos fuerat? Si tunc reddidisti ei mortuo qui commendauerat, nescienti filio reddidisti, tunc te laudabo, quia post aurum non isti, quia potuisti trãsgredi & non es transgressus, quia potuisti mala facere & nõ fecisti. Si forte alienum sacculũ solidorum, vbi nemo te vidit in via inuenisti, & sine vlla mora cuius fuerat reddidisti. Eia fratres, redite ad vos, inspicite vos, interrogate vos, vera respondete vobis, & iudicate vos non secundũ personam, sed iustum iudicium iudicate. Ecce Christianus es, Ecclesiam frequentas, verbum dei audis, de lectione verbi dei lætissime commoueris, Tu laudas tractantem, ego quæro facientem: tu inquã lau-

F das dicentem, ego quæro facientem. Christianus es, frequentas Ecclesiam, amas verbum dei, libẽter audis. Ecce hoc quod propono in eo te examina, in eo te appende, in eo ascende mentis tuæ tribunal, & cõstitue te ante te, iudica te, & si prauũ inueneris, corrige te. Propono ergo. Deus dicit in lege sua, inuentionem esse reddẽdam: deus in lege sua dicit, quam primo populo dedit, pro quibus Christus nondum erat mortuus inuentionem tanquam alienum esse reddendam. Si quisquã, verbi gratia, in via inueniat alienum sacculum solidorũ, deberet reddere, sed nescit cui. Nõ se excusat ignorantia, si nõ dominetur auaricia. Dicat vestrę charitati, quoniam dona dei sunt, & sunt in populo dei qui non frustra audiunt verbũ dei. Dicam quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum cõstitutis, tam pauper, vt proscolus esset Grãmatici, sed planè Christianus, quãuis ille esset Paganus Grammaticus, melior ad velum quàm ad cathedram. Inuenit sacculum, nisi forte me numerus fallit, cum solidis fermè ducentis, memor legis proposuit pitacium publice. Reddendum enim sciebat, sed cui redderet ignorabat, proposuit pitacium publice, Qui solidos perdidit, veniat ad locum illum,

G illum,& quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio, venit
ad hominem:& ne forte quæreret alienum, quæsiuit signa, interrogauit sacculi qualitatẽ, sigillum solidorum,
etiam & numerum. Et cum omnia illi fideliter respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio & quærens vicem rependere, tãquam decimas obtulit illi viginti, qui noluit accipere. Obtulit vel decẽ,
noluit accipere. Saltem rogauit vel quinque acciperet,
noluit ille. Stomachabũdus homo proiecit sacculum,
Nihil perdidi ait. Si non vis aliquid à me accipere, nec
ego aliquid perdidi. Qualę certamen fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis conflictus: theatrum
mundus, spectator deus. Victus tandem ille quod offerebatur accepit, & continuo totum pauperibus erogauit, vnum solidum in domo sua nõ dimisit. Quid est?
Si aliquid egi in cordibus vestris, si verbum dei insedit
in vobis, si requiẽ inuenit apud vos, facite hoc fratres
mei, nolite putare damnum vos pati si feceritis, magnũ
lucrum est si feceritis quod dico. Perdidi viginti soli-
H dos, perdidi ducentos, quingentos. Quid perdidisti?
De domo tua perierant, alter perdiderat, non tu. Terra
communis est, in vna domo estis, in hoc mundo ambo
viatores, huius vitæ vnum stabulum intrastis. Posuit ille, oblitus est ille: cecidit ab illo, tu inuenisti. Quis inuenisti? Christianus. Quis inuenisti? Qui legem audisti,
Christianus qui legem audisti. Quis inuenisti? Qui cum
audires multa laudasti, tu inuenisti. Si ergo veraciter
laudasti, redde quod inuenisti. Si ergo non reddidisti
quod inuenisti quando laudasti, testimonium cõtra te
dixisti. Estote fideles inuentores, & tunc iniquos vitu-
14. q. 5. ca. perate raptores. Nam quod inuenisti & nõ reddidisti,
si quid. rapuisti. Quantum potuisti fecisti, quia plus non potuisti, ideo non plus fecisti. Qui alienum negat, si posset &
tolleret. Quod non tollis, timor prohibet, non bonum
facis, sed malum metuis. Quid est magnum timere malum? Magnum est non facere malum, magnũ est amare
bonum. Nam & latro timet malum, & vbi non potest
I non facit, & tamẽ latro est. Deus enim cor interrogat,
non manum. Lupus venit ad ouile ouium, quærit inuadere, quærit iugulare, quærit deuorare. Vigilant pastores, latrant canes, nihil poterit, non aufert, nõ occidit,
sed tamen lupus venit, lupus redit. Nũquid quia ouem
non tulit, ideo lupus venit, & ouis redit? Lupus venit
fremens, lupus redit tremens, lupus est tamen & fremẽs
& tremens. Interrogo ergo te quisquis vis iudicare, &
vide si tunc non facis male quando potes facere, & ab
homine non puniris: tunc time deum, nemo est ibi nisi
tu & ille cui facis malum, & deus qui ambos videt. Vide, ibi time. Parum est quod dico, vide, ibi time malũ,
ibi ama bonum. Nam etiam si timore gehennæ nõ facis malum, nondum es perfectus: audeo dicere, si timore gehennæ non facis malum, est quidem in te fides,
quia credis futurũ dei esse iudicium, gaudeo fidei tuæ,
sed adhuc timeo malicię tuę. Quid est quod dixi? Quia
si timore gehennæ non facis malum, non amore iusticiæ facis bonum. Aliud est timere pœnam, aliud est amare iusticiam. Amor castus in te esse debet, quo amore desideres videre, nõ cœlum & terram, non campos
liquidos maris, non spectacula nugatoria, non fulgores nitoresq; gẽmarum, sed desidera videre deum tuũ,
1. Ioan. 3. amare deum tuũ, quia dictum est, Dilectissimi filij dei
sumus, & nõdum apparuit quod erimus. Scimus autẽ,
quia cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce propter quam visionem fac
bonum, ecce propter quã visionem noli facere malum. K
Si enim amas videre deum tuũ, si in hac peregrinatione illo amore suspiras, ecce probat te dominus deus
tuus, quasi dicat tibi, Ecce fac quę vis, imple cupiditates
tuas, extende nequiciam, dilata luxuriam, quicquid libuerit licitum puta, nõ hinc te punio, non te in gehennas mitto, faciem meam tãtum tibi negabo. Si expauisti, amasti, si hoc quod dictum est, faciem suam tibi negabit deus tuus, contremuit cor tuum in non videndo
deum tuum, magnam pœnam putasti, gratis amasti. Si
ergo sermo meus inuenit in cordibus vestris aliquam
scintillam gratuiti amoris dei, ipsam nutrite. Ad hanc
augendam vos aduocate prece, humilitate, dolore pœnitentiæ, dilectione iusticiæ, operibus bonis, gemitibus
synceris, conuersatione laudabili, amicicia fideli. Hanc
scintillam boni amoris flate in vobis, nutrite in vobis,
ipsa cũ creuerit & flãmam dignissimam & amplissimã
fecerit, omniũ cupiditatum carnalium fœna cõsumit.

De Psalmo nonagesimo quinto: & qua ratione dictum sit, Miserebor cui misertus fuero &c. Quodq; ratio illius non sit scrutanda: L *Ser. XXII.*

QVo modo ianua introducit in domũ, sic titu- *Sermo XX.*
lus Psalmi introducit in intellectũ. Prænota- *Sup. Ser. 3.*
tur enim sic, Quãdo domus ędificabatur post
captiuitatem. Quæris quæ domus, iudicat tibi
iã psalmus, Cantate domino canticum nouum, cãtate *Psal. 95.*
domino omnis terra. Ecce quæ domus. Quãdo omnis
terra cantat canticũ nouum, domus dei est. Cantando
ædificatur, credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur, Modo ergo ædificatur, sed in fine seculi dedicatur. Concurrant ergo lapides viui ad canticum nouũ, concurrant & coaptentur in structuram tẽpli dei, agnoscant saluatorem, recipiant habitatorẽ. Dictum est quæ domus, dicẽdum est post quã captiuitatẽ.
Et hoc tibi indicat Psalmus. Sequere paululum, Cãtate
domino cãticum nouum, cãtate domino omnis terra.
Cantate domino, benedicite nomini eius, bene nũciate de die in diem salutare eius, Annunciate inter gentes mirabilia eius, in omnibus populis gloriam eius. M
Quoniã omnes dij gentium dæmonia. Ecce sub quorũ
captiuitate latebat domus. Ex prima enim trãsgressione primi hominis, vniuersum genus humanum natum
cum obligatione peccati victor diabolus possidebat. Si
enim sub captiuitate non teneremur, redemptore non
indigerem⁹. Venit ad captiuos nõ captus, venit ad captiuos redimendos nihil in se captiuitatis, hoc est iniquitatis habens, sed carne mortali preciũ nostrum portans. Si enim carnem mortalem non haberet, vnde in
verbo sanguis quem pro captiuis funderet? Ille autem *Roma. 8.*
qui ad captiuitatem nostram venit cum similitudine
carnis peccati, nõ cum carne peccati venit: similitudo
enim erat illa carnis peccati: vera caro, sed similis carni peccati: vera caro, sed non peccati caro. Ille ergo qui
ita venit, quis erat? Bene nunciate de die in diem. Ecce quis erat, De die in diem erat. Deus de deo erat, lumen de lumine erat, sed verbum caro factum est, vt ha- *Ioan. 1.*
bitaret in nobis, latens maiestas, apparens infirmitas, vt
moriatur infirmitas, & teneatur maiestas. Si ergo vniuersus mundus sub captiuitate tenebatur, bene dictum
est, Miserebor cui misertus fuero, & misericordiã præ- *Exod. 33.*
stabo cui misericors fuero. Si enim totus mundus sub *Rom. 9.*
captiuitate, totus mundus in peccato, totus mundus iustissime supplicio destinat⁹, sed ex parte per misericordiam liberatus. Quis dicat deo: quare dãnas mundum?
Quomodo accusatur iudex deus, quando dãnatur mũdus reus?

A dus reus? Reus es. Si quid debeas consideres, pœna vocatur, nec cum à te debitum exigitur, exactor iuste reprehenditur. Reprehenditur exactor si indebitum exigit: cum vero debitum exigit, quis reprehēdat exactorem, quanuis expectat donatorem? Cui vult miseretur, & quē vult obdurat. Dicis itaq; mihi, Quid adhuc cōqueritur? Nā volūtati eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? Quis sit ille attende, quis sis tu attende. Ille deus est, tu homo. Sed iusticiam tibi loqui videris tu, & fons ille iusticiæ siccatus est? Si iustum loqueris, vnde tibi? Aut si iniustū loqueris, debes tacere. Aut si iustum loqueris, & non habes nisi de fonte iusticiæ. Fons autē iusticiæ quis est nisi deus? Primum ergo fundamētum fidei pone. Nunquid iniquitas apud deū? Latere te æquitas potest, esse ibi iniquitas nō potest. Expectas à me fortasse vt dicam tibi, quare cui vult miseretur, & quē vult obdurat. Expectas à me homo. Si & tu homo & ego homo, ambo audiamus, O homo tu quis es qui respōdeas deo? Melior est ergo fidelis ignorantia, q̄ temeraria scientia. Deus mihi dicit, per Apo-

Roma.9.

B stolum Christus loquitur, O homo tu quis es qui respōdeas deo? Et ego indignor, quia nō noui iusticiam dei. Si homo sum, nō indigner, excedam hominem si possum, & forte attingam. Sed & si attigero homini nō dicam, excedat & ipse & attingat mecum. Et quis est, inquis, qui homo homine excedat? Ergo non quibusdam exprobrat Apostolus & dicit, Cū enim dicitis, Ego Paulis, ego Apollo, nōne homines estis? Quid eos facere volebat, quibus exprobrabat q̄ homines erant? Homo es, ad Adā pertines. Pertine ad filium hominis, & forte dicit tibi, Iā non dico vos seruos, sed amicos, quoniā quę audiui à patre meo, nota feci vobis. Sed discipulis hoc dixit, Apostolis illis hoc dixit: non debemus contristari quia nondum tales sumus. Et tamen etiam ipsis quomodo hoc dixit, Omnia quæ audiui à patre meo nota feci vobis? Puto quia in spe dixit hoc, nondū in reputo quod facturus erat, non quod erat, non quod iam fecerat. Et vnde probatur cum ille dicat, nota vobis feci, non dicat, nota faciā? Quia dicuntur quædā in scripturis de præterito, cum intelligātur de futuro. Quomodo dicuntur de præterito, cū intelligantur de futuro? Foderunt, inquit, manus meas & pedes meos, dinumera-

1.Cor.3.

Ioan.15.

Ibidem.

Psal.21.

C uerunt omnia ossa mea. Nondū factum erat, & tāquam factum annunciabatur quod futurum erat. Saluos nos fecit per lauachrū regenerationis. Alio autē loco ipse dicit, Spe salui facti sumus. Spes autem quæ videtur nō est spes. Spe salui facti sumus, nō nisi de præterito dicimus: & quoniā spe salui facti sumus nondū re, adhuc futurū est quod speramus. Nā iam videmus & tenemus, sed nondū res, sed spes. Quod enim videt quis, inquit, quid sperat? Si autē quod non videmus speramus, per patientiā expectamus. Et tamen salui facti sumus, & tamen adhuc salutē speramus, & expectamus, nōdum tenemus. Sic & dominus discipulis ait, Omnia quæ audiui à patre meo, nota vobis feci. Si hoc iam factum erat, quare alio loco dicit illis: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo? Certe omnia quæ audiui à patre meo nota feci vobis. Sed cum dicit, Nō potestis illa portare modo: & dicit, habeo vobis dicere, differt non aufert. Propter certam ergo spem, qua sine dubio sciebat id se fuisse facturū, apud illum tanquam factum cōputabatur, & ideo dicebat, Nota vobis feci. Quandiu ergo sumus in corpore peregrinamur à domino. Per fidē enim ambulamus, nō per speciem. Quātum nobis datur & fidē teneamus, & de iusticia dei nō

Titum.3.

Roma.8.

Ioan.15.

Ioan.16.

2.Cor.5.

dubitemus: iniquitatem apud illū esse omnino non credamus, ne in magnā voraginem impietatis veniamus: & cum perfecta fide tenuerimus, nullā apud eum esse iniquitatē, & si illam modo non videmus, id est, æquitatem quæ est apud ipsum, finiatur via & veniemus ad patriam. Non potest videri tēpore fidei, videbitur tempore speciei. Nunc enim per fidem ambulamus, tūc per speciem. Quid est per speciem? Speciosus forma præ filiis hominū: quia in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbū. Qui diligit me, inquit, mandata mea custodit, & qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et quid illi dabis? Et ostendam meipsum illi. Hæc erit species quando faciet quod dixit, & ostendam meipsum illi. Ibi æquitatē dei videbis, ibi sine codice in verbo leges. Ergo cū viderimus eum sicuti est, iā transiet peregrinatio nostra, postea vero gaudebimus gaudio angelorum. Hæc enim in via. Quid est via? Fides est. Propter fidē tuam factus est deformis Christus, manet autē speciosus Christus, Speciosus forma præ filiis hominū videbitur post peregrinationem. Modo autē fide qualis videtur? Et vidimus eum & non habebat speciem neq; decorem, sed vultus eius abiectus, & deformis positio eius, hoc est, vultus eius. Despect⁹ & deformis positio eius, homo in plaga positus, & sciens ferre infirmitates. Deformitas Christi te format. Ille enim si deformis esse noluisset, tu formā quam perdidisti non recepisses, pendebat ergo in cruce deformis, sed deformitas illius pulchritudo nostra erat. In hac ergo vita deformē Christū teneamus. Quid est deformē Christum? Absit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mūdus crucifixus est & ego mundo. Hæc est deformitas Christi. Nunquid dixi me aliquid scire in vobis nisi viā? Hæc est via, credere in Christum crucifixū: huius deformitatis signum in fronte portamus: de ista deformitate Christi non erubescamus. Hanc viam teneamus, & ad speciē perueniemus. Cū peruenerimus ad speciē, æquitatem dei videbimus: & iam non erit ibi dicere, quare huic subuenit, & huic non: quare iste adductus est à gubernatione dei vt baptizaretur: ille autem cum bene catechumenus vixerit, subito ruina mortu⁹ est, & ad baptismum non peruenit: ille cum scelerate vixerit, cum luxuriosus, cū mœchus, cum scenicus, cū venator ægrotauit, baptizatus est, discessit, peccatum in eo cōuictum est, peccatum in eo deletum est, Quære merita, nō inuenies nisi pœnam, quære gratiam, O altitudo diuitiarū. Petrus negat, latro credit. O altitudo diuitiarum. Hoc nos putas perscrutari posse, quod Apostolus beatus expauit? Et cum tātam profunditatem & altitudinem inspiciens cōtremisceret, exclamauit, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientię dei. Quid enim dixerat antē, vt ad hāc exclamationem veniret? Rem dixerat, vbi si non credatur deo, quia non est iniquitas apud deū, iniquitas iudicabitur. Gentibus dicebat, fidelibus dicebat de Iudæis, Sicut vos, inquit, nō credidistis deo, nunc autem misericordiam cōsecuti estis illorum incredulitate, sic & hi nō crediderunt in vestram misericordiam, vt & ipsi misericordiam consequantur. Cōclusit enim omnes deus in incredulitate, vt omnium misereatur. Hinc postea Paulus dixit, Et quæ ista ratio est æquitatis & iusticiæ dei, concludere omnes in incredulitate vt omniū misereatur? Quæris tu rationem, ego expauescā altitudinem. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientię dei. Tu ratiocinare, ego mirer: tu disputa, ego credā: altitudinem video, ad profundum non peruenio. O altitudo

D

Psal.44.

Ioan.1.

Ioan.13.

1.Ioan.3.

Esa.53.

E

Galat.6.

F

Rom.11.

Roma.9.

Rom.11.

G titudo diuitiarũ ſapientiæ & ſcientiæ dei,quàm inſcru
tabilia ſunt iudicia eius,& inueſtigabiles viæ eius:forte
expoſiturus es? Quis enim cognouit ſenſum domini,
Roma.11. aut quis cõſiliarius eius fuit,aut quis prior dedit illi, &
retribuetur ei? Quoniã ex ipſo & per ipſum & in ipſo
ſunt omnia,ipſi gloria in ſecula ſeculorum. Requieuit,
quia inuenit admirationem,nemo quærat à me occul-
torum rationem. Ille dicit, Inſcrutabilia ſunt iudicia
eius,& tu ſcrutari veniſti? Ille dicit, Inueſtigabiles ſunt
viæ eius,& tu inueſtigare veniſti? Si inſcrutabilia ſcru-
tari veniſti, & inueſtigabilia inueſtigare veniſti, crede,
iam periiſti. Tale eſt velle ſcrutari inſcrutabilia & inue
ſtigabilia inueſtigare, quale eſt velle inuiſibilia videre,
& ineffabilia fari. Ergo ædificetur domus,cum perue-
nerit ad dedicationem, tunc fortaſſe inueniet iſtorum
occultorum apertiſsimam rationem.

Galat.6. *De verbis Apoſtoli, Inuicem onera veſtra portate,*
& ſic adimplebitis legem Chriſti.

Sermo XXIII.

Ser.XXI. QVia lex veteris teſtamenti ſcilicet cuſtodita ti
H morem habebat, non potuit apertius ſignifi-
cari noui teſtamenti donum eſſe charitatem,
Galat.6. quàm hoc loco vbi Apoſtol[us] ait, Inuicẽ one-
ra veſtra portate,& ſic adimplebitis legẽ Chriſti. Hanc
enim legẽ Chriſtus dicere intelligitur, qua ipſe domi-
nus præcepit vt nos inuicem diligamus,tantũ in ea ſen
Ioan.13. tentia præcepti pondus conſtituens vt diceret, In hoc
cognoſcẽt quoniam diſcipuli mei eſtis, ſi vos inuicem
diligatis. Huius autem dilectionis officium eſt,Inuicẽ
onera veſtra portate: ſed hoc officium non eſt ſempi-
ternum. Perducet ſanè ad beatitudinem ſempiternam
in qua nulla erunt onera noſtra quæ inuicẽ portare iu-
beamur: nunc vero cum in hac vita,id eſt,cum in hac
via ſumus,onera noſtra inuicẽ portemus,vt ad eam vi-
tam quæ caret omni onere peruenire poſsimus. Sicut
enim de ceruis nonnulli talium cognitionum ſtudioſi
ſcripſerunt,cum fretum ad inſulã trãſeunt paſcuarum
gratia,ſic ſe ordinant, vt onera capitũ ſuorum quæ ge-
ſtant in cornibus ſuper inuicẽ portent, ita vt poſterior
I ſuper anteriorem ceruice proiecta caput collocet. Et
quia neceſſe eſt vnũ eſſe qui cæteros præcedens nõ an-
te ſe habeat cui caput inclinet, vicibus dicũtur id age-
re,vt laſſat[us] ſui capitis onere,ille qui præcedit poſt om-
nes redeat, & ei ſuccedat cuius ferebat caput cum ipſe
præiret: ita inuicem onera ſua portantes fretum tranſ-
eunt,donec veniant ad terræ ſtabilitatem. Iſtam ceruo-
Prouer.5. rum naturã fortaſſe intenderit Salomon cum ait,Cer-
uus amicitię & pullus gratiarũ colloquantur tecum. Ni-
hil enim ſic probat amicum, quemadmodum oneris
amici portatio. Nec tamen inuicem portaremus one-
ra noſtra, ſi vnum tempus eſſet infirmitatis amborum
qui onera ſua ſuſtinent: aut enim vnum infirmitatis ge
nus,ſed diuerſa tempora:aut eadem tempora & diuer-
ſa genera infirmitatis faciunt vt onera noſtra inuicem
portare valeamus. Verbi gratia. Iram fratris tunc por-
tabis cum tu aduerſus eum non iraſceris, vt rurſum eo
tempore quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate &
trãquillitate ſupportet. Hoc exemplum ad id pertinet,
cum diuerſa ſint tempora portantium onera ſua,quan-
uis ipſa diuerſa non ſit infirmitas,in ambobus enim ab
inuicem ira portatur. Ad diuerſum autem infirmitatis
genus aliud exemplum videndum eſt,veluti, Si quis in
ſe loquacitatem vicerit, & pertinaciam nondum vice-
rit:alius vero ſit adhuc loquax, ſed etiam pertinax non
ſit: debet ille huius loquacitatem, & iſte illius pertina-
ciam,donec illud in illo, & iſtud in iſto ſanetur chari- K
tate portare. Par quippe infirmitas in duob[us] ſi vno ac-
cidat tẽpore,tolerare ſeinuicẽ non valent,cum aduer-
ſus ſe intenditur. Nã aduerſus aliquem tertium & duo
irati ſibi conueniunt & ſe tolerant: quanq̃ nec tolerare
ſeinuicem dicendi ſunt, ſed potius ſeinuicem cõſola-
ri: ſicut & triſtes de vna re magis ſe portãt,& quaſi in-
cumbunt ſibi,quàm ſi vnus triſtis eſſet, & alius gaude-
ret:ſi autẽ aduerſus ſe triſtes ſint, prorſus ſe tolerare nõ
poſſunt. Et ideo in huiuſcemodi affectionib[us] ſuſcipiẽ-
da eſt aliquantulum ipſa ægritudo de quatus parte aliũ
liberari,& ſic ſuſcipienda,vt ad auxilium, nõ ad æqua-
litatem miſeriæ valeat: quemadmodum ſe inclinat qui
manum iacenti porrigit. Nõ enim ſe proiicit vt ambo
iaceant,ſed incuruat tantum vt iacẽtem erigat. Neque
vlla res officioſum iſtum laborem, ad portanda onera
aliorum facit libenter impendi, ſicut cum cogitamus
quanta pro nobis pertulerit dominus. Hinc enim ad-
monẽs ait Apoſtolus, Hoc ſentite in vobis,quod & in Philip.2.
Chriſto Ieſu,Qui cum in forma dei eſſet,non rapinam
arbitratus eſt eſſe ſe æqualẽ deo,ſed ſemetipſum exina- L
niuit formam ſerui accipiẽs,in ſimilitudinem hominũ
factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit ſemet-
ipſum factus obediens vſq; ad mortem,mortem autem
crucis. Superius enim dixerat, Non quæ ſua ſunt vnuſ-
quiſque intendentes,ſed ea quæ aliorum. Huic ſenten-
tiæ contexuit quod dictum eſt. Nam ita ſequitur. Hoc
ſentite in vobis quod & in Chriſto Ieſu: ad hoc dunta-
xat, vt quẽadmodum ille in eo quòd verbum caro fa- Ioan.1.
ctum eſt, & habitauit in nobis, & ſine peccato cũ eſſet,
peccata noſtra ſuſcepit,non attendit ſua,ſed noſtra,ita
& nos libẽter ad eius imitationem inuicem onera no-
ſtra portemus. Huic cogitationi accedit etiã illa cogi-
tatio,qua ille ſuſcepit hominem,nos autẽ homines ſu-
mus,& conſiderare debemus ꝙ ægritudinẽ ſiue animę
ſiue corporis,quam in homine alio videmus,etiam nos
habere potuimus aut poſſumus. Hoc ergo exhibeamus
ei cuius infirmitatẽ portare volumus, quod ab illo no-
bis velimus exhiberi: ſi forte nos in ea eſſemus, & ipſe
nõ eſſet. Ad hoc pertinet quod ipſe Apoſtolus ait,Om- M
nia omnibus factus ſum,vt omnes lucrifacerẽ: cogitã- 1.Cor.9.
do ſcilicet in eo vitio etiã ſe eſſe potuiſſe vnde cupie-
bat aliũ liberare:cõpatiendo enim potius id agebat, nõ
mentiẽdo ſicut quidam ſuſpicantur, & hi maxime qui
mẽdaciis ſuis defendendis quæ negare nõ poſſunt, ali-
cuius magni exẽpli patrociniũ requirũt. Deinde etiã il-
lud cogitandũ, nullũ eſſe hominẽ qui nõ poſsit habere
aliquid boni quod tu nondũ habes,etiã ſi lateat,in quo
ſine dubio poſsit te eſſe ſuperior, quæ cogitatio ad cõ-
tundendã,& edomandã ſuperbiã valet. Ne arbitreris,
quoniã tua quædã bona eminent & apparent,ideo al-
terũ nulla habere quę lateant,& fortaſſe maioris põde-
ris bona quibus te ſuperat neſcientem. Non enim falli
nos,aut adulatione potius vti Apoſtolus iubet cum di-
cit,Nihil per contentionẽ neq; per inanẽ gloriam, ſed Philip.2.
in humilitate mẽtis alter alterũ exiſtimantes ſuperiorẽ
ſibi. Nõ hoc ita debemu[s] exiſtimare, vt nõ exiſtimemus,
ſed nos exiſtimare fingamus:ſed vere exiſtimem[us], poſ-
ſe eſſe aliquid occultum in alio quo nobis ſuperior ſit,
etiã ſi bonũ noſtrũ quo illo videmur ſuperiores eſſe nõ
ſit occultũ. Iſtæ cogitationes deprimentes ſuperbiã, &
acuentes charitatẽ,faciunt onera fraterna inuicem, nõ
ſolũ æquo animo,ſed etiã libentiſsime ſuſtineri. Nullo
modo autem de quoquam homine incognito ferenda
ſententia eſt,& nemo niſi per amicitiã cognoſcitur,&
ideo

A ideo amicorum mala firmius sustinemus, quia bona eorum nos delectant & tenent. Nullius itaq; repudianda est amicicia sese ingerentis ad amiciciam copulandam, non vt statim recipiatur, sed vt recipiendus optetur, atque ita tractetur vt recipi posit. Illum enim receptum in amiciciam possumus dicere, cui omnia consilia nostra refundere audeamus. Et si sit quisquam, qui se non audet ingerere ad amiciciam faciendam, cum aliquo nostro temporali honore aut dignitate reuocatur, descendendũ est ad eum, & offerendum illi quadam comitate & submisione animæ, quod petere per semetipsum non audet. Sanè, quanuis raro, tamen aliquotiens accidit, vt eius quem volumus in amiciciam recipere, prius nobis innotescăt mala quàm bona, quibus offensi & quodam modo repercusi relinquimus eum, & ad bonorum eius quę forte occultiora sunt indagationem non peruenimus. Admonet itaque dominus noster Iesus Christus, qui nos vult effici imitatores suos, vt eius infirma toleremus, vt ad quædam sana, in quorum delectatione acquiescamus, per charitatis tolerantiam perducamur. Ait enim, Non est opus sanis medicus, sed ægrotantibus. Ideoque si propter Christi

In amicitia receptus.

Matth. 9.

B charitatem etiam eum qui ex omni parte fortassis ægrotat, repellere ab animo non debemus, quoniam sanari potest per verbũ dei: quantò minus eum qui propter nos videri potest totus ægrotus, quia quædam eius saucia in primo ingressu amiciciæ non potuimus sustinere, & quod est grauius cum offensione animi de toto homine ausi sumus temerariam præiudicij ferre sententiam, non timentes quod dictum est, Nolite iudicare ne iudicemini, & in qua mensura mẽsi fueritis, in ea remetietur vobis. Sæpe autem illa quæ bona sunt prius apparent, in quibus etiam temerarium beneuolentiæ iudicium cauendum est: ne cum totum bonum putaueris, ea quæ postea mala apparuerint, securum & imparatum te inueniant, & grauius offendant, & eum quẽ temere dilexeras, acerbius oderis: quod nefas est, quia etiam si nulla eius bona præcederent, & hæc quæ postea apparuerunt mala prius eminerent, toleranda tamen erant, donec omnia cum illo ageres quibus talia sanari solent: quantomagis cum ea bona præcesserunt, quæ tanquam pignora nos debent ad posteriora toleranda constringere. Ipsa est ergo lex Christi, vt inuicem onera nostra portemus. Christum autem diligendo

Matth. 7.

C facile sustineamus infirmitatem alterius, etiam quẽ nondũ propter sua bona diligimus, Cogitamus enim quia ille quem diligimus dominus propter eum mortuus est. Ipsius enim domini charitatem nobis Apostolus ingessit, cum diceret, Et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est: vt si illum infirmum propter vicium quo infirmus est minus diligimus, illum in eo consideremus qui mortuus est propter ipsum. Christum autem non diligere, non infirmitas sed mors est. Quapropter ingẽti cura & implorata dei misericordia cogitandum est, ne Christũ negligamus propter infirmum, cum infirmum debeamus diligere propter Christum.

1. Corin. 8.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti:
Sermo XXIIII.

Gala. 6.

Sermo XXII.

Omnes nos per Apostolum admonnit veritas, vt innicem onera nostra portemus, & in eo ipso quo nos admonet vt inuicem onera nostra portemus, quo fructu id faciamus ostẽdit, adiungẽs dicit, & sic adimplebitis legem Christi. Quæ non implebitur, nisi inuicem onera nostra portemus.

Quę sint onera ista, & queadmodũ portanda sint, quoniam quidem omnes pro nostris viribus conari debemus implere legem Christi, adiuuante domino conabor ostendere. Quiddam me demonstraturũ esse proposui, mementote vt exigatis, vt cum reddidero non petatis. Hoc me demonstraturum esse proposui, adiuuante domino intentionem meam, & pro me oratione vestra, quę sint onera quæ inuicem nos iubet, vt portemus, Apostolus, & quemadmodum portanda sint. Hoc si fecerimus, illud vbi fructum posuit sua sponte consequitur, vt impleamus legem Christi. Dicit aliquis, Obscure enim Apostolus locutus est, vt tu coneris exponere, quę sint ista onera, vel quemadmodum inuicem sustinenda. Est illic quæstio quæ nos cogit onera distinguere, & in ipso quippe capitulo lectionis habes ibi positum, Vnusquisq; autem proprium onus portabit. Iam ergo occurrit sensibus vestris. Si vnusquisque onus propriũ portabit, quomodo dicit, inuicem onera vestra portate, nisi quia onera nostra distinguenda sunt, ne sibi contraria loqui putetur Apostolus, Non enim longe, nõ enim in alia epistola, non enim in hac ipsa longe superius aut inferius, sed in eo ipso loco, ita

Gala. 6.

D

E vt sibi sint eadem verba contigua vtrunque posuit. Et quia vnusquisque proprium onus portabit, & quod admonuit & hortatus est, vt inuicem onera nostra portemus. Alia ergo sunt onera in quibus vnusquisque proprium portat, nec portat cum alio alter, nec proiicit in alterum: & alia sunt onera in quibus rectè dicis fratri, porto tecum, aut porto pro te. Si ergo distinctione opus est, nõ est facilis intellectus. Contra eos ergo qui putabant posse hominem contaminari peccatis alienis, respõdit Apostolus, Vnusquisq; onus proprium portabit. Item contra eos quibus per hoc posit negligentia subintrare, vt quasi securi facti quod non contaminarentur peccatis alienis neminem curarent corrigere, inuicem onera nostra portare breuiter dictum, breuiterq; distinctum est, & quantum existimo manifestationem veritatis non impediunt. Nam & breuiter audistis, & cito intellexistis. Corda vestra non vidi, sed testes cordis voces audiui. Iam ergo tanquam de intellectis securi, aliquãto latius differamos, non vt intelligendum insinuetur, sed vt quod intellectum est commendetur. Onera quæ vnusquisq; sua portat peccata sunt. Has detestabilium onerum sarcinas portătibus hominibus, &

Onera diuersa.

Gala. 6.

F sub eis frustra sudătibus, dominus dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Quomodo reficit peccatis oneratos, nisi indulgẽtia peccatorum? Concionator mundi, de quadam specula excelsæ authoritatis exclamat, Audi genus humanum, audite filij Adam, audi genus laboriosum & infructuosum: video laborem vestrum, videte donum meum, scio laboratis & onerati estis, & quod est miserius perniciosas sarcinas vestris humeris alligatis, adhuc quod peius est onera addi vobis petitis non deponi. Quis nostrum breui tempore potest multiplicitatẽ & varietatem harum differere sarcinarum? Tamen inde pauca commemoremus, & de his cætera coniectemus. Videte hominem oneratum sarcina auariciæ, videte illum sub hac sarcina sudantem, anhelantem, sitientem, & laborãdo sarcinam addentem. Quid expectas ô auare, amplectens onus tuum & [catenis cupiditatis alligans malam] sarcinam, sub humeros tuos? Quid expectas? Quid laboras? Quid inhias? Quid concupiscis? Nempe satiare auariciam. O vota inania & facta nequissima. Expectas ergo satiare auariciam. Illa te

Matth. 11.

Matth. 23.

G potest premere,tu illam non potes satiare.An forte nõ
est grauis? Vsqueadeo sub hac sarcina sensum etiam
perdidisti? Non est grauis auaricia? Quare ergo te de
somno excitat, quæ te aliquando etiam dormire non
sinit? Et fortasse habes cum illa alterum onus pigriciæ,
& ista duo nequissima onera secúmque pugnãtia pre-
munt te,& dilaniant te. Non enim paria imperant, nõ
enim similia iubent. Pigricia dicit,dormi: auaricia di-
cit,surge:pigricia dicit,noli pati frigidos dies:auaricia
dicit, tolera in mari etiam tempestates. Illa dicit quie-
sce: illa non sinit quiescere,iubet non solum procede,
sed & nauiga trans mare, quære terras quas ignoras,
merces in India deportandæ sunt, non nosti linguam
Indorum,sed intelligibilis videtur sermo auariciæ. Ve-
nies ignotus ad ignotum, das, accipis,emis,portas, pe-
riclitatus venisti, cum periculo redis,exclamas in ma-
ri exagitatus tempestate,deus libera me.Non audis res-
pondentem, Quare? Misi te? Auaricia tibi iussit vt ac-
quireres quod non habebas,ego tibi iussi vt sine labore
ante ostium tuum pauperi dares quod habebas. Illa te
ad Indos misit ad deportandum aurum, ego tibi ante
ostium Christum posui, à quo emeres regnum cœlo-
H rum.Laboras in iussione auariciæ, in iussione mea non
laboras.Ambo iussimus, non audisti me, cui obaudisti
liberet te. Quàm multi has sarcinas portant, quanti
mihi modo contra ipsas sarcinas,loquenti sub ipsis po
siti exclamant. Cum sarcinis intrarunt, cum sarcinis
exeunt:auari ingressi sunt,auari discedunt.Ego loquẽ-
do contra istas sarcinas laboraui, Si clamatis, ponite
quod portatis. Postremo me nolite audire, imperato-
rem vestrum audite clamantem, Venite ad me omnes
Matth.11. qui laboratis & onerati estis. Non enim venitis,nisi la-
borare desinatis. Vultis ad me currere, sed cum graui-
bus sarcinis non potestis. Venite, inquit, ad me qui la-
boratis & onerati estis, & ego vos reficiam. Do veniã
præteritorum peccatorum, tollam quod premebat o-
culos vestros,sanabo quod nocuit humeris vestris. Tol
lam quidem sarcinas, sed inanes à sarcinis non dimit-
tam. Tollam sarcinas malas,& imponam bonas.Cum
enim dixisset, Et ego vos reficiam, adiunxit, Tolli-
te iugum meum super vos. Male te subiugauerat cu-
piditas, salubriter te subiuget charitas. Tollite iugum
meum super vos,& discite à me. Si vobis viluit huma-
num qualecunque magisterium, discite à me.Christus
I clamat magister,vnicus filius dei,solus verax,verus,ve-
Ioan.1. ritas clamat,discite à me. Quid? Quia in principio erat
verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat ver-
bum, & omnia per ipsum facta sunt? Nunquid hoc ab
eo discere poterimus,mundum fabricare, cœlum lumi
nibus implere, diei noctisque vicissitudines ordinare,
tempora & secula iubere percurrere, seminibus vim
tribuere,animalibus terram implere? Nihil horum nos
iubet discere magister cœlestis, illa facit vt deus. Sed
quia iste deus & homo esse dignatus est, in eo quòd
deus est audi vt recrearis, in eo quòd homo est audi vt
imiteris.Discite, inquit, à me, non mundum fabricare
& creare naturas, nec illa quidem alia quæ hic latens
deus, homo manifestus effecit: nec ipsa dicit, discite à
me febres ab ægrotantibus pellere, fugare dæmonia,
mortuos suscitare, ventis & fluctibus imperare, super
aquas ambulare,nec hoc dicit,discite à me. Hæc enim
dedit quibusdam discipulis suis, quibusdã non dedit.
Hoc autem discite à me,omnibus dicit,ab hoc præce-
Matth.11. pto nemo se excuset,discite à me quia mitis sum & hu-
milis corde. Quare dubitas hanc sarcinam ferre? Hæc

sarcina grauis est, humilitas & pietas? Hæc sarcina gra- K
uis est,fides,spes, charitas? Ista enim humilem, ista mi-
tem reddunt. Et vide quia oneratus non eris, si ipsum
audieris.Iugum enim meum leue est,& sarcina mea le-
uis.Quid est, leuis est? Quid si habet pondus, sed mi-
nus? Plus habet auaricia,minus iusticia. Nolo sic intelli
gas.Hæc sarcina non est pondus onerati,sed alæ vola-
turi.Habent enim & aues pennarum suarum sarcinas.
Et quid dicimus? Portant illas,& portantur.Portant il-
las in terra, portantur ab illis in cœlo. Tu si misericor-
diam velis præbere aui, præsertim æstate & dicas, mi-
seram istam auiculam onerant pennę & detrahas onus
hoc, in terra remanebit, cui subuenire voluisti. Porta
ergo pennas pacis, alas accipe charitatis. Hæc est sar-
cina, sic implebitur lex Christi. Distincta sunt onera.
Videte nunc nescio quis auarus intrat,nosti illum aua-
rum, stat tecum, & tu non es auarus, sed etiam miseri-
cors, das pauperi quod habes,nõ inhias in ea quæ non
habes, audis dicentem Apostolum, Præcipe diuitibus *1.Timo.6.*
huius mundi,non superbe sapere, neque sperare in in-
certo diuitiarũ, sed in deo viuo qui præstat nobis om-
nia abundanter ad fruendum: diuites sint in operibus
bonis,facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi L
fundamentum bonum in futurũ, vt apprehendant ve-
ram vitam. Audisti,agnouisti,didicisti,tenuisti, fecisti.
Fac quod facis,noli pigrescere,noli cessare, Qui perse- *Matth.10.*
uerauerit vsque in finẽ hic saluus erit. Bene fecisti ho-
mini, ingratus est homo, non te pœniteat bene fecisse,
ne fundas pœnitendo quod impleuisti miserando: dic
in corde tuo, Nõ videt iste in quẽ feci, videt ille prop-
ter quem feci, quia iste si videret, si ingratus non esset,
sibi potius quàm mihi prodesset. Ad deum me teneam
quem non latet quod facio,non solum quod facio, sed
etiam quo corde facio,illum sperem retributorem,qui
facti mei non quæret testem. Talis est, & forte in po-
pulo dei stat iuxta te auarus raptor inhians rebus alie-
nis. Quem nosti talem, & fidelis est, vel potius fidelis
vocatur,non eum potes de Ecclesia pellere, non habes
aliquem aditum castigando & corripiendo corrigere,
accessurus est tecum ad altare,noli timere,vnusquisque
proprium onus portabit,memento Apostoli vt securus
accedas, Vnusquisque proprium onus portabit: tantũ *Gala.6.*
modo tibi non dicat, porta mecum. Nam si cum illo
communicare volueris auariciam, onus nõ minuitur, M
sed duo grauabuntur.Portet ergo sarcinam suam,& tu
tuam,quoniã quando ex humeris dominus tuus talem
sarcinam excussit,alteram imposuit.Excussit cupidita-
tis,imposuit charitatis. Ergo secundũ cupiditates ma-
las vnusquisque sarcinam suam portat, malus malam,
bonus bonam. Conuerte te iam & ad illud pręceptum,
Inuicem onera vestra portate. Habes enim sarcinam *Vbi suprà.*
Christi, vnde portes cum altero onus propriũ. Pauper
est, diues es, onus illius paupertas est, tu tale onus non
habes. Vide ne forte cum te interpellauerit pauper-
tas, dicas, Vnusquisque onus proprium portabit. Hic
alterum præceptum audi,Inuicem onera vestra porta-
te. Paupertas non est onus meum, sed est onus fratris
mei. Vide ne diuitiæ sint maius onus tuum. Nam non
habes onus paupertatem,sed habes onus diuitias: si be-
ne intendas,onus est,ille alterum onus habet,tu alterũ.
Porta cum illo, & porta tecum, vt inuicem onera ve-
stra porteris. Quid est onus paupertatis? Non habere. *Onus paupertatis, diuitiarum.*
Quid est diuitiarum onus? Plus quàm opus est habere.
Et ille oneratus est,& tu oneratus es.Porta cum illo nõ
habere, portet tecum plus habere, vt fiant æquales sar-
cinæ

A cinæ vestræ. Si enim dederis indigenti, minuis illi non habenti onus ipsius quod erat non habere, si ei dederis, incipit habere: minutum est illi onus quod vocatur nó habere, minuit & ipse onus tuũ quod vocatur plus habere. Duo ambulatis viam dei in peregrinatione huius seculi, tu portabas sumptus magnos superfluos, ille autem sumptus non habebat, adhæsit tibi comes tuus esse desiderãs, noli negligere, noli spernere, noli relinquere. Non vides quantum portes? Nihil portanti & non habenti da aliquid, & comitem adiuuabis, & te reuelabis. Apostolica sententia satis, quantum opinor exposita est. „Non vobis fumos vendant qui dicunt, Sancti sumus, non portamus sarcinas vestras, ideo vobis non communicabimus. Maiores isti portant sarcinas diuisionis, maiores isti portant sarcinas præcisionis, sarcinas schismatis, sarcinas hæresis, sarcinas dissensionis, sarcinas animositatis, sarcinas falsorum testimoniorum, sarcinas calumniosarum criminationum. Has sarcinas conati sumus, & conamue deponere de humeris fratrum nostrorum. Illi amant tenentes illas ad se, minores esse nolunt, quia ipsis sarcinis tumoerunt. Nam & qui ponit sarcinã quam gestabat collo quasi minoe B fit, sed pondus posuit non staturam. Sed ego, inquis, non communico peccatis alienis, quasi hoc dicam, veni communica peccatis alienis. Non hoc dico, noui quid dicat Apostolus, sed illud dico propter peccata aliena. Si vera essent, & non tua magis essent, gregem dei mixtum ouibus & hædis non desereres, aream dominicam quamdiu palea trituratur nõ relinqueres, re-
Matth. 13. tia dominica quamdiu bonos & malos pisces ad littus trahit non dirumperes. Et quomodo, inquis, ferrem quem noui malum? Nónne melius ipsum ferres, quàm te foras efferres? Ecce quomodo ferres si attenderes A-
Gala. 6. postolum dicentem, Vnusquisque proprium onus poetabit. Liberet te ista sententia. Non enim cum illo communicares auariciam, sed cómunicares cum illo Christi mensam. Et quid tibi obesset, si cum illo communi-
1. Corin. 11. cares Christi mensam? Apostolus dicit, Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Sibi non tibi. Sanè si iudex es, si iudicandi potestatem accepisti, ecclesiastica regula si apud te accusatur, si innumeris documentis testibusq; conuincitur, coërce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet tolerãtia, vt non dormiat disciplina. Sed damnatus est, in-
C quiunt, Cęcilianus. Damnatus. A quibus? Primo absens, deinde à traditoribus innocens. Allegata sunt ista, gestis inserta, probata sunt. Eneruare quidam vires veritatis conati sunt, & inanium nebulis persecutionum, eius serenitatem nebulare quantũ potuerunt enisi sunt, affuit dominus, vicit serenitas eius nebulas eorum. Et videte quomodo nesciẽtes absoluerunt Ecclesiam orbis terrarum, cuius cõmunione gaudemus, qualescũq; in ea simus, non ipsos nos, sed ipsam tuemur, defendimus, obtinemus aream dominicam defendendo. Pro area dominica clamo, tu quis in ea sim nolo cures.
Matth. 3. Ventilabrum expecto, noló, inquam, vt cures, aut si curare vis, noli cum lite curare, vt possis fratrem sanare. Cura paleam, si potes, sed triticum noli relinquere, si paleam curare non potes. Excutiuntur aliquando de area dominica & paleæ, interdum & grana, sed non longe. Sunt autem operarij boni, circumeunt aream, & ea quę foris excussa sunt quibusdam mundatoriis, trahunt & reuocant in aream, & si trahendo, & si cogendo. Mundatoria instrumenta sunt leges istę mundanæ. Reuoca, etiam cum terra trahe triticũ, ne propter terram pereat

triticũ. Damnatus est, inquiunt, Cæcilianus, damnatus D est semel absens, ter absolutus est præsens. Respondimus eis, & homines indociles, quantum potuimus breuiter de suis factis admonuimus & diximus, Quid recitatis contra Cęcilianum concilium septuaginta Episcoporum sententias in absentem proferentium? Plures prolatæ sunt à Maximinianistarum concilio cõtra absentem Primianum. Diximus, absens ab illis damnatus est Cęcilianus, absens ab istis damnatus Primianus. Quomodo isti non præiudicant absenti Primiano, sic & illi præiudicare non potuerunt absenti Cæciliano. Quid eos putatis in hac angustia respondisse? Quid enim dicerẽt? Quò euaderent inclusi retibus veritatis? Vt hæc retia violenter rumperent, quid dixerunt breuiter & absolute pro nobis? Equidẽ multa, & penè omnia pro nobis, sicut gesta indicabunt, quæ iam vestra charitas proponẽda lectura est. Sed hoc loco rogo vos, obsecro per Christũ, vt teneatis, dicatis, in ore semper habeatis. Nõ potuit enim pro nobis breuior, & certior, & liquidior ferri sententia. Quid ergo dixit, cum hoc obiiceremus, sic non præiudicant isti Cæciliano, quomodo nec illi Primiano. Et ille defensor illorum, nec E causa causæ præiudicat, nec persona personæ. O respõsum breue, liquidum, verum. Non enim sciuit quid dixit, sed Caiphę similis cum esset pontifex prophetauit. *Ioan. 11.* Nec causa causæ præiudicat, nec persona psonæ. Si nec causa causę, nec persona personę pręiudicat, ergo vnusquisque sarcinam suam portat. Eat nũc & obiiciat tibi Cæcilianum, non tibi cuicunque homini, sed ipsi orbi terrarum obiiciat Cæcilianum. Quod cum facit, innocentem obiicit innocentibus. Prorsus gesta iudicabũt. Liquidissime purgatus est Cæcilianus. Sed fac eum nõ purgatũ, fac criminosum inuentum. Audi vocem tuã ab orbe terrarũ. Nec causa causæ, nec persona personæ præiudicat. Anima hæretica, insanabilis, animosa, cum tu in te sententiã dicas, iudicem quid accusas? Si illum ego corrupi, vt iudicaret pro me, te quis corrupit vt damnares te? Vtinam hæc aliquãdo cogitent, vel sero cogitent, vel detumescente animositate cogitent, ad se redeant, se interrogẽt, se discutiãt, sibi respondeãt pro veritate, nõ timeat eos quibus falsitatẽ diutissime vendiderunt. Ipsos enim timent offendere, erubescunt humanæ infirmitati, & nõ erubescunt inuictissimæ veritati, Vtique hoc timent ne dicatur eis, Quare ergo nos F decepistis? quare nos seduxistis? quare tanta mala & falsa dixistis? Respondere deberent, si deum timerent, Humanum fuit errare, diabolicum est per animositatem in errore manere. Melius quidem erat, si nunquam erraremus, sed vel quod secundum est faciamus, vt errorem aliquando emendemus. Decepimus, quia decepti eramus, falsa præiudicauimus, quia pręiudicantibus falsa credidimus, Dicant suis, simul errauimus, simul ab errore recedamus. Duces vobis fuimus ad foueam, & secuti estis cũ duceremus ad foueam, & non sequimini cum ducimus ad Ecclesiam? Possent ista dicere, indignantibus dicerent, iratis dicerent, aliquando & illi ponerent indignationem, amarẽt vel sero vnitatem. Nos tamẽ fratres patientes circa illos simus. In feruore sunt & tumore oculi quos curamus, non dico vt curare cessemus, sed vt non insultantibus ad maiores amaritudines prouocemus, rationem leuiter reddamus, non de victoria superbe exultemus. Seruum enim domini liti- *2. Timo. 2.* gare non oportet, Apostolus dicit, sed mitem esse ad omnes, docibilem, patientem, in modestia corripientem diuersa sentientes, ne forte det illis deus pœniten-

G tiam,& resipiscant à diaboli laqueis, à quo captiui te-
nentur secundũ ipsius voluntatem. Patienter ergo fer-
te,si sani estis,patienter ferte,inquantũ sani estis. Nam
quis perfecte sanus cum rex iustus sederit in throno?
Prouer.20. Quis gloriabitur mundum se habere cor? Aut quis glo
riabitur mundum se esse à peccato? Ergo quamdiu tales
Gala.2. sumus, hoc nobis debemus, vt inuicem onera nostra
portemus. Conuersi ad dominum.

Roma.8. *De verbis Apostoli, Spe salui facti sumus.*
Spes autem quæ videtur, non est spes.
Sermo XXV.

Sermo XXIII. SIcut Apostolũ dixisse meminit sanctitas ve-
stra fratres charissimi, Spe salui facti sumus.
Spes autem, inquit, quæ videtur, non est spes.
Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem
quod nõ videmus speramus, per patientiã expectamus.
Hinc vobis exhortatorium & consolatorium præbere
sermonem admonet nos ipse dominus deus noster, cui
Psal.141. dicitur in psalmo, Spes mea es tu, portio mea in terra
viuentium: ipse inquam, qui spes nostra est in terra vi-
uentium, iubet vt vos alloquamur in hac terra mori-
H entium, vt non respiciatis quæ videntur, sed quæ non
2.Corin.4. videntur, Quæ enim videntur, temporalia sunt, quę au
tem non videntur, æterna. Quia ergo quod non vide-
mus speramus, & per patientiam expectamus, merito
Psal.26. nobis in Psalmis dicitur, Sustine dominũ, viriliter age,
& confortetur cor tuum, & sustine dominum. Mundi
enim promissa semper fallunt, dei autẽ promissa nun-
quam fallunt. Sed quia mũdus quod pollicetur, hic vi-
detur daturus, id est, in hac terra morientium, in qua
nunc sumus: deus autem quod pollicetur, in terra vi-
uentium nobis daturus est: multi fatigantur expectare
veracem, & nõ erubescunt amare fallacem. De talibus
Eccli.2. dicit scriptura, Vę his qui perdiderunt sustinentiam, &
diuerterunt in vias prauas: cum etiam viriliter agenti-
bus, & corde confortato deum sustinentibus, filij sem-
piternæ mortis insultare non cessant, iactantes suas de-
licias temporales, quæ ad tempus obdulcant fauces eo-
rum, postea vero amariores felle inuenient eas. Dicunt
enim nobis, Vbi est quod vobis promittitur post hanc
vitam? Quis huc inde reuersus est, & indicauit vera esse
quæ creditis? Ecce nos in nostrarum voluptatũ sacie-
tate lætamur, quia quod videmus speramus, vos autem
in laboribus continentiæ cruciamini, credendo quod
I non videtis. Deinde subiungũt quod commemorauit
1.Corin.15. Apostolus, Manducemus & bibamus, cras enim mo-
riemur. Sed videte quid ipse cauẽdum monuerit, Cor-
rumpunt, inquit, mores bonos colloquia mala. Sobrij
estote iusti, & nolite peccare. Cauete ergo fratres, ne ta
libus colloquiis mores vestri corrumpantur, euertatur
spes, eneruetur patientia, & diuertatis in vias prauas.
Immo vero mites atque mansueti tenete vias rectas,
Psal.24. quas vos docet dominus, de quibus Psalmus dicit, Di-
riget mites in iudicio, docebit mansuetos vias suas. Pa-
tientiam quippe in laboribus huius vitæ, sine qua non
potest custodiri spes futurę vitę, nemo potest perpetuo
retinere, nisi mitis atque mansuetus: qui non resistit vo
Matth.11. luntati dei, cuius iugum lene est, & sarcina leuis, sed cre
dentibus deo, & sperantibus in eum, & diligẽtibus eũ.
Ita quippe mites atq; mansueti non solum consolatio-
nes eius amabitis, sed etiam flagella eius tanquam boni
filij tolerabitis, vt quoniam quod non videtis speratis,
per patientiã expectetis. Sic agite, sic ambulate. In Chri
Ioan.14. sto enim ambulatis, qui dixit, Ego sum via. Quomodo
in illo ambulandum sit discite, non solum eius verbo,

sed etiam eius exemplo. Huic enim proprio filio suo K
non pepercit pater, sed pro nobis omnibus tradidit il- Roma.8.
lum, nõ vtique nolentem, neq; recusantem, sed pariter
volentem: quia vna est voluntas patris & filij secundũ
æqualitatem formæ dei, in qua cum esset non rapinam Philip.2.
arbitratus est esse æqualis deo: & singulariter obedien-
tem, secundum quod semetipsum euacuauit formam
serui accipiens. Nam ipse dilexit nos, & tradidit semet- Ephe.5.
ipsum pro nobis oblationem, & hostiam deo in odo-
rem suauitatis. Sic ergo pater proprio filio non peper-
cit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, vt & ipse fili⁹
traderet semetipsum pro nobis. Traditus est ergo ex-
celsus, per quem facta sunt omnia, Traditus propter
formam serui in opprobrium hominum, & abiectionẽ Psal.21.
plebis, in contumelias, in flagella, in mortem crucis.
Docuit ergo nos exemplo passionis, cum quanta pati-
entia in illo ambulemus: & firmauit nos exemplo suæ
resurrectionis quid ab illo patiẽter sperare debeamus.
Si enim quod non videmus speramus, per patientiam
expectamus. Quod nõ videmus quidem, speramus, sed
corpus sumus illius capitis, in quo iam perfectum est
quod speramus. De illo enim scriptũ est, quod ipse est L
caput corporis Ecclesiæ, primogenitus, ipse primatum Colos.1.
tenens. Et de nobis scriptum est, Vos autem estis cor- 1.Corin.12.
pus Christi & membra. Si autem quod non videmus
speramus, per patientiam expectamus securi, quoniam
qui resurrexit caput nostrum est, seruat spem nostram.
Et quia priusquam resurgeret, flagellatum est caput no
strum, firmauit patientiam nostram. Scriptũ est enim,
Quem enim diligit dominus corripit, flagellat autem Heb.12.
omnem filium quem recipit. Non itaq; in flagello defi-
ciamus, vt in resurrectione gaudeamus. Ita enim verũ
est, quod flagellat omnem filium quem recipit, vt nec Roma.8.
vnico suo pepercerit, sed pro nobis omnib⁹ tradiderit
eum. Intuẽtes ergo eũ, qui sine peccati merito flagella-
tus est, qui mortuus est propter delicta nostra, & resur- Roma.4.
rexit propter iustificationẽ nostram, non timeamus ne
abiiciamur flagellati, sed potius confidamus quia reci-
piemur iustificati. Quanuis enim nondũ venerit nostri
gaudij plenitudo, nec modo tamen sine gaudio relicti
sumus, quia spe salui facti sumus. Ideo & ipse Aposto-
lus qui ait, Si quod non videmus speramus, per patien- Roma.8.
tiam expectamus: dicit alio loco, Spe gaudentes, in tri Roma.12.
bulatione patientes. Habentes ergo talem spem, multa M
fiducia vtamur: & sermo noster in gratia conditus sit
sale, vt sciamus quemadmodũ oporteat vnicuiq; res- Colos.4.
pondere. Dicendũ est enim eis, qui cum perdidissent,
vel nunquam suscepissent sustinentiam, nobis sustinẽ-
tibus dominum, quia quod non videmus sperãtes, per
patientiam expectamus, etiam insultare audent, cum
imitari deberent, Vbi sunt deliciæ vestræ, propter quas
ambulatis per vias prauas? Nõ dicimus vbi erunt, cum
hęc vita transierit, sed modo vbi sunt? Cum hesternum
diem hodiernus abstulerit, & hodiernum crastinus ab-
laturus sit, quid eorum, quæ diligitis, non transcurrit &
transuolat? Quid nõ fugit penè antequam capitur, cum
ex ipso hodierno die nulla possit vel hora retineri? Ita
enim secunda excluditur à tertia, sicut prima exclusa
est à secunda: ipsius horæ vnius quæ præsens videtur,
nihil est pręsens, omnes enim partes eius, & omnia mo
menta fugitiua sunt. Propter quid peccat homo, si nõ
cæcatur? Cum peccat, vel cum peccaret attendat, pote-
rat videre quia voluptas transitura sine prudẽtia desi-
deratur, vel cum transierit, cum pœnitentia cogitatur.
Nos irridetis quia speramus æterna, quæ nõ videmus,
cum

A cura vos eis quæ videntur tẽporalibus subditi, nescia-
tis qualis vobis dies crastina illucescat. Quem sæpe bo-
num sperantes malum inuenitis, nec si bonus fuerit,
eum nefugiat tenere poteritis. Nos irridetis quia spe-
ramus æterna, quæ cum venerint non transibunt, quia
nec ipsa veniunt, sed semper manẽt: nos autem ad illa
veniemus, cũ per viam dominicam ista quæ transeunt
transierimus. A vobis vero temporalia nec sperari ali-
quãdo desinunt, & tamẽ crebro sperata vos fallũt: nec
cessant vos inflammare ventura, corrũpere venientia,
torquere transeuntia. Nónne ipsa sunt quæ concupita
inardescunt, adepta vilescunt, amissa vanescunt? Vti-
mur eis & nos secundum peregrinationis nostræ ne-
cessitatem, sed non in eis gaudia nostra figimus, ne il-
lis labentibus subruamur. Vtimur enim hoc mundo
1. Corin. 7. tanquam non vtentes, vt veniamus ad eum qui fecit
hunc mundum, & in eo maneamus, eius æternitate
perfruentes. Quid est autem quod dicitis, quis huc in-
de venit, & quid apud inferos geratur, quis hominibus
indicauit? Et hinc vobis os clausit, qui mortuum quar-
Ioan. 11. to die resuscitauit, & vltra nõ moriturus die tertio re-
Roma. 6. B surrexit, & antequam moreretur, qualis vita morientes
excipiat, tanquam ille quem nihil lateret, & in paupere
Luca. 16. quiescente, & in diuite ardente narrauit. Sed illi ista
non credunt, qui dicunt, Quis huc inde reuersus est?
Credituros se volunt videri, si quis parentum suorum
Hiere. 17. reuiuisceret. Sed maledictus omnis qui spem suam po-
nit in homine. Ideo ergo deus homo factus, mori &
resurgere voluit, vt & quod futurum esset homini in
hominis carne ostenderetur, & deo tamen, non homi
ni crederetur. Et certe Ecclesia fidelium toto orbe dif-
fusa, iam ante oculos eorum est. Legant eam ante tot
secula vni homini promissam, qui contra spem in spe
Roma. 4. credidit, vt fieret pater multarum gentium. Quod er-
go vni Abrahæ credenti promissum est, iam videmus
impletum, & quod vniuerso orbi promittitur creden-
ti, desperamus esse venturum? Eant nunc & dicant,
Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Illi se
adhuc cras dicunt morituros, veritas autem illos iam
cum ista dicunt inuenit mortuos. Vos autem fratres,
filij resurrectionis, ciues sanctorum angelorum dei,
hæredes, & Christi cohæredes, cauete imitari eos, qui
cras sperando moriuntur, & hodie bibendo sepeliun-
1. Corin. 15. C tur, sed sicut dicit idem Apostolus, Ne corrumpant
vestros mores bonos colloquia mala, Sobrij estote iu-
sti, & nolite peccare, ambulantes angustam, sed cer-
tam viam ducentem ad latitudinem Hierusalem cœ-
lestis, quæ mater nostra æterna est, firmissime sperate
quod non videtis, patienter expectate quod nondum
habetis, quia veracem promissorem Christum fidelis-
sime retinetis.

De verbis Apostoli, Videte quomodo caute ambu-
Ephe. 5. *letis, non vt insipientes, sed vt sapientes:*
Sermo XXVI.

Postolum cum legeretur audistis, immo om-
Sermo nes audiuimus dicentem nobis, Videte quo-
XXIIII. modo caute ambuletis, non vt insipientes, sed
Ephe. 5. vt sapientes, redimẽtes tẽpus quoniã dies ma
Dies malos li sunt. Dies malos fratres duę res faciũt, malicia & mi-
duæ res ef- seria. Per maliciã hominũ & miseriam ducuntur dies
ficiunt. mali. Cęterũ dies isti, quantũ pertinet ad spacia horarũ
ordinati sunt, Ducunt vices, agunt tempora, oritur sol,
occidit sol, transeunt tempora. Cui molesta sunt tem-
pora, si homines sibi non sint molesti? Ergo dies ma-
los, sicut dixi, duæ res faciunt, miseria hominum, & ma

licia hominum. Sed miseria hominum communis est, D
non debet malicia esse communis. Ex quo enim lapsus Gene. 3.
est Adam, & de paradiso expulsus, nunquã fuerũt dies
nisi mali. Istos pueros qui nascũtur, interrogemus, qua-
re à ploratu incipiũt, qui & ridere possunt. Nascitur, &
statim plorat, post nescio quot dies, ridet. Quando plo
rabat nascens, propheta suæ calamitatis erat, lachrymę
enim testes sunt miseriæ. Nondũ loquitur, & iam pro-
phetat. Quid prophetat? In labore se venturum, vel in
timore, & si bene vixerit, & iustus fuerit, certe in me-
diis positus tentationibus semper timebit. Quid ait A-
postolus? Omnes qui volunt in Christo pie viuere, per- 2. Timo. 3.
secutionẽ patiuntur. Ecce quia dies mali sunt, sine per-
secutione viuere hic iusti non possunt. Qui inter malos
viuunt, persecutionem patiuntur. Omnes mali perse-
quuntur bonos, si nõ ferro & lapidibus, sed vita & mo-
ribus. Nunquid aliquis sanctum Loth persequebatur in 2. Petri. 2.
Sodomis? Nemo illi molestus erat, & tamen inter im-
pios viuebat, & inter immũdos, superbos, blasphemos
persecutionem patiebatur, non vapulando, sed malos
vidẽdo. Quisquis me audis, sed nondum viuis in Chri
sto pie, incipe in Christo pie viuere, & probas quod di- E
co. Denique Apostolus cum commemoraret pericula
sua, Periculis, inquit, in mari, periculis in fluminibus, pe 2. Corin. 11.
riculis in deserto, periculis in latronibus, periculis in
falsis fratribus. Cætera pericula quiescere possunt, peri-
cula à falsis fratribus vsque in finem seculi non noue-
runt. Redimamus tempus, quoniam dies mali sunt. Ex-
pectatis à me forte scire, quid est tempus redimere. Di-
cturus sum quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci ag-
grediuntur, pauci agunt: tamen dicam, quoniã ipsi pau-
ci qui me audituri sunt inter malos viuunt. Redimere Redimere
tempus, hoc est quando aliquis tibi infert litem, perde tẽpus quid?
aliquid, vt deo vaces, nõ litib[9], perde. Ergo ex eo quod
perdes, precium est temporis. Certe quando pro tuis
necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, &
emis tibi panem, aut vinum, aut oleum, aut lignum, aut
aliquam supellectilem, das & accipis, aliquid amittis,
aliquid acquiris, hoc est emere. Nã si nihil amittas, &
habeas quod non habebas, aut inuenisti, aut donatum
accepisti, aut hæreditate acquisisti. Quando autem ali-
quid amittis, aut aliquid habeas, tunc emis, quod habes
emptum est, quod amittis precium est. Quomodo er-
go perdis nũmos, vt emas tibi aliquid, sic perde num- F
mos, vt emas tibi quietem. Ecce hoc est tempus redi-
mere. Prouerbium notum est Punicum, quod quidem
latine vobis dicam, quia Punice non omnes nostis. Pu-
nicum enim prouerbium est antiquum, Nummũ quæ- »
rit pestilentia, duos illi da, & vt ducat se. Nunquid non »
hoc prouerbiũ de Euangelio videtur natũ? Nam quid
aliud dixit deus, quàm redimentes tempus, quando ait,
Si quis vult in iudicio tecum contendere, & tunicam Matth. 5.
tuam tollere, dimitte ei & pallium? In iudicio vult te-
cum contendere, & tunicam tuam tollere, auocare te
habet litibus à deo tuo, non habebis quietum cor, non
habebis tranquillum animum, euerteris cogitationibus
tuis, irritaris aduersus eum aduersarium tuum, Ecce tẽ-
pus perdidisti. Quanto ergo melius est, vt nummum
amittas, & tempus redimas: Fratres mei in causis & ne-
gociis vestris, quando ad nos iudicanda veniunt, si ho
mini Christiano dico, vt pro tempore redimendo per-
dat aliquid suum, quanto maiore cura & fiducia debeo
dicere vt reddat alienũ? Ambos enim Christianos au-
dio. Iam ille calumniosus qui vult alteri facere causam,
& tollere ab illo vel pro compositione, gaudet ad illa

G verba, Apostolus dixit, Redimentes tempus, quoniam
Ephe.5. dies mali sunt. Facio ergo calumniam Christiano illi, velit nolit, dat mihi aliquid vt tēpus redimat, quia Apostolum audiuit. Dic mihi, Si illi dicturus sum, perde aliquid, vt sis ociosus: tibi nō sum dicturus calūniose, perdite, fili diaboli, quare res alienas auferre moliris? Causam non habes, & calumnia plenus es. Si ergo illi dixero, illi da aliquid, vt recedat à calumnia, tu vbi eris qui habebas de calumnia pecuniā? Ille qui propter vitandam calumniam tempus à te redimit, hic tolerat dies malos: tu autem qui de calumniis pasceris, hic habebis dies malos, & post istos habiturus es in die iudicij peiores. Sed hoc forte rides, quia pecuniam rapis. Ride ride, & contemne, ego erogem, veniet qui exigat.

Act.4. *De verbis sancti Lucæ in Actibus Apostolorum, Nemo quicquam ex eo quod possidebat, suum proprium esse dicebat:* Sermo XXVII.

Sermo XXV. Hic sermo bis habetur inter Ambrosianos, numero. 9. & 19.

LEgimus in libro, qui Apostolorum actibus adscribitur, tantam sub memoratis viris deuotionem plebis fuisse, ita populi Christiani floruisse primitias, vt post acceptam fidem nemo domū propriam sibi defenderet, & nemo suum aliquid vendicaret, sed iure fraternitatis essent illis cuncta communia, scilicet vt qui eodem consortio religionis tenebantur, eodem consortio fruerentur & vitæ: hoc est, vt quibus erat vna fides, esset vna substātia,
H & quibus erat communis Christus, communis esset & sumptus. Nefas enim putabant religiosi viri eum sibi participē non asciscere in substantia, qui particeps erat in gratia: atque ideo charitate fraternitatis omnibus cōmuniter vtebantur, quia maior est fraternitas Christi quàm sanguinis. Sanguinis enim fraternitas similitudinem tantummodo corporis refert, Christi autem fraternitas vnanimitatem cordis animæq; demōstrat,
Act.4. sicut scriptum est, Erat autem credentium cor atq; anima vna. Vere ergo frater ille est, qui tam corpore quàm
Frater verus quis? vnanimitate germanus est: verius, inquam, frater est, cuius idem spiritus & voluntas in fratre est. Melior ergo est, sicut dixi, fraternitate sanguinis, Christi fraternitas, quoniam interdum illa sibi inimica est, Christi autem fraternitas sine intermissione pacifica est. Illa inter se communia cum æmulatione diuidit, hæc etiā cum gratulatione communicat. Illa in consortio sæpe despicit germanos, hæc assumit frequenter alienum.

I Tanta ergo, sicut dixi, illo in tēpore Christianæ plebis deuotio fuit, vt nemo domū suam diceret, nemo propriū aliquid vendicaret, sicut ait sanctus Lucas, dicens, Nemo quicquā ex eo quod possidebat, suum propriū esse dicebat. Non enim, inquam, erat quisquam egens inter ipsos. Beata igitur plebs, quæ dum plures in Christo habet diuites, nullum in seculo habet indigentem, & quæ dum æternas cogitat diuitias, à fratribus tempo-
Act.4. ralem repulit paupertatem. Vendebant enim, sicut ait scriptura, prædia, & domos suas, & precia venditorum ante pedes Apostolorum ponebāt, vt erogaretur prout cuiq; opus erat. Videte sanctorū virorum fidem, quemadmodum propter Christum toto se expoliabāt patrimonio, & nihil sibi reliqui faciebant: non enim verebantur ne esurirent ipsi, dum timebant ne alius esuriret. Hęc igitur sub Apostolis fuit plebis deuotio. Modo quid simile reperimus? Et certe Christus in nobis, idem quidem Christus in nobis, sed non idē animus in nobis. Eadem plebis fides, sed nō in plebe est ipsa largitio. Ita alter de alterius inopia nō cogitat, vt illud fit quod
1.Corin.11. dicit Apostolus, Alius quidem esurit, alius ebrius est: sed etiam diripiunt aliena: non solum, inquam, colligentes K
pecunias suas ad pedes Apostolorum nō deferunt, sed etiam confugientes fratres suos pertrahunt à pedibus sacerdotum. Nūc est illud tempus, quod describit beatus Apostolus dicens, In nouissimis diebus abundabit 2.Timo.3.
iniquitas multorū, & refrigescet charitas. Modo abun- Matth.24.
dat auaricia & iniquitas, quæ ante largitatis bonitate cessabāt: & refrigescit charitas fraternitatis, quæ prius Christi amore feruebat. Tanta enim sub apostolis fraternitatis dilectio fuit, vt tunc in conuentu suo non inueniretur indigentia. Tanta autem modo Christianitatis dissimulatio est, vt in cœtu nostro vix inuenias locupletem: locupletem autem nō tam facultatibus dico vix inueniri, sed operibus. Ait enim Apostolus, Diuites 1.Timo.6.
sint in bonis operibus. Locupletem enim in ecclesia intelligi voluit, qui diues in Christo est. Nam & ibi quod ait, sub Apostolis neminem indigentem fuisse, ostendit vtique tanta eos gratia fuisse fidei præditos, vt omnes cœlestium diuitiarum abundauerint largitate. Raro igitur hoc tempore inuenimus in Christiano populo locupletem, & si plerique in domibus auro sint diuites, tamen in Ecclesia sunt mendici. Dum enim circa pauperes non pro eo quod præualent operantur, nec hoc est gratū quod offerunt, nec illud est satiabile quod reseruant. Dicit dominus ad Cain cum offerret munera, Si autem recte offeras, recte autem nō diuidas, pec- Gene.4.
casti, Sic & tu Christiane non recte diuidis, qui de tan- L
to auro tuo maiorem partem mammonæ seruas quàm deo largiris. Sic nanque Ananias in actibus Apostolo- Act.5.
rum, dum putat se recte offerre, & non recte diuidit, pecuniam quam obtulit perdidit, & quam domi seruauit amisit: pecuniam, inquam, pariter perdidit & salutem. Dum enim ex eo quod promiserat partem subtraxit, sacrilegij simul condemnatur & fraudis. Sacrilegij, quòd deū in pollicitatione fefellerit. Fraudis, quòd integris muneribus portionem quandam putauerit subtrahen-
dam. Ait enim apostolus Petrus, Non es mentitus ho- Vbi suprà.
minibus, sed deo. Si ergo fratres, Ananias condemnatur, quòd non eotum dederit quod de suo ipse promiserat, quid censemus de eo qui non vult reddere quod alius repromisit? Videte ergo & vos fratres quid promiseritis deo, cum primum fidei gratiam percepistis. Ecce abundant in ciuitate nostra hospites, facite quod polliciti estis, ne dicatur & vobis quod Ananię dictum est, Non mentiti estis hominibus, sed deo.

M
De verbis sancti Lucæ in Actibus Apostolorum, Petrus & Ioannes ascendebant in templum: Sermo XXVIII. Act.3.

POst resurrectionem Christi, quorum operum Sermo
patrocinio prædicatio Apostolorum muniatur, lectio quam audistis exposuit. Ascenden- XXVI.
tes, inquit, Petrus & Ioannes in templū. Mate- Act.3.
riam sermoni, id est, prædicationi ingressum, per signa præpararunt. Præcedere quippe stupor debuit, vt mirandæ rei expositio sequeretur. Fulgor ergo signorum, populorū corda percussit. Nam erat quidā à natiuitate sua claudus, qui portabatur manibus. Et mēdicabat, inquit, ad speciosam portā templi. Qui cum ingredientes vidisset Apostolos, eleemosynā ex more poscebat. Sed cum in eum conuertissent intuitum, nihil ille claudus vltra notū solamen operiens credidit affuturam vilem de Apostolorum manibus largitatem. Sed Petrus Apostolus ait ad eum, Intende in nos. Quos cū respexisset, Argentum, inquit, & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do, In nomine Iesu Christi Nazareni surge

A surge & ambula. Verborum ipsorũ ordinem debemus diligẽter exponere. Neq; enim pertinebat ad rem, cum virtutum diuitiæ sequerentur, vt sensus pauperies narraretur, nisi ipsam virtutẽ voluisset Apostolus cum sui attestatione proferre. Ne enim mirareris possessorem virtutum, antea professus est abrenunciatorem diuitiarũ. Iuste nanq; sequebatur vt largiretur signa, qui opes contempserat. Quid hac paupertate ditius? Quid hac virtute pauperius? Testimonium ergo virtutis secutura est professio paupertatis. Vnde Apostolus loquebatur,

1.Corin. 6. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Quid igitur hac paupertate ditius, argentum & aurum nõ habeo? Sed quid habet qui argentum nõ habet? Eloquium

Psal.11. vehemẽs, eloquium igne purgatum. Qui aurum nõ habet, fidem habet. Videamus quid amplius coruscet, virtus an aurũ quod ita est in abscõdito, vt illud videatur prouidens hominibus natura damnasse, nec exposuisse rem successurã oculis cupidorum: atq; vt adiuuaret paupertas difficultate parandarum diuitiarum, cum labore fecit quæri, quod noluerat inueniri. Ergo videamus qui aurum nõ habet, quid habet. Fidem habet, virtutem habet. Expẽdamus quod diximus, quid amplius

B coruscet. Aurum quod ærũna perquirit, quod auaricia cupit, quod solicitudo custodit, aurũ materia laborũ, periculosa res possidentiũ, aurum eneruatio virtutum, aurum malus dominus, proditor seruus. Ergo qui aurũ nõ habet, quid habet? Fidem habet. Videamus vt diximus, quid amplius coruscet. Aurum quod nemo tutum habet, nisi qui semper abscõdit? Aurum quod in perniciem domini fulget? Aurũ quod per tenebras quæritur, per tenebras custoditur? Aurum cuius inquisitio damnatos habet, cuius amor Iudam facit, & ne alicui sit nomen ignotum, de Apostolo traditore: aurũ quod apud auarum animum præfertur Christo? In cuius appetitu congrua magister gentiũ authoritate detonuit, dicens,

Colos.3. Auaricia quę est idolorum seruitus. Quid ergo amplius refulget, aurum quod sordidus dominus habet, aurum quod amplius cruciat, apud quem largius fuerit, aurum quod amanti se nihil de sua possessione permittit, refundens ei reatum suum, cui vsum suum negat, grauis acquisitio, ærumnosa possessio? Nec tamen cũ hæc dicimus, dei creatura dãnatur: sed quoniã obcæcata pru-

C dentia hominum id in magnum precium receptũ est, iam in infamiã rei redundat, quicquid de mala cupiditate suscipitur. Ideo ergo res illa vituperatur, vt auaricia condemnetur. Cęterũ dominus ait per Prophetam,

Aggęi.2. Aurum & argentũ meum est. At si per se mala res esset, dei esse nõ posset. Verum præbet materiam misericordiæ apud bonos animos, & nouo genere, tũc magis prodest quando contemnitur: vt ipsa sua cõditione testetur, quia mala est rei huius possessio, cui[9] abdicatio fru-

Psal.111. ctuosa est. Præbet ergo materiam subueniendi. Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in æternum. Vis ergo nosse quoniam iusti iudicis res sint aurum & argentum? Auarus inde torquetur, inde misericors adiuuatur. Exerceatur ergo rei contemptus, per cõtemptum vtilis. Ad possessionem eius non omnes idonei, ad contemptum eius omnes idonei. Nemo ergo nõ potest inter eos reputari qui dispersẽrũt tribuerũtque pauperibus, iusticia eorũ manet in æternũ. Nemo non inter eos reputari potest, qui bene voluerit per fugacium rerum despectum placere deo. Magnę fœlicitatis est conditio Christianorum, quibus claritudo regni in paupertate posita est. Possidere quod cũ labore requiritur paucorum est, contemnere quod cum fructu cõtemnas omnium est. Fœlicitas ergo magna Christianorum, quib[9] D datum est, vt paupertate faciãt precium regni cœlorũ. Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potest ditius inueniri. Vis nosse quàm locuples sit? Cœlũ emit. Quibus thesauris conferri possit, quod videmus paupertati indultum? Vt ad regnum cœlorum veniret diues, possessione sua obtinere possit: nũc obtinet, vt contemptu perueniat. Multo ergo plus fulget fides quàm aurũ: aurum latebris tenebrescit animum, fides ingenito splendore conspicuat. Aurum tutò prodi non prodest, fides bono publico semper fulget, dignitatẽ fidei fiducia ipsa testatur. Aurũ nec inter conueniẽtes tutum est, fides etiam inter pugnantes secura est. Quid ergo donauit Apostolus pauper censu, diues fide, lectionis ordo pro-

loquitur. Aurum & argentum nõ est mihi. Sed pro his Acto.3. quid habet? Quod habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi surge & ambula. De effectibus, precia rerum æstimẽtur. Qui aurũ donabant, implebant pauperis ventrem, ma[illegible]s om[illegible]us debilibus futurum, solabantur infi[illegible]itate[illegible], sanitatem reddere non valebant. Ille autem [illegible]i aurum nõ possedit, sanitatem [illegible]uit. Deo diues est, i[illegible]ops auri. Aurum & argen[illegible] habeo. Ideo E igitur t[illegible]ntas virtutum opes præ[illegible]od habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi su[illegible] ambula. Hoc plane non in marsupio, sed in animo tenebatur. Quid ei dedit? In nomine Iesu Christi surge & ambula, Pauperem hominem expauit infirmitas, æqua lege, & æqua potentia reges captiuosq; constringẽs. Non potuit sustinere iussionem pauperis regibus dominans. Parum est quod infirmitatem nominamus, Pauperis imperiũ, etiam natura non pertulit. Ille enim claudus erat, ex vtero matris suæ. Debilitas itaq; quam ei inuexerat natiuitas, vi pauperis iubentis exclusa est. Quod profecto non fieret, nisi pauper Apostolus plenus esset illo deo qui est author naturæ. Nihil ergo hac ditius paupertate, Quid donat qui æs non habet? Virtutes largitur, & gratis cõfert. Quid enim potest? In nomine Iesu Christi surge & ambula. Obedientiæ subditur, quod ex necessitate veniebat. Dicitur homini, Surge, quod semper optabat, sed quoniam naturalibus vinculis impeditus erat, non poterat quod volebat. Nunc autem tanta facilitate insensibilia seruiunt, vt ad nutum iubentis illa pedum infirmitas auolaret. Surge & ambula. Et surrexit, F inquit, continuo & stetit. Animo imperatur, & pedes Mala.4. seruiunt. Exilient, inquit Propheta, tanquam vituli de Acto.3. vinculis laxati. Et consolidatæ sunt bases pedum eius. Quanta velocitate res agatur attendite. Vix aures debilis sermo intrauerat iubentis, & continuo vis sanitatis irrupit, & exclusa infirmitate vsui membra redduntur, testimoniũ velocis resurrectionis est, velocitas ex debilitate surgentis. In momento, in ictu oculi, in no- 1.Corin.15. uissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent, & nos immutabimur. Futura metire de factis. In quanto momento mortui excitentur, debilibus à natura erede vestigiis. Surrexit. Cõsolidatæ sunt, inquit, bases pedum eius. Parum erat quod dicebatur, in vsum claudus redisse, virtus ei cum sanitate restituitur. Non enim dixit, Restitutæ sunt, sed consolidatæ sunt bases. Tam abundantem recipiunt sanitatem, vt ferant laborem. Exiliens, in quit, ambulabat. Saltus frequenter etiam sanis grauis est. Non senserunt illi pedes pigra remedia, nec velut vnguẽti modo lita vestigia reuocantur, ad momentum vis medicinæ irrumpentis ostenditur, signatúrque fuga infirmitatis exclusæ. Sic exilit qui sanatur à pauper. Sanatur ergo ab Apostolis caro, hoc

G ipso indicans, quid à deo suo conditore mereatur. Cō-
uincantur itaque signis omnibus Manichæi, cuncta sa-
lutis genera quæ carni deferuntur, testimonium bonæ
naturæ sunt. Digna enim diuino opere comprobātur,
quæ non creduntur indigna beneficiis. Nomen autho
ris sui membra cognoscūt, cum eis dicitur, In nomine
Iesu surge & ambula. Si esset caro à diabolo, nomen
Christi formidare potuisset. Obsequium sanatorum, te-
stimonium conditoris est. In nomine Iesu Christi sur-
ge & ambula. Intulerat natura debilitatē, ad ipsam quo
dā modo inuocati nominis authoritas destinatur. Co-
gnoscit qui iusserit, obsequiturq; suo domino, refraga-
tur contrario. Si caro à diabolo est, expugnanda est à
Christi discipulis, non curāda. Si rationem interroges,
obligandum est quicquid inimicum est. Nolo hoc so-
lùm cogitationi credas, diuina ad hūc sensum succur-
Matth.12. rat authoritas. Dominus ait in Euāgelio, Nemo ingre-
ditur in domum fortis, vt vasa eius diripiat, nisi prius
alligauerit fortem. In suis ergo erat operibus diabolus
alligandus, nunc autem nō colligatur diabolus, sed ho
noratur, si res eius per signa curatur. Magni beneficij
H debitor Christus carni est, si quod possit in eius salute
monstrauit. Non esset materia loquendi, nisi testimo-
niū misericordiæ caro curata fecisset. Suffragatur præ-
dicationi Christi caro, in ipsa est administratio signo-
rum. Claudus surgit, vt Apostoli loquantur. Diximus
quoniam si huius dei opus caro non esset, ille claudus
non erat in pedibus sanandus, sed in brachiis colligan
dus. Nunc autem surgit claudus, vt Apostoli loquātur,
præitorq; fit prædicationis. Vt Christi euangelium so-
net, claudus exilit. Impudenter Apostoli fecerunt, si dei
eorum opus caro nō esset: nunc autem quoniam id di-
cere sacrilegium est, non faciunt Apostoli impudēter.
Caro igitur opus dei est, Cum formatur opus dei est: cū
cōditur, opus dei est: cum producitur, dei opus est: cum
regeneratur, opus dei est: cū signatur, opus dei est: cum
curatur, opus dei est. Quid debet diabolo, totiens opus
dei? Irrideātur ergo Manichæi, & propter honorē dei,
carnis natura laudetur, atque omne vitiū in voluntate
ponatur. Spes emēdationis hominib⁹ suggeratur, vt se
intelligant non carnis necessitate, sed tantū voluntatis
I prauitate delinquere. Nos autē carnem diuino asscribi-
mus operi, quam videmus in Christi resurrectione di-
uini consortij gloriā consecutā, quam à Christo condi
tore suo suscepit, qui viuit & regnat in secula seculorū.

1.Petri.1. *De verbis beati Petri, Audiuimus vocem delatam de cœlo,*
hic est filius meus dilectus: Et, Habemus certiorem prophe-
ticum sermonem:

Sermo XXIX.

Sermo XXVII.
Fides quid
INitium bonæ vitæ, cui vita etiam æterna de-
betur, recta fides est. Est autem fides credere
quod nōdum vides, cuius fidei merces est vi-
Fidei merces. dere quod credis. Tempore igitur fidei tanquam tem-
pore sementis, non deficiamus, & vsque in finem non
deficiamus, sed perseueremus donec quod seminaui-
mus metamus. Cum enim auersum esset genus huma-
nū à deo, & iaceret in deliciis suis, sicut creatore opus
habebamus vt essemus, sic saluatore vt reuiuisceremus.
Iustus deus damnauit hominē, misericors deus liberat
Psal.67. hominem. Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudi-
nem plebi suæ benedictus deus. Sed accipiūt credētes,
non accipiunt contemnentes. Nec de ipsa fide tamen
ita gloriandum est, quasi aliquid nos possimus. Non e-
1.Corin.4. nim fides nihil est, sed magnum aliquid, quam si habes
profecto accepisti. Quid enim habes quod non acce-
pisti? Videte charissimi, vnde domino deo gratias aga- K
tis, ne in aliquo dono eius ingrati maneatis, & propter
hoc quod ingrati estis, quod accepistis perdatis. Laus
fidei explicari à me nullatenus potest, sed à fidelib⁹ co
gitari potest. Porro si ex aliqua parte, vt dignum est co
gitetur, quis digne cogitet, quàm multis donis dei ip-
sius præferatur? Et si minora dei dona in nobis debe-
mus agnoscere, quāto magis illud quod ea superat de-
bemus agnoscere? A deo debemus esse quod sumus.
Quia non nihil sumus, à quo nisi à deo habemus? Sed
sunt & ligna, sunt & lapides, à quo nisi à deo? Nos ergo
quid plus? Non viuunt ligna & lapides, nos autem vi-
uimus. Sed adhuc nobis idipsum viuere, cū arboribus
fructetisq; commune est. Dicuntur enim & vites viue-
re. Nam si non viuerēt, non scriptum esset, Occidit in Psal.77.
grandine vineas eorum. Viuit cum viret, arescit cum
moritur. Sed vita ista nō habet sensum. Quid nos am-
plius? sentimus. Quīquepertitus corporis notus est sen-
sus, Videmus, audimus, olfacimus, gustamus, tactu etiā
per totum corpus nostrum mollia diiudicamus & du- L
ra, aspera & lenia, calida & frigida. Est enim in nobis
sensus quinquepertitus, sed hunc habent & bestiæ. Ha-
bemus ergo aliquid amplius nos. Et ista tamē quæ enu-
merauimus fratres mei, si cōsideremus in nobis, quan-
tam de his gratiarum actionem, quantam creatori lau-
dem debemus? Sed tamē amplius quid habemus? Mē-
tem, rationem, consilium, quod non habent bestiæ,
non habent volucres, non habent pisces, in eo facti su-
mus ad imaginem dei. Denique vbi scriptura narrat,
quod facti sumus, ibi subiungit, vt nos pecoribus non
solum anteponat, sed & præponat, id est, vt ea nobis
subiecta sint. Faciamus, inquit, hominem ad imaginem Gene.1.
& similitudinem nostram, & habeat potestatem pis-
cium maris, & volatilium cœli, & omnium pecorum,
& serpentium quæ repunt super terram. Vnde habeat
potestatem? Propter imaginem dei. Vnde quibusdam
dicitur increpando, Nolite esse sicut equus & mulus, Psal.31.
quibus nō est intellectus. Sed aliud est intellectus, aliud *Aliud est*
ratio. Nam rationem habemus, & antequam intelliga- *intellectus*
mus, sed intelligere non valemus, nisi rationem habea- *& aliud*
mus. Est ergo animal rationis capax. Verum vt melius *ratio.*
& citius dicam, animal rationale, cui natura inest ratio,
& antequam intelligat iam rationem habet. Nam ideo
vult intelligere, quia ratione præcedit. Hoc ergo vn-
de bestias antecedimus, maxime in nobis excolere de- M
bemus & resculpere quodam modo & reformare. Sed
quis poterit, nisi sit artifex qui formauit? Imaginem in
nobis dei deformare potuimus, reformare non pos-
sumus. Habemus ergo, vt cuncta breuiter retexamus,
ipsum esse cum lignis & lapidibus, viuere cum arbo-
ribus, sentire cum bestiis, intelligere cum angelis. Di-
iudicamus ergo oculis colores, auribus sonores, nari-
bus odores, gustu sapores, tactu calores, intellectu mo-
res. Intelligere, Omnis homo vult intelligere, nemo
est qui nolit. Credere non omnes volunt. Dicit mihi
homo, Intelligam vt credam, Respondeo, crede vt in-
telligas. Cum ergo nata inter nos sit controuersia talis
quodam modo, vt ille mihi dicat, intelligam vt credā,
Ego ei respōdeam, immo crede vt intelligas: cum hac
controuersia veniamus ad iudicem, neuter nostrum
præsumat pro sua parte sentētiam. Quem iudicem in-
uenturi sumus? Discussis omnibus, nescio vtrum melio-
rem iudicem inuenire possimus, quàm hominem per
quem loquitur de⁹. Nō eamus ergo in hac re, & in hac
cōtrouersia ad literas seculares, non inter nos iudicet
Poëta,

A Poëta, sed Propheta. Beatus Apostolus Petrus cũ duobus aliis Christi domini discipulis Iacobo & Ioanne in monte cum ipso domino constitutus, audiuit vocẽ de-
Matth. 17. latam de cœlo, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Quod cõmendans memoratus Apostolus in Epistola sua dixit, Hanc vocem audiuimus de cœlo delatam, cum essemus cum illo in monte sancto. Et cum dixisset, Hanc vocem nos audi-
2. Petri. 1. uimus de cœlo delatam, subiũxit atque ait, Et habemus certiorem propheticum sermonem. Sonuit illa vox de cœlo, certior est propheticus sermo. Attendite charissimi, adiuuet dominus, & voluntatem meam, & expectationẽ vestram, vt dicam quod volo, quo modo volo. Quis enim nostrum non miretur, delata voce de cœlo certiorem propheticum sermonẽ ab Apostolo dictum esse? Certiorem sanè dixit: certiorẽ, non meliorem, non veriorem. Tam enim verus ille sermo de cœlo, quàm sermo propheticus tam bonus, tã vtilis, Quid est ergo, Certiorem, nisi in quo magis cõfirmetur auditor? Quare hoc? Quoniam sunt homines infideles, qui sic detrahunt Christo, vt dicant eum magicis artibus fecisse quę
B fecit. Possent ergo infideles etiam istam vocẽ delatam de cœlo, per coniecturas humanas & illicitas curiositates ad magicas artes referre. Sed Prophetę antea fuerũt, non dico ante istam vocem, sed ante Christi carnem. Nondum erat homo Christus, quãdo misit Prophetas. Quisquis eum dicit magum fuisse, si ergo magicis artibus fecit, vt coleretur & mortuus, nunquid magus erat antequam natus? Ecce quare ait Apostolus Petrus, Habemus certiorem propheticum sermonem. Vox de cœlo qua fideles admoneãtur, propheticus sermo, quo infideles conuincantur. Intelleximus quantum mihi videtur charissimi, quare dixerit Apostolus Petrus, Habemus certiorẽ propheticum sermonem, post vocem de cœlo delatam. Et ipsa Christi quanta dignatio. Petrus iste, qui sic loquitur, piscator fuit, & modo magnã laudem habet orator, si potuerit ab illo intelligi piscator. Propterea primis Christianis loquens Apostolus Pau-
1. Corin. 1. lus, ait, Videte vocationẽ vestram fratres, quia nõ multi sapientes secundum carnem, non multi potẽtes, non multi nobiles, sed infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia, & stulta mundi elegit deus, vt confundat
C sapientes, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit deus, & ea quæ non sunt, tanquam sint, vt ea quæ sunt euacuarentur. Si enim eligeret Christus primitus oratorem, diceret orator, Eloquentiæ meæ merito electus sum. Si eligeret senatorem: diceret senator, Dignitatis meæ merito electus sum. Postremo, si prius eligeret imperatorem, diceret imperator, Potestatis meæ merito electus sum. Quiescant & differantur isti, paululum quiescant, non dimittantur, non contemnantur, sed aliquantulum differãtur, ne possint gloriari de semetipsis in semetipsis. Da mihi, inquit, illum piscatorem, da mihi idiotam, da mihi imperitum, da mihi eum, cum quo non dignatur loqui senator, nec quando emit piscem: ipsum, inquit, da. Hunc si impleuero, manifestum erit quod ego facio, quanquam & senatorem, & oratorem, & imperatorem ego sum facturus, quandocũque facturus ego & senatorem, sed certius ego piscatorẽ. Potest senator gloriari de semetipso, potest orator, potest imperator, non potest nisi de Christo piscator. Veniat propter docẽdam humilitatem salubrem, prius veniat piscator, per ipsum melius adducitur imperator. Mementote ergo piscatorem sanctum, iustũ, bonum, Christo plenum, ad cuius missa per mundum retia capiẽdus

cum cæteris etiam Apostolis † iste pertinuit, Ergo me- D
mẽtote eum dixisse, Habemus certiorem propheticum † aliàs, positum sermonem. Da mihi ergo ad illam cõtrouersiam iudi- palis.
cem Prophetam. Quid inter nos agebatur? Tu dicebas intelligam vt credam, ego dicebam, vt intelligas crede. Nata controuersia, veniamus ad iudicem, iudicet Propheta, imò vero deus iudicet per Prophetã. Ambo taceamus. Quid ambo dixerimus auditũ est. Intelligam, inquis, vt credam: crede, inquam, vt intelligas. Respondeat Propheta, Nisi credideritis, non intelligetis. Puta- Esaia. 7.
tis autem charissimi nihil dicere etiam illum qui dicit, Intelligam vt credam? Quid enim nunc agimus, nisi vt credant, non quia non credunt, sed quia adhuc parum credũt. Nam si nullo modo credidissent, hic nõ essent. Fides eos adduxit vt audiant, fides eos fecit præsentes verbo dei, sed ipsa fides quæ germinauit irriganda est, nutrienda est, roborãda est. Hoc est quod agimus. Ego, 1. Corin. 3.
inquit, plantaui, Apollo rigauit, sed deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementũ dat deus. Loquendo, hortãdo, docendo, suadendo plantare possumus & rigare, nõ autem incrementum dare. Nouerat autem ille cum quo loquebatur, qui fidei suæ germinanti & adhuc infirmæ, E
& ex magna parte titubanti, non tamen nullæ fidei, sed alicui fidei adiutorẽ orabat, cui dicebat, Credo domi- Marci. 9.
ne. Modo cum Euangelium legeretur audistis, Si potes credere, ait dominus Iesus patri pueri, si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et ille intuens semetipsum, & positus ante semetipsum, non habens temerariam confidentiam, sed prius discutiens conscientiam, vidit in se esse aliquam fidem, vidit & titubationem, vtrunque vidit. Vnum habere se confessus est, & alteri adiutorium postulauit. Credo, inquit, domine. Quid sequebatur, nisi adiuua fidem meam? Non hoc dixit, Credo domine, video hic aliquid vnde non mentior. Credo verum dico, sed video hic etiam, nescio quid, quod mihi displiceat. Stare volo, sed adhuc nuto. Stans loquor, nõ cecidit, quia credo, sed tamen adhuc nuto, adiuua incredulitatẽ meam. Ergo charissimi & ille quem contra me constituisti, & propter cuius controuersiam inter nos natam Prophetam iudicẽ postulaui, nõ nihil dicit, etiam ipse cum dicit, intelligam vt credam. Nam vtique modo quod loquor, ad hoc loquor, vt credant qui nondum credunt, & tamen nisi quod loquor intel- F
ligant, credere nõ possunt. Ergo ex aliqua parte verum est quod ille dicit, intelligã vt credam: & ego qui dico, sicut dicit Propheta, immo crede vt intelligas: verum dicimus, concordemus. Ergo intellige vt credas, crede vt intelligas. Breuiter dico, quo modo vtrunq; sine cõtrouersia accipiamus. Intellige vt credas verbũ meum, crede vt intelligas verbum dei.

De verbis beati Iacobi, Ante omnia nolite iurare: Iacobi. 5.
Sermo XXX.

Prima lectio quę nobis hodie recitata est, Apostoli Iacobi oblata nobis est ad disserendum, Sermo XXVIII.
& quodam modo indicta. Intentos enim nos fecit, admonens ante omnia ne iuretis. Difficilis quæstio est. Hoc peccatum quem non reum teneat, si iurare peccatum est? Nam periurium peccatum esse, & grande Vbi supra.
peccatum nemo dubitat: sed non ait Apostolus, de cuius lectione tractamus, Ante omnia fratres mei nolite periurare: sed, nolite iurare. Præcessit etiam ipsius domini Iesu Christi in Euangelio similis admonitio. Audistis, inquit, quia dictum est antiquis, Non periurabis: Matth. 5.
ego

G ego autem dico vobis, Nolite iurare, neque per cœlum,
quia sedes dei est: neque per terram, quia scabellum est
pedum eius: neque per caput tuum iurabis, quia non ti-
bi est potestas facere vnũ capillum album aut nigrum.
Sit autem sermo vester, est est, non non: si quid am-
plius, à malo est. Huic dominicæ admonitioni memo-
rata Apostoli lectio omnino sic congruit, vt nihil aliud
iussisse videatur: quia nullus alius hoc dixit, quàm ille
Iacobi.5. qui per Apostolum dixit, Ante omnia, inquit, fratres
mei, nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram,
neque aliud quodcunque iuramentum, Sit autem ser-
mo vester est est, non non: nisi quod iste addidit, Ante
omnia, ex quo multum fecit intentos, auxitque diffi-
cultatem quæstionis. Inuenimus enim iurasse sanctos,
iurasse primitus ipsum dominum, in quo non est omni-
Psal.109. no peccatum. Iurauit dominus, & non pœnitebit eum,
tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Mel-
chisedech. Aeternitatem sacerdotij filio cum iuratio-
Gene.22. ne promisit. Habes etiam, Per memetipsum iuro, dicit.
dominus. Et illud iuratio est, Viuo ego, dicit dominus.
Quo modo homo per deum, sic deus per seipsum. Non
H est ergo peccatum iurare, sed durum est hoc dicere. Et
quoniam diximus deum iurasse, quàm blasphemum
est hoc dicere? Iurat deus qui peccatum non habet.
Non ergo est peccatum iurare, sed magis peccatum est
peierare. Fortasse quis dicat non esse proponendum de
domino deo iurationis exemplum. Deus enim est, &
forte illi soli competit iurare, qui non potest peierare.
22.quæst.2. Homines enim falsum iurant, vel cum fallunt, vel cum
homines. falluntur. Aut enim putat homo verum esse quod fal-
3.sen.di.39 sum est, & temere iurat: aut scit vel putat falsum esse, &
cap.2. tamen pro vero iurat, & nihilominus cum scelere iu-
rat. Distant tamen ista periuria quæ duo commemora-
ui, Facilius iurat qui verum putat esse, pro quo iurat, ve-
rum putat esse, & tamen falsum est. Non ex animo iste
periurat, fallitur, hoc pro vero habet, quod falsum est,
nõ pro re falsa sciens iurationem interponit. Da alium,
quod scit falsum esse, & dicit verum esse, & iurat tan-
quam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis quàm
ista detestanda sit belua, & de rebus humanis extermi-
nanda? Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines ta-
lia detestantur. Fac alium, putat falsum esse, & iurat
tanquam verum sit, & forte verum est, Verbi gratia, vt
I intelligatis, Pluit in illo loco, interrogas hominem, &
putat non pluisse, & ad negocium eius competit, vt di-
cat pluit, sed putat non pluisse, dicitur ei, Vere pluit? Ve-
re & iurat, & tamẽ pluit ibi sed ille nescit, & putat non
pluisse, periurus est. Interest, quemadmodum verbum
procedat ex animo. Ream linguam non facit, nisi mens
rea. Quis est autem qui non fallitur, & si noluit falle-
re? Quis homo cui non surrepat fallacia, Et tamen iu-
ratio ob ore non discedit, frequentatur, plura sunt ple-
runque iuramenta quàm verba. Si discutiat homo quo-
ties iuret per totum diem, quoties se vulneret, quoties
gladio linguæ feriat & transfigat, quis in illo locus in-
uenietur sanus? Quia ergo graue peccatum est peiera-
re, compendium tibi dedit scriptura, Noli iurare.
Quid tibi dicturus sum homo, verum iura? Ecce verum
iura, non peccas, si verum iuras, non peccas. Sed homo
inter tentationes positus, carne inuolutus, calcans ter-
Sapien.9. ram sub terra, dum corpus quod corrumpitur aggra-
uat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantem, inter ista multa tua cogitata incer-
ta, volatica, coniecturas humanas, fallacias humanas,
quando non subrepit tibi quod falsum est, posito in re-
gione falsitatis? Vis ergo longe esse à periurio? Iurare K
noli. Qui enim iurat, aliquãdo verum iurare potest, qui
autem non iurat, mendacium iurare nunquam potest.
Iuret ergo deus qui iurat securus, quẽ nihil fallit, quem
nihil latet, qui omnino fallere ignorat, quia nec falli
potest. Cum enim iurat, se adhibet testem. Quo modo
tu cum iuras, deum adhibes testem, sic ipse cum iurat, se
testem adhibet. Tu quando illum adhibes testem, forte
supra mendacium tuum, accipis inuanum nomen do-
mini dei tui. Ne mendacium iures, ergo noli iurare. Exod.20.
Ipsa est angustia. Periurium præcipitium est. Qui iurat
iuxta est, qui non iurat longe est. Peccat, & grauiter, qui
falsum iurat: non peccat qui verum iurat, sed nec ille
peccat qui omnino non iurat. Sed qui non iurat, & non
peccat, longe est à peccato: qui autem verum iurat, non
peccat, sed prope est ad peccatum. Fac te ambulare in
aliquo loco, vbi à parte dextera spaciosa sit terra, nec
vsquam angustias patiaris: à sinistra præceps locus est,
vbi eligis ambulare? Super finem terræ in labio præci-
pitij, an inde longe? Puto quia inde longe. Sic qui &
iurat, in fine ambulat, & ambulat pedibus infirmis, quia
humanis. Si offenderis, deorsum is, si lapsus fueris, de- L
orsum is. Et quid te excipit? Periurij pœna. Ergo vole-
bas verum iurare, audi consilium dei, Noli iurare. Si
peccatum esset ioratio, nec in vetere lege diceretur: Nõ 22.quæst.1.
periurabis, reddes autem domino iusiurandum tuum. Si peccatũ.
Non enim peccatum præciperetur nobis. Sed ait tibi Leuiti.19.
deus tuus, Si iuraueris non damnabo, si verum iuraue-
ris non damnabo. Sed nunquid si non iuraueris dam-
nabo? Duo sunt, inquit, quæ non damnabo vnquam
veram iurationem, & nullam iurationem, damno au-
tem falsam iurationem. Falsa iuratio exitiosa est, vera
iuratio periculosa est, nulla iuratio secura est. Scio esse
difficilem quæstionem, & charitati vestræ fateor, sem-
per illam vitaui, Nunc autem cum die dominico de-
bito reddendi sermonis recitaretur eadem lectio, diui-
nitus mihi inspiratum† esse credidi, vt inde tractarem. †aliàs, im-
Hinc me dicere deus voluit, hinc vos audire. Obsecro peratum.
ne contemnatis, obsecro vt cor stabiliatis, linguæ mo-
bilitates mutetis. Non frustra est omnino, non vacat
quòd cum eam, vt dixi, quæstionẽ semper deuitare vo-
luerim, imposita est necessitati meæ, vt imponatur &
charitati vestræ. Vt noueritis verum iurare nõ esse pec- 22. quæst.1.
catum, inuenimus & Apostolum Paulum iurasse, Quo- Vt noueri.
tidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo 1.Cor.15.
in Christo Iesu domino nostro. Per vestram gloriam M
iuratio est: non enim sic ait, Per vestram gloriam mo-
rior, quasi vestra gloria me fecit mori, quo modo si di-
ceret, per venenum mortuus est, per gladium mortuus
est, per bestiam mortuus est, per inimicum mortuus Concor. 22.
est, id faciente inimico, faciente gladio, faciente vene- q.1. Nõ est.
no & similia, non sic dixit per vestram gloriam. Am-
biguitatem Græcus sermo dissoluit. Inspicitur in epi-
stola Græca, & inuenitur ibi iuratio quæ non est ambi-
gua, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν. Νὴ τὸν θεόν, vbi dixerit De iuratior.
Græcus iurat. Quotidie auditis Græcos & qui Græce & si Chri-
non nostis, νὴ τὸν θεόν, Quando dicit, νὴ τὸν θεόν, iura- stus.
tio est per deum νὴ τὸν θεόν. Ergo nemo dubitet iurasse
Apostolum Paulum, cum dixit, Per vestram gloriam
fratres. Et ne putemus eum per humanam gloriam iu-
rasse, quã habeo in Christo Iesu domino nostro. Et alio
loco iuratio prorsus certa & expressa, Testem deum in- 2.Cor.1.
uoco super animã meam, quia parcens vobis nondum
veni Corinthum. Et alio loco ad Galatas, Quæ autem Galat.1.
scribo vobis, ecce coram deo quia non mentior. Inten-

dite

A dite quaeso & aduertite, & si non tam plausibilis sermo vobis sit propter angustias quaestionis, vtilis tamen est si ad viscera vestra perueniat. Ecce iurauit Apostolus. Non vos fallant qui nescio quo modo volētes ipsas iurationes discernere vel potius non intelligere, dicunt nō esse iuratione, quādo dicit homo, Scit deus, testis est deus, inuoco deum super deum animam meam verum me dicere. Inuocauit, inquit, deum, testem fecit deum. Nunquid iurauit? Qui haec dicunt, nihil aliud volunt, nisi inuocato deo teste mentiri. Itá ne vero quisquis es praui cordis & peruersi cordis, si dicas, per deum, iuras, si dicas, testis est deus, non iuras? Quid est enim, per deum, nisi testis est deus? Aut quid est, testis est deus, nisi per deum? Quid est autem iurare, nisi ius reddere deo quando per deum iuras, ius saluti tuae reddere quando per salutem tuam iuras, ius filiis tuis reddere quādo per filios tuos iuras? Quod autē ius debemus saluti nostrae, filiis nostris, deo nostro, nisi charitatis, veritatis, & non falsitatis? Maxime autem per deum cum fit, ipsa est vera iuratio, quia & cum dicit quisque, per meam salutem, salutem suam deo obligat: quando dicit, per filios

3.sen.di.39 capit. Hic quaeritur. Iurare quid?

B meos, oppignerat deo filios suos, vt hoc veniat in caput eorum quod exit de ore ipsius, si verum, verum, si falsum falsum. Cum ergo filios suos, vel caput suum, vel salutem suam quisque in iuratione nominās, quicquid nominat obligat deo, quantomagis quādo peierat per ipsum deum? Timet enim falsum iurare per filiū suum, & non timet falsum iurare per deum suum: Fortassis hoc dicens in animo suo, Timeo per filium meum falsō iurare ne moriatur, deo autem qui non moritur, & si falsum per eum iuretur quid mali contingit? Bene quidem dicis, nihil mali contingit deo quando falsum iuras per deum: sed contingit mali multum tibi, qui fallis proximum, cui testem adhibes deum. Si aliquid teste filio tuo faceres, & amico vel proximo tuo vel cuilibet homini diceres, non feci, & tangeres filio tuo caput, quo teste fecisti, & diceres, per huius salutem, quia non feci: exclamaret forte filius tuus sub paterna manu tremens, nec tamen paternam manum, sed diuinam tremens: noli pater, non tibi vilis sit salus mea, deum super me inuocasti, ego te vidi, fecisti, noli peierare, te quidem habeo genitorem, sed plus & tuum & meū timeo creatorem: Sed quia deus quando per eum iuras, non

C tibi dicit, Ego te vidi noli iurare, fecisti, sed times ne te iste occidat, tu te ante occidis. Quia ergo non dicit, ego te vidi, putas quia non vidit? Et vbi est quod dicit, Tacui tacui, nunquid semper tacebo? Et tamen plerunque dicit, Ego te vidi, sed aliter quando vindicat in periurium: sed non in omnes vindicat, ideo homines educantur ad exemplum. Ego scio, ille mihi falsum iurauit & viuit, ille tibi falsum iurauit & viuit, falsum iurauit & viuit, ille falsum iurauit tu falleris. Si & tu oculos haberes, vnde mortem huius videres, si & tu in eo quod est mori & non mori non fallereris, videres huius mortem. Et modo intende scripturam, & ibi inuenies iacentem quem putas viuētem. Quia pedibus ambulat, quia manibus contrectat, quia oculis videt, & auribus, officiis caeteris mēbrorum satis vtitur, viuētem putas: Viuit sed corpus eius, mortua est autem anima eius, mortuum est quod melius est eius. Viuit habitaculum, mortuus est habitator. Quo modo, inquies, cum viuat corpus mortua est anima, cum corpus non viueret nisi viuificatū ab anima? Quo modo ergo mortua est anima de qua viuit corpus? Audi ergo & disce, Corpus hominis creatura dei est, & anima hominis creatura dei est. De anima deus viuificat carnem, ipsam

D item animam viuificat de seipso non de seipsa. Vita ergo corporis anima est, vita animae deus est. Moritur corpus cum recedit anima, moritur ergo anima si recedit deus. Recedit anima cum corpus percutitur gladio, & putas quia non recedit deus cum ipsa anima feritur periurio? Vis videre quia mortuus est de quo loqueris? Lege scripturam, Os quod mentitur occidit animam. Sed tu praesentem deum vltorem putas, si ille qui te iuratione falsa deceperit continuo expiret. Si expiret ante oculos tuos, expirauit caro ipsius. Quid est expirauit? Caro ipsius spiritum quo viuificabatur eiecit. Hoc est expirauit excluso spiritu quo viuebat caro. Peierauit, exclusit spiritum quo viuebat anima. Expirauit sed nescis, expirauit sed non vides. Carnem enim iacentem sine anima vides, animam miseram sine deo videre nō potes. Crede ergo, adhibe oculos fidei. Nemo periurus impunitus, prorsus nemo, cum illo est poena sua. Si haberet in cubiculo suo tortorem carnis punitus esset, habet in secreto cordis sui tortorem conscientiae suae & impunitus vocatur? Et tamen quid dicis? Viuit, gaudet, luxuriatur qui mihi mentiendo iurauit. Quid est quòd

Vita corporis est anima, & anima vita, deus.

Sapien.1.

E me mittis ad inuisibilia? Quia & ipse deus per quem iurauit inuisibilis est. Iurauit per inuisibilem, feritur poena inuisibili. Sed viuit, inquit, & quodam modo scatet & bullit luxuriis. Si hoc ita est quòd scatet luxuriis, quòd bullit luxuriis, vermes sunt animae mortuae. Denique omnis homo prudens qui tales luxuriantes periuros attendit, sano cordis olfactu auertit se, non vult intueri, non vult videre, non vult audire. Vnde se ista sanitas auertit nisi quia putet anima mortua? Breuiter ergo audite fratres mei, concludam sermonem, figens in cordibus vestris curam salubrem, Ante omnia nolite iurare. Quare ante omnia? Si magnum est facinus peierare, nulla culpa est verum iurare. Quare ante omnia nolite iurare? Debuit enim dicere, ante omnia nolite peierare. Ante omnia, inquit, nolite iurare. Iurare enim peius est quàm furari? Iurare peius est quàm adulterare? Non dico falsum iurare, iurare dico, iurare peius est quàm hominem occidere? Absit. Hominem occidere, adulterari, furari, peccatum est. Iurare non est peccatum, sed falsum iurare peccatum est. Quare ergo ante omnia? Isto verbo quod ait, Ante omnia, cautos nos

Iacobi.5.

F fecit aduersus linguam nostram. Ante omnia, ait, vt attendatis, prae caeteris, vt vigiletis ne surrepat vobis consuetudo iurandi. Tanquam in specula ita te posuit contra te, ante omnia leuauit te super caetera vnde te attendas. Considera enim te iurare per deum, per Christum occido illum, & haec quotiens per diem, quotiens per horam? Non aperis os, nisi à tali iuratione. Nolles vt diceret tibi ante omnia, vt te aduersus consuetudinem intentissimum redderet, vt omnia tua inspiceres, omnes motus linguae tuae diligentissime custodires, esses custos malae consuetudinis tuae? Ad eam constringendā, audi ante omnia. Dormiebas pungo, ante omnia spinas admoueo. Quid est ante omnia? Ante omnia vigila, ante omnia intentus esto. Iurauimus & nos, passim habuimus istā teterrimā consuetudinē & mortiferam. Dico charitati vestrae, ex quo deo seruire coepimus, & quantum malum sit in periurio vidimus, timuimus vehementer, & veternosissimam consuetudinem timore fraenauimus. Fraenata restringitur, restricta languescit, languescens emoritur, & malae consuetudini bona succedit. Denique non vobis dicimus, nos non iurare. Si enim hoc dicimus mentimur. Quantū ad me pertinet

22. quaest.1. Si peccatū.

G pertinet iuro, ſed quantum mihi videtur magna neceſ-
ſitate compulſus. Cum videro non mihi credi niſi fa-
ciam, & ei qui mihi nō credit non expedire quod non
credit, hac perpenſa ratione & conſideratione librata
cum magno timore dico, Corā deo, aut teſtis eſt deus,
aut ſcit Chriſtus ſic eſſe in animo meo: & video quia
plus eſt, id eſt, quia amplius eſt quàm eſt eſt, nō non, ſed
quod amplius eſt à malo eſt, & ſi non à malo iurantis, à
Matth.5. malo eſt non credentis. Denique non ait, ſi amplius fa-
De ele. ſi- cit malus eſt: & ſit in ore veſtro, eſt eſt, non non, ſi quis
gnifi. amplius facit malus eſt: ſed, ſit in ore veſtro, eſt eſt, non
non, quod autem amplius eſt, à malo eſt: ſed quære cu-
De iuratur. ius. Sed tamen aliud habet humana peſsima conſuetu-
& ſi Chri- do. Et cum tibi creditur iuras, & cum nemo exigit iu-
ſtus. ras, & horrentibus hominibus iuras, non taces iuran-
do, vix es ſanus non periurando. Niſi forte putatis fra-
tres, quia ſi ſciret Apoſtolus Paulus credere ſibi Galatas,
Galat.1. adderet iurationem & diceret, Quæ autem ſcribo vo-
bis ecce coram deo quia non mentior. Videbat ibi eos
qui credebant: Videbat & alios qui non credebant, Er-
go noli dicere non iuro, ſi forte exigitur. A malo eſt e-
H nim quod facis, ſed illius qui exigit. Nam tu quo modo
te purges nō habes, quo modo ſatisfacias negocio quod
inſtat non inuenis. Sed aliud eſt cum exigitur iuratio,
aliud cum offertur: & hoc ipſum quod offertur, aliud
cum offertur nō credenti, aliud cum ventilatur & cre-
denti. Tene ergo linguam & cōſuetudinem quantum
potes, non quo modo quidam quando illis dicitur, ve-
rum dicis non credo, non feciſti, non credo, deus iudi-
cet, iura mihi. Et ipſe qui exigit iurationem multum in-
22.queſt.5. tereſt ſi neſcit illum falſum iuraturum an ſcit. Si enim
qui exigit. neſcit, & ideo dicit, iura mihi vt fides ei fiat, non audeo
3.ſen.di.39 dicere non eſſe peccatum, tamen humana tentatio eſt.
cap.vlti. Si autem ſcit eum feciſſe, & nouit feciſſe, vidit feciſſe, &
cogit iurare, homicida eſt. Ille enim ſuo periurio ſe
perimit, ſed iſte manum interficientis & expreſsit &
preſsit. Cum vero aliquis ſceleratus fur audit, iura ſi nō
tuliſti, iura ſi non feciſti ab eo qui neſcit an fecit: ille
tunc, Chriſtiano non licet iurare: quando ab illo exigi-
tur iuſiurandum, non licet iurare, Chriſtianus ſum, non
mihi licet. Capta talem, auerte te ab illo, diſsimula à ne-
gocio de quo loquebaris, miſce alias fabulas & inuenies
eum millies iurantem, qui ſemel iurare noluit. Iſtam er-
I go conſuetudinem quotidianam, crebram, ſine cauſa,
nullo extorquente, nullo de tuis verbis dubitante, iu-
rādi, auertite à vobis, amputate à linguis veſtris, circun-
cidite ab ore veſtro. Sed conſuetudo eſt, ſolet dici. So-
let dici quando non dico? Hoc eſt ante omnia. Quid
Iurādi cō- eſt ante omnia? Præ cæteris cautus eſto, plus ad hoc in-
ſuetudo vi- tentus eſto quàm ad alia. Maior conſuetudo maiorem
tanda. intentionem flagitat, non rei leuis conſuetudo. Si de
manu aliquid faceres, facilius manui tuæ imperares
ne faceret: ſi pedibus aliquò eundum eſſet, pigritia retar-
dante excitares te vt ſurgeres & ires: lingua facilitatem
habet motus, in vdo poſita eſt, facile in lubrico labitur.
Quando illa citius & facilius mouetur, tanto tu aduer-
ſus illam fixus eſto, Domabis ſi vigilabis, vigilabis ſi ti-
mebis, timebis ſi Chriſtianum te eſſe cogitaueris. Nam
tātum mali habet iuratio, vt qui lapides colūt timeant
falſum iurare per lapides: tu non times deum præſen-
tem, deum viuentem, deum ſcientem, deum manen-
tem, deum in contemptores vindicantem? Claudit ille
templum ſuper lapidem, & it ad domum ſuam, ipſe ſu-
per deum ſuum clauſit, & tamen quando illi dicitur,
22.queſt.5. iura per Iouem, præſentis oculos timet. Ecce dico cha-
ritati veſtræ, & qui per lapidem falſum iurat, periurus K
eſt. Vnde hoc dico? Quia multi & in hoc falluntur, & *ecce dico.*
putant quia nihil eſt per quod iurant, non ſe crimine *3.ſen.di.39*
teneri periurij. Prorſus periurus es, quia per id quod *cap. Hic*
ſanctum putas, falſum iuras. Sed ego illum ſanctum *quæritur.*
non puto. Sanctum puta cui iuras. Non enim quan-
do iuras tibi iuras, aut lapidi iuras, ſed proximo iuras.
Homini iuras ante lapidem, ſed nunquid non ante
deum? Non te audit lapis loquentem, ſed punit te deus
fallentem. Ante omnia ergo fratres mei obſecro vos,
ne ſine cauſa me deus hæc loqui compulerit. Dico e-
nim ante ipſum quod dixi, ſæpe me iſtam quæſtionem
deuitaſſe: timui ne monendo & præcipiendo plus reos
facerem non audituros, hodie autem plus timui ne lo-
qui recuſarem quod loqui iuberer. Quaſi vero paruus
ſit fructus ſudoris huius mei, ſi omnes qui me accla-
mauerunt, clament & contra ſe, ne falſum iurent ad-
uerſum ſe: ſi tot homines qui me attentiſsime audie-
runt, attenti ſint aduerſus conſuetudinem ſuam, & ad-
moneant ſe hodie cum ad domos ſuas venerint, cum
conſuetudinem ſuam, id eſt, lapſum linguæ repetiue-
rint, admoneat proximus proximum. Hoc eſt quod ho- L
die audiuimus, hoc eſt quod obſtricti ſumus. Non fiat
hodie, certe cum recens ſermo eſt, expertus loquar, non
fiat hodie, pigrius fit cras. Si & cras factum non fuerit,
minus laboraturus eſt qui cuſtodit, adiuuatur enim cō-
ſuetudine ſuperioris diei, triduo moritur peſtis de qua
laboramus, & gaudebimus de fructu veſtro, quia ma-
gno bono abundabitis, ſi tam magno malo carebitis.
Conuerſi ad dominum.

De verbis beati Ioannis, Si dixerimus quia peccatum non ha- *1.Ioan.1.*
bemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt:
Sermo XXXI.

BEatiſsimus Ioannes Apoſtolus ſalubriter & ve- *Sermo*
raciter ſcribens inter cætera, ait, Si dixerimus *XXIX.*
quia peccatum non habemus, noſipſos ſeduci- *1.Ioan.1.*
mus & veritas in nobis non eſt: Si autem confeſsi ſi-
mus peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus qui dimittat no-
bis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. His ver-
bis docuit beatus Ioannes, immo ipſe dominus Ieſus
non ſe tacens per Ioannem, neminem in iſta carne, in
iſto corruptibili corpore, in iſta terra, in iſto maligno M
ſeculo, in iſta vita tentationibus plena, neminē hic vi-
uere ſine peccato. Abſoluta ſententia eſt, nec expoſitore
indiget: Si dixerimus quia peccatum non habemus,
Quis enim eſt qui non habet peccatum? Sicut ſcriptura
dicit, Nec infans cuius eſt vita diei vnius ſuper terram. *Iob.15.*
Talis paruulus peccatum non fecit, ſed de parentibus
traxit. Ergo nullo modo quiſquam poteſt dicere nō ſe
habuiſſe peccatum, ſed acceſsit per fidem ad lauacrum
regenerationis homo fidelis, & omnia dimiſſa ſunt ei.
Iam ſub gratia viuit, in fide viuit, membrum Chriſti fa-
ctus eſt, templum dei factus eſt: & tamen ſic quo modo
membrum Chriſti & templum dei factus eſt, ſi dixerit
ſe non habere peccatum, ſeipſum ſeducit, & veritas in
eo non eſt: prorſus mentitur ſi dicat, iuſtus ſum. Sunt au
tem quidam inflati vtres, ſpiritu elationis pleni nō ma-
gnitudine ingentes, ſed ſuperbiæ morbo tumentes, vt
dicere audeant inueniri homines abſque peccato. Di-
cunt ergo iuſtos prorſus in hac vita nullum habere pec
catum. Hæretici autē ſunt Pelagiani, idemq; Cœleſtia-
ni, qui hoc dicunt. Et cum reſpōſum illis fuerit, quid eſt
quod dicitis, Ergo viuit hic homo ſine peccato, & non
habet

A habet omnino vllum peccatũ nec facto nec verbo nec cogitatione? Respondent de illo superbiæ vento quo pleni sunt, quem ventum vtinam finirent, reflarētur & tacerent, id est, humiles fierent non elati: Respondent, inquam, prorsus isti, Homines sancti fideles dei, nec facto, nec verbo, nec cogitatione possunt vllum habere peccatum. Et cum eis dicitur, Qui sunt isti iusti qui fine peccato sunt, respondent & dicunt, Tota ecclesia. Mirari potuissem, si inuenirem vnum, duos, tres, decem, Gene.18. quot quærebat Abraham. Abraham enim à quinquaginta vsque ad decem descendit, tu hæretice respondes & dicis mihi totam ecclesiam. Vnde hoc probas? Probo, inquis. Proba rogo te. Magnũ enim mihi gaudium affers, si docere potueris, totã prorsus ecclesiam in singulis quibusque fidelibus suis nullũ habere peccatum. Probo, inquis. Dic vnde? Apostolus loquitur. Quid loquitur Apostolus? Christus, inquit, dilexit ecclesiã. Audio, & Apostoli verba esse cognosco, Mundans eam Ephe.5. lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Audiuimus de nube magna tonitrua. Nu-B bes enim dei Apostolus. Verba ista sonuerunt, & tremere nos fecerunt. Sed dicite nobis antequam quæramus quo modo ista verba Apostolus dixerit, dicite, inquam, nobis, vtrum vos iusti estis an non? Respondent, Iusti sumus. Ergo nõ habetis peccatum? Per omnes dies, per omnes noctes nihil mali facitis, nihil mali dicitis, nihil mali cogitatis? Non audent dicere, nihil. Sed quid respondent? Nos quidem peccatores sumus, sed de sanctis loquimur non de nobis. Hoc vos interrogo, Christiani estis? Non dico iusti estis. Christiani estis? Non audent negare. Christiani, inquiunt, sumus. Fideles ergo estis? Baptizati estis? Baptizati, inquiunt, sumus. Dimissa vobis cuncta peccata? Dimissa, inquiunt. Quo modo ergo estis peccatores? Sufficit mihi vnde te repellam. Vos Christiani estis, baptizati estis, fideles estis, membra ecclesiæ estis, & habetis maculas & rugas. Quo modo ergo est ecclesia isto tempore sine macula & ruga, cum vos estis ruga eius & macula? Aut si non vultis esse Ecclesiam nisi eam quæ fine macula & ruga est, cũ rugis vestris & maculis præcidite vos à membris eius, præcidite vos à corpore eius. Sed quid adhuc dicam vt se ab C Ecclesia segregēt, cum hoc iam fecerint? Hæretici enim sunt, iam foris sunt, cum tota mũdicia sua foris remanserunt. Redite & audite, audite & credite. Forte dicturi estis in corde vestro tumido & inflato, Nunquid potuimus dicere quia iusti sumus? Necesse vtiq; erat propter humilitatẽ, vt diceremus nos peccatores esse. Propter humilitatem ergo mentiris? Iustus es, sine peccato es, sed propter humilitatem dicis te peccatorem. Quo modo te accipiam tanquam Christianum in alterum testem, quem contra teipsum testem falsum teneo? Iustus es, sine peccato es, & dicis te habere peccatum. Testis ergo falsus es contra te. Non accipiet ergo deus mendacem humilitatem tuam. Inspice vitam tuam, vide conscientiam tuam. Ergo iustus es, sed nõ potes nisi dicere te peccatorem. Audi Ioannem, ipse tibi repetit 1.Ioan.1. quod etiam superius veraciter dixit, Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Tu non habes peccatum, & dicis te habere peccatum, veritas in te nõ est. Quia non dixit Ioannes, Si dixerimus quia peccatum non habemus, humilitas in nobis non est: sed dixit, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est: Ergo mentimur si dixerimus nos non habere peccatum. Si mendacium timuit Ioannes, tu mendacium non times, vt cum es D iustus dicas te esse peccatorem? Quo modo ergo te accipiam ad aliena causam testem, qui in causa tua mentiris? Sanctos reos constituis, dum contra te falsum testimonium dicis. Quid facturus es alteri, quite infamas? Quo modo alter tuam calumniã deuitabit, quando te tuæ linguę mendacio reum facis? Iterum te interrogo alio modo, Iustus es aut peccator? Respõdes, Peccator. Mentiris, quia nõ quod te esse corde credis hoc ore dicis. Ergo & si non eras peccator, esse incipis dum mentiris. Dicis enim, Humilitatis causa nos dicimus peccatores esse, nam deus videt quia iusti sumus. Cum 22.quæst.2. ergo humilitatis causa mentiris, si non eras peccator cum humi. antequam mentireris, mentiendo efficieris quod euita- 4.sen.di.21 ueras. Veritas in te non est, nisi te ita dixeris peccato- ca.Sicut au rem vt etiam esse cognoscas, veritas autem ipsa est, vt tem. quod es dicas. Nam quo modo est humilitas, vbi regnat falsitas? Postremo omittamus Ioannis verba: Ecce in corpore Ecclesiæ quam dicis non habere maculam aut rugam, aut aliquid eiusmodi & esse sine peccato, ec- Ephe.5. ce venit hora orationis, oratura est tota Ecclesia, & tu quidem foris es, veni ad orationem dominicam, veni E ad trutinam, veni dic, Pater noster qui es in cœlis. Se- Math.6. quere, Sanctificetur nomen tuum: Adueniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Sequere & dic, Dimitte nobis debita nostra. Responde hæretice, quæ sunt debita nostra. An forte pecuniam mutuam à deo accepisti? Non, inquit. Non te ergo amplius interrogabo de hoc. Ipse enim dominus expositurus est, quæ fint debita quæ nobis petimus relaxari. Dicamus ergo sequentia, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Exponat hoc dominus, Si enim dimiseritis hominibus peccata: Ergo debita vestra peccata sunt, Dimittet vo- Ibidem. bis & pater vester peccata vestra. Redi ergo hæretice ad orationem, si obsurduisti contra veram fidei rationem, Dimitte nobis debita nostra dicis, an non dicis? Si non dicis, & si præsens fueris corpore, foris tamen es ab ecclesia. Ecclesię enim oratio est, vox est de magisterio domini veniens. Ipse dixit, sic orate, discipulis dixit, Apostolis dixit, & nobis qualescunque agniculi sumus dixit, arietibus gregis dixit, sic orate. Videte quis dixerit, & quibus dixerit, Veritas discipulis, pastor pastorum arietibus dixit, sic orate, Dimitte nobis debita nostra, si- F cut & nos dimittimus debitoribus nostris. Rex militibus, dominus seruis, Christus Apostolis, veritas hominibus loquebatur, sublimitas humilibus loquebatur. Scio quid in vobis agatur. Ego vos appendo, ego de trutina mea renuncio, prorsus dico quid in vobis agatur. Hoc enim ego plus quàm vos scio, dicite, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Interrogo te homo iuste, sancte, homo fine macula & ruga, interrogo te, inquam, Oratio ista ex deo est, fidelium est, an catechumenorum? Certe vtique regeneratorum est, id est, baptizatorum: Postremo quod totum superat, filiorum est. Nam si non est filiorum, qua fronte dicitur, Pater noster qui es in cœlis? Vbi ergo estis ô iusti & sancti? In membris Ecclesiæ huius estis, an non estis? Ibi eratis, sed iam non estis ibi. Et vtinam iam præcisi accepta ratione audiant & credant. Ergo si tota Ecclesia dicit, Dimitte nobis debita nostra, reprobus est qui hoc non dicit. Et nos quidem cum dicimus, debita nostra, quousque id quod petimus accipiamus reprobi sumus quia peccatores sumus. Sed quod vos non facitis, nos faciendo, id est, peccata nostra confitendo mundamur,

G mundamur, si tamen faciamus quod dicimus, Sicut &
Matth.6. nos dimittimus debitoribus nostris. Vbi es ergo hære-
tice Pelagiane, vel Cœlestiane? Ecce tota Ecclesia dicit,
Dimitte nobis debita nostra. Habet ergo maculas & ru
gas, sed confessione ruga extenditur, confessione ma-
cula abluitur. Stat Ecclesia in oratione vt mundetur
confessione: & quamdiu hic viuitur sic stat, & cum de
corpore exierit vnusquisque, dimittetur ei quæ talia ha-
bebat vt dimitterentur debita, quia & quotidianis pre-
cibus dimittuntur: & tunc exit mundatus, & thesauri-
zatur Ecclesia in thesauros domini aurum purum, ac
per hoc in thesauros domini Ecclesia est sine macula
& ruga. Et si ibi sine macula & ruga est, hic quid oran-
dum est? Vt venia percipiatur. Quid agit venia? Macu-
lam extergit. Qui agnoscit, rugam extendit, Et vbi ex-
tenditur ruga nostra tanquam in tendicula magni ful-
lonis? In cruce Christi. In ipsa enim cruce, id est, in ipsa
tendicula pro nobis sanguinem fudit, & nostis fideles
quale testimonium perhibeatis sanguini quem accepi-
Matth.26. stis. Certe enim dicitis, Amen: Nostis quid sit sanguis,
qui pro multis effusus est in remissionem peccatorum.
Ephe.5. Ecce quo modo fit Ecclesia sine macula & ruga, tan-
H quam bene mundata in tendicula crucis extenditur,
sed hic omnino potest id agi. Exhibet sibi Ecclesiam
gloriosam dominus, non habentem maculam aut ru-
gam. Agit hoc & hic, exhibet ibi. Hoc enim agit, vt
non habeamus maculam aut rugam. Magnus est qui
hoc agit, bene curat, doctissimus artifex est. Extendit in
ligno & facit nos sine ruga, quos abluendo fecerat sine
macula. Ipse qui venit sine macula & sine ruga exten-
sus est in tendicula, sed propter nos, non propter se, vt
nos faceret sine macula & ruga. Rogemus eum vt fa-
ciat, & postquam fecerit ad horrea nos ducat, ibique
nos reponat vbi pressorium non erit. Tu ergo qui lo-
quebaris sine macula & ruga es? Quid hic facis in Ec-
clesia, quæ dicit, Dimitte nobis debita nostra? Debita
se habere confitetur quæ relaxantur. Qui non confi-
tentur non ideo non habent, sed ideo eis non relaxa-
buntur. Confessio nos sanat & vita cauta, vita humi-
lis, oratio cum fide, contritio cordis, lachrymæ non
fictæ de vena cordis profluentes, vt dimittantur no-
1.Ioan.1. bis peccata sine quibus esse non possumus: Confessio,
inquam, nos sanat, dicente Apostolo Ioanne, Si confi-
I teamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt dimit-
tat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate.
Non autem quia dico quòd non possumus hic esse si-
ne peccato, homicidia facere debemus, aut adulteria,
vel cætera mortifera peccata quæ vno ictu perimunt.
Talia non facit bonæ fidei & bonæ spei Christianus,
sed illa sola quæ quotidiano orationis penicillo ter-
Matth.6. gantur. Humiles & deuoti, dicamus quotidie, Dimitte
nobis debita nostra: sed si faciamus quod sequitur, Si-
cut & nos dimittimus debitoribus nostris. Sponsio
hæc cum deo, vera sponsio & fixa conditio est. Tu ho-
mo es, & habes debitorem, & debitor etiam tu es. Ac-
cedis ad deum qui habet debitores, & debitor non est,
vt postules tibi debita relaxari. Sed hoc tibi dicit, Ego
debita non habeo, tu habes debita, debes enim mihi
sed etiam frater tuus debet tibi. Debitor meus es, habes
& tu debitorem. Debitor meus es, quia peccasti in me,
habes debitorem fratrem quia peccauit in te. Quod fe-
ceris cum debitore tuo, facio & ego cum meo, id est, si
dimittis dimitto, si tenes teneo. Tu contra te tenes, qui
alteri non dimittis. Nemo ergo dicat se esse sine pec-
cato, sed non tamen ideo debemus amare peccatum.
Oderimus ea fratres & si non sumus sine peccatis, ode- K
rimus tamen ea, & maxime à criminibus nos abstinea-
mus, abstineamus quantum possumus à leuibus pec-
catis. Ego, ait, nescio quis, non habeo peccata, seipsum
decipit, & veritas in eo non est. Prorsus oremus vt deus
dimittat, sed faciamus quod dicitur, Dimittamus &
nos debitoribus nostris, cum dicitur, & dimittetur no-
bis. Quotidie dicimus hoc, & quotidie facimus, & quo-
tidie fit in nobis. Nô hic sumus sine peccato, sed exibi-
mus hinc sine peccato.

De verbis beati Ioannis, Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt: 1.Ioan.4.
Et confutatione Manichæorum:
Sermo XXXII.

QVando Ioannes Apostolus legebatur, audiui- Sermo
mus loquentem per eum spiritum sanctum, & XXX.
dicentem, Charissimi, nolite omni spiritui cre-
dere, sed probate spiritus si ex deo sunt. Repe-
to, quia necessarium est vt repetam, & hoc mentibus
vestris, quantum dominus adiuuat, vehementer incul-
cem. Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed pro- L
bate spiritus si ex deo sunt. Quoniam multi pseudopro- 1.Ioan.4.
phetæ prodierunt in hunc mundum, præcepit spiritus
sanctus ne omni spiritui credamus, & causam cur hoc
præceperit, dixit, Quæ illa causa est? Quoniam multi, Ibidem.
inquit, pseudoprophetę prodierunt in hunc mundum.
Quisquis ergo ista pręcepta contempserit, & omni spi-
ritui credendum putauerit, necesse est incurrat in pseu-
doprophetas, & quod peius est, blasphemet veros pro-
phetas. Hic iam ex isto præcepto homo cautus effectus
dicturus est mihi, Audiui, teneo, obtemperare desidero,
quia & ego in pseudoprophetas nolo incurrere. Quis
enim hoc velit, à mendacibus decipi? Siquidem pseu- Pseudopropheta.
dopropheta, est mendax propheta. Da mihi homi-
nem religiosum, non vult fallere: da mihi hominem
impium, sacrilegum, fallere vult, falli non vult. Cum
ergo nolint fallere boni, falli autem nec boni velint
nec mali, quis est qui in pseudoprophetam velit incur-
rere? Verba dico consulentis me, sed vtique in pseudo-
prophetam nemo nisi inuitus incurrit. Audiui præ-
ceptum Ioannis, immo domini per Ioannem, Nolite 1.Ioan.4.
omni spiritui credere. Ecce accipio, ita volo. Addidit M
& dicit, Sed probate spiritus si ex deo sunt. Vnde pro-
bo, Probare vellem, si errare nô possim. Certe nisi pro-
bauero spiritus qui ex deo sunt, incurram necesse est in
spiritus qui ex deo non sunt, & ex hoc seducar à pseu-
doprophetis. Quid agam? Quo modo obseruem? O si
sanctus Ioannes quo modo nobis dixit, Nolite omni
spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt, dice-
re dignaretur, quo modo probentur spiritus qui ex deo
sunt. Noli esse solicitus, & hoc audi. Hinc cognosci- Ibidem.
tur spiritus dei: Hoc certe expectabas audire, vt proba-
res spiritus qui ex deo sunt. Hinc cognoscitur spiritus
dei. Ioannes dixit, non ego. Hoc sequitur in lectione
quam tracto. Cũ enim nos propterea faceret solicitos
& cautos, ne omni spiritui credamus, sed probemus spi
ritus qui ex deo sunt, quia multi pseudoprophetæ pro-
dierunt in hunc mundũ: continuo vidit quid deside ra-
remus, occurrit expectationi, iniecit oculũ taciæ cogi-
tationi. Gratias deo, quia & hoc per illũ loqui dignatus
est. Hinc cognoscitur spiritus dei. Eia audite, audite, in-
telligite, discernite, inhærete veritati, resistite falsitati.
Hinc cognoscitur spiritus dei. Vnde rogo te? Hoc est
quod

A quod audire cupiebam. Omnis ſpiritus qui confitetur
1.Ioan.4. Ieſum Chriſtum in carne veniſſe ex deo eſt: Et omnis
qui non confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex
deo nõ eſt. Interim ergo chariſsimi repellite ab auribus
veſtris omnem diſputatorem, prædicatorem, ſcriptorem,
ſuſurratorem, qui negat Ieſum Chriſtum in carne
veniſſe. Ergo repellite Manichæos à domibus, ab auribus,
à cordibus veſtris. Manichæi enim Chriſtũ in carne
veniſſe apertiſsime negant. Spiritus ergo illorum nõ
eſt ex deo. Hic video vnde velit lupus obrepere agno,
& quantum valeo deuitandum eſſe demonſtro: Hinc
in eo quod dixi, vel potius ab Apoſtolo dictum commemoraui,
quia omnis ſpiritus qui negat Ieſum Chriſtum
in carne veniſſe ex deo non eſt, inſidiatur Manichæus
in hoc verbo, & dicit mihi, Ecce ſpiritus qui negat
Ieſum Chriſtũ in carne veniſſe, ex deo nõ eſt. Vnde
eſt ergo? Si ex deo non eſt, inquit, vnde eſt? Nunquid
enim poteſt eſſe niſi aliunde? Si ergo, inquit, ex deo non
eſt, & aliunde eſt, vides eſſe duas naturas. Inuenimus lupum,
retia ſalubria tendamus, venemur, capiamus, captum
trucidemus: Trucidemus planè: Moriatur error,
B viuat homo. Ecce in eo quod dixi capiamus, trucidemus,
moriatur error, viuat homo, ibi ſoluitur quæſtio.
Sed recolite quod propoſui, ne obliti quæſtionem non
intelligatis ſolutionem. Omnis ſpiritus qui non confitetur
Ieſum in carne veniſſe, ex deo non eſt. Et Manichæus
continuo, Et vnde eſt? Si ex deo non eſt, aliunde
eſt. Si aliunde eſt, docui eſſe duas naturas. Hãc quæſtionem
tenete, & mentes ad illa mea verba reuocate vbi
dixi, capiamus, trucidemus, moriatur error, viuat homo.
Error non eſt ex deo, homo ex deo eſt. Redite ad
quæſtionem. Omnis ſpiritus qui non confitetur Ieſum
Ioan.1. in carne veniſſe ex deo non eſt. Dico & ego, Omnia
Pſal.150. per ipſum facta ſunt, Omnis ſpiritus laudet dominum.
Sed ſi non omnis ſpiritus ex deo eſt, quo modo ſpiritus
qui ex deo nõ eſt laudat dominum? Prorſus omnis ſpiritus
laudet dominum. Vtrunque video, languidum
intelligo, vicium ſanetur, natura liberetur. Vicium natura
non eſt, ſed naturæ inimicum eſt. Sana vnde langues,
remanet vnde laudes. Medicina vicium perſequitur
1.Ioan.4. tur non naturam. Omnis qui non confitetur Ieſum
Chriſtum in carne veniſſe, ex deo non eſt. In quantum
C non cõfitetur Chriſtum in carne veniſſe, intantum ex
deo non eſt, quia iſte error qui non confitetur Chriſtum
in carne veniſſe ex deo non eſt. Fratres quid eſt
quod renaſcimur? Si bene nati ſumus, quid eſt quòd renaſcimur?
Natura quæ corrupta fuerat reparatur, natura
quæ lapſa fuerat erigitur, natura quæ deformis iacebat
gratia reformatur. Solus enim creator, ſolus creator
pater, filius, ſpiritus ſanctus, ſed trina vnitas, vna trinitas,
ſola illa natura immutabilis, incõmutabilis, nec defectui,
nec profectui obnoxia, nec cadit vt min⁹ ſit, nec
tranſcendit vt plus ſit, perfecta, ſempiterna, omni modo
immutabilis, ſola illa natura. Creatura vero bona,
ſed creatori impar valde. Vis adhærere diabolo deſertori,
ſi æquare contendis condita creatori. Agnoſcat anima
conditionem ſuam, non eſt deus. Cum ſe anima
putat deum, offendit deum, non inuenit ſaluatorem, inuenit
damnatorem: quoniam deus quãdo animas malas
damnat, non ſe damnat, ſi autẽ anima hoc eſt quod
deus, ſe damnat. Demus honorem deo noſtro fratres,
Matth.6. cui clamamus, Libera nos à malo: & ſuccurret tibi hodie
vt in oratione inuenias tentationem, & dicat tibi,
Quid eſt quod clamaſti, libera nos à malo? Certe non
eſt malum. Reſponde illi, Ego ſum malus. Et ſi liberauerit
me à malo, ero de malo bonus, liberet me à me, ne D
incurram in te: Hoc dic Manichæo, Si deus liberauerit
me à me, nõ incurram in te, quia ſi deus liberauerit me à
me malo, ero bon⁹. Si bon⁹ ero, ſapiẽs ero. Si ſapiẽs ero,
nõ errabo. Si nõ errabo, à te decipi nõ potero. Liberet
ergo deus me à me, & non incurram in te. Meum eſt e- Pſal.37.
nim vicium vt errem & credam tibi, quoniam anima
mea impleta eſt illuſionibus. Non ſum mihi ipſe lumen,
nam ſi eſſem, nunquam erraſſem. Ideo pars dei nõ ſum,
quia ſubſtantia dei, natura dei errare non poteſt, Ego
autem erro, nam & tu ipſe confiteris. Sapientem te dicis,
ab errore me liberare conaris. Vnde ego erro, ſi natura
dei ſum? Erubeſce, da honorẽ deo. Ego dico quia
multum adhuc erras, ſed ſicut tu ipſe confiteris erraueras.
Errauerat ergo natura dei? Ierat in immundiciam
natura dei? Adulteria committebat natura dei? Stupra
illicita faciebat natura dei? Cæca neſciebat quà iret natura
dei? Facinoribus & flagitiis obruebatur natura dei?
Erubeſce, da honorem deo, lumen tibi eſſe non potes.
Erat lumen verum. In cõparatione Ioannis dictum eſt,
Erat lumen verum. Nunquid non & Ioannes lucerna?
Ille erat lucerna ardens & lucens, dominus dixit, Nun- Ioan.5.
quid lucerna lumen non eſt? Sed erat lumen verum. Lu- E
cerna & accendi poteſt, & extingui poteſt, lumen verum
accendere poteſt, extingui non poteſt. Erat ergo
lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum. Illuminandi ſumus: non
lumen ſumus. Expergiſcere, clama mecum, Dominus
illuminatio mea. Quid eſt quod dicis? Ergo non ſunt Pſal.26.
mala? Sunt mala, ſed mutantur, & ipſa erunt bona quia
ipſa mala, vicio ſunt mala non natura? Quid eſt, libera
nos à malo? Nonne poſſemus & poſſumus hæc verba Matth.6.
dicere, libera nos à tenebris? A quibus tenebris? A nobis
ipſis, ſi quæ in nobis ſunt reliquię tenebrarum, donec in
totum lux efficiamur, nihil habentes à nobis quod reſiſtat
charitati, quod repugnet veritati, quod ſubiaceat
infirmitati, quod conditione mortalitatis deficiat. Tũc 1.Cor.15.
totum videte quid erit, quando corruptibile hoc induetur
incorruptione, & mortale hoc induetur immortalitate.
Tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta
eſt mors in victoria. Vbi eſt mors contentio tua? Vbi eſt
mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis eſt peccatum,
Vbi malum modo? Mala hominum quæ? Error & infir- F
mitas. Aut neſcis quid agas, & errando laberis: aut ſcis
quid agi debeat, & infirmitate ſuperaris. Ergo omne
malum hominis error & infirmitas. Contra errorẽ clama,
Dominus illuminatio mea: Cõtra infirmitatem ad- Pſal.26.
de, Et ſalus mea. Crede, bonus eſto, tu es malus, tu eris
bonus. Noli diuidere. Natura in te ſananda eſt, non ſeparanda.
Vis noſſe quid es? Tenebræ. Quare tenebræ?
Homo qui dicis, corrumpitur deus, aliquid his tenebris
poteſt eſſe profundius? Crede, agnoſce Chriſtũ in carne
veniſſe, accepiſſe quod non erat, nõ amiſiſſe quod erat,
hominem in ſe mutaſſe, non in hominem fuiſſe mutatum.
Agnoſce, & tu ipſe ex malo eris bonus, ex tenebris
eris lux. An mentior, & non eſt vnde conuincam? Apoſtolum
accipis, ſi te non fingis accipere Apoſtolum, legis
& deciperis, & decipis. Vnde deciperis? Errãdo malo
tuo teipſo. Si autem credideris, erroremq; diſcuſſeris,
audies ab Apoſtolo, Fuiſtis enim aliquãdo tenebræ,
nunc autem lux. Sed addit lux. Sed vbi? In domino. Er- Ephe.5.
go tenebræ in te, lux in domino: quia non tibi potes lucere,
accedendo illuminaris, recedẽdo tenebraris: quia
non tibi lumen tu ipſe es, aliunde illuminaris, Accedite
ad eũ & illuminamini. Scio chariſsimi de iſta lectione
ſancti

G sancti Ioannis in re vna multũ me fuisse immoratum, nec vos esse fatigandos vltra video, vel vltra capacitatem replendos, & nostra infirmitas cogitãda est. Nam hæc verba sancti Ioannis habent adhuc magnas latebras suas. Interim eos qui negant Christum in carne venisse repellite. Constat enim eos nõ esse ex deo inquantum errant, inquantum peccant, inquantum blasphemant non sunt ex deo, sanentur & ex deo erunt, quia & natura ex deo erant. Hinc quantumcunque disputaui, attendite scripturas. Nolite credere eis qui negãt Christum in carne venisse. Sed certe dicturus es mihi, Ergo qui dicit Christum in carne venisse, ex deo est. Audia- 1.Ioan.4. mus Donatistas qui confitentur Christum in carne venisse: Audiamus Arrianos qui confitentur Christum in carne venisse: Audiamus Eunomianos qui confitentur Christum in carne venisse: Audiamus Photinianos qui confitentur Christum in carne venisse. Si enim omnes spiritus qui confitentur Christum in carne venisse ex deo sunt, quàm multæ sunt hæreses mẽdaces, deceptrices, insanæ, cõfitentur tamen Christum in carne venisse. Quid ergo dicturi sumus? Quo modo istam quęstionẽ soluturi? Quomodocunque soluenda sit, hodie solui H non potest. Tenete me debitorem, sed deum pro me & pro vobis orate adiutorem.

Vbi suprà. *De verbis beati Ioannis, Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex deo est: Sermo XXXIII.*

Sermo XXXI.

Estræ charitatis expectatio, mei debiti exactio est. Non dubito meminisse vos, quid in adiutorio domini de sancti Ioannis lectione promiserim. Cum ergo audistis lectorem, credo vos cogitasse me debere esse debiti redditorẽ. Magnam quippe quæstionem sermone in longum procedente distulimus, quo modo rectè possit intelligi quod ait in epistola sua beatus Ioannes, non Baptista sed Euangeli- 1.Ioan.4. sta, Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse ex deo est. Videmus enim multas hęreses confiteri Christum in carne venisse, & tamen non eas possumus dicere ex deo esse. Negat Christum in carne venisse Manichæus. Non est laborandum neque vobis diutius suadendum, quòd iste error non sit ex deo. Sed Arrianus confitetur Christum in carne venisse, Euno- I mianus, Sabellianus, Photinianus. Quid istis conuincendis quærimus testes? Quis tot numerat pestes? Sed interim quę sunt notiora tractemus. Multis quippe hæreses illæ quas nominaui ignotæ sunt, & est ista ignorantia tutior. Certe quod nouimus, Donatista confitetur Christum in carne venisse, tamen absit vt sit hic error ex deo. Vt de recentioribus hæreticis loquar, Pelagianista confitetur Christum in carne venisse, tamen omnino non est hic error ex deo. Proinde charissimi diligenter consideremus, quoniam non dubitamus veram esse sententiam, Omnis spiritus qui cõfitetur Christum in carne venisse, ex deo est: conuincendi sunt isti quòd non cõfiteantur Christum in carne venisse. Nam si eis istam concesserimus cõfessionem, ex deo illos esse fatebimur. Quo modo vos ab eorum erroribus vel prohibemus, vel deterremus, vel aduersus eos scuto veritatis defendimus? Adiuuet nos dominus, quia & vestra expectatio pro nobis oratio est, vt conuincantur isti qui non confitentur Christum in carne venisse. Arrianus audit, & prædicat partum virginis Mariæ. Con- 1.Ioan.4. fitetur ergo Christũ in carne venisse: Non. Quo modo probamus? Si adiuuet dominus intelligentias vestras, K facillime. Quid est quod exigimus? Vt confiteatur Iesum Christum in carne venisse. Quo modo confiteri potest in carne venisse Iesum Christum, qui negat ipsum Christum? Quis enim Christus? Beatum Petrum interrogemus, Modo cum Euangelium legeretur audistis, cum quæsisset dominus ipse Iesus Christus quem illum dicerent homines filium hominis, Responderunt discipuli opiniones alienas, & dixerunt, Alij Ioannem Matth.16. Baptistam, alij Heliam, alij Hieremiam, aut vnum ex prophetis. Qui hæc confitebantur vel confitentur, Iesum Christum plus quàm hominem non nouerunt. Si autem Iesum Christum plus quàm hominem non nouerunt, Iesum Christum vtique non norunt. Si enim tantummodo homo est, nihil amplius, non est ipse Iesus Christus. Vos ergo, inquit, quem me esse dicitis? Respondit Petrus vnus pro omnibus, quia vnitas in omnibus, Tu es Christus filius dei viui. Ecce habes confessionem veram, confessionem plenam. Iungere enim debes vtrunque quod de se Christus, & quod de Christo Petrus. Quid de se Christus? Quem me dicunt homines esse filium hominis? Quid de Christo Petrus? Tu L es Christus filius dei viui. Vtrunque coniunge, & venit Christus in carne. Hoc de se Christus quod minus est, hoc de Christo Petrus quod maius est. Respondit de veritate humilitas, & de humilitate veritas: hoc est de veritate dei humilitas, & de humilitate hominis veritas. Quem me dicunt homines esse, inquit, filium hominis? Dico ergo quòd factus sum propter vos, dic tu Petre quis est qui fecit vos. Qui ergo confitetur Iesum Christum in carne venisse, profecto confitetur filium dei in carne venisse. Dicat nunc Arrianus, vtrum confiteatur filium dei in carne venisse. Si filium dei confitetur in carne venisse, Christum confitetur in carne venisse. Si filium dei negat Christum, nescit Christum, alium pro alio dicit, non ipsum dicit. Quid est enim filius dei? Quo modo quærebamus, quid est Christus, & audiebamus quòd sit filius dei, quæramus quid est filius dei? Ecce filius dei, In principio erat verbum, & verbum Ioan.1. erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio apud deum, In principio erat verbum. Quid dicis Arriane? In principio, sicut dicit Genesis, fecit deus cœ- Gene.1. lum & terram: tu autem dicis, In principio fecit deus verbum. Factum enim dicis verbum, creaturam dicis M verbum. Tu ergo dicis, In principio fecit deus verbum, sed Euãgelista dicit, In principio erat verbum: Et ideo in principio fecit deus cœlum & terram, quia erat verbum. Omnia per ipsum facta sunt, factum dicis. Si factum dicis, filium negas. Filium enim quærimus natura non gratia: filium vnicum, vnigenitum, non adoptatum. Talem filium quærimus, tam verum filium quærimus, qui cum in forma dei esset, Apostoli verba sunt, propter rudes commemoro ne mea putentur: Illum fi- Philip.2. lium quærimus, qui cum in forma dei esset, sicut dicit Apostolus, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Non rapina, quia natura: Natura erat, rapina non erat. Non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Non erat ei rapina, natura erat: sic erat ex æternitate, sic erat coæternus gignenti, sic erat æqualis patri, sic erat, semetipsum exinaniuit, vt confiteamur Iesum Christum in carne venisse. Semetipsum exinaniuit. Quo modo? Amittendo quod erat, an assumendo quod non erat? Sequatur Apostolus, Audiamus, Semetipsum exinaniuit, Vbi suprà. formam serui accipiens. Sic se exinaniuit, formam serui accipiens, non formam dei amittens. Forma serui

accessit

A accessit, non forma dei discessit. Hoc est cõfiteri Christum in carne venisse. Arrianus autem qui non cõfitetur æqualem, non confitetur filium. Si non confitetur filium, non confitetur Christum. Qui non confitetur Christum filium, quomodo confitetur Christum in carne venisse? Sic & Eunomius par ei, socius ei, non multũ diuersus. Etenim dicuntur Arriani confessi fuisse, quia vel similis est patri filius, & si non æqualis dixerunt, sed similis. Ille nec similis. Et iste ergo negat Christum. Si enim Christus verus patri æqualis est & similis, profecto qui negat æqualem negat Christum, qui negat similem negat Christum. Qui ergo negat æqualem & similem, negat in carne venisse Christũ. Quæro enim, Venit in carne Christus? Respõdet, Venit. Et putamus quia confitetur? Interrogo, Quis Christus venit in carne, æqualis patri an inæqualis? Respõdit, Inæqualis. Inæqualem ergo patri dicis venisse in carne, negas Christũ in carne venisse, quia Christus æqualis est patri. Sabellianũ audi. Ipse est filius qui est & pater. Hoc dicit, hinc pungit, hinc venena diffundit. Ipse est, inquit, Pater quando vult filius est, quando vult pater est: Non est ipse Christus. Et tu erras si hũc Christum dicis in carne venisse,

B quia iste Christus non est, negas Christum in carne venisse. Quid dicis Photine? Ait Photinus, Christus solus homo est, deus non est. Formam serui confiteris, formã dei negas. Et Christus in forma dei æqualis est patri, in forma serui consors est nobis. Et tu negas Christum in carne venisse. Donatista quid? Donatistæ plurimi hoc confitentur de filio quod nos, quòd æqualis sit patri filius eiusdemq; substantiæ: alij vero eorũ, eiusdem quidẽ substantiæ confitentur, sed ęqualem negant. Quid opus est disputare de his qui negant æqualem? Si enim negãt æqualem, negant filium. Si negant filium, negant Christum. Si negant Christum, quomodo cõfitentur in carne venisse Christũ? De illis subtilior disputatio est, qui hoc cõfitentur quod nos, vnigenitum filium æqualem patri, eiusdem substantiæ, æterno coæternum, & tamen Donatistæ sunt. Dicamus eis, Verbis confitemini, factis negatis. Aliquis enim negat factis. Non omnis qui negat, verbo negat. Planẽ sunt homines qui factis negãt. Interrogemus Apostolum, Omnia, inquit, munda mundis, immundis autem & infidelibus nihil est mundum, sed pollutæ sunt eorum & mens & conscientia. Confi-

Titum. 1.

Ibidem.

C tentur enim deum se nosse, factis autem negant. Quid est negare factis? Superbire & schismata facere, non in deo, sed in homine gloriari. Ita factis negatur Christus, vnitatẽ quippe amat Christus. Postremo ecce quo modo & ipsi Christum negant, vt apertius loquatur. Nos eum dicimus Christum, de quo ait Ioannes Baptista, Qui habet sponsam sponsus est. Bonũ coniugium, sanctæ nuptiæ. Sponsus Christus, sponsa ecclesia. Ab sponso cognoscimus spõsam. Dicat nobis ipse sponsus, quã habet spõsam, dicat ne fortassis erremus, & inuitati ad nuptias sancta vota turbemus: dicat, ostẽdat primo seipsum sponsum. Post resurrectionem ait discipulis suis, Non sciebatis, quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me? Tunc Euangelista sequitur & dicit, Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas, & dixit eis, Quia sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die. Ecce sponsus quem cõfessus est Petrus, hoc est filiũ dei viui, oportebat vt pateretur, & tertia die resurgeret, & factum erat. Impletum videbant, caput tenebãt, corpus quærebant. Quod est caput? Ipse Christus passus est, tertia die resurrexit, caput est ecclesię. Corpus quod est?

Ioan. 3.

Lucæ. 24.

Ephe. 5. & Colos. 1.

Tomus decimus.

Ipsa ecclesia. Videbant ergo discipuli caput, corpus nõ videbant. Ergo eos corpus nõ videntes, doceat caput. Dic domine Iesu, dic sanctæ sponsæ, instrue nos de corpore tuo, de sponsa tua, de dilecta tua, de columba tua, quam dotasti sanguine tuo, dic, Oportebat Christũ pati, & resurgere à mortuis tertia die. Ecce sponsus. Dic de sponsa, imple tabulas matrimoniales. Audite sponsum, Et prædicari, inquit. Hoc enim sequitur, Oportebat Christum pati & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitẽtiam & remissionem peccatorum per omnes gentes. Vbi te abscondis? Per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Sic est factum. Legimus promissum, videmus impletum, Ecce lux mea, vbi est obscuritas tua? Ergo Christus sponsus est huius ecclesiæ quæ prædicatur in omnes gentes, & pullulat & crescit vsque ad fines terræ, incipiẽtibus ab Hierusalem: Huius spõsus Christus. Tu quid dicis, cuius sponsus est Christus? Partis Donati? Non est ipse, nõ est ipse. Homo bone nõ est ipse, immo homo male non est ipse. Ad nuptias veniamus, tabulas legamus, & non litigemus. Ergo si tu dicis, Christus est sponsus partis Donati, ego tabulas lego & inuenio esse Christũ sponsum ecclesiæ diffusæ toto orbe terrarum. Si dicis ipse est, & non est ipse, negas Christum in carne venisse. Pelagianista restat, non ex hæresibus omnibus, sed eis quas pro paruo tempore commemoraui. Iam enim dixi quis numerat tot pestes? Quid dicis Pelagianista? Audite quid dicit, Videtur confiteri Christum in carne venisse, sed discussus inuenitur negare. Christus enim in carne venit, quæ similitudo esset carnis peccati, non esset caro peccati. Apostoli verba sunt, Misit deus filium suum in similitudine carnis peccati: non in similitudine carnis, quasi caro non esset caro: sed in similitudine carnis peccati, quia caro erat, sed peccati caro nõ erat. Iste autem Pelagius carnem omnis infantis carni Christi conatur æquare. Nõ est charissimi. Non pro magno cõmendaretur in Christo similitudo carnis peccati, nisi omnis cætera caro esset caro peccati. Quid ergo prodest, quia dicis Christum in carne venisse, & omnium infantium carni eum conaris æquare? Et tibi hoc dico quod Donatistæ, non est ipse. Ecce video ecclesiam matrem testimonium reddentem ipsis vberibus suis, Accurrunt matres cum paruulis filiis, ingerunt Saluatori saluandos, non Pelagio damnandos. Mater quælibet mulier pietate currens cum paruulo suo, dicit, Baptizetur vt saluetur. Pelagius contra, Quid saluatur? Non est quod in eo saluetur, nihil habet vicij, nihil ex traduce damnationis traxit. Si æqualis est Christo, quare quærit Christum? Ecce dico tibi, Sponsus filius dei qui venit in carne saluator est & maiorum & minorum, saluator est & grandium & infantium, & ipse est Christus: tu autem dicis saluatorem Christum maiorum non minorum. Non est ipse. Si non est ipse, negas & tu Christum in carne venisse. Et si discutiamus omnes hæreses, inuenimus eas negare Christum in carne venisse. Omnes hæretici negant Christum in carne venisse. Quid miramini si pagani negant Christum in carne venisse? Quid miramini, si Iudæi negant Christum in carne venisse? Quid miramini, si Manichæi apertissime negant Christum in carne venisse? Sed dico charitati vestræ, etiã omnes mali catholici verbis confitentur Christum in carne venisse, factis autem negant. Nolite ergo esse tanquam de fide securi, adiungite fidei rectæ vitam rectam, vt Christum confiteamini in carne venisse, & verbis vera dicendo, & factis

D *Lucæ. 24.*

E

Roma. 8.

F

Titum. 1.

m bene

G bene viuendo. Nam si confiteamini verbis, & factis negetis, fides talium malorum prope est fides dæmoniorum. Audite me charissimi, audite me, ne sit vobis testis sudor hic meus, audite me: Iacobus Apostolus cū de fide & operibus loqueretur aduersus eos qui sibi putabāt
Iacobi.2. fidē sufficere & opera bona habere nolebāt, ait, Tu credis quia vnus est deus, bene facis, & dæmones credūt & cōtremiscunt. Nunquid ideo dæmones ab ęterno igne liberabuntur, quia credunt & contremiscunt? Ecce mo
Matth.16. do quod audistis in Euangelio, quod ait Petrus: Tu es Christus filius dei viui: legite & inuenietis dixisse dæ
Marci.1. mones, Scimus quia sis filius dei. Petrus tamē laudatur, dæmon cōpescitur. Vna vox, facta diuersa. Vnde separantur istæ duæ confessiones? Laudatur amor, damnatur timor, Non enim amore dicebāt hoc dæmones. Tu es filius dei, timore hoc dicebant non amore. Denique illi in confessione dixerunt, Quid nobis & tibi? Petrus autem, tecū sum vsq; ad mortem. Sed & ipse Petrus vn de fratres mei, vnde illi disceret ex amore, Tu es Christus filius dei viui? Vnde illi? Itáne de suo? Absit. Bene, quod ipsum Euangelij capitulum vtrunq; demonstrat, quid Petrus de dei, quid de suo: vtrunq; ibi habes, lege, nō est quod à me expectes audire. Commemoro Euan geliū, Tu es Christus filius dei viui. Et dominus ad eū,
Matth.16. Beatus es Simon bar Iona. Quare? De tuo beatus? Non,
H quia caro & sanguis non reuelauit tibi: hoc enim es tu: non tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Et sequitur, & dicit cætera quæ cōmemorare longum est. Paulopost dominus ibi, post hæc verba sua quibus approbauit fidem Petri, eamq; esse petram mon strauit, cœpit ostendere discipulis suis, quia oportebat eum venire Hierosolymam & multa pati, & exprobrari à senioribus & scribis & sacerdotibus & occidi, & tertia die resurgere. Ibi Petrus de suo expauit, & horruit mortē Christi, expauit æger medicinam suam, Absit à
Ioan.10. te domine, inquit, propicius tibi esto, nō fiat hoc. Et vbi
Ioan.15. est, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam? Oblitus es Petre?
Ibidem. Oblitus es, Maiorem charitatem nemo habet quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis? Oblitus es? Obliuio illa de ipsius, trepidatio, horror & timor mor-
I tis, totum de Petri, immo de Simonis non de Petri. Et dominus, Vade retro sanatas. Beatus es Simon bar Iona, sed de dei. Vade retro satanas. Vnde? Recolite vnde beatus. Iam dixi, quia non tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Vnde satanas dicat dominus, Neque enim sapis quæ dei sunt, sed quæ sunt hominum. Sperate in domino, & veræ fidei bona facta coniungite. Confitemini Christum in carne venisse, & credendo & bene viuendo, & vtrūque ab illo acceptū tenete, ab illo augendum & perficiendum spe-
Hiere.17. rate. Maledictus enim omnis homo qui spem suam po
1.Cor.1. nit in homine. Et bonum est homini, vt qui gloriatur, in domino glorietur.

1.Thess.4. *De verbis Apostoli, Vt de dormientibus non contristemur sicut & cæteri &c. Et de operibus misericordiæ quibus mortui adiuuantur:*

Sermo XXXIIII.

Sermo XXXII.

Dmonet nos beatus Apostolus vt de dormiētibus, hoc est, mortuis charissimis nostris non contristemur, sicut & cæteri qui spem nō habent, spem scilicet resurrectionis & incorruptionis æternæ. Nam ideo & dormientes eos appellat scripturæ veracissima consuetudo, vt cum dormientes audimus, euigilaturos minime desperemus. Vnde etiā cantatur in Psalmo, Nunquid qui dormit, non adiiciet Psal.40.
vt resurgat? Est ergo de mortuis eis qui diliguntur, quę- K
dam tristicia quodā modo naturalis. Mortem quippe horret, non opinio sed natura. Nec mors homini accideret, nisi ex pœna quā præcesserat culpa. Quapropter si animalia quæ ita creata sunt, vt suo quoque tempore moriantur mortē fugiunt, diligunt vitam, quanto magis homo qui sic fuerat creatus, vt si viuere sine peccato voluisset, sine termino viueret? Hinc itaq; necesse est vt tristes simus, quando nos moriendo deserūt quos amamus, quia & si nouimus eos, non in æternum relinquere nos mansuros, sed aliquantum præcedere secuturos: tamen mors ipsa quam natura refugit cum occupat dilectum, contristat in nobis ipsius dilectionis affectum.
Ideo admonuit Apostolus non vt non contristemur, 1.Thess.4.
sed non sicut cæteri qui spem non habent. Contristamur ergo nos in nostrorum mortibus necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi. Inde angimur, hinc con solamur. Inde infirmitas afficit, hinc fides reficit. Inde dolet humana conditio, hinc sanat diuina promissio. Proinde pompa funeris, agmina exequiarū, sumptuosa diligentia sepulturæ, monumentorū opulenta constructio, viuorum sunt qualiacunq; solatia, non adiutoria mortuorum. Orationibus vero sanctę ecclesiæ & sacrificio salutari, & eleemosynis quæ pro eorum spiritibus
erogantur, non est dubitandum mortuos adiuuari, vt L
cum eis misericordius agatur à domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia, vt pro eis qui in corporis & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificium loco suo cōmemorantur oretur, ac pro illis quoque id offerri cōmmemoretur. Cum vero eorum cōmendandorum causa opera misericordię celebrātur, quis eis dubitet suffragari, pro quibus orationes deo non inaniter allegantur? Non omnino ambigendum est ista prodesse defunctis, sed talibus qui ita vixerint ante mortē, vt possint eis hæc vtilia esse post mor-
tem. Nam qui sine fide quæ per dilectionem operatur, Gala.5.
eiusque sacramentis de corporibus exierunt, frustra illis à suis huiusmodi pietatis impenduntur officia, cuius dum hic essent pignore caruerunt, vel non suscipientes
vel inuacuum suscipientes dei gratiam, & sibi non mi- M
sericordiam thesaurizantes, sed iram. Non ergo mortuis noua merita cōparantur, cum pro eis boni aliquid impendunt sui; sed eorum præcedentibus consequētia ista redduntur. Non enim dictum est nisi cum hic viuerent, vt eos hæc aliquid adiuuarent, cū hic viuere destitissent. Et ideo istam finiens quisque vitam, nisi quod meruit in ipsa nō poterit habere post ipsam. Permittantur itaq; pia corda charorum de suorum mortibus cōtristari dolore sanabili, & consolabiles lachrymas fundant conditione mortali, quas cito reprimat fidei gaudium, qua credunt fideles quādo moriuntur paululum à nobis abire & ad meliora transire. Consolentur eos etiam fraterna obsequia, siue quæ funeribus exhibentur, siue que dolentibus adhibentur, ne sit iusta querela di-
centium, Sustinui qui simul contristaretur & non fuit, Psal.68.
& consolantes, & non inueni. Sed pro viribus cura sepeliendi & sepulchra construēdi, quia & hæc in scripturis sanctis inter bona opera deputata sunt. Nec solū in
corporibus patriarcharū aliorumq; sanctorū, & huma- Gene.49.
nis cadaueribus quorumq; iacentium, verumetiā in ipsius domini corpore prædicati atq; collaudati sunt qui
ista fecerunt. Impleant hæc homines erga suos officia Ioan.19.
postremi muneris, & sui humani lenimenta mœroris.

Verum

A Verum illa quæ adiuuent ſpiritus defunctorum oblationes, orationes, erogationes, multo pro eis obſeruantius, inſtantius, abundantius impendant †, qui ſuos carne non ſpiritu mortuos, non ſolum carnaliter, ſed etiam ſpiritaliter amant.

† al. Verũ illi vtiq; abluũt ſpirit. &c. quib. latiões, &c. impẽdunt.

De celebratione dierum fratrum defunctorum, & reſurrectione mortuorum: Sermo XXXV.

Sermo XXXIII.

Vando celebramus dies fratrum defunctorũ, in mente habere debemus, & quid ſperandũ, & quid timendũ ſit. Secundum hoc enim ſperandũ eſt, quia precioſa in conſpectu domini mors ſanctorũ eius: ſecundum hoc autem timendũ eſt, quia mors peccatorũ peſſima. Ideoq; propter ſpem in memoria æterna erit iuſtus, propter timorem ab auditu malo non timebit. Erit enim auditus quo nullus ſit peior, quando dicetur ſiniſtris, Ite in ignẽ æternũ. Ab hoc auditu malo iuſtus nõ timebit. Erit enim ad dexteram inter illos quibus dicetur, Venite benedicti patris mei percipite regnũ. In hac autẽ vita quæ media ante ſumma bona & ante ſumma mala ducitur, in medio bonorum malorumq; mediorũ, id eſt, in neutra parte ſummorũ: quia & bona quæcunq; hic fuerint homini, in cõ B paratione bonorum æternorũ nulla ſunt: & mala quæcunq; in hac vita experitur homo, in cõparatione ignis æterni nec cõparanda ſunt. In hac ergo medietate vitæ illud quod audiuimus nunc ex Euangelio tenere debemus, Qui credit, inquit, in me, licet moriatur, viuit: & vitã pronunciat, & mortẽ non negat. Qui credit in me, licet moriatur, viuit. Quid eſt moriatur, viuit? Licet moriatur corpore, viuit ſpiritu. Deinde adiungit, Et qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Certe licet moriatur, quo modo ſi non morietur? Sed licet moriatur ad tempus, non morietur in æternũ. Sic iſta ſoluitur quæſtio, vt non ſint inter ſe contraria verba veritatis, & poſſint inſtruere affectũ pietatis. Ergo licet corpore morituri ſimus, viuimus ſi credimus. Eſt autem fides noſtra maxime diſcreta ab omni fide gentilium in reſurrectione mortuorũ. Hanc enim illi omnino nõ recipiunt, quia vbi recipiant nõ habent. A domino enim præparatur volũtas hominis, vt ſit fidei receptaculum. Dicit Iudæis dominus, Sermo meus nõ capit in vobis. Ergo in his capit in quibus inuenit quod capiat. In his C enim inuenit quòd capiat ſermo qui capit, quos deus pollicendo non decipit, ille enim qui quærit ouem perditam, & quã quærit nouit, & vbi quærat, & quo modo eius membra diſperſa colligat, & in vnam ſalutem reducat, & ita conſtituat vt eam vlterius nõ perdat. Conſolemur ergo nos inuicẽ, & in his ſermonibus noſtris. Poteſt nõ dolere cor humanum defuncto chariſſimo, melius tamen dolet & ſanatur cor humanũ, quàm non dolendo ſit inhumanũ. Maria domino cohærebat, & mortuum fratrem dolebat. Sed quid miraris quia Maria dolebat, tunc cum ipſe dominus flebat? Mouerę autem quẽuis poteſt, quo modo flebat mortuum, ſi continuo iubet victurum? Non mortuũ flebat quem ſuſcitauit, ſed mortem quam ſibi homo peccãdo comparauit. Si enim peccatum non præceſſiſſet, ſine dubio mors ſecuta non fuiſſet: Secuta eſt ergo mors etiam corporis, quã præceſſit mors animæ. Mors animæ præceſſit deſerente deo, & mors corporis ſecuta eſt deſerente anima. Deſeruit volens, & coacta eſt deſerere nolens. Tanquam illi diceretur, Receſſiſti ab eo quem diligere debuiſti, recede ab eo quem dilexiſti. Quis enim vult mori? Prorſus nemo, & ita nemo, vt beato Petro diceretur, Alter te cinget & ducet quò tu nõ vis. Si ergo nulla eſ-

Pſal. 115. Pſal. 111. Matth. 25. Ioan. 11. Ioan. 14. Lucæ 15. 1. Theſſ. 4. Ioan. 11. Ioan. 21.

ſet mortis amaritudo, nõ eſſet magna martyrũ fortitu- D do. Ideo & Apoſtolus de dormientibus inquit, Nolo 1. Theſſ. 4. vos ignorare fratres, vt nõ contriſtemini ſicut & gẽtes quæ ſpem nõ habent. Non tantũ ait, Vt non cõtriſtemini, ſed vt nõ ſic contriſtemini quẽadmodum gẽtes quæ ſpẽ non habent. Neceſſe eſt enim vt contriſtemini. Sed vbi cõtriſtaris? Vbi corpus quod viuit ex anima fit exanime. Diſcedente anima qui ambulabat iacet, loquebatur, tacet, oculi lucẽ non capiunt, aures nulla voce pateſcunt, omnia membrorũ officia conquieuerunt, nõ eſt qui moueat greſſus ad ambulandum, manus ad operandum, ſenſus ad percipiendũ. Nõnne iſta eſt domus, quã neſcio quis inuiſibilis habitator ornabat? Diſceſſit qui nõ videtur, remãſit quod cum dolore videatur. Iſta eſt cauſa triſticiæ. Si hæc eſt cauſa triſticiæ, eſt & huius triſticiæ cõſolatio. quæ conſolatio? Quia ipſe dominus in iuſſu & in voce archangeli in nouiſſima tuba deſcendit de cœlo, & mortui in Chriſto reſurgẽt primi, deinde nos viuentes, qui reliqui ſumus, ſimul cum illis rapiemur in nubibus obuiam Chriſto in aëra, & ita ſemper cum domino erimus. Pereat contriſtatio, vbi tanta eſt conſolatio, detergatur luctus ex animo, fides expellat dolorem. In tanta ſpe non decet eſſe triſte templum E dei. Ibi habitat bonus cõſolator, ibi qui non fallit promiſſor. Scio vt mortuum diu plangamus, quoniã mors amara eſt, per illam tranſiuit & dominus. Sufficiãt hæc pauca charitati veſtræ, conſoletur vos abũdantius qui non migrat de corde veſtro, ſed ita dignetur habitare, vt nos dignetur etiam in fine mutare.

Ibidem.

Sermo XXIIII. & XXV. habetur ſupra numero XIX. & XX.

Sermonum de verbis Apoſtoli finis.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS Epiſcopi, Liber Quinquaginta Homiliarum.

De eo quod Propheta dicit in Pſalmo, Quis eſt homo qui vult vitam, & diligit videre dies bonos: Homilia I. Pſal. 33. F

Ocans genus humanum ſpiritus dei, iubendo quid facere & promittendo quid ſperare debeamus, prius mentem noſtram inflammat ad præmium, vt quod præcipitur magis bonum amando, quàm malum timendo faciamus. Quis eſt homo, inquit, qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? Sic interrogans quis iſte ſit, quaſi poſſit inueniri qui non ſit. Quis enim non vult vitam? Quis non diligit videre dies bonos? Audi ergo quod ſequitur, quicunque hoc vis & diligis homo, audi quod ſequitur, Omnis homo, cohibe, inquit, linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Declina à malo & fac bonum, quære pacem & ſequere eam. Horum omnium cætera ſuperiora ſunt in præcepto, vltimum in præmio. Nam vt cohibeamus linguam noſtram à malo, & labia noſtra ne loquantur dolum, declinemus à malo & faciamus bonum, vt quæramus pacẽ præcipitur nobis: vt autem

Ibidem.

 ſequa-

G sequamur eam, promittitur nobis. Quæ ista pax est, nisi quam non habet mundus? Quæ ista pax est, nisi quā non habet ista vita, quæ in huius vitæ comparatione nec vita est? Neque enim de hac vita diceret, Quis est homo qui vult vitam, & ad istam vel retinendam vel producendam præceptis cōsequentibus hortaretur, quanquā & istam quis nō velit. Nam & hæc saltem optatur prolixa, quia esse non potest sempiterna, & per hanc potest homo peruenire ad illam, si quemadmodum vult eam longam, sic velit & bonam. Quantum est autem in hac vita longum, quod erit aliquando finitum? Et quod erat longum erit nullum, quia & quādo erat non stabat, & quando producebatur non augebatur, nec addendo crescebat, quia veniendo recedebat. Quisquis igitur es amator longæ vitæ, esto potius bonæ vitæ. Nam si male viuere volueris, longa vita non erit verum bonum, sed erit longum malum. Vide autem quàm sis absurdus atque peruersus, cum te villam fatearis plus amare quàm vitam. Villam vis potius bonam habere quàm vitam? Nam vt inhiando & male concupiscendo adipiscaris villam bonam, fraudando efficis vitam malam. Tamen si tibi diceretur, si à te quæreretur, vtrū malles villa bona carere perdendo, an vita mala moriēdo, respondere H res, te si vtrunque retinere non posses, paratiorem esse vt villa tibi auferretur. Cur igitur non sic amatur vita vt sit etiā bona, quæ abs te omnibus tuis bonis præfertur etiam mala? Cupis certe vt longa sit, licet mala sit: immo fac vt bona sit, & noli timere ne breuis sit. Nam si te solicito bene agitur, te securo cito finietur. Succedet ei nanque vita æterna, sine metu beata, sine fine longa. De illa quippe vita interrogat qui dicit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? In hac autem vita iubet nos Apostolus redimere tempus, quoniam dies mali sunt. Et quid est redimere tempus, nisi cum opus est etiam detrimento temporalium commodorum ad æterna quærenda & capessenda spacia temporis comparare? Vnde & dominus præcepit dicens, Si quis voluerit tecum iudicio cōtendere & tunicam tuā tollere, dimitte illi & pallium, vt scilicet amissa re temporali, impendas ad quietem, quod eras impensurus ad litem. Quod itaque non de vita & diebus huius temporis loquatur spiritus dei dicens, Quis est homo qui vult vitā, & cupit videre dies bonos, sequentia docent. Talia enim præcepta subiungit quibus obaudiēdo vitam & dies bonos habere possimus, vt hæc vita quam nunc I agimus, & hi dies, pro eisdem præceptis implēdis plerunque amittendi sint. Proinde si hanc vitam, in qua nunc sumus, intellexerimus in eo quod dictū est, Quis est homo qui vult vitā, & propter hanc habēdam quæ connectuntur præcepta faciamus, quid acturi sumus cū aliquis in malicia potēs mortem nobis fuerit comminatus, nisi falsum testimoniū dixerimus? Profecto enim si fecerimus quod hīc iubetur. Cohibe linguā tuā à malo, vt propter hoc præceptū testimonij fallaciam recusemus, quasi decepti videbimur, quia propter habendæ vitæ cupiditatē præceptum seruare suscepimus, & eam magis præceptum seruādo perdidimus. Porrò si vitam intellexerimus in æternum beatā, quam post istā deus dabit obedientibus sibi, de qua dominus dixit ad quendam, Si vis venire ad vitam, serua mandata, Tunc vero interrogati, Quis est homo qui vult vitā, & respōdemus nos velle vitā, & iam sub ipso percussoris ictu veritatē seruabimus in testimonio, mortē contemnimus in mūdo, vitā consequimur in cœlo. Hęc de diebus bonis intelligamus: nā si propter dies præsentis seculi qui boni

Ephe.5.

Redimere tēpus quid.

Matth.5.

Matth.19.

Dies præsentis seculi.

dicuntur & non sunt, in sepultura cordis per epularum K aggeres in luxu ac vinolētiæ gurgitibus, in turpissimis ingluuiū voluptatibus. Si ergo propter istos dies quasi propter dies bonos suscepērimus præceptū vt labia nostra non loquantur dolū, plerunq; tales dies cogūt amatores suos loqui dolū, & tales dies negantur eis qui non loquuntur dolum. Quid est enim aliud loqui dolū, nisi aliud labiis promere cū aliud claudatur in pectore? Ad hoc maxime adulatorū exarsit negociū, qui penè semper ne prohibeantur ab opimis mēsis apparatusq; cōuiuiis, blandiendo non tacēt falsum, ne ab his prohibeantur si amādo deū dixerint verū. Ergo propter istos dies quos putāt bonos, vt eis exhibeantur, loquūtur dolum, & eis negantur si nō loquuntur dolum. Alij sunt igitur dies boni de quibus admonemur, vt si eos videre diligimus, cohibeamus à malo linguā, nec dolum loquamur. Nō sunt de isto seculo dies illi, nō eos habet cœlū quod transiet, sed quod permanebit. Non eos nouit terra morientiū, sed terra viuentiū. Hos quisq; intellexerit & dilexerit, linguam cohibet à malo. Et si iam terror mortis cogat ad malum, labia eius non loquuntur dolum: & si diebus fallaciter bonis inuitetur ad dolū, declinat à malo, etiam inter bona facit bonū, etiam inter mala quærit L pacem quæ nō est super terram, & sequitur eam in illo qui fecit cœlum & terram. Proinde fratres cōcupiscite vitam, & diligite videre dies bonos, vbi nulla nox erit, vitā in qua dies malus nō timeatur, dies bonos in quibus nunquā finiatur. Sed si hanc mercedem diligitis, cauete ne opus cuius ea merces est, recusetis. Illam enim pacem quærendo sequimini, quæretis autē manibus vestris nocte coram deo, & non decipiemini. Quid est autem manibus vestris nocte, nisi etiam in tribulatione? Quid est coram deo, nisi in cōscientiæ puritate? Sic viuendo & hoc amando habebitis deum in contemplatione, & in illo vitā sine defectione, dies bonos sine cōtentatione, pacem sine dissensione.

Loqui dolū quid?

Dies boni.

Deuterōnomij anima. cap.13.

Psal.76.

Quærere manib' nocte & corā deo.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, vsque ad hoc, Constituam te ante faciem tuam: Homilia II. *Psal.49.*

Requenter fratres charissimi cum Psalmista cantamus versiculum illum, per quem detractores spiritali gladio feriuntur. Sic enim ait, M Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Quod autem dixit, Sedens, ostendere voluit quod nō transitorie detraxerit, nec ei surreptū sit vt malum de proximo loqueretur. Sedens, id est, ex ocio, quasi ad hoc vacans vt derogaret proximo suo. Hæc fecisti & tacui, &c. Nemo, fratres charissimi, falsa securitate se decipiat, & putet se ante tribunal Christi non esse venturum, nec redditurum de factis propriis rationem. Veniet enim dominus deus noster & non silebit. Modo enim silere dicitur, quia adhuc vindictam suspendere videtur. Hæc fecisti & tacui. Quid est tacui, nisi non vindicaui? Seueritatem meam distuli, patientiam tibi prolongaui, pœnitentiam tuam diu expectaui. Hæc fecisti & tacui. Ego autem cum adhuc expectarem vt te pœniteret, tu autem & me contempsisti, & Apostolum audire noluisti. Et secundum duriciam cordis tui & cor impœnitens, thesaurizasti tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, Suspicatus es inique quod ero tibi similis. Parum est quia mala facta tua placent tibi, placere putas & mihi. Deum quia non statim pateris vltorem, vis tenere participem, & tanquam corruptum iudicem prædæ socium vis habere. De multis quæ rapuisti

Ibidem.

Roma.2.

A rapuisti paruas eleemosynas faciens, & adhuc peccata non deserens, quasi corruptum iudicem putas te posse redimere: cum si etiam totum dares, & peccata ipsa nō deseteres, teipsum deciperes pecuniā perdendo & peccata nō redimendo. Suspicatus es inique quòd ero tibi similis. Arguā te, Quando? Veniet enim dominus deus noster & non silebit. Arguam te. Et quid faciam arguendo te? Quid tibi faciam? Modo te nō vides, facio vt videas te, quia si videres te & displiceres tibi, placeres mihi. Quia vero te non videns placuisti tibi, displicebis & mihi & tibi. Mihi cum iudicaberis, tibi cum ardebis. Quid enim tibi faciam, inquit? Constituam te ante faciem tuam. Quod enim vis latere teipsum, in dorso tuo tibi est. Non te vides, facio vt videas te. Quod tu post dorsum tuum posuisti, ego ante faciem tuam ponam. Videbis fœditatem tuam, non vt corrigas, sed vt erubescas. Modo enim fratres charissimi, omnes amatores luxuriæ, & qui cum delectatione faciūt iniquitatem, peccata sua post dorsum proiiciunt. Si vero aliquid boni casu aliquo vel per quālibet occasionē fecerint, ante

B se ponunt, & inde assidue gloriantur & dicunt, Ego illū liberaui, ego illi benefeci, ego illi tantum dedi. Et dum bona quæ per illos deus fecit, sibi assignant: per vanitatem perdunt quod per eleemosynam acquirere videntur. Ac sic ante tribunal Christi perditis bonis quæ ante se habebant, peccata quę post dorsum proiecerāt ante faciem eorum reuocātur: & sine vllo termino sustinebunt suppliciū, qui sibi dum viuerent noluerunt prouidere remedium. Et hæc quidem faciunt illi qui plus diligūt præsentia quàm futura. Qui vero de animæ suę salute attentius cogitant, econtrariò faciūt. Bona quæcunq; fecerint post dorsum proiiciunt, mala autē quæcunque surrepserint ante oculos ponunt: & dum de ipsis in præsenti seculo erubescunt, & vulnera curare & mortua resuscitare, & sordida abluere tota fidei deuotione contendunt: cū in die iudicij ante tribunal Christi venerint, mala quæ ante faciem suam posuerant & bonis operibus redempta sunt, auferentur: bona quæ propter vanitatē post dorsum proiecerāt, ante oculos collocabuntur, & merebuntur audire, Venite benedicti

Matth. 25. patris mei percipite regnum. Et licet hæc ita sint, non

C tamen de illis desperandum est qui adhuc mala sua nō solum corrigere nolunt, sed etiam defensare non erubescūt: sicut nec illa ciuitas desperata fuit, de qua dictū

Ionæ. 3. est, Adhuc triduo, & Niniue subuertetur. In ipso tamē

18. de Ciuita. dei. cap. 44. Et lib. 21. cap. 18. triduo idonea fuit conuerti, orare, plangere, & de pœna imminenti misericordiā promereri. Audiant ergo qui tales sunt dum licet audire tacentem, id est, in præsenti non vindicantem. Veniet enim dominus deus

Psal. 49. noster & non silebit. Et tunc arguet, quando correctionis locus non erit. Statuam te, ioquit, ante faciem tuam. Modo ergo, sicut iam supra dictū est, quisquis talis es, fac quod tibi minatur dominus facere: tolle te de dorso tuo vbi te videre non vis dissimulans à factis tuis, & constitue te ante te. Ascende tribunal mentis tuæ, esto tibi iudex: torqueat te timor, erumpat cōfessio, dic deo

Psal. 50. tuo, Quoniam iniquitatem meam ego agnosco, & delictum meum ante me est semper: Quod erat post te, fiat ante te. Et cum factum fuerit ante te, puniatur à te, ne tuipse postea à deo iudice fias ante te, & non sit quò fugias à te. Intelligite autē hæc qui obliuiscimini deum.

Psal. 49. Non cogitabas de vita tua mala: intellige qui oblitus es dominum, Ne quando rapiat sicut leo, & non sit qui eruat. Quid est sicut leo? Sicut potens, sicut fortis, sicut ille cui resistere nemo potest. Illi enim quos supra diximus, id est, amatores mundi, in ore suo deum laudare D videntur, sed longe aliud operibus exercere probātur. Secundum illud quod ait Propheta, Populus hic labiis Esaiæ. 29. me honorat, cor autem eorum longe est à me. Sed clamat illis spiritus sanctus, Peccatori autem dixit domi- Psal. 49. nus, vt quid tu enarras iusticias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tanquam si diceret ei, nihil tibi prodest quòd laudas deum. Illis enim qui bene viuunt prodest quod laudant, tu autem si laudas & peccata non deseris, nihil tibi prodest. Vt quid me laudas? Eccli. 15. Audi scripturam dicentem, Non est speciosa laus in ore peccatoris. Si enim male viuis & bona dicis, nōdum laudas. Sed rursus si cū cœperis bene viuere, meritis tuis tribuis, nondum laudas. Nolo te esse latronem insultantem cruci domini: sed nec te illum volo esse ia- Lucæ. 23. ctantem merita sua, & occultantem vulnera sua. Si fue- Lucæ. 18. ris iniquus & perseuerans in illa iniquitate, non dico tibi, non proderit laus, sed non me laudas, istam laudem non deputo. Rursus si fueris quasi iustus, id est, humilis & pius, & de iusticia inflatus incesseris, & alios in tua E comparatione contempseris, aut superextuleris te, tanquam glorians de meritis tuis, non me laudas. Nec ille me laudat qui male viuit: nec ille me laudat qui quasi de suo, bene viuit. Sed nunquid ille Pharisæus quasi de suo talis erat cum diceret, Gratias tibi ago quia nō sum sicut cæteri homines? Gratias deo agebat ex eo quòd bonū in se habebat, Quāuis ergo boni aliquid in te sit, non ex te esse quod bonū est, sed à deo te accepisse profitere. Tamen in eo ipso si te extuleris supra alium non habētem, elatus teneberis, nondum laudator meus eris. Primum ergo corrige te à via pessima, incipe bene viuere, intellige quia nō corrigeris nisi dono dei. A do- Psal. 36. mino enim gressus hominis dirigentur. Hoc cum intellexeris, faue & aliis vt sint quod & tu es, quia hoc eras & tu quod & illi sunt. Faue quantum potes, & noli desperare. Non enim vsque ad te diues est deus. Quod enim tibi dedit, crede quòd etiā & aliis & velit & possit dare. Non ergo laudat, qui cū iam cœperit bene viuere, de suo putat esse quòd bene viuit, nō acceptum à deo, Nec ille laudat, qui cum sciat se quod viuit accepisse à deo, tantum vsque ad se vult esse diuitem deum, & non F vult vt aliis sit misericors deus. Ille itaque qui dicebat, Gratias tibi ago deus quia nō sum sicut cæteri homines Lucæ. 18. iniusti, raptores, adulteri, sicut & Publicanus iste: nónne & ibi potuerat dicere, Domine dona & Publicano huic quod mihi donasti, supple & mihi quæ nondū dedisti? Sed etiam quasi saturatus eructabat. Pauper vero ille, id est, Publicanus, quid dicebat? Domine propicius esto mihi peccatori. Ideo descēdit iustificatus Publicanus magis quàm ille Pharisæus. Ergo audite qui bene viuitis, audite qui male viuitis. Sacrificium laudis glo- Psal. 49. rificabit me. Nemo mihi offert hoc sacrificium & malus est. Non dico, non mihi hoc offert malus, sed nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus est, quia si laudat etiam bene viuit. Qui si laudat, non solum lingua laudat, sed & vita cum lingua consentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi, quantum possumus cum dei adiutorio studeamus, vt quomodo deum laudamus vocibus, sic etiam bonis moribus collaudemus. Melius est enim tacere & benefacere, quàm deum laudare & peccata committere. Qui enim laudat deum vita simul & lingua, vocibus pariter & bonis operibus, dupliciter in se prouocat gratiam dei. Si vero non præualet deū laudare vocibus, laudet bonis operibus, assiduis orationibus, cogitationibus sanctis. Sr enim hæc diligenter at-

G tendimus,& in hoc seculo cum secura conscientia laudare deum possumus, & in futuro ad æternũ gaudium fœliciter veniemus.

Ephe. 3. *De eo quod Apostolus dicit, Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, longitudo, altitudo & profundum: Homilia III.*

Vi enim cognouit, inquit, latitudinem & longitudinem, altitudinem & profundum,& supereminentẽ scientiæ charitatẽ Christi, vidit & Christum, vidit & patrem. Ego hæc verba Apostoli Pauli sic intelligere soleo. In latitudine bona opera charitatis. In longitudine perseuerantiam vsq; in finem. In altitudine spem cœlestium præmiorũ. In profundo inscrutabilia iudicia dei, vnde ista gratia in homines venit. Et hunc intellectũ possumus coaptare etiã sacramento crucis, vt in latitudine intelligatur transuersum lignum quo extenduntur manus propter operum significationẽ. In longitudine ab ipso vsque in terram, vbi totũ corpus crucifixum stare videtur, quod significat persistere, hoc est, longanimiter permanere. In
H altitudine ab ipso transuerso ligno sursum versus, quo caput eminet, propter expectationem supernorum, ne illa opera bona atque in eis perseuerãtia propter beneficia dei terrena ac temporalia facienda credantur: sed potius propter illud quod desuper sempiternum sperat
Gala. 5. fides quæ per dilectionem operatur. In profundo autẽ pars illa ligni quæ in terræ abdito defixa latet, sed inde cõsurgit illud omne quod eminet, sicut ex occulta dei voluntate vocatur homo ad participationẽ tantæ gra-
Ephe. 4. tiæ, alius sic, alius autẽ sic. Supereminentem vero scien-
Philip. 4. tiæ charitatẽ Christi, eam profecto vbi pax illa est quæ præcellit omnem intellectum.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me: Homilia IIII.

Nter cætera quibus beatus Dauid infirmitatibus nostrarum medetur animarum, sub quadam trinitatis regula orandi nos formam te-
Ioan. 118. nere tanquam peritissimus magister erudit dicens, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me. Sollicitius itaque fratres intendite quas sibi potissimum virtu-
I tes tribui rex propheticus deprecatur, Bonitatem & disciplinam, inquit, & scientiam me doce domine, Vere
Orare recte. nonit recte viuere qui recte nonit orare. Non enim petit mundanarum diuitiarum thesauros, nõ regna finitiua, nõ tempora prolixiora viuendi, sed bonitatem se doceri simul & disciplinam postulat. Bonitas enim facit amabilem disciplinã, & disciplina efficit inculpabilem bonitatem. Nec quenquã latere puto, quia bonitas sine disciplina delictorum mater est, & disciplina sine bonitate tristis quædam amaritudo viuendi. Scientiã præstari sibi pariter implorat, vt nouerit sciẽter sapienterq; distinguere qui sint termini bonitatis, & quam debeat habere disciplina mensuram: ne forte aut nimiæ remissionis vicio bonitas inconsulta fœdetur, aut disciplina durior ipsa sui austeritate crudelescat. Vis frater bonus esse peccanti? Benigne quidem fac,& vt vere sis bonus, vigorem ei adhibe disciplinæ, vt tua illi bonitas proficiat in salutem. Quem vtique si nulla coërcentis censuræ increpatione terrueris, perniciosa erit ei hæc bonitas tua qua permittis perire peccantẽ, quem poteras saluare correctum. Rursum si nimio disciplinæ rigore nullam scientia bonitatis prætẽderis medicinam, dum rigorem tuum refugit peccans, peccati ægritudinẽ non curabis. Et quæ tandem viuendi ratio erit, quæve iusticia erit, vt solutior lenitas cohibentiam præbeat pecca- K
tori, aut immoderata seueritas à lapsu non reuocet delinquentem? Vt autem bonitatis huius disciplinæq; magisterium in nostris fuisse maioribus plenius perfectiusque discamus, pauca de pluribus venerabiliũ patrum recenseamus exempla. Impleuit sine dubio bonitatis ac disciplinæ istius formam beatus Petrus, cum sicut vere bonus oblatos sibi dicitur curasse infirmos, & vt disciplinæ cœlestis amator, iusta vltione punisse mendaces perhibetur. Nimirum bonitatis eius gratiam testatur Aeneas ille debilis qui claudus ab infantia sedens
in porta templi domini, atque mendicans in nomine *Acto. 9.*
Christi Iesu, Apostoli curantis imperio antiquam recepit sanitatem. Probauerunt & disciplinæ eius seueritatem Ananias & Saphira, qui distrahentes agrum quem *Acto. 5.*
vendere nemo cogebat, dum de precij quantitate mentiuntur Apostolo, mortem sibi falsitate mercati sunt. Quo facto edocuit gloriosissimus Petrus inesse sibi bonitatem ac disciplinam, dum remedium præstat infirmo,& competentem sumit de mendacibus vltionem, quod eum recte sancteq; fecisse cœlestis iudicij consen L
sus ostendit. De perfectione vero scientiæ eius quis ambigat, qui Christum dominum viui dei filium esse de *Matth. 16.*
cœlo sibi patre reuelante cognouit? Et quia bonitas ac *Ioan. 21.*
disciplina scientiãque nõ deerat, pascendas illi dominus suas commendauit ouiculas. Tenuit bonitatem ac *1. Thess. 3.*
disciplinã etiã gloriosissimus Paulus, qui vt eius scripta testantur, discipulis suis & virgam correctionis & spiritum mansuetudinis prætendebat, propter quod faciebat eum omnibus amabilem bonitas, & disciplina terribilem. Nam etiã inter ipsa mũdi primordia vt bonitatẽ ac disciplinã Christi doceret ecclesias, & remoue- *2. Thess. 3.*
ri iussit peccantem à communione sanctorum, & eundem recipi correctum. De scientia autem eius quid nos dicemus, cum omnes eum nouerint in cœlestibus didicisse quæ doceret in terris? Ibi talia se memorauit edoctum, qualia loqui mortalibus non liceret. Habuit nihilominus bonitatem & disciplinam testis dominicus & Baptista Ioannes, qui resipiscẽtes à peccatis suis pro- *Matth. 3.*
phetica pietatis afflatu pœnitentiæ baptismo diluebat, atq; vt vere legalium præceptorũ custos immobilis & *Matth. 14.*
Herodem regem de illicita accusabat vxore, & cunctis M
ad se cõcurrentibus purgatioris vitæ præcepta mandabat. Scientiẽ autẽ illius plenitudinẽ quis potest agnoscere, qui quod pro salute mũdi venit ẽ cœlo, primus omnibus reuelauit. Videtis itaque fratres quo orandi compendio & qua paucitate verborũ perfectionem viuendi venerabilis Propheta quærebat. Breuissimo nanque sermone conclusit, quotquot spiritalium habet multitudo virtutum. Si ergo ille prophetarum præcipuus doceri se à deo sanctiores vias tantopere precabatur, quid facere nos oportet qui & tardi sensus infirmitate torpemus, & noxia remissioris vitæ consuetudine deprauamur? Nos, inquam, magis orare debemus dicentes, Bonitatem & disciplinam & scientiam doce nos domine, quatenus in nobis bonitas maliciam vincat, vicia ac voluptates disciplina castiget, & ignorãtiç cæcitatẽ scientia veritatis illuminet. Si enim scieris omnipotentem deum filiúmque eius vnigenitũ vnius esse substantiæ, spiritum quoq; sanctum pari crediderís æternitate regnantem, nulla vnquã te vel Paganorũ vana persuasio, vel Arrianorum perfida turbabit impietas. Si futuri iudicij scientia cor tuum mentemq; repleuerit, habebis in tuis moribus disciplinam. Rursus si disciplinæ ipsius mensuram regulásque seruaueris, congruam tenebis in omnibus

A omnibus bonitatem, quia bonitas est temperamentum disciplinæ, & disciplina condimentũ est bonitatis. Caue ergo frater ne ita velis bonus videri, vt abiicias disciplinam, aut ita arduam secteris disciplinã, vt remoueas bonitatem, Quibus beatus Dauid idcirco scientiã precatur adiungi, vt directo mẽtis nostræ iudicio scire possimus, qualiter in nobis esse possit & districtior bonitas, & blandior disciplina.

2.Timo. 4. *De eo quod Apostolus dicit, Prædica verbum, insta opportune, importune, argue, increpa, obsecra cum omni patientia & doctrina. Homilia V.*

FRequenter in scripturis sanctis audiuit charitas vestra fratres charissimi, in quo sint sacerdotes periculo constituti, si noluerint implere illud quod contestatur Apostolus, Prædica verbum, *Ibidem.* insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa cũ omni patientia & doctrina. Et quia tam graue pondus imminet ceruicibus nostris, quibus dicitur, Si non an- *Ezech.3.* nunciaueris iniquo iniquitatem suã, sanguinem eius de manu tua requiram: necesse nobis est quoscunq; negli-
B gentes aut secrete aut publice castigare. Sed quãdo corripimus, ille quẽ corripimus si malus est, attendit à quo corripiatur, & facilius in correptore suo, quàm in se libenter agnoscit quod corrigat. Et si vera inuenerit quę & ipse dicat in eũ à quo corripitur, gaudet: quanto melius gauderet de sua sanitate correctus, quàm de alieno languore correptus? Ecce puta verũ esse quod dicis. Inuenisti aliquid in homine à quo reprehensus es, tamen per illũ tibi veritas loquebatur, per malum, per iniquum veritas tibi loquebatur. Quæris quid reprehẽdas in homine, inueni potius quid reprehẽdas in veritate. Velis, nolis illa est aduersaria tua, in qua nõ inuenis quod accuses. Illam fac amicã si potes. Aduersarius tuus sermo dei est. Proferat eũ peccator, proferat eum iustus, sermo dei est, inculpabilis est. Ipse est aduersarius tuus, concorda cum eo cum es in via cũ illo. Via vita ista est. Aduersarius omnium iniquorũ sermo dei est. Parum tibi est quòd cum esset manẽs in sua beatissima & sacratissima sede venit ad te, vt esset tecum in via, & tecũ voluit comitari, vt cum ambulas & in potestate habes, cõponas *Matth.5.* causam tuã & dicas, Quãdo finiturus sum viã? Et cum finieris viam, non erit cũ quo causam tuam componere possis, & aduersarius tradet te iudici, iudex autẽ mi-
C nistro, minister autẽ in carcerem. Non exibis inde donec reddideris nouissimum quadrantem. Est enim verbum dei, quasi aduersarius in via, habes in potestate, cõ- *Verbũ dei aduersari⁹ in via.* pone. Quid à te quærit aduersarius iste vt cõcordes cũ illo? Quid? Nisi salutem tuam. Ambulat cũ aduersariis suis & dicit eis vt concordent cũ illo. Fiat. Nondum finita est via. Quod heri non est factũ fiat hodie, nõdum finita est via. Quid expectatis quousq; finiatur? Cũ finita fuerit nõ erit alia vbi cũ aduersario concordetis. Iudex restat, minister & carcer. Multis hæc via cum sibi plures promitterent in ea annos, subito finita est. Sed ecce fac quia longa erit via tua, vt semper tecũ aduersarius tuus ambulet. Non erubescis tãto tempore cum tali aduersario habere discordiam? Sermo dei, quãtum est in ipso, amicus tuus est, aduersarium tu tibi eum facis. Ipse enim tibi bene vult, tu tibi ecõtrario male. Ille iubet, Nõ fureris, tu furaris: ille iubet non adulteres, tu adulteras: ille iubet fraudem non facias, tu facis: vetat te iurare, tu falsum iuras, facis omnia cõtrà quæ dicit. Tu tibi facis sermonẽ dei inimicum, Nec mirum quãdo tu tibi ipse inimicus es. Qui enim diligit iniquitatẽ, odit animam *Psal.10.* suam. Si enim diligendo iniquitatẽ odisti animam tuã, quid miraris quia audisti sermonẽ dei qui vult bene a- D nimę tuæ? Ergo tacebimus & neminẽ omnino corripiemus? Corripiamus planè, sed prius nos. Proximum vis corripere, nihil est tibi teipso propinquius. Quid is longe? Te habes ante te. Quid enim per scripturam? Dili- *Matth.22.* ges proximũ tuum tanquã teipsum. Si ergo teipsum nõ diligis, proximũ quo modo diligis? Regulam dilectionis in proximũ ex te accepisti. Diligo eum inquies. Ideo dico, prius te dilige, & dic tibi. Si autẽ vere ex dilectione dicis, manifestum est quòd intus egit aliquid, verbũ quod procedit. Sed timendum est ne te non diligas, & velis alium corripere & facias hoc cum odio. Si autem *1.Ioan.3.* odisti fratrem, leuiora obiicis quàm facis. Qui odit fratrem suũ, homicida est. Audistis hodie lecta est epistola Ioannis. Ait scriptura. Ne contemnerent homines quæ intus habent in corde, & illa accusarent quæ fiunt per corpus, iam qui odit fratrem suum dixit, homicida est. Nondum manus armata est, nondum faucem obsedit, nondum insidias præparauit, nõdum venena quæsiuit, & reus in oculis dei cõcepto odio iam tenetur. Adhuc viuit quem quærit occidere, & occidisse iam iudicatur. E
Si ergo cum odio corripis, audes aliquem homicidam corripere? An quia non te tenent homines & ducunt te ad iudicem, ideo in oculis summi dei & iudicis non agnoscis crimen tuũ? Si non vis agnoscere crimen tuũ, agnoscis pœnam tuam. Non enim ille parcit homicidis. Sed corrigo me, inquis, cum sum in via. Corrige ergo te & tunc poteris fratrẽ corripere. Leuiora obiicis, *Matth.7.* grauiora cõmittis, Festucam vides in oculo fratris tui, trabem autẽ in oculo tuo nõ vides. Hoc enim dixit dominus propter homines qui cum odio corripiunt. Irascentẽ corripis, & tu odio contabescis? Appẽde in statera cõsiderationis iram & odium, Quid est ira? Feruor quidã animi. Ad præsens displicet tibi, Iam in te ira ista inueterata est, ideo fecit odiũ. Ira festuca est, trabes futura crescẽdo. Sicut enim festuca crescit in trabem, sic ira inueterata fit odium. Iam tu odisti & corripis irascentẽ, iam in illo festuca displicet, in te adhuc placet trabes. Vultis videre quantũ inter sit? Sæpe inuenimus irasci patrem filio, patrẽ odisse filiũ difficile inuenies. Filio quẽ diligit irasci potest pater, irascitur & amat, potest dici, odit & amat, nõ potest dici. Hęc dixi propter homines qui minora in aliis puniunt, in se maiora non puniunt.
F Hæc ergo fratres charissimi salubriter cogitantes, faciamus amicicias cũ aduersario nostro dum sumus in via cum illo: hoc est, consentiamus verbo dei dum adhuc *Lucæ12.* sumus in hac vita, quia postea cũ de hoc seculo transierimus, nulla compunctio vel aliqua satisfactio remanebit. Iudex restat, minister & carcer. Vt ergo hæc omnia, domino auxiliante, possimus implere, diligamus toto corde non solum amicos, sed etiam inimicos, vt in nobis impleatur illud quod scriptũ est, Omnis lex in vno *Gala.5.* sermone impleatur in vobis, Diliges proximum tuum tanquã teipsum. Et illud, Charitas operit multitudinẽ *1.Petri.4.* peccatorũ. Quam rem ipse qui est vera charitas nobis præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt: Homilia VI. *Matth.5.*

Requenter in Euangelio, fratres charissimi, audiuimus dominum dicentem, diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderũt. Quare autem dominus dixit, Diligite ini- *Vbi suprà.* micos vestros, nisi quia passuri eramus inimicos? Sed

G dicit aliquis, Quis potest diligere inimicos? Prius te dilexit impiū deus tuus qui nunquā fuit impius. Tu autē etiā si non es impius, fuisti tamē aliquando, quia nemo fit iustus nisi ex peccatore. Sicut frequēter cantauimus,
Psal. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates: nō dixit, Beati qui non fecerunt peccata, sed beati quorū remissæ sunt iniquitatēs. Si enim quærit qui nō fecerit, non inuenies. Vnde ergo quisquam erit beatus nisi remittatur quod fecit, nisi tegatur quod commisit? Si ergo iam tibi peccatum dimissum est, ille te insequitur qui nondum est iustus. Et tu antequā iustificareris alios persequebaris, perieras & inuentus es. Et ille qui tibi aduersatur inuenietur & non persequetur. Noli cogitare quòd tuis meritis talis factus sis, quia gratia dei te talem fecit. Et bene considerans videbis, potentem esse deum qui talem faciat eum, quem iuste videris odisse. Dicis enim tu tibi quasi iustus, Magna est patientia dei quæ illum talem viuere sinit. Atque vtinam hoc solum dicas, sed timeo quòd insuper reprehendas dicens, Quid placuit deo talibus parcere? Quare tanta mala faciunt homines & viuunt? Sic dicat alius, O deus, quare viuit iste qui tanta dicit, & tuam iusticiam reprehendit? Non enim atten-
H dit quid ipse dicat, sed attendit quid alius faciat. Qui tibi displicet fortassis non reprehendit, nec effundit istas cōtumelias in deū, quo modo tu facis. Ecce putas quia deus quo modo tu vis, nulli malo velit parcere, quid de te facturus est qui sine peccato esse non potes? Non attendis vbi te inueniat. Rogo ergo vt non solum aliis, sed etiam & tibi parca. Hoc itaque fratres habent quasi proprium omnes iniqui, nolunt vt parcat deus iniquis, & nō vident quid ipsi sint, etiā ex hoc ipso quod ita volunt. Sed ego iustus sum inquis. Si tibi nō parceret deᵘ cum esses iniquus, quo modo ad iusticiam peruenisses? An forte volebas vt deus vsque ad te patiens esset, quousq; tu peruenires ad iusticiam? Quia deus extendit pontem misericordiæ suæ vt tu transire posses, hoc vis vt iam subducat ne alius trāseat. Diligamus ergo inimicos nostros fratres charissimi, Forte qui hodie est amicus tuus, talia peccata facturus est, vt in vita
Prouer. 27. æterna tecum esse non possit. Nō enim scis quid pariat crastinus dies. Et econtrà qui inimicus erat, forte sic ad pœnitentiam conuertetur, vt in illa cœlesti Hierusalem conciuis tuus esse mereatur, & forte etiam maior effi-
I ciatur. Non vobis hoc difficile videatur. Interrogemus scripturas, & in ipsis hoc euidentius agnoscere poterimus. Paulus Apostolus prius sceleratus erat inimicus Christianorum, rapiebat, vastabat, sæuiebat. Vbi? Quando lapidatus est martyr Stephanus, parū illi erant manus suæ, manibus omniū lapidabat: quia vt illi non impedirentur vestimentis suis, sed liberis manibus saxa proiicerent, omnium vestimenta seruauit, ac sic in omnium manibus illud scelus operabatur. Videte istum virum vna voce domini ex persecutore factum prædicatorem. Præcessit eos quos oderat: Illi enim omnes Christiani quos insequebatur tales non erant, qualis ipse factus est. Non enim omnes illi Apostoli erant, quod ipse factus est. Videtis fieri posse, vt inimicus qui erat hodie, fit non solum amicus & frater in gratia, sed etiam præcedat, & melior fiat. Ergo fratres mei, Christiani illi omnes quos persequebatur Saulus, putatis quia non rogabant? Vtique si nouerant Christū, si Christiani erant, si nouerāt ipsum dominum Iesum pro impiis mortuum. Nō enim mortuus est pro fidelibus, sed mortuus est vt faceret fideles. Rogo vos fratres diligēter attendite, dominus & saluator noster, qui mortem suā præstitit infidelibus, quale sit illud quod seruat fide- K
libus? Et hoc cōsiderate, quia quos persequebatur Paulus Apostolus, bene nouerāt misericordiam domini, & sciebant quòd Saulus ille persecutor poterat fieri prædicator, & ideo orauerūt pro illo, & exauditi sunt. Ille persequebatur, sed illi vicerunt. Illi eum magis occiderunt, & interfecerunt rogādo pro eo. Quomodo? Ecce vna voce prostratus est persecutor. Resurrexit enim iā non persecutor, sed prædicator. Qui enim persequebatur mortuus est. Quare persecutorē, & nō inuenies iam, quia surrexit. Ergo illi potius occiderunt eum orando, quàm ille persequendo. Et vos ergo fratres sic orate pro inimicis vestris, vt occidat eos deus, id est, vt eorum maliciā quę vobis inimicatur occidat. Sic enim nō occidit quod creauit, sed quod ipsi sibi fecerūt. Homo enim & peccator duo nomina sunt. In ipsis duobus nominibus quære quid fecit deus, quęre quid suaserit diabolus. Homo a deo factus est, peccatū suadente diabo- Chrys. 23. q.
lo ab homine factū est. Quis horum duorū te persequi- 4. Duo.
tur? Si enim tu bene viuis, nō te persequitur, nisi qui malus est. Non ergo homo, sed peccator te insequitur. Roga pro homine, vt extinguat deus peccatorē. Cū enim mortuus fuerit peccator, nihil tibi aduersabitur, immo L
consolabitur viuēs, qui te in peccatis mortuus persequebatur. Non vobis ergo graue sit, per ipsius domini misericordiam vos obtestor, quia spes nobis alia nō est, nisi dimiserimus quicquid nos lęserint homines. Nemo vos fallat. Aliud maius sacrificium non est quod debeamus deo, nisi quicquid boni est, etiā malis hominibus, si tamen hominibus fecerimus. Dicit tibi deus, Ego, non ex te cresco, sed tu ex me. Sacrificiū volo quod prosit homini, sic ad me peruenit quod tibi prosit. Potes mihi dicere, non habeo quod tribuā indigenti, nō possum ieiunare frequenter, & à vino & carnibus abstinere nō possum. Nunquid potes mihi dicere, charitatem te habere nō posse? Ipsa est cuius possessio tāto plus augetur, quanto amplius erogatur. Dimitte ergo quod tenebas, ne aduersus te ille teneat aliquid, cui nō habes quod dimittas. Dimitte, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. Sci- Lucæ 6.
tote fratres charissimi, quia duæ sunt eleemosynæ, Vna 45. di. duæ
cordis, alia pecuniæ. Eleemosyna cordis est, dimittere
ei à quo læsus es. Nam dare aliquid indigenti, aliquan- Eleemosy-
do quæris & non habes. Indulgere peccanti quantum næ duæ.
voluerit, redundabit tibi. Aurum & argentum, vestem, M
frumentū, vinum & oleum potest fieri, vt aliquoties nō habeas vnde pauperibus tribuas: vt autem omnes homines diligas, & hoc aliis, quod tibi ipse velis, & inimicis tuis indulgeas, nunquam te poteris excusare, Quia si in cellario vel in horreo non habes quod dare possis, de thesauro cordis tui potes proferre quod tribuas. Et quod omnibus hominibus, etiā si sola sit bona volūtas sufficiat, & eleemosyna cordis multo maior sit, quàm eleemosyna corporis, quis est qui vel vmbram excusationis possit prætendere? Et illud attendite fratres, quia charitatis eleemosyna sine terrena substantia sufficit sibi, Illa vero quæ corporaliter datur, si nō benigno corde tribuitur, omnino nō sufficit. Et quia sicut ipsi videtis fratres charissimi, ad remissionem omnium peccatorum, si substantia terræ nō fuerit, charitas & dilectio inimicorum satis abundeq; sufficiunt, nulla nobis excusatio de hac re in die iudicij remanebit, Nec dicere aliquis poterit, non se habuisse vnde sua peccata redimeret. Et ideo omnes homines studeamus toto corde diligere, orantes vt qui boni sunt meliores fiant, & in opere bono permaneant, qui mali sunt cito se corrigant:
timentes

A timentes illud quod dominus comminatus est dicens,
Matth.6. Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra, Sed magis cũ ipsius adiutorio laboremus, vt illud in nobis posset impleri,
Luca.6. Date, & dabitur vobis: dimittite & dimittetur vobis. Cum ergo secundum præfatam domini sentẽtiam qua dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra: in potestate nostra positum sit, qualiter in die iudicij iudicemur: dimittamus omnibus inimicis nostris, vt libera conscientia possimus in oratione dominica dicere,
Matt.6. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esa.58. *De eo quod Esaias dicit: Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo peccata eorũ:*

Homilia VII.

SI diligenter attenditis fratres charissimi, omnes sacerdotes domini, nõ solum Episcopos, sed etiam presbyteros & ministros Ecclesia-
B rum, in grandi periculo esse cognoscitis. Ipsis enim contestatur spiritus sanctus, dicẽs, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et
Ezech.3. iterum, Si non annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. De ipsis
Hebr.13. etiam Apostolus dicit, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, Ipsi enim peruigilant tanquam rationem reddituri de animabus vestris. Si pro se fratres charissimi vnusquisque vix poterit in die iudicij rationẽ reddere, quid de sacerdotibus futurũ est, à quibus sunt omnium animæ requirendæ? Et ideo cõsiderantes periculum nostrum, orate pro nobis, vt commissis nobis gregibus, ita spiritalia pascua studeamus iugiter prouidere, vt pro eis rationem bonam mereamur. Considerate ergo fratres charissimi, quid sit quod volo vestræ dilectioni suggerere, si tamen orantibus vobis merear, vt adiuuet me qui terret me. Inter cętera pręcepta sua bea
Titum.1. tus Apostolus hoc etiam ait, Episcopum potentem esse debere in doctrina sana, contradicentes redarguere.
† al. Magnus honor. Magnum opus, † sed grauis sarcina, Sperabo tamen in deum, quoniam adiuuãtibus vobis in oratione pro no-
Psal.90. bis, liberabit nos de laqueo venantium, & à verbo aspe-
C ro. Nulla enim causa est, quæ magis faciat dispensatorem dei pigriorem ad arguendos contradicentes, quã timor verbi asperi. Dũ enim timemus detractiones, irrisiones & opprobria hominum superborum, dumq; ab eis in terrena substantia metuimus prægrauari, timentes perdere temporalia, minus quam oportet prædicamus æterna. Et ideo dum per illorum nequiciam aliquid mundanum perdere formidamus, peccatorum eorum vulnera medicamentis spiritalibus curare negligimus. Vnde timẽdum est, ne & pro nobis & pro il-
Contradicẽtes qui dicantur? lis quibus pro amore terrenarum rerum nõ loquimur dura, rationem in die iudicij reddere cõpellamur, Videamus ergo quid sit contradicentes redarguere. Cõtradicentes non vno modo intelligendi sunt, Paucissimi enim nobis contradicunt lingua, plurimi male viuendo. Quis modo mihi audet dicere Christianus, bonum esse rapere res alienas, quandoquidem non audet dicere, bonum esse tenaciter seruare res suas? Nunquid
Luca.12. enim diues ille cui successerat regĩo, & non inueniebat quò reponeret fructus suos, & se consiliũ inuenisse gaudebat, destruendi veteres apothecas, & cõstruendi nouas ampliores vt impleret eas, & diceret animæ suę, Ha D
bes multa bona in multum tempus, iocundare, lætare, satiare, Nunquid ergo iste diues aliena quærebat? Fructus suos colligere disponebat, vbi poneret cogitabat, Nulli violentiam facere, non de cuiusquam vicini agris, non limite perturbando, non spoliando paupere, non circũueniendo simplici, sed tãtummodo vbi proprios fructus reconderet cogitabat. Audite quid audierit, qui tenaciter seruabat sua, & hinc intelligite quid expectent qui rapiunt aliena. Cũ ergo prudentissimum se consilium inuenisse arbitraretur de apothecis veteribus angustioribus deiiciendis, & amplioribus nouis ædificãdis, & omnibus suis fructibus colligendis & recondendis, non alienis concupiscendis atque rapiendis, ait illi deus, Stulte vbi tibi sapiens videris, ibi stultus es, Stulte, inquit, hac nocte repetitur à te anima tua, hæc quę parasti cuius erunt? Si seruaueris, tua nõ erunt, si erogaueris, tua erũt. Quid, inquit, reponis quod relicturus es? Præcedant ergo magis quò sequuturus es. Ecce increpatus est stultus male recondens. Si stultus est qui recondit sua, vos inuenite ei nomen qui rapit aliena. Si sordidus est recõditor suarum, vlcerosus est rap- E
tor alienarum, Sed non qualis ille vlcerosus qui iace- *Luca.16.*
bat ante ianuam diuitis, & canes lingebãt eius vulnera. Ille enim vlcerosus erat in corpore, non raptor in corde. Fortassis aliquis respondeat & dicat, non valde magna pœna erat illi homini cui dixit deus, Stulte. Nõ sic dicit deus, stulte, quo modo dicit homo. Tale in quenq̃ dei verbum, iudicium est. Nunquid enim stultis deus daturus est regnum cœlorum? Probant hoc illæ quin- *Matt.25.*
que virgines stultæ, quæ extra ianuam legũtur exclusæ. Quibus autem non est daturus regnum cœlorum, quid eis restat nisi pœna gehennarum? Considerare autem attẽtius debemus, vt hoc apertius videre possimus. Nã & ille diues, ante cuius ianuam iacebat pauper ille vlcerosus, non est dictus raptor rerum alienarum. Erat quidam diues, inquit, qui induebatur purpura & bysso. *Luca.16.*
Diues, inquit, erat: non dixit, calũniator: non dixit, pauperum oppressor: non dixit, rerum alienarum aut delator aut receptor: nõ dixit, pupillorum expoliator: non dixit, viduarum persecutor. Nihil horum, sed erat quidam diues. Quid magnum est, Diues erat; sed de suo diues erat. Cui aliquid abstulerat? An forte ille auferret, & F
deus de illo reticeret, & personam eius acciperet, si crimina eius abscõderet, qui nobis dicit, Nolite personaliter iudicare? Si vis ergo audire consilium † diuitis il- *† al. commissum.*
lius, noli amplius quærere quàm audis à veritate. Diues erat, induebatur purpura & cætera. Quod ergo eius crimen, nisi iacens ante ianuam vlcerosus & non adiutus? Hoc enim aperte de illo dictum est, quòd immisericors erat, non quia aliena rapuit, sed quia de propriis erogare noluit. Nunquid enim charissimi, si pauper ille ante ianuam iacens, sufficientem panem à diuite acciperet, diceretur de illo, quia cupiebat saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis? Propter solã inhumanitatem, quia contemnebat pauperem ante ianuam suam iacentem, nec cõgrue digneq; pascebat, mortuus est & sepultus in inferno. Et cum esset apud inferos in tormentis, leuauit oculos, vidit pauperem in sinu Abrahæ. Quid pluribus immorer? Desiderauit guttã qui nõ dedit micam. Accepit iustam sententiam, qui non dedit crudeli auaricia. Si hæc est pœna auarorum, quę erit pœna raptorum? Sed ait mihi raptor rerum alienarum, Ego similis illius diuitis non sum, Agapem facio, inclusis in carcere victum mitto, nudos vestio, peregri-

nos

G nos suscipio. Dare te putas:tollere noli,& dedisti. Cui dederis gaudet, cui abstuleris,plorat. Quem duorum istorum exauditurus est deus? Dicis ei cui dederis,gratias age quia accepisti: sed alius tibi ex alia parte dicit, ego gemo,cui abstulisti,Et penè totũ tulisti,& exiguum illi dedisti. Si totum quod alteri abstulisses, egentibus dedisses, nec talia opera diligit deus. Dicit tibi deus, Stulte,iussi vt dares,sed non de alieno. Si habes,da de tuo. Si non habes quod des de tuo, melius nulli dabis, quàm alterum expoliabis. Dicturus est dominus Iesus, cum in iudicio suo sederit, & alios ad dexteram, alios

Matt.25. ad sinistram separauerit: bene operantibus, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Sterilibus autem qui nihil boni in pauperes operati sunt, Ite in ignem æternum.Et quæ dicturus est bonis? Esuriui & dedistis mihi manducare. Et respondebunt illi, Domine, quãdo te vidimus esurientem? Et ille ad eos, Cum vni ex minimis meis fecistis,mihi fecistis. Intellige ergo stulte,qui vis de rapinis eleemosynam facere, quia si quando pascis Christianum,pascis Christum. Attende quid sinistris dicturus est,Ite in ignẽ æternum. Quare? Esuriui enim,& non dedistis mihi manducare, nudus fui, & non vestistis me,Ite. Quò?In ignem æternũ. Prorsus

H ite. Quare?Quia nudus fui & non vestistis me. Si ergo in ignem æternum ibit cui dicturus est Christus,Nudus fui,& non vestisti me, quem locum habebit in igne æterno,cui dicturus est, Vestitus fui,& spoliasti me? Hic fortasse vt euadas hanc vocem, ne dicat tibi Christus, Vestitus fui,& spoliasti me,mutata consuetudine,cogitas spoliare hæreticũ vel Iudæum,& non vestitũ Christianum†. Et hic respõdebit tibi Christus,immo nunc respondet tibi per seruum suum qualemcunque ministrum suum,respondebit tibi etiam hic, Parce damnis meis.Cum enim tu qui Christianus es spolias Iudæum, impedis fieri Christianum. Et tamen hic adhuc forte respondebis, Ego non ex aliquo odio pœnam ingero, sed ex dilectione potius disciplinã,Ideo spolio Iudæũ, vt per hanc asperam ac salubrem disciplinam faciam Christianum. Audirem & crederem, si quod abstulisti Iudæo,redderes Christiano. Forte & hoc secum cogitat aliquis,& dicit, Multi sunt Christiani diuites,auari, cupidi,non habeo peccatum si illis abstulero, & pauperibus dedero. Vnde enim illi nihil bona faciunt,mer-

† al. & vestire Christianum.

24.q.5.forte.

I cedem habere potero,si ego eleemosynas dedero. Etiã in hac re parcat vnusquisque animæ suę,quia huiusmodi cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur. Nam etiam si totũ tribuat quod abstulerit, addit potius peccata,quàm minuat. Diximus contra vnum vicium rapinarum, per quod res humanæ vsquequaque vastantur. Diximus,& nemo nobis contradicit. Quis enim audet

Titum.1. contradicere veritati? Non ergo facimus quod Apostolus admonuit, non contradicentes arguimus, obedientes alloquimur, laudantes instruimus, non cõtradicentes redarguimus?Ita vero non contradicunt lingua,sed vita. Moneo rapit,doceo rapit,præcipio rapit, arguo rapit. Quomodo non contradicit? Dicam ergo quod de hac re sufficere existimo. Et ideo abstinete vos fratres,abstinete vos filij, abstinete vos à consuetudine rapiendi,& vos qui sub manu raptorum gemitis,abstinete vos à cupiditate rapiendi. Alius potens est & rapit, tu in manu raptorum gemis, quia rapere non potes, ideo non facis. Habete facultatem, & ibi laudabo domitam cupiditatem. Hæc ergo fratres si secundum vestram consuetudinem fidelitet & diligenter attẽditis,& impietatẽ auariciæ,vel cupiditatis, poteritis euadere, & pro operibus misericordiæ ad æterna præmia K fœliciter peruenire,Amen.

De eo quod Apostolus dicit, Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes naufragauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis: *1.Timo.6.*

Homilia VIII.

BEatus Apostolus Paulus fratres charissimi, vt nobis veræ ac perfectæ charitatis dulcedinem commendaret,amaritudinem cupiditatis nobis exposuit, & velut peritissimus ac spiritalis medicus quid fugere, & quid expetere debeamus ostẽdit.Et quia radix omnium malorum est cupiditas,& radix omnium bonorum est charitas, & simul ambæ esse non possunt: nisi vna radicitus euulsa fuerit, alia plantari non poterit: sine causa aliquis conatur ramos incidere,si radicem non cõtendit euellere. Sic enim idem ait Apostolus, Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes naufragauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem homo dei hęc fuge. Audiamus ergo consilium illius,in quo Christus dominus loquebatur,& quantum possumus studeamus amaritudinem auariciæ fugere, si volumus ad charitatis dulcedinem peruenire. Sed quando de contemptu diuitiarum loquimur,respondet mihi aliquis diues, Di L dici nõ sperare in incerto diuitiarum, nolo diues esse, ne incidam in tentationem,Sed quia iam sum,quid facturus sum de his quæ mihi iam contigit habere? Et sequitur Apostolus,Facile tribuant & cõmunicent. Quid est cõmunicare, nisi communem rem tuam facere cum illo qui non habet? Si ergo communicare cœperis,nõ eris ille prædo & ille raptor, qui necessariis pauperum tanquam rebus alienis incubat. Etenim communem fecisti rem tuam cum his qui nõ habent, & amplius præstas,qui etiam prærogator pauperum factus es, Tu aliquantulam curam geris, vt ad securum pauperum victus perueniat, & in hoc misericordiam prærogas, & propterea defert tibi deus honorem,& quasi dicit tibi, Prior de cõmuni tolle quod sufficit necessitatibus domus tuæ, quod reliquũ est da Christo. Para te audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratum est ab initio mundi. Esuriui enim,& dedistis mihi manducare. Forte contemnebas nescio quem pauperem aut egenum, noli contemnere Christum in cœlo sedentem,in terra egentem, veniet cum retribu- M tione, & vita æterna,& ignis æternus. Hoc ergo cogitãs potes cum aliqua spe etiam diues esse. Si autem adhuc vis fieri diues, & non solum ea quæ superflua tibi iacent non vis erogare indigentibus, sed etiam augere vis patrimonium tuum,Vnde vis augere?Emendo. Innocens tibi videris,quia emẽdo vis augere. Forte & de rapinis aliquam spem habes? Nisi forte hoc dicas, Scit deus quia non de rapinis volo augere patrimoniũ meum? Et de rapina non es malus, sed voto malus es. Si quis tibi dicat, Vende res tuas,exhorrescis, expauescis, maledictum putas. Cum ergo emere cupis,nõnne hoc optas vt res suas alij vendant? Nam quomodo poteris emere,si alius non compulsus fuerit venundare? Et hoc videte fratres, quantum laboret qui expoliare vult vestitum, Et quomodo sine labore sit ille qui vestire vult nudum. Si enim habet,profert & dat:si non habet, sufficit ei coram deo voluntas bona. Ecce nõ laborat si habet:si vero non habet, quia quod valde necessarium est habet,pauper est in arca, sed diues in conscientia. Pauper est in domo, sed diues est in animo. An forte nihil habes,quia bonam voluntatem habes? Audi nato domino

De pæ.dist. 2. quia radix.

Ibidem.

Cõmunicare quid?

Matt.25.

A mino clamantes angelos, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Quàm paruo cõstat regnum cœlorum, quàm vili precio tanta possessio proponitur. Proponitur enim in terra, quod possideas in cœlo: proponitur in tẽpore, quod possideas in æternum. Non potes dicere, Non habeo vnde emere possim, quia tanta est illa possessio quòd ad precium congruum inuenire non possim. Nõnne tantũ valet, quantum habere potueris? Et hoc superfluum. Quantum valuit Zachæo? Dimidium patrimonium, Erat enim diues. Dimidium rerum mearum dixit do pauperibus. Sed quia prior emit, forte tu non inuenis quod emas? Emit enim regnum cœlorum. Et ille emit, & tibi integrum seruatur quod emas, Noli timere ne angustet te possessor, omnib⁹ latũ est quod charitas possidet. Duobus enim minutis emit quædam vidua regnum cœlorum, quæ misit in gazophylacium duos nummos. Amẽ dico vobis, nullus amplius misit in domum dei, quàm ista vidua. Illi enim de abundantia sua miserunt, hęc autem totum quod habuit, misit. Quia enim præbebat ei dominus victum, iam ei duo nummi superflui restiterant ad victum eius diei, ideo misit illos in domũ dei,

Luca. 2. *Regnũ cœlorũ quãti valeat.* *Luca. 19.* *Mar. 12.*

B & emit sibi regnum cœlorum. Ecce quod timebas ne charum esset, & non esses idoneus. En duobus nummis valet. Si terrebat te precium quod dedit Zachæus, cõsoletur te hoc preciũ quod dedit hæc vidua. Plus addo charissimi, valet & vilius. Vilior est calix aquæ frigidæ, vilior est sola bona voluntas. Audi clamantes angelos, In terra pax hominibus bonæ voluntatis. An for te nõ bene diximus viliorem bonam voluntatem? Imò ipsa est omnibus charior, & totum habet qui bonã voluntatem habet, quia in dimidio rerum suarũ Zachęus si bonam voluntatem non haberet, nihil dedisset. Bona enim volũtas, ipsa dicitur charitas. Et quid ait Apostolus? Si distribuero omnia mea pauperibus, charitatẽ autem non habeam, nihil mihi prodest. Totum ergo habet, qui bonam voluntatem habet. Ipsa est quæ potest sufficere, si cætera non sint. Si autem sola desit, nihil prodest quicquid habitum fuerit. Sola sufficit si assit. Cætera omnia nihil prosunt, si sola charitas desit. Si haberes in domo tua thesauros vnde securus esses, gauderes & exultares: in corde tuo habes bonam voluntatem, & tristis es? In arca posses timere furem, in cor-

Luca. 2. *1. Cor. 13.*

C de tuo quem times? Te noli pati hostem in corde tuo, bonam volũtatem habens nihil times. Forte aliquis cogitat & dicit, Si res meas pauperib⁹ dare cœpero, & de aduersariis meis pro dei amore me vindicare noluero, & humilis ac mansuetus esse contendero, statim mihi necesse erit persecutiones hominum malorum sustinere. Qui hæc times non legisti, Quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei? Non audisti scripturam dicentem, Fili accedens ad seruitutem dei sta in iusticia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem? Verum est, quia vbi deum in veritate cœperis quærere, necesse tibi erit superborum vel malorum hominum nequicia sustinere, quia non sic ab illis colitur Christus, quomodo eis quotidie prędicatur: Quoniam & quicquid volunt, quicquid petũt à deo, in luxuriis suis & conuiuiis volunt consumere, in spectaculis, in nugis, in fornicationibus, in ebrietatibus. In his volunt consumere, quo desiderant abundare, & tunc putant quòd bonus sit deus, quando illis præstat vnde corrumpantur. Sed dicit aliquis, Ecce tempora aspera sunt, & asperiora erunt. Per ista asperiora proficit magis Ecclesia, proficiunt illi qui sursum cor habẽt: & illi

Act. 14. *Eccli. 2.*

qui sursum cor non habent, tumultuatur eis cor in terra, & discunt cor di suo locum mutare, vt etiam ipsi sursum cor habeant, cãtantes nobiscum, Ad te domine leuaui animam meam. Tale est dicere, Sæuiora sunt tempora, quale si quis dicat, sæuiora esse tempora oliuæ cũ fructus inde colligitur, quàm cum in torcular mittitur. Quando enim pendebat in arbore, læta tempora videbantur, & non attẽdunt quia amurca plena erat. Venit enim quasi asperius tẽpus, venit tempus torcularis, veniunt maiores pressurę. Per peccata enim & crimina superborum, per auariciam, luxuriãmque malorum, maiores pressuræ fiunt generi humano. Omnes enim mali & amatores mundi quasi torcularia sunt, Sic enim in torcularibus & vua premitur & oliua, vt vinũ & oleũ reponatur in cauea: ita per nequiciam malorum hominum, qui boni & iusti sunt, multis tribulationibus corporaliter fatigantur, vt animæ eorum tanquam oleum ac vinum recondi in æterna tabernacula mereantur. Noli ergo de dei misericordia vel iusticia desperare, quoties te videris ab iniquis hominibus fatigari, sed cõsidera quòd illi qui te persequuntur, apud deum velut molę ac torcularia deputantur. Tu vero quasi oliua, & quasi vua legitima, paruo tempore pressuram malorum hominũ sustinere cogeris. Sed postea illis sine fine remanebit opprobrium, tu fœlici commutatione transibis ad regnum. Et tunc liberatus ab omnibus malis cũ Propheta poteris dicere, Transiuimus per ignem & aquam, & induxisti nos in refrigerium. Sed vt ad istam merearis beatitudinem peruenire, ora pro illis qui te persequuntur, quia potens est deus vt illos cõuertat ad bonum. Et qui nunc paleæ esse videntur, de zizaniis in triticum, de amurca in oleum transeant. Et qui modo alios per nequiciam persequuntur, ipsi postea persecutionem propter iusticiam patiantur. Et qui nunc res alienas crudeliter volunt rapere, res suas incipiant pauperibus misericorditer erogare. Quam rem, si orantibus vobis secundum suam consuetudinem pietas diuina præstiterit, non solum de vestra, sed & de aliorum salute duplicem mercedem in æterna beatitudine remunerante deo capietis. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

D *Psal. 24.* E *Psal. 65.*

De eo quod scriptum est, Beatus vir qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia thesauris Homilia IX.

Eccli. 31. F

IN scripturis diuinis legimus charissimi, quòd beatus sit qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris. Qui potuit transgredi & non est transgressus: facere malum & nõ fecit. Fratres interrogemus conscientias nostras & videamus si ita cupiditatem contemnimus, vt istius beatitudinis participes esse possimus. Forte aliquis intra se cogitat & dicit, Nec furtum, nec violentiam facio, nec rapinas exerceo, nec res alienas aliquando negaui. Forte ideo non negasti, quia tibi nemo commendare voluit, aut si commendauit, sub testibus commẽdauit. Dic mihi si reddidisti, quando à solo solus, vbi deus inter vos fuerat accepisti? Si tũc reddidisti, si mortuo eo qui commendauit, nescienti filio reddidisti, tunc te laudadabo, quia post aurum non iuisti, quia potuisti trãsgredi, & non es transgressus: quia potuisti facere malum, & non fecisti. Aut si forte sacculum alienum solidorum, vbi te nemo vidit in via inuenisti, & sine vlla mora cuius fuerat reddidisti. Ita fratres redite ad vos, interrogate vos, respicite vos, vera respõdete vobis, & iudicate vos

Ibidem.

G vos non secundum personam, sed iustum iudicium in-
Ioan.7. dicate. Ecce Christianus es, frequentas Ecclesiam, verbum dei libenter audis, de lectione verbi lætissime cómoueris. Tu laudas tractantem, ego quæro facientem: Christianus es, frequētas Ecclesiam: verbum dei amas, & libēter audis. Ecce hoc quod propono, in eo te examina, in eo te appende, in eo ascende ad mētis tuæ tribunal, & constitue te ante te & iudica te. Et si te prauum inueneris, corrige te. Considera quod propono. Deus dicit in lege sua inuentionem esse reddendam. Deus in lege sua dicit, quam priori populo dedit, pro
Leuit.6. quibus Christus nondum erat mortuus, Vt quicunque rem cuiuscunque inuenerit, tanquam alienam cito restituat. Quia sine dubio & si ipse perdidisset, hoc sibi ab alio fieri voluisset. Secundum illud quod scriptum est,
Matt.7. Omnia quæ vultis vt faciant vobis homines, & vos faciatis illis similiter. Si quisquam, verbi gratia, inueniat in via alienum sacculum solidorum, debet reddere. Sed nescit cui. Si excusat ignorantia, si non dominetur auaricia. Dicam vestræ charitati, quo modo dei dona sunt, & sunt in populo dei, qui non frustra audiunt ver-
H bum dei. Dicam quid fecerit homo quidam pauperrimus, eo tēpore quo sanctus Ambrosius Mediolani erat Episcopus, vbi tunc præsens erat etiam Augustinus nō-
Sup. de verbis Apostolo. ser.19. dum Episcopus. Tā pauper erat ille de quo loquimur, vt proscholasticus esset grammatici, sed plane verus & perfectus Christianus. Sed melior fuit ille qui ad velū stabat, quàm ille qui in cathedra sedebat. Pauper ergo iste inuenit sacculum ducentorum solidorum, memor tamen diuinæ legis, proposuit petacium publicè, Qui solidos perdidit veniat ad illum locum vt quærat illū hominem. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto petacio venit ad hominem. Et ne forte alienum quæreret, sed suum, quæsiuit signa, interrogauit sacculi qualitatem, solidorum etiam & numerū. Cum omnia fideliter etiam ille respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille repletus gaudio, & quęrens vicem rependere, tāquam decimas obtulit illi solidos viginti. Noluit accipere. Obtulit decem: Noluit accipere. Saltē rogauit vt vel quinq; acciperet. Noluit. Ille stomachans proiecit sacculum, Nihil perdidi ait. Si non vis à me aliquid accipere, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis
I conflictus. Theatrum mundus, spectator deus. Victus ille, quod offerebatur accepit, & continuo totū pauperibus erogauit. Vnum solidum in domū suam nō misit. Considerate fratres tam gloriosum exemplum, & tam admirabile factum. Egit aliquid in cordibus vestris, si verbum dei requieuit in animis vestris. Facite hoc fratres mei. Nolite putare vos dānum pati, si quod à vobis inuentum fuerit reddideritis. Credite quia magnum lucrū est, si feceritis quod suggero. Forte aliquis veniens in domo tua perdidit solidos. Terra communis est, in vna domo estis in hoc mundo, ambo viatores estis huius vitæ. Vnum stabulum intrastis. Posuit il-
Leuit.6. le, oblitus est, vel cecidit ab illo. Inuenisti qui in lege audisti, inuentionem esse reddendam. Quis inuenisti, qui cum audires verbum dei laudasti, tu inuenisti, si ergo veraciter laudasti, redde quod inuenisti. Si autem non reddas quod inuenisti, quando laudasti, testimonium contra te dixisti. Estote fideles inuentores, & tunc iniquos vituperate raptores. Nam si quid inuenisti, & non
14.q.5. Si quid. reddidisti, rapuisti. Quantum potuisti fecisti, quia plus non inuenisti, ideo plus non rapuisti. Qui alienum negat, si posset & tolleret, quod non tollis timor te cohibet. Non bonum facis, sed malum metuis. Et latro ti- K
met malum, & vbi nō potest non facit, & tamen latro est. Deus enim cor interrogat, non manum. Lupus venit ad ouile ouiū, quærit inuadere, quęrit lacerare, quęrit deuorare. Vigilant pastores, latrant canes, nihil potest, nihil aufert, non occidit, sed tamen lupus venit, & lupus redit. Nunquid quia ouem non tulit, ideo lupus non venit, & ouis redit? Lupus venit fremens & tunēs. Interroga ergo quisquis vis de altero iudicare, si tūc nō facis male, quando potes facere, & ab homine non puniris, tūc times deum. Nemo est ibi nisi tu & ille cui facis malum, & deus qui ambos videt, hoc time. Parum est quod dico, Ibi time malum, ibi ama bonum. Nam etiam si timore gehennæ non facis malum, nondum perfectus es. Audeo dicere, si timore gehennæ nō facis malum, est quidem in te fides quia credis futurum dei esse iudicium, gaudeo fidei tuæ, sed adhuc timeo maliciæ tuæ. Quid est quod dixi? Quia si timore gehennæ non facis malum, non amore iusticiæ facis bonum. A- *Aliud est timere pœnam, aliud amare iustiti am.*
liud est timere pœnam, aliud est amare iusticiā, Amor castus in te esse debet, quo amore desideres videre nō cœlum & terram, non campos liquidos maris, nō spectacula nugatoria, nō fulgores nitoresq; gemmarum, sed desideres videre deum tuum, amare deum tuum. L
1.Ioan.3. Quia dictum est, dilectissimi filij dei sumus, & nōdum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce propter quam visionem fac bonū, ecce propter quā visionem noli facere malum. Si enim amas videre deū tuum in hac peregrinatione, ad illū toto amore suspira, illum desidera. Ecce fac quo te probare vult deus tuus, vt appareat pro quibus rebus diligas deum, vtrū pro seipso, an pro rebus terrenis quas tibi præstitit, & dicat tibi, Fac quod vis, imple cupiditates tuas, extēde nequiciam, dilata luxuriam, quicquid libuerit licitum puta. Non te hic punio, non te in gehēnam mitto, faciem meam tamen nunquam videbis. Si ad istam sententiam expauisti, amasti. Si ad hoc quod dictū est, Faciē suam tibi negabit deus tuus, contremiscit cor tuum, & in non videndo deum tuum magnam pœnam putasti, gratis amasti. Hoc ideo diximus fratres, quia sunt homines ita negligentes & tepidi, & quod peius est, etiam infideles qui dicunt, Vtinam hic mihi deus in hoc seculo omnia bona tribuat, non ad me pertinet quid in futuro seculo M
de me fieri velit. O infœlix anima, etiam si te deus non mittat in pœnam, & tantummodo faciem suā te videre non permittat, nunquid non melius fuerat te non fuisse natum? Cum vero fieri non possit, vt qui faciem eius non meruerit videre, ignem æternū euadere possit, quare sic amas præsentis seculi voluptatem, vt non expauescas æterni ignis ardorem? Si ergo meus sermo inuenit in cordibus vestris aliquam scintillam gratuiti amoris dei, ipsam nutrite. Ad hanc augendam vos aduocate prece humilitatis, dolore pœnitentiæ, delectatione iusticiæ, operibus bonis, gemitibus synceris, conuersatione laudabili, amicicia fideli. Hanc scintillā boni amoris, de qua dominus dicit, Ignem veni mittere *Luca.12.*
in terram, & quid volo nisi vt ardeat? flate in vobis, nutrite in vobis, Ipsa cum creuerit, & flammam dignissimam fecerit, omnium cupiditatum carnaliū ligna consumet. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat deus, & cæt.

De eo quod Apostolus ait, Videte quo modo caute ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes redimētes tempus, quoniam dies mali sunt. Homilia. X. *Ephe.5.*

Apostolum

A Apostolum cum legeretur audistis, imò omnes audiuimus dicētem nobis, Videte quo modo cautè ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniā dies mali sunt. Dies malos fratres duæ res faciunt, malicia & miseria. Per maliciam hominū ducuntur dies mali. Cæterum dies isti quantū pertinent ad spacia horarū, ordinati sunt, Ducūt vices suas, agunt tēpora. Oritur sol & occidit, Sol iterum oritur & occidit, Veniūt tempora, transeunt tempora. Cui molesta sunt tempora, si homines sibi molesti non sunt? Ergo dies malos, sicut dixi, duæ res faciunt, miseria hominum & malicia. Sed miseria hominum communis est, non debet malicia esse communis. Ex quo enim de peccato Adam omnes miseri nati sumus, communis est miseria. Sed contra generationem quę nos miseros fecit, prouidit deus regenerationē, vnde nos à miseria liberaret. Generatio mittit in miseriam, regeneratio designat ad beatitudinē. Non enim quia dixi, regeneratio liberat à miseria, iam nos continuo vt regenerati sumus, beati sumus. Si mox regenerati, iam beati essemus, & dies bonos ageremus, non nobis Apostolus diceret, qui iam regeneratis, & fidelibus loquitur: Redimentes tempus, quia dies mali

Dies malos efficiūt malicia & miseria.

Ecclēs. 1.

Ephe. 5.

B sunt. Et regenerati, dies malos ducimus, quousq; finiatur pœna mortalitatis, & succedat gratia summæ fœlicitatis. Si nihil nobis ad futurū seculum prodest, quod colimus deum, vt quid colimus eum? Vt hic habeamus fœlicitatē. Quanti illam habent qui non colunt deum? Vt hic senescamus, & decrepiti efficiamur. Quanti senescunt blasphematores dei? Ideo colendus est deus, vt cultores illius habeant filios, & non sint steriles? Filios deus & leonibus, & onagris, & serpentibus dat. Nō ergo pro magno & vero bono petendum est, quod & Iudæis, & Paganis, & hæreticis, etiam & ipsis bestiis datur. Aurum enim & argentum, honores, filios & patrimonia multa habent etiā & mali. Qui enim vere Christianus est, non ista omnia transitoria debet petere, sed totum pondus intentionis vel orationis suæ ad expetendam æternam beatitudinem debet impendere. Ista enim temporalia bona, & quando dat deus, gratiæ agantur, & quando tollit, similiter gratiæ agantur. Ista quando voluerit tribuet, quando voluerit tollet, tātum est, vt seipsum nobis non auferat. Nemo ergo dicat in

C corde suo fratres, quando auditis lectionem istam beati Apostoli, Redimētes tempus, quoniā dies mali sunt: nemo dicat in corde suo, parētes nostri dies bonos habuerunt, nos malos dies habemus. Quare? parentes nostri, nunquid non Christiani fuerunt? Ista lectio non est recitata ab ipsis tēporibus Apostolorum, ante tot annos quando recitabatur non ad eam gemebatur, & quod dicebat non agnoscebatur: ex eo quod lapsus est Adam & de paradiso proiectus est, nunquam fuerunt dies nisi mali. Istos pueros qui nascūtur interrogemus, quare à ploratu incipiāt qui & ridere possunt. Nascitur & statim plorat, post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascēs, Propheta suæ calamitatis erat, Lachrymæ enim testes sunt miseriæ. Nondum loquitur, & iam prophetat in labore se futurum in timore: & si bene vixerit, & iustus fuerit, certe in mediis tētationibus positus semper timebit. Quid eni quia iustus est? Ecce iustus est. Quid ait Apostolus? Omnes enim qui volūt pie viuere in Christo, persecutionē patientur. Ecce quia dies mali sunt, sine persecutione hic viuere iusti nō possunt. Sed dicitis mihi, Quid? Quando pax est, quando prouinciarum iudices honorant Ecclesiā, quando inimi-

Ibidem.

2. Timo. 3.

cos reges Ecclesia nō patitur, quando omnes leges pro D ipsa sunt, quomodo qui pie viuunt persecutionem patiuntur? Qui inter malos viuunt persecutionem patiūtur. Quare? Quia omnes mali persequuntur bonos, nō ferro & lapidibus, sed vita & moribus. Nūquid aliquis sanctū Loth persequebatur in Sodomis? Nemo illi molestus erat, & tamē inter impios viuebat, inter impuros, immūdos, superbos, blasphemos persecutionē patiebatur, non vapulando, sed inter malos viuendo. Omnis enim qui iustus & pius est, quando videt aliquos male viuere, luxuriæ seruire, iusticiam non tenere, superbiam sectari, charitatem contemnere, quando istos tales vident illi qui boni sunt dolent, affliguntur & cōtristantur. Lugent enim cum Apostolo eos qui peccauerūt, & non egerunt pœnitentiam. Quisquis me audis, & nondum viuis in Christo pie, incipe in Christo pie viuere. Et pro quo dico, Nunquid Apostolus Paulus qui eo tēpore fuit, quando adhuc in mundo fides noua seminabatur, & necesse erat vt multos aduersarios pateretur, quia hoc dictum est de Christo, in signum cui contradicetur: Nunquid eas tantum persecutiones commemorat, quas patiebatur vel à Iudæis vel à gentibus? Nō ipsas tantū, nam illas sic commemorat, A Iudæis quin- E quies quadragenas vna minus accepi, Lapidatus sum, & cætera quæ nonnunquam quando legimus. Sed illæ erant etiā persecutiones, sine quibus in hoc seculo nullus iustus viuere potest. Foris pugnæ, intus timores. Denique cum commemoraret pericula sua, Periculis, inquit, in mari, periculis in fluminibus, periculis in deserto, periculis in latronibus, periculis in falsis fratribus. Cætera pericula possunt quiescere, pericula à falsis fratribus quiescere vsque in finem seculi nō nouerunt. Redimamus ergo tempus, quoniam dies mali sunt. Expectatis à me forte scire, quid est tempus redimere. Quomodo habemus redimere tēpus, dicturus sum, quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt, tamen dicam quoniā ipsi pauci qui me audituri sunt inter malos viuunt, quoniam dies mali sunt. Redimere tempus, hoc est, quādo aliquis tibi ingerit litem perde aliquid, vt deo vaces, nō litibus perde. Ex eo quod perdis precium est temporis. Certe quādo pro tuis necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, & emis tibi panem, aut vinū, aut oleum, aut lignum, aut vestē, aut aliquam supellectilem, aut quodcunque tibi opus F est, das & accipis, aliquid amittis, aliquid accipis, hoc est emere. Nam si nihil amittas, & habeas quod non habebas, aut inuenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisisti. Quando autē aliquid amittis, vt aliquid habeas, tunc emis. Quod habebis emptum est, quod amittis precium est. Quomodo ergo perdis nummos vt emas tibi panes, sic perde nūmos vt emas tibi quietem. Et hoc est tempus redimere. Prouerbiū notum est Punicum, quod quidem Latine vobis dicam, quia Punice nō omnes nostis. Punicum est prouerbium antiquum, Vt enim habeas tempus quietum, perde aliquid. Audi prouerbium antiquum, vtile & necessarium. Pestilētia ante ostium venit & nummum quærit, Duos illi da, & ducat se. Pestilentia est homo malus, qui te vult per calumniam expoliare. Pestilentia est homo malus, calumniator, proditor. Iste talis sic est, quomodo pustula mala in corpore. Sicut enim quādo pustulam incurrit homo, desiderat vt cito spōdylum faciat, & optat vt sine aliqua mora ipsa mala pustula cum aliqua particula tollatur de corpore, & cum ipsa discedat, ne venenum ipsius totum corpus occupet, & animam petat: Ita etiam quando-

Gene. 19.

Luca. 2.

2. Cor. 11.

2. Cor. 7.

2. Cor. 11.

Periculum in falsis fratribus.

Redimere tēpus supra eodē homi. prima.

G quando iniquus & malus homo qui nó vult nisi litibus
vacare, aliquam tibi calumniam facit, puta illum esse
pustulam malam, & acquiescere vt qualemcunq; parti-
culam de substantia tua perdas, ne dum te nimium li-
tigãdo occupas, quietum cor habere, & deo vacare nõ
posis. Nunquid non supradictum prouerbiũ de Euan-
gelio videtur natum? Nunquid aliud dixit dominus,
quam redime tempus, quando ait, Si quis vult iudicio
Matt.5. tecum contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte il-
li & pallium? Auocare te habet litibus à deo tuo, nõ ha-
bebis quietum cor, non habebis tranquillum animum.
Euerteris cogitationibus tuis, irritaris aduersus ipsũ
aduersarium tuum, Ecce tẽpus perdidisti. Quanto me-
lius nummum amitteres, & tempus redimeres. Certe
omnibus placuit quod dictum est, Venitur ad negocia
vestra, & ibi vos inuenio. Et tamen fratres mei in cau-
sis vestris, in negociis vestris, quando ad nos diiudicã-
da veniunt, si homini Christiano dico vt pro tempore
redimendo perdat aliquid suum, quanto maiore cura
& fiducia debeo illi dicere vt reddat alienum. Ambos
enim Christianos audio. Ille calumniosus qui vult fa-
cere alteri causam, & tollere ab illo velut pro composi-
H tione, gaudet ad ista verba, Apostolus dixit, Redimen-
Ephe.5. tes tempus, quoniam dies mali sunt. Facio calumniam
Christiano, ille velit nolit dat mihi aliquid vt tempus
redimat, quia Apostolum audiuit. Vide ne forte cũ tu
putas astutum, inuenias litigiosum, & malit erogare vt
vincat te, quàm perdere, vt careat te. Tamẽ si illi dictu-
rus sum, perde aliquid ociosus, redime tempus, Aposto
lum audis quoniam dies mali sunt: si illi qui bonus &
iustus est dico, perde aliquid vt sis tibi quietus, nõ sum
calũnioso dicturus, perdite fili diaboli, nullam causam
habes, & res alienas auferre moliris. Causam nõ habes,
& calumnia plenus es: Christianus es tu, nùnquid volo
illum acquirere, & te perdere? Si illi dixero, da illi ali-
quid vt recedat à calumnia, tu vbi eris, qui habebis pe-
cuniam de calũnia? Ille qui propter vitandam calum-
niam tempus à te redemit, hic tolerat dies malos: tu qui
calumniis pasceris, & hic habes dies malos, & post dies
ipsos habiturus es in die iudicij peiores. Sed hoc forte
rides, quia nummum attendis: Ride, ride, & cõtemne,
ego erogem, veniet qui exigat. Sed credimus de dei mi
sericordia, quòd sic omnibus non solum sanctis & deũ
I timẽtibus Christianis, sed etiam illis qui multis litibus
& se & alios inquietant, ipse pius dominus inspirare di
gnabitur, vt omni contentione & æmulatione semota,
ita paci & charitati studeãt, vt non propter discordiã
dei iraeundiam incurrere, sed magis propter dilectio-
nem & pacem ad æterna mereantur præmia perueni-
re, Præstante domino nostro Iesu Christo, cui est ho-
nor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula
sęculorum, Amen.

Psal.26. *De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Sustine domi-*
num, viriliter age, & confortetur cor tuum.

Homilia XI.

Requenter fratres cum Psalmista cãtauimus,
Sustine dominum, viriliter age, & cõfortetur
cor tuum, & sustine dominũ. Quid est, Sustine
dominũ? Vt tunc accipias quando dabit, non
tunc exigas quando vis. Tempus dandi nondum est,
Sustinere Sustinuit te, sustine illum. Quid est quod dixi, sustinuit
dominum te, sustine illum? Si iam iuste viuis, si iam ad illum con-
quid? uersus es, si tibi displicent facta tua præterita, si iam pla-
cuit tibi eligere vitam bonam nouam, noli festinare
exigere. Sustinuit te vt mutares viam tuam malam, su-
stine illum vt coronet vitam tuam bonam. Nam & si K
ille non sustineret, nõ esset cui daret. Sustine ergo quia
sustentatus es. Tu vero qui non vis corrigi, O quisquis
hic es qui adhuc non vis corrigi, quasi vnus sit, magis
dicere debui quicunque hi estis. Tu tamen qui hic es,
qui non statuisti corrigi, sic loquar quasi ad vnũ. Quis-
quis non vis corrigi quid tibi promittis? Desperando
peris, an sperando? Quisquis desperando peris, hoc di-
cis in anima tua, Iniquitas mea super me est, in pecca-
tis meis contabesco, Quæ mihi spes est viuendi? Audi
Prophetam dicentem, Nolo mortem impij, tantum re- *Ezech.33.*
uertatur impius à via sua pessima, & viuat. Sperãdo pe
ris. Quid est, sperando peris? Hoc dicis in animo tuo,
Bonus est deus, misericors est deus, ignoscit omnia, nõ
reddet mala pro malis. Audi Apostolum dicentem,
Ignoras quoniam patientia dei ad pœnitentiam te ad- *Roma.2.*
ducit. Quid ergo restat? Quia si obtinuimus apud te ali-
quid, si intrauit in cor quod dixi, Video quid mihi re-
spondeas. Verũ est, nec despero vt desperãdo peream, L
nec spero male vt sperando peream. Nõ mihi illud di-
co, Iniquitas mea super me est, iã nullam spem habeo.
Nec mihi illud dico, Bon⁹ est deus, nemini reddet ma
la. Nec illud dico, nec hoc dico, premit me Propheta,
premit me Apostolus. Et quid dicis? Adhuc modicum
tempus viuã quo modo volo. Isti sunt qui nos fatigãt,
plurimi sunt, molesti sunt. Adhud modicũ tempus vi-
uam quo modo volo, postea me correxero. Vtique ve- *Ezech.33.*
rum est quod Propheta dixit, Nolo mortem impij, tã-
tum reuertatur impius à via sua pessima & viuat. Quã-
do cõuersus fuero, delebit omnia mala mea, Quare nõ
addo aliquid voluptatibus meis, & viuo quantum vo-
lo, quo modo volo, postea me conuersurus ad deum?
Quare hoc dicis frater? Quare? Quia promisit deus in-
dulgentiam si me mutauero. Video, scio, promisit deus
indulgentiam, per sanctum Prophetam hanc promit-
tit, & per me minimum seruum suum promittit, verũ
est quod promittit, hanc promisit per vnicum filium
suũ. Sed quid vis addere dies malos diebus malis? Suf- *Matt.6.*
ficiat diei malicia sua. Malus dies hesternus, mal⁹ & ho- *1. Retract.*
diernus, malus & crastinus. An putas esse bonos dies, *cap.18.*
quando satisfacis voluptatibus tuis, quando in luxuriis
enutris cor tuum, quando insidiaris alienæ pudiciciæ,
quando fraude cõtristas proximum tuum, quando cõ-
mendata negas, quando falsum pro nũmo iuras, quan- M
do exhibes tibi bonum prandium, ideo putas, quia bo-
num diem ducis? Vnde fieri potest, vt dies bonus sit,
cum malus sit homo? Malos dies vis addere malis die-
bus? rogo. Aliquantum, inquit, dimittetur mihi. Quare?
Quia promisit mihi deus indulgentiam. Sed crastino
die te victurum nemo tibi promisit. Aut lege mihi, quo
modo legis Prophetam, Euangelium, Apostolum: quia
cum te conuerteris, deus delet omnes iniquitates tuas:
lege mihi, vbi tibi promissus est crastinus dies, & viue
crastino die male. Quanquam frater meus non tibi hoc
debui dicere, Longa erit forte vita tua. Si longa erit, bo
na sit. Quare vis habere longam vitam & malam? Aut
longa non erit, & illa longa debet te delectare, quæ nõ
habet finem. Aut longa erit, & quid mali erit, quia diu
bene vixisti? Tu male vis diu viuere, bene non viuis, &
tamen crastinum diem nemo tibi promisit. Corrige te,
audi scripturam, Ne tardes conuerti ad deum. Verba *Eccli.5.*
ista mea non sunt, sed & mea sunt. Si amo, mea sunt.
Amate, & vestra sunt. Sermo iste quem modo dico,
sanctæ scripturæ est. Si contemnis illum, aduersa-
rius tuus est. Sed audi dominum dicentem, Concorda *Matt.5.*
cum

A cum aduersario tuo cito. Audiant omnes, verba recito scripturæ diuinæ. O male dilator, ô crastini male appetitor, audi dominum dicentem, audi scripturam sanctam prædicẽtem, De isto loco speculator sum. Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. Vide si non vidit illos, vide si non inspexit illos qui dicunt, Crastino bene viuo, hodie male viuam: & cum cras venerit, hoc dicturus es: ne tardes cõuerti ad deũ, neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Nũquid ego scripsi hoc? Nũquid ego delere illud possum? Si deleuero, timeo deleri. Illud possum tacere, timeo tacere. Prædicare cogor, territus terreo. Timete mecum, vt gaudeatis mecũ. Ne tardes conuerti ad deum, Domine vide quæ dico, Domine scias, quia terruisti me, cum tuus Propheta legeretur, Domine nosti in illa cathedra timorem meum, cũ tuus Propheta legeretur. Ecce dico, Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Sed nolo perdat te. Nolo mihi dicas, perire volo, quia ego nolo. Melius est ergo nolo meum quàm volo tuum. Si lethargicus pater tuus ægrotaret inter manus tuas, & tu adesses iuuenis ægrotãti seni, &

Eccle. 5.

De verbis dñi ser. 59.

B diceret medicus, periclitatur pater tuus. Sõnus iste grauedo est quædã letalis, obserua eum, noli eum permittere dormire, si videris eum dormire excita eum, si parum est excitare, vellica: si & hoc parũ, stimula eum ne moriatur pater tuus, adesses iuuenis seni onerosus. Ille in dulcem morbum resolutus iret, oculos grauedine il la premente clauderet, tu contrà clamares patri, noli dormire. At ille, dimitte me, dormire volo. Et tu, sed medicus dixit, si voluerit dormire, non dormiat. Et ille, Rogo dimitte me, mori volo. Sed ego nolo, dicit filius patri, qui vtique optat se mori, Et tamen vis differre mortem patris tui, & aliquãto diutius viuere cũ morituro sene patre tuo. Dominus tibi clamat, Noli dormire, ne in æternum dormias. Euigila, vt mecum viuas, & patrem habeas quem nunquam efferes, Audis & surdus es? Quid ergo speculator? Liber sum, non vos grauo. Scio dicturos esse quosdam, Quid nobis voluit dicere? Terruit grauiter nos, reos nos fecit. Immo à reatu voluit liberare. Fœdum est, turpe est. Nolo dicere malũ, nolo dicere periculosum, nolo dicere exitiosum. Turpe est vt vos fallam, si deus me nõ fallit. Dominus mor

C tem minatur impiis, nequissimis, fraudatoribus, sceleratis, adulteris, voluptatum inquisitoribus, suis contẽptoribus, detractoribus, murmurantibus, & mores suos non mutantibus. Dominus illis mortem minatur, gehẽnas minatur, interitum sempiternũ minatur. Quid volunt? Vt ergo promittam quod ille non promittit? Ecce dat tibi securitatẽ procurator. Quid tibi prodest si paterfamiliàs non acceptet? Procurator sum, seruus sum, vis dicam tibi, viue quomodo vis, dominus te nõ perdet? Securitatem tibi procurator dedit, Nihil valet securitas procuratoris. Vtinam dominus tibi securitatem daret, & ego te solicitum facerem. Domini enim securitas valet etiam si nolim. Mea vero nihil valet, si ille noluerit. Quæ est autem securitas fratres vel mea vel vestra, nisi vt domini iussa intente diligenterq; audiamus, & promissa fideliter expectemus? In his fatigamur quia homines sumus, ipsius adiutorium imploremus. Ad illum ingemiscamus, preces nostræ non sint pro rebus secularibus prætereuntibus, transitoriis, & vice vaporis euanescentibus, Sed sint preces nostræ pro ipsa implenda iusticia, & sanctificatione pro nomine dei. Non pro vincendo vicino, sed pro vincenda libidine, non pro sananda carne, sed pro domanda auaritia. Hinc sint preces nostræ, intus nos adiuuent luctantes, vt coronent vincentes.

D

De eo quod beatus Iacobus dicit, Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini: Iaco. 5.

Homilia XII.

IN omnibus scripturis diuinis fratres dilectissimi, vtiliter ac salubriter admonemur, vt peccata nostra debeamus iugiter & humiliter nõ solum deo, sed etiam sanctis, & deum timentibus confiteri. Sic enim per Iacobum Apostolum nos admonet spiritus sanctus dicens, Cõfitemini alterutrũ peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini. Et Psalmista, Cõfitemini domino quoniam bonus. Et iterum, Dixi, pronunciabo aduersum me iniusticias meas domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. Quo modo enim nobis peccatorum vulnera nunquam deesse possunt, sic & confessionis medicamẽta deesse nõ debent. Non enim ideo vult deus vt confiteamur peccata nostra, quòd ea ipse scire non posit, sed quia diabolus hoc desiderat, vt inueniat quod nobis ante tribunal iudicis ęterni obiiciat, ideo vult vt magis defendere quàm accusare peccata nostra velimus. Econtrario autem deus noster, quia pius est & misericors, vult vt ea confiteamur in hoc seculo, ne pro illis cõfundamur postmodum in futuro. Si enim nos cõfitemur, ille parcit. Si nos agnoscimus, ille ignoscit. Primo homini nõ dictum est, Cõfitere peccatum, quia non fecerat quod fateretur, sed dictum est ei vt non peccaret. Non obtemperauit, peccauit. Nati sumus mortales ex vinculo peccati, propagata est miseria nostra per successionem fragilitatis humanæ, & dicitur nobis, Fatemini peccata vestra. Serpens autem ille quomodo tunc instituit, vt nõ seruaret homo quod illi dictum est, ne peccaret, si nũc instat vt non seruet homo quod ei dictum est, Confitere peccatum. Quomodo enim tunc fecit vt caderet qui stabat, sic nũc agit ne surgat qui cecidit. Itaque aduersus incantationes eius & insidias, quibus nunc impedire vult reditum nostrum, suscipiamus præcepta saluberrima aduersus eum qui nunc impedire vult nobis confessionem peccati. Quia scit nõ nos posse redire nisi per humilitatem, qui per superbiã lapsi sumus, Dux nobis ipse fuit ad superbiam, modo ad humilitatem ducem Christum sequamur. Dicit homini serpens ille per Mathematicos & Manichæos, ne confiteatur homo peccatum. Per Mathematicos sic loquitur, Nunquid homo peccat? Stellæ sic positæ sunt, necesse est vt faciat homo peccatum. Dicit ergo per Mathematicos, quia stella facit vt homo peccet. Nam ipse non peccat. Sic blasphemias conuertit in deum. Creator enim stellarum deus est, & dum nõ vult homo se accusare in eo quod fecit, deum accusat à quo factus est homo. Item per quosdam Manichæos ita suggerit, Non tu peccas, gens tenebrarum peccat, tu nõ habes peccatum. Dicit hæc animę, & erigit eam in superbiã, vt putet quia non peccat. Nõ est hoc tollere sed geminare peccatũ. Item multi sic confessionem peccati fugiunt, vt ipsum Satanam accusent, se autem nihil mali fecisse dicant. Et cũ castigantur aliqui & dicitur eis, quare hoc fecistis? Respondent, Quia diabolus hoc fecit. Non est enim vnde plus gaudeat diabolus, nisi quando homo dicit quòd ipse faceret vt peccaret. Quãdo eni dicit diabolus hoc fecit, non se accusat, & dum peccata sua dissimulat cõfiteri, indulgentiam non meretur accipere. Respondet ergo

Ibidem.

Psal. 131.

Psal. 31.

E

Gene. 2.

Gene. 3.

F

2. de Gene. ad literam 27. Et. 84. q. 45.

G ergo & dicit, Diabolus hoc fecit, quasi reuera traxerit eum diabolus, aut violentiam fecerit. Suadere enim & solicitare potest, cogere omnino nõ potest. Et ideo cũ per dei adiutorium in potestate tua sit vtrum cõsentias diabolo, quare nõ magis deo quàm ipsi obtemperare deliberas? Si enim solus diabolus daret consiliũ & deus taceret, haberes quo excusari posses. Cũ vero Christus tibi & conscientia tua contradicat, & per scripturas diuinas audias in Ecclesia quòd non debeas facere malũ, quare eligis mortem & deseris vitã, & magis vis sequi diabolum ad luxuriam, quàm obtẽperare Christo qui te inuitat ad vitam æternam? Rogo ergo vos fratres charissimi quare Satanas seducit ad peccandum, cum deus posuerit homini in potestate nõ consentire Satanæ? Est enim à dextris quodam modo præcipiẽs deus, à sinistris seducens Satanas, homo in medio constitutus. Cor quod inclinatur ad diabolum, quare nõ potius erigitur ad deũ? Non enim diabolus cogendo sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis consensum, sed petit: Nos diabolũ non adiuuemus, & vincimus. Dat quidem ille consilium, sed deo auxiliante nostrum est vel eligere vel repudiare quod suggerit. Attẽdite & aliud,
H quando dicit bomo ꝙ seductus est à Satana, quãdo dicit se seductum, confitetur ex parte, sed tamen negat se fecisse, & dicit, Ego nihil feci, diabolus fecit. Conatus est dicere illud Adam: Ipse se enim excusare voluit de muliere, mulier se excusare voluit de serpente. Dominus autem deus qui liberum arbitriũ dedit bomini, & eum præcepto suo aduersus serpentis venena firmauerat, non audiuit istas excusationes: Quia mulier propterea data erat vt doceretur à viro, non vt doceret virum. Et sic erat constituta voluntas amborũ, sic erat fabricatum liberum arbitrium, vt si nollet consentire serpenti, discederet serpens in sua falsitate confusus, & remaneret homo in domino creatore firmatus. Ista sunt mala verba quæ diximus, quia modo serpens vult suadere excusationes peccatorũ. Tunc fecit quod non accuses, modo autem vult facere quod excuses. Deus cõfitenti tanquam in apertum sinum indulgentiam paratus erat dare, excusas, claudis sinum, includis peccatũ, excludis indulgentiam peccati. Ecce quid fecisti? Non vt tolleretur peccatum, vt dixi iãdudum, sed intercluderetur medicina peccati. Sanare te habebat deus per indulgentiam si fatereris, quæris per quem excuses, sed
I nõ quærit ille quẽ pro te puniat. Dic ergo deuoto corde quod dixi pauloantẽ, Ego dixi, domine miserere *Psal.40.* mei. Quare addidit, Ego dixi? Propter Manichæos qui dicũt nõ tu peccas. Clama, Ego dixi domine miserere mei, sana animã meam quoniam peccaui tibi. Sanat te deus, confitere tantum vulnus tuum. Iaces sub manibus medici, patiẽter implora auxilium. Fouet, vrit, secat, æquanimiter tolera, tantum noli attẽdere nisi vt saneris. *De natura & gratia 19. in fine.* Sanaberis autem si ostendas te medico: non quia ille non videt si tu te abscondas, sed ipsa cõfessio initium sanitatis est. Emendabit me iustus in misericordia, & arguet me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. *Psal.140.* Quid est hoc? Melius est mihi vt quãdo videt iustus peccatum meum emendet me, nõ mihi parcat, dicat quia peccaui, sæuiat in peccatum meũ, vt me liberet à peccato. Videtur acerbe clamare, sed intus lenis est in misericordia. Ideo dixit, Emendabit me iustus in misericordia & arguet me. Quando ergo arguit, & quando clamat, & quando iustus sæuit, miseretur: & totum illud de misericordia paterna est, non de sæuicia inimici. Magis autem quando nõ vult te teneri sub peccato, magis amat, quia secãt. Nõ vult enim pu- K tredine peccati cætera mẽbra tua contabescere, ferrum profert, sed noli timere, noli pauescere, medicũ est ferrum. Non contra te ferrũ fertur, sed contra vulnus tuũ. Ergo sic ait, Emendabit me iustus in misericordia & arguet me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quid est autem oleum peccatoris, nisi blandimentum adulatoris? *Oleũ peccatoris.* Si quis aliquem vehemẽter obiurget, videtur sæuire in peccatum ira eius: & libere ei dicat mala quæ cõmisit, & ille imitabitur fortasse obiurgatorem suum, simul cum illo irascitur peccato suo: Quare dictum est, Irascimini & nolite peccare, quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compũgimini. *Psal.4.* Ergo dicat ille vera, forte corrigitur: alius vero veniat ad eum & assentetur & dicat, imò laudabiliter fecisti, Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & qui iniqua gerit benedicitur. *Psal.9.* Diffluit, lætus vocatur. Auarus est & dicitur de eo, quia seruat rem suam. Vindicat se de inimico, cum dictum sit, Dimitte vt dimittatur tibi, comis vocatur. *Luca.6.* Sic considera cætera, quemadmodum assentatores, id est, adulatores habeant verba fallacia, babeant nomina laudis, ipsa est vnctio peccatoris. Nos autem audiamus Prophetã di- L centem, Populus meus qui vos fœlices dicunt, in errorem vos mittunt, & cõturbant semitas pedum vestrorum. *Esa.3.* Ergo si dicatur ab aliquo libere peccatum alicuius, & ab alio palpetur, si videat aliquis tertius & interrogatur quid sit factum, nõnne ita solet respondere, Ille dixit ei vera & non est blanditus? Quid ille alter? Quid fecit? Vnxit ei caput & abscessit. Nos vero fratres si vere spiritales medici sumus, & de animarũ vestrarum remedio attentius cogitamus, non debemus palpare quenquam, nec vos, nec nos. Confiteamur peccata nostra, non excusemus, tu fecisti, tu reus es, tu peccata tua confitere, tibi ignoscitur. Si autem dicis, Non ego feci: Vbicũque verba excusare volueris, peccatum tuum manet in te. Peccati reus es, & non illius peccati tantummodo quod fecisti, sed buius etiam superbiæ quòd confiteri noluisti. De quo peccato nos dominus liberare dignetur: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est, Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem: Homilia XIII. *Eccli.5.*

AVdiuimus fratres charissimi per Prophetam M dicentem deum, Ne tardes cõuerti ad deum, *Ibidem.* neq; differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Promisit enim tibi, quoniam quo die conuersus fueris, obliuiscitur mala tua præterita, sed nũquam vitã crastini diei promisit tibi. An forte non tibi illam promisit deus, & promisit illam tibi Mathematicus vt dãnet & te & illum? Deus diem mortis incertum salubriter constituit. Diem vltimum suum quisque salubriter cogitet. Misericordia dei est, quia nescit homo quãdo moriatur: Latet vltimus dies, vt obseruentur omnes dies. Sed tenet te mundus, illecebræ circunquaque blandiuntur, delectat pecuniæ magnitudo, delectat honoris fulgòr, delectat potentiæ terror. Delectant ista, sed audiatur Apostolus, Nihil intulimus in hunc mũdum, sed nec auferre quid possumus. *1.Timo.6.* Honor te quærere debet, nõ ipsum tu. Debes enim in loco bumiliori discũbere, vt qui te inuitauit faciat te honoratiorem locum ascendere. *Luca.14.* Si autem noluerit, vbi recumbis manduca: Quia nihil huc intulisti in hunc mundum. Parum est tibi, quia de alieno manducas? Discumbe vbicunque & manduca.

A manduca. Dicturus es, de meo. Audi Apostolum. Nihil intulimus in hunc mundum. Ad mundum venisti, ple-
Psal.23. nam mensam inuenisti: Sed domini est terra & pleni-
1.Timo. 6. tudo eius. Nam qui volunt, inquit, diuites fieri: Non dixit, qui diuites sunt: sed, qui volũt diuites fieri: Cupiditates accusauit, non facultates. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & desideria multa & noxia, qui mergunt homines in interitum & perditionẽ. Pecunia delectat, istam non times? Bona res est pecunia, bona res est magna pecunia. Incidunt homines in tentationes, nõ times? In desideria multa incidũt stulta & noxia, non times? Desideria quò ducunt time. Quid est, quò ducunt? Quæ mergunt, inquit, homines in interitum & perditionem. Et adhuc surdus es? Interitum & perditionẽ non times? Sic deus tonat, & stertis. Cæterum his qui iam diuites sunt adhuc consilium dedit Apostolus, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi non
Ibidem. superbe sapere. Vermis diuitiarum superbia est. Difficile est vt non sit superbus qui diues est. Tolle superbiã, diuitiæ non nocebunt. Sed attẽde quid inde facere debeas, ne vacet apud te quod largitus est deus: Nõ super-
B be sapere. Ista vicia tolle, neq; spera in incerto diuitiarum. Tolle & hoc vicium, Cum abstuleris ista, exerce opera bona, Qui diuites sunt, inquit, in operibus bonis non sperent in incerto diuitiarum. Sed vbi sperent? In deum viuum qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Mundum præstat deus pauperi, præstat & diuiti. Nunquid quia diues est, duos ventres impleturus est? Attendite & videte quoniam de datis dei pauperes saturati dormiunt. Qui pascit vos, pascit illos per vos. Ergo non ametur pecunia, sed si iam habetur, hoc inde fiat. Diuites qui illam habetis estote. Sed vbi diuites? In operibus bonis. Facile, inquit, tribuant, communicent. Hic iam auaricia contrahit se quando audit, Facile tribuant, cõmunicent, veluti aqua frigida perfunditur, rigescit, stringit sinum & dicit, Non perdo labores meos. Infœlix perdere vis labores tuos? Ecce morieris, & qui nihil huc attulisti, nihil hinc potes auferre. Cum nihil abstuleris, nónne perdidisti omnes labores tuos? Audi ergo consilium dei. Nolo terrearis, quia dixit, Facile tribuant, communicent. Audi & quod sequitur, expecta, noli contra me claudere ostiũ,
C nec aditum cordis tui: Expecta. Vis nosse: Facile tribuant, communicent, quia non perdes, & hoc solum non perdes. Thesaurizent, inquit, sibi fundamentum bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Ista ergo quæ te delectat falsa vita est, quasi in somnis hic viuis. Si quasi in somnis hic viuis, euigilaturus es quãdo morieris, & nihil habes in manibus tuis inuenire. Quo modo si mendicus dormiat & in somnis illi veniat hæreditas, nihil illo fœlicius antequam surgat. Videt se in somnis tractare manibus vestes egregias, preciosa vasa aurea & argentea, intrare in amœnissima & amplissima prædia, obsequi sibi magnas familias. Euigilat & plorat. Et quo modo vigilãs accusat hominem qui illum expoliauit, sic illum accusat qui illũ excitauit. Apertissime hinc locutus est Psalmus, Dormie-
Psal.75. runt, inquit, somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis, posteaquam finierunt somnum suum. Quia ergo nihil attulisti, nihil hinc ablaturus es: Mitte sursum quod inuenisti & nõ perditurus es. Da Christo, Christus enim hic voluit accipere. Da Christo & perdis? Non perdis. Si commendas seruo tuo quod acquisisti & nõ perdis, commẽdas domino tuo & perdis? Si cõmendas seruo tuo quod acquisisti & non perdis, perdes si cõmẽdes domino tuo quod D
accepisti ab ipso domino tuo? Egere voluit Christ⁹ sed
propter nos. Omnes pauperes quos videtis, potuit illos 3. Reg. 17.
Christus pascere quo modo per coruum Heliã pauit, tamẽ & ipsi Heliæ subtraxit coruum: vt à vidua pasceretur, non Heliæ præstitit, sed viduæ. Quãdo ergo deus pauperes facit, quia ipse non vult vt ipsi habeãt quãdo facit pauperes probat diuites. Sic enim scriptũ est, Pauper & diues occurrerunt sibi. Vbi sibi occurrerunt? In hac vita. Natus est ille, natus est & ille, inuenerũt se, occurrerunt sibi. Et quis fecit illos ambos? dominus. Di- Prouer. 22.
uitem vnde pauperem adiuuaret, pauperem vnde diuitem probaret. Pro viribus suis vnusquisque faciat. Nõ sic faciat, vt ipse patiatur angustias. Non hoc dicimus, Superflua tua necessaria sunt aliis. Audistis modo cum
Euangelium legeretur, Quicunque dederit calicem a- Matth. 10.
quæ frigidæ vni ex minimis meis propter me, non perdet mercedem suam. Regnum cœlorũ venale proposuit, & precium eius calicem aquæ frigidæ esse voluit.
Sed quando est pauper qui facit eleemosynas, tunc de- Marci. 12.
bent eleemosynæ eius esse calix aquæ frigidæ. Qui plus E
habet, plus faciat. Vidua illa de duobus minutis fecit: Lucæ. 19.
Zachęus dimidium rerum suarum dedit, & ad reddẽdas fraudes suas, aliud dimidium reseruauit. Eleemosynæ illis prosunt, qui vitã mutauerũt. Das enim Christo egenti, vt peccata tua redimas pręterita. Nam si ideo illi das vt liceat tibi semper impune peccare, non Christũ pascis, sed iudicem corrũpere conaris. Ergo ad hoc facite eleemosynas, vt vestræ orationes exaudiantur, & adiuuet vos deus ad vitam in melius commutandam, Et qui commutatis eandem vitam in melius commutate, vt per eleemosynas & orationes deleantur mala vestra præterita, & futura bona veniant sempiterna.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Capillus de capite vestro non peribit: Homilia XIIII. Lucæ.21.

DOminus noster Iesus Christus, testibus, id est, martyribus suis pro humana fragilitate solicitis, ne forte eum confitendo atque morien-
do perirent, magnam securitatem dedit, dicens, Ca- F
pillus de capite vestro non peribit. Times ergo ne per- Ibidem.
eas, cuius capillus non peribit? Si sic custodiuntur superflua tua, in quanta securitate est anima tua? Non perit capillus qui cum tondetur non sentis, & perit anima per quam sentis? Sanè multa dura eos passuros esse prædixit, vt prædicẽdo faceret paratiores, dicerẽtque illi, Paratum cor meum. Quid est, paratum cor me- Psal.56.
um, nisi parata voluntas mea? Paratam ergo habent martyres voluntatem in martyrio, sed præparatur voluntas à domino. [Illis autẽ in malis duris atque aspe-
ris futuris cõmemorans adiecit,] In vestra patiẽtia pos- Lucæ.21.
sidebitis animas vestras. In vestra patientia, inquit, Nõ enim esset patientia tua, si non ibi esset & voluntas tua. In vestra patientia, sed vnde vestra? Nostrum est quod à nobis habet, nostrũ est & quod nobis donatur. Quo modo enĩ aliquid donas, nisi vt ei⁹ sit cui donas? Aperta est enim illa cõfessio. Nónne deo subiicietur anima
mea, ab ipso enim est patientia mea? Dicit nobis ipse, in Psal.61.
vestra patientia, Dicamus illi & nos, Patientia mea ab ipso est. Tuum fecit donando noli ingratus esse tibi assignãdo. Nónne in oratione dominica dicimus & no-
strũ est quod à deo est? Quotidie dicimus, Panẽ nostrũ Matth.6.
quotidianũ. Iam dixisti, nostrũ, & dicis, da nobis. Ecce nostrum, ecce da nobis. Illo dante fit nostrũ: si illo dãte fit nostrum, nobis superbientibus fit alienum. Dicis nostrum, & dicis, da nobis. Quid ergo tibi assignas, quod

G non tibi ipſe dediſti? Quid enim habes quod nō acce-
1.Corin. 4. piſti? Dicis noſtrum,& da nobis. Agnoſce largitorem,
cōfitere te accipere, vt libēter ille dignetur dare. Quid
ſi non egeres qui mendicas & ſuperbus es? An nō men
dicas qui panem petis? Panis noſter ætern⁹ Chriſtus in
patris æqualitate, Panis noſter quotidianus, Chriſtus in
carne, æternus ſine tempore, quotidianus in tempore.
Ioan. 6. Tamen ipſe eſt panis qui de cœlo deſcēdit. Fortes ſunt
Pſal. 103. martyres, firmi ſunt martyres, ſed panis confirmat cor
hominis. Nunc ergo audiamus Paulum Apoſtolum di
centē, cum paſsioni ſuæ appropinquaret, de corona ſi-
2.Timo. 4. bi parata præſumentem, Bonum, inquit, certamen cer-
taui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, De cætero ſu-
pereſt mihi corona iuſticiæ, quā reddet mihi dominus
in illa die iuſtus iudex. Non ſolum autem mihi ſed &
De gratia omnibus qui diligunt manifeſtationē eius. Reddet, in-
& libe. ar. quit, mihi dominus coronā iuſtus iudex. Debet ergo,
cap. 17. Quid reddet? Reddet ergo iuſtus iudex. Nō enim ope
re inſpecto poteſt negare mercedem qui opus inſpicit.
Bonum certamen certaui, opus eſt. Curſum cōſumma-
ui, opus eſt. Fidem ſeruaui, opus eſt. Supereſt mihi coro-
na iuſticiæ, merces eſt, ſed in mercede tu nihil agis, in
H opere non ſolus agis. Corona tibi eſt ab ipſo, opus autē
abs te, ſed non niſi ipſo adiuuante. Cum autem Paulus
Acto. 9. Apoſtolus, prius Saulus, crudeliſsimus eſſet & imma-
niſsimus perſecutor, nihil omnino boni merebatur, im
mo merebatur plurimū malum. Merebatur enim dam-
nari, non eligi. Et ecce ſubito cū mala faceret, & mala
mereretur, vna cœleſti voce proſternitur. Perſecutor
1.Timo. 1. deiicitur, prædicator erigitur. Audi eū hoc ipſum con
fitentē, Qui prius fui blaſphemus & perſecutor & iniu-
rioſus, ſed miſericordiam conſecutus ſum. Nūquid ibi
2.Timo. 4. dixit, Reddet mihi iuſtus iudex? Miſericordiā, inquit,
conſecutus ſum, mala merebar, bona accepi. Non ſecū-
Pſal. 102. dum peccata noſtra fecit nobis. Miſericordiam conſe-
cutus ſum. Debita mihi non ſunt reddita. Si enim debi
ta redderentur, ſupplicium redderetur. Non inquit, ac-
cepi quod debebatur: Miſericordiā cōſecutus ſum. Nō
ſecundum peccata noſtra fecit nobis. Quantum diſtat
Oriēs ab occaſu, lōge fecit à nobis iniquitates noſtras.
Quantum diſtat Oriens ab Occidente, auertere ab Oc-
cidente, cōuertere ad Orientē. Occidunt ibi peccata, o-
ritur inde iuſticia. In Occidēte vetus, in Oriēte nouus.
I In Occidente Saulus, in Oriēte Paulus. Vnde hoc Sau
lo, vnde hoc crudeli, vnde hoc perſecutori, vnde hoc
nō paſtori? Ipſe enī eſt lupus rapax, de tribu Beniamin.
Gene. 49. Ipſe dicit, Dictū autem erat in prophetia, Beniamin lu-
pus rapax, mane rapit prędam, & ad veſperam diuidit
eſcas. Prius conſumpſit, poſterius paſcit. Rapiebat pror-
ſus, rapiebat. Legite rapiebat, legite librū actuum Apo-
ſtolorū. Literas à pontificibus accipiebat, vt quoſcun-
que inueniret ſectantes viam Chriſti, vinctos adduce-
ret puniendos. Ibat, ſæuiebat, cædes & ſanguinē anhe-
labat. Ecce rapit, ſed adhuc mane eſt: Vanitas ſub ſole
eſt. Fit ei veſpera quādo cæcitate percutitur. Ecce vnus
homo Saulus & Paulus, perſecutor in Occidēte, prædi
cator in Oriente. Oculi eius ad huius mundi vanitatē
clauduntur, alij interiores illuminantur. Vas pauloante
perditionis, diuiſiones eſcarum eius quotidie recitan-
tur. Vide quemadmodū diuidat eſcas. Nouit quid cui
congruat. Diuidit, non paſsim, non confuſe erogat. Di
uidit, hoc eſt diſtribuit, diſtinguit, nō paſsim confuſeq́;
diſpenſat, loquitur ſapientiā inter perfectos. Quibuſdā
1.Corin. 2. vero nō valentibus capere ſolidū cibum, diuidens di-
1.Corin. 3. cit, Lac vobis potū dedi. Ecce hoc facit qui paulo ante

faciebat: Quid? Nolo recordari: Immo recorder homi- K
nis nequiciam, vt approbem dei miſericordiam. A quo
patiebatur Chriſtus, patitur pro Chriſto. Fit vero Pau-
lus ex Saulo. Qui ſpargebat colligit, qui oppugnabat
defendit. Vnde hoc Saulo? Quid dicamus? Ipſum au-
diamus. Quæritis, inquit, vnde hoc mihi? Miſericor-
diam conſecutus ſum. Non eſt, inquit, mihi hoc à me, 1.Theſ. 1.
miſericordiam conſecutus ſum. Quid retribuā domi- Pſal. 115.
no pro omnibus quæ retribuit mihi? Retribuit enī, ſed
non mala pro malis. Retribuit planè, ſed non mala pro
malis. Retribuit bona pro malis. Quid ergo ego retri-
buam? Calicem ſalutaris accipiā. Certe retribuebas. Ali-
ter adhuc accipis, Ad hoc accepi. Sed modo planè p-
pinquante paſsione, retribuā bona pro bonis, nō bona
pro malis. Prius ergo dominus debebat mala pro ma-
lis, noluit autem retribuere mala pro malis, & retribuit
bona pro malis. Retribuendo bona pro malis, inuenit
quo modo retribueret bona pro bonis. Ecce enī in Pau
lo prius Saulo nihil boni inuenit. Cum in illo nihil bo
ni inueniſſet, mala dimiſit, bona retribuit. Cū ergo, in-
quis, bona retribuit, præuenit ſe dādo bona quibus re-
tribueret bona. Ecce retribuit mercedē his bonis, ope-
ribus bonis. Bonū certamen certanti, curſum conſum- 2.Timo. 4.
manti, fidem ſeruāti, retribuit bona. Sed quibus bonis? L
Quæ ipſe dedit. An non ipſe dedit, vt bonum certamē
certares? Si nō ipſe dedit, quid eſt quod alio loco dicis,
Plus illis omnibus laboraui? Non autem ego, ſed gratia 1.Corin. 15.
dei mecum. Ecce iterum dicis, Curſum conſummaui.
Non & ipſe dedit, vt curſum conſummares? Si nō ipſe
dedit vt curſum conſummares: quid eſt quod alio lo-
co dicis, Non volentis neque currentis, ſed miſerentis Roma. 9.
eſt dei? Fidem ſeruaui. Seruaſti? Agnoſco & probo. Fa-
teor ſeruaſti. Sed niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, in Pſal. 126.
vanum vigilat qui cuſtodit eā. Ab illo ergo ipſo adiu-
uante, ipſoq́; donante, & bonum agonē certaſti, & cur-
ſum conſummaſti, & fidē ſeruaſti. Da veniā Apoſtole,
propria tua non noui niſi mala. Da veniam Apoſtole,
Dicimus, quia tu docuiſti, Audio confitentem non in-
uenio ingratum. Prorſus tua à te tibi parata non noui-
mus niſi mala. Cū ergo deus coronat merita tua, nihil
coronat niſi dona ſua. Hanc fidem & veram pietatem,
ne quis extollatur de libero arbitrio in bonis operibus,
quiſquis ſic accipiat vt nouerit dantē, aut quiſquis da-
tori non ſit ingratus, medico nō ſuperbiat, vel inſanus
adhuc vel non à ſe ſanus. Hanc, inquam, fidem ſuā atq́; M
pietatem nullæ argumentationes euellant de cordibus
veſtris. Seruate quod accepiſtis. Quid enī habetis quod 1.Corin. 4.
non accepiſtis? Hoc eſt deo confiteri, dicere quod ait
Apoſtolus, Nos autem non ſpiritum huius mūdi acce-
pimus. Spiritus huius mūdi facit ſuperbos, ſpiritus hu- Spiritus hu
ius mundi facit inflatos, ſpiritus huius mundi facit vt ius mundi.
putet ſe quiſque aliquid eſſe, cum nihil ſit. Sed quid ait
Apoſtolus contra ſpiritum huius mundi inflatum, ſu-
perbum, tumidum, elatum, non ſolidum? Quid ait?
Nos non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiri- 1.Corin. 2.
tum qui ex deo eſt. Vnde probas? vt ſciamus quæ à deo
donata ſunt nobis. Audiamus ergo dominum dicen-
tem, Sine me nihil poteſtis facere. Et illud, Nemo ha- Ioan 15.
bet quicquā niſi ei datum fuerit deſuper. Et nemo ve- Ioan. 19
nit ad me, niſi pater qui miſit me traxerit eum. Et il- Ioan. 6.
lud, Ego ſum vitis, vos palmites. Sicut palmes non po- Ioan. 15.
teſt facere fructum à ſemetipſo niſi māſerit in vite, ſic
nec vos niſi in me manſeritis. Et illud quod Iacobus
Apoſtolus proteſtatur, dicens, Omne datum bonum, Iacobi. 1.
& omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens

à patre

A à patre luminũ. Et quod Apoſtolus Paulus ad reprimẽ-
dam præſumptionẽ illorum qui de libero arbitrio glo
1.Corin.4. riantur, clamat & dicit, Quid habes quod nõ accepiſti?
Si autẽ accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Et
Ephe.2. illud, Gratia ſalui facti ſumus per fidem, & hoc non ex
Philip.1. nobis. Dei enim donum eſt vt ne quis extollatur. Et il-
lud, Vobis donatum eſt pro Chriſto, nõ ſolum vt in eũ
Vbi ſupra. credatis, ſed etiã vt pro ipſo patiamini. Et illud, Deus
qui cœpit in vobis opus bonum perficiet. Hæc ergo &
his ſimilia diligenter ac fideliter cogitantes, non ac-
quieſcamus eis qui liberum arbitrium in ſuperbiam ex-
tollentes, præcipitare magis quàm eleuare conantur.
Sed humiliter conſideremus illud quod Apoſtolus di
Philip.2. cit, Deus qui operatur in vobis & velle & pficere. Gra-
tias agamus domino ac ſaluatori noſtro, qui nos nullis
præcedentibus meritis vulneratos curauit, & inimicos
reconciliauit, & de captiuitate redemit, de tenebris ad
lucem reduxit, de morte ad vitã reuocauit: & humili-
ter confitentes fragilitatem noſtram illius miſericor-
diam deprecemur, vt quia nos ſecundum Pſalmiſtam,
Pſal.58. miſericordia ſua præuenit, dignetur in nobis non ſolũ
cuſtodire, ſed etiã augere munera vel beneficia ſua quę
ipſe dignatus eſt dare: Qui cum patre & ſpiritu ſancto
viuit & regnat deus in ſecula ſeculorum, Amen.

De modo quo nos inuicem diligere debeamus:

Homilia XV.

B QValiter nos inuicem diligere debeamus fra-
tres chariſsimi mei, etiã de ſanitate vel firmi-
tate membrorũ corporaliũ poſſumus euiden
ter agnoſcere, Si enim ſic nos amare volueri-
mus, quo modo ſe inuicẽ amãt mẽbra corporis noſtri,
perfecta in nobis charitas poterit cuſtodiri. Cõſiderate
& videte quid fiat in nobis carnaliter, quando ſanum
eſt caput, quo modo congaudent omnia mẽbra, & pla
cent ſibi de ſingulis cætera membra. Econtrariò autem
quando aliquid mali patitur vnum membrum, compa
1.Corin.12. tiuntur omnia membra. Ecce ſpinam calcat pes: Quid
tam lõge ab oculis quàm pes? Longè eſt loco, proximus
charitatis affectu. Modicum pũgit ſpina, & perparuum
locũ tenet in pede, vide quo modo illuc conuertuntur
omnia membra. Primo ipſa ſpina dorſi incuruat ſe, &
deponunt ſe omnia mẽbra. Nũquid oculi ceſſant quæ-
rere? Nunquid aures ceſſant audire? Forte alij qui vidẽt
C vbi ſit, dicunt, ecce ibi eſt, ſtatim hoc audiunt aures,
& ſequuntur conſilium: ibi & oculi quærunt, & manus
operantur: &, vt dixi, totum corpus illuc incuruatur, &
nihil vacat in homine ad ſubueniendum. Et ſolum in
pede factum eſt vulnus, & totum quod eſt in homine
operatur. Nunquid omnia puncta ſunt? Attendite. Nũ-
quid omnia dolent? Sana eſt manus, ſani ſunt oculi, ſa-
num eſt caput, ſana alia membra, ipſe pes ſanus eſt,
ibi tantum dolet vbi punctus eſt. Non eſt ergo com-
munis calamitas omnibus, ſed per compaſsionem cha
ritatis omnia veniunt ad ſubueniendum, & omnia vo
Vbi ſupra. lunt ſuccurrere: vt impleatur quod ait Apoſtolus, Si pa
titur vnum membrum, compatiũtur omnia membra,
& ſi glorificatur vnum membrum, congaudent om-
nia mẽbra. Quid ergo? Neſcio quis habet donum dei
in virtutibus, non habes tu, noli inuidere ne præcida-
ris de corpore. Videte fratres, qui inuidet, ſic eſt quo
modo tabes, quo modo vulnus, quo modo apoſtema.
Non vis congaudere glorificato: Videt in te inuidiæ
morbum cœleſtis ille medicus, & præcidet te de cor-
pore. Noli ergo inuidere. Sed quid facis, gaude. Noli di-
cere in animo tuo, Ego ſi Chriſtianus eſſem, vtique &
ad deum pertinerem, poſſem facere quod alius facit. D
Tale eſt enim, ac ſi diceret auris, Ego ſi ad corpus perti
nerem, poſſem videre lunam & ſolem, & non illud ha-
bet tamen nec auris nec manus, ſed faciũt ſingula quod
poſſunt, & cũ cõcordia ſeruiunt ſibi inuicẽ omnia mẽ-
bra. Sic ergo & tu congaude illi cui deus aliquam gra-
tiam dedit, & potes in illo quod in te nõ potes. Ille ha-
bet forte virginitatẽ, ama illũ & tua eſt. Iterũ tu habes
maiorẽ patientiã, diligat te & ſua eſt. Ille poteſt ſatis vi
gilare, ſi non inuides, tuũ eſt ſtudiũ eius. Tu forte potes
amplius ieiunare, ſi amat te, ſuũ eſt ieiuniũ tuũ. Hoc ideo
quia in illo tu es. Per proprietatẽ enim nõ es tu, per cha
ritatẽ tu es. Cõſiderate fratres & videte exemplũ domi-
ni noſtri qui nos peregrinos fecit, & iuſsit vt per chari-
tatis viã currendo veniamus ad cœleſtẽ ciuitatẽ. Nun-
quid aliquis poteſt dicere, quia ægrotauit hic dominus?
Quid eſt ergo quod ait, Infirmus fui & nõ viſitaſtis me?
Quid niſi quod ipſi confitẽtur, quãdo te vidimus eſu- *Matth.25.*
rientẽ, aut ſitientẽ, aut nudũ, aut infirmũ, aut in carcere,
& nõ miniſtrauimus tibi? Et ille quãuis ſedeat in cœlo,
tamẽ cõpatiens mẽbris laborãtibus, quia caput eſt mẽ-
brorũ & vniuerſi corporis, Quando vni, inquit, ex mi-
nimis meis nõ feciſtis, nec mihi feciſtis. Iam certe erat
in cœlo quando Paulũ ex perſecutore fecit prædicato-
rem. Nã miſertus eius, & incorporãs eũ vniuerſo cor-
pori ſuo dixit de cœlo, Saule Saule, quid me pſequeris? *Act.9.*
Nunquid ergo ipſum perſequebatur in cœlo? Quid eſt E
ergo, quid me perſequeris? Perſequebatur Saulus Chri-
ſtianos, nunquid Chriſtũ qui ſedebat in cœlo? Sed quia
ipſe erat in Chriſtianis, compatiẽs mẽbris omnibus, vt
verũ eſſet in ipſo, quod ait, Si patitur vnũ membrũ cõ-
patiuntur omnia mẽbra: quid ait? Saule Saule, quid me *1.Corin.12.*
perſequeris? Certe iã in cœlo ſum, tamẽ quando mini-
mos meos perſequeris, me perſequeris: In ipſis mẽbris
meis adhuc ego perſecutionẽ patior. Et illud attendite
fratres, quod etiã nos aliquoties facimus. Attendite in
populo quando ſtatur, & eſt aliqua coarctatio, ſi alter
alterũ calcet, lingua dicit, calcas me: Num ipſa calcata
eſt? Quid eſt ergo quod ſonat, calcas me? Si & ille reſ-
põdeat, libera es ô lingua, in ore tuo vocem habes: Ego
ſi calcaui, pedem calcaui. Sed calcas me charitas dicit,
calcas me cõpaſsio vnitatis & vinculũ ſocietatis dicit.
Sicut ergo dicere cœperã cognoſcãt omnes inuidi qui
de aliorũ etiã ſi inimici eorũ ſint, tribulationibus gau- F
dent, quia mẽbra ſunt putrefacta abſciſſa & mortua, &
ideo nõ habent ſenſum, & cũ diſcedũt ab aliis mẽbris
nõ ſentient, quia ſine ſenſu erunt. Senſus noſter fratres
vna fides eſt, vna charitas, vna ſanitas eſt. Teneamus fi-
dem tanquã ſenſum, teneamus charitatẽ tanquã ſanita
tem. Et quãuis diuerſa mẽbra diuerſa munera habeãt,
tamen charitatis vnitate tenentur, & omnia merentur
ire poſt caput. Caput enĩ in cœlo eſt, nos hic laboremus
& inuicem onera noſtra portemus. Quò enim iuit ca-
put, cætera mẽbra itura ſunt. Certe audiſtis quod pau-
loantè dictum eſt, dominum clamaſſe de cœlo, Saule *Act.9.*
Saule, quid me pſequeris? Rogo vos fratres, ſi dominus
& ſaluator noſter qui nullum peccatum habuit, tanto
affectu nos peccatores amare dignatur vt quod nos pa
timur ſe pati teſtetur, quare nos qui ſine peccato nõ ſu-
mus, & qui peccata noſtra per charitatẽ redimere poſ-
ſumus, non tam perfecto amore diligimus, vt ſi quid
mali alius pertulerit charitatis affectu compatiamur,
& ſi quid boni alius acceperit, quaſi nos ipſi accipiamus
ita gaudeamus, & pro illo qui accepit deo gratias re-
feramus? Ecce iam vt dictum eſt, patitur aliquis aut

G tribulationem aut damnum: Si doles pro illo, in corpo
re ecclesiæ constitutus es, si non doles præcisus es. Cha
ritas enim quæ colligit & viuificat omnia ecclesię mẽ-
bra, si te viderit de alteri⁹ ruina gaudere, statim te præ-
cidet à corpore. Et forte iam ideo non doles, quia prę-
cisus es. Si enim ibi esses, sine dubio doleres. Conside-
rate fratres & diligenter attẽdite quia tandiu dolet mẽ
brũ quandiu in corpore cõtinetur. Si autẽ abscisum fue
rit, nec dolere poterit nec sentire, Cũ enim manus aut
aliud membrũ fuerit abscisum à corpore, si totũ cor-
pus postea multis partibus diuidatur, manus illa nõ sen
tit, quia iam à reliquorum membrorum societate di-
uisa est atque disiuncta. Talis est Christianus qui de al-
terius aut damnis aut afflictionibus aut etiam morte,
non solũ non dolet, sed quod peius est forte etiam gau
det. Et quia iam est alienus à corpore, ideo affectũ cha-
ritatis non tenet in corde. Nos vero si veram & perfe-
ctam charitatem volumus custodire, omnes sicut nos-
metipsos studeam⁹ diligere, vt quia caput nostrũ Chri-
Colos.3. stus est, & membra illius nos esse meruimus, cũ Christ⁹
apparuerit gloria nostra, etiam & nos per concordiam
H charitatis quasi vera & perfecta mẽbra illius absq; vllo
dolo malicię vel inuidiæ omnes homines sicut nosmet-
ipsos amantes, cum ipso apparere mereamur in gloria.

De resurrectione domini & cantatione Halleluia:

Homilia XVI.

RESurrectio & glorificatio domini nostri Iesu
Christi fratres charissimi ostendit nobis vitã
quam accepturi sumus cũ venerit retribuere
digna dignis, mala malis, bona bonis. Et mo-
do quidem mali homines cãtare nobiscũ possunt hal-
lelu ia. Si autem in malicia sua perseuerauerint, canticũ
vitæ nostræ futurę labiis dicere possunt, ipsam vero vi-
tã quæ tũc erit in ea veritate quæ nunc significatur ob-
tinere nõ possunt, quia noluerunt meditari antequã ve
niret, & tenere quod futurum erat. Nunc ergo fratres
charissimi exhortamur vos vt laudetis deũ, & hoc est
quod nos omnes dicimus, quando dicimus hallelu ia,
laudate deũ. Dicis tu alteri, dicit ipse tibi. Cũ se omnes
exhortantur, omnes faciũt quod hortãtur. Sed laudate
Laudare deum. de totis votis, id est, vt non sola lingua vestra & vox
laudet deum, sed & conscientia vestra, vita vestra, fa-
I cta vestra. Etenim laudamus modo in ecclesia: quãdo
congregamur. Cum quisque discedit ad propria, quasi
cessat laudare deum: Non cesset bene viuere, & semper
laudat deũ. Tũc desinis laudare deum, quando à iusti-
cia & ab eo quod illi placet declinas. Nã si à vita bona
nunquam declines, lingua tua tacet, vita tua clamat, &
aures dei ad cor tuũ. Quo modo enim aures nostræ ad
voces nostras, sic aures dei ad cogitationes nostras. Nõ
potest autem fieri vt habeat mala facta, qui habet cogi-
tationes bonas. Facta enim de cogitatione procedunt.
Nec quisquã potest aliquid facere, aut ad aliquid faciẽ-
dum membra mouere, nisi primo processerit iussio co
gitationis. Quo modo de iteriori palatio quicquid ius-
serit Imperator, per imperium Romanũ emanat, quic-
quid videtis agi per prouincias, quantus motus fit ad
vnã iussionẽ imperatoris intus sedentis, mouet ille so-
lum labia cum loquitur, & mouetur omnis prouincia
cũ fit quod loquitur: Sic & in vno quoque nostrũ intus
est Imperator, in corde sedet: si bonus bona iubet & bo
na fiunt: si malus mala iubet, & mala fiunt. Cum ibi se-
det Christus, quid potest iubere nisi bona? Cũ possidet
diabolus, quid potest iubere nisi mala? In tuo autem ar-
bitrio deus posuit, cui pares locum, deo an diabolo. Cũ
paraueris, qui possidebit ipse imperabit. Ergo fratres K
non tantũ ad sonum attẽdite cũ laudatis, deũ toti lau-
date. Cantet vox, cantet vita, cantent facta. Et si est ad-
huc gemitus, tentatio, tribulatio, spera transitoria om-
nia, & illum venturum diẽ in quo sine defectu lauda-
bimus. Interim donec veniat ille dies, in quo coniũcti
angelis deum sine vlla fatigatione & sine vllo fine lau-
dare mereamur, vt ad illud ineffabile gaudium venire
possimus quantũ possumus bonis operibus studeamus
insistere: & quotidie consciẽtias nostras intus aspiciẽ-
tes, si aliquid in stola animæ nostrę aut per negligentiã
dilutum, aut per luxuriã sordidatum, aut per iracũdiã
combustum, aut per inuidiam concisum, aut per auari-
ciam tenebrosum esse cognoscimus, dũ adhuc in pote
state nostra est, cum dei adiutorio festinemus vulnera-
ta curare, reparare perdita, & ad candorem iusticiæ ea
quæ obscurata fuerant reuocare. Ne forte si bonis operi
bus nudi, & viciorum pannis sordẽtibus inuoluti, ante
tribunal ęterni iudicis venerimus, illa ad nos terribilis
sententia dirigatur: Discedite à me maledicti in ignem *Matth.25.*
æternũ, qui paratus est diabolo & angelis eius. Et ideo
quantum possumus fructus iusticiæ studeamus afferre, L
timentes illud quod dominus dixit, Omnis arbor quæ *Matth.3.*
non facit fructum bonum excidetur & in ignem mit-
tetur. Hæc sententia euidenter ostendit, quia nõ solum
malum fecisse, sed etiã bonũ nõ egisse, damnabile erit.
Et ideo ista quæ diximus attẽtis cordibus iugiter cogi-
temus, ne nos tarde pœniteat sub cõspectu ignis æter-
ni, qui interrogabit medullas, ossa & cogitationes no-
stras. Quoniam tunc vnusquisque puniẽdus optabit ne
vnquã mulierẽ alienã concupisset, ne vnquã corporis
sui vestẽ, ne vnquã baptismi holosericã maculasset, ne
vnquã præterisset consilia & monita sacerdotũ. Nam si
sacerdotibus grande periculũ est aliena peccata nõ ar-
guere, quãto periculosius erit propria noluisse corrige-
re: Atque ea non solũ nõ emendasse, verumetiã defen-
disse, & defendendo cumulasse. Et ideo expiatura erit
illic inextinguibilis concrematio, quicquid hic medi-
cabilis satisfactio, quicquid hic salutifera dissimulaue-
rat sanare conuersio. Ardens enim inferni puteus ape-
rietur, descensus erit, reditus non erit. Illic fidei veste
nudati, & capitaliter mortui, in perpetuum demergen- *Matth.22.*
tur, eiiciẽdi in tenebras exteriores vbi nõ visitabit æter- M
nus: In tenebras ex tenebris infœliciter exclusi, infœli-
cius includẽdi. De hoc puteo propheta orat atq; cõme-
morat. Neque absorbeat me profundũ, neq; vrgeat su- *Psal.68.*
per me puteus os suum. Ideo autẽ dixit, Neque vrgeat
super me puteus os suum, quia cum sine pœnitentiæ re-
medio infœlices peccatores exceperit claudetur sur-
sum, aperietur deorsum, ac dilatabitur in profundũ.
Nullum spiramen, nullus liber anhelitus, claustris de-
super angentibus relinquetur. Detrudentur illuc vale-
dicentes rerum naturæ, vltra nesciẽtur à deo qui deum
scire noluerunt, morituri vitæ, & morti sine fine victu-
ri. Fœlices qui nunc bene viuẽtes, facultatibus vel cor-
pori suo necessariis contenti & de suo largi, in se casti,
in alios non cruenti ab huius putei profundi flammea
nocte se redimunt. Hæc pœna illos manebit qui amis
so & non reparato per pœnitentiam baptismo, in æter-
num peribunt. Ad quos dicitur, Paleas autẽ comburet *Matth.3.*
igni inextinguibili. Hi vero qui temporalibus pœnis di
gna gesserunt, de quibus Apostolus dicit, Si cuius opus
arserit detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic
tamen quasi per ignẽ: per fluuium igneum, de quo pro- *1.Corin.3.*
pheticus sermo commemorat, Et fluuius igneus curre- *Danie.7.*
bat

A rebat ante eum:per fluuium igneum & vada feruētibus
globis horrenda transibunt. Quanta fuerit peccati ma-
teria,tanta & pertranseundi mora. Quantum exegerit
culpa,tantū sibi ex homine vendicabit quædā flammę
rationabilis disciplina. Et quantū stulta iniquitas sug-
gesserit,tantū sapiens pœna desæuiet. Et quia sermo di-
uinus quodam loco æneæ ollæ animā peccatricē com-
Ezech. 24. parat, dicens, Pone illam super prunas vacuam,donec
concalescat æs eius & omne stagnum eius defluat: illic
sermones ociosi & cogitationes iniquę vel sordidæ,il-
lic multitudo leuiū peccatorū,quæ puritatē nobilis na-
turæ infecerant exundabunt:illic stagnū vel plumbum
diuersorum subrepentiū delictorū, quæ diuinam ima-
ginē obscurauerant consummentur:quę omnia hic ab
anima separari per eleemosynas & lachrymas cōpen-
diosa transactione potuissent. Ecce sic exigere habet ab
homine rationē,qui seipsum pro homine dedit,& cō-
fixus clauis,legis mortis se iunxit. Quæ cum ita sint di-
lectissimi,intelligamus quia effugere intoleranda sup-
plicia,& incendia æterna nō poterunt,nisi qui prius in
se ignem carnalis concupiscētiæ ac multimodæ cupi-
B ditatis extinxerint. Et ideo fratres charissimi cōuerta-
mus nos ad meliora, dum in nostra sunt potestate re-
media. Curramus dū lucē habemus, ne prætereūtia sa-
lutis tempora negligamus. Hic extinguamus mortem
moriēdo peccatis,hic vitā vitæ meritis comparemus.

Ephe.6. *De eo quod Apostolus dicit, Pax fratribus & charitas cum fide magna: Homilia XVII.*

SEcundum vasis electionis confessionem atq;
Ephe.2. doctrinā,quoniā fides misericordiæ dei do-
num est,lectionibus,canticis, sermonibus di-
uinis,& quod est præcipuum gratia sua ædi-
ficet dominus cor vestrum,vt quod verum auditis, nō
audiatis ad iudiciū sed ad præmium. Faciet hoc, quo-
Roma.4. niā qui promisit potens est & facere. Ita credidit Abra
ham dans gloriā deo:vnde & plenissime credēs, quo-
niam quæ promisit potens est & facere, magnū nostrū
Gala.4. gaudiū nobis promisit. Abrahæ nos promissionis filij
Gene.22. sumus. Quando enim dictū est Abrahæ, In semine tuo
benedicentur omnes gētes, nos promissi sumus. Ergo
Roma.4. ipse nos fecit fidei filios Abrahæ, qui potens est facere
quod promisit: Nemo dicat, Ego feci. Non enim pro-
mittit deus, & facis tu. Potest autē recte dici, quia quæ
promittis tu,facit deus. Tu enim infirmus es, tu omni-
C potens nō es. Quando enim promittis nisi faciat deus,
inanis est promissio tua. Dei autē promissio non pen-
det ex te sed ex illo. Sed ego,inquis,credidi. Concedo.
Verum dicis,Tu credidisti, sed nō tibi tu fidem dedi-
sti. Vnde autem credidisti,nisi ex fide? Fides in te donū
Ephe.6. dei est. Audi Apostolum ipsum fidei disputatorem,&
gratiæ magnum defensorem:audi eum dicentem, Pax
fratribus & charitas cum fide magna. Tria dixit, Pax,
De gratia charitas,fides,A fine cœpit,ad initium terminauit. Ini-
& libe.ar. tium est enim in fide,finis in pace,quia enim credimus
cap.30. & ipsa est fides: Sed fides debet esse Christianorum, non
41. dæmoniorum. Nam sicut dicit Iacobus Apostolus, Et
Iacobi.2. dæmones credunt & contremiscunt. Et dæmones di-
xerunt Christo, Tu es filius dei. Confitebantur dæmo-
nes,quod nō credebāt homines. Illi tremuerunt,illi oc
Marci.3. ciderunt. Quid enim? Quia dixerunt dæmones, Tu es
Fides alia filius dei, scimus qui sis, ideo regnaturi sunt cum filio
sanctorum dei? Absit. Discernenda est ergo fides dæmonum à fide
& alia dæ sanctorum. Plane discernenda vigilanter & diligen-
monum. ter. Nam & Petrus hoc dixit, domino dicenti, Quem
Matth.16. me esse dicitis? Tu es Christus filius dei viui, Et domi-

nus,Beatus es Simon Bar Iona. O domine hoc tibi di- D
xerunt & dæmones: Quare ipsi non sunt beati? Quare?
Quia dæmones hoc dixerunt timore, Petrus amore,
ideo initium est à fide. Sed quali fide? Quam definiuit
Apostolus, Neque circuncisio aliquid valet neq; præ- Gala.5.
putium,sed fides. Dic quæ fides? Quæ per dilectionem
operatur. Hanc dæmones nō habent fidem quę per di-
lectionem operatur,sed soli serui dei, soli sancti dei,so 1. Retra.22
li fide filij Abrahæ, soli filij dilectionis, filij promissio-
nis. Ideo est & charitas dicta. Tria illa dicta sunt ab
Apostolo,Pax fratribus & charitas cum fide. Vnde pax
& charitas? Vnde charitas cum fide? Si enim non cre-
das,non amas. Dixit ergo Apostolus, sic incipiens à fi-
ne, & veniens ad initium, Pax, charitas, cum fide. Nos
dicamus, Fides, charitas, pax, Crede, ama, regna. Si
enim credis & non amas,adhuc non discreuisti fidem
tuam ab eis qui tremebant & dicebant,Scimus quia sis
filius dei viui. Ergo tu ama, quia charitas cum fide ipsa
te perducit ad pacem. Quam pacē? Veram pacem, ple-
nam pacem,solidam pacem,securam pacem. Vbi nulla
pestis,nullus hostis. Ipsa pax est finis omnium deside-
riorum bonorum. Charitas cum fide,& si sic dicas, be- E
ne dicis,fides cū charitate. Magna ergo bona comme-
morauit Apostolus,Pax fratribus & charitas cum fide. Ephe.6.
Magna bona. Sed dicat,vnde bona ista,vnde sunt,à no
bis an à deo? Si dicis à nobis,in te gloriaris nō in deo.
Si autem didicisti,quod ait ipse Apostolus,Vt qui glo- 1.Corin.1.
riatur, in domino glorietur: confitere pacem, chari-
tatem cum fide,non tibi esse nisi à deo. Sed respondes
mihi,Tu hoc dicis,proba quod dicis. Probo ipsum A-
postolum testē vocabo. Ecce habetis. Apostolus dixit,
Pax fratribus & charitas cum fide. Ipse dixit. Quid
ipse dixit? Vnde? Sequitur, Pax fratribus & charitas
cum fide, à deo patre nostro & domino Iesu Christo.
Quid ergo habes quod non accepisti? Si autem acce- 1.Corin.4.
pisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Non sic glo-
riatus est Abraham? Ex fide gloriatus est. Quæ est fi-
des plena & perfecta? Quæ credit ex deo esse omnia
bona nostra, & ipsam fidem. Iterum dicit Apostolus,
Misericordiam consecutus sum. O confessio, Non ait, 1.Timo.1.
misericordiam consecutus sum, quia fidelis eram: sed,
vt fidelis essem misericordiam cōsecutus sum. Venia-
mus ad eius primordia, videamus Saulum sæuientem,
spectemus furentem, spectemus odia anhelantem,san- F
guinemq; sitientem. Spectemus fratres eum,magnum
spectaculum. Ecce post Stephani necem, post effusum
testis dei lapidibus sanguinem, vbi vestimenta serua- Acto.7.
bat lapidantium,vt in eorum etiam manibus lapida-
ret, tunc dispersi sunt fratres qui erant Hierosolymis Acto.8.
congregati, & ille sæuiens cui paruum erat vidisse &
fudisse sanguinem Stephani, accepit literas à princi- Acto.9.
pibus sacerdotum vt iret Damascum, & quoscunque De verbis
ibi inueniret Christianos vinctos adduceret. Et ibat. apostoli
Hæc Pauli via erat, cuius via nondum erat Christus, ser.9.
adhuc Sauli, nondum Pauli. Ibat. Quid habebat in
corde? Quid nisi malum? Date mihi merita eius. Si
merita quæris,damnationis sunt non liberationis. Ibat
ergo sæuire in membra Christi, ibat sanguinem fun-
dere, ibat lupus pastor futurus. Sitiebat. Non enim
poterat aliter ire ad illa propter quæ ibat. Et cum sic
ambulabat, cogitabat, anhelabat cædes, conducit pe-
des eius ira,mouet membra odium,dum pergit & am-
bulat, obtemperat mancipium crudelitatis & ecce vox
de cœlo, Saule Saule, quid me persequeris? Ecce quare Acto.9.
dixit, Misericordiam consecutus sum. Vt fidelis essem. 1.Timo.1.

n iij Erat

G Erat infidelis,parum est,erat in ipsa infidelitate crude-
lis,sed misericordiã cõsecutus est vt fidelis esset. Quis
dictur⁹ est deo dicẽti,hoc volo: Ergo domine ille qui
tanta fecit, tanta mala in sanctos tuos facere cupiebat,
tali eum misericordia dignũ existimas? Hoc volo.An
Matth.20. oculus tuus nequam est,quia ego bon⁹ sum? Habete fi-
dem, sed vt habeatis fidem, orate fide. Sed orare fide
non potestis,nisi fidem habeatis. Nõ enim orat nisi fi-
Roma. 10. des.Quomodo enim inuocabunt in quem non credi-
derũt? Aut quo modo credent ei quem nõ audierunt?
De gratia & lib. ar. cap.30. Quo modo autẽ audient sine prædicãte? Aut quo mo-
do prædicabunt si non mittantur:Ideo loquimur,quia
missi sumus.Audite nos,audite illum per nos. Ergo ait
aliquis,Inuocamus deum, vt det nobis perseuerare in
his bonis quæ habemus, & addere bona quæ nõ habe-
mus. Præcessit ergo fides quæ rogat. Certe totum dat
deus.Vt enim daret mihi rogaui,vt rogarem prius cre
didi.Ergo mihi dedi quod credidi, & de⁹ dedit quod
credens oraui. Soluatur quæstio. Non enim parua est.
Hoc te video loqui, quia tu prior dedisti aliquid deo,
vt cætera daret tibi. Dedisti quippe illi fidẽ tuã & ora-
Roma.11. tionem tuam,& vbi est quod ait Apostolus,Quis enim
H cognouit sensum domini,aut quis cõsiliarius eius fuit?
Aut quis prior dedit ei, & retribuetur illi? Ecce qualis
vis esse:Ergo prior dedisti deo,& hoc dedisti quod tibi
non dedit deus?Inuenisti vnde dares?Homo mendice
1.Corin. 4. vnde habuisti?Ergo vnde dares aliquid habuisti? Quid
enim babes quod nõ accepisti?Ergo de dei das deo?Ex
eo quod tibi dedit, à te accepit? Nam mendicitas tua
nisi prior dedisset,inanissima remaneret. Audite vnde
hoc euidẽtius probetis,Ecce vos quia credidistis & ac-
cepistis:Quid dicimus de his qui nondũ crediderunt
quales erãt?Saulus qui nondum crediderat,aut accepit
vt crederet,postea quã credidit Christo,tunc cœpit in-
uocare Christum.Ab illo accepit vt crederet,& credẽ-
do inuocaret,inuocando cętera acciperet. Quid puta-
mus fratres? Saulus antequam crederet, orabant pro
illo qui crediderant an non orabant? Dicatur mihi, si
non pro illo orabant, quare dixit Stephanus, Domi-
ne ne statuas illis boc delictum?Orabatur & pro illo,&
pro aliis infidelibus vt crederent. Ecce nondum habe-
bant fidem, & orationibus fidelium accipiebant fidẽ.
Nondum habebant quod deo offerrent,quia nondum
I erant misericordiam consecuti vt fideles essent. Deni-
que posteaquàm Saulus iste cõuersus est, vna voce eli-
sus & leuatus est.Elisus persecutor,leuatus prædicator:
Postea quàm cœpit euangelizare fidem quam aliquan-
Gala.1. do vastabat,quid de se dixit?Eram autem ignotus facie
De verbis domini ser. 18. ecclesiis Iudææ quæ sunt in Christo,tantum autem au-
diebant quia is qui aliquando nos persequebatur, nunc
euangelizat fidem quam aliquando vastabat, & in me
magnificabant deum. Nunquid dixit,Et in me magni-
ficabant me? & in me qui euangelizabam fidem quam
aliquando vastabam,nõ me magnificauerunt sed deũ.
Ergo ipse fecit vt Saulus deposita tunica veteris pecca
ti pannosa,cædibus sanguinea,vt deposita ista tunica,
acciperet tunicã humilitatis,& fieret de Saulo Paulus.
1.Corin. 15. Quid est Paulus? Minimus. Ego enim sum minimus
Paulus,Minimus,modicus. Apostolorum. Ecce quid est Paulus. Paulũ enim Lati-
ne modicum est.Sic loquimur, quando dicimus, Post
paulum video te: Paulo post facio illud.Quid est pau-
lopost:Modico post.Post paulum, post modicũ. Quid
est Paulus?Quia modicus, modicus, quia nouissimus.
Ego enim sum, inquit, nouissimus Apostolorum, qui
nõ sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum
ecclesiam dei. Bene dicis, vnde debuisti damnari, ab K
eo accepisti vnde debeas coronari. A quo accepit,vul- De gratia
tis audire?Nolite me,ipsum audite,Non sum,inquit,di & libe.ar.
gnus vocari Apostolus, quia persecutus sum ecclesiam c.13.& 15.
dei: Sed gratia dei sum id quod sum. Ergo quod eras, 1.Corin.15.
iniquitate tua eras:quod es,gratia dei es. Et gratia eius,
inquit,in me vacua nõ fuit. Ecce euangelizat fidẽ quã Gala.1.
aliquando vastabat,nec gratia ipsa vacat in illo qui ait,
In me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboraui. 1.Corin.15.
Obserua,erigere te cœpisti. Vbi es Paule? Certe modi- 1.Corin. 4.
cus eras.Plus omnibus illis laboraui. Dic vnde? Quid
enim habes quod non accepisti?Statim respexit. Et cũ
dixisset, Plus omnibus illis laboraui: quasi expauit ad 1.Corin.15.
verba sua,& mox subiecit se humilẽ Paulum. Nõ autẽ
ego sed gratia dei mecũ. Ergo fratres mei, vt noueritis
ẽtiã fidem à domino deo esse nobis, orate pro illis qui
nondum crediderunt,Si quis habet forte amicum infi
delem, moneo illum vt oret pro illo. Vere opus est vt
ego illum moneam. Maritus Christianus est,vxor infi-
delis est,nõ orat pro vxore sua vt credat?Vxor est Chri
stiana, maritus infidelis est, non orat mulier religiosa
pro marito suo vt credat? Quando hoc orat qui orat,
quid orat,nisi vt deus det illi fidẽ?Ergo donum dei est L
fides. Nemo se extollat, nemo sibi arroget, quasi sibi a-
liquid dederit,Qui gloriatur, in domino glorietur. 2.Corin.1.

De eo quod in Esaia scriptum est, Frange esurienti panem tuum, & egenos vagósque induc in domum tuam: Esaia.58.

Homilia XVIII.

DOminus deus noster nolẽs nostrum aliquem
perire, excolens ecclesiam suam velut agrum
suum, quærens fructum de arboribus suis an-
tequam tempus securis adueniat,cum necesse
erit infructuosas arbores amputare, non cessat admo-
nere nos, vt cum tempus nobis est, cum dei adiutorio
in nostra potestate cõsistit,bona opera faciamus. Cum
enim transierit tempus bene operandi, non restat nisi
recipiẽdi.Nemo tibi dicturus est post resurrectionem
mortuorum in regno dei, Frange esurienti panem tu- Esaia.58.
um,& egenos vagósque induc in domum tuam, quia
non inuenies esurientem nec egentem:Nemo dicturus Matth. 25.
est,Vesti nudum, vbi omniũ tunica immortalitas erit.
Nemo dicturus est,Suscipe peregrinum, vbi omnes in
patria sua viuent: Nam modo sumus inde peregrini.
Nemo dicet,Visita ægrum, vbi est sanitas sempiterna.
Nemo dicet, Sepeli mortuum,vbi mors morietur. Ista M
omnia pietatis officia in vita æterna necessaria non e-
runt,vbi sola pax erit,& lætitia sempiterna.In isto autẽ
tempore,vt nouerimus,quantum nobis cõmẽdat deus
opera misericordiæ,etiam ipsos suos sanctos egere fe-
cit: vt cũ fiunt hic amici de mãmona iniquitatis, reci- Luca.16.
piant & ipsi amicos suos in æterna tabernacula: id est,
vt cum serui dei pij,dum iugiter deo vacant,aliquotiẽs
indigent, illi qui habent mundi diuitias,eleemosynas
largiantur. Quomodo eos participes faciunt in terre-
na substantia, sic cum illis partem habere merebuntur
in vita æterna.Hoc dixi propter lectionem Regnorũ 3. Reg.17.
quam primo audiuimus,Nũquid deus defecerat pasce-
re seruum suum Heliam? Nónne illi quia deerant ho-
mines, alites ministrabant? Nónne illi panem offere-
bat coruus mane, & ad vesperam carnes? Ostendit er-
go deus, quia vnde voluerit, quomodo voluerit pas-
cere suos seruos potest:Et tamen vt posset eum religio-
sa vidua pascere fecit eum egere.Egestas animæ sanctæ
in abundantiam versa est animæ religiosæ. Non pote-
rat Helias de misericordia dei dare sibi, quod lagun-
culæ

A culæ dedit? Videtis nempe & manifestum est, quod aliquando serui dei ideo nō habent, vt probētur qui habent. Et tamē illa vidua nihil habebat, quod illi reliquū erat finito, fuerat & cum suis filiis moritura. Processit ergo vt faceret sibi panem: Collegerat duo ligna, & tūc eam vidit Helias. Tunc eam homo dei videbat quādo illa duo ligna quærebat. Mulier illa typum gerebat ecclesiæ, & quia duo ligna crucem faciunt, quærebat moritura, vnde semper esset victura. Adumbrato ergo mysterio Helias loquitur ad eam quod audiuit, narrat illa dispositionem suam, morituram se dicit cum cōsummauerit quod remansit. Ibi est ergo quod dominus dixerat Heliæ, Vade in Sarepta Sidoniæ, ibi enim mandaui viduæ vt pascat te. Videtis quemadmodum mandet deus nō in aure, sed in corde. Nūquid legimus, quia missus est aliquis Propheta ad illam mulierem, & dictum est ei, Hæc dicit dominus, venturus est ad te esuriēs seruus meus, ex eo quod habes ministra illi, inopiā noli metuere, ego supplebo quod dederis? Hoc ei dictū nō legimus. Nec hoc legimus quod in somnis ad eam

B missus fuerit angelus, & prænūciauerit Heliā esurientē esse venturum, aut de illo pascendo aliquis mulierem

Mandare dei quid sit

illam admonuerit. Sed mandat deus miris modis, qui in cogitationibus loquitur. Dicimus mandasse deū loquendo in corde, suggerēdo quod opus erat, persuadēdo quod vtile erat rationali animæ viduę mulieris. Sic

Ionæ.4.

etiam in prophetis legimus quòd dominus mandauerit vermi vt roderet radicē cucurbitæ. Quid est mādauit, nisi cor præparauit? Inspiratione itaque domini, vidua illa mulier cor præparatum habebat ad obediendū. Talis venerat, talis cum Helia loquebatur. Qui erat in Helia vt præciperet, ipse erat in vidua vt obediret,

3. Reg. 17.

Vade, inquit, mihi prius fac de egestate tua, non deficient diuitiæ tuæ. Patrimonium enim viduæ, modicum erat farinæ, & modicum olei. Hoc modicum non defecit. Quis habet talem viduam? Libenter vidua seruum dei esurientem pascebat, quia patrimonium eius in conclaui pēdebat. Quid fœlicius hac paupertate? Si hic talia recepit, qualia in fine sperabit? Ideo hoc dixi vt seminationis nostræ mercedem, non isto tempore quo seminamus speremus. Hic enim bonorum operum messem cū labore serimus, sed in futuro fructus illius cum gau-

Psal. 125.

dio colligemus, secundū illud quod scriptum est, Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Veniētes au-

C tem venient cū exultatione, portātes manipulos suos. Illud enim pro signo factum est, nō pro dono. Nam si vidua illa quòd pauit hominem dei hic recepit, nō est magnum quod seminauit, quia non magnam segetem messuit. Temporale est enim quod accepit, nō deficiētem farinam, nec diminutū oleū, quousque daret deus pluuiam super terram, ac sic tunc magis cœpit egere, quādo dignatus est deus pluere. Tunc enim laboratura erat, expectatura agri fructus & collectura. Quando autem non pluebat, victus eius facile veniebat. Signum hoc ipsū quod deus illi ad paucos dies præstiterat, signū erat futuræ vitæ, vbi merces nostra deficere nesciet, vbi farina nostra deus erit. Quo modo illa per illos nō deficit dies, sic ille dies nō deficiet in æternum. Talē mercedem speremus quando bona facimus, ne forte aliquis vestrum tētetur tali cogitatione vt dicat, Pascam aliquem seruorum dei esurientem, vt lagena mea non deficiat, & in cupa mea semper vinum inueniam. Noli hoc hic quærere, Semina securus, messis tua serius veniet, tardius veniet, sed cum venerit finem nō habebit.

De exhortatione ad eleemosynas faciendas: Homilia XIX.

LEctio ista fratres quam modo audiuimus de D sancto Euangelio, ad eleemosynas faciendas nos hortatur, & sic hortatur, vt in iudicio suo dominus has solas factas imputet dextris, has solas non factas imputet sinistris: non quò cætera facta hominū vel bona vel mala nō veniāt in iudiciū, scrip- *Ecclēs. 12.* tū est enim omnia vētura ad iudiciū: & tamen non elegit dominus noster Iesus Christus pronuncians nobis iudiciū suum futurum, nō elegit vnde nos admoneret nisi solas eleemosynas. Nunquid dextris nō erit dicendum, quia caste vixistis, quia res alienas non rapuistis, quia fidem meam vsque ad sanguinem confessi estis? Omnia enim facta ista bona necesse est honorari in iudicio Iesu Christi. Rursus putatis nō esse dicendum sinistris, quia fuistis ĩpudici, quia fornicati estis, quia res alienas rapuistis, quia superbia vestra & malis moribus nomen meū blasphemari fecistis, & cætera quæque enumerat: tacet tamen dominus noster prænunciās nobis iudiciū suū, omnia cætera recta facta iustorum & solas eleemosynas cōmemorare dignatus est. Tacuit omnia mala facta iniquorum, & solam sterilitatem eleemosy- E næ increpandā esse iudicauit, nō nisi ad nos cōmonē- *Tobiæ.4.* dos. Quare hoc? Quia omnia crimina eleemosynis redimuntur. Ideo illam laudauit fœcunditatē, istam culpauit & damnauit ariditatem. Sed audistis, omnia malefacta eleemosynis redimi, nolite sic intelligere, vt intelligūt quidā peruerse. Eleemosynæ enim possunt tibi prodesse ad delenda peccata præterita, si mores muta- *Eleemosynæ quo modo prosint.* ueris. Si autem in eisdem malis perseueraueris, eleemosynis tuis nō corrūpes iudicium dei. Ego dico propter illa scelera & crimina quæ omnes modo vitare debēt qui accipiunt corpus Christi & sanguinem, Cæterū nō me latet vitam istam mortalem & in carne corruptibili constitutā sine peccatis esse non posse: sed illa quotidiana & leuia habēt etiā sua lauacra quotidiana, hoc est, quòd pectus tundimus & dicimus in oratione domino deo nostro, Dimitte nobis debita nostra, sicut & *Matth.6.* nos dimittimus debitoribus nostris. Nō enim sine causa dicimus hoc. Haud vero ipse cœlestis magister doceret istā orationē nisi nos peccatores esse præuideret. Vidit enim quæ cauere debemus, & vidit quæ cauere difficile sit. Omnia autē cauere imposibile iudicauit esse qui istā orationē quotidianā non quoslibet Christianos, sed ipsos arietes Apostolos docuit. Vbi autem F Apostoli pectus tundunt & dicunt, Dimitte nobis debita nostra, hoc est, peccata nostra, audet aliqua ouicula superbire de sua iusticia? Videte qualis fuerit Ioānes Apostolus, supra pectus domini discūbebat, de alto illo fonte sapientiæ secreta bibebat. Inde enim bibit quod in Euangelio eructauit, In principio erat verbū, & ver- *Ioan.1.* bum erat apud deum, & deus erat verbum. Et assidue testatur Euangeliū, quod dominus præcipue ipsum diligebat. Et tamen ait, Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non *1. Ioan.1.* est. Nec tamen quia ista dicuntur, debet quisquam securus esse homicida, si propter quotidianas fornicationes & latrocinia sua venerit dicere, Dimitte nobis debita *Matth.6.* nostra. Quod enim deus statuit quotidie dici propter leuia peccata, ille putat ad illa grauia sibi posse opitulari à quibus non vult discedere, sed in his cupit perpetuo permanere. Tundat & de his pectus, faciat & pro his eleemosynas, sed vita mutata, & inde recedat & huc accedat. Si autem dixerit in animo suo, si quotidiana faciam latrocinia, & si quotidianis corruptionibus adulterinis me cōtaminē, & si sortilegos quęrā, idolis sacri-

G ficem,mathematicos consulam, & à tali vita omnino
non recedam, faciens tamē quotidianas eleemosynas
extinguo omnia peccata:tamen extinguis,sed cum his
extingueris. Sic enim tibi erit ista commutatio tua ma-
Psal.36. la,vt non desit qui de te dicat,Et adhuc pusillum & nō
erit peccator,& quæres locum eius & non inuenies.Vi
di impium sicut cedros Libani exaltari,transiui, & ecce
non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.
Pereunt ergo peccata tua sed tecum. Non enim in ge-
henna peccare permitteris,aut cum te cœperit torque-
re ignis æternus,de satiãdis libidinibus cogitabis. Per-
eunt ergo peccata,sed tecum. Si autem vitam mutaue-
ris,illa pereunt,tu inuenieris,& dicetur de te, Mortuus
Lucæ.15. erat & reuixit,perierat & inuentus est.

1.Petri.2. *De eo quod beatus Petrus dicit, Deposita ergo omni malicia & omni dolo & adulatione & inuidia & detractione,tanquam modo nati infantes rationabile & innocens lac concupiscite &c. Homilia XX.*

Mnium quidem aures & mētes quos cura no
stra complectitur,soliciti pastoris sermo com
pellat, Veruntamen ad vos proprie nunc diri
H gitur,quorum recens infantia spiritalis gene-
rationis sacramentorum cunabulis insignitur. Vobis e-
nim maxime per Apostolum Petrum sic diuinum blan
1.Petri.2. ditur eloquium. Deposita ergo,inquit, omni malicia &
omni dolo & adulatione & inuidia & detractione,tã-
quam modo nati infantes rationabile & innocens lac
concupiscite, vt in illo crescatis in salutem, si gustatis
quia dulcis est dominus.Proinde quia gustatis, nos te-
stes sumus.Nos vobis hanc suauitatem nutricis officio
ministramus. Agite itaque ad sanctæ instar admoniti
infantiæ,deponite maliciam,dolum, adulationē & in-
uidiam & detractionem, hanc innocentiam sic tenere
debetis,vt eam crescendo non amittatis.Quid est ma-
Quid Malicia, Dol⁹, Adulatio, Inuidia, Detractio. licia,nisi nocendi amor?Quid est dolus,nisi aliud age-
re & aliud simulare?Quid est adulatio,nisi fallaci laude
seductio? Quid est inuidia nisi odium fœlicitatis alie-
næ?Quid est detractio, nisi mordacior quam veracior
reprehensio?Malicia malo delectatur alieno.Inuidētia
bono cruciatur alieno.Dol⁹ duplicat cor. Adulatio du
plicat linguam.Detractio vulnerat famam. Huius autē
vestræ innocentia sanctitatis, quoniam filia est charita
tis,non gaudet super iniquitate, congaudet autē boni-
I tati.Simplex vt colūba,& sic astuta vt serpens, non stu-
1.Corin.13. dio nocendi,sed nocentem cauendi. Ad hanc vos ex-
Matth.10. hortor. Talium est enim regnum cœlorum, humilium
Matth.19. scilicet,hoc est spiritaliter paruulorum. Non contēna-
tis,nō abhorreatis. Magnorum est enim ista pusillitas,
superbia vero fallax infirmorum est magnitudo, quæ
vbi mentē possederit,erigēdo deiicit, inflãdo euacuat,
distendendo dissipat.Humilis esse non potest nocens,
superbus esse non potest innocens.Humilitatem illam
loquor,quæ non vult perituris rebus excellere,sed æter
num aliquid veraciter cogitat,quò nō suis viribus, sed
alienis ad vitam perueniat.Hæc malū cuiusquam velle
nō potest,quo nequaquam bonum eius augetur. Porrò
autem superbia continuo parit inuidiam. Quis vero sit
inuidus,qui non ei malum velit cuius bono cruciatur?
Ergo & inuidia parit cōsequēter maliciã, vnde proce-
dit & dolus & adulatio & detractio,& omne op⁹ malū
quod pati nolis ab alio.Pia itaq; humilitate seruata,quę
in scripturis sanctis,sancta probatur infantia,securi eri
Matth.19. tis de immortalitate beatorū.Taliū est enim regnū cœ-
lorū.Porrò qui superbus in homines nō est, multo ma-
xime aduersus deū cōtumax esse nō debet, quoniã si nō
est alicui faciendū quod quisq; ab alio pati non vult, & K
nullus hominū vult inobedientē pati eum qui suo iuri
subditus fuerit, quanto magis cauendū est ne in deum
quisquã talis existat,qualem in se existere hominem nō
vult.Fallūt proinde animas suas qui sufficere existimãt
si quod sibi fieri nolūt,nulli hominū faciant,seseq; vita
luxuriosa ita corrūpunt, vt deo facere conentur quod
sibi fieri ab homine nolūt. Neq; enim volunt à quoquã
peruerti domū suã, qui in seipsis domū dei miserabili
cæcitate peruertunt, surdi aduersus Apostolū claman-
tem,Nescitis quia templū dei estis,& spiritus dei habi- 1.Corin.3.
tat in vobis?Si quis autem templum dei corrūpit, cor-
rumpet illum deus. Templū enim dei sanctū est,quod
estis vos,Nemo se fallat.Quid ergo se putãt seruare cir
ca alios homines innocentiã suã, cum sibi ita noceant
vt deo careant habitatore & puniãtur vltore? Hinc e-
tiam fit vt per noxias voluptates lapsi & effusi, non so-
lum templa dei esse desinant, verumetiam ruinæ fiant,
in quibus habitãt mala dæmonia,quibus supplicare & Lucæ.11.
quæ colere incipiant. Fiantq; illis, vt dictum est, poste-
riora deteriora prioribus. Vnde vos semine immortali
regeneratos, sicut superius propter maliciosas nocen- L
di cupiditates,quibus fit hominibus quod oderunt: ita
postea propter turpes & illicitas carnis delectationes
& nefaria sacrilegia quibus homines nocere hominib⁹
nō videntur,nō eis faciendo quod nolunt, sed deo nō
obediēdo cui cūcta sunt subdita,ipsi dominorū domi-
no faciunt,quod sibi à seruulis suis fieri nolunt:idē ipse
Apostol⁹ Petrus loquitur dicēs, Christo ergo passo per 1.Petri 4.
carnem & vos eadem cogitatione armamini.Qui iam
mortuus est carne,desinat peccare, vt iam nō hominū
desideriis, sed voluntate dei reliquum in carne viuat.
Sufficit enim præteritum tēpus voluntates gentiū con
summasse in libidinibus & voluptatib⁹ & comessatio-
nibus,potatione & nefandis idolorū seruitutibus. Suf-
ficit enim præteritum tempus luteis operibus peccato- Exod.14.
rum, tanquam Aegyptiorum dominationi seruiuisse.
Iam mare rubrū baptisma scilicet Christi sanguine con
secratū vos traiecit,Aegyptios interemit, nihil de pec-
catis præteritis tanquam de insequentibus à tergo ho-
stibus formidetis.De cætero cogitate vitæ huius eremū
permeare, & ad terrã promissionis supernam Hieru-
salem, terram viuentium peruenire, ne verbi dei con-
temptu tanquã mannæ fastidio, corda vestra velut ora M
interiora desipiãt,ne cibos cōcupiscētes Aegyptios de
alimentis cœlestibus murmuretis:ne fornicemini sicut
quidã illorū fornicati sunt:& ne tentetis Christū sicut 1.Corin.10.
quidam illorum tentauerunt. Si vobis fidē gentiliū si-
tientibus amaritudo aliqua resistentiū velut aquarū il- Exod.15.
larū quas Israël nō potuit bibere occurrerit, imitata do
mini patientia velut iniecto crucis ligno dulcescant. Si Nume. 21.
tētatio serpētina momorderit, conspecta illius exalta-
tione serpētis,tanquã mortis in carne domini victę at-
que triūphatę,eodē crucis medicamēto sanetur. Si ad- Exod.17.
uersarius Amalechita iter intercludere atque impedire
conabit,pro reuerētissima extēsione brachiorū eiusdē
crucis indicio superetur. Veri & germani estote Chri-
stiani:nolite imitari nomine Christianos,opere vanos.
Iterum dico & sæpe dicendum est, Sufficit præteritum 1.Petri 4.
tempus voluptates gentium consummasse. Detestami-
ni,auersamini canes conuersos ad vomitum suum,de- 1.Petri 2.
testamini & auersamini mundatã & vacantem domū,
quò nequiores alij septem spiritus adduntur, vt sint no Lucæ. 11.
uissima hominis peiora quàm erant prima: vos vestrū
mundatorē tenete habitatorem.Præcipientes enim ro- 2.Corin. 6.
gamus,

A gamus, ne inuacuum gratiam dei recipiatis. Sufficit præteritum tempus voluptates gentium consummasse. Audite & Apostolum Paulum, Humanū dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra deseruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, sic nunc exhibete membra deseruire iusticiæ in sanctificationem.

1.Petri.4. Roma.6.

De castigatione filiorū quos cognoscimus ire in vanitatem & insanias mendaces. Homilia XXI.

Votiensconque fratres charissimi aliquos ex filiis vestris ad spectacula vel furiosa vel cruēta vel turpia, quasi ad aliquod bonū opus currere vana persuasione & pestifero amore cognoscitis, vos qui iam deo propicio ista non solū luxuriosa, sed etiam crudelia oblectamenta despicitis, castigare eos & abūdantius pro eis domino supplicare debetis, quia illos cognoscitis ire in vanitatem & insanias mendaces, & negligere quo vocati sunt. Qui si forte in ipso circo aliqua ex causa expauescāt cōtinuo se signāt, & stant illic portantes in fronte vnde abscederet si hoc in corde portarēt. Omnis enim qui ad aliquod malum opus currit, si forte pedem impegerit, signat os suum, & B nescit quod includit potius dæmonem quàm excludit. Tunc enim bene se signaret & diabolum de corde suo repelleret, si se ab illo opere nefario reuocaret. Vnde iterum atque iterum rogo vos fratres charissimi, vt pro eis totis viribus supplicetis, quatenus ad ista damnanda intellectum accipere mereantur, & affectum ad fugienda & misericordiam ad agnoscendum. Opportunum erit propter assiduam compunctionē pœnitentiæ, psalmum quinquagesimum vobis omnia die cantare. Loquamur tamen & ad illos quos frequenter ab ecclesiæ conuentu spectacula voluptuosa subducunt. Rogo vos tamen fratres charissimi, vt quotiensćūque eos tale aliquid facere videritis, ad vicem nostrā seuerissime castigetis. Sit ad eos vox nostra, memoria vestra: corrigite arguendo, consolamini alloquendo, exemplum præbete viuendo. Aderit eis qui affuit nobis. Non enim vobis ista pericula prætergressis, fons misericordiæ dei præcisus est. Quā venistis, venient: quā transistis, transibūt. Molestum est quidem & nimium periculosum, & pro certo exitiabile, quòd à nobis frequēter admoniti, non ignorantes, sed scientes peccāt. Aliter enim ille ad has C vanitates currit qui voces Christi contemnit, aliter ille qui nō nouit quod fugiat. Sed nec de talibus desperare debere, euidenter ostēdit diuinæ misericordiæ magnitudo, quæ non vult mortem morientis, sed vt cōuertatur & viuat. Denique etiam in beato Dauid hoc manifestissime impletum esse cognoscimus: cuius peccatum cum dolore quidē dicimus & tremore, sed tamen deus noluit taceri quod voluit scribi. Dicam ergo nō quod volo, sed quod cogor. Dicam non exhortans ad imitationem, sed instruens ad timorem. Beatus enim Dauid vxoris alienę pulchritudine captus, rex & propheta Dauid, ex cuius semine secundum carnem dominus venturus erat, adulterauit eam, cuius etiam maritum in bello occidendum mandauit. Homicidiū auxit adulterio, & postfactum hoc missus est ad eum Natham propheta à domino qui eum argueret de tanto commisso. Quid caueant homines diximus: quod vero si lapsi fuerint imitentur audiamus. Multi enim cadere volunt cum Dauid, & nolunt surgere cum Dauid. Nō ergo cadendi exemplum propositum est, sed si cecideris resurgendi. Attende ne cadas. Nō sit delectatio minorum, lapsus maiorum: sed sit casus maiorum, tremor minorum. Ad hoc propositum est, ad hoc scriptum est, ad hoc in ecclesia sæpe cantatum. Audiant qui non ceciderūt ne cadant: audiant qui ceciderunt vt surgant. Tāti viri peccatum non tacetur, prædicatur in ecclesia. Audiunt me male audientes, & quærunt sibi patrocinia peccādi. Attendunt vnde defendāt quod committere parauerunt, non vnde caueant quod non cōmiserunt, & dicūt sibi, Si autem Dauid adulterium commisit, cur non & ego? Inde anima iniquior, quæ cum propterea fecerit quia Dauid fecit, ideò peius quàm Dauid fecit. Dicam hoc ipsum planius si potuero. Dauid nullū sibi ita ad exemplum proposuerat vt tu, ceciderat lapsu cupiditatis, nō patrocinio sanctitatis. Tu tibi tāquam sanctum proponis vt pecces, non imitaris eius sanctitatem, sed ruinam. Hoc amas in Dauid, quod in se odit Dauid. Preparas te ad peccandum, disponis peccare. Librum dei vt pecces inspicis: scripturas dei ad hoc audis vt facias quod displicet deo. Hoc non fecit Dauid, correptus est per prophetam, non lapsus est in propheta. Sed boni viri ecclesiæ filij, & in Christi amore perfecti audiētes tam sancti viri ruinam, metuunt infirmitatem suam: & quæ condemnat deus deuitare cupientes, abstinent oculos, non E eos defigunt in pulchritudine carnis alienæ, nec seipsos faciunt de peruersa simplicitate securos. Non dicūt bono animo attendi, benigne attendi, de charitate diū aspexi. Proponunt enim sibi casum Dauid, & ad hoc illum magnum vident cecidisse vt parui non cadant, immo timeāt videre vnde possint cadere. Reprimunt ergo oculos à petulantia, non se facile adiungunt, non se miscent mulieribus alienis, non leuant oculos facile ad aliena domicilia, ad aliena solaria. De longe enim vidit Dauid illam in qua captus est. Mulier longe, libido prope. Attendenda est ergo hæc infirmitas carnis, recordanda sunt verba Apostoli, Non, inquit, regnet peccatum in vestro mortali corpore. Nō dixit non sit, sed non regnet. Inest peccatum cum delectaris, regnat si consenseris. Carnalis delectatio præsertim vsque ad illicita & aliena progrediens, frænanda est nō relaxanda, imperio domanda, non in imperio collocanda. Attendis securus, si non habes vnde mouearis. Sed tu respondes, fortiter teneo. Nunquid tu fortior Dauid? Dixi enim quòd nec Dauid fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Si enim illos tam sanctos viros incauta familiaritas mulierum, & perniciosa blandimenta vi- F cerunt, quid de se cogitant illi qui cum extraneis mulieribus non solum conuersari, sed etiā in vna domo manere, & conuiuio earum aut frequenter aut semper interesse nec metuunt, nec erubescunt? De talibus & potest & debet dici illud quod de vidua deliciosa dixit Apostolus, Quia viuēs mortua est. Admonet etiam tale exemplum, non se quenquam debere extollere in prosperis rebus. Multi enim res aduersas timēt, res prosperas nō timēt. Periculosior est res prospera animo, quàm aduersa corpori. Prius corrūpunt prospera, vt inueniāt quod frangant aduersa. Fratres mei aduersas fœlicitates acrius vigilādum est. Propterea videte quemadmodum eloquium dei in nostra fœlicitate tollat nobis securitatem. Seruite, inquit, domino in timore, & exultate ei cum tremore. Exultatio vt gratias agamus, tremor ne cadamus. Adulterium enim simul & homicidiū non fecit Dauid cum persecutorē Saülem pateretur. Quando Dauid sanctus Saülem inimicum patiebatur, quādo illius persecutionibus agitabatur, quādo per diuersa fugiebat ne in manus eius incideret, nō cupiuit alienam, non adulterata vxore occidit virum: erat in infirmitate tribulationis.

Psal.39. Ezec.18. Rom.6. 1.Tim.5. Psal.2. Dauidis casus, & ratio.

G tribulationis suæ tanto in domini misericordia intentior, quāto miserior videbatur. At vbi factus est securus, deuictis hostibus, pressuris caruit, timor excreuit. Valeat *Psal. 114.* ergo hoc exemplum ad id, vt timeamus fœlicitatē. Tribulationem, inquit, & dolorem inueni, & nomē domini inuocaui. Audiant hæc qui hoc malum non commiserunt, vt vigilēt custodire integritatem suam. Et cum attendunt magnum cecidisse, parui timeant. Si vero aliquis iam lapsus hæc audit, & nimio sceleris pōdere pressus desperare iam cœpit, attendat quidem vulneris magnitudinem, sed non desperet medici potestatem. Peccatum cū desperatione certa mors. Nemo ergo dicat, Ego si iam aliquid mali feci, iam damnandus sum, deus malis talibus non ignoscit, cur nō addo peccata peccatis? Fruar seculo in voluptate lasciua, in cupiditate nefaria: iam perdita spe reparationis, vel hoc habeā quod video, si nō possum habere quod credo. Deus enim noster sicut cautos fecit qui non ceciderunt, sic desperatos esse non vult qui ceciderunt. Quisquis peccasti, & dubitas agere pœnitentiam pro peccato tuo desperando salutem tuam, audi Dauid agentem. Ad te Nathan pro-
H pheta non est missus, ipse Dauid ad te missus est. Audi eum clamantē, & simul clama. Audi gementem & cōgemisce. Audi flentem, & collachrymare. Audi correctum, & collætare. Si tibi non potuit intercludi peccatum, spes veniæ non intercludatur. Missus est enim ad Dauid regem Nathan propheta. Ille autem non considerauit regni sui sublimitatem, sed humilis & mitis nō respuit verba præcipientis. Nō dixit ad prophetam, Tu cum sis pauper & humilis, quo modo ausus es mihi loqui regi? Rex sublimis prophetam audiuit, plebeius humilis Christum audiat. Audi ergo hæc quicunque aliquod crimen capitale fecisti, & dic cum illo, Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuā. Qui magnam misericordiā deprecatur, magnam miseriam confitetur. Quærant paruam misericordiam tuam, qui nesciendo peccauerunt. Miserere, inquit, mei deus secūdum magnam misericordiā tuam, Subueni graui vulneri secundum magnam misericordiam tuam. Graue est quod habeo, sed ad omnipotentem confugio. De meo tam letali vulnere desperarem, nisi tantum medicum reperirem. Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem mi-

Dauid quo modo à peccato surrexerit.

Psal. 50.

I serationum tuarum, dele iniquitatem meam. Quòd ait, dele iniquitatem meam, hoc est, Miserere mei, Et quod ait, secundum multitudinem miserationum tuarū, hoc est, secundum magnam misericordiam tuam. Et de magna misericordia tua, multæ sunt miserationes tuæ. Attendis contemptores vt corrigas, attendis nescientes vt doceas, attendis confitentes vt ignoscas, Fecit quidam hoc nesciens. Et quid ait? Fecerat aliqua, & multa mala *1. Tim. 1.* fecerat, Misericordiā, inquit, cōsecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Hoc Dauid nō posset dicere, Ignorans feci: Non enim ignorabat quantum mali esset contrectatio coniugis alienæ, aut quantum mali esset interfectio mariti nescientis, & nec saltem irascentis. Consequentur ergo dei misericordiam qui ignorantes fecerunt, & qui scientes consequuntur non quamlibet misericordiam, sed magnam misericordiam. Dic ergo, Miserere mei deus secūdum magnam misericordiam tuam. Sed vide quem inuoces: iustum inuocas, odit peccata. Si iustus est, vindicat in peccata. Non poteris auferre à domino deo iusticiam eius. Implora misericordiam, sed attēde iusticiam. Misericordia est, vt ignoscat peccanti: iusticia est, vt puniat peccatum. Quid ergo? Quæris misericordiam? Peccatum impunitum remanebit? Respondeat Dauid, respondeant lapsi. Respōdeant K cum Dauid, vt misericordiam mereantur sicut Dauid & dicant, Non domine, non erit impunitum peccatum meum. Noui iusticiam, cuius quæro misericordiam. Non impunitum erit, sed ideo nolo vt tu me punias, quia ego peccatum meum punio. Ideo peto vt tu ignoscas, quia ego agnosco, & delictum meum coram me est semper. Non posui post dorsum quod feci, non intueor alios oblitus mei, non affecto stipulam eiicere de oculo *Matth. 7.* fratris mei, cum sit trabes in oculo meo. Peccatū meum ante me est, non post me. Fuit enim post me quando ad me missus est propheta qui de oue pauperis similitudinem proposuit. Ait enim Nathan propheta ad Dauid, Erat quidam diues habēs plurimas oues, pauper autem vicinus eius habebat vnam ouiculam, quam in sinu suo de cibo suo nutriebat. Venit hospes diuiti, nihil de suo grege abstulit, ouiculam vicini pauperis concupiuit, ipsam suo hospiti occidit. Quo dignus est? Profert ille iratus sententiam, plane. Tunc rex nesciens vbi captus, morte dignum diuitem dixit, & ouem reddendam in L quadruplum. Seuerissime atque iustissime iudicauit, sed peccatum eius nōdum erat coram eo: post dorsum erat quod fecerat, suam iniquitatem nondum agnoscebat, & ideo alienæ non ignoscebat, Sed propheta ad hoc missus abstulit à dorso peccatū, & ante oculos posuit, vt videret illam sententiam tam seuerā in se esse prolatam. Ad secandum & sanandum vulnus cordis eius, ferramentum fecit deus de lingua eius. Et nos ergo fratres charissimi agnoscentes iniquitates nostras, quantū possumus contra malas concupiscentias repugnemus in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, & largioribus eleemosynis mala quæ fecimus redimamus, & cum dei adiutorio ita bonis operibus studeam⁹ insistere, vt nos ad peccata pristina non possint concupiscentię nostræ retrahere, sed perseuerantes in omni opere bono, cū propheta domino gratias referētes dicamus, Dirupisti vin- *Psal. 115.* cula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Sicut pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. *Ioan. 5.*

Homilia XXII.

AVdistis fratres charissimi in lectione Euāgelica dominū dicentē, Sicut enim pater susci- M tat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Neque enim pater iudicat quenquā, sed iudicium omne dedit filio. Et maiora his demonstrabit ei opera, id est, nō solum infirmos curare, sed & mortuos resuscitare. Quòd dicit, Neque pater iudicat quenquā: vel secūdum diuinitatem, quia nemo potest *Ioan. 1.* eum intueri nec audire, vt illud, Deum nemo vidit vn- *Ioan. 5.* quam. Sed iudicium omne dedit filio, id est, vt ille qui fuit iudicatus secundum carnē, ab illo omnes iudicentur. Amen amen dico vobis, quia qui verbū meum audit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium nō venit, sed transit à morte in vitam. Quòd dicit, In iudicium non venit qui verbum meum audit & credit ei qui misit me, discretionem factam esse inter iustos & peccatores à domino cernitur: ac si dicat, In numero peccatorum qui ista fecerit non veniet, sed trāsit de morte in vitam: hoc est, de superbia ad humilitatem, de odio ad charitatem, de temporalibus ad æ- *Ibidem.* terna migrabit. Amen amen dico vobis, quia venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei, & qui audierint viuent, Mortui, id est, peccatores intelliguntur,

A liguntur, qui audierunt Christum & non crediderunt.
Et quod subditur, Viuēt qui audiēt, ideo recapitulatur,
eo quod paulo superius de resurrectione peccatorū di-
xerat, hic autem de resurrectione mortuorum loquitur.
Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit &
filio vitam habere in semetipso, & potestatem dedit ei
iudicium facere, quia filius hominis est. Sic dedit ergo
pater filio vitam gignēdo sicut ipse habet. Quod dicit,
Dedit ei iudiciū facere: pro parte carnis quā assumpsit
dedisse patrem filio iudicium dici cognoscimus. Et fu-
turum iudiciū hic significat. In quo iudicio astabit do-
minus Iesus Christus, & reddet vnicuiq; secūdum ope-
ra eius, quia iudiciū hoc loco, damnationem & pœnam
Psal. 42. peccatorum intelligimus. Nam vbi dicit Psalmista, Iu-
dica me deus, & discerne causam meam: iudiciū discre-
Ioan. 5. tionis cognoscimus. Nolite mirari hoc, quia veniet ho-
ra in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocē
eius, & procedent qui bona egerunt in resurrectionem
vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij.
Non possum ergo ego à memetipso facere quicquam,
sicut audio iudico, & iudicium meum iustum est, quia
B non quæro gloriam meam, sed voluntatē eius qui misit
me. Hoc loco apertissime resurrectionē futuram pro-
nunciat, Et quod dixit, Non possum ego à memetipso
facere quicquam: ac si diceret, ideo à meipso quicquam
facere nō possum, quia à memetipso non veni, sed à pa-
tre. Quòd dicit, Sicut audio iudico &c. Auditio ista in
Ioan. 6. æternitate facta esse significatur. Omne quod dat mihi
pater ad me veniet, & eum qui venit ad me nō eiiciam
foras. Magnum penetrale & dulce secretum, sine tędio,
sine amaritudine malarū cogitationum, sine interpella-
tione tentationum & dolorum. Nónne illud secretum
est quò intrabit ille cui dicturus est dominus, Serue bo-
ne, merito intra in gaudiū domini tui? Ego & eum qui
venit ad me, inquit, non eiiciam foras. Et qui ad me ve-
nit humilis fit, qui mihi adhęret humilis erit: quia nō fa-
ciet voluntatem suam, sed dei, & ideo non eiicietur fo-
ras. Hæc est autem voluntas eius qui misit me patris, vt
omne quod dedit mihi pater non perdam ex eo, sed re-
suscitē illud in nouissimo die. Ipse illi datus est qui ser-
uat humilitatem, & hoc accipit: qui non seruat humili-
tatem, longe est à magistro humilitatis. Vt omne quod
C dedit mihi non perdam ex eo. Hæc non est voluntas in
Matth. 18. conspectu patris mei vt pereat vnus de pusillis istis. De
timentibus possunt perire, de pusillis nihil periet, quia
nisi fueritis de pusillis istis nō intrabitis in regnum cœ-
lorum. Omne quod dat mihi pater non perdam ex eo,
sed resuscitabo illud in nouissimo die. Videte quem-
admodum & hic geminam illam resurrectionem defi-
niat. Qui venit ad me modo resurget humilis factus in
membris meis, sed resuscitabo eum in nouissimo die,
Ioan. 6. id est, secundum carnem. Hæc est enim voluntas patris
mei qui misit me, vt omnis qui videt filium & credit in
eum, habeat vitam æternam, & ego resuscitabo eum in
nouissimo die. Superius dixit, Qui audit verbū meum
Ioan. 5. & credit ei qui misit me: modo autem, qui videt filium
Credere in filium. & credit in patrem. Hoc est enim credere in filium
quod & in patrem: quia sicut pater habet vitam in se-
metipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso: vt
omnis qui videt & credit in ipsum habeat vitam æter-
nam: credendo & transeundo in vitam tanquam pri-
ma illa resurrectione. Et quia non est sola, & resuscita-
bo eum in nouissimo die.

De remissione peccatorum.
Homilia XXIII.

QVod admonemur domini eloquiis de diuinis D
lectionibus, hinc credētes deum velle nos lo-
qui, proferimus charitati vestræ, illo adiuuan-
te, sermonem de remissione peccatorū. Euan- Luca. 7.
gelium enim cum legeretur attentissime audistis, & res
gesta narrata atque versata est ante oculos cordis vestri.
Vidistis enim nō carne, sed mēte dominū Iesum Chri-
stum in domo Pharisęi recumbentem, & ab illo inuita-
tum non fastidientem. Vidistis etiam in ciuitate mulie-
rē famosam, malę vtique famæ, quæ erat peccatrix, non
inuitatam irruisse cōuiuio, vbi suus medicus recumbe-
bat, & quæsisse pia impudentia sanitatem. Irruens quasi *Peccatricis*
importuna conuiuio, opportuna beneficio. Nouerat e- *mulieris hi-*
nim quanto morbo laboraret, & illum ad sanandū esse *storia expo-*
idoneum ad quem venerat, sciebat. Accessit ergo nō ad *nitur.*
caput domini, sed ad pedes. Et quę diu male ambulaue-
rat, vestigia recta quærebat. Prius fudit lachrymas cor-
dis, & lauit domini pedes obsequio confessionis. Capil-
lis suis tersit, osculabatur, vnxit, tacita loquebatur, non
sermonē promebat, sed deuotionem ostendebat. Quia
ergo tetigit dominum rigando, osculando, tergendo,
vngendo pedes eius: Pharisęus qui inuitauerat dominū
Iesum Christum, quia ex illo genere erat hominum su-
perborum, de quibus Esaias propheta dicit, Qui dicunt, Esaia. 52.
recede longe à me, noli me tangere, quoniam mundus E
sum: putauit dominum nescisse mulierem. Hoc apud se
cogitans, dicebat in corde suo, Hic si esset propheta, sci- Luca. 7.
ret quæ mulier illi accessit ad pedes. Ideo nescire credi-
dit, quia ille non repulit, quia accedentem non prohi-
buit, quia tangi se à peccatrice permisit. Nam illum ne-
scisse vnde sciebat? Quid enim sciebas ô Pharisęe inui-
tator & irrisor domini, dominum pascis, & à quo pa-
scendus sis non intelligis? Vnde scis dominum nescisse
quæ fuerit illa mulier, nisi quia permissa est accedere,
nisi quia illo patiente osculata est pedes eius, nisi quia
tersit, nisi quia vnxit? Hæc enim non debuit permitti fa-
cere in pedibus mundis, mulier immūda? Ad illius ergo
Pharisæi pedes si talis mulier accessisset, dicturus erat
quod Esaias de talibus dicit, Recede à me, noli me tan- Esaia. 52.
gere, quoniam mūdus sum. Accessit ad dominum im-
munda vt rediret munda. Accessit ægra, vt rediret sa-
na. Accessit confessa, vt rediret professa. Audiuit enim
dominus Pharisæum cogitantem. Iam hinc intelligat F
Pharisæus, si non poterat videre peccantem, qui potuit
audire cogitantem. Proposuit ergo homini similitudi-
nem de duobus, qui debebant vni fœneratori. Etiam ip-
sum enim sanare cupiebat, ne gratis apud eum panem
comederet: ipsum pascentem esuriebat, ipsum emenda-
re, ipsum mactare, ipsum manducare, ipsum in suū cor-
pus traiicere volebat: sicut & illi mulieri Samaritanę di- Ioan. 4.
xit, Sitio. Quid est sitio? Desidero fidem tuam. Dicun-
tur ergo verba domini in hac similitudine, & agitur v-
trunque, vt & inuitator ille sanetur cum suis condiscū-
bentibus dominum nostrum Iesum Christum pariter
videntibus, pariter ignorātibus, & vt illa mulier habeat
fiduciam confessionis suæ, nec pungatur vlterius acu-
leis conscientiæ suæ. Debebat vnus, inquit, quinquagin-
ta denarios, alius quingentos. Donauit ambobus. Quis Luca. 7.
eum plus dilexit? Respōdit cui similitudo proposita e-
rat, quod respondere vtique ratio compellebat. Credo
domine cui plus donauit. Et attendens mulierem dixit
ad Simonem, Vides hanc mulierem? Intraui in domū
tuam, aquam pedibus meis non dedisti, hæc lachrymis
suis lauit mihi pedes, & capillis suis tersit. Osculum mi-
hi non dedisti, illa ex quo ingressa est nō cessauit oscu-
lari

G lari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti, illa pedes meos vnxit vnguento. Ideo dico, dimittútur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem modicum dimittitur, modicū diligit. Oritur quęstio profectò soluenda, quæ attentionem vestræ charitatis desiderat, ne forte sufficere non possimus verbis ad totā eius obscuritatem remouendam, & dilucidādam pro angustia temporis, maxime cum caro ista ęstibus fatigata iam recreari desideret, & debitum suum poscens, & animæ a-
Matth. 26. uiditatem impediens, ostendat quod dictum est, Spiritus promptus est, caro autem infirma. Metuendum est & valde metuendum, ne in his verbis domini non bene intelligentibus his qui concupiscentias suas carnales faciunt, & ab eis in libertatem educi pigrescunt, subrepat illa sententia, quæ prædicantibus etiam Apostolis nata est in linguis maledicorum: vnde dicit Apostolus, & sicut quidam dicūt nos dicere, Faciamus mala vt ve-
Rom. 3. niant bona. Dicit enim aliquis, Si cui modicum dimittitur, modicum diligit: cui autem plus dimittitur, plus diligit, expedit plus diligere quàm minus diligere, oportet vt multum peccemus, & multū debeamus quod no-
H bis dimitti cupiamus, vt dimissorem magnorum debitorum amplius diligamus. Peccatrix enim illa mulier, quanto plus debebat, tāto dimissorem debitorum suo-
Luca. 7. rum amplius diligebat, domino ipso dicēte, Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Quare autem dilexit multum, nisi quia debebat multa? Denique addidit & adiunxit, Cui autem modicum dimittitur, modicum diligit. Nónne expedit, inquit, vt multum mihi dimittatur quàm minus: vnde amplius diligā dominum meum? Videtis certe profunditatē quæstionis: scio. Videtis angustias temporis, & hoc videtis & sentitis. Accipite ergo pauca, Si magnitudini quæstionis non satisfecero, interim præsentem recondite sermonem, in futuro tenete debitorem. Da nunc duos homines, vt sub exemplis euidétioribus quod proposui cogitetis. Vnus eorū plenus est peccatis, diu pessime vixit: alter autem eorū peccauit pauca. Accedunt ergo ambo ad gratiam, baptizantur ambo: intrant debitores, exeunt liberi: plus donatum est vni, minus alteri. Interrogo quātum quisque diligat. Si inuenero plus diligere eū cui peccata plura dimissa sunt, vt illius qui multa peccauit, vtilior erat multa iniquitas, ne esset tepida charitas. Interrogo aliū
I quantum diligat, inuenio minus: nam si inuenio tantū & illum diligere quantum & ille diligit cui multa sunt dimissa, quo modo respōdebo verbis domini, quo modo nō verum erit quod veritas dixit, Cui modicum dimittitur, modicū diligit? Sed ecce ait aliquis mihi, Modicum dimissum est non multa peccaui, & tantum diligo quātum iste cui multa dimissa sunt. Tu verum dicis an Christus? Ad hoc tibi dimissum est mendacium tuum, vt mendacij dimissori crimen imponas? Si modicum tibi dimissum est, modicum diligis. Si enim modicum est tibi dimissum & plurimum diligis, cōtradicis ei qui dixit, Cui modicum dimittitur, modicum diligit. Illi vero plus credo, qui te plus nouit. Parum tibi dimissum putas, prorsus parum diligis. Quid ergo, inquit, facere debui? Multa mala committere, & multa esse quæ posset ille mihi dimittere, vt amplius possem diligere? Angustat nos: sed quia hæc vera dominus proposuit, ab angustiis liberet me. Dictū est hoc propter Pharisæum illum, qui vel nulla vel pauca se putabat habere peccata. Non enim dominum inuitaret nisi aliquantulum diligeret. Sed quàm parum erat? Non osculum dedit, non saltem aquam ad pedes, & si non lachrymas, non illo obsequio prosecutus est quo illa mulier quę no K uerat quod sanaretur, & à quo sanaretur. O Pharisæe ideo parum diligis, quia parum tibi dimitti suspicaris. Non quia parum dimittitur, sed quia parum putas esse quod dimittitur. Quid ergo inquit ille? Ego quia homicidium non feci, homicida deputādus sum? Qui adulterium non admisi, pro adulterio puniendus sum? Aut ista mihi dimittenda sunt quæ non cōmisi? Ecce iterum cōstitue duos, & loquamur ad eos. Venit vnus supplex peccator, coopertus spinis tanquam hericius, & nimis timidus tanquam lepus. Sed petra est refugium hericiis Psal. 103. & leporibus. Venit ergo ad Petram, inuenit refugium, accepit auxilium. Alius non multa commisit, quid ei faciemus vt multum diligat? Quid persuadebimus? Contra verba domini veniemus, Cui modicum dimittitur, modicum diligit? Ita planè cui modicum dimittitur. Luca. 7. Sed & tu qui dicis te nō multa commisisse. Quare? Quo regente? Deo gratias, quod motu & voce vestra intellexisse vos significastis. Iam vt video soluta est quæstio. Hic multa commisit, & multorum debitor factus est. Ille gubernante deo pauca commisit. Cui deputat ille quod dimisit, huic & iste deputat quod non commisit. L Adulter non fuisti in illa tua vita præterita plena ignorantia, nondum illuminatus, nōdum bonum malumq; discernens, nondum credens in illū qui te nescientem regebat. Hoc tibi dicit deus tuus. Regebam te mihi, seruabam te mihi, vt adulterium non committeres: suasor defuit, & vt suasor deesset ego feci. Locus & tempus defuit, & vt hæc deessent ego feci. Affuit suasor, non defuit locus, non defuit tempus, vt non consentires ego terrui. Agnosce ergo gratiā eius, cui debes, & quod non admisisti. Mihi debet iste quod factum est, & dimissum vidisti, mihi debes, & tu quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo. Iam nunc quantum potuimus quęstionem profundam in tantilla temporis breuitate soluimus: aut si non soluimus, debitores, vt dixi, tenemur. Illud potius breuiter videamus de remissione peccatorū. Homo putabatur Christus, & ab illo qui inuitauit, & ab eis qui pariter discumbebāt. Nescio quid illa peccatrix plus in domino viderat, Nam quare fecit illa omnia, nisi vt sibi dimitterentur peccata? Nouerat ergo illum posse dimittere M peccata, illi autem nouerant hominem non posse peccata dimittere. Et credendum est quod omnes, id est & illi discumbentes, & illa mulier accedens ad pedes domini, omnes hi nouerant hominem non posse peccata dimittere. Cum ergo omnes hoc nossent illa quæ credidit eum posse peccata dimittere, plus quàm hominē esse intellexit. Denique cum dixisset mulieri, Dimittuntur tibi peccata tua: continuo ille, Quis est iste qui peccata dimittit? Quis est iste quem iam mulier peccatrix cognouit? Tu recumbēs quasi sanus, medicum ignoras, quia maiori forsitan febre mentem etiam perdidisti. Nam & phreneticus ridens ploratur à sanis. Tamen illud bene nostis, bene tenetis. Tenete, quia homo non potest peccata dimittere. Illa quæ sibi à Christo peccata dimitti credidit, Christum non hominem tantum, sed & deum credidit. Quis est iste, inquiunt, qui etiam peccata dimittit? Et dominus (quis est iste dicentibus) non dixit, filius dei, verbum dei, nō hoc dixit, sed in eo quod putabant aliquantū eos manere permittens, soluit quæstionem, & motus illorum. Qui enim videbat discumbentes, audiebat cogitantes: conuersus ad mulierem, Fides tua, inquit, te saluam fecit. Isti qui dicunt, Quis est iste

A iſte qui etiam peccata dimittit:qui me putăt hominem, hominem putĕt, Fides tua te ſaluam fecit, Medicus bonus ægros non ſolum præſentes ſanabat, ſed & futuros etiă præuidebat. Futuri erăt homines qui dicerent, Ego peccata dimitto, ego iuſtifico, ego ſanctifico, ego ſano quęcunq; baptizo. Ex ipſo & iſti numero ſunt qui dicũt,
Eſaiæ.52. Noli me tăgere. Vſq;adeo ex ipſo numero ſunt, vt nuper in collatione noſtra quod etiă in geſtis ipſis loqui poterimus, cum eis à cognitore eſſet conſenſus oblatus vt ſederent nobiſcum, reſpondendũ putarent: ſcriptum eſt nobis, cum talibus non ſedere, ſcilicet ne per contactum ſubſelliorum ad eos velut noſtra cõtagio perueniret. Vide ſi non eſt, Noli me tăgere, quia mũdus ſum. Alio autem die vbi opportunius erat, cõmemorauimus eos huius miſerrimæ vanitatis, cũ ageretur de eccleſia, quia mali in ea non contaminant bonos: reſpondimus eis, quia ideo ſedere nobiſcum noluerunt: & dixeruot, ſe ſcriptura dei fuiſſe cõmonitos, quia videlicet ſcrip-
Pſal.25. tum eſt, Non ſedi in concilio vanitatis. Diximus ſi ideo nobiſcum ſedere noluiſtis, quia ſcriptum eſt, Non ſedi
B in cõcilio vanitatis: quare nobiſcum ingreſsi eſtis, cum conſequĕter ſcriptum ſit, Et cum iniqua gerentibus nõ
Eſaiæ.52. introibo. Ergo in hoc quòd dicunt, Noli me tangere,
Lucæ.7. quia mundus ſum: ſimiles ſunt illi phariſæo qui dominum inuitauerat, & propterea eũ putabat neſciſſe mulierem, quia non eam prohibuerat à contactu pedũ ſuorum. Sed in eo Phariſæus melior, quia cum putaret hominĕ Chriſtum, non credebat ab homine poſſe dimitti peccata. Melior ergo Iudæis quàm hæreticis apparuit intellectus. Iudæi dixerunt, Quis eſt hic qui etiam peccata dimittit? Audet ſibi homo hoc vſurpare? Quid cõtrà hæreticus? Ego dimitto, ego mundo, ego ſanctifico. Reſpondeat illi, non ego, ſed Chriſtus. O homo, quando ego à Iudæis putatus ſum homo, dimiſsionem pec-
Fidei dimiſsionem peccatorum dedit Chriſtus. catorum fidei dedi. Non ego, ſed reſpondet tibi Chriſtus, O hæretice, tu cum ſis homo, dicis, veni mulier, ego te ſaluam facio. Ego cum putarer homo dixi, Vade mulier, fides tua te ſaluam fecit. Reſpondent neſciĕtes ſicut ait Apoſtolus, neque quę loquuntur, neque de qui-
Lucæ.7. bus affirmant, Reſpondent & dicunt, Si non dimittũt
1.Tim.1. homines peccata, falſum eſt quod ait Chriſtus, Quę ſol-
Matth.18. ueritis in terra, ſoluta erũt & in cœlo. Neſcis quare hoc
C dictum ſit, quo modo dictum ſit. Daturus erat dominus hominibus ſpiritum ſanctum, & ab ipſo ſpiritu ſancto fidelibus ſuis dimitti peccata, nõ meritis hominum volebat intelligi dimitti peccata. Nam quid es homo, niſi
1. quæſt. 1. æger ſanandus? Vis mihi eſſe medicus, mecum quære
Vt euidenter. medicum. Nam vt hoc euidenter oſtenderet dominus, à ſpiritu ſancto quem donauit fidelibus ſuis dimitti peccata, non meritis hominum, quodam loco ſic ait reſur-
Ioan.20. gens à mortuis, Accipite ſpiritum ſanctum: & cõtinuo ſubiecit, Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei: hoc
Ioan.4. eſt, ſpiritus dimittit, non vos. Spiritus autem deus eſt.
1.Cor.3. Deus ergo dimittit non vos. Sed audi ſpiritum. Quid
1.Cor.6. eſtis vos? Neſcitis, quia templum dei eſtis, & ſpiritus dei habitat in vobis? Et iterum, Neſcitis, quia corpora veſtra templum eſt ſpiritus ſancti, quem habetis à Deo? Deus ergo habitat in templo ſuo, hoc eſt in ſanctis ſuis fidelibus, in eccleſia ſua per eos dimittit peccata, quia viua templa ſunt. Sed qui dimittit per hominem, poteſt dimittere & præter hominem. Neque enim minus eſt idoneus per ſe dare, qui poteſt per alium dare. Per Ioannem quibuſdam dedit, ipſi Ioăni per quem dedit? Merito volens deus hoc oſtendere & huic veritati atteſtari, cum quidam in Samaria euangelizati eſſent & baptizati eſſent, & baptizati à Philippo euangeliſta vno de D
ſeptem diaconis primitus electis, non acceperunt ſpiritum ſanctum & baptizati erant. Nunciatum eſt diſci- *Acto.8.*
pulis qui erant Hieroſolymis, & venerunt ad Samariam, vt illi qui baptizati erant, per impoſitionem manus eorum acciperent ſpiritum ſanctum. Et ita factum eſt. Venerunt & impoſuerunt eis manus, acceperunt ſpiritum ſanctum. Quia tũc ſic dabatur ſpiritus ſanctus, vt etiam appareret datus. Qui enim eum accipiebant linguis omnium gentium loquebantur, vt ſignificarent eccleſiam in gentibus linguis omnium locuturam. Acceperunt ergo ſpiritum ſanctum, & in eis euidenter apparuit. Quod cum vidiſſet Simon putans hoc eſſe hominum, voluit eſſe & ſuum. Quod hominum putauit, ab hominibus emere voluit. Quantam, inquit, à me vultis pecuniă ſumere, vt per impoſitionĕ manuum mearum detur ſpiritus ſanctus? Tunc eum deteſtatus Petrus ait, Nõ eſt tibi pars neque ſors in hac fide. Donum dei putas pecunia comparandum? Pecunia tua tecum ſit in perditionem, & cætera quæ ibi cõgruenter locutus eſt. Quare autem hoc ego commemorare volui, in- E
tendat charitas veſtra. Oportebat vt deus prius oſtĕderet ſe per homines operari: ſed deinde ne putarent homines quod putauit Simon, hominis illud eſſe nõ dei,
quanquam & ipſi diſcipuli hoc nouerant. Nam cĕtum *Acto.2.*
viginti homines collecti erant, quando in eos per nullius manus impoſitionem venit ſpiritus ſanctus, Quis enim tũc eis manus impoſuerat? Et tamĕ venit & prius impleuit: poſt illud ſcădalum Simonis, quid egit deus?
Videte doctorem, ſermonibus ſed nõ rebus. Idem ipſe *Acto.8.*
Philippus qui baptizauerat homines, & non in eos venerat ſpiritus ſanctus niſi conuenirent Apoſtoli, & eis manus impoſuiſſent, baptizauit eunuchum, id eſt, ſpadonem quendam Candacis reginæ qui adorauerat in Hieruſalem, & rediĕs inde legebat in curru ſuo Eſaiam prophetam, & non intelligebat. Admonitus Philippus acceſsit ad currum, expoſuit lectionĕ, inſtruxit fidem, euangelizauit Chriſtum. Credidit eunuchus in Chriſtum, & ait cum veniſſent ad quandam aquam, Ecce aqua, quis me prohibet baptizari? Ait illi Philippus, Si credis in Ieſum Chriſtum? Reſpondit ille, Credo filium dei eſſe Ieſum. Continuo deſcendit cum illo in aquam.
Impleto baptiſmatis myſterio eo ſacramento ne homi- F
num putaretur donum ſpiritus ſancti, non expectatum eſt ſicut tunc vt venirent Apoſtoli, ſed continuo venit ſpiritus ſanctus. Soluta eſt Simonis cogitatio, ne in tali cogitatione haberet imitatores. Deinde aliud mirabi-
lius exemplum. Petrus venit ad centurionem Corne- *Acto.10.*
lium, ad hominem incircuncifum gentilem, cœpit ei prædicare Chriſtum Ieſum, & illi & eis qui cum illo erant. Adhuc loquente Petro, non dico, nondum imponente manum, ſed nondum etiam baptizante, cum dubitarent qui erant cum Petro, vtrum incircuncisi baptizădi eſſent, (Natum quippe erat inter eos qui crediderant, & eos qui fideles ex gentibus facti erant ſcandalum) Iudęi Chriſtiani, id eſt, ex Iudęis Chriſtiani, quia baptizabantur incircuncisi: vt hanc deus tolleret quæſtionem, cum loquitur Petrus, venit ſpiritus ſanctus, impleuit Cornelium, implenit eos qui cum illo erant. Et ipſa atteſtatione rei magnæ, quaſi acclamatũ eſt ad Petrum, Quid de aqua dubitas? Iam ego hic ſum. Secura ergo quęlibet anima à multa nequicia per domini gratiam ſe liberandam, tanquam immunda proſtitutione mundanda in eccleſiam credat, accedat ad pedes domini, quęrat veſtigia domini, cõfiteatur lachrymas fundens,

G dens, tergat capillis suis. Pedes domini, prædicatores
Euangelij. Capilli mulieris superfluæ possessiones. Tergat capillis, tergat prorsus, operetur misericordiam, &
cum terserit osculetur, accipiat pacem vt habeat charitatem. Accessit ad talem, baptizata est à tali qualis erat
1.Corin.4. Apostolus Paulus, audiat ab illo, Imitatores mei estote,
sicut & ego Christi. Baptizata est autem ab aliquo sua
Philip.2. quærente, non quæ Iesu Christi, audiat à domino, Quæ
Matth.23. dicunt facite, quę autem faciunt, facere nolite. Secura sit
& in illo, siue in bonũ Euãgelistam incurrat, siue in eum
qui quod dicit nõ facit. A domino enim secura audiet,
Luca.7. Vade mulier, fides tua te saluam fecit.

De anniuersario episcopalis ordinationis, quid in eo attendendum ac recolendum sit:

Homilia XXIIII.

DIe quidem omni & omni hora & cura omnino continua dilectissimi cogitare debet Episcopus quantæ dispensationis sarcinam gerat, qualem de illa rationem domino reddat suo. Veruntamen cum dies anniuersarius nostrę ordinationis exoritur, tunc maxime honor huius officij tanquam
H primo imponatur, attẽditur. Interest autem quòd eo die
quo id prius suscepimus, tantũ quemadmodum gerendum esset cogitauimus: at vero consequentibus diebus, præcipueq; illo, quo eius solennitas agitur, non solũ futura eius, quemadmodum deinceps geri debeant, cauta præuisione consulimus, verumetiam pręterita quemadmodum gesta sint solicita recordatione recolimus: vt nosmetipsos in benefactis imitemur, & si qua culpanda transierunt, ne repetantur curemus, vt ignoscantur oremus: & accusationem diaboli vbi possimus recte agendi sedulitate fugiamus: vbi autem non possumus, confitendi pietate vincamus. Sicut enim futura peccata negligendo iusticiam committuntur, ita præteritam iniusticiam defendendo firmantur. Sicut ergo ne fiant prospicit charitas, ita facta delet humilitas, vt quæ iam non possunt recte agendo non admitti, possint saltem non superbiẽdo dimitti. Didicimus quippe dicere patri no-
Matth.6. stro qui est in cœlis, Dimitte nobis debita nostra, sicut
Matth.5. & nos dimittimus debitoribus nostris. Quod vt veraciter dicere possimus, etiam inimicos nostros oportet
vt diligamus, quos tamen habere nisi cogẽte iusticia nõ
I debemus. Nam si homines nobis pro nostris malis meritis inimici sunt, non curãdum est vt eis debita dimittamus, sed timendum potius ne reddamus. Quoniam si nos merito nostræ iniquitatis oderunt, nos eorum non ipsi nostri sunt debitores. Die ergo isto solenni Episcopatus mei prius paucis alloquar debitores meos, qui mihi nescientes apud deum suffragãtur dum faciunt debita quæ dimittam, vt & mea mihi debita dimitti promerear. Vobis itaque dico siue præsentibus siue absentibus, quibus inimicus efficior verum prædicans, quibus consulendo videor onerosus, quorum requirens vtili-
Psal.31. tatem, cogor offendere voluntatem, Nolite fieri sicut
equus & mulus, non habentes intellectum. Nam & hæc iumenta eos calce morsuq; appetunt à quibus curãtur: vt curentur eorum vulnera contrectantur. Non parcis, nõ parco: aduersaris, aduersor: resistis, resisto. Lucta nos cõparat, sed causa separat. Tu inimicus es medico, ego
Psal.34. morbo. Tu diligentiæ meæ, ego pestilentiæ tuæ. Retribuebant, inquit, mihi mala pro bonis, ego autẽ orabam.
Luca.23. Quid orabat, nisi, Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid
Matth.5. faciunt? Cum vobis, inquit, detraxerint, & dixerint omne malum aduersum vos propter iusticiam, gaudete & exultate, quia merces vestra multa est in cœlis. Vos ta-

men corrigite peruersitatem vestram, agnoscite chari- K
tatem nostram, reddite dilectionẽ dilectioni, nolumus maiorem cum vestra perditione mercedem. Hæc debitoribus meis quibus dimitto vt dimittatur mihi, nunc pauca sufficerent. Deinde alloquendi sunt paululum etiam illi quibus debitor sum, non sicut ait Apostolus,
Græcis & Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor Roma.1.
sum. Nam talis debitor etiam ego pro mearum virium exiguitate, dispensationisq; portiuncula, non quibusdã, sed omnibus sum. Verum nunc de his debitis loquor, quæ mihi dimitti nõ à me exigi cupio. Neque enim sic tumore vanę mentis extollor, vt audeam dicere ex quo huius muneris sarcinam porto, nullum à me hominem perperã læsum: hoc cuilibet homini tam multis & molestis actibus occupato atque distento, ne dicam impossibile, certe difficile est: quãto magis mihi qui noui infirmitatem meam, quam cum meis & pro me vestris orationibus diebus ac noctibus offero sanandam domino deo meo. Diuersarum ergo curarum ęstibus ac difficultatibus conturbatus, si quem forte non vt poscebat audiui, si quem tristius quàm opus erat aspexi, si in quem
verbum durius quàm oportebat emisi, si quem corde L
contribulatum & opis indigum responsione incõgrua conturbaui, si quem pauperem mihi in aliud intẽto importunius insistentẽ vel prætermisi vel distuli, vel etiã nutu aspero contristaui, si cui de me falsi aliquid tanquam homini de homine suspicanti, iusto acerbius indignatus sum, siquis in sua conscientia non agnouit quod de illo humanitus suspicatus sum, vos quibus pro his atque huiusmodi offensis esse me fateor debitorem, simul me vestrum credite debitorem. Nam pullos quos fouet sæpe in angustiis, sed non toto pedis põdere calcat & mater, nec ideo desinit esse mater. Dimittite, vt di
mittatur vobis. Dimittite amanti vos debita difficulta- Luca.6.
tis, qui nec contra inimicos debita crudelitatis tenere debetis. Ad summam omnes obsecro, cõmendare domino curam pro vobis meam. Hanc enim iuste expeto pro me vestram, vt quicquid mearum est in præterito offensionum propicius ignoscat, non seuerus agnoscat, Quod mihi deinceps temporis sub hac sarcina erit, iter agentem regat, & suis oculis placentem vobisque vtilem faciat, vt non horrorem ac pœnam meam, sed
gaudium & coronam meam, vos eius conspectus in- M
ueniat.

De eadem re, qua statim supra: Homilia XXV.

HOdiernus dies iste fratres charissimi, admonet me attentius cogitare sarcinã meam. De cuius pondere etiam si mihi die noctuq; cogitandũ sit, nescio, quo tamen modo anniuersarius iste dies impingat eam sensibus meis, vt ab ea cogitãda omnino dissimulare nõ possim. Et quãto anni accedũt, imò decedũt, nósque propinquiores faciunt diei vltimo vtique quãdoque sine dubitatione venturo, tãto mihi est acrior cogitatio, & stimulus plenior, qualẽ domino deo nostro rationem possim reddere pro vobis. Hoc enim interest inter vnũquenque vestrũ, & nos, quòd vos penè de vobis solis reddituri estis rationem, nos autẽ & de nobis & de omnibus vobis. Ideo maior est sarcina, sed bene portata maiorẽ gloriam comparat, Infideliter autẽ gesta ad immanissimam præcipitat pœnam. Quid ergo mihi hodie maxime faciẽdum, nisi vt commẽdem vobis periculum meum, vt sitis gaudium meum? Periculum autem meum est, si attendam quo modo laudatis, & dissimulem quo modo viuatis. Ille enim nouit sub cuius oculis loquor, imo sub cuius oculis
cogito,

A cogito, nõ me tã delectari laudibus popularibus, quàm stimulari & angi quo modo viuãt qui me laudant. Laudari autem à male viuentibus nolo, abhorreo, detestor, dolori mihi est non voluptati. Laudari autem à bene viuentibus si dicã nolo, mentior. Si dicã volo; timeo ne sim inanitatis appetentior, quàm soliditatis. Ergo quid dicam? Nec plene volo, nec plene nolo. Non plene volo, ne in laude humana pericliter. Non plene nolo, ne ingrati sint quibus prædico. Sarcina autem mea quam modo audistis, cũ Ezechiel propheta legeretur, Parum est enim quia dies ipse admonet nos eandem sarcinam cogitare, Insuper etiam talis lectio recitatur, quæ nobis incutiat magnũ timorẽ, vt quid portemus cogitemus, quia nisi nobiscum qui imposuit portet, deficimus. Ecce audistis, Terra, inquit, super quam induxero gladiũ, *Ezec.33.* & posuerit sibi exploratorẽ, qui videat gladium superuenientem, & dicat & denunciet: veniente autẽ gladio taceat ille explorator, & superueniẽs gladius super peccatorem occidat: peccator quidem pro sua iniquitate morietur, sanguinem autem eius de manu exploratoris inquiram. Si autem viderit gladium superuenientem, & tuba cecinerit & nunciauerit, & ille cui annũciat nõ B obseruauerit, ille quidem in sua iniquitate morietur, explorator autem animam suam liberaoit. Et tu fili hominis exploratorem posui te filiis Israël. Exposuit quid dixerit gladium. Exposuit quid dixerit exploratorem. Exposuit quam dixerit mortem. Non nos permisit in obscuritate lectionis excusare negligentiam nostram. Posui te ergo, inquit, exploratorem. Si dixero peccatori, morte morieris, & tu tacueris, & ille in peccato suo mortuus fuerit, ille quidẽ in peccato suo morietur digne & iuste, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autẽ tu dixeris peccatori, morte morieris, & ille se nõ obseruauerit, ille in iniquitate sua morietur, tu vero animam tuam liberasti. Releuate ergo fratres, releuate sarcinam meam, & portate mecum. Bene viuite, Natalis domini imminet, pascẽdos compauperes nostros habemus, & cum eis cõmunicanda est humanitas. Vobis autẽ fercula mea verba ista sunt, pascere omnes pane tractabili & visibili non sufficio, Inde pasco, vnde pascor. Minister sum, paterfamiliâs non sum. Inde vobis appono, vnde & ego viuo. De thesauro dominico, *2.Cor.8.* de epulis illius patrisfamiliâs, qui propter nos pauper C factus est, cũ diues esset, vt eius paupertate nos ditaremur. Si panem vobis ponerem, fracto pane, singula frusta ablaturi essetis, etsi ego multum ponerem, perparum ad singulos perueniret. Modo autẽ quod dico, & omnes totum habent, & singuli quiq; totum habent. Nunquid enim verbi mei inter vos syllabas diuisistis? Nunquid ipsius producti sermonis singula verba abstulistis? Vnusquisq; vestrum totum audiuit, sed videat quo modo audioit, quia erogator sum, non exactor. Si non erogem, & pecuniam seruem, terret me Euãgelium. Possim enim dicere, Quid mihi est tædio esse, hominibus dicere iniquis, inique agere nolite, sic agite, sic agere desistite? quid mihi est oneri esse hominibus? Accepi quo modo viuam, quo modo iussus sum, quo modo præceptus sum. Assignem quo modo accepi, de aliis me reddere rationem quò mihi? Euangelium me terret. Nam ad istam securitatem ociosissiman nemo me vinceret. Nihil est melius, nihil dulcius, quàm diuinũ scrutari nullo strepente thesaurum. Dulce est, bonum est: Prædicare, arguere, corripere, ædificare, pro vnoquoque satagere magnũ onus, magnum pondus, magnus labor. Quis non refugiat istum laborem? Sed terret Euangeliũ. Processit quidam seruus, & ait domino suo, Sciebam te ho- D minem molestum, metere vbi nõ seminasti, seruaui pe- *Matth.25.* cuniã tuam, nolui eam erogare, tolle quod tuum est, Si aliquid minus est iudica, si integrum est, noli mihi molestus esse. Ait autẽ ille, Serue nequam, ex ore tuo te cõdemnabo. Quare hoc? Quia auarum dixisti me, lucra mea quare neglexisti? Sed timui dare ne perderem, hoc dicis. Plerunque enim dicitur, quid corripis? Perit ad illum quod dicis, nõ te audit. Et ego, inquit ille, nolui dare, ne perderem pecuniam tuam. Ego veniens cum vsuris exigerẽ. Erogatorem, inquit, posueram te, nõ exactorẽ. Tu exerceres erogationẽ, mihi relinqueres exactionem. Hoc timẽs ergo vnusquisque præuideat quo modo accipiat. Si ergo ego erogans timeo, qui accipit securus esse debet? Qui malus fuit heri, bonus sit hodie. Hæc est ergo erogatio mea. Qui malus fuit heri, bonus sit hodie. Malus fuit heri, & nõ est mortuus. Si mortuus esset & malus esset, inde non redisset. Malus fuit heri, viuit hodie, prosit illi quod viuit, non male viuat. Quare ergo diei hesterno hodiernũ vult addere malum? Longam vitam vis habere, bonam non vis. Quis lõgum ferat malũ vel prandium? Vsqueadeo cæcitas mentis oc- E culuit, vsqueadeo surdus est homo interior, vt omnia bona velit babere præter seipsum? Vis habere villã? Nego te habere velle malam villam. Vxorem vis habere? Non vis nisi bonam, domũ non nisi bonam. Quid curram per singula? Caligam non vis habere malam, & vis habere vitam malam. Quid si plus tibi noceat mala caliga, quàm vita mala? Cum tibi caliga mala & cõstricta nocuerit, sedens discalcias te, abiicis, aut corrigis, aut mutas, ne digitũ lædas, & calcias te mala vita, qua animam perdas? Sed planè hoc video vnde fallaris. Caliga nocens dolorem facit, vita nocens voluptatem. Illud nocet, illud libet. Sed quod ad tempus libet, postea peius dolet. Quod autẽ ad tempus salubriter dolet, postea infinita voluptate, & abundanti gaudio lætificat. Secũdum illud quod scriptum est, Qui seminant in lachry- *Psal.125.* mis, in gaudio metent. Et illud, Beati qui lugent, quo- *Matth.5.* niam ipsi consolabũtur. Hæc ergo diligentius attẽdentes, cogitem⁹ illud quod de luxuria ac voluptate scriptum est, Ad tempus, inquit, indulcat fauces, postea felle *Prouer.5.* amarior inuenitur, Et quia vita nostra in hoc seculo quasi via esse cognoscitur, oportet nos de labore ad requiem peruenire, quàm de requie ad laborẽ. Et melius F nobis est in via breui tempore laborare, vt postea in patria possimus ad æternum gaudiũ fœliciter peruenire. Præstante domino nostro Iesu Christo, qui cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorũ, Amen.

De permissione ac probibitione sedendi in ecclesia, quando vel lectiones leguntur, vel verbum dei prædicatur.

Homilia XXVI.

Nte aliquot dies propter eos qui aut pedibus dolent, aut aliqua corporis inęqualitate laborant, paterna pietate solicitus cõsilium dedi, & quodã modo supplicaui, vt quãdo aut passiones prolixæ, aut certe aliquæ lectiones longiores leguntur, qui stare non possunt humiliter & cum silentio sedentes: attentis auribus audiant quæ leguntur. Nunc vero aliquę de filiabus nostris putãt, quod hoc aut omnes, aut certe plures quæ sanæ sunt corpore, frequenter debeant facere. Nam vbi verbum dei cœperit recitari, quasi in lectulis suis ita iacere volunt, atque vtinam vel iacerent tantummodo, & tacentes verbum dei sitienti corde susciperent, non etiam se ita ociosis fabulis occuparent, vt quod prædicatur nec ipsæ audiant, nec

alios

G alios audire permittant. Vnde rogo vos venerabiles filiæ & solicitudine paterna commoneo, vt quando aut lectiones leguntur, aut verbum dei prædicatur, nulla se in terram proiiciat, nisi forte quam nimiũ grauis infirmitas cogit, Sic tamen non iaceat, sed magis sedeat, & attentis auribus quæ prædicãtur auido corde suscipiat. *1.quæst.1. Interrogo.* Interrogo vos fratres vel sorores dicite mihi, Quid vobis plus esse videtur, verbum dei, an corpus Christi? Si verũ vultis respõdere, hoc vtique dicere debetis, quod non sit minus verbum dei quàm corpus Christi. Et ideo quanta solicitudine obseruamus, quando nobis corpus Christi ministratur, vt nihil ex ipso de nostris manibus in terram cadat: tanta solicitudine obseruemus, ne verbum dei quod nobis erogatur, dum aliquid aut cogitamus aut loquimur de corde nostro pereat, Quia nõ minus reus erit, qui verbum dei negligẽter audierit, quàm ille qui corpus Christi in terram cadere negligẽtia sua permiserit. Vellem tamen scire si ab illa hora qua verbũ dei prædicari cœperit semper preciosissimas gemmas & inaures, vel annulos aureos erogare vellemus, vtrum stare aut accipere vellent filiæ nostræ. Sine vlla dubitatione, cum grandi ambitione quæ illis offerrentur H acciperent. Nos vero quia ornamẽta corporalia offerre nec possumus nec debemus, ideo non libenter audimur. Sed non est iustum vt spiritalia ministrantes, superflui iudicemur. Qui enim verbum dei libẽter audit, inaures animæ de patria paradisi trãsmissas se suscepisse non dubitet. Qui admonetur vt pauperi tribuat aliquid, dum manus ad eleemosynas expandit, dextralia à Christo transmissa percipiet. Quo modo enim terrenis ornamentis caro luxuriosa paruo tempore ornatur, vt carnalibus oculis aut ad suam aut aliorum male cõcupiscẽtium ruinã placere possit: sic anima sancta diuinis sermonibus tanquam spiritalibus & æternis bonorum operum margaritis componitur, vt ad illius cœlestis sponsi consortium, & nuptiale conuiuium fœliciter ornata perueniat, vt nõ ei dicatur illud quod scrip- *Matth. 22.* tum est in Euangelio, Amice quo modo huc intrasti nõ habens vestem nuptialem? Ne bonorum ornamẽtis expoliatis, ac nudus audire mereatur, Ligate illi manus & pedes, & proiicite in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium. Sed magis pro ornamentis bonorum *Matth. 25.* operum, illa vox ad eum desiderabilis dirigatur, Euge I serue bone & fidelis, intra in gaudiũ domini tui. Rogo vos filiæ, diligenter ea quæ à nobis dicuntur, audite. Si aliqua mater propriis manibus ornare velit filiam suã, & illa despiciens ornamenta quę accipit, frequentius se inclinet ad terrã, & huc atque illuc ita per inquietudinem moueatur, vt illam mater sua secundum suam voluntatem ornare non possit, nunquid non iuste aut obiurgatur aut cæditur? Me ergo putate matrẽ vestrarum animarũ esse, & ita vos velle cõponere, vt in vobis nec macula, nec ruga possit ante tribunal æterni iudicis apparere. Animabus enim vestris non solũ ornamẽta, sed *Ephe. 5.* etiam medicamẽta desiderans prouidere, studeo dissuta consuere, conscissa sarcire, vulnerata curare, abluere sordida, reparare perdita, & ea quæ sunt integra, spiritalibus magaritis ornare. Si me nõ piget, quare aliquis fastidiose velit accipere? Cum enim terrena & temporalia ornamenta corporis si nõ inuenitur qui donare velit carissimo precio comparantur: quanto magis ęterna animarum ornamenta, quæ absque vllo precio à nobis non cum paruo labore quæsita, vestris spiritalibus offeruntur, iustum est vt à vobis cũ perfecta charitate suscipiantur. Nos enim margaritas, vobis de paradisi patria prouidẽtes, nullam aliam in hoc seculo mercedẽ opta- K mus accipere, nisi vt vos patienter & libẽter quæ vobis insinuantur videamus audire, & cũ dei adiutorio secũdum vires vestras operibus adimplere. Fratres charissimi, & venerabiles filiæ, nõ ideo dicim⁹ quod vos agnouerimus verbum dei non libenter accipere. Propicio enim deo plus quàm cogitari vel dici potest, de vestra obediẽtia gaudet & exultat anima nostra. Sed dum vos volumus ad meliora semper ascendere, etiã ea quæ vos perfecte cognoscimus agere, paterna solicitudine præsumimus admonere. Et quia non toti viri vel mulieres voluerunt hodie ad vigilias cõuenire, rogo vos filij vel filiæ, vt ea quæ vobis dicta sunt, illis qui absentes fuerũt fidelissime referatis, vt non solum de vestra, sed & de aliorum correctione mercedem habere possitis.

De eo quod propheta dicit in psalmo, Auerte faciem tuã à peccatis meis, & facinora mea dele. Ac de vtilitate pœnitentiæ:

Homilia XXVII.

VOx igitur in his verbis pœnitentis agnoscitur, *Psal. 50.* Auerte faciem tuã à peccatis meis, & facinora mea dele. Proinde aliquid de pœnitẽtia dicere diuinitus iubemur. Dicamus aliquid de vtili- L tate pœnitentiæ, præsertim quia & dies ieiuniorũ iã imminet, quo propinquante humiliari animas, & domari corpora studiosius decet. Triplex autẽ cõsideratio agẽdæ pœnitentiæ in sancta scriptura innotitur. Nã neque ad baptismum Christi, in quo omnia peccata delentur quisquã bene accedit, nisi agẽdo pœnitentiã de vita pristina. Nemo enim eligit vitã nouam, nisi quem veteris pœnitet. *Pœnitentiæ agendæ triplex cõsideratio. Prima consideratio.* Hoc autẽ etiã authoritate diuinorũ librorum probare debemus, vtrum baptizandi egerint pœnitentiam. Quando spiritus sanctus missus est, ante promissus, & impleuit dominus fidem pollicitationis suæ, accepto discipuli spiritu sancto, vt nostis, cœperunt loqui omnibus linguis, vt in illis qui aderãt linguã suã quisq; cognosceret. Hoc autẽ miraculo territi, cõsiliũ vitæ ab Apostolis quæsierunt. Tunc Petrus annũciauit eis, eum *De cõse. di. 2. cap. Tunc eis.* colendũ quem crucifixerunt, vt eius sanguinẽ biberent credentes, quem effuderant sæuientes. Ait illis Petrus, Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum *Acto. 2.* in nomine domini nostri Iesu Christi, & remittentur vobis peccata vestra. Quicquid de vita præterita remordebat, quicquid angebat conscientiam, quicquid M omnino vel magnum vel paruum, vel dicendum vel non dicendum, nõ dubitet posse dimitti, ne forte quod vult dei miseratio dimittere, contra se teneat humana tentatio. Ait Apostolus, Omnia hæc figuræ nostræ fuerunt, cum de rebus talibus loqueretur dicens, Nolo e- *1. Cor. 10.* nim ignorare fratres vos, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moyse baptizati sunt. Et item, Petra autem est Christus. Has figuras nostras fuisse ille dixit, cui nemo fidelis vnquam contradicit. Et cum multa enumeraret, vnam solam soluit dicens, Petra autẽ erat Christus. Quid sibi velit mare, nubes, manna, hoc non exposuit, sed petra quid esset ostendit. Per mare transitus, est baptismus. Sed quia baptismus, id est, salutis aqua, non est salutis, nisi in Christi nomine consecrata, qui pro nobis sanguinem fudit, cruce ipsius aqua signetur. Hoc vt significaret ille baptismus, mare rubrum fuit. Manna de cœlo aperte de ipso domino exponitur, Patres vestri manducauerunt manna in e- *Ioan. 6.* remo & mortui sunt, id est, manna quod manducauerunt, non potuit eos à morte liberare. Non quia ipsum manna mors ei fuit, sed quia à morte eos non liberauit. De cœlo veniebat manna, significans eum qui dixit,

Ego

A Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Patres ve-
stri, dicit dominus, manducauerunt manna in eremo,
& mortui sunt. Quid est, patres vestri, nisi quos infide-
litate imitamini, quorum vias non credendo, & deo
Ioan.8. resistendo sectamini? Et secundum hoc dicitur, Vos ex
patre diabolo estis. Neque enim diabolus aliquem ho-
minem, aut potentia creauit, vel generando procrea-
uit, & tamen dicitur pater impiorum, non propter ge-
nerationem, sed propter imitationem. De bonis quoq;
1.Cor.10. dicitur, Ergo Abrahæ semen estis. Patres nostri, inquit,
eundem cibum spiritalem manducauerunt, & eundem
potum spiritalem biberunt. Erant enim ibi qui quod
manducabāt intelligebāt, Erant ibi quibus plus Chri-
Hebr.3. stus in corde, quàm manna sapiebat in ore. Quid de
aliis loquamur? Inde erat primitus Moyses famulus do
mini fidelis in tota domo eius. De dubitatione Moysi
famuli dei volo dicere. Figura enim erat veterū etiam
Nume.20. ista sanctorum. Dubitat ad aquam Moyses, quando pe-
tram virga percussit, vt aqua flueret dubitauit. Dubita-
tionem autem eius legens quisque nec intelligens, for-
te nec intelligeret, quia nec quærere auderet. Domino
deo displicuit illa dubitatio, & eam notauit, non solum
B arguendo, sed etiam vindicando. Nam propter hanc
dubitationem dicitur Moysi, Non introduces tu popu
lum in terram promissionis. Ascende in montem &
Exod.32. morere, Deus hic vtique apparet iratus. Quid ergo de
Moyse fratres charissimi? Omnis labor eius, omnis pro
populo æstus eius, & illa charitas dicēs, Si dimittis illis
peccatum istud, dimitte: sin autem, dele me de hoc li-
bro tuo: hæc dubitata, & repentina dubitatione dam-
nata est, quoniam dicitur, dictum est Moysi. Hoc enim
placuit deo certæ dispensationis mysterij gratia, quòd
ipse in terram promissionis nō introduceret populum.
Exod.17. Eligitur alius Iesus Naue. Et iste homo non hoc nomi-
ne vocabatur. Vocabatur Auses, & cum ei introducen-
dum populum Moyses commendaret, vocauit eum, &
mutauit ei nomen Iesum, vt non per Moysem, sed per
Iesum: id est, non per legē, sed per gratiam populus dei
in terram promissionis intraret. Sicut autem Iesus ille
non verus sed figuratus, ita etiam terra promissionis il-
la non vera, sed figurata. Illa enim populo primo tem-
poralis fuit, nobis quæ promissa est æterna erit, sed fi-
guris temporalibus promittebantur, & prænunciaban-
tur æterna. Sicut ergo ille non verus Iesus, nec illa terra
C promissionis vera, sed figurata, ita manna non cibus
vere cœlestis, sed figuratus. Post illam dubitationem, &
post iram dei, & post minas mortis, & post alia multa
dixisse deum ad Moysem quasi ad amicum, quo & an-
tea loquebatur vsqueadeo, vt & ipsi Iesu Naue obedien
tiæ exemplum de Moyse proponatur, & hoc moneat
eū deus, vt sic ei seruiat, quo modo seruiuit Moyses, &
sic se pollicetur esse futurū cum eo, quo modo fuit cum
Moyse. Dubitauit Moyses quando lignum accessit ad
petram: dubitauerunt discipuli quando viderūt domi-
num crucifixum. Horum figurā gerebat Moyses. Ecce
quia lignum accessit ad petram, facta est dubitatio, &
impleta est dubitatio Moysi. Et dominus ad eū, Ascen-
Deuter.32. de in montem, & morere. Per corporalem mortem
Moysi figurata est mors ipsius dubitationis. Sed in mō-
te. O mira mysteria. Ad petram nata est dubitatio, & in
monte mortua est. Quamdiu humilis fuit Christus in
passione, quasi petra iacebat ante oculos, merito in illo
dubitabatur. Mare rubrū baptismus est, populus trans-
iens baptizabatur. Transitus iste baptismus erat, sed in
nube adhuc nubilabatur quod prænunciabatur. Iam

modo præcessit nubes, manifestæ veritatis serenitas D
facta est, quia præcessit & velum per quod loquebatur Exod.34.
Moyses. Hoc velum in templo pendebat, ne templi se-
creta panderentur. Sed in cruce domini velum con- Matth.27.
scissum est, vt paterent. Veni ergo ad baptismum, ingre
dere intrepidus viam per mare rubrū. Noli esse de pec
cato præterito tanquam de Aegypto solicitus. Preme-
bant te peccata tua duro onere seruitutis, sed hoc in
Aegypto, scilicet in amore huius seculi, in peregrina-
tione longinqua. Cogebant se sectari opera terrena,
tanquā lateres facere, Opera lutea operabaris. Premunt
te peccata, veni securus ad baptismum, vsque ad aquam
hostis sequi poterit, ibiq; morietur. Time aliquid de vi-
ta præterita, crede aliquid remansurum tuorum pecca-
torum, si aliquis remansit Aegyptiorum. Audi vocem
pignorum, Ego, inquit, de præteritis peccatis nō timeo,
omnia mihi in aqua sancta per Ecclesiæ etiam charita-
tem dimitti non dubito, Sed timeo futura peccata. Pla-
cet ergo remanere in Aegypto. Interim hostem præsen
tem euade, qui iam te premit, & iam subiugauit. De fu-
turis quid tibi hostes meditaris? Quod iam fecisti etiā
si nolueris erit. Idem facturum te putas, si volueris non
erit. Sed periculosa vita est. Neque enim cum mare ru-
brum transiero, iam ero in terra repromissionis: Du- E
ctus est ille populus per desertum, per longa deserta.
Interim ab Aegypto liberare. Quid ergo putas tibi fu-
turum auxiliatorem in via eum qui te eruit de vetusta
captiuitate? Nouos tuos inimicos? Non quiescit qui te
à vetustis hostibus liberauit. Transi tantum intrepidus,
intrepidus ambula, obediēs esto. Noli amaricare Moy-
si illi, cuius typum ille portabat in hac obedientia. Fa-
teor nō desunt hostes. Sicut enim non deerant qui se-
querentur fugientes, ita non deerant qui impedirent
ambulantes. Prorsus charissimi figuræ nostræ fuerunt.
Interim in te nō sit quod contristet Moysem. Noli esse Exod.15.
aqua amara, quam post mare rubrum nō potuit ille po-
pulus bibere. Erat enim & ibi tentatio. Et tamen quan-
do ista eueniunt, quando amaricat populus, ostēdimus
eis Christum, quæ pro illis pertulerit, quando pro eis
sanguinem fuderit, & mitescunt, tanquā nobis lignum
in aquam mittentibus. Plane hostem itineri tuo habe-
bis Amalech. Populus ille habuit hostem Amalech. Exod.17.
Tunc orabat Moyses, tunc extendebat manus, & defi-
ciebat Amalech. Et tuæ manus extensæ sint, vt deficiat
Amalech tentator, & huius itineris impeditor: Esto F
vigil, & sobrius in orationibus, in operibus bonis, non
tamen præter Christū, quia extensio illa manuum Chri Gala.6.
sti crux fuit. In illa extenditur Apostolus cū dicit, Mihi
mundus crucifixus est, & ego mundo. Ergo deficiat A-
malech, vincatur, non impediat transeuntem populum
dei. Sed si dimittit manus à bono opere à cruce Chri-
sti, præualebit Amalech. Tum noli omni modo aut cō-
tinuo te fortem futurum putare, aut penitus desperādo
deficere. Alternatio enim illa defectus est fortitudinis.
In manus Moysi serui dei forte alternatio tua fuit. Ali-
quando enim in tentationibus deficis, sed nō succum-
bis, Deponebat ille paululum manus, non omnino me- Psal.93.
bat, sed dicebat, Motus est pes meus, ecce misericordia
tua domine adiuuabat me. Noli ergo timere, adest in
itinere auxiliator, qui in Aegypto fuit liberator. Noli
timere, aggredere viam, præsume securus Aliquando
ille deponebat manus, aliquando erigebat, tameo vi-
ctus est Amalech. Debellare potuit, superare non po- Pœnitentia
tuit. Itaque admonemur iam de altera loqui pœniten- secunda cō
tia. Triplicem quippe eius considerationem in sancta sideratio.

G scriptura esse proposui. Illa prima competentium est &
ad baptismum venire sitientium, hanc de scripturis san
ctis ostendi: & alia propè quotidiana. Et vbi illam osten
dimus pœnitentiam quotidianam? Non habeo vbi me-
lius ostendam, quàm in oratione dominica, vbi orare
nos docuit, & quid ad patrem dicamus ostendit, & in
Matth.6. his verbis posuit, Dimitte nobis debita nostra, sicut &
nos dimittimus debitoribus nostris. Quæ debita fra-
tres? Quadoquidem debita hic intelligi non possunt
nisi peccata, quæ debita dimisit & in baptismo iterum
vt dimittat oramus? Cere mortuus est omnis Aegyp-
tius, qui sequebatur. Si nihil de sequentibus hostibus
residuum factum est, quid oramus vt dimittatur, nisi
propter manus deficientes contra Amalech? Dimitte
nobis, sicut & nos dimittimus. Constituit medicinam,
firmauit pactum. Hic preces constituit, ibi peccanti re-
spondit. Nouit quo iure res agatur in cœlo, quo modo
impetrari possint desiderata, Dimitti vis, dimitte ait.
Quid enim habes quod deo præstes, à quo tibi vis cun-
cta præstari? Nunquid iam Christus ipse saluator in ter-
ra ambulat? Nunquid suscipit illum modo in domum
H Zachæus gaudens? Nunquid ei hospitiũ & epulas præ-
Luca.19.& 10. parat Maria? Nihil horum indiget, ad patris sedet dex-
teram. Sed quando vni ex minimis meis fecisti, mihi
Matth.25. fecisti. Hæc est extensio manuum sub qua defecit Ama-
lech. Et erogas quidem pauperi, Quando aliquid das
pauperi esurienti, forte id quod dederis minus habe-
bis, sed in domo, non in cœlo. Sed hic quoque in ter-
ra, quo iubente præstitisti, ipse supplet quod dedisti. De
2.Cor.9. hac re cum loqueretur Apostolus ait, Qui ministrat se-
men seminanti, & panem in escam subministrabit. O-
perarius enim dei es, quando das egenti, seminas hye-
me quod metas æstate. Quid ergo metuis infidelis, ne
in hac magna domo tantus paterfamiliàs non pascat
operarium suum? Erit & ibi quod sufficiat tibi. Dabit
deus totum necessitati, nõ cupiditati. Operare ergo in-
trepidus, extende manus vt deficiat Amalech. Dic mi-
hi cum ignoscis ei qui peccat in te, quid minus habebis
in corde tuo, vnde dominum dimittis, sed nihil amit-
tis. Immo vero vnda charitatis ibat in corde tuo, inde
tanquam vena interiore manabat, Tenes odium con-
tra fratrem, obturasti fontem. Non solum ergo nihil
perdis, cum ignoscis, sed abundantius irrigaberis. Cha-
ritas non angustatur. Sed ecce quid acturus es? Oratu-
I rus es? Quid dicam? Quando oraturus es? Hodie. An
non es oraturus ira & odio plenus? Vindictam mini-
strans, non dimittis ex corde. Ecce oras, venit hora o-
randi, incipis verba illa vel audire vel dicere, dictis &
auditis superioribus venturus es ad hunc versum, at si
non venturus, quò iturus? Ne ignoscas inimico, deuia-
bis à Christo. Planè si in oratione deuiabis vt nolis di-
Matth.6. cere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimitti-
mus debitoribus nostris. Ne tibi cito respondeatur. Sic
dimitto, quo modo & tu dimittis. Ergo quia hoc nõ po
tes dicere, & non vis dimittere, deuiabis ab hoc versu,
& prætermittes & dicis quod sequitur, ne nos patiaris
induci in tentationem. Ibi te capiet creator tuus, cuius
faciem quasi deuiabas. Quo modo quisq; in vico cum
occurrit ei cui aliquid debet, si ad manum est diuerti-
culum, dimittit quò ibat, & iit per aliam partem, ne fa-
ciẽ videat creditoris. Hoc tu in isto versu te fecisse ar-
bitratus es, deuitasti dicere, Dimitte sicut ego dimisi,
ne sic dimitteret, quia non dimittis, & noluisti dicere,
deuitans faciem creditoris. Quem deuitas? Quis deui-
tas? Quò ibis? Vbi tu esse possis, & ille non esse? Dicturus

es, Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si *Psal.138.*
ascendero in cœlum, tu illic es, si descendero in infer- K
num, ades. Quantum potest à Christo debitor fugere,
quàm vt eat in infernũ? Adest iste creditor. Et quid ibi
facturus es, nisi quod sequitur? Si sumpsero pẽnas meas
in directum, & volauero in extremis maris, id est, spe
mea finem seculi meditabor, in præceptis tuis viuam,
duabus alis charitatis attollar. Imple ergo duas alas
charitatis, Diligas proximum sicut teipsum, & non te- *Matth.22.*
neas odium vnde fugias creditorem, Restat ergo pœ-
nitentiæ tertium genus, vnde aliquid breuiter dicam, *Pœnitentiæ*
vt adiuuante domino, proposita & promissa persoluã. *tertiũ gen⁹.*
Est pœnitẽtia grauior atque luctuosior, in qua proprie
vocantur in Ecclesia pœnitentes, remoti etiam a sacra-
mentis altaris participandi, ne accipiendo indigne, iu- *1.Corin.11.*
dicium sibi manducent & bibant. Illa vero pœnitentia
luctuosa est. Graue vulnus adulterium forte cõmissum
est, forte homicidium, forte aliquid sacrilegum. Grauis
res, graue vulnus, letale, mortiferum, Sed omnipotens
medicus, iam post suggestionem facti & delectationẽ,
& cõfessionem, & perpetrationem, quasi quatriduanus
mortuus putet. Sed nec ipsum domin⁹ deseruit, sed cla-
mauit, Lazare veni foras. Cessit voce misericordiæ, mo L
les sepulturæ. Cessit mors vitæ, cessit infernus superno. *Ioan.11.*
Eleuatus est Lazarus, processit tumulo, & ligatus erat,
Sicut sunt homines in confessione peccati agentes pœ
nitentiam. Iam processerunt à morte. Nam non confi-
terentur, nisi procederent. Ipsũ confiteri, ab occulto, &
tenebroso procedere est. Sed quid domin⁹ ecclesiæ suæ
inquit? Quæ solueritis in terra, soluta erũt in cœlo. Pro- *Matth.18.*
inde Lazaro procedente, quia impleuit dominus mise-
ricordiæ suæ bonum, perducere ad cõfessionem mor-
tuorum latentẽ, putentem, iam cætera implet ecclesiæ
mysteria, Soluite illũ, & sinite abire. Sed charissimi hoc *Ioan.11.*
genus pœnitentiæ nemo sibi proponat, ad hoc genus
pœnitentiæ nemo se præparet. Tamen si forte contige-
rit, nemo desperet. Iudam traditorem, non tam scelus
quod commisit, quàm indulgentiæ desperatio fecit pe
nitus interire. Non erat dignus misericordia, ideo non
fulsit ei lumen in corde, vt ad eius indulgentiam con-
curreret quẽ tradiderat, sicut illi qui eum crucifixerũt,
sed desperando occidit, & laqueo se suspendit. Quod
fecit in corpore suo, hoc factũ est in anima eius. Ipsius
enim spiritus dicitur, etiam iste ventus aëris huius. Quo
modo ergo qui sibi collum ligãt, inde se occidunt, quia M
non ad eos intrat spiritus aëris huius: sic illi qui despe-
rant de indulgentia dei, ipsa desperatione intus se suffo
cant, vt eos spiritus sanctus visitare nõ possit. Solebant
inde Christianis insultare Pagani, de pœnitẽtia quæ in-
stituta est in ecclesia. Et cõtra nonnullas hæreses tenuit
ecclesia catholica istam veritatem, de pœnitentia agen
da. Fuerunt qui dicerent quibusdam peccatis non esse
dandam pœnitentiam, & exclusi sunt de ecclesia, & hę-
retici sunt facti. In quibuscunq; peccatis non perdit vi-
scera pia mater ecclesia. Ergo solent inde pagani insul-
tare nobis nesciẽtes quid loquantur, quia ad verbũ dei
quod linguas infantium facit disertas, nondum perue-
nerunt. Vos, inquiunt, facitis vt peccent homines, cum
illis promittitis veniam, si egerint pœnitentiam. Deso- *Sapien.10.*
latio est hoc, nõ admonitio. In hanc sententiam exag-
gerant verba. Quanta quisque potest lingua vel sonanti
vel titubanti, non tacent. Non tamẽ quando eis loqui-
mur & si vincantur, nõ consentiunt. Tamẽ quo modo
vincantur, breuiter accipiat charitas vestra, quia totum
domini misericordia optime constituit in ecclesia sua.

Dicunt

A Dicunt nos dare peccatis licentiam, quia portum pœnitentiæ pollicemur. Si clauderetur aditus pœnitētiæ, nonne ille peccator tanto magis adderet peccata peccatis, quanto magis sibi desperaret ignosci? Diceret enim sibi, Ecce peccaui, ecce scelus admisi, iam mihi veniæ nullus est locus, pœnitētia infructuosa est, damnatus sum, quare iam non viuo vt volo? Quia ibi non inuenio charitatem, hic saltem pascam cupiditatē meā. Quare enim abstineam? Ibi enim mihi locus clausus est, hic quod non fecero perdo: quia quæ post hanc futura est vita mihi non dabitur, quare ergo non seruio libidinibus meis, vt eas impleam & saturem, & faciam, quicquid non licet sed libet? Diceretur ei fortasis, Sed miser capieris, accusaberis, torqueberis, punieris. Sciūt ista homines mali ab hominibus dici, & inter homines seruari: attendunt multos male & scelerate viuentes impunita peccata habere, occultare possunt, quę occultauere non possunt redimere. Vsque in senectutem vitæ, lasciuias, blasphemias, sacrilegia perdita enumerant sibi, cur ille qui tanta fecit senex mortuus est? Nūquid attendis ideo sceleratum & peccatorem senem mortuum, vt ostenderet in illo patientiam deus, expe-

B ctans pœnitentiam. Vnde Apostolus, Ignoras quia pa-

Roma.2. tientia dei ad pœnitentiam te adducit? Ille ergo secundum duriciam cordis sui, & cor impœnitens, thesaurizat sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique secunduum opus suum. Opus est ergo, vt hic timor mentes obsideat, opus est vt ille quē peccare non vult, præsentem sibi cogitet, non in publico solum, sed etiam in domo, non in domo solum, sed & in cubiculo, in nocte, in lectulo, in corde suo. Ergo si tuleris portū pœnitentiæ, augebuntur peccata. Ecce nihil dicunt illi qui putant augeri peccata, quia portus pœnitentiæ in Christiana proponitur fide. Quid ergo? Deus ne per illam spem indulgentiæ augerentur peccata, rursus non debuit prodire? Quomodo enim prodeunt ne desperando augeantur. Quomodo enim re uera auget peccata, qui veniam sperauerit, vt dicat sibi faciam, deus bonus est, quando me conuertero, igno-

Eccli.5. scet mihi. Ita plane dicis, sed crastina dies incerta est tibi. Nonne ad hoc te admonet scriptura, dicens, Ne tardes conuerti ad dominum, neque differas de die in diem? Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Ecce ad vtrunque vigilauit pro no-

C bis prouidentia dei, ne desperando augeamus peccata, propositus est pœnitentiæ portus. Rursus, Ne sperādo augeamus, datus est dies mortis incertus.

Psal.49.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Deus manifestus veniet, deus noster, & non silebit:

Homilia XXVIII.

CAntauimus, Deus manifestus veniet, deus noster, & nō silebit. Dominum Christum scriptura prædixit venturum ad iudicium viuorum & mortuorum. Quando enim prius venit iudicari, occultus fuit, quādo veniet iudicare manifestus erit. Quàm fuerit tūc occultus hinc intelligite quod ait A-

1.Corin.2. postolus, Si enim cognouissent, nunquā dominum gloriæ crucifixissent. Tunc autem siluit interrogatus, sicut Euangeliū loquitur, & impletur in eo Esaiæ prophetia

Esaia.53. dicētis, Sicut ouis ad immolandum ductus est, & sicut agnus coram tondente se fuit sine voce, sic nō aperuit os suum. Veniet ergo manifestus, & non silebit. Ad hoc dictum est, nō silebit iudicaturus, quia siluit iudicatus. Nam quantū attinet ad voces ipsius nobis necessarias quando siluit? Non siluit per Patriarchas, non siluit per

os carnis suæ. Et modo si sileret, scriptura non loquere- D
tur, Lector ascendit, sed ipse nō silet. Tractator loquitur, si vera loquitur, Christus loquitur. Si sileret Christ⁹, ego vobis ista non dicerem. Nec per os vestrum siluit. Nam quādo cantabatis, ipse loquebatur. Nō silet, opus est vt audiamus, sed aure cordis. Nam responderi facile est aure carnis, Illis auribus audire debemus, quas quærebat magister ipse cum diceret, Qui habet aures Matth.13.
audiendi audiat. Quis enim ante illum quando ista dicebat, sine auribus carnis stabat? Omnes aures habebant, & pauci habebant. Non omnes habebāt aures audiendi, hoc est, obediēdi. Quàm terribiliter locutus est per Prophetam Ezechielem, credo adhibuistis aurem, credo audistis quemadmodum dixerit, Ad domum Ezech.3.
Israël mittam te, non ad populum altioris linguæ te mittam. Populus autem ille non vult audire te, quia non vult audire me. Quid ostendit nisi quia ipse deus per Prophetam loquebatur? Quia vero in ipsis verbis propheticis nos maxime territi sumus, id est, præpositi quos posuit loqui ad populum suum, prius in illis verbis videamus faciem nostram. Demonstratū est enim nobis, sonante lectore, quasi speculum vbi nos inspi- E
ceremus, & inspeximus nos, inspicite vos. Ecce ego fa- Vbi supra.
cio quod ibi audiui. Si non discreueris, inquit, iustū, si non dixeris peccatori, morte morieris, & ostenderis illi, vt recedat ab iniquitatibus suis, ipse quidem in peccatis suis morietur, sanguinem autē eius de manu tua exquiram. Si autem dixeris, & ille contempserit, & non obedierit, ille in sceleribus suis morietur, tu autem animam tuam liberabis. Dico vobis, libero animam meam. In magno enim sum, non periculo, sed exitio constitutus, si tacuero. Sed cū ego dixero, & impleuero officium meum, vos iam attendite periculum vestrum. Quid autem volo, quid desidero, quid cupio, quare loquor, quare hic sedeo, quare viuo, nisi hac intētione, vt cum Christo simul viuamus? Cupiditas mea ista est, honor meus iste est, gloria mea ista est, gaudium meum hoc est, possessio mea ista est. Sed si me non audieritis, & tamen ego nō tacuero, animam meam liberabo. Sed nolo esse saluus sine vobis. Nolite ergo contēnere fratres mei peccata, in quibus forte consuetudinē iam fecistis. Omne enim peccatum consuetudine vilescit, & fit homini quasi nullū sit: obduruit iam, dolorem perdidit, quod valde putre est nec dolet. Quod nō dolet, F
nō pro sano habendum, sed pro mortuo computandū est. Attendite quæ dicat scriptura, & ibi videte quemadmodum viuere debeatis. Quis non contēnat ebriositatis peccatum? Abundat tale peccatum & contemnitur. Iam cor ebriosorum perdidit sensum, nō habet dolorem, quia nec salutem. Quando aliquid pungitur, & dolet, aut sanum est, aut est in illo spes aliqua sanitatis, Quando autem tangitur pungitur, vellicatur, nec dolet, pro mortuo habendum est, aut de corpore præcidendū. Sed aliquando nos parcimus, & non nouimus nisi loqui. Excommunicare, de ecclesia proiicere pigri sumus. Aliquando enim timemus, ne ipso flagello peior fiat qui cæditur. Quanuis qui tales sunt iam in anima mortui sunt, tamen quia medicus noster omnipotens est, non est desperandum de his, sed totis viribus supplicandum, vt aures cordis quas clausas habere probantur, dominus aperire dignetur. Sed nunquid ille parcet, nunquid silebit quem timere debemus? Audistis in Psalmo fratres mei, cum enumeraret peccata peccatoris, ait, Hæc fecisti & tacui. Contra hoc dictum est, Veniet & non silebit. Præsentia sua nō silebit. Excepto Psal.149.

G enim quod Chriſtus ſignificat, quia ſiluit in iudicio, vt
impleretur in illo etiam ea prophetia quam paulo ante
commemoraui, Hoc excepto, modo deus ipſe per ſe-
ipſum dominus Chriſtus tacet. Aſcendit enim in cœ-
lum, & ſedet ad dexteram patris, inde venturus eſt iu-
dicare viuos & mortuos. Quandiu ibi eſt donec veniat
tacet, Voces eius in libris audiuimus, de ore ipſius non
audiuimus. Audiſtis vocem ipſius de ſanctis ſcripturis
iſto loco. Audiſtis cum voſipſi commemoratis, & forte
de his rebus inter vos ſermocinamini. Qui vult audiri
à deo fratres chariſsimi, prius audiat deũ. Nunquid au-
dis illum quando facis adulteriũ, & latere te putas, quia
homo te non videt? Ille te videt, ſed tacet. Quãdo fur-
tum facis, captas oculos eius cui furaris, & ſi eum latet
facis: ſi propterea non facis, quia times ne videaris, in-
tus feciſti, in corde feciſti, fur teneris, & nihil tuliſti, ſed
& tu ſi opportunitas detur ad implẽdum malum factũ
tuum, furaris, & lætaris quia tacet. Audi ergo pſalmum,
te admonuit, te quicunq; es, qui fortè hic hodie ſtas, &
nocte aliquid feciſti, te admonuit, tibi dixit, Hęc feciſti
& tacui, Suſpicatꝰ es inique quòd ero tibi ſimilis, O ho
mines qui hæc verba quæ dicturus ſum nec habetis in
H ore, nec in corde, fœlices eſtis. Nônne quotidie homi-
nes mala faciẽtes, aut quos bene feciſſe pœnitet, & pœ-
nitentiam feciſſe, peruerſe fundunt quod mulſerunt?
Nônne quotidie dicunt, & ipſa murmura inter ſe ro-
dunt, Vere ſi deo diſplicerent iſta, non permitteret illa
fieri, vt illi qui ea faciunt fœlices eſſent in terra? Vide-
mus raptores, videmus infirmorum oppreſſores, vide-
mus vicinorum expulſores, videmus violentos limitũ
inuaſores, videmus calumniatores, & tamen potentes,
diuites, fœlices in hac vita, Si verè deus iſta videret, ſi
iſta curaret parceret eis? Addunt & hoc quod peius eſt,
non placent niſi mala. Contingat autem vt faciat bene
aliquis, & ſequatur forte aliqua tẽtatio, cõtinuò ad ma-
num habet, non expedit facere bene. Parum eſt ꝙ male
Pſal.49. vis facere, & benefaciẽtibus maledicis? Hæc feciſti, in-
quit, & tacui, ſuſpicatus es inique, quòd ero tibi ſimilis.
Quid eſt quòd ero tibi ſimilis? Quia ſic mihi placet ma
lũ, quo modo tibi. Hoc es ſuſpicatus, hoc dixiſti in cor-
de tuo. Quod peius eſt in hæc verba progrediuntur, vt
nec audiri timeant. Ergo ſuſpicatus es inique quòd ero
tibi ſimilis. Arguam te quo modo nõ putas, & quando
non putas arguam te. Sileo cum facis, ſed nõ ſilebo cũ
I iudico. Arguam te. Quid tibi faciam quando arguã te?
Statuam te ante faciem tuã. Modo enim quando male
facis putas quia bonus es, quia non vis te videre. Alios
reprehendis, te non reſpicis: alios accuſas, de te nõ co-
gitas: alios ponis ante oculos tuos, te ponis poſt dor-
ſum tuũ. Ego quãdo te arguam, contrà facio. Tollo te
à dorſo tuo, & pono te ante oculos tuos. Videbis te, &
planges te, & nõ erit iam tunc quomodo corrigas. Cõ-
temnis ergo tempus miſericordię, veniet tempus iudi-
Pſal.100. cij, quia tu in eccleſia mihi cantaſti, Miſericordiam &
iudiciũ cantabo tibi domine. Ex ore noſtro exiet, vbiq;
Eccleſiæ concrepant Chriſto, Miſericordiam & iudi-
cium cantabo tibi domine. Tempus eſt miſericordiæ,
vt corrigamur, nondũ venit tempus iudicij. Locus eſt,
ſpaciũ eſt. Peccauimus, corrigamur. Nondum finita eſt
via, nondum clauſus eſt dies, nondum expiratũ eſt, nõ
deſperetur, quod peius eſt, Quoniã propter ipſa pecca-
ta humana, & tolerabilia, & tãto crebriora, quanto mi-
nora, conſtituit deus in eccleſia tempore miſericordię
Matth.6. prærogandæ quotidianã medicinam vt dicamus, Di-
mitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus de-
bitoribus noſtris, vt his verbis lota facie ad altare acce- K
damus, & his verbis lota facie corpore Chriſti & ſan-
guine cõmunicemus. Sed quod eſt grauius, ipſam me-
dicinam ſic homines contemnunt, vt non ſolum non
dent veniam quando in illos peccatur, ſed nec velint
petere quando ipſi peccant. Intrauit tentatio, ſubrepſit
ira, tantum dominata eſt iracundia quantum potuit, vt
non ſolum tumultuaretur cor, ſed & conuicia & crimi
na vomeret lingua. Non vides quò te impulit? Non vi-
des quò te præcipitauit? Tandẽ corrige, dic, male feci,
peccaui. Non enim morieris ſi dixeris, Crede nõ mihi, 2.Reg.12.
ſed deo. Quid ſum ego? Homo ſum, par veſtrum ſum,
carnem porto infirmus. Omnes credamus deo. Atten-
dite vobis. Si peccauerit frater tuus, corripe eum inter Matth.18.
te & ipſum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si
te nõ audierit, adhibe tecum duos aut tres. In ore duo-
rum aut trium teſtiũ ſtabit omne verbum. Si nec ipſos
audierit, refer ad eccleſiam, Si nec ipſam audierit, ſit
tibi tanquam ethnicus & publicanus. Ethnicus gentilis
eſt. Gentilis ille eſt, qui in Chriſto non credit. Si nec
eccleſiam audierit, mortuum puta. Sed ecce viuit, ecce
intrat, ecce ſignat, ecce genu figit, ecce orat, ecce ad al-
tare accedit, Sit tibi tanquam ethnicus & publicanus, L
Noli in illo attendere falſa ſigna. Viuens mortuus eſt,
vnde viuit? Quomodo viuit? Si dicam alicui in con-
ſpectu veſtro, tu hoc feciſti, reſpondebit poſtea, Quan-
tum errat. Intus me moneret, intus mihi diceret, quia
male feci, intus videret peccatum meum. Quare in po-
pulo arguit? Quid ſi feci, & nõ correxiſti? Quid ſi feci,
& adhuc perſeueras? Quid ſi feci, & adhuc tibi bene fe-
ciſſe videris in corde tuo? Quia tacet ille, iuſtus es? Quia
modo ille non vindicat, nihil male feciſti? Non times.
Arguam te, non times? Conſtituã te ante faciem tuam, Pſal.49.
non times. Sed longè eſt, inquis, iudicium. Primo quis
tibi dixit, quia longè eſt dies iudicij? Nunquid ſi longe
eſt dies iudicij, lõge eſt dies tuus? Vnde ſcis quãdo eſt?
Nônne multi ſani dormierunt & obduruerũt? Nônne
caſus noſtros nobiſcũ in hac carne portamus? Nônne
fragiliores ſumus, quàm ſi vitrei eſſemus? Vitrum enim
& ſi fragile eſt, tamen ſeruatum diu durat, & inuenis
calices ab auis & proauis, in quibus bibunt nepotes &
pronepotes. Tanta fragilitas cuſtodita eſt per annos.
Nos autem homines & ſub tantis caſibus quotidianis
fragiles ambulamus, & ſi caſus ipſi repentini non ac-
cederent, diu tamen viuere non valeremus. Vita hu- M
mana tota breuis eſt, ab infantia vſque ad decrepitam
ſenectutem tota breuis eſt, Adam ſi adhuc viueret, &
hodie moreretur, quid illi vitæ longitudo profuiſſet?
Huc accedit, quia ipſe dies qui quaſi naturaliter ſeruit
morbo illecto incertus eſt, Quotidie moriuntur homi
nes, & qui viuunt deducunt illos, exequias celebrant, &
vitam ſibi promittunt. Nemo dicit, corrigam me, ne
cras hoc ſim quod iſte quem deduxi. Placet vobis ver-
bis, ego quæro facta. Nolite me contriſtari prauis mo-
ribus veſtris, quia delectatio mea non eſt in hac vita,
niſi veſtra bona vita.

De eo quod ait dominus in Euangelio, Remittite, & remittetur vobis: date, & dabitur vobis: Luca.6.

Homilia XXIX.

EGo fratres vires paruas habeo, ſed verbũ dei
magnas habet valere in cordibus veſtris. Ego
& quod lente dicimus, valde auditis ſi obedie
ritis. Tanquam per nubem ſuam, per Eſaiam prophetã
dominꝰ tonuit, ſi ſenſum habetis expauiſtis. Manifeſte
enim dixit, nec expoſitorem habent iſta neceſſarium,
ſed

A sed factorem. Quò mihi, inquit, multitudinem sacrificiorum vestrorum? *Esaiæ 1.* Quis enim exquisiuit ista de manibus vestris? *Eleemosyna in pauperē, sacrificiū est Christiani.* Deus nos quærit, non nostra. Sed sacrificium Christiani est eleemosyna in pauperem. Hinc enim fit deus peccatis propicius. Nisi antè peccatis propicius fiat deus, quis remanebit nisi reus? Ab eis peccatis & delictis, sine quibus vita ista non ducitur, mundantur homines per eleemosynas, *Eleemosynarum duo genera.* Quæ sunt duorum generum, erogando & remittendo. Erogando quod habes bonum, remittendo quod pateris malum. Hæc duo genera eleemosynarum dominus magister bonus, qui verbum breuiauit super terram, vt esset fructuosum, & non onerosum, quàm breuiter fuerit complexus audite, *Lucæ 6.* Remittite, inquit, & remittetur vobis: pertinet ad ignoscendum. Date, & dabitur vobis: pertinet ad erogandum. Ex illa eleemosyna qua ignoscis homini nihil perdis. Ecce statim veniam petit, ignouisti, nihil amisisti. Charitate amplior domum redisti. Illud aliud genus eleemosynarum, vbi iubemur erogare indigentibus, graue videtur, quia quod quisq; dederit, hoc ipsum quod dabit non habebit. Equidem & hinc securos nos facit Apostolus qui dixit, *2. Cor. 8.* Prout quisq; habet, nō vt aliis B sit refectio, vobis angustia. Metiatur ergo vnusquisque vires suas, non thesaurizare attendat in terra, det, non perit quod dat. Non dico, hoc non perit, sed dico hoc solum non perit. Alia vero quæ non dederis, & abundant tibi, aut cum viuis amittis, aut cum morieris dimittis. Deinde fratres mei tanta promissio quem non hortatur? Dimittite, inquit, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. *Lucæ 6.* Quando dicit, date & dabitur vobis, attendite cui dicat, Homini dicit deus, mortali dicit immortalis, mendico dicit tantus paterfamiliâs. Neque enim hoc reuocaturus est quod dedimus, inuenimus quem fœneremur. Demus in vsuram, sed deo, non homini. Et damus qui abundat, ei damus qui dedit quod demus, & pro modicis rebus profert nobis, pro mortalibus, pro putribilibus, pro terrenis quæ æterna sunt & incorruptibilia, & sine fine manentia. Quid multa dicturus sum? Se promittit qui promittit. Si amas illum, eme illum ab illo, Et vt noueris te ipsi dare, audi illum dicentem, *Matth. 25.* Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi potum. Hospes fui, & suscepistis me. Nudus fui, & vestistis me. Aeger, visitastis me. Inclusus, venistis ad me. Et dicent illi, C Quando te vidimus in his necessitatibus constitutum, & ministrauimus tibi? Et ille, Quando vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Dat de cœlo, accipit in terra. Ipse dat, ipse accipit, quasi fœnus traiectitium facis. Hic das, ibi recipis. Hic das res perituras, ibi recipis res sine fine mansuras. *Psal. 139.* Et quandocunque dicis deo, Libera me domine ab homine malo, hoc enim modo cantauimus. Scio enim quo gemitu dicas, Libera me domine ab homine malo. Quis enim in isto seculo non patitur aliquem hominem malum? Quando ergo dicis deo hoc, Libera me domine ab homine malo, sicut totis præcordiis dicis, sic intentis oculis te prius attende. Libera me domine ab homine malo. Fac tibi respondisse deū. A quo? Dicturus es à Gaio, à Lucio, à nescio quo quem pateris. Et respondet tibi, De te mihi nihil dicis. Si ab homine malo libero te, prius es liberandus à teipso. Pateris malum, noli teipsum pati malum. Videamus si inuenit te, quid tibi faciat alter malus. Tu noli esse malus. Non tibi dominetur auaricia, non te calcet concupiscentia tua, non te trituret ira tua. Isti hostes interiores tui qui sunt, Tuipse non tibi aliquid facias. Videamus quid tibi faciat vicinus malus, patronus malus, potens malus, videamus quid tibi faciat? D Iustum te inueniat, fidelem te inueniat, Christianum te inueniat. Quid tibi facturus est? Quod Stephano Iudæi fecerunt. *Acto. 7.* Faciendo malum, miserunt ad bonum. Ergo quando oras vt liberet te deus ab homine malo, attende te, noli tibi parcere à te, te liberat. Quo modo te à te liberat? Dimittendo peccata, donādo merita, dando tibi vires pugnandi aduersus concupiscentias tuas, inspirando virtutem, dando menti tuæ cœlestem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur. Hæc tibi cum præstat deus, liberat te à te, & securus expectas in huius seculi malis transitoriis cum eis bonis venturum dominum, quæ transire non possunt. Satis sint vobis. Videtis certe, quia nescio quo modo ergo inualidus accedo, & loquēdo fortis fio. Tantus est animus mihi, tāta intētio in profectu vestro. Operarius enim in agro fructū sperans, minus sentit laborem. Scitis fructus mei qui sint, & vobiscum sim, & omnes simus fructus dei.

De eo quod in Aggæo scriptum est, Meum est aurum, & meum est argentum

Homilia XXX.

IN scripturis diuinis fratres charissimi legimus E deum dicentem, *Aggai 2.* Meum est aurum, & meū est argentum. Hoc ideo dictum est, vt ille qui nō vult cum indigētibus communicare quod habet, cum audit præcepta faciēdæ misericordiæ, intelligat deum non de re illius cui iubet, sed de re sua iubere donare: & ille qui aliquid porrigit pauperi, non se arbitretur de suo facere: ne forte non tam confirmetur misericordię nomine quàm infletur superbiæ vanitate. Meum est, inquit, aurum, & meum est argentum, non est vestrum ô diuites terræ. Quid ergo dubitatis pauperi dare de meo? Aut quid extollimini cum datis de meo? Et vis videre quàm iusti iudicis res est aurū & argentum, auarus vnde torquetur, inde misericors adiuuatur: rem suam diuina distribuente iusticia, & recte facta inde manifestantur, & peccata inde puniuntur. Nunquid non aurum & argentum, atque omnis terrena possessio, & exercitatio humanitatis est, & suppliciū cupiditatis? Cum talia deus nobis hominibus tribuit, ostendit in eis quanta cōtemnat animus cuius diuitiæ sunt ipse deus qui tribuit. Non enim potest quisque apparere contemptor, nisi eius rei, cuius possessor effectus est. Nam & qui non F habent possunt ista contemnere, sed vtrum fingant an vere contemnant, deus videt, qui cordis inspector est. Ab hominibus autem vt imitari possint cogitationem contemnentis, non nisi in manibus erogantis inspicitur. Cum autem malis hominibus deus ista concedit, ostendit in eis quo modo & in ipsis bonis quę deus largitur, crucietur animus cui voluit qui tāta largitur, Bonis autem subministrat occasiones beneficiorum, malos autem torquet timore damnorum. Et ideo si amittant vtrique aurum & argentum, isti cœlestes diuitias læto corde retinebunt: illis autem & bonis temporalibus inanis domus, & bonis æternis inanior conscientia remanebit. Illius est ergo aurum & argentum, qui nouit vti auro & argento. Nam etiam inter ipsos homines tunc quisq; habere aliquid dicendus est, quādo bene vtitur. Nam quod iuste non tractat, iure non tenet. Si suum esse dixerit, non erit vox iusti possessoris, sed impudentis incubatoris improbitas. Quapropter si homo non importune dicit aliquid suum, non quod iniqua, & stulta cupiditate occupauerit, sed quod prudentissima potestate, & iustissima moderatione tra-

G stauerit: quanto magis deus vere ac proprie suum esse dicit aurũ & argentũ, quod & largissima bonitate condidit, & iustissimo administrat imperio: vt sine ipsius nutu atque dominatu nec mali nisi ad auariciæ suppliciũ, nec boni, nisi ad vsum misericordiæ possint habere aurum & argentum? Quod tamẽ & instituere vt sit, & vt alteri adsit, alteri desit, distribuere atq; ordinare non possunt. Si autem solis bonis in potestate daretur aurũ & argentum, recte putaretur magnum aliquid bonum. Rursus si solis malis deesset, videretur magna pœna paupertas. Si autem solis bonis deesset, videretur summa beatitudo, paupertas. Nunc vero si scire vis aurum posse bene haberi, habent & boni: non eos per aurum bonos esse, habent & mali. Item si scire vis quàm non sit miseria paupertas, sunt quidam pauperes beati: sunt quidam pauperes miseri, si scire vis quàm non sit beatitudo paupertas. Ita ergo aurum & argentum distribuit hominibus conditor rerum & administrator deus, vt ipsum per se natura & genere suo bonum sit, quanuis nõ summum & magnum bonum, & pro gradu sui ordinis laudabilem conditorem vniuersitatis ostendat. Copia vero eius non extollat bonos, nec lædat inopia.

H Malos autem & cum offertur excæcet, & cum auferture excruciet. Res ergo condita & ad conditoris laudem, & bonorum probationem, malorúmque supplicium, ecce vituperari nullo modo potest: & eam verissime deus dicit suam, quam nõ solum condit affluentissima bonitate, sed etiam prouidentissima moderatione dispensat. Cum autem hoc genus rerum dominus in Euangelio mammona iniquitatis appellat, significat esse alterum mammona, id est, alias diuitias, quas nisi iusti & boni possidere non possunt, vt ideo mammona iniquitatis vocetur, quia iniquitas eas vocat diuitias. In iusticia vero nouit esse alias diuitias quibus homo adornatur interior, sicut beatus Petrus dicit, Qui est ante deum diues. Illæ iustæ dicuntur diuitiæ, quia bonis meritis iustisq; tribuuntur. Illę vero dicuntur diuitiæ, quia quisque eas habuerit non egebit. Istæ vero iniustæ diuitiæ, non quia iniustum est aurum & argentum, sed quia iniustum est eas putare diuitias, quæ non auferant egestatem. Tanto enim magis ardebit quisq; egestate auariciæ, quanto magis eas diligens maiores habuerit. Quo modo ergo sint diuitiæ, quibus crescẽtibus crescit [illegible]

I opia? Quæ amatoribus suis, quanto fuerint ampliores non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem. Diuitem tu putas qui minus egeret, si minus haberet? Nam videmus quosdam cum haberent pecuniam paruam, paruis lucris fuisse lætatos: sed postea * cum cœpit abundare verum quidem copiis auri & argenti, sed tamen falsæ diuitiæ cũ parua obtuleris iam recusant, credas eos iam esse satiatos, sed falsum est. Nam maior pecunia fauces auariciæ non claudit sed extendit, non irrigat sed accendit. Poculum respuunt, quia fluuium sitiunt. Vtrum ergo ditior aut egentior dicendus est, qui eum ideo voluit habere aliquid ne indigeret, ideo plus habet ne minus indigeat? Sed non est hæc auri culpa & argenti. Fac enim misericordem aliquem inuenisse thesaurum, nónne operante misericordia præbetur hospitalitas peregrinis, aluntur famelici, nudi vestiuntur, inopes adiuuantur, captiui redimuntur, construuntur ecclesiæ, eficiuntur lassi, pacantur litigiosi, reparantur naufragi, curantur ægroti, corporales opes dispertiuntur in terra, spiritales reconduntur in cœlo? Quis hæc facit? Misericors & bonus. Vnde facit? De auro & argento. Cui seruiẽs hæc facit? Ei qui dixit, Meum est aurum, & meum est argentum. Videtis iam vt arbitror, K

Luca. 6.

Diuitiæ duplices.

1. Petri. 3.

* Legẽdum arbitror, cũ cœperint abundare vere quidẽ copiis auri & argenti, sed tamẽ falsis diuitiis.

Aggei 2.

fratres, quam magno errore, magnáque dementia in ees ipsas quibus male homines vtuntur, crimen malevtentium transferatur. Nam si propterea vituperatur aurum & argẽtum, quia homines auaricia deprauati, neglectis præceptis omnipotentissimi creatoris in ea quæ condidit detestabili cupiditate rapiuntur, vituperetur etiam omnis dei creatura. Quia sicut Apostolus dixit, Peruersi quidem homines coluerunt & seruierunt creaturæ potius quàm creatori, qui est benedictus in secula. Vituperetur etiam iste sol quem certe idem Manichæi qui nõ intelligunt esse creaturam, tanquam ipsum creatorem, vel tanquam eius aliquam partem colere atque adorare non desinunt. Cur ergo ipsum non vituperant, cum plerunque homines de vsu solis & luminis in ædificiis suis lites iniustissimas concitant, & vt fenestris suis radij liberiores aliquanto largius infundantur, domos alienas deiicere sæpe moliuntur, & eos qui contradixerint, etiam si iure certissimo contradicant, inimiciciis acerbissimis insectantur? Si quem L igitur infirmorum potentior aliquis iniuste ac nefarie propter vsum solis oppresserit, diripuerit, in exilium etiam mortẽmve compulerit, solis est crimen quo ille abundantius vti desiderat, an potius male vtẽtis iniquitas? qui dum cupit corporeis oculis temporale lumen largius acquirere, cubiculum cordis luci non aperit æquitatis. Ex quo isti si possunt intelligant, aut aurum & argentum se accusare non debere, quanuis de auro & argento sæpe homines cupidissimi dimicent, aut accusationes suas de terra in cœlum, & de metallis fulgentibus in sydera, atque ipsum solem se debere transferre, quando iniqui homines inexpiabili sæpe discordia de possidenda solis luce confligunt. Similiter etiã discant quid intersit inter hanc lucem visibilem, lucemq; iusticiæ. Siquidem fieri potest vt quanto maiore auiditate frui quisque hac luce voluerit, tanto maiori cæcitate à iusticiæ luce deficiat.

Roma. 1.

De Monomachia Goliæ & Dauid.

Homilia XXXI.

Golias vnus fuit ex Allophylis, id est, ex alienigenis, qui bellum gerebant illo tempore aduersus filios Israël. Eo tempore Dauid sanctus, cuius est hoc psalterium, imò per quem ministrauit hoc psalteriũ spiritus sanctus, puer erat pascens oues patris sui tenera ætate, vix dum adolescentulus: fratres eius iam iuuenes militabant, & in exercitu regis erant, attulit eis missus à parentibus aliquid de domo vsibus ipsorum. Itaque illo tempore quo pugnabatur in exercitu, inuentus est nondum miles, sed militum minister & frater. Extitit tunc Golias iste de quo mentio facta est, ingens statura corporis, armis instructus, viribus etiã exercitatus, elatus iactantia, qui superbe prouocaret ad monomachiam populum aduersariũ, hoc est, vt vnus inde electus ab ipsis procederet aduersus eum, vt duobus pugnantibus examen totius belli in medio versaretur, pacto & placito addicto, vt quis illorum duorum vicisset, vniuersæ parti vnde ille steterat retribueretur victoria. Rex ergo ille populi Iudæorum filiorum Israël, Saül erat. Angebatur, æstuabat, quærebat in vniuerso exercitu parem illi viro, nõ inueniebat, nec forma corporis, nec audacia prouocationis. Cum æstuaret, ausus est puer iste Dauid, nõ præsumens de viribus suis, sed in nomine dei sui procedere aduersus eum. Nunciatum est regi, non audacia puericiæ, sed fiducia pietatis. Nec rex abnuit, non recusauit. Intellexit cum

1. Reg. 17.

M

Ibidem.

videret

A videret audentem puerũ, aliquid in eo diuinitatis esse, nec illum tenera ætate sine diuino instinctu talia posse præsumere. Libẽter accepit, processit aduersus Goliam. In omnibus ergo qui erant in ea parte, vnde procedebat Dauid, non erat præsumptio nisi de deo: in illis autem tota spes in vnius hominis viribus, Sed quid est ho-
Psal. 134. mo, nisi quod in isto Psalmo cecinit, Homo vanitati assimilatus est, dies eius velut vmbra prætereunt? Ergo spes illorum inanis, quæ collocata est in vmbra transeunte. Armatus est Dauid, vt quoniam ætate & viribus impar erat, quasi armis par esset: sed arma vetera non adiuuabãt potius, quàm onerabant nouã ætatem, Et ad
Coloss. 3. hoc pertinet quod etiam apostolica lectio ante psalmi
1. Reg. 17. canticum præsignauit dicens, Exuite vos veterem hominem, & induite nouum. Noluit Dauid vetustatẽ armorum, abiecit, onera dixit esse, quia implicabant eum, expeditissimus ille ad prælium procedere cupiebat, fortis non in se sed in domino, armatus non tam ferro quàm fide. Tamen abiectis armis, elegit aliquid vnde pugnaret, & hoc nõ sine sacramẽto. Nam videtis quasi duas quasdam vitas: nam in alienigenis veterem, aliam in Israëlitis nouam, aduersus inuicem dimicare. In illa
B parte corpus diaboli, in ista præfiguratio domini nostri Iesu Christi. Tulit quinque lapides de torrente de fluuio, & posuit in vase pastoris quo lac mulgeri solet: Ita processit armatus. Quinq; lapides lex erat. Continetur enim lex quinq; libris Moysi, & in ipsa lege decem præcepta sunt salutaria, quibus decem præceptis cætera seruiant. Præfiguratur ergo lex & quinario & denario numero. Et ideo Dauid pugnauit quinario, qui ait, In
Psal. 32. psalterio decem chordarũ psallam tibi. Neque omnes quinque lapides, sed vnum tulit. Nanque in numero lapidum, numerum librorum ostẽdit, in vno lapide vnitatem implentium legem. Vnitas enim ipsa implet legem, id est, charitas. Ideo sublati sunt illi lapides quinq; de fluuio. Fluuius quid significat? Illo tempore semper in scripturis eadem significantur rebus certis. Quinario numero propter quinq; libros Moysi. Quid significant quòd de fluuio sunt ablati & politi in vase pastoricio? Iam diximus aduentu domini nostri Iesu Christi vt vere vinceretur diabolus, lex transiuit ad gratiam. Quid tam significat gratiã quàm lactis copia? Sublati sunt illi lapides de fluuio. Fluuius significat populum fluxum, deditum temporalibus rebus, amantem trans-
C euntia, & cupiditatis impetu in mare huius seculi decurrentem, qualis erat populus Iudæorum. Vetus acceperat legem, sed calcabat legem, & transibat super legẽ, & ferebatur in mare, quo modo fluui⁹ super illos lapides. Non enim lapides illi limitem fecerant fluuio, vt statuerent fluuiũ. Quòd si ita essent, significarent coërcitionem legis, & eos qui confluere cœperunt voluptatibus & cupiditatibus suis, venientes ad præcepta legis consisterẽt, & refrænarent impetus libidinum suarum. Non autem ita erãt illi lapides, sed in fluuio super quos transibat aqua, sicut supra legem transgressor populus transibat. Inde ergo dominus tulit legẽ ad gratiam, id est, de fluuio tulit & in vase pastoris posuit. Qui vult ergo implere legem, gratiam cogitet: hoc est, homo totũ quòd innotescit ei deus, quòd dat illi gratiam suã, vnde præsumebat Dauid. Golias autẽ de se, de viribus suis superbus, elatus, inflatus, primo totam victoriam vniuersæ partis suæ in se vno constituit. Et quia omnis superbia habet impudentiam frontis, in ipsa fronte lapide veniente deiectus est. Euacuata est frons quæ habebat impudentiam superbiæ suæ, & vicit frons quæ ha-

bebat humilitatem crucis Christi. Propterea & nos si- D
gnum ipsum crucis in fronte portamus, quia illud intelligimus. Hoc dixi, fratres mei, quia multi hoc faciũt, & intelligere nolunt. Factorem quærit deus signorum suorum, non pictorem.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem: Ioan. 5.
Homilia XXXII.

Arcana & secreta regni dei prius quærunt credentes quo faciant intelligentes. Fides enim gradus est intelligendi: intellectus autem meritum fidei. Aperte hoc propheta dicit omnibus præpropere & præpostere intelligentiã requirentibus & fidem negligentibus. Ait enim, Nisi credideritis Esaiæ. 7.
nõ intelligetis. Habet ergo & fides ipsa quoddam lumẽ suũ in scripturis, in prophetia, in Euangelio, in Apostolicis lectionibus. Omnia enim ista quæ nobis ad tẽpus recitantur, lucernæ sunt in obscuro loco vt nutriantur ad diem. Dicit Apostolus Petrus, Habemus certiorem 2. Petri. 1.
propheticum sermonẽ cui benefacitis intendentes tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Videtis ergo fratres, quamdiu sint peruersi & properãdo vitiosi qui tanquã E
immaturi conceptus ante ortum quærunt abortum qui nobis dicunt, quid me iubes credere quod non video, videam aliquid vt credam: Iubes credere dum non video: ego videre volo & videndo credere, nõ audiendo. Dicat Propheta, Nisi credideritis non intelligetis. Esaiæ. 7.
Ascendere vis & gradus obliuisceris. Vtique peruerse homo si iam tibi possem ostendere quid videres, non hortarer vt crederes. Ergo fides est, sicut alibi definitũ Hebræ. 11.
est, sperantium substantia, confictio rerum quæ non videntur. Si non videntur, quo modo confinguntur quia Fidei definitio.
sunt? Vnde enim sunt ista quæ vides nisi ex illo quod non vides? Vtiq; vides aliquid vt credas aliquid, & ex eo quod vides credas quod nõ vides. Ne sis ingratus ei qui te fecit videre vnde possis credere quod nondum potes videre. Dedit tibi deus oculos in corpore, rationẽ in corde, excita rationem cordis, erige interiorem habitatorem interiorum oculorum tuorum, assumat fenestras suas, inspiciat creaturam dei. Est enim aliquis intus qui per oculos videat. Nam quando aliquãdo in me cogitas auerso interius habitatore, quæ sunt ante oculos tuos non vides. Fenestræ enim frustra patent, quando qui per eas attendit absens est. Non ergo oculi F
vident, sed quidam per oculos videt, erige illum, excita illum. Non enim denegatum est tibi, rationale animal te deus fecit, præposuit te pecoribus, ad imaginẽ suam te formauit. Siccine vti oculis debes vt pecus tantum, Gene. 1.
vt videas quid addas ventri, non menti? Erige ergo rationalem aspectum, vtere oculis vt homo, intende cœlum & terram, ornamenta cœli, fœcunditatem terræ, volatus auium, natatus piscium, vim feminum, ordinẽ temporum. Intende facta & quære factorem: aspice quæ vides, & quære quem non vides. Crede in eum quem non vides propter ista quæ vides. Et ne sermone meo te exhortatum putes, Apostolum audi dicentem, Inuisi- Roma. 1.
bilia enim dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt, conspiciuntur. Postponebas ista nec attendebas vt homo, sed vt animal irrationale. Clamauit ad te Propheta & frustra clamauit, Nolite esse sicut equus & mulus qui- Psal. 31.
bus nõ est intellectus: videbas ergo ista & postponebas. Quotidiana miracula dei non facilitate sed assiduitate viluerant. Quid enim difficilius cognitione quàm vt nascatur homo, moriendo discedat in secreta qui erat,

G nascendo procedat in publica qui non erat? Quid tam mirabile, quid tam difficile cognitu? Deo autem facile factu. Mirare ista, expergiscere, insolita nosti mirari, *Matth.14.* maiora sunt quàm quæ videre consueuisti, Mirati sunt homines dominum deũ nostrum Iesum Christum de quinq; panibus saginasse tot milia, & non mirantur per *Ioan.2.* pauca grana impleri segetibus terras. Quæ aqua erat vinum factũ, viderũt homines & obstupuerũt, quid aliud fit de pluuia per radicẽ vitis? Ipse illa fecit, ipse ista. Illa vt pascaris, ista vt mireris. Sed vtraq; mirãda sunt, quia opera dei sunt. Videt homo insolita & miratur: vnde est ipse homo qui miratur vbi erat, vnde processit, vnde forma corporis, vnde membrorũ distinctio, vnde habitus iste speciosus, de quib[us] primordiis, de quàm contemptibilibus, & miratur alia cum sit ipse mirator magnum miraculum. Vnd ergo ista quæ vides nisi ex illo quem non vides? Sed vt dicere cœperam, quia tibi ista viluerãt, venit ipse ad facienda insolita, vt & in ipsis solitis agnosceres artificẽ tuũ. Venit ille cui dictũ est, In *Eccli.36.* noua signa. Cui dictũ est, Mirifica misericordias tuas. *Psal.16.* Largiebatur enim eas, largiebatur & nemo mirabatur.

H Venit ergo paruus ad paruos, venit medicus ad ægrotos, qui poterat venire cum vellet, redire cum vellet, facere quicquid vellet, iudicare vt vellet. Et hoc quod vellet ipsa iusticia est, & quod ille vult, inquã, ipsa iusticia est. Non enim iniquum est quod ille vult, aut æquũ potest esse quod nõ vult. Venit suscitare mortuum mirãtibus, reddere luci hominẽ qui erat in luce, qui quotidie, qui non erant producit ad lucem. Fecit ista & contemptus est à multis, plus attendentibus non quàm magna faceret, sed quàm paruus, tanquam dicẽtibus apud se: ista diuina sunt, sed iste homo est. Duo ergo vides, diuina & hominem. Si diuina nõ possunt fieri nisi à deo, vide ne in homine lateat deus. Attende, inquã, quæ vides, crede quæ nõ vides. Non te deseruit qui vocauit vt credas, quãuis iuberet te illud credere quod non potes videre, non tamen te dimisit nihil videntẽ vnde possis credere quod non vides. Paruã ne signa, paruáne indicia sunt creatoris ipsa creatura? Venit etiam, fecit miracula, non poteras videre deum, poteras hominem: deus factus est homo vt in vno tibi esset & quod videres & *Ioan.1.* quod crederes, In principio erat verbum, & verbũ erat apud deum, & deus erat verbum. Audis & nondum vi-

I des. Ecce venit, ecce nascitur, ecce de fœmina procedit *Gene.2.* quit fecit masculum & fœminam. Qui fecit masculum & fœminam nõ factus est per masculum & fœminam. Contempturus enim eras forte qui nasceretur, nõ contemnis quo modo nasceretur, quia semper erat antequam nasceretur. Ecce, inquam, assumpsit corpus, indutus est carne, processit ex vtero. Iã ne vides, iam, inquã, vides carnẽ, interrogo, sed carnem ostendo, vides aliquid, & nõ vides aliquid. Ecce in ipso partu, ecce etiam duo sunt, & quod videas & quod nõ videas, sed vt per ipsum quod vides credas quod nõ vides. Contemnere cœperas, quia vides qui natus est: crede quod nõ vides, quia de virgine natus. Quantulus est, inquit, qui natus est, sed quantus est qui de virgine natus est? Et ille qui de virgine natus est miraculum temporale tibi attulit, non est natus de patre, scilicet de patre homine, & natus est de carne. Sed non tibi videatur impossibile, quia natus est per solam matrem qui fecit hominem ante patrem & matrem. Attulit ergo tibi temporale miraculũ, vt tu eũ quæras & mireris æternũ. Etenim ipse qui tan- *Psal.118.* quã sponsus processit de thalamo suo, de vtero scilicet virginali vbi sanctæ nuptiæ factę sunt verbum & caro, attulit, inquam, miraculum temporale: sed ipse est ætern- K nus, ipse est patri coæternus, ipse est qui in principio erat verbum, & verbũ erat apud deum, & deus erat ver- *Ioan.1.* bum. Fecit tibi vnde sanareris vt videre posses quod non videbas. Quod contemnis in Christo, nondum est contemplatio sanati, sed medicamentum ægroti. Noli festinare ad visionem sanorum. Angeli vident, angeli gaudent, angeli pascuntur & viuunt, nec deficit vnde pascũtur, nec minuitur esca ipsorũ. In sublimibus thronis, in partibus cœlorum, in his quæ supra cœlos sunt, videtur verbum ab angelis & gaudetur, & manducatur & permanet. Sed vt panem angelorum mãducaret ho- *Psal.77.* mo, dominus angelorum factus est homo. Hęc est salus nostra, medicina infirmorum, cibus sanorum. Et loque- *Ioan.5.* batur hominibus & dicebat quod audistis, Non potest filius à se facere quicquã, nisi quod viderit patrẽ facientẽ. Iam ne putamus, est aliquis qui intelligat? Iam ne putamus, est aliquis in quo proficit collyriũ carnis ad intuendum vtcunq; splendorem diuinitatis? Locutus est, loquamur & nos, ille quia verbum, nos quia de verbo. Quare autem nos vtcunq; de verbo? Quia ad similitudinem verbi per verbũ. Quantum ergo capimus, quan- L tum illius ineffabilitatis participes esse possumus, loquamur & nos, ne cõtradicatur nobis. Præcessit enim fides nostra vt dicamus, Credidi propter quod locutus sum. *Psal.115.* Loquor ergo quod credo, vtrũ etiam vtcũq; video ille magis videt, hoc videre vos nõ potestis. Sed cũ dixero, qui videt quod dico siue credat & me videre quod dixi, siue non credat, quid ad me illud, synceriter videat & de me quod vult credat. Non potest filius à se facere quicquã nisi quod viderit patrem facientem. Hic Arianorum error exurgit, sed exurgit vt cadat, quia non humiliatur vt surgat. Quid est quod te mouit? Filium minorẽ vis dicere. Audisti enim, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem. Minorem vis ex hoc filium dici, Noui hoc, noui hoc te mouit, crede minorem nõ esse, videre nondum potes, crede, hoc est, quod pauloante dicebã. Sed quo modo, inquies, contra verba ipsius crediturus sum? Ipse dicit, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem. Attende & quod sequitur, Quæcunque enim facit pater eadem & filius facit: non dixit, talia. Paululum attendat charitas vestra ne vobismetipsis strepitum faciatis. Tranquillo corde opus est pia & M deuota fide, intentione religiosa: non in me vasculum, sed in illum attendite qui panem ponit in vasculo. Attendite ergo paululum. In his enim quæ supra diximus hortãtes ad fidem vt animus indutus fide sit intellectu capax, ea quæ dicta sunt festiua læta facilia sonuerunt, exhilarauerunt mentes vestras, secuti estis: intellexistis quæ dixi. Quæ vero dicturus sum spero aliquos intellecturos, vereor tamen non omnes intellecturos. Et quia deus nobis proposuit per lectionem Euãgelij vnde dicamus, nec vitare possumus quod proposuit magister, forte vereor ne qui non intellexerint qui fortassis plures erunt vt putent me frustra sibi locutum, sed tamen propter eos qui intellexerint nõ frustra loquor. Lætetur qui intelligit, patienter ferat qui nõ intelligit, quód nõ intelligit ferat & vt intelligat differat. Non ergo ait, Quæcunq; pater facit talia filius facit, tanquam alia faciat pater, & alia filius. Videbatur enim tanquã hoc dixisse cum superius diceret: Non facit à se filius quicquã nisi quod viderit patrem facientem. Intende, neque ibi ait, nisi quod audierit patrem iubentem: sed viderit, inquit, patrem facientem. Si ergo carnalem intellectum,

vel potius

A vel potius sensum interrogemus, quasi duos sibi proposuit artifices patrem & filium, patrem facientē nullo viso, filium facientem à patre viso, carnalis adhuc aspectus est: verūtamen vt ea quæ superiora sunt intelligamus, ista humiliora & abiecta non declinemus. Primo sic nobis ante oculos constituamus aliquid, putemus esse duos fabros patrem & filium. Fecit pater arcam quam filius facere non poterat nisi patrem videret facientem: attendit arcam quā fecit pater, & fecit arcam aliam talem, nō eandem. Differo paululum verba quæ sequūtur & iam interrogo Arrianum. Siccine intelligis quo modo proposui? Fecit pater aliquid quod cum videret filius patrem facientem, fecit & ipse tale aliquid? Hoc enim videntur sonare verba quibus permotus es. Neq; enim ait, Non potest à se facere filius quicquam nisi quod audierit patrem iubentem. Sed ait, Nō potest à se facere filius quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Ecce si sic intelligis, fecit pater & attendit filius, vt videret & ipse quod faceret. Faceret autē aliud aliquod tale quale fecerat pater, Hoc quod fecit pater per quem fecit? Si non per filiū, si non per ver-
Ioan.1. bum incurristi in blasphemiā Euangelij. Omnia enim
B per ipsum facta sunt. Ergo iam quod fecerat pater, per verbum fecerat: si per verbum fecerat, per filium fecerat. Quis est alius qui attendit vt faciat aliud aliquid quod viderit patrem facientem? Nō soletis dicere duos filios habere patrem: vnus est vnicus de illo genitus. Per misericordiam vero suam solus ad diuinitatem & non solus ad hæreditatem. Cohæredes vnico suo fecit pater: nō quos de sua substantia sicut ipsum genuit, sed
Roma.8. quos de familia sua per ipsum adoptauit. In adoptionem quippe filiorum vocati sumus, sicut sancta scriptura testatur. Quid ergo dicis? Ipse vnic⁹ loquitur: ipse filius vnigenitus in Euangelio loquitur: ipsum verbum
Ioan.5. nobis verba fecit, ipsum audiuimus dicentem, Non potest filius à se facere quicquā nisi quod viderit patrem facientem. Iam fecit pater vt videat quod faciat filius; & tamen nil facit pater nisi per filium. Certe turbaris hæretice, certe turbaris, sed tāquam helleboro accepto turbaris vt saneris. Iam te non inuenis, sententiam tuam & carnalem intuitum tuum, quantum arbitror etiam ipse condemnas. Repone oculos carnis post te, erige si aliquid habes in corde, diuina intuere. Audis quidē humana verba per hominem, per Euangelistam, per Eua-
C gelium audis humana verba sicut homo. Sed de verbo dei audis vt humana audias, diuina cognoscas. Exagitauit magister vt erudiret, seminauit quæstionē vt moueret intentionem, Nō potest filius à se facere quicquā nisi quod viderit patrem facientem. Consequens erat quod diceret, Quæcunque enim pater facit, talia facit filius, Non hoc ait, Sed quæcūq; pater facit, hæc eadem & filius facit. Non alia pater facit, alia filius facit, quia
Ioan.11. omnia quæ pater facit per filium facit. Suscitauit Laza-
& 9. rum filius, nunquid pater eum nō suscitauit? Illuminauit filius cæcū, nunqūid pater non illuminauit? Illuminauit pater per filiū in spiritu sancto: Trinitas est, sed vna operatio, vna maiestas, vna æternitas, vna coæternitas, & opera eadē trinitatis. Non alios homines creat pater, alios filius, alios spiritus sanctus. Vnum eūdemq; hominem & pater & filius & spiritus sanctus creat, & pater & filius & spiritus sanctus vnus deus creat. Attendis pluralitatem personarum, sed vnitatem diuinitatis agnosce. Propter pluralitatem enim personarum di-
Gene.1. ctum est, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Non ait, faciam hominem, & attende cum facio vt possis & tu alterum facere. Faciamus, D inquit, pluralitatem audio, ad imaginem nostram, item pluralitatem audio. Vbi ergo singularitas diuinitatis, lege sequentia, Et fecit deus hominem. Dicitur, Faciamus hominem, & non dicitur fecerunt dij hominem. Intelligitur vnitas in eo quod dictū est, Fecit deus hominem. Vbi est ergo intentio illa carnalis? Confundatur, abscōdatur, perimatur: loquatur nobis verbum dei. Iam pij, iam credentes, iam imbuti fide & comparato aliquo merito intelligentiæ, cōuertamus nos ad ipsum verbum, ad fontem luminis & dicamus simul, Domine eadem fecit pater quæ tu, quia quicquid facit pater per te facit. Te verbum audiuimus in principio, nō vidimus sed credimus. Ibi consequenter audiuimus, quia omnia per te facta sūt. Omnia ergo quæ facit pater per Ioan.1. te facit. Eademq; ergo facis quæ pater. Quid est quare dicere voluisti, non potest filius à se facere quicquam? Video enim æqualitatem quandam tibi cū patre, in eo quod audio, Quæcunq; pater facit, hæc eadem filius facit: agnosco æqualitatē, hic intelligo, hic capio vt possum: ego & pater vnum sumus, quid est quod non potes fa- Ioan.10. cere quicquā, nisi quod videris patrem facientem? Quid est hoc? Forte dicat mihi, immo dicat nobis omnibus. E Hoc enim quod dixi, Non potest filius facere quicquā Ioan.5. nisi quod viderit patrem facientem, videre meum quo modo intelligis, videre meum quid est? Sequestra paululum formā serui quam propter te suscepit. Etenim in illa forma serui dominus noster oculos & aures habebat in carne, & in illa forma humana qualē & nos portamus eadē figura corporis erat, eadē lineamēta membrorum. Caro illa venerat ex Adam, sed non erat ille Adā. Ergo dominus ambulās siue in terra siue in mari, sicut ei placuit sicut voluit: quia quicquā voluit potuit, inspexit quod voluit, iecit oculos, vidit, auertit oculos & nō vidit, à tergo erat qui sequebatur, antē erat qui videretur oculis corporis quod antē erat videbat. Diuinitatē vero nihil latebat: sepone sepone, inquā, paululū formam serui, formam dei vide in qua erat anteq̄ mūdus fieret, in qua erat æqualis patri, per eum hoc accipe & intellige quid tibi ait, Qui cū in forma dei esset non Philip.2. rapinam arbitratus est esse se æqualem deo. Ibi eum vide si potes, vt possis videre quid sit videre ipsi. In prin Ioan.1. cipio erat verbum. Quo modo videt verbū? Habētne oculos verbū, an in illo se inueniūt oculi nostri & oculi nō carnales, sed oculi piorum cordium? Beati enim F mundo corde, quoniā ipsi deum videbūt. Aspicis Chri Matt.5. stum hominem & deum, ostēdit tibi hominem, seruat tibi deum. Et vide quia deum tibi seruat qui se tibi hominem ostendit. Qui diligit me, inquit, mandata mea Ioan.14. custodit: qui diligit me diligetur à patre meo, & ego diligam eum: & tanquā diceretur, quid ei dabis quem diligis? Et ostendā, inquit, meipsum illi. Quid est hoc fratres? Quem iam videbant ipse se illis demonstraturum promittebat. Quibus? A quibus videbatur: an à quibus De verbis & non videbatur? Sic loquens Apostolo cuidam ait, dñi ser.18. quærenti videre patrē, vt sufficeret ei & dicenti, Osten- Ioan.14. de nobis patrem, & sufficit nobis. Et ille stans ante oculos serui, in forma serui, seruans oculi desiccati formam dei, ait illi, Tanto tempore vobiscum sum & nō cognouistis me: Qui me videt, videt & patrem: patrē quæris videre, me vide: vides me, & non vides me. Vides quod pro te assumpsi, non vides quod pro te seruaui. Audi mādata, purga oculos, quia qui diligit me mādata mea custodit, & egō diligā eum. Tanquā custodientem mandata mea, & tanquā sanato per mandata mea ostendam

G ostendam meipsum illi. Si ergo fratres videre nō pos-
Videre verbi. sumus quid sit videre verbi, quò imus, quam visionem
forte præpropere exigimus, quid nobis ostēdi volumus
quod videre possumus? Ideo ista dicta sunt quę deside-
ramus videre, non quod iam possimus capere. Videre
enim verbi: si videas forte in eo quod vides videre ver
bi, ipsum verbum videbis & nō aliud sit verbum, aliud
videre verbi, ne ibi sit aliquid coaugmentatū & copu-
latum & duplex & compaginatum. Simplex enim ali-
quid est ineffabili simplicitate. Non quemadmodū ho-
mo aliud est homo, aliud videre hominis. Nū aliquan-
do extinguitur quod est videre hominis & manet ho-
mo, hoc est quod dicebam dicturum me aliquid quod
non possent omnes intelligere, etiam dominus faciat
vt aliqui intellexerint. Fratres mei ad hoc exhortatur
vt videamus, videre verbi vltra vires nostras esse, quia
paruæ sunt nutriantur, perficiantur. Vnde? Mandatis.
Ioan.14. Quibus mandatis? Qui diligit me mandata mea cu-
stodit. Quæ mandata? Iam enim crescere volumus, iam
roborari, iam perfici, vt videamus videre verbi. Dic iā,
Ioan.13. domine quæ mandata? Mandatum nouum do vobis,
vt vos inuicem diligatis. Hanc ergo fratres charitatem
H de vbertate fontis hauriamus, ista capiamus, in ea nu-
triamur. Cape per quod sis capax. Charitas te gignat,
charitas nutriat, charitas perficiat, charitas roboret vt
videas videre verbi non aliud esse verbum & aliud vi-
dere ipsius, sed ipsum quod est, videre verbi, hoc esse
verbum, & cito forte intelliges, quia illud quod dictū
Ioan.5. est, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod vi-
derit patrem facientem: tale est ac si diceret, non esset
filius nisi de patre nasceretur. Sufficiat fratres noui, id
me dixisse, quod cogitanim forte aperiatur multis. Sæ-
pe verbis dictum forte obscuretur.

Psal.83. *De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum:*
Homilia XXXIII.

SEcundum Apostolum fratres charissimi, qui
satis diligit seculum non habet plenum diui-
ni amoris affectū. Sic enim audistis legi, Qui
1.Ioan.12. diligit seculum, non est perfecta charitas dei
in illo. Ac per hoc tunc perfecte incipit Christianus fu-
turam & æternam vitam diligere, cū vitam præsentem
cœperit non amare. Et ideo statim sequitur in Psalmo,
Psal.83. Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.
I Confirmat quod suprà dixerat deū se amare non secu-
lum. Exultauit, sed in deum viuum, hoc est, non exulta-
uit in hoc mundo, nec exultauit in aliqua oblectamen-
ta quę mundi sunt, id est, nō in diuitiis, non in honore,
non in luxuria, nō in ebrietate, non in vanitatibus mor
tuis & cito cū omni suo amore morituris, sed in deum
viuum. Quare non dixit, In deum tantum, sed addidit
in deum viuum? Vt ostēderet scilicet quia totum quod
non pertineret ad dei cultum deberemus habere quasi
mortuum: Simulq; cōsiderate huius dicti subtilitatem
sermonis sacri: cor meum, inquit, & caro mea exultaue-
runt in deum viuum. Nunquid non suffecerat dicere,
Cor meum exultauit in deum viuū: nisi addidisset, &
caro mea? Videamus ergo quo modo in deū & cor si-
mul & caro hominis exultat. Quo modo, nisi vt homo
& carne & corde deo seruiat. Cor enim exultat in deū
quādo honesta & sancta cogitat, quādo religiosa ope-
ra & deo placita cōcupiscit. Caro autē exultat quando
pudica est, quando sobria, quādo nulla impuritate pol-
luitur, quando nullis immūdis actibus sordidatur. Vi-
dete enim è diuerso & agnoscite, q̄ vera sint quæ dico:
si viderit aliquis vestrum hominem iniusta dicentem, K
nunquid dicere potest quòd cor illius exultet in deum
viuum? Aut si quis alium viderit ebriosum impudicū,
fornicatorē, nunquid dicere potest quòd caro eius ex-
ultet in deum viuum? Nulla enim caro exultat in deū,
quę viuit ī vicio. Ideo ergo Propheta dicebat, Cor meū
& caro mea exultauerunt in deū viuum. Quia & corde
retinebat plenā religionis fidem, & carne seruabat de-
uotam corporis sanctitatem. Nec sine causa in conse-
quētibus statim Psalmista subdidit dicens, Etenī passer *Psal.83.*
inuenit sibi domum, & turtur nidū vbi reponat pullos
suos. In turture & passere, saluator noster significatur.
Fratres charissimi, passer enim, vt scitis, perparua auis
est. Turtur enim vt legimus pudicissima. Et ideo salua-
tor noster passer dicitur, quia docuit primus humilita-
tem. Turtur dictus est, quia docuit primus castitatem.
Vnde etiam in canticis canticorū Propheta dicit, Vox *Cant.2.*
turturis audita est in terra nostra. Vox turturis doctri-
na intelligitur saluatoris. Audire cœpit, puritatē casti-
tatis adamauit. Etenim passer inuenit sibi domū, & tur
tur nidū sibi vt reponat pullos suos. Quæ est enim do-
mus Christi, nisi Ecclesia dei? Quæ est domus Christi,
nisi conuentus populi Christiani? Hanc ergo domū sal L
uator cum ingenti pietate quæsiuit & inuenit. Hanc pe
culiariter diligit. Merito peculiariter diligit, quā pecu-
liariter suo sanguine cōparauit. In hac ergo domo sal-
uator cōgregat pullos suos. Quos ergo credim⁹ Christi
pullos? Quos nisi populos Christianos? Deniq; qui sint
domini nostri pulli, ipse hodie conuentus vester osten
dit. Dum enim aspicio vestram congregationem con-
gregasse in Ecclesia, pullos vos video saluatoris. Lega-
mus, q̄uis in aliis libris scriptum, vt suprà dixi, Et turtur
nidum sibi vbi reponat pullos suos, sed vtrunq; in per-
sona Ecclesiæ bene cōuenit, id est, quod nos saluator &
congreget & reponat. Congregat enim nos vt doctri-
nam illius audiamus, & reponit, vt ab insidiis diaboli
tuti esse possim⁹. Quod vt faciat & quotidie faciat pre-
cemur deum saluatorem nostrum, cui est cum patre &
spiritu sancto honor & gloria in secula seculorū, Amē.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Ego sum via, veritas & vita: *Homilia XXXIIII.* *Ioan.14.*

ERigunt nos diuinæ lectiones ne desperatione *Habes hāc*
frangamur, & rursus terrent ne superbia ven- *homiliā fe-*
tilemur. Tenere autem viam mediam, verā, *rè vsq; ad*
rectam, tanq̄ inter sinistram desperationis & M *mediū*
dexteram præsumptionis difficillimum esset nobis nisi *suprà de*
Christus diceret, Ego sum via: ego sum, inquit, via & *verbis dn̄i*
veritas & vita. Tanquam diceret, Quà vis ire? Ego sum *in Euang.*
via. Quò vis ire? Ego sum veritas. Vbi vis permanere? *secūdū Ioā.*
Ego sum vita. Secure ergo ambulemus in via, sed insi- *ser.55. vsq;*
dias timeamus iuxta viam. Inimicus insidiari nō audet *ad versicu.*
in via, quia Christus est via. Sed iuxta viā planè nō de- *Non hæc*
sinet. Vnde & in Psalmo dicitur, Iuxta semitas scādala *quasi.*
posuerūt mihi. Dicit & alia scriptura, Memēto quia in *Psal.139.*
medio laqueorum ingrederis. Isti laquei inter quos in- *Eccli.9.*
gredimur non sunt in via, sed tamen sunt iuxta viam.
Quid formidas in via? Tūc time si deseras viam. Nam
ideo etiā permittitur ponere iuxta viam laqueos, ne se-
curitate exultationis via deseratur, & in insidias inci-
datur. Via Christus humilis, Christus veritas & vita.
Christus excelsus & deus. Si ambules in humili, perue-
nies ad excelsum. Si infirmus humilem non asperne-
ris, in excelso fortissimus permanebis. Quę enim causa
humilitatis Christi, nisi infirmitas tua? Veniret ad te
tantus medicus, si vel sic ægrotares vt tu posis venire
ad me-

A ad medicum? Venit docens humilitatem qua redea-
mus, quia superbia nos redire non sinebat. Quia & su-
perbia fecerat recedere exaltatum humanum cor ad-
uersus deum, & negligens in ipsa sanitate præcepta sa-
lutaria, decidit anima in infirmitatem, discat audire
infirma quem cōtempsit fortis. Audiat vt surgat, quem
spreuit vt caderet. Audiat tandem experimento edo-
cta, quod præcepto noluit obtinere. Docuit enim eam
miseria sua quid mali sit à domino fornicari. Recede-
re enim ab illo simplici & singulari bono, in istas mul-
titudinū voluptates, in amorem seculi corruptionéq;
terrenarum, fornicari est à deo. Et quodam modo for-
nicantem alloquutus est vt rediret, sæpissime per Pro-
phetas increpat tanquam fornicariam, non tamen de-
speratam, quia in manu habet etiam mūdationem for-
nicariæ, qui increpat fornicariam. Non enim sic incre-
pat vt insultet, sed ad confusionem vult perducere vt
sanet. Exclamauit scriptura vehementer, nec palpauit
Iac. 4. adulando, quos voluit reparare sanando. Adulteri, ne-
scitis, quia amicus huius mundi inimicus dei consti-
tuetur. Amor mundi adulterat animam, amor fabrica-
toris mūdi castificat animam, sed nisi de corruptione
B erubuerit, ad amplexus illos castos redire non concu-
piscet. Confundatur vt redeat quæ se iactabat ne redi-
ret. Superbia ergo impediebat animæ reditum. Qui au-
tem increpat non facit peccatum, sed ostendit pecca-
tū. Quod nolebat anima videre, ponetur ei ante ocu-
los, quod post dorsum habere cupiebat, ad faciem illi
Matt. 7. admouetur. Vidi te in te. Quid vides stipulam in ocu-
lo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides?
Reuocatur ad se quæ ibat à se. Sicut à se ierat, sic à do-
mino suo ibat. Se eni respexerat, sibiq; placuerat, suæq;
potestatis amatrix facta fuerat, recessit ab illo, & non
remansit in se, & à se repellitur, & à se excluditur, in ex-
teriora prolabitur. Amat mundum, amat temporalia,
amat terrena, quæ si seipsam amaret, neglecto à quo fa-
cta est iam minus esset, iam deficeret amando quod mi-
nus est. Minus est enim ipsa quàm deus, & longe mi-
nus, tantóque minus quātum minus est res facta quàm
factor. Ergo amandus erat deus, & amandus est deus,
ita vt si fieri potest nosipsos obliuiscamur. Quis ergo
est iste transitus: oblita est anima seipsam, sed amando
mundum oblita est se: sed nō amando artificem mun-
di, pulsa est & à se. Pulsa ergo & à se quodā modo per-
C didit se, nec facta sua nouit videre, iustificat iniquita-
tes suas & fertur & superbit in petulantia, in luxuria, in
honoribus, in potestatibus, in diuitiis, in potentia va-
nitatis: arguitur, corripitur, ostenditur sibi, displicet si-
bi, confitetur fœditatem, desiderat pulchritudinem, &
quæ ibat effusa, redit confusa. Contra illam videtur o-
rare, an pro illa qui dicit, Imple facies eorum ignomi-
nia. Aduersarius apparet, inimicus apparet. Audi quod
Psal. 82. sequitur, & vide vtrum orate possit amicus. Imple, in-
quit, facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum
domine. Oderat eos quorum facies ignominia imple-
re cupiebat. Vide quemadmodum amat eos quos vult
quærere nomen domini. Amat tantum, an odit tan-
tū? An & odit & amat? Imò & odit & amat. Odit tua,
amat te. Quid est, odit tua amat te? Odit quod fecisti,
amat quod fecit deus. Quæ sunt enim tua nisi peccata?
Gene. 1. Et quid es tu nisi quod fecit deus hominem ad imagi-
nem & similitudinem suam? Negligis quod factus es,
& diligis quod fecisti. Amas extra te opera tua, negli-
gis in te opus dei. Merito is, merito laberis, merito & à
Psal. 77. teipso pergis, merito audis: spiritus ambulans & nō re-
uertens. Audi potius vocantem & dicentem, Cōuerti- D
mini ad me & conuertar ad vos. Non enim deus auer- Zachar. 1.
titur & conuertitur, manens corripit, incommutabilis
corripit. Auersus est, quia tu te auertisti. Tu ab illo feci-
sti casum, non ipse ante fecit occasum. Ergo audi di-
centem tibi, Conuertimini ad me & conuertar ad vos:
hoc est enim, conuertar ad vos, quia conuertimini ad
me. Fugientis dorsa persequitur, faciem redeuntis illu-
minat. Quò enim fugies à deo fugiens? Quò fugies fu-
giens ab illo qui nullo loco cōtinetur, & nusquam ab-
sens est? Qui conuersum liberat, punit auersum. Habes
iudicem fugiens, patrem habeto rediens. Tumuerat au-
tem superbia, & ipso tumore per angustam redire non
poterat. Clamat ille qui factus est via: intrate per angu- Matt. 7.
stam portam. Conatur ingredi, impedit tumor, & tan-
to magis perniciose conatur, quāto magis impedit tu-
mor. Tumidum autem vexat angustia, vexatus autem
amplius tumebit. Amplius tumens quando intrabit?
Ergo detumescat. Vnde detumescat? Accipiat humili-
tatis medicamentum, bibat contra tumorem poculum
amarum sed salubre, bibat poculum humilitatis. Quid
se arctat? Non sinet moles, non magna sed tumida? Ma-
gnitudo enim soliditatem habet, tumor inflationem. E
Non sibi magnus tumidus videatur, detumescat vt ma-
gnus sit, vt certus sit, vt solidus. Non ista desideret, non
de ista pompa rerum labentium corruptibiliumq; glo-
rietur, audiat eum ipsum qui dixit, Intrate per angustā
portam, dicentem, Ego sum via. Quasi enim quæreret Ioan. 14.
tumidus quà intrabo? Ego sum via, inquit, per me in-
tra, non nisi per me ambulas vt intres per ianuam.
Nam sicut dixit, Ego sum via: ita etiā, Ego sum ianua. Ioan. 10.
Quid quæris quà redeas, quò redeas, quà intres? Ne ali-
cubi erres, ipse tibi omnia factus est. Breuiter ergo di-
cit, Humilis esto, mitis esto. Audiamus hoc apertissime
dicentem, vt videas quà sit via, quæ sit via, quò sit via,
quò vis venire. Certe forte auaricia omnia vis possíde-
re. Omnia mihi, inquit, tradita sunt à patre meo. For- Matt. 11.
tasse dicturus es, Christo sunt tradita, non mihi. Audi
Apostolum dicentem, Audi, vt dixi iamdudum, ne de-
speratione frangaris. Audi quo modo amatus es, tur-
pis, fœdus, antequam esset in te, quod amari dignum
esset. Amatus es prius vt dignus fieres qui amareris.
Etenim Christus, sicut ait Apostolus, pro impiis mor- Rom. 5.
tuus est. An forte impi9 amari merebatur? Quare? Quid
merebatur impius? Damnari, respondes. Christus ta- F
men pro impiis mortuus est. Ecce quid tibi præstitum
est impio, iam pio quid seruatur? Quid præstitū est im-
pio? Christus pro impiis mortuus est. Desiderabas autē
omnia possidere, noli per auariciam, per pietatem hoc
quære, per humilitatem hoc quære. Si enim ita quæsie-
ris, possidebis. Tenebis enim eum per quem facta sunt
omnia, & cum ipso omnia possidebis. Non hæc quasi
ratiocinando dicimus, Audi Apostolū ipsum dicentē,
Qui filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnib9 Roma. 8.
tradidit illum. Quo modo non etiam cum illo omnia
nobis donauit? Auare, ecce habes omnia. Omnia quæ
amas vt non impediaris à Christo cōtemne, & ipsum
tene in quo possis omnia possidere. Ipse ergo medicus
nihil tali indigens medicamento, tamen vt exhorta-
retur ægrotum bibit, quod opus non erat tanquam re-
cusantem alloquens, & trepidum erigens bibit prior.
Calicem, inquit, quem ego bibiturus sum, qui in me Matt. 20.
nō habeo quod ab illo calice sanetur: bibiturus sum ta-
men ne tu dedigneris bibere cui opus est vt bibas. Iam
videte fratres, si amplius ægrotare debet genus huma-
num

G num accepta tanta medicina: Iam humilis deus, & adhuc superb' homo. Audiat, discat. *Matth.11.* Omnia mihi, inquit, tradita sunt à patre meo. Si desideras omnia, mecum habebis, si desideras patrem, per me habebis & in me habebis. Nemo cognoscit patrē nisi filius, Noli desperare. Veni ad filium. Audi quod sequitur, Et cui voluerit filius reuelare. Dicebas non possum. Per angustam me vocas. Non possum intrare per angustam. Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, Sarcina vobis timor vester est. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me. Clamat magister angelorum, clamat verbum dei, quo rationales omnes mentes sine defectu pascuntur. Cibus reficiens & integer permanens clamat & dicit, Discite à me. Exaudiat populus dicentem, Discite à me: Respondeat, quid discimus à te? A magno enim artifice nescio quid audituri sumus, cum dicit, Discite à me. Quis est qui dicit, Discite à me? Qui formauit terram, qui diuisit mare & aridam, qui creauit volatilia, qui creauit animalia terrena, qui creauit omnia natantia, qui posuit in cœlo sydera, qui distinxit diem & noctem, qui firmauit ipsum firmamentum, qui lucem à tenebris separauit, ipse dicit, Discite à me. H Nunquid forte hoc nobis dicturus est vt ista cum illo faciamus? Qui hoc potest: solus deus facit. Noli, inquit, timere, non te onero. Hoc à me disce quod propter te factus sum. Discite à me, inquit, non formare creaturam quæ per me facta est, nec illa quidem dico discatis, quia quibusdam donaui quibus volui non omnibus, suscitare mortuos, illuminare cæcos, aperire aures surdorum, nec ista pro magno velitis discere à me. *Lucæ.10.* Gauisi discipuli & exultantes redierunt dicentes, Ecce in nomine tuo & dæmonia nobis subiecta sunt. Ait illis Iesus, Nolite in hoc gaudere, quia dæmonia vobis subiecta sunt, gaudete potius, quia nomina vestra scripta sunt in cœlo. Quibus voluit donauit expellere dæmonia, donauit quibus voluit mortuos suscitare. Facta sunt & hæc miracula ante incarnationem domini. *4.Reg.2. 4.& 5.* Suscitati sunt mortui, mundati sunt leprosi. Legimus hæc. Et quis fecit tunc nisi ille qui postea homo Christus post Dauid, sed deus Christus ante Abraham, ipse donauit hæc omnia, ipse per homines fecit, nec tamē omnibus hæc dedit. Nunquid quibus hæc non dedit desperare debent, dicere I se non peruenire ad eum, quia hæc dona accipere non meruerūt? In corpore membra sunt, aliud potest illud membrum, aliud illud. Compegit corpus deus, non tribuit auri vt videat, nec oculo vt audiat, nec fronti vt olfaciat, nec manui vt gustet: non dedit hæc, sed omnibus membris sanitatem dedit, cōpagem dedit, vnitatē dedit, spiritu omnia pariter viuificauit & vniuit. Sic ergo dedit cuidam mortuos suscitare, alij dedit dispntare: omnibus tamen quid dedit? *Matt.11.* Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quoniam audiuimus dicentem, Mitis sum & humilis corde. Fratres mei, tota medicina nostra ista est, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quid prodest si miracula facit & sit superbus, non sit mitis & non humilis corde? Nonne in illo numero deputabitur eorum qui venturi sunt in finem & dicturi, *Matt.7.* Nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sed quid audient, non noui vos. Recedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Quid ergo prodest vt discamus quoniam mitis sum & humilis corde? Charitatem inserit & germanissimam charitatem, sine confusione, sine inflatione, sine elatione, sine fallacia: hoc inserit qui dicit, K Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Quando potest syncerissimam habere charitatem superbus & inflatus? Necesse est vt inuideat. An forte qui inuidet amat, & nos erramus? Absit vt quisque sic erret vt inuidum dicat habere charitatem. Ergo quid dicit Apostolus, Charitas non æmulatur. Quare non æmulatur? *1.Cor.13.* Non inflatur: causam statim subiecit, vnde abstulerit æmulationem charitati. Quia non inflatur, non æmulatur. Primo quidem illud dixit, Charitas nō æmulatur, sed tu quasi quæreres, quare non æmulatur, addidit, non inflatur. Si ergo ideo æmulatur, quia inflatur: si non inflatur non æmulatur. Si charitas non inflatur & ideo non æmulatur, charitatem inserit qui ait, *Matt.11.* Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Iam quilibet habeat quod vult, iactet se vnde vult. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem nō habeam, factus sum vt æramentum sonans aut cymbalum tinniens. *1.Cor.13.* Quid sublimius munere linguarum diuersarum? Aeramentum est, cymbalum tinniens, si auferas charitatem. Audi alia munera. Si sciam omnia sacramenta, quid excellentius? quid magnificentius? Audi adhuc aliud, Si habeam omnē prophetiam & omnem fidem, ita vt mōtes transferam: L charitatem autem non habeam, nihil sum. Accessit ad ampliora fratres, Quid aliud dixit, Si distribuā omnia mea pauperibus: quid potest fieri perfectius? Quandoquidē diuiti propter perfectionem hoc dominus imperauit dicens, Si vis perfectus esse, *Matt.19.* vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Iam ergo perfectus est, quia vēdidit omnia sua & dedit pauperib'. Nam ideo addidit, Et veni sequere me. Vende omnia, inquit, da pauperibus, & veni sequere me. Quare te sequor? Iam venditis omnibus distributis pauperibus, nōne perfectus sum? quid opus est vt te sequar? Sequere me vt discas, quoniam mitis sum & humilis corde. Potest enim quisque vēdere omnia sua & dare pauperibus nondum mitis, non humilis corde? Certe potest. Si enim omnia mea distribuero pauperibus. Et adhuc audi. Nam quidam relictis omnibus quæ habuerunt, iam secuti sunt dominum, sed nondum ad perfectum secuti. Ad perfectum enim sequi, est imitari. Non potuerunt ferre tentamentum passionis. Iam Petrus, fratres, erat ex his qui dimiserant omnia, & secuti erant dominum. Nam diuite illo cum tristitia recedēte, vbi conturbati discipuli interrogauerunt, quod quis M tandem posset esse perfectus, & eos consolatus est dominus, dixerant domino, *Ibidem.* Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo nobis erit? Et dixit dominus quid eis hic daret, quid in futurum reseruaret: tamen iste iam ex eorum numero qui hæc fecerant. At vbi ventum est ad articulum passionis, ad vocem vnius *Matt.26.* ancillæ ter negauit eum, cum quo se moriturum esse promiserat. Intēdat ergo charitas vestra, Vade, inquit, omnia tua vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Perfectus est Petrus iam domino in cœlo sedente ad dexteram patris, tunc perfectus est & maturus factus. Ad passionē ergo cum sequeretur dominū non perfectus erat. At vbi non esse cœpit in terra quē sequeretur, tunc perfectus est, immo vero semper ante te habes quem sequaris, dominus exemplum in terram posuit, cum Euangelium ibi reliquit, in Euāgelio tecum est. Non enim mentitus est dicens, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. *Matt.28.* Ergo sequere dominum. Quid est, sequere dominum? Imitare dominū. Quid est imitare

Atare dominum? Discite à me quia mitis sum & humilis
Matth.11. corde, Quia si distribuero omnia mea pauperibus, &
1.Cor.13. tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Exhortor ergo charitatem vestram ad ipsam charitatē: non autem exhortarer ad charitatem nisi aliqua charitate. Quod ergo inchoatum est exhortor vt impleatur, & quod cœptū est rogo vt perficiatur. Et pro me à vobis rogari quæso, vt & in me perficiatur quod vos moneo. Omnes enim imperfecti sumus, & ibi perficiemur vbi perfecta sunt
Philip.3. omnia. Paulus Apostolus dicit, Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. Ipse dicit, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et quisque hominum se audet de perfectione iactare? Immò confiteamur imperfectionem, vt mereamur perfectionem.

De prædictione temporum Christianorum in diuinis scripturis:
Homilia XXXV.

IN omnibus scripturis diuinis, fratres charissimi, Christianorū tempora prædicta sunt. Hoc ideo, quia futurū erat vt reges terræ, qui propter idola persequebātur Christianos, propter Christum
B idola delerēt, & subiugaretur omnis potestas iugo Christi, vt impleretur quod dictum est, Vltus sum eas. Quid
Psal.117. est enim, vltus sum eas? Vindicaui me de ipsis. Corpus Christi loquitur, vindicaui me de inimicis meis. Quo modo me vindicaui? Occidendo in eis errorem, suscitādo fidem. Quicquid enim erat quod in omnibus malis & peruersis persequebatur Christianos, deletum est. Homo enim quando te persequitur, noli attendere illam figuram quam fecit deus, aut animam illam quam spirauit deus: nō te persequitur quod fecit deus, sed mala quæ fecit homo. Omnia quæ fecit deus laudant deū. Audistis in benedictionibus, & auditis omni solennitate quando leguntur, quo modo omnia laudāt deum, cœlestia & terrestria, angeli, homines, luminaria cœli, arbores terræ, flumina, maria, quicquid deus creauit, siue in cœlo, siue in terra, siue in mari, laudant deum. Nūquid aliquando ibi audistis, quia laudat deum auaricia? Nunquid aliquando ibi audistis, quia laudat deū ebriositas? Nunquid audistis ibi, quia laudat deū luxuria? Nūquid aliquando ibi audistis, quia laudat deum hæresis? Omnia ista quare non laudant deum? Quia non sunt
C creata à deo. Et arbor seruauit quod creata est, homo deleuit quod erectus est. Si enim seruaret in se bonum quod in illo creauit deus, id est, imaginē suam, semper laudaret deum, non solum lingua, sed & vita. Ergo prædicta sunt tempora nostra. Sed in temporibus nostris prædicta sunt futura schismata. Quo modo ergo pugnauit illa ecclesia contra diabolum, sic & ista pugnat.
alias, cessat. Nūquid cessatur pugnare aduersus diabolum? Sed dictum est de diabolo, quia leo & draco est, Leo propter impetum, draco propter insidias: leo apertè irascitur, draco occultè insidiatur. Pugnauit ecclesia prioribus temporibus aduersus leonem, pugnat modo aduersus draconē. Sed quo modo victus est leo, vincitur & draco. Quæ fortitudo leonis contra illum leonem de quo
Apoca.5. scriptum est, Vicit leo de tribu Iuda? Et quæ fortitudo draconis contra mortem domini qui serpentē suspendit in ligno? Triumphauit enim de morte, quam diabo-
Nume.21. lus propinauerat per astutias suas homini. Et cùm exal-
Ioan.3. taret Moyses serpentem in eremo in ligno, populus qui mordebatur à serpente, attendebat serpentem & sanabatur: sic & modo quicunque momorderit astutia satanæ, intueatur Christum in ligno pēdentem. Ibi enim mors occisa est, dominus semper viuit. Sed vt occide-
ret mortem vestitus est morte. Non enim potuit mors D mori nisi in vita. Nō moritur amaritudo nisi in dulcedine, non moritur frigus nisi in calore, non est mortua mors nisi in vita. Quis est vita? Christus noster. Sed vita induta erat mortem. Crucifixus est, occisus est, mortuus est, & resurrexit tota vita. Interfecta morte & deglutita morte, iam vita surrexit, vt diceret de illo Apostolus, Scimus quia Christus nō moritur, & mors ei vltra non Rom.6.
dominabitur. Quia autem dominata est primo homini mors, volenti dominata est, inflauit se aduersus eum satelles leonis. Tunc iudex à quo iudicabatur erexit ceruicem & ait, Non mihi respōdes? Rugitus sæuit leonis, Ioan.19.
tument colla serpentis, sedantur ad respōsionem agni, qui nouit occidere leonem. Audi quia volēti dominata est mors. Cum enim hæc ab illo audiuit, respōdit, Non haberes in me potestatem, nisi data tibi esset de cœlo. Quis dedit hanc desuper potestatem? Deus. Quis est deus? Pater & filius & spiritus sanctus. Vt ergo esset homini potestas in deum, ab ipso deo accepit potestatem homo vt iudicaret deum, deum occultum, hominē manifestum. Vt ergo leonem & draconem, de quo suprā dictum est, possimus cum dei adiutorio vincere, cum E grandi timore ac tremore ante oculos habeamus illud quod ait Apostolus Petrus, Aduersarius vester diabolus 1.Petri.5.
tanquam leo rugiens aliquid deuorare quærēs circuit. Et illud quod de dracone Apostolus nos admonet, vt eum omni solicitudine caueamus. Aptaui vos, inquit, 2.Corin.11.
vni viro virginem castam exhibere Christo: sed timeo ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita & sensus vestri corrumpantur à simplicitate quæ est in Christo Iesu. Quando ergo tibi aliqua publica tribulatio nata fuerit, rabiem ac sæuiciā leonis intellige. Quādo te malæ concupiscentiæ ad auariciam vel luxuriam callida seductione solicitāt, draconis blādimenta cognosce. Si ergo fidem rectam cupis fideliter custodire, in aduersis fortis esto cōtra leonis sæuiciam. Si verò virginitatem animæ integram seruare desideras, quantum potes obserua blandimenta draconis: Ne fortè si incautus fueris quinque sensus qui in te sunt quasi quinq; virgines permittas à serpente corrūpi. Quicquid enim pulchrescit visu, quicquid dulcescit gustu, quicquid blanditur auditu, quicquid lenocinatur odoratu, quicquid mollescit attactu, in his omnibus si incauti fuerimus, surrepē- F tibus concupiscentiis malis, animæ virginitatem corrūpi permittimus, & impletur in nobis illud quod per Prophetam dictum est, Intrauit mors per fenestras ve- Hiere.9.
stras. Per hos enim quinque sensus quasi per quasdā ianuas, aut mors, aut vita animā nostram ingreditur. Simus ergo auxiliante domino de illis quinque virginibus sapiētibus, quæ sicut in Euāgelio legimus, portauerunt oleum in lampadibus suis: Et quantum possumus Matth.25.
obseruemus ne inter illas stultas inueniamur, quæ sibi de sola corporis integritate plaudētes, virginitatē animæ per corruptionem quinque sensuum perdiderunt, quæ non portauerūt oleum secum. Quibus dictum est, Ite emite vobis à vendētibus oleum. Oleum enim hoc loco adulatio & laus humana, Vendunt oleum omnes adulatores. Ergo stultæ illæ dictæ sunt, quæ forinsecus quærebant laudem, non intus in conscientia habebant, ideo non portabant oleum secum: id est, qui laudem in aliena lingua, non in conscientia sua volebant habere. Tamen quid responderunt illis stultis: Ne forte non sufficiat nobis & vobis: quo modo Apostolus dixit, Sed 1.Cor.4.
neque ego meipsum diiudico. Si ergo conscientia nostra sub examine iudicij dei trepidat, & quāuis sibi recta

putet,

G putet, tamen timet ne exeat iusticiæ regula de thesauro
illius,& inueniatur tortum quod videbatur rectũ, quã-
to minus curare debemus aliena iudicia de nobis cha-
rißimi siue mala siue bona, nec valde gaudere debe-
mus quando laudamur,nec contristari quando vitupe-
ramur:nec coronare nos potest laus falsa, nec damna-
re vituperatio falsa. Quamdiu autẽ viuimus hic,de no-
bisipsis nosipsi iudicare non possumus, non dico quid
cras erimus,sed quid hodie simus: quanto minus debe-
mus moueri iudiciis alienis, quàm de cõscientia nostra
2.Cor.1. quæ nobis perhibet testimonium.Nã gloria nostra de-
bet esse conscientia nostra.Itaque fratres paululum ad-
uertat charitas vestra vt dicam quod volo, & si non si-
cut volo,sicut dominus dederit & voluerit,Quod ma-
xime necessarium est quotidianis tẽtationibus & eccle-
siæ catholicæ quia inter teotationes viuit, & inter tẽta-
tiones crescit,& inter tẽtationes perdurat,& in tẽtatio-
nes peruenit.Sed cum peruenerit succedet quies labori,
recedit tẽtatio,manet benedictio. Sed rogo vos fratres
ne sine causa audiatis,ista tenete,ruminate,pascimini i-
de, non recedat de ore vestro quod modo memoriæ
Leuiti.11. cõmendatur.Memoria hominis sic est,quo modo ven-
H ter pecoris: Nostis quia in lege immunda dicta sunt a-
nimalia quæ non ruminant,quę autem ruminant mun-
da sunt, & quæcunque habent vngulam fissam, perti-
nent ad discernendum verum & falsum. Fissa vngula
pertinet ad discernendum quid dextrum quid sinistrũ.
Ruminatio enim pertinet ad eos qui cogitant postea
quod audierint & tenuerint. Nam modo mãducamus,
& in memoriam tanquam in ventrẽ mittitur. Sed quid
facit pecus quando ruminat? Illud quod in præsepe ia-
ctatum fuerat & in ventre repositum, reuocat ad os, &
in ipsa dulcedine conquiescit, Hoc dixi vt commẽda-
rem vobis ne sitis immundi tanquam pecora. Accepit
illud in ventre,postea non ruminat, & transit tota dul-
cedo: & nihil vobis prodest quod reconditum est,quia
non redit ad os dulcedo. Audite illud expresse,& aper-
te dictum alia sententia, quod obscure & mystice de
ruminantibus animalibus dictum alio loco aperte ex-
Prouer.2. positum est, vt intelligamus quid sit, Thesaurus desi-
derabilis requiescit in ore sapientis, stultus autem glu-
tit illud.

I *De eo quod in Esaia scriptum est, Ascendet sicut vir-*
gultum,& sicut radix de terra sitienti:
Homilia XXXVI.

DE domino & saluatore nostro fratres dilectis-
simi ante multa tempora prophetatum est,
Ascendet sicut virgultũ & sicut radix de terra
sitienti. Quare vt radix? Ideo quia non est illi species ne-
Esaia.53. que honor. Passus est,humiliatus est, consputus est, non
habebat speciem,homo apparebat cum deus esset. Sed
quo modo radix non est pulchra, sed intus habet vim
pulchritudinis suæ. Attendite fratres mei,videte mise-
ricordiam dei. Attendis arborem pulchram, amœnam,
foliis virentem,fructibus opulentam, laudas. Delectat
aliquid de fructu carpere, sub vmbra eius sedere & re-
quiescere ab ęstu: Laudas totam illam pulchritudinem.
Si radix ostendatur tibi, nulla pulchritudo in ea est.
Noli contemnere quod abiectum est, inde processit
quod miraris,vt radix sit in terra sitienti. Attendite mo-
do charitatem arboris,creuit ecclesia,crediderunt gen-
tes,victi suot terræ principes sub nomine Christi, vt es-
sent victores in orbe terrarum. Positum est collum eo-
rum sub iugo Christi. Persequebantur ante Christianos
pro idolis,persequuntur idola propter Christum. Om- K
nes confugiunt ad auxilium ecclesiæ, in omni pressura,
in omni tribulatione sua. Creuit illud granum sinapis,
factum est maius super omnia olera. Veniunt volatilia Matth.13.
cœli,superbi seculi,& requiescunt sub ramis eius. Vnde
hæc tanta pulchritudo? Nescio de qua radice surrexit,
& ista pulchritudo in magna gloria est. Quæramus ra-
dicem. Consputus est,humiliatus est,flagellatus est,cru-
cifixus est,vulneratus est, contemptus est. Ecce hic spe-
cies non est, sed in ecclesia gloria radicis pollet. Ergo
ipsum describit sponsum, illum contemptum,inhono-
ratum, abiectum. Sed modo videre habetis arborem
quæ surrexit de ista radice, & impleuit orbem terra-
rum. Radix de terra sitienti, non est species illi neque
honor: Et vidimus illum & non habuit speciem neque Esaia.53.
decorem. Nônne hic est fabri filius qui non habuit de-
corem, vt diceretur, Nônne verum dicimus quia dæ-
monium habes? In nomine autem ipsius dæmonia fu- Ioan.8.
giebant,& illi obiicitur,quia dæmoniũ habes. Sed qua-
re hoc? Vidimus eum, & non habebat speciẽ neque de- Esaia.53.
corem. Quæ species illius intus erat vbi non videbatur?
In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, Ioan.1.
& deus erat verbum. Quæ est species illius? Qui cum in L
forma dei esset,non rapinam arbitratus est esse se ęqua-
lem deo. Et vbi visus est non habere speciem neque de- Philip.2.
corem? Et non habuit speciem, sed vultus eius abiectus, Esaia.53.
& deformis positio eius ab omnibus hominibus, homo
in plaga,in plaga homo, ante plagã deus, post plagam
deus homo, homo in plaga & qui sciat ferre infirmita-
tes. Infirmitates quorum? Ipsorum à quibus patiebatur.
Medicus ferebat infirmitates phreneticorum, & cum
ipse crucifigeretur, orabat & dicebat, Pater ignosce il- Luca.23.
lis, quia nesciunt quid faciunt. Attendite quo modo
amemus, sponsus quanto magis deformis nobis com-
mendatur, tanto charior, tanto dulcior factus sponsæ,
propter quod & auertit se. Auertit se ne illum intellige-
rent illi qui eum crucifigebant. Facies eius iniuriata est,
nec magni æstimata est, Hic infirmitates nostras por- Esaia.53.
tat, & pro nobis in doloribus est & nos existimauimus
illum in doloribus esse & in plaga, & in pœna, ipse au-
tem vulneratus est propter peccata nostra, & infirma-
tus est propter iniquitates nostras. Eruditio pacis no-
stræ in eum, liuore eius sanati sumus. Omnes vt oues er-
rauimus, & dominus tradidit illũ pro peccatis nostris. M
Euangelium est an prophetia? Quid dicunt contra ista
Iudæi? Nônne mirũ est audire eos ista, habere illos ista,
legere illos ista? Non inueniri de quo dici potuerunt,
nisi de illo vno qui in Euangelio prędicatur per orbem
terrarum, & adhuc non esse Christianos, sed sic esse il-
los cæcos aduersus euidentißima eloquia Propheta-
rum. Noli mirari cæcitatem Iudæorum de Christo. Ec-
ce transiit quod dicitur de sponso, incipit dici & de
sponsa. Et quo modo in spõso mirabaris cæcitatem Iu-
dæorum,sic in sponsa miraberis cæcitatẽ hæreticorum.
Iam modo miremur cæcitatem Iudæorum. Dominus
tradidit illum pro peccatis nostris,& ipse quoniam tra-
ditus est non aperuit os. Vt ouis ad immolandum du-
ctus est, vt agnus ante eum qui se tonderet fuit sine vo-
ce,sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius
sublatum est: & ne contemnas, Generationem eius quis
enarrabit? Quam generationem? Ante Luciferum genui Psal.109.
te. Ecce vna generatio, Ante Luciferũ, ante omnia quæ
facta sunt, ante omnes angelos, ante omnem creatu-
ram. Quare? Quia omnia per ipsum facta sunt. Sed for- Ioan.1.
te secunda eius generatio narratur. Quis illam narrat?
Fide

A Fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mirabilis ista generatio, mirabilis ista humana quia sine patre, mirabilis illa quia sine matre. Vt ouis ad immolandum ductus est, & vt agnus ante eum qui se tonderet, sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est, Generationem eius quis enarrabit? Quoniam tolletur de terra vita eius. Resurrectionem eius prædicat. Videtis quia verus dominus quasi potés *Luca.24.* non posit, nisi vere charitas hæc dicebat, Quæ scripta sunt in lege & prophetis & Psalmis de me, quia oportebat Christum pati & resurgere. Audistis & resurgere. Modo audistis, quoniam tolletur de terra vita eius: & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum per omnes gentes, incipiens ab Hierusalem. Audietis & illud ab isto Propheta, non quia debemus Prophetam præponere deo, præco præcessit, iudex secutus est. Non sua sed iudicis verba præco dicebat, & iudex cõsequens verba sua in præcone firma- *Esa.53.* uit. Quoniam tolletur de terra vita eius. Ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. Audiebatis mo- *Ioan.8.* do dicentem illis, Quid vobis feci? Si inuenistis in me B peccatum, arguite me. Et illi, Crucifige crucifige, vt putabant hominem, tamen innocentem. Ergo ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. Dabo ergo *Esa.53.* malos pro sepultura eius. Quid est hoc, Dabo malos pro sepultura eius, & diuites pro morte eius? Malos propter sepulturam eius, & diuites propter mortem e- *Ioan.19.* ius. Diues ille ab Arimathia Ioseph, cum dominus penderet in cruce intrauit ad Pilatum & petiit corp⁹ eius, obsecutus est vt sepeliret, dati sunt diuites pro morte eius. Sepeliuit pauperem in quo diuitias requirebat. Ergo diuites propter mortem eius. Quod postea dixit primo factum est, quod primo dixit postea factum est, malos pro sepultura eius. Vbi ostendimus? Intrauerunt *Matt.27.* Iudæi ad Pilatum & dixerunt ei, Domine audiuimus quia ille planus, id est, ille impostor dixit discipulis suis, quia resurrecturus erit occisus, iube custodiatur sepulchrum, ne forte veniant discipuli eius nocte, & auferant eum, & fiat error maior priore. Ait illis Pilatus, Habetis milites, ite custodite sicut vultis. Acceperunt milites, posuerũt ibi. Mali sunt isti, ipsi sunt dati propter sepulturam eius ad custodiendum. Sed vnde probauimus, quia mali sunt? Milites innocentes erant mis- C si, iudex eis præcepit, venerunt ad sepulchrũ, custodie- *Matt.28.* runt. Audi quia mali sunt. Lege Euangelium, Postea quàm resurrexit dominus & viderunt angelum, conterriti & cõsternati sunt. Quando dictum est aliis, Nolite timere vos, isti timore percussi, quia fide subleuati non sunt: Et tamen cum ista scirent, venerunt ad Iudæos, dixerunt illis ista omnia. Dixerunt Iudæi, Damus *De verbis dñi, ser. 45.* vobis pecuniam. Ergo mali erant, veritatem absconderunt, mendacium vendiderunt. Et quo modo mendacium vendiderunt? Non mirum, mendacium vendide- *Matt.28.* runt, mendaciũ cæci cæcis. Dicite, dictum est illis, quia dormientibus nobis venerunt discipuli eius & subtraxerunt illum. O vanitas vendens vanitatem, vanitatem audituris vanis & credituris. Hodieq; hoc est apud Iudæos, sic habetur ipsa fama quàm vana, quàm falsa, q̃ inanis. Testimonium martyrum nolunt audire vt viuant, & testimonium dormientium audiunt vt pereãt. Si dormiebant custodes, vnde scire potuerunt quis illũ tulerit de sepulchro? Aut quid vigilabas male? O male de quo nõ sine causa dixit Propheta, Dabo malos pro *Esa.53.* sepultura eius. O mali, ò pessimi, aut vigilabatis & custodire debuistis, aut dormiebatis & quid sit factũ ne- D scitis. Impletũ est enim quod spiritus sanctus per Psalmistam multum antè prædixerat, Cogitauerunt consi- *Psal.20.* liũ quod non potuerunt stabilire. Nos ergo fratres charissimi pro quorum salute ista omnia & prædicta sunt & impleta gratias agamus diuinę misericordię, & quãtum possumus totis viribus laboremus, vt beneficia dei non nobis iudicium pariant sed profectum, vt cum tremendus iudicij dies & tempus reddendæ rationis aduenerit, quicquid nobis dominus & saluator noster cõtulit iudicatus, integrum inueniat iudicaturus. Equidẽ ille cum venerit redditurus est quod promisit, sed requisiturus est quod redemit, & quod in primo aduẽtu contulit, exacturus est in secundo. Quanuis multũ præsumere debeamus de misericordia dei, non tamen negligenter debemus timere iusticiam eius. Cum iusticia enim te iudicabit, qui cum misericordia te redemit. Nã quòd tam longo tempore peccamus & parcit, non est negligentia sed patientia. Non ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitẽtiam reseruauit. Teneamus ergo iusticiam cuius misericordiam desideramus. Parcit enim modo sed non tacet, sed si tacet non semper tacebit. Audiamus ergo eum dum non tacet in præcepto, E si volumus vt nobis parcat cũ non tacuerit in iudicio. Modo enim prærogatur nobis misericordia, tunc à nobis exigetur iusticia, & reddet vnicuiq; secundum ope- *Matt.16.* ra sua, ac fiet illud quod Apostolus dixit, Iudicium sine *Iaco.2.* misericordia illi qui non fecit misericordiam.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Qui amat animam suam perdet illam:

Homilia XXXVII.

Modo fratres charissimi cum diuina lectio legeretur, audiuimus dominum dicentem, Qui *Ioan.12.* amat animam suam, perdet illam. Huic sentẽtiæ quasi contrarium videtur esse quod ait Apostolus, Nemo vnquam carnem suam odio habuit. Si *Ephe.5.* ergo nemo est qui carnem suam oderit, quanto magis nemo est qui oderit animam suam? Multũ quippe anima carni præponitur, quia ipsa est habitatrix, caro habitaculum. Et anima dominatur, caro autẽ seruit. Anima superior est, caro subiecta est. Si ergo nemo vnquam carnem suam odio habuit, quis est qui animã suam oderit? Propter hoc non paruam quæstionẽ nobis intulit pręsens Euangelica lectio, vbi audiuimus, Qui amat animam suam perdet illam. Periculosum est homini ani- F mã amare ne perdat. Sed si propterea periculosum est vt ames animam tuam ne pereat anima tua, ideo non debes illam amare, quia non vis illam perire. Si autem non vis illam perire, amas illam. Quid est hoc si amo perdo? Ergo non amem ne perdã. Sed quia timeo perdere ideo non amo, vtiq; eo quòd timeo. Dicit & alibi dominus, Quid prodest homini, si totum mundum lu- *Matt.16.* cretur, animæ vero suæ detrimentũ patiatur? Ecce quia sic est amanda anima, vt lucro totius mundi præferatur, & tamen obseruet qui animam amat, quia si amat, perdet illam. Non vis perdere eam, noli illam amare. Sed si non vis eam perdere, nõ potes eam non amare. Sunt ergo qui peruerse animã suam amant, & hoc vult dei sermo corrigere, nõ vt oderint animã suam, sed vt recte diligant. Male enim diligẽdo perdunt eam, & fit quiddam magnũ quasi præposterum & cõtrarium. Sed ita tamen fit vt si diligas eam peruerse, perdas illam. Si oderis illam recte conserues illam. Est ergo quidam peruersus amor eius, & quoddam rectum odium eius. Sed amor peruersus ab odio, odiũ rectũ ab amore est.

Quis

G Quis est peruersus animæ amor? Quando diligis animam tuam in iniquitatibus, *Psal. 10.* audi quia ab odio venit amor iste peruersus. Qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam. Odium autem rectũ vide, quia ab amore venit. *Ioan. 12.* Ibi dominus secutus ait, Qui autem odit animam suam in hoc seculo, in vitam æternam inueniet eam. Vtique quod vis inuenire in vitam æternam, multum amas. Quod amas ad tempus quid proderit? Aut subduceris illi, aut subducitur tibi. Cũ fueris tu subtractus, perit ipse amor, cum fuerit illud subtractum, perit quod amasti. Vbi ergo aut amator perit, aut quod amatur, non est amandum. Sed quid est amandum? Quod nobiscum potest esse in æternum. Sed si vis animam tuam in æternum habere saluam, oderis eam ad tempus. Ergo odiũ rectum ab amore venit, peruersus amor ab odio venit. Quis igitur modus diligendi animam? Putatis martyres non amare animas suas? Videtis certe modo si cuius vita præsentis seculi periclitetur, quo modo amici eius currũt pro ea, quo modo curritur ad Ecclesiam, rogatur Episcopus vt intermittat si quas habet actiones, currat, festinet. Quare? Pro anima. Et omnes contremiscunt, omnibus cæteris rebus intermissis H festinandum esse decernunt. Omnis festinatio laudatur, omnis tardatio accusatur. Quare? Pro anima. Quid est pro anima? Ne moriatur homo. Non nouerant martyres amare animas suas, & tamen hoc est pro anima ne moriatur homo. Mors hominis iniquitas est. Si curris pro hac vita centum milia, quot milia debes currere pro vita æterna? Si festinas lucrari dies paucos & ipsos incertos. Hodie enim homo à morte liberatus, nescit vtrum cras moriatur: tamen si sic curritur propter lucrum paucorum dierum, quia & vsque in senectam pauci dies sunt, quo modo currẽdum est pro vita æterna? Amor ergo peruersus animæ abundat, amor autem rectus valde paucorum est. Nam sicut nemo est qui nõ diligat animam suam, sic nemo est qui non amet carnem suam. Vnde fieri potest vt & verum sit quod ait *Ephe. 5.* Apostolus, Nemo vnquam carnem suam odio habuit, & anima non ametur? Discamus ergo fratres amare animas nostras. Omnis voluptas seculi transitoria est. *Amor duplex.* Est amor vtilis, est amor noxius, amor amore impeditur, amor noxius recedat, & amor vtilis succedat. Sed quia homines nolunt illinc recedere, ideo in illos non potest aliud introire: vt nõ capiant, pleni sunt, fundant I & capiunt. Pleni enim sunt amore voluptatum carnalium, pleni sunt amore vitæ præsentis, pleni sunt amore auri & argenti, possessionum seculi huius. Quia ergo pleni sunt, sic sunt quo modo vasa. Vis vt intret mel vnde aceium nondum fudisti? Funde quod habes vt capias quod non habes. Ideo prima renunciatio est huic seculo, & deinde conuersio ad deum. Qui renunciat fundit, qui conuertitur impletur, sed si non fiat corpore solo, sed & corde. Quæritur autẽ fratres quo modo crescat iste amor. Habet enim initia sua, habet augmẽta sua, habet perfectionem suã. Et debemus nosse quis cœperit, vt eum augmento cohortemur: quis nec cœperit vt eum quò incipiat moneamus: quis & cœperit & creuerit, vt eum ad perfectionem incitemus. Primo illud attendat charitas vestra, amores omnes & dilectiones prius sunt in hominibus de se, & sic de alia re quam diligunt. Si diligis aurum, prius te diligis & sic aurum, quia si tu mortuus fueris, nullus erit qui aurum possideat. Ergo dilectio vnicuique à se incipit, & non potest nisi à se incipere, & nemo monetur vt se diligat, Hoc enim non solũ inest hominibus, sed & pecoribus. Videtis enim fratres quemadmodum non tantum in- K gentes bestiæ & magna animalia, vt sunt boues aut cameli vel elephanti, sed & muscæ, sed & vermiculi minimi quo modo nolunt mori & diligãt se. Omnia animalia mortem fugiunt. Ergo diligunt se, custodire se volunt, alia velocitate, alia latebris, alia resistendo & repugnando. Omnia tamen animalia pro vita sua pugnant, mori nolunt, custodire se volũt. Amant ergo se, incipit & aliud amari. Sed quid est ipsum aliud? Quicquid amaueris, aut hoc est quod tu, aut inferius te est, aut superius te est. Si inferius te est quod amas, ad consolandum ama, ad tractandum ama, ad vtendum ama, non ad illigandum. Verbi gratia, aurum amas, noli te illigare auro, quanto melior es quàm aurum. Aurum enim terra est fulgens, tu autem vt illuminareris à domino, ad imaginem dei factus es. *Gene. 1.* Cum sit aurum creatura dei, non tamen fecit deus aurum ad imaginem suam, sed te. Ergo posuit sub te aurum. Amor ergo iste contemnendus est. Ad vsum assumenda sunt ista, non eis vinculo amoris quasi glutino hærẽdum est. Non facias tibi membra quæ cum cœperint præcidi, dolebis atq; cruciaberis. Quid ergo? Assurge ab isto amore quo amas inferiora quam tu es, incipe amare paria, id est, L quod tu es. Sed quid multis opus est? Si volueris breuiter poteris. Quo ordine autem verum amorem & veram charitatem habere possimus, ipse dominus dixit nobis in Euangelio euidenter ostendens, sic enim ait, *Matt. 22.* Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & proximũ tuum sicut teipsum. Primum ergo dilige deum, deinde teipsum, post hæc dilige proximum tuũ sicut teipsum. Prius tamen disce amare teipsum, sic dilige proximum tuum sicut teipsum. *Seipsum amare quid?* Nam si teipsum non nosti amare, quomodo proximum poteris in veritate diligere? Putant enim nonnulli homines legitimo ordine se amare, quando res alienas rapiunt, quando se inebriant, quando libidini seruiunt, quando per diuersas calumnias iniusta lucra conquirunt. Isti tales audiant scripturam dicentem, *Psal. 10.* Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Si ergo amando iniquitatem, teipsum nõ solum non diligis, sed etiam odio habes, quo modo aut deum aut proximum diligere poteris? Si ergo vis verę charitatis ordinem custodire, fac iusticiam, dilige misericordiam, fuge luxuriam, incipe secundum præceptum domini non solum amicos, sed etiam inimicos dilige- M re. Et hæc cum fideliter custodire toto corde contenderis, istis virtutibus quasi quibusdam gradibus poteris ascẽdere, vt merearis deum toto animo & tota virtute diligere. Et cum ad istam fœlicem perfectionẽ veneris, omnes concupiscentias istius mundi tanquam stercora computabis. Et cum Propheta poteris dicere, *Psal. 72.* Mihi autem adhærere deo bonum est.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Diliges proximum tuum sicut teipsum:
Homilia XXXVIII.

NOn solum in nouo, sed etiã in veteri testamẽto admonemur fratres charissimi, qualiter perfectam charitatem tenere debeamus. Sic enim ipse dominus in Euãgelio dixit, *Matt. 22.* Diliges proximum tãquam teipsum. Tractemus ergo aliquantum de amore hominis in hominem, quia sunt amores hominum peruersi. Ipse peruerse amat alterũ qui & se peruerse amat: Qui autem recte se amat, & alterum recte amat. Verbi gratia, Sunt amores flagitiosi detestabiles: Amores adulterorum, amores corruptorum, immundi

A mundi amores. Malos amores deteſtantur omnes leges humanæ,& leges diuinæ. Remoue ergo iſtos illicitos,quæramus licitos. Incipit amor licitus à coniugio, ſed adhuc carnalis eſt. Videtis quia communis eſt cum pecoribus, & paſſeres illi qui perſonant habent coniugia,& nidos faciunt,ſimul oua confouent,ſimul pullos nutriunt, Licitus quidem amor iſte in hominibus, ſed videtis quia carnalis eſt. Secundus amor filiorũ eſt,ſed adhuc & ipſe carnalis eſt,Non enim eſt laudandus qui amat filios,ſed deteſtandus qui non amat. Pro magno enim laudaturus ſum in homine, quod video in tigride:Serpentes amant filios ſuos,leones,& lupi amant filios ſuos. Noli ergo magnum putare quòd amas filios tuos: Adhuc in amore hoc ſerpentibus compararis. Si non amaueris, à ſerpentibus vinceris. Honeſtos amores iam dico. Illos enim flagitioſos excluſi. Alius amor qui eſt propinquorum,iam iſte videtur proprius hominum,ſi non ſit conſuetudinis. Nam maior eſt amor qui extenditur vltra propinquos, quàm qui tenetur inter propinquos. Qui amat propinquos ſuos,adhuc ſangui-
B nem ſuum amat. Amet alios qui non ſunt propinqui,ſuſcipiat peregrinum,iam multum dilatatus eſt amor iſte. Tantum autem creſcit,vt à coniuge ad filios,à filiis ad propinquos,à propinquis ad extraneos,ab extraneis ad inimicos perueniat. Sed vt perueniat illuc, multos habet gradus. De amicicia ergo videte quid dicam. Sunt amici excepta amicicia, quæ nec amicicia dicenda eſt, quam facit mala conſcientia. Sunt enim homines qui pariter mala committunt, & ideo videntur ſibi coniuncti, quia conſcientia mala ligati ſunt. Excepta illa nefaria amicicia, eſt quædam amicicia adhuc carnalis per conſuetudinem cohabitandi, colloquendi, ſimul conuerſandi, vt contriſtetur homo quando deſeritur ab amico cum quo ſolet colloqui & habere coniunctiones. Conueniũt duo homines,ambulant ſecum triduo,& iam nolunt à ſe recedere. Et iſta quædã amiciciæ dulcedo eſt. Honeſta quidem,ſed adhuc diſcutiamus illam, quia gradus amoris huius quærimus, & videamus quoadusque peruenerimus vſq; ad amiciciam talem qualem dixi. Eſt ergo iſta amicicia cõſuetudinis, non rationis. Habent illam & pecora. Duo equi mãdu-
C cant ſimul,deſiderant ſe ad aliam diem,præcedit vnus, feſtinat alter, deſiderans quaſi amicum ſuum, vix regitur a ſeſſore,& tamdiu ſe impetu ſuo prouocat quouſq; perueniat,Cumq; peruenerit ad eum qui pręceſſit,ſedatur pondus illud,ferebatur pondere,amore vrgebatur, venit tãquam ad locum ſuum & conquieuit. Adhuc & iſta amicicia conſuetudinis eſt in pecoribus. Surgamus adhuc & ab iſta. Eſt & alia ſuperior amicicia,nõ conſuetudinis ſed rationis,qua diligim⁹ hominẽ propter fidẽ & mutuã beneuolentiã in iſta vita mortali. At ſuperius quicquid iam inuenerimus diuinum eſt:Incipiat homo amare deum,& non amabit in homine niſi deũ. Videat enim charitas veſtra primum amiciciæ amor qualiter debeat eſſe gratuitus. Non enim propterea debes habere amicũ vel amare vt aliquid tibi præſtet. Si propterea illum amas vt præſtet tibi vel pecuniam vel aliquod commodum tẽporale, non illum amas, ſed illud quod præſtat. Amicus gratis amandus eſt, propter ſeſe non propter aliud. Si hominem te hortatur amiciciæ regula vt gratis diligas, quàm gratis amandus eſt deus qui iubet vt hominẽ diligas? Nihil delectabilius deo. Nam in homine ſunt quæ offendant, per amiciciam tamen cogis te vt etiam illa quæ offendunt in homine toleres propter amiciciam. Si ergo nõ debes propter quædam toleranda diſſoluere hominis amiciciam, dei amicicia D
quibus rebus debet cogi vt diſſoluatur à te? Nihil inuenis delectabilius deo. Deus non eſt qui te offendat,ſi tu eũ non offendas,nihil illo pulchrius,nihil illo dulcius. Sed dicturus es mihi,Non illum video,quo modo ſum amaturus quem non video? Et quo modo dicis amare quem non vides? Modo oſtendo vnde coneris videre, quod iſtis oculis non potes videre. Ecce amas amicum, quid in illo amas? Gratis eũ amas. Sed forte amicus iſte tuus,vt alia omittã,ſenex homo eſt. Fieri enim poteſt vt habeas amicũ ſenem. Quid amas in ſene? Incuruũ corpus,albũ caput, rugas in fronte,contractã maxillam. Si corpus quod vides,nihil deformius præ ſenectute:& tamen aliquid amas,& corpus quod vides nõ amas,quia deforme eſt:vnde vides quod amas? Si enim quærã à te quare amas, reſponſurus es mihi,homo eſt fidelis. Ergo fidem amas. Si fidẽ amas,quibus oculis videtur fides,ipſis oculis videtur deus. Incipe ergo deũ amare,& amabis hominem propter deum. Audite magnum teſtimo- *Apoca. 12.*
niũ, diabolus certe accuſator ſanctorũ eſt. Et quia non apud talem iudicẽ cogit quem fallat,non poteſt in nos E
crimina falſa dicere. Nouit apud quẽ dicat. Quia ergo falſa contra nos nõ poteſt dicere,quærit vera quę dicat. Ideo tentat vt habeat quod dicat. Hic ergo aduerſarius noſter qui nobis inuidet regnũ cœlorum,qui non vult vt ibi ſimus vnde ipſe deiectus eſt:Nunquid,inquit,Iob *Iob. 1.*
gratis colit deũ? Adhuc ad hoc prouocamur ab aduerſario,vt gratis deũ colamus,quando ille quærens quod obiiciat,pro magno ſe putauit inueniſſe quia dixit,Nũquid gratis Iob colit deũ? Non quia viderat cor ipſius, ſed quia videbat diuitias eius. Cauere debemus, ne ad præmium diligamus deum. Quid enim? Propter præmium dilecturus es deum? Quale præmium eſt quod tibi daturus eſt deus? Quicquid tibi aliud dederit minus eſt quàm ipſe. Colis non gratis,vt aliquid ab ipſo accipias. Gratis cole, & ipſum accipies. Si enim ſeruat tibi deus quo fruaris, & ſi amas quæ fecit, qualis eſt ille qui fecit? Si pulcher eſt mundus,qualis artifex mundi? Euelle ergo cor tuum ab amore creaturæ, vt inhæreas crea-
tori,& dicas quod in Pſalmo ſcriptum eſt, Mihi autem *Psal. 72.*
adhærere deo bonũ eſt. Si autẽ deſeris eum qui te fecit, & amas illa quę fecit,deſerto illo qui te fecit,adulter es. F
Sic clamat epiſtola Iacobi, adulteros appellans,adulteri. Et vnde adulteri? Quæris vnde? Neſcitis,inquit,quia *Iacobi. 4.*
amicicia huius mundi inimica eſt deo? Quicunque ergo voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus dei cõſtituitur. Expreſſerat quid dixerat adulter. Anima deſer- *1. Retrac. cap. 13.*
to creatore amans creaturam adultera eſt. Illius enim amore nihil caſtius,nihil delectabilius. Illo deſerto hoc amplectendo,efficieris immũda. O anima vt illius amplexibus digna ſis,dimitte iſta,& illi inhære gratis. Nã inde dixit Pſalmus, Mihi autem adhærere deo bonum eſt. Verſum priorem ſic dixit,Perdidiſti omnes qui fornicãtur abs te. Et quaſi oſtẽderet quæ ſit fornicatio, ſubiecit, Mihi autem adhærere deo bonum eſt: nihil aliud volo, ſed ipſum. Adhærere illi, hoc eſt bonum meum, hoc eſt gratuitum bonũ meum. Ideo & gratia dicitur, quia gratis conſtat. Cum ergo cœperis amare gratis, ſecuritas eſt, quia amicum gratis amas, & ad hoc eum amas vt tecum amet deum. Attendite enim ipſam amiciciam, vulgari modo cœpimus per quam gradus fecimus. Attendite illam, Amat maritus vxorem, & vxor maritum. Sine dubio & ille illam, & illa illum ſaluum vult. Vult illum habere incolumem, vult illum habere fœlicem. Ad hoc amat quia ipſa vult, quod ſibi vult,&

G illi hoc vult. Amat filios, quis nō vult habere nisi filios suos? Amat amicum, quis non nisi incolumem habere vult, adeo vt si forte contingat illi aliquid, cōtremiscit, contristatur, conturbatur, currit, accedit, cum accesserit plangit? Quid ergo vult? saluum habere. Si ergo omnis qui amat, saluū vult habere quod amat, si intelligat quæ sit vera salus incipit illam amare in se, & ipsam cogitur veram amare & in amico. Si oculis carneis quæris deū, vide tres pueros de igne liberatos. Si fide quæris deum, vide Maccabæos in igne coronatos. Salus ergo illa amanda est, ista vtenda. Hæc enim ad vsum necessaria est, nam transitura est. Non enim vera salus est fratres, quo modo dicunt medici, perægrotamus quodam modo. Nam ægritudo perpetua est, in ista fragilitate carnis. Putatis enim tunc hominem ægrotare quando febricitat, & sanum esse quando esurit? Sanus est dicitur. Vis videre quantum malum est esurire? Dimitte illum sine medicamento septem diebus, occiditur. Sed quia

H ponis quotidie medicamentum viuit. Medicamentum autem famis cibus est, medicamentum sitis potus est, medicamentum lassitudinis somnus est, medicamentū sessionis deambulatio est, medicamentum deambulationis sessio est, medicamentum fatigationis dormitio est, medicamentum dormitionis vigilatio est. Et vide quam imbecille sit corpus humanum: Hoc ipsum adiutorium quod dixi qui assumit, si in eo perseuerauerit deficit. Esuriendo cibi quærebas adiutorium. Ecce adest adiutorium cibi: Manducas, reficeris. Si plus feceris plus deficies. Adiutorium sitis quærebas potū. Multum bibendo offocaris, qui sitiendo vrgebaris. Lassasti ambulando, sedere vis, Sede perpetuo, vide si non lassabis. Quicquid ergo assumpserit vt aliud pellat, in eo ipso si perseuerauerit deficit. Qualis est ergo ista salus fratres, transitura, fragilis, peritura, vana, vere quo modo dictum est, Quæ enim est vita vestra? Vapor est ad modicum parens. Qui ergo in vita ista amat animam suā, perdet eam. Qui autem in hoc seculo odio habuerit a-

I nimā suam, in vitam æternam custodit eam. Quæ est vita æterna? Vera salus. Et si amicum tuum videris quē amabas in hoc seculo vt saluus esset, quia tu talem salutem desideras quæ æterna est, ad ipsam salutem diligis amicum tuum, & totum est quicquid vis amico tuo præstare, vt illam tecum teneat salutem. Amas enim iustitiam, vis illum esse iustum. Amas sub deo esse, vis & illum esse sub deo. Amas vitam æternam, illic eum vis tecum regnare in æternum. Inimicum tuū vides persequi te, iniquitas est quæ te persequitur. In illo irasci debes misericordia, febrit in anima. Quo modo ergo amicus huius seculi secundum seculum amans animam suam, febrem vult pellere de amico suo quem similiter amat vt se propter præsentem salutem, sic tu quemcunque diligis, propter vitam æternam dilige. Cum inueneris iram, indignationem, odium, iniquitatem, sic coneris expellere morbum animi, quo modo amicus seculi morbum corporis. Ad hoc enim ama vt facias quod & tu es, & erit in te perfecta charitas. Hoc si inueneris, ad hoc ama coniugem, ad hoc ama filium, ad hoc ama propinquum, vicinum, ignotum, inimicum, & erit in te perfecta charitas. Quæ si fuerit, vincis mundum & pellitur foras princeps mundi. Audistis enim quod ait dominus, Princeps huius mundi missus est foras. Quia ipse passurus erat, & per passionem suam facturus in hominibus dilectionem. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Vt ergo amaretur prior amauit, vt in nomine eius nemo mori timeret, prior pro omnibus mortuus

K est. Ad hoc ergo vt ædificaret in cordibus hominum charitatem, misit diabolum foras. Quò foras? De cordibus hominum. Cupiditas intromittit illum, charitas eū foras mittit. Nos vero fratres suprascriptos charitatis gradus cum grandi diligentia cogitantes, non reddamus domino pro bonis mala. Et quia ille veniens alligauit fortem, id est diabolum, & nos omnes qui vasa eius fuimus de potestate illius abstulit, per gratiam ipsius euacuati omnibus malis, studeamus repleri abundantibus bonis, timentes illud quod ipse dominus dixit, Cum immūdus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida, quærens requiem & non inueniet. Post hæc reuersus inueniens domum vnde exiuit vacuā, adduxit secum septem spiritus nequiores se, & facta sunt hominis illius posteriora peiora prioribus. Ne ergo & nos tale aliquid patiamur, quantum possumus elaboremus, in locis viciorum virtutes inducere, vt possimus ad dei

L misericordiam peruenire.

Daniel. 3. | 2. Mac. 7. | Iacobi. 4. | Ioan. 12. | Ibidem. | Ioan. 15. | Diabolus quo modo mittatur foras. | Matth. 12. | Matt. 12. & Luca. 11.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum dominus: Homilia XXXIX. Psal. 40.

Felix operarius cultor eleemosynarū, eo quòd ære suo comparauerit cœlum, & dans panem esurientibus, delictorum suorum pressit incendium. Cui Propheta tale exhibet testimoniū, & patronum habet spiritum sanctum. In tali causa operarius fœlix viuit, & securus iam moritur, cum quo ambulat patrimonium in immortale horreum, in quo debitorem fecit dominum, dum pascit alterum dando. Si accepit in se modicum panis in pera, comparauit in se vitam cœlestem, se faciens hæredem in die iudicij. Nullam poterit incurrere perniciem, qui comparauerit eleemosynis pietatem. Cui Propheta tale exhibet testimonium,

M Salua eum & viuifica eum domine. O duplex prophetę beneficium. Saluat pariter & commēdat pariter vt saluetur, quia & ipse saluauit vt viuificaretur, & ipse vitam poscenti donauit in terra. Beatus est iste dum vsque sic currit in cœlum. Sed ne aliquando vacet in vllo vitæ beneficium, festinet ad premium, magnum dimittat in seculo testimonium. Qua de re dicit, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eū dominus. Et iterum Esaias dicit & sic testatur, Solue, inquit, omnem nodum iniusticiæ. Solue suffocationes impotentium commerciorū, dimitte quassatos in requiem, & omnem cōsummationem iniustam dissipa. Frange esurienti panē tuum, & egenū sine tecto induc in domum tuam. Si videris nudum vesti, & domesticos seminis tui ne despicias, Tunc erumpet temporaneum lumē tuum, & sanitas tua citius orietur, & præibit ante te iusticia, & claritas dei circundabit te. Tunc exclamabis, & dominus exaudiet te, dum adhuc loqueris, dicit, Ecce assum. Perfecta est ergo misericordia fratres charissimi, vt antē occurrat esurieti cibus quàm roget mendicus. Nō enim est perfecta misericordia quæ precibus extorquetur. Sed si tacet mēdicus, loquitur pallor in facie, pene lassus, fessus est cœlisq; suspectus. Festina pietas succurrere ne audias rogantē, ne quod debetur domino venditores tibi. Imitare deum tuū qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Et ecce veniet tibi pluuia antequā roges, descendet vbertas nocte dum stertis, dum adhuc in lecto es ex præcepto vigilat dies, excubant elementa, fructus te nesciente effunduntur. Lactat cœlum & parturit terra, tot cellaria messium dum nescimus sic accepimus, & tantas opes

Ibidem. | Ibidem. | Esaia. 58. | Misericordia perfecta qua. | Matth. 5.

A opes comedimus antequam rogemus. Et tu homo modicus est ipse panis & precibus vendis? Non rogauerũt quatuor milia Iesum in deserto septẽ panes & paucos pisces vt infinita agmina pranderent, quo prandio vicisset saltẽ vsura mensuram. Qui cum erogasset, Colligite, inquit, fragmenta ne quid depereat, quia sanctum fuerat totum quod ipse cõsecerat. Redigantur septem sportæ buccellarum, saturata sunt tanta milia, & nihil minoratum est. Et creuit eis cibus dum impenditur victus, sic & eleemosyna si indigẽtibus erogetur. Magnũ opus est eleemosyna fratres charissimi vt faciat homo quod fecit deus, quia hos paucos esurientes in terra dimisit, qui vno vasculo orbem cœli pascit, per quẽ & nobis liceat erogare. Sed si vbiq; fuisset abundans, perierat misericordia, dedit nobis deus secundum baptismum. Quis enim sine peccato? Nã sicut aqua extinguit ignẽ, sic & eleemosyna extinguit peccatũ. In horreis nostris habeamus abundantiam quæ flammas nostras oblatione vnius panis extinguat, & ante fores gehennæ stat mi
B sericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. Et quicunque misertus fuerit, miserebitur ei, & si quis non fuerit misertus, non miserebitur ei. Da panem cum potes, quia nemo esuriet in inferno, nec habebis post mortem frumentum, nec inuenies illic aliquando mendicum, quia non erit tempus miserendi. Bonorum enim malorúmque discretio & in suis actibus permanebit, ipso Christo domino nostro rege ac iudice secernente agnos ab hædis, dexteram ac sinistram sequestrans, qui esurisse & sitisse se dicit, & cætera in suis ministris perpessum fuisse se asserit. Date ergo omnibus dilectissimi fratres, date præcipue ad domesticos fidei, date omnibus, ne cui non dederitis ipse sit Christus, cui ve dederitis ipse est Christus.

Math. 15. Eccle. 3. Math. 25.

De fraterna concordia & offensionis relaxatione:

Homilia XL.

Dies isti sancti quos agimus in obseruatiõe quadragesimæ, commonent nos de fraterna concordia loqui vobis, vt quicunq; habet aduersus alium querelam, finiat ne finiatur. Nolite ista contemnere fratres mei. Cũ enim vita ista mortalis & fra-
C gilis, quæ inter tot terrenas tentationes periclitatur, & orat ne submergatur, non potest esse in quouis iusto sine qualibuscunq; peccatis, vnũ est remedium per quod viuere possumus, quia docuit nos magister deus dicere in oratione, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Pactum & placitum cum deo fecimus, & conditionẽ soluendi debiti in cautione subscripsimus, Dimitte nobis plena fiducia petimus, si & nos dimittimus. Si autẽ non dimittimus, dimitti nobis peccata nõ putemus, ne nosipsos fallamus. Homo se non fallat, deus non fallit. Humanũ est irasci, & vtinam ne hoc possemus. Humanum est irasci, sed non debet iracundia nostra natos surculos diuersis suspicionibus irrigare, & ad trabẽ odij peruenire. Aliud est enim ira, aliud odium. Sæpe etiam pater irascitur filio, sed non odit filium, irascitur vt corrigat. Si propterea irascitur vt corrigat, amando irascitur. Propterea dictum est, Festucam in oculis fratris tui vides, trabem autem in oculo tuo nõ vides: Culpas in alio iram, & tenes odium in teipso. In comparatione odij, ira festuca est, Sed festucã si nutrias, trabes erit. Si euellas & proiicias, nihil erit. Si aduertistis, beati Ioannis epistola cum legeretur, debuit nos terrere sententia. Ait enim, Tenebræ transierunt, lux vero iam lucet. Deinde secutus adiunxit, Qui dicit se in lumine esse & fratrẽ suum odit, in tenebris

Math. 6. Aliud ira & aliud est odium. Math. 7. 1. Ioan. 2.

est vsq; adhuc. Sed forte tales tenebras putet esse homo, D quales patiũtur in carceribus inclusi. Vtinã tales essent, tamen in talibus nemo vult esse. In his autem carcerum tenebris possunt includi & innocentes. In talibus enim tenebris, inclusi sunt martyres. Tenebræ circunquaque fundebantur, & lux fulgebat in cordibus eorum. In illis tenebris oculis non videbant, sed amore fraternitatis deum videbãt. Vultis scire quales sunt istæ tenebræ, de quibus dictum est, Qui odit fratrẽ suum in tenebris est: 1. Ioan. 2.
& alio loco dicit, Qui odit fratrẽ suum homicida est. 1. Ioan. 3.
Qui odit fratrem ambulat, exit, intrat, procedit, nullis catenis oneratus, nullo carcere inclusus, reatu tamen ligatus est. Noli illũ putare sine carcere esse. Carcer eius cor eius est, Cum audis, Qui odit fratrem suum in tenebris est vsq; adhuc: ne forte contemnas tales tenebras, adiungit dicens, Qui odit fratrem suum, homicida est. Odis fratrẽ & securus ambulas, & concordare non vis, nõ agnoscis quare spacium tibi dederit deus. Ecce iam homicida es, & adhuc viuis. Si dominum iratum haberes, cũ odio fratris subito rapereris Parcit tibi deus, parce tu tibi, concorda cum fratre tuo, aut forte tu vis & E ille non vult. Dic securus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Forte peccasti in illum, vis cum illo concordare, vis ei dicere, Frater ignosce mihi quod peccaui in te, ille non vult ignoscere, non vult dimittere debitum. Quod ei debes non vult tibi dimittere, ipse obseruet quando habet orare, quando võturus est qui tibi noluit dimittere quod in eum forte peccasti, quando venturus est ad orationẽ quid facturus est. Dicit, Pater noster qui es in cœlis. Dicat, accedat, Sanctificetur nomẽ tuum. Adhuc dic, Adueniat regnum tuum. Sequere, Fiat volũtas tua sicut in cœlo & in terra. Adhuc ambula, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Dixisti, quod sequitur vide, ne forte velis iam transcẽdere & aliud dare. Non est quò transire possis, ibi teneberis. Dic ergo & verum dic: aut si nullum peccatum habes vnde dicas, Dimitte nobis debita nostra, noli dicere. Et vbi est illud quod Apostolus dixit, Si dixerimus quia peccatũ non habemus, nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est? Si autem mordet conscientia fragilitatis, & in hoc seculo vbiq; abundãt iniquitates: dic ergo, Dimitte nobis debita no F stra. Sed quod sequitur vide, Noluisti enim dimittere peccatum fratri tuo, & dicturus es, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. An non es dicturus? Si non es dicturus, nihil es accepturus, si falsum es dicturus. Ergo dic & verum dic, Quo modo dicturus es verum, quia fratri tuo noluisti laxare peccatum? Illum admonui, modo consulo. O quisquis es si tamen es, qui dixisti fratri tuo, Dimitte mihi quod in te peccaui: si dixisti ex toto corde tuo, si vera humilitate nõ ficta charitate, quo modo deus videt in corde, vnde dixisti, sed ille noluit tibi dimittere, noli esse solicitus: Serui estis ambo, habetis dominum, conseruo tuo debes, Noluit tibi dimittere, interpella dominũ amborum. Quod tibi dimiserit dominus, si potest exigat seruus. Dico aliud, Admonui ergo eum qui noluit dimittere fratri suo, cũ petat ille dimitti, vt sibi faciat quod nolebat, nequando orat nõ accipiat quod desiderat. Admonui & illũ qui petiuit veniã peccati sui à fratre suo & nõ accepit, vt in eo quod nõ impetrauit à fratre suo, securus sit de domino suo. Est & illud quod moneã, Peccauit in te frater tuus, & noluit tibi dicere, Dimitte mihi quod peccaui in te. Si abundant verba ista, vtinã deus eradicet illa de agro suo, hoc est de cordibus vestris. Quàm multi enim qui

De verbis domini ser. 16. Math. 6. Ibidem. 1. Ioan. 1.

G sciunt se peccasse in fratribus suis, & nolunt dicere, Dimitte mihi. Non erubuerunt peccare, & erubescunt rogare. Non erubescunt de iniquitate, & erubescũt de humilitate. Ipsos ergo in primis admoneo quicunque habetis discordiam cum fratribus vestris, & reuocatis ad vos & consideratis vos, & iustũ iudicium fertis in vobis, intus in cordibus vestris, & inuenietis vos non debuisse facere quod fecistis, nõ debuistis dicere quod dixistis. Petite veniã fratres à fratribus vestris, facite fratribus quod ait Apostolus, Donantes vobisipsis sicut & deus in Christo donauit vobis: facite, nolite erubescere veniã petere. Proinde omnibus dico viris & fœminis, minoribus & maioribus, laicis & clericis: dico & mihi ipsi. Omnes audiamus, omnes timeamus, si peccauimus in fratres nostros. Si adhuc inducias viuendi accepimus, nõ ideo morimur. Adhuc enim viuimus, nondũ damnati sumus. Dum viuimus faciamus quod iubet pater qui erit deus iudex omnium, vt petamus veniã à fratribus quos forte peccando in eos aliquid offendimus, aliquid læsimus. Sunt personæ humiles per ordinem seculi huius, à quibus si petamus veniam extolluntur in superbiam: hoc est quod dico, aliquando dominus peccat in seruum suum, quia si ille dominus est, ille seruus, ambo tamẽ alieni serui sunt, quia ambo Christi sanguine redempti sunt. Tamen durum videtur vt etiam iubeam, hoc præcipiã, vt si forte dominus homo peccat in seruum suum iniuste litigando, iniuste cædendo, dicat ille, Ignosce mihi, da mihi veniã. Non quia nõ debet facere, sed ne ille incipiat superbire, si pœniteat eũ. Quid ergo? Ante oculos dei pœniteat eum, ante oculos dei puniat cor suũ: & si nõ potest dicere seruo suo, quia non oportet, da mihi veniam, blande illum alloquatur. Blanda enim appellatio, veniæ est postulatio. Restat vt eos alloquar in quos alij peccauerunt, & illi qui in eos peccauerunt, veniam petere noluerunt. Illos enim iam sum allocutus, qui petentibus veniam fratribus dare no luerunt. Nunc ergo alloquor vos omnes, ne discordiæ vestræ remaneant, quoniã dies sancti sunt. Credo quia cogitastis aliquid in cordibus vestris, qui scitis vos cum fratribus vestris aliquas habere discordias, & inuenistis quòd non ipsi vos in eos peccaueritis, sed ipsi in vos. Et si non modo mihi loquimini, quia meum est loqui in hoc loco, vestrum autem tacere & audire, tamen forte cogitando loquimini, & dicitis vobis, Volo cõcordare: Sed ille me læsit, ille in me peccauit, & non vult veniam postulare. Quid ergo dicturus sum? Vade ad illum & tu pete veniã: Absit. Nolo mẽtiaris. Nolo dicas. Da mihi veniam, qui te nosti non peccasse in fratrem tuum. Quid enim prodest tibi cũ tu fueris tuus accusator? Quid expetis tibi ignosci, ab eo quẽ non læsisti, aut in quo nõ peccasti? Nihil tibi prodest, nolo facias, nosti bene, discussisti, scisti, quia in te peccauit, non tu in illũ. Scito, inquam, in tua scientia, scit tua scientia, noli venire ad fratrem tuum qui in te peccauit, & vltro ab illo petere veniam. Debent inter vos esse alij pacifici qui illum obiurgent, vt à te prius veniam petat, tu tantum paratus esto ignoscere, prior paratus esto ex toto corde dimittere. Si paratus es dimittere, iam dimisisti, habes adhuc quod ores. Ora pro illo vt petat à te veniã, quia scis ei nocere si nõ petat. Ora pro illo vt petat, dic domino in oratione tua, Domine scis me nõ peccasse in illũ fratrem meum, sed illum potius peccasse in me, & obesse illi quod peccauit in me, si veniam nõ petat à me, Ego bono animo peto vt ignoscas ei. Ecce dixi vobis, quòd maxime per istos dies ieiuniorum vestrorũ, obseruationum quoque vestrarum continentiæ vestræ mecum agere debeatis, vt cum fratribus vestris cõcordetis. Gaudeam & ego de pace vestra qui cõtristor litibus vestris, vt omnes donantes vobismetipsis, si quis habet aduersus aliquem querelam, securi agamus pascha, securi celebremus eius passionẽ qui nihil cuique debebat, & precium, quod pro debentibus soluit dominus Iesus Christus, dico qui in neminem peccauit, & propè in illũ omnis mundus peccauit, nec exigit supplicia, sed promisit præmia. Habetis ipsum testem in cordibus vestris, quia si in aliquem peccauimus, vero corde veniam postulemus, si aliquis in nos peccauit, veniam dare parati simus, & pro inimicis nostris oremus, non expectemus vindicari fratres. Quid est vindicari, nisi malo alieno pasci? Scito quotidie venire hominem, genua figere, fronte terram concutere, aliquando vultum suum lachrymis rigare, & in ista tanta humilitate ac perturbatione dicit, Domine vindica me, occide inimicum meum. Planè ora vt occidat inimicum tuum, & saluet fratrem tuum. Occidat inimicicias, saluet naturam. Sic ora vt vindicet te deus, pereat qui te persequebatur, L sed maneat qui tibi reddatur.

Ephe.4. [margin, beside "tribus quod ait Apostolus"]

H [margin, beside "culi huius"]

I [margin, beside "si non modo mihi loquimini"]

K [margin, beside "num quoque vestrarum"]

De vere pœnitentibus. *Homilia* XLI.

Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes, si tamen estis pœnitentes & non estis irridentes, mutate vitam, reconciliamini deo & vos cum catena pascetis. Qua, inquis, catena? Quæ ligaueris in terra, erunt ligata & in cœlo. Audis ligaturam, & deo putas facere imposturam? Pœnitentiam agis, genua figis & rides & subsannas patientiam dei. Si pœnitens es pœnitet te, si non pœnitet, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur facis quod male fecisti? Si fecisse pœnitet, noli facere. Si adhuc facis, certe nõ es pœnitens. Equidem charissimi ægrotant homines, mittunt ad ecclesiã, vel portantur ad ecclesiã & baptizantur & renouantur, & fœlices hinc erunt. Sed non ipsa est causa pœnitentiæ. Qui nondum accepit baptismum, nondum violauit sacramentum: Qui autẽ violauit sacramentũ male & perdite viuendo, & ideo remotus est ab altari, ne iudiciũ sibi manducet & bibat, mutet vitã, corrigat se & reconcilietur. Cum viuit dum sanus est, expectet etiã tunc reconciliari quando incipit mori: Experti sumus multos expirasse, expectantes reconciliari. Deinde etiã dico in conspectu dei timori vestro, timorem meum. Qui autẽ non timet, timentem me contemnet, sed malo suo. Audi ergo, Certus sum quia homo baptizatus si vitam non audeo dicere sine peccato, quis enim sine peccato, sed vitam sine crimine duxerit, & alia peccata habuerit quæ quotidie dimittũtur in oratione dicenti, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: quando diẽ finierit, vitam non finit, sed transit de vita in vitam, de laboriosa ad quietã, de misera ad beatã: siue ista voluntate sua currat ad baptismũ, siue in periculo cõstitutus baptizetur & exeat de hac vita, ad deũ vadit, ad requiẽ vadit. Baptizatus autẽ desertor & violator tanti mysterij, si agat pœnitentiã ex toto corde, si agat pœnitentiam vbi deus videt qui vidit cor Dauid, quando increpatus est à propheta, & grauiter increpatus post cõminationes dei terribiles exclamauit, dicẽs, Peccaui: & mox audiuit, Dominus abstulit peccatum tuum, Tantum valent tres syllabæ. Tres syllabæ sunt, peccaui, sed in his tribus syllabis, flamma sacrificij coram domino ascendit in cœlum. Ergo qui egerit veraciter pœnitentiã, & solutus fuerit à ligamento quo erat obstrictus, & à Christi corpore separatus, & bene post pœniten-

De pœn. di. 3. c. pœnitẽtes. 4. sentẽ. di. 15. cap. Sane.

M [margin, beside "ciliari quando incipit mori"]

1. Corin. 11.

Matth. 6.

2. Reg. 12.

De pœni. d. 7. ca. Quid egeris.

A pœnitentiā vixerit, ſicut ante pœnitentiā viuere debuit, poſt reconciliationē quandocunq; defunctus fuerit, ad deum vadit, ad requiē vadit, regno dei non priuabitur, à populo diaboli ſeparabitur. *De pœn. di. 7. c. Si quis.* Si quis autē poſitus in vltima neceſſitate ægritudinis ſuæ, voluerit accipere pœnitentiā & accipit, & mox recōciliabitur, & hinc vadit, fateor vobis nō illi negamus quod petit, ſed non præſumimus quia bene hinc exit. Non præſumo, nō vos fallo, nō præſumo: Fidelis bene viuēs, ſecur⁹ hinc exit. Baptizatus ad horā, ſecurus hinc exit. Agēs pœnitentiā & reconciliatus cum ſanus eſt, & poſtea bene viuēs, ſecurus hinc exit. Agēs pœnitentiā ad vltimū & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit ego non ſum ſecurus. Vnde ſecurus ſum dico, & do ſecuritatē: vnde non ſum ſecurus, pœnitentiā dare poſſum, ſecuritatē dare non poſſum. Sed dicat aliquis, bone ſacerdos, tu neſcire & nullam ſecuritatē nobis dare poſſe dicis, ſi ille ſaluatur & Chriſtū adire meretur cui morienti pœnitentia datur, qui dum vixit dum ſanus fuit impœnitens fuit: *Poſt pœnitētiā quo modo viuendum.* Inſtrue ergo nos ergo quo modo bene viuere poſt pœnitentiā debeamus. B Dico abſtinete vos ab ebrietate, à cōcupiſcētia, à furto, & maliloquio, ab immoderato riſu, à verbo ocioſo vnde reddituri ſunt homines rationem in die iudicij. Ecce quàm leuia dixi. Omnia tamen grauia & peſtifera. Et aliud dico, Non ſolum poſt pœnitentiā ab iſtis vicijs ſe homo ſeruare debet, ſed & ante pœnitentiā dum ſanus eſt: quia ſi ad vltimū vitæ ſteterit, neſcit ſi ipſam pœnitētiā accipere ac deo & ſacerdoti peccata ſua cōfiteri poterit. Ecce quare dixi quia & ante pœnitentiā bene viuendū eſt, & poſt pœnitentiā melius. Quod dico attendite, Debeo illud planius exponere, ne me aliquis male intellexiſſe intelligat. Nunquid dico damnabitur? Non dico. Sed dico etiā liberabitur? Non. Et quid dicis mihi? Neſcio: Non præſumo, non promitto, neſcio. Vis te de dubio liberare, vis quod incertū eſt euadere: Age pœnitentiā dum ſanus es. Si enim agis verā pœnitentiā dum ſanus es, & inuenerit te nouiſſimus dies: curre vt reconcilieris, ſi ſic agis ſecurus es. Quare ſecurus es? Quia egiſti pœnitentiam eo tempore quo & peccare potuiſti, Si autem vis agere pœnitentiam ipſam tunc quando peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa. Sed C vnde ſcis, inquis, ne forte deus dimittat mihi? Verum dicis. Vnde? Neſcio. Illud ſcio, hoc neſcio. Nam ideo tibi do pœnitētiam, quia neſcio. Nam ſi ſcirem tibi nihil prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem. Duæ res ſunt, aut ignoſcitur tibi, aut non ignoſcitur. Quid horū tibi futurum ſit neſcio. Ergo tene certum, dimitte incertum.

De commendatione orationis dominicæ & eius expoſitione. Homilia XLII.

Symbolum reddidiſtis, quo breuiter comprehenſa cōtinetur fides. Iam vt antea dixi vobis quod ait Apoſtolus Paulus, *Roma. 10.* Quo modo inuocabunt, in quē non crediderunt? Quia ergo quo modo credatur in deū & accepiſtis & tenuiſtis & credidiſtis, accipite hodie quo modo inuocatur deus. Ipſe filius ſicut audiſtis, cum Euangelium legeretur, docuit diſcipulos ſuos & fideles hanc orationē. Spem habemus obtinēdę cauſę noſtræ, quādo talis iuriſperitus nobis preces dictauit, ſicut confeſſi eſtis, qui ſedet ad dexterā patris, ipſe eſt aduocatus noſter, qui venturus eſt iudex noſter. Inde enim venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Tenete ergo & hanc orationē quam reddituri eſtis ad octo dies. Quicunque autem veſtrum non bene ſymbolum reddiderunt, habēt ſpacium, teneant, quia die ſabbati audientibus omnibus qui aderūt reddituri eſtis die D ſabbati nouiſſimo, quo die baptizandi eſtis. Ad hoc autem dies ab hodierno die reddituri eſtis hanc orationē quā hodie accepiſtis. Cuius caput eſt, Pater noſter qui es in cœlis. *Matth. 6.* Inuenimus patrē in cœlis, attēdamus quemadmodum viuamus in terris. *De verbis dñi Ser. 28.* Sic enim debet viuere qui inuenit talem patrem, vt dignus ſit venire ad eius hæreditatem. Dicimus autem communiter, Pater noſter. Quanta dignatio, hoc dicit Imperator, hoc dicit mendicus: hoc dicit ſeruus, hoc dicit dominus eius. Simul dicunt, Pater noſter qui es in cœlis. Intelligunt ergo ſe eſſe fratres, quando vnū habent patrem. Sed non dedignetur fratrem habere ſeruum ſuū dominus eius, quem fratrem voluit habere dominus Chriſtus. Sanctificetur nomen tuum, dicimus. Adueniat regnū tuum. Sanctificatio nominis dei eſt, qua efficimur nos ſancti. Nam nomen eius ſemper eſt ſanctum. Optamus etiā venire regnum eius, veniet, & ſi nolumus. Sed optare & orare vt veniat regnum eius, nihil eſt aliud quàm optare ab illo, vt dignos nos faciat regno ſuo, ne forte quod abſit veniat, & nō nobis veniat. *Regnū dei veniat optare & orare quid?* Multis enim nō eſt venturum, quod tamen venturum eſt. Eis enim venturū eſt, quibus E dicitur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum *Matth. 25.* quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Illis nō veniet quibus dicitur, Diſcedite à me maledicti in ignem æternū. Cum vero dicimus, Adueniat regnum tuū, oramus vt nobis veniat. Quid eſt vt nobis veniat? Vt bonos nos inueniat. Hoc ergo oramus vt bonos nos faciat. Tunc enim nobis veniet regnū eius. Addimus, Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Seruiunt tibi angeli in cœlo, nos ſeruiamus tibi in terra. Non te offendunt angeli in cœlo, non te offendamus in terra. Quo modo illi faciunt voluntatem tuam, ſic faciamus & nos. Et hic quid oremus, niſi vt boni ſimus? Quando enim facimus voluntatē dei, nam ipſe ſine dubio facit ſuam, tunc eius voluntas eſt in nobis. Et aliter bene intelligimus, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, ita & in terra. Accipimus præceptum dei, & placeat nobis, placeat menti noſtræ. Condelector enim legi dei ſecundum interiorem hominem: *Roma. 7.* tūc fit voluntas eius in cœlo. Cœlo enim comparatur ſpiritus noſter, terræ autem caro noſtra. Quid eſt ergo, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo ita & in terra? F Vt quo modo menti noſtræ placet tua iuſſio, ſic ei conſentiat caro noſtra, & tollatur rixa illa de medio quæ deſcribitur ab Apoſtolo, Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem. *Gala. 5.* Quando cōtra carnem concupiſcit ſpiritus, iam facta eſt voluntas eius in cœlo. Quando contra ſpiritum non concupiſcit caro, iam facta eſt voluntas eius in terra. Erit hæc plena concordia quando ipſe voluerit, ſit modo pugna vt poſſit eſſe victoria. Etiā ſic bene intelligi poteſt. Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra: vt cœlum ponamus eccleſiam, quia portat deum, terram autem infideles quibus dictum eſt, Terra es, & in terram ibis. *Gene. 3.* Quando ergo oramus pro inimicis noſtris, inimicis eccleſiæ, inimicis nomini Chriſtiano, hoc oramus vt fiat voluntas eius ſicut in cœlo, ita & in terra, id eſt, ſicut in tuis fidelibus, ſic & in tuis blaſphematoribus, vt omnes cœlum fiant. Sequitur, Panē noſtrum quotidianum da nobis hodie. Poteſt ſimpliciter accipi orationē iſtam fundere nos pro victu quotidiano vt abundet nobis, & ſi non abundet nobis, non deſit nobis. Quotidianum autē dixit, quādiu hodie vocatur, quotidie viuimus, quotidie ſurgimus, quotidie ſaturamur, quotidie eſurimus. Det nobis quotidianum panem: quare non dixit & te- gumentum?

G gumentum? Victus enim noster in cibo est & in potu,
tegumentum in vestitu & tectu. Nihil homo plus desi-
1.Timo.6. deret. Quãdoquidem dicit Apostolus, Nihil intulimus
in hunc mundum, sed nec auferre quid possumus, Vi-
ctum & tegumentũ habentes, his contenti simus. Pereat
auaricia & diues est natura. Ergo si ad quotidianum vi-
ctum pertinet, quia & hoc bene intelligitur, quod dici-
mus, Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie, non
miremur si nominato pane cætera necessaria intelligã-
tur. Quo modo? Quando Ioseph inuitauit fratres suos,
Gene.43. Homines, inquit, illi hodie mecum manducabunt pa-
nem. Quare panẽ solum manducaturi erant? Sed à so-
lo pane intellecta sunt cætera. Sic quando rogamus pa
nem quotidianum, quicquid nobis propter carnem no
stram in terris necessarium est postulamus. Sed quid ait
dominus Iesus? Quærite primum regnum dei & iusti-
ciam eius, & hæc omnia apponentur vobis: intelligitur
hoc etiam valde bene, Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie, eucharistiam tuã, quotidianum cibum.
Norunt enim fideles quid accipiant, & bonum est eis
H accipere panem quotidianum huic tempori necessa-
rium. Pro se rogant vt bona faciant, vt in bonitate &
fide & bona vita perseuerent. Hoc optant, hoc orant:
quia qui nõ perseuerant in bona vita, separabuntur ab
Matth.6. illo pane. Ergo panem nostrum quotidianum da nobis
hodie, quid est? Sic viuamus vt ab altari tuo non sepa-
remur: & verbum dei quod quotidie nobis aperitur, &
quodam modo frãgitur, panis quotidianus est. Et quo
modo illum panem ventres, sic istum esuriunt mentes.
Et hũc ergo petimus simpliciter, & quicquid animæ no-
stræ & carni nostræ in hac vita necessarium est, quoti-
diano pane concluditur. Dimitte nobis, dicimus, debi-
ta nostra, & dicamus quia verum dicimus. Quis enim
hic viuit in carne, & non habet debita? Quis est homo
sic viuens, vt ei non sit ista oratio necessaria? Inflare se
Lucæ.18. potest, iustificare non potest. Bonum est illi vt imitetur
publicanum, nec tumescat sicut Pharisæus qui ascendit
in templum & iactauit merita sua, texit vulnera sua. Ille
autem sciuit quare ascenderit qui dicebat, Deus pro-
picius esto mihi peccatori. Considerate fratres mei, hoc
I dominus Iesus Christus orare docuit discipulos suos, il
los magnos primos Apostolos suos, arietes nostros. Si
ergo pro peccatis suis dimittendis arietes orant, agni
Psal.28. quid debent facere de quibus dictum est, Afferte domi-
no filios arietum? Hoc ergo scitis vos in symbolo red-
didisse, quia inter cætera nomina audistis remissionem
peccatorum. Remissio peccatorum vna est quæ semel
datur in sancto baptismate, alia quæ quandiu viuimus
hic datur in dominica oratione. Propter quod dicim⁹,
Dimitte nobis debita nostra, Et induxit nobiscum deus
pactum & placitum, firmumq; chirographum vt dica-
mus, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Qui
vult dicere efficaciter, Dimitte nobis debita nostra, o-
portet quòd dicat veraciter, Sicut & nos dimittimus
debitoribus nostris. Si hoc quod est posterius, aut non
dicit, aut fallaciter dicit: illud quod prius est, inaniter di
xit. Maxime vobis dicimus, Dimittite omnia de cor-
dibus vestris, qui ad sanctum baptismum accessistis. Et
vos fideles qui per hanc occasionem auditis hanc ora-
tionem & nostram expositionẽ, dimittite totum quic-
quid aduersus aliquem habetis in cordibus vestris, ibi
dimittite vbi deus videt. Aliquãdo enim homo dimit-
tit ore, & tenet in corde: dimittit ore propter homines,
& tenet in corde. Non times oculos dei? Prorsus dimit-
tite, quod vsq; ad istos dies tenuistis, saltem his diebus
dimittite. Non debuit occidere sol super iracundiã ve- K
strã, & multi soles occiderũt: transeat aliquãdo iracũdia
vestra, dies magni solis celebramus. Illius solis de quo
dicit scriptura, Orietur vobis sol iusticię, & sanitas in pẽ Malac.4.
nis eius, Quid est in pẽnis eius? In protectione eius. Vn-
de in Psalmo dicitur, Sub vmbra alarũ tuarũ protege Psal.16.
me. Aliud autẽ, quia in die iudicij futuri sunt sero pœni
tẽtes, & infructuose dolentes, prædicti à sapiẽtia. Quid
tũc dicturi sunt pœnitentiã agentes, & præ angustia spi
ritus gementes? Quid nobis profuit superbia, & diuitia-
rũ iactantia quid intulit nobis? Transierunt illa omnia Sapien.5.
tanquã vmbra. Ergo errauimus à via veritatis, & iusti-
ciæ lumẽ nõ illuxit nobis, & ille sol nõ est ortus nobis.
Ille sol iustis oritur, istum autẽ solem visibilẽ facit deus
quotidie oriri super bonos & malos. Ad illum autẽ so-
lem videndũ iusti pertinent, modo in cordibus nostris Matth.5.
habitat iste sol per fidẽ. Si ergo irasceris ne ôccidat sol
iste in corde tuo super iracundiam tuã, ne forte irasca- Ephe.4.
ris & ôccidat tibi sol iusticiæ, & in tenebris remaneas.
Ne putetis autẽ quia nihil sit iracũdia, Turbatus est præ
ira oculus meus. Vtiq; cui turbatur oculus solem videre Psal.6.
non potest, & si conatus fuerit videre, pœna illi est non L
voluptas. Quid est ira? Libido vindictæ. Et libet homi- Ira quid?
nem vindicari? Et nondũ est Christus vindicatus, non-
dum sunt sancti martyres vindicati, adhuc expectant
patientiam dei vt cõuertantur inimici Christi, conuer
tãtur martyrum inimici. Nos qui sumus vt vindictam
quæramus? Si quæreret illã deus de nobis, vbi remane-
remus? Ille qui nihil nos læsit, non vult se vindicare de
nobis: & nos quærimus vindicari qui penè quotidie
deum offendimus? Ergo dimittite. Dimittite ex corde.
Iratus es, noli peccare. Irascimini & nolite peccare. Ira- Psal.4.
scimini quasi homines si vincimini, & nolite peccare
vt iram in corde teneatis, ne in illud lumen intretis. Er-
go dimittite, Quid est ira? Libidu vindictæ. Quid odiũ? Odiũ quid?
Ira inueterata. Ira inueterata si facta est, iam odiũ dici-
tur. Quid videtur confiteri ille qui cum dixisset, Turba-
tus est præ ira oculus meus: addidit, inueteraui in om-
nibus inimicis meis? Quod erat ira cũ esset noua, odium
factum est, quia in vetustatẽ conuersum. Ira festuca est,
odium trabes est. Aliquãdo reprehendimus irascentẽ, M
& odium tenemus in corde, & dicit nobis Christus, Fe
stucam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo Matth.7.
non vides. Vnde creuit festuca vt trabem faceret? Quia
nõ statim euulsa est, Quia passus es exire & intrare solẽ
totiens super iracundiam tuã, fecisti illam veterẽ, attra-
xisti malas suspiciones & rigasti festucam, rigando nu-
tristi, nutriendo trabem fecisti. Expauesce vel quando
dicitur, Qui odit fratrem suũ homicida est. Gladiũ non 1.Ioan.3.
eduxisti, non vulnus in carne fecisti, non corpus plaga
aliqua trucidasti, cogitatio sola odij in corde tuo est &
teneris homicida. Reus es ante oculos dei, ille viuit &
tu occidisti. Quantũ ad te pertinet occidisti quẽ odisti.
Emenda te, corrige te. Si in domibus vestris scorpiones
essent aut aspides, quantũ laboraretis, vt domus vestras
purgaretis & securi habitare possetis? Irascimini, inue-
terantur iræ in cordibus vestris, fiunt tot odia, tot tra-
bes, tot scorpij, tot serpentes, & domum dei, id est, cor
vestrum purgare non vultis. Ergo facite quod dictum
est, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & se-
curi dicite, Dimitte nobis debita nostra, quia sine de-
bitis in hac terra viuere non potestis. Sed alia sunt il-
la magna crimina, quæ vobis bonum est in baptismo
dimitti, & à quibus semper esse alieni debetis: alia quo-
tidiana peccata, sine quibus hic homo viuere non po-
test,

A test, propter quæ necessaria est quotidiana oratio, cum suo pacto dimittit ac placito, vt quo hilariter dicitur, Dimitte nobis debita nostra: sic veraciter, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Deinde ista diximus de peccatis præteritis, quid de cætero? Ne nos inferas in tentationem: dimitte quæ fecimus, & alia non commit tamus. Quicunque enim tentatione vincitur, peccatum
Iacobi.1. ipse committit. Etenim, inquit Apostolus Iacobus, Nemo cum tentatur dicat quod à domino tentatur. Deus enim intentator malorum est. Ipse enim neminē tentat. Vnusquisq; autem tentatur à cōcupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde generat mortem. Vel mortem time, si peccatum non times. Noli consentire concupiscentiæ tuæ. Non est vnde cōcipiat nisi de te. Consensisti, quasi concubuisti in corde tuo, Surrexit concupiscētia. Concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. Ergo ne abstraharis à concupiscentia tua, nega te illi, noli eam sequi, illicita est, lasciua est, turpis est, alienat te à deo. Noli dare consensiones amplexuū,
B ne plangas partum, quia si consenseris, id est, si amplexatus fueris, concipis. Cum concupiscentia conceperit, parit peccatum. Nondum times peccatum? Time quò perducit peccatum. Dulce est peccatum, sed amara est mors. Ipsa est infœlicitas hominum: propter quod peccant, morientes hic dimittunt, & ipsa peccata secū portant. Peccas propter pecuniam, hic dimittenda est. Peccas propter villam, hic dimittenda est. Peccas propter mulierem, hic dimittenda est, Et quicquid est propter quod peccas, quando oculos in morte clauseris, hic dimittis, & ipsum peccatum quod committis tecum portas. Dimittantur peccata, dimittantur præterita, cessent futura. Sed non potest hic viuere sine ipsis, vel minuta sint, vel leuia. Sed ipsa leuia vel minuta non contēnantur. De minutis guttis flumina implentur, Non cōtemnantur vel minora. Per angustas rimulas insudat aqua, nauis impletur sentina, & si cōtemnatur sentina, mergitur nauis. Sed nō cessatur à nautis, ambulant manus, sic & tuæ manus ambulent vt quotidie deficiant sentinæ, Quid est ambulent manus? Da, dent, fac bona opera, ambulent manus tuæ, Frange esurienti panem tuum,
Esaia.58. & egenum sine tecto induc in domum tuam. Si videris
C nudum, vesti. Fac quantū potes, fac vnde potes, fac bilariter, & securus mitte orationem. Habebit alas duas, geminas eleemosynas. Quid est geminas eleemosynas? Dimittite & dimittetur vobis, date & dabitur vo-
Luca.6. bis. Vna est eleemosyna quæ fit de corde, quando fratri
Eleemosyna duplex. tuo dimittis peccatū. Altera eleemosyna quæ fit de substantia, quando panem pauperi porrigis. Ambas fac, ne sine vna ala remaneat oratio tua. Ergo cum dixerimus, Ne nos inferas in tentationem: sequitur, Sed libera nos à malo. Qui vult liberari à malo, testatur quia in malo
Ephe.5. est. Ideo dicit Apostolus, Redimētes tempus quoniam
Psal.33. dies mali sunt. Sed quis est qui vult vitam, & diligit videre dies bonos, quando omnis homo in hac carne nō habet nisi dies malos? Quis nō vult? Fac quod sequitur, Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Declina à malo & fac bonum, inquire pacē & sequere eā, & caruisti diebus malis, & impletur quod orasti, Libera nos à malo. Tres ergo petitiones superio-
Tres petitiones ad æternā pertinentes vitam. res, Sanctificetur nomen tuum, Adueniat regnum tuū, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra, æterna sunt. Quatuor autem sequētes ad istam vitam pertinent, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Nunquid quotidie petituri sumus panē quotidianum, quando ad

illam satietatem venerimus? Dimitte nobis debita no- D
stra, nunquid dicemus in illo regno, quādo debita non habebimus? Ne nos inferas in tentationē: nunquid tunc dicere poterimus, quādo nulla erit tentatio? Libera nos à malo, nunquid dicemus, quando nullum erit vnde liberemur? Quatuor ergo ista propter vitam nostrā quotidianā nobis necessaria sunt, tria vero illa propter æternam. Sed omnia petamus vt ad illa perueniamus: & hic regamur, ne ab illa separemur. Oratio vobis quotidie dicenda est, cum baptizati fueritis. In ecclesia enim ad altare dei quotidie dicitur ista oratio dominica, & audiunt istam fideles. Non ergo timemus ne minus illam teneatis diligenter, quia & si quis vestrū non poterit tenere perfecte, audiendo quotidie tenebit. Ideo die sabbati quando vigilaturi sumus in dei misericordia, reddituri estis, non orationem, sed symbolum. Modo enim nisi teneatis symbolū in ecclesia, in populo symbolum quotidie non auditis. Cum autem tenueritis vt non obliuiscamini, quotidie dicite quādo surgitis, quādo vos collocatis ad somnum. Reddite symbolum vestrum, reddite domino, commemorate vosipsos, nō pigeat repetere. Bona est repetitio, ne subrepat obliuio. Ne E
Quatuor petitiones ad istam vitā pertinentes.
dicatis, dixi heri, dixi hodie, quotidie dico, teneo illud bene. Cōmemora fidem tuā, inspice te, sit tanquā speculum tibi symbolum tuū. Ibi te vide, si credis omnia quæ te credere confiteris, & gaude quotidie in fide tua. Sint diuitię tuæ, sint quotidiana ista quodā modo indumenta mentis tuæ. Nunquid non quādo surgis te vestis? Sic & cōmemorando symbolum tuū vesti animam tuā, ne forte eā nudet obliuio, & remaneas nudus, & fiat quod ait Apostolus, quod absit à te: si tamen vestiti non nudi 2.Cor.5.
inueniamur. Vestiti enim erimus fide nostra, & ipsa fides & tunica est & lorica. Tunica contra cōfusionem, lorica contra aduersitatem. Cum autem venerimus ad illum locum vbi regnabimus, non opus est vt dicamus symbolum, deum videmus, ipse deus nobis visio erit, visio fidei huius merces erit, Amen.

De illuminatione cæci nati, ac totius mundi cæcitate:

Homilia XLIII.

DOminus Iesus, sicut audiuimus cum Euangeliū Ioan.9.
legeretur, aperuit oculos homini qui cæcus erat natus. Fratres si attendamus hæreditariam pœnam nostram, totus mundus cæcus est. Ideo venit F
Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator. Omnes cæcos nasci fecit, qui primū hominem decepit. Currant ad illuminatorem, currant, credant, accipiant lutum de saliua factum. Saliua quasi verbum est, terra caro est. Lauent faciē in piscina Syloa. Pertinuit autem ad Euangelistam exponere nobis quid significet Syloa, & ait, quod interpretatur missus. Quis est ipse missus nisi qui dixit in ipsa lectione? Ego, inquit, veni vt faciā ope- Ibidem.
ra eius qui me misit. Ecce Syloa, lauate faciē, baptizamini, vt & illuminemini & videatis quod antè non videbatis. Ecce primum ad hoc quod dictū est, oculos aperite. Ego, inquit, veni vt faciam opera eius qui me misit. Iam hic exsistit Arrianus & dicit, Ecce videtis, quia Christus non fecit opera sua, sed patris qui eum misit. Nunquid hoc diceret si videret, hoc est, si in ipso quē missus est, tanquam in Syloa faciem lauaret? Quid ergo dicis? Ecce ipse, inquit, quid dixit? Veni vt faciam opera eius qui me misit. Non ergo sua? Non. Et quid est quod ait? Ipse Syloa, ipse missus, ipse filius, ipse vnicus quem tu quæris esse degenerem. Quid est quod ait, Om Ioan.16.
nia quę habet pater, mea sunt? Tu dicis, quia opera aliena faciebat, quia dixit, Faciam opera eius qui me misit.

G Ego dico,quia pater res alienas habet,secũdum cor tuũ loquor. Vnde mihi vis præscribere,quia,dixit Christus, veni vt faciã opera eius, quasi nõ mea,sed eius qui misit me? Interrogo te domine Christe,solue quæstionem sine contentione, Omnia,inquit, quæ habet pater mea sunt. Ergo patris non sunt,si tua sunt:nõ enim ait,Omnia quæ habet pater dedit mihi: quanuis & hæc dixisset,æqualitatem ostendisset. Sed molestum est quod dixit,Omnia quæ habet pater mea sunt, Si intelligis,omnia quæ habet pater filij sunt,omnia quæ habet filius patris sunt. Audi illum alio loco, Omnia mea tua sunt,& tua mea sunt. Finita est quæstio,de his quæ habet pater & filius. Concordiam habent,tu litigare noli,opera patris quæ dicit opera sua,quia & tua mea sunt,quia illius

Ioan 17. patris dicit opera cui dixit, Omnia mea tua sunt,& tua mea sunt. Ergo opera mea tua sunt, & opera tua mea sunt. Quæcunque enim pater facit,ipse dixit dominus, dixit vnigenitus, dixit filius, dixit veritas. Dixit. Quid dixit? Quæcunque pater facit, hæc & filius facit simili-

H ter. Magna expressio, magna veritas,magna æqualitas.

Ioan. 5. Omnia quæ pater facit,hęc facit & filius. Sufficeret,omnia quæ pater facit, hæc facit & filius? Non sufficit,addo similiter. Quare addo similiter? Quia solent dicere non intelligentes,& nondum apertis oculis ambulantes,solent dicere, Pater fecit iubendo,filius obsequẽdo: ergo dissimiliter. Si autem similiter,quo modo ille sic, ille sic? Quæ ille,hæc & iste. Sed iubet pater,inquit,vt faciat filius. Carnaliter quidem sapis,sed sine præiudicio veritatis. Cedo tibi, Ecce pater iubet, filius obsequitur. Nunquid ideo non est eius naturæ filius,quia ille iubet, ille obsequitur? Da mihi duos homines,patrẽ & filium, homines sunt duo, qui iubet homo est, qui obsequitur homo est. Qui iubet & qui obsequitur vnã habent eandemq; naturam. Nunquid ille qui iubet non de natura sua genuit filiũ? Nunquid ille qui obsequitur,obsequendo naturam perdidit? Accipe ergo interim quo modo accipis duos homines,patrem iubentẽ,filium obsequentem, tamen deum & deum: sed simul isti duo sunt homines, simul ille vnus deus, hoc est diuinũ miraculum. Interim si vis vt tecũ agnoscam obsequium,prius mecũ

I noscę naturam. Hoc genuit pater quod ipse est. Sed si

Psal. 109. aliud genuit pater quàm quod ipse est,non verũ genuit filium. Pater dicit ad filium, Ex vtero ante Luciferum genui te. Quid est ante Luciferum? Per luciferum significantur tempora. Ergo ante tempora,ante omne quod ante dicitur: ante omne quod non est, vel ante omne quod est. Non enim ait Euangelium,In principio fecit deus verbum: quo modo dixit, In principio fecit deus cœlum & terram: aut, in principio natum est verbum: aut,in principio genuit deus verbum. Sed quid ait? Erat

Ioan. 1. erat,audis erat,crede. In principio erat verbũ,& verbũ erat apud deum,& deus erat verbum. Toties audis erat, noli quærere tempus quia semper erat. Ille ergo qui semper erat, & cum filio semper erat, quia potens est deus sine tẽpore generare. Ille dixit ad filium,Ex vtero ante Luciferũ genui te. Quid est ex vtero? Deus habuit vterum? Putabimus deum per membra corporalia esse dispositum? Absit. Et quare dixit, ex vtero,nisi vt intelligeretur de sua substantia genuisse. Ergo ex vtero hoc processit, quod erat ipse qui genuit. Nã si aliud erat qui genuit, aliud autem ex vtero processit,monstrum est non filius. Ergo faciat filius opera eius qui misit eum, faciat & pater opera filij. Certe voluit pater,efficit filius. Ecce ostendo,quia vult filius & facit pater. Vbi ostendis,inquis? Modo ostendo. Pater volo. Iam ego si calumniari vellem,ecce filius iubet & pater facit. Quid vis? Vt vbi K

ego sum & illi sint mecum. Euasimus, illic erimus vbi Ioan. 17.

est. Quis dedit, Omnipotens volo. Audis voluntatẽ potestatis,potestatẽ voluntatis. Sicut pater,inquit, suscitat Ioan. 5.

mortuos & viuificat,sic & filius quos vult viuificat. Ne dicas illos viuificat filius quos iubet pater vt viuificet, quos vult viuificat. Ergo non quos vult pater,sed quos vult ipse,quia vbi est vna potestas, vna voluntas est. Habeamus ergo in corde non cæco,patris & filij vnã eandemq; naturã,quia verus est pater,verus est filius. Quod est hoc genuit, quia genitus non degenerauit. Nescio quid potest mouere in verbis illius qui cæcus erat, & forte multos nõ bene intelligentes facit desperare. Ait enim inter cætera sua verba,idem cui oculi aperti sunt, Scimus quia peccatores deus non exaudit. Audemus Ioan. 9.

rogare deum,si peccatores non exaudit? Date mihi qui roget,ecce est qui exaudiat. Date qui roget,discutite genus humanum ab imperfectis ad perfectos. Ascende à verno ad æstatem, hoc enim cantauimus, Aestatem & Psal. 73.

vernum tu fecisti. Iam spiritales & adhuc carnales tu fe- L

cisti,quia & ipse filius dicit, Imperfectum meum vide- Psal. 138.

runt oculi tui. Imperfectũ quod est in corpore meo viderunt oculi tui. Et quid deinde? Habent spem qui imperfecti sunt? Habent planè. Audi quod sequitur, Et in libro tuo omnes scribentur. Sed forte fratres spiritales rogant & exaudiuntur quia peccatores nõ sunt. Quid faciunt carnales,quid faciunt? Pereunt? Deum non rogabunt? Absit. Da mihi illum publicanũ. Veni publicane,sta in medio, ostende tuã spem, ne infirmi perdant spem. Ecce enim ascendit publicanus cum Pharisæo orare, & deiecta facie in terra dicebat, longe stans, tundẽs pectus,Domine propicius esto mihi peccatori. Ve- Luc. 18.

rum dixit,& descendit iustificatus magis quàm ille Pharisæus,quia dixit,propicius esto mihi peccatori. Verum dixit an falsum? Si verum dixit,peccator erat,& exauditus est, & iustificatus est. Quid est ergo quod dixisti tu, cui dominus oculos aperuit,scimus quia peccatores deus nõ exaudit? Ecce peccatores deus exaudit. Sed laua interiorem faciem tuam,fiat in corde tuo quod factum est in facie tua & videbis,quia peccatores deus exaudit. Fefellit imaginatio cordis tui. Adhuc est quod tibi fa- M

ciat. Certe proiectus est iste de synagoga, adiit ad eũ & dixit ei,Tu credis in filium dei? Et ille, Quis est domine vt credam in eũ? Videbat & non videbat. Videbat oculis,sed adhuc corde nõ videbat. Ait illi dominus,Et vides eum, hoc est, oculis: & qui loquitur tecum,ipse est. Tunc prostratus adorauit eum. Tunc lauit faciem cordis. Incumbite ergo orationibus peccatores,confitemini peccata vestra,orate vt depellantur,orate vt minuantur, Hebr. 5.

tur,orate vt vobis proficientibus ipsa deficiant. Tamen nolite desperare & peccatores orate. Quis enim nõ peccauit? à sacerdotibus incipe. Sacerdotibus dixit, Prius offerte sacrificia pro peccatis vestris, & sic pro populo. Sacrificia conuincebant sacerdotes,vt si quis se iustum & sine peccato diceret, responderetur ei, Non attendo quod loqueris, sed quid offeras. Victima tua conuincit te. Quare offers pro peccatis tuis, si nulla habes peccata? En offers sacrificium, an in sacrificio tuo mentiris deo? Sed forte sacerdotes veteris populi peccatores erant, noui populi non sunt peccatores. Certe fratres quia deus voluit, sacerdos ipsius sum, peccator sum, vobiscum pectus tundo, vobiscum veniam rogo, vobiscũ deum propiciũ spero. Sed forte Apostoli sancti, primi, summi arietes, gregis pastores, membra pastoris, forte ipsi non habebant peccatum? Vere & ipsi habebãt, non irascuntur,

A iraſcuntur, quia confitentur. Ego non auderem, ipſum primum dominum audi dicẽtem Apoſtolis, ſic orate. *Mat. 6.* Quo modo illi ſacerdotes ſacrificiis conuincebantur, ſic iſti oratione. Sic orate. Et inter cætera quæ iuſsit orari, & hoc propoſuit, dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Quid dicunt Apoſtoli? Quotidie ſibi debita petũt dimitti? Debitores intrant, abſoluti exeunt, & ad orationem debitores redeunt. Iſta vita non eſt ſine peccato, vt quoties oratur, toties peccata dimittantur. Sed quid dicam? Illi forte quando didicerunt orationem, adhuc infirmi erant. Forte dicet hoc aliquis, quãdo illos docuit dominus Ieſus orationem adhuc paruuli erant, infirmi erãt, carnales, nondum erant ſpiritales qui non habent peccatum? Quid ergo fratres? Facti ſpiritales orare ceſſauerunt? Debuit ergo Chriſtus dicere, Modo talia orate, & daret ſpiritalibus alteram orationẽ: vna eſt, ipſa eſt, ipſe eſt, qui dedit ipſam. Ergo orate pro Eccleſia. Sed tollamus controuerſiam, quando dicis ſpiritales eſſe ſanctos Apoſtolos, quouſque pateretur dominus carnales erant, hoc es dicturus. Deniq; quod verum eſt, illo pendente trepidauerunt, & tunc deſperauerunt Apoſtoli B quãdo credidit latro. *Mar. 14.* Petrus auſus eſt ſequi quãdo dominus ad paſsionem ductus eſt: auſus eſt ſequi, quia domum peruenit & in atrio fatigatus eſt, ad ignem ſtabat & friguit. Ad ignem ſtetit, timore frigido congelauit. Interrogatus ab ancilla negauit Chriſtũ ſemel: interrogatus iterum, negauit: interrogatus tertio, negauit: deo gratias, quia ceſſauit interrogatio, ſi non ceſſaret interrogatio, diu repeteretur negatio. Ergo poſteaꝗ ſurrexit, tunc eos confirmauit, tunc facti ſunt ſpiritales. Iã ergo non habebant peccatum. Spiritales Apoſtoli ſcribebãt ſpiritales epiſtolas, eccleſiis mittebant. Non habebant peccatum. Hoc dicis, Non tibi credo, ipſos interrogo. Dicite ſancti Apoſtoli, poſteaquã ſurrexit dominus & confirmauit vos ſpiritu ſancto miſſo de cœlo, ceſſaſtis habere peccata? Dicite nobis obſecro. Audiamus ne deſperent peccatores, ne deſinant rogare deum, quia non ſunt ſine peccato. Dicite nobis, Ait vnꝰ ipſorũ. Et quis? Quem dominus amplius diligebat, & qui ſupra pectus domini diſcũbebat, & regni cœlorum quod ructuaret ſecretum bibebat. Ipſe eũ interrogo: Habebatis peccatum an non? *1. Ioan. 1.* Reſpõdet & dicit, Si diximus quia C peccatum non habemus, noſipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt. *Ioan. 1.* Ioannes autem ille eſt qui dixit, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Videte quanta tranſcenderat vt perueniret ad verbũ. Talis ac tantus qui volauit ſicut aquila ſuper nubes, qui mentis ſerenitate cernebat, In principio *1. Ioan. 1.* erat verbum: ipſe dixit, Si dixerimus, quia peccatũ non habemus, noſipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt. Si autem confeſsi fuerimus peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt vt dimittat nobis peccata noſtra, & mundet nos ab omni iniquitate. Ergo orate, Amen.

Mat. 11. *Ioan. 1.* *De teſtimonio Chriſti, de Ioanne Baptiſta dicentis, In natis mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. Teſtimonio quoque Ioannis de Chriſto dicentis, Qui venit poſt me maior me eſt, cuius non ſum dignus corrigiam calciamenti ſoluere:* Homilia XLIIII.

SAnctus Ioannes, nõ euangeliſta, ſed baptiſta, miſſus eſt ante faciem Chriſti præparare vias eius. Teſtimonium Chriſti de Ioanne eſt, *Mat. 11.* In natis mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. *Ioan. 1.* Teſtimonium Ioannis de Chriſto eſt, Qui venit poſt me maior me eſt, cuius non ſum dignus corrigiam calciamenti ſoluere. Vtrunque teſtimonium cõ D ſideremus, quod perhibuit dominꝰ ſeruo, & quod perhibuit ſeruus domino. Quod eſt teſtimonium domini de ſeruo? In natis mulierum nõ ſurrexit maior Ioanne baptiſta. *Mat. 11.* Quod eſt teſtimonium ſerui de domino? Qui venit poſt me, maior me eſt. *Ioan. 1.* Si ergo in natis mulierum non ſurrexit maior Ioanne baptiſta, qui maior eſt illo? Quid eſt Ioãnes? Magnus homo. Ambo mirabiliter nati, præco & iudex, lucerna & dies, vox & verbũ, ſeruus & dominus. De ſterili ſeruus, de virgine dominus. Ipſe dominus fecit ſibi ſeruũ in vtero ſterili, de ſene patre, & de anicula matre. Et idẽ ipſe dominus fecit ſibi carnem, in vtero virginis, ſine homine patre, qui primũ fecit hominem ſine patre & matre. Quo nemo ſurrexit in natis mulierũ maior. Tam magnus viſus eſt Ioãnes, vt a nõnullis etiam Chriſtus putaretur: nec in ſuperbia alienum ſecutus eſt errorem, nec auſus eſt dicere, ſum quod putatis: ſed, quod bonum erat ei, ſe agnouit, vt ad pedes domini, & ad corrigiam calciamenti ſeruus humiliaretur, ne vento ſuperbiæ elatus lucerna extingueretur. E Denique quia in magno ſacramẽto natus eſt Ioannes, ipſius ſolius iuſte Eccleſia natalẽ diem celebrat, & natalis domini celebratur, ſed tãquam domini. *Ioan. Bapt. cur celebretur natalis dies?* Date mihi alium ſeruum præter Ioannem inter patriarchas, ſic inter Prophetas, inter Apoſtolos, cuius natalẽ diem celebret eccleſia Chriſti? Paſsionũ dies ſeruis plurimis celebramus, natiuitatis diem nemini niſi Ioanni. Audiſtis enim quando Euangelium legebatur, qui ordo fuerit amborum naſcentium præcurſoris & dominatoris, & quod pauloante dixi pr̨ęconis & iudicis, vocis & verbi. *Luc. 1.* Angelus Gabriel nunciat Ioannem, idem ipſe angelus Gabriel nũciat dominum Ieſum Chriſtũ. Præcedit ille, præcedit obſequendo, ſequitur ille regẽdo. Sequitur enim naſcẽdo, antecedit regẽdo, quia & ipſum Ioannem creauit Chriſtus & creator & creatus. Creator ante matrem, creator matris, creatꝰ in matre. Et quid dicam creator ante matrem? *Ioan. 8.* Ante Abraham ego ſum, ipſe dixit, Euangelium loquitur, audite vel legite. Sed parum eſt ante Abraham creator, ante Adam creator, ante cœlum & terram creator, ante omnes angelos, vniuerſamq; creaturam ſpiritalem, thronos, dominationes, principatus & poteſtates, ante omnia creator: quia in principio non eſt factum verbum, ſed erat verbum & verbum erat apud deũ, & deus erat verbum. *Ioan. 1.* F Hoc erat in principio apud deũ. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. Si omnia viſibilia & inuiſibilia, cœlum & terra, & virgo Maria, quia & virgo Maria de terra, & Chriſtus factor terræ, factus in terra, quia veritas de terra orta eſt. *Pſal. 84.* Breuiter ergo commendo charitati veſtræ magnum ſacramentum: quoniam multi futuri erant qui putarent Chriſtum non eſſe niſi hominem, nihil eſſe amplius quàm hominem, ideo magnus homo quo maior in hominibus nõ fuit, perhibuit ei teſtimonium Ioãnes, ſubditus, inclinatus, humiliatus. *Mat. 3.* Inquantum ſe humilem reddidiſſet, ſi ſoluere corrigiam calciamenti eius, dignum ſe eſſe dixiſſet? Attendite in magno Chriſto, corrigiam calciamẽti. Quantum humilis extitiſſet, ſi ſe Ioannes dixiſſet dignum, quod dicendo fecit ſe indignum? Propterea notatus eſt dies natiuitatis eius, & celebrationi eccleſię cõmẽdatus. Verum intereſt plurimum in matribus, quòd illa virgo, illa mulier fuerit ſterilis: illa de ſpiritu ſancto pariens filium dei dominum noſtrum, illa de viro ſuo ſene pariẽs præcurſorem domini, miraculo & humili. Et attendite. Non credidit Zacharias. *Luc. 1.* Quo modo nõ credidit?

G credidit? Quęsiuit ab angelo p quid cognosceret quod
promittebat, quoniã ipse erat senex, & vxor eius pro-
cesserat in diebus suis. Et dixit ei angelus, Ecce eris ta-
cens, & nõ poteris loqui vsque in diem quo hæc fiant,
propter quod non credidisti verbis meis, quæ imple-
buntur in tempore suo. Idẽ ipse angelus venit ad Ma-
riam, nũciat Christum venturum de Maria virgine in
carne, & Maria tale aliquid dicit. Ille enim dixit, Per
quid cognoscã hoc? Ego enim sum senex, & vxor mea
progresior in diebus suis. Et dixit ei, Ecce eris tacẽs &
non poteris loqui vsque in diem quo hæc impleantur,
propter quod nõ credidisti verbis meis. Et accepit sup-
plicium taciturnitatis merito infidelitatis. Quid dixe-
Esa.40. rat Propheta de Ioanne? Vox clamantis in eremo. Ta-
cet Zacharias generaturus vocem. Quia non credidit
tacuit, merito obmutuit quousque vox nasceretur. Si
enim recte dictum est, quia valde recte dictum est in
Psal.115. psalmo sancto, Credidi propter quod locut⁹ sum, quia
nõ credebat, merito non loquebatur. Sed rogo domi-
ne cum audiẽtibus me pariter pulso, aperi nobis, expo-
ne nobis quid sibi velit hæc quæstio. Causas quærit Za
charias ab angelo, per quid cognosceret quod illi nũ-
H cianum est, ꝙ senex erat & vxor eius progressa in diebus
suis, dicitur, Et quoniã non credidisti, eris tacens. Nun
ciatur Christus virgini Mariæ, & ipsa causas quærit, &
dicit angelo, Quo modo fiet istud, quoniam virum nõ
cognosco? Et ille, Per quid cognoscam hoc? Ego enim
sum senex, & vxor mea progresior in diebus suis. Illi
dicitur, Tacebis, quia non credis, illi autem causa expo-
nitur, silentium non imponitur. Quo modo fiet istud
dum virum non cognoscam? Et angelus professus est
Luca.1 virgini, Ecce quo modo fiet quod quæris, Spiritus san-
ctus superueniet in te, & virtus altisimi obũbrabit tibi.
Non timeas æstum libidinis, sub tãto vmbraculo sani-
tatis. Quare hoc? Si verba attendamus haud ambo cre-
diderunt, Zacharias & Maria. Sed nos verba audimus,
deus potest & corda interrogare. Intelligimus charis-
simi, quoniã Zacharias quando ait, Per quid cognoscã
hoc, ego enim sum senex, & vxor mea progresior in
diebus suis desperando dixit nõ inquirendo: Maria ve
ro quãdo econtrà ait, Quo modo fiet istud, quia virum
non cognosco: inquirendo dixit non desperando. Dũ
interrogauit, nõ de promisione dubitauit. O vera gra-
I tia plena, sic est enim ab angelo salutata, Aue gratia ple
na. O vere gratia plena, quis hanc gratiã explicet? Quis
huic gratiæ gratias agendo sufficiat? Fit homo, & per li
berum arbitrium perit homo, & inuenitur homo fact⁹
Ioan.1. qui fecit, vt non periret quem fecit. In principio ver-
bum deus erat apud deum, per quod omnia facta sunt,
fit caro, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.
Caro fit verbum, sed caro accedit ad verbum, nõ perit
in carne verbum. O gratia, vt hoc haberemus quid di-
gni eramus? Sed videte quid dicat sancta Maria, plena
fide, plena gratia, mater futura, virgo permãsura. Quid
dicit inter cætera? De quibus singulis loqui, valde mul-
Qui esuriẽ tum est. Quid ait? Esurientes impleuit bonis, & diuites
tes diuites. dimisit inanes. Qui sunt esurientes? Humiles, indigen-
tes. Qui sunt diuites? Superbi & inflati. Non vos longe
mitto, ostendo vobis in vno templo diuites de his qui
dimittuntur inanes, & pauperes de illis qui implentur
Luca.19. bonis. Ascenderunt duo in templum vt orarent, vnus
Pharisæus, & alter publicanus. Pharisæus dicebat, Attẽ-
de diuitem indigesta ructuantem, crapula exultantem,
sed superbiæ non iusticiæ. Deus, inquit, gratias tibi ago,
quia nõ sum sicut cæteri homines, raptores, iniusti, adul
teri, sicut publicanus iste. Ieiuno bis in sabbato, decimas K
do omniũ quæ posideo. Rogare veneras an te lauda-
re? Totum te habere dixisti, nihil tãquam egenus peti-
sti. Quo modo ergo orare venisti? Gratias tibi ago do-
mine. Nõ dicit, Domine da mihi gratiam, quia nõ sum
sicut cæteri homines, raptores, iniusti, adulteri. Ergo tu
iustus. Quia non sum sicut publicanus iste. Insultas, non
exultas. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omniũ quæ
posideo. O diuitem exinaniendum. Veni, veni pauper,
esuriẽs publicane, imò ibi sta vbi stas. Publicanus enim
de lõginquo stabat, sed dominus humili appropinqua-
bat. Nec oculos ad cœlum audebat leuare. Quò oculos
non leuabat, cor ibi habebat: sed percutiebat pectus suũ
dicens, Domine propicius esto mihi peccatori. O esu-
rientem, bonis implendum. Audisti domine cõtrouer-
siam, prome sententiam. Audite sententiam inter par-
tes prolatam. Non appellat victus, quia nõ est ad quem.
Non enim appellat à filio ad patrem. Deus enim pater Ioan.5.
non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit fi-
lio. Dicat ergo sententiam inter partes veritas. Amen,
inquit, dico vobis, quia descendit hic iustificatus de tẽ-
plo, magis [redacted] Pharisæ⁹. Quare hoc? Rogo te qui
iusticiam vus [redacted] Quoniam omnis qui se exaltat hu L
miliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. A quo iste ex-
altabitur, & qui se exaltat humiliabitur? Quia esurien-
tem impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Va-
de nunc & ventila diuitias tuas, iacta te & dic, diues
sum. Quàm diues? si volo iustus sum, si volo iustus non
sum, In potestate habeo iustum esse, & iustum non esse.
Non audis in Psalmo, Qui cõfidunt in virtute sua. Er- Psal.48.
go deus tibi carnem, deus tibi sensum, deus tibi animã,
deus tibi mentem, deus tibi intelligẽtiam dedit, tu das
tibiipsi iusticiam? Quid est caro, quid sunt sensus, quid
est anima, quid est mens, quid est intelligentia sine iu-
sticia? Nónne omnia ista si iusticia careant, ad pœnã va
lebunt? Ergo tam diues es, vt cum deus tibi dederit in-
feriora, des tibi potiora? Male diues, exinaniende diues,
si tamẽ habes quod te dixisti habere. Quid habes quod 1.Cor.4.
non accepisti? Nec saltem à superbo & diuite illo Pha-
risæo, de his quę te habere dixisti, gratias domino age-
re didicisti, Amen.

De eo quod scriptum est in Actibus Apostolorum, Quòd Acto.10.
Petrus circa horam sextam ascenderat in cœnaculum, &
cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem discipulis, M
ille factus est in excessu mentis, & vidit vas grande velut
linteum magnum, & cæt. *Homilia XLV.*

MOdo cum lectio Actuum Apostolorũ legere-
tur, audiuimus ꝙ beatus Petrus circa horam Ibidem.
sextam ascẽderat in cœnaculum, & cùm esu-
riret voluit gustare. Parãtibus autem discipu-
lis, ille factus est in excessu mentis, & vidit vas grande
velut linteum magnũ quatuor lineis appensum de cœ-
lo submitti, vbi erant omnia quadrupedia & serpentia
terræ. Et vox de cœlo sonuit, Petre macta & manduca.
At ille dixit, Domine tu scis quia commune & immũ-
dum nunq̃ manducaui. Et vox iterum, Quod deus mũ
dauit, tu ne commune dixeris. Hoc factum est per ter,
& receptum est vas in cœlo. Quid ergo significent ista,
breuiter si iubetis, charitatis vestræ aurib⁹ cupimus in- Leuit.11.
timare. Omnia animalia quæ prohibita sunt Iudęis mã
ducare, signa sunt rerum, & sicut dictum est, vmbræ fu
turorum, veluti quod scriptũ est eis, vt quæ sunt rumi- 2.Retr.37.
nantia & fissa vngula, ipsa mãducent. Quorum autem
vnum vel vtrunq; defuerit, nõ manducent. In his enim
animalibus homines quidem significantur non perti-
nentes

A nentes ad societatẽ sanctorum. Fissa vngula ad mores,
ruminatio ad sapientiã pertinet. Quare ad mores fissa
vngula? Quia difficile labitur. Lapsus enim peccati si-
gnum est. Ruminatio autem ad sapientiam quo modo
Prouer. 21. pertinet? Quia dicit scriptura, Thesaurus desiderabilis
requiescit in ore sapientis, vir autem stultus deglutit il-
lum. Qui autem audit & negligẽtia fit obliuiosus, quasi
deglutit quod audiuit, vt iam in ore non sapiat, audi-
Psal. 1. tionem ipsam sepeliens obliuione. Qui autẽ in lege dei
meditatur die ac nocte, tanquã ruminat & in quodam
quasi palato cordis verbi sapore delectatur. Hoc ergo
quod præceptũ est Iudæis, significat quod ad Ecclesiã,
id est, ad corpus Christi, ad gratiam societatemq; san-
ctorum non pertineant illi, qui aut negligentes audito-
res sunt, aut mores malos habent, aut in vtroque vicio
reprehenduntur. Sic cætera quæ in hunc modum præ-
cepta data sunt Iudæis, vmbraticæ sunt significationes
futurorum. Posteaquam venit lux mundi, dominus no-
ster Iesus Christus, tantummodo vt intelligantur, non
1. Timo. 4. etiam vt obseruentur leguntur. Data est ergo licentia
Christianis, vt non secundum vanam hanc consuetu-
B dinem faciant, sed manducent quod velint cum mo-
deratione, cum benedictione, cum gratiarum actione.
Fortassis ergo & Petro ita dictum est, Occide & man-
duca: vt iam non teneret obseruationem Iudæorũ: non
tamen ei quasi gurges vẽtris & fœda voracitas impera-
ta est: sed tamen vt intelligatis hoc in figura esse mon-
stratum, erant in illo vase serpentia. Nunquid poterat
manducare serpẽtes? Quid ergo sibi vult ista significa-
tio? Vas illud Ecclesiam significat. Quatuor lineæ qui-
bus dependebat, quatuor partes orbis terrarũ per quas
extenditur Ecclesia catholica, quæ vbique diffusa est.
Quicunque ergo voluerit in partem ire, & per aliquam
hæresim ab vniuerso cõscindi, nõ pertinet ad quatuor
linearũ sacramentum. Si autem ad visionem Petri non
pertinet, nec ad claues quæ sibi datæ sunt pertinebit.
Ideo vero quatuor lineis submissum est vas illud, quia
à quatuor ventis dicit deus cõgregandos sanctos suos
in finem, quia nunc super omnes istos quatuor cardi-
nes, fides Euangelica dilatatur. Animalia ergo illa gen-
tes sunt. Omnes ergo gẽtes quæ immundæ erant erro-
ribus & superstitionibus & concupiscentiis suis ante-
quam veniret Christus, illo adueniẽte, donatis sibi pec-
C catis, mundæ factæ sunt. Vnde iam post remisionem
peccatorum quare non recipiantur in corpus Christi
quod est Ecclesia dei, cuius personam Petrus gestabat?
Petrus in multis locis apparet quòd personam gestet
ecclesiæ. Si Petrus figuram gestabat ecclesiæ, & ecclesia
corpus Christi est, recipiat in se quasi in escã suam iam
mundatas gentes, quibus peccata dimissa sunt. Vnde
misit ad illum Cornelius gẽtilis homo, & qui cum illo
gẽtiles erant, cuius eleemosynæ acceptæ mundauerunt
eum ad quendam modum, restabat vt tanquam cibus
mundus incorporaretur ecclesiæ, hoc est, corpori do-
mini. Petrus autem trepidabat tradere gentibus Euan-
gelium, quia illi qui crediderant ex circuncisione, pro-
hibebant Apostolos tradere incircuncisis Christianam
fidem, & dicebant non eos debere ad participationem
Euangelij accedere nisi accepissent circuncisionem,
quæ tradita erat patribus eorum. Vas ergo illud dubi-
tationem sustulit Petro, & ideo post illam visionẽ ad-
monitus à spiritu sancto vt descenderet & iret cum eis
qui à Cornelio erant, & perrexit. Cornelius ergo & qui
cum illo erant, tãquam ex illis animalibus habebantur
quæ in vase erant demonstrata, quos tamen iam mun-

dauerat deus, quia eleemosynam eorum acceptauerat. D
Occidendi ergo erant & manducandi: id est, vt interfi
ceret in eis vitam præteritam, qua non nouerant Chri
stum, & transirent in corpus eius tanquam in nouam
vitam societatis Ecclesiæ. Nam & Petrus ipse cum ad
eos venisset, commemorauit breuiter quid sibi in illa
visione mõstratum sit. Ait enim, Et vos scitis quàm il- Acto. 10.
licitum sit viro Iudæo coniungi & accedere ad alieni-
genas. Sed mihi ostendit deus neminem communem
aut immundum hominem dicere. Quod vtique tunc
ostendit deus, cum vox illa sonuit. Quæ deus munda- Ibidem.
uit, tu ne immunda dixeris. Fortasse quæratur etiam il-
lud, quare linteum erat in quo erãt illa animalia. Non
vtique sine causa. Nouimus enim quod linteum tinea
non consumit, quæ vestes alias corrumpit. Et ideo qui
vult ad mysterium ecclesiæ catholicæ pertinere, exclu-
dat de corde suo corruptionem malarum cõcupiscen-
tiarum, & ita incorruptibiliter firmetur in fide, vt pra-
uis cogitationibus tanquam tineis non penetretur, si
vult ad sacramẽtum illius lintei pertinere, quo signifi-
catur vel figuratur Ecclesia. Quare autem ter de cœlo
submissum est, nisi quia omnes gentes in nomine trini-
tatis baptizantur, quæ pertinent ad quatuor partes or- E
bis terræ qua disseminatur ecclesia: quam significabant
quatuor lineæ, quibus vas illud cõnectebatur: & in no-
mine patris & filij & spiritus sancti, credentes innouã-
tur, vt pertineant ad societatem communionemq; san
ctorum. Quatuor ergo lineæ quibus vas illud cõnecte-
batur, quatuor partes orbis, & trina submissio myste-
rium trinitatis ostendit. Quæ res etiam duodenarium
numerum Apostolorum ostendit, tanquam ternis per
quatuor deputatis. Quater enim tria, duodecim fiunt.
Et quia per quatuor partes orbis terræ mysterium trini-
tatis prædicaturi erant duodecim Apostoli, ideo qua-
tuor lineæ tertia vice de cœlo dimissæ sunt. Sicut ergo
supra dictum est, Beatus Petrus typum ecclesiæ habuit
catholicæ. Quod autem ascẽdit in solarium, hoc signi-
ficat quòd ecclesia cupiditatibus seculi abiectis, spirita-
liter ascensura erat in altum, & cor sursum habitura, se-
cundum illud quod scriptum est, Nostra autem cõuer- Philip. 3.
satio in cœlis est. Quod autem hic Petrus esurire dici-
tur, hoc significat quòd Ecclesia salutẽ gentium esuri-
ret. Linteũ illud quod de cœlo submissum est, Ecclesiã
significat. Animalia quæ in linteo erant, omnium gen- F
tium præferebãt imaginem. Quatuor lineæ quibus vas
illud dependebat, quatuor partes mũdi, in quibus Chri
sti Euãgelium prædicatur, significasse videntur. Quod
tertia vice submissum est vas illud, significat mysteriũ
trinitatis & sacramentũ baptismatis. Quod autem di-
ctum est Petro, Macta & mãduca: hoc significatum est
ꝙ Ecclesia catholica omnes qui in Christum credunt
prius occisura, & postmodum manducatura, hoc est,
occisura esset infidelitatem, vt insereret fidem. Nemo
enim potest in Christum credere, nisi prius moriatur
quod fuit, secundum illud quod Apostolus ait, Mortui Coloss. 3.
enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in
deo. Quo modo enim qui ab hæreticis circũueniuntur
viui deuorantur à mortuis, sic illi qui ad Christum ve-
niunt, moriuntur præteritis vt viuant futuris, pereunt
diabolo vt Christo acquirantur, moriũtur morti, & fœ
liciter vitæ inseruntur. Quam rem vt etiã in nobis pie-
tas diuina implere & cõfirmare dignetur, assiduis ora-
tionibus supplicemus, præstante domino nostro Iesu
Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat
deus in secula seculorum, Amen.

De eo

G *De eo quod Propheta dicit in psalmo, Confitemini domi-*
Psal.117. *no quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia*
eius: *Homilia XLVI.*

Confitemini domino fratres charissimi, quo-
niam bonus est, quoniam in seculum miseri-
cordia eius. Remedia purgãdi facinoris spi-
ritu sancto instruente addiscimus, non aliter veniam
posse mereri, nisi nostra facinora fuerimus deo iubẽte
confessi. Quid enim celat peccator quod deo teste cõ-
misit? Quid erubescit fateri, quoniam peccatis nõ eru-
buit coinquinari? Diluat ergo cõfitendo quod peccã-
do infecerat, satisfactione abluat quod delictorũ macu
lis sordidauerat. Sit cautior post delictum qui ante de-
lictum fuerat segnior, sequatur bonis actibus Christũ,
qui in malis diabolum sequebatur. Cõfitemini, inquit,
domino quoniam bonus est. Non vult vlcisci maliciã,
qui confiteri peccata persuadet. Optat soluere confitẽ-
tes ne contumaces punire cogatur. Quare admonitio
dei faciat solicitum, ne seueritas faciat punitum. Pecca-
torum enim nos meritis flagellari frequẽter nemo pru
dens qui abnuat, nemo stultus qui non intelligat. Vult
enim deus admoneri frequenter quos putat esse corre-
H ctos, vult tẽtationum seueritate corrigere, quos sua pa-
tientia viderit deprauatos, vult inquã hactenus refor-
mare peccatores, & ad spem recuperandæ salutis ipsos
iam mortuos suscitare. Gaudet enim deus si correctos
viderit quos emendat: lætatur cũ & iustos mutatos in-
spexerit quos flagellat. Exultat ergo affectu, & terrorẽ
& minas & verbera in peccatores missa proficere ad
prauos corrigendos, quàm ad reos puniendos exoptat.
Vult enim deus misereri cunctorũ, vult ignoscere ma-
gis, vult se exhibere propicium, si quem mutatis actib⁹
Psal.88. viderit esse correctũ. Si dereliquerint, inquit, filij tui le
gem meam, & in præceptis meis non ambulauerint, si
iustificationes meas prophanauerint, visitabo in virga
facinora eorum, & in flagellis delicta eorum, miseri-
cordiã autem meã non dispergã ab eis. Hęc sunt reme
dia quibus cõsulit deus, hæc est medicina qua hominũ
curãtur vulnera, his emendatur vtilitatibus, vicia cor-
riguntur, hominum malicia refrænatur. Beneficia hæc
sunt diuina nõ verbera, nec vt noceant diuinitus irro-
gantur, quæ ad hoc veniunt vt hominibus paterna cle-
Apoc.3. mentia cõsulant. Ego, inquit, quos amo, arguo & casti-
Prouer.3. go. Et iterum, Fili ne neglexeris disciplinã dei, nec de-
I feceris cum ab eo correptus fueris. Quem enim diligit
Hebr.12. deus, corripit: flagellat autem omnem filium quem re-
cipit. Igitur si omnem ad hoc flagellat vt corrigat, ad
hoc autem corrigit vt patri, id est, deo dignũ exhibeat,
timeat qui non flagellatur, ne filius esse non possit. Ti-
meat quem corrigere deus nõ vult in seculo, quia eum
supplicio destinauit post seculũ. Timeat qui adhuc in
seculo gaudet & lętatur, ne in æternum contristetur &
ploret. Timeat qui cum iustis in seculo nõ dolet, ne cũ
peccatoribus in supplicio perenni iaceat. Sed si pecca-
tores, inquit, delictorum suorum verbera in seculo pa-
tiuntur, cur nõnunquam & sancti viri pariter & æque
cum peccatoribus afflictãtur, nisi quia ad emendatio-
nem peccatoribus, iustis ad probationẽ iusticiæ profi-
ciunt? Vt enim peccatores his remediis corriguntur à
malis, ita iusti hactenus augentur in bonis. Illos enim
emẽdat deus vt corrigat, hos vero probat vt augeat. Il-
los ergo à culpa reuocat, hos sanctiores sibi reseruat. Il
lic peccata corriguntur, hic merita virtutis augẽtur. Il-
lic ergo recordatio pœnitens, hic puræ mentis læticia,
Gaudẽs ille indulgẽtiam diuinam exoptat, hic præmia
promissa iam cogitat. Ille pium iudicem veniam postu K
lat, hic iustum remuneratorem expectat. Ille solicitus
vt possit impetrare quod postulat, hic securus, quia po-
test quod meretur accipere. Nam peccatores saltem
emendatione deus cõterat, ne inueniat malicia crescẽ-
te quod vindicet. Odit enim supplicium, qui ante præ-
stitit ne condemnet. Gaudeat Christianus in aduersis,
quia aut probatur si iustus est, aut si peccator est emen-
datur. Cõtristetur sanè quem flagella corrigere diuina
nõ possunt, timeat futurum supplicium, qui pręsens iu-
dicis contẽpsit remedium. Gaudeat peccator si cum iu
sto in seculo contristetur, vt post seculum cum eodem
remuneretur. Vos, inquit dominus, plorabitis & plan- Ioan.16.
getis, seculum autẽ gaudebit. Vos tristes eritis, sed tristi-
cia vestra in læticiam veniet. Quis non breui tempore
contristari exoptet, vt in æternum læticia sempiterna
cum Christo triumphet? Quis non breui tempore cõ-
tristari, & præsentis temporis fletus pensare gaudio fu-
turo desideret? Exiguum siquidem momentaneum &
breue est, quicquid boni malive in seculo est. Tentatiõ
quidem vos non apprehendat nisi humana. Fidelis au- 1.Cor.10.
tem deus, qui non patitur vos ferre plus quàm potestis,
sed faciet cum tentatione exitum vt possitis tolerare. L
Sed tamen tribuit deus securitatem ad tempus, fragili-
tati nostræ indulgens. Sit miles Christi armatus, sit soli-
citus, sit cautus, sit de deo solo securus. Vigilet in pace
cautior, qui in bello vigilare consueuit. Non sit securi-
tate dimissus, ne aliqua ex parte surrepat inimicus. So-
brij enim, inquit, estote & vigilate, quia aduersarius ve- 1.Petri.5.
ster diabolus tanquam leo rugiens, aliquem deuorare
quęrens circuit. Quanto hostis vigilat vt noceat, tanto
Christianus vigilet vt vincat. Nũquid vigilantibus ob-
repit inimicus? Nũquid solicitos circũuenit hostis? Ne-
que enim tunc tantum cauendus est, quando bellũ dei
seruis indicit, in pace magis vigilandum est nobis &
exercendus animus, exercenda virtus, mentis intentio
timore firmanda. Facit enim hostis securos, quos cupit
esse captiuos. Facit inquam, securos, vt incautos, sopi-
tos & inermes opprimat, vulneret eos quos vigilare
minime perspexerit. Si quis miles sub imperatoris con-
spectu certamen cũ hoste inierit, quanta instantia, quã-
tàque virtute pugnabit, vt placere illi cui militat pos-
sit? Nec stipendium promotionémve poterit despicere,
si superans hostem fortiter vicerit. Erubescit siquidem
despici nisi superet hostem forti victoria. Vigila Chri- M
stiane sub oculis dei, vt perfecta victoria coroneris. Pu
gna ergo cum diabolo, qui armatus es Christo, qui te
desiderat munerare. Contemne præsentia, vt percipias
futura. Temporalia ergo sperne, vt æterna possis acci-
pere. Possidebis cœlum, quod diabolus possidere non
potuit. Habebis enim paradisum, vnde inimicus exclu
sus est. Accipies æternitatem, quam pręuaricator hostis
amisit. Illum ergo ad terram perfidia deiecit, te in cœ-
lum fides imposuit. Ille contemnendo cœlesti virtute
priuatus est, tu seruiendo angelica maiestate suffultus
eris. Illi æterna sunt supplicia destinata, tibi diuina sunt
præmia præparata. Ille perfidus cum perfidis interibit,
tu sanctificatus cum sanctis regnabis, Et qui fueras tem
poralis & mendicus, sis æterna gloria decoratus, nec
quicquam in seculo formidabis, quia authorem formi-
dinis diabolum cum seculo respuisti, Amen.

De remediis peccatorum: *Homilia XLVII.*

Remedia peccatorum fratres, medicina elee-
mosyna. Eleemosyna enim à morte liberat & Tobiæ.4.
non patitur hominem ire in tenebras. Patro-
cinatur

A cinatur in die iudicij homini, vt flammas æternas non
Iaco.2. timeat. Sicut Iacobus in epiſtola ſua dicit, Superexaltat
miſericordia iudiciũ, Et iudiciũ ſine miſericordia illi
qui non fecit miſericordiã. Sed talis debet eſſe ipſa mi
ſericordia fratres, quæ ſuſcipiatur, non quæ repellatur.
Quæ peccata purget, nõ quę animam grauet. De bono,
de iuſto labore, de propria facultate, non de pauperum
egeſtate. Fratres, non vult deus hominem à miſericor-
dia ceſſare, nec libenter aſpicit deus quẽquam de frau-
dibus dantem, ſicut Salomon propheta dicit, Honora
Prouer.3. dominum deum tuum de tua ſubſtantia, ac de iuſtis la
boribus tuis. De iuſtis laboribus iuſsit dari, De iniuſtis
vero rapinis prohibuit dari. Sed cum iudicare cœperit
deus, dicturi ſunt hi qui de fraudibus viuunt, & de ſpo
Matt.25. lijs miſerorum eleemoſynam faciũt, Domine præcep-
ta tua ſeruauimus, & in nomine tuo miſericordias feci
mus, pauperes pauimus, nudos operuimus, & peregri-
nos hoſpitio recepimus. Quib⁹ dicturus eſt de⁹, Quod
dediſtis dicitis, quod rapuiſtis non dicitis. Quos paui-
ſtis memoramini, quare non recordamini quos neca-
ſtis? Quos operuiſtis gaudẽt, quos expoliaſtis plãgunt.
B Quos hoſpitio recepiſtis retinetis, & obliti eſtis quan-
tos de ſuis habitaculis expuliſtis. Ego miſericordiã fie-
ri iuſsi, fraudes & rapinas exerceri non mãdaui. Vnus
repletur panibus, quem de rapinis ſatiaſti, & benedicet
dominus nõ te, ſed eum quem quem necaſti. Ille miſer
necatus ingemuit, & exaudiuit gemitum eius qui vidit
quod feceris ei. De malo acquiris & gaudes, rapis & læ
Lucæ.14. taris, pauper rogat & contriſtaris, prãdium paras, & ta-
les ad tuum prandium vocas, qui tibi vicem rependãt.
Ornas cõuiuium ne quid deſit, & cum amicis tuis epu-
laris, & ante ianuam tuam rogantem pauperem nõ au-
dis, Tu diuerſis bonis repleris, & egenti non misereris.
Multis epulis diſtentus, & multo vino madidus, paupe
rem rogantem contemnis. Oblitus es dictũ Prophetæ
Prouer.21. dicentis, Qui, inquit, auerterit aurem ſuam ab egeno, &
ipſe inuocabit dominum, & nõ exaudiet eum. Inclina
aurem tuam, audi egentis vocem & fame pereuntis, vt
& tuam vocẽ deus exaudiat tribulantis. Da de quo de-
derit tibi deus. Ipſe te diuitẽ fecit, ideo illi redde quod
ſuum eſt. Ipſe ſe dicit accipere quod pauperibus datur,
ſibi collatum cõclamat, quod in corde pauperis fuerit
Lucæ.16. ſeminatum. Sicut in Euãgelio dicit, Facite vobis ami-
C cos de mammona iniquitatis, qui recipiãt vos in æter-
na tabernacula. Ecce habes Chriſtiane ęternũ taberna-
culum, ſi dederis pauperibus victum. Si quid das illuc
tranſmittis, tibi in futuro repones, nõ vnde carnaliter
ſatureris, ſed vnde ſpiritaliter glorieris: non vnde ven-
trem repleas, ſed vnde flammas extinguas, quia ſcriptũ
Tobiæ.4. eſt, Eleemoſyna a morte liberat, & non patitur homi-
nem ire in tenebras. Miſericordia eſt fratres, quæ iram
dei auertit, & peccata dimittit, ignes futuros extinguit
Eccli.3. ſicut Salomon dicit, Sicut aqua extinguit ignẽ, ſic elee-
moſyna reſiſtit peccatis. Da ergo egenti, confer nõ ha-
benti, ſuccurre fame pereunti. Crudele eſt vt de quo ha
bes, non des ei quem ſcis non habere. Graue eſt vt de
tua abundantia non ſuſtentes egentis inopiam. Vnde
ſemper flagellamur in frugibus, quia bene egentibus nõ
facimus. Reuera ſi conſideres homo vnde damna, vn-
de pericula, vnde calumniæ, niſi de ſterilitate noſtra.
Tu non das indigenti quod potes, quod te nõ grauat,
venit vna calumnia, & perdes quod non habes. Vẽtre
pleno ambulas, & vacuum pauperis ventrem nõ conſi
deras. Bene eſt tibi de bonis dei, nihil indiges, honeſtis
veſtibus veteris, & nudum & trementem frigore nõ ve-
ſtis. Si tibi dicat de⁹, Teipſum ego feci, quod viuis meũ D
eſt, quod habes ego dedi, & ingratus es, aufero quæ de-
di, nego quod donaui, dimitto te quem feci, & ſine me
viue ſi potes? Plus tibi dedi, vt haberes vnde pauperi
dares. Pauperi non dedi ob hoc, vt te probarem, non
quia ambobus nõ habui vnde darem, ſed per pauperẽ
volui te probare. Ego ſum qui diuitem & pauperem fe-
ci, prærogatorem te conſtitui in bonis meis. Fac miſe-
ricordiam, quia nihil perdes, & me, qui tibi dedi, non
offendes. Da, quid dubitas? Quia ſi dederis, ego plura
dabo. Quid tibi ſoli vẽdicas, quod ambob⁹ dedi? Qua-
re tu ſolus comedis, quod ambobus creaui? Quaſi tuo la
bori hoc aſsignas, aut tuum eſſe putas? Aufero auxilium
meum, habe laborem tuũ: aufero miſericordiam meã,
& tunc apparebit miſeria tua. Ad hæc quid dicturus es
miſer? Miſer es, qui miſeros non vides, & eris ſolus. Be-
ſtijs, & pecoribus, animalibus, auibus, ſerpentibus, com-
munis eſt cibus, & tu homini negas victũ? Sed credo,
ne dando finias, non prærogãdo deficias. Qui hæc cõ-
ſideras, finem vitæ tuæ non conſideras? Et ſi pecunia
non finitur, vita tamen finitur, & quãdo non ſperas ad
te venitur. Sic non conſiderauit ille diues, qui in abun- E
dãtia torquebatur, & quaſi inopia quærebatur. Quid fa Lucæ.12.
ciam, inquit, quia non habeo vbi fructus meos congre
gem? Et audiuit vocem domini dicentis, Stulte, anima
tua auferetur à te hac nocte, quæ præparaſti cuius erũt?
O vanitas huius diuitis, neſcit ſi viuat, & de fructibus
cogitat, nocte moriturus fabricare diſponit. Ecce audi-
ſti & tu Chriſtiane quid timeas. Fac miſericordiam,
Quid dubitas? Non te deſerit, qui te prærogatorem cõ-
ſtituit. Ipſius eſt enim vox in Euangelio arguẽtis incre-
dulos & dicentis, Conſiderate volatilia cœli, quoniam Matt.6.
non ſeminant, neque metunt, quibus non ſunt cellaria,
& pater veſter cœleſtis paſcit illa. Si quæcunque habes,
tua eſſe dicis, ſi potes conſtitue propter fures in domo
tua, vigiles, fode foueas, abſconde diuitias, fac tibi locu
los & arcas vbi reponas, contra dei voluntatem tene,
habe, viue, ſi potes? Ergo fratres, faciamus miſericordiã,
paſcamus eſurientes, nudos operiamus, peregrinos ho-
ſpitio recipiamus. Bene ergo facientes nõ deficiamus,
vt tempore ſuo metamus vitam æternam in ſecula ſe-
culorum, Amen.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Hominis cuiuſdam diuitis Lucæ.12.
vberes attulit poſſeſsio fructus, & cogitauit apud ſe, dicens, Quid fa- F
ciam, quoniam non habeo quò colligam fructus meos, & cætera.

Homilia XLVIII.

HOminis cuiuſdã diuitis vberes attulit poſſeſ- Ibidem.
ſio fructus, & cogitauit apud ſe, dicens, Quid
faciam, quoniã non habeo quò colligam fru
ctus meos? Et dixit: Hæc faciã, Deſtruã apo-
thecas meas & horrea, & maiora ædificabo. Illuc con-
gregabo fructus meos, & dicã animæ meæ, Habes mul
ta bona reposita, gaude & iucundare. Dixit autem illi
deus, Stulte, hac nocte expoſcitur à te anima tua, ea quę
cõgregaſti cuius erunt? O cæcitas auari, fratres dilectiſ-
ſimi, vna nox ei ſuperabat, & de multorũ annorũ vita
ſatagebat. Gaudebat quia multum ſibi naſcẽdum vide-
bat, & non ſciebat, quia nihil ſecũ tollebat, ſed hic om-
nia dimittebat. Nox ei vitã fugabat, & de craſtino co-
gitabat: quod in alijs ſpectabat, in ſe non ſperabat: vtiq;
viderat & ille morientes, viderat poſsidentes, viderat
neminem ſecum tollere terram. Quanti ſunt & modo
qui dicunt, tantum habeo, tantum facio, tantum valeo.
Quibus reſpondendum eſt, Stulte, hac nocte auferetur
anima tua à te, quæ congregaſti cuius erunt? Lætatur di-
ues

G ues stultus, nocte moriturus. Quantumcunque cupiditas radices suas vbique distentet, quantumcunque rapiat, necesse est in vna hora totū dimittat. Sed dicturus es, habeo filios quibus laborem, habeo quibus prospiciā, habeo quibus curam maximam geram. Quam curam geris filiorum, vt eos obruas lachrymis miserorum? Non est hoc filios amare, sed potius necare. Nescis quia arbor in fruge dinoscitur? Nescis quia quod in radice celatur, in ramis declaratur: & quod latet in foliis, enitescit in pomo? Nolo te talem patrem sentiant filij tui, nolo sic prouideas, vt magis inuideas. O quanti pauperes nascuntur, & postmodū diuites efficiuntur, quanti quibus magna hæreditas dimittitur, & postmodum ad penuriam rediguntur. Si ergo dei est pauperem facere, dei est & ditare. Cur prouidus filiorum existis? Cur rapis, qui post te ne forte maneant nescis, & tibi perpetuā pœnam nutris, & filiis tuis dolorem dimittis? Dicit enim sapientissimus Salomon, Qui congregat aliena, relinquit filiis dolorem. Et rursum dicitur in Psalmis, Verūtamen in imagine pertransit homo, vane conturbatur, thesaurizat, & nescit cui congregat ea. Quid thesaurizas auare quod nescis? Quid auri argentiq; pōdere delectaris, & condis? Quid imaginem regis sculptam seruas in solidis, & imaginem conditoris in hominibus detestaris? Redde, dictum est, Cæsari quæ sunt Cæsaris, & deo quæ sunt dei. Maiores nostri ideo copiis omnibus abundabant, quia deo decimas dabāt, & Cæsari cēsum reddebant. Modo autē quia discessit deuotio dei, accessit indictio fisci. Noluimus partiri cum deo decimas, modo autem totū tollitur. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus. Hoc magis datur quod pauperibus non erogatur. Noli, inquit Salomon, parcere thesauris tuis. Tribuendæ sunt eleemosynæ pro modo & quantitate, sicut scriptū est, Prout habueris fili, fac eleemosynam. Si exiguum habueris, ex ipso exiguo communica esurienti. Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ad dominum. Sed dixisti, habeo quibus dimittā. Pone quia habebunt filij quibus dimittis. Tu nihil habebis, quia nihil ante te misisti. De filiis curam gessisti, tibi autem nō profuisti. Ecce peregrini post te transierunt & isti filij, sine causa cucurristi, cum Apostolus dicat, Nihil intulimus in hunc mundum, verū nec auferre quid possumus, quia domini est terra & plenitudo eius. Audis, Sursum corda, & curas dicere, Habemus ad dominum. Si aliquid illuc misisti, habes quod ibi quæras. Si nihil misisti sursum, non habes quod ibi quæras. In terra vbi posuisti, ibi quære. Quia scriptum est, Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuū. Et deus tibi audi quid dicat. Quid? Vis fœnerari, vis minus dare, & plus accipere, Ecce mihi da, dicit domin⁹, Ego accipio minus, & dabo plus. Quē quæris vnde crescat pecunia? Hominē quæris, qui quando accipit gaudet, quādo reddit plangit. Vt accipiat precatur, ne reddat calumniatur. Da quidem homini, & noli auertere faciem tuam ab eo qui mutuo petit, sed accipe quātum dedisti, nam & beneficium perdidisti. Et si hoc ipsum quod daturus es exigatur, forte ad manum non habet vnde reddere possit, pertulisti petentem, expecta nō habentem. Noli clamare & dicere, Nunquid fœnus quæro? Tantum peto quantum dedi, hoc recipiam. Non es mentitus, verum dicis, non es fœnerator, & vis cui dedisti quærat fœneratorē, vt tibi reddat. Sed si propterea fœnus non exigis, nec te fœneratorem iudicet deus, premis, suffocas, exigis, si tātum exigis quantum dedisti, suffocando tamen & in angustiis retinendo, beneficium nō præstitisti, sed maiores angustias intulisti. Sed K forte dicis, Habet vnde reddere possit. Habet possessionem, vendat. Habet domum, vendat. Habet familiā, vendat. Frater tuus quando à te petit, ideo petit ne vēderet, propterea non faciat, quia subuenisti ne fieret. Hoc vult deus, hoc iubet deus. Sed si auarus es, modo audi quid ipse dominus in Euāgelio dicat, Stulte, hac nocte expostcitur anima tua a te, ea quæ præparasti cuius erunt? Sic est omnis qui sibi thesaurizat, & non est in deum diues, Amen.

Psal. 38. | Matt. 22. | 16. q. 7. maiores. | Eccli. 29. | Tobiæ. 4. | 1. Timo. 6. | Psal. 23. | Matth. 6. | Luca. 12.

De eo quod Apostolus dicit, Legatione fungimur pro Christo. Homilia XLIX.

2. Cor. 5.

Apostolum audiuimus nobis dicentem, Legatione fungimur pro Christo, exhortans recōciliari deo. Nō exhortaretur vt reconciliaremur, nisi inimici fuissemus. Ergo erat totus mūdus inimicus saluatori, amicus captiuatori. Hoc est, inimicus deo, amicus diabolo. Et totū genus humanū tanquam illa mulier, curuatum erat ad terrā. Iam intelligens quidam inimicos istos, clamat aduersus eos, & dicit deo, Curuauerunt animā meam. Diabolus & angeli eius animas hominum curuauerunt ad terras: id L est, vt pronæ in ea quæ temporalia sunt & terrena, superna non quærerent. Nam vtique hoc dicit dominus de muliere ista, quia alligauit eam Satanas, Ecce decē & octo annis: etiam oportebat eam solui à vinculo in die sabbati. Calūniabantur autem erigenti, qui nisi curui? Quandoquidē & ipsa quæ deus præceperat non intelligentes, terreno corde intuebantur. Sacramentum enim baptismi carnaliter celebrabant, spiritaliter non videbant. Audite charissimi membra Christi, & matris catholicæ fidei: quod dico cōpetentibus & fidelibus audiant pœnitenter, quod dico fidelibus, dico & competentibus & pœnitentibus, audiāt catechumeni, audiant omnes, omnes timeant, nemo contemnat. Sit mihi in consolationem vester auditus, ne sit vobis in testimonium dolor meus. Competentibus dico, Fornicari vobis non licebit, Sufficiant vobis vxores, aut nec vxores. Cōcubinas vobis habere non licet. Audiat deus, si vos surdi estis, audiant angeli eius si vos cōtemnitis, Concubinas vobis habere non licet. Si audiant competentes quod dico fidelibus, non habetis vxores, nō licet vobis habere cōcubinas, quas postea ducatis vxores, quāto magis damnatio vobis erit, si habere volueritis & M concubinas, & vxores dimittatis. Non vobis licet habere vxores, quarum priores mariti viuunt. Nec vobis fœminæ habere viros licet, quorum priores vxores viuunt. Adulterina sunt ista cōiugia, nō iure fori, sed iure cœli. Nec eam fœminam quæ per repudium discessit à marito, licet vobis ducere viuo marito. Solius fornicationis causa licet vxorem adulteram dimittere, sed illa viuente nō licet alteram ducere. Et vobis fœminæ nec illos viros, à quibus per repudium discesserunt vxores eorum, maritos habere cōceditur. Non licet, adulteria sunt, non coniugia. Contemnitur Augustinus, timeatur vel Christus. Nolite imitari turbā malorum infidelium filij mei, nolite sequi vias latas, quarum finis ad interitum ducit. Qui baptizatus fuerit, aut cōtinentiam deo voueat, aut permaneat cum vxore sua, aut si non habet, ducat vxorem. Audite me fideles, id est, baptizati. Quare moriemini iam renati? Quando baptizati per vias tortuosas & lubricas & immundas itis, nescentis quia peritis? Filij mei & fratres charissimi credite, Nō ergo vultis credere? Quid vobis facio qui fideles estis, & audistis me? Si forte talia commisistis, nolite addere, &

Luca. 13. | Psal. 56. | Luca. 13. | distinc. 34. audite. | Matt. 5.

vt vo-

A vt vobis deus ignoscat orate. Si non potuistis habere,
vel noluistis pudiciciã coniugalem seu continentiam,
& deuiastis à proposito vel vinculo cõiugali, vel deuo-
tione continẽtiæ, sit in vobis dolor & humilitas pœni-
tẽtiæ. Apertius dico, nemo dicat nõ intellexi. Qui post
vxores vestras vos illicito cõcubitu maculastis, si præ-
ter vxores vestras cũ aliqua concubuistis, agite pœnitẽ-
De pœ. dis. tiam, qualis agitur in Ecclesia, vt oret pro vobis Eccle-
1. ca. Agite sia. Nemo sibi dicat, occulte ago, apud deũ ago, nouit
de⁹ qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine cau
Mat. 18. sa dictum est, Quæ solueritis in terra, soluta erũt in cœ
lo? Ergo sine causa sunt claues datæ Ecclesiæ dei? Fru-
stramus Euangeliũ dei, frustramus verba Christi? Pro-
mittimus vobis quod ille negat? Nõne vos decipimus?
Iob. 31. Iob dicit, Si erubui in conspectu populi confiteri pec-
cata mea, Talis iust⁹ thesauri diuini obrizi, tali camino
probatus ista dicit, Et resistit mihi filius pestilentiæ, &
erubescit genu figere sub benedictione dei: quod non
erubuit imperator erubescit nec senator, sed tãtum cu-
rialis? Superba ceruix, mẽs tortuosa, fortassis imò quod
Concor. 11. nõ dubitatur, propterea deus voluit vt Theodosi⁹ im-
q. 3. ca. Cũ perator ageret pœnitentiam publicam in cõspectu po-
apud. puli, maxime quia peccatum eius celari non potuit, &
B erubescit senator, quod non erubuit imperator? Erube-
scit nec senator sed tantũ curialis, quod nõ erubuit im-
perator, Erubescit plebeius siue negociator quod non
erubuit imperator. Quæ ista superbia est? Nõne suffice-
ret gehẽnæ, etiam si adulterium nullum esset? Postremo
fratres mei audiunt me viri, audiunt me fœminæ, quid
ad me irascimini mihi? vtinam faciatis quod scriptum
Psal. 4. est, Irascimini & nolite peccare. Timere debeo ne con-
tingat mihi quod contigit Apostolo Paulo? Quod mo
do cum legeretur si intenti fuistis lectioni, audistis, Er-
Galat. 4. go inimicus factus sum vobis verum prædicãs. Et si ita
est, Fiat. Si necesse est vt inimicus sim vobis melius q̃ iu
sticiæ. Commendo vos custodiendos etiam vxoribus
vestris. Filiæ meę sunt, sicut & vos filij mei estis. Audiãt
me, Zelentur viros suos, nõ sibi seruent vanã gloriam,
quia solent à maritis impudicis matronæ laudari, quia
impudiciciam virorũ suorum æquo animo ferunt. Nõ
talem patientiam habeant Christianæ mulieres, pror-
sus zelentur viros suos, non propter carnem suam, sed
propter animas illorũ. Omnino ego moneo, ego præ-
cipio, ego iubeo, Episcopus iubet, Christus in me iubet.
C Nouit ille in cuius conspectu ardet cor meum. Ego iu-
beo, nolite viros vestros permittere fornicari. Interpel
late cõtra illos Ecclesiam. Non dico iudices publicos,
non proconsulem, non vicarium, non comitem, non
imperatorem, sed deum patrem, & Christum, & spiri-
tum sanctum. In cæteris omnibus ancillæ estote virorũ
vestrorum subditæ ad obsequiũ. Nulla sit in vobis pro-
teruitas, nulla superbia, non contumeliosa ceruix, non
aliqua inobedientia, prorsus tanquam ancillæ seruite.
Sed vbi ventum fuerit ad illud negociũ, vbi vos Apo-
1. Cor. 7. stolus æquauit dicens, Vxori vir debitum reddat, simi-
liter & vxor viro: Vxor non habet potestatem corpo-
ris sui, sed vir. Quid te extollis? Audi quod sequitur, Si-
militer & vir non habet corporis sui potestatẽ, sed mu-
lier, Vbi ad hoc ventum fuerit, clamate pro re vestra.
Aurum tuum vendit maritus pro necessitate sua, Ferto
fœmina, ferto ancilla, noli litigare, noli contradicere.
Contemptus auri tui, dilectio est viri tui: Si villã tuam
pro necessitate sua vendat quæ est & tua, non enim po
test esse eius quæ non sit tua, si est charitas in te, quæ de-
bet esse in vxore, ferto patienter: & si dubitat, tu offer,
cõtemne omnia propter amorem viri tui. Sed castum D
opta, pro castitate litiga. Patienter pereat villa tua, non
anima ipsius te patiente pereat. Nõ dico viris, vt in hac
causa zelent vxores suas. Scio, quia faciunt. Noui. Quis
ferat vxorem adulteram, & imperatur fœminæ vt ferat
adulterum virum? O iusticia. Quare rogo te? Quare?
Quia ego sum vir, Vir es, in fortitudine tua probemus, De verbis
quia vir es. Vir es, vince libidinem. Quo modo vir, quo dñi, ser. 46.
vxor est fortior? Tu es caput mulieris vir, verum est. Si
caput est ducat, vxor sequatur. Sed vbi recta est domus
caput mulieris vir. Si caput es duc, sequatur illa caput Ephe. 5.
suum. Sed vide quò eas. Noli ire quò non vis vt sequa-
tur, noli ire quò times pedissequa ne in foueã sequatur
adulterij, simulq; ruatis, ne cũ tu facis, doceas quod fa-
cis, Dolet tibi anima, si in foueam adulterij simul rua-
tis. Dolet tibi si tu solus ruas. Zelas, nõ vis vt ruat illa, ti
metu, noli ruere. Nolite autẽ pudicissimæ fœminæ imi
tari impudicos viros vestros: Absit à vobis, Aut vobis-
cũ viuat, aut soli pereãt. Impudico marito nõ debet mu
lier pudiciciam, sed deo illam debet, Christo illam de-
bet. Non propter illũ faciat qui non meretur, sed prop-
ter Christum faciat. Parcum suum attendat, tabulas su-
as legat. Postremo quod libet sentiat, qui forte indigna- E
tur, quia talia disputo, scio nanq; qui sapiunt, amant in-
de me, quia non sine causa scriptum est, Corripe sapiẽ- Prouer. 9.
tem & amabit te, corripe insipientem, & adijciet odis-
se te. Non dixit, incipiet, sed adijciet, quia iam oderat.
Ego scio quia sapientes amant me, in hoc à cõmunio-
ne se cohibent qui sciũt quia noui peccata ipsorum, ne
de cancellis proijciantur. Quorum autem nescio, hos
coram deo conuenio. Agant etiam ipsi pœnitentiam
suam, & deinceps ab immundicia abstineant fornica-
tionum suarum. Pœnitentibus dico, Quid est quod agi-
tis? Scitote nihil agitis. Quid prodest quia humiliami-
ni, si non mutamini? Catechumenis dico, Exardescite
voluntate ad percipiendam gratiam. Sed eligite vobis
in Ecclesia dei quos imitemini. Quid est quod dico, si
non inueneritis? Ergo in populo dei non est quem in-
ueniatis? Per tot annos, tot homines sine causa baptiza-
uimus, si non ibi sunt qui seruent quod acceperunt, qui
custodiant quod audierunt. Absit hoc à me vt credam.
Melius esset non vobis essem Episcopus, si hoc ita est.
Sed spero esse, credo esse. Inde est autem misera cõdi-
tio mea, quia plerunque cogor adulteros nosse, castos
nosse non possum. In occulto est vnde gaudeam, in pu- F
blico est vnde torquear. Ergo desiderate gratiã dei, &
eligite quos imitemini, cum quibus viuatis, cum quibus
colloquia dulcia charitatis habeatis. Nolite admittere
susurrationes malas. Corrumpunt mores bonos collo- 1. Cor. 15.
quia mala, Viuite sicut spicæ inter zizania, Ferte tribu-
lationes huius seculi, sicut grana in area. Veniet venti-
lator, nemo sit passim in hoc seculo separator, Amen.

De vtilitate ac necessitate pœnitentiæ: Homilia L.

QVàm sit vtilis & necessaria pœnitentiæ medi- Caput I.
cina, facillime homines intelligunt, qui se ho- † Hæc ho-
mines esse meminerunt. Scriptum est enim, milia habe
Deus superbis resistit, humilibus autẽ dat gra- tur tomo 9.
tiam. Et dominus in Euangelio dicit, Quoniam qui se titulo lib.
exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, Ma De pœnitẽ-
gisq; iustificatus descendit de tẽplo publicanus ille pec tiæ medici-
catorum confessione solicitus, q̃ pharisæus meritorum na.
enumeratione securus, quamuis etiam & ipse gratias e- Iaco. 4.
git deo dicens, Gratias tibi ago deus, quia nõ sum sicut Luca. 18.
cęteri homines, iniusti, adulteri, raptores, quo modo & Ibidem.
publicanus iste. Ieiuno bis in sabbato, decimas do om-
nium

G nium quæ poſsideo. Et tamẽ ille ei prælatus eſt, qui de
longinquo ſtabat, neque oculos audebat ad cœlum le-
uare, ſed percutiebat pectus ſuum, dicens, Deus propi-
cius eſto mihi peccatori. Non enim Phariſæus tam ſua
ſanitate quàm morborum alienorum cõparatione gau
debat. Vtilius autem illi erat, quoniam ad medicum ve
nerat, vt de quibus ægrotabat confitendo monſtraret,
quàm diſsimularet de vulneribus ſuis, & de cicatrici-
bus alienis auderet gloriari. Non ergo mirum ſi publi-
canus magis curatus abſceſsit, quem non puduit oſtẽ-
dere quod dolebat. In rebus quippe viſibilibus, vt excel
ſa quiſque contingat, in excelſum erigitur. Deus autem
cum omnium ſit excellentiſsimus, nõ elatione, ſed hu-
militate contingitur. Vnde per Prophetã dicitur, Pro-
Pſal. 33. pe eſt dominus his qui attriuerunt cor. Et iterũ, Excel-
Pſal. 137. ſus eſt dominus, & humilia reſpicit, & excelſa à longe
cognoſcit. Excelſa ipſa poſuit pro ſuperbis. Illa ergo
reſpicit vt attollat, iſta cognoſcit vt deprimat & deii-
ciat, Cum enim ait, quod à longe excelſa cognoſcit, ſa-
tis eum oſtendit humilia de proximo attendere, ipſum
tamen deũ excelſum eſſe prædixit. Solus enim deus ar-
rogans non eſt, quantacunq; ſe prædicatione laudaue-
H rit. Non ergo ſe arbitretur ab oculis dei abſcondi quã-
tacunq; ſuperbia. Deus enim excelſa cognoſcit. Nec ſe
rurſus deo coniunctam putet, excelſa enim à longe
Cap. II. cognoſcit. Quiſquis itaq; pœnitentiæ recuſat humi-
litatem, deo propinquare nõ cogitat. Aliud eſt enim ſe
leuare ad deum, aliud eſt ſe leuare cõtra deum. Qui an-
te illum ſe proiicit, ab illo erigitur. Qui aduerſus illum
ſe erigit, ab illo proiicitur. Alia eſt ſoliditas magnitudi-
nis, alia eſt inanitas inflationis, qui foris tumeſcit, intus
tabeſcit. Qui eligit abiici in domo domini magis q̃ ha-
Pſal. 83. bitare in tabernaculis peccatorum, eligit illũ deus in-
habitare, vt inhabitet in atriis eius, & nihil ſibi aſſumẽ-
tem, ille in ſedem beatitudinis aſſumit. Vnde in Pſal-
mis ſuauiſsime & veriſsime canitur, Beat⁹ vir, cuius eſt
ſuſceptio abs te domine. Ne putes eum qui ſe humiliat
ſemper iacere, cum dictum ſit, exaltabitur, Et ne opine-
ris eius exaltationem in oculis hominum per ſublimi-
tates fieri corporales, Cum enim dixiſſet, Beatus vir, cu
ius eſt ſuſceptio abs te domine, conſequenter conne-
xuit & oſtendit eiuſdem ſuſceptionis celſitudinem ſpi
ritalem. Aſcenſus, inquit, in corde eius diſpoſuit in cõ-
I ualle plorationis in locũ quem diſpoſuit. Vbi ergo di-
ſpoſuit aſcenſus? In corde, in cõualle ſcilicet ploratio-
nis, hoc eſt, qui ſe humiliat exaltabitur. Sicut enim aſcẽ
ſus exaltationẽ indicat, ita vallis humilitatem, & con-
ualles plorationes. Sicut enim comes pœnitẽtiæ dolor
eſt, ita lachrymę teſtes doloris. Optime autem ſequitur
Ibidem. & dicit, Etenim benedictionem dabit qui legẽ dedit.
Lex cur da- Ad hoc enim lex data eſt, vt ſuperbo infirmitatẽ ſuam
ta. notam faceret, infirmo pœnitentiam ſuaderet. Ad hoc
etiam lex data eſt, vt vulnera oſtenderet peccatorum,
quæ gratię benedictione ſanaret. Ad hoc enim lex data
eſt, vt diceremus in conualle plorationis, Video aliam
Roma. 7. legem in membris meis repugnãtem legi mentis meæ,
& captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris
meis, Et cum ipſo ploratu clamaremus, Infœlix ego ho-
Cap. III. mo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et ſuc-
De pœ. di. 1. curreret nobis exaudiente illo qui erigit eliſos, ſoluit
Tres ſunt. cõpeditos, illuminat cæcos, gratia dei per Ieſum Chri-
4. ſen. diſt. ſtum dominum noſtrum. Tres ſunt autem actiones
16 p̃dictis. pœnitentiæ, quas mecum veſtra eruditio recognoſcit.
Pœnitentiæ Sunt enim viitatæ in Eccleſia, & diligenter attenden-
actiões tres tibus notæ. Vna eſt quæ nouum hominem parturit, do-

nec per baptiſmum ſalutare omnium præteritorũ fiat K
ablutio peccatorum, vt tanquam puero nato dolores
tranſeant, quibus viſcera vrgebantur ad partum, & tri-
ſticiam lætitia conſequatur. Omnis enim, qui iam ar- De pœ. d. 4
biter voluntatis ſuæ conſtitutus eſt, cum accedit ad ſa- ca. Omnis.
cramenta fidelium, niſi eum pœniteat vitæ veteris, no-
uam nõ poteſt inchoare. Ab hac pœnitentia cum bap-
tizantur ſoli paruuli ſunt immunes. Nondum enim vti
poſſunt libero arbitrio, quibus tamen ad conſecratio-
nem remiſsionemq; originalis peccati prodeſt eorum
fides, à quibus offeruntur, vt quaſcunque maculas deli-
ctorum per alios, ex quibus nati ſunt, cõtraxerunt, alio-
rum etiam interrogatione ac reſponſione purgentur.
Veriſsime quippe in Pſalmis plangitur, Ecce enim in Pſal. 50.
iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis peperit me
mater mea. Item ſcriptũ eſt, Non eſſe mundum in con- Iob. 25.
ſpectu dei, nec infantẽ, cuius eſt vita diei vnius ſuper
terrã. Exceptis ergo talibus, de quorum ordine ac me-
rito in futura illa quæ promittitur ſorte ſanctorũ, vel-
le amplius quærere, hominum modum excedit: pie ta-
men creditur eis prodeſſe ad ſpiritalem ſalutem, quod
Eccleſiaſticæ authoritatis per totum orbem terrarum
tam firmo robore cuſtoditur, cæterorum hominũ nul- L
lus tranſit ad Chriſtum, vt incipiat eſſe quod non erat
niſi eũ pœniteat fuiſſe quod erat. Hæc prima pœniten-
tia præcipitur Iudæis, dicente Apoſtolo Petro, Pœnitẽ- Acto. 2.
tiam agite, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in nomi-
ne domini noſtri Ieſu Chriſti. Talis ab ipſo domino
imperabatur cum diceret, Pœnitentiam agite, appro- Matt. 4.
pinquabit enim regnum cœlorum. De hac etiam Ioan-
nes Baptiſta, plenus ſpiritu ſancto, præcurſor & præpa-
rator viæ domini, ita dicit, Generatio viperarum, quis Matt. 3.
oſtendit vobis fugere à vẽtura ira? Facite ergo fructus
dignos pœnitentiæ. Altera vero pœnitentia eſt, cu- Cap. IIII.
ius actio per totam iſtam vitam, qua in carne mortali De pœ. di.
degimus, perpetua ſupplicationis humilitate ſubeunda 1. cap. Tres.
eſt. Primo, quia vitam æternam, incorruptibilem, im-
mortalemq; nullus deſiderat, niſi eum vitæ huius tem-
poralis, corruptibilis, mortaliſq; pœniteat. Non enim
ſic quiſque in vitam nouam per ſanctificationem bap-
tiſmi naſcitur, vt quemadmodum deponit ibi omnia
peccata præterita, ita etiam ſtatim mortalitatem ipſam
carnis corruptionẽmque deponat. Quod ſi ita nõ eſt,
reſtat vt illud quod ſcriptum eſt, quod etiam quiſque in M
ſe ſentit, adhuc dum in hac vita eſt: corpus quod cor-
rumpitur aggrauat animã, & deprimit terrena inhabi- Sapien. 9.
tatio ſenſum multa cogitantem: quod tunc in illa bea-
titudine quia nõ erit, cum abſorbebitur mors in victo-
ria: quis dubitet in quacũque temporali fœlicitate ver- 1. Cor. 15.
ſemur, pœnitere tamen nos debere huius vitæ, vt ad il-
lam incorruptionem tota auiditate curramus? Inde eſt
enim quod etiam Apoſtolus ait, Quãdiu ſumus in cor- 2. Cor. 5.
pore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambu-
lamus, non per ſpeciem. Quis ergo feſtinat atque optat
ad patriam remeare, & illam per ſpeciem quæ eſt facie
ad faciem contemplari, niſi quem peregrinationis ſuæ
pœnituerit? Ex quo dolore pœnitẽtiæ etiam vox illa mi
ſerabilis erumpit & ſonat, Heu me, quia peregrinatio Pſal. 119.
mea longinqua facta eſt. Et ne putes nondum fidelem
iſta loqui, vide quod ſequitur, Inhabitaui in taberna-
culis Cedar. Cum his qui oderunt pacem eram pacifi-
cus, cum loquerer eis impugnabant me valde. Non ſo-
lum hominis fidelis, ſed etiam Euangeliſtæ firmiſsimi,
& martyris fortiſsimi hæc verba ſunt. Nam inde eſt
etiam illud eiuſdem Apoſtoli, Scimus enim quia & ſi 2. Cor. 5.
terrena

A terrena nostra domus huius habitationis dissoluatur,
ædificationē habemus ex deo domum nō manu factā
æternā in cœlis. Etenim in hoc ingemiscimus habita-
culū nostrū, quod de cœlo est, superindui cupiētes, si ta
mē induti non nudi inueniamur. Etenim qui sumus in
hac habitatione, ingemiscimus grauati, in quo nolum⁹
spoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur mortale à vita.
Quid ergo cupimus, nisi ita non esse vt sumus? Et quid
ingemiscimus, nisi pœnitēdo, quia ita sumus? Sed ideo
non ita erimus, nisi terrena domo resoluta, cœlestē ha-
bitationem & in animo & corpore totius hominis im
Cap. V. mutatione sortiamur. Quapropter & sanctus Iob nō
ait esse tentationem in hac vita, sed hanc ipsam vitam
Iob. 7. tentationem dixit esse, ita loquēs, Nunquid nō tētatio
est vita humana super terrā? Quo in loco etiam myste-
rium lapsi hominis mirabiliter tetigit dicens, Tanquā
seruus fugiens dominum suū & consecutus est vmbrā.
Non enim hæc vita dicēda est potius, quā vmbra vitæ.
Gene. 3. Nec immerito fugitiuus Adā post offensionem pecca-
ti abscondit se à facie domini, tectus foliis arborū, qui-
bus opacantur vmbracula, tanquā fugiēs dominū suū,
B sicut dictū est, Et consecutus vmbrā. Quæ vniuersa ad
hæc dicta sunt, ne quis per baptismum quāuis iustifica-
tus sit à prioribus peccatis, tamē superbire audeat, etiā
si nihil cōmittat, vnde ab altaris communione separe-
tur, quasi iam de plena securitate se iactans, sed potius
seruet humilitatē, quæ penè vna disciplina Christiana
Eccli. 10. est. Nec superbiat terra & cinis, donec ista nox tota trāseat,
Psal. 103. in qua pertranseunt omnes bestiæ syluæ, catuli leo-
num rugientes vt quærant à deo escam sibi. In hac esca
Iob. 7. Iob ipse petitus est qui dixit, Tentatio est vita humana
Luca. 22. super terram. Etiam dominus, in hac nocte, inquit, po-
stulauit Satanas vexare vos sicut triticum, Quis itaque
sanæ mentis non ingemiscat, cui nō per pœnitentiam
sic esse displiceat: Quis non tota humilitate supplicans
diuino adiutorio se exaudibilē præbeat: donec trāseat
omnis ista tentationum materies atq; vmbra terrena,
& ille qui nunquam deficit, iam nobis illucescat sempi
1. Corin. 4. ternus dies, & illuminet abscōdita tenebrarum, & ma-
Cap. VI. nifestet cogitationes cordis, & tūc laus erit vnicuique
Gala. 6. à deo? Deinde quāuis se quisque glorietur sic habere
1. Corin. 9. corpus edomitum, vt mundo crucifixus ab omni ope-
Roma. 6. re malo, in seruitutem redacta mēbra castiget, nec iam
C regnet peccatum in eius mortali corpore, ad obedien-
dum desideriis eius: solum vnum verū deū colat, nulli
simulachrorum ritui deditus, nullis sacris dæmoniorū
irretitus, non accipiens in uanum nomen dei sui, quie-
tem sempiternam certus expectans, debitum honorem
parentibus reddens, nec cruentus homicidio, nec for-
nicatione turpatus, nec furto fraudulentus, nec menda
cio duplicatus, nec rei vel vxoris alienæ concupiscen-
tia sordidus: non suis etiam rebus aut luxuria diffluat,
aut arescat auaricia, non sit contentiosus, non maledi-
Matth. 19. cus, vendat postremo omnia sua & det pauperibus, &
sequatur Christum, atq; thesauro cœlesti radicē cordis
infigat: quid videtur addi posse ad tam plenam iusti-
ciam? tamen nolo glorietur. Intelligat hæc omnia præ-
stita sibi esse, non à se existere. Quid enim habet quod
1. Corin. 4. nō accepit? Quod si acceperit, quid gloriatur quasi nō
acceperit? Eroget sanè pecuniam dominicam, cōsulat
proximo, sicut sibi sentit esse consultū vel consulendū,
nec putet satis esse seruare integrum quod accepit, ne
Matth. 25. dicatur ei, Serue nequam & piger, dares pecuniam me-
am, & ego veniens cum vsuris exigerem: ne auferatur
ab eo quod accepit, ne proiiciatur in tenebras exterio-

res. Quam vehementissimam pœnam si timere debent D
illi, qui seruare integrum possunt quod acceperūt, quæ
spes illorum est, qui hoc impie sceleratèque disperdūt?
Versabitur ergo iste in rebus humanis non carnalis,
sed spiritalis acquisitionis deuinctus officio: non qui-
dem negociis secularibus obligatus, sed tamē quia mi-
litat deo, non ocio desidiæ torpidus & abiectus. Det
ergo, si potest, suas eleemosynas omnes cum hilaritate,
siue cum carnalibus necessitatibus pauperum erogat a-
liquid, siue cum panis cœlestis dispēsatione inuicta ad-
uersus diabolum castra in credentium cordibus con-
struit, Hilarem enim datorem diligit deus. Non vtique 2. Corin. 9.
tædio si angatur in difficultatibus rerum, quæ necesse
est existāt, vt ostēdatur homini quòd homo est. Nō ira
surrepat in eū, quia odiose irruit, aut importune inopia
coactus petit, aut negocio suo cū tu maiore occupatus
sis, indifferenter flagitat subueniri, aut in verbo manife-
stæ iusticiæ resistit cæca cupiditate, aut miserabili tar-
ditate non dat quicquā amplius vel minus quàm opor
tet. Nō loquatur amplius quam opus est. Speciosi enim Esaie. 25.
pedes euangelizantiū pacem, euangelizantium bona. Roma. 10.
Sed tamen de terra sicca puluerem contrahunt, qui sa- E
ne in iudiciū eorum excutitur, qui sibi hāc exhibitionē
peruersa voluntate contemnunt. Non solū ergo prop-
ter ipsam vitæ huius mutabilitatem & ignorantiam, &
propter diei maliciam, quæ vtinam sufficeret, sicut de
illa dictum est, Sufficit diei malicia sua, quam iubemur Matth. 6.
ferre atque portare, donec transeat, & sustinere deum
viriliter agendo, vt fructum afferamus cum tolerantia: Psal. 26.
sed etiam propter ipsum puluerem mundi huius, qui
per itinera consulendi consulentium pedibus adhære-
scit, & damna quę in ipsa negociosissima dispensatio-
nis actione contingunt, quæ dominus præstet, vt cum
lucris maioribus compēsentur: quotidianam debemus
habere pœnitentiam. Sed si hoc dispēsatores verbi dei
& ministri sacramentorum eius milites Christi, quan-
to magis cætera stipendiaria multitudo, & quædam
prouincia magni regis? Quam ne forte mala suspi- Cap. VII.
cione auariciæ miles ille fidelissimus atque fortissimus
Apostolus Paulus offenderet, suis stipendiis militauit,
& vbi forte defuit sumptus necessarius, alias, inquit, ec- 2. Corin. 11.
clesias expoliaui, accipiens ab eis stipendium ad ve-
stram ministrationem: quanto magis ecclesiæ prouin-
ciales secularibus negociis obligati, quotidianā debēt F
agere pœnitentiam? Qui quamuis à furtis, à rapinis, à
fraudibus, ab adulteriis, & fornicationibus, omniq; lu-
xuria, à crudelitate odiorum & inimiciciarum pertina-
cia, ab omni denique idololatriæ fœditate, spectacu-
lorum nugacitate; hæresum atque schismatum impia
vanitate, atque ab omnibus huiuscemodi flagitiis & fa-
cinoribus immunes, puri atque integri esse debeant: ta-
men propter administrationem rerum familiarium, &
coniugiorum arctissima vincula tam multa peccāt, vt
non tā de istius mūdi puluere aspergi, quā luto oblini-
ri videātur. Hoc est quod Apostolus eis dicit, Iam qui- 1. Corin. 6.
dem omnino delictū est, quia iudicia habetis inter vos.
Quare non magis iniquitatem patimini? Quare nō ma
gis fraudamini? Nam illud execrabile est, quod prop-
ter quosdam addit & dicit, Sed vos iniquitatē facitis
& fraudatis, & hoc fratribus. Exceptis tamē iniquitati-
bus & fraudibus, hoc ipsum habere inter se iudicia &
lites de secularibus rebus, delictū esse dicit: quod tamē
ferendum esse admonet, si vel ecclesiastico iudicio li-
tes huiuscemodi finiātur. Hinc est enim etiam illud,
Qui sine vxore est, cogitat quæ sunt dei, quo modo pla 1. Corin. 6.

G ceat deo, Qui autẽ matrimonio coniũctus est, cogitat
ea quę sunt mũdi, quo modo placeat vxori. Quod etiã
de fœmina similiter notat. Vt illud cum ait, Et item in
idipsum estote, ne vos tentet Satanas propter intem-
perantiam vestram. Quod vt peccatum demonstraret
esse, sed infirmitati concessum, subiecit statim, Hæc au-
tem dico secundum veniam, non secundũ imperium.
Sola enĩ generandi causa est inculpabilis sexus vtriusq;
4. sen. dist. commixtio. Quàm multa sunt alia peccata, siue in lo-
31. ca. Cum quendo de rebus & negociis alienis, quæ nõ ad te per-
ergo. tinẽt, siue in vanis cachinnationibus, cum scriptum sit,
Eccli. 21. Stultus in risu exaltat vocẽ suam, sapiens autem vix ta-
cite ridebit, Siue in ipsis escis quæ ad necessitatem su-
stentandæ huius vitæ præparãtur, auidior, atque immo
deratior appetitus, sępe excessum modum postriduana
cruditate contestans. Siue in vendendis & emẽdis re-
Cap. VIII. bus, caritatis & vilitatis vota peruersa. Piget cuncta
colligere, quæ quisque in seipso certus comprehendit,
atq; se reprehendit, si diuinarũ scripturarum speculum
non negligenter attendat. Quæ quãuis singula non le-
tali vulnere ferire sentiantur, sicut homicidiũ & adul-
terium, vel cætera huiusmodi, tamen omnia simul con
H gregata velut scabies quo plura sunt necant, & nostrũ
Psal. 44. decus ita exterminant, vt ab illius spõsi speciosi forma
præ filiis hominum castissimis amplexibus separent,
† aliàs, de- nisi medicamento quotidianæ pœnitẽtiæ dissecẽtur. †
secentur. Quod si falsum est, vnde quotidie tundimus pectora?
Quod nos quoque antistites ad altare assistentes cum
omnibus facimus, Vnde etiam orantes dicimus, quod
Matth. 6. in tota ista vita oportet dicamus. Dimitte nobis debi-
ta nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
Non enim ea dimitti precamur, quæ iam in baptismo
dimissa sunt, & nisi dimissa credimus, de ipsa fide du-
bitamus: sed vtique de quotidianis peccatis hoc dici-
mus, pro quibus etiam sacrificia eleemosynarum, ieiu-
niorum, & ipsarum orationum ac supplicationũ quis-
que pro suis viribus offerre non cessat. Quisquis itaque
se diligenter attendẽs, nulla seipsum adulatione sedu-
cit, satis intelligit cum quanto periculo mortis æternę,
& cum quanta penuria perfectę iusticię peregrinetur à
domino, quamuis iam in Christo, hoc est, in via consti-
tutus redire conetur, Nam si non habemus peccata, &
Matth. 6. tundentes pectora dicimus, Dimitte nobis debita no-
I stra: ex hoc ipso certe & grauiter nullo dubitãte pecca
mus, cum inter ipsa sacramenta mentimur. Quamobrẽ,
inquantum deo nostro fide spe & charitate connecti-
mur, & eum, inquantum possumus, imitamur, non pec-
camus, sed filij dei sumus. Inquantum autẽ ex occasio-
ne carnalis infirmitatis, quia nondum morte resoluta,
nondum resurrectione mutata est, motus reprehẽsibi-
les, improbique subrepunt, peccamus. Quod vtique fa-
teri nos conuenit, ne dura ceruice, nõ languoris nostri
sanitatem, sed damnationem superbiæ mereamur, Vn-
1. Ioan. 3. de vtrunque verissime scriptum est. Et qui natus est ex
1. Ioan. 1. deo, non peccat: & quod in eadem Ioannis epistola le-
gimus. Si dixerimus, quia peccatũ nũ habem⁹, nosmet-
ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Illud ergo
ex primiciis noui hominis, hoc ex reliquiis veteris di-
ctum est, vtrunque enim agimus in hac vita. Paulatim
autem nouitas accedit, & paulatim vetustate cedente
succedit. Cum vero vtrũq; agitur, in stadio sumus, nec
solum percutimus aduersariũ bonis operibus, sed etiã
peccata incautius euitãdo percutimur. Neq; enim quis
nostrum vicerit, sed quis crebrius feriat, quis fortius
confligat attenditur, donec alios secum in sempiternã

mortem pertrahat, qui homini stanti lapsus inuidit, & K
ab aliis triũphantibus in fine dicatur, Vbi est mors con
tentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Sed neque iam fa 1. Corin. 15
cile ab inimico deiicimur, quàm cum eum superbiẽdo
imitamur: nec vehementius eum prosternimus, quàm
cũ humilitate deum sequimur: nec acriores ei dolores
infligimus, quã cum plagas peccatorũ nostrorum cõfi-
tendo & pœnitendo sanamus. Tertia actio est pœni Cap. IX.
tẽtiæ, quæ pro illis peccatis subeunda est, quæ legis de-
calogus cõtinet. Et de quibus Apostol⁹ ait, Quoniã qui
talia agunt, regnũ dei nõ possidebunt. In hac ergo pœ- Gala. 5.
nitentia, maiorẽ quisq; in se seueritatẽ debet exercere,
vt à seipso iudicat⁹, nõ iudicetur à deo. Sicut idẽ Apo- 1. Corin. 11.
stolus ait, Si enim nos iudicaremos, à domino nõ iudi-
caremur. Ascendat itaque homo aduersum se tribunal
mẽtis suæ, si timet illud, quod oportet nos exhiberi an- 2. Corin. 5.
te tribunal Christi, vt illud recipiat vnusquisque quod
per corpus gessit, siue bonũ, siue malũ: constituat se ante
faciem suã, ne hoc ei postea fiat, Nã minatur hoc deus
peccatori, dicens, Arguam te, & statuam te ante faciem Psal. 49.
tuam. Atq; ita constituto in corde iudicio, adsit accusa-
trix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor. Inde
quidẽ sanguis animæ cõfitẽtis per lachrymas profluat. L
Postremo ab ipsa mente talis sentẽtia proferatur, vt se
indignũ homo iudicet participatione corporis & san-
guinis domini. Vt qui separari à regno cœlorum timet
per vltimam sententiam summi iudicis, per ecclesiasti-
cam disciplinam à sacramento cœlestis panis interim
separetur. Versetur ante oculos imago futuri iudicij, vt
cũ alij accedunt ad altare dei, quò ipse non accedit, co
gitet quàm sit contremiscẽda illa pœna, qua percipien-
tibus aliis vitam æternam, alij in mortẽ præcipitentur
æternam. Ad hoc enim altare, quod nũc in ecclesia est
in terra positũ, terrenis oculis expositum, ad mysteriorũ
diuinorũ signacula celebrãda, multi etiã scelerati pos-
sunt accedere: quoniam deus cõmendat in hoc tẽpore
patientiam suam, vt in futuro exerceat seueritatẽ suam.
Accedũt enim ignorantes, quoniã patiẽtia dei ad pœni Roma. 2.
tentiam eos adducit. Illi autẽ secundũ duriciam cordis
sui, & cor impœnitẽs thesaurizant sibi iram in die iræ,
& reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; se-
cũdũ opera sua. Ad illud autẽ altare, quò præcursor pro Heb. 5.
nobis introiuit Iesus, quò caput ecclesiæ præcessit, mẽ-
bris cæteris secuturis, nullus eorũ accedere poterit, de M
quibus, vt iam commemoraui, dixit Apostolus, Quoniã Gala. 5.
qui talia agunt regnũ dei nõ possidebũt. Solus enim sa
cerdos, sed planè ibi totus assistit, adiũcto scilicet cor-
pore cui caput est, quod iã ascendit in cœlũ. Ipse est cui 1. Petri. 2.
dixit Apostolus Petrus, Plebs sancta, regale sacerdotiũ.
Quomodo ergo in interiora veli, & in illa inuisibilia
sancta sanctorũ introire audebit aut poterit, qui medi-
cinã disciplinæ contẽnens, noluit paulisper à visibilib⁹
separari? Qui enim noluit humiliari, vt exaltaretur, cũ
exaltari voluerit deiicietur, & in æternũ seiungetur ab
ęternis sanctis. Quisquis hoc tẽpore per merita obediẽ
tiæ, & per satisfactionem pœnitentię, non sibi prouidit
locũ in corpore sacerdotis, qua fronte impudẽtiæ tunc
volet auerti faciẽ dei à peccatis suis, qui nũc toto cor-
de nõ dicit, Quoniam facinus meum ego agnosco, & Psal. 50.
peccatum meum ante me est semper? Quo pacto quęso
deus dignet ignoscere, quod in se ipse homo dedigna-
tus est agnoscere? Aut illud quale est in quo sibi blã- Cap. X.
diuntur, qui sua se vanitate seducunt, perseuerantes in
malicia atque luxuriis suis, cum audiãt Apostolum di-
centem, Quoniam qui talia agunt regnũ dei non pos- Gala. 5.
sidebunt?

A sidebunt? Audent sibi præter regnum dei salutem quã desiderãt polliceri, atq; ita inter se loquuntur, dũ recusant agere pœnitẽtiã pro peccatis suis, & perditos mores aliquando in melius cõmutare. Regnare nolo, sufficit mihi saluum esse. In quo primũ eos fallit, quia eorũ *Matth. 24.* nec salus vlla est, quorum iniquitas perseuerat. Quod enim ait dominus, Quoniam abundauit iniquitas, re- *Matth. 10. & 24.* frigescit charitas multorũ, qui autem perseuerauerit vsque in finẽ, hic saluus erit, salutem vtiq; promisit perseuerantibus in charitate, non in iniquitate. Vbi autẽ charitas est, opera illa mala à regno dei separantia esse non *Gala. 5.* possũt. Omnis enim lex ex vno sermone cõpleta est in eo quod scriptum est, Diliges proximum tuum tanquã teipsum. Deinde si est aliqua differentia inter regnãtes & non regnantes, oportet tamen vt in vno regno sint omnes, ne in hostium aut alienorum numero deputẽtur. Omnes enim Romani Romanũ regnũ possident, quanuis in eo non omnes regnent, sed cæteris regnantibus pareant. Non autem ait Apostolus, qui talia a- *Gala. 5.* gunt non regnabunt cum deo: sed, regnũ dei non possidebũt. Quod etiam de carne & sanguine dictum est, *1. Corin. 15.* Caro & sanguis regnum dei nõ possidebunt, quia corruptibile hoc induet incorruptionẽ, B & mortale hoc induet immortalitatẽ, vt iam non caro & sanguis, sed ex animali corpore spiritalis corporis habitum, naturãq; mereatur. Vel illa eos terreat vltima sententia iudicis *Psal. 59.* nostri, quã propterea nunc aperiri voluit, vt ab eius fidelibus precaueatur, dans metuentibus se significationem, vt fugiãt à facie arcus. Exceptis enim eis qui cum *Matth. 19.* illo etiam iudicabunt, quibus & promisit dicens, Sedebitis super duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Israël, In quo numero iudicantium omnes intelligũtur, qui propter Euangeliũ omnia sua dimiserũt, & secuti sunt dominũ. Duodenarius quippe numerus, ad quandã vniuersitatẽ refertur: Non enim Paulus Apostolus ibi non erit, qui inter illos duodecim nõ fuit. Ex- *Matth. 25.* ceptis ergo illis quos etiam nomine angelorum significauit, quando ait, Cum venerit filius hominis iudicare cum angelis suis. Angeli enim vtique nũcij sunt. Nũcij autem rectissime accipiũtur omnes qui salutem cœlestium hominibus nunciauerũt. Vnde etiam Euangelistę boni nuncij possunt interpretari, & de Ioanne Bap- *Mala. 3.* tista dictum est, Ecce mitto angelum meũ ante faciem C tuã. His ergo vt dicere cœperã exceptis, cætera omniũ hominum multitudo sicut in ipsius verbis domini manifestũ est, in duas partes diuiditur. Positurus est enim oues ad dexteram, hædos autem ad sinistram, & dice- *Matth. 25.* tur ouibus, id est, iustis, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratũ est à constitutione mundi. De hoc vtique regno dixit Apostolus, cum *Gala. 5.* enumeraret opera mala. Quoniã qui talia agũt, regnũ *Matth. 25.* dei nõ possidebũt. Audi quid audiãt qui à sinistris erũt, Ite, inquit, in ignem æternum, qui pręparatus est diabolo & angelis eius. Quapropter præsumere quis audeat de nomine Christiano, & non cũ omni obedientia & *Ephe. 5.* timore audiat Apostolum dicentẽ, Hoc enim scitote, cognoscẽtes quòd omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, nõ habet hæreditatem in regno Christi & dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, propter hoc enim venit ira dei in filios *1. Corin. 6.* diffidentiæ. Nolite itaque fieri participes eorũ. Latius autẽ ad Corinthios hæc dicit, Nolite errare, neq; fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neq; molles, neq; masculorũ concubitores, neque fures, neq; auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum dei possidebunt. Sed videte quemadmodum ti- D morem & desperationem salutis abstulerit eis, qui hæc in vita veteri commiserunt. Et hæc quidem, inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, & spiritus dei nostri. Quisquis ergo post baptismum aliquorum pristinorum malorũ opere obligatus tenetur, vsqueadeo sibi inimicus est, vt adhuc dubitet vitam mutare, dum tempus est, cum ita peccat & viuit. Nam vtiq; quod ita perseuerans peccat *Roma. 2.* thesaurizat sibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij dei. Quod autem adhuc viuit patientia dei ad pœnitentiam eum adducit. Implicatus ergo tam mortiferis vinculis peccatorum detractat aut differt, aut dubitat cõfugere ad ipsas claues ecclesiæ, quibus soluatur in *Matth. 16.* terra, vt sit solutus in cœlo, & audet sibi post hanc vitã, quia tantum Christianus dicitur, salutem aliquam polliceri. Nec veridicum illud dominicæ vocis tonitruũ contremiscit, Non omnis qui dicit mihi, domine do- *Matth. 7.* mine, intrabit in regnum cœlorum & cætera. Quid ad Galatas idem Apostolus, Nõnne talia enumerans eodẽ fine concludit? Manifesta sunt, inquit, opera carnis, quę *Gala. 5.* sunt fornicationes, immundiciæ, contentiones, ęmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, inuidiæ, ebrie- E tates, comessationes, & his similia quæ prædico vobis sicut pręedixi, Quoniam qui talia agunt, regnũ dei possidebunt.

Iudicet ergo seipsum homo in istis volũta- *Caput XI. De pœ. di. 1. c. Iudicet. 4. seu. dist. 7. ca. Sed quid.* te dũ potest, & mores conuertat in melius, ne cum iam non poterit, etiã pręter voluntatẽ à domino iudicetur. Et cum in se protulerit seuerissimæ medicinæ sententiam, veniat ad antistites, per quos illi in ecclesia claues ministrantur, & tanquam bonus incipiens iam esse filius maternorum membrorũ ordine custodito à præpositis sacrorum accipiat satisfactionis suę modum, vt in offerendo sacrificio cordis contribulati deuotus & supplex, id tamen agat quod non solũ illi prosit ad recipiendam salutẽ, sed etiã cęteris ad exemplũ. Vt si peccatũ eius non solũ in graui eius malo, sed etiã in scandalo est aliorum, atq; hoc expedire vtilitati ecclesiæ videtur antistiti, in noticia multorũ, vel etiam totius plebis agere pœnitentiã non recuset, nõ resistat, non lętali & mortiferæ plagę, per pudorẽ addat tumorem. Meminerit tamen semper quod superbis deus resistit, humili- *Iacobi. 4.* bus autẽ dat gratiã. Quid est enim infœlicius, quid peruersius, quã de ipso vulnere quod latere non potest nõ F erubescere, & de ligatura illius erubescere?

Nemo ar- *Cap. XII.* bitretur fratres propterea se consilium salutiferæ huius debere pœnitẽtiæ contẽnere, quia multos forte aduertit & nouit ad sacra altaris accedere, quorũ talia crimina nõ ignorat. Multi enim corrigũtur vt Petrus, multi *2. q. 1. multi* tolerãtur vt Iudas, multi nesciuntur, donec veniat do- *1. Corin. 4.* minus qui illuminabit abscõdita tenebrarũ, & manifestabit consilia cordiũ. Nam plerique propterea nolunt alios accusare, dũ se per illos cupiũt excusare. Pleriq; au- *2. q. 7. cap. Plerũque.* tem boni Christiani propterea tacent, & sufferũt aliorũ peccata quæ nouerunt, quia documẽtis sæpe deserũtur, & ea quæ ipsi sciũt, iudicibus ecclesiasticis probare non possunt. Quãuis enim vera sunt quædã, non tamẽ iudici facile credenda sunt, nisi certis indiciis demonstrentur. Nos vero à cõmunione prohibere quenquam nõ possumus, quãuis hæc prohibitio nõdũ sit mortalis *2. q. 1. cap. nulli.* sed medicinalis, nisi aut spõte confessum, aut in aliquo siue seculari, siue ecclesiastico iudicio nominatum atq; conuictum. Quis enim sibi vtrunque audeat assumere, vt cuiquã ipse sit & accusator & iudex? Cuiusmodi regulam etiam Paulus Apostolus in eadẽ ad Corinthios

G epistola breuiter insinuasse intelligitur, cũ quibusdam
cõmemoratis criminibus, ecclesiastici iudicij formã ad
2. Corin. 5. omnia similia ex quibusdã daret. Ait enim, Scripsi vo-
bis in epistola nõ cõmisceri fornicariis. Non vtiq; for-
nicariis huius mũdi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis
seruientibus, alioquin debueratis de hoc mundo exisse.
Non enim possunt homines in hoc mundo viuentes,
nisi cũ talibus viuere, nec eos possunt lucrifacere Chri-
sto, si eorũ colloquium conuictũq; vitauerint. Vnde &
Matth. 9. dominus cũ publicanis & peccatoribus comedens, Nõ
est opus, inquit, sanis medicus, sed male habẽtibus. Nõ
enim veni vocare iustos, sed peccatores. Et ideo sequi-
tur Apostolus & adiungit, Nunc scripsi vobis non cõ-
misceri. Si quis frater nominatur in vobis, aut fornica-
1. Corin. 5. tor, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledicus, aut e-
briosus, aut rapax, cum huiusmodi nec quidem cibũ si-
mul sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iu-
dicare? Nõnne de his qui intus sunt vos iudicatis? De
his autem qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malũ
à vobisipsis. Quibus verbis satis ostendit non temere
aut quomodolibet, sed per iudicium auferendos esse
H malos ab ecclesiæ communione, vt si per iudicium au-
ferri non possunt, tolerentur potius, ne peruerse malos
quisque euitando, ab ecclesia ipse discedens, eos quos
fugere videtur vinciat ad gehennã. Quia & ad hoc no
bis sunt in scripturis sanctis exẽpla proposita, velut in
Matth. 3. messe vt palea sufferatur vsq; ad vltimum ventilabrũ,
Matth. 13. vel intra illa retia vbi pisces boni cum malis vsque ad
segregationem quæ futura est in littore, id est, in fine
seculi æquo animo tolerentur. Non enim contrarium
Roma. 14. est huic loco id quod alio loco dicit Apostol⁹, Tu quis
es qui iudicas alienum seruum? Suo domino stat aut ca
dit. Noluit enim hominem ab homine iudicari ex ar-
bitrio suspicionis, vel etiã extraordinario vsurpato iu-
dicio, sed potius ex lege dei secundum ordinem eccle-
siæ, siue vltro confessum, siue accusatum atque conui-
ctum. Alioquin illud cur dixit, Si quis frater nomina-
tur aut fornicator, aut idolis seruiens, & cætera, nisi
quia eam nominationẽ intelligi voluit quæ fit in quẽ-
quam, cum sentẽtia ordine iudiciario atque integritate
profertur? Nam si nominatio sola sufficit, multi dam-
nandi sunt innocentes, quia sæpe falso in quoquam cri
mina nominantur. Non ergo illi quos monemus age-
re pœnitentiam, quærant sibi comites ad supplicium,
I nec gaudeant quia plures inuenerint. Non enim prop-
terea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt. Nõ
est enim hoc sanitatis certum consilium, sed maleuo-
Cap. XIII. lentiæ vanum solatium. An forte attendunt multos
etiam in ipsis honoribus ecclesiasticis pręposítorum &
ministrorum non congruẽter viuere sermonibus & sa
1. q. Signifi cramentis, quæ per eos populis ministrantur? O mise-
castis. ros homines qui hos intuendo Christum obliuiscun-
tur, qui tãto antè prædixit vt legi dei potius obtempe-
raretur quàm imitandi videantur illi, qui ea quæ dicũt
non faciunt, & traditorem suum tolerans vsque in fi-
nem, etiã ad euangelizandum cum cæteris misit. Tam
sunt autem isti absurdi & præposteri & miseri, qui præ-
positorum suorum malos mores imitari eligunt, quàm
per eos prędicta domini pręcepta seruare, quàm si quis
quam viator remeandum sibi esse existimet in itinere,
cum viderit miliaria lapidea literis plena viam docere
& non ambulare. Cur enim nõ potius si peruenire de-
siderat tales comites intueatur & cõsequatur, qui & viã
bene demonstrant, & in ea perseuerant atque alacri-
ter non ambulant? Quòd si isti desint, vel potius minus
apparent, nam deesse non possunt. Non enim sic quæ- K
runt homines charitate studiosa quod prędicẽt ad imi
tationẽ, quo modo quęrunt iniquitate suspiciosa quod
murmurent ad deceptionem, partim non inueniendo
bonos dum ipsi mali sint, partim timendo inuenire dũ
mali esse semper volunt. Sed tantum concedamus non
apparere nunc homines dignos imitatione. Quisquis
hoc putas, deum mente intuere, qui homo factus est vt
te hominẽ viuere doceret. Si habitet Christus in inte- Ephe. 3.
riore homine per fidem in corde tuo, recordarisq; il-
lud quod Ioannes ait, Qui se dicit in Christo manere, 1. Ioan. 2.
debet quemadmodũ ille ambulauit & ipse ambulare:
& ita non tibi deerit quem sequaris, & cum te alius vi-
derit, de bonorum inopia cõqueri desinet. Si enim nõ
nosti quid sit recte viuere, diuina præcepta cognosce.
Fortassis enim multi recte viuũt sed propterea tibi nul
lus videtur, quoniam quid sit recte viuere ignoras: si au
tem nosti, age quod nosti, vt & tu quod quæris habeas,
& aliis quod imitentur ostendas. Christum animo at-
tende, attende Apostolos, quorum nouissimus est ille
qui dicit, Imitatores mei estote sicut & ego Christi: 1. Corin. 4.
attende animo tot martyrum milia. Cur enim te na- L
talicia eorum conuiuiis turpibus celebrare delectat, &
eorum vitam sequi honestis moribus non delectat? Ibi
videbis nõ solum viros sed etiam fœminas, postremo
pueros & puellas, nec impudentia decipi, nec iniquita-
te peruerti, nec periculi timore frangi, nec seculi amo-
re corrumpi, Ita te non inuenientem quid excuses, non
solum præceptorum ineuitabilis rectitudo, sed etiam
exemplorum innumerabilis multitudo circundabit.

Sed de vtilitate ac salubritate pœnitentiæ, vt quod Cap. XIIII.
instituimus aliquando peragamus. Si iam de sanitate
desperãs addis peccata peccatis, sicut scriptum est, Pec
cator cum venerit in profundum malorũ contemnet, Prouer. 18.
noli contemnere, noli desperare, clama etiam de pro-
fundo ad dominũ, & dic ei, De profundis clamaui ad Psal. 129.
te domine, domine exaudi vocem meam. Fiant aures
tuæ intendẽtes in vocem obsecrationis meæ. Si iniqui-
tates obseruaueris domine, domine quis sustinebit?
Quoniã apud te propiciatio est. De tali profundo Ni-
niuitæ clamauerunt, & hanc propiciationẽ inuenerũt.
Faciliúsque est euacuata comminatio prophetæ, quàm
humiliatio pœnitentiæ. Hic fortasse dicis, sed ego iam
baptizatus sum in Christo, à quo omnia mihi peccata M
præterita dimissa sunt, vilis factus sum nimis iterãs vi-
as meas, & canis horribilis oculis dei, conuersus ad vo Prouer. 26.
mitum suũ, Quò abibo à spiritu eius, & à facie eius quò Psal. 138.
fugiam? Quò frater, nisi ad eius misericordiam pœni-
tendo, cuius potestatem peccando contẽpseras? Nemo
enim recte fugit ab illo nisi ad illum, ab eius seueritate De verbis
ad eius bonitatem. Quis enim locus te excipiet fugien- domini ser.
tem, vbi eius præsentia te non inueniat? Si ascẽderis in 16.
cœlum ibi est, si descẽderis ad infernum adest. Recipe
ergo pœnas tuas in directũ & habita in spe in extremo
huius seculi, etenim illuc manus sua deducet te, & per-
ducet te dextera sua. Quicquid enim feceris, quæcunq;
peccaueris, adhuc in hac vita es, vnde te deus si sanare
nollet auferret. Cur ergo ignoras, quia patientia dei ad Roma. 2.
pœnitentiam te adducit? Qui enim clamãdo tibi per-
suasit vt non recederes, parcendo clamat vt redeas. In-
tuere Dauid regem, iam vtique & ipse illius tẽporis sa-
cramẽta perceperat. Iam circumcisus erat vtiq; quod Cap. XV.
patres nostri pro baptismo habebãt. Nam ad hoc dicit Roma. 4.
Apostolus, sanctum Abraham signaculum iusticię fidei
recepisse. Iam etiã vnctus erat vnctione venerabili, qua 2. Reg. 12.
regale

A regale sacerdotium præfigurabatur ecclesiæ. Repente autē factus est & adulterij & homicidij reus. Non frustra tamen de tam immani & abrupto profundo sceleris pœnitens clamauit ad dominum, dicens, Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Quo tandem merito, nisi quia item dicit, Iniquitatem meā ego cognosco, & peccatum meum ante me est semper? Quid autem obtulit domino vnde illum propiciaret sibi? Quoniam si voluisses sacrificium dedissem, vtique holocaustis non delectaberis. Sacrificiū deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus nō spernit. Non solùm ergo deuote obtulit, sed etiam ista dicendo quid offerri oporteret ostendit. Non enim sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium cooperantibus eleemosynis. Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur deus. Non enim dictum est vt tātùm abstineatis à peccatis, sed & de præteritis, inquit, deprecare dominum vt tibi dimittantur. Et Petrus iam erat fidelis, iam in Christo & alios baptizauerat. Intuere ergo Petrum præsumentem accusatum, timentem vulneratum, flentem sanatum. Iam etiam post aduentum de B cœlo spiritus sancti, quidam Simō pecunia voluit eundem spiritum sanctum emere, sceleratissimum & impium mercimonium cogitans, iam baptizatus in Christo, & tamen pœnitentiæ consilium ab ipso Petro correptus accepit. Dicit etiā Apostolus Paulus, qui vtique fidelibus mittebat epistolas, Ne iterum cum venero ad vos humiliet me deus vt lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam super immundicia & luxuria, & fornicatione quam gesserunt. Circumstāt ergo nos & præcepta rectè faciendi & exempla non tantum rectè facientium, sed etiam ad recipiendam salutem pœnitentiū quæ fuerat amissa peccando. Sed fac incertum esse vtrum ignoscat deus.

Psal. 50. — De pæ. d. 1. ca. Non suf ficit. — Matth. 5. — Eccl. 21. — Matth. 26. — Acto. 8. — 2. Corin. 12.

Cap. XVI. Quid perdit cum supplicat deo qui salutem perdere non dubitauerit cum offenderet deum? Quis enim certus est quòd etiam Imperator ignoscat? Et tamen pecunia funditur, maria transmeantur, procellarum incerta subeuntur, & pene vt mors vitetur mors ipsa suscipitur. Supplicatur deinde per homines homini, sine dubitatione fiunt ista, cum sit dubium quo fine proueniāt & tamen certiores sunt claues ecclesiæ quàm corda regia. Quibus clauibus quodcunque in terra soluitur, etiā C in cœlo solutum esse promittitur. Et multo est honestior humilitas qua se quisque humiliat ecclesiæ dei & labor minor imponitur, & nullo temporalis mortis periculo mors æterna vitatur. *Matth. 16.*

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi, opus sermonum de tempore secundum dominicos aliósq; dies, quibus apte conueniunt, ordinate distinctorum.

AD LECTOREM.

Huic operi admixta sunt complures homiliæ, quæ in aliis voluminibus alios authores præferunt, quod ferè solet fieri in hoc genere scripti.

Tomus decimus.

Dominica prima [...] tus domini saluatoris: Sermo vnicus. D

Appropinquāte iam sacratissima solennitate qua saluator noster inter homines nasci misericorditer voluit, fratres charissimi attentius considerate, qualiter oporteat nos in aduentu tantæ potentię præparari, vt regem & dominū nostrū læti atque gaudentes cum gloria & laudibus mereamur suscipere, & in conspectu eius inter cœtus fœlices sanctorū gratulando exultare, magis quàm ab eo propter fœditatem nostram repulsi inter peccatores æternam confusionē mereri. Et ideo rogo & moneo, vt quantum possumus cum dei adiutorio laboremus, vt in illo die cum syncera & pura conscientia & mundo corde & casto corpore ad altare domini possimus accedere, & corpus & sanguinem eius non ad iudicium sed ad remedium animæ nostræ mereamur accipere. In Christi enim corpore vita nostra consistit, sicut ipse dixit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, nō habebitis vitā in vobis. Mutet ergo vitam, qui vult accipere vitam. Nam si non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam, & magis ex ipsa corrūpitur quàm sanetur, magis occiditur quàm viuificetur. Sic enim dixit Apostolus, Qui manducat corpus domini & bibit sanguinem eius indigne, iudiciū sibi manducat & bibit. Et licet nos omni tēpore bonis operibus ornatos ac splendidos esse cōueniat, præcipue tamen in die natalis domini, sicut in Euangelio ipse dixit, lucere debent hominibus opera vestra. Cōsiderate quęso fratres, quādo aliquis homo potens aut nobilis natalem aut suum aut filij sui celebrare desiderat, quanto studio ante plures dies quicquid in domo sua sordidū inuenerit ordinat emundari, quicquid ineptū & incongruū proiici, quicquid vtile & necessarium præcipit exhiberi. Domus etiam si obscura fuerit dealbatur, pauimenta scopis mūdantur, & diuersis respersa floribus adornantur. Quicquid etiam ad lætitiæ animę & corporis delicias pertinet, omni solicitudine prouidetur. Vt quid ista fratres charissimi, nisi vt dies natalicius cum gaudio celebretur hominis morituri? Si ergo tantā præparas in natalicio tuo aut filij tui, quanta & qualia præparare debes suscepturus natalem domini tui? Si talia præparas morituro, qualia præparare debes æterno? Quicquid ergo non vis inueniri in domo tua, quantum potes labora vt non inueniat deus in anima tua. Certe si te rex terrenus aut quicūque paterfamiliās ad suum natalicium inuitaret, qualibus vestimentis studeres ornatus incedere, quàm nouis vel nitidis, quàm splendidis, quorum nec vetustas nec vilitas, nec aliqua fœditas oculos inuitantis offenderet: tali ergo studio inquantum pręuales Christo auxiliante contende, vt diuersis virtutum ornamentis anima tua composita, simplicitatis gēmis & sobrietatis floribus adornata, ad solennitatem regis æterni, id est, ad natalem domini saluatoris cum secura conscientia procedat, castitate nitida, charitate splendida, eleemosynis candida. Christus enim dominus si te ita compositum natalicium suū celebrare cognouerit, ipse per se venire & animā tuā non solum visitare, sed etiā requiescere, & in perpetuum in illa dignabitur habitare, sicut scriptum est, Et inhabitabo in illis, & inambulabo. Et iterum, Ecce sto ad ostiū & pulso, si quis surrexerit & aperuerit mihi, intrabo ad illū & cœnabo

Sermo I. — Ioan. 6. — E — 1. Corin. 11. — Matth. 5. — F — 2. Corin. 6 — Apoca. 3.

G cum illo,& ille mecum.Quàm f[illegible] illa anima quę
vitam suam ita deo auxiliante [illegible]it gubernare, vt
Christũ hospitẽ & habitatorẽ mereatur excipere: sicut
ecõtrariò quã infœlix est illa cõsciẽtia,toto lachryma-
rum fonte lugẽda, quæ se ita malis operibus cruẽtauit,
vt in ea Christus non requiescere,sed diabolus incipiat
dominari. Talis enim anima si medicamentũ pœniten
tiæ nõ cito subuenerit,à luce relinquitur,à tenebris oc-
cupatur, vacuatur dulcedine, impletur amaritudine, à
morte inuaditur,à vita repudiatur. Nõ tamẽ de domini
pietate diffidat qui talis est,nec mortifera desperatione
frangatur,sed magis ad pœnitentiã cito fugiat,& dum
adhuc noua sunt & calent peccatorũ suorũ vulnera,sic
sibi adhibeat medicamenta salubria, quia medicus no-
ster omnipotens est,& sic cõsueuit plagas nostras cura-
re,vt nec cicatricũ vestigiũ post ipsius medicamina re-
maneat. Ideo etiã ab omni inquinamento ante eius na-
talẽ multis diebus abstinere debetis. Quotienscunq; aut
natalẽ domini,aut reliquas solẽnitates celebrare dispo
nitis,ebrietatẽ ante omnia fugite, iracũdiæ quasi bestiæ
crudelissimæ repugnate,odiũ velut venenum mortife
rũ de corde vestro repellite, & tanta sit in vobis chari-
H tas quæ nõ solũ vsque ad amicos, sed etiã vsq; ad ipsos
perueniat inimicos,vt secure possitis dicere in oratio-
Matth. 6. ne dominica, Dimitte nobis debita nostra,sicut & nos
dimittimus debitorib⁹ nostris. Nã qui se scit vel vnum
hominũ odio habere,nescio si ad altare domini securus
possit accedere,cũ præcipue beatus Ioannes Euãgelista
1. Ioan. 3. terribiliter clamet & dicat, Qui fratrẽ suũ odit, homi-
cida est. Nam vestrũ est iudicare, vtrũ homicida ante-
quã pœnitentiã agat,pręsumere debet eucharistiã acci-
pere. Addit etiam adhuc sanctus Ioannes & clamat di-
1. Ioan. 2. cens, Qui fratrẽ suum odit,in tenebris est & in tenebris
ambulat,& nescit quò vadat,quoniã tenebrę obcęcaue
1. Ioan. 3. runt oculos eius. Et iterũ, Omnis,inquit,qui fratrẽ suum
nõ diligit,manet in morte. Et iterũ, Si quis dixerit quia
1. Ioan. 4. diligo deũ,& fratrem suum odit,mẽdax est. Qui enim
nõ diligit fratrẽ suum quẽ videt, deum quẽ non videt,
quomodo potest diligere? Quicũque ergo odiũ vel ira-
cundiam seruat in corde,& sub tali tonitruo nec terre-
tur nec expergiscitur, non dormiens sed mortuus esse
credẽdus est. Hæc ergo fratres charissimi quotidie co-
gitantes,qui boni sunt cum dei gratia contendant per-
seuerare in operibus bonis,quia nõ qui cœperit,sed qui
I perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Qui verò
Matth. 10. & 24. se ad eleemosynã tardos, & ad iracũdiam promptos,
& ad exercendam luxuriam præcipites esse cognoscũt,
auxiliante domino festinent se à malis eruere, vt quæ
bona sunt mereantur implere,vt cum dies iudicij vene
rit,non cum impiis,sed cũ iustis & misericordibus per-
uenire ad æterna præmia mereantur, præstãte domino
nostro Iesu Christo, qui cum patre & filio & spiritu
sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Dominica secunda aduentus domini, Sermo vnicus.

Sermo II. SAnctã & desiderabilem, gloriosam ac singu-
larem solẽnitatem, hoc est natiuitatem do-
mini saluatoris, fratres dilectissimi, deuotio-
ne fidelissima suscepturi,totis viribus nos de-
bemus cum ipsius adiutorio præparare, & omnes late-
bras animæ nostræ diligẽter aspicere,ne forte sit in no-
bis aliquod peccatum abscõditum, quod & conscien-
tiam nostram confundat ac mordeat,& oculos diuinę
maiestatis offendat. Nã licet Christus dominus noster
post passionem resurrexerit,& in cœlum ascẽderit,cõ-
siderat tamen,vt credimus,& diligenter attendit,qua-
liter se vnusquisque seruorum eius sine auaricia,sine ira, K
sine superbia atque luxuria ad celebrandam eius natiui
tatem studeat præparare atque cõponere,& secundum
quod vnumquemque ornatum bonis moribus viderit,
ita illi gratiam suæ misericordiæ dispẽsabit. Si enim vi-
derit charitatis luce vestitum, iusticiæ vel misericor-
diæ margaritis ornatum, castum, humilem, misericor-
dem,benignum & sobrium,si talem agnouerit,corpus
& sanguinem suum ei non ad iudicium, sed ad reme-
dium per sacerdotum suorum ministerium dispensa-
bit. Si vero aliquem viderit adulterum,ebriosum,cupi-
dũ & superbũ, timeo ne hoc illi dicatur, quod in Euã-
gelio dominus ipse dixit, Amice,quomodo huc intra- *Matth. 26.*
sti non habẽs vestẽ nuptialem? Et quod dominus auer-
tat fiat illud quod sequitur, Ligate illi man⁹ & pedes,&
proiicite in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor
dentium. Ecce qualem sententiam in die iudicij exci-
piet,qui sine remedio pœnitẽtiæ ad festiuitatem domi-
ni viciorum sordibus inquinatus accesserit. In natale e-
nim domini fratres dilectissimi, quasi in nuptiis spiri-
talibus sponsæ suæ ecclesiæ Christus adiunctus est. Tũc
veritas de terra orta est, tũc iusticia de cœlo prospexit, *Psal. 84.*
tũc processit spõsus de thalamo suo,hoc est, verbũ dei L
de vtero virginali. Processit enim cũ spõsa sua ecclesia,
id est, humanã carnẽ suscepit, Ad istas ergo tã sanctas
nuptias inuitati & ad conuiuiũ patris & filij & spiritus
sancti intraturi,videte qualibus indumentis debeamus
ornari. Et ideo mũdemus quantum possumus cum dei
adiutorio corda simul & corpora nostra,vt cœlestis il-
le inuitator nihil in nobis sordidum,nihil fœdum,ni-
hil obscurum, nihil oculis suis deprehẽdat indignum.
Hæc ergo fratres dilectissimi,non transitorie sed cum
ingenti tremore debemus attendere. Inuitati enim su-
mus ad nuptias, vbi nosipsi si bene agimus, sponsæ eri-
mus. Cogitemus ad quales nuptias, consideremus ad
qualem sponsum, vel ad quale conuiuium inuitati su-
mus. Inuitati enim sumus ad mensam, vbi non inueni-
tur cibus hominum,sed panis ponitur angelorum. Et
ideo videamus ne forte intus in anima vbi deberemus
bonorum operum margaritis ornari, ibi appareamus
viciorum pannis veteribus inuoluti: & quando eos qui
boni sunt in oculis dei castitas reddet candidos, tunc
eos qui mali sunt reddat luxuria sordidatos. Et ideo
quotiẽscunq; aut dies natalis domini,aut reliquæ festi- M
uitates adueniunt, sicut frequenter admonui ante plu-
res dies, non solùm ab infœlici concubinarum cõsor-
tio,sed etiã à propriis vxoribus ãbstinete, ab omni ira-
cundia vos alienos efficite, peccata præterita per elee-
mosynam & pœnitẽtiam redimãtur,cõtra nullum ho-
minum odium in corde teneatur: quod solebat vanitas
per gulã perdere,incipiat iusticia p misericordiã pau-
perib⁹ erogare: quod luxuria vel gula dissipauit in mũ-
do,pietas reponat in cœlo. Et licet hoc expediat vt sem
per eleemosynas facere debeamus, præcipue tamen in
sanctis solennitatibus secundum vires nostras abun-
dantius erogemus,pauperes ante omnia frequẽtius ad
conuiuium reuocemus. Non enim est iustũ vt in sancta
solẽnitate in populo Christiano ad vnum dominũ per
tinente alij inebrientur,alij famis periculo cruciẽtur. Et
nos & omnis populus vnius domini serui sumus, vno
precio redẽpti sum⁹,pari cõditione in hũc mundũ in-
trauimus,simili etiã exitu migraturi sum⁹. Et si bene a-
gimus,ad vnã beatitudinem pariter veniem⁹. Et quare
pauper tecũ nõ capiat cibum, qui tecum acceptnrus ẽst
regnum? Quare pauper non accipiat vel veterem tu-
nicam

A nicã,qui tecũ recepturus eſt immortalitatis ſtolã?Quare pauper non mereatur panẽ tuum, qui tecum meruit accipere baptiſmi ſacramẽtum?Cur indignus eſt accipere reliquias ciborum tuorũ,qui tecum ad conuiuium inuitatus eſt angelorũ?Audite fratres, audite nõ meum ſed domini cõmune præceptum.Sic enim ait in Euan-

Luca.14. gelio,Cum facis prãdium aut cœnam,noli inuitare diuites qui te iterum inuitẽt,& fiat tibi retributio,ſed voca pauperes & claudos,& beatus eris,quia nõ habẽt vnde retribuant tibi, retribuetur autem tibi in retributione iuſtorum.Sed dicit aliquis, Ergo amicos aut parentes non debeo ad cõuiuium reuocare? Rogãdi ſunt & parentes & vicini,ſed rarius rogãdi ſunt.Et non nimis ſumptuoſa & delicioſa,ſed tã parca & ſobria vel honeſta illis debẽt cõuiuia pręparari,vt remaneat vnde poſſint pauperes refici,vnde poſſit aliquid indigẽtib° erogari, vt cũ dies iudicij venerit non cum impijs qui nũc

Matth.25. pauperes deſpiciunt,audiamus,Diſcedite à me maledicti in ignem ęternum:ſed cum iuſtis & miſericordibus audire mereamur,Venite benedicti patris mei percipite regnum,quia eſuriui & dediſtis mihi manducare, ſi-

B tiui & dediſtis mihi bibere: ſimul etiam nobis illa vox deſiderabilis dirigatur,Euge ſerue bone & fidelis, quia ſupra pauca fuiſti fidelis,ſupra multa te conſtituam,intra in gaudiũ domini tui.Sed vt hæc quæ ſuggeſsimus ſenſibus veſtræ charitatis tenacius inhæreant, breuiter quæ dicta ſunt iteram°.Hoc enim admonuim° fratres, vt quia natalis domini imminet,tanquam ad nuptiale & cœleſte conuiuium ab omni luxuria alieni, & bonis operibus adornati nos per Chriſti adiutorium præparemus,eleemoſynas pauperibus erogemus,iracundiam vel odium velut venenum de cordibus noſtris reſpuamus. Caſtitatem fideliter cõſeruate, ad conuiuia veſtra frequentius pauperes reuocate,ad vigilias maturius ſurgite,in eccleſia ſtãtes aut orate aut pſallite, verba ocioſa aut ſecularia nec ipſi proferte,& eos qui proferre voluerint caſtigate.Pacẽ cum omnibus cuſtodite,& quos diſcordes agnoſcitis,ad concordiam reuocate, Hæc ſi fideliter Chriſto adiuuãte volueritis implere,& in hoc ſeculo ad altare dominicum ſecura conſcientia poteritis accedere, & in futuro ad æternã beatitudinem fœliciter peruenire, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto,qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum,Amen.

C *Dominica proxima ante feſtum natiuitatis domini Saluatoris,de vnitate trinitatis & incarnatione verbi: Sermo I.*

Sermo III. *Deute.6.* Legimus ſanctum Moyſem populo dei præcepta dantẽ,vbi dixit,Audi Iſraël,dominus deus tuus,deus vnus eſt.Non poteſt eſſe maior,non poteſt eſſe minor,& non poteſt numerari,di-

Pſal.144. cente Dauid propheta,Magnus dominus noſter & magna virtus eius,& ſapiẽtię eius nõ eſt numerus.Optime noſtis iſta fratres chariſsimi , qui corde fortiter tenetis catholicã veritatẽ,audite tamẽ breuiter , quod adiuuãte domino propoſui explanandũ. Deus vnus eſt pater, deus vnus eſt filius, deus vnus eſt ſpiritus ſanctus: non tres dij,ſed vn° eſt deus:trin° in vocabulis,vnus in deitate ſubſtantiæ.Sed dicit mihi hæreticus,Ergo ſi vnum ſunt,omnes ſunt incarnati,non ad ſolũ Chriſtum pertinet caro.Nẽpe aliud eſt anima, aliud ratio, & tamen in anima eſt ratio,& vna eſt anima.Sed aliud anima agit,aliud ratio:anima viuit,ratio ſapit.Et ad animã ptinet vita,ad rationẽ pertinet ſapientia. Et cum vnũ ſint anima ſola ſuſcipit vitã,ratio ſola ſuſcipit ſapientiã,& tamen nec anima ſine ratione,nec ratio ſine anima.Sic & pater & filius licet vnũ ſint, & vnus deus ſit ad Chri-

ſtum ſolũ pertinet caro, ſicut ad ſolam rationem pertinet ſapientia,licet nõ recedat ab anima . Ecce aliud, In D ſole calor & ſplẽdor in vno radio ſunt, ſed calor exiccat,ſplendor illuminat:aliud ſuſcipit calor,aliud ſplẽdor.Et licet calor & ſplẽdor ab inuicẽ nõ queãt ſeparari,ſuſcipit ſplẽdor illuminationẽ non feruorẽ , ſuſcipit calor feruorẽ non illuminationẽ: aliud ſimul,aliud ſingulares agunt, & tamen ab inuicem non ſeparantur. Sic & filius ſuſcepit carnem & non deſeruit patrẽ,nec ſe diuiſit à patre,Suſcepit, inquã, fili° carnẽ in proprietate,ſed tamen & pater & ſpiritus ſanctus nõ deſunt maieſtate . In diuinitate æqualitas , in carne ſola filij proprietas:nõ autem ab eo patris aut ſpiritus ſancti receſsit aliquãdo diuinitas.Cũ ergo vna ſit deitas,vna ſit diuinitas, impleuit quidẽ carnẽ Chriſti & pater & ſpiritus ſanctus, ſed maieſtate nõ ſuſceptione. Vis ſcire quia cũ eo fuit & pater?Nõ ſum,inquit,dominus Ieſus Chriſt°, *Ioan.16.* ſolus,ſed pater mecũ eſt.Audi & de ſpiritu ſancto,quia cũ eo erat, Euangeliſta refert. Quia Ieſus plenus ſpiritu *Luca.4.* ſancto regreſſus eſt ab Iordane.Ecce ſic ſol° Ieſus Chriſtus ſuſcepit carnẽ , & tamẽ & pater & ſpiritus ſanctus non deſunt maieſtate . Sicut cœlum & terrã implet pa- E ter,implet & ſpiritus ſanct°. Carnẽ Chriſti deſerere nõ potuerunt,quãdo in diuinitatis vnitate manſerũt. Adhuc citharam reſpice, vt muſicum melos ſonis dulcib° reddat,tria pariter adeſſe videntur,ars,manus & chorda,& tamẽ vnus ſonus auditur:ars dictat, manus tangit,reſonat chorda.Tria pariter operantũ,ſed ſola chorda perſonat ꝙ audiatur : nec ars nec manus ſonũ reddunt,ſed ea cum chorda pariter operãtur:ſic nec pater nec ſpiritus ſanctus ſuſceperunt carnẽ, & tamẽ cum filio pariter operantur.Sonum ſola chorda excitat, carnẽ ſolus Chriſtus accepit,operatio in tribus cõſtat. Sed quo modo ad ſolam pertinet chordam ſoni redditio, ſic pertinet ad Chriſtum ſolum carnis humanę ſuſceptio.Econtra Iudæus contra naturam,inquit,pãrere virgo non potuit:& deteſtandus Manichæus:ſi caro erat, virgo eſſe nõ potuit,ſi virgo peperit,phantaſmata fuit. Vtriſque reſpondendũ eſt . Proferã de hiſtoria veteris teſtamenti neceſſarium exemplum contra Iudęũ,quod ſonuit in auribus noſtris manifeſtiſsimam veritatem. Dominus Moyſi ſancto præcepit, de ſingulis tribubus *Nume.17.* virgas afferri. Allatæ ſunt duodecim virgæ, inter quas *& 17.* etiam vna erat quæ Aarõ fuerat ſacerdotis: poſitæ ſunt F à ſancto Moyſe in tabernaculo teſtimonij. Virga autẽ Aaron poſt alterũ diẽ inuenitur ſubito produxiſſe flores & frondes,& peperiſſe nuces. Delectat hoc myſterium cum charitate veſtra contra perfidiam Iudaicam commiſcere,vbi maxime figura interuenit ſacramenti.Virga ecce protulit quod antẽ nõ habuit , non radicata plantatione,non defoſſa ſarculo, nõ animata ſucco,nec fœcundata ſeminario,& tamen cum illic deeſſent vniuerſa iura naturæ , protulit virga quod nec ſemine ſuggeri potuit nec radice. Virga ergo potuit cõtra naturam nuces educere,virgo non potuit cõtra naturæ iura dei filium generare?Dicat igitur mihi Iudæus incredulus quemadmodum arida virga floruit & frõduit & nuces protulit , & ego dicam illi quemadmodum virgo conceperit & pepererit. Sed profecto Iudæus nec conceptum poterit virgæ explicare , nec virginis partum : veniat ad eccleſiam, exponatur illi vt agnoſcat verũ ordinem officij naturalis. Virgo peregit tempora pariendi: virga autem non habuit tempora germinandi. Virgo habuit tempora pariendi , virga autem alio die quod natura non habuit protulit. Illa

G enim decursis nouem mensibus peperit, virga alia die quod natura non habuit germinauit. Virginē, dicit Iu-
Nume. 17. dæus, parere natura non patitur. Deus enim qui in Numeris mirabile signum ostendit contra naturam vt asina loqueretur, ipse mirabilius facere voluit vt Christus de virgine nasceretur. Audiat & versutus ille Manichæus aliud sacramentum. Solis radius specular penetrat, & soliditatem eius insensibili subtilitate pertransit, & talis videtur intrinsecus, qualis extra & extrinsecus. Itaque fratres, nec cum ingreditur violat, nec cum egreditur dissipat, quia ad ingressum & regressum eius specular integrum perseuerat. Specular ergo non rumpit radius solis, integritatē virginis ingressus aut egressus nunquid viciare potuit deitatis? Sed quid vlterius immoror? Audiat Christianus quod nō vult audire Iudæus aut Manichæus, vt hic proficiat in fide redemptus, & ille deficiat induratus. Virga illa vnde agebam͛ Aaron, virgo Maria fuit, quæ nobis Christum verū sacer-
Psal. 109. dotem cōcepit & peperit, de quo Dauid cecinit, Tu es sacerdos in æternū, secūdum ordinem Melchisedech. Superiori nanque versu iam dixerat, Virgam virtutis
H tuæ emittet dominus ex Sion. Et Esaias Propheta aper-
Esaia. 11. tius Mariam sanctam designat dicens, Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascēdet, & requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientiæ & intellectus. Quòd ergo hæc virga nuces produxit, imago dominici corporis fuit. Nux enim trinam habet in suo corpore substātiæ vnionem, corium, testā & nucleum. In corio caro, in testa ossa, in nucleo interior anima comparatur. In corio nucis, carnem significat saluatoris, quæ habuit in se asperitatem vel amaritudinem passionis. In nucleo interiorem declarat dulcedinem deitatis, quæ tribuit pastum, & luminis subministrat officium. In testa lignum interserens crucis, quod non discreuit id quod foris & int͛ fuit, sed quæ terrena & cœ-
Colos. 1. lestia fuerunt mediatoris ligni interpositione sociauit, dicente beato Apostolo, Quia ipse per sanguinem crucis suæ pacificauit omnia quæ in cœlis sunt & quæ in terris, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

AD LECTOREM.

Sermo IIII. *HIc sequebatur sermo intitulatus, In vigilia natiuitatis domini saluatoris de fide Christi contra Paganos & Iudæos. eum reperies tomo sexto, fol. 12. colum. 2. intitulatum, Concio*
I *ad catechumenos. & alius, In vigilia natiuitatis domini saluatoris de fide Christi contra Paganos & Iudæos, sermo secundus, factus ad fratres in er.mo, qui inter sermones ad eosdem habetur decimusnonus.*

In festo natiuitatis saluatoris nostri Iesu Christi:

Sermo I.

Sermo V. SAluator noster nat͛ de patre sine die, per quē factus est omnis dies, voluit in terra habere natalem hunc diē quem hodie celebramus. Quisquis in die miraris, æternum mirare potius ante omnem diem permanentem, omnem diem creantem, in die nascentem, à malicia diei liberantem. Adhuc mirare. Quæ peperit & mater & virgo est. Quē peperit, & infans & verbū est. Merito cœli locuti sunt,
Luca. 2. angeli gratulati, pastores lætati, magi imitati, reges
Matth. 2. turbati, paruuli coronati. Lacta mater cibum nostrum, lacta panem de cœlo venientem, & in præsepe positum
Esaia. 1. velut piorum cibaria iumentorū. Illic enim cognouit bos possessorē suum, & asinus præsepe domini sui. Circuncisio scilicet & præputium cohærendo lapidi angu-
Ephe. 2. lari quorum primitiæ fuerunt pastores & magi. Lacta eum qui talem fecit te, vt ipse fieret in te, qui tibi & mu- K
nus fœcunditatis attulit conceptus, & decus virginitatis non abstulit natus, qui sibi prius quàm nasceretur, & vterum de quo nasceretur, & diem quo nasceretur elegit. Et ipse cōdidit quod elegit, vt ille hinc procederet Psal. 44.
de thalamo suo, quo mortalib͛ oculis posset videri, & augmento lucis annuæ se lucem mentium venisse testari. Prophetæ cecinerunt conditorē cœli & terræ in terra cum hominibus futurum, angelus annunciauit creatorem carnis & spiritus in carne venturum. Salutauit Luc. 1. & 2.
Ioannes ex vtero in vtero saluatorē: Simeon senex deū agnouit infantem: Anna vidua virginem matrem. Hæc sunt testimonia natiuitatis tuæ domine Iesu antequam tibi fluctus substernerentur calcanti, cederēt imperanti, antequam ventus te iubente siluisset, mortuus te vocante vixisset, sol te moriente palluisset, terra te resurgente tremuisset, cœlum te ascēdente patuisset, antequā ista & alia mirabilia iam iuuenilis tui corporis ætate fecisses. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam domin͛ orbis agnoscebaris. Ipse puer paruulus ex semine Israël, & ipse nobiscū deus Emmanuel. Quæ est illa no- Esaia. 7.
stra generatio saluatoris qua gignenti patri coæternus L
est, quando hanc generationem ex virgine mūdus expauit, quā pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autem irrisit, superbia timuit superata? Quæ nam est illa generatio, quia in principio erat verbum, & verbū erat apud Ioan. 1.
deū, & deus erat verbū? Vel quod est hoc verbū, quod dicturus antea nō silebat, quo dicto non siluit qui dicebat, quod est verbum sine tempore, per quod facta sunt tēpora, Verbū quod labia nullus aperuit cœptum, clausitve finitum. Verbum quod initium non habet ex ore loquentium, & aperuit ora mutorū. Verbum quod linguis gentium disertis non fit, & linguas infantum disertas facit. Quæ nam est illa generatio, cui pater moriendo non cedit, quia non eum viuēdo præcedit? Segregata ab omnibus locorum temporúmq; interuallis, ab omni distentione spaciorum, quā vel in diebus, vel in corporibus sentire cōsueuimus: Leuemus ad eum quātum ipso adiuuāte animā nostrā possumus, si quo modo capere valeamus & natū non præuenientem qui gignit, & gignentē non subsequētē qui gignitur, patrē & filium: nec pariter patres, nec pariter filios, & pariter æternos. Non vtrūque generantē, nec vtrunq; nascentē, sed alterū sine altero nō viuētē: & patrē sempiternū ge- M
nuisse, & filiū sempiternū natum esse, cogitemus si valemus, si non valemus credamus. Non est quod hic dicere volumus, sed tamen non longe positum est ab vno quoq; nostrū. In illo enim viuimus, mouemur & sum͛. Actu. 17.
Transcēdamus carnē nostram in qua parētes ante filios viuunt, quia vt filios possent generare creuerunt, & filiis crescentibus iam senescunt. Nondū natis filiis parentes vixerunt, quia & parentibus mortuis filij victuri sunt. Transcēdamus & animas nostras, pariunt & ipsæ aliquid cogitādo quod secum habēt sciendo, sed possunt amittere obliuiscēdo, quia & non habebant antea nascēdo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabilia transcēdamus, vt videamus super omnia per quem Ioan. 1.
facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est, quia & illud quo ascendimus prope est. Longe autē ab illo sumus, inquātum dissimiles sumus, Ascēdit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quam nōdum perfecte palpitat infirm͛ aspectus, & ineffabilem candorem lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorem mētis acies nondum capit, generationē eius Esaia. 53.
quis enarrabit? Sed verbum caro factum est, & habita- Ioan. 1.
uit

A uit in nobis. Hanc ergo generationẽ cuius hodiernum celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum deus in carnis infirmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem. Hanc ergo generationem cuius vtcunque capax est humana fragilitas, non illam quæ sine tempore manet, sine matre super omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter omnia: Hunc virginis filium & virginum sponsum, de incorrupta matre nascentem, & incorruptibili veritate fœtantem, laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli fisi triumphemus. Diabolus ad nos decipiendos corrupta fœmina mẽte subrepsit: Christus ad nos liberandos incorrupta fœmina etiam carne processit, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

In eodem festo: Sermo II.

Ser. VI.
Ioan.1. IN principio erat verbum & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Qui in principio
B erat, intra se concludit omne principium. Ex
Esaia.7. matre vero initium sumpsit, sicut legimus per Esaiam, Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum deus, id est, latens in humana fragilitate maie-
Ioan.1. stas, sicut in Ioanne Euãgelista legimus: Et verbum caro factum est & habitauit in nobis: id est, in fragilitate
Ezec.44. corporis nostri. Item de Mariæ virginis generatione: & porta erat clausa & non aperta. Tanquam si interrogaretur cur aperta non esset, adiecit: Quia dominus transiuit per eam. Porta clausa, id est signaculum pudoris, immaculatæ carnis integritas. Nõ enim est violata partu, quæ magis est sanctificata conceptu. Item de Christi
Gene.2. gemina dei hominisq́ substãtia: Et erunt, inquit, duo in carne vna: id est, deus & homo vnus Christus. Quod Apostolus de Christo & ecclesia, id est, Christi corpore
Ephe.5. præcepit intelligi, sicut ait, Et erunt duo in carne vna. Ego autem dico in Christo & in ecclesia. Quod aperte
Roma.9. exposuit ad Romanos, Patres nostri ex quibus Christus secundum carnem. Asseruit hominis, consequenter asserit proprietatem dei dicẽs, Qui est super omnia deus
C benedictus in secula. Tã perfecta hic filij eminentia declaratur, vt dici de patre maiora non possint. Nam si initium haberet non esset super omnia, sed inter omnia quæ pro conditione facturæ intra initium continẽtur. Sed Christus qui æqualis est patri, nulla temporis, nulla ætatis lege concluditur: Euidenter & ad Philippenses, Apostolus duas Christi natiuitates & duas substantias
Philip.2. prædicat dicens, Qui cum in forma dei esset, formã serui accepit. Quibus regulis plena sunt volumina noui & veteris testamẽti. Similiter & Iob prædicat eximius prophetarum, Et in carne mea videbo deum. Quod de illo tempore prophetauit, quãdo Christi deitas habitu no-
Iob.19. stræ carnis induta est. Quia ergo vt præfati sumus, verbum caro factum est, & duos esse constat hominem & deum in carne vna, modo homo loquitur patri, modo deus, modo visibilis ex matre, modo inuisibilis ex pa-
Luca.9. tre. Da verba hominis. Ipse in Euãgelio dicit, Filius hominis non habet vbi caput suum reclinet. Ostendat hic pauper filius hominis diuitias suas in gloria diuinita-
Ioan.16. tis. Omnia, inquit, quæ pater habet, mea sunt. Dũ dicit, omnia, nihil hic reliquit quod minus haberet à patre. omnia, id est, vnius deitatis potentiam, substãtiam, maiestatem. Quis eum minorem dicere non tremiscat, qui se patri generaliter & per omnia veridicus testis ex- D
æquat, sicut de eo Euangelista pronũciat, Ideo volebãt Ioan.5.
eum Iudęi interficere, quia patrem suum dicebat deum, æqualem se faciens deo. Et ad Philippenses, Non rapi- Philip.2.
nam arbitratus est esse æqualem deo: id est, æqualitatem diuinitatis quã rebellis angelus assumere voluit per rapinam, Christus possedit per naturam. Ergo credas ei cum se in hominis substantia profitetur æqualẽ. Loquatur filius hominis, Pater, inquit, maior me est. Loquatur Ioan.14.
filius dei: Ego & pater vnum sumus. Quasi homo esu- Ioan.10.
rit, quasi deus quinque milia esuriẽtium quinque pani- Matth.4.
bus obsequio creaturæ suæ exatiat. Quasi homo in cru- Matth.14.
ce pendet, quasi deus in paradisum de cruce latronem gestis per omnem mundum loquẽtibus introducit dicens, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Luca.23.
Quo tempore corpus domini in tumulo fuit, anima in inferno, diuinitas in paradiso, in cœlo & vbique intra se omnia supereminẽs suę maiestatis immensitate cõplectens. Secundum hominem minor dicitur, quando cõprehenditur, flagellatur, crucifigitur, moritur, sepelitur: Secundum deum per virtutẽ resurrectionis in cœlestia sublimatur. Quasi homo suscepta morte, quasi deus sic
per mortem. Secundum hanc regulã modo pauper est, E
modo diues, modo minor, modo æqualis, modo dominus, modo seruus. Tunc ergo minor credatur patre, quando angelorũ conditor paulominus ab angelis minoratur, sicut in octauo psalmo legimus, Minorasti eũ
paulominus ab angelis. Tũc ergo patre minor dicatur, Psal.8.
quando serui formam suscepisse perscribitur, quando Philip.2.
etiam matre iunior inuenitur, quãdo ipse de se in vicesimoprimo psalmo dicit, Foderunt manus meas & pe- Psal.21.
des meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Quòd autem minor patre secundum carnem & secundũ hominem nuncupetur, innumeris scripturarũ testimoniis declaratur. De eius diuinitate ita ad Titum Apostolus dicit, Apparuit gratia dei saluatoris nostri. Et iterum: Ex- Titum.2.
pectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei & saluatoris nostri Iesu Christi. Immane piaculũ est vt per infidelis hominis blasphemias minor esse dicatur, quem magnũ deum ipsa veritas profitetur. Nã & Thomas Apostolus in Euangelio Ioannis, vbi post resurrectionem corpus hominis crucifixi per clauorum signa cognouit deum, qui intra hominem latebat Apostolica F
& Euangelica authoritate confessus est, ita dicens, Do- Ioan.20.
minus meus & deus meus. Si fides adsit, aperta est ratio qua Christus nunc minor, nunc æqualis patri sacris voluminibus asseratur, sicut ipse de se dicit, Ego primus &
nouissimus. Indubitanter agnosce quòd priorem non Apoca.1.
potest habere qui primus est. Item, Ego sum α & ω. Et si-
cut alpha literam nulla præcedit, ita & filium dei nulli Apoca.22.
secundum constat esse, quia deus est. Quid respondebimus eis qui spiritum sanctum aut minorem dicũt, aut, quod sceleratius est, ministerialem magis quàm deum abrupta impietate pronunciant? Quo modo creatura dicitur, qui dominum creatorem ex Maria cõprobatur, sicut
legimus: Cõceptus de spiritu sancto, natus ex Maria vir- Luca.1.
gine? Christus enim non de substãtia spiritus sancti, sed de potẽtia, nec generatione, sed iussione & benedictione conceptus est. Et sicut à patre ita etiam à spiritu sancto, ad redemptionem nostrę maliciæ destinatus est, ipso de se per Esaiam loquente, Misit me pater & spiritus
eius. Si spiritus sanctus minor creditur, quo modo se fi- Esaia.48.
lius sicut à patre ita etiam à spiritu sancto missum esse testatur? Spiritus sanctus ipse locutus est in Apostolis, ipse efferbuit in prophetis, dicẽte beato Apostolo Petro in epistola

G in epistola sua, Non, inquit, ex hominibus allata est pro-
1. Petri. 1. phetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei
Matth. 10. homines. Et saluator in Matthæo ita ait ad discipulos
suos, Non vos estis qui loquimini, sed spiritus sanctus.
Similiter & Dauid plenus spiritu sancto, quis per eum
Psal. 84. loqueretur, manifesta voce denunciat dicens, Audiam
quid loquatur in me dominus deus. Hæc est, inquã, via
lucis, cuius in confessione aperitur ostium salutis. Itaq;
qui in hanc professionem ingrediuntur, beatitudinem
eius adipiscuntur. Beatitudo ei qui confitetur deum pa-
trem & filium & spiritũ sanctum. Beatitudo ei qui con-
fitetur solum deum, patrẽ & filium, & spiritũ sanctum.
Beatitudo ei, qui confitetur vnum omnipotentẽ deum,
patrem & filium & sanctum spiritum. Beatitudo ei qui
cõfitetur vnum summum deum patrẽ & filium & san-
ctum spiritum. Beatitudo ei qui confitetur vnum deum
patrem & filiũ & sanctum spiritum sempiternum esse.
Beatitudo ei qui confitetur indiuisam substantiam esse
patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui nihil ad-
diderit vel minuerit in vnitate naturæ patris & filij &
sancti spiritus. Beatitudo ei qui confitetur omnia bona
H facta fuisse à patre & filio & sancto spiritu. Beatitudo ei
qui cõfitetur omnia bona facta fuisse à patre & filio &
sancto spiritu. Beatitudo ei qui confitetur vnam ęquali-
tatem in sempiterna plenitudine deitatis esse patris &
filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui secundum singu-
la nomina trinitatis, id est, patris & filij & sancti spiri-
tus proprias tantum personas distinctas esse confitetur.
Vnde oportuit nos ostendere eis, quos edẽt viæ suę fru-
ctus, maledictiones omnium male credentium, sicut
Deute. 27. scriptũ est, Maledictus omnis qui non obaudierit verba
libri huius, vt faciat ea in corde suo. Maledictus qui pa-
tris & filij & sancti spiritus vnam sempiternam substã-
tiam esse non confitetur. Maledictus qui secundum tres
personas tres diuisas substantias esse cõfitetur. Maledi-
ctus qui tria principia eorum esse cõfitetur. Maledictus
qui verum deũ patrem, & vnicũ verum deum filium,
& vnicum verum deum sanctum spiritum nõ confite-
tur. Maledictus qui vnicum nomen in deitate trinitatis
esse non cõfitetur. Maledictus qui indiuisam deitatem
patris & filij & sancti spiritus non confitetur. Maledi-
ctus qui propria nomina personarũ tres deos aut tres
dominos aut tres spiritus cõfitetur. Maledictus qui secũ
I dum singulas personas trina nomina tantum distincta
patris & filij & sancti spiritus non confitetur. Maledi-
ctus qui vnam personam eorum esse confitetur. Male-
dictus qui quem patrem dicit, hunc eundem & filium
esse designat. Maledictus qui patrem natum, aut incar-
natum, aut passum esse cõfitetur. Maledictus qui inenar-
rabiliter filium & vere natum de substãtia patris esse nõ
confitetur. Maledictus qui hanc natiuitatem factam vel
creatã vel conditam esse cõfitetur. Maledictus qui ve-
rum filium dei ex voluntate tantum dicit esse, & nõ po-
tius de natiuitate. Maledictus qui dicit, erat tẽpus quan-
do non erat filius. Maledictus qui hanc natiuitatem ex
nullis extãtibus non cõfitetur, quod Græci ἐξ οὐκ ὄντων
appellant. Maledictus qui diuinitatem filij dei dicit ini-
tium habere de tempore, ortum ex nihilo, nomen quasi
adoptionis ex altero. Maledictus qui vnum de vno, fi-
lium de patre generatũ non confitetur. Maledictus qui
impassibiliter filium natũ de patre non confitetur. Ma-
ledictus qui dicit, fuit aliquando pater sine filio. Male-
dictus qui non confitetur ante omne principiũ vel ini-
tium semper fuisse filium cũ patre. Maledictus qui im-
mortalem deitatem filij dei non confitetur. Maledictus
qui de sempiterno filio dicit, non erat antequã de Ma- K
ria nasceretur. Maledictus qui vnitam deitatem patris
& filij & sancti spiritus, ex charitate concordiæ tantum
esse profitetur, & non magis per hãc ipsam vnitam di-
uinitatem. Maledictus qui vnitam deitatem in tres has
personas esse non confitetur. Maledictus qui aduersus
vigorem censuræ diuinæ scripturæ, hunc deũ verè spi-
ritum paracletum, aut filium patris vel certe facturam
vsurpat debere confiteri. Maledictus qui filium dei ve-
rum & hominẽ verum de Maria virgine nuper natum
pro nostra salute non confitetur. Maledictus qui filium
dei hominem tantum pro nostra salute confitetur. Ma-
ledictus qui deum dei filium sempiternũ de assumptio-
ne hominis per hoc principium habere assignat. Male-
dictus qui deitatem eius passam esse confitetur. Maledi-
ctus qui incomparabilem deitatẽ trinitatis proprie ad
hominis liniamenta esse cõfitetur, dum scriptum inue-
niamus: Quia non sit illi similis quisquam deus in cœlo
sursum & in terra deorsum.

In eodem festo: Sermo III.

ROgo vos fratres charissimi, vt libenti animo L
sermones quos dominus dabit suscipiatis in Ser. VII.
hac dulcissima die, in qua compunctio etiam
infidelibus venit, in qua misericordia tãgitur
impius, veniam sperat compunctus, reditum nõ despe-
rat captiuus, remedium desiderat vulneratus, in qua na-
scitur agnus, qui tollit peccata mũdi. In cuius natiuitate Ioan. 1.
qui cõscientiam puram habet, dulcius gaudet: qui mise-
rã, attẽtius timet. Qui bonus est affectuose orat, qui pec-
cator, deuotissime supplicat. Dulcis dies, vere dulcis, &
cunctis pœnitentibus veniã portans. Promitto vobis fi-
lioli & certus sum, quia in hac die si quis ex corde pœni
tuerit, & ad vomitũ peccati reuersus nõ fuerit, quodcũ-
que petierit dabitur ei, tantum in fide non dubitet, de-
lectationem non repetat. Hodie totius mũdi peccatum
tollitur, & peccator desperat? Sed videte qualis debet
esse pœnitentia, quia multi assidue se dicunt esse pecca-
catores, & tamẽ adhuc illos delectat peccare. Professio
est, non emendatio. Accusatur anima, nõ sanatur. Pro-
nunciatur offensa, non tollitur. Pœnitentiã certam non Pœnitentia
facit, nisi odium peccati & amor dei. Quãdo sic pœni- certa.
tes, vt tibi amarũ sapiat in animo, quod ante dulce fuit
in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te M
cruciat in mẽte: iam tunc bene ingemiscis ad deum &
dicis, Tibi soli peccaui, & malum corã te feci. Bene tibi Psal. 50.
soli peccaui, quia nullus hominũ sine peccato, & ideo
tibi soli peccaui: quia nullus est sine peccato. Da domi-
ne misericordiam misero, qui tandiu pepercisti crimi-
noso. Inclinet ad remedium humilitas pœnitentis, quẽ
permouere nõ potuit diuturnitas peccatoris. Dic illi in
fletu cordis, aspice ad infœlicem pietas immensa, respi-
ce crudelem misericordia publica. Desperatus ad om-
nipotentem venio, vulneratus ad medicum curro, ser-
ua pietatem mansuetudinis, qui tandiu suspendisti gla-
dium vltionis, dele numerositatẽ criminum multitudi-
ne misericordiarũ. Ista est filioli vera pœnitentia, quan-
do sic conuertitur quis vt nõ reuertatur, quãdo sic pœ-
nitet vt non repetat. Sane videmus aliquos vestrũ for-
mas & virtutem animorum exercentes, qui in ista die
verba mea pro sua salute sic audiant, vt viriliter mollia
vicia abiiciant, tanquam qui pugnat. Reuera fortius pu-
gnat, qui contra se pugnat. Aperiant aures suas ad præ-
cepta Christi, quæ fortasse patuerũt huc vsq; ad audiẽda
ludibria.

A ludibria. Aperiant oculos ſuos ad nitorē, qui huc vſque
ad ignominiam patuerunt. Compūgat pœnitentia cri-
minum, quos huc vſque trāſpunxit delectatio volupta-
tum. Erigat adiuncta virtus, quem vicia proſtrauerunt.
Aperiant medicamento nares ſuas, quibus illis fœteat
cōſuetudo peccati. Aperiat ille oculos cordis vobis, qui
hodie propter nos dignatus eſt naſci, vt videatis illud
quod putatur dulce modo ſatis eſſe in breuitate tempo
rum, quàm amarum erit in ignem æternum, quàm gra-
ui & perpetua pœna punienda erit breuitas delectatio-
nis. Delectatio occidit & præteriit, vulnerauit & tranſi-
uit, miſerum fecit & abiit, infœlicem reddidit & reli-
quit. Quàm ſpecioſus eſt animæ nitor, quàm fœlix con-
ſciētia bonis operibus plena. Si beatū ſe credit qui hoc
poſsidet quod dimiſſurus eſt poſt mortem, quàm ſecu-
rus eſt qui illud præmium ſperat quod nunquam amiſ-
ſurus eſt per æternitatem. Si potens eſt qui mundo im-
perat, quàm beatus eſt qui deum in conſcientia portat.
Et ideo dulciſsimi filij concupiſcite mūdiciam cordis,
Luca.6. habete dilectionem dei & proximi. Peccatores dimit-
tite & dimittetur vobis. Iuſti non peccetis, vt perma-
B neat Chriſtus in vobis. Quæ cum ita ſint, videtur mihi
chariſsimi, vt naſcēti domino & redēptori noſtro vo-
ta promittamus hodie & reddamus, ſicut ſcriptum eſt,
Pſal.75. Vouete & reddite domino deo veſtro. Nos dulciter &
confidenter voueamus, ille dabit poſsibilitatem vt red-
dere poſsimus: Nos tamen quicquid illi promittimus,
de illo ſperemus. Et fortaſſe interrogatis me quid de-
beatis hodie vouere & reddere. Sūt enim multi qui vo-
uent, alius pallam, alius oleum, alius ceram ad lumina-
ria noctis, alius vt vinum non bibat per aliquot annos,
alius vt ieiunia certo tempore faciat, alius vt carnes nō
comedat, Non eſt iſtud votum optimū nec perfectum:
Votū optimum. Adhuc melius volo, Nō eligit deus nec ſpeciem tuam,
nec oleum tuum, nec ieiuniū tuum, ſed hoc quod te ho-
die redemit, ipſum offer, hoc eſt animam tuam. Et ſi in-
terroges me, quo modo animam meam quam ipſe ha-
bet in poteſtate offerā? Et ego reſpondebo tibi, quo mo-
do moribus ſanctis, cogitationibus caſtis, operibus fru-
ctuoſis. Auertendo à malo, & conuertendo ad bonum.
Damnando vicium, amando deum, diligendo proxi-
mum, impēdendo miſericordiā miſeris, quia & noſipſi
Matth.6. miſeri fuimus antequam redimeremur. Dimittendo il-
C lis qui in nobis peccant, quia & nos omnes ſub peccato
fuimus. Superbiā calcando quia per ſuperbiam primus
homo deiectus eſt. Abiiciendo inuidiam, quia per inui-
Sapien.2. diam decepit diabolus genus humanum. Quæ cum ita
ſint, erigite animos veſtros, & nullus ſit ſiue liber ſiue
ſeruus ſiue ingenuus, qui nō hodie deo votū offerat ſi-
mul & reddat: quia nimis miſerum eſt vt deo aliquid
non offeramus de noſtro, qui animam ſuam pro nobis
Ioan.10. poſuit, & propter nos cum eſſet æternus carnē ſuſcepit.
Nunc itaque quicunque iram contra alterum tenet, tā-
tum propter amorem dei dimittat, & obtulit votum. Si-
quis conſueuit iam longa diuturnitate in luxuria volu-
tari, reſipiſcat aliquando, & excutiat ſordes ſuas per cō-
punctionem, & clamet in corde ſuo in oratione ſecre-
tius ad dominum: Piiſsime domine, miſericordiſsi-
me deus, ſufficiat mihi quòd hucuſque peccaui, quòd
cōtempſi, quòd fœtoribus carnis meæ ſatisfeci, iam nūc
te inſpirante voueo me à nequicia mea conuerſurum,
Peccatū ad mortem. Cum hæc fecerit, & iſte obtulit votum. Si iterum inui-
dia tenetur fratres, & fœlicitate illius aut actione pſpe-
ra non delectatur quod eſt peccatū vſque ad mortem,
promittat & ipſe in corde ſuo, meditaturum ſe potius
actus bonos quàm liuorem eum habiturum: Et cum fe- D
cērit, & ipſe obtulit votum. Siquis vero ſibi conſcius eſt
de homicidio, indicat ſibiipſe in corde ſuo pœniten-
tiam, & vindicet in ſeipſam malam cōſcientiam, & ſta-
tuat ſibi ante deum cruciatum pœnitentiæ & ſpacium:
& plenum animum veneno quem ante cōfuſio ſangui-
nis proximi ſauciauit, cruciet per abſtinētiam & humi-
litatem: & communicare nullatenus præſumat, vt non
dupliciter ſe infœlix damnet, dum in corde criminum
horroribus pleno ſacratiſsimū corpus domini pericu-
loſe præſumit accipere. Quòd ſiquis ſe talem agnoſcit,
& hæc fecerit, & ipſe offert votum. Siquis forte vt aſſo-
let detrahere ſemper cōſueuit, & aliorū actiones oblo-
qui nec ſuas reſpicere, voueat hodie deo in corde ſuo
& dicat: Hucuſque de aliis dixi, me non inſpexi, ego erā
miſerior, & alios miſeros exiſtimabā, & ideo nunc ſuf-
ficit quod peccauit lingua mea, amodo emendare deli-
bero: Ecce qui hæc facit, offert votum. Siquis crudelem
ſe ſentit, miſericordiā animi voueat deo. Siquis ſuper-
bum, voueat humilitatem. Siquis vino nimium eſt dedi-
tus, ſobrietatem voueat. Siquis ſeniori ſuo peccauit, ve- E
niam petat, & ſi ille non ſapuerit petere, ille tamen di-
mittat, Et cum hæc omnia feceritis chariſsimi, offertis
deo votum placitum, & quaſi remuneratis Chriſtum. Et
poſt hæc veniet vobis benedictio, & vota veſtra offe-
rūtur ante tribunal Chriſti: Et ſicut dixit Salomon, mo- *Sapien.2.*
numentum veſtrum non accipiet obliuionem: & dice-
tur de vobis: Ecce populus meus quē acquiſiui ſangui-
ne meo, ſaturauit me votis, impleuit odoramentis: Ego
ero eis quaſi dominus, & ipſi erunt mihi in populum, &
non erit vltra eis captiuitas aut deſolatio. Putamus
quàm dulce eſt quādo vota noſtra talia qualia dixi, an-
geli qui cuſtodes vitæ noſtræ ſunt, ante conſpectum di-
uinæ maieſtatis obtulerunt? Si aliquid offerimus homi-
ni terreno & morituro, & tamen ſperamus ab illo mul-
tum recepturos & adiuuandos: ſi deo autem aliquid de
noſtris moribus offeramus, quantum recipiemus? Nunc
itaque exultemus in domino, gaudeamus cū fletu, me-
mores ſimus dignationis diuinæ & captiuitatis noſtræ.
Quemcunque potentia eleuat, veniat illi in mente hu-
militas Chriſti, vt non dirigatur ad illum ſententia iſta.
Quid ſuperbis terra & cinis? Quando videmus quēque *Eccli.10.*
miſerum, aut egenum, veniat in mentem miſericordia
F dei. Quando captiuū, veniat nobis in mentem redēptio
domini noſtri. Quando peccatum quodcunque dele-
ctat aut ſubrepſit, ſit nobis in memoria quod iam deleta
ſunt peccata noſtra. Non perdamus præmium ſangui-
nis Chriſti, nec maculemus ſtolam animæ per iniquita-
tem, aut rapinam, aut concupiſcentiam. Iacuimus, iam
erecti ſumus: vulnerati fueramus, iam ſanati ſumus. Nō
erit excuſatio. Qualeſcunq; poteſt diabolus ad malum
inuitare, non poteſt trahere: delectationem infert non
poteſtatem, conſilium ingerit non conflictum. Nūc er-
go propter partum beatæ Mariæ ſit mihi ſermo ad vir-
gines, ſiue viros, ſiue viduas ſiue fœminas, ſiue pœniten-
tes, ſiue pauperes, ſiue ſeruos, nō eſt apud deum niſi me-
ritorum diſcretio. Audite me itaque quicunque dono
Chriſti in corpore virgines eſtis. Generaliter loquor ad
omnes: Audite me. Quicūque agnoſcit ſe eſſe quod di-
co, ſtudeat vt & corde ſit virgo. Sic gaudeat de lucro
corporis, vt non habeat damnum animæ, gaudeat tunc
de tam precioſo dono Chriſti, gaudeat cum humilita-
te, fleat cum pietate. Gratias agat quia tantā fœlicitatem
integritate portat, lætetur quia ſecuturus eſt agnū quo-
cunque ierit, ſi tamen in ore eius, ſicut legimus in Apo- *Apoca.14.*
calypſi,

G calypsi, mendacium non inueniatur. Oret perseuerantiam, vt nō illi qualiscunque delectatio seculi aut inuidia diaboli tantum donum tollat, tātam claritatem innubilet, tantum nitorē infuscet. Teneat fortiter, ne perdat rem irreparabilem. Non vno momento delectationis amittat gratiam corporis, non contrahat turpitudinem animæ per pulchritudinem formæ corruptæ, non illum concupiscentia vincat. Si me audierit, permanet: quòd si non audierit, amissurus est quod nūquam est reparaturus. Iterum ad vos mihi sermo est qui coniuges habetis, moneo vt caste habeatis. Nā & Elizabeth quæ (*Luca.1.*) longæuis temporibus caste cum marito vixerat, & ambo fideles ante dominum fuerunt, meruit iam de mortuo semine filium qui & sanctitate parentes ornaret, & prædicatione multos infideles conuerteret. Iterum vobis loquor quæ estis viduæ, custodite viduitatem, non estote verbosæ, sed cum silentio expectate dominū, qui (*Psal.145.*) pupillum & viduam suscipit: Sed bonā viduā, & illam (*1.Tim.5.*) quæ in oratione est, in humilitate, in eleemosynis prōpta: si certe vnde faciat nō habet, voluntatem bonam & cogitationem synceram habeat. Mulieres, non maledi-
H cite, non iurate, non estote promptæ ad loquendū. Forte dicitis importunum esse quod dico, Non mihi tacere licet, plus timeo illum qui iubet quàm illum qui detrahit. Ego dico, qui agnoscit emendet, qui in se nō recognoscit, audiat & teneat vt aliis ꝑ salute dicere possit. Nunc iam ad vos loquor pœnitentes, qui pœnitentiam in ecclesia accepistis & agitis. Perseuerate in fletu, in compunctione docte plangite. Quid est docte plangite? Non quærite in oratione temporales res, sed æternam beatitudinem, remissionemq́; peccatorum. Qui sic orat, docte plangit. Non cadunt ad terram lachrymæ vestræ, quia verax ille qui per prophetam dixit, Posuisti (*Psal 55.*) lachrymas meas in conspectu tuo. Vos modo satis debetis amare deum, & à timore iam ad dilectionē transi- (*Luca.7.*) re, quia sic legimus in Euangelio de peccatrice illa, Cui multum dimittitur, multū diligit. Et ideo multum debetis diligere deum, qui vos expectando & nō puniendo ad pœnitentiam perducere dignatus est. Nunc iterum ad vos mihi sermo est pauperes. Vobis dico pauperes qui mendicatis, qui de eleemosyna Christianorum viuitis: Consolamini consolamini, tribulatio vestra cō- (*Ioan.16.*) uertetur in gaudium, & dolor vester in lætitiam. Non
I vobis sit ingratum quod mendicatis, nec ideo in corde vestro aliquid contra deum dicatis, quia ille iustus & pius est in omnibus suis. Et te ideo fecit pauperē, vt sufferendo breuem inopiam, æternam vitam acquireres. Et diuitem ideo fecit, vt dum tibi superflua daret, remedium peccatis suis acquireret. Et ideo patientes estote, & expectate dominum. Etiam sermo mihi est ad vos quicunque dominos carnales habetis, cuicunque serui- (*Ephe.6.*) tij conditionem debetis. Obedite dominis vestris, diligite ex corde, non ad oculum seruientes, sed ministerium ex amore facientes, quia & illos deus constituit vt vobis dominentur, & vos vt seruiatis. Bene seruite propter deum, quia de bono seruitio mercedem habebitis. Si boni fueritis, meliores eritis dominis malis, quia apud deum anima vniuscuiusque non est discernenda nobilitate, sed opere, nec genere, sed actione. (*2.Corin.5.*) Ideo nunc ad omnes mihi sermo fuit, quia Christus pro omnibus mortuus est. Et ideo seruate quæ dixi, vt de vobis fructum habeam, & vos omnes in cœlestibus horreis vbi frumenta congreganda sunt misericors dominus intromittat, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: *Sermo IIII.* K

Hodie fratres dilectissimi celebramus dominicæ natiuitatis diem, id est, domini nostri Iesu Christi, qui cum æqualem trinitatem cum patre possideat, qui cum cœlum, & terrā ac maria & omnia quæ in eis sunt pari cū patre virtute firmauerit, in nouissimis temporibus homo nasci ex homine dignatus est, sic nostram suscipiendo naturam vt non permutaret suam. Permanēte enim integro diuinitatis statu, assumpsit hominē dei filius, nec amisit quod erat, sed sociauit sibi quod in ipso ante non fuerat. Inuisibilis ergo secūdum diuinitatem dei filius visibilem suscepit hominem, immortalis mortalem, impassibilis passibilem, & vt totum breuiter comprehendam, deus hominem. Quicquid ergo infirmitatis legimus in Christo, id est, quòd esuriuit, quòd doluit, quòd etiam mortem pro peccatis nostris sustinuit, suscepto hoc pro salute nostra homini deputemus, salua illius quod suscepit, id est, verbi dei reuerētia: quia ita humanitatem diuinitati suæ iunxit, vt eam post passionem impassibilem faciat, non autem vt fieret, quod cogitari scelus est, diuinitas ipsa passibilis. Nam etsi in dei filio ex diuinitate & hu- L manitate vna persona est, cum tamen audis natum ex homine dei filium, noli communem hunc ibi credere natiuitatis exortum, ex opere cōiugali, quod quidem à deo est constitutum vt humanitas propagetur: Aliter, inquam, ibi fuit humanitatis exortus, longe à nostra natiuitate diuersus. Nam etsi in eadem qua nos naturaliter sumus, veritate carnis natus est Christus: non tamen eo quo nos more cōceptus & natus est de coniugio, id est, vnde cæteri exorti sumus, licet omnes procreentur homines. Nam & mirabiliter procreatus est. Legitima illa commixtio hominis homini quidem, licet iuxta diuinam authoritatem culpa non vacet, non tamen etiam gloriosa est: In Christi vero natiuitate sine cōmixtione propagatio omni prorsus gloria & honore cumulatur. Dominus itaque noster Iesus Christus, ordine natiuitatis excepto, homo verus procreatus ex virgine est, eodemq́; omnipotentiæ signo cōceptus & natus, virginē habuit matrem cū portaretur in vtero virginis, & cum ex vtero funderetur: Nec tamen ista natiuitas coniugia damnauit, sed potentiam diuinitatis honorauit. Olim huius nouæ fœcunditatis signum Esaias propheta præ- M dixerat, Ideo, inquit, dabit dominus ipse vobis signum: (*Esa.7.*) Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Quod signatissime de Christo domino nostro est prophetatum. Emmanuel enim interpretatur, nobiscū deus: Ergo saluator noster ab effectu rerum etiam hoc nomen accepit, vt vocaretur nobiscum deus. Et ipse tunc deus cum omnibus nobis esse dignatus est, quando suscepit hanc carnem, vt per hominem qui visibilis erat conuersari videretur in terris. Sic enim Hieremias propheta promiserat, dicēs, Hic est deus noster, & non æstimabitur alius ad eum. (*Baruch.3.*) Hic adinuenit omnem viam disciplinæ & tradidit illā Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hęc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Vnde & ipse dominus ad discipulos suos in Euāgelio dicit, Tan- (*Ioan.14.*) to tempore vobiscum sum & nō cognouistis me? Qui videt me, videt & patrem meum, & reliqua quæ sequūtur. Talia enim dei filius per assumptum hominē opera faciebat, vt ex ipsa operum claritate & patris simul & filij diuinitas nosceretur. Quod si diligēter respiciamus ad causam, propter quam dominus totum hoc sacramentum suscepti hominis implere dignatus est, tunc verē

A vere obtinebimus nobis illud impletum esse propheti-
Filius dei, cum. Duplex enim principaliter causa est, ob quam dei
quare filius filius factus est filius hominis. Vna est vt secundum ho-
hominis est minem omnia patiendo pro nobis, à peccatorum nos
factus du- vinculis liberaret. Sic enim Esaias propheta prædixe-
plex causa. rat, Hic peccata nostra portauit, & pro nobis dolet. Et
Esaia.53. rursus, Ipse autem vulneratus est propter iniquitates no-
stras, & infirmatus est propter peccata nostra. Eruditio
pacis nostræ in eo: Liuore enim eius nos sanati sumus.
Altera verò causa est dominicæ passionis, vt nos quos
sanguine suo redemit à viciis atque criminibus, nõ so-
lum doctrinæ auxilio & gratiæ, sed etiam exemplo suo
ad studium sanctitatis accenderet, vt nos non modo
præcipiẽtem dominum, sed etiam exemplo suo ad vir-
tutis fastigia prouocantem, maiore alacritate sequere-
mur, & iustißimum dominum ac pium patrem, secun-
dum sententiam beati Petri, filij imitatione coleremus.
1.Petri.2. Sic enim beatus Petrus ait, Christus passus est pro no-
bis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia
eius, qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in
ore eius: Qui cũ malediceretur non maledicebat, cum
pateretur non cõminabatur. Tradebat autẽ iudicãti se
B iniuste, qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo
super lignum, vt peccatis mortui iusticiæ viuamus. Præ-
stet autem dominus noster Iesus Christus vt gratia eius
adiuti, ad vestigia eius sequenda properetis, & peccatis
omnibus ac viciis mortificati, ad sola viuatis opera iu-
sticię exercenda, gratias agentes patri deo cui est gloria
& imperium, & domino nostro Iesu Christo & spiritui
sancto in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo V.

Ser. IX. LEgimus & fideliter retinemus quòd sub ipso
Gene.1. principio nascentis mundi in primo homine
fecerit nos deus ad imaginẽ & similitudinem
suam. Ecce in hac die mutata vice factus est deus ad
imaginem & similitudinem nostram. In primis de suis
meliora contulit: In secundis de nostris inferiora susce-
pit. Per interdictæ arboris gustũ primi hominis incauta
fragilitas tẽtauit appetere ambitione damnabili domi-
Gene.3. ni sui diuinitatem, persuadente diabolo & dicẽte, Si de
ligno hoc gustaueritis, aperientur oculi vestri, & eritis
sicut dij. Ideoq; agnoscamus pij patris admirabilem bo-
nitatem. Homo solicitante inimico, deus esse voluit per
C superbiam, & deus homo factus est per misericordiam.
Innouatur in nobis quodam modo per Christi diuini-
tatem species illius antiqui & incipientis seculi, quan-
Gene.2. do primus Adam de limi materia figuratur. Ecce etiam
nũc secundus Adam quasi de intacta ac rudi terra vir-
ginis de carne formatur. Ecce, inquam, iterum cessanti-
bus naturæ legibus, nouus homo in nouam vitam solo
deo operante perficitur. Promittitur ergo filius virgini
per visitationem spiritus sancti. Qui non mirum si sine
corruptione nascitur, qui de sanctificatione suscipitur.
Non enim decebat, vt qui nobis afferebat salutem, solẽ
Luca.1. matri præriperet dignitatẽ. Spiritus, inquit, sanctus su-
perueniet in te. Dignum planè erat, vt regali onustanda
partu, prius cœlestis regis sanctificaretur ingressu. Vn-
de dominum & saluatorem nostrum non ideo simpli-
cem hominem credamus, quia ex homine nasci vide-
mus. Fas non est vt non deus credatur, cui descẽsuro ad
terras à deo habitaculum præparatur. Diuina itaque o-
perante potentia credentis viscera fœcundantur, & in
ligno mortali vitæ arbore inseritur, & portãs in se om-
nia virtus ab infirmitate portatur, & qui terra mari cœ-
loq; non capitur, intra vnius corpusculi membra susci-
pitur. De creatura sua creator omnium procreatur, & D
de riuulo suo fons magnus exoritur. Radix omniũ de
virgulto suo nascitur, & vitis vera palmitis sui fructus
efficitur. Adest ecce exoptatißimus dies, gratia gemina-
ta resplendens, candore quidem consueti luminis illu-
stratus, sed præcipue radiantis veri fulgore coruscus. O
dies dierum omnium nouitas, lucrum lucis & dispen-
dium cæcitatis, in quo æternus sol de summa altitudi-
ne claritatis paternæ descendens, vuluæ virginalis adi-
tum reserauit, & totius mũdi caliginẽ fulgida corusca-
tione repreßit. Ducite fideles Christi festiuißima gau-
dia, res nobis hodie perfecta est noua quæ olim fuerat
repromissa, vt sine virginis detrimento pudoris, filium
lactarent vbera genitricis. Hæc illa est nouitas Hiere- *Hiere.31.*
miæ prophetæ vaticinio nunciata, Faciet, inquit, domi-
nus nouum super terram. Et quasi quandam lucernam
huius obscuritatis accendens, continuo subiecit. Fœmi-
na circundabit virum. Hoc est, inquit, nouum quod su-
per terram dico dominum esse facturum, quia fœmina
circundabit virum. Aduertite fratres, & me potius ve-
stro intellectu præcedite, Fœmina, inquit, circundabit
virum. O fœmina super fœminas benedicta, quæ & vi- E
rum non cognouit, & virum in vtero circundedit: quæ
concubitu carnali non tangitur, & tamen carnea prole
de spiritali semine gratulatur. Circundat Maria virum
angelo fidem dando, quia Eua perdidit virum serpen-
ti consentiendo. Faciet, inquit, dominus nouum super
terram. Vt igitur exhibẽdæ huius nouitatis tempus ad-
uenit, cœlestis ad virginem præmittitur nuncius. Salu-
tat angelus puellam viri salutationis ignaram, terretur
virgo nouitate verborũ. Ad quam angelus, Ne timeas,
inquit, Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. *Luca.2.*
Ne, inquit, ad conspectum meũ mater domini mei ter-
rearis, ego conceptionis tuæ minister adueni, ipse me
misit ad te qui est nasciturus ex te. Ipse tibi per me an-
nunciat gaudium, cui placuit in vtero tuo cum huma-
na natura mysticum sociare coniugium. Inuenisti gra-
tiam apud dominum: Ecce concipies & paries filium,
non cuiuslibet meriti hominem, sed totius mũdi salua-
torem. Ne, inquit, timeas. Abiice abs te omnem metum
seculi, quæ conceptura es gaudium mũdi. Reuolue Ma-
ria propheticam lectionem. Neque enim te scientia di-
uinorum potest præterire librorum, quæ ipsam plenitu- F
dinem paritura es prophetarum. Recole in libro Esaiæ *Esaie.7.*
prophetæ virginem quam legisti, & gaude quia tu esse
meruisti. Tu ibi præsignata es virgo, tu ecce cõcipies in
vtero, nõ de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris,
& incorrupta manebis, Paries filiũ, & virginitatis non *Luca.1.*
patieris detrimẽtum. At illa, Ecce, inquit, ancilla domi-
ni, fiat mihi secundum verbum tuum. Mox igitur ange-
lus virginis accepto consensu, cœlestis regionis accolas
repetiuit: Et ecce subito secretũ virginis ineffabilis po-
tentia penetrauit. Intrat artifex mundi angustias vẽtris
humani, efficitur grauida mater intacta, & ecce tanquã
spõsus de thalamo, Mariæ Christus procedit ex vtero. *Psal.18.*
Occultatur in mẽbris infantis potentia maiestatis, deus
pendet ad vbera genitricis. Pannorum vilium squalo-
re contegitur, durißimi suffert præsepis angustias, & to-
tum misericors humiliter patitur, dummodo mundus
qui perierat liberaretur. O beata infantia, per quam no-
stri generis vita est reparata. O gratißimi delectabilesq;
vagitus, per quos stridores dentium æternosq; ploratus
euasimus. O fœlices panni quibus peccatorum sordes
extersimus, O præsepe splendidum, in quo non solum
iacuit fœnum animalium, sed cibus inuentus est ange-
lorum.

G lorum. Lacta Maria creatorem tuum, lacta panem cœli, precium mundi. Postremo tu illi vt mater temporalem ministra substantiam, vt ipse nobis & tibi vna cũ patre & spiritu sancto vitam tribuat sempiternã. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & gloriatur deus, Per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo VI.

Sermo. X.

Vis tanta rerum verborumq; copia instructus existat, qui huius diei gratiã dignis posit landibus prædicare? Vnde si huiusmodi nullus est, non erubescimus etiã si nobis nitidior dicendi facũdia desit, vel mediocri tamen sermone partum sacræ virginis, & ortum dominici corporis differẽtes conabimur explicare. Natalis est ergo hodie Saluatoris charissimi, in quo lumen additum mõdo est, & immortalitas quæ per peccatum perierat mortalibus reddita est. Natalis est hodie Saluatoris, de quo angelus pastoribus dicit, *Luca. 2.* Natus est hodie vobis saluator: de quo & propheta dicit, *Esaia. 9.* Filius datus est nobis, puer natus est nobis. Nascitur ergo quem regem gentium alius propheta testatur, & nascitur ex virgine, sicut scriptum est, Ecce H virgo concipiet & pariet filium, & vocabis nomen eius *Esaia. 7.* Emmanuel, quod interpretatum est ex Hebraica lingua in Latinum translata, nobiscum deus. Prædicamus hodie natum de virgine Saluatorem, & infantem in præsepio positum cũ vigilantibus pastoribus moniti ab angelis adoramus. *Luca. 2.* Exhibeamus fidem virtutibus, reuerentiam sanctis testibus præbeamus, & Simeoni cognoscẽti, & Annæ dominum confitenti, & Ioanni baptizanti, & Iordanis purgationi, & sancto spiritui descendenti, & cœlis apertis, & patri testimonium perhibenti, & virgini permanenti, & stellæ fulgenti, & columbæ descendenti, & ipsi domino omnem tentationem diaboli superãti. Hodie ergo peperit virgo, qui deo filios faceret, qui sententiam præuaricationis excluderet, pœnã mortis eriperet, & vitam perpetuam credentibus condonaret. Portauit in vtero filium mater, omnibus quæ sunt ante nutrimenta maiorem, & hunc fudit forma serui in terris, quem habent angeli imperatorẽ in cœlis. Peperit filium mater, à quo ipsa nutriretur potius quàm nutriret. Mortali aluo immortalem suscepit hospitem, & in terrestri hospitio cœlestem virgo imperatorem suscepit. I Beata virginitas desinit esse iam mortis ancilla, quia illum intra se gestat in mente, quem Maria portauit in ventre. Nulli virginitas seruituti succumbit, quia illum diligit, qui humano generi attulit libertatem. Cœlestis propago germinabat in vtero, & in eximio partu virginea viscera coruscabant. Humanis gressibus portabatur pictura deifica, & in angusto pudoris cubiculo eum quem cœli nõ capiũt, sancta virgo portabat inclusum, & peperit eum, non qui nascendo polluerit parietẽ, sed qui à pollutione seculũ delauaret. Sancta credidit, sancta concepit, sanctior efficitur post partũ. Extitit autem ipsi virgini ipse filius qui erat sponsus. Ipse genitus, qui erat genitor. Illic fuit paranympha credulitas, paranymphus archangelus. Mater sponsa, & ipse quem peperit Christus spõsus, quẽ sanctus spiritus copulauit: Gabriel angelus nunciauit, angelorum exercitus decantauit, & stella fulgida demonstrauit. Fecit grauidam virginem ipse qui erat nasciturus ex virgine. Expauit in partu suo mater, deus per angelum loquebatur, & virgo auribus imprægnabatur. Audiat omnis ętas quod nunquam audiuit. Virgo partu suo nupsit, virginitatem dum pareret duplicauit, filium quem genuit adorauit. Cesset omnis solicitudo, Christus nobis vera securitas aduenit. Cesset omnis infirmitas, hodie saluator apparuit. Cessent K bella, desinant lites, hodie pax vera de cœlo descendit. Cesset omnis amaritudo, hodie per totum mundum mellifui facti sunt cœli. Fugiat mors, quia vita nobis hodie de cœlo est data. Hodie super terram canunt angeli, lætantur archangeli, gloriantur Prophetę, inuitantur sancti, turbantur mali, gratulantur boni, visum cæci recipiunt, auditum surdi, claudi gressum, leprosi mundantur, tristes lætificantur, infirmi sanantur, & mortui resuscitantur: Solus diabolus & omnia cum eo dæmonia cõtremiscũt, quia restauratur genus humanum per interitum diaboli. Christus vobis hodie redemptor apparuit. Probat ergo virtutem domini ordo nascendi, cõcepit virgo, virilis ignara consortij. Impletur vterus, nullo humano pollutus amplexu. Vide miraculum matris dominici corporis, virgo concipit, virgo grauida, virgo cum parturit, virgo post partum. Pręclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcunditas. Virtus mundi nascitur, & nullus pariendi est gemitus. Vacuatur vterus, infans excipitur, nec tamen virginitas violatur. Fas enim erat, vt domino ex virgine secundum carnem na- L scente meritum cresceret castitatis, ne per eius aduentum violaretur integritas, qui veniebat sanare corrupta. Nascitur ergo puer, ponitur in præsepio. Hęc sunt enim *Luca. 2.* domini prima cunabula, nec regnator cœli has dedignatur angustias. Stat Maria & matrem se læta miratur, & de spiritu sancto protulisse se gaudet, nec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit cum exultatione miratur. Nam cum seculo debitus saluatoris properaret aduentus, ad Mariam virginem venit spiritus sanctus, vt fuerat ab angelo ante prædictum, dicente, Spi- *Luca. 1.* ritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obũbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Recte ergo in eius aduentu cœlestia veneramur, quẽ de cœlo venisse manifeste cognoscimus, quem natum pro nostra salute dei patris & spiritussancti virtute comperimus. Multis enim ante nunciabatur indiciis, noua cœlo ventura progenies. Vides ergo charissime saluatoris ortum dei esse virtutem, cum de eo prophetæ non taceant, & spiritussanctus fateatur. Quid præclarius stellæ nuncio? Quid magorum manifesta confessio? Quid prophetarum tam similis & tam continuata sententia? Vbique notus est dominus, vbique M natus ex virgine nunciatur. Et quoniam eum secũdum carnem natum ex virgine diximus, nunc ea quę spiritaliter sentire possumus disseramus. Videamus ergo quæ est illa virgo tam sancta, ad quam spiritus sanctus venire dignatus est, quæ tam speciosa quam dominus elegit sponsam, quæ tam copiosa, cuius generationem cunctus orbis excipiat, quæ tã casta vt posit virgo esse post partum. Nõnne in figura Mariæ typum videmus esse sanctæ ecclesiæ? Ad hanc vtique sanctus descendit spiritus, huic virtus obumbrauit altissimi, hinc potens virtute Christus egreditur. Hæc est immaculata concubitu, fœcunda partu, virgo & casta perpetuò. Hæc cõcipit non viro, sed spiritu: hæc parit non dolore, sed gaudio: hæc nutrit non vbere corporis, sed lacte doctoris. Hæc est igitur sponsa Christi & gentium magistra, quæ se plenam miratur & fœtam lętatur. In hac ergo die qua saluator nascitur, splendor lucis augetur, tenebrarum caligo minuitur. In hac die lux cœlestis credẽtibus redditur, & in æterna nocte diabolica figmenta damnantur. In hac die lux crescit ex lumine, virtutum virtus attollitur. Gloria æternitatis erigitur, reparationem suam domino secundum carnem nascente mundus amplectitur.

A ctitur. Plena sit ergo diei huius festiuitas, in qua deus nostri memor terrena visitare dignatus est, & amissam mortalibus lucem aduentus sui claritate restituit, quia ipse est splendor & gloria æterna, dominus noster Iesus Christus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo VII.*

Sermo.XI. IN aduentu dominico fratres charissimi solutus est omnis paternæ præuaricationis metus, quē diaboli dudū fraudibus incurrit circumuenta mortalitas. Adest enim nobis hodie cœli terræq; iudex, qui rescisso chirographo delictorum, reatū nostrum miseratus absoluit. Adest ille dominus, qui iugū captiuitatis antiquæ à nostris ceruicibus soluēs, mœrorem mundi æterna libertate lætificet. Adest rex ille mansuetus, qui per spacia totius orbis cœlestis iusticiæ gressibus incedens, superbientem furentis inimici conterat tyrannidem. Hodie namque parturiēte Maria natus est nobis dei filius, vt germanę carnis nostræ conceptione productus, creato à se homini & pietatem paternam & fraternum largiretur affectum. Et natus sanè ab intacta est fœmina, vt eum pariter & hominē testaretur partus B humanus, & deum probaret æterna virginitas. Nam sicut non poterat nisi caro de carne nasci, ita nō poterat dei caro de fœmineo vtero, nisi sine generāte prodire. Propter quod ait angelus beatissimæ Mariæ, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Lucæ.1. dei. Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te. Idcirco tibi frater virtutem sancti spiritus angelicus sermo prætexit, ne cooicctūris carnalis disputationis hebetatus, cœleste tibi ipse mysteriū terrena argumentatione confundas. Aut non putas eum nouum puerum in aluo virginis potuisse formare, qui cum primum conderet hominem, nec semē patris, nec viscera materna quæsiuit? Dic itaque quicunque es supernæ dispēsationis arbiter & discussor, quæ tibi videtur virtus eminentior, partum dedisse virgini, aut perfectum hominem creasse de ter-1.Cor.15. ra? Primus enim homo, vt ait Apostolus, de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis. Si contra naturam esse cōtendis quod in mysterio redēptionis nostræ sine viro puella asseritur concepisse, cuius quæso naturę est quod in parente generis nostri caro sine carne for-C mata est? Quæ est ista ratio, imò quàm cæca contentio, vt non credatur deus facere hominē posse de fœmina, quem creditur de puluere fecisse? Si omnipotentis ô homo tali in negocio esse perspicis voluntatem, de opere Psal.134. cur retractas? Omnia enim, sicut legitur, dominus quæ voluit fecit in cœlo & in terra. Et si solicitus perscruteris, præter hunc legitimū humanæ conceptionis vsum, tres valde mirabiles nascēdi species operatam reperies trinitatem, & prima est quidem quòd Adam figuratus ex limo est, secunda quòd mulier formata de masculo, tertia quæ & cœlestis est, quòd Christus processit ex virgine. Quid horum non nouum, quid horum non mirabile, quid horum si non fidē sequamur, inquisitio poterit humana complecti? Quòd autem mystico hoc cōceptu visitare mundum suum dei dignatus est filius, nostræ hoc salutis necessitas flagitabat, nimirum vt cœlestis tandem generatio repararet, quod natiuitas terrena perdiderat. Sed fortassis hunc qui natus prædicatur ex fœmina, dum vilibus obuoluitur pannis, dū iacere conteotus est in præsepi, dum lachrymosis vagitibus concrepat, dum maternis lactatur vberibus, deum esse diffidis. Imò per ista frater aduerte eum & vt hominem in-

Tres mirabiles nascēdi species operata ē trinitas.

firma pro infirmis pertulisse, & vt deum potentiam ex- D ercuisse cœlestem. Hic namque qui sordentibus circundatur pannis, regiis per Chaldæos muneribus honora- Matth.2. tur. Hic qui in præsepi humilis iacet, lumine noui syderis coruscat in cœlo. Hic qui vagitus reddit infantiæ, angelici exercitus vocibus collaudatur. Hic qui fœmineo lacte nutritur, multa hominum milia paruissimo pane satiauit. Quid illud adiciam, quod deum illum & Matth.14. verum dei esse filium resurgens à mortuis Lazarus pro- Ioā.11.& 9 bat, recepto lumine cæcus annunciat, venerandis eius Matth.14. calcata vestigiis maris vnda testatur, & quod præcellit hæc omnia, resultans è cœlo vox paterna confirmat? Matt.3.& 17. Propter quod dilectissimi tam magnum hoc natiuitatis dominicæ sacramentum, dignis vocibus honoremus. Diligamus præ omnibus castitatem, quia vt placere hanc sibi Christus ostēderet, pudiciciam vteri virginalis elegit. Sectemur misericordiam, quia pietatis est quod saluamur. Iusticiā solicitè teneamus, quia ad hoc vnigenitus dei effici dignatus est homo, vt veritatem prædicans, vniuersam mundi faciem [illegible] iniquitate purgaret.

In eodem festo. *Sermo VIII.* E

Sermo.XII. ILlius dei idemq; filius hominis dominus noster Iesus Christus, sine matre de patre natus, creauit omnem diem, sine patre de matre natus consecrauit hunc diem, diuina natiuitate inuisibilis, humana visibilis, vtraq; mirabilis. Proinde quod de illo Propheta prædixit, Generationem eius quis enarra- Esaiæ.53. bit? de qua potius dictum sit iudicare difficile est, vtrum de illa vbi nunquam natus coæternū habet patrem, an de ista vbi aliquando natus in qua vt fieret iam fecerat matrem, vtrum de illa vbi semper natus est qui semper erat? Quis enim enarrabit quo modo natum sit lumen de lumine, & vnum lumen vtrunque sit, quo modo natus sit deus de deo, nec deorum numerus creuerit, quo modo velut de re transacta dicatur quod natus est, cū tempus in illa natiuitate nec trāsierit quo præterita esset, nec præcesserit quo futura esset, nec præsens fuerit quasi adhuc fieret & perfecta non esset? Hanc ergo generationem quis enarrabit, cum id quod enarrandū est supra tempora maneat, sermo autem enarrātis in tempore transeat? Istam quoq; ex virgine generationē quis enarrabit, cuius conceptus in carne non carnaliter fa- F ctus, cuius ortus ex carne vbertatem nutrieti attulit, integritatem parienti non abstulit? Quamlibet itaque earum, siue vtranque generationē eius quis enarrabit? Hic 1.Tim.2. est dominus deus noster, hic est mediator dei & hominum, homo saluator noster, qui natus de patre creauit & matrem, creatus de matre glorificauit & patrē. Sine fœmineo partu vnicus patri, sine virili cōplexu vnicus matri. Hic est speciosus forma præ filiis hominum, san- Psal.44. ctæ filius Mariæ, sanctæ sponsus ecclesiæ, quam suæ genitrici similem reddidit. Nam & nobis eam matrē fecit, & virginem sibi custodiuit. Ad hanc quippe dicit 2.Corin.11. Apostolus, Aptaui vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. De qua rursus dicit, Matrem nostram non ancillam, sed liberam, cuius multi filij desertæ magis quàm eius quæ habet virum. Est ergo & ecclesiæ sicut Galat.4. Mariæ perpetua integritas, incorrupta fœcunditas. Quod enim illa meruit in carne, hæc seruauit in mēte, nisi quòd illa peperit vnum, hæc parit multos cōgregādos in vnum per vnum. Hic est ergo dies quo venit in mundum per quem factus est mūdus, quo caro factus est præsens, virtute nunquam absens, quia in hoc mūdo Ioan.1. erat & in sua venit. In mundo erat, sed mundū latebat, quia

G quia lux lucebat in tenebris, & eam tenebræ non comprehendebant. Venit ergo in carne, carnis vicia mundaturus. Venit medicina in terram, vnde curaret interiores oculos nostros, quos exterior nostra excæcauerat terra: vt eis sanatis qui fuimus antea tenebræ, lux efficiamur in domino, & non iam lux in tenebris luceat præsens absentibus, sed appareat certa cernentibus. Ad hoc sponsus processit de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viam, speciosus vt sponsus, fortis vt gigas, amabilis & terribilis, seuerus & serenus, pulcher bonis, asper malis. Manens in sinu patris, impleuit vterum matris. In quo thalamo, id est, virginis vtero, natura diuina sibi copulauit humanam: Vbi verbum caro factum pro nobis & à matre procedens, vbi habitemus præparat nobis. Hunc ergo diem læti solenniter celebremus, & æternum diem per eum qui nobis æternus in tempore natus est fideliter exoptemus, Iesum Christum dominum nostrum, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Ephe.5.
Psal.18.
Ioan.1.

In eodem festo. Sermo IX.

Dominus noster Iesus Christus fratres charissimi, qui in æternum est cunctorum creator, hodie de matre nascendo factus est nobis saluator. Natus est nobis hodie in tempore per voluntatem, vt nos perducat ad patris æternitatem. Factus est deus ho mo, vt homo fieret deus. Vt panem angelorum manducaret homo, dominus angelorum hodie factus est homo. Hodie impleta est prophetia illa, quæ dicit, Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum, aperiatur terra & germinet saluatorem. Factus est igitur qui fecerat, vt inueniretur qui perierat. Sic enim in psalmis homo confitetur, Priusquam humiliarer, ego peccaui. Et iterum, Errauiſicut ouis quæ periit. Peccauit homo & factus est reus, natus est homo deus vt liberaretur reus. Homo igitur cecidit, sed deus descendit. Cecidit homo miserabiliter, descendit deus misericorditer. Cecidit homo per superbiam, descendit deus cum gratia. Sic nanque mater domini ab angelo audiuit, Aue gratia plena, dominus tecum. Qui natus est primo sine matre in cœlis, hodie natus est sine patre in terris. O miracula, ô prodigia fratres charissimi, naturæ iura mutantur in homine. Deus nascitur, virgo sine viro grauidatur, viri nescia sermo dei mantat. Simul facta est mater, & virgo: mater facta, sed
I incorrupta, virgo habens filium nesciens virum. Semper clausa, sed non infœcunda. Solus enim sine peccato est natus, quem sine virili complexu non concupiscentia carnis, sed obedientia genuit mentis. Virgo concepit, sola vulneri nostro medicinam parere potuit, quæ non ex peccati vulnere germen piæ prolis emisit. O mira & inexquisita copago, ô noua & inaudita commixtio. Deus qui est & qui erat, fit creator creatura. Qui immensus est capitur, diuites constitutes pauper efficitur, incorporeus carne vestitur, sermo crassescit, videtur inuisibilis, palpatur impalpabilis, comprehenditur incomprehensibilis, immortalis occiditur. Quem cœlum & terra benedicit, in præsepio angusto collocatur. Numeratur in seculo, qui est ante secula. Christus Iesus heri & hodie, idemipse & in secula. Heri dixit propter mortalitatem, hodie propter æternitatem. Merito hodie locuti sunt cœli, gratulati sunt angeli, pastores iocundati, magi inuitati, reges turbati, martyres coronati, dæmones effugati. Igitur cum gaudio dicamus sanctæ virgini Mariæ matri domini nostri Iesu Christi, dicamus & non confundamur: Lacta matrem Christum, & dominum nostrum & cibum, Lacta panem de cœlo venientem, & in præsepi positum velut piorum cibaria iumentorum. Illic enim cognouit bos possessorem K suum, & asinus præsepe domini sui: Circuncisio scilicet & Esaia.1. præputium cohærendo lapidi angulari, quorum primiciæ fuerunt pastores & magi. Lacta eum qui talem fecit te, vt ipse fieret in te, qui tibi & munus fœcunditatis attulit conceptus, & donum virginitatis non abstulit natus: qui sibi antequam nasceretur & vterum de quo nasceretur, & ciuitatem in qua nasceretur, & diem in quo nasceretur elegit, qui & ipse condidit quod elegit. Sic nanque olim prædictum est, Mater Sion dicit homo, & homo factus est Psal.86. in ea, & ipse fundauit eam altissimus. O omnipotentia nascentis, ô magnificentia de cœlo ad terram descendentis. Adhuc in vtero portabatur, & ex vtero matris à Ioanne Baptista salutabatur. Tunc ille Simeon senex famosus, annosus, probatus, coronatus, tunc cognouit, tunc adorauit, tunc dixit, Nunc domine dimittis seruum tuum in pa- Luca.2. ce: quia viderunt oculi mei salutare tuum. Differebatur Simeonis exire de seculo, vt videret natum per quem conditum est se- desyderiũ culum. Agnouit infantem senex, factus est in puero puer. In- & cogni- nouatus in ætate, qui plenus erat pietate. Simeon senex tio. ferebat Christum infantem, Christus regebat Simeonis senectutem. Dictum ei fuerat à domino, quod non gustaret L mortem nisi videret Christum deum natum. Natus est Christus, & impletum est desiderium senis, in mundi ipsius senectute. Ipse ad senem hominem venit, qui mundum inueteratum inuenit. In isto quidem seculo diu esse nolebat, & Christum in hoc seculo videre cupiebat, cantans cum Propheta, & dicens, Ostende nobis domine misericordiam Psal.84. tuam, & salutare tuum da nobis. Denique, vt noueritis, ita esse, istius lætitiam conclusit, dicens, Nunc dimittis seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum. Pro- Luca.2. phetæ cecinerunt conditorem cœli & terræ in terra cum hominibus futurum: Angelus nunciauit creatorem carnis & spiritus in carne venturum: Salutauit Ioannes ex vtero in vtero Saluatorem, Simeon senex deum agnouit infantem, Anna vidua virginem matrem. Hæc sunt testimonia natiuitatis tuæ domine Iesu, antequam tibi sternerentur fluctus maris, campi cederent imperanti, antequam ventus te iubente siluisset, mortuus te vocante resurrexisset, sol te moriente palluisset, terra te resurgente tremuisset, cœlum te ascendente patuisset. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam dominus orbis agnoscebaris. Vbique enim Christus dominus ei pulcher occurrebat. Pulcher in cœlis, pulcher in terris, pulcher in patre verbum, M pulcher in matre caro & verbum. Pulcher in vtero virginis, vbi non amisit diuinitatem cum suscepit humanitatem: Quia cum hic esset, cum manibus portaretur, locuti sunt cœli, gauisi sunt angeli, magos stella duxit, adoratus est in præsepio. Pulcher ergo Christus in miraculis, in flagellis, in sermonibus, in verberibus pulcher, non curans mortem, & mortuos suscitans. Pulcher in ligno, pulcher in cœlo, pulcher & in sepulchro. Quis igitur fratres cha Apoca.22. rissimi non admiretur, non adoret primum & nouissimum, initium & finem, α & ω? Quis, inquam, non adoret per quem aspirauit dies, effugatæ sunt vmbræ? Natus est Imperator vt ablueretur peccator. Sic enim scriptum est, Infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia. Do- 1.Cor.1. minus enim Iesus Christus, per carnem quam suscepit, tribuit nobis magnam spem, magnam consolationem, magnam gratiam. Natus est quod non noueramus, lactatus est à matre, suxit quod noueramus: Mercatus est à nobis quod hic abundat, nasci & mori. Resurgere & in æternum viuere non hic erat. Inuenit hic viles merces terrenas, & terrestribus attulit peregrinas & cœlestes. Si expauescis ô quisquis es auditor mortem Christi, ama resurre-
ctionem

Scr.XIII. H
Psal.77.
Esaia.45.
Psal.118.
Gene.3.
Luca.2.
Luca.1.
Luca.2.
Hebra.13.

A ctionem Christi. Multi quidem contempserunt humilem Christum, & non peruenerunt vsque ad altitudinem Christi. Qui autem adorauerunt humilem inuenerunt excelsum. Audiunt Iudæi & dicunt, Noster est Christus. O Iudæi cæci, si vestrum agnouistis, quare occidistis? Dominus quidem suscepit circũcisionem, ablaturus ipsam circumcisionem. Suscepit vmbram, daturus lucem. Suscepit figuram, impleturus veritatem. Ipse quidẽ vobis legem dedit, sed in qua fuit Helisæus quando resuscitauit mortuum filium cuiusdam religiosæ, in ea figura data est lex. Hoc factum est. Nunciatus est Helisæo mortuus infans, dedit seruo suo baculum, & ait
4. Reg. 4. illi, Vade, inquit, & pone baculum super puerum & reuiuiscet. Accepit seruus baculum, posuit super puerum & non resurrexit. Propterea Iudæi legem accipere potuerunt, bibere illam non potuerunt. O tu Iudæe, audi legem mutatam si vis mutari: Si non vis mutari, in vetustate habes damnari. Noli amare veterem tunicam, pater tuus crucifixit Christum, tu odisti. Ille manu, tu corde, ambo facinus implestis. Displiceat tibi quod fe-
Ioan. 12. cit pater tuus: audi quid dicit dominus tuus, Pater, in-
B quit, in me manens, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar, & scio quia mandatum eius vita æterna est. Si mandatum patris vita æterna est, si verbũ patris est vita æterna, qui loquebatur erat vita æterna. Non ergo fecit aliquid à se, quia non est à se. Sed à quo est? A patre. Pater enim deus, sed non de deo, filius autẽ deus, sed de deo. Ideo filius quia de deo genitus est, & semper filius sine initio genitus & tamẽ genitus. Et quo modo hoc intelligatur audite, Expectatis à me, au-
Esaia. 53. dite Prophetam per me, Generationem eius quis enarrabit? Multa diximus de eius generatione, sed ea quę de matre est. Cæterum quo modo natus est de patre in cœlo, quis potest explicare? quis potest enarrare vel inuestigare? Teneamus nos ad istam humanam natiuitatẽ, per quam nobis deus donauit gratiam. Gratia, inquam, donata, non merces est reddita. Qui creauit sanat, per ipsam leuat ruentem, per ipsam curat ægrotantem, per ipsam coronat vincentem. Ipsa est fides, ipsa est veritas: Hoc est Christianæ fidei fundamentum, quia vnus homo per quem ruina, alius homo Christus per quem structura. Cecidit qui non mansit, erigit qui non cecidit. Ruit ille qui dimisit manentem, manens Christus
C in patre descendit ad iacentem. Ipse puer paruulus ex semine Israël, & ipse nobiscum Deus Emmanoel. Quæ est illa nostri generatio Saluatoris, qua gignenti patri coæternus est, quando hanc generationem ex virgine mundus expauit, quam pia fides agnouit & tenuit, infi-
Ioan. 1. delitas autem irrisit, superbia timuit superata? Quænam est illa generatio, qua in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbom? Vel quod est hoc verbum quod dicturus antea non silebat, quo
Sapien. 10. dicto non siluit, qui dicebat? Quod est verbum sine tempore, per quod facta sunt tempora, verbum quod labia nullius aperuit cœptum, vel clausit finitum, verbum quod initium non habet ex ore loquentium, & aperuit ora mutorum, verbum quod linguis gentium disertis non fit, & linguas infantium disertas facit? Quæ nam est illa generatio cui pater moriendo non cedit, quia non eum viuendo præcedit aliena ab omnibus locorũ temporumq; interuallis, ab omni distentione spaciorũ, quam vel in diebus vel in corporibus sentire consueuimus? Leuemus ad eum quantum ipso adiuuante possumus animam nostram, si quo modo capere valeamus & natum non præuenientem qui gignit, & gignendo

D non subsequentem qui gignitur, patrem & filium: nec pariter patres, nec pariter filios, & pariter æternos: non vtrumque generantem, nec vtrumque nascentem, sed alterum sine altero non viuentem, & patrem sempiternum genuisse, & filium sempiternum natum esse. Cogitemus si valemus, si non valemus, credamus. Non est quod hic dicere volumus, sed tamen non longe positum est ab vno quoque nostrum. In illo enim viuimus, mouemur & sumus. Transcendamus carnem nostram Actu. 17. in qua parentes ante filios viuunt, quia vt filios possent generare creuerunt, & filiis crescentibus iam senescũt. Nondum natis filiis parentes vixerunt, quia & parentibus mortuis filij victuri sunt. Transcendamus & animas nostras, pariunt & ipsæ aliquid cogitando quod secum habent sciendo, sed possunt amittere obliuiscendo, quia & non habebant antea nascendo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabilia transcendamus, vt videamus super omnia, per quem facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est, quia & illud quò ascẽdimus prope est. Longe autem ab illo sumus, inquantum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quia nondum perfectè E palpitat infirmus aspectus, & ineffabilem candorem lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorẽ men- Esaig. 53. tis acies nondum capit, generationem eius quis enarra Ioan. 1. bit? Sed verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum deus in carnis infirmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem, Hanc ergo generationem cuius vtcumque capax est humana fragilitas, non illam quæ sine tempore manet, sine matre super omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter omnia. Hunc virginis filium & virginum sponsum, de incorrupta matre nascentem, & incorruptibili veritate fœtantem laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli fisi triumphemus. Veniamus ad eum credendo, proficiamus gratias agendo, agnoscamus perseuerando. Veniamus ad illum, & inter nos concordemus. Quare de eius natiuitate litiga- F mus? An vt medico vocante non audiamus? O infœlix infirmitas, venit ad ęgrotum medicus, & litibus vacat ægrotus. Celebremus ergo natalem non humanæ deuotionis, sed diuinę dignationis, nõ infirmitatis, sed æternitatis, non formationis, sed reformationis domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo X.

FRatres dilectissimi, hodie dies illuxit, in quo Ser. XIIII. Christus ex virgine carnem suscepit. Humilitatis inducere voluit formam, vt à peccatis liberaret animas nostras. Transgressio illius primi hominis totum deceperat mundum, vt nullum esset salutis remedium, nisi Christus adueniret è cœlo. Gaudebat teterrimus draco, quia venenum præparauerat homini nouo. Sed ad hoc descendit Christus in vterum virginis, vt exinde humana susciperet membra quæ traderet cruci, & mortem induceret antiquo draconi. Vsus enim fuerat diabolus consilio malo, vt per serpentem mulieri loqueretur, & diabolus non agnosceretur. Sed hic qui de cœlo descendit ad nihilum redegit

G degit illum, vt deus dei filius humanum susciperet corpus, tendens ei laqueum mortis, vt per visionem videlicet carnis quasi ad hominem solum tentatur accederet, & deum penitus ignoraret. Videbat carnem, sed ignorabat domini maiestatem, cernebat infirmitatem, & non videbat deitatem. Remansit confusus diabolus, dũ in homine apparuit dominus. Sic à deo patre Deus descendit, vnde nunquam discessit, In terris erat & coelos non deserebat, sicut ipse dominus ait, Nemo ascendit in coelum nisi qui de coelo descendit, filius hominis qui est in coelo. In terris vt homo loquebatur hominibus, & in coelo esse fatebatur vt deus. Et deitas non minoratur cum infirmitas assumitur, & illud quod non erat accepit, & Deus mansit quod ab initio fuit. Quod enim homo fuit nobis profuit, sibi nihil minuit. Exinaniuit plenitudinem deitatis, formam suscepit humilitatis, & patri manens æqualis. Talis eligitur virgo de toto scilicet mundo, quæ tantum haberet meritum vt dei filium in semetipsam susciperet, & post partum omni modo virgo permaneret. Aue, inquit, Maria gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres: Quia

Ioan. 3. *Philip. 2.* *Luca. 1.*

H ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum: Virginitatis iura seruabis, filium habebis, & nomen virginis non amittes. Tanta est enim diuina illa potentia, vt & matrem reddat foecundam, & virginitatem seruet illæsam. Ideo benedicta inter mulieres, quia ex spiritusancto concipies, vbi non est carnalis maritus, sed diuina dinoscitur virtus. Lactabis infantem proprium, creatori succum porrigis lactis, & cibis coelestibus satiaris. Pannis inuoluis puerum, qui tibi immortale condonauit indumentum. In præsepio ponis infantulia membra, qui coelestem tibi præparauit mensam. Omnia quæ nutriciæ causa debentur circa puerum celebremus, vt quod ipse promisit sanctis suis, & tu ipsa libentius consequaris. Quid multa? Exulta virgo de tanto promisso, nuncius discessit angelicus, & ventris hospitium ingreditur deus, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo XI.

Ser. XV.

Natiuitas domini nostri Iesu Christi, totum mundum noua aduentus sui hodie luce perfudit. Hodie de coelo deus descendit ad hominem, vt in coelis homini præpararet se

I sum. Hodie accepimus natum dei virginis filium omnium credentium saluatorem. Deus de patre, homo de matre, deus occultus, homo manifestus. Et quoniã diabolus per serpentem Euæ locutus, per Euæ aures mundo intulit mortem, deus per angelum ad Mariam protulit verbum, & cunctis seculis vitam effudit. Angelus sermonẽ eiecit, & Christum virgo concepit. O coniunctio sine sordibus facta, vbi marinus sermo est, & vxor auricula. Hoc splendore concipitur dei filius, hac mũdicia generatur. Nulla fieri potuit grauedo cõcipienti, nulla tristicia parturienti. Qui enim venerat triste lætificare seculum, ventris non contristauit hospitium. De coelis medicus transiens per virginem, post transitum suum illæsam fecit virginẽ permanere. Qui enim dirupta corporum membra in aliis poterat integrare tangendo, quanto magis in sua matre quod inuenit integrum non potuit violare nascendo? Creuit enim eius partu integritas corporis potius quàm decreuit, & virginitas ampliata est potius quàm fugata. In angusti corporis membro sustinuit, quicquid sustinent coeli. Plena sunt viscera, & nullum nouit virginis conscientia.

Gene. 3. *Luca. 1.*

Cum esset grauida, salubri leuitate plaudebat. Lumen K enim quod intra se habebat, pondus habere non poterat. Facta est Maria fenestra coeli, quia per ipsam Deus verum fudit seculis lumen. Facta est Maria scala coelestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, vt per ipsam homines ascẽdere mereantur ad coelos. Ipsis enim licebit ascendere illuc, qui deum crediderint ad terras per virginem Mariam descendisse. Facta est Maria restauratio foeminarũ, quia per ipsam à ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. Tria denique mala Euæ, à tribus bonis Mariæ probantur exclusa. Nam Eue dictum est, In doloribus & in tristicia paries, & ad virum conuersio tua, & ipse dominabitur tui. Tribus ergo his malis se subingant foeminæ quæ Mariam non sequuntur dolori, tristiciæ, seruituti. Maria autem econtrario quàm præclarissimis tribus bonis sublimetur auscultata, salutationis angelicæ, benedictionis diuinę, & plenitudinis gratiæ. Sic enim eam legitur salutasse: Aue Maria gratia plena, benedicta tu inter mulieres. Cum dixisset, Aue, salutationem illi coelestem exhibuit. Cum dixit, Gratia plena, ostendit ex integro iram exclusam primæ sententię, & plenam benedictionis gratiam restitutam. Cum dixit, Benedicta tu inter mulieres, virginitatis L eius benedictum fructum expressit, vt ex eo benedicta dicatur inter mulieres, quæcumque perseuerauerit virgo. Maledicta enim Eua fuerat, quam nunc credimus per Mariam ad benedictionem gloriæ remeasse. Venite virgines ad virginem & lætamini. Ponite maledictionem prçuaricationis, & benedictionem restaurationis assumite. Proiicite dolores quos Eua per serpentem accepit, & quos per angelum Maria suscepit honores assumite. Pellite tristiciam concipientis, gemitus parturientis abiicite, vt solus vobis iste virginis filius dominetur. Venite virgines ad virginem, venite concipientes ad concipientem, venite parientes ad parientem, venite matres ad matrem, venite lactantes ad lactantem, venite iuuenculæ ad iuuenculam. Ideo omnes istos cursus naturæ virgo Maria in domino nostro Iesu Christo suscepit, vt omnibus ad se confugientibus foeminis subueniret: Et sic restauraret omne genus foeminarum ad se venientium noua Eua seruando virginitatem, sicut omne genus virorum Adam nouus recuperat dominus Iesus Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, per omnia secula seculorũ, Amen.

Eua tria mala, à tribus Mariæ bonis exclusa. *Gene. 3.* *Luca. 1.*

In eodem festo, Sermo XII. M

Ser. XVI.

Hodie veritas de terra orta est, Christus de carne natus est. Gaudete solenniter, & sempiternum diem hodierno quoque admoniti cogitate, æterna dona spe firmissima concupiscite, filij Dei esse accepta potestate præsumite. Propter nos temporalis effectus est tẽporum effector, propter nos in carne apparuit mundi conditor, propter nos creatus est creator. Quid adhuc mortales mortalibus rebus oblectamini, & fugitiuam vitam, si fieri posset, tenere conamini? Spes longe clarior effulsit in terris, vt terrenis vita promitteretur in coelis. Hoc vt crederetur, res incredibilior prærogata est. Deos facturus qui homines erãt, homo factus est qui Deus erat, nec amittẽs quod erat, fieri voluit ipse quod fecerat. Ipse fecit quod esset, quia hominem deo addidit, non deũ in homine perdidit. Miramur virginis partum, & nostrum ipsum nascendi modum incredulis persuadere conamur, ꝙ in vtero nõ seminato germen prolis exortũ est, & à complexu carnis viscera immunia filium hominis protulerunt, cuius pa-

trem

A trem hominem nō tulerunt: quòd virginitatis integritas & in conceptu clausa, & in partu incorrupta permāsit. Sed plus est miranda misericordia, q̄ ille qui sic nasci potuit, nasci voluit. Erat enim iam vnicus patri, qui vnice natus est matri: & ipse factus est in matre, qui sibi fecerat matrem, sempiternus cum patre, hodiernus ex matre. Post matrem de matre factus est, ante omnia de patre non factus est, sine quo pater nunquam fuit, sine quo mater nunquam fuisset. Exultate virgines Christi, consors vestra est mater Christi. Christum pârere non potuistis, sed propter Christum párere noluistis. Qui non ex vobis natus est, vobis natus est. Verumtamen si verbi eius memineritis, sicut meminisse debetis, estis etiam matres eius, quia voluntatem facitis patris eius. *Matt. 12.* Ipse enim dixit, Quicunq; facit voluntatem patris mei, ipse mihi frater & soror & mater est, Exultate viduæ Christi, qui fœcundam fecit virginitatem, illi vouistis continentiæ castitatem. Exulta etiam castitas nuptialis, omnes fideliter viuentes cum coniugibus vestris, quod amisistis in corpore, in corde seruate. Vbi iam non potest esse à concubitu caro integra, sit in fide virgo conscientia, B secundum quam virgo est omnis Ecclesia. In *Luc. 1. & 2.* Maria Christum pia virginitas peperit, in Anna Christum viduitas paruum grandæua cognouit, in Elizabet Christo coniugalis castitas, & anilis fœcunditas militauit. Omnes gradus fidelium membrorum capiti contulerunt, quod ipsius gratię cōferre potuerunt. Proinde quia veritas & pax & iusticia Christus est, hunc fide concipite, operibus edite, vt quod egit vterus Marię in carne Christi, agat cor vestrum in lege Christi. Quo modo autem nō ad partū virginis pertinetis, quando Christi membra estis? Caput vestrum peperit Maria, vos ecclesia. Nam ipsa quoq; & mater & virgo est, mater visceribus charitatis, virgo integritate fidei. Pietatis populos parit, sed eius membra sunt cuius ipsa est corpus & coniunx, etiam in hoc similitudinem gerēs illius virginis, quia & in multis mater est vnitatis. Omnes itaque vnanimes, castis mentibus & affectibus sanctis, diem natalis domini celebremus, quo die sicut istum sermonem orsi sumus, *Psal. 84.* Veritas de terra orta est. Iam enim & quod in eodem Psalmo sequitur factum est, Nam cum ille de terra ortus est, hoc est de carne natus est, qui de cœlo venit & super omnes est, proculdubio cum ascēdit ad patrem, etiam iusticia de cœlo prospexit. Hanc enim iusticiam verbis suis ipse cōmendat, C in promittendo spiritum sanctum, *Ioan. 16.* Ipse, inquit, arguet mūdum de peccato, & de iusticia, & de iudicio. De peccato quidē, quia non crediderūt in me. De iusticia vero, quia ad patrē vado, *Psalm. 84.* & iam non videbitis me. Hæc est iusticia quæ de cœlo *Psalm. 18.* prospexit. A summo enim cœlo egressio eius, & occursus eius vsq; ad summum eius. Ne quisquam contēneret veritatem, quia de terra orta est, cum sicut sponsus processit de thalamo suo, id est, de vtero virginali, vbi verbum Dei creaturæ humanæ quodam ineffabili cōiugio copulatum est. Ne hoc ergo quisquam contemneret, & quāuis mirabiliter natum, & dictis factisq; mirabilem, *Roma. 8.* tamen propter similitudinem carnis peccati nihil amplius Christum quàm hominem crederet, cum dictum *Psalm. 18.* esset, Tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viam: continuo subiunctū est, A summo cœlo egressio eius. Quod ergo audis, Veritas de terra orta est, dignatio est, non conditio, misericordia est, non miseria. Veritas vt de terra oriretur de cœlo descēdit, sponsus vt de thalamo procederet, à summo cœlo egressio eius. Inde est quòd hodie natus D est, quo die minor dies nullus in terris, à quo tamen incrementa dies sumunt. Qui ergo inclinatus est & nos erexit, minimum elegit diem, sed vnde lux crescit: ipso suo tali aduentu, nos etiam tacitus tanquā sonitu magni clamoris exhortans, vt qui pauper propter nos factus est, *1. Cor. 8.* in illo diuites esse discamus, Qui propter nos *Philip. 2.* formam serui accepit, in illo libertatem accipiamus, Qui propter nos de terra ortus est, in illo cœlum possideamus: Per dominum nostrum Iesum Christum qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo XIIII.

NAtiuitatem domini nostri Iesu Christi, secundum carnem, ita Euangelista apertissime demonstrans ait, *Ser. XVII.* vt ostenderet eū ex spiritu sancto & Maria virgine natum propter hęretico *Luc. 1. & 2.* rum astutiam, qui negant Deum hominem suscepisse. Sed ideo dominus noster virgineum sibi requisiuit hospitium habitandi, vt nobis ostenderet in casto corpore Deum portare debere. *Deus quare suscepit hominem?* Ad hoc enim deus hominē suscepit in se, vt & nos Deum suscipiamus in nobis, sicut *Ioan. 15.* ipse dicit, Manete in me, & ego in vobis. O sacrum & E cœleste mysterium in natiuitate domini. Concepit virgo antequam sponsum haberet, parit antequam nubat, & quod ad laudem pertinet nominis domini, & mater & virgo cœpit esse post partum. Virgo enim concepit, virgo peperit, virgo post partum illibata permansit. Quem cū portaret timuit, cum pâreret adorauit, quem cum peperisset, minor erat mater quàm filius. Grande nobis mysterium, diuina maiestas in Adæ figura præmisit. Sicut enim Deus noster cum primum Adam facere vellet, non ex coniunctione viri aut mulieris hominē vt esset effecit, sed accipiens terram, inde hominem diuina quadam arte formauit: ita sanè viri coniunctione deum in virginali aluo incorporari dispensauit. Ergo si tunc licuit hominem sine homine nasci, cur non licuit hominem sine homine per Mariam virginem procreari? Quoniam sicut Adam ex terra virgine figuratus est, ita & Christus ex virgine natus agnoscitur. Ibi tunc flatus dei de terra viuum hominem surgere fecit ad vitam: hic mūdum spiritus sanctus de Maria virgine Christum hominem figurauit, in quo Deus ad reparationem hominis habitaret. Adam enim ibi tunc nascitur, hic renouatur & resuscitatur in Christo. Fuit similis reparatio, quo modo fuit & hominis crea- F tio. Deniq; sicut tunc in aluo terræ saluator Adæ membra composuit, sic etiam nūc in virginis aluo Christus sua membra composuit. O grandis patientia saluatoris, expectat nasci sua membra qui fecit. Sed ideo ille voluit nasci, vt nos iterum viueremus. Deus latebat in homine, humiliata est virtus vt pietas augeretur, & quod ad laudem nominis eius pertinet, visa est potestas minus velle quàm posset. Humiliauit se vt homo, nec horruit Deus hominem induere, quē ad suam patrisq; imaginem figurauit, vnde libens Dei filius voluit hoc esse quod fecit. Nam ideo deus noster filium suum misit ad hominem liberandum, vt cui dixerat, Faciamus hominem, *Gene. 1.* ipse etiam liberator esset qui fuerat & creator. Sed quare Deus noster nascendo per virginem, nos sic voluit reformare ad vitam? Vt quia per mulierem in hunc mundum mors intrauit, salus per virginem redderetur. Deniq; & quando Christus tertia die ab inferis resurrexit, *Matth. 28.* primum mulieres per angelum adorantes occurrunt, quibus ideo iubetur resurrectionem Apostolis nunciare, vt homini ostenderetur. Ecce per quam cecidistis in mortem, per ipsam vobis resurrectio mortuo-

G rum nũciatur. Mulier enim quia prior gustauerat, prior
etiam resurrectionem vidisse monstratur, vt ne perpe-
tui reatus apud viros opprobrium sustineret, quia quæ
culpam nobis transfuderat, transfudit & gratiam. De-
nique dominus noster ideo per casta virginis membra
venit ad terras, vt ostenderet deum castitatis esse autho
rem. Ergo sicuti Deus noster nos suscepit in se, ita &
deûm nos suscipiamus in nobis. Portemus ergo & nos
Deum in casto corpore, quem virginis casta membra
portauerunt. Christus enim magister est castitatis, &
ideo qui castitatem non habet, portare Christum non
potest. Sed & nos fratres charissimi qui deo credimus,
vt semper Christũ in corde nostro portare possimus,
castos ac puros nos exhibeamus ab omni peccato, vt
Christus habitare possit in nobis. Qui enim Christum
non habet in se, Christianus non potest dici. Nec enim
ita se extollere debet vnusquisq;, vt Christianum se no-
mine dicat tantum, & factis inimicum ostendat. Quo
modo est Christianus, qui contra Christi præcepta ve-
nire contendit? Sed vos qui deo seruitis & eius præcep
ta custoditis, potens est vobis concedere vitam æternã
qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secu-
H la seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XIIII.

Ser. XVIII. CAstissimum Mariæ virginis vterum, sponsi vir
ginis clausum ventris cubiculum, filij virginis
signaculum, merito plenissime collaudarem,
si messem meterem quam non seminarem. Denique sic
Gala. 6. Apostolus dicit, Quæcumque seminauerit homo, hæc
& metet. Verum est, omnino verum est, hæc omnem
hominem metere quæ seminauit, sicut ipse filius virgi-
Matt. 25. nis in quadam lectione Euangelij ait, Meto, inquit, vbi
non seminaui, & colligo vbi non sparsi. Dicat solus ho
die natus ex virgine filius Mariæ, Meto vbi non semi-
naui, & colligo vbi non sparsi. Dicat & Maria, Et ego te
filium generaui, & virginitatem meam non violaui.
Regnum teneo virginitatis, & regem genui castitatis.
Ingredientem & egredientem habui in palatio ventris
filium imperatoris, & de manibus meis non amisi cla-
uem regni pudoris. Porta facta sum cœli, ianua facta
sum filio dei. Illa porta facta clausa, quam in visione di-
uina Ezechiel vidit Propheta, de qua in me dicit pro-
Ezech. 44. phetizans, Vidi portam in domo domini clausam, &
Porta Ezec. dixit ad me angelus, Porta hæc quam vides non aperi-
mystica. tur, & homo non transit per eam, & clausa erit in æter-
I num. Sed mirabilior prophetiæ adimpletio. Quid est
porta in domo domini clausa, nisi quod Maria semper
erit intacta? Et quid est homo non transit per eam, nisi
quia Ioseph non cognouit eam? Et quid est quod do-
minus solus intrat & egreditur per eam, nisi quia spi-
ritus sanctus impraegnauit eam? Et quid est clausa erit
in æternum, nisi quia Maria virgo ante partum, virgo
in partu, virgo post partum? Dicat ergo Maria, Porta fa
Ioan. 20. cta sum cœli, ianua facta sum filio Dei. Illi facta sum ia-
nua clausa, qui post suam resurrectionem ingressus est
per ostia clausa: qui ingressus est parum ad suos crucifi-
xores, ad discipulos autem suos clauso cœnaculo ostij
ingressus est claustra. Qui natus de ventre meo, me ma-
trem dimisit intactam: Adimpleuit ventrem meum di-
uinitate, & vterum meum non euacuauit castitate. Exi-
uit de ventre meo giganteo cursu magnificus, & ven-
ter meus non est pudore vacuatus, nec in conceptione
inuenta sum sine pudore, nec in parturitione inuenta
sum cum dolore. O mira & laudabilis inter fœminas,
in qua ab angelo salutatur virginitas, sola impręgnata K
nec viciata: exonerata, nec vacuata, quia sic est ab ange-
lo salutata, Aue Maria gratia plena, dominus tecum. Fœ *Luc. 1.*
lix vmbilicus castitatis, quem amplexus non tetigit ma
ritalis. Considero conceptum tuum beata virgo, & ex-
pauesco. Intueor partum, & contremisco: adoro filium
tuũ, & reuiuisco. Enarra obsecro mihi, quo modo me-
ruisti dici mater domini, & sponsa filio dei? Quod ro-
go indica mihi, sed tamen colloquenti tecum ignosce
mihi. Ignosce, inquam, mihi quod audeam seruus, vti-
nam vel bonus, & non etiam inutilis & malus seruus,
& ideo malus seruus, quia non tecum cum tremore lo-
quor vt seruus: ignosce ergo mihi quod audeam cum
sponsa domini mei fabulari, & tamen indica mihi quo
modo poterit Dei filius per te generari. Audite fratres,
audite Mariam nobiscum loquentem, carne absentem,
spiritu præsentem, verecundia virginitatis vultum auer
tentem à collocutore, & indicantem quo modo im-
prægnata sit à creatore. Eram, inquit Maria, in domo
mea, puella Iudęa, ex semine Dauid regis generata: adul
ta facta sum, & desponsata sum coniugi, & placui alteri,
non interueniente adulterio, sed intercedente spiritu
sancto. Desponsata sum homini Iudęo, & placui homi
ni deo. Desponsauit me vir Iudæus, & amauit me Chri L
stus Deus. Ignorauit quidem spõsus meus Ioseph quod
me amasset deus meus, & putauit quod adulterio im- *Matt. 1.*
prægnatus esset venter meus. Nam ignaro Ioseph spon-
so meo, venit ad me quidam magnus Christi paranym
phus, non patriarcha primus, aut Propheta egregius,
sed Gabriel ille archangelus, facie rutilans, veste corrus-
cans, ingressu mirabili, aspectu terribili, visitauit & per-
turbauit me, salutauit & grauidauit, dixitque mihi, Aue
gratia plena, dominus tecum. Dominus, inquit, tecum, *Luca. 1.*
sed plusquam mecum. In me autem licet sit dominus,
memetipsum creauit dominus, per te autem genitus est
dominus. Ita est dominus tecum, vt sit in corde tuo, sit
in vtero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat car-
nem tuam, procedat formosus de vtero tuo, tanquam
sponsus de thalamo suo: egrediatur rex de cubiculo
suo, procedat princeps ex aula regali, ita vt virginita-
tem tuam non faciat violari. Dixitque ei, Quo modo
fiet istud, vt ego grauescam pudico & immunissimo
marito, quoniam virum penitus non cognosco? Despõ *Libro. 50.*
sata sum homini iusto, si cum illo non cõuenero, vnde *homi. 44.*
erit quod generabo? Sed si potest fieri vt concipiam in- M
tacta & generem clausa, indica modũ, & paratum inue
nies cor meum. Omnibus enim modis exopto me ego
deo meo vt habeam prolem, & nõ perdam pudorem.
Refert angelus Gabriel modum conceptionis, quod in
verbo fieret saluatoris, & ita ait ad eã, O inquit Maria
virgo dei, sponsa dei, dilecta dei, famula dei, mater dei,
si hunc à me modum requiris, quo modo virgo conci-
pias, virgo parias, & post partum virgo permaneas, vel
quo modo fiat in te qui fecit te, audi me, & ne pertur-
beris, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissi- *Luca. 1.*
mi obumbrabit tibi. Ita enim te virtus altissimi obum-
brabit vt nec æstum patiaris libidinis, & mater sis crea-
toris. Nescit interea Ioseph Mariæ sponsus, quid cum
Maria ageret angelus, subitoq; Ioseph intuitu familiari
& licentia maritali, aspicit Mariam coniugem suam,
vidit eam gressibus grauari, intellexit Mariæ vterum
grauidari. Turbatur Ioseph homo iustus, quod Mariam
nunquã de templo domini acceperat, & nondum cog
nouerat, & grauidam sentiebat, & quam non merue-
rat in coniugij honorem, iam haberet in confusionem,

A secumq; diu æstuans disputat dicens, Vnde hoc contigit quod euenit? Non cognoui, nō noui, non tetigi, nō violaui, non grauidaui, heu heu quid contigit, quid putas euenit, per quem Maria sic cecidit, quem sibi plusquam me adulantem inuenit? Ego enim cum licentiam haberem maritalem, ante totum nuptiarum puellarem nō vexaui pudorem. Timui, multumq; pertimui, quod in illo Moysitico libro legis sententiale verbum perscriptum cum legeretur, audiui. Quòd quæcumque virgo paternam domum fœdauerit adulterio, morienda lapidibus subiacebit. Similiter & vir qui pudoris vestimentum patri non detulerit, coramq; testibus replicanerit, pudorisq; signaculum non demonstrauerit, moriendus & ipse cum virgine erit. Vtrosque ergo libidinarios hac Moyses sententia ferire voluit, simulq; adulteros perire mandauit. Sic namque ait, Auferte opprobrium de domo Israël, & omnis qui audierit timebit, & non aget impie. Hanc Moysi sententiam præcauebam, ipsamque luxuriam in meo corpore refrænabam, maxime quia Dauid filium me esse sciebam, & regali me functum sacerdotio prænoscebam. Sed quoniam B nihil mirum est, nihil nouum, nihil occultum, nihil abs consum quod non reuelabitur, & occultum quod non in publico veniat, in Dauid regis filia, recolo historiā. Dauid rex Vriæ Cethei mulierem audacia extulit regali, nec eum timor terruit parentalis. Quid ergo faciam? quid agam? Anxior, gemo, doleo, curro, consilium quæro, nec penitus inuenio. Prodo adulterium, aut taceo propter opprobrium? Si prodidero, adulterium quidē non cōsentio, sed neuum crudelitatis incurro, quia secundum libri Moysi sententiam, lapidantem esse cognosco. Si tacuero malum consentio, & cum adulteris portionē meam pono. Quoniā ergo tacere malum est, adulterium prodere peius est, ne per me fiat homicidiū, dimittam eam coniugio. Cogitauit, inquit, sicut Euangelium dicit, occulte dimittere Mariā cōiugem suam. Cogitauit quod esset rea de adulterio, cum iam esset de terior in mente huius suspicionis mala conceptio. Sed non timeat Maria Dauid illius magni regis filia, quoniam sicut in Dauid veniam contulit sermo propheticus, sic Mariam liberat angelus saluatoris. Veniat mater domini casta, in qua non fuit virilis appetitio, sed spiritus sanctus, quam non violauit Ioseph vir Iudæus, sed solus impregnauit omnipotens deus, quę non com C mixta est, nec Ioseph sponso, nec cognita alicui viro, sed soli omnipotenti Deo. Inuoca virgo sancta Deum tuum, Dauid patrem tuum, non illum Dauid adulterio fuscatum, & Vriæ Cethei homicidio diuulgatum: sed illum dico Dauid forti manu præliatum, dum cum diabolo altercatum. Mittat de cœlo angelum suum, & visitet in somnis sponsum tuum. Suspēdat iudicium Moyses suum, ne Ioseph vindicet adulterium tuum. Parat itaque Ioseph animum in tempore, quo Mariam possit occulte dimittere. Ecce iterum virginis ille paranymphus, nō homo, sed Gabriel angelus ille conspicuus, cœli cursor æquissimus, medio noctis libramine, dicit ad Ioseph in visione, Ioseph fili Dauid, cur tantum tribularis, quid multum contristaris, cur in somno cogitando desudas, quare vigilando tristis ambulas, cur de Maria malam tibi ingeris suspicionem, cum ipsa tibi generatura sit saluatorem? Aufer zelotypiæ animum ex ea, Ipse enim est dominus qui impregnauit eam. Ideo tristis est anima tua, quia quæcumq; legisti in prophetia, non intellexisti in Maria. Hinc est omnis tristicia tua, quoniā sponsam tuam nondum cognoueris & grauidam sen-

Deut. 22.

Matt. 10.

2. Reg. 11.

Psalm. 49.

Matt. 1.

seris, nec aliud in ea nisi adulterium suspicatis. Ioseph D fili Dauid, natus non solum ex genere sacerdotali, verumetiam ex regali filius prophetarum, socius Scribarum, Ille deus qui scripsit mirabilia in lege sua, ipse fecit mirabilia in coniuge tua. Quid autem sunt mirabilia, nisi quę hominibus sunt impossibilia? Mirabilia ergo Dei in lege non legisti, quod si etiam legisti, quare non intellexisti? Ipsa lex quam quotidie legis sine graphio scripta est in tabulis lapideis. Lege & intellige quod panem in eremo terra produxerit, cuius semen in terra arator nullus induxit. Virga etiam Aaron, annis siccata plurimis sine aqua reuixit, in templo floruit, nuces produxit, quas clausa sub tecto produxit. Ergo qui scripsit lapideas tabulas sine stylo ferreo, ipse grauidauit Mariam spiritu sancto: & qui produxit panes in eremo sine aratione, ipse impregnauit virginem sine corruptione: & qui fecit virgam sine humore folia germinare, ipse fecit filiam Dauid sine semine generare. Postremo fili Dauid Ioseph filius Prophetarum, legisti Esaiam eximium prophetarum quid dixerit, quemadmodum scripserit, Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Quod ergo E legisti in libris tuis, aspice in Maria oculis tuis, vt digne dicas canticum Dauid patris tui, Sicut audiuimus, ita & vidimus in ciuitate domini virtutū, in ciuitate dei nostri. Aspice ergo Mariam coniugem tuam, semper de ea securus & in nullo sis solicitus, quia quod natum est in eius vtero, non vocabitur filius Iudæi, sed vocabitur filius dei. Habe ergo Ioseph cum Maria coniuge tua cōmunem virginitatem membrorum, quia de virgineis membris virtus nascitur angelorum. Sit Maria sponsa Christi in carne sua virginitate seruata, sis autem & tu pater Christi cura castitatis & honorificentia virginitatis, vt de virgineis membris genitricis, seculis Christianis nulla sit zelotypia. Magnum meritum virginitatis fratres. Virginitas Mariæ angeli salutatione est impregnata, & prægnans Mariæ virginitas de vtero in vtero est salutata, & generans virginitas Mariæ ab angelis est hodie collaudata, & lactans virginitas Mariæ per stellam de cœlo est indicata, & magorum muneribus est honorata. Gaude itaq; Ioseph nimiumq; congaude virginitati Mariæ, qui solus meruisti virginalem affectū possidere coniugij, quia per meritum virginitatis ita separatus es à concubitu vxoris, vt pater dicaris saluatoris, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen. F

Mirabilia quę?

Deute. 9.

Exodi. 16.

Nume. 17.

Esaia. 7.

Psalm. 47.

Luca. 1.

Mat. 2.

In eodem festo. Sermo XV.

Ser. XIX.

GAudeamus fratres, lætentur & exultent gentes. Istum diem nobis non sol iste visibilis, sed creator ipsius inuisibilis consecrauit, quando eum pro nobis visibilem factum, à quo inuisibili & ipsa creata est visceribus fœcundis & genitalibus integris virgo mater effudit. Concipiens virgo, pariens virgo, virgo grauida, virgo fœta, virgo perpetua. Quid miraris hæc homo? Deum sic nasci oportuit, quando esse dignatus est homo. Talem fecit illam qui est factus ex illa. Antequam fieret enim erat, & quia omnipotens erat, fieri potuit manens quod erat. Fecit sibi matrem cum esset apud patrem, & cum fieret ex matre mā sit in patre. Quo modo deus esse desisteret cum homo esse cœpit, qui genitrici suæ præstitit ne desisteret virgo esse cum peperit? Proinde cum verbum caro factū est, non verbum in carnem pereundo cessit, sed caro verbo ne ipsa periret accessit, vt quēadmodum homo est anima & caro, sic esset Christus Deus & homo, idem deus qui homo, & qui deus idē homo, non confusione

Ioan. 1.

G naturæ, ſed vnitate perſonæ. Denique filius dei gene-
ranti coæternus ſemper ex patre, idem filius hominis
eſſe cœpit ex virgine: ac ſic & filij diuinitati eſt addita
humanitas,& tamen non eſt perſonarum facta quater-
nitas, ſed permanet trinitas. Non ergo nobis ſubrepat
quorumdam ſententia minus attentorum in regulam
fidei,& in ſcripturarum oracula diuinarum. Dicunt e-
nim, Qui filius eſt hominis,factus eſt filius dei: qui ve-
ro filius eſt dei, non eſt factus hominis. Hoc vt dicerēt
quod verum eſt attenderunt,ſed verum eloqui non va
luerunt. Quid enim attenderunt, niſi quia humana na-
tura potuit in melius commutari, in deterius diuina au
tem nō potuit? Hoc verum eſt,ſed etiam ſic, id eſt, ne-
quaquam in deterius diuinitate mutata, verbum tamē
Ioan.1. caro factum eſt. Neque enim ait Euangeliſta, caro ver-
bum facta eſt: ſed ait, verbum caro factum eſt. Verbum
autem deus, quia deus erat verbum. Et quid caro niſi
homo? Non enim ſine anima in Chriſto hominis caro.
Matt.26. Vnde ait, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Si er
go verbum deus, & homo caro, quid eſt aliud verbum
factum eſt caro: niſi, quia deus erat, factus eſt homo? Ac
H per hoc qui erat dei filius, factus eſt hominis filius, aſ-
ſumptione inferioris: non verſione potioris: accipien-
do ipſe quod non erat, non amittēdo quod erat. Nam
quo modo in regula fidei confiteremur, credere nos in
filium dei qui natus eſt ex virgine Maria, ſi non filius
dei, ſed filius hominis natus eſt ex virgine Maria? Quis
enim Chriſtianus neget ex illa fœmina filium hominis
natum, ſed tamen deum hominem factum, & ita homi
Ioan.1. nem deum factum? Deus enim erat verbum, & verbum
caro factum eſt. Confitendum eſt igitur, eum qui filius
Ioan.14. dei erat, vt de virgine Maria naſceretur aſſumpta for-
Ioan.10. ma ſerui filium hominis factum, quod erat manentem,
quod non erat aſſumentem. Eſſe incipientem quo mi-
nor eſt patre, & ſemper manentem in eo quo vnum
ſunt ipſe & pater. Nam ſi ille qui ſemper eſt dei filius,
non eſt ipſe factus hominis filius, quo modo de illo di-
Philip.2. cit Apoſtolus, Qui cum in forma dei eſſet, nō rapinam
arbitratus eſt eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſum exi-
naniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem ho-
minum factus, & habitu inuentus vt homo? Neq; enim
alius, ſed ipſe in forma dei æqualis patri, qui eſt vtique
vnigenitus dei filius, ſemetipſum exinaniuit, in ſimilitu
I dinem hominum factus. Neque alius, ſed idem ipſe in
forma Dei æqualis patri, humiliauit non alium, ſed ſe-
metipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem
autē crucis. Quod totum non fecit Dei filius, niſi in ea
forma quæ eſt hominis. Item ſi ille qui ſemper eſt dei fi-
lius, non eſt ipſe factus hominis filius, quo modo dicit
Roma.1. Apoſtolus ad Romanos, Segregatus in Euangelium
dei, quod ante promiſerat per prophetas ſuos in ſcrip-
turis ſanctis de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Da-
uid ſecundum carnem? Ecce filius dei quod vtiq; ſem-
per erat, factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem
Gala.4. quod non erat. Item ſi ille qui eſt dei filius, non eſt ipſe
factus filius hominis, quo modo miſit deus filium ſuū
factum ex muliere? Quo nomine ſecundum Hebræam
linguam non virgineum decus negatur, ſed fœmineus
ſexus oſtenditur. Quis enim à patre eſt miſſus, niſi vni-
genitus dei filius? Quo modo ergo ex muliere factus,
niſi quia idem ipſe qui erat apud patrem dei filius, miſ-
ſus, factus eſt hominis filius? De patre natus ſine tempo-
ris die, de matre natus hodie. Ita enim diem quem crea
uit in quo crearetur elegit, ſicut factus eſt de matre quā
fecit. Nam & ipſe dies à quo deinceps incrementum lu
cis accipit deus, opus Chriſti ſignificat, in quo interior K
homo noſter renouatur de die in diem. Aeterno quip-
pe creatori in tempore creato ille dies debuit eſſe na-
talis, cui creatura congrueret temporalis, cui honor &
imperium per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto. Sermo XVI.

HOdiernus dies ad habendam ſpem vitæ æter- Ser.XX.
nę, magnum contulit gaudium generi huma-
no. Primus enim homo quo cadente omnes Gene.3.
cecidimus, cuius ruina eſt mortalitas noſtra,
non eſt natus ſed factus, patre nullo, nulla matre, ſed
deo operante. Hæc eſt hominis prima cōditio, Adam Gene.2.
de terra. Secunda conditio eſt hominis, qua creauit fœ *Natiuitatis quatuor cōditiones.*
minam de latere viri. Tertia conditio eſt hominis, qua
natus eſt homo ex viro & fœmina. Quarta conditio eſt
dei & hominis, qua natus eſt Chriſtus ſine viro de fœ- Luca.2.
mina. In iſtis quatuor conditionibus vna ſola nobis vſi-
tata eſt, cæteræ tres non ſunt in oculis carneis, ſed in
fide cordis. De terra factum hominē ſine patre & ma-
tre nouimus, nunquam vidimus, lecta & audita credi-
mus. Tertia illa vſitata eſt nobis ipſa quotidiana. De L
complexu maris & fœminæ quotidie naſcuntur homi-
nes. Iam ergo erat vna ſine viro & fœmina, iam erat
tertia de viro & fœmina, quarta reſtabat ſine viro de
fœmina: ſed iſta quarta liberauit tres. Prima & ſecunda
ruerunt, tertiam de ruina generauerunt, in quarta ſalu-
tem inuenerunt. Exultent virgines, virgo peperit Chri-
ſtum. Nihil in ea quod vouerunt putent extermina-
tum, manſit virgo poſt partum. Exultent viduæ, infan- Ibidem.
tem Chriſtum vidua Anna cognouit: exultent coniu- Luca.1.
gatæ, naſciturum dominum Ieſum Chriſtum Elizabeth
maritata prophetauit. Nullus gradus prætermiſſus eſt,
de quo non haberet teſtimonium ſalus omnium. Nun-
quid enim ſolæ virgines ad regnum cœlorum perue-
niunt? Perueniunt & viduæ. Magni meriti fuit illa vi-
dua ſancta Anna, quę à virginitate ſua ſeptem annis vi-
xerat cum viro ſuo, quo defuncto vſque ad ſenilem æ-
tatem peruenerat, & ſenectute ſancta expectabat infan-
tiam ſaluatoris, vt paruum videret annoſa, paruum ag-
noſceret anicula, intrantem in mundum ſaluatorem
videret itura. Et in maſculino ſexu tria ipſa genera *In maſculino ſexu tria genera commendata ſunt.*
commendata ſunt. Ipſe Chriſtus puer natus eſt, exul-
tent pueri, continentiam vouentes puero. Ipſe vero in-
tegritatem pueritiæ conſecrauit, qui ſuæ matri fœcun-
ditatem attulit, virginitatem non abſtulit. Simeon ille
ſenex diu vixerat, cuius ætas comparatur Annæ, & au- M
dierat reſponſum quòd non eſſet viſurus mortem, ni- Luca.2.
ſi prius videret Chriſtum domini, Intelligite fratres,
quantum deſiderium habebant antiqui ſancti videndi
Chriſtum. Sciebant illum eſſe venturum, & omnes qui
piè viuebant dicebant, O ſi hic me inueniat illa nati-
uitas, ò ſi quod credo in ſcripturis, videam oculis meis.
Et vt noueritis quantum deſiderium habebant ſancti
qui nouerant per ſcripturas virginem parituram, ſicut
audiſtis cum Eſaias legeretur, Ecce virgo accipiet in v- Eſaig.7.
tero, & pariet filium, & vocabitis nomen eius Emma-
nuel. Emmanuel quid ſit Euangelium nobis aperuit di-
cens, quod interpretatur nobiſcum deus. Non tibi er- Matt.1.
go vile ſit quæcumq; infidelis anima, non tibi videatur
impoſſibile vt virgo pareret, virgo pariens permane-
ret. Intellige natum deum & non miraris virginis par-
tum. Vt ergo noueritis antiquos ſanctos & iuſtos optaſ
ſe videre quod conceſſum eſt huic ſeni Simeoni: do-
minus noſter ipſe Ieſus Chriſtus ad diſcipulos ſuos lo-
quens

Matt. 13. quens ait, Multi iusti & prophetæ voluerunt videre quę
A vos videtis & nō viderunt, & audire quæ auditis, & nō audierunt. Multum senex iste fuit ad audiendum serus, sed ad videndum maturus. Non expectauit vt Christū audiret loquētem, quoniam agnouit infantem. Et hoc illi concessum erat iam decrepito, quasi desideranti & suspiranti & dicenti quotidie in orationibus suis, Quādo veniet? Quando nascitur? Quando videbo? Putas durabo? Putas hic me inueniet? Putas isti oculi videbūt per quem cordis oculi reuelabuntur? Dicebat ista in orationibus suis, & pro desiderio suo accepit respōsum, quòd nō gustaret mortem nisi prius videret Christum domini. Gestabat eum Maria mater eius infantem, vidit ille & agnouit. Vbi nouerat quod agnouit? An intus est reuelatus, qui foris est natus? Vidit, & agnouit. Agnouit Simeon infantem tacentem, & occiderunt Iudæi iuuenem mirabilia facientem. Cum ergo cognouisset, accepit in vlnas suas, hoc est in brachia sua, amplexatus est eum. Portabat à quo portabatur. Ipse enim est Christus sapientia dei, attingens à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Quantus ibi Sapien. 8.
B erat & quàm magnus, quàm paruus factus erat? Paruus factus, paruos quærebat. Quid est paruos quærebat? Non superbos, sed humiles colligebat. In præsepi dignatus est poni, vt esset piorum cibaria iumētorum. Accepit eum Simeon in brachia sua & dixit, Nunc dimittis domine seruū tuum in pace. Dimittis in pace, quia Luca. 2.
video pacem. Quare ergo dimittis in pace? quia viderunt oculi mei salutare tuum. Salutare dei, dominus Iesus Christus. Annunciate diem, ex die salutare eius. Psalm. 95.
Habetis ergo pueri puerum Iesum, sancti senes senem Simeonem. Si autem quæritis vt & coniugatus aliquis vir testimonium domino perhibeat, Zachariam considerate, Nemo ergo quærat aliud fratres mei charissimi, fideles, aut virgo, aut vidua, aut coniugata, aut puer, aut continens, aut vxoratus, quicquid plus esse quis voluerit, non inuenit quēadmodum ad Christum pertineat. Non inuenimus testimonium perhibuisse Christo adulteros, fornicatores, immundos. Et vt à talibus ei testimonium perhiberetur, ipse præstitit, ipse donauit. Nō enim quisquam sanctus viribus suis. Exultemus ergo charissimi, ab hodierno die crescunt dies. Crede in Christum & crescat in te deus. Credidisti, inchoatus est deus. Credidisti, natus est Christus in corde tuo. Sed
C nunquid Christus natus sic remansit? Creuit, ad iuuentutem peruenit, sed in senectutem nō declinauit. Crescat ergo & fides tua, robur inueniat, vetustatē nesciat.
Ioan. 1. Sic pertinebis ad Christum filium dei, in principio verbum apud Deum. Verbum Deum, sed verbum caro factum est, vt habitaret in nobis. Maiestas ibi latebat, vbi infirmitas apparebat. In manus suas Simeon infirmitatem accepit, sed maiestatem intus agnouit. Nemo contemnat natum, si vult esse renatus. Ad illum pertinuit propter nos nasci, ad nos pertinet in illo renasci, qui
1. Timo. 1. venit in hunc mundum peccatores saluos facere, Iesus Christus dominus noster, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo XVII.

Ser. XXI. Esaia. 9. Hodie puer natus est nobis, hodie filius datus est nobis. Puer, inquam, licet teneritudine membrorum inualidus, sed inculpabili generatione præclarus. Hodierna enim natiuitas genitricem innocentiæ, puritas declarat authorem: hodie filius datus est nobis. Nunc nobis est datus, qui est ante secula natus. Datus in partu virginis, filius de sub-

stātia genitoris. Cum igitur seruilem casam per ostium D
fidei speratus quondam dominator intraret, rubuit inuiolata virginitas. Nec pessulum pudoris infregit, & in sacris visceribus radius æternę claritatis effulsit. Lętetur ergo omne mundi huius exilium, exultet seculum paulo ante captiuum. Misit Deus filium suum qui naturam terreat moriatur & vincat. Terruit nāq; Herodem natus, vicit diabolum innocens crucifixus. Cela domine sub pelle carnis animum virtutis, habitum maiestatis paulisper occulta. Dege in vtero virginis, egredere & congredere ex tetorio sacræ virginis. Apta pro me muscipulam, vbi totam liberas creaturam. Sed tanti huius cōceptus ac partus & causam & miraculum pertractemus. Vt igitur viciorum sordibus obsoletus horribiliter squalesceret mundus, ab origine iam in paradiso captiuus, fœmina causa fuit. Sic etenim scriptum est, A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur. Et Apostolus Paulus, Vir, inquit, seductus nō est, mulier autem seducta in præuaricatione facta est. Per hanc ergo mundus ęrumnabili seruitute depressus, sub iugo diaboli anxia colla submiserat. A quo enim quis deuictus est, huic & seruus addictus est. Soluta igitur elementorum fœderata compage, diluuium hominem deleuit, crimen delere non potuit. Isaac sterilis non virginis filius, crucis meruit signa portare. Apprehendi meruit, vinciri meruit, non tamen aliquid mundo contulisset si potuisset occidi. Moyses aquis purificandum agmen solummodo eripit Iudaicum, non totum liberat mundum, exterminat Aegyptum non peccatum. Regem Pharaonem freto hiante subduxit, non diabolum cum suis legionibus pernecauit. Dauid in iniquitatibus se fatur esse conceptum, nec ipse ergo mundi potuit auferre peccatum. Cum per plerasque igitur temporum gyrantium rotas mundiale curriculum volueretur, neque quispiam mederetur, & ingrauescentibus culpis ruinæ præcipitis ictu & fremitu totius orbis mēbra puluescerent & nemo succurreret, ad fœminā causa reuertitur, & origo per originem detruncatur. Origo peccati, per genitricem Christi. Prosapies impietatis, per prosapiem pietatis. Stirps mortis, per stirpem vitæ percutitur. Hactenus causam, nunc aptos obtutus miraculis reuelemus, Christum virgo peperit, mutatur natura, deletur & culpa. Pręcisum est illud Euæ infœlicitatis elogium, In tristicia paries filios, quia ista in lætitia dominū parturiuit. Illa enim luxit, ista reluxit. Illa lachrymas, ista gaudium in ventre portauit, quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Christus seminauit nō luxus, deus seuit nō maritus. Virgo genuit, quia virgo cōcepit. Inuiolata peperit, quia in cōceptu libido nō fuit. Vtrobique miraculum, & sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Matrimonium in fide, partus in virgine. Gabriel ille horum sponsalium internuncius fuit. Quid dixerit, quid audierit referat, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecū. A salutatione incipit qui salutem in lingua portauit. Sileat nunc à fœminis, sileat tortuosi serpentis male suadibilis sibilus, ad matrem domini nostri angelus est locutus, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Gratia refertur pro culpa, plena dicitur non vacua. Impleta est ergo gratia, & euacuata est culpa. Hoc modo & ipsa venerabilis virgo nostra in suo cantico plausit: Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Tecum in corde, tecum in ventre, tecum in auxilio. Gratulare virgo, Christus rex è cœlo suo, venit in vtero tuo. Ex sinu patris in vterum dignatur des-

Right margin notes: Matt. 2. · Eccli. 25. · 1. Timo. 2. · 2. Petri. 2. · E · Gene. 22. · Exodi. 14. · Psal. 50. · F · Luca. 1.

G cēdere matris,ſed nec regionem ſuam maieſtas infinita deſeruit,nec eum virginalis aula dum accepit incluſit. Fides à terra in cœlum erecta eſt. Huic Chriſtus inſedit,& per ipſam in templum pudoris intrauit. Benedicta tu in mulieribus, quæ vitā viris & mulieribus peperiſti. Ede inculpabilis fœmina inuiolabilem virum, ac ſic & fœminam ſaluabis & virum. Eua mater generis noſtri pœnam intulit mundo, genitrix domini noſtri ſalutē & fœminę geſsit & viro. Auctrix peccati maledicta, auctrix meriti benedicta. Ita enim ad eam cœleſtis nuncius infit, Benedicta tu in mulieribus. Genere ſexuali omnes appellantur equidem communiter mulieres,ſed ſunt etiā incorrupta virginitate pudoris proprietate diſtantes. Illa occidendo obfuit,iſta viuificando profuit. Percuſſit illa,at iſta ſanauit. Pro inobediētia enim obedientia commutatur, & fides pro perfidia recompenſatur. Plaudat iterū organis Maria,& inter veloces articulos tympana cōcrepent. Excludat cantus digitis,pariat Chriſtū ludentibus Pſalmis. Concinant lætantes chori, & alternantibus modis dulciſona carmina miſceantur. Muſicum Maria inter iuuenculas melos exerceat,quia dulce verbum plectris ſancti ſpiritus mo-
H dulantibus parturiuit, in terra Iudęa, quæ ipſa tympanū crudelitatis aptabat,& Chriſtū in ligno tendebat. Poſtquam enim ſceleris errabunda manus incompoſitis numeris diſcrepauit, cōfeſtim barbarus ille fragor truculenti
Lucæ. 23. ſtridoris infremuit,Crucifige,crucifige. Recipro-
Exodi. 15. cato igitur die quo crimino ſa Aegyptus feriretur,tympanum Mariæ noſtræ pulſatum verbum edidit, & ſuæ linguæ pulſabulo puerpera noſtra lætos ſui oris cantus effudit. Audiamus igitur quēadmodum tympaniſtria
Lucæ. 1. noſtra cantauerit,Magnificat anima mea dominum,& exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo. Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens eſt. Cauſa igitur inualeſcentis errati miraculum noui partus efficit, & Euæ planctum Mariæ cantus excluſit. Deniq; poſt illius benedicibilis ſalutationis & præſagium & triumphum, tacita ſecum virgo mentis altercatione cōfligit,qualis eſſet iſta ſalutatio. Nuncius interim cœleſtis exequitur, Ne timeas Maria, inueniſti gratiā ante deum, Ecce concipies filium & vocabis nomen eius Ieſum. At illa dum ſciſcitatur modū,audit authorē ſobolis deum. Quo modo,inquit,fiet iſtud,quo-
Ibidem. niam virum non cognoſco? Spiritus,inquit,ſanctus ſu-
I perueniet in te,& virtus altiſsimi obumbrabit tibi. Ideo quod naſcetur ex te ſanctum,vocabitur filius Dei. Expandat nunc fides ſplendentis vteri pulchra tentoria, obumbret virtus, ſpiritus ſibilet naturali calore depulſo, tenuis virginem aura refoueat, & fluente refrigerio ſpiramentis cœleſtibus ventiletur, aluus virginalis ſertis verecundiæ coronetur. Flammeus ibi roſæ fulgor anhelet,albens lilium candicet,mollis viola rutilet,purpurei ſpargantur flores, & vario nitore depictus Chriſti thalamus exornetur. Reſponde iam virgo ſacra, Vitam quid tricas mundo? Aſſenſum tuum angelus præſtolatur, inde eſt quod nuncius iſte moratur. Iam audiſti,Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi,vt prolem gignas, & virginitatem nō perdas. Ianua cœli quondam per Adam clauſa iam ſonuit,per ipſam nuncius iſte proceſſit. Deus in porta eſt, angelum quem moraris expectat. O beata Maria ſeculum omne captiuum tuū deprecatur aſſenſum, te Deo mundus ſuæ fidei obſidem facit, per te parentum ſuorum iniurias abſtergi deprecatur. Ipſe prior qui offen-
ſus eſt miſit, clauſtrum quod iniquitas noſtra cœlo in- K
fixerat reſerauit. Eſt nobis aditus ſi aſſenſus tuus fuerit commodatus. Et nobis ſuccurris & tibi,qoia nobis pœna ſucceſſit, & tibi nuptias filio ſuo in tuo thalamo pater præparabit. Deus in ipſis ſponſalibus gaudiis relaxat quicquid eum offenderat mūdus. O & tu angele tāti regis nuncie,& ſecreti diuini legate,qui ex palatio imperatoriæ maieſtatis indulgentiam reddis crimino ſis, vitam mortuis, & pacem ſacram attuliſti captiuis, vrge virginem non de Dei munere diffidentem, ſed de muneris magnitudine cogitantem. Faue partibus ſeculi, conſcius ſecretorum cœli, lætabuntur ſocij tui,ſi negocium iuueris mundi. Nos à veſtro conſortio impietatis mucro diuiſit,per vos de reditu noſtro tractatur. Inſpice ſqualentem noſtri carceris miſeriam, & loquere feſtinus ad Mariam. Vſquequo moraris ô virgo nūcium feſtinantem? intuere Deum in cœli me veſtibulo ſuſtinentem,reſponde verbum,& ſuſcipe filium. Da fidem, & ſenti virtutem. Pande ſinus roſeos virgo perpetua,fides tua modo aut aperit cœlum aut claudit. Ecce, inquit, ancilla domini. Introëat rex in cubiculum ſuum, Fiat mihi ſecundum verbum tuum. Nec mora reuertitur nūcius, & nuptialem thronum ingreditur Chriſtus. L
Accipit ſtolam carnis in thalamo virginis,intra theſaurum maieſtatis ſacculum carnis ceſsit. Diuinitati ſpon-
ſatur homo, præmium accipit caro. Procedit Chriſtus *Pſalm. 18.*
quaſi ſpōſus de thalamo ſuo, cum præſagio nuptiarum exiit ad campum ſeculi, cucurrit ſicut gigas exultando per viam,peruenit vſque ad crucis trophæum,& ibi firmauit aſcendendo coniugium,vbi conſentiret alienātem in ſuppliciis creaturam,commercio pietatis ſe pro coniuge dedit ad pœnam. Tradidit quoque carbunculatam ſui ſanguinis gemmam, & copulauit ſibi perpe-
tuo iure matronam. Aptaui, inquit, vos Apoſtolus vni *2. Cor. 11.*
viro virginem caſtam exhibere. Ecce nunc quæ fuerat fœta facta eſt ancilla,quia vidit vitā ſuam in ligno pendentem,& non credidit liberantem. Gaudeamus ergo fratres in commercio Dei & hominis, ſponſi & ſponſæ, Chriſti & Eccleſiæ,ſaluatoris & virginis, quæ dum deſpōſaretur fabro,cœli nupſit architecto. Veneremur Chriſtum in pręſepi,qui quadrifarium mundum repleuit in fide. Adoremus pannos infantiæ,ex quibus facta ſunt emplaſtra naturæ. Honorate paſtores qui primi myſterium ab angelis didicerunt. Plaudamus cuncti cū cœleſtibus angelis officiisq; diuinis,& cœli & terræ pa-
cēm bonę voluntatis hominibus nunciemus. Date glo M
riam in excelſis deo,redempti credite datā pacem eſſe *Lucæ. 2.*
captiuis. Eſtote homines bonę voluntatis,vt mereamini pręmium libertatis,ipſo donante qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto. Sermo XVIII.

VEneranda natiuitas Saluatoris, qui natus in *Ser. XXII.*
carne eſt, humilitatis eſt inſtrumentum,pietatis myſterium, & æternæ ſpei remedium manifeſtum. Hac die eſt natus ex virgine matre, qui ante ſecula æternus eſt genitus ex Deo patre. In illa natiuitate ex impaſsibili naſcitur genitore, ex iſta incorrupta natus ex virgine. Illam ſolus pater ſciuit ipſe qui genuit, hanc in ſe ſola virgo & mater intemerata cognouit, quæ virum in concipiendo non pertulit. In patre impaſsibilitas, in matre incorruptibilitas. In patre perpetua diuinitas,in matre æterna virginitas. Sic enim
ad eam dominus loqſitur per Prophetam, Et deſpon- *Oſee. 2.*
ſabo te mihi in æternū. Semper ergo virgo eſt quę ſemper ſponſa eſt, & quæ vocabulo ſponſæ non caruit,in æternum

A æternum virgo permansit. Et desponsabo te, inquit, mihi, in æternum: quia quæ sponsa æterna dicitur, æterna virgo probatur. Ex patre inuisibiliter, ex matre visibiliter. Et incomparabiliter ex patre, atque incomparabiliter ex matre, quia incorruptibiliter in illa natiuitate patrem Deum habet sine homine matre, in ista matrem habet virginem, sed hominē non habet patrem. In illa coæternus & patris & coæternus authoris, in ista filius est virginis & author est matris. Ipse enim formauit vterum qui descendit in vterum, exiuit de vtero & non corrupit vterū, vt qui deum patrem habet in cœlis, virginem matrem haberet in terris. In illo sine tempore genitus, in ista in fine temporum natus. In illo nascitur sine fine, in ista cōcipitur sine semine. In illa sine initio generationis, in ista sub conditione legis & carnis. In illo inuisibilis Deus, in ista visibilis homo per corpus, *Ioan.1.* quia verbum caro factum est & habitauit in nobis. In illo impassibilis, in ista mortalis. In illo excelsissimus, in ista subiectus. Subiectus siquidem iniuriis passionis & mortis, mortis autem crucis. Sed per hæc omnia est gloriosus in cœlis, qui victor in omnibus inuenitur in B terris. Elegit sibi in qua nasceretur diem, qui fecit omnem diem, & non sine gratia prælationis cęteris est diebus habendus hic dies, in quo deus in hominem docetur fuisse promotus. Denique ex hodierno dies accepit incrementū, & augmenta sumit cursus sui, qui electus ad gloriā dei noscitur. Conceptus est enim equinoctio verno, & natus est solstitio hiberno. Et qua die est conceptus in vtero virginis, in ipsa resurrexit ab inferis cū gloria passionis. Et in conceptu tamen & in natiuitatē eius dies accepit incrementum, & nascente vera luce, *Matt.27.* lucis & diei augmentatur officium. Aduertite interea *Dies proficit in Christi natiuitate, & in eius passiōe deficit.* fratres, aduersite dominicū sacramentū. In natiuitate eius dies proficit, in passione deficit, quia à sexta hora tenebrę factæ sunt per totam terram vsq; ad horam nonam. Et quod imminutū est in passione, ampliatum est in resurrectione. Ecce est illud, Dies diei eructat verbū, & nox nocti indicat scientiā. Dies natiuitatis diei pas- *Psalm.18.* sionis, & dies passionis diei resurrectionis. Nox natiuitatis nocti passionis, & nox passionis nocti resurrectionis annunciat verbum. Illic natum, hic passum. In illa angelorum gaudium, in ista totius mundi luctum, sed tamen omnium in resurrectione triumphum, quia in *Psalm.29.* vesperum abūdauit fletus, & ad matutinum lętitia. Vesperum C passionis, quando sequebatur eum multitudo *Luca.23.* populi, & mulieres lamentabantur & plangebant. Matutinū resurrectionis, quo mulieres cum gaudio à mo- *Ioan.20.* numento currebāt, & discipuli cum gaudio ad monumentum festinabāt. Elegit ergo hunc diem sibi ad natiuitatem, nobis ad fœlicitatem. Sibi ad obsequium, nobis ad gaudiū. Sic enim pastoribus angelus prædicauit, *Luc.2.* Ecce, inquit, annuncio vobis gaudiū, quod erit vniuersę terrę. Quare? Quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus dominus, vt merito à nobis hodie cantan- *Psalm.117.* dū sit, Hic est dies quem fecit dominus, gaudeamus & lætemur in eo. Crescit ecce dies cum ortu nascentis, & lucratiuo prouētu vel successibus momentorū, noctisq; imminuto curriculo defectionem sentiunt opera tenebrarum. Die enim æterno nascente, augmentū debuit dies temporalis accipere. Non vt dies aliquid nascenti conferret, sed vt ex nascente dies prærogatiuam incrementi vel fœlicitatis acquireret, & fieret toti mundo festiuus, in quo verus deus homo natus est in carne perfectus. Omnis ergo huius natiuitatis schola, humilitatis est officina, patiētiæ massa, virtutis agonia. Primū quia voluit immensus & omnipotens Dei filius, cuius incapabilis potētia & incomprehensibilis magnitudo cœlū D simul ac mūdum continet, ambit, amplectitur, excedit, tanta se angustia & subtilitate contrahere, vt intra vterū virginis clausus, & quod habebat in maiestate comprimeret, & quod erat in virtute celaret, tantaq; se humilitate deponeret, vt filius hominis esse vellet, qui Dei filius nunquā esse cessaret. Sed hoc nō nisi deus posset. Intra magnitudinem enim suā se occultasse cū potens sit, nō humanę infirmitatis, sed diuinæ virtutis est. Nemo enim hominū se potest abscōdere aut celare quod nascitur, quia quanquā sit in omnibus natura mortalis, non potest tamē quisquā sibi derogare quod natus est. Deus autem noster in eo potentiam maiestatis aperuit, cū se intra terminos humanę infirmitatis abscondit, vt omnipotentē se in hoc maxime sacramento monstraret, quo potestati suæ subiiceret id quod per potestatē naturæ cœlestis omni subiectione liberū permaneret. Natus enim deus ex deo patre homo esse voluit: sed id quod deus antè natus est nō amisit. Ita enim esse homō voluit, & ideo quod hominis fuit non in ea qua natus est conditione permansit. Suscepit enim ex Maria vir- E gine hominē verū quē per resurrectionis gloriā leuauit in cœlū. Humilitas ergo Christi sublimitas est corporis nostri, quia cum humiliatur dominus, exaltatus est homo, & ita exaltatus est seruus vt in domino simul fieret ipse quod dominus. Hoc beatissimus Paulus probat dicens, Qui transfigurauit corpus humilitatis nostrę cō- *Philip.3.* forme corpori glorię suæ, secūdū operationē vt possit subiicere sibi omnia. Et iterum, Qui cum in forma Dei *Philip.2.* constitutus esset, non rapinā arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudine hominis constitutus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit se vsq; ad mortem, mortem autē crucis. Propter quod & deus illum exaltauit, & donauit ei nomen quod est super omne nomen.

In eodem festo, Sermo XIX.

Vdite filij lucis adoptati in regno dei fratres *Ser.XXIII.* charissimi, audite & exultate iusti in domi- *Psalm.32.* no, vt vos rectos possit decere laudatio. Audite quod iam nostis, recolite quod audistis, amate quod creditis, prædicate quod amatis, sicut anniuersariū celebratis hunc diē, sic huic diei debitū expectate sermonem. Natus est Christus, deus de patre, homo de matre. De patris immortalitate, de matris vir- F ginitate. De patre sine matre, de matre sine patre. De patre sine tempore, de matre sine semine. De patre principium vitæ, de matre finis mortis. De patre ordinans omnem diem, de matre consecrans istum diem. Præmisit enim hominem Ioannem qui tunc nasceretur cum dies inciperet minui, & natus est ipse cum dies incepit crescere: vt ex hoc præfiguraretur quod ait idem Ioannes, Illum oportet crescere, me autem minui. De- *Ioan.3.* bet enim vita humana in se deficere, in Christo refice- *2.Cor.5.* re, vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro omnibus mortuus est & resurrexit: & dicat vnusquisque nostrum quod dicit apostolus, Viuo autem iam non ego, *Gala.2.* viuit vero in me Christus. Illū oportet crescere, me autem minui. Laudant eum condigne omnes angeli eius quorum cibus æternus est, incorruptibili eos sagina viuificans, quia verbū dei est, cuius vita viuunt, cuius ęternitate semper viuunt, cuius bonitate semper beate viuunt. Illi enim condigne laudant deum apud deum, & dant gloriā in excelsis deo. Nos autē plebs eius, & oues manuum eius, pro modulo infirmitatis nostræ pacem per

G per bonam voluntatem reconciliati mereamur. Ipsorũ
enim angelorum vera & hodierna vox est, quam nato
Luca.2. nobis Saluatore exultando fuderunt, Gloria in excelsis
deo, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis. Laudãt
ergo illi cõpetenter, laudemus & nos obedienter. Sunt
illi nũcij eius, sumus & nos pecora eius. Impleuit in cœ
lo mẽsam ipsorum, impleuit in terra præsepe nostrum.
Plenitudo mẽsæ ipsorum est, quia in principio erat ver
bum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum.
Ioan. 1. Plenitudo præsepis nostri est, quia verbum caro factum
est, & habitauit in nobis. Vt enim panem angelorum
manducaret homo, creator angelorũ factus est homo.
Illi fruendo, nos petendo. Illi capiendo, nos quærendo.
Coloss. 2. Illi intrando, nos pulsando. Quis enim hominum om
nes thesauros sapientiæ & scientiæ nouerit in Christo
2. Cor. 8. occultos, atque in paupertate carnis eius absconditos?
Quia propter nos pauper factus est cum diues esset, vt
illius paupertate ditaremur. Cum enim mortalitatem
assumeret, mortemq; cõsumeret, in paupertate se osten-
dit, sed diuitias dilatas promisit, non ablatas amisit.
H Quàm multa multitudo dulcedinis eius, quam abscon
Psalm. 30. dit timentibus se, perfecit autem sperantibus in se? Ex
1. Corin. 13. parte enim scimus, donec veniat quod perfectum est.
cui capiendo vt idonei præstaremur, ille æqualis patri
in forma Dei, in forma serui factus similis nobis refor-
mat nos ad similitudinem dei, & factus filius hominis
vnicus filius dei, multos filios hominũ facit filios Dei,
& nutritos seruos per visibilem formam serui perficit
liberos ad vidẽdam formam dei. Filij enim dei sumus,
1. Ioan. 3. & nondum apparuit quod erimus. Et scimus quoniam
cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus
Coloss. 2. eum sicuti est. Nam qui sunt illi sapientiæ scientięq; the
sauri, quæ illæ diuitię diuinæ, nisi quæ sufficiunt nobis?
Psalm. 30. Et quæ illa multitudo dulcedinis, nisi quæ satiat nos?
Ioan. 14. Ostendet ergo nobis patrem, & sufficiet nobis. Et in
Psalm. 16. quodam Psalmo quidam ex nobis vel in nobis vel pro
Ioan. 10. nobis ait illi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua.
Ioan. 14. Ipse autem & pater vnum sunt, & qui ipsum videt vi-
Psalm. 23. det & patrem. Ergo dominus virtutum, ipse est rex glo-
Psalm. 79. riæ. Conuertens nos, ostendet faciem suam & salui eri-
Psalm. 26. mus & satiabimur & sufficiet nobis. Dicat itaq; illi cor
nostrum, Quæsiui vultum tuum, vultum tuum domine
requiram, ne auertas vultum tuum à me. Et respondeat
Ioan. 14. ipse cordi nostro, Qui diligit me, mandata mea custo-
I dit. Et qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego dili-
gam eum, & ostendam meipsum illi. Videbant eum o-
culis vtiq; illi quibus hoc dicebat, & sonum vocis eius
auribus audiebant, & humano corde hominem cogita-
1. Cor. 2. bant, sed quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec
in cor hominis ascendit, eundem ipsum se promitte-
bat ostendere diligentibus se. Quod donec fiat, donec
ostẽdat nobis quod sufficiat nobis, donec eum fontem
vitę potemus & satiemur, interim dum ambulantes per
2. Cor. 5. fidem peregrinamur ab eo, dum esurimus & sitimus iu
sticiam, formæ Dei pulchritudinem ineffabili ardore
desidéremus, formæ serui natalem deuoto obsequio ce
lebremus. Nondum contemplari possumus quod geni
tus est ante luciferum à patre, frequentemus quod no-
cturnis horis est natus ex virgine. Nondum capimus
quod ante solẽ permanet nomen eius, agnoscamus in
Psal. 171. sole positum tabernaculum eius. Nondum contuemur
Psalm. 18. vnicum permanentem in patre suo, recordemur spon-
sum procedentem de thalamo suo. Nondum idonei su
mus conuiuio patris nostri, agnoscamus præsepe do-
mini nostri.

In eodem festo: Sermo XX. K

VT hodie à me possit fratres charissimi maie- *Ser. XXIIII*
stas natiuitatis dominicæ prædicari, per vos
mihi à domino facultas est impetranda, qua-
tenus ipse verbum in ore suo constituat sacer
doti, nec nostri oris dedignetur officiũ, qui nostræ car-
nis hodie dignatus est inire commercium. Non enim
fratres ineffabile diuinæ generationis contendimus a-
perire mysterium, sed nostræ salutis magnum & mira-
bile gestimus gaudium nunciare, sicut dixit angelus, Ec *Luc. 2.*
ce annuncio vobis gaudium magnum quod erit omni
populo. Nullum hodie fratres cõceptus, nullum terreat
partus. Vbi enim virginitas concepit, integritas parit,
dei est virtus conscia, non voluptas. Audi angelum di-
centem, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus al- *Luca. 1.*
tissimi obumbrabit tibi. Hodie fratres non inchoatur
deitas, sed humanitas inchoatur: hodie natus est nõ sibi
Christus, sed mihi. Accedite ergo ad eum & illumina- *Psal. 33.*
mini, & vultus vester non erubescet: quia hodie in sole
posuit, sicut dixit Propheta tabernaculum suum. Diui- *Psalm. 18.*
num est fratres charissimi quod geritur nõ humanum.
Nunquam est nuda virginitas, quæ æterno pudoris sui L
honore decoratur. Ad domicilium castitatis angelus
mediator aduenit, vt regi aulam, deo templum, & cœle
sti sponso thalamum procuraret. Nascenti enim domi
no non est ablata, sed consecrata virginitas, quæ ipsa
sponsum genuit sui pudoris, ipsa custodi præbet fidele
seruitium. Fœta sed virgo, virgo sed mater: sterilitate e-
nim caruit, non pudore. Astat sanctitas, synceritas, pu-
dicicia, castitas, integritas, fidea, & omnes simul affue-
re virtutes, vt intrepida famula suo vtero portaret au-
thorem, & cœlestem paritura virtutem, sexus sui victrix
dolorem gemitúmque nesciret. Beata fœcunditas, quæ
& honorem acquisiuit maternum, & castitatis præmiũ
non amisit. Non ergo dedignatur inhabitare quod est
figurare dignatus, nec indignatur in se carnem contin-
gere quam cœlesti manu ante contrectauit in puluere.
Venit ad faciem tuam ô homo, quia tu ad eius faciem
peruenire non poteras. Et qui erat inuisibilis, factus pro
tua redemptione visibilis, venit à tuis patribus postula-
tus. Audi vocem clamantis, Ostende faciem tuam & *Psalm. 79.*
salui erimus. Astat testis innocentiæ, assertor pudoris,
nec amisisse se sponsam, sed gloriatur agnouisse deum.
Sequitur non vt maritus, sed vt famulus, & obsequium M
se ei gaudet impendere, cui conspicit omnes angelos
deseruire. Nascens ergo Christus non inuenit locum
in diuersorio, per quem omnis creatus est locus. Et ve- *Christus ve*
lut peregrinus nascitur, qui totius orbis est dominus, vt *lut peregri-*
nos cœlestis patriæ faceret esse municipes. Pannis ob- *nus nascitur.*
uoluitur, vt scissam humani generis vnitatem suo red- *Pannis ob-*
integraret in corpore, totumq; immortalitatis vestimẽ *uoluitur.*
tum, purpureo sanguinis colore fulgẽs, in cœlestia reg-
na deferret. Nascitur fratres, vt ipsam quam prius ho-
mo viciauerat, melioraret naturam. Iacet in pãnis, sed
regnat in cœlis, humiliatur in cunabulis, sed in nubibus
tonat. In præsepe ponitur, quia omnis caro fœnũ, Esaia
dicente monstratur, Nos fœnum fratres, eiusq; flos cœ *Esaie. 40.*
lestem emundamur in panem, quo vescendo peruení-
mus ad vitam æternam.

In eodem festo: Sermo XXI.

FIlium Dei sicuti est apud patrem æqualis illi *Ser. XXV.*
& coæternus, in quo condita sunt omnia in
cœlo & in terra, visibilia & inuisibilia, ver- *Coloss. 1.*
bum dei & deum, vitam & lucem hominum,
si laudare moliamur, non mirum est nos non inuenire
quibus

A quibus verbis explicemus, quod nulla humana cogitatio, nullus sermo sufficiat. Quo modo ergo laudare digne valeat lingua nostra quem cor nostrum adhuc videre non valet? Vbi oculum condidit quo possit videri: Si fugetur iniquitas, si sanetur infirmitas, & fiant beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Nō mirum est, inquam, nos non inuenire, quibus verbis vnum verbum dicamus, in quo dictum est, vt essemus qui de illo aliquid diceremus. Hęc enim verba cogitata atque prolata mens nostra format, illo autem verbo ipsa formatur. Nec eo modo facit homo verba, quo modo est factus ipse per verbum, quia nec eo modo genuit pater vnicum verbum, quo fecit cuncta per verbum. Deum quippe genuit deus, sed simul gignens & genitus vnus est deus. Mundum autem fecit deus, sed mundus trāsit, permanet deus. Et sicut ea quæ facta sunt seipsa vtique nō fecerunt, sic à nullo factus est per quem omnia fieri potuerunt. Non igitur mirū, si homo factus inter omnia, verbis non explicat verbum per quod facta sunt omnia. Huc itaque paululum aures & animos aduertamus, si forte valeamus aliquid cōgruum condignumq; dicere, non ex eo quod in principio erat verbū, & verbū erat apud deum, & deus erat verbū, sed ex eo quod verbum caro factum est: si forte dicatur à nobis per quod habitauit in nobis, si forte ibi possit esse dicibilis, vbi voluit esse visibilis. Propter hoc enim & istum celebramus diem, quo nasci ex virgine dignatus est, quam generationem suam fecit ab hominibus vtcumq; narrari. In illa vero æternitate in qua deus de deo nat⁹ est, generationem eius quis enarrabit? Ibi talis non est qui solenniter celebretur. Neque enim transit anniuersario volumine rediturus, sed manet sine occasu, quia nō cœpit ex ortu. Est ergo illud vnicum dei verbum, illa vita, illa lux hominum, æternus quidem dies: iste autem quo humanę carni copulatus tanquam sponsus processit de thalamo suo, nunc hodiernus cras fit hesternus. Verūtamen hodiernus natum ex virgine commendat æternum, quia æternus natus ex virgine consecrauit hodiernum. Quas itaq; laudes charitati dei dicamus, quas gratias agamus, qui nos ita dilexit, vt propter nos fieret in tempore, per quem facta sunt tempora: & multis seruis suis in mundo minor esset ætate, ipso mūdo antiquior sine vetustate: homo fieret qui hominem fecit, crearetur ex matre quam creauit, portaretur manibus quas formauit, sugeret vbera quæ impleuit, in præsepi muta vagiret infantia, verbum sine quo muta est humana eloquentia? Vide homo quid pro te factus est deus, doctrinam tandem humilitatis agnosce, etiam nondum loquente doctore. Tu quondam in paradiso tam facūdus fuisti, vt omni animæ viuæ nomina imponeres, propter te autem creator tuus infans iacebat, & nomine suo nec matrē vocabat. Tu in latissimo fructuosorum nemorum prædio te perdidisti obedientiam negligendo, ille obediēs in angustissimum diuersorium mortalis venit, vt mortuum quæreret moriendo. Tu cum esses homo, deus esse voluisti vt perires: ille cum esset deus, homo esse voluit, vt quod perierat inueniret. Tantum te pressit humana superbia, vt te non posset subleuare nisi diuina gratia. Celebremus ergo cum gaudio diem quo peperit Maria Christū, & coniugata coniugij creatorem, & virgo virginum principem, & data marito, & mater non de marito, sed castior quàm si de marito. Virgo ante coniugium, virgo in coniugio, virgo prægnans, virgo lactans: sanctæ quippe matri omnipotēs filius nullo modo virginitatem natus abstulit, quam nasciturus elegit. Bona est enim fœcunditas in cōiugio, sed melior integritas in sanctimonio. Homo igitur Christus qui vtrūq; præstare posset vt Deus, nunquam sic daret matri bonum quod coniuges diligunt, vt auferret melius propter quod virgines matres esse contemnunt. Virgo itaque sancta Ecclesia celebrat hodie virginis partum, cui dicit Apostolus, Aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Vide castā virginem in tot populis vtriusque sexus, in tot non solum pueris & virginibus, verumetiam coniugatis patribus, matribúsque. Denique quam virginem castam, nisi in fidei, spei, charitatis integritate & virginitate? Proinde Christus Ecclesiam facturus in corde, prius Mariam seruauit in corpore. Humano quippe coniugio sponso fœmina traditur, vt virgo iam nō sit. Ecclesia vero virgo non esse posset, nisi sponsum cui traderetur filium virginis inuenisset.

Margin notes: *Matt. 5.* — *Ioan. 1.* — B — *Esaia. 53.* — *Luca. 2.* — C — *Gene. 2.* — D — *1. Cor. 10.*

In eodem festo, *Sermo* XXII.

Anniuersaria domini incarnatio, & vestrę fraternitatis tam frequens congregatio, exigit à nobis debitum sermonis officium. Itaque fratres affectu pio, corde deuoto ianuam domini pulsemus, vt & nobis tribuat fiduciam vtilia dicendi, & vestram charitatem fructu audiendi adiuuet. Itaq; nos humiliemus, quia saluator & magister humilitatis dominus noster Iesus Christus, virginis filius, virginū sponsus, virginali vtero corporaliter est natus, virginali connubio spiritaliter coniugatus. Hodie itaque nasci dignatus est, per quem facta sunt omnia, manens quod est, exhibens tibi quod es. Manens apud patrem in diuinitate suscepit nostram infirmitatem in humanitate. Duas namque natiuitates domini accipimus, vnam diuinam, alteram humanam, tamen vtramque mirabilem: illam sine matre, istam sine patre: illam æternam, vt crearet temporales: hanc temporalem, vt præstaret æternam. Ille enim de quo dicit Ioannes Euangelista, quòd in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, & quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est: ille tantus, ille in forma dei æqualis patri, ille sine tempore fabricator temporum, ille ex nullo seculo, ante omnia secula, iudex seculi factus est tam paruus, vt de fœmina nasceretur, sed mansit tam magnus, vt à patre non separaretur. Præbentes ei obsequium & testimonium tanquam lucernæ venturo diei omnes Prophetæ prænunciantes, & ante ipsum nascendo venerunt, pòst credendo adhæserunt. Oportebat enim, vt prænunciaretur venturus, facturus miracula, quibus miraculis bene intelligentibus appareret homo paruus ad paruos, sed humilis ad superbos. Paruitatem suam docens hominem, vt se agnosceret & paruum, ne non grādescendo se crederet magnum. Est enim superbia non magnitudo, sed tumor. Quod autem tumet videtur magnum, sed non est sanum. Vt autem generis humani istum tumorem sanaret ipse medicus, ipsa medicina, non solum medicamentum adhibens apparuit inter homines homo, offerens hominem videntibus, deū seruans credentibus. Aspectus enim humilitatis eius, sanauit infirmos. Contemplatio diuinitatis eius, quærit infirmos. Et dum erant homines, qui Deum viderent in homine, nec tamen spem suam ponerent in homine, qui sequi non debet: deus sequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur in homine, & qui ab homine videretur, & quem homo sequeretur, deus factus est homo, aliquid te magnū credere debes.

Margin notes: *Ser. XXVI.* — E — *Natiuitates domini duæ.* — *Ioan. 1.* — F — *Superbia.*

Ioan. 1. Sed quia verbum caro factum est, & habitauit in no-
G bis, eadem sapientia quæ de deo genita est, dignata est
Eccli. 24. etiam inter homines creari, quo pertinet illud: Domi-
Ephe. 5. nus creauit me in principio viarum suarum. Est enim
eius principium caput Ecclesiæ, quod est Christus. Hominem per quem viuendi exemplum nobis daretur, hoc est, via certa qua perueniremus ad Deum. Non enim redire potuimus, nisi humilitate qui superbia lapsi
Gene. 3. sumus, sicut dictum est primæ nostræ creaturæ: Gustate, & eritis sicut dij. Huius igitur humilitatis exemplum, id est, viæ quærendum fuit. Ipse reparator noster in se-
Philip. 2. ipso demonstrare dignatus est, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formā serui accipiens, vt crearetur homo in principio viarum eius, verbum per quod creata sunt omnia. Quapropter vnigenitus & primogenitus dominus noster, diuinarum scripturarum authoritate prædicatur vnigenitus de patre, primogenitus à mortuis. Quapropter secundum id quod vnigenitus est, fratres non habet. Fratres tamen vocare dignatus est omnes, qui post eius, & per eius primatum in gratia nascimur per
H adoptionem filiorum, sicut apostolica disciplina commendat. Naturalis ergo filius secundum id quod primogenitus est fr ater, de ipsa patris substantia vnicus natus est, id existens quod pater est, deus de deo, lumen de lumine. Nos autem non lumen naturaliter sumus, sed ab illo lumine illuminamur, vt sapientia lucere possimus in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XXIII.

Ser. XXVII Gaudem domini loquetur os meum. Eius do-
Psal. 144. mini per quem facta sunt omnia, & qui factus est inter omnia. Qui est patris reuelator, matris creator. Filius dei de patre sine matre, filius hominis de matre sine patre. Magnus dies angelorum, paruus in die hominum. Verbum dei ante om-
Ioan. 1. nia tempora, verbum caro opportuno tempore. Conditor solis, conditus sub sole, Cuncta secula ordinans de sinu patris, hodiernum diem consecrans de vtero matris. Ibi manens, hinc procedēs. Effector cœli & terræ, sub cœlo exortus in terra. Ineffabiliter sapiens, sapienter infans. Mundum implens, in præsepio iacens. Sydera regens, vbera lambens. Ita magnus in forma dei, breuis in forma serui, vt nec ista breuitate magnitudo illa minueretur, nec illa magnitudine ista breuitas preme-
I retur. Neque enim quando membra humana suscepit,
Sapien. 8. opera diuina deseruit, nec attingere à fine vsque ad finē fortiter, & disponere omnia suauiter destitit. Quando infirmitate carnis indutus, virginali vtero receptus est non inclusus, vt nec angelis subtraheretur sapientiæ
Psal. 33. cibus, & nos gustaremus quàm suauis est dominus. Quid hoc miramur de verbo dei, cum sermo iste quem promimus ita liber sensibus influat, vt eum & recipiat, & non includat auditor? Nam nisi reciperetur, neminem instrueret: si includeretur, ad alios non veniret. Et
In lib. 50. vtique sermo iste verbis syllabisq; diuiditur, nec tamen
Homi. 25. ex eo tanquam ex cibo ventris singulas particulas tollitis, sed omnes totum auditis, totum singuli capitis. Nec timemus dum loquimur, ne totum audiendo vnus absumat, ne alter possit habere quod sumat, sed ita vos attentos esse volumus, nullius aurē mentēmque fraudantes, vt & totum singuli audiatis, & totum ad audiendū cæteris relinquatis. Neque hoc fit alternis temporibus, vt cum sermo qui dicitur ad te primo intrauerit, exeat à te, vt ad alium possit intrare, sed simul ad omnes venit, & totus ad singulos peruenit. Et si totus memoriæ teneri voluisset, sicut ad totum audiendum omnes venistis, ita eum toto singuli rediretis: quanto magis verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & quod in se manens innouat omnia, quod nec locis concluditur, nec temporibus tenditur, nec moris breuibus longisque variatur, nec vocibus texitur, nec silentio terminatur, quanto magis hoc tantum & tale verbum potuit matris vterum assumpto corpore fœcundare, & de sinu patris non emigrare. Hinc ad oculos humanos exire, inde mentes angelicas illustrare: hinc ad terras procedere, inde cœlos extendere: hinc homo fieri, inde homines facere. Nemo ergo credat dei filium coæternum & coæqualem conuersum & commutatum esse in hominis filium, sed potius credamus, & non consumpta diuina, & perfectè assumpta humana substantia manentem Dei filium, factum hominis filium, Neque enim quia dictum est, Deus erat verbum, & ver- Ioan. 1.
bum caro factum est: sic verbum caro factum est, vt esse desineret Deus, quando in ipsa carne quod verbum caro factum est, Emmanuel natum est, nobiscum Deus. Sicut verbum quod corde gestamus fit vox cum id ore proferimus: nec tamen illud in hanc commutatur, sed illo integro ista in qua procedat assumitur, vt L
& intus maneat quod intelligatur, & foris sonet quod audiatur, hoc idem tamen profertur in sono quod ante sonuerat in silentio: atque ita verbum cuius fit vox non mutatur in voce, sed manens in mentis luce, & assumpta carnis voce procedit ad audientem, & non deserit cogitantem. Non cum ipsa vox in silentio cogitatur, quæ vel Græca est, vel Latina, vel linguæ alterius cuiuslibet, sed cum ante omnem linguarum diuersitatem res ipsa quæ dicenda est adhuc in cubili cordis quodam modo nuda est intelligenti, quæ vt inde procedat loquentis voce vestitur. Verumtamen vtrumque hoc, & quod cogitatur intelligendo, & quod sonat audiendo mutabile atque dissimile est. Neque illud manebit cum oblitus fueris, neque hoc cum silueris. Ver- Psalm. 118.
bum autem domini manet in æternum, & incommutabiliter manet. Et cum carnem assumpsit ex tempore, vt ad temporalem vitam nostram procederet, non in carne amisit æternitatem, sed etiam carni præstitit immortalitatem: ita ipse tanquam sponsus procedens de Psalm. 18.
thalamo suo, exultauit vt gigas ad currēdam viam. Qui Philip. 2.
cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse M
se æqualē deo, sed vt propter nos fieret quod non erat, semetipsum exinaniuit, non formam Dei perdens, sed formam serui accipiens, & per hanc in similitudinem hominum factus, nec propria substantia, sed habitu inuentus vt homo. Hoc enim totum quod sumus vel in anima, vel in corpore, nostra natura est, illius habitus. Nos nisi hoc essemus, non essemus. Ille si hoc non esset, esset vtiq; Deus. Et cum hoc esset, cepit quod non erat, homo factus, permanens deus, vt nō vnum horum, sed vtrūq; verissime diceretur. Et propter quod homo factus est: Quoniam pater maior me est: & propter quod Ioan. 14.
permansit deus, Ego & pater vnū sumus. Nam nisi ver- Ioan. 10.
bum in carnem, hoc est deus in hominem mutatus cōuerteretur, non esset verum, pater maior me est: quia homine maior est deus: illud autem falsum esset, Ego & pater vnum sumus: sed, vnum fuimus: quia non sunt vnum deus & homo. Sed forsitan posset dicere: Ego & pater vnū fuimus. Quod enim erat & esse destitit, non est vtique, sed fuit. Nunc autem & propter veram formam serui quam acceperat, verū dixit, Pater maior me est: & propter veram formam dei in qua permanebit,

verum

A verum dixit, Ego & pater vnum sumus. Exinaniuit ergo se apud homines, non ita factus quod non erat vt non esset quod erat, sed occultans quod erat, & demõstrans quod factus erat. Proinde quia virgo concepit, & peperit filium propter manifestam serui formam puer natus est nobis. Quia vero dei verbum quod manet in æternum, caro factum est, vt babitaret in nobis, propter Dei formam latentem, sed manentem, sicut nunciauit Gabriel, vocamus nomen eius Emmanuel. Factus est enim homo, permanens deus, vt & filius hominis recte vocetur, nobiscum deus. Non alter deus, non alter homo. Exultet in credentibus mundus, quibus saluandis venit per quem factus est mundus. Conditor Mariæ, natus ex Maria. Filius Dauid, dominus Dauid. Semen Abrahæ, qui est ante Abraham. Factor terræ, factus in terra. Creator cœli, creatus sub cœlo. Ipse est dies quem fecit domin⁹, & dies cordis nostri, ipse est dominus. Ambulemus in lumine eius, exultemus & iucundemur in eo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

B *In eodem festo de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: &c.*
Sermo XXIIII.

St.XXVIII ET Christus fratres in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. Qui mundus per eum factus est: qui mũdus eum non cognouit? Non enim mundus qui per eum factus est, ipse eum cognouit. Quis est mundus qui per eum factus est? Cœlum & terra. Quo modo eum non cognouit mundus, quando in eius passione sol obscuratus est? Quo modo eum terra nõ cognouit, quando pendente illo in cruce contremuit? Sed mundus eum non cognouit, cuius princeps est ille de quo
Ioan. 14. dictum est, Ecce venit princeps mundi huius, & in me
Mund⁹ homines malos signat. nihil inuenit. Homines mali mundus vocantur. Inde acceperunt nomen ex eo quod amant. Amando deum efficiuntur dij, ergo amando mundum mundus dicun
2. Cor. 5. tur. Sed deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Mundus ergo eum non cognouit. Nũquid omnes? In sua propria venit, & sui eum non receperunt. In sua? Omnia ipsius, sed propria ipsius dicuntur, vnde mater eius erat, vnde carnem conceperat, ad quos aduentus sui præcones antè præmiserat, quibus legem dederat,
C quos de Aegypti seruitute liberauerat, quorum patrem
Ioan. 8. carnalem elegit Abraham, quia verum dixit, Ante Abra
Ioan. 1. ham ego sum, Nec sic dixit, Antequam Abraham fieret, ego sum. In principio erat verbum, non factum erat. Ergo in propria venit, & sui eum non receperunt. Quot
Matth. 21. autem receperunt eum? Vtique ibi Apostoli, qui eũ receperunt: ibi illi, qui ante iumentum ramos ferebant, & præcedebant & sequebantur, & vestimenta sua sternebant, & magna voce dicebant, Osanna filio Dauid, be
Luca. 19. nedictus qui venit in nomine domini. Tunc Pharisæi dixerunt illi, Compesce pueros, ne tibi ista clament. Et
Lapides, gentiles. ille, Si isti tacebunt, lapides clamabunt. Quid lapides, nisi qui colunt lapides? Si paruuli pueri tacebunt, maiores & minores gentes clamabunt. Qui lapides, nisi lapi
Ioan. 1. des, de quibus dicit ipse Ioannes, Qui venit vt testimonium perhiberet de lumine? Cum enim videret ipsos
Matt. 3. Iudæos superbire de genere Abrahæ, ait illis: Generatio viperarum: illi seducebant filios Abrahæ. Potens est enim deus de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrahæ. Quos præuidebat in spiritu, de illis dicebat. Nos siquidẽ præuidebat: Potens est enim deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. De quibus lapidibus, inquit: Si ibi ta- D
cebunt, lapides clamabunt. Modo audistis & clamastis: Impletum est, lapides clamabunt: de gentibus enim venimus in parentibus nostris, lapides adorauimus, ideo canes dicti sumus. Recordamini quid audierit mulier illa, quæ clamabat post dominum, quia erat Chananæa, idolorum cultrix, ancilla dæmoniorum, quid dixit Iesus? Non est bonum tollere panem filiorum, & mittere *Matt. 15.*
canibus. Nunquid aduertistis quemadmodum canes lapides vnctos lingunt, sic sunt omnes simulachrorum cultores? Sed venit nobis gratia. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Ecce habetis modo natos, dedit eis potestatem filios dei fie- *Ioan. 1.*
ri. Quibus dedit? His qui credunt in nomine eius. Et quo modo filij dei fiunt? Qui non ex sanguinibus, neq; ex volũtate viri, nec ex voluntate carnis, sed ex deo nati sunt. Intendite ergo isti ex deo nati sunt, accepta potestate vt filij Dei fierent. Ex Deo nati sunt, non ex sanguinibus, qualis est prima natiuitas, qualis est natiuitas *Natiuitas*
misera veniẽs ex miseriis. Sed qui ex deo nati sunt quid *duplex.*
erant? Vnde primum nati erant ex sanguinibus mixti sanguinibus & masculi & fœminæ, commixtione carnis masculi & fœminæ, inde nati erant. Modo vnde? Ex E
Deo nati sunt. Prima natiuitas ex masculo & fœmina: secunda natiuitas ex deo & Ecclesia. Ecce ex deo nati sunt: Vnde factum est, vt habitaret in nobis. Magna mutatio, ille factus caro, iste spiritus. Quid est hoc? Qualis dignatio fratres mei? Et erigite animum ad speranda & capienda potiora, nolite aducere cupiditatibus secularibus. Precio empti estis, propter vos verbum caro factum est, propter vos qui erat filius dei, factus est filius hominis, vt qui eratis filij hominum, efficeremini filij dei. Quid erat ille, qui factus est? Quid eratis vos? Quid facti estis? Erat ille filius dei, qui factus est filius hominis: eratis vos filij hominum, qui estis filij dei facti. Communicauit nobiscum mala, & datur[illegible] no[illegible]s bona. Sed ille ipse qui factus est [illegible] hominis [illegible] à nobis. Nos filij hominum per conc[illegible]ntiam carnis, ille filius hominis per fidem virginis [illegible] cuiuslibet hominis concubuit & concepit: vnusquisq; autem natus de homine patre suo, & de homine matre sua: Christus autem natus de spiritu sancto & Maria virgine. Ad nos accessit, sed à se non multum recessit, immo à se q̃ F
deus est nunquam recessit, sed addidit quod erat naturæ nostræ. Accessit enim quod non erat, nõ amisit quod erat. Factus est filius hominis, sed non cessauit esse filius Dei, per hoc mediator in medio. Quid est in medio? Nec rursum, nec deorsum. Quo modo nec sursum, nec deorsum? Nec sursum, quia caro est: nec deorsum, quia non peccator: sed tamen inquantum deus, semper sursum, Non enim sic venit ad nos vt dimitteret patrem, cum quo viuit & regnat deus.

Item in eodem festo alius sermo de eodem, qui habetur inter Sermones de verbis domini, *XXXIX.*

Item in eodem festo Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, &c. quæ habetur in expositione doctoris, *Ibidem.*

Item in eodem festo, de eodem habetur sermo inter Sermones de verbis domini, *XXXVIII.*

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ad eosdem, *XX.*

In festo

G *In festo Epiphaniæ domini, & per octauas eius:*

Sermo I.

Ser. XXIX. PRoxime fratres charisſimi eiuſmodi redemptionis noſtræ celebrauimus ſacramentum, quo Deus hominem cum infirmitatibus induit: hodie vero illud colimus, quo ſe in hominē Deus *Mat. 2.* virtutibus declarauit, pro eo quòd in hac die, ſiue cœlo *Ioan. 2.* ſtella ortus ſui nuncium præbuit, ſiue quòd in Chana Galilææ in conuiuio nuptiali aquam in vinum conuer- *Matt. 3.* tit, ſiue quòd in Iordanis vndis aquas ad reparationem *Matt. 14.* humani generis ſub baptiſmo cõſecrauit, ſiue quòd de quinque panibus quinque milia hominum ſaciauit, in quolibet horum ſalutis noſtræ myſteria continentur & gaudia. Nobis enim ex virgine natus eſt, quod ſtella monſtrauit. Nobis ex baptiſmo lauachrum conceſſum eſt quod in Iordanis alueo conſecrauit. Nos quoque in melius eſſe mutandos operis miraculo permonſtrauit, quando aquas in vina conuertit. Et ideo fratres chariſſimi in omni actu noſtro ſtellam fidei præparemus, & in cuſtodia puritatis Christi baptiſmum celebremus, quia hæc Chriſti regeneratio, noſtræ fidei confirmatio eſt. Inſinuauit enim nobis muneris ſui beneficium per H ſecundæ natiuitatis exemplum, & quod facere voluit, prior ipſe fecit. Legimus Iudæos diuerſa ſub lege habuiſſe baptiſmata, ſed nullum ex his contra præuaricationis malum generalem potuit conferre medicinam. Et ideo pro abſolutione totius mundi indigebant regenerationis aqua cœlitus ſanctificari. Et quia per vniuerſum mundum ſacramentum baptiſmi humano generi opus erat, omnibus aquis benedictionem dedit, quando in Iordanis alueum vnica ac ſingulari pietate deſcendit. Tunc enim Chriſtum dominum non tam lauit vnda quàm lota eſt. Tibi ergo naſcendo Chriſtus aduenit, tibi viuendo militauit, tibi moriendo conflixit. Quem vides pro te mortuum, pro te intellige baptizatum. Talis omnino etiam ante baptiſmum fuit, & ideo præcurſor eius atque Baptiſta ita eum cum ad ſe *Matt. 3.* baptizandus veniret alloquitur: Domine, ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Quid euidentius de Chriſti nondum baptizati puritate, quid fortius, Ego à te debeo baptizari: id eſt, qui fons es innocentiæ, & plenitudo iuſticiæ, qui nullo indigens dare ſcis, neſcis accipere? Ego, inquit, à te debeo baptizari, quia tecum exhibes, & in te poſsides puritatis munera & baptiſma- I tis ſacramenta: & quod ego dabo te largiente per gratiam, tu obtines per naturam. Attactu membra tinguntur, & fluenta ditantur. Vitalem gratiam non corpus ex flumine, ſed flumen mutuatur ex corpore. Deſcẽdere in ſe fontem ſuum fœlix vnda miratur, ſub vno momento remedia æterna concipiens, & noua deum regenerationis fœcunditate parturiens, quod acceperat hoc reddens, & quod non habebat, accipiens. Inter hæc mirum eſſet, quòd ſe dominus ſerui ſubdidit benedictioni, niſi & cruci ſe ſubdidiſſet & morti. Et ille quidem precioſum ſibi eſſe hominem precij ipſius digni- *Peccata apud deum quantū ſint grandia.* tate perdocuit, vt hinc quoq; intelligamus quàm grandes apud ſe æſtimet deus noſter humanorum criminũ cauſas, propter quas non angelum, non archangelum, ſed Deum miſit ad terras. Quàm grauis ſit peccati & quàm dura cõditio, prodit remedij magnitudo. Quanta malorum diſcuſsio erit qua damnabuntur, ſolicitudo indicat qua redimuntur. Omni ergo diligentia atque vigilantia caueamus, ne vulneret diabolus quod ſanauit Deus, ne per conſenſum cordis, per flagitium corporis ſeruitutem quam debemus domino magis exhibere probemur inimico. Equidem ſi quis violentus K ac præpotens aliquid de facultate noſtra ac proprietate rapuiſſet, nònne dignum ſummo odio duceremus? nònne merito tanquam hoſtem deteſtaremur? Cur peccando diabolo conſentiemus, qui nobis non ſubſtantiam vult auferrè, ſed vitam: non terram fraudare, ſed cœlum: non fines anguſtæ poſſeſsionis, ſed infinita ſpacia æternitatis? Inter hæc, ò homo, ſi dignitatem facturæ tuæ, ſi pietatem circa te domini tui volueris æſtimare de precio, non poteris dubitare de regno. Ipſi enim magi, qui ad illa cœleſtis pueri venerãda cunabula ſtellæ indicio peruenerunt, quid aliud expreſſerunt in illis muneribus, niſi fidem noſtram? In eo enim quòd tria offeruntur, trinitas intelligitur. In eo vero quòd tres ſunt, & ſinguli ſingula offerunt, in trinitate vnitas declaratur: per aurum rex oſtenditur, deus in thure dinoſcitur: per myrrham, quæ condiendis eſt apta corporibus, ſepultura crucifigendi hominis prædicatur. Secun- *Magi quomodo ſint imitandi.* dum hæc chariſsimi, nos quoque perſonam magorum ſpiritalibus imitemur obſequiis. In primis tam diu quæramus Chriſtum, donec illum inuenire mereamur. Ducatum nobis præbeat velut ſtella cœli lux fidei. Hæc nobis illum oſtendat, non iam in præſepi vagientem, ſed L in ſumma cœli arce dominantem. Nec in matris gremio, ſed in ſolio patris adorandum. Nec vlterius in humanitate iudicandum, ſed ad iudicium cum maieſtate venturum. Sic quaſi trium munerum trinitatis perfecta confeſsio, credatur à nobis vna diuinitas ſine confuſionis ſeparatione diſtincta, pater & filius & ſpiritus ſanctus vnus deus: credãtur tres perſonæ, ſed non tres ſubſtantiæ. Quantum autem ad cœleſtis naturæ ordinem pertinet, in patre & filio & ſpirituſancto ita confitenda eſt vna diuinitas, vt nec ſingularis putetur in trinitate perſona, nec triplex in vnitate ſubſtantia, ſed ita aſsignetur pluralitas vnitati, ne trinitati ſubtrahatur æqualitas. Et licet intromittatur in vna diuinitate numeroſitas, non ſit tamen recipienda diuerſitas. Ita ergo fidelium cordibus diſponendus eſt Dei cultus, vt nõ admittatur vel in vnitate ſeparatio, vel in trinitate permixtio. Proxima enim ab hac die fratres chariſſimi, ſacri natalis dignatus eſt dominus, nũc baptizatus. Tunc nos genuit ad vitam, nunc regenerauit ad ſalutem: tunc Adam ſuſcepit perditum, nunc abluit peccatorem. Venit ergo ad baptiſmũ, ſicut ſcriptũ eſt. Sed quid abluit, M qui mundus erat? Vtiq; vt mundus ablueret immũdos. Illum ergo currentes aquæ tunc infundebant, ſed peccata noſtra ſecum portabant. De illo guttæ baptiſmatis fluebãt, ſed noſtra in guttis crimina fluebant. O miſericordia ſimul & potentia dei, necdũ eramus in mundo, & iam abluebamur in baptiſmo. Mundati in illo ſumus antequàm nati. Nam ipſi fuit baptiſmatis ratio, vt aquæ quæ purgaturæ nos erant, ab illo antè purgarentur. Et cum aſcendiſſet, inquit ſcriptura, de aqua, vidit apertos *Matt. 3.* cœlos. Nunquid tunc ei cœlum apertum fuerat, cuius oculi cœlorum interiora cernebant? Sed ideo cœlum aperitur, vt myſterium baptiſmatis in hoc declaretur: quia quando homo de baptiſmo egreditur, tunc ei ianua regni cœleſtis aperitur. Illud vero quale eſt quod *Mat. 2.* magi veniunt ad deum natum, imò ducuntur, poſitum in præſepio vident, nec apud ſenſus eorum humilitas natiuitatis reuerentiam diuinitatis imminuit: adorant corporibus, honorant muneribus, venerantur officiis: oculis hominem vident, & deum obſequiis confitentur. Videbant enim in eo qui natus fuerat plus eſſe quod animæ hominum, quàm quod oculi præuiderint.

Dominus

A Dominus qui tunc corporaliter natus fuerat,per ipsum
omnia nata erant. Videbatur quidem in præsepio , sed
dominabatur in cœlo.Intra corpusculum erat,sed intra
se omnia cōtinebat. Natus quidem ex matre fuerat, sed
matrem suam ipse creauerat . Et ideo se magi humilia-
bant, quia famulari astra cernebant. Deū enim esse cog
nouerant, cui cœlestia seruiebant.Et idcirco etiam ipsa
eorum munera diuino mysterio plena erant . Aurum
namque , vt audistis , & thus,& myrrham obtulerunt.
Tripliciū ergo munerum numero triplex significatio
Thus. continetur. In thure obtulerunt dei honorem, in auro
Aurum. regiam dignitatem , in myrrha corporis sepulturam.
Myrrha. Offeramus ergo & nos dilectissimi fratres syncera &
sancta munera deo nostro,castitatem,fidem,patientiā,
charitatem, mētes humiles,probos mores,animas Deo
inhabitare condignas. Hæc sunt enim placita Deo do-
na, hæc grata munera, quæ illi quidem offeruntur , sed
offerentibus prosunt. Nullo enim ille munere eget, sed
hoc illi munus optimum est , vt causas habeat mune-
randi . Nihil à nobis exigit, nihil amplius petit nisi sa-
lutem nostram . Omnia enim sibi præstari à nobis pu-
tat,si ita nos egerimus,vt nobis ab illo cuncta præsten-
B tur,auxiliante ipso domino nostro Iesu Christo,qui vi-
uit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo II.

Ser. XXX. D partum virginis adorandum Magi ab O-
riente venerunt . Hunc diem hodie celebra-
mus , huic debitam solēnitatem sermonemq;
persoluimus . Illis dies iste primus illuxit, anniuersaria
nobis festiuitate rediit . Illi erant primiciæ gentium ,
nos populi gentium. Nobis hoc lingua nunciauit Apo
stolorum , stella illis tanquam lingua cœlorum, & no-
Psalm. 18. bis idem Apostoli tanquam alij cœli enarrauerunt glo-
riam dei. Cur enim non agnoscamus eos cœlos,qui fa-
Sapien. 7. cti sunt sedes Dei, sicut scriptum est: Anima iusti, sedes
sapientiæ? Per hos enim cœlos ille cœlorum fabricator
& habitator intonuit , quo tonitruo mundus tremuit,
& ecce iam credit . Magnum sacramentum. In præsepi
tunc iacebat,& Magos ab Oriente ducebat: absconde-
batur in stabulo, & agnoscebatur in cœlo,vt agnitus in
Epiphania cœlo manifestaretur in stabulo,& appellaretur Epipha-
nia dies iste , quod Latine manifestatio dici potest , si-
mul eius celsitudinem humilitatemq; commendans,vt
qui in aperto cœlo signis sydereis monstrabatur, in an-
C gusto diuersorio quæsitus inueniretur inualidus infan-
tilibus membris, inuolutus infantilibus pannis , adora-
retur à magis, timeretur à malis. Timuit enim eum rex
Herodes eisdem sibi magis nunciantibus , cum adhuc
quærerēt paruulum,quem cognouerant cœlo teste iam
natum . Quid erit tribunal iudicātis, quando superbos
reges cunabula terrebant infantis ? Quanto consultius
reges non sicut Herodes interficere quærant, sed sicut
magi potius adorare delectentur , iam præsertim eum
qui & ipsam mortem quam cupiebat inimicus inferre,
etiam pro ipsis inimicis ab inimicis sustinuit , eam in
suo corpore occisus occidit. Pie timeāt reges ad patris
dexteram iam sedentem,quem rex impie timuit adhuc
matris vbera lambentem : audiant quod scriptum est:
Psalm. 2. Et nunc reges intelligite , erudimini qui iudicatis ter-
ram, Seruite domino in timore, & exultate ei cum tre-
more . Ille enim rex vltor impiorum regum , & rector
piorum, non ita natus est vt reges nascuntur in seculo,
quia & ille natus est cuius regnū non est de hoc seculo.
Nobilitas fuit nascentis in virginitate parientis,& no-
bilitas parientis in diuinitate nascentis . Denique cum
tam multi iam nati atque defuncti essent reges Iudæo- D
rum,nunquid quēquam eorum adorandum magi quę-
sierunt? Quia nec quenquam eorum cœlo loquente di-
dicerunt. Verūtamen quod prætereundum non est,hęc
Magorū illuminatio magnum testimonium cæcitatis
extitit Iudæorum,In terra eorum isti requirebant,quod
illi in sua non agnoscebant. Apud eos isti infantem in-
uenerunt,quem illi apud se negauerunt. In his terris de
longinquo isti peregrini puerum Christum nondū ver
ba promentem adorauerunt, vbi ciues illi iuuenem mi
racula facientem crucifixerunt . Isti in membris paruis
Deum adorauerunt , illi in magnis factis nec tanquam
homini pepercerūt,quasi plus fuerit videre nouam stel-
lam in eius natiuitate fulgentem , quàm solem eius in
morte lugentem. Iam vero quod eadem stella quæ Ma-
gos perduxit ad locum vbi erat cū matre virgine Deus
infans,quę vtique poterat eos & ad ipsam perducere ci
uitatem , sed tamen subtraxit, nec eis prorsus apparuit,
donec de ciuitate in qua Christus nasceretur idem ipsi
interrogentur Iudæi,vt ipsi eam secundū diuinę scrip-
turæ testimonium nominarent,ipsi dicerent: Bethleem *Mich. 5.*
non es minima in principibus Iuda , ex te enim exiet
dux qui regat populum meum Israël . Quid aliud hic E
significauit diuina prouidentia,nisi apud Iudæos solas
diuinas literas remansuras , quibus gētes instruerentur,
illi excęcarentur , quas portarent non ad adiutoriū sa-
lutis suæ, sed ad testimonium salutis nostræ ? Nam ho-
dieq; cū præmissas prophetias de Christo proferimus,
iam rerum cōpletarum luce declaratas , si forte Pagani
quos lucrari volumus dixerint non eas tanto antè prę-
dictas , sed post rerum euentum, vt hæc quæ facta sunt
prophetata putarentur,à nobis esse cōfictas,Iudæorum
codices recitamus , vt tollatur dubitatio Paganorum,
qui iam in magis illis figurabantur, quos Iudæi de ciui-
tate in qua natus est Christus diuinis eloquiis instrue-
bant,& eū ipsi nec requirebant,nec agnoscebant. Nunc
ergo charissimi, gratiæ filij & hæredes, videte vocatio- *1. Cor. 1.*
nem vestram, & manifestato Iudæis & gentibus Chri-
sto tanquā angulari lapidi perseuerantissima dilectio-
ne cohærete . Manifestatus enim est in ipsis cunabulis *Ephe. 2.*
infantię suæ his qui prope & his qui longe erant,Iudęis
in pastorum propinquitate, gentibus in magorum lon
ginquitate. Illi ipso die quo natus est, isti ad eum hodie
aduenisse creduntur. Manifestatus ergo est,nec illis do
ctis,nec istis iustis. Præualet namque imperitia in rusti- F
citate pastorum , & impietas in sacrilegiis magorum.
Vtrosq; sibi lapis ille angularis applicuit, quippe qui ve *1. Corin. 1.*
nit stulta mundi eligere, vt confunderet sapientes , & *Matt. 9.*
non vocare iustos,sed peccatores, vt nullus magnus su-
perbiret, nullus infirm⁹ desperaret. Vnde Scribę & Pha-
risæi dum nimis docti & nimis iusti sibi videntur , cu-
ius nascētis ciuitatem ostenderunt prophetica eloquia
recitantes,hunc reprobauerunt ædificantes. Sed quia fa *Psal. 117.*
ctus est in caput anguli, & quod natus ostendit , passus
impleuit. Huic nos inhęreamus cū alio pariete habente
reliquias Israël , quæ per electionem gratiæ saluæ factæ *Roma. 11.*
sunt . Eos enim pastores illi præfigurabant de proximo
coniungendos,vt & nos,quorū ex longinquo vocatio-
nē magorum significabat aduentus, iam non peregrini
& inquilini,sed ciues sanctorum,& domestici dei ma-
neamus,coędificati super fundamentum Apostolorum *Ephe. 2.*
& Prophetarum,ipso summo angulari lapide existente
Christo Iesu, qui fecit vtraq; vnum, vt in vno amemus
vnitatē,& ad colligendos ramos,qui etiam de oleastro
inserti, per superbiam fracti hæretici facti sunt, quoniā
potens

Roma.11. potens est deus iterum inserere illos: habeamus & infa-
G tigabilem charitatem, ipso adiuuante qui viuit & reg-
nat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo III.

Ser. XXXI. ANte paucissimos dies natalem diem domini
celebrauimus, hodierno autem die manifesta-
tionem qua manifestari gentibus cœpit, solen-
nitate non minus debita celebramus. Illo die
natum pastores Iudæi viderunt, hodie magi ab Oriẽte
veniẽtes adorauerunt. Natus quippe fuerat lapis ille an-
gularis, pax duorum parietum, ex circumcisione & præ
Ephe.2. pucio, non ex parua diuersitate venientium, vt in illis
specularetur, qui factus est pax nostra, & fecit vtraque
vnum. Hoc in pastoribus Iudæorum, & magis gẽtium
præsignatum est. Inde cœpit, quod in vniuerso mundo
fructificaret & cresceret. Nos itaque duos dies, natiuita-
tis & manifestationis domini nostri spiritali lætitia gra
tissimos habeamus. Iudæi pastores ad eum angelo nun
ciante, gentiles magi stella demõstrante perducti sunt.
Hæc stella vanas computationes astrologorum & di-
uinationes confundit, cũ stellarum adoratoribus crea-
torem cœli & terræ adorandum potius demonstrauit.
H Nam ipse nouam stellam declarauit natus, qui antiquũ
solem obscurauit occisus. Illa luce inchoata est fides
gentium, illis tenebris accusata est perfidia Iudæorum.
Stella quæ Quid erat illa stella, quæ nec vnquam antea inter syde-
Magis ap- ra apparuit, nec postea demonstranda permansit? Quid
paruit qd? erat nisi magnifica lingua cœli, quæ narraret gloriam
Psalm.18. Dei, quę inusitatum virginis partum inusitato fulgore
clamaret, cui non postea apparenti Euangelium toto
orbe succederet? Quid denique magi venientes dixe-
Matt.2. runt: Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Quid est hoc?
Nónne tum multi antea reges erant Iudæorum? Quid
tantopere alienę gentis regem nosse & adorare cupie-
tunt? Vidimus enim, inquiunt, stellam eius in Oriente,
& venimus adorare eum. Nunquam hoc tanta deuo-
tione requirerent, tanto pietatis affectu desiderarẽt, nisi
eum agnoscerent regem Iudæorum, qui rex est etiam
Ioan.19. seculorum. Hinc & Pilatus nonnulla vtique aura veri-
tatis afflatus est, quando in eius passione titulum scrip-
Ibidem. sit, Rex Iudæorum: quem Iudęi conati sunt mendosi e-
mendare, Quibus ille respondit: Quod scripsi, scripsi.
Quia prædictum erat in Psalmo: Tituli inscriptionem
ne corrumpas. Aduertamus itaque magnum hoc & mi
I rabile sacramentum, Magi ex gentibus erant, ipse etiam
Pilatus ex gentibus: illi stellam viderunt in cœlo, ille ti-
tulum fixit ligno, vtrique tamen non regem gentium,
sed Iudæorum, vel quærebant, vel agnoscebant. Iudæi
vero ipsi nec stellam secuti sunt, nec titulo consense-
runt. Iam igitur præsignabatur, quod postea ipse domi-
Matt.8. nus dixit, Multi ab Oriente & Occidente venient, &
recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno
cœlorum, filij autem regni ibunt in tenebras exteriores.
Nam magi ab Oriente, Pilatus ab Occidente venerat.
Vnde illi Orienti, hoc est nascenti, ille autem Occiden
ti, hoc est, morienti attestabãtur regi Iudæorum, vt cum
Abraham & Isaac & Iacob, ex quibus Iudæi ducebant
originem, recumberent in regno cœlorum, non ex eis
propagati per carnem, sed eis inserti per fidem, vt ille
Roma.11. de quo Apostolus loquitur, Oliuæ inserendus iam prę-
monstraretur oleaster. Propterea quippe non rex gen-
tium, sed Iudæorum ab eisdem gentibus, vel quæreba-
tur, vel agnoscebatur: quia oleaster ad oliuam, non ad
oleastrum oliua veniebat. Rami tamen frangendi, hoc
est, infideles Iudæi, & Magis inquirentibus vbi Christus
nasceretur, in Bethleem Iudæ respondebant: & Pilato K
exprobrante quòd regem suum crucifigi vellent, perti- *Matt.27.*
nacissime sæuiebant. Itaque magi adorauerunt, Iudæis
ostendentibus locum Christi nascentis, quia in scrip-
tura quam Iudæi acceperunt, Christum cognoscimus.
Pilatus manus lauit Iudæis exigentibus mortem Chri-
sti patientis, quia per sanguinem quem Iudæi fuderunt
peccata diluimus. Sed de testimonio Pilati per titulum
in quo scripsit, regem Iudæorum esse Christum, alius est
disserendi locus, quo passionis est tempus. Nunc quod
attinet ad manifestationem Christi nati, de cuius ma-
nifestationis die, quæ Græco vocabulo Epiphania no-
minatur, qua manifestari cœpit gentibus, cum eum ma
gi adorauerũt, quę restant pauca dicamus. Nam etiam
atque etiam considerare delectat, quemadmodum Ma
gis quærentibus vbi Christus nasceretur, Iudæi respon-
derunt, In Bethleem Iudæ. Nec tamen ad eum ipsi ve- *Matt.2.*
nerunt, sed eis abscedentibus, magos ad eum locum
in quo infans erat eadem stella perduxit, vt ostendere-
tur quod & ciuitatem poterat demonstrare, sed ad hoc
se aliquantulum subtraxerat, vt Iudæi possent interro- L
gari. Ad hoc sunt autem interrogati Iudæi, vt demon-
straretur, eos non ad suam, sed ad gentium salutem &
agnitionem testimonia diuina portare. Propter hoc e-
nim illa gens regno suo pulsa est & dispersa per terras,
vt eius fidei cuius inimici sunt vbique testes fieri coge-
rentur. Perdito quippe templo, sacrificio, sacerdotio,
ipsóque regno, in paucis veteribus sacramentis nomen
genúsque custodiunt, ne permixti gentibus sine discre-
tione dispereant, & testimonium veritatis amittant,
velut Cain accipiente signum vt eum nullus occidat,
qui fratrem iustum inuidus & superbus occidit. Hoc ni
mirum etiam in quinquagesimo octauo Psalmo non
incongruenter intelligi potest, vbi Christus ex persona
sui corporis loquitur & dicit, Deus meus demonstra- *Psal.58.*
uit mihi de inimicis meis, ne occideris eos, ne quando
obliuiscantur legis tuę. In eis quippe inimicis fidei Chri
stianę demonstratur gentibus quo modo prophetatus
est Christus, ne forte cum vidissent tanta manifestatio-
ne impleri prophetias, putarent easdem scripturas à
Christianis esse confictas, vt de Christo prædicta puta-
rentur, quæ completa cernuntur. Proferuntur ergo co-
dices à Iudęis, atque ita Deus demonstrat nobis inimi-
cis nostris, quos ideo non occidit, hoc est, de terris non
penitus perdidit, ne obliuiscerentur legem ipsius, quam M
propterea legendo & quædam eius quamuis carnali-
ter obseruando meminerint, vt sibi sumant iudicium,
nobis præbeant testimonium, ipso domino nostro ad-
iuuante, qui viuit & regnat deus per omnia secula secu-
lorum, Amen.

In eodem festo: Sermo IIII

HOdierni diei per vniuersum mũdum noua so *Se.XXXII.*
lennitas quid nobis afferat festiuitatis, quídve
anniuersaria repetitione commemoret, an-
niuersario quoq; sermone tempus admonet vt loqua-
mur. Epiphania quippe, Latine manifestatio dici potest.
Hac enim die magi dominum nostrum adorasse per-
hibentur, stella scilicet apparente commoniti, & præ- *Matt.2.*
cedente perducti. Eo quippe die quo natus est, illi stel-
lam in Oriente viderunt, & quem natum indicauerit
agnouerunt. Ex illo igitur die ad hunc diem occurre-
runt, Herodẽ regem nuncio terruerunt, Iudæis ex pro-
phetica scriptura respondentibus, Bethleem ciuitatem,
vbi dominus natus fuerat, inuenerunt. Ad ipsum do-
minum stella eadem ducente venerũt, demonstratum
adorauerunt,

A adorauerunt, aurum, thus, & myrrham obtulerunt, alio itinere redierunt. Manifestatus est quidem & die ipso natiuitatis suæ dominus pastoribus ab angelo admonitis, quo etiam die per stellam illis est longe in Oriente nunciatus, sed in isto die ab eis est adoratus. Suscipite ergo deuotissime istum diem celebrãdum vniuersa ecclesia gẽtium, quia & illi magi quid iam fuerunt nisi primitiæ gentium? Israëlitæ pastores, magi gentiles. Illi prope, isti lõgè, vtrique tamen ad angularem lapidem cucurrerunt. Veniẽs quippe, sicut Apostolus dicit, euãgelizauit pacem nobis, qui eramus longè, & pacem his qui prope. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & duos condidit in se, in vnum nouum hominẽ faciens pacem, & commutauit vtrosque in vno corpore deo, interficiens inimicicias in semetipso. Merito istum diem nunquam nobiscum hæretici Donatistæ celebrare voluerunt, quia nec vnitatem amant, nec Orientali ecclesiæ, vbi apparuit illa stella, communicant, nos autem manifestationem domini & saluatoris nostri Iesu Christi, quia primicias gentium delibauit, in vnitate gentium celebramus. Tunc enim puer B prius quàm sciret vocare patrem aut matrem, sicut de illo fuerat prophetatum, accepit virtutem Damasci, & spolia Samariæ, id est, antequam per humanam carnem humana verba proferret, accepit virtutem Damasci, illius scilicet vnde Damascus præsumebat. In diuitiis quippe ciuitas illa secundum seculum florens aliquando præsumpserat. In diuitiis autem principatus auro defertur, quod Christo magi suppliciter obtulerũt. Spolia vero Samariæ idem ipsi erant, qui eam incolebant. Samaria nanque pro idololatria posita est. Illic enim populus Israël auersus à domino, ad idola colẽda conuersus est. Debellaturus scilicet Christus gladio spiritali per vniuersum orbem regnum diaboli, hæc prima puer spolia idololatriæ dominationi detraxit, vt ad se adorandum magos conuersos à peste illius superstitionis auerteret, & in hac terra nondũ loquens per linguam loqueretur de cœlo per stellam, vt & quis esset, & quò propter quos venisset, non voce carnis, sed virtute verbi, quod caro factum est demonstraret. Hoc enim C verbum, quod in principio erat deus apud deum, iam etiam caro factum, vt habitaret in nobis, & ad nos venerat, & apud patrem manebat, sursum angelos nõ deserẽs, & deorsum ad se homines per angelos colligẽs, & cœlestibus habitatoribus secundum verbum incommutabili veritate fulgebat, & propter angustum diuersorium in præsepe iacebat. Ab ipso in cœlo demõstrabatur stella, & ipsum adorandum demonstrabat in terra. Et tamen infans tam potens, tam magnus, paruulus propter inimicicias Herodis in Aegyptum portãtibus parentibus fugit: ita nondum sermone, sed factis iam suis membris loquens, & tacitus dicens, Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Mortalẽ quippe carnem in qua nos præfiguraret gerebat, in qua erat etiam pro nobis opportuno tẽpore moriturus. Vnde à Magis illis non solum aurum honorandus, & thus adorandus, verumetiam myrrham sepeliendus acceperat. Quales etiam fuissent pro eius nomine morituri, quàm innocentes, quàm humiles, ostendit in paruulis quos Herodes occidit. Nam ex quibus lex tota pendet & Prophetæ, etiam illum numerum præceptorum significauit bimatus illorum. Iam vero quem non fecit intentum, quid sibi velit quod magorum inquisitioni vbi Christus nasceretur, Iudæi de scriptura responderunt, & ipsi cum eis non adorauerunt? Nõne hoc vi-

Ephes. 2. *Esaia. 8.* *Damascus.* *Samaria.* *Ioan. 1.* *Matth. 10.* *1. Regu. 59* *Matth. 22.*

demus etiam nunc, quando ex ipsis sacramentis quibus D eorũ duricia subditur, nihil aliud quàm Christ⁹ in quẽ nolunt credere ostenditur? Nõne & quando occidunt ouem in Pascha & mãducant, gentibus Christum demonstrant, quem cum eis ipsi non adorant? Nam illud quale est, quod sæpe de testimoniis propheticis, quibus Christus prænunciatus est, quibusq; hominibus dubitãtibus, ne forte à Christianis illa conscripta sint, nõ adhuc futura, sed facta, ad Iudæorũ codices prouocamus, vt animos dubitantiũ confirmemus? Nõne enim tunc Christum Iudæi ostendunt gentibus, quem nolũt adorare cum gentibus? Nos ergo charissimi, quorum erãt illi magi primiciæ, nos hæreditas Christi vsq; ad termi nos terræ, propter quos cæcitas ex parte in Israël facta est, vt plenitudo gentium intraret, cognito domino & saluatore nostro Iesu Christo, qui propter nos consolãdos tũc iacuit in angusto diuersorio, nũc propter sublimandos sedet in cœlo, sic eum annunciemus in hac terra, in hac regione carnis nostræ, vt nõ quà venimus redeamus, nec prioris nostræ cõuersationis vestigia repetamus. Hoc est enim quod & illi magi, nõ quà vene- E runt redierunt. Via mutata est, & nobis cœli enarrauerunt gloriam dei, & nos ad Christum adorandum fulgens ex Euangelio veritas tanquam de cœlo stella perduxit, & nos prophetiam in gẽte Iudaica celebratam, tanquam indicium Iudæorum non nobiscum pergentium fideli aure percepimus, & nos, & regem, & sacerdotẽ, & pro nobis mortuũ Christũ agnoscẽtes atq; laudantes, iam in auro & thure & myrrha honorauimus, superest vt eũ euangelizantes nouã viã carpamus, non quà venimus redeamus, adiuuãte domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amẽ.

Exod. 12. *Roma. 11.* *Psal. 18.*

In eodem festo, Sermo V.

CAusam dilectissimi & rationem solennitatis hodiernæ, sæpe vobis & euãgelica narratio, & obseruantiæ cõsuetudo patefecit: nec necesse est ita nũc quæ inter saluatoris nostri humana primordia sunt gesta replicari, vt de splẽdore noui syderis, de Magis magorũq; muneribus, de sæuicia Herodis, & de interfectione infantiũ disseramus, cũ sicut noscis & in stellæ fulgore dei gratia, & in trib⁹ viris vocatio gẽtiũ, F & in rege impio crudelitas paganorũ, & in occisione infantiũ, cunctorũ martyrũ forma præcesserit. Sed quia in sacratissimo die reddẽdũ expectationi vestræ est sacerdotalis sermonis officiũ, nitamur vt possumus adiuuante spiritu dei, eò per intelligẽtiæ semitas peruenire, vt cognoscamus sacramentũ præsentis festi ad omniũ fideliũ tempora pertinere, nec vllo mndo habeatur insolitum, quod in dispensationum ordine adoratur antiquũ. Quãuis ergo omnis anima Christiana nihil indignũ debeat de filij dei maiestate sentire, & transcensis incipientis fidei rudimentis, oporteat vnumquemq; ad sublimiora proficere, necesse est tamẽ infirmitatẽ mentis humanæ, dum verum hominem accepit Christũ, de ipsa naturæ nostræ communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem vnius cũ patre deitatis difficulter accedere. Sed vbi inter caligantes cogitationes radius supernæ lucis refulserit, cũctantes fidei moras splẽdor veritatis abrumpat, vt cor liberum & à visibilibus absolutum, lumen intelligẽtiæ tanquam lucem stella sequatur: quia sicut Apostolus ait, Dominus Iesus Christus in gloria dei patris est, vt quẽ venerabatur in cunis humiliter iacentem, ipsum sine differentia adoret cum patre regnantem. Hæc autem manifestatio dilectissimi, quæ hæsitantium nebulas

Sermo XXXIII. *Matth. 2.* *Philip. 2.*

G dissoluit animarum,& ita facit innotescere dei filium,
vt de hoc quod idem est etiam hominis filius, nihil pa
tiantur obstaculi,ad præsentis festi pertinet dignitatē,
& vera est in infantia saluatoris declaratio deitatis,
quando carnis sensus ab humanis ad diuina transfer-
tur,vt quos deprimunt experimenta infirmitatum, eri-
gant signa virtutum: quia tali auxilio & natura nostra
indigebat & causa, vt reparare humanū genus nec sine
maiestate posset humilitas, nec sine humilitate maie-
stas.Iam vero cum in singulorū fidelium profectibus,
diuinorum eluceat custodia mandatorū, impleaturq́;
Matth.5. quod dictum est, Sic luceat lux vestra coram homini-
bus,vt videant opera vestra bona,& magnificent patrē
vestrum qui in cœlis est: quis illic nō præsentem intel-
ligat deitatem,vbi veram vidit apparere virtutem:quæ
vtiq; sine deo nulla est,nec proprietatem obtinet virtu
tis nisi spiritu sui vegetetur authoris.Dicente enim di-
Ioan.15. scipulis suis domino,Sine me nihil potestis facere: du-
bium non est,hominem bona agentem, ex deo habere
Philip.2. & effectum operis,& initium voluntatis.Vnde & Apo
H stolus copiosissimus fideliū cohortator: Cum timore,
inquit,& tremore vestrā salutem operamini. Deus est
enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bo-
na volūtate.Et hæc sanctis causa est tremendi atq; me-
Psal.67. tuēdi,ne ipsis operibus pietatis elati,deserātur ope gra-
tiæ,& remaneant in infirmitate naturæ.Qui autem ex-
periri cupit,an in ipso deus habitet de quo dicitur,Mi-
rabilis deus in sanctis suis:syncero examine cordis sui
interiora discutiat, & sagaciter quærat qua humilitate
repugnet superbiæ,qua beneuolētia obluctetur inuidiæ,
quàm nō capiatur adulantiū linguis,quāmq́; bonis de-
lectetur alienis,an pro malo non cupiat malū reddere,
malitq́; inultas obliuisci iniurias, quàm imaginem &
similitudinē sui conditoris amittere, qui omnes ad co
gnitionē sui generalibus incitans donis, pluit super iu
Matth.5. stos & iniustos, & solē suum oriri facit super bonos &
malos: ac ne in multis laboret solicitæ discretionis in-
spectio, ipsam matrem virtutum omnium charitatem
in secretis suæ mentis inquirat: & si eam dilectionē dei
& proximi intemeratā corde repererit, ita vt etiam ini-
I micis suis eadem velit tribui, quæ sibi optat impendi.
1.Corin.2. Quisquis huiusmodi est,deum & rectorē & habitatorē
Luca.17. sui esse non dubitet,quem tāto magnificentius recipit,
quanto magis non in se,sed in domino gloriatur:quo-
1.Ioan.4. niam quibus dicitur, Regnū dei intra vos est:ipsi etiam
aguntur illius spiritu,cuius regūtur imperio.Sciētes igi
tur dilectissimi, quòd charitas deus est, qui operatur
omnia in omnibus,sectamini charitatē,ita vt in vnum
castæ dilectionis affectum vniuersorum fideliū corda
concurrant.Transeuntia vos & vana nō occupent, cō
stanti desiderio ad ea quę semper sunt mansura tenda-
mus.Sacramentum enim præsentis festi oportet in no-
bis esse perpetuum, quod vtiq; sine fine celebrabitur, si
in omnibus actibus nostris dominus Christus appa-
reat,qui viuit & regnat cum patre & cum spiritu san-
cto in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo VI.

Sermo XXXIIII. NVper celebrauimus diē quo ex Iudęis domin⁹
natus est,hodie celebramus quo à Gētibus a-
doratus est:quoniā salus ex Iudæis,sed hæc sa
Ioan.4. lus vsq; ad fines terræ. Nā & illo die pastores
Luca.2. adorauerūt,hodie magi.Illis angeli, istis autē stella nū-
Matth.2. ciauit.Vtriq; de cœlo didicerunt, cū regē cœli in terra
Luca.2. viderunt,vt esset gloria in excelsis deo, & in terra pax
Ephe.2. hominibus bonæ voluntatis. Ipse est enim pax nostra,
qui fecit vtraq; vnum. Iam hoc infans natus atque an- K
nunciatus ostenditur lapis ille angularis, iam in ipso
primordio natiuitatis apparuit.Duos ex diuerso parie-
tes in se copulare iā cœpit, pastores à Iudæa, magos ab
Oriente perducens,vt duos cōderet in se in vnum ho-
minem nouum, faciens pacem, pacem his qui longe,
& pacem his qui prope.Ideoq; illi ipso die de proximo
venientes, isti hodie de longinquo peruenientes, duos
dies celebrādos posteris signauerunt, vnam tamen lu-
cem mundi vtriq; viderunt.Sed hodie de istis loquen-
dum est,quos de remotis terris fides duxit ad Christū.
Venerunt enim,& quæsierunt eum dicētes, Vbi est,qui Matth.2.
natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in
Oriente,& venimus adorare eū. Annunciant & inter-
rogant,credunt & quærunt,tanquam significantes eos
qui ambulant per fidem, & desiderant speciem. Non- 2.Corin.5.
ne alij reges Iudæorum iam totiens in Iudæa nati erāt?
Quid est quod iste ab alienigenis in cœlo agnoscitur,
in terra quæritur,in alto fulget,in humili latet?In Oriē-
te magi viderunt stellam, & in Iudæa natum intellexe-
runt regem.Quis est iste rex tam paruus, tam magnus, L
nondū in terris loquēs,iam in cœlo edicta proponēs?
Veruntamen propter nos,quibus de scripturis suis san
ctis innotescere voluit,ipsos etiam magos quibus tam
clarum signum in cœlo dederat, & quorū cordibus se
insinuatum esse reuelauerat,Prophetis tamen suis de se
credere voluit. Quærēdo enim ciuitatem in qua natus
erat quem videre & adorare cupiebant,necesse habue-
runt percontari principes Iudæorum, vt illi de sancta
scriptura,quam in ore,non in corde gestabant infide-
les fidelibus de gratia dei responderēt mendaces à se,
veraces contra se.Quantum enim erat, vt illis quæren-
tibus Christum comites fierent, cum ab eis audissent,
quod visa stella eius venerint eum adorare cupientes,
ipsi eos ad Bethleem Iudæ,quam de libris diuinis indi-
cauerant,ducerent,pariter viderent,pariter adorarent?
Nunc vero aliis demonstrato vitæ fonte,ipsi sunt mor
tui siccitate,factiq; sunt eis tāquā lapides à miliario,qui
viatoribus ambulantibus aliquid ostenderunt, sed ipsi
solidi atq; immobiles remanserunt. Magi quærebāt vt
inuenirent,Herodes quærebat vt perderet.Iudęi ciuita M
tem nascentis legebant,tēpus venientis non intellige-
bāt.Inter magorum pium amorem,& Herodis crude-
lem timorē illi euanuerunt Bethleem demonstrātes.
Christum autem qui ibi natus est,nō nunc quærūt, sed
visum postea negaturi,nec nunc infantem, sed loquen
tem,postea negaturi.Fœlix potius infantum ignorātia
quos Herodes persecutus est territus,quàm istorū scien
tia quos cōsuluit perturbatus. Illi pro Christo potuerūt
pati,quem nondū poterant confiteri:isti docentis non
secuti sunt veritatem,cuius nascentis potuerūt nosse ci
uitatē.Magos sanè ad ipsum proprie locū vbi dei ver-
bum infans erat:illa stella perduxit. Hîc iam erubescat
stultiticia sacrilega,& quædam,vt sic dicam, indocta do
ctrina,quæ ideo putat Christū sub stellarū decreto esse
natū,quia scriptū est in Euangelio,quādo natus est,stel
lam eius magos in Oriēte vidisse. Quod verū nō esset,
nec si homines sub decreto eiusmodi nascerentur, qui
nō sicut dei filius propria volūtate,sed naturæ morta-
lis cōditione nascuntur.Nūc autē tantū abhorret à ve-
ro sub stellato fato natum esse Christū, vt nullos homi-
nes ita nasci credat quisquis rectè credit in Christum.
Sed de geniturís hominū vani homines loquant̃ quod
insipienter opinantur,negent voluntatem qua peccāt,
confingāt necessitatem qua peccata defendant:perdi-
tos mo-

A tos mores per quos in terra ab hominibus detestantur, in cœlo etiam figere conentur, & à syderibus manare mentiantur. Videat tamē vnusquisq; eorum quemadmodum nō vitam, sed familiam suam qualicunq; potestate regendam putet, quandoquidem ista sentiendo seruos suos in domo peccantes verberare non sinitur, nisi prius deos suos in cœlo radiantes blasphemare cogatur. Christum tamē isti nec secundū suas vanissimas coniecturas, & non sanè fatidicos, sed planè falsidicos libros ideo putent sub stellarum decreto esse natū, quia eo nato stellam magi in Oriente viderunt. Hinc enim potius Christus nō sub dominatu eius, sed dominus ei⁹ apparuit, quia illa non in cœlo sydereas vias tenuit, sed hominibus quærētibus Christum viam vsq; ad locum in quo natus fuerat demonstrauit. Vnde non ipsa Christum fecit mirabiliter viuere, sed ipsam fecit Christus mirabiliter apparere. Nec ipsa Christi mirabilia decreuit, sed ipsam Christus inter sua mirabilia demonstrauit: Ipse enim natus ex matre de cœlo terræ nouum sydus ostēdit, qui natus ex patre cœlū terramq; formauit.
B Eo nascēte lux noua est in stella reuelata, quo moriente lux antiqua est in sole velata. Eo nascente superi nouo honore claruerunt, quo moriente inferi nouo timore tremuerunt, quo resurgēte discipuli nouo amore exarserunt, quo ascendente cœli nouo obsequio patuerūt. Celebremus ergo deuota solennitate & hūc diem quo cognitum Christū magi ex gentibus adorauerūt, sicut celebrauimus illum diem quo natum Christum pastores ex Iudæa viderunt. Ipse enim dominus deus noster qui elegit Apostolos ex Iudęa pastores, per quos cōgregaret saluandos etiam ex gentibus peccatores.

In eodem festo: Sermo VII.

Sermo XXXV. DOmini & saluatoris nostri Iesu Christi aduentus in carne in ipso de virgine rudi ei⁹ exortu manifestari gentibus cœpit, cum ad eum adorandū magi ab Oriente venerunt. *Matth. 2.* Hic dies solēnissimus debita sanctitate est factus ecclesiæ, maxime quæ creuit ex gentibus, & angulari lapide alterum pa- *Ephe. 2.* rietē structura vberiore cōpegit, vt illi pax nostra faceret vtraq; vnum, ex circuncisione & præputio condēs
C ecclesiam. Vnde & lapis angularis dictus est tanquā in se copulans ex diuersitate venientes, vt commutaret vtrosque in vno corpore deo, sicut Prophetica & Euangelica & Apostolica doctrina testatur. Nato itaque domino ex virgine, quem diem nuperrime celebrauimus, pastores admoniti ab angelis secundum Lucam Euan- *Luca. 2.* gelistam ad infantis verbi pręsepe venerūt. Pastores autem illi Israëlitæ fuerunt. Ecce præsignatus est vnus paries, angularē lapidem de circūcisione præcurrens. Paucis diebus inde transactis, hodie magi ab Oriēte venisse credūtur, & illius paruuli magnitudinē cognouisse, quos Matthæus Euangelista commemorat. *Matth. 2.* Ecce alius paries ex præputij desperatione concurrēs nos proprie figurauit, & diē nobis festum familiari lætitia germinauit. In cœlo enim videntes ignotissimā stellam, non ante paucos dies sed ante ferme biennium, sicut inquirenti Herodi patefecerunt. Vnde à bimatu & infra, secundum tempus, vt scriptū est, quod inquisierat à Magis. Hanc stellam sicut intelligitur admirati, cuius etiā esset consequēti reuelatione nosse meruerunt, regis videlicet Iudæorum, eoq; nato cum & hoc eius gratia cognouissent, ad eum adorandū hodie occurrere potuerunt. Non vtique regi Iudæorū, qualis esse illic solebat, hunc tam magnum honorem longinqui alienigenę & ab eodē regno prorsus extranei à se deberi arbitraban-

tur, sed tamen natum esse didicerant in quo adorando D se salutem, quæ secundū deum est, consecuturos minime dubitarent. Neq; enim ætas erat saltem cui adulatio humana seruiret, non sub poplite sella regalis, non de membris purpura, non de capite diadema fulgebat, nō pompa famulantium, nō terror exercitus, non gloriosorum fama præliorum hos ad eū viros ex remotis terris cum tanto voto supplicationis attraxerat. Iacebat in præsepe puer ortu recēs, exiguus corpore, contēptibilis paupertate, sed magnū aliquid latebat in paruo, quod illi homines primicię gentium non terra portante, sed cœlo narrāte didicerant, qui tam ex longinquo tā supplices veniebant, & quod intuendo non videbant, promereri adorando cupiebant. Regina quædā Austri venerat à finibus terræ audire sapiētiam Salomonis, nec *3. Reg. 10.* illa regni eius sublimitate, sed mentis luce cōmota est. *Matth. 12.* Veruntamen inerat in Salomone doctrina, quæ verbis eius longissime ac latissime diffamatis ad discendū potuit studiosos animos excitare, proinde illa non latentem deum, sed loquentem hominem, non adorare venerat sed audire. Hic autem qui donauerat illā sapien- E tiam Salomoni, & erat virtus ac sapientia dei infirmitate carnis indutus, adhuc per pusillam ætatem tacebat in terris, & iam per amplissimam maiestatem clarebat in cœlis. Quid times Herodes? Quid maligna mente turbaris? Si salutem tuam sapias, ille natus est per quem regnū dei videas. Quid sæuis? Quid occidis infantes? Quid ætatē innoxiam noxius insectaris? A gladio regis huius nemo erit crudelitate, sed pietate securus. Detestanda ergo regis Herodis insania, sed magis miranda Iudęorum stulticia, propter quos iudicandos dispositione diuina se à cōspectu Magorū Christum quærētium parumper illa stella subtraxit. Apparuit nāque vt locum in quo puer fuerat demonstraret. Poterat vtiq; index etiā ciuitatis existere, sed quod in Bethleem Iudæ Christus nasceretur, de libris sanctis interrogati Iudæi proferre debuerunt, parati ad legendū, cæci ad intelligendum, duri ad credendum. Hos ergo nos in vetustate literæ dimittamus, & ex eorum adiuti codicib⁹ adorandū Christū cum istis alienigenis agnoscamus.

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdē habetur XLIII. F

Dominica intra octauas Epiphaniæ domini de baptismo Christi: Sermo I.

Sermo XXXVI. INtelligere possumus fratres charissimi quantam gratiam Christo domino debeamus, qui vota votis accumulat, gaudia gaudiis multiplicat. Ecce enim adhuc exultamus Christum dominum natū, & iam eū lætamur pro salute humani generis baptizatū. Necdū ortus est eius expleta festiuitas, & iam baptismatis eius est celebranda solennitas. Vix natus est hominibus, & iā renascitur sacramentis. Hodie enim licet post multa annorū curricula consecratus est in Iordane. Ita ergo disposuit dominus vt votis vota subiūgeret, hoc est, in vno eodēq; tēpore & ederetur per virginē & per mysteriū gigneretur, essetq; cōtinuata festiuitas carnis natiuitas atq; baptismatis: vt quemadmodū tūc eū miramur incorrupta matre progenitū, ita & nūc suscipiam⁹ illū pura vnda submersū. Et gloriemur in vtroq; facto, quia filiū genuit mater & casta est, & quia Christū vnda lauit & sancta est. Nā sicut post partū glorificata est Marię castificatio, ita post baptismū aquæ est purificatio cōprobata, nisi quod penè maiori munere q̄ Maria vnda ditata est. Illa enim sibi tantū meruit castitatē, ista nobis contulit sanctifi-

 cationem.

G cationem. Illa meruit ne peccaret, ista vt peccata pur-
garet. Illa propria delicta à se repudiat, ista in se per dei
gratiam aliena condonat. Illi est collata virginitas, isti
donata fœcunditas. Illa vnum procreauit & pura est,
ista generauit plures & virgo est. Illa præter Christum
nescit alium filium, ista cum Christo mater est popu-
lorum. Natalis ergo hodie alter est quodã modo sal-
uatoris. Nam iisdem eum signis, iisdem miraculis co-
gnoscimus genitum, sed nunc maiore mysterio bap-
Lucæ.1. tizatum. Denique spiritus sanctus qui tunc illi in vte-
Matth.3. ro affuit, modo eum in gurgite circumfulsit. Qui tunc
Lucæ.1. Mariam castificauit, nunc fluenta sanctificat. Pater qui
tunc obumbrauit in virtute, nunc clamat in voce, &
quasi maturiore consilio qui tunc vmbram præstitit na
tiuitati, modo testimonium perhibet veritati. Ait enim
Matth.3. deus, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi compla-
cui. Præclarior planè est secũda quàm prima natiuitas.
Illa enim sine teste silentio Christum genuit, ista cum
diuinitatis professione dominum baptizauit. Ab illa se
Matth.1. Ioseph qui pater putabatur excusat, in hac se pater qui
H non credebatur insinuat. Ibi laborat suspicionibus ma
ter, quia professioni deerat pater: hic honoratur geni-
trix, quia diuinitas filium protestatur. Honoratior, in-
quam, secunda quàm prima natiuitas. Siquidem pater
hic deus maiestatis inscribitur, illic Ioseph artifex æsti-
Matth.13. matur. Et licet in vtraque dominus per spiritum san-
ctum & natus sit & baptizatus, tamen honoratior est
qui de cœlis clamat, quàm qui in terris laborat. Ioseph
ergo faber in terris pater putabatur esse domini Salua-
toris, nec ab hoc opere deus qui vere est pater domini
nostri Iesu Christi excluditur: Nam est & ipse faber. Ip-
se enim est artifex, qui huius mundi machinã, non solũ
mirabili sed etiã ineffabili potẽtia fabricauit. Tãquã sa
piens architectus cœlũ sublimitate suspẽdit, terrã mole
fundauit, maria calculis alligauit. Ipse artifex, qui in no
stris moribus præcidit superflua opera, vtilia quæq; cõ-
seruat. Ipse est artifex, cui⁹ securim ad radicẽ nostrã po
Matth.3. sitam Ioannes baptista cõminatur, vt omnis arbor quæ
normam iustæ discretionis excesserit, excisa radicitus
tradatur incendio: Quæ autem mensuram veritatis ha-
I buerit, cœlesti fabricæ deputetur. Hodie ergo baptiza-
tur dominus in Iordane. Quale est hoc baptismum, vbi
prior est fonte ille qui mergitur, vbi dum susceptum a-
qua diluit, non sordibus inficitur, sed benedictionibus
honoratur? Quale, inquam, saluatoris est baptismum, in
quo purgantur potius fluenta quàm purgant? Nouo e-
nim sanctificationis genere Christum non tam lauit
vnda quàm lota est. Nam ex quo Saluator in aqua se
mersit, ex eo omnium gurgitum tractus cunctorumq;
fontium venas mysterio baptismatis consecrauit. Et
quisquis ibi in nomine domini baptizari voluerit, nõ
tam illum mundi aqua diluit quàm Christi vnda puri-
ficat. Saluator autem ideo baptizari voluit, non vt sibi
mundiciam acquireret, sed vt nobis fluenta munda-
ret. Interea Magorum beata legatio perducta ad sacra
cunabula radio desuper currẽte miratur, Iudæam præ-
cedit Aethiopia peccati exuenda nigredine, & fidei in-
duenda candore. Quàm stupenda dignatio: Inter am-
plexus genitricis includitur, qui cœlum terramq; com-
plectitur. In sinu matris latet, qui regnum patris exce-
dit. Per simplex officium, spiritale reuelatur arcanum.
Humanitas cernitur, & diuinitas adoratur. Exhibent
aurum, thus & myrrham, plus in mysteriis quàm in cõ-
scientiis offerentes. In auri munere regia dignitas, in
thuris vapore diuina maiestas, in myrrhæ specie sepe-
lienda demonstratur humanitas, ac sic trinitatem obla K
tionum numerus loquitur, vnitatem deuotio vna testa-
tur. Per hoc ergo peruigili intentione cordis cœlũ sem
per studeamus aspicere, si ad Christum cupimus per-
uenire. Dirigat ergo nobis semitas vitæ, perfecta stella
iusticiæ, quæ dixit, Non apparebis in cõspectu meo va- *Exod.23.*
cuus. Offeramus ei aurum fidei, pietatis aromata, casti-
tatis holocausta. Spiritalem quoque myrrham habea-
mus in nobis, quæ ita animas nostras condiat, vt illæ-
sas à peccati corruptione custodiat, quod ipse præstare
dignetur, qui viuit & regnat per omnia secula seculo-
rum, Amen.

In eadem dominica: Sermo II.

LIcet fratres dilectissimi de solennitate diei hu
ius veterũ sit diuersa traditio, vna tamen san- *Sermo*
ctæ deuotionis est fides. Et quanquam nõnul- *XXXVII.*
li hodie dominũ nostrũ Iesum Christũ stella *Matth.2.*
duce venientibus ab Oriente magis æstiment adoratũ:
Alij autem asserant eum aquas in vina mutasse: Quidã *Ioan.2.*
vero baptizatum illum à Ioanne confirment, in omni- *Matth.3.*
bus dei filius creditur, in omnibus est vera festiuitas. L
Nam quod Magis vtique gentibus & adorare dominũ *Magi quid*
& munera offerre conceditur, gentium est præfigurata *præfigurãt*
vocatio. Quòd aquæ vero transformãtur in vinum, re-
ligionis nostræ designatur arcanum. Quòd vero fluẽ- *Aqua ĩ vi*
tis Iordanis baptizatur Iesus, aquæ nostro baptismati *nũ transfor*
consecrantur. Oportet itaque charissimi, vt aliqua nũc *mata quid*
de ipso baptismate sanctitati vestræ prout domin⁹ do- *Baptisma*
nauerit proferamus, vt simul & humilitatem Saluato- *Christi qd*
ris nostri, & mysteriorum gloriam cognoscatis. Prædi-
cabat in deserto Ioannes baptismum pœnitẽtiæ popu-
lo, in remissionem peccatorum, non quo crimina cõ-
missa deleret, sed quo emendaret errantes. Nam remis-
sio peccatorũ Christi gratiæ seruabatur. Confluebat er-
go ad Iordanem desiderio lauacri diuersorum copio-
sissima multitudo, quorum erant tam scelerati actus, vi
ta tam perdita, vt eos venerabilis Baptista viperino se-
mini compararet. Inter huiusmodi homines ille virtu-
tum cœlestium dominus, ille qui respicit terram & fa-
cit eam tremere, Christus Iesus, non dedignatur humi *Psal.103.*
lis & quietus ad seruuli sui baptismum properare. Sed
quid mirum de mansuetudine, si se prophetæ manibus M
inclinauit, qui se ab inimicis suis passus est crucifigi?
Quo properante ad fluuium, talem Ioannes circunstan
tibus turbis erupit in vocem, Ecce agnus dei, ecce qui *Ioan.1.*
tollit peccata mundi: hoc est dicere, Cessate iã, cessate à
baptismo meo quo pœnitẽtia incepit: Ecce baptista per
quẽ crimina dimittũtur, desinite vlterius à cõseruo ve-
stro baptizari velle, præsens est dominus omnium no-
strum qui baptizat ad vitam. Illum sequimini, illi cre-
dite, ab illo lauacrum salutis tota mente supplices po-
stulate, à quo & ego ipse baptista vester cupio baptizari.
Nõ renuit quidem Iesus testimonium vocis huius, sed
qui per ordinem vellet vniuersa cõplere, nihilominus
baptizari se expetit à Ioanne, & baptista deuotus bap-
tizandi sui potẽtia tremefactus ait: Ego à te debeo bap- *Matth.3.*
tizari, & tu venis ad me? id est, quoniam ego creatura
sum, tu creator. Ego seruus, tu dominus, Ego figura, tu
veritas. At Iesus ait, Sine modo. Sic enim decet nos
implere omnem iusticiam, id est, quid nunc ista com-
memoras, propositum suscepi humilitatis, implendum
est. Tunc ille qui præsumere formidabat, velociter pa-
ruit præcipientis imperio. Baptizatur ergo Iesus non *Christus*
sibi, sed nobis. Baptizatur vt non purificetur aquis, sed *quur bapti*
vt aquas ipse sanctificet. Baptizatur nouus homo, *zatus.*

vt noui

A vt noui baptismatis constituat sacramentum. Aperti sunt, inquit, ei cœli. Aestimo vt in cœlestibus esset miraculum de his quæ gerebantur in terris: sicut ait scriptura, In quem concupiscũt angeli prospicere. Quo modo enim poterant non mirari virtutes cœlorum & dominationes, Cherubin & Seraphin, cum viderent dominum sabaoth in fluuio à Ioanne baptizari? Vt autem Ioannis testatio etiam cœlesti testimonio cõfirmetur, vidit spiritum sanctum corporali specie, quasi colũbã descendentem & manentem super Iesum. Audit & patrem dicentẽ, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui bene. Aduertite dilectissimi fratres quanta nobis in baptismate domini nostri Iesu Christi patefacta sit gratia, quàm subtili sacramento trinitas se homini reuelauit. Pater enim auditur in voce, filius manifestatur in homine, spiritus sanctus dinoscitur in colũba. Quàm mirifico autem mysterio noster Iesus Christus vel tactu corporis sui, vel transitu gloriæ suæ omnẽ ad momentum creaturam sanctificat, viuificat & illu-

B strat. Aquas enim consecrat dum baptizatur, terram sanctificat dum sepelitur, mortuos suscitat dum resurgit, cœlestia glorificat dum ascendit in cœlum & sedet ad dexteram patris.

1. Petri 1.

Lucæ 3.

In eadem dominica de Trinitate & columba:

Sermo III.

Sermo XXXVIII.

Vanuis fratres in huius exilij ærumnosam cæcitatem pro originalis peccati iustissima pœna à gaudio beatæ fœlicitatis deiecti simus, nõ tamen ita inde præcisi atq; abrupti sumus vt non etiã in istis mutabilibus æternitatem, veritatẽ, beatitudinẽ quærere vel desiderare ignoremus. Quod ex eo perspicuum est, quòd nec mori, nec falli, nec miseri esse voluntatẽ habemus: vnde ex naturali instinctu beatos esse velle, qui est omnibus licet diuerso modo, in animis singulorum beatitudinis appetitus fiat. Quidam enim beatum existimant esse regno potiri terreno, alij diuitiis abundare, alij honoribus exaltari: Quidam vero laudibus celebres esse gaudent, alij voluptatibus inhiant carnalibus. Sed nequaquam in huius vitæ volu-

C bilitate vera inueniri poterit beatitudo. Quocirca tota sancta series scripturarum nos à terrenis ad cœlestia erigi adhortatur, vbi vera & sempiterna est beatitudo, ad quam nisi per fidem catholicæ pacis cooperãte charitate dei & proximi neminem peruenire certissimum est. Denique ad veram beatitudinem peruenire volentibus, primo omnium fides necessaria est, sicut Apostolica docet authoritas dicens, Sine fide impossibile est placere deo. Constat ergo neminem ad veram peruenire posse beatitudinem, nisi deo placeat, & deo neminem posse placere nisi per fidem. Fides nanque est bonorum omnium fundamentum. Fides est humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad filiorum dei consortiũ potest peruenire, quia sine ipsa nec in hoc seculo quisquam iustificationis exequitur gratiam, nec in futuro vitam possidebit æternã. Et si quis hic non ambulauerit per fidem, non perueniet ad speciem beatæ visionis domini nostri Iesu Christi. Proinde omnis anima rationalis ætate congrua discat fidem catholicam, maxime populi prædicatores Christiani, & ecclesiarum dei doctores, vt possint veritati contradicẽtibus resistere, & catholicam amãtibus pacem prodesse. Quo modo enim docet quis quod nõ didicerit, vel qualiter pastor esse poterit si pane vitæ gregem sibi commissum pascere ignorat? Non erubescat discere nesciẽs quod ignorat, nec sciẽs tardus sit docere quod nouit. Sciat vter-

Fides necessaria ad beatitudinem.

Heb. 11.

1. Corin. 5.

que suo domino acceptæ pecuniæ rationem se reddi- D turum: Tunc desiderabilem fidelis seruus audiet vocẽ domini dicentis, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituã, intra in gaudiũ domini tui. Omnis itaq; scriptura veteris ac noui testamenti diuinitus inspirata si catholicè intelligitur, hoc insinuat, quòd pater & filius & spiritus sanctus vnius sit deus, eiusdẽ substãtiæ vniusq; essentiæ, atq; inseparabilis in diuinitate vnitas. Ideoq; nõ sũt tres dij sed vnus deus, pater & filius & spiritus sanctus. Quãuis pater filiũ genuerit, & ideo filius nõ sit qui pater est: filius à patre sit genitus, & ideo pater nõ sit qui filius est: spiritus sanctus nec pater sit nec filius, sed tantum patris & filij spiritus, patri & filio etiam ipse coæqualis & ad trinitatis pertinens veritatẽ: Et hæc trinitas vnus deus est ex quo omnia, per quem omnia, & in quo omnia, beato Paulo attestãte vbi ait, Quoniã ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Teneamus igitur firmissime patrem & filium & spiritum sanctum vnum esse naturaliter deũ, neq; tamen patrem ipsum esse qui filius est, nec filium ipsum esse qui pater E est, nec spiritum sanctum ipsum esse qui pater est aut filius. Vna est enim patris & filij & spiritus sancti essentia, in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, quamuis personaliter alius sit pater, alius filius, alius spiritus sanctus. Quod nobis maxime in ipso sanctarum scripturarum initio demonstratur, vbi deus dicit, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinẽ nostram. Cum enim singulari numero dicit, imaginẽ, ostendit vnam naturam esse ad cuius imaginem homo fiebat, non vnam esse personã. Si enim illa vna essentia patris & filij & spiritus sancti vna esset persona, nõ diceretur ad imaginem nostram, sed ad imaginẽ meã: nec dixisset, faciamus, sed faciam. Si vero in illis tribus personis tres essent credendæ vel intelligendæ substãtiæ, non diceretur ad imaginẽ nostram, sed ad imagines nostras. Sed ad vnam imaginem vnius dei homo factus dicitur, vt vna sanctæ trinitatis essentialiter diuinitas intimaretur. Hanc quoque trinitatem personarum atque vnitatem naturæ propheta Esaias reuelatã sibi non tacuit, cum se dicit Seraphin vidisse clamãtia, F Sãctus sanctus sanctus domin' deus sabaoth. Vbi prorsus in eo quod dicitur ter sanctus, personarũ trinitatẽ, in eo vero quod semel dicitur, dominus deus sabaoth, diuinæ naturæ cognoscimus vnitatem. Plane ergo & absq; omni dubitatione credendũ est patrẽ & filium & spiritum sanctum vnum esse deum omnipotentem, æternum, incommutabilem, & singulus horum deus, & simul omnes vnus, & singulus quisque horum plena & perfecta æterna substantia, & simul omnes vna substãtia. Quia quicquid est pater quo deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc filius, hoc spiritus sanctus. Ita etiam quicquid est filius in eo quod deus est, quo substantia est, quo æternitas est: hoc pater, hoc spiritus sanctus est. Et quicquid est spiritus sanct' in eo quod deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc pater est & filius. Vna ergo in tribus diuinitas, vna essentia, vna omnipotẽtia, & quicquid substantialiter potest dici de deo. Si forte de solo patre interrogatus fueris: Quid sit pater? Respõde, deus. Interrogatus de filio: Respõde, deus. Interrogatus de spiritu sancto: Respõde, deus. Si interrogatus fueris simul de patre & filio & spiritu sancto, non deos, sed deũ responde vnum, omnipotentẽ, incommutabilẽ. Sciendũ est vero quòd quædã de deo substãtialiter dicũtur, vt deus est magn', omnipotẽs, &

Math. 25.

Roma. 11. 1. fen. d. 2. ca. omnes.

Gene. 1. 1. fen. d. 2. ca. prepona mus.

Esaia. 6.

G quicquid ad se dicitur, id est, substantiam diuinitatis
significans. Quædã vero relatiue dicũtur, vt pater ad
filium, filius ad patrẽ, & spiritus sanctus relatiue ad pa-
trem & filium, ad se autem siue pater siue filius siue spi-
ritus sanctus deus dicitur. Itaq; pater eo quòd deus est,
hoc ipso substantia est, quia eiusdẽ substãtiæ proculdu-
bio & filius deus & spiritus sanctus deus. At vero deus
eo quod pater est relatiue dicitur, quia non substantiæ
nomen est, sed refertur ad filium deũ esse. Nec ita dici-
mus filium patrẽ esse, sicut dicimus deũ esse, quia deus
substãtialiter dicitur, pater vero & filius & spiritus san-
ctus relatiue dicitur. Sicut enim relatiue pater & filius
dicuntur, ita & spiritus sanctus ad patrem & filiũ quo-
dam modo relatiue dicitur, quia patris & filij spiritus
est. Sed ipsa relatio spiritus sancti non ita reciproca ra-
tione conuerti poterit sicut pater & filius. Nã pater filij
pater dicitur, & filius patris filius dicitur, spiritus vero
sanctus vniformiter dicitur ad patrem & filiũ, quia pa
tris & filij spiritus est. Dicimus enim spiritũ sanctũ spi-
H ritum patris, sed nõ vicissim dicimus patrẽ spirit⁹ san-
cti, ne filius eius intelligatur spiritus sanctus. Item dici
5. de Trini mus spiritũ sanctum spiritum filij, sed nõ dicimus filiũ
tate. cap. 11. spiritus sancti, ne pater eius intelligatur spiritus sanct⁹.
Dicitur & idẽ spiritus donũ dei, quia donator est deus
doni sui. In quibus nominib⁹ circũferri potest vicissim
relationis regula, vt si dicamus donator doni, & donũ
donatoris, quia in his vocabulis potuit inueniri vsitata
huic cathegoriæ quę dicĩt ad aliquid circũlatio. Ergo
hoc donũ dei, id est, spiritus sanct⁹ qui de patre & filio
æqualiter procedit, ineffabilis quædã patris filiiq; com
munio est. Et ideo fortasse sic appellatur, quia patri fi-
lioq; potest eadẽ appellatio cõuenire. Nã hoc ipse pro-
prie dicitur quod illi cõmuniter dicũtur, quia & pater
spiritus & filius spiritus recte dicitur. Ergo vt nomini-
bus iunctis quæ separatim vtriq; personæ conueniunt
vtriusq; cõmunio proprie significetur, vocatur spiritus
sanctus, quæ est tertia in sancta trinitate persona patri
& filio per omnia æqualis, coæternus & consubstãtia-
lis. Et hæc trinitas vnus est deus solus, bonus, magnus,
æternus, omnipotens, ipse sibi vnitas, deitas, magnitu-
do, bonitas, omnipotẽtia, & quicquid ad se substãtiali-
I ter dicitur. Non ita in relatiuis vocabulis intelligendũ
est vel dicendum: quia dici non potest pater sibi pater,
vel filius sibi filius, vel spiritus sanctus sibi spiritus san-
ct⁹, sed hęc relatiua vocabula ad aliã proculdubio per-
sonam referri debent. Quicquid ergo ad se dicũtur pa
ter & filius, nõ dicitur alter sine altero: id est, quicquid
dicuntur quod substantiã eorum ostendat, simul dicũ-
tur. Si hæc ita sunt, iam ergo nec pater est de⁹ sine filio,
nec filius deus sine patre: id est, non ita dicitur deus pa-
ter quasi filius nõ sit deus, nec filius ita dicitur de⁹ quasi
pater nõ sit deus, sed ambo simul deus, etiã & vnus de⁹.
Quocirca quicquid secundum substantiam vel ęterni-
tate de eis dici potest, ambo simul sunt: vt quod de fi-
lio dicitur, deus de deo, lumen de lumine, ambo simul
lumen, sed non pater deus de deo, nec lumen de lumi-
ne, sed filius deus de deo, & lumen de lumine, ambo ta-
men simul & semper vnus deus & vnũ lumen. Sic etiã
de aliis appellationibus quæ secundum substantiam di
cuntur, id est, quod simul ambo sunt dici debet, vt om-
nipotẽs, magnus, bonus, æternus & cætera, quæ ad se di
cuntur. Quod si ita est, hoc solum de eis dici nõ potest
illud de illo quod simul ambo non sunt: sicut verbũ de
verbo dici non potest, quia non simul ambo verbũ, sed
solus filius, nec imago de imagine, quia nõ simul ambo
imago, sed solus filius imago, nec filius de filio, quia nõ K
simul ambo filius, nec pater de patre, quia nõ simul am-
bo pater. Et ideo quod Euangelista ait, Et verbum erat Ioan. 1.
apud deum, multum est vt sic intelligatur, verbũ quod
solus est filius, erat apud deũ quod non solus est pater,
sed pater & filius simul deus. In quo perfecte intelligi-
tur, q̃ nõ præcessit genitor illud quod genuit. Et quod
ipse in Euãgelio ait, Ego & pater vnum sumus: Vnum Ioan. 10.
sumus enim: id est, quod ille, hoc & ego, secundũ essen
tiam non secundum relatiuũ. Quod dicimus lumẽ de
lumine, nõ duo lumina intelligẽda sunt vel separatio
luminis, sed intelligendum est quòd filius effulgentia
æterna luminis est æterni, sicut imago sempiternę sub-
stantiæ sempiterna est imago. Exempli gratia: Si quęris
quid sit Abraham iuxta substantiam: Respondetur ho-
mo, Si quæris de Abrahã cur pater sit: Relatiue respon-
detur, quia filium habet Isaac. Si quæris de Isaac cur sit
filius: Relatiue respõdetur, quia patrem habet Abrahã.
Omnis vero relatio ad aliquid aliud refertur. Et hęc re
gula relationis in personis sanctę trinitatis intelligẽda L
est. Si ergo interrogat⁹ fueris de deo, cur dicatur pater:
Relatiue responde, quia habet filium. Ita etiam de filio
responde, relatiue ideo esse filium quia habet patrẽ, Si
ergo dictũ de deo tibi fuerit, quó modo pater hoc est
quod filius, aut filius hoc est quod pater? Respõde secũ-
dũ substantiã hoc est filius quod pater, hoc pater quod
filius, quia vnus est deus & vna substãtia pater & filius.
Ad se enim deus substãtialiter dicitur: Ad patrẽ filius,
vel pater ad filium relatiue dicitur. Iuxta personæ pro-
prietatẽ non est pater qui filius, nec filius qui pater, iux-
ta substãtiæ vnitatem hoc pater quod filius, id est, deus
vnus omnipotens, Quicquid ergo ad seipsum dicitur
deus, & de singulis personis dicitur de patrè & filio &
spiritu sancto, & simul de ipsa trinitate non pluraliter,
sed singulariter dicendum est: quoniam quippe non a-
liud est deo esse & magnum esse vel aliud esse, & aliud
bonum esse, sed hoc idem est illi esse & magnũ esse &
bonum esse, propterea sicut nõ dicimus tres deos, nec
tres essentias, sic non dicimus tres magnitudines, nec
tres bonitates, sed vnum deum, vnam essentiã & vnam
magnitudinem & vnam bonitatem: Absque omni sci- M
licet dubitatione credi necessarium est, quòd pater ple
nus deus & perfectus est, filius plenus & perfectus est
deus, spiritus sanctus plenus & perfectus est deus: non
tamen tres dij pater & filius & spiritus sanctus, sed vnus
deus plenus & perfectus: nec aliquid maius tres simul
dici pater & filius & spiritus sanctus, quàm vnus quili-
bet vel pater vel filius vel spirit⁹ sanctus: quia eadẽ na-
tura est in vnaquaq; persona simul dicta quæ est in tri-
bus personis simul nominatis. Nõ ita dicim⁹ in homi-
nibus fieri posse: Abrahã plenus homo, Isaac plenus ho
mo, Iacob plenus homo, & hi omnes vnius substantiæ
quantum ad humanã pertinet naturam: non tamen hi
tres vnus homo, sed tres omnimodis homines, & ali-
quid maius in trib⁹ cognoscitur quàm in quolibet vno
corũ. Item Abrahã vnus homo, nõ tamen tres personæ
in eo, sicut in vno deo tres personæ plenæ & perfectæ:
Sed vna persona in Abrahã, sicut in vno solet homine
esse. In deo autẽ nihil quidem secundũ accidẽs dicitur,
quia nihil in eo mutabile est, nec tamẽ omne quod de
deo dicitur secundũ substãtiã dicitur, vt in superiorib⁹
diximus. Quãuis enim dicitur pater ad filium, filius ad
patrẽ secundum ad aliquid, nõ est tamen accidens pa-
tri patrem esse, nec filio filiũ esse: quia & ille semper pa-
ter: & ille semper filius: quia æternitas & incommuta-
bilitas

A bilitas negat alicuius accidentis in deo instabilitatem, quia omne accidens secundum tempus vel esse vel nō esse potest vel potuit vel etiam poterit: quia pater nunquam non pater, filius nunquam non filius, nec cœpit vnquam pater esse pater, nec filius esse filius. Quòd si aliquando cœpisset pater esse pater, vel filius esse filius, vel desineret esse quod erat, secundum accidens diceretur pater vel filius. Si vero quod dicitur pater ad seipsum diceretur nō ad filium, & quod dicitur filius ad seipsum diceretur nō ad patrem, secundum substantiā diceretur: Sed pater non dicitur pater nisi ex eo quod est ei filius, & filius non dicitur filius nisi ex eo quod habet patrem. Non ergo secundum substantiam vt dictum est in prioribus, quia non quisque eorum ad seipsum, sed ad se inuicem atque ad alterutrum ista dicuntur: Neque secundū accidens, quia & quod dicitur pater & filius, æternum atque incōmutabile est eis. Quanuis enim alius sit pater, alius filius, non est tamē diuersa substantia patris & filij: quia hæc non secundum sub-

B stantiam dicuntur, sed secundum relatiuum, quod tamen relatiuum nō est accidens, quia non est mutabile. Cum itaq; tantus solus est pater vel solus filius vel solus spiritus sanctus, quantus est simul pater & filius & spiritus sanctus, nullo modo triplex dicēdus est deus, quia nō est quo crescat illa perfectio summæ trinitatis. Perfectus autem siue pater siue filius siue spirit⁹ sanctus, & perfectus deus pater & filius & spiritus sanct⁹, ideo trinitas potius quàm triplex dicenda est: habent singulæ in trinitate personæ aliquid proprium quod inseparabili æqualitate aliquam in se ostendant proprietatem. Pater solus pater, & filius solus filius, & spiritus sanctus solus spiritus sanctus. Et pater hoc habet propriū, quod ex omnibus quæ sunt solus est, quia ab alio non est, ac per hoc solus est in paternitatis persona, non in diuinitatis essentia. Vnigenitus vero dei filius hoc habet proprium, quòd ex solo id consubstantialiter, id est, patre, & coessentialiter solus genitus est, & in hoc personæ suæ proprietas. Spiritus sanct⁹ autē hoc habet proprium quòd ex patre & filio æqualiter procedit, & est amborum spiritus eiusdemq; substantiæ & æternitatis

C cum patre & filio. Sed hæc tria vere etiam tria sunt ineffabiliter, quæ tria & essentialiter tria habētia proprietates suas: & hæc tria vnum & vere vnum: & hoc vnū tres, sed non tres patres, nec tres filij, nec tres spiritus sancti, sed tres personę: Vnus pater, vnus filius, vnus spiritus sanctus: & hi tres, id est, pater, & filius & spirit⁹ sanctus vnum sunt in natura, omnipotentia & æternitate. Sed hoc etiam atque etiam firmiter tenendum est, nihil in sancta trinitate ad se dictum, plurali numero esse dicendum: quia simplex illa diuinitatis summæ natura singulari numero dici debet non plurali: ac ideo non tres deos, nec tres omnipotentes, nec tres bonos nec tres magnos, nec tres essentias in deo dicere fas est. Cū enim personaliter alius sit pater, alius filius, alius spirit⁹ sanctus, his tamen vnum est naturæ nomen, quod dicitur deus vel substantia vel essentia vel omnipotentia, vel alia multa quæ substantialiter non relatiue de deo dicuntur. Indubitāter siquidē credere debemus ipsam sanctam trinitatem esse inseparabilis substantiæ, essentiæ, inseparabiliterq; operari quicquid à singulis personis legimus operatum esse. Quanuis enim certissimum

Matth. 3. sit patrem esse solum qui dixit, Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: & filium esse solum super quem illa vox solius patris sonuit, quando in Iordane secundum Ioannem baptizatus est, idem vnige-

nitus deus qui carnem solus accepit: & spiritum sanctū D patris & filij solum esse, qui in specie columbę super eū baptizatum ascendentem de aqua descendit, & quinquagesima die post resurrectionem Christi fideles in *Act. 2.* vno loco positos in linguarum ignearum visione adueniens repleuit: Illam tamen verissime vocem qua solus locutus est deus pater, & illam carnē qua solus homo factus est vnigenitus deus, & illam columbam in cuius specie spiritus sanctus super Christum descēdit, illasq; linguas igneas in quarum visione fideles in vno loco constitutos repleuit, opera esse totius sanctæ trinitatis, id est, vnius dei qui fecit in cœlis & in terra visibilia & inuisibilia, verissime credēdum est. Deus ergo per immensitatem naturæ suæ totam creaturam suam & implet & continet: ac per hoc totū quicquid est implet pater, totum filius, totum spiritus sanctus, quia pater & filius & spiritus sanctus naturaliter vn⁹ est deus. Inseparabilis ergo naturæ vnitas nō potest separabiles habere personas. Hæc vero summæ diuinitatis atq; indiuiduæ vnitatis natura quæ est sola vbique tota, sicut E vbique inseparabilem habet vnitatem naturæ vel operis, sic separationem non potest accipere personarum. Nominantur quidem illæ personæ aliquando singulæ: Sed ita se voluit ipsa deus trinitas inseparabilem ostendere in personis, vt nullum ibi nomen sit in qualibet persona quod ad aliam secundum relationis regulam nō referatur. Sicut pater ad filium, vel filius ad patrem, vel spiritus sanctus ad patrem & filium verissime refertur. Ea vero nomina quę substantiam vel potentiam vel essentiam dei significāt, vel quicquid proprie ad se dicitur deus, omnibus personis æqualiter conuenit, vt deus magnus, bonus, ęternus, omnipotēs, & omnia quę naturaliter de deo dicuntur. Non est ergo aliquod naturæ nomen quod sic patri cōuenire possit vt aut filio aut spiritui sancto conuenire nō queat. Deus enim pater naturaliter est deus, æqualiter & filius & spiritus sanctus. Idcirco inseparabilis est sancta trinitas in personis sensu intelligenda, quamuis in voce separabilia habeant nomina, quia pluralem numerum in naturæ nominibus nullatenus recipit. In hoc ostēditur personas nō posse diuidi in sancta trinitate, quia cuiuslibet per- F sonæ nomen semper ad alterum recipit personam. Si patrem dicis filium ostendis, si filium nominas patrem prædicas, si spiritum sanctum appellas, alicuius esse spiritum necesse est intelligas, id est, patris & filij. Et hoc regulariter tenere debem⁹, quòd omnis naturæ nomina vel essentię, sicut in vna persona singulariter, sic etiā semper in tribus singulari nomine dici debent. Si quis vero minus est in talibus exercitatus mysteriis summæ trinitatis, votis agat apud deum vt intelligat quæ dei sunt, nō mecū querelis quòd ea scripsi quę in sanctorū dictis doctorum legebam. Sciēdum vero est quòd per omnia idem est patrē dicere & ingenitum, quia & filiū non genuisset nisi perhiberet eum dici ingenitum, quia dū dicitur ingenitus, nō quod sit, sed quod non sit ille, de quo dicis ingenitus significatur. Pater itaq; secundū affirmationem, ingenitus secundū negatione dicitur. Negatur itaq; eū esse genitū de quo hoc dicitur: nec tamen aliquid eum genuisse significatur dum dicitur ingenitus. Patrem itaq; dum dicimus, significamus eum filiū genuisse, quia filius proprie de eo genitus dicitur, quia patrem habet qui eum genuit. Sed non inter patrē & filiū diuisio vel scissio, quia alter in altero est: sicut in Euāgelio legimus ipsum dominū dicētē, Ego in patre *Ioan. 14.* & pater in me est. Vnus ab vno genit⁹. perfectus à per-

G fecto. Plenitudo diuinitatis in vtroque, nihil differens alter ab altero, quia vita à viuente est filius à patre, sicut Ioan.5. ipse ait, Sicut pater habet vitam in semetipso, sic talem filium genuit, qui vitam haberet in semetipso. Spiritus siquidem sanctus nec ingenitus nec genitus alicubi dicitur: Ne si ingenit⁹ diceretur sicut pater, duo patres in sancta trinitate intelligerētur: Aut si genitus diceretur sicut filius, duo itidem filij in eadem aestimarentur esse sancta trinitate: Sed tantummodo procedere de patre & filio salua fide dicendus est. Qui cum non de patre procedit in filium, & de filio procedit ad sanctificandam creaturā, sicut quidam male intelligentes credendum esse putabāt, sed simul de vtroque procedit, quia pater talem genuit filium, vt quemadmodum de se, ita & de illo quoq; procedat spiritus sanctus. Decem sunt genera locutionis, quibus homines suos sensus solent inter se conferre. Non de illis dico, quas grammatici partes orationis vocant, sed de illis quas philosophi Graecè categorias, Latinè praedicamēta appellare solēt. Quae quidē sic nominantur: Substantia, qualitas, quan-
H titas, ad aliquid, quod genus locutionis relatiuum dicitur. Item habitus, situs, tēpus, locus, facere, pati. Haec sunt igitur causae locutionis nostrae. Aut enim de substantia cuiuslibet rei loquimur, vel de quātitate, id est, magnitudine, aut etiā de qualitate, in quo genere locutionis bonos dicimus qui boni sunt. Aut vero ad aliquid, id est, dum personae qualibet inter se conferuntur, vt dominus non dicitur nisi seruus intelligatur, nec iterum seruus nisi respiciatur ad dominum. Item de habitu animi vel corporis, aut de situ in quo cōsiderabitur stare, sedere, iacere. De loco & tēpore, id est, quid in quo loco vel tēpore fiat. Item quis quid faciat vel patiatur saepe loquela nostra ostēdit. His ergo omnibus modis, solet sancta scriptura de deo loqui, sed aliter propriè, aliter translatiue, aliter relatiue. Propriè deus dicitur substantia vna, summa, ineffabilis, quae semper idem est quod est, quia nihil ei accedens vel recedens inesse poterit, quae semper est, quia semper immutabilis. Itē deus magnus dicitur, non autem magnitudine, nisi qua ipse magnus & immensus. Ea igitur magnitudine magnus est, qua ipse eadē est magnitudo, & ea bonitate bonus
I quae ipse est. Nec deo aliud est esse, aliud magnū esse, aliud bonū esse, sed eo quo magnus est & bonus est, ideo nec tres substātias, nec tres magnos, nec tres bonos de deo dicere fas est. Quod autē facere dicitur, de deo ve-
Ioan.5. rissime dicitur, per quē omnia facta sunt, domino dicēte, Pater meus vsq; modo operatur & ego operor. Haec quippe in praedicamētis supra nominatis de deo dicūtur, si tamē propriè de illo aliquid dici ore hominis potest. Relatiue autem de deo dicitur pater & filius & spiritus sanctus, sicut supra abūdātèr docuimus. Situs vero & habitus & loca & tempora & pati nō propriè, sed translatiue per similitudines dicuntur in deo. Nam &
Psal.79. sedere super Cherubin dicitur, quod ad sitū: Et abyssus
Psal.103. tanquam vestimētum amictus eius, quod ad habitum:
Psal.101. & anni nō deficient, quod ad tempus: & si ascēdero ad
Psal.138. coelum tu illic es, quod ad locū pertinet. Dicitur & de
Gene.6. deo: Poenitet me hominem fecisse: vel etiam, Laboraui
Hiere.6. sustinens: Neque enim aliquid deus patitur quantū ad eius substantiam pertinet, quia deus est, quia incommutabilis & impassibilis substantia est: dū aliae omnes substantiae capiunt accidentia quibus in eis fiat vel magna vel quantacunque mutatio, deo autē eiusmodi aliquid accidere nō potest, & ideo sola est incōmutabilis substantia vel essentia quae deus est, cui profecto ipsum esse

vnde essentia nominata est maximè ac verissimè com- K
petit. Cui soli optimè id congruit nomen, quod Graeci dicunt on, Latini est: sicut Apostolus ait, Non est in illo 1.Corin.1.
est. Iam vero sublimitas huius tam arduae disputationis respirare aliquantulū dictantem admonet, vt liberiori sensu ea quae deinceps dicenda sunt ingrediatur explanare. Omnis itaque sanctorum authoritas librorum hoc nobiscū agit vt rectè de deo credamus, eumq; tota animi intentione amemus: Sed acies mentis humanae inualida est ad aspiciendā diuinae maiestatis excellentissimam lucem, nisi iustitiae fidei & dilectionis diuina donante gratia illustretur splendore: quapropter diuina votis omnibus postulanda est gratia vt mūdetur oculus cordis ad videndum quàm propriè trinitas sit vnus & solus & verus deus, & quàm rectè pater & filius & spiritus sanctus vnius eiusdemq; substantiae vel essentiae dicatur, credatur, intelligatur. Ad huius sacratissimae beatitudinis visionē nemo nisi per fidē mundato corde attingere poterit, dicēte ipsa veritate, Bea- Matth.5.
ti mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Haec vero visio nō carnalibus aestimanda est oculis cerni pos- L
se, sed purè mentis intuitu consideranda est, secundum quod sancti spiritus gratia nostrae mentis aciē illustrare dignabitur. Eorum igitur quae sunt vel fuerunt vel futura sunt, causa est deus, & eorum dator est & creator: & non est dicere, hoc est ipsum quibus vt essent dedit: nec alicui creaturae partem suae substātiae dedit, & cum ipse sit immutabilis, mutabilia sine sui mutabilitate creauit. Ideo in illo hymno laudabili, quem peracta coena mystica coram discipulis in laudē patris dei filius decantauit, nō dixit de fidelib⁹ suis, vt vnum sint nobis- Ioan.17.
cum: sed, vt vnum sint in nobis: qua diuersa substantia est creator & creaturae. Nec etiā dixit: Ego & ipsi vnū, quamuis per id quod ecclesiae caput est, & corpus eius est ecclesia, posset dicere: Ego & ipsi non vnū, sed vnus, quia caput & corpus vnus est Christ⁹: sed diuinitatem suam consubstantialem patri ostendens ait, Vt sint vnum. Vult ergo esse suos vnum, sed in ipso, quia in seipsis non possunt non dissociari ab inuicem per diuersas voluntates. Cum enim sit sancta trinitas vnus & solus, in substātia solus, in personis tria, quaedam cum multa
voluit esse, non illud esse ea voluit quod ille ipse est, dū M
ea quae voluit esse originem habent. Illi siquidē sine origine est esse, deum supra omnem existentiā, supra omnem vitam, supra omnem intelligentiam credimus esse: Et ille est summa existentia, summa intelligentia, summa vita, à quo omnis vita, omnis intelligentia, & omnis existentia. Dei enim idem ipsum est & potentia & substantia & diuinitas, & haec omnia vnum: Et hoc vnum simplex de dei filio doctor egregius beatus Pau-
lus Apostolus dicit, Cum esset in forma dei non rapi- Philip.2.
nam arbitratus est esse se aequalem deo. Proinde melius esse videtur aequalitatem de diuinis dicere personis quàm similitudinem, quanquam vtrunque inueniatur: quia vna qualibet substātia secundum quod substantia est, non est alia vt sit similis ad aliam. Nec enim in sancta trinitate substantia substantiae similis est, sed vna & ipsa eadem substantia est: non est alia patris & filij & spiritus sancti, nec sunt tres substantiae similes, sed vna trium aequaliter, nec pater filio prior, nec filius patre posterior, sicut Arriani voluerunt. Nam Abraham & Isaac licet vnius sint substantiae secundum humanitatem, tamen Abraham prior est tempore & Isaac posterior: quamuis sint similis substantiae, tamen illa similitudo substantiae in filio posterior est tempore:

quod

A quod impium est in deo credere aliquid prius esse vel posterius, quia non ex tempore deus cœpit esse pater, sed sicut semper deus, ita semper pater, semper habēs filium quem semel genuit ex sua æqualem sibi natura. Addunt quoque dialectici quòd omne simile receptibile posſit esse diſsimilitudinis, ſicut duo homines quanuis similis sint substātiæ, diſsimiles poſſunt esse moribus, ideo non poſſunt per omnia æquales dici, & sunt duæ substantiæ in eis diuisæ, vnusquisque in sua substātia plenus homo in patre vero & filio & ſpiritu sancto nō est similis substantia, sed vna æqualis per omnia, & ὁμοούσιον, id est, vnius substantiæ, non ὅμοιον, id est similis substantiæ, ſicut hæretici voluerunt.

Item in eadem dominica alius sermo, qui habetur inter sermones de Verbis domini LXIII.

Dominica prima post octauas festi Epiphaniæ de charitate: Sermo I.

Sermo XXXIX. Diuinarum scripturarum moltiplicem abundātiam, latiſsimamq; doctrinam fratres chariſsimi, sine vllo errore comprehendit, & sine vllo B labore custodit, cuius cor plenū est charitate, *Roma.13.* dicēte Apostolo, Plenitudo legis est charitas. Et in alio *1. Tim.1.* loco, Finis, inquit, legis est charitas, Et iterum dicit, Finis præcepti est charitas de corde puro & conscientia bona & fide non ficta. Si ergo non vacat omnes paginas scripturarū reuoluere, tene charitatem, & in ea innenies omnem scientiam. Quis est autē finis præcepti, niſi præcepti adimpletio, niſi legis plenitudo: Quod ergo ibi dixit, Plenitudo legis est charitas: hoc etiam hic dixit, Finis præcepti est charitas. Nec dubitari vllo modo potest, quòd templum dei sit homo, in quo habitat *1. Ioan.4.* charitas. Dicit enim & Ioannes, Deus charitas est. Hæc enim dicentes Apostoli, nobis charitatis excellentiam commendant. Non vtique aliud niſi quod comederūt, *Ioan.6.* eructuare potuerunt, Ipse quoque dominus paſcens eos verbo veritatis, quod est ipse panis viuus qui de cœlo descendit, Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt dili- *Ioan.13.* gatis inuicē. Et iterum, In hoc scient omnes quia diſcipuli mei estis, ſi vos inuicē dilexeritis. Ille enim qui venit per crucis irriſionē carnis perimere corruptionem, & vetustatem vinculis mortis nostræ suæ mortis noui- C tate diſſoluere, mandato nouo fecit hominem nouum. Res enim vetus erat vt homo moreretur. Quod ne semper valeret in homine, res noua facta est vt de9 moreretur. Sed quia in carne mortuus est non in diuinitate, per sempiternam vitam diuinitatis, non permiſit esse *Rom.4.* sempiternum interitū carnis. Itaque ſicut dicit Apostolus, Mortuus est ꝓpter delicta nostra & resurrexit propter iustificationem nostram. Qui ergo cōtra mortis vetustatem attulit vitæ nouitatem, ipse contra vetus peccatum opponit nouum mandatum. Quapropter quisquis vetus peccatum vis extinguere, mandato nouo ex- *1. Tim.6.* tingue cupiditatem & amplectere charitatem. Sicut enim radix omnium malorum est cupiditas, ita & radix omnium bonorum est charitas. Totam magnitudinem & latitudinem diuinorum eloquiorum secura poſsidet charitas, qua deū proximumq; diligimus. Docet enim *Matth.22.* nos vnus cœlestis magister, & dicit, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & diliges proximum tuum ſicut teipsum. In his duobus præceptis vniuersa lex pendet & prophetæ. Si nunc ergo non vacat omnes paginas sanctas perscrutari, omnia volumina sermonum euoluere, scripturarum secreta penetrare, tene charitatem vbi pendet omnia, ibi tenebis etiam quod ibi non didiciſti. Si enim noſti chari- D tatem, aliquid noſti vnde & illud pendet quod forte non noſti, & in eo quod in scripturis nō intelligis. Charitas patet in diuinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Quapropter fratres sectamini charitatem dulce ac salubre vinculū mentium, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est. Hæc in aduerſitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris paſsionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutiſsima, in hospitalitate latiſsima, inter veros fratres lætiſsima, inter falsos patientiſsima, In Abel sacrificio grata, in Noē per diluuiū secura, in Abrahæ peregrinatio- *Gene.4.* nibus mansuetiſsima: in tribus pueris iugulandis ignes *Gene.7.* innocenter expectat, in Maccabæis sæuos ignes forti- *Gene.12.* ter tolerat. Casta in Susanna erga virum, in Anna post *Danie.3.* virum, in Maria præter virum. Libera in Paulo ad ar- *2. Macc.7.* guendum, humilis in Petro ad obediendum, humana *Daniel.13.* in Christianis ad confitendum, diuina in Christo ad *Luca.2.* ignoscendū. Sed quid ego de charitate maius aut vberius poſſum dicere, quam quod per os Apostoli laudes eius intonat dominus, supereminentem viam demonstrantis atque dicentis, Si linguis hominum loquar & E angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum *1. Cor.13.* velut æramentum sonans, aut cymbalum tinniens? Et ſi habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & habuero omnē fidem ita vt montes transferam, charitatem autē non habeam, nihil sum. Et ſi donauero omnes facultates meas, & ſi distribuero omnia mea pauperibus, & ſi tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem non habeam, nihil mihi prodeſſet. Charitas magnanima est, benigna est, Charitas non æmulatur, non agit perperam. Non inflatur, nō dehonestatur, non quærit quæ sua sunt. Nō irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitatem, cōgaudet autem veritati. Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia suffert, charitas nunquam cadit. Quanta est iſta animarum salus, scientiæ solidamentum, fidei fructus, diuitiæ pauperum, vita morientium? Quid tam magnanimū quam pro impiis mori? Quid tam benignum quàm inimicos diligere? Sola est quam fœlicitas aliena non premit, quia non æmulatur. Sola est quam fœlicitas sua non extollit, quia non inflatur. Sola est quam conscientia mala non pungit, quia non agit perperam. Inter opprobria secura est, inter odia benefica est. Inter iras placida est, inter insidias innocens. Inter iniquitates gemens, in veritate respirans, Quid illa fortius non ad retribuendas sed ad non curandas iniurias? Quid illa facilius, non vanitate sed veritate? Nam ideo tolerat omnia in præsenti vita, quia credit omnia de futura vita, & suffert omnia quæ hic irrogantur, quia sperat omnia quæ ibi promittuntur: merito nunquam cadit. Ergo sectamini charitatem, & eam sancte cogitantes afferte fructus iusticiæ. Et quod vberius quàm ego dicere potui vos inueneritis in eius laudibus, appareat in vestris moribus, Oportet ergo vt senilis sermo non solum sit grauis, sed etiam breuis.

In eadem dominica de eo quod Christus tribus modis in scripturis intelligatur: Sermo II.

Dominus noster Iesus Christus quātum aduer- *Sermo. XL.* tere potuimus scripturas, scilicet paginas sanctas, tribus modis nominatur quando prædicatur, siue per legē & ꝓphetas, siue per episto- *Christus tribus modis in scripturis intelligitur.* las apostolicas, siue per fidem rerum gestarum, quas in euangelio cognoscimus. Primus modus est secundum deum & diuinitatē illam patri coæqualē atque coæternam

G nam ante assumptionem carnis. Alter modus est, cũ assumpta carne iam idem deus qui homo, & idem homo qui deus, secundum quandam suæ excellentiæ proprietatẽ qua non cæteris coæquatur hominibus, sed est mediator & caput ecclesiæ, esse legitur & intelligitur. Tertius modus est quodam modo totus Christus in plenitudine ecclesiæ, id est, caput & corpus, secũdum plenitudinem cuiusdã perfecti viri, in quo viro singuli mẽbra sumus. Quod credentibus prædicatur, & prudentibus agnoscibile offertur: nõ omnia testimonia scripturarum tam multa angusto tẽpore siue recolere siue explicare possim^{us}, quibus omnia tria ista genera phemus: sed tamen non omnia possumus improbata relinquere, vt quibusdam commemoratis testimoniis, cætera quæ commemorare non sinimur propter angustias temporis, per vosipsos iam obseruare in scripturis & inuenire possitis. Ad primum ergo modum insinuandi domini nostri Iesu Christi, saluatoris vnici filij dei, per quem facta sunt omnia, pertinet illud quod nobilissimũ & præclarissimum est in euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & *Ioan.1.*
H deus erat verbũ: hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in illo vita erat: Et vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Mirãda & stupenda verba hæc, priusquã intelligantur amplectẽnda sunt: Partem cibo istam, ad omnes tamen perueniret cibus, sed nõ ad omnes totus cibus apponeretur ori vestro. Sic quasi quidam cibus & potus verborũ nũc apponitur auribus vestris, & tamen totum ad omnes peruenit. An forte cum loquor alius sibi tollit vnam syllabam, alius alteram, aut alius vnum verbum, alius alterũ verbum? Si ita est tot verba dicturus sum, quot homines video, vt ad omnes perueniant vel verba singula. Et facile quidẽ plura dico quam hic sunt homines, & omnia ad omnes perueniunt. Verbum ergo hominis non diuiditur per syllabas vt omnes audiant, & verbũ dei per frusta conciditur vt vbique sit? Nunquid hæc fratres sonantia atque transeuntia verba illi incommutabiliter permanenti verbo vlla ex parte comparãda arbitramur? Aut ego quia hæc dixi, comparaui? Sed quoquo modo insinuare vobis volui, vt deus quod exhibet in corporalib^{us} rebus, valeat vobis ad credenda ea quæ nondũ videtis de spiritalibus verbis. Sed
I iam ad meliora transeamus. Nã verba sonant & abeũt. De spiritalibus cogitationibus iusticiã cogitate. Cogitans iusticiam constitutus in istis partibus Occidentalibus, cogitans iusticiam constitutus in Oriente, vnde fit vt ille totam iusticiam cogitet, & ille nõ totam videat, & ille totam? Nam qui videt iusticiam secundum quam gerat aliquid, ipse iuste gerit. Videt intus, agit foris. Vnde videt intus, si nihil sibi præsto est? Quia ipse in parte positus est, ad eadem partem non perueniet alterius cogitatio. Cum autem idem videas mente tu hic positus, quod videt ille tam longẽ positus, & totum tibi luceat, totum illi videatur, quia ea quæ diuina & incorporea sunt vbique sunt tota, crede verbum totum in patre totũ in vtero. Crede enim hoc de verbo dei, qui est deus apud deum. Sed audi iam aliam insinuationem, alium modum insinuãdi Christum quem scriptura prædicat. Ea enim quæ dixi, dicta sunt ante assumptam carnem. Nũc audi illud quo modo prædicat scriptura, Verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Nam qui dixerat, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio apud *Ioan.1.* deum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factũ est K nihil, frustra nobis diuinitatem verbi prædicaret si verbi humanitatem taceret. Vt enim illud videam, hic mecum agitur, vt purget ad illum contemplandum, infirmitati meę ipse subuenit. Suscipiendo de natura humana ipsam naturã humanam, factus est homo. Venit cum *Luc.10.* iumento carnis ad eum qui iacebat in via vulneratus, vt paruam fidem nostram incarnationis suæ sacramento informaret atque nutriret, faceretque serenum intellectum ad vidẽdum quod nunquam amisit per id quod suscepit. Esse enim cœpit homo, esse non destitit deus. Ergo hæc est prædicatio domini nostri Iesu Christi secundum quod mediator est, secundum quod caput est ecclesię, quod deus homo est, & homo deus est, cum dicat Ioannes: & verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Audite iam vtrunque in illo notissimo capitulo Pauli Apostoli, Qui cum in forma dei esset, inquit, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Hoc est in prin- *Philip.2.* cipio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Quo modo Apostolus dixit, Nõ rapinam arbitratus est esse æqualis deo, si non æqualis deo? Si autem pater deus, ille nõ deus, quo modo æqualis? Vbi er- L go ille ait, Deus erat verbum: ibi iste, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Et vbi ille, verbum caro factum est, & habitauit in nobis, ibi iste, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Attendite, per hoc ergo quod homo factus est, per hoc quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis; per hoc semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Quid enim exinaniuit? Non vt amitteret diuinitatem, sed vt indueret humanitatem, apparens hominibus quod non erat antequam homo esset: Sic apparẽdo se exinaniuit, id est, reserans dignitatem maiestatis, & offerens carnem indumentum humanitatis. Per id ergo quod semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, formam dei nõ accipiens. De forma enim dei cum diceret, non dixit accepit, sed cum in forma dei esset constitutus non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ad formam autem serui vbi vẽtum est, Formam, inquit, serui accipiens: per hoc ergo mediator & caput est ecclesiæ, per quem recõciliamur deo per sacramentum humilitatis & passionis & resurrectionis & ascensionis & iudicij futuri, vt duo illa audiantur cum semel locutus sit deus. Vbi duo *Math.16.* audiuntur: Vbi reddet vnicuique secundum opera sua. M Hoc ergo tenentes, nolite quęstiones mirari hominum *2.Timo.2.* quæ serpunt sicut cancer, quemadmodũ dixit Apostolus sed custodite aures vestras, & virginitatem mentis vestræ, tanquam despõnsati ab amico sponsi vni viro virginem castam exhibere Christo. Virginitas enim vestra in mẽte, virginitas corporis in paucis ecclesiæ. Virginitas mentis in omnibus fidelibus esse debet. Hanc virginitatem vult serpens corrumpere, de quo idem Apostolus dicit, Despõnsaui vos vni viro virginem ca- *2.Corin.11.* stam exhibere Christo. Et timeo ne sicut Euam astutia sua serpens decepit, sic quoque & vestri sensus corrumpãtur & excidant à castitate quę est in Christo Iesu. Vestri, inquit, sensus, id est, vestræ mentes. Nam hoc magis proprium est. Sensus enim intelliguntur huius corporis, videndi, audiendi, odorandi, gustandi, tangendi, Mentes nostras timuit corrumpi Apostolus, vbi est fidei virginitas. Modo perge. Anima virginitatem tuam serua, fœcundata postea in amplexum sponsi tui. Sepite ergo, vt scriptum est, aures vestras spinis. Turbauit *Eccle.28.* fratres infirmos ecclesiæ quæstio Arrianorum, sed in domini misericordia superauit catholica fides. Non enim

A enim deseruit ille ecclesiam suam, & si ad tempus tur-
bauit eam, ob hoc turbauit vt semper supplicaret ei à
quo in solida petra cõfirmaretur, & adhuc mussitat ser-
pens & nõ tacet. Quærit pollicitatione quadam scien-
tiæ deiicere de paradiso ecclesiæ, quem non permittat
redire ad illum paradisum vnde prius homo deiectus
est. Intendite fratres. Quod gestum est in illo paradiso,
hoc geritur in ecclesia. Nemo vos seducat ab isto para-
diso. Sufficiat quod illinc lapsi sumus, vel experti corri-
gamur. Ipse est serpẽs qui semper suggerit iniquitatem,
impietatem. Ipse aliquando promittit impunitatem,
Gene. 3. quemadmodum & ibi promisit dicens, Nunquid mor-
te moriemini? Ipse talia suggerit, vt modo male viuant
Christiani. Nũquid omnes, inquit, perditurus est deus?
Nunquid omnes damnaturus est deus? Ille dicit, dam-
nabo, ignoscam eis qui se mutauerint. Mutent facta sua,
muto minas meas. Ipse est ergo qui murmurat & mus-
Ioan. 14. sitat & dicit, Ecce vbi scriptum est, Pater maior me est:
& tu illum dicis æqualem patri? Accipio quod dicis, Et
vtrunque accipio quod dicis. Sed vtrunq; accipio, quia
vtrunque lego. Quare tu vnum accipis, & vnũ non vis?
B Nam mecum vtrunque legisti. Ecce pater maior me est:
accipio non à te, sed ab Euãgelio, & tu esse filium æqua-
lem deo patri, accipe ab Apostolo. Cõiunge vtrunque,
vtrunque concordet, quia qui locutus est per Ioannem
in Euangelio, ipse locutus est per Paulum in epistola,
Non potest ipse secum discordare, sed tu concordiam
scripturarum non vis intelligere, cum amas ipse litiga-
re. Sed ex Euangelio, inquit, probo, Pater maior me est.
Ioan. 10. Et ego ex Euangelio probo, Ego & pater vnum sumus.
Quo modo vtrunque verum est? Quo modo nos do-
Philip. 2. cet Apostolus, Ego & pater vnum sumus? Qui cum in
forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis
deo. Audi, Pater maior me est, Sed semetipsum exinani-
uit, formã serui accipiens. Ecce ego ostendo quare ma-
ior est, tu ostende in quo æqualis non est. Vtrunq; enim
legimus. Minor est patre, inquantum filius hominis est.
Ioan. 1. Aequalis patri, inquantum filius dei, quia deus erat ver-
1. Tim. 2. bum. Mediator, deus & homo. Deus æqualis patri, ho-
mo minor est patre. Est ergo & æqualis & minor. Ae-
qualis in forma dei, minor in forma serui. Tu ergo dic,
vnde æqualis & minor? Nũquid alia parte æqualis & alia
parte minor? Ecce excepta susceptione carnis, ostende
C mihi æqualem & minorem. Vnde demonstraturus es
Rom. 8. volo dicere. Attẽdite impietatem stolidam carnem sa-
pere, quo modo scriptum est, Sapere secũdum carnem
mors est. Hic siste. Sequestro adhuc, & nondum loquor
de incarnatione domini nostri Iesu Christi vnici filij:
sed tanquam nondum factum sit quod iam factum est,
Ioan. 1. attendo tecum, In principio erat verbum, & verbũ erat
apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio
Philip. 2. apud deum. Attẽdo tecum, Qui cum in forma dei esset,
non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ibi mihi
ostende & minorem. Quid dicturus es? Diuisurus es
deum per qualitates, id est, per quasdam affectiones cor-
porales vel animales, in quibus aliud atque aliud esse
sentimus? Naturaliter dicere quidẽ possum, sed vtrum
sit vt vos intelligatis, deus viderit. Ergo vt dicere cœ-
peram, ante susceptionẽ carnis, antequam verbum ca-
ro fieret, & habitaret in nobis, ostende minorem, osten-
de æqualem. Nunquid aliud & aliud deus, vt alia parte
sit minor illo filius, & ex alia parte illi æqualis? Veluti sic
dicamus, Corpora sunt quædam. Possis mihi dicere,
Aequalis est in lõgitudine, sed minor est in robore. Ple-
runque enim duo corpora talia occurrunt, vt statura
longitudinis æqualia sint, robore autẽ vnum sit minus, D
alterum maius. Ergo talia quasi corpora cogitaturi su-
mus deum & filium eius? Cogitaturi sumus eum qui to-
tus in Maria fuit, totus apud patrem, totus in carne, to-
tus super angelos? Auertat deus istas cogitationes à cor
dibus Christianorum. Item forte ita cogitabis vt dicas
& robore & longitudine æquales, sed colore dispares
sunt. Vbi color, nisi in corporibus? Ibi autem lux sapien-
tiæ, ostende mihi colorem iusticiæ. Si ista colorem non
habent, tu illa de deo non diceres, si pudoris colorẽ ha-
beres. Quid ergo dicturus es? Potestate æquales sunt, sed
minor filius prudentia: iniustus est deus, si minori pru-
dentiæ potestatem dedit æqualem. Si prudentia æqua-
les sunt, sed minor est filius potestate, inuidus est deus,
quia æquali prudentiæ potestatem dedit minorem. In
deo autem omne quod dicitur idipsum est. Neque enim
in deo aliud potestas, & aliud prudentia, & aliud forti-
tudo, & aliud iusticia, aut aliud castitas. Quicquid ho-
rũ de deo dicis, neq; aliud & aliud intelligitur, & nihil
digne dicitur: quia hæc animarũ sunt quas illa lux per-
fundit quodam modo, & pro suis qualitatibus afficit:
quo modo cũ oritur corporibus lux ista visibilis, si au- E
feratur, vnus est corporibus omnibus color, qui potius
dicendus est nullus color. Cum autem illata illustraue-
rit corpora quanuis ipsa vnius modi sit, pro diuersis ta-
men corporũ qualitatibus diuerso eos nitore aspergit.
Ergo animarum sunt istæ affectiones, quæ bene sunt af-
fectæ ab illa luce quæ nõ afficitur, & formata ab illa quæ
non formatur. Tamen ista de deo dicimus fratres, quia
non inuenimus melius quod dicamus. Dico iustum
deum, quia in verbis humanis nihil melius quod dica-
mus inuenio. Nam est ille vltra iusticiam. Dicimus in
scripturis, Iustus dominus, & iusticias dilexit. Sed ibi di *Psal. 10.*
citur & pœnitere deum, Ibi dicitur & nescire deũ, Quis *Gene. 6.*
non exhorreat, nescit deus, Pœnitet deum? Ideo tamen *15. de ciui-*
& ad ista verba salubriter scriptura descendit, quæ & tu *tate dei ca.*
exhorres, ne illa quæ magna putas digne dicta arbitre- *25.*
ris: atque ita si quæras quid ergo de deo digne dicitur,
aliquis fortassis tibi respondeat & dicat, quia iustus est,
Alius autem isto melius intelligens, etiam hoc verbum
dicat superari ab illius excellẽtia, & indigne de illo etiã
hoc dici, quanuis congruenter secundum humanã ca-
pacitatem dicatur: vt ille cum de scripturis probare vo- F
luerit, quia scriptum est: Iustus dominus: recte illi respõ-
deat, in eisdem scripturis positum esse, quia pœnitet
deum: vt quo modo istud non accipit secundum con-
suetudinem loquentium, sicut solent homines pœnite-
re: sic & illud quod dicitur, Iustus, supereminentiæ ipsius
non competere intelligat: quanuis hoc scriptura bene
posuerit, vt per qualiacunq; verba gradatim animus ad
id quod dici non potest perducatur. Iustum quidem
deum dicis, sed intellige aliquid vltra iusticiam quàm
soles & de homine cogitare. Sed scripturæ iustum dixe-
runt, propterea & pœnitentem dixerũt & nescientem,
quod iam nõ vis dicere. Quo modo ergo illa quæ iam
exhorres intelligis propter infirmitatem tuam dicta, sic
& ista quæ magnipendis pro aliqua firmitate validiore
dicta sunt. Qui autem & ista transcenderit, & de deo
quantum homini conceditur digne cogitare cœperit,
inueniet silentium ineffabili cordis voce laudandum.
Ergo fratres quia hoc est in domino virtus quod iusti-
cia, quicquid de illo dixeris, hoc idẽ dicis: cum tamen
nihil digne dicas, non potes dicere æqualem esse patri
filium per iusticiam, & non esse æqualem per virtutem:
aut æqualẽ per virtutem, & non æqualem per conscien-
tiam,

G tiam, quia ex vna re aliqua æqualis est, ex omni re æqua-
lis est, quia omnia quæ ibi dicis idem sunt & idem va-
lent. Sufficit ergo quia dicere non potes quo modo sit
æqualis filius patri, nisi dederis diuersitates quasdam in
substātia dei. Quas cum dederis, foras te mittit veritas,
nec accedis ad illud sanctuarium dei vbi syncerissime
videtur. Cum autem non posis æqualem dicere ex alia
parte inæqualem, quia non sunt in deo partes, vt posis
dicere ex alia eum esse æqualem, ex alia minorem, quia
non sunt in deo qualitates, secundum deum non potes
dicere æqualem, nisi omnimodo æqualem. Vnde ergo
potes dicere minorem, nisi quia formam serui accepit?
Itaque fratres hæc aduertite. Si in scripturis regulam
quandam acceperitis, omnia vobis lux ipsa monstrabit.
Sic vbi inueneritis secūdum quod dictum est æqualem
filium patri, secundum diuinitatem accipite. Secūdum
formā vero serui assumptam, minorem accipite, secun-
Exod. 3. dum quod dictum est, Ego sum qui sum. Et secundum
quod dictum est, Ego sum deus Abrahā, & deus Isaac,
& deus Iacob. Sic tenebitis, & quod in eius natura est,
& quod in eius misericordia. Arbitror satis esse dictum
H de illo etiam modo, quo dominus noster Iesus Chri-
stus saluator noster caput ecclesiæ mediator factus, per
quem reconciliamur deo, deus & homo insinuatur in
scripturis. Tertius modus est quo modo totus Christus
secundum ecclesiam, id est, caput & corpus prædicetur,
Etenim caput & corpus vnus Christus, nō quia sine cor-
pore non est integer, sed quia & nobiscum integer esse
dignatus est, qui & sine nobis semper est integer, nō so-
lum in eo quod verbum est vnigenitus filius ęqualis pa
tri, sed & in ipso homine quem suscepit, & cum quo si-
mul deus & homo est. Veruntamen fratres quo modo
corpus eius nos sumus, & nobiscum vnus Christus? Vbi
inuenimus hoc, quia vnus est Christus caput & corpus,
id est, corpus cum capite suo, sponsa cum sponso suo?
Quasi singulariter loquitur apud Esaiam. Certe vnus
Esaia 61. idemq; loquitur. Et videte quid ait, Velut spōso alliga-
uit mihi mitram, & velut sponsam induit me ornamen-
to. Et sponsus & sponsa cum dicit, sponsum secundum
caput, sponsam secundū corpus, duo videntur, & vnus
est. Alioquin quo modo membra Christi sumus, Apo-
1. Cor. 12. stolo apertissime dicente, Vos estis corpus Christi &
membra? Mēbra Christi & corpus sumus omnes simul,
I non qui hoc loco tātum sumus, sed per vniuersam ter-
ram, nec qui tantum hoc tempore. Sed quid dicam? Ex
Abel iusto vsque in finem seculi quamdiu generant &
generantur homines, quisquis iustorum per hanc vitam
transitum facit, quicquid nunc, id est, nō in loco, sed in
hac vita, quicquid post nascentium futurum est, totum
hoc vnum corpus Christi, Singuli autem mēbra Chri-
sti. Si ergo omnes corpus, singuli mēbra, est vtique ca-
Colo. 1. put cuius hoc sit corpus. Et ipse est, inquit, caput corpo-
ris ecclesiæ primogenitus, ipse primatum tenēs. Et quia
de illo ait etiam quod semper caput omnis principatus
& potestatis sit, adiūgitur ista ecclesia quę nunc peregri-
na est illi cœlesti ecclesiæ, vbi angelos ciues habemus,
quia æquales nos futuros post resurrectionē corporum
impudēter nobis arrogaremus, nisi veritas promisisset
dicens, Erunt æquales angelis dei: & fit vna ecclesia, ci-
Matth. 22. uitas regis magni. Sic ergo aliquando in scripturis in-
sinuatur Christus, vt intelligas verbum æqualem patri.
Ioan. 1. Sic aliquando, vt intelligas mediatorem cum verbum
caro factum est vt habitaret in nobis, cum ille vnigeni-
tus, per quem facta sunt omnia, non rapinam arbitratus
Philip. 2. est esse ęqualis deo, sed semetipsum exinaniuit, formam

serui accipiens, factus obediens vsque ad mortem, mor- K
tem autem crucis. Sic autem aliquādo vt intelligas ca-
put & corpus, exponente ipso Apostolo apertissime
quod dictum est de viro & vxore in Genesi, Erunt, in-
quit, duo in carne vna: videt ipsum exponētem, vt non
coniecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. Erunt Gene. 2.
enim, inquit, duo in carne vna: & addidit, Sacramen- Ephe. 5.
tum hoc magnum est. Et ne adhuc putaret quisquam in
viro esse & vxore secūdum naturalem vtriusque sexus
copulationem, corporalemque mixturam. Ego autem
dico, inquit, in Christo & ecclesia. Secundum hoc
quod in Christo & ecclesia accipitur quod dictum est,
Erunt duo in carne vna: non iam duo sed vna caro est.
Et quo modo sponsus & spōsa, sic caput & corpus, quia Ephe. 5.
caput mulieris vir. Siue ergo dicam caput & corpus, si-
ue dicam sponsus & sponsa, vnum intelligite. Ideoque
idem Apostolus cum esset adhuc Saulus audiuit, Saule Acto. 9.
Saule quid me persequeris, quoniam corpus capiti ad-
iungitur. Et cum iam Christi prædicator pateretur ab
aliis quæ persecutor ipse fecerat. Vt suppleam, inquit, Colo. 1.
quæ desunt pressurarum Christi in carne mea, ad pres- L
suras Christi ostendens pertinere id quod patiebatur.
Quod non potest intelligi secundum caput quod iam
in cœlo nihil tale patitur, sed secundum corpus, id est,
ecclesiam. Quod corpus cum suo capite, vnus Christus
est. Exhibete ergo vos dignū corpus tali capiti, dignam
sponsam tali sponso. Nō potest habere caput illud nisi
condignum corpus. Nec ille vir tantus, nisi cōdignam Ephe. 5.
ducit vxorem, vt exhiberet sibi, inquit, gloriosam ec- 1. Retra. 18.
clesiam, non habētem maculam aut rugam, aut aliquid Esaia. 1.
eiusmodi. Hæc est sponsa Christi, nō habens maculam
aut rugam. Nō vis habere maculam, fac quod scriptum
est, Lauamini, mundi estote, auferte nequicias de cordi-
bus vestris. Non vis habere rugam extendere crucem.
Non enim tantum opus est vt laueris, sed etiam vt ex-
tendaris, vt sis sine macula aut ruga. Per lauacrum enim
auferuntur peccata. Per extensionē fit desiderium futu-
ri seculi, propter quod Christus crucifixus est. Audi
ipsum Paulum lotum, Non, inquit, ex operibus iustitiæ Ad Titū. 3
quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam
saluos nos fecit per lauacrū regenerationis. Audi eun- Philip. 3.
dem extensum, Ea, inquit, quæ retro sunt oblitus, in ea
quæ ante sunt extensus, secundum intensionem sequor
ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu do- M
mino nostro, cui est omnis honor & gloria in secula
seculorum, Amen.

Dominica secunda post octauas festi Epiphaniæ, de nuptiis factis in Chana Galilææ. *Sermo I.*

DOmini & saluatoris nostri virtus fratres cha- Ser. XLI.
rissimi præsente lectione euidenter ostēditur,
cum mirabilia eius nō obscuritate verborum,
sed eloquij puritate narrantur. Denique Euā-
gelista ita mysterij interna custodit, vt rē gestā fido ser-
mone designet. Sic enim ait, Vocatus est dominus Iesus Ioan. 2.
ad nuptias & mater sua. Nec dedignatus est conuersa-
tionem hominū, qui vsum carnis exceperat. Nec secula-
ria instituta contempsit, qui ad hæc venerat corrigen-
da. Interfuit nuptiis, vt concordiæ iura firmaret. Inter-
fuit nuptiis, & comessationes non renuit nuptiarum, vt
Psalmos & tympana ad dei patris gloriam prædican-
dam concitaret, vt pater honoraretur in filio, & à patre
filius nosceretur. Erat, inquit, mater eius ibi: Quàm libē-
ter Maria ad has nuptias venit, in quibus dei mirabilia
comprobat. Vinum diuina suggestione suggerit de-
fecisse. Nunquid latere deum poterat, quid in ea domo
in qua

A in qua erat gereretur? Sed non ignorãs rerum deus respondit, Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Hac responsione interim debemus aduertere, quòd de nuptiali vino pars aliqua adbuc forte resederat.Ideo nondum erat domini plena hora virtutum, ne miscere magis elemẽta quàm mutare videretur.Sed ait, Nondum venit hora mea, vt ita sint dei mirabilia manifesta,vt nec argumento valeat inimicus,nec perfidia Iudæus insimulet,Et dicit Maria ministris, Quæcũque dixerit vobis facite.Quam bene mater domini credulitatem suadet ministris,vt non desint vina prãdentibus. Quæcunque dixerit facite. Intelligimus iam esse mysteriũ, cum dei mandata se nosse solicite mater hortatur. Ait dominus Iesus ad ministros, Implete hydrias aqua.Et cum impleuissent, ait, Haurite nunc & ferte architriclino. Quod cum princeps architriclinij accepisset,statim intellexit vina illata posterius esse sublimia.Et cum nesciret quod dominus fecisset, sponso ait, Quid tam sero meliora profers vina, cum hæc prima esse debuerant? Vidimus ergo conuenire mysterium, & quod saluator dicit, Nondum venit hora mea: & cum accu-

B sat princeps architriclinij tarditatem sponsi, videamus attentius ordinis huius quæ Euangelista designat aperta mysteria.Videamus quę sint nuptiæ,qui ministri,qui princeps architriclinij,qui sponsus,quo modo ad nuptias deus,quo modo Maria,vnde ex aqua vinum, quare postea meli*,quare deus in hora differre voluerit.Equidem nulla sunt apud credentium mentes occulta mysteria.Nihil animus fallitur,qui deum fideliter confitetur. Nam qui scit saluatoris aduentum vitæ nostræ esse remedium,facile virtutis eius misericordiã pura veritate cognoscit.Vocatur saluator ad nuptias,hoc est,ecclesię vota spiritus sanctus inuocatur. Venit cum discipulis suis,id est, in hoc loco turba sanctorũ. Quid dici apertius potest? Mirabilia dei Maria mater expectabat, hoc est, virtutem Christi expectat ecclesia, appropinquare compellit.Ait enim Maria, Ecce vina deficiunt : id est, quare populus iam nõ inuenit remedium? Maria deum probare festinat, vinum ecclesia optat excipere, vt fiat ex nuptiali prandio spiritale conuiuium. Dicit enim, Quid mihi & tibi est mulier? Nunquid mulierem dicit Mariam,quæ virgo post partum inuenta est? Sed eccle-

C siam quæ non solum mulier,sed etiam meretrix nuncupatur,quæ errãtem populum & per æuum & lubricam ætatem lasciuum tanquam prostitutam suscepit sponsam,& quasi docta mater adornat. Nondum venit,inquit hora mea:hoc est, passionis tempus superest.Nondum venit hora mea, nondum populus credidit, nondum Iudęus insequitur.Adhuc habet diabolus vnde lętetur,adhuc triumphi mei palma non proditur, adhuc locum crucis persecuturus ignorat, ac necdum Iudas mentitur. Nõdum venit hora mea, Sunt prius quæ purgẽtur in seculo,& sic vita proficit in populo. Dixit Maria ministris,Facite quæcunque iusserit:hoc est, obtemperate doctori,ministris mandat ecclesia.Qui sunt ministri,nisi officia Leuitarum, quæ dei mysteriis sunt deputata: Implentur hydrię aqua:hoc est, vacuatæ nuptiali vino,id est,potu sordido,fontis puritate supplentur, & benedictione domini in saporem vini vertuntur, vt ex aqua spiritus potum qui iam prandẽtibus defecerat reputaret.Aquam in vinum conuertit,humanæ fragilitati virtus augetur. Princeps architriclinus vinum melius probat,hoc est,dominici vigoris saporẽ humana corda senserunt. Nam qui primum vinum melius iudicauit, primus & credidit. Quod vinũ est quod optimum iudicatur, quod Architriclinus princeps queritur sero D prolatũ nisi sanguis dominicæ passionis? Hoc est enim quod deus in hora suspendit, hoc est quod ministri suscipiunt,hoc est quod creduli conuiuæ designant, hoc est quod seruat sponsus, hoc est quod princeps Architriclinij,qui fidei primus est veneratur. Aduertamus ergo attento corde nos sanctas scripturas audire debere, vt cœlestem doctrinam fida credulitate possimus agnoscere, & ab omni mundi huius impedimento liberari, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculorum,Amen.

In eadem dominica de charitate, Sermo II.

QVantum nos fratres dilectissimi charitas vestra desideret ex meis animis recognosco. Et licet vos humilitatem meam assidue videre velitis,tamen ego,si posset fieri,frequentius de conspectu vestro,& vestro & meo vellem desiderio satiari.Sed patiẽter tolerare debemus, quod implere pro temporum necessitate non possumus. Sed licet corporaliter nos propter multas necessitates videre non valemus, charitate tamen & sancto amore vsi pariter sumus. Pro qua re nihil nocet corporis separatio , vbi est animorum vera & sincera coniunctio. Charitas enim ipsa vera est,quæ corporaliter separatos consueuit spiritaliter copulare atq; coniungere. Duo enim qui se sancto amore diligunt,etiam si vnus sit in Oriente,alius in Occidente,ita in charitate conglutinãte iunguntur, vt nunquam ab inuicem separentur. Audi Apostolum dicentem laudem veræ & integrę charitatis.Sic enim ait, Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem nõ habeam,nihil mihi prodest.Et post pauca addidit, dicens, Charitas patiens est, benigna est. Et licet sufficienter præconia eius plenus spiritu sancto Paulus Apostolus prædicauerit, tamẽ quia sancta charitas dulce est ac salubre vinculum mentium, etiam nos paruuli secundum modulum nostrum, de illa quantum possumus conquiramus. Magnæ sunt diuitiæ charitatis charissimi,sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est.Nam diues si charitatem nõ habeat, quid habet? Quàmlibet grandis substãtia sit,sine charitate inanis & vacua est. Charitas etiã si de terrenis facultatibus nihil habeat, plena est, Vnde quàmlibet aliquis copiosas diuitias habeat, si charitas in illo non fuerit,nihil boni ex F illis facere poterit, sine qua vera & cœlestium virtutum matre magistra quid facere debeat, & quãdo vel quantum dare debeat omnino non nouit, & ideo quantum potest elaboret vt habeat charitatẽ, vt habeat lucem, vt habeat oleum.Charitas oleo cõparatur. Nam quo modo oleum omnibus humoribus superius esse cognoscimus, ita charitas omnibus virtutibus sublimior comprobatur.Nam si aliquis habeat infinitas diuitias, & nõ habeat charitatem, sic est, quo modo habeat plures lucernas, & multas lampades, pinguedinem non habentes.Lucerna vel lampas sine oleo accensa fumare potest de iracundia,fumare de superbia, fœtere de auaricia, sine charitate penitus non potest lucem habere.Charitas si in te fuerit,quamlibet tibi sit grandis substantia,nouit quid de illa agere debeat. Ipsa scit optime cui vel quantum porrigat,quid tribuat, quid referuet. Ipsa intelligit quantum animæ referuet in cœlo, & quantum corpori seruet in mundo. Satis bona ordinatrix est fratres bene nouit congregare in æstate quod possit hyeme habere, hoc est,scit prouidere per eleemosynam in hoc seculo, quod inueniat in futuro. Habete charitatẽ fratres, quia sine illa quicquid aliud boni fuerit, nihil esse poterit. Veram

Sermo XLII.

1. Corin. 13.

G Veram charitatem habete fratres. Quæ est vera charitas? Qui sic diligit omnem hominem, quo modo seipsum. Est vera charitas, quę non solum vsque ad amicos, sed etiam vsque ad ipsos peruenit inimicos. Nemo se circunueniat fratres. Qui istam charitatem non habuerit, deum videre non poterit, nec audire merebitur, [Matth. 25.] Venite benedicti, percipite regnum. Certe videtis quod in lectione Euangelica, nihil aliud dominus nominauerit de vniuersis virtutibus, nisi solam eleemosynam quæ cum charitate operatur. De ramis tacuit, radicem tantummodo nominauit ita dicens, Venite benedicti, percipite regnum. Esuriui enim, & dedistis mihi mãducare. [Lucæ. 11.] Et iterum ipse dominus, Veruntamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Omnis homo qui charitatem vult habere in futuro seculo, faciat illam sibi patronam in hoc mundo, vt illam propiciam inueniat in æternum. Nam quo modo arbor, quàmlibet pulchra sit & fructifera, non potest viuere sine radice: sic quælibet bona opera perseuerare nõ poterunt sine charitate. [Ephe. 3.] Ipsa est enim de qua Apostolus dicit, In charitate radicati & fundati. Talem ergo charitatem habeamus fratres, vt omnes homines toto corde amare posimus.

H Si totum genus humanum sic diligis quo modo te, non remansit ianua vnde peccatum intret in te. Omnes aditus vnde diabolus ad animã ingreditur claudis, si * totus homines sicut teipsum dilexeris. [* aliâs, totos.] Et reuera fratres quo modo potest fieri, vt aliquis alteri homini malum faciat, si illum sicut seipsum dilexerit? Dilige ergo, & quicquid volueris fac. Ama ex toto corde tuo, & quod volueris exerce in proximo tuo. Si irasceris, dulce est, quia de charitate procedit. Si corripis, suaue est. Si castigas etiã & flagellas, acceptabile est. Quare hoc fratres? Quia verus amor est quando corripis & castigas, quando etiam de ecclesia foras proiicis, amaritudo videtur sæuire in ore, sed dulcedo seruatur in corde. Nec fratrem quasi inimicum odio habeas, sed peccatum velut morbum persequere. Econtrario sunt qui sub falsa adulatione dulcedinem solent in ore proferre, & dolũ vel amaritudinem in corde seruare. Vos autem fratres dilectissimi veram charitatem tenentes, quę falsa est fugite, [1. Timo. 1.] audite Apostolum dicentem, Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Ergo fratres quando de charitate loquor, tacere non possum. Quare

I hoc? Quia satis dulcis est charitas. Qui illã habet, quod dico intelligit, qui vero non habet, forsitan me irridet & despicit. Quare irridet? Quia quàm dulcis sit charitas non gustauit. Gustet ergo & videat quàm suauis est dominus. [1. Ioan. 4.] Deus charitas est. Quid dulcius deo? Fratres, qui nescit audiat Prophetam dicentem, quod pauloante suggessi, [Psal. 33.] Gustate & videte quàm suauis est dominus. O quàm fœlix & beata est anima, quæ charitatem in se habere meretur. Charitas fratres sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristicia cõstitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria. Hanc ergo fratres tenete, hãc tota auiditate diligite. Si amatores estis, amate charitatem. Si fortes, vincite cupiditatem. Si peregrini, desiderate patriam. Ipsa vos ergo charitas, si illam tenere volueritis, & gubernat in hoc seculo, & perducit ad regnum, præstante domino nostro qui viuit & regnat in secula, Amen.

[Roma. 7.] *In eadem dominica de verbis Apostoli vbi ait, Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago:*

Sermo III.

Lectio diuina, quæ de Apostoli Pauli epistola recitatur, quotiescunque legitur timendũ est, ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionẽ. K [Sermo XLIII. Infra ser. 2. dominicæ sequentis.] Procliues sunt quippe homines ad peccandum, & vix se tenent. Vbi ergo audierint Apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malũ hoc ago: agũt malum, & quasi displicentes sibi quia agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit, [Roma. 7.] Non enim quod volo facio bonũ, sed quod nolo malum hoc ago. Nõnunquam enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputãdi, ne homines male sumentes salubrem cibum vertãt in venenum. Sic ergo intendat charitas vestra, donec quod dominus donauerit dicam vobis, vt vbi me forte laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Oportet igitur, vt virtutũ sensus ex intimo dicentis metiatur affectu, & quid beatus Apostolus dixerit bonum, quídve comparatione eius pronunciauerit malum, nõ nuda significatione verborum, sed eodem quo ille discutiamus intuitu, intellectu quoque eius secundum dignitatem pronunciantes, ac meritũ perscrutemur. Tunc enim sententias deo inspirante prolatas, secũdum propositũ ac voluntatem eius L comprehendere poterimus, cum eorum à quibus promulgatæ sunt statum ac meritum perpendẽtes, nõ verbo sed experimentis parem induerimus affectum, pro cuius qualitate sine dubio vel cõcipiuntur vniuersi sensus, vel sententiæ proferuntur. Quamobrẽ quid sit principaliter bonum, quod Apostolus non potuerit perficere cum vellet, diligentius indagemus. Multa enim nouimus bona, [Rom. 7.] quæ beatum Apostolum, omnésque illius meriti viros & habuisse per naturam, & acquisisse per gratiam negare non possumus. Est enim bona castitas, laudabilis continentia, miranda prudentia, larga humanitas, circumspecta sobrietas, modesta temperantia, pia misericordia, sancta iusticia, quæ omnia in Apostolo Paulo eiusque cõsortibus ita plena atque perfecta fuisse non dubium est, vt virtutum potius quàm verborũ magisterio ab eis religio doceretur. Quid quòd ingi ecclesiarum omnium cura, ac peruigili solicitudine semper exusti sunt? Quantum hoc misericordiæ bonum, quanta perfectio est, pro scandalizãtibus vri, cum infirmantibus infirmari? Cum ergo tantis Apostolus abũdauerit bonis, quid illud est boni, cuius perfectione caruerit nõ M poterimus agnoscere, nisi in illum quo ipse locutus est profecerimus affectũ. Omnes itaque quas diximus eum habuisse virtutes, quãuis velut gemmæ splendidissimæ atque preciosæ sint, tamen si præclaro illi atque præcipuo margarito quod ille Euangelicus negociator inquirens, [Matth. 13.] vniuersis quæ posidet venditis comparare desiderat conferantur, ita eorum meritum reuilescit atque contemnitur, vt eis sine cunctatione distractis, vnius tantum boni possessio locupletet bonorum innumerabilium vẽditorem. Quid ergo est vnum quod illis tantis tàmque innumeris bonis tam incomparabiliter pręponatur, vt spretis abiectisque omnibus solum debeat posideri? Nimirum illa pars optima, cuius magnificentiam ac perpetuitatem cum relicto susceptionis atq; humanitatis officio Maria prælegisset, ita prędicatur à domino, [Lucæ. 10.] Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima, Paucis vero opus est, aut etiam vno. Maria bonam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Vna ergo & sola est contemplatio dei, cui merito omnia iustificationum merita, vniuersa virtutum studia postponuntur. Et illa quidem omnia quæ in Apostolo Paulo fuisse

prædi-

A prædiximus,non solum bona & vtilia, verumetiam ma
gna atq; præclara, Sed sicut, verbi gratia, stanni metal-
lum quod alicuius vtilitatis & gratiæ putabatur, sic ar-
genti contemplatione vilisimum.Et rursum auri com
paratione metallum euanescit argenti, Aurum quoq; ip-
sum gemmarum collatione contemnitur, Et ipsarũ nihil-
ominus quãuis insignium multitudo gemarum, vnius
margaritæ candore superatur,Ita illa omnia merita san-
ctitatis, quanuis non solum in præsenti bona & vtilia
sint, verumetiam donum æternitatis acquirant, tamen
si diuinæ contemplationis meritis conferantur,vilia at-
que vt ita dixerim, vendibilia censebuntur. Et vt hanc
eandem cõparationem etiam scripturarum confirmet
authoritas,nónne de vniuersis quę à deo creata sunt ge
Gene.1. neraliter scriptura dicit, Et ecce omnia quæ fecit deus
Eccle.3. bona valde,Et iterum, Vniuersa quæ fecit deus bona in
tempore suo?Hæc igitur quæ in præsenti non solum bo
na simpliciter,verumetiã cum additamento, valde bo-
na,pronunciantur. Sũt enim reuera in hoc mundo cõ-
morãtibus nobis,aut ad vsum vitæ aut ad corporis me-
dicinam,aut ad aliquam causam ignotæ nobis vtilitatis
B accommoda: vel certe in eo etiam valde bona,quòd fa-
Roma.1. ciunt nos inuisibilia dei à creatura mundi, per ea quæ
facta sunt intellecta cõspicere, sempiternã quoque vir-
tutem eius ac diuinitatẽ ex tanta,tãmque ordinata mo-
litione fabricæ mundalis, & omniũ quæ in ea sunt sub-
sistentia contemplari: Hæc tamen omnia nec boni no-
men tenebunt,si futuro illi seculo cõparentur,vbi nul-
la bonorum immutatio,nulla est veræ beatitudinis for-
midanda corruptio.Cuius mundi ita beatitudo descri-
Esaia.30. bitur,Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septẽplici-
ter sicut lux septem dierum. Magna igitur hæc & præ-
clara intuitu atque mirifica, si futuris ex fide repromis-
sionibus cõferantur,continuo vanitas apparebunt, di-
Psal.101. cente Dauid,Omnia sicut vestimentum veterascent, &
sicut opertorium mutabis eos,& mutabuntur,tu autem
idem ipse es,& anni tui nõ deficient. Ergo quia nihil est
per semetipsum stabile,nihil immutabile,nihil bonum,
nisi deitas sola, omnes vero creaturæ vt beatitudinem
æternitatis vel immutabilitatis obtineant, non hoc per
suam naturam,sed per creatoris sui participationem &
gratiam cõsequentur,tenere meritum bonitatis creato-
C ri suo collata non possunt. Quod si etiam manifestiori-
bus adhuc testimoniis huius sententiæ rationem volue-
rimus astruere,nónne multa pronũciari bona in Euan-
gelio legimus, & arborem bonã & thesaurum bonum?
Matth.7. Nam & bonum hominem & bonum seruum:quia non
Matth.12. potest,inquit,arbor bona malos fructus facere: &, bo-
Matth. 25. nus homo de bono thesauro cordis sui profert bona:&,
Lucæ.19. euge serue bone & fidelis. Et vtique hos omnes secun-
dum se bonos esse, cum non dubium sit,si respiciamus
ad bonitatem dei, nullus eorum pronunciatur bonus,
Lucæ.18. dicente domino, Nemo bonus, nisi solus deus. Cuius
intuitu etiam ipsi Apostoli, qui electionis merito boni-
tatem generis humani multis excesserãt modis,mali di-
Matth.7. cuntur esse à domino,ad eos ita loquente, Si ergo vos
cum sitis mali,nostis bona data dare filiis vestris, quan-
to magis pater vester qui in cælis est dabit bona peten-
tibus se? Denique sicut bonitas nostra supernæ bonita-
tis intuitu in maliciam vertitur,ita etiam iusticia nostra
diuinæ collata iusticiæ,panno mẽstruatæ vniuersa iusti-
Esaia. 64. cia nostra similis deputatur, dicente Esaia propheta, Si-
2.Retrac. cut pannus menstruatæ vniuersæ iusticiæ nostræ. Et vt
24. aliquid adhuc euidẽtius inferamus, legis quoque ipsius
Galat.3. præcepta vitalia,quæ dicuntur ordinata per angelos in

manu mediatoris,& de qua idem Apostolus,Itaque lex, D
inquit, sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bo- Roma.7.
num:si perfectioni Euangelicæ conferatur,minime bo-
na diuino pronunciatur oraculo. Ait enim,Et dedi eis Ezec.20.
præcepta non bona,& iusticias in quibus non viuent in
eis. Apostolus quoque ita noui lumine testamenti glo-
riam legis affirmat obtundi,vt eam Euangelici compa-
ratione fulgoris ne glorificatam esse pronunciet dicẽs,
Nam nec gloriosum est id quod glorificatum est prop- 2.Cor.3.
ter excellẽtem gloriam. Quam comparationem etiam
in parte contraria,id est,in peccatorũ meritis compen-
sandis scriptura conseruat,vt eos qui multo minus pec
cauerint impiorum collatione iustificet dicens, Iustifi-
cata est Sodoma ex te. Et iterum, Quid enim peccauit Hiere.3.
soror tua Sodoma, & iustificauit animam suam auersa-
trix Israël,comparatione peccatricis Iudæ:Ita igitur &
vniuersarum merita virtutum quæ superius compre-
hendi,cum per se bona atque preciosa sint,tamen theo-
ricæ claritatis comparatione fuscãtur. Multum etenim
sanctos quanuis bonorum operum, terrenis tamen stu-
diis occupatos,à contemplatione summi illius boni re-
trahunt ac retardant. E

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Nuptiæ factæ sunt, & cætera. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.

Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur inter sermones de verbis do mini, XLI.

Dominica tertia post octauas festi Epiphaniæ domini, de charitate. Sermo I.

Si charitati vestrę possemus frequentius presen- Sermo
tari fratres charissimi, Christo adiuuante de XLIIII.
sanctarum scripturarum copiosis fontibus, &
si non abundantes riuulos, certe vel qualescũque guttulas poteramus sanctis animabus vestris in-
fundere:vt vberrima atque fructifera cordis vestri terra
accepta verbi dei pluuia, copiosam messem bonorum
operum germinaret: vt veniens dominus in agro cor-
dis vestri, non solum tricesimum, sed sexagesimum & Matth.13.
centesimum fructũ se inuenire congaudeat,quibus fru-
ctibus horreum præparet in cœlo, non incendium in
inferno, Sed quia multis occupationibus impedimur, F
humilitatem nostram vobis secundum desiderium ve-
strum reprę̃sentare non possumus:aliquid breue & satis
magnum,deo donãte insinuare vobis volo,in qua bre-
uitate si diligenter attenditis, potestis quid animæ ve-
stræ conuenit inuenire. Quid ergo est illud breue & ita
magnum,vt possit generi humano sufficere?Apostolus
dicit, Finis præcepti est charitas de corde puro & con- 1.Tim.1.
scientia bona, & fide nõ ficta. Attendite fratres quid in
verbis breuius, & quid in rebus magnificentius poterit
inueniri, quàm charitas de corde puro & conscientia
bona, & fide non ficta?Ista breuitas & vt teneatur me-
moriter est suauis, & vt custodiatur fideliter dulcis.
Quid dulcius fratres charissimi? Qui nescit, gustet &
videat. Quid ergo gustare debet qui vult vt illi dulce-
do sapiat charitatis?Audite fratres Apostolum dicentẽ,
Deus charitas est. Quid dulcius fratres? Qui nescit,au- 1.Ioan.4.
diat Psalmistam dicentem, Gustate & videte quoniam Psal.33.
suauis est dominus. Deus enim charitas est. Qui habet
charitatem,deus in illo manet, & ipse in deo. Si chari-
tatẽ habes, deum habes. Quid habet diues si charitatem
non habet? Pauper si charitatem habeat, quid non ha-
bet? Tu forte putas quòd ille sit diues, cuius arca plena
est

G est auro,& ille non fit diues,cuius conscientia plena est deo. Non ita est fratres, Ille vere diues esse videtur, in quo deus habitare dignatur. Quid enim de scripturis poteris ignorare,si te charitas,hoc est,deus cœperit possidere? Quid enim de bonis operibus non poteris implere,si fontem bonorum operũ merueris in corde portare? Quem aduersariũ timebis,si regem deum in te habere merueris? Tenete ergo & custodite fratres dilectissimi dulce ac salubre vinculum charitatis. Sed ante omnia veram charitatem tenete, nõ illam quæ tantum promittitur ore,& non seruatur in corde,sed illam quę sic ex ore profertur, vt tamẽ in corde iugiter teneatur, vt impleatur in vobis illud quod Apostolus dicit, In charitate radicati atque fundati. Radix enim omnium bonorum est charitas,sicut & radix omnium malorum cupiditas. Sicut in charitate nihil vnquam mali,ita in cupiditate nihil vnquam boni poterit inueniri.Istę duę radices fratres dilectissimi, in duobus agris à duobus plantãtur agricolis. Vnam in cordibus bonorum plantat Christus, aliam in cordibus malorum plãtat diabolus.Nec de charitatis radice nascetur aliquid mali, nec de radice cupiditatis aliquid boni.Non enim mentitur

Ephe.3. *1.Tim.6.* *Charitas.* *Cupiditas.* *Duæ radices.*

H veritas, quæ in Euãgelio cum de istis duabus radicibus loqueretur,ita definiuit dicens, Arbor bona,fructus bonos facit.Et iterum,Non potest arbor bona fructus malos facere,neque arbor mala fructus bonos facere. Hæc sententia non est mea fratres, sed domini. Tanta ergo sit in vobis abundãtia charitatis, quæ non solum vsque ad amicos, sed etiam vsque ad ipsos perueniat inimicos. Et ideo quia audistis & laudem charitatis & vituperationem cupiditatis, attendat vnusquisque & consideret agrum cordis sui: & qui in se charitatem viderit, gaudeat,& tota cordis vigilantia germina in se sancta custodiat. Qui vero in agro cordis sui qualemcunque stirpem cupiditatis inspexerit, Christo adiuuante extirpet cupiditatem,& plantet charitatem. Nam quamdiu hoc facere noluerit, fructus bonos afferre non poterit. Et cum bonos fructus non attulerit,dicit de ipso Christus dominus cœli & terræ,Arbor quæ non facit fructũ bonum, excidetur & in ignem mittetur. Si te non delectat dulces fructus charitatis afferre, vel spinis peccatorum tuorum ignem non debes metuere? Omnis, inquit,arbor,quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. Quamdiu radicem non mutaueris, fructus legitimos afferre nõ poteris, & sine causa quod bonum est promittis in ore, quia hoc implere non potes,quamdiu radix bonitatis non tenetur in corde.Istas ergo duas radices,sicut supra dixi,duo agricolæ plantare cõsueuerunt. Vnam plantat Christus in cordibus fidelium, alteram plantat diabolus in pectoribus superborum:ac si vna plãtatur in cœlo,altera in inferno.Sed dicit aliquis, si in cordibus fidelium plantatur, vtique fideles adhuc in mundo esse videntur.Quo modo enim radix illa in cœlo plantatur? Vis scire quo modo? Quia corda fidelium cœlum sunt, quia in cœlos quotidie eriguntur,dicẽte sacerdote, Sursum corda, securi respondent,Habemus ad dominum. Et Apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cœlis est.Si ergo fidelium cõuersatio in cœlis est, quia vera charitas in illis est, radix charitatis in cœlo plantata est. Econtrariò radix cupiditatis quæ in cordibus superborum est, quia semper terram cupiunt,terram sapiunt,terram diligunt,& omnem spem suam in terra constituunt, in inferno plantata est.Et licet hæc ita sint, attamen nec peccatores debent desperare,nec humiles iusti in aliquo quasi de suis meritis superbire: quia & iusti si de se præsumpserint, cito perdunt radicem charitatis, & peccatores si ad pœnitentiam conuertuntur euulsa cupiditate, cito plantã recipiunt charitatis. Et ideo qui boni sunt custodiãt quod dei munere perceperunt, & qui mali sunt studeãt reparare quod infœliciter perdiderunt. Nemo se ad illud tempus reseruet, & tunc pœnitentiam vel charitatis dulcedinem retinere contendat,quando cœperit de hac luce migrare. Non se ad hoc reseruent, vt quandoque in senectute ad pœnitentiæ medicamenta confugiant,quia nesciunt quid superuentura pariat dies.Qua fronte salutem suam in tempore senectutis dissimulat, cum vnius diei spacio certus esse non possit? Et ideo si mortem timere nolumus, semper parati esse debemus, vt cũ nos dominus de hoc seculo iusserit vocari, cum secura conscientia,nõ cum desperatione, sed cum gaudio ante conspectum iudicis veniamus, & ibi fœliciter audire possimus, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui.Ad quod gaudium nos dominus pro sua pietate perducat, qui viuit & regnat per cuncta secula seculorum,Amen.

Matth.7. *Matth.3.* I *Duo agricolæ.* *Philip.3.* K *Prouer.27.* *Matth.25.*

L

In eadem dominica de eo,quod Apostolus dicit,Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago: *Roma.7.*

Sermo II.

Lectio diuina, quæ de Apostoli Pauli epistola recitata est,quotiescũque legitur timẽdum est, ne male intellecta det hominibus quęrentibus occasionem. Procliues quippe sunt homines ad peccãdum,& vix se tenẽt.Vbi ergo audierint Apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malum hoc ago:agunt malum,& quasi displicentes sibi quia agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit,Non enim quod volo facio bonum,sed quod nolo malum hoc ago, Nonnunquam enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputandi, ne homines male sumentes salubrẽ cibum vertant in venenum. Sic ergo intẽdat charitas vestra, donec quod dominus donauerit dicam vobis, vt vbi me forte laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Prius ergo recolite quod deo propicio soletis audire,vitam iusti in isto adhuc corpore bellum esse nondum triumphum. Huius autẽ belli quando erit triũphus? Ideo Apostolus dixit, & voces belli & voces triũphi.Voces belli modo audiuimus,Non enim quod volo ago,sed quod odi illud facio. Si autem quod odi illud facio, consentio legi quoniam bona est.Velle adiacet mihi,perficere autem bonum non inuenio.Video autem aliam legem in membris meis pugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis. Quando audis captiuantem, bellum non agnoscis? Vox ergo triumphi nõdum est,sed quia futura est,docet idẽ Apostolus dicẽs,Oportet corruptibile hoc induere incorruptionẽ,& mortale hoc induere immortalitatẽ. Cum autẽ corruptibile hoc induerit incorruptibile,& mortale hoc induerit immortalitatẽ, ibi est vox triũphi. Tunc fiet sermo qui scriptus est,Absorpta est mors in victoria. Dicãt triumphãtes, Vbi est mors contentio tua? Dicimus ergo quãdoque,& ipsum quandoq; non erit longe. Non enim tantũ remanet de seculo,quantũ iam exemptum est.Hoc igitur tunc dicimus. Modo autem in isto bello ne male intelligentibus lectio ista tuba fit hostis non nostra,vnde ille incitetur, nõ vnde vincatur, aduertite obsecro fratres mei, & qui certatis certate. Qui enim nondum certatis, non estis intellecturi.

Sermo XLV. *Supra in 3. fer. domini cæ præcedẽ.* *Roma.7.* *Iusti vita bellũ in hoc mundo est & nõdum triumphus.* M *Roma 7.* *Belli vox.* *1.Corin.15.* *Triumphi vox.*

A intellecturi quod dico, Qui iam certatis, intellecturi estis. Vox mea in aperto, vestra erit in silentio. Prius illud recolite quod scripsit ad Galatas, vnde bene hoc possit exponi. Ait enim fidelibus, loquens baptizatis, loquens quibus vtique in sancto lauacro omnia fuerant dimissa peccata. Eis tamen loquens, sed pugnantibus loquens *Gala.5.* ait, Dico autem, Spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. Nō dixit, ne feceritis: sed, ne perfeceritis. Quare hoc? Sequitur & dicit, Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Hæc enim inuicē aduersantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Quod si spiritu ducimini, non adhuc estis *Spū duci.* sub lege vtiq;, sed sub gratia. Si spiritu ducimini. Quid est duci spiritu? Spiritui dei cōsentire iubenti, non carni concupiscenti. Tamen concupiscit & resistit, & vult aliquid, & nō vis tu, Perseuera, vt nolis tu. Desiderium tuum tamen tale esse debet ad deū, vt non sit ipsa concupiscentia cui resistas. Videte quid dixerim, Desiderium, inquam, tuum tale esse debet ad deum, vt omnino non sit ipsa cōcupiscentia cui resistere oporteat. Resistis enim, & non consentiendo vincis, sed melius est

B hostem non habere quàm vincere. Hostis iste aliquando non erit. Refer animum ad vocem triumphi, & vi- *1.Cor.15.* de si erit. Vbi est mors contentio tua? Non erit. Vbi est mors aculeus tuus? Quæres locum eius & nō inuenies. Non enim hæc, quod maxime debetis audire, non enim hæc quasi alia natura est, sicut insaniunt Manichæi, Languor noster est, vicium nostrum est. Non separatum alibi erit, sed sanatum nusquam erit. Ergo con- *Gala.5.* cupiscentias carnis ne perfeceritis. Melius quidem erat implere quod lex dixit, Ne concupiscas. Plenitudo est *Roma.7.* ista virtutis, perfectio iusticiæ, palma victoriæ, ne con- *Eccli.8.* cupiscas. Hoc quia modo impleri non potest, vel illud impleatur quod sancta scriptura intendit, Et post concupiscentias tuas non eas. Melius est eas non habere, sed quia sunt, noli post eas ire. Nolunt post te ire, noli post eas ire. Si velint post te ire non erunt, quia contra mentem tuam non rebellabunt. Rebellant, rebella: pugnant, pugna: expugnant, expugna: Hoc solum videte ne vincat. Ecce aliquid inde ponam vnde cætera in-

C telligatis, Nostis esse homines sobrios, pauciores sunt, sed sunt. Nostis esse & ebrios, abundant. Baptizatus est sobrius, quantum pertinet ad ebrietatem, non habet cum qua pugnet, habet alias concupiscentias cum quibus pugnet. Sed vt de cæteris intelligatis, vnius tātummodo hostis certamen in medio constituamus. Baptizatus est & ebriosus, Audiuit & enim timore, audiuit inter cætera mala, quibus hominibus male viuentibus intercluditur regnum dei, commemoratam esse & e- *1.Cor.6.* brietatem, quia vbi dictum est, Neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neq; molles, neque masculorum cōcubitores, neque fures, ibi additum est, Neque ebriosi regnum dei possidebunt. Audiuit & timuit. Baptizatus est, dimissa sunt illi omnia, quibus inebriatus est. Restat aduersaria consuetudo. Ergo habet cum qua pugnet renatus. Præterita enim eius vicia omnia dimissa sunt ei, obseruet, vigilet, pugnet, ne aliquando inebrietur. Surgit ergo illa concupiscētia potandi, titillat animum, ingerit faucibus siccitatem, insidiatur sensibus, vult etiam ipsum, si potest fieri, penetrare murum, adire inclusum, trahere captiuum. Pugnat, repugna. O si & ipsa non esset. Si cōsuetudine vitæ huius accessit, bona cōsuetudine morigeretur, tu tantum noli ei satisfacere, noli eam cedendo satiare, sed resistēdo necare. Tamen quandiu est, hostis est: Si ei nō consentias, & nunquam inebrieris, minor & minor erit quotidie. D

Nam sunt vires illius subiectio tua. Si enim ei cesseris & inebriatus fueris, das ei vires. Nunquid cōtra me & non contra te? Ego de loco superiore moneo, dico, prędico. Quid ergo mali futurū sit ebriosis, antè denuncio. Non est quod dicas, non audiui: Non est quod dicas, Exigit deus animā meam de manu illius qui mihi tacuit. Sed laboras, quia tibi validum aduersarium mala consuetudine ipse fecisti. Non laborasti vt nutrires eum, labora vt vincas eum. Et si minus idoneus es aduersum eum, roga deum tamen: si te nō vicerit, quamuis ipsa tua mala consuetudo luctata sit tecum, si te non vicerit, fecisti quod ait Apostolus Paulus, Concupiscentias carnis ne *Gala.5.* perfeceritis. Facta est concupiscentia titillando, sed nō est perfecta cōsentiendo potando. Quod dixi de ebrietate, hoc de omnibus viciis, de omnibus cupiditatibus intelligas. Cum aliquibus enim nati sumus, aliquas consuetudine fecimus. Nam propter illas cum quibus nati sumus, baptizantur infantes, vt soluantur à reatu propaginis malæ quā habuerunt. Consuetudini ergo semper repugnandum est, quia ipsa cōcupiscentia cum qua nati sumus finiri non potest quādiu viuimus. Quotidie E minui potest, finiri nō potest. Per illam dictum est hoc nostrum mortis corpus. De ipsa dicit Apostolus, Condelector enim legi dei secundum interiorem hominē. Video autem aliam legem in membris meis repugnan- *Roma.7.* tem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis. Tunc nata est ista lex, quando transgressa est prima lex. Tunc nata est, inquit, ista lex, quando contempta est & transgressa prima lex. Quæ est prima lex? Quam in paradiso accepit homo. *Gene.3.* Nonne nudi erant, & non confundebātur? Quare nudi erant, & non confundebantur, nisi quia nondum erat lex in membris repugnans legi mentis? Fecit homo *Roma.7.* factum puniendum, & inuenit motum pudendum. Manducauerunt contra interdictum, & aperti sunt oculi amborum. Quid enim? Prius in paradiso clausis vel *Gene.3.* cæcis oculis oberrabant? Absit. Nam Adam vnde nomina posuit volatilibus & bestiis, quando ad eum cuncta animalia adducta sunt, quibus nomina imponebat si non videbat? Deinde dictum est, Vidit mulier lignū, quia placet oculis ad videndum. Ergo oculos apertos habebant & nudi erant, & non confundebantur. Aper- F ti sunt autem oculi eorum ad aliquid quod nunquam senserant, quod in motu sui corporis nunquam expauerant: Aperti sunt ad intuendum, non ad videndum. Et quia senserunt pudendum, curauerunt tegendum. Consuerunt, inquit, folia ficulnea, & fecerunt sibi succinctoria. Quod texerunt, ibi senserunt. Ecce vnde *Peccatū originale vnde.* trahitur originale peccatum, ecce vnde nemo nascitur sine peccato, ecce propter quod dominus non sic concipi voluit, quem virgo concepit. Soluit illud qui venit sine illo: Soluit illud, qui non venit ex illo. Vnde vnus & vnus? Vnus ad mortem, vnus ad vitam. Homo pri- *Primus homo ad mortē, Secūdus ad vitam.* mus ad mortem, homo secundus ad vitam. Sed quare ad mortem ille homo? Quia tantum homo. Quare ad vitam iste homo? Quia deus & homo. Non ergo quod vult agit Apostolus, quia vult non concupiscere, & tamen concupiscit, ideo non quod vult agit. Nunquid il- *Roma.7.* la concupiscentia mala trahebat Apostolum subiugatum ad cōcupiscendum ad fornicationem? Absit. Non ascēndant tales cogitationes in cor nostrum. Luctabatur, non subiugabatur. Sed quia nolebat & hoc habere contra quod luctaretur, ideo dicebat, Non quod volo ago: Concupiscere nolo, & cōcupisco. Non ergo quod

G volo ago, sed tamen concupiscentiæ non consentio. Non enim aliter diceret, Concupiscentias carnis ne perfeceritis, si eas ipse perficeret. Sed constituit tibi ante oculos pugnam suam, ne timeres tuam. Si enim hoc non dixisset beatus Apostolus, quando videres moueri concupiscentiā in membris tuis cui tu non consentires, tamen cum eam moueri videres, forsitan desperares de te & diceres, Si ad deum pertinerem, sic non mouerer. Vide Apostolum pugnantē, & noli te facere desperantem. Video aliam legem, inquit, in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Et quia nolo vt repugnet, caro enim mea est, ego ipse sum, pars mea est, non quod volo ago, sed quod odi malum hoc ago, quia concupisco. Quod ergo bonum ago, quia concupiscentiæ malæ non consentio, ago bonum, & non perficio bonum: Et concupiscentia hostis mea agit malum, & non perficit malum. Quo modo ago bonum, & non perficio bonū? Ago bonum, cum malę cōcupiscentiæ non consentio, sed non perficio bonum vt omnino non cōcupiscam. Rursus ergo & hostis meus quo modo agit malum, & non perficit malum? Agit malum, quia mouet desiderium malum. Non perficit malum, quia me non trahit ad malum. Et in isto bello est tota vita sanctorum. Iam

H quid dicam de immundis, qui nec pugnant? Subiugati pertrahuntur, quia libenter sequuntur. Hæc, inquam, est pugna sanctorum, & in hoc bello semper homo periclitatur quousque moriatur. Sed in fine, id est, in triumpho illius victoriæ quid dicitur, immo quid dixit Apostolus iam præmedıtans triumphum? Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors cōtentio tua? Vox triumphantium: Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatum, cuius punctione facta est mors. Peccatum quasi scorpius est. Pupugit nos, & mortui sumus. Sed quando dicitur, Vbi est mors aculeus tuus: quo aculeo facta es, non quem fecisti. Quando ergo dicitur, Vbi est mors aculeus tuus: vtique non erit, quia peccatum non erit. Aculeus autem mortis est peccatum: Contra peccatum data est lex. Quo modo virtus peccati lex? Subintrauit vt abundaret delictum. Quo modo hoc? Quia fuit ante legem homo peccator, data lege atque transgressa, factus est præuaricator. Peccato tenebantur omnes rei, le

I ge data plus præuaricatione facti sunt rei. Vbi spes nisi quod sequitur, Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia? Ideo & iste miles, & quodam modo in isto bello exercitatissimus, tam exercitatus vt esset & dux, cum laboraret in hoc bello contra hostem & diceret, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis: legem fœdam, legem miseram, vulnus, tabem, languorem, subiunxit, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et gementi subuentum est. Quo modo subuentum est? Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Quando corpus habebis vbi nulla concupiscentia remanebit? Cum mortale hoc induerit immortalitem & incorruptionem, & dicetur morti, Vbi est contentio tua? Et non erit. Vbi est mors aculeus tuus? Et nusquam erit. Modo quid? Audi igitur, Ego ipse mente seruio legi dei, carne autem legi peccati. Mente seruio legi dei, non consentiendo: carne autem legi peccati, concupiscendo. Et mente legi dei, & carne legi peccati. Et hac delector, & ibi concupisco, sed non vincor: titillat, insidiatur, pulsat, trahere conatur, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Nolo semper vincere, sed

Gala.5. *Roma.7.* *1.Cor.15.* *Roma.5.* *Ibidem.* *Roma.7.* *1.Corin.15.* *Roma.7.*

aliquādo volo ad pacem venire. Nunc ergo fratres tenete istum modum, mente seruite legi dei, carne legi peccati, sed ex necessitate, quia concupiscitis, non quia consentitis. Aliquando ista concupiscentia sic insidiatur sanctis, vt faciat dormientibus quod non potest vigilantibus. Vnde omnes acclamastis, nisi quia omnes agnouistis? Pudet hic immorari, sed non pigeat inde deum precari. K

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptū est in Euangelio secundum Matthæum, Cum descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ, & cætera: quæ habetur in opere, De quæstionibus Euangeliorum lib. II. cap. III.

Dominica quarta post octauas festi Epiphaniæ, de quatuor virtutibus charitatis: *Sermo I.*

Desiderium charitatis vestræ à nobis exigit debitum sermonis officium. Sed tanta sunt quæ terrent & reuocant animum nostrum, vt si velimus parêre desiderio vestro, nō sit sine periculo nostro. Primum, quòd iuuenis loqui cogor præsentibus senibus, deinde temerarium esse arbitror loqui velle imperitia inter eos quos roborauit antiqua doctrina. Optabam ergo silentio præterire, & illum locum tutissimū eligere, audire potius quàm aliquid dicere. Sed quid facio? Instat vester amor, reuocat noster pudor, cogit sanctorum patrum iussio, à quibus si velim obtecrans veniam petere dicens, Ignoscite patres ignoscite, parcite nostræ verecundiæ, parcite nostræ ætati, maxime cum recolam vobis fuisse præceptum, Loquimini seniores, decet enim vos: ipsi sancta charitate qua præualent, respondebunt mihi, Loquere iuuenis, delectat enim nos. Quibus si repetam, sancti patres quid loquar? Rursum mihi respondebunt, Quod à nobis sæpe audisti, memēto fili, quia ab infantia sacras literas didicisti. Sed nec sic vobis excusatus esse potero, quorum corda ita ista mea sua voce pulsabunt, quid meum proferre verbum? Si ætas reuocat, Paulus Timotheo iuueni præcipiebat dicens, Nemo adolescentiam tuam contemnat, prædica verbum. Si sermo deest, pete & accipies. Non enim vos estis qui loquimini, sed quod donatur vobis, hoc ministratur nobis. His coarctatus angustiis, quò me cōferam nisi ad sancta vestigia charitatis? eámque deprecer vt donet mihi aliquid dignum de se dicere, quo & meum suppleam ministerium, & vestro satisfaciam desiderio. Inter cæteras virtutes eius quas commemorat Apostolus Paulus, quòd charitas non æmulatur, non agit perperam, non irritatur, non cogitat malum, & cætera, in vltimo quatuor eius virtutes breuiter comprehendit dicens, Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, charitas nūquam excidit. Ex his igitur quatuor virtutibus sanctæ charitatis, loqui conuenit sanctitati vestræ, delectâtque primitus intueri quemadmodum velut quatuor cardines orbis cōtinens, totum possederit mundum. Requiramus igitur si placet aliquorum exempla sanctorum, eorum scilicet, qui his virtutibus sanctæ charitatis possessi sunt, & eis singulis ita singula tribuamus, vt omnes in omnibus esse noscamus. Quoniam omnis qui pie tolerat, recte credit: & omnis qui recte credit, aliquid sperat: & qui sperat, sustinet ne ab spe cadat. Sed iam qui nam isti sint videamus, quorum fidem in quantum desuper adiuuamur assequi valeamus. Virtus charitatis quæ omnia tolerat, eminuit in sancto Noë: quæ omnia credit, in sancto Abraham: quæ omnia sperat, in patribus

Ser. XLVI. Hic sermo habetur in tomo.9. fol. 237. col.a. L *Eccli.32.* *1.Timo.4.* *Matth.10.* M *1.Corin.13.*

A bus nostris,id est,in populo Israël, vnde ipse noster exortus est dominus:quę omnia sustinet,in ipso capite nostro domino Iesu Christo,qui est vera charitas quę nūquā cadit. Nec cæteros sanctos ab his virtutibus vestra charitas deputet alienos, quos pro breuitate tēporis, & pro sermone suscepto ita prætermissos esse cognoscite, vt tamen certissime noueritis omnes esse in Christo,& in omnibus Christum. Sed iam videamus quemadmodum sanctus Noë possederit vel possessus sit virtute charitatis quæ omnia tolerat. Prædixit ei deus, quòd iniquitate hominū crescente diluuio perderet mundum. Statim ille admonitus cōfugit ad lignum, & post camporum amœnorū faciem, angustiis se reclusit arcæ, tolerat cœli fremitum, sonitū aquarum, fragorem nymborum. Et post ista omnia, qui solet gaudere cōsortio hominū, socius quodam modo efficitur serpentum ac ferarum, nec expauescit vir iste, quod cū eo sint feræ in arca: imò ibi agnoscit ordinem suum feritas, quia se cognouit humanitas: & iubenti homini obediunt, quia hominē superiori domino obedisse cognoscunt. Ostensum est in Noë quid Adam præceptū contemnendo perdiderit,

Gene.6. & 7.

B & demonstratū est posse homines bestiis etiā dominari, si subdant obedientiā conditori. Expectat & tolerat sanctus iste finem diluuij, nec antequā finiatur, causa ferarum arca relinquitur. Tolerat bonus mala, & donec in fine etiā corpore separentur, intus manens, corde nō corpore separatur. Si qua es anima quæ cupis possidere virtutem charitatis quæ omnia tolerat, relinque mundum, confuge ad crucis lignum, non metuas procellas & turbines huius diluuij, nō mergeris si ligno portaberis, nouit gubernare qui dignatus est creare, tātum assit virtus charitatis quæ omnia tolerat. Nulla res te ab arcę soliditate euellat, permane bonus, & tolera malos. Melius enim est vt intus positus propter bonos toleres malos, quàm foras exiens & periens & bonos relinquas & malos. Si ergo sunt tecum feræ, id est, si sunt tecū in ecclesia praua docentes, falsa sentientes hæretici vel schismatici, aut etiam ipsi mali catholici, more ferarum animas deuorare quærentium, tolerentur vsq; ad finem seculi, tanquam finem diluuij. Rugiant licet, fremant dentibus, atque ipsam arcam confringere conentur, nō expauescas, finito diluuio illas rapiet inanis ac spinosa syl

C ua, te fertilis suscipiet terra. Post finem seculi impij rapientur ad tenebras exteriores vbi est fletus & stridor dentium, pios suscipiet terra viuentiū. Nam & ipse sanctus Noë post finē diluuij obtulit sacrificium deo, sed de animabus mundis non de immundis. Simul enim & munda & immunda animalia in arca natare potuerunt, sed mala ad sacrificium dei non perueneruut. Sed iam hinc aliquando transeamus, vt cætera perscrutari valeamus. Procedat in medio sanctus ille Abraham, & suo nos doceat exemplo possidere virtutem charitatis quæ omnia credit, qui non est cūctatus ad vnam vocationem relinquere patriam, sedem, domum, familiam, omnia relinquuntur vt domino præcipienti pareatur. Exi, inquit ei deus, de cognatione tua, & de domo tua, & veni in terram quamcunque tibi ostendero. Nec apud se iste sanctus cogitauit aut dixit, quò eam, cui me committam, in quam terram vadam? sed statim audit, surgit, currit, festinat, accelerat, terram promissam non videt, sed credendo eam firmiter retinet, ambulat recto itinere, nec aberrātibus vestigiis alibi quàm debuit declinauit, quia qui eum ad ignotam terram mittebat, non dimittebat, nec eum ipse fefellit. Redditur merces credenti, ad terram peruenit, dilatatur, multiplicatur, ex

Matth.25.
Gene.8.
Gene.12.
Gene.13.

paupere efficitur diues, ex ignobili potens, ditatur om- D
nibus bonis, & in illo impletur quod dominus in Euangelio suis discipulis promisit dicens, Si quis dimiserit domum aut agrum, aut parentes causa nominis mei, in hac vita centuplum accipiet, & in futuro seculo vitam consequetur æternā. Cumulatur adhuc huius fidei merces, & seni promittitur filius: adest virtus charitatis quę omnia credit, audit, exultat, amplius diligit, suscipit filium ex coniuge sterili, quàm spe pariendi destitutā sterilitas ætásque iam fecerat, atq; in illo benedictionem omnium gentium promissam firmissime tenet. Sed adhuc eum charitas probat, probatúmque commendat, & quemadmodum nihil deo præferat, posteris monstrat. Vocat eum dominus de cœlo dicens, Abraham Abraham. Et ille tanquā seruus obediens, Ecce adsum ait. Et dominus, Accipe filium tuum illum quem diligis Isaac, & vade in terrā excelsam, & offeres eum holocaustum in vnum montium quem tibi dixero. Nec hac quidem iussione turbatur aut frāgitur seruus fidelis, adest ei virtus charitatis quæ omnia credit, surgit, domum pergit, asinam sternit, ligna concidit, gladium & ignem sumit, puerum simul adducit & pergit ad locum. Tunc intentus factus Isaac, patrem interrogat di- E
cēs, Pater ait. Et ille, Quid est fili? Et filius, Ecce ait ignis & ligna, vbi est ouis quam immolaturus es ad holocaustum? Et pater respondit, Deus prouidebit sibi ouem ad sacrificium fili. Magnū hîc & grande video sacramentum. Aliud Abraham corde gestabat, aliud filio promittebat. Sed neque quę promittebat filium fallebant, neq; aliqua infirmitas cor eius à proposito immutauerat. Quid pluribus? Pergit viam, videt locum de longè, & statuens pueros suos ibi eis talia verba profert dicens, Sedete hic cum asina, ego autem & puer ibimus vsq; illuc, & cum adorauerimus, reuertemur ad vos. O sancte Abraham, quid est quod dicis, cum aliud tibi de puero agendū sit? Nunquid aut te, aut tuos fallis? Non, inquit, sed quod prophetice vel dico, vel gero, virtus charitatis in me manēs quę omnia credit & facit, dicit. Audio enim eam sine strepitu vocis intus ad cor loquentem & dicentē mihi, Tu quidem licet resurrecturum credens, pleno & perfecto voto puerum ducas immolandum, filius tuus in isto sacrificio non crematur, quia resurrectio filio dei seruatur. Merito huius viri fidem comme- F
morās Iacobus Apostolus ait, Credidit Abraham deo, & deputatum est illi ad iustitiā, & amicus dei appellatus est. Amicos, vt nouimus, coniunctio animorū facit. Vnde quidam sapiens huius mundi ait, Idem velle atq; idem nolle, ea demum firma amicitia est. Ergo amicos, vt nouimus coniunctio animorum facit. Quemadmodum iste sanctus animum coniunxerit deo, vt eius amicus appellaretur, vultis nosse? Sicut enim deus pater vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: ita & iste vnico filio non pepercit, sed iubente vt immolaretur ei qui dederat eū, deuoto corde obtulit eum. Sed quæ sequuntur videamus. Delectat enim nos adiuuante domino deo nostro huius historiæ plenam vobis reddere notionem. Postquam relictis pueris ad locum sacrificij pater cum filio venit, arā construit, ligna componit, manus filio ligat, imponit eum in arām supra ligna, deponit humana paternæ pietatis indicia, induit sacerdotis diram cōstantiam, educit gladium vt perimat filium. Quid videtis fratres charissimi? Nihil hic sentimus humanum, quia totum cognoscimus diuinū. Sed & ille filius qui pauloantè ouē requirebat, sub ingenti silentio talia fieri in se sentiebat,

Matth.19.
Gene.18.
Gene.22.
Abrahæ obedientia.
Iacobi.2.
Roma.8.
Gene.22.
Isaac patientia.

G bāt, & ita patiens inuenitur, tanquam iam ille eſſet qui
Eſaiæ.53. ſicut ouis ad immolaodum ductus eſt, & tanquā agnus
coram tondente ſe ſioe voce, ſic oon aperit os ſuum. O
& tu ſaocte Iſaac, indica oobis ſilentij huius tam grāde
ſecretum. Pauloantè oihil io te fieri ſentiebas, & à patre
arietem requirebas: nunc autem manibus ligaris, in ara
imponeris, ligno quodam modo ſuſpēderis, & modo
taces? Taceo, ioquit. Dic quare obſecro vt oouerimus.
Vultis ooſſe ait, quare modo taceo? Quia figuram illius
geſto, qui voluntate pooit aoimam ſuam, nō neceſſitate.
In hoc tam grandi myſtico fidei ſacramento, & Abraham
ſanctus apparuit probatus, & filius io præſeoti
Gene.12. eſt liberatus, io quo Chriſtus eſt præoouociatus. Si qua es
anima, quę cupis ſequi veſtigia fidei patris noſtri Abraham,
exi de terra tua & de cognatione tua, relinque populum
tuum, & domū patris tui, id eſt, fideliter renuncia
diabolo, pompis & angelis eius, & ſequere viam rectam,
quę te perducat ad terram in qua diteſcas & emineas,
& efficiaris ſocius Abraham. Sed cum iſta omnia
feceris, ſi virtus charitatis, quæ omnia credit, eſt in te,
adhuc tentabit te, & probatam corooabit te, & expetit
H te ſacrificium dilecti tui. Quid à te expetit? Quod Abraham
Prouer.23. illi dictum eſt, Da mihi vnicum dilectum filium
tuum. Tibi dicit ſapientia, Da mihi fili cor tuū. Ipſe eſt
dilectus vnicus, quid metuis offerre cor tuum? Offer ſacrificium,
cootritionem cordis domino deo tuo, & dic
Pſal.50. ei cum Propheta, Holocauſtis oō delectaberis. Sacrificium
deo ſpiritus cōtribulatus, cor cootritum & humiliatum
deus oō ſpernit. Nihil metuas tali ſacrificio oblato,
& tibi acceptum erit, & quod obtuleris integrum
Secunda charitatis virtus. permanebit. Aliam virtutem charitatis quæ omnia
ſperat, placet inſpicere. Hanc ſuperius plebi Iſraël & patribus
oostris aſſigoaſſe cognoſcimus. Eius nanque virtutis
Pſal.21. vox eſt io verſu illo prophetico. Io te ſperaueruot
Exod.3. patres ooſtri, ſperauerunt & liberaſti eos. Et ipſi ex Aegypto
fugere iubentur, terra eis lac & mel fluēs promittitur.
Exod.14. Per mare rubrum tranſeunt, ad eremum veniunt:
ducebat eos ſpes charitatis, vt diſcerent deum amare
gratis. Redditur & his merces fidei: ooo eoim poteſt
nō reddere qui ſe dignatur facere debitorem. Poſt eremum
mella de petra ſuxerunt, panem cœli māducauerunt,
Exod.16. nō ſuot priuati à deſiderio ſuo. Quod ſperauerūt,
Pſal.77. terram etiam promiſſionis acceperunt. Exurgat anima
I quæ huius charitatis virtute comprehenſa eſt, effugiat
ex Aegypto, id eſt, ex huius ſeculi deſiderio, pergat ad
mare rubrum, ſcilicet Chriſti baptiſmum, ideo rubrum,
quia Chriſti ſanguine purpuratum. Perſequātur hoſtes,
peccata cum ſuo authore diabolo, tanquā Aegyptij cū
ſuo rege Pharaone ſæuiant, ſequantur fugientes. Quid
metuis? Vſque ad aquam ſæuiaot. Ingredieris tu, ingredientur
& illi poſt te, ſed aqua conuerſa, illis erit io peroiciem,
tibi proficiet ad ſalutem, illos obruet, te abluet:
1.Cor.10. illos damnabit, te liberabit. Poſt hæc ſuſcipies mel de
petra, quo ſitim tuā ſaties. Petra enim erat Chriſtus, ex
cuius præceptis tanquam ex footibus dulcedinis ſatieris.
Ioan.6. Guſtabis & panem illum ſcilicet qui dixit, Ego ſum
panis viuus qui de cœlo deſcendi. Guſtabis & videbis,
Pſal.33. quooiam ſuauis eſt dominus. Et ſi in te emioet virtus
charitatis quæ omnia ſperat, per eremum tè oeceſſe eſt
1.Cor.7. traoſire, id eſt, vtaris hoc muodo taoquam ooo vtens.
Pſal.26. Et io hac vita peregrinū te oouerìs eſſe, ſi terram promiſſionis
Tertia charitatis virtus. cupis intrare. Hæc terra eſt de qua Propheta
cantat & dicit, Credo videre bona domini in terra viuentium.
Vltima virtus charitatis reſtat, quæ omoia
1.Cor.13. ſuſtinet & ouoquam cadit. Hanc ipſi capiti noſtro domino
Ieſu Chriſto cōuenire nouimus: ideo in vltimo, K
quoniam finis legis Chriſtus eſt. Quāta autem ipſe pro *Roma.10.*
nobis ſuſtulerit, puto charitatem veſtram igoorare non
poſſe: tamen exinde aliquid dicam, ſi tamen de tanto
aliquid digne dicam. Prius illud quod deus homo,
quòd verbū caro factum eſt, quòd multa booa fecit, & *Ioan.1.*
mala perpeſſus eſt, quòd mortuos ſuſcitauit & mortuus
eſt, quòd ſiogularis illa patientia pertulit diabolum teotatorem,
diſcipulum traditorem, quòd ipſum Iudam
priuſquam oſtenderet traditorem, pertulit furem, &
ante experimeotum vinculorum crucis ac mortis, labiis
eius doloſis non negauit oſculum pacis. In ipſa autem
morte quāta ſuſtinuit? pertulit odiorum flammas,
miniſtrorum peſſimi cordis lioguas. Clamaueruot Iudæi, *Ioan.19.*
Crucifige crucifige: & ne rei remanerent Iudæi innocens
ab eis crucifixus eſt filius dei. Ad crucem ducitur,
expalmatur qui eſt vera palma victoriæ: ſpinis corooatur,
qui ſpioas peccatorum venit confringere: ligatur,
qui ſoluit compeditos: ligno ſuſpenditur, qui erigit
eliſos: aceto potatur fons vitæ, diſciplina cæditur,
ſalus vulneratur, vita moritur, occiditur ad tempus vita,
vt io perpetuo à vita occideretur mors, quia hic Iudæi
io hac morte Chriſti exultauerūt quaſi victores: & L
cum terreoum & caducum regoum ómuerūt perdere,
regem cœli & terræ oon dubitauerunt occidere. Sed
nec ſicut putauerunt, victores extiteruot. Si enim viceruot,
regnum quo modo perdideruot? Quo modo oūc
vſque ſerui remaoſeruot? Iſta oaoque cauſa eſt qua ab
eis Chriſtus occiſus eſt. Dixerunt apud ſe priocipes Iudæorum, *Chriſtꝰ quare occiſus.*
vt Euaogeliſta narrat, Videtis, inquiuot, quia
totus mundus poſt eum abijt, ſi dimiſerimus eum viuere, *Ioan.11.*
venieot Romaoi, & tollent nobis locum & gentem.
Et Chriſtum occideruot, locum & regnum gentemq; perdideruot.
Quid vobis profuit ô inſani Iudæi,
quòd tātum ſcelus commiſiſtis? Nunquid quia Chriſto
domioo vt decuit ſeruire ooluiſtis, ideo eius dominio
caruiſtis? Dum illi ſeruiunt reges, quibus vos ſeruitis, facti
eſtis mali ſerui booorum ſeruorum Chriſti. Per ipſos
cooterit cootumaciam veſtram, per ipſos diſſipat
cooſilia veſtra, per ipſos retribuet ſcelera io capita veſtra.
Ipſe autem dominus quē vos interemiſtis, noo vos
ſeruos ſed liberos eſſe cupiebat, quaodo dicebat: Si vos
filius liberauerit, tūc veri liberi eritis. Vos autem deum *Ioan.8.*
domioum & regem & ipſam veram libertatem ooo ſolum M
repudiaſtis, verumetiam oecare cupieotes clamaſtis,
Non habemus regem oiſi ſolum Cæſarem. Sed ne *Ioan.19.*
in hoc quidem gloriemioi quod Chriſtum occidiſtis,
actum eſt de vobis potius & oeſcitis. Audite ipſum dominū
dicentem per Prophetam, Ego dormiui & ſomoum *Pſal.3.*
cepi: ſomnum appellans mortem à vobis illatam.
Cæterum qualis mors potuit eſſe triduana, maxime illius
qui per eundem Prophetā alio loco dicit, Nunquid *Pſal.40.*
qui dormit noo adijciet vt reſurgat? Ego, ioquit, dor- *Ioan.10.*
oiui ego qui poteſtatem habeo pooeodi animam meam,
ego dormiui, noo quia ſæuiſtis, ooo quia ioſaniſtis.
Ego impleui quod volui, vos autem in ſcelere remanſiſtis.
Quis exigit tanta de deo noſtro fratres, pro ooſtra
ſalute ac redemptiooe, niſi charitas quæ ounquam
cadit? O charitas, quàm magnas vires habes, de cœlo
deum depoſuiſti. O chara ſanitas, ô ſaocta ac vera charitas, *1.Cor.13.*
quæ taota es io terris, quanta eris ſanctitas in cœlis.
Quæ tantum potes in hac pugna mortalitatis adhuc
ſolicita, quaotū poteris in illa perfecta pace ſecura. Euigila
itaque omnis aoima Chriſtiana, & ſi in te eminet
virtus charitatis quæ omnia ſuſtinet, domini tui imi-

tare

A tare vestigia. Christus enim, ait Apostolus Petrus, pro
1.Petri.2. nobis passus est, relinquens vobis exemplum vt sequamini vestigia eius. Et si ille propter te de cœlesti sede ad terrena descendit, tu propter te fuge terrena, appete cœlestia. Si dulcis est mūdus, dulcior est Christus. Si amarus est mundus, omnia pro te sustinuit Christus. Via tibi factus est ipse Saluator, surge, ambula, pigrescere noli, habes quò. Sed forte quæris quò. Vides enim viam & quæris quò ducat hæc ipsa via? Ad veritatē & ad vitam ducit. Si amas veritatem, si amas vitam, & cupis ad veritatem & ad vitam venire, à via noli errare. Video, inquis, viam, & cupio ambulare, sed amara est, aspera est.
Matth.7. Arcta enim & angusta via quę ducit ad vitam. Christus transiuit, adhuc & aspera est? Caput trāsiuit, & membra dubitant? Sed Christus, inquis, deus & homo, ego autē homo. Tot milia martyrum transierunt, & adhuc tibi aspera est? Transierunt senes, transierūt iuuenes, transierunt pueri, puellæ transierunt, viam quam timebas, tritam tibi fecerunt. Ambula ergo viam, securus ambula, quid enim metuis in hac via? Mortem? Et mortē times, qui ad vitam curris: si bonus es, bene in hac vita curris:
B mors tibi ianua erit, quæ te repræsentet, non quæ auferat vitæ. Ambula ergo viam, imò ipse qui propter te fa-
Ioan.14. ctus est via, ipse te ducet per seipsum ad seipsum. Ipse enim est via, veritas & vita. Dic ergo domino deo tuo
Psal.138. ô anima fidelis & pia, dic secura, dic, & cum Propheta veraciter exclama, Deduc domine me in via tua, & ambulabo in veritate tua: tunc ad te securus perueniam, si in finem vsque tua gratia non deserat. Hæc fratres dilectissimi quæ dono ipsius charitatis dicta sunt sanctitati & charitati vestræ, ita hæreant cordibus & sensibus vestris, vt eadem ipsa charitas fructum in vobis inueniat operis, non folia laudis. Amen.

Roma.7. *In eadem dominica de eo quod Apostolus dicit, Delector enim legi dei secundum interiorem hominem, & cætera.* Sermo II.

Sermo XLVII. CVM ergo semetipsos quotidie sentiant sancti, terrenæ cogitationis pondere prægrauatos ab illa mentis sublimitate decidere, & inuitos imo vero etiam nescientes in legē pec-
Roma.7. cati mortisq; traduci, atque vt cætera prætermittam illis saltem quæ superius comprehendi bonis quidem ac iustis, sed tamē terrenis à conspectu dei operibus auocari, habent profecto pro quibus ad deum iugiter ingemiscant, habent pro quibus in veritate humiliati atque
C compuncti, nō verbis tantummodo, sed affectu semetipsos pronuncient peccatores, & veniam pro omnibus quæ quotidie superati fragilitate carnis incurrūt à gratia domini iugiter postulantes, veras pœnitentiæ lachrymas indesinenter effundant, quippe qui videant iisdem ipsis se pro quibus cōtinuo dolore vexati sunt, etiam vsque ad deum iugiter ingemiscant, æstibus inuolutos, etiam ipsas supplicationes suas offerre se sine cogitationum anxietate non posse. Experti igitur se humanis viribus desideratam fidem, obsistente carnis sarcina, non posse cōtingere, neque illi præcipuo summoq; bono secundum cordis sui desiderium posse cōiungi, sed ab eius intuitu captiuos ad mūdana traduci, ad gratiam dei qui impios iustificat cōuolantes, cum Aposto-
Ibidem. lo protestantur, Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Christum Iesum dominum nostrum. Sentiunt enim se bonum istud quod volunt non posse perficere, sed illud quod nolunt, quodque oderūt malum, id est, cogitationum motūs & curam corporalium rerum semper incidere, &

condelectantur quidem legi dei secundum interiorem D hominem, qui visibilia vniuersa transcendens, conatur deo soli semper vniri. Sed vident aliam legem in membris suis, id est, in natura humanæ conditionis insertam, quæ repugnat legi mentis eorum, pertrahit sensum violenta lege peccati, compellens scilicet eos relicto illo principali bono terrena cogitatione submitti. Quæ quannis necessaria atque corpore vtilis videatur, cum dispensationi religiosæ cuiuspiam necessitatis impenditur, comparatione tamē illius boni quod sanctorum omnium oblectat intuitum, mala vtique ab eis ac fugienda decernitur, qui per eam quoquo modo vel ad modicum tempus ab illius perfectæ beatitudinis gaudio retrahuntur. Vere enim lex peccati est, quam humano generi præuaricatio sui induxit authoris, per illius noxam in quem lata est æquissimi iudicis illa sententia. Maledicta terra in operibus tuis, spinas & tribulos ger- Gene.3. minabit tibi, & in sudore vultus tui edes panem tuum. Hæc, inquam, est lex membris omnium inserta mortalium, quæ repugnat legi mentis nostræ, eāmque à diuino arcet intuitu, quæ maledicta terra in operibus nostris post agnitionem boni ac mali, cogitationum spi- E nas cœpit ac tribulos germinare, quarum aculeis carnis obtusis semina præfocantur, ne illum panem nostrum qui de cœlo descendit, quique confortat cor hominis, edere absque vultus nostri sudore possimus. Omne igitur humanum genus huic generaliter legi sine vlla exceptione subiicitur. Nullus enim est, quāuis sanctus, qui supradictum panem non cum sudore vultus sui & solicita cordis intentione percipiat: cæterum communi isto pane multi, vt videmus, diuites sine vllo vultus sui sudore vescuntur. Quam etiam legem beatus Apostolus spiritalem asserit dicens: Scimus autem quia lex spi- Roma.7. ritalis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Spiritalis enim est lex quæ iubet nobis vt in sudore vultus nostri comedamus illum panē verum qui de cœlo descendit, sed nos carnales fecit venundatio illa peccati. Quod rogo istud, cuiusve peccatū est? Sine dubio Adæ, cuius præuaricatione, atque vt ita dicam, negociatione damnosa, fraudulentóque commercio venditi sumus. Omnem enim prolem suam, serpentis persuasione seductus illiciti cibi perceptione distractam, iugo perpetuæ seruitutis addixit. Hic nanque mos solet Inter venden- inter vendentem ementémq; seruari, vt is qui se alie- tē emētēmq; no cupit dominio mācipare, aliquid precij pro iactura mos. propriæ libertatis & addictione perpetuæ seruitutis à F suo consequatur emptore. Quod etiam inter Adam atque serpentem manifestissime videmus impletum. Ille enim à serpente precium libertatis suæ esu interdictæ arboris capiens, à naturali libertate discessit, illique maluit semetipsum perpetua vendere seruitute, à quo vetiti pomi letale precium fuerat assecutus, qua deinceps conditione constrictus, non immerito omnem posteritatis suæ progeniem, perpetuo eidem cuius effectus est seruus, subdidit famulatu. Quid enim aliud seruile coniugium potest procreare quàm seruos? Quid ergo? Nunquid emptor iste versutus & callidus domino vero atque legitimo ius dominationis eripuit? Non ita est, neque enim sic ille omne peculium dei, vnius fraudis dolositate peruasit, vt potentiam domini sui verus dominator amitteret, qui ipsum quoque emptorem quanuis refugum vel rebellem, tamen iugo reprimit seruitutis. Sed quia omnibus rationabilibus creaturis arbitrij libertatem creator indulserat eos qui se contra fas edaces concupiscentiæ transgressione vendide-

G rant, inuitos ad ingenitam libertatem reuocare nõ debuit. Abhorret siquidẽ ab illo iusticiæ & pietatis authore quicquid bonitati æquitatique contrarium est. Malum enim fuerat si concessæ libertatis beneficium reuocasset: iniustum si liberum hominem potentia sua opprimens atque captiuans libertatis acceptę priuilegium exequi non siuisset, cuius salutem in futura tunc secula reseruauit, vt recto ordine compleretur statuti temporis plenitudo. Oportebat enim eius sobolem tandiu sub auita conditione durare, quo vsque eandem originalibus vinculis liberatam, in antiquum libertatis statum, prioris domini gratia precio sui sanguinis reformaret, quam pietatis instinctu potuit etiã tunc saluare, sed noluit, quia eum decreti sui irrumpere sanctionẽ æquitas non sinebat. Vis nosse causam venditionis tuæ? Audi ipsum redemptorem tuum per Esaiam Prophetam apertissime proclamantem, Quis est iste liber repudij matris vestræ, quò dimisi eam? Aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Vis etiam euidenter agnoscere cur te iugo seruitutis addi-
Esaiæ.50.

H ctum redimere potẽtiæ suæ virtute noluerit? Audi quid ad superiora, quibus eisdem famulis causam volũtariæ vẽditionis exprobrat, adiecerit, Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt non possim redimere, aut non est in me virtus ad liberandum? Sed quid huic potentissimæ misericordiæ eius semper obstiterit, idẽ Propheta demonstrat, Ecce, inquit, non est abbreuiata manus domini vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius vt nõ exaudiat, sed iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & deum vestrum, peccata vestra absconderũt faciẽ eius à vobis ne exaudiret. Quia ergo carnales nos fecit, & spinis ac tribulis condẽnauit illa prima dei maledictio, nósque ita iniquo pater noster commercio venundedit, vt bonum quod volumus agere nequeamus, dum diuisi à memoria summi dei, ea quæ humanæ fragilitatis sunt cogitare cõpellimur, dum puritatis amore flagrantes, incentiuis naturalibus quæ penitus ignorare velimus, etiam inuiti plerunque compungimur. Scimus quia nõ habitat in carne nostra bonum, id est, huius, quam diximus theoriæ atque puritatis perpetua iugisq; tranquillitas, sed factum est istud pessimum ac
Esaiæ.59.
Roma.7.

I lugubre diuortium, vt cum mente legi dei seruire velimus, nũquam scilicet volentes à claritate diuina dimouere conspectum, tamen carnalibus tenebris circunfusi, quadam lege peccati ab eo quod bonũ nouimus cogamur auelli, scilicet ad curas cogitationesq; terrenas ab illa mẽtis celsitudine decidentes, ad quas nos lex peccati, id est, illa sententia dei non immerito condemnauit, quam primus delictor excepit. Et inde est quod beatus Apostolus cũ apertissime fateatur ineuitabili se vel omnes sanctos peccati huius necessitate constringi, tamen neminem eorum ob hoc esse damnandum audenter enunciat dicens, Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit me à lege peccati & mortis, id est, quotidiana gratia Christi, omnes sanctos suos ab hac lege peccati & mortis, in quam iugiter vel nolentes coguntur incurrere, cum remissione debitorum suorum à domino precantur absolui.
Roma.8.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secũdũ Matthaum, Simile est regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen, & cætera: quæ habetur in opere de quæstionibus Euangeliorum lib. I. cap. XI.

Dominica quinta post octauas festi Epiphaniæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaũ, Confiteor tibi pater, & cætera. Sermo I.
K

SAnctum Euangelium cum legeretur fratres, audiuimus dominũ Iesum exultasse in spiritu, & dixisse, Confiteor tibi pater domine cœli & terræ, quia abscõdisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Hucusque interim verba domini. Si digne, si diligenter, si quod primum est pie consideremus, inuenimus primitus, non semper cum in scripturis legimus cõfessionem, debere nos intelligere vocem peccatoris. Maxime autem hoc dicendum fuit, & hinc admonenda charitas vestra, quia mox vt hoc verbũ sonuit vox lectoris, secutus est etiam sonus tunsionis pectoris vestri, audito scilicet quod dominus ait, Confiteor tibi pater. In hoc ipso quod sonuit cõfiteor, pectora tutudistis. Tundere autẽ pectus quid est, nisi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulsu occultum castigare peccatum? Quare hoc fecistis, nisi quia audistis, Confiteor tibi pater? Cõfiteor audistis, quia cõfitetur non attendistis. Nunc ergo aduertite, Si confiteor Christus dixit, à quo longè est omne peccatũ, non
Sermo XLVIII.
Matth.11.
Supra de verbis dñi ser. 8. & 9.
Pectus tundere.

L solus est confiteri peccatoris, sed etiam aliquando laudatoris. Confitemur ergo siue laudantes deum, siue accusantes nosmetipsos. Pia est vtraq; confessio, siue cum te reprehendis qui non es sine peccato, siue cum illum laudas qui non potest habere peccatum. Si autem bene cogitemus, reprehensio tua laus ipsius est. Quare enim iam confiteris in accusatione peccati, in accusatione tuiipsius? Quare confiteris? Quia ex mortuo factus es viuus. Scriptura quippe ait, A mortuo quasi qui non sit, perit confessio. Si perit à mortuo confessio, qui confitetur viuit: & si peccatum confitetur, vtique à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis illum suscitauit? Nullus mortuus est suiipsius suscitator. Ille solus se potuit suscitare, qui mortua carne non mortuus est. Etenim hoc suscitauit quod mortuũ fuit. Ille suscitabat, qui viuebat in se. In carne autem suscitãdo mortuus fuerat. Non enim pater filium solus suscitauit, de quo dictum est ab Apostolo, Propter quod deus eum exaltauit: sed etiam dominus semetipsum, id est, corpus suum suscitauit. Vnde dicit, Soluite templum hoc, & in triduo suscitabo illud. Mortuus est autem peccator, ma-
Eccli.17.
Philip.2.
Ioan.2.

M xime ille quem moles consuetudinis premit, quasi sepultus Lazarus. Parum enim erat quia mortuus, etiam sepultus. Quisquis igitur malæ consuetudinis, malæ vitæ scilicet terrenarum cupiditatum mole premitur ita, vt in illo iam factum sit, sicut in quodam Psalmo mirabiliter dicitur, Dixit stultus in corde suo, nõ est deus: fit talis, de quali dictum est, A mortuo velut qui non sit perit confessio. Quis eum suscitauit, nisi qui remoto lapide clamauit dicens, Lazare prodi fors. Quid est autem foras prodire, nisi quod occultum erat foras prodire? Qui confitetur, foras prodit, foras autem prodire non posset nisi viueret, viuere non posset nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio, dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest ecclesia, si iam confessor voce dominica resuscitatus prodit? Quid prodest ecclesia confitenti, cui dominus ait, Quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cœlo? Ipsum Lazarum attende, cum vinculis prodiit. Iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid ergo facit ecclesia, cui dictum est, Quæ solueritis in terra, soluta erunt: nisi quod dominus ait continuo ad discipulos, Soluite illũ & sinite abire? Siue ergo nos
Psal.13. & 52.
4. sent. dist. 17. cap. 1.
Ioan.11.
Foras prodire.
Matth.18.
Ioan.11.

A go nos accusemus, siue deum laudemus, semper illi gratias agere studeamus, à quo gratia gratis datur cuicunque datur. Bis ergo deum laudamus, si pie nos accusemus, deumq; laudemus. Quando deum laudamus, tanquam eum qui sine peccato est prædicamus: quando autem nosmetipsos accusamus, ei per quem resurreximus gloriam damus: hoc si fecerimus nullam occasionẽ inueniet inimicus, qua nos circumueniat ante iudicem. Cum enim tuipse fueris accusator, & dominus liberator, quid erit ille nisi calumniator? Merito ille hinc sibi tutelam prouidit aduersus inimicos non conspicuos, carnem & sanguinẽ miseranda potius quàm cauenda, sed aduersus illos inimicos cõtra quos Apostolus nos hortatur vt armemur, Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinẽ, id est, aduersus homines quos videtis sæuire in nos. Vasa sunt, alius vtitur. Organa sunt, alius tangit. Immisit se, inquit, diabolus in cor Iudæ, vt traderet dominũ. Ait aliquis, Quid ergo ego feci? Audi Apostolum, Neq; detis locum diabolo. Tu malæ voluntati locũ dedisti, intrauit, possedit, vtitur: si locũ non dares, non possideret. Ergo nos admonens ait, Non est

Ephe.6. *Ioan.13.* *Ephe.4.*

Ephe.6.

B nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinẽ, sed aduersus principes & potestates: posset quisq; putare, aduersus reges terræ, aduersus potentes seculi. Quare? Ipsi nõ caro & sanguis? Semel dictũ est, Nõ aduersus carnẽ & sanguinem. Auertere ab omni homine, qui ergo restant inimici? Aduersus principes & potestates spiritalis nequiciæ, rectores mundi: quasi plus dedit diabolo & angelis eius. Plus dedit, quos rectores mundi appellauit. Sed ne male intelligas, exponit quid sit mundus, cuius sunt illi rectores. Rectores mũdi tenebrarum harũ. Quid est mundus tenebrarum harũ, quibus est rector? Dilectoribus suis & infidelibus plenus est mundus, hos appellat Apostolus tenebras. Harũ rectores diabolus & angeli eius. Hæ tenebræ non naturales sunt, non incõmutabiles sunt. Mutantur & lux efficiũtur, credunt & credendo illuminantur. Quod cũ in eis factũ fuerit, audient, Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Nam quando tenebræ in te non in domino. Iterum quando lux, non in te, sed in domino. Quid enim habes quod non accepisti? Quia ergo sunt inuisibiles inimici, inuisibiliter sunt expugnandi. Quippe hostem visibilem vincis feriendo, inuisibilem vincis crẽ-

Mundus tenebrarũ harum.

Ephe.5.

1.Corin.4.

C dendo. Visibilis est hostis homo, visibile est & ferire: inuisibilis est hostis diabolus, inuisibile est & credere. Ergo est pugna inuisibilis aduersus inuisibiles inimicos. Ab his enim inimicis quo modo se tutũ dicit quidam? Hoc enim cœperam dicere, & necesse habebã de istis inimicis aliquanto cum mora tractare. Iam ergo cognitis inimicis, videamus tutelam. Laudans inuocabo dominũ, & ab inimicis meis saluus ero. Habes quid agas, Laudans inuoca, sed dominum laudans inuoca. Si enim te laudaueris, ab inimicis tuis saluus non eris. Laudans inuoca dominum, & ab inimicis tuis saluus eris. Quia quod ait ipse dominus, Sacrificium laudis honorificabit me, & ibi via est vbi ostendam tibi salutare meũ. Vbi via? In sacrificio laudis. Noli pedẽ extra hanc viã mittere, in via esto. Noli à via recedere, à laude domini, nec vnguem, nedum pedem. Si enim volueris ab hac vita deuiare, & pro domino te laudare, nõ eris saluus ab inimicis, quia de ipsis dictum est, Iuxta semitam scandala posuerunt mihi. Quicquid ergo putaueris bonι habere te abs te, deuiasti à laude dei. Quid iam miraris, si te seducit inimicus, quando tuipsius seductor es? Audi Apostolum, Qui enim putat se esse aliquid cum

Psal.17.

Psal.49.

Psal.139.

Gala.6.

nihil sit, ipse se seducit. Dominũ ergo attende confitentem, Confiteor tibi pater domine cœli & terræ. Confiteor tibi, laudo te. Laudo te, non accuso me. Quantum autem pertinet ad ipsius hominis susceptionẽ, tota gratia singularis gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo ille qui Christus est si tollas gratiam, & tantam gratiam qua vnum oportebat esse Christum, & ipsum esse quem nouimus? Tolle istam gratiã, quid est Christus nisi homo? Quid nisi quod tu? Suscepit animã, suscepit & corpus, suscepit plenum hominem, coaptatam sibi vnã facit dominus cum seruo personam. Quanta est ista gratia? Christus in cœlo, Christus in terra, Christus simul in cœlo & in terra, nec duo Christi, sed idem Christus in cœlo & in terra. Christus apud patrẽ, Christus in vtero virginis, Christus in cruce, Christus apud inferos subueniens quibusdam, Eo autem ipso die Christus in paradiso cum latrone confitente. Et ibi quid latro meruit, nisi quia illam viam tenuit, vbi ostendit salutare suum, à qua tibi pes non exeat? In eo enim quòd se accusauit, deum laudauit, & vitam suam beatam fecit. Præsumpsit quidem de domino, & ait ill, Domine memẽto mei dum veneris in regnum tuum. Considerabat enim facinora sua & pro magno habebat si ei vel in fine

D *Matth.11.*

Psal.49.

Luce.23.

E parceretur. Dominus autem cõtinuo cum ille diceret, Memento mei, sed quando? Cum veneris in regnum tuum, Amẽ dico tibi, inquit, hodie mecum eris in paradiso. Misericordia obtulit, quod miseria distulit. Audi ergo dominum confitentem, Confiteor tibi pater, domine cœli & terræ. Quid cõfiteor? In quo te laudo. Hęc enim confessio, vt dixi laudem habet, Quia abscondisti hæc à sapiẽtibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Quod est hoc fratres? A contrario sensu intelligite. Abscondisti hæc, inquit, à sapiẽtibus & prudentibus: & nõ dixit, reuelasti ea stultis & imprudentibus: sed dixit, Abscõdisti à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Sapientibus & prudentibus irridendis, arrogantibus, falsò grandibus, vere autem tumẽtibus opposuit, nõ sapientes, nõ prudentes, sed paruulos. Qui sunt paruuli? Humiles. Ergo abscõdisti hæc à sapientibus & prudentibus. Nomine sapiẽtium & prudentium superbos intelligi posse, ipse exposuit cum ait, Reuelasti ea paruulis. Ergo abscondisti non paruulis? Quid est non paruulis? Non humilibus. Quid est nõ humilibus, nisi

Matth.11.

F superbis? Hæc via domini aut nõ erat, aut latebat vt reuelaretur nobis. Vnde dominus exultauit, nisi quia reuelatũ est paruulis? Debemus esse paruuli, nam si voluerimus esse magni quasi sapientes & prudentes, non nobis illud reuelatur. Qui sunt magni? Sapiẽtes & prudentes, dicentes se sapientes, stulti facti sunt. Habes remedium à cõtrario: si dicendo te sapientem, stultus factus es, dic te stultum, & sapiens eris. Sed dic, dic, sed intus dic, quia est vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & corã deo non dicere. Prorsus quod ad teipsum pertinet, quod ad tua, tenebrosus es. Quid est enim aliud esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde? Deniq; de illis sic ait, Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Antequam hoc diceret, quid rursum? Et obscuratum est insipiens cor eorum. Dic quia tu tibi lumen non es. Vt multũ, oculus es, lumen non es. Quid prodest patens ac sanus oculus si lumen desit? Ergo dic à te tibi lumen nõ esse, & clama quod dictũ est, Tu illuminabis lucernam meã domine, lumine tuo domine illuminabis tenebras meas. Meæ enim nihil nisi tenebræ: tu autem lumen fugans tenebras, illuminans me, non a me mihi lumen existens, sed lumen non participans nisi in te. Sic Ioan-

Roma.1.

Ibidem.

Psal.17.

G nes amicus ſponſi Chriſti, putabatur lumen. Non erat
Ioan.1. ille lumen, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine.
Quòd autem erat lumen, erat lumen verum. Quid eſt
verum? Quod illuminat omnem hominem. Si verum
lumen eſt quod illuminat omnem hominem: ergo audi
di & Ioannem recte dicentem, recte confitentem. Nos
autem de plenitudine eius accepimus. Vide ſi aliud di-
xit, quàm, tu illuminabis lucernam meam domine. De-
nique iam illuminatus teſtimonium perhibebat. Prop-
ter cæcos lucerna diei teſtimonium perhibebat. Vide
Ioan.5. quoniam lucerna eſt. Vos, inquit, miſiſtis ad Ioannem,
& voluiſtis exultare ad horam in lumine eius. Ille erat
lucerna ardens & lucēs. Ille lucerna, hoc eſt, res illumi-
nata, accenſa vt luceret, quæ accendi poteſt & extingui.
Sed vt non extinguatur, ventum ſuperbiæ non patia-
Matth.11. tur. Ergo cōfiteor tibi pater, domine cœli & terræ, quia
abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, lumen ſe
putantibus & tenebræ erant. Et pro eo quòd tenebræ e-
rant, & lumen ſe putabant, nec illuminare potuerūt: il-
li autem qui tenebræ erant, & tenebras ſe eſſe confite-
bātur, paruuli erant, & non magni, humiles erāt & non
Pſal.17. ſuperbi. Recte ergo dicebant, Tu illuminabis lucernā
H meam domine. Se agnoſcebant, dominum laudabant,
à via ſalutari nō recedebant. Laudantes dominum in-
uocabant, & ab inimicis ſuis ſalui erant. Poſtremo ape-
rit cœleſte myſterium, quod ſi placuerit deo vt paruulis
magis quàm prudentibus iſtius mūdi gratiam ſuam re-
uelaret. Quod Apoſtolus Paulus ſtylo pleniore digeſſit
1.Cor.1. dicens, Nónne ſtultam fecit deus ſapientiā huius mun-
di? Nam quoniā dei ſapientiam non cognouit hic mū-
dus per ſapiētiam, placuit deo per ſtulticiam prædica-
Matth.11. tionis ſaluos facere credentes. Ait ergo, Ita pater, quo-
niam ſic fuit placitum ante te. Cœleſtium enim verbo-
rum arcana atque virtutes, ſapiētibus abſconduntur &
paruulis reuelantur. Paruulis malicia non ſenſu: ſapien-
tibus vero ſtulticiæ pręſumptione nō prudentię cauſis.
Factique huius æquitatem dominus paternę voluntatis
iudicio cōfirmat, vt qui dedignantur paruuli in deum
fieri, ſtulti deinceps in ſapientia ſua fiant. Vides quàm
terribilis in conſiliis dominus. Diſce veræ humilitatis
exempla, nec temere diſcutias ſupernæ diſpenſationis
conſilia. Cum enim intuliſſet vtrunque, ſcilicet quòd a-
liis aduentus ſui ſacramēta reuelauerit, ab aliis vero ab-
ſconderit, non mox rationem reddidit, ſed ſic deo pla-
I citum dixit, hoc oſtendens manifeſte, quia iniuſtū eſſe
nō poteſt quod placuit iuſto. Ac nec quid in illo minus
quàm quod in deo eſt æſtimaretur, ſtatim ſubdidit, om
nia mihi tradita ſunt à patre meo. Pulcherrimus conne
ctitur de fide locus, quādo omnia ſibi tradita dicit à pa
tre ſuo. Cum omnia legis, omnipotentem agnoſcis, nō
decolorē, non degenerem patris. Cum tradita legis, fi-
liū confiteris, cui per naturā omnia vnius ſubſtantiæ iu-
re ſunt propria, non dono collata per gratiam. Tradita
autem ſibi dicit omnia, non cœlum & terram vel cæte
ra quæ ipſe condidit ac fecit elementa, ſed hoc, qui per
filium acceſſum habent ad patrem & ante rebelles, deū
poſtea per fidem ſentire cœperūt. Vnde & alio loco di
cit, Omne quod dat mihi pater ad me veniet: &, Nemo
Ioan.6. nouit filium niſi pater, neque patrem quis nouit niſi fi-
lius, & cui voluerit filius reuelare. Cum diceret, Nemo
Matth.11. nouit filiū niſi pater: non dixit, & cui voluerit pater re-
uelare, quemadmodum cū dixerit, Nemo nouit patrē
niſi filius: addidit, Et cui voluerit filius reuelare. Quod
non ita intelligendum eſt quaſi à nullo poſſit cogno-
ſci niſi à ſolo patre: pater autem non ſolum à filio, ſed
etiam ab eis quibus reuelauerit filius. Sic enim potius di K
ctum eſt, vt intelligamus & patrem & ipſum filium, per
filiū reuelari, quia ipſe eſt mentis noſtræ lumen, vt quod
poſtea intulit, & cui voluerit filius reuelare, nō patrem
tantum, ſed etiam filium accipias: ad totum enim quod
dixit, illatum eſt. Verbo enim ſuo ſe pater declarat. Ver-
bum enim non ſolum id quod per verbum declara-
tur, ſed etiam ſeipſum declarat. Vt ſcias autem quia ſi-
cut filius patrem quibus vult reuelat ipſum, audi dicen-
tem ipſum dominū Ieſum cum laudaret Petrum quòd
eum filium dei eſſe confeſſus ſit, Beatus es Simon bar Matth.16.
Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater
meus qui eſt in cœlis. Audiamus ergo eum qui ſequitur
& dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati Matth.11.
eſtis. Mirum quibuſdam videtur, fratres chariſſimi, cum
audiunt dominum dicētem, Venite ad me omnes qui
laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iu
gum meū ſuper vos & diſcite, quia mitis ſum & humi-
lis corde, & inuenietis requiē animabus veſtris. Iugum
meum ſuaue eſt, & onus meum leue, & non conſide-
rant eos qui iugum ipſum intrepida ceruice ſubierunt,
& illam ſarcinam manſuetiſſimis humeris acceperunt
tantis agitari & exerceri difficultatibus huius ſeculi, vt L
non à laboribus ad quietē, ſed à quiete ad laborem vo-
cati videātur, cum Apoſtolus dicat, Omnes qui volunt 2.Timo.3.
pie viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patiētur. Ait
ergo aliquis, Quo modo iugum eius ſuaue eſt & ſarcina
leuis, quandoquidem illud iugū & ſarcinam ferre, nihil
eſt aliud quàm pie viuere in Chriſto? Et quo modo di-
citur, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis Matth.11.
& ego reficiā vos: & nō potius dicitur, Venite qui va- Matth.20.
catis vt laboretis? Nam & vacantes inuenit quos con-
duxit in vineam vt ferrent æſtum diei. Et ſub illo iugo
leui & ſarcina leui audiamus Apoſtolum dicentem, In 2.Cor.6.
omnibus commendantes noſmetipſos ſicut dei mini-
ſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſi-
tatibus, in anguſtiis, in plagis, & cætera. Et alio loco in
eadem epiſtola, A Iudæis quinquies quadragenas vna 2.Cor.11.
minus accepi, ter virgis cęſus ſum, ſemel lapidatus ſum,
ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris
fui: & cætera pericula quæ enumerari quidem poſſunt,
ſed tolerari niſi ſpiritu ſancto iuuāte non poſſunt. Om
nia ergo illa quæ commemorauit aſpera & grauia, fre-
quētius & abundantius ſuſtinebat, ſed profecto aderat M
ei ſpiritus ſanctus, qui in exterioris hominis corruptio- 2.Cor.4.
ne interiorem renouaret dę die in diem, & guſtata re-
quie ſpiritali in affluentia deliciarum dei, in ſpe futuræ
beatitudinis omnia pręſentia deliniret, aſpera & grauia
omnia releuaret. Ecce quàm ſuaue iugum Chriſti porta-
bat & quàm leuem ſarcinam, vt omnia illa quæ ſupe-
rius enumerata dura & immania omnis auditor hor-
reſcit, leuem tribulationem diceret, intuēs interioribus
& fidelibus oculis quāto precio temporalium emenda
ſit futura vita, non pati labores æternos impiorum, &
ſine vlla ſolicitudine perfrui æterna fœlicitate iuſto-
rum. Secari & vri ſe homines patiuntur, vt dolores nō
æterni, ſed aliquāto diuturnioris vlceris acriorum do-
lorum precio redimantur, in languida & incerta vaca-
tionis breuiſſimæ atque vltima vita. Immaniſſimis bel-
lis miles atteritur, pluribus fortaſſe annis in laboribus
inquietus, quàm in ocio quieturus. Quibus tempeſta-
tibus & procellis, quàm horribili & tremendæ ſæui-
ciæ cœli & maris importuni ſunt mercatores, vt diui-
tias ventoſas acquirant, maioribus quàm quibus ac-
quiſituri ſunt periculis & tempeſtatibus plenas? Quos
æſtus

A æstus, quæ frigora, quæ pericula ab equis, à fossis, à præ-
cipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores? quem
laborem esuriendi & sitiendi, quantas vilissimi & sor-
didissimi cibi & potus angustias vt bestiam capiant? Et
interdũ nec ipsius bestiæ carnes, propter quam hæc tã-
ta sustinent, epulis necessariæ: quanquam & si aper cer-
uusq; capiatur, magis suaue sit venãtis animo quia cap-
tus est, quàm comedẽtis palato quia coctus est. Quan-
tis cruciatibus propè quotidianarum plagarum tenera
puerorum ætas subditur? Quãtis etiam scholis vigilia-
rum & abstinentiæ molestiis exercentur, non propter
discendam sapientiam, sed propter opes honoresq; va
nitatis, vt numeros & literas & disertas fallacias eloqui
discant? Sed in omnibus qui hæc non amant, eadẽ gra
nia patiuntur: qui vero amant, eadem quidem, sed non
grauia pati videntur. Omnia enim sæua & immania,
protsus facilia, & propè nulla efficit amor. Quanto er-
go certius ac facilius ad veram beatitudinem charitas
facit, quod ad miseriam quãtum potuit cupiditas fecit.
B Quàm facile toleratur qualibet aduersitas temporalis,
vt æterna pœna vitetur, æterna requies cõparetur. Non
immerito ille vas electionis cum ingenti lætitia dixit,
Roma.8. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futu
ram gloriam, quę reuelabitur in nobis. Ecce vnde iugũ
illud suaue est & sarcina leuis. Et si angusta est paucis
eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit
Psal.16. Psalmista, Propter verba labiorum tuorum ego custo-
diui vias duras. Sed quæ dura sunt laborantibus, eisdẽ
ipsis mitescũt amantibus: propter quod ita diuinæ pie-
tatis dispensatione actum est, vt interior homo qui re-
2.Cor.4. nouatur de die in diem nõ adbuc sub lege positus, sed
iam sub gratia exoneratus sarcinis innumerabiliũ ob-
seruationum, quod erat reuera graue iugum, sed duræ
ceruici conuenienter impositum, facilitatem simplicis
fidei & bonæ spei & sanctæ charitatis, quicquid mole-
stiarum exteriori homini forinsecus intulisset, ille prin
ceps qui missus est foras, interiore gaudio leue fieret.
Ioan.12. Nihil enim tam facile est bonæ volũtati quàm ipsa si-
bi, & hæc sufficit deo. Quantũlibet ergo sæuiat iste mũ
dus, verissime angeli nato in carne domino clamaue-
Luca.2. runt, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus
Matt.11. bonæ volũtatis. Quia qui natus erat suaue iugum eius
1.Cor.10. est & sarcina leuis, sicut dicit Apostol[9], Fidelis deus qui
C non sinit tentari nos super id quod possumus ferre, sed
facit cum tẽtatione etiã exitum vt possimus sustinere.
Conuersi ad dominũ deum patrem omnipotẽtem pu-
ro corde, & inquantũ potest paruitas nostra, maximas
atque veras gratias agamus, precantes toto animo sin-
gularem mansuetudinem eius, vt preces nostras in be-
neplacito suo exaudire dignetur: inimicum quoq; à no
stris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, no-
bis multiplicet fidem, mentem gubernet, spiritales co-
gitationes concedat, & ad beatitudinem suam perdu-
cat, per Iesum Christum dominũ nostrum filium suum,
qui cũ eo viuit & regnat in vnitate spiritus sancti deus
per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de iustitia quæ ex lege, & ea quæ ex fide est. Et quo modo diabolus princeps sit mundi ex traduce peccati. Et de perfectione imperfecta & æternitate futura: Sermo II.

Ser. XLIX. Diuinæ lectiones omnes ita sibi connectuntur
tanquã vna sit lectio, quia omnes ex vno ore
procedunt. Multa ora sunt ministeriũ sermo-
nis gerentium, sed vnum est os ministros implentis.
Audiuimus Apostolicam lectionem, & forte aliquem
moueat quod ibi scriptum est, Secũdum iusticiam quæ D
ex lege est, qui fuerim sine querela. Quę mihi lucra fue- Philip.3.
runt, hæc propter Christum dãna esse duxi. Deinde se-
cutus ait, Non solum damna, sed etiam stercora existi-
maui esse, vt Christum lucrifaciam, & inueniar in illo,
nõ habens meam iusticiã quæ ex lege est, sed iusticiam
quæ ex fide Iesu Christi. Quo modo enim stercora exi-
stimat, damnaq; secũdum iusticiam quæ ex lege est cõ-
uersari sine querela? Quis enim legẽ dedit? Nonne ipse
legem præmisit, qui postea reis legis cum indulgentia
venit? Sed his eum credimus venisse cum indulgentia
quos reos lex tenebat. Nunquid autem lex reos tenebat
eos, qui secundum iusticiam quæ ex lege est conuersati
sunt sine querela? Si ergo indulgentiam & veniam pec
catorum reis legis attulit dominus, non attulit Paulo
Apostolo, qui dicit, sine querela se in lege cõuersatum?
Sed ipsum audiamus alio loco, Nõ ex operibus, inquit, Timm.3.
quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam
saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis. Et iterum,
Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus, 1.Timo.1.
sed misericordiam consecutus sum: & reliqua. Hac se E
constituit conuersatum in lege sine querela, ac talem se
cõfitetur fuisse peccatorẽ, vt omnis peccator propter-
ea de se nõ desperet, quia Paulus meruit indulgẽtiam.
Videte fratres, & vim sermonis huius intuemini, quo
modo Paulus Apostolus damna existimat & stercora,
vbi sine querela dixit se cõuersatum fuisse. Hac imple-
tor legis, hac reus legis, vno eodemq; tẽpore, ante bap-
tismum, ante gratiam. Sed non sine causa dãna esse di-
cit, ne subintrent cogitationes noxiæ, hoc ideo dixisse
Apostolum Paulum, quod alius dederit legem, alius
Euangelium: sicut Manichęus mente peruersa sentit, &
reliqui hæretici qui dixerunt, alium datorem fuisse le-
gis quæ data est per Moysem, alium autem largitorem
Euangelicæ gratiæ. Illum quidem deum malum, illum
verò deum bonum. Quid miramur fratres, in obscuri-
tate legis tanquam in clausis ostiis caliginẽ passi sunt,
quia nõ pietate pulsauerunt. Inuenimus aliquando eũ-
dem Paulum apertissime dicere, legẽ bonam esse: quã Roma.5.
tamen ideo datam dicit esse, vt abũdaret peccatum: &
ideo abundasse peccatum, vt superabundaret gratia.
Præsumebant enim homines de viribus suis, & facien-
do quicquid sibi licere arbitrabãtur, peccabant in legẽ F
dei occultam. Vnde ista lex manifesta promulgata est
eis qui omnino sibi rei esse non videbantur. Data est il-
lis lex, non quæ sanaret, sed quæ ægrotantes probaret.
Lex præcurrit ante medicũ, vt se ægrotus qui se sanum
putabat inueniret ægrotum, & dixit, Non concupisces.
Et quia ante legem datam præuaricatio nondum erat, Roma.7.
Vbi enim non est, inquit, lex, nec præuaricatio: antea si- Roma.4.
ne lege peccabatur. Data vero lege postea quàm pecca-
tum est, amplius peccatum est, quia cum præuaricatio-
ne peccatum est. Inuenit se homo vinci cupiditatibus
suis, quas mala cõsuetudine aduersum se nutriebat, qui
etiam cum vinculo & obligatione peccati ex Adã fue-
rat propagatus. Vnde dicit Apostolus, Fuimus & nos Ephe.2.
aliquando natura filij iræ. Inde est quòd nec vnius diei Iob.25.
infantem mundũ dicit à peccato, non ex eo quod cõ-
misit, sed ex eo quod traxit. Audi Psalmũ interiora di-
centem, & peccatorum nostrorum secreta canentem.
Ex persona enim generis humani dicitur Christo, Tibi Psal.50.
soli peccaui, & malũ corã te feci. Non ex persona vnius
Dauid hoc dicit, sed ex Adã persona, de quo genus hu
manum. Audi enim Psalmũ, Tibi, inquit, soli peccaui,
& malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus
tuis,

G tuis,Christo dicitur. Vnde hoc intelligim⁹? Audi quod
sequitur, Et vincas cũ iudicaris. Non est iudicatus deus
pater, non est iudicatus deus spiritus sanctus, non inue
nimus nisi solum filium in ista carne, quam de nostra
massa suscipere dignatus est iudicatum: non ex nodo
cõcupiscentiæ hominis & fœminæ virgo credidit, vir-
go concepit, virgo peperit, & virgo permansit: Et ideo
dicitur, Vincas cum iudicaris. Iudicatus est enim & vi-
cit, quia sine peccato iudicatus est. Patiẽtiæ fuit sustine-
re iudicium, non reatus. Multi innocentes iudicantur,
sed in ipsis causis quas agunt. Nam de reliquo peccato
nõ carent, quia sicut ante homines factum, sic ante deũ
cogitationis peccatum est. Factum tuum coram oculis
dei, cogitatio tua est. Testis facti est ipse iudex, accusa-
trix facti ipsa conscientia. Ergo ille vere innocens iudi
catus est, & ideo vicit. Solus enim vicit, non de iudice
Matt.27. Pontio Pilato, neque de Iudæis sęuientibus, sed de ipso
diabolo, qui omnia nostra peccata rimatur diligentia
inuidentiæ. Et quid ait dominus Iesus de ipso diabolo?
Ioan.14. Ecce venit princeps mundi huius. Iam sæpe dictum est
H charitati vestræ mundum istum appellari peccatores.
Et quare peccatores nomine mũdi appellãtur? quia di-
lectione mundi inhabitant mundũ. Qui enim non di-
ligunt mundũ, non habitant in eo quod non diligunt.
Philip.3. Nostra, inquit, conuersatio in cœlis est. Si ergo qui dili-
Mundus quid? git deum in cœlo habitat cum deo, qui diligit mũdum
in mundo cum principe habitat mundi: Omnes itaque
dilectores mũdi ipsi sunt mundus, habitatores mundi,
non carne quod omnes iusti, sed animo quod soli pec
catores, quib⁹ princeps est diabolus, quo modo dicitur
domus habitatores domus. Secundũ quam sententiam
dicimus malam domum esse marmoratam, & bonam
domum esse fumigatam. Inuenis domũ fumosam quã
boni habitãt, & dicis bona domus. Inuenis domũ mar
moratam & laqueatam quam possident iniqui, & dicis
mala domus, domũ appellans non parietes & recepta-
cula corporum, sed ipsos habitatores: Sic mundum ap
pellauit scriptura habitatores mũdi per concupiscen-
tiam dilectionis, non per cõuersationem corporis. Er-
Ioan.14. go ecce, inquit, venit princeps mũdi, & in me nihil in-
uenit. In solo ipso nihil inuenit diabolus. Et tanq̃ dice-
I retur ei, Quare ergo moreris? Ibi sequitur, Sed vt sciant
Ibidem. omnes, quia volũtatem patris mei facio, surgite eamus
hinc. Surgit & it ad passionẽ. Quare? Quia volũtatem
patris mei facio: Propter hanc ergo singularem inno-
Psal.50. centiam, ait Psalmus, Tibi soli peccaui, & malum corã
te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum
iudicaris: quia nihil mali in te inuenit. Quare autem in
te inuenit ô genus humanum? Quia sequitur & dicit,
Ego enim in iniquitatibus conceptus sum, & in pecca-
tis peperit me mater mea. Dicit hoc Dauid, Quare vn-
de natus sit Dauid, inuenies de legitima cõiuge, de nul
lo adulterio. Secũdum quam ergo propaginem dicit,
In iniquitate conceptus sum, nisi quia est ibi quiddã de
mortis propagine, quod secũ trahit omnis qui ex con-
iunctione viri & fœminæ nascitur? Habens ergo vnus-
quisque concupiscẽtiam, attendat legem dicentẽ, Non
Exo.20. concupisces: inuenit in se quod illa prohibet, & fit reus
Roma.7. legis. Inueniens autẽ in se cui subditus est, incipiat iam
dicere, Condelector legi dei secundum interiorem ho
minem. Video autem aliam legem in mẽbris meis re-
pugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in le-
ge peccati quæ est in mẽbris meis. Cognouit se ægro-
tum, implorat medicum. Infœlix ego homo, quis me li
berabit de corpore mortis huius? Respõdeat medicus,

Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrũ. Gra- K
tia dei, nõ merita tua. Quare ergo te dixisti in lege cum
iusticia sine querela conuersatum? Attendite, Sine que-
rela dixit hominũ. Est enim quædam iusticia quam po-
test homo implere vt nullus hominũ queratur de ho-
mine. Dicit, Non concupisces alienũ: Tu si non rapue-
ris alienum, nulla querela erit hominum. Ergo aliquã-
do concupiscis & non rapis: Sed sententia dei supra te
est, quia concupiscis: Reus es legis, sed in oculis latoris
legis. Sine querela viuitur: Quare ergo ista dãna? Quare
ista stercora? Constrictior est aliquanto nodus iste, sed
soluet qui soluet, Hoc autẽ nõ ego solus pia subiectio-
ne, sed omnes pia intentione mereamur. Quicquid fa-
ciebant Iudęi vnde homines nõ quererẽtur, & esset ip-
sius conuersatio ex lege sine querela, sibi tribuebant, &
ipsam iusticiam secundum legem viribus suis assigna-
bant: implere nõ poterant, sed intantum faciebant in-
quantum poterant sibi tribuẽdo, nec hoc pie implebãt.
Hoc ergo dicit legẽ implere, hoc est, non concupisce-
re. Quis ergo hoc qui viuit potest? Adiuuet nos Psalm⁹,
qui modo cantatus est, Exaudi me domine in tua iusti- Psal.142.
cia: hoc est, nõ in mea. Si diceret, Exaudi me in iusticia L
mea: tanquã meritum vocaret. Vocat quidẽ & in non-
nullis locis & suam iusticiam, sed sic melius discernit,
quia & suam quando dicit, datam dicit, quo modo di-
cimus, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: Matth.6.
Quo modo nostrũ: Quo modo da. Ergo hic distincti⁹
loquẽs, ait, Exaudi me in tua iusticia. Et sequitur, Et nõ Psal.142.
intres in iudicium cum seruo tuo. Quid est, Non intres
in iudicium cum seruo tuo? Nõ stes mecum in iudicio
exigẽdo à me omnia quæ præcepisti, & omnia quę ius-
sisti: Nam me inuenies reum si in iudicium intraueris
mecũ. Opus est ergo, inquit, mihi misericordia tua po-
tius quàm liquidissimo iudicio tuo. Quare ergo, ne in-
tres in iudicium cum seruo tuo? Sequitur & dicit, Quia
non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Ser-
uus enim sum: Quare mecũ stas in iudicio? Misericor-
dia domini vtar. Quare? Quoniam non iustificabitur
in cõspectu tuo omnis viuens. Quid dixit? Quãdiu vi-
uitur in hac vita, nemo iustificatus est, sed in conspectu
dei. Non frustra addidit, In conspectu tuo: nisi quia po
test esse iustificatus aliquis in conspectu hominum, vt M
& illud impleatur, Secũdum iusticiam quæ ex lege est, Philip.3.
qui sine querela in conspectu fuerim hominum. Refe-
rat in cõspectu dei. Nõ iustificabitur in conspectu tuo
omnis viuẽs. Quid ergo facturi sumus? Clamemus, In- Roma.7.
fœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis
huius? Clamemus, Ne intres in iudiciũ cum seruo tuo.
Gratia dei per Iesum Christum dominũ nostrum. Hoc
ergo Psalmum audiuimus, hoc Apostolum audiuimus,
Quia cum fuerit illa iusticia secundum quam viuũt an-
geli, cũ fuerit illa iusticia vbi nulla erit concupiscentia,
iam vnusquisq; metiatur se quid est modo, & quid erit
tunc, & inueniet in cõparatione illius iusticiæ, ista dã-
na esse & stercora. Quisquis autem putat se modo posse
implere iusticiam, & cum vixerit bene atque innocen-
ter secundum probabilitatem existimationis humanæ
in via remansit, nõ desiderat melius, quia implesse pu-
tat, maximeq; sibi tribuens, erit superbus: Et melior est
peccator humilis quàm iustus superbus. Ideo ait, Et in-
ueniar in illo non habens meam iusticiam quæ ex lege Philip.3.
est, sicut Iudæi putabant, sed iusticiam quę ex fide est in
Christo Iesu. Deinde secutus ait, Si quo modo occurrã
in resurrectione mortuorũ: Ibi se credidit impleturum
esse iusticiam, id est, plenam se habiturum iusticiam. In
compa-

A comparatione resurrectionis illius, stercus est tota vita quam gerimus. Adhuc Apostolum audi apertius dicentem, Si quo modo occurrem in resurrectionem iustorum, non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et contexit inde, Fratres ego me non arbitror apprehendisse. Quo modo cōparat iusticiam iusticiæ, salutē saluti, fidē speciei, peregrinationem ciuitati? Attendite quo modo hoc impleat, fratres ego me non arbitror apprehendisse, Vnum autem. Quid vnum, nisi ex fide viuere, spe salutis æternæ, vbi erit plena & perfecta iusticia? In cuius comparatione damna sunt quæ trāsitura sunt, & stercora quę reprobanda sunt. Quid ergo? Vnū autem, quæ retro sunt oblitus, in ea quæ antē sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu. Et ad eos qui de sua perfectione possent præsumere, Quotquot autem perfecti sumus, hoc sapiamus. Iam dudum dixerat se imperfectū, nunc autē perfectum. Quare nisi quia ipsa est perfectio hominis, inuenisse se non esse perfectum? Quotquot autem perfecti, hoc sapiam⁹. Et si quid forte aliter sapitis, id quoq; vobis deus reuelauit, id est, vt si vos in aliquo profectu animi iustificatos probatis, legēdo scripturas, & inueniendo quæ sit vera & perfecta iusticia inueniatis vos reos, & desiderio futurorum damnetis præsentia, viuatis ex fide & spe & charitate, & intelligatis quia quod adhuc creditis nōdum videtis, quod adhuc speratis, nondum tenetis, quod adhuc desideratis, nōdum impletis. Et si talis est charitas peregrinantium, qualis erit videntium? Ergo ille qui docebat dei iusticiam & non cōstituebat suam, clamabat de Psalmo, Exaudi me in tua iusticia: Et nō intres in iudicium cum seruo tuo, quoniam non iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuens. Secundum hanc vitam dicitur Moysi, Nemo faciem dei vidit & vixit. Non enim viuēdum est hac vita, vt illam faciem videamus. Moriendum est mundo, vt deo in sempiternū viuamus. Tunc non peccabimus, non solum factis, sed nec cōcupiscentiis, cum illam faciem viderimus quæ vincit omnes cōcupiscentias, Tā enim dulcis est fratres mei, tā pulchra vt illa visa nihil aliud posiit delectare: Satietas erit insatiabilis, nullum fastidium, semper esuriemus, semper saturi erimus. Audi ipsas duas sentētias de scriptura, Qui bibit me, dicit sapientia, adhuc sitiet, & qui edit me adhuc esuriet. Sed ne putes quia ibi erit indigētia & fames: audi dominū, Qui biberit de hac aqua, non sitiet in æternum. Sed dicis, Quando erit? Quandocūq;, erit tamen: Expecta dominum, sustine dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Nunquid tanta restant, quanta peracta sunt? Intende ab Adam vsque ad hodiernum diem, quot secula euoluta sunt, & ecce iā non sunt. Pauci dies remanent quodam modo. Sic enim dicendum est quod remanet in comparatione transactorum seculorum. Exhortemur in inuicem. Exhortetur nos ille qui venit ad nos, qui cucurrit viam, & dixit, Sequimini. Qui ascēdit prior in cœlum, vt caput de sublimiorib⁹ subueniat cæteris membris in terra laborantibus: qui dixit de cœlo, Saule Saule, quid me persequeris? Ergo nemo desperet: Reddetur nobis in fine quod promissum est: Ibi implebitur illa iusticia, Audistis & Euangelium istis lectionibus concordare, Voluntas, inquit, patris est, vt omnia quæ mihi dedit nō pereant, sed habeant vitā æternam, & ego resuscitabo eos in nouissimo die. Seipsum primo die, nos nouissimo die. Primus dies ad caput Ecclesiæ. Dies enim noster dominus Christus, non facit occasum, Nouissimus dies, erit finis seculi. Nolo dicas, quando erit iste. Generi humano longē erit, vnicuiq; hominum propē erit, quia nouissimus dies est, cuiusq; dies mortis. Etenim hinc cū exteris recipieris pro meritis, & resurges ad recipienda quę egisti. Tūc deus coronabit non tā merita tua quàm dona sua. Quicquid tibi donauit, si seruasti cognoscit. Totū ergo fratres desiderium nostrum non sit nisi ad vitam æternā. Nemo sibi placeat quasi qui hic iuste vixerit, & comparet se illis qui male viuunt secundum Pharisæum qui se iustificabat, qui non audierat Apostolum, Nō quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Ergo nō acceperat adhuc hoc quod desiderabat. Pignus acceperat, sic dixit, Qui dedit pignus spiritum nobis: Cuius rei pignus erat, ad hoc peruenire cupiebat: Participatio quędā, sed distat. Aliter modo participamur, aliter tunc participabimur, Modo per fidem, per spem, in eodem spiritu, tunc autē species erit, res erit. Idem autē spiritus, idem deus, eadē plenitudo. Qui clamat absentibus, exhibebit præsentibus. Qui vocat peregrinos, nutriet & alet in patria. Via nobis factus est Christus, & desperamus nos peruenturos? Via ista finiri nō potest, præcidi non potest, corrūpi non potest, nec pluuia, nec diluuiis, nec à latronibus obsideri. Ambula securus in Christo, ambula ne offendas, ne cadas. Nec retro respicias, ne in via remaneas, ne à via recedas. Ista omnia præcaue tantū, & peruenisti. Cum perueneris, tūc iam gloriare ex hoc. Noli in te: Nam qui se laudat, deum non laudat, sed se à deo auertit: Quo modo qui vult recedere ab igne, ignis calidus remanet, sed ille frigescit, quo modo qui vult recedere à lumine, si recesserit, lumē in se lucidum remanet, sed ille tenebratur. Nō recedamus à calore spiritus, à lumine veritatis. Vocem modo audiuimus, tūc autem facie ad faciem videbimus. Nemo sibi placeat, nemo alicui insultet. Omnes sic velimus proficere, vt non inuideamus proficientibus, nō insultemus deficientibus, & erit in nobis cum gaudio impletū quod promissum est in Euangelio, Et ego suscitabo eos in nouissimo die.

Marginal references: Philip. 3. — Psal. 142. — Exo. 33. — Ec. li. 24. — Ioan. 4. — Psal. 26. — Actu. 9. — Ioan. 6. — Luca. 18. — Philip. 3. — 2. Cor. 5. — 1. Cor. 13. — Ioan. 6.

Dominica in Septuagesima de lapsu mundi & auaricia. Sermo I.

Omnis homo in tribulatione cōstitutus aliqua, & in sua causa deficiens, prudentem aliquem quærit à quo cōsilium accipiat, & norit quid agat. Existimemus ergo vniuersum mundum quasi esse hominem vnū. Euadere mala quærit, & facere bona piget, ac per hoc crebrescentibus tribulationibus suis in sua causa deficiens, quem potest ad accipiēdum cōsilium prudētiorem inuenire quàm Christum? Certe meliorē inueniat, & quod vult agat. Si autem nō habet vbi meliorē inueniat, ad hunc veniat quem vbiq; inueniat, consulat, accipiat consilium, seruet mādatum bonum, euadat magnum malum. Præsentia enim mala temporalia, quæ multū homines exhorrent, sub quibus plurimum murmurant, & murmurando offendunt emendatorem, ne inueniant saluatorem. Præsentia ergo mala sine dubio transitoria sunt, aut per nos transeūt, aut nos per illa transimus, aut transeunt nobis viuentibus, aut dimittuntur nobis morientibus. Non est in tribulatione magnum, quod tempore breue est. Quisquis cogitas crastinum diem, nō reuocas hesternum diem. Minuēte die perēdino, hesternus erit & crastinus. Veruntamen si curis tantis homines æstuant ad euadendas temporales & transcurrentes vel potius trāsiolantes tribulationes, quid est cogitandum vt homo euadat manentes & sine fine durātes? Dura causa est vita mortalis. Quid est aliud hic nasci, nisi ingredi laboriosam vitam?

Marginal notes: Sermo I. — Nasci quid?

G vitam? De labore futuro noſtro, teſtis eſt ipſe fletus in-
fantis. Ab ipſo moleſto cõuiuio nemo eſt excuſatus. Bi-
bendum fuit, quod propinauit Adam. Facti quidem ſu
mus manibus veritatis, ſed propter peccatum proiecti
Gene.1. in dies vanitatis. Facti ſumus ad imaginem dei, ſed de-
triuimus eam tranſgreſsione peccati. Ideo Pſalmus nos
admonet, quo modo facti fuerimus, & quò perueneri-
Pſal.38. mus. Ait enim, Quãquam in imagine dei ambulet ho-
2.Retr.25. mo. Ecce quod factus es. Quô peruenit? Audi quod ſe-
quitur, Tamen vane cõturbatur omnis homo. In ima-
gine ambulat veritatis, & cõturbatur in conſilio vani-
tatis. Denique vide conturbationem eius, vide & tan-
quã in ſpeculo diſplice tibi. Quãquam, inquit, in ima-
gine dei ambulet homo, & ideo magna res eſt homo,
tamen vane conturbabitur. Et quaſi quæreremus, vnde
rogo te, vnde vane conturbabitur? Theſaurizat, inquit,
& ignorat cui congregat ea. Ecce ille homo, id eſt, vni-
uerſum genus humanũ, quaſi vnus homo qui in cauſa
ſua defecit, conſilium perdidit, de via ſanæ mentis er-
rauit, theſaurizat, & neſcit cui congreget ea. Quid de-
H mentius? Quid infœlicius? Certe enim ſibi? Non. Qua-
re ſibi non? Quia moriturus eſt, quia breuis vita homi-
nis eſt, quia theſaurus durat, & cito tranſit qui congre-
gat. Ideo miſeratus hominem in imagine dei ambulã-
tem, vera fatentem, vana ſectantem, Vane, inquit, con-
turbabitur. Doleo, theſaurizat & ignorat cui cõgreget
ea. Sibi ea? Non. Quia moritur homo, perdurante the-
ſauro. Cõſilium habes, da & mihi. Non habes cõſilium
quod mihi des, nec tu ergo tenes. Proinde ſi ambo nõ
habemus, ambo quæramus, ambo accipiam⁹, ambo tra
ctemus, Cõturbatur, theſaurizat, cogitat, laborat, curis
inuigilat. Per diem vexaris laboribus, per noctem agi-
taris timoribus. Vt ſaccellus tuus impleatur nummis,
anima tua febricitat curis: Video, doleo, cõturbaris, &
ſicut dicit qui fallere neſcit, vane conturbaris. Theſau-
riza enim vt bene proueniat quicquid agis. Vt damna
taceamus, vt tãta pericula & in ſingulis lucris ſingulas
mortes (Mortes dico non corporum, ſed malarum co-
gitationum) vt accedat aurum, perit fides, vt foris ve-
ſtiaris, intus expoliaris: vt iſta omittamus, vt alia tacea-
I mus, vt aduerſa prætereamus, proſpera ſola cogitemus:
Ecce theſaurizas, ecce vndique lucra cõfluunt, & more
fontium nummi currunt. Vbique ardet inopia, vbique
Pſal.61. fluit copia. Nõ audiſti, Diuitiæ ſi affluant ne apponatis
cor? Ecce acquiris, non infructuoſe conturbaris, tamen
vane conturbaris. Quare, inquis, vane conturbor? Ecce
ſaccos impleo, parietes mei vix capiunt quod acquiro:
Pſal.38. Quare vane conturbor? Theſaurizas & ignoras cui ea
congreges. Aut ſi ſcis cui, obſecro dic & mihi. Audiam
te cui. Si non vane conturbaris dic cui theſaurizas? Mi-
hi, inquis. Hoc audes dicere moriturus? Filiis meis, in-
quis, Hoc audes dicere de morituris? Magna pietas, the
ſaurizat pater filiis: imò magna vanitas, theſaurizat mõ
riturus morituris. Si propterea quia morituris dimittis,
quid colligis? Hæc cauſa & filiorum, ſucceſſuri ſunt nõ
permãſuri. Omitto dicere qualibus filiis, ne forte quod
cõgregauit auaricia, perdat luxuria: Alius fluendo per-
dit, quod tu laborãdo cõgregaſti. Sed omitto hoc. For-
te erunt boni filij, luxurioſi non erunt, ſeruabunt quod
dimiſiſti, augebunt quod ſeruaſti, nõ perdent quod cõ-
gregaſti, Filij tui tecum ſunt pariter vani ſi hoc faciũt,
ſi te patrem in hoc imitantur: Illis dico quod tibi dice-
bã. Filio tuo dico, Cui ſeruas illi dico, Theſaurizas, &
neſcis cui congreges ea. Sicut enim tu neſciſti, ſic & ille
neſcit. Si in illo vanitas permanſit, nunquid ad ipſum

defecit veritas? Omitto dicere, quia forte dũ viuis the- K
ſaurizas furi. Vna nocte venit, & tot diebus ac noctib⁹
congregatum paratum inuenit. Theſaurizas forte la-
troni, forte prædoni. Nolo amplius dicere ne comme-
morem & refricem perpeſſorum dolores. Quàm mul-
ta quæ cõgregauit inanis vanitas, parata inuenit hoſti-
lis crudelitas. Nõ eſt enim meum optare, ſed omnium
eſt timere. Auertat hoc deus. Sufficiant flagella ipſius.
Omnes oremus, auertat hoc deus. Parcat deus nobis
quẽ rogamus. Sed ſi dicat quibus, quid reſpõdemus? Tu
ergo ô homo, ô omnis homo, tu qui vane theſaurizas,
vnde mihi reſpondes tractanti tecum, & tecũ quęrenti
conſilium in cauſa omnium? Dicebas enim & reſpon-
debas, Theſaurizo filio meo, filiis meis, poſteris meis.
Dixi, quanta ſint & in ipſis filiis metuenda. Sed omitto
pœnaliter victuros filios ſicut optat inimicus, ſic viuãt
vt optat pater, quàm multi in caſus inciderunt, Dixi, cõ
memoraui, horruiſti & non correxiſti. Quid enim re-
ſpõſurus es, niſi hoc dicas, forte non? Et ego ſic ſum lo-
cutus, Forte, inquã, furi, forte latroni, forte prędoni. Nõ
dixi certe, ſed forte. Inter forte fiet, forte nõ fiet: neſcis L
ergo quid fiet: Vane cõturbaris. Vides quàm verum di-
xerit veritas, quàm inaniter conturbetur vanitas. Au-
diſti, tandem aliquãdo ſapuiſti, quia hoc ipſum cum di-
cis forte filiis meis, nõ autem audes dicere certus ſum,
quia filiis meis, neſcis cui congreges ea. Ergo vt video,
vt antè dicebã, defeciſti in cauſa tua, non inuenis quod
mihi reſpõdeas, ſed nec ego quid tibi. Ambo itaq; quæ-
ramus, ambo conſilium petamus. Habemus copiam nõ
ſapientis, ſed ipſius ſapientię: Audiamus ambo Chriſtũ,
Iudęis ſcandalũ, gentibus autem ſtulticiam, ipſis autem 1.Cor.1.
vocatis Iudæis & Gręcis Chriſtum dei virtutem & dei
ſapientiam. Quid paras munimenta diuitiis tuis? Audi
virtutem, nihil fortius. Quid paras argumenta diuitiis
tuis? Audi ſapientiam dei, nihil prudentius. Forte enim
cum dixero ſcandalizaberis: Iudæus eris, quia Chriſtus
Iudæis ſcãdalum. Forte cum dixero ſtultum tibi vide-
bitur: Gentilis eris, qui Chriſtus gentibus ſtulticia: Chri
ſtianus es, vocatus es. Vocatis autem Iudæis & Græcis
Chriſtus dei virtus eſt & dei ſapiẽtia. Nolite cõtriſtari
cum dixero, nolite ſcandalizari, nolite veluti inſipien-
tiæ meæ ore torto inſultare. Audiamus, Quod enim di M
cturus ſum, Chriſtus dixit: Contemnis pręconem, time
iudicem. Quid ergo ego dicam? Iam me propemodum
pauloante Euangelij lector hac cura liberauit. Non er-
go lego, ſed lecta recolo. Conſilium quærebas in cauſa
tua deficiens, vide quid dicat fons recti conſilij, fons
vnde quicquid imples venenum non times. Nolite vo Matt.6.
bis condere theſauros in terra, vbi tinea & comeſtura
exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, ſed the-
ſaurizate vobis theſauros in cœlo, quò fur nõ accedit,
neque tinea corrumpit. Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi
erit & cor tuũ. Quid expectas amplius? Res aperta eſt.
Conſilium patet, ſed cupiditas latet, imò non latet, ſed
etiam ipſa quod peius eſt patet, Nõ enim ceſſat rapina
graſſari, non enim ceſſat fraudare auaricia, non enim
ceſſat periurare malicia. Totum vt quid? Vt theſaurize-
tur. Et vbi ponatur? In terra. Recte quidẽ à terra in ter-
ram. Homini enim à quo nobis dixi laborẽ fuiſſe pro-
pinatum, dictũ eſt peccanti, Terra es, & in terram ibis. Gene.3.
Merito theſaurus in terra, quia cor in terra. Vbi eſt er-
go quod habemus ad deũ? Dolete qui intellexiſtis, cor-
rigimini ſi doluiſtis. Quãdiu vultis laudare & non fa-
cere? Verum eſt, nihil verius. Fiat ergo quod verum eſt.
Vnum deum laudamus & nõ mutamur, vt non etiam

in hoc

A in hoc vane conturbemur. Ergo nolite vobis condere thesaurũ in terra, siue experti quo modo pereat quod in terra reconditur, siue non experti, sed ex alteris metuentes experiri. Quem nõ corrigunt verba, corrigant experimenta. Non surgitur, non proceditur, nisi vt vna voce dicatur ab omnib⁹: Væ nobis, ruit mũdus. Si ruit, quare non migras? Si tibi architectus diceret ruituram domũ tuam, nõne prius migrares quàm murmurares? Structor mũdi tibi dicit ruiturum mundũ, & non credis? Audi vocem prædicentis, audi consilium commo-
Lucæ.21. nentis. Vox prædicẽtis est, Et cœlũ & terra transibunt.
Matth.6. Vox cõmonentis est, Nolite vobis condere thesaurum in terra. Ergo si creditis prædicenti, si non contemnitis commonentem, fiat quod dicit. Non enim ille te fallit qui tale consilium dedit. Non perdes quod dedisti, sed
Matt.19. sequeris quod misisti. Consilium ergo do, Da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo. Non sine thesauro remanebis, sed quod habes in terra solicit⁹, habebis in cœlo securus. Cõsilium do seruandi non perdendi. Habebis, inquit, thesaurum in cœlo, & veni sequere me, vt
B ducam te ad thesaurum tuum. Non est hoc dispendiũ, sed compẽdium. Cur silent homines? Audiant, vel experti quod timeãt, faciant vnde non timeant, migrent in cœlum. Frumẽtum ponis in terra, venit amicus tuus qui nouit frumẽtum & terræ naturam, docet tuam imperitiam, dicit tibi, Quid fecisti? Frumentum in terra in inferiorib⁹ posuisti. Humidus locus est, putrescit quod posuisti, perdes laborem tuum: Respondes, Quid ergo faciam? Migra, inquit, in superiora. Audis ergo amicum consilium dantem de frumento tuo, & contẽnis deum consilium dantem de corde tuo? Frumentum tuum times ponere in terra, & cor tuum perdis in terra. Ecce dominus deus tuus dat tibi cõsilium de corde tuo: Vbi
Matt.6. enim, inquit, fuerit thesaur⁹ tuus, illic erit & cor tuum. Leua, inquit, cor in cœlo, ne putrescat in terra. Consiliũ est eius, qui te vult seruare non perdere. Si ergo ita est, quo modo pœnitet eos qui nõ fecerunt? Modo quid sibi dicunt? In cœlo haberemus, quod in terra perdidimus. Inuasit hostis domum, nũquid inuaderet cœlum? Occidit seruum custodem, nunquid occideret domi-
C num seruatorem, quò fur nõ accedat, neq; tinea corrũpit? Quàm multi dicunt: Ibi haberemus, ibi nostros thesauros reconderemus, quò eos securi post paululum sequeremur. Quare non audiuimus dominum nostrum? Quare contempsimus patrem monentem, & hostẽ sensimus inuadentem? Ergo si consilium est hoc, nõ simus pigri in tam bono consilio, & si migranda sint quæ habemus, in eum locum transferamus vnde ea nõ perdamus. Quid sunt pauperes quib⁹ damus, nisi laturarij nostri per quos in cœlum de terra migramus? Da, laturario tuo das, ad cœlum portat quod das. Quo modo, inquis, ad cœlum portat? Et video quia manducando cõsumit. Prorsus nõ tenendo, sed manducando transpor
Matt.25. tat. An excidit tibi, Venite benedicti, percipite regnũ, Esuriui enim & dedistis mihi manducare: Et cũ vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? Si ante te mendicantem non contempsisti, attende ad quẽ peruenerit quod dedisti. Cum vni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Christus accepit quod dedisti. Ille accepit, qui tibi vnde dares dedit. Ille accepit, qui in fine tibi seipsum dabit. Nam & hoc fratres aliquando commonui charitatem vestrã, quod me fateor in scriptura dei plurimũ mouet, & sæpius debeo cõmonere. Rogo vos vt cogitetis, quod ait ipse dominus noster Iesus Christus, in fine seculi cum venerit ad iudicium, cõgregaturum se omnes gentes in conspectu suo, & diuisurum homi- D
nes in duas partes, alios ad dexteram, & ad sinistram alios positurum, dextrisq; dicturum, Venite benedicti Ibidem.
patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Sinistris autem, Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Quære causas vel tantæ mercedis, vel tanti supplicij, percipite regnum, & ite in ignem æternum. Quare isti percepturi regnum? Esuriui enim & dedistis mihi manducare. Quare isti ituri in ignem æternum? Esuriui enim & nõ dedistis mihi manducare. Quid est hoc rogo? Video de his qui percepturi sunt regnum, quia dederunt tanquam boni & fideles Christiani: verba domini non cõtemnentes, & cum fiducia promissa sperantes fecerunt hoc: quia si non fecissent, vitæ ipsorũ bene sterilitas ista non vtiq; conuenisset. Forte enim casti erant, non fraudatores, nõ ebriosi, abstinentes se ab operibus malis: Si hoc non adderent, steriles remanerẽt. Fecissent enim,
Declina à malo: non fecissent, Et fac bonum. Veruntamen etiam ipsis non ait, Venite percipite regnum, ca- Psal.33.
ste enim vixistis, nulli fraudem fecistis, neminem pau- E
perem oppressistis, limitẽ nullius inuasistis, neminem iurando fefellistis: Nõ dixit hæc, sed percipite regnum, quia esuriui & dedistis mihi manducare. Quanto hoc excellit quando cætera tacuit, & hoc solũ dominus nominauit? Rursus ad illos, Ite in ignem æternũ, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Quàm multa posset in impios dicere, quoniam si quærerent quare imus in ignem æternũ, quare quæris adulter, homicida, fraudulator, sacrilege, blasphemator, infidelis? Nihil horum, sed quia esuriui & nõ dedistis mihi manducare. Video vos moueri, sicut moueor. Et vere mira res. Huius autẽ admirabilis rei rationem colligo vt possum quam vos non celabo, Scriptum est, Sicut aqua extinguit ignem, Eccli.3.
ita eleemosyna extinguit peccatum. Item scriptum est, Include eleemosynam in corde pauperis, & ipsa pro te Eccli.29.
deprecabitur dominum. Item scriptum est, quod pauloante commemoraui, Consilium meum audi rex, & Danie.4.
peccata tua eleemosynis redime. Et alia multa sunt diuini eloquij documenta, quibus ostenditur multum valere eleemosynam ad extinguenda & delenda peccata. F
Proinde illis quos damnaturus est, imò plus illis quos coronaturus solas eleemosynas imputabit, tãquam dicens, Difficile est, vt si examinem vos, & appendã vos, & scruter diligentissime facta vestra, nõ inueniam vnde vos damnem: Sed ite in regnũ, Esuriui enim & de- Matt.5.
distis mihi manducare. Non ergo itis in regnum quia non peccastis, sed quia vestra peccata eleemosynis redemistis. Rursus & illis, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Et illi tanquam noxij, olim rei, sero trementes, attendentes peccata sua quãdo auderent dicere, immerito se damnari, immerito in se hanc depromi à iudice tam iusto sententiam? Considerando conscientias suas, considerando omnia vulnera animæ suæ, quando auderent dicere, iniuste damnamur? De quibus antè in Sapientia dictum est, Tradu Sapien.4.
cent eos ex aduerso iniquitates eorũ: Sine dubio videbũt se iuste damnari pro sceleribus & criminibus suis: & quasi eis diceret, Nõ inde vnde putatis, sed quia esuriui & non dedistis mihi manducare. Si enim ab illis omnibus vestris factis auersi & ad me cõuersi, illa omnia crimina atque peccata eleemosynis redemissetis, ipsæ eleemosynæ modo liberarẽt vos, & à reatu tantorum criminum obsoluerent. Beati enim misericordes, Matt.5.
quoniam ipsis misericordia præstabitur. Modo autem ite in

G ite in ignem æternum, Iudiciũ fine misericordia ei qui
Iaco.2. non fecit misericordiam. Commendauerim vobis fratres mei, Date panem terrenũ, & pulsate ad cœlestem.
Ioan.6. Domin' panis est. Ego sum panis, inquit, vitę. Quo modo tibi dabit qui non das egenti? Eget ad te alter, eges ad alterum: Et cum eges ad alterum, & eget ad te alter, ille ad egẽtem eget. Nam ad quem tu eges nullius eget, fac quod circa te fiat. Non enim quo modo inter se solent improperare quodã modo beneficia amici: Ego tibi prę̃stiti hoc: Respõdetur, Et ego tibi hoc: vult vt prę̃stemus ei, quia & ipse præstitit nobis. Nullius indiget,
Psal.15. ideo verus est dominus. Dixi domino deus meus es tu, quoniã bonorum meorum non eges. Cum ergo sit dominus & verus dominus, & bonorum nostrorum non egeat, tamen vt aliquid etiam erga illum faceremus, e-
Matt.25. surire dignatus est in pauperibus suis. Esuriui, inquit, & dedistis mihi manducare. Domine quãdo te vidimus esurientem? Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Breuiter ergo audiant homines digne; considerent, quantũ sit meritum Christum pauisse esurientem,
H & quale sit crimen Christum contempsisse esurientem. Mutat quidem hominem in melius pœnitentia peccatorum, sed nec ipsa videtur aliquid profutura si ab operibus misericordiæ sterilis fuerit. Testatur hoc veritas per Ioannem, qui venientibus ad se dicebat, Generatio
Luca.3. viperarũ, quis vobis ostendit fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ. Et ne dicatis, patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radices arborũ posita est. Omnis enim arbor nõ faciens fructum bonum, excidetur & in ignẽ mittetur. De hoc itaq; fructu superius ait, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Quisquis itaq; istos fructus non fecerit, sine causa putat per sterilem pœnitentiam se mereri veniam peccatorum. Qui sint autem isti fructus, ipse consequenter ostendit. Nam post hæc eius verba interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus, id est, qui sunt isti fructus quos vt faciamus hortaris & terres? Respõdens autem dicebat illis, Qui habet duas tunicas det vnam non habenti, & qui habet escas similiter faciat. Quid manifestius fratres mei? Quid cer
I tius? Quid expressius? Quid ergo aliud sonat, quod superius ait, Omnis arbor non faciens fructum bonum excidetur & in ignem mittetur: nisi quod sinistri audi-
Matt.25. turi sunt, Ite in ignem æternũ: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare? Parum est itaq; recedere à peccatis, si præterita curare neglexeris: sicut scriptum est,
Eccle.21. Fili peccasti, ne adiicias iterum. Et ne hoc solo securũ se esse putaret: Et de pristinis, inquit, deprecare vt tibi dimittatur. Sed quid proderit deprecari si te nõ dignũ feceris exaudiri nõ faciendo fructus dignos pœnitentiæ, vt tanquã sterilis arbor excidaris & in ignem mittaris? Si ergo exaudiri vultis cum deprecamini pro peccatis vestris, Dimittite & dimittetur vobis.
Luca.6.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Simile est regnum cœlorum homini patrifamiliãs qui exiit primo mane & cæt. quæ inserta est in sermone LIX. de verbis domini.

Item in eadem dominica alius sermo de epistola, Non sic pugno &c. qui habetur inter sermones de verbis Apostoli XIX.

Dominica in Sexagesima, De vocatione Abrahæ, Egredere de terra tua &c. Sermo LI.

K Modo cum diuina lectio legeretur audiuimus dominum beato Abrahæ dicẽtem, Egredere Sermo LI.
Gene.12. de terra tua, & de cognatiõe tua, & de domo patris tui. Omnia enim fratres charissimi, quę in veteri testamento conscripta sunt, noui testamẽti typum & imaginem prætulerunt, sicut Apostolus dicit,
1 Cor.10. Omnia enim in figura contingebant illis: Scripta sunt autem propter nos, in quos fines seculorũ obuenerunt. Egredi de terra sua quid? Si ergo propter nos scripta sunt, quod tũc in Abraham corporaliter legimus factum, spiritaliter in nobis videbimus impletũ, Egredere, inquit dominus, de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. Hæc omnia fratres pro sacramento baptismi in nobis & credimus & sentimus impleri. Terra nostra caro nostra est. Terra nostra quæ? Et bene de terra nostra egredimur, quãdo carnales cõsuetudines deserẽtes, Christi vestigiis inhęremus, Quasi non tibi videtur fœliciter de terra sua, id est, de seipso egredi, qui de superbo efficitur humilis, patiẽs ex iracũdo, castus ex luxurioso, largus ex cupido, benignus ex inuido, placidus ex cruento? Vere fratres fœliciter de terra sua egreditur, qui pro dei amore taliter cõmuta- L
tur. Deniq; etiam in collocutione priuata ita loqui cõsueuimus, vt si aliquis malus homo subito bona opera cœperit exercere, dicamus de illo, Exiit iste de se. Et vere bene de se exisse dicitur, Egredere, inquit dominus, de terra tua. Terra nostra, id est, caro nostra ante baptismum terra morientium fuit, per baptismum facta est terra viuentium. Ipsa est illa terra de qua Psalmista cõmemorat, dicens, Credo videre bona domini in terra viuentium. Terra viuentium & nõ morientium, id est, virtutum non viciorũ, vt dixi, per baptismum facti sumus: si tamen post acceptũ baptismum ad viciorũ non reuertimur volutabrum, si posteaquam terra viuẽtium facti sumus, opera morti obnoxia & luxuriosa non faciamus. Et veni, inquit dominus, in terram quam mon strauero tibi. Tunc enim ad terram quam dominus ostendit cum gaudio veniemus, si prius de terra nostra, id est, de carne nostra, ipso adiuuante, vicia & peccata repellimus, Egredere, inquit, & de cognatiõe tua. Cognatio ista, vicia intelliguntur atque peccata, quæ nobiscum quodam modo & ex parte nascuntur, & ab infantia malis moribus adduntur ac nutriuntur. De cognatione ergo nostra egredimur, quando per gratiam baptismi omnibus peccatis & viciis vacuamur: ita tamen vt postea cum dei adiutorio quantum possumus laboremus, vt expulsis viciis virtutibus repleamur. Nã si per baptismum malis omnibus vacuati, desides esse volumus & ignaui, timeo ne impleatur illud in nobis quod in Euangelio scriptum est, Cũ exierit spiritus immundus ab homine, vadit per loca arida & quærit requiem & non inuenit. Postea reuersus si inuenerit domum vacuam, adducit secũ septem spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi: Et erũt hominis illius posteriora peiora prioribus. Ita ergo de cognatione nostra, id est, de peccatis & viciis exeamus, vt nunq̃ ad hæc mala postea velut canis ad vomitum redire velimus. Egredere, inquit, & de domo patris tui. Et hoc charissimi spiritaliter debemus accipere. Pater noster ante gratiã Christi, diabolus fuit. De ipso dominus in Euãgelio Iudæos arguit, dicẽs, Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri facere vultis. Patrem ergo hominũ dixit diabolum, non ex ipso nascendo: sed ipsius nequiciã imitando, nõ quòd ex ipso potuerint nasci, sed quòd eum voluerint imitari. Nam quòd prius pater noster diabolus fuerit, ex persona dei loquentis ad ecclesiam, Psalmista

Marginal notes: Gene.12. · Terra morientium & viuentium. · Psal.26. · Gene.12. · Cognatio nostra quæ? · M · Matt.12. · Ioan.8.

A mista cōmemorat, dicens, Audi filia & vide, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. *Psal. 44.* Cōsiderate fratres quid dixerit, Audi, inquit, filia. Qui dicit, Audi filia, pater vtique est. Et cum dicit, Obliuiscere populū tuum & domum patris tui: patrem vtique admonet relinquendū. Inuitamur ergo à deo patre, vt beata & fœlici cōmutatione patrem diabolum relinquamus. Bene diabolum patrem relinquimus, si deo auxiliante calliditatē & nequicias illius vitare semper vel fugere studeamus. Hæc ergo omnia fratres, id est, vt exēplo beati Abrahæ de terra nostra, conuersatione vtique carnali posſimus exire, & cognationem nostrā, vicia videlicet & peccata relinquere, & de domo diaboli patris effugere, non nostris viribus, sed Christi gratia donante meruimus. Et ideo quantum poſſumus cum ipſius adiutorio laboremus, ne iterum ad conſortium vel ad amicicias diaboli, aut ad vicia vel ad carnales concupiſcentias redeamus, propter illud quod ſcriptum est, *Ioan. 5.* Iam ſanus factus es, noli peccare ne quid tibi deterius B contingat: ſed Abrahæ fidem potius imitando, & bona iugiter opera faciendo, non ſolum ad veniam, ſed etiam ad cōſortium vel amiciciam dei peruenire poſſimus. Sed & illud fratres chariſsimi quod de hac eadem re dominus locutus est ad Moyſem, cum grandi metu & tremore conſiderare debemus. Sic enim ait, *Deut. 7.* Cum tradiderit vobis dominus terrā Chananæorum, cauete ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungatis amicicias, quæ vobis protinus ſint in ruinam. Cū enim per gratiam baptiſmi à nobis omnia crimina vel peccata expulſa eſſe credamus, ſi poſtea cum ipſis viciis & peccatis amicicias iungimus, dum eis ad cupiditatem vel luxuriā conſentimus, ſine dubio eorum amicicia nobis efficitur in ruinam. Et ideo quantum poſſimus cum dei adiutorio pro ſalute animæ laboremus, & agro cordis noſtri quem peccata vel crimina poſſederant, virtutes intromittere feſtinemus, vt in nobis impleatur illud quod beatus Iſaac in typo Christi benedicens filium ſuū, dixit, *Gene. 27.* Ecce odor filij mei, ſicut odor C agri pleni, cui benedixit dominus, quod ipſe præſtare dignetur, cui honor & imperium cum patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod ſcriptū eſt in euangelio ſecundū Matthaeum, Exiit qui ſeminat, &c quæ habetur lib. 2. quæſtionum Euangeliorum, cap. X. & XIII.

Feria quarta poſt dominicam in Sexageſima, De charitate & dilectione dei, & de cæco illuminato: Ser. I.

Sermo LII. DE charitate nobis pauloante Apoſtolus loquebatur, cum eius epiſtola legeretur, & eam nobis ſic commendabat, vt intelligeremus cętera omnia quanuis magna dei dona, ſine illa nihil prodeſſe. Vbi autem ipſa eſt, ſola eſſe non poteſt. Et nos ergo veſtræ charitati ſermonem de charitate reddamus. *Charitas alia diuina, alia humana. In li. 50. hom. 38. in prin.* Charitas alia eſt diuina, alia eſt humana: alia eſt humana licita, alia illicita. De his ergo tribus charitatibus vel dilectionibus, duo enim nomina habet apud Latinos, quæ Gręce ἀγάπη dicitur, quod dominus donauerit dicam. Hæc ergo prima eſt diſtributio mea, ꝙ dixi aliam humanam, aliam diuinam eſſe charitatem. Eandemq́; humanam in duo diſtribui, ꝙ alia ſit licita, alia illicita. *Charitas humana alia eſt licita, alia illicita.* Prius ergo loquor de humana licita quæ non reprehēditur: Deinde de humana illicita quæ dānatur: Tertio de diuina quæ nos perducit ad regnū. Vt ergo breuiter inſinuem, licita eſt humana charitas qua vxor diligitur, illicita qua meretrix vel vxor aliena. In foro enim & plateis magis licita charitas diligitur quàm meretrix: In domo dei, in templo dei, in ciuitate Christi, in cor- D pore Christi, etiam meretricis amor ad gehēnas amātem perducit. Licitam ergo charitatē habete, humana *Charitas humana licita.* eſt: ſed, vt dixi, licita eſt. Nō ſolum autē ita licita eſt vt concedatur, ſed ita licita eſt vt ſi defuerit reprehendatur. Liceat vobis humana charitate diligere coniuges, diligere filios, diligere amicos veſtros, diligere ciues veſtros. Omnia enim iſta nomina habent neceſsitudinis vinculum, & gluten quodam modo charitatis. Sed videtis iſtam charitatem eſſe poſſe & impiorum, id eſt, paganorum, Iudæorum, hæreticorum. Quis enim eorū non amat vxorem, filios, fratres, vicinos, affines, amicos &c. Hæc ergo humana eſt. Si ergo tali quiſq; crudelitate efferatur vt perdat etiam humanū dilectionis affectum, & non amet filios ſuos, & non amet cōiugem ſuam, nec inter homines numerandus eſt. Nō enim laudandus eſt qui amat filios ſuos, ſed damnandus eſt qui non amat filios. Adhuc enim videat cum quibus debet ei eſſe dilectio iſta communis. Amat filios, & feræ amāt filios: Amant filios aſpides, amant filios tigrides, amant E filios leones. Nulla enim beſtia eſt quæ nō filiis ſuis blāde murmuret. Nam cum terreat homines, paruulos fouet. Fremit leo in filios, vt nemo tranſeat. Intrat in ſpeluncam vbi habet filios ſuos, omnem rabiē feritatis exponit. Foris eam ponit, cum ipſa non ingreditur. Ergo qui nō amat filios ſuos, etiam leone peior eſt, humana ſunt iſta & licita ſunt. Illicitum amorem cauete, membra Christi eſtis, & corpus Christi eſtis. Audite Apoſto- *Charitas humana illicita.* lum & terremini. Non potuit enim grauius dicere, nō potuit vehementius, non potuit acrius deterrere Chriſtianos ab amore fornicationum, niſi vbi dixit, Tollēs *1. Cor. 6.* ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Vt autem hoc diceret, ſuperius ait, Neſcitis quia qui adhæret meretrici vnum corpus eſt? Et teſtimonium de ſcriptura dedit quod ſcriptum eſt, Erunt duo in carne *Gene. 2.* vna. Dictū eſt enim hoc diuinitus, ſed de viro & vxore vbi licet, vbi cōceſſum eſt, vbi honeſtum eſt, non vbi turpe, non vbi illicitum, nō vbi omni ratione damnabile. Sicut autem vna fit caro in permixtione licita viri F & vxoris, ſic vna fit caro in permixtione illicita meretricis & amatoris. Cum ergo vna fit caro, illud te terreat, illud exhorreat quod addidit, Tollens ergo mem *Christi membra.* bra Christi. Membra Christi, Chriſtiane attende. Membra Christi noli in altero, in te attende membra Christi qui emptus es ſanguine Christi. Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Hoc qui non horret, deo horret. Prorſus prorſus obſecro vos fratres mei: Ecce ponamus, quod non eſt, promiſiſſe deum talibus impunitatem & dixiſſe, Qui talia fecerint miſerebor eorum, non eos damnabo: Faciamus hoc dixiſſe deum. Etiam promiſſa impunitate tollit quiſque membra Christi, & facit iam membra meretricis? Non facit ſi eſt ibi tertia diuina dilectio. Etenim tres dilectiones commemoraui, de tribus me quod dominus daret dicturum eſſe promiſi. De licita humana, de illicita humana, de illa excellenti atque diuina. Interrogemus diuinam charitatem, & ponamus ante illam duas huma- *Charitas diuina.* nas charitates, & dicamus ei, Ecce licita charitas humana qua vxor diligitur & filij alięq; neceſsitudines ſeculares: Ecce alia illicita qua diligitur meretrix, qua diligitur ancilla aliena, qua diligitur aliena filia non petita, non promiſſa, qua diligitur vxor aliena. Duæ ante te ſunt charitates, cum qua iſtarum vis manere? Qui eligit manere cum illa humana licita, cum illa humana illicita non manet. Nemo ſibi dicat, ambas habeo.

G habeo. Si ambas habes admittendo ad te dilectionem meretricis, iniuriã facis matronæ & quæ ibi habitat diuinæ charitati. Puto enim quia si homo coniugatus es & diligas meretricem, non mittis meretricem in domum tuam vt habitet cum matrona tua. Non vsqueadeo progrederis: Tenebras quæris, latebras quæris, turpitudinem nõ profiteris. Sed & qui non habent vxores & sunt quasi meretricum licentius amatores, ideo dixi quasi, quia & ipsi dãnantur si iã sunt fideles: puto quia & adolescens nõdum habens vxorẽ si diligat meretricem non eam facit habitare cũ sorore sua, non eam facit habitare cum matre sua, ne iniuriam faciat humanæ pudiciciæ, ne offendat decus sanguinis sui. Si ergo non facis habitare meretricem quam diligis cum matre tua, cũ sorore tua, ne sicut dixi, offendas decus sanguinis tui: facis habitare in corde tuo dilectionem meretricis cũ dilectione dei, & offendis decus sanguinis Christi? Amate deum, nihil melius inuenitis. Amatis argentum, quia melius est ferro & æramento. Amatis
H plus aurum, quia melius est argento. Amatis plus lapides preciosos, quia & auri precium superãt. Amatis postremo istam lucem quam dimittere formidat omnis qui mortem timet. Amatis, inquam, istam lucem, quomodo eam amore quodã ingenti desiderabat, qui post
Matt.20. Iesum clamabat, Miserere mei fili Dauid. Clamabat cęcus Christo transeunte. Metuebat enim ne transiret, &
Mar.10. non sanaret. Et quantum clamabat, vt turba prohibente non taceret, vicit contradictorẽ, tenuit Saluatorem, obstrepentibus turbis & clamare prohibentibus, stetit Iesus. Vocauit eum & dixit ei, Quid vis tibi fieri? Domine, vt videam, inquit: Respice, fides tua te saluum fecit. Amate Christum, desiderate lumen quod est Christus. Si desiderauit ille lumen corporis, quanto plus lumen cordis desiderare debetis. Ad eũ non vocibus, sed
De verbis dñi, ser. 18. moribus clamemus. Viuamus bene, mundum contemnamus. Nihil nobis sit omne quod transit. Reprehensuri sunt nos quando sic vixerimus quidã dilectores nostri homines seculares, amantes terram, sapientes puluerem, nihil de cœlo ducentes, auras liberas corde, nare carpentes. Reprehensuri sunt nos proculdubio atq; dicturi si viderint nos ista humana, ista terrena contẽ-
I nere. Quid pateris? Quid insanis? Turba illa est cõtradicens ne cæcus clamet, & aliquãti Christiani sunt qui prohibẽt viuere Christiane: quia & illa turba quæ cum Christo ambulabat, & vociferantem hominẽ ad Christum ac lucem desiderãtem ab ipsius Christi beneficio prohibebant, sunt tales Christiani. Sed vincamus illos, viuamus bene & ipsa vita sit vox nostra ad Christum, stabit qui stat. Nam & ibi magnum mysteriũ est. Transiens erat ille quando clamabat. Quando sanauit, stetit.
Christi trãsitus quid. Transitus Christi intentos nos faciat ad clamandum. Quis est transitus Christi? Quicquid pro nobis tẽporaliter pertulit, trãsitus eius est. Natus est, transit: Nũquid adhuc nascitur? Creuit, transit: Nunquid adhuc crescit? Suxit: Nunquid adhuc sugit? Manducauit & bibit: Nũquid adhuc facit? Defessus dormiuit: Nunquid adhuc dormit? Postremo prensus est, vinctus est, verberatus est, spinis coronatus est, alapis cæsus est, sputis illitus, ligno suspensus, occisus, lancea percussus, sepultus, resurrexit: Adhuc transit. Ascendit in cœlum, sedet ad dexte-
Ioan.1. ram patris: Stetit. Clama quantum potes, modo te illuminat. Nam in eo ipso quod verbum erat apud deum, vtique stabat, quia nõ mutabatur. Et deus erat verbum, & verbum caro factum est. Caro per transitum multa fecit, & passa est: Verbum stetit. Ipso verbo cor illuminatur, quia ipso verbo caro quam suscepit honoratur. K
Tolle verbum, quid est caro? Hoc est quod tua. Caro autem Christi vt honoretur, verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Clamemus ergo & bene viuamus. Amate filios vestros, amate coniuges vestras, & si seculariter. Nam secundum carnem amare debetis, vt secundum deum illis consulatis, & non in eis nisi Christum diligatis, & oderitis in vestris si Christum habere noluerint. Ipsa enim est charitas illa diuina. Nam quid eis proderit transitoria & mortalis charitas vestra? Tamen quando & humanitus diligis vxorẽ, sed plus dilige Christum. Non dico vt non diligas patrem, non dico vt non diligas filios, sed plus dilige Christum. Audi illum dicentem, ne mea putes ista verba: Qui amat patrem aut matrem plus q̃ me, non est me dignus. Quãdo audis, Non est me dignus, non times? De quo dixit, Non est me dignus, non est cum illo. Qui cum illo nõ Matt.10.
erit, vbi erit? Si non amas cum illo esse, time sine illo esse. Quare times sine illo esse, quia cum diabolo eris si cum Christo non fueris. Et vbi erit diabolus? Audi ip- L
sum Christum, Ite in ignem æternum, qui paratus est Matt.25.
diabolo & angelis eius. Si igne cœli non accenderis, ignem time gehennarum. Si non amas esse inter angelos dei, time esse inter angelos diaboli. Si non amas esse in regno, time esse in camino ignis ardẽtis inextinguibilis sempiterni. Vincat in te pius timor, & erit amor. Timor pædagogus sit. Non ipse in te remaneat, sed te ad charitatem quasi ad magistrum perducat. —

Item in eadem feria alius sermo de epistola dici, Quem diligit dominus castigat &c. qui habetur in libro 83. quæstionũ, quæstione LXXXII.

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini XI.

Dominica in quinquagesima, De fide, spe, & charitate. Sermo I.

Vicũque enim Christianum nomen tenet, & Ser. LIII.
quicunq; sacramentis diuinis est imbutus fra- M
tres charissimi, necesse vt religionis Christianæ rationem sciat, & fidei veritatẽ agnoscat, eius quoq; fidei, quæ vt Apostolus ait, per dilectionem Galat.5.
operatur, quæ in præsenti confortat ac roborat credẽtes, & in futuro perducit ad dei contemplationem. Nã tria quędam proposuit animæ nostrę necessaria beatus & egregius gẽtium doctor, dicens, Nunc autẽ manent 1.Cor.13.
fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horũ est charitas. Primum ergo fides catholica Christiano necessaria est, quia in ipsa distinguuntur filij dei à filiis diaboli, filij lucis à filiis tenebrarum: per ipsam renascimur in baptismate, & salutem æternã impetramus, sicut scriptum est, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Fides Christiano necessaria & quare.
Hæc porta est vitæ, hæc ianua regni. Per ipsam discitur Mar.16.
veritatis sciẽtia, & percipitur cognitio diuinitatis, per ipsam gratiam dei inuenimus. Aliter autem deo placere non possumus, quia sine fide impossibile est placere deo. Vere enim beatus est qui & recte credẽdo bene viuit, & bene viuendo fidem rectam custodit. Igitur sicut ociosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt Hebr.11.
opera bona sine fide recta. Vnde beatus Iacobus Apostolus dixit, Quid proderit fratres mei si fidem se dicat Iaco.2.
quis habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit saluare eum? Fides sine operibus ociosa est. Sicut enim corpus

A corpus sine spiritu emortuum est, ita & fides sine ope-
ribus mortua est. Fidem ante omnia fratres mei rectam
& immaculatam babere contendite, & secundum apo
stolicæ institutionis normam, symbolum à sanctis pa-
tribus constitutum memoriter tenete, & religiose vi-
nentes obseruare studete: Hæreticorum dogmata pesti-
fera fugite, maleficorum & incātatorum venena mor-
tifera horrescite, diuinorum & sortilegorum nefandas
traditiones quæ cum dæmonibus societatem habēt pe-
nitus respuite, vt nihil aliud quàm quod catholica fides
laudat, amat, prædicat, in mente siue in professione, seu
Spes est habenda. moribus teneatis. Post hanc ergo fidem, spem firmam
habere discite, quę animum nostrum ad inuisibilia tra-
hit, & intentionem nostram in cœlestia & æterna in-
serit, & quodam modo nexibus insolubilib' ligat, quę
non decipit, sed fideliter obsequentes ad æternam bea-
titudinem perducit. Nemo igitur quamuis ingenti pec
catorum pondere prematur, de bonitate diuinæ pieta-
tis desperare debet, sed spe certę misericordiæ illius in-
dulgētiam sibi quotidianis deprecari lachrymis, quam
recte sperare possunt si ab actione praui operis cessa-
bunt. Ideo non propter spem veniæ, perseueranter pec-
B care debemus, neque quia deus iuste peccata punit, ve-
niam desperare debemus: vt neque cum fiducia pecce-
mus, neque rursus peccata desperemus, sed vtroque pe-
riculo euitato, & à malo declinemus, & de pietate Dei
veniam speremus. Similiter & in omnium tribulatio-
num angustia, spe ad solatia supernæ pietatis currendū
est: quia in illo solo omnis spes & salus sine dubio con-
Psalm. 61. sistit, dicente Propheta, In deo salutare meum & gloria
mea, deus auxilij mei, & spes mea in deo est. Cum enim
fidem rectam & spem firmam vobis fratres persuade-
Charitas operibus ostēdēda est. mus habere, hoc maxime hortamur vt charitatem in
vobis habere & opere ostendere per omnia satagatis.
Per ipsam enim & cum ipsa beatitudinem veram habi
turos vos esse sciatis, quia sine hac nemo videbit deum.
1. Cor. 13. Hæc autem ideo maior fide & spe ab apostolo esse nar
ratur, quia cæteris recedentibus ipsa sola permanebit.
Charitas quare maior spe & fide. Fidei enim succedit spes, & spei beatitudo, charitati au-
tē non transmutatio, sed sola restat perfectio. Hęc om-
nium arx est virtutum, hæc promissio regni, hæc præ-
mium summum est sanctorum in cœlo, quia in peren-
ni gaudio nihil gratius, nihil dulcius habēt sancti perfe
cto amore dei. Quem quia præsentem vident, suauius
C diligunt, & dulcius fruūtur ipso bono. Oportet vos sci-
re fratres, quia in omnibus præceptis dei charitas obti-
net principatum, sine cuius perfectione nihil Deo pla-
1. Cor. 13. cere posse, Paulus Apostolus testatur, quia nec marty-
rium, nec seculi contemptum, nec eleemosynarum lar
gitionē sine charitatis officio quicquam proficere posse
ostēdit. Vnde & ipse dominus à quodam scriba inter-
rogatus, quod esset mandatum maximum, respondit,
Matt. 22. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex
Deus quo modo sit diligendus. tota anima tua, & ex tota mente tua. Addidit quoque,
Secundum simile est huic, Diliges proximum tuum sic-
ut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet &
Prophetę. Quod vero ait, Ex toto corde, & tota anima,
& tota mente: id est, toto intellectu, tota volūtate, & ex
omni memoria Deum esse diligendum. Dei vero dile-
ctio in obseruatione mandatorum eius tota consistit,
Ioan. 14. sicut alibi ait, Si quis diligit me, sermones meos seruat.
Ioan. 13. Vnde & ipsa veritas alibi ait, In hoc cognoscent om-
nes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis
Roma. 13. ad inuicem. Item Apostolus, Plenitudo legis est dile-
1. Ioan. 4. ctio. Item Ioannes euangelista, Hoc, inquit, mandatum
habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & proxi- D
mum. Si forte quis libet quærat, quis sit proximus, sciat *Proximus quis.*
omnem Christianum recte proximum dici, quia om-
nes in baptismo filij Dei sanctificamur vt fratres simus
spiritaliter in charitate perfecta. Nobilior est generatio
spiritalis quàm carnalis, de qua in Euangelio ipsa veri-
tas ait, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, *Ioan. 3.*
non potest introire in regnum Dei. Qui autem taliter
intelligēs proximum diligit, sine dubio charitatem ve-
ram in semetipso tenebit. Hæc igitur fratres diligenter
considerate, vt cum fide & dilectione vestram opere-
mini semper salutem, babentes spem firmā, quia quic-
quid boni in præsenti agitis, in futuro ab illo inæstima-
biliter remunerabimini, qui author & protector est no-
stræ salutis, Iesus Christus dominus noster, qui cum pa
tre & spiritu sancto viuit & regnat.

In eadem dominica de vacca, ariete vel capra trium annorum, turture quoque & columba.

Sermo II.

AVdiuimus fratres charissimi scripturam dicen *Ser. LIIII.*
tem, Locutus est dominus ad Abraham dicēs,
Sume mihi vaccam triennem & capram tri- *Gene. 15.*
mam, & arietem annorum trium, turturem quoque & E
colūbam. Qui tollens vniuersa hæc, diuisit ea per me-
dium, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit, a-
nes autem non diuisit. Descenderúntque volucres su-
per cadauera, & abigebat eas Abraham. Cúmque sol oc
cumberet, sopor irruit super Abraham, & borror mag-
nus & tenebrosus inuasit eum. Cum ergo occubuisset
sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fu-
mans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas.
Quid ergo significent ista fratres, breuiter, quātum do- *Gene. 17.*
minus dederit, charitatis auribus vestræ cupimus inti-
mare. Beatus Abraham, pater multarum gentium à do-
mino dictus est. Omnes enim gentes quæ in Christum
credunt & crediture sunt, filij sunt Abrahæ, imitando
fidem, non nascendo per carnem. Nam sicut Iudæi per
infidelitatem degeneres facti ex filiis Abrahæ filij dia- *Ioan. 8.*
boli, & progenies viperarum sunt in Euangelio appel- *Matt. 23.*
lati: ita econtrario omnes gentes Christum fideliter cre
dunt, Abrahæ filij effici meruerunt. Vacca ergo trien-
nis, & aries annorum trium, & capra triennis, & turtur
vel columba, figuram omnium gentium prætulerunt.
Dicta sunt autem trium annorum, quia omnes gentes F
in trinitatis erant mysterium crediture. Et quia tota
Ecclesia catholica nō solum habet spiritales, sed habet
etiam & carnales, quamuis nonnulli in trinitatem se
credere dicant, carnales tamen sunt, quia crimina &
peccata vitare dissimulant. Quia ergo cum carnalibus
sunt etiam spiritales, ideo turtur & columba sunt addi-
tæ. In turture & columba, spiritales possunt significa-
ri, vt in illis tribus animalibus carnales intelligi. Ergo
diligenter attendite, quia illa tria animalia diuisisse in
duas partes dicitur Abraham, & contra se inuicem po-
suisse. Aues, scriptura, inquit, non diuisit. Quare hoc *Gene. 15.*
fratres? Quia in ecclesia catholica carnales diuiduntur,
spiritales omnino non diuiduntur: & sicut dicit scrip-
tura, contra se inuicem præparantur. Quare carnales
& diuisi & contra se positi sunt? Quia omnes luxuriosi
& amatores mundi, contra se inuicem diuisiones &
scādala habere non desinunt. Isti ergo diuidūtur, quia
sibi inuicem aduersantur: aues autem, id est, spiritales
non diuiduntur. Quare spiritales non diuidūtur? Quia
est illis cor vnum, & anima vna in deum. Est in illis v- *Acta. 4.*
num velle ac nolle: illis enim quas supra diximus aui-

G bus, similes sunt, turturi scilicet vel columbæ. In turture castitas, in columba simplicitas designatur. Omnes enim in Ecclesia catholica deum timentes, & casti simplicesq; esse signantur, & cū Psalmista dicere possunt, *Psal. 54.* Quis dabit mihi pennas sicut columbę, & volabo & re *Psal. 83.* quiescam? Et iterum, Turtur inuenit sibi nidum vbi reponat pullos suos. Et quando carnales qui diuidi possunt, grauibus viciorum cōpedibus premuntur in mundo, spiritales diuersarum virtutum pennis eleuantur in altum, & duabus velut alis, duobus scilicet præceptis, *Matt. 22.* diligendo deum & proximum, eriguntur in cœlum, & *Philip. 3.* cum apostolo dicere possunt, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Et quoties sacerdos dixerit, Sursum corda, securi & fideliter dicunt se habere ad Deum, quod valde pauci & rari in Ecclesia fiducialiter & cum veri- *Gene. 15.* tate dicere possunt. Ideo ergo aues Abraham non diui- *Acto. 4.* sit, quia spiritales, quibus, sicut dixi, est cor vnum & anima vna, diuidi & à Dei vel à proximi amore separari non possunt, sed cum Apostolo clamant, Quis nos se- *Roma. 8.* parabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio? Et cętera quę sequuntur, vsq; ad id quod di- H ctum est. Neq; creatura alia poterit nos separare à charitate dei quæ est in Christo Iesu domino nostro. Spiritales ergo, nec tormentis separantur à Christo, carnales vero interdū etiam ociosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos vero separat carnalis affectus. Spiritales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt. Diuisit ergo Abraham illa animalia in duas partes, aues autem non diuisit. Cum au- *Gene. 15.* tem occubuisset sol, sopor, inquit, irruit super Abrahā, & horror magnus & tenebrosus nimis, & apparuit clibanus ardens & fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Videte fratres quid ignis iste inter diuisiones illas transiens dicitur. Turturem quoque & columbam tetigisse non legitur. Vespera illa, finem mundi significauit: animalia illa, sicut iam diximus, typum omnium gentium in Christo credentium prætulerunt. Quæ tamen gentes, sicut iam dictum est, quia in se non solum carnales, sed etiam spiritales, id est, non solum bonos, sed etiam malos habent, ideo animalia illa diuisa sunt, & ignis transiuit per ea secundum illud quod *1. Cor. 3.* dicit Apostolus, Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur. Clibanus ille ardens & fumans & lam I pas ignis, diem iudicij figurauit. Et ideo super beatum Abraham timor & horror tenebrosus incubuit. Vnde *1. Petri. 4.* intelligimus q si in die iudicij iustus vix saluabitur, peccator & impius vbi parebunt? Clibanus ergo ardens & *Matth. 24.* fumans significauit diem iudicij, Diem inquam, iudicij in quo erit fletus & stridor dentium, in quo erit vlulatus & lamentatio & tarda pœnitentia, quando mouebuntur fundamenta montium, & ardebit terra vsq; ad *2. Petri. 3.* inferos deorsum, quando sicut dicit beatus Petrus, Cœli ardentes soluentur, elementa ignis ardore tabescent, *Matt. 24.* quando sicut dominus ipse in Euangelio dicit, etiam virtutes cœlorum commouebuntur, quando sol obscurabitur, quando & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo: Vbi se tunc impij videbunt? vbi adulteri, vbi ebriosi, vbi maledici se recognoscent? Vbi amatores luxurię, vbi raptores, vbi superbi & inuidi apparebunt? Quid infœlices pro sua defensione dicturi sunt, quos toties admonitos, & tamen imparatos dies *1. Thess. 4.* ille reppererit? Cum ad illam archangeli tubam omni buccina clariorem totus simul cœperit mugire mūdus, cum, sicut dicit Propheta, venerit dominus ponere orbem terræ desertum, & peccatores perdere ex eo: quando, sicut dicit scriptura, peccatores & impij mittentur K in stagnum ignis, & fumus tormentorum illorum ascē- *Apoca. 14.* det in secula seculorum, Qui tunc tremor, quæ caligo, quæ tenebrę criminosos quosq; negligentes ac tepidos occupabunt? Ne ergo & nos in istum veniamus cruciatum animæ, expergiscamur dum corrigendi tempus est, & voluntatem domini nostri tanquam boni serui & vtiles requiramus, vt cum dies ille iudicij quem clibanus ille ardens & fumans significauit, tremendus & nimium etiam bonis expauescendus aduenerit, non cū mortalibus quos illa animalia figurabant, qui per diuersas voluptatum contentiones diuidi possunt, flammis vltricibus cruciemur in inferno, sed simplicitatem columbę & castitatem turturis præferentes, spiritalibus virtutum pennis eleuemur in cœlum, secundum illud quod ait Apostolus, Simul, inquit, rapicmur in nubibus *1. Thess. 4.* obuiam Christo in aëra, & sic semper cum domino erimus, præstāte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et ecce duo caeci sedentes &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, XVIII. L

Feria quarta In capite Ieiunij. Sermo I.

ECce fratres charissimi, Deo propicio, tempus *Sermo LV.* quadragesimæ venit: & ideo rogo dilectissimi, vt dies istos corporibus salubres & animæ medicinales ita cū dei adiutorio sanctè ac spiritaliter celebremus, vt obseruatio sanctæ quadragesimę non nobis iudicium pariat, sed profectum. Si enim negligenter agimus, si nos minus occupationibus implicamus, si castitatem seruare nolumus, si ieiuniis & vigiliis & oratioibus non insistimus, si scripturas diuinas aut ipsi non legimus, aut legentes alios non libēter audimus, ipsa nobis medicamenta conuertuntur in vulnera, & inde habebimus iudicium, vnde potuimus habere remedium. Et ideo rogo vos fratres charissimi ad vigilias maturius surgite, ad tertiam, ad sextam, ad nonam, ante omnia conuenite. Nullus se à sancto opere subtrahat, nisi quem infirmitas, aut publica vtilitas, aut forte certa & grandis necessitas tenuerit occupatum. Nec solum vobis sufficiat quod in Ecclesia diuinas le- M ctiones auditis, sed etiam in domibus vestris aut ipsi legite, aut alios legentes requirite, & libenter audite. Recolite fratres sententiam domini nostri qua dicit, Si totum mundum lucretur homo, animæ autem suæ *Matt. 16.* detrimentum patiatur, quam dabit commutationem pro anima sua? Et illud ante omnia memoriter retinete, & iugiter expauescite quod scriptum est, Impedimēta mundi, fecerunt eos miseros. Sic ergo te occupabis in domo tua, vt non negligas animam tuam. Ad extremum si amplius non, vel tantum labora pro anima tua, quantum pro carne tua laborare te consideras. Et ideo fratres charissimi nolite diligere mundum, neque ea *1. Ioan. 2.* quæ in eo sunt, quia mundus transit & concupiscentia eius. Quid autem permanet in homine, nisi quod quisque aut legendo, aut orando, aut bona opera faciendo pro animæ salute in thesauro conscientiæ suæ recondiderit? Infœlix enim voluptas, infœlicior cupiditas atque luxuria, per transitoriam dulcedinem præparant sempiternam amaritudinem. Abstinentia vero, vigilię, orationes atque ieiunium, per breuissimas angustias perducunt ad paradisi delicias, quia non mentitur veritas,

A ritas,quę in Euãgelio dicit, Arcta & anguſta via eſt quę ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniunt eam. Nec per latam viam diu gaudetur,nec per anguſtam & aſperam longo tempore laboratur, quia & iſti poſt breuem triſticiam accipiunt vitã æternam, & illi poſt paruum gaudium patiuntur ſine fine ſupplicium. Et ideo fratres chariſsimi in iſtis quadraginta diebus,quaſi totius anni cibaria animæ noſtræ ieiunando, legendo,vel orando prouidere debemus. Nam licet per totum annum Deo propicio lectiones diuinas frequẽter & fideliter audiatis, in iſtis tamen diebus de pelago & fluctibus mundi huius quaſi ad portum quadrageſimæ confugientes,debemus requieſcere, & lectiones diuinas in exceptorio cordis noſtri cum ſilẽtio & pace ſuſcipere: vt deo propicio pro amore vitæ æternæ vacantes, quicquid in nauicula animæ noſtræ per totum annum multis tempeſtatibus,id eſt peccatorum fluctibus,aut fractum,aut diſſolutum aliquid aut corruptum, aut perditum eſt, omni ſolicitudine in iſtis diebus reparare ſtudeamus atq; componere. Et quia nos neceſſe eſt,dum adhuc in iſto corpuſculo ſumus,procellas & turbines ſeculi iſtius ſuſtinere, quotieſcumque nos aut per tempeſtates duriſsimas

B auertere, aut per voluptates molliſsimas decipere voluerit inimicus,ſemper nos,adiuuante deo,contra ſe inueniat præparatos. Vnde iterum rogo, vt occupationes ſeculi huius in iſtis diebus ſanctę quadrageſimæ, ſi non poteſtis abſcindere,ſtudeatis vel ex parte aliqua tẽperare: vt præciſo damno & glorioſiſsimo fructu hoc ſeculum fugiẽtes, ſubtrahatis aliquas horas occupationi terrenę,in quibus deo vacare poſsitis. Nam iſte mundus aut ridet nos, aut ridetur à nobis:aut acquieſcimus & deſpicimur,aut contẽnimus vt æterna præmia conſequamur. Ac ſic aut contemnis & deſpicis mundum, aut acquieſcis & premeris vel calcaris à mundo. Sed melius eſt vt calces mundum, & calcato eo gradum tibi facias per quem in ſublime conſcendas. Hæc enim fratres chariſsimi quæ pro ſalute communi de veſtra obedientia præſumentes ſuggerimus: ſi ſecundum veſtram cõſuetudinem & libenter auditis & fideliter implere contenditis, & Paſcha cum gaudio celebrabitis, & ad vitam æternam fœliciter venietis. Quod ipſe pręſtare dignetur. Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

C *Eodem die.* *Sermo II.*

Ser.LVI. DOminus & ſaluator noſter qualiter ad eũ poſt multas negligentias venire debeamus fratres chariſsimi, per Prophetam nos hortatur &

Pſalm.94. admonet dicens, Venite adoremus & procidamus ante dominũ, & ploremus coram domino qui fecit nos.

Ioelis.2. Et iterum, Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu & planctu. Dies enim ſanctæ quadrageſimæ fratres chariſsimi ſi diligenter attendimus, vitam ſeculi præſentis ſignificant, ſicut & dies Paſchæ æternam beatitudinem pręfigurãt. Et quo modo in quadrageſima quaſi triſticiam habemus, vt in Paſcha ordine legitimo gaudeamus: ſic & in hoc ſeculo quamdiu viuimus pœnitentiam agere debemus, vt in futuro poſſimus peccatorum indulgẽtiam accipere, & ad æterna gaudia peruenire. Sed ita debet vnuſquiſq; pro ſuis criminibus ſuſpirare, lachrymas fundere, eleemoſynas dare, vt deo auxiliante quamdiu viuit ſemper crimina ipſa conetur effugere. Sicut enim ſine minutis peccatis nullus vnquam aut fuit aut eſſe poterit, ita ſine capitalibus criminibus donante & auxiliante deo omnimodis eſſe poſſumus & debemus. Et vt hæc obtinere poſſi-

Dies quadrageſimæ. Dies Paſcha.

mus, ſi nos alio tempore impedimẽta mundi detinent D obligatos, vel in diebus ſanctæ quadrageſimæ, in domini lege ſicut ſcriptum eſt, die noctúque meditemur: & ita cor noſtrum diuinæ legis dulcedine repleamus, vt *Pſalm.1.* in nobis nullum locum virtutibus vacuum, quem obtinere poſsint vicia relinquamus. Sicut enim tempore meſſium vel vindemiarum, vnde caro noſtra poſſit ſuſtentari colligitur: ita in diebus quadrageſimæ quaſi in ſpiritali vindemiarum vel meſſium tempore, vnde anima noſtra in æternum poſſit viuere, congregetur: quia ſicut negligẽs quiſque ſi opportuno tempore nihil collegerit, per totum anni ſpacium fame torquebitur: ita qui hoc tempore ſpiritale triticum & cœleſte muſtum ieiunando, legendo, orando in horreis animæ ſuæ prouidere & congregare neglexerit, in æternum duriſsimam ſitim & crudelem inopiam ſuſtinebit. Certiſsime ſcitote fratres chariſsimi, quia qualis eſt caro quæ poſt multos dies percipit cibum, talis eſt anima quæ aſsidue non paſcitur verbo dei. Et quo modo caro per famem & inopiam tenuis & ſicca velut quoddam ſimulachrũ efficitur: ita & anima ſi verbi dei cibo non paſcitur, arida & inutilis & ad nullum opus bonum congrua inuenitur. Conſiderate fratres, & ſi horrea & cellaria noſtra

E annis ſingulis replemus, vnde vno anno cibum habeat caro noſtra, putas quantum debemus recondere, vnde in æternum ſuſtentetur anima noſtra? Et ideo fratres vel iſtis paucis diebus recedant impedimenta mundi, qui ſecundum quod ſcriptum eſt, multos negligentes miſeros faciunt. Recedat carnalis læticia, recedant venenis plena mundi huius blandimenta. Carnis gaudiũ minuatur, vt animæ lucra ſpiritalia præparentur, propter illud quod ſcriptum eſt, Væ vobis qui ridetis nunc, *Lucæ.6.* quia lugebitis & flebitis. Et illud, Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. *Matt.5.* Tempus quod nobis furioſus tabulæ ludus ſolebat auferre, lectio diuina incipiat occupare. Ocioſis fabulis, & mordacibus iocis & detractionibus venenatis, colloquia de ſcripturis ſancta ſuccedant. Horarum ſpaciis in quibus ſolebamus ſine vllo lucro animæ detineri, viſitentur infirmi, requirantur in carcere conſtituti, peregrini ſuſcipiantur, & diſcordes ad concordiam reuocẽtur. Hæc ſi facimus fratres, inde nobis parare poſſumus medicamenta, vnde nobis vulnera feceramus. Ante omnia in diebus ieiuniorũ quod

F ſolebamus prandere, pauperibus erogemus, ne forte aliquis ſibi ſumptuoſas cœnas, & exquiſitis ſaporibus epulas ſtudeat præparare, & corpori ſuo magis commutaſſe q̃ ſubtraxiſſe ciborum abundantiã videatur. Nihil prodeſt tota die longum duxiſſe ieiunium, ſi poſtea ciborum ſuauitate vel nimietate anima obruatur. Illico mens repleta torpeſcit, & irrigata corporis noſtri terra, ſpinas libidinum germinabit. Sit ergo temperatus cibus, & nunquam nimium venter repletus: & plus ſemper de cibo cordis quàm de cibo corporis cogitemus, quia intus in homine interiore facti ſumus ad imaginem dei, in carne autem de limo terrę ſumus formati. Et videte fratres ſi iuſtum eſt vt caro noſtra de terra facta interdum bis in die capiat cibum, & anima in qua imago dei eſt vix poſt plures dies accipiat verbum, cum tamen expediat nobis, vt amplius dei imaginem in nobis quàm noſtram carnem honorare debeamus. Qui enim de ſola carne cogitant, beſtiis & pecoribus ſimiles ſunt, & qui ita agunt, iam in ſe dei imaginem contriuerunt. Caro ergo velut ancilla gubernetur, & anima tanquam domina legitima reficiatur. Nam ſi aliter factum fuerit, ſi non agnoſcimus nos ad imaginem dei factos,

G & plus de carne quàm de anima cogitamus, timeo ne
Psalm.48. nos spiritus sanctus per Prophetam arguat dicens, Et homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumētis insipientib°, & similis factus est illis. Lectiones diuinas & in Ecclesia sicut consuestis audite, & in domibus vestris relegite. Si aliquis ita fuerit occupatus, vt ante refectionem scripturæ diuinæ non possit insistere, non eum pigeat in conuiuiolo suo aliquid de diuinis scripturis relegere: vt quo modo caro pascitur cibo, sic reficiatur anima dei verbo, vt totus homo, id est, & exterior & interior, de sancto & salubri conuiuio satiatus exurgat. Nam si sola caro reficitur, & anima Dei verbo non pascitur, ancilla satiatur & domina fame torquetur. Et hoc q̄ sit, iniustum, sanctitas vestra non potest ignorare. Et ideo sicut iam dixi, lectiones diuinas illo desiderio legere & audire debetis, vt de ipsis in domibus vestris, & alibi vbicumque fueritis etiam loqui & alios docere possitis: vt verbum Dei velut munda animalia cogitatione assidua ruminantes vtilem succum, id est, spiritalem sensum & vobis sumere, & aliis Deo auxiliante propinare possitis: vt in vobis impleatur il-
Psal.22. lud quod scriptum est, Et calix tuus inebriās quàm præ-
H clarus est. Implentes illud quod beatus Apostolus hor-
1.Cor.10. tatur & admonet dicens, Siue manducatis & bibitis, siue aliud quid facitis, omnia ad dei gloriam facite. Si infirmitas non prohibet, quotidie ieiunate, ad vigilias alacri & feruenti deuotione cōsurgite, propter illud quod
Psal.5.& scriptum est, De nocte vigilat spiritus meus ad te deus.
118. Et iterum, Ad te orabo domine mane, & exaudies vocem meam. Et iterum, Media nocte surgebam ad confitendum nomini tuo domine. Ad quam rem etiā dominus & saluator noster in Euangelio hortatur & ad-
Matt.26. monet dicens, Vigilate & orate, ne intretis in tentationē, quod ipse præstare dignetur, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item de ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ad eosdem, XXIII. & XXIIII. & XXV.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Cum ieiunatis, nolite &c. quæ habetur in libro secundo de sermone domini in monte, Capite XIII.

I *Feria quinta post dominicam in Quinquagesima de pœnitentia. Sermo I.*

Ser.LVII. SAepe aduertimus dilectissimi fratres nonnullos ex vobis communionem ecclesiasticam declinare, & hoc intelligo fieri ex conscientia grauium atque ingentium peccatorum. Vnde admoneo vos dilectissimi, quod prauū est hoc insalubri consilio duplicatur: quia homines ista facientes, & delictorum sarcinam cumulant, & munus æternę salutis amittunt: hoc est enim reatum congregare, & remedium deuitare. Ergo vos dilectissimi fratres hortor atq; commoneo, vt si quis ex vobis conscius criminum suorum indignum se communione ecclesiastica putat, dignū se esse faciat. Dicitis quo modo aliquis dignum se facere possit? Quo modo nisi vt errores pristinos relinquat & pœnitētiam petat, vt qui criminum suorū sorde pollutus est, exhomologesis satisfactione mundetur. Nec illud seruet vt in extremo vitę suę tempore tunc pœnitentiam petat, quando iam agere non possit. Inutilis est enim dilectissimi ista persuasio. Parū est peccatorem pœnitere, nisi pœnitentiam peregerit. Ad emendādа enim crimina vox pœnitentis sola non K sufficit: nam in satisfactione ingentium peccatorū non verba tantum, sed opera quęruntur. Datur quidem etiā in extremis pœnitentia, quia non potest denegari: sed autores tamen esse non possumus, quòd qui sic petierit, mereatur absolui. Quo modo enim agit pœnitentiam lapsus? Quo modo agit pœnitentiam in extremis vitæ finibus constitutus? Quo modo pœnitentiam agere possit, qui nulla iam pro se opera satisfactionis operari potest? Et ideo pœnitentia quæ ab infirmo petitur, infirma est. Pœnitentia quę à moriente tantum petitur, timeo ne ipsa moriatur. Et ideo dilectissimi quicumq; inuenire vult misericordiam dei, sanus agat pœnitentiam in hoc seculo, vt sanus esse valeat in futuro.

Eodem die de pœnitentia. Sermo II.

ROgo vos fratres charissimi, vt si forte aliquis Ser.LVIII. ex vobis, vt se habet humana fragilitas, calliditate diaboli superatus, & capitalibus crimi-
nibus inuolutus, secundum quod Apostolus ait, tem- 1.Cor.3. plum dei in se violando destruxerit, de Dei misericordia non desperet, sed cito de malo iniquitatis suæ con surgat, ne consuetudine peccandi in ipsis se ruinis suis L sepeliat. Non enim qui peccauerit, sed qui in peccatis perseuerauerit, odibilis & abominabilis deo erit, Nam vt de indulgentia diuina nemo diffidat, dominus per Prophetam velut pater piissimus consolatur dicēs, No Ezech.33. lo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et & 18. illud, Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab impietate sua. Sed ista tam magna misericordia tunc nobis prodest, si non tardamus conuerti ad dominum, nec crimina criminibus superaddimus. Denique etiam in ipsis vulneribus vel fracturis corporum, infirmitates cognoscere possumus animarum. Si enim alicui pes frangatur aut manus, cum labore solet ad pristinum officium reuocari. Si vero secundo & tertio, & adhuc frequentius in eodem loco membra ipsa frangantur, potest intelligere charitas vestra cum quantis doloribus vulnera ipsa curanda sunt, & tamen post longas & multas tribulationes vix erit antequam ad pristinum statum membra ipsa valeant reuocari. Similis ratio in animarum fracturis seu vulneribus esse credenda est. Si semel aliquis vel secundo peccauerit, & sine aliqua dissimulatione ad pœnitentiæ medicamenta confugerit, pristinam incolumitatem sine aliqua mora, & forsitan sine aliqua fœditate M recipiet. Si vero peccatis peccata cœperint addi, & animam vulnera magis tegendo vel defendendo putrescere, quàm confitendo & pœnitendo curari, timendum est ne in illo impleatur illud quod Apostolus dixit, An ignoras quia benignitas dei ad pœnitentiam te Roma.2. adducit? Tu autem secundum duriciam cordis tui & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei. Sed forte cogitat aliquis tam grauia se admisisse peccata, vt iam Dei misericordiam promereri non possit. Absit hoc à sensibus omniū peccatorum. O homo quicumq; illam peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiam cœlestis medici non attendis? Cum enim deus velit misereri quia bonus est, & possit quia omnipotens est, ipse contra se diuinæ pietatis ianuam claudit, qui deum sibi misereri, aut non velle, aut non posse credit: eúmque aut bonum aut omnipotentem esse diffidit! Nemo ergo nec post centum peccata, nec post mille crimina de misericordia diuina desperet. Sic tamen nō desperet vt sine vlla mora deum sibi repropiciari festinet, ne forte, si consue

A tudinem peccandi fecerit, etiam si velit de diaboli laqueis liberari, non possit. *2.Reg.11. & 12.* Dauid enim qui & rex & propheta diuino munere fieri meruit, post tantam gratiam ita præuentus est, vt non solum adulterium committeret, sed etiam homicidium perpetraret: nec tamen se ad hoc reseruauit vt in senectute sua ad pœnitentię medicamenta confugeret, sed statim cilicio prostratus, conspersus cinere cum ingenti rugitu & gemitu pœnitētiā agens, *Psalm.6.* impleuit illud quod ipse in Psalmis dixerat, Lauabo per singulas noctes lectū meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. *Psal.101.* Et iterum, Cinerem sicut panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et quia pœnitentiam agere mortifera securitate non distulit, cito in se dei miserationem ita reuocauit, vt non solum regnum non amitteret, sed etiam sancti spiritus donum recipere mereretur. Sed forte est aliquis qui dicat, Ego in militia positus sum, vxorem habeo, & ideo pœnitentiam agere quo modo possum? Quasi nos quādo pœnitentiam suademus hoc dicamus, vt vnusquisq; magis sibi capillos studeat auferre, & non peccata dimittere, & vestimenta potius euellat quàm mores. Qui B hac dissimulatione decipere se magis quàm excusare conatur, attendat quia regem Dauid *2.Reg.12.* nec honor regni, nec dignitas vestimenti ad pœnitentiam agendam potuit impedire. *3.Reg.21.* Achab quoq; rex sacrilegus, de quo scriptura dicit, quòd non fuerit alius talis qui venundatus sit vt faceret malum contra dominum, posteaquam deprauatus ab vxore Iezabel abominabilis deo factus est, interfecto & lapidato Naboth Iezrahelita, cum vineam eius vellet inuadere, castigatus à sancto Helia, scissis vestibus cilicio indutus est, & inclinato capite pœnitentiā egit. Pro qua re statim sermo dei ad Heliam factus est dicens, Nónne vidisti humiliatum Achab corā me? Quia, inquit, humiliatus est mei causa, non inducam in diebus eius malum. Considerate fratres, quia & ipse quamlibet sacrilegus, non reseruauit, vt post lōga tempora pœnitentiam ageret, sed statim sacrificium contriti & humiliati cordis deo offerre non distulit. Qui vtique si postea in illa humilitate quam cœperat perdurasset, *4.Regū.21.* nunquā ab illo Dei misericordia discessisset. Manasses quoq; rex, sicut in scripturis legimus, tam sacrilegus & impiissimus fuit, sicut de illo scriptum est, vt totam Hierusalem *2.Para.36.* omni iniquitate repleuerit: & tamen C post hæc in captiuitatem ductus est in carcerē missus, cum grandi humilitate pœnitentiam agēs, ita gratiam dei obtinuit vt mereretur inter Dei amicos postmodū numerari. *Luca.7.* Meretrix quoque illa quæ pedes domini lachrymis lauit, & capillis suis extersit, vbi cœlestem medicū venisse cognouit, vltro se ingessit in domum vbi rogata non fuerat: & quæ prius frontosa erat ad perditionem, postea frontosior facta est ad salutem, & ideo audire meruit quòd ei omnia fuerint peccata dimissa. Nec ipsa se ad hoc reseruauit vt in fine vitæ suæ pœnitentiam ageret, sed dum adhuc peccare poterat, sic deo inspirante voluit peccata deserere, vt illam de adulteriis suis non necessitas subtraheret sed voluntas. Multos adhuc in scripturis diuinis poteramus inuenire, qui post infinita crimina pœnitentiam agentes, in se Dei misericordiam prouocauerint, & non solum non ad peiorem, sed etiam ad meliorem statum redierint. Sed quia longum est ire per singulos, isti quatuor quos nominauimus satis abundéque sufficiunt, vt agnoscamus quòd dominus noster qui & Dauid post tam graue peccatum indulsit, & Achab sacrilego regi pepercit, & Manassen post innumerabilia peccata pœnitentiam agen-

tem inter amicos suos reputauit, & meretrici quæ la- D chrymis pedes rigauerat & capillis suis terserat, totum indulsit: qui ergo istis tantis ac talibus peccatoribus veniam dedit, paratus est & nobis si in veritate conuertimur, non solum peccata dimittere, sed etiam æternam beatitudinem dare. Hæc ergo cogitantes fratres charissimi, quantum possumus cum Dei adiutorio laboremus, ne nobis aliqua crimina vel capitalia peccata surrepant. Si vero in hoc malo fuerit aliquis diabolica calliditate prostratus, priusquam crimina ipsa per consuetudinem conualescant, remedium sibi in die necessitatis acquirat, & cum ingenti rugitu & gemitu deum sibi reconciliari contendat. Nec erubescat pœnitentiam agere, qui non erubuit pœnitenda committere: sed cito in se bonis operibus contendat dei imaginem reparare, vt inter filios mereatur agnosci à patre: ne ab illa æterna beatitudine exclusus, & à conuiuio nuptiali proiectus, *Matt.22.* ligatis manibus & pedibus proiiciat in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium: sed magis medicamentis pœnitentiæ humilitatis vel compūctionis ad sanitatem pristinam reuocatus, & bonorum operum margaritis ornatus audire mereatur, Euge serue bo- *Matt.25.* ne & fidelis, intra in gaudium domini tui, Amen. E

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Cum oratis non eritis sicut hypocritæ tristes &c. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, cap. 4. & 5.

Item in eadem feria alia Homilia de eo quod scriptum est in Euāgelio secundum Matthæum, Cum introisset Iesus Capharnaū &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, ser. sexto.

Feria sexta, post dominicam in quinquagesima de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum Sermo I.

GRadum esse aliquem in Pharisæorum iusticia *Ser.LIX.* quæ ad legem pertinet, hinc intelligitur, quòd multi homines eos etiam à quibus diliguntur oderunt, sicut luxuriosi filij parētes coërcitores luxurię suæ. Ascēdit ergo aliquem gradum qui proximum diligit, quamuis adhuc oderit inimicū: eius autem imperio qui venit legem implere non soluere, *Matt.5.* perficiet beneuolentiam & benignitatem cum eam vsque ad inimici dilectionem perduxerit. F Nam ille gradus quāuis nonnullus sit, tam paruus est tamen, vt cum publicanis possit esse communis. Nec quod in lege dictū est, Oderis inimicum tuum, vox iubentis iusto est accipienda, sed permittentis infirmo. Sic autem diligēdus est inimicus, *Inimicus quō modo est diligendus.* non inquantum inimicus, sed inquantum homo est, vt ei hoc velis prouenire quod tibi, id est, vt ad regnum correctus reuocatusq; perueniat. Proximus est autem omnis homo. *Proximus quis?* Omnes proximi sumus conditione terrenæ natiuitatis & mortalitatis, & etiam spe cœlestis hæreditatis: quia nescimus quis quid futurus sit, quoniam aut Iudæus aut hæreticus, aut paganus: forte enim per misericordiam dei conuertetur ad Deum, & inter sanctos primū locum habere merebitur. Quod in lege dominus non inimicos, sed inimicum præcipit odiri, vt qui spiritales erāt in lege solum diabolum odio haberent, cuius odium Christus non venit soluere, sed adimplere. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, *Matt.5.* benefacite illis qui oderunt vos. Multi præcepta Dei, sua imbecillitate non sanctorum viribus æstimantes, putant esse impossibilia quæ præcepta

G sunt: & dicūt sufficere virtutibus non odisse inimicos,
cæterum diligere plus præcepti quàm humana natura
1.Reg.24. patiatur. Sciendum est ergo, Christum non impossibi-
2.Reg.18. lia præcipere, sed perfecta quæ Dauid fecit in Saül &
Acto.7. Absalon. Stephanus quoque martyr pro inimicis se la-
Roma.9. pidantibus deprecatus est: & Paulus anathema esse cu-
pit pro persecutoribus suis. Hæc autem Iesus & docuit
Luca.23. & fecit dicens, Pater ignosce illis. In reliquis operibus
bonis interdum potest aliquis qualemcumque excusa-
tionem prætendere: in habenda vero dilectione nullus
se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, non pos-
sum ieiunare, nunquid potest dicere, non possum ama-
re? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei
non possum à vino & carnibus abstinere: nunquid po-
test dicere, non possum diligere? Potest aliquis dicere,
virginitatē non possum seruare: potest dicere, nō posse
res totas vēdere & pauperibus erogare. Nunquid potest
dicere, non possum diligere inimicos? Nō enim ibi aut
pedes laborāt currendo, aut aures audiēdo, aut manus
operando lassantur, aut nos per ipsam excusationem li-
berare conemur, Non nobis dicitur, Ite ad Oriētem &
quærite charitatem: nauigate ad Occidentem, & inue-
H nietis dilectionem. Intus in corde nostro est, vbi redire
Esaie.46. iubemur dicente Propheta, Redite præuaricatores ad
cor. Nō enim in longinquis regionibus inuenitur quod
Mat.5. à nobis petit. Et orate pro persequentibus & calumni-
antibus vos. Quid aliud pro inimicis orandum est, nisi
1.Timo.2. hoc quod ait Apostolus, Vt det illis deus pœnitentiam
& resipiscant à diaboli laqueis à quo capti tenētur. Sed
hic merito mouet, quo modo huic præcepto deuotio
non sit aduersum quod & in Prophetis inueniūtur mul
tæ imprecationes aduersus inimicos, quæ maledictio-
Psalm.68. nes putantur, sicuti est illud, Fiat mēsa eorum coram ip-
sis in laqueum, & cætera quę ibi dicuntur: & Ioannes a-
1.Ioan.5. postolus ait, Qui scit fratrem suū peccare peccatum nō
ad mortē, petat & dabitur ei vita peccanti non ad mor
tem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico vt ro
get quis. Vbi primo videndum, quia prophetæ per im-
precationem quid esset futurum cecinerunt non optā-
tis voto, sed spiritu præuidentis, qui maxime solent fi-
gura imprecantis futura prædicere, sicut figura præte-
riti temporis, ea quæ ventura erant sæpe cecinerunt.
Deinde in Apostoli verbis intelligēdum esse quosdam
I fratres pro quibus non orare nobis præcipitur, cum do
minus etiam pro persecutoribus nostris nos orare iu-
beat. Quæ solui quæstio non potest, nisi fateamur esse
aliqua peccata in fratribus, inimicorum persecutione
grauiora. Fratres autem Christianos significari, mul-
tis diuinarum scripturarum documentis probari po-
Peccatum ad mortem test. Peccatum ergo fratres ad mortem puto esse, cum
post agnitionem Dei per gratiam domini nostri Iesu
Christi, quisque oppugnat fraternitatem, & aduersus
ipsam gratiam qua reconciliatus est Deo, inuidentiæ fa
Peccatū nō ad mortem cibus agitatur. Peccatum autem non ad mortem est, si
quisquam non amorem à fratre alienauerit, sed officia
fraternitati debita, per infirmitatem aliquam animi
non exhibuerit. Quapropter & dominus in cruce ait,
Luca.23. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Nōdum
enim gratia spiritus sancti participes facti, societatem
Acto.7. sanctæ fraternitatis inierant. Et beatus Stephanus in A-
ctibus Apostolorū orat pro eis à quibus lapidatur, quia
nondum Christo crediderant, neque aduersus illam
communem gratiam dimicabant. Apostolus vero Pau
lus propterea credo non orat pro Alexandro, quia fra-
ter erat, & ad mortem, id est, fraternitatem inuidentia
oppugnando, peccauerat. Pro his autem qui non abru- K
perant amorem, sed timore succubuerant, orat vt eis
ignoscatur. Sic enim dixit, Alexander ærarius multa 2.Timo.4.
mala mihi ostendit, reddet illi Deus secundum opera
illius, quem & tu deuita. Valde enim restitit sermoni-
bus nostris. Deinde subiūgit pro quibus orat ita dicēs,
In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes
me dereliquerunt, non illis imputetur. Et nota quod
Apostolus non ait reddat, sed reddet illi Deus secun-
dum opera eius, quòd verbum prænunciantis est, non
imprecantis: sicut de illa hypocrisi Iudæorum est di-
ctum, cui euersionem imminere cernebat, Percutiet te Acto.23.
Deus paries dealbate. Quæritur autem quo modo huic
præcepto quo nobis iubetur, Orate pro persequentibus Mat.5.
& calumniantibus vos, illud non est contrarium, quod
in Apocalypsi legitur, martyres orare Deum vt vindi- Apoca.6.
centur? Sed hoc quempiam mouere non oportet. Quis
enim audeat affirmare cum illi sancti candidati se vin
dicare petiuerunt, vtrum contra ipsos homines an con
tra regnum peccati petierint? Nam ipsa est syncera &
plena iustitiæ misericordiæ vindicta martyrum, vt e-
uertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpessi
sunt. Ad cuius euersionem nititur Apostolus dicens, L
Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore.
Destruitur autem & euertitur peccati regnum, partim Roma.6.
correctione hominum vt caro spiritui subiiciatur, par Peccati regnū quo modo euertat.
tim deprauatione perseuerantium in peccato, vt ita or
dinentur, vt iustis cum Christo regnantibus molesti
esse non possint. Quis ergo conuincit sanctos, non ta-
lem suam vindictam à domino esse deprecatos? Quod
autem consequenter positum est, Vt sitis filij patris ve- Matt.5.
stri qui in cœlis est: ex illa regula intelligendum est, qua
Ioannes dicit, Dedit eis potestatē filios dei fieri. Vnius Ioan.1.
enim naturaliter filij Dei, qui nescit omnino peccare,
nos potestate accepta efficimur filij, inquantum ea quæ
ab illo præcipiuntur implemus. Vnde Apostolica dis-
ciplina adoptionem appellat, qua in æternam hæredi-
tatem vocamur, vt cohæredes Christi esse possimus. Fi- Roma.8.
lij ergo efficimur regeneratiōe spiritali vt adoptemur
in regnum dei, non tanquam alieni, sed tanquam ab il-
lo facti & conditi. Itaq; non ait facite ista qui estis filij:
sed, facite vt sitis filij patris vestri. Nos autem cum pati-
mur inimicos, hoc clamare debemus, Pater ignosce il- Luca.23.
lis. Phrenetici enim sunt, à contrario spiritu possiden-
tur, vt nos persequantur, & maiorem persecutionem à M
diabolo patiūtur. Qui solem suum oriri facit super bo- Mat.5.
nos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Scriptum
est, Orietur timentibus vobis nomen domini sol iusti- Malach.4.
tiæ, vt etiam pluuiam accipias irrogationem doctrinæ
veritatis: quia & bonis & malis apparuit, bonis & malis
euangelizatus est Christus. Siue istum solem mauis ac-
cipere non solum hominum, sed etiam pecorum cor-
poris oculis prolatum, & istam pluuiam qua fructus gig
nuntur qui ad refectionem corporis dati sunt: quod
probabilius intelligi existimo, vt ille sol spiritalis non
oriatur nisi bonis & sanctis: quia hoc ipsum est quod
plangunt iniqui, in illo libro qui Sapientia Salomonis
inscribitur, Et sol non ortus est nobis: & illa spiritalis Sapien.5.
pluuia non irriget nisi bonos, quia malos significabat
vinea de qua dictum est, Mādabo nubibus meis ne plu- Esaia.5.
ant super eam imbrem. Si enim diligitis eos qui vos Matth.5.
diligunt, quam mercedem habebitis? Filios & paren-
tes amat latro, amat & leo, amat & draco, amāt & vrsi,
amant & lupi. Si enim amantes non diligimus filios
vel parentes, peiores leonibus vel supradictis bestiis
sumus.

A ſumus.Si vero amãtibus vicem reddimus, adhuc nihil
ab iſtis beſtiis diſtare videmur.Nónne & publicani hoc
Publicani faciunt? Publicani ſunt qui ſectantur lucra & exigunt
qui? vectigalia per negationes & fraudes & furta ſceleraq;
& periuria. Et ſi ſalutaueritis fratres veſtros tantũ, quid
Ethnici q? amplius facitis? Nónne & Ethnici hoc faciunt?Ethnici
ex Græco in Latinum interpretantur gentiles. Ethnos
enim Græcè gens dicitur. Si ergo, inquit,etiam pecca-
tores publicani,Ethnici erga dilectores ſuos natura du
ce norunt eſſe benefici,quanto magis vos quibus vt gra
dus profeſſionis eximior , ita cura neceſſe eſt ſit verita-
tis vberior, latiori ſinu dilectionis amplecti debetis &
non amantes?Nam diligere inimicos deus pręcipit.Et
petulantes humanarum mentium motus, publicæ cha-
ritatis frangis affectu,nõ ſolum iram ab vltione depel-
lens,ſed etiam in amorem mitigans iniurioſi:quia gen
tium eſt amantes amare, & commune eſt diligere dili-
gentes.Plus diligendi ſunt inimici quàm amici.Qui e-
nim inimici ſunt corpori aduerſantur,& animæ prępa
rant æterna præmia,quia qui carnalia noſtra & terrena
rapiunt, cœleſtia nobis & ſpiritalia congregãt. Nónne
B magis diligendus eſt quàm odiendus, qui nobis dat æ-
ternas opes?Amici vero carnis noſtrę nobis ſuauia ſua-
dere contendunt,quæ animæ noſtræ præparant æternã
mortẽ.Eſtote ergo vos perfecti ſicut & pater veſter cœ
leſtis perfectus eſt. Quis autem hęc facit,niſi plene per-
fecteq; miſericors? Quo vno cõſilio miſeria deuitatur,
Oſee. 6. opitulante illo qui ait,Miſericordiam magis volo q̃ ſa-
crificium . Perfectio namque miſericordiæ , qua pluri-
mũ animæ laboranti conſulitur,vltra dilectionem ini-
micorum porrigi non poteſt.Ideoque ſic concluditur,
Eſtote vos perfecti,ſicut & pater veſter perfectus eſt.Ita
tamẽ vt deus intelligatur perfectus tanquã deus,& ani-
ma perfecta tanquam anima. Attendite ne iuſticiã ve-
Mat.6. ſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis,
alioquin mercedem nõ habebitis apud patrẽ veſtrum
qui in cœlis eſt. Cauete,inquit, iuſticiam veſtram facere
coram hominibus: id eſt, hoc animo iuſte viuere & ibi
conſtituere bonum veſtrum vt vos videant homines.
Alioquin mercedem nõ habebitis apud patrẽ veſtrum
qui in cœlis eſt: non ſi ab hominibus videamini, ſed ſi
propterea iuſte viuatis vt ab hominibus videamini.Nã
Gala.1. & apoſtolus dicit,Si adhuc hominibus placerem, Chri
1.Cor.10. ſti ſeruus non eſſem : cum alio loco dicat, Sicut & ego
C omnibus per omnia placeo. Omnem curam rerũ præ-
ſentium amouet , & attẽtos tantum eſſe in ſpe futuri iu
bet , neque ſectari vel hominum fauorem oſtentatione
bonitatis vel iactantiam religionis orationis publicæ
copia, ſed intra cõſcientiam fidei fructum boni operis
continendũ,quia humanę laudis conſectatio eam tan-
tum quam ab hominib⁹ expectat mercedem ſit recep-
Iuſticia tura.Iuſticia non aliud eſt quàm non peccare,non pec-
Pręceptorũ care autem legis præcepta ſeruare. Præceptorum autem
obſeruatio obſeruatio duplici genere cõtinetur, vt nihil eorũ quæ
duplici ge- prohibentur facias, & omnia quę iubentur implere cõ-
nere conti- tẽdas. Hoc eſt enĩ quod Pſalmiſta dicit,Recede à ma-
netur. lo & fac bonum.Si à malo receſſeris,& non feceris bo-
Pſalm. 33. num,tranſgreſſor es legis , quæ non tantum in malorũ
actuum abominatione,ſed in bonorum perfectione cõ
pletur.Neq; hoc ſolum tibi præcipitur,vt veſtitum ſuis
non ſpolies indumentis , ſed vt ſpoliatos operias tuis.
Matt. 6. Cum ergo facis eleemoſynam , noli tuba canere ante
te, ſicut hypocritæ faciunt in ſynagogis & vicis vt ho-
Hypocrita norificentur ab hominibus.Hypocrita Gręco ſermone
quis? ſimulator interpretatur, qui dum intus malus ſit , bonũ
ſe palàm oſtendit. Hypo enim falſum,criſin vero iudi- D
cium ſonat . Nomen autem hypocritę translatum eſt à
ſpecie eorum qui ſpectaculis tecta facie incedunt , di-
ſtinguentes vultum ceruleo niueóque colore & cęteris
pigmentis, habentes ſimulachra oris,lintea gypſata,&
vario colore diſtincta,nonnunquã colla & manus cre-
ta perungentes,vt ad perſonæ colorem peruenirent, &
populũ dum in ludis agerent fallerent, modo in ſpecie
viri,modo in forma fœminę & reliquis pręſtigiis.Quę
ſpecies argumenti translata eſt in his qui falſo incedũt
vultu, & ſimulant quod non ſunt . Sed hypocriſeorum
maculam non habere,aut paucorum aut nullorum eſt.
Nam quicumq; vult ſe videri, quod non eſt, hypocrita
eſt.Qui tuba canit faciens eleemoſynam,hypocrita eſt.
Qui in ſynagogis & in platearum angulis orat vt vi-
deatur ab hominibus , hypocrita eſt. Qui ieiunans de-
molitur faciem , vt ventris inanitatem demonſtret in
vultu,& hic hypocrita eſt. Ex quibus omnib⁹ intelligi-
tur hypocritas eſſe,qui faciunt quodlibet vt ab homini-
bus glorificẽtur. Mihi videtur & ille hypocrita eſſe qui
dicit fratri ſuo , Dimitte vt tollam feſtucam de oculo
tuo, propter gloriam hoc facere , vt ipſe eſſe iuſtus vi- E
deat. Vnde ei à domino dicitur, Hypocrita eiice prius *Matt.7.*
trabem de oculo tuo. Non itaq; virtus, ſed cauſa virtu-
tis apud deum mercedem habet.Et ſi à recta ſemita pau
lulum deuiaueris, non intereſt vtrum ad dexteram va-
das an ad ſiniſtram,cum verum iter amiſeris. Signãter
autem dicit,Receperunt mercedem ſuam,hoc eſt,non *Matt.6.*
dei, ſed ſuam.Laudati enim ſunt ab hominibus, quorũ
cauſa exercuere virtutes . Te autem faciente eleemoſy-
nam neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra . In dextra *Dextra.*
intelligitur amor dei , in ſiniſtra vanitas vel cupiditas *Siniſtra.*
mundi.Si pro humana laude dederis eleemoſynam,to
tum eſt ſiniſtra:ſi vero pro remiſsione peccatorum, to-
tum dextra facit.Quid eſt ergo, Neſciat ſiniſtra quid fa-
ciat dextra, niſi quod facit dei amor,non corrũpat ina-
nitas vel cupiditas mundi? Nam ſi hoc aliquis ſecundũ
literam impleri poſſe credit , quid faciet? Si enim ma-
nus dextra doluerit, nunquid de ſiniſtra eleemoſynam
dare nõ debet ? In ſuperioribus, Cauete,inquit,ne iuſti- *Matt. 6.*
ciam veſtram faciatis coram hominibus , vbi iuſticiam
generaliter nominauit, deĩde particulariter exequitur.
Eſt etenim pars aliqua iuſticiæ opus quod per eleemo-
ſynam fit : & ideo connectit dicendo,Cum ergo facis F
eleemoſynam,noli tuba canere ante te.Ad hoc reſpicit *Ibidem.*
quod ſuperius ait , Cauete facere iuſticiam veſtram co-
ram hominibus,vt ſcilicet videamini ab eis, Quod au-
tem ſequitur, Amẽ dico vobis,perceperunt mercedem
ſuam:ad illud reſpicit quod ſupra poſuit, alioquin mer
cedem non habebitis apud patrem veſtrum qui in cœ-
lis eſt. Deinde ſequitur, Te autem faciente eleemoſynã.
Cum dicit, Te autem, quid aliud dicit,q̃ non quo mo-
do illi? Quid ergo mihi iubet. Te igitur,inquit,faciente
eleemoſynam , neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera
tua . Ergo illi ſic faciunt vt ſciat ſiniſtra eorum quid fa-
ciat dextera,Quod igitur in illis culpatum eſt,hoc tu fa
cere vetaris. In eis autem hoc culpatum eſt quod ita fa-
ciunt vt laudes hominum quærant . Quapropter nihil
conſequentius ſiniſtra videtur ſignificare quàm ipſam
delectationem laudis. Dextra autẽ ſignificat intentio-
nem implendi præcepta diuina . Neſciat ergo ſiniſtra
quid faciat dextra:id eſt,non ſe miſceat conſciẽtiæ tuæ
laudis humanę appetitio, cum in eleemoſyna facienda
diuinum præceptum contendis implere,vt ſit eleemo-
ſyna tua in abſconſo. Quid eſt in abſconſo , niſi in ipſa

G bona conſcientia quæ oculis humanis demonſtrari nõ
poteſt,nec verbis aperiri? Multi foras faciunt eleemo-
ſynam,& intus non faciunt, qui vel ambitione vel ali-
cuius temporalis rei gratia miſericordes volunt videri.
Matt.6. Et pater tuus qui videt in abſconſo,reddet tibi.Rectiſ-
ſime omnino & veriſsime. Si enim præmium ab eo ex-
pectas qui conſciẽtię inſpector eſt,ſufficiat tibi ad pro-
merendum deum ipſa conſcientia. Et cum oratis non
ęritis ſicut hypocritę, qui amant in ſynagogis & in an-
gulis platearum,ſtantes orare,vt videantur ab homini-
bus.Neque hic ab hominibus videri nefas eſt: ſed ideo
hæc agere vt videaris, & fructus in eis expectetur pla-
cẽdi hominibus. Plateę perpetuę ac latiores ciuitatum
viæ ſunt iuxta proprietatem linguæ Græcæ à latitudine
nominatæ. πλατὺ enim latum dicitur.Amẽ dico vobis
perceperunt mercedem ſuam. Et hic oſtẽdit dominus
id ſe prohibere,vt ea merces appetatur qua gaudẽt ſtul
ti cum laudantur ab hominibus.Tu autem cum orabis,
intra in cubiculum,& clauſo oſtio ora patrem in abſcõ
Cubiculum ſo. Cubiculum quod nominat non occultam domum
Pſalm.4. oſtendit,ſed cordis noſtri ſecretum. Hinc Pſalmiſta di
H cit, Quæ dicitis in cordibus veſtris, & in cubilibus ve-
ſtris compungimini. Et claudentes oſtia, orate,inquit,
Matth.6. ad patrem veſtrum in abſcõdito. Parum eſt intrare in
cubicula ſi oſtium pateat importunis, per quod oſtium
ea quę foris ſunt improbe ſe immergũt, & interiora no
ſtra aperiunt. Foris autem dicimus eſſe omnia tempo-
ralia & viſibilia, quæ per oſtiũ, id eſt, carnalem ſenſum
in cogitationes noſtras penetrant, & turbæ vanorum
phantaſmatum orantibus obſtrepũt. Claudendum eſt
ergo oſtium, id eſt,carnali ſenſui reſiſtẽdum, vt oratio
ſpiritalis dirigatur ad patrem quæ fit in intimo cordis
vbi oratur pater in abſconſo.Qui vero vult orationem
ſuam volare ad deum,faciat illi duas alas,id eſt,eleemo
ſynam & ieiunium,& aſcendat celeriter & exaudietur.
Et pater tuus qui videt in abſconſo reddet tibi. Et hoc
tali clauſula terminandum fuit. Non enim monet nũc
vt oremus,ſed quo modo oremus:neque vt ſuperius vt
eleemoſynam faciamus,ſed quo animo faciamus,quo-
niam de corde mundando præcipit, quod non mun-
dat niſi ſimplex intentio in æternam vitam,ſolo & pu-
ro amore ſapientiæ.

In eadem feria, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthaeum, Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua &c.

Sermo II.

I EVangelica lectio fratres chariſsimi quæ no-
Ser. LX. bis modo recitata eſt, videtur mihi quod ſe-
cundum literam non poſsit intelligi,& ideo,
Deo auxiliante, requiramus qualiter ad eius
ſpiritalem ſenſum peruenire poſſimus.Sic enim ait do-
Matt. 6. minus, Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram
hominibus, vt videamini ab eis. Et iterum, Cum facis
eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera
tua,vt ſit eleemoſyna tua in abſconſo. Quo modo hoc
ſecundum literam accipere poſſumus, cum ipſe domi-
Mat. 5. nus iterum dicat, Sic luceat lux veſtra coram homini-
bus,vt videant veſtra bona opera,&glorificent patrem
veſtrum qui in cœlis eſt? Quo modo hîc dicit, Neſciat
ſiniſtra tua quid faciat dextera tua:cum alibi dicat, Sic
luceat lux veſtra corã hominibus vt videant opera ve-
ſtra bona? Diligenter attendite fratres, & intellectum
diuinæ ſcripturæ humiliter & ſapienter requirite. Non
enim ſibi ipſe dominus in euangelica lectione contra-
rius eſſe poteſt. Nam quia eleemoſynam & occulte fie-
ri ipſe dixit, & publice ipſe admonuit, vt ſibi præcepta
eius non videantur eſſe contraria,intellectum ſobrium K
quærit. Qui enim ideo facit eleemoſynam vt ab homi-
nibus ſe laudari deſideret, etiam ſi occulte fecerit, pu-
blice facit,quia laudem ab hominibus quęrit.Qui vero
eleemoſynam pro ſolo amore dei facit,vt ad opus bo-
num illum reliqui imitentur, & non ipſe ſed dominus
collaudetur,etiã ſi publice faciat eleemoſynam abſcõſe
facit, quia pro eleemoſyna illa non hoc quod videtur,
ſed quod non videtur deſiderat,nec ab hominibus lau
dem, ſed mercedem à Deo optat accipere. Hoc etiã &
de ieiunio debemus accipere.Cum enim ipſe dominus
dicat, Vnge caput tuum & faciem tuam laua ne videa- *Mat.6.*
ris ieiunans hominibus: ergo contra Chriſti præcepta
facimus qui publice ieiunium indicimus, & vidente to
to populo pariter cum ipſo ieiunamus? Et in hoc ſenſu
oportet intelligi, vt nemo pro laude humana, ſed pro
peccatorum indulgentia, vel pro miſericordia diuina
ieiunet,& vnuſquiſque interroget conſcientiam ſuam,
& ſi pro ſolo deo facit eleemoſynam,ſecurus & publi-
ce faciat,vt quicumq; viderint,imitentur.Nam & illud
quod dicit domin9: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dex
tera tua:ad hoc quod ſupra diximus pertinere cognoſ-
citur. In dextera enim intelligitur amor Dei,in ſiniſtra L
vanitas vel cupiditas mundi. Si pro laude humana
dederis eleemoſynam,totum ſiniſtra facit, dextera om
nino nihil facit.Si vero pro remiſsione peccatorum &
amore vitæ æternæ eleemoſynam dederis, totum dex-
tera facit.Quid eſt ergo:Neſciat ſiniſtra tua quid faciat
dextera tua, niſi quod facit amor Dei, non corrumpat
aut perdat vanitas vel cupiditas mundi? Nam ſi hoc a-
liquis ſecundum literam impleri poſſe credit, quid fa-
ciet ſi ei manus dextera doluerit? Nunquid de ſiniſtra
eleemoſynam dare non poteſt? Aut ſi vult captiuum re
dimere, quo modo aut ſacculum ſoluere aut arcam a-
perire poterit,ſi ſiniſtram manum dexteræ ſuæ non iun
xerit? Aut ſi peregrinum optat excipere,& ſecundum
præceptum domini ſanctorũ pedes abluere,non video
quo modo hoc neſciente ſiniſtra manu poſſit impleri.
Ad hoc pertinet etiam illud quod dixit, Cũ oratis no- *Ibidem.*
lite in angulis platearum orare, ſed intra,inquit, in cu-
biculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſ-
condito.Ecce ipſi bene agnoſcitis,quia nõ hoc ſemper
ſecundum literam poterit adimpleri.Nam & noſipſi &
totus populus non ſolum in cubiculis noſtris oramus,
ſed etiam publice ad Eccleſiam cõuenimus,& ſimul cũ
omni populo genua flectimus. Et nunquid hęc faciẽtes M
pręceptis Chriſti contrarij ſumus,qui dixit, vt in cubi-
culis clauſo oſtio orare debeamus? Non ita eſt. Vnde
etiam & iſte ſenſus ſuperiori ſententiæ conueniens eſt.
Qualiter ergo hoc intelligi debeat attende. Si quando
oras deum,& hoc ab illo petis quod videtur,publice &
aperto oſtio oras, quia hoc à deo vis accipere quod vi-
detur. Si vero pro indulgentia peccatorum & pro vita
ęterna volueris ſupplicare, etiã ſi publice oraueris clau-
ſo oſtio oras,quia non petis quod videtur,ſed quod nõ
videtur. Quæ enim videntur temporalia ſunt, quæ au-
tem non videntur ęterna ſunt. Si temporalia quæris, *2.Cor.4.*
ſicut iã dixi,publice & aperto oſtio oras: ſi æterna quæ-
ris, ſecreta eſt oratio tua, quia non quæ videntur, ſed
quę nõ videntur optas accipere. Qui ergo illa quę non
videntur in veritate quæſierit, & illa quæ videntur deo
remunerante percipiet, quia non mentitur qui dicit,
Quærite primum regnum Dei & iuſticiam eius,& hæc *Mat. 6.*
omnia adiicientur vobis. Nec hoc ſic dicimus vt pro
rebus temporalibus deum non oremus,id eſt, pro ſani-
tate

A tate corporum, aut pro pace temporum, aut pro abundantia fructuum. Debemus & ista à deo petere, sed secundo & tertio loco, vt primas partes in omni intentione nostræ orationis, amor animæ & desiderium vitæ æternæ obtineat. Oremus ergo pro corpore, sed sine vlla comparatione amplius pro anima supplicemus. Et ideo charissimi quoties vobis ista euangelica lectio legitur, ordine quo supra suggessimus intellectum eius debetis accipere, vt siue in eleemosynis siue in ieiuniis seu in orationibus siue in dextera vel in sinistra hoc seruare studeamus, vt quicquid agimus non pro vanitate vel cupiditate seculi, sed pro amore æternæ beatitudinis faciamus. Quod ipse præstare dignetur qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

Eodem die, Sermo III.

Ser. LXI. Cio & credo charitatem vestram sapienter intelligere, nō esse sine causa quòd vos de vera & perfecta charitate tam frequenter admoneo. Hoc enim ideo facio, quia ad omnium peccatorum vulnera nullum medicamentum tam salubre, & tam efficax esse cognosco. Additur & hoc, quòd cum tam magnum sit veræ & perfectę charitatis remeB dium, nullus tamen inuenitur qui eam cum dei adiutorio non possit habere. In reliquis operibus bonis interdum potest aliquis qualemcumque excusationem prætendere, in habenda vero dilectione nullus se poterit excusare. Potest mihi dicere aliquis, non possum ieiunare: nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei non possum à vino vel à carnibus abstinere, nunquid potest dicere, non possum diligere? Potest quisquam dicere, se virginitatem non posse seruare: Potest dicere non posse res totas vendere ac pauperibus erogare, nunquid potest dicere, non possum inimicos meos diligere, & eis qui in me peccauerunt indulgere? Nemo se circumueniat fratres charissimi, quia Deus neminem fallit. Cum enim multa sint quæ propter fragilitatem humanam corporaliter implere non possumus, charitatem tamē in corde nostro deo inspirante, si in veritate voluerimus, sine aliqua dubitatione habere poterimus. Multa enim sunt quę de horreo, canabo vel cellario aliquoties proferre non possumus, de thesauro vero cordis nimis fœdum & turpe est si aliquam excusationem prætendere videC mur. Non enim ibi aut pedes laborant currendo, aut oculi videndo, aures audiendo, aut manus operando lassantur, vt nos per ipsam fatigationem excusare conemur. Non nobis dicitur: Ite ad Orientem & quærite charitatem, nauigate ad Occidentem & inuenietis dilectionem: Intus in corde nostro est vnde nos iracundia excludere solet, & redire iubemur, dicente Pro-
Esai. 46. pheta, Redite præuaricatores ad cor. Non enim sicut iam dixi, in longinquis regionibus inuenitur, quod à nobis dominus petit, intus ad cor nostrum nos mittit. In nobis enim ponit quod requirit, vbi tota charitas profecto in animi bonitate vel voluntate consistit, de
Luc. 2. qua voluntate angeli pastoribus clamauerunt, Pax in terra hominibus bonæ volūtatis: Et ideo quia nulla nobis ante tribunal Christi excusatio poterit esse, cum dei adiutorio totis viribus laboremus vt in animis nostris plus præualeat bonitas q̄ malicia, plus patientia quàm iracūdia, plus benignitas quàm inuidia, plus humilitas quàm superbia. Et vt totum breui sermone concludā, sic totum cor nostrum obtineat charitatis dulcedo, vt in nobis locum habere non possit odij amaritudo. Sed dicit aliquis, nulla ratione possum inimicos meos diligere. In omnibus scripturis deus tibi dicit, quia potes. D Tu econtrario respondes, non posse. Considera nunc vtrū tibi an deo debeat credi. Et ideo quia veritas mentiri non potest, iā vanas excusationes suas relinquat humana fragilitas: quia nec impossibile aliquid potuit imperare, qui iustus est: nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare qui pius est. Quid tergiuersamur incassum? Nemo enim quātū possumus melius nouit q̄ qui nobis ipsum posse donauit. Tot viri, tot mulieres, clerici, pueri, tantę & tam delicatæ puellæ flāmas & ignes & bestias æquanimiter pertulerunt, & nos stultorū hominum conuicia dicimus tolerare non posse, quę nobis malorū hominū nequicia inferūtur, & possumus etiam vsq; ad mortem illorū nostras iniurias vindicamus: Vnde nescio qua fronte vel qua conscietia cū omnibus sanctis in æterna beatitudine partem habere desideram⁹, quorū exempla sequi in rebus minimis nō acquiescim⁹. Sed sūt aliqui qui testimonio diuinę scripturę iracundiæ suæ existimant suffragari. Dicunt enim: Amat anima mea amātem se. Et dum authoritatem diuinam male intelligunt, de medicamentis sibi vulnera faciunt. Qualiter autem hoc & debeat & possit intelligi, attendat charitas vestra. Amat, inquit, anima mea amantem se: Licet & de omnibus litera sentiri & debeat E & possit, tamen certius de deo intelligendum est, quia nullus nos melius q̄ ipse diligit. Nam si boni tantūmodo amandi sunt, quid dicemus de Deo nostro, de quo scriptū est, Sic deus dilexit mundū, vt filiū suū vnicum Ioan. 3. daret? Quid enim boni fecerat mundus vt illū sic dilexerit deus? Omnes enim homines non solū malos, sed etiam impios & originali peccato mortuos in anima Christus inuenit. Et tamen etiam cum tales essemus, dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis, & per hoc Ephe. 5. amauit etiā non amantes: sicut & Paulus Apostolus dicit, Christus pro impiis mortuus est, ac sic pro ineffabili pietate vniuerso humano generi hoc exemplum de- Roma. 5. dit dicens, Discite à me quia mitis sum & humilis cor- Matt. 11. de. Quoniam & beatus Petrus apostolus in epistola sua similiter pręcipit dicens, Christus, inquit, passus est pro 1. Petri. 2. nobis, relinquens vobis exēplum, vt sequamini vestigia eius. Quod exemplum domini secuturi sumus: Nūquid vt mortuos suscitemus? Nūquid vt supra mare pedibus ambulemus? Non vtiq;, sed vt simus mites & humiles corde, & non solū amicos, sed etiā inimicos toto animo diligamus. Et sequamini vestigia ei⁹. Dixit hoc etiā F beatus euāgelista Ioānes, Qui dicit se in Christo manere, debet quo modo & ille ambulauit, & ipse ambulare. 1. Ioan. 2. Quo modo enim Christus in cruce fixus erat, & tamē p viā charitatis currebat dicēs, Pater ignosce illis quia Luc. 23. nesciūt quid faciūt: & nos ergo cum patimur ab inimicis hoc clamare debem⁹, quia nesciūt quid faciūt. Phrenetici enī sunt & à cōtrario spiritu possidētur, & vt nos persequantur, maiorē persecutionem à diabolo patiuntur: & ideo magis vt liberentur q̄ damnentur orare debemus. Sic fecit beatus Stephanus qui gloriosissime primus Christi vestigia est secutus. Cum enim duris saxorum imbribus cęderetur, stans orauit pro inimicis suis, & positis in terra genibus totis viribus clamauit & dixit, Domine ne statuas illis hoc peccatū. Si ergo puta- Acto. 7. mus nos non posse imitari dominū nostrū, imitemur talē conseruum nostrum. Imitemur quippe beatum Iacobum qui cū à Iudæis lapidaretur, flexis genibus pro impiis persecutoribus supplicauit. Dominus quoque in euangelio vt inimicos diligere debeamus non dedit con Matt. 5. silium sed præceptum. Aliud est consilium, aliud præceptum

Consilium. ceptum. Consilium datur vt virginitas conseruetur, vt
G à vino & à carnibus abstineatur, vt vendantur omnia
Præceptum & pauperibus erogentur. Præceptum vero datur vt iu-
sticia custodiatur, vt omnis homo diuertat à malo &
Mat. 19. faciat bonum. Denique de virginitate dicitur, Qui po-
Mat. 3. test capere capiat. De iusticia vero non dicitur, qui po-
test facere faciat, sed omnis arbor quæ non facit fructũ
bonum excidetur & in ignem mittetur. Consilium qui
libenter audierit & fecerit, maiorem habebit gloriam.
Præceptum qui non impleuerit, nisi pœnitentia subue-
nerit, euadere pœnam non poterit. Sic enim præcepit
Mat. 5. dominus, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui
oderunt vos. Et orate pro persecutoribus vestris & ma-
ledicentibus vobis. Et si quæras quam mercedem acci-
pies? Audi quod sequitur: Vt sitis filij patris vestri. Ad-
uertite quia si inimicos non diligimus, filij dei esse non
Matth. 6. possumus. Et qua fronte dicimus in oratione, Pater no
ster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum? Aut qua
consciẽtia dicere poterimus, Dimitte nobis debita no-
stra, sicut & nos dimittimus? Sed dicit aliquis, Ego au-
diam scripturam dicentem: Amat anima mea amantẽ
se. Amas amantes te filios & parentes, amat & latro, a-
H mat & draco, amant & lupi, amãt & vrsi. Si enim aman
tes non diligamus, si filios vel parentes despicimus, pe-
iores leonibus & supradictis bestiis existere videmur.
Mat. 5. Sic & ipse dominus dicit, Si enim diligitis eos qui vos
diligunt, quam mercedem habebitis? Nónne & publi-
cani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tan-
tum, quid amplius facitis? Nónne & ethnici hoc faciũt?
Qui ergo solos amicos diligũt, sicut & ipsi videtis, ad-
huc in hac parte publicanis & gentibus & bestiis simi-
les sunt. Vt ergo superiores simus & gentibus & bestiis
etiam inimicos & aduersarios diligamus. Et timeamus
Matt. 18. illud quod dominus in Euãgelio dicit, Serue male, om
ne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me, nónne o-
portuit & te misereri conseruo tuo, sicut & ego tui mi-
sertus sum? Et quid postea, Tradidit eũ tortoribus do-
nec redderet vniuersum debitũ. Sic, inquit dominus,
pater meus cœlestis faciet vobis, si non dimiseritis vnus
quisque fratri suo de cordibus vestris. Et iterum ipse
Ioan. 13. dominus ait, In hoc cognoscent omnes quia mei disci
Iacobi. 2. puli estis, si vos inuicem diligatis. Et iterum, Qui vni-
uersam legem cõpleuit, offendat autem in vno, factus
I est omnium reus. Quid est hoc vnum, nisi quod supra
Ioan. 15. diximus, Mandatum nouum do vobis vt vos inuicem
diligatis? Quid, inquam, est hoc vnum, nisi illud quod
Gala. 5. Apostolus dicit, Omnis lex in vno sermone comple-
tur, Diliges proximum tuum sicut teipsum? Sed ne for-
te aliquis dicat, locum hunc non sic debere intelligi:
Audiat de hoc mãdato iterum Apostolum sublimi vo-
1. Corin. 13. ce clamantem: Et si tradidero corpus meum vt ardeat,
charitatem autẽ non habeam, nihil mihi prodest. Ipsa
est vera & germana charitas, quæ non solum vsque ad
amicos, sed etiam vsq; ad ipsos peruenit inimicos: Sic-
ut dominus noster tantam circa genus humanum cog
noscitur habere charitatem, vt non solum supra bo-
Matt. 5. nos, sed etiam supra malos pluuiam dare, & solem suũ
quotidie oriri concedat. Etiam illud ante omnia cum
grandi reuerentia & timore recolere & retinere debe-
Mat. 6. mus, quod dominus in Euangelio dixit, Si dimiseritis,
inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pa
ter vester cœlestis peccata vestra. Si non dimiseritis,
nec pater vester cœlestis dimittet debita vestra. In pote
state nostra positum est qualiter in die iudicij iudice-
mur. Vnde nescio qua fronte indulgentiam peccato
rum suorum ante tribunal Christi obtinere poterit, qui K
deo pręcipiente inimicis suis veniam dare nõ acquies-
cit. Apostolus etiam prædicat dicens, Nemini malum *Roma. 12.*
pro malo reddentes: Benedicitę persequentibus vos,
benedicite & nolite maledicere. Et iterum, Noli vinci *Vbi supra.*
à malo, sed vince in bono malum. Et iterum, Non red- *1. Petri. 3.*
dentes maledictum pro maledicto, sed econtrario be-
nedicentes. Beatus quoque Euangelista Ioannes qui su- *1. Ioan. 13.*
pra pectus domini in cœna recubuit, in epistola sua ita
nos admonet dicens, Qui odit fratrem suum, homici- *1. Ioan. 3.*
da est: Et scitis quia omnis homicida non habet in se
vitam æternam. Et iterum, Qui dicit se in lumine ma- *1. Ioan. 2*
nere, & fratrem suum odit, in tenebris est, & in tene-
bris ambulat, & nescit quò vadat, quia tenebræ obcæ-
cauerunt oculos eius. Hoc loco fratrem omnem homi
nem debemus accipere. Dicit etiam ipse beatus Ioan-
nes, Si quis dixerit, diligo deum, & fratrem suum odit, *1. Ioan. 4.*
mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem
videt, Deum quem non videt quo modo potest dili-
gere? Sed etiam si iubetis sufficiunt ista: Sunt enim innu
merabilia tam in nouo quàm in veteri testamento, quę
causam, de qua loquimur, validissimis testimoniis con
firmare longum est, & nunc omnia charitatis vestræ au L
ribus non intimentur. Nam in sanctis animabus etiam
parua pro magnis accipiuntur, quia & reuera cui pau-
ca non sufficiunt, magna non prosunt, plura prodesse
nihil poterunt. Vos autem fratres charissimi confide-
rantes, quia omnis lex vno sermone impletur in nobis: *Gala. 5.*
id est, Diliges proximum tuum sicut teipsum, non so-
lum amicos, sed etiam inimicos diligite, quia quicum-
que hoc implere nolunt, reliqua illis opera bona pro-
desse non poterunt. Et ideo ita omnibus inimicis ve-
stris dimittite vt cum secura conscientia possitis in o-
ratiõe dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos *Mat. 6.*
dimittimus debitoribus nostris.

Item eodem die alius sermo qui habetur inter sermones de verbis domini, II.
Item eodem die alius sermo de epistola diei, qui habetur in libro quinquaginta homiliarum: homilia VII. & XVIII.

Sabbato post dominicam in quinquagesima:
Sermo I.

ROgo vos fratres charissimi & admoneo, vt M
in isto legitimo ac sacratissimo tempore ex- *Ser. LXII.*
ceptis dominicis diebus nullus prandere prę
sumat, nisi forte ille quem ieiunare infirmitas
non permittit, quia aliis diebus ieiunare remedium est
aut pręmiũ, in quadragesima non ieiunare peccatũ est.
Alio tempore qui ieiunat accipiat indulgentiã, in qua-
dragesima qui non ieiunat sentiet pœnam: & tamẽ qui
ieiunare non præualet, secretius sibi soli, aut si est alius
infirmus cũ ipso in domo sua præparet quod accipiat,
& illos qui ieiunare præualent ad prandium non inui-
tet: quia si hoc fecerit, non solum deus, sed etiam homi
nes possunt intelligere illum non pro infirmitate non
posse, sed pro gula ieiunare nõ velle. Sufficiat illi quod
ipse ieiunare non pręualet, & magis cũ gemitu & suspi-
rio & animi dolore manducet, pro eo quòd aliis ieiu-
nantibus ille abstinere non potest. Quod opus est vni-
cuique infirmo, secretius sibi soli, aut cum alio similiter
infirmo faciat præparari, quia non ei oportet vt ali-
quẽ sanum roget ad prandium, ne sibi etiam de alterius
gula augeat peccatum. Pro eo tamen quod non potest
ieiunare, amplius debet erogare pauperibus, vt peccata
quæ

A quę non poteſt ieiunando curare, poſsit in eleemoſynis dando redimere. Bonum eſt ieiunare fratres, ſed melius eſt eleemoſynam dare. Si aliquis vtrumque poteſt, duo ſunt bona. Si vero nõ poteſt, melius eſt eleemoſynam dare. Si poſsibilitas non fuerit ieiunandi, eleemoſyna ſufficit ſibi ſine ieiunio: ieiuniũ vero ſine eleemoſyna omnino non ſufficit. Ergo ſi aliquis ieiunare non poteſt, eleemoſyna ſine ieiunio bonum eſt. Si vero prævalet ieiunium cum eleemoſyna, duplex bonum eſt. Ieiunium vero ſine eleemoſyna nullum bonum eſt, niſi forte ita ſit aliquis pauper vt non habeat omnino quod tribuat. Ille ergo qui non habuerit vnde tribuat, ſufficit
Luc.2. voluntas bona ſecũdum illud quod ſcriptum eſt, Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus bonę voluntatis. Sed quis erit qui ſe poſsit excuſare, cum etiam
Matt.10. pro calice aquæ frigidæ mercedem ſe dominus redditurum promiſerit? Et quare frigidæ dixit? Ne forte ſe poſſet aliquis pauper de lignorũ penuria excuſare, aut certe dicare ſe vaſculum vbi aquam calefaceret nõ habere. Denique & per beatum prophetam fratres chariſsimi dominus ita hortatur & admonet eleemoſynam
B fieri, vt prope nullus pauper ſit qui ſe valeat excuſare.
Eſaia.58. Sic enim ait, Hoc eſt ieiunium quod elegi dicit dominus, Frange eſurienti panem tuum. Non dixit vt integrum daret, cum forte pauper ille alium non haberet: ſed frange, inquit: hoc eſt dicere, Etiam ſi tanta paupertas tibi eſt vt non habeas niſi vnum panem, ex ipſo tamen frange & pauperi tribue. Et egenum, inquit, ac ſine tecto induc in domum tuã. Si aliquis ita pauper eſt vt non habeat vnde tribuat pauperi cibum, vel in vno angulo domus ſuę peregrino præparet lectulum. Quid nos ad hæc dicturi ſumus fratres, vel quam excuſationem habere poterimus, qui amplas & ſpacioſas domus habentes, vix aliquando dignamur excipere peregrinum, ignorantes imò non credentes quod in omnibus
Matth.25. peregrinis Chriſtus excipitur: ſicut ipſe dicit, Hoſpes fui & ſuſcepiſtis me: & quamdiu vni ex minimis iſtis feciſtis, mihi feciſtis? Laborioſum & faſtidioſum nobis eſt in pauperibus recipere Chriſtum in patriam noſtram, timeo ne nobis ille vicem reddat in cœlo, & non nos recipiat in beatitudinem ſuam. Contemnimus illum in mundo, timeo ne nos ille iterum contemnat in cœlo ſecundum illud quod ipſe dixit, Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare: hoſpes fui, & non accepiſtis me.
C Et quamdiu non feciſtis vni ex minimis iſtis, nec mihi feciſtis. Et quod poſt hęc fratres ſequitur, auertat deus à nobis. Hoc enim poſtea addidit dicens, Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Hæc ergo fratres non tranſitorie nec ſolis corporis audiamus auribus, ſed fideliter audiẽtes etiam vt alij teneant & impleant verbo pariter & exemplo doceamus: præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die, de neceſsitate ieiunij cum mitiate & largitate.

Sermo II.

Ser. LXIII.

Poſtolica dilectiſſimi doctrina nos admonet, vt deponentes veterem hominẽ cum actibus ſuis, de die in diem ſancta conuerſatione renouemur. Si enim templum dei ſumus, & mẽ-
Coloſſ.3. tium noſtrarum ſpiritus ſanctus habitator eſt dicente
1.Cor.6. Apoſtolo, Vos enim eſtis templum dei viui: multa nobis vigilantia laborandum eſt, vt cordis noſtri receptaculum tanto hoſpite non ſit indignũ. Et ſicut in domibus manufactis laudabili diligentia prouidendum eſt, vt ſi quid aut infuſione imbrium aut turbinæ procella- D ruio, vel ipſa fuerit antiquitate corruptum, cita in integrum cura reſtituat, ita iugi oportet ſolicitudine præcaueri, ne quid in noſtris animis incompoſitum, ne quid inueniatur immundum. Quãuis ædificium noſtrũ ſine ope ſui non ſubſiſtat artificis, nec fabrica noſtra poſsit eſſe incolumis, niſi eſt protectio profuerit conditoris: tamẽ quia rationabiles lapides ſumus & viua materies, ſic nos authoris noſtri exterruit manus, vt cum opifice ſuo etiam is qui reparatur operetur. Gratiæ Dei igitur obedientia ſe humana non ſubtrahat, nec ab illo bono ſine quo non poteſt bona eſſe deficiat: aut ſi quid ſibi impoſſibile aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in ſe remaneat, ſed ad adiuuantem recurrat, qui ideo præceptum dat vt excitet deſiderium, & præſtet auxilium dicente Propheta, Iacta cogitatum tuum in *Pſalm.54.* domino, & ipſe te enutriet. An forte quiſquã tam inſolenter ſuperbit, & ita ſe illæſum, & ita immaculatum eſſe præſumit, vt nullius iam renouationis indigeat? Fallitur prorſus iſta perſuaſione, & nimia vanitate veteraſcit, qui inter tentationes iſtius vitæ ab omni ſe vulnere credit immunẽ. Plena ſunt omnia periculis, plena laqueis, E incitant cupiditates, inſidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent. Amaræ ſunt obloquentium linguæ, nec ſemper veracia ſunt ora laudantium. Inde ſæuit odium, hinc decipit mendax officium, vt facilius ſit vitare diſcordem quàm declinare fallacem. In ipſis autem virtutibus obtinendis tam dubius modus eſt, & tã incerta diſcretio eſt: vt ſi quiſquam inter bonorum malorúmque confinia ſubtiliſsimi diſcriminis poterit ſeruare menſuras, difficile ſit vt bene ſibi conſciam probitatem obtrectantium lingua non mordeat, & iniquorum euadat opprobria, cui amica eſt iuſticia. Iam cum ad ipſas reruio temporalium varietates cogitatio humana conuertitur, quantæ ſe opponunt caligines, quanti prauarum opinionum oboriuntur errores, vt de obiectu contrariorum ſumatur materia querelarum. Nam licet omnium fidelium corda non dubitent, nullis mũdi huius partibus, nullíſque temporibus prouidentiam abeſſe diuinam, nec de ſtellarũ poteſtate, quæ nulla eſt, ſecularium negociorum pendere prouectus, ſed æquiſsimo & clemẽtiſsimo ſummi regis arbitrio cuncta diſponi: quoniam ſicut ſcriptum eſt, Vniuerſæ viæ domi- *Pſalm.24.* ni miſericordia & veritas: tamen cum quædam non ſecundum deſideria noſtra procedunt, & ſub humani er F rore iudicij ſuperior eſt plerumque iniqui cauſa quàm iuſti, vicinum nimis atq; contiguum eſt vt etiam magnos animos iſta concutiant, & in aliquod illicitæ cauſationis murmur impellant. Siquidem iſtis varietatibus etiam excellentiſsimus propheta Dauid vſque ad periculum ſe turbatum profiteatur & dicat, Mei autẽ penè *Pſal.72.* effuſi ſunt greſſus, quia zelaui in peccatoribus, pacẽ peccatorum videns. Vnde quia paucorum eſt tam ſolida fortitudo, vt nulla inæquitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium non aduerſa tantum, ſed etiam ſecunda corrũpant, ſanandis vulneribus quibus humana infirmitas ſauciatur, diligens eſt adhibenda curatio. Ideo enim de periculis quibus mundus hic plenus eſt quædam breuiter percurrit: vt dicente ſcriptura, Quis *Prouer.20.* gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato? Omnes ſibi intelligant delictorũ indulgentiã & reparationis neceſſariam eſſe medicinam. Quando autẽ dilectiſsimi ad remedia diuina aptius recurrimus quàm cum ipſa nobis ſacramẽta redemptionis noſtræ temporũ lege referantur? Quæ vt dignius celebremus,

ſaluberrime

G ſaluberrime nos quadraginta dierum ieiunio præpare-
mus. Non enim hi tantum qui per mortis Chriſti re-
ſurrectioniſque myſterium in nouam vitam baptiſmo
ſunt regenerante vēturi, ſed omnes populi renatorum
vtiliter & neceſſariè pręſidium ſibi huius ſanctificatio-
nis aſſumunt: illi vt quæ nondum habent accipiant, iſti
1.Cor.10. vt accepta cuſtodiant: dicente Apoſtolo, Qui ſtat, vi-
deat ne cadat. Nemo tanta eſt firmitate ſuffultus, vt de-
ſtabilitate ſua debeat eſſe ſecurus. Vtamur igitur dile-
ctiſsimi ſaluberrimi temporis venerabilibus inſtitutis,
& ſolicitiori cura cordis noſtri ſpectacula tergamus.
Quantumlibet enim caſtè & ſobriè mortalis hæc vita
ducitur: quodam tamen puluere terrenæ conuerſatio-
nis aſpergitur, & nitor mentium ad dei imaginem con
ditarum, non ita à fumo totius vanitatis alienus eſt, vt
nulla poſsit ſorde fuſcari, & non ſemper indigeat ex-
poliri. Quod ſi etiam cautiſsimis animis neceſſarium
eſt, quanto illis amplius eſt expetendum, qui tota forte
anni ſpacia aut ſecurius aut negligentius tranſierunt?
Quos charitate debita commonemus, vt non ideo ſi-
bimet blandiantur, quia nobis conſcientiæ ſingulorum
H patere non poſſunt: cum oculos dei ſimul vniuerſa cer
nentis non abdita locorum, non parietum ſepta ſeclu-
dant: nec ſolum ei acta & cogitata, verum & agenda &
cogitanda ſint cognita. Iſta vera ſcientia ſummi iudi-
cis, iſte eſt tremendus aſpectus, cui peruium eſt omne
ſolidum, & apertum omne ſecretum: cui obſcura cla-
rent, muta reſpondent, ſilentium confitetur, & ſine vo-
ce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis Dei de
peccatorum ſuorum impunitate contemnat, nec ideo
illum æſtimet non offenſum, quia necdum eſt expertus
iratum. Nō ſunt longæ mortalis vitæ induciæ, nec diu-
turna eſt licentia inſipientium voluptatum, in æterna-
rum dolorem tranſitura pœnarū, ſi dum iuſticia ſuſpen
ditur, pœnitentiæ medicina non quæritur. Confugia-
mus ergo ad præſentem vbique miſericordiam dei, &
vt ſanctum Paſcha domini digna obſeruantia celebre-
tur, cunctorum ſe fidelium corda ſanctificent. Miteſ-
cat ſęuicia, manſueſcat iracundia, remittant ſibi omnes
culpas inuicem ſuas, nec exactor ſit vindictæ qui peti-
Mat.6. tor eſt veniæ. Dicētes enim, Dimitte nobis domine de-
bita noſtra ſicut & nos dimittimus debitorib' noſtris:
duriſsimis nos vinculis alligamus, niſi quod profite-
mur impleamus. Vnde ſi orationis huius ſacratiſsimum
I pactum non tota ſui conditione ſeruatum eſt: nunc ſal
tem conſcientiam ſuam vnuſquiſq; cognoſcat, & alie-
nis ignoſcendo delictis, abolitionem ſuorum obtineat
Vbi ſupra. peccatorum. Dicente namque domino, Si dimiſeritis
hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater ve-
ſter qui in cœlis eſt: non longe eſt ab vno quoq; quod
poſcit, cum de benignitate ſupplicis ſententia pendeat
iudicantis, qui humanarum precum miſericors & iu-
ſtus auditor, ęquitati ſuę de noſtra lenitate pręſcribit, vt
non haberet in eos ius ſeueritatis, quos non inueniſſet
cupidos vltionis. Clementes autem & mites animos, et-
iam largitas decet. Nihil enim dignius eſt quàm vt ho
mo ſui authoris ſit imitator, & ſecundum modum pro-
priæ facultatis diuini ſit operis executor. Nam cum a-
luntur eſurientes, veſtiuntur nudi, fouentur infirmi,
nunne auxilium domini manus explet miniſtri, & be-
nignitas ſerui munus eſt domini? Qui cum ad effectus
miſericordiæ ſuæ adiutore non egeat, ita ſuam omni-
potentiam temperauit, vt laboribus hominum per ho-
mines ſubueniret. Et merito deo gratiæ referuntur de
pietatis officiis, cuius opera videntur in famulis. Prop-
ter, quod ipſe dominus diſcipulis ſuis ait, Sic luceat lu- K
men veſtrum coram hominibus vt videant opera ve- Matth.5.
ſtra bona, & magnificent patrem veſtrum qui in cœlis
eſt: per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Et dimiſſa turba aſcendit in montem ſolus orare &c. quæ habetur inter ſermones de verbis domini, XIII. & XIIII.

Dominica prima in XL. de myſterio ieiunij quadrageſimalis, fructu & modo: Sermo I.

OMne vitæ noſtræ tempus, ſtadium quoddam Ser.LXIIII
debemus putare virtutum, & ad cœleſte bra-
uium tota virtute contendere. Sed hoc præci
pue in quadrageſimæ diebus implendum eſt, qui abſti-
nentia ac ieiuniis dedicati, tantum nobis ad virtutem
animi conferunt, quantum & de corpore voluptatem
decerpunt. Eſt autem legitimus numerus iſte ieiunij &
qui in ſanctis celebratur exēplis. Moyſes legem accep- Exodi.34.
turus à deo quadraginta dies ac noctes abſque cibo po
tuq; tranſegit, & ad ſuſcipiendam domini voluntatem L
ieiunus pręparatus eſt. Helias poſt quadraginta dierum 3.Reg.19.
ieiunia curru igneo ad ſuperna cœlorum de hoc mun-
do translatus eſt. Ipſe quoque dominus ac ſaluator no-
ſter quadraginta diebus ieiunans de diaboli tentatio-
nibus triumphauit, vt ad pręedicationem Euangelij iam
victor accederet. Merito vero etiam nos hunc dierum
numerum cuſtodire debemus ieiuniis, quem per talia
exempla legimus conſecratum. Celebremus ergo hos
dies cum omni alacritate mentis & gaudio, & eos om-
nibus epulis & corporalibus deliciis præferamus. In his
enim pręcipue diebus ad implendam domini volunta-
tem accendimur, quādo maxime per abſtinentiam vo-
luptas carnis extinguitur. Tunc enim ad dominum &
ad eius futura promiſſa tota mens purior facienda fe-
ſtinat, cum nulla crapula, nulla cibi ac potus ſatietate
craſſatur. Vnde & ſaluator in Euangelio dixit, Atten- Luc.21.
dite itaq; vobis ne grauentur corda veſtra in crapula &
ebrietate & cogitationibus ſecularibus, & ſuperueniat
in vos dies illa repentina: tanquam laqueus enim ſu-
perueniet vniuerſo mundo, & nemo effugiet. Sed & il-
la eſt in quadrageſimæ diebus grandis vtilitas, ꝙ dum
etiam à licitis abſtinemus, magis ac magis admonemur
illicita vitare. Qui enim abſtinemus nos à carnibus qui- M
bus aliis diebus vti licet: Qui nos abſtinemus à vino
quo moderate vti licet: Qui ergo iſta vitamus quæ ali-
quando licent in primis peccata fugiamus, quæ omni-
no nūquam licent. Itaq; volumus bene ieiunare à cibis,
ante omnia ieiunemus & à viciis. Quid enim prodeſt
vacuare corpus ab eſcis, & animam replere peccatis?
Quid enim prodeſt pallidum eſſe ieiuniis, ſi odio & in-
uidia liueſcas? Quid enim prodeſt vinum non bibere,
iracundiæ veneno inebriari? Quid prodeſt abſtinere à
carnibus ad edendum creatis, & malignis obtrectatio-
nibus fratrum membra lacerare? Quid prodeſt ſi abſti-
neamus ab his quæ aliquando licēt, & faciamus illa quę
nunquam licent? Deus enim illos honorat & diligit,
qui illicita fugiūt. Sic ergo, vt dixi, ieiunemus à cibis, vt
multomagis ieiunemus à viciis, vt ſanctorum morum
vbertate ſaturemur, vt & in fututo mereamur ipſorum
operum retributione ſatiari: ſicut in Euāgelio legimus, Matt.5.
beati qui eſuriūt & ſitiunt iuſticiā: quoniam ipſi ſatura-
buntur. Illam enim cōpenſationem magis eligere debe
mus, vt cibis quibus nos abſtinemus, eos pauperibus ac
debilibus

A debilibus largiamur: secundum illud quod scriptũ est, Beati qui contẽti sunt esurire vt alibi reficiantur. Satis Deo acceptum est munus quando indigens sanatur, quando nudus vestitur, quãdo ira non perficitur, & ira-
Roma.12. cundię tempus non reseruatur, quando malũ pro malo nõ redditur. Tunc grata sunt deo nostro ieiunia, si illi qui necessitate ieiunant reficiãtur à nobis. Tunc illam
Matt.25. domini sententiam audire merebimur, Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis. O benignissimum dominum ad edomandam hominũ auaricia, qui sibi dari dicit, quod vel minimo pauperi donatum fuerit. Vobis autẽ fratres præstet domini misericordia, vt ei ieiunijs & eleemosynis in bonis operibus seruiatis, vt ad æternam & veram vitam vos perducat, ipse qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de ieiunio & eius effectibus:

Sermo II.

Ser.LXV. Adest nobis venerabile & medicinale tempus quadragesimæ charissimi, per quod ieiunantes peccatorum nostrorum vulnera curare debemus. Quantum sit ergo bonum ieiunij, breui sermone exẽplis additis disseramus. Moyses primus
Exodi.24. B quadraginta diebus ac noctibus cum ieiunasset, legem domini accipere meruit, per quam populis imperaret. Impetrauerunt vnius hominis ieiunia, quod totius populi saturitas desperauerat. Aduertamus ergo quãta sit inter ieiunium & saturitatem distantia, inter ventrẽ vacuum & pulmones epulis æstuantes. Moyses ergo quia
Vbi supra. ieiunauit, dominum vidit: populus quia manducauit &
Exodi.32. bibit, idola fabricatus est. Sed quid de Moyse & Israëlitica multitudine loquar? Princeps ille humani generis Adam quamdiu ieiunauit seruans mandatum, in paradiso fuit. Vbi vero comedit, eiectus est de paradiso. Et
Gene.3. Gene.4. qui in paradiso dei virgo fuerat, eiect⁹ de paradiso cog
35.d.Veter. nouit vxorem. Semper enim iuncta est saturitati lasciuia. Vicina sibi sunt venter & genitalia, & pro membrorum ordine ordo viciorum intelligitur. Eiecit ergo nos de paradiso cibus, reducat esuries, reducat ieiunium. Diximus ergo quid sanctus Moyses meruit ieiu-
44.dist.Cũ autem. 3.Reg.17. nando: deinde & cunctos videamus. Sancto Heliæ ieiunanti etiam elementa famulata sunt. Hic deniq; tri-
Iacobi.5. 4.Reg.1. bus annis & sex mensibus cœlum clausit. Ad cuius vocẽ etiam supernum descendit incendium. Et cum eum Ie-
3.Reg.19. zabel regina vellet occidere, & fessus sub arbore fron-
C dosa iaceret in solitudine, angelus ad eum mittitur & dicit ei: Sume paululum panis & aquæ. Videte quanta sit Dei clementia erga ieiunantes charissimi: Non sufficiebat, quia angelum ad ieiunantem dominus miserat, qui eum vt cibum sumeret iuberet, sed etiam præcepit, vt longius fugiat persequentem. Ait ergo, Sume paululum panis & aquę: Quadraginta enim dierum ieiunio perrecturus erat per desertum vsque ad montem Sina. Nunquid enim dominus qui cœlum & terram fecerat, cuius omnis est creatura, non potuit in eremo per angelum prandium mittere, sicut Danieli in lacũ leonum per Abacuch misit? Sed sciebat deus Prophetam suum tentantem diabolum aliter superare non posse, ni ieiuniis eruditus insidiantis inimici tentamenta repelleret. Daniel quoq; ille futurorum gnarus, & aduentus domini conscius, & euersionis Hierusalem manife-
Danie.9. & 10. stissimus prædicator, ideo vir desideriorum appellatus est, quia panem desiderij non comedit, & potum concupiscẽtię non bibit, quia magis Christum q̃ epulas de-
Matth.3. siderabat. Ioannes quoq; præcursor domini locustis in eremo & agresti melle nutritur, non animalium carnibus, non volucrum suauitatibus pascitur: poterat vtique D iuxta Iordanem positus piscium sibi exhibere delicias, sed pœnitentiam prædicaturus rigorem ieiunij exemplo suo magis debuit & factis ostendere q̃ voce. In Euan- Mat.17.
gelio quoq; cum quidam dæmone plenus domino fuisset oblatus, quem Apostoli curare nequiuerant, interrogantes audiunt à domino, istiusmodi genus non posse eiici nisi orationibus & ieiuniis. Videte ergo charissimi quanta sit ieiuniorum virtus, vt id facere ieiunia valeant, quod Apostoli nequiuerant. Omitto cætera, sed vnusquisque consideret quanta sit inter ieiunium & saturitatem distantia, inter ventrem vacuum & refertum, inter rubentem faciem & ora pallentia, inter os ieiunũ & labia crapula dissoluta, inter oppressum epulis & inediæ tenuitate vigilantem. Non dico hebdomadas, nõ De conse.
duplicata, non multiplicata ieiunia, sed vel singulos dist.5. cap.
dies absque ciborum nimietate transeamus. Cessent la- Non dico.
uachra, vina vel carnes, non quod creaturam dei iudicemus esse damnandam, sed qui toto anno nobis viximus, saltem vel paucos diebus viuamus à domino. Sed ieiunia nostra vt plena sint & suffarta, misericordiæ pinguedine saginentur, demus esurientibus prandium nostrum. Nec putes ieiunia sola sufficere ad sananda vul E
nera peccatorum, ni medicamento eleemosynæ recrearentur. Ieiunium ergo tuum te castiget, sed lætificet alterum, & ita fructuosę erunt angustiæ tuæ, si alteri latitudinem præstent. Sic ieiuna vt in alio manducante prandisse te gaudeas. Hilarem enim datorem diligit Deus. 2.Corin.9.
Nam manducante paupere de bonis tuis, prãdet Christus qui se in paupere esurire testatur.

In eadem dominica de confessione peccatorum.

Sermo III.

Hortatur nos sæpius scriptura ad medicamenta fugere confessionis, non quòd Deus indigeat cõfessione nostra cui omnia præsto sunt quæ cogitamus, loquimur aut agimus, sed nos Ser.LXVI.
aliter salui fieri non possumus, nisi cõfiteamur pœnitentes quod inique gessimus negligentes. Qui seipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die iudicij: si tamen confitens pœnitendo deleat quæ fecit, nec iterum renouet quæ egit. Confitemini, dicit Iacobus Apostolus, alterutrum peccata ve- Iacobi.5.
stra, & orate pro inuicem vt saluemini. Iterum beatus Apostolus, Ore autem confessio fit ad salutem. Sed & Roma.10.
Salomon de confessione peccatorum dicit, Qui abscõ F
dit scelera sua non dirigetur: Qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Magnũ Prouer.28.
est salutis medicamentum non iterare quæ impie gessimus, nec priorum cicatrices vulnerum resauciare. Sicut autem dicit Ioannes euangelista, Si confiteamur 1.Ioan.1.
peccata nostra, fidelis est deus & iustus vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Similiter & Psalmista ait, Dixi confitebor aduersum Psalm.31.
me iniustiticiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Viuens confiteatur peccator, quæ fecit, quia non est fructuosa confessio apud inferos, nec Eccl.17.
pœnitentia ad salutem, proficiens. Ecce nunc tempus 2.Cor.6.
salutis: ecce nunc tempus acceptabile Deo. Tempus est nunc remissionis pœnitentibus, sed tempus erit post mortem vindicationis negligentibus confiteri scelera sua. Omnes enim impij amaram habent in tormentis pœnitentiam, sed non proficit eis ad remissionem, sed conscientia torquet ad augmentum pœnarum quas patiuntur. Potuerunt enim sibi per confessionem præcauere tormentorum immanitatem & neglexerunt

G glexerunt, ita ficut foris flammis, ita intus conscientia propria torquetur. Quo modo potest medicus vulnus sanare, quod ægrotus ostendere erubescit? Deus confessionem nostram desiderat vt iustam habeat cognoscendi causam. Qui peccata sua occultat, & erubescit salubriter confiteri, Deum quem iudicem habebit, habebit & vltorem. Optime se iudicet homo in hac vita ne iudicetur à deo damnatione perpetua. Duplicem habere debet fletum in pœnitentia omnis peccator: siue quia per negligentiam bonum non fecit, seu per audaciam malum perpetrauit. Quod enim oportuit non gessit, & quod non oportuit egit. Confessio iustificat, confessio veniam peccatis donat, omnis spes veniæ in confessione consistit. Confessio opus est misericordiæ, salus ægroti, vnicum est viribus nostris medicamentum cum pœnitentia. Cuius ipse saluator in Euangelio virtutem ostendit dicens, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Et Ioannes Baptista, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Fructus dignus est pœnitentiæ, transacta flere peccata, & eadem iterum non agere: sicut scriptum est, Ne adiicias peccatũ super peccatum. Lauamini, dicit dominus per Esaiam Prophetam, Et mundi estote. Lauatur itaq; & mundus est qui

Fletus peccatoris duplex debet esse. *Mat. 4.* *Matth. 3.* *Fructũ dignum pœnitẽtiæ quid.* *Eccli. 5.* *Esaiæ 1.*

H & præterita plangit & iterum non admittit. Lauatur & non est mũdus qui plangit quod gessit nec deserit, sed post lachrymas flenda hæc quæ fleuerat repetit. De his beatus Petrus terribiliter ait, Canis reuersus ad vomitum suum, Fili peccasti, dicit scriptura sancta, ne adiicias iterum: sed de pristinis deprecare vt dimittantur tibi. Pœnitentia vera non annorum numero censetur, sed amaritudine animi. Vnde beatus Petrus, mox à domino indulgentiam recepit, quia amarissimè fleuit trinæ negationis culpam. Pœnitentia quamuis sit exigui temporis, si intima cordis amaritudine agitur, non despicitur apud iudicem iustum deum, qui cordis secreta considerat. Non enim longitudinem temporis tãtum requirit deus, quantum affectum synceritatis pœnitentis pensat. Qui enim in Christum tota mente confidit, etiam si multis commoriatur peccatis, fides sua viuet in æternum. Sicut ipse dominus in Euangelio dicit, Ego sum resurrectio & vita: Qui credit in me etiã si mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui viuit & credit in me, nõ morietur in æternum: De morte animæ dixit, quę propter peccatorum ægritudines eueniet illi. Deus in natu-

2. Petri 2. *Ecclesiasti. 21.* *Matt. 26.* *Ioan. 11.*

I ra misericors est, paratus est saluare per misericordiam, quos non inuenit saluare per iustitiam. Qui vult omnes homines saluos fieri, & neminem perire. Qui per Prophetam ait, In quacumque die conuersus fuerit peccator, vita viuet & non morietur. Quamuis quisque sit peccator & impius, si ad pœnitentiam conuertitur, consequi per misericordiam veniam non dubitet. In hoc seculo pœnitentiam facientibus dei misericordia subuenit: In futuro autem pœnitentia non proficit, sed rationem nostrorum operum redditiri sumus. In hac vita tantum pœnitentiæ patet libertas, post mortem nulla correctionis est licentia.

1. Timo. 2. *Ezech. 33.*

Feria secunda post primam dominicam in quadragesima, De extremo iudicio cogitando.

Sermo I.

Ser. LXVII

ROgo vos fratres charissimi, & cum grandi humilitate admoneo, vt mihi nullus ex vobis succenseat, aut forte incongruum me superfluumque iudicet, quare vobis tam frequenter tremendum & vtiliter expauescendum diem iudicii insinuare contendo. Si quis enim est cui forte in hac parte displiceam, cõsideret periculum meum, & audiat dominum

K per Prophetam sacerdoti terribiliter comminantem, Si nõ annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Et iterum, Clama, inquit, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. Sed fortè aliquis dicit, Quare nobis tam dura assiduè prædicantur? Quia melius est hic paruam amaritudinem sustinere, & postea ad æternam dulcedinem peruenire, quàm hic habere falsum gaudium, & illic sustinere sine fine supplicium. Audite fratres, non me, sed dominum in Euangelio dicentem, Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur: Et væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Et hoc attendite fratres, quia omnes carnales medici quoties ad eos qui in corpore ægrotare videntur veniunt, omnia quæ eis delectabilia esse videbantur abscindunt: & quod dulce est, ad integrum interdicunt. Aliquoties etiam frigidam accipere non permittunt, interdum & amarissimas potiones bibere cogunt, & asperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidunt. Hoc ergo quod pro sanitate corporum carnales medici faciunt, pro animarum salute spiritales medici exercere contendunt. Hęc ego cogitans fratres charissimi,

Ezech. 3. *Esa. 58.* *Matt. 5.* *Luca. 6.*

L & tam pro mea quàm pro vestra salute rationem me redditurum esse ante tribunal æterni iudicis non ignorans, eligo aspera quidẽ, sed salubria vobis medicamenta ingerere, vt vobiscum postea in angelorum cõsortio perpetua merear incolumitate gaudere. Et hęc quidem non ideo suggero, quòd vos admonitiones nostras sentiam non libenter accipere: sed quia me necesse est & pro vestra & pro mea salute frequentius prædicare, studeo vestros animos & ad timendũ iudicium, & ad desiderandum præmium excitare: vt exceptoria sancti pectoris vestri ad recondendam spiritalem vindemiam, sicut semper fecistis, auxiliante domino fideliter præparetis. Quoties vobis durum aliquid prædicamus, non hoc ideo dicimus, quòd à vobis tale aliquid fieri suspicemur: sed ideo iterum illa quæ non facitis denunciamus, vt illa in quibus forte frequenti fueritis, sanare possimus. Solet enim fieri, vt dum maiora timentur, minora celerius caueantur. Quomodo enim thetiaca bibitur, ne corporibus possint præualere venena, hoc austera prædicatione geritur, vnde animarum præparantur antidota. Certum est fratres charissimi, quod si semper be-

M neficia Dei nostri, quæ nobis nullis pręcedentibus meritis nostris collata sunt, assiduè cogitamus, peccata nostra nobis aut nõ dominantur, aut si forte surrepserint, cito per pœnitentiam corriguntur. Quis enim vel mente concipere, non dicam verbis possit exponere, quãta circa nos sint Dei nostri beneficia. Fecit enim nos cum nõ essemus, reparauit nos postea cum perissemus. Mortem suscepit, pretioso nos sanguine liberauit, ad inferna descendit, & faucibus nos ęternę mortis eripuit, cœlorum nobis etiam præmia promisit. Hæc omnia fratres dilectissimi pio & benigno animo cogitãtes, quantum possumus cum ipsius adiutorio, beneficiis suis vicẽ rependere festinemus. Non reddamus mala pro bonis, sed quantum possumus voluntati illius obtemperare fideliter studeamus, totis viribus innitentes vt præcepta ipsius magis nobis pariant de sequacitate remedium, quàm de transgressione iudicium. Nam quid facienus charissimi in illo metuendo iudicii die, cum tremente mundo dominus præcinentibus angelorum buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cœlestis militiæ luce consederit: ibique de terræ gremio & antiquo

A puluere suscitato humano genere, astante testimonio
conscientiæ singulorum, positis in conspectu peccato-
rum pœnis iustorúmque præmiis, rationem vitæ cœpe-
rit postulare, & plus iam iustus quàm misericors, seue-
ritate iudicis contemptæ misericordiæ reos cœperit
accusare & dicere: Ego te, ô homo de limo manibus
meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi
imaginem nostram similitudinémque cõferre digna-
tus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui, tu vita-
lia mandata contemnens, deceptorem sequi quàm deũ
maluisti? Cum expulsus de paradiso iure peccati mor-
tis vinculis tenereris, virginalem vterum sine dispen-
dio virginitatis pariendus introiui, in præsepio expo-
situs & pannis obuolutus iacui, infantiæ contumelias
humanósque dolores quibus tibi similis fierem, ad hoc
scilicet vt te mihi similem facerem, pertuli: irridentium
palmas & sputa suscepi, acetum cum felle bibi: flagellis
cęsus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfos-
sus, vt tu eripereris morti, animam in tormentis dimisi?
B En clauorum vestigia quibus affixus pependi. En per-
fossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi
gloriam darem: Suscepi mortem tuam, vt in æternum
viueres. Cõdit⁹ iacui in sepulchro, vt tu regnares in cœ
lo. Cur quod ꝑ te pertuli perdidisti? Cur ingrate redẽp-
tionis tuæ munera renuisti? Non te ego de morte mea
quæro, redde mihi vitam tuam pro qua meam dedi.
Redde mihi vitam tuam, quam vulneribus peccatorũ
indesinenter occidis. Cur habitaculum quod mihi in
te sacraueram, luxurię sordibus polluisti? Cor corpus
meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me gra
uiore criminum tuorum cruce, quam illa in qua quon-
dam pepẽderam, afflixisti? Grauior enim apud me pec-
catorum tuorum crux est, in qoa inuitus pendeo, quàm
illa in qua tui misertus mortem tuam occisurus ascẽdi.
Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum, sed
tu despexisti in homine Deum, in infirmo salutem, in
via reditum, in iudice veniam, in cruce vitam, in suppli
ciis medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medi-
camenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu ma-
lo non mereberis liberari. Qui tunc erit stridor den-
tium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis
C & ad gloriam segregata, peccati populus in profundo
tartari sine vlla miserationis ac veniæ spe demersus, ex-
Psalm. 68. cludi se tenebris suis ad beata sanctorum luce viderit,
& in profundi sinum sine fine descendens, vrgente os
suum puteo, æterna supplicia & perpetuam mortẽ non
moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere quem in
hac vita despexit misericordiam pustulabit, frustra ex-
Luc. 16. tremum Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardẽ-
tibus labiis rogabit apponi. Quàm vellet miser, cum
pauperum gloriam viderit duris quondam pauperta-
tis subiacuisse laboribus, & in illa vita, quæ cum vita
morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur
supplicia peruenire. Vt ergo hæc tam dura & tam ter-
ribilia ante illud tribunal ęterni iudicis audire nõ me-
reamur, dum adhuc licet, & cum dei adiutorio in po-
testate nostra est, consideremus conscientias nostras: &
si aliqua crimina vel peccata capitalia nec dum eleemo
synis & orationibus purgata nobis adhuc dominari
cognoscimus, portum pœnitentiæ deuictis peccato-
rum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare: Et si
quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus
peccatorum, aut per superbiam fractum, aut per auari-
ciam ruptum, aut per luxuriam resolutum esse cognos-
cimus, componere vel reparare bonis operibus festine-
mus. Studeamus iugiter viciorum exhaurire sentinam. D
Non enim nocent peccata pręterita, si non placent prę
sentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iusticia sua, si
non perseuerauerit vsque in finem: ita nulli peccato- Mat. 10.
rum nocere poterit iniquitas sua, si antequam de corpo
re isto discedat, ad eleemosynarum remedia vel ad pœ
nitentiæ medicamenta confugerit. Sed quia quando
vel qua hora de hoc seculo rapiamur scire non possu-
mus, sine vlla dilatione vel mora de sinistra fugere fe-
stinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati creden
dum est. Non in remedium salutis suæ semper tardan-
dus est, qui vitę suę semper incertus est: quia qui nos se-
curos fecit dicendo, Peccator in qua die conuersus fue- Ezech. 18.
rit, omnes iniquitates illius obliuioni tradũtur: ipse nos
etiam cautos esse voluit dicens, Nolite tardare conuer Eccli. 5.
ti ad dominum, nec differatis de die in diem. Sed for-
te quando generaliter omnes ad pœnitentiam prouo-
camur, aliquis intra se cogitet dicens, Ego iuuenis ho-
mo vxorem habens, quo modo possum aut capillos mi
nuere, aut habitum religionis assumere: Nec nos hoc di
cimus fratres charissimi, non hoc prædicamus vt iuue-
nes qui coniugia habere vidẽtur, habitum magis quàm E
mores habeant commutare. Quid enim homini vxo-
rem habenti nocet, si mores perditos voluerit ad ope-
ra bona vel honesta conuertere, si peccatorum suorum
vulnera eleemosynis, ieiuniis & orationibus ad sanita-
tem pristinam studeat reuocare? Vera enim conuersio
sine vestimentorum commutatione sufficit sibi. Vesti-
menta vero religiosa sine bonis operibus, non solum
remedium habere non potuerũt, sed etiam iustum Dei
iudicium sustinebunt. Conuertamur ergo ad meliora,
dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extingua-
mus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitæ me-
ritis acquiramus, præstante domino nostro Iesu Chri-
sto, cui est honor & imperium cum patre & spiritu san
cto in secula seculorum, Amen.

Feria tertia post primam dominicam in quadragesima,
de beato Abraham: *Sermo I.*

CRedidit Abraham Deo, & deputatũ est illi ad Se. LXVIII
iusticiam. Ecce sine opere iustificatur ex fide, Gene. 15.
& quicquid illi legali posset obseruatione cõ-
ferri, totum credulitas sola donauit. Ipse sibi fuerat lex
qui legem non acceperat, natura tamen quicquid legis
fuerat obseruabat. Abraham pater noster radicem fidei F
nominísque Christiani habebat, qui cum ex proprieta-
te genuina ad incerta atque peregrina iuberetur exire,
tota deuotione compleuit: Cui in re tam dura nulla du
bitatio fuit, sed sententiam dei tanquam qui optare vi-
deretur accepit. Exi, inquit dominus, de terra tua, & de Gene. 12.
cognatione tua, & veni in terram quam demonstraue-
ro tibi. Nouum probationis genus habenti propria, exi
lia indicere peregrina, ingerere laborem itineris quies-
centi, imperare penuriam possidenti, & tantarum facul
tatum domino, necessitatem imponere peregrinandi.
Libenter tamen fides accepit, quicquid arduum vide-
batur incredulis. Cui nõ est magis dulce proprium tu-
guriũ quàm palatia peregrina, & voluntaria casa quàm
digesta prætoria? Leue cuiquam non est, dimittere pro-
pria & sectari aliena incerta, dimittere quod scias, quę-
rere quod ignoras. Quis enim propria sine dolore de-
seruit, aut sine lacbrymis dereliquit? Cui non est du-
rum illos conscios natalium parietes, dulcia illa li-
mina atque amabilem larem, quem & parentum me-
moria, & ipsius infantiæ rudimenta commendant:

G vbi cunabula illa noui & mox orientis hominis famulabātur, vbi secura alludens infantia inter lucis primordia, aut pueriles anni simplicitate fœlices, quos sibi inter lasciuos atque ipsius ætatis lusus vernaculo genuina solo necessitas exhibebat: Inter hæc ergo tam blāda, tam dulcia, quæ omni fuerant difficultate relinquenda: Exi ait de terra tua. Quis hoc sine fidei viribus libēter audiret? Leuius probaretur, si vel nomen loci quò perrexisset audiret. Proficiscitur, pergit, socia scilicet credulitate, coniuge comite it securus, it fretus, promissum sibi fidei laboribus exacturus, plus sperans de incerto quàm fuerat securus de proprio. It ergo per desertas solitudines, per inuias sedes, per naturæ secreta, vbi hominis vestigium necdum rudis terra cognouerat: & inter illa omnia quæ dei imperio dereliquerat, non tugurium, non casam, sed inter ipsa camporum silescentium formidolosa secreta hospes tantummodo cœli terræq; nullum suffugium quò diuerteret inueniebat. Excepit tamen Abraham peregrinum quercus arbor humana, quæ venientem Abraham atque æstiuo sole decoctum amœnitatis suæ vmbraculo refoueret: cuius syluescētis nemoris comata luxuries, in æstiuum tempus diem & vren-
H tis solis vaporiferos radios ramorum frequentia suspendebat, vt quicquid iniuria temporis irrogabat, omne auferret & ramorum & foliorum densitas. Ingreditur ergo lucum arboris Abraham, sub qua construitur qualecumque suffugium, angustum quidem deo homini, sed sufficiēs maiestati. Dignum tamen deo palatium fides deuota pingebat, in quo fuisset maiestas superna pran-
Gene. 18. sura. Cum ergo illic positus curiosis oculis cœlum intentaret, ecce subito in trium virorum persona maiestas incorporea descendit. Accurrit, properat, manus supplices tendit, & transeuntium genua osculatur, Do-
Vbi supra. mine, ait, si inueni gratiam coram te, ne transieris puerum tuum. Videtis, Abraham tribus occurrit, & vnum adorat. Trina vnitas, & vna trinitas. Sumatur aqua, lauentur pedes vestri, & refrigerate sub arbore ista, & afferam panem & manducabitis, & postea transibitis in viam vestram. Et dixerunt ei, Fac vt dixisti. Seruat semper in bonis tenorem sui perfecta iusticia, offert peregrinis hospitium qui non habet tectum: & cum sit omni domicilio viduatus, domicilium quale necessitas procurabat, exhibuit transeuntibus. Et licet illa minora fuerint quæ offerebantur, locorum angustiis magnitudi-
I nem dederat fides, quæ contemni non meruit à Deo. Diuertunt ad arboris hospitium, quod Abraham Deo iam fecerat dignum. Interea conspergitur simila go, fiunt encryphiæ, mactatur & vitulus. Et si illis diuinitas non eguit, iusticia tamen quod optabat impendit. Ecce ad humanam mensam cœlestis sublimitas recumbebat, cibus capitur, prāsitatur, & contubernali colloquio inter hominem & Deum familiaria verba miscentur. Et quia apud Deum infructuosa hospitalitas esse non potuit, statim precium mercedis accepit. Datur filius seni, datur posteritas desperanti, accepit senectus quod
Vbi supra. minime potuit habere iuuentus. Ad hoc, inquit, tempus veniam, & erit Saræ filius. Cumq; seniles anni, & emortua Saræ viscera hoc posse fieri denegarent, dedit ta-
Gene. 17. men diuinæ promissioni credulitas fidem. Patrem, inquit, multarum gentium posui te. Repletus est bonis, quia quod ei promisit impleuit. Ecce in ipso vitæ margine senectutis, nondum prolatis legibus recitatisque, asserimus Abraham quòd fuerat religiosus, & qui fuerat in cultura iustior, fuerit in credulitate probatior. Ecce enim senex ille maritus, qui adhuc vnum non habebat, in vno tamen deus innumerabiles promittebat. K
Ecce exhaustis visceribus dixit deus ad Abrahā, Suspice in cœlum, & numera stellas, sic erit semen tuum. Et credidit Abrahā deo, & deputatū est illi ad iusticiam. Defecerunt Saræ venire muliebria, quia iam lassa defecerant membra. Totum corpus sulcatur in rugas, fit perarata fronte, & exhausta senectute. Deficiente sanguine in venis tristis senectus delassatur, sed diuino iudicio ætatia feruor accenditur. Meliorem facit diuina promissio matrem, quam ætas non fecerat generare. Accepit genitrix nomen quod ei sterilitas temporis subtraxerat, Longè deficientibus membris Isaac concipitur, subito inanes ac marcescētes venæ rediuiuo sanguine ferbuerunt, & emortua seni viscera calefacto sanguine vaporata, vsque ad partum inquilinis sunt caloribus animata. Iuuenilis ętas incaluit, & calefacto sanguine vagorauit. Fit anus fœta, fit senex grauida, crescit venter per dies singulos, & conualescente partu, tumescentis vteri capax sinus extenditur. Fit sarcina, & desideratus affectus ex visceribus lassis, onus nimium exoptata posteritas. Portabat vterum grauem talis mater, quæ inanis ambulare vix posset. Sed quia credulitatis fuerant quæ acceperat, defecta viscera fides validior animabat. L
Marcidæ mammæ, quas in vacuos folles subducti succi detrimenta laxauerant, lactei fontis vbertate tenduntur. Fit mater in pectore, fit mater in partu, fit, inquam, mater, quæ auia fuerat per ætatem. Dedit fides vetustis nouos visceribus ignes. Sic Isaac credulitate nascitur, vt eorum fides in progenie enarretur in secula, Amen.

Feria quarta post primam dominicam in quadragesima, de ieiunio, cataclysmo, & arca Noe.

Sermo I.

Os sanctæ quadragesimæ dica fratres charissimi debemus omni cum veneratione suscipere, nec longiorem numerum huius temporis fastidire, quia quanto plures dies sunt ieiunij, tanto maior est causa remedij. Quanto prolixior abstinentiæ cursus, tanto redemptio copiosior est salutis. Quanto austerior cura vulnerum, tāto medicina est salubrior peccatorū. Deus enim qui est nostrarum medicus animarum, congruens tempus instituit, quod & iustis satis sit ad adorandum, & peccatoribus sufficiat ad rogandum. Illi requiem enim postulantes, hi veniam deprecantes. Congruens enim tempus est quadragesimę, nec breue est ad exorandum, nec longum est ad promerendum. M Quadraginta enim dierum ieiuniis, quæuis iniquitas peccatoris exorari potest, & quamtauis seueritas iudicis mitigari. Illi longum & fastidiosum fortè fit tempus, qui nec orat de culpa, nec sperat de venia. Desperatio enim nec confiteri de scelere, nec indulgentiam nouit sperare de iudice. Sanctus igitur & salutaris quadragesimæ cursus est, quo adducitur ad misericordiam peccator per pœnitētiam, iustus ad requiem. His enim diebus solito amplius, & diuinitas miseretur, & delinquentia deprecatur, & iusticia promeretur. Patent enim omnia, & cœli ad indulgentiam, & peccator ad confitendum, & lingua ad postulandum. Salutaris, inquam, & mysticus est quadragenarius numerus. Nam primum cum mundi faciem iniquitas hominum possideret, tot dierum curriculo deus effusis de cœlo imbribus, vniuersam terram diluuio superfudit. Vides ergo iam illo tempore mysterium in figura dispositum. Nam sicut tunc quadraginta diebus pluit ad purgandū mundum, ita & nunc quadraginta diebus miseretur ad hominem purificandum: quanquam & illius temporis diluuium

Ser. LXIX.

Gene. 15.
Gene. 18.
Quadragenarius numerus mysticus.
Gene. 7.

A diluuium misericordia dicenda est, quo iniquitas op-
pressa est, & iusticia conseruata. Pro misericordia enim
factum est, vt & iusti euaderent, & iniqui amplius non
peccarent. Pro misericordia planè vidimus illud fuisse
diluuium, quo veluti baptismo quodam totius est mun
di facies innouata: scilicet vt qui perditorum hominũ
scelere sordebat ad crimina, beati Noë habitatione flo-
reret ad gratiam: & qui iniquitatis erat purgatorium
tũc, modo fieret domicilium sanctitatis. Diluuium in-
quã illud, huius nostri fuit similitudo baptismatis. Hoc
enim tunc gestum est, quod nũc agitur, hoc est, vt exu-
berantibus aquarum fontibus periclitarentur vicia, iu-
sticia sola regnaret, mergerentur in profundum pecca
ta, sanctitas vicina cœlo portaretur. Modo enim sicut
dixi, hoc quod nũc agitur in Ecclesia Christi, sicut Noë
arca submersis omnibus viciis peccatorum, ita baptis-
matis fonte cœlo vicina portatur Ecclesia: & deletia
omnium superstitionibus idolorũ, fides regnat in ter-
ris, quæ de saluatoris arca procedit. Sanctũ ergo & sa-
cratum quadragesimæ tẽpus est, quod statim ab initio
B cœpit inter iustos & iniustos discernere, bonos à malis
quodam iudicio separare. Quod quidem similiter fieri
etiam in hac nostra quadragesimæ obseruatione per-
spicimus. Nam per hos quadraginta dies separãtur ma
li à bonis, hoc est, luxuriosus à casto, à ieiuno intempe-
rans, à Christiano gentilis. Separatur, inquam, malus à
bono, hoc est, peccator à iusto, diabolus à sancto, hære-
ticus à fideli. Relictis enim his omnibus ad similitudi-
nem diluuij tanquam in naufragio seculi, sola ad instar
arcæ illius in altum cum suis virtutibus eleuatur Eccle
sia. Nam & nos etsi peccatores, ad imitationem sancti
Noë annunciamus vobis mundi futurum esse excidiũ,
& illos tantummodo dicimus periculis euasuros, quos
triplex arca intra se gremio religionis incluserit. Tri-
Arca triplex. plex enim arca est Ecclesia, quæ trinitatis continet sa-
cramẽtum. Nam cum dicit scriptura, Bicameratám &
tricameratam eam fuisse, vtique demonstrat tripliciter
Gene.6. diuinitatis illam gratiam esse distinctam. Annuncia-
mus igitur sicut Noë mundi futurum esse naufragium,
& ad hanc domum confugere omnes homines admo-
nem⁹. Et sicut Noë filios suos in arca recepit, ita & nos
C filios nostros optemus in ista arca suscipere. Quisque
enim in hac domo vult habitare nobiscum, noster est
filius, Sed dicit aliquis, sancti Noë prædicationis vocẽ
in scripturis minimè esse descriptã. Audi igitur, Noë
& si tacebat voce, opere loquebatur, silebat lingua, fabri
catione clamabat. Nam vtiq; cum operaretur opus no-
uum, & nulli aliquando compertum, admonebat cun-
ctos nouis periculis, noua tabernacula præparari. Lo-
quebatur ergo opere, & dicebat illud euangelicum do
Ioan.10. mini dictum, Si mihi non creditis, operibus credite, &
credendo periculum euadere poteritis: præstante do-
mino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum pa-
tre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die de Ieiunio alius sermo factus ad
Gene.18. *fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur*
XXV.

Item eodẽ die Homilia de Euangelio dici, quæ ha-
betur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, ca-
pite septimo & nono.

Feria quinta post primam dominicam in quadragesima,
de tribus viris qui beato Abrahæ apparuerunt.

Sermo I.

FRequenter admonui charitatem vestram fra- D
tres dilectissimi, vt his lectionibus quę diebus *Sermo*
istis in Ecclesia recitantur, nõ hoc tantum at- *LXX.*
tendere debeamus quod ex litera sonare cognoscim⁹,
sed remoto velamine literæ, viuificantem spiritum fi-
deliter requiramus. Sic enim dicit Apostolus, Litera oc *2.Corin.3.*
cidit, spiritus autem viuificat. Denique infœlices Iudęi, *2.Retra.13.*
& plus infœlices hæretici, dum solum literæ aspiciunt
sonum, quasi corpus sine anima, ita sine viuificante spi-
ritu mortui remanserũt. Nos audiamus Apostolum di-
centem, Quia hæc omnia in figura contingebant illis, *1.Corin.10.*
scripta sunt autẽ propter nos. Videamus ergo quid sit,
quod modo cũ diuina lectio legeretur audiuimus. Vi- *Gene.18.*
sus est, inquit, deus Abrahæ, cum sederet ad ostium ta-
bernaculi sui ad ilicem Mambræ. Ecce, inquit, tres viri
adstiterunt super eum, & exiit in occursum eius. Atten-
dite fratres & videte qualiter deus apparuit Abrahæ, & *Gene.19.*
qualiter apparuit Loth. Ad Abraham tres veniunt, &
stant super eum, ad Loth duo veniunt, & sedent in pla
tea. Videte fratres, si non dispensatione sancti spiritus
pro meritis res geruntur. Etenim Loth longe inferior E
erat Abraham. Nisi enim inferior fuisset, à beato Abra-
ham separari non meruisset, nec ei Sodomorum habi-
tatio placuisset. Veniunt ergo ad Abraham tres viri in
meridie, venerunt ad Loth duo, & vespere veniunt.
Non enim sustinebat meridianæ lucis magnitudinem
Loth, Abraham vero poterat plenum fulgorem lucis
excipere. Nũc videamus qualiter Abraham, & qualiter
Loth susceperunt venientes. Præsumpsit Abrahã, & oc
currit obuiam eis, & cum occurrisset, festinat ad taber
naculum, & dicit ad vxorem suã, Festina, inquit, & cõ- *Gene.18.*
sperge tres mensuras similaginis, & fac subcinericios
panes, quod Græcè engriphias dicitur, occultos vide-
licet & abscõditos indicans panes. Ipse autem Abrahã
ad armentum cucurrit, & accepit vitulum. Qualem vi
tulũ? Forte qui potuit primus occurrere: non ita est, sed
vitulum bonum & tenerum. Tulit ergo vitulum, &
dedit puero. Puer, inquit, festina facere eum, Videte fra
tres, attendite quàm feruenti animo hospites debeatis
excipere. Ecce ipse Abraham currit, vxor festinat,
puer accelerat. Nullus est piger in domo sapientis. Ec-
ce æqualia sunt Abrahæ & Saræ hospitalitatis officia. F
Loth vero excepit quidem, sed duos tantum, & nõ in-
tegram trinitatem, nec in meridie, sed ad vesperum, Et
quid eis apposuit? Coxit, inquit, azyma, & comederũt. *Gene.19.*
Et quia meritis multo inferior erat Abraham, nec vi-
tulum saginatum habuit, nec in tribus mensuris simi-
laginis, mysterium trinitatis agnouit: Attamẽ quia vel
hoc quod potuit benigno animo obtulit, de perditio-
ne Sodomorum liberari promeruit. Attendite fratres,
quia etiam & Loth dum hospites non repellit, angelos
excipere meruit. Ecce hospitalem domum angeli in-
grediuntur, clausæ hospitibus domus flammis sulphu-
reis concremantur. Venerunt ergo tres viri ad Abra-
ham, & steterunt super eum. Hoc ipsum videte, quare
sit quod super eum veniunt, non contra eum. Subiece-
rat se voluntati dei, & ideo super eũ stare dicitur deus.
Astiterunt, inquit, super eum, nõ contra eum ad repel-
lendum, sed super eum ad protegendum: Tres viros su
scepit, tribus mensuris panes apponit. Quare hoc fra-
tres, nisi quia mysteriũ trinitatis intelligit? Apponit &
vitulum, qui vitulus nõ est durus, sed tener. Et quid tam *Philip.2.*
tenerũ, quid tam bonũ, quàm est ille qui se pro nobis hu *Lucæ.15.*
miliauit vsq; ad mortẽ? Ipse est ille vitul⁹ saginatus, quẽ
pro recepto pœnitẽtię filio iugulat pater. Sic enĩ dilexit *Ioan.3.*

G deus mundum, vt filium suum vnigenitũ daret. Tribus Gene.18. ergo occurrit Abraham, & vnum adorat. In eo autem quod tres vidit, sicut iam dictũ est, trinitatis mysteriũ intellexit. Quòd autem quasi vnum adorauit, in tribus personis vnum deum esse cognouit. Ad vnũ loquitur dicẽs, Declina ad puerum tuum. Addit etiam, quasi ad homines loquẽs, Accipiam, inquit, aquam, & lauentur pedes vestri. Discite fratres à beato Abraham, hospites libenter excipere, pedes eorum cum humilitate & pietate lauare. Lauate, inquam, sanctorum peregrinãtium pedes, ne forte in illis remaneat puluis, quẽ ad iudiciũ vestrũ possint de pedib⁹ suis excutere. Sic enim in Euangelio dixit, Matth.10. Qui nõ susceperit vos, exeuntes excutite puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorũ in die iudicij, quàm illi ciuitati. Hoc ergo præuidebat in spiritu Abrahã, & ideo volebat præuenire & lauare pedes, ne quid forte pulueris resideret, quod ad testimoniũ incredulitatis excussum posset in die iudicij reseruari. Propterea ergo dicit H sapiens Abraham, Accipiam aquam, & lauentur pedes vestri. Diligenter hæc audite fratres, qui hospitalitatem exercere nõ vultis, qui hospitem velut hostem excipitis. Ecce beatus Abraham dum homines feruenter exciperet, ipsum deum suscipere hospitalitatis contemplatione promeruit. Hoc etiam in Euangelio Christus Matth.25. confirmauit, dicens, Hospes fui, & suscepistis me. Nolite ergo negligere peregrinos, ne forte quem non excepistis ipse sit Christus. Vbi tamẽ factum sit hoc? Ad ilicem Mãbre, quod in latina lingua interpretatur visio, siue perspicacia. Vides qualis sit locus in quo dominus potest habere conuiuium? Delectauit enim eũ visio & perspicacia Abrahæ. Erat enim mundus corde, vt posset deum videre. In tali ergo loco, & in tali corde, potest dominus habere conuiuium. De ista visione dominus Ioan.8. in Euangelio locutus est ad Iudæos, dicẽs, Abrahã exultauit vt videret diem meum, vidit & gauisus est. Diem, inquit, meum vidit, quia mysterium trinitatis agnouit. Vidit patrem diem, filium diem, spiritũ sanctũ diem, & in his tribus vnum diẽ: sicut & pater deus, & filius deus, & spiritus sanctus deus, & hi tres vnus deus. I Nã & singillatim singulę quęque personę plenus deus, & totæ tres simul vnus deus. Nam & illis tribus mensuris similaginis, propter vnitatem substantiæ nõ incongrue pater & filius, & spirit⁹ sanctus intelligitur. Quod tamen & alio modo potest accipi, vt Saram intelligamus Ecclesiam, tres mensuras similaginis fidem, spem & charitatem. In his enim tribus virtutibus, vniuersæ fructus continẽtur ecclesiæ. Qui hæc tria in se meruerit habere, securus potest ad conuiuium cordis sui totã trinitatem excipere. Post hæc dixit dominus ad Abraham, Gene.18. Clamor Sodomorum & Gomorræ ascendit ad me, descẽdi ergo vt viderem, si sermo qui venit ad me opere compleatur, an non est ita, vt sciam. Hæc scripturæ sunt verba, videamus quid in his intelligi dignum sit. Descẽdi, inquit, vt viderem. Quando ad Abraham responsa redduntur, nõ dicitur descendere deus, sed supra ipsum adstare, nunc autem quia peccatorum causa agitur, descendere dicitur deus. Vide ne ascensionem & descensionem localẽ sentias. Indignum est hoc de Descendere dei quid. incorporea, & vbique tota sentire substãtia. Sed descẽdere dicitur deus, quando curam humanæ fragilitatis habere dignatur. Quod specialius de domino ac saluatore nostro sentire debemus, Philip.2. qui semetipsum exinaniuit, serui formã accipiens. Sed videamus quid est quod dicit, descẽdi vt viderem, vtrum sermo qui ad me peruenit opere cõpletus sit, an non est ita vt sciam. Solent K enim nos hinc impugnare Pagani, & maxime immundissimi Manichæi dicentes, Ecce nesciebat deus legis, quid ageretur in Sodomis. Nos enĩ sano intellectu respondemus & dicimus, quod aliter dicitur deus nosse iustos, aliter nouerit peccatores. Deniq; de iustis quid dicitur? Nouit dominus qui sunt eius. 2.Timo.2. De peccatoribus quid dicitur? Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, Matth.7. quia non noui vos. Et iterum Paulus Apostolus, Si quis est domini, intelligit quę dico, qui autẽ ignorat, ignorabitur. 1.Corin.14. Quid est ergo, Nescio? Non noui vos, non vos agnosco in regula mea, nõ in vobis recognosco imaginem meam. Cognouit in vobis iusticia mea quod puniat, & non cognoscit misericordia quod coronet: ac sic quorum actus indigni deo sunt, indigni etiam noticia dei dicũtur. Descendi ergo vt videam, nõ vt ego quid agunt sciam, sed vt ipsos scientia mea dignos efficiam, si quos ipsorum inueniam iustos, si quos inueniam pœnitentes, si quos tales quos debeam scire. Denique quia nullus qui pœniteret, nullus qui conuerteretur inuentus est præter Loth, L ipse sol⁹ cognoscitur, ipse solus de incẽdio liberatur. Nos vero fratres dem⁹ operam, & tales esse cum dei adiutorio laboremus, vt digni habeamur noticia dei, vt nos & agnoscere dignetur & scire, præstante domino nostro Iesu Christo &c.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur XLVI.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Dicebat Iesus ad eos qui crediderunt ex Iudæis &c. quæ habetur in expositione doctorum, ibidem.

Item eodem die alia Homilia de eodem, quæ habetur inter sermones de verbis domini, XLVIII.

Feria sexta post primam dominicam in quadragesima, De immolatione Isaac: *Sermo I.*

LEctio illa fratres charissimi, in qua beatus Abraham Isaac filium suum in holocaustum legitur obtulisse, *Sermo LXXI.* *Gene.22.* ideo in ordine suo diebus quadragesimæ non recitatur, quia sicut ipsi nostis, in vigiliis Paschæ propter sacramentum dominicæ passionis reseruatur. Et quia tunc non est in spacio, vt de ipsa M possit aliquid dici, nunc si videtur, expositionem eius secundum quod eam patres nostri inspirante domino tractauerunt, charitatis vestræ auribus, quantum possumus breuiter intimemus. Dixit ergo dominus ad Abraham, Gene.22. Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres eum mihi in holocaustum super vnum montiũ quem monstrauero tibi. At ille surgens strauit asinam, & tulit secum duos pueros, & Isaac filium suũ, & peruenit ad locum quẽ ei ostenderat dominus, die tertia. Abraham enim quando Isaac filium suum obtulit, typum habuit dei patris, Isaac vero typum gessit domini saluatoris. Quod autem ad locum immolationis die tertia peruenitur, mysterium trinitatis intelligitur. Nam quod dies tertius in sacramento vel mysterio accipi debeat trinitatis, frequenter in voluminibus sacris inuenitur, sicut in Exodo. Viam, inquit, trium dierum ibimus in desertum. Exod.5. Et iterum quando ad montem Sina ventũ est, dictum est populo, Sanctificamini & estote parati in diem tertium. Exod.19. Et Iosue transiturus Iordanem, vt in die tertia populus paratus sit admonuit. Iosue.1. Et dominus die tertio resurrexit. Matth.28. Hoc ideo diximus, quia beatus Abraham die tertio venit ad locum, quem ei ostenderat dominus. Duo pueri quos cum asina Abraham remanerẽ iussit, typum habuerunt populi Iudæorum, qui pro

eo quod

A eo quod in Christo nō erant credituri, ideo ad locum vbi immolandus erat, ascendere vel peruenire non poterant. Asina illa significauit synagogam, aries vero ille qui inter spinas cornibus tenebatur, & ipse typum domini habuisse videtur. Nam & Christus quasi cornibus inter spinas hærebat, quando ad crucis cornua clauorū confixione pendebat. Quod vero Isaac ipse sibi ad immolandum ligna detulit, & in hoc Christum dominū figurauit, qui ad locum passionis crucem suā ipse portauit. De quo mysterio multo antè dictum fuerat per Prophetā, Et erit, inquit, principatus eius super humerum eius. Tunc enim Christus principatum super humerum eius habuit, quando crucem suā admirabili humilitate portauit. Non incongrue crux Christi significat principatum, Nam per ipsam & diabolus vincitur, & totus mundus ad Christi noticiam vel gratiā reuocatur. Denique sic & Paulus dicit, cum de passione domini loqueretur, Factus, inquit, obediēs patri vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomen quod est super

Matth.27. *Esaia.9.* *Philip.2.*

B omne nomē. Hoc ideo diximus fratres, vt agnosceret charitas vestra quod principat⁹ Christi, de quo scriptū est, Et erit principatus super humerum eius: nō sit aliud nisi crux eius, & ideo lectio ipsa in Pascha legitur, quādo Isaac verus, cuius typum gerebat filius Abrahæ pro genere humano patibulo crucis affigitur. Legitur etiā in ipsa lectione, quod veniens beatus Abraham cum filio suo, viderit locum à lōge, & dixerit ad pueros, Sedete hīc cū asina, ego & puer proficiscemur, & cū adorauerimus, reuertemur ad vos. Quare pueris qui figuram habuerunt iudæorū dicitur, Sedete hīc cum asina? Nonne asinā illam sedere fecit fratres charissimi? Sed ideo dicitur, Sedete cum asina, quia Iudæorū populus qui in Christum crediturus non erat, stare nō poterat, sed vt debilis, & velut peccator languidus, eius baculū crucis despexerat, in terram casurus erat. Dixit ergo Abraham beatus, Sedete hīc cū asina, ego & puer proficiscemur, & cū adorauerim⁹ reuertemur ad vos. Quid est quòd dicis beate Abraham? Ad immolandum filiū vadis, & dicis cum filio reuerteris? Si enim in holocaustum obtuleris, vtique tecum redire non poterit. Potuit

Esaia.9. *Gene.22.*

C respondere beatus Abrahā, Verum dico, & offero filiū, & cū filio reuertar ad vos. Tanta est fides mea, vt credam quod ille qui mihi eum de matris sterilis vtero dignatus est dare, possit etiam eum mortuum suscitare, & ideo verum dico, quia cum adorauerimus reuertemur ad vos. Quòd autem aries occisus est, & Isaac nō est occisus, ideo factum est, quia Isaac figura & veritas non erat, in ipso designatum est quod postea in Christo cōpletum est. Videte deum cum hominibus magna pietate certantem. Abraham mortalem filium non moriturum obtulit deo, & deus immortalem filium pro hominibus tradidit morti. Potest tamē & de beato Isaac, & de illo ariete etiam sic intelligi, vt in beato Isaac significata sit diuinitas, in ariete humanitas Christi. Et quia in passione non diuinitas crucifixa creditur, ideo non Isaac, sed aries immolatur. Dei enim filius vel vnigenitus offertur, & virginis primogenitus immolatur. Audite aliud sacramentum fratres charissimi. Hieronymus presbyter scripsit ab antiquis & senioribus Iudæis se certissime cognouisse, q ibi immolat⁹ sit Isaac, vbi postea Christus crucifix⁹ est. Deniq; ab eo loco vnde beatus Abrahā iussus est proficisci, tertio die ad locum vbi Christus crucifixus est peruenitur. Etiam hoc antiquorum relatione refertur, quod & Adam primus

Hieronymi testimonium.

homo in ipso loco vbi crux fixa est, fuerit aliquādo sepultus, & ideo caluariæ locum dictū esse, quia caput humani generis, ibi dicitur esse sepultū. Et vere fratres nō incongrue creditur, quia ibi erectus sit medicus, vbi iacebat ægrotus. Hæc enim erat vt vbi occiderat humana superbia, ibi se inclinaret diuina misericordia, Et sanguis ille preciosus etiam corporaliter puluerē antiqui peccatoris dum dignatur stillando contingere, redemisse credatur. Hæc enim fratres charissimi secūdū quod potuimus, diuersis scripturarū voluminibus, pro animæ nostræ profectu collegimus, & charitatis contemplatione suggessimus. Vos vero, auxiliante domino, dum frequentius scripturas diuinas relegitis, sic diligenter attenditis, credo quod etiā meliorem expositionem inuenire possitis. Rogo vos fratres, vt quicunque alit filiū, aut vernaculum suum baptizari desiderat, iam nunc eū ecclesiæ offerre non differat, quia non est iustum vt res quæ tam magna, tam præclara creditur, negligenter aut tardius quàm expedit requiratur. Timeo enim ne aliquæ mulieres ideo tardius infantulos suos offerant, quia cū ipsis ad vigilias venire dissimulant. Certissime enim credimus quod qui statim, incipiente quadragesima, eos qui baptizandi sunt offerre voluerint, & cum ipsis ad vigilias fœliciter venerint, & filij eorum legitimo ordine accipient baptismi sacramentum, & ipsi acquirent indulgentiam peccatorum, præstante domino nostro Iesu Christo &c.

D E

In eadem feria de tentatione Abrahæ à deo, *Gene.22.*

Sermo II.

Sermo LXXII.

NOtissima pietas patris nostri Abrahę reddita est nobis in memoriam per recētem lectionem: & est quidem ita mirabile, vt nullū cor animi andū sit tam obliuiosum vt inde aliquando elabi possit, Veruntamen nescio quo modo quotiescunq; legitur, quasi tunc fiat ita afficit mentē audientium, Magna fides, magna pietas, non solum in deum, sed etiam in ipsum vnicum filium, cui nihil mali credidit esse pater, quicquid de illo inferat qui creauit. Pater enim filij sui erat Abraham secundum operationem carnis, nōn autem creator & conditor secundum operationē maiestatis. Et quidem sicut dicit Apostolus, Non secundū carnem natus est Isaac Abrahæ, sed ex promissione, nō quia cum carne non erat operatus, sed quia de summa eum desperatione susceperat. Et nisi adesset promittēs deus, nihil iā senex de visceribus aniculæ coniugis sperare audebat posteritatis. Sed credidit nasciturū, & nō plangit moriturū. Eius dextera eligitur ad sacrificiū vt moreretur, cuius cor erectum est ad fidem vt nasceretur. Non trepidauit Abraham credere quando promittebatur, non trepidauit offerre quando exigebatur, nec fuit religio credentis contraria deuotioni obtēperantis. Hoc dico, nō quòd sibi dixit Abraham, Deus mihi locutus est quando promisit filium. Credidi quod mihi daturus esset deus posteritatem. Et qualem posteritatem? Vt diceret mihi, In Isaac vocabitur tibi semen. Et ne forte sic vocaretur mihi semen in Isaac, vt ante me meus filius moreretur, In semine tuo, inquit, benedicētur omnes gētes. Ipse ergo mihi loquens promisit filiū, & ipse exigit vt occidam? Nō fecit sibi quæstionē quasi de contrariis & sibi aduersantibus verbis dei promittētis filium nasciturum, & postea dicentis, Occide mihi filium tuum, sed erat in corde eius semper fides inconcussa, & nullo modo deficiēs. Cogitauit enim Abrahā, deum qui dedit vt ille de senibus nasceretur qui nō erat, posse etiā de morte reparare. Amplius est enī quod

F *Gala.4.* *Gene.21.* *Gene.22.* *2.Retra.22*

x ij iam

G iam fecerat deus,cum qui non erat post tantam despe-
rationem videbat sibi datum filium, Et si humanā in-
firmitatem cōsulas, impossibile. Adiecit itaque animū
ad fidem, nō credidit aliquid impossibile esse creato-
ri,qui quemadmodum crediderat,filium suscepit. Cre
didit postea iubēti deo, iam in se suscepto filio proba-
uerat deum.Credidit suscepturus filium,credidit occi-
surus.Vbiq; fidelis,nusquam crudelis. Omnino perdu-
xit filium ad locum victimæ, armauit etiam dexteram
cultro.Attendis quis feriat,& quem feriat, attende quis
iubeat.Pius ergo Abraham obtemperando,Quid deus
in iubendo?Nōne forte infirmis, non dicam sacrilegis
animis ipse displiceat qui iubeat?Sed si placet qui obtē
perabat,quo modo displicet qui iubebat?Quia si Abra-
ham bene fecit obtemperando, multo melius & longe
melius incomparabili modo deus in iubēdo. Fortasse
sacramentū quæritur. Non enim frustra hoc deus iube-
ret,aut carnaliter accipiendū est, quod lectum fortasse
nonnullorum minus intelligentium corda commo-
Gene.22. uit.Tētauit,inquit,deus Abraham. Sic ergo ignarus est
H deus rerum,sic nescius cordis humani,vt tentando ho
minem inueniat? Absit, Sed vt ipse homo se inueniat.
Primo itaq; fratres propter illos qui aduersantur legis
veteris scripturæ sanctæ, quia nonnulli non intelligen
tes cuius volunt exagitare quod nō intelligunt, quàm
quærere vt intelligant,& non fiunt humiles inquisito-
res,sed superbi calūniatores:Propter hos ergo qui Eu-
angelium volunt accipere,& legem veterem respuere,
putantes in via dei posse se esse,& recte vno pede am-
bulare,quoniā non sunt scribæ eruditi in regno dei qui
Matth.13. proferunt de thesauro suo noua & vetera,Propter hos
ergo tales ne qui forte hîc lateant, aut & si hîc nō sunt,
habeant qui assunt,quid talibus respōdeāt,breuiter sol-
uenda est ista quæstio. Dicimus talibus, Euangeliū ac-
cipitis,legem nō accipitis.Nos autem dicimus, eundē
esse Euangelij misericordissimum largitorē,qui extitit
etiā legis terribilis lator. Lege enim terruit, Euangelio
cōuersos sanauit,quos vt cōuerteret lege terruerat. Im-
perator dedit legem,& multa cōmissa sunt cōtra legē.
Lex quam dedit imperator,nō nouerat nisi punire pec
cantes.Restabat ergo vt ad soluenda delicta eorū ipse
I cum indulgētia veniret qui legē præmiserat. Sed quid
dicit peruersum cor, quia dicit se accipere Euangeliū,
legem vero respuere?Quare respuit?Quia scriptum est,
Gene.22. inquit, Tentauit deus Abraham.Ego deū colā,qui ten-
tat. Christum cole,quē habes in Euāgelio. Ipse reuocat
te ad intelligendam legē.Sed quia non transierunt ad
Christum,in suo phantasmate remanserunt. Nō enim
colūt Christū qualis prædicatur ex Euāgelio,sed qualē
ipsi sibi finxerunt.Propterea super velamē stulticiæ suę
naturalis,addunt alterum velamē peruersæ opinionis.
Et quādo per duplex velamen poterit videri quod lu-
cet in Euangelio?Displicet tibi tentans deus,displiceat
tibi tentans Christus.Sed cū placuerit tibi tentās Chri-
stus,placeat tibi tentās deus.Et Christus enim filius dei
deus,& cum patre Christus vnus deus. Vbi igitur legi-
Ioan.6. mus tentantem Christum?Euangelium loquitur. Ait e-
nim Philippo,Habētes panes,date illis manducare. Et
sequitur Euangelista,Hoc autem dicebat,tentans eum.
Ipse enim sciebat quid esset facturus, Refer nūc animū
ad deum tentantē Abrahā.Hoc enim dicebat & deus,
tentans Abrahā, ipse enim sciebat quid esset facturus.
Agnoscitur tentator deus,agnoscitur tētator Christus,
corrigatur tentator hæreticus. Nō enim sic tentat hæ-
reticus,quo modo tentat deus.Deus enim tētat vt ape-
riat homini,Hæreticus tentat,vt deum sibi claudat. Er- K
go nouerit charitas vestra tentationem dei nō id age-
re, vt ipse aliquid cognoscat quod ante nesciebat, sed
vt illo tentāte,id est,interrogante, quod est in homine *Tētare dei.*
occultum prodatur. Non enim sibi homo ita notus est
vt creatori. Nec sic æger sibi notus est vt medico. Ae-
grotat homo,ipse patitur,medicus nō patitur, & ab il-
lo qui nō patitur expectat audire quod patitur. Ideo in
Psalmo clamat homo, Ab occultis meis mūda me do- *Psal.18.*
mine, quia sunt in homine occulta ipsi homini in quo
sunt & non procedunt, neque aperiuntur neque inue-
niuntur,nisi in tentationibus. Si deus cessat tētare, ma-
gister cessat docere.Sed deus tētat vt doceat, diabolus
tentat vt decipiat. Cui tamen nisi ille qui tentatur de-
derit locum,inanis & irridendus repellitur.Ideo Apo-
stolus,Neque detis,ait,locum diabolo, Dant autem lo- *Ephe.4.*
cum homines diabolo ex concupiscentiis suis. Non e-
nim vident diabolum homines cum quo pugnant,sed *Locū dare diabolo.*
facile habent remedium. Seipsos interius vincant, &
de illo foris triumphāt. Quare hoc diximus? Quia ne-
scit se homo,nisi in tentatione discat se. Cum autē di-
dicerit se,non se negligat.Si enim se negligebat laten- L
tem,non se negligat notū sibi. Quid ergo dicimus fra-
tres?Et si sciebat se Abraham,nos nō noueramus Abra-
ham.Aut sibi aut certe nobis prodēdus erat.Sibi,vt sci-
ret vnde gratias ageret. Nobis, vt sciremus vel quid à
domino deprecaremur, vel quid in homine imitare-
mur.Quid ergo nos docet Abrahā? Vt breuiter dicā,
vt deo non præponemus quòd dat deus:interim ad li-
terā rerum gestarū antequā tractetur latebra sacramen
ti,id est,quid lateat in hoc mysterio, quo iussus est A-
braham occidere vnicum filium. Ergo nec illud quod
tibi pro magno præstat deus, præponas illi qui præsti-
tit.Et cū voluerit tibi subtrahere,non tibi vilescat,quia
gratis amādus est deus.Quod enim dulcius à deo præ-
mium,quàm ipse deus? Ergo impleta Abraham deuo-
tionis obedientia audit à deo, Nūc cognoui quoniam
tu times deum. Quod ita intelligitur, eo quod Abra-
ham fecerit deus vt sibi innotesceret, sicut quando lo-
quitur Propheta. Christianis loquor, vel proficienti-
bus in schola dei,nō sunt rudia nec noua quæ dico,sed
vestræ sanctitati nobiscū vsitatissima & manifestissi- M
ma.Quādo propheta loquitur,quid dicitur? Dixit de⁹,
Plane dicimus.Dicimus etiā,Dixit Propheta. Et vtrū-
que recte dicimus, & vtrūq; in authoritate inuenimus.
Et Apostoli sic intellexerunt prophetas vt dicerent,Di-
xit deus.Et alio loco,Dixit Esaias. Vtrūque verum est,
quia vtrūq; inuenimus in scripturis. Soluat mihi Chri-
stianus quæstionē quam modo proposui, & soluat sibi
quod pauloante proposui.Quo modo? Quia quod ho
mo dicit de dono dei,deus dicit, secundum illud, Nō *Matth. 10.*
enim vos estis qui loquimini,& cætera.Et iterum,Ecce *2.Corin.13.*
ego Paulus loquor vobis.Et iterum,Christus qui in me
loquitur. Ergo istam regulā fratres transferte ad illud
quod aliquādo tortuosum videbatur, & rectū erit. Illū
ergo omnes intueamur,vt esuriētes animas nostras ip-
se pascat,qui esuriuit propter nos, qui pauper factus est *2.Corin.8.*
cū diues esset,vt ipsi⁹ paupertate nos ditaremur.Oppor
tune ad eum paulo ante cantauimus, Omnia à te expe-
ctāt,vt des illis escā in tempore opportuno.Si omnia, *Psal.103.*
omnes,Si omnes,& nos.Non ergo si quid boni in ser-
mone daturi sumus nos dabimus,sed ille à quo omnes
accepimus,quia omnes ad deū expectamus. Tē; us est,
det, Sed faciamus quod dixit vt det,id est,expectemus
ad eum. Ipsum corde intueamur, quia sicut oculi cor-
poris

A poris & aures ad nos, ita oculi cordis & aures ad illũ. Patenti aure cordis audite sacramentum magnũ. Omnia quidem sacramenta diuinarum scripturarum vtique magna atque diuina sunt. Sunt tamen insigniora, magisq; præcipua, quę maxime intentos nos desiderãt, & quæ præ cæteris lapsos ædificant, satiant esurientes, qui non ita satientur vt fastidiant, sed non sit satietas fastidio, pellens inopiam, non assumens contemptum. Quem non moueat iussus immolari vnicus filius ei à quo promissus est. Et maxime res ita gesta, vt audiuimus, intentos animos facit ad quærendum exponi sacramentum. Ante omnia tamen fratres hoc in nomine domini & admonemus quantum possumus, & præcipimus, vt quãdo auditis exponi sacramentum scripturæ narrantis quæ gesta sunt, prius illud quod lectum est credatis sic gestum quo modo lectum est, ne subtracto fundamento rei gestæ quasi in aëre quæratis ædificare. Abraham pater noster homo erat illis temporibus fidelis, credens deo, iustificatus ex fide, sicut scriptura dicit & vetus & noua. Suscepit filium de Sara vxore, iam in senectute vtrisque constitutis, ex magna desperatione, sed secũdum hominem. Quid autem de *Gene.15.& Gala.3. Gene.21.*

B deo desperandum, cui difficile nihil est? Qui sic facit magna, quo modo parua: Sic suscitat mortuos, quo modo creat viuos. Si pictor eadem arte facit murem qua elephantem, diuersa opera, sed ars vna: quanto magis deus, qui dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt? *Psal.148.* Quid difficile facit qui verbo facit? Qua facilitate creauit angelos vltra cœlos, ea facilitate luminaria in cœlis, ea facilitate pisces in mari, ea facilitate arbores & animalia in terra, ea facilitate magna qua parua. Cui ergo cuncta facillimum fuit facere de nihilo, mirandum est quia dedit senibus filium? Tales ergo illos viros vel illos homines habebat deus, & illo tempore tales fecerat præcones filio venturo, vt non solum in his quæ dicebant, sed etiam in his quæ faciebant, vel in his quæ accidebant Christus quæratur, Christus inueniatur. Quicquid scriptura dicit de Abraham, & factum est, & prophetia est, sicut Apostolus quodã loco dicit, Scriptum est quod Abraham duos filios habuit, vnũ de ancilla, & alterum de libera. Quæ sunt in allegoria. Hæc ergo sunt duo testamẽta. *Gala.4.*

C Iam prudenter dicimus, quia Isaac & natus est Abrahę, & aliquid significauit, sicut & immolare filiũ iussus obtemperat deo, perducit ad locum, peruenit triduo, dimittit duos seruos suos cũ iumento, pergit ipse quò deus præceperat, leuat lignum in altare, leuat filium super lignum. *Gene.21. Gene.22.* Antequam veniat filius ad locum sacrificij, portat lignum quo leuandus est. Deinde cum iam penè feriretur, sonat vox vt parcatur, & non tamen sine sacrificio, & sine sanguine fuso receditur. Apparet aries in vepre inhærens cornib⁹, immolatur, peragitur sacrificiũ. *Vbi suprà.* Peracto sacrificio, dicitur ad Abraham, Facio semẽ tuum sicut stellas cœli, & arenã maris, Et obtinebit semen tuũ ciuitates aduersariorum, Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, eo quod exaudisti vocem meam. Vide ergo quando factum est, & quando commemoratio fit facti ipsius, Quando dicit ille aries, Foderunt manus meas & pedes meos, & cętera. *Psal.21.* Quando peractum est illud in Psalmo sacrificiũ, tunc in ipso psalmo dictum est, Cõmemorabuntur & conuertẽtur ad dominum vniuersi fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ patriæ gẽtium, Quoniam ipsius est regnum, & ipse dominabitur gentium. Si commemorabũtur dictum est, præsignatũ est aliquando quod fieri iam videmus. Videamus ergo quo modo impletũ sit, & vnde impletũ,

D quo præcedente sacrificio impletum quod dictum est Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gẽtes. *Gene.22.* Fœlices omnes gentes, quę illud nõ audierunt, & nunc legentes crediderunt, quod credidit ille qui audiuit, Credidit enim Abraham deo, & reputatum est illi ad iusticiam, & amicus dei appellatus est. *Iacobi.2.* Quod credidit deo, intus in corde, in sola fide est. Quòd autem immolandum duxit filium, quòd intrepidus dexteram armauit, quòd iam feriret nisi voce teneretur, magna fides est vtique, & magnũ opus, & ipsum opus laudauit deus vt diceret, Quoniam exaudisti vocem meam. Quare ergo Apostolus Paulus ait, Arbitramur iustificari hominem per fidẽ sine operibus legis. *Roma.3.* Et alio loco dicit, Et fides quæ per dilectionem operatur, *Gala.5.* Per quam adipisci credimus salutem æternam, Amen.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in Eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur quadragesimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat dies festus Iudæorum, Et ascendit Iesus Hierosolymam, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem.

Sabbato post primam dominicã in quadragesima, de Abraham & immolatione Isaac. *Sermo I.* *Gene.22.*

E *Sermo LXXIII.*

NOuum præcepti genus est homini legem sceleris dare, & religiosum habere si impium voluerit perpetrare. Abraham si parricidium fecerit, iustus est, Si non fecerit, indeuotus est. Quid sit ergo quòd nunquã deũ nisi pietate placamus? Cupit sibi vota offerri, non crudeliter coli. Ecce inter pietatẽ patris & deuotionẽ dei, filium est quidẽ scelus occidere, sed deum scelestius non audire. In angusto posita est perfecta iusticia. Parricidiũ iuberis vt facias, tuis te manib⁹ orbaturus. Quid hoc est? Imperat parricidium, qui prohibet homicidium. *Gene.22.* Iubetur, inquit, filiũ victimare, solatium paternæ senectutis, & vnicum pignus posteritatis, Qui quãto serior, tanto dulcior, quãto solus aut vnicus, tanto charior & dilectus. In vtroq; senes, creandæ prolis desperatio retinebat, vtpote post tẽpus quod natura fraudauerat, ætas in sene patre, sterilitas in anicula matre. Iã enim Sara actus suæ vuluæ perdiderat, & senem patrem vis generandi lassauerat,

F quia fructum sterilis non babebat. Ecce subito frigens vulua materna nõ instinctu libidinis, sed fomite virtutis incaluit, rediuiuo successit flore iuuẽtutis. Mœrentis iam artus corporis viruerunt marcida mẽbra, & annosæ ætatis tabe pallentia, puericię rubore viruerũt, & insuccido tepore veterascens iam corpus, nõ tanquã concubitus, sed promissio vegetabat. Canis iam togatũ caput albebat, & rugas suas vulua in ventre tendebat. Tumebat vterus grauidæ, tremebat gressus in poplite. Gestabat onustũ vterũ, quę corpus iã nõ regebat incuruũ. Nouissimis annis fœta & fessa mulier, quæ nõ nouerat in iuuẽtute cõcipere, discit in senectute lactare. Discite cõiugati vacare effectũ seminis, vbi nõ fuerit munus authoris, ipso dicente, Priusquã te formarẽ in vtero noui te. *Hiere.1.* Accipe, inquit, filium tuum, & offer mihi illum in vnum de montibus quem demonstrauero tibi. *Gene.22.* Senex pater & vnici mater, noui parentes, & veteres genitores, ad tam acerbũ non mouentur imperiũ. Hilaris accingebatur, qui nec timorẽ facinoris formidauit, nec implere quod iussus est degener anim⁹ dubitauit. Spes illa futura tot gentiũ paterna manu iubetur occidi, Deuotus pater eo voto suscepit parricidiũ, quo susceperat

G filium: nec refert vtrũ impendat aut perdat, dum quoquo modo quod acceperat reddat. O domine piissime, quem scis patri dilectum, quid imperas victimandum? Nũc nuper senẽ sterilem fœcundasti, & tam cito quod donaueras repetisti? Vbi est quod senibus præstitisti? Ergo iratus potes lædere, sicut propicius imperas orbitatẽ? Absit à nobis ista incredulitas. De⁹ pro nobis filium suum iussit occidi, nõ nostros mactari. Ideo iubetur filium occidere, vt manifestetur mundo qui iam notus fuerat deo. Nam quo modo innocẽtis desiderat sanguinẽ, qui reum damnat pro sanguine? Demõstrare cunctis hominibus deuotionem voluit, qui parricidiũ vt fieret imperauit. Patet ilico imperiis, præceptis obtemperat, pergit percussor paratus, immo filius cum patre proficiscitur moriturus, atque vtinam tantummodo moriturus, non insuper & patris gladio obiturus. Venerunt ergo ad locum quem dixerat deus, ambo pariter aram construunt sacerdotes, ligna aræ imponit, filium alligauit, & extẽto gladio, angelus ne percutias puerum exclamauit, oculis respice, & vide arietem in vepre. Videte fratres Abraham patientia fortem, deuo-
H tione constantem, non cum aliqua fera luctantem, sed cum natura pugnantẽ. Deuotio dicebat, percute, Pietas clamabat, parce. Illa reuocabat, ista prouocabat. Filius tunc moriturus iacebat, erigit dexterã feriturus, & locũ quo libens percutiebat aucupat. Parce, inquit, Abraham. Qui iusserat vt feriret, modo vociferatur vt parceret. Sciebat enim probatum patrem, & in deuotione feruentem gladium temperare, & filium non perimere, sed nec cremare: Parce, inquit, deuote pater, parricida sine crimine parce. Tuum sacrificiũ quod paraueras intendi, ego quod iusseram vt obtulisses accepi. In voto probaui, quod in facto renui. Acceptaui votum, nec repuli sacrificium. Laudo fidem, nec reprobo pietatẽ, nec tibi patior inferri orbitatem. Perfecta sunt omnia, & salua sunt vniuersa. Vincitur innocens hostia, ne offerẽtis deuotio putaret se minus aliquid exhibere, si impatiẽtia doloris victima calcitraret. Ecce spiritali præsagio meum præuenisti consilium. Quod enim parani pro toto mundo, tu iam deliberasti in filio tuo. Quod in vnigenito meo disposui, tu in tuo vnico perfecisti,
I Vnde benedicentur in te omnes gentes, Amen.

Item eodem die alius sermo, qui habetur inter sermones de verbis Apostoli XXVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum & Iacobum &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorũ lib. 1. capite decimooctauo.

Dominica secunda in quadragesima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthæum, Egressus Iesus de Genezareth secessit in partes Tyri & Sydonis, &c. *Sermo I.*

Sermo LXXIIII. CHananæa ista mulier, quæ heri nobis lectione Euangelica commendata est, præbet nobis humilitatis exẽplũ, & pietatis viã, ab humilitate in alta surgere ostendit. Erat autem, sicuti paret, non de populo Israël vnde patriarchæ, vnde prophetæ, vnde parentes domini nostri Iesu Christi secundum carnẽ, vnde ipsa virgo Maria quæ peperit Christum. Non ergo ex isto populo erat hęc mulier, sed erat ex gentibus.
Matth. 15. Nam sicut audiuimus, secessit dominus in partes Tyri & Sidônis, & inde mulier Chananæa de finibus illis egressa est. Petebat beneficiũ instãtissime curandæ filiæ suæ, quæ male à dæmonio vexabatur. Tyrus & Sidon non erant ciuitates populi Israël, sed gentium, quanuis K
vicinæ illi populo. Clamabat ergo auida impetrãdi beneficij fortiterq; pulsabat: & dissimulabatur ab eo, non vt misericordia negaretur, sed vt desiderium accẽderetur: nec solum vt desiderium accenderetur, sed sicut ante dixi, vt humilitas commendaretur. Clamabat ergo domino non audiente, sed quod facturus erat in silentio disponẽte. Discipuli rogauerunt pro illa dominum, & dixerunt, Dimitte illam, quia clamat post nos. Et ille, Nõ sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Hic verborum istorum oritur quæstio, vnde nos ad ouile Christi de gẽtibus venimus, si nõ est missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël? Quid sibi vult huius secreti tam alta dispẽsatio, vt cum dominus sciret quare venerit, vtique vt ecclesiã haberet in omnibus gentibus, non se missum dixerit nisi ad oues quę perierunt domus Israël? Intelligimus ergo præsentiam corporis sui, natiuitatem suam, exhibitionem miraculorum, virtutemq; resurrectionis in illo populo eum ostendere debuisse, ita fuisse dispositũ, sic ab initio commendatum, hoc prædictum, hoc impletum, quia Christus Iesus ad gentem Iudæorum venire debuit viden- L
dus, occidendus, & lucrandus eos inde quos ante pręsciuit. Non enim damnata illa plebs est, sed ventilata. Ibi erat paleæ multitudo, ibi granorũ occulta dignitas. Ibi quod incenderetur, ibi vnde horreum repleretur. Nam vnde Apostoli nisi inde? Vnde Petrus? Vnde cæteri? Vnde ipse Paulus, primo Saulus? Hoc est, primo superbus, postea humilis. Nam quãdo Saulus, à Saüle no- 1. Reg. 18.
men deriuatum erat. Saül autem rex superbus, in regno autem Dauid humilẽ persequebatur. Quãdo ergo Saulus, qui postea Paulus, tunc vtique superbus, tunc persecutor innocentum, tunc vastator ecclesiæ. Acceperat e- Act. 9.
nim literas, velut zelo synagogæ ardens & insequens Christianum nomẽ, à sacerdotibus, vt exhiberet quoscunq; inuenisset Christianos ad luẽda supplicia. Cum pergit, cum anhelat cædes, cum sitit sanguinem, cœlesti Christi voce prostrat⁹ est persecutor, erectus est prædicator. Impletur in illo quod scriptũ est in Propheta, Deut. 32.
Ego percutiã, & ego sanabo. Hoc enim percutit deus, quod se in homine extollit aduersus deum. Nõ est im- M
pius medicus, qui tumorẽ ferit, qui putredinem secat aut vrit. Dolorem ingerit, sed vt perducat ad sanitatẽ. Molestus est, sed nisi esset, vtilis nõ esset. Prostrauit ergo Christus vna voce Saulum, erexit Paulum: hoc est prostrauit superbum, erexit humilẽ. Nam quæ fuit ratio mutandi sibi nominis, vt cũ Saulus antea vocaretur, postea se Paulum dici vellet, nisi quia Sauli nomen in se agnouit cum persequeretur fuisse superbiæ? Elegit ergo humile nomen vt Paulus, hoc est, minimus vocaretur. Paulum enim minimum est. Paulum, nihil aliud est quàm minimum vel paruum, De quo nomine iam glorians humilitatemq; commẽdans, Ego, inquit, sum 1. Corin. 15.
minimus Apostolorũ. Vnde ergo vnde iste nisi ex populo Iudæorum? Inde illi Apostoli, inde Paulus, inde quos commẽdat idem Paulus, qui viderint dominum post resurrectionẽ. Dicit enim eũ visum fermè à quin- Ibidem.
gentis fratribus simul, ex quibus plures manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt. Ex illo autẽ popu- Act. 2.
lo etiam illi, qui cum Petrus loqueretur commendans passionem, resurrectionẽ, diuinitatem Christi, accepto spiritu sancto, quãdo illi omnes, in quos venit spiritus sanctus, linguis omniũ gentium sunt locuti, compũcti spiritu, qui audiebãt ex populo Iudęorũ quæsierũt consilium salutis suæ, intelligẽtes se reos sanguinis Christi:

quòd

A quòd eũ ipsi crucifixerunt, ipsi occiderunt, in cuius no-
mine occisi à se viderent tanta miracula fieri, viderent
spiritus sancti pręsentiam. Quærentes ergo consilium,
responsum acceperunt, Agite pœnitẽtiam, & baptize-
tur vnusquisque vestrũ in nomine domini nostri Iesu
Christi, & dimittentur vobis peccata vestra. Quis de-
speraret sibi donãda peccata, quãdo crimẽ occisi Chri
De Cõse. d. 1. Tunc eis. sti reis donabatur? Cõuersi sunt ex ipso populo Iudæo-
rum, Cõuersi sunt, baptizati sunt, Ad mensam domini
accesserunt, & sanguinẽ quem sæuientes fuderunt, cre-
dentes biberunt, Quemadmodum autem sint conuersi
quàm planè atque perfectè indicãt actus Apostolorũ.
Nam omnia quæ possidebant vendiderunt, atque pre-
Act. 4. cia rerum suarum ad pedes Apostolorum posuerũt, Et
distribuebatur vnicuique sicut opus cuiq; erat. Et nemo
dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia cõmu-
nia. Et erat illis sicut scriptum est, anima vna, & cor v-
Matth. 15. num in deum. Ecce oues de quibus dixit, Non sum mis
sus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Illis enim
exhibuit præsentiam suam, pro illis in se sæuiẽtibus cru
Lucæ. 23. cifixus orabat dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt
B quid faciunt. Intelligebat medicus phreneticos mente
perdita medicum occidentes, & occidendo medicum
nescientes sibi medicamentum facientes, De domino
enim occiso omnes nos curati sum⁹, illius sanguine re-
dempti, pane illius corporis à fame liberati. Hanc præ-
sentiam Christus Iudæis exhibuit, Hoc ergo ait, Non
sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël, vt
illis pręsentiam sui corporis exhiberet, nõ vt oues quas
habebat in gentibus contemneret & præteriret. Ad gẽ
tes enim ipse nõ venit, sed discipulos misit. Et illic im-
Psal. 17. pletum est quod Propheta dixit, Populus quem nõ co-
gnoui seruiuit mihi. Videte quàm alta, quàm euidẽs, q̃
expressa prophetia, Populus quem non cognoui, id est,
cui præsentiam meam non exhibui, seruiuit mihi. Quo
modo? In auditu auris obaudiuit mihi. Hoc est, nõ vi-
dendo, sed audiẽdo crediderunt. Ideo gentium maior
laus. Illi enim viderunt & occiderunt, gentes audierũt
& crediderunt. Ad gentes autẽ vocãdas & congregan
das, vt impleretur quod modo cantauimus, Congrega
Psal. 105. C nos de gẽtibus, vt confiteamur nomini tuo, & glorie-
mur in laude tua. Ille Paulus Apostolus missus est mi-
nimus, ille factus magnus nõ per se, sed per eum quem
persequebatur. Missus est ad gẽtes, ex latrone pastor, ex
Act. 9. lupo ouis. Missus est ad gẽtes ille Apostolus minimus,
1. Corin. 15. & multũ laborauit in gentibus, & per eum gentes cre-
diderunt, Testes sunt eius epistolæ. Habes hoc in Euã-
Lucæ. 8. gelio sacratissime figuratũ. Filia archisynagogi quædã
defuncta erat, pater eius rogabat dominũ vt iret ad eã,
ægram reliquerat, & in periculo constitutã. Ibat domi-
nus ad visitandã & sanandã ægrã, interea mortua nũ-
ciata est, & dictũ est patri puellæ, Mortua est, noli vexa-
re magistrũ, Domin⁹ autẽ qui sciebat se posse mortuos
suscitare, nõ abstulit spẽ desperato, & ait patri, Noli ti-
mere, tantũ crede. Pergebat ad puellã, atq; in itinere in-
ter turbas quo modo potuit coarctauit se quædã mu-
lier, quæ fluxũ sanguinis patiebatur, & diuturno illo lã-
guore in medicos frustra omnia quę habebat impẽde-
rat. Vbi fimbriã vestimẽti eius tetigit, sanata est. Et do-
minus, Quis me tetigit? Admirantes discipuli qui ne-
sciebant quid esset factum, & videbant eũ à turbis com
primi, & de vna quæ leuiter tetigerat fuisse solicitum,
responderũt, Turba te premit, & dicis, quis me tetigit?
Et ille, Tetigit me aliquis. Nã isti premunt, illa tetigit.
Corpus ergo Christi multi moleste premunt, pauci sa-

lubriter tangunt. Tetigit me, inquit, aliquis. Ego enim D
sensi de me virtutem exiisse. At vbi vidit illa non se la-
tuisse, prouoluta est ante pedes eius, & cõfessa est quid
esset factũ. Post hæc perrexit peruenitq; quò tẽdebat, &
puellã filiam archisynagogi inuentam mortuam susci-
tauit. Factum quidẽ est, & ita vt narratur impletum, sed
tamen etiã ipsa quæ à domino facta sunt aliquid signi-
ficantia erant, quasi verba si dici potest visibilia & ali-
quid significantia. Quod maxime apparet in eo quod
præter tẽpus poma quæsiuit in arbore, & quia nõ inue-
nit arbori maledicens aridã fecit. Hoc factũ nisi figu- *Marci. 11.*
ratum accipiatur stultũ inuenitur: primo quęsisse poma
in illa arbore, quando tẽpus nõ erat vt essent in vlla ar-
bore: deinde si pomorũ iam tẽpus esset, nõ habere po-
ma quæ culpa arboris esset? Sed quia significabat, quæ-
rere se non solũ folia sed etiã fructum, id est, nõ solum
verba, sed & facta hominũ, arefaciendo vbi sola folia
inuenit, significauit eorum pœnam qui loqui bona pos
sunt, facere bona nolunt. Sic ergo & hîc. Nã vtiq; my-
sterium est, præscius omnium dicit. Quis me tetigit: fit
imperito similis creator, & interrogat nõ solũ qui hoc
sciebat, sed etiã qui cætera præsciebat. Aliquid est vtiq;
quod nobis significãte mysterio loquitur Christus. Fi- E
lia illa archisynagogi significabat populum Iudæorũ
mortuorum, propter quem venerat Christus qui dixit,
Non sum missus nisi ad oues quæ perierant domus Is-
raël. Illa vero mulier quę fluxum sanguinis patiebatur,
ecclesiam figurat ex gentibus, ad quã Christus per præ-
sentiam corporis nõ erat missus. Ad illam ibat, illius sa
lutem intendebat: hęc intercurrit, tãgit fimbriam quasi
nesciẽtis, id est, sanatur tanquã absente. Dicit ille, Quis
me tetigit? quasi diceret, Nõ noui hunc populũ. Popu- *Psal. 17.*
lus quẽ non cognoui seruiuit mihi. Tetigit me aliquis. *Lucæ. 8.*
Ego enim sensi virtutem de me exisse: id est, Euangeliũ
missum totum orbẽ impleuisse. Tangitur autẽ fimbria
exigua pars vestimenti & extrema. Fac vestem Christi
Paulũ. Quasi fimbria ibi apostolus Paulus erat, hoc est,
extremus & minimus. Nã vtrũque de se dicit, Ego sum *1. Corin. 15.*
minimus apostolorũ. Nã post omnes vocatus est, post
omnes credidit, plus omnibus sanauit. Nõ erat missus F
dominus, nisi ad oues quæ perierant domus Israël. Sed
quia & populus quẽ non cognouerat seruiturus erat, in *Matth. 15.*
obauditu auris obauditurus erat. Nec de illo tacuit ibi *Psal. 17.*
constitutus. Ait enim quodã loco idem dominus, Ha- *Ioan. 10.*
beo alias oues quæ nõ sunt de hoc ouili, oportet me &
has adducere, vt sit vnus grex & vnus pastor. Inde mu-
lier ista erat, ideo nõ cõtẽnebatur, sed differebatur, Nõ *Matth. 15.*
sum, inquit, missus nisi ad oues quę perierunt domus Is-
raël. Et illa clamãdo instabat, pseuerabat, pulsabat, tanq̃
iam audisset, Pete & accipe, quære & inuenies, pulsa &
aperietur tibi. Institit, pulsauit. Nã & domin⁹ quãdo di-
xit hæc verba, Petite & accipietis, quærite & inuenietis, *Matth. 7.*
pulsate & aperietur vobis: supra dixerat, Nolite sanctũ
dare canibus, nec proieceritis margaritas vestras ante
porcos, ne forte conculcẽt eas pedibus suis, & canes cõ
uersi diripiant vos: id est, post contemptũ margaritarũ
vestrarũ etiã molesti sint vobis. Nolite ergo illis proii-
cere quæ contemnunt. Et vnde discernimus, tanquam
respõderẽt, qui sint porci, qui sint canes, hoc in ista mu
liere demonstratum est. Nam illi mulieri instanti res- *Matth. 15.*
pondit hoc, Non est bonum tollere panem filiorum &
mittere canibus. Canis es, vna es ex gẽtibus, idola ado-
ras. Quid autẽ tam familiare canibus q̃ lapides lingere?
Non est ergo bonum panẽ filiorum tollere & mittere
canib⁹. Illa si recederet post hęc verba canis accesserat,

G canis abſceſſerat: ſed pulſando, homo factus eſt ex ca-
ne, Inſtitit enim petendo, & ex ipſo veluti conuicio hu
militatem oſtendit, miſericordiam impetrauit. Neque
enim commota eſt aut ſuccēſuit quòd canis appellata
fuerit, petens beneficiū, rogans miſericordiam: ſed ait,
Ita domine: dixi me canem, planè canis ſum, agnoſco
nomen meum: & veritas loquitur, ſed nō ideo a bene-
ficio repellenda ſum. Prorſus canis, ſed & canes edunt
de micis quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum.
Modicum quoddam & exiguum beneficiū deſidero,
non inuado, ſed micas quęro. Videte quemadmodum
humilitas cōmendata eſt. Canem illam dominus dixe
rat. Non dixit, non ſum: ſed dixit, ſum, Et dominus cō-
tinuo quia ſe agnouit canē, O mulier, magna eſt fides
tua, fiat tibi ſicut petiſti. Tu te agnouiſti canē, ego te iā
agnoſco hominem. O mulier, magna eſt fides tua, peti-
ſti, quæſiſti, pulſaſti: accipe, inueni, aperiatur tibi. Videte
fratres quemadmodum in hac muliere quæ Chananęa
erat, id eſt, quę de gentibus veniebat, & typum, hoc eſt,
figuram eccleſiæ gerebat, maxime humilitas commen-
H data eſt. Etenim gens Iudæa vt ab Euangelio repellere-
tur ſuperbia inflata eſt quòd legem accipere meruiſſet,
quòd de ipſa gēte patriarchæ pceſſerint, prophetæ ex-
Pſal. 77. titerint, Moyſes dei ſeruus miracula magna, quæ audi-
uimus in pſalmo, in Aegypto fecerit, per mare rubrum
aquis recedentibus populum duxerit, legem acceperit
quam ipſi populo dederit. Erat vnde extolleretur gens
Iudæa, & per ipſam ſuperbiam factū eſt vt Chriſto nol
let humiliari authori humilitatis, repreſſori tumoris,
medico deo, qui propter hoc cum deus eſſet homo fa-
ctus eſt, vt ſe homo hominē cognoſceret. Magna me-
dicina. Hæc medicina ſi ſuperbiam nō curat, quid eam
curet neſcio. Deus eſt, & fit homo. Seponit diuinitatē,
id eſt, quodam modo ſequeſtrat, hoc eſt, occultat quod
ſuum erat, quod apparet acceperat. Fit ille homo cū ſit
deus, & non ſe agnoſcit homo hominem, id eſt, nō ſe
mortalem agnoſcit, non ſe agnoſcit fragilem, nō ſe a-
gnoſcit ægrotum vt quærat vel ægrotus medicum, ſed
quod eſt periculoſius, ſan⁹ ſibi videtur. Ergo ꝓpter hoc
ille populus nō acceſsit, id eſt, propter ſuperbiam, & di
cti ſunt ex arbore olej, hoc eſt, de illo populo à patriar-
I chis creato, fracti rami naturales, id eſt, Iudæi merito
ſteriles ſpiritu ſuperbiæ, & in illa olea inſertus eſt olea-
Roma. 11. ſter. Oleaſter populus ex gentibus. Sic dicit Apoſtolus,
quòd oleaſter inſertus ſit in olea, rami autem naturales
fracti ſint. Illi fracti propter ſuperbiam, inſertus olea-
ſter propter humilitatem. Hanc humilitatem oſtendit
mulier dicens, Ita domine, Canis ſum, micas deſidero.
In hac humilitate etiam centurio ille placuit, qui cum
deſideraret puerum ſuū à domino curari, & domin⁹
Matth. 8. diceret, Ego veniam & curabo eum, Reſpōdit ille, Do
mine, non ſum dignus vt ſub tectum meum intres, ſed
tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus. Non ſum di
gnus qui ſub tectum meum intres. Tecto non reci-
piebat, corde recipiebat. Quanto humilior, tanto capa-
cior, tanto plenior. Colles enim aquam repellunt, val-
les implebuntur. Quid deinde, quid ad hoc dominus
poſtea quàm dixit, Nō ſum dignus qui ſub tectū meum
intres, ad eos qui ſequebantur? Amē dico vobis, nō in-
ueni tantam fidē in Iſraël, id eſt, in illo populo ad quē
veni, nō inueni tantam fidem. Tantam quid eſt? Tam
magnam. Vnde magnam? De minimo, id eſt, de humi-
litate grandē. Non inueni tantam fidem ſimilem gra-
no ſinapis, quanto minutiori tanto feruentiori. Infere-
bat ergo dominus oleaſtrum in oliua, Tunc hoc facie-
bat quando dicebat, Amen dico vobis, non inueni tā- K
tam fidem in Iſraël. Denique vide quod ſequitur, Ideo
dico vobis, quia non inueni tantam fidem in Iſraël, id
eſt, tantā cum fide humilitatem, Ideo dico vobis, quia
multi ab oriente & occidēte venient, & recumbent cū
Abraham & Iſaac & Iacob in regno cœlorum. Recū-
bent, inquit, requieſcent. Non enim debemus illic car-
nales epulas cogitare, aut aliquid tale in illo concupi- *Regnū cœlorū deſideratur dupliciter.*
ſcere, vt nō vicia mutemus virtutibus, ſed vicia ſubda-
mus. Aliud eſt enim deſiderare regnum cœlorū prop-
ter ſapientiam & vitam æternam, aliud propter fœlici-
tatem terrenam, quaſi illic habeamus eam opulentio-
rem atque maiorem. Si diuitem te in illo regno futurū
putas, cupiditatē non amputas, ſed mutas, & tamen di
ues eris, & non niſi illic diues eris. Nam hic indigentia
tua colligit plurima. Quare multū habēt diuites? Quia
multū indigent. Maior indigentia quaſi maiores com-
parat facultates: illic ipſa indigentia morietur. Tūc ve-
re diues eris, quādo nullius indigens eris. Nō tu diues,
& angelus pauper, qui non habet iumēta & rhædas &
familias. Quare? Quia nō indiget, quia quanto fortior, L
tanto minus indigus. Ergo ibi diuitiæ & veræ diuitiæ.
Epulas terræ huius nō ibi cogites. Epulæ enim terræ hu
ius medicamenta quotidiana ſunt, ægritudini cuidam
noſtræ cum qua naſcimur neceſſaria ſunt. Aegritudinē
iſtam ſentit quiſque cum hora reficiendi tranſierit. Vis
videre quāta ægritudo ſit iſta, vt tanquam acuta febris
ſeptem diebus necet? Ne te ſanū putes. Sanitas immor-
talitas erit, nam hæc longa ægritudo eſt, quia quotidia-
nis medicamentis fulcis morbum tuum. Sanus tibi eſſe
videris? Detrahe medicamēta, & vide quid potes. Nam
ex quo naſcimur neceſſe eſt vt moriamur. Morbus hic
neceſſe eſt vt ad mortem perducat. Certe medici quā-
do ægros inſpiciunt, hoc dicūt, Verbi gratia, hydropi-
cus eſt iſte, moritur. Hic morbus nō poteſt curari. Ele-
phantioſus eſt, nec morbus iſte curari poteſt. Phthiſic⁹
eſt, quis hoc curat? Neceſſe eſt vt pereat, neceſſe eſt vt
moriatur. Ecce iam dixit medicus phthiſicus eſt, nō po
teſt niſi moriatur, & tamen aliquando & hydropicus
non inde moritur, & elephantioſus nō inde moritur,
& phthiſicus non inde moritur, & tamē neceſſe eſt vt
quiſquis natus fuerit inde moriatur. Moritur inde, nō M
poteſt aliter. Hoc & medicus & imperitus pronunciat,
ſed & ſi tardius moritur, niſi quid ideo non moritur?
Quando ergo vera ſanitas, niſi quando vera immorta-
litas? Si ergo vera immortalitas, nulla corruptio, nulla
defectio, quid illic alimētis opus erit? Ergo cum audis,
Recumbent cum Abraham & Iſaac & Iacob in regno
cœlorum, id eſt, inſeruntur in oliua. Huius enim oliuæ
radices ſunt, Abraham, Iſaac & Iacob: filij autem regni, Roma. 11.
hoc eſt Iudæi īcreduli, ibūt in tenebras exteriores. Præ-
cidētur rami naturales, vt inſeratur oleaſter: Sed vnde
rami naturales præcidi meruerunt, niſi ſuperbia? Vnde
oleaſter inſeri, niſi humilitate? Vnde & iſta mulier di- Matth. 15.
xit, Ita domine, nam & canes edūt de micis quæ cadūt
de menſa dominorum ſuorū: Et inde audit, O mulier,
magna eſt fides tua. Sic & ille cēturio, Nō ſum dignus Matth. 8.
vt ſub tectum meum intres, Amen dico vobis, non in-
ueni tantam fidē in Iſraël. Diſcamus vt teneamus hu-
militatem. Si nondum habemus, diſcamus: ſi habemus,
non amittamus: ſi nondum habemus, habeamus vt in-
feramur: ſi iam habemus, teneamus ne præcidamur.

*Item de eodem alia Homilia, quæ habetur de quæ-
ſtionibus Euangeliorum lib. primo, cap. XVIII.*

Feria

A *Feria secunda post secundam dominicam in quadragesima de puero Abraham qui missus est ad Rebeccam:*

Sermo I.

Sermo LXXV. Gene.24. PAulo antè cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd beatus Abrahã vocauerit puerũ suũ & dixerit ei, Pone manum tuam sub femur meum, vt adiurem te per deum cœli & terrę, vt non accipias vxorem filio meo de filiabus regionis huius: & quòd ille obediens posuerit manum sub femore, & iurauerit ei. Hæc enim omnia, fratres, quæ in testamento veteri recitantur, si tantum secundum literam voluerimus accipere, aut paruum, aut nullũ lucrum animæ cõsequemur. Quid enim nobis prodest qui ad ecclesiam ad audiendum dei verbum fideliter conuenimus, si nobis dicatur quòd Abraham miserit puerum suum, vt de regione longinqua adduceret vxorem filio suo, cum & in istis regionibus hoc frequenter videamus fieri? Nos 1.Corin.10. vero fratres, sequentes beatum Apostolum Paulum, credamus quia omnia quę scripta sunt, Iudæis in figura cõtingebãt, nobis autem in veritate completa sunt. Dixit ergo Abraham ad puerum suum, Mitte manum tuam B sub femur meum, & iura per deum cœli & terræ. Quid est hoc fratres? Sic dixit beatus Abrahã, Mitte manum tuam sub femur meum tanquam diceret, mitte manum tuam ad altare: aut diceret, mitte manum tuam ad arcam testamenti: aut, extende manum ad templum dei, & iura mihi. Femur tangebat, & per deum cœli & terræ iurabat. Non enim errabat beatus Abraham, quando hoc fieri imperabat, sed quia prophetiæ spiritu repletus nouerat de semine suo Christum cœli & terræ dominum nasciturum. Ideo quando seruus suus femur Matth.1. illius contingebat, non per carnale membrum, sed per deum viuum & verum iuramenta pręstabat, quia Abra- Gene.24. ham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, Iacob genuit Iudam, de cuius semine Christus dominus natus est. Et stetit iuxta fontẽ, & dixit in corde suo, Domine deus, domini mei, si fecisti misericordiã cum domino meo, ecce ito ad puteũ, & puella quæ venerit haurire aquam, si ei dixero, da mihi bibere, & illa responderit mihi, & tu bibe, & camelis tuis hauriam aquam: ipsa est quam præparasti domino meo Isaac. Necdum puer in corde suo verba compleuerat, & ecce apparuit Rebecca, habẽs hydriam in scapula. Et dixit ad eam puer, Da mihi bi- C bere. At illa cito deposuit hydriam & dixit, Et tu bibe domine, & camelis tuis hauriam aquam. Et cum interrogasset cuius esset filia, respondit ei, quòd filia esset Batuelis, & soror Laban. Et incuruauit se homo, & adorauit deum, eo quòd agnouerat quòd ipsi essent parentes domini sui Abrahæ, & protulit inaures ad ornandam faciem suam, & armillas posuit in manibus eius. At illa vadens nunciauit parentibus suis, qui exeuntes benedixerunt deum, & cũ gaudio & honore susceperunt puerum Abrahæ. At ille locutus est ad eos de Rebecca, vt eam darent domino suo Isaac. Illi autem dixerunt, Clamemus puellæ, & quæramus illius voluntatem. Cumq; vocata esset, dixerunt ad eam, Vis ire cum homine isto? At illa respondens dixit, Vadam. Nunc fratres charissimi, quantum possumus, breuiter quid ista significent videamus. Beatus Abraham, quòd puerum dirigebat vt acciperet vxorem filio suo, typum habebat dei patris, sicut & quando eum in holocausto obtulit, dei patris imaginem figurabat, puer autem eius verbum propheticum designabat. Misit ergo Abraham puerum suum in regionem longinquam, vt inde acciperet vxorem filio suo, quia miserat deus pater propheticũ verbum per vniuersam terram, vt quæreret ecclesiam catholicam, D sponsam vnigenito suo. Et quo modo per puerũ Abrahæ beato Isaac sponsa adducitur, ita per verbum propheticum ecclesia gentium ad verum sponsum Christum de lõginquis regionibus inuitatur. Vbi tamen inuenitur sponsa illa, quæ Christo socianda erat? Vbi nisi ad aquam? Verum est charissimi, nisi ecclesia ad aquam baptismi venisset, Christo sociata nõ esset. Rebecca ergo, Abrahæ puerum inuenit ad puteum, & ecclesia inuenit Christum ad baptismi sacramẽtum. Quid tamen post hæc factũ est? Protulit puer inaures aureas, & dextralia aurea, & dedit ea Rebeccæ. In illis inauribus aureis significabantur verba diuina, in illis armillis aureis opera sancta, quia in manibus opera designantur. Videamus quo modo hæc dederit Christus ecclesiæ. Puer ergo obtulit inaures aureas ad ornandã faciem Rebeccæ, & Christus verba diuina margaritis omnibus preciosiora dedit ecclesiæ, & armillas posuit in manibus Rebeccæ, & Christus dedit opera sancta in manus ecclesiæ. Cõsiderate fratres charissimi, & gaudete, & deo gratias agite, quia quod in illis figuratum est, in nobis Christo donante impletum est. Et quo modo Rebecca E nec inaures habere potuit, nec armillas in manibus, nisi Isaac per seruum suum transmitteret, ita & ecclesia nec verba diuina in auribus, nec opera sancta habere potuisset in manibus, nisi hæc illi Christus per suã gratiam & per suos apostolos contulisset. Quòd autem interrogata puella à parentibus, vtrum vellet ire cum puero, respõdit, Vado. Aperte hoc in ecclesia videmus impleri: ibi interrogatur volũtas Rebeccæ, hic requiritur voluntas ecclesiæ. Rebeccæ dicitur, Vis ire cum homine isto? Et respõdet, vado. Ecclesiæ dicitur, Credis in Christum? & respondet, Credo. Rebecca non duceretur ad Isaac, nisi diceret volo: nec ecclesia Christo iungeretur, nisi diceret credo. Accepit ergo puer Rebeccam & exhibuit Isaac. Videamus tamen vbi eum inuenerit, inuenit eum ad puteum iuramenti. Videte fratres puer Isaac Rebeccam ad puteum inuenit, & iterum ipsum Isaac Rebecca ad puteum inuenit. Verũ est: nec Christus ecclesiam, nec ecclesia Christum inuenit, nisi ad baptismi sacramentum. Exierat ergo, sicut dicit scriptura, beatus Isaac ad vesperum in agrum ad meditandum. Ager ille mundi figuram habebat. Exierat Isaac in agrum, quia F Christus venturus erat in mundum. Isaac ad vesperum diei, Christus in fine mundi: Isaac ergo ad meditãdum in agrum processit, quia Christus in mundum pugnaturus contra diabolum venit, vt eum vinceret iuste, dum ab eo occideretur iniuste: vt moriendo mortẽ destrueret, & resurgendo vitam credentibus condonaret. Et quo modo Isaac corporaliter Rebecca, sic Christo spiritaliter iungeretur ecclesia accipiens in præsenti preciosam arram sanguinem sponsi sui, acceptura dotem postmodum regni sui. Quã rem beatus Petrus Apostolus euidenter aunũciat dicens, Nõ enim, inquit, redẽpti 1.Petri.1. estis auro & argento, sed precioso sanguine tanquam agni immaculati. Accepit ergo Isaac Rebeccam & intromisit eam in tabernaculum matris suę: accepit Christus ecclesiam, & eam in loco constituit synagogæ. Per infidelitatem enim synagoga à deo separata & mortua est, & per fidem ecclesia Christo coniuncta & viuificata est. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret. Mors enim Saræ infidelitatem significat synagogæ. Moritur ergo Sara, & in loco eius Rebecca ducitur, synagoga repudiatur vt introducatur ecclesia. Accepit

G cepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt tristiciam quæ de matris morte acciderat, temperaret: accepit Christus ecclesiam, & in tantum dilexit, vt dolorẽ qui de perditione matris synagogæ acciderat, amore ecclesiæ mitigaret. Nam sicut infidelitas synagogæ Christo tristiciã fecit, ita illi fides ecclesiæ læticiam generauit. Et quo modo per maliciam synagogæ vnam gẽtem Iudæorum, nec ipsam tamen totam perdidit: ita totum mundum per fidem ecclesiæ Christus dominus acquisiuit. Et quia de nobis, fratres charissimi, sponsam sibi spiritalem Christus dominus preparauit, quã etiam sicut dixi, sanguine precioso redemit: ita ipso adiuuante, vnusquisque beneficia in se munere diuino collata, non solum custodiat, sed etiam augere contendat, vt nihil in eum aut per luxuriam sordidum, aut per superbiam tumidum, aut per iracundiã combustum, aut per auariciam obscurum, aut per inuidiam vipereo veneno *Psal. 44.* percussum appareat, quia iustum est vt sponsus ille speciosus forma præ filiis hominum, nihil in nobis de supradictis peccatis inueniat, quod oculos suæ maiestatis offendat, cui est honor & imperium cum patre & spiri-
H tu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 8. *In eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego vado & quæritis me, & cætera. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria tertia post secundam dominicam in quadragesima, De eleemosynis faciendis. *Sermo I.*

Sermo LXXVI. Si homo priscam sui originem noscat, aut dignitatem in se cumulatam intelligat, aut iudicium destinatum solicito timore perpendat, inueniet quid primo protoplastus amiserit, quid postmodũ Christi misericordia cõtulerit, quid futuro iudiciu destinauit, vt hæc primo solicita cura pertractans primordia recẽseat, præsentia teneat, futura solicito timore pertimescat. Claude, inquit, sapientia elee-*Eccle. 29.* mosynam in sinu pauperis, & ipsa pro te orabit. Facile enim curatur vulneribus peccatorum, qui necessitatem curauerit pauperum: & misericordiã accipiet, qui proximo pietatis nõ denegat officia. Denique cui dare præcipitur, gaudeat quòd non ea sorte natus sit vt indigeat. Sufficit ad gloriam dãtis, quòd alterius miseria in pau-
I pere locuples donando existat, quòd misericordia fœnerat deum, quòd pascat in paupere Christũ, quòd per alterius inopiam peccatorum accipiat indulgentiam. *Luca. 16.* Obiurgãtis domini vox est, Si in alieno mammona fideles nõ fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Talem enim se exhibere quis pauperi debet, qualẽ sibi aliũ exhibere vellet si pauper ipse fuisset. Cęterũ dispendium magnum est, si deum de dei dono promereri nolueris, aut cum tibi dominus ad hoc dederit vt dispenses, eius delegata non serues. Semper enim sua dominus tibi dispensanda interim commendauit, de re sua pauperibus te dare præcepit. Cur dantis iussa contemnis? Cur pactum destruis? Cur dominum iubentẽ dare non audis? Facile enim poteris pecuniam acceptam amittere, *Luca. 6.* qui quod accepit, in lucrũ noluerit erogare. Estote misericordes sicut & pater vester cœlestis misertus est vestri. Similitudinem patris, actus indicẽt sobolis. Similitudo operis, similitudinem indicet generis. Actus nomen cõfirmet, vt nomen genus demõstret. Quod contulit pater, filius seruet, vt & filio pater promissa pręmia repręsentet. Patrimonium quod habes, si operaris, tuum est: si cessas, alienũ est. Pecunia quæ seruatur, casibus ser-

uit: quæ in misericordia reseruatur, præmium futurũ ac- K
quirit. Quid vereris Christo committere, quod à latronibus vix poteris reseruare? Qui dat, inquit, pauperi nõ egebit. Diuidis patrimonium tuum hæredi, & Christus *Prouer. 28.* est indignus de tuo aliqnid tecum tollere, aliqua tecum in futura secula deportare? Quid hæredi seruas, quo si vtatur ignoras? Quid substantiam cumulas, quam fortassis ingrato relinquis: Forsitan illi præstabis, quicquid misericordiæ causa de eius portione detraxeris. Quare fac primo qnod iubetur, vt possis accipere quod promittitur. Non potest vsuras accipere, qui dominum noluerit fœnerare. Qui dat, inquit, pauperibus, deum fœnerat. Nec enim potest diuina promissa percipere, qui præcepta cœlestia noluerit obseruare.

Item eodem die alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, *XVIII. & XLVII.*

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Locutus est Iesus ad turbas & ad discipulos suos dicens, Super cathedram Moysi, & cætera, quæ inserta est in sermone De verbis domini, *LIX.*

X L

Feria quarta post secundam dominicam in quadragesima De causa ieiunij, loco ac tempore. *Sermo I.*

Si bene retinet fraternitas vestra, prædicauimus quòd sanctam quadragesimã abstinendo ipse dominus consecrarit, & tot dierum & noctium curriculo cibum omnino non capiẽs, vnum ac solidum ieiunij tempus effecerit. Totum non obseruare, sacrilegium est: ex parte autem violare, peccatum est. *Sermo LXXVII. Hic sermo est inter Ambrosianos. 37.* Hoc enim fecit causa salutis nostræ, vt rem vtilem non solum doceret verbis sed etiam exemplis instrueret, vt eisdem vestigiis quibus ad fidem gradimur, ad abstinentiam gradiamur. Sed videamus quæ causa extiterit vt ieiunia sibi saluator indiceret, & ipse primus bonus humani generis medicus ieiunaret. Bonus enim medicus poculum quod ęgro daturus est ipse prius gustat, vt peritiam artis suæ antè ipse in se demõstret, vt experimento æger accipiens securus sit de poculo, securior de salute. Deinde quo loco hoc ipsum tẽpus ieiunij procurauit. Dicit enim Euãgelista abstinuisse *Matth. 4.* dominum quadraginta diebus & noctibus in deserto.
Arbitror itaque causam hanc esse ieiunij, vt quia primus M
Adam in paradiso constitutus per intemperantiam gu *Gene. 3.* læ gloriam immortalitatis amiserat, eandem immortalitatem secundus Adam Christus per abstinentiam repararet. Et quia contra mandatum dei gustãs de interdicta arbore peccatum mortis inciderat, nunc secundũ mandatum domini ieiunans vitæ iusticiam mereretur. Hoc enim egit saluator vt eisdem vestigiis quibus admissa fuerant delicta purgẽtur, hoc est, quia homo mãducando deliquerat, corrigat abstinendo: vel quia epulando mulierem cognouerat, nunc eandem ieiunando despiciat. Adam enim Euam non nisi intemperantia prouocante cognouit. Quamdiu autem mansit in illis temperata parcitas, mansit & impolluta virginitas: & quamdiu ieiunauerunt ab interdictis epulis, tamdiu & à pudẽdis ieiunauerũt peccatis. Fames enim amica virginitatis est, inimica lasciuiæ: saturitas vero castitatem prodit, nutrit illecebram. Igitur sicut dixi, hoc egit dominus, vt his præiudiciis quibus homo obnoxius peccatis fuerat liberaretur. Propterea namque per omnia secundum similitudinẽ Adæ nasci voluit, vt secundum similitudinem Adæ omnia hominis peccata dissolueret. Adam enim de terra virgine natus est, & Christus de Ma-

A de Maria virgine procreatus, illius maternum solum necdum rastris scissum fuerat, istius maternũ secretum nunquam cõcupiscentia violatum. Adam dei manibus plasmatur de limo, Christ⁹ dei spiritu formatur in vtero. Ideo oritur deo patre, vterque virgine vtitur matre, vterq; sicut Euãgelista dicit, filius dei est: sed Adã creatura est, dei filius Christus vera substãtia. Hoc ergo agit dominus sicut Adã secũdus, vt quod prior homo mãducando perdiderat, hic alter ieiunando recipiat, ac legem in paradiso abstinentiæ datã in deserto custodiat. Sciebat enim pręceptum dei non vnius loci legem esse, sed mundi. Non enim interest diuinitatis maodatum, vtrũ domi an in agro custodias, cum vbiq; sit qui præcepit. In deserto itaque saluator implet mandatum dei, vt ibi Adam seruaret errantem, vbi fuerat de paradisi possessione proiectus. Adã enim expulsus de paradiso, inculti mũdi deserta sustinuit. In deserto ergo primum homini salus refunditur, vbi desunt epulæ, vbi desunt deliciæ, vbi quod est omnium malarum causa, deest & mulier. Poterat enim Adam inter illas paradisi delicias inconcussus stare, si Eua ibidem cum diabolicis insidiis non fuisset. Conueniens ergo est desertum saluti, vbi nõ
B est Eua quæ persuadeat, non est mulier quæ blandiatur.
Gene.3. Videte rem mirã. In paradiso cum Adam diabolus de-
Matth.4. certat, in deserto cũ Christo diabolus dimicat: vbique insidiatur homini, vbique congreditur: sed vbi mulierem inuenit, vincit: vbi mulierem non inuenerit, victus abscedit. Formã igitur dedit nobis deus in hoc facto, vt ieiuniorum tempore tanquam in deserto habitantes abstineamus epulis voluptatum, mulier nec coniungatur nobis Eua, ne nos à casta obseruatione, illecebrosa persuasione subuertat. In deserto enim quodam modo videtur habitare, qui quadragesimę tempore ieiunus & castus est, deserto planè quodã ipso corporis Christiani cum non repletur cibis, non poculis irrigatur, sed arentis iter deserti, inquam, est corpus nostrum, cum per dies aliqua abstinentia marcescit carnis species, colore neglecto & contemptu rerum totius hominis species inculta sordescit. Tunc Christus dominus habitat desertum pectoris nostri, cum terram nostram fame squalidam ac siti aridam esse repererit, secundum quod ait
Psal.62. Propheta Dauid, Sicut terra deserta & inuia & inaquosa, sic in sancto apparui tibi. Aliter enim in sancto ei ap-
C parere non possumus, nisi terra corporis nostri fuerit deserta mundanis deliciis, inuia inimicis concupiscentiis, & inaquosa libidinosis cõcupiscentiis, & illecebris. Tunc habitans saluator hoc desertum corporis nostri omnes ibi diabolicas factiones exuperat, & secretum ac securum à cogitationibus seculi esse suum facit habitaculum, vt deinceps nos intra nosmetipsos velut in solitudine constituti, non nisi cœlum respiciamus & terram, hoc est, non cogitemus alium, nisi cœlestis regni dominum & terrenæ resurrectionis actorem, præstante ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem feria de conceptu Rebeccæ. Sermo II.

Sermo LXXVIII. SI expositionem sanctarum scripturarũ eo ordine & illo eloquio, quo à sanctis patribus sunt expositæ, charitatis vestræ auribus voluerimus intimare, non nisi ad paucos scholasticos cibus doctrinæ poterit peruenire, reliqua vero populi multitudo ieiuna remanebit. Et ideo rogo humiliter vt contentæ sint eruditæ aures verba rustica æquanimiter sustinere, dummodo totus grex domini simplici, & vt ita dixerim, pedestri sermone pabulum spiritale possit accipere. Et quia imperiti & simplices ad schola- D
sticorum altitudinem nõ possunt ascendere, eruditi se dignentur ad illorum ignorantiã inclinare, quia quod simplicibus dictũ fuerit, scholastici intelligere possunt: quod autem eruditis fuerit prædicatum, simplices omnino capere non valebunt. Lectio nobis de beato Isaac *Gene.25.*
& sancta Rebecca, & paruulis qui in eius vtero collidebãtur recitata est. Quòd autem beatus Isaac typum habuerit domini saluatoris penè nulli habetur incognitũ, Isaac ergo Christũ dominum, beata autem Rebecca ecclesiã figurauit. Quæ cum multo tempore ad exemplũ ipsius ecclesiæ sterilis permaneret, beato Isaac orante & domino donante, concepit, sed collidebantur paruuli in vtero eius: quorum molestiam non sustinens, dixit, Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Et ait *Gene.25.*
illi dominus, Duæ gentes in vtero tuo sunt, & duo po- *16. De ciui.*
puli de ventre tuo diuidentur, populusq; populum su- *dei.cap.35.*
perabit, & maior seruiet minori. Hęc omnia fratres charissimi, sicut dicit Apostolus, in figura contingebant illis: scripta sunt autem propter nos. Concepit ergo cor- *1.Cor.10.*
poraliter de beato Isaac Rebecca, quia conceptura erat spiritaliter de Christo ecclesia. Sed sicut duo paruuli in B
vtero Rebeccæ collidebantur, sic in vtero ecclesiæ duo sibi populi iugiter aduersantur. Si enim aut soli mali, aut soli boni essent, vnus populus esset: quia vero in ecclesia & boni inueniuntur & mali tanquã in ventre spiritalis Rebeccæ duo populi colliduntur humiles scilicet & superbi, casti & adulteri, mansueti & iracundi, benigni & inuidi, misericordes & cupidi. Boni enim lucrari volunt malos, mali vero extinguere cupiunt bonos. Bonorum desiderium est, vt qui mali sunt, corrigantur: malorum studium est, vt qui boni sunt consumantur. Vnum est genus piorum, aliud impiorũ. Genus piorum ad cœlũ erigitur per humilitatem: genus impiorum ad infernum demergitur per elationem. Omnes enim qui in ecclesia catholica terrena sapiunt terrã, diligunt, terram concupiscunt, & omnem spem suam in terrã constituunt, ad Esaũ pertinent. Quicunque ideo deo seruire optat, vt honoribus crescat, & lucra terrena percipiat, & ipse ad Esaũ, id est, ad terrenam fœlicitatem pertinere cognoscitur. In Esaũ enim carnales intelliguntur, In Iacob vero spiritales. Isti enim duo populi sicut beatus Apostolus euidenter assignat, cum carnales demõstrat, F
& spiritales insinuat, Sic enim ait: Manifesta sunt opera *Galat.5.*
carnis, quę sunt fornicatio, immundicia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, comessationes. Ecce fructus populi pertinentis ad Esaũ: Qui autem sunt fructus qui pertinent ad Iacob, idem Apostolus in consequentibus adiuogit dicens, Fructus *Vbi suprà.*
autem spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimitas, fides, bonitas, benignitas, modestia, cõtinentia. Ecce opera spiritalium ad beatũ Iacob, id est, ad piorũ populum pertioentia. Quod autē dictum est, Populus pupu- *Gene.25.*
lũ superabit, & maior seruiet minori: secundum literam in Esau vel in Iacob non videmus impletum. Non enim corporaliter beato Iacob Esau seruisse cõmemorat scriptura. Quo modo ergo hoc oporteat intelligi, aut qualiter maior populus minori seruiat, spiritaliter debemus intelligere. Nisi enim fieret, non hoc sancta scriptura cõmemoraret. Quo modo ergo populus maior seruiat minori, hoc qui diligenter attendit, in Christianis vel in Iudæis agnoscit. Maior enim & senior populus Iudæorum iuniori, id est, populo Christiano seruire probatur, dum per totum mundum libros diuinæ

legis

G legis ad instructionem omnium gentium portare cognoscitur. Ideo enim per omnem terram Iudęi dispersi sunt, vt cum aliquem Paganum ad fidem Christi voluminus inuitare, & ab omnibus prophetis ipsum Christum esse annunciatum testamur, & ille resistēs dixerit, à nobis potius quàm à spiritu sancto libros diuinę legis esse conscriptos, nos habemus vnde eum redarguere certa ratione possimus, dicentes ei, Si de meis libris tibi dubitatio nascitur, ecce Iudæorum libros vtique inimicorum nostrorum, quos certum est si ego cōscribere vellem mutare non potui, ipsos relege, & cum in ipsis hoc quod in meis libris inueneris, noli esse incredulus sed fidelis. Hoc ordine maior populus minori seruire cognoscitur, dum etiam per illorum libros ad credēdum in Christo gentium populus inuitatur. Sed & alio modo populus maior seruiet minori. Quo inquis ordine? Illo vtique quo mali seruiunt bonis, non vtique obsequendo, sed persequendo. Quo modo ergo mali seruiunt bonis? Quo modo persecutores martyribus, quo modo limæ vel mallei auro, quo modo molæ seruiunt tritico, quo modo panibus coquendis fornalia vt illi
H coquantur, illi consumantur. Quo modo, inquam, mali seruiūt? Quo modo in fornace aurificis palea seruit auro, vbi sine dubio palea consumitur, aurum probatur. Non ergo glorientur, nec se extollant mali, quādo bonis aliquas tribulationes immiserint: quia cū illos persequuntur in corpore, se occidere probantur in mente. Vt ad virum bonū perueniat hominis mali aduersitas, iam illius animam putrefacit iniquitas. Qui ergo malo animo virum bonum iracundiæ furore succēsus conatur incendere, vtrum ille possit exuri, adhuc dubiū est. Quòd autem iste iam ardeat dubium non est, quia forte ille vir bonus spirituali succo & sancti spiritus refrigerio plenus, apposito persecutionis igne non ardet: ille vero qui eum conatur exurere, sine dubio non potest non ardere. De vno ergo semine Isaac, & Esau nascitur & Iacob: sicut de vno baptismo domini saluatoris & de ecclesiæ vtero procreatur populus Christianus, qui tamē pro morum diuersitate, sicut Esau & Iacob in duas partes diuiditur, cum ex fructibus operum vna pars cognoscitur carnalis, alia spiritalis. Ideo autem dixit, Maior seruiet minori, quia semper maior est numerus ma-
I lorum quàm bonorum. Et sicut illi duo paruuli in vtero Rebeccę, ita & isti populi in ventre ecclesię vsque in diem iudicij collidūtur, dum sicut iam suprà diximus, humilibus aduersantur superbi, dū castos adulteri persequuntur, dum quorum infinitus est numerus, ebriosi sobrios insectantur, dum benignis inuidi æmulantur, dum eleemosynarios raptores, dum pacificos extinguere cupiunt iracundi, dum eos qui cœlestia sapiūt ad terrā retrahere luxuriosi conantur. Vnde rogo fratres, vt quicunque in his malis se sentit obnoxiū, dum tempus est cum dei adiutorio studeat transferri ad dexteram, & relictis viciorum sordib' ad virtutum ornamēta redire festinet, vnde in die iudicij ab auditu malo liberari, & illam vocem desiderabilem mereamur audire, Euge serue bone, intra in gaudium domini tui. Attentius tamen rogo & admoneo fratres, vt ad vigilias maturius surgere studeatis, ad tertiam, ad sextam, ad nonam fœliciter veniatis, castitatē ante omnia per totam quadragesimam vsque ad finem Paschæ cum propriis vxoribus custodite. Quod pransuri eratis, pauperibus erogate. Pacem ipsi habete, & quos discordes agnoueritis, ad concordiam reuocate. Peregrinos excipite, nec vos pigeat eorum pedes abluere. Non erubescat exercere Christianus, quod implere dignatus est Christus. Cū

Matth. 25.

K bona voluntate pauperibus secundū vires vestras eleemosynas erogate. Hilarem enim datorem diligit deus. 2.Cor.6. Impedimenta mundi, si ad integrum non potestis abscindere, vel ex parte aliqua temperate, vt lectioni vel orationi possitis insistere, vt in sancta exceptoria pectoris vestri spiritale vinum, id est, verbum dei abundantius reponentes, repudiatis omnibus criminibus atque peccatis, cum libera & syncera conscientia deo seruire possitis. Et cum sancta solēnitas paschalis aduenerit, charitatem non solū cum bonis, sed etiam cum malis fideliter ac fœliciter retinentes, cum gaudio & exultatione mundo corde & casto corpore ad altare domini possitis accedere, & corpus & sanguinem eius vnusquisque vestrum non ad iudicium animæ suæ mereatur accipere, præstāte eodem domino nostro Iesu Christo cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen. 1.Cor.11.

Item in eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Ascendens Iesus Hierosolymā, assumpsit duodecim discipulos suos secreto: & cætera, quæ habetur, De quæstionibus Euangeliorum libro primo. Matth. 20. L *Cap. XXIX.*

Feria quinta post secundam dominicam in quadragesima, De scala Iacob. *Sermo I.*

CVm diuina lectio legeretur, fratres charissimi, audiuimus quod supplicante sancta Rebecca, Isaac vocauerit filiū suum Iacob & dixerit ei vt pergeret in Mesopotamiā Syriæ, & inde sibi vxorē acciperet, & quod ille humiliter obediens patri abierit, & in ipso itinere venerit ad quendā locū, & supposuerit lapidē capiti suo atque dormierit, & viderit in somnis scalam vsque ad cœlos pertingentem, & angelos dei ascendentes & descendētes per eam, dominum autem incumbentem scalæ, & dicentem sibi, Iacob Iacob, noli timere, ego sum tecū, & ego ero socius itineris tui. Beatus enim Isaac, fratres charissimi, quando filium suū dirigebat in Mesopotamiā, dei patris typum præfigurabat, Iacob vero Christum dominum designabat. Beatus ergo Isaac neglectis mulieribus regionis in qua habitabat, mittebat filium suum, vt in regione longinqua sibi vxorem acciperet, quia deus pater missurus M erat vnigenitū suum, qui repudiata synagoga de gentibus sibi ecclesiam sociaret. Hoc tunc in veritate completū est, quādo Iudæis Apostoli dixerunt, Vobis quidem primū oportebat loqui verbū dei, sed quia vos indignos iudicastis æternę vitæ, ecce cōuertimur ad gentes. De beato Iacob non legimus quòd cum equis aut asinis aut camelis abierit, sed hoc tantum legimus quòd baculum in manu portauerit. Sic enim ipse dum supplicaret domino dixit, Domine, inquit, minor sum omnibus miserationibus tuis, cum baculo meo transiui Iordanem istum, & ecce cum duabus turmis regredior. Iacob ergo ad accipiendā vxorē exhibuit baculū, & Christus ad redimendam ecclesiam detulit crucis lignum. Iacob dormiens posuit lapidem sub capite suo, & vidit scalam pertingentem ad cœlum, & dominum incumbentem scalæ. Videte fratres, quantæ sint in hoc loco mysteria. Iacob typum gerebat domini saluatoris, & lapis quem supposuit capiti suo, nihilominus Christum dominum figurabat. Quare lapis ad caput Christum significet, audi Apostolum, Quia caput viri Christus. Denique vnxit beatus Iacob lapidem ipsum. Attendite vnctum, & intelligitis Christum. Christus ab vnctione, id est,

Sermo LXXIX.
Gene. 28.
Acto. 13.
Gene. 32.
Gene. 28.
1.Corin. 11.

A id est, à chrismate vnctus interpretatur. Sed si Iacob dominum in terra dormiens figurabat, quid est quod in cœlo dominus scalæ innixus incumbebat? Quo modo Christus dominus & in cacumē scalæ in cœlo, & in beato Iacob esse videbatur in terra? Quòd autem & in cœlo sit Christus & in terra, audi ipsum Christum dicentem, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo. *Ioan.3.* Aduertite, quia & ipse dominus & in cœlo & in terra se esse dixit, Christū dominum, fratres charissimi, caput esse ecclesiæ confitemur. Si caput est ecclesiæ, secūdum caput in cœlo est, secundum corpus in terra. Denique cum beatus Paulus Apostolus persequeretur ecclesiam, Christus de cœlo clamauit, Saule Saule, quid me persequeris? *Acto.9.* Non dixit, quid persequeris seruos meos: nec hoc dixit, quid persequeris mēbra mea: sed hoc dixit, quid me persequeris. Iam quasi pede calcato lingua clamat, Calcasti me, cum vtique lingua calcari non posset, sed per concordiam charitatis caput pro mēbris omnibus clamat. *Gene.28.* Iacob ergo dormiebat, & dominum in cacumen scalæ videbat incumbere. Quid est in scala incūbere, nisi in ligno pē-

B dere? Considerate fratres, quis in ligno crucis pendens pro Iudæis orauerit, & agnoscetis quis ad Iacob scalæ incumbens cœlo clamauerit. Sed quare hoc in itinere factum est antequam Iacob vxorem acciperet? Quia & verus Iacob dominus noster prius in scala, id est, in cruce occubuit, & postea sibi ecclesiam sociauit, dans ei in præsenti arras sanguinis sui, daturus dotē postmodum sui regni. Quòd autem & Iacob dormiens, & dominus scalæ incumbens, Christum figurauit, attendite & videte rei huius altitudinem. *16. De ciui. dei. ca. 38.* Cum enim saluator noster de Nathanaël loquens beatū Iacob nominasset dicens: Ecce Israëlita in quo dolus non est: *Ioan.1.* in consequentibus dixit, Amodo videbitis cœlos apertos, & angelos dei ascēdentes & descendētes ad filium hominis. *De verbis domini ser. 40.* Quod Iacob per figuram in somnis viderat, hoc de se dominus in Euangelio prædicabat. Videbitis, inquit, cœlos apertos, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Si ad filium angeli descendebāt, quia in terris erat, quo modo hi ipsi angeli ascendebāt ad filium hominis, nisi quia & in cœlis erat? Ac sic & in Iacob ipse dormiebat, & de cœlo ad Iacob ipse clamabat. Hæc omnia fratres, sicut Apostolus clamat, in figura continge- *1.Corin.10.*

C bant illis, scripta sunt autē propter nos, in quos finis seculorum deuenit. Quo modo tamen fratres, angeli dei ad filium hominis in cœlum ascendant, & ad ipsum filium in terram descendāt, diligenter attendite. Quando enim prædicatores dei de scripturis sanctis alta & profunda quę non nisi à perfectis intelliguntur annunciant, ascendunt ad filiū hominis: quando vero illa prędicant quæ ad corrigendos mores pertinēt, & quę omnis populus intelligere posśit, descendunt ad filium hominis. Sic & Apostolus dicit, Sapiētiam loquimur inter perfectos, sapientiam nō huius seculi, sed arcanam, absconditam, quam prædestinauit deus ante secula in gloriam nostram. *1.Cor.2.* Ista quādo dicebat Apostolus, sine dubio ascendebat ad filium hominis. Quando autem dicebat: Fugite fornicationem: *1.Cor.6.* quādo dicebat, Nolite inebriari vino in quo est luxuria: *Ephe.5.* quando denunciabat. Radix omnium malorum est cupiditas. *1.Tim.6.* In his verbis tanquam angelus dei descendebat ad filiū hominis. Quando autem dicebat, Quę sursum sunt sapite, non quę super terram, *Colo.3.* ascendebat. Cum vero dicebat, Sobrij estote & nolite peccare, *1.Cor.15.* & reliqua quæ ad corrigendos mores pertinent, prædicabat, lac doctrinæ ministrans tanquam nutrix paruulis, descendebat, quia illa loquebatur quæ D etiam imperiti capere possent. Hoc ordine & ascenditur & descenditur ad filium hominis, cum & perfectis cibus solidus tribuitur, & doctrinę lac etiam non negatur. *Hebra.5.* Sed & beatus Ioannes ascendebat, quando dicebat, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. *Ioan.1.* Satis in altum ascendebat, quādo ista dicebat. Sed quia angeli dei non solum ascendunt sed etiam descendunt, inclinans se ad paruulos dixit, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt hæc quæ superius suggesśimus, sanctis cordibus vestris posśint tenacius inhærere, breuiter quæ dicta sunt repetemus. *Epilogus.* Beatus Isaac, sicut diximus, mittēs filium suum, typum dei patris habuit: *Gene.28.* Iacob qui missus est, Christū dominum designauit. Lapis quem ad caput habuit & oleo vnxit, & ipse significauit dominum saluatorem. Scala vsque ad cœlos attingēs, crucis figuram habuit. Dominus innixus scalę, Christus crucifixus ostenditur. Angeli ascendentes & descendentes per eam, Apostoli & apostolici viri & omnes doctores ecclesiarum intelliguntur: ascendentes, quando perfectis perfecta prædicant: descendentes, quando paruulis & imperitis simplicia E quæ intelligere posśint, insinuant. Nos vero fratres, qui omnia quæ in veteri testamento figurata sunt, in nouo testamento videmus esse completa, quantas posśumus, deo gratias referamus, qui nobis nullis præcedentibus meritis tāta præstare dignatus est, totis viribus cum ipsius adiutorio laborantes, vt hęc tanta & talia beneficia non nobis iudicium pariant sed profectum. Quinimò ita spiritaliter studeamus viuere, & bonis operibus semper insistere, vt cum nos castos, sobrios, misericordes & pios iudicij dies inuenerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timētibus peruenire ad æternam beatitudinem mereamur, præstante domino nostro, & cætera.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso: & cætera. quæ habentur inter sermones De verbis domini, XXIIII. & XXV. Et de quæstionibus Euangeliorum lib. secundo cap.38. Et in lib. L. Homiliarum in VII. insertum est. *Luca.16.*

Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Non possum ego à meipso facere quicquam: & cætera. quæ habentur in expositione doctoris ibidem, Et inter sermones De verbis domini, XLIIII. & XLV. *Ioan.5.* F

Feria sexta post secundam dominicam in Quadragesima, de Iacob & Laban: Sermo I.

FRequenter charitati vestræ suggesśimus, fratres dilectisśimi, beatum Iacob typum habuisse & figuram domini saluatoris. *Sermo LXXX.* Denique quo modo Christus vēturus erat in mundū vt iūgeretur ecclesiæ, ita in beato Iacob hoc præfiguratū est, quando in regionem longinquam peregrinatus est, vt coniugiū sortiretur. Abiit ergo sicut audistis, beatus Iacob in Mesopotamiam ad accipiendam vxorē, & cum venisset ad quendam puteum, *Gene.29.* vidit Rachel venientem cum ouibus patris sui: & cum agnouisset consobrinam suam esse, adaquato grege osculatus est eam. Si diligenter audistis fratres, potestis agnoscere nō fuisse sine causa, quòd sancti Patriarchæ matrimonia ad puteos aut fontes inueniunt. Si hoc semel tantummodo euenisset, poterat aliquis dicere non pro aliqua significatione factum esse, sed casu potius accidisse. Cum vero & beata *Gene.24.* Rebecca

G Rebecca quę iungenda erat Isaac, ad puteum inuenitur,
Gene.29. & Rachel quam accepturus erat Iacob, ad puteū inuenitur agnoscitur, nihilominus & Sephora quę Moysi iuncta est, ad
Exod.2. puteū reperitur, sine dubio aliqua in his sacramenta debemus agnoscere. Et quia toti tres isti Patriarchæ typū domini saluatoris præferebāt, ideo ad fontes vel ad puteos inueniūt matrimonia, quia Christus ad aquā baptismi inuenturus erat ecclesiam. Denique veniēs Iacob
Gene.29. ad puteum, prius gregem Rachel adaquauit, & postea osculatus est eam. Verū est fratres charissimi, nisi prius per aquam baptismi Christianus populus à malis omnibus abluatur, pacē Christi habere non meretur. Nunquid beatus Iacob videns consobrinam suam, nō eam potuit osculari prius quàm aquam gregibus daret? Potuit sine dubio, sed mysterium gerebatur. Oportebat enim ve per gratiā baptismi ab omni iniquitate vel discordia liberaretur ecclesia, & sic pacem cum deo habe-
Vbi supra. re mereretur. Quòd autem in illa peregrinatione duas vxores accepit Iacob, duos populos figurabat, Iudæorum & gentium. Nam in aduentu Christi non paruus numerus etiam de Iudæorū populo in eum legitur credidisse. Sic enim in Apostolorum actibus continetur,
Actor.2. H quia crediderunt vna die tria milia, item alia die quinque milia, item postea multa milia. Quòd autē duo populi in Christū crediderint, etiā ipse dominus in Euan-
Ioan.10. gelio confirmat, vbi ait, Habeo & alias oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt fiat vnus grex & vnus pastor. Duę ergo illæ mulieres, id est,
Gene.29. Lia & Rachel, quę beato Iacob fuerāt iunctę, istos duos populos figurauerunt, Lia Iudæorum, Rachel gentium. Istis duobus populis velut duobus parietibus, tanquam lapis angularis iūctus est Christus. In ipso enim se osculati sunt, & in ipso æternam pacem inuenire meruerūt,
Ephe.2. sicut Apostolus dicit, Ipse est pax nostra qui fecit vtraque vnum. Quo modo fecit vtraque vnum? Vtiq; duos greges iungēdo, & duos parietes sibimet copulando. Denique videte quid postea consecutus est. Dicit enim scriptura, quòd post hæc diues factus fuerit beatus
Gene.30. Iacob. Sicut enim sanctus Iacob creuit ac ditatus est, & cum infinita substātia ad patriam reuersus est, ita & verus Iacob dominus noster Iesus Christus veniēs in hūc mundum, & istas duas sibi plebes, id est, gentium & Iu-
I dæorum consocians, innumerabiles ex eis filios spiritaliter genuit & creauit, ac ditatus est nimis. Denique au-
Matth.28. di ipsum dicētem: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Nam expoliato diabolo reuersus ad patrem magnas secum diuitias reportauit, secundū quod
Psal.67. Psalmista de eo multo antè prædixerat, Ascēdēs in altum, captiuam duxit captiuitatem. Reuertēte autem Ia-
Gene.31. cob ad patriam suam, persecutus est eum Laban cum sociis suis, & scrutatus omnem eum substantiam eius, nihil de rebus suis inuenit: & quia de suo nihil inuenit, tenere eum omnino non potuit. Laban hic typum diaboli habuisse non incongrue dicitur, qui & idolis seruiebat, & beato Iacob qui typum domini præferebat aduersarius erat. Persecutus est ergo Iacob, nihil apud eum de rebus suis inuenit. Audi hoc & verum Iacob in Euangelio di-
Ioan.14. cente, Ecce venit princeps huius mundi, & in me nihil inuenit. Concedat nobis diuina misericordia, vt etiam in nobis nihil de suis operibus noster aduersarius recognoscat. Si enim de suo nihil inuenerit, tenere nos vel reuocare ab æterna vita nō poterit. Et ideo fratres charissimi, diligenter aspiciamus arcellas conscientiæ nostræ, perscrutemur latibula cordis nostri, & si nihil ibi quod ad diabolum pertinet, inuenimus, gaudeamus, & deo gratias referamus, & quātum possumus cum ipsius K adiutorio studeamus vt ianuæ cordis nostri semper aperiantur Christo, & vsque ad finem claudantur diabolo. Si verò aliquid de operibus vel calliditate diaboli in animis nostris latitare cognoscimus, velut venenū mortiferū euomere vel expuere festinemus, vt cum nobis insidiari voluerit, & nihil quod ad se pertinet potuerit inuenire, confusus abscedat, & nos cum Propheta gratias agentes clamemus ad dominum, Liberasti ex *Psal.43.* affligentibus nos, & eos qui nos oderunt cōfudisti. Lia ergo sicut supra diximus, significat illā plebem quæ de Iudæis iuncta est Christo. Rachel verò, ecclesiæ, id est, omnium gentium typum gessit, & Ideo Lia non est furata idola patris sui sed Rachel, quia post aduentū Chri- *Gene.31.* sti nō vsquequaque synagoga idolis seruisse cognoscitur, sicut de ecclesia gētium manifestissime comprobatur, & propterea non apud Liam, id est, synagogam, sed apud Rachel quę typum gentium præferebat, idola La- *Gene.31.* ban legimus latuisse. Quòd autem venit Iacob ad Iordanem, & transmissis omnibus rebus ipse solus remansit & luctabatur cum viro vsque dum veniret aurora, Iacob in illa colluctatione Iudæorum populum figurauit, angelus qui cum illo luctabatur, typū saluatoris do- L mini præferebat. Luctatur Iacob cum angelo, quia populus Iudæorum luctaturus erat cum Christo. Vincebat Iacob angelum, quia Iudæorum populus Christum vsque ad mortem persecuturus erat. Et quia non totus populus Iudæorum infidelis extitit Christo, sicut iam supra diximus, sed nō parua multitudo in nomine eius legitur credidisse, ideo angelus tetigit femur Iacob, & claudicare cœpit. Pes enim ille in quo claudicabat, Iudæos qui in Christum non crediderunt figurabat: ille verò qui sanus remāsit, illorum typum gessit qui Christum dominum receperunt. Denique diligenter attendite, quia Iacob in illa colluctatione & vincebat, & benedictionem petebat. Cùm enim dixisset angelus, Dimitte me, respondit Iacob, Non dimittam te nisi benedixeris mihi, In eo quod vincebat Iacob, Iudæos persecuturos Christum significabat: in eo quòd benedictionem petebat, illum populum figurabat qui in Christum dominum crediturus erat. Denique quid ei dixit angelus: Si contra dominum fortis fuisti, quāto magis contra homines præualebis? Hoc tunc impletum est, quādo M populus Iudæorum Christum dominum crucifixit. Dimitte me, inquit angelus, iam ascendit aurora: hoc iam resurrectionem domini figurauit, quia dominus, sicut optime nostis, ante lucē legitur resurrexisse à mortuis. Quòd autem Iacob typum domini figurauit, etiam *Ioan.10.* hinc cognoscimus, quòd orans deum vt eum de manu Esaū fratris sui eriperet, Domine, inquit, minor sum *Gene.32.* cunctis miserationibus tuis, in baculo meo transiui Iordanem, & ecce cum duabus turmis regredior. Verū est, fratres charissimi, baculo crucis Christus apprehendit mundum, & cum duabus turmis, id est, cum duobus populis ad patrem rediit cum triumpho. Hæc ergo fratres charissimi, frequentius cogitate, & velut mūda animalia spiritaliter ruminantes vtilem & necessarium cibum vestris animis prouidete, illum vtique cibū de quo dominus ait, Operamini non cibum qui perit, sed qui per- *Ioan.6.* manet in vitā æternam: ad quē vos dominus per suam pietatem perducat, cui est honor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Eodem die de somnio Ioseph. Sermo II.

Votiés vobis, fratres charissimi, lectiones de *Sermo* testamento veteri recitantur, sicut frequenter *LXXXI.* admo-

A admonui, non hoc solum debetis attēdere quod sonat in verba, sed quod intelligitur & sapit in spiritu. Sic & *1.Cor.3.* Apostolus commonet nos dicens, Litera occidit, spiri- *1.Corin.10.* tus autē viuificat. Hæc enim omnia quæ in veteri testamento legūtur, sicut dicit Apostolus, in figura cōtingebant illis, scripta sunt autē propter nos. Cum enim populus Christianus fideliter ad ecclesiam venit, quid ei prodest quod audit qualiter sancti patriarchæ aut vxores acceperint aut filios procreauerint, nisi quare hęc facta sint, aut quid res ipsę figurauerint, spiritali sensu perspexerit? *Gene.37.* Ecce audiuimus quòd beatus Iacob genuerit filium, & vocauerit nomen eius Ioseph, & eum plusquā reliquos filios suos dilexerit. Hoc loco beatus Iacob figurā habuit dei patris, sanctus quoq; Ioseph typum gessit domini saluatoris. Diligebat ergo Iacob filiū suum, *Matth.3.* quia deus pater diligit vnicum suū, sicut ipse dixit, Hic *Gene.37.* est filius meus dilectus. Iacob misit filiū suum, vt de fratribus suis solicitudinē gereret, & deus pater misit vnigenitum suum, vt genus humanum peccatis lāguidum visitaret. Ioseph dū fratres suos quæreret, errabat in eremo, & Christus genus humanū requirebat quod erra- B bat in mūdo, quodam modo quasi & ipse errabat, quia errantes requirebat. Ioseph enim fratres suos quærebat in Sichimis. Sichima interpretatur humerus. Semper enim peccatores dorsum magis quàm faciē ponūt in faciem iusti. Humeri enim retro sunt. Sicut enim fratres Ioseph inuidia percussi, fraternæ dilectioni dorsum magis quàm faciem offerebant, ita & infœlices Iudæi venięte ad eos salutis authore inuidere potius quàm dili- *Psal.68.* gere maluerunt. De talibus dicitur in Psalmo, Obscurētur oculi eorum ne videant, & dorsum illorum semper incurua. Inuenit ergo Ioseph fratrer suos in Dothaim. *Gene.37.* Dothaim interpretatur defectio. Verè in grandi defectione erāt, qui de parricidio cogitabāt. Videntes ergo Ioseph fratres sui, de morte illius tractauerunt, sicut vi- *Matth.26.* dentes Iudæi verum Ioseph dominū Christum, vt eum crucifigerēt vno omnes cōsilio statuerunt. Ioseph expoliauerunt fratres sui tunica polymita & talari, & Iudæi Christum per mortem crucis expoliauerūt tunica corporali. Ioseph exutus tunica mittitur in cisternā, id est, in lacum: & Christus expoliatus carne humana descendit in infernū. Ioseph posteaquàm de cisterna leuatur, C Hismaëlitis, id est, gētibus venditur: & Christus posteaquàm de inferno regreditur, ab omnibus gētibus fidei commercio comparatur. Ioseph per cōsilium Iudæ triginta argenteis distrahitur, & Christus per cōsilium Iudæ Iscariotis eodem numero venūdatur. Quòd autem in diuersis trāslationibus nō æquali precio Ioseph scribitur venundatus, sed alij dixerunt viginti argēteis, alij triginta, hoc spiritaliter significauit, quòd Christus non æqualiter ab omnibus credendus vel diligendus esset. Denique etiam nunc in ecclesia, alij eum plus diligunt, alij minus. Ipsi enim plus valet Christus, qui eum maiori charitate dilexerit. Ioseph descendit in Aegyptum, & Christus in mundum. Ioseph à penuria frumenti saluat Aegyptū, & Christus à fame verbi dei liberat mundum. Nisi enim Ioseph fratres sui vendidissent, defecerat Aegyptus. Fratres, verū est, nisi Christum Iudæi crucifixissent, perierat mundus. Videamus tamen fratres charissimi vnde in beato Ioseph fratres sui tam crudeliter sę- *Sapien.2.* uierunt. Vnde, nisi inuidiæ veneno, per quod mors intrauit in orbem terrarum? Denique audi scripturam di- *Gene.37.* centem, Inuidebant ei fratres sui, & non poterant ei loqui quicquā pacificum. Vidit enim beatus Ioseph somnium, quasi stantem se in agro cum fratribus suis, & manipulos alligantem, & fratrum manipulos adorare ma- D nipulum suum. Hoc in illo Ioseph tunc impletum est, quando eum in Aegypto adorauerunt fratres sui. Et non incongruè coacti sunt steriles manipuli fructuosum manipulū adorare, per quem de famis periculo liberandi erant. Vidit etiam aliud somnium, quod sol & luna & vndecim stellæ adorarent eū. Cui respondit pater suus, Nunquid ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram? Hoc in illo Ioseph impleri non potuit, quia iam mater ipsius de hac luce migrauerat: in nostro vero Ioseph, id est, domino Iesu Christo, somni illius sacramēta completa sunt. Sol enim & luna & vndecim stellæ eum adorauerunt, quādo post resurrectionem sancta Maria quasi luna, & beatus Ioseph velut sol, cum vndecim stellis, id est, beatis Apostolis, incuruati & prostrati sunt ante eum: & impleta est prophetia quæ dixerat, Laudate eum sol & luna, laudate eū omnes stel- *Psal.148.* læ & lumen. Nam intantum in illo Ioseph impleta non est somnij huius interpretatio, vt mater ipsius ante multos annos legatur fuisse defuncta, quàm pręfata somnia ille vidisset. Et reuera, quo modo fratribus ipsius potest conuenire, quòd eum quasi stellę adorare possent, quos E inuidię nox obscuros & tenebrosos effecerat? Iam enim claritatē stellarum perdiderāt, qui in se lumen charitatis extinxerant. Merito ergo hoc in domino saluatore nostro verius credimus fuisse completum, quem sicut iam antea dixi, & beatum Ioseph & beatam Mariā, cum vndecim Apostolis frequētius legimus adorasse. Nā quòd Apostoli lumen stellarum habuerint, ipse dominus in Euangelio dixit, Vos estis lux mūdi. *Matth.5.* Et iterum de ipsius ac suis similibus: *& 13.* Tunc iusti, inquit, fulgebūt sicut sol in regno patris eorum. Ioseph interpretatur augmentatio siue ampliatio. Sed in illo Ioseph ampliationem nō habuit, nisi sola Aegyptus: in nostro vero Ioseph augmentum habere vniuersus meruit mundus. Ille Ioseph ero- *Gene.42.* gauit triticum, noster erogare dignatus est verbum. In *Psal.18.* omnem terrā exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis terræ verba eorū. Nos ergo fratres dilectissimi, qui nullis pręcedentibus meritis tanta bona per misericordiam veri Ioseph domini nostri Iesu Christi consecuti sumus, ad quos non vmbra veteris testamenti, sed ipsa veritas venit, quātum possumus cum dei gratia laboremus, vt quod nobis contulit iudicatus, integrum inue- F niat iudicaturus. Qui tibi tantum contulit, scit quātum reposcat. Et quidē ille cum venerit, redditurus est quod promisit, sed requisiturus est quod redemit, & quod dedit in primo aduentu exacturus est in secundo. Nemo ergo Christo domino nostro reddat mala pro bonis. Quis enim est qui ita impie agit, nisi ille qui accepit vitam & restituit mortem? Mortem enim restituit, qui seipsum male viuendo interficit. Quis est qui reddit mala pro bonis? Ille qui cum deberet dare propria, rapit aliena, qui prò charitate reddit odium, inuidiam pro benignitate, pro humilitate superbiam, pro castitate luxuriam. Quis est qui Christo reddit mala pro bonis? Ille qui cum deberet lectioni insistere, & ad ecclesiam currere, eligit potius ad tabulam ludere, spectacula furiosa, vel cruenta, vel turpia frequētare: & cui oportebat peccata sua orando, legendo, eleemosynas faciendo consumere, studet potius augere & amplius cumulare. Quis est qui reddit mala pro bonis? Qui pro luce tenebras, pro benignitate maliciam, pro sobrietate ebrieratem, pro eleemosynis rapacitatem, pro iusticia iniquitatem restituit. Qui ergo hæc mala adiuuante domino nō admisit, quātum potest munera in se diuina custodiat: qui

vero

G vero his malis se sentit obnoxium, & intelligit obuolutum, cito ad pœuiteotiæ medicamēta recurrat, & antequā anima illa iceebrosa de corpore mortis suæ discedat, eleemosynis, ieiuoiis & orationibus remedium sibi in die necessiiatis acquirat. Sic ergo agamus fratres, vt aote tribunal Christi, & qui boni suot coronam, & qui oegligenies sunt veniam consequātur, vt illos ornet vita integra, istos valeat excusare correcta, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est booor & imperium in secula seculorum, Amen.

Item in eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum: Homo erat paterfamiliās, qui plantauit vineam, & cætera. Quæ habentur inter sermones de verbis domini sermone quinquagesimonono. Et de quæstionibus Euangeliorum lib. primo cap. trigesimosecundo. Et lib. secundo, capite trigesimooctauo.

Sabbato post secundam dominicam in quadragesima, de eo quod Ioseph latuit patrem in Aegypto. Sermo I.

Sermo LXXXII.

H IN beato Iacob fratres charissimi, & in sancto filio eius Iosepb, qui diligēter attendit rem nimis admirabilem deum fecisse cognoscit. Primum ooa credo fuisse sioe causa, quòd dominus qui se toiiēs dignatus fuerat ostēdere beato Iacob, per tot annos noluit ei indicare, quòd Ioseph filius eius viueret, sed permisit eum longa afflictione consumi. Si hoc quisquam sine certa & euidenti ratione factum esse credit, vel hoc cōsideret, quod nec filius eius Ioseph in tam proximo positus permissus sit ad patrē suum mittere, vt ei nunciaret quòd noo solum viueret, sed etiam in grandi bonore floreret. Ab illo eoim loco vbi erat beatus Iacob, vsque in Aegyptum vix eraot treceta miliaria. Vnde frequentissime & ex Aegypto in locis illis vbi Iacob erat, plurimi properabant, & ex illo loco ad Aegyptum infinitæ multitudines assiduæ confluebant. Sed forte aliquis dicit, quòd beatus Iosepb paruulus exierit à patre suo, & ideo recordari eū non potuisset. Nō ita est fratres charissimi. Puer enim erat sedecim aonorum, & nulla ratione parētes suos poterat obliuisci. Nā & intantum eos oblitus non erat, vt fratres suos vbi primum vidit, agnosceret. Sed dicit aliquis, quòd licētiam aut potentiam non habuerit mittendi ad patrem suum.

I Etiam si hoc quasi verisimile videatur, posteaquam de carcere deductus est, & dominus factus est in omni terra Aegypti, per illos septem annos fertilitatis, & illos duos qui transacti sunt tempore inopiæ aotequam fratres sui ad eum descenderēt. Per istos oouem aooos in trecentis miliariis sine vlla dubitatione potuit mittere ad patrem suum: sed occulto iudicio hoc dominus fieri oon permisit, intantum vt nec tunc se manifestaret fratribus suis, quādo ad emendum triticū veneraot, quioimmo durissime eis loquens, & fratrem illorum io vinculis tenens, ad patrem suum eos cum grandi dolore redire iussit. *Gene. 42.* Attendite adhuc ad aliud maius miraculū, & videte quo modo beatus Ioseph, qui patrē suum nouerat pro se intolerabilem amaritudinē sustinere, quasi paruum esset quod antè pertulerat, adhuc & Beoiamio ei fecit auferri, quo facto vtique nouerat eum multiplicem passurum esse dolorem. *Gene. 43.* Hæc enim omnia sine spiritus sancti dispensatione facta fuisse ooo credo. Deus enim, cuius iudicia plerunque sunt occulta, nunquā tamen iniusta, qui beato Iacob noluit iodicare filiū suum viuere, Ille etiam sanctum Ioseph non permisit vt patri suo gloriam suam oūciaret: quinimmo adhuc Simeon in vinculis tenendo, Beniamio auferendo, ipsius patris K sui aogustias cumulauit. Hęc autem fratres charissimi, si fideliter attendamus, cum graodi misericordia domioum fecisse cognoscimus. Ab initio enim mundi hoc deus io sanctis suis exercuit, quod in beato Iacob cum grandi pietate compleuit. Sed quare sit hoc factum, diligenter attendite. Quāuis enim serui & amici dei capitalia crimina vitauerint, & multa opera bona fecerint, tamen sine minutis peccatis eos fuisse oon credimus, quia oon mentitur ille qui dixit, Noo est immunis à peccato, nec infans cuius est vnius diei vita super terram. *Iob. 15.* Et beatus Ioanoes Euangelista, qui vtique meritis oon erat inferior sancto Iacob, clamat & dicit, Si dixerimus quia peccatum nō habemus, ipsi nos decipimus, & veritas in oobis non est. *1. Ioan. 1.* Et illud quod alibi scriptum est, Iustus septies cadit & resurgit. *Prouer. 24.* Quia ergo, sicut iam dictum est, sine istis minutis peccatis Iacob esse non potuit, volens deus ipsa parua peccata io hoc seculo tribulationis igne consumere, implet io eo quod ipse per spiritum sanctū dixit, Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. *Eccle. 27.* Et illud, Flagellat deus omnem filium quem recipit. *Hebræ. 12.* Et illud, Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. *Acto. 14.* L Vt ergo sanctum Iacob deus noster velut aurum purgatum in futuro iudicio prębsentaret, prius ab illo omnes maculas peccatorum abstersit, vt in eo ignis ille arbiter quod exureret inuenire non posset. Quod etiam in ipso beato Ioseph factum esse cognoscimus. Cum enim, sicut dixit scriptura, dominus esset cum eo, & gratiā ei apud dominum suum & apud principem carceris dedisset, *Gene. 39.* pręuentus tunc est vt ab homine auxilium postularet, dicens magistro piocernarum, Memēto mei cum tibi bene fuerit, & supplica Pharaoni, vt me eiiciat de isto carcere. *Gene. 40.* Et quia nondum scriptum erat, Bonum est sperare in domioo, quàm sperare in homine: *Psal. 117.* cum in omnibus dei gratiam meruisset, surreptum est illi vt ab bomine auxilium peteret. Pro qua re additi sunt duo anni, quibus adhuc teneretur in carcere tāquam diceret ei deus: Ego tibi ostendo, vt magis à me quàm ab homine debeas auxiliū postulare. Sine vlla enim dubitatiooe credendū est, quòd pro castigatiune sancti Ioseph oō permisit deus magistrum pincernarum vt io mente haberet quod ei sanctus Ioseph quando de carcere dimissus est supplicauerat. M Et quia etiā & ipse Ioseph quāuis sanctus tunc, sine peccato esse non poterat, ideo tāto tempore fuit in carcere clausus, vt in eo impleretur quod scriptum est, Ego quos amo arguo, & quos diligo castigo. *Apoca. 3.* Si diligenter attendimus fratres charissimi, quod erga beatum Iacob deum fecisse credimus, hoc etiā Iosepb circa fratres suos exercuisse cognoscimus, qui vtique tam sanctus fuit, vt eos odio habere potuisset. Vnde credendum est, quòd ideo eos tantis tribulationibus fatigauerit, vt illos ad confessionē criminis, & ad medicamētum pœnitētiæ prouocaret. Denique cum ingenti dolore dixeruot se merito pati illa, quia peccassent in fratrem suum videntes angustiam eius. *Gene. 42.* Et quia sciebat beatus Ioseph, quòd fratribus suis parricidij crimen sine grandi pœnitentia iodulgeri non posset, & semel & secuodo & tertio illos medicabili tribulatione tanquam spiritali igne decoxit, non vt se vindicaret, sed vt illos corrigeret, & de tam graui crimine liberaret. Denique priusquam peccatum suū confiterētur, & crimen quod admiserant mutua inter se castigatiooe consumerent, nec agnoscēdum eis se dedit, nec pacis osculum eis indulsit. Cum vero illos pro peccato quod in ipso admiseraot

A ſerant humiliter videret afflictos, deoſculatus eſt ſingu
los, & per ſingulos fleuit, & pauentium colla pio ocu-
lorum rore perfuodens, odium fratrum charitatis la-
Gene. 45. chrymis abluebat. Quod ergo deus in beato Iacob fe-
cit, & quod Ioſeph erga fratres exercuit, hoc etiam &
nos in illis qui in nobis peccauerint debemus implere,
& oon ipſos ſed peccata eorum ſtudeamus odire, & ita
velimus ſecundum culpæ merita duriſſima caſtigatio-
ne corripere, vt eos ſtudeamus in veritate diligere. Hæc
ſi facimus fratres chariſſimi, impletur in nobis illud
quod ſcriptum eſt, Iouicem onera veſtra portate, & ſic
Gala. 6. adimplebitis legem Chriſti. Ad extremum vt totum
quod dixi breui ſermone concludam, taliter indulgea-
mus eis qui in nobis peccauerint, qualiter volumus vt
nobis indulgeat deus quoties in illo peccamus. Hæc ſi
facimus, ſecuri poſſumus dicere, Dimitte nobis debita
noſtra, ſicut & oos dimittimus debitoribus ooſtris. Ad-
Matth. 6. huc nos delectabat cum charitate veſtra de beato Io-
ſeph aliquid loqui, ſed propter pauperes qui ad opera
ſua feſtinant, melius eſt hoc vt nobis in die craſtina re-
ſeruemus. Et ideo conuerſi ad dominum miſericordiã
ipſius deprecemur, vt deſiderium audiendi verbum dei
B quod in nobis placatus contulit, & augere ſemper &
conſeruare dignetur, qui cum patre & ſpiritu ſancto
viuit & regnat in ſecula ſeculoruoi, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio
Lucæ. 15. *ſecundum Lucam, Homo quidam habuit duos filios. Et*
dixit adoleſcentior ex illis, Pater, da mihi portionem ſub-
ſtantiæ, & cætera, quæ habentur inter Sermones de verbis
domini XXXIIII. Et de quæſtionibus Euangeliorum li
bro ſecundo, capite trigeſimotertio. Et inter ſermones ad
fratres in eremo. XXVII.

Dominica tertia in quadrageſima, de Ioſeph,
& domina ſua: Sermo I.

Sermo LXXXIII. BEatus Ioſeph ſanctus & fidelis domini famu
lus tribulationibus magis iuſtus oſtenditur,
qui primo iouidia fratrũ Hiſmaëlitis io ſer-
uum addictus, ab eiſque venditus à quibus
ſe viderat adorandum, deinde Aegyptio domino tra-
ditus, ſemper tamen iogenui animi tenuit dignitatem,
Gene. 39. docuitque exemplo ſuo & ſeruos, & liberos in peccan-
C do noo conditione coæquales eſſe, ſed mente. Cum eſ-
ſet decorus & ſpecioſus facie, pulchritudinem vultus
ſui non ad alienã deriuauit iniuriam, ſed ad ſuam gra-
tiam conſeruauit, hoc ſe pulchriorem iudicans, ſi non
diſpendio caſtitatis, ſed cultu pudoris ſpecioſior pro-
baretur: & illum eſſe verum decorem qui non alienos
oculos caperet, nec mentes fragiles vulneraret. Crimen
enim dominæ ſuæ fuit quæ male vidit, nõ beati Ioſeph
qui male videri non voluit. Nec in eo qui viſus eſt cul
pa eſt, quia oon erat in poteſtate ſeruili vt noo videre-
tur à domina: maritus debuit cauere vxoris oculos. Di-
ſcant tunc & viri cauere oculos fœminarum, cum & a-
mantur & qui nolunt amari. Denique adamatus eſt Io-
ſeph, qui amantem contempſerat: & bene excuſauit
eum ſcriptura, dicens, Immiſit oculos vxor domini e-
Ibidem. ius in Ioſeph: hoc eſt, non iſte ſe oſtentauit, oec illa ce-
pit incautum, ſed illa retia ſua immiſit, & indagine ſua
capta eſt: catenas ſuas ſparſit, & in ſuis vinculis colli-
gata eſt. Dixit autem illi, Dormi mecum. Prima adul-
terij oculorum tela ſunt, ſecunda verborum. Sed qui nõ
capitur oculis poteſt verbis reſiſtere. Excuſatur quòd in-
greſſus eſt, prædicatur quòd elapſus eſt. Nec plus fecit

per veſtimẽta corporis quàm per animi caſtimoniam: D
reliquit tanquam non ſua, quæ adultera manibus deti-
nebat, & aliena iudicauit quæ tactu impudicæ potuerât
comprehendi. Magnus planè vir, qui venditus ſeruire
tunc neſciuit, ingenuam adamatus non redamauit, ro-
gatus non acquieuit, apprehenſus aufugit: concupiſci-
tur adoleſcens à domina, ſed ad cõcupiſcentiam pro-
uocatus & rogatus refugit, vna hac in re blandicus ſup-
plicat, quæ io cæteris imperabat. Amabat illum, an po-
tius ſe? Ego puto quia nec illum, nec ſe. Si illũ amabat,
quare volebat perdere? ſi ſe amabat, quare quęrebat per-
ire? Ecce probaui, quia non amabat: veneno libidinis
ardebat, non flamma charitatis lucebat. Sed ille noue-
rat videre quod illa non nouerat. Pulchrior erat intus
Ioſeph quàm foris, pulchrior in luce cordis quàm in fa
cie corporis: vbi illius fœminæ oculus non penetrabat,
ibi ipſe ſua pulchritudine fruebatur. Intuens ergo inte-
riorem pulchritudinem caſtitatis in ſpeculo conſcien-
tiæ ſuæ, quãdo illam maculari, quãdo violari fœminea
tentatione permitteret? Quod ergo videbat in ſe, & tu
vis videre in te pulchritudinẽ pudiciciæ interiorẽ ſpiri-
tus talem? Si habes ad illã qualeſcunq; oculos, exempli
gratia tibi aliqnid propono, ipſam vis in cõiuge tua: no E
li ergo odiſſe in aliena, quod amas in tua. Quid enim
debes amare in coniuge tua? Vtiq; caſtitatẽ. Hanc odi-
ſti in aliena. Serua ergo in coniuge aliena quod ſeruare
cupis in tua, quia & in vxore caſtitatem potius diligis
quàm carnẽ. Sed forte exiſtimas te amatorẽ eſſe carnis
vxoris tuæ & nõ caſtitatis. Sordida quidem cogitatio,
miſera & voluptuoſa, ſed nõ te dimitto ſine exemplo.
Tu putas quòd carnẽ amas vxoris tuæ, ego enim dico
quòd caſtitatẽ plus amas. Denique hanc plus amas in fi-
lia tua. Quis enim hominum, qui non filias ſuas caſti-
get, & oon caſtas eſſe velit? Nunquid & ibi carnem a-
mas? Nunquid cõcupiſcis corpus pulchrum, vbi exhor
reſcis inceſtum? Si ergo amatorẽ te caſtitatis conuincis,
quid te offendiſti vt eam non ames in te? Quod amas
in filia tua, ama hoc & in vxore aliena, quia & filia tua
vxor, erit aliena. Ama ergo & in te caſtitatem. Nam ſi a-
mas vxorem alienam, nõ continuo habebis: caſtitatem
ſi amaueris, mox habebis. Blanda caſtitas & ſancta, in Sapien. 8.
cubiculo cordis tui ſuauis eſt, eius amplexus non habet
amaritudinem, cõuerſatio illius in nullo tibi in domo F
conſcientiæ cõtradicit. Ama ergo & in te & in aliis ca-
ſtitatem, & imitaberis beatum Ioſeph, qui noluit impu-
dicæ mulieri accubitu illicito conſentire, repulit cõcu-
piſcentiam alienam, amplexus eſt pudiciciam ſuam.
Amator dei dilectiſſimi mulieris amore oon vincitur,
caſtum animum incitans adoleſcentia non permouit,
nec diligentis authoritas. Mirati eſtis caſtitatem, aſpici-
te nunc benignitatem. Ille pro odio reddit charitatem,
& cũ videret fratres ſuos, immo inimicos ex fratribus,
cumq; ab eis agnoſci vellet, dilectionis affectũ pio do-
lore teſtatus eſt ad eos. Oſculabatur ſingulos & per ſin- Gene. 45.
gulos flebat, & irriguis fletibus pauentiũ colla perfudit.
Odium fratrum charitatis lachrymis abluebat. Conſtat
viuo patre atque mortuo, quod germano ſemper amo-
re dilexit, nec recordatur illum in quo ad necem fuerat
deiectus in lacum, non cogitauit addictam precio ger-
manitatẽ ſed pro malis bona reſtituens, iam tunc nec-
dum data Apoſtolica præcepta compleuit. Ergo beatus
Ioſeph cogitans verę charitatis dulcedinem, venenum
inuidiæ, quo fratres ſuos nouerat fuiſſe percuſſos, deo
auxiliante ſtuduit de corde ſuo repellere. Et reuera fra-
tres, quid infœlici viro præſtat inuidia, quem in ſecretis

G conscientiæ quibusdam vngulis liuor ipse discerpit,& alienam fœlicitatem tormentum illius facit? Quam in-quam mercedem ex odio suo recipiet, nisi horribilis a-nimæ tenebras,& confusæ mentis horrorem,qui vultu semper animoq; mœrente voto quo vult alij nocere,se cruciat, quem sæuissimis exagitatum stimulis ab omni cõsilio ac mentis sobrietate deturbat? Et ideo obserue-mus fratres vicij huius incursum,ne forte participes ope-ris diaboli inueniamur,& pari cũ illo sententia conde-nemur,sicut scriptũ est,Inuidia diaboli,mors intrauit in

Sapien.2. orbem terrarũ.Imitãtur autẽ eum qui sunt ex parte eius. Quod malum lædit parum aliquid etiã eos in quos in-tenditur, grauius tamẽ & perniciosius eos prius à qui-bus procedit affligit.Sicut enim ærugo ferrũ,ita inuidia

Ad fratres in eremo ser mo.15. illa ipsam animã in qua est interimit & consumit.Et si-cut aiunt,viperas dilacerato & dirupto illo ipso mater-no vtero in quo conceptæ sunt nasci,ita & inuidiæ na-tura illam ipsam animã à qua concepta est & cõsumit & perdit. Qualis hæc animæ tinea est? Quæ cogitatio-num tabes pectoris? Quanta rubigo zelare in homine donũ dei,& in malo opprobrio bona aliena conuerte-

H re aliorum gloriã facere pœnam suam velut quosdam pectori suo admouere carnifices,cogitationibus & sen sibus suis adhibere tortores,qui se intestinis cruciatibus lacerent? Non cibus talibus lętus:nõ potus potest esse iu cundus. Suspiratur semper & ingemiscitur ac doletur, diebus ac noctibus pectus obsessum sine intermissione laniatur . Et quantum ille cui inuidet successu meliore profecerit,tantum inuidus in maius incendium liuoris ignibus exardescit:pallor in facie,tremor in labiis,stri-dor in dẽtibus. Quisquis ille est quem in zelo suo per-sequitur inuidus, subterfugere eũ forsitan poterit & vi-tare:inuidus vero fugere non valebit. Vbicunq; fuerit, aduersarius suus secum est hostis in pectore semper in-clusus. Deniq; dominus in Euangelio, cum eum disci-

Matth.18. puli interrogarẽt,quis inter illos maior esset,respondit: Quisquis fuerit,inquit, minimus in omnibus his,hic e-rit magnus. Quo verbo omnẽ causam & materiã mor-dacis inuidiæ eruit & abscindit. Christiano ergo popu lo zelare non licet.Contra inuidiam redde humilitatẽ.

1.Ioan.3. Audi beatum Ioannẽ Apostolum in epistola sua dicen

1.Ioan.2. tem:Qui odit fratrẽ suum,homicida est.Et iterum:Qui

I dicit se in luce esse, & fratrem suũ odit,in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat. Descendit enim in gehennã ignarus,& cæcus præcipitatur in pœ-

Ioan.8. nam.Recedit ipse scilicet à Christi lumine monẽtis & dicentis: Ego sum lux mundi,& qui credit in me, non ambulat in tenebris,sed habebit lumen vitæ. Nos vero deo auxiliante venena inuidiæ fugientes,non solum cũ bonis,sed etiam erga malos charitatis dulcedinem ha-beamus.Sit in manibus diuina lectio,in sensibus domi nica cogitatio,oratio iugis omnino non cesset,& salu-taris operatio perseueret, vt quotiens ad tentandũ nos accesserit inimicus , semper nos bonis operibus inue-niat occupatos.Consideret ergo vnusquisque conscien tiam suam,& si se videt de prosperitate proximi sui in-uidiæ veneno percussum, euellat de pectore suo spinas & tribulos, vt in eo semen domini quasi in fertili agro multiplicata segete luminis concipiatur, vt amaritudo inuidiæ, Christi dulcedine leniatur . Amet eos & quos antè oderat,& de meliorum semper profectibus gratu-letur . Non deroget sacerdotibus , nec præpositos suos venenatis dentibus laceret , faciat se illis adunata dile-

Lucæ.6. ctione participem. Dimittitur ei quando & ipse dimi-serit: accipientur sacrificia sua,cum & ipse pacificus ad

deum accesserit . Cogitet vnusquisq; paradisi delicias, K regno cœlesti discat adhærere,ad quod nisi concordes & vnanimes spiritu non admittuntur.Cogitemus ergo Matth.5. fratres,quòd filij dei hi soli possint vocari,qui sunt pa- Ioan.13. cifici,secundum quod scriptum est:In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ . Ad quod vos pius dominus bonis operibus sua protectione perducat,cui est honor & imperiũ cum patre & spiritu sancto in secula seculorum,Amen.

In eadem dominica, de eo quod scriptum est, Mortuus est Ioseph, & filij Israel creuerunt, & cætera: Sermo II. Exod.1.

AVdiuimus in lectione quæ lecta est fratres di- Sermo lectissimi, quòd mortuo Ioseph filij Israël cre LXXXIIII. uerunt,& multiplicati sunt nimis,& quasi her Exod.1. ba germinauerunt. Quid est hoc fratres cha-rissimi? Donec viueret Ioseph non referuntur creuisse filij Israël, nec quòd multiplicati sunt nimis : sed post-eaquam mortuus est, sic germinasse dicuntur, cum vti-que sub patrocinio vel defensione Ioseph magis debue rant crescere & multiplicari . Sed hæc fratres charissi-mi,in illo Ioseph figurata sunt,in nostro autem Ioseph, L id est,domino Christo in veritate completa sunt.Prius enim quàm moreretur, id est, quàm crucifigeretur Io-seph noster,pauci in eum crediderunt: postquam vero mortuus est & resurrexit,in vniuerso mundo multipli-cati sunt, & creuerunt Israëlitæ,id est populi Christia-ni . Sic & ipse dominus in Euangelio dixit : Nisi gra- Ioan.12. num frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet:si autem mortuum fuerit,multum fructũ affert . Postea enim quàm passione preciosum granum frumenti mortuum est & sepultũ,per vniuersum mun-dum de vno illo grano messis ecclesiæ pullulauit.Non enim,sicut antea,in Iudæa tantũ notus est deus,nec so- Psal.75. lum in Israël nomen eius colitur,sed à solis ortu vsque ad occasum nomẽ illius collaudatur. Interea mortuus Exod.1. est Ioseph,& surrexit nouus rex in Aegypto,qui ignora bat Ioseph,& alloquitur gentem suam,vt persequeren-tur filios Israël. Dum rex ille viueret qui nouerat Io-seph non referuntur afflicti fuisse filij Israël,nec in luto & latere fatigati,nec masculi eorum necati & fœminæ viuificatæ,sed posteaquam surrexit rex ille qui non no uerat Ioseph, omnia illa gesta referũtur. Hæc enim fra-tres secundum quod dicit Apostolus, in figura cõtin- M gebant populo Iudæorum , scripta sunt autem propter 1.Cor.10. nos. Quod in illis carnaliter figurabatur, in nobis spi-ritaliter adimpletur . Et nos ergo si diligenter attendi-mus , intus in nobis in homine interiore hæc fieri fre-quenter agnoscimus. Anima enim nostra aut à legiti-mo rege regitur, aut à tyranno vastatur : Si enim deo adiuuante pie viuimus, si de charitate,de misericordia & de patientia atque pœnitentia, cæterisque his simili-bus cogitamus, licet adhuc in Aegypto,id est,in carne simus , tamen à Christo rege guberoamur, & ipse regit nos in luto & latere , sed non consumit, nec nos curis terrenis vel nimiis solicitudinibus atterit & affligit. Si vero anima nostra cœperit declinare à deo , & ea quæ sunt turpia & inhonesta sectari , tunc prudentia car-nis quæ inimica est deo , repudiato rege Christo , sub-dit infœlicia colla tyranno . Quod cum fuerit factum Roma.8. alloquitur gentem suam,id est, corporis voluptates,& viciorum ducibus ad consilium conuocatis initur de-liberatio aduersus filios Israël , id est, aduersus cogita-tiones sanctas & acceptabiles deo quo modo circum-ueniantur,quo modo opprimantur, vt luto & lateribus

affligan-

A affligantur, vt masculos interficiant & fœminas reseruent. In masculis intelligitur sensus rationabilis, in fœminis concupiscentia carnis. Vult ergo diabolus in nobis viros occidere & fœminas reseruare, id est sensum in nobis rationabilem ac deum videntem extinguere, & quæ ad concupiscentiam carnis pertinent reseruari. Non nobis hæc ad historiam tantum scripta sunt, nec putandum est diuinos libros Aegyptiorū gesta narrare, sed quæ scripta sunt, sicut Apostolus ait, ad nostram doctrinam & commonitionē scripta sunt, vt tu qui hæc audis, & gratiā baptismi iam consecutus es, & annumeratus es inter filios Israël, & suscepisti in regē Christum, si post hoc declinare volueris, & pro cupiditate opera seculi agere, actus terræ & luti, id est, luxuriosa explere, ministeria agnoscas & intelligas quia surrexit in te rex alius qui nescit Ioseph. Rex Aegypti ipse te cogit ad opera sua, non iustitiæ, sed iniquitati seruire: ipse faciet la terem sibi operari & lutum: ipse te sub præpositis, magistris & cōpulsoribus ad opera terrena & luxuriosa plagis & verberibus aget: ipse est qui te facit discurrere per seculum, maris ac terræ elemētis pro cupiditate turbari: ipse est rex Aegypti, qui te forū pulsare litibus facit, (Roma. 15.)

B & pro exiguo terræ cespite propinquos iurgiis fatigare: ipse est qui te persuadet luxuria castitati insidiari, decipere innocentiam, in domum tuā quæ sunt fœda, foris quæ sunt crudelia, intra conscientiam quæ sunt flagitiosa cōmittere. Si ergo tales videris esse actus tuos, scito te regi Aegypti militare, id est, nō Christi, sed diaboli spiritu agi. Nos fratres charissimi, qui ante aduentū domini Saluatoris, domus diaboli fuimus & per gratiā Christi de potestate ipsius liberari meruimus, quantum possumus ipso deo adiuuāte laborare debemus, ne à nobis malis actibus nostris offensus Christus abscedat, & diabolus illo recedēte succedat, ne forte cor nostrum vero lumine effocato tenebrosa nox occupet, ne in nobis impleatur illud quod in Euangelio scriptū est, Cum exierit spiritus immundus ab homine, vadit per loca arida, quærens requiem & nō inuenit: post hæc dicit, Reuertar in domū meam vnde exiui. Et cum venerit, inuenit eam scopis mundatam, & adducit secum septē alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi, & erūt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hoc enim charissimi de Christiano etiam baptizato intelli- (Luca 11.)

C gendum est. Per gratiā enim baptismi vacuatur quisq; omnibus malis, postea vero cū dei adiutorio laborare debet vt impleatur omnibus bonis. Nam si aliquē liberum à malis vacuumq; à bonis inuenerit inimicus, adducit secum alios spiritus nequiores se, & erūt nouissima hominis illius peiora prioribus. Et ideo vnde expulsa est luxuria, introducatur castitas: vnde eradicata est auaricia, plantetur eleemosyna: vnde malicia vel inuidia expellitur, charitas dominetur. Et quia veniens dominus noster alligauit fortē, id est, diabolū: & vasa eius, id est, nos de potestate eius eripuit, quantū possumus ipso auxiliante studeamus: vt illi à quo saluati sumus, toto corde & toto animo vsq; ad vitæ nostræ terminum seruiamus. Et quia expulso diabolo domum sibi de nobis vbi requiesceret, & vasa in quibus habitaret facere dignatus est Christus, in domo sua non patiatur iniuriam, nihil ibi inhonestū, nihil sordidum, nihil deprehendat obscurum: sed ita domiciliū cordis nostri fide plenum, & vacuum malis omnibus semper inueniat, vt nos non solum frequentius visitare, sed etiam habitare in nobis dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

D *Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Erat Iesus eiiciens dæmonium, & illud erat mutū & cætera. Quæ habentur De quæstionibus Euangeliorum lib. I. cap. V. Et libro II. cap. XVII. Et inter sermones verbi domini. XI.* (Luca 11.)

Feria secunda post tertiam dominicam in Quadragesima, de paleis Aegyptiorum, Sermo I. (Sermo LXXXV.)

Vanuis fratres charissimi omni tempore verbum dei cum grandi desiderio nos oporteat fideliter semper audire, in istis tamen diebus specialiter lectioni diuinæ insistere, & de salute animæ nostræ debemus attentius cogitare, quia per totum anni spacium Christianorum populus multis viciorū fluctibus calliditate diaboli infectatur, qui appropinquante paschali solennitate, maiore impetu contra fideles quosq; se præparare cōsueuit, & grauioribus stimulis corda nostra compungere vel inquietare cōtendit. Sicut enim in diebus istis ad similitudinem diaboli & angelorū eius Pharao & Aegyptiorū populus persequebatur filios Israël, & luto eos ac lateribus affligētes (Exod. 1.)

B ad amaritudinē perducebant: ita & hoc tēpore imminēte paschali solennitate, quia veros Israëlitas qui baptizandi sunt, dolet diabolus de suo exercitu vel possessione discedere, grauiores consueuit tribulationes immittere, maiora scandala concitare. Sed nos si Moysem sequimur, id est, si legem libenter audimus, retrospicere vel desiderare Aegyptum nolumus, Pharaone submerso per sacramentum baptismi, velut per transitum maris rubri de eius potestate vel seruitio liberamur. Certissimum est fratres charissimi, quia quo modo tunc Aegyptij filios Israël multis tribulationibus ad amaritudinem perducebant: ita, sicut iam diximus, & in hoc tempore diabolus & angeli eius fideles Christianos & bonis operibus deditos impugnare vel inquietare non cessant. Hoc tamen scitote fratres, quia diabolus non persequitur nisi bonos. Malos enim luxuriosos cupidos & superbos persequi diabolus non consueuit, Amici enim sunt sui, & semper voluntates illius faciūt. Et intantum eos nō persequitur, vt etiam per illos alios persequatur. Malos enim homines diabolus quasi malleos vel flagella habere consueuit. Denique non persequitur bonos, nisi per malos. Habet ergo deus mini-

B stros suos, habet & diabolus adiutores suos. Deus enim per homines bonos tanquam per ministros suos agit omne quod bonum est, diabolus vero per homines malos velut per satellites suos exercet omne quod malum est. Diabolus per malorum auariciam vestitos expoliat, deus per homines bonos vestit nudos. Diabolus per impios & superbos etiam & eos qui pacem habere videntur, ad scandala vel lites instigat, deus per pios & humiles discordes quoq; pacificat. Et quia longum est ire per singula, vt pro certo agnoscat & intelligat charitas vestra: quia sicut omne quod bonum est per bonos homines agit deus: ita omne quod est crudele & impium per malos homines cōsueuit exercere diabolus. Deniq; cōsiderate fratres, & corporalibus etiā oculis videbitis, quo modo populus diaboli persequitur populum Christi, dum adulteri persequūtur castos, insectatur sobrios ebriosi, humilibus insidiantur superbi, benignos inuidi, largos cupidi, & eos qui mansuetudinē vel patientiam retinent affligere non desinunt iracundi. Et ideo consideret vnusquisq; conscientiam suam, & si se videt & in cogitatione & in opere semper quod bonū est dilige-

y ij re: &

G re: & quod honestum est iugiter exercere, ministrum se dei esse cognoscat & gaudeat. Qui vero seipsum interrogans viderit quod malum est, nō solum cogitare, sed etiam dicere vel exercere, adiutorem diaboli se esse intelligat simul & dicat, & dum adhuc peccatrix anima in corpore suo tenetur inclusa, cū dei adiutorio de potestate diaboli se conetur eruere. Nemo se circumueniat fratres charissimi. Vnusquisque cuius opera & voluntates exercet in isto seculo, cum ipso erit postmodū in futuro. Ac sic omnis homo aut cum Christo regnaturus est, aut cū diabolo in inferni supplicio cruciādus. Et ideo dum tempus est, & in nostra potestate consistimus, cum dei adiutorio vnusquisq; qui se malis operibus in sinistra esse cognoscit, priusquam ab hac luce discedat, ad dexteram transire cōtendat, non ad sinistrā, ne audiat, Discedite à me maledicti in ignem æternū: sed ad dexteram, vt inter agnos audire mereatur: Venite benedicti, percipite regnum. Vt hęc omnia cum dei adiutorio possimus implere, attentius de dandis eleemosynis cogitemus. Qualiter autem de sinistra transeatur ad dexteram, euidens & manifesta ratio demon-

Matth.25.

H strat. Qui fuit ebriosus fit sobrius, sit patiens qui fuerat iracundus: qui solebat res alienas rapere, incipiat etiam proprias pauperibus erogare: qui solebat maledicere, benedicat: qui solebat periurare, etiam à iuramento abstineat: qui consueuerat detrahere, semper quod bonum est loqui studeat: qui erat superbus fit humilis. Et hoc ordine semper contrariis studeamus sanare contraria, vt destructis viciis, virtutes festinemus instruere. Et hoc ordine qui sunt in sinistra, transire conentur ad dexteram, vt ante tribunal æterni iudicis quicunque talis esse voluerit, audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui, ad quod vos dominus perducere dignetur: cui est bonor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ibidem. Luca.19.

Item eodem die Sermones de Epistola & Euangelio eiusdem diei, habentur infrà dominica sexta post octauas festi Trinitatis, & inter Sermones ad fratres in eremo sermone trigesimosecundo.

Feria tertia post tertiam dominicam in Quadragesima, de natiuitate Moysi & rubo, Sermo I.

I

Sermo LXXXVI. Exod.2.

IN lectione diuina, fratres charissimi quæ nobis recitata est audiuimus, quòd postea quàm sanctus Moyses natus est, propter metum Pharaonis missus sit in fiscellam scirpeam, & proiectus in carectum fluminis. Si diligēter attendimus fratres charissimi, sicut beatum Isaac & Iacob & Ioseph, ita Moysem typum Christi prætulisse cognoscimus. Deniq; cōsiderate diligētius, & videbitis quāta in illo sint figurata mysteria. Moyses à muliere Iudæa nascitur, & à Pharaonis filia adoptatur. Filia enim Pharaonis Ecclesiā figurat, quæ exierat de domo patris sui, & veniebat vt lauaretur ad aquam. Pharao in diaboli typū accipitur, filia eius, sicut dixi, Ecclesia intelligitur. Quòd autem pater eius diabolus antea fuerit, dominus in Euangelio Iudæos increpans, ait: Vos, inquit, ex patre diabolo estis. Patrem ergo diabolum habuimus, nō ex eo nascendo, sed nequicias illius imitādo. Exierat ergo filia Pharaonis de domo patris sui, quæ quamuis impium habuerit patrem, attamen ei dicitur per Prophetam: Audi filia & vide, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Qui dicit: Audi filia, pater est. Et ille qui admonetur obliuiscendus, pater nihilominus nominatur: ac sic

Ioan.8.

Psal.44.

deus pater admonet, vt diabolum patrem debeat derelinquere. Hæc ergo est Ecclesia quæ exiit de domo patris sui diaboli, & ad aquam, id est, ad aquam baptismi festinauit, vt lauaretur à peccatis quæ in domo patris sui contraxerat. Denique statim viscera misericordiæ accipere meruit, & collegit Moysem à parentibus suis proiectum in flumine. Moyses ergo à matre sua proiicitur, & à Pharaonis filia inuenitur atque colligitur: & Christus dominus à synagoga de qua natus est repudiatur, & ab Ecclesia inuenitur atque suscipitur. Postquàm autem creuit Moyses, abiit in regionem longinquam, & accepit Aethiopissam vxorē. Agnoscite fratres hoc non paruum esse mysterium, Aethiopissa illa ex gentibus erat, quā beatus Moyses duxit vxorē, quia & Christus ex gentibus sibi sociaturus erat Ecclesiam. Moyses dereliquit populum suum in longinquis regionibus, & Aethiopissæ coniungitur: & Christus derelicto populo Iudæorum, de extremis regionibus Ecclesiæ sociatur, illi vtique quæ dicit in Psalmis: A finibus terræ ad te clamaui. Audi ex persona Ecclesiæ, in canticis canticorum ait Ecclesia: Nigra sum & formosa. Quid est, Nigra sum & formosa, nisi nigra per naturam, formosa per gratiam? Nigra originali peccato, formosa baptismi sacramento. Dum ergo pasceret Moyses oues soceri sui in deserto apparuit ei dominus in rubo, & dixit moyses: Vadam, & videbo quare rubus ardet, & non consumitur. Et appropinquanti dixit dominus: ne appropinques huc, sed solue corrigiam calciamenti tui, quia locus in quo stas terra sancta est. Rubus ille genus est spinarum. Ardebat enim, & non consumebatur. In rubo significata est synagoga Iudæorum. Multo enim tempore in eis feruor & flamma sancti spiritus fuit, & tamen ita cōtra dei gratiā rebelles semper spiritui sancto restiterunt, vt eorum peccata vel sacrilegia igne sancti spiritus consumi non possent. Dixit autem dominus ad Moysem: Veni & mittam te in Aegyptum. Et respōdens Moyses dixit: Domine non sum eruditus, & tardus sum ad loquendum. Et ait illi dominus: Ego aperiam os tuum, & instruam te quæ oportet te loqui, Beati sunt quorum os dominus aperit vt loquantur. Omnibus enim qui pro veritate, pro iusticia, pro castitate, pro humilitate, pro misericordia loquuntur, sine vlla dubitatione os illorum non aperit nisi dominus. Sicut econtrario qui de luxuria, de auaricia, de superbia, de rapinis, de scurrilitate vel nequicia assidue loquuntur, quis illorum os aperiat non opus est dicere, potest hoc vnusquisque sine vlla difficultate cognoscere. Et ideo fratres charissimi, auxiliante domino bona iugiter cogitemus, vt os nostrum non crudelis aduersarius, sed deus pius aperiat. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Vnusquisque nostrum cuius præsentiam susceperit in corde, ipsius verba proferre consueuit ex ore. Nostrum autem cor aperiatur Christo, & claudatur diabolo, vt in nobis impleatur illud quod de domino & populo sancto scriptum est: Et habitabo, inquit in eis, & inambulabo. Et iterum: Ego & pater veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui semper quod iustum est loquitur, & deus in illo habitat & ipse in deo. Dixit ergo dominus ad Moysem: Quid est, inquit, quod in manu gestas? Et ille ait: Virga. Proiice, inquit, eam in terram. Quam cum proiecisset, versa est in serpentem, ita vt fugeret Moyses. Virga illa fratres charissimi, crucis mysterium præferebat. Sicut enim per virgam Aegyptus decem plagis percutitur, ita & per crucem totus mundus humiliatur & vincitur. Et sicut Pharao

K

Exod.2.

Psal.60.

Cant.1.

L

Exod.3.

Ibidem.

M

Luca.6.

Leuiti.26. Ioan.14.

Exod.4.

A Pharao & populus eius per virgæ sacramentum affligitur, vt ad seruiendum deo dimittat populum Iudæorum: ita & diabolus & angeli eius per crucis mysterium fatigantur, & premuntur, vt à dei seruitio reuocare non possint populum Christianum. Quòd autē misit Moy- *Exod.14.* ses manum suam in sinum suum, & protulit eam leprosam, & iterum misit & protulit sanam, & carni reliquæ similem non ociose debemus accipere. In manu illa typus synagogę vel ecclesię gerebatur. Sicut prior fuit populus Iudæorum, posterior gentium, ita ante fuit synagoga quàm ecclesia. Sed quia ecclesia eligitur & synagoga repudiatur, ideo in primis manus Moysi leprosa efficitur, & postea carni reliquæ similis redditur: ac sic synagoga propter infidelitatē leprosa relinquitur, ecclesia quasi manus sana ad omne opus apta prȩeligitur. Leuauit ergo Moyses Sephoram vxorem suā, & venie- *Exod.4.* bat in Aegyptum: & astitit dominus contra eum, & volebat occidere eum. Forsitan in hoc loco possumus intelligere, quòd displicuerit deo, quare Moyses tanta mirabilia facturus, vxoris impedimentum secum ducere vellet in Aegyptum. Vnde datur intelligi, quòd ex illo B loco remiserit vxorem suam ad socerum suum. Nam in tantū sine illa descendit in Aegyptum, vt postea iam *Exod.18.* in eremo constituto Moysi ipsam vxorem suam, sicut *Exod.4.* legimus, Ietro cognatus suus adduxerit. Quòd autem virga proiecta in terram, versa est in serpentem, quid significet videamus. Serpens pro sapientia reputatur, *Matth.10.* sicut dominus in Euāgelio: Estote, inquit prudentes sicut serpentes. Virgam crucem diximus figurasse. Crux ergo quæ infidelibus stulticia esse creditur, sicut dicit *1.Cor.1.* Apostolus: Gentibus stulticia, postea quàm in terram missa est, id est, ad passionem domini præparata, versa est in serpentem, hoc est, in sapientiam: & in tantam sapientiam quæ omnem mundi istius sapientiam deuoraret: denique omnes serpentes quos magi incantationibus suis fecerant, deglutiuit. Per virgam ergo Aegyptus flagellatur, & per crucem mundus vincitur, & diabolus superatur. Oremus ergo fratres charissimi, vt & nobis Christus dominus pro sua pietate concedat mundi huius concupiscentiam vincere, & de diabolo & angelis eius ante tribunal suum fœlicem victoriam reportare, cui honor est & imperium in secula seculorum, Amen.

C *In eadem feria, de decem plagis Aegyptiorum, Sermo II.*

Sermo LXXXVII.

Moyses ad Aegyptum veniens, fratres charissimi, defert & virgam, qua castigat & verberat Aegyptum decē plagis. Moyses, lex intelligi- *Exod.7.* tur, quæ data est huic mundo, vt eum decem plagis, id est, decē mandatis quæ in decalogo cōtinentur, corripiat & emēdet. Quòd autē lex Moyses intelli- *Luca.16.* gi possit, dominus in Euangelio dixit, Habent Moysem & prophetas, id est, legem & prophetas. Virga vero per quam Aegyptus subiicitur & Pharao superatur, crucis Christi imaginē præferebat, per quam mundus hic vincitur, & princeps huius mūdi cū principatibus & pote- *Exod.7.* statibus triumphatur. Quòd autē virga proiicitur, & fit draco vel serpēs, & deuorat Aegyptiorū serpentes. Ser- *Matth.10.* pens pro sapiētia ponitur: sicut scriptum est, Estote prudentes sicut serpentes. Idcirco virga Moysi, id est, crux Christi postea quàm ad terras descendit: id est, postea quam ad credulitatem & fidem hominū venit, conuersa est in sapientiam, & in tantam sapientiam quæ omnem Aegyptiorū, id est, huius mundi sapientiam deuo- *Exod.7.* raret. Quòd vero aquæ fluminis vertuntur in sangui-

nem, satis conuenienter aptatur, vt fluuius cui Hebræo- D rum paruulos crudeli neci tradiderāt, authoribus sceleris poculum sanguinis redderet, & cruorem polluti gurgitis, quem parricidali cæde maculauerant, potando sentirent. Secunda vero plaga in qua inducuntur ra- *Exod.8.* næ, indicari figuraliter arbitror carmina poëtarum, qui inani quadam & inflata modulatione velut ranarū sonis & cantibus similes mundo huic deceptionis fabulas intulerunt. Ad nihil enim animal illud vtile est, nisi quòd sonū vocis improbis & importunis clamoribus reddit. Post hoc scynifes producūtur. Hoc animal pennis quidem suspēditur per aëra volitans, sed adeo subtile est & minutum, vt oculi visum nisi acute cernentis eludat: corpus tamen cum insederit, acerbissimo terebrat stimulo, ita vt quē volantem quis videre nō valet, sentiat stimulantem. Hoc ergo animalis genus dignissimæ arti philosophiæ vel hæreticorum calliditati poterit cōparari, quę minutis & subtilibus verborum stimulis animas terebrat, & tāta calliditate circūuenit, vt deceptus quisq; nec videat, nec intelligat vnde decipitur. Quarto quoq; in loco cynomyia, id est, musca canina E inducitur, quæ Cynicorum sectæ merito cōparatur, qui *Ibidem.* ad reliquas deceptionis suæ improbitates, etiam volup- *14. de Ciui. dei ca. 20.* tatem & libidinem summum prædicant bonum. Quoniam igitur per hæc singula prius deceptus est mūdus, adueniens sermo & lex dei huiuscemodi eū correptionibus arguit, vt ex qualitate pœnarū qualitates proprij agnoscat erroris. Quinto in loco animaliū niece vel pecudum Aegyptus verberatur. Vecordia in hoc arguitur *Exod.9.* stulticiaq; mortalium, qui tanquā irrationabilia pecora cultū, & vocabulum dei imposuerunt figuris, nō solum hominū, sed & pecorum. Vnde iusto iudicio factū est, vt in quibus cultū credebant inesse diuinū, in his viderent miserāda supplicia. Vulnera post hæc & vesicæ cū feruore, sexto in verbere producuntur, & videtur mihi quod in vlceribus arguatur dolosa & purulēta malicia, in vesicis tumēs & inflata superbia, in feruore, iræ ac furoris insania. Hucusq; per errorū suorum figuras mūdo *Ibidem.* supplicia temperantur. Post hæc vero verbera veniunt de supernis voces & tonitrua, & grādo, & ignis discurrens in grandine. Videte temperamētum diuinæ correptionis. Non cū silentio verberat, sed dat voces, & doctrinā cœlitus mittit, per quam possit culpam suā mundus castigatus agnoscere: dat & grandinem, per quā te- F nera adhuc vastentur nascentia vitium: dat & ignem, sciens esse spinas & tribulos peccatorum quos debeat ignis ille depascere: de quo dicit dominus, Ignem veni *Luca 12.* mittere in terrā. Per hunc enim incentiua voluptatis & libidinis cōsumuntur. Quòd autem locustarum octauo *Exod.10.* in loco fit mentio, puto per hoc genus plagę aut detrahētis, aut semper à se discordantis humani generis inconstantiā designari. Locusta enim cum regem non habeat: sicut scriptura dicit, Vna acie ordinatū ducit exer- *Prouer. 30.* citum. Homines vero cū rationabiles à deo facti sint, neque semetipsos regere potuerunt, neque dei regis patienter moderamina pertulerunt. Nona plaga tenebræ *Exod.10.* sunt, vt mentis eorum cæcitas arguatur, vt intelligant diuinæ dispēsationis & prouidentiæ obscurissimas esse rationes. Posuit enim deus, sicut Psalmista dicit, Tene- *Psal.17.* bras latibulū suū. Quæ superbi audacter & temere perscrutari cupientes, & alia ex aliis asserentes, in crassas & palpabiles errorum deuoluti sunt tenebras. Ad vltimum, primogenitorum infertur interitus, Primogenita *Exod.12.* Aegyptiorum nō incongrue principatus & potestates mūdi huius, id est, diabolus & angeli eius intelliguntur,

G quos in aduentu suo Christus destruxisse dicitur: id est,
captiuos duxisse & triũphasse in ligno crucis suæ. Pos-
sumus primogenita Aegyptiorum accipere etiam om-
nes hæreticorum authores,& inuentores falsarum quæ
in hoc mundo sunt religionum, quas Christi veritas
Recapitulatio. cum suis extinguit authoribus. Et vt hęc quæ dicta sunt
tenacius vestræ memoriæ inhæreant, & ea velut mũda
animalia, in ore cordis reuoluere, & spiritaliter rumi-
Exod.7. nare possitis breuiter recapitulationem facimus. Quòd
enim in prima plaga aquæ cõuertuntur in sanguinem,
significantur doctrinæ philosophorum, quæ paruulos
Exod.8. sensu decipiunt. Quòd vero in secunda plaga, multitu-
do ranarum, intelliguntur in eis carmina poëtarum,
Vbi suprà. quæ nullis vnquam prodesse potuerunt. In tertia plaga
scynifes, id est, muscæ minutissimæ producuntur, gra-
uissimo stimulo corpora compungentes, & in eis phi-
losophiæ artis astutia, & infœlicium hæreticorum ve-
Exod.8. nena vel commenta subtilissima designantur. Quar-
ta plaga, musca canina inducitur, & Cynicorum do-
ctrinæ merito comparatur, qui inter reliqua mala li-
Exod.9. bidinem summum prædicant bonum. Quinto loco a-
nimalia occiduntur,& significatur in hoc vecordia vel
H stulticia hominum. Sexto loco vlcera & pustulæ vesi-
Vbi suprà. cæ cum feruore mittuntur. In vlceribus arguitur dolo-
sa & purulenta malicia: in vesicis, tumens & inflata su-
Exod.9. perbia: in feruore, iræ ac furoris insania. Postea vero
septimo loco tonitrua & voces de cœlo mittuntur si-
mul & grando vel ignis. In vocibus & tonitruis agno-
scitur doctrina cœlestis, in grandine disciplina quam
accipiunt peccatores, in igne gratia sancti spiritus, per
quam libidinum voluptates & peccatorum tribuli cõ-
sumuntur. Octaua plaga, locustæ introducuntur. Ani-
Exod.10. mal dente noxium, & significatur in eis superbia ho-
minum malignorum, qui se inuicem falsis testimoniis
& proditionibus persequũtur. De quibus Apostolus di-
Gala.5. cit, Si inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab in-
Exod.10. uicem consumamini. Nona plaga, tenebræ inducun-
tur, per quas cæcitas mentis vel cordis arguitur. Deci-
Exod.12. ma plaga, primogenita percutiuntur, in quibus aut spi-
ritales nequiciæ, aut originalia peccata intelligi pos-
sunt, quæ veniente Christo per mysterium crucis & gra
tiam baptismi deleri vel extingui manifestissimè com-
probãtur. Hæc ergo fratres charissimi, quæ illo tempo-
I re per figuras & imagines legimus facta, gaudeamus
& gratias deo agamus, quia in nobis per eius miseri-
cordiam & sentimus, & videmus esse completa: re-
gnante domino nostro Iesu Christo, cui est honor &
imperium cum patre & spiritu sancto, per omnia secu-
la seculorum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
secundum Matthaeũ, Si peccauerit in te frater tuus, & cæte-
Matth.18. *ra: Quæ habentur inter sermones de verbis domini Sermo.*
decimoquinto & decimosexto, Et de quæstionibus Euange-
liorum libro secundo, capite quinto.

Feria quarta post tertiam dominicam in Quadragesima,
Exod.9. *de eo quod scriptum est, Indurauit domi-*
nus cor Pharaonis: Sermo I.

Sermo LXXXVIII Votiès lectio illa recitatur, fratres charissimi,
Exod. 4. & 7. in qua frequenter audimus cor Pharaonis do
minum indurasse, nõ solum laicis, sed etiam
aliquibus clericis solet scrupulũ generare. Di-
cunt enim aliqui inter se. Cur enim iniquitas illa Pha-
raoni imputatur, cum dominus cor illius obdurasse re-
feratur? Et quia de hac re immundissimi Manichæi sa- K
crilego furore scripturam veteris testamenti reprehen-
dere solent: rogo vos fratres charissimi diligenter at-
tendite, quia etsi non quantũ debemus, certe vel quan-
tum possumus breuiter volumus charitati vestræ sug-
gerere, qualiter obdurationem illam debeatis accipere.
Primo hoc fideliter & firmiter credat dilectio vestra,
quia nunquam prius deus deserit hominem, nisi prius
ab homine deseratur. Cum enim & semel & secundo
& tertio vnusquisque grauia peccata commiserit: expe-
ctat tamen illum deus, sicut per Prophetam dicit, Vt *Ezec.33.*
cõuertatur & viuat. Cum vero in peccatis suis cœperit
permanere, de multitudine peccatorũ nascitur despe-
ratio, ex desperatione obduratio generatur. Dum ho-
mines negligẽtes in primis despiciunt peccata sua, quia
parua sunt crescentibus minutis peccatis adduntur e-
tiam crimina, & cumulum faciunt & demergũt. Quod
cum factum fuerit, impletur hoc quod scriptũ est, Pec- *Prouer.18.*
cator cum venerit in profundum malorum contem-
nit. De talibus & Apostolus dicit, Ignoras quòd patien- *Roma.2.*
tia dei ad pœnitẽtiam te adducit? Tu autem secundum L
duriciam cordis tui & cor impœnitens, thesaurizas ti-
bi iram in die iræ. Et de tali obduratione etiam alibi le-
gimus, Equus indomitus euadit durus, & filius remissus *Eccli.30.*
euadit præceps, Et iterum de corrigendo filio scriptu-
ra loquitur. Vnde ait, Tunde latera filij tui dum infans *Vbi suprà.*
est, ne induret & non consentiat tibi. Ista enim testimo
nia scripturarum ideo charitati vestræ insinuare volui,
vt intelligatis, quia & obduratio nõ dei potentia com-
pellente perficitur, sed dei remissione vel indulgentia
generatur: ac sic Pharaonem non diuina potentia, sed
diuina patientia credenda est obdurasse. Denique quo-
tiens eum dei plaga percussit, afflictus pœnituit. At vbi
ei remissio diuina indulgentiam dedit, iterum se in su-
perbiam elatus erexit. Hoc ergo definitissime credite
fratres, & hoc intelligite, quia quotiens dominus di-
xit, Ego indurabo cor Pharaonis: nõ aliud intelligi vo-
luit, nisi ego, inquit, suspendo plagas meas & flagella,
vnde eum per indulgentiam meam cõtra me obdura-
ri permitto. Sed forte aliquis dicat, Quare illum deus
parcendo indurari fecerit, & quare flagella remouerit?
Hoc loco securus ego respondeo, Ideo deus toties fla-
gella remouit, quia Pharao pro ingenti cumulo pecca M
torum suorum non tanquam filius ad emendationem
meruit corripi, sed tanquam hostis permissus est in-
durari. Tantæ enim illius iniquitates præcesserunt, &
deum totiens sacrilego ausu contempserunt, vt in il-
lo impleretur quod de talibus spiritus sanctus dixit, In *Psal.72.*
labore hominum non sunt, & cum hominibus non fla-
gellabuntur: Ideo tenuit eos superbia, operti sunt ini-
quitate & impietate sua: Prodiit quasi ex adipe iniquitas
eorum. Ecce qualiter obduratur, qui ad correctionem
castigari à domino non meretur. De illis autem quos
indurari dei misericordia non permittit: scriptum est,
Flagellat deus omnem filium quem recipit. Et iterum, *Hebræ.12.*
Ego quos amo, arguo & castigo. Et iterũ, Quem enim *Apoc.3.*
diligit, dominus corripit. De hac obduratione etiam *Prouer.3.*
Propheta ex persona populi ad dominum clamat, di-
cens, Indurasti cor nostrũ ne timeremus te. Quod vti- *Esaie.63.*
que non est aliud, nisi deseruisti cor nostrum, ne con-
uerteremur ad te. Quam rem multis præcedentibus sa
crilegiis in populo Iudæorum impletam esse cognoui-
mus. Nemo ergo cum paganis aut Manichæis dei iusti-
ciam reprehẽdere aut culpare præsumat: sed certissimè
credat quòd Pharaonem nõ dei violentia, sed propria
iniqui-

A iniquitas & indomabilis superbia contra dei præcepta
totiens fecerit obdurari. Quid est autē quòd dixit, Ego
Exod. 4. indurabo cor eius, nisi cum absuerit gratia mea, obdu-
& 7. ret illū nequicia sua? Et vt hoc euidentius possit agno-
sci, aliquam similitudinem de rebus visibilibus charita-
ti vestræ proponimus. Sicut enim quotiens nimio fri-
gore aqua constringitur, solis calore superueniente re-
soluitur, & discedente eodem sole iterum obduratur:
Matth. 24. ita nimirum in peccatorum frigore refrigescit charitas
multorum, & velut glacies obdurantur, & cum eis ite-
rum calor diuinæ misericordiæ superuenerit resoluun
Psal. 18. tur: Ille vtique calor de quo scriptum est, Non est qui se
abscondat à calore eius. Quod etiam erga Pharaonem
impletum esse cognoscimus, à quo quotiens flagella re-
mota sunt, contra deum se obduratus erexit, quotiens
vero afflictus est, humiliter supplicauit. Quare autem
deus noster non omnes ita misericorditer flagellat, vt
nullum contrá se obdurari permittat? Aut illorum ini-
quitati qui obdurari merentur asscribendum est, aut ad
inscrutabilia dei iudicia referendum, quæ plerumque
B sunt occulta, nunquam tamen iniusta. Nobis ergo suffi
ciat piè & humiliter credere illud quod Apostolus di-
Roma. 9. xit, Nunquid iniquitas apud deum? Absit. Et illud quod
in cantico cōsueuimus psallere, Deus fidelis in quo nō
Deuter. 32. est iniquitas. Vnde sicut iam superius suggessi de Pha-
raone, hoc sine aliqua dubitatione credamus, quòd eū
non tam dei potentia quam dei patientia fecerit obdu
rari. Quam rem etiam ipso confitente euidenter agno-
scimus. Sic enim ipse cum castigaretur iusticia compel-
Exod. 9. lente professus est, Dominus iustus, ego autem & popu-
lus meus impij. Qua ergo conscientia Christianus deū
iniustum esse conqueritur? Nam & intantum non eum
deus irreuocabiliter obdurauit, vt post decem plagas
populum dei non solum dimitteret, sed etiā exire com
pelleret. Quod enim decem placis percussus fecisse le-
gitur, post primam castigationem implere potuisse co-
gnoscitur. Quam rem etiam circa vernaculos nostros
exercere consueuimus, quos nimis delicate aut satis re-
misse nutrimus, vel quibus frequenter peccantibus in-
dulgemus. Cum enim peiores de ipsa remissione red-
duntur: solemus his exprobrantes, dicere, Ego te talem
C feci, ego tibi parcendo proteruiam tuā negligentiamq;
nutriui. Et hæc non dicimus, quòd ex voluntate nostra
in tantā sint superbiam deuoluti, sed quia magis de bo
nitate vel indulgētia nostra fuerint obdurati. Ita & de-
us de Pharaone fecisse dinoscitur, dum ab illo pro in-
effabili bonitate plagas suspendit, ille obdurato corde
cōtra deū superbus erigitur. Ego vobis fratres charissi-
mi hæc suggerēdo quasi indicula quædā directa & ob-
scura insinuare curaui: vos vero si pio & fideli animo
sicut cōsuestis scripturæ diuinæ sacramenta percipitis,
domino donāte plenius quid rei veritas habeat cogno
scitis. Nos vero fratres charissimi qui in veritate agno-
scimus, quòd ex multitudine peccatorū desperatio na-
scitur, & ex desperatione obduratio generatur: secun-
Prouer. 18. dum illud quod supradictum est, Peccator cum vene-
rit in profundo malorum contemnit: quotiens nobis
aliqua peccata surrepserint, sine vlla mora medicamē-
tum eleemosynæ vel pœnitētiæ festinemus animarum
nostrarū vulneribus prouidere. Vtiliter enim malagma
vel fibula calidis adhuc vulneribus apponitur, & cito
ad sanitatem vulnus reducitur, quod putrescere longa
absione non finitur. Et ideo quotienscūque delinqui-
tur, peccata nostra iudices nos sentiant non patronos,
accusatores suos & non defensores esse cognoscant: se-

cundum illud quod scriptū est, Iniquitatem meam ego D
cognosco, & peccatum meum cōtra me est semper. Tu Psal. 50.
agnosce, & deus ignoscit. Nam quo pacto deus digne-
tur ignoscere, quod in se homo dedignatur agnosce-
re? Quo modo enim si aliqua plaga aut aliquod vulnus
in corpore nostro superuenerit sine aliqua mora medi-
camenta requirimus, & medicamēta apponere festina-
mus: ita & in animæ vulneribus, exercere debemus, ne
forte si plus de corporibus quàm de animæ salute soli-
citi sumus, iniusto iudicio ancillam dominæ præferen-
tes increpationem propheticam mereamur excipere:
Homo, inquit, cum in bonore esset, nō intellexit, com- Psal. 48.
paratus est iumentis insipientibus, & similis factus est
illis. Hoc enim nobis oportet vt plus de animæ quàm
de corporis incolumitate cogitemus, & imaginem dei
ita in nobis studeamus excolere, vt ante tribunal æter-
ni iudicis sine cōfusione venire possimus, Qui viuit &
regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem feria, de Pharaone, *Sermo II.*

AEgyptiorum turmæ inter maritimos fluctus Sermo
alienum iter ingressæ aqua vindice puniūtur, LXXXIX.
vt illos in ditionem reuocarent, qui deum ha Exod. 14.
bebāt peculiariter defensorem. Quos in me- E
dium marini aluei sinum desperata traxit audacia, ina-
nis furor iræ amplius prouocabat insania, cōfundenti-
bus & in naturam suā redeuntibus vndis, grauiter eos
per diuersa mox littus excepit, & insepultos bestiarum
pastibus arena seruauit. Elegerat deus Moysem qui Pha
raonē virtutibus inuitaret, signis & magnalibus admo-
neret, vindicta terreret, & territum seueritate cōpesce-
ret. Sed dicis, Quo modo posset liberari admonitus, qui
iam dei sentētia trahebatur? Obdurabo, inquit, cor Pha- Exod. 4.
raonis. Sententiam protulit quam se facturum promi- & 7.
serat, non quam iam fecisse monstrabat. Obdurabo, in-
quit, non obduro. Aliud est facere, aliud est quod iam
fecisse promittitur, nec tamen impletur, vt metu terri-
ti corrigantur. Consumi Hebræos pręcepit luto, latere, Exo. 1. et. 5.
paleis denegatis, vt tandem afflicti si bellum continge-
ret Aegyptiis, non valerent resistere ciuitati. Leuantur
ergo machinæ vsque ad cœlum, turres eminent, & ap-
tissimè construunt fabricam, non quod deessent ædifi-
cia ciuitati, sed populum perire quærebat, qui diuino fa F
uore pollebat. Augetur populus dum opprimitur, & dū
putat minui quotidie crescit. Plus insequitur quasi pos-
set vincere, quos diuina maiestas prædixerat esse victo- Exod. 1.
res. Inter hæc præcepit vocari obstetrices, imperat vt
Hebræarum si nati essent masculi necarentur, & sexus
inferior seruaretur. O prodigia furoris audacia: Necdū
natis pœna mandatur, & ante principium vitæ pericu-
lum concitatur. Cohibe nefarie homo insaniam tuam.
Quos necdū vides insequeris. Quid scelestius? nondum
natos occidis. Seruet ordinē feritas tua, nascantur antè,
quos punias. Præstant tamen partū ministræ, noluerunt
exercere ad perniciem quod didicerant ad salutem, fa-
cilius Hebræas mulieres quàm Aegyptias pârere dicen Ibidem.
tes, nec illis obstetricum ministeria sunt necessaria, qui-
bus deus prouenit ad animas liberandas. O magnū hu-
manitatis ingenium, & pium pro salute mendacium.
Tantum timuerunt obstetrices deum, vt pręcepta regis
contemnerent, & mulierum sacraria conseruarent. Sed
incredulus Pharao in alterum se nocendi aditum ver-
tit, vt quod occultè antea tentauerat in populis palam
faceret, omnē Hebræam masculinam prolem iussit oc-
cidi. Quod vbi ad aures matrum rumor aduexit, pulsa-
tum est planctibus cœlum: & cū ab ipsis vberibus auulsa

G proles raperetur ad mortem,succedebat dolor vincens
parturientis dolorē.Nulla tamen mater infœlicior fue-
rat,nisi quæ fœcundior erat. Optabant tamē omnes ste-
riles esse quā fœcūdæ pārerēt.Quid impie insanis?quid
crudeliter fæuis? Licet plurimis insontiū mortes acer-
bas inferas,& animas miserorum crudeliter cremes,ti-
bi necis augetur & pœnæ non detrahitur meritū.Cum
enim passim patuulorū corpuscula deiicerentur in flu-
mine,Moysem manus excepit humana,quē pro totius
Exod.2. vindictæ causa quærebant. Nam cū Pharaonis filia vi-
ridanti in ripa tremula posceret fluenti lauacra,inuenit
in loculo quem pater non posset nutrire supplicio. Ad
quem educandum in nutricem mater adducitur, ad a-
lendum occasio coniunxit affectū,quem regis diuiserat
metus. Nouum miraculum genus fecit misericordis fi-
lia parricidæ. Nam dum paruulū seruat ignara,patrem
decipit incauta. Dignū maliciæ eius sceleris erat,vt fi-
liæ prouisione periret,qui genitrices indixerat parturi-
re,Competens processit diuina vindicta, vt suis affecti-
bus puniretur, & Moyses pro aliis exuendis exueretur.
A fluctibus deniq; mystica lingua Moyses nomen acce
H pit, & Pharaonis necem quam præparauerat in nomi-
ne, in flumine maris inuenit. Hic operante virga per
medios fluctus ac fi puluerulentos exhibet gressus, im-
perio suspensam in altitudine montium erigit vndam,
vt dei plebem redderet saluam.Audistis nefariam cru-
Exod.1. delissimàmque vocem durissimi Pharaonis, masculos
in amnem proiicite,fœminas viuificate. Iubet hostis in
flumen paruulos proiici, iubet innocentes crudeli mor
te necari. Non prohibet nasci,dum natos decernit oc-
cidi. Quos enim necdum viuere natura cōcesserat,eos
sententia iam sustinet ad pœnā.O noua & inaudita cru
delitas.Antè iudicium celebratur,quàm reus ipse dam-
netur.Antè sententia profertur,quàm obnoxius senten
tiæ demonstretur. Vtique reorum mos est,vt reatus sui
sententiam expectare soleant.Nec enim reus potest an-
tè damnari,quàm eius culpa cœperit manifestari.Hi ve
ro nec rei nati, nec reatus sui sententiæ merito manci-
pati.Nascebantur enim non vt vitæ salutis perciperent
fructum, sed vt esset quos crudelitas seculo faceret hi-
ctum. Nunc præcipis,quod factum deberes vlcisci.Nō
natorum pietas, nō parentum dolor te flectit, qui inter
infantium mortē parentumq; dolorem seuiciæ tuæ ex-
I pleti sententiam gaudes. O parentum vota crudelia,læ
ticia luctibus immutata . Ad facinus profuit, quicquid
in eorum fœlicitate processit. Gaudebat lætissimus ho-
stis, inter madentes omnium fletus. Quantæ perierunt
dolentium preces,quantæ incassum effusæ sunt lachry-
mæ , quanti gemitus vlulatusq; multorum, cum paren-
tes manibus natos exponi viderēt, qui simile nihilomi-
nus mox facturi fuissent?Suos iam casus in aliis alij cer-
nebant, alij continentes filios suos cum iam celare nō
possent exponebant , alij mox editos exposuerunt, ne
quanto retinerent tardius ,tanto emitterent crudelius.
Quanti pro filiis optauerunt mori, quanti sententiam
contemnere voluerunt tyranni?Satiemus,inquiunt,eū,
& nostro mœrore eius fæuiciam repleamus. Percutitur
Aegyptus primogeniti affectu, vt ex sese cognoscerent
quātus dolor sit filiorum qui necauerūt filios Hebræo-
Exod.12. rum.Percutitur,inquam,Aegyptus primogenitorū affe
ctu,oriturq; funestus clamor. Dignitas nullum excusa-
bat,nec alium cōditio opprimebat. Non seruus ad ob-
sequium,non dominus ad imperiū.Non regem honor
excusabat,nec inopem necessitas alienabat. Stabāt He-
bræi vindicta dominante illæsi,quos non tantum pro-
pria salus lætos reddiderat,sed & hostium plaga lætio- K
res effecerat.Exeunt læti, eunt securi domino protegē-
te inuicti. Tunc pœnitet Pharao quòd viuat,& euasis-
se eum tanta eius scelera non sustinebant,vt qui in tan-
tis plagis nullam emēdauerat culpam,quæ fuerat com-
petens exquirebat . Iungit currus, exercitum præparat, Exod.14.
aciē dirigit,nemo relinquitur qui saluari mereatur. In-
cluduntur persequentibus Aegyptiis Hebræi inter ma-
re & hostes,inter vndas & gladios.Hinc mare spumat,
inde arma coruscant . Hinc aquarum , inde armorum
strepitus . Sic operari deus suis assueuit, vt vbi defecit
humanum consilium , illic intercedat diuinum adiu- "
torium.Quibus visis populus territus formidabat,cum "
cōspiceret rapidos cursus influere littoribus mare,vol- "
uente æquora flamine collisa laxare, mox vniuersi ex-
clamabāt ad ducem Hebræorum: Dum Pharaonis do-
minio carere volumus, discrimē,inquiunt,inuenimus,
& cum voluntarie seruire nolumus,ad periculum per-
uenimus . Exhibes mala quibus adhuc vsque promittis,
nec te interitus nostri authorem intelligis , dum tantis
malis obnoxium nō agnoscis.Quibus Moyses sanctis-
simus ait, Ne formidetis viri,estote fide armati,credite L
verbum quod sentietis futurum.Credite victoriam ve-
stram iam properare,& gentis furentis interitum.Non
consentientibus ventis aquarum volumina imperfe-
ctis cursibus refrenantur,ne hostes vestros ante puniant
quàm iubentur . Statim diuino iussu virgæ ictu rumpi-
tur mare, & diuisis vndis campos quos natura non no
uerat exhibuit . Hiantibus vndis freti, arcana & maris
secreta declarat vnda.Erigitur in cumulum pelagus,&
murorum instar suspensos exhibet fluctus.Fit littus vbi
fuerat pelagus, & limite recto via porrigitur,vbi popu-
lus domini mirabiliter graderetur.His nanque visis po
pulus domini propter se cuncta gesta cognouit,& iussu
diuino intrepidus introiuit. Ambulabat,inquit,securus
domino pugnante inuictus,sequitur Pharaonis exerci-
tus aquarū supplicio periturus. Putabat illic posse se pu-
gnare, vbi solus cum suis fuerat periturus. Sic itaq; do- M
minus locutus est moysi,Nunc aduenit Aegypti interi-
tus. Quos enim disperdere volui, supplicio hoc abole-
re disposui. Ad pristinum statū redeat maris quod fue-
rat,vt salutem iustis,interitum operetur iniustis. Confe
stim iussu diuino impetu facto Aegyptij rapiuntur , &
ruina aquarum oppressi fluctu voluēte in littore proii-
ciuntur,ante mortui Aegyptij quàm incolumes perue-
nirent Hebræi.Hæc vindicta debebatur,vt citius peri-
ret,qui consequi denegauit salutem.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum , Accesserunt ad Iesum ab Hierosolymis Scribæ & Pharisæi,dicentes, Quare discipuli tui & cætera. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo,capite decimoseptimo,& decimonono. Matth.15.

Feria quinta post tertiam dominicam in Quadragesima, De via trium dierum. Sermo I.

IN lectionibus diuinis quę nobis pręteritis die- Exod.5.
bus recitatæ sunt , audiuimus dominum præ- Sermo. XC.
cepisse Moysi,vt viam trium dierum pergeret
in desertum,& cum omni populo sacrificaret domino.
Videamus fratres dilectissimi quid sit illud quod dixit
Moyses,Viam triū dierum ibimus in desertū,vt sacrifi- Exod.5.
cemus domino deo nostro . Hæc quidē volebat Moy-
ses,sed cōtradicebat Pharao,& nō volebat filios Israel à
se longe discedere.Non volebat princeps huius mundi
exerci-

A exercitum domini trium dierum sacramenta cognoscere: illa vtique sacramenta, de quibus Propheta dixit, *Osee.6.* Viuificabit nos post duos dies, in die tertio suscitabit nos. Prima dies passio domini saluatoris est. Secunda qua descendit ad infernum. Tertia autem resurrectionis est dies. *Exo.13.* Et ideo in die tertia deus antecedebat eos per diem in colūna nubis, per noctem autē in colūna ignis, ducitur; populus per mare rubrum. Tres enim dies non incongrue possumus dicere, patrem & filium & spiritum sanctum, quia & pater dies est, & filius dies est, & spiritus sanctus dies est, & hi tres vnus dies. Via trium dierum, quia exitus de Aegypto recte intelligitur ille, qui dixit, *Ioan.14.* Ego sū via & veritas & vita, quia nemo venit ad patrem nisi per ipsum. Ipse est via per quā populus qui deo cōiungitur de Aegypto, id est, de idolorum obseruatione educitur per mare rubrū Christi sanguine rubicundum, & quodā modo iam tunc mysterio consecratum, tanquam per baptismi sacramentum, Pharaone submerso, populus dei eripitur. Et vere ita fit fratres, quādo in salutari lauacro tertio Christiani merguntur: tunc Aegyptij, id est, originalia peccata B vel actualia crimina quasi in rubro mari sepeliuntur, & filiis Israël pertranseuntibus ad dei seruitium, sola patiūtur peccata naufragium. Et ne aliquis dubitet & putet nō omnia peccata sopiri per baptismum, agnoscat & intelligat, quia quo modo nullus remāsit Aegyptiorum, sic nihil remanet penitus peccatorū. Sed antequā mare rubrum transiretur, clamauit Moyses ad dominū. Quo modo clamat, quia nulla eius vox auditur? Et *Exod.14.* tamen dicit ad eum deus, Quid clamas ad me? Vellem scire quo modo sancti sine voce clamēt ad deum. Apostolus docet, *Galat.4.* Quia dedit deus spiritum filij sui in cordibus nostris, clamantem abba pater. *Roma.8.* Et alibi, Ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et iterum, Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis. Sic ergo inspirante spiritu sancto, apud deum per silētium sanctorū clamor auditur. Post hæc iubetur Moyses virga percutere mare. In virga mysteriū sanctæ crucis agnoscite. Et verum est fratres: Attendite enim & videte quòd nisi virga supra mare eleuetur, popul° dei de Pharaonis potestate non tollitur. Sic est fratres charissimi. C Si sancta crux eleuata nō esset, Christianus populus in æternum perisset. Eleuata vero virga, id est, cruce erecta, cedit mare, cedunt & fluctus eius, hoc est, vincitur mundus & mundi istius potestates. Cogitur ergo fluctus in cumulum, & vnda in semetipsa repressa curuatur. Soliditatē recipit liquor, & solum maris arescit in puluerem. Bonitatem creatoris intellige: Si voluntati eius obtemperas, si legem ipsius seruaueris, ipsa tibi elementa etiam contra sui naturam seruire compellit. Oremus ergo fratres dilectissimi, vt dominus noster quod de Aegyptiis fecit in mari rubro, faciat in corde & in corpore nostro, vt det nobis virtutē & adiutoriū *Aegyptiū extinguere quid?* spiritus sancti, vt in nobisipsis spiritales Aegyptios possimus extinguere. Extinguit nāque spiritalem Aegyptium, qui non agit opera tenebrarū. Extinguit Aegyptium, qui non carnaliter, sed spiritaliter viuit. Extinguit Aegyptium, qui cogitationes sordidas & impuras vel depellit ex corde, vel omnino non recipit: sicut & *Ephe.6.* Apostolus dicit, Assumentes scutum fidei, in quo possimus omnia tela maligni ignita extinguere. Hoc ergo modo possumus hodie etiam Aegyptios videre mortuos & iacētes ad littus, submergi quadrigas eorum & equos. Possumus etiam Pharaonem videre submergi, si tanta fide viuamus, vt deus pacis conterat satanam sub D pedibus nostris velociter. *Roma.16.* Viam etiā trium dierum, potest intelligi, bene cogitare, bene loqui, bene operari. Et *Via trium dierum.* reuera qui hoc agit, & tota animi virtute custodit, non in nocte sed in die ambulat, nec filius tenebrarum, sed filius lucis efficitur: & impletur in illo illud quod Apostolus dicit, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux *Ephe.5.* in domino, vt filij lucis ambulate. Quando fuimus tenebræ fratres? Vtique quādo vias noctis ambulauimus, id est, quando malum cogitauimus, malum diximus, malum etiam operati sumus. Postea vero venientes ad Christum, per ipsius gratiam relinquamus opera tenebrarum, & bene cogitando, bene loquendo, bene operādo viam lucis currere festinemus. Istæ ergo sunt tres viæ per quas peruenitur ad cœlum: sicut & illæ tres aliæ sunt per quas amatores mundi perueniūt in infernum, hoc est malum cogitare, malum dicere, malum facere. Ista est lata & spaciosa via quæ ducit ad perditionem: *Matt.7.* Et per istas vias diues purpuratus descendit in infernū, *Luca.16.* per illas vero alias Lazarus ad Abrahæ peruenit e memoriæ sinū. Istas tres vias obsidet inimicus, sicut de Pharaonis exercitu legimus. *Exo.14.* Electos ascēsores ternos stan- E tes demersit in mare rubrum. Qui sunt isti electi ascensores? Electi vtiq; à diabolo ad luxuriam, ad maliciam, ad omnium malorum caput superbiam. Et hi ergo terni stantes, istas tres obsident vias, vt ille aut hominem ad opera mala subuertat, aut ille sermonem malum eliciat, aut ille cogitationem iniquam extorqueat. Sed fœlix est qui totas tres istas vias deo adiuuante deuitans, per totum triduum de Pharaonis societate discedit, ita vt nullum illi diem subtrahat inimicus, nec splēdorem fidei eius vertat in noctem. Et ideo fratres, faciamus illud quod scriptum est, Omni custodia serua cor tuum. *Prouer.4.* Cōsideremus cum dei adiutorio, & custodiamus corda simul & conscientias nostras: & si est quisquā in nobis cui cogitationem malam inimicus eliciat, quātum potest laboret vt vel in sermone nō peccet: vt si ei diabolus vnum diem rapuit & cōuertit in noctem, vel secundum diē in illo obtinere non possit. Si vero & hoc subtilitate callidissima potuerit obtinere, vt malum & corde cogitemus & ore loquamur, si iā duos dies perdidimus, vel vnum diem eum dei adiutorio conseruemus, ne etiam nos vsque ad opera mala possit nequicia F inimici subuertere. Si vero & hoc factū est, non tamen de misericordia desperemus, sed cito per pœnitentiam de luto fecis pedes animæ nostræ excutere festinemus. Nō enim vult dominus mortem peccatoris, sed vt cō- *Ezech.33.* uertatur & viuat. Sic tamen cōuertamur, ne iterum retro respiciamus, neque opera mala quæ fecimus faciamus, nec reuertamur quasi canis ad vomitum, sed ad preciosam & desiderabilem patriā tendentes, per viam *Prouer. 26.* bonorum operum perueniamus ad regnum, regnante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de amara aqua & manna.

Sermo II.

IN lectione quæ nobis ad missas legēda est, fratres charissimi audiuri sum°, quòd filij Israël *Ser.XCI.* post transitum maris rubri venerunt ad mara, id est, ad aquam amaram, & nō poterat populus bibere aquā eo quòd esset amara. *Exo.15.* Pro qua re dominus beato Moysi ostendit lignū, & misit illud in aquā, & facta est dulcis. Mirum admodū est vt lignum ostenderet Moysi quod mitteret in aquā, & faceret eam dulcem, quasi non potuisset sine ligno aquam dulcem efficere

G cere deus, aut Moyses nesciebat lignũ vt deus illi ostenderet. Sed videndum est, quid decoris in his interior habeat sensus. Rubrum enim mare, sacramentum baptismi significauit. Aqua amara, legis literã significauit. Denique lex si secũdum literam suscipiatur, satis amara est. Quo modo non esset amara quæ occidit, dicente Apostolo, Litera occidit? Quid enim tam amarum, quàm vt puer octaua die circuncisionis vulnus accipiat, & rigorem ferri tenera patiatur infantia? Amarum satis & peramarum est huiusmodi poculum legis, intantum vt populus dei non ille qui in Moyse baptizatus est in mari & in nube, sed Christianus populus qui in spiritu & aqua baptizatus est non possit bibere de ista aqua: sed ne gustare quidem de circũcisionis amaritudine potest, nec hostiarũ ferre cruorem valet, nec sabbati obseruantiam custodire. Si vero ostendat deus lignum quod mittatur in hanc amaritudinem vt dulcis fiat aqua legis, potest de illa bibere Christianus. Quod est istud lignum quod dominus ostẽdit? Salomon demonstrat, cum de Sapiẽtia dicit, Quia lignum vitæ est omnibus amplectentibus eam. Si ergo lignum sapien-

2.Cor.3. Genes.17. 1.Cor.10. Prouer.3.

H tiæ Christi missum fuerit in lege, & ostenderit nobis quo modo spiritaliter intelligi debeat circuncisio, quo modo sabbata, quo modo lex obseruata sit, tũc efficitur aqua amara dulcis, & amaritudo legis conuertitur in dulcedinem intelligẽtiæ spiritalis, & tunc potest bibere populus dei. Vt ergo possit bibi aqua amara, ostendit deus lignum quod mittatur in eam, vt qui ex ea biberit non moriatur, nec amaritudinem sentiat. Vnde cõstat quòd si quis sine ligno vitæ, id est, sine mysterio crucis, sine fide Christi, sine intelligentia spiritali bibere voluerit de legis litera, per amaritudinem moriatur. Hæc sciens Paulus Apostolus dicebat, quia litera occidit: hoc est aperte dicere, quia aqua amara occidit si nõ per spiritum in dulcedinem conuertetur. Lignũ ergo in aquam mittitur, vt in dulcedinem commutetur. Verũ est fratres, Tunc amaritudo ab aqua tollitur, quãdo crucis lignum baptismi sacramento cõiungitur. Et illud aduertite fratres, quòd Iudæorũ sabbato de manna nunquam omnino plueurit, nec meruerunt Iudæi vt

Exo.15. 2.Cor.3. Exo.16.

I eorum sabbato gratia illis de cœlo descenderet. In nostra autem dominica die non solum semper venit mãna, sed etiam ab ipso die veniẽdi initium fuit. Semper ergo nobis dominus pluit mãna de cœlo. Cœlestia nãque sunt eloquia ista quæ nobis dicta sunt, & ideo nos qui tale manna suscipimus, semper nobis mãna datur de cœlo. Vnde non infœlices Iudæi dolendi & lugẽdi sunt, quia manna sicut patres ipsorum non merentur accipere, illi nunquam manna manducant. Non enim possunt manducare illud quod est minutum sicut semẽ coriandri, & candidum sicut pruina. Nihil enim in verbo dei minutum, nihil subtile, nihil infœlices Iudæi sentiunt spiritale, sed totum pingue, totũ crassum. Incrassatũ est enim cor populi huius. Sed & interrogatio nominis, hoc idem sonat. Mãna enim interpretatur, quid est hoc. Vide si non ipsa nominis virtus ad discendum te prouocat, vt cum audieris legem dei recitari in Ecclesia, semper interroges & dicas doctoribus, quid est hoc. Hoc enim est quod indicat manna. Tu ergo si vis manducare manna, si cupis suscipere verbum dei, scito illud minutum esse & valde subtile sicut semen coriandri. Habet enim in se aliquid oleris quo nutriri & recreari possit infirmus, quia qui infirmus est olera mãducet. Habet aliquid rigoris, & ideo vt pruina est. Cãdoris autem & dulcedinis habet plurimũ. Quid enim cã-

Esa.29. Matt.13. Exo.16. Roma.14.

didius, quid splendidius eruditione doctrinæ? Quid K dulcius, quidve suauius eloquiis domini, quæ dulcia sunt super mel & fauum? Sed quid est quod dicit, vt in die sexto duplum colligatur in repositionem quãtum sufficiat etiam sabbato? Hoc secundum nostram intelligentiam nõ ociosi nec securi præterire debemus, sed per eleemosynas recondere quantum sufficiat & in futuro die. Si quid enim hic boni operis acquiras, si quod iustitiæ, misericordiæ & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo erit cibus. Deniq; hoc & Apostolus admonet, dicẽs, Quæ eni seminauerit homo, hæc & metet. Quid ergo agimus nos, qui magis illud recõdere volumus quod corrumpatur, nõ quod permaneat & perduret in crastinum, id est, in futuro seculo? Diuites auari & cupidi hæc recõdunt quæ in hoc seculo, imò cum seculo corrũpantur: Qui autem bona opera recõdunt, illa permanẽt vsque in crastinum. Deniq; scriptum est, quod qui infideles fuerunt, seruauerunt, inquit, de mãna, & ebullierunt ex eo vermes & computruit. Illud autem quod pro die sabbati reponebatur non est corruptum, neq; vermes ebullierunt in eo, sed permansit integrum.

Psal.118. Galat.6. Exo.16.

Et tu ergo si propter præsentem vitam tãtummodo & L propter amorem seculi thesaurizes, continuo vermes ebulliunt. Deniq; audi de peccatoribus & his qui præsens seculũ diligunt, quid Propheta dicat, Vermes, inquit, eorum non morientur. Isti sunt vermes quos generat auaricia, isti sunt vermes quos generat diuitiarũ cæca cupiditas his qui habent pecunias, & videntes in necessitate fratres suos claudũt ab eis viscera sua. Propterea & Apostolus dicit, Diuitibus autem seculi huius præcipe nõ superbè sapere, neque sperare in incerto diuitiarũ, sed diuites sint in operib⁹ bonis, facile tribuant, communicẽt & thesaurizent sibi veram vitam. Sed dicit aliquis, Si manna verbum dei esse dicis, quo modo vermes facit? Verum est fratres: Non aliunde fiunt vermes in nobis, nisi ex verbo dei. Sic enim ait, Nisi venissem & locutus eis fuissem, peccatum nõ haberent. Post susceptum autem verbum dei qui peccat, efficitur ei ipsum verbum vermis, qui eius semper conscientiam fodiat, & arcana pectoris rodat. Nũc ergo festinemus cœleste mãna suscipere. Istud enim mãna prout vult quis- M que talem saporẽ sapit. Audi enim & dominum dicentẽ his qui accedunt ad se, Fiat tibi secundũ fidem tuã. Et tu ergo si verbũ dei quod in Ecclesia prædicatur tota fide & tota deuotiõe suscipias, fiet tibi ipsum verbũ quodcunque desideras. Verbi gratia, Si tribularis, cõsolatur te, dicens, Cor cõtritum & humiliatum deus non despiciet. Si lętaris, prospere cumulat tibi gaudia, dicẽs, Lætamini in domino & exultate iusti. Si iracundus es, mitigat te, dicẽs, Dominus sanat omnes lãguores tuos. Si paupertate cõsumeris, consolatur te, dicẽs, Dominus erigit de terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Sic ergo manna verbi dei reddit in ore tuo saporem quemcũque volueris. Hoc tamen si quis infideliter suscipiat & non comedat, sed abscondat, putásne eousq; deducendum est verbum dei vt etiam vermis fieri putetur? Non te turbet auditus: audi Prophetam ex persona domini dicentem, Ego autẽ sum vermis & non homo. Sicut enim ipse est qui fit aliis in ruinã, aliis autem in resurrectionem: ita & ipse est qui nunc in manna fidelibus quidem dulcedo mellis, infidelibus autem vermis efficitur. Et ideo fratres charissimi quantum possumus cũ dei adiutorio lectioni diuinæ studeamus insistere, vt legem dei spiritaliter mereamur agnoscere, vt nobis verbum dei non efficiatur vermis qui nostras cõ scientias

Esa.66. 1.Ioan.3. 1.Timo.6. Ioan.15. Matt.9. Psal.50. Psal.31. Psal.102. Psal.112. Psal.21. Luca.2.

A scientias iugiter arguat & affligat: sed illud impleatur
Psal.118. in nobis quod scriptũ est, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine, super mel & fauũ ori meo. Quam gratiam oremus vt nobis deus pro sua pietate prestare dignetur: cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in
Ioan.6. *Euangelio secundum Ioannem, Operamini non cibum qui perit & cæt. quæ habetur in expositione doctoru, Ibidem.*

Feria sexta post tertiam dominicam in Quadragesima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Ioannem,
Ioan.4. *Venit Iesus in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar &c. Et de non differendo baptismo:*

Sermo I.

Ser.XCII. IN lectione Euãgelij infirmitatem humani generis suscepisse dominũ Iesum Christum plenissimè nobis sanctus Euangelista mõstrauit. Siquidem cum dixisset venisse dominum in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar, iuxta prædium quod de-
Ioan.4. B dit Iacob Ioseph filio suo, in quo prædio erat fons Iacob: addidit, Iesus, inquit, fatigat⁹ ex itinere sedebat sic supra puteum. Venit dominus noster Iesus Christus ad prædiũ quod sanctus Iacob Ioseph filio suo dereliquerat, quod prædium nõ tam Ioseph quàm Christo arbitror derelictum: Cuius figuram sanctus Ioseph patriarcha portauit, quẽ verè sol adorat & luna, & omnes stellæ benedicunt. Ad hoc prædiũ ideo venit dominus, vt Samaritani qui hæreditatem sibi patriarchæ Israël vendicare cupiebãt, agnoscerent possessorem suum, & conuerterentur ad Christum qui legitimus patriarchæ hæ-
Ibidem. res est factus. Iesus, inquit, fatigat⁹ ex itinere sedebat sic supra puteum. Videte diuersitatẽ mysterij. Inter Apo-
Matt.17. stolos exultabat in spiritu in monte positus, non solum confortabat eos, verũetiam gloriam his propriam demonstrabat: in Samaria constitutus fatigatus ex itinere sedebat supra puteum: Nũquid dei virtus poterat fatigari? Non vtique, sed fatigabatur quòd fidelem populum inuenire nõ poterat. Tũc ergo fatigatur Christus, quando nullam virtutem in suo populo recognoscit.
C Hodieq; fatigat eum inobedientia nostra, fatigat eum infirmitas nostra. Infirmi enim sumus quando non ea quæ fortia sunt atque perpetua, sed temporalia & caduca sectamur. Bene ait, Sedebat supra puteũ, non requiescebat, quoniam in Samaritanis nõ poterat requiesce-
Ioan.4. re. Et hora, inquit, erat quasi sexta. Sexta die deus de limo terræ hominem figurauit, sexta hora venit Samariam visitare, vt si in eum Samaritani crederent, ipse in his inciperet requiescere, vt verum illud quietis sabbatum celebraret. Sedebat ergo dominus supra puteũ, & venit Samaritana mulier haurire aquam. Magnum my-
Vbi suprà. sterium. Venit mulier ad puteum, & fontem quem non sperauit inuenit. Dicit ad eã dominus, Da mihi bibere. Bonus dominus vltro se offert non quærenti, vt compleatur illud propheticum, Palàm apparui nõ quærenti-
Esa.65. bus me, inuentus sum ab his qui non interrogauerunt nomen meũ. Petit bibere daturus, sedit supra puteum, vt non in altitudine quæramus aquam, sed de eo fonte qui supra omnes aquas est salotaria nobis pocula hauriamus. Quis est fons nisi dominus noster Iesus Chri-
Psal.35. stus, cui dicitur, Quoniã apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen? Bonus fons qui nos de huius vitæ refrigerauit incendio, & inundatione sua ariditatem nostri pectoris superauit. Vnde & mulieri dicitur, Si scires donũ dei, & quis est qui dicit tibi, da mi- Ioan.4.
hibibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquã D
viuam, Non omnes sciunt donum dei, quia nõ omnes desiderant aquã viuam. Si enim desiderarent, nũquam circa se baptismi sacramẽta differrent, Ipsi igitur de se pronũciant, & vitæ suæ testimonium perdũt, qui ideo volunt tardius baptizari vt flagitia & scelera multa cõmittãt. Noli differre, ô homo remedia salutis tuæ, quoniam nescis quando à te anima tua repetatur. Denique Samaritana ignara mysterij, dicebat, Domine, neque hauritorium habes, & puteus est altus. Ante aduentum domini & puteus altus erat, & sine hauritorio aquã sibi vnusquisq; haurire nõ poterat: Venit dominus fons viuus vt Pharisæorũ corda dilueret, sitim extingueret, pectora satiaret, non quærens hauritorium, sed vltro se infundens mẽtibus singulorum. Et addidit, Omnis qui bibit ex hac aqua quam ego dabo ei non sitiet in æternum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitã æternam. Vnum baptismũ docet qui post ingressum æterni fontis & cœlestis poculi sacramentum, vnumquęque nostrum sitire non patitur. Et ideo nos quibus tãta beneficia nullis præcedentibus meritis præstitit diuina mi- E
sericordia, quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, vt tantæ pietatis gratia non nobis iudicium pariat, sed profectum: Quod ipse præstare dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Eodem die de Raphidin & de petra percussa & Exo.17.
Amalech: Sermo II.

OMnes, inquit Apostol⁹, qui volũt pie viuere in Ser. XCIII.
Christo, persecutionem patiuntur, & ab hosti- 2.Timo.3.
bus impugnantur. Et ideo agens quisque iter vitæ huius, auxiliante Christo indesinẽter debet esse armatus, & stare semper in castris. Si ergo & tu semper vigilare volueris vt te cognoscas in domini castris militare, obserua illud quod idem Apostolus dicit, Nemo militãs deo, implicat se negocijs secularibus, vt 2.Timo.2.
ei placeat cui se probauit. Qui si ita militas vt à reb⁹ secularib⁹ liber sis, & in castris dei agas semper excubias, vt dicatur de te illud quod paulò superius audiuimus, quia per verbũ domini exeas de deserto Sin, & venias Exo.17.
in Raphidin: Sin interpretatur tentatio, Raphidin ve- F
ro sanitas iudicij. Qui bene exit de tentatione, & quem tentatio probabilem reddit, ipse venit ad sanitatem iudicij. Saluus erit & sanitas cum eo erit, qui in tẽtatione vitæ præsentis nunquã contra deum murmurãs minime fuerit vulneratus, sicut in Apocalypsi legimus, Qui Apoc.2.
vicerit dabo ei edere de ligno vitæ quod est in paradiso. Venit ergo ad sanitatem iudicij, qui bene causam alterius audiẽs disponit sermones suos in iudicio: & mu- Psal.111.
nera super innocentem non accipit. Quid ergo in cõ- Psal.14.
sequentibus scriptura commemorat, Sitiuit, inquit, ibi Exo.17.
populus aquam, & murmurauit contra Moysem. Cum enim dixisset, Sitiuit populus, quid opus fuit vt adderet aquas? Sic enim habet antiqua trãslatio. Quare hoc addidit, nisi aquam sitiuit qui debuit sitire iustitiam. Beati Matt.5.
enim qui esuriunt & sitiũt iustitiam. Et iterum, Sitiuit Psal.41.
anima mea ad deum viuum. Multæ enim sunt sites. Si- Sites multæ
tiunt iusti, sitiunt & peccatores, Illi iustitiam, illi luxuriam. Iusti sitiunt deum, peccatores sitiunt aurum. Sitiuit ergo populus aquam, qui debuit sitire iustitiam. Dixit ergo ad Moysem dominus, Tolle virgã & percute Exo.17.
petram, vt educat populo aquam. Ecce est petra, & habet aquam. Sed hęc petra nisi percussa fuerit, aquas omnino non habet: percussa vero fontes producit & flu- Ioan.7.
mina,

G mina, sicut in Euangelio legimus, Qui credit in me, flu
mina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Percussus enim
Christus in cruce, noui testamẽti fontes eduxit. Necesse
Ioan. 19. enim erat vt ille percuteretur. Nisi enim ille percussus
fuisset, & de sacro eius latere sanguis & aqua manasset,
vniuersus mundus sitim verbi dei patiẽs interisset. Per-
Exo. 17. cussit ergo Moyses virga bis silicem. Quid est hoc fra-
tres? Nec hoc puto esse sine mysterio. Quid est hoc quod
non semel, sed bis virga percussa est petra? Ideo secũda
vice petra percutitur, quia duo ligna in crucis patibulo
eriguntur, quia in vno ligno sacras manus expandit, in
alio vero à capite vsque ad pedes immaculatũ corpus
Vbi suprà. extendit. Bibit ergo de petra populus, & statim bellum
iniit contra Amalech. Videte fratres, quia postea quàm
quisque de petra biberit, id est, Christi sacramẽta susce-
perit, necesse est illi ad pugnam procedere. Tandiu e-
nim aliquis diabolum contra se pugnantem non sen-
tiet, quandiu opera illius exercere voluerit. Qui vero il
lum reliquerit, & de petra bibens Christum sequi ele-
gerit, necesse est vt illum patiatur infestum, cui iusto iu
H dicio voluit præponere Christum. Quisque ergo Chri-
sto coniungitur, nõ ad delicias, non ad voluptates, sed
2. Timo. 3. ad prælium præparetur, quia omnes qui volunt pie vi-
uere in Christo, persecutionem patiũtur. Et iterum, Per
Acto. 14. multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ dei.
Exo. 17. Inierũt ergo bellum filij Israël, & Moyses vocat Iesum,
& dicit ad eum, Elige tibi viros & pugna contra Ama-
lech. Vsque ad hunc locum beati huius nominis mẽ-
Iesus pri- tio, id est, Iesus nusquã facta est. Hic primum vocabuli
ma mentio. huius splendor obfulsit. Moyses vocat Iesum, lex inuo-
cat Christum. Elige, inquit, tibi viros potentes. Non po
terat Moyses eligere viros potentes: Iesus solus est qui
potest viros potẽtes eligere. Ipse vtique qui dixit Apo-
Ioan. 15. stolis suis, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Ipse
Matt. 12. est qui domũ fortis intrauit, & vasa eius diripuit. Moy-
Exo. 17. ses autem ascẽdit in verticem collis. Et factum est cum
eleuaret manus Moyses, vincebat Israël. Aduertite fra-
tres, Moyses manus quidem leuat, nõ tamen extendit.
Cui ergo seruabatur vt manus extenderet nisi domino
nostro Iesu Christo, qui extẽtus in cruce vniuersum or
I bem complexurus brachia pietatis expãdit? Moyses er
go leuauit manus, & licet nõ expandit, tamen ipsa ele-
uatione mysterium crucis ostendit. Videte fratres iam
tunc per sacramẽtum crucis superatas esse aduersarias
gentes. Et nos fratres dilectissimi si adiuuante domino
manus erigimus, diabolũ superamus. In manibus, ope-
ra debemus accipere. Si ergo talia sunt opera tua vt il-
la possis in altũ in cõspectu domini leuare, potes etiam
& tu in teipso aduersarios tuos extinguere. Quis bene
Leuare ma manus leuat, nisi qui per eleemosynam in cœlo iugiter
nus. thesaurizat? Quis ergo bene manus leuat, nisi qui assi-
due victum ac vestitum pauperibus subministrat? Quis
bene manus leuat? Ille vtiq; qui implet illud Apostoli,
1. Timo. 2. Eleuantes, inquit, puras manus sine ira & disceptatio-
ne. Quia ergo quotidie nobis & vobis pugna imminet
Philip. 3. cõtra aduersarias potestates, si volumus vincere, manus
Ibidem. nostræ, id est, actus nostri & conuersatio nostra non sit
in terris, sed sicut Apostolus dicit, Super terram ambu-
lantes cõuersationem habeamus in cœlo. Scriptum est
tamen, quia sicut vitulus ablingit in campis herbam vi-
ridem, ita populus Israël ablinget populum Amalech
super terrã. Per quod indicari videtur, quia popul⁹ dei
non tam manu & armis quàm voce pugnabat & lin-
gua, id est, orationem ad deum fundebat. Ergo & tu si
Coloss. 4. vis vincere, audi Apostolum dicentem, Orationi insi-
stentes, & vigilãtes in ea. Hæc est Christiani pugna glo K
riosissima, nõ in suis viribus præsumere, sed semper dei
auxiliũ implorare, cui est honor & imperium cum pa-
tre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eodem de quo suprà
in Euangelio secundum Ioannem, quæ habentur in ex- *Ioan. 4.*
positione doctoris Ibidem: Et in libro LXXXIII.
quæstionum, quæstione LXIIII.

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima,
Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani, de eo quod
scriptum est in Psalmo, Erudimini qui iudicatis terram: *Psal. 2.*
Et de muliere adultera, Primus.

ERudimini omnes qui iudicatis terrã. Terram *Ser. XCIIII*
iudicare, est corpus damnare. Audiamus Apo *Terram iu-*
stolum iudicantem terram, Nõ sic pugno, in- *dicare.*
quit, tãquam aërem cædens, sed castigo corpus meum *1. Cor. 9.*
& in seruitutem redigo, ne forte aliis prædicãs ipse re-
probus efficiar. Audi ergo terram iudicantem terram, L
& iudica terram, ne sis terra. Si enim terram iudicaue-
ris, cœlum eris, & in te factam gloriam domini enarra-
bis. Cœli enim enarrant gloriam dei. Si autem terram *Psal. 18.*
nõ iudicaueris terra eris. Si autem terra fueris, ad eum
pertinebis, cui dictũ est, Terram manducabis. Audiant
ergo iudices terræ. Corpus castigent, libidines frænent,
ament sapientiam, vincant cõcupiscentiam. Et vt hoc
faciant erudiantur. Hæc est autem summa eruditionis,
Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. *Psal. 2.*
Exulta ei nõ tibi. Ei à quo es quod es, & quòd homo es,
& quòd iustus es. Si autẽ putaueris quòd ab illo quidẽ
homo es, à te autem iustus es, non seruis domino in ti-
more, nec exultas ei in tremore, sed tibi in præsũptio-
ne. Et quid tibi fiet nisi quod sequitur? Ne quando ira-
scatur dominus, & pereatis, inquit, de via iusta. Non e-
nim ait, Ne quando irascatur dominus, & non intretis *Vbi suprà.*
in viam iustam, sed pereatis de via iusta. Iam enim vi-
deris tibi iustus nõ rapiendo alienum, non adulteran-
do, nõ homicidium faciendo, nõ falsum testimonium *Exo. 20.*
aduersus proximum dicendo, patrem & matrem ho- M
norando, vnum deum colendo, idolis & dæmoniis nõ
seruiẽdo. De hac via peribis, si tibi ista à teipso esse pu-
taueris. Infideles enim non intrant in viam iustam, Su-
perbi pereunt de via iusta. Quid enim ait? Erudimini
qui iudicatis terrã. Et ne forte vires & potentiam, quia
iudicatis terram, vobis tribuatis, à vobisipsis eam vobis
esse credatis, nolite sic, Seruite domino in timore, exul-
tate non vobis in præsumptione, sed ei in tremore. Ne
quãdo irascatur dominus & pereatis de via iusta, cum
exarserit cito in ira eius. Quid ergo faciendũ est ne pe-
reamus de via iusta? Beati omnes qui confidunt in eo. *Psal. 2.*
Si beati qui confidunt in eo, miseri qui cõfidunt in se. *Hiere. 17.*
Maledictus enim omnis qui spem suã ponit in homi-
ne. Ergo nec in te, quia & tu homo es, Si enim spẽ tuã *De Cõtinen*
posueris in alio homine, inordinate humilis eris: Si au- *tia animæ,*
tem spem tuã posueris in te, periculose superbis. Quid *cap. 8.*
autem interest? Vtrunq; perniciosum. Nihil horum eli-
gendum, inordinate humilis nõ leuatur, periculose su-
perbus præcipitatur. Deniq; vt nouerit sanctitas vestra,
propter istum sensum redarguendũ & consumendum,
quòd in se quisque cõfidit, diuturna esse ista verba. Ser
uite domino in timore, & exultate ei cũ tremore: Apo- *Psal. 2.*
stolum audite hæc ipsa verba dicentem, & sententiam
cur dicta sint explanantem. Ecce Apostoli verba sunt,
Cum

A Cum timore & tremore veſtram ipſorum ſalutẽ ope-
Philip.2. ramini. Quare ergo cum timore & tremore meam ſa-
lutem operor, cum ſit in poteſtate mea operari ſalutem
meam? Vis audire quare cum timore & tremore? Deus
eſt enim qui operatur in vobis, ideo cum timore & tre-
more. Quia quod impetrat humilis, amittit ſuperbꝰ. Si
ergo deus eſt qui operatur in vobis, quare dictum eſt,
veſtram ipſorum ſalutem operamini? Quia ſic deus in
nos operatur vt & nos operemur. Adiutor meus eſto:
Deſignat eſſe operatorem, qui inuocat adiutorem. Sed
voluntas, inquit, mea bona eſt. Fateor tua. Sed & ipſa à
quo data, à quo excitata? Noli me, ipſum Apoſtolũ in-
terroga, Deus eſt enim, inquit, qui operatur in vobis &
velle & operari pro bonavolũtate. Quid eſt ergo quod
tibi arrogabas? Quid eſt quod ſuperbꝰ ibas & peribas?
Redi ad cor tuum, inuenite malum, & vt ſis bonus, in-
uoca bonum. Non enim in te placet deo, niſi quod ha-
bes ex deo. Quod autẽ habes ex te, diſplicet deo. Si bo-
1.Cor.4. na tua cogites, quid habes quod nõ accepiſti? Si autem
accepiſti, quid gloriaris quaſi nõ acceperis? Solus eſt il-
B lè qui non nouit niſi dare. Non habet datorẽ, quia non
habet meliorẽ. Quo tu ſi inferior es, imò quia inferior
Gene.1. es, gratulare quia ad eius imaginem factus es, vt in illo
inueniaris qui in te periſti. Non enim potuiſti in te niſi
perdere te, nec ſcis inuenire te niſi ille, qui fecit te quæ-
rat te, Alloquamur tamen & eos qui ſecundũ iſtam vi-
ſibilem & popularem intelligentiam iudicant terram.
Iudicant enim terram reges, duces, principes, iudices.
Vnuſquiſq; pro munere quod accepit in terra, iudicat
terram. Quid eſt autem quod dicitur, Iudicat terrã, niſi
iudicat homines qui ſunt in terra? Nam ſi terram pro-
prie nõ accipias, niſi quã calcas, agricolis ergo dictum
eſt, qui iudicatis terram: Porrò autem ſi reges iudicant
terram, & qui ſub regibus poteſtatem accipiunt à regi-
bus, erudiantur & ipſi, quia terra iudicat terrã. Et time-
re debet eum qui eſt in cœlo terra iudicans terram. Pa-
rem quippe ſuum iudicat, homo hominem, mortalis
mortalem, peccator peccatorem, Si enim procedat in
medium dominica illa ſententia, Qui ſine peccato eſt,
prior in illam lapidem mittat, nónne omnis iudicans
C terram terræmotum patitur? Euangelicum capitulum
Ioan.8. recolamus, Phariſæi tentantes dominum, adduxerunt
ante eum mulierem in adulterio deprehẽſam, De quo
peccato pœna fuerat lege definita, lege ſcilicet data per
De verbis Moyſem famulum dei. Hac ergo complexione doloſa
dñi, ſer. 47 & fraudulenta ad dominum Phariſæi acceſſerunt, vt ſi
iuberet lapidari mulierem diffamatam, perderet man-
ſuetudinem: Si autem quod lex iuſſerat prohiberet, pec
Matt.22. caſſe teneretur in legem. Sicut autem interrogantes de
tributo Cæſari reddendo, ore ſuo cepit, viciſſim inter-
rogãs cuius eſſet prolatus nummus, cuius haberet ima-
ginem & ſuperſcriptionẽ: Reſpondentes enim ipſi qui
interrogauerunt, in nũmo eſſe imaginem Cæſaris: re-
ſpondit eis ſecundum os ipſorum, Reddite Cæſari quę
Cæſaris ſunt, & deo quæ dei ſunt: vt admoneret ſic red
dendam deo in homine imaginem dei, quẽadmodum
in nũmo imago ſua redditur Cæſari. Ita & in iſta adul-
tera interrogatores interrogauit, & ideo iudices iudi-
cauit. Non prohibeo, inquit, lapidari, quam lapidari lex
Leuit.20. iuſsit, ſed quæro à quibus. Nõ enim reſiſto, ſed legis mi
niſtrũ requiro. Deniq; audite, Lapidare vultis ſecũdum
Ioan.8. legem, Qui ſine peccato eſt, prior in illã lapidem mit-
tat. Quando autem hæc audiuit, digito ſcribebat in ter-
ra, vt erudiret terram. Quando autem hoc dixit Phari-
ſæis, leuauit oculos ſuos & inſpexit terram, & fecit eam
tremere. Proinde cum hoc dixiſſet, iterum cœpit ſcri- D
bere in terra. At illi compũcti & tremefacti, vnus poſt
alterum diſceſſerunt. O terræmotum, vbi ſic terra mo-
ta eſt vt etiam mutaret locum. Illis ergo diſcedẽtibus,
remãſit peccatrix & ſaluator. Remanſit ægrota & me-
dicus. Remãſit miſera & miſericordia. Et aſpiciens mu
lierem, dixit, Nemó te cõdemnauit? Et illa, Nemo do-
mine. Sed tamen adhuc ſolicita erat. Peccatores enim
damnare non auſi ſunt. Non auſi ſunt lapidare pecca-
tricem, qui ſeipſos intuentes ſimiles inuenerunt. Sed
adhuc mulier erat in magno periculo, quia ei ille iudex
remãſerat qui erat ſine peccato. Nemo, inquit, te dam-
nauit? At illa, Nemo domine: Sed nec tunc ſecura ſum.
Cui ſolicitudini tacita dominus voce reſpondit, Nec
ego te cõdemnabo. Illos à vindicta repreſsit conſcien-
tia, me ad ſubueniẽdum inclinat miſericordia. Hæc at-
tẽdite & erudimini omnes qui iudicatis terram. Om-
nes ſcilicet, qui etiam ſic intelligendum eſt, de quibus
Apoſtolus dicit, Omnis anima poteſtatibus ſublimio- *Roma.13.*
ribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi à deo. Quæ
autem ſunt, à deo ordinata ſunt: Qui reſiſtit poteſtati, E
dei ordinationi reſiſtit. Principes enim non ſunt timo
ri bono operi, ſed malo. Vis autem non timere poteſta-
tem? Bonum fac & habebis laudem ex illa. Et ſi non ab
illa, tamen ex illa. Aut enim iuſte agis, & iuſta poteſtas
laudabit te: Aut iuſte agentem etiam ſi poteſtas iniuſta
damnet te, deus iuſtus coronabit te. Ac per hoc tu iuſti-
ciam tene, tu bene viue. Et ſiue damnet ſiue abſoluat,
habebis laudem ex illa. Beatus ille cuius hic ſanguis fu-
ſus eſt. Nónne ex illa poteſtate antequam & viſus eſt iu-
dicari, laudem inuenit? Confeſsionem promiſit, in fi-
de permanſit. Mortem non timuit, ſanguinem fudit,
diabolum vicit. Vt ergo nõ ſitis iniquæ poteſtatis qui-
cunque homines vultis habere in poteſtate, erudimini
ne peruerſe iudicetis, & antè anima pereatis, quàm quẽ-
quam carne perdatis. Iudex eſſe vis, non potes meritis,
vel pecunia, nondum reprehendo. Fortaſſe enim pro-
deſſe cupis rebus humanis, & emis vt proſis, vt ſeruias
iuſticię non parcis pecunię. Prius propter te eſto iudex
in te. Prius iudica te de te, vt de penetrali conſcientiæ
ſecurus procedas ad alterum. In teipſum redi, te atten- F
de, te diſcute, te audi. Ibi te volo probare integrum iu-
dicem, vbi non quæris poteſtatem. Procedere vis cum
poteſtate, vt alter tibi dicat de altero quod tu neſcis,
prius intus iudica. Nihil tibi de te dixit cõſcientia tua?
Si nolis negare, vtique dixit. Nolo audire quid dixerit,
Tu iudica qui audiſti. Dixit tibi de te quid feceris, quid
acceperis, quid peccaueris. Vellem ſcire qualem ſentẽ-
tiam protuliſti. Si bene audiſti, ſi recte audiſti, ſi in au-
diendo iuſtus fuiſti, ſi tuæ mentis tribunal aſcendiſti, ſi
teipſum ante teipſum in equuleo cordis ſuſpendiſti, ſi
graues tortores adhibuiſti, ſi timores bene audiſti, ſi ſic
audiſti & proculdubio pœnitendo peccatum puniſti.
Ecce & diſcuſsiſti & audiſti & puniſti, & tamen tibi pe
perciſti. Sic audi & proximum tuum, ſi erudiaris ſicut
admonuit Pſalmus, Erudimini qui iudicatis terram. Sic *Pſal.2.*
audi proximum tuum, quo modo audis & te. Peccata
perſequeris, non peccantem. Et ſi forte quiſq; durus eſt
ad corrigenda peccata auerſus à timore dei, hoc ipſum
in eo perſequeris, hoc ipſum corrigere conaberis, hoc
perdere & tollere laborabis vt ſeruetur homo peccato
damnato. Duo enim nomina ſunt, homo & peccator.
Hominem deus fecit, peccatorẽ ſeipſe homo fecit. Per- *23.q.4.ca*
eat quod fecit homo, liberetur quod fecit deus. Noli er *duo.*
go vſq; ad mortem, ne cum perſequeris peccatum per-
das

G das hominem. Noli vſque ad mortem, vt ſit quem pœniteat, homo non necetur vt ſit qui emendetur. Hanc in corde retinens homo inter homines dilectionem, eſto iudex terræ, & ama non currere, ſed diligere. Si ſuperbis, ſuperbi in peccata, nō in hominem. Irſillud ſæui quod tibi diſplicet & in te, non in eum qui factus eſt ſicut tu. De vna officina exiſtis, vnum artificem habuiſtis, vnus limus eſt veſtra materies. Quid perdis non amando quem iudicas? Quoniam iuſticiam perdis nō amando quem iudicas. Adhibeātur pœnæ, non recuſo, non interdico, ſed animo amantis, animo diligentis, animo corrigentis. Num enim filium tuum nō erudis? Et prius agis vt ſi fieri poteſt pudore & liberalitate erudiatur, & erubeſcat patrem offendere, non tanquam ſeuerum iudicem timeat: Gaudes ad tālem filium. Sed ſi fuerit forte iſta contemnens, adhibebis & verbera. Incutis pœnam, ingeris dolorem, ſed quæris ſalutē. Multi amore, multi timore correcti ſunt, ſed per tremorem timoris ad amorem peruenerunt. *Pſal. 2.* Erudimini qui iudicatis terram. H Diligite & iudicate. Non enim ſic quæritur innocentia, vt pereat diſciplina. *Sapien. 3.* Scriptum eſt, Diſciplinam qui abiicit infœlix eſt. Bene poteſt addi ad iſtam ſententiam, Sicut diſciplinam qui abiicit infœlix eſt: ſic diſciplinam qui negat crudelis eſt. Auſus ſum aliquid dicere fratres mei, quod vobis aliquanto plenius exponere ipſius rei obſcuritate cōpellor. Repeto quod dixi, Diſciplinam qui abiicit infœlix eſt. Hoc eſt manifeſtum: Diſciplinam qui non dat, crudelis eſt. Teneo prorſus, teneo & oſtendo, feriendo pium, parcēdo crudelem: Exēplum ante oculos pono, Vbi inuenio feriēdo pium? Non eo ad alios, ad patrem & filium eo, pater quando ferit amat, & non vult puer cædi. Contemnit voluntatem, conſulit ad vtilitatem. Quare? Quia pater eſt, quia hæreditatem parat, quia ſucceſſorē nutrit. Ecce feriēdo pius eſt pater, feriendo miſericors eſt. Da mihi hominē parcendo crudelem. Non recedo à perſonis, eos ipſos ante oculos pono. Sed ſi puer imperitus & indiſciplinatus ſic viuat vt pereat, & pater diſſimulet, pater parcat, pater perditum filium diſciplinæ aſperitate offendere timeat, nónne parcendo crudelis eſt? *Pſal. 2.* Erudimini ergo qui iudicatis terram, & bene iudi-I cando non à terra præmium, ſed ab illo ſpectate qui fecit cœlum & terram.

Eodem die, De decem in lege præceptis, & de decem plagis. Sermo II.

Ser. XCV. NOn eſt ſine cauſa, fratres dilectiſsimi, ꝙ præceptorū legis dei numerus cum numero plagarum quibus Aegyptus percutitur exæquari videtur. Nam ſicut decem pręcepta ſunt legis quibus ad cultum dei populus admonetur, ita decē plagæ leguntur, quibus ſuperbia Aegyptiorum affligitur. Conſideremus ergo cur & ibi decem præcepta, & hic decem plagæ memorētur. Ideo ſine dubio, quia in illis erant vulnera, in iſtis medicamenta. Et opus erat vt periculoſis plagarum decem vulneribus decē præceptorum medicamina ſubuenirent. Primum eſt pręceptū in lege de vno deo. *Exo. 20.* Non erunt, inquit, tibi dij alij præter me. *Exo. 7.* Prima plaga Aegyptiorū, aqua conuerſa in ſanguinem. Cōpara primum præceptum primæ plagæ, deum vnum ex quo ſunt omnia, in ſimilitudinē aquæ ex qua generātur omnia. Ad quam autē rem pertinet ſanguis, niſi ad carnem mortalem? Quid eſt ergo aquæ conuerſio in ſanguinem, niſi quia illi qui in dominum credere noluerunt: ſicut dicit Apoſtolus, *Roma. 1.* Obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. K Aqua enim in ſanguinem vertitur, quia ſenſus Aegyptiorū obſcurus & tenebroſus efficitur. Et iuſto dei iudicio factum eſt, vt de illo ipſo ſanguinē biberent, in quo Hebręorum paruulos necare conſueuerant. Secundum præceptum, Non accipies nomen dei tui in uanum. *Exo. 20.* Qui enim acceperit nomen domini dei ſui in uanum, non mundabitur. Nomen enim domini Ieſu Chriſti, veritas eſt. Ipſe enim dixit, Ego ſum veritas. *Ioan. 14.* Et quia veritas mundat, vanitas inquinat: videamus huic ſecundo præcepto contrariam plagam, ranarum abundantiam. *Exo. 8.* In ranis hæretici intelliguntur atque Philoſophi. Philoſophi enim vel hæretici quia in Chriſto omnia falſa eſſe dicunt, ranæ ſunt clamantes in paludibus limoſis. Per ſuperbiam & inanem cōtentionem ſtrepitum vocis habere poſſunt, doctrinam veræ ſapientiæ inſinuare non poſſunt. Qui enim Chriſtianæ veritati contradicunt, & in ſua vanitate decepti decipiunt, ranæ ſunt tædium afferentes auribus non cibum mentibus. Tertium præceptum eſt, Memento, inquit, vt diem ſabbati ſanctifices. *Exo. 20.* In iſto tertio præcepto inſinuatur quædam vacationis indictio, requies cordis, tranquil-L litas mentis quam facit bona conſcientia. Ibi enim eſt ſanctificatio, quia ibi eſt ſpiritus dei. Denique videte vacationem, hoc eſt quietem. *Eſa. 66.* Super quem, inquit dominus, requieſcam, niſi ſuper humilem & quietum & trementem verba mea? Spiritale enim ſabbatum non obſeruant, niſi illi qui ſe ita tempratè operibus terrenis accommodant, vt tamen lectioni & orationi, & ſi non ſemper certe vel frequenter inſiſtant, ſecundum Apoſtolum, *1. Timo. 4.* Attende lectioni diuinæ doctrinæ. Et iterum, *1. Theſſ. 5.* Sine intermiſsione orate, Qui enim tales ſunt quotidie ſpiritaliter ſabbatum colunt. Qui vero inquieti ſunt & iugiter terrenis actibus implicantur, de quibus ſcriptū eſt, Impedimenta mundi fecerunt eos miſeros, iidem requiem habere nō poſſunt. Attendite tertiam plagam, huic tertio præcepto conarariam. *Exod. 8.* Scyniſes nati ſunt in terra Aegypti de limo, muſcæ minutiſsimę, inquietiſsimæ, inordinatè volantes, in oculos irruentes, non permittentes hominem quieſcere, dum abiguntur iterum irruunt, dum expulſæ fuerint iterum redeūt. Quales iſtę ſunt muſcæ, tales ſunt homines inquieti, qui ſabbatum ſpiritaliter obſeruare, id eſt, bonis operibus ſtudere & M lectioni vel orationi inſiſtere nolūt. Et quo modo corpus humanum ab iſtis muſcis affligitur, ita cor illorum diuerſis cogitationibus inquietatur & cōpungitur. Tenete præceptum, cauete plagam. Quartum præceptum eſt, Honora patrem tuum & matrem tuam, *Exo. 20.* huic contraria quarta plaga Aegyptiorum cynomyia, id eſt, muſca canina. *Exo. 8.* Græcum enim vocabulum eſt. Qui enim parentes honorare diſsimulat, muſca hunc canina, id eſt, diaboli nequicia ſpiritaliter affligit & cruciat, Caninū eſt enim parentes non agnoſcere. Nihil tam caninum, quām cum illi qui genuerunt non agnoſcuntur. Quintum præceptum eſt, Non mœchaberis. *Exo. 20.* Quinta plaga mors in pecora. Omnis enim qui aut vxore propria intemperate excepto filiorum deſideriò vtitur, aut certe quod eſt crimen grauiſsimum, qui vxori aut filiæ alienæ aut ancillę vel ſuæ vel alterius inſidiatur, & non reuocatur pœnitendo, victus cupiditate beſtiarum, tanquam amiſſo homine erit pecus, nō quaſi conuerſus in naturam pecoris, ſed in humana forma habens ſimilitudinem pecoris, qui non vult audire dicentem dominum, *Pſal. 31.* Nolite fieri ſicut equus & mulus, in quibus nō eſt intellectus. *Pſal. 48.* Et illud, Homo cum in honore eſſet nō intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis fa-

A lis factus est illis. Sed si pecus esse non times, vel mori
Exo.20. sicut pecus time. Sextum præceptum, Non occides.
Exo.9. Sexta plaga pustulæ in corpore,& vesicæ bullientes & scaturientes inecdia vulnerum de fauilla fornacis. Tales sunt homicidales. Ardent ira, quia per iram homicidij fraternitas periit. Ardent homines iracundia, ardent & gratia. Nã & qui vult subuenire feruet, qui vult occidere feruet. Iste præcepto, ille morbo. Iste bonis operibus, ille saniosis vlcerib'. O si possemus videre animas homicidarum, sine dubio plus plãgeremus quàm putrescẽtia corpora vlceratorum. Sequitur præceptum
Exo.20. septimum, Non furaberis. Et plaga septima grando in
Exo.9. fructibus. Quod per furtum cõtra dei præceptum subducis, de cœlo perdes. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Qui furatur verbi gratia, acquiret vestem, sed cœlesti iudicio perdet fidem. Vbi lucrum, ibi damnum. Visibiliter lucrũ, inuisibiliter damnum. Lucrum sua excitate, damnum de domini nube. Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furantur, iusto dei iudicio intrinsecus grandinantur. Octauũ præcep-
Exo.20. tum, Falsum testimonium non dices. Octaua plaga lo
Exo.10. B custa animal dente noxium. Quid enim vult falsus testis nisi mordendo nocere, & consumere mentiendo? Et ideo nos admonet Apostolus, ne nos falsis crimini-
Galat.5. bus appetamus. Si, inquit, mordetis, & comeditis inuicem, videte ne ab inuicem consumamini. Nonum præ-
Exo.20. ceptum, Non concupisces vxorem proximi tui. Nona
Exo.10. plaga densæ tenebræ. Si enim peccatũ est vxorem propriam excepta causa filiorũ agnoscere, putas quale peccatum est alienam appetere? Verè densæ sunt tenebræ. Nihil enim sic dolet in corde patientis, quo modo si vxor illius appetatur. Et qui hoc facit alteri, nihil tale voluisset pati. Alia mala solent homines patienter excipere. Hoc autem nescio vtrum inuenire poterit qui patienter ferat. O quàm densas tenebras patiuntur, qui talia faciunt & talia concupiscunt. Vere excitantur furore horribili. Furor enim indomitus est vxorem alienã commaculare velle atque polluere. Decimum præcep-
Exo.20. tum, Non concupisces vllam rem proximi tui, non pecus, non ouem, non bouem, non aliquid omnino. Huic
Exo.11. mandato plaga decima contraria est, mors primoge-
C nitorum. Primogenita cordis nostri fides est. Nemo enim bene operatur nisi fides præcesserit, sicut dicit A-
Hebr.11. postolus, Sine fide impossibile est placere deo. Omnia opera tua bona, filij tui sunt spiritales, sed inter istos tibi primogenita est fides. Quisquis rem alienam occulte concupiscit, internam fidem perdit. Erit enim primum sine dubio simulator obsequens nõ charitate, sed fraude. Veluti amãs eum à quo se cupit fieri hæredem, amare se dicit eum quẽ mori desiderat, & vt in re eius se videat possessorem, optat vt proprium nõ relinquat hæredem. Hæc fratres comparatio & quodam modo contrarietas decem præceptorum, & decem plagarum cautos nos faciat, vt habeam' securi res nostras in præceptis dei. Res, inquam, nostras interiores in arca conscientiæ nostræ repositas. Ipsi sunt thesauri nostri quos nobis nec fur nec latro nec vicinus malus poterit ali-
Matt.6. quando auferre: vbi nec tinea nec rubigo est metuẽda. Ista sunt enim veræ diuitiæ, id est, bona conscientia, iusticia, misericordia, castitas, sobrietas. Qui talibus rebus plenus est, diues erit etiam si de naufragio nudus exierit. Si diligenter hæc attenditis, & quę mala sunt fugere, & quæ bona sunt volueritis auxiliante domino exercere, eritis populus dei, & de iniqua Aegyptiorũ seruitute, id est, spiritalium nequiciarum persecutione liberati, ad terrã repromissionis poteritis fœliciter per- D
uenire, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die sermo de indicibus, qui habetur inter sermones ad fratres in eremo XXXV.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Perrexit Iesus in montem Oliueti & cætera, quæ habentur in expositione doctoris Ibidem, Et inter sermones de Verbis domini XLVII. Ioan.8.

Dominica quarta in Quadragesima, de decem chordis, & decem præceptis. Sermo L. qui habetur tomo nono, fol. 199. col. 1. Ser. XCVI.

Eodem die, de filiis Israelis

Sermo II.

HAEc dicit dominus Moysi, Sine vt faciam te Ser. XCVII
in gentem magnam. Graue est discutere per- Exo.32.
sonam qui in infidelitatem cadit, dum maius quod accepit perdit. Quis Iudęorum inexolubiles nodos nescit? Quis perfidiam & audaciam nõ deponit? Legunt elogia sua, quod in præuaricatione parẽtum non desinisset vindicta. Irata seueritas promitur, & E
contumacia non emendatur. Clemẽtia leuius irascitur, quia citius miseretur. Ipsius erit iudiciũ, & probare dignum, & delinquentibus indulsisse peccatum. Quid dico? Deus illos horruit, aut amauit? Absit. Si horruit peccatores cõtempsit. Sed amauit, ideo frequenter indulsit. Reuertimini, inquit, ad me, & reuertar ad vos. Eorũ Zach.1.
quidem sunt scelera aut rea lingua, aut conscientia criminosa. Vos, inquit, de patre diabolo estis. Non potest Ioan.8.
differri vindicta, vltio non procrastinabitur, Tanta enim sunt crimina vsurpatione concepta, vt nõ parcant generi, cum rei videantur authori. Clamauerũt, inquit, Psal.106.
ad dominum cum tribularentur, mittitur dux qui populum Israëliticum redderet liberatum. Parantur Ae- Exod.7.
gyptiis dignæ & innumerabiles plagæ ignominiæ, ad & 8.
vindictã scynifes processerũt, vineas bruchus absumpsit, fructifera ligna locusta vastauit: terrorem ex grandine, vlcera, tumultus, voces, flammas, addicta pecora, F
armenta prostrata, aquas in sanguinem mutatas, prostratas ranas, pisces occisos: prædurantur elementa nullo rigore, siccantur fluenta in rei miraculo curuata, & in muro suspenditur vnda, insuetum iter mirantur fluctus, miratur & populus, Quid incredule popule noctem desperas? Signum tibi erit columna, quam Christus illuminat. Securus iter quod arripis vade, antecedet te Christus. Et quia prosequitur Christus fiducia non terror debet esse, securus ad promissa peruenies, atque vtinam non rebelles. Apertũ intrant mare Aegyptij quos Exo.14.
circũfusi fluctus festinanter ruentes perdunt. Medij maris arena vngulã sensit, mare cursus sustinuit equitum. Sed hæc vindicta debebatur, vt citius periret, qui consequi denegauit salutem. Quid dubitas de hoste? Tute iam procede, mortuum videbis, probabis defunctum, cui antè fueras seruus. In eremum exitur, nec cõtume- Exo.16.
lia differtur. Murmurant, petunt cepas & pepones, ne- Nume.11.
rito insulsi & quos nõ gratiæ sales condunt, vilem expetunt cibum. Cepas, ait, vt extorquerentur eis lachrymæ ex delicto collectæ. Nõ aquarum in fluuiis natura degenerat, communem liquorem amaritudo tristauerat, lignum mittitur, dulcedo reparatur. Petra percussa Exo.17.
sitientibus potum præbuit virga, nec veternosa eis dissuta sunt vestimenta, aruo sterili nõ defuit manna. Pulmentarium poscitur, desideriis omnia conferuntur. Saporem

G porem sensit quisque quem voluit in ore dum mandu-
Exod.16. cauit. Petunt sibi quod colerent, atque vtinam simpli-
Exo.32. citer postulassent. Sed plebs quæ dotales tabulas lege
mariti perceperat, de corruptela disponit, & de adulte-
rio cogitat. Quid te infidelis vis iungere consortio di-
gno? Mater tua displicuit repudiata per libellum repu-
Esa.50. dij pronunciante Esaia, nec summo charismate es di-
Exo.20. gna, cum execrabilibus factis videaris ingrata. Non ser
Exo.32. uies, inquit, deo alieno. Aurũ igni apponitur, & ingra-
ti infaustum scelus experiunt, adorant imaginem quem
successus eiecerat ignis. Vbi est quod mandatum est:
Deut.6. Audi Israël, dominus deus tuus vnus est. Vitulus tuus vbi
erat, cum tibi Christus in mari itinera præparabat, ma-
re aperuit, sitientibus potum præbuit: fessos ieiunio re-
parauit? Luxuriosa gentilitas, post saturiem lusum quæ-
Exo.32. rit. Sedit, inquit, populus manducare & bibere, & surre-
xerunt ludere. Atque vtinam verbis fuissent dicta, non
factis fuissent admissa. Ecce iam pater Abraham trans-
Gene.15. fertur in gentem magnam. Ecce quid criminis admit-
H tit primitiuus, quid gratię meretur secundus. Vendidi-
sti mihi primatus tuos, delicto factus seruulus fratri tuo.
Radix quidem me aliena portat, sed noua gratia meũ
caput impinguat. Dum enim se ergo dominus ingrato po
pulo præbebat, exercitum Christi per inaccessa loca &
deuia deserta terrarum non turbauit iter ignotum. Igi-
tur exoritur impugnante diabolo profana tentatio, fit
repente populus diuinis beneficiis ingratus, mẽs eius à
veritate descîscit, deseruit vitæ largitorem, & secutus
est mortis authorem. Vnde simulacra colentium cæca
stulticia, imò non ferenda dementia, mortali manu for
matum vitulum putare diuinum? Acerbior indignitas
rerum est, vt pecoris sit figura terrori, & cum deus ani-
malia omnia homini subiecerit, ipse se in famulatũ pe-
cudum sponte deiecerit. Adeo formatur vitulus stulto-
rum collationibus inauratus: & quem nullus naturalis
motus quacunque flectebat, eum demẽtia perfidorum
subiugata ceruice portabat: & cuius aures nullus pene-
trabat auditus, vel aliqua cõmotio sensibilis agitabat,
has incassum demẽtis populi oratio stulta pulsabat: &
cui visum modulantibus palpebris vitali motu artificis
phantasia non dederat, nec genitrix natura contulerat,
I eum videntes ingrati deo supplices adorabant. Præce-
debat in eremo populum carens spiritu vitulus figura-
tus, vt tali duce demens populus vteretur, qualis fuerat
& ipse delictus effectus. Et ne tanti mali fine vindicta in
posteros manaret exẽplum, statim vindicatur in reos.
Dum enim malis modus imponitur, frangitur licen-
tia peccatorum: Frequenter enim plagis disciplina cor-
rigitur, si nihil proficiant hortamẽta iustorum. A dam-
nabilibus factis homines vindicta compescit, quos in
bonis operibus beneficia dei retinere non possunt. Si
enim non inter primos peccantium lapsus consuleret,
sed in futurum suspenderet vltionis occursum diuina
censura, proculdubio scelestorum omnium latius pro-
cessisset audacia. Denique si vis tuorum proficere di-
sciplinam, exerce cẽsuram. Vbi dei futuræ vindictæ so-
licitudo versatur, illic aut non peccatur, aut tardius de-
linquitur. Censura enim interdum quidam suscipiunt
supplicium, vt multi corrigantur in paucis, ne postmo
dum ita commotus incipiat grassari per multos. Risus
frequens corrumpit mores, relaxat quoque neruos ri-
goris astrictos, seuerus autem vultus custos est discipli
næ. Si enim delinquentibus frequẽter indulges, pecca-
tor non proficit ad salutem.

In eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Abiit Iesus trãs mare Galilææ quod est Tyberiadis & cætera: quæ habetur in expositione doctoris Ibidem. K Ioan.6.

Feria secunda post quartam dominicam, de Thuribulis Sermo I.

MOdo fratres dilectissimi cũ diuina lectio le- Serm
geretur, audiuimus dixisse dominũ ad Moy- XCVIII.
sem, vt thuribula in quibus superbi illi ac re-
belles incensum obtulerant cõflaret, & pro-
ducta in laminas altari affigeret, vt essent in testimoniũ
rebellium & superborum. Thuribula, inquit dominus, Num.16.
quæ sanctificata sunt in mortibus peccatorũ, facito eas
laminas ductiles & circunda ex eis altare, quia oblata
sunt coram domino & sanctificata sunt. Hoc ergo per
hanc figurã videtur ostendi, quod thuribula ista quę scrip-
tura nominat ærea, imaginẽ teneant scripturæ diuinæ,
cui scripturæ hæretici ignem alienum imponẽtes, sen-
sum videlicet per errorem & intelligẽtiam alienam à
deo & veritati contrariã introducentes, incensum do- L
mino non suaue, sed execrabile offerũt. Ista ergo thuri-
bula ærea, id est, hæreticorum voces, si adhibeamus ad
altare dei, vbi diuinus ignis est, vbi vera fidei prædica-
tio, melius ipsa veritas ex falsorum comparatione ful-
gebit. Si enim verbi gratia dicam, ponam dicta Arria-
norum vel Manichæorum, aut alterius cuiuslibet hære-
ticorum, & ex sermonibus veritatis ac scripturarũ diui
narum testimoniis velut diuini altaris igne cõfutem,
nõnne euidẽtior eorum ex ipsa cõparatione apparebit
impietas? Nam si doctrina ecclesiastica simplex esset, &
nullis extrinsecus hęreticorum dogmatum assertioni-
bus cingeretur, nõ poterat tam clara & tam examinata
videri fides nostra. Sed idcirco doctrinã catholicam
contradicentiũ obsidet impugnatio, vt fides nostra nõ
ocio torpescat, sed multis exercitationibus elimetur.
Propter hoc denique & Apostolus dicebat, Oportet au
tem hæreses esse vt probati quique manifesti fiãt inter 1.Cor.11.
vos. Hoc est dicere, Oportet hæreticorũ thuribulis al-
tare circũdari, vt certa & manifesta omnibus fiat fide-
lium atque infidelium differentia. Cum enim fides ca-
tholica velut aurum cœperit fulgere, & prędicatio eius M
vt argentum igne probatum intuentibus resplẽduerit,
tunc maiore eũ turpitudine, & dedecore hæreticorum
voces obscuri æramenti vilitate sordebũt. Hæc autem
diximus de thuribulis eorum qui cõdemnati sunt, quæ
altari iubẽtur affigi, quod ex comparatione impiorum
isti clariores appareãt: simul vt & posteris daretur exẽ-
plum, ne quis præsumptione superbi spiritus non sibi à
deo datũ munus pontificatus inuaderet: sed vt illi cre-
datur quem nõ ambitio humana, non fauor corruptus
asciuerit, nec munerum oblatio profana surrogauerit,
sed meritorum cõscientia & dei voluntas assumpserit.
Quod ergo pertulerũt superbi illi Leuitæ, qui domino
non iubente sibi sacerdotium vendicabant, hoc patiũ
tur quicunque se aut ad episcopatus, aut presbyteratus,
vel diaconatus officium vel muneribus aut adulationi-
bus impudenter conantur ingerere. Quo modo com-
busti sunt illi in corpore, sic isti exurẽtur in corde. Hor-
tatur ergo Moyses pontificem magnum vt offerat in-
cẽsum in castris, & exoret pro populo. Iã enim, inquit,
vastari populus cœpit. In spiritu videbat Moyses quæ Num.16.
gerebantur. Abiit ergo Aaron vt offerret incẽsum pro
populo, & stetit inter viuos & mortuos, & mitigatus est
furor dei. Si intellexistis historiæ ordinem, & oculis vt
ita di-

A ita dicam cernere potuisti stantem pōtificem medium
inter viuos & mortuos, ascēde nunc ad verbi huius cel
siora fastigia, & vide quo modo verus pontifex Iesus
Christus assumpto thuribulo carnis humanæ, & super-
posito igne altaris, anima sine dubio illa magnifica cū
qua natus est in carne, adiecto etiam incenso qui est spi
ritus immaculatus, medius inter viuos & mortuos ste-
tit, & mortem non permisit vltra grassari, sed sicut apo
Heb. 2. stolus dixit, destruxit eum qui habebat mortis imperiū,
id est, diabolum, vt qui in ipsum pontificem Christum
credit, iam non moriatur, sed viuat in æternum. Hoc
fuit ergo mysterium, quod postea futurum iam tunc an
gelus ille qui populum vastabat expauit. Agnoscebat e-
nim figuram thuribuli & ignis & incensi, & qualis of-
ferenda esset deo hostia ab eo qui medius mortuorum
viuorumq; constituendus erat præuidebat: & illos tunc
imago præfigurata saluauit, ad nos autem salutis veri-
tas ipsa peruenit. Neq; enim indumenta pontificis pur-
pura ac lana byssoq; contexta erubuisset angelus ille va
stator, sed ista quæ futura erant indumenta domini &
saluatoris nostri singularis & magni pontificis intelle-
xit, & his cessit quibus vtiq; vniuersa creatura inferior
B erat. Puto autem quòd non solum primo aduentu do-
mini & saluatoris nostri forma ipsa completa sit, sed
eadem fortasse seruabitur & in secundo. Veniet iterum
filius hominis, & cum venerit sine dubio inueniet quos
dam mortuos, quosdam viuentes. Hoc loco non incō
grue mortui intelliguntur, illi qui nimietate scelerum
in peccatis suis mortui comprobantur, viuentes autem
illi qui in operibus vitæ permanserint. Verumtamen v-
trolibet modo stabit etiam in futuro magnus hic pon-
tifex & saluator noster medius viuorum & mortuorū.
Sed & tunc forte medius viuorum & mortuorum sta-
re dicendus est, cum statuet oues quidem à dextris, hæ-
Matth. 25. dos autē à sinistris, & dicet his qui à dextris erunt, Ve-
nite benedicti patris mei, percipite regnum quod vo-
bis paratum est ab origine mundi. His autem qui à sini-
stris sunt dicet, Ite in ignem æternum operarij iniqui-
tatis, quem præparauit pater meus diabolo & angelis
eius, quoniam non noui vos. Et sunt vtique mortui qui
in ignem mittuntur æternum: Sunt autem viui illi qui
mittuntur ad regnum. Ad quod regnum vos pius do-
C minus perducere pro sua pietate dignetur, cui est ho-
nor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula
seculorum, Amen.

Eodem die, de virga Aaron Sermo II.

Ser. XCIX.
Nume. 17.

MNis princeps tribus populi habet virgā. Non
enim potest quis regere populum, nisi habeat
virgam. Vnde & Paulus apostolus, quia prin-
1. Cor. 4. ceps erat populi, idcirco dicebat: Quid vultis?
In virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu man-
suetudinis? Omnes ergo principes tribuum habeāt ne-
cesse est virgas suas, sed vnus est solus, sicut scriptura di
cit, verus pontifex, cuius ille Aaron sacerdos præfere-
bat figuram. Huius ergo virga germinauit. Sicut enim
virga Aaron germinauit in populo Iudæorum, ita crux
Christi floruit in pópulo gentium. Verum quoniam vt
sæpe ostendimus, verus pontifex Christus est, ipse solus
est cuius virga crucis, non solum germinauit, sed & flo
ruit, & omnes credētium populorum fructus exhibuit.
Quis autem iste est fructus quem attulit? Amygdalas,
inquit. Amygdalæ fratres, nuces sunt. Qui fructus pri-
mo quidem indumento amarus est, sequenti munitur
ac tegitur, tertio sumentem pascit ac nutrit. Talis ergo
est in Ecclesia Christi doctrina legis ac Prophetarum.

Prima literę facies satis amara est, quę quidem circum- D
cisionem carnis præcipit, quæ de sacrificiis mandat, &
cætera quæ per occidentem literam designantur. Hæc
omnia tanquam amaram nucis corticem proiice. Se-
cundo in loco ad munimenta tecta peruenies, in quo
vel † mortalis doctrina, vel ratio continentię designa- † al. moralis.
tur. Quæ necessaria quidem sunt ad custodiam eorum
quæ seruantur intrinsecus, frangenda tamen quandoq;
& sine dubio dissoluenda sunt: vt si verbi causa dica-
mus, abstinentia ciborum, & castigatio corporis donec
sumus in corpore isto corruptibili, & passibili sine du-
bio necessaria est: cum autem superueniente morte con
fractum fuerit & resolutum, & resurrectionis tempore
incorruptibile ex corruptibili redditum, atque ex ani-
mali spiritale, non iam labore afflictionis, nec abstinen-
tię castigatione, sed qualitate sui nulla iam corpori cor-
ruptela dominabitur: Sic ergo & nunc durior testa nu-
cis velut necessaria abstinentiæ ratio videtur, & post-
modum non quærenda. Tertio autem loco, reconditū
velut in nuce inuenies secretum mysteriorum sapientię
& scientiæ dei sensum, quo nutriantur & pascantur ani
mæ sanctæ, non solum in præsenti vita, sed etiam in fu-
tura. Ipse enim est pontificalis fructus, de quo promit- E
titur his qui esuriunt & sitiunt iusticiam, quia ipsi satu- Matt 5.
rabuntur. Hoc igitur modo in omnibus scripturis tri- Prouer. 22.
plex huius sacramenti ratio percurrit. Sic & sapientia
monet, vt describamus eam nobis in corde tripliciter,
ad respōdendum, inquit, verbum veritatis his qui pro-
posuerunt nobis. Nam quia sacramentum sacerdotale Nume. 17.
est virga nucis, idcirco arbitror etiam Hieremiam qui Hiere. 1.
erat vnus ex sacerdotibus ex Anathot vidisse virgam
nuceā, & prophetasse de ea illa quæ scripta sunt, vel de
virga nucea, vel de lebete siue olla succensa, quasi osten
derit per hęc in virga nucea esse vitam, & in lebete suc-
censa esse mortem. Vita enim & mors ponitur ante fa- Hiere. 21.
ciem nostram, & vita quidem Christus in sacramento
nucis, mors autem diabolus in figura lebetis succensæ.
Si ergo peccaueris, portionem tuam pones cum olla
succensa. Si autem iuste egeris, efficietur portio tua in
virgam nuceam cum magno pontifice. Sed & in can-
ticis canticorum sponsa dicitur descendisse in hortum Canti. 6.
nucis, vbi etiam pariter cum nucibus sacerdotalium
quodā modo pomorū copiam perscribitur inuenisse.
Diligenter attendite fratres, quia vnum promisit Deus F
futurum in virga, sed plura dedit. Verum est fratres:
Consuetudinis suæ rem fecit dominus noster. Semper
enim maiora tribuit quàm promittit. Et erit, inquit, ho-
mo quemcumque elegero, virga eius germinabit: hoc
est solum quod promisit Deus, vt virga eius quem eli-
geret germinet. Vbi vero ad rem venitur, vt quod pro-
missum est ostēdatur impletum, non vnum illud quod
promissum fuerat effectum dicitur, sed vide quanta ad- Nume. 17.
dantur. Ait enim scriptura, Ecce germinauit virga Aa-
ron in domo Leui. Hoc est vnum illud sine dubio
quod fuerat repromissum. Sed adduntur alia, & dicitur:
Et produxit frōdes, & protulit flores, & germinauit nu
ces. Cum ergo de solo germine fuisset repromissum, vi-
de quanta largitur deus, vt non solum germen produ-
xerit, sed & frondes: & non solum frondes, sed & flo-
res: & non solum flores, sed & fructus. Quid igitur est
quod ex his colligi & cōtemplari possit videamus. Pri-
mum omnium resurrectionis ex mortuis sacramentum
in his euidenter agnoscimus. Virga enim arida germi-
nat, cum corpus extinctum cœperit reuiuiscere. Quæ
sunt autem quatuor ista, quæ resurgenti corpori præsta-

Gbuntur: Ve seminatum in corruptionẽ, surgat in incoe-
1. Cor. 15. ruptione: Et seminatum in infirmitatem, surgat in vir-
tute: Seminatum io ignominiam, surgat in gloria: Et se-
minatum corpus animale, resurgat corpus spiritale. Ista
sunt quatuor, quę virga arida corporis nostri in resurre
ctione germinabit. Sed redeamus ad ea quę de virga di
cere cœperamus. Possumus adhuc sic intelligere eorum
quæ virga germinauerat differẽtias. Omnis qui in Chri
sto credit, primo moritur, & post hoc renascitur. Et est
etiam in figura quòd virga arida postmodum germi-
nat. Est ergo primum germen, prima hominis in Chri-
sto confessio. Secundo frondescit, vbi renatus donum
gratiæ dei sanctificationemq; susceperit. Inde affert flo-
res, vbi proficere cœperit, & morum suauitate decora-
ri, ac fragrantiam misericordiæ & benignitatis effun-
dere. Ad vltimum quoque affert etiam fructus iusticiæ,
quibus non solum ipse viuat, sed & aliis vitam prębeat,
Cum autem ad perfectum venerit, & protulerit ex se
verbum fidei, verbum scientiæ Dei, & per doctrinam
suam alios lucrifecerit, hoc est attulisse fructus quibus
alij nutriantur. Sic ergo singuli quiq; credentium de
H virga Aaron, quę Christus est, germinantur. Quorum
quatuor istæ differentię in aliis scripturę locis velut æ-
tates quatuor designantur, quas Ioannes Apostolus in
1. Ioan. 2. epistola sua distinctione mystica comprehendit. Ait e-
nim: Scripsi vobis pueri, scripsi vobis adolescẽtes, scrip
si vobis iuuenes, scripsi vobis patres. In quibus vtiq; nõ
corporales ętates, sed spiritualium profectuum differen
tias ponit. Sic etiam in hoc sacerdotalis virgæ germen
obseruabimus designari. Habentur ergo omnia hęc nõ
tam in virga Aaron, quàm in ea virga quæ exiit de radi
Esaiæ. 11. ce Iesse, & flos de radice eius ascendit, supra quem re-
quiescit spirit⁹ dei. In quo nec hoc ipsum videtur ocio-
sum, quod exire dicitur virga, & flos ascẽdere. Quãuis
enim vnus sit Christus, singulis tamẽ diuersus efficitur,
prout indiget is qui operatur. Qui ergo segnior est &
negligentior, pro disciplina Christus ei efficitur virga,
& in virga non ascendere dicitur, sed exire. Exeũdum
namque est ei qui inutilis & ignauus est, de eo statu in
quo non recte consistit, transeundum ad alium statum
tanquam virgæ compulsione, id est, seueritate doctrinę
rigidioris admonitu. Qui vero iustus est, quia iustus sic-
Psalm. 91. ut palma floret, in hoc ascendere dicitur Christus. Sic
I ergo qui verberibus indiget, exit ad eum virga. Qui au
tem proficit ad iusticiam, ascendit ei in florem. Ascen-
dit autem quousque afferat fructus spiritus, qui sunt cha
ritas, pax, patientia, & reliquæ virtutes in Christo Iesu
domino nostro.

Item eadem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam & cætera: quæ habetur in expositione doctoris. Ibidem.

Ioan. 2.

Nume. 13.

Feria tertia post quartam dominicam in quadragesima, de exploratoribus & de botro: Sermo I.

Sermo C.
Nume. 13.

MOdo cum diuina lectio legeretur, audiuimus
quòd tempore illo quo missi sunt duodecim
exploratores ad considerandam terram re-
promissionis, duo ex illis vuam miræ magni-
tudinis in phalanga detulerint ad filios Israel. Duo isti
fratres dilectissimi, multis modis intelligi possunt. Nã
& duo testamenta non incongrue significasse credun-
tur, & duo præcepta quibus diligitur deus & proximus.
Possunt etiã in historia & allegoria intelligi. Quòd au-
tem duûm testamentorum typum habuerint, hinc eui- K
denter agnoscimus, quia quo modo in medio duorum
illorum vua exhibita legitur, ita in medio duûm testa-
mentorum Christus dominus euidẽter agnoscitur: se-
cundum illud quod scriptum est, In medio duûm ani-
malium cognosceris: id est, in medio noui vel veteris
testamenti. Quòd autem dixit, In medio, non sic intel-
ligendum est, quòd Christus inter nouum & vetus te-
stamentum sic fuerit medius, vt nec in nouo nec in ve-
teri cõtineretur. Nõ ita est fratres charissimi. Sed quod Abacu. 3.
ait, In medio duûm animalium cognosceris, hoc sen-
tiendum est quòd sit in medio veteris testamenti, & in
medio noui: id est, intus in interiori & spiritali intelle-
ctu, non in litera quæ non solum Iudæos, sed etiam hæ- 2. Cor. 3.
reticos omnes cõsueuit occidere, sed in spiritu qui om
nes Christianos spiritaliter intelligentes viuificat. Hoc
est ergo, in medio duûm animaliũ cognosceris, in inte-
riori sensu noui siue veteris testamenti. Exhibita est er-
go vua à duobus. Isti autem duo qui vuam de terra re-
promissionis afferre meruerunt, sicut iam diximus, pos
sunt intelligi etiam duo præcepta dilectionis, id est, di-
liges deum & diliges proximum. Denique considerate Matt. 22.
fratres, quia sicut illi duo pendentem vuam attulerunt, L
ita & de istis duobus, id est, dilectione Dei & proximi
dicitur, In his duobus præceptis tota lex pendet & pro-
phetæ. Sicut enim vua illa Christum deum figurauit, ita
& terra repromissionis in qua natus est, sanctæ Mariæ
videtur imaginẽ prætulisse. In ipsa enim impletum est,
Veritas de terra orta est. Quo modo autem beata Ma- Psalm. 84.
ria non fuit terra repromissionis, quæ per Prophetam
multo ante promissa est? Nam per beatum Esaiam do-
minus eam ante multa annorum spacia repromisit. Sic
enim ait, Ecce virgo in vtero cõcipiet & pariet filium. Esaiæ. 7.
Exhibita est enim vua de terra repromissionis, Ipsa est
enim de qua legimus, Suxerunt mel de petra, & oleum Deute. 32.
de firma petra. Et de ipsa scriptum est: Petra autem erat 1. Corin. 10.
Christus. Et illud, Cum adipe renium, & sanguine vuæ. Gene. 49.
Et iterũ, Lauabit in vino stolam suam, & amictum suũ
in sanguine vuæ. Hæc, inquam, vua in ligno suspensa
duorum defertur obsequio, quę nobis vtiq; sicut iam di
ctum est, duûm testamentorum repræsentatur oraculis,
quæ in ligno crucis pependit, cuius vinum in precium
nostrum passionis expressione profluxit. Sed operępre-
cium est arcana sacramentorum aperiri effectibus rerũ.
Hanc vuam duo deferunt inserto vecte pendentem. M
Possunt isti duo etiam Christianum vel Iudaicum po-
pulum figurare. Isti ergo sunt duo, id est, synagogæ vel
Ecclesiæ populi. Et quia prior fuit Iudæorum populus
præcedit Iudæus, sequitur Christianus. Salutẽ suam hic
ante conspectum suum gerit, ille post dorsum. Hic ob-
sequium pręfert, ille contẽptum. Ideo & de Iudæis Pro- Psalm. 68.
pheta testatur, Obscurentur oculi eorum ne videant, &
dorsum illorũ semper incurua. Incedunt duo sub sacro
fasce ordine suo. Hic semper videt, ille semp relinquit.
Iudęus autem proximum se æstimat, sed absentat. Chri
stianus ergo pręsenti munere fruitur, Iudęus solo onere
pręgrauatur. Quia Christus sicut credẽti salus, ita onus
est non credenti. Iudęis enim ille specialiter annuncia-
tus: de quibus dictum est, In sua venit, & sui eũ non rece
perunt. Factus est eis lapis offensionis & petra scandali: Ioan. 1.
& quem Israël non cognouit, gentium fides recepit. Et Roma. 9.
ideo post sequitur iste, sed spem suam sub oculis habẽs
antecedit & proficit: ille prior gradit̃, sed deserit & re-
cedit. Portat quidẽ Christũ in lege Iudæus, sed à gratia
quam in mysteriis portat auersus est, quia quẽ prædica-
tione

A tione suscepit electus, corde perdit incredulus: & quem
vnus aspernatur in lege, alter miratur in corpore. Vnde
amborum dominus & redemptor noster ab hoc ado-
rante gestatur, ab illo se auersante suspenditur: Ac sic
impletum est in Iudæis: Posuerunt ad me dorsa, & non
facies suas. Et quia Christum dominum quem prior po
pulus Iudæorum, & post dorsum reliquit & crucifixit,
nos postea venientes adorare & portare meruimus: se-
1.Cor.6. cundum illud quod apostolus ait, Glorificate & porta-
te deum in corpore vestro: quantum possumus cum ip
sius adiutorio laboremus, ne à ceruicibus nostris tā san
ctam sarcinam malis operibus deponamus. Sarcina e-
nim Christi, leuare consueuit non premere. Sic & ipse
Matt. 11. in Euangelio dixit, Iugum meum suaue est, & onus meū
leue. Si enim iugum Christi subdita & humili ceruice
suscipimus, magis nos portat quàm à nobis portetur.
Sicut enim iugum seculi semper premit, ita iugū Chri
sti leuare consueuit. Et quia omnis homo aut Christum
portando erigitur, aut iugum seculi sustinendo ad infe
riora deprimitur, attendat vnusquisque conscientiam
suam: & si se sanctis cogitationibus & bonis operibus
iugum Christi portare cognouerit, gaudeat & deo gra
B tias agat, & cum grandi solicitudine, vel timore perse-
uerare contendat, Qui vero luxuriosis cogitationibus
& malis operibus durissimo mūdi huius iugo se nimiū
grauari cognoscit, orationibus, ieiuniis vel eleemosy-
nis prōiciat iugum diaboli, vt mereatur excipere iugū
Christi; & de omnibus malis actibus suis cum propheta
Psalm. 2. fideliter dicat: Dirumpamus vincula eorum, & proii-
ciamus à nobis iugum ipsorum. Tunc enim de illa spiri
tali vua de qua nobis vinum lætitiæ prælum crucis ex-
pressit, cum secura conscientia bibere poterimus, si nos
nec luxuria sordidauerit, nec iracundia combusserit,
nec inflauerit superbia, nec auaricia obscurauerit, nec
inuidia vipereo veneno percusserit. Omnia enim ista
de corde suo debet expellere, qui ad altare desiderat
vel optat accedere. Et quia spiritalis vindemia, id est,
paschalis solennitas imminet, in qua festiuitate botrus
ille, de quo superius diximus, per iniuriam vel pondera
crucis expressus est, de tanta ac tali vua accepturi cali-
cem salutaris, & vinum lętitiæ bibituri, exceptoria cor-
dis vel pectoris nostri cum grandi nitore ac diligentia,
ieiuniis, vigiliis, orationibus, Eleemosynis & præcipue
C castitatis nitore mundemus: Contra nullum hominem
odium in corde seruantes, & non solum amicos, sed
etiam inimicos & aduersarios diligentes, cum secura
conscientia in oratione dominica dicamus, Dimitte
Mat. 6. nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitori-
bus nostris, prestante domino nostro Iesu Christo, cui
est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in
secula seculorum, Amen.

Nume. 21. *Eodem die, de serpente æneo, Sermo II.*

Ser. CI. IN lectione quæ nobis recitata est fratres cha-
rissimi, audiuimus ꝙ eo tempore, quo propter
superbiam Iudæorum & murmurationem eo-
rum contra dominum à serpētibus regulis, id
est, basiliscis in deserto populus vastabatur, præceperit
Nume. 21. dominus Moysi vt serpentem æneum faceret, eumq; in
ligno suspenderet, quē percussi respicientes ab interitu
sanarentur. Serpens iste fratres dilectissimi, licet hoc sa
tis mirum esse videatur, tamen figurauit incarnationē
domini. Durum forte alicui videri poterat ista signifi-
catio, nisi hoc ipse dominus in Euangelio suo dixisset.
Sic enim ait, Sicut Moyses exaltauit serpentem in de-
Ioan. 3. serto, ita exaltari oportet filium hominis. Suspensus est

ergo tunc serpens æneus in conto, quia Christus suspen- D
dendus erat in ligno. Tunc enim quicunq; fuisset à ser
pente percussus, serpentem æneum respiciebat & sana-
batur: nunc vero humanum genus quod à spiritali ser-
pente diabolo percussum fuerat, Christū credendo res-
picit & sanatur. Quicunque percussus serpentem illum
æneū non vidisset, moriebatur. Ita est fratres, nisi quisq;
in Christum crediderit crucifixū, diaboli veneno pre-
mitur. Tunc enim vnusquisque respiciebat serpentem
mortuum, vt posset euadere viuum: Nūc vero qui vult
diaboli vitare venenum, Christum respiciat crucifixū.
Et quia mors à morsu nomen accepit, & generi huma-
no morsus antiqui serpentis acciderat, & mors nisi à
morte superari non poterat: ideo mortem Christus su-
stinuit, vt iniusta mors iustam vinceret mortem, & li-
beraret reos iuste, dū pro eis occidebatur iniuste. Quic-
quid enim diabolus in Adam exercuerat, quasi iuste vi- Gene. 3.
debatur egisse in homine, qui se vnius arboris delecta-
tione vēdiderat. In Adam ergo quasi in proprio seruo
iure sibi domino dominium vēdicauit: in passione au-
tem Christi in quo peccati maculam non inuenit, iniu-
ste mala omnia perpetrauit. Sic & ipse dominus in euā
gelio dixit, Ecce venit princeps huius mundi, & in me Ioan. 14.
nihil inuenit. Quid est nihil inuenit? Nullum omnino E
peccatum. Et in Psalmis, Quæ non rapui, inquit, tunc Psalm. 68.
exoluebam. Quod ergo iuste debebat Adam, Christus
iniuste mortem suscipiendo persoluit. Ille expandit ma
num ad pomorum dulcedinem, iste ad crucis amaritu
dinem. Ille arborē necis, iste salutis ostendit. Ille se con
tra deum erexit & cecidit, Christus se humiliauit vt om
nes erigeret. Adam mortem vniuersis intulit, & Chri-
stus vitam omnibus reparauit. Respiciebat ergo vnus-
quisque ad serpentem æneum, & à venenatis serpenti-
bus sanabatur. Serpēs æneus in ligno positus venena vi Nume. 21.
uorum serpentiū superauit, & Christus in cruce suspen-
sus & mortuus antiqua diaboli venena restrinxit, & om
nes qui ab eo percussi fuerant liberauit. Quare tamen
serpens ille non de auro, non de argento, sed de ærame
to fuerit factus, videamus. Hoc mihi videtur ꝙ duas
significationes habere possit. Vnam propter diuturni-
tatem, quia vasa ænea durare diutius solent. Aliā prop-
ter vocis claritatem, nam inter omnia metalla vasa æ-
rea maiorē tinnitum reddere & longius sonare solent.
Doctrina non in vna tantum gēte Iudæorum innotes-
cere, sed per vniuersum mundum claro salutiferæ præ- F
dicationis sono poterat peruenire: ideo serpens ille æ-
neus efficitur, vt doctrina Christi in vniuerso mundo
clarius prædicetur: secundum illud quod de apostolis
scriptum est, In omnem terram exiuit sonus eorum, & Psalm. 18.
in fines orbis terræ verba eorum. Et tamē fratres etiam
secundum medicorum carnalium disciplinam, quibus
de morte serpentis contra viuorum serpentium vene-
na salubria præparātur antidota, non est incongruum,
vt mortuum debeat serpentem intendere, qui à viuorū
serpentiū venenis desiderat liberari. Hæc ergo omnia
ideo diximus, vt quoscumq; serpentis, id est diaboli &
angelorum eius venena percusserint, ad Christum qui
in similitudine illius ænei in ligno suspensus est fideli-
ter aspiciant, vt cum beato Paulo apostolo dicere pos-
sint, Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini no Gala. 6.
stri Iesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est
& ego mundo. Et quia de beatę crucis mysterio diutius
loqui & dulce est & salubre, reliquas eius significatio-
nes breuiter si iubetis charitatis vestræ auribus intima-
mus. Quid enim dulcius, quid suauius vel cogitari vel

G dici poteſt quàm ſanctę crucis myſteriū,per quã non ſo
lum ab inferis reuocari,ſed etiam in cœlos eleuari me-
ruimus.Quia ſine vlla dubitatione vbi caput noſtrum
Chriſtum aſcendiſſe credimus, membra illius ſecutura
eſſe cõfidimus. Ligni crucis etiam vmbra vel figuræ,in
vèteri quoq; teſtamento plurimum valuerunt. Nullum
Moyſes ſignum ſine ligni ſacramento peregit. Vt enim
Exodi.4. ſigna & prodigia in Aegypto faceret,virgam accepit à
domino,& ad ſigna quæque diuinitus audiebat & dice
batur ei: Eleua virgam tuam.Non vtique deus virgę au
xilio indigebat,ſed erigebatur vt ſcire poſſimus quantũ
eſſet illud futuri ligni myſterium , cuius fuerat vmbra
figuratum virgæ illius ſacramentum . Forte ſi rubrum
Exodi. 14. mare diuidendum eſt, iubetur Moyſes eleuare virgam,
& mare cognoſcens venturi ligni figuram,mox iter po
Exodi.15. pulo pandit inſuetum. Si ad aquam merrhę amarã ve-
nitur , niſi lignum in ſe ſuſceperit non dulceſcit . Quæ
res erat indicio, amaritudinem gẽtium per lignum cru
Exodi. 17. cis in vſum dulcedinis quandoq; eſſe vertendam. Si au
tem non habet aquam populus vnde bibat,petra ligno
percutitur , & dat per gratiam quod non habuerat per
Vbi ſupra naturam.Si Amalech ſæuus hoſtis occurrit , Ieſus filius
H Naue virgam tenere manu iubetur, & Moyſes brachia
ſua in modum crucis extendere, ac ſic per figuram cru
4.Reg.6. cis vincitur inſuperabilis inimicus. Sed nec Heliſæus
ligni huius myſtici virtutem penitus ignorauit, qui ſe-
curim de manubrio in gurgitem lapſam miſſo in flumi
ne ligno de profundo euocauit , ſignificans vtiq; dura
corda & ferreas hominum ceruices de profundo emer-
ſas errore, ligno crucis eſſe in poſterum ſubiugãdas. O
crux cuius tantus ac talis decerpitur fructus. Fructus au
tem crucis, gloriæ eſt reſurrectio. Hic fructus ligni hu-
Pſalm. 1. ius, vere plantatus eſt ſecus decurſus aquarum. Semper
enim cruci baptiſma iungitur . Dedit hoc lignum fru-
ctum in tempore ſuo , dedit fructum interim domini
reſurrectione, dabit & cum apparuerit de cœlis ille qui
viſus eſt ſuper terram, cum præcedente ipſo crucis ſig-
no iam fulgido venerit de ſupernis:tũc reſurgent cor-
Pſal.149. pora ſepultorum,tunc exultabunt ſancti in gloria,tunc
in ſuis cubilibus lætabuntur,qui nunc de ſui regis ac do
mini cruce non confunduntur , ſed potius gloriantur.

Item eodem die homilia de eo quod ſcriptum eſt ſecundum Ioan-
Ioan.7. *nem: Iam die feſto mediante, aſcendit Ieſus in templum & do*
cebat: & cætera, quæ habetur in expoſitione doctoru, Ibidem.

I *Feria quarta poſt quartam dominicam in quadrageſima : de eo*
quòd ſenior populus in deſerto mortuus eſt , & iunior in ter-
ram repromiſſionis ingreſſus eſt:

Sermo I.

Ser.CII. SCire & intelligere debemus fratres dilectiſſi-
mi , quia ſenior populus Iudæorum qui prop-
Nume.14. ter incredulitatem in deſerto mortuus eſt,ſig-
nificauit priorem populum Iudæorum:paruu-
li vero eorum,id eſt,iunior populus figurauit populum
Gentiũ.Sicut enim ſeniore populo mortuo,iunior ter-
ram repromiſſionis accepit,ita reprobato Iudęorũ po-
pulo , iunior populus Chriſtianorum gratiam diuinæ
benedictionis obtinuit. Tamen fratres chariſſimi non
tranſitoriè vel negligenter,ſed cũ ingenti tremore con
ſiderandũ eſt , quia de ſexcentis milibus duo tantũ ter-
Ibidem. ram repromiſſionis ingreſſi ſunt.Hoc ergo audiãt,qui
ita dominum miſericordem eſſe volunt, vt iuſtum eſſe
non credant.Si enim diligẽter attendimus fratres cha-
riſſimi, & erga illa ſexcẽta milia quæ in eremo mortua
fuerant Deus noſter miſericors fuit , & circa illos duos K
qui terram repromiſſionis intrauerunt iuſtus apparuit:
Quo modo non fuit miſericors, qui eos per quadragin
ta annos reſeruauit & expectauit ad pœnitentiã,& non
ſolũ conuerti noluerũt,ſed etiã frequenti rebellione cõ
tra dominum murmurantes, ad peccatorum ſuorũ cu-
mulum grauiorem ſemper ſarcinam addiderunt?Quo
modo non eſt miſericors, qui nos tanto tempore expe
ctat vt corrigamur? Nũquid tam prolixa miſericordia
poteſt Deo auferre iuſticiam?Quanto enim diutius ex-
pectat, tanto grauius vindicat. Quando enim prolixis
temporibus peccamus, & nihil mali à domino ſuſtine-
mus,patientia eſt non negligentia.Non ille potentiam
perdidit,ſed nos ad pœnitentiam reſeruauit.Ergo & in
illis qui in eremo mortui ſunt miſericors fuit,quos tãta
longanimitate ſuſtinuit:& in illis duobus promiſſa cõ-
pleuit , quos fidei merito in terram repromiſſioois in-
duxit. Sed dicit aliquis quòd etiam ſi egiſſent pœniten
tiã,terram repromiſſionis intrare non potuiſſent, quia
deus definitam illis dederat ſententiã dicens, Non in- Nume.14.
trabitis terram pro qua iuraui patribus veſtris,ſed in ſo-
litudine iacebunt cadauera veſtra . Non ita eſt fratres
chariſsimi : Atque vtinam tam cito peccator homo re- L
ſurgat ad pœnitẽtiam,quàm cito deus etiam definitam
vult mutare ſententiam. Audi ipſum dominũ per Pro-
phetam ſpem maximam humano generi promittentẽ.
Repente,inquit, loquar ad gentem,vt pro peccatis ſuis Hiere.25.
faciam eis malum,& ſi pro iniquitatibus ſuis egerit pœ-
nitentiam,& ego pœnitentiam agam ſuper malo quod
cogitaui vt facerem eis , & non faciam. Videte fratres
quãta ſit circa nos pietas dei noſtri,& agnoſcite vtrum
velit negare miſericordiam , qui de cõuerſione noſtra
ſuam dixerat mutare ſententiam . Conuertamur ergo
fratres chariſsimi, nec emendationem noſtram ad ex-
tremum vitæ noſtræ tempus differre velimus ; ſed au-
diamus Prophetam dicentem,Nolite tarde cõuerti ad Eccli.5.
dominum , nec differatis de die in diem , quia neſcitis Prouer.27.
quæ ſuperuentura pariat dies.O homo quare differs de
die in diem,forte hodie habiturus vltimum diem?Sem
per ergo fratres chariſsimi cum ingenti timore atque
tremore ad memoriam reuocemus,quòd tanta ſit apud
dominum noſtrum iuſticia , vt ſicut iam ſupra dictum
eſt de ſexcẽtis milibus duo tantum terram promiſſio-
nis intrauerint.Hæc ſi humili & contrito corde aſſidue M
cogitare volumus, ſalubrem nobis metum incutientes,
medicamenta nobis de alienis vulneribus facimus,&
aliorum mors proficit ad noſtram ſalutem.Iterum atq;
iterum rogo vos fratres, & admoneo vt iſtam ſeuerita-
tem & iuſtũ iudicium Dei quo ſenior ille populus pro
peccato murmurationis in deſerto conſumptus eſt, cũ
grandi ſemper metu & ſolicitudine cogitemus,& ſic a-
memus Dei miſericordiam, vt tamen iuſticiam timea-
mus.Parcit modo & tacet,ſed non ſemper tacebit.Mo
do enim pro ineffabili pietate ſua,non ſolũ nos admo-
net , ſed etiam rogat vt nos à peccatis mortiferis reuo-
cemus.Audiamus illum dum rogat, ne nos poſtea non
audiat ille dum iudicat.Audiamus eum per prophetam
dicentem,Fili,inquit,miſerere animę tuæ placens Deo.
Quid ad hæc reſpondebit humana fragilitas ? Deus te Eccli.30.
rogat vt tui miſerearis, & non vis. Cauſam tuam apud
te agit,& à te non poteſt impetrare.Et quo modo te au
dit ille in die iudicij ſupplicantem , cum tu eum pro te-
ipſo nolueris audire rogantem ? Quis enim non expa-
ueſcat & metuat fratres chariſsimi , quòd pro quadra-
ginta dierũ ſpacio, annis quadraginta populus Iudæo-
rum

A rum pœnam recipere meruit in eremo? Si enim pro vnius diei culpa vnius anni spacium recompensandum est pœna, nos qui tāta quotidie peccata committamus, si eleemosynarum vel pœnitentiæ nō subuenerint medicamenta, timeo ne nobis non inferantur temporalia, sed æterna supplicia. Et quia calidis vulneribus solent medicamenta celerius subuenire, quotiescumque peccauerimus non expectemus mortifera securitate vulnera ipsa putrescere, nec iterum vulnera vulneribus augeamus, sed continuo ad spiritalem medicum recurrētes, salutē recipere festinemus. Et ideo quo modo quando in corpore vulnus accipimus, si statim medicamenta requirimus, cito sanitatem recipere poterimus: ita si moram fecerit, necesse est vt tardius ad sanitatem plaga ipsa redeat, aut aliqua fœda cicatrix in corpore nostro remaneat. Si hæc in corpore facimus, quanto magis in animę vulneribus adhibere debemus, vbi ad ima- *Gene. 1.* ginem & similitudinem dei facti sumus? Si tantam curam impendimus corpori, quod velimus nolimus in puluerem redigendum est, quantam solicitudinem & curam erga salutem animæ debemus apponere: vt sicut *Ephe. 5.* dicit Apostolus, Sine macula vel ruga mereamur ante B tribunal æterni iudicis apparere? Ne forte si multis peccatorum vulneribus lacerati, & viciorum pannis sordentibus inuoluti ad illud nuptiale conuiuium venerimus, dicatur nobis illud quod ipse sponsus cœlestis in *Matt. 22.* Euangelio dixit, Amice quo modo huc intrasti, non habens vestem nuptialē? Auertat à nobis deus illud quod sequitur. Cum enim hęc peccator ille audiēs obmutesceret, dixit paterfamiliàs: Ligate illi manus & pedes & proiicite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ecce qualem sententiam accepturi sunt qui maiorem de corpore quàm de anima solicitudinē gerunt, & plus cogitant qualiter caro sua paruissimo tempore viuat in oculis hominū, quàm quo modo anima sua ornata bonis operibus ad beatitudinem vel similitudinem perueniat angelorum. Hæc ergo fratres charissimi, sicut superius supplicaui, si attentius voluerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquirimus: vt cum dies iudicij venerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timētibus ad æterna pręmia fœliciter veniamus, auxiliante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

C *Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio* *Ioan. 9.* *secundum Ioannem: Praeteriens Iesus, vidit hominem caecum à natiuitate & caetera: quae habentur in expositione doctoris Ibidem: Et in libro Quinquaginta homiliarum, XLIII.*

Nume. 22. *Feria quinta post quartam dominicam in quadragesima, de Balaam & Balach.* *Sermo I.*

Ser. CIII. LEctio quę nobis hodie recitata est fratres charissimi dicit, quod profecti filij Israël collocauerunt castra ad occidentem Moab iuxta Iordanem contra Hiericho, & vidit Balach filius *Nume. 22.* Sephor, & reliqua omnia quæ de Balaā & asino scribit historia plena negociis. Interior vero intellectus multū negociosior esse potest, vel ipsas tantum historiæ explanari facit sententias, deo tamen donante breuiter quæ possumus enarramus. Hic Balaam famosissimus erat in arte magica, & in carminibus noxiis præpotens. Non enim habebat potestatem, vel à se verba ad benedicendum, sed habebat ad maledicendum. Dæmones enim ad maledicendū inuitantur, non ad benedicendum: & ideo quasi expertus in talibus, opinioni erat omnib⁹ qui erant in Oriente. Nisi enim experimenta plurima præ- D cessissent, quòd frequenter maledictis hostem vertisset armatum, non vtique præsumpsisset rex hoc posse fieri sermonibus, quod ferro & acie vix posset impleri. Certus ergo Balach de hoc & frequenter expertus, omissis omnibus instrumētis & auxiliis bellicis, mittit ad eum legatos dicens: Veni nunc maledic populum hūc, quia fortior hic est quàm nos, si forte possimus aliquos percutere ex eis, & eiicere eos de terra. Et addidit. Scio, inquit, quòd quos benedixeris, benedicti erunt, & quos maledixeris maledicti erunt. Ego non credo, quia sciret quòd quibus benedixerit benedicti sint, sed videtur mihi adulandi gratia hæc dicere, vt artem eius efferens & extollens, promptiorem reddat ad facinus. Sed tamen veniunt ad Balaam legati. Venerunt enim, inquit, *Ibidem.* seniores Moab & seniores Madiā, & diuinacola in manibus eorum. Igitur Balaam diuinaculis acceptis, cum solerent dæmones ad se venire, fugatis quidem vidit adesse dominum. Venit ergo ipse dominus ad Balaā, nō quòd dignus esset ad quem venisset deus, sed vt fugarentur illi qui ad maledicendum, & ad malefaciendum adesse consueuerunt. Et dixit Deus ad Balaam: Non eas cum eis neque maledicas populum: Est enim benedictus. Deus ire Balaam atque inuocare dæmones E ad maledicendum prohibet: si tamen à cupiditate cessasset. Sed quia persistit in desiderio pecunię, indulgēns Deus arbitrij voluntatem rursus ire permisit. Ascendit ergo asinam Balaam, occurrit ei angelus qui excubabat pro Israël, de quo scriptū est dicente domino ad Moysem: Angelus meus ibit tecum. Pertendens autem ire *Exodi. 32.* comprimitur in via, conteritur ab asina. Sed magus dęmones vidit, asina tamen angelum videt, non quòd digna esset videre angelum, sicut nec loqui digna erat, sed vt confutaretur Balaam, vt ait scriptura in quodam loco, Mutum animal humana voce respondens argue- *2. Petri. 2.* ret Prophetæ dementiam. Hæc asina, id est, Ecclesia prius portabat Balaam, nunc autem Christum ex quo soluta est à discipulis, & à quibus innexa erat vinculis relaxata, vt filius dei sederet super eam, & cum ipsa ingrederetur sanctam ciuitatem Hierusalem: sicut scriptum est, Noli timere filia Sion, ecce rex tuus venit tibi *Matt. 21.* mitis, & sedet super subiugalem, id est, asinam. Asinam, *Ioan. 12.* credentes sine dubio ex Iudæis dicit, & pullum nouellū eos profecto qui sunt ex gentibus credentes in Christum. Balaam hic qui interpretatur populus vanus, vi- F detur mihi habere personam Scribarum & Pharisæorū Iudaici populi. Balach vero qui exclusio vel deuoratio interpretatur, & ipse habere personam intelligendus est vnius alicuius mundi huius contrariæ potestatis, quę excludere & deuorare cupiat Israël. Primum ergo omnium de ipso Balaam requiramus, cur in scriptu- *Balaā quo* ris nūc vituperabilis est, nunc laudabilis ponitur. Nam *modo vituperabilis & quo modo* vituperabilis est cum ædificat aras, & victimas impo- *laudabilis* nit dæmoniis, & apparatu magico poscit diuina consulta. Culpabilis est, cum consilium pessimum dat vt populus decipiatur per mulieres Madianitas, & cultum idolorum. Rursus laudabilis est, cum verbum domini ponitur in ore eius, cum spiritus dei fit super eum, cum de Christo prophetat, cum Iudęis & gentibus de aduētu Christi mysteria futura pronunciat, cum pro maledictionibus, benedictionem populo largitur, & nomē Israël super visibilē gloriam mysticis excolit eloquiis. Hæc fratres charissimi pauca de plurimis pro tempore vobis dicta sufficiant, sed omnia in corde diligentissime retinete, & corda vestra semper ad spiritalia agnoscenda

G cenda cōuertite: vt quia omnium prophetiam iam per Euangelium nobis dominus reuelauit,ad illud gaudiū peruenire mereamur, quod pie & iuste viuentibus dominus repromisit:Ipso adiuuante qui viuit & regnat cū patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 5. *Item eodem die Homiliæ, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Pater meus vsque modo operatur & ego operor, &c. quæ habentur in expositione doctorum, Ibidem: Et in libro quinquaginta homiliarum XXII.*

Ioan. 11. *Feria sexta post quartam dominicam in quadragesima de suscitatione Lazari:*

Sermo I.

Ser. CIIII. MVltis quidem signis ac virtutibus dominus ac saluator noster Christus Iesus diuinitatis suæ potentiam declarauit, sed maxime in Lazari morte, vt in præsenti lectione audiuit dilectio

Psalm. 45. vestra, ostēdens se esse de quo scriptum erat, Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster deus Iacob. Quas tamen virtutes dominus ac saluator noster duplici genere operatus est, & corporaliter & spiritaliter, id est, vt sibiliter & inuisibiliter, vt per visibile opus inuisibilem

Ioan. 9. virtutem ostenderet. Superius cęcum à natiuitate lumine oculorum illuminauit visibili opere, vt inuisibili illa

H virtute cæcitatem Iudæorum cognitionis suæ lumine

Ioan. 11. illustraret: In præsenti vero lectione Lazaro mortuo vitam donauit, vt incredula corda Iudæorum de morte peccati suscitaret in vitam. Denique multi Iudæorum propter Lazarū Christo domino crediderunt. Cognouerunt enim in resurrectione Lazari manifestam filij Dei potentiam, quia morti potestate propria imperare

Act. 9. & 20. non est conditionis humanæ, sed diuinę naturæ. Legimus quidem & apostolos mortuos suscitasse, sed illi vt suscitarent dominum orauerunt. Suscitauerunt autem nō sua virtute, nec sua potestate, sed inuocato nomine Christi qui morti ac vitæ dominatur: filius autem Dei Lazarum virtute propria suscitauit. Denique vt ait do-

Ioan. 11. minus, Lazare exi foras, statim ille egressus de monumento est, neq; mors tenere poterat, quem vita vocabat. In naribus humor sepulturę erat: Lazarus viuus astabat. Non expectauit mors iteratā vocem saluatoris audire, quia virtutem vitę ferre non poterat, sed ad vnam vocem domini mors & corpus Lazari de monumēto & animam dimisit de inferno, & totus Lazarus de monumento viuus processit, qui totus ibi non fuerat. Tar-

I dius quis de somno suscitatur quàm Lazarus de morte. Humor corporis adhuc erat in naribus Iudæorum, & Lazarus viuus astabat. Sed iam caput lectionis ipsius videamus. Ait ergo dominus ad discipulos suos, vt audiuit in præsenti lectione dilectio vestra: Amicus, inquit, noster Lazarus dormit, sed vado vt à somno suscitem eum. Bene dixit dominus, amicus noster Lazarus dormit, quia vere de morte velut de somno erat surrecturus. Sed discipuli ignorantes cur hoc dominus dixisset, aiunt ad illum, Domine si dormit sanus erit. Tunc respondens ait illis manifeste: Lazarus mortuus est, sed gaudeo propter vos, vt credatis, quia non ibi eram. Sed si gaudere se dicit hic dominus propter discipulos de Lazari morte, quid est quòd postea flesse refertur in Lazari morte? Sed aduertamus rationem gaudij, & lachrymarum. Gaudebat dominus propter discipulos, flebat propter Iudæos. Propter discipulos gaudebat, quia per resurrectionem Lazari confirmari habebat fides ipsorū in Christo. Propter Iudæorum flebat incredulitatē, quia nec resurgēte Lazaro Christo domino fuerāt credituri. Aut forte idcirco fleuit dominus, vt lachrymis

suis mundi peccata deleret. Si Petrus potuit lachrymarum suarum fusione propria peccata abstergere, cur nō K
credimus lachrymis domini mūdi peccata deleta fuisse? Denique post lachrymas domini multi ex populo Iudęorum crediderunt. Vicit ex parte incredulitatem Iudęorum dominicæ pietatis affectus, & discordes mentes eorum molliuit prima fusio lachrymarum. Et idcirco forte vtrumq; de domino in præsenti lectione refertur, quòd & gauisus sit & fleuit, quia qui seminat in lachrymis, vt scriptum est, in gaudio metet. Lachrymę er- Psalm. 125
go domini gaudia mundi sunt, quia idcirco ille lachrymas fudit, vt nos gaudia mereremur. Sed redeamus ad ordinem. Ait ergo ad discipulos suos: Amicus, inquit, noster Lazarus mortuus est, sed gaudeo propter vos, vt sciatis quia non eram ibi. Aduertamus & hic mysteriū, quo modo non se illic dominus fuisse dicit. Cum enim dicit manifeste, Lazarus mortuus est: præsentem se illic Ioan. 11.
fuisse euidenter ostendit. Neque enim hoc dicere dominus potuisset, nullo sibi nunciante, nisi præsens fuisset. Quo modo enim in loco vbi Lazarus mortuus est præsens non erat dominus, qui omnia loca totius mundi diuina potestate circūuenit? Sed hic quoq; dominus ac saluator noster sacramentum in se carnis ac diuinitatis ostendit. Non erat ibi secundum carnem, hic erat L
secundū diuinitatem, quia deus vbiq; est. Cum ergo venisset dominus ad Mariā & Marthā sororem Lazari, vidēs turbā Iudæorum ait, Vbi posuistis eum, Nunquid nesciebat dominus vbi positus esset Lazarus, qui absens mortuum Lazarum pronunciauerat, & qui diuinitatis suę maiestate vbiq; erat? Sed hoc dominus ex veteri cōsuetudine fecit. Nā & ad Adam similiter ait, Vbi es Adam? Nō quia nesciret vbi esset Adam, sed idcirco in- Gene. 3.
terrogauit, vt peccatum suum Adam ore proprio confiteretur, vt posset peccati veniam promereri. Interrogat & Cain, Vbi est frater tu' Abel? Et ille dixit, Nescio. Non quia nesciret vbi esset Abel, idcirco interrogaret Gene. 4.
Cain, sed cum ille negaret, parricidium eius argueret quod in fratre commiserat. Denique Adam quia interroganti domino confessus est peccatum quod commisit, veniæ redditus est: Cain quia negauit parricidiū quod cōmisit: ęterna pœna damnatus est. Sicut hic cum dicit dominus, Vbi posuistis eū, non idcirco interrogat quia nesciret vbi positus esset Lazarus, sed vt turba Iudæorū ad monumētum Lazari sequerentur: vt videntes diuinam Christi potentiam in Lazari resurrectione, ipsi ad- M
uersus se testes existerent, si tātæ virtuti non crederent. Dixerat enim illis superius dominus: Si mihi non cre- Ioan. 10.
ditis, vel operibus credite, & cognoscite quia pater in me est, & ego in illo. Deinde cū venisset ad monumentum, ait ad circūstantes Iudæos, Tollite hinc lapidem. Ioan. 11.
Quid dicimus? Nunquid lapidē dominus à monumēto præcepto remouere non poterat, qui inferni claustra propria virtute remouit? Sed quod ab hominibus fieri poterat homines facere præcepit, quod autem diuinæ virtutis erat, sua potentia demonstrauit. Lapidem enim à monumento reuocare humanæ virtutis est, animam vero ab inferno reuocare, solius diuinæ potentiæ est. Verum facile si voluisset sola iussione verbi remouere à monumento lapidem potuisset, qui verbo mundum creauit. Cum ergo remouissent lapidem à monumēto, ait magna voce, Lazare veni foras: ostendens se esse de Psalm. 28.
quo scriptum erat, Vox domini in virtute, vox domini Psalm. 67.
in magnificentia. Et iterum, Ecce dabit virtuti suæ vocem virtutis, Virtutis planè & magnificentiæ vox ista est, quę statim Lazarum de morte ad vitam reuocauit,

& antè

A & antè anima corpori reddita eſt quàm ſonum vocis
miſerat. Licet alibi eſſet corpus, alibi aoima, tamen vox
iſta domini ſtatim & animã corpori reddidit, & cor-
pus animæ repręſentauit. Deterrita enim mors eſt, au-
dita voce taotæ virtutis. Nec mirum ſanè ſi ad vnam
vocem domini reſurgere Lazarus potuit, quando om-
nes qui in monumẽtis ſuot ad vnam vocem ſolam re-
Ioan. 5. ſurrecturos in Euangelio ipſe declarauit dicendo, Ve-
nit hora, quando omnes qui in monumentis ſunt au-
dient vocem filij dei, & reſurgent. Vnde ſine dubio tũc
mors audita voce domini omnes mortuos à ſe potuiſ
ſet dimittere, niſi proprie vocatum Lazarum cognouiſ
Ioan. 11. ſet. Vt ait ergo dominus, Lazare exi foras, ſtatim ille exi
uit ligatis manibus & pedibus, & facies eius ſudario erat
cooperta. Quid & hic dicemus? Nunquid dominus in
Lazaro ſepulturę vincula rũpere non poterat, qui mor-
tis vincula diruperat? Sed hic dominus ac ſaluator no-
ſter duplicem virtutem io Lazaro ſuæ operationis oſtẽ
dit, vt vel ſic iocredulitati Iudæorum fidem credulita-
tis iofunderet. Non enim minoris admiratioois eſt La-
zarũ ligatum pedibus ambulare potuiſſe, quàm à mor-
tuis reſurrexiſſe.

Eodem die quod iuſto dei iudicio filij Iſrael terram repro-
B *miſſionis receperint.* *Sermo II.*

Ser. CV. IN lectionibus quæ nobis recitatæ ſunt fratres
Ioſue. 1. chariſſimi, audiuimus ꝙ mortuo Moyſe, Ieſus
ſuſceperit principatum, & trãſito Iordano, ex-
pulſis vel interfectis geotibus Chaoanæis, ter-
ras eorum filiis Iſraël tradiderit poſſideodas. Quoties
lectiones iſtæ fratres chariſſimi, de teſtamento veteri
recitaotur, ſolẽt Pagani, & vel maxime immuodiſſimi
Manichęi, ore ſacrilego blaſphemare & dicere, quia in-
iuſticia Dei fuit, vt filios Iſraël per violentiam de terra
Aegypti tolleret, & poſtea expulſis Chaoaoæorum gen
tibus, terras eorum eis tradiderit poſſideodas. Vnde ne
forta ſimplices quoſque vel imperitos iſta murmuratio
profaoa decipiat, quantum poſſum breuiter deo auxili-
ante, ſaoctitati veſtræ demonſtrare cupio, ab antiquis
patribus traditam veriſſimam rationem, & oſtendere
quia deus noſter, non ſolum miſericors, ſed & iuſtus
eſt, & iudicia eius plerumque ſunt occulta, nũquam ta-
men iniuſta. Traduot maiores noſtri, quod quando fi-
Gene. 10. lij Noë omnem terram inter ſe inuicem diuiſerunt, ter-
C ra iſta quæ dicitur Chananæorũ, io diuiſione orbis, ſe-
niori filio Noë, id eſt, Sem, in poſſeſsionem obueoerit,
& eam tempore non paruo poſſederit. Poſtea vero in-
Gene. 9. creſcentes populi Chananæi, de illo vtiq; filio qui à pa-
tre fuerat maledictus, veneruot ad loca illa, & per vio-
leotiam expulſis fratribus ſuis, id eſt, filiis Sem, terram
eorum more barbarico poſſederunt. Et quia beatus A-
Gene. 12. braham, de genere Sem legitur fuiſſe, filij eius, id eſt, po
puli Iſraëlitę, nõ alienam terram tradẽte domioo per-
uaſerunt, ſed ſuam propriam quam per violentiam pa-
tres eorum perdiderant receperunt. Et quia Chananæi,
excepto illo peccato, quod poſſeſsionem alienam inua
ſerant, multa nefanda & ioaudita crimina committe-
bant, intaotum, vt quaodo dominus Sodomam & Go
Gene. 15. morram ſubuertebat, dixiſſe legatur, Necdum enim cõ
pletę ſunt iniquitates Amorrhæorum: & expectabat do
minus, vt aut conuerterentur, & agerent pœnitentiam,
aut certe ſi conuerti oollent, crimina criminibus cumu
lantes, & peccandi menſuram implentes, iuſtiſſimam
Dei ſententiã ſuſtinerent. Quia ergo eos dupliciter in-
uenit reos diuina ceoſura, pro eo quod & terras alienas
inuaſerant, & poſtea ſcelera & crimina inaudita com-

miſerant, iuſto iudicio puniuntur, & Iſraelitico populo D
antiquorum patrum poſſeſsio reforoiatur. Et quidẽ ſe-
cũdum literam, ſicut in ſcripturis ſanctorum ſcriptum
inuenimus, charitati veſtrę ruſtico & ſimplici ſermone
quem toti intelligere poſſeot, inſinuanda credidimus,
vt habeatis quod reſpondere poſsitis perditis & ſacri-
legis Manichæis, quia ſicut iaoi dictum eſt, filij Iſraël an
tiquorum parentum ſuorum terram recipiunt, non a-
lieoam quaſi per iniuſticiam tollunt. Et hæc quidem ſe-
cuodum literam iuſto dei iudicio geſta referuntur, ſed
quia ſicut dicit apoſtolus, Omnia in figura contiogebãt *1. Cor. 10.*
illis, ſcripta ſunt autem propter nos, in quos fines ſecu-
lorum deueoerunt, Quid etiam ſpiritaliter iſta ſignifi-
cent, ſi diligenter, ſicut deo inſpiraote conſueſtis atten-
ditis, ratione euidentiſſima cognoſcetis. Terra repro- *Terra repromiſſionis*
miſsionis, quam toties deus dicit lacte & melle manan
tem, nos fuimus antequam peccaret Adam, quando in
nobis nihil aliud erat q̃ quod miſericordia contulerat
cooditoris. Poſtquam autem in Adam omnes moriun
tur, & iterum omnes eunt in condemoatiooẽ per trãſ- *1. Cor. 15.*
greſsiooẽ primi hominis, terram repromiſsionis Cha-
nanæi cœperant poſsidere. Voluntas enim domini poſ
ſeſsionem cordis noſtri, non viciis, ſed virtutibus natu-
raliter deputaoerat. Quę poſt pręuaricationem Adę in-
ſoleſcentibus viciis tãquam populis Chaoanæis, à pro- E
pria religiooe, id eſt, ab intellectu vel mente rationabi-
li virtutes ſanctæ depulſæ ſuot, & vicia remanſeruot.
Cum virtutibos ruſum ſi per dei gratiam poſſeſsio ãni
mę ooſtræ recepta fuerit, nõ tam alienas occupaſſe ter-
ras, quàm proprias videbimur recepiſſe. Cum enim, au-
xiliante domioo, à populo virtutibus contra ſe dimi-
cãtibus, vicia fuerint ſuperata, locum quem ſibi in cor-
de noſtro concupiſcentiæ, vel fornicationis ſpiritus re
teotabat, deinceps caſtitas occupabit, quem furor cœ-
pit, ſapientia poſsidebit, quem triſticia mortem operãs
inuaſerat, ſalutaris & plena gaudij lætitia obtinebit, quẽ
deſidiæ tepor, vel negligeotiæ vaſtabat, humilitas ho-
neſtabit, quem cupiditas obſcurum fecerat, miſericor-
dia ad claritatẽ priſtinam reuocabit, quem inuidia ve-
neno ſuo percuſſerat, beoigna ſimplicitas adornabit. I-
ta ſingulis viciis expulſis, eorum loca, id eſt, affectus, vir-
tutes è contrario poſsidebunt. Ipſæ tamen virtutes, filij
Iſraël, id eſt, animę videotis deum non immerito oun
cupãtur, & cum vniuerſas, deo auxiliante cordis ſui ex-
pulerint paſsiones, non tam alienas poſſeſsiones perua F
ſiſſe, quàm proprias terras recuperaſſe credendę ſunt. Et
illud aduertite fratres, quod ſpecialiter ad dooum gra-
tiæ pertinere cogooſcitur. Non enim lege naturæ, nec
per legem literæ, quia nõ per Moyſem, id eſt, per legem
veteris teſtameoti, ſed per Ieſum ſucceſſorẽ Moyſi ter-
ra repromiſſionis Iſraëlitico populo reformatur. Sic e-
nim & Apoſtolus ait, Nihil, inquit, ad perfectum addu- *Heb. 7.*
xit lex. Non ergo per legis literam, ſed per euãgelicam
gratiam, gentes crudeles & peſsimæ, id eſt, originalia
peccata vel actualia crimina, de terra repromiſsionis,
id eſt, Chriſtianorum cordibus Ieſu duce potuerunt ef-
fugari, ſicut ipſe io Euãgelio dicit, Nemo poteſt domũ *Matt. 12.*
fortis intrare, & vaſa eius diripere, niſi prius alligauerit
fortem. Et iterum, Confidite, quia ego vici mundũ. Sic- *Ioan. 16.*
ut enim vetus Adã, conſentiendo diabolo nôs de terra
repromiſsionis excluſit: Ita è contrario nouus Adam
Chriſtus reſiſtendo diabolo ad antiquam patriam reuo
cauit. Et hoc fratres attendite, quia terra repromiſsio- *Ioſue. 4.*
nis non recipitur, niſi prius regnante Ieſu Iordanis flu-
uius transfeatur. Ita eſt fratres, quia ad ſpiritalem terram

G repromissionis, id est, conscientiam puram, nō nisi per sacramentum baptismi peruenitur. Denique per ipsum fluuium Iesus Israëliticum populum transire fecit. Hæc enim quæ vobis suggessimus fratres charissimi, velut munda animalia spiritaliter ruminate. Scriptum itaque
Apoca.3. est: Quos deᵘˢ amat, arguit & castigat. Et vasa figuli pro-
Eccli.27. bat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Quoties domino dispēsante tribulari permittimur, vel aliquas aduersitates contra iustitiam sustinemus, patiē-ter & æquanimiter auxiliāte domino sufferamus, prop-
Roma.8. ter illud quod Apostolus ait: Non sunt cōdignę passiones huius temporis ad futurā gloriam quæ reuelabitur
1.Corin.11. in nobis. Cū tribulamur à domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Magis timere debemus, si aut nullas aut paruas tribulationes in hoc seculo patimur: quia si deus flagellat omnem filium quē recipit, sine dubio quem nō flagellat non recipit. Si pro terrenis bonis tantos labores, & tam grauia pericula homines æquo animo patiuntur, quare pro fide & thesauro æterno sumus pigri? Quare sumus timidi pro illis diuitiis, quas nec naufragia nobis possunt auferre? Iustus enim naufragus euadit diues & nudus. His diuitiis ple-
Iob.1. nus erat sanctus Iob. Nihil in domo remanserat, omnia
H vno ictu perierunt quibus opulētus pauloante videbatur, subito mendicus in stercore sedet, à capite vsque ad pedes vermibus scatens. Quid ista miseria miserius? Quid interiore fœlicitate fœlicius? Perdiderat omnia illa quæ dederat deus, sed habebat ipsum qui omnia dederat deum. Nudus, inquit, exiui de vtero matris meæ, nudus reuertar in terram. Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictum in secula. Certe pauper est, certe nihil habet. Si nihil remansit, de quo thesauro istę gemmę laudis dei proferuntur? Postea tentator ad carnem accessit, omnibus sublatis tentatricem vxorem reliquit. Euam dimisit, sed Adam ille non fuit. Et ibi qualis inuentus est, quo modo respondit vxori blasphemiam
Iob.2. suggerenti? Locuta es, inquit, quasi vna ex insipientibus mulieribus. Si bona suscepimus de manu domini, mala quare non sustineamus? O virum putrem & integrū, O fœdum & pulchrum, O vulneratum & sanum, O in stercore sedentē, & in cœlo regnantem. Si amamus imitemur, vt imitemur laboremus. Adiuuat certantem, qui certamen indixit. Non te sic expectat Deus in agone certantem vt populus aurigam. Clamare enim nouit,
I adiuuare non nouit: Coronæ veniam parare potest, vires subministrare non potest. Hoc enim non Deus. Et forte dum spectat, plus laborat sedendo q̄ ille luctādo. Deus quando spectat certatores suos, adiuuat eos inuo-
Psalm.93. cantes. Nam vox athletæ ipsius est in Psalmo, Si dicebam, motus est pes meus, misericordia tua domine adiuuabat me. Non ergo pigri fratres mei quæramus, pe-
Luca.11. tamus, & pulsemus. Qui quærit, inuenit: qui petit accipit, & pulsanti aperietur: prestante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die homiliæ, de eo quod scriptum est in Euangelio
Ioan.11. *secundum Ioannem, Erat quidam languens Lazarus, &c. quæ habentur in expositione doctoris, Ibidem, Et inter sermones de verbis domini XLIIII. & LII. Et in libro LXXXIII. quæstionum, quæstione LXV.*

Sabbato post quartam dominicam in quadragesima, de eo
Iosue.2. *quod Iesus præcepit populo vt parati essent ad transeundum*
Ibidem.6. *Iordanem, Et de Raab meretrice, Et subuersione Hiericho:*
Sermo I.

SIcut frequenter charitati vestræ suggessimus K
Ser.CVI. fratres charissimi, Moyses non solum typum Christi, sed etiam figuram legis intelligitur habuisse, Denique in monte vbi dominus trans-
Matt.17. figuratus est, Moyses & Helias loquebantur cum eo. Et in illis duobus lex & prophetia significatę sunt. Mortuo ergo Moyse, Iesus suscepit imperium, & cessante lege, dominus noster verus Iesus totius mūdi obtinuit principatum. Iesus ergo ille qui typum domini præferebat,
Iosue.1. veniens ad Iordanem dixit ad populum, Parate vobis cibos ad diem tertium. Diem tertium fratres charissimi, trinitatis agnoscimus esse mysterium. Quos ergo cibos præparare debemus, vt ad diem tertium veniamus? Videtur mihi quòd cibus iste fides intelligi debeat. In Christianis enim fides est, per quam in trinitatem creditur, & ad sacramentum baptismi peruenitur. Quod ergo tunc Iesus ille dixit populo suo, hoc nunc & verus Iesus per ministros suos dicit populo Christiano. Quid
Vbi supra. est enim aliud dicere, Parate vobis cibum ad diem tertium: nisi, trinitatis suscipite sacramentum? Post hæc
Iosue.3. Iordane transito, quasi baptismi completo mysterio, populus Israël terram repromissionis ingreditur. Verum
L est fratres charissimi, Nisi quis per baptismi sacramentum transierit, terram veræ repromissionis, id est, æternam beatitudinē non videbit. Mittit tamen Iesus duos
Iosue.2. exploratores ad ciuitatē Hiericho, & suscipiūtur à meretrice. Iesus duos mittit exploratores, quia verus Iesus daturus erat duo præcepta dilectionis. Quia & reuera quid nobis aliud quos mittit verus Iesus, nisi vt diligamus deum, diligamus & proximum? Dixit ergo Iesus, Præparate vobis cibos, & estote parati ad diem tertiū. Sicut enim tunc præparatis cibis die tertio ventum est ad Iordanem fluuium, ita & nunc in Ecclesia catholica assumptis spiritalibᵘˢ cibis fidei, spei & charitatis, peruenitur ad trinitatis mysterium, & ad baptismi sacra-
Iosue.4. mentum. Tulit autem Iesus duodecim lapides, & posuit in Iordane. Ex ipso Iordane tulit alios duodecim, & fixit in loca castrorū. Illi duodecim qui missi sunt in Iordane, videtur mihi typum habuisse Patriarcharum. Illi vero qui leuati sunt de Iordane, figuram habuisse Apostolorū. Post mortem enim Moysi, sepultis patriar-
Psalm.44. chis, Apostoli surrexerūt. Sic & in Psalmo legimus, Pro patribus, inquit, tuis nati sunt tibi filij, cōstitues eos prin
M cipes super omnem terram. Sic sepultis Patriarchis Apostoli nascūtur, quo modo sepulto seniore populo, iunior populus Iesu duce in terram repromissionis inducitur. Senior ille populus typum habuit Iudęorū, iunior vero figurā habuit gentiū. Ille populus senior transito mari rubro sepelitur in eremo, iunior vero populus ad hoc transiit Iordanem fluuium, vt acciperet regnum. Verum est fratres. Nemo beatitudinem regni cœlestis accipiet, nisi prius per baptismi sacramenta transierit. Nam de illo seniore non amplius quàm duo meruerūt terrā repromissionis intrare, & in ipsis duobus aliquid figuratum esse cognoscimus. Sicut enim supra dictum est, duo sunt pręcepta dilectionis, quę Christianum populū inuitant, vt vitam æternam accipiant. Ita illi duo fuerunt, qui Iudęorum populo consilium dabant, quòd si in Dominum crederent, fœliciter terram repromissionis
Iosue.6. introirent. Post hæc ad ciuitatem Hiericho vētum est, & muri eius ad clamorem populorum, & sono tubarū vsque ad fundamenta deiecti sunt. Hiericho fratres typum habuit mundi huius. Sicut enim tunc canentibus tubis muri illi ceciderunt, ita & nūc oportet vt ciuitas mundi, id est, superbia cum suis turribus, auaricia scili-

cet,

A cet, inuidia atq; luxuria simul cum populis, id est, omni-
bus cõcupiscentiis malis, assidua sacerdotum prædica-
tione destruatur atq; dispereat. Non ergo oportet vt sa
cerdotes in ecclesia taceant, sed audiant dominum di-
Esaiæ .58. cẽtem, Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam,
& annuncia populo meo scelera eorum. Clamare ergo
iubemur, & vehemẽter clamare, Ne parcas, iquit, id est,
peccatoris iniquitati, ne tacẽdo pereas, & dũ verecũdiæ
eius cõsulis, nõ consulas sanitati, ne vulnera illius, quæ
clamando resecare poteras, reticẽdo in peius enutrias.
Clamare ergo iubemur, & ne quis se non audisse dicat,
aut quemquam vox lateat sacerdotis, vehementer cla-
mare. Et ne forte hoc ipsum non sufficeret, addidit di-
cens, Sicut tuba exalta vocem tuam, Scitis q̃ tuba non
tam oblectationis esse soleat, q̃ terroris: non tam dele-
ctationem præferre, q̃ inferre formidinem. Tuba itaque
peccatoribus necessaria est, quæ nõ solum aures eorum
penetret, sed & cor concutiat, nec delectet cantu, sed
castiget auditu, & strenuos quoq; hortetur in bonis, &
remissos terreat pro delictis. Nam sicut in prælio tuba
formidolosi militis mentem deiicit, & animum fortis
accendit, ita & sacerdotalis tuba mentẽ peccatoris hu-
B miliat, animos viri sancti corroborat, Nec parcit voci,
vt parcat saluti, & vno eodem q; sono isti adhortationẽ
dat, queadmodũ fit fortior ad vincendũ, illi terrorem
incutit queadmodũ fit tardior ad peccandũ. Hęc enim
cõsuetudo tubæ est, vt delinquentium opera dissipet, &
Iosue. 6. sanctorum facta cõfirmet. Denique sacerdotalibus tu-
bis Hiericho muri qui intra se cõtinebant peccatorum
populum corruerunt. Nõ illos pulsauit aries, nõ expug-
nauit machina, sed quod mirum est, sacerdotalis sonus
aut tubę terror euertit. Muri qui aduersus ferrũ inexpug
nabiles extiterãt, sacra tubarũ voce collisi sunt. Quis e-
nim non stupeat in illo facto saxa sono dirupta, funda-
menta clãgore esse quassata, & ita vniuersa collapsa, vt
cũ victores nihil manu læderẽt, apud aduersarios nihil
stabile remaneret? Sed quãuis muros illos nemo contin
geret, expugnabãtur tamen forinsecus sono iustorum,
intrinsecus habitacula peccatorum. Sic enim æquo dei
iudicio & iustis aperuerunt vitam, & defensionẽ perfi-
dis negauerunt. Sed hæc omnia in figura facta esse non
dubium est. Nam sacerdotales illius tẽporis tubas quid
aliud pręfigurasse credimus, quàm huius temporis sacer
C dotum prædicationes, per quas non cessant peccatori-
bus terribili sono austerum iudicium nunciare, tristem
gehennæ interitum prædicare, & quodã comminatio-
nis strepitu aures delinquentium verberare? Sicut enim
tunc tubarum clangor destructis cæmentorum muris
ad populi interiora peruenit, ita nũc prædicatio sacer-
dotum destructis prauis cogitationibus ad animę nuda
pertransit. Et sicut sacræ vocis sonus contumacem po-
pulum destruxit & captiuauit, ita & nunc sacerdotalis
prædicatio populũ peccatorem subiugat. Septem ergo
diebus, sicut scriptura dicit, muri Hiericho sacerdotali-
1. Cor. 2. bus tubis circundati ceciderunt. Vnde nos spiritalibus
spiritalia comparantes, dicimus quod hoc septenario
numero nunc per sacerdotes Dei non tam vna ciuitas
destruitur, quàm totius mundi iniquitas dissipatur. Nã
sicut in singularis vrbis nuncupatione vniuersi mundi
habitus figuratur, ita septem dierũ circulo totius mun-
di spacia distinguuntur, per quæ sacerdotalium prædi-
cationum tubę ipsi seculo excidium annunciant, & iu-
1. Ioan. 2. diciũ comminantur, sicut scriptum est, Quoniam mun
dus peribit, & omnia quæ in mundo sunt. Qui autem
facit voluntatem dei, manet in æternum, sicut & Chri-
stus in æternum manet, cui est honor & gloria cum pa- D
tre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

*Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio se-
cundum Ioannem, Ego sum lux mundi: &c. quę habetur in exposi-* Ioan. 8.
tione doctoris, ibidem. Dominica in paßione domini, de Sampsone.

Sermo I.

IN lectione ista quæ nobis recitata est fratres Ser. CVII.
charissimi, multa & nimia obscura diuina my
steria cõtinẽtur. Quæ quia nõ possunt breuiter
explicari, hac sola ex causa Psalmos matutinos tẽperius
voluimus consummare, ne vos sermo prolixior fatiga-
ret. Et quia hora cõsuetudinaria de ecclesia exituri estis,
ea quæ dicenda sunt secundum vestram consuetudinẽ
cum silentio & quiete attento animo audite. Sampson Iudicũ. 14.
fratres dilectissimi qualem fortitudinẽ habuerit de gra
tia dei, non de natura propria, iã audistis. Nam si fortis
esset natus, cũ ei capillus diminueretur, fortitudo nõ adi
meretur, Et vbi erat illa potẽtissima fortitudo, nisi in eo
q̃ scriptura dixit, Incedebat cũ illo spiritus dominĩ? Ad
domini spiritum pertinebat illa fortitudo. In Sampson
vas erat, in spiritu plenitudo erat. Vas impleri & exina-
niri potest. Videamus ergo allophylis qualem parabo-
lam Sampson proposuit. De manducante, inquit, exiuit
cibus, & de forte est egressa dulcedo. Prodita est hęc pa-
rabola, delata est ad amicos, soluta est, victus est Samp-
son. Hic si iustus est latet valde, & in profundo est viri E
huius iusticia. Nam & quod legitur, victus blandiciis
muliebribus, & q̃ ad meretricem intrauerit, videte hu-
ius meritum vacillare minus intelligentibus secreta ve
ritatis. Requiramus fratres charissimi quid significaue-
rit victus, quid figurauerit virtus, quid significauerit ce-
dens blãdiciis muliebribus, quid significauerit prodẽs
secretum parabolæ, quid significauerit intrans ad mere- Iudicũ. 15.
tricem, quid significauerit vulpes capiens, & per caudas
vulpium, quibus ignem alligauit, inimicorum fructus
incendens. Quos quidem fructus de compendio incẽ-
dere potuit, si non in vulpibus mysteriũ cogitaret. Nun
quid stipula arida ardere nõ potuit, nisi ignem per eam
vulpes traxissent? Intelligamus ergo fratres charissimi
grandia hic latere mysteria quę videat. Sampson fra-
tres dilectissimi Christum significabat. Verum mihi di
cere videor, sed cotinuo occurrit cogitantibus, Et Chri F
stus vincetur blandiciis muliebribus? Et Christus quo
modo intelligitur ad meretricem intrare potuisse? De-
inde & Christus capite nudatur, capillo raditur, virtu-
te spoliatur, alligatur, excæcatur, illuditur? Euigila fides,
attende quid sit Christus, non solum quid fecerit, sed
etiam quid passus est Christus. Quid fecit? Operatus est
vt fortis, passus est vt infirmus. In vno intelligo vtrum-
que, video fortitudinem filij dei, video infirmitatem fi-
lij hominis. Accedit & aliud, quia Christus totus quo
modo cum scriptura cõmendat, & caput & corpus est,
Sicut Ecclesię caput est Christus, ita Christi corpus Ec- Ephe. 5.
clesia est. Habet ergo Ecclesia in se fortes, habet infir-
mos: habet iustos, habet & iniustos. Modo enim corpus
Christi quod iustis area est, postea horreum erit. Tamẽ
cum area est, non recusat paleas sustinere. Cum tempus Mat. 13.
aduenerit reponet triticum, & à paleis segregabit. Quæ-
dam ergo fecit Sampson ex persona capitis, quædam
ex persona corporis, totum tamen ex persona Christi.
In eo enim quod virtutes & mirabilia operatus est
Sampson, caput Ecclesiæ Christum significabat, in eo
autem q̃ prudenter fecit, illorum qui in Ecclesia iuste
viuunt, imaginem gessit. Vbi forte præuentus est, & in-
caute egit, eos qui in Ecclesia peccatores sunt figurauit.

Meretrix

G Meretrix quam Sampson in coniugium sumit Ecclesia
est,quę ante agnitionem vnius dei cum idolis fornica-
ta fuit, quam postea sibi Chriſtus adiunxit. Postquã ab
eo illuminata fidem suscepit, etiam hoc meruit, vt per
eum salutis sacramenta cognosceret, & ab eodem reue
larentur ei mysteria cœlestium secretorum. Nã quæstio
ipsa quę cõtinet, De edente exiuit cibus, & de forte est
egressa dulcedo, quid aliud significat quàm Christum
à mortuis resurgentem? De edente vtiq;,id est,de mor-
te quæ cuncta deuorat atque consumit,exiuit cibus ille
Ioan. 6. qui dixit,Ego sum panis viuus qui de cœlo descẽdi:quẽ
humana exacerbauit iniquitas,eiq; aceti & fellis amari-
tudinem propinauit, atq; ab eo plebs gentium vitæ dul
cedinem cõuersa suscepit:ac sic de mortui leonis ore,
id est, de Christi morte qui accubans dormiuit vt leo,
apum,id est,Christianorũ processit examẽ. Quod autẽ
dicit, Nõ inuenissetis propositionẽ meam,nisi arassetis
in vitula mea: hæc vitula,id est, Ecclesia reuelata sibi à
viro suo secreta fidei mysteria trinitatis,resurrectionis,
iudicij pariter & regni, in fines terræ Apostolorum &
sanctorum doctrina,& prædicatione vulgauit,& intel-
ligentibus atq; cognoscentibus æternę vitæ præmia re-
promisit. Sequitur autem, Iratus est Sãpson,quia duxit
H sodalis eius vxorem eius. Sodalis iste omniũ hæretico-
rum figuram gessit. Magnum secretum est fratres mei.
Nam hęretici qui Ecclesiam diuiserũt,vxorem domini
sui ducere & abducere voluerunt. De Ecclesia enim &
de Euangeliis exierunt,qui impietatis adulterio Eccle-
siam,id est, Christi corpus in partẽ suã conantur inua-
dere. Vnde fidelis ille seruus & amicus dominicę spon
2.Cor. 11. sæ loquitur,Despondi enim vos vni viro virginem ca
stã exhibere Christo. Videamus mysteriũ, iste Sãpson
Iudicũ.15. quid fecerit offensus. Cepit enim vulpes,id est,adulte-
rantes solales:de quibus dicitur in Cantico canticorũ,
Canti.2. Capite nobis vulpes paruulas exterminantes vineas.
Quid est capite? Id est,cõprehendite,conuincite,confu
Vulpes capere quid? tate,ne exterminentur Ecclesiasticæ vineæ. Quid est a-
liud vulpes capere, nisi hæreticos diuinę legis authori-
tate reuincere,& sanctarũ scripturarũ testimoniis velut
quibusdam vinculis alligare atq; constringere? Vulpes
capit,ligatis caudis ignẽ apponit. Quid sibi volũt cau-
Caudæ vulpium colligata. dæ vulpium colligatæ? Caudæ vulpiũ quid sunt,nisi po
steriora hæreticorum, qui prima habent magna & blã-
da & deceptoria opera,posteriora ligata,id est,dãnata,
I & ignem in fine trahentia,vt eorum fructus & acta con
Iudicũ. 6. sumant, qui suis seductionibus acquiescũt? Quod autẽ
intrauit ad meretricem,si sine causa fecit quicumque fe
cit,immundus est. Si non ita intrauit vt concumberet,
mysterij causa fortassis intrauit. Sed concubuisse non
legimus. Sequitur, Inimici vero expectabant ad portas
ciuitatis, vt comprehenderent eum cum de meretrice
ad quam intrauerat fuisset egressus. Ille autem dormie-
bat. Videte quemadmodũ non scriptũ est, quia mixtus
est meretrici: sed scriptũ, quia dormiebat. Vbi surrexit,
inquit,media nocte exiit, abstulit portas ciuitatis ipsius
cum seris, & easdem portas in cacumine mõtis posuit.
Ab allophylis teneri non potuit,portas ciuitatis quibus
ad meretricẽ intrauit abstulit,& in mõte leuauit. Quid
Prouer. 30. est hoc? Infernum & amorem mulieris, vtrunq; scriptu
ra coniungit. Inferni ignem tenebat domus meretri-
cis. Pro inferis ponitur dom⁹ meretricis. Recte pro in-
feris ponitur, quia neminem repellit, omnem intran-
tem ad se trahit. Agnoscimus hoc loco redẽptoris no-
stri opera. Postquam synagoga, ad quam venerat, à se
per diabolum separata est, postea quàm eũ decaluauit,
id est,in loco caluariæ crucifixit, ad inferna descendit: K
& inimici custodiebant locum dormientis,id est sepul Matth.27.
chrum,& capere volebant quem videre non poterant.
Ille autẽ dormiebat ibi. Hoc ideo dixit, quia vere mor-
tuus erat. Et quod dictum est,Media nocte surrexit,hoc
significauit,quia in secreto surrexit. Aperte enim passus
est, solis autem discipulis & certis quibusq; resurrexisse
manifestus est, Ergo quòd intrauit omnes viderunt, ꝙ
surrexit pauci cognouerunt,tenuerunt & palpauerunt.
Tollit tamen portas ciuitatis,id est, aufert portas infer-
ni. Quid est portas inferni tollere,nisi mortis imperiũ Portas inferni tollere
remouere? Recipiebat enim,non remittebat. Quid au-
tem fecit dominus Iesus Christus? Ablatis portis mor- Acto. 1.
tis, ascendit in cacumen montis. Nouimus enim eum
& resurrexisse, & in cœlos ascendisse. Quid est autem Iudicũ. 16.
quòd & in capillis virtutem habebat? Et hoc fratres di-
ligenter aduertite. Virtutem non habuit in manu, non
in pede,non in pectore,non in ipso capite: sed in capil
lis, in crinibus. Quid sunt capilli, quid comæ? Et nos
videmus, & interrogatus Apostolus respondet nobis,
Coma velamentom est. Et in velamento Christus ha- 1.Co.11.
bebat virtutem, quando vmbræ veteris legis eum tege-
bant. Coma ergo Sampson in velamento erat, quia in
Christo aliud videbatur,& aliud intelligebatur. Quid L
sibi autem vult quòd proditum est secretum, & decal-
uatus est Sampson? Cõtempta est lex,& passus est Chri-
stus. Christum enim non occiderent,si legem non con
tempsissent. Nam nouerant & ipsi, quia eis Christum
non licebat occidere. Dicebant iudici, Nobis nõ licet Ioan.18.
occidere aliquẽ. Decaluatus est Sampson,reuelata sunt
condensa,remotum est velamentum,& Christus qui la
tebat apparuit. Capilli autem rediuiui caput iterum ve-
stierunt,quia Iudæi nec resurgentem Christum agnos-
cere voluerunt. Fuit quidem in molendino, fuit cæca-
tus, fuit in domo carceris. Domus carceris vel molen-
dinum labor est huius seculi. Excæcatio autem Samp-
son illos indicat, qui infidelitate cęcati Christum, nec
virtutes operantem, nec ascendentem ad cœlestia cog
nouerunt. Cæcitas ego Sampson quam intulerunt, cæ-
citatem Iudęorum significabat. Christus autem à Iudęis
& comprehensus est & occisus. Adduxerunt ergo eum
inimici vt illuderent ei. Iam hîc imaginem crucis attẽ-
dite, Expansis enim manus ad duas columnas, quasi
ad duo ligna crucis extendit: sed aduersarios suos in-
teremptos oppressit, & illius passio interfectio facta est M
persequentiũ. Et ideo scriptura concludit,Plures mor-
tuus occidit, quàm viuus occiderat. Nam hoc myste-
rium in domino nostro Iesu Christo impletum est,Re-
demptionem nostram quam ipse viuens minime cele-
brauerat,mortuus consummauit, Cui est honor & glo-
ria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica Homilia,de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Quis arguet me de peccato &c. qua habetur in expositione doctoris,Ibidem. Ioan.8.

Feria secunda post dominicam passionis domini, De Gedeon, Sermo I.

Odierna die audiuimus fratres, ꝙ cum sub ar Ser.CVIII.
H bore quercus Gedeon filius Ioas triticeã mes- Iudicũ. 6.
sem virga cęderet, angelo promittẽte audire
meruit, ꝙ ipse à potestate inimicorum in li-
bertatem Dei populum vindicaret. Nec mirum si ele-
ctus ad gratiam, cum sub vmbra iam tunc sanctæ cru-
cis & venerabilis sapientiæ prædestinato incarnatio-
nis futuræ mysterio constitutus, feracis segetis sensibi-
lia de latibulis frumenta produceret,electionemq; san-
ctorum

A ctorũ à purgamentis inanis paleę sequestraret: qui tanquam virga veritatis exercitati, superflua veteris hominis cum actibus eius deponentes, quasi in torculari ita in Ecclesia congregantur. Ecclesia enim torcular est fontis æterni, in qua cœlestis vitis fructus exundat. Gedeon vero cum audisset quòd per eum dominus plebẽ suam à multitudine hostium liberaret, obtulit in sacrificio hædum caprarum, cuius carnem secundum præcepta angeli & azyma supra petram posuit, & in eam ius perfudit. Quæ simul virgæ cacumine quam gerebat angelus dei contigit, & de petra ignis erupit, atque ita sacrificium quod offerebatur absumptum est. Per quod indicium declaratum videtur, quòd petra illa typum

1.Cor.10. habuerit corporis Christi: quia scriptum est, Bibebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus. Quod vtique non ad diuinitatem eius, sed ad carnem relatum est, quæ sitientium corda populorum perenni riuo sui sanguinis inundauit. Iam tunc igitur in mysterio declaratum est, quia dominus Iesus in carne sua totius mundi peccata crucifixus aboleret, nec solum delicta factorum, sed etiam cupiditates animorum. Caro enim hædi ad culpam facti refertur, ius

Nume. 11. ad illecebras cupiditatum, sicut scriptum est, Quia con
B cupiuit populus cupiditatem pessimam, & dixerunt,

Iudicũ.6. Quis nobis dabit carnem? Quòd igitur extendit angelus virgam, & tetigit petram, de qua exiuit ignis, ostendit quòd caro domini repleta spiritu diuino, peccata omnia humanæ conditionis exureret. Vnde & dominus

Luca.12. ait, Ignem veni mittere in terram. Aduertit igitur vir doctus & præsagus futurorum superna mysteria, & ideo secũdum oracula occidit vitulum à patre suo idolis deputatum, & septennem alium immolauit Deo. Quo facto manifestissime declarauit, post aduentum domini omnia abolenda esse gentilitatis sacrificia, solúmque sacrificium deo dominicæ passionis pro religione populi deferẽdum. Etetenim vitulus ille erat in typo Chri

Esaia.11. sti. Septẽ autem annorum erat, quia in Christo septem

Gene.18. spiritalium plenitudo virtutum, vt Esaias dixit, habita-

Ioan.8. bat. Hunc vitulum Abraham obtulit, quando diem domini vidit, & gauisus est. Hic est qui nunc in hædi typo, tunc in ouis, nunc in vituli offerebatur. Hędus quòd sacrificium pro delictis sit, ouis quòd volũtaria hostia, vitulus quòd immaculata sit victima. Præuidit ergo my

Iudicum.6 sterium sanctus Gedeon. Denique elegit trecentos viros ad prælium, vt ostenderet non in numero multitu-
C dinis, sed in sacramento crucis mundum ab incursu grauium hostium liberandum. Trecenti enim in Græca τ, tau similitudinem crucis ostendunt. Et licet fortis esset & fidens, pleniora adhuc de domino futuræ victoriæ documenta quærebat, dicens, Si saluas in manu mea Israël, quemadmodum locutus es domine, ecce ego pono lanæ vellus in area, & si ros factus fuerit super vellus, & super omnem terram siccitas, cognoscam quia in manu mea secundum promissa tua populum liberabis. Et ita factũ est. Sed adiecit postea vt rursus ros proflueret per totam terram, & siccitas esset in vellere, & ita completum est. Ros enim in vellere fides erat in Iudæa, quia sicut ros verba Dei descendunt. Vnde &

Deute. 32. Moyses ait, Expectetur sicut pluuia eloquium meum, & sicut ros verba mea. Ergo quando totus orbis infructuoso æstu gentilis superstitionis arebat, tunc erat ros ille cœlestis visitationis in vellere, id est, in Iudęa. Post-

Matt.15. ea vero quàm oues quæ pericrant domus Israël, vnde puto figurã Iudaici velleris adumbratam: oues, inquã, illæ, fontem aquæ viuæ negauerunt, ros fidei exaruit in pectoribus Iudæorum, meatusq; suos fons ille diuinus D in corda gentium deriuauit. Inde est quòd nunc fidei rore totus orbis humescit, at vero Iudæi Prophetas suos & consiliarios perdiderunt. Nec mirũ si perfidiæ subeunt siccitatem, quos dominus deus prophetici imbris vbertate priuauit dicens, Mãdabo nubibus ne pluant super

Esaia.5. vineã istã. Est enim propheticæ nubis pluuia salutaris,

Psalm.71. sicut Dauid dixit, Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillãtia super terrã. Hãc nobis scripturę diuinæ totius mundi pluuiam pollicebãtur, quę spiritu diuini roris rigaret orbẽ sub domini saluatoris aduẽtu. Venit ergo iam ros, venit & pluuia, venit dominus stillicidia secum cœlestia deferens, & ideo iã nos bibimus qui ante sitiebamus, & diuinum illum spiritum haustu interiore potamus. Hoc ergo præuidit sanctus Gedeõ, quia verum & spiritalem rorem etiam gẽtes nationésq; erant fidei perceptione bibiturę. Nec tũc ociose Gedeõ vellus, nec in campo posuit nec in prato, sed posuit in area vbi messis est tritici. Messis autem multa, operarij

Mat.9. vero pauci, eo quòd per fidem domini in Ecclesia futura esset messis fœcunda virtutum. Nec illud ociosum est quod exiccauit vellus Iudaicum, & rorem eius misit in peluim vt repleretur aqua, nõ tamen ipse ex eo rore pedes lauit. Alij debebatur tanti prærogatiua mysterij. Ex-
E pectabatur Christus, qui sordes omniũ solus posset abluere. Non erat tantus Gedeon, qui hoc sibi mysterium vendicaret. Non enim Gedeon, sed filius hominis ve-

Matt.10. nit non ministrari, sed ministrare. Aliquoties ea quæ dicũtur, rogo vos fratres vt non moleste accipiatis, quod propter tardiores quoq; & simplices breuiter replicamus. Qui enim literati & docti sunt deo propicio sine labore intelligunt quæ dicuntur, reliquis vero idiotis atq; simplicibus, nisi breuis recapitulatio facta fuerit, timeo ne ex his quæ dicũtur parũ capere possint. Gedeõ fratres dilectissimi typum gessit domini saluatoris. Et

Recapitulatio. quia trecẽti secundũ Græcũ cõputũ crucẽ faciũt, ita tũc Gedeon in trecentis viris Iudæorum populũ de crudelissimis gẽtibus eripuit, quo modo postea Christus per mysteriũ crucis totum genus humanũ de potestate diaboli liberauit. Torcular eni vbi messem terebat, propter assiduas tribulationes Ecclesię typum gessit. Messis quæ cædebatur, Christianum populum significauit, quẽ adueniens Christus virga disciplinæ, vel baculo crucis suę, à paleis, id est, à peccatis omnibus separauit. Nã & angelus ille qui venit ad eũ, & ipse in typũ domini saluatoris accipitur. Arborẽ sub qua stetit, & virgã quam tenuit, crucem significasse manifestum est. Petra illa, su-
F per quam Gedeon obtulit holocaustum, Christus erat. Sic enim, ait Apostolus, Petra autem erat Christus. Hæ-

1.Corin.10. dus ille qui oblatus est, humanum genus peccatis obnoxiũ designauit. Quod angelus virga sua tetigit petram, & exiit ignis, & consumpsit hædum illum: crux tetigit Christum, & de petra quę erat Christus ignis exiit charitatis, qui humani generis peccata consumpsit. De ipso enim verus Gedeõ Christus in Euangelio dixit, Ignem

Luca.12. veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accẽdatur? Taurus vero quẽ occidit, & ipse dominum figurabat, qui pro redẽptione generis humani oblatus est. Quod autem septem annorum erat, septẽplicem gratiam spiritus sancti, quæ in Christo venit, significasse videtur. Vellus quod in area posuit, & rogauit dominũ vt in solo vellere esset ros, & in omni terra siccitas, & factũ est ita: & iterum rogauit, vt vellus remaneret siccum, & in tota area esset ros, vellus significauit populum Iudæorum, atea autem in toto mundo populum omnium

G Gentium. Et quia primo tempore ros verbi Dei in sola Iudæa fuit, & totus mūdus in siccitate remanserat, ideo primū ros in vellere venit, & area sicca fuit: postea vero quando Iudæi Christum dominum occiderunt, per passionis iniuriam expressum est vellus, & remansit Iudæorum populus aridus & siccus, & in totam aream, id est, vniuersum mundum, ad omnes gentes, non solum ros, sed etiam pluuia verbi Dei, & Apostolorum flumina peruenerunt. Denique in vniuersa terra quasi area, rore gratiæ perseuerante in nobis, spiritalis irrigatur Ecclesia, & infœlix synagoga ab omni humore vel pluuia diuini verbi sicca remansit & arida. Vt hęc ergo spiritalis pluuia, & ros diuinæ gratiæ perseueret in nobis, omnia quę prædicantur salubriter cogitando, & nobis inuicem colloquendo, velut munda animalia ruminemus: vt vtilem succum, vnde anima nostra in æternum possit viuere, habere possimus, & talibus deliciis satiati
Psalm. 118. cum Propheta dicere mereamur, Quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine. Sed tunc in nobis dulcedo verbi Dei poterit permanere, si hoc etiam aliis plena & perfecta charitate frequentius referendo voluerimus ingerere, vt non solum de nostra, sed etiam de aliorum salute lucra nobis spiritalia possimus prouidere, auxiliante nobis domino nostro Iesu Christo, cui est
H honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 7. *Item eadem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Miserunt principes & Pharisæi: & cætera, quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria tertia post dominicam passionis, de illo versu Psalmi, Sicut deficit fumus, deficiant, &c. Sermo I.

Psalm. 67. Ser. CIX. Psalm. 67.

AVdiuimus & cōtremuimus quod in voce Psalmi est prophetatum. Ait enim, Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie dei. Nō dubito fratres charissimi ꝙ omniū vestrum corda concussa sint, nec cuiusquam conscientia sub his verbis intrepida ste-
Prouer. 20 terit. Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut quis gloriabitur mundum se esse à peccatis? Ac per hoc cū scriptura dicit, Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereāt peccatores à facie Dei, quis non contremiscat, quis nō pauibundus exiliat? Quid ergo faciamus, aut quæ spes nobis est? Neque enim frustra hæc cantantur. Aut vero cum hæc dicit propheta, optat ea hominibus, ac nō potius ventura pręuidet? In verbis quidem figura optantis apparet, sed intelligitur præscientia nunciantis. Sicut enim quædam in scriptura Prophetarum tanquam in præteritum facta narrantur cum futura prædicantur: ita quædam tanquam voto dicuntur optantis, sed qui recte intelligunt quod audiunt, visionem prænunciantis agnoscunt. Longe autem ante natiuitatem dominicæ incarnationis, isti Psalmi dicti atq; conscripti sunt. Non ante deum Christum, sed ante natum ex virgine Maria Christum. Nam profecto pater Abraham longe ante Dauid regē, cuius tempore hi Psalmi cantati sunt,
Ioan. 8. fuit. Dominus autem dixit, Ante Abraham ego sum.
Ioan. 1. Ipse enim est verbum Dei, per quod facta sunt omnia, sed ipse implens Prophetas, in carne se esse venturum per eos prædixit. Ad eius autem incarnationem pertinet passio. Neq; enim potuit pati illa quæ in Euangelio scripta sunt, nisi in carne mortali & passibili quam gerebat. Et ibi vtiq; legitur, quemadmodum domino crucifixo hi qui crucifixerunt eum vestimenta eius diuiserūt sibi, & cū inuenissent in eis tunicā desuper textam,
Ioan. 19. noluerunt eam conscindere, sed sortem super eam miserunt, vt ad quem perueniret, integra perueniret, qua K
significabatur charitas, quæ diuidi non potest. Hæc ergo cum in Euangelio iam facta narrantur, longe ante multos annos in Psalmo cum futura pręnunciarentur, tanquam gesta & transacta narrata sunt. Foderunt, in- Psalm. 21.
quit, manus meas & pedes meos, & dinumerauerūt omnia ossa mea. Ipsi vero considerauerunt & inspexerunt me, diuiserunt sibi vestimēta mea, & super vestem meā miserunt sortem. Omnia tanquam præterita dicuntur, & futura prædicantur. Sicut ergo in verbis præteriti temporis futura facta significātur, sic in figura optantis prenunciantis mens intelligenda est. Sic & de Iuda domini traditore tanquam optat ei Propheta, quod venturū esse prædicit. Et de ipsis Iudæis, Fiat, inquit, mensa eorū Psalm. 68.
in laqueum, & in venationem & in scandalū. Quod de his prædictum esse sine dubitatione exponit, sicut de Iuda quæ sub eadem figura prænunciata sunt Apostolus Act. 1.
Petrus commemorat. Nec sine causa & quæ futura sunt tanquam transacta dicūtur. Deo enim sic certa sunt, vt iam pro factis habeantur, & tanquā optans videtur dicere Propheta, quod certum præuidet esse venturum, nihil aliud, quātum mihi videtur, ostendens, nisi nobis non debere displicere cognitam sententiam dei, quam fixam immobilemq; constituit. Et ideo in Actibus Apo- L
stolorum, cum quidam Propheta nomine Agabus prędiceret Apostolum Paulum in Hierosolyma à Iudæis multa esse passurum, & vsque ad vincula peruenturum, cum hoc audito fratres reuocare & retinere vellent ne illuc pergeret: quid facitis, inquit, cōturbantes cor meū? Ego enim non solum alligari, sed etiam mori paratus Act. 21.
sum pro nomine domini nostri Iesu Christi. Atq; ita cū viderent fratres immobilem viri ad omnia perferenda constantiam, dixerunt, Fiat domini voluntas. Nunquid ergo quia dixerunt, Fiat voluntas dei, optauerunt Apostolo vt talia pateretur, ac non potius mentem suā sublimi & diuino statuto deuotissime subdiderunt? Sic & Propheta cū dicit, Sicut fluit cera à facie ignis, sic per- Psalm. 67.
eant peccatores à facie dei: videt hoc certissime peccatoribus imminere, & placet ei quod deus statuit, ne deo ipse displiceat. Quid ergo facimus fratres, nisi vt dum tēpus est vitā mutemus, & facta nostra si qua sunt corrigamus? Vt quod sine vlla dubitatione ventūrum est peccatoribus, nos non inueniat super quos veniat: nō quia
nō erimus, sed vt nō tales inueniat qualibus venturū es- M
se prędictū est. Propterea se iudex venturū minatur, vt non inueniat quos puniat cū venerit. Propterea illud cantant Prophetę vt corrigamur. Si damnare vellet, taceret. Nemo volēs ferire dicit, obserua. Totum fratres quod audiuimus per scripturas, vox est dei dicētis, Obserua. Et totū quod patimur tribulationes in hac vita, flagellum dei est corrigere volentis ne damnet in fine. Quæ dura sunt, molesta sunt, horrent quando narrantur, quæ quisq; grauia valde patitur in hac vita, in comparatione autem æterni ignis non parua, sed nulla sunt. Siue ergo nos flagellemur, siue cum alij flagellātur, admonemur à domino. Omnia ista fratres quæ in hac vita infliguntur à domino, admonitiones sunt & stimuli correctionis nostræ. Veniet autē ignis æternus de quo dicetur illis qui ad sinistrā constituēdi sunt, Ite in ignē Matth. 25.
æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Tunc acturi sunt quidā pœnitentiam. Nam scriptum est in li- Sapien. 5.
bro quodam Sapientiæ, Dicent intra se pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. Quid nobis profuit superbia, & quid diuitiarum iactātia cōtulit nobis? Transierunt omnia illa tanq̄ vmbra, Erit enim ibi pœniten-

A pœnitentia, sed infructuosa. Erit ibi pœnitentia, sed dolorem habens, medicinam non habens. Nunc est fructuosa pœnitētia, quando correctio libera, pœniteat te ad vocem scripturæ. Nam ad vocem præsentis iudicis, sine causa pœnitebit te. Tunc iam ille sentētiam dicturus est, Et non erit quod reprehendas quando sententiam dicturus est. Non enim tacuit ante sententiā Non enim te distulit nisi vt corrigeres te, quandoquidem la-
Luc. 23. troni in cruce pendenti se mutare permisit. Tunc enim latro pendēs cum domino, credidit in Christum, quando de illo discipuli titubauerunt. Cōtempserunt Iudæi mortuos suscitantem, non contempsit latro secum in cruce pendentē. Non est ergo quod in fine dicatur domino. Non me permisisti bene viuere, aut dilationem correctionis non mihi dedisti, aut non ostendisti quid appeterem, quid vitarem. Videte quia non tacet, videte quia differt, videte quia blāditur, hortatur, minatur. Cōstituit verbum suum in sublimitate, per totum mundū recitatur vniuerso humano generi. Non est qui iam dicat, Nesciui, non audiui. Impletur quod dictum est in
Psalm. 18. Psalmo, Nec est qui se abscondat à calore eius. Modo ergo calor eius in verbo eius est. Mutare modo à calore
B eius, & non deflues sicut cera ab igne eius. Nā illud fratres mei venturū est aliquando quod modo rident impij, quod modo contemnunt derisores, quod putāt falsò cantari aliquando venturū est. Si non venerunt tanta, quanta prędicta sunt, desperemus & illud aliquando venturum. Si autem omnia quæ de Ecclesia futura pręnunciata sunt, iam videmus exhibita & cæcorum etiā oculos feriunt, quid dubitamus etiā illa ventura? Quando dicebatur Ecclesia Christi futura per totum orbem terrarum, dicebatur à paucis & ridebatur à multis. Modo iam impletum est quod tanto ante prædictum est, Diffusa est Ecclesia per totum orbem terrarū. Ante mi-
Gene. 12. & 22. lia annorum promissum est Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gentes. Venit Christus ex semine Abrahæ, benedictæ sunt in Christo iam omnes gentes. Prędicta sunt schismata, & hęreses futurę, videmus illa. Prædictæ sunt persecutiones, factę sunt à regibus colentibus idola. Pro ipsis idolis aduersus nomen Christi repleta est terra martyribus. Sparsum est semē sanguinis, surrexit seges Ecclesiæ. Nec frustra orauit Ecclesia pro inimicis suis. Crediderunt & qui persequebantur. Præ-
C dictum est etiam quia ipsa idola euertenda essent per nomē Christi. Nā & hoc inuenimus in scripturis, Ante paucos annos Christiani illa legebant & non videbāt, adhuc futura illa expectabant, & sic abierunt, non illa viderunt, sed tamē credentes ꝙ futura essent, cum fide abierunt ad dominum. Nostris temporibus etiam ipsa cernuntur. Omnia quæ ante prædicta sunt de Ecclesia, videmus impleta. Solus dies iudicij non est venturus? Ipse solus prænunciatur & non veniet? Vsque adeo sumus duri & lapidei cordis, vt legamus scripturas, & videamus omnia prorsus ad literam euenisse quę scripta sunt, & de his quę remanent desperemus? Quantum est enim quod remanet, ad ea quæ iam nobis exhibita videmus? Tam plura deus ostēdit, & de residuo nos fraudaturus est? Veniet iudicium redditurum pro meritis, Bonis bona, malis mala. Boni simus & securi iudicem expectemus. Fratres mei, maxime nunc dicentem me audite, Nolo tecum computare præterita. Ab hodierna die te muta, cras te alterū inueniat. Nos autem peruersitate nostra sic volumus Deum esse misericordē, vt non sit iustus. Alij rursus quasi præfidentes de iusticia sua, sic volunt iustum vt nolint misericordem. Vtrumq; se exhibet deus, vtrumq; præstat, nec misericordia eius præ- D
scribit iusticiæ, nec iusticia eius aufert misericordiam. Misericors est, & iustus est. Vnde misericordem probamus? Parcit modo peccatoribus, dat veniam confitentibus. Vnde probamus quia iustus est? Quia vēturus est dies iudicij quem modo differt, non aufert. Et cum venerit redditurus est pro meritis. An hoc vultis vt reddat auersis quod reddetur conuersis? Fratres, iustum videtur vobis vt ibi ponatur Iudas, vbi positus est Petrus? Et *Mat. 27.*
ipse ibi poneretur si se correxisset, Sed de venia desperans, potius sibi collum ligauit, q̃ regis clementiam supplicaret. Itaq; fratres, sicut dicere cœperam, nō est vnde reprehendamus deū. Quid contra illum dicamus, non erit cum venerit iudicare. Cogitet vnusquisq; peccata sua, & modo illa emendet cum tempus est. Sit fructuosus dolor, non sit sterilis pœnitudo. Tāquam hoc dicit *De pœ. di. 1. c. Nonne.*
deus, Ecce indicaui sententiam, sed nondum protuli. Prædixi, non fixi. Quid times quia dixi? Si mutaueris, *Gene. 6.*
mutatur. Nam scriptum est, ꝙ pœniteat deum. Nūquid *Hiere. 18.*
quo modo hominem sic pœnitet Deum? Nam dictum est, Si pœnituerit vos de peccatis vestris, pœnitebit & me de omnibus malis quæ facturus erā vobis. Nunquid quasi errātē pœnitet Deum? Sed pœnitentia dicitur in deo mutatio sententię. Non est iniqua, sed iusta. Quare iusta? Mutatus est reus, mutauit iudex sententiam. Noli E
terreri. Sententia mutata est, nō iusticia. Iusticia integra manet, quia mutato debet parcere quia iustus est. Quo modo pertinaci nō parcit, sic mutato parcit. Ipse rex est indulgentiarum, qui dator est legis. Misit legem, venit cū indulgentia. Reum te fecerat lex, absoluit te qui dedit legem. Imò non absoluit. Nam absoluere est innocentem iudicare. Donat potius peccata conuerso. Omnes enim sunt rei, qui peccatis suis inuoluti sunt. Nemo se optet absolui. Omnes veniam deprecemur. Venia vero datur mutato. Et erimus securi cū audierimus, Sicut *Psalm. 67.*
fluit cera à facie ignis, sic pereāt peccatores à facie Dei. Certe fratres modo pereunt peccatores, & non pereūt peccatores. Si incipiant iuste viuere, peribunt vtique peccatores, sed nō peribunt hominēs. Homo peccator, duo nomina sunt, homo vnum nomen est, & peccator *23. Quæst. 4. duo.*
vnum nomen est. In his duobus nominibus intelligimus, quia vnum horum deus fecit, alterum horum homo fecit. Hominem enim Deus fecit, peccatorem se ipse homo fecit. Quid ergo contremiscis? Quando tibi dicit deus, Pereant peccatores à facie mea, hoc tibi dicit de⁹, Pereat in te quod tu fecisti, & seruo quod ego feci. Et modo ardet ignis in calore verbi, res est in fer- F
uore spiritus sancti, sicut diximus iādudum, quia scriptum est in alio Psalmo, Nec est qui se abscondat à ca- *Psal. 18.*
lore eius. Spiritum autem sanctum esse calorem dicit Apostolus, Spiritu feruentes. Ergo pro facie dei, tibi po *Roma. 12.*
ne interim scripturam dei. Liquesce ab illa, pœniteat te cum audis hęc de peccatis tuis. Cum autem te pœnitet, & cum teipsum excrucias sub calore verbi, cum etiam lachrymæ currunt, nonne ceræ tabescenti, & tanquam in lachrymas currenti similis inueniris? Modo ergo fac quod in posterum times, & non habebis quod in posterum timeas. Tantum non sicut fumus deficiant. Nam vtrumq; ibi habes positum, forte non sine causa, quia est etiam distātia peccatorum. In ipso vno verbo *Psalm. 67.*
vtrumq; posuit Psalmus, Sicut deficit fumus, deficiant: & sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie dei. Qui sunt qui sicut fumus deficiunt? Qui sunt nisi superbi, non confitentes peccata sua, sed defendentes? Quare fumo comparati sunt? Quia fumus erigit se, extollit

G extollit se tanquam in cœlum, sed quanto fit superior, tanto facilius euanescit & disperit. Rursus considerate quod dixi. Solidior est fumus igni proximus, & terræ proximus, nondum sic euanuit, nondum sic est dispersus in ventos: quando autē attenuatur, euanescit, & disperit quando se multum extulerit. Quia ergo superbus sic se erigit contra deum, quo modo fumus contra cœlum, restat vt ita deficiat, & tanquam in ventos suæ vanitatis elatione dissipatus intereat, quemadmodū disperit fumus elatus, tumida non solida magnitudine inflatus. Sic est enim fumus. Vides magnam molem, habes quasi quod videas, & non habes quod teneas. Talē ergo pœnam fratres ante omnia detestamini, nec defendatis peccata vestra: & si adhuc facitis, nolite defendere. Subdite vos deo, & sic tundite pectora vestra, vt & ipsa quę remanserunt, nō fiant. Conamini non facere, & si fieri potest, nulla facite: si autem fieri non potest vt nulla faciatis, maneat tamen illa pia confessio. Erit enim respectus misericordiæ ipsius, vt te conantē omnia perimere, & quantum adiuuerit perimente, de reliquis quæ tibi restant in itinere in vento, & in conatu comprehenso, facile ignoscat: tantum proficere affecta, H non deficere. Si non te inuenit dies vltimus victorem, inueniat vel pugnantem, non captum & addictum. Est autem misericordia abundantissima & larga eius beneuolentia, qui nos sanguine filij sui redemit, cū propter peccata nostra nihil essemus. Nam ipse aliquid magnum fecit, cum hominem ad imaginem & similitudinem suam creauit. (Gene. 1.) Sed quia nos nihil fieri voluimus peccando, & traducem mortalitatis de parentibus duximus, & massa peccati, massa iræ facti sumus, placuit tamen illi per misericordiam suam redimere nos tanto precio, dedit pro nobis sanguinem vnici sui innocenter nati, innocenter viuentis, innocenter mortui. Qui nos tanto precio redemit, non vult perire quos emit. Non emit quos perdat, sed emit quos viuificet. Si peccata nostra superant nos, precium suum non contemnit. Deus precium magnum dedit, nec tamen nobis tātum de ipsius misericordia blādiamur, si non fuerimus conati aduersus peccata nostra, nec si aliqua maxime capitalia fecerimus, speremus ita futurā esse misericor- I diam, vt ei coniungatur iniquitas. Nunquid enim & eos qui nihil egeruut, quemadmodum correcti viuerent, sed in pertinacia & duricia animi permanserunt, accusauerunt etiam deum defendendo peccata sua ibi constituturus est vbi constituit sanctos Apostolos, Prophetas, Patriarchas & fideles suos bene de se meritos, sibi seruientes, ambulantes in castitate, modestia, humilitate, eleemosynas facientes, ignoscentes quod à quoquam perpessi sunt. Talis est enim via iustorum, talis est via sanctorum tenentium deum patrem, tenentium Ecclesiam matrem, nec illum parentem, nec istam offendentes, sed in amore vtriusque parentis viuentes, & ad hæreditatem æternam properantes, non læso patre, non læsa matre, datur vnicuique hæreditas. Quia duo parentes nos genuerunt ad mortem, duo parentes nos genuerunt ad vitam: (*Parentes duo ad mortem & duo ad vitam.*) Parentes qui nos genuerunt ad mortem, Adam est & Eua: parentes qui nos genuerunt ad vitam, Christus est & Ecclesia. Et pater meus qui me genuit ad mortem Adam mihi fuit, & mater mea Eua mihi fuit. Nati sumus secundum istam progeniem carnis ex munere quidem dei, quia & istud munus non est alterius, sed Dei: & tamen fratres, quo modo nati sumus? Certe vt moriamur. Præcessores genuerunt sibi successores, nunquid genuerunt sibi cū quibus hic semper viuant? Sed tanquam decessuri, qui illis succede- K rent genuerunt sibi. Deus autem pater & mater Ecclesia, non ad hoc generant, generant autē ad vitam æternam, quia & ipsi æterni sunt. Et habemus hæreditatem promissam à Christo vitam æternam, secundum quod (*Ioan. 1.*) verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Nutritus creuit, passus, mortuus & resuscitatus accepit hæreditatem regnum cœlorum. In ipso homine accepit resurrectionem & vitam æternam, in ipso homine accepit, in verbo autem non accepit: quia incommutabiliter manet ab æterno in æternum. Quia ergo accepit resurrectionem & vitam æternam, caro illa quæ resurrexit & viuificata ascendit in cœlum, hoc nobis promissum est. Ipsam hæreditatem expectamus, vitam æternam. Adhuc enim non totum corpus accepit, quia caput in cœlo est, membra adhuc in terra sunt: nec caput solum accepturum est hęreditatem, & corpus relinquetur, totus Christus accepturus est hæreditatem. Totus secundum hominem, id est, caput & corpus. Membra ergo Christi sumus, speremus hæreditatem, quia cum ista omnia transierunt, hoc bonum accepturi sumus quod non transibit, & hoc malum euasuri quod non transibit: æterna sunt enim vtraq;. Non enim aliquid non æternū promisit suis, & aliquid temporale minatus est impiis. Quo modo vitam, beatitudinem, regnum, hæreditatē L sempiternam sine fine promisit sanctis, sic ignem æternum minatus est impiis. Si quod promisit non amamus, saltem quod minatus est timeamus.

Item eodem die Homilia, Deo eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ambulabat Iesus in Galilæam, & cætera quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. (*Ioan. 7.*)

Feria quarta post dominicam paßionis, de illo versu Psalmi, Tibi derelictus est pauper, &c. *Sermo I.* (*Psalm. 9.*)

Cantauimus domino & diximus, Tibi derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. (*Sermo CX.* *Psalm. 9.*) Quęramus pauperem, quęramus pupillum. Nec mirum sit quòd admoneo vt quęramus, quos sic abundare cernimus & sentimus. Nōne pauperibus plena omnia? Nōnne pupillis plena sūt omnia? Et tamē inter omnia quæro pupillū. Ac prius ostendendum est charitati vestræ id, quod putamus nō hoc esse quod quęrimus. Qui enim dicuntur pauperes & sunt, in quos à deo mādatæ M eleemosynę fiunt, de quibus fatemur scriptum, Include (*Eccli. 29.*) eleemosynā in corde pauperis, & ipsa orabit pro te dominum. Abundat quidem hoc genus hominum, sed altius intelligendus est iste pauper de quo dictū est, Beati (*Matt. 5.*) pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorū. Sunt pauperes non habentes pecuniam, victum quotidianum vix inuenientes, alienis operibus misericordia sic indigentes, vt etiā mēdicare nō erubescant: sed si de his dictum est, Tibi derelictus est pauper: nos quid facimus qui hoc nō sumus? (*Psalm. 9.*) Ergo nos qui Christiani sumus, nō sumus deo derelicti? Et quę alia nobis spes est, si non sumus illi derelicti, qui nos nō dereliquit? Discite ergo esse pauperes & Deo relinqui ò cōpauperes mei. Diues est, superbus est. Nā & in diuitiis istis, quæ vulgo appellantur diuitię, quibus est contraria vulgaris ista paupertas, in diuitiis ergo istis nihil est sic cauendum q̄ superbiæ morbus. Qui enim non habet pecuniam, nō habet amplissimas facultates, nō habet vnde se extollat. Si ergo qui non habet vnde se extollat, nō laudatur pro eo quòd non se extollit: qui habet, laudetur si se non extollit. Quid ergo laudo humilem pauperem? Vnde superbiat non habet. Quis autem ferat & inopem & superbū?

A Lauda diuitem humilem, lauda diuitem pauperem. Tales vult Apostolus Paulus, qui scribens ad Timotheum *1. Timo. 6.* dicit, Præcipe diuitibus huius seculi, nō superbe sapere. Noui quid dicam. Hoc illis pręcipe. Habēt diuitias intrinsecus superbiā persuadētes, habent diuitias in quibus laborent esse humiles. Da mihi Zachæum habentē magnas diuitias, principem publicanorum, cōfessorem peccatorum, statura breuem, animo breuiorem, ascendentem lignum vt transeuntem videret, qui pro illo *Lucæ. 19.* pendebat in ligno. Da mihi dicentem, Dimidium rerū mearum do pauperibus. Sed multū diues es ô Zachæe, multum diues es: Ecce dimidium dabis, Dimidium quare reseruabis? Quia si cui aliquid abstuli, quadruplū reddo. Sed ait mihi quisque médicus, debilitate fessus, pannis obsitus, fame languidus, respondit mihi & dixit, Mihi debetur regnum cœlorum: ego enim similis *Lucæ. 10.* sum illi Lazaro, qui iacebat vlcerosus ante diuitis domum, cuius canes lingebant vlcera, & quærebat saturari de micis quę cadebant de mensa diuitis, ego illi similior sum, inquit. Nostrum genus est, cui debetur regnū cœlorum, non illi generi qui induuntur purpura & bysso, & epulantur quotidie splendide. Talis enim erat il- B le, ante cuius domū iacebat pauper vlcerosus: & videte exitus amborum. Contigit enim mori inopem illum, & auferri ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est diues, & sepultus est. Nā pauper forte nec sepultus. Et quid postea? Cum apud inferos diues ille in tormentis esset, leuauit oculos suos, vidit pauperem quem contempserat in Abrahę gremio quiescentem. Desiderauit guttā, à quo ille micam. Et quoniam dilexit opulentiam, non inuenit misericordiam. Voluit subueniri fratribus suis, semper væcors, sero misericors. Nihil omnino quod postulauit, accepit. Discernamus ergo, inquit mihi, pauperes & diuites. Quid me ad alia intelligenda exhortaris? Aperti sunt pauperes, aperti sunt diuites. Audi ergo me de hoc quod proposuisti domine pauper. Cum illum sanctum vlcerosum te esse dicis, timeo ne superbiendo non sis quod dicis, Noli cōtemnere diuites misericordes, diuites humiles: & vt citius dicam quod paulo ante dixi, diuites pauperes noli contemnere ô pauper. Esto & tu pauper, pauper, id est, humilis. Si enim diues factus est humilis, quanto magis pauper debet esse humilis? Pauper non habet vnde infletur, diues habet cum quo luctetur. Audi ergo me, Esto ver' pauper, esto pius, C esto humilis. Nā si de ipsa pannosa & vlcerosa paupertate gloriaris, quia talis fuit ille qui ante domum diuitis inops iacebat, attendis quia pauper fuit, & aliud non attendis. Quid, inquis, attendo? Lege scripturas, & inue- *Lucæ. 16.* nies quod dico, Lazarus pauper fuit, in cuius sinum leuatus est, diues fuit. Contigit, inquit, mori inopē illum, & auferri ab angelis. Quò? In sinum Abrahæ, id est, in secretum vbi erat Abraham. Nolite enim carnaliter intelligere, quod velut in sinum tunicę Abrahę leuatus sit *Psalm. 78.* pauper. Sinus erat, quia secretū erat. Vnde dicitur, Red- *Reddere in sinū eorum quid?* de vicinis nostris in sinum eorum: id est, in secreta eorū. Quid est, Redde in sinum eorum? Torque conscientiam eorum. Lege: aut si legere non potes, audi cum le- *Gene. 13.* gitur, & vide Abraham opulentissimum fuisse in terra, auro, argento, familia, pecore, possessione, & tamen diues iste pauper fuit, quia humilis fuit. Humilis autē fuit, *Gene. 15.* credidit Abrahā Deo, & deputatum est illi ad iusticiā. Iustificatus est gratia dei non propria pręsumptione. Fidelis erat, bene operabatur. Filium iussus est immolare, neque cunctatus est ei offerre quod acceperat à quo acceperat. Probatus est Deo, constitutus est exemplum fidei. Iam deo notus erat, sed nobis monstrandus erat. D Nō est inflatus quasi in operibus bonis suis, quia pauper erat diues iste. Et vt scias quia non est inflatus tanquam in bonis operibus suis. Sciebat enim quia quicquid habēbat, à deo habebat: & non in semetipso, sed in domino gloriabatur. Audi Paulum Apostolū, Si enim Abra- *Roma. 4.* ham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed nō ad Deum. Videtis, quia cum abundent pauperes, recte quærimus pauperem, in turba quærimus & vix inuenimus. Occurrit mihi pauper & quæro pauperē. Interim tu manum porrige pauperi quē inuenis. Ex corde quæris quem quæris. Tu dicis, pauper sum sicut Lazarus: diues iste meus humilis non dicit, diues sum sicut Abraham. Ergo tu te extollis, ille se humiliat. Quid inflaris & non imitaris? Ego, inquit, pauper leuor in sinum Abrahæ, non vides quia diues susceptor est pauperis? Si enim superbis contra eos qui habent pecuniam, negas eos ad regnum cœlorum pertinere, cum in eis fortasse inueniatur humilitas quæ in te non inuenitur. Non times ne tibi cum mortuus fueris dicat Abraham, Recede à me quia blasphemasti me? Admoneamus ergo diuites nostros quod Apostolus admonuit, Non superbe *1. Timo. 6.* sapere, neque sperare in incerto diuitiarum. Admoniti E sumus. Diuitię illæ quas putatis plenas esse deliciarum, pleniores sunt periculorū. Pauper erat, & securior dormiebat. Sic namque alius accedebat ad duram terram, quàm ad lectum inargentatum. Attendite curas diuitum, & comparate securitati pauperum. Sed audiat diues iste vt non superbe sapiat, neque speret in incerto diuitiarum. Vtatur mundo tanquam non vtens. Sciat *Ibidem.* se viam ambulare, & in has diuitias tanquam in stabu- *2. Cor. 7.* lo intrasse. Reficiat, viator est, reficiat se & transeat: nō secum tollit quod in stabulo inuenit. Alius viator erit, & ipse habebit, sed non auferet. Omnes hic relicturi sunt, quod hic acquisierūt. Nudus, inquit, exij de vtero *Iob. 1.* matris meę, nudus reuertar in terram. Audi alium pauperem, Nihil intulimus in hunc mundum, sed nec auferre aliquid possumus. Victum & tegumentum haben- *1. Timo. 6.* tes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & desideria multa & noxia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix est enim omnium malorum auaricia, quam quidam appetentes à fide pererrauerunt, & inseruerunt se doloribus multis. Qui sunt isti qui à fide pererraue- F runt & inseruerunt se doloribus multis? Qui volunt diuites fieri. Modo respondeat mihi ille pannosus. Videamus si non vult diues fieri, videamus, interrogemus eum si non vult diues fieri. Respondeat, non mentiatur. Audio linguam, sed interrogo conscientiam. Dicat si non vult fieri: si autem vult, iam incidit in tentationē & desideria multa, stulta & noxia. Non enim opes, sed desideria. Vnde? Quia vult diues fieri. Quid inde? Desideria multa & stulta & noxia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Vides vbi sis? Quid mihi ostentas nullas facultates, cum ego vincam tantas cupiditates? Ecce iam compara duos. Iste diues est, ille pauper. Sed iste diues est, iam est, non vult fieri: iste diues est, aut de parentibus, aut de donis & hæreditatibus. Ponamus, faciamus: diues est etiam de iniquitatibus, iam non vult addere, imposuit modum, fixit limitem cupiditati, iam corde militat pietati. Diues, inquis. Respondeo, diues est. Iterum tu accusator respondes & dicis, De iniquitate diues est. Quid si facit amicos de mámona iniquitatis? Dominus nouerat quod dicebat: vtique non errabat, quando præcipiebat, Facite vobis *Lucæ. 16.*

amicos

G amicos de mammona iniquitatis, vt & ipsi recipiant
vos in tabernacula æterna. Quid si hoc facit iste diues?
Iam finit cupiditatem, exercet pietatem. Tu nihil habes,
sed diues vis fieri, incides in tentationem. Sed forte in-
de factus es pauperrimus & egentissimus, quia nescio
quid habebas paternum, quod te sustentaret, & calum-
nia aliqua competitoris abstulit. Gemis, audio, tempo-
ra accusas. Quod gemis, si possis facis. An non vide-
mus, an non quotidianis exemplis plena sunt omnia?
Heri gemebat, quia perdebat sua: hodie pergens ad ma
iorem, rapit aliena. Inuenimus verum pauperem, inue-
nimus pium humilem, non de se fidentem, pauperem
2. Cor. 8. virum, membrum pauperis, qui propter nos pauper fa-
ctus est cũ diues esset. Vide diuitem nostrum qui prop-
ter nos pauper factus est cum diues esset. Vide illum di
Ioan. 1. uitem. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum
est nihil. Plus est aurum facere quàm habere. Diues es
auro, argento, pecore, familia, fundis, fructibus, tibi ista
creare non potuisti. Vide illum diuitem, omnia per ip-
sum facta sunt. Vide illum pauperem, verbum caro fa-
ctum est, & habitauit in nobis. Quis digne cogitat di-
uitias eius? Quo modo faciat qui non fit, quo modo
H creet non creatus, formet non formatus, mutabilia ma
nens, temporalia sempiternus? Quis digne cogitat diui
tias eius? Paupertatem cogitemus, ne forte pauperes vel
ipsam capiamus. Cõcipitur vtero virginali, includitur
Luca. 1. visceribus matris. O paupertas. In angusto diuersorio
& 2. nascitur, inuolutus infantilibus tegumentis, in præsepio
ponitur, fit cibaria iumentis pauperibus, deinde cœli &
terræ dominus. Creator angelorum, omnium visibiliũ
& inuisibilium effector & conditor, fugit, vagit, nutri-
Matt. 27. tur, crescit, tolerat ætatem, occultat maiestatem: postea
tenetur, contemnitur, flagellatur, illuditur, conspuitur,
colaphizatur, spinis coronatur, ligno suspenditur, lan-
cea perforatur. O paupertas. Ecce caput pauperum quos
requiro, cuius pauperis membrum inuenimus virum
pauperem. Breuiter quęramus pupillum, quia in paupe-
re requirendo fatigati sumus. Domine Iesu, pupillum
Matt. 23. quęro. Fatigatus quæro, cito responde vt inueniam. Ne
vobis dicatis, inquit, patrem in terra: inuentus est pu-
pillus iste. Oret pupillus iste, audiamus eum, & imite-
Psalm. 26. mur eum. Quæ eius est oratio? Quoniam pater meus &
I mater mea dereliquerunt me, dominus autem assump-
Mat. 5. sit me. Si ergo beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum
Psalm. 9. est regnum cœlorum, tibi derelictus est pauper. Si pater
meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem
assumpsit me: pupillo tu eris adiutor.

Item eodem die Homilia de eo, quod scriptum est in Euãgelio
Ioan. 10. *secundum Ioannem, Facta sunt encęnia in Hierosolymis, &c.*
quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

Feria quinta post dominicam passionis, de aduersitate temporali.
Sermo I.

Ser. CXI. QVoties, fratres charissimi, aliquæ aduersitates
veniunt, quoties aut hostilitas aut siccitas aut
mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerint ir-
rogata, non eius iniusticiæ, sed nostris hoc pec
Roma. 3. catis imputare debemus. Quia sicut dicit apostolus, Nõ
iniquus est deus qui infert iram. Multorum enim malis
moribus atq; clamoribus exagitatus est mundus. Et vt
Boni & ma hoc omnes intelligere possint, apertius charitati vestræ
li, duo va- insinuo, sic sũt boni & mali, quo modo si duo vasa sint
sa plena. plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata
preciosa cũ vno ventilabro ventilata. Illud vas vbi fue
rint aromata odorem desiderabilem: aliud autem fœ- K
torem intolerabilem reddit. Ita simul boni atque mali
indiscrete quidẽ turbati, sed alto dei iudicio separati.
Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit, qui bo-
ni sunt velut sancta vasa gratias agunt deo, qui eos ca-
stigare dignatur: illi vero qui sunt superbi, luxuriosi, cu-
pidi, blasphemant & murmurant contra deum dicen-
tes, O deus, quid tanti mali fecimus vt talia patiamur?
Vnde sæpe fit, vt infœlices isti amore huius vitę obliga-
ti, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de
qua fugiet dolor & gemitus, amittãt: & quod peius est,
nec ista mala præsentia possunt euadere, sed ad illa quæ
æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt perueni-
re. Non insultans, sed gemens & dolens hęc dico. Ecce
sicut in eo qui superbo & rebelli spiritu emẽdare se no-
luerit, impletur illud quod scriptũ est, Qui in sordibus Apoca. 22.
est sordescat adhuc. Iustus autem iustiora faciet, & san-
ctus sanctiora, Non enim spes bonorũ in isto est mun- Roma. 8.
do posita. Spes enim quæ videtur, ait apostolus, non est
spes, quoniam & ipsa spes mundana quæ videtur in a-
maritudine vera est. Amaram enim potionem mun-
dus suis dilectoribus propinat. O infœlicitas generis hu
mani. Amarus est mundus & diligitur, putas si dulcis L
esset qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas dilecto-
res mundi, vbi est quod amastis, vbi est quod pro mag-
no tenebatis, vbi est quod dimittere nolebatis, vbi sunt
tot regiones, vbi tantę splendidissimæ ciuitates? Lugen
do potius ista dicta sunt quàm insultando. Magno affe
ctu ista deputarentur, si tantummodo audirentur. At cũ
oculos nostros dira calamitas, & obsidionis percusse-
rit, & nunc tempore mortalitatis affligat mortuorum
hominum sepeliendis corporibus, vix illi qui remane-
re videbantur occurrerent. Considerantes etiam illa
mala quę iusto dei iudicio illata sunt, quando totę pro-
uinciæ in captiuitatem ductę sunt, sustinuimus matres-
familiâs abductas, prægnantes abscisas, & nutrices auul
sis è manibus paruulis, atq; in vias proiectis, nec viuos
ipsos filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire.
Cruciatus magnus & dolor, timor & horror tortores
cordis pariter insistebant, maximè cum à talibus fœmi-
nis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se
sciebat multorum mancipiorum fuisse dominam, bar-
barorum se subito sine vllo precio lugeret ancillã. Sic M
impletum est in nobis illud quod dictum est per Pro-
phetam Dauid, Vendidisti populum tuum sine precio, Psal. 43.
& non fuit multitudo in commutationibus eorũ. Du-
ra à delicatis & à nobilibus mulieribus seruitia sine vlla
miseratione humanitatis à barbaris exacta sunt. Strepi-
tus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia
audiuimus atq; videmus. Nunquid ferreæ sunt carnes ho
minum, etiam si seruus ferreus in aliquibus inueniatur?
Quis ista audiens vidénsque non doleat? Vnde cum Hiere. 9.
Propheta dicere possum', Quis dabit capiti meo aquã,
aut oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die
ac nocte interfectos filię populi mei? Non solum mor-
tem corporum, verum etiam animarum? Christianis lo
quimur, multos cognouimus in ista vastatione sine sa-
cramento baptismi ex ipsa vita fuisse ereptos atque in-
ter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneior, quis plan- Roma. 9.
ctus celsior inueniri potest, quando sic exarsit ira om-
nipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum suum in
quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico fi- Roma. 8.
lio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit
illum, nec precium tanti sanguinis attenderit, nulli Ec-
clesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere
ciuitati.

A ciuitati. Nos vero fratres charissimi, quib9 dominus nō pro nostris meritis parcere, sed adhuc ad pœnitētiam reseruare dignatur, nō sine grādi timore debemus cōsiderare quòd hæc omnibus nobis prębentur exempla, Et ideo illorum mors proficiat ad nostram salutē, eorū tribulatio sit nostra correptio, de aliorum plagis faciamus medicamēta vulneribus nostris: & semper timeamus quod dominus in Euāgelio dixit, Putatis quòd hi *Lucæ.13.* Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniā talia passi sunt, non dico vobis, sed nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideo qui solebat esse luxuriosus sit castus, qui superbus sit humilis, qui erat inuidus sit benignus, qui per fraudes vel calumnias solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores eleemosynas dare. Nimis delicatū est quod à nobis requirit dominus noster, fratres charissimi, nō dixit nobis ieiunate plus quàm potestis, & plusquam vires vestræ sufferunt vigilate. Nō nobis dicit, à vino vel à carnibus abstinete. Non à nobis requiruntur, sed hoc dignatur iniūgere, quod omnes homines possunt cū ipsius gratia sine B grādi labore complere. Sed quod pessimum est, multi sunt qui durissimum & amarissimum auariciæ iugum *Matth.11.* cū multis laboribus volunt ferre, & dulce iugū Christi & onus eius leue dissimulant humeris suis imponere: malunt cum multis peccatis sub sarcina graui succumbere, quàm iugum Christi, quod eos potest in cœlum eleuare, suscipere. Vos vero fratres, nobiscū sapienter & fideliter cogitātes, dirumpatis à ceruicibus vestris durum & asperum auariciæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris humeris imponentes, secundum Apo- *Philip.3.* stolum, conuersationem vestram leuātes in cœlum, vt *Colos.3.* cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cū ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit in, &c.

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in *Lucæ.7.* *Euangelio secundum Lucam, Rogabat Iesum quidam Pharisæus, &c. quæ habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XXIII.*

Feria sexta post dominicam passionis, De studio sapientiæ & meditatione legis dei. Sermo I.

Sermo CXII. OPortet fratres charissimi, vt mundo corde & casto corpore sapientiā diuinam discere diligatis, & intelligere appetatis, quia ipsa cogni- C tio dei se fideliter quærentibus & instāter meditātibus tribuit. Cognitione autē dei nihil melius est, quia nihil beatius est, & ipsa vera beatitudo est. Vnde *Ioan.17.* & saluator ad patrem ait, Hæc est autē vita æterna, vt cognoscant te vnum verū deum, & quē misisti Iesum Christum. Huius ergo sapiētiæ noticia qualiter adipiscatur, audite. Primo omniū quærendū est homini quæ sit vera scientia, veraq; sapientia, Quia sapientia huius *1.Corin.3.* seculi, stulticia est apud deū. Scientia vera est: à diaboli seruitio, quod sunt peccata recedere, & sapientia perfecta est deum colere secundum mandatorum illius veritatem, quia in his duobus vita beata acquiritur, sicut *Psal.33.* Psalmista ait, Diuerte à malo, & fac bonum. Nec etiam sufficit aliquem mala non facere, nisi etiā bona faciat: nec bona facere, nisi etiam mala omittat. Omnis ergo qui sic sapiens est, proculdubio beatus erit in æternum. Beata siquidē vita est, cognitio diuinitatis: cognitio diuinitatis, virtus boni operis est: virtus boni operis, fructus est æternæ beatitudinis. Adhuc ergo bonum habemus solatium, diuinarum lectionē scripturarum, quia sacrarum lectio scripturarū diuinæ est præcognitio nō parua beatitudinis. In his enim quasi in quodā speculo homo seipsum cōsiderare potest qualis sit, vel quò ten-

dat. Lectio assidua purificat omnia, timorē incutit ge- D hēnæ, ad gaudia superna cor instigat legētis. Qui vult cum deo semper esse, frequenter debet orare & legere. Nam cū oramus, ipsi cum deo loquimur: cū vero legimus, deus nobiscum loquitur. Geminum cōfert donū lectio sanctarum scripturarū, siue quia intellectū mentis erudit, seu quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem dei perducit. Labor honestus est lectionis, & multum ad emundationem animi proficit. Sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex diuinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur, sicut psalmista ait, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua do- *Psal.118.* mine, super mel & fauum ori meo. Sed ille beatissimus est, qui diuinas scripturas vertit in opera. Omnes planè scripturę sanctę ad nostrā salutem scriptę sunt, vt proficiamus in eis in veritatis agnitionē. Sæpius cæcus offendit q̄ videns, sic ignorans legem dei sæpius ignorāter peccat quàm ille qui scit. Sicut cæcus sine ductore, sic homo sine doctore viā rectā vix graditur. Et ideo fratres charissimi, quicūq; ex vobis lectiones sacras legere & intelligere possunt, in his studiū impendat, vt E earū frequenter meditatione vtantur: qui vero sensum locutionis sacræ ex lectione nō possunt percipere, attētius audiāt interpretantem, vt recipiant saltem inde ædificationē. Cùm vero magisterio cœlesti istructi quid faciendū, quidve vitandū sit dilectissimi accipiatis, nō sit mora in faciendo, quod intus sapiatis intelligendo: quia vt beat9 Paulus Apostolus ait, Nō auditores legis *Roma.2.* iusti sunt apud deum, sed factores legis. Et ipsa veritas *Lucæ.12.* ait, Seruus qui scit volūtatē domini sui & nō facit, vapulabit multis. Item alibi scriptū est, Scienti bonum & nō *Iacobi.4.* facienti, peccatum est illi. Itaq; omni diligentia studete vt cognoscatis voluntatē dei: postquā autem cognoueritis voluntatē eius summo nisu contendite, vt hanc faciatis implentes mādata illius, & instanter deposcite, vt in hoc perseuerantes perueniatis ad promissa illius. Ad quod nos adiuuare dignetur ipse qui per suā bonitatē nos vocauerat, & per suā gratiā liberauerat, quiq; bene certātibus cœlestia regna promiserat Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat cum deo patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum. Amen.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Collegerunt pontifices & Pharisæi consilium aduersus Iesum. &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. F *Ioan.11.*

Sabbato post dominicam passionis, De vita mortali & immortali. Sermo I.

DIxit dominus cuidam adolescenti, Si vis veni- *Ser. CXIII.* re ad vitam, serua mandata. Non dixit, Si vis *Matth.19.* venire ad vitam æternam: sed, si vis venire ad vitam: eā definiēs vitā quæ fuerit æterna vita. Huius ergo vitæ amorē nos primitus commendemus. Etenim amatur & qualiscūque vita ista, & ipsam qualemcunque ærumnosam, miseram finire homines timent & pauescunt. Hinc videndum est, hinc considerandum est, quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic amatur misera ista, & quandoque finienda vita: considerate fratres, quantum amanda sit vita, vbi nunquam finies vitam. Amas ergo istā vitam, vbi tantum laboras, curris, satagis, anhelas, & vix enumerātur quæ necessaria sunt in misera vita, seminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, texere, & post hæc omnia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in misera ista quam diligis vita, & putas te semper victurum & nunquam moriturum. Templa saxea, marmorea, ferro

plumboq;

G plumboq; consolidata tamen cadunt, & homo se nunquam putat moriturum? Discite ergo fratres quęrere ęternam vitam, vbi ista non tolerabitis, sed in æternum *Psal.33.* cũ deo regnabitis. Qui enim vult vitã, sicut dicit propheta, diligat videre dies bonos. Nam in diebus malis mors potius optatur quàm vita. Nõne audiuimus & vidimus homines in aliquibus tribulationibus & angustiis, conflictationibus & ægritudinibus dum sunt constituti & vidẽt se laborare, nihil aliud dicere, Deus mitte mihi mortem, accelera dies meos? Et quando venit ægritudo, curritur, adducuntur medici, solidi & munera promittũtur. Dicit tibi ipsa mors, Ecce assum quam pauloante à domino petebas, quid mihi modo fugere vis? Inueni te falsatorem, & miseræ vitæ amatorem. De *Ephe.5.* his autem diebus quos agimus, Apostolus ait, Redimẽtes tempus quoniam dies mali sunt. Non ergo sunt mali dies quos agimus in corruptela huius carnis in tanta vel sub tanta sarcina corruptibilis corporis, inter tãtas tentationes, inter tantas difficultates, vbi falsa volũtas, nulla securitas gaudij, timor torquens, cupiditas auida, H tristicia arida? Ecce quàm malos dies, & nemo vult finire ipsos dies malos, multumq; hinc rogant homines deum vt diu viuant. Quid est autẽ diu viuere, nisi diu torqueri? Quid est aliud diu viuere, quàm malos dies malis diebus addere? Et cum crescunt pueri quasi accedunt illis dies, & nesciunt quia minuũtur, & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim decedunt dies potius quàm accedũt. Cõstituit alicui homini nato, verbi gratia, octoginta annos, quicquid viuit, de summa minuit, & inepti homines gratulãtur plurimis nataliciis tam suis quàm filiorum suorũ. O virum prudentem, si tibi vinum minuatur in cuppa tristaris, dies perdis & gaudes? Mali ergo sunt dies, & eo peiores, quia diligũtur. Sic blãditur hic mundus vt nemo velit finire ærũnosam vitam. Vera enim vita vel beata hæc, cum resurgimus & cũ Christo regnabimus. Nam & impij resurrecturi sunt sed in ignem ituri. Vita itaque non est nisi beata. Et beata vita esse non potest nisi æterna, vbi sunt dies boni, nec multi, sed vnus. Ex cõsuetudine huius vitæ appellati sunt dies. Dies ille nescit ortum, nescit occasum: illi diei nõ succedit crastinus, quia eum nõ præ I cedit hesternus. Hunc diem vel hos dies & hãc vitam & veram vitam in promissis habemus. Alicuius ergo operis merces est. Si enim mercedem amamus in opere nõ deficiamus, & in æternũ cũ Christo regnabimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Subleuatis Iesus oculis in cælum dixit, Pater venit hora, &c quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan.17.*

Dominica in Ramis palmarum, De passione domini. Sermo I.

Sermo CXIIII. ADmonet nos fratres charissimi, ad solennitatem dominicæ passionis ipse, in quo eam nec muta elemẽta tacuerunt. Celebrei eam lux fidei linguis hominũ, quam conclamauerunt etiã silentia tenebrarũ. Hodie dominus noster in statera crucis preciũ nostræ salutis appendit, & vna morte vniuersum mundũ sicut omnium conditor, ita omniũ reparator absoluit. Indubitanter enim credamus quòd totum mundum redemit, qui plus dedit quàm totus mundus valeret, Meritum enim redemptæ mercedis dignitas insignis precij supergressa est. Inter redemptũ & redimentem dispensatio fuit, compensatio nõ fuit. Qui ergo non habebat peccata propria, digne deleuit aliena. Solus hic pia victima pro omnibus cecidit, vt omnes leuaret. Et quia debitũ solus nõ habuit, recte fœ- K nus misericordiæ pro debitoribus erogauit. Perpende inter hęc qui talem pro nobis dedit pecuniam, qualem à nobis sit exacturus vsurã. In hac itaque die fides Propheticæ annunciationis impleta est, ita dicẽtis, Corpus *Esaia.50.* meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus, faciem meam nõ auerti à fœditate sputorum, Suscepit mala nostra, vt tribueret bona sua. Hinc intelligamus quantum hominem diligere dignatus sit ante culpam, quem sic diligit post ruinam. Agnosce homo quantum valeas, & quantum debeas, & dum tantam redemptionis tuæ perspicis dignitatem, ipse tibi indicito peccãdi pudorẽ. Ecce pro impio pietas flagellatur, pro stulto sa *Matth.27.* pientia illuditur, pro mẽdace veritas necatur, damnatur iusticia pro iniquo, misericordia afficitur pro crudeli, pro misero repletur synceritas aceto, iebriatur felle dulcedo, addicitur innocentia pro reo, moritur vita pro mortuo. Expauit scelus hominũ natura rerum, & quem creatura rebellis non agnoscit, eum mundi dominum tremens terra testatur, & cœli regẽ sol fugiens cõfitetur. Chlamyde coccinea induitur, quia sanguine L martyrũ suorum Ecclesiæ corpus ornatur, Corona spinea capiti eius imponitur, quia punctio peccatorũ nostrorum, quorum remissione redemptoris gloria struitur, aridis tribulis cõparatur. Studeamus nunc ẽ diuerso, vt membrorũ vita capitis sit corona. Quòd vero sitire se in cruce positus dicit, fidẽ incredulæ gẽtis concupiscit. Sed ecõtra acetum maliciæ porrigunt, quia vinũ sapientiæ quod à deo acceperãt peccando corruperãt. Velum templi scinditur, quia synagoga honore nudatur. Obseruatio antiqua dissoluitur, Ecclesię vnitas pręmonstratur. Monumenta aperiuntur, quia mortis iura iure superanť. Laxata sede tartarea à domino rerũ profundæ noctis claustra reserantur, & quẽ homines non recipiũt, inferi deũ esse cognoscũt. Quòd autẽ triginta argenteos Iudas venditor profanus refudit, indicabat nihil sibi Christi preciũ profuturũ, sed salutis beneficiũ scelere suo aliis conferẽdũ. Videamus quid hoc refuso precio emptum esse eloquia diuina testantur. Emerũt, *Matth.27.* inquit, ex eo agrum figuli in sepulturã peregrinorũ. Figulus Christus est, ager Christi Ecclesia, acquisitio peregrinorum populus gentiũ. Superest charissimi, vt agri M huius, quotidiani atq; perpetui studeamus esse cultores, seminemus in eo frugẽ bonæ consciẽtiæ, vt cum tẽpus messis, id est, cõsummationis, & dies reddẽdæ rationis aduenerit, cũ securitate & exultatione bonorũ operum manipulos reportemus, & post contritionẽ ieiuniorũ præsentis quadragesimæ laudabiliũ actuum cãdore vestiti, & indumẽto castitatis ornati, ad festa futura procedamus, & pascha illud æternum piorum inserti cõciliis celebremus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De traditione Symboli, Sermo II.

Ser.CXV. SYmbolũ quod vobis traditur i sumus, fratres charissimi, cõprehensio est fidei nostræ atq; perfectio, simplex, breue, plenũ, vt simplicitas cõsulat audientiũ rusticitati, breuitas memoriæ, plenitudo doctrinæ. Quod enĩ Græcẽ symbolũ dicit, Latinẽ collatio nominat. Collatio ideo, quia colla- *Symbolum collatio.* ta in vnũ toti⁹ catholicæ legis fides, symboli colligitur breuitate, cui⁹ textũ vobis modo deo annuẽte dicent⁹. Petr⁹ dixit, Credo in deũ patrẽ omnipotẽtẽ. Ioãnes dixit, Creatorem cœli & terræ. Iacobus dixit, Credo & in Iesum Christum filiũ eius vnicũ dominum nostrũ. Andreas

A dreas dixit, Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex
Maria virgine. Philippus ait, Passus sub Pontio Pilato,
crucifixus, mortuus & sepultus. Thomas ait, Descendit
ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Bartholo-
mæus dixit, Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram dei
patris omnipotentis. Matthæus dixit, Inde venturus iu-
dicare viuos & mortuos. Iacobus Alphæi, Credo & in
spiritum sanctū, sanctam Ecclesiam catholicam. Simō
Zelotes, Sanctorum communionē, remissionem pec-
catorum. Iudas Iacobi, Carnis resurrectionē. Mathias
compleuit, Vitam æternam, Amē. Audite ergo fratres
charissimi redemptoris nostri vocem per Prophetam
Psal.33. dicentem, Venite filij, audite me, timorem domini do-
cebo vos. Filios vocat, quos in gremio Ecclesię collo-
cat. Nec enim potest mater vocari, nisi filios procrea-
uerit. Ergo charissimi, ad perenne præmium vos inui-
tari cognoscite, qui fideliter cum dei adiutorio lauacrū
aquæ vitalis accepistis, vel qui expetitis vt cum ad sa-
crum fontem vel veram pœnitentiā perueneritis, per
B spiritum sanctū salutaris & cœlestis vos vnda perfun-
dat. Ideo charissimi, huius mysterij sacramentum sicut
fide concepimus & corde credimus, perfectis vocibus
declaremus. Credo in deum patrem omnipotētem, &
reliqua sicut supra. Ergo dilectissimi, hæc verba nō hu
mana, sed domini sunt cœlestia sacramenta, quæ in ve-
stris cordibus ipsius misericordia præstante resideant,
vt gratiam domini incorruptam & immaculatam vsq;
ad finem percipiatis. Repetimus adhuc charissimi sym
bolum, vt cum mysterio conueniat trinitatis. Credo in
deum. Credendum nobis est, fratres charissimi, in deū
patrem, ita & in Iesum Christum filium eius. Pater sine
filio credi non potest, quia licet distincta sit in eis per-
sonarū proprietas, tamē vna est & indiscreta maiestas.
Sicut totum ergo potuit semper pater, ita totū potest
semper filius. Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus
ex Maria virgine. Sacramentum hic suscepti corporis
demōstratur, vt quem ante secula pater genuit, in fine
iam seculi Maria virgo spiritu sancto inspirante cōce-
pit. Et ideo de ipsa domini matre angelus Gabriel di-
Lucæ.1. cit, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi
obumbrabit tibi. Ad excipiendū enim dominicæ ma-
C iestatis aduentum, necesse fuit vt humanæ infirmitati
diuinum adesset auxilium. Sancta enim Maria vt vir-
go peperit, ita virgo cōcepit. Qualiter hæc aut quo mo
do salua virginali integritate perfecta sit, credere ma-
gis quàm enarrare possumus. Fidei in his plurimum li-
cet, sermoni parum. Passus ergo sub Pontio Pilato, cru
cifixus, mortuus & sepultus. Descēdit ad inferna, tertia
die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad
dexteram dei patris. Sedere ad dexterā patris dicitur,
non vt dicatur maior, sed vt ostendatur æqualis. Hæc
omnia testimonia sunt dominicæ passionis, vt domi-
num Iesum Christū sicut vere passum & vere mortuū,
sic vere resurrexisse & triumphasse credamus. In quo
nobis Christus dominus reliquit exemplū, vt sicut eum
non dubitamus natum & mortuum, & resurrexisse &
viuere, ita nos quoq; sicut natos & mortuos esse noui-
mus, sic post mortem resurrecturos & in æternum esse
victuros noscamus. Sequitur, Inde vēturus iudicare vi
uos & mortuos. Credo & in spiritum sanctū: vtique vt
æqualis credulitas dei patris & filij & spiritus sancti æ-
qualem ostenderet potestatem. Credo sanctam Eccle-
siam catholicam. Bene symbolum Ecclesiā catholicā
nominauit & sanctam, quia multæ Ecclesiæ hereticorū
sunt, sed quæ non est catholica, nec sancta dici potest.

Sequitur, Sanctorum communionem. Credentes ergo D
sanctam Ecclesiā catholicā sanctorum habentes com-
munionē, quia vbi est fides sancta, ibi est & sancta cō-
munio. Credete vos quoq; in corpore resurrectionē &
remissionem peccatorum oportet. Omne sacramentū
baptismi in hoc constat, vt resurrectionem corporum
& remissionem peccatorū nobis à deo præstanda cre-
damus. Superest vt cui⁹ audistis passionē, audistis ascē-
sionē, audistis iudicium, quotidie expectetis aduentū.

In eadem dominica, Ad Competentes, Sermo III.

HOdie fratres charissimi specialiter ad Cōpe- *Sermo*
tentes humilitatis nostræ sermo dirigitur. Et *CXVI.*
quāuis omnibus etiā fidelibus baptizatis ad-
monitio nostra cōueniat, & vnusquisq; qui de
animæ suæ salute solicitudinem gerit, vnde proficere
possit, credim⁹ quòd in ista humili suggestione nostra
reperiat, peculiariter tamen eos qui nunc baptismi sa-
cramenta desiderant, volumus admonere. Primū ergo
Competētes isti, quare hoc nomine vocētur, agnoscāt. E
Competētes dicuntur simul petentes, quo modo cōse-
dentes nihil est aliud, nisi simul sedētes, & colloquētes *Competētes*
nihil aliud est, nisi simul loquētes, concurrētes sine du- *qui?*
bio nō intelliguntur, nisi simul currētes, ita & cōpeten-
tes non possunt aliud intelligi nisi simul petentes. Ecce
iam quare hoc nomen cōpetentes habeant, didicerūt:
nunc vero isti qui simul petunt, debēt scire quid petūt.
Quid ergo petunt qui baptismi sacramēta desiderant?
Quid vtique nisi vt qui erant vasa diaboli, mereantur
effici vasa Christi? Totum in nobis spiritaliter imple-
tur ministeriis angelorum. Ideo rogo vos & cōmoneo
omnes competentes, & contestor simul & annūcio, vt
cum dei adiutorio in istis diebus vsq; ad pascha, diligē
ter perscrutemini conscientias vestras, ne forte sit vel
vnus homo contra quem odium in corde teneatis: Si
enim ille qui baptizādus est, iracundiam vel odium in
corde reseruat, nescio si in eo gratia diuina pficiat. Di- *Matth.6.*
cturus est eni, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos
dimittimus debitoribus nostris. Et si hoc in eo futurū
est quod ipse erat, quid superest, nisi quo modo ipse di-
miserit, sic ei iusticia diuina dimittat, secundum illud
quod domin⁹ ipse dixit, Date, & dabitur vobis, Dimit- *Luca.6.*
tite, & dimittetur vobis? Ac sic qui nō dimiserit, ipse cō F
tra se ianuā diuinæ misericordiæ claudit, dicendo, Di-
mitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus. Pri-
mo ergo hoc specialiter cōpetētes attendāt, ne vllū ho
minē odio habeāt. Secūdo interrogēt consciētias suas,
& si alicui vt euenire solet, fecerunt iniuriā, cito veniā
petant. Tertio si aut per furtū aut per falsum testimoniū
aut per aliquā calliditatem aut per stateras dolosas vel
mensuras duplices cuicunq; aliquid abstulerūt, si secun
dum exemplū Zachæi nō possunt in quadruplum, vel *Luca.19.*
simplo restituant. Nā nescio qua fronte gratiā diuinæ
misericordiæ se credit posse accipere, qui res alienas
quas male abstulit, dissimulat reformare. Sed forte hoc
etiam oportet cōpetentibus obseruare, vt si agnoscūt se
persuadēte diabolo furtum, homicidium, aut adulteriū
cōmisisse, aut si aliqua mulier competens potiones dia-
bolicas aliquādo ad aborsum accepit, & filios suos ad-
huc in vtero positos, aut etiā natos occidit: q̄a satis gra
ue peccatū est: pro omnibus his cū gemitu & cōpūctio-
ne dei misericordiā quærāt, & ad baptismi sacramenta
per pœnitentiā mundati perueniāt. Et hoc ante omnia
quicunq; se has culpas habere vidēt, obseruent vt casti-
tatē & ante baptismū custodiāt, & post baptismum nō
paruo tēpore se à voluptate custodiāt. Venenū inuidiæ

G fugiãt,ne imitatores diaboli eſſe videãtur, de quo ſcrip
Sapien.2. tum eſt, Inuidia diaboli,mors intrauit in orbem terra-
rum : imitantur autem eum qui ſunt ex parte illius,Su-
perbiam etiam per quam ipſe diabolus cecidit, vitare
Matth.11. contendant:quia Chriſtus quem ſequi deſiderant, mi-
tis fuit & humilis corde.Et ſatis timẽdũ eſt illud quod
Iacobi.4. ſcriptum eſt,Deus ſuperbis reſiſtit , humilibus autẽ dat
gratiam.Mendacium etiam de ore ſuo non proferant,
Pſal.5. propter illud quod ſcriptum eſt,Perdes omnes qui lo-
Sapien.1. quuntur mendacium.Et iterum, Os quod mẽtitur, oc-
cidit animam.Nec ſolum à periurio , ſed etiam à iura-
Eccli.23. mento abſtineant,quia nõ mentitur qui dixit,Vir mul-
tum iurans implebitur iniquitate , & non diſcedet de
domo illius plaga.Vinum vero & iſtis diebus parũ ac-
cipiant,& cũ dies paſchæ venerint, cum grandi ſe cau-
tela à crapula vel ebrietate cuſtodiãt,ne forte quod per
ſacramentũ baptiſmi mundatum vel illuminatũ fuit,
ſi crapula ſurrepſerit,per intemperantiam obſcuretur.
Et ideo etiam ſi aliquis eos per inimicam amiciciã ad-
H bibendum cogere voluerit,omnino refugiant & nun-
quam penitus acquieſcant , ſed quod decet & expedit
Chriſtianis,in cibo vel in potu percipiant Et quia om-
nes competẽtes vterus matris Eccleſiæ Chriſto inſpi-
rante concepit,nihil iniuſtum aut inhoneſtũ exerceãt,
ne forte male agendo viſcera materna concutiant , &
ante legitimum partum velut aborſum eos mater ſan-
cta proiiciat,ſed magis omnes cõpetẽtes benigni ſint,
humiles,mãſueti,ſobrij, vt ad ſalutaris baptiſmi ſacra-
mentum ordine legitimo conuenientes,de hædis con
uertantur ad agnos,de ſiniſtra transferantur ad dexte-
ram,cum illis qui ad dexteram erunt, illam deſiderabi-
Matth.25. lem vocem fœliciter audituri , Venite benedicti patris
mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab ori-
gine mundi.Si ſecundum conſuetudinem ſuam chari-
tas veſtra diligenter attẽdat,agnoſcere poteſtis admo-
nitionem noſtram,licet ad competentes dicta ſit, poſ-
ſet tamen omnibus baptizatis fidelibus conuenire. Et
ideo nos qui iam ante multa tempora in Chriſto rena-
ti ſumus,iſtis qui baptizandi ſunt,exemplũ ſanctæ con
I uerſationis in omnibus præbeamꝰ,vt ſi nos imitari vo-
Matth.7. luerint, non per latam & ſpacioſam viam trahãtur ad
mortem,ſed per arctam & anguſtã peruenire merean-
tur ad vitam . Et ideo non ſolum exemplis , ſed etiam
verbis eos ad omne opus bonum admonere debetis,
præcipue tamen qui filios aut filias excipere religioſo
amore deſiderant,& antequam baptizentur,& poſtea-
quã baptizati fuerint, de caſtitate,de humilitate, de ſo-
brietate vel pace eos admonere vel docere non deſi-
nant,& agnoſcãt ſe fideiuſſores eſſe ipſorum . Pro ipſis
enim reſpondẽt,quòd abrenuncient diabolo, põpis &
operibus eius.Et ideo tã illi qui excipiunt quàm qui ex-
cipiuntur,id eſt,tam patres quàm filij pactum quod cũ
Chriſto in baptiſmi ſacramẽto conſcribunt cuſtodire
contendant, nec vnquam aliquid de diaboli põpis vel
mundi iſtius luxurioſis oblectationibus concupiſcant,
vt deo adiuuãte, & illi qui filios ſuſcipiunt ſi caſte & iu
ſte vixerint, & illi qui excipiuntur ſi eos imitari volue-
rint,ſicut credimꝰ,pariter ad prẽmia æterna perueniãt,
præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cũ patre &
ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorũ,Amen.

Item in eadem Dominica,de eodem alius ſermo, qui habetur in libro quinquaginta Homiliarum, XLIX.

Item in eadem dominica alius ſermo de primo verſu Pſalmi viceſimi primi, Deus deus meus reſpice in me:qui ſumitur ex expoſitione doctoris, Ibidem. Pſal.21.

De eodem etiam Pſalmo tractatur in libro De gratia noui teſtamenti ad Honeratum , capite ſecundo & ſequentibus. K

Feria ſecunda poſt dominicam Palmarum,De paßione domini & Iuda traditore: *Sermo I.*

SVſcepit dominus triſticiam noſtrã vt nobis *Sermo*
largiretur lætitiam ſuam . Et veſtigiis noſtris *CXVII.*
deſcendit vſque ad mortis ærumnam, vt nos
ſuis veſtigiis reuocaret ad vitã,Percutiam,in-
quit,paſtorem,& diſpergentur oues gregis. Triſtis erat *Zacha.13.*
quia nos paruulos relinquebat. Anima triſtis erat, non *Matth.26.*
pro ſua paſsione,ſed pro noſtra diſperſione.Proditorẽ
oſculo libenter ſuſcepit,non quia deus dei filius mortẽ
timebat,ſed quia nec malos pro ſe perire volebat. Iuda
oſculo filiũ hominis tradis? Fungebaris diſciplina vir-
tutis,& diſcipulus factus es conſilij iniquitatis.Officio
ſanguinẽ fundis , pro pignore amoris vulnus infligis,
pacis argumento mortẽ immittis, ſeruus dominũ tra-
dis,diſcipulus magiſtrũ prodis. Vtiliora ſunt vulnera *Prouer.27.*
amici quàm voluntaria oſcula inimici. Signo dato ab L
his qui cum fuſtibus venerant,detinetur. Iniicit manus
turba,nectuntur vincula, detinetur iuſticia,& traditur
ab iniuſticia.Percuſsit ergo Petrus aurem pueri princi- *Matth.26.*
pis.Quare Petrus?Quia ipſe accepit regni cœlorum cla
ues,& ſoluẽdi ligandiq; ipſe adeptus eſt poteſtatẽ . Ab-
ſciſſa eſt pueri auricula male audientis, aure interiore
Chriſtum male intelligentis, qui paſſus non eſt ſe pro-
phetam æſtimari, ſed dei filiũ docuit fideli confeſsio-
ne ſignari.Limus ſuum agnoſcit cooperatorẽ , & caro
ſuam ſequitur operatricem. Iubere potuit , operari ma-
luit,qui è limo terræ corporis mẽbra formauit,qui ho-
ſtes ſuos non paſſus eſt vulnerari . Illi iuſto mortem in-
ferebant,perſecutorum vulnera iſte ſanabat. Petrus ſe-
quebatur à longe. Neq; enim negare potuiſſet, ſi Chri-
ſto domino adhæſiſſet. Ter me,inquit, negabis. In do-
mo principis ſacerdotum ignis ardebat,vbi Petrus oc-
cultus ſedebat.Frigus erat vbi Chriſtus non erat.Petrus
ab ancilla proditus negat . Mallem Petrum dominum
negaſſe, quàm Iudã dominum vendidiſſe . Interroga-
tus Petrus,Et tu,inquit,ex illis es qui cum Galilæo erãt. M
Non enim erat quia in principio erat,hominem nega-
uit, hominum conſortium refutauit. Non enim homi-
nis erat Apoſtolus, qui fuerat Chriſti diſcipulus . Ergo
fleuit amare,maluit ipſe ſuum accuſare peccatum,vt iu
ſtificaretur fatendo quàm grauaretur negãdo. Lachry
mas lego,ſatisfactionẽ non lego.Petrus negauit in no-
cte, ſed confitetur in die. Habebat lachrymas Petrus,
quas pio fundebat affectu: non habebat proditor fletus
quibus culpam ablueret, vt dum reus ſuo iudicio dam-
natur,ſpõtaneũ facinus expietur.Peccaui, inquit, quod
tradiderim ſanguinem iuſtum.Et Iudæi:Quid ad nos?
tu videris.Pertinacibus ſtudiis funeſtam ſibi vendicãt
ſanguinis auctionem, cum refunderet venditor ſacri-
legij quantitatem.Precium ſanguinis à Iudæorum ga-
zophylacio ſeparatur,& ager figuli Chriſti pecunia cõ
paratur,locus humãdis peregrinorũ reliquiis : prophe-
tiæ teſtimoniũ adimpletur,& ſurgentis eccleſiæ myſte-
riũ reuelatur . Ergo precio ſanguinis emitur mundus:
Venit enim vt ſaluetur mũdus. Nõ enim cognouit mũ
dus eũ,qui fuerat in mundo mũdus.Accuſatur,& tacet,
bene tacet qui defenſione nõ eget.Ambiãt defendi,qui
timent vinci.Nõ vt reus excuſat ſe tacẽdo,ſed deſpicit
falſidicos refellendo. Manus quidẽ Pilatus lauit, ſed fa
cta probauit. Vxor verberatur in nocte, admonet virũ *Matth.27.*
in die. Veritas fatigatur,& à ſeruo dominus iudicatur.

Coronam

A Coronam de spinis annexã compungentes, caput eius coronant, & illudentes adorant. Vt rex salutatur, vt victor coronatur, & quasi deus & dominus adoratur. Pulchre crucem ascẽdit, iudicio victor assistit. Talis ergo ascendit, qui seculum vincere parat. Posuerunt titulum scriptum, Hic est Iesus rex Iudæorum. Vermis in cruce, scarabæus in cruce. Bonus vermis qui hæsit ligno, bonus scarabæus qui clamauit è ligno. Quid clamauit? Ne statuas illis hoc peccatum. Illis vtique petebat veniam à quibus accipiebat iniuriam. Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. Nec mirũ si conuerso culpam ignoscebat,
Lucæ.23. qui insultantibus veniam relaxabat. Potauerunt eum aceto. Bene ad consummanda omnia corruptio synceritatis hauritur. Itaq; acetum bibitur, vinum cum felle non bibitur. Syncceritati non debuit amaritudo misceri, quia pro nobis dominum sine peccato decuit crucifigi. Pater, inquit, in manus tuas commendo spiritum meũ. Bene tradidit qui non amisit. Spiritus patri commendatur vt peccatorum vincula resoluantur. Sol occidit sacrilegis vt spectaculum obũbraret funestis. Fin-
B duntur petræ & Iudæorum corda durantur. Elementa fugiunt, terra concutitur. Iudæus arguit, miles custodit, monumenta reserantur, & Iudæorũ perfidia denudatur. Discipuli vigilant, & fletibus oculos mœstos somnus inuidus captat. Iudęi quid curiosi estis, vbi caro crucifixa remansit? In flammis cum tribus pueris apparuit,
Lucæ.2. qui postea paruulus dignatus est nasci. Stabant tamen mulieres hæc vidẽtes, stabat & mater domini suo filio testimonium perhibẽte. Ioseph & Nicodemus Christũ sepeliunt, vnus iustus, alter in quo dolus nõ erat. Nam si Apostoli sepelirent, dicerent nõ sepultum, quem Iu-
Ioan.19. dæi nunciauerant raptũ. Nicodemus nocte venit propter metum Iudæorum. Simplicitas enim quæritur, nõ ambitio desideratur. Quo modo iustus latebras peteu lt timeret, qui corpus non timuit sepelire? Ideo occulte postulauit vt corpus celaret, nõ vt periculum præcaue-
Matth.27. ret. Mulieres de longe stabant quæ diligenter locũ seruabant. Sexus innutat, deuotio calet. Et cũ discipuli fatigarentur, solæ tamẽ ab angelo ne timeant admonen-
Ioan.20. tur. Noli me, inquit, tangere, nondum enim ascendi ad
C patrem meũ. Nondum tibi ascendi quæ viuentem cum mortuis quæris. Quare primum mulieri? Per mulierem mors antea est nunciata, per mulierem vita hominibus reparãtur. Mulier quid ploras? Mulier Christum videbat, sed hortulanũ putabat. Deus est qui adoratur, homo est qui tenebatur. Non renuit tangi à fœmina, quia non omnes possunt Christum tangere resurgentẽ, quẽ tetigerant in corpore commorantem.

In eadem feria de passione domini & Susanna: Sermo II.

Sermo CXVIII. Forsitan mirum videtur nobis fratres cur dominus apud præsidem Pilatũ à principibus sa-
Matth.27. cerdotum accusetur, nec aliquem iam eorum responsione conuincat, cum vtique ingratam accusationem non nisi repellere solet subsecuta defensio. Mirum, inquam, sit fratres quod arguatur Saluator & taceat. Taciturnitas enim negat quod obiicitur, cum nõ vult respondere quod quæritur. Accusationẽ suam dominus tacendo non firmat, sed despicit non repellendo. Bene enim tacet, qui defensionẽ nõ desperat. Ambiat defendi qui metuit superari. Festinet loqui, qui timet vinci. Christus autem cũ condemnatur exuperat, cum iudicatur vincit, sicut ait Propheta, Vt iustificeris
Psal.50. in sermonibus tuis, & vincas cũ iudicaris. Quid ergo opus erat ei loqui ante iudicium, cui ipsum iudicium erat plena victoria? Vicit ergo cum iudicatur Christus, D
quia sic innocẽs approbatur. Vnde ait Pilatus, Innocẽs Matth.27.
ego sum à sanguine huius iusti. Melior est igitur causa quę nõ defenditur & probatur, plenior iusticia quę nõ verbis astruitur, sed veritate fulcitur. Taceat lingua necesse est, vbi ipsa veritas sibi adest. Taceat lingua in bono negocio, quæ & in malis causis obticere consueuit. Nolo sic defendi iusticiam, sicut solet iniquitas excusari. Quod vincit Christus, non rationis est sed virtutis. Sciuit enim Saluator qui est sapiẽtia, quo modo tacẽdo vinceret, quo modo non respondẽdo superaret, atque ideo causam suam maluit comprobare quàm dicere: Ad vincendum fortasse metus eum cogeret ne salutẽ proderet, nisi quod ipsa erat tota causa victoriæ. Suã enim salutẽ prodidit vt salutem omnium lucraretur. In se vinci maluit, vt victor esset in cunctis. Sed quid de deo Christo loquar? Susanna mulier inimicos suos Danie.13.
tacuit & vicit. Non enim apud Daniẽlem in sermone tuitio est, sed in sanctæ fœmina tacẽte lingua pro eo castitas loquitur. Castitas enim Susannæ affuit in iudicio, quæ Euæ defuit in paradiso. Ibi enim pudori eius cõsu- E
luit, hîc saluti. Ibi ne macularetur pudicicia, hîc ne innocentia damnaretur. Castitas enim Susannæ & presbyteros impudicos conuicit in paradiso, & in iudicio falsos accusatores obtinuit, bisq; victrix reos facit testimonij, quos reos facit adulterij: atque tandẽ iudicem meretur castitas Daniẽlem puerum iuniorem, necdum pubescentis ætatis. Multum igitur de deo pudicicia cõsequitur, cum iudicem virginem promeretur. Secura enim est de victoria castitas, cui est iudicatura virginitas. Pudiciciæ autem causas, nisi vix pudicus audire nõ debuit. Talem enim arbitrum meretur castimonia, apud quem nõ periclitetur verecundia. Cognito igitur Daniẽl Susannæ negocio, cum eam falsis accusationibus vellet plebs imperita damnare, ait idem, Mundus Danie.13.
ego sum a sanguine huius. Quo dicto, peccãtis populi reuocauit errorẽ. Hac ergo voce circa Susannam Daniẽl vtitur, qua circa dominum vsus est Pilatus. Ait enim Pilatus, Mundus ego sum à sanguine huius iusti. Matth.27.
Eadem igitur sententia absoluitur pudicicia, qua est & absoluta iusticia. Sed Daniẽl melius quàm Pilatus. Ille F
enim pudicũ sanguinem nec condẽnat & liberat, hic autem iusti sanguinem confitetur & tradit. Quid enim profuit testimonium perhibuisse innocentiæ, & velue reum addixisse nequiciæ, nisi quod grauius peccatũ est vnum eundemq; & pronunciare iustum & tradere criminosis? Ipse enim iniquitatis suæ testis est, qui ore absoluit & corde condẽnat. Lauerit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit. Quãuis abstergere se putauerit iusti sanguinẽ de suis membris, eodẽ tamen sanguine mẽs eius tenetur infecta. Ipse enim occidit Christum qui eum tradidit occidendum. Iudex enim bonus & constans, ne sanguinẽ innocẽtis addiceret, nec inuidiæ cedere debuit, nec timere. Daniẽl ergo melius q̃ Pilatus. Ille peccantis populi reuocauit errorem, hic autem furentis synagogæ sacrilegium confirmauit.

In eadem feria de symbolo: Sermo III.

Symbolũ est breuiter cõplexa regula fidei, vt Sermo
mentem instruat nec oneret memoriã, paucis CXIX.
verbis dicatur vnde multũ acquiratur. Credo in deum patrẽ omnipotentẽ. Vide quàm cito dicitur, & quantũ valet. Deus est, & pater est. Deus potestate, pater bonitate. Quàm fœlices sumus qui dominum nostrũ patrem inuenimus. Credamus ergo in eum, &

G eum,& omnia nobis de ipsius misericordia promittamus. Quia omnipotens est, ideo in deum patrem omnipotentem credimus. Nemo dicat,non mihi potest dimittere peccata. Quo modo nō potest omnipotēs? Sed dicis,Ego multum peccaui. Et ego dico, sed ille omnipotens est. Et tu, Ego talia peccata commisi, vnde liberari & mundari non possum. Respondeo, Sed ille omnipotens est. Videte quid ei cătetis in Psalmo, Benedic inquit,anima mea domino,& noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propicius fit omnib⁹ iniquitatib⁹ tuis,qui sanat omnes languores tuos. Ad hoc nobis est eius omnipotentia necessaria. Nam vniuersæ creaturæ ad hoc erat necessaria vt crearetur. Omnipotens est ad facienda maiora & minora. Omnipotens est ad cœlestia & terrestria. Omnipotens est ad facienda immortalia & mortalia. Omnipotens est ad facienda spiritalia & corporalia. Omnipotens est ad facienda visibilia & inuisibilia, magnus in magnis, nec paruus in minimis. Postremo omnipotens est ad facienda omnia quę facere voluerit. Nam ego dico quanta non possit. Non potest mori,non potest peccare,non potest mentiri,nō

Psal.102.

H potest falli. Tanta nō potest,quæ si posset,non esset omnipotens. Credite ergo in eum,& confitemini. Corde enim creditur ad iusticiā,ore autem confessio fit ad salutem. Ideo cum credideritis oportet vt confiteamini. Quando symbolum redditis,accipite modo quod teneatis,& postea reddatis,& nūquā obliuiscamini. Post hoc quid? Et in Iesum Christum. Credo dicis in deum patrem omnipotentem,& in Iesum Christum filiū eius vnicum dominum nostrū. Si filium vnicum, ergo patri æqualem. Si filium vnicum,ergo eiusdem substātiæ cuius est pater. Si filium vnicum,ergo eius omnipotentiæ cuius est pater. Si filium vnicum,ergo patri coęternum. Hoc in se & apud se & apud patrem. Propter nos quid? Ad nos quid? Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria. Ecce quā venit, Quis, Ad quos. Per virginem Mariam,in qua operatus est spiritus sanctus,non homo maritus,qui fœcundauit castam & seruauit intactā. Sic ergo carne indutus est domin⁹ Christus,sic factus est homo qui fecit hominem, assumēdo quod nō erat,non perdendo quod erat. Verbum enim caro factum est,& habitauit in nobis. Nō verbū in carnem versum est,sed verbum manens carne accepta. Inuisibilis semper,factus est visibilis quando voluit & habitauit in nobis. Quid est in nobis? In hominibus. Fact⁹ vnus ex hominum numero, vnus & vnicus. Vnicus patri. Nobis quid? Et nobis vnic⁹ saluator. Nemo enī pręter ipsum saluator noster, & nobis vnicus redemptor. Nemo enim præter ipsum redemptor noster, non auro,non argento,sed sanguine suo. Ergo ipsa vbi empti sumus cuius commercia videamus. Cum enim dictū esset in symbolo, Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria: iam quid pro nobis passus est sequitur. Sub Pontio Pilato crucifixus,mortuus,& sepultus. Quia filius dei vnicus dominus nō crucifixus,filius dei vnicus dominus nō sepultus est: Homo crucifixus est,homo sepultus est,deus non est mutatus,deus nō est occisus,& tamē secundum hominem occisus. Si enim cognouissent,ait Apostolus,nunquā dominum gloriæ crucifixissent. Et dominum gloriæ ostēdit,& crucifixū confessus est: quia si quis etiam tuā tunicam illæsa carne tua conscindat,tibi facit iniuriā, nec sic clamas pro veste tua vt dicas,conscidisti tunicam meam,sed conscidisti me, fila de me fecisti. Loqueris ista integer, & verum dicis,& de carne tua nihil detraxit qui læsit. Sic

Roma.10.

Luca.1. & 2.

Ioan.1.

1.Corin.2.

& dominus Christus crucifixus est,dominus est, vnic⁹ K patri est,saluator noster est,dominus gloriæ est, tamen crucifixus est,sed in carne,& sepultus in sola carne. Nā vbi sepultus est,& quādo sepultus est, tunc ibi nec anima fuit. Sola caro in sepulchro iacebat,& tamen confiteris Iesum Christum filium eius vnicum, dominū nostrum: Qui conceptus est de spiritu sancto,natus ex virgine Maria. Qui Iesus Christus vnicus filius dei dominus noster sub Pōtio Pilato crucifixus: Qui Iesus Christus vnicus dei filius dominus noster & sepultus. Qui Iesus Christus vnicus dei filius dominus noster, sola caro iacet,& tu dicis, Dominus noster. Dico planè dico, quia vestem intueor & vestitum adoro. Caro illa illius vestimentum fuit, quia cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se æqualē deo,sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiēs, nun formam dei amittens: In similitudine hominum factus & habitu inuentus vt homo, Nō contemnamus solam carnē, quādo iacuit,tūc nos emit. Quare nos emit? Quia nō semper iacuit: Tertia enim die resurrexit à mortuis. Hoc sequitur in symbolo. Cū confessi fuerimus eius passionem, confitemur & resurrectionem. In passione quid L egit? Docuit quid toleremus. In resurrectione quid egit? Ostendit quid speremus. Hic opus,ibi merces. Opus in passione,merces in resurrectione, Nec quia resurrexit à mortuis hic remāsit. Sed quid sequitur? Ascēdit in cœlum. Et modo vbi est? Sedet ad dexteram patris. Intellige dexteram,ne quæras ibi sinistram. Dextera dei dicitur æterna fœlicitas. Dextera dei dicitur ineffabilis, inæstimabilis, incomprehensibilis beatitudo atq; prosperitas. Hæc est dextera dei. Ibi sedet. Quid est ibi sedet? Ibi habitat. Sedes enim dicuntur vbi quisque habitat. Numquid enim quando illum vidit Stephanus sanctus, mentiebatur qui dicebat, Sedet ad dexteram patris? Quo modo enim dicit Stephanus, Ecce ego video cœlum apertum & filium hominis stantē ad dexteram dei. Quia ille vidit stantem, mentiebatur forte qui dicebat tunc, Sedet ad dexteram patris? Sedet ergo dictum est,manet, habitat. Quo modo? Quo modo tu. Quo statu? Quis dicet? Dicamus quod docuit, dicamus quod nouimus. Quid? Inde venturus iudicaturus viuos & mortuos. Confiteamur saluatorem,ne timeamus iu- M dicem. Qui enim modo in eū credit & præcepta eius facit & diligit eū,non timebit quando veniet iudicare viuos & mortuos,non solū non timebit, sed vt veniat optabit. Quid enim nobis fœlicius quàm quādo venit quem desideramus? Quando venit quem amamus. Sed timeamus quia iudex noster erit,qui modo est aduocatus noster,ipse tunc erit iudex noster. Audi Ioannē, Si dixerimus quia peccatum non habemus,nosipsos seducimus & veritas in nobis nō est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, dixit, Fidelis est & iustus qui dimittat nobis peccata,& mundet nos ab omni iniquitate. Hęc scripsi vobis vt non peccetis. Et siquis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Iesum Christū iustum,& ipse est exoratio peccatorum nostrorum. Si haberes causam apud aliquem iudicem agendā, & instrueres aduocatum,esses susceptus ab aduocato,ageret causam tuam sicut posset: & si non illam finisset, & audires illum iudicio venturum, quantum gauderes quia ipse potuit esse iudex tuus,quia fuit paulo ante aduocat⁹ tu⁹? Et modo ipse pro nobis orat, ipse pro nobis interpellat. Aduocatum enim habemus & iudicem timeamus: Immo quia aduocatum præmisimus, securi iudicē venturū speremus, Transitū est in symbolo quod pertinet ad

Philip.2.

Matth.26.

Act.7.

1.Ioan.1.

1.Ioan.2.

A tinet ad Iesum Christum filium dei vnicum dominũ nostrum:sequitur,Et in spiritum sanctum, vt cõpleatur trinitas, pater & filius & spiritus sanctus. Sed de filio multa sunt dicta,quia filius suscepit hominẽ,filius ver- Ioan. 1. bum caro factum est,nõ pater,non spiritus sanctus,sed carnem filij tota trinitas fecit. Inseparabilia enim sunt opera trinitatis. Sic ergo accipite spiritum sanctum vt non credatis minorem esse quàm filium,& minorẽ esse quàm patrem. Pater enim & filius & spiritus sanctus tota trinitas vnus deus. Nihil ibi distat, nihil varium, nihil defectiuum,nihil alteri contrarium, æquale semper,inuisibile & incommutabile pater & filius & spiritus sanctus. Liberet nos trinitas à multitudine peccatorum. Iam quod sequitur ad nos pertinet. In sanctam ecclesiam. Sancta ecclesia nos sumus, sed nõ sic dixi,nos quasi ecce qui hic sumus,qui me modo audistis. Quotquot hic sumus deo propicio Christiani fideles in hac ecclesia,id est, in ista ciuitate, quotquot sunt in ista regione, quotquot sunt in ista prouincia, quotquot sunt B & trans mare,quotquot sunt & in toto orbe terrarum, Psal. 49. quoniã à solis ortu vsque ad occasum laudatur nomen domini. Sic se habet ecclesia catholica mater nostra vera,vera illius spõsi coniunx: Honoremus eã,quia tanti domini matrona est. Et quid dicam? Magna est spõso & singularis dignatio,meretricẽ inuenit, virginem fecit. Quia meretrix fuit non debet negare, ne obliuiscatur misericordiam liberãtis. Quo modo non erat meretrix,quãdo post idola & dæmonia fornicabatur? Fornicatio cordis in omnibus fuit. In paucis carne in omnibus corde. Et venit & virginem fecit. Ecclesiam virginẽ fecit. In fide virgo est. In carne paucas habet virgines sanctimoniales: In fide omnes virgines debet habere & fœminas & viros. Ibi enim debet esse castitas & puritas & sanctitas. Nam vultis nosse quàm virgo sit? 2. Corin. 11. Apostolum Paulum audite,amicum spõsi audite zelãtem sponso nõ sibi. Aptaui vos,inquit,vni viro. Ecclesiæ dicebat. Et cui ecclesiæ? Quocunque literæ illæ peruenire potuerunt, Aptaui vos vni viro virginem castã exhibere Christo. Timeo autem dixit, ne sicut serpens Gene. 3. Euam decepit astutia sua. Serpens ille nunquid corpo- C raliter cõcubuit cũ Eua? Et tamen virginitatem cordis eius extinxit. Hoc timeo dicit, ne corrumpantur mentes vestræ à castitate quæ est in Christo. Virgo est ergo ecclesia,virgo est, virgo sit. Caueat seductorẽ ne inueniat corruptorem. Virgo est ecclesia. Dicturus es mihi forte, Si virgo est,quo modo parit filios? Aut si non parit filios,quo modo dedimus nomina nostra vt de eius visceribus nasceremur? Respondeo, Et virgo est & parit, Mariam imitatur quæ dominum peperit. Nunquid non virgo sancta Maria & peperit & virgo permansit? Sic & ecclesia & parit & virgo est. Et si cõsideres Christum parit,quia membra eius sunt qui baptizantur. Vos 1. Corin. 12. estis,inquit Apostolus,corpus Christi & membra. Si ergo mẽbra Christi parit, Mariæ simillima est. In remissionem peccatorum. Hæc in ecclesia si non esset, nulla spes esset: remissio peccatorũ si in ecclesia nõ esset, nulla futuræ vitæ & liberationis æternæ spes esset. Gratias agimus deo,qui ecclesiæ suæ dedit hoc donum. Ecce vẽturi estis ad fontem sanctum, diluemini baptismo salutari lauacro regenerationis. Renouamini, eritis sine vllo peccato, ascẽdẽtes de illo lauacro. Omnia quę nos præterita persequebantur,ibi delebũtur: Aegyptus insequentibus Israëlitas similia erant vestra peccata, persequentibus,sed vsque ad mare rubrum. Quid est vsq; Exod. 14. ad mare rubrum? Vsque ad fontẽ Christi cruce & san-

guine consecratum. Quod enim rubrum est,rubet. Nõ D vides quo modo rubeat pars Christi, interroga oculos fidei. Si crucem vides,attende & cruorẽ,Si vides quod pẽdet,attende quod fudit. Lãcea perforatum est latus Ioan. 19. Christi,& manauit precium nostrũ. Ideo signo Christi signatur baptism⁹,id est,aqua vbi tingimini,& quasi in mari rubro trãsitis. Peccata vestra,hostes vestri sunt. Sequuntur,sed vsque ad mare. Cũ vos intraueritis euadetis,illa delebuntur: Quõ modo euadentibus per siccũ Israëlitis,aqua cooperuit Aegyptios. Et quid dicit scriptura? Vnus ex eis non remansit. Peccasti multa,peccasti pauca, peccasti magna, peccasti parua, quod est minus ex eis non remansit. Sed quoniã victuri sumus in isto seculo vbi quis nõ viuit sine peccato,ideo remissio peccatorum nõ est in sola ablutione sacri baptismatis, sed etiam in oratione dominica & quotidiana, quam post octo dies accepturi estis. In illa inuenietis quasi quotidianum baptismum vestrum, vt agatis deo gratias qui donauit hoc mun⁹ ecclesię suę, quod cõfitemur in symbolo. Vt cum dixerimus, Sanctam ecclesiam, adiungamus, E Remissionẽ peccatorum. Post hæc, Carnis resurrectionem. Iste iam finis est. Sed finis sine fine erit resurrectio carnis: Sed erit postea nulla mors carnis, nullæ angustiæ carnis, nulla fames & sitis carnis, nullæ afflictiones carnis, nulla senect⁹ & lassitudo carnis. Noli ergo horrere carnis resurrectionẽ. Bona eius vide, mala obliuiscere. Prorsus quicquid querelarũ est carnaliũ modo, tunc ibi nõ erit. Aeterni erimus, æquales angelis Matth. 22. dei. Vnam cum angelis sanctis ciuitatem habebimus, à domino possidebimur, hæreditas eius erimus, & ipse Psal. 15. hæreditas nostra erit, quoniã ipsi dicimus modo, Dominus pars hæreditatis meæ. Et de nobis dictum est filio ipsius, Postula à me & dabo tibi gẽtes hęreditatem Psal. 2. tuam, Possidebimus & possidebimur, tenebimus & tenebimur. Quid dicam? Colimur & colimus. Sed colimus vt deum, colimur vt ager. Vt sciatis quia colimur, Ioan. 15. dominum audite, Ego sum vitis vera, vos estis sarmẽta, pater meus agricola. Si agricola dicitur, agrũ colit. Quem agrum? Colit nos. Et agricola terræ huius visibi- F lis arare potest, fodere potest, plãtare potest, rigare si aquam inuenerit potest, nũquid potest incrementũ dare, germen educere in terram, radicem figere, in auras promouere, robur addere ramis, fructibus onerare, foliis honestare? Nũquid agricola potest? Agricola tamen noster deus pater omnia ista potest in nobis? Quare? Quia credimus in deum patrem omnipotentem. Ergo tenete quod & proposuimus vobis, & quo modo deus dare dignatus est exposuimus.

Item eodem die alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum XLII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ante sex dies Paschæ venit Iesus Bethaniam &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan. 12.

Feria tertia post dominicam Palmarum, De reparatione generis humani.

Sermo I.

FRequẽter audiuimus fratres dilectissimi beatum Paulum apostolum dicentem, Deus erat *Sermo CXX.* in Christo, mundum reconcilians sibi, id est, *2. Corin. 5.* diuinitas operabatur in corpore. Apparebat in fragilitate humanitas, & in virtute maiestas. Ad hoc itaq; nobiscũ vixit in carne vt pręferret exẽpla iusticię. Ad hoc pro nobis mortẽ subiit, vt cõferret munera salutis æternę. Hominẽ ad hoc induit vt erudiret, ad hoc

G tradidit vt redimeret, ad hoc resumpsit vt in deum sumeret. Vitam ad hoc deposuit vt donaret, mortem ad hoc suscepit vt vinceret, cui tamen mortis præsumptũ dominium redditur, & quasi seruus quidem succubuit, sed quasi dominus imperauit. Siquidem nec animam inferni porta, nec corpus tenere potuit sepultura, quæ per illud triduum nequaquam carnẽ mortali corruptione violabat, quia in inferno sub eadem mora regnũ mortis anima destruebat. Quid retribuemus domino pro muneribus tãtæ dignitatis? De plenitudine cœlesti pro nobis in facturam se suam factor exinaniuit, figulus in figmẽtũ suũ trãsiit, & rex cœli homini militauit. Militauit dixi, Crux enim pugnãtẽ indicat, resurrectio triumphantem. Quis tantam possit narrare pietatem?
Psal. 18. A summo cœlo egressio eius, & vsque ad inferni profunda descensio. In vna eadẽq; persona quàm bene manifestantur humana pariter & diuina. Nam sedem tartari penetraturus hominẽ se confessus est dum descenderet, deum se prodidit dum rediret. Vt redimeret impios, sicut ait sermo diuin⁹, vt redimeret iniquos inter iniquos reputatus est, inter duos quos; dextra leuaq; le-
Esaia. 53. Luca. 22. & 23.
H gimus pependisse. Seipsum cõfusioni & opprobrio crucis tradidit, vt latronem glorificaret. Sed si bene respicimus, non illi soli hoc præstitum esse deprehẽdimus. Nam dum tantũ reum benigne relaxat, dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionẽ, humano generi conscripsit securitatem: vt cõsolatio ac spes fieret totius populi, absolutio vnius desperati, & priuatũ donum in publicum cresceret beneficiũ. Quare indubitanter credendum est, vt quod latroni illi ad commendationem fidei suæ venerat, etiam causa spei nostræ & vtilitatis accesserit. Immẽsa enim dei nostri bonitas libenter tribuit, quæ etiam generaliter profutura prænoscit. Et ideo mixta fiduciam tantæ clementiæ, si quis nostrum crimina sua probabili conuersatione damnauerit, & Christum toto corde crediderit, etiã cũ latrone in semetipso ingressum paradisi aperuisse se nouerit. Quantum autem sit in spe salutis humanæ magnitudo fidei, & altitudo diuitiarum misericordiæ dei, & patiẽtiæ magnitudo ostẽditur, cum hominem in sceleribus innolutum pœna misit ad innocentiam, & offensa perduxit ad gloriã. Quem salutis culpa perdiderat, perdi-
I tio inuenit, cruciatus absoluit, dãnatio consecrauit. Sed non sine causa tantum meruit. Videamus quo tempore fidelis apparuit. Ecce inter signa atque virtutes attestãtibus miraculis & acclamantibus, aliquotiens in discipulis mens iam robusta titubauit, & nunc Christi supplicijs quodam modo cõtradicẽtibus in latrone fides nouella conualuit. Sub ipso passionis tẽpore ab ancil-
Matth. 26. la interrogatus vnus ex discipulis beatus Petrus, peculiarius Christo cognitus, ita respondit, Nõ noui homi-
Luca. 23. nem istum. Et iste qui ante non nouerat, exclamat, Memẽto mei domine cum veneris in regnũ tuum. Quàm singularis & quàm stupẽda deuotio. Sub illo tempore credidit reus, quo negauit electus. Laudabilius hoc itaque in latrone ac magnificentius fuit, quòd hominem addictum & inter extrema deficientem supplicia deũ credidit, quàm si inter virtutum opera credidisset. Nõ itaque sine causa tantum meruit. Aduertamus plenius quo tempore dominum confitetur. Feruebat impietas persequentiũ, exultabat impietas blasphemantiũ, contritio, liuores & vulnera solum Christum hominẽ demonstrabant. Sacrarum manuum in ligno crucis extensio & reuerẽda confixio, quę condemnabat Adæ & Euæ manus, ad interdictum ligni cibum ingemiscẽda seculi transgressione porrectas: Hæc, inquam, confessio K
per omnia infirmitatem hominis asserebat. Illisæ per latus lanceæ tremenda percussio quantũ ostendebat hominem, tantum abscondebat deum. Apostolis post diuina miracula desperantibus, solus hic non acquiescit scandalo crucis & mortis. Solus hic testis est maiestatis, qui socius probatur doloris. Et ideo adhuc in latrocinijs positus, inuisibilem deũ angelicis iam oculis videt. Illuminarat credo nascentẽ fidem, lateri iam credẽtis in Christum propius corpore admota diuinitas, quæ se largius sub momento illo pro peragenda redẽptione infuderat. Videamus autẽ qualis fuerit ipsa deprecatio confitentis, memento, inquit, mei domine cũ Luca. 23.
veneris in regnum tuum. Non dixit, si deus es de præsenti supplicio eripe me: sed magis, quia vere deus es, de O
futuro iudicio libera me. Quàm cito eum repleuit spiritus sancti eruditio, per quam futuri examinis diẽ cogitãs, & si intolerabile probat esse quod sentit, grauius tamen intelligit esse quod metuit. Prædicat seculis iudicem regemq; seculorum, nondum vocatus & iam electus, nondum famulus & iam amicus, nondum discipulus & iam magister atque ex latrone confessor: quia L
& si pœna cœperat in latrone, nouo genere cõsummatur in martyre. Memẽto, inquit, mei domine. De ligno Luca. 23.
crucis clamat, sed iam tempora retributionis cogitat. Videamus quid inter ista respõdeat diues & larga dei bonitas, quæ sicut excedit vota, ita gratiam adiũgit ad merita. Hodie, inquit, tanquam si diceret, Quid me, inquit, ô fidelissime comes & vnicus tãti testis triumphi, quid me tãtopere exorandum putas, vt die iudicij mei meminerim tui? Quid me ad præsentẽ retributionem paratum, in tempora tam longa dissimulas? Quid in futura secula fidem in te perfectam fatigas? Hodie mecũ eris in paradiso. Ergo tanquam hæreditaria & paterna Luca. 23.
sedes, quæ expulso Adã, quæ expulsis duobus clausa est, Gene. 3.
innumeris populis te introeunte reserabitur. Ingredere illuc primus, sed ingressu fœliciore quàm primus. Intra paradisum, nequaquam vltra cum Adam visurus infernum. Nullum illic cibum letalem, nullam iam legem, nullam arborem pertimescas. Ego tibi illic ero victus & vita: & ne forte verearis ne tibi aliquis hostis in illo beato nemore, ne antiquus ille latro insidietur, possessio tibi illic me introducente firmabitur. Recedat ergo M
infidelitas quæ deũ & hominem nõ recognoscit. Nam sicut diabol⁹ est qui de paradiso expulit, ita deus est qui reducit. Hæc charissimi per omnem gestorum ordinẽ, deum sub homine agnoscamus operantem. Positus in patibulo verus arbiter in medio damnatorũ, negãtem repulit, suscepit confitentẽ. Hunc deputat regno, illum relinquit inferno. Per hæc ergo credamus in maiestate iudicaturum, quem iam in cruce & misericordiam videmus exercere & iudiciũ. Credamus, inquam deum, vel ex sola virtute patientię, qui dum ab homine crucis neci traditur, sic quoq; homini gloriam pollicetur: qui illas ipsas iniurias & plagas in corpus suũ, conuertit in precium nostrũ. Sed & ipsa totius mũdi irrationabilis creatura, moribus suis deũ loquitur. Nã in media passione domini Saluatoris, cœlestia & terrena turbãtur, lux cũ nocte miscetur, elementa quatiuntur, & ab antiquis ministerijs effugantur. Aperte rerũ natura perspicitur cõmoueri, velut in vindictã authori sui velit armari. Terra ipsa concussa à fundamentis suis, quasi quę crucẽ domini vix sustineat, tãquã ad scelus propriũ cõtremiscit. Dies refugo lumine quo mõdo potest sumit lamentũ, & fusco tristiũ tenebrarũ habitu more lugẽtis induitur.

A induitur: & vt tota cœli facies dominicę natiuitatis glo riam noua luce testatur, ita crucis iniuriam nouis tenebris detestatur. Et quæ duricia cordis humani? Væ eis qui inter ista non credunt, quandoquidem creatura irrationabilis, quæ recipere non potest credulitatis affectum, dat tamen deo confessionis obsequium: & cũ pro solo homine Christus mortuus sit, perhibet ei tamen etiam pars illa mundi testimonium diuinitatis, ad quam non peruenerunt beneficia passionis. Quæ cum ita sint charissimi, agnoscat homo, quantum valeat, & quãtum illum deo obnoxium faciat natura vel gratia. Agnoscat homo quantum ab illo expectet deus, & quem tãta dignatione habuit charum, quàm velit esse in cõuersatione preciosum. Agnoscat homo quantum valeat & quãtum debeat, & dum precium suũ cogitat, vilis sibi esse desinat, & potius vicem muneris saluatori ex ipso bono suo, id est, de conseruata salute restituat. Custodiamus ergo solicite quod tanti sui cruoris commercio Christus redemit. Reus itaque erit non parui precij, sed sanguinis Christi, qui violat & cõmaculat animam Christi B sanguine & passione mundatam, blasphemus, homicida, castitatis proditor. Hæc tria capitaliter occidũt. Cõtestamur charitati vestræ causas æternorum malorum. Blasphemus, homicida, proditor castitatis suæ, expugnator alienæ, id est, qui legitimi cubilis iura transgreditur, qui extra coniugẽ suam per mortiferos errat amplexus, reus erit æternæ mortis, quia vilem in se habuit sanguinẽ redemptoris. Et quia clamat Apostolus, Neq; rapaces neq; adulteri regnũ dei possidebunt: abstineamus manus ab alienis, oculos ab aliena fœmina caueamus: ne corpori illi quod de nostro Christus assumpsit, iniuriã faciamus in nostro corpore. Caueamus ita peccatis & criminibus vitam prodere, vt ad nos nõ respiciat prophetia illa terribilis, Non est, inquit, deus in cõspectu eius, polluuntur viæ eius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius. Irremediabile periculum est, sic aliquem viciis & cupiditatibus frẽna laxare, vt se rationem deo non meminerit redditurum. Puto quia magna sit iam peccati pœna, metum ac memoriam futuri perdidisse iudicij. Non nobis ita dulcia sint pauperum spolia, postmodum nimis amaricatura. Nihilominus sicut dictũ est refugiamus carnis alienæ abominanda C contagia, vitemus obscœna inimicæ voluptatis incendia. Hæc qui agit charissimi, de stipula ac lignis iniquitatum perpetuos sibi succendit ignes, & nunquã extinguendos concinnat vapores. Non tanti est vita, si ad hoc viuat homo, vt in paucis huius vitæ annis, consummandæ sub breui fine, congreget sibi pœnas æternas & sine fine mansuras. Sed ne forte charissimi aliquem nimis securũ faciat aut temissum tam noua fœlicitas credulitatis, ne forte dicat aliquis in corde suo, Nõ me vsqueadeo conturbet & cruciet rea conscientia, non me vsqueadeo cõtristet culpabilis vita, video sub momento, video sub exiguo spacio latroni crimina sua donata, & mihi resoluta mente cõcipiuntur: Primum considerandum in latrone illo, non solũ credulitatis compendium, sed deuotio, sed temporis illius sub quo hæc agebãtur occasio, quo in istorum legitur titubasse perfectio. Deinde antè mihi fidem latronis ostende, & tunc tibi latronis beatitudinem pollicere. Immittit diabolus securitatem vt inferat perditionem, neque dinumerari possint, quantos hæc inanis spei vmbra deceperit. Deterreat quæso nos ab hac persuasione, innumerabiles populi sub tali securitate nudi & vacui bonis, & malis pleni ex hac luce prærepti. Quotidie expauescendo trãsitus

Tria capitaliter occidentia.

1.Cor.6.

Psal.9.

Luca.23.

nostri & commigrationis incerta, quæ & modo vel insperata vel subita sunt, & in æternum remediis caritura sunt. Præueniendus est dies, qui præuenite consueuit. D Ipse se seducit, & de morte sua ludit qui hoc cogitat, potest mihi extremi temporis indulgentia subuenire. Non est hoc, Primum, quia periculosissima est in vltimum diem promissa securitas: Deinde stultissimum est vt causa quæ de necessitatibus agitur æternis, inutilibus vitæ deficientis committatur extremis. Odibile est apud deum, quando homo sub fiducia pœnitentiæ in senectutẽ reseruatæ liberius peccat. Credite charissimi, difficile est vt callida dissimulatio ordinandę consummationis obtinere digna sit facultatẽ. Apud illum cordis interpretem, ars non admittetur ad salutem. Ille autem de quo locuti sumus beatus latro, beatus, inquam, non iam iuxta viam insidias tendens, sed viam ipsam in Christo tenens, ac vitæ prædam subito rapiens, immutato genere, & noua spolia de morte propria reportãs, ille nec salutis tempora sciens distulit, nec remedia stans sui in momenta vltima infœlici fraude posuit, nec redemptionis suæ spem in desperationis nouissimũ re- E seruauit, nec religionẽ ante nec Christum sciuit. Quod si scisset, fuisset forsitan inter Apostolos non postremus in numero, qui prior factus est in regno. Ergo etiam ex hoc in extremo placuit deo, quia ad consequendam fidem, non fuit extrema hora illa sed prima. Opus est ergo vt sibi homo quotidiano actu prouideat, & procuret consummationem, opus est vt tota vita nostra talis sit in conuersatione, vt liberi mereamur esse in fine. Incessabiliter diem trãsitus nostri & tempus iudicij cogitantes, nos quoq; cũ latrone iugiter proclamemus, Memento mei domine cum veneris in regnum tuum. *Luca.23.*

In eadem feria de passione domini: *Sermo II.*

Mnes, inquit dominus Iesus, scãdalum patiemini in hac nocte. Discipuli terrẽtur tali auditu, & Iudam non terret tãti sceleris cogitatus. Consulite Apostoli dominum, interrogate discipuli magistrum. Qui mecum, inquit, mittit manum in paropside, ipse traditurus est me. O induratam frontem talia de se audire, & adhuc delectatur accumbere. Videt publicari suam conscientiam, & adhuc ma- F num porrigit ad buccellam. Nunquid ego sum Rabi? O Iuda cui dicis, nũquid ego sum Rabi? iam dic ego sum. Non est obliuio nescientis, sed pietas miserantis. Tu Iuda quẽ possedit cupiditas, omnia in te nouit diuinitas, sed væ tibi in quo semel periit humanitas. Omnes, inquit, scandalum patiemini in hac nocte. Et Petrus, Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego tamen nõ scandalizabor. Cœperunt altercari medicus & ægrotus, Ille sine ægritudine se esse putabat, ille futuram accessionem videbat. Cui dominus ait, Paululum sequestremur, donec rei exitum cõprobemus. Et Iudas, Quem osculatus fuero ipse est, tenete eum. O signum sacrilegum, ô placitum fugiendum, vbi ab osculo incipitur bellum, & per pacis indicium pacis rumpitur sacramentum. Venerũt ad ortũ qui iam antea perdiderant paradisum, quærentes dominum Iesum Christum. Egrediuntur quærentes qui ante præuenerant venientes. Stat Iesus & dicũt, Iesum quærimus. Aspicit eos ipse saluator, quos præcedebat Iudas tenebrosus ducator. Ducatũ præbebat & magistrum non videbat, non quia Iesus mutabilis erat. Erat quod erat. Lucem in tenebris quærebant, sed lucem tenebræ non cõprehenderunt. Sed audiamus vocẽ lucis, qui

Sermo CXXI.

Matth.26.

Matth.26.

Ioan.18.

Ioan.1.

G qui dicit tenebris veniẽtibus cum laternis, Quem quæ-
ritis? Illi dixerunt, Ieſum. Reſpondit Ieſus, Ego ſum. Au-
dita voce abierunt proſtrati in faciẽ cæcitatis. Sed quia
lucet lux in tenebris, excitat eliſos à mortuis. Iterũ dicit
eis, Quẽ quæritis? Ieſum, inquiunt. Et ait illis, Ego ſum. O
inſenſati Iudæi, interrogaſtis & cecidiſtis, leuati eſtis, &
ingrati eſtis. Qua vos concutiemini comminatione vel
terrore, qui ad ſolam cecidiſtis ſimplicem vocem? Dic
Iſraël, Veniſti tenere me, quia ego defendi te à perſe-
Exod. 14. quẽtibus te? Vtinam teneres me, & non perderes te. In
aquis parietes cõſtruxi, faculam colũnæ micantis erexi,
Aegyptios cæcitate percuſsi, tota nocte pro te pugnaui.
Factum eſt mane, & tranſiſti incolumis mare. Male me
quæritis, ideo cecidiſtis. Ecce qualiter cadunt, qui male
dominum quærũt. Tenetur interea dominus ad ſacer-
dotum principem perducendus, & cum diſcipuli labe-
Ioan. 18. rentur, Petrus promiſſor egregius cœpit ambulare lon-
ginquius, peruenit ad principis domũ, & quia Petrum
frigus vrgebat, calefaciẽdus ſolicitus aſsiſtebat. Ecce il-
le qui nihil infirmitatis ſe putabat habere, paulatim cœ-
pit ad verba medici peruenire. Negat territus Chriſtũ,
H qui ſe promiſerat animam pro eo poſiturum. Proſtrauit
eũ anicula decrepita, quaſi grauis febricula. Preſsit eum
lethargicus ſomnus, & cepit eum preco impiger matu-
tinus. Audit gallum cantãtem, & vidit ſe diſcipulus do-
minum offendiſſe. Sub ancilla cœpit pondere vergi at-
que demergi. Non erat qui adiuuaret, niſi de interiori-
bus prętorij Petrum dominus reſpexiſſet. Cum nox me-
dia declinatum ſubito teneret incurſum, gallus cãtauit
& nocte naufragus reſpirauit. Contum inuenit fidei li-
beralem quouſque impelleret nautam, vt in medio ſco-
pulorum portum quæreret lachrymarum. Vidit nauim
cordis ſui ſine mercibus nudã, flere cœpit amarè, quia
dominum ſuũ cœpit amare. Ieſus pelago nauigatorem
terrebat, & Petrus de gubernatore ſecuritatẽ ſperabat.
Domine, inquit Petrus, vbi me dimiſiſti? Lumen tuum
video, te adhuc non video. Lauiſti pedes meos, terſiſti
linteo tuo, lumine tuo aperi oculos meos. Quando poſ-
ſum videre te, niſi reſpexeris me? Ita permanſit in ama-
ritudine lachrymarum, quouſque dominus de portis
erumperet inferorum. Petrus lachrymas fudit confeſ-
Matth. 26. ſionis, & Iudas oſculum porrigit falſitatis. Orate, inquit
diſcipulis, ne intretis in tentationem. Inquieta nox in
I fugam compulit piſcatores. Paſtor tenetur, & Petrus
turbatur. Ipſe paſtor triſtis erat, anima eius turbatur, di-
uinitas inconcuſſa lætatur. Orat ſemel, orat & iterum,
tertióque precatur. Tanquam aquila tegebat nidũ ſuum
velamento pennarum, & ſolicitus cũ orat ad pullos re-
uertebatur, propter quos triſticiam patiebatur. Obtule-
runt Iudæi triginta argenteos. Ille tali precio debet cõ-
parari, cui non poteſt aliquid æſtimari. Bene ſynagoga
triginta ſtateres argẽti penſaſti, dum dei filium ſuſpen-
Matth. 27. diſti. Abiit ergo Iudas, & laqueo ſe ſuſpẽdit. Vide Iudas
ſententiam diuinæ maieſtatis, quæ te puniri noluit ma-
nibus alienis. Pendes in laqueo, & argentũ iacet in tem-
plo. Nullus gratulatur de tali commercio, quia ſacrile-
gum pronunciat precium Non licet mitti in corbonã,
quoniã precium ſanguinis eſt. Ecce Iudæorum impro-
bitas condemnat admiſſum, & non condemnat ſacri-
legium. Si tollere non licet precium, cur implere feſti-
nas homicidium? Aut precium innocentis ſanguinis in
corbonam non licebat mittere, ipſum innocentem li-
cebat occidere? Emerunt, inquit, agrum in ſepulturam
peregrinorum. Inuenit tandem mens cæca remedium.
Ad requiem peregrinorũ, ſaluatoris deputant precium.
Licet non agnoſcãt, impletur tamen myſterij ſacramẽ- K
tum. Interrogauit Pilatus Ieſum, Tu es rex Iudæorum?
Et Ieſus, Tu dixiſti. Qui ait vulgo, Quem vultis dimit-
tam vobis, Barrabam an Ieſum? Vulgus clamat, crucifi-
gatur. O inordinata nequicia iudicantis. Pronũciat in-
nocentem, & eligendi tribuit facultatem. Multa enim
ſum paſſa pro iuſto iſto hac nocte, eius mulier mandat.
In natiuitate mundi, vxor ducit virum ad mortem, in
paſsione Chriſti vxor prouocat ad ſalutem. Illic ſerpẽ-
tis ſubtilitas præcipitat, hic terror angelicus reuocat, vt
inde inciperet venia, vnde vidẽtur prorupiſſe peccata;
Aqua manus lauat, dicens, Innocens ſum à ſanguine
huius iuſti. Illuminatur per aquę myſterium iudicis ſen-
ſus, & Chriſtum pronunciat iuſtum vt populum faceret
reum. Magnum tibi delicti vendicas principatum. Ec-
ce iudex ſaluatoris ſe amore excuſat, & traditor ſe cum
Iudæis propria voce condemnat. Omnia ſunt elemen-
ta permota, cœlum nõ eſt quietum, cum caput domini-
cum colaphis verberatur. Nõ curia cœleſtis cœlo con-
tenta permanſit, quia in commotione fuerunt. Cœli lu-
minaria conturbantur, & de ſtationibus ſuis ſtellæ ſul-
phureæ cadunt in lapſum. Ligni cuſpide rumpitur Gol- L
gatha, reſonant mallei ſecureſq; cædentes, ſcinduntur
mõtis ſacrati petræ, ille ſolus Petrus qui fuerat ſuper pe-
tram tanquam in mollem tenuemq; arenam ſoluebatur
ex petra. Latro veniam petiit, deitate largiẽte percepit.
Ille ſui meminiſſe rogauit, ſaluator in paradiſo ſecum
veniſſe promiſit.

In eadem feria: *Sermo III.*

DIlectiſsimi fratres, dominus noſter Ieſus Chri- *Sermo*
ſtus nobis ſalutem exhibuit, diuinæ vero na- *CXXII.*
turæ nihil minuit. Gratias ergo agamus pieta-
ti eius, qui infirmitati noſtræ de homine ſuo vitale cõ-
poſuit medicamentum. Magnificemus eum, quia nul-
lum diuinæ virtutis dum nobis ſubuenit fecerat detri-
mentum. Vere pius, vere Saluator, qui intantum dilexe-
rit opus ſuum, qui intantum reputauerit ſeruum ſuum,
id eſt, humanum genus vniuerſum, vt culpam eius ſuo
verbere expiaret, vulnera eius ſuo liuore ſanaret, Deni-
que ille peccat, hic vapulat. Ille præuaricatur, iſte cruci-
figitur. Quis hoc exiſtimet, & quis cogitet? Quis com-
penſet dominum pro ſeruis mori dignatum? Et hoc
pro quibus? Pro ſceleratis, pro impiis. Quid tibi domine M
retribuet opus tuum bonũ à te factum, propria volun-
tate peruerſum, ſed tua miſeratione reparatum? Quid ab
eo pro tantis beneficiis expetis? Nunquid aliquid eius
eges, aut ab eo quod ei non dediſti requires? An forte
imò hoc quæris vt aptum facias cui miſerearis, vt di-
gnum conſtituas quem immortalitatis tuæ participem
reddas, vt facias bonum quẽ corones in æternum? Sed
quid à nobis vt hoc retribueres accepiſti? Nihil certe,
an aliquid? Indulgeat dominus terræ miſeræ, ſi quip-
piam terra & cinis præſumpſerit dicere. Non repudiat
inſipientem, ſed reſpiciat confitentem. Dicat terra do-
mino ſuo, dicat homo factori ſuo. Nempe accepiſti ali-
quid ex me, quod non habuiſti in te. Volens enim ſub-
uenire terræ, ſed excedere nolens modum iuſticiæ,
mortalem morte tua redimere cogitabas, ſed vnde mo
ri poſſes ex te nihilominus non habebas. Tu omnipo-
tens, ego egens. Tu immortalis, ego mortalis. Accepiſti
ex me egeſtatem pulueris, ſumpſiſti de me mortem car-
nis. Fudiſti pro me precium redemptionis. O precio-
ſum precium perditorum. Dicant nunc qui redempti
ſunt à domino, quos liberauit de manu hoſtis: Confite- *Pſal. 106.*
mini domino quoniam bonus, quoniam in ſeculũ mi-
ſericordia

Misericordia eius. Dicat ei terra redempta, terra irrigata, redempta sanguine, irrigata baptismate: Magna iniquitas mea, sed maior est redēptio tua. Audiat ergo vocem domini mei humani generis aduersarius, & nihil iam sibi applaudat elatus, quia pro totius mundi facinore in *Matth.27.* cruce pependit dominus noster Iesus Christus. Nūc, inquit, *Ioan.12.* iudiciū est mundi, nunc princeps huius mūdi mittetur foras. Et ego cum exaltatus fuero à terra, omnia trahā ad meipsum. O quàm bene te tuo impetu diabole percussisti: Crudelitas tua tibi exitiū, nobis attulit commodum. Dum nulli parcis, teipsum tandem interimis. Per vnius delictum omnes captiuasti, per vnius iustitiā omnes nihilominus amisisti. Si illum qui tibi cōsenserat inuasisti, istū in quo nihil inueneras cur indebite occidisti? Effudisti innoxiū sanguinem, redde damnatam progeniem. Tu certe ille es qui tibi diuinitatis similitudinem arrogabas elatus, nunc ab homine diuino prosterneris superatus. Et quid mirū si te vtpote creaturam suam virtus diuina vicisset? Sed hoc est magnum atque mirificum vt de puluere assumeret, vnde suam nequitiam prosterneret atque contereret, vt qui supra sydera
B superbus erigebaris, nunc à carne supereris. Ille igitur sanguis quem effudisti, te vicit, me redemit. Denique illum bibo, & veneni tui perniciem saluatus vltra non timeo. Præualuisti in paradiso, sed victus es de patibulo. Quid mihi circumnectā paradiso igneā romphæam opponis? Ecce exaltati crucifixi profluēs vnda restinxit versatilem flammam. Iam iam patet humano generi paradisus, in quo latronem confitentem reduxit dominus Iesus Christus. O quàm grande mysteriū. Paradisus qui clausus fuerat præuaricatori, iam reseratur latroni. An forte & in hoc latrone totum hominem, vel illū etiam primum generis humani parentem aduertere cōuenit? Si enim is qui aliis interficiendo intulerat mortem, latronis accepit nomen, quāto magis qui ipsam mortem quæ non erat peccando inuenit, latronis nō immerito *Luca.23.* crimen incurrit? Christus autem ait latroni, Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. Cui aliquando charissimi tarda videatur esse cōuersio, cum latronis iam pendentis, iam morientis non fuerit repudiata cōfessio? O ampla domini miseratio, obliuiscētis iniusti crimen, suscipientis pœnitētis fidem, pro scelere damnatum facientis electum, mortis debitorem reddentis æternitatis vi-
C tæ participē. Sed planè huius latronis extrema quidem sed non minima fides, qui dominum tunc nō suscitantem mortuos, sed morientem pro peccatoribus propemodum agnoscere & confiteri promeruit. Solus denique Petrus passionis timore perterritus, quasi hominē denegat, latro crucifixum adorat. Sed Petrū dominus correxit respiciēdo, latronem vero beatificauit in gloria assumēdo. O latronem laudabilem, mirabilem, imitabilem, sæuientem gladio, violentum cœlo, rapinis inhiantem, fide feruentem. Sed hæc mutatio dexteræ ex- *Psal.76.* celsi est, vt versam vicem redderet diabolo Christus, videlicet, vt quemadmodum diabolus primum deprauādo hominem abstulerat de paradiso, sic Christus latronem confitentem erueret de inferno, Ille præsumentem de interdicto ligno decepit, iste pēdentem de pœnali ligno redemit. Etenim fratres assumamus & nos vocem latronis huius si non volumus esse latrones. Di- *Luca.23.* camus & nos, Memento nostri domine cum veneris in regnum tuum. Hanc ergo confessionem illius sancti latronis fratres charissimi, quam decantando protulimus & respondendo propria voce fecimus, deuotione certissima profiteamur, & sic dicamus vt audiamur, sic

D confiteamur vt saluemur. Fide ergo dicamus, corde clamemus. Ipse autem dominus noster Iesus Christus audiet profectò vocem nostri clamoris, si integram deuotionem approbauerit mentis. Ipse perducat nos ad arborē vitæ, qui eruit nos de lacu miseriæ. Ipse aperiat nobis ianuas paradisi, qui confregit portas inferni. Ipse populum suum eruat à flagello, qui se contineri permisit ante præsidem Pontium Pilatum. Ipse in regnū suum perducat confitentes, qui pati dignatus est pro impiis innocens, vt sit nomen domini benedictum in secula seculorum, Amen.

In eadem feria, De expositione Symboli: Sermo IIII. *Sermo CXXIII.*

Oportet attendere fratres charissimi quanta dei pietas sit erga humanum genus. Omnipotens deus creator & conditor angelorum & hominum, omnis creaturæ visibilis & inuisibilis, patrē se voluit vocari ab homine & pro filiis habere quos fecit ex limo terræ. Si ergo credis deo, dæmonem relin- *Gene.2.* que: si deum sequi volueris, quicquid deo non placeat deuitare procura. Gaude & exulta, quia vnū eundemq; deum habes & patrem, ipsum cole, ipsum dilige, ipsius fac voluntatem. Nihil de idolorū cultu vel superstitio-
E nibus Paganorum cogites, quia deus est omnipotēs qui omnia quæ tibi promittit potēs est reddere. Et in Iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrum. Nisi enim eundem dei filium, eundemque Christum filium hominis tota mente absque vlla hæsitatione credideris atque confitearis, nec patrem tibi proderit confiteri. Crede ergo filium dei vnigenitū ab ingenito deo patre, vitam à vita, verum deum de deo vero, coæternum & coëssentialem, coomnipotentem, & coæqualem per omnia patri, & ad æterna cum eo & cum omnibus sanctis eius gaudia mereberis peruenire. Qui conceptus est *Luca.1. & 2.* de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Cū spiritum sanctum ministratorem tantæ natiuitatis audieris, nullatenus dubites virginem potuisse concipere. Cur non credis eum in vtero incorruptæ virginis potuisse hominem figurare, quem credere debes hominem fecisse de limo terræ? Nec dubites Mariā virginem mansisse post partum, quia qualiter hoc factum sit non humanus sermo neque sensus potest comprehendere: quoniā deus pater voluit filium suum coæqualem sibi per omnia, in nullóque dissimilem humanam pro hominibus susci-
F pere carnem: vt omnibus sibi credentibus eiusq; obsequentibus volūtati æternā vitam largiretur & gloriam: vt hominem ad imaginem dei factum & per inuidiam *Gene.2.* deceptum diaboli, atque à regno expulsum æterno, per vnicum filium suum carnem assumendo & humanam naturam suscipiendo erueret à diabolo & regno restitueret æterno. Qui passus est sub Pontio Pilato crucifi- *Matth.27.* xus, mortuus, & sepultus. Qui propter te humanæ carnis accepit corruptionem, ipse pro tua redemptione & salute in humanitate quam accepit crucis pertulit passionem: quia passio illius nostra est vita, mors illius est liberatio nostra. Tertia die resurrexit à mortuis. Si te tridiana domini sepultura conturbet, resurrectio gloriosa cōfirmet. Quicquid enim infirmitatis audis in Christo, nostræ hoc necessitatis, nostræ redēptionis est causa: quicquid gloriæ, eius est propriæ potestatis. Qui ideo mortuus est vt nos reuiuisceret, ideo resurrexit vt nos ad vitam resuscitaret æternam. Ascendit ad cœlum, se- *Marci.16.* det ad dexterā dei patris omnipotētis. Si tibi magnum & preciosum videtur quod pro te filius dei pependit in cruce, illudq; sublime quod ascendit in cœlum, illud te multo magis stupere oportet quod pro te mortuus est & se-

G & ſepultus. Quia ad hoc deſcendit, vt ea quæ humanæ
diſplicent infirmitati, pro tua ſalute ſufferret, & te ad æ-
ternam & ad cœleſtem gloriā ſecum perduceret. Inde
1.Tim.4. venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Ipſe qui ab ini-
quis & impiis iudicatus eſt ad mortem, ipſe omnes bo-
nos & iuſtos iudicaturus eſt ad gloriam, omnéſque im-
pios detruſurus ad pœnam. Et in ſpiritum ſanctum. Si-
cut credidiſti deū patrem omnipotentē & filium eius
vnigenitum, pari fide & veneratione crede ſpiritum
ſanctum vnum deū eſſe patri filioq́; coæqualem in om-
nibus, in nulloq́; diſsimilem. Sanctam eccleſiam catho-
licam, ſanctorum communionem, remiſsionem pecca-
Ioan.3. torum. In qua omnis qui renatus fuerit ex aqua & ſpiri-
tu ſancto ęternam omnium percipiet indulgentiā pec-
catorum, extra quam omnes iniqui & impij ad ſuppli-
cia deputantur æterna. Carnis reſurrectionem & vitam
ęternam. Quod in Chriſti glorioſa reſurrectione audi-
ſti completum, hoc in te omnino in futuro iudicio cre-
de eſſe complendum: Et carnis tuæ reſurrectio te repa-
ret in æternum. Niſi enim credideris reparādum te eſſe
poſt mortem, ad præmium vitæ æternæ peruenire non
poteris. Si autē credideris, æternis gaudiis inſeraris: Per
H Chriſtum dominum noſtrum viuentem & regnantem
cum patre & ſpiritu ſancto nūc & ſemper, & in omnes
æternitates ſeculorum ſeculi, Amen.

Feria quarta poſt dominicam Palmarum, De paßione domini: *Sermo I.*

Sermo CXXIIII. Matth.26. IN lectione Euangelica quę nobis heſterno die
recitata eſt fratres chariſsimi, audiuimus do-
minum dixiſſe diſcipulis ſuis, Omnes vos ſcā-
dalū patiemini in hac nocte propter me. Cui
beatus Petrus ait, Etiam ſi omnes ſcandalizati fuerint,
ego nunquam ſcandalizabor. Sed dominus inſpector
cordis reſpōdit, & dixit, Amen dico tibi antequam gal-
lus cantet, ter me negabis. Ille autem dixit, Etiam ſi me
mori oportuerit pro te, non te negabo. Videte fratres
chariſsimi verus & cœleſtis medicus venam cordis in-
ſpexerat, & qua hora tentationis pondus vel infidelita-
tis frigus venturum eſſet prædixerat. Medicus prædice-
bar, & ægrotus negabat. Sed vbi ad horam ventum eſt,
falſum fuit quod promiſerat homo, & verum apparuit
Homo ſine dei gratia quid poſſit? quod prędixerat deus. Quid enim homo ſine dei gratia
poſsit, timor beati Petri Apoſtoli euidenter oſtendit.
Per ſolum enim liberum arbitrium, non addito etiam
dei adiutorio, promiſerat ſe pro domino moriturū. Sed
I quid eſt homo ſine gratia dei, niſi quod fuit Petrus cum
Eſa.40. negaret Chriſtum, & niſi quod ait propheta, Omnis ca-
ro fœnum? Et ideo beatum Petrum paululum dominus
ſubdeſeruit, vt in illu totum humanum genus poſſet a-
gnoſcere, nihil ſe ſine dei gratia pręualere, & vt eccleſię
rectori futuro ignoſcendi peccantibus quædam regula
poneretur. Credendæ enim erant Petro Apoſtolo cla-
ues eccleſiæ, immo creditæ ſunt ei claues regni cœlorū,
Credenda quoque ei erat populorū innumera multitu-
do quę eſſet pro ſuę naturę viciis, paſsionibus, culpis in-
uoluta atque peccatis. Denique ſic ad eum Saluator di-
Matth.16. cit: Tibi, inquit, dedi claues regni cœlorum. Deinde ſe-
quitur, dicens, Quęcunque ligaueris ſuper terram erunt
ligata & in cœlo: videlicet vt in clauibus fidelis ianitor,
in ſententiis eſſet clementiſsimus diſpēſator. Erat enim
reuera hic Petrus paulo durior & ſeuerus, ſicut eius au-
ſteritatē truncata ob Chriſti iniuriam ſerui principis ſa-
cerdotū declarat auricula. Hic igitur tam durus tamq́;
ſeuerus ſi donū nō peccandi à domino fuiſſet indeptus,
quæ venia commiſsis populis donaretur? Sed idcirco
diuinæ prouidentiæ ſecretum ita temperauit atq́; per- K
miſit, vt primus ipſe laberetur ac rueret in peccatū quo
erga peccantes duriorem ſententiā proprij caſus intui-
tu temperaret. Quantum igitur diuini muneris erga ſa-
lutem hominum, quantum curæ quantumq́; ſollicitudi-
nis impendatur aduertite. Totius corporis n[illegible]bum in
ipſo capite curat eccleſiæ, & in ipſo vertice componit
membrorum omnium ſanitatem, in ipſa confeſsionis
Chriſti crepidine, in ipſo immobilis fidei fundamento,
in Petro ſcilicet illo qui dixerat, Etiam ſi me oporteat Matth.16.
mori tecū, non te negabo. Hic eſt Petrus, qui diuina re-
uelatione prior omnium veritatem meruit cōfiteri, di-
cens, Tu es Chriſtus filius dei. Hic tantus & talis venit Matth.16.
ad illam noctem in qua dominus tradebatur, & cum ſe Ioan.18.
calefacere vellet ad prunas, acceſsit ad eū puella & di-
cit ei: Et tu heſterno die cum homine hoc eras. At ille
mox reſpōdit, Neſcio hominem iſtum. Quid agis ô Pe-
tre, futuræ rector eccleſię, quid loqueris? Intuere quid ſis
interrogatus, vel quid interroganti reſponderis. Vox
tua repēte mutata eſt, hoc eſt, omne illud quod cito, ſed
non cauto ſermone promiſeras. Hoc eſt totum quod e-
tiam omnibus negantibus te vſque ad mortem perſeue- L
rare iuraueras? Nondum fidem tuam aliquis tentauit at-
que diſcuſsit, nōdum te ob Chriſti negationem aduer-
ſarius traxit ad publicum, nōdum es apud reges & præ-
ſides propter nomen eius exhibitus, non tibi flagella,
nondum ſunt admota tormenta. Quis porrò eſt qui te
interrogat, quòd tam cito negaſti? Non eſt ſeruus, non
liber, non phariſæus, non ſcriba, non ſacerdos, non mi-
les, non centurio, non ſpiculator, nullus poſtremo eo-
rum qui authoritate ſua poſſet formidinē incutere cō-
fitēti: mulier te ſimplici voce interrogat, & fortaſſe nec
proditura confeſſum: nec vero tātum mulier, ſed puel-
la: & nō ſolum puella, ſed oſtiaria, vile proculdubio ab-
iectumq́; mancipium. O res ſtupenda. Puella accedens
fidem Petri diſcuſsit, & mirum ſi ſoliditatem Petri nō
turbo, non imber, ſed roris leuiſsima gutta transfixit.
Petrus labia puellæ non ſuſtulit, ſed vbi locuta eſt, ille
turbatur. Proceſsit ſermo puellæ, & immobilis colum-
na concuſſa eſt. Veruntamen inſtabat illa interrogans,
& dicebat: Et tu heſterno die cum homine hoc eras? Pe-
trus autem eo magis oppreſſus formidine, hominem ſe
ſcire negauit. Quem reſpiciens Chriſtus ſuorum fecit
recordari ſermonum. At ille intelligens factum, cōuer-
ſus ad pœnitentiam amariſsime fleuit. Agnouit enim ſi- M
bi vt homini peccati irrepſiſſe perniciē, quod totum ha-
ctenus vt memini diuinitus procuratū eſt. Videte ergo
fratres chariſsimi, quemadmodū exiguæ culpæ permit-
titur ſubiacere tantus Apoſtolus, vt emendatus elatio-
nis vicio atque correctus, integro veſtiatur moderatio-
nis & clementiæ indumento. Iam enim eruditus es &
edoctus in Petro, quemadmodū eum dominus tui cau-
ſa patitur circumſcribi delicto, quemadmodum illum
fidei pietatiſque ſigniferum, & generis humani colum-
nam permiſerit metu dominante quaſſari, vt populorū
doctoribus & magiſtris eſſet exemplum, à deo ſibi non
peccandi gratiam minime condonatam, ſicut dicit
Apoſtolus Paulus, Conſiderās te ne & tu tenteris. Cum Galat.6.
forte quis fuerit in eccleſia delicto præuentus, non ſta-
tim abiiciat, nō condemnet, ſed compatiatur ac lugeat,
conſoletur & reuocet, commodet iacēti affectum, por-
rigat manum, erigat lapſum, ſpem ei diuinæ clementiæ
repromittens, ſub qua etiam ſeruire exemplo tantorum
comprobat magiſtrorum. Hæc autem nos vt ſuprà me-
morauimus, nō iuſtos culpādo, ſed peccatores ad ſpem
erigendo

A erigendo protulimus, & primo quidē virtutes eius extulimus, vt & iustis formam cautelę, & peccatoribus salutis monstraremus exemplum.

In eadem feria, De expositione Symboli:

Sermo II.

Sermo CXXV.

Credimus in vnum deum patrem omnipotētem, & in vnigenitum filium eius Iesum Christum deum & dominū saluatorem, & in spiritum sanctum deum. Non tres deos, sed patrem & filium & spiritum sanctum vnū deum colimus & confitemur. Non sic vnum deū quasi solitarium, nec eum denique qui ipse sibi pater sit, ipse & filius. Sed patrem verum qui genuit filiū verum, id est, deum ex deo, lumen de lumine, deum verū de deo vero, omnipotentem de omnipotente, vitā ex vita, perfectū ex perfecto, totum à toto, plenum à pleno: non creatum, sed genitum: non ex nihilo, sed ex patre, vnius substantiæ cum patre, quod Græce dicitur homousion. Spiritum vero sanctum deum non ingenitum, neque genitum, non creatum neque factum, sed de patre procedentem & filio, patris & filij spiritū, semper in patre & filio coæter-
B num & coæqualem & cooperatorem cōfitemur & veneramur. Ideoq; in nomine patris & filij & spiritus sancti vnum confitemur deum, quia deus nomen est potestatis non proprietatis. Proprium nomen est patri pater, & proprium nomen est filio filius, & proprium est spiritui sancto spiritus sanctus. Hanc trinitatem vnū deum credimus. Et vnum esse deum patrem, & ex vno patre filium, qui est vnius cum patre naturæ vniusque substātiæ & vnius potestatis. Pater filium genuit non volun-
Colo. 1. tate, non necessitate, sed natura. Filius vltimo tempore, per quem omnia facta sunt, quæ in cœlis, & quę in terra, visibilia & inuisibilia, ad nos saluandos & ad implēdas scripturas venit à patre, qui nūquam desiit esse cum patre, quem credimus cōceptum de spiritu sancto, & na-
Luca. 1. & 2. tum de virgine Maria, verbum carnem factum, nō demutatum, sed deum permanētem, hominē natum non
Ioan. 1. putatiue, sed vere: nō aëreum, sed corporeum: nō phantasticum, sed carneū, ossa, sanguinē, sensum & animam habentem, hoc est, perfectum hominem, verum hominem, & verum deum intelligimus, vt verum deum verum hominem fuisse nullo modo ambigamus. Non e-
C nim amisit quod erat, sed cœpit esse quod non erat, vt perfectus sit in suis, & verus sit in nostris. Nam qui deus erat, homo factus est: & qui homo natus est, operatur vt deus: & qui operatur vt deus, vt homo moritur: & qui vt homo moritur, surgit vt deus: qui deuicto mortis imperio, cum ea carne qua natus & passus & mortuus fue-
Marci. 16. rat resurrexit. Ascendit ad patrem, sedetq; ad dexteram eius in gloria, quam semper habuit habetque. In eius morte & sanguine credimus nos emundatos, & ab eo resuscitandos die nouissima in hac carne in qua nunc viuimus, & quam habemus, consecuturos nos aut vitam æternam pro præmio boni meriti, aut pœnas pro peccatis ęterni supplicij. Hęc retinete, huic fidei animas vestras subiugate, à Christo domino prēmia consecuturi regni cœlorum, Amen.

In eadem feria, de Oratione dominica: Sermo III.

Sermo CXXVI.

QVoniam domino gubernante iam estis in regia constituti, & prope est dies quo ad cœlestis regis veluti consistorium veniatis, moneo vos charissimi, vt precem legitimam patri & deo offerendam antè discatis. Nā quia stupida mens hominum & ignara cœlestium, nec scire, nec inuenire poterat quemadmodum deū digne precaretur, ipse verus D
dominus & magister ostendit & docuit, per se quidem sanctos Apostolos, per illos autē nos, quo modo debea- *Matth. 6.*
mus orare. Sic, inquit, orabitis: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, fiat volūtas tua: & cætera. O vere cœlestis oratio, quę tota est oratio. Nam si singula verba prout sunt, latius tra- *De verbis*
ctare voluerimus, dies antè quàm sermo deficiet. Atta- *domini ser.*
men breuiter percurramus. Dicimus: Pater noster qui *28. In h. 50*
es in cœlis. Sic incipiendo, bonitatem dei & gratiā pro- *homi. Homi. 42.*
testamur. Nam quando nos terrestres & miseri, & imbecilles, & inutiles serui auderemus vultum leuātes ad cœlum dicere, Pater noster: nisi ipse per suū nobis vnigenitum hanc fiduciam præstitisset? Sicut scriptum est: *Ioan. 1.*
Quotquot eum receperunt, dedit illis potestatem filios dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Accepta igitur potestate patrem vocamus deum, quia per fidem spiritum adoptionis accipimus, vt nos factos dei filios gratulemur. Deinde dicimus: Sanctificetur nomen tuum. *Roma. 8.*
Hoc actio gratiarum est, veluti si dicatur, sanctum sit & benedictum nomē tuum. Decet ergo gratias agere, qui gratiam meruerunt. Adueniat regnum tuum. Nō vti- E
que vt incipiat ille regnare, cuius regnū est omnium seculorum: sed hoc optamus vt finē nostris faciat malis, & veniens de cœlo nos assumat in regnum. Hoc enim dicto admonemur, vbi vitam nostram & substantiā & regnum sperare debeamus. Similiter dicimus: Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Quis enim obstat deo, quo minus fiat voluntas eius vbique? Sed hoc oramus, vt sicut in cœlo fit volūtas dei vbi nullus offendit, ita virtutem nostris animis tribuat, vt eius voluntatem nos qui sumus in terra facere & implere possimus. Vel certe cum dicimus, Fiat voluntas tua: docemur semper ad dei, non ad nostram respicere voluntatem, quia in nostra voluntate aliquotiens contraria sunt, in domini autem voluntate vita est semper & bonitas. Cūsequenter iam post cœlestia etiam terrestria postulamus, sed tamen necessaria. Nam dicimus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. O sapiētia vera & diuina prouidentia, quæ docuit & panē solum petere, & hodie nominare. Hoc enim dicto & auiditas cum auaricia tollitur, & humanæ vitæ insinuatur incertum: secundum il- F
lud, Nolite soliciti esse in crastinum. Vere enim incon- *Matth. 6.*
ueniens esset eum in multos annos & tempora, vel certe in alium diem necessaria postulare, cui forte sub nocte esset vita finienda. Sic enim & ille auarissimus diues, qui restructis horreis & repletis dixerat ad animam suam: Habes multa bona in annos multos, epulare: audiuit à domino, Stulte, hac nocte repetūt animā tuam, *Luca. 12.*
quæ pręparasti cuius erunt? Competenter ergo oramus, panem nostrum quotidianum hodie nobis dari, quia crastinus dies quid pariat ignoramus. Dicimus deinde: *Prouer. 27.*
Dimitte nobis debita nostra. Debita fratres peccata in- *Matth. 6.*
telliguntur. Nam debitum contrahitur quotienscunque delinquitur, quod debitum quandoque solui in gehenna necesse est. Et quia humanæ fragilitati non deest quotidie vnde delinquat: ideo petimus vt debita nobis dum sumus in corpore dimittantur, ne vsque ad nouissimum quadrantem desudemus. Bene autem adiungitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vides charissime quanta nos conditione diuinus sermo perstringat. Dimitte ergo, vt dimittatur tibi. Habes aliquem debitorem, qui in te peccauit, qui forte iniuriam fecit, dimitte illi rogāti, indulge poscenti, parce pœnitenti, ne dum denegas pietatem fratri,

G fratri,tibi claudas indulgentiam.Iam vero vtilissimo fine oratio sacra concluditur orando contra tẽtationem & malum.Dicimus enim,Ne inducas nos in tẽtationẽ, sed libera nos à malo.Inducit deus in tentationem hominem,cum tentari permittit vt probet, nõ vt perimatur.Tentat autem non quasi mentium nescius humanarum,sed vt suos fideles faciat in seculo manifestos,sicut
Eccle.27. scriptum est,Vasa figuli probat fornax,homines autem
Gene.22. iustos tentatio tribulationis. Sic Abraham tẽtauit in fi-
Iob.1. lio & honorauit, sic Iob dando in tentationes varias probauit,sic sanctos Apostolos, sic beatissimos martyres per ignem quoque & gladios coronauit. Ex quo apparet,à deo tẽtationes huiusmodi prouenire,& diabolum nihil sine dei permissione valere. Ergo deus solus adorandus est,qui potest educere de tentatione.Educit vero cum liberat à malo. A malo autem liberat,quando super id quod possumus,non nos permittit tentari.Habetis fratres ostẽsum,& quem debeatis orare,& cui gratias agere,& cuius cupere regnum,vel expectare voluntatem.Deinde contra tẽtationes & malum cuius sit auxilium præstolãdum. Ecce in paucis omnia & in breuitate completa sunt.Quia ergo nõ difficilè discitur, im-
H mo facile retinetur, omnes hortor tam viros quàm fœminas,discite retinere,vt cum fueritis gratiam domini quam cupitis consecuti, inter omnes sanctos hanc precem ore consono proferre possitis & corde mũdo diligere, vt Christus sedens ad dexterã patris in ore vestro verba sua videns, & in corde vestro sua præcepta, & hic vos custodiat, & futuro æuo dignos efficiat. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Feria quinta in cœna domini, de eo quod scriptum est in
Ioan.13. *Euangelio secundum Ioannem, Surgit à cœna & ponit vestimenta sua,& cætera.* Sermo I.

Sermo CXXVII.
Ioan.13.

Hodie fratres charissimi audiuimus Euangelistam dicentem, Quia cum surrexisset à cœna dominus,posuit vestimenta sua, & præcinxit se linteo, & cœpit lauare pedes discipulorum. Quid nos dilectissimi in hoc loco dicturi sumus? Quã excusationem prætendere poterimus,qui dedignamur impendere peregrinis,quod ille dignatus est impendere seruis suis? Sed sunt forte aliqui viri potentes & nobiles, sunt aliquæ delicatæ matronæ,quæ dedignantur se inclinare vsque ad vestigia sanctorum in hoc mũdo
I peregrinantium,hospitũ pedes non solum ipsi non dedignantur abluere,sed nec suorum quidem cuiquam vel pro se faciant imperare. Erubescunt forsitã nobiles delicatis manibus viri,vel mulieres Christianę in hoc mũdo sanctorum contrectare vestigia, quia hoc natalium prærogatiua non patitur.Mala nobilitas, quæ se per superbiam apud deum reddit ignobilem. Erubescunt ergo nobiles & potentes sanctis & peregrinis abluere pedes in hoc seculo,sed si se non correxerint,plus habent erubescere & dolere, cum ab illorum cõsortio separati fuerint in futuro. Tunc sine vllo pœnitentiæ remedio affligentur,cum illos quos despexerant, propter humilitatẽ viderint accipere regnum, se propter superbiam meruisse supplicium. Timeamus ergo fratres illud quod beatus Petrus Apostolus timuit, quando audiuit dominum dicentem: Si non lauero te, non habebis partem mecum. Et dum Petrus recusat, negat illi Christus regnum,nisi accepisset obsequium: ne forte & nos si sanctorum pedes dedignamur abluere, partem cum illis non mereamur habere, inclinemus nos potius ad sanctorum vel peregrinorũ vestigia: quia cum hoc sancta humilitate complemus, illorum quidẽ pedes manibus nostris tangimus, sed animarum nostrarum sordes & K
maculas per fidem & humilitatem abluimus,& non solum minuta sed etiã capitalia peccata purgamus. Gaudete ergo dilectissimi & exultate in domino, qui nobis in hac die salutiferæ consolationis mysterium consecrauit.Vnde autem commẽdauit dominus corporis & sanguinem suum? Vnde nisi de humilitate sua? Nisi enim esset humilis,nec manducaretur nec biberetur.Respice altitudinem ipsius,In principio erat verbum.Ecce qua- Ioan.1.
lis est cibus sempiternus. Sed manducant angeli, manducant supernæ virtutes, manducant cœlestes spiritus: manducant & saginãtur, & integrum manet quod eos satiat & lætificat.Quis autem homo posset ad illum cibum ascendere?Quia ergo ad illũ panem homo nõ poterat ascendere,dignatus est panis ipse descẽdere ad hominem:& hoc cũ ineffabili pietate factũ est, quia oportebat vt ... illa angelorum lactesceret, & ad paruulos perueniret. Sic ergo fecit sapiẽtia dei, sic nos per carnis assumptionem pauit pane cœlesti. Quia verbũ caro factum est,& habitauit in nobis.Vide ergo humilitatem, quia panem angelorum manducauit homo: id est,verbum illud vnde pascuntur angeli sempiternũ, quod est
æquale patri mãducauit homo. Et ideo fratres charissi- L
mi,quia nos dominus noster patientia docuit, pœna liberauit,morte redemit,speremus semper in domino,& nihil sine eius volũtate & adiutorio præsumamus. Nostis enim quàm temere beatus Petrus promiserit Christo.Et si omnes,inquit,scãdalizati fuerint in te, ego nũ- Matth.26.
quam scãdalizabor. Dominus qui nouerat fragilitatem humanam & sciebat non esse in promissione,sed in cõsummatione virtutem:Amen,inquit,dico tibi,quòd in hac nocte antequam gallus cãtet, ter me negabis. Dicit ei beatus Petrus, Etiam si me mori oportuerit tecum,nõ te negabo. Videte fratres responsionem discipuli,& intelligite dilectionis esse quod dixit, Sed quia per solum sui amoris studium,non addito etiam adiutorio domini voluit esse promissum, stare nõ potuit per hominem quod sub diuinitate pẽdebat: fuit quidem in voluntate, sed nõ fuit in virtute, sicut ipse dominus dicit, Spiritus Vbi supra.
promptus est, caro autem infirma. Et iterum, Sine me Ioan.15.
nihil potestis facere. Vsque ad mortem promisit, & in timore negauit: Habuerat confessionem mirabilem, si habuisset in cõsummatione virtutem. Vnde dilectissi-
mi fratres,rogo & admoneo vos,vt vnusquisque recur- M
rat ad testem idoneum, id est, conscientiam suam, & si ibi aliqua vulnera inuenerit peccatorum, confugiat ad remedium lachrymarum: pœniteat se fecisse quod fecit, incipiat vigilantissimo corde præterita curare, præsentia vitare, futura prospicere, & deo auxiliãte omnia mala repellere, quia quãdiu quis in hoc seculo viuere possit ignorat, nec licet euadere, nisi pœnitẽtia præcurrerit. Illud ante omnia dilectissimi fratres quod specialiter pertinet ad fideles, pia fide & tota animi deuotione cogitate. Accessuri ad altare domini dei nostri inspicite vniuersa latibula cordis vestri, ne forte sint ibi aliqua peccata, quę nondum curata sint eleemosynis atque ieiuniis, & timete illud Apostoli, Qui manducauerit cor- 1. Corin.11.
pus domini & biberit sanguinem ei' indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Probet autem seipsum homo, & sic de corpore illo edat & de calice bibat. Nullus ex vobis contra vllum hominem odium reseruet in corde suo, vt securi possitis dicere, Dimitte nobis debi- Matth.6.
ta nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Castitatem autem ante omnia custodite, gulam refrænate, ebrietatem fugite, pauperibus secundum quod vires

A res suppetunt eleemosynas date. Et hoc ante omnia rogo fratres charissimi, vt gaudiũ quod nobis hucusque de vestra deuotione fecistis, in die crastina, id est, in passione domini cõpleatis. Non enim qui cœperit, sed qui

Matth. 10. perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et ideo sic agere debetis, ne per vnius diei negligentiam perdatis, quod per totam quadragesimã acquisistis. Sic est enim tota quadragesima abstinere, orare vel psallere, & in passione domini, id est, in Parasceue de ecclesia se subtrahere: quo modo si aliquis cũ grandi labore studeat terram colere, & messem non mereatur accipere. Et ideo rogo vos, vt nullus se de ecclesia subtrahat, nisi forte quẽ aut corporis infirmitas, aut grandis & publica necessitas tenuerit occupatũ. Ipse enim in paschali solennitate legitimum gaudiũ poterit celebrare, qui in passione domini se noluit de ecclesiæ conuentu subtrahere. Qui me in hac suggestione libenter audierit, confido quòd illi deus & in hoc seculo & in futuro gloriosa præmia recompensabit: qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

B *Eodem die de Iuda Iscarioth:* *Sermo II.*

Sermo CXXVIII.

Matth. 27.

Retinet sanctitas vestra fratres, nos vobis hoc proxima dominica prædicasse, quòd Iudas Iscarioth propria sententia condemnatus, ad Pharisæos dominici sanguinis mercedem reportarit, & actus pœnitentia refuderit venditionis precium, sed conscientię suæ non resoluerit scelus. Deniq; post redditũ precium, laqueo se suspẽdit, vt qui se multauerat pecunia, multaret & vita. Intelligẽs enim quantũ scelus admiserit, non suffecit ei sacrilegij carere mercede, nisi careret & salute. Dignum enim se morte iudicat, quòd Christum vitam omnium tradidisset. Seuerissimus igitur Iudas sui iudex, vel in vlciscendo confitetur, quem negauerat in tradendo. Restituit ergo pecuniam Pharisęis, sed nec Pharisæi eam libenter accipiũt. Dicũt enim illicitum sibi esse in suis eam habere thesauris. Vide igitur quanta vis dominicæ sit pecuniæ, quam inde Iudas reiicit, hinc Pharisæi in loculos non recludunt. Iusti enim sanguinis precium pertimescit iniquitas posidere, consilium tamen ineunt Pharisæi, vt ex ea ager figuli comparetur, in quo peregrinorum corpora collocentur. Quod quidem prouidẽtia dei factum puto, vt preciũ saluatoris non peccatoribus sumptum pr

C ębeat, sed peregrinis requiem subministret: non sacrilegis sit ad luxum, sed defunctis sit ad sepulchrũ; vt iam exinde Christus & viuos sanguinis passione redimat, & mortuos preciosa possessione suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli cõparatur. Legim⁹ in scripturis quòd totius generis humani salus redẽpta sit san-

1. Petri. 1. guine saluatoris, sicut ait Apostolus Petrus, Hoc sciẽtes, quia non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed precioso sanguine quasi agni immaculati & incontaminati Iesu Christi. Igitur si precium vitæ nostræ sanguis est domini, vide ergo quia illo non tam redempta sit agri terrena fragilitas, quàm totius mundi incolumi-

Ioan. 3. tas sempiterna. Ait nanque Euangelista, Non enim venit Christus vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum. Vide, inquam, ne pecunia illa non tam comparati sit agri parua portio, quàm totius mundi co-

Psal. 2. piosa possessio, sicut ait Dauid Propheta, Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Ager ergo iste mundus hic totus est, in quo nos dispersi & disseminati domino fructum boni operis germinamus. Sed si fortasse perquiras à me si ager mundus est, quis nam sit figulus qui mũdi possit D habere dominatũ? Nisi fallor, ipse est figulus, qui vascula corporis nostri fecit ex limo, de quo dicit scriptura,

Et fecit deus hominem de limo terræ. Ipse est figulus, Gene. 2. qui carnium nostrarum cœnosum lutũ vapore sui spiritus animauit, & materiam fluidã atque terrenam igneo calore decoxit: ipse, inquam, est figulus, qui nos per manus suas formauit ad vitam, per Christum suum reformauit ad gloriam, sicut ait Apostolus, Ad eandẽ imagi- 2. Cor. 3. nem reformamur de gloria ad gloriam, scilicet vt qui à priore factura propriis viciis corruimus, in secunda natiuitate figuli huius materia reparemur, hoc est, qui per Adæ transgressionem in mortẽ cecidimus, per saluatoris gratiam denuo resurgamus. Ipse planè est figulus, de quo dicit beatus Apostolus, Nũquid dicit figmẽ- Roma. 9. tum ei qui se finxit, quare me fecisti sic? Et iterum, Nunquid non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in cõtumeliam? Ex eodẽ enim luto corporis nostri deus, tamen pro meritis singulorũ, alios custodit ad regnum, alios reseruat ad pœnam. Iuste itaque figuli ager Christi E sanguine emptus est, peregrinis inquam, qui erant sine domo & patria, & his qui toto orbe exules iactabantur, requies Christi sanguine prouidetur: & quibus non est in mũdo possessio, his in Christo fit sepultura. Istos autẽ peregrinos quos esse dicimus, nisi deuotissimos Christianos, qui renunciantes seculo, & nihil possidentes in mundo, in Christi sanguine requiescunt? Christianus enim qui mundum nõ possidet hic, totum possidet saluatorem. Ideo autem peregrinis Christi sepultura promittitur, vt qui se à carnalibus viciis tanquam peregrinum & alienum custodierit, is Christi requiem mereatur. Sepultura enim Christi quid est aliud, nisi requies Christiani? Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus, & tanquã hospites in hac luce versamur, sicut ait Apostolus dicẽs, Etenim dum sumus in corpore, peregrina- 2. Cor. 5. mur à domino. Peregrini, inquam, sumus, & nobis saluatoris empta est sepultura. Consepulti enim sumus, sicut ait Apostolus, cum illo per baptismum in mortem. Roma. 6. Baptismus igitur Christi nobis est sepultura, in quo peccatis morimur, criminibus sepelimur, & veteris hominis cũscientia resoluta in alteram natiuitatem rediuiua infantia reparamur. Baptismus, inquam, saluatoris F nobis est sepultura, quia ibi perdidimus quod antè viximus, & ibi denuo accipimus vt viuamus. Magna igitur sepulturæ huius est gratia, in qua nobis & vtilis mors infertur, & vtilior condonatur. Magna, inquam, sepulturæ huius gratia, quæ & purificat peccatorem, & viuificat morientem.

Eodem die, de fide recta: *Sermo III.*

Sermo CXXIX.

Credimus in vnum deum patrem & filium & spiritum sanctum, visibilium & inuisibilium factorem, per quem creata sunt omnia in cœlo & in terra. Hunc vnum deum, & hanc vnam esse diuini nominis trinitatem, patrem non esse filium, sed habere filium qui pater non sit: filium non esse patrem, sed filium dei esse natum: sanctum quoque paracletum esse, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre, filioq; procedat. Est ergo ingenitus pater, genitus filius, non genitus paracletus, sed à patre & filio procedens. Pater est, cuius vox hęc est audita de cœlis, Hic est filius meus di- Matth. 3. lectus, in quo mihi bene cõplacui. Hic filius est qui ait, Ego à patre exiui, & veni in hunc mundum. Paracletus Ioan. 16. est ipse de quo filius ait, Nisi abiero ad patrem, paracletus non veniet ad vos. Hanc esse trinitatem personis distinctam,

G distinctam,indifferētem: præter illam nullam diuinam
esse naturam vel angeli,vel spiritus,vel virtutis alicuius
quæ deus esse credatur. Hunc igitur filiū dei deum na-
tum à patre,& esse principium,patremq; illum sanctifi-
casse in vtero Mariæ virginis, atque ex ea vnum homi-
nem sine viri semine generatū, id est, suscepisse domi-
num nostrum Iesum Christum non imaginarium cor-
pus,aut forma sola compositum,sed solidum. Atq; hūc
& esuriisse,& sitisse,& doluisse, & fleuisse, & omnia cor-
Matth. 27. poris exercitia sensisse. Postremo crucifixum,mortuum
& 28. & sepultum,tertia die resurrexisse, cōuersatum postmo-
dum cum discipulis,quibus sanctum paraclerum misit,
dum ad cœlos ascendisset: hunc filium hominis nunc
vocari. Resurrectionem veram humanæ credimus car-
nis. Animam hominis non diuinam esse substātiā vel
dei patris, sed creaturam diuina voluntate prolapsam.
Si quis ergo dixerit atque crediderit,à deo omnipoten-
te mundum hunc factum non fuisse atque eius omnia
instrumēta,anathema sit. Si quis dixerit atque credide-
rit deum patrem eundem filium esse vel paracletū,ana-
thema sit. Si quis dixerit atque crediderit deum filium
eundem esse patrem vel paracletū,anathema sit. Si quis
H dixerit atque crediderit paracletū spiritum,esse patrem
seu & filiū,anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit
hominem Iesum Christum à filio dei assumptum non
fuisse,anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit filiū
dei deum passum fuisse,anathema sit. Si quis dixerit at-
que crediderit hominem Iesum Christum, hominē im-
passibilem fuisse,anathema sit. Si quis dixerit atque cre-
diderit alterum deum esse priscæ legis, alterū Euange-
liorum,anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit ab
altero deo mundum fuisse factum, quam ab illo de quo
Gene. 1. scriptum est: In principio fecit deus cœlū & terram, qui
solus verus deus est, anathema sit. Si quis dixerit atque
crediderit corpora humana nō resurrectura post mor-
tem, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit ani-
mam humanam dei portionem vel dei esse substātiam,
anathema sit. Si quis aliquas scripturas prꝑter eas quas
catholica ecclesia recepit,vel authoritatem habēdas esse
crediderit,vel fuerit veneratus,anathema sit. Si quis nō
dixerit, semper patrem, semper filium, & semper spiri-
tum sanctū esse,anathema sit. Si quis non dixerit filium
natum esse de patre,id est,de substantia paterna,anathe-
I ma sit. Si quis non dixerit verbum dei filium dei esse,&
deum patrem eius,& omnia posse,& omnia nosse,& pa
tri æqualem,anathema sit. Si quis dixerit,quòd in carne
constitutus filius dei cum esset in terra, in cœlis cum pa
tre non erat, anathema sit. Si quis dixerit, quòd in pas-
sione crucis dolorem sentiebat filius dei, deus & nō ca-
ro cum anima quam induerat formam serui quàm sibi
Philip. 2. acceperat,sicut ait scriptura,anathema sit. Si quis nō di-
xerit, quòd in carne quā assumpsit sedet in dextera pa-
tris,in qua venturus est iudicare viuos & mortuos, ana-
thema sit. Si quis nō dixerit spiritum sanctum de patre
esse vere ac proprie, sicut filius de diuina substantia, &
deum verum,anathema sit. Si quis dixerit spiritum san-
ctum facturam,aut per filiū factum,anathema sit. Si quis
non dixerit, omnia per filium & spiritum sanctum pa-
trem fecisse,id est,visibilia & inuisibilia,anathema sit. Si
quis nō dixerit patris & filij, & spiritus sancti vnam di-
uinitatem, parem maiestatē, potentiam, vnā gloriam,
dominationem, vnum regnum atque vnam volunta-
tem,anathema sit. Si quis tres personas non dixerit ve-
ras patris & filij & spiritus sancti æquales, semper viuē-
tes,omnia continētes visibilia & inuisibilia, omnia po-
tentes,omnia iudicantes,omnia viuificantes,omnia fa- K
cientes,omnia quæ saluāda sunt saluātes, anathema sit.
Si quis non dixerit adorandū spiritum sanctū ab omni
creatura,sicut filium & patrē,anathema sit. Si quis de pa
tre & filio bene senserit, de spiritu autē sancto nō recte
habuerit, hæreticus est. Quòd omnes hæretici de filio
dei & spiritu sancto male sentientes, in perfidia Iudæo-
rum & gentilium inueniuntur. Quòd si quis patiatur
deum patrem & deū filium & deum spiritum sanctum
deos dici,& non deū, propter diuinitatē & potentiam
vnam quam credimus esse & scimus patris & filij & spi
ritus sancti, anathema sit. Si quis subtrahens aut filium,
aut spiritum sanctum,ita solum existimet esse deum pa-
trem dici,aut credi vnum deum,anathema sit.

Item in eadem feria, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Ante diem festum Paschæ sciens Iesus: & cætera. quæ habetur in expositione doctoris Ibidem. Ioan. 13.

Item eodem die alius sermo de Psalmo sexagesimotertio: Exaudi deus orationem meam: & cætera. qui sumptus est de expositione doctoris eiusdem Psalmi. Psal. 63.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur vigesimusoctauus. L

Feria sexta in Parasceue, de cruce & latrone.

Sermo I.

HOdierna die dominus noster fratres pependit *Sermo*
in cruce, & nos epulamur, vt discatis quoniā *CXXX.*
crux Christi feriæ sunt & nundinæ spiritales. *Matth. 27.*
Antea nanque crux nomen condemnationis
erat,nūc vero facta est res honoris: prius in damnatio-
ne maledicti stabat,nunc in occasione salutis erecta est.
Hæc enim crux innumerabiliū nobis bonorum extitit
causa: hæc nos de erroribus liberauit,hæc nos sedentes
in tenebris illuminauit,hæc nos ex diabolo expugnato-
re reconciliauit deo,& ex alienatis restituit in domesti-
cos,de longinquis proximos fecit,de peregrinis reddi-
dit ciues. Hæc est inimiciciarū interemptio,pacis firma-
mentum, & omnium nobis bonorū thesaurus: propter
hanc iam nō erramus in solitudinibus,viam enim veri-
tatis agnouimus, nec iam extra regnum sumus, ianuam
enim regis intrauimus, iam ignitas diaboli sagittas nō M
timemus. Fontem enim vitæ quo extinguerentur inue-
nimus. Propter hanc iam in viduitate non sumus,spon-
sum enim recepimus. Nō expauescimus lupum, quia bo
num pastorem inuenimus, Ego enim sum,ait,pastor bo *Ioan. 10.*
nus. Propter hanc nō formidamus tyrānum, regi enim
adhæremus: propter hanc diem festum agimus, crucis
memoriam celebrantes. Ita & magister gentium docet
propter crucem annua festa cōstitui. Epulemur,inquit, *1. Cor. 5.*
non in fermento veteri, neque in fermento maliciæ &
nequiciæ,sed in azymis synceritatis & veritatis. Deinde
causam agendæ solennitatis adiiciens, ait: Quoniam
Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus. Vbi
autem sacrificium, ibi & interemptio peccatorum, ibi
reconciliatio dei fiet. Vox lætitiæ & salutis in taberna- *Psal. 117.*
culis iustorum. Sed & omnis terra lætetur, Pascha no-
strum pro nobis immolatus est Christus. Et vbi immo-
latus est? Dicito, in altitudine crucis. Nouum est altare
sacrificij huius, quoniam & immolatio noua & admi-
rabilis. Ipse enim & hostia erat & sacerdos. Hostia qui-
dem secundum carnem, sacerdos vero secūdum spiri-
tum. Idem ipse & offerebat quidem se secundum spiri-
tum, offerebatur vero secundum carnem. Audi igitur
nunc

A nunc quo modo vtraque hæc manifestauerit Paulus.
Hebræ.5. Omnis, inquit, sacerdos, qui ex hominibus accipitur,
pro hominibus constituitur. Vnde necessarium est, vt
& ipse habeat quod offerat. Ecce ipse offerebat seip-
Hebræ.9. sum. Alibi dictum est, Quoniam dominus semel obla-
tus est pro oblatione sui, deinceps vt multorum aufe-
rat peccata. Secūda vero sine peccato videbitur his, qui
expectant eum in salutem. Ecce istic oblatus est, ibi se-
ipsum obtulit. Vidisti quo modo simul & hostia & sa-
cerdos factus est, & altare erat crux. Et cuius rei causa
non in templo offertur hæc ostia, sed extra ciuitatem
& extra muros, vt illud adimpleretur quod scriptum
Esaiæ.53. est, Quoniam inter iniquos deputatus est. Cuius igitur
Lucæ.22. rei causa in altitudine crucis immolatur, & nō sub teg-
Hebræ.13. mine ædificij? Ob hoc scilicet, vt aëris naturam mun-
daret, propterea non in altari, nec tecto superposito,
sed sub cœlo. Aër enim purgabatur, cum in altitudine
immolaretur ouis: terra etiam purgabatur, quia stilla-
bat sanguis domini super eam. Ideo non sub tegmine,
neque in templo Iudæorum, vt non subtraherent sa-
crificium salutare Iudæi. Neque existimes pro illa tan-
tummodo gente haoc hostiam offerri. Propterea enim
extra ciuitatem & extra muros, vt intelligas quoniam
B cōmunis est hostia pro genere humano oblata, & ideo
communis est purificatio, non ex aliqua parte, quem-
Deuter.12. admodum fuerat in Iudæis. Nam Iudæis ideo præcepit
deus relinquere vniuersam terram, & in vno loco of-
ferre sacrificia & vota reddere, quoniam immunda e-
rat tunc vniuersa terra fumo ararum & nidore busto-
rum, cæterorúmque coinquinatorum, eorum quæ de
prophanis gentilium sacrilegijs inferebantur super eā.
Nobis vero iam quomodo Christus aduenìens vniuer
sam terrā expiauit, omnis locus oratorium factum est.
Et idcirco beatus Paulus hortatur & præcipit, sine in-
1.Timo.2. termissione orare vbique, dicens, Volo orare viros in
omni loco, leuantes manus sanctas. Vides quo modo
mundatus est orbis terrarū. Et ideo vbique sanctas ma-
nus leuare possumus, quoniam vniuersa terra sanctifi-
cata est, vt sanctior sit quàm illa quæ in interioribus tē-
pli veteris erant sancta sanctorum. Ibi namque irratio-
nabile animal ouis offerebatur, hîc autem spiritalis ob-
lata est. Et quanto maior est oblatio, tanto & eminen-
tior sanctificatio, idcirco festiuitas epulationis est crux
Christi. Vis discere & aliud crucis beneficium? Para-
disum ante quinque milia vel amplius ferè annos clau-
C sum, hodie nobis aperuit. In hac enim die & in hac ho
ra latronem introducens Christus, duplex beneficium
operatus est, vnum quidem quia paradisum aperuit, a-
liud vero quia latronē introducit. Hodie reddidit no-
bis patriam principalem, hodie reduxit nos in ciuita-
tem paternam, & æternam domum redonauit commu
Lucæ.23. ni hominum naturæ. Hodie mecum eris in paradiso.
Quid dicis? Crucifixus es, & clauis confixus, & para-
disum promittis? Ita, inquit, vt in ipsa cruce virtutem
meam agnoscas quoniam res hæc tristiciæ videbatur,
vt non in crucis lignum attendas, sed virtutem eius qui
crucifixus est discas. In cruce hoc miraculum operatus
est, vnde maxime potentiam suam declarat omnipo-
tens, non mortuum resuscitans, non mari & ventis im-
perans, non dæmones eiciens, sed crucifixus & con-
sputatus in facie, clauisque confixus, cum iniurias &
maledicta susciperet, derisus atque contemptus mali-
gnam illam atque longo scelerum vsu obduratam la-
tronis mentem immutare præualuit, vt ex vtroque vir-
tutem eius inspicias. In eodem enim tempore passio-

nis crucifixus vniuersam creaturā turbauit, & saxa di- D
rupit, duriorem vero lapidibus animam attraxit pariter *Lucæ.23.*
& honorauit, dicens, Hodie mecum eris in paradiso.
Et certe cherubin custodiuit paradisum, sed hîc etiam
cherubin dominus est. Flammea rhomphæa obuolui- *Gene.3.*
tur, sed ipse & flāmæ, & gehennæ, & vitæ, & mortis po-
testatem habet. Et quidem nemo regum aliquādo pas-
sus est latronem hominem, aut quenquam alium eius-
dem naturæ conseruum secum assumens ita in ciuita-
tem introducere, sed Christus hoc fecit, qui mortis &
diaboli victor, & sacratissimam ingrediens patriam se-
cum latronem introducit, non conculcans paradisum
istius pietatis opere, sed honorans, neque confundens
latronis introitu, sed illustrans. Honor namque para-
disi est, talem dominum habere qui etiam latronem di
gnum facere posset paradisi deliciarum. Etenim cum
publicanos & meretrices introduceret in regnum cœ-
lorum, non confudit sed extulit regnum cœlorum, ne-
que deiecit, sed potius honorauit paradisum. Honor
enim, vt dixi, est paradisi, talem habere dominum, qui
& latronem dignum facere possit deliciis & possessio-
ne paradisi. Talis est enim domini regnum cœlorum,
vt & meretrices & publicanos ita probabiles reddat, vt
digni appareant gratia & gloria quæ illic est. Quemad- E
modum enim medicum tūc maxime admiramur, cum
viderimus eum difficiles hominum valetudines curan-
tem, mortisque pericula medendi arte vincentem, ita
& Christum admirari iustum est, quando insanabilia
vulnera in corporibus & mentibus curat, quando pu-
blicanum & meretricem ad tantam sanitatem perdu-
cit, vt etiam cœlo dignos ostendat. Et quid tali dignum
quiete egerat latro, vt post crucem quam meruerat, re-
pente paradiso dignus iudicaretur? Vis breuiter dicam
virtutem fidei eius? Quando Petrus negauit deorsum,
tunc ille confessus est sursum. Et hæc non vt accusans
beatissimum Petrum locutus sum, quod absit, sed latro-
nis magnanimitatem ostendere volens. Nam ille disci-
pulus minas abiectæ puellæ non sustinuit, latro vero
multitudinem totius populi videns circunstantem &
clamantem, insanas blasphemias & opprobria atq; ma-
ledicta iaculantem, non attendit illis, non cogitauit vi-
sibilem abiectionem eius qui crucifigebatur, sed oculis
fidei hæc cuncta transcurrens, & vt abiecta & leuia ve-
ritatis impedimenta præteriens & relinquens, cogno-
uit dominum cœli, & ait dicens, Memento mei do-
mine in regno tuo. Ne ergo breui commemoratione F
dimittamus latronem istum, neque confundamur do-
ctorem accipere, quem dominus noster non erubuit
primum in paradisum introducere. Ne, inquam, eru- *Lucæ.23.*
bescamus magistrum habere hominem, qui ante om-
nem generis humani naturā meruit dignus haberi re-
gno cœlorum: sed singula intētius disquiramus, vt vir-
tutem crucis agnoscamus. Non dixit ad eum dominus
quemadmodum ad Petrum: Veni post me faciam te pi- *Matth.4.*
scatorē hominum. Nec dixit ad eum quemadmodum
ad duodecim discipulos, Quoniā sedebitis super duo- *Matth.19.*
decim thronos, iudicantes duodecim tribus Israël: sed
ne qualecunque verbum dignatus ei dicere, nullum mi
raculum ostendit, non mortuum resuscitatum, nō dæ-
monem expulsum, non mare obediens, non deniq; ali-
quid aut de regno cœlorum ei locutus, aut de gehenna
comminatus est, & prior omnium latro confessus est
eum, & hoc alio exprobrante fecit. Improperat ei & il-
le alius latro. Audisti latronem & latronem, ambos in
cruce, ambos cōuersatione latronum, ambos ex eadem

G malignitate venientes, sed iam non ambo in eisdem mentibus & meritis sunt constituti. Nam alius quidem regnum adipiscebatur, alius vero in gehennam mittebatur. Ita & pridie in discipulis simile discrimen fuit. Nam & Iudas quidem discipulus fuit vt illi vndecim, sed illi quidem dicebant domino, Vbi vis paremus tibi Pascha manducare: iste vero se ad tradendum dominum præparabat & dicebat, Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Et illi quidem ad ministerium diuinum se præparabant, hic autem ad tradendum festinabat. Ita & in hoc loco latro & latro, sed vnus quidẽ improperabat, alius adorabat: alius blasphemabat, alius laudabat, & blasphemantẽ corripiebat: dicens, Nec times dominum tuum? Vidisti fiduciam latronis, vidisti liberam voluntatem in cruce. Audisti philosophiam in tribulatione, & reuerentiam diuini timoris in supplicio. Quoniam quidem in semetipso erat & clauis confixus, nõ saucium intellectum neque confixum sensum habebat. Quis non admiretur & compungatur? Non solum enim quod in ipso erat, sed & ea quæ circa seipsum erant relinquens, de altero curam gerebat in cruce, doctor effectus, & corripiens & dicens, Nec times

H dominum tuum? Noli, inquit, attendere iudicio huic, quod deorsum est, alius iudex inuisibilis est. Ne ergo consideres, quia deorsum à iudice mortali condemnatus est, non enim talia sunt superna iudicia. Hic autem in terreno iudicio, & iusti condemnantur, & iniusti effugiũt, & rei dimittuntur, & innocẽtes puniuntur. Volentes nanq; & nolentes multum errant qui iudicant. Ignorantes enim iusticiam seducuntur, vel certe scientes per auariciam corrumpuntur vt sanguinẽ innocentem vendant. In supernis vero nihil tale. Iudex enim iustus est, & iudicium eius tanquam lumen prodiit, non habens tenebras neque igorantiam. Vt ergo non diceret, quoniam damnatus deorsum in terris, & adiudicatus est pœnæ, perduxit eum ad iudicium supernum, commemorauit tribunal illud horribile tantum nõ dicens sibi: Respice te, & non portabis sententiam damnationis æternæ, nec stabis in sorte iudicum corruptorum, respiciens ad salutem futurum in supernis iudicium. Vidisti philosophiam latronis, vidisti intellectum & doctrinam, subito in ictu oculi de cruce in coelum transiliuit: ita iam ex abundantia receptæ iusticiæ

I proximum illum vel socium quondam suum arguens, vt diceret ei: Non times, inquit, quoniam in ipso iudicio sumus, id est, in eadem condemnatione? Nõnne, inquit, & tu in ipsa cruce es? Quamobrẽ in quo socium increpas pœnæ, teipsum pro illo reum statues? Quemadmodũ enim is qui in peccatis est, si alios audeat accusare, seipsum ante illos accusat: ita & is qui in erumna positus est, si aliis eam sui oblitus exprobrat, sibi ante illos dicit opprobrium, quoniam, inquit, in ipso iudicio sumus. Quid agis ô latro? satisfacere incipiens, socium tibi dominum fecisti? Non, inquit, emendo hanc de me opinionem in subsequentibus. Nam ne æstimes, quòd propter damnationis consortium, criminis quoque consortem fecerit dominum, subtexuit emendationem, dicens: Et nos quidem iuste, digna enim patimur bis quæ commisimus. Vidisti confessionem perfectam, vidisti quo modo in cruce se exuit à peccatis. Dic, inquit, tu iniquitates tuas prior, vt iustificeris. Nemo compulit, nemo vim fecit, sed ipse se diuulgauit, ipse condemnauit, dicens: Et nos quidem iuste digna factis recipimus, hic autem nihil mali gessit: Memento mei domine in regno tuo. Non est ausus antè dicere, *Esaia.43.*

memento mei deus, quàm per confessionem iniquitatis præteritæ sarcinam peccatorum deponeret. Vides quãta res sit confessio. Confessus est, & paradisum aperuit: confessus est, & tantæ fiduciæ robur accepit, vt de latrocinio regnum deposceret, cõsiderans quantorum bonorũ nobis causa sit crux. Dicito mihi latro? regnum petens, quid in eo tale vides ex quo petis? Dic mihi, nam quod in conspicuo est, clauos & crucem cerbis. Sed hæc, inquit, crux, ipsa regni insigne est, & propter eam Iesum regem appello, quia video crucifixũ. Opus enim regis est vitam suam pro his quibus regnat opponere. Vnde & ait: Quia pastor bonus animam suam *Ioan.10.* ponit pro ouibus. Igitur & rex bonus animam suam ponit pro his quorum princeps est. Quoniam igitur animam suam posuit, ideo eum regem cognosco, & dominũ appello. Memento mei, inquit, domine in regno *Luce 23.* tuo. Considerasti quo modo & regni insigne sit crux, quod si aliunde vis dicere, hoc ipsum non reliquit eum solum super terram, sed attraxit in cœlo. Vnde hoc ipsum scire potes, quia pariter cum ipso veniet in secundo & glorioso eius aduentu, vt discas quo modo vera & magnifica est crux. Vnde & gloriosam eam dixit, in ea gloriantc Apostolo. Sed videamus quo modo cum L cruce veniet. Necessarium est enim & hoc ipsum osten- *Matth. 24.* dere. Si dixerint, inquit, ecce in promptuariis est Christus, ecce in solitudine est, nolite credere: de secunda præsentia suæ gloriæ dicens, propter pseudochristos, & propter falsos prophetas, propter antichristũ, ne aliquis errore præuentus in falsos incidat Christos, quoniam Christi saluatoris aduentum præueniet antichristus. Ideo solicite præcauendum est, ne quis pastorem quærẽs, lupum inueniat. Ob hoc prædico tibi, vnde dinoscas veri pastoris aduentum. Nam quia primus aduentus eius latenter factus est, ne æstimes quoniam secundus aduentus eius talis erit, hoc dedit signum. Hæc enim fuit voluntas eius, vt primus aduentus latenter fieret & quæreret quod perierat, secundus vero aduentus non ita simpliciter ait: Quemadmodum, inquit, fulgur exiens ab Oriente apparet in Occidente, ita erit ad- *Ibidem.* uentus filij hominis. Subito omnibus apparebit, nec erit indigens quisquam interrogare, siue hic, siue illic est Christus. Quemadmodum enim cum fulgur emicuerit, non egemus inquirere si facta sit coruscatio, ita cum reuelatio præsentiæ eius effulserit, nõ indigebimus M interrogare an venerit Christus. Sed quod quæritur, si cũ cruce veniet, nec enim promissæ expositionis oblitus sum, audi igitur subsequẽtia: Tunc, inquit, quando *Vbi supra.* venturus est, sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suũ. Tanta enim erit eminẽtia splendoris in Christo, vt etiã clarissima cœli luminaria præ fulgore luminis diuini abscondantur. Tunc stellæ cadent, quãdo apparuerit signum filij hominis in cœlo. Considerasti quanta virtus sit signi, hoc est crucis, sol obscurabitur, luna nõ dabit lumen suum: crux vero fulgebit, & obscurabit luminaria cœli, delapsisq; syderibus sola radiabit, vt discas quoniam crux & luna lucidior, & sole erit præclarior, quorum splendorem diuini luminis illustrata fulgore superabit. Quemadmodum enim ingrediente rege in ciuitatem, exercitus antecedit, præferens humeris signa atque vexilla regalia, & ambitu præparationis armisonæ annunciat regis introitum: ita domino descẽdente è cœlis præcedet exercitus angelorum, qui signum illud, id est, triumphale vexillũ sublimibus humeris præferentes diuinum regis cœlestis ingressum, terrestrium mentibus nunciabunt. Tunc, inquit, com- *Matth. 24.* moue-

A mouebuntur virtutes cœlorum. De angelis dicit: Tremor enim illos apprehēdet & timor magnus. Cuius igitur rei causa dic mihi? Quia tūc tam terribile erit iudicium illud, vt etiā ab angelis timeatur. Omnis enim natura generis humani incipiet iudicari, & astare terribili iudici. Quamobrē ergo tunc angeli contremiscent, & vnde tremor apprehendet eos? Non enim illi habēt iudicari. Sed quemadmodum principe iudicante, nō solum rei, sed & officia quæ nihil sibi conscia sunt, timore & tremore comprehenduntur propter iudicis terrorē: ita & tunc cum genus humanū iudicabitur, etiam cœlestes ministri pauebūt, & terribili apparatu de iudicis intuentis horrenda formidine contremiscent. Sed quare crux apparebit tunc, & quam ob causam in eius prælatu dominus adueniet, ratio perspicua est, vt agnoscant consilium iniquitatis suæ qui dominū maiestatis crucifixerunt. Per hoc enim signum impudens Iudæorū redarguitur impietas: & quo modo propter hoc ipsum habens crucem veniet, audi ipsum in Euangelio protestantem: *Vbi suprà.* Quia tunc plangēt omnes tribus terræ, videntes accusatorem suum, id est ipsam crucē, & in ipso arguente cognoscent peccatum suum sero, & frustra fatebuntur impiam cæcitatem. B Quid autē miraris, si crucem afferens veniet, vbi & ipsa vulnera ostendet? Tunc videbunt, inquit, in quem compunxerūt. *Zacha.12.* Quemadmodum enim in Thoma fecit, *Ioan.19.* volens incredulitatem discipuli coarguere, erroremq; corrigere pro multorum fide, & ingerens ostendit illi signa clauorum, & ipsa de clauis vulnera, & dixit: *Ioan.20.* Mitte manū tuam, & vide, Quoniam spiritus ossa & carnem non habet, *Luca.24.* quemadmodū me videtis habere: tunc ostendet vulnera & crucē manifestabit, quoniā ipse est qui crucifixus est. Non solum autem de cruce, sed de verbis ipsis quæ in cruce habuit, immensam pietatem eius possumus considerare. Nam cum adhuc in cruce cōfixus esset, dicebat: *Luca.23.* Pater, dimitte illis peccatum, non enim sciunt quid faciunt. Et crucifixus pro illis qui crucifixerant orabat, & quidem illi è diuerso dicebant: Si filius dei es, descende de cruce. Sed propter hoc non descendit de cruce, quoniam filius dei est. Propter hoc enim venit, vt crucifigeretur pro nobis. Descende, inquiunt, de cruce, & credimus in te. Hæc verba sunt & occasionis & incredulitatis. Nam plus fecit, quàm si de cruce descendisset. C Multo enim maius fuit lapide ad monumentū apposito resurgere, quàm de cruce descendere. *Ioan.11.* Lazarum etiam quatriduanū iam funere fœtidū de sepulchro resuscitasse maius fuit, quàm de cruce descendere. Et illi quidē dicebant: Si filius dei es, salua temetipsum. Hæc autem omnia faciebant, & improperabant ei pariter. Dimitte, inquit, illis peccatum. Vtiq; dimisit, si vellent pœnitere. Si enim non dimisisset illis peccatum, nō vtique statim post assumptionem eius tria milia & quinque milia credidissent. Quoniam, inquit, multa milia Iudæorum crediderunt. *Act.2.et.4* Audi quid dicunt Paulo Apostolo, Vides, inquiūt, frater, quot milia sunt Iudæorū qui crediderunt? *Act.21.* Imitatores ergo domini esse debemus, & pro inimicis orare exemplo ipsius, qui cum esset crucifixus pro crucifigentibus se patrem postulabat vt dimitteret illis peccatum, *Luca.23.* Et quo modo, inquis, possum dominum imitari? Si volueritis poteritis. Si enim impossibile erat imitari eum, quo modo dicebat: Discite à me quoniam mitis sum & humilis corde? *Matth.11.* Nam si impossibile esset imitari eum, nunquā Paulus dixisset: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. *1.Corin.4.* Quòd si dominum imitari non vis, imitare seruum eius. Stephanum, quē & Apostolum

dico, nam ille dominū imitatus est. D Et quemadmodum Christus inter crucifigentes se relinquēs crucem, relinquens propriam persecutionem, pro crucifigentibus se deprecabatur patrem, ita & seruus eius inter lapidantes se, suscipiens iacula saxorum & dolores qui ex ipsis fiebant dicebat: Domine, ne statuas illis peccatum hoc. *Act.7.* Audisti quo modo secundum dominū locutus est seruus. Ille ait: Pater, dimitte illis peccatū, nesciunt enim quid faciunt. *Luca.23.* At iste dicit: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et vt discas quoniam cum omni solicitudine orauit: Positis, inquit, genibus orabat dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum, *Act.7.* qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de expositione Symboli, ad Competentes:

Sermo II.

Sermo CXXXI.

QVæso vos fratres charissimi, vt nobis referentibus expositionem Symboli attentius audiatis. Quæ doctrina Symboli virtus est sacramēti, illuminatio animæ, plenitudo credentiū in eo quod docetur aut discitur, & vnitas trinitatis, & trinitas distincta personis, & opulentia creatoris, & redemptio passionis, E Hoc nexus infidelitatis absoluitur, hoc vitæ ianua pāditur, hoc gloria confessionis ostenditur. Symbolū dilectissimi breue est verbis, sed magnū est sacramentis: paruum ostēdens imminutione latitudinis, sed totum continens compendio breuitatis: exiguum est, vt memoriam nō obruat, sed diffusum vt intelligentiam supercedat, cōfirmans omnes perfectione credendi, desiderio cōfitendi, fiducia resurgēdi. Digne ergo & attentiores & frequētiores, & pro ratione temporis ipsius puriores ad audiendum symbolum conuenistis. Quicquid enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid nunciatum est in scripturis, quicquid prædictum est in prophetis vel de deo ingenito, vel ex deo dei vnigenito, vel de spiritu sancto, quan uis latenter ostensum sit, vel de suscipiendi hominis sacramento, vel de morte domini resurrectionisque mysterio, totū hoc breuiter iuxta oraculum propheticum, symbolum in se continet confitendo. Tenendo ergo fratres charissimi collationem fidei & gratiam, professionis mysterium memoriæ commodatum, iam ad istius symboli professionis sacramentum textumq; veniamus, quod in hunc modum incipit: Credo in deum patrem omnipotētem, creatorem cœli & terræ, F & in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum, qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pōtio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Descendit ad inferna: tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad dexterā dei patris omnipotentis, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Credo in spiritū sanctum, sanctā ecclesiam catholicā, sanctorum cōmunionem, remissionē peccatorum, huius carnis resurrectionem, vitam æternā, Amen. Repetendus est nobis dilectissimi sermo symboli huius, qualiter ea quæ dicimus vestris sensibus melius inseramus. Credo in deum patrē omnipotentem, creatorē cœli & terræ. Tertia igitur vice repetitur, vt ad reliqua capiēda fideli cursu peruenire possimus. Et quia lex fidei nostræ in trinitate cōsistit, vt ipse numerus repetitionis cū signo veniat trinitatis, tertia vice ordo symboli recēsendus est. In primis dilectissimi qualis sermo sit, in capite symboli diligēter aduertite, & quali principio inchoëtur solicitius pertractate. Ergo in primo habet. Credo. Vide quòd dominus noster non nos iubet discutere diuina iudicia, sed credere, nec rationē requirere, sed fidem simpliciter & im-

G mobiliter exhibere. In deum patrē. Aduertite, quòd cum dei patris nomē in confessione coniungit, ostēdit quòd nō antè deus esse cœperit & postea pater, sed sine vllo initio & deus semper & pater est. Quia ergo semper fuit pater, semper habuit filiū cui pater est. Omnipotentem vero ideo dicit, quia omnipotēs est, cuiq; nihil impossibile est, qui cœlū, terrā, mare, homines, atq; omnia animalia & reptilia non aliquo operis actu, sed solo verbi creauit imperio. Et ideo non nobis veniat in cogitationē quo modo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotentē præcipimur confiteri. Creatorem cœli & terræ. Hoc ait quod superius dixi, quia omnia sola verbi potestate perficit. Credo & in Iesum Christum filiū eius. Aduertite, quòd quo modo in patrē, sic & in filium credendū sit. Et quia cū patre æqualis est maiestate, tantum ipsi quantum & patri honoris nos debere nouimus, & seruitutis obsequium. Iesum Christū. Iesus saluator interpretatur, Christus vero à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges à sacerdotib⁹ oleo sacro perfundebantur, sic dominus noster Iesus Christus spiritus sancti infusione repletus est. Qui conceptus est de spi-

Luca.1. H ritu sancto. Non poterat aliunde quàm de deo concipere, quæ deum meruit procreare. Natus ex Maria

Luca.2. virgine. Non potuit non talem habere conceptum, quę virgo erat permansura post partum. Passus sub Pontio Pilato. Iste Pilatus iudex erat in illo tēpore, ab impe-

Matth.27. ratore positus in Iudæa, sub quo dominus passus est, cuius mentio ad temporis significationem, non ad personæ illius pertinet dignitatem. Crucifixus est & sepultus, Crucem illam in qua ille crucifixus est in corpore, nos gestamus in fronte. Sepultus est. Sicut in veritate natus, ita in veritate mortuus & sepultus. Tertia die resurrexit. Triduanæ sepulturæ mora euidenter ostendit, quòd dū corpus in sepulchro iacuit, anima illa de

Marci.16. infernis triumphauit. Ascendit ad cœlos: id est, con-

Acto.1. ditionem naturæ nostræ, quam de homine matre natus assumpsit, super cœlos in dexteram dei patris collocauit. Inde venturus iudicare viuos & mortuos. In ipso corpore vēturus est ad iudicium, in quo ascendit ad cœlum. Christianos iudicat & Paganos, iustos & peccatores, fideles & impios. Credo & in spiritum sanctū. Aduertite, quòd sicut in patrem, ita & in filium & in spi-

I ritum sanctum sit credendum. Nam qui vel in vnā de trinitate personam nō crediderit, in duabus illi credidisse non proderit. Sanctam Ecclesiam catholicam. Sciendum est quòd ecclesiam credere, nō tamen in ecclesiam credere debeamus, quia ecclesia non est deus, sed domus dei est. Catholica dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæreticorum ecclesiæ ideo catholicæ non dicūtur, quia per loca atque per suas quasque prouincias continentur, hęc vero à solis ortu vsque ad occasum vnius fidei splendore diffunditur. Sanctorum communionē: id est, cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt, societate & spei communione teneamur. Remissionem peccatorū. Oportet enim, vt post remissionē quæ nobis præstatur munere redemptoris in baptismo, plenæ credulitatis teneamus affectum. Carnis huius resurrectionem. Carnē quam in hac vita sub mortali conditione portamus, resurrecturam esse immortalem, ac rationalem redituram pro animæ cōsortio credamus. Vitam æternam. Absque vlla dubitatione fatemur vos vitam æternā consecuturos, si hæc quæ vobis exponimus sacramēta fideliter teneatis, ac bonis actibus conseruetis. Hunc breuem sermonem de vniuerso symbolo vobis debitum reddidi, quod symbolum cum audieritis, totū istum sermonem K nostrum breuiter collectū recognoscetis, nec vt eadem verba teneatis vllo modo scribere debetis, sed audiendo perdiscere, & memoria semper tenere atq; recolere. Quicquid enim in symbolo audistis iā, diuinis scripturarum sanctarum literis cōtinetur. Commemoratio fit promissionis dei, vbi per Prophetā pronuncians testamentū nouum dixit: Hoc est testamentū quod ordina-

Hier.31. bo eis post dies illos dicit dominus, dans legē meam in mente eorum, & in corde eorum scribam ea. Huius rei significandæ causa, audiendo symbolum nō in tabulis vel in vlla materia, sed in cordibus scribitur: præstabit ille qui vos vocauit ad suum regnum, vt eius gratia regeneratis vobis, etiam spiritusancto scribatur in cor-

Gala.5. dibus vestris, vt quod creditis diligatis, & fides in vobis per dilectionem operetur, ac sic domino deo largitori bonorū omnium placeatis, non seruiliter timendo pœnam, sed liberaliter amando iusticiam. Hoc ergo symbolum quod vobis per scripturas & sermones ecclesiasticos insinuatū est, sub hac breui forma fidelibus confitendum & profitendum est. L

Sabbato in vigilia Paschæ, de Ioseph qui corpus domini petiit à Pylato & cætera. Sermo I.

Sermo CXXXII.

PEracta passione domini nostri Iesu Christi & resurrectione in qua fidei nostræ omnis summa cōsistit, emergit quidam Ioseph, olim quidem amator & discipulus domini, & qui pro ratione temporis defuncto exequias occultas impendebat, quia & noti misericordiam furor persequentium prohibebat. Quod factum, ita Ioannes Euāgelista narrauit. Ro-

Ioan.19. gauit, inquit, Pilatum Ioseph occulte, propter metum Iudæorum, & petiuit corpus Iesu, & permisit Pilatus. Cum in animo religioso metus cum deuotione certaret, excogitat statim quod & fidei satisfaceret & timori, & occulte postulans vt & humo mandaret occisum, & declinaret insaniam Iudæorum. Iudex vero eundem seruans animum mortuo, quem impendit audito: nam quē coactus dederat pœnæ, libens tradit sepulturæ. Post quam vero corpus Iesu humatum est, statim potentiam suam repetit, quā venerat reditura maiestas. Nam cuius

Ioan.20. natiuitas hominis ostenderat filiū, mors prodidit deū. M Cum enim Maria Magdalene venisset ad monumentum, quam memorem saluatoris amissa fide deuotio in lachrymas compellebat, videns reuolutum à foribus lapidem, cum non inuenisset in sepulchro dominum, cœpit acrius dolere quòd perdiderit & defunctū. Mox autem ad Petrum eius discipulum peruolat, quem pro meriti qualitate vel fidei, maior de eius obitu cura tangebat, nunciat inane sepulchrum, quæritur corpus ablatum. Petrus vero resurrectionis filij dei & ante crucem conscius quam prædixerat ipse passurus, sub tali nuncio non fleuit aut doluit, sed morem suum in diuinis virtutibus seruans, properat experiri quod credidit. Ad sepulchrum itaq; domini celeri cursu festinat, lætior rediturus, si non inueniret quem quærebat. Beatus autem Euangelista & ex consequentibus probat po-

Ibidem. tentiam resurgentis. Venit, inquit, Simon Petrus & introiuit in monumentum: & cum non inuenisset dominum, vidit linteamina posita & sudarium quod fuerat super caput eius. Nam manifestius deus perlaturus quem vinificauerat in cœlum, & mortem vacuat & sepulchrum. Nam linteamine quo funus tegebatur exposito, reliquit terræ exuuias, vitali iam corpore induta maiestas. Petrus igitur vidēs resurrectionem quam dei filius

A filius pronunciauerat impletam, qui solicitus venerat, securus abscessit. Maria tamen resurrectionis ignara nõ cessat lachrymas fundere, nesciens hanc esse dominici corporis gloriam quam putabat iniuriã. Cuius inanes mœrores angelus magis prohibet quàm consolatur, vt Euangelista testatur: Maria, inquit, quid ploras? Si spiritali prudentia intentionem diuini sermonis intelligas, lachrymarum causam non tanquã ignarus interrogat, sed importunos fletus dolentis obiurgat. Maria, inquit, quid ploras, cum vacuato monumento non damno funeris, sed merito resurgentis Iesu Christi corpus virtus sibi non facinus vendicasset? Culpat eodem tempore à Maria lachrymas fundi, quo debuit gloriari. Quid ploras, aut quem quæris? Angelus instruit nescientem sano consilio, ne viuentem quæreret in sepulchro. Quæ mulier quia reuixisse quem flebat, nec correcta cognouit, à superfluis postmodũ lachrymis reuocatur vocibus resurgentis similibus. Etenim Iesus Mariam verbis alloquitur: Mulier, inquit, quid ploras, aut quẽ quæris? Hoc est dicere, me iam viuente pro quo mortuo lachrymas fundis? Aut me præsente quem quæris? At illa Iesum se-
B cundo appellata cognoscẽs diuinæ maiestatis operante potentia viuum inuenit, quem quærebat occisum Iesum Christum dominum nostrum, cui semper in patre gloria in secula seculorum, Amen.

Eodem die de sepulchro domini: *Sermo II.*

Sermo CXXXIII. *Ioan. 19.*

VIdeamus fratres de domini corpore posteaquam de cruce deponitur quid geratur. Accepit illud Ioseph ab Arimathia, vir iustus, sicut ait Euangelista, & in nouo suo sepeliuit monumento, in quo nondum quisquã positus fuerat. Beatũ ergo corpus domini nostri Iesu Christi, quod cũ nascitur ex vtero virginis gignitur, cũ recedit iusti tumulo commendatur. Beatũ planè corpus quod virginitas peperit, & iusticia custodiuit. Custodiuit enim illud Ioseph tumulo incorruptũ, sicut seruauit illud Mariæ vterus illibatum. Sicut enim pollutione ibi nõ tangitur, sic mortis corruptione nõ læditur. Vbique beato corpori defertur sanctitas, vbique virginitas. Nouus illud venter concepit, nouus tumulus conclusit. Dominica ergo est virgo vulua, & virgo est sepultura. Quin potius ipsam sepulturam vuluã dixerim, est enim similitudo nõ parua. Sicut enim dominus de matris vulua viuus exi-
C uit, ita & de Ioseph sepultura viuus surrexit. Et sicut de vtero tunc ad prædicandum natus est, ita & nunc ad euangelizandũ renatus est de sepulchro, nisi quod gloriosior est ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, hæc edidit immortale. Post illam natiuitatem ad inferos descenditur, post hanc remeatur ad cœlos. Religiosior est planè ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, totius mundi dominũ nouem mensibus in vtero clausum tenuit, hæc autem triduo tantum tumuli gremio custodiuit. Illa cunctorum spem tardius protulit, hæc omnium salutẽ citius suscitauit. Fortasse quis dicat de priori dominicæ natiuitatis prædicatione, in qua prædicauimus, non minorem esse gloriam, quòd tumulus Ioseph suscitauerit dominum, quàm quòd eum sanctæ Mariæ vterus procrearit. Quæ comparatio ventris & tumuli, cum ex intimis visceribus illa ediderit filium, hic autem solummodo locum præstiterit sepulturæ? At ego dico, non minorem Ioseph affectum fuisse quàm Mariæ. Siquidem illa vtero dominũ, hic corde concepit. Illa saluatori membrorum suorũ secretum præstitit, hic secretum sui cordis non negauit. Illa dominum pannis inuoluit cum natus est, hic linteis cum recessit: illa perunxit beatum D
corpus oleo, hic aromatibus honorauit. Conueniunt ergo sibi obsequia, conuenit & affectus. Inde necesse est etiam meritum conuenire, nisi quòd Mariam ad obsequium angelus admonuit, Ioseph autem iusticia sola persuasit. Igitur Ioseph in suo sepulchro posuit dominum. Legimus in propheta: Sepulchrum patens est *Psal. 5. & 13.* guttur eorum: Si ergo sepulchrum patens est guttur hominum, vide ne forte secundum hanc similitudinem dominum Ioseph non tam in terrena posuerit sepultura, quàm in monumento sui cordis collocauerit, & custodiendum illum susceperit, non tam memoria fragili moriturorum quàm memoria sancta virtutum. Hæc enim virtutum fidelis est memoria, quæ intra se continens Christum, lædi eum hæreticorũ corruptione non patitur. De qua memoria in sacramentis dominus dicit: Quotienscunque feceritis hæc, in memoriam mei *1. Cor. 11.* facietis donec veniam. Quotienscunque enim Christum loquimur, totiens eum sanctiori memoriæ com- E
mendamus. Sepulchrum ergo patẽs, guttur hominum rectè planè dicit propheta. Sepulchrum enim Christi patens est Euangelistarum beatum guttur, per quod illud æterno literarum thesauro condiderunt. Patens autem sepulchrum ideo dicitur, quia qui vult ad Christi peruenire mysterium, non ingreditur ad illud nisi per Euangelicæ scripturæ secretum. In literarum enim secreto quasi quodam nono vasculo commendatus est dominus. Quisque igitur illum videre desiderat, ibi & passionis eius sacramentum inueniet, & resurrectionis gloriam recognoscet. Patens ergo guttur sancto- *2. Cor. 6.* rum est. Vnde Apostolus ad Corinthios ait: Os nostrum patet ad vos ô Corinthij: inuitans eos vt per prędicationis suæ apertã ianuam ingrediamur Christi secreta mysteria. In hac igitur pectoris memoria collocatur dominus à Ioseph, vt in iusticiæ sede requiescat, & habeat filius hominis vbi caput reclinet. Videamus igitur quare saluator in aliena sepultuta ponatur, ac suam non habeat sepulturam: Ideo in aliena sepultura ponitur, quia pro aliorum moriebatur salute. Mors enim ista non illi accidit, sed nobis proficit: mors ista non illi illata est, sed nobis delata. Vt quid ergo ei propria sepultura, qui in se mortem propriam non habebat? Et quid illi tumulus in terris, cuius sedes manebat in cœlis? Vt quid illi sepultura, qui tridui tantum temporis F
spacio non tam in sepulchro mortuus iacuit, quàm veluti in lecto conquieuit? Ipsa enim temporis breuitas declarat potius somnum fuisse quàm mortem. Sepulchrum autem mortis est habitaculum. Necessarium ergo non erat mortis habitaculum Christo, qui vita est, nec opus habebat semper viuens habitaculo defunctorum. Rectè autem hanc vitam nos in nostro sepulchro condimus, vt viuificet mortem nostram, vt cum ipso à mortuis resurgamus. Vnde & illa Maria Magdalene, quæ dominũ inter cæteros defunctos in sepulchro re- *Lucæ 24.* quirebat arguitur, & dicitur illi: Quid quæris viuentem cum mortuis? Hoc est, quid quæris in tumulo, quem adorare debes in cœlo? Quid quęris apud inferos, quem redisse iam constat ad superos? Quem illa adhuc non intelligens nec cognoscens, respondit illi: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi, vbi posuisti eum, & ego eum tollam. Aestimabat enim eum, sicut dicit scriptura, hortulanum esse. Sancta ergo & simplex fœmina Christum requirit à Christo, ac deuotione mentis prophetat & nescit. Ait enim domino de semetipso: Si tu *Ioan. 20.* sustulisti eum, dicito mihi. Rectè interrogat, si tu su-

G stulisti eum. Ipse enim tulit corpus suum, qui illud protulit de sepulchro: ipse tulit corpus, qui illud iacens & dormiens sua aspiratione collegit: ipse tulit corpus suũ, qui illud diuinitatis virtute gestans portauit ad cœlos. Atque ideo mulier sapienter interrogat & requirit: Si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum: hoc est, si illud auferes de sepulchro ad paradisum transtulisti. Audierat enim illum dicentem latroni: Hodie mecum eris in paradiso. Aut certe si de inferno in patris dexterã collocasti, sicut ait Apostolus: Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens. Beatus ergo qui ita quærit Christum dominum, vt credat eum & in paradiso cõstitutum, & in cœlestibus collocatum. Nam qui eum in inferno requirit aut in tumulo, dicitur ei: Quid quæris viuentem cum mortuis?

Lucæ.23.

Coloss.3.

Item eodem die alius sermo de eodem, de quo supra, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, Homilia XXXVI.

Eodem die de eo quod scriptum est in Genesi: In principio creauit deus cœlum & terram, & cætera.

Sermo III.

Sermo CXXXIIII.

H MVLTA sunt & magna veneranda paschæ mysteria, quæ diuinis libris sunt consecrata, & in antiquis Iudæorum archiuis fuerant reseruata, quorum admirabilis ratio & mira, fides pura, religio synceera veluti quodam velamine tecta suã sanctitatẽ in abditis occulebant, & prisci antistites adumbrata cernebant, & sacrificia cruẽta muneribus offerebant. Hanc artifex nõ terrenis coloribus, sed cœlestibus virtutibus clypeo deuotionis auro coruscante depinxit, & animum tenaciter diligens in ipso templo humani corporis dedicauit integris & acerrimis sensibus officia distribuit, & amorem in eius corde conclusit. Et cum ille clarus rector astrorum, poli genitor, dux diei, luminis imperator, interiector germinis, autumni temperies, anni cursum & quadripartita temporum spacia cõpleuerit, diei huius solennitatẽ nos docuit celebrare. Quanta nobis bona dominicæ passionis admirabiles triumphi cõtulerint, mortali & humana voce nec prædicare nec memoriter valeo numerare. Ex illo itaque beneficiorum aceruo, quæ cœlestis munificentia huma-

I no generi largita est, vnum granũ fidei quod in se continet multiplicem vitæ rationem in græmio sapientiæ collocabo, vt in ipso prudentiæ sulco coalescat diuini sermonis vmbre satum, magnaq; & admiranda ex modica præbeat stirpe, & orationis opacitate exuberantia præstet. In principio, inquit, fecit deus cœlum & terram. Exclusit omnium infœlicium errores, vnum imperatorem deum patrem ostendit, vnum conditorem vniuersitatis filium indicauit. Fiat lux: Et facta est lux. Et vidit deus lucẽ quia bona est: non quòd deus lucem antè non nosset, quam non nisi visam laudaret, cùm sit lux solus omniũ ipse, sicut Euãgelista testatur: Ego sum lux mundi. Et Apostolus: Qui habitat lucem inaccessibilem, quam nemo hominum vidit, nec videre potest. Hanc lucẽ dixit in seculo, quia bona est secundum hominem, non secundum deum. Deus enim non tantam hanc lucem tribuit quàm poterat ipse largiri, sed quantum mortalis oculis capere potuit. Nec qui vniuersum orbem illuminat tribueret splendorem, nisi quem mortalis capere aut sustinere vtique posset. Terra erat inuisibilis & incomposita. Sed terra inuisibilis esse non poterat. Cur ergo inuisibilis erat? Si angelis, vbi tanta moles abscõdi poterat? Si hominibus adhuc homo nõ erat.

Gene.1.

Ioan.8.

1.Timo.6.

Gene.1.

Deus quippe fundauit terram super aquas, & medietatem aquarum super cœlos imposuit, & medietatẽ abyssis demersit, & in maria congregauit, & sic terra apparuit. Et dixit deus: Fiat firmamentum inter aquam & aquã. Et vocauit deus firmamentũ cœlum. Videtis quia aquam super firmamentũ cœli imposuit, & per separationem aquarũ arida terra apparuit, & recedentibus aquis visibilem significauit. Quòd autẽ inuisibilis & incõposita, necdum fuerat ordinata, necdum diuersis fructibus plena, Tenebræ, inquit, erant super abyssos, & spiritus dei ferebatur super aquas. Si enim faculam in tenebris inferas, continuo illuminantur vniuersa: quanto magis vbi deus erat, tenebræ esse non poterant? Hic spiritus quidem res est dei, non tamen ipse deus intelligetur esse. Nam etsi spiritus dicitur, non omnis spiritus deus est. Sic enim spiritus dei dictus est, quo modo & angelus dei, hoc est, res dei, non tamen ipse deus qui spiritus dei. Hic ergo spiritus qui superferebatur aquas, seminarius est animandæ conditionis. Vnde & aquæ & terræ mox iussu dei emerserunt, quia nec aqua nec terra viueret aut aliquid generaret, nisi hoc dei spiritus animaret. Vnde & terra fruges, & aqua produxit pisces. Duos autem spiritus esse vnum dei, alterum huius mundi Apostolus dicit: Nos iam non habemus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex deo est, vt ostenderet alterum esse spiritum dei qui deus est, alterum spiritũ huius mundi quo animantur vniuersa. Amos propheta dicit: Qui solidat tonitruum, & condidit spiritum, eum vtiq; qui deus dici non poterat generatus. Fecit ergo in principio cœlum & terram. Cœlum spiritum, terrã carnem, hoc est, hominẽ spiritalem. In principio, hoc est, in Christo. Interrogauerũt eum Iudæi: Quem te dicis? Respondit: Principium, qui & loquor vobis. Terra, inquit, inuisibilis & incomposita. Quia carnem hominis Christus assumere disponebat, incomposita dicebatur. Composita necdum erat, quia necdum Gabrielis angeli annunciatione composita, necdum assumptione domini visibilis facta, necdum virtutũ frugibus plena. Diuisio aquarum, Iudæorũ populorum & Christianorum, sicut Apocalypsis: Aquas quas vidisti, populi sunt & nationes. Cum aquas dicit super cœlos impositas, Christianum populum nunciat. Tertia die germinat terra herbam pabuli secundum suum genus, & omne lignum faciens fructum. Cum igitur terram germinare iubet, in ecclesia catechumeni sunt quasi herbæ. Cum credunt, velut in culmo se erigunt. Fideles quoq; in spica maturi accrescũt, vnde & sanctorum grana in horreis cœlestibus reconduntur. Lignum enim fructiferum, diuersa sunt genera sanctorum. Quas arbores nec turbines cupiditatum possunt euertere, nec ardẽtis libidinis flãmæ exurere. Fiat, inquit, luminare maius in inchoatione diei, & luminare minus in inchoatione noctis. Sol Christus est. Luna ecclesia in orbe completa, solis claritate quotidie illustrata. Stellæ quoq; lucentes, sanctorum sunt milia, id est, Apostoli, patriarchæ, martyres, virgines, sacerdotes, cuncti iusti pariter & fideles virtutum suarum flamma radiantes. Quinta die fœtus suos pisces & aues factum est vt producerent. In comparatione piscium sanctos dicimus, qui in aqua baptismatis viuunt. Ideo pisces benedictionẽ primo consequi meruerunt, quia fideles in sacramento baptismatis benedici potuerunt, Sexta vero die fecit deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.

K Psal.135.

Gene.1.

L 1.Cor.2.

Ioan.8.

Apoc.17.

Gene.1. M

Eodem die, de expositione orationis dominicæ post redditum symbolum, *Sermo IIII.*

Reddidistis

Sermo CXXXV. *Roma.10.*

A REddidistis quod creditis, audistis quod oretis, quo modo inuocare nõ possetis in quem non credidistis, Apostolo dicente: Quo modo inuocabũt in quẽ non crediderunt? Ideo prius symbolũ didicistis, vbi est regula fidei vestræ breuis & grandis: breuis numero verborum, grandis pondere sententiarum. Oratio autẽ quam hodie accepistis tenendã, & ad octo dies reddendam, sicut audistis cũ Euangelium legeretur, ab ipso domino dicta est discipulis ipsius, & ab ipsis peruenit ad nos, quoniam in omnẽ terram exiuit sonus eorũ. *Psal.18.* Ergo nolite inhærere terrenis, qui patrem inuenistis in cœlis. Dicturi enim estis: Pater noster qui es in cœlis. *De verbis dñi ser.28. In li.50.homi. Homi. 42.* Ad magnum genus pertinere cœpistis. Sub isto patre fratres sunt dominus & seruus, sub isto patre fratres sunt imperator & miles, sub isto patre fratres sunt diues & pauper. Omnes Christiani fideles diuersos in terra habent patres, alij nobiles alij ignobiles, vnũ vero patrem inuocant qui est in cœlis. Si ibi est pater noster, ibi nobis præparatur hæreditas. Talis est autem iste pater, cũ quo possideamus quod donat. Dat enim hæreditatẽ, sed non moriens illam no B bis derelinquit, Non enim ipse discedit, sed ille permanet vt nos accedamus. Quia ergo audiuimus à quo petamus, sciamus & quid petamus, ne forte talem patrẽ mala petẽdo offendamus. Quid ergo nos docuit dominus Iesus petere à patre, qui est in cœlis? *Matth.6.* Sanctificetur nomen tuũ. Quale beneficium est dum petimus à deo, vt sanctificetur nomen dei? Semper sanctũ est. Quare ergo petimus vt sanctificetur, nisi vt nos per ipsum sanctificemur? Quod ergo semper sanctũ est, vt in nobis sanctificetur oramus. Sanctificatur in vobis nomen dei, quando baptizamini. Vt quid hoc orabitis cũ baptizati fueritis, nisi vt quod accipitis perseueret in vobis? Sequitur alia petitio: Adueniat regnum tuum. Siue petamus, siue non petamus, venturum est regnũ dei. Quare ergo petimus, nisi vt veniat & nobis quod venturũ est omnibus sanctis, vt & nos deus in numero sanctorum suorũ habeat, quibus venturum est regnũ eius? Dicimus tertia petitione: Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Quid est hoc? Vt quo modo tibi seruiunt angeli in cœlo, & nos tibi seruiamus in terra. Angeli ipsius sancti obediunt illi, non illum offendunt, faciunt iussa amando eum. Hoc ergo oramus, vt & nos præceptum dei chari C tate faciamus. Iterum verba ista & aliter intelliguntur.

Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Cœlum in nobis anima est, terra in nobis corpus est. Quid est ergo, fiat voluntas tua. Sicut & nos audiuimus præcepta tua, sic nobis cõsentiat caro nostra, ne dum contendunt caro & spiritus, pręcepta dei minus implere possimus. Sequitur in oratione: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Siue exhibitionẽ corpori necessariam petamus à patre, in pane significãtes quicquid nobis est necessarium, siue quotidianum panem illum intelligamus quem accepturi estis de altari, petimus bene vt det nobis eum. Quid est enim quod oramus, nisi ne male aliquid admittamus, vnde à tali pane separemur? Et verbũ dei quod quotidie prædicatur, panis est. Non enim quia non est panis ventris, ideo non est panis mentis. Cum autem ista vita transierit, nec panem illum quærimus quem quærit fames: nec sacramentum altaris habemus accipere, quia ibi erimus cum Christo, cuius corpus accepimus: nec verba ista nobis dici habent quæ dicimus vobis, nec codex legendus est quando ipsum videbimus quod est verbum dei, per quod facta sunt omnia, *Ioan.1.* quo pascuntur angeli, quo illuminantur angeli, quo

sapientes fiunt angeli, non quærentes verba locutionis D anfractuosæ, sed bibẽtes vnicũ verbum, & inde impleti ructant laudes, & non deficiunt in laudibus. Beati enim, ait Psalmus, qui habitãt in domo tua, in secula seculorũ laudabunt te. *Psal.83.* Ergó in hac vita petimus quod sequitur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. *Matth.6.* In baptismo omnia debita, id est, peccata prorsus dimittũtur nobis. Sed quia nemo hic potest viuere sine peccato: & si nõ magno crimine vnde separetur ab illo pane, tamẽ nemo potest sine peccatis esse in hac terra, & non possumus accipere nisi vnũ baptismũ, semel in oratione accipimus, vnde quotidie lauemur, vt nobis peccata nostra quotidie dimittãtur: sed si faciamus quod sequitur, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Itaq; fratres mei, moneo vos in dei gratia filios meos, & sub illo patre fratres meos moneo vos, vt quãdo aliquis offendit & peccat in vos, & venit & cõfitetur, & petit à vobis veniã, vt ignoscatis illi, & continuo ex corde dimittatis, ne vobis à deo veniam venientem prohibeatis. Si enim non dimittitis vos, nec ille dimittet vobis. Ergo & hoc in ista vita petimus, E quia & hic possunt dimitti, vbi possunt haberi peccata. In illa autẽ vita non dimittuntur, quia nec habẽtur. Deinde petimus, dicentes, Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Et hoc in ista vita nobis necessariũ est petere, ne inferamur in tẽtationẽ, quia hîc sunt tentationes: & liberemur à malo, quia hîc est malum. Ac per hoc omnes istæ petitiones septẽ, tres ad vitam æternam pertinent, quatuor ad vitam præsentẽ. Sanctificetur nomen tuum semper erit, Adueniat regnũ tuum: hoc regnum semper erit *Ibidem.* Fiat voluntas tuas sicut in cœlo & in terra: semper erit. Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie: non semper erit. Dimitte nobis debita nostra: non semper erit. Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo: non semper erit. Sed vbi est tentatio & vbi est malum, ibi necessarium est vt petamus. Vnde deus omnipotens ita à nobis orandus est, vt quicquid humana fragilitas cauere & vitare non præualet, hoc ille propicius nobis cõferre dignetur Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die alij sermones de eodem de quo supra, qui habentur in libro Quinquaginta Homiliarum quadragesimo secundo. Et de verbis domini vigesimooctauo. F

In die sancto Paschæ, de eo quod scriptum est in Psalmo: Hæc est dies quam fecit dominus, & cætera. Sermo I. *Psal.117.*

Sermo CXXXVI.

NON queo fratres charissimi, quod mente concipio, ore proferre, & cordis mei lætitiam lingua non explicat. Hoc autem non solum ego patior, qui cupio narrare quæ sentio, sed etiam vos mecum patimini, plus exultantes in conscientia quàm in eloquio proferentes. Videtur mihi hæc dies cæteris diebus esse lucidior, sol mundo clarior illuxisse, astra quoque omnia vel elementa lætari, & quæ patiente domino propriũ lumen retraxerant, & noluerũt creatorem suum aspicere crucifixum, ecce nunc victorem illum, & ab inferis resurgentem nouo claritatis suæ venerantur obsequio. Credit cœlum, credit terra, & sagena quæ totum mundum piscata est, Iudæos tenere non potuit. Hæc est dies quam fecit dominus exultemus & lætemur in ea. *Psal.117.* Quo modo Maria virgo mater domini inter omnes mulieres principatum

G tenet, ita & inter cæteros dies hæc omnium dierũ ma-
ter est. Rem nouam dico, sed quæ scripturarũ vocibus
cõprobatur. Hæc dies vna de septẽ, & extra septem est.
Hæc dies quæ appellatur octaua. Vnde & in quibusdã
Psal. 6. & 11. Psalmorũ titulis superscribitur pro octaua. Hæc est in
qua synagoga finitur, & ecclesia nascitur. Hæc est in cu-
Gene. 7. ius numero octo animæ seruatæ sunt in arca Noë. Et
quid mihi necesse est infinita replicare? dies me deficier,
si voluero omne diei istius exponere sacramẽtum, hoc
tantũ dico, quòd vniuersa sabbati gratia & antiqua illa
festiuitas populi Iudæorũ diei istius solennitate mutata
est. Illi in sabbato non faciebant opus seruile, nos in die
Exod. 20. dominica, hoc est, in die resurrectionis opus seruile nõ
Ioan. 8. facimus, quia peccatis & viciis non seruimus. Qui enim
facit peccatum, seruus est peccati. Illi de domibus suis
non egrediebantur, & nos de domo Christi non egre-
dimur. Sumus enim in ecclesia. Illi non accendebant
ignem in die sabbati, nos econtrario accendamus in
nobis ignem spiritus sancti, & omne vicium excoqua-
Luca. 12. mus peccatorum. De quo igne dominus ait: Ignem ve-
ni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Desi-
derat dominus istum ignem ardere in nobis, secũdum
H Apostolum: Spiritum sanctum feruere, vt non refrige-
Roma. 12. scat charitas dei. Illi per diem sabbati non ambulant in
Ioan. 14. itinere, perdiderunt enim eum qui dixit: Ego sum via:
Psal. 115. Nos autem dicimus: Beati immaculati in via, qui ambu
Matth. 27. lant in lege domini. Et iterum: Viam veritatis elegi, &
viam iustificationum tuarũ doce me. Illi de spinis do-
minũ coronauerunt, nos autem si fuerimus lapides pre-
ciosi, nostrum dominum coronabimus. Caput impera-
torum seculi istius ornant diademata, nos ideo in ca-
pite nostri regis imponimur, vt ornemur à capite. Illi
non receperunt Christum, & suscepturi sunt antichri-
stum: nos recepimus humilem filium dei, vt habeamus
postea triumphantem. Et ad extremum, noster hircus
Leuiti. 16. ante dominum immolatur in altari, illorum hircus an-
tichristus consputus & maledictus proiicitur in solitu-
Luca. 23. dinem. Noster latro cum domino ingressus est paradi-
sum, illorum latro, homicida atque blasphemus mori-
Matth. 27. tur in suo peccato. Illis Barrabas latro dimittitur, nobis
Christus occiditur. Pro quibus vniuersis fratres charissi
Psal. 117. mi consona pariter voce cantemus: Hæc est dies quam
Gene. 3. fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Igneam il-
I lam rhomphæam & paradisi ianuã quam nullus potuit
effringere, hodie Christus cum latrone referauit. Ho-
Psal. 117. die dixit Christus ad angelos: Aperite mihi portas iusti
ciæ, ingressus in eas confitebor domino. Quæ cum se-
mel aperta est, nunquam credentibus clauditur. Ex eo
tempore quo passus est dominus vsque ad præsentem
diem, hæc porta clausa est & referata: clausa est pecca-
toribus & incredulis, referata est iustis & credentibus.
Per hanc ingressus est Petrus, per hanc ingressus est &
Paulus, per hanc omnes sancti martyres intrauerũt, per
hanc quotidie de toto mundo iustorum animæ ingre-
Portæ duæ. diuntur. Duæ enim sunt portæ, porta Paradisi, & por-
ta Ecclesiæ. Per portam Ecclesiæ intramus in portam
Paradisi. Ita ergo debemus viuere, ne eiiciamur de do-
mo illa, & eiecti foras à bestiis deuoremur, quas in alio
loco propheta formidans commemorans ait: Ne tra-
Psal. 73. das bestiis animam confitentem tibi. Ecce nunc domi-
nus stãs in Paradisi ianua loquitur ad nos, qui sumus in
Psal. 117. domo ipsius congregati, & dicit: Hæc est porta domi-
ni, iusti intrabunt per eam.

In eodem festo, de descensu Christi ad inferos,
Sermo II.

PAssionem vel resurrectionem domini & sal- K
uatoris nostri fratres dilectissimi, licet omnia *Sermo*
veteris testamenti volumina multo antè præ- *CXXXVII.*
dixerint, tamen etiam per os Dauid prophetæ spiritus
sanctus euidenter ostendit, dicens: Deus vltiònum do- *Psal. 93.*
minus, deus vltionum libere egit. Solus etenim ipse li-
bere egit, qui nobis hodie ostendit quid egerit. Libe-
re enim egit, de quo multo antea fuerat prophetatum, *Psal. 87.*
quia factus est sicut homo sine adiutorio inter mortuos
liber. Vultis tamen audire quid egerit? Audite quid fe-
cerit, nulla necessitate, sed propria voluntate in ligno
se suspendi permisit, clauis corpus suum perforari nõ
renuit, animam ponendo mortem sustinuit, carnem *Marci. 17.*
in sepulchro posuit, & comitante secum anima ad in-
ferna descendit. Per hanc electi, qui quamuis in tran-
quillitatis sinu, tamen apud inferni claustra teneban-
tur, ad paradisi amœna reducti sunt. Quod ante passio-
nem dixit, in resurrectione sua dominus impleuit: Si
exaltatus fuero, inquit, à terra, omnia traham ad me. *Ioan. 12.*
Omnia etenim traxit, qui de electis suis apud inferos
nullum reliquit. Omnia abstulit, vtique electa. Neque
enim infideles quosque & pro suis criminibus æternis
supplicijs deditos, ad veniam dominus resurgendo re- L
parauit, sed illos ex inferni claustris rapuit, quos suos
in fide & actibus recognouit. Vnde recte etiã per Osee
dicitur: Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne. *Osee. 13.*
Id nanque quod occidimus, agimus vt penitus non sit.
Ex eo autem quod mordemus, partẽ abstrahimus, par-
tèmque relinquimus. Quia ergo in electis suis funditus
occidit mortem, mors mortis extitit. Quia vero ex in-
ferno partem abstulit & partem reliquit, non occidit
funditus, sed momordit infernum. Ait ergo: Ero mors
tua ô mors. Ac si aperte dicat: Quia in electis meis te
funditus perimo. Ero morsus tuus inferne, quia subla-
tis meis te in parte transfigo. Tunc etenim dominus
noster Iesus Christus illum tenebrarum & mortis prin-
cipem colligauit, legiones illius perturbauit, portarum
inferni vectes ferreos confregit, omnes iustos qui ori-
ginali peccato astricti tenebantur absoluit, captiuos in
libertatem pristinam reuocauit, peccatorum tenebris
obcæcatos splendida luce perfudit. Ecce audistis, quòd
defensor noster vltionis dominus libere egisse descri-
bitur. Postquam enim exaltatus, id est, à Iudæis in cruce *Psal. 93.*
suspensus est, vt hæc breuiter cuncta perstringam, mox M
vt spiritũ reddidit, vnita suæ diuinitati anima ad infe-
rorum profunda descendit. Cumq; tenebrarum termi-
num quasi quidam deprædator splendidus ac terribi-
lis attigisset, aspicientes eum impiæ ac tartaricæ legio-
nes, territæ ac trementes inquirere cœperunt, dicentes:
Quis nam est iste terribilis, & niueo splendore coru-
scus? Nunquam noster talem excepit tartarus, nunquã
in nostram cauernam talem euomuit mundus. Inuasor
iste non debitor, exactor est non peccator. Iudicem vi-
demus, non supplicem: venit iubere, non succumbere:
eripere, non manere. Vbi iam ianitores nostri dormie-
runt, cum iste bellator claustra vexabat? Hic si reus es-
set, tam potens non esset. Si eum aliqua peccata fusca-
rent, nunquam nostra tartara suo dissiparet fulgore. Si
deus, vt quid venit? Si homo, quid præsumpsit? Si deus,
quid in sepulchro facit? Si homo, quare peccatores sol-
uit? Nunquid cum actore nostro fœdus composuit, aut
forte congressus & ipsum vicit, & sic ad nostra regna
ascendit? Certe mortuus erat, certe illusus erat. Prælia-
tor noster nesciuit, quam hic stragẽ procuraret inferno
crux illa, fallens gaudia nostra, parturiẽs damna nostra.

Per

A Per lignum ditati sumus, per lignũ euertimur. Perit potestas illa semper populis formidata. Nullus hic viuus intrauit, nemo carnifices terruit, nũquam huic cœnolento loco & nigra semper caligine cæcato iucundum lumen apparuit. Aut forte sol de mũdo migrauit? Sed nec cœlum nubes altraq; apparent, & tamen infernus lucet. Defendere contra ipsum custodiam carceris nostri non valemus. Mali intrauimus, lumen obtenebrare nequiuimus, insuper & de nostro interitu formidamus. Vnde est iste tam splendidus, tam fortis, tam præclarus, tamq; terribilis? Mundus ille qui nobis subditus fuit, semper nostris vsibus mortis tributa persoluit, nũquam nobis talem misit, nunquam talia inferis munera destinauit. Quis ergo iste est, qui sic intrepidus nostros fines ingreditur, & non solũ nostra supplicia non veretur, insuper & alios de vinculis nostris absoluit? An forte ipse est ille, de quo princeps noster paulo antè dicebat, quod per eius mortẽ, totius mundi acciperet potestatem? Sed si iste est, in contrarium est nostri prælatoris versa sententia, & dum sibi vincere visus est, ipse

B potius victus atq; prostratus est. O princeps noster, hic ne est ille de cuius tibi semper futura morte plaudebas? Ipse ne est in cuius cruce omnem mundum tibi subiugandum esse credebas? Ipse ne est in cuius exitu nobis tanta spolia promittebas? Quid est quod egisti? Quid est quod facere voluisti? Ecce iã totas tibi tenebras suo splendore fugauit, & omnes tuos carceres fregit, captiuos eiecit, ligatos soluit, luctus eorum in gaudium cõmutauit. Ecce ipsi qui sub nostris solebant suspirare tormentis, insultant nobis de perceptione salutis, & nõ solum iam nihil verẽtur, insuper & minantur. Nunquam hic ita superbi erãt mortui, nec aliquando sic potuerũt læti esse captiui. Vt quid huc istũ adducere voluisti, quo veniente omnes sunt lætitiæ restituti, qui antè fuerant desperati? Nullus hic iam solitus eorum mugitus auditur, nullus resonat gemitus. Factum est autẽ captiuis redemptionis cõmercium. O princeps noster, illas tuas diuitias quas primum acquiseras per paradisi amissionem, nunc perdidisti per crucẽ: perit omnis lætitia tua, in luctum conuersa sunt gaudia tua. Dum tu Christum suspendis in ligno, ignoras quanta damna sustineas in

C inferno. Præuidere non poteras, quia euersorem regni tui in mortem sine reatu aliquo perducebas? Attẽderes causam, requireres culpam. In quo nihil mali cognoueras, quare eum ad nostram patriã perducebas? Liberum huc adduxisti, & tot obnoxios perdidisti. Post istas crudelium ministrorum infernaliũ voces, sinẽ aliqua mora ad imperiũ domini & saluatoris nostri omnes ferrei confracti sunt vectes: & ecce subito innumerabiles sanctorum populi, qui tenebantur in morte captiui, saluatoris sui genib⁹ aduoluti, lachrymabili eũ voce cum obsecratione deposcunt, dicẽtes: Aduenisti redemptor mundi, aduenisti quem desiderantes quotidie sperabamus. Aduenisti quem nobis futurum lex nũciauerat & Prophetę. Aduenisti donãs in carne viuis indulgentiã peccatoribus mundi, solue defunctos inferni. Venisti post longas lachrymas, eripe solus qui passus es pro nobis. Cœli conditor, ad inferos intrare dignatus es. Te enim nostra vocabant suspiria, te larga requirebant lamenta. Vnde spes desperatis, vnde cõsolatio in tormẽtis? In aduẽtu tuo catena nostra cecidit, nox effugit. Vita veniẽte mors moritur, nec tortor instat, nec percussor. Damnati vota capiũt, creator imperat nõ inuasor. In tyrãno catena innectitur, & tortor noster pœna torquetur. Solue redemptor mũdi defunctos captiuos inferni. Descendisti pro nobis ad inferos, noli nobis deesse cum fueris reuersurus ad superos. Posuisti titulum gloriæ in seculo, pone signum victoriæ in inferno. Nec mora postquã audita est postulatio atq; allegatio innumerabilium captiuorum statim a domini iussu omnes antiqui iusti iura potestatis accipiunt, atque in suos tortores ipsi protinus tormenta cõuertunt, humili supplicatione cum ineffabili gaudio clamantes domino, atq; dicentes: Ascende domine Iesu spoliato inferno, & authore mortis suis vinculis irretito, redde iam lætitiam mundo. Iucundentur in ascensu tuo fideles tui, aspiciẽtes cicatrices corporis tui. Fecit hoc Christus sicut iam superius dictum est: Facta præda in inferno, viuus exiit de sepulchro. Ipse se sua potẽtia suscitauit, & iterum se immaculata carne vestiuit. Discipulis suis apparuit, vt dubitationẽ auferret incredulis. Clauorũ vulnera de- *Ioan.20.* monstrauit, vt nullam suspicionem relinqueret Manichæis. Manifeste mãducauit & bibit, postea vero in cõspectu multorum apparuit. Per nubem cœlos ascendit, *Act.1.* in sede suã carnem ad patris dexterã, vnde nunquam E verbum dei discesserat, collocauit. Exultent ergo populi Christiani, pro quibus sanguis effusus est Christi. Iucundemur in domino, qui resurrectionẽ carnis solenniter celebramus in Christo. Omnis per totũ mundum catholica gratuletur Ecclesia, quia Christus domin⁹ & de sua diuinitate nihil minuit, & hominem quem creauerat liberauit. Vnde exultantes voce humili supplicemus, vt pro quibus ista pertulit cum venit in mũdum, liberatos nos de manu inferni attollere secum dignetur in cœlum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, de resurrectione, Ser. III. *Ser CXXX VIII.*

Gaudete fratres charissimi, quia redemptionis nostræ precium persolutum est. Non modica quantitate constamus, pro quibus ipse factus est precium qui redemit. Christus enim dominus & saluator ideo natus est vt doceret, ideo mortuus est vt sanaret. Crux fuit mortifera Christo, sed salutifera Christiano. Surrexit saluator charissimi, cũctis diuinitatis suæ manifestus indiciis. Nam secutæ sunt eũ stellæ post vterũm, gloria post sepulchrum. Regressum custodit angelus, qui nũnciauerat nasciturũ. Reddunt inferna victorem, & superna suscipiunt triumphantem. F Sustulit errorem natus, mortẽ calcauit occisus. Reuocauit ab inferis quem creauit, in illius cruce preciũ nostrum pependit & regnũ. Redit in lucem creatura cum domino. Lumen enim ex lumine suscipere meruisti, quod cũ Christus oculos clauderet perdidisti. Pronũciãt superi tenebras, quas saluator inferis denegauit. Cõgaudeant hic elementa quæ planxerant, quia Christus de sua maiestate nihil perdidit, & hominẽ quem fecerat liberauit. Iudæi tamen perfidi, monumenti lapidẽ signa- *Matt.27.* uerunt, vt nõ haberet Christus egressum: sed sicut eum mundus non capit, nec sepultura custodit. Tenetur ibi, sed vbiq; regnat. Difficile surgeret, si non antequam resurgeret, regnaret. Nã quo modo de sepulchro exire nõ posset, qui ex incorruptis matris visceribus salua virginitate processit? Fefellit custodes, exiuit de sepulchro, *Luca.2.* apparuit discipulis ianuis nõ apertis. Inde clausus exiit, huc exclusus intrauit. Immensæ maiestatis arcanum, fecit etiã in morte ministerium. Crucifixus redit ab inferis & triũphat. Infer manum tuam Thoma lateri sal- *Ioan.20.* uatoris, tãge vulnera quæ nostra peccata fecerunt, scrutare vnde sãguis effluxit, vt nobis sanitatis poculũ propinaret. Intuere Thoma precium nostrũ, signa clauorum diligenter attende, & in ipsis vulneribus medicamentum

G mentum vel theſaurum humani generis recognoſce.
Niſi hoc ligno figeretur, ligni illius præuaricatio mini
me tolleretur. Sed ideo ſe ille percuti voluit, ne nos
diutius peccata percuterent. Innocentem tradidit, vt
reum abſolueret. Quis tantam digne poſsit eloqui pie-
tatem? Innocens affligitur, vt noxius liberaretur. Vt re-
dimatur ſeruus, occiditur filius. Vtitur pij & fortiſsimi
regis officio, dum cicatrices quas pro ſalute populi ſui
excepit, oſtendit. Aſpicite Phariſæi vacuum monumē-
tum, & impietatis veſtræ cognoſcite ſacrilegium. Cla-
uos quos fixeratis agnoſcimus, & quem occidiſtis ado-
ramus. Videte quem compunxiſtis. Poterat fixuras cla-
uorum dominus reſurrectione ſua cōponere, ſed ideo
reſeruauit vt qui hoc ſacrilegium commiſerant, videant
& confundantur. O crudeliſsimi phariſæi, impios vos
videtis & perfidos. Vni mors data eſt, vt omnibus tol-
leretur. Sed Chriſtus dominus quando mortem ſuſce-
pit, ita corruptionem non ſenſit, quo modo quando na
tus eſt integritatem Mariæ virginitas non amiſit. Pro-
perate diſcipuli, & accepta poteſtate per omnes gentes
excurrite. Renaſcantur in ſpiritu, qui naſcuntur in car-
H ne. Salutare lauacrū diluat, quicquid præuaricatio ſor-
Matt. 28. didauit. Baptizētur omnes gentes in nomine patris &
filij & ſpiritus ſancti, vt impleatur illud quod ſcriptum
Ioan. 3. eſt: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpirituſancto, nō
poteſt intrare in regnum dei. Nos vero chariſsimi, qui
nullis præcedētibus meritis de inferni carcere & de te-
nebris æternæ noctis meruimus liberari, ita ſobrie, ca-
ſte, ac pie viuere ſtudeamus, vt ſtolam baptiſmi ſine ali-
qua luxuriæ macula integram illibatamq; ſeruantes, ad
æterni ſponſi thalamum, & ad illud cœleſte ac nuptia-
le conuiuium charitate ſplēdidi, bonorum margaritis
operum ornati fœliciter veniamus, ipſo adiuuante qui
cum patre & ſpiritu ſancto viuit & gloriatur deus, per
omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto, de reſurrectione corporum contra Gentiles: Sermo IIII.

Sermo CXXXIX. PER hos dies ſicut recolit charitas veſtra fra-
tres, ſolenniter legūtur Euangelicæ lectiones
ad reſurrectionem domini pertinentes. Om-
nes enim Euangeliſtę quatuor, neq; de paſsio-
ne domini, neq; de reſurrectione tacere potuerūt. Nā
I quia multa fecit dominus Ieſus, non omnes omnia cō-
ſcripſerunt, ſed alius iſta, alius illa, ſumma cum concor
dia veritatis. Multa etiam commemorat Ioannes euā-
geliſta facta eſſe à domino Ieſu Chriſto, quæ à nullo a-
liorū conſcripta ſunt. Tanta facta ſunt, quāta tunc fieri
debuerunt: tāta ſcripta ſunt, quanta nūc legi debuerunt.
Vt autem oſtendantur Euangel[illegible] omnes quatuor in
eo quod ſimul omnes dicunt, & non prætermittunt: id
eſt, de paſsione vel de reſurrectione Chriſti non inter
ſe dixiſſe contraria, valde operoſus eſt labor. Nonnulli
enim putauerunt eos inter ſe eſſe cōtrarios, cum eſſent
1. Retra. 16. cōtrarij animæ ſuæ. Et ideo data eſt opera ab eis qui po
tuerunt adiuuāte domino, vt oſtēderentur inter ſe nō
eſſe cōtrarij. Sed ſicut dixi, ſi hoc vobis oſtendam, & in
populo velim iſta tractare, multitudo audiētium prius
obruitur tædio, q̄ reueletur ſcientia veritatis. Sed ſcio
fidem veſtram, id eſt, fidem huius totius multitudinis,
& eorum qui hodie hic nō ſunt, & tamen fideles ſunt:
noui fidem eorum ſic eſſe certam de veritate Euange-
liſtarum, vt expoſitione mea non indigeāt. Qui nouit
quo modo iſta defendat, doctior eſt, nō fidelior. Habet
fidem, habet facultatem defendendi fidem. Alius non
habet facultatem & copiam & doctrinam defendendi
fidem, ſed habet ipſam fidem. Ille autem qui nouit de- K
fendere fidem, titubantibus eſt neceſſarius, non creden
tibus. In defenſione enim fidei curantur vulnera dubi-
tationis vel infidelitatis. Qui ergo defendit fidem, bo-
nus eſt medicus. Sed in te non eſt infidelitatis morbus.
Quādo ille nouit curare quod non habes, nouit ille po
nere medicamentum, ſed in te non eſt vicium. Non eſt *Matt. 9.*
ſanis opus medicus, ſed male habentibus. Tamen quæ
poſſunt expeditius dici pro tempore, & cōmodius au-
diri, ſubticere vobis non eſt cōſilij. De ipſa reſurrectio-
ne domini, cuius in ſeipſo dominus præmiſit exemplū,
vt ſciremus quod etiam in corporibus noſtris in fine
ſeculi ſperare debeamus, multi multa diſputant, aliqui
fideliter, aliqui infideliter. Qui fideliter diſputant, ſcire
volunt diligentius quid reſpōdeant infidelibus: qui au
tem infideliter diſputant, argumentaotur contra ani-
mas ſuas, diſputantes contra potentiam omnipotētis,
dicētes: vnde fieri poteſt, vt mortuus reſurgat? Dico e-
go: Deus eſt qui facit, & tu dicis fieri nō poteſt. Non di-
co: Da mihi Chriſtianum, da mihi Iudæum: ſed, da mi-
hi paganum multorum idolorū cultorem, dæmonum
ſeruum, qui non dicat deum eſſe omnipotentem, nega- L
re Chriſtum poteſt, negare omnipotentem deum non
poteſt. Quē tu ergo credis? quaſi pagano loquor. Quē
tu credis deum omnipotentem, ipſum ego dico mor-
tuorum ſuſcitatorem: Si dixeris, Non poteſt fieri: dero-
gas omnipotenti. Si autē credis illum omnipotentem,
me quare reſpuis iſta dicentem? Si diceremus carnem
reſurrecturam vt eſuriat & ſitiat, vt ęgrotet, vt laboret,
vt corruptionibus ſubiiciatur, merito credere non de-
beres. Habet enim modo caro iſta has neceſsitates vel
calamitates. Et hoc vnde? Cauſa peccatū eſt, in quo pec *Calamita-*
cauimus, & omnes ad corruptionē nati ſumus. Malo- *tū tēporaliū*
rum omniū noſtrorum cauſa peccatum eſt, Non enim *peccatū cau*
ſine cauſa homines mala iſta patiuntur. Iuſtus eſt deus, *ſa eſt.*
omnipotēs eſt deus, nullo modo iſta pateremur ſi non
mereremur. Sed cum eſſemus in pœnis, ad aquas veni-
mus de peccatis, dominus noſter Ieſus Chriſtus voluit
eſſe in pœnis noſtris ſine peccatis ſuis, ſuſtinendo ſine
culpa pœnam & culpam ſoluit & pœnā. Culpam ſol-
uit peccata donando, pœnam ſoluit à mortuis reſurgē-
do. Hoc promiſit, & nos in ſpe ambulare voluit: perſe- M
ueremus, & ad rem perueniemus. Caro reſurget incor-
ruptibilis, caro reſurget ſine vicio, ſine deformitate, ſi-
ne onere ac pondere: quàm nunc tibi facit tormētum,
poſtea tibi erit ornamentum. Ergo ſi bonum eſt habe-
re corpus incorruptibile, quare hoc facturum deū vo-
lumus deſperare? Philoſophi ſeculi huiꝰ, qui magni fue
runt & docti & cæteris meliores, animam humanam
immortalem eſſe ſenſerunt, nec ſolum ſenſerunt, ſed
quantis potuerunt argumentationibus defenderunt, &
ipſas defenſiones cōſcriptas poſteris reliquerunt. Sunt
libri, leguntur. Ideo iſtos philoſophos dixi aliis fuiſſe
meliores in comparatione peiorum, quia fuerunt phi-
loſophi qui dicerēt, homini cū mortuus fuerit, nullam
vitam poſtea remanere, Talibus ille vtique præponen-
di ſunt. Et in quo illi meliores erant, quamuis in multis
à veritate deuiantes, tamē in quo erant iſti ſuperiores,
veritati fuerant propinquantes. Hi ergo qui ſenſerunt
atque dixerunt animas humanas immortales, de malis
hominum, de ærumnis erroribusq; mortalium quæſie-
runt cauſas quantum homines potuerunt, & dixerūt ſi-
cut potuerunt præceſsiſſe neſcio quę in alia vita pecca-
ta, quorum peccatorum merito iſta corpora velut car-
cerem animæ mererentur. Deinde quæſitum eſt ab eis,
quòd

A quòd postea cũ fuerit homo mortuus quid erit. In hoc contriuerunt ingenia sua,& laborauerunt quantum ingenia potuerunt reddere hominibus rationem vel sibi vel aliis:& dixerunt, animas hominum male viuẽtium immundas pessimis moribus, cum exierint de corporibus,rursus cõtinuo reuolui ad alia corpora,& pœnas hic luere quas videmus : eas vero animas quæ bene vixerunt,cum exirent de corporibus, ire ad superna cœlorum, requiescere ibi in stellis & luminibus istis conspicuis, vel quibuscunque cœlestibus abditisq; secretis, obliuisci omniũ præteritorum malorum, & rursus delectari redire ad corpora, & venire iterum ad ista patienda. Hoc ergo interesse voluerunt inter animas peccatorum & animas iustorum,quia peccatorum animas de proximo statim cum exierint de corporibus, dicũt reuolui ad altera corpora, iustorum autem animas diu esse in requie, non tamen semper, sed rursus delectari corporibus, & de summis cœlis post tantam iusticiam ad ista mala facere ruinam. Hoc dixerunt valde magni

B philosophi mundi huius, de quibus dicit scriptura nostra : Stultam fecit deus sapientiam huius mundi. Si sapientiam,quanto magis stulticiam? Si sapientia mundi stulticia est apud deum,stulticia mundi quàm longe est à deo? Est tamẽ quædã stulticia mundi huius, quæ peruenit ad deum,de qua dicit Apostolus: Quoniam in sapientia dei non cognouit mũdus per sapiẽtiam deum, placuit deo per stulticiam prædicationis saluos facere credentes. Et dicit: Iudęi signa petũt,& Græci sapientiã quærũt: nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum,gẽtibus stulticiam, ipsis autem vocatis Iudæis & Græcis Christum dei virtutẽ & dei sapientiam. Venit dominus Christus sapientia dei, cœlum tonat,ranæ taceant. Quod dixit veritas, verum est. Quòd dixit in malo quidem esse genus humanum causa peccati , manifestum est. Sed qui crediderint in mediatorem, qui constitutus est medius inter deum & homines,inter deum iustum & homines iniustos, medius homo iustus, humanitatem habẽs de imo, iusticiã de summo,& ideo medius, hinc vnum & vnum inde, quia si vtrunque inde ibi esset,si vtrũq; hinc nobiscum iaceret, medius non esset. Qui ergo crediderit in me-

1.Cor.1.
1.Cor.3.
1.Cor.1.

C diatorem, & fideliter ac bene vixerit, exit quidem de corpore,& erit in requie,postea vero recipiet corp⁹ nõ ad tormentum,sed ad ornamentum, & viuet cum deo in æternum. Non est quòd eum delectet vt redeat, quia secum habet corpus. Ergo charissimi, qui proposui vobis hodie quid dicant etiam philosophi mundi huius, quorum deus sapientiam tanquam veram stulticiam reprobauit, crastino adiuuante domino exponere poterimus.

Item in eodem festo alius sermo de resurrectione domini & cantatione Hallelu ia , qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum decimosexto.

Feria secunda Paschæ,de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Duo ex discipulis Iesu ibant,&c.

Sermo I.

Luca.24.

Esterno die,id est,nocte, lecta est ex Euãgelio resurrectio saluatoris. Lecta est autẽ ex Euangelio secũdum Matthæum. Hodie vero sicut audistis pronunciare lectorem,recitata est no bis domini resurrectio,sicut Lucas euangelista conscri bit. Quod sæpe admonendi estis,& memoriter tenere debetis. Non vos debet mouere quod alius Euãgelista dicit, si quid alius prætermittit , quia & ille qui prætermittit quod alius dicit , dicit aliquid quod ille prætermiserit . Aliqua vero singuli dicunt,alij tres non dicũt: aliqua duo dicunt,alij nõ dicunt : aliqua tres dicunt,& vnus non dicit . Authoritas autem tanta est Euangelij sancti,vt quia in eis loquebatur spiritus vnus, verum sit etiam quod dixerit vnus. Hoc ergo quod modo audistis,quia dominus Iesus, posteaquam resurrexit à mortuis,inuenit duos in via ex discipulis suis colloquentes inuicem de his quæ contigerant,& dixit illis, Qui sunt sermones isti quos loquimini vobiscum,& cætera : solus dicit Lucas euãgelista, Breuiter hoc attigit Marcus, quia apparuit duobus in via : sed quid illi dixerint domino,vel quid eis dixerit dominus, prætermisit . Quid ergo ista lectio cõtulit nobis? Magnum aliquid si intel ligamus. Apparuit Iesus,videbatur oculis,& non agnoscebatur . Magister ambulabat cum illis in via,& nondum illi ambulabãt in via. Inuenit enim eos exorbitasse de via. Quãdo enim cum illis fuerat ante passionem, omnia prædixerat passurum se fuisse, moriturum, tertia die resurrecturũ. Omnia prædixerat,sed sermo illius illorum obliuio fuit, sicut perturbati sunt quando eũ viderunt in ligno pendẽtem. Nos,inquiunt, sperabamus quia ipse erat redempturus Israël. O discipuli sperabatis,ergo iam nõ speratis? Ecce Christus viuit, spes mortua est in vobis. Prorsus viuit Christus. Mortua discipulorum corda inuenit, quorũ oculis apparuit & non apparuit,& videbatur & abscondebatur. Nã si non videbatur,quo modo illum interrogãtem audiebant, interroganti respõdebant? In via cum illis tanq; comes ambulabat,& ipse dux erat. Vtiq; videbant,sed non agnoscebant. Tenebantur oculi eorũ, sicut audiuimus, ne eũ agnoscerẽt. Eia fratres, vbi voluit dominus agnosci? In fractione panis. Securi sumus, panem frãgimus, & dominũ agnoscim⁹. Noluit agnosci nisi ibi propter nos, qui non eum visuri eramus in carne,& tamen manducaturi eius carnẽ. Quisquis ergo fidelis es, quisquis non inaniter Christianus vocaris, quisquis Ecclesiam nõ sine causa ingrederis, quisquis verbum dei cum timore & spe audis, cõsolatur te fractio panis, absentia domini non est absens. Habeto fidem,& tecum est quem nõ vides. Illi quando cum eis dominus loquebatur, nec fidem habebant, quia eũ resurrexisse non credebant, nec resurgere posse sperabant. Perdiderant fidem, perdiderant spem, ambulabant mortui cum viuente, ambulabãt cum ipsa vita . Cum illis ambulabat vita, sed in eorum cordibus nõdum erat vita. Tu vero si vis habere vitã, fac quod fecerunt vt agnoscas dominum, hospitio susceperunt. Similis enim erat dominus tanquam in lõginqua pergenti, illi vero tenuerunt eum. Posteaquam venerunt ad locũ quò tendebant, dixerunt, Iam hic nobiscum mane, declinauit in vesperam dies . Tene hospitem, si vis agnoscere saluatorem. Quod tulerat infidelitas, reddidit hospitalitas. Dominus ergo præsentauit seipsum in fractione panis. Discite vbi dominum quæratis, discite vbi habeatis, discite vbi agnoscatis quãdo manducatis. Norunt enim fideles aliquid quod melius intelligunt in ista lectione q̃ illi non nouerunt. Dominus his cognitus est, & postea quàm cognit⁹ est, nusquam cõparuit ab eis . Affuit corpore, dum tenebatur fide. Ideo enim dominus noster absentauit se corpore ab omni Ecclesia, & ascẽdit in cœlũ vt fides ædificetur. Si enim non nosti nisi quod vides, vbi est fides? Si autem credis & quod nõ vides, cum videris gaudebis . Aedificatur fides, quia redditur species, veniet quod videmus. Veniet fratres veniet, vide quo modo te inueniat. Nã veniet quod dicũt homines, vbi est, quando est, quo

Ser.XL.
Matt.28.
Luca.24.

D
Mar.16.
Matt.20.
E
Luca.24.
F
Ibidem.

G eſt, quo modo eſt, quando erit, quando venturum eſt. Certus eſto, veniet, non ſolum veniet, ſed & ſi nolis veniet. Vę qui non crediderunt, & magnum gaudium eis qui crediderunt. Gaudebunt fideles, cōfundentur infideles. Fideles dicturi ſunt, Gratias tibi domine, vera audiuimus, vera credidimus, vera ſperauimus, vera cernimus. Infideles autem dicturi ſunt, Vbi eſt quod nō credebamus, vbi eſt quod illa quæ legebantur mēdacia putabamus? Ita fiet, vt confuſioni reddatur ſuppliciū. *Matt.25.* Ibūt enim illi in combuſtionem æternam, iuſti autem in vitam æternam.

Eodem die, de reſurrectione: Sermo II.

Ser.CXLI. RESurrectio domini noſtri Ieſu Chriſti ex more legitur his diebus ex omnibus libris ſancti Euangelij. In hac lectione animaduertimus, quo modo diſcipulos ſuos prima mēbra ſua, hærentes lateri ſuo obiurgauit dominus Ieſus: quia quē *Luca 24.* dolebant occiſum fuiſſe, non credebant viuum eſſe patres fidei, nōdum fideles magiſtri: vt crederet totus orbis terrarum quod prædicaturi fuerāt, & propter quod H fuerant morituri, nondum credebant. Quem viderant mortuos ſuſcitaſſe non credebant reſurrexiſſe. Merito ergo obiurgabantur, oſtendebātur ſibi vt innoteſceerēt ſibi, qui eſſent per ſeipſos, quid futuri eſſent per illum. *Matt.26.* Sic etiā Petrus demonſtratus eſt ſibi, quādo de imminente paſsione præſumpſit, & veniēte ipſa paſsione titubauit. Vidit ſe in ſe, doluit ſe in ſe, fleuit ſe in ſe, cōuerſus eſt ad eum qui fecerat ſe. Ecce iſti nōdum credebāt. Qualis illius dignatio qui nobis dedit credere quod nondum videmus, non credimus verbis eorū, illi non credebant oculis. Reſurrectio autem domini noſtri Ieſu Chriſti noua vita, & vita eſt credentium in Ieſum, & hoc ſacramentum eſt paſsionis & reſurrectionis eius, quod valde noſſe & agere debetis. Nō enim ſine cauſa vita venit ad mortē. Non ſine cauſa fons vitæ vnde bibitur, bibit hunc calicem qui ei non debebatur. Non enim Chriſto debebatur mori, Vnde venerit mors, originem ipſius quæramus. *Peccatum mortis pater.* Pater mortis peccatum eſt. Si enim nūquam peccaretur, nemo moreretur. Legē dei, hoc eſt, præceptū dei cū cōditione homo primus accepit: vt ſi ſeruaret, viueret: ſi corrūperet, moreretur. I Nō ſeſe credendo moriturum fuiſſe, quod dixerat qui legē dederat, inde mors, inde labor, inde miſeria, inde etiā poſt mortem primam mors ſecunda eſt, poſt mortem tēporalem, mors ſempiterna. Huic ergo traditioni mortis obnoxius, his legib⁹ inferni obſtrictus naſcitur omnis homo, ſed propter illum hominem deus homo factus eſt ne periret homo. Non enim legibus obſtrictus *Pſal.87.* venit: ideo dicitur in Pſalmo, Inter mortuos liber. Quē ſine concupiſcentia virgo concepit, quē virgo peperit, & virgo permanſit, qui vixit ſine culpa, qui eſt mortuus propter culpam non ſuam. Nā mortuus eſt propter noſtram. Pœna culpæ mortis dominus noſter Ieſus Chriſtus mori venit, peccare nō venit, communicando nobiſcum ſine culpa pœnam, & culpam ſoluit & pœnam. Pœna quam ſoluit quæ nobis debebatur poſt iſtam vitā. Ergo crucifixus eſt, vt in cruce oſtenderet veteris hominis noſtri occaſum. Et reſurrexit vt in vita ſua oſtenderet noſtræ vitæ nouitatem. Sic enim docuit doctrina *Roma.4.* apoſtolica, Traditus, inquit, eſt propter peccata noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationē noſtram. Huius rei *Gene.17.* ſignum circuncisio data erat patribus, vt octaua die cir*Ioſue 5.*cuncideretur omnis maſculus. Circūcisio fiebat ex cul*1.Cor.10.*tellis petrinis, quia petra erat Chriſtus. In iſta circunciſione ſignificabatur expoliatio carnalis vitæ octaua die per Chriſti reſurrectionem, Septimus enim dies hebdo K madis ſabbato completur. Sabbato dominus iacuit in ſepulchro: octauo autē die reſurgendo nos innouauit. Nos ergo octauo die reſurgēdo circūcidit, nos in ipſo ſpe viuimus. Audiamus Apoſtolum dicentem, Si cōreſurrexiſtis cū Chriſto. Quo modo reſurgimus qui nō- *Coloſſ.3.* dum mortui ſumus? Quid eſt ergo quod voluit dicere Apoſtolus, Si cōreſurrexiſtis cum Chriſto? Nunquid ille reſurrexit, niſi prius mortuus fuiſſet? Viuentibus loquebatur, nondum morientibus iā reſurgentibus. Quid ſibi vult? Videte quid dicat, Si reſurrexiſtis cū Chriſto, quę ſurſum ſunt quęrite vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſupra terram. Mortui enim eſtis. Ipſe dicit, Non ego, ſed tamen verū dicit: & ideo dico & ego, Credidi propter quod locu- *Pſal.115.* tus ſum. Si bene viuimus, mortui fuimus & reſurreximus. Qui autē nondum mortuus eſt, nec reſurrexit, male adhuc viuit. Et ſi male viuit, non viuit: moriatur ne moriatur. Quid eſt, moriatur ne moriatur? Mutetur ne dānetur. Si reſurrexiſtis cū Chriſto, verba repeto Apo- *Coloſſ.3.* ſtoli, quæ ſurſum ſunt quęrite, vbi Chriſtus eſt in dexte- L ra dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, nō quæ ſuper terram. Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cū Chriſto in deo. Cum enim Chriſtus apparuerit vita noſtra, tunc & nos cū illo apparebimus in gloria: hæc ſunt verba Apoſtoli. Et qui nondū mortuus eſt, dico vt moriatur: & qui adhuc male viuit, dico vt mutetur. Si enī male viuebat, & iā male non viuit, reſurrexit. Sed quid eſt bene viuere? Quæ ſurſum ſunt ſapere, non quę ſuper *Viuere bene quid?* terram. Quandiu terra es, in terram ibis: quādiu lingis terram? Amando terram, lingis vtique terram, & effi- *Gene.3.* cieris eius inimicus: de quo dicit Pſalmus, Et inimici *Pſal.71.* eius terram lingent. Quid erratis filij hominum? Quid eſtis filij dei? Filij hominum vſquequo graui corde, vt *Pſal.4.* quid diligitis vanitatem & quæritis mēdacium? Quod mendacium quæritis? Mundum. Beati eſſe vultis, ſcio. *Mendaciū quærere.* Da mihi hominem latronem, ſceleratum, fornicatorem, maleficum, ſacrilegum, omnibus vitiis inquinatum, omnibus flagitiis ſeu facinoribus obrutum qui nō velit beatam vitam viuere. Scio omnes vultis beatè viuere, ſed vnde homo beatè viuat, hoc non vultis quæ- M rere. Quęris aurum, quia putas te de auro beatum futurum, ſed aurum te non facit beatum. Quare quæris mēdacium? Quare vis eſſe in iſto ſeculo ſublimatus? Quia honore hominum & pompa ſeculi putas te beatum futurum, ſed pompa ſeculi non te facit beatum, Quare quæris mendacium? Et quicquid hic aliud quæris cum ſeculariter quæris, cum amando terram quæris, propterea quæris vt ſis beatus. Sed nulla res terrena te facit beatum. Quare non ceſſas quærendo mendacium? Vnde ergo eris beatus? Filij hominū vſquequo graui cor- *Pſal.4.* de? Non vultis eſſe graui corde, qui terreno mendacio oneratis cor veſtrum? Quouſque fuerunt graui corde homines? Antequam veniret Chriſtus, antequam reſurgeret Chriſtus, fuerunt homines graui corde. Quouſq; graui corde: vt quid diligitis vanitatem & quæritis mēdacium? Volentes beati eſſe, eas res quæritis vnde miſeri ſitis. Fallit vos quod quæritis, mendacium eſt quod quæritis. Beatus vis eſſe? Oſtendo tibi ſi vis, vnde habes beatus eſſe. Sequitur ibi, Vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Scitote, Quid? Quoniam dominus magnificauit ſanctū ſuum. *Ibidem.* Venit Chriſtus ad miſerias noſtras, eſuriuit, ſitiuit, fatigatus eſt, dormiuit, mira fecit, mala paſſus eſt, flagellatus eſt, ſpinis coronatus eſt, ſputis illitus, alapis cæ-

ſus,

A ſus,ligno fixus eſt , lancea vulneratus eſt , in ſepulchro
poſitus,ſed tertia die reſurrexit. Finito labore, mortua
morte. Ecce ibi oculum habete in eius reſurrectione,
quia ita magnificauit ſanctum ſuum vt reſuſcitaret eũ
a mortuis, & daret ei honorem in cœlo ſedẽti ad dex-
teram ſuam. Oſtendit tibi quid debeas ſapere ſi vis bea-
tus eſſe. Hic enim beatus eſſe nõ potes, quia nemo hic
beatus eſſe poteſt. Bonam rem quęris, ſed terra iſta non
eſt regio eius quam quæris. Quid quæris? Beatam vitã.
Sed non eſt hic. Aurum ſi quæreres in illo loco vbi nõ
eſt, ille qui nouit, quia non eſt ibi, nónne diceret tibi,
quid fodis, quid terram ſolicitas? Foſſam facis qua de-
ſcendas, non vbi aliquid inuenias, quid es reſponſurus
admonenti te? Aurum quæro. Et ille, Non tibi dico, ni-
hil eſt quod quæris, ſed, non eſt ibi quod quæris. Sic &
tu quando dicis, Beatus eſſe volo, bonam rem quæris,
ſed non eſt hic. Si habuit illud hic Chriſtus, habebas &
tu in regione mortis tuæ. Quid ille inuenit hic attẽde,
veniens de alia regione, & quid inuenit, niſi quod hic
abundat? Manducauit tecum, quod abũdat in cella mi-
B ſeriæ tuæ. Acetum hic bibit, fel hic habuit. Ecce quid
in cella tua inuenit. Sed ad magnam menſam ſuam te
inuitauit, menſam cœli, menſam angelorum, vbi ipſe
panis eſt. Deſcendens ergo & iſta mala inueniens in
cella tua, & non dedignatus eſt talem menſam tuam, &
promiſit ſuam. Et quid nobis dicit, Credite credite vos
venturos ad bona menſæ meæ, quando non ſum de-
dignatus mala menſæ veſtræ. Malum tuum tulit, & bo-
num ſuum dabit. Vitam ſuam promiſit nobis. Sed in-
credibilius eſt quod fecit. Mortem ſuã prærogauit no-
bis, tanquam diceret, Ad vitam meam vos inuito, vbi
nemo moritur, vbi nemo deficit. Ecce ad quod vos in-
uito, ad regionem angelorum, ad amiciciam patris &
ſancti ſpiritus, ad cœnam ſempiternam, ad fraternitatẽ
meam: poſtremo ad meipſum. Ad vitam meam vos in-
uito. Nõ vultis credere, quia dabo vobis vitam meam?
Tenete pignus, mortem meam. Modo ergo cum in iſta
morte corruptibili viuimus, morum mutatione cum
Chriſto moriamur, à morte iuſticię cum Chriſto viua-
mus, beatam vitam nõ accepturi niſi cum ad illum ve-
nerimus qui venit ad nos, & cum illo eſſe cœperimus
C qui mortuus eſt pro nobis.

Eodem die. Sermo III.

Ser.CXLII. Alutis humanæ fratres chariſsimi, & mundi
rediuiua libertas non modica taxatione re-
quiritur, ſed Chriſti ſanguine temperatur. Sed
quantum venerabilis diei huius officium cre-
dentibus contulit gaudium, tantũ incredulis interitum
portauit & luctum. Confert lætitiam Chriſtianis ex fi-
de, ingerit pœnam Indæis deſperantibus ex cruce. Illis
iniuria filij dei æternam contulit mortẽ, nobis ad per-
petuam proficit ſalutem. Quis rogo diuinæ pietatis ex-
ceſſus eſt, vel quanta amoris amplitudo monſtratur? Ad
hoc deus propter hominem perditum de cœlo voluit
deſcendere, non vt honorem in mũdo accipere vide-
retur, ſed vt ſuſpenderetur in cruce. Et dum voluit de-
ceptum laqueis mortis eximere, ipſam ſubire non de-
dignatus eſt mortem. Et qualem mortem? Quę deteſta-
bilior omni morte extitiſſet. Hoc Apoſtolus aſſeruerat
Philip.2. dicẽs, Humiliauit, inquit, ſe vſque ad mortem, mortem
autem crucis. Vnde poſt mortem victrix reſurrectio
Pſal.117. parabatur. Dicamus fratres, Hæc eſt dies quã fecit do-
minus, gaudeamus & epulemur in ea: hoc eſt paſcha
quod colimus, in hoc peregrinamur, hoc præteritum
redit, hoc voluitur in futurum.

Eodem die ſermo, de Reſurrectione corporum contra infideles. Sermo IIII. D.

Ropria fides eſt Chriſtianorum, reſurrectio Ser.CXLIII
mortuornm. Hãc in ſeipſo, id eſt, reſurrectio-
nem mortuorũ caput noſtrum Chriſtus oſtẽ-
dit. Et exemplum fidei nobis præſtitit, vt hoc
ſperent membra in ſe quod præceſsit in capite. Heſter-
no die vobis inſinuauimus, ſapientes gẽtium quos phi-
loſophos dicunt, ipſos qui in eis excellẽtiſsimi fuerũt,
ſcrutatos fuiſſe naturam, & de operibus artificẽ cogno-
uiſſe: Prophetam non audierunt, legem dei non acce-
perunt, ſed eis deus quodam modo ſilens ipſis mundi
operibus loquebatur, & eos ad quærendum artificẽ re-
rum, mundi ſpecies inuitabat. Nec potuerunt in animũ
inducere, cœlum & terram ſine authore cõſtare. De his
beatus Paulus apoſtolus ita loquitur, Reuelatur, inquit, Roma.1.
ira dei de cœlo ſuper omnem impietatem. Quid eſt ſu-
per omnem? Non ſolum ſuper Iudæos qui dei legẽ ac-
ceperunt, & legis datorem offenderunt, verũetiam ſu-
per impietatẽ gentium reuelatur ira dei de cœlo. Et ne
quiſquã diceret, quare cum ipſi legem non acceperint? B
ſecutus adiunxit, Et iniuſticiam eorũ qui veritatem dei
in iniquitate detinent. Iam tu reſponde, Quam verita-
tem? Nõ enim acceperunt legem, non enim audierunt
Prophetam. Audi quam veritatem. Quoniam quod no
tum eſt, inquit, dei, manifeſtum eſt in illis. Vnde mani-
feſtũ? Adhuc audi, Deus enim illis manifeſtauit. Si ad-
huc quæris, quo modo manifeſtauit quibus legem non
dedit; Audi quo modo, Inuiſibilia enim eius a conſtitu
tione mũdi per ea quæ facta ſunt intellecta cõſpiciun-
tur. Inuiſibilia enim eius, hoc eſt, inuiſibilia dei à conſti
tutione mundi, id eſt, ex quo conſtituit mundum, per
ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, illa per hæc
intellecta conſpiciuntur. Sempiterna quoque, verba
Apoſtoli dico, ipſa attexo. Sempiterna quoque virtus
eius & diuinitas ſubaudis, intellecta conſpiciuntur, vt
ſint inexcuſabiles. Quare inexcuſabiles? Quia cognoſcẽ Ibidem.
tes deũ, non ſicut deum glorificauerũt, aut gratias ege-
runt. Non dicit, neſcientes deũ, ſed cognoſcentes. Vn-
de cognoſcentes? Ex his quæ fecit. Interroga pulchri-
tudinem terrę, interroga pulchritudinem maris, inter-
roga pulchritudinem dilatati & diffuſi aëris, interroga
pulchritudinem cœli, interroga ordinem ſyderum, in-
terroga ſolem fulgore ſuo diem clarificãtem, interro- F
ga lunam fulgore ſuo ſequentis noctis tenebras tempe-
rantem, interroga animalia quæ mouentur in aquis, in
terris, quę volant in aëre, latẽtes animas, perſpicua cor-
pora, viſibilia regẽda, inuiſibiles regẽtes: interroga iſta.
Reſpondent tibi omnia, Ecce vide pulchra ſumus, pul-
chritudo eorum, confeſsio eorum eſt. Iſta pulchra mu-
tabilia quis fecit, niſi incommutabilis pulcher in ſeip-
ſo? Denique homines vt poſſent intelligere & cogno-
ſcere deum vniuerſi mundi creatorẽ, in ipſo homine
interrogauerũt hæc duo, corpus & animam, hoc inter-
rogabant quod & ipſi geſtabant, videbant corpus, ani-
mam non videbant. Sed corpus niſi de anima non vi-
debant. Videbant enim per oculum, ſed intus erat qui
per feneſtras aſpiciebat. Denique diſcedente habitato-
re, iacet domus. Diſcedente qui regebat, cadit quod re-
gebatur. Et quoniam cadit, cadauer vocatur. Nõne ibi
oculi integri? Et ſi pateãt, nihil vident. Aures adſunt, ſed
migrauit auditor. Linguæ organum manet, ſed abſceſ-
ſit muſicus qui mouebat. Interrogauerũt ergo iſta duo,
corpus quód videtur, & animã quę non videtur, & in-
uenerunt melius eſſe illud quod nõ videtur, quàm illud
quod

G quod videtur: maiorem esse animam latẽtem, deterio-
rem carnem apparentem. Viderũt ista, intuiti sunt, dis-
cusserunt vtrunque, & inuenerunt vtrunque mutabile
in ipso homine. Mutabile corp⁹ per ætates, per corrup-
tiones, per alimenta, per refectiones, per defectiones,
per vitam, per mortem. Transierunt ad animam quam
vtique comprehẽderant meliorem & inuisibilem, mi-
rabantur, & inuenerũt & ipsam mutabilem, modo vel-
le, modo nolle, modo scire, modo nescire, modo me-
minisse, modo obliuisci, modo timere, modo audere,
modo ire in sapientiam, modo in stulticiam deficere.
Viderunt & ipsam mutabilem, transierunt & ipsam.
Quęsierunt enim aliquod immutabile. Sic ergo perue-
nerunt ad cognoscendum deum qui fecit, per ista quæ
fecit: sed nõ sicut deum honorauerunt aut gratias ege-
Roma. 1. runt: vt ipse dicit Apostolus, Sed euanuerũt in cogita-
tionibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, di-
centes se esse sapientes, stulti facti sunt. Et quò peruene-
runt? Et immutauerunt, inquit, gloriam incorruptibilis
dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.
H Idola dicit. Et parum erat facere idolum ad speciẽ ho-
minis, & ad sui operis similitudinẽ addicere artificem,
parum fuit hoc. Sed insuper quid? Et volucrum & qua-
drupedum & serpentium. Omnia quippe ista quasi mu
ta animalia & irrationabilia illi quasi magni sapientes
deos sibi fecerunt. Reprehendebam quando adorabas
imaginẽ hominis, quid tibi faciam quãdo adoras ima-
ginem canis, imaginem colubri, imaginem crocodili?
Peruenerunt vsque ad ista. Quantum quærentes in su-
perna euecti sunt, tantum cadẽtes in ima demersi sunt.
Altius enim mergitur quod de alto cadit. Hi ergo sicut
hodie vos commonui quæsierunt quod postea, id est,
quod post hanc vitam sit futurum. Quæsierũt sicut ho-
mines, sed quãdo inuenirent cum homines essent, do-
ctrinam dei non habuerunt, Prophetas nõ audierunt,
nõ potuerunt inuenire, suspicati sunt. Retuli heri vobis
suspiciones illorum. Exeunt animæ malæ, inquiunt, &
quia immũdæ sunt, cõtinuo in alia corpora reuoluun-
tur. Exeunt animæ sapientium atq; iustorũ: & quia be-
ne vixerũt, volant ad cœlum. Age bene, bene inuenisti
illis locũ, volantes ad cœlum peruenerunt. Et quid ibi?
I Ibi erunt, inquiunt, & requiescent cũ diis. Sedes eorum
erunt stellæ. Non malum habitaculum illis inuenistis,
vel ibi illas dimittite, nolite illas deiicere. Sed, inquiũt,
Post tempora longa, facta penitus obliuione veterum
miseriarum, incipiunt velle reuerti ad corpora, & de-
lectabit eas venire: & rursus veniunt ad ista patienda,
ad ista toleranda, ad obliuiscendum deum, ad blasphe-
mandum deum, ad sequendas corporis voluptates, ad
pugnas contra libidines. Veniunt ad istas miserias, vn-
de & quo? Dic mihi quare? Quia obliuiscuntur, Obliui-
scuntur & delectationem carnis, hoc solũ mali sui me-
minerunt vnde ruerunt. Veniũt. Quare? Quia delectat
eos rursus in corporibus habitare. Vnde delectat eos,
nisi per memoriam, quia ibi aliquando habitauerunt?
Dele totam memoriam, & forte residuam facies sapiẽ-
tiam. Nihil remaneat quod reuocet. Et horruit quidam
author ipsorum cui demonstrabatur, vel qui inducebat
apud inferos demonstantem patrem filio suo. Nostis
enim propriè omnes hęc, atque vtinam pauci noscere-
tis. Sed pauci nostris in libris, multi in theatris, quia Ae-
neas descendit ad inferos, & ostendit illi pater suus a-
nimas Romanorum magnorum venturas in corpora:
Virg. li. 6. expauit ipse Aeneas & ait, O pater an ne aliquas ad cœ-
Aeneidos. lum hinc ire putandum est, Sublimes animas, iterumq;
ad tarda reuerti Corpora. Sentiendum ne est, inquit, K
quòd eant ad cœlum & iterum redeant? Quæ lucis mi-
seris tam dira cupido? Melius filius intelligebat quàm
pater exponebat. Reprehẽdit cupiditatem animarum
rursus in corpora redire volentium. Dixit diram cupi-
ditatem, dixit eas miseras, nec erubuit eas. Ad hoc phi-
losophi perduxistis, vt purgentur animæ, perueniãt ad
summam mundiciam, & per ipsam mundiciam obli-
uiscantur omnia, & per obliuiones miseriarum redeãt
ad miserias corporum. Dicite obsecro, Nõne etiã hæc
si vera essent, inquã, quæ sine dubio falsa, quia fœda sũt,
nónne melius nescirentur? An forte dicturus es mihi,
non eris sapiẽs si ista nescieris. Vt quid illa sciam, pos-
sum ne esse modo melior, quàm tũc ero in cœlo? Si in
cœlo quando ero melior & perfectior, obliuiscar om-
nia quæ hic didici, & hæc ibi melior nesciturus sum, si-
ne modo illa nescire. In cœlo habitantem dicis omnia
obliuiscentem, sine in terra esse horũ omnium nescien
tem. Deinde rogo te, an sciant se istæ animæ in cœlo,
passuras esse rursus huius vitæ miserias, an nesciũt? Eli-
ge quod volueris. Si sciunt se passuras esse tantas mise- L
rias, quo modo sunt beatę miserias suas futuras cogitã-
tes? Quo modo sunt beatæ, vbi sunt sine securitate? Sed
video quid eligas, dicturus es nesciunt. Laudas ergo ibi
hanc ignorantiam quam me nunc habere nõ sinis, do-
cendo me in terra, quod me nesciturum dicis in cœlo.
Nesciunt, inquis. Si nesciunt, & se nõ putant passuras,
errando sunt beatæ. Quod enim passuræ putant se non
passuras, quod falsum putare, quid est aliud quàm erra-
re? Erunt ergo errore fœlices, erunt beatæ non æterni-
tate sed falsitate. Liberet nos veritas vt beati vere esse
posimus, quoniam non vacat sermo redemptoris no-
stri, Si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. Ipse
enim dixit, Si manseritis in verbo meo, vere discipuli Ioan. 8.
mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit
vos. Deinde audite aliud peius, aliud dolẽdum, vel po-
tius irridendum: hic sapiẽs, hic philosophus, hoc est in-
terrogatus: Verbi gratia, Pythagoras, Plato, Porphyri⁹,
& nescio quis alius ipsorũ, Quare philosopharis? Prop-
ter, inquit, beatam vitam. Quando habebis istam bea-
tam vitam? Cum hoc corpus, inquit, reliquero in terra.
Modo ergo misera vita geritur, sed spes est beatæ vitæ: M
ibi beata vita geritur, sed spes est miseræ vitæ. Ergo si
spes nostræ infœlicitatis est fœlix, & fœlicitas infœlix,
abiiciamus hæc, & vel rideamus quia falsa sunt, vel do-
leamus quia magna existimantur. Sunt enim ista fra-
tres mei magna, magnorum deliramenta doctorum.
Quanto melius tenemus magnorum sacramenta do-
ctorum? Amore corporum dicunt redire animas pur-
gatas, mundatas, sapiẽtes, purgatas animas amore cor-
porum redire ad corpora. Ergo anima purgata si sic a-
mat, nónne amor iste magnæ sunt sordes? Sed corpus
est omne fugiendum, magnus eorum Porphyrius phi-
losophus, fidei Christianæ acerrimus inimicus, quia iã 1. Retra. 4.
Christianis temporibus fuit, sed tamen ab ipsis delira-
mentis erubescendo, à Christianis ex aliqua parte cor- 22. de Ciui.
reptus, dixit, Corpus est omne fugiẽdum. Omne dixit, dei, ca. 26.
quasi omne corpus vinculum ærũnosum sit animæ. Et
prorsus si corpus qualecũque est fugiendum, non est vt
laudes eius corpus: & dicas, quo modo deo docente fi-
des nostra laudat corpus: quia & corp⁹ quod modo ha
bemus, quanuis habeamus hinc de peccato pœnam, &
corpus quod corrumpitur aggrauat animam: tamen ha Sapien. 9.
bet corpus istud speciem suam, dispositionem mem-
brorum, distinctionem sensuum, erectam staturam, &

cætera

A cætera quæ bene cõsiderantes stupent. Veruntamen illud omnino incorruptibile, omnino immortale, omnino ad mouendum agile & facile erit. Sed ait Porphyrius, Sine causa mihi laudas corpus. Qualecunque corpus, si vult esse beata anima, corpus est omne fugiẽdum. Hoc dicunt philosophi, sed errant, sed delirant. Cito probo, nolo diutius disputare, libros vestros lego, quia illa quæ prædicata sunt, debent habere subditum. Duo enim sunt inuicem sibi cõnexa, prædicata & subdita. Superat omnia deus, huic cuncta sunt subdita. Et anima si habet aliquem honorem apud deũ, debet habere aliquid subditum. Sed nolo hinc diutius disputare, libros vestros lego, mundum istum animal dicitis, id est, cœlum & terram, maria, omnia quæ sunt ingẽtia corpora, & immensa vsquequaq; elemẽta. Totum hoc vniuersum corpus quod ex his elementis omnibus cõstat, dicitis esse animal magnum: id est, habere animam suam, sed sensus corporis non habere, quia extrinsecus nihil est quod sentiri posit: habere tamen intellectum, hærere deo: & ipsam animam mũdi vocari Iouem vel B vocari Hecaten, id est, quasi animã vniuersalem mundum regentem, & vnum quoddam animal facientem: eundemq; mundum æternum esse dicitis, superfuturũ, finem non habiturum. Si ergo æternus mundus, & sine fine manet mundus, & animal est mundus, anima ista semper tenetur in mundo, certe corpus est omne fugiẽdum. Quid est quod dicebas, Corpus est omne fugiendum? Ego dico beatas animas incorruptibilia corpora semper habituras. Tu qui dicis, corpus omne fugiendũ, occide mundum. Tu dicis, vt fugiam de carne mea, fugiat Iupiter tuus de cœlo & terra. Quodq; inuenimus eundem Platonem magistrum istorum omnium, in libro quodam suo quem scripsit de constitutione mũdi, inducere deum factorem deorum, facientem scilicet deos cœlestes, stellas omnes, solem & lunam, Dicit ergo deum opificem deorum cœlestium, dicit ipsas stellas habere animas intellectuales quæ intelligũt deum, & corpora visibilia quæ cernũtur. Dico vt intelligatis, Sol iste qui videtur nõ videretur nisi corpus esset. Hoc verum est: stella vlla vel luna non videretur nisi cor-

1.Cor.15. C pus esset, verum dicit. Ideo dicit & Apostolus, Et corpora cœlestia, & corpora terrestria. Et sequitur, Alia gloria cœlestium, alia & terrestrium. Et rursus dicens de gloria cœlestium corporum Apostolus adiunxit & ait, Alia gloria solis, alia gloria lunæ, alia gloria stellarum. Stella enim à stella differt in gloria, sic & resurrectio mortuorum. Videtis quia promissa est sanctorum corporibus claritas, & diuersa species claritatis, quia diuersa sunt merita charitatis. Sed illi qui dicunt, stellæ istæ quas videtis, corpora sunt quidem, sed habent suas animas intellectuales, & sunt dij iterum de corporibus, quia corpora: verum dicunt, Sed vtrum habeant animas suas, vt quod discutio modo veniamus ad rem: Inducitur deus à Platone ipso alloqui deos quos fecit de corporali & incorporali substantia, atque inter cætera dicere illis, Quoniam estis orti, immortales esse & indissolubiles non potestis. Iam ad istam vocem illi intremiscere poterant. Quare? Quia immortales esse cupiebant, & mori nolebant. Ergo vt eis auferret timorẽ, secutus adiunxit atque ait, Non tamen dissoluemini, neque vos vlla mortis fata periment, nec erunt valentiora quàm consilium meum, quod maius est vinculum ad perpetuitatem vestram, quàm illa quibus colligati estis. Ecce deus securitatem dat diis à se factis: securitatem illis dat immortalitatis: securitatem illis dat quòd non relinquant globos corporum suorum. Certe corpus est omne fugiẽdum. D Quantum existimo responsum est illis, sicut intelligere potestis, sicut & nos loqui possumus, quantũ hora sermonis permittit, quantum capacitas nostra sinit, responsum est eis. Iam vero quod & ipsi dicant de resurrectione corporum quasi acute, & non eis, sicut arbitrantur, etiam nos respondere possumus, multum est vt hodie vobis dicam. Sed quia semel promisi vobis, per istos dies istam de resurrectione carnis quæstionem esse versandam, ad ea quæ restant, adiuuante domino, & aures & corda in crastinum præparate.

Feria tertia Paschæ. Sermo I.

Resurrectio domini nostri Iesu Christi, & hodie recitata est: sed de altero libro Euangelij qui est secundum Lucam. Primo enim lecta est secundum Matthæum, hesterna autem die secundum Marcum, hodie secũdum Lucam. Sic habet ordo Euangelistarum. Sicut enim passio ipsius ex omnibus Euangelistis cõscripta est, sic dies isti septem vel octo durant spacium, vt secũdum omnes Euangelistas resurrectio recitetur. Passio autẽ quia vno die legitur, non solet legi nisi secundum Matthæum. Voluerã aliquando vt per singulos annos secũdum omnes Euangelistas etiam passio legeretur, factum est, non audierũt homines quod cõsueuerunt & perturbati sunt. Qui autem amat literas & non vult semper esse idiota, omniã nouit, & omnia diligẽter inquirit. Sed sicut cuiq; à deo parata est mensura fidei, sic quisq; proficit. Nunc attendamus quod hodie cũ legeretur audiuimus. Nã quod heri commendaui charitati vestræ expressimus, hodie audierimus infidelitatem discipulorum, vt intelligamus quantum eius beneficio nobis præstitum est. Si credamus quod nos audiuimus, vocauit eos, instruxit eos, vixit cum eis in terra, fecit ante oculos eorum tanta mirabilia vsque ad mortuos suscitandos. Mortuos resuscitauit, carnem suam non credebatur resuscitare: Venerunt mulieres ad monumentum, corpus in monumento non inuenerunt, resurrexisse dominum ab angelis audierunt, fœminæ viris nunciauerunt. Et quid scriptũ est, quid audistis? Visa sunt ista ante oculos eorum quasi deliramenta. Magna infidelitas cõditionis humanæ. Quando locuta est Eua quod dixerat serpẽs, audita est, cito mulieri creditum est, fœminis vera dicentibus vt viueret Christus minus creditum est. Nã hoc est quod egit dominus Iesus Christus, vt prius illud sexus fœmineus nunciaret. Quia ergo per sexum fœmineum cecidit homo, per sexum fœmineum reparatus est homo: quia virgo Christum peperit, fœmina resurrexisse nunciabat: per fœminam mors, per fœminam vita. Sed nõ crediderunt discipuli quod dixerant fœminæ, delirare putauerunt, quando veritatem nunciabant. Ecce alibi, Duo ambulabant in via, & loquebantur secum de his quæ acciderãt in Hierusalem, de iniquitate Iudęorum, de morte Christi, ambulabant fabulantes, & quasi mortuum dolentes, resurrexisse nesciẽtes. Apparuit & ipsis, factus est tertius viator, miscuit cum eis amica colloquia, oculi eorum tenebantur ne agnoscerent eũ. Oportebat enim vt amplius cor instrueretur. Cognitio differtur, quærit ab eis quid inter se loquerentur, vt quod ipse sciebat illi faterentur. Et quod audistis, mirari cœperunt, quia de re clara & tã manifesta velut à nesciente interrogabantur, Tu solus, inquiunt, peregrinus es in Hierusalem, & nescis quæ ibi gesta sunt? At ille dixit, Quæ?

Marginal notes (right column): Sermõ CXLIIII. — Matt. 28. — Mar. 16. — Luca. 24. — E — Roma. 12. — Luca. 24. — F — Gene. 3. — Luca. 24.

G Quę? De Iesu Nazareno qui fuit propheta potens factis & dictis. O discipuli, Propheta erat Christus dominus prophetarum, iudici nomen præconis imponunt, ad alienigenarum verba deuenerant. Quid est quod dixi? Recolite quòd quãdo ipse Iesus ait discipulis suis: Quẽ

Matt.16. dicunt homines esse filiũ hominis? Responderunt opiniones alienas. Alij dixerunt quòd Helias es, alij quia Ioannes baptista, alij quia Hieremias, aut vnus ex Prophetis. Verba ista alienorum erant, non discipulorum. Ecce ad ista verba discipuli venerunt. Nunc ergo vos quem me esse dicitis? Respondistis mihi opiniones alienas, fidem vestram volo audire. Tunc Petrus vnus pro omnibus, Tu es Christus filius dei viui, Non quicunque vnus ex prophetis, sed filius dei viui, adimpletor prophetarum, creator angelorum. Tu es Christus filius dei viui. Audiuit quod decuit eum audire ex hac voce & tali voce, Beatus es Simon bar Iona, quia non tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Et ego dico tibi, Tu es Petrus, & super hanc pe-

H tram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Tibi dabo claues regni cœlorum, & quæcũque solueris super terram, soluta erunt & in cœlo: & quæcunque ligaueris super terram, ligata erunt & in cœlo. Fides hoc meruit audire, non homo. Nam ipse homo quid erat, nisi quod ait Psalmista, Om-

Psal.115. nis homo mendax? Denique continuo post hæc verba denunciauit eis passionem suam & mortẽ. Expauit Petrus & ait, Absit à te domine non fiet istud. Tunc dominus, Redi post me satanas. Petrus satanas, vbi sunt il-

Matt.16. la verba, Beatus es Simon bar Iona? Nunquid beatus satanas? Beatus de deo, satanas de homine. Denique ipse dominus exposuit quare illum dixerit satanam. Non enim sapis quæ dei sunt, sed quæ sunt hominis. Vnde tunc beatus? Quia nõ tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui est in cœlis. Vnde postea satanas? Non sapis quæ dei sunt, quæ quãdo sapueras beatus eras, sed sapis quę hominis sunt. Ecce quo modo alternabat anima discipulorum quasi ex ortu & occasu, modo stabat, modo iacebat, modo illuminabatur, modo tenebrabatur, quia de deo illuminabatur, de suo tenebrabatur.

Psal.33. Vnde illuminabatur? Accedite ad eum & illuminami-

Ioan.8. ni. Vnde tenebrabatur? Qui loquitur mẽdacium de suo

I loquitur. Filium dei eum dixerat & timebat ne moreretur cum filius dei esset. Nisi ille venisset vt moreretur, nos vnde viueremus? Vnde nos habemus vitam, inde ille habuit mortem. Ipsum Euangelium attende,

Ioan.1. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Quære ibi mortem? Vbi? Vnde? Quo modo? Erat verbum, verbum apud deum, deus verbum. Si inuenis ibi carnem & sanguinem, inuenis mortem: ergo ille verbum. Vnde illi mors? A nobis hominibus in terra positis, mortalibus, corruptibilibus, peccatoribus. Vnde vita? Non erat illi vnde haberet mortem, non eramus nos vnde haberemus vitam. Accepit ille mortem de nostro, vt daret nobis vitam de suo. Quo modo ille mortem de nostro? Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Accepit hinc à nobis quod offerret pro nobis. Vita autem vnde nobis? Et vita erat lux hominum. Ipse nobis vita, nos illi mors. Sed qualis mors? Dignatione, non conditione, quia dignatus est, quia voluit, quia misertus est. Potestatem habeo

Ioan.10. ponendi animam meam, & iterum sumendi eam. Hęc Petrus nesciebat, quando audita morte domini expauit. Sed ecce iam dixerat dominus moriturum se, & resurrecturum tertia die. Factum est quod prædicabat, & non credebant quod audierant. Ecce iam triduum est K ex eo quo ista facta sunt, & nos putabamus quòd ipse *Luca.24.* erat redempturus Israël. Sperabatis, iam desperatis, de spe cecidistis, leuat vos qui vobiscum ambulat. Discipuli erant, ipsum audierant magistrũ, nouerant ipsum, ab illo instructi erant, & non potuerunt imitari & habere fidem latronis pẽdentis in cruce. Sed forte aliqui vestrum nesciunt quid dixi de latrone, non audiendo passionem secundum omnes Euangelistas. Iste enim euangelista Lucas narrauit quod dico, quia duo latro- *Luca.23.* nes crucifixi sunt cum Christo: dixit & hoc Matthæus, Sed vnus eorum latronũ qui insultauit domino, & alter eorum qui credidit Christum: Matthæus nõ dixit, Lucas dixit. Recolamus fidem latronis quam non in- uenit Christus post resurrectionem in discipulis suis. *Matt.27.* Pendebat in cruce Christus, pẽdebat & latro. In medio ille, illi à lateribus. Insultat vnus, credit alter: iudicat melius ille. Ille enim qui insultabat hoc dixit, Si filius dei es libera te. Et alius ad illum, Tu non times deum. Si nos propter facta nostra merito patimur, ipse quid L fecit? Et conuersus ad eum, Memento, inquit, mei do- *Luca.23.* mine dum veneris in regnum tuum. Magna fides, huic fidei quid addi possit ignoro. Titubauerunt qui viderunt Christum mortuos suscitãtem, credidit ille quem videbat secum in ligno pendentem. Quando illi titubauerunt, tunc ille credidit. Qualem fructum Christus de arido ligno percepit? Quid enim dominus dixerat, Amẽ dico tibi, hodie mecum eris in paradiso, Tu differs te, ego agnosco te. Quando hoc speraret latro, adductus de latrocinio ad iudicem, à iudice ad crucem, de cruce ad paradisum. Deinde ipse attendens merita sua non dixit, Memento mei vt liberes me hodie, sed cum veneris in regnum tuum, tunc memor mei esto: si mihi tormenta debentur, vel quousque veneris in regnum tuum. Et ille, non sic inuasisti regnum cœlorum, vim fecisti, credidisti, rapuisti, hodie mecum eris in paradiso. Non te differo. Tantæ fidei hodie reddo quod debeo. Latro dicit, Memento mei domine cum veneris in regnum tuum. Nõ solum credebat resurrecturũ, sed etiam regnaturum. Pendenti crucifixo, cruento ligno horrenti, cum veneris, inquit, in regnum tuum: & illi, nos sperabamus. Vbi latro inuenit, discipulus perdidit. Deinde iam charissimi magnum sacramentum M quod cognouimus, audite, Ambulabat cum illis, susci- *Luca.24.* pitur hospitio, panẽ frangit & cognoscitur. Et nos non dicamus, quia Christum non cognouimus, nouimus si credimus. Verum est, Nouimus si credimus, habemus si credimus. Habebant illi Christum conuiuio, nos intus in animo. Plus est Christum habere in corde, quàm in domo. Cor enim nostrum interius nobis est, quàm sit domus nostra. Iam vero vbi debet cò fidelis agnoscere? Agnoscit qui fidelis est, qui autẽ catechumenus est, ignorat. Sed ianuam contra eum nemo claudat, vt nouerit. Hesterna die admonui charitatem vestram, quia resurrectio Christi est in nobis si bene viuamus. Si vita nostra mala moriatur, & quotidie noua proficiat. Abũdant hic pœnitẽtes. Quando illis imponitur manus, fit ordo longissimus. Orate pœnitentes, & eunt orare pœnitẽtes. Quo modo pœnitet quod fit, si pœnitet nõ fiat: Si autẽ fit, [non] nomen erat, crimen manet. Aliqui ipsi sibi pœnitentiæ locũ petierũt, aliqui excõmunicati à nobis in pœnitentię locũ redacti sunt, nolũt inde surgere, quasi elect' sit locus pœnitẽtiũ. Qui debet esse locus humilitatis, sit loc' humilitatis. Vobis dico qui vocamini pœnitẽtes & non estis: Vobis dico, Quid vobis dicam?

Laudo

A Laudo vos, in hoc non laudo, sed gemo & plango: Et quid faciam fratres, immutate vitam in melius. Mutate, quia finis incertus est. Omnis homo cum casu suo ambulat. Quid differtis bene viuere, cum putatis quia longa erit vita? Longā vitam putatis, & mortem subitaneam non timetis. Sed ecce longa sit: & quæro vnum pœnitentem, & nō inuenio. Quanto melius bona longa quàm mala vita erit? Longam cœnam malam ferre nemo, longam vitam malam omnes habere volunt. Vtique si grande quod viuimus, bonum sit ipsum gradde. Quid enim vis mali, dic mihi in omnibus actibus tuis, cogitationibus, cupiditatibus? In terrā non vis segetem malam, non vis vtique malam, sed bonam arborem, equum, seruum, bonum amicum, bonū filium, vxorem bonā. Et quid hæc magna commemorē, quādo non vis vestem malam habere, sed bonam, caligam postremo ipsam non vis nisi bonam? Aut da mihi aliquid te velle quud malum est, nec te velle aliquid bonum: puto villam malam non vis, sed bonam, solam animā malam vis? Quid te offendisti? Quid de te tuipse male meruisti? Inter bona tua nō vis esse malū nisi te solum.

De verbis domini, sermo 16.

B Puto, quia dico quod soleo, & facitis quod soletis. Ego coram deo excutio vestimēta mea. Timeo ne mihi imputetur quia non dico, officium meum impleo, fructū vestrum quæro, de bonis operibus vestris gaudium habere volo, non pecuniam. Non enim qui bene viuit, ditiorem me facit: & tamen diuitiæ meæ non nisi spes vestra est, in Christo gaudium meum, solatium meum, & respiramentum periculorum in his tentationibus nullum est nisi bona vita vestra. Obsecro vos fratres, si obliti estis vestri, miseremini tamen mei.

Eodem die, de resurrectione domini:

Sermo II.

Sermo CXLV.

De resurrectione domini quod sequebatur in Euangelio secundum Lucam, hodie terminatum est, vbi audiuimus apparuisse dominum in medio discipulorū suorum discrepantium & nō credentiū. Tam vero inopinatum fuit & incredibile, vt nec videntes viderēt. Videbant enim viuum quem planxerant mortuū, videbant in medio sui stantem, quem doluerant in cruce pendentem. Videbant ergo & quia suis oculis non credebaot, vt verum viderent, falsum putabant. Aestimabant sicut audistis se spiritum videre. Quod postea crediderūt de Christo pessimi hæretici, prius hoc crediderunt titubantes Apostoli. Sunt enim hodie qui non credunt carnē habuisse Christum, quia & partum virginis destruunt, & nolunt eum natum ex fœmina credere. Verbum caro factum est: prorsus à sua fide vel potius à sua infidelitate, totā istam dispensationē salutis nostræ, quòd factus est homo pro inueniendo homine qui deus fecerat hominem: totum hoc quod Christus in remissionem peccatorum nostrorum verum nō falsum sanguinem fudit, & de vero suo sanguine chirographum peccatorū nostrorum deleuit: hoc totum hæretici damnabiles euacuare conātur, totum hoc Manichæi nō creduot, Ecce loquitur & Euangeliū, Stabat dominus inter discipulos suos, nondum credentes quòd resurrexerat. Videbant eum & putabant se spiritum videre. Si nihil mali est credere Christum fuisse, non carnem: si nihil mali est, dimittantur in ista opinione discipuli, Attendite vt intelligatis quod volo dicere, deus autem donet vt dicam, vt sic dicam, quo modo vos audire expedit. Ecce hoc ipsum repeto. Aliquando ipsi detestabiles carnem detestantes, & secundum carnem viuentes: aliquando

Lucæ 24.

C

Ioan. 1.

Colos. 2.

Tomus decimus.

hoc dicunt, & sic decipiunt. Qui melius credunt de D Christo, illi qui dicunt quia carnem habuit, an nos qui dicimus, deus erat spiritus, & oculis hominum nō corpus, sed deus apparebat? Quid est melius, caro an spiritus? Quid responsuri sumus, nisi spiritum carne esse meliorem? Si ergo dicis, Confiteris quia spiritus melior est quàm caro. Melius ergo de spiritu sentio, qui eum spiritum fuisse dico, nō carnem. O infœlix error. Quare ergo spiritum & carnem dico fuisse Christum? Tu dicis spiritum, ego spiritum & carnem. Nō tu melius dicis, sed minus dicis, Audi ergo totum quod dico ego, id est, catholica fides, & quod dicit fundatissima fides & serenissima veritas. Tu qui dicis spiritum tantum fuisse Christū quod est & spiritus noster, id est, anima nostra, hoc dicis tantū fuisse Christum. Audi quid dicas, Dico quod dicas. Erat ipse spiritus ex ea natura & substantia vnde & noster est spiritus. Quanto minus dicas, attende. Erat ibi verbum, tu dicis humanus spiritus solus. Ego dico, verbum, spiritus, corpus, deus & homo. Si duo nolo dicere, isto vtor compendio, Deus & homo, & verus deus, & verus homo. Sed de ipso homine si quæris à me, duo iterum dico, Anima humana, caro humana. Tu homo ēs propter animam & carnem, ille Christus propter deum & hominē. Ecce quod dico. Sed tu melius te dicere putas, quia dicis, spiritus erat, spiritus apparebat, spiritus videbatur, spiritus in homine conuersabatur. Hoc dicis, hoc dixi, hoc putabāt & discipuli. Si nihil malum dicis, si bonum est quod dicis, bonum erat quod discipuli putabant. Si dominus eos dimittit vt sic putent, dimittendus es & tu. Hoc enim credebāt quod & tu: si bonum est quod tu credis, bonum erat quod illi credebant. Sed non erat bonum. Ait illis dominus, Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrū? Cogitationes istæ terrenæ sunt. Si enim cœlestes essent, descenderent in cor, nō ascenderēt. Quare enim dicitur nobis, Sursum cor vestrum, nisi vt terrenæ cogitationes non ante se inueniant cor nostrum, quod sursum posueramus? Ergo quid turbati estis, & cogitationes ascendūt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte. Parum est vobis attendere, Manus mittite, si parum est attendite. Nec sufficiat attēdere, palpate. Nec tangere solum dixit, sed palpate & cōtrectate. Probent sibi manus vestræ si mentiūtur oculi vestri, palpate & videte, oculos & manus habete. Quid palpate, & quid videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Errabas cum discipulis, corrigere cum discipulis. Humanum est, concedo. Putatis spiritū Christum, hoc & Petrus, hoc & cæteri qui spiritum putauerunt se videre: sed in isto errore non remanserunt, vt scias prorsus hoc fuisse in cordibus eorum: medicus non dimisit, accessit, medicamentum adhibuit, vulnera in cordibus videbat, & vnde vulnera cordium curaret in corpore cicatrices ferebat. Sic ergo credamus, scio quia creditis sic: sed ne forte in agro isto domini sit herba mala, etiam eos alloquor quos non video. Nemo credat de Christo, nisi quod de se credi voluit Christus. Antequam nobis expedit vt credamus quod credi de se voluit, qui nos redemit, qui salutem nostram quæsiuit, qui pro nobis sanguinem suum fudit, qui pro nobis quod nobis nō debebatur, attulit: hoc credamus quod Christus est filius dei, verbū dei. Quid est verbum dei? Quod dicere non potest verbum hominis, hoc est verbum dei. Quæris à me, quid sit verbum dei? Si tibi vellem dicere quid sit verbum hominis, non explico, fa-

E

Lucæ 24.

F

C tigor,

G tigor, hæsito, succumbo, nō possum explicare vim verbi humani. Ecce antequam dicā vobis, quod vnlo dicere iam verbum est in corde meo, nondum à me dictum est, & apud me est: dicitur à me & peruenit ad te, & non recedit à me. Intenditis vt audiatis verbum à me, mentes vestras pascn cum loquor. Diuideretis inter vos cibum si afferrem ventribus, nec totus perueniret ad singulos. Sed quanto plures estis, tanto in plura frusta quod ponerem diuideretis, & tanto minus quisque acciperet, quantn maior esser multitudo accipientium. Modo autem cibum attuli mentibus, Dico accipite, sumite & comedite. Accepistis, comedistis, & non diuisistis. Quicquid loquor, & omnibus totum est, & singulis totum est. Ecce quo modo non potest satis explicari quanram vim habet hominis verbum, & dicitis mihi, quid est verbum dei? Verbum dei pascit angelorum tot milia. Mente enim pascuntur, mēte replentur. Implet angelos, implet mundum, implet virginis vterum, nec ibi spaciatur, nec hîc angustatur. Quid est verbum dei? Ipse breuiter de se dicit, sed magnū est quod

Ioan.10. dicit, Ego & pater vnum sumus. Nolo murmures, verba appende. Quid ergo? Plura verba de vno verbo nō

H sufficiunt explicandn verbum. Ergo quod non potest

Ioan.1. explicari verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Suscepit totum qnasi plenum hominem, animam & corpus hominis. Et si aliquid scrupulosius vis, animam & carnem habet & pecus. Cum dico animam humanam & carnem humanam, totam animam humanā accepit. Fuerunt enim qui hinc hæresim facerent & dicerent, quia anima Christi non habuit mentem, non habuit intellectum, non habuit rationem, sed verbum dei illi fuit pro mente & pro intellectu & prn ratione. Nolo sic credas. Totum redemit qui totū creauit, totū suscepit, totum liberauit verbum. Vbi mens hominis & intellectus, ibi anima viuificans carnem. Caro vera & integra erat ibi, peccatum solum non erat ibi.

Eodem die, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Post hæc autem duobus ex his ambulantibus, apparuit in alia effigie &c. — Marci.16.

Sermo III.

Sermo CXLVI.

Odierno die iā ecce tertiò audiuimus ex Euangelio domini nostri resurrectionē, quemadmodum me vobis locutum esse meministis, quoniā hoc moris est, vt secundū omnes euangelistas resurrectio domini recitetur. Marci Euāgeliū est, quod modo cū legeretur audiuimus. Marcus

I autem meruit istam dispensationē, cum in numero illorum duodecim non fuisset, quemadmodū & Lucas, Nam cum sint quatuor euāgelistæ, Matthæus, Ioannes, Marcus & Lucas, duo sunt ex illis duodecim Apostolis, id est, Matthæus & Ioannes. Sed illorum præcessio infœcunda non fuit, vt consequentes comites non haberent. Marcus & Lucas Apostolorum non pares, sed suppares fuerunt. Ideo iam voluit spiritus sanctus etiā ex his qui inter duodecim nō fuerunt, eligere ad Euāgelium conscribendum duos, ne putaretur gratia euangelizandi vsque ad Apostolos peruenisse, & in illis fontem gratiæ defecisse. Cum enim dicat dominus de spiritu suo, & de verbo suo: quod si quis perceperit dig-

Ioan.4. neq; habuerit, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: fons vtique manando se indicat, non remanendo. Per Apostolos peruenit gratia ad alios, & missi sunt euangelizare, quoniā qui vocauit primos, ipse vocauit secundos, ipse vocauit etiam vsq; ad nouissimum tēpns corpus vnigeniti sui, id est, Ecclesiam toto orbe diffusam. Quid ergo audiuimus Marcum dicentem? K

Quod apparuerit dominus in via duobus, sicut dixit & Lucas, cuius Euangelium heri audiuimus. Apparuit, inquit, duobus in via in alia effigie. Marci 16. Lucas autē hoc ipsum aliis verbis dixit, sed ab eadem sententia non deuiauit. Lucas enim quid dixit? Tenebantur oculi eorum, ne eū agnoscerent. Marcus quid dixit? Apparuit eis in alia Luca.24. effigie. Quod ille dixit, Tenebantur oculi eorum ne eū agnoscerent: hoc iste dixit, In alia effigie. Alia enim effigies visa est, retentis oculis non apparentis. Quid ergo fratres, quoniam Lucas dixit, quod credo vos de lectione hesterna recentissime meminisse, quod cum benedictum frangeret panem, aperti sunt oculi eorū? Ergo clausis oculis in via cum illo comitābātur, & poterant scire vbi gressus ponerent, si clausos oculos haberent? Aperti sunt ergo ad cognitionem, nō ad visionem. Dominus itaque noster Iesus Christus, ante panis fractinnem ignotus Inquitur cum hominibus, in panis fractione cognnscitur, quia ibi percipitur vbi vita æterna percipitur. Hospitio suscipitur, qui domum parat in cœlo. Ait enim secundum euangelistā Ioannē, Multæ Ioan.14. mansiones sunt apud patrem meum, alioquin dicerem vobis, ibo parare vobis locum. Sed si iero & parauero, L

iterum veniens assumam vos. Hospes in terra esse voluit dominus cœli, peregrinus in mundo, per quem factus est mundus. Hospes esse dignatus est, vt tu haberes suscipiendo benedictionē, nō quia ille indigebat, cum 3.Reg.17. hospes intrabat. Heliam sanctum famis tempore per De verbis coruum dominus pascebat, & quē persequebantur ho- domini. sermines, ei seruiebāt aues. Afferebat seruo dei coruus ma- mo 26. ne panes, ad vesperam carnes. Non indigebat ergo ille quem deus ministris auibus pascebat, & tamen quanuis Helias nō indigeret, mittitur ad viduam Sareptanam, & dicitur ei, Vade, illa vidua pascet te. Defecerat ei deus, vt ad viduam mitteretur? Sed si deus seruo suo sine humano ministerio semper præberet panem, vidua vnde haberet mercedem? Mittitur ergo non indigens ad indigentem, non esuriens ad esurientem, & dicit ad eam, Vade & affer mihi pusillum vt manducem. Illa modicum habebat quod consumptura erat, & moriēdo defectura. Respondit, quantum haberet, Prophetæ intimauit: & ait illi Propheta, Vade prius affer mihi. Illa non dubitauit, sed obtulit. Obtulit refectionē, sed meruit benedictionem. Benedixit sanctus Helias hydriam farinæ, capsacem olei. Illud in domo repositum erat consumendum, & illud oleum in palo pendebat finiendum. Accessit benedictio, & vasa illa thesauri fa- M

cti sunt. Laguncula olei facta est fons olei, farina parua vberrimas segetes superauit. Si Helias non indigebat, Christ⁹ indigebat? Ideo fratres mei admonet nos scriptura sancta, quia plerunque seruos suos quos potest pascere deus, ideo facit indigentes, vt inueniat operātes. Nemo superbiat, quia dat pauperi, Christ⁹ pauper fuit, Nemo superbiat, quia hospitem suscipit, Christus hospes fuit. Melior est susceptus quàm suscipiens, ditior accipiens quàm tradens. Qui accipiebat cuncta possidebat, qui dabat ab illo cui dabat acceperat quod dabat. Nemo ergn superbiat fratres mei, quādo dat pauperi, nō dicat in animo suo: Ego do, ille accepit, Ego suscipio, ille indiget tectn. Forte quem suscipis iustus est, ille indiget pane, tu veritate, Ille tectn, tu cœlo, ille indiget pecunia, tu iusticia. Fœnerator esto, eroga qd recipias, noli timere, ne te fœneratorē iudicet deus. Prorsus esto fœnerator, sed deus tibi dicit: Quid vis? Fœnerari vis. Quid est fœnerari? Minus dare, & plus accipere. Ecce

mihi

A mihi da, ego accipio minus,& do plus. Quem quæris cui des, vnde crescat pecunia tua? Hominem quæris, quando accipit gaudet,quando reddit plorat. Vt accipiat precatur,oe reddat calumniatur. Da quidē & homini,& noli te auertere ab eo qui mutuum petit. Sed tu dedisti,nō ploret cui dedisti:& si hocipsum quod datus est,vel quod accepit exigitur, forte ad manum nōdum habet:pertulisti petētem,expecta habentem, cum habuerit reddet tibi. Sed auarus es,dicit tibi deus, Me conueni,ego filium diuitem,pauperem propter te feci.
2. Corin. 8. Propter nos enim pauper factus est cum diues esset. Aurum quæris,ille fecit. Familiam quæris,ille fecit. Pecora quæris,ille fecit. Possessiones quæris,ille fecit. Argentum quæris, ille fecit. Quid quæris tantum quæ fecit? Ipsum accipe qui fecit,cogita quemadmodum te dilexit. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est
Ioan. 1. nihil. Omnia per ipsum,&ipse inter omnia. Qui fecit hominem factus est homo,factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Qui fecit omnia,fact' est inter omnia. Attende diuitias: quid ditius eo per quem facta sunt omnia? Et tamen ille cum diues esset, mortalem carnem accepit in vtero virginis. Infans natus est, pannis
B infantilibus inuolutus est, in præsepio positus est, pa-
Luca. 2. tienter expectauit ætates,patiēter tempora pertulit, per quem facta sunt tempora. Suxit, vagiuit, infans apparuit. Sed iacebat & regnabat,à matre nutriebatur,& ab angelis nunciabatur, & stella fulgente declarabatur. Tales diuitiæ,talis paupertas: diuitiæ vt creareris, paupertas vt restituereris. Quod ille ergo pauper susceptus est hospitio quasi pauper, dignatio fuit suscipientis, nō miseria egentis. Forte dicis tibi, O beati qui meruerunt
Luca. 24. Christum suscipere. Si ego tunc fuissem, O si vnus fuissem de duobus illis quos inuenit in via. Tu esto in via, non deerit hospes Christus. Putas enim iam nō tibi licere suscipere Christum? Vnde,inquis,licet? Iam resurgens manifestatus est discipulis suis, ascendit in cœlum,ibi est ad dexteram patris, non est venturus nisi in vltimo seculo ad iudicandum viuos & mortuos. Venturus est autem in claritate,non in infirmitate, daturus regnum non quæsiturus hospitium. Quando dabit re-
Matth. 25. gnum,excidit tibi quod dicturus est, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? Ille diues, egens est vsque in finem seculi. Eget prorsus, nō in capite,sed in
Acto. 9. membris suis, vbi dolebat quando dixit, Saule Saule
C quid me persequeris? Obsequamur ergo Christo. No-
Matth. 28. biscum est in suis, nobiscum est in nobis: nec frustra dixit, Ecce ego vobiscum sum vsque ad cōsummationem seculi. Hæc faciēdo agnoscimus Christum in bonis operibus,non corpore, sed corde: non oculis carnis,sed oculis fidei. Quia vidisti, credidisti, ait cuidam
Ioan. 20. discipulo suo incredulo,qui dixerat, Nō credo nisi tetigero: Veni tāge,& noli esse incredulus. Tetigit & clamauit, Dominus meus & deus meus. Quia vidisti credidisti, ipsa est tota fides tua, quia credis quod vides: laudo eos qui non vident & credunt, quia cum viderint gaudebunt.

Eodem die, de resurrectione corporum contra Gentiles:
Sermo IIII.

Sermo CXLVII.

Diebus his sanctis resurrectioni domini dedicatis,quantum donāte ipso possumus de carnis resurrectione tractemus. Hæc enim fides est nostra, hoc donum in domini nostri Iesu Christi nobis carne promissum est,& in ipso præcessit exemplū. Voluit enim nobis,quod promisit in fine,nō solū pronunciare, sed etiā demonstrare. Illi quidē qui

tunc fuerunt cū illum viderent, & cum expauescerent, D & spiritū se videre crederent, soliditatem corporis tenuerunt. Locutus est enim non solum verbis ad aures eorum,sed etiā specie ad oculos eorum, parumq; erat se præbere cernendum, nisi etiam offerret pertractandum atque palpandum. Ait enim, Quid turbati estis, & Luca. 24. cogitationes ascendunt in cor vestrū? Putauerūt enim se spiritum videre. Quid turbati estis, inquit, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos: Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnē non habet sicut me videtis habere. Contra istam euidentiam disputabant homines. Quid enim aliud facerent homines qui ea quæ sunt hominū sapiunt,quàm sic disputare de deo cōtra deum? Ille enim deus est, isti homines sunt. Sed deus nouit cogitationes hominum quoniam vanæ sunt. In homine carnali tota regula intelligendi est consuetudo cernendi. Quod solet videre credunt,qnod non solent non credunt. Præter consuetudinem facit deus miracula,quia deus est: Maiora quidem miracula sunt tot quotidie homines nasci qui non erant,quàm paucos resurrexisse qui erant: & tamē ista miracula nō consideratione comprehēsa sunt, sed E assiduitate viluerunt. Resurrexit Christus, absoluta est Matth. 27. res. Corpus erat,caro erat,pependit in cruce, emisit animam,posita est caro in sepulchro. Exhibuit illā viuam, qui viuebat in illa: Quare miramur? Quare non credimus? Deus est qui fecit. Cōsidera authorem,& tolle dubitationem. Quærunt ergo homines, vtrum corruptio ista corporis quā sentiunt in carne sua, futura sit in resurrectione mortuorū? Dicimus non futuram. Respondent nobis, Si corruptio non erit, quare māducabit? Aut si non manducabit, quare post resurrectionem dominus māducauit? Modo Euangelium cum legeretur audiuimus,quia cum exhiberet se viuum oculis manibusq; discipulorum suorum, parum illi visum est ad demonstrandam euidentiam corporalem: sed addidit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerūt ei Luca. 24. partem piscis assi & fauum mellis, manducauit & reliquias dedit eis. Dicitur enī nobis, Si corruptio corporis nō resurget, quare manducauit dominus Christus? Legistis quia manducauit, nunquid legistis, quia esuriuit? Quod manducauit Iesus, potestatis fuit, nō egestatis. Si desideraret manducare, egeret. Rursus si manducare nō posset, minus valeret. Nunquid & angeli quan- Gene. 18. do suscepti sunt hospitio à patribus nostris non mādu F cauerunt, & tamen corruptibiles non fuerunt? Rursus dicunt, Resurgent vicia quę erant in corpore humano Thobia. 12. cum quibus moritur homo? Respondemus, Non resurgent vicia. Et dicitur nobis: Quare ergo dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid adhuc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit non necessitatis. Sic resurgere voluit, sic voluit quibusdam dubitātibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, vt sanaret vulnus incredulitatis. Adhuc disputant & quærunt à nobis: Paruuli qui moriūtur, paruuli resurrecturi sūt, an ætas erit plena reuiuiscentium, quorum erat parua morientium? Hoc quidem in scripturis definitum non inuenimus. Incorruptibilia corpora & immortalia resurrectura promissa sunt. Sed si parua ætas redditur, si statura pusilla reuocatur, nūquid & propterea infirmitas reuocatur? Si parui erūt, nūquid iacebunt & ambulare nō poterunt? Credibilius tamen accipitur & probabilius & rationabilius, plenas ætates resurrecturas, vt reddatur munere, quod accessurum erat tempore. Nec enim credituri sumus senectam resurrecturā anhelam

G & curuam. Postremo corruptionem tolle, & quod vis
adde. Sed, inquis, Quo modo erit terrenum corpus in
cœlo? Philosophi enim gẽtium illi valde magni, quo-
rum vobis iam vel insanas certe vel humanas senten-
tias intimaui, quæ fierunt quippe ista nõ spiritu dei sed
coniectura cordis humani: hinc maxime faciunt quæ-
stionem, tractant subtiliter de momẽtis ponderum &
ordine elementorum: & dicunt quod etiam videmus
mundum sic esse dispositum, vt ima sit terra tanquã in
fundo eius, secũda aqua superfundatur terrę, tertius aër
veniat, quartus æther cuncta cooperiat. Illud elemen-
tum supernum quod æthera appellant, ignẽ dicũt esse
liquidum & purum, inde sydera esse formata, ibi nihil
esse posse terrenum, quoniam ordo ponderum nõ ad-
mittit. Si dicamus eis nostra corpora in terra esse noua
victura & in cœlo non futura audaciter & temere im-
mo infideliter dicimus. Credere enim debemus talia
corpora nos habituros, vt vbi velimus quãdo volueri-
mus ibi sumus. Nam si respõdemus, ad absoluẽdam de
ordine ponderũ quæstionẽ, in terra nos esse victuros,
de ipso corpore domini nobis est quęstio cũ quo ascẽ-
H dit in cœlum. Audistis quod de Euãgelio modo recens
sonuit in auribus nostris, quia eleuatis manib⁹ suis be-
Marci. 16. nedixit eis, & factum est vt benediceret eis, recessit ab
eis, & ferebatur in cœlum Christus dominus. Qui fere-
batur in cœlũ? Dominus Christus. Qui dominus Chri-
stus? Quid enim, separaturus es hominẽ à deo, & factu-
rus es aliam personam dei, aliam hominis, vt iam non
sit trinitas sed quaternitas? Quo modo tu homo ani-
ma es & corp⁹, & sicut anima & corp⁹ vnus est homo,
ita deus & homo vnus est Christ⁹. Sed verbũ nõ reces-
sit à patre, & ad nos venit, & patrẽ nõ deseruit, & in v-
tero carnẽ accepit & mundũ rexit. Quid ergo leuatũ
est in cœlũ, nisi quod sumptum est de terra? Id est caro
Luca. 24. illa, corpus illud: de quo loquens ad discipulos ait, Pal-
pate & videte, quia spiritus ossa & carnem non habet,
sicut me videtis habere. Credamus hoc fratres, & si ar-
gumenta philosophorũ difficilè soluimus, illud quod
demonstratum est in domino sine difficultate fidei te-
neamus. Illi garriant, nos credamus. Sed nõ potest, in-
quiunt, esse terrenum corpus in cœlo. Quid si hoc velit
deus? Responda contra deum, & dic, non potest deus.
I Nónne & tu quicũq; paganus, dicis omnipotentẽ deũ?
De Ciuitate dei lib. 22. cap. 26. Nónne in libro Platonis quod hesterno die declaraui:
legitur dixisse deus nõ factus diis à se factis, Quoniam
estis orti, immortales quidem esse & indissolubiles nõ
potestis: non tamen dissoluemini, neq; vlla vos mortis
fata periment, nec erunt valentiora q̃ consilium meũ,
quod maius est vinculũ ad perpetuitatem vestrã quàm
illa quibus estis colligati? Totum ad voluntatem suam
redegit deus, qui potest & quod impossibile est. Nam
quid est aliud, non potestis esse immortales, sed vt non
moriamini ego facio, nisi & quod fieri non potest ego
facio? Volo tamẽ aliquid etiã de diuersitate disputare.
Rogo dic mihi, Terra terra est, Aqua aqua est, Aër aër
est, Aether est cœlum, Et ignis illa liquidus cœlum est.
Quatuor nempe ista grauida quasi construxerũt & ædi
ficauerunt mundũ: hoc est, ex his quatuor ędificatus est
mũdus. Quod in imo sit, terra est. Quod desuper, aqua.
Quod super aquã, aër est, Quod super aërem, cœlũ est,
æther est, Corpora solida quę tenentur atq; tractantur,
non humida dico quę labũtur & fluunt, corpora dico,
tractabilia, vnde sunt? Terræ deputanda sunt, an aquæ,
an aëri, an ætheri? Responsurus es, Terrę. Terrenũ ergo
corpus est lignũ? Planè terrenum. In terra nascitur, in
terra alitur, in terra crescit. Tractabile est non fluxibile. K
Redi mecum ad illum ordinẽ ponderum. Terra est in
fundamento. Ordinem sequere. Quid super terram? A-
quæ. Quare lignum natat super aquam? Terrenum est
corpus. Si reuoces ad illũ ordinem ponderũ, sub aqua
esse debuit non supra. Inuenimus inter terram & lignũ
aquam mediam, super terrã aquam, & super aquam ite-
rum terrã, quando quidem lignum terra est. Perdidisti
illum ordinẽ, tene fidem. Ergo terrena corpora inuẽta
sunt super elementum quod secundum est in ordine
elementorũ, quando natant ligna neq; merguntur. At-
tẽde aliud quod plus mireris. Corpora ipsa grauissima
& tamen terrena mox vt dimissa fuerint super aquam,
continuo demergũtur, & ad ima profunda perueniũt,
sicut est ferrũ, postremo sicut est plumbum. Quid enim
plũbo grauius? Accedit tamẽ manus artificis ad plum-
bum, facit inde aliquod vas concauum, & natat plum-
bum super aquã. Ergo ne non deus dabit corpori meo,
quod dat artifex plumbo? Deinde aquam ipsam vbi po
nitis? Redite ad ordinem elementorum. Certe respon-
debitis, quòd aqua sit super terrã. Quare ergo antequã
in terra currant, pendent in nubibus flumina? Reuoca L
nunc considerationem tuam & cogitationẽ ad ea quæ
dicturus sum, si domino adiuuante explicare potuero.
Quid facilius mouetur, quid velocius agitatur, grauius
corpus an leuius? Quis non respondeat, leuius? Leuiora
enim corpora facilius mouentur, velocius aguntur, gra
uiora difficilius atq; tardius. Certe regulam fixisti, certe
cõsiderasti, & circumspectis omnibus respondisti, quia
facilius mouentur, & aguntur velocius corpora leuio-
ra quàm grauiora. Ita est, dicis. Responde ergo mihi:
Quare leuissima aranea tarde se mouet, & grauis equus
velociter currit? De ipsis hominibus loquar, maius cor-
pus hominis graui⁹ est, breuius corpus quod minus ha-
bet ponderis leuius est. Ita vero est, si alius portet. Si au-
tem ipse homo corpus suum portat, validus currit, ma
cer languore vix ambulat. Appende macrum & robu-
stum hominẽ, illum languore vix paucas libellas appẽ-
dentem, illum salubritate corporis multa pondera in
carne sua gerentem. Tenta tu ambos tollere, grauis est
validus, leuis est macilentus. Recedat portator, appa-
reat ambulator, ipsos dimitte sibi, ferant corpora sua,
video validum robustumq; currentem. Si hoc valet sa- M
nitas, immortalitas quid valebit? Dabit ergo deus mi-
ram facilitatem, miram leuitatem. Non sine causa illa
corpora spiritalia nuncupata sunt, non ideo dicta sunt
spiritalia quia erunt spiritus nõ corpora. Nam ista quæ
modo habemus dicuntur animalia corpora, & tamen
animæ non sunt sed corpora: sic illa spiritalia dicũtur,
sed nõ sunt spiritus, nisi quia ad nutũ spiritus seruient.
Nihil tibi contradicit ex te, nihil in te rebellat aduer-
sus te: non ibi erit quod Apostolus gemit, Caro concu- *Gala. 5.*
piscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem: non
ibi erit, Video aliam legẽ in membris meis repugnan- *Roma. 7.*
tem legi mentis meæ. Hæc bella ibi non erunt, pax ibi
erit, pax perfecta ibi erit. Vbi volueris, eris, sed à deo nõ
recedes. Vbi volueris, eris: sed quocunque ieris, deum
tuum habebis. De quo beatus eris, semper cum illo eris.
Nemo ergo fallat, nemo argumentetur, nemo sua suspi
cione deliret: Quid nobis promisit deus? Venturũ esse
certissimè teneamus. Quando videbatur Christus fra-
tres mei, quando spiritus putabatur, vt se corpus esse
persuaderet, nõ solum præbebat oculis videndum, sed
etiam manibus contrectandum. Quibus ad exhiben-
dam fidei veritatẽ in corpore dignatus est etiam non
necessitate

A necessitate sed potestate cibum sumere. Tamen adhuc illis præ gaudio trepidantibus, firmamentũ cordis adhibuit de sanctis scripturis: & ait illis, Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me. Tũc aperuit illis sensum: sicut Euangelium loquitur quod modo lectum est, vt intelligerẽt scripturas: & dixit eis, Quia sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati & resurgere à mortuis tertia die, & prædicare in nomine eius pœnitentiam in remissionẽ peccatorum per omnes gentes incipientibus ab Hierosolymis. Illud non vidimus, sed hoc videmus. Quando ista promittebantur, nondum videbantur. Apostoli Christum præsentem videbant, sed toto orbe terrarum diffusam Ecclesiam non videbant. Videbant caput, & de corpore credebant: habemus vices nostras, habemus gratiam dispensationis & distributionis nostræ ad credendum certissimis documentis, tempora nobis in vna fide sunt distributa. Illi videbant caput & credebant de corpore, nos videmus corpus, credamus de capite. *Lucæ.24.*

B *Feria quarta Paschæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannẽ, Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis &c.*

Sermo I.

Sermo CXLVIII.

ET hodie lectio recitata est de his quæ facta sunt post resurrectionem domini, secundum Euangelistam Ioannẽ. Audiuit nobiscum charitas vestra dominũ Iesum Christum ad mare Tyberiadis ostendisse se discipulis suis: & qui eos iam fecerat piscatores hominũ, inuenit eos adhuc piscatores pisciũ. Per totam noctem nihil ceperunt, viso autẽ domino & eo iubẽte, retia mittentes ceperunt quantũ numerum audistis. Nunquã hoc dominus iuberet, nisi aliquid significare vellet, quod nobis nosse expediret. Quid ergo pro magno potuit ad Iesum Christum pertinere, si pisces caperẽtur, aut si nõ caperentur? Sed illa piscatio, significatio nostra erat. Recolam⁹ ergo vobiscum duas istas piscationes discipulorum factas esse iubente domino Iesu Christo, vnam ante passionẽ, alteram post resurrectionẽ. In his ergo duabus piscationibus tota figuratur Ecclesia, & qualis modo, & qualis erit in resurrectione mortuorũ. Modo habet enim sine numero multos bonos & malos, post resurrectionẽ autem habebit certo numero solos bonos. Recordamini ergo primã piscationẽ, vbi videamus Ecclesiam qualis est, isto tẽpore. Dominus Iesus inuenit discipulos suos piscantes, quãdo primũ eos vocauit vt sequerentur eũ. Tunc tota nocte nihil ceperunt: Eo autẽ viso audierũt ab illo, mittite retia. Domine, inquiunt, per totam noctem nihil cepimus, sed ecce in verbo tuo mittimus. Miserũt, iubente omnipotẽte. Quid potuit aliud fieri, nisi quod ille voluisset? Sed tamen eodẽ ipso facto, aliquid nobis vt dixi quod nosse expediat significare dignatus est. Missa sunt retia. Adhuc dominus nõdũ erat passus, nondum resurrexerat, missa sunt retia, ceperunt tantum pisciũ vt duo nauigia implerentur, & ipsa retia eadem piscium multitudine scinderẽtur. Tunc illis dixit, Venite & faciam vos piscatores hominum. Acceperunt ab illo retia verbi dei, miserunt in mundum tanquam in mare profundum, ceperunt quantam multitudinem Christianorum cernimus & miramur. Duo autem illa nauigia, duos populos significabant, Iudæorum & gentium, synagogæ & Ecclesiæ, circuncisionis & præpucij. Illorum enim duorũ nauigiorum tanquã *Ioan.21.* C *Lucæ.5.* *Matth.4.* *Lucæ.5.*

duorum parietum de diuerso venientium, lapis angularis est Christus. Sed quid audiuimus? Ibi premebãtur nauigia præ multitudine, sic fit modo, multi Christiani qui male viuunt Ecclesiam premunt. Parum est quia premunt, & retia dirumpunt. Nam si non essent retia scissa, schismata non essent commissa. Transeamus ergo ab ista piscatione quam toleramus, & ad illam veniamus. Ardenter optamus, & fideliter exoptamus. Ecce dominus mortuus est, sed resurrexit, apparuit ad mare discipulis suis, iubet eos retia mittere. Non quomodocunque intendite. Nam in prima piscatione nõ illis dixit, Mittite retia in dexteram aut sinistram. Ne soli mali vel soli boni significarentur si diceret, in dexteram, ideo non dixit, vel in sinistram, quia permixti erant capiendi boni cum malis. Iam modo post resurrectionem qualis erit Ecclesia audite, discernite, gaudete, sperate, comprehendite. Mittite, inquit, retia in dexteram partem. Iam dexteri capiuntur, nulli mali timeãtur. Scitis enim qui dixit se separaturum esse oues à dexteris, dicturũ: Accipite regnum: Ecce vnde mittit retia: In dexteram partem miserũt, ceperunt, certus est numerus, nemo est ibi super numerum. Modo autem quanti super numerũ accedunt ad altare, qui in populo dei videntur, & in libro vitæ nõ scribũtur. Ibi ergo certus numerus est. De quibus piscib⁹ & vos esse affectate, non audiendo tantum & laudando, sed intelligẽdo & bene viuẽdo. Mittũtur ergo retia, capiuntur pisces magni. Quis est enim ibi tunc paruus, quãdo erunt æquales angelis dei? Capiuntur ergo pisces magni, centum quinquaginta & tres. Dicet mihi aliquis, Et tot erũt sancti? Absit à nobis, vt tantam paucitatem esse sanctorum & in illo regno futurorum etiã de sola ista Ecclesia suspicemur. Certus numerus erit, sed milia miliũ erunt de populo Israëlitico. Ioãnes sanctus in Apocalypsi de solo populo Israël duodecies duodena milia dicit futuros, qui se cũ mulieribus non coinquinauerũt, virgines enim permanserũt. At vero de cæteris gentibus venire dicit cum stolis albis tanta milia hominũ, quæ numerare nemo potest. Aliquod ergo signũ vult iste numerus, & anniuersaria solennitate sermonis huius cõmemorare vobis debeo, quod omni anno soletis audire. Centum quinquaginta & tres pisces, numerus est significans milia miliũ sanctorum atq; fidelium. Quare ergo isto numero tot milia quæ futura sũt in regno cœlorum, domin⁹ significare dignatus est? Audite quare. Scitis legẽ datã esse per Moysem populo dei, & in ipsa lege præceptum cõmemorari decalogum, id est, decẽ præcepta legis. Quorum est vnum præceptũ de colẽdo vno deo, secundũ præceptum de obseruatione sabbati, quod Christiani spiritaliter obseruant, Iudæi carnaliter violãt. Ista tria præcepta ad deũ pertinẽt, reliqua septem ad homines, propter illa duo principalia, Diliges dominum deum tuũ in toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mẽte tua, & diliges proximum tuum tanquã teipsum. In his duobus mandatis, tota lex pendet & p͏phetę. Quia ergo duo sunt ista præcepta in illo decalogo, tria pertinẽt ad dilectionẽ dei, & septem ad dilectionem proximi. Quæ sunt septem pertinentia ad hominem? Honora patrem tuum & matrem, non mœchaberis, nõ occides, nõ furaberis, non falsum testimonium dixeris, non concupisces vxorem proximi tui, nõ cõcupisces rem proximi tui. Hæc decem præcepta nemo implet virib⁹ suis, nisi adiuuetur gratia dei. Si ergo legẽ nemo implet viribus suis, nisi deus adiuuet spiritu suo, iam recolite quemadmodũ spiritus sanctus septenario D *Ioan.21.* *Ibidem.* E *Matth.22.* *Ioan.21.* *Apoca.14.* F *Exod.20.* *Matth.22.* *Præcepta nullus immo plet nisi ad iuncti gratia dei.*

G tenario numero cõmendatur ficuti fanctus Propheta
Esaie.11. dicit, implendum hominem fpiritu dei fapiẽtiæ & in-
tellectus, confilij & fortitudinis, fciẽtiæ & pietatis, fpi-
ritu timoris dei. Iftæ feptem operationes commendãt
feptenario numero fpiritum fanctum, qui quafi defcen
dens ad nos incipit à fapientia, finit ad timorem: Nos
autẽ afcendentes incipimus à timore, perficimur in fa-
Ecli.1. pientia: Initium enim fapientiæ timor domini. Si ergo
fpiritu opus eft vt lex pofsit impleri, accedãt fepteni ad
decem, fit numerus decem & feptẽ. Si cõputes ab vno
vfque ad decem & feptem, fiunt centum quinquaginta
& tres. Non opus eft omnia annumerare, apud vos nu-
merate, fic cõputate, vnũ & duo & tria & quatuor funt
decem. Quo modo decem funt vnum & duo & tria &
quatuor, fic adde cæteros numeros vfque ad decem &
feptem, & inuenis numerum facratum fidelium atque
fanctorum in cœleftibus cum domino futurorum.

Eodem die, Sermo II.

Sermo CXLIX. Odie terminatum eft de his quæ narrat Ioan-
nes, quo modo apparuerit domin⁹ poft refur-
rectionem difcipulis fuis. Compellauit ergo
Apoftolum Petrum illũ præfumptorẽ & ne-
H gatorem, cũ loqueretur iam viuus morte deuicta, & di
Ioan.21. cebat, Simó Ioãnis. Sic enim appellabatur Petr⁹, Amas
me. Refpondebat ille quod erat in corde ipfius. Si Pe-
trus refpõdebat quod in corde habebat, dominus qua-
re quærebat qui corda videbat? Denique ipfe etiam Pe
trus mirabatur, & cum quodã tædio audiebat quærren-
tem quem nouerat omnia fcientem. Semel dictum eft,
Amas me. Refponfum eft, Diligo te, tu fcis. Et iterum,
Amas me? Domine tu omnia nofti, tu fcis, quia diligo
te. Et tertiò, Amas me: Contriftatus eft Petrus. Quid
contriftaris Petre? Quia refpondes amorem, oblitus
tuum timorem. Sine interroget, interroget te domin⁹,
medic⁹ eft qui te interrogat, ad fanitatẽ pertinet quod
interrogat. Noli tædio affici. Expecta, impletur nume-
rus dilectionis vt deleat numerum negationis, vbique
tamen idem in ipfo ternario numero interrogationis
fuæ dominus Iefus refpondenti amorem commendat
agnos fuos, & dicit, Pafce oues meas: tanquam diceret,
Quid retribues, quia diligis me, dilectionem oftẽde in
ouibus? Quid mihi præftas, quia diligis me, quãdo ego
I tibi præftiti vt me diligeres? Si dilectionem tuam erga
me habes, vbi oftẽdas habes vbi exerceas, pafce agnos
meos. Quatenus autem effent pafcẽdæ agni dominici
oues, tanto precio comparatę, quanta effent dilectione
pafcendæ, in confequentibus demonftrauit. Poftquam
enim Petrus impleto legitimo numero trinæ refpõfio-
nis, profeffus eft fe effe domini dilectorem, cõmenda-
tis fibi ouibus eius, audit de fua futura pafsione. Hic de-
monftrauit dominus fic diligẽdas oues fuas ab eis qui-
bus eas cõmendat, vt parati fint mori pro eis. Sic idem
1.Ioan.3. Ioannes in epiftola fua ait, Sicut pro nobis Chriftus ani
mam fuam pofuit, fic & nos debemus pro fratribus ani
mas ponere. Refpõderat ergo domino Petrus per fu-
perbam quandam præfumptionem, quando ei dixerat,
Ioan.13. Animam meam pro te ponam. Nondũ vires accepe-
rat quibus impleret promiffum. Modo iã vt pofsit hoc
implere, charitate impletur. Ideo dicitur, Amas me.
Et refpondet, Amo, quia hoc non implet nifi charitas.
Quid eft ergo Petre? Quando negafti quid timuifti?
Totum quod timuifti, hoc erat mori. Viuus tecũ loqui-
tur quem mortuum vidifti, noli iam timere mortem,
in illo vita eft quã timebas. Pependit in cruce, confixus
eft clauis, fpiritum reddidit, lancea percuffus eft, in fe-
pulchro pofit⁹. Hoc timuifti quãdo negafti, ne hoc pa- K
tereris timuifti, mortem timẽdo vitam negafti. Modo
intellige: quando timuifti mori tunc mortuus es. Mor-
tuus eft enim negãdo, fed furrexit plorando. Quid de-
inde ait illi? Sequere me, fciens eius maturitatẽ. Si enim Ioan.21.
meminiftis, immo meminerunt qui legerant, dixit Pe-
trus: Sequar te quocunque ieris. Et dominus ad illum,
Nõ potes me fequi modo, fequeris autẽ poftea. Modo, Ioan.13.
inquit, nõ potes, pmittis, fed ego video vires tuas. Ego
venam cordis infpicio, & quod verũ eft ægroto renũ-
cio: Non potes me modo fequi: fequeris autem poftea.
Sed ifta renunciatio nõ eft defperatio. Adiunxit & ait,
fequeris autẽ poftea, Eris fanus & fequeris me. Iam quia
vidit quid agatur in corde ipfius, & vidit quòd donũ
dederit dilectionis animæ ipfius, dicit ei, Sequere me.
Ego certe dixeram, Nõ potes modo, ego modo dico, Ioan.21.
fequere me. Refpexit Petrus ad difcipulũ quem dilige-
bat Iefus: id eft, ad ipfum Ioannẽ qui Euangelium hoc
fcripfit: & ait domino, Domine ifte quid? Scio quia di-
ligis eũ, quo modo ego fequor & ipfe non fequitur? Ait
dominus: Sic eum volo manere donec veniã, tu me fe-
quere. Ipfe vero Euangelifta, ipfe qui fcribit de quo di- L
ctum eft hoc: Sic eum volo manere donec veniã: fecu- Ibidem.
tus adiunxit verba fua in Euãgelio & ait, natam fuiffe
famam inter fratres propter hoc verbũ, quia difcipulus
ille nõ effet moriturus. Et vt tolleret iftam opinionem
adiunxit: Non autẽ dixit eum non effe moriturum, fed
tantũ dixit: Sic eum volo manere donec veniã, tu me
fequere. Hanc ergo opinionem qua putabatur Ioannes
nõ effe moriturus, abftulit ipfe Ioannes verbis fuis con
fequẽtibus, ne hoc credatur: & ait, Nõ hoc dixit domi-
nus, fed hoc dixit. Quare autẽ hoc dixerit, Ioannes nõ
exponit, fed nobis reliquit, propter quod pulfamus fi
forte aperiatur nobis: Quantũ mihi domin⁹ donare di
gnatur, quantum mihi videtur, videtur autẽ & melius
melioribus, fic puto iftam folui quæftionẽ duobus mo-
dis: aut de pafsione Petri dixit domin⁹ quod dixit, aut
de Euangelio Ioannis quod eft de pafsione: vt hoc, fe-
quere me, fit patere pro me, patere quod ego. Crucifix⁹
eft enĩ Chriftus, crucifixus eft & Petr⁹. Expertus eft cla-
uos, expertus eft cruciatus. Ioannes autem nihil eorum
expertus eft: hoc eft, Sic eũ volo manere, fine vulnere, M
fine cruciatu, dormiat & expectet me, tu me fequere. Pa
tet quod ego, fanguinẽ fudi pro te, funde pro me. Vno
ergo ifto modo exponi poteft quod dictum eft: Sic eũ
volo manere donec veniã, tu me fequere. Nolo vt ipfe
patiatur, tu patere. Secundũ autẽ Euangelium Ioannis,
hoc modo videtur intelligi: quod Petr⁹ fcripfit de do-
mino, fcripferunt & alij, fed fcripta eorum magis circa
humanitatẽ domini videtur occupata. Dominus enim
Chrift⁹ & deus eft & homo. Quid eft homo? Anima &
caro. Quid autẽ Chriftus eft? Verbũ, anima & caro. Sed
qualis anima? Nam & pecora habent animas. Verbum,
rationalis anima & caro, hoc totũ Chrift⁹. Sed de diui-
nitate in literis Petri nõ aliud: In Euangelio autem Io-
annis multũ nemini. In principio erat verbum, ipfe di- Ioan.1.
xit. Tranfcendit nubes, & tranfcẽdit fydera, tranfcẽdit
& angelos, tranfcẽdit omnem creaturam, peruenit ad
verbũ per quod facta funt omnia. In principio erat ver
bum, & verbũ erat apud deum, & deus erat verbũ: hoc
erat in pricipio apud deũ, omnia per ipfum facta funt.
Quis videt, quis cogitat, quis digne fufcipiat, quis di-
gne pronũciet? Tunc hunc qui bene intelligit quando
Chriftus venerit: Sic eũ volo manere donec veniã. Ex-
pofui ficut potui, poteft ipfe melius in cordibus veftris.

Item

A *Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria quinta Paschæ: Sermo I.

Sermo CL. *Exod.12.*

Gnus ille legalis cui⁹ immolatione antiquus Hebræorũ populus Aegyptiæ seruitutis iugũ abiecit, quo modo multimodis sacramentis veriorẽ sanctæ Ecclesię hostiam in figura sui contineat, tunc potissimũ ipsa rerum veritate probatũ est, quando pascha nostrũ immolatus est Christus, qui sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus corã tondẽte se sine voce, sic nõ aperuit os suũ. Iste est agnus qui in altari crucis hostia viua deo patri pro nobis in odorem suauitatis oblatus transitum nobis de regione vmbræ mortis ad terrã repromissionis patefecit: Iste est, inquam, qui simul victima & sacerdos, omnem veteris sacerdotij & sacrificij vmbram clara luce reuelando, figuris & ænigmatibus finem imposuit: nouo autẽ Ecclesiæ populo nouum sacerdotium & nouum sacrificium initiauit, vt videlicet nouum vinũ in vtres nouos mitteretur. Quod si granum frumenti cadens in terram & mortuũ tam mirabiliter omnia innouauit, multo magis in seipso rediuiuum cum fructu multiplicato resurgens cuncta fœcundauit, & non solũ spiritalibus rationabilis terræ incrementis, sed & ipsis quoq; terrenis seminibus hoc tẽpore ampliorem prouentum dedit. Vnde modo in germina erumpentis terræ tota hilarior facies, vario suorum fructuum ornatu omnem hactenus quasi mortuã rerum naturam resurgenti suo domino cõresuscitat: vbi arborum & herbarum grata venustas, diuerso quidem germinũ munere, paritamẽ gestu lætitiæ, singulari huic sólẽnitati festiua occurrit. De cœli autem nũc vsq; quodam modo tristi, tandem vero læta facie quid dicam, quæ aliquandiu iam densa caligine nubium adoperta aëris huius spacium omne turbauit? Et ecce repente quasi iusticia de cœlo in terrã prospiciente mira serenitas mũdo arridet, & in vnam lætitiam cœli & terræ vota concurrũt vt deum & hominem Christum cõmuni exultatione excipiant, qui communem vtrisq; pacem afferre venerat, & medium parietẽ maceriæ soluẽs, fecit vtraq; vnum. Hinc astrorum omnium fomes, splendor ille solaris suã frontem admodum rugatam iam iamq; expurgat: & quasi rex cõspicuus in diademate capitis sui, in die desponsationis suæ, & in die lætitiæ cordis sui cæteris stellis velut comitibus suis largiora luminis sui dona impendit. Luna enim ab ipso ortus sui die semper in quodã sui dispendio posita, ad paschalia gaudia pleno se lumine parat. Et vt cũcta breuiter perstringam, sicut omne quod in rebus subsistit diuina dispensatione hominis imperio seruit, sic de salute humana omnibus vna exultatio incumbit. Cum igitur pro homine omnis creatura tantis indiciis sua gaudia mõstret, consequẽs est vt ab hominibus ipsis testimonia tali lætitię nõ desint. Præfigurata est in protoplasto Adam Christi resurrectio, quia sicut ille post soporem surgens, Euam de latere suo fabricatam agnouit, ita Christus à morte resurgens ex vulnere lateris sui ædificauit Ecclesiam. Noë quoq; vir agricola cum plãtasset vineam, & inebriatus vino obdormisset, & discoopertus iaceret in tabernaculo suo, expergefactus à somno filio suo verecundiã suã non celanti maledictũ perpetuæ seruitutis imponens, Christum significauit: qui vineam suam fecit Ecclesiam, cuius amore poculo passionis inebriatus, & assumptæ carnis tegmi-

Marginal notes (left): *1.Corin.5.* *Esaia.53.* *Matth.9.* *Ioan.12.* B *Psal.84.* C *Gene.2.* *Gene.9.*

D ne nudatus à mortuis resurrexit, sicut ipse ait in Canticis, Expoliaui me tunica mea, quo modo induar illa? lo- *Cant.5.* nas vero qualiter & ipse in se domini mortem & resurrectionem expresserit, Euãgelicus sermo aperte declarat. Quia igitur fratres omnis creatura quodam charitatis officio nostræ saluti cõgaudet, nostrum est ex hoc nobis in vsum viuendi aliquid trahere: ne communis omnium lætitiæ ius suum in nobis amittat, quos causæ totius summa in capite spectat. Et primum quidem velut oues pascuæ domini, in ara cordis igne charitatis *Roma.12.* assati, nosmetipsos offeramus hostiam viuentem, sanctam, deo placentem: & azymis continentiæ, mortificata iam habentes membra nostra quæ sunt super ter- *Coloss.3.* ram, id est, fornicationẽ, immundiciam, & cætera viciorum ergastula declinem⁹, & in statione virtutũ sedem nobis aptemus: mortuis quoq; operibus abrenunciantes, fructum optimum vt terra bona afferamus, exemploq; bonæ arboris in omni bonitate & iusticia fructificemus. Ne vero & claritas solis nostræ desit cõuersationi, Luceat lux nostra coram hominibus, vt videat *Matth.5.* opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in cœlis est. Si igitur ita agentes vltimus nos dies inue- E nerit, erit nobis quandoq; in præmio ipsa quoq; corpo *Coloss.3.* rum resurrectio, vbi cum Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos apparebimus cũ ipso in gloria, qui viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

Eodem die, Sermo II.

Sermo CLI.

Ic se habet fratres charissimi: Sic se habet miseria nostræ conditionis & dei miseratio, vt tempus mœsticiæ, tempus lætitiæ præcedat: id est, vt prius sit tẽpus mœsticiæ, posterius tẽpus lætitiæ. Prius sit tẽpus laboris, posterius quietis, prius sit tẽpus calamitatis, posterius fœlicitatis. Sic se habet miseria nostræ cõditionis vt diximⁿ & diuina miseratio. Tẽpus enim mœsticiæ, laboris, miseriæ, peccata nostra nobis repererunt. Tempus vero lætitiæ, quietis, fœlicitatis, nõ venit de meritis nostris, sed de gratia saluatoris. Aliud meremur, aliud speram⁹. Meremur mala, speram⁹ bona. Hoc facit misericordia ei⁹ qui creauit nos. Sed tẽpore miseriæ nostræ & sicut scriptura loquitur, diebus natiuitatis nostræ nosse debemus vnde debeat esse ipsa tristicia. Tristicia eni sic est, quo modo stercus. *Tristicia quare vt stercus.* Stercus non loco suo positum immũdicia est. Stercus non loco suo positum, immundam facit domum: loco suo positũ, fertilem facit agrum. Videte stercoris locũ F ab agricola prouisum. Ait Apostolus, Et quis est qui me *2.Corin.2.* lætificet, nisi qui cõtristatur ex me: Et alio loco, Tristi- *2.Corin.7.* cia, inquit, secundum deũ pœnitentiam in salutem impœnitendam operatur. Qui secundum deum tristis est, in pœnitentiam tristis est de peccatis suis. Tristicia de iniquitate propriam iustiçiã parturit. Prius tibi displiceat quod es, vt possis esse quod non es. Quæ secundũ deum est, inquit, tristicia, pœnitentiã in salutem impœnitendam operatur. Pœnitentiam, inquit, in salutem. Qualem salutem: Impœnitendã. Quid est impœnitendam: Cuius te omnino pœnitere nõ possit. Habuimus enim vitã cuius nos debuimus pœnitere, habuimus vitam pœnitendã, sed non possumus peruenire ad vitam impœnitendam nisi per malæ vitæ pœnitentiam. Nunquid fratres vt dicere cœperã in massa tritici purgata inuenies stercus: Tamẽ ad illum nitorem, ad illam speciẽ & pulchritudinẽ per stercus peruenitur, reipublicæ fœditas via fuit. Merito etiam dominus dicit in Euangelio de quadã arbore infructuosa, Iam ecce triẽnium *Lucæ.13.* est quòd venio ad eam, & fructum in ea non inuenio,

G præcidam illam, ne mihi agrum impediat. Intercedit colonus: Intercedit iam securi imminente infructuosis radicibus, & penè feriēte, intercedit colonus, quo modo intercessit deo Moyses. Intercedit colon⁹ & dicit, Domine dimitte illam & hoc anno: Circūfodio ei & adhibeo cophinum stercoris: si fecerit fructum, bene: si quo minus, præcides eam. Arbor ista genus est humanum. Visitauit istam arborem dominus tempore Patriarcharum, quasi primo anno. Visitauit eam tempore legis & Prophetarum, quasi secūdo anno. Ecce in Euangelio tertius annus illuxit. Iam quasi pręcidi debuit, sed interpellat misericors misericordē. Qui enim se volebat exhibere misericordem, ipse sibi opposuit intercessorē. Dimittatur, inquit, hoc anno, circumfodiatur ei fossa: lignū est humilitatis, adhibeatur cophinus stercoris, si forte det fructum: immo quia dat fructum, ex parte non dat fructum, veniet dominus eius & diuidet eā. Quid est diuidet? Quia sunt boni & sunt mali. Modo autem in vno cœtu tanquam in vno corpore sunt constituti. Ergo fratres mei vt dixi, Stercoris locus opportunius dat fructum, importunius autem locum facit immundum. Nescio quis tristis est, Inueni nescio

H quem tristem: Stercus video, locum quæro, dic amice vnde tristis es? Perdidi, inquit, pecuniā. Locus immun- *2. Corin. 7.* dus, fructus nullus, audiat Apostolum, Tristicia mundi mortem operatur. Non solum fructus nullus, sed magna pernicies. Sic & de cæteris rebus ad gaudia secularia pertinētibus, quas res longum est enumerare. Video alium tristantem, gementē, flentem: Multum stercoris video, & ibi locū quæro. Et cum viderem tristem, flentem, inspexi & orantem. Orans nescio quid mihi bonę significationis ingessit. Sed adhuc locum quæro. Quid enim si iste orans, gemens, magno fletu mortem roget inimicis suis? Etiam sic iam plorat, iam rogat, iam orat, locus immundus, fructus nullus. Plus est quod inuenimus in scripturis: Rogat vt moriatur inimicus ipsius, *Psal. 108.* incidit in maledictionē Iudæ. Oratio eius fiat in peccatum. Inspexi alium rursus gementē, flentem, orantem, stercus agnosco, locum quęro. Intendi autem orationi *Psal. 40.* eius, & audito dicētē, Ego dixi domine miserere mei, sana animā meam quia peccaui tibi: Gemit peccatum: Agnosco agrū, expecto fructum: Deo gratias. Bono loco est stercus, non ibi vacat, fructum parturit. Hoc est vere tempus fructuosæ mœsticiæ, vt conditionē mor-

I talitatis nostræ, abundantiā tentationum, surreptiones peccatorū, aduersitates cupiditatum, rixas concupiscētiarum contra bonas cogitationes semper tumultuantium doleamus, hinc tristes sumus. Hoc tempus miserię nostræ & gemitus nostri, quadraginta dies illi significāt ante pascha. Lęticia vero quę posterior erit, quietis, fœlicitatis, vitæ æternæ, regni sine fine, quod nondum est, his diebus quinquaginta quibus diebus deo laudes dicuntur, significatur. Significātur enim nobis tempora, vnum ante resurrectionem domini, alterū post resurrectionem domini. Vnum in quo sumus, alterum in quo nos futuros esse speramus. Tēpus mœroris quod significant dies quadragesimæ, & significamus & habemus. Tempus autem lęticiæ & quietis & regni quod significant dies isti, significamus per hallelu ia, sed nondum habemus laudes. Sed nūc suspiram⁹ ad hallelu ia. *Hallelu ia quid?* Quid est hallelu ia? Laudate deum. Sed nondum habemus laudes, in Ecclesia frequentantur laudes dei post resurrectionem, quia nobis erit perpetua laus post re- *Matth. 25.* surrectionem nostram. Domini passio tempus nostrū significat in quo nunc flemus. Flagella, vincula, contu-

K meliæ, sputa, spinea corona, vinum fellitum, in spongia acetū, insultationes, opprobria, postremo ipsa crux, in ligno membra sacra pendentia, quid nobis significant nisi tempus quod agimus, tēpus mœroris, tempus mortalitatis, tempus tentationis? Ideo fœdum tempus, sed fœditas ista stercoris sit in agro, non in domo. Mœror sit de peccatis non de cupiditatibus fraudatis. Fœdum tempus, sed si bene vtatur, fidele tēpus. Quid fœtidius agro stercorato? Pulchrior fuit ager antequam cophinum stercoris haberet, perductus est ager ad fœditatē vt veniret ad vbertatē fidei. Ergo fœditas huius temporis signum est, sed nobis sit ista fœditas tempus fertilitatis. Videamus ergo cum Propheta quid dicat: Vidimus eum. Qualem? Non habentem speciem neque de- *Esaia. 53.* corem. Quare? Alium prophetam interroga: Dinume- *Psal. 21.* rauerunt omnia ossa mea. Dinumerata sunt ossa pendentis. Fœda species, crucifixi species, sed ista fœditas pulchritudinem parturit. Quam pulchritudinem? Resurrectionis: Quia speciosus forma præ filiis hominū. *Psal. 44.* Laudemus ergo fratres dominū, quia eius fidelia promissa retinemus, nondū accepimus. Parum putatis, quia promissorem tenemus, vt iam debitorem exigamus? Promissor deus debitor factus est bonitate sua, nō prę- L rogantia nostra. Quid ei debemus, vt eum debitorem teneamus? An forte quod audistis in psalmo: Quid re- *Psal. 115.* tribuam domino. Primo quando dicit, Quid retribuā domino, verba sunt debitoris, non debitum exigentis. Prærogatum est illi, Quid retribuā domino. Quid est, quid retribuam? Rependam. Pro qua re? Pro omnibus quæ retribuit mihi. Quid retribuit mihi? Primo nihil eram & fecit me, perieram quæsiuit me, quærens inuenit me, captiuum redemit me, emptum liberauit me, de seruo fratrem fecit me. Quid retribuam domino? Non habes quid retribuas. Quando ab illo totum expectas, quid habes retribuere? Sed expecta. Nescio quid vult dicere. Cur quærit: Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Circumspiciens vndiq; quid retribuat, quasi inuenit, Quid inuenit? Calicem salutaris accipiam. Retribuere cogitabas, adhuc accipere quęrebas. Vnde rogo? Si adhuc accipere quæris, adhuc debitor eris, quando retributor. Si ergo semper debitor eris, quando retribues? Non inuenis quod retribuas, nisi quod dederis non habebis. Vide quādo dicebas. Quid retribuam, ad illud pertinet quod dixisti: Omnis homo mendax. Qui enim voluerit dicere, quia retribuet ali- M quid deo, mendax est: (Omnia ab illo speranda sunt, à nobisipsis præter illum nihil nisi forte peccatum,) & mēdacium de suo loquitur. Vere plene de suo abūdat homo, mendacium omnino hic habet & thesaurum mendaciorum, cor suum mentiatur quātum potest nō deficit, fingat quicquid potest, mentiatur quicquid potest. Quare? Quia quod gratis habet, de se habet, non illud emit. Quando venitur ad veritatem, si verax vult esse, non erit de suo. Mendax Petrus de suo. Vbi men- *Matth. 16.* dax? Pręmisit nobis dominus passionem, & dicit, Absit *Psal. 115.* à te, non fiat illud. Omnis homo mendax. Vnde mendax? Ipsum dominum audi: Non sapis quę dei sunt, sed quæ sunt hominis. Verax autem Petrus. Quādo? Tu es Christus filius dei viui. Vnde ista veritas homini mendaci? Ecce homo dicit, Tu es Christus filius dei viui. Quis dicit? Petrus. Quid erat Petrus? Homo qui dixit verum. Certe omnis homo mendax. Ecce, ecce lingua eius, ecce lingua de lingua eius. Quo modo omnis homo mendax? Audi, quia omnis homo mendax, quia de suo. Ergo vnde Petrus verax? Audi ipsam veritatem,

Beatus

A Beatus es Simon bar Iona. Vnde beatus? De suo? Absit, quia tibi non reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Laudemus ergo dominum fratres charissimi, laudemus deum, dicamus hallelu ia. Significemus istis diebus diem sine fine. Significemus locũ immortalitatis, tempus immortalitatis. Festinemus ad do-
Psal.83. mum æternam. Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Lex dicit, scriptura dicit, veritas dicit: Venturi sumus ad domum dei quæ est in cœlis. Ibi non quinquaginta diebus deum laudabimus, sed quemadmodum scriptum est: In secula seculorum. Videbimus, amabimus, laudabimus. Nec quod videbimus deficiet, nec quod amabimus peribit, nec quod laudabimus tacebit. Sempiternũ totum erit, sine fine erit. Laudemus, laudemus, sed non solis vocibus, laudemus & moribus, laudet lingua, laudet vita, sed habeat charitatem infinitam cum vita; per Iesum Christum dominum nostrum, qui &c.

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in Euange-
Ioan.20. *lio secundũ Ioannem, Maria stabat ad monumentum &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

B *Feria sexta Pascha: Sermo I.*

Sermo CLII.

Arrationem resurrectionis domini nostri Iesu Christi secundum euangelistam Ioannem hodie lectam scitis, & commendaueram vobis secundũ omnes quatuor Euangelistas istis diebus resurrectionẽ domini recitari. De his ergo quæ audistis illud tãtum solet moueri, quare dixerit dominus Iesus mulieri quærẽti corpus eius, & eum iã viuum
Ioan.20. agnoscenti, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Dixi autem vobis & meminisse debetis, non omnia omnes dicere, sed dici ab aliis quæ ab aliis prætermissa sunt: nõ tamen ita vt inter se repugnãre credendi essent, sed absit contentio, & assit pietas in-
Matth.28. telligentis. Nam sicut legitur apud Euangelistam Matthæum, postea quàm resurrexit occurrit duabus mulieribus, in quibus & ista erat: & dixit eis, Auete. Illæ autem accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eũ. Et vtique ad patrem nondum ascenderat. Quo modo huic dicitur: Noli me tangere, Nondum enim ascendi ad patrem meum? Sic enim verba ista videntur sonare, quasi tunc eum posset tangere Maria, quando ascendisset in cœlum. Si in terra positum nõ tangit, in cœlo se-
C dentem quis mortalium potest tangere? Sed ille tactus, fidem significat. Tãgit Christum, qui credidit in Christum. Nam & illa mulier quę fluxum sanguinis patieba-
Luca.8. tur, apud seipsam ait: Si tetigero fimbriam vestimenti eius salua ero. Fide tetigit, & sanitas subsecuta est quam præsumpsit. Denique vt nos sciamus quid sit vere tãgere, dominus continuo dixit discipulis suis: Quis me tetigit? Et dixerunt discipuli: Turbæ te comprimũt, & di-
Ioan.20. cis quis me tetigit? Et ille, Tetigit me aliquis. Quasi diceret: Turba premit, fides me tangit. Videtur ergo istã Maria cui dixit dominus, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum: Ecclesiæ gestare personam, quæ tunc in Christum credidit, cum ascẽdisset ad patrem. Ecce vos interrogo quando credidistis, interrogo Ecclesiam toto orbe terrarum diffusam, cuius persona erat in vna fœmina: & vna voce mihi respondet, Tunc credidi cum Iesus ascendisset ad patrẽ. Quid est tunc credidi, nisi tunc tetigi? Multi carnales Christum tantummodo hominem putauerunt, diuinitatem in illo latentem non intellexerunt: & ideo bene nõ tetigerunt, quia non bene crediderunt. Vis bene tangere? Intellige Christum vbi est patri coæternus, & tetigisti. Si autem hominem putas & nihil amplius putas, tibi non- D
dum ascẽdit ad patrem. Adhibuit ergo dominus Iesus speciem corporis hominis sensibus, ad confirmandam carnis resurrectionem. Nihil nos docere voluit osten- 1.Cor.4.
dẽdo se viuum in corpore post resurrectionem suam, nisi vt credatur à nobis resurrectio mortuorum, donec veniat dominus & illuminet abscondita tenebrarum. Quid est hoc? Audi quod sequitur: Et manifestabit cogitationes cordis. Cor videre dei est, hominum autem non est, nisi de his quæ manifesta sunt iudicare. Modo ergo cogitationes nostræ nobisipsis singulis quibusque in luce sunt, quia nouimus eas, sed proximis nostris in tenebris sunt, quia non vident eas. Ibi quod nosti te cogitare, & alter sciturus est. Quid times? Modo vis abscõdere, modo times publicare cogitationes tuas. Forte enim aliquid mali aliquãdo cogitas, forte aliquid turpe, forte aliquid vanum. Nihil ibi nisi bonum, nihil ibi nisi honestum, nihil ibi nisi verũ, nihil ibi nisi purum, nihil ibi nisi syncerũ. Quando ibi fueris, quid cogitabis? Quo modo vis videri modo faciem tuam, sic tunc voles videri conscientiam tuam. Nam & ipsa agnitio charissimi, nonne omnium nostrum erit? Ibi erit inuicẽ agni- E
tio. Sic videbunt omnes & multo excellentius, quo modo hic solent videre Prophetæ. Diuinè videbũt, quando de deo pleni erũt, nec quod offendat erit, nec quod lateat cognitorem. Erunt ergo ibi membra integra, etiam quę hic pudenda, ibi tamen pudenda non erunt. Non ibi erit solicitum integritatis decus, vbi non erit libidinis dedecus. Ecce etiam hic vbi omnium nostrorum operum necessitas mater est, quæ necessitas tunc non erit, tamen inuenimus aliqua quæ deus posuit in corporibus ad nullos vsus, sed ad solum decus. Nulla ibi erit corruptio, nulla deformis prauitas, nulla ærumnosa necessitas, sed interminatę æternitatis pulchra veritas, summa fœlicitas. Sed dicis mihi: Quid acturus sum? Nulla actio tibi videtur stare, videre, amare, laudare? Ecce dies sunt sancti, qui post resurrectionem domini celebrantur, significant futuram vitam post resurrectionem nostram. Sicut enim quadragesimæ dies ante pascha, significauerũt laboriosam vitam in hac ærumna mortali, sic isti dies læti significant futurã vitam vbi erimus sine fine cum domino regnaturi. Vita quę significatur quadragesima ante pascha, modo habetur: vita F
quæ significatur quinquaginta diebus post resurrectionem, non habetur sed speratur & sperando amatur. Et in isto amore deus qui promisit ista laudatur, & ipsæ laudes hallelu ia sunt. Quid est enim hallelu ia? Verbum est Hæbræum. Hallelu ia, laudate dominum: Hallelu ia: laudate deum. Canamus & inuicẽ nos excitemus ad laudandum deum, necnon cordibus melius quàm cithara cordis dicimus laudes. Deo canamus hallelu ia, & cum cantauerimus, propter infirmitatem recedimus vt corpora reficiamus. Quare reficimus nisi quia deficimus? Deinde tanta est infirmitas carnis, tanta huius vitę molestia, vt quælibet magna res veniat in fastidio. Quo modo desideramus istos dies ad annum venturos cum modo abierunt, & quanta auiditate ad illos venimus per temporis interuallum? Si diceretur nobis sine cessatione dicite hallelu ia, excusaremus. Quare excusaremus? Quia lassi non possumus, quia & ad ipsum bonum fastidio fatigaremur, vbi nullus est defectus, nulla fastidia. State, laudate qui statis in domo domini, in Psal.133.
atriis domus dei nostri. Quid quæris, quid ibi facturus Psal.83.
sis? Beati ait qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te.

Eodem

G *Eodem die.* *Sermo II.*

Sermo CLIII. S Acramentum dilectißimi dominicæ resurre-
ctionis diuina voluit prouidentia variis figu-
ris rerum & prophetarum oraculis aliquoties
præsignari, quatenus per omnes seculi laben-
tis ætates omnis sanctorum spes ad illum tenderet so-
lum qui est expectatio omnium gentium. Vnde illud
quod in ipso mundi nascentis exordio mater omnium
Gene.2. viuentium Eua de costa viri dormientis est producta,
matrem credentium Ecclesiam ex latere Christi in cru-
ce morientis monstrat exortam, sicut in actu euigilan-
1.Cor.15. tis Adæ figura est domini resurgẽtis à morte. Vnde di-
cit Apostolus, Factus est primus homo in animã viuen-
Gene.9. tem: secundus homo in spiritum viuificantem. Noë ve-
ro qui in opere areç & ipso suo nomine requiem dei in
sanctis significat, in eo vel maxime redemptoris nostri
figuram repræsentat, quòd cum esset ægricola vineam
plãtauit, & vini poculo ebriatus, in suo tabernaculo est
denudatus. Quæ res ad illum proprie spectat, qui calice
passionis adeo factus est ebrius, vt ipso tegmine corpo-
ris nudaretur ad tempus, & statim in resurrectione eui-
H gilans, illis daret benedictionem qui in mysterio vene-
rantur eius passionem, irrisoribus autem suis dignam
Psal.22. maledictionem. De quo calice dicit Psalmista, Calix
Ioan.18. meus inebrians, quàm præclarus est. Et in Euãgelio do-
Exod.7. minus, Calicem quem dedit mihi pater, non bibam il-
lum? Virga quoque Moysi in terram proiecta & in dra-
conem conuersa, cum teneretur per caudam rediit ite-
rum in virgam: quia illa potestas diuinæ maiestatis de
cœlo descendens ad terram pro nobis voluit esse mor-
talis, sed post peractã carnis assumptæ dispensationem,
Ionæ.2. recepit se ad paternæ dexteræ sedem. De Iona quem ab-
sorptum piscis euomuit illæsum in aridam, euidentem
habemus ipsius domini sententiam, quòd sicut ille fue-
Matth.12. rit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, ita fo-
ret hominis filius in corde terræ. Extant & alia quàm
plurima de hac solennitate solennitatum sancta præ-
conia, quibus omnibus astipulatur & ipsa temporum
ratio, quę paschalem terminum vernali dedicauit ęqui-
noctio, expectato duntaxat sequente primi mensis ple-
nilunio: vt sicut ab inferioribus sol in altum proficiens,
primo nunc adæquat longitudine noctes, luna etiam
I per diuina suæ lucis incrementa videtur esse plenissi-
ma: ita resurgens ab inferis sol iustitiæ, Ecclesiam cate-
nis in tenebris constitutam suo illustraret lumine. Hęc
sunt sacrosancta huius diei paschalia gaudia, hæc secu-
lis omnibus desiderata & prædicata solennia, quæ nos
semper animo venerari, semper opere pro modulo no-
stro iustum est imitari, sicut dicit Apostolus Ioannes,
1.Ioan.2. Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambu-
lauit, & ipse ambulare. Et ille quidẽ pro nobis ad tem-
pus crucifixus, nos quotidie crucem tollere, & ipsum se-
qui oportet. Mortem ille ad horam gustauit, nos sem-
per debemus mortificare membra nostra quæ sunt su-
per terram, fornicationem, immundiciam, & cætera.
Resurrexit ille à mortuis, resurgere nos iubemur à vi-
Ephe.5. ciis, dicente Apostolo, Surge qui dormis, & exurge à
mortuis, & illuminabit te Christus. Quod si modo car-
nem nostram pro Christo cum vitiis & concupiscen-
Rom.6. tiis crucifixerimus, complãtati etiam similitudini mor-
Colos.3. tis eius, mortificatione viciorũ fuerimus, cum Christus
apparuerit vita nostra, tunc & nos apparebimus cũ ipso
in gloria, qui cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat
in secula seculorum, Amen.

Eodem die, *Sermo III.* K

D Eus misericordiæ & iustitiæ hodie resurrexit Sermo
à mortuis per potentiam patris, vt Paulus ait, CLIIII.
Qui suscitauit eum à mortuis. Et propheta, Galat.1.
Inter mortuos liber est. In quo & nos omnes pòst resur- Psal.87.
gemus & viuemus. Quia enim præstitit nobis ducatum
ad regnum suum, iubemur & nos præparare viã domi-
no, hoc est, humilitatem, dilectionẽ dei & proximi, iu-
stitiam, bonitatem, integritatem, patientiã, charitatem,
prudentiam, pietatem & innocentiã. Hæc omnia præ-
cepit nobis dominus per semetipsum exemplis, qui per
agnũ significatur. Quæritur ergo, quare agnus iste non
die, sed ad vesperã immoletur: Hęc causa manifesta est.
Dominus enim noster ac saluator in consummatione
seculorum passus est, vt Ioannes ait, Filioli mei, nouissi- 1.Ioan.2.
ma hora est. Hodie fides Ecclesię cõfirmata est in Chri- Gene.22.
sto, & in semine Abrahæ omnes gentes benedicũtur, ac
saluator mundi innotuit, & plenam supernis ciuibus &
hominibus læticiam cõtulit, cum viuum se post passio-
nem suã præbuit iuxta promissum suum. Bene quoque
dominicus sermo ac resurrectio domini cõiunguntur.
Venerabilis est hęc dies, qui dominicus dies, & dies pri- L
mus atq; perfectus est, & dies clarus, in quo visa est pri-
ma lux. In quo transgressi sunt filij Israël mare rubrum Gene.1.
siccis pedibus, & in quo pluit manna filiis Israël in de- Exod.14.
serto, & quo dominus baptizatus est in Iordane, Quo Exod.16.
vinum de aqua in Chana Galilææ factum est. Quo be- Matth.3.
nedixit dominus quinque panes, quibus satiauit quin- Ioan.2.
que millia hominum. In quo resurrexit dominus à mor- Matth.14.
te. Quo intrauit dominus in domos clausas, vbi erant Ioan.20.
discipuli congregati propter metum Iudæorum. In quo
spiritus sanctus descendit in Apostolos. Et in quo spe- Acto.2.
ramus dominum nostrum Iesum Christũ ad iudicium
venturum. In quo die omnis creatura reformabitur in
melius, vt sol & luna septuplum lumen accipiãt, & san-
cti homines vitam æternam propter merita bonę obe-
dientiæ recipiant à deo.

Sabbato post diem sanctum Paschæ. *Sermo I.*

E T hodie resurrectio domini recitata est de Sermo
sancto Euangelio, Lectum est enim Euange- CLV.
lium secundum Ioannem, audiuimus quæ in
aliis libris Euangelij nõ audieramus. Omni-
bus quidem communis est prædicatio veritatis, & de M
fonte vno omnes biberunt. Sed in prædicatione Euan-
gelij, sicut sępe commonui charitatem vestram, alia om-
nes, alia tres, alia duo, alia singuli posuerunt. Modo er-
go quod audiuimus secundum Ioannem Euangelium,
quia Maria vidit dominum, & dixit ad eam dominus,
Noli me tangere, nondũ enim ascendi ad patrem, solus
Euangelista Ioannes commemorat. Hinc ergo loquen-
dum est sanctitati vestræ. Visis enim linteaminibus in
sepulchro, dominum non resurrexisse crediderant, sed
ablatum esse. Ipse Ioannes, seipsum enim dicit, quem di- Ioan.20.
ligebat Iesus, cum audisset denunciantibus mulieribus
& dicentibus, Tulerunt dominũ meum de monumen-
to, cucurrit cum Petro, & attendit in monumẽtum, vi-
dit sola linteamina, & credidit non quia resurrexerat,
hoc sequentia verba testantur. Sic enim scriptum est,
quod modo audiuimus. Attendit, vidit & credidit, nõ-
dũ enim sciebat scripturas, quia oportebat eum à mor-
tuis resurgere. Ergo qui credidit quod fidei non erat
hoc credidit: credidit, sed falsum credidit. Apparuit ei
postea dominus, fugauit falsum, insinuit verum. Ta-
men illud quod solet mouere lectorẽ & auditorẽ non
incuriosum neque negligentem, quo modo sit dictum,
Noli

A Noli me tangere,nondum enim ascendi ad patrem:hic
videamus domino ipso adiuuāte,quid dictum sit. Mo-
uet enim hoc quidē,Noli tangere, nondum enim ascē-
di ad patrem.Quando enim ascendit ad patrem? Sicut
Act.1. indicat Actus Apostolorum,quadragesimo die post re-
surrectionem suam , quem diem in nomine ipsius cele-
braturi sumus : tunc ascendit ad patrem,tūc eum disci-
puli qui manibus tetigerunt,oculis deduxerunt. Tunc
sonuit angelica vox,Viri Galilæi , quid statis aspiciētes
in cœlum?hic Iesus qui assumptus est à vobis, sic veniet
quo modo eum vidistis euntem in cœlum.Si ergo tunc
ascendit ad patrem,quid dicimus fratres mei? Maria nō
poterat eum tangere in terra stantem, & poterat tange-
re in cœlo sedentem?Si hic non poterat,quanto minus
poterat ibi? Quid est ergo, Noli me tangere,non enim
ascendi ad patrem?Sic enim sonāt verba, tanquam di-
ceret,tunc me tange cum ascendero, antequam ascen-
dam noli me tangere. O domine hic es & non tango,
cum ascenderis tāgam? Deinde si antequam ad patrem
ascenderet tactum horrebat humanum , quo modo se
discipulis non solum videndum,sed etiam contrectan-
Luca.24. dum præbuit quando dixit,Quid cogitatis in cordibus
B vestris? Videte manus meas,& pedes meos , palpate &
videte,quia spiritus carnem non habet,sicut me videtis
habere . Incredulus etiam ille discipulus Thomas teti-
git latus perforatum, & exclamauit, Dominus meus &
deus meus.An forte aliquis insipiens dixerit, antequam
ad patrem ascenderet,viri eum poterant tāgere, mulie-
res autem non poterant, nisi cum ad patrem ascēderet.
Absurda est ista cogitatio , & peruersa sentētia.Prorsus
quod audiuit Maria , audiat Ecclesia . Hoc omnes au-
Ioan.20. diant,deum intelligant, omnes faciant . Quid ergo est,
Noli me tangere,nondū enim ascēdi ad patrem? Quod
me vides,hominem solum putas,patri ęqualem esse ad-
huc nescis:noli me tāgere talem, noli in hominem so-
lum credere,sed verbū æquale genitori intellige. Quid
ergo est,Noli me tangere?Noli credere.Quid noli cre-
dere?Quia hoc solum sum quod vides. Ascendā ad pa-
trem,& tunc tange. Tibi ascendo , quando intellexeris
æqualem.Quando me putas minorem,nondum ascen-
do tibi.Tangere autē,credere esse puto : quia facile pos-
sumus intelligere de illa muliere quæ tetigit fimbriam
Luca.8. vestimenti Christi,& salua facta est. Recordamini Euā-
C gelium,Dominus Iesus Christus ibat ad visitandam ar-
chisynagogi filiam , quæ primò nunciata fuit infirma,
postea mortua.Illo pergente,ecce mulier de transuerso
venit , quæ fluxum sanguinis patiebatur per duodecim
annos,& in medicis frustra curātibus , & non sananti-
bus,omnia sua cōsumpserat , dixitq; in corde suo,Si te-
tigero fimbriam vestimēti eius,salua ero.Hoc ipsum di-
cere,iam tangere fuit. Denique audi sententiam, cū sal-
ua facta esset secundum fidem suam, ait dominus Iesus
Christus,Tetigit me aliquis. Et discipuli, Turbæ te cō-
primunt,& dicis,quis me tetigit?Et ille,Tetigit me ali-
quis,nam ego scio virtutem exisse de me . Gratia præ-
cessit vt illa sanaretur, non vt ille minueretur , Dicunt
ergo discipuli,Premunt te turbæ, & tu vnum aut vnam
sensisti. Et ille,Tetigit me aliquis, illæ premunt, ista te-
tigit.Quid est,illæ premunt,ista tetigit? Iudæi affligunt,
Ecclesia credidit.Secundum hunc ergo intellectū,quo-
niam videmus mulierem tetigisse, quod est credidisse,
Ioan.20. secundum hoc ergo dictū est ad Mariam,Noli me tan-
gere,ascendam & tange. Tunc enim tange,quando co-
Ioan.1. gnoueris,In principio erat verbum, & verbū erat apud
deum,& deus erat verbum. Verbū quidem caro factum
est,verbum incontaminatum,immaculatum, immuta- D
bile manet, integrum. Sed quia tu hominem solum vi-
des, verbum non vides,nolo credas in carne, & relin-
quas verbum,totus Christus tibi appareat, quia æqualis
est patri in verbo.Noli ergo,inquit,modo tangere,scio
quia nondum vides quid sim.Ecclesia ergo, cuius figu-
ram Maria gerebat,audiat quod audiuit Maria . Tāga-
mus omnes,si credamus,iam ascendit ad patrem, sedet
ad dexterā patris . Cōfitetur hoc hodie vniuersa eccle-
sia,Ascendit in cœlum,sedet ad dexterā patris. Hoc au-
diunt qui baptizantur, hoc credūt antequam baptizen-
tur.Quando ergo credunt,Maria tangit Christum . In-
tellectus obscurus & sanus,incredulis clausus, fide pul-
santi est apertus. Ipse ergo dominus Iesus Christus , &
ibi est,& nobiscum est , & cum patre est, & in nobis est,
& ab illo non recedit, & nos non deserit, & orare do-
cet vt magister,& cum patre exaudit vt filius.

Eodem die, Sermo II.

DIgne fratres charissimi piis studiis exultemus *Sermo*
in Christo sub pręsenti solennitate,in qua no- *CLVI.*
bis inferorum dominus diues spoliis redditus
est,in qua rediit celsitudo de profundis, lux de
tenebris,vita de mortuis.Ecce quantū pro salute ouium E
perditarū benigna pij pastoris solicitudo discurrit. Sub
vno eodemq; tempore & hominem vsque ad paradi-
sum reuocare dignatur, & mortē vsque ad inferna per-
sequitur,gloriosius captiuandā in regno suo,& magni-
ficentius in suis sedibus triumphādam . Ad descensum
itaq; cœlestis domini profundū inferi pāditur, peregri-
num sibi lumen inferni nox ęterna miratur.Expauit er-
go nox subito nō suum mortuum, immo expauit mor-
tem suam. Aderat enim ille qui dudum per prophetam
suū dixerat , O mors ero mors tua, ero morsus tuus in- *Osee.13.*
ferne.Et ideo non solū in eo inuenire non potuit quod
teneret, sed eos quos antea retinebat reuocari ad su-
peros se nolente conspexit,& quem debitorē suum pu-
tabat, exactorem potius experta est . Et quē quasi capti-
uum inferni vinculis astringendum esse credebat, quasi
liberatorem cum recepta captiuitate redire mirata est:
sic quem descensione hominem iudicauerat , deum re-
gressione cognouit. Potuerat quidem dominus noster
fratres charissimi hostē humani generis sola maiestate
prosternere sine incarnationis humilitate , sine certa-
mine passionis : sed homo qui proprio transgressionis E
crimine tenebatur obnoxius,qui per culpam suā incur-
rerat seruitutem,non violentia liberandus fuit, sed mi-
sericordia redimendus. Et quia deus æquitas & iusticia
est , ipse sibi lex est . Et quia homo iudicij & iuris sui ac
liberi arbitrij præditus voluntate , qui voluntarius rue-
rat,iniustum erat vt erigeretur inuitus , æquius & salu-
brius fuit,vt qui per superbiā à diabolo persuasus fuerat
ad mortem,à deo per humilitatē solidaretur ad vitam.
Iusto ergo ordine qui per calliditatē maleuoli serpentis
nō impulsus sed seductus fuerat ad perditionē,rursum
per sapientiam beneuoli redemptoris nō compellitur,
sed ducitur ad salutem , vt qui cum sua voluntate cor-
ruisse videbatur, cum sua rursus voluntate repararetur,
vt esset virtuti ac remunerationi locus. Non enim præ-
ripuit eum per violētiam suam,sed potius per iusticiam
& beneuolentiam solidat & eruit ad vitam : quia beni-
gnitas prouocantis etiam meritū desiderat acquiescen-
tis,& dignātissimi medici studium, infirmi requirit as-
sensum. Cuius ineffabilem ad eruēdos nos dignitatem,
etiam præsens Euangelij lectio declarauit. At enim, si- *Ioan.20.*
cut audistis,Cum esset sero die illo vna sabbatorum,ve-
nit Ie-

G nit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio discipulorum
suorum. Quid mirum si dominus ad discipulos glori-
ficatum corpus claustris stupentibus intromisit, qui illę-
so materni pudoris signaculo, ianuam mundi huius in-
Lucæ.2. trauit? Cuius ortum naturæ nesciunt, non dubites si po-
tentiam exercere videas triumphantem, quem tam stu-
Matth.27. penda perspicis egisse nascentem. Quid hic responde-
bunt Iudæi, sepulto domino descendentes & signantes
lapidem cum custodibus? Quæ cum ita sint, quo modo
eum repellere potuit obiectus repaguli, quem nō coër-
cuerat pondus sepulchri? Immo quo modo eum obse-
rata domus excludere potuit, quē includere mortis por-
ta non potuit. Quid mirum si substantiam corporis no-
stri per clausa ostia transmisit, cui etiam penetrabilia su-
pernorum, & solis angelis familiare secretū patere cō-
suevit? Cum ergo dixissent alij discipuli, vidimus domi-
Ioan.20. num, respōdit Thomas & dixit eis, Nisi videro, inquit,
in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum
meum in locum clauorum, & mittam manū meam in
latus eius, non credam. Quàm bona ignorātia quæ eru-
diuit ignaros, quæ instruxit incredulos. Quàm bona in-
H fidelitas, quæ seculorum fidei militauit. Nisi videro, in-
quit, in manibus eius fixuram clauorum. Vox ista inqui-
rentis est, non negantis. Dum hoc dicit, doceri voluit,
cōfirmari desiderauit: & ideo ad eum dominus ita ait,
Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer
manum tuam, & mitte in latus meum, Dum benignum
præbet veritas moderata responsum, in Apostolo suo
non dubitationis vicium, sed solicitudinis instruxit af-
fectum. Quia ergo illo in tempore tanti mysterij noui-
tas versabatur, merito curiosæ perscrutationis non est,
sed vtilitas exclusa accedit, quod in his Apostoli verbis
mundi vtilitas agitur. Vnius interrogatio vniuersitatis
est instructio. Ostendit ergo manus & latus. Necessariū
enim erat, vt manifestarum præsens expresio cicatri-
cum crucifixi corporis faceret fidem, quia splendor no-
uæ lucis pristinā obduxerat veritatem, & cognitionem
quodam modo claritas obscurauerat. Visis ergo cica-
tricibus, respondit Thomas & dixit, Dominus meus &
deus meus. Nouo genere vestigia vulnerum diuinitati
perhibent testimonium, quia templum erat dei indu-
mentum corporis vulnerati. Duas hoc loco in Christo
mirare substātias. Fixuram perspicit corporis, & deum
I prædicat maiestatis. Vbi sunt qui dicunt animas nouis,
in quibus antea non vixerunt, corporibus induendas?
Ecce in resurrectionis authore hocipsum video resur-
rexisse quod cecidit, & ideo mortui dormire dicuntur,
Psal.40. iuxta prophetam, Nunquid qui dormit non adiiciet vt
resurgat? Quare mortem somno assimilauit? Quia in
vno eodemq; homine, nunquid alter est qui in somno
resoluitur, alter vero qui in eiusdem somni stupore ad
vigilandi officia suscitatur? Non vtique, sed ipsa absque
dubio membra euigilasse credēda sunt, quæ dormitio-
nis stupore laxata sunt. Ita mors corporis quod in pul-
uere cōfectura susceperit, idem ipsum discussa restituit,
nec rude, sed rediuiuū vas cognatus spiritus recogno-
scit. Et propterea mysteriū resurrectionis etiam de mi-
nimis exponēs, ita Apostolus loquitur, resurrectionem
1.Corin.15. grano tritici comparans. Etenim tu quod seminas non
viuificatur, nisi prius moriatur. Si quando, vt moris est,
fruges botri sulcis agricola fœnerante creduntur, nun-
quid aliud est quod sepelitur in semina, aliud quod vi-
rescit in germina? Sed singula quæque corpora non de
nihilo, sed sui origine producuntur, & recentia de vete-
ribus innouantur. Cum autem de resurrectione loque-
retur Apostolus, dicēs, Quod seminas non viuificatur, K
nisi prius moriatur: vides quia mors quod susceperit,
hoc refundit? Et vnicuique, inquit, seminum proprium
corpus. Non vtique à genere suo alienum, sed naturæ
suæ proprium, & de materię suæ qualitate reparatū. Re-
uocabitur ergo in contubernium pristinum animæ &
corporis vnitas, & nullis vnquam seculis dissocianda
germanitas. Nostrū est gratia authoris & redemptoris
inniti, vt ad illorum numerum pertinere videamur, de
quibus Apostolus dicit, Simul rapiemur obuiā Christo 1.Thess.4.
in aëra & in nubibus, & sic semper cū domino erimus.
Dignum enim esse iudicauit, vt germana corporis ani-
mæq; substantia cum Christo simul regnet in cœlis, quę
Christo seruiuit in terris.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Vna sabbati Maria Magdalene venit mane: & cætera, quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan.20.

Item eodem die alius sermo de epistola, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum XX.

Dominica in octauis Pascha, ad competentes. L

Sermo I.

PAschalis solennitas hodierna festiuitate con- Sermo
cluditur, & ideo hodie neophytorum habitus CLVII.
commutatur, ita tamen vt candor qui de ha-
bitu deponitur, semper in corde teneatur. In
qua quidem primū nobis agendum est, vt quia pascha-
les dies sunt, id est, indulgentiæ ac remissionis, ita à no-
bis sanctorū dierū festiuitas agatur, vt relaxatione cor-
porum puritas non obfuscetur, sed potius abstinētes ab
omni lusu, ebrietate, lasciuia, demus operam sobrię re-
missioni ac sanctę sinceritati, vt quicquid modo corpo
rali abstinentia nō acquirimus, mentium puritate quæ-
ramus. Ad omnes quidem pertinet sermo, quos cura no
stra complectitur: veruntamen hodie terminata sacra-
mentorum solennitate, vos alloquimur nouella germi-
na sanctitatis, regenerata ex aqua & spiritu sancto, ger-
men pium, examen nouellum. Flos nostri honoris, & Philip.4.
fructus laboris, gaudium & corona mea, omnes qui sta-
tis in domino. Apostolicis verbis vos alloquor, Ecce Roma.13.
nox pręcessit, dies autem appropinquabit, Abiicite ope-
ra tenebrarū, & induite vos arma lucis, sicut in die ho-
neste ambulemus. Nō in comessationibus & ebrietati- M
bus, non in cubilibus & impudiciciis, non in conten-
tione & æmulatione, sed induimini dominum Iesum
Christum. Habemus, inquit, certiorem propheticū ser- 2.Petri.1.
monem, cui benefacitis intendentes tanquam lucernæ
in obscuro loco, donec dies lucescat, & lucifer oriatur
in cordibus vestris. Sint ergo lumbi vestri accincti, & Lucæ.12.
lucernæ ardentes, & vos similes hominibus expectanti-
bus dominum suum quando reuertatur à nuptiis. Ecce
dies aduenerūt, in quibus dominus dicit, Pusillū, inquit, Ioan.16.
& nō videbitis me, & iterum pusillum, & videbitis me.
Hæc est hora de qua dixit, Vos tristes eritis, seculum au
tem gaudebit: id est, vita ista tentationibus plena in qua
peregrinamur ab eo. Sed iterum, inquit, videbo vos, & 2.Cor.5.
gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tol-
let à vobis. Cuius spei tam gratum & tam gratuitum
etiam pignus sanctum spiritum accepimus, qui in cor-
dibus nostris inenarrabiles gemitus operatur sancto-
rum desideriorum. Concepimus enim, sicut ait Esaias,
parturiuimus spiritum salutis. Et mulier cum parturit, Esaiæ.26.
ait dominus, tristicia est illi quia venit dies eius, sed cū Ioan.16.
peperit fit gaudium, quoniam natus est homo in seculo.

Hoc

A Hoc eſt gaudium quod nemo aufert à nobis, quo in æ-
ternæ vitæ lucem ex hac fidei conceptione transfundi-
mur. Nunc ergo ieiunemus & oremus, cum dies partu-
ritionis eſt. Hoc totũ corpus Chriſti, in toto orbe diffu-
ſum, id eſt, tota hæc agit Eccleſia, & illa vnitas quæ di-
Pſal.60. cit in Pſalmo, A finibus terræ ad te clamaui, dũ anxia-
retur cor meum. Vnde iam nobis elucet, cur quadrage-
ſima inſtituta ſit huius humiliationis ſolennitas. Qui e-
nim à finibus terræ clamat cum anxiaretur cor eius, à
quatuor orbis terræ partibus clamat, quas frequẽter etiã
ſcriptura commemorat, Oriẽte & Occiduo, Aquilone
& Meridie. Per hoc totum ille decalogus legis, iam nõ
per literam tantummodo metuendus, ſed per gratiam
charitatis implẽdus, indictus eſt. Vnde quater multipli-
catis decem, videmus quadraginta cõpleri. Sed adhuc
Exod.20. in labore tẽtationis cum venia delictorum. Quis enim
perfecte implet, Non concupiſces? Vnde ieiunãdum &
orandum à bono tamen opere non ceſſandum. Cui la-
bori merces illa redditur in fine, quæ denarij nomine
nuncupatur. Sicut autem ternarius à tribus, quaterna-
rius à quatuor, ita denarius à decẽ nomen accepit. Qui
B coniunctus quadragenario, tanquã merces labori red-
ditur. Quinquagenarij numeri figura tempus illius gau-
dij ſignificat, quod nemo auferet à nobis. Cuius in hac
vita nondum perfectionẽ habemus, ſed tamen poſt ſo-
lennitatẽ dominicæ paſsionis, à die reſurrectionis eius
per dies quinquaginta, quibus ieiunia relaxamus, hoc in
dominicis laudibus perſonante hallelu ia celebramus.
Nunc itaque in perſona Chriſti, vt non poſsideamur à
ſatana, exhortor vos dilectiſsimi, vt quotidianis & lar-
gioribus eleemoſynis, frequentioribus orationibus do-
minum propiciemus. Nunc tempus eſt vt vnuſquiſque
abſtineat ſe non tantum ab illicitis, ſed etiam à quibuſ-
dam licitis, & orationibus atque ieiuniis vacet, Quanuis
& per totum annum certis diebus hoc facere debeat, &
quanto crebrius, tanto vtique melius, quia & qui con-
ceſſa immoderate appetit, eum qui conceſsit offendit.
Oratio quippe ſpiritalis res eſt, & ideo tanto eſt accep-
tior, quanto magis ſuæ naturæ implet affectum. Tanto
magis autem ſpiritali opere funditur, quãto magis ani-
Exod.34. mus qui eã fundit à carnali voluptate ſuſpẽditur. Qua-
3.Reg.19. draginta dies ieiunauit Moyſes legis adminiſtrator,
Matth.4. quadraginta Helias Prophetarum excellẽtiſsimus, qua-
C draginta ipſe dominus, teſtimonium habens à lege &
Matth.3. Prophetis. Baptiſmus ille præponitur. Ioãnes enim bap-
tizauit Chriſtum, cũ ſe Chriſto profiteretur minorem.
Chriſtus autem baptizauit Chriſtianum, qui ſe oſtendit
Lucæ.2. & Ioanne eſſe maiorẽ, ſicut circunciſione carnis, quan-
uis eam & Chriſtus accepit, & nemo Chriſtianus acce-
pit. Melius eſt ſacramentũ reſurrectionis Chriſti, quod
ad expoliandam carnalem hanc vteremq; vitam corde
circuncideretur Chriſtianus, vt audiat Apoſtolum di-
Roma.6. centem, Sicut Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam
patris, ſic & nos in nouitate vitæ ambulemus: ſicut ip-
ſum vetus paſcha quod agni occiſione celebrare præ-
ceptum eſt, non ideo quia hoc cum diſcipulis celebra-
uit Chriſtus, iam melius eſt paſcha noſtrũ quod immo-
latus eſt Chriſtus. Pertinuit enim ad præbendum nobis
1.Cor.5. humilitatis & deuotionis exemplum, vt illa etiã ſacra-
menta veniens ſuſcipere dignaretur, quibus venturus
ipſe prænunciabatur: vt hinc oſtenderet quãta religio-
ne nos oporteret accipere hæc ſacramẽta, quibus iam ve-
niſſe nunciatur. Non ergo quia Chriſtus poſt acceptum
baptiſmum continuo ieiunauit, tanquam regulam ob-
ſeruationis dediſſe credendus eſt, vt poſt ipſius Chriſti
baptiſmum acceptũ continuo ieiunare neceſſe eſſet: ſed D
planè illo exemplo docuit ieiunandum eſſe, quãdo for-
te acriore luctamine cum tentatore confligitur. Ob hoc
enim & Chriſtus qui ſicut homo dignatus eſt naſci, nõ
reſpuit ſicut homo tentari, vt Chriſtianus magiſterio e-
ius inſtructus, non poſsit à tentatione ſuperari. Siue er-
go continuo poſt baptiſmum, ſiue quolibet interuallo
temporis interpoſito, quando ſimile prælium tentatio-
nis infertur homini ieiunandum eſt, vt & caro impleat
de caſtigatione militiã, & anima impetret de humilita-
te victoriã. In illo ergo dominico exemplo illius cauſa
ieiunij nõ Iordanis tinctio, ſed diaboli tẽtatio fuit. Cur
autem nos ante ſolennitatem paſsionis domini ieiune-
mus, & illa ieiuniorũ relaxatio quinquageſimo die per-
ficiatur, hæc ratio eſt. Omnis qui recte ieiunat, aut ani-
mam ſuã in gemitu orationis & caſtigatione corporis
humili, & ex fide nõ ficta affligit: aut ab illecebra carnis
inopia aliqua ſpiritali veritatis, & ſapiẽtiæ delectatione
ſuſpenſa, ad famẽ ſitimq; ſitiendam deſcendit. Interro-
gantibus phariſæis cur diſcipuli eius nõ ieiunarẽt, Nam *Matth.9.*
de illo primo quod habet animæ humiliationem. Non E
poſſunt, inquit, lugere filij ſponſi, quãdiu cum eis ſpon-
ſus eſt, ſed veniet hora, quando auferetur ab eis ſpõſus,
& tunc ieiunabunt. De illo autẽ altero quod habet epu-
las mentis ita cõſequenter locutus eſt, Nemo aſſuet pã-
num nouum veſtimento veteri, ne maior ſciſſura fiat:
neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, ne rum-
pantur, & vinum effundatur: ſed vinũ nouum in vtres
nouos mittunt, & ambo conſeruabuntur. Proinde quia
iã ſponſus ablatus eſt, vtiq; nobis filiis illius pulchri ſpõſi
lugendum eſt. Specioſus enim forma præ filiis hominũ, *Pſal.44.*
cuius diffuſa gratia in labiis eius. Inter manus perſequẽ- *Eſaiæ.53.*
tium non habuit ſpeciem neq; decorem, & ablata eſt de
terra vita eius. Et recte lugemus, ſi flagramus deſiderio
eius. Beati quibus eum licuit ante paſsionem tunc habe-
re præſentem, interrogare ſicut vellent, audire ſicut au-
dire deberent. Illos dies concupierũt videre patres ante
aduentum eius, neque viderunt: quia in alia diſpẽſatio-
ne fuerant ordinati, per quos venturus annunciaretur,
non quibus veniens audiretur. De his enim Apoſtolis
loquitur dicẽs, Multi iuſti & Prophetæ voluerunt vide- *Matth.13.*
re quæ videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis,
& non audierũt. In nobis autẽ illud impletum eſt quod F
idem ipſe dicit, Veniet dies, quãdo deſiderabitis vide-
re vnũ de diebus iſtis, & nõ poteritis. Qui ſancti deſide-
rij flamma vritur, quis hic nõ lugeat, quis nõ laboret in
gemitu ſuo, quis non dicat, Factæ ſunt mihi lachrymæ *Pſal.41.*
meæ panes die ac nocte, dũ dicitur mihi quotidie, vbi
eſt deus tuus? Credimus quippe eum iam ſedentem ad *2. Corin. 5.*
dexteram patris, ſed tamen quãdiu ſumus in corpore,
peregrinamur ab eo, nec de eo dubitãtibus vel negãti-
bus & dicentibus, vbi eſt deus tuus, valemus oſtendere.
Merito Apoſtolus eius cõcupiſcebat diſſolui, & eſſe cũ *Philip. 1.*
illo: manere autẽ in carne non ſibi optimũ dicebat, ſed
neceſſariũ propter nos: vbi cogitationes mortalium ti-
midæ, & incertæ prouidẽtiæ noſtræ, quoniam deprimit
terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantẽ: inde tẽta- *Sapien.9.*
tio eſt vita humana ſuper terram, & in hac nocte ſeculi *Iob.7.*
circuit ſicut leo quærẽs quẽ deuoret. Nõ leo de tribu Iu- *1.Petr.5.*
da rex noſter, ſed leo diabolus aduerſarius noſter. Ille *Apoca.5.*
enim quatuor animaliũ de Apocalypſi Ioãnis figurã in *Apoca.2.*
ſe vno exprimẽs, natus vt homo, operatur vt leo, immo
latus vt vitulus, volauit vt aquila. Volauit ſuper pennas *Pſal.17.*
vẽtorũ, & poſuit tenebras latibulũ ſuũ. Poſuit tenebras, *Pſal.103.*
& facta eſt nox, in qua pertranſeũt omnes beſtiæ ſyluæ.

Catuli

G Catuli leonum rugientes, tentatores videlicet, per quos diabolus quęrit quẽ deuoret. Non quidem habentes potestatẽ, nisi in eos quos receperint: quia & in Psalmo ipso ita sequitur, Quærẽtes à deo escã sibi. In tam periculosa & tentationibus plena huius seculi nocte, quis non timeat? quis non medullis omnibus cõtremiscat, ne dignus iudicetur, qui deuorandus dimittatur in fauces tã crudelis inimici? Vnd & ieiunandũ & orandum est, & tanto potius, tanto instãtius, quãto propinquius & ipsa dominicæ resurrectionis solẽnitate passionisq́; celebritate anniuersaria, quodã modo nobis eiusdẽ noctis memoria resculpitur, ne obliuione deleatur, & nos nõ corpore sed spiritu dormientes ille rugiẽs deuorator inueniat. Nam & ipsa dominica passio quid nobis aliud in capite nostro Iesu Christo, quàm ipsam vitæ huius tentationem maxime cõmendauit? Vnde adueniente iam mortis suæ tempore Petro dixit, Postulauit satanas vexare vos sicut triticũ, & ego oraui pro te, ne deficiat fides tua. Vnde & tu cõforta fratres tuos. Et planè cõfortauit nos per Apostolum, Vnde cum his duobus in monte se ostẽdit. Nos autem quia tam longũ ieiunium perpetrare nõ possumus, vt per tot diẽs & noctes nihil alimentorum sicut illi accipiamus, saltem quantũ possumus faciamus, exceptis diebus, per quos certis de causis mos Ecclesiæ prohibet ieiunare, Domino deo nostro vel quotidiano vel crebro ieiunio placeamus. Sed nũquid sic à cibo & potu abstinentia, per tot dies nõ potest esse continua? Quanquam tẽpus humiliandæ animæ quantum potui maxime commẽdaui, tamen propter hominum errores, qui per vaniloquas seductiones, & prauas cõsuetudines nobis molestam pro vobis curam inferre non cessant, tacere non possumus. Sunt quidam obseruatores quadragesimæ deliciosi potius quàm religiosi, exquirentes nouas suauitates, magis quàm veteres concupiscentias castigãtes, qui preciosis copiosisq́; apparatibus fructum diuersorũ quorumlibet varietates & sapores superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanquam immunda formidant, & in carne sua ventris & gutturis luxuriã non formidant. Ieiunant nõ vt solitam temperando minuant edacitatem, sed vt immoderatam differendo augeant auiditatem. Nam vbi tempus reficiẽdi aduenerit, optimis mensis tanquã pecora præsepibus irruũt, ventresq́; distendunt, artificiosis & peregrinis condimentorũ diuersitatibus tantum capiunt manducando, quantum digerere non sufficiũt ieiunando. Sunt etiam qui vinũ ita non bibunt, vt aliorum expressionem pomorum, aliosq́; sibi liquores non salutis causa sed iocunditatis exquirant, tanquam nõ sit quadragesima piæ humiliationis obseruatio, sed nouæ voluptatis occasio. Quãtum enim honestius esset, vt qui propter infirmitatem stomachi aquam potare non poterat, vino vsitato & modico sustentaretur. Quid autem absurdius, quã tempore quo caro arctius est castiganda, tantam suauitatem carni procurare, vt ipsa faucium concupiscentia nollet quadragesimam præterire? Quid inconuenientius, quàm diebus humilitatis, quando parum victus omnibus imitandum est, ita viuere, vt si toto tẽpore sic viuatur, vix possint victũ patrimonia sustinere. Cauete ista dilectissimi, cogitate quid scriptũ est, Post concupiscentias tuas non eas. Quod saluberrimum præceptum, si omni tẽpore obseruandũ est, quanto amplius his diebus, quando ita turpe est, si cupiditas nostra ad inusitatas relaxetur illecebras, vt merito culpetur qui nõ restrinxerit vsitatas? Præcipue sane pauperũ mementote, vt quod vobis parcius viuendo subtrahitis, in cœlesti thesauro reponatis. Accipiat esuriens K Christus quod ieiunans minus accepit Christianus. Castigatio volentis, fiat sustentatio non habentis. Copiosę voluntatis inopia, fiat necessaria inopis. Copiosa sit etiã in animo placabili & humili misericors ignoscendi facilitas. Petat veniam, qui fecit iniuriã. Det veniam, qui accepit iniuriam, vt non possideamur à satana, cuius triumphus est dissensio Christianorum. Et hæc enim magni lucri eleemosyna est, debitum relaxare conseruo, vt tibi relaxatur à domino. Vtrunque opus bonum cœlestis magister discipulis commendauit, dicens, Dimittite & dimittetur vobis, Date & dabitur vobis. Mementote serui illius, cui omne debitum dominus eius quod donauerat replicauit, quia conseruo sibi debenti centum denarios misericordiam nõ rependit, quam de talentorum decem milibus quę debebat accepit. In hoc genere operis boni nulla est excusatio, vbi sola volũtas tota facultas est. Potest quisque dicere, Ne stomachus doleat ieiunare non possum. Potest etiam dicere, Volo dare pauperi, sed vnde non habeo, aut tãtum habeo, vt timeam agere si dedero. Quanquam & in his operibus excusationes plerique sibi homines falsas faciunt, quas veras non inueniunt: veruntamen quis equidem dicat, L ideo non ignoui veniam petenti, quia me valitudo impediuit, aut quia manus qua porrigerem nõ fuit? Dimitte vt dimittatur tibi. Cordis hoc opus est, nullum vel carnis suæ membrum in adiutorium animæ assumitur, vt hoc impleat quod regatur. Voluntate agitur, voluntate perficitur. Fac securus, nihil in corpore dolebis, nihil in domo minus habebis. Iã vero fratres videte quid malum sit, vt pœnitenti fratri non ignoscat, cui præceptum est, vt inimicũ adhuc diligat. Quæ cum ita sint, & cum scriptum sit, Sol non occidat super iracundiam vestram, considerate fratres vtrum Christianus sit dicendus, qui aut his diebus inimicicias non vult finire, quas nunquam debuit exercere.

1. Petri. 5. — Lucæ. 22. — 2. Timo. 5. — Eccle. 18. — Lucæ. 6. — Matth. 18. — Lucæ. 6. — Ephe. 4.

Eadem dominica, Sermo II. — *Sermo CLVIII.*

Quantum domino donante possumus, de carnis resurrectione tractemus. Hęc est enim fides nostra, hoc donum domini nostri Iesu Christi nobis carne promissum est, & in ipso pręcessit exemplum. Voluit enim nobis quod promisit in fine non solum pronunciare, sed etiã demonstrare. Illi quidem qui tunc fuerunt cum illum viderent, & cum expauescerent, & spiritum se videre crederẽt, soliditatem M corporis tenuerunt. Locutus est enim non solum verbis ad aures eorum, sed etiam specie ad oculos eorum. Parumq́; erat se prębere cernendum, nisi etiã offerret pertractandum atque palpandum. Ait enim, Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? putauerunt enim se spiritum videre. Quid turbati estis, inquit, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa nõ habet sicut me videtis habere. Contra istam euidentiam disputabant homines. Quid enim aliud facerent homines, qui ea quæ sunt hominum sapiunt, quàm sic disputare de deo cõtra deum? Ille enim deus est, isti homines sunt. Sed dominus nouit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. In homine carnali tota regula est intelligendi, consuetudo cernendĩ. Quod solent videre credunt, quod nõ solent non credũt. Præter cõsuetudinẽ facit deus mirabilia, quia deus est. Maiora quidem mirabilia sunt, tot quotidie homines nasci qui nõ erant, quàm paucos resurrexisse qui erant. Et tamen ista mirabilia nõ consideratione cõprehensa

Lucæ. 24. — Psal. 93.

A hensa sunt, sed assiduitate vixerunt. Resurrexit Christus, absoluta res est. Corpus erat, caro erat, pependit in cruce, emisit animam, positus est in sepulchro, exhibuit illam viuam, qui viuebat in illa. Quare miramur? Quare nō credimus? Deus est qui fecit. Cōsidera authorem, & tolle dubitationem. Quærunt ergo homines, vtrum corruptio ista corporis, quam sentiunt in carne sua futura sit in resurrectione mortuorum. Dicimus nō futuram. Respondent nobis, Si corruptio non erit, quare manducabitur? Aut si non mãducabitur, quare post resurrectionem dominus manducauit? Modo cum Euāgeliū legeretur audiuimus, quia cū exhiberet se viuum oculis manibusq; discipulorum suorum, parum illi visum est ad demonstrandam euidentiā corporalem, sed addidit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerunt ei partem piscis assi, & fauum mellis. Manducauit & reliquias dedit eis. Dicitur enim nobis, Si corruptio corporis non resurgit, quare mãducauit dominus Christus? Legitis quia manducauit, nunquid legitis quia esuriuit? Quod manducauit Iesus, potestatis fuit, non egestatis. Si desideraret manducare, egeret: rursus si manducare non posset, minus valeret. Nunquid & angeli quando suscepti sunt hospitio à patribus nostris non manducauerunt? Et tamen corruptibiles non fuerunt. Rursus dicunt, resurgunt vicia? Et respondetur à nobis, Non. Quare ergo, inquiunt, dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid adhuc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit non necessitatis? Sic resurgere voluit, vt quibusdam dubitantibus exhiberet in illa carne cicatrices vulneris, & sanaret vulnus incredulitatis.

Lucæ.24. B Gene.18.& 19.

Eadem dominica, Sermo III.

Sermo CLIX.

LEctiō euangelica fratres charissimi, quæ nuper auribus nostris insonuit, continet magnū miraculum. Quāuis vbiq; sit dominus, ipsius miraculum continet beneficium, in quo acceperūt discipuli spiritū sanctum. Miraculum est, quòd dominus noster Iesus Christus in carne vera intrauerit ad discipulos per ostia clausa. Requiris à me forsitā rationem, & argumentum requiris. Si vera, inquies, caro fuerat quæ resurrexit, quo modo ipsa clausis ianuis ad discipulos introiuit? Ita ne vero, inquies, cuiuspiam capit auditus, quod non obseruat opus, & intrare quisquā limen in corpore potuit? Redde mihi, inquit, rationem. O homo si rationem à me poscis, non erit mirabile. Exemplum quæritur, non erit singulare. Credis nempe dominum Christū super aquas maris firmis gressibus ambulasse? Credis vtiq;. Dicis igitur mihi, Si per ostia clausa Christus intrauit, vbi est corporis pondus? Recedant paulisper modus & pondus. Ille hæc fecit, cui nihil impossibile est, Christus qui carnem suam potuit de sepulchro producere, non potuit clausis iannis ad discipulos introire? Quando audis miraculum, serua fidem, nō inquirat animus rationē. Hinc est quòd & Thomas discipulus titubauit, nec credidit, sed eum dominus postea confirmauit. Dixerant enim & condiscipuli eius, Vidimus dominum. Ille autem, nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in latus eius, non credam. Sciebat enim clauis in cruce confixū, sciebat lancea latus percussum. Hæc signa quærebat, ideo non credebat. Manus quærebat & latus, & dum curiosus existit in vulnere, mortem incurrerat in fide. O beate Apostole, ante oculos tuos Christus Lazarum potuit suscitare, & ipse non poterat de sepulchro surgere? Quæris loca clauorum, & oblitus es miracula

Ioan.20. C Matth.14. Ioan.20. Ioan.11.

tanta signorum. Nōnne ante oculos tuos cęcos illuminauit, paralyticos sanauit, leprosos mundauit? Sic perdidisti in triduo memoriam magistri, vt potentiæ non crederes Christi? Mors Christi in carne, vita tua debet esse in fide. Vidisti quidem percutiētem lancea, sed diuinam non penetrauit potentiā. Ecce iterum venit dominus, ne periret discipulus, & dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meū, & noli esse incredulus, sed fidelis. O pietas saluatoris, quæ non dedignatur locum ostendere cicatricis. Respondit Thomas & dixit, Dominus meus & deus meus. Modo est dominus & deus tuus, quia voluit vt videres, ne incredulitate animā perderes. Merito ad eum dominus sic loquitur, Quia vidisti me credidisti, beati qui nō viderunt & crediderunt. Ecce discipulus trepidauit, ecce Ecclesia quod non vidit credidit. Beatum meritum nostrum fratres, si in Ecclesia catholica teneatur acceptum. Hic accipitur merces, vbi vera tenetur & cognoscitur fides. Hanc igitur Ecclesiam Christus sua resurrectione constituit, in hac æterna præmia collocauit. Credite fratres, ille speret requiem, qui non discesserit à radice, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

D Ioan.20. E

Eadem dominica, Sermo IIII.

AVdiuit charitas vestra, cum sanctum Euangelium legeretur, dominum & saluatorem nostrum Iesum Christum post resurrectionem suā clausis ostiis introisse ad discipulos suos. Magnū miraculū, si solus homo hoc fecisset. Refer ad omnipotentiam, nō ad phantasiam. Ostiis clausis intrauit, Respōdeo tibi, vt scias quia vera caro fuerat, cicatrices tangendo mōstrauit. Sed sicut non est, inquis, naturæ corporalis per ianuam clausam intrare, sic non est naturæ corporalis super fluctus maris ambulare. Intrauit per clausa ostia, responde mihi, da mihi soliditatē carnis. Ambulauit super aquas maris, da mihi & tu pondus carnis. Vis nosse hoc omnipotentię fuisse? Et Petro dedit. Qui quod voluit dedit, quod proprium erat sibi seruauit. Ille enim viuens per clausas ianuas intrauit, qui nascendo integritatem matris non violauit. Ergo fratres admirati credamus, credentes obaudiamus, obaudiētes speremus promissa, si facimus iussa, quia vt faciamus iussa, ipse adiuuat à quo speramus promissa. Hodie octauæ dicuntur infantium, reuelanda sunt capita eorum, quod est indicium libertatis. Habet enim libertatem ista spiritalis natiuitas, propriæ autem carnis natiuitas seruitutem. Duæ sunt vtique hominis natiuitates, nasci & renasci. Nascimur ad laborem, renascimur ad quietem. Nascimur ad miserias, renascimur ad ęternam fœlicitatem. Nam illi pueri, infantes, paruuli, lactentes, maternis vberibus inhærentes, & quantum in eos gratiæ referatur nescientes, vt ipsi videtis quia infantes vocantur, & ipsi habent octauas hodie. Et isti senes, iuuenes, adolescentuli, omnes infantes. Vna quippe illorum infantia pertinet ad vetustatem, altera ad nouitatem. Nam quos videtis recentes à partu, veteres nascuntur. Vetus homo noster dictus est Adam, ex quo nascimur: nouus homo Christus, per quē renascimur. Isti ergo & noui sunt, & renati sunt ad aliā vitam, & est in illis, si di ci potest, quando nascuntur noua vetustas. Ecce nascētur hodie fidelibus infantes nostri, & tanquam de nido volāt. Necesse est ergo, vt parturientes eos alloquamur. Sicut enim recolitis fratres mei, Hirundinum vel domesticorum passerum pullos quando volare de nido cœperint,

Sermo CLX. Ioan.20. Matth.14. Lucæ.1. F Natiuitates hominis duæ. Vetus homo noster & nouus.

G cœperint, matres cum strepitu circumuolãt, & vocibus piis testãtur pericula filiorum. Scimus ergo multos qui appellantur fideles male viuere, & gratiæ quam acceperũt moribus suis non conuenire, laudare deum lingua, blasphemare vita. Scimus autem alios inter istos multos tanquam inter multam & abundantẽ paleam velut grana gementes in tritura, sed spe horrei se collocãtes. Duo ista genera hominũ scimus esse in Ecclesia. Aream dominicam Ecclesiam nouimus, ventilationem in die iudicij speramus, massam frumenti in resurrectione desideramus, horreum in vita æterna sumere cupimus. Ibi nulla palea erit, sicut in gehenna nullum granum erit.

Duo genera hominũ in ecclesia. Nunc ergo fratres mei cum sciamus duo ista genera hominum esse in Ecclesia, piorum & impiorum, bonorum & malorum, timentium & contemnentium, quibus cõiungantur isti nescimus. Quod autem velimus & ipsi sciunt: vtrum de illis vota nostra compleantur, humana ignorantia solicitudine fatigatur aliquando, & falsis suspicionibus agitatur. Ex his dicitur in hac terra, vbi sine tẽtatione nõ viuitur. Admoneo ergo vos sancta germina, admoneo vos nouellæ in agro dominico

H plantę, ne de vobis dicatur quòd de vinea domus Israël *Esaia. 5.* dictum est, Expectaui vt faceret vuas, fecit autem spinas. Botrum in vobis inueniat, qui botrus pro vobis cal- *Galat. 5.* catus est. Vuam ferte, bene viuite. Fructus enim spiritus est, sicut dicit Apostolus, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, mansuetudo, fides, continentia, castitas. Quãdo ad nos venerit agricola noster, cuius nos operarij sumus, ille qui intus dat incrementum: nam nos forinsecus plãtare nouimus & rigare, sed *1. Cor. 3.* ait Apostolus, Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed deus qui incrementum dat, Qui modo videt quo modo audiatis, qui modo inspicit quo modo timeatis, aut iam cõtinere incipiatis, cum ad vos ille agricola venerit, inueniat in vobis quod dixit Apostolus, *Philip. 4.* Gaudium meum & corona mea, omnes qui statis in domino. Fratres, filij dulcissimi, filij charissimi, imitamini bonos, cauete malos. Scio enim quia vẽturi sunt ad vos homines mali, & persuasuri vobis vinolẽtiam, & dicturi sunt vobis, Quare? Nónne & nos sumus fidelissimi? Scio, inde doleo, inde timeo. Iam tu si dixeris constanter: frater nec te vellem facere quod facis, sed si te non

I possum ducere in bonum meum, vel noli me trahere ad malum tuum, Hominibus istis, vt fieri solet, caput dolebit: Dicturus est tibi vicinus tuus aut vicina, Est hîc incantator, est hîc remediator, & nescio vbi mathematicus. Tu dicis, Christianus sum, non licet mihi. Et si ille dixerit tibi, quare? Nónne ego Christianus sum? Tu dicturus es, Sed ego fidelis sum. Et ille tibi, Et ego baptizatus sum. Fiunt angeli diaboli, membra Christi. Quia ipsum possidet inimicus, trahere quærit & alium. Inueniat vos paratos, qui ista vobis præparauit. Ideo loquor, ideo contestor, ideo non taceo, ideo vestimẽta mea excutio, ideo in tribunali dei mei excusatũ me habeo. Dicam deo meo, Domine non tacui, domine talentum *Matth. 25.* quod mihi dedisti non abscondi, sed erogaui, Hoc poterit mihi dicere, Serue nequam, tu dares, ego exigerem. Ecce domine dedi, tu exige. Et si forte vos vetus titillauerit consuetudo, habetis quem interpelletis. Maior est *Matth. 6.* adiutor quàm oppugnator. Ideo gemitis, ideo oratis, ideo dicitis, Ne nos inferas in tentationem. Obseruate illud etiam fratres mei, quod supra dicitis, Dimitte nobis debita nostra: vt faciatis quod sequitur, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Eleemosynam facis, eleemosynam accipis. Ignoscis, ignoscetur tibi. Erogas, erogabitur tibi. Deum audi dicentem, Dimittite, & di- K mittetur vobis, Date, & dabitur vobis. In mente habete pauperes. Omnibus dico, Facite eleemosynas fratres mei, facite & non perdetis. Deum credite. Non solũ dico vobis, nõ perditis quod facitis cum pauperibus: sed planè dico vobis, hoc solum nõ perditis, cætera perditis. Ecce videamus si exhilaratis pauperes hodie, horrea ipsorũ vos estis, vt det vobis deus vnde detis, & dimittat quod forte peccatis. Includite eleemosynã in cor- *Eccli. 29.* dibus pauperum, & ipsa pro vobis exorabit dominum, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Eadem dominica, Sermo V.

Etinet sanctitas vestra fratres superiorem tractatum, in quo scripsimus sanctum Thomam *Sermo CLXI.* Apostolũ ad confirmandam fidem omnium, post resurrectionẽ dominici corporis membra palpasse, & ad repellẽdam ambiguitatem vniuersorum, vulnerum eius cicatrices scrutari voluisse. Non enim propter se tantum hoc operatus est beatus Apostolus, sed quod sibi gessit, cũctis proficit. Cum suam enim exercuit solicitudinem, fidem omnium confirmauit. L Quis enim ex hoc dubitet redisse à mortuis saluatorẽ, cuius post inferos præsentiam agnoscat oculus, attrectet manus, digitus perscrutetur? Quamuis igitur modicæ fidei homo, quamuis imbecillis ingenij Christianus, nunquam solicitudinem suam inquisitioni Thomæ æquiparare potuisset. Nunquàm enim post agnitionem ac conuersationem loquela ausus esset petere, vt etiam tactu Christum perscrutaretur in Christo, & in ipso homine quem cerneret hominis corpus inquireret, & resurrectionem eius non tam mirabilium gloria crederet, quàm passionis iniuria cõprobaret. Thomas ergo cum esset sanctus, fidelis & iustus, hæc omnia solicite requisiuit: non quòd ipse aliquid dubitaret, sed vt omnem suspicionem incredulitatis excluderet. Nam suffecerat illi ad fidem propriam vidisse quem nouerat, sed nobis operatus est, vt tangeret quem videbat: vt si forte diceremus delusos esse oculos, nõ possemus dicere manus illius fuisse frustratas. In resurrectionis enim manifestatione de aspectu ambigi potest, de tactu non potest dubitari. Constat enim veritatis ipsius testimonio redisse ab inferis saluatorem. Quis non spem suam in M Christo collocet? Quis nõ fidem suam ponat in domino, vt dum illum credit ab inferis, ipse resurgat à mortuis? Dicit beatus Apostolus, Si enim mortui non resur- *1. Corin. 15.* gunt, neq; Christus resurrexit. Quia ergo surrexit Christus, suscitabuntur & mortui: quia resurrexit dominus, & seruuli reuiuiscent. Ipse enim est, sicut ait Apostolus, *Colos. 1.* primogenitus ex mortuis. Sicut enim est apud superos idem primogenitus in multis fratribus, ita & ab inferis est primogenitus ex defunctis. Primogenitus autem di- *Primogenitus quis?* citur quis, ex eo quòd secuturis aliis primus gignitur. Primogenitus ergo Christus vocatur ex mortuis, quòd primum illum ex inferni tenebris in lucem resurrectionis partus ediderit. Partus enim dicendus est, vbi permutatione quadam anima tartari legibus moritur, vt rediuiuo corporis vsui renascatur. Natiuitas enim resurrectionis apud superos, mors quędam inferorum est. Vnde ipsa mors mortem quodam modo patitur, dum ei inuitæ defunctorum multitudo subtrahitur. Nam sic beatus Apostolus dicit, Nouissima autem inimica de- *1. Cor. 15.* structur mors. Et iterum, Absorpta est mors in victoria. Cum ergo absumitur mors in victoria, defectionis quadam suę internitione destruitur. Defectionẽ autem

patitur,

A patitur, cum potestas eius cunctis resurgentibus vacuatur. Videamus autē quid sit quod ait, Mortē in victoria esse consumptā. Consumpta est planè mors in victoria sua, dum Christū inferni legibus subiiciens, ipsa se cum eū vincit, obruit. In eo enim, in quo illū quē se superasse credebat possedit, ab eo victa est, cū resurrexit. Totam ergo fidē nostrā in resurrectionis gloria collocare debemus, & in futura magis vita sperare de domino. Sic enim ait sanctus Apostolus, Si in hac vita tantū in Christo speramus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Miser ergo est qui in hac tantū vita sperat in domino. Miser planè est, quia cito spes eius subducitur, dū cito hæc breuis vita finitur. Nam spes illius caduca efficitur, dum tēporali transitu dulcedinis eius voluptas elabitur. De tali enim spe dicit Apostolus, Spes autem quæ videtur nō est spes. In futura igitur vita speremus in domino, quæ solida est atq; perpetua, vt nō miserabiliores cunctis hominibus, sed meliores esse possimus.

Mortem in victoria esse consumptam quid?

Roma. 8.

Eadem dominica, De resurrectione, Sermo VI.

Ser. CLXII.

B Certissima est fiducia Christianorum diuinitus promissa, resurrectio mortuorum. Hanc enim veritas ipsa promisit. Veritas enim mētiri non potest. Alioquin veritas nō est, si mentiri potest. Vera est igitur de resurrectione corporū promissa veritas, quia veritas quæ mentiri non nouit, totum necesse est vt impleat quod promisit. Hanc enim resurrectionē corporum, vt futurā certissime nouerimus, ipse dominus nobis in suo corpore dignatus est demonstrare. Resurrexit Christus, vt resurrecturum se non dubitet Christianus. Quod enim præcessit in capite, sequetur in corpore. Nosse enim debemus dilectissimi fratres, duas esse mortes, & duas esse resurrectiones. Dicitur enim mors prima, dicitur & secūda. Porrò primæ mortis duæ sunt partes. Vna qua peccatrix anima per culpam discessit à creatore suo. Altera qua iudicāte deo, exclusa est per pœnam de corpore suo. Mors autē secunda, ipsa est corporis & animæ punitio sempiterna. Per mortē vero secundam anima solius mali hominis in æternū cum corpore suo cruciatur. Vtraq; ergo mors omnē hominē tenebat obstrictū, quia naturæ transgressio vnumquēq; peccatis propagat obnoxiū. Venit autem dei filius immortalis & iustus, vt moreretur pro nobis, in qua carne quia nullum potuit habere peccatum, sine reatu pertulit peccati supplicium. Secundam itaq; primæ mortis partem, id est, solius corporis mortem, dei filius pro nobis accepit, per quam à nobis & dominationem peccati, & pœnam æternæ punitionis exclusit. Hoc ergo Christus in suis fidelibus misericorditer operatur, vt hîc eos primo in anima resuscitet, donans fidem vt rectè credant, tribuens charitatē, vt bonis operibus libenter insistant. In nouissimo vero die ad hoc eis corpora resuscitare dignabitur, vt eis æternam beatitudinem largiatur. Resuscitati ergo in anima per fidē dilectissimi fratres, cum iusticia viuamus, vt etiam corpore ad æternā læticiam resurgamus. Discedamus ab operibus malis, quæ mortificant animam, etiam dum viuit corpus, vt in æternis bonis & anima nostra mereatur esse & corpus. Seruemus primæ resurrectionis munus, quod nobis per fidē largitus est Christus, vt cum resurrexerimus corpore, mereamur cum Christo saluatore sine fine regnare. Tunc absorbebitur mors in victoria. Tunc dabitur fidelibus vera vita, veraq; læticia. Tunc deus pro meritis fidei atq; bonorum operum dabit suis fidelibus regnum cœlorum, Qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in virtute deus, &c.

Mortes duę

C

Resurrectiones duæ.

1. Corin. 15.

Eadem Dominica, Sermo VII.

D

Sermo CLXIII.

Pascha Christi dilectissimi regnum est cœli, salus mūdi, vita credentiū, occasus inferni, gloria supernorum, resurrectionis mortuorū, testimonium resurrectionis diuinæ, precium redemptionis humanæ, cognitio mortis abolitæ. Quæ festiuitas dei sacrata mysterio & cognita sacramēto, virtutem dominicæ resurrectionis per angelos indicat, per Apostolos manifestat, per corda credentiū bona multiplicat. Hic igitur est dies dilectissimi quem fecit dominus, vt audistis, celsior cunctis, lucidior vniuersis, in quo dominus resurrexit, in quo sibi nouā plebem, vt ipsi videtis, regenerationis spiritu conquisiuit, in quo singulorū mentes gaudio & exultatione perfudit. Hic ergo dies resurrectionis Christi, defunctis vita, peccatoribus venia, sanctis est gloria. Siquidem operatione virtutis eleuat de imis, suscitat de terrenis, collocat in excelsis, cōsummat iustos, firmat dubios, damnat incredulos. Ad hoc enim dominus hodie resurrexit, vt imaginē nobis futuræ resurrectionis ostenderet: & ideo hodie vt vitali lauacro resurgēs dei populus ad instar resurrectionis Ecclesiam nostrā splendore niuei candoris illuminet, gratias agere deo nostro debemus, quòd dū sancti Paschæ solennitatem colimus, futuræ resurrectionis speciē iam videmus: resurrecturū est humanum genus in seculi cōsummatione post mortē, nunc resurgit in baptismo: suscitādus est populus dei post soporē, nunc suscitatur post infidelitatē: liberandus est tunc à mortali cōditionē, nunc liberatur ab ignorantiæ cæcitate: renasciturus est ad æternitatē, nunc nascitur ad salutē. Omnes enim qui olim in Christo baptizati, assumere nō possunt candidam vestem, conuersationē saltem candidam nō relinquant. Solet sub nigro habitu anima satis pura latitare, nec multū interest, si quis non habet candidam vestem. Talis latro fuit ille qui in Euangelio crucifixus cū saluatore clamasse dicitur, Memēto mei domine dum veneris in regnum tuū. Attendite ergo charissimi & videte, quid fidelis obtinet, quid meretur? Regnum saluatoris latro possedit in cruce, & dum pœnæ multitudinem patitur, ad præmia æterna perducitur. Imitamini ergo eius deuotionem, imitamini amare regnū Christi: quod poscit latro moriendo, vos desiderate bene viuendo. Illius credulitati paradisus aperitur, & nostræ spei æternorum mōstratur firmitas præmiorum. Lætemur ergo & exultemus in hac die, in qua dominus resurgens intulit pacem, intulit salutem. Hoc itaq; admoneo fratres dilectissimi, vt quotiens pascbalis solennitas venit, quicunque viri, quæcunq; mulieres de sacro fonte filios spiritaliter exceperunt, cognoscant se pro ipsis fideiussores apud deum extitisse, & ideo semper illis solicitudinem veræ charitatis impendant, & admoneāt vt castitatem custodiant, virginitatē vsq; ad nuptias seruent, à maledicto vel periurio linguam refrænent, cantica turpia vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiant, non inuideant, iracundiam vel odium in corde nō teneant, auguria non obseruent, phylacteria & characteres diabolicos nec sibi nec suis aliquando suspendant, incantatores velut ministros diaboli fugiant, fidem catholicā teneant, ad Ecclesiam frequentius currant, contempta verbositate lectiones diuinas attētis auribus audiant, peregrinos accipiant, & secundum quod ipsis in baptismo dictum est, hospitum pedes lauent, pacem & ipsi teneant, discordes ad concordiā reuocare contendant, sacerdotibus & parentibus honorem amore veræ charitatis impendant. Hæc ergo omnia & his similia si

Psal. 117.

E

Luca. 23.

F

De cō. di. 4. Vos autem.

D filios

G filios & filias vestras admonere contenditis, cum ipsis ad æternam beatitudinem fœliciter peruenietis. Nemo se circumueniat, fratres charissimi, nullus homo sibi solummodo viuat: & sicut frequenter suggessi, quantoscunque aliquis exemplo sanctæ vitæ ædificauerit, cum tantus & pro tantis mercedem beatæ vitæ retributionis accipiet: & quantiscunque exemplum malæ conuersationis etiam si nõ eũ illi sequantur præbuerit, pro tantis se malis rationem nouerit redditurum. Et ido sicut iam supra suggessi, neophytis nostris auxiliante domino exemplum bonæ cõuersationis, quantum possumus debemus ostendere, vt non pro illorum destructione pœnam recipere, sed potius pro ædificatione ad indulgentiam peccatorum mereamur peruenire, præstante domino nostro Iesu Christo.

Eadem dominica, ad baptizatos, vt bonos non malos in Ecclesia imitentur: Sermo VIII.

Sermo CLXIIII.

Hodierna die qui baptizati sunt in Christo & regenerati, alloquamur eos & vos in eis, & ipsos in vobis. Ecce facti estis membra Christi. Si cogitetis quid facti estis, omnia vestra ossa dicent, Domine quis similis tibi? Non enim digne cogitari potest illa dignatio dei, defecit omnis sermo, sensusq; humanus, venisse vobis gratuitam gratiam nullis meritis præcedẽtibus. Ideo & gratia dicitur, quia gratis datur. Quã gratiã? Vt sitis mẽbra Christi filij dei, vt sitis fratres vnici. Si ille vnicus, vnde vos fratres, nisi quia vnicus natura, vos gratia fratres facti? Quia ergo membra Christi facti estis, admoneo vos, timeo de vobis, non tantum à Paganis, non à Iudæis, non ab hæreticis, quantũ à malis catholicis. Eligite vobis de populo dei quos imitemini. Nam si turbã imitari volueritis, inter paucos angustam viam ambulantes nõ eritis: abstinete vos à fornicatione, à rapinis, à fraudibus, à periuriis, ab illicitis rebus, à iurgiis: ebrietas repellatur à vobis: adulterium sic timete, quo modo mortem, mortẽ non quæ animam soluit à corpore, sed vbi anima semper ardebit cum corpore. Fratres, fratres mei, filij mei, filiæ meæ, sorores meæ, scio agere diabolum partes suas, nec quiescere loqui in cordibus eorũ, quos obligatos suis vinculis tenet, scio fornicatoribus, adulteris qui contenti nõ I sunt coniuge sua, dicere diabolum in cordibus eorum, non sunt magna carnis peccata. Contra hanc diaboli susurrationẽ debemus habere Christi incarnationem. Hoc est vnde Christianos decipit inimicus per carnis illecebras, cũ eis facit leue quod graue est, leue quod asperũ est, dulce quod amarũ est. Sed quid prodest quia satanas facit leue, quod Christus ostendit graue? Nunquid nouũ aliquid facit diabolus dicere Christianis fidelibus, nihil graue est quod facis in carne tua peccans? Nunquid in spiritu facile deletur carnis peccatũ, facile à deo venia datur? Quid facit magnũ? Artificium suum facit, quod & in paradiso dixit, Mãducate, & eritis sicut dij, nequaquã moriemini. Deus dixerat, Qua die manducaueritis, morte moriemini. Monet inimicus & ait, Nõ moriemini, sed aperiẽtur oculi vestri & eritis sicut dij. Dimissa est iussio dei, & audita est persuasio diaboli: tunc inuenta est vera iussio dei, & falsa deceptio diaboli. Nunquid profuit, obsecro vos, quia dixit mulier, serpens seduxit me: Nũquid valuit excusatio? Si valuit excusatio, quare secuta est damnatio? Ideo vobis dico fratres mei, filij mei, qui habetis vxores, vt nihil aliud noueritis: & qui nõ habetis & ducere vultis, integri vos ad eas seruate, sicut integras vultis inuenire. Vos qui conti nentiã deo vouistis, nolite retrospicere. Ecce dico vobis, ecce clamo vobis, ego me absoluo: erogatorem me K posuit deus, non exactorem, sed tamen vbi possumus, vbi datur locus, non cesso: vbi scimus, corripimus, obiurgamus, anathematizamus, excommunicamus, & tamen non corrigimus. Quare? Quia neque qui plantat, aliquid est, neq; qui rigat, sed qui incrementũ dat deus. Modo qui loquor, quia moneo, quid opus est nisi exaudiat me deus pro vobis, hoc est, in cordibus vestris? Breuiter dico, & vobis commẽdo, & fideles terreo, & vos ædifico. Membra Christi estis, nolite me, sed Apostolũ audite, Tollens, inquit, membra Christi, faciam membra meretricis? Sed dicit aliquis, Meretrix nõ est quam habeo, cõcubina mea est. O sancte episcope, meretricẽ fecisti concubinam meam. Nunquid ego dixi? Apostolus clamat, & ego incurri calumniam. Ego volo te esse sanum, quare in me furis sicut insanus? Habes vxorem qui hoc dicis: Habeo, inquis. Bene, velis nobis illa quæ præter vxorem tecum dormit, meretrix est. Ecce vade & dic ei, quia iniuriam tibi fecit Episcopus. Habes vxorem legitimam tuam, & alia tecum dormit, quæcunq; est illa, iam dixi, Meretrix est. Sed seruat tibi vxor tua fidem, nec nouit alium nisi te solum, & non disposuit se nosse alterum. Cum ergo illa sit casta, tu quare fornicaris? Si illa te vnum, quare tu duas? Sed dicis, ancilla mea cõcubina mea est, nunquid ad vxorem alienam vado? nunquid ad meretricem vado publicam? an non licet mihi facere in domo mea quæ volo? Dico tibi, nõ licet. In gehennam vadunt qui hoc faciunt, in sempiternum ignẽ ardebunt. Vel hic liceat mihi loqui & dicere, Corrigant se qui tales sunt dum viuunt, ne postea velint & non possint, quia subito venit mors & non est qui corrigatur, sed vt in ignẽ mittatur. Nam quando veniat illa nouissima hora nescitur, & dicitur, corrigo. Quãdo corrigis, quãdo mutaris? Cras, inquis. Ecce quotiens dicis, cras cras, factus es coruus. Ecce dico tibi cum facis vocem coruinam, occurrit tibi ruina. Nam ille coruus cuius vocem imitaris, exiit de arca & non rediit. Tu autem frater redi in Ecclesiam, quam tunc illa arca significabat. Sed vos me audite, O baptizati, audite me per sanguinem Christi qui estis renati, obsecro vos per nomẽ quod super vos inuocatum est, per illud altare ad quod M accessistis, per sacramenta quæ accepistis, per iudicium futurum viuorum & mortuorum. Obsecro vos, obstringo vos per nomen Iesu Christi, vt non imitemini eos quos infideles esse cognoscitis, sed illius sacramentum maneat in vobis qui de ligno descẽdere noluit, sed voluit de sepulchro resurgere, Amen.

Margin notes: Psal. 34. H; Gratia dicitur quia gratis datur.; Gene. 3.; 1. Cor. 3.; 1. Corin. 6.; L; Gene. 8.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum sero esset die illa vna sabbatorum, & cætera. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan. 20.

Dominica prima post octauas Pascha, De pastoribus, Sermo vnus, qui habetur in Tomo. 9. folio. 229. col 4. Ser. CLXV.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum pastor bonus, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan. 10.

Dominica secunda post octauas Pascha, De pace & vnitate, Sermo I.

Sermo CLXVI.

Legimus in Euangelio fratres charissimi, quòd saluator & dominus noster cũ appropinquaret passioni, & transitum suum de hoc mũdo ad patrem discipulis insinuaret, inter alia verba quæ ob sui cõmemorationem dilectis comitibus suis impenderat, maxime

A maxime pacis bonum & vnitatis quaſi ſpeciale munus
Ioan.14. illis commendauit, dicẽs, Pacem meã do vobis, pacem
meam relinquo vobis: ac ſi diceret, In pace vos dimiſi,
in pace vos inueniam. Proficiſcens voluit dare, quę de-
ſiderabat rediẽs in omnibus inuenire. Hanc ſuis hære-
ditatem dedit, dona omnia ſuæ pollicitationis & præ-
mia, in pacis cõuerſatione promiſit. Atq; ideo fratres, ſi
hæredes Chriſti eſſe voluerimus, in eius pace eſſe & ma
nere debemus. Pacem nobis ſicut audiſtis, Chriſtus de-
dit, cõcordes atq; vnanimes eſſe pręcepit, dilectionis &
charitatis fœdera incorrupta atq; inuiolata mandauit.
Cuius pacis ornamenta mirabiliter alio oſtendit loco
Matth.5. dicens, Beati pacifici, quoniam filij dei vocabũtur. Et ſi
filius dei incipit vocari qui pacificus eſſe iam cœpit, nõ
vult filius dei dici, qui pacem noluerit amplecti, negat
deũ ſibi patrẽ, qui pacificus eſſe contẽnit. Pacificos ergo
eſſe oportet dei filios, corde mites, ſermone ſimplices,
affectione cõcordes, fideliter ſibi vnanimitatis nexibus
cohærentes. Sed hæc pax cũ bonis & dei præcepta ſer-
B uãtibus cuſtodiẽda eſt, non cũ iniquis & ſceleratis, qui
pacẽ inter ſe habẽt in peccatis ſuis. Pax Chriſti ad ſalu-
tęm ſempiternã proficit, pax quę in diabolo eſt, ad per-
petuã venit perditionem. Pax cum bonis, & bellũ cum
vicijs ſemper habendum eſt, mala ſiquidem impiorum
hominum odin babenda ſunt. Nam homines ipſi, quã-
uis mali ſint, amãdi ſunt, quia creatura dei ſunt: pax ve-
ro quæ in bonis eſt, concordiã fratrum & charitatẽ co-
pulat proximorum. Pax ſpiritum ſpecialiter dei prome
retur, pax dilectionis mater eſt, pax indiciũ eſt ſanctita-
Zacha.8. tis, de qua dominus per Prophetã ait, Pacem & verita-
tem diligite. Pax plebis ſanitas, gloria ſacerdotis, & pa-
triæ lætitia, & terror hoſtiũ ſiue viſibilium ſiue inuiſibi-
lium. Omnibus viribus pax eſt cuſtodienda fratres, quia
ſemper in domino manet qui in pace ſancta manet, &
cum ſanctis dei ſocietatẽ habet. Sacerdotis eſt, in pace
populum admonere quid debeat agere: populi eſt, in hu
militate audire quæ monet ſacerdos. Quicquid non li
cet, paſtoris eſt prohibere ne fiat: plebis eſt audire ne fa-
ciat; atq; vnitatis vinculũ omnes debẽt prælati ſimul &
C ſubditi in fide & dilectione per omnia ſeruare, quia ſi-
ne pace nõ ſuſcipitur ſacerdotis oratio, nec plebis ob-
latio. Si ergo volumus velociter à deo exaudiri, & gra-
tanter munera noſtra ab eo accipi, debemus vtiq; in pa
ce cõuerſari. De qua nos ipſa veritas inſtruere dignata
Matth.5. eſt, Si offers, inquit, munus tuũ ad altare, & ibi recorda-
tus fueris quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, re-
linque ibi munus tuũ ante altare, & vade prius recõci-
liari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuũ. Quia
ergo vnitatem noſtrã & concordiã deus deſiderat, o-
ſtendit ipſe ſaluator in Euangelio ad patrẽ ita loquens,
Ioan.17. Pater, inquit, ſancte, ſerua eos in nomine tuo quos dedi-
ſti mihi, vt ſint vnũ ſicut & nos. Vnde & Apoſtolus fi-
1.Cor.1. deles hortatur dicens, Obſecro vos fratres, vt idipſum
1.Cor.3. ſapiatis, & vnũ dicatis omnes. Et itẽ, Non ſit, inquit, in-
Ephe.4. ter vos zelus & contentio. Omnis amaritudo & ira &
Ibidem. indignatio & clamor & blaſphemia tollatur à vobis cũ
omni malicia. Item alibi ait, Suſtinentes inuicẽ in cha-
ritate, ſoliciti ſeruare vnitatẽ ſpiritus, in vinculo pacis.
Vnum corpus & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna
ſpe vocationis veſtræ. Hæc itaq; vnanimitas ſub Apo-
ſtolis olim fuit. Sic nouus credẽtium populus, domini
mãdata cuſtodiens, charitatem ſuã tenuit, probat ſcrip
Acto.2. tura quæ dicit, Turba autẽ eorum qui crediderant, vna
Acto.1. anima & mente agebant. Et iterum, Et erãt perſeueran
tes omnes vnanimes in oratione, cũ mulieribus & Ma-

ria quę fuerat mater Ieſu, & fratribus eius. Et ideo effica- D
cibus precibus orabant, ideo impetrare cũ fiducia pote
rant quodcunq; de dei miſericordia poſtulabant. In vo
bis vero ſic vnanimitas diminuta eſt, vt & largitas ope
rationis infracta ſit. Domos tunc venundabant, & the-
ſauros ſibi in cœlo reponẽtes, diſtribuẽda in vſus indi-
gentiũ precia Apoſtolis offerebant: at nunc de patrimo
nio nec decimas damus. Et cũ vẽdere iubeat dominus,
emimus potius & augem⁹. Sic in nobis emarcuit vigor
fidei, ſic credentiũ robur elanguit. Et idcirco dominus
tẽpora noſtra reſpiciens, in Euangelio ſuo dicẽs ait: Fi
lius hominis cũ venerit, putas inueniet fidem in terra? *Luca.18.*
Videmus fieri quod ille prædixit, in dei timore, in lege
iuſticiæ, in dilectione, in opere fides eſt. Nemo futurorũ
metũ cogitat. Diem & irã domini, & incredulis vẽtura
ſupplicia & ſtatuta perfidis æterna tormenta nemo cõ-
ſiderat, quæ metueret cõſcientia noſtra ſi crederet: quia
non credit, omnino non metuit: ſi autẽ crederet, & ca-
ueret: ſi caueret, & euaderet. Excitemus nos quantũ poſ
ſumus dilectiſſimi fratres, & ſomno inertiæ veteris ab-
rupto ad obſeruanda & gerenda domini præcepta vi-
gilemus. Simus tales quales nos eſſe ipſe pręcepit dicẽs:
Sint lumbi veſtri præcincti & lucernæ ardentes, & vos E
ſimiles hominibus expectantibus dominũ ſuum quan- *Luca.12.*
do reuertatur à nuptiis, vt cũ venerit & pulſauerit, ape-
riant ei. Et, Beati ſerui illi, quos adueniens dominus in-
uenerit vigilantes. Accinctos nos eſſe oportet, ne cum
expeditionis dies venerit, impeditos & implicatos ap-
prehẽdat. Luceat in bonis operibus noſtrum lumen &
fulgeat, vt ipſum lumẽ nos ad lucem claritatis æternæ
de hac ſeculi nocte perducat, quo cum Chriſto, qui eſt *Matth.5.*
veræ pacis author, & cũ ſanctis angelis eius æterna pa-
ce & perpetua fœlicitate fruamur, præſtãte domino no
ſtro Ieſu Chriſto qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit
& regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Modicum & iam videbitis me, &c. quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidem. *Ioan.16.*

Dominica tertia poſt octauas Paſchæ: Sermo I.

F

Ox domini eſt fratres chariſſimi, Pacem meã *Sermo*
do vobis, pacem meã relinquo vobis. De pace *CLXVII.*
dicturi prius quæ pacis ſint cõmoda videam⁹. *Ioan.14.*
Eſt pax ſerenitas mentis, tranquillitas animæ, *Pacis diffi-*
ſimplicitas cordis, amoris vinculũ, cõſortiũ charitatis. *nitio.*
Hæc eſt quæ ſimultates tollit, bella compeſcit, cõprimit
iras, ſuperbos calcat, humiles eleuat, diſcordes ſedat, ini
micos cõcordat: cunctis eſt placita, nõ quærit alienum,
nihil deputat ſuum: docet amare quę odiſſe non nouit:
neſcit extolli, neſcit inflari. Hãc ergo qui accipit teneat;
qui perdidit reparet; qui amiſit exquirat, quoniã qui in
eadem nõ fuerit inuentus, abdicatur à patre, exhæreda-
tur à filio, nihilominus à ſpiritu ſancto alienus efficitur.
Reſpuit enim munus oblatũ qui datæ legis contẽpſerit
bonum: nec poterit ad hæreditatem domini peruenire,
qui teſtamentum noluerit obſeruare. Non poteſt con-
cordiam habere cum Chriſto, qui diſcors voluerit eſſe
cum Chriſtiano. Contumacia ergo eſt, crimẽ eſt quod
iubetur contemnere, quod præcipitur nolle fieri, quod
imperatur declinare. Quid tibi cõmune cum diſcordia
Chriſtiane? Quid ſimultates amas, quæ authori placere
nõ poſſunt? Quid exerces inimicicias? Quis eas primus
inuenit? In initio nanq; inimicicias in protoplaſtũ dum
ſerpens erexit, interficitur: dũ homini inuidet, ipſe pro- *Gene.3.*

G sternitur:dum Adam cupit decipere,ipse primus iugulatur. Quare aut Christi charitatem amplectere Christiane, aut discordiæ authori de similitudine operũ parem te ipsius cognosce.

Eadem dominica de dilectione inimicorum: Sermo II.

Sermo CLXVIII. IN diuinis voluminibus fratres charissimi, ita dispẽsauit spiritus sanctus vt & sanis ornamẽta, & ægrotis spiritalia medicamẽta deesse nõ possint. Quam rẽ ego domino donãte cognoscens, vnde animarũ remedia possitis accipere, spiritalia antidota studui prouidere. Collegi ergo quantũ potui paucos de amœnissimis scripturarũ mõtibus flores, vnde sicut iã dictũ est, & ægrotis medicamẽta conficerẽ, & de thesauro cœlesti preciosissimas margaritas à peccatorũ corruptione liberis ornamẽta componerẽ. Primum medicamentũ est animæ ægrotãti plena & perfecta dilectio, per quam possit nõ solum amicos, sed etiã inimicos diligere. Quam rẽ qualiter fidelis Christianus credere, tenere & obseruare debeat, de veteri ac nouo testamẽto, prout potuimus, vnicum ac singulare remeH dium animarum pro amore inimicorũ pauca capitula excerpsimus, quæ vnusquisq; si nõ discutiendo, sed credendo susceperit, & peccatorũ suorum indulgentiã accipiet, & ad æternã beatitudinẽ deo auxiliante perueniet.

Gene.28. In primis considerandũ est quanta in beato Iacob fuerit charitas, vt odientẽ se fratrem suũ maluerit in longinquis regionibus fugere quàm vicẽ odij repẽsare, quẽ sicut vitare sciuit, ita odisse nesciuit, & reuersus multis muneribus vt eũ sibi placatũ faceret, honorauit. Deinde attendendum est quàm benigna fuerit etiam erga inimicos antiquorũ sanctorũ charitas. Nã beatus Ioseph pro parricidij crimine impiis & inimicis fratribus suis nõ odij amaritudinẽ, sed charitatis dulcedinẽ repensa-

Gene.45. uit. Osculabatur enim singulos, & per singulos flebat, quibus non solũ nihil mali repẽdit, sed omnia bona retribuens tã viuo quàm mortuo patre, germano semper amore dilexit. Beatus quoq; Moyses cum frequenter eũ populus rebellis non solũ contemneret, sed etiã lapidare vellet, diuinæ charitatis memor, ita pro illis domino supplicabat vt clamaret & diceret, Si nõ dimiseris pec-

Exod.32. catũ populi tui, dele me de libro tuo quẽ scripsisti. In ipI so enim veteri Testamẽto legimus scriptũ, Itinera eorũ qui iniuriã retinent malefacti in mortem. Et iterum, Ne

Leuiti.19. memor, inquit, sis iniuriæ proximi tui. Et iterũ, Si vide-

Exod.23. ris asinũ inimici tui iacentem in luto, nõ præteribis nisi prius alleues eũ. Quo loco diligenter vnusquisq; consideret, quòd si asinum inimici non licet in luto dimitti, quanto magis homo ad imaginem dei factus non debet odio haberi nec negligi. Beatus quoq; Iob ita veram & perfectã charitatem etiam cũ inimicis fideliter retinebat, vt gaudẽs & libera cõscientia ad deũ diceret, Si ga-

Iob.31. uisus sum ad ruinã inimici mei, & exultaui in eo quòd inuenissei eum malum, vel si in corde dixi, bene. Beatus quoque Dauid, licet virtutibus multis fuerit exornatus, nulla tamẽ eum actio familiarius deo coniunxit quàm dilectio inimicorũ suorũ. Cui cum inimicus suus in faciem malediceret, maluit tamen parcere & dei iudicio

2.Reg.16. reseruare, quàm suæ iracundiæ satisfacere. Et intantum non fuit simulata nec vel falsa dilectio sua, vt ipsos etiã aduersarios suos fleret, & in illis qui eos occidere præ-

2.Reg.1. sumpserãt vindicaret. Ideo securus in Psalmo dicebat illud, quod omnes homines satis attento & trementi

Psal.7. animo dicere debent, Si reddidi, inquit, retribuentibus mihi mala, decidã merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animã meam & cõprehẽdat, & conculcet in terra vitam meã, & gloriam meã in puluerem K deducat. Ecce quali maledicto seipsum cõdemnat, qui de inimicis diligẽdis dei præcepta cõtemnens, odium in corde seruare non meruit, Vnde considerandum est qua fronte vel qua conscientia versiculum istum ex ore suo proferre poterit qui inimicis suis mala pro malis retribuit. Per Salomonem quoq; spiritus sanctus clamat & dicit, Cũ ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ne for- Prouer.24. te videat deus & displiceat illi, & auertat iracundiam suam ab eo, & vtiq; cum ab illo auerterit, ad illum dirigat qui de inimici ruina gaudebat: secũdum illud, Qui Prouer.17. in ruina lætatur alterius, nõ erit impunitus. Item ibi, Ho Eccli.28. mo homini reseruat iram, & à deo quærit medelam? Et in hominem similem sibi nõ habet misericordiam, &c. Ipse cum caro sit reseruat iram, & propiciationẽ quærit à deo, quis exorabit pro delictis ipsius? Dicitur quidem in veteri Testamento, Diliges proximum tuum & Leuiti.19. odio habebis inimicum tuum. Sed qui sano intellectu Matth.5. scripturæ diuinæ sensum agnoscere cupit, sententiam istam hoc modo intelligat, vt diligat omnẽ hominem L proximũ suum, odio habeat diabolum inimicũ suum. Quod etiam in vno homine malo impleri potest. In ipso enim vno qui malus est, & proximũ habes & inimicũ. Nam quòd homo est, proximus tuus est: quòd malus est, non solũ tuus sed etiã suus inimicus est: dilige ergo in eo carnẽ & animam, hoc est, proximũ tuum quẽ deus fecit, & odio habe maliciã quam ipso cõsentiente diabolus intromisit. Quod cũ sancto & pio animo feceris, vices cœlestis medici agis, odio habens morbũ, & diligens ægrotum. Item per Salomonem loquitur spiritus Prouer.25. sanctus, Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitit potũ Roma.12. da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Hoc ergo loco cum grandi diligentia obseruandum est, ne forte dum eum bene non intelligimus, de medicamẽtis nobis vulnera faciamus. Solent enim nõnulli hoc præceptũ quasi ad satiandum furorẽ suum assumere. Dicũt enim apud se, Ecce cibo inimicum meũ vt ardeat in æternũ. Auertat deus huiusmodi intelligentiam ab animis nostris. Qualiter ergo accipi debeat locus iste, sancti & antiqui patres reuelante spiritu sancto definierunt, si esurierit inimicus tuus, ciba illũ, &c. hoc enim, inquit, faciẽs carbones ignis cõgeres super caput M eius. Caput in homine sensus rationalis intelligitur: qui sensus cũ à feruore charitatis recedens factus fuerit frigidus, vnde scriptũ est, Quia abundauit iniquitas, refri- Matth.24. gescit charitas multorũ: necesse est vt quod obest saluti contrarium sapiat, vt cui deberet esse amicus, inimicus existat. Ad sanandum ergo talem phreneticũ, homines sanctos & charitatis igne succẽsos hortatur spiritus sanctus dicẽs, Carbones ignis cõgeres super caput eius. Cũ enim inimico tuo pio animo frequentius bene feceris, qualibet sit impius & crudelis, barbarus & cruentus: tamen tandẽ aliquãdo erubescet & dolet & pœnitere incipit quod admisit. Nam cũ pœnitentiã cœperit agere, sensus rationalis, hoc est, caput ipsius incipit charitatis igne succẽdi, & qui prius quasi frigidus & phreneticus contra te cõsueuerat iracundiã retinere, spiritali calore de tua bonitate succensus incipit toto corde diligere. Ecce quo modo sancti patres hũc scripturæ locũ intelligendũ esse dixerũt. Nam absit à sensu catholico, vt eo animo quisq; boni aliquid inimico suo conetur impendere, vt eũ pro hoc beneficio velit æterno incendio cõcremari. Vnde cũ grandi cautela de pace fidei considerandum est, & timendũ ne sequamur literã occidentẽ, sed magis spiritũ viuificantẽ diligamus. Et illud fratres

charissimi,

A charissimi, cum grandi tremore considerare debemus, quod in Psalmo terribiliter spiritus sanctus dixit, Quem enim illam cœlestem Hierusalem, id est, congregationē omnium sanctorū, quæ cum Christo est regnatura, ad
Psal.147. laudādum dominum pronocaret, cum dixisset, Lauda Hierusalem dominū: addidit, Qui posuit fines tuos pacē. Ergo vt ipsi videtis, Hierusalem illa cœlestis muros de pace cōstructos habet. Qui enim talem pacem & talem charitatē habet, vt omnes homines diligat, & pro bonis oret vt meliores fiant, pro malis supplicat vt cito se corrigant, de qua parte voluerit intrare, illius cœlestis Hierusalem portas apertas merebitur inuenire: qui autē non vult habere talem charitatem, qualem & Christus præcepit & Apostolus docuit, ex omni parte Hierusalē portas clausas inueniet. Et quia oleum charitatis habere noluit, clausis ianuis sponsi cum illis fatuis virginibus
Math.25. illam metuendā audiet vocē, Amen dico vobis, nescio vos vnde sitis. Quo modo enim illis quinq; virginibus quæ charitatis oleū habuerunt, illa cœlestis Hierusalem
B aperiet ianuas suas, vt intret in gaudiū domini sui: sic illis ecōtrario qui sine charitate veniunt claudet, & æterna à separatione repellet, & implebitur illud quod in Psalmo dicitur de Hierusalem, Quoniam, inquit, cōfortauit seras portarum tuarū. Clausis portis & confirmatis seris nunquam exiet amicus, nunquam intrare poterit inimicus, quia sicut iustus nunquā erit exiturus à gloria, ita & peccator nunquam poterit liberari à pœna. Et ideo si volumus vt ab istis malis nos dignetur diuina pietas liberare vt fœliciter ad illam cœlestem Hierusalem mereamur intrare, totis viribus laboremus, vt in nobis
Roma.8. impleatur illud quod Apostolus dixit, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Et illud, Certus sum enim, quia neque mors, neq; vita, neq; angeli, neque principatus, neque potestates, neq; altitudo, neque profundum, neq; instantia, neque futura, neq; creatura aliqua poterit nos separare à charitate dei, quę est in Christo Iesu domino nostro. Ecce sicut audistis, beatum Apostolum & apostolicos viros tanta actā ter-
C ribilia à charitate dei separare non poterant. Vnde nimis dolendū est, quòd cum illi à charitate dei nec tormentis poterant separari, nos interdū ociosis fabulis separamur, & nonnunquā ob paruissimum conuicium & cuiuscunq; miseri hominis detractionem, ita derelinquimus charitatē, vt non solum cum eo multis diebus, sed etiam mensibus fortassis & annis nec loqui nec ad conuiuium peruenire velimus, & non attendimus quia dum nos inuicē odio habemus, ita muros ciuitatis Hierusalem contra nos claudimus, vt nullus nobis aditus remaneat per quem intrare possimus. Et quia ciuitas illa habitatorem deum habet, dicente Ioanne Euangeli-
1.Ioan.4. sta, Deus charitas est: qui charitatē habere noluerit, qua fronte vel qua conscientia ad dominum qui est charitas præsumit accedere? Hæc omnia fratres charissimi, dum vobis paterna pietate frequenter insinuo, absoluo apud deum conscientiam meā. Et quia nullus vnquam erit qui se in veritate valeat excusare quòd verā pacem & veram charitatem tenere non possit, totis viribus misericordiam dei deprecemur, vt nobis illam charitatē, sine qua nullus vnquam deum videbit, insinuare & donare dignetur, vt nullis nec tormentis nec damnis ac persecutionibus ab illius dilectione vel dulcedine separetur. Si iubetis, iam non est opus vt prolixiori vos sermone diutius fatigemus: & ideo iam ista quæ ad præsens dicta sunt, vestræ charitati sufficiant, dum hæc deo placito quę accepistis sanctis cogitationibus velut mun- D
da animalia assidue ruminatis, & qualiter ea cū deiadiutorio possitis adimplere, in vestris animis definitis. Ea quæ sequuntur de amore inimicorum, aut die crastino, aut certe die dominico absque aliqua lassitudine corporis opportunius audietis.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Vado ad eum qui me misit, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Et inter sermones De verbis domini, LXI. Ioan.16.

Dominica in Rogationibus, de pace: Sermo I.

FOELICES pacifici, quoniā filij dei vocabuntur. Meritū Christianæ virtutis vilescit in cunctis, si vnitatē non habet pacis, nec peruenit ad vocabulum filij nisi per nomē pacifici. Pax est quæ expoliat hominē seruitute, dat nomen ingenuum, mutat cum conditione personam, ex famulo liberum, filium facit ex seruo, deum patrem vocat, & cōmutat seruum in filio, amicum facit ex hoste, patrē reddit ex domino. Sic sic facit, qui nō vult perire quod facit, fœlices pacifici, quoniam filij dei vocabuntur. En filius dei esse incipit, qui pacificus esse cœpit. Non vult filius dici, qui pacificus noluerit inueniri: negat sibi patrē deum, qui hæres pacis esse nequiuit. Seuerum sensurus est deū, quem clementem blandumq; dedignatus est patrem. Fœlices pacifici, quoniā filij dei vocabūtur. Gaudeamus hoc nomine quasi filij & hæredes dei, cohæredes autem Christi. Quanta est huius pacis retributio, hæreditatem possidere cum Christo: substantiam patris habere cum filio, cœleste regnum participari cum domino, & in consortium perpetuitatis admitti cum domino? Quæ sit hæc prauitas morum, inuidere melioribus atq; in sordidioribus inhærere, adoptati victoriā perdere, ac nolle hæreditatem regnorū cœlestium possidere? Etenim filium se dei & cohæredē denegat Christi, qui recusauerit patris regimine gubernari. Pax, concordia fratrum, sicut scriptum est, In tribus placuit spiritui meo quę sunt probata coram deo & hominibus: concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier consentientes sibi. Concordia ergo fratrum, voluntas dei est, iucunditas Christi, perfectio sanctitatis, iusticiæ regula, materia doctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum & supplicationum, facilis atque impetrabilis, quia desideriorū omnium cōpetens est plenitudo, sicut scriptum est in Apostolo, Pax conuentionis amabilem deo facit in fratribus: quæ charitatis indicat testimonium. Pax ergo dilectionis mater est, cōcordiæ vinculum, ac puræ mentis indicium manifestū, quia sibi exigit de deo quod velit, quicquid voluerit petat, & quicquid voluerit sumat. Pax præceptis regalibus cōseruanda est, domino Christo dicente, Pacem meā do vobis, pacem meā relinquo vobis. Qui discipulus Christi est, Christi præcepta seruat. Seruare mandatū, est pacem in omnibus custodire. Nam diuidere vnitatē, non est magistrū sequi, sed eius mandatū calcare. Sequi enim Christū, est habere pacē: & nō sequi quod pacis est, hoc est hoc habere in magistro ex parte quod diligas, & ex parte quod dānes. Illud est amare doctorem, doctoris mandata in omnibus custodire, dicentis, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Licet fratres in pace protrahere moras, delectat hoc dixisse frequenter, & iterum atque iterum præconari, Pacem meam do vobis, pacem meā dimitto vobis, In pace vos dimitto, in pace vos dimisi, in pace

Sermo CLXIX. Math.5. Pacis laudes. E Eccle.25. F Concordia fratrum. Ioan.14.

G vos inueniam. Proficiscẽs voluit dare, quod desiderabat rediens in omnibus inuenire. Consultũ voluit esse cui dederat, qui vsq; ad regressum suum seruare quod præstiterat, imperabat. Quid ergo facturus est homo cũ venerit deus, & quæsitum nõ inuenerit quod donauit? qua excusatione vsurus, qui pacem seruare non potuit? Pacem meã do vobis, pacem meã dimitto vobis, In pace vos dimisi, in pace vos inueniam. Regale mandatũ seruate, diuina vox est, Inueniam quod dimisi. Plantare pacem, radicitus dei est: euellere, penitus inimici. Amor fratris ex deo est, odiũ ex diabolo cõstat. Propter quod
1.Ioan.3. damnanda sunt odia, quia scriptũ est, Qui oderit fratrẽ
Matth.5. suum, homicida est. Cohibeamus iram, quia scriptum est, Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Amanda est pax & diligenda concordia. Ista sunt quæ generant charitatem, & scitis secundum Apostolum, quòd deus
1.Ioan.4. charitas est. Sic & deo est, qui non habet charitatem. Paternus affectus non potest non amare quod docet. Pax plebis, gloria sacerdotis, parentum lætitia, perfecta charitas filiorum. Sacerdotis est quod debet admone-
H re, Plebis est audire quod admonet. Quicquid nõ licet, pastoris est prohibere ne fiat: gregis est audire vt faciat. Vtraque conueniant, & vniuersa saluata sunt: nec deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere quod doleat. Seruemus mãdata quæ vitæ sunt, teneat se profundæ pacis nexibus colligata fraternitas, & salutari vinculo charitatis, mutua se dilectione cõstringat, quia dilectio magnanimũ facit. Suauis est dilectio,
1.Cor.13. non zelatur, non æmulatur. Dilectio non est falsiloqua, non inflatur, nihil dedecoris admittit, non quærit quæ sua sunt, non exacerbatur, non cogitat malum, nõ gaudet in iniusticia, congaudet autem veritati. Omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Dilectio ergo omnibus votis ac desideriis amplectenda est, quæ tot bona potest habere quot præmia. Custodienda omnibus viribus pax est, quoniam deus semper in pace est. Non habeat locum quo obrepat inimicus, ne in tritici segetem valeat zizania seminare, & securo iam rustico spe lõgi laboris elusus spectatus, in ipsa messis maturitate subducatur, aut vinum vetustate suauius, in acriori subito perfidia demutatum in effusæ fæcis se permixtione contingat, aut inter dulcia mella, fellis venena amariora
I suffundat, aut inter vernantes floribus campos ac pratorum varietate gemmatos, tribulorum interiectione animas grati odoris occidat. Procul cõtentiones, procul lites & odia, procul maledicta mutantur: & quia laqueus mortis est lingua, susurro ac bilinguis pareat animæ suæ, ne in supplicium suum vincula tibi mortis adducat. Amate pacem, & tranquilla sunt omnia, vt & vos præmia & nobis gaudia referuetis, vt electa dei pacis vnitate fundata, perfectam teneatis disciplinam, per Iesum Christum dominum nostrum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Eadem dominica, De dilectione inimicorum,
Sermo II.

Ser.CLXX. INtendite fratres mei ad charitatem, quam sic laudat scriptura diuina, vt nihil ei coæquet. Cum nos moneat deus vt nos inuicem diligamus, nunquid hoc tantũ monet vt diligat diligentẽ te? Hæc est mutua dilectio, hoc non sufficit deo, peruenire enim voluit vsque ad inimicos diligendos, dicens, Di-
Matth.5. ligite inimicos vestros, benefacite eis qui oderunt vos, & orate pro eis qui vos persequuntur, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, qui pluit super iustos & iniustos. Quid dicis, diligis inimicum tuum? Respõdebis forte, per in- K firmitatẽ non possum. Sed profice & age vt possis, maxime quia oraturus es iudicẽ, quẽ fallere nemo potest, qui acturus est causam tuã. Interpella ergo hũc iudicẽ, vbi nullus tabellarius conturbat, nullus officialis remouet, nullus emitur aduocatus, qui possit pro te preces effundere, aut verba dicere, quę nõ didicisti: sed ipse filius dei vnicus æqualis patri, sedens ad dexterã patris, illius assessor, tuus iudex est, docuit te pauca verba, quæ quiuis idiota potest tenere & dicere, & in eis cõstituit tibi causam tuã, docuit te ius cœleste quo modo preceris. Sed forsitan respõdebis, per quẽ peto, per me, an per alium? Qui te docuit orare, ipse pro te allegat precẽ, quia tu reus eras. Gaude quia ille erit tuę iudex tuus, qui modo aduocat' tuus est. Ideo ergo quia oraturus es, acturus es causam tuã, paucis verbis vẽturus ad illa verba, Dimit- Matth.6. te nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Dicit enim tibi deus, Quid mihi das, vt ego dimittã tibi debita tua? Quale munus offers, quale sacrificiũ conscientiæ tuæ imponis altaribus meis? Continuo docuit te, quid petas & quid offeras. Petis, dimit- L te nobis debita nostra: & tu offers. Quid? Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, debitor es ei qui falli nõ potest. Habes & tu debitorẽ. Dicit tibi deus, Tu de- De verbis bitor meus es, ille debitor tuus: hoc facio ergo tibi debi dñi.ser.15. tori meo, quod tu feceris debitori tuo. Inde offers mihi munus, vnde peperceris debitori tuo. Rogas me pro misericordia tua, noli esse piger in misericordia, attẽde quod scriptura dicit, Misericordiam volo magis quàm Osee.6. sacrificium. Noli offerre sacrificium sine misericordia, Matth.9. quia non remittuntur tibi peccata tua, nisi offeras cum misericordia. Sed forte dicis, nõ habeo peccata. Quantum vis cautus sis frater, tamen in carne viuens in seculo, agis inter pressuras & angustias, & inter innumerabilia tentamenta versaris, non poteris esse sine peccato. Certe dicit tibi deus, Securus esto de peccato, noli dimittere si non habes quod ego tibi dimittã, sed magis exige si nihil debes: si autẽ debitor es, magis gratulare te habere debitorẽ, in quo facias quod fiat in te. Audi me, & discute te, quia vel de paucis prodest qui possunt veraciter orare, orationẽ dominicã veraciter dicere, Do- M mine dimitte mihi, sicut & ego dimitto. Nõ fallaciter, non ficte, ex corde vero fac, vt & in te verũ fiat. Si enim qui te læsit, qui in te peccauit, petit à te veniam, & ignoscis, iam potes securus dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Nam si resistis roganti, contẽneris & tu cũ rogaueris. Clausisti contra pulsantẽ, clausum inuenies cũ pulsaueris. Nam si aperueris viscera indulgentiæ roganti te, aperiet & tibi deus eum rogaueris eum. Modo enim illos alloquor qui petunt veniam à fratribus suis Christianis, & nõ accipiunt. Ecce tu si concesseris, securus orabis. Ille vero si te rogauerit, & si non concesseris, quo modo securus eris? Quisquis enim es qui peccasti & veniam non meruisti, noli timere, interpella deum ipsius & tuum, debita enim sunt. Nunquid poterit debita exigere seruus quæ donauerit dominus? Si forte non te rogauerit qui in te peccauit, si veniam non deprecatur, si peccauerit insuper adhuc & irascitur, tu quid facies? dimittis an non dimittis? Ecce non dimisisti. Quare? Quia non rogauit. Si propterea non dimisisti quia non rogauit, noli titubare in dominicam orationem, securus illam dic, non tibi pectus percutias, quia non roganti non dimisisti. Ergo ille qui non rogauit remansit. Exigitur prorsus, exigitur ab illo: veruntamen in te sit perfecta charitas,

A ritas, roga pro nō rogante, quia rogas pro multum periclitante. Hic iam attende magistrum & dominum tuum, non in cathedra sedentem, sed in ligno pendentem circunspectis vndique turbis inimicorū & dicentem, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Vide magistrum, audi imitatorem. Nunquid tunc dominus Christus pro rogantibus rogauit, & nō potius pro insultātibus & interficientibus? Nunquid deseruit medicus officium suum, quia phreneticus sæuiebat? Dic enim, Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Saluatorem occidunt, quia salutem non quærunt. Econtrà & tu forsitan dicturus es, Et quādo ego hoc possum quod dominus potuit? Quare hoc dicis? Attende vbi hoc facit, attende quia in cruce hoc fecit, non in cœlo. Semper enim deus in cœlo cum patre, in cruce autem pro te homo, vbi se exemplum præbuit omnibus. Pro te enim misit ipsam vocem, vt ab omnibus audiretur. Nam potuit pro illis orare in silentio, sed tu non haberes exemplum. Sed si multum est ad te dominus, nō sit multum famulus. Non potes imitari dominum tuū quum penderet in cruce. Stephanum seruum eius cum lapidaretur attende. Primum ait tanquam seruus ad dominum. Domine Iesu, accipe spiritum meum: & post hæc genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum: & cum hoc dixisset obdormiuit in requie dilectionis. Pacem pinguissimam inuenit, quia pacem inimicis optauit. Nunquid & ipse tunc pro rogantibus rogauit, & non pro sæuientibus, pro lapidantibus & interficientibus? Habes exemplū, disce: vide quo modo pro se stans orauit, & pro illis genu flexit: putamus fratres quia plus eos diligit quàm seipsum? Pro se vero stans tanquā iustus facile exaudiebatur. Nam pro iniquis genu figendū erat. Ostendite ergo dilectionem vsq; ad inimicos veniam rogantes. Ergo fratres propter securitatē dominicę orationis, rogantibus ex corde dimittite, vt & dominus vobis vestra peccata dimittat in hoc mortali corpore & futuro vsque in secula seculorum, Amen.

(Luca.23. — Actor.7. — B)

Item in eadem dominica alius sermo, De pace: qui habetur inter sermones, ad fratres in eremo, secundus.

Item in eadem dominica alius sermo, De dilectione inimicorum: qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum VI.

C

Ioan.16. *Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, Si quid petieritis, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Luca.11. *Feria secunda in Rogationibus, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Quis vestrum habebit amicum, & cætera.*

Sermo CLXXI. *Sermo I.*

Vauis dominus & mitis fratres charissimi, habet ianuam pietatis, nec repellit inde pulsantes, sed culpat potius negligentes. Neq; enim aliquid petitur quod nō habeat, vt cum non dederit erubescat. Diues est & pius, affluens & benignus, dat & nō improperat, imò tunc thesauri domus eius tristiciā patiuntur, quādo desunt delectabilia fastidia petitionū. Ipse dominus dicit, Vsq; modo nihil petistis. Petite & accipietis, pulsate & aperietur vobis. Ego sum ostium & ianua. Quare trepidat pulsando manus vestra, & dormitat in mēdicitate cōscientia vestra? Ego sum ianua vitæ, nō horresco sordidum pulsatorē, non pauperē repudio petitorum, tantum nemo suam negligat paupertatē. Pulsate & aperietur. Stant angeli ad ianuam vt introducāt non vt repellant, vt suggerant nō vt terreant. Nulla est pompa in ianua mea. Ego sum ianua, qui sustinui crucis ignominiam. Quare timeant petentes egentiam, cum nulli aliquando denegauit misericordiam? Quis sperauit in domino & confusus est? Si pulsant qui desiderant castitatem, dat eis continuo gratiā & sanctitatē, & dicit eis; Nolite ambulare polluti, nolite incedere maculosi. Sancti estote, quia ego sanctus sum. Si accedat pupillus parua manu pulsare ianuā paternam, nunciant eum angeli domino, pupillus pulsat, defensionis pietatē expectat, responde illi domine, Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. Respōdet illi qui diues est, misericordia plenus, qui miseris pater est. Ego sum iudex viduarū, & pater orphanorum. Nemo lædat quos ego suscipio, nemo expoliet quos ego defendo. Et qui accesserint ad ipsam ianuam, quanuis diuidant vocē disparis precis, tamen ab vnius diuitis patrisfamiliâs domo omnes accipiūt pietatem. Hoc amat ianua saluatoris, vt pulsatoribus semper abūdet opportunis, importunis. Propterea ipse dominus videns ianuam suā à petitorum voce, à pulsantium clamore silere, initat omnes ad orationem, omnibus paratus tribuere pietatem. Petite, & si non acceperitis adhuc petite, & perseuerate pulsare. Nolite deficere, quia non necat deus fame animam iusti. Qui tamen voluerit esse dulciter humilis & benignus, securus tanquam in tutissimo portu consistit. Opponit ergo parabolam cuiusdā hominis, cuius hospes improuisus aduenit, & hospes hospitem excepit: passus est verecundiam, abiit continuo ad domum diuitis magnam, non sine sacramēto tres petit panes, quia vnus hospes erat gratia pietatis, sed substantia trinitatis. Nōnne vnus hospes erat in tribus qui venit ad patrē Abraham? Hospes & amicus, pransor & māsor, & omnia illi in trinitate sunt exhibita humanitatis obsequia, quia trinitatis gloria refulget. Trimum attulit vitulum pater, tres mensuras similaginis conspersit futura mater, paritura filium pro quo pater mactaret agnū, & ipsa corpus Christi in trinitate iam fecerat sacramentum. Ita & iste amicus veniente hospite pergit ad domū diuitis, & trium panum allegat necessitatem: pulsat & nullus respondet de ianitoribus, quia omnes tenuerat somnus. Non angeli, non archangeli, non prophetæ, non ministri. Et ille pulsat, quanuis nemo respondeat. Quandoque paterfamiliâs ad importunitatem pulsantis respondit, ille de interioribus sacris, de throno quietis, quid pulsas sine tēpore, qui piger fuisti cum tempore? Dies fuit, & in lumine nō ambulasti, nox superuenit, & pulsare cœpisti. Excusat tēpus quod improbus quærit affectus. Iam pueri quiescūt, & nō est dignum vt propter te iniuriam patiantur, antequā venires diutius vigilauerunt, modo pro tempore quieuerunt, nō est qui possit tibi dare responsum. Et ille, Domine à te peto, ad te pulso, imò te pulso, tu es ianua, tu surge, da mihi misericordiam, qui nō es dedignatus de luto limi formare viscera mea. Minister in nō indiges, quia omnia potes. Sed si pueri tui dormiunt, tu nō dormis qui custodis Israël. Gratis peto, sub gratia mendico, nō sub lege præsumo. Sed si lex & prophetæ vsq; ad Ioannē, sed tua gratia non habet finem. Quō euenerunt pueri tui, prophetę tui, & ego noui. Sed tu domine qui es initiū & finis, primus & nouissimus, noli ad me tædiare nouissima hora noctis petētem, qui nocte media captiuam duxisti captiuitatem. Quid faciet paterfamiliâs tanti perseueratoris voce constrictus? Non excitat prophetam, non immittit angelum, non archangelum,

(Margin: Luca.11. — Ioan.16. — D — Eccli.2. — Leuit.19. — Psal.9. — E — Luca.11. — Gene.18. — F — Luca.11. — Ioan.10. — Gene.2. — Psal.120. — Matth.11. — Apoca.1.)

G gelum, ipse surgit & dabit illi quantum desiderat. Bene pertinax ille petitor & nocturnus mendicator ad hospitem proprium repedauit, diues factus refecit, nec hospes ab hospite irrefectus discessit. Quis est iste hospes rogo vos fratres qui in nocte venit, & imparatum hospitem inuenit, imò ideo nocte venit hospes in perpetua & deficiēte paupertate? In nocte venit hospes, gratia in summa ignorātia, in magna egentia, immittit tristiciā, quan-
Psal.117. do dicit nocturnus petitor, In tribulatione inuocaui dominum & exaudiuit me in latitudine. Et iterū, Mul-
Psal.33. tæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberauit eos dominus, quoniā proximus est. Ideo hospes superuenit improuisus subito, cū quispiā tædio afficitur pressurarū. Superuenit illi orandi desideriū, flendi arripiēs votum. Illa hora hospes venit gratia vt cōpungat conscientiam, ne in sua moriatur egētia, sed eat & petat ad diuitem, nō suis meritis, sed meritis hospitis veniētis, & accipiat tres panes, vt in patre & filio & sancto spiritu possit & ipse pascere cæteros indigentes. Quicquid bo ni cogitauerit homo subito corde percussus, sciat quia
H hospes ille venit de cœlo, & bene venit qui nocte venit. In tribulatione subuenit, non ingerens tædium, sed af-
Ioan.20. fectum. Et quia dominus Christus ad discipulos suos clausis ostiis in tribulatione venit, nō speratus sed optatus, salutauit in pace, & hospes hospites suos refecit in
Apoc.3. pace. Nónne est iste hospes qui dicit, Ecce sto & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo & cœnabo cum illo ego & pater meus? Quàm bona domus, vbi pater & filius ingreditur hospes amicus, qui & spiritus sanctus. Ipse ibi exhibet in domo pauperis, in hospitio puritatis diuersa pulmētaria, propter cœnam dominicā. Quæ sunt ista pulmentaria? Gaudium, longanimitas, continentia, fides, castitas. Tantummodo non pigeat hospitem suscipere dominum, ipse secum portat dulcedines deliciarum, vt pascat ibi lætantes exercitus angelorū. Cum illo hospite pax est & iucūditas, qui venit ad hospitem suum, non torquere, sed pascere, non expoliare, sed vestire, non percutere sed sanare. Ipsum hospitem semper apertis cordis nostri ianuis suscipiamus, & nunquam nobis dominetur tyrannus inimicus, & in omnibus
I Christo donante eius mandata seruemus.

Item eadem feria Homilia, De eodem de quo supra, quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXIX. Et libro II. De quæstionibus Euangeliorum, cap. XXI. & XXII.

Item eadem feria alius sermo de epistola diei, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarū, XII. & XLVI. & XLVII. Et ad fratres in eremo. XXX.

Feria tertia in Rogationibus: Sermo I.

Sermo CLXXII.

Vo modo ieiuniorum tempus est fratres charissimi, de ieiunio cum sanctitate vestra tractandū est, vt sciatis quemadmodū ieiunetis. Ieiunia enim Christianorū spiritaliter potius quàm carnaliter obseruanda sunt. Vnde à peccatis nostrus principaliter ieiunemus, ne ieiunia vestra sicut Iudęorū ieiunia à deo respuātur. Quale est enim vt à cibis quos dominus creauit, nescio quis impostor abstineat, & peccatorū sagina pinguescat? Non tale ieiunium ego
Esaia.58. elegi, dicit dominus. Nam si flectas, inquit, vt circulum ceruicem tuā, cilicium autem & cinerē substernas, nec sic vocabis, inquit, ieiunium acceptum. Sed quid? Solue, inquit, omnē nodum iniquitatis, & obstinationē maiorum. Dimitte conflictos in requiem, & omnem conuentionē dissipa. Paruum est enim ieiunium, abstinere tantummodo à peccatis, nisi addamus & bona. Frange esu- K rienti panem tuum, & egenum sine tecto induc in domum tuam: Si videris nudum, vesti. Porrò autem ieiuniis vestris etiam illud oportet accedere, quod dominus in Euangelio præcipit, Cum ieiunatis, inquit, nolite Matth.6. fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperūt mercedem suam: vos autem cum ieiunatis vngite capita vestra, ne appareatis hominibus ieiunantes, & pater vester qui videt in abscōnso, reddet vobis in palàm. Quare fratres non prænidet sanctitas vestra, aliter ieiunia acceptari non posse, nisi cōtigerit legaliter ieiunare. Secūdum Apostoli dictum fratres, me Philip.3. quidem hæc eadem vobis dicere nō piget, vobis autem tutissimum. Sed dominus in Euangelio, Omnis, inquit, Matth.13. scriba doctus in regno cœlorum similis est homini patrifamiliâs, qui profert de thesauro suo noua & vetera. Vt ergo sciat sanctitas vestra fratres, non solum noua dicenda, sed & vetera repetenda, legimus spiritum sanctum per Esaiam Prophetam taliter perfectè increpātem, Neomenia vestra & sabbatum & dies magnus nō Esaia.1. sit in eo dicit dominus. Ieiunium est quod probat altis- L simus, non solum intermissa corporis refectio, verum- Ieiunium. etiam à malis actibus facta discessio. Itaq; si neque niens tua grauetur oppressa peccatis, neq; animus tuus viciorū illecebris delectetur, digna deo exoluisti ieiunia. Cæterum si corpus tuum ieiunia longa consumpserint, atq; illi subtraxeris cibum, cum non detrahis vicia in malis perseuerās, magis horres quàm placeas deo. Tunc erūt deo accepta ieiunia, si operibus sanctis fuerit expiata cōscientia. Cur enim corpus fame discrucias, cui turpiter peccando blandiris? Principaliter ergo amicus ieiunet à malis, & sic corpus subeat exercendo ieiunia. Nam cū sit ieiunium animæ humiliatio, quale est humiliari cibo & augeri peccato? Qui igitur corpori suo ieiunia deuotus indicit, principaliter renunciet viciis, cupiditatum fomites comprimat, frangat impetus mentis, libidines vincat, faces auariciæ ardētes extinguat, lātiusq; vim di lectionis extendat, atq; in alimentis pauperum abrupti apparatus stipendia largiatur. Omnia enim corporis nefanda peccata animi virtute calcentur, vt & anima M sanctitate corporis adiuuetur. Tunc enim & impetrari poterit quod optatur, si casto corpore animóque deuoto ad officia sanctitatis implenda per curam obseruationis quisque incedat. Hæc sunt quæ diuinam commouent pietatem, quæ ad impetrandam precibus sanctitatem semper aditum faciunt. Cæterum si caput substernas atq; cineres desuper spargas, si denique collum tuum velut circulum torqueas, atque ad exorādam clemētiam dei largos fletus effundas, nihil proficis. Commouere enim diuinam non poteris pietatem, qui circa proximos tuos debitam neglexisti charitatē. Scriptum est enim, Non tale ieiunium ego elegi, dicit dominus. Nec si flectas vt circulum ceruicem tuam, cilicium au- Esaia.58. tem & cinerem substernas, nec sic vocabo, inquit, ieiunium acceptabile. Sed quid? Solue, inquit, omnem nodum iniquitatis & obstinationem malorum. Dimitte quassatos in requiem, & omnem iniquam conuentionem dissipa. Frange esurienti panem tuum, & egenos sine tecto induc in domum tuam. Si videris nudum vesti, & domesticos seminis tui ne despicias. Tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & vestimenta tua cito orientur, & præibit ante te iusticia, & claritas dei circundabit te. Tunc inuocabis & dominus exaudiet, dum adhuc loqueris dicet, Ecce assum. Hæc sunt

enim

A enim quibus homo & refectus cibo frequenter impetrat quod exoptat, & ieiunans maiora præmia cõsequitur sanctitatis. Tale ieiuniũ delectat Christum, tali denique delectatur cunctipotens, quem ad ieiunandum non immanium delictorum frequẽs reatus impellit, ad quem non denique adipiscendæ gloriæ temporalis vel cumulandi patrimonij cupiditas inanis ascẽdit, sed vrget semper religionis affectus & deuota synceritas, quã cum fuerint comitata plena pietatis officia, quãtum ille valebit, tantum ille proficiet. Taliter agendo merebitur, statim præsentem dominum propiciumq; sentire. Imple ergo miserationis officia, & sanctificasti ieiunia. Sagina pauperum viscera, & anima tua muneribus sanctitatis pinguescit. Vesti nudum, & tua peccata contecta sunt. Peregrinum hospitio tuo contende suscipere, vt & te deus in cœlorum regoa suscipiat, Per omnia secula seculorum, Amen.

Item in eadẽ feria Homilia, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nolite sanctum dare canibus, & cæt. quæ habetur in lib. primo de sermone domini in mõte, ca. XXIII. & sequẽtibus. Et inter sermones de verbis domini V. Matt. 7. B

In vigilia Ascensionis domini: Sermo I.

Sermo CLXXIII.

SCire debem⁹ & intelligere fratres charissimi, quia dies compunctionis & pœnitentiæ celebramus, & ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minus cauto & cõgruo cachinno dissolui, timẽtes illud quod dominus in Euangelio dixit, Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis & flebitis: & illud quod alibi scriptum est, Extrema gaudij luctus occupat. Nec aliquibus durum esse videatur, φ magis ad tristiciam vel planctum quàm ad lætitiã vos prouocare videmur. Si enim diligẽter attenditis fratres, in omnibus scripturis hoc dominus hortatur & admonet, vt sic in hoc seculo debeam⁹ esse solliciti, vt in futuro possimus esse securi, sicut ait Psalmista, Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent: & in Euangelio, Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Quia arcta & angusta via est quæ ducit ad vitã, lata & spaciosa quę trahit ad mortem: Melius est nobis post paucas angustias ad æternã beatitudinem peruenire, quàm post breuem C lætitiam ad inferni profunda descendere. Vnde totis viribus elaborare debemus, vt pœnã purpurati diuitis possimus euadere, & ad beatitudinem pauperis Lazari peruenire. Quid enim illi profuit superbia diuiti, quòd hic paruo tẽpore luxuriosius pascebatur delicijs suis, & nunc sine vllo termino inferni flammã pascit medullis suis? Melius est ergo vt vos paruo tempore ad salubrem iustitiã prouocemus, & postea vobiscum ad æternam lætitiã peruenire mereamur: quàm si vobis ad tẽpus falsam dulcedinem velimus ingerere, & postea vobiscum perpetuam amaritudinem sentire. Et licet omni tempore fratres charissimi vobis oporteat dei misericordiam corpore contrito & corde compuncto requirere, & ab illo indulgentiã peccatorum fideliter postulare, nunc tamen propter imminentem peccatis nostris debitam & grauissimam seueritatem, cum ingenti rugitu vel gemitu assiduis orationibus & largioribus eleemosynis debemus dei misericordiã implorare: vt ipse nobis misericordiam & benedictionem aquarum cœlestium tribuat, pacem reddere dignetur, peccatorũ indulgentiam dare, & prospera dignetur pro sua pietate concedere. In his præcipue diebus ociosis fabulis

Luca. 6. Prouer. 14. Psal. 125. Matt. 5. Matt. 7. Luca. 16.

finem conemur imponere, & quantum vires suppetunt D orare studeamus, & psallere, Et si pacem temporum desideramus accipere, nõ dissimulemus pacem cum proximis custodire. Si enim in veritate vis vt vincatur diabolus inimicus tuus, cito tibi reconcilietur proximus tuus. Contra nullum hominem deseuiat ira tua, & cito à te indignatio diuina cessabit secũdum illam promissionem domini & saluatoris. Si, inquit, dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Nullus sibi de industria aliquas occupationes inquirat, per quas se de Ecclesię cõuentu subducat. Sine dubio peccatorum suorum vulnera diligit, qui in istis tribus diebus ieiunãdo, orando & psallendo medicamenta sibi spiritalia non requirit. Abundant & nimium abundant negligẽtiæ, quas per totum anni spacium congregauimus, & ideo vel in istis tribus diebus quod ad mitorem vel purgationem animæ pertinet agere studeamus. Nolite vos de Ecclesiæ conuentu subtrahere, quia non tam longo spacio fatigamur, vt hoc sustinere non valeamus. Sicut qui in istis sex horis de conuentu Ecclesię non subducit se, magnum remedium animæ suæ noscitur prouidere: ita econtrariò qui E aut per cupiditatem, aut pro alia qualibet minus necessaria occupatione adesse noluerint, inde sibi faciũt crudelia vulnera, vnde habere potuerant medicamenta salubria, & inde se grauant vnde subleuare potuerãt. Sed credo de dei misericordia φ ita vobis inspirare dignabitur, vt non negligentiam peccatorum acquirere, sed magis per cõpunctionem ieiunando, orando, psallendo, & eleemosynas faciendo ad remedium possitis indulgẽtiæ peruenire, præstãte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. Matt. 6.

Item in eadem vigilia, Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Ioannem, Subleuatis Iesus oculis & cæt. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem. Ioan. 17.

In festo Ascensionis domini: Sermo I.

Ser. CLXXIIII.

GLorificatio domini nostri Iesu Christi resurgẽdo & ascendendo completa est. Resurrectionem ipsius Paschæ dominico celebrauimus: Ascensionem hodie celebramus. Festus nobis dies vterque. Ideo enim resurrexit vt nobis exemplum resurrectionis ostẽderet. Et ideo ascendit, vt nos desu-F per protegeret. Habemus ergo dominum & saluatorẽ nostrum Iesum Christum prius pendentem in ligno, nunc sedentem in cœlo. Precium nostrum dedit cum penderet in ligno, collegit quod emit cum esset in cœlo. Cum enim omnes collegerit quos vsq; per tempora collegit, in fine tẽporis veniet, & quo modo scriptũ est, Deus manifestus veniet: non quemadmodum primitus venit occultus, sed sicut dictum est, manifestus: occultum enim oportebat eum venire vt iudicaretur, manifestus autem veniet vt iudicet. Si enim prius manifestus venisset, iudicare manifestũ quis auderet? Quãdoquidẽ dicit Apostolus Paulus, Si enim cognouissẽt, nunquã dominum gloriæ crucifixissent. Sed si ille non occideretur, mors non moreretur. Trophæo suo diabolus victus est. Exultauit enim diabolus quãdo hominem primum seducendo deiecit in mortem. Seducendo primum hominem occidit, occidẽdo nouissimum primũ de laqueis perdidit. Facta est ergo victoria domini nostri Iesu Christi cum resurrexit & ascendit in cœlum, & impletum est quod audistis cũ Apocalypsis legeretur, Vicit leo de tribu Iuda. Ipse leo dict⁹ est, ipse agnus

Acto. 1. Matt. 27. Psal. 49. 1. Cor. 2. Apoc. 5.

G agnus occisus est, Leo propter fortitudinẽ, agnꝰ propter innocentiam. Leo quia inuictus, agnus quia mansuetus. Et ipse agnus occisus morte sua vicit leonẽ qui circuit quærens quem deuoret. Dictus est enim diabolus leo, feritate, non virtute. Apostolus quippe ait Petrus, Vigilare vos oportet aduersus tentationes, quia aduersarius, inquit, vester diabolus circuit, quærẽs quem deuoret. Sed quo modo circuit, dixit, Sicut leo rugiẽs circuit quærens quẽ deuoret. Quis non incurreret in dẽtes leonis huius nisi vicisset leo de tribu Iuda? Contra leonem leo, cõtra lupũ agnus. Exultauit diabolus quãdo mortuus est Christus, & ipsa morte Christi est diabolus victus, tanquam in muscipula escam accepit. Gaudebat ad mortẽ, quasi præpositus morti. A quo gaudebat, inde illi tẽsum est. Muscipula diaboli crux domini: esca qua caperetur, mors domini. Et ecce surrexit dominus noster Iesus Christus: Vbi est mors quæ pepẽdit in ligno? Vbi est insultatio Iudæorũ? Vbi est typhus & superbia, caput ante crucem agitantium & dicentiũ, Si filius dei est descendat de cruce? Ecce plus fecit quàm illi insultando exigebãt. Plus enim est de sepulchro resurgere, quàm de ligno descendere. Iã vero quanta gloria est quòd ascendit in cœlum, ꝙ sedet ad dexterã patris: sed oculis non videmus, quia nec pẽdentem in ligno vidimus. Totum hoc fide tenemus, oculis cordis

1. Petri. 5. — Matt. 27. — Actu. 1. — Mar. 16.

H intuemur. Hodie enim sicut audistis fratres, dominus Iesus Christus ascendit in cœlum, ascendat cum illo & cor nostrum. Audiamus Apostolum dicentem, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Sicut enim ille ascẽdit nec recessit à nobis, sic & nos cum illo ibi iam sumus, quãuis nondum in corpore nostro factũ sit quòd promittitur nobis. Ille iã exaltatus est super cœlos. Neq; enim propterea nobis desperãda est perfecta & angelica cœlestis habitatio, quia dixit, Nemo ascẽdit in cœlum nisi qui descẽdit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo: sed hoc dictum est propter vnitatem qua caput nostrum est, & nos corpus eius. Cum ascendit in cœlum, nos ab illo non separamur. Qui de cœlo descendit, nõ nobis inuidet cœlum, sed quodam modo clamat, Mea membra estote, si ascẽdere vultis in cœlum. In hoc ergo ipsi interim roboremur in hoc votis omnibus æstuemus. Hoc meditemur in terris, quod computamur in cœlis. Tunc exuturi carnem mortalitatis, nunc exuamus ani-

Coloss. 3. — Ioan. 3.

I mi vetustatem. Facile corpus leuabitur in alta cœlorũ, si non premat spiritum sarcina peccatorum.

In eodem festo, Sermo II.

Sermo CLXXV.

Saluator noster dilectissimi fratres ascendit in cœlum. Non ergo turbemur in terra. Ibi sit mens, & hic erit requies. Ascendamus cum Christo interim corde, cũ dies eius promissus aduenerit, sequemur & corpore. Scire tamen debemus fratres, quia cum Christo non ascendit superbia, non auaricia, non luxuria, nullum viciũ nostrum ascendit cũ medico nostro. Et ideo si post medicum desideramus ascendere, debemus vicia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdam cõpedibus nos premũt, & peccatorũ nos retibus ligare contendunt, & ideo cum dei adiutorio secũdum quod ait Psalmista, Dirumpamus vincula eorum, vt securi possimꝰ dicere domino, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Resurrectio domini spes nostra est, ascẽsio domini glorificatio nostra est. Ascẽsionis hodie solennia celebramus. Si ergo rectè, si fideliter, si deuotè, si sanctè, si pie ascensionem domini celebramus, ascẽdamus cum illo

Psal. 2. — Psal. 115.

K & sursum corda habeamus. Ascendentes autem nõ extollamur, nec de nostris quasi de propriis meritis præsumamus. Sursum autẽ corda habere debemus ad dominum. Sursum enim cor ad dominum, non superbia vocatur. Sursum autem cor ad dominum refugium vocatur. Videte fratres magnũ miraculum. Altus est deus, erigis te, & fugit à te. Humilias te, & descendit ad te. Quare hoc? Quia excelsus est & humilia respicit, & alta de longe cognoscit. Humilia de proximo respicit vt attollat, alta, id est, superba de lõgẽ cognoscit vt deprimat. Resurrexit enim Christus vt spẽ nobis daret, quia surgit homo qui moritur: ne moriẽdo desperaremus, & vitam nostram in morte finitam putaremus, securos nos fecit. Soliciti enim eramus de ipsa anima, & ille nõ bis resurgẽdo de carnis resurrectione fiduciam dedit. Crede ergo vt munderis. Prius te oportet credere, vt postea per fidem deum merearis aspicere. Dum enim videre vis, audi ipsum, Beati mũdo corde quoniam ipsi deum videbunt. Prius ergo cogita de corde mundando, quicquid ibi vides quod displicet deo, tolle. Venire ad te vult deus: audi ipsum dicẽtem, Ego & pater ve

Psal. 137. — Matt. 5.

L niemus, & mansionem apud eum faciemus. Ecce quid promittit deus? Si ego qualiscunque fragilis homo venturum me ad domum tuam promitterem, sine dubio mundares eam, superflua proiiceres, quæ erant necessaria præparares: Deus ad cor tuum venire vult, & piger es ei domum mũdare? Omnia vicia inimica sunt deo, & ideo ipso auxiliãte proiice illa, si vis excipere deum. Non enim amat deus habitare cum auaricia immũda, sordida & insatiabili, cui infideles homines seruire volunt, & deũ videre cupiunt. Et tu ergo munda cor tuũ. Si potes id age, id operare, vt Christus mundet vbi maneat: Roga, supplica, humiliare: audi scripturam dicẽtem, Deus superbis resistit. Esto humilis, vt in te requiescat deus. Idẽ ipse Christus tibi est via & patria. Secundum hominem via, secundum deum patria. Si fideliter curris, per ipsum vadis, & ad ipsum peruenies. Etenim tibi æterna via assumpsit quod nõ erat, nõ amisit quod erat. Ipsius ergo misericordiam deprecemur, vt nobis fidem rectam & intellectum sibi placitum ad exercenda opera bona cõcedat: Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amẽ.

Ioan. 14. — Ioan. 4. — 1. Pet. 5.

In eodem festo, Sermo III.

M

Sermo CLXXVI.

Omnia charissimi quæ dominus Iesus Christus in hoc mundo sub fragilitate nostra miracula edidit, nobis proficiunt: qui dum humanã conditionem syderibus importauit, credentibus cœlum patere posse monstrauit, & dum victorem mortis in cœlestia eleuauit, victoribus quò sequantur ostendit. Ascensio ergo domini, catholicæ fidei confirmatio fuit: vt securi in posterum crederemus miraculi illius donum, cuius iam in præsenti percepissemus effectum: & fidelis quisque cum iam tanta perceperit, per ea quæ cognoscit præstita, discat sperare promissa, ac dei sui præteritam præsentemq; bonitatem, quasi futurorũ teneat cautionem, Super excelsa ergo cœli terrenũ corpus imponitur, ossa intra sepulchri angustias pauloante conclusa angelorum cœtibus inferuntur, in gremiũ immortalitatis mortalis natura transfunditur, & ideo sacra Apostolicæ lectionis testatur historia. Cũ hęc dixisset, inquit, vidẽtibus illis eleuatus est. Dum audis eleuatum, agnosce militiæ cœlestis obsequium. Vnde hodierna festiuitas hominis nobis & dei sacramenta manifestauit. Sub vna eadẽmque persona in eo qui eleuat

Actu. 1.

diuinam

A diuinam potentiam, in eo autē qui eleuatur humanam cognosce substantiam. Ideoq; omnimodis detestanda sunt venena orientalis erroris, qui impia nimis nouitate præsumit asserere filium dei ac filium hominis vnius esse naturæ. In alterutra enim parte vel qui solum hominē fuisse dixerit, negabit cōditoris gloriam, vel qui solum deum, negabit misericordiam redemptoris. Quo genere non facile Arrianus euangelicam poterit habere veritatem, vbi filium dei nunc æqualem legimus, nūc minorem. Qui enim vnius naturæ saluatorē nostrū mortifera persuasione crediderit, solum hominem aut solum deum cogetur dicere crucifixum. Sed non ita est. Mortē enim nec solus deus sentire, nec solus homo superare potuisset. Nos ergo nouerimus in Christo dupli- cem geminámque substantiam. De patre cœlestem, de matre terrenam. Quam vtrāque in vno eodēmque redemptore suis promptum est testimoniis explicare. Quasi homo dicebat, quia pater maior me est: sed idem quasi deus pronunciabat, Ego & pater vnum sumus. Quasi homo dicebat, Tristis est anima mea vsque ad mortē: sed quasi deus fiducialiter loquebatur, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Quasi homo in cruce pēdebat, sed quasi deus regnū cœleste donabat. Arriani autem confusa mente distinctas substantias penitus non videntes, quę erāt hominis ad deum impie retulerunt, credentes quod minor loqueretur diuinitas, vbi iūcta deo hominis demonstrabatur infirmitas. Nullam itaque facientes inter cœlestia & terrena rationem, dum inter deum & hominem distinguere nesciunt, dei substantiam diuiserunt, & dum ad sola hominis verba respiciunt, deū sine intellectus lumine perdiderunt. Nos vero, vt pręfati sumus, dei & hominis duplicē substantiam, sed simplicē nouerimus esse personam. Ille etiam error valde refugiēdus est, qui impie asserit quōd beata Maria solum deum peperit, eo quōd sibi saluator noster cœlestem nescio quam carnē intra viscera materna perfecerit, & ita transierit per virginis vterum, quasi per corpus alienum. Sed cum dicat per Prophetam sermo diuinus, De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput: si non est corpus nostrum, quo modo est caput nostrum? Et cum alio loco Propheta cōmemorat, Paruulus natus est nobis: Non nobis natus est, si nihil sumpsit ex nobis. Si nihil dē nostro suscepit, nihil nobis præstitit. Proinde charissimi si non in nostra carne diabolum triumphauit, se exercuit, non nobis vicit. Si non in nostro corpore resurrexit, cōditioni nostræ resurgendo nihil contulit. Hæc qui dicit, susceptæ & assumptæ carnis non intelligit rationem, confundit ordinem, euacuat vtilitatem: si non in nostra carne peregit medicinam, solam ergo ex homine nascēdi elegit iniuriam. Recedat à sensibus nostris tā periculosa persuasio. De nostro est quod appēdit, de suo est quod donauit. Meum testor esse quod cecidit, vt meū sit quod resurrexit. Meum testor esse quod iacuit intra tumulū, vt meum sit quod ascendit in cœlum. In illo itaque nostri generis corpore nos Christi mors viuificauit, nos resurrectio erexit, nos ascensio consecrauit. In illo nostræ originis corpore cœlestibus regnis arram nostræ conditionis imposuit. Elaboremus ergo charissimi, vt quemadmodum dominus in hac die nostro cum corpore ad superna cōscendit: ita nos post illum quo modo possumus spe ascendamus & corde sequamur. Ipso affectu pariter & profectu ascēdamus post illum, & iam per vicia ac passiones nostras, si vtiq; vnusquisque nostrum subdere eas sibi studeat, ac super eas stare consuescat, ex ipsis sibi gradum construit, quō possit ad superiora conscendere. Eleuabunt nos si fuerint infra nos: D De viciis nostris scalam nobis facimus, si vicia ipsa calcamus. Nam cum bonitatis authore non ascendit malicia, nec cum filio virginis libido atq; luxuria. Nō, inquam, ascendunt vicia post virtutum parentem, peccata post iustū, nec infirmitates ac morbi possunt ire post medicum. Igitur si intrare ipsius medici regnum volumus, prius vulnera nostra curemus. Ordinem* & custodiamus in nobis statum vtriusque substantiæ, ne animā nobiliorem vtique hominis portionē tartaro pars deuoluat inferior, sed secū potius cœlo sanctificatū corpus acquirat natura gloriosior, ipso adiuuāte, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Marginalia: In Christo duplex substantia. — Ioan.14. — Ioan.10. — Matt.26. — Ioan.10. — B — Lucae.23. — Psal.109. — Esa.9. — C

In eodem festo, Sermo IIII.

Scensionis domini nostri Iesu Christi sanct* & solēnis dies hodie illuxit, exultemus & iocundemur in eo. Christus descēdit, inferiora patuerunt. Christus ascēdit, superiora claruerunt. Christus in sepulchro, mentiantur custodes. Christus in inferno, visitetur quiescentes. Christus in cœlo, E credant omnes gentes. Ipse ergo debet esse author nostri sermonis, qui est largitor nostræ salutis. Nā de quo aliquid loquamur vobis nisi de illo qui modo ex Euāgelio loquebatur omnibus nobis. Ascensurus enim ad patrem, dicebat discipulis suis, Hæc locutus sum vobis, cum adhuc essem vobiscum. Paracletus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & commonebit vos omnia quæcūque dixi. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia dixi vobis, vado ad patrem meum, quia pater maior me est. Ascensurum enim se dixit ad patrem, & cōtristati sunt discipuli, quōd eos corporali forma desereret, & ait illis, Quia dixi vobis, vado ad patrem, tristicia impleuit cor vestrum: Si diligeretis me, gauderetis vtique qūia vado ad patrem, quia pater maior me est: hoc est ac si diceret, Ideo subtraho vestris oculis istam serui formā in qua pater maior me est, vt ab oculis carnis serui forma remota dominū spiritaliter videre possitis. Ergo & propter veram formam serui quam susceperat, verum dixit, Pater maior me est, quia vtique homine maior est deus: & propter veram formam dei in qua permanet cū patre: veru[illegible], Ego & pater vnū sum. Ascēdit ergo ad patre[illegible]d quod homo erat, F sed māsit in patre per id quod deus erat, quia in carne ad nos processit, & à patre non recessit. Ascendit, inquam, ad patrem verbum quod caro factum est vt habitaret in nobis, & suam præsentiam repromisit, dicēs, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem seculi. Secundum formam serui, dicit de illo Ioannes Apostolus, Ipse est verus deus, & vita æterna. Secundum dei formam dicit de illo Apostolus Paulus, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Secundum formam dei ipse de se loquitur, Ego & pater vnum sumus: secūdum formā serui dicit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Vnde illa fiducia, vnde ista formido? Illa vtiq; vox ex proprietate substātiæ, ista vero ex participatione infirmitatis assumptæ. Hæc ergo charissimi prudēter intelligentes de scripturis sanctis, dum legimus discernamus, sed dum discernimus ne fortasse erremus, intellectum ab ipso domino postulemus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Marginalia: D — Sermo CLXXVII — E — Ioan.14. — Vbi supra. — Ioan.14. — Ioan.10. — F — Ioan.1. — Matt.28. — Philip.2. — Ioan.10. — Matt.26.

In eodem

G *In eodem festo, Sermo V.*

Ser. CLXXVIII.

Scensionis ergo dominicę inclytum & regale mysteriũ quòd Christus terram leuauit ad cœlum, canit etiam totus mũdus & festis agit gaudiis triumphos domini sui, quia erexit à *Psal. 112.* terra inopem: & de stercore exaltauit pauperem, eumq; leuauit ad patrem. Quis igitur illuc potest ascẽdere, & aëroos dæmones trãsire, nisi ille solus qui peccatũ non potuit habere? Crux ergo illa non obfuit sed profuit, quia & nobis Christus vicit, & ille in ea superari nõ potuit. Non sepulchra, non inferi victricem domuere carnem, expendit deus pro homine quod decreuerat, & rapuit quem volebat. Vident hoc præsentes Apostoli, & paulatim semetipsum ad superna tollẽtem, pectore pauidi, mente confusi, oculis trepidi cõsequuntur, donec vltrò solutam nubem serena dies exciperet, & fulgore corusco vallatũ humanis cõspectibus occultaret. Cum ergo eum discipuli tanto lumine perculsi nõ viderent, & curiosos oculos iubar rubidũ coruscis ictibus euitaret, confestim ex victoribus angeli directi duo, metu & dolore prostratos Apostolos verbis talibus consolantur, *Act. 1.* Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum: Iste Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, ita veniet quẽ-H admodum vidistis eum euntem in cœlum. Sic veniet, inquiunt, manifestus, quemadmodum nunc extollitur super astra præclarus; & poli secreta suscipiũt quem refundant, sanctificatur diuino comitatu, immensus aër, & omnis illa volũtas turba per auras Christo ascendẽte transtringit, pauet omne cœlum, mutantur astra, cõcurrit confestim fulmineus ille militiæ cœlestis exercitus: Vident regem suum viuæ carnis manubias reportare, atq; hoste debellato hominem in superna cõscendere, agnoscunt in cicatricibus signa bellorum, adorãt in carne vulnera iam sanata, vbi nihil peccati macula extinxerat, nec quippiã sua virulentia grauidus ille veneni draco vomuerat. Serpẽs enim vestigium in petra non figebat. Plaudunt agmina, tubæ sonant, lętis se miscentia blanda modulamina choris fundũtur. Ecce cõfestim splendidus ille senatus cœlestis ex regnis soluitur. Namque in imis poli læta carminibus regia ampla dei reseratur, vndiq; syderei repagula cœli, atque astriferi orbis arcana soluta penitus cõpage patescunt. Recessit in geminam arcem diuisus aër, & lati ardua cœli I latera cõcisis margin[...]ependerunt. Fit vnus ibi sine cœlo dies, & clar[...]bat fulgoribus, & tũc alternis *Psal. 23.* inter se ita resonant obsequia læta carminibus, Tollite portas principes vestras & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Ascẽdebat enim cruoris rubore perfusus à trophæis victricibus laureatus. Viderunt cœlites cuncti speciosum vulneribus Christum, spolia castris tyrannicis reportata: & admirantes fulgentia diuinæ virtutis vexilla, talibus concrepant hymnis, deducuntq; lætantes, Quis est, inquiunt, iste rex gloriæ? Et aiunt, Dominus virtutum ipse est rex glorię. Hic est ille candidus & roseus compunctus à multitudine, Hic est *Esa. 53.* ille qui non habuit speciem neque decorem, infirmus in laqueo, fortis in spolio, vilis in corpusculo, armatus in prælio, fœdus in morte, pulcher in resurrectione, cãdidus ex virgine, rubicundus in cruce, fuscus in opprobrio, clarus in cœlo. Quãdo id quispiam fratres nosset, vt deus lateret in carne, maiestas habitaret in corpore, & ita in mundo gereret prælium vt ipsum corpus post sepulchra mox leuaret ad cœlũ? Recepit igitur se intra velamina diuina cum carne maiestas, didicit cœlũ portare hominem, atque sub pedibus Christi famulantia æthera iacuerunt. Ecce iam porta patet quam clauserat K Adã, claustrum quod cœlo iniquitas infixerat reparatum est. Si quis se ad Christum tenuerit, & vnius substãtiæ patrem & filium & spiritum sanctum cõfessus fuerit, cœli ianuas per ipsum securus intrabit, Amen.

In eodem festo, Sermo VI.

Vantis ornatibus gaudiorum refulsit hodie *Sermo CLXXIX.* aula cœlorum? Angeli enim vota sua sperata diutius receperunt & hymnum dixerunt. In alleuatione portarum lux in cœlis, splendor in ianuis, quia Christus rursum ascendit, procedens de *Psal. 18.* thalamo suo, ascensurus in throno suo. Vnde sanctus Dauid posuit organũ suum in foribus cœlorũ, cantans canticum nouum, Quoniam qui descendit, ipse est qui *Ephe. 4.* ascendit super omnes cœlos. Lætioribus ergo fistulis organum tãgens resultat, & dicit protoferum æterni cõsulis cernens, nõ auro gemmisq; decorum, sed nubium glacie cãdidatum. Qui ponit, inquit, nubem ascensum *Psal. 103.* suum, qui ambulat super pennas ventorum. Iam enim super aspidem & basiliscum ambulauit, & conculcauit *Psal. 90.* leonem & draconem: Pede mortis, plausu resurrectionis. Mirabilis in oculis nostris clarificatus coruscat ascẽsionis virtutibus, sedens super nubem leuem, complẽs Apostolos pacis hæreditate & testamentaria charitate: L Pacem, inquit, meam do vobis, pacem relinquo vobis. *Ioan. 14.* Ad hanc melodiam sonãtium organorum ante aulam regiam cœlorum inuitati sequuntur Apostoli, benedictionis gratiam petituri: gradiuntur cum domino filij sponsi pignus accepturi spiritus sancti. Leuans autẽ manus suas benedixit eos, dedit eis arram sponsalem muneris preciosam, non ex auro gemmisque distinctam, sed charitatis ansulis contextam catenam, qua alligati sequantur eum ad sponsam agni Hierusalem patriam sempiternam. Domine, inquiũt, quare nos derelinquis ascendens, qui nos elegisti in ripa præcedens? Domine quãdo sumus verba tua super mel & fauũ eminus percepturi, & stillantis rorantisq; gratiæ balsamum de tuis labiis ac faucibus libaturi? Aut instrue quò ascendis, aut ne deseras cum ascẽdis: quasi scuto benignitatis tuæ remansimus in aperto nudati, tanquam pupilli matris amplectentis pennatæ velamine destituti. Quando venies ad nos, qui redemisti nos? Mors tua fuit peccatum nostrum, sit ascẽsus tuus pignus nostrum, ne nimis ab- M sorpti mœrore mergamur, quos eleuasti de gemitibus inferorum. Ascẽdens ergo dominus alumnorum suorum tristiciam excelsa de nube suspiciens, emittit consolatores mœroris, nuncios ascendentis & indices reuertentis. Viri, inquiunt, Galilæi quid statis aspicientes *Act. 1.* in cœlum? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Sic veniet. Vna erit euectio, vna læticia nubifera, vna species mansueta, sed iustis clarifica & peccatoribus metuenda. Non vos terrebit aduentus, quos consolatur eius ascensus. Sic veniet, clauorum vulnera illæsa demonstrans, & foraminum cruenta monilia. Vobis filiis sponsi cum coronã cœlestis exhibebit imperij, crucis vulnera non mutabit, quia signum filij hominis fulgebit. Accepto ergo Apostoli ascendentis mãdato, desuper venturo sancti spiritus pignore precioso, in templo erant vnanimes collaudantes dominũ, vt vna eos inueniret corona ignea aduentantium gratiarum, In templo ergo fratres semper vnanimes demoremur, & in domo domini ambulantes cum cõcordia pacis eius *Psal. 54.* speremus aduentum, & in templo eius omnes dicamus gloriam, vt etiam ignis gratiæ insidat super nos, Amẽ.

In eodem

A *In eodem festo, Sermo VII.*

Sermo CLXXX. DElectat aspicere Christum dominum portatorijs nubibus ascendentem, cum resurgens à mortuis reuerti cœpit ad cœlum, vnde venerat saluare genus humanum. Qui sunt qui expectant ascendentem, qui viderunt resurgentem, fugerunt pendentem, & sequuntur oculis ascendentem? Timor in cruce, amor in nube, visus delectabilis in aëre. O dulcis descendentis affectus, ô delectabilis euolātis aspectus. Facit vale, & benedicit in pace. Illi se commendant, & ille benedictionis gratiam relinquit. Benedicit *Luca.24.* eos extēsis manibus, & præparatis in occursum imponitur nubibus. Finit eloquium & iam repetit cœlū. Cādida enim subito apparuit nubis euectio, parata in cœlo. Apparuit nubes, intrauit in eam, qui educit nubes ab extremo terræ, vt oblectaret oculos eorum nubis amœ- *Psal.134.* nitas, & irroraret eos ascendentis de cœlo suauitas, ne sola desiderantium inanis remaneret anxietas. Ecce in clipeo Actuum Apostolorum pendētium viuunt picta lumina piscatorum, adest consolator qui ascendit saluator: Mittit continue duos cœlestes prętores, vt alum-
B nos suos securos redderet metuētes, & in gaudium cōuerteret lachrymantes. Oportebat enim cœlestes mitti consolatores, ne remanerent trepidi piscatores. Nam & cum Imperator de vrbe transit ad vrbē & eius nunciatur aduentus, non mittuntur nisi domestici prætores ac palatini, vt nuncient prouincialibus quòd est regis aduentus aut reditus: Ita & domino ascēdente prætorum cœlestium turba resplenduit decantantiū, vt tāquam prouincialium respirare facerent à timore corda pastorum. Quando etiam patitur ac resurgit, domestici angeli destinantur, vt à nube ac prætorio monumenti resurrexisse nunciarent dominum cœli: & nunc cum ascendit, de choro præcedentium potestatum, de multitudine cantantium in aëre castrorum, duo palatini cœlestis imperij diriguntur, vt & flebilia requiescerent lumina piscatorum, hymnum cœlestem reci- *Acto.1.* tant: Piscatores viri, inquiunt Galilæi, quid aspicitis in Iesum eūtem in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Profectus est desiderabilis, non veniet vobis terribilis, nubes in occursu, nubes in reditu. Vulnera portauit, ipsa iterum reportabit.
C Crucem retulit cum triūpho, signum filij hominis vobis parebit in cœlo: Sic veniet in ipso corpore, in ipsa nube, in ipsa veritate, vobis in amore, impiis in tremore. Beati quibus vere dicitur, Sic veniet quemadmodū vidistis eum euntem in cœlum. Nūquid sic veniet oculis peccatorum? Ipsa erit veritas, sed non erit ipsa securitas. Dies erit tremendi iudicij, descensus angelorum, resurrectio mortuorum. Ascendent angeli & quodam digito tubæ sonantis, tangent sepulchra terræ trementis, vt pignora restituāt throno igneo iudicantis. Ascēdent angeli ad sepulchra prophetarū & ipsorum Apostolorum omniúmque sanctorum, & dicent eis, Ecce est qui sic iterum redit quo modo ascendit. Nos diximus, quia sic veniet quo modo eum vidistis euntem in cœlum: qui deduxistis euntem, suscipite redeūtem. Ista allocutio non est linguarum septuaginta, sed patenter nubes dicuntur pluuiales, vt occurrant in rore & refrigerosa amœnitate qui conscientiæ non cōtinent quæstionem. Petamus ergo à domino deo nostro, vt sicut hodie ascensionis celebramus tempus & diem, ita reuertentis mereamur matutinam suscipere pietatem, vt *Psal.5.* dicamus ei, Mane adorabo domine, mane astabo tibi & contemplabor te.

In vigilia Pentecostes, de expositione Symboli. Sermo I. D

NOtum est dilectissimi charitati vestræ, quòd *Sermo CLXXXI.* milites seculi beneficia temporalia à temporalibus dominis accepturi, prius sacramētis mi- *Præfatio.* litaribus obligantur, & dominis suis fidem se seruaturos profitentur: Quanto magis ergo æterno regi militaturi & æterna præmia percepturi, debēt sacramentis cœlestibus obligari, & fidem per quam ei placituri sunt publice profiteri: dicit enim Apostolus, Sine *Hebr.11.* fide impossibile est placere deo. Hanc in cordibus nostris agnoscit qui scrutatur renes & corda. Sed prop- *Psal.7.* ter conseruandā Ecclesiæ vnitatem, dispensationi huius temporis cū fide cordis necessaria est oris cōfessio. Quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio *Roma.10.* fit ad salutem, non tantū prædicatorum, sed etiam eruditorum. Non enim aliter frater de fratre sentiret, nec pax Ecclesiæ seruaretur, nec aliū docere aut ab alio disceret saluti necessaria posset, nisi quod in corde haber, signis vocum tāquam suis vehiculis ad corda aliorum transmitteret. Est ergo fides & corde seruanda & ore promenda. Fides nanq; omniū bonorum est fundamē- *Fides.* tum & humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad nu- E merum filiorū dei poterit peruenire, & sine ipsa in hoc seculo nec iustificationis consequitur gratiam, nec in futuro possidebit vitam æternam. Et si quis non ambulauerit per fidem, non perueniet ad speciem. Hoc attēdentes sancti Apostoli certam regulam fidei tradiderūt, quam secundū numerum Apostolicum duodecim sententiis comprehensam, symbolum vocauerunt, per quam credentes catholicam tenerent vnitatem, & per quam hæreticam cōuincerent prauitatem. Symbolum ergo tali ratione institutū maiores nostri dixerunt. Tradunt enim, quòd post ascēsionem domini & Saluatoris nostri ad patrem, cum per aduentum spiritus sancti discipuli eius inflammati linguis omnium loquerētur ad singulas quasq; nationes, vt dei verbū prædicarent, ituri ac discessuri ab inuicem, normam prius sibi futuræ prædicationis in commune statuerunt, ne localiter ab inuicem discedentes, diuersum vel dissonum prædicarent his qui ad fidem Christi inuitabantur. Omnes igitur in vno positi & spiritu sancto repleti, breue sibi prędicationis indicium conferendo in vnum, quod sentiebat vnusquisque computabat, atque hanc ita credē- F tibus dandam esse regulā instituerunt. Symbolum breue est verbis, sed magnum est sacramentis. Quicquid *Symbolum breue verbis, sed magnū sacramentis.* enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid denunciatum in scripturis, quicquid prædictū est in prophetis, vel de deo ingenito, vel ex deo in deū nato, vel de spiritu sancto, vel de suscipiendo omni sacramēto, vel de morte domini resurrectionisq; eius mysterio, totū breuiter hoc symbolum continet, & cōtinendo habet & cōfitendo. Discat ergo quisque fidem Apostolicam professus per ora gestantium in baptismo, cum ad annos intelligibiles venerit. Iam ad istius symboli professionis sacramentum textumq; quod in hunc modum incipit, Credo in deum patrem omnipotentem &c. In primis dilectissimi qualis sermo sit in symboli capi- *Caput I.* te, diligenter attēdite. Ergo in primo habet credo. Videte quòd dominus [illegible] non nos iubet discutere diuina iudicia sed credere, nec ratione requirere sed fidem *Credere deo credere deū credere in deum.* simpliciter & immobiliter exhibere. Non dicit, credo deum, vel credo deo, quanuis & hæc saluti necessaria sint. Aliud enim est credere illi, aliud credere illum, aliud credere in illum. Credere illi, est credere vera esse *ferum.* quæ

G quæ loquitur. Credere illum, credere quia ipse est deus. Credere in illum, diligere illum. Credere vera esse quæ loquitur, multi & mali possunt. Credunt enim esse vera & nolunt ea facere sua, quia ad hoc pedum pigri sunt. Credere autem ipsum esse deum, & dæmones possunt. Credere vero in deum, soli nouerunt qui diligunt illũ, qui non solum nomine Christiani sunt, sed & factis & vita, quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides Christiani, sine dilectione fides dæmonis. Qui ergo nõ volunt credere Christum, adhuc nec dæmones imitãtur. Iam credit Christum, sed odit Christum, habet cõfessionem fidei in timore pœnæ, non in amore coronę. Nam & illi puniri timebant: denique beatus
Matt.16. Petrus cum domino confitens, diceret, Tu es Christus filius dei viui: eadem penè verba quæ & dęmones proferre vidẽtur ex ore: sed illorum cõfessio quia cũ odio prolata est Christi, merito dãnata est: Illius quia ex interna dilectione processit, æterna beatitudine remunerata est. Nos ergo qui per adoptionem gratię filij dei su
Roma.8. mus, dicendo, Credo in deum patrem omnipotẽtem,
H hoc est sic ei credamus vt ei per dilectionem adhęreamus. In deum patrem omnipotentem. Aduertite quòd cũ dei patris nomen in confessione coniungit, ostẽdit quòd non antè deus esse cœpit & postea pater, sed sine vllo initio & deus semper & pater est. Patrẽ autem cũ audis, agnosce ꝙ habet filium veraciter genitum: quo modó possessor dicitur qui aliquid possidet, & dominus qui alicui dominatur. De⁹ ergo pater secreti sacramenti vocabulum est, cuius vere filius est verbum. Nec quæratur quo modo genuit filium, quod & angeli nesciunt, Prophetis est incognitum. Vnde illud dictũ est,
Esa.53. Generationem eius quis enarrabit? Nec à nobis discutiendus est deus sed credẽdus. Sed vt breuiter dicam⁹, sufficit nobis scire quia genuit lux splendorem. Omnipotentem vero ideo dicit, quia omnipotens est, cui nihil impossibile est, qui cœlum & terrã, mare, homines, atq; omnia animalia & reptilia non aliquo operis actu, sed solo verbi imperio creauit. Et ideo non nobis veniat in cogitationem quo modo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotentem precemur cõfiteri. Et in Iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrũ.

Caput II. Aduertite quo modo in patrem sic & in filium cre-
I dendum est. Et quia cum patre æqualis est maiestate, tãtum ipsi quãtum & patri honoris nos debere nouimus & seruitutis obsequium. Iesus autẽ saluator interpretatur. Iesos autem dicitur quòd saluet populum. Christus à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges oleo sacro perfundebantur, ita dominus noster Iesus Christus spiritus sancti infusione repletus est. Vnicus ideo, quia nec comparationem recipit cum creaturis, nec similitudinem, quia omnium rerum summus ipse creator est. Homines autem filij dei vocãtur per gratiam, ille solus filius genitus per naturam. Ostẽdunt ista in eum iure credendum esse, qui propter hoc quod æqualis patri est saluator noster est redimens nos, & Christus est rex regẽs nos, & vnicus dominus noster spoliato antiquo hoste
Luca.1. singulari dominio suo asciscens nos. Qui cõceptus est de spiritu sancto, id est, cuius conceptionis solus author fuit spiritus sanctus, Sicut enim vermis calefaciẽte sole de puro limo formatur, sic spiritu sancto illustrante & sanctificante cor virginis, caro Christi de sola carne virginis nulla sementiua carnis origine operãte concepta est. Vnde se vermi comparans, per Psalmi-
Psal.21. stam dicit, Ego sum vermis & nõ homo, id est, non cõ-
Luca.2. ceptus more humano. Natus ex Maria virgine. Qui

venicbat inueteratam peccatis hominum renouare na K
turam, nouam legem voluit habere nascendi. Vnigenitus igitur dei factus est hominis filius, vt qui creator mundi erat, fieret & redemptor. Quod vero maiestatis deus de Maria incarnatus est, nõ est sordidatus nascendo de virgine, qui non fuit pollutus hominem cõdens ex puluere. Denique sol aut ignis si lutum tangat, quod tetigerit purgat, & se tamẽ nõ inquinat. Nec fuit deo iniuria causa misericordiæ, neq; sit incredibile quod ipse natus de virgine, qui Adam de virgineo puluere & primam mulierem potuit de costa formare. Deus filium suum quem solum de corde suo æqualem sibi genitum tanquam seipsum diligebat, ipsum dedit Mariæ vt naturaliter esset vnus idemq; communis filius dei & Mariæ. Omnis natura à deo creata est, & deus est ex Maria natus. Deus omnia creauit, & Maria deum generauit. Deus qui omnia fecit, ipse se ex Maria fecit, & sic omnia quæ fecerat refecit. Qui potuit omnia de nihilo facere, noluit ea violata sine Maria reficere. Passus sub
Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Iste Pi- Cap.III.
latus iudex erat in illo tempore ab imperatore positus L
in Iudæa, sub quo dominus passus est. Cuius mentio ad temporis significationem, non ad personæ illius pertinet dignitatem. Crucifixus. Hinc multa Prophetæ prędixerunt, qualiter crucifixus in cruce in conspectu populi maligni manibus extensis pependerit. Tamen vt breuiter dicatur, in cruce suspẽsus est, vt nos à damnatione ligni vetiti dissolueret, & a morte liberaret. Sed
quæritur, quid sit crucis significatio, & quare dominus *Crucis signi*
in patibulo se pati elegerit? Ad quod tripartita ratio *ficatio. Et*
redditur, Prima, vt Christus pro reatu mũdi redemptio *quare domi*
daretur, & antiquus hostis velut hamo crucis pateretur, *nus in pati*
scilicet, vt quos absorbuerat euomeret, nõ potentia vi- *bulo passus*
ctus sed iusticia. Secũda causa est, vt secuturibus homi- *sit.*
nibus vitæ magisteriũ præberet. Ad hoc enim ascendit in crucẽ, vt nobis passionis & resurrectionis præberet exemplum. Tertia causa est susceptæ crucis, vt superbia
seculi & inflata sapientia, per crucis stultam, vt putatur, 1.Cor.1.
prædicationem humiliata corrueret, & sciret id quod stultum est dei sapiẽtius esse hominibus. Sed adhuc vidẽdum est, quare dominus tale genus mortis elegerit. Legimus enim in Euangelio quòd Pharisæi voluerunt
eum præcipitare de mõte. At ille transiens per medium Luca.4.
illorum ibat. Alibi quoque legimus quòd Iudæi tulerũt Ioan.8.
lapides vt iacerent in eum, ipse vero abscõdit se, & exi- M
uit de templo. Quare noluit dominus præcipitari, vel lapidari, aut etiam gladio trũcari? Vtique causa nostræ salutis hoc fecit. Mors enim Christi signum est nostræ salutis. Noluit ergo lapidari aut etiam gladio percuti, quia videlicet nos semper nobiscũ lapides aut ferrum ferre nõ possumus quibus defendamur, Elegit vero crucem, quæ leui motu manus exprimitur, qua & contra inimici versutias munimur. Hoc enim signo crucis cõsecratur corpus dominicum, sanctificatur fons baptismatis, initiantur etiam presbyteri & cæteri gradus ecclesiastici, & omnia quæcunque sanctificantur, hoc signo dominicæ crucis cum inuocatione Christi nominis consecrantur. Nam & ipsa crux magnum in se
mysterium continet, cuius positio talis est, vt superior Cap.IIII.
pars cœlos petat, inferior terræ inhæreat, fixa in infernorum ima contingat, latitudo autem eius partes mũdi appetat. Qua & Christus per passionẽ crucis angelis profudit in cœlo, quorum numerus quia per apostatam angelum imminutus fuerat, ex animab⁹ fidelium quotidie adimpletur, & nobis qui sum⁹ in terra, & illis qui
propter

A propter originale peccatū detinebantur apud inferos, sed & ipsis qui in diuersis mundi partibus habitabant. Iacens vero crux quatuor mundi partes appetit, Orientem videlicet & Occidentē, Aquilonem & meridiem: quia & Christus per passionem suam omnes gentes ad se trahit, & omnia sibi subiugauit, iuxta quod ipse surgens à mortuis, dicit, Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Continetur etiam in hac crucis figura altius sacramentum, quod quāto est altius, tanto attendendum diligentius. Intelligitur nanque in latitudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum vsq; ad amicos, sed etiam extēdenda est vsque ad diligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiusdem lōgitudine longa & perseuerans laborum & persecutionum sustinentia, quam patienter ferre debet ad patriam suspirans nostra peregrinatio tam pro dilectione proximorum quàm pro exhibitione omnium bonorum operum. Figuratur simili ratione in altitudine eius eminētia spei, penetrans vsque ad interiora velaminis: vbi visione pacis perfruetur qui hic à ciuibus Babyloniæ multipliciter exercētur, donec in libertatem gloriæ filiorum dei

Crucis figura quid. *Matt.28.* *De ver. A. post. fer. 7.* *In li. 50. ho mi. homi. 3.*

B à seruitute corruptionis huius liberentur. Attendenda est etiam crucis profunditas, quia profundum est mysterium crucis, in quo multorum qui sapientes dicuntur ingenia defecerunt: q͂ ausi sunt reprehendere quod non potuerunt humana ratione comprehēdere: videlicet cur verbū deo patri coæternum omnia continēs omnia implens, in assumpto homine totum se conclusit, & tamen totum mundum regere, complere & continere non desierit. Nulla ergo sit nobis de cruce Christi confusio, quia habemus de eius passione victoriam.

Caput V.

Sicut enim sempiternus dei filius non sibi sed nobis natus: ita immaculatus dei agnus nō sibi sed nobis passus est. Quis autem non mirificum aduertat esse mysterium, vbi ipse homo prædicatur qui deus est, & vbi idē dominus annunciatur qui adscribitur crucifixus? Nec incogitata ei quod perēptus est, aut improuisa res accidit, qui diuinitatis suæ cōsilio idcirco suscepit hominem, vt pro homine posset occidi. Supplicium autem crucis elegit, vt sublimiorem victoriam pararet pœna deterior, & qui vniuersitatis bono patiebatur, quasi in cōspectu mundi in altum sublatus occūberet, simul vt qui crucifixum videbant, mirabilia cernerēt crucifixi.

C Nam satis abundeq; gloriam patientis ostendit repentina solis obscuritas, tremor terrarū, saxorum diuisio, resurrectio mortuorum. Illud autē quanti est testimonij, quòd etiam pariter crucifixus latro memoriam sui in cœlesti regno fieri à consorte supplicij precabatur. Hinc est charissimi quòd illusiones & probra quæ pertulit Christus, crucem mortemq; eius non suspiriis ingemiscimus, sed continuis celebramus laudibus. Mors domini nostri Iesu Christi nō fuit in anima, sed in sola carne: mors vero nostra nō solum in carne sed etiam in anima. In anima propter peccatū, in carne propter pœnam peccati. Ille vero quia peccatum non fecit, nec habuit in anima, non est mortuus nisi in carne tantum, & hoc per similitudinē carnis peccati quam de Adam traxit. Igitur simpla eius mors profuit duplæ morti nostræ, & simpla eius resurrectio, resurrectioni animæ & corporis. Resurrectio quippe eius duas mortes nostras soluit, & duas resurrectiōes nostras formauit. Nec immerito vno die & duabus noctib⁹ iacuit in sepulchro, quia videlicet lucem suæ simplæ mortis, tenebris nostræ duplæ mortis adiunxit. Venit enim ad nos qui in morte carnis & spiritus detinebamur, & suam vnam

Lucæ 23. *1.Petri 2.* *Roma. 8.*

mortem carnis detulit, duasq; nostras soluit. Si enim D ipse vtranque suscipere, à nulla nos liberaret. Sepultus est, vt ad consolationem sepultorum benedictionem corporis eius & terra susciperet. Infirma incarnati verbi cōmemorantur, de quib⁹ Apostolus dicit, Quod infirmū est dei, fortius est hominibus. Natus est ex virgine, vt nos nasceremur ex Ecclesiæ virginis vtero. Tētatus est, vt à tētatione liberaret. Tentus, vt dimitteremur. Ligat⁹ est, vt nos à nodo maledictiōis absolueremur. Illusus est, vt nos ab illusionibus dæmonum liberaret. Venūdatus est, vt nos redimeret. Humiliatus est, vt nos exaltaret. Captus est, vt nos à captiuitate dæmonum auferret. Spoliatus est, vt nuditas primi hominis per quā mors ingressa est tegeretur. Spinis coronat⁹ est, vt nos liberaret à spinis peccatorum, vel potius vt monstraret se cum eis coronandum, illosq; caput & coronam Ecclesiæ futuros, qui spinosi erant amādo vicia. Aceto est potatus, vt nos inebriaret dulcedine cœlestis desiderij & æterni gaudij. Postremo in altari crucis sacrificatus est, vt totius mūdi peccata deleret. Mortuus est, vt mortis captiuaret imperium. Sepultus est, vt sepulturæ sanctorum benediceret, & vt nos sibi viciis & cōcupiscen E tiis sepeliret. Hęc ergo infirmitas Christi superauit omnem firmitatem mundi.

Cap. VI. *1.Cor.1.* *Lucæ 2.* *Matt 4.* *Matt. 26.*

Descendit ad inferna, vt Adam protoplastum, & patriarchas, & prophetas, omnésque iustos qui pro originali peccato ibidem detinebantur liberaret: & vt de vinculis peccati absolutos, de eadem captiuitate & inferni loco, suo sanguine redēptos, ad supernam patriam, & ad perpetuæ vitæ gaudia reuocaret. Reliqui qui supra originale peccatum principalem culpam cōmiserunt, vt asserit scriptura, in pœnali tartaro remanserunt: sicut in persona Christi dictū est per Prophetam, Ero mors tua ô mors: id est, morte sua Christus humani generis inimicam mortem interfecit, & vitā dedit. Ero morsus tuus inferne. Partim momordit infernum pro parte eorum quos liberauit, partem reliquit pro parte eorum qui pro principalibus criminibus in tormentis remanserunt. Tertia die resurrexit à mortuis. Si credidisti de Christo quod dedecoris est, crede quod glorię est. Si credidisti quod mortis est, crede quod vitæ est. Sicut enim in passione mysteriū pietatis est, ita in resurrectione operatio potestatis, vt ipse ait, Potestatem habeo ponendi animam meam, & F iterum sumendi eam. Ascendit ad cœlos, id est, conditionem naturæ nostræ quā ex homine matre natus assumpsit, super cœlos in dextera dei patris collocauit. Ascēdamus & nos cum Christo interim corde, vt cum dies ei⁹ promissus aduenerit sequamur & corpore. Scire tamen debemus fratres, quia cum Christo non ascēdit superbia, non auaricia, non luxuria, nullū viciū nostrum ascendit cum medico nostro: Ideo si post medicum desideramus ascendere, debemus vicia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdam cōpedibus nos premunt, & peccatorum retibus nos ligare contēdunt, & ideo cum dei adiutorio secundum quod ait Psalmista, Dirumpamus vincula eorum ut securi possimus dicere domino, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Sedet ad dexterā dei patris omnipotētis. Sedere iudicātis est: Et quia redēptor noster assumptus in cœlum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium veniet, sedere describitur.

Cap. VII. *Osee 13.* *Matt. 28.* *Ioan. 10.* *Mar. 16.* *Act. 1.* *Psal. 2.* *Psal. 115.*

Inde venturus iudicare viuos & mortuos. In ipso corpore venturus est ad iudicium, in quo ascendit ad cœlum: Christianoq; iudicaturus & paganos, iustos & peccatores, fideles & impios. Omnes enim, vt ait Apostolus,

Cap. VIII.

G lus, astabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquis-
2. Corin. 5. que propria corporis sui prout gessit siue bonũ siue ma
lum. Quam rem etiam dominus in Euangelio denun-
Matt. 16. ciat, dicẽs, Filius hominis venturus est in gloria sua cũ
angelis suis, & tũc reddet vnicuique secundum opera
sua. Diligenter quæso attendite fratres, & mecum pari-
ter expauescite, quia non dixit, vt reddat vnicuiq; secũ-
dum misericordiam suam: sed, secundum opera. Hic e-
nim est misericors, ibi iustus. Nam quod non statim in
peccatores vindicat, patientia est non negligentia. Nõ
ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitentiam reser
uauit. Vnde valde timẽdum est, ne quanto diutius spe-
ctat vt corrigamur, tanto grauius vindicet si emenda-
ri noluerimus. Scire & intelligere debemus fratres cha
rissimi, nihil esse nobis salubrius quàm vt dãnatis om-
nium præsentium rerum voluptatibus, id potius cogi-
temus quãdo erimus de hoc seculo transituri, vel quã-
do tabernaculũ corporis vltimo die superueniente de-
posituri, & iterum illud resurrectionis tempore recep-
turi, vt cum eodem recipiamus prout gessimus, siue bo
num siue malum. Et ideo rogo fratres vt quotidie cogi-
temus, quales erimus in die iudicij purissimis angelorũ
H conspectibus offerendi, & æterno iudici rationẽ de li-
bris conscientiæ reddituri, remotis omnibus probatio-
nibus. Certum est in die illa ipsum ante se hominẽ cõ-
stituendum, & ipsam sibi vitã in cordis speculo demõ-
strandam, & testes contra eam non deforis aliquando
sed intus de ipsa anima proferendos. Adiicienda erunt
non aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia, id
est, opera sua. Ordinabuntur ante infœlicem animam
peccata vel crimina sua, vt eam & cõuincat probatio,
& confundat agnitio, secundum illud quod scriptum
Psal. 49. est, Arguam te & statuam contra faciem tuam. Quicũ-
que se modo dum licet emendare neglexerit, ante il-
lum cœlestem populum primũ excepturus erit de con-
fusione supplicium, & animã quæ modo per pœniten-
tiam cõpendiosam transactas peccatorum suorum pu-
tredines curare dissimulat, ante illud tribunal metuen-
dum sine vllo remedio in perpetuo tartaro manebit.

Capue IX. Quæ cum ita sint, bene nobiscum ageretur, si iam
nũc sic pœniteremus super malis nostris quo modo tũc
sine vllo remedio pœnitebimus, si fœditates & confu-
siones nostras quẽadmodum tunc visuri sumus, sic iam
I eas nunc videre & horrere possemus. O si iam faciem
nũc peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri,
& cõscientiæ nostræ vultum in oculorum præsentiam
permitteremur adducere: quod si liceret, nec dici po-
test quanto studio, quanto metu vrgeremur fœdata cõ-
ponere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideoq; quia
non possumus oculis corporis, inspiciamus nos inquã-
tum possumus oculis cordis, & vnusquisq; conscientiã
suam ante conspectum interioris hominis constituat:
ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscum rationẽ de
quotidiana cõuersatione faciamus, ipsi nos accusemus
quotidie iudici nostro, & dum in carne sumus contra
ipsam carnem auxiliãte domino quotidie dimicemus.
Quod qui fecerit, ab auditu malo liberabitur. Qui autẽ
contẽnit, quid faciet in illo metuendo iudicij die, cum
tremente mundo dominus, præcinentibus angelorum
Matt. 25. buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cœ
lestis militiæ luce consederit: ibiq; de terræ gremio &
antiquo puluere suscitato humano genere, astãte testi-
monio conscientię singulorũ, positis in conspectu pec
catorum pœnis iustorumq; præmiis, rationem vitę cœ-
perit postulare, & plus iam iustus quam misericors se-
ueritate iudicis, contemptæ misericordię reos cœperit K
accusare & dicere, Ego te homo de limo manib⁹ meis Gene. 2.
feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi ima-
ginem nostram similitudinẽmque conferre dignatus
sum, ego te inter paradisi delicias collocaui: tu vitalia
mandata contemnens, deceptorem sequi quàm deum
maluisti. Cũ expulsus de paradiso iure peccati mortis
vinculis tenereris, virginalem vterum sine dispendio
virginitatis pariẽdus introiui. In præsepio expositus, & Luca. 2.
pannis obuolutus iacui: infantiæ contumelias huma-
nósque dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scili-
cet vt te mihi similem facerem pertuli: irridẽtium pal- Matt. 27.
mas & sputa suscepi, acetum cum felle bibi: flagellis cæ
sus, veprib⁹ coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus,
vt tu eripereris morti, animam in tormentis dimisi. En
clauorum vestigia quibus affixus pepẽdi, en perfossum
vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam
darem, suscepi mortẽ vt in æternum viueres. Conditus
iacui in sepulchro, vt tu regnares in cœlo. Cur quod
pro te pertuli perdidisti? Cur ingratæ redemptionis tuę
munera renunciasti? Non te ego de morte tua quæro,
redde mihi vitã tuam pro qua meam dedi. Redde mi- L
hi vitam tuam, quam vulneribus peccatorũ indesinen-
ter occidis. Cur habitaculũ quod mihi in te sacrauerã,
luxuriæ sordibus polluisti? Cur corpus meũ illecebra-
rum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminũ
tuorum cruce, quàm illa in qua quondam pepẽderam
afflixisti? Grauior enim apud me peccatorum tuorum
crux est in qua inuitus pendeo: quàm illa in quam tuẽ
misertus mortem tuam occisurus ascendi. Cum essem
impassibilis, pro te pati dignatus sum: sed tu despexisti
in homine deum, in infirmo salutem, & quia post om-
nia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere
noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui Matt. 25.
tunc erit stridor dẽtium, cum sanctorum multitudine
ad dexteram regis & ad gloriam segregata, peccati po
pulus in profundo tartari sine vlla miserationis ac ve-
niæ spe demersus, excludi se tenebris suis à beata san-
ctorum luce viderit: & in profundi sinum sine fine de- Psal. 68.
scẽdens vrgẽte os suum puteo æterna supplicia & per-
petuam mortẽ non moriturus aspexerit? Frustra autem
à paupere, quem in hac vita despexit: misericordiã po-
stulabit: frustra extremum Lazari digitum, quo ardens Luca. 16.
refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm M
vellet miser, cũ pauperum gloriam viderit, duris quon-
dam paupertatis subiacuisse laboribus, & illa quæ cum
vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mere-
retur supplicia peruenire. Vt ergo tam dura & tam Cap. X.
terribilia ante illud tribunal æterni iudicis non merea-
mur audire, dum adhuc licet & cũ dei adiutorio in po
testate nostra est, consideremus cõscientias nostras: &
si aliqua crimina vel peccata capitalia, necdum elee-
mosynis & orationib⁹ purgata, nobis adhuc domina-
ri cognoscimus, portũ pœnitẽtiæ deuictis peccatorum
fluctibus Christo iuuante festinemus intrare. Et si quid
in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus pecca-
torum fluctibus, aut per superbiã fractum, aut per aua-
riciam ruptum, aut per luxuriã resolutum esse cogno-
scimus, cõponere vel reparare bonis operibus festine-
mus. Studeamus iugiter viciorum exhaurire sentinam.
Non enim nocent peccata præterita, si nõ placent prę-
sentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iusticia sua, si
nõ perseuerauerit vsque in finem, ita nulli peccatorum Matt. 10.
nocere poterit iniquitas sua, si antequam de corpore
isto discedat, ad eleemosynarum remedia vel ad pœ-
nitentiæ

A nitentiæ medicaměta confugerit. Sed quia quando vel qua hora de hoc seculo rapiamur scire non possumus, sine vlla dilatione, vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper finis tardandus est, qui vitę suę semper incertus est, quia qui securos
Ezech. 3. facit dicendo, Peccator in qua die eb uersus fuerit, om-
& 33. nes iniquitates illius obliuioni tradũtur: ipse nos etiam
Eccli. 5. cautos voluit, dicens, Nolito tardare conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitę meritis acquiramus. Hęc ergo fratres dilectissimi sapienter ac fideliter cogitantes, ad pœnitentiæ remedia confugere festinemus, & per castitatem vel humilitatem, per opera iusticiæ ac misericordiæ, æterna nobis apud Deũ comparemus. Sed vt ad id redeamus vnde digressi sumus, sequitur in hoc sancto symbolo,
Caput II. Credo in spiritum sanctum. Aduertite ꝙ sicut in patrem, ita & in filium & in spiritũ sanctum sit credendũ. Nam qui vel in vnam de trinitate personam non crediderit, in duabus illi credidisse non proderit. Fides
B namque catholica hæc est, vt vnum deum in trinitate, & trinitatem in vnitate veneremur, credamus & colamus & confiteamur. Et in hac trinitate nihil prius aut posterius, quia sicut nunquam pater sine filio, nec filius sine patre, sic & nunquam fuit pater & filius sine spiritu sancto. Coæterna ergo est sancta trinitas, & inseparabilis vnitas, sine initio & sine fine. Nihil mains aut minus, Aequalitatem personarum dicit, quia sancta trinitas æqualis est, & vna est deitas, Apostolo dicente atque do-
Roma. 1. cente. Per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, & per creaturam creator intelligitur, secundum has comparationes & alias quamplures. Sol, candor & calor, & tria sunt vocabula, & tria vnum. Quod candet, hoc calet, & quod calet, hoc candet: tria hęc vocabula, res vna cognoscitur: ita pater & filius & spirit⁹ sanctus, tres personæ in deitate vnũ sunt, & indiuidua vnitas recte creditur. Item de terrenis, vena, fons, fluuius, tria hæc vocabula, & tria vnum in sua natura: ita trium personarum patris & filij & spiritus sancti substantia & deitas vnũ est. Neq; patris persona, neq; spiritus sancti, sed sola filij suscepit carnem. Et vt hoc intelligas, cõparationibus vtar. Certe vt intelligas ex creatura creatorem, in anima
C est & ratio: & cum sint vnum, aliud agit anima, aliud ratio: anima viuimus, ratione sapimus. Ita pater & filius & spiritus sanctus, cum sint vna substantia, tota trinitas operata est hominem, quem assumpsit non tota trinitas, sed sola persona filij. Et licet ipse Dei filius Deus & homo esset, homo tantom passioni subiacuit. Sicut verbi gratia, videmus arborem splendorem solis in se habentem, & cum inciditur, videmus quia ictus ferientis ferri splẽdorẽ solis excipit priusquã pertingatnr lignũ: sed splendor cũ ibi sit, nõ potest nec incidi, nec à dolãte separari. Sic etiã diuinitas nec separari potest, nec incidi. Illud autẽ passioni subiacuit, quod sicut lignum & ligari possit & teneri. Igitur sicut in patrẽ & filium, ita & in spiritum sanctum credere debemus. Hęc est charissimi inoffensa regula veritatis, vt quorum vnum est & vnũ sunt, à nobis non separentur in terris. Nam sicut diuinitati nihil de creaturis æquari potest, ita omnem diuisionem & inæqualitatem natura diuinitatis exclu-
Ioan. 16. dit. Secundum enim Euangelicam veritatem, sicut filius à patre exiuit, ita & spiritus sanct⁹ à patre procedit:
Ioan. 15. & sicut vnigenitus filius Dei est, ita & spiritus sanctus dei est: & sicut pater cui vult miseretur, & filius cui vult D
patrem reuelat, ita etiam spiritus sanctus & inspirare le Exodi. 33.
gitur pro vt vult, & dona cœlestium gratiarum diuide- Matt. 11.
re pro vt vult. Vnde bene eiusdem spiritus gratia septi- 1. Cor. 12.
formis à Propheta describitur, quia nimirũ & per eius Esaia. 11.
inspirationem ad requiem peruenitur, & in eius plena perceptione ac visione requies vera possidetur. De quo recte promittitur. Ipse vos docebit omnia, quia nisi idẽ Ioan. 14.
spiritus cordi assit audientis, ociosus est sermo doctoris. Nemo docenti homini tribuat quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit qui doceat, doctoris lingua exterius inuacuum laborat. Vnde quia sine eo nihil boni agere possumus, ipso opitulante tales nos reddamus ad quos spiritus sanctus aduenire, & in quibus habitare dignetur. Sanctam ecclesiam catholicam. Sci- Cap. XII.
endum est quòd ecclesiam credere, non tamen in ecclesiam credere debemus, quia ecclesia non deus, sed domus dei est. Catholicam dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæreticorum ecclesiæ ideo catholicæ non dicuntur, quia per loca atque per suas quasque prouincias continentur. Hæc vero à solis ortu vsque ad occasum vnius fidei splẽdore diffunditur. Nullę sunt maio- E
res diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla huius mũdi maior substantia quàm est catholica fides, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitentes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, clericos ordinat, sacerdotes cõsecrat regnis cœlestibus præparat, & in ęterna hęreditate cum angelis sanctis communicat. Quisquis ille est, & qualiscumq; ille est, Christianus non est, qui in Christi ecclesia non est. Sola quippe est per quam sacrificium dominus libenter accipiat, sola quę pro errantibus fiducialiter intercedat. Vnde etiam de agni hostia dominus præcepit dicens, In Exodi. 12.
vna domo comedetis, nec efferetis de carnibus eius fo 24. quæst. 1.
ras. In vna namque domo agnus comeditur, quia in v- Quia ex so
na catholica ecclesia vera hostia redemptoris immo- la.
latur. De cuius carnibus diuina iussio efferri foras prõ- Matt. 7.
hibet, quia dari sanctum canibus vetat. Sola est in qua opus bonum fructuose peragitur, vnde mercedem de- Matt. 20.
narij non nisi qui intra vineam laborauerant acceperunt. Sola est, quę intra sepositos valida charitatis com F
page custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidem ad Gene. 7.
sublimiora sustulit, omnes autem quos extra arcam inuenit, extinxit. Sola est in qua mysteria superna veraciter contemplemur. Vnde ad Moysem dominus dicit, Est locus apud me, & stabis supra petram. Et paulo post, Tollam manum meã, & videbis posteriora mea. Quia 24. q. 1.
enim ex sola catholica ecclesia veritas cõspicitur, apud Quia ex so
se esse locum dominus perhibet de quo videatur. In pe la.
tra Moyses ponitur, vt dei speciem contempletur, quia nisi quis fidei soliditatem tenuerit, diuinam præsentiã non agnoscit. Auelle, inquit, radium solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Frange ramum ab arbore, fractus germinare non poterit. A fonte præcide
riuum, præcisus arescit. In his Cypriani verbis intelligi- Cyprianus.
mus lucem non capere diuisionem, nisi in sanctis regno dei prædestinatis, qui diuidi ab ecclesia nullo modo possunt: & non germinare ramum fractum salutis æternæ germine accipimus. Ariditatem vero riui à fonte præcisi, in eo quòd spiritu sancto vacuantur qui ab
vnitate separantur agnoscimus. Sanctorum commu Cap. XIII.
nionem: id est, cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt, societate & spei communione teneamur. Si igitur cum sanctis in æterna vita

G communionem habere volumus, de imitatione eorũ cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti pertulerũt ferre non possumus, vel contra malas cõcupiscentias, ipsis intercedentibus repugnemus. Nam nec Abraham nec Isaac nec Iacob occisi sunt, & tamen fidei & iusticiæ meritis honorati inter Patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum conuiuium congregatur, quisquis fidelis & iustus & laudabilis inuenitur. Vnde & nos fratres charissimi etiam si nil tale perpetiamur, si non vincula, non verbera, non carceres, non supplicia corporis alia, nullam hominum persecutionem propter iusticiam toleramus, societatem tamen sanctorum obtinere valebimus, si castigare corpus nostrum & seruituti subiicere curamus, si in spiritu humilitatis & in anima contrita domino supplicare assuescimus, si illatas à proximo contumelias placida mente suscipere satagimus, si & eos qui nos odio habent qui iniurias nobis inferunt, diligere, his benefacere, & pro horum vita & sospitate gaudeamus exorare, si cum virtute patientiæ

H bonorum quoque operum fructibus adornari contendimus. Taliter etenim conuersantibus nobis, & corpo

Roma. 12. ra nostra, iuxta Apostoli vocem, hostiam viuentem, sanctam, deo placentem exhibentibus, cœlesti dignatione donabimur, vt communi cum eis qui membra sua in mortem pro domino dederunt gloria remuneremur:

Psalm. 115. quia sicut mors illorum, sic & vita nostra preciosa sit in conspectu domini, diruptisque vinculis carnis & ipsi atria supernæ ciuitatis intrare, atque inter choros beatorum martyrum vota gratiarum redemptori nostro reddere merebimur. Hęc sunt vestigia quę nobis sancti quique reuertentes in patriam reliquerunt, vt illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. Cur nõ properamus & currimus, vt patriam nostram videre possimus? Magnus illic charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turbà desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum & conspectum venire, quanta illis & nobis in commune lętitia est! Illic Apostolorum gloriosus chorus. Illic Prophetarum exultantium numerus insignis. Ibi martyrum po-

I pulus innumerabilis ob certaminum victoriam coronatur. Illic clarissima virginum turba lætatur, illic etiã confessorum fortitudo laudatur. Sed etiam illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia trãstulerunt. Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit illa supernæ ciuitatis quanta sint gaudia, angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ conditoris assistere, præsentem dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari? Ad hos electos dei auida cupiditate properemus, vt cum his cito esse, & cito nos ad Christum conuenire contingat, ad cuius quem huius itineris ducem habemus, salutis authorem, lucis principem, leticiæ largitorem.

Cap. XIIII. Remissionem peccatorum. Credenda est præcipue fratres peccatorum remissio, quia hoc vnum remedium est, quod hominum genus à sententia perpetuę mortis absoluat. Idcirco vnigenitus altissimi dignatus est carnem assumere, contentus est cruce, vt te qui crimina tua euadere non poteras, indulgentia faceret innocentem. Ideo immaculatus occisus est agnus, vt eius cruore humani generis macula tergeretur. Miror autem quosdam sic obstinatos esse, vt dãdam non putent lapsis pœ- K nitentiam, aut pœnitentibus existiment veniam denegandam, cum scriptum sit, Memento vnde excideris *Apoca. 2.* & age pœnitentiam, & fac priora opera. Vtique ei dicitur, quem constet excidisse, & quem dominus hortatur per opera rursus exurgere, quia scriptũ est, Eleemo- *Tobiæ. 4.* syna à morte liberat: & non vtique ab illa morte quam semel Christi sanguis extinxit, & aqua nos salutaris baptismi, & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea quæ per delicta postmodum surrepsit. Nam cum scrip- *Sapien. 1.* tum sit, Dominus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum: vtiq; qui neminem vult perire, cupit peccatores pœnitentiam agere, & per pœnitentiam denuo ad vitam redire. Ideo & per Ioël prophetam clamat & dicit, Et nunc dicit dominus deus vester, Reuer *Iocl. 2.* timini ad me ex toto corde vestro, simulq; in ieiunio, & fletu & planctu, & scindite corda vestra & non vestimenta vestra, & reuertimini ad dominum deum vestrum, quia misericors & pius est, & patiens & multę miserationis, & qui sententiam flectat aduersus maliciam irrogatam. Dominus quoque in Euangelio pietatem dei patris ostendens ait, Quis est ex vobis homo quem L si petierit filius eius panem, nunquid lapidem porriget *Mat. 7.* ei? Aut si piscem postulauerit, nunquid serpentem illi porriget? Si ergo vos cum sitis mali, scitis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus eum? Comparat hic dominus carnalem patrem, & Dei patris æternam largamq; pietatem. Quod si iste in terris nequam pater offensus grauiter à filio peccatore & malo, si tamen eum postmodum viderit reformatum, & depositis prioris vitæ delictis, ad sobrios & bonos mores, ad innocentiæ disciplinam pœnitentiæ dolore correctum, gaudet & gratulatur, & susceptum quem ante perdiderat cum voto paternæ exultationis amplectitur: quanto magis vnus ille & verus pater bonus, misericors, pius, immo ipsa bonitas & misericordia & pietas, lætatur in pœnitentia filiorum suorum: nec iram pœnitentibus aut plangentibus & lamentantibus, nec pœnam comminatur, sed veniam magis & indulgentiam pollicetur? Si enim tantum potuit diabolus, vt de excelsis virtutum fastigiis in profundum te duceret malorum, quãto magis poterit deus te ad summum bonorum verticem re- M uocare: & non solum in id reuocare quod fuisti, sed & beatiorem multo quàm prius videbaris efficere?

Caput XV. Tantum ne concidas animo, neque spem tibi abscidas bonorum, ne quæso accidat tibi quod impiis solet. Non enim peccatorum multitudo adducit in desperationem, sed impietas. Et propterea Salomon non dixit, *Prouer. 18.* quia omnis qui venerit in profundum malorum contemnit: sed impius, inquit, si venerit in profundum malorum contemnit. Impiorum ergo est desperare salutem, & contemnere cum in profundum venerint malorum, non peccatorum. Impietas enim non finit eos ad deum respicere, & illuc redire vnde dilapsi sunt. Ista ergo cogitatio quæ spem conuersionis abscidit, ab impietate descendit, & sicut lapis grauissimus ceruicibus animæ incumbens, semper eam deorsum in terram cogit aspicere, ad deum vero suum oculos non sinit leuare. Sed virilis animi est & præclaræ mentis deiicere à ceruicibus animæ suæ inimicum pondus: immo deprimentem se diabolum abiicere, & imperare animæ suæ vt canens verba prophetica dicat ad dominum, Sicut *Psalm. 122.* oculi seruorum in manibus dominorũ suorum, & sicut oculi ancillę in manib⁹ dominę suę, ita oculi nostri ad dominum

A dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Mi
serere nostri domine miserere nostri, quia multum re-
pleti sumus despectione. Præclara vere in his verbis &
cœlestis philosophiæ doctrina est. Repleti sumus, in-
quit, despectione, hoc est quod docere nos voluit, quia
& si peccatorum nostrorũ multitudine repleti sumus,
despectione atq; opprobriis cooperti, oculi tamen no-
stri ad dominum Deum nostrum sint, donec miserea-
tur nostri. Nec prius ab obsecratione cessemus, q̃ impe-
trare peccatorum veniam mereamur. Hoc enim vere
constantis animæ est & pertinacis, vt nequaquam re-
pellatur de perseuerantia poscendi desperatione impe
trandi, sed perseueret ac persistat in obsecrationibus
donec misereatur ei. Et ne forte arbitreris te offensam
magis contrahere apud deum, si cùm non merearis au-
diri importunus persistas in precibus, recordare Euan-
gelij parabolam, & ibi inuenies quòd perseuerantes &
importunos precatores dominus non sibi ostendit in-
Luca. 11. gratos. Ait enim, Et si non dabit ei propter quod ami-
cus eius est, propter improbitatem tamen eius surget, &
dabit ei quantum opus habet. Intellige charissime ergo
B quia propterea diabolus desperationem subiicit impe-
trandi, vt spem bonitatis dei nobis abscidat, quę est dux
itineris quo itur ad cœlum. Sicut autem pro morte cõ-
muni philosophicum est à lachrymis temperare, ita in
animæ morte consolationem recipere, & insipiens &
irreligiosum duco. Quinimmo & ignauiæ nos arguen
dos puto, si cum lamẽtatores corporum mortisq; com-
munis tam dure & tam vehementer hoc faciant, cum
sciant & certi sint nihil prodesse fletus suos ad vitam
defuncti, nos nihil tale pro animæ lamentatione facia-
mus, quam restitui in statum suum per pœnitentiam no
Cap. XVI. uerimus. Scimus enim plures prolapsos ab itinere re-
cto, & præcipitatos ab ingressu viæ angustæ: & ita rur-
sus reparatos esse, vt posterioribus priora transierint,
atque ad palmam peruenerint & coronam, numeroq;
rursus & choro adscripti credantur esse sanctorum. Et
nolo putes quia de his sermo mihi sit tantum qui in
paucis & leuib⁹ peccauerunt: de illo loquor qui omni-
bus succubuit malis, qui immanitate scelerum viam si-
bi excluserit regni cœlorum, & non de infidelibus, sed
de fidelibus fuerit, & ex his qui prius placuerunt Deo,
post hæc autem ceciderunt, vel in adulteria, vel in om-
C nes impudicicias, quę, vt Apostolus ait, turpe est dicere.
Ephe. 5. Nunquam enim spernit pœnitentiam si ei syncere &
simpliciter offeratur, suscipit, libenter accipit, amplecti-
tur, facit omnia quatenus eum ad priorem statum reuo
cet: quod quia est adhuc præstantius & eminentius, et-
iam si quis non potuerit explere omnem satisfaciendi
ordinem, quantulamcumque tamen & quamlibet bre-
ui gestam non respuit pœnitentiam, suscipit etiam ip-
sam, nec patitur quamuis exiguæ conuersionis perire
mercedem. Hoc enim mihi videtur indicare Esaias,
Esaia. 54. vbi de populo Iudęorum quędam talia ait, Propter pec
catum modice contristaui te, & percussi te, & auerti fa-
ciem meam à te, & contristatus es, & ambulasti tristis,
& consolatus sum te. Hæc igitur habentes exempla pœ
nitentiæ non perseueremus in malis, nec desperemus
recõciliationem, sed dicamus, Etiam nos redeamus ad
patrem & approximemus Deo. Nunquam crede mihi
auersabitur ad se conuersum. Ipse enim dicit, Deus ap-
Esa. 59. propians ego sum, & non deus de longe. Et iterum per
eundem Prophetam, Peccata, inquit, separant inter me
& vos. Si ergo peccata sunt quæ nos separant à deo, au-
feramus medium istud obstaculum, & nihil est quod

non prohibeat coniungi Deo. Propterea enim [illegible]
nos deus, & esse nos fecit qui non eramus [illegible]
nos conferat bona, & præstet regna c[illegible]
nim nos ad hoc fecit, vt gehennæ [illegible]
perpetuo. Regnũ cœlorum propter no[illegible] prop
ter diabolum facta est. Et hęc ita esse ex Euangeliis do-
ceam. Ipse enim dominus dicit his qui à dextris eius e-
runt, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod Matth. 25.
vobis paratum est ab origine mundi. Illis autem qui à
sinistris eius erunt, dicet, Discedite à me maledicti in
ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius.
Si ergo gehenna ignis propter diabolum, propter ho-
minem autem regnum cœlorum à constitutione mun
di pręparatum est: tantũ est ne nosmetipsos ab ingressu
bonorũ persistendo in malis pertinaciter excludamus.
Donec enim sumus in hac vita quantacumque nobis
acciderint peccata, possibile est omnia ablui per pœni-
tentiam. Cum autem abducti fuerimus ab hoc seculo,
ibi iam etiam si pœnitebit nos: valde enim nos pœnite-
bit, sed nulla erit vtilitas pœnitentiæ: & licet sit stridor
dentium, licet vlulatus & fletus, licet fundamus preces E
& innumeris obsecrationibus proclamemus, nemo au-
diet, nemo subueniet, nec extremo quidem digito a-
quam quis infundet linguæ nostræ positæ in flammis:
sed audiemus illud quod diues ille audiuit ab Abrahã,
Quia chaos magnum firmatum est inter nos & vos, & Luca. 16.
neque hinc illuc transire quis potest, neque inde huc.
Resipiscamus ergo tãdem, & recordemur quid pro- Cap. XVII.
fuerit illis qui in luxuria corporis & præsentis vitæ vo-
luptatibus vsque in diem vltimum permanserunt. In-
tuere nunc sepulchra eorum, & vide si est in eis aliquod
iactantiæ suæ vestigium, si aliqua diuitiarum vel luxu-
riæ signa cognoueris. Require nunc vbi vestes & odo-
ramenta peregrina, vbi spectaculorum voluptas, vbi as-
seclarum turbę, & conuiuiorum cessit opulentia, risus,
iocus, & immoderata atque ineffrænata lætitia quò ab-
iit, quò abscessit. Vbi illa nunc, & vbi ipsi. Quis finis v-
trorumque. Intuere diligentius, & accede propius ad
singulorum sepulchra. Vide cineres solos, & vermium
fœtidas reliquias, & recordare hunc corporum esse fi-
nem, etiam si in deliciis & lęticia, si in labore & conti-
nentia transegerint vitam. Nam si res omnis omnisque
causa vsque ad cineres veniret & vermes, parua pende-
rentur hæc damna, & quæ facile possit excusare naturæ F
conditio. Nunc autem conuerte tuos oculos ab istis ci-
neribus & sepulchris, & reuoca cogitationem tuam ad
illud diuini iudicij tribunal horrendũ, quod ardens flu
uius flammeis ambit fluentis, vbi fletus & stridor den- Matt. 25.
tiũ, vbi tenebræ exteriores, vbi ille vermis conscientiæ Esaiæ. 66.
qui nunquã moritur, & ignis qui nunquã extinguetur. Marci. 9.
Recordare parabolã Lazari, & diuitis illius qui opum Luca. 16.
tantarum dominus, qui purpura indutus & bysso vnam
nunc aquę guttam inuenire non potuit, cum esset in ar-
doris necessitate constitutus. Dic quęso te, quid plus ha
bet vita ista quàm somnium? Sicut enim hi qui in me-
tallis constituti vel condemnati, vel in alia qualibet pœ
na positi, cum forte post multum duræ vitæ paululũ re-
laxati fuerint in somnium, & vident se inter plures da-
pes positos, epulis copiosissimis perfrui, vbi vero surre-
xerint, nihil sibi gratię delectatione somnij inuenerint
resedisse: ita & diues ille quasi somnium habuit huius vi
tę: vbi discessit, nihil cum illo nisi pręteritorum pœnitu
do & præsentium pœna permansit. Hęc recordare, & Ca. XVIII.
ignem illum gehennæ his qui se nunc exagitant flãmis
libidinis & cupiditatis oppone. Ignis hic qui in pręseo-

G ti est vita absumit cuncta quę recipit, ille vero quos suſ ceperit semper cruciat,& pęnę suę semper integros ser uat. Propterea enim & inextinguibilis dicitur, nō solū quia ipse nō extinguitur, sed quia nec eos quos susceperit extioguet aut perimet. Scriptura etenim dicit, quia & peccatores induent incorruptionē, scilicet non ad honorē vitę, sed ad diuturnitatē supplicij profuturam. Huius autē pœnæ & ignis illius potētiam, nulla vox exponere, nullus poterit sermo explanare. Nihil est eoim in rebus corruptibilibus quod cooferri possit iocorruptibilibus siue bonis siue malis. Ibi quid agem⁹? Quid resMatt. 25. pondebimus? Nihil erit nisi stridor dentium, otij vlulatus & fletus,& sera pœnitentia, cessantibus vndiq; auxilijs,& vndiq; inualescētibus pœnis: sed solatiū quidem nullū. Nullus ibi occurret oculis nostris, nisi soli pœnarum ministri, & facies dira tortorū. Verum has pœnas hos cruciatus, nō solum euadere, sed etiam æternā beatitudinem, si modò de malis nostris pœnitentiam agi-
Cap. XIX. mus, possumus acquirere. Vides quanta est virtus pœnitentię: Vides quantū meriti conuersio reparauit? Corrumpitur autem pœoitentia, si eisdem quis pro quibus
Eccli. 34. confitetur, rursus inuoluatur malis. Vnus enim, inquit,
H ædificans & alius destruens, quid consequētur nisi laborem? Et qui baptizatur à mortuo,& iterum tangit mortuum, quid proficit in lauachro suo? Ita & homo qui ieiunat pro peccatis suis,& iterū vadit & eadem agit, orationem eius quis exaudiet? Et iterum dicit, Quis rediē à iusticia ad peccatum, dominus præcipitat eum in gla
Prouer. 26. dium. Et sicut canis cum reuertitur ad vomitum odibilis fit, ita & stultus cum reuertitur ad peccatum suum. Sed nūc quid dicamus ausculta. Sępe accidit vt per pœnitentiam quis multa & magna correxerit, inter hęc tamen bona quæ per pœnitentiam correxit & peccata cōmisit. Et hoc est quod maxime desperationem inducit aoimo, quia videtur hic destruxisse quod ædificauerat, & omnes illos labores inaniter effudisse. Et hęc est cogitatio quę pręcipuę animę pōdus desperatiōis imponit. Sed illud rursus oportet cogitari, per quod pessima & inimicavitę nostrę cogitatio ista repellatur, quia illa bona quæ egimus,& emendatio illa quæ per pœnitentiam quæsita est nisi fuisset,& velut contrarium pondus pon deri huic quod ex peccato ioiroductum est obsti
I tisset, nihil fuerat quod io profundū malorum oos decidere prohiberet. Nunc autē sicut fortis quædam lorica iaculum graue & amarum oon permisit vsque ad vitalia viscerum penetrare, sed vim lętalis teli maximam fregit. Certum est enim quia qui fert secum illuc plura opera bona, & plura opera mala in ipsis pœnis habebit aliquid refrigerij: qui autē bonorum operum nihil habet, malorum autē secum multam copiam defert, quid eum maneat non opus est dicere. Erit enim ibi sine dubio compēsatio booorum malorūq;,& velut in statera posita vtraq; pars. Quæ demerserit, illa sibi eorum quō momentum vergitur operariū vendicabit. Si ergo malorum multitudo superauerit, operarium suum pertrahit ad gehennam. Si vero maiora fuerint opera bonorū, summa vi obsistent & repugnabunt malis, atq; operatorē suum ad regionē viuorum ex ipso etiam gehennæ confinio reuocabunt. Hæc ergo fratres charissimi si attēti⁹ voluerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquiramus, vt cū dies iudicij venerit, non cū impijs & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deū timentibus ad æteroa præmia fœliciter veniamus, Amē.

In eadem vigilia, De expositione orationis dominicę ad neophytos. Sermo II.

DVo sunt charissimi quæ principaliter attendere debet humana circumspectio, & digoitatem suæ conditionis, & excellentiam suæ reformatioois. Dignitatem suæ conditionis, vt peccare timeat: excellentiam redemptionis, vt gratiæ redimentis ingratus noo existat. Sola quippe voluntate redemptoris homo de terræ vilitate subleuatus est, & ad dei similitudinem priuilegio rationis sublimatus est. Haoc miser homo perdidit, cum diabolica persuasione seductus, à cōditoris sui instituto superbiendo recessit. Quem lapsum Psalmista considerans, quasi dolendo dicebat, Homo cum in honore esset, oon intellexit, comparatus est iumentis insipientibus,& similis factus est illis. De summa erectione proprio arbitrio corruens merito vltima deiectione damoatus est, qui per se cadere potuit, sed per se resurgere noo valuit. Huoc casum plangere habet quotidianis lamētis humana fragilitas, quatenus eò redeat per quotidiana lamenta, vnde corruit per vana oblectamenta,& quæ cecidit pede superbiæ, resurgere studeat pede obedientię. Hoc attendens Psalmista dicebat, Nō veniat mihi pes superbiæ, & ibi ceciderunt qui operantur iniquitatē, expulsi sunt nec potuerunt stare. Expulsi suot ab intima quiete, nec potuerunt stare, id est, perseuerare, sicut per eundem Psalmistam de eisdem dicitur, Quia caro sunt spiritus vadens & non rediens. Ad hanc ergo reuersionem sine resurrectione oecessaria fuit medicinalis gratia redemptoris, quę sanaret humilitate quod corruptum fuerat elatione superbię. Assumpsit ergo verbum dei formam serui in qua posset conseruos verbo instruere, & ad exemplum vitæ suæ morum disciplina informare. Humilitatem quippe & obedietiam verbo & exemplo insinuabat, quando discipulis exhortādo dicebat, Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Iugum enim eius obedieotiæ merito est suaue, cui seruire est regnare:& onus præceptorum leue, quod non premendo grauat, sed adimplendo per gratiam adiuuat. Insinuauit etiam verbo sobrietatē, vbi dixit, Non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Docuit exemplo qui turbam se comitaotem non refecit sumptuosis delicijs, sed panibus hordeaceis. Docuit etiam intentiooem nostram ad ioterna bona dirigens qualiter esset ieiunaodum quando dixit, Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Illos notans qui luctuosis fordibus rigorem simulant abstinentię, vt videantur hominibus ieiunantes. Qualiter etiam sit facieoda eleemosyna, silentio præterire noluit vbi dixit, Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Hoc documento iosinuans, quia eleemosynā & omne opus misericordię quod facimus, nō venando laudes hominū, sed propter intentiooem vitæ æternę, quæ per dexteram significatur, facere admonemur. Qualiter quoque esset oraodum admonuit vbi ait, Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum, id est, habeto cor quietum,& ab omni tumultu exteriorum liberum,& clauso ostio, id est, exclusa phātasmatum turba, ora patrem tuum. Ecce dictum est qualiter sit orandum, addit etiam quid sit orandum, ita subiungens, Sic autem orabitis, Pater noster qui es io cœlis, & cætera. Hęc oratio compendiosis verbis, id est, septem petitionibus omnes species orationis comprehendit, quibus deum interpellamus, aut pro appetendis bonis, aut pro vitandis malis, aut pro delendis commissis. Harū septem petitionum tres prius positæ pertinent ad æternitatem

Marginalia (right column): K — *Sermo CLXXXII.* — *Duo attēdere debem⁹.* — *Psalm. 48.* — *Psalm. 35.* — L — *Psalm. 77.* — *Matt. 11.* — *Luca. 21.* — *Ioan. 6.* — M — *Matth. 6.* — *Vbi supra.*

A nitatem, quatuor sequentes ad vitæ præsentis necessitatem. Nam nominis dei sanctificationem & aduentum eius quo in claritate venturus est, & completa voluntate eius sicut in cœlo & in terra, siue iustos & peccatores, siue animam & corpus, siue Christum & Ecclesiam intelligamus, quamuis ab humili aduentu Christi exordium sumat, tamen non nisi seculi terminatione complebuntur. Et omnia tria in æternum manebunt. Reliqua autem quatuor ad hanc vitam temporalem pertinere videntur, quia & panis quotidianus & spiritalis, licet sit sempiternus, ad hoc tantum tempus pertinet inquantum ministratur animæ quibusdam signis & dictis vel scriptis, & ideo panis dicitur, quia laborãdo & disserendo discitur, & ita quasi mandendo glutitur. Nunc quoque peccata dimittuntur nobis, & nos dimittimus aliis, quæ est inter quatuor secunda petitio: & nunc tentationes vitam nostram infestant, & ipsa liberatio à malo ad hanc vitam pertinet, quia dei iusticia mortem incurrimus, vnde ipsius misericordia liberandi sumus. Quæ cum ita sint, ipsarum petitionum verba diligentius pertractanda sunt, vt intellecta & maiorem generent cordis affectũ, & quod petitur ad velociorem per- B

Matt. 6. ducatur effectum. Dicamus ergo, Pater noster, cui non timore, sed amore famulamur. Non hoc populo priori dictum est vt patrem oraret, sed dominus insinuatus est eis, cui non filiali obediebant amore, sed seruili subiiciebantur timore. Admonentur autem hoc verbo diuites & nobiles, cum Christiani facti fuerint, quatenus se non extollant aduersus pauperes & ignobiles, quoniam simul dicunt, Pater noster, quod vere ac pie dicere non possunt, nisi se fratres esse cognoscant. Hoc nomine & charitas excitatur, quia filiis nihil charius debet esse q̃ pater: & supplex affectus cum homines dicũt, Pater noster: & quædam impetrandi præsumptio quod petitur, cum etiam ante petitionem tam magnum donum accepimus, vt possimus dicere, Pater noster. Quid enim iam non det filiis petentibus pater, qui iam hoc ipsum dedit vt essent filij? Postremo quanta cura animum eius tangit qui dicit, Pater noster, vt tanto patre non sit indignus? Vtatur ergo populus noui testamenti voce, populus nouus ad æternitatem vocatus, Pater noster. Oratio fraterna est, non dicit, pater meus tanquam C pro se tantum orans, sed, Pater noster, omnes videlicet vna oratione complectens qui se in Christo fratres esse cognoscunt. Qui habitas in cœlis, id est, in his quorum

Philip. 3. conuersatio est in cœlis. Et accommodatissima est ista similitudo, vt tantum spiritaliter distare credatur inter iustum & peccatorem, quantum distat corporaliter in-

Gene. 3. ter cœlum & terram. Peccatori enim dictum est, Terra es & in terram ibis. Cuius rei significandæ gratia cum ad orandum stamus, ad Orientem vertimur vnde cœlum surgit, non ideo quòd ibi sit deus tanquam cæteris mundi partibus relictis, sed vt admoneatur animus ad excellẽtiorem naturam consurgere, id est, ad deum.

Matt. 6. Iam quid petendum sit, attendamus. Sanctificetur nomen tuum. Quod non sic petitur quasi non sit sanctum dei nomen, sed vt sanctum habeatur ab hominibus, & ita innotescat illis Deus, vt existiment aliquid sanctius nõ esse, quo magis timeant eum offendere, quia initium est nomen dei sanctificare & deum timere, de quo dicitur, Dominus nomen illi. Hic timor primo gradu est

Amos. 9. inter beatitudines, de quo dicitur, Initium sapientiæ ti-

Eccl. 1. mor domini. Et alibi, Timor domini sanctus perma-

Psalm. 18. nens in seculum seculi. Sequitur, Adueniat regnum

Matth. 6. tuum: id est, manifestetur mundo. Sicut præsens lux absens est cæcis, ita dei regnum quamuis vbique sit, deest D tamen ignorantibus: vel ita, vt tu in nobis, & nos in te, te donante regnemus. Hæc petitio ad pietatem pertinet, quæ est secundo gradu inter beatitudines. Sic enim pietas est, qua beati sunt mites. Petamus vt veniat reg- *Matt. 5.* num dei in nos, id est, mitescamus & non resistamus. Sequitur, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: id *Matth. 6.* est, sicut in angelis, ita in hominibus: & sicut in iustis, ita & in peccatoribus: vel ita consentiat caro tuæ voluntati, sicut consentit spiritus. Hęc petitio ad scientiam pertinet, quæ tertio gradu est inter beatitudines. Nam sic *Matth. 5.* scientia est, qua beati sunt qui lugent. Oremus vt fiat voluntas dei sicut in cœlo, ita & in terra, id est, vt consentiat caro spiritui, quia non aliunde tantum dolorem habet humana miseria, quantum inde quòd caro concu- *Gala. 5.* piscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vt cum Apostolo exclamare cogamur, Infœlix ego ho- *Roma. 7.* mo quis me liberabit de corpore huius mortis? Sequitur quarta petitio, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Potest & simpliciter intelligi de corporali cibo, & spiritaliter de pane diuini verbi. Si de corpo- E rali agitur, non extendit petitionem suam in longum iste orator, sed præceptum sequitur Euangelicum, vbi dicitur, Nolite cogitare de crastino. Crastinus enim *Mat. 6.* dies ipse cogitabit sibi, Sic & beatus Apostolus monet, Habentes victum & tegumentum, his contenti simus. *1. Timot. 6.* Si vero spiritaliter accipias panem istũ, vel ipsum Christum intellige qui est supersubstantialis animæ panis, quia omnem superat substantiã, qui de seipso ait, Ego *Ioan. 6.* sum panis viuus qui de cœlo descendi. Vel ipsum intellectum verbi diuini, qui nobis necessarius est ad reficiendas ruinas animæ, donec cognominatur hodie. Hęc petitio ad fortitudinem pertinet, quæ quarto loco ponitur ascendentibus ad summam beatitudinem. Sic e- *Mat. 5.* nim fortitudo est, qua beati fiunt qui esuriunt & sitiunt iusticiam. Orandum nobis est vt detur nobis iste panis quotidianus, quo confortati ad illam perfectam saturitatẽ venire possimus. Sequitur, Et dimitte nobis de- *Mat. 6.* bita nostra. Forte peccauit in te aliquis, dimitte illi veniam à te petenti, ne dum fratri negas misericordiam, tibi claudas patris indulgentiam, dicente Iacobo Apostolo, Iudicium enim sine misericordia ei qui non fecit *Iacobi. 2.* misericordiam, Petitio hęc refertur ad consilium, quod quinto loco ponitur inter gradus beatitudinum. Sic enim consilium est, quo beati sunt misericordes. Dimit- F tamus ergo debitoribus nostris debita sua, & sic ore- *Matt. 5. & 6.* mus: vt dimittantur nobis debita nostra, id est, peccata nostra, propter quæ differimus ab impetranda venia, nisi eam acceleret fratrum indulgentia. Sequitur, Et ne nos inducas in tentationem, id est, ne patiaris nos induci in tentationem. Aliud est enim tentari, sine quo nul- *Aliud est* lus probatus est iustus: aliud in tentationem induci, id *tentari, &* est, à tentatore induci. Hoc est ergo quod oramus, vt *aliud in tẽ* non permittat nos deus tẽtari supra id quod possumus, *tationem* sed faciat cum tentatione prouentum vt possimus susti- *duci.* nere. Petitio hęc pertinet ad intellectum, qui sexto loco *1. Cor. 10.* ponitur in numero beatitudinum. Sic enim intellectus *Mat. 5.* est, quo beati sunt mundi corde, id est, qui purgatum habent oculum mentis terreno puluere. Oremus non induci in tentationem, id est, non habere duplex cor, sed vnum & simplex appetere bonum. Sequitur, Sed libera *Mat. 6.* nos à malo, non tantum in quod induci possumus, sed etiã ab illo in quo inducti sumus, quo peracto nihil restabit lugendum. Huic petitioni cõgruit sapientia, quæ septimum inter beatitudines obtinet locum. Nam sic sa-

G pietia est, qua beati sunt pacifici, id est, qui ordinatis mo- *Mat. 5.* ribus suis cogunt omnia seruire spiritui. Orandum est itaque nobis vt liberemur à malo. Ipsa enim liberatio liberos nos facit, id est, filios dei, vt spiritu adoptionis *Roma. 8.* clamemus, abba pater. Amen autem in his petitionibus significat indubitanter à domino cõferri quod petitur, si vltimæ cõditionis pactum firmiter teneatur. Hæc tria remediorum genera spiritaliter commendauit nobis cœlestis medicus, eleemosynam videlicet & ieiunium & orationem, quibus tanquam medicinalibus antidotis possemus inueterata mala curare, præsentanea pellere, & seruando salutem futura cauere. Et congrue tria *Tria sunt genera curationis sicut tria præcedunt genera corruptionis.* sunt genera curationis, sicut tria præcedunt genera corruptionis. Omne enim peccatum aut fit in anima per consensum suggestionis ad violandum dei templum: aut fit male vtendo corpore ad lędendum proximum, quod est facinorosum: aut fit male vtendo corpore ad corrumpẽdum seipsum, quod est flagiciosum. Facinora enim licet per corpus fiant, qualia sunt homicidia, rapinæ, furta, non tamen corpus facientis afficiunt *1. Cor. 6.* vel corrumpunt. De quibus dixit apostolus, Omne pec- H catum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Flagicia vero & per corpus fiunt, & corpus afficiunt & inficiunt. De quibus dicit Apostolus, Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Merito ergo facinora quæ extra corpus fiunt, eleemosyna tanquam exteriori purgantur medicina: quia sicut facinus nocuit proximo, sic eleemosyna quę extra nos est, & per corpus tamen datur, prodesse debet proximo. Flagicia vero cõgrue medicinali mundantur parsimonia, quia sicut caro lęta traxit ad culpam, sic afflicta reducere debet ad veniam. Si qui vero sunt quibus hęc medicamenta non congruãt, vt vel eleemosynam dare nõ possint propter nimiam paupertatem, aut ieiunare propter stomachi imbecillitatem, habent tertium genus medicinæ, id est, vt se excusare nõ poterunt, nisi qui morbos animę suæ sanare cõtẽpserint. Hoc ergo medicamento quod nulli sanę mẽti deesse potest, studiose & pie frequentemus, implentes *1. Thess. 5.* illud apostolicum pręceptũ, Sine intermissione orate. Hoc enim antidotum ita omnibus morbis occurrit, vt assiduatũ morbos omnes depellat, & omnia corrupta integritati restituat, præstante domino nostro Iesu Chri- I sto, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem vigilia alius sermo de eodem qui habetur in libro quinquaginta homiliarum, XLII.

Item in eadem vigilia, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea seruate: quę habetur in expositione doctoris, Ibidem.

In festo Pentecostes, de missione Spiritus sancti.

Sermo I.

Sermo CLXXXIII Sanctitati vestræ charissimi votorum iam nota debet esse festiuitas. Quid enim qua ratione curemus, ex ipsa annua celebritate condiscimus. Nam cum in vestigia sua iterum reuolutur transacta solennitas, doctiores efficimur dum eam sæpius celebramus. Pẽtecosten ergo agamus hodie, hoc est quinquagesimum diem à resurrectione dominica, non quòd hac die sicut plerique putant, ad cœlos Saluator ascenderit. Nam post resurrectionem cum Aposto- *Acto. 1.* lis conuersatus, quadragesima die ad dei patris dexteram remeauit, sicut Lucas Euangelista ait, Quibus etiam exhibuit seipsum viuum post passionem suam, per dies quadraginta apparens eis. Quadraginta ergo temporũ K curriculo conuersationem suam discipulis suis saluator exhibuit, scilicet vt tãto numero resurrectionis eius gratia lætaremur, quanto & passionis eius iniurias fleueramus, totidẽmque temporum spacio eo reficeremur præsente, quo ieiunauimus absente. Non igitur hodie Christus ascẽdit ad cœlum, sed Christi spiritus descendit de cœlo, sicut ipse dominus promittens ait, Cum au- *Ioan. 16.* tem ascendero ad patrem mittam vobis paracletũ spiritum veritatis, & ipse vos docebit omnia. Magna planè gratia, duplex gaudium, quod abeuntem Christum non amisimus, & veniente spiritum possidemus. Nam illum retinemus fidei merito, hunc sanctificationis accessu. Cum abiero, inquit, ad patrem, mittam vobis paracletum. Credimus enim ad patrem peruenisse filium, cũ videmus ad apostolos descendisse paracletum. Credimus namque eum regnare in cœlis, quem cernimus munera sancta donare in terris, sicut scriptum est per Prophetam, Ascendens in altum, captiuam duxit cap- *Psalm. 67.* tiuitatem, dedit dona hominibus. Victor vtique muneratur, victor dona largitur. Vnde & saluator victor diaboli, post triumphum discipulos quos liberauit à cap- L tiuitate, etiam benedictione ditauit. Liberauit autẽ nos cum ad resurgẽdum per seipsum tartara nobis aperuit, ditauit nos cum ad regnandum per paracletum nobis cœlestia reserauit. Quibusdam enim quasi profectuum gradibus tunc de morte ad vitam didicimus remeare, modo autem de terris ad cœlos docemur ascendere, sicut scriptum est, Ipse vos docebit omnia. Quid docet *Ioan. 14.* spiritus sanctus? Vtique hoc nouit docere quod sanctum est. Quid docet ipse paracletus? Illud vtique docet quod dicit saluator, Multa habeo vobis dicere, sed non pote- *Ioan. 16.* stis portare modo: cum venerit ille spiritus veritatis, ipse vos docebit omnia. Bonus itaque magister est paracletus, quia dicit quæ Christus dicenda seruauit. Hoc enim docet spiritus sanctus, quod dominus docendum habere se dicit. Bonus planè magister est qui præceptorum executor est saluatoris. Necesse est igitur vt vnius sit substantię natura cum Christo, quem videmus vnius cum Christo esse doctrinæ. Et ideo charissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis, vt spiritum sanctum promereri & accipere possimus. Si hunc mundum relinquimus, nos similem paracletum sicut Apostoli, id est, spiritum veritatis quem mittet nobis pater, accipiemus, Quoniam non est personarum acceptio M apud deum patrem, sed promissa Apostolorum nobis *Roma. 2.* proficiunt, si opera & desideria, & actus gerimus quos Apostoli fecerũt. Si vero legem domini immaculatam, *Psalm. 18.* & conuertentem animas implendo mandata eius perficiamus, nosmetipsos hęredes domini & cohæredes Christi ad hereditatem sempiternam, & ad commorationem angelorum cum gratia Christi committimus, quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, de missione Spiritus sancti.

Sermo II.

Discessurus è mundo isto & ascensurus in cœlũ *Sermo CLXXXIIII.* dominus noster atque saluator, fratres charissimi, promisit Apostolis suis quod spiritum sanctum ad eos mitteret quando ad deum patrem ipse remeasset. Sic enim vt nunc audistis ad discipulos suos locu- *Ioan. 15.* tus est dicẽs, Cum autem venerit paracletus quem ego mittam vobis spiritum veritatis, qui à patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Impleta est charissimi fratres promissio saluatoris, Ascẽdit dominus Iesus Christus,

A Christus, descendit spiritus sanctus. Superest vt vtrumque hoc impleatur in vobis, id est, vt habeatis spiritum sanctum qui descendit, & per bonam vitam Christum sequamini qui ascendit. Misit ergo nobis saluator spiritum sanctum, sicut discipulis suis ipse promisit dicens,
Ioan. 16. Expedit vobis vt ego vadam: si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Quod dixit, mittam eum, ne forte aliquis vestrũ cogitet ꝙ quasi de inferiore dixerit mittam: vel sicut hęretici dicũt, ꝙ spiritus sanctus quasi subiectus ac seruiens deo pareat imperanti. Absit à vobis ista suspicio. In trinitate enim non minus aliquid aut maius, quia si in deo aliquid minus dicitur, imperfecta trinitas accusatur. Vnde obsecro vos fratres charissimi, vt fide integra vnum deum in trinitate, & trinitatem in vnitate credatis, ne pedes vestrorum sensuum claudicent, aut oculi parum videant, aut manus aridæ fiant. Omnis enim qui fidem catholicam nõ bene sequitur, pedes debiles habet. Qui veritatis lucem non videt, oculorum caliginem patitur. Qui misericordiæ fructum non haber, manuum ariditate siccatur. Id ergo agite, id elaborate, ne aliqua membrorum vestrorum portio hac de-
B bilitate vicietur, ne aut gula in vos horreat, aut auaricia displiceat, aut infidelitas langueat, vt emũdati penitus ac purificati, habitaculũ dei efficiamini, vt spiritus sanctus qui descẽdisse in apostolos hodie legitur, in vobis semper esse dignetẽ, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si quis diligit me, sermonem meum
Ioan. 14.
seruabit &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Feria secunda Pentecostes de missione spiritus sancti.
Sermo I.

Sermo CLXXXV.

POst illam singularem insignemq; victoriam qua publicus propugnator mundo & militauit & vicit, postquam fragilitatem conditionis nostrę, non solum de inferis eruit, sed etiã in regni sui excelsa subuexit, in hac die iuxta verbum
C suum sanctum spiritum donauit, de quo iam Apostolis
Ioan. 14. suis dixerat, Et ego rogabo patrem, & alium paracletũ dabit vobis. Alium vtique non minorem, alium paracletum, id est, similis gloriæ vel naturæ eiusdemq; substantiæ, vt discipulorum fides veridica spõsione ad expectationem tanti muneris præparata, illum quem sibi à domino in locum dei promissum esse meminisset, verum deum esse cognosceret. Et alium, inquit, paracletũ, maiestatis intellige socium, quem maiestati prospicis comparatum. Et ego rogabo, inquit, patrem, & aliũ paracletum dabit vobis. Quàm bene sub titulo promissionis, distinctionem applicuit trinitatis. Pater est qui indicatur rogandus, filius est qui intelligitur rogaturus, spiritus sanctus qui promittitur à patre mittẽdus. Quãta & q̃ ineffabilis pietas redemptoris? Hominem portauit ad cœlum, & deum misit ad terras. Quanta est authori cura pro instauratione facturæ suæ? Ecce iterum noua de supernis medicina mittitur, ecce iterum infirmos suos per seipsam maiestas visitare dignatur. Ecce iterum humanis diuina miscentur, id est, vicarius redemptoris: vt beneficia quæ saluator dominus inchoauit, peculiari spiritus sancti virtute cõsummet, & quod ille redemit, iste sanctificet, quod ille acquisiuit, iste custodiat: ac sic vnitas deitatis per vnitatem gratię ac muneris approbatur, vt spiritus sanctus deus in substantia vnus, in persona alius, ęquali miseratione vnicus, ęquali

reuerentia sit colendus. Ergo spiritus sanctus in hac die D
ad præparata sibi Apostolorum suorum templa, velut imber sanctificationis illapsus est. Nõ iam visitator subitus, sed perpetuus cõsolator, & cohabitator æternus. Nam sicut de semetipso apostolis suis dixerat, Ecce ego *Matth. 28.*
vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi: ita etiam de spiritu sancto, paracletum, inquit, dabit vobis pater, qui vobiscum sit in æternum. Affuit ergo in hac die fidelibus suis non iam per gratiam visitationis & operationis, sed per ipsam pręsentiã maiestatis: atq; in vasa non iam odor balsami, sed ipsa substantia sacri defluxit vnguenti, ex cuius fragrantia latitudo totius orbis impleretur, & appropinquãtes ad eorum doctrinam, dei fierent capaces atq; participes. Se- *Acto. 2.*
dit ergo super singulos quasi ignis, de quo saluator no- *Luca. 12.*
ster testatur, Ignem veni mittere in terram. De quo dictum est, Deus noster ignis cõsumens est, Ipse itaq; apo- *Deute. 4.*
stolos suos viuæ lucis fonte perfudit, vt ipsi postmodũ vniuersum mundum tanquam duodecim solis radij ac E
totidem lampades veritatis illuminent, & inebriati nouo vino repleant atq; irrigent sitientia corda populorũ. Inquiramus hoc loco post resurrectionem vel ascẽsionem domini, quid adhuc adiici possit apostolorum perfectioni per participationẽ spiritus sancti. Erat quidem in eis fides, sed fiduciæ constantia deerat. Iã quidem Christum per vniuersa poterãt prædicare, sed adhuc pro Christo vsq; ad mortem certare non poterãt, vsqueadeo vt nullum ex discipulis coronauerit palma martyrij ante aduentum spiritus sancti. Præterea iã recesserat ex oculis eorum dominus Iesus qui eos prędicatione visibili os ad os loquens corroborabat, & virtutũ miraculis instruebat, & dũ cum eo erant, facile credebant quæ videbant. Fides adiuuabatur aspectibus, præsentibus confirmabatur operibus, signis ac virtutibus pascebatur. Postquam vero dominus Iesus sublatus ex *Acto. 1.*
oculis eorum recessit in cœlum, non sufficiebant attonitę ac trepidæ eorum mentes, non sufficiebant vt dignum erat cœlestia & æterna cogitare: nec præualebant adhuc portare angusta eorum pectora diuinorum sensuum magnitudinem vt possent intelligere Christum, F
Ioan. 1. quo modo erat verbum deus apud deum: sic vt eis ipse dominus adhuc in corpore constitutus euidenter insinuat dicens, Multa habeo vobis dicere, sed nõ potestis *Matt. 14.*
ea portare modo: cum autem venerit spiritus veritatis ipse vos docebit omnem veritatem. Vides ꝙ post discessionem adorandę summęq; virtutis discipulorũ pectora dilatata sunt, ad sustinendam magnitudinẽ diuini luminis, & intelligentiam veritatis? Deus itaq; est qui potest post munificentiam suam accumulare gratiam, augere sapientiam, confirmare cõstantiam. Videamus ergo ante visitationem cœlestis consolatoris, quantum eis de magnanimitate, quantum de perfectione defuerit. Nam primum cum eum supra tumentia maris dor- *Ioan. 14.*
sa vidissent substratis fluctibus ambulantem, & cum aquarum iter instabile sub diuinis solidaret vnda famula vestigiis, turbati sunt dicentes, Phantasma est, & præ timore clamauerunt. Post infusionem vero spiritus sancti iam non dicũt, quia phantasma est, sed in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat *Ioan. 1.*
verbum. Et iterum, Erat, inquit, lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et apostolus dicit, Quia ipse est ante omnes & omnia per *Coloss. 1.*
ipsum constant. Vnus autẽ ex discipulis Thomas nondum huius muneris benedictione ditatus, cum in corpore iam glorificato, in corpore iam cœlesti per carnis

G vulnera deum quæreret, & ad credendam incorruptibilem diuinitatem fixuris clauorum & cicatricum testimoniis indigeret, Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum meam in latus eius non credam. Alius vero iam sancti spiritus eruditione repletus, confidenter exclamat, Quod erat ab initio, quod audiuim⁹, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ palpauerunt, de verbo vitæ, & annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis. Et iterũ alio loco Paulus apostolus tantæ maiestatis locupletatus illapsi, fiducialiter protestatur, Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Beatus Petrus domini passione iam proxima, nondum diuina paracleti inspiratione fundatus, nolens à se Christum corporaliter separari, in traditorem & gladiatores gladium stringit, & vim vi æstimat repellendam. Stephanus autem plenus spiritu sancto, iam non in terra Christum requirit, sed aperto cœlo vidit gloriam dei, neque iam de vindicta cogitat, sed pro persecutoribus suis exorat & supplicat, Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Ante aduentum vero spiritus sancti sub ipso crucis dominicæ tempore, alij ex discipulis effugantur, alij vnius ancillę voce terrentur, & metu corda trepida penetrante, dominum suum negare coguntur. Post illustrationem vero spiritus sancti & confirmationem, custodiis excruciati, verberibus afflicti, ibant gaudentes, quia digni essent pro Christi nomine contumeliam pati. Et qui ante negauerant cum iuramento, quia non nouimus hominem istũ: nunc propter eum in suppliciis gloriantur, & operante in se spiritu sancto, parum putãt esse quod pro Christi amore patiuntur. Et qui ante verbis deterrebantur, nunc pœnis & cruciatibus roborantur, & Christum dominum non iam vocibus, sed moribus confitentur, ac dilectionis magnitudinem sanguinis effusione testantur. Et inter hæc calefacti & accensi mero dominicæ charitatis exclamant, Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quę reuelabitur in nobis. Ergo beati Apostoli illo fidei igne feruentes, de quo ipse dominus dicit, Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur: ab impia multitudine putabantur ebrij & musto pleni. Et dicebant ad inuicem, quia musto pleni sunt isti. At vero nnuo vino repleti erant, quia spiritu sancto iam fuerant innouati, & apparebat in eis quod ipse dominus dixerat, Nouum vinum in vtres nouos mittendum est. Istud vero nouum vinũ non putemus solos, tunc apostolos suscepisse. Hoc musto inflammantur, & hoc præclaro poculo quotidie inebriantur etiam corda fidelium, & animæ conuertentium. Quod frequenter fieri videmus, quando pro desiderio salutis suæ parentes, & patriam suam fugiunt. Exeunt nullo compellente de terra & de cognatione sua, & mortui huic mundo, alios spiritaliter animarum inquirunt parentes, & liberi sub iugo veniunt, & pauloante elati atque sublimes humilia affectant, superba fastidiunt, & cupiunt esse quod ante despexerant, & odisse incipiũt quod fuerant. Pręsentium hospites, futurorum appetitores, æternam illam patriam contempta temporalis falsitate suspirãt. Hoc itaq; musto spiritales animæ inebriatæ, & penitus cõmutatę, abstinentiã deliciis vigilias dulcibus somnis, paupertatẽ diuitiis anteponũt. Ardoũ contra vicia laborẽ, iocundissimã computant voluptatẽ. Dulcescunt eis vilia, & quę prius fuerãt preciosa vilescunt. Diligunt inimicos suos, & benefaciunt his qui se oderunt, non conuinciuntur indignantibus, non irritantur in opprobriis, nõ franguntur in iniuriis, prorsus horum nihil sentiunt propter feruorem spiritus sancti, & propter æternã retributionem. Hoc spiritali mero calebant martyres, quando abiicientes & post se iactantes omnia seculi blandimenta, ibant ad passiones, obliuiscentes facultates & affectiones, patrimonia ac matrimonia sua, & vincentes armatam contra se paruulorum pignorum fletibus pietatem, vociferãtes quidem parentes, puluerem mittentes in capita sua, & matres facies suas auulsis crinibus dilacerãtes. Sed illi hæc omnia tanquam ebrij non videbant, nec cognoscebãt suos, quia infuso præcordiis suis spiritu sancto ad dolores, ad supplicia, tanquam ad consolationes & ad pręmia festinabant. Itaq; anniuersarium quidem diem celebramus de aduentu spiritus sancti, sed nos ita agamus, vt quotidie eum ad nos castis operibus & castis pectoribus inuitemus. Ita enim puri atq; purgati sensibus & cogitationibus esse debemus, ita nos oportet ori & cordi adhibere custodiam, vt nos dignos eius visitatione & illuminatione faciamus, & videamur liberi esse ab omni immundicia cogitationum, quia vt dixi, Peruersę cogitationes separant à deo. Studeamus liberi esse ab omni obtrectatione omniq; malicia, quia in maleuolã animam non ingreditur sapiẽtia, nec habitat in corpore subdito peccatis. Per iram ac superbiã, animæ negligentium spiritus sancti custodia & protectione nudantur. Non ergo per huiusmodi passiones contristemus spiritum sanctum, sed potius eum ad sedem cordis nostri per gratiam humilitatis & pacis mansuetudinẽ euocemus, ac lætificemus eum operibus & profectibus nostris: quia ipse dicit, Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos? Si ergo promereri cupimus tanti visitatoris ingressum, mundemus primum domum animæ nostræ ab indignis carnalis concupiscentiæ passionibus, à superbię dominatione, à fœtore iactãtiæ, à toporis horrore: de quo ipse dominus dicit, Vtinam, inquit, frigidus esses aut calidus: nunc vero quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo: id est, ex viscerib⁹ mei intimi cordis expuere. Præparemus itaque hanc domum quotidie ad sacri regis aduentum, eámque diuersis probabilium morum floribus adornemus: Repleamur iucundis preciosisque odoribus castitatis, fidei & compunctionis incenso, balsamo beneuolentię, & thymiamate charitatis, vt amputatis vieiis & virtutibus insertis, destructa in nobis habitatione diaboli, mutemur in templum dei, vt tam beatus hospes nitido delectatus hospitio, stabilem ac perpetuam in nobis faciat mansionem. Propter hoc enim ad nos ille descendit, vt nos ad illum possimus ascendere: cui est gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de aduentu spiritus sancti:
Sermo II.

Sermo CLXXXVI

Hodierni diei solennitas domini dei magni & magnæ gratiæ quæ superfusa est super nos, recordationem facit. Deo enim solennitas celebratur, ne quod semel factum est, de memoria deleatur. Solennitas enim ab eo quod solet in anno, nomen accepit: quo modo perẽnitas fluminis dicitur, quia non siccatur estate, sed per totum annum fluit: ideo perenne, id est, per annum, sic & solenne quod solet in anno celebrari. Celebramus hodie aduentum spiritus sancti. Dominus enim spiritum sanctum de cœlo misit

A misit quem in terra promisit, & quia sic promiserat de
Ioan. 16. cœlo esse missurum, Non potest ille venire, ait, nisi ego
Matth. 27. abiero, dum autem abiero mittam illum ad vos. Passus est, mortuus est, resurrexit, ascendit, restabat vt impleret quod promisit. Hoc expectantes discipuli eius, animæ, vt scriptum est, centum viginti decuplato numero A-
Act. 1. postolorum, Duodecim enim elegit, & centum viginti spiritum misit. Hoc ergo promissum expectantes in vna domo erant, orabant, quia desiderabant iam ipsa fide, quod ipsa oratione, ipso spiritali desiderio: vtres noui erant, vinum nouum de cœlo expectabatur & venit.
Mat. 9. Iam enim fuerat magnus botrus ille calcatus & glori-
Ioan. 7. ficatus. Legimus enim in Euangelio, Spiritus enim nondum erat datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Iam quid respondit, audistis, magnum miraculum, Omnes qui aderant, vnam linguam didicerant. Venit spiritus sanctus, impleti sunt, cœperunt loqui linguis variis omnium gentium, quas non nouerant nec didicerant, sed docebat ille qui venerat, intrauit, impleti sunt, fudit. Et tunc hoc erat signum, quicumque aspiciebat spiritum sanctum, subito impletus spiritu linguis omnium
B loquebatur, non illi solum centum viginti. Docent nos literę ipsæ, postea crediderunt homines, baptizati sunt, acceperunt spiritum sanctum, linguis omnium gentium locuti sunt. Expauerunt qui aderant, alij admirantes, a-
Act. 1. lij irridentes: ita vt dicerent, Isti ebrij sunt, musto pleni sunt. Ridebant, & aliquid verum dicebãt. Impleti enim
Mat. 9. erant vtres nouo vino. Audistis cum Euangelium legeretur, Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: spiritalia non capit carnalis. Carnalitas vetustas est, gratia nouitas est. Quantocumque homo in melius fuerit innouatus, tanto amplius capit, quod verum sapit. Bulliebant musto, & musto bulliente linguę gentium profluebant. Nũquid modo fratres non datur spiritus sanctus? Quisquis hoc putat, non est dignus accipere. Datur & modo. Quare ergo nemo loquitur linguis omnium gentium, sicut loquebatur qui tunc spiritu sancto implebatur? Quare? Quia quod illud significabat impletum est. Quid est illud? Quando celebrauimus quadragesimam, recolite, quia commendauimus vobis dominum Iesum Christum Ecclesiam suam commẽdasse
C & ascendisse. Quærebant discipuli, quando erit finis
Act. 1. seculi? Et ille, Non est vestrũ scire tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate. Adhuc promittebat quod hodie compleuit, Accipietis virtutem spiritus sancti superuenientis in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa & Samaria, & vsque in fines terræ. Ecclesia tunc in vna domo erat, accepit spiritum sanctum, in hominibus paucis erat, in linguis totius orbis erat. Ecce quod prætendebat modo. Nam quòd illa ecclesia parua linguis omnium gẽtium loquebatur: Quid est quòd ecclesia ista magna à solis ortu vsque ad occasum linguis omnium gentium loquitur? Modo impletur quod tunc promittebatur. Audiuimus, videmus.
Psalm. 44. Audi filia & vide: ipsi reginæ dictum est, Audi filia & vide. Audi promissum, vide completum, non te fefellit deus tuus, non te fefellit sponsus tuus, non te fefellit qui suo sanguine te dotauit, non te fefellit qui de fœda pulchram, de immunda virginem fecit. Tu tibi promissa es, sed promissa in paucis, impleta in multis. Nemo ergo dicat, accepi spiritum sanctum: Quare non loquor linguis omnium gẽtium? Si vultis habere spiritum sanctum, intẽdite fratres mei, spiritus noster quo viuit omnis homo, anima vocatur, spiritus noster quo viuit singulus quisque homo, anima vocatur, & videtis quid fa-

ciat anima in corpore. Omnia mẽbra vegetat, per ocu- D
los videt, per aures audit, per nares olfacit, per linguam loquitur, per manus operatur, per pedes ambulat, omnibus simul adest membris vt viuant, vitam dat omnibus, officia singulis. Non audit oculus, non videt auris, non videt lingua, nec loquitur auris & oculus, sed tamen viuit, viuit auris, viuit lingua, officia diuersa sunt, vita communis. Sic est ecclesia dei, in aliis sanctis facit miracula, in aliis sanctis loquitur veritatem, in aliis sanctis custodit virginitatem, in aliis sanctis custodit pudiciciam coniugalem, in aliis hoc, in aliis illud, singuli propria operantur, sed pariter viuunt. Quod autem est anima corporis hominis, hoc est spiritus sanctus corporis Christi, quod est ecclesia: hoc agit spiritus sanctus in tota ecclesia, quod agit ecclesia in omnibus membris vni corporis. Sed videte quid caueatis, videte quid obseruetis, videte quid timeatis. Contingit vt in corpore humano, immo de corpore aliquod præcidatur membrũ, manus, digitus, pes, nunquid præcisum sequitur anima? Cum in corpore esset viuebat, præcisum amittit vitam. Sic & homo Christianus catholicus est dũ in corpore viuit, præcisus hęreticus factus est membrum amputatum, non sequitur spiritus. Si ergo vultis viuere de spiritu sancto, tenete charitatem, amate veritatem, desiderate vnitatem, vt perueniatis ad æternitatem, Amẽ. E

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Sic deus dilexit mundum, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 3.*

Dies nobis fratres gratus illuxit, quo sancta Ecclesia fidelium fulget aspectibus, feruet in cordibus. Celebramus quippe istũ diem, quo dominus Iesus Christus post resurrectionem, ascensione glorificatus misit spiritum sanctum. Sic enim scriptum est in Euangelio cum diceret, Si quis sitit, veniat ad me & bibat, qui credit in me, flumina fluent de vẽtre eius aquę viuę. Euangelista secutus exponit & ait, Hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erãt cre- *Ioan. 7.* dentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Restabat ergo vt clarificato Iesu cum resurrexit à mortuis & ascẽdit ad cœlos, iam daretur spiritus sanctus ab eo missus à quo promissus, sicut & factum est. Quadraginta enim dominus F post resurrectionem diebus cum discipulis cõuersatus, ascendit in cœlum, & die quinquagesimo, quem hodie celebramus, misit spiritum sanctum, sicut scriptum est, Factus est subito sonus de cœlo, quasi ferretur flatus ve- *Act. 2.* hemens, & visæ sunt illis linguæ diuisæ sicut ignis, qui insedit super vnumquemque, & cœperunt linguis omnibus loqui quo modo spiritus dabat eis pronunciare. Flatus ille à carnali palea corda mũdabat, ignis ille fœnũ veteris concupiscentiæ consumebat, linguæ illæ quibus loquebantur à spiritu sancto impleti per omnium gentium linguas futuram ecclesiam designabant. Sicut enim post diluuium impietas superba hominum turrim contra dominum ædificauit excelsam, quando per *Gene. 11.* linguas diuersas diuidi meruit genus humanũ, vt vnaquæque gens lingua propria loqueretur ne ab aliis intelligeretur: sic humilis fidelium pietas earum linguarum diuersitate Ecclesiæ contulit vnitatem, vt quod discordia dissipauerat, colligeret charitas, & humani generis tanquam vnius corporis membra dispersa ad vnũ caput Christum compaginata redigeret, & in sancti corporis vnitatem dilectionis igne conflaret. Ab hoc itaq; dono spiritus sancti prorsus alieni sunt, qui oderũt gratiam, qui societatem non retinent vnitatis. Licet enim etiam

Sermo CLXXXVII.

G etiam ipsi hodie solenniter congregentor, licet istas au
diãt lectiones quibus spiritus sanctus promissus & mis-
sus est, ad iudicium audiunt, non ad pręmium. Quid e-
nim eis prodest percipere auribus quod cordibus res-
puunt, & eius diem celebrare cuius lumen oderũt? Vos
autem fratres mei, membra corporis Christi, germina
veritatis, filij pacis, hunc diem agite læti, celebrate secu-
ri. Hoc enim in vobis impletur quod illis diebus quan-
do venit spiritus sanctus pręsignabatur. Sicut enim tũc
qui spiritum sanctum percipiebat etiã vnus homo lin-
guis omnibus loquebatur: sic & nunc per omnes gẽtes
omnibus linguis ipsa veritas loquitur, in qua constituti
spiritũ sanctum habetis, qui Christum Ecclesia loquen-
te omnibus linguis, à nobis schismate non dissidetis.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Enãgelio
Ioan. 10. *secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, qui non in-*
trat per ostium, &c. quæ habetur in expositione doctoris,
Ibidem, Et inter sermones de verbis domini, XLIX.
Feria quarta Pentecostes, de missione spiritus sancti.
Sermo I.

H
Sermo CLXXXVIII. FRatres charissimi, hodierna die anniuersaria
solennitas agitur, qua die dominus noster Ie-
sus Christus spiritum sanctum paracletum mi
Ioan. 16. sit quem discipulis ante promisit. Dixerat enim, Non
potest ille venire nisi ego abiero. Quadragesimo itaque
die post resurrectionem suam, cuius solennitatem ante
decem dies egimus, ascendit in cœlum, nec immemor
pollicitationis suæ hodie misit spiritum sanctum, quo
Acto. 2. impleti sunt prius centum viginti, qui simul fuerant cõ-
gregati, eandemq; domini promissionem fideliter ex-
pectabant. Scriptum est enim, Subito de cœlo sonus fa-
ctus est, quasi ferretur flatus vehemens, & visę sunt illis
linguæ diuisæ sicut ignis, qui & insedit super vnumquẽ-
que illorum, & cœperunt linguis omnibus loqui quo
modo spiritus sanctus dabat eis pronunciare. Flatus il-
le à carnali palea corda mundabat, ignis ille fœnum ve
teris concupiscẽtiæ cõsumebat. Ita quippe tunc placuit
spiritus sancti significari præsentiam, vt qui eum acce-
I pissent linguis omnibus loquerentur. Prius itaque vi-
deamus breuiter quare dixit quando eum promisit: nõ
potest ipse venire nisi ego abiero. Neque enim separa-
bilis est à filio dei spiritus sanctus, aut impotens erat eo
præsente venire à quo non potest omnino discedere.
Sed quoniam discipulis adhuc infirmis formam serui
Ioan. 1. dominus demõstrabat, in qua verbum caro factum est
& habitauit in nobis: causam vero serui, id est, carnem
domini etiam carnales poterant intueri: forma autem
Dei in qua non rapinam arbitratus est esse se æqualem
Philip. 2. deo, non potest nisi à spiritalibus cogitari, propterea di
Ioan. 16. xit, Non potest ille venire nisi ego abiero: tanquam di-
ceret, quãdiu circa carnem meam occupatur vester car
nalis affectus, tamdiu meam diuinitatem non suscipit
spiritalis vester obtutus. Dono enim spiritus sancti pro-
miserat eos introducendus in omnem veritatem, sicut
Acto. 15. scriptum est, Fide mundans corda eorum. Beati autem
Mat. 5. mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Abscessit
itaque corporalis forma domini à corporalibus oculis
eorum, vt per spiritum sanctum diuinitas domini insi-
nuaretur cordibus eorum. Nũc deinde videamus, qua-
re tum hoc erat signum præsentię spiritus sanct vt qui
eum accepissent, linguis omnium loquerentur. Neque
enim etiã nunc cum datur spiritus sanctus, qui eum ac-
Acto. 2. cipiunt, loquuntur linguis omnibus, quo euidenti mi-
raculo se illo tempore demonstrabat. Hic intelligendũ K
est fratres charissimi, hunc esse spiritum sanctum, quo
charitas dei diffunditur in cordibus nostris, & quo Ec- Roma. 5.
clesiam dei congregatura fuerat toto orbe terrarum: &
quod tunc etiam vnus homo poterat vt spiritum san-
ctum accipiens linguis omnium loqueretur, nunc spiri
tu sancto congregata ipsa vnitas Ecclesiæ linguis om-
nibus loquitur. Proinde si quisquam dixerit alicui no-
strum, Accepisti spiritum sanctum, quare non linguis
omnibus loqueris? Respõdere debet, Loquor omnibus
linguis, quia in eo sum Christi corpore, hoc est in eccle
sia, quę loquit̃ omnibus linguis. Quid enim tunc aliud
significat deus per spiritus sancti præsentiam, nisi Eccle
siam suam linguis omnibus locuturam? Impletum est
itaq; quod promiserat dominus, Nemo mittit vinũ no-
uum in vtres veteres, sed vinum nouum in vtres nouoa Mat. 9.
mittit, & vtraq; seruabuntur. Merito ergo cum audiren
tur, linguis omnibus loqui, nõnulli dicebant, Hi musto Acto. 2.
pleni sunt. Iam enim facti fuerant vtres noui sanctitatis
gratia renouati, vt vino nouo, hoc est spiritu sancto re-
pleti linguis omnibus loquendo feruerent, & ecclesiam
catholicam per omnium gentium linguas futuram eui
dẽtissimo illo miraculo pręsignarent: ac per hoc recte
creduntur hęretici spiritum sanctum non babere qui
diuiduntur à corpore, quod per omnes gentes linguis L
omnibus meruit personare. Hunc itaq; diem dilectissi-
mi sic celebrate tanquã membra vnitatis corporis Chri
sti, Non enim frustra celebratis, si hoc estis quod cele-
bratis, illi ecclesię cohærentes, quam dominus implens
spiritu sancto toto mundo crescẽtem cognoscit suam
& agnoscitur à sua, & tanquam sponsus sponsam non
perdit propriam, quia nemo supponit alienam. Vobis
enim in omnibus gentibus constitutis, hoc est ecclesiæ
Christi, membris corporis Christi, sponsæ Christi, Apo Ephe. 4.
stolus dicit, Sufferentes inuicem in dilectione, studẽtes
seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Videte quia
vbi præcepit vt sustineamus inuicẽ, ibi posuit dilectio-
nem: vbi spiritum nominauit vnitatis, ibi ostendit vin
culum pacis. Hæc est domus dei de viuis lapidibus fa-
bricata, in qua talem patremfamiliàs delectat habitare,
cuius oculos ruina diuisionis non debet offendere.

M
Item eodem die, homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio
secundum Ioannem, Nemo potest venire ad me, nisi pater Ioan. 6.
meus qui misit me traxerit eum, &c. quæ sumpta est de ex-
positione doctoris, Ibidem. Et ex sermonibus de verbis do-
mini, XLVI.
In festo sanctæ Trinitatis, quod celebratur dominica in octa-
uis Pentecostes, de sancta Trinitate.
Sermo I.

AVdio fratres, q́ quidam inter se disputãt, quo Sermo
modo pater & filius & spiritussanctus, & tres CLXXXIX
sunt, & vnum sunt. Videtis ex quæstione q̃ pe
riculosa sit disputatio. Lutum & vas figuli de
creatore disputat, & ad naturę suæ rationem nõ potest
peruenire, & curiose quęrit scire de mysterio trinitatia,
quod angeli in cœlo scire non possunt. Quid enim di- Psalm. 33.
cunt angeli in cœlo, Quis est iste rex gloriæ? dominus
virtutum ipse est rex gloriæ. Similiter in Esaia dicitur, Esaia. 63.
Quis est iste qui ascendit de Edom, candida vestimen-
ta eius? Vide quid dicunt, pulchritudinem pędicant, &
de natora tacent. Ergo & nos simpliciter dicamus. Vis
scire naturam dei, hoc scito quod nescias, nec in hoc
contristeris quia nescias, quia & angeli nescierunt, &
similiter omnes creaturæ. Sed dicit aliquis, Quo modo
ergo credo quod nescio? Quo modo Christianus sum,
qui

A qui nescio quo modo sim Christianus? Dicam simpliciter antequam aliqua de scripturis proferam: O Christiane qui tibi videris nihil scire, si scias hoc ipsũ quod nescias, nonne magis plus videris à cæteris scire? Gentilis homo videt lapidem, & deum putat: philosophi vident cœlum, & deum putant. Alij vident solem, & deum putant. Tu vero vide quantam super istos habeas scientiam qui dicis, deus lapis esse non potest. Sol deus esse non potest, quia alterius imperio currit. Vides q in eo quod dicis nihil te scire, magis nosti. Gentiles autem in eo q se dicũt scire, nesciunt, quia falsa sunt quæ nouerunt: simulq; considera q voceris fidelis non rationalis. Deniq; accepto baptismo hoc dicimus, Fidelis factus est, siue factus sum, credo quod nescio, & propterea scio, quia me scio nescire quod nescio. Sed dicit aliquis, Hoc nõ est exponere, sed expositionem fugere. Et nos sciebamus scire quod nesciebamus, tu nos dicebas scire quod ignoramus. Nonne meum est pie ignorantiam confiteri, q̃ temere mihi scientiam vendicare? In die iudicij non damnor, quia dicam nescisse naturam
B creatoris mei: si autẽ aliquid temere dixero, temeritas pœnam habet, ignorãtia veniam promeretur. Dicamus aliquid de scripturis rationem non sequẽtes, sed authoritatem domini saluatoris. Christus enim dicit ascensurus in cœlum ad apostolos loquens, quibus prędicat vt magister & dominus. Nemo enim nouit sic de natura sua dicere quo modo ipse qui deus est: nobis autem sufficiat scire de trinitate, quod dominus exponere digna
Mat. 28. tus est. Quod ergo dicit ad apostolos, Ite & baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritussancti: tria nomina audio, & vnũ dicitur nomen. Nõ enim dixit, in nominibus: sed, in nomine. Tria nomina dicit, & quo modo vnum ponit? In nomine patris & filij & spiritus sancti vnum est, sed trinitas est nomen quod dicitur, in nomine patris dei, in nomine filij dei, in nomine spiritus sancti dei, pater & filius & spiritus sanctus vnum nomẽ est diuinitatis. Sed requiris à me quo modo vno nomine tres appellantur? Nescio & libere me nescire profiteor, quod Christus voluit indicare hoc solum scio, quia in hoc Christianus sum, quia vnũ deum
C in trinitate confiteor. Si autem dixero vnam personam esse patris & filij & spiritussancti, Sabellianus appellor, & incipio non esse Christianus, sed Iudæus: quia & Iudæus vnum deum dicit, & quia patrem nescit & filium & spiritum sanctum, propterea mysterium non nouit trinitatis. Ergo si sic dicimus vnum deum vt patrem & filium & spiritum sanctum excludamus à mysterio trinitatis, Iudęi efficimur. Ergo libere dico non ex me, sed ex sententia saluatoris, scandalum esse quod in animo nascitur auditoris, quo modo tres vnum sint, quo modo pater & filius & spiritus sanctus non diuidantur in diuinitate, sed in personarum qualitate. Quandocunq; personas appello, rogo vos ne me putetis personas hominum dicere, ego personas in patre & filio & spiritu sancto non dico quasi personas hominum, personã patris dico, quia pater est, & filij, quia filius est, & spiritus sancti, quia spiritus sanctus est. Non est pater filius, nec filius pater, nec spiritus sanctus pater aut filius. Diuiduntur enim proprietatibus, sed natura sociantur. Videte hoc ipsum scandalũ. Philippus quondam Apostolus su
Ioan. 14. stinebat, quando dixit ad ipsum dominum: Domine, ostende nobis patrem. Cui respondens dominus ait: Philippe, tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me. Qui videt me, videt & patrem. Quid? ipse pater, est ipse filius? Hoc impium est dicere, sed hoc dicit, in eo quod filium vides, intellige patrem. Nõ enim po- D
test appellari filius, nisi habuerit patrem. Quando dicitur pater, non dicitur nisi habuerit filium. Multa sunt quę dici possunt, sed sufficiat fidelibus pauca de mysterio trinitatis audisse. Rogo vos, hoc maius inter nos certamen sit quo modo aduersarium superemus, quo modo ieiunemus, quo modo peccata nostra plãgamus, quo modo pro tanto scelere satisfaciamus, quo modo eleemosynis insistamus, quo modo cogitatio nostra non nos captiuos in libidinem trahat, quo modo contra omnem iniuriam patientiam habeamus, quo modo si atri iniuriam facienti non resistamus, sed vincamus eum in humilitate, quam à Christo didicimus, qui cum 1. Petri. 2.
pateretur non comminabatur. Quando venerit cogitatio, & proposuerit quid est deus, & quæ est ratio trinitatis, nobis sufficiat credere quia est: & non temere rationem quærere trinitatis, sed timere & orare dominũ semper debemus, & sibi soli scientiam nostram in hac parte exhibeamus, vt diebus ei ac noctibus laudes canamus, cui sit gloria in seculorum, Amen.

In eodem festo, de eo quod scriptum est: Splendor est enim lucis æternæ & imago inuisibilis dei, &c. Sapien. 7.

E

Sermo II.

Apostoli lectionem mecum pariter audistis di- Ser. CXC.
lectissimi. Ait enim de domino Iesu Christo:
splendor est enim lucis æternę, & imago in- Sapien. 7.
uisibilis dei, eo quod & imago solis lux sua sit
quę de eo sole procedit. Quippe cũ cõstet, lumen istud Coloss. 1.
diuinitatis æstimari, cõprehendi & definiri non posse, Heb. 1.
ideo præmoneo, vt tantum de vnitate substantiæ spiritaliter credatis, & filium verum de vero patre cognoscatis. De qualitate autem rei quęrere non debetis, quia deus credi se voluit, nec examinari, quia quantus sit sciri non potest. Hoc enim prophetæ, hoc apostoli prædicauerunt. Deniq; pro captu, pro viribus, pro fide nostra intueamur, deus quid sit, & videamus an aliquid possit ei comparari. Certe hoc est deus, quod & cum dicitur Deus quid sit
non potest dici, cum ęstimatur non potest æstimari, cũ comparatur non potest comparari, cum definitur ipsa Esaiæ. 40.
definitione crescit: quia cœlum manu sua cooperit, pugno omnem mundi ambitum claudit, quem totum omnia nesciunt, & metuendo sciunt. Cuius nomini & virtuti famulatur hic orbis, & ipsa sibi elementorum succedentium momentanea vicissitudo sermõe dũ testatur. F
Videte ergo, si aliquid esse possit, cui pater & filius possit comparari, quia talis est filius qualis & pater. Non es Ioan. 10.
nim ipse cum patre vnum se diceret, nisi talẽ se de patre qualis est pater sciret. Ratio quidem quę apud Græcos logos nũcupatur, inter patrem vel filium personas, vel vocabula distinguit, quia & ipse filius ratio dicitur: quę tamẽ ratio multis nominib9 appellatur, modo verbum, modo virtus, modo sapientia, modo dextera, modo brachiũ, modo margarita, modo thesaurus, modo retia, modo aratrũ, modo fons, modo petra, modo lapis angularis, modo homo, modo agnus, modo vitul9, modo aquila, modo leo, modo via, modo veritas & vita, cum sit deus omnia in omnibus, vt per hæc vocabula diuinarũ dispositionum mysteria cognoscantur, nõ vt ipsa maiestas filij dei proprie definita demõstretur. Hoc enim filius dei quod pater est non aliud, id est, per Ioan. 1.
quem omnia facta sunt. Nam & hoc verbum nuncupatur, quia semper in patre, & de patre & nihil pater sine eo iussit aut fecit. Virt9 dicitur, quia proprie de deo est, 1. Corin. 1.
& omnis potestas in ipso consistit. Sapientia appellatur quia non aliunde quàm de patre veniens credentibus arcana

G arcana cœlestia reuelauit. Dextera nuncupatur, quia per
eum omnia diuina opera perfecta sunt. Brachium dici-
tur, quia ab ipso omnia continentur. Margarita appella
Esaiæ. 33. tur, vt nihil eo preciosius habeatur. Thesaurus dicitur,
Mat. 13. quia in ipso omnes opes, diuitiæ cœlestium regnorum
reconditæ cognoscuntur. Retia dicitur, quia per ipsum
Ibidem. & in ipso de mare seculi diuersarum gentium multitu-
do more piscium per baptismum in ecclesia congrega-
tur, vbi bonorum malorumq; discrimen agnoscitur. A-
Lucæ. 9. ratrum nuncupatur, quia signo crucis eius dura pectora
subiugantur, vt necessario semini præparentur. Fons a-
Ioan. 4. quæ viuæ appellatur, quia ex eo sitientia corda cœlestis
1. Cor. 10. aquæ gratia irrigantur. Petra dicitur, quia credentibus
Ephe. 2. fortitudinem, incredulis duriciam præstat. Lapis angu-
laris dicitur, quia vtrosque parietes noui & veteris te-
stamẽti, ipse vnus & mediator in semetipso continens
Ioan. 1. copulauit. Agnus appellat, vt innocẽtia & passio Chri-
sti demonstretur. Homo dicitur, quia secundum carnẽ
propter nos homines nasci dignatus est. Vitulus dici-
tur, quia propter nostram salutem immolari sustinuit.
H Aquila dicitur, quia post venerabilem resurrectionem
Apoca. 5. ad patris sui reuolauit sedem. Leo est dictus, quia ipse
est rex regum, qui mortem ac diabolum virtutis suæ po
Ioan. 14. testate comminuit. Via est, quia per ipsum ad patrem
accessus est. Veritas est, quia mẽdacium nescit. Vita est,
quia dat vitam. Ipse vniuersa significat. Est ergo pater,
deus immensus, æternus, incomprehensibilis, inæstima-
bilis. Est & filius Deus, & dominus noster tantus quan-
tus est pater, sed non aliunde quàm de patre: quia ego,
Ioan. 16. inquit, de patre exiui: hoc est, lumen de lumine. Sed ne
ex eo occasionem aliquam hæreticus capiat, cum duo
nomina vel duas personas, id est, patris & filij statuo,
quasi duos ex diuersitate confingam, nos patrem & fi-
lium ita nominamus, vt vnum deum in his personis &
in omnibus assignemus. Porrò pater & filius etsi duæ
personæ creduntur, ratione tamen & substantia vnum
sunt, quia inæqualium societas melioris offensa est, &
iniuria est eius qui verus est deus, si non verus alius cõ-
paretur. Deum enim qui iniuste comparat, violat. Cum
autem ego patrem & filium statuo, vnitatem generis
assigno, & si illam in personis diuido, discretionem ta-
mẽ personarum rursum eadem nomina in vnitatis sui
naturalis fœderis lege consigno.
I

In eodem festo, de sancta Trinitate contra Arrianos.
Sermo III.

Ser. CXCI. MVlta quidem & frequenter ausi sunt Arriani
hæretici aduersus seruos dei, qui fidem rectã
& catholicã custodiunt per adulterinam do-
ctrinam asserere, & orthodoxos persequi ten
tarunt. Intantũ autẽ nunc exurrexerunt contra fidẽ, ita
vt multos ex nobis polluerint, & aures nostras commo
uerint, vt animas laniarent. Sceleratæ autem hæresis suæ
perfidiã tegunt, sed non diutius hìc vel facere permis-
sum est. Est enim gubernator ecclesiarum suarum do-
minus, qui pro omnibus nobis mortẽ sustinuit. Et ideo
indeficiens nobis est oratio dilectissimi fratres, primo,
vt sancta domini & catholica Ecclesia dissensionibus
omnibus & hæresibus carens, vnitatem spiritus in vin-
Ephe. 5. culo charitatis vbiq; conseruet, quam per fidem rectam
& vitam immaculatam tenere, amplecti, seruare, custo-
dire omnibus inuocantibus dominum est quidem iu-
stum, præcipue episcopis qui ecclesiis præsunt. Secundo,
vt Ecclesiæ regula sanctaq; patrum traditio atque iudi-
cia in perpetuum firma solidaq; permaneant. Est autẽ
patrum nostrorum fides hæc: Credimus in deũ patrem K
omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium *Fides patrum nostrorum.*
conditorem. Credimus & in dominum Iesum Chri-
stum, per quem creata sunt omnia, verum deum vnige-
nitum, verum Dei filium, non factum aut adoptiuum,
sed genitum, vnius cum patre substantiæ, quod Græci
dicunt homousion, atq; ita per omnia æqualem deo pa
tri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate esse possit
inferior, Tantumq; esse confitemur illum qui est geni-
tus, quãtus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus
genitum à patre filium, diuinæ & ineffabili generationi
aliquod tempus ascribimus, sed nec patrem dicim' ali-
quando cœpisse, nec filium. Non enim possumus aliter
confiteri æternum patrem, nisi confiteamur etiam & fi
lium coæternum. Ex filio pater dicitur, & qui semper pa
ter fuit, semper filium habuit. Credimus & in spiritum
sanctum, deum verum ex patre procedentem, æqualem
per omnia patri & filio, natura, voluntate, potestate, æ-
ternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in trinitate
gradus, nihil quod inferius superiusq; dici possit. Ideo
tota deitas sua perfectione æqualis est, vt exceptis voca-
bulis quæ proprietatem personarum indicant, quicquid L
de vna persona dicitur, de tribus dignissime possit in-
telligi. Atq; vt confutantes Arrium, vnam eandemq; di-
cimus trinitatis substantiam esse, & vnum in tribus per-
sonis fatemur deum, Ita impietatem Sabellij declinan-
tes, tres personas expressas sui proprietate distinguim',
nõ ipsum sibi patrem, ipsum filium, ipsum spiritum san-
ctum esse dicentes, sed aliam patris, aliam filij, aliam spi
ritus sancti esse personam. Non enim nomina tantum-
modo, sed etiam nominũ proprietates, id est, personas
confitemur. Nec pater filij aut spiritus sancti, personam
aliquando excludit, nec rursus filius, aut spiritus sanctus
patris nomen, personamq; recipit, sed pater semper pa-
ter, filius semper filius, spiritus sanctus semper sanctus:
itaque substantia vnum sunt, persona ac nominibus di
stinguuntur. Ipsum autem dei filium, qui absque initio
cum patre & spiritu sancto est, dicimus in fine seculo-
rum perfectum naturæ nostræ hominem suscepisse ex
Maria semper virgine, & verbum carnem esse factum,
sed assumendo hominem non permutando deitatem.
Nec, vt quidam sceleratissimi opinantur, spiritum san-
ctum dicimus pro semine fuisse, sed potentia & virtute
creatoris operatum. Sic autem confitemur in Christo M
vnã filij esse personam, vt discamus duas atq; integras
esse substantias, deitatis scilicet, & humanitatis, quæ ex
anima constat & corpore: atq; vt condemnamus Pho-
tinũ, qui solum & nudum hominem confitetur in Chri
sto, ita anathematizamus Apollinarem & eius similes,
qui dicunt Dei filium minus aliquid de humana susce-
pisse natura, & vel in carne, vel in anima, vel in sensu
assumptum hominem his propter quos assumptus est
fuisse dissimilem, quoniam absque sola peccati macula
quæ naturalis non est, nobis confitemur fuisse confor-
mẽ. Illorum quoq; execramur similiter blasphemiam,
qui nouo sensu asserere conantur, à tempore acceptæ
carnis omnia quæ erant diuinitatis in hominem demi-
grasse, & rursum quæ humanitatis erant in Deum esse
transfusa, vt quod nulla vnquam hæresis ausa est dicere,
vincatur hac confusione vtraque exinanita esse substan
tia, & deitatis scilicet & humanitatis, & amisso proprio
statu in aliud esse mutata: vt qui tam Deum profectum
in filio quàm hominem cõfitemur, nec deum vere nec
hominem temere credamus. Nos autem ita dicimus
susceptum à dei filio hominem, vt deus tamen impas-
sibilis

A sibilis permaneret. Passus est etenim dei filius non potatiue, sed verè omnia quæ scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cætera huiusmodi: sed secundum illud passus est quod pati poterat, non secundum illam substantiam quæ assumpsit, sed secundũ illam quæ assumpta est. Ipse enim dei filius secundum deitatem suam impaßibilis est vt pater, incorruptibilis vt pater. Et quamuis proprie persona filij, id est, dei verbum susceperit paßibilem hominem, tamen eius inhabitatione secundum suam substantiam deitas verbi nihil passa est, vt tota trinitas quam impaßibilem esse necesse est. Mortuus ergo est dei filius cadẽ natura carnis in qua natus est & passus, in qua & resurrexit. Non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata in æternum cum deitate mansura. Venturus est ad iudicium viuorum & mortuorum: vt & iustos remuneret & puniat peccatores. Resurrectionem carnis ita credimus, vt dicamus nos in eadem in qua nũc sumus veritate membrorum esse reparandos, qualesq; semel post resurrectionẽ fuerimus effecti, in per-
B petuum mansuros. Vnam esse sanctorum vitam omnium, sed præmia pro labore diuersa, & econtrario pro modo delictorum peccatorum quoque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod usdem sacramenti verbis infantibus quibúsve etiam maioribus dicimus esse celebrandum. Hominem si post baptismum lapsus fuerit, primo per reconciliationem, deinde per pœnitentiam credimus posse saluari. Nouum & vetus testamentum recipimus in illo librorum numero, quem sanctæ ecclesiæ catholicæ tradit authoritas. Animas à deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus, anathematizantes eos, qui animam, quasi partem dei, diuinę dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccasse, vel in cœlo conuersatas esse dicũt, quàm in corpora mitterentur. Execramur etiã blasphemiam eorum, qui dicunt impoßibile aliquid homini à deo esse præceptum, & mandata dei non à singulis, sed ab omnibus in commune posse seruari, vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secũdas cum Cataphrygis damnant. Anathematizamus etiam illos, qui dei filium
C necessitate carnis mentitum esse dicunt, & tũc propter assumptum hominem non omnia facere potuisse quæ voluit. Iouiniani quoque damnamus errorem, qui dicit nullam in futuro meritorum distantiam. Nos quoque habituros esse virtutes, quas hic habere neglexinius. Liberum sic confitemur arbitriũ, vt dicamus nos dei sem per indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichęo dicunt hominem peccatum vitare non posse, q̃ illos qui cum Iouiniano asserunt, hominem non posse peccare. Vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos vero dicimus hominem semper & peccare, & non peccare posse, vt nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hęc est fides dilectißimi fratres quam in catholica didicimus ecclesia, quãq; semper tenuimus & tenemus, quam credimus & à nobis deinceps posse teneri.

In eodem festo, de symbolo ac deitate & omnipotentia patris, Sermo IIII.

Ser. CXCII. Stendimus fratres dilectißimi, vt vestra certe dilectio recordatur, deum in quo vos credere promisistis, & creditis verũ esse Deum, ita etiã verũ patrẽ, hunc vero eundẽ etiam omnipotẽtem. Hic enim ordo symboli monstratur esse. Nam licet hoc ipso quod verus deus esse probatur, sine dubio omnipotẽs intelligatur: tamẽ magis hoc fidei proficit, sicut scripturis sanctis omnipotẽtia eius asseritur. Mag- D
na enim credentibus oritur confidentia, cũ agnoscunt illum omnia posse quem credunt. Omnipotentem ergo dominum ac deum nostrum ipsa eius in primis opera testantur, qui fecit hunc mundum totum de nihilo, & totam quæ magna est pulchritudinem, tamq; speciosas rerum formas, ex nulla materia extante composuit. De ipso enim dicit scriptura diuina: In principio *Gene. 1.*
fecit deus cœlum & terram. Et rursus: Quoniam ipsius *Psalm. 94.*
est mare, & ipse fecit illud. Quis ergo neget omnipotentem esse, quem tam clara cognoscit operatorem? Sed multo magis eum esse omnipotentem fatebitur, cum hæc ipsa q̃ facile operatus sit, agnouerit. Propheta loquitur in Psalmo: Ipse dixit & facta sunt, ipse mãdauit & crea- *Psalm. 32. & 148.*
ta sunt. Absq; vllo labore, absq; difficultate aliqua verbo res condidit: quicquid ratio humana miratur non labore deus, sed iussione reformauit. Imperio eius extiterunt omnia, quę antè non fuerant: cum ex nihilo tanta procedunt, omnipotentem loquuntur authorem. Neq; vero à deo ista sola creata sunt quę videmus, sed maiores potentię diuinę diuitias, inuisibilia eius opera testãtur. Siquidẽ ab ipso creatę sunt omnes angelicæ pote- E
states, quę quamuis non videantur à nobis, tamen vt ex scripturis diuinis agnoscimus, deo militãt: & ipsi seruiunt, throni, dominationes, ac virtutes omnes, & spiritalis substãtiæ potestates. Qui facit angelos suos spiritus, *Psalm. 103.*
& ministros suos ignẽ vrentẽ. Vnde vrentẽ tanti regis exercitum Propheta describens: Milia, inquit, milium *Danie. 7.*
ministrabant ei, & decies milies centena milia assistebant ei. Certe si breuiter agnoueritis ex creatione ista visibilium & inuisibilium omnipotentiam Dei, nunc & eãdẽ eius virtutẽ ex administratione cognoscite. Cum *Gene. 7.*
enim toto sub Noë peccãte mundo diluuium induxit, *Gene. 19.*
cum Sodomam & Gomorrham pluuia ignis exurit, cũ *Exodi. 14.*
populo suo de Aegyptiorũ seruitute liberato siccam in mari prębet viã, quid aliud q̃ se omnipotentẽ testatur, & seipsum qui mare fecit, qui illud etiam siccauit ex ea parte qua voluit? Cum vero ipsum populũ per quadraginta annos in solitudine cibauit, id est, manna, ineffa- *Exodi. 16.*
bilẽ virtutẽ suę diuinitatis asseruit, vt ostenderet quia non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Et vt inoumeras virtutes dei patrũ *Deute. 8.*
cõmemorando prætereams, ostendit etiam nũc omni- F
potentiã suam deus, cum filium suum quem secundum hominem mori voluit pro salute nostra, solutis inferni *Acto. 2.*
legibus à mortuis suscitauit, vt in Christo ostenderet se esse à quo mortales homines sunt creati: qui etiam immortalẽ fecit ex mortuo. Ad ipsius omnipotentiæ virtutẽ pertinet, vt istũ mundum quem aliquando fecit ex nihilo, in fine seculorũ dissoluat. Vnde Propheta, Cœ- *Esaia. 34.*
lum, inquit, plicabitur reuolutum vt liber, & omnia sydera cadent vt folia de vite, & sicut folia cadũt de ficu. Et saluator in Euãgelio, Quia cœlũ & terra transibunt, *Mat. 24.*
verba autem mea non transibunt. Eadẽ omnipotentia omnes homines qui sunt mortui, quiq; morientur in finem, ad diem iudicij suscitauit, vt Propheta dicit, Red *Psalm. 61.*
det vnicuiq; iuxta opera sua. Et alios quidem in cœlorũ regno consortio copulabit angelorum, alios vero in gehẽnæ supplicio diabolo iunget. In hunc credentes deũ dilectißimi fratres, omnipotentem, iustum, seuerum, & his tamen benignum qui hic seueritatem eius timendo peccata vitauerunt: In hunc, inquam, credentes deũ, cũ omni timore & tremore, vt ait Apostolus, Vestram sa- *Philip. 2.*
lutẽ operamini, & ab omni peccato, & ab omnibus criminibus & vicijs recedentes: ad sola opera iustitiæ festinate:

G stinate: ambulantes, sicut Saluator ait, In luce dum habetis lucem, ne tenebræ vos comprehendat. Cauete à malorum consortiis atque colloquiis, & ad sola verba dei audienda fidelium præparetur auditus,& ad res sanctas solas loquendas lectorum lingua moueatur, vt auditum bonum,& sermonem bonum bona opera subsequantur. Quod dominus noster Iesus Christus in nobis secundum bonæ voluntatis studium perficere dignetur:Cui est honor & gloria cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen. *Ioan .12.*

In eodem festo, de domino Iesu Christo quòd ab initio sit cum patre secundum deitatem, qui secundum hominem nobis à certo initio natus est ex virgine:

Sermo V.

Sermo CXCIII.

Vcusque fratres dilectißimi de Deo patre in quem creditis locuti sumus,vt quòd ipse sit verus deus,quòd verus pater,quòd omnipotens diuinarum scripturarum authoritate monstratur: nunc vero iuxta ordinem symboli trãsimus ad filium. Postquam diximus in symbolo, Credo in deum patrẽ omnipotentem. Sequitur, Et in Iesum Christum filium eius, qui natus est ex Maria virgine, conceptus de spiritu sancto. Hic iam solicitus auditor attendat,vt sciat vnam filij dei, eandemque personam iuxta suscepti hominis veritatem. Hic enim cum dicimus credere nos in Christũ filium Dei, qui natus est ex Maria virgine, non eo modo dicimus, vt in hominem tantum verum nos fidem habere fateamur, sed in deum verũ qui suscepit hominem verum. Vnus enim & idem est dominus noster Iesus Christus, qui & verbum dei est, & sine initio genitus est ex patre, & homo verus in fine seculorũ natus ex virgine. Gemina enim in hoc loco hæresis contrariis nos nititur impugnare sententiis. Inde Apollinaris, hinc Arrius qui sic in Christo hominem perfectum suscipit, vt deum illum neget esse perfectum, dũ ipsum dei verbum principio ipsi conatur includere, & eum non creatorem,sed creaturam fatetur. Apollinaris vero ita dei filiũ ecõtrario perfectum credit esse deum, vt et verum hominem timeat copulare,dum metuit oẽ suscipientis dignitatem suscepti hominis obfuscet infirmitas. Nos autem catholici contra vtrumque diuinarum scripturarum authoritate muniti, aduersus Arrium verant & perfectam verbi diuinitatem, aduersus Apollinarem perfectam hominis in Christo defendimus veritatem. Itaque sicut contra Arriũ superiore tractatu perfectionem deitatis in Christo asseruimus, ita nunc contra Apollinarẽ perfectũ hominem cõprobauimus. Vnde lucidißima pro nobis est apostoli authoritas dicentis, Misit deus filium suum factum ex muliere. In primis dicendo, factum, distinguit humanam à verbi diuinitate substantiam. Factum enim vel creatum Dei verbũ dici omnino nõ potest, per quod omnia facta sunt, sicut beatus Ioannes ait, Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Misit, inquit, deus filium suum factũ ex muliere. Cum ergo dicit factum, ostẽdit se hic non de diuinitate tractare. Cum autem addidit, ex muliere, substantiam veri hominis expresit: vt hæc sit natura facti hominis, quę fuit ipsius vnde factus est: id est, vt ea credatur esse natura Christi, qui est factus ex virgine, quę fuit natura virginis, ex qua Christus formatus & natus est. Inde est quod alibi idem Apostolus de Dei filio dicit, Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnẽ. Nam etsi non intercesit semen hominis in conceptione virginis, tamen quia ex carne Christus formatus est quæ constat ex semine, dicitur factus ex semine. Quemadmodum ergo secundum diuinitatem vna est patris & filij natura, ita etiam iuxta humanitatem eadem est matris & filij, id est, Mariæ Christique natura: ex vtraque substantia & diuinitatis & humanitatis vnus atque idem est dei filius dominus noster Iesus Christus, vt deus verus, ita etiam homo verus: attestante Apostolo atque dicente, Ex quibus Christus secundum carnẽ, qui est super omnia deus benedictus in secula. Et alibi, Vnus est enim deus, vnus est mediator dei & hominũ, homo Christus Iesus. Vnum ergo atque eũdem dominum nostrum Iesum Christum, cum ex aliis, tum ex his apostolicis sententiis, & deum verum comprobauimus & hominem. Qui cum essentiam æqualem impaßibilem & immortalem cum patre poßideat, propter nostram tamen salutem, paßibilem atque mortalem suscepit hominem: non vt permutaretur in humanitatem diuinitas, sed vt diuinitati sociaretur humanitas. Secundum ergo huius hominis veritatem, dei filius ad redẽptionem nostram natus est ex virgine, conceptus de spiritu sancto. Sic enim ad Mariam in Euangelio angelus loquitur: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altißimi obumbrabit tibi: & propterea quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei, Quam mirabilem natiuitatem olim Esaias propheta prędixit. Ipse, inquit, dominus dabit vobis signum, Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Quod interpretatur ab euangelista, Nobiscũ deus. Nam hoc quoque ex effectu rerum dominus noster Iesus Christus nomen acceptat: qui assumpto naturæ nostræ homine nobiscum esse dignatus est: qui pro nobis fecit omnia, passus est omnia, esuriem, sitim, laßitudinẽ, fletum, dolorem, ad extremum etiam mortem: qui à Pontio Pilato præside flagellatus atque crucifixus, mortuus est & sepultus. Condemnatus est enim iustus pro iniustis, & pœnam quę peccatoribus debebatur, sine peccato ipse suscepit, vt illorũ pro quibus punitus est & pœnam auferret & peccata deleret. Mortuus est morte breui ac temporali, ne nos mortem subiremus æternam. Sed vsque ad hanc rerum seriem in Christo naturæ humanę infirmitas intelligatur: nam qui fuit paßibilis vsque ad mortem, incorruptionis gloriam & ipsius mortis imperium accepit. Siquidem hoc iam in carne Christi precium, quòd iuxta Dauid prophetiam, caro exanimis, & vsque ad tertium diem sepulta, tamen incorrupta permansit. Sic enim ex persona Christi legimus in Psalmo dicentis ad patrem, Quoniam nõ derelinques in inferno animam meam, nec dabis sanctum tuum videre corruptionẽ. Vnde & beat⁹ Petrus, Iesum, inquit, Nazarenum virum approbatum à deo in vobis, in virtutibus, prodigiis & signis, quæ per illum fecit Deus in medio vestri sicut vos scitis, hunc definito consilio & præscientia dei traditum in manus iniquorum affigentes interemistis. Quẽ deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta quod impoßibile erat teneri illũ ab illo. Mortuus est Iesus Christus pro nobis, & die tertio resurrexit. Nã si mors quoque eius pro nobis facta est, quanto magis eius vita pro nobis est? Qui post resurrectionem accepta à patre omni potestate, discipulos consolatur & dicit, Ecce data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Et alibi, Euntes, inquit, in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturę, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur. Post hęc per quadraginta dies inter discipulos esse dignatus est, & immortalis mortalium

Marginalia (left column): H; Luca. 1.; I; Gala. 4.; Ioan. 1.; Gala. 4.; Roma. 1.

Marginalia (right column): K; Roma. 9.; 1. Timo. 2.; L; Luca. 1.; Esaia. 7.; Matth. 1.; Matth. 27.; M; Psalm. 15.; Acto. 2.; Mat. 28.; Mar. 16.

A talium tamen non est aspernatus habere consortium,
vtique vt docendo Apostolos, fide & veritate comple-
ret, quæ ad nos illorum quoq; testimonio peruenirent.
Actu.1. Confirmatis vero discipulis eleuatus est in cœlum, &
Marci. 16. tam de peccatis quàm etiam de morte ad patrẽ victor
ascendit, quod manifeste in Euangelio legimus, Et do-
minus quidem Iesus postquam locutus est eis, ascendit
in cœlum, & sedet à dextris dei. Quo sermone non hu-
mana in Deo membra significantur, sed honor quod
Christum pater suscepit, exprimitur. Vnde illum descẽ-
surum esse credimus ad viuorum mortuorumq; iudi-
cium, non in infirmitate quam habuit, sed in sublimi-
tate quam possidet. Qui enim in infirmitate venit vt
redimeret, in potestate venturus est vt iudicet. Sic enim
Actu.1. legimus in actibus Apostolorum, Cumq; intuerẽtur in
cœlum euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta il-
los in vestibus albis, qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid
statis aspicientes in cœlum, hic Iesus qui assumptus est
à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis
B eum euntem in cœlum. Ad hunc ergo aduentum do-
mini nostri Iesu Christi parati simus fratres dilectissi-
mi, & timeamus ne ille nos non tales inueniat quales
voluit inuenire, qui omnia pro nobis est passus, vt nos
inueniret tales, quibus non supplicia inferret, sed præ-
mia redderet sempiterna, Ad quę nos dominus ac deus
gratia sua adiutos dignetur adducere, cui est gloria in
secula seculorum, Amen.

In eodem festo, De symbolo & spiritu sancto, quòd eiusdem sit substantia atque deitatis cuius est pater & filius.

Sermo VI.

Sermo CXCIIII. Rdinem symboli fratres dilectissimi, in quo
totius fidei nostrę sacramenta cõsistunt, nos
adiuuante deo statuimus absoluere. Et quod
bene vos meminisse arbitror, quid de patre
deo sentire, quid etiam de filio ęque deo sentire debea-
tis, quantum instructioni vestrę, vtputa opus est, suffici-
enter ostẽdimus: nunc restat vt etiam de sancti spiritus
deitate dicamus. Hic enim est ordo symboli, vt post pa
tris, & filij personam spiritus sancti confessio subsequa
tur. Tunc enim prodest in patrem & filium credidisse,
C cum etiam spiritum sanctum eadem fidei veneratione
credideris. Hanc siquidẽ sanctę fidei normam ipse do-
minus noster Iesus Christus instruxit, & nemo nisi im-
pius de ea fidei catholicę regula dubitat quã ille dicta-
uit, cui fides ipsa debetur. Ipse ergo dominus noster Ie-
sus Christus, cum iam glorificatus resurrexit à mortuis,
in cœlum ascensurus ad patrem, hæc sacramenta fidei
Matt. 28. discipulis, id est, Apostolis dereliquit. Ait enim, Euntes
baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spi-
ritus sancti, docentes eos seruare quæcũq; mandaui vo-
bis. Rerũ ipsarum docet effectus, vt in vna deitate perso
narum potentiam credamus, & quemadmodum pater
in cuius nomine baptizamur deus est, ita etiam spiritus
sanctus, in cuius nomine baptizamur deus est. De quo
certe beatus Petrus Apostolus absolutissime pronũcia-
Actu. 5. uit dicens ad Ananiam, Cur tentauit satanas cor tuum,
mentiri te spiritui sancto? Et paulo post, Non es menti-
tus homini, sed deo. Apertissime quem spiritum sanctũ
1. Cor. 12. dixerat, hũc postea deum nominauit. Et beatus Paulus
Apostolus, Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in
spiritu sancto. Diuisiones gratiarum sunt, idem vero
deus qui operatur omnia in omnibus. Hic quoq; q̃ eui-
denter vas electionis, quẽ spiritũ sanctum nouerat, eun
dem esse deum dixit ac dominũ operantem ex propria
potestate quod vult. Hic est spiritus sanctus, in quẽ pec- D
care adeo sacrilegum est, vt nec hic, nec in futuro iudi-
cio remittatũ. Sic enim ipse dominus noster Iesus Chri-
stus in Euangelio loquitur. Quicumq; dixerit verbum Matt. 12.
contra filium hominis, remittetur illi: qui autem dixe-
rit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neq; hic
neque in futuro. Hic est spiritus sanctus quem dominus
ascensurus ad patrem discipulis suis repromittit dicẽs,
Cum autem venerit paracletus quem ego mittam à pa- Ioan. 15.
tre spiritum veritatis, qui à patre procedit, ipse testimo-
nium perhibebit de me: de quo superius ait, Paracletus Ioan. 14.
autẽ spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo,
ipse vos docebit omnia. Ipse ergo spiritus sanctus, quẽ
mittet pater in nomine meo, qui ex patre procedit, ostẽ
ditur vnius cum patre & filio esse substantię. Et diligen
ter attendite quòd ad discipulos suos rursus idem do-
minus ait, Expedit vobis vt ego vadam. Nam si non a- Ioan. 16.
biero, paracletus non veniet ad vos: si autẽ abiero, mit-
tam eum ad vos. Hoc quod dicitur, mittam, non mino
rem quod absit, indicat spiritum sanctum, sed simplici-
ter absque adulatione vnitatem atque concordiam in- E
dicat voluntatis. Attendite autem quod dixit, Expedit
vobis vt ego vadam. Nam si non abiero, paracletus nõ
veniet ad vos. Quo modo expedit discipulis vt ab illis
Christus ascendat ad patrem, si minor est ille qui pro
Christo ad discipulos est mittendus? Sed expedit dis-
cipulis vt ab eis Christus ascendat, quia ęqualis est patri
& filio spiritus sanctus, qui ad discipulos venturus esse
promittitur. Quòd autẽ paracletus dicitur spiritus san-
ctus, proprietas operationis eius exprimitur. Paracletus
enim Græce, Latine dicitur cõsolator. Et bene ipse pro
Christo ad discipulos mittitur, vt eos consoletur inter
omnes tribulationes quas ipsi erant confessione passu-
ri. His ergo fratres dilectissimi, diuinarum scripturarũ
testimoniis instructi, spiritum sanctum deum esse ęqua-
lem patri & filio tota fidei perfectione fateamur. Quia
enim deum patrem, deum filium, Deum spiritum san-
ctum in scripturis diuinis legimus quemadmodũ non
possumus de patris & filij, ita nec de sancti spiritus dei-
tate dubitare. Absit autem longe à Christianis mẽtibus
polluta gentilis erroris impietas, vt trium in vna con-
fessione personarum tres deos videamur fateri. Absit F
hoc, inquam, & procul à piorum mẽtibus excludatur.
Et nos enim iuxta scripturæ sanctę authoritatem nomi
num tantummodo ac personarum distinctionem in
trinitate facimus, deitatem vero vnam indiuisibilẽ con
fitemur, ipsa est in patre, ipsa in filio, ipsa in spiritu san-
cto, vna & perfecta diuinitas. Non ergo tres deos dici-
mus, quia vnam deitatem fatemur. Non enim obliti su
mus diuinam scripturam dicentem, Audi Israël, domi- Deute. 6.
nus deus tuus vnus est. Et rursus, Domin⁹ deus vnus hic Deute. 4.
est in cœlo sursum, & in terra deorsum, & non est alius
nisi ipse. Non, inquam, obliti sumus vnum Deum esse,
quem vtique scriptura dicente cognouimus. Sed inter
duos errores & maxime hæreticos ad fidei veritatem
dirigimus, vt nec cum gentilibus numerum in deitate
faciamus, nec cum Iudæis mysterium in trinitate nege-
mus, sed existere patrem, existere filium, existere spiri-
tum sanctum in personarũ proprietate, credentes vni-
tatem deitatis in trinitate veneremur, id est, vt tres
personas patris scilicet & filij & spiritus sancti vnum
esse dicamus deum, cui est honor & gloria in secula se-
culorum, Amen.

In eodem festo, De fide catholica,

Sermo VII.

Rogo

Ser.CXCV. ROgo & admoneo vos fratres charissimi, vt
G quicumq; vult saluus esse, fidem rectam ac ca-
tholicã discat. Ita ergo oportet vnicuiq; ob-
seruare vt credat patrem & filium & spiritũ
sanctũ. Pater deus, filius deus, spiritus sanctus Deus, sed
tamen non tres dij, sed vnus. Qualis pater, talis filius, ta
lis spiritus sanctus. Attamen credat vnusquisq; fidelis quod
filius æqualis est patri secundum diuinitatem, & minor
est patre secundum humanitatem carnis, quam de no-
stro assumpsit, spiritus vero sanctus ab vtroque proce-
dens. Credite ergo charissimi in Deum patrem omni-
potentem, credite & in Iesum Christum filium eius v-
nicum dominum nostrum, credite eum conceptum es-
Luca.1. & 2. se de spiritu sancto, & natum ex Maria virgine, quę vir
go ante partum semper fuit, & absque contagione vel
Matt.27. macula peccati perdurauit. Credite eũ pro nostris pec-
catis passum sub Pontio Pilato, credite crucifixum, cre-
dite mortuum & sepultum, credite eum ad infernum
descendisse, diabolum obligasse, & animas sanctorum
H quæ sub custodia detinebantur, liberasse, easq; ad cœle-
Act.1. stem patriam perduxisse. Credite eum in cœlis cum car
Marci.16. ne quam de nostro assumpsit, ascendisse. Credite quòd
in dextera sedet patris, credite quòd venturus sit iudi-
care viuos & mortuos. Credite in spiritũ sanctum, cre-
dite sanctam Ecclesiam catholicam, credite sanctorum
communionem, credite remissionem peccatorum, cre
dite vitam æternam. Igitur si quis vult discipulus Chri-
sti esse, mandata sua custodiat, humilitatem discat, vt
Matt.11. ipse ait, Discite à me quia mitis sum & humilis corde.
Deum corde roget. Quàm multi sunt qui foris vidẽtur
se humiliare, intus autem pleni sunt tumore superbiæ.
Philip.2. Christus pro nobis humiliauit se, formam serui acce-
pit, factus est obediens vsque ad mortem, mortem au-
tem crucis. Pro nobis fratres, vt peccata nostra deleret,
carnem humanam assumpsit, natus est ex virgine, posi-
Luca.2. tus in præsepio, pannis inuolutus, à Iudæis reprobatus,
Matt.26. ab ipsis persecutus, comprehensus, flagellatus, sputis sor
& 27. didatus, spinis coronatus, clauis crucifixus, lancea per-
foratus, cruci appensus, aceto cum felle potatus, & inter
iniquos reputatus. Et hæc omnia fratres charissimi su-
I stinuit, vt nos de faucibus inferni liberaret. Ergo fra-
tres charissimi, dum tanta & talia dominus pro nobis
sustinuit, si ad eum volumus peruenire, vestigia eius de
bemus sequi, exempla sanctorum imitari. Dominus in
Luc.9. euangelio dicit, Si quis vult post me venire, abneget se-
metipsum, & tollat crucem suam & sequatur me. Et ali-
Matth.19. bi dicit, Vade vende omnia quæ habes, & da pauperi-
bus, & veni sequere me. Sancti martyres, fratres charis-
simi, secuti sunt vestigia illius, & calicem quem ipse bi-
bit biberunt. Petrus apostolus pro nomine Christi cru-
Act.7. cifixus est, Paulus decollatus, Stephanus lapidatus, & re
liqui quamplures pro nomine ipsius sic passi sunt. Ergo
Coloss.3. fratres crucifigite & mortificate membra vestra quæ
sunt super terrã, vt possitis placere illi qui vos creauit.
Qui fuit superbus, sit humilis. Qui fuit incredulus, sit fi-
delis. Qui fuit luxuriosus, sit castus. Qui fuit latro, sit ido
neus. Qui fuit ebriosus, sit sobrius. Qui fuit auarus, sit
largus. Qui fuit bilinguis, sit beniloquus. Qui fuit detra
ctor aut inuidiosus, sit purus & benignus. Qui aliquan-
do ad Ecclesiam tarde veniebat, frequentius ad eam
Eccli.3. currat. Eleemosynarum copia vnusquisque se redimat,
quia sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna pecca-
tum. Decimas annis singulis de omni fructu quod col-
ligitis ecclesiis & pauperibus erogate. Ieiunium amate,
Matth.25. voracitatem & crapulam vini deuitate. Esurientes pa-
scite, sitientes potate, nudos vestite, & qui positi sunt in K
carcere requirite, infirmos visitate. Hospites in domos
vestras colligite, & pedes eorum lauate, linteo extergi-
te, ore exosculamini, & lecta ipsorum præparate. Non
homicidium vllus faciat, non furtum, non adulteria,
non periurium, non falsum testimonium dicat, hono- Exodi.20.
ret patrem & matrem vt sit longæuus super terram. Di-
ligat deum plusquam se, amet proximum sicut semet-
ipsum. Quicumque de his supradictis commisit, cito
emendet, confessionem donet, veram pœnitentiã agat,
& remittuntur ei peccata sua. Si hęc quę suggessi fratres
implere volueritis, remissionem peccatorum prome-
rebimini, & vitam æternam.

Item in eodem festo alius sermo, de indiuidua trinitate & inseparabili vnitate, incipiens: Sancta & diuina eloquia &c. qui sumptus est ex sermonibus de Verbis apostoli I.

Item in eodem festo alius sermo, incipiens: Extorsisti mi dilecte fili &c. qui sumptus est ex libro contra Felicianum. L

Item in eodem festo: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine & cætera: quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem, Et ex sermonibus de Verbis apostoli, xiiii. Ioan.3.

Item in eodem festo: alia homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum venerit paracletus quem ego mittam vobis & cætera: quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem. Ioan.15.

Dominica prima post festum sanctæ trinitatis, de auaricia vitanda.

Sermo I.

QVi deum timetis, non dubito quin verbũ eius Ser.CXCVI
cum timore audiatis, & cum hilaritate facia-
tis, vt quod promisit modo speretis, pòst acci-
piatis. Dominũ modo audiuimus pręcipientẽ
nobis Christum Iesum filiũ Dei. Præcipit nobis veritas
quę non fallitur. Audiamus, timeamus, caueamus. Quid
ergo pręcepit? Dico, inquit, vobis, abstinete ab omni a- Luca.12.
uaricia. Quid est ab omni? Quare addidit, ab omni? Po M
test enim & sic dicere, Cauete ab auaricia. Pertinuit ad
eum vt adderet ab omni & diceret, Cauete ab omni a-
uaricia. Quare hoc dixerit velut occasio ipsa, vnde na-
tus est sermo, apparet in sancto euãgelio. Interpellauit
enim eum quidam contra fratrem suum qui totum pa-
trimonium abstulerat, & fratri suo partem suam non
reddebat. Quàm bonam ergo causam habuerit inter-
pellator iste aduertitis. Non enim rapere quęrebat alie-
na, sed sua à parentibus sibi derelicta quærebat, & ipsa
domino interpellato & iudicante poscebat. Habebat
inimicum fratrem, sed iustum iudicem inuenerat con-
tra inimicum fratrem. Deberet ergo perdere in tam
bona causa istam occasionem? Aut quis diceret fratri
eius, redde partem suam fratri tuo, si Christus non di-
ceret? Ille iudex hoc dicturus erat, quem forte frater di-
tior & raptor pręmio corrumpebat? Miser ergo & pa-
ternis opibus destitutus, tali ac tanto iudice inuẽto ac-
cedit, interpellat, rogat, causam suam breuissime expo-
nit. Vt quid enim opus erat causam protelare, quando
ei loquebatur qui cor poterat videre? Domine, in- Luca.12.
quit, dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem.
Non ei dixit dominus, veniat frater tuus, sed nec mi-
sit vt adesset, aut cum adfuisset interpellatori dixit,
proba

A proba quod dicebas. Petebat dimidiam hæreditatem. Petebat in terra diuitiam, in cœlo dominus offerebat totam. Plus dominus dabat quàm ille postulabat. Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem. Causa iusta, causa breuis. Sed audiamus & iudicantem & docentem. Homo ait, homo. Qui enim pro magno habes istam hæreditatem, quid es nisi homo? Volebat illum facere aliquid plusquam est homo. Quid plus illum volebat facere, cui volebat auariciam tollere? Quid eum *Psal.81.* plus volebat facere: Dico vobis, Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes. Ecce quid eũ volebat facere. Inter de-*Luca.12.* os numerare, qui auariciã non habent. Homo quis me constituit diuisorem inter vos? Et Paulus apostolus ser-*1.Corin.1.* uus ipsius quãdo dicebat: Obsecro vos fratres vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, nolebat esse diuisor. Denique doluit eos qui ad ipsius nomen currebant, & Christum diuidebant. Vnusquisque *Vbi supra.* vestrum dicit: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, ego Christi. Diuisus est Christus? Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Videte ergo quàm mali sint homines qui volunt esse diuisi. Qui noluit esse diuisor, quis me, inquit, cõstituit B diuisorem inter vos? Petis beneficium, audi consilium. Ego dico vobis, Cauete ab omni cupiditate. Forte, inquit, tu auarum & cupidum diceres, si quæreret aliena. Ego autem dico, Cupide & auare nõ appetas nec tua: hoc est, ab omni. Cauete, inquit, ab omni auaricia. Magnũ pondus. Si forte hoc pondus infirmis imponitur, rogetur vt qui imponit vires dare dignetur. Non enim leuiter habendũ est fratres mei, quando dominus noster, redemptor noster, saluator noster, qui mortuus est pro nobis, qui sanguinem suum preciũ dedit vt redimeret nos, aduocatus & iudex noster, nõ est leue quando dicit, Cauete. Nouit ille quantum mali sit, nos non nouimus. Illi credam⁹. Cauete, inquit. Quid? Vnde? Ab omni auaricia, Meum seruo, nõ alienum tollo. Cauete ab omni auaricia. Non solum auarus est qui rapit aliena, sed ille auarus est qui cupidè seruat sua. Sed si ille culpatur qui cupidè conseruat sua, quo modo iudicaturus est te, cum non solum seruas tua, sed etiam quæris aliena? Da mihi hominẽ qui cum timore audiuit, Cauete ab omni cupiditate: & non mihi dicat, Ego homo pauper sum, plebeius, mediocris, gregalis: quãdo me spero ante iudicem futurum, non timeo istam tentationem, C cuius periculũ ante oculos posuisti. Ecce dico & pauperi, quod timere debeat. Vocat te diues & potens, vt pro illo dicas falsum testimonium. Quid facturus es? Modo dic mihi, Habes bonum peculium, laborasti, acquisisti, seruasti. Exigit ille, Dic pro me falsum testimonium, & tantum & tantum dono tibi. Tu qui nõ quæris aliena, dic absit à me, non quæro quod mihi noluit deus dare, non accipio, recede à me. Nõ, inquit, vis accipere quod do, quod habes tollo. Ecce modo te pba, modo te interroga. Quid me attendis? Intus attende, intus vide, intus examina, & constitue te ante te, & in equuleo præcepti dei extẽde te, & timore torque te, & noli te palpare. Respõde tibi, Ecce si hoc quisquam minetur quid facies? Credo tibi, quia quod cum tanto labore acquisisti, minimè perdere vis. Minatur tibi, Nisi pro me falsum testimonium dixeris, tollo illud: Sed si pro me falsum testimonjũ dixeris, do illud. Cauete ab omni auaricia. O serue meus dicit tibi deus, quem redemi & liberum feci, quem de seruo fratrẽ adoptaui, quẽ in corpore membrum posui, audi me, Tollat quod acquisisti, me tibi nõ tollit. Ne pereas, seruas tua: Non tibi

dixi, Cauete ab omni cupiditate? Ecce turbaris, ecce flu- D ctuas. Cor tuum quasi nauis tẽpestatibus quatitur. Dor-*Matth.8.* mit Christus. Excita dormientem, & non patieris tempestatem sæuientem, ipsum excita qui nihil hîc habere voluit, & totum habes, qui vsque ad crucem pro te peruenit, cuius nudi atque pendentis ossa ab insultantibus numerata sunt, & caue ab omni auaricia. Parũ est auaricia pecuniæ, caue ab auaricia vitæ. Horrẽda auaricia, metuenda auaricia. Aliquãdo homo contemnit quod habet: & dicit, Non dico falsum testimonium. Non dico, dicis mihi? Tollo quod habes. Tolle quod habeo, nõ tollis quod intus habeo. Nõ enim pauper remanse-*Iob.1.* rat qui dicebat, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est: Ergo sit nomen domini benedictum: Nudus exij de vtero matris meæ, nudus reuertar in terram. Nudus foris, intus vestitus. Nudus foris à pannis & putribilibus pannis, intus vestitus. Vnde: Sacerdotes tui induantur iusticia. Sed quid si di-*Psal.131.* cat, cum contẽpseris ea quæ possides, quid si dicar, occido te? Responde illi si Christum audisti: Occidis me? Melius tu carnem meam, quàm ego per linguam falsam, animam meam. Quid facturus es mihi? Occisurus es carnem: Exiet anima libera, in fine seculi & ipsam E quam contempsit carnem receptura. Quid ergo mihi facturus es? Si autem falsum testimonium dixero pro te, lingua mea occido me, & non in carne occido me. Os enim quod mentitur, occidit animam. Forte hoc *Sapien.1.* non dicis. Vnde non dicis? Viuere vis. Vis viuere, cum deus hîc limitem viuendi constituit? Certe caue ab omni auaricia. Hucusque deus voluit vt viuas, quousque iste ad te accesserit. Forte occisurus est te, vt martyrem faciat. Noli habere cupiditatẽ viuendi & non habes æternitatẽ mouẽdi. Videtis quia vbiq; auaricia illa cum plus volumus quàm opus est, facit nos peccare. Caueamus ab omni auaricia, si volumus frui ęterna sapientia.

In eadem dominica, de Dauid & Isai patre suo, & de Golia & furie: Sermo II.

IN scripturis diuinis fratres charissimi vna ea- *Sermo* demque persona prout tẽpus & locus fuerit, *CXCVIII.* diuersam significationem habere potest. Nam beatus Isaac quod optimè nouit sanctitas ve-*Gene.22.* stra, quando à patre oblatus est, Christum dominũ figurauit: cũ vero filio suo Iacob benedixit, & ad accipiendam vxorẽ in Mesopotamiã misit, Iacob typũ habuit *Gene.24.* Christi, & Isaac dei patris imaginẽ gessit. Iterũ beatus F Iacob qui typum Christi habuit quando vxorem accepit, dei patris figuram gessit. Quãdo enim beatum Io-*Gene.37.* seph plus omnibus filiis diligebat, & tunicam ei polymitam fecit, incarnationem domini saluatoris significauit. Quo modo ergo tunc factum est fratres charissimi in beatis patriarchis, in Isaac videlicet & in Iacob, ita in Isai patre Dauid figuratum esse cognoscimus. Quando enim Isai Dauid filium suum mittebat vt re-*1.Reg.17.* quireret fratres suos, typum dei patris habuisse videtur. Isai misit Dauid vt requireret fratres suos, & deus pater misit vnigenitum suum, ex cuius persona scriptum est, Narrabo nomen tuum fratribus meis. Ad requiren-*Psal.21.* dos enim fratres suos venerat Christus, quando dicebat, Nõ sum missus nisi ad oues perditas domus Israël. *Matth.15.* Dixit ergo Isai ad Dauid filium suum, Accipe ephi po-*1.Reg.17.* lentæ & decem formellas casei, & vade require fratres tuos. Ephi, triũ modiorũ mensura est: Et tribus mensuris, mysterium intelligitur trinitatis. Bene nouerat hoc mysterium etiam & beatus Abraham. Denique *Gene.18.* quando sub ilice Mambre in tribus personis sacramẽ-

G tum videre meruit trinitatis, tria sata similæ misceri præcepit. Tria sata, tres mensuræ sunt. Hanc ergo mensuram & Isai dedit filio suo. In decem formellis casei, intelligitur decalogus veteris testamenti. Venit ergo Dauid cum tribus mensuris & decem formellis casei vt fratres suos in prælio positos visitaret, quia venturus erat Christus cum decalogo legis & mysterio trinitatis, vt genus humanum de potestate diaboli liberaret. Veniente autẽ Dauid, vnus e fratribus increpauit eum

3.Reg.17. dicẽs, Quare dimisisti paucuulas oues illas, & venisti ad prælium? Frater iste senior qui Dauid typũ Christi gerentem per maliciam increpauit, significauit populũ Iudæorum, qui per inuidiam Christo domino qui pro salute humani generis venerat detraxerunt, & multis frequenter iniuriis affecerunt. Quare, inquit, dimisisti oues illas & venisti ad prælium? Quasi non tibi videtur per os eius saluti hominum inuidens diabolus lo-

Math. 18. qui: tanquam si diceret Christo, Quare dimisisti nonaginta & nouem oues quæ non errauerunt, & venisti vt vnam requireres quæ perierat, & eam de manu spiritalis Goliç, id est, de potestate diaboli per crucis baculum liberatam ad ouile proprium reuocares? Quare,

H inquit, dimisisti paucas oues illas? Malo quidem & superbo animo, sed tamen verum dicebat, quia Iesus, sicut iam dictum est, dimissurus erat nonaginta & nouem oues, vt quæreret vnam, & ad ouile proprium, id est, ad angelorum consortium reuocaret. Prius tamen

1.Reg.16. quàm veniret Dauid cum iam vnctus esset à beato Sa-

1.Reg.17. muële, sicut & ipse Saüli regi suggessit, & leonẽ & vrsum sine armis occidit. Sed & leo, & vrsus ambo typum diaboli præferebant. Qui pro eo quòd de ombus Dauid aliquid inuadere ausi sunt, ipsius Dauid virtute sunt suffocati. Hoc totum fratres charissimi quod tunc in Dauid legimus figuratum, in domino nostro Iesu Christo cognoscimus esse completum. Tunc enim & leonem & vrsum strangulauit, quando ad inferna descendens, omnes de eorum faucibus liberauit. Denique

Psal.21. audi prophetã ex persona domini supplicantem, Erue à framea animam meam, & de manu canis vnicam meam. Libera me ex ore leonis. Et quia vrsus in manu fortitudinem habet, & leo in ore, in istis duabus bestiis idem diabolus figuratus est. Hoc ergo ex persona Christi dictum est, vt vnica eius Ecclesia de manu, id est, de potestate, vel de ore diaboli tolleretur. Venit er-

1.Reg.17. I go Dauid, & inuenit Iudæorum populum in valle Terebinthi positum vt contra Allophylos dimicaret, quia venturus erat verus Dauid Christus, vt de conualle peccatorum siue lachrymarum humanum genus erigeret. Stabant autẽ in valle contra Allophylos. In valle erãt, quia eos peccatorũ pondus oppresserat. Stabant enim, & pugnare contra aduersarios non audebant. Quare non audebãt? Quia Dauid qui typum Christi gerebat nondum venerat. Verum est fratres charissimi. Quis enim contra diabolũ pugnare poterat, antequam Christus dominus genus humanum de potestate diaboli liberaret? Dauid enim interpretatur manu fortis. Quid eo fortius fratres, qui vniuersum mundum vicit, armatus non ferro sed ligno? Stabant ergo filij Israël contra aduersarios quadraginta diebus. Quadraginta dies propter quatuor tempora, & quatuor partes orbis terrę vitam præsentem significaot, in qua contra Goliad vel exercitum eius, id est, cõtra diabolum & angelos eius, Christianorum populus pugnare non desinit. Nec tamen vincere posset, nisi verus Dauid Christus cum baculo, id est, cum crucis mysterio descendisset. Ante aduentũ enim Christi fratres charissimi solutus erat dia- K

bolus: Veniens Christus fecit de eo quod in Euangelio dictum est, Nemo potest intrare in domũ fortis & va- Math. 12.

sa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Venit ergo Christus, & alligauit diabolum. Sed dicit aliquis, Si alligatus est, quare adhuc tantum præualet? Verum est fratres charissimi, quia multum præualet, sed tepidis & negligentibus, & deum in veritate non timentibus dominatur. Alligatus est enim tanquã innexus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi enm qui se illi mortifera securitate coniunxerit. Iam videte fratres quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluntates & cupiditates seculi noli coniungere, & ille ad te non præsumit accedere. Latrare potest, solicitare potest, mordere omninõ non potest nisi volentem. Non enim cogendo sed suadẽdo nocet, nec extorquet à nobis cõsensum, sed petit. Venit ergo Dauid & inuenit Iudæorum populum contra diabolum præliantem, & cum nullus esset qui præsumeret ad singulare certamen accedere, ille qui figurã Christi gerebat processit ad prælium, tulit baculum in manu sua, & exiit cõtra Goliad. Et in illo quidem tũc figuratum est, quod in domino Iesu Christo completũ est. Venit enim verus Dauid Christus, qui contra spiri- L

1.Reg.17. talem Goliad, id est, contra diabolum pugnaturus crucem suam ipse portauit. Videte fratres vbi Dauid Goliad percusserit, in fronte vtique vbi crucis signaculum non habebat. Sicut enim baculus crucis typũ habuit, ita etiam & lapis ille de quo percussus est, Christum dominum figurabat. Ipse est enim lapis viuus: de quo scriptũ est, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic fa-

Psal.117. ctus est in caput anguli. Quod autẽ Dauid non habens

1.Reg.17. gladium ascẽdit super Goliad, & suo eum proprio interfecit gladio, designatum est quòd in aduẽtu Christi suo gladio diabolus victus est, qui per nequiciam suam & iniustam persecutionem quam exercuit, in Christo omnium in eum credentiũ perdidit principatũ. Quod autem arma Goliæ Dauid posuit in tabernaculo suo, arma diaboli nos fuimus. Sic enim dicit Apostolus, Sicut

Roma.6. enim exhibuistis membra vestra arma iniquitatis peccato, ita & nunc exhibete membra vestra arma iusticiæ deo. Et iterum, Nolite, inquit, exhibere membra vestra

Vbi supra. arma iniquitatis peccato. Arma enim inimici nostri misit Christus in tabernaculo suo, quando nos qui domus diaboli fueramus, per ipsius gratiam templum dei esse meruimus. Nã & vicissim nos in Christo, & in no- M

bis Christus habitare cognoscitur. Quod autem Christus in nobis habitet, Apostolus probat dicens, In inte-

Ephe.3. riore homine per fidem habitare Christũ. Quod autem iterum nos habitemus in Christo: idem Apostolus designat dicẽs, Quotquot in Christo baptizati estis, Chri-

Gala.3. stum induistis. Et dominus in Euãgelio ad discipulos suos, Ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis.

Ioan.14. Quòd vero non in alio mẽbro, sed in fronte percussus est: hoc significat quòd modo in nostris competẽtibus exercetur, quia quando catechumenus in fronte signatur, spiritalis Goliad percutitur, & diabolus effugatur. Et quia de cordibus nostris per gratiam Christi diabolum effugatum esse cognoscimus pariter & sentimus, quantum possumus cum ipsius adiutorio laborem*, ne malis operibus nostris & impiis vel luxuriosis cogitationibus iterum eum in nos inuitare velimus, vt eo inspirãte ad æterna præmia fœliciter venire mereamur. Quod ipse præstare dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item

A *Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum, XXXI.*

Luca.16. *Item in eadē dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidā erat diues, & induebatur purpura &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini, XXIIII. & XXV. Et in libro Quinquaginta homiliarum VII. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum XXXVIII.*

Dominica secunda post festum sanctæ Trinitatis, De plaga dei: Sermo I.

Sermo CXCVIII. Vm regum lectio legeretur, audiuimus quòd cum dei plaga sæuiret in populo Iudæorum, angelus domini qui percutiebat steterit iuxta aream Areuna Hiebusæi. Et dixit dominus ad

2.Reg.24. angelum, Extende manum tuā super Hierusalē, vt disperdam eam. Cumq; extendisset manum angelus, misertus est dominus super afflictionem: & ait angelo percutienti populum, Sufficit nunc, contine manum tuam. Et cessauit plaga à populo. Areuna fratres charissimi rex erat Hiebusæorum, & partem aliquam possi-

B dere videbatur in Hierusalem, quia licet omnes in circuitu nationes subditæ fuerint regi Dauid, non tamen permisit deus vt Hiebusæi ad integrum delerētur. Rex ergo ille Paganus populū gentiū figurabat. Aduertite fratres, quia in Iudæorum terra non inuentus est locus dignus vbi altare domini poneretur, sed in terra gentium locus eligitur, vbi & angelus videtur, & domini altare construitur, & sic ira omnipotentis domini mitigatur. Iam tūc figurabatur quod in Iudæorum cordibus ad offerendas spirituales hostias locus dignus non posset inueniri, sed gētium terra, id est, Christianorum conscientia eligitur, vbi templum domini collocetur. Quam rem Apostolus euidenter ostendit, dum Iudæos

Actu.13. increpat dicens, Vobis, inquit, oportuit loqui primum verbum dei, sed quia vos indignos iudicastis æternę vitæ, ecce conuertimur ad gentes: hoc est dicere, Quia Christum repulistis & dignum locum non præparastis in quo altare domini poneretur, in terra gentiū, id est, in cordibus populorum altare domini collocabimus.

1. Corin. 3. Et inde est quod nobis idem Apostolus clamat, Templum dei sanctum est, quod estis vos. Et ideo attendite fratres charissimi, quia tunc gentilis regis terra eligitur, quādo populus Iudæorū dei plega percutitur, quod

C in passione domini videmus esse completum. Nam quando Iudæorum populus crucifigens dominum reprobatur, tunc in area gentium, id est, in omni terra altare domino cōsecratur. Angelus ergo domini in area regis gentilis stetit, & verus angelus, id est, Christus

2.Reg.24. gentium populum visitauit. Rex ergo ipse obtulit beato Dauid aream & boues ad holocaustum, sed rex Dauid accipere noluit, nisi prius precium daret. Et hoc in aduentu domini saluatoris impletum est, qui gentium corda sibi assumere noluit, nisi prius pro eis preciosum sanguinem daret. Quid ergo dedit? Quinquaginta, inquit, siclos argenti. In quinquagenario numero, & gratia spiritus sancti intelligitur, & peccatorum remissio designatur. Nam quinquagesimo die spiritus sanct° A-

Actu.2. postolis mittitur: Et in veteri testamento quinquagesi-

Leuiti.25. mus annus remissioni & indulgentiæ consecratur. Dauid quidem ille argentum dedit, noster vero Dauid cuius ille typum tenebat, preciosum sanguinem fudit. Ergo vt aream Pagani regis Dauid emeret, siclos quinquaginta obtulit: & verus Dauid Christus vt in area gentium altare sibi construeret, quinquagesimo die gratiam spiritus sancti & peccatorum indulgentiā dedit. Et ideo fratres quia in nobis & de nobis templum sibi dignatus est facere, in domo sua non patiatur iniuriam: quia si de peccatis nostris iniuriam pertulerit: cito discedit, & væ miseræ animæ de qua ille discesserit. Sine dubio enim qui à lumine deseritur, à tenebris occupatur. Ita ergo cum ipsius adiutorio agere studeamus, vt tam pium dominum non solum hospitem recipere, sed etiam perpetuum habitatorem habere mereamur, præstante eodem domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen. D

Sermo CXCIX. In eadē dominica sermo.2. de quinque Hæresibus. Hunc sermonē habes to.6.fo.8.E.& dein. Item in eadem dominica, Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam fecit cœnam magnam & cætera: quæ habentur inter sermones de Verbis domini, XXXIII. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum cap. XXX. Luca.14.

Dominica tertia post festum sanctæ Trinitatis, de iudicio Salomonis & duabus meretricibus: Sermo I. 3.Reg.3. E

E duabus meretricib° dilectissimi fratres quæ ad iudicium Salomonis venerunt, vnde nobis ad vesperam lectio recitanda est, ex quibus vna quæ erat non solū luxuriosa, sed etiā crudelis & impia clamabat ad regem vt diuidi iuberet infantē: Nunc si libenter accipitis, de ipsis quid sancti patres nostri exposuerunt, charitatis vestræ auribus cupimus intimare. Illa enim quæ clamabat, vt puer integer seruaretur, Ecclesiæ catholicæ typum gerebat: illa alia crudelis & impia quæ clamabat vt puer diuideretur, Arrianam hæresim designabat. Catholica enim quasi mater piissima, omnibus hæreticis clamabat: Nolite Christum minorem facere patre, nolite vnitatem diuidere, nolite vnum deum diuersis gradibus diuidēdo veluti idola gentium in vestris cordibus fabricare, totum nobiscum possidete, si vultis habere pacem, nolite vnitatem scindere. Non enim si vos totum tenueritis, nobis nihil remanet. Tanta est illius omnipotentia, vt eum omnes totum possideant, & singuli totum. Sed impia & crudelis hæresis clamat, non, sed diuidatur. Quid est diuidatur, nisi non filius æqualis sit patri? Dum enim filio subtrahit æqualitatem, & bonum omnipotentēmque denegauit patrem. Deus enim pater si potuit filium sibi similem gignere & noluit, non est bonus. Si voluit & non potuit, non est omnipotens. Certi estote fratres mei, quia huic sententiæ nullus vnquam Arrianorum poterit respondere, sed quotiens constricti fuerint verissima ratione, velut anguis lubricus ad alias quascunque quæstiones callidas & tortuosas refugiunt. Ergo fratres charissimi, testamentum profero, verba testatoris refero. Si habet quod diuidatur, ibi inuenio. Si non habet quod diuidatur, ex ipso testamento illis resisto. O infœlix hæretice, quid habet testamentum audi, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Hæc est Christianorum hæreditas, & quis est ipse testator? Lege testamentum, & inuenis. Cum Propheta de domino loqueretur ait, Magnificabitur vsque ad terminos terræ, & iste erit pax. Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: Non diuisoribus sanctæ vnitatis, sed hominibus bonæ voluntatis. Ipse est hæreditas, ipse testator, ipsum quæris diuidere. Quid partiris vnum? Si vnum diuiseris, integrum

Sermo CC.

3.Reg.3.

F

Ioan.14.

Mich.5.

Luca.2.

G integrum nihil habes. O Arriana hæreſis crudelis &
3.Reg.3. impia erubeſce. Iudicãte Salomone, meretrix ne vnum
viuum, ne vndecunque conceptum etiam natum pro-
deret, non dimiſit diuidi filium ſuũ, & tu diuidis deum
tuum: Illa etſi meretrix, tamen pia, quia mater: Tu hæ-
reſis impia, quia nõ mater. Quod paris præfocas, quod
non parturis congregas. Viſcera tua duruerunt, illius
tremuerunt. Quid dicit illa, quæ typum gerebat catho-
licæ matris? Date illi puerum, & nolite diuidere eum.
Filius meus eſt, ſed melius apud illam migret natus,
migret totus, tamen apud me maneat maternus affe-
ctus. Date illi puerum, non auferantur vota, membro-
rum illius integritas non diuidatur, ne mihi pietas au-
feratur. Quod dicit, date illi puerum, & nolite diuide-
re, ecce & ego dico: Totum poſſide, & noli diuidere
deum. Non, inquit, ſed ſi vis habere pacem, diuide hæ-
Ioan.14. reditatem. Sine præiudicio dico. Et quo modo habeo
diuidere? Audi, Pater maior me eſt, filius minor, ſpiri-
tus creatura. O partes, ô iuſticia, ô æquitas. Facio par-
tem, quia diuido pacem: Si enim fracta fuerit pax, iam
nõ eſt pax. Sed quo modo apud te pax illibata eſt, apud
H quem fides integra nõ eſt? Vnde quia mecum vis poſ-
ſidere, & pacem vis diuidere, hæreditatem non vis di-
uidere? Poſtremo ſi more tuo non paci ſed perfidiæ ſtu
des, vade interpella iudicem Chriſtum, videamus quid
tibi dicturus eſt, Dic ei quod in Euangelio dictum eſt,
Domine dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatẽ.
Luca.12. Sine dubio reſpondet tibi: Amice, quis me conſtituit iu
dicem aut diuiſorem? Vis diuidere pacem, & quæris ha
bere iudicem pacem, iudex tuus nolo eſſe. Pax ſum, con
ſentientibus aſſideo, litigantes fugio. Si enim omnibus
Chriſtianis meis per vnam voluntatem vnum cor ha-
bere concedo, quo modo inter me & patrem diuido
vnitatem, qui omnibus fidelibus meis vnum cor & v-
nam tribuo charitatem? Quid ait dominus Philippo?
Acto.4. Tanto tempore vobiſcum ſum, & nõ cognouiſtis me:
Ioan.14. Philippe, ego veni patri meo te adiungere, tu noli me
ſeparare. Quid quæris quaſi alterum præter me? Qui me
videt, videt & patrem. Tanta eſt in nobis ſimilitudo,
tanta vnitas, tanta charitas, vt ego in patre ſim, & pater
in me. Per quam vnitatem vos dominus ſibi iungere
& conſeruare dignetur: Præſtante eodem domino no-
ſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit
& regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

I *In eadem dominica, de Helia:*

Sermo II.

Sermo CCI.

N lectionibus quæ nobis diebus iſtis recitan-
tur fratres chariſſimi, frequenter admonui vt
non ſequamur literam occidentem, & viui-
ficantem ſpiritũ relinquamus. Sic enim Apo-
2. Corin.3. ſtolus ait, Litera enim occidit, ſpirit' viuificat. Si enim
hoc tantũ volumus intelligere quod ſonat in litera, aut
paruam aut propè nullam ædificationẽ de diuinis le-
ctionibus capiemus. Illa enim omnia quæ recitantur,
typus erant & imago futurorum. In Iudæis enim figu-
rata, in nobis gratia dei donante completa ſunt. Bea-
3.Reg.19. tus enim Helias typum habuit domini ſaluatoris. Sicut
enim Helias à Iudæis perſecutionem paſſus eſt, ita &
verus Helias dominus noſter ab ipſis Iudæis reproba-
tus eſt & contemptus. Helias reliquit gentem ſuam, &
Chriſtus deſeruit ſynagogam. Helias abiit in deſertũ,
& Chriſtus venit in mundum. Helias in deſerto cor-
uis miniſtrantibus paſcebatur, & Chriſtus in deſerto
mundi huius gentiũ fide reficitur. Corui enim illi qui
beato Heliæ iubente domino miniſtrabant, gentium
populum figurabant. Propterea & de gentium Eccleſia K
dicitur, Nigra ſum & formoſa filia Hieruſalem. Vnde Canti.1.
eſt Eccleſia nigra & formoſa? Nigra per naturam, for-
moſa per gratiam. Vnde nigra? Ecce in iniquitatibus
conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea. Pſal.50.
Vnde formoſa? Aſperges me hyſſopo & mundabor, la-
uabis me, & ſuper niuem dealbabor. Vnde nigra? Apo-
ſtolus dicit, Video aliam legem in membris repugnan- Roma.7.
tem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in le-
ge peccati. Vnde formoſa? Quis me liberabit de cor-
pore mortis huius? Gratia dei per Ieſum Chriſtum do-
minum noſtrum. Vere Eccleſia gentium coruis ſimilis
erat, quãdo viuentem dominum contemnebat, & ante
acceptam gratiam velut morticinis cadaueribus ido-
lis miniſtrabat. Poſt hæc iubetur Helias proficiſci in
Sareptam Sidoniorũ, vt ibi paſcatur à vidua. Sic enim
ad eum dominus dixit, Vade in Sareptã Sidoniæ, ego 3.Reg.17.
mandaui viduæ, vt te paſcat ibi. Quo modo & per quẽ
mandauit deus viduæ cum propè nullus tũc alius eſſet
propheta cũ quo deus manifeſtius loqueretur niſi bea-
tus Helias? Quia licet eſſent eo tempore aliqui de filiis
prophetarum, ita perſecutionem Iezabel metuebant, vt L
vix vel abſconditi euadere poſſent. Ego, inquit, domi-
nus mandaui viduę. Quo modo mandat dominus, niſi
inſpirando quod bonum eſt intus in anima per gratiã
ſuam? Ac ſic omnis homo qui boni aliquid operatur,
deus illi loquitur intus. Nemo ergo de ſe, ſed de domi- 1.Corin.1.
no glorietur. Nunquid tunc in Iudæa non erant multæ
viduæ? Et quid fuit quòd nulla Iudæorum vidua beato
Heliæ cibum meruit miniſtrare, ſed ad viduam genti-
lem mittitur vt ab eſca paſcatur? Vidua enim iſta ad
quam propheta mittitur, typum Eccleſiæ gerebat, ſicut
& corui illi qui Heliæ miniſtrauerãt, figuram gentium
habuerũt. Venit ergo Helias ad viduam, quia Chriſtus
venturus erat ad Eccleſiam. Sed videamus fratres dile-
ctiſſimi vbi beatus Helias viduam illam inuenit. Exie-
rat enim vt aqua ſe lauaret, & ligna colligeret. Quid e- 3. Reg.17.
nim aqua & quid ligna ſignificent, videamus. Satis enĩ
iſta duo Eccleſiæ & amica & neceſſaria eſſe cognoſci-
mus, id eſt, lignum & aquam. Denique ſic ſcriptum eſt,
Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus de- Pſal.1.
curſus aquarũ. Nam in ligno crucis myſterium, in aqua
oſtenditur baptiſmatis ſacramentum. Exierat ergo vt 3 Reg.17.
colligeret duo ligna. Sic enim reſpondit beato Heliæ, M
cum ab ea cibum peteret. Dixit enim, Viuit dominus,
quia non habeo niſi pugillum farinæ, & modicum olei
in vaſe, & ecce ego exeo vt colligã duo ligna, & faciã
mihi cibum & filio meo, & manducabimus & morie-
mur. Sicut ergo ſupra dixi, vidua illa typũ habebat Ec-
cleſiæ, filius viduæ figuram gerebat populi Chriſtiani.
Veniente ergo Helia, exiit vidua colligere duo ligna.
Videte fratres, quia non dixit tria, nec quatuor, nec vnũ
tantummodo lignum, ſed duo ligna colligere voluit.
Ideo duo ligna colligebat, quia in typo Heliæ Chriſtũ
excipiebat. Duo ligna volebat colligere, quia crucis my-
ſterium deſiderabat agnoſcere. Crux enim domini ſal-
uatoris duobus lignis aptata eſt. Ideo duo ligna collige
bat vidua illa, quia in lignũ qui in duobus lignis pepẽ-
dit creditura erat Eccleſia. Dixit ergo vidua illa, Colli-
go duo ligna vt faciam cibũ mihi & filio meo, & man-
ducabimus & moriemur. Verum eſt fratres dilectiſſi-
mi. Nemo in Chriſtum crucifixum credere merebitur,
niſi huic ſeculo moriatur. Nam quicũq; corpus Chriſti
digne mãducare voluerit, neceſſe eſt vt moriatur præ-
teritis & viuat futuris. Vidua ergo illa, ſicut diximus,
Eccleſiam

A Ecclesiam figurabat, filius viduæ typum gẽtilis populi præferebat. Filius viduæ defunctus iacebat, quia & fili⁹ Ecclesiæ, id est, popul⁹ gentiũ multis peccatis & criminibus mortuus est. Orãte Helia filius viduæ suscitatur, veniẽte Christo filius Ecclesiæ, id est, populus Christianus de carcere mortis reducitur. Helias inclinatur in oratione & viuificatur viduæ filius, & Christus procũbit in passione, & suscitatur popul⁹ Christianus. Quod autem tribus vicibus beatus Helias ad resuscitandum puerum incuruatus est: hoc etiam antequam ego dicã, credo quòd charitatis vestræ præuenit intellectus. Nã quòd tribus vicibus inclinatur, mysterium trinitatis ostenditur. Viduæ enim filium, id est, populum gentiũ, nec solus pater sine filio, nec pater & filius sine spiritu sancto, sed tota trinitas suscitauit. Denique hoc etiã in sacramento baptismatis demõstratur, dum tertia vice vetus homo mergitur, vt nouus surgere mereatur. Post

3.Reg.18. hæc ostendit se beatus Helias regi, & ascendit in montem Carmeli, & posuit caput suum inter genua sua, & orauit vt dominus daret pluuiã super terram. Et dixit ad puerum suum, Respice contra mare. Et renunciauit puer se penitus nihil vidisse. Et ait illi, Vade & consi-

B dera septies. Septima autem vice renunciauit & dixit, Video nubeculam paruulam quasi vestigium hominis ascendentẽ de mari. Et subito contenebrati sunt cœli, & facta est pluuia magna. Helias ergo, sicut diximus, figurã habuit domini saluatoris. Helias orauit & sacrificium obtulit, & Christus pro vniuerso mundo seipsum immaculatum sacrificium tradidit. Helias orauit in mõte Carmeli, & Christus in monte Oliueti. Helias orauit vt pluuia in terrã veniret, & Christus vt in cordibus humanis gratia diuina descẽderet. Quòd autem dixit Helias ad puerum suum, Vade & considera septies: septiformem sancti spiritus gratiam quæ dãda erat Ecclesiæ designabat. Et quia ipse dixit se vidisse nubeculam paruulam ascendentem de mari, carnẽ Christi figurabat, quæ in mari mundi istius nascitura erat. Quam ob rem ne forte aliquis dubitet nubem illã vestigium hominis habuisse, dixit: illius vtique hominis

Matth.16. qui dixit, Quem dicunt homines esse filium hominis? Sicut ergo orante Helia post tres annos & sex menses pluuia de cœlo descendit: ita & in aduentu saluatoris tribus annis & sex mensibus, quibus prædicare dignatus est, pluuia verbi dei totum mundum fœliciter irri-

C gauit. Et sicut tunc in aduẽtu Heliæ omnes sacerdotes idolorum interfecti sunt & deleti, ita in aduentu veri Heliæ, id est, domini nostri Iesu Christi obseruatio sacrilega Paganorum destructa est. Hæc breuiter charitatis vestræ sensibus intimãtes, velut pauca capitula quasi quædam indicula fidei vestræ oculis demonstramus, per quæ sancta desideria vestra ad perscrutãda diuina mysteria salubriter incitentur, & vt spiritale pabulum sanctis animabus vestris iugiter ruminandum salubri consilio procuremus, ne forte de memoria excidat, si iubetis recapitulationẽ ex his quæ dicta sunt faciamus.

Recapitulatio. Sicut ergo supra diximus, sanctum Heliam intelligite typum habuisse domini saluatoris. Deniq; sicut domi-

Marci 15. & 16. nus postea quàm multas virtutes exercuit, postea quàm passus est resurrexit & ascendit in cœlum, ita & Helias

4.Reg 2. post mirabilia quæ per eum deus fecit igneo curru eleuatur ad cœlum. Quòd Helias deseruit Iudæam, signi-

3.Reg.19. ficauit quòd Christus reliquerit synagogam. Corui qui Heliæ ministrauerunt, sicut iam dictum est, figuram

3.Reg.17. gentilis populi monstrauerunt. Vidua illa quæ eum in Sarepta suscepit, typum gessit Ecclesiæ. Duo ligna quę

colligebat, crucis mysterium figurabant. Hæc ergo fra- D tres charissimi si syncera, sicut credimus, benignitate suscipitis, & velut munda animalia assidua cogitatione in vestris cordibus ruminatis, implebitur in vobis illud quod scriptum est, Thesaurus desiderabilis re- Prouer. 21. quiescit in ore sapiẽtis: Regnante ipso deo nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Dominica quarta post festum sanctæ Trinitatis, de eo quod scriptum est in Euãgelio secundum Matthæum, Nolite iudicare vt non iudicemini &c. Matth.7.

Sermo I.

Vdiuimus euangelistam dicentẽ fratres charissimi, Nolite iudicare vt non iudicemini. Quid est hoc fratres cum ipse dominus in alio loco Euangelij dixerit, Nolite secundum faciẽ iudicare, sed iustum iudiciũ iudicate. Et alibi dicatur, Iudiciũ verũ iudicate: Non enim sibi diuina lectio contraria esse potest, sed intellectum sobrium quærit. In conuersatione humana dilectissimi fratres sunt aliqua quę rationabiliter reprehenduntur: Sunt vero quędam quæ nõ sine peccato iudicantur. Aperta enim mala & iudicari & argui debẽt. Illa vero quæ ignoramus, & vtrum bono an malo animo fiant scire non possumus, iudicare penitus nõ debemus. Verbi gratia: Vides hominem frequentius ieiunantem, congaude & noli nimis laudare, quia potest hoc & pro humana gloria fieri. Sed & noli vituperare, quia potest & pro deo & pro animæ remedio ieiunare. Vidisti alium indicto publico ieiunio velle prandere, cum dilectione admone. Si dixerit pro stomachi lassitudine se ieiunare non posse, crede & noli iudicare, quia vtrunque potest fieri, vt per gulam vel luxuriam prandere velit, & præ infirmitate ieiunare non possit. Vidisti alterum subditis suis cum seueritate disciplinam imponere, & indulgẽtiam tardius dare, noli iudicare crudelem, quia forsitan non hoc facit mobo iracundiæ, sed zelo disciplinæ & amore iustitiæ: propter illud quod scriptum est, Zelus domus tuæ comedit me. Forte aliquis vicinus aut amicus tuus dum animum suum habet in rebus satis sibi necessariis occupatum, tardius te salutauerit, aut tardius occurrerit quàm debuit, noli eum superbũ iudicare, noli malignũ credere, sed magis hoc aut per obliuionem aut per negligẽtiam, quàm per despectum vel superbiam factum crede: quia forte & tibi hoc vt est humana fragilitas frequenter euenit, vt in rebus aliis nimis intentus, aliquid minus caute ac minus solicite fecisse videaris, & tamen noluisti te pro hac re malo animo iudicari. In istis ergo & in his similibus quæ vtrum bono an malo animo fiant scire non possumus, melius est vt ad partem dexteram nostrum animum declinemus: quia tolerabilius est nos in hoc præfiniri, vt eos qui mali fuerint bonos esse credamus, quàm ex cõsuetudine iudicandi etiam de bonis quod malum est suspicemur. De istis ergo quæ sunt deo nota & nobis incognita, periculose nostros proximos iudicamus. De ipsis enim dominus dixit, Nolite iudicare, vt non iudicemini. De illis vero quę aperta sunt & publica mala, iudicare & redarguere cum charitate tamen & amore & possumus & debemus, odio habentes non hominem sed peccatum, non viciosum sed vicium detestãtes morbum potius quàm ægrotũ. Nam publicus adulter, raptor, assidue ebriosus, proditor, superbus, si indicati vel castigati non fuerint, implebitur in eis illud quod beatissimus martyr Cyprianus de talibus dixit:

Sermo CCII. · Ioan.7. · Zach.8. · E · Psal.68. · F · Matth.7. · Cyprianus.

G Qui peccantem verbis adulantibus palpat, peccati fomitem subministrat. Ad hanc rem pertinet fratres charissimi etiam illud quod in hac ipsa euangelica lectio-
Matth.7. ne audiuimus. Quid enim vides festucam in oculo fra-
& Luca.6. tris tui,& & trabem in oculo tuo non vides? Vidisti hominem subito irasci, noli continuo iudicare, sed expecta paululum, forsitã quàm velociter irascitur, tam celeriter mitigatur. Quid tamen festuca, quid trabes significet videamus. Subita enim iracundia festuca est, ira vero quæ in longum tempus protrahitur, dum per odium falsis suspicionib' nutritur trabes efficitur. Cito ergo irasci & cito placari, festuca est: iracundiam diu in corde tenere ac seruare, trabes est. Ergo iracundia inueterata conuertitur ad trabem. Et qua fronte ille qui odium seruat in corde illum iudicare præsumit, in cuius oculo non trabem sed festucam esse cognoscit? Nam cordis oculum festuca turbat, trabes excæcat. Quod dixi charissimi, scripturarum debeo testimoniis approbare. Quo modo ira cordis oculum turbat, audi
Psal.6. Psalmistam dicentem, Turbatus est, inquit, præ ira oculus meus. Quo modo autem odium oculum cordis ex-
1.Ioan.2. cæcat, Ioannes euangelista testatur, Qui, inquit, odit fra-
H trem suum in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Secundum hæc ergo per subitaneam iram cordis oculus turbatur, per odium lumen charitatis extinguitur. Ergo fratres charissimi capitula vobis quædam & indicula qualiter hæc intelligere & accipere debeatis insinuo. Nam vos deo propicio melius hæc capere &
Repetitio. obseruare potestis. Vt hæc quæ dixi tenaci' vestris cordibus inserantur, breuiter repeto quod suggessi. In his enim rebus sicuti iam supra dixi, periculose alios iudicamus, de his quæ dubium est vtrum bono vel malo animo fiant, id est, ieiunare, vigilare, eleemosynas facere, à vino & carnibus vel abstinere vel non abstinere, & reliqua his similia, quæ & pro deo & pro humana gloria fieri possunt. Et quia ignoramus quo ani-
Matth.7. mo fiant, iudicare penitus nõ debemus. Propterea hæc dicit dominus, Nolite iudicare vt non iudicemini.
2.Timo.4. Propter apertam vero iniquitatem dictum est: Argue, obsecra, increpa, cum omni patientia & doctrina. Et
Ioan.7. illud quod supra memorauimus, Iustum iudicium iudicate. Hæc enim fratres charissimi si diligenter sicut credimus considerare & cum grandi solicitudine deo
I donante obseruare volumus, non de paruo peccato cũ dei adiutorio liberamur. Maxima enim pars generis humani indiscreto iudicio ad reprehẽdendum prompta & parata esse probatur, cum tamen non ita se velit ab aliis iudicari quo modo vult alios iudicare. Propter
Eccl.11. hoc scriptura diuina admonet dicens: Prius quàm interroges, ne vituperes quenquam, & cum interrogaueris corripe iuste. Omnis homo prius se vult interrogari, & postea si reus est patienter tolerat reprehendi. Et quicquid nobis omnes volumus ab aliis fieri, iustum est vt hoc in aliis studeamus implere. Prius cum patientia interrogemus & soliciti simus, & cum aliquid certius agnouerimus, tunc aut si mala sunt reprehendere, aut si bona defensare valeam': propter illud quod
Matth.7. scriptum est, Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter. Hæc est enim lex & prophetæ. Et ideo cõuersi ad dominum, eius implorenius auxilium, vt ipse nobis & veram discretionem & perfectam charitatem præstare pro sua pietate dignetur: cui est gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de misericordia & indulgentia: K
Sermo II.

Nter omnia quibus humana indiget fragilitas maxime necessaria est misericordia: quia *Sermo*
quanto fragilior est corrupta natura, tãto ma- *CCIII.*
iore indiget prouidentia beneficij. Et ideo fratres, quia sine hac vita nostra subsistere non potest, dicamus quo modo in nos primùm diuinã pronocem' clementiam, vt secundũ multitudinem miserationum suarũ, nostræ miseriæ subuenire dignetur, quatenus in præsentis vitæ cursu vitemus nostræ salutis damnum, & in futuro interitum possimus euadere perpetuũ. Ad hoc enim impetrandum dilectissimi, sicut nobis scriptura sacra ostendit, præcipuum est misericordiæ bonum: de qua ipse Saluator ait, Beati misericordes, quo- *Matth.5.*
niam ipsi misericordiam consequentur. Non potest peccator misericordiam à deo sperare, qui misericordiam non facit peccantibus in se. Ergo dimittat homo temporale debitũ, vt mereatur recipere æternale bonum. Si animas nostras cupimus peccatorum sordibus emundari, misericordiam in nos peccantibus non negemus, vt in die retributionis & promerendam dei misericordiã, misericordiæ operibus adiuuemur. Quo L
modo misericordiã à deo expectat vel sperat, qui crudelis est in conseruos suos? Si quis cupiat deum sibi misereri, ita & misereatur debitoribus suis. Certissime indulgentiam spectare poterit, qui aliis indulgere nouit. Ad misericordiæ opus optime nos in Euãgelio dominus exemplo roborauit: vbi ait, Estote ergo misericor- *Luca.6.*
des, sicut pater vester cœlestis misericors est, Qui so- *Matth.5.*
lem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Omnis misericordia faciet locũ vnicuique secundũ meritum operum suorum. Qui facit misericordiam, deo offert sacrificium satis placabile. In iudice misericordia & disciplina debet esse, quia vna sine altera bene esse non poterit. Misericordia sola si fuerit, securitatem faciet peccãdi subiectis. Iterum si disciplina semper aderit, vertitur animus delinquentis in desperationem, & iudex non merebitur à deo misericordiam, sed hanc misericordiam à seipso debet bono incipere. Quo modo in aliis est misericors, qui in seipso crudelis est? In seipso crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis suis præparat flammas. Bene misericors est, qui à seipso incipit, & se diligenter custodit ne puniatur cum diabolo, & sic aliis præstet quod sibi bonũ M
esse prospicit. Per indulgentiam autem docuit nos dominus, quo modo possimus impetrare misericordiam ab illo, cum in Euangelio ait, Dimittite & dimittetur *Luca.6.*
vobis. Item, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, *Matth.6.*
dimittet & vobis pater cœlestis peccata vestra: Si non dimiseritis hominibus, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Hæc quoq; vera sententia, magnam super nos misericordiam sonat his qui eã recte intelligere possunt. Igitur ex nostro iudicio indicat nos deus. Quodam modo in potestate nostra est, quo modo iudicemur à iudice. Si misericorditer iudicemus in nos delinquẽtibus, misericorditer iudicat deus de nobis in se peccantibus. Intendamus ergo in exemplum illius: sicut doctor gentium nos admonens ait, Donate *Colos.3.*
vobismetipsis si quis aduersus aliquem habet querelam, sicut deus in Christo donauit vobis, ita & vos facite: hoc est, quo modo deus in Christo nobis peccata donauit, sic etiã nos qui in nos peccant dimittamus. Item alibi idem Apostolus ait, Nulli malũ pro malo reddentes. Et alio loco, Noli vinci à malo, sed vince in bono *Roma.12.*
malum.

A malum. Sciendum est certissime quod vnusquisq; talē indulgentiam accepturus est à deo, qualem & ipse dederit proximo suo. Tūc oratio nostra pro peccatis nostris ad aures omnipotentis dei cito perueniet: si delinquentium preces in nostris auribus acceptabiles erunt. Qui clementer peccantibus ignoscere nouit, clementiam diuinæ pietatis certissime accipiet. Vnde & scrip-
Prouer. 22. tum est, Qui pronus est ad misericordiam, benedictus à domino. Sic enim remittitur nobis, vt nos remiserimus eis qui nobis quacunque malignitate nocuerunt.
4.sen. dist. Multa itaq; genera sunt miserationū, quæ cum facimus
15.c.Multa adiuuamur vt dimittātur nobis nostra peccata. Sed ea nihil est maius, qua ex corde dimittimus quod quisque
Matth. 25. peccauit. Non solum enim qui dat esurienti cibum, sitienti potum, nudo vestimentum, peregrinantibus hospitium, & cætera huiusmodi, verumetiam qui dat ve-
45.di.cap. niam peccanti eleemosynam dat: Et qui emendat ver-
Et qui. bere in quem potestas datur, vel coërcet aliqua disciplina: & tamen peccatum eius qui ab illo læsus aut offensus est dimittit ex corde, vel orat vt ei dimittatur: non solum in eo quod dimittit atq; orat, verumetiam in eo quod corripit & aliqua emendatoria pœna plectit, ele-
B emosynam dat, quia misericordiā præstat. Proinde fratres obsecro vt ante omnia misericordiæ operam detis, & in quibuscunq; possitis proximos vestros adiuuetis. Ad indulgendum quoque proximis vestris delicta eorum prompti sitis, vt peccatorum vestrorum veniam pro hoc ab omnipotente iudice adipisci valeatis, & vitam æternam cum sanctis omnibus in cœlesti regno perpetualiter habere mereamini, præstāte domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

4.Reg.2. *In eadem dominica, de eo quod scriptum est de sancto Helisæo, Ascende calue &c.* Sermō III.

Sermo CCIIII. 4.Reg.2. CVm diuina lectio legeretur, audiuimus quod prætereunte beato Helisæo, pueri irridentes, clamauerunt, Ascēde calue. Ob quam rem orante Helisæo, egressi sunt duo vrsi de saltu, & lacerauerūt quadragintaduos pueros. Inimici dei & hostes animæ suæ immundissimi Manichæi, qui scripturam veteris testamenti non solū recipere nolunt, sed etiā rabido ore blasphemare præsumunt, solent dicere:
C Quæ fuit tanta crudelitas in Helisæo, vt propter iocularia verba infantum, quadragintaduos pueros fecerit lacerari? Et ideo qualiter eorū insaniæ respondendum sit, breuiter charitati vestræ suggeremus. Tempore illo quo beatus Helisæus in Iudæa fuit, tam ille quàm reliqui prophetæ, non solum non honorabantur ex maxima parte populi, sed etiam irrisui & opprobrio habebantur, & velut insani atque arreptitij credebantur: intantum vt eo tempore, quo beatus Helisæus vnum de filiis prophetarum mitteret, vt Iehu vngeret in regem,
4.Reg.9. principes qui sedebant cum Iehu dixerunt: Quid ad te venit insanus iste? Prophetam domini videbant, & eum esse arrepticium blasphemabant. Nam illo tempore sancti Prophetæ ita in grandi contemptū & opprobrio habebantur, vt etiam beato Helisæo qui tanta miracula faciebat, sicut supra diximus, pueri indiscipli-
4.Reg.2. nati clamarent, Ascende calue, ascende calue. Quam rem etiam parentibus suis instigantibus fecisse credendi sunt. Manifeste pueri illi non clamarent: si hoc eorum parentibus displiceret. Dolens ergo beatus Helisæus de interitū populi, immo sanctus spiritus per beatum Helisæum volēs reprimere superbiam Iudæorum,

fecit venire duos vrsos, & lacerauerunt quadraginta- D duos pueros: vt percussis paruulis, maiores reciperent disciplinam, & mors filiorū fieret disciplina parentū, & prophetam quē mirabilia facientem nolebant amare, discerent vel timere. Sed ita perseuerauerunt Iudæi in malis suis, vt sibi de medicamentis vulnera facerent, & inde acquirerent mortem, vnde poterant obtinere salutem. Conuerterunt enim sibi lucem in tenebras, & dulcedinem in amaritudinem cōmutauerunt. Deniq; impletum est in illis quod scriptum est, Percussi filios Hiere.2. vestros, & disciplinam non recepistis. Nemo ergo beato Helisæo ore vipereo derogare præsumat, quia hoc quod de pueris illis factū est, non tam ipse propria virtute quàm per illū spiritus sanctus fecisse credēdus est. Sed hoc, sicut dixi, pro grandi pietate & ineffabili misericordia factū est, vt quia deo humiliter prædicantibus prophetis Iudæi nolebant credere, vel cū seueritate vindictam irrogātē metuerent, & timentes mortem corporum vel sic salutem requirerent animarū. Quam rem non solum in veteri testamento, sed etiam in nouo per beatum Petrum apostolū in Anania & Saphyra Act.5. legimus fuisse completam. Quos ideo Petri sententiā damnauit, vt nullus in oblationibus vel muneribꝰ suis spiritui sancto mentiri præsumat. Et quidē fratres cha- E rissimi secundum literam ita credendum est, vt supra suggessimꝰ, quòd beatus Helisæus non iracūdiæ morbo commotus, sed zelo dei succensus, ad corrigendum populum Iudæorum paruulos permisit lacerari, non vt vindicaret, sed potius vt illos corrigeret: tamen in hoc facto etiam passio domini saluatoris præfigurata fuisse euidēter ostēditur. Nā quo modo pueri illi indisciplinati clamauerunt beato Helisæo, Ascende calue, ascēde 4.Reg.2. calue: ita & insensati populi Iudæorū, Helisæo Christo tempore passionis voce sacrilega clamauerunt, Cruci- Luca.23. fige crucifige. Quid est, ascende calue, ascēde calue, nisi ascende crucem in loco Caluariæ: Et hoc attendite fratres, quia sicut sub Helisæo quadragintaduo pueri lacerati sunt, ita & post quadragintaduos annos passionis dominicæ, venerunt duo vrsi, Vespasianus & Titus. Et hoc considerate fratres, quia in solennitate paschali facta est obsidio Iudæorū, vt iusto dei iudicio ex omnibus prouinciis cōgregati Iudæi, in ipsis diebus pœnam sibi debitā sustinerent, in quibus verum Helisæum dominum & saluatorem nostrum in cruce suspenderant. F Illo enim, id est, quadragesimo secundo anno, à die passionis domini nostri, quasi diuina manu acti Iudæi, Hierosolymis sicut solebant ad celebrandum Pascha conuenerant. In historiis legimus, quòd tunc tricies centena milia hominū ex Iudæis Hierosolymis fuerint congregata, ex quibus ferro & fame vndecies centena milia leguntur esse consumpta, & centum milia iuuenum Romam perducti sunt in triumphū. Duobus enim annis obsessa est ciuitas illa, & tanta multitudo mortuorū de ciuitate proiecta est, vt muris ipsa cadauera coęquarentur. Istam ergo vastationem signabāt illi duo vrsi, qui quadragintaduos pueros propter irrisionē beati Helisæi lacerasse dicuntur: Et impletum est quod dixerat Psalmus, Exterminauit eam aper de sylua, & singularis Psal.79. ferus depastus est eam. Quia sicut dictum est, post quadragintaduos annos à duobus vrsis, Vespasiano & Tito, gens illa sacrilega quod merebatur excepit. Et quia infœlices Iudæi propter superbiā repudiari & despici, ac per totū mundū dispergi meruerunt, nos quibus tāta beneficia pietas diuina concessit, cum omni humilitate fidem rectam tenētes, & vt superbia in nobis locū

G inuenire non posſit, charitatem integram cũ omnibus
hominibus conſeruantes, vſque ad finem vitæ noſtræ
mũdo corde & caſto corpore ſeruire domino laboremus, vt poſt laborem bonorum operum, illam deſide-
Matth. 5. rabilem vocẽ audire mereamur, Euge ſerue bone & fidelis, intra gaudiũ domini tui: Quia bene adminiſtraſti vitam temporaneam, accipe ſempiternã: Quia cuſtodiſti precium ſanguinis mei, ſume conſortiũ regni
mei. Ad quod regnum vos pietas diuina perducere dignetur, Quæ viuit & regnat in ſecula ſeculorũ, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod ſcriptum
Luca. 6. *eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Remittite & remittetur vobis &c. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum, XXIX.*

Dominica quinta, de eo quod ſcriptum eſt in Eu-
Matth. 19. *angelio ſecundum Matthæum, Si vis venire ad vitam, ſerua mandata &c.* *Sermo I.*

Sermo CCV. EVangelica lectio quæ modo perſonuit in auribus veſtris fratres, auditorem magis atque
factorem, quàm expoſitorem deſiderat. Quid
H hac luce clarius, Si vis venire ad vitã, ſerua mãdatum?
Quis eſt qui nolit vitam, & tamen qui velit ſeruare
mandatum? Si mandata ſeruare non vis, quare vitam
quæris? Si ad opus piger es, quare ad mercedẽ feſtinas?
Dixit ſe ille diues adoleſcens ſeruaſſe mandatum, Audiuimus præcepta maiora, Si vis perfectus eſſe, vnum
tibi deeſt, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus, nec perdis, ſed habebis theſaurum in cœlo, & veni
ſequere me. Nam quid tibi prodeſt, ſi feceris, & non ſequeris me? Abſceſſit tamẽ mœſtus, ſicut audiſtis, habebat enim multas diuitias. Quod audiuit ille, audiuimus
& nos. Os Chriſti Euangelium eſt. In cœlo ſedet, ſed in
Euangeliũ, os Chriſti. terra loqui nõ ceſſat. Non ſimus ſurdi, nam ille clamat.
Non ſimus mortui, nam ille tonat. Si maiora non vis
facere, minora fac. Onus maiorum ad te multum eſt,
vel minora prende. Quid ad vtraque piger es? Quid vtriſque aduerſaris? Maiora ſunt, Vende omnia quæ habes, da pauperibus, & ſequere me. Minora ſunt, Nõ homicidium facias, non adulteres, non falſum teſtimonium quæras, nõ fureris, honora patrẽ & matrem, diliges proximum tuum tanquam teipſum. Iſta fac. Quid
ad te clamo, vt vendas res tuas, cui extorquere nõ poſ-
I ſum ne rapias alienas? Audiſti, non furaberis, tu rapis.
Ante conſpectũ tanti iudicis, iam te non furem teneo,
ſed ereptorem. Parce tibi, miſerere tui. Adhuc vita iſta
dat tibi dilationem, noli abiicere correptionem. Fuiſti
heri fur, noli & hodie. Iam forte & hodie fuiſti, cras noli. Aliquãdo fini malum, & pro mercede exige bonum.
Bona habere vis, & bonus eſſe nõ vis? Contraria eſt vita tua votis tuis. Si magnũ bonũm eſt habere villã bonam, quantum malum eſt habere animam malam? Di-
Matth. 19. ſceſſit diues contriſtatus, & ait domin⁹, Quàm difficile
eſt, vt qui diuitias habet, intret in regnum cœlorum. Et
quàm eſſet difficile, ſimilitudine propoſita, oſtẽdit tam
eſſe difficile, vt omnino ſit impoſsibile: omne enim
impoſsibile difficile eſt, ſed non omne difficile eſt impoſsibile. Quale difficile eſt, ſimilitudinem attende,
Amen dico vobis, facilius eſt camelũ per foramen acus
tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum.
Camelum intrare per foramen acus, ſi diceret pulicem,
impoſsibile eſſet. Deniq; hoc audito, contriſtati ſunt diſcipuli & dixerũt, Si ita eſt, quiſnam poterit ſaluus fieri
diuitũ? Pauperes audite Chriſtum, populo dei loquor,
Plures eſtis pauperes, vel vos apprehẽdite, & tamen au- K
dite. Quicunque de paupertate gloriamini, cauete ſuperbiã, ne vincant vos humiles diuites. Cauete impietatem, ne vincant vos pij diuites. Cauete ebrietatem, ne
vincãt vos ſobrij diuites. Nolite de paupertate gloriari, ſi nõ debent illi de diuitiis gloriari. Audiant diuites,
ſi tamẽ ſunt, audiant Apoſtolũ, Præcipe diuitibus huius De verbis
mundi, quia ſunt diuites alterius ſeculi, pauperes. Sunt Apoſtoli,
diuites alterius ſeculi Apoſtoli, Sunt diuites alterius ſe- ſermo 22.
culi qui dicebant, Tanquam nihil habentes, & omnia 2. Corin. 6.
poſsidẽtes. Vt ſciatis de quibus loquatur diuitibus, addidit, huius mundi. Audiant ergo Apoſtolũ diuites hu- In lib. 50.
ius mundi, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi, non Homi. Ho.
ſuperbe ſapere. Primus vermis diuitiarũ ſuperbia, Ma- 13.
la tinea, totum rodit, & ad cinerem vſq; perducit. Præ- 1. Timo. 6.
cipe ergo non ſuperbe ſapere, ne forte diues dormias,
& pauper ſurgas. Neque ſperare in incerto diuitiarum,
Apoſtoli verba ſunt, ſed in deo, inquit, viuo. Fur tibi tollit aurũ, quis tollit deũ? Quid habet diues, ſi deum non
habet? Quid non habet pauper, ſi deum habet? Non ergo in diuitiis ſperare ait, ſed in deo viuo, qui præſtat
nobis abundanter omnia ad fruendũ, cum quibus omnibus & ſeipſum. Si ergo non debent de diuitiis ſpera- L
re, nõ in eis confidere, ſed in deo viuo, de diuitiis quid
facturi ſunt? Audi quid, Diuites ſint in operibus bonis. Vbi ſuprà.
Quid eſt hoc? Expone Apoſtole. Multi enim quod nolunt facere, nolunt intelligere. Expone Apoſtole. Noli
dare occaſionem mali operis per obſcuritatem ſermonis. Dic quid dixeris? Diuites ſint in operibus bonis.
Audiant, intelligant, non permittantur ſe excuſare, ſed
ſe potius incipiãt accuſare, & dicere quod audiuimus
modo in Pſalmo, Quoniam peccatum meum ego co- Pſal. 50.
gnoſco. Dic tu, quid eſt, Diuites ſint in operibus bonis?
Quid eſt, Facile tribuant? Nunquid & hoc intelligitur?
Facile tribuant, communicent. Habes tu, non habet alius, communica vt communicetur tibi. Communica
hîc, & communicabis ibi. Communica hîc panem, &
accipies ibi panes. Quem hîc panem? Quem colligis
cum ſudore & labore, ex maledictio primi hominis.
Quem ibi panem? Qui dixit, Ego ſum panis viuus qui Ioan. 6.
de cœlo deſcẽdi. Diues es hîc, ſed pauper es ibi. Habes
aurum, ſed nondum tenes præſentem Chriſtum. Eroga
quod habes, vt accipias quod nõ habes. Diuites ſint in
operibus bonis, facile tribuant, communicent. Ergo
perdituri ſunt res ſuas. Communicent dixi, non totum M
dent. Teneant ſibi quantum ſufficit, teneant plus quàm
ſufficit. Demus inde quandam partem. Quam partem?
Decimam partem. Decimas dabãt Scribæ & Phariſæi. Matth. 23.
Erubeſcamus fratres. Decimas dabãt, pro quibus Chriſtus nondum ſanguinẽ fuderat. Decimas dabant Scribæ & Phariſæi, ne forte aliquid magnum facere te putes, quia frangis panem pauperi, & vix eſt milleſima
iſta facultatum tuarum, & tamen non reprehendo. Vel
hoc fac. Sic ſitio, ſic eſurio, vt & ad iſtas micas gaudeam. Sed tamẽ quid dixerit viuus, qui pro nobis mortuus eſt, nõ tacebo, Niſi abundauerit iuſticia veſtra, in- Matth. 5.
quit, ſuper Scribarũ & Phariſæorum, non intrabitis in
regnum cœlorum. Ille nos nõ palpat, Medicus eſt, vſq;
ad viuum peruenit. Niſi abũdauerit iuſticia veſtra plus
quàm Scribarum & Phariſæorum, nõ intrabitis in regnum cœlorum. Scribæ & Phariſæi decimas dabant.
Quid eſt? Interrogate voſipſos. Videte quid faciatis, de
quanto faciatis, quid detis, quid vobis relinquatis, quid
miſericordiæ impẽdatis, quid luxuriæ reſeruetis? Ergo
facile tribuant, communicent, theſaurizent ſibi funda-
mentum

A mentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Admonui diuites, audite pauperes. Vos erogate, vos rapere nolite. Vos tribuite facultates, vos frenate cupiditates. Audite pauperes eundem ipsum Apostolum,
1.Timo.6. Est autē quæstus est acquisitio lucri. Est autem quæstus magnus, inquit, pietas cum sufficientia. Communem habetis cum diuitibus mundum, non communem habetis cum diuitibus domum, sed cōmune habetis cœlum, cōmunem lucem, sufficientiam quærite. Quod sufficit quærite, plus nolite. Cætera grauant, non subleuant: onerant, non honorant. Quæstus magnus, pietas cum sufficientia. In primis pietas. Pietas est dei cultus, pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, Pauperibus loquitur, sed nec auferre aliquid possumus. Victum & tegumentum habētes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, qui volūt, non qui sunt. Nam qui sunt, sint. Quod ad illos pertinet audierunt, vt diuites sint in operibus bonis, Facile tribuant, communicent. Audierunt ipsi, vos qui nondum estis audite. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueos, & desideria multa & noxia. Non ti-
B metis? Audite quod sequitur, Quæ mergūt homines in interitum & perditionem. Non times? Radix est omnium malorū auaricia. Auaricia est esse velle diuitem, non iam esse diuitem. Ipsa est auaricia. Mergi nō times in interitum & perditionem? Non times radicem omnium malorū auariciam? De agro tuo stirpas radicem spinarum, & non extirpas de corde tuo radicem malarum cupiditatum? Purgas agrum tuum vnde fructum capiat venter tuus, & non purgas cor tuum vbi habitet
Vbi suprà. deus tuus? Radix est enim omnium malorum auaricia, quam quidā sequentes, à fide pererrauerunt, & inseruerunt se doloribus multis. Audistis quid faciatis, audistis quid timeatis, audistis vnde ematur regnum cœlorum.
Prouer.22. Omnes in verbo dei concordate, & diuitē & pauperem deus fecit. Scriptura loquitur, Diues & pauper occurrerunt sibi, Fecit autem ambos dominus. Diues & pauper occurrerunt sibi, In qua via nisi in ista vita? Natus est diues, natus est pauper. Occurristis vobis pariter ambulātes viam. Tu noli premere, tu noli fraudare. Iste eget, ille habet. Fecit autem ambos dominus. Per eum qui habet iuuat egentem, per eum qui non habet probat habē-
C tem. Audiuimus, diximus, timeamus, caueamus, oremus vt perueniamus ad regnum, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cū patre & spiritu sancto deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De Helisæo,

Sermo II.

Sermo CCVI.

Sicut de beato Helia diximus fratres charissimi, quòd typum habuerit domini saluatoris, ita & sanctum Helisæum confidenter & secure asserimus saluatoris nostri imaginē prætulisse. Clamauit enim ad beatum Helisæū, sicut in lectione diuina audistis, vidua quędam, & voce flebili suppli-
4.Reg.4. cauit dicens, Vir meus mortuus est, & ecce creditores veniunt & volūt mihi tollere filios meos. Ille autem interrogauit eam quid haberet in domo sua, Respondit mulier & ait, Viuit dominus, quia nō habeo nisi modicum olei quo vngar. Et dixit Helisæus, Pete vasa à vicinis tuis, & clauso ostio, mitte ex illo oleo in omnia vasa, & cum plena fuerint, vende & redde creditoribus tuis.
3.Reg.17. Vidua ista fratres charissimi typū Ecclesiæ præferebat, sicut & illa quæ meruit beatum Heliam excipere. Vidua ergo ista, id est Ecclesia debitum graue cōtraxerat non solidorum, sed peccatorū. Debitum habebat, & creditorem crudelissimum sustinebat, quia se diabolo multis D
peccatis obnoxiam fecerat. Sic enim & Propheta prædixit, In peccatis vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Vidua ergo illa pro tam Esaia.50.
grādi debito captiua quodam modo tenebatur. Captiua erat, quia redēptor nondū venerat. Sed posteaquam viduam istam verus redemptor Christus dominus visitauit, ab omnibus debitis liberam fecit. Vnde enim illa vidua liberata sit videamus. Vnde, nisi de augmento olei? In oleo misericordia intelligitur. Ergo viduæ illi ideo debitū creuerat, quia oleum misericordiæ peccando perdiderat. Cōsiderate fratres. Defecit oleum, & debitum creuit. Creuit oleum, & perijt debitum. Creuerat cupiditas, & perijt charitas. Redit charitas, & perijt iniquitas. Veniente vero Helisæo Christo domino, vidua, hoc est, Ecclesia per augmentum olei, id est, donum gratiæ & misericordiæ, vel charitatis pinguedine, de peccatorū debito liberatur. Quid tamen ei beatus Helisæus 4.Reg.4.
dixerit, videamus. Pete vasa multa à vicinis, & proximis tuis, & clauso ostio infunde in vasculis vicinorum. Qui erāt isti vicini, nisi Gentium populi? Et licet vidua illa Ecclesiæ typum habuerit, tamen vidua erat, & ideo E
vicini illi vnde vasa petebantur, populum Gentium figurabant. Quę tamen vasa vacua exhibebātur, vt oleum misericordiæ accipere mererentur, quia omnes gentes antequā donum gratiæ consequantur, fide & charitate, & bonis operibus vacuæ esse probantur. Deniq; omnes qui ad salutare baptismū consequendum Ecclesiæ offeruntur, & chrisma & oleum benedictionis accipiunt, vt iam non vasa vacua, sed deo plena, & templum dei esse mereantur. Considerate ergo fratres charissimi, Quandiu vidua illa oleū in vasculo proprio habuit, nec sibi sufficiebat, nec debitū reddere poterat. Verū est charissimi. Qui se solum diligit, nec sibi sufficit, nec peccatorū suorū debitum reddit. Cum vero in alienis vasculis, id est, omnibus vicinis & propinquis, & omnibus omnino hominibus cœperit oleū charitatis infundere, tūc & sibi sufficere, & ab omnibus se debitis poterit liberare. Et vere fratres talis est natura sancti amoris & verę charitatis, vt erogādo crescat: & quantū in aliis plus expēditur, tantum in se abundātius cumuletur. Cibum corporis si volueris egēti tribuere, ad præsens quod illi dederis tu habere non poteris. Panem charitatis si dederis Amoris sancti & vera charitatis natura.
centum hominibus, integer manet. Si vniuerso mundo F
largiri volueris, tibi nihil deficit, immo non solum non deficit, sed omniū illorū quibus largitus fueris, lucrum tibi multipliciter crescit. Verbi gratia, Vnū panem charitatis habebas, Si nemini dedisses, ipsum solū haberes. Mille hominibus dedisti, mille panes acquisisti, quia tāta est possessio charitatis, vt & singulis tota sit, & omnibus integra esse possit. Ergo & aliis dedisti, & tu nihil penitus perdidisti, immo non solū nō perdidisti, sed sicut iam dixi, quicquid aliis à te collatū est, tu centupliciter acquisisti. Ergo fratres charissimi, agnoscite viduā nō alio nisi de oleo à suis creditoribus absolutam, & intelligite Ecclesiā catholicam non aliunde, nisi per oleū misericordię dei de suis fuisse criminibus liberatā. Sed hoc attendite fratres, quòd mulier illa quandiu habuit vasa vbi oleū infunderet, tandiu oleum creuit. Nā dixit filio suo: Affer mihi vas. Et ille respōdit: Non habeo. Et ait scriptura stetisse oleum, posteaquā vbi poneret non inuenit. Sic dilectissimi fratres tandiu charitas augetur quandiu tribuitur. Et ideo etiam ex industria debemus vasa quærere vbi oleum possimus infundere: quia probauimus quod dum aliis infundimus plus habemus.

Vasa

G Vasa charitatis, homines sunt. Si charitatis oleo volumus abundare, nō solum bonos, sed etiam malos debemus diligere. Bonos, quia boni sunt. Malos, vt boni fiāt. Habet enim hanc virtutē oleum charitatis, vt & bonos meliores faciat, & malos de peccatorum tenebris ad lucem veritatis reducat. Quod autem ait scriptura clauso ostio viduam illam oleū in vasculis infudisse, hoc significauit vt vnusquisque eleemosynā clauso ostio faciat, id est, pro solo dei amore, nō ideo vt laudetur ab hominibus, sed vt apud deum inuenire gratiā mereatur. Qui enim pro laude humana eleemosynā facit, aperto ostio facit, quia apertū omnibus patet. Qui vero pro sola vita æterna & pro remissione peccatorū bona opera fecerit, etiam si publice faciat, clauso ostio facit: quia de illa eleemosyna nō hoc quærit quod videtur, sed quod non videtur. Laus enim humana videtur, æternum præ-
2. Corin. 4. mium non videtur. Sed audi quid dicit Apostolus, Quę enim videntur temporalia sunt, quæ autē nō videntur æterna. Securus ergo vnusquisque eleemosynam faciat, tantum est vt pro illa gloriam humanam non requirat. Post hæc audiuimus quōd dū beatus Helisæus transiret
4. Reg. 4. per Sunam, quædam mulier magna susceperit eum, &
H dixerit ad virum suum, Animaduerto quōd homo iste vir dei sit, faciamus illi cœnaculū, & ponamus ei in eo lectum, mensam, sellam & candelabrum, vt quādo venerit maneat ibi. Et mulier illa sterilis erat, sed orante Helisæo genuit filium. Sic & Ecclesia antequam Christus veniret sterilis fuit, Et sicut illa orante Helisæo genuit filium, ita & Ecclesia veniēte ad se Christo, genuit populum Christianum. Sed filius mulieris illius dum Helisæus absens esset, mortuus est: sic & filius Ecclesiæ, hoc est, populus Gentium antequam Christus veniret, peccatis mortuus erat. Descendente de mōte Helisæo, filius viduæ huic vitæ redditur: descendente de cœlo Christo, filius Ecclesiæ, id est, populus Gentium suscitatur. Sed hoc qualiter factū sit, videamus. Mortuo enim filio suo mulier illa abiit, & vestigiis se sancti Helisæi prostrauit, Beatus vero Helisæus dedit baculum suum puero, & dixit ad eum, Vade & mitte baculū meum super faciem pueri. Si te salutauerit homo, non resalutes eum, Hoc loco fratres videte, ne alicui surrepat impia cogitatio, & dicat quōd auguriū beatus Helisæus obseruare voluerit, & ideo iusserit puero suo vt salutātem se in via non resalutaret. Frequēter hoc in scripturis legimus, sed pro celeritate est dictum, nō pro aliqua superflua & sacrilega obseruatione præceptum. Ac si diceret, Ita velociter ambula, vt nullis fabulis in via occupari aut retardari præsumas. Abiit ergo puer, & misit baculum super faciem pueri, & penitus nō surrexit. Puer iste
Exod. 4. typum habuit beati Moysi. Misit enim eum deus cū baculo in Aegyptum: sed baculus sine Christo flagellare Aegyptū potuit, de originali vero vel actuali peccato liberare vel resuscitare non potuit. Nihil enim, dicente
Hebr. 7. Apostolo, ad perfectū adduxit lex. Opus erat vt qui baculum miserat, ipse descenderet. Baculus sine Helisæo nihil valebat, quia crux sine Christo nihil poterat. Venit
4. Reg. 4. ergo beatus Helisæus, & ascendit in cœnaculū, quia vē-
Matth. 27. turus erat Christus, & ascensurus crucis patibulū. Inclinauit se Helisæus, vt puerum resuscitaret: humiliauit se Christus, vt mundū in peccatis iacentem erigeret. Misit Helisæus oculos super oculos, manus super manus. Videte fratres quantū se vir ille perfectæ ætatis contraxit, vt paruulo mortuo & iacenti congrueret. Quod enim Helisæus in puero præfigurauit, hoc in toto genere humano Christus impleuit. Audi Apostolum dicentem, Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortē. K
Quia paruuli eramus, paruulū se fecit. Quia mortui ia- Philip. 2.
cebamus, prius se medicus inclinauit, quia & reuera fratres nemo potest iacentē erigere, si se noluerit inclinare. Quod antē puer oscitauit septies, septiformis gratia sancti spiritus ostēditur, quæ humano generi vt resuscitetur in aduentu Christi tribuitur. De ipso spiritu dicit
Apostolus, Si quis spiritū Christi non habet, hic non est Rom. 8.
eius. Ipsum etiā spiritū dominus dedit discipulis, quādo insufflauit & dixit, Accipite spiritū sanctū. Os enim Ioan. 20.
quodā modo super os posuit, quādo insufflando spiritum dedit. Gratias ergo agamus piissimo redemptori, qui nos nullis præcedētibus meritis suscitauit, & nō solum de morte perpetua eripuit, sed etiā adiuuante gratia ipsius, si bene egerimus, æterna præmia repromisit, quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorū, Amen.

Dominica sexta, De Naaman Syro.

Sermo I.

Sermo CCVII.

CVm Naaman regis Syriæ princeps perfusus lepra fuisset, & sibi vel cūctis horreret, dolebat rex Syriæ virum, per quem plurima cōfecerat bella, gentes domuerat, & victorias perpetrarat. Tunc 4. Reg. 5. L
audit Naaman apud Israël esse Prophetā Helisęum mirandis virtutibus prædictum, & stupendis operibus nominatum, per quem posset & causæ periculo liberari, & perniciosa varietate tergi. Mox suum pergit ad regem, & commendaticias literas ad Israëlitarum regē deposcit. Confestim rex ad regem literas mittit dicens, Misi ad te Naaman seruū meum, vt cures eum à lepra ipsius. Cum rex à rege literas accepisset, scidit vestimenta sua dicens, Videte quoniam maliciam quærit iste, qui misit ad me hominem vt curem eum. Nunquid ego deus? O fides, Naaman princeps fideliter festinat ad deū, & rex perfidus suum dissipat vestimentum. Rex Syriæ credit posse fieri quod audierat, & rex Israël non credit fieri posse quod nouerat. Tūc ad Helisæum cum regis commotio perferretur, Mitte, inquit, ad me Naaman Syrum, vt sciat quia est deus in Israël. Adducitur itaque ad ostium hominis dei cum quadrigis & equitibus. Ad quem ait, Vade baptizare in Iordane septies, & mundaberis. Quo audito Naaman commotus dixit, Ego putabam quod egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen domini dei sui, & tangeret locum lepræ, & curaret me. Si enim aquis me mundari oportet, nōnne meliores sunt apud nos aquæ? Tunc vnus ex suis ait, Nunquid hoc difficile verbū est quod locutus est Propheta ad te? Quare nō facis quod dixit? Tunc Naamam reuersus & in Iordane septies baptizatus, ascēdit inde mundatus. Tunc miratur Naaman, tūc stupet, tunc Prophetam conspicit, tunc cœlum attendit, miratur vno iussu affuisse virtutem, miratur operatū domini, miratur detersum tanti temporis vicium. Miratur Naaman se mutatū corpore & mente perniciosa, ab illo cōtagium pellitur, & optata sanitas reparatur. Gaudet Naaman, Propheta lętatur, & ab vtrisq; domin' collaudatur. Gaudet Naaman quod optauerat se percepisse, & quod crediderat inuenisse. Gaudet propheta in opere, lętatur populus in virtute. Gaudet Iudæa quod venientibus præstetur auxilia, discunt in Israël quod apud se inuenire nō poterāt. Qui curatus est prædicat, qui sentit nūciat, nemini dubium habetur quod in Naaman mirabilia potestantur. Tunc lætus Naaman Helisæo offert munera, tunc sanitatis voto obtulit dona. Nō enim preciū curationis est quod offero, nec sanitate præcepta isto munere redimo M sanitatem

A sanitatem quam merui. Nec precio poterit redimi, nec vllo munere inueniri. Mihi, inquit Helisęus, quod offers non accipio, quod ingeris vt alienũ recuso. Nec enim tibi sanitatem præstiti, nec perniciosum in te viciũ ego ipse correxi. Est potẽs in cœlestibus deus, cuius imperium seruo, officio pareo, seruituti insisto, cui soli prẹparãdus est sensus, dicandus animus, tribuendus in omnibus famulatus. Huic enim si soli seruieris, aut obsequia debita mancipaueris, antequam reddas seruicia, ante meliorem mereberis medicinam. Mox Naaman diuinam sibi disciplinam indicit, superstitiosa abscidit. Cõtinuo se deum venerari testatur, & detestari idolum profitetur. Nũc, inquit, cognoui, quia deus colendus est solus, nunc primum addidici quia vnus venerãdus est dominus. Cæterum dij gentium nec saluare poterunt, nec nocere merentur, aut sanum quempiam facere, qui se nõ possunt de non colentibus vindicare. Tunc Naaman proficiscitur in Syriam lætus, tunc ad suos properat sanus. Lætantur omnes qui cum eo tristes aduenerant, gaudent cuncti qui eius inualetudinem exhorrebant. Magnalia dei cuncti secum loquuntur, & virtutes eius vniuersi inuicem fabulãtur. Statim Prophetæ puer
B secum loquitur dicẽs, A Naaman Syro noluit quicquã accipere, pergam vt quod ille noluit suscipere ego sumam. Nec cessauit, pergit festinanter. Quem cum puer videret cõcurrentem, vt domino nunciaret, mox Naaman suorum statuit currus, in obuiam redit, causam exquirit. Ille auarus iactat mendacium. Dicit à Propheta esse mandatum, vt argenti aliquid mitteret, quod aduenientibus ad se Prophetarum liberis tribuisset. Continuo Naamã puero duplum quàm petierat dedit, quod Prophetæ ipse supplex vt acciperet extorquere nõ meruit. In sequestri ergo deposito, in Helisæi cõspectu solito more consistit. Vbi, inquit, fuisti, vel quid negocij gesisti? Nusquam, inquit, discessi. Tunc Propheta sanctissimus ait, Nõnne cor meum tecum fuit, quãdo Naaman tibi in obuiam properauit? Argentum accepisti, & eius lepram sumpsisti. O meritum Helisæi, Vno tempore duplex virtus ostenditur, & gemina potestas Prophetæ sanctissimi demonstratur. Curatur Naaman Syrus, & lepra Giezi perfunditur. Seruo Syro fideli gloriam attollit, & seruo perfido intulit pœnam. Ille de Syria veniens quod desiderauit accepit, hic puer Prophetæ
C plagam sibi de perfidia sumpsit. In aquis Naaman curator & gaudet, Giezi vulneratur & deflet. Alius suis redditur sanus, alius cunctis ostenditur maculatus. Deus in Naaman laudatur, quòd deposita lepra integer reuersus est & sanus.

22. de Ciuitate dei, ca. 29.

Item in eadem dominica, de eodem de quo supra alius sermo factus est ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur. XXXII.

In eadem dominica, de Helisæo & Giezi puero.
Sermo II.

Sermo CCVIII. 4. Reg. 5.

Requẽter charitati vestræ suggessimus fratres charissimi, beatum Helisæum typum habuisse domini saluatoris: Giezi autem discipulus nõ incongrue Iudam traditorem, vel Iudæorum populũ intelligiuur figurasse. Sicut enim Giezi ideo seruiebat beato Helisæo, vt pecuniam posset acquirere, ita & Iudas propterea adhæserat domino saluatori vt fraudem faceret, & terrenas diuitias congregaret. Denique sic in Euangelio scriptum est, Quia fur erat, & loculos habebat, & ea quæ mittebantur asportabat. Nam Giezi qui gratiam magistri poterat promereri, sicut & dominus suus cõsecutus fuerat beati Heliæ, cupiditate victus
Ioan. 12.

D meruit in æternum crudeli lepra perfundi. Iudas vero pro amore pecuniæ & Apostolatus gratiam perdidit, & laqueo vitam finiuit. Ac sic intelligimus omnes auaros & cupidos, intus in animã peccati lepra esse perfusos. Naamã vero princeps militię, qui leprosus erat, & suggerente ancilla ad beatum Helisæum sanãdus aduenit, populum gẽtium figurauit. Puella illa quæ captiua fuerat de Iudæa ducta & suggesserat dominæ suæ, quòd si ad beatũ Helisæũ suus dominus pergeret, sanitatẽ reciperet, puella, inquam, illa prophetiæ imaginem gessit, quia licet tempore illo in sola Iudæa gratia prophetiæ floruerit, tamen nõ potuit fieri, nisi vt etiam ad vicinas gentes beata eius noticia peruenire. Audiuit ergo Naaman puellam, & venit ad Helisæum: Audiuit populus gentium prophetiã, & venit ad Christum. Naaman veniens ad Helisæum sanatur à lepra: & populus gẽtium veniens ad Christum, ab omni peccatorũ lepra purgatur. Potest tamen, sicut iam dixi, Giezi etiam Iudæorum populum figurare, qui eo tempore peccati lepra percutitur, quo ab ea gentium populus liberatur. Denique sic infœlices Iudæi in passione domini clamauerunt. Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc enim
E peccati lepra perfundi meruerunt, quãdo contra cœlestem medicum ore sacrilego clamauerunt, Tolle tolle, crucifige eum. Ergo eo tempore in illis remansit lepra, quo ad gentes domini trãsijt gratia. Deniq; sic & Apostolus Petrus ad eos locutus est dicens, Vobis, inquit, oportuit primum loqui verbum dei, sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Quãdo doctrina Apostolorũ ad gentes transijt, tũc in miseris Iudæis peccati lepra remansit. Quid tamen mandauerit beatus Helisæus Naaman Syro videamus, Vade, inquit, & lauare septies in Iordane. Quod autem audiens Naaman, vt lauaretur septies in Iordanę, indignatus est, & nolebat annuere, & ab amicis suis cõsilio accepto, acquieuit vt lauaretur, & purgatus est: hoc significauit, quia populus gentium antequã Christus crucifigeretur, ipsi per se Christo loquenti nõ credidit, sed postea prædicantibus Apostolis ad sacramentum baptismi fideliter venit. Naamã munera obtulit beato Helisæo, & ille accipere noluit, Christi in hoc gratiã figuratam intellige, quæ ideo gratia dicitur, quia gratis da-
F tur. Sic enim dominus in Euãgelio discipulis dixit, Infirmos curate, mortuos suscitate, dæmones expellite. Gratis accepistis, gratis date. Et quia omnia sacramenta & mysteria domini nostri quæ in Iudæis erãt præfigurata, in nobis videmus esse completa, quantas possumus deo gratias referamus, vt cum dies iudicij aduenerit, ab auditu malo liberati, illa ad nos vox desiderabilis dirigatur, Venite benedicti, percipite regnum quod vobis paratũ est ab origine mundi. Ad quod vos dominus sua protectione perducat, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

4. Reg. 5.
Matth. 27.
Ioan. 19.
Acto. 13.
4. Reg. 5.
Matth. 10.
Matth. 25.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Amen dico vobis, Nisi abundauerit iusticia vestra, &c. quæ sumpta est ex libro primo, de sermone domini in monte, cap. VI. & VII. Et ex sermonibus de verbis domini. III. Et ex libro Quinquaginta homiliarum, XL. Matth. 5.

Dominica septima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, &c. *Sermo I.* Marci. 8.

Altitudinem

Sermo CCIX.

G Altitudinem diuinitatis suę, & misericordiam humanitatis multis & variis modis in scripturis sanctis dominus noster Iesus Christus ostendit, quęadmodum solet in mysteriis & sacramẽtis, vt & petentes accipiãt, & quærẽtes inueniãt, Matth.7. & pulsantibus aperiatur. Omnia enim quæ in hoc mũdo sub fragilitate nostra exhibuit miracula, nobis proficiũt. Nõ vtiq; sine causa faciebat ea dominus, vel quasi frustra & inaniter. Verbũ dei est Christus, qui nõ solum sonis, sed etiã factis loquitur hominibus. Hoc enim etiã quod hodie de sancto Euãgelio lectũ est, quærit intellectorẽ, & cum fuerit intellectũ, spiritale facit gaudiũ. Et in hac lectione simul cõsideranda est in vno eodẽq; redẽptore nostro disiuncta operatio diuinitatis & humanitatis, atq; omnimodis detestandus error Eutychetis, qui vnam tantũ in Christo dogmatizare præsumit operationem. In alterutra enim parte vel qui solum hominem fuisse dixerit, gloriã negabit conditoris: vel qui solum deũ, negabit misericordiam redemptoris. Nẽpe quod super turbã miseretur dominus, ne vel inedia, vel longioris viæ deficiat labore, nouerimus affectum esse H atq; compassionẽ humanæ fragilitatis. Quod autem de septẽ panibus & paucis piscibus satiauit quatuor milia hominum, credimus diuinæ opus esse virtutis. Attẽdat ergo sanctitas vestra, quia hoc nobis ꝓpositũ est, quod cum vestra charitate tractemus, quid sibi velit huius rei tantum mysteriũ, quod eo modo se deũ discipulis demonstrasse sancta testatur scriptura, quo modo Euãgelium narrat. Ait enim Euãgelista in hodierna lectione, Marci.8. Cum multa turba esset cũ Iesu, nec haberent quod mãducarent, conuocatis discipulis ait illis, Misereor turbę huic. Sed requiramus quod ait superius. In illis diebus Marci.7. cum turba multa esset, Superius enim accesserunt Iudæi ad saluatorẽ, accusantes discipulos eius, eo quòd nõ lotis manibus manducarent. Quos dominus redarguit, quia quæ de corde mala procedũt, ea potius hominem coinquinarẽt. Et relictis illis, venit in finibus gentiũ, vbi mulier Chananæa, quæ est mater gẽtiliũ, pro filia sua, id est, Ecclesia dominũ deprecatur. Quæ tamdiu postulauit donec acciperet quod petebat. Post hæc iterũ curauit mutũ & surdũ. Ibidem. Ergo in his diebus cũ multitudo populi cõcurrisset, nec haberet quod manducarẽt, Marci.8. Turbas I enim hic omnes gentis significare creaturas intelligimus, pro quib⁹ ipse dominus misericordia cõmouetur, quod non haberẽt quod manducarent. Hic spiritaliter debemus intelligere, quòd ideo nõ habebãt quod mãducarent, quia gentes legẽ non habebant, id est, quinq; libros Moysi, non prophetas, non prædicationẽ sancti Ioannis, quia gentes non per legem, sed per fidẽ venerunt ad redemptorem. Ideo triduo perseuerãt, hoc est, in natiuitate, in passione, in resurrectione domini, siue in patre, & in filio, & in spiritu sancto. Perseuerare enim Matth.10. permanere est in cõfessione, sicut ipse dominus ait, Qui Marci.8. autẽ perseuerauerit vsq; in finẽ, hic saluus erit. Dicit ergo dominus, Nõ habent quod manducent. Quia legẽ non habẽt, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiãt in via: vt qui per fidem Christi crediderunt, per fidem Christi saluarentur. Quidã autem ex his de lõge venerunt. Lõge enim erant gentes à deo, errãdo per idola. Et modo omnis qui peccat longe est à deo. Dicũt discipuli eius: Vnde istos quis poterit saturare panibus in solitudine? Adhuc apostolos tenebat incredulitas, donec mysteria reuelarentur, nec recordabãtur quod fecerat de quin- Vbi suprà. que panibus & duobus piscibus. Et interrogauit eos Iesus quot panes haberent. Qui dixerunt, septem. Et præcepit turbæ vt discũberent super terrã. Et accipiens pa- K nes gratias egit, & dedit discipulis suis vt apponerent. Matth.15. Et pisces similiter benedixit, & posuit ante illos. Et mãducauerunt & saturati sunt, & sustulerunt septẽ sportas plenas. Erant autẽ qui manducauerũt quasi quatuor milia extra mulieres & infantes. Et virtutes quidẽ domini manifestissime credim⁹ esse factas in præsenti, sed quid lateat in mysterio, ipsius gratia donante requiramus. In superiori enim lectione de quinq; panibus & duobus piscibus quinq; milia hominũ satiauit: hic septem panibus saturauit quatuor milia hominũ. Ibi discipuli sug- Matth.14. gerũt domino dicẽtes, Locus desertus est, & hora præterũt, dimitte turbas vt euntes in castella emãt sibi escas. Hic penitus tacent discipuli, sed ipse dominus pro eis solicitus est. Videamus quare tacent. Quia necdũ missi fuerant prędicare gentibus, sed potius ad oues perditas domus Israël. Prior ergo illa parabola pertinet ad Iu- Matth.15. dæos, ista vero ad gentes. Ibi quinq; panes fuerunt, hoc est quinq; libri Moysi. Hic vero septem panes, qui sunt septiformis spiritus dona, sicut ait sanctus Esaias propheta, Spiritus sapiẽtiæ & intellectus, spiritus consilij & Esaiæ.11. fortitudinis, spiritus scientię & pietatis, & replebit eum L spiritus timoris domini. Ibi duodecim cophini pleni spiritu sancto; hic septẽ Ecclesiæ siue septem candelabra aurea. Ibi duo pisces, qui sunt duo testamenta, siue vnus liber omnium prophetarũ, vel sancti Ioannis prędicatio: hic indefinitus numerus ponitur, quæ sunt dona gratiarũ, sicut ait Apostolus, Alij per spiritum datur 1.Corin.12. sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij prophetia, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum, omnia vero hęc operatur vnus atq; idem spiritus. Ibi super fœnum recumbunt, & hic super terrã. Vtrinq; vna cõuersatio, vna gratia, vna virtus, vna deitas. Ibi super fœnũ discumbũt, hoc est, mortificata opera carnis: quia, Omnis caro fœnũ, ait Propheta. Hic super terrã discumbũt, Esaiæ.40. id est, opera terrena cõculcant. Ibi quinq; milia refecti, qui numerus pertinet ad Iudæos. Nam post ascensionẽ Actu.4. domini loquẽte sancto Petro, quinq; milia sunt baptizati. Hic autẽ quatuor milia, hoc est, de tota terra omnes gẽtes à quatuor cardinibus cœli, de septiformis sancti spiritus gratia esse repletas in vitã æternam. Et ideo dilectissimi nos qui nõ per legem, sed per fidem credimus in domino nostro Iesu Christo, qui non ex operi- M bus, sed ipsius gratia sumus redempti, qui non ex quinq; panibus, id est, ex quinq; libris Moysi, sed ex septiformis gratia spiritus sancti sumus repleti, sicut beatus Esaias prophetauerat dicẽs, Spiritus sapiẽtiæ & intellectus, spi- Esaiæ.11. ritus cõsilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit illũ spiritus timoris domini. In hac ergo septiformi spiritus sancti gratia maneamus, in qua vocati sumus, repleti dono spiritus sancti, per dominũ nostrũ Iesum Christũ, qui viuit & regnat in vnitate eiusdẽ spiritus sancti deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de Helisæo & securi in gurgite lapsa.

Sermo II.

Sermo CCX. Cum diuina lectio legeretur fratres charissimi, audiuimus quod eunte beato Helisæo cũ filiis 4.Reg.6. Prophetarũ ad Iordanẽ fluuiũ, dum sibi ligna conciderent cecidit securis in aquã, Et ille de cuius manu ceciderat clamauit ad beatum Helisæum, Heu domine mi, & ipsam mutuo susceperã. Post hęc in loco vbi securis illa corruerat, beatus Helisæus misit lignum, & natauit ferrũ. Helisęum fratres dilectissimi typũ habuisse domini saluatoris frequẽter charitati vestrę suggessim⁹. Sed & in puero, qui erat de filiis Prophetarum,

A rum, cui securis de manu lapsa est, nõ incongrue Christus dominus intelligitur. Securis illa quæ cecidit Adã, siue totum genus humanũ significasse dicitur. Tenebat ergo filius Prophetarum securim in manu sua, & dominus ac saluator noster humanum genus quod creauerat in manu potẽtiæ suæ. Sed quo modo securis illa de manu Prophetę in profundum corruit, ita & genus humanum de manu domini omnipotentis per superbiam se excussit & cecidit, & in fluuio luxurię vel omnium peccatorum gurgite se submersit. Securis illa in profundo iacebat, quia genus humanũ in omniũ criminum abyssum infœlici ruina corruerat, sicut scriptum est, Infixus

Psal. 68. sum in limo profundi. Et iterum, Deueni in altitudinẽ maris, & tẽpestas demersit me. Fluuius enim ille vbi securis cecidit, significat præterfluentem & fugitiuam, & in abyssum descẽdentem voluptatem, vel luxuriam seculi huius. Fluuius enim à fluendo nomen accepit. Et quia omnes peccatores transitoriis voluptatibus inhærentes fluere dicuntur, ideo securis illa in fluuio & in li-

4. Reg. 6. mo iacebat oppressa. Veniens vero Helisæus, misit lignum & natauit ferrum. Quid lignũ mittere, & fer-

B rum in lucem producere, nisi patibulũ crucis ascendere, & de profundo inferni humanum genus erigere, ac de omnium peccatorum limo per crucis mysterium liberare? Postquam vero natauit ferrum, misit manũ propheta & recepit illud, & rediit ad vtiles vsus domini sui. Ita & de nobis factum est dilectissimi fratres, qui de manu domini superbiendo cecideramus, per crucis lignum iterum ad manũ vel ad potestatem domini redire meruimus. Et ideo quãtum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne iterum superbiẽdo de manu domini corruamus. Et quia nullis præcedentibus meritis de tenebris producti sumus ad lucem, de morte ad vitam reuocati, de multis erroribus in viam reducti, curramus dum lucẽ habemus, nec prætereuntia salutis tempora negligamus, nec nos delectet mundi huius male dulcis & nimium periculosa lætitia, ne iterum de operibus sanctis, & de iustitiæ via quasi de manu domini corruentes, ad luxuriosum mundi huius fluuium recurramus, & in omnium peccatorũ limum infelici iterum

Coloss. 3. ruina mergamur, sed audiamus apostolum dicẽtem, Si consurrexistis cum Christo quæ sursum sunt sapite, vbi Christus est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt quę-

C rite. Quare dicit, Si resurrexistis, nisi quia cecideramus?

Ephe. 5. Et alibi idem Apostolus, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Quasi nõ tibi videtur ad securim in limo iacentẽ clamare? Surge, inquit, qui in profundo gurgite dormis, & per crucis mysteriũ illuminabit te Christus. Iam ista omnia fratres charissimi per baptismi sacramentum, deo auxiliante, sic agere studeamus, vt nobis beneficia domini nostri non iudicium pariãt, sed profectum. Et ita dulcedinem charitatis, puritatem cordis, & castitatem corporis teneamus, ne in nobis dei sacramenta patiantur iniuriam, Si enim verum est, imò quia verũ est quod dicit apostolus, Quia

1. Cor. 3. templũ dei sumus, & spiritus dei habitat in nobis, quoties aliquod peccatum aut cogitãdo, aut loquendo, aut etiam operando perficimus, templũ dei destruimus, & ei qui in nobis habitat iniurias irrogamus. Et ideo si quis in se templum dei aut turpibus cogitationibus sordidauit, aut luxurioso sermone polluit, vel quibuscunque criminibus forte iam vsque ad fundamenta destruxit, dum tempus est cum dei adiutorio studeat reparare perdita, erigere lapsa, destructáque construere, vt cum dies iudicij aduenerit, etsi coronam nõ meremur accipere, vel ad peccatorum mereamur indulgentiam per- D

uenire. Quod autem dixi, vel ad peccatorum indulgentiã, pro humilitate quæ nobis satis est necessaria videor suggessisse. Nam medicus ille cœlestis compunctis pœnitentibus, & eleemosynas largius facientibus, non solum veniam, sed etiam coronam recompensare cõsueuit. Ego fratres charissimi, etsi negligens tamen qualiscunque præco veritatis à domino constitutus, quod & vobis expedit audire, & me oportet dicere, si nõ quantum debeo, vel quãtum possum suggero, clamo, admoneo. Qui contemnit pręconem timeat iudicem. Nullus ex nobis ante tribunal Christi se excusare poterit nõ se fuisse admonitũ, vt omnibus viciis resisteret, & virtutibus operam daret. Et quia vobis quid vitare vel fugere debeatis assidua prædicatione monstratum est, sic deo auxiliante agite, vt vobis admonitio vestra magis ad præmium quàm ad iudicium ante tribunal æterni iudicis proficiat. Quod ipse vobis concedere dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De fame Samariæ,

Sermo III. E

Sermo CCXI.

DVm à cultu dei gens iniqua discedit, horrenda fame comprimitur, & iusta necessitate turbatur. Venit inquit, filius Adadezer regis Syrię

4. Reg. 6. in Samariam & obsedit eam, & facta est fames magna, ita vt venundaretur caput asini quinquaginta siclis argẽti, & quinq; siclis argẽti quarta pars cabi stercoris columbini. Cur famem ô miserrime pateris? Cur inopiam teterrimã sentis? Cur tanta penuria laceraris? Crescit famis quotidie pœna, quia quotidie crescit & culpa. Perseuerant flagella, quia in populo perseuerãt & delicta. Propter te enim hostis irruit, inimicus obsedit, aduersarius tua pabula deuorauit. Tu esuris, & ille pinguescit. Tu famem horridam pateris, & ille de tuis pabulis suis vacat epulis. Tu asinorũ cadauera, & stercora columbarum argento mercaris. Callida deinceps vita, damna peccata, delicta cõpesce, ad deũ conuertere, relinque idolum, abominare figmẽtum, tunc poteris hostes diuino adiutorio vincere, & cœlesti prælio superare. Nec quisquã tibi poterit nocere vlterius, si damnato scelere diuinus in te germinauerit cultus. Proh nefas, Horrenda cadauera & columbarum stercora peccator populus vescitur, nec dei cultum quęrit. Inquinatas carnes & horrendas escas fames & necessitas poscit, & ad- F

huc figmentũ hominum duricia colit. Pabula denegãtur, & illicita à peccatoribus exhibentur. Deus à populo peccatore nõ quęritur, & idolum adoratur. Mutatur in figmẽtum dei cultura, mutatur religio, mutatur & esca, mutatur dei sancta cultura, mutantur & hominibus pabula, interdicta vescuntur. Vt enim alienũ est quod colitur, ita alienum est quod contra regulam esuritur. Nec enim difficile est populum famem posse sentire, quem male viuẽdo constat spiritaliter esurisse. Interea crescũt cum viciis augmẽta famis, & peccata matrum cadauera appetunt filiorum, & alternis vicibus mulieres duæ suos natos deuorare disponunt. Proh dolor, In cibum pietas vertitur, in pabulum suscepta soboles commutatur. Antè parricidium geritur, quàm ad funestas epulas veniatur. Anima artubus elicitur, & matrũ viscera polluuntur. Innocens sanguis effunditur, vt parẽtum fames rabida saginetur. Apud illas enim totum crudele, nefandum est, inquam, insontis sanguinem fundere, innocẽtis carnes cõcoquere, decoctos artus auidis faucibus transuorare, vt natum cõuertat in cibum, quẽ deus condidit in solatium. Sed postquã ad funestas epulas ventum

G tum esset, altera mulier alteram exhortatur, Recipe, inquit, recipe miserãda mater in viscera filium, nuper visceribus procreatum. Esto tui nati sepulchrum, esto eius corporis diuersorium. Esto eius, vt ita dixerim, monumentum. Intra te paululum comestus infans redeat, qui præ fame viuere iam iamq; non poterat. Materni sinus qui vitalem intra se enutrierant, & nutritũ in luce protulerant, particulatim sibi reditum recognoscant. Recipiat nũc comestum vterus, quem viuum ediderat partus. Repetat habitaculum mortuus, vnde nuper exierat viuus, quoniam fames vrget, necessitas cogit. Cur enim nato superstite moriar, & non magis natum ego mater cõsumam? Igitur cum hæc mulier comestum iam conspiceret puerum, suum ab ista clade subtrahit filiũ. Negat se facturam in proprio, quod cum matre fecerat in alieno. Sufficit, inquit, mihi, sufficiat tuo sceleri mulier consensisse, sufficit me funestas epulas degustasse, & innocentis carnibus mea viscera polluisse. Crudele enim tecum participaui consilium, vt nefandum exercerẽ de meo filio parricidium, quod tecum admisi expiare non possum, nefandum scelus recusare non valeo. Esto salH tẽ releuata in meo, quæ sic grauaris in tuo. Desine meo scelere, desine tuo grauiore commisso. Vtinam nec tu faceres quod tu fecisti, nec ego scelus admitterem quod incurri, vt homicidium facerem, & parricidium perpetrarẽ. Ex me disce quid feceris, quia & ego per te merui quod amiserim. Quare istud quod cogis nõ facio, quod

4. Reg. 6. suades effugio, quod ingeris perhorresco. Tunc ad regem altera alteram pertrahit, ad iudicium ducit, causam tanti sceleris publicauit, quod enormitas facinoris publicare coëgit. Tũc, inquam, sceleratum factum prodidit dolor, tunc immane facinus pietas perfida denudauit. Ardet insana mulier, quia parricidium fecit, ardet quia filium suum deuorauit, sed plus ardet quia in illa clade filium suum alia nõ immolauit. Aut ego cum hac, inquit, moriar, aut certe vt hæc meum, ita illius natum inuadam. Pactum nostrum iusticia iniqua rex iuste confirma, quia ego nũquam meum natum occiderem, nisi suum occidendum amaro placito locauisset. Ergo domine rex, aut meũ qui comestus est reddat, aut suum qui est absconditus prodat. Certe vt dignum est vtrasq; nos pari sententia percute, ne aut ego post tantum facinus viuam, aut hæc sese gaudeat non fuisse in suum fiI lium parricidam. Quo audito rex, vestimenta conscidit, vultũ mutauit, & continuo propheta ad regem mã-

4. Reg. 7. dauit, Hæc dicit dominus, Hac hora crastina die mensura similaginis siclo emetur, & duæ mensuræ ordei siclo in porta Samariæ ementur. Nunciat propheta sanctissimus ad regem cœlitus vbertatem, quam sola fides crederet, & perfidia posse fieri denegaret. Nũciat in locum famis futuram abundantiam similaginis, nunciat cessaturam famem, successuram vbertatẽ. Nunciat subito magnalia dei successura virtute altissimi, & additur proprio sceleri perfidia hominis, Tunc homo qui missus fuerat à rege ait, Nec si cataractæ cœli aperiãtur, possunt fieri quæ narrantur. O perfidia hominis. Non credit promissam fieri vbertatem, qui horrendam senserat egestatem. Nec considerat deum promisisse abundantiam qui populo irrogarat penuriam. Scelestissime homo & cur mirabilibus non credis? Cur farra non accipis? Cur promittentem dominum perhorrescis? Crede quod credẽtibus datur, crede populo futurum, cuius te iam negaueris socium. Et quia bonis tantis indignus es, hæc tibi videre conceditur, & posse perfrui denegatur. Igitur dum hæc geruntur, auditum fecit dominus in castris Syriç, vt populo promissam tribueret vbertatem: K quadrigarum strepitus, & curruum sonitus, & armatorum tumultus inimicorum auribus maluit resonare, vt posset iam suum populũ liberare. Quo strepitu perculsi inimici fugiunt, sine pugna terga vertunt, vtensilia relinquunt, & Israëlitæ egressi ciuitatem, castra hostiũ inuadunt deprędantes. Reuertente ergo populo onerato, ille qui non crediderat cecidit lapsus, & vbertatem videns in populo cecidit, pressus est.

Dominica octaua, de eo quod scriptum est, Sicut qui se diuites affectant nihil habentes. Et sunt qui se humiliant cum sint diuites, Redemptio animæ viri diuitiæ eius, pauper autem non suffert minas. *Prouer. 13.*

Sermo I.

SAncta scriptura quæ modo in auribus nostris lecta est admonuit nos, imò per illam deus qui iubet nobis loqui ad vos, quærere vobiscũ & pertractare quid sit, & quid sibi velit quod lectum est, Sunt qui se diuites affectant nihil habentes, & sunt qui se humiliant cum sint diuites. Non enim arbitrãdum est, neq; omnino credendum, quòd de istis diuitiis, quibus inflantur superbi, de visibilibus istis dico atq; terrenis, curauerit scriptura sancta nos admonere, vt vel eas pro magno habeamus, vel non habere timeamus. Quid enim prodest homini, ait aliquis, qui se diuitem videri affectat, cũ nihil habeat? Istum notauit scriptura atque reprehendit. Sed nec ille valde admirandus aut imitãdus est, & pro magno optãdus, quem videtur in laude posuisse, si temporales atque terrenas diuitias intellexeris. Et sunt, inquit, qui se humiliãt, cum sint diuites Ille recte displicet nobis, qui cum nihil habeat, se diuitem affectat. Quid? Iste placet nobis, qui cum sit diues humiliat se? Forte placet, quia humiliat se, nõ tamen placet, quia diues est. Accipiamus ergo & hoc. Non indecorum est nec inhonestum, nec inutile quod scripturæ sanctæ nobis commendare voluerũt humiles & diuites. Nihil enim tam timendũ est in diuitiis quàm superbia. Denique apostolus Paulus hoc admonet Timotheum, Pręcipe, inquit, diuitibus huius mundi, nõ superbe sapere. Non enim diuitias expauit, sed morbũ diuitiarum. Morbus autem diuitiarum, est superbia magna. Nam grandis animus est, qui inter diuitias isto morbo non tentatur. Maior animus diuitiis suis, qui eas vincit non concupiscendo, sed cõtemnendo. Magnus est ergo diues, qui non se ideo magnum putat quia diues est. Qui autem ideo se magnũ putat, superbus & egenus est. In carne crepat, in corde mendicat, inflatus est, non plenus. Vtres autẽ duos si videas, vnum plenũ, alterum inflatum, in vtroq; eadem est magnitudo, sed nõ in vtroque eadem plenitudo. Si attendis falleris, si appẽdis inuenies. Qui plenus est difficile mouetur, qui inflatus est cito aufertur. Præcipe ergo, inquit, diuitibus huius mundi. Non adderet, Huius mundi, nisi quia sunt diuites & nõ huius mundi. Qui sunt diuites nõ huius mũdi? Quorum princeps & caput est ille, de quo dictũ est, Pauper pro nobis factus est, cũ esset diues. Sed si ille solus, quid profuit? Vide quid sequitur, Vt illius paupertate vos ditaremini. Puto quia paupertas Christi non nobis attulit pecuniã, sed iusticiam. Paupertas autẽ illius vnde? Quia mortalis effectus est. Ergo diuitiæ veræ immortalitas. Ibi enim vera copia, vbi nulla indigẽtia. Quia ergo nos immortales fieri non possemus, nisi pro nobis Christus mortalis esset effectus, ideo pauper factus est cum esset diues: & non ait, pauper factus est cum diues fuisset: sed pauper factus est cum diues esset: paupertatem assumpsit, &

Margin notes (right column): *Sermo CCXII.* — *Prouer. 13.* — L — *1. Timo. 6.* — *Diuitiarũ morbus superbia.* — M — *Diuites nõ huius mũdi.* — *2. Cor. 8.* — *Christi paupertas vnde?*

A sit,& diuitias non amisit. Intus diues,foris pauper. Latens deus in diuitiis,apparēs homo in paupertate. Vide
Ioan.1. diuitias eius,In principio erat verbum, & verbum erat apud deum,& deus erat verbum.Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Quid ditius eo,per quem facta sunt omnia? Aurum habere diues potest,creare non potest. Cum itaque eius istæ diuitiæ cōmendatę essent,vide paupertatem eius, Et verbum caro factum est,& habitauit in nobis. Hac eius sumus paupertate ditati,quia in sanguine eius qui manauit de carne eius,quod verbū caro factum est vt habitaret in nobis,cōscissus est saccus peccatorum nostrorum.Per sanguinem illum abiecimus pannos iniquitatis, vt indueremur stola immortalitatis. Omnes ergo diuites, boni fideles. Nemo se contemnat, pauper in cella, diues in conscientia. Diues quippe in conscientia securior dormit in terra,quàm diues in purpura. Ibi non excitat sollicitudo maligna,compūcto corde de scelere. Serua diuitias in corde tuo, quas tibi contulit paupertas domini tui.Immo ipsum adhibe tibi custodem, ne pereat de corde quod dedit,seruet ipse qui dedit.Omnes ergo diuites boni fideles,sed non diuites huius mundi. Denique
B diuitias suas nec ipsi sentiunt, sentient postea. Viuit radix,sed hyemis tepore etiam viridis arbor aridæ similis est.Tempore quippe hyemis & arbor quæ aret,& arbor quæ viget,vtraque nuda est onere foliorū, vtraque vacua onere frugum,veniet æstas,& discernet arbores. Viua radix folia producit,impletur fructibus:arida inanis æstate,sicut hyeme, remanebit. Itaque illi horreum præparatur,huic securis adhibetur,vt amputata in ignē mittatur. Sic æstas nostra Christi est aduentus, hyems nostra Christi occultatio,æstas nostra Christi reuelatio. Denique arboribus bonis & fidelibus hanc allocutionem
Colo.3. præbet Apostolus,Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in deo. Certe mortui,sed mortui specie,viui in radice.Attende autem venturum tempus æstatis,quo modo sequatur & dicat,Cum autē Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria.Hi sunt diuites, sed non huius mundi.
1.Cor.8. Nec tamen & diuites mundi contempti sunt. Et ipsos lucratus est sua paupertate,qui cum diues esset,propter nos pauper effectus est. Nam si eos contempsisset, & in numero suorum habere noluisset,non Timotheo,sicut
C dicebam, Apostolus præcepisset vt & ipse præciperet,
1.Tim.6. Præcipe,inquit, diuitibus huius mundi non superbe sa-
Diuites huius mundi. pere.Inter hos qui fide sunt diuites,sunt quidam diuites huius mundi, Præcipe illis, quia & ipsi membra illius pauperis facti sunt.Præcipe illis quid in illis timeas à diuitiis.Non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum.Inde enim superbit diues,quia sperat in incerto diuitiarum.Nam si incerta diuitiarum prudenter attenderet,nunquā superbiret,sed semper timeret.Quanto esset ditior, tantū fieret solicitior, & secundum hanc vitam,non solum secundum illam. Multi enim in istis seculi perturbationib⁹ securiores pauperes fuerūt,Multi autem propter suas diuitias quæsiti & correpti sunt. Multi se habuisse planxerunt, quod semper habere minime potuerunt. Multos pœnituit consilium sui domi-
Matth.6. ni non recepisse,qui dixit, Nolite vobis thesauros condere in terra, vbi tinea & comestura exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, sed thesaurizate vobis thesaurum in cœlis.Non dico vobis vt perdatis,sed vt migretis.Multi enim hoc facere noluerūt, & nō se obedisse doluerunt, quando non solum sua perdiderunt, sed
1.Tim.6. propter illa & ipsi perierunt.Præcipe ergo diuitibus huius mundi non superbe sapere, & fiet in eis quod audi- D uimus in Prouerbiō Salomonis, Sunt qui se humiliant *Prouer.13.* cum sint diuites.Et secundum istas diuitias temporales fieri potest. Sit humilis, plus gaudeat quia Christianus est,quàm quia diues est.Non infletur,non extollatur,attendat pauperem fratrem, non dedignetur frater pauperis appellari. Quantumcunque enim diues sit, ditior est Christus qui fratres suos voluit esse pro quibus sanguinem fudit. Tamen ne dicerent diuites nō se habere quid faciāt de diuitiis suis, admonuit Timotheum,vt etiam eos cōsilio regeret, non solum præcepto.cohiberet:cum dixisset,Neque sperare in incerto diuitiarum: ne *1.Tim.6.* se spem perdidisse arbitrarentur, subiecit, Sed in deum viuum, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum:Temporalia ad vtendum,æterna ad fruendū.Sed de diuitiis suis quid faciant?Diuites sint,inquit, in operibus bonis,facile tribuant.Hoc prosint diuitię,ne sit tibi difficultas tribuendi. Vult enim pauper & nō potest, vult diues & potest.Facile tribuant, communicent,thesaurizent sibi fundamētum bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Nam ista vita falsa est. Huius vitæ fallitate deceptus ille in purpura & bysso, iacentem *Luca.16.* vlcerosum pauperem ante suam ianuam contemnebat. E Sed ille linctus à canibus, thesaurum sibi æternum in Abrahæ gremio comparabat: & si non abundanti facultate,pia tamē & optima voluntate. Ille autem diues qui sibi magnus videbatur in purpura & bysso , mortuus & sepultus est in inferno.Et quid inuenit?Aeternam sitim, indeficientes flammas. Successit ignis purpuræ & bysso,ea tunica ardebat, qua se expoliare non poterat. Pro epulis ariditas ei erat & desiderium guttæ de digito pauperis,sicut illi micarum de mensa diuitis indigētia fuit. Sed illius egestas præteriens, huius pœna permanens. Hoc attendant diuites huius mundi,& non superbe sa- *1.Tim.6.* piant. Facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futuro, vbi sunt veri diuites, sed non huius mundi, vt apprehendant veram vitam: forte ergo hoc admonuit scriptura, vbi ait, Sunt qui se *Prouer.13.* diuites affectant nihil habentes, propter superbos pannosos.Si enim vix toleratur diues superbus, pauperē superbum quis ferat? Meliores sunt ergo illi qui se humiliant cum sint diuites. Veruntamen de alus diuitiis se dicere scriptura testatur,secuta enim adiunxit, Redēptio animæ viri diuitiæ eius, pauper autem non suffert F minas: Intelligere debemus ex alia nescio qua paupertate pauperē, & ex aliis nescio quibus diuitiis diuitem. Alitur enim diuites in corde, diuites pleni fortitudine, opimi pietate,abūdantes charitate, secum sunt diuites, interiores sunt diuites. Sunt autem qui se diuites affectant cum sint pauperes,iusti sibi videntur,cum sint impij. Diuitias quippe illas intelligere debemus, quoniam aperuit scriptura quid dixerit, Redemptio animæ viri diuitiæ ipsius.Intellige,inquit, quas tibi diuitias cōmēdem,quoniam dixi, Sunt qui se diuites affectant, nihil habentes:& sunt qui se humiliant,cum sint diuites,illas temporales & terrenas & visibiles diuitias cogitabas. Ego autem non ipsas dico,sed quas dicam consequenter admoneo. Redēptio animæ viri, diuitiæ ipsius sunt. Ergo qui non habent animæ redemptionem, quia iniqui sunt & iustos se videri affectāt, quia hypocritæ sunt, ipsi sunt de quibus ait,Sunt qui se diuites affectant,nihil habentes,iustos se volunt videri,cū in cella conscientię non habeant aurum iustitiæ.Et sunt pleni,tanto humiliores,quanto ditiores,de quibus dictum est,Beati pau- *Matth.5.* peres spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Quid

G Quid ergo quæris diuitias, quæ oculis humanis & carnes blandiuntur? Lucet aurum, sed plus lucet fides. Elige quid habere in corde debeas. Intus plenus esto, vbi diuitias tuas deus videt, homo non videt. Nec tamen quia homo nō videt, ideo debes contemnere quod intus habes. Vis videre, quia & oculis iniquorum plus lucet fides quàm aurum? Quo modo laudat etiam auarus dominus seruum fidelē? Nihil illo dicit esse preciosius, imò eum omnino precium non habere testatur. Habeo seruum, inquit, non habet precium. Expectas tu vnde? Forte bene saltat, aut optimus coquus est. Non. Attende interiorem laudem. Nihil, inquit, fidelius. Placet tibi homo seruus tuus fidelis, & tu non vis esse deo seruus fidelis? Attendis, quia habes seruum, attende quia habes & dominum. Seruum tuum potuisti comparare, non creare. Dominus tuus & verbo suo creauit te, & sanguine suo redemit te. Si viluisti tibi, recole precium: si hoc & oblitus es, lege Euangelium, instrumentum tuum. Fidem amas in seruo tuo, & dominus tuus nō quærit eam in suo? Redde quod exigis. Quod tibi gaudes reddi ab inferiore, redde superiori. Amas seruum qui fideliter custodit aurum tuum, noli contemnere dominum, qui

H misericorditer custodit cor tuum. Omnes ergo habent oculos ad laudandam fidem, sed quando illam exigunt reddi sibi. Nam quando ab eis exigitur, claudunt oculos, nolunt eam videre quàm pulchra sit. Aut forte stulta insania propterea nolunt reddere ne perdant, quo modo timet quis reddere pecuniam, cum reddiderit eam, non habebit. Non sic redditur fides, & redditur & habetur. Mirum dictu, imò si non redditur, non habetur.

Prouer.13. Redemptio animæ viri, diuitiç ipsius. Merito illi vanissimo diuiti insultauit deus, vt admoneret nos ne talia imitaremur. Cui regio fructuosa succedens, turbauit

Luc.12. hominem copia plus quàm inopia. Cogitauit enim apud se, dicens, Quid faciam, quo congregem fructus meos? Et cum æstuasset arctatus, tandem sibi visus est consilium inuenisse. Sed vanum consilium. Hoc enim consiliū non inuenit prudentia, sed auaricia. Destruam, inquit, veteres apothecas minores, & nouas faciam ampliores, & implebo eas, & dicam animæ meæ, Anima, habes multa bona, satiare, iocundare. Ait illi, Stulte in quo tibi sapiēs videris? Stulte quid dixisti? Dico animæ

I meæ, Habes multa bona, satiare. Hac nocte auferetur à

Matth.16. te anima tua, hæc quæ parasti cuius erunt? Quid enim prodest homini si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Ideo redemptio animç viri, diuitiæ eius. Has ille vanus & stultus diuitias non habebat. Animam quippe suam eleemosynis non redimebat, fructus perituros cōdebat. Recōdebat, inquam, perituros fructus periturus, nihil largiens domino ad quem fuerat exiturus. Quam frontem habiturus erit in

Matth.25. illo iudicio, cum audire cœperit, Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare? Animam enim suam superfluis & nimiis epulis satiare cupiebat, pauperum tot inanes ventres superbissimus contemnebat. Nesciebat pauperum ventres apothecis suis esse tutiores: Quod enim recondebat in illis apothecis suis, fortassis & à furibus auferebatur. Si autem reconderet in pauperum ventribus, in terram quidem digerebatur, sed in cœlo tutius seruabatur. Ergo redemptio animæ viri, diuitiæ

Prouer.13. ipsius. Et quod sequitur, Pauper autem non suffert minas. Pauper scilicet inanis iusticia, non habens intus spiritus plenitudinem, ornamenta spiritalia, supellectilem spiritalem, totúmque illud quod oculis non videtur, sed mente plus cernitur. Non habens hæc intus, non suffert minas. Quando ei dictum fuerit ab aliquo K

potente, dic hoc verbum contra inimicum meum, dic falsum testimonium, vt ego quem volo opprimam & domem, forte tentat. Non facio, nō mihi adduco peccatum. Tantum negat, quousque diues minari incipiat. Sed quia pauper est non suffert minas. Quid est, pauper est? Non habet diuitias interiores quas martyres habuerunt, qui pro veritate ac fide Christi omnes minas seculi contempserunt. Nihil de corde perdiderunt, in cœlo quantum inuenerunt? Pauper ergo non suffert minas. Non potest dicere diuiti cogenti se ad alicuius iniuriam, aut falsum testimonium, non facio: non habet intus vnde respondeat, non est thesauro interiore solidatus & plenus: non est qui dicat, quia non habet vnde dicat: non est qui dicat, Quid mihi facturus es qui minaris? Vt multum, ablaturus quod habeo. Tollis quod relicturus sum. Tollis, quod & si non tollas, dum viuo forsitan perditurus sum. De arca interiore nihil perdo. Cum mihi minaris auferre quod habeo, vere vis auferre quod intus habeo. Sed illud potes auferre & habere: Fidem si minando abstuleris, & ego perdo, & tu non habebis. Non ergo facio quod hortaris, non curo quod minaris. Sed potes sæuiendo etiam de patria me pellere. Nocuisti si illuc me expuleris, vbi deum meum inuenire nō possum. Forte valebis etiam occidere. Ruente carnali domo, incolumis habitator abscedo, & ad illum cui seruo fidem securus exibo, & te amplius non timebo, Vide enim quid minaris, vt falsum testimonium dicam, mortem minaris, sed corporis. Plus ego eum timeo, qui dixit, Os quod mentitur, occidit animam. His L

Sapien.1. diuitiis intus plenus & opimus, talia minanti vel meliora respondet. Pauper autem non suffert minas. Simus ergo diuites, & timeamus esse pauperes. Quæramus ergo impleri cor nostrum diuitiis ab illo qui vere diues est. Et si forte vnusquisque vestrum intrat in cor suum & illic diuitias istas non inuenit, pulset ad diuitem. Fiat ante ianuam diuitis illius pius mendicus, vt sit illo donante diues impletus. Et vere fratres mei, paupertatem nostram, egestatem nostram debemus domino deo nostro confiteri. Hanc confitebatur publicanus, qui Luc.18.

nec oculos ad cœlum audebat leuare. Non enim habebat cum qua substātia leuaret oculos suos homo peccator. Attendebat ad inanitatem suam, sed plenitudinem domini cognoscebat, nouerat se venire ad fontem sitientem: Aridas fauces ostendebat, pie vbera implenda pulsabat, Domine, inquit, tundens pectus, oculos deiiciens in terram, propicius esto mihi peccatori. M

Dico ego, quia iam ex aliqua parte diues erat, cum ista cogitabat & petebat. Nam si adhuc omnino pauper erat, huius confessionis gemmas vnde proferebat? Sed tamen abundantior & plenior de templo descēdit iustificatus. Ille autem Pharisæus ad orationem ascendit, & nihil rogauit. Ascenderunt, inquit, ad templum adorare. Iste rogat, ille non rogat. Sed ille vnde orat? Sunt qui se diuites putant, nihil habentes. Domine, inquit, gratias tibi ago quia non sum sicut cæteri homines, iniusti, raptores, adulteri, sicut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo. Lactauit se, sed inflatio est ista, non plenitudo. Diuitem se putauit nihil habens, pauperem se ille cognoscit iam aliquid habens. Vt nihil aliud dicam, habebat ipsam confessionis pietatem. Et descenderunt ambo. Sed iustificatus, inquit, publicanus ille magis quàm ille pharisæus, Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Item

A *Matth.7.* *Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthæum, Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos &c. quæ habetur in libro II. de sermone domini in mõte, cap. XXI II. & XXVIII. Et inter sermones de Verbis domini. XII.*

Dominica nona, De timore domini & vera humilitate. Sermo I.

Sermo CCXIII. DAuid Propheta & psalmista, qui teste scriptura, secundũ cor dei electus fecit omnes voluntates eius: Ipse fratres charissimi quid creator noster in his appetat & diligat quodam loco ostendit, *Psal.112.* ita dicens, Quis sicut dominus deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra: Si ergo dominus altissimus cuius excellentiæ & magnitudinis non est finis, in omni creatura sua, & ea quæ in supernis & ea quæ in infimis est constituta, in angelis videlicet & in hominibus humilitatẽ considerat & probat: quantũ necesse est nobis humilitati semper studere, ipsamq; in omnibus conseruare, vt sic placeamus conditori no B stro? Quanta autem sit veræ humilitatis virtus, facile ex verbis domini agnoscitur, qui vt superbiã Pharisæorũ *Luca.14. & 18.* damnaret, dixit, Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Humilitatis quippe passibus ad cœli culmina cõscenditur, quia deus excelsus nõ superbia sed humilitate attingitur: de quo dictũ est, *Iacobi.4.* Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam: vnde & *Psal.137.* in Psalmis dicitur, Excelsus dominus & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Alta posuit pro superbis. Humilia vero respicit vt attollat: alta, id est, superba cognoscit vt deiiciat. Discamus humilitatem per quã deo propinquare poterimus: sicut ipse in Euangelio ait, *Matth.11.* Discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Per superbiam mirabilis angelorum creatura cecidit de cœlo, per humilitatem dei fragilitas humanæ naturæ ascendit in cœlum. Honesta est enim inter homines humiliatis consuetudo, *Prouer.11.* sicut Salomon ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem humilitas, ibi & sapientia: item alius *Eccli.3.* sapiẽs, Quanto, inquit, maior es, tanto humilia te in omnibus, & corã deo inuenies gratiam: item deus per pro- *Esaia.66.* phetam ait, Ad quem autem respiciam, nisi ad humilem C & quietum & trementẽ verba mea? Quicunq; humilis & quietus nõ fuerit, non potest in eo habitare gratia spiritus sancti. Deus humilis factus est nostræ salutis causa, erubescat homo superbus esse. Quantum humilitate inclinatur cor ad ima, tantum proficit in excelso. Qui enim humilis erit, exaltabitur in gloria. Primus humilitatis gradus est, veritatis sermonem humiliter audire, memoriter retinere, voluntarie perficere. Eam quippe quã non inuenerit humilem veritas fugit mentẽ. Quanto quis humilior erit de seipso, tanto maior erit in conspectu dei. Superbus vero quãto gloriosior apparet inter homines, tãto deiectior erit ante deũ. Qui enim sine humilitate bona opera agit, in ventum puluerẽ portat: *Eccli.10.* item scriptura dicit, Quid superbit terra & cinis, dum vento superbiæ dispergitur, quod ieiuniis & eleemosynis cõgregare videtur. Noli ô homo in virtutibus gloriari tuis, quia alterũ habiturus eris iudicẽ, non teipsum. *1.Petri.5.* In cuius conspectu teipsum in corde tuo studeas humiliare, quatenus ille te exaltet in tempore retributioois suæ. Descende vt ascendas, humiliare vt exalteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis videtur esse, ante deum pulcher est. Qui sibi displicent, deo placent. Esto igitur paruus in oculis tuis, vt sis oagnus in oculis dei. Tanto enim eris apud deum preciosior, quanto

fueris ante oculos tuos despectior. In summo honore D summa tibi sit humilitas. Honoris laus est, humilitatis virtus. Sed hanc veræ humilitatis virtutem nemo sine timore dei habere potest, quia eorum neuter sine altero esse potest. Quid autem timor dei efficiat, fratres audite, Initium sapientiæ timor domini. Magna est cautela peccati, dei semper præsentiã timere. Qui perfecte deũ *Eccli.1.* timet, diligenter se à peccatis custodit. Timenti deum in nouissimo die bene erit, & merces eius in æternum permanet. Qui erubescit in conspectu hominis peccare, quanto magis dignũ est quòd erubescat in cõspectu dei iniquitatem agere, qui non solum opera, sed & corda considerat? Qui timore sancto deum metuunt, in- *Eccli.2.* quirunt quæ beneplacita sunt illi. Alius est timor filio- *Timor seruorum & filiorum.* rum, alius est timor seruorum. Serui enim propter tormenta dominos timent, filij vero propter amorem patres timent. Si filij dei sumus, timeamus eum ex charitatis dulcedine, non de timoris amaritudine. Homo sapiens in omnibus deum metuit operibus suis, sciens se eius nunquam præsentiam effugere posse, sicut Psalmi- E sta deo dicit: Quo ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fu- *Psal.138.* giam? Item, Quia neque ab Oriente neque ab occidente, subauditur, patet locus fugienti deum. Qui timet dominum accipiet doctrinam eius, & qui vigilauerit in mandatis eius, inueniet benedictioocm sempiternam. Timentis deũ beata est anima, & à tentatione diabolica tuta remanet. *Prouer.28.* Beatus homo qui semper est pauidus, & cui donatum est dei timorẽ semper ante oculos habere. Qui timet dominum recedit ab itinere prauo, & ad virtutum semitã vias suas dirigit. Timor dei repellit peccata, & adiicit virtutes. Timor cautũ facit hominem & solicitum, ne peccet. Vbi vero timor dei nõ est, ibi dissolutio vitæ est. Qui deum in prosperis nõ timet, timeat vel in aduersis, refugiat ad illum qui flagellat & sanat. *Psal.111.* Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius cupit nimis. Timor dei timorem expellit gehẽnæ, quia facit hominem peccatum cauere, & iustitiæ opera augere. Post hæc ad illum perueniet timorem, qui dicitur sanctus, & permanet in seculum seculi, quia est in dile- *Psal.18.* ctione. Sic ergo fratres timeamus deum vt diligamus eum, quia perfecta charitas foras mittit timorem serui- *1.Ioan.4.* lem, atq; ita abundantiam habere possimus securitatis F & plenitudinem omnium bonorũ: vnde & Propheta ait, Timete dominũ omnes sancti eius, quoniam nihil *Psal.33.* deest timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autẽ dominum non minuentur omni bono. Quapropter obsecro vos dilectissimi, vt timorẽ dei semper ante mentis vestræ oculos habeatis, & obliuionem præceptorum dei omnino fugiatis, illudq; sedulo cogitetis, qualiter timentes deum, & mãdatis eius obedientes, ad vitã vadunt perpetuam, cootemnentes vero & precepta eius spernentes in pœnam ibunt æternã: humilitatemq; veram in corde vestro intus habeatis, sicq; eam nõ ficte moribus coram proximis vestris insinuetis, vt & ipsi bonis exemplis vestris instructi glorificent deum, & vobiscum æternã in cœlis studeãt percipere remunerationem, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat, &c.

In eadem dominica, De timore domini.

Sermo II.

Sermo CCXIIII. NOn dubito dilectissimi fratres insitũ esse cordibus vestris timorem dei, quo ad verã & solidã fortitudinẽ perducamini, Cũ enim fortis ille dicatur qui neminẽ timet, peruerse fortis est qui primo deũ non vult timere, vt timendo audiat, audiendo

G diligat,

G diligat,& diligendo non timeat. Tunc erit vere fortissimus,nõ superba duricia,sed cura iusticiæ:sic etiã scri-
Prouer.14. ptum est,Timor domini,spes fortitudinis. Cũ enim timetur pœna quam minatur, discitur amari præmium quod pollicetur, ac sic per timorẽ pœnæ bona vita retinetur.Per bonam vitã bona conscientia comparatur, vt per bonam cõscientiam nulla pœna timeatur. Quapropter discat timere,qui non vult timere.Discat ad tẽpus esse solicitus, qui semper vult esse securus: vt enim
1.Ioan.4. dixit Ioannes,Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Dixit sanè & veraciter dixit. Si ergo habere non vis timorem, prius vide vtrũ iam perfectam habeas charitatem quæ foras mittit timorem, Si vero ante istam perfectionem timor excluditur,superbia inflat,charitas ædificat.Nam sicut in bona valetudine fames non fastidio, sed cibo pellitur: ita in bona mẽte timor non vanitate, sed charitate pellendus est.Discute itaq; conscientiam tuam, quisquis timere iam non vis. Noli superficiem compalpare, descẽde in te, penetra interiora cordis tui. Rimare diligenter,
H vtrum nulla ibi vena venenata tabificum amorem seculi sugat & sorbeat, vtrum nulla carnalis voluptatis moueatis & capiaris illecebra, nulla inani iactantia tumidus extollaris, nulla cura vanitatis exæstues, si iam iniquitatis diligẽtia non fatigat, vtrum æquitatis negligentia nulla surrepat.Si hæc ita sunt,rectè gaudes esse te sine timore. Excluserit eum charitas dei quem diligis ex
Matth.22. toto corde,& ex tota anima,& ex tota mente tua:excluserit eum & charitas proximi, quem diligis tanquã teipsum.Et ideo pro illo satagis,vt etiã ipse tecum ex toto corde,ex tota anima,ex tota mente diligat deũ,quia non aliter rectè diligis & teipsum, nisi quia sic diligis deũ vt non propterea minus eum diligas, quia conuerteris vel ad teipsum.Si autẽ quamuis intra teipsum nulla irritaris cupiditate,quod quidẽ de se quis audeat gloriari,tamen si teipsum in teipso diligis, & de teipso tibi places,hoc ipsum vehementius timere debes,quia nihil times. Non enim quacunque dilectione foras mittendus est timor, sed rectà dilectione qua tota diligimus deum,& propterea proximũ, vt sic & ipse diligat deũ. Se autem in se diligere, & sibi placere non est iusticiæ
I charitas,sed superbię vanitas. Ac per hoc Apostolus ista reprehensione percussit seipsos amantes & sibi pla-
1.Ioan.4. centes. Perfecta ergo charitas foras mittit timorẽ. Sed ea dicenda est charitas,quę nõ est vilitas.Quid autẽ vilius quàm homo sine deo? Ecce quid amat qui seipsum
Roma.11. non in deo,sed in seipso amat?Rectè huic dicitur,Noli altum sapere,sed time.Qui enim altũ sapit & ideo non timet, vtique perniciose non timet. Neq; enim mitis & pius est, qui seipsum in seipso amat & laudat,sed elatus & ferox,nõ nouit dicere,In deo laudabitur anima mea,
Psal.33. audiant mites & lætentur. Quid enim boni amat, qui forte hocipsum propter hocipsum amat nihil timere. Potest enim hoc sibi persuadere,nõ sanitate sed immanitate:verbi gratia,Est aliquis audacissimus latro,quãto peruerse fortior,tanto periculose crudelior.Qui propter ipsum amorem suum quo amat nihil timere,ingentia facinora moliatur, vt quod amat exerceat, & exercẽdo corroboret: quanto eius fuerint maiora commissa, tãto maior erit non timẽtis audacia.Non hoc ergo pro magno bono amandũ est,quod & in homine pessimo inueniri potest.Quapropter timeat Christian⁹ anteqũ
1.Ioan.4. perfecta charitas foras mittat timorem:credat & intel-
2.Cor.5. ligat se peregrinari à domino,quandiu viuit in corpo-
Sapien.9. te quod corrũpitur & aggrauat animã. Tanto minor fit timor,quanto patria quò tẽdimus propior.Maior enim K timor debet esse peregrinantiũ,minor propinquantiũ, nullus peruenientiũ. Sic & timor perducit ad charitatẽ,& perfecta charitas foras mittit timorẽ. Timeat autẽ Christianus nõ eos qui corpus occidunt & postea non Luca.12.
habent quid faciant,sed eum qui habet potestatẽ & corpus & animã in gehennam ignis occidere.Est autẽ alius timor domini castus permanẽs in seculum seculi.Non Psal.18.
ergo eũ perfecta charitas foras mittit, alioquin nõ per- 1.Ioan.4.
maneret in seculũ seculi: nec frustra cũ dictum esset,Timor domini, additum est,castus,atq; ita coniunctũ est, permanens in seculum seculi.Quare,nisi quia ille timor quem foras charitas mittit,propterea pungit animã ne amittatur aliquid quod in creatura diligitur,vel ipsa salus & requies corporalis,aut aliquid tale post mortem? Propterea enim timentur & apud inferos pœnæ & dolores ac tormenta gehennarum. Cum vero cauet anima ne deus illam desertus deserat, timor est castus permanens in seculum seculi. De quo latius dicerem, nisi sermo iam longior & meis senilibus viribus, & vestræ fortasse satietati parcere cogeret. L

Item in eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Quidam homo erat diues qui habebat villicum, & cætera, quæ habetur inter sermones de Verbis domini XXXV. Luca.16.

Dominica decima, de Christiano nomine,

Sermo I.

Rogo vos fratres charissimi, vt attentius cogitemus quare Christiani sumus,& crucẽ Christi in fronte portamus. Scire enim debemus quia non nobis sufficit quòd nomẽ Christianum accepimus,si opera Christiana nõ fecerimus,sicut ipse dominus in Euangelio dixit, Quid prodest quòd dicitis mihi, Domine domine, & nõ facitis quæ dico? Ser.CCXV. Luca.6.
Si te militem Christianum dicas,& ingiter cruce Christi te signes,& eleemosynam secũdum vires tuas nõ feceris,charitatem & iusticiam vel castitatem habere nolueris, nihil tibi prodesse poterit Christianum nomen, Magna res est signũ Christi & crux Christi, & ideo de isto tam precioso signaculo res magna & preciosa signari debet.Quid enim prodest si de annulo aureo sigillum facias,& putridas paleas intus recõdas? Quid prodest si signũ Christi in fronte & in ore gestamus, & intus in anima crimina & peccata recõdimus? Qui enim M male cogitat, male loquitur, male operatur:si se emẽdare noluerit, quando se signat, peccatum illius non minuitur, sed augetur. Multi enim dum ad furtum aut ad In lib.50.
adulteriũ vadunt,si pedem impegerint signant se,& ta- Homiliarũ.
men de malo opere non reuocant se,& nesciunt miseri Homi.22.
quia includunt in se magis dæmones quàm excludunt. Qui autẽ à se cum dei adiutorio vicia & peccata repellit,& quod bonũ est cogitare simul & implere contenderit, iuste signũ crucis labiis suis apponit, quia talia opera conatur agere quæ signum Christi mereantur accipere:& quia scriptũ est, Regnũ dei non est in sermone,sed in virtute:& iterum, Fides sine operibus mortua 1.Cor.4. Iacobi.2.
est,vt nomen Christianum non ad iudicium sed ad remedium habeamus, conuertamus nos ad opera bona dum in nostra sunt potestate remedia. Et vt hæc deo auxiliante possitis implere, pacem & ipsi habete, & eos qui discordes sunt ad concordiam reuocate: Mendacium fugite, periurium velut mortem perpetuam nolitẽ facere. Ante omnia sicut iam supra dictum est, secundum vires vestras eleemosynam pauperibus exhibete, oblationes quæ in altario cõsecrẽtur offerte. Erubescere debet

A debet homo idoneus si de aliena oblatione cómunicauerit. Qui possunt aut cereolos aut oleum quod in cicindelibus mittatur exhibeāt. Symbolum vel orationē dominicā & ipsi tenete, & filiis vestris ostendite. Nam nescio qua fronte se Christianum dicat, qui paucos versus in symbolo vel in oratione dominica parare dissimulant. Filios quos in baptismo excipitis, scitote vos fideiussores pro ipsis apud deum extitisse. Et ideo tam illos qui de vobis nati sunt, quàm illos quos de fonte excipitis semper castigate atque corrigite, vt caste & iuste & sobrie viuant. Et vosipsi ita agite, vt si vos filij vestri imitari voluerint, non vobiscum in igne ardeant, sed simul vobiscum ad præmia æterna perueniāt. Qui causas audiunt iuste iudicent, nec munera super innocentes accipiant, quia munera excæcant corda sapientium, & immutant verba iustorum, ne forte dum acquirunt pecuniam perdant animam suam. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Vbi lucrum & ibi damnum. Lucrum in arca, damnū in conscientia. Nullus se inebriet, nemo in conuiuio suo cogat alium amplius bibere quàm oportet, ne per ebrietatē & suam & illius animā perdat. Omni die dominico ad Ecclesiam conuenite. Si enim infœlices Iudæi tanta deuotione celebrant sabbatū, vt in eo nulla opera terrena exerceant: quanto magis Christiani in die dominico soli deo vacare & pro animæ suæ salute debent ad Ecclesiam conuenire? Quando ad Ecclesiam conuenitis, pro peccatis vestris orate. Nolite rixas cōmittere, nolite lites & scandala concitare. Qui ad Ecclesiam veniens hæc fecerit, ibi se litigando vulnerat, vbi se orādo sonare potuerat. In Ecclesia stantes nolite verbosari, sed lectiones diuinas patienter audite. Qui enim in Ecclesia verbosari voluerit, & pro se & pro aliis redditurus est rationem, dum verbū dei nec ipse audit nec alios audire permittit. Et decimas de fructibus vestris Ecclesiis reddite. Qui fuit superbus sit humilis, qui erat adulter sit castus, qui solebat furtum facere, vel res alienas inuadere, etiā de propria substantia incipiat pauperibus erogare. Qui fuit inuidus sit beneuolus. Qui fecit iniuriā, cito veniam petat. Cui iniuria facta est, cito dimittat. Quotiés aliqua infirmitas superuenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat accipiat, & inde corpusculum suum vngat, vt illud quod scriptū est impleatur in eo, Infirmatur aliquis, inducat presbyteros & orent super eum vngentes eum oleo, & oratio fidei saluabit infirmū, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Videte fratres, quia qui in infirmitate ad Ecclesiam cucurrerit, & corporis sanitatem recipere, & peccatorū indulgentiam merebitur obtinere. Cum ergo duplicia bona possint in Ecclesia inueniri, quare per præcantatores, per fontes & arbores & diabolica phylacteria, per characteres & aruspices & diuinos vel sortilegos multiplicia sibi mala miseri homines conantur inferre? Sicut iam supra diximus filios & omnes familias vestras admonete fratres semper, vt caste & iuste ac salubriter viuant. Nec solum eos verbis, sed etiam exemplis ad bona opera prouocate. Ante omnia vbicunque fueritis, siue in domo, siue in itinere, siue in conuiuio, siue in consessu, verba turpia & luxuriosa nolite ex ore vestro proferre, sed magis vicinos & proximos vestros iugiter admonete, vt semper quod bonum est & honestum loqui studeant, ne forte detrahendo, male loquēdo & in sanctis festiuitatibus choros ducendo, cantica luxuriosa & turpia proferendo de lingua sua, vnde debuerāt deum laudare, inde sibi vulnera videantur infligere. Isti enim

De Cōse. di. 4. cap. Vos ante omnia

Psal. 14.
Exod. 23.
Eccli. 20.

B

C

Iacobi. 5.

D infœlices & miseri homines qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuūt nec erubescunt: & si Christiani ad Ecclesiam venerint, Pagani de Ecclesia reuertuntur, quia ista cōsuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit. Et iam videte qualis est ille Christianus qui ad Ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorū nō erubescit ex ore proferre. Videte tamen fratres charissimi, si iustum est vt ex ore Christianorū vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum quasi venenū diaboli proferatur? Ante omnia quicquid vultis vobis ab aliis fieri, hoc aliis facite. Quod vobis ab aliis non vultis fieri, nulli alij feceritis. Quam rem si volueritis implere, ab omni peccato potestis vestras animas liberare, quia & qui literas non nouit, istas duas sententias memoriter teneat, & cum dei adiutorio operibus & potest & debet implere. Et licet credam quòd illa infœlix cōsuetudo quæ de Paganorum prophana obseruatione remansit, iam nobis castigantibus & de locis istis fuerit deo inspirante sublata, tamē si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissime castigate vt eos pœniteat rem sacrilegā commisisse. Et si quando luna obscuratur adhuc aliquos clamare cognoscitis, & ipsos admonete denunciantes eis quod graue sibi peccatū faciunt, quando luna quæ deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis à maleficiis sacrilego ausu se defensare possecōfidunt. Et si adhuc videtis aliquos, aut ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & sicut iam dictum est, sortilegos etiam & diuinos vel præcantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres aut herbas vel succos sibi aut suis appēdere, durissime tanta eorum peccata increpantes dicite, quia quicunque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia audiuimus quòd aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium, corā deo & sanctis angelis eius contestamur, quia quicunque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram pœnitentiam tale sacrilegium emēdauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnādi sunt. Isti enim infœlices & miseri, qui in honore Iouis quinta feria opera nō faciunt, non dubito quòd ipsa opera die dominico facere nec erubescūt nec metuant. Et ideo quoscunq; tales esse cognoueritis, durissime castigate. Et si se emēdare noluerint, nec ad colloquium nec ad conuiuium vestrū eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis cædite, vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ suæ salute nō cogitant. Nos enim fratres charissimi cogitantes periculum vestrum paterna vos solicitudine admonemus. Si nos libēter auditis, & nobis facietis gaudiū, & vos fœliciter peruenietis ad regnū. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Tobiæ 4.
Matth. 7.

E

F

In eadem dominica, De Christiano nomine,

Sermo II.

Sermo CCXVI.

GAudeamus fratres charissimi, & deo gratias agamus, quia secundū desideria nostra vos incolumes inuenire meruimus. Et vere fratres iuste & merito pater gaudet quotiés filios suos & corpore sanos, & in dei timore deuotos inuenerit. Et quia tā de vestra quàm de nostra salute duplicatum nobis gaudium nunc pietas diuina concessit, quod ad profectum animarum vestrarū pertinet debemus charitati vestræ suggerere. Oportet fratres charissimi vt vota mentis

G intentione inquirere vel intelligere studeamus quare Christiani sumus, & quare crucē Christi in fronte portamus. Agnoscite & intelligite fratres, quòd non ideo Christiani facti sumus vt de ista tantum vita soliciti simus: sicut enim dicit Apostolus, Si enim in hac vita tātum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. (1.Cor.15.) Qui enim non cogitat nisi de ista tantummodo vita, animalibus & pecoribus similis est. Quid enim quærūt animalia, nisi mādu care, bibere, luxuriari, & dormire? Tales sunt qui plus cogitāt de carne sua quàm de anima, qui plus diligunt gulam ac luxuriā quàm castitatē atq; iusticiā. Scire debetis fratres charissimi, quoniā ideo Christiani facti sumus, vt semper de futuro seculo, & de æterno præmio cogitemus: & plus pro anima quàm pro corpore laboremus, quoniā caro nostra paucis annis erit in mundo, anima autē nostra, si bene agimus, sine fine regnabit in cœlo. Si vero quod deus nō patiatur, si mala opera exerceamus, & plus pro carnis luxuria quàm pro salute animæ laboremus, timeo ne quādo boni Christiani cū angelis accipiuntur in vitā æternā, nos quod absit præcipitemur in gehennā. H Non nobis sufficit fratres quòd Christianū nomen accepimus, si bona opera non fecerimus Christiana. Illi enim prodest quòd Christianus dicitur, qui castitatē diligit, ebrietatē fugit, superbiā detestatur, inuidiam velut venenū diaboli respuit. Ille vere Christianus est qui furtum nō facit, qui falsum testimoniū non dicit, qui nec mentitur nec periurat, qui adulteriū non cōmittit, qui ad Ecclesiā frequentius venit, qui de fructibus suis non gustat nisi prius ex ipsis deo aliquid offerat, qui decimas annis singulis erogādas pauperibus reddit, qui sacerdotibus suis amorē impendit, qui omnes homines sicut seipsum diligit, qui nullum hominē odio habet. Ille vero nō solum Christianus est, sed ipse Christus in illo habitat, qui stateras dolosas & mensuras duplices velut gladium diaboli pertimescit. Ille bonus Christianus est, qui quando ad Ecclesiā venit, & oblationē quæ in altario mittatur exhibet, & pauperibus secundū quòd vires habet argentum porrigit aut buccellam: qui peregrinos in domū suam excipit: qui hospitibus pedes lauat: qui nō solum lites non concitat, sed etiā discordes ad concordiā reuocat: qui maioribus & parentibus ho- I norem & amorē veræ charitatis impendit: qui & ipse caste viuit, & filios vel vicinos suos vt caste & sobrie viuant, & verbis admonet, & exemplis docet. Ille bonus Christianus est, qui quotiès sanctæ solennitates veniūt, vt securius cōmunicet, ante plures dies castitatem cum propria vxore custodit, vt syncera & secura consciētia ad altare domini casto corpore & mundo corde præsumat accedere: Qui symbolum & orationē dominicā memoriter tenet, & filios vel filias suas vt ipsi teneāt fideliter docet. Ecce audistis fratres quales sint Christiani boni. Et ideo quantū possumus cū dei adiutorio laboremus vt nomen Christianum non sit falsum in nobis, nec in nobis Christi sacramenta patiantur iniuriā, sed semper opera Christiana & cogitemus in corde & impleamus in opere. Nā ille Christianus qualis est, qui vix aliquando ad Ecclesiam venit: & quando venerit nō stat vt oret pro peccatis suis, sed vt causas dicat, aut lites & rixas concitet, & si locum inuenerit vsque ad vomitum bibit, & postquam se inebriauerit surgit quasi phreneticus & insanus diabolico more balare & saltare, & incipit verba turpia & amatoria vel luxuriosa cantare. Iste talis non dubitat furtū facere, adulterium non timet admittere, falsum testimonium dicere, maledicere, periurare. Siue viri siue mulieres qui talia opera fa- K ciunt, nō ad remedium, sed ad iudicium Christianum nomen & baptismi sacramenta suscipiunt, & nisi pœnitentiam egerint, in æternum peribunt. Ecce fratres ostendimus vobis quales sint Christiani boni, & quales sint mali. Et ideo quos bonos videtis, imitamini: quos vero malos esse cognoscitis, castigate semper, increpate, corrigite, vt de profectu vestro & de illorum perfectione duplicem mercedem habere possitis. Qui ergo boni sunt, casti, sobrij, humiles & benigni, deo auxiliante perseuerent in operibus suis bonis, Qui vero opera mala faciunt, cito se corrigant antequam illorum animæ de hac luce discedant, quoniam si sine pœnitentia mortui fuerint, non veniunt ad vitam, sed præcipitantur ad mortem. De quā pœna nos pius dominus liberare dignetur, qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

Dominica vndecima, de eo quod scriptum est, Mulierem fortem quis inueniet, &c. Sermo I. *Prouer.31.*

ECclesia catholica fratres charissimi nō solum post aduentū domini & saluatoris nostri prędicata est, sed etiā ab initio mundi multis figuris & sacramētis secretioribus designata. (*Sermo CCXVII.* L) Nam & in sancto Abel Ecclesia catholica fuit, & in Noë, & in Abraham, & in reliquis vsq; ad aduentū domini saluatoris: de ipsa enim ait Salomon, Mulierem fortē quis inueniet? Quod dixit, quis inueniet, difficultatem inueniendi, non impossibilitatem oportet intelligi. Mulier ista fortis, Ecclesia est. Quo modo non est fortis quę ab initio mundi tantis tribulationibus fatigatur, & tamen non vincitur? Mulierem fortē quis inueniet? Quis alius nisi Christus? (*Prouer.31.*) Non autem eam fortem inuenit, sed inueniēdo fortem fecit. Nam vt eam inueniret, nonagintanouem dimisit in mōtibus, & quæsiuit vnam quæ errauerat, & humeris suis impositam ad ouile proprium reuocauit. (*Matth.18.*) Lanam & linū fecit manibus suis. Lanificam & linificam matronam istam sanctus sermo describit. Quæris forte à nobis, quid sit lana, quid linū? Lana carnale aliquid, linum vero spiritale significat, quia in ordine vestimentorum, interiora sunt linea vestimenta, lanea vero exteriora. Lana etiā de cōmixtione animalium nascitur, Linū vero sine carnis voluptate de terra procreatur, ideo castitatis imaginem præferre videtur, M intantum vt sacerdotes veteris testamenti ex præcepto legis, propter castitatis indiciū lineis fœmoralibus vterentur. (*Exod.28.*) Ergo in lana carnale aliquid, in lino vero spiritale significatur. Pro laude etiam ponuntur. Inuenis enim hominem porrigentem manu eleemosynas pauperi, nec tamen de deo ibi cogitantem, sed hominibus placere cupientē, laneam vestem quæ videri potest habet, interiorem lineam non habet. Inuenis alium dicentem tibi, Sufficit mihi conscientia mea, deū colo, deum adoro, quid mihi opus est ad Ecclesiam ire, aut visibiliter Christianis misceri? Lineam vult habere sine tunica. Non nouit neque commendat talia opera mulier ista. Inuenit hæc mulier lanam & linum & fecit vtile. Multi inueniunt, sed non faciunt vtile manibus suis. Cum libēter auditis inuenitis, cū bene viuitis facitis. Brachia sua firmauit in fuso. (*Prouer.31.*) De fuso isto quod dominus dederit dicam, neq; ista lanificia sunt à viris aliena. In fuso lanificium signat, in lanificio bonum opus tanquam castæ mulieris & matronæ impigræ. Diligenter tamē attende in lanificio duo instrumenta, colum & fusum. In colo lana inuoluta, quę filo ducenda transeat in fusum, Quod in colo inuolutum est, adhuc in sinistra & non-

dnm in

A dum in fuso est. Quod in fuso collectum est, iam præteritum est. Opus ergo tuum in fuso sit, non in colo. In colo enim est quod facturus es, & in fuso quod fecisti, Vide ergo si habes aliquid in fuso. Ibi enim firmantur brachia tua, ibi erit fortis constãtia tua, ibi securus deo dices, Da, quia dedi, dimitte quia dimisi. Fac quod feci. Quod pendet in colo ad fusum traiiciendũ est, non autem quod collectum est in fusum, ad colum reuocãdum est. Ergo vide quid agas, vt habeas in fuso, vt brachia tua firmes in fuso, quod te consoletur, quod te cõfirmet, quod tibi det fiduciam deprecandi & sperãdi:
Prouer.31. sequitur, Man⁹ suas aperuit pauperi. Eia fratres exercete lanificium sanctum. Si quis habet plenum cellarium, plenum horreum, omnia ista in colo sunt, transeant in fusum. In sinistra sunt quandiu pauperibus non erogaueris, at vbi cœperis eleemosynam facere, transferũtur ad dexteram, & fit opus vnde vestis fieri possit. Omnes domestici eius vestiti sunt. Nũquid de nuditate seruorum suorũ solicitus erit vir eius habens coniugem talẽ?
B Quis est iste vir, nisi Christus, aut quæ est cõiunx nisi ecclesia? Vestiti sunt quotquot in Christo baptizati sunt. Et boni serui & mali, vestiti sunt. Nõ cessat illa mulier omnes vestire, vt nemo quæratur & dicat, Ideo nõ sum bene operatus, quia nõ sum bene vestitus. Duplicia pallia fecit viro suo. Pallia laudes sunt, fides & confessiones. Laudes deũ, laudas hominẽ. Dupliciter laudas, & simpliciter laudas. Dupliciter, quia homo est & deus. Simpliciter, vt nõ sis fictus. Fotinus à quo hæretici Fotiniani appellantur, quasi simplex palliũ fecit viro suo. Solum enim hominẽ credidit, Christum deum colere noluit. Extitit alter texens viro suo pannosum pallium. Ait enim, Christus deus est tantum, omnino hominis nihil habens, hoc Manichæi dicunt. Fotiniani dicunt, homo tantum est, Manichæi dicũt, deus tantum est. Ecce de quali Ecclesia quàm preciosa vestimenta procedunt. Et propterea de illa scriptũ est, quòd duplicia pallia fecerat viro suo. Duplicia pallia. Confitemur enim
C deũ in homine, & hominẽ in deo. De bysso & purpura vestimenta spiritalia præparauit. De bysso candidã cõfessionem, de purpura gloriosam passionẽ. Byssum, cũ deũ confitemur, agnoscimus. Purpuras in martyribus collaudamus. Nos fratres quibus deus tantum bonum cõferre dignatus est, vt nec de Iudæis, nec de hæreticis nasceremur, sed catholicę Ecclesię filij esse mereremur, quantum possumus deo gratias referamus, qui nobis fidem rectam, & sibi placitam inspirare vel insinuare dignatus est: & totis viribus, quia fides sine operibus nos saluare nõ potest, ad spiritale lanificiũ illud nostros animos præparemus. Iugiter ideo eleemosynas facientes, de colo trahere festinemus ad fusum, & de sinistra transferamus ad dexterã, vt per eleemosynas pauperũ stolam vnusquisque nostrũ præparet in æternum, vt si-
2.Corin.5. cut dicit Apostolus, In cœlesti conuiuio vestiti & non
Matth.22. nudi inueniamur, ne nobis dicatur, Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed magis ab auditu malo liberati, illam fœlicem & desiderabilẽ vocem audire mereamur, Venite benedicti patris mei
Matth.25. percipite regnũ quod præparatum est ab origine mundi, quod ipse præstare dignetur.

In eadem dominica, De verbo dei audiendo, & muliere forti. Sermo II.

Sermo CCXVIII.

Ogo vos fratres charissimi, vt secundum cõsuetudinem fidelium cum silẽtio & quiete ea quæ vobis prædicantur accipiatis. Animus enim noster quando donante deo aliquid potuerit de lectione sanctarum scripturarum concipere, D spiritalem nidũ in cordibus vestris desiderat inuenire. Et ideo velut castissimi turtures diuina verba sancti spiritus feruore in nidum cordis vestri fouere contẽdite, ne permittatis vt in vobis semen verbum dei peccatorum frigore congelescat, Propter illud quod scriptum est, Abũdauit iniquitas, refrigescit charitas. Esto- Matth.24.
te magis sicut dicit Apostolus, Spiritu feruentes. Quo Roma.12.
modo enim colũbæ vel turtures postquam genuerint oua, si illa permiserint refrigerari, perdent fructum illorum: Ita & vos si conceptum verbũ dei per obliuionem refrigerari permittitis, desiderabilem fructum habere nõ potestis. Præstate in vobis nidum sermonibus sanctis, secundum quod scriptũ est, Turtur inuenit sibi Psal.83.
nidum vbi reponat pullos suos. Et quoniã nobis scriptura Salomonis commendat mulierem magnam, habentem magnũ virum, dicens, Mulierem fortem quis inueniet? Ideo de hac secundũ tenorẽ pauca quæ deus dignatur suggerere, auribus vestris cupimus intimare. Mulierem fortẽ quis inueniet? Difficile est inuenire Prouer.31.
eam, & difficile est nescire eã. Nonne ipsa est ciuitas in E
monte quę abscondi non potest? Quare ergo dictũ est, Matth.5.
quis inueniet, cum dici debuerit, quis nõ inueniet? Sed tu ciuitatem in monte positam vides. Vt autem in mõte ponitur, inuenta est. Ipsa est enim ouis illa quæ perie- Matth.18.
rat. Et reuera fratres Ecclesia catholica est, quæ iam illustrata est, quis ergo eam nõ videt? Quãdo latebat quis eam inueniebat? Sicut enim iam dicta est ipsa ciuitas, ita & ouis quã perditã quęsiuit pastor. Ipse pastor mons est, ouis ergo in humeris eius ciuitas est in mõte. Facile est eam videre collocatam in mõte. Quomodo autem eam inuenires cum lateret inter vepres & spinas vtique delictorum suorum? Ibi eam quæsisse magnum, ibi inuenisse mirabile est, hæc ouis difficilis, commendatur inuentio, cum dicitur, Mulierem fortem quis inueniet? id est, Ecclesiam. Quis non videt eam iam à Christo inuentam, iam eminentem, iam conspicuam, iam gloriosam, iam ornatam, iam lucidam, & vt cito explicem toto terrarum orbe diffusam? Mulierem istam Ecclesiam F
qui quæsiuit & inuenit Christus agnoscitur. Et postquã eam inuenit, non solummodo de spinis peccatorũ suorum eripuit, sed etiam lapidibus preciosis ornauit: ideo de ipsa dicitur, Preciosior est lapidibus preciosis. Volo aliud commendare charitati vestræ, quantum capitis, quantum timeo, quantùmque timere debetis de his lapidibus preciosis. Sunt in Ecclesia lapides preciosi & semper fuerunt docti, scilicet abundãtes scientia & eloquentia & omni instructione legis. Preciosi planè isti lapides sunt, de ipsis fuit Cyprianus, de ipsis fuit Ambrosius, & cæteri eorum similes. Ex eorũ numero quidam errauerunt ab ornatu huius mulieris.

In eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Dixit Iesus ad quosdam qui in se confidebant, & cætera, quæ habetur inter sermones de Verbis domini. XXXVI. Luca.18.

Dominica duodecima, de reddendis decimis. Sermo I.

PRopicio Christo fratres charissimi iã prope Sermo
sunt dies in quibus messes colligere debeam⁹, CCXIX.
& ideo gratias agentes deo qui dedit, de offerẽdis, imò reddẽdis decimis cogitemus. Deus enim qui dignatus est totũ dare, decimã à nobis digna- 16.quæ.1.c.
tur repetere, nõ sibi sed nobis sine dubio profuturã. Sic Decimæ.
enim per Prophetã ipse promisit dicẽs, Inferte, inquit, Mala.3.
omnem decimã in horreis meis vt sit cibus in domo mea, & probate me in his dicit dominus. Si non ape-

G ruero vobis cataractas cœli & dedero vobis fructũ vſ-
que in abundantiã. Ecce probauimus quo modo nobis
decimę magis q̃ deo proficiant. O homines ſtulti quid
mali imperat deus vt nõ mereatur audiri? Sic enim di
Exod.22. cit, Primicias areæ tuæ & torcularis tui nõ tardabis of-
16.quæ.1.c. ferre mihi. Si tardius dare peccatũ eſt, quanto peius eſt
Decimæ. non dediſſe? Et iterum dicit, Honora dominum deum
Prouer.3. tuum de tuis iuſtis laboribus, deliba ei de fructibus iu-
ſticiæ tuæ vt repleantur horrea tua fruméto, vino quo-
que torcularia tua redundabunt. Non præſtas hoc gra-
tis, quod cito recipies magno cum fœnore. Quæris for
te cui proficiat quod deus accipiat redditurus? Quæris
iterũ cui proficiat quod pauperibus datur? Si credis, ti-
16.quæ.1.c. bi proficit: ſi dubitas, perdidiſti. Decimæ fratres chariſ-
Decimæ. ſimi tributa ſunt egentium animarum. Redde ergo tri
buta pauperibus, offer libamina ſacerdotibus. Quòd ſi
decimas nõ habes fructuũ terrenorũ, quod habet agri-
cola, quodcunq; te paſcit ingenium, dei eſt, & inde de-
cimas expetit vnde viuis: de malicia, de negocio & de
Vbi ſupra. artificio redde decimas. Aliud enim pro terra depẽdi-
H mus, aliud pro vſura vitę pẽſamus. Redde ergo homo,
quia poſsides, redde quia naſci meruiſti: ſic enim dicit
dominus: Dabũt ſinguli redemptionẽ animarum ſua-
rum, & nõ erunt in eis morbi neque caſus. Ecce habes
in ſcripturis ſanctis cautiones domini tui, per quas tibi
16.quæ.1.c. promiſit, quòd ſi decimas dederis, non ſolum abundã-
Decimæ. tiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem corporis
Prouer.3. conſequeris. Replebuntur, inquit, areæ tuæ fruméto, vi-
no quoq; torcularia tua redundabũt, & nõ erunt in eis
morbi neque caſus. Cum enim decimas dãdo & terre-
na & cœleſtia poſsis munera promereri, quare per aua-
16.quæ.1.c. riciam duplici benedictione te fraudas? Audi ergo in-
Decimæ. denota mortalitas. Noſti, quia dei ſunt cuncta quę per-
cipis, & de ſuo non accommodas rerum omniũ con-
ditori? Non eget dominus deus, nõ præmium poſtulat
ſed honorem, nõ de tuo aliquid exigit quod refundas:
Primicias rerum & decimas dignatur petere, & oegas
auare? Quid faceres ſi nouem partibus ſibi ſumptis, tibi
decimã reliquiſſet? Quod certe iam factũ eſt cum meſ-
ſis tua pluuiarũ benedictione ſubtracta ieiuna defecit,
I & vindemiã tuam aut grando percuſsit, aut pruina de-
coxit, Quid auide ſupputas? Nouem tibi partes retractę
ſunt, quia decimam dare noluiſti. Conſtat quidẽ quod
16.quæ.1.c. ipſe non dederis, ſed tamen deus exigit. Hæc enim eſt
Decimæ. domini iuſtiſsima conſuetudo, vt ſi tu illi decimã non
dederis, tñ ad decimam reuoceris: ſcriptum eſt enim,
hæc dicit dominus, Quia decima agri tui primiciæ ter
ræ vobiſcum ſunt. Vidi autẽ & fallere me exiſtimaſtis,
intus in theſauris veſtris & in domibus veſtris erit di-
reptio. Dabis impio militi, quod non vis dare ſacerdo
Vbi ſupra. ti. Conuertimini quoq; ad me dicit dominus omnipo-
Mala.3. tens, vt aperiam vobis cataractas cœli, & effundam vo-
bis benedictionem meã deſuper, & nõ corrumpã fru-
ctus terræ veſtræ, neq; languebit vitis in agro veſtro, &
beatos vos dicẽt omnes gentes, Benefacere deus ſem-
16.quæ.1.c. per paratus eſt, ſed hominũ malicia prohibetur: quia à
Decimæ. domino deo ſibi dari vult omnia, & nõ vult ei quę poſ
ſidere videtur offerre. Quid ſi diceret deus, Meus eſt ho
mo quem feci, mea eſt terra quam colis, mea ſunt & ſe-
mina quæ ſpargis, mea animalia quæ fatigas, mei ſunt
imbres & pluuiæ, & vẽtorũ flamina mea ſunt, meus eſt
ſolis calor? Et cum omnia mea ſint elementa viuendi,
tu qui manus accommodas, ſolam decimã mereberis.
Sed quia pie nos paſcit omnipotens deus, ampliſsimũ
tribuit munus laboranti mercedem, ſibi tantum deci-
mam vendicans, nobis omnia cõdonauit. Ingrate frau K
dator ac perfide, diuina te voce conuenio. Ecce annus
iam finitus eſt, redde domino pluenti mercedem. Re-
dime te homo dũ viuis, redime te ipſe dum potes: Re-
dime, inquam, te dum precium in manibus habes, re-
dime te, ne dum te mors auara præuenerit, & vitam ſi-
mul & pręmium perdas. Sine cauſa hoc dimittis vxori,
quæ forſitan alterum habebit maritum. Sine cauſa hoc
marito dimittis mulier, quia aliam cupit habere vxorẽ.
Fruſtra parentibus ac propinquis curam tuã iniungis,
nemo te poſt mortem tuam fideliter redimet, quia in
vita tu te redimere noluiſti. Depone iam auariciæ ſarci
nam de ceruicibus tuis, contemne crudeliſsimam do-
minam quæ dum te iugo duriſsimo premit, iugũ Chri
ſti ſuſcipere non permittit. Sicut enim iugum auariciæ
in infernum premere, ita iugum Chriſti in cœlum le-
uare conſueuit. Decimæ enim ex debito requirũtur, & *16.quæ.1.c.*
qui eas dare noluerit, res alienas inuaſit: Et quanti pau- *Decimæ.*
peres in locis vbi ipſe habitat illo decimas non dante,
fame mortui fuerint, tantorum homicidiorũ reus ante
tribunal æterni iudicis apparebit, quia à domino pau- L
peribus delegatam ſuis vſibus reſeruauit. Qui ergo ſibi
aut pręmium comparare, aut peccatorum deſiderat in-
dulgentiam promereri, reddat decimam, & de nouem
partibus ſtudeat eleemoſynam dare pauperibus, ita ta-
men vt quicquid excepto victu mediocri & veſtitu ra-
tionabili ſuperfuerit, nõ luxuriæ reſeruetur, ſed in the-
ſauro cœleſti p eleemoſynã pauperũ reponatur. Quic-
quid enim nobis deus plus quàm opus eſt dederit, non
nobis ſpecialiter dedit, ſed per nos aliis erogandũ trãſ-
miſit: quod ſi non dederimus, res alienas inuaſimus.

In eadem dominica, De eo quod ſcriptum eſt in Pſalmo, *Pſal.49.*
Deus manifeſte veniet &c. Sermo II. *Sermo*

AD exhortandas mẽtes charitatis veſtræ, pau- *CCXX.*
ca de præſenti Pſalmo quæ donat dominus,
gratanter accipite. De domino noſtro Ieſu
Chriſto prophetatũ eſt in iſto Pſalmo, vbi au
diuimus & cãtauimus, Deus manifeſte veniet, deus no- *Pſal.49.*
ſter nõ ſilebit. Ipſe enim domin' Chriſtus, deus noſter,
filius dei, primo aduentu venit occultus: ſecũdo aduẽ-
tu veniet manifeſtus. Quando venit occultus, nõ inno-
tuit niſi ſeruis ſuis. Quãdo veniet manifeſt', innoteſcet M
bonis & malis. Quãdo venit occultus, venit iudicãdus.
Quãdo veniet manifeſtus, veniet iudicaturus. Denique
tunc cum iudicaretur ſiluit, & de ſilẽtio eius Propheta
prædixerat, Sicut ouis ad immolãdũ ductus eſt, & ſicut *Eſaia.53.*
agnus corã tondente, ſic non aperuit os ſuũ. Sed deus
noſter manifeſte veniet, deus noſter & non ſilebit. Non
quomodo ſiluit quando iudicãdus erat, ita ſilebit quã-
do iudicaturus erit. Et nũc nõ ſilet, ſi ſit qui audiat. Sed
dictum eſt, Tunc non ſilebit quãdo vocem eius agno-
ſcent, & qui modo contemnunt. Modo enim quando
dicuntur pręcepta dei, quibuſdam in riſum veniunt. Et
quoniam quod promiſit deus modo non oſtẽditur, &
quod minatur modo nõ videtur, quod pręcipit irride-
tur. Modo enim fœlicitatem quæ dicitur huius mũdi,
habent & mali. Infœlicitatem quæ dicitur mundi hu-
ius, habent & boni. Attendunt homines qui credunt
præſentia & non credunt futura, quoniam iſta bona &
mala præſentis ſeculi promiſcue habẽtur bonis & ma-
li. Si diuitias optant, vident habere diuitias & peſsi-
mos homines & bonos homines. Vident etiam ſi ex-
horrent paupertatem & miſerias huius ſeculi, laborare
in his miſeriis non ſolũ bonos, ſed etiã malos, & dicũt
in corde ſuo, quia res humanas de' nec reſpicit nec re-
git, ſed

A git, sed omnino in intimo quodam mundi huius fundo dimisit nos casibus volui, nec aliquā prouidentiam exhibet nobis, Ac per hoc fit in illis contemptus præcepti, quia non vident manifestationē iudicij. Veruntamen etiam modo debet quisque attendere, quia quādo vult deus respicit & iudicat. Ad horam autem nō differt, quādo vero vult differt. Et vnde hoc? Quia si nunquam in præsenti iudicaret, non esse crederetur: si omnia in præsenti iudicaret, nihil iudicio reseruaret. Ad hoc enim multa seruātur iudicio, & quædam in præsentia iudicantur, vt illi qui differuntur, timeant & conuertantur. Non enim amat deus damnare, sed alleuare. Et ideo patiens est in malos, vt de malis faciat bonos. Sic

Roma.1. enim dicit Apostolus, Quia reuelabitur ira dei super omnem impietatem, & reddet deus vnicuique secundum opera sua, Admonet autem & corripit hominem con-

Roma.2. temnentē & dicit, An diuitias bonitatis & longanimitatis eius contemnis? Quia bonus est in te, quia longanimis est, quia patiens est in te, quia differt te & non aufert te, contemnis, & omnino nullum iudicium dei pu

B tas, ignorans quia patientia dei ad pœnitentiam te ad-

Vbi suprà. ducit? Tu autem secundum duriciam cordis tui thesaurizas tibi irā in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; secundum opera sua. Quicquid ergo homo facit modo in thesaurū mittit, sed nescit quid colliget, quo modo diuites qui in thesaurum terrę mittunt quasi sciunt quid colligunt, sed nesciunt cui colligunt. Quis enim possideat diuitias eorū post mortē ipsorum prorsus ignorāt, & aliquando diuitiæ eorum ad inimicos eorū perueniunt. Et ideo se quisq; fraudat nolens manducare vt ditescat, vt alius de laboribus eius fluat & luxurietur & dissoluatur. Quo modo ergo colligunt quidē scientes, sed cui colligāt nesciunt. Sic contra in thesaurum cœlestem boni quid colligant sciunt, mali quid colligāt nesciunt. Bonus enim ponit in thesauro cœlesti omnia opera misericordiæ quæ fecit circa homines quibus subuenit, & scit quoniam fidelis est custos, qui illi seruat omnia quæ reponit. Et non ea videt, sed de thesauro suo certus est, quia neq; aliquid à fure surripitur, neq; ab hoste inuaditur, neq; ab inimico & improbo & potēte quasi euicto tollitur, sed semper ma

C nebit, quia à domino potentissimo custoditur. Si enim pecunias homines fideli seruo cōmendāt & securi sunt, misericordias suas cōmendant potēti domino & soliciti sunt? Nouerunt ergo, quia quicquid reponunt, totū ibi saluū est, qui fideles sunt, potētiæ domini sui fidem iungunt. Credunt enim quia seruat, & inueniunt quod seruat. Nam & homines qui pecuniā colligunt, nūquid vident arcā ipsam, aut in arca pecuniā semper colligūt & mittunt, aut infodiunt & seruant? Non vident, & tamen quasi conscientia eorū scit, quia ibi est in loco illo vbi posuerūt. Et forte iam fur tulit, & vanus gaudet qui inaniter reseruauit. In thesauro autē cœlesti si quid posuerimus, & de domini custodia securi sumus, & omnino furem nullum patimur, nec damnū aliquod sustinemus. Mali vero & ipsi mittūt, vt in thesauro omnia mala opera sua seruet illis deus. Hoc est quod dixit Apostolus, Thesaurizas tibi iram in die iræ iusti iudicij dei. Sed quoniā seruatur, quicquid mali faciūt & nesciunt.

Psal.49. Vbi venerit deus noster manifestus & non silebit, conuocabit ad se omnes gentes, sicut dicit in Euangelio, & separabit, quosdam ponens ad dexteram, quosdam ad sinistram, & incipit iam tractare thesauros vtrorumq;,

Math.25. quid quisque posuit vt inueniat. Venite benedicti, inquit, patris mei, ad eos qui sunt ad dexteram, percipite regnum quod vobis paratū est ab initio mundi. Regnū D cœlorum, regnū sempiternum, societatē cum angelis, æternā vitam, vbi nullus oritur, neq; moritur, hoc percipite. Quando enim opera vestra in thesaurū mittebatis, regnum cœlorū amabatis. Percipite regnū quod vobis paratū est ab initio mūdi. Etiam ostendit illis thesauros suos, Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & potastis me. Nudus eram, & vestistis me. Hospes fui, & ad- *Vbi suprà.* duxistis me. In carcere fui, & venistis ad me. Aeger fui, & visitastis me. Et respondent illi, Domine, quando te vidimus in his necessitatibus cōstitutum & ministrauimus tibi? Et ille, quādo vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Quia ergo quādo vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis, percipite quod misistis, possidete quod emistis. Mihi enim seruatori ideo credidistis. Deinde conuertet se & ad illos qui sunt à sinistris, & ostēdet illis thesauros suos inanes operis boni, Ite, inquit, in ignē *Math.25.* æternū, qui paratus est diabolo & angelis eius. Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Aut si aliquid inuenistis in thesauro isto, aut aliquid misistis, cogitate & reddetur vobis, Sed nunquā te, inquiunt, ipsi vidimus esurientem. Et ille, Quādo vni ex minimis meis non feci- E stis, nec mihi fecistis. Forte enim ideo mihi nō faciebatis, quia me in terra ambulare nō videbatis. Tam mali estis, vt si videretis sicut Iudæi crucifigeretis. Hodie enim mali homines qui conantur, si fieri posset, non esse Ecclesias vbi illis prædicentur præcepta dei, obnne & ipsum Christum occiderent si in terra viuentē inuenirent? Sed audebunt dicere quasi illi qui nesciat cogitationes hominum, Domine, quando te vidimus esurientē? Et ille, Quādo vni ex minimis meis non fecistis, nec mihi fecistis. Minimos meos, egētes posueram vobis in terrā: ego tanquam caput, dicet, in cœlo sedebā ad dexteram patris, sed membra mea in terra laborabant, mēbra mea in terra egebant: membris meis si daretis, & ad caput peruenisset quod daretis. Et si sciretis quia minimos meos egentes quando vobis in terrā posui, laturarios vobis institui, qui opera vestra in thesaurū meū portarent. Et nihil in eorum manibus posuistis, propterea apud me nihil inuenistis. Tunc ergo nō silebit, sed apparebit: ideo dictū est, Non silebit, Modo autē dicit illud lector de codice, & cōtemnitur. Dicit illud de ore suo F tractator aut disputator Episcopus, & irridetur. Nunquid sic irrideri habet, quādo ab ipso iudice potentissi- *2.Cor.5.* mo dicitur, Vnusquisq; recipiet quod fecit, siue bonum *Ephe.6.* siue malū? Tūc dicturi sunt homines sera & infructuosa pœnitētia, O si possemus iterū viuere, & quod contēpsimus audire & facere. Tunc dicent illi quos ex aduerso *Sapien.5.* cōstituent iniquitates eorū, sicut dicitur in libro sapientiæ, Quid nobis profuit superbia, & diuitiarū iactantia quid contulit nobis? Transierūt omnia sicut vmbra. Videtis quia pœnitebit eos: sed ista pœnitētia cruciabilis, nō sanabilis. Vis habere vtilē pœnitentiā? Modo habe. Si enim modo habueris, corrigeris. Cum correctus fueris, fundetur illic thesaurus tuus vbi colligebātur mala opera tua, & implebitur alius thesaurus, vbi bona opera tua colligātur. Sed forte conuersus ad dominū, statim morieris, opera tua nulla forte inuenientur in illo thesauro. Planè ibi inuenies opera tua, quia scriptū est, Pax in *Lucæ.2.* terra hominibus bonæ voluntatis. Deus nō annotat facultatē, sed coronat voluntatē. Scit quia voluisti & nō potuisti, sic te annotat quasi feceris quod voluisti. Ergo opus est vt conuertaris, ne differendo subito moriaris, & omnino nihil inueniatur quod in pręsenti habeas & in futuro possideas, Conuersi ad dominum, &c. Amen.

G *Dominica tertiadecima, de eo quod scriptũ est, Deponentes mendacium loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, &c.*

Sermo I.

Sermo CCXXI. Ephe.4. Modo fratres charissimi cum diuina lectio legeretur, audiuimus Apostolum dicentẽ, Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo. Nemo ita cogitet cum Christiano loquendam veritatem & cum pagano mendacium. Cum proximo tuo loquere veritatem. Proximus est omnis homo, proximus tuus ille est *Proximus quis.* qui tecum natus est ex Adam & Eua. Omnes proximi sumus ratione natiuitatis, & alter alteri frater. Illa spe cœlestis hæreditatis proximum tuũ debes putare omnem hominẽ etiam antequam sit Christianus. Nun enim nosti qualis futurus sit apud deum aliquando quem rides idolum adorantẽ, conuertetur vt adoret deum, fortassis religiosius quàm tu qui eum pauloante ridebas. Multi qui videntur Christiani, male agẽdo & in malo opere perseuerando ab Ecclesia excludendi sunt. Multi qui foris esse videntur, ita credituri sunt & in bono opere H permansuri, vt in æternum socientur Ecclesiæ. Et ideo nec illi superbiát, nec isti desperẽt, quia quæ futura sunt scire non possumus. Omnem igitur hominẽ Christianum putemus non solum conditione mortalitatis humanæ quia in terra eadem forte deuenimus, sed etiam spe illius hæreditatis, quia nõ scimus quid futurum sit. Qui enim Iudæus est, hæreticus, aut Paganus, forte sicut dictum est, per misericordiã dei conuertetur ad deum, vt inter sanctos primum locum habere mereatur. Ira- *Psal.4.* scimini & nolite peccare. Si propterea irasceris seruo tuo quia peccauit, ne tuipse pecces irasce tibi. Sol non occidat super iracũdiam vestram: intelligitur quidem secundum tempus fratres charissimi, quia etsi ex ipsa humana cõditione & infirmitate mortalitatis quam portamus, surrepat ira Christiano, non debet diu tenere & fieri pridiana. Eiice illam de corde antequam occidat lux ista visibilis, ne te deserat lux inuisibilis: sed & alter melius intelligitur, quia noster sol iustitiæ & veritatis Christus, non iste sol qui adoratur à Paganis & Manichæis, & videtur etiam à peccatoribus, sed ille alius cuius virtute anima humana illustratur, ad quem gaudent I angeli. Non ergo occidat sol iste super iracundiam tuam: id est, non deserat Christus mentem tuam, quia non vult deus habitare cũ iracundia tua. Occideris autem tu ab iracundia tua, quia ira cum inueterauerit fit odium: cum factũ fuerit odium, iam homicida es. Omnis enim qui odit fratrem suum homicida est, sicut di- *1.Ioan.3.* cit Ioannes Apostolus. Item ipse dixit, Omnis qui odit *1.Ioan.2.* fratrem suum in tenebris manet. Non mirum si ille manet in tenebris à quo occidit sol. Ad hoc pertinet forte *Matth.8.* quod audistis etiam in Euangelio, Periclitabatur nauigium in stagno, & dormiebat Iesus. Nauigamus in hac vita quasi per quoddam stagnum, & ventus est, & procellæ non desunt tentationum: vnde hoc fit, nisi quia dormit in te Iesus? Si non in te dormiret, tranquillitatẽ *Iesus quo modo dormire dicat.* haberes intrinsecus. Quid est autem quòd in te dicitur dormire Iesus, nisi quia fides tua quæ est de Iesu, sopita est in corde tuo? Quid facies vt libereris? Excita Iesum & dic, Magister perimus. Euigilabit ille, id est, rediet ad te fides tua, & manebit tecum in æternum. Euigilante Christo si tempestas illa immerserit, nec oppleuerit nauem tuam, iam fides tua imperabit ventis & fluctibus, & non transiet periculum. Fratres sæpe diximus, sæpe dicemus, & quandiu vixerimus dicere debemus, quia Ecclesia temporis huius & paleam habet & frumentum, K nemo quærat expellere totã paleam nisi tempore ventilationis, nemo ante tempus deserat aream, ne dum forte non vult peccatores sustinere, præter aream inuentus prius ab auibus colligatur quàm ingrediatur in horreũ. Quo modo autem fratres dicamus, attẽdite, Grana cũ cœperint triturari inter paleam se non iam tangunt, & quasi non se nouerunt, quia intercedit medio palea. Et quicunq; longius attendit aream, paleam solummodo putat, nisi diligentius intueatur, nisi manum porrigat, nisi spiritu oris, id est, flatu purgante discernat, difficile peruenit ad discretionẽ granorum. Hæc similitudo ad illũ pertinet qui cũ profecerit, putat quòd ipse solus sit bonus. Hæc cogitatio fratres etiã Heliam tentauit cum *3.Reg.19.* dixit, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderũt, *Roma.11.* & ego remãsi solus, & quærunt animam meã. Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerũt genua ante Baal. Noli, inquit, te putare solummodo, adhuc septẽ millia sunt, quid te solummodo putas? Intendat ergo mecum sanctitas vestra & assit misericordia dei. Audite breuiter. Quisquis adhuc malus est, nõ putet neminem bonum L esse. Quisquis bonus est, nõ putet se solũmodo esse. Tenete hoc, Ecce repeto. Videte quia dico, quisquis malus est, interrogans conscientiam suam non arbitretur neminem esse bonum. Quisquis bonus est, non arbitretur se solummodo esse bonũ. Et non timeat bonus immixtionem malorũ, quia veniet tempus vt separentur mali à bonis. Interim sicut dictũ est, qui boni sunt, sustineát malos: qui mali sunt, imitentur bonos. Nec boni in superbiã eriganiur, nec mali periculosa desperatione frangantur. Modo enim qui boni sunt possunt deum offendere, & qui mali sunt si cito se emẽdauerint, possunt dei misericordiam promereri. Cum vero de hac luce discesserimus, nec bonus poterit vnquam malus fieri, nec malus qui est ad bonitatẽ venire. Hæc ergo fratres charissimi salubriter cogitãtes, pro salute animæ nostræ nõ simus surdi ad illud quod nos dominus misericorditer prouocat dicẽs, Nolite tardari conuerti ad dominum, *Ecclẽ.5.* nec differatis de die in diem. Et iterũ, Quærite dominũ *Esaia.55.* deum dum inueniri potest, inuocate eũ dum prope est. Ille enim qui eum dum inueniendi tempus est nõ quæsierit, in æternum inuenire non poterit. Sic ergo cũ dei adiutorio agere studeamus, vt præcepta & mãdata do- M mini nostri magis nobis pariant de sequacitate remedium, quàm de trãsgressione iudiciũ, præstante eodem domino nostro qui cum deo patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de beato Iob, & de eo quod scriptum est in Psalmo, Cantate & exultate & psallite in cithara & voce psalmi, &c. Sermo II. *Psal.97.*

Beatus Iob fratres dilectissimi de quo nobis he- *Sermo CCXXII.* sterna lectio recitata est, tam sanctus fuit vt in illo cõpleretur illud quod in Psalmo spiritus sanctus dixit, Psallite domino in cithara & voce psal- *Psal.97.* mi. Non vocẽ solã sed opera assumite, vt non tantũ cantemus, sed & manibus operemur. Qui cantat & operatur, psallit in psalterio & cithara. Qui psallit in psalterio, diuina de cœlo verba canit. Qui autẽ operatur manib*, humana opera perficit. Extẽde manus & da pauperi, nudũ vesti, hospitio recipe peregrinũ. Sed cum facis, pie & hilariter fac. Recole illi te facere, qui dictur* est, Esuriui *Matth.25.* & dedistis mihi mãducare. Videte qualia organa adiungãtur in similitudinibus. In tubis, inquit, ductilibus. Beatus Iob fratres dilectissimi ita dei spiritu plenus erat, vt

velut

A velut ductilis tuba laudes domini dulciter decātaret.
Psal.97. Sic enim de talibus sonitus est, In tubis ductilib⁹ & in voce tubæ corneæ. Ductiles æreæ sunt tubæ, & tundēdo producuntur. Quando enim producuntur? Quādo malorum hominum persecutionem patimur, si patienter omnia sustinemus, & nunquā contra dispensationem domini murmuramus, vapulādo erimus tubę ductiles ad laudē domini productæ, si cum tribulatione proficimus. Tribulatio tunsio est, profectus productio est. Tuba ductilis erat beatus Iob, quādo à diabolo percussus tātis damnis, orbitate etiam filiorum afflictus, in nullo contra dominū murmurauit. Tunsione illa tantæ tribulationis factus est tuba ductilis. Ergo audiamus
Iob.1. si ipsa tuba bene sonuit. Audi, Dominus dedit domin⁹ abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictū. Videte fratres quo modo & quām diligenter sonuit, quām suauem sonum dedit. Nec hoc solum sufficit, nisi adhuc tundatur. Datus est autem in potestatem satanæ, vt caro percuteretur. Percussus est, cœpit putrescere, ita vt eum scatentes globi vermium exararent. Ipse tamē beatus Iob quamlibet esset iustus,
B non tamen fuit sine peccatis. Neque enim melior erat
1.Ioan.1. sancto Ioanne Euangelista qui ait, Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Per illam enim crudelissimam pœnā minuta peccata purgabantur. Quam rem etiam ipse intelligens, deo gratias referebat, & negligentiarum suarum quasi verissimus iudex non molli linteo, sed testa radebat saniē fluentem.
Iob.2. Ex omnibus tamen bonis suis, sola ei à diabolo mulier reseruatur. Supposita est vxor Eua, quasi ad seductionē. Hoc erat necessarium, vt vxor ei reseruaretur, equidē non ad solacium mariti, sed ad ministerium diaboli. Suggessit mulier blasphemiā, sed Iob non obtemperat
Gene.3. sed recusat. Euam Adam in paradiso non repulit, repulit Iob Euam in sterquilinio. In stercore sedebat Iob cū flueret vermibus atque putresceret, sed melior Iob vulneribus plenus in stercore, quām Adam integer in paradiso. Equidem adhuc vxor sua Eua erat, sed iam ille
Iob.2. Adā non erat. Quid ergo dixit mulier? Blasphema deū & morere. Ecce audiuim⁹ quo modo tūditur tuba ista. Percussit eum diabolus à capite vsq; ad pedes graui vulnere, & putrescens vermibus sedebat in stercore. Audi-
C uimus quemadmodum tunsus est, tubæ huius ductilis vocem dulcē si placet audiamus. Respōdit enim vxo-
Vbi supra. ri, Locuta es, inquit, quasi vna ex insipientibus mulieribus, si bona suscepimus de manu domini, mala quare nō toleremus? O sonum fortē, ô sonum dulcem, quem non dormientem excitet sonus iste? Quem non excitet præsumptio in domino, vt aduersus diabolum securus procedat in prælium, & nō se suis viribus obtecturus, sed dei auxilio protegendus? Ipse enim adiutorium dedit qui eum tentari permisit. Non enim tunderet diabolus de seipso, nihil enim facere poterit, nisi quod dispēsatio diuina permiserit. De illius enim diaboli pœ-
Hier.50. na futura Propheta commemorans ait, Contritus est malleus vniuersæ terræ, Malleū vniuersæ terræ, diabolum voluit intelligi. De ipso malleo in manu domini posito, id est, in potestate dei: tunduntur ductiles tubæ, id est, animæ sanctæ, vt resonēt dei laudes. De isto malleo & iustus tunditur & peccator. Ille vt probetur, ille vt puniatur. Aut certe vt iustus augeatur ī bonis, & peccator corrigatur à malis. Sub isto enim malleo in manu, id est, in potestate domini constituto, tunduntur nō solum humiles, sed & superbi. Sed humiles producuntur, superbi cōminnuntur vt vitrum. Vna eademq;
tunsio bonos producit ad gloriam, malos redigit in fauillam, vt impleatur in eis illud quod scriptum est, Et erit tanquam puluis quem proiicit ventus a facie terrę. De ipso malleo quoties animæ sanctę deo dispēsante vel permittente tunduntur, in nullo murmurāt, in nullo penitus contradicunt, magis humiliter velut ductilis tuba proclamant, Iustus es domine, & iusta iudicia tua, adhuc minus patimur quàm meremur: & hęc quidem dicūt animæ sanctæ. Animæ vero superbæ & peccatis obnoxiæ, quoties aliqua aduersitate pulsantur, rebelles contra dominum murmurare præsumunt dicentes, Deus quid tibi feci? Quare tanta patior mala? Quibus in conscientia respondet diuina iusticia. Bene dicis, ô deus quid tibi feci? Verum est, quia nihil mihi fecisti, sed totum tibi. Si enim aliquid boni fecisses, mihi feceras. Cum vero peccata & crimina commisisti, tibi omnia fecisti, non mihi. Et quia quæcunque seminauerit homo, hæc & metet: nō est iniustum quòd spinas & tribulos peccatorum colligat qui nequiciam seminauit. Nos vero fratres charissimi audiamus Apostolū dicentem, Seminemus quod bonum est ad omnes, maxime ad domesticos fidei, Timeamus ne forte si in carne seminamus, secundum Apostolum de carne metamus corruptionem, sed ipso attestante seminemus in spiritu vt de spiritu metamus vitam æternam, ad quam nos dominus sub sua protectione perducat, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

(Right margin: D — Psal.1. — Psal.118. — Galat.6. — E — Ibidem.)

In eadem dominica, De patientia: Sermo III.
Quære tomo quarto, Folio 242. columna prima,
Item eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Beati oculi qui vident & cætera. quæ habetur inter sermones de verbis domini XXXVII. Et in libro Quinquaginta Homiliarum XXXVIII. Luca.10.

Dominica quartadecima, De beato Iob: Sermo I. Sermo CCXXIIII.

Promptiorem me ad loquēdum vestra sanctitas præmonet, etiam dudum de scripturis insinuata omni cum deuotione dicendi fiduciā tribuit, quem deus gratanter vobis audire mōstrauit. Sic nos vestra sanctitas de Iob dicentē accipiat, vt audire se tanquā rusticum credat. Non fuco sermo-
F nes infectos dicere arbitretur, qui illi⁹ magisterio simpliciter dicere profitetur. Aduersus Iob diabol⁹ pugnā
Iob.1. impetrauit, cuius filios ruina cum extingueret factus post diuitias inops, post familias sol⁹, post numerosam sobolē nullius pater patrimonio naufragus, in corpore edaces pœnas vno robore fidei sustinebat. Diuitiæ in inopiā ceciderūt. Hic noua expergiscitur nuditate, nullus fuit ꝓximus, quia rara est miseris amicicia. Corporis sanitas vulneribus immutatur, gaudium in dolorem conuertitur, nullus artus qui non flagellis valetudinum agitetur. Deniq; sub sterquilinio iacuit præclara iusticia, & cum vulnerata caro probaretur in membris, incolume pectus seruabat interius. Nihil erat à capite vsque ad pedes quod non affligeret pœna. Vndiq; circūuallantibus pœnis stetit, & vnde feruebat diaboli inuidia, inde sumpta est fatigata victoria. In corpore torquebatur, & spiritu probabatur. Vermib⁹ corpus inquietis doloris tolerabat geminatā supplicia, quam fluxæ carnis putredinem pęrdurabat fœcunda calamitas, non noctibus quies, nō diebus requies. Torquebatur, & orabat. Aliud postulabat hostis, aliud precabatur vociferatio confessoris. Dissolutis neruis saniei profluuium

G asperior testa radebat, atrox cruciatus mutabat. Reges non agnoscebat, & confossum corpus in stercore recū bebat. In naufrago corpore incolumis iusticia tutatur, & periclitantibus membris, authori vulnerum pectus seruat. Omnia excepto spiritu occupauerat hostis. Nō fuit qui reciprocum redderet munus mercedibus, delicata matrona in alienis domibus seruit, quæ imperare consueuerat. Vbi post solis occasum diurna supplicia dure trāsigebat, quietē expectabat, & fatigatis matronę digitis, succedentem diem lachrymantibus oculis deducebat. Orbata in mœrore filiorum mulier locatur vt seruiat, nec ad lachrymas vacat. Adhuc matrona iam vidua, vbique mercenaria, nusquam domina, nec sterilis, nec mater vteri sui laniatus defleт, Ecce, inquit, marite quæ pateris: dic aliquid aduersus deum & morere.

Iob.1. Peccauit sola quæ viro misericordiā denegabat, obliuisci vxorem Iob in filiis didicerat, & omnibus membris fluens, solus animus fideliter repugnabat, Bellator mūdi in vno viro torquetur, dum torquet & pœna reuertitur in authorem. Vbi supra. Ecce, inquit dominus, tradam illum tibi, animā illius tantummodo custodi. Secure pu-

H gnat, qui hoste metuente seruatur. Sic hostis furebat vt timeret, infligit dolorē crudelitas, & deficit in suis viribus. Pœna fugata reuertitur sanitas, & cicatricibus fœlicior reddit medicina. Celerius curat dominus quàm vulnerat inimicus. In gaudia gemitus migrauere, & in fossis vulnerum numerabantur monumenta victoriæ. Propter Iob regina, propter quē & mercenaria. Duplici regreditur fœnore, vt amissa possent duplo recipere.

In eadem dominica, de beato Iob: Sermo II.

Sermo CCXXV. IN lectione quæ nobis lecta est fratres charissimi, audiuimus quòd gloriosissimus dei athleta contra hostem callidissimum admirabiliter præliatus sit, & secūdum quod Apostolus

1.Cor.4. ait, Spectaculum deo & angelis eius & hominibus dignum non sine ingenti admiratione audire, & quodā modo oculis fidei videre meruimus, Vidimus beatum Iob non solum contra fœlicitatem mundi, sed etiam cōtra paupertatem & asperrimos dolores, & contra filiorum orbitatem fortiter & fœliciter dimicātem. Qui cum esset diues, nullum contemptum habuit. Cum penuriam pateretur, neminem blasphemauit, nec contra

I dei dispensationem murmurare præsumpsit, sed locu-

Iob.31. ples dicebat, Domus mea omnibus viatoribus patuit, & de velleribus ouium mearum calefacti sunt humeri infirmorum. Postea vero cum paupertate premeretur, in

Iob.1. angustiis loquebatur, Dominus dedit domin^9 abstulit, sicut domino placuit ita factū est. Et fortiter colluctatus est diabolus, sed athletam dei superare non potuit. Immanes suscitauit fluctus, & firmissimam petram cōmouere nō valuit. Machinationes suas adhibuit, & turrim validissimam nō prostrauit. Arborem concussit, & decutere poma non valuit. Et ramos quidē confregit, sed radici nihil nocuit. Parietem perforauit, sed thesaurum auferre nō potuit. Thesaurum autem dico nō auri & argenti, sed fidem iusti. Hūc enim eius thesaurum diabolus diripere festinabat, quando eum omni facultate nudatū plaga itolerabili cruciabat. Vidisti augmētari fluctus, vidisti petram firmissimam, vidisti turrim inexpugnabilem, vidisti deū glorificatū & diabolū cōfractum, & quali nomine hunc iustū appellem, ignoro. Athletam eū vocem? Sed præcellit tantarum copia coronarum. Petram eum dicam? Sed firmiorem video. Militem appellabo? Sed robustiorem cerno cōstantia. Turrim eum nominabo? Sed eminet sapientia. Arborem eum dicā? Sed decorosior inuenitur. Fructū illum K appellem? Sed preciosior demonstratur. Thesaurum eum nominabo? Sed copiosior esse dinoscitur. Et quali vocabulo appellem sanctū illum non inuenio. Audiāt hæc diuites, audiāt hæc pauperes quemadmodum hic beatus vir in diuitiis suis & fœlicitate benignus dispēsator extitit diuitiarum, & in tētatione paupertatis patienter & fortiter tolerauit. Vides igitur nō esse impossibile diuitem esse in operibus bonis, & pauperē per patientiam egestatis posse esse beatum. Nolo mihi dicas, quia paupertatem timeo. Paupertatem times, & peccatum non metuis? Nolo timeas paupertatem, sed iniquitatem time, quæ mater est tormētorum. Dominus à te stipendium postulat, & dare ei non vis. Cum enim audis eum dicentem, Quamdiu fecistis vni ex minimis Matt.25. istis, vtique si tribuas pauperi Christo fœneras. Si contrahis à paupere manum tuā, quo modo & qua fiducia in illa die & tu à domino misericordiam postulabis? Nōnne arguet te dicens, Vidisti me nudum & nō operuisti, esurientē & non pauisti? Quid tu ad hæc responderis, & quam veniam deprecaberis? Nōnne conscientia tua reum te faciet & obmutesces? Et tu quidem mul L tis & preciosis vel exquisitis deliciis interdum vsque ad crapulam satiaris, & pauperi vnde esuriem repellat vel cibum simplicem dissimulas erogare. Vestibus etiā nimiū preciosis indutus incedis, & pauperi nudo nec vilissimum tribuis vestimentum. Domum tuam in omni pompa componere vel ornare contendis, forsitan nec in angulo eius peregrinum vel pauperem recipis. Sed qui talis est, cum ei irreuocabilis aduenerit finis, si pœnitentia nō subuenerit, perget ad inferos nudus bonis operibus, remanēte domo cum omni ornatu suo in testimonium auariciæ suæ. Vnusquisque enim prætereūtium dicet, Hæc domus illius fuit raptoris, prædonis, auari. Quantas viduas afflixit, quantos orphanos denudauit, quantos miseros fecit, vt hanc domum tantis expēsis de iniquitate quæsitis regeret. Sed dicit aliquis, Nobilis sum & in honore cōstitutus. Nobilitatem nemo reprehendit, de istis dignitatibus nemo disputat, quæ à deo bene hominibus conceduntur. Diuites ergo in honoribus constitutos si iuste & caste & misericorditer vixerint, reprehendere nemo debet. Illi vero dolendi sunt & lugendi, qui inflati superbia dignitatum, M putant se immortales cum ipsa dignitate futuros, & non considerant cōditionem suam, quia de terra sunt Gene.3. & in puluerem redigentur, & pro parua læticia vitę huius si tamen læticia vel vita dicenda est, perpetua sustinebunt tormenta. Attendis pauperem & despicis, & non recogitas quoniā homo est sicut & tu. Homo chara & amica possessio dei, homo cuius causa firmatum est cœlum, & extēsum est mare, fundata est terra, propter quē sol oritur & occumbit, luna crescit & deficit, astra micantia surgunt. Tūnc ergo contemnis hominē pauperem propter quem deus talia & tanta constituit? Ad extremum vt adhuc amplius dicam, propter quem dei filius humanam carnem assumpsit, opprobria & flagella sustinuit, crucem pertulit & flagelli amaritudinē Matt.27. sensit, mortem gustauit, ad inferna descendit, & eos qui à diabolo detinebantur obnoxii, sanguinis sui precio liberauit. Ecce quāta & qualia humano generi pietas diuina cōcessit. Videte ergo si iustum est vt à nobis pauper quisq; despiciatur, cui tot beneficia pietas diuina largitur? Amemus ergo fratres charissimi & nō despiciamus pauperes vel peregrinos, ne nos ille despiciat qui propter nos pauper factus est cū esset diues. Considerate

A derate fratres & diligenter attendite, quia ab initio nul-
1.Cor.1. lum pauperē despicere voluit deus. Nam sicut in scri-
pturis diuinis frequenter & diligenter audistis, vt super-
biam & vanitatem mundi reprimeret deus, non elegit
rhetores, non eloquētes, non consules, non diuites, non
potentes, quibus verbi sui secreta committeret: sed aut
1.Reg.16. opiliones, sicut patriarchas & beatum Dauid, aut pisca-
Matth.4. tores, sicut beatum Petrum vel reliquos Apostolos, vt
1.Corin.1. per infirma destrueret fortia, & per humilia excelsa &
superba deiiceret. Amemus ergo pauperes, vt cum illo
Matth.11. partē habere possimus qui dixit, Discite à me quia mi-
tis sum & humilis corde. Nam quia genus humanū per
superbiam mortale vulnus acceperat, Christus medica-
mentum humilitatis exhibuit. Noli ergo despicere hu-
[illegible] pauperem, qui cum sibi pauper sit, facere te diui-
te[illegible] potest. Qui enim diuites sunt, imitētur beatum Iob
humiliter largas eleemosynas facientem. Non extollan-
tur in prosperis, & si sinistrum aliquid domino permit-
tente pertulerint, non deprimātur aduersis, & in nul-
lo contra dei iudicia murmurantes, sed humili & pia
Iob.1. conscientia cum beato Iob dicant, Dominus dedit do-
minus abstulit, sicut domino placuit ita factū est, sit no-
B men domini benedictū, cui est honor & imperiū cum
patre & spiritu sancto, in cūcta secula seculorū, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in
Luca.17. *Euangelio secundum Lucam, Et factum est dum iret Iesus in Hierusalem transibat per mediam Samariam & caetera. quae sumpta est ex libro secundo de quaestionibus Euangeliorum, capite quarto. Et ex sermonibus factis ad fratres in eremo: XXXII.*

Dominica quintadecima, de beato Tobia:
Sermo I.

Sermo CCXXVI. Beatus Tobias qui panem suum nouerat frangere esurienti, mercedem celerem mercenario præparat laboranti. Patiēter lectione percepta quæ nuper est recitata, admirabamur patris filiiq; tractatum, quemadmodum angelus monet, quem æstimabāt terrenum sub cœlesti gloria mercenarium. Ad hoc enim cæcitatis incurrit exitium, vt angelum susciperet
Tobiæ.12. medicum, qui diuinis facibus incēsus sic anhelauit, Honesta est oratio cum ieiunio & eleemosyna. Oratio iu-
C sti, clauis est cœli. Ascendit precatio, & descēdit dei miseratio. Licet alta sit terra, altū cœlum, audit tamen deus hominis linguam, si mundā habeat cōscientiam. Cum sensibus loquitur, si sit solus noster gemitus. Sufficit auribus imber oculorum, fletus citius audit quàm voces. Oratio inuidi solet de auribus propulsari. Erat patris & filij anima vna, dum esset proprietas membrorum, erat
Tobiæ.12. illis singularis germanitas animorum. Filij, inquit, dimittamus istum hominē adiicientes, ad mercedem placitam, quia nobis multa opere suo contulit bona. Et filius relato tractatu alloquitur patrem, Pater, nunquid nam isti tam benedicto operario merces tātum placita debet pensari, cuius bonus ducatus non potest æstimari? Parum illi honoris reddemus, si eius meritis mēsuram figamus. Nunquid ipse id tantum exhibuit quod placuit? Hoc placuerat, vt mihi reginnem & virum cui argentum commēdasti demonstraret. Primo iter quasi cœleste carpens, & mihi & tibi parauit necessarium de pisce collyrium, Me deduxit, argentum recepit, Saram mihi vxorem desponsauit. Mercede placita tantum est dignus, qui mihi tāquam cœlestis extitit paranymphus, & quod plus est bone pater oculorum tuorum maculas albugine detracta curauit, & totam domū nostram il- D
luminatis oculorum tuorum lāpadibus illustrauit? Clarius modo video, quia te videntem aspicio. Nonne iste optime pater dignus est media substantia? Iste talis ductor atque prouisor, medicus atque custos, vt dixi, mediæ substantiæ quam ipse mecum pertulit accipiat portionem, qui mihi ducatu suo tantam præbuit pietatem.
Placet bono patri sapiētis filij responsio. Rogare cœpit Vbi suprà.
mercenarium, vt mercedis suæ sumat effectum. Frater, inquit, accipe quod tuum est, & tunc vade saluus. Recipe mercedē tuam, quia præbuisti mihi & filio meo bonam misericordiam. Tolle vt dixi mediam substātiam quam cū meo filio reportasti, nam gratia quam tibi debemus non potest ponderari. Cōtinuo angelus gaudet de cogitata mercede, qui missus fuerat gratis facere pietatē. Tobis, inquit, vel Tobia quid de mea mercede satis superflue cogitatis? Habete quod vobis donauit pater ille cœlestis, Ego minister sum curationis, ille est author sanitatis. Nescitis cuius mercenarij ope perfrui meruistis. Defunctos captiuitatis sepelire non timuistis. Tobis, ascenderūt ad dominum opera tua, quia relicto prandio reddidisti mortuum sepulturæ. Ego domino E
medullata inculi sacrificia pro venerabili sepultura, ego directus sum operarius fori cœlestis. Mortuū sepelistis, & mortis aculeum non timuistis. Ipse sepultus pro vobis voce tacita proclamauit. Probationis fuerat cæcitas oculorum, vnde patientia tua clarius meruisset de cœlestibus ornamenti. Ego sum Raphaël, vnus ex septem angelis qui assistimus ante claritatem dei. Nō indigeo fructu humanæ mercedis, diuitem me facit cōuersatio maiestatis. Diues est ille qui me misit, gratis iussit impēdi, qui gratis ipse cōcessit. Nec ipsum honorem gratiarum mihi deputetis, quia nihil meis viribus percepistis,
Deum benedicite & illi cōfitemini, & ipsum glorificate, quia vobiscum fecit bona. Subito patefacto mysterij cœlestis honore, voce Raphaëlis angeli attoniti, Tobis & Tobias collapsi in terram proruerunt, vocem tremulam penitus occultarunt, quia vocem insolitam audierunt. Quid meruistis pater Tobis filiusq; Tobia? Mercenarium habere cœlestem, & tanquam operarium locare terrestrē? Cælauit vobis angelus nomē, Azarias sum, inquit, Ananiæ magni filius, & non dixit, Ego sum Raphaël angelus. Cælauit in primo nomine dignitatē, ne faceret locatori terrorem. Si enim diceret, Ego sum angelus, non esset Tobię mercenarius. Seruata est dignitas nominis, vt postremo magnitudo claresceret dignitatis. Videte charissimi quantū sit eleemosynæ meritum.
Angelū meruit habere operarium, Videtis quantū proficit mortuos sepelire, vt oblatio eius per angelum Raphaëlem ad cœlestē ascenderet maiestatē. Videtis quia eleemosyna à morte liberat, & ipsa purgat peccata. Facit purgationem oculorum, liberat à tenebris peccatorum. Tobis via sua deducitur, Sara tot viris contristata per angelum matrimonio copulatur.

Tobiæ.12.

Tobiæ.5.

F

Tobiæ.12.

In eadem dominica, De faciendis eleemosynis:
Sermo II.

Faciendis eleemosynis fratres charissimi, chāritatem vestram admonui, & consilium dare præsumpsi. Et licet apud plures deo inspirante profecerit admonitio nostra, timeo tamen ne sint aliqui qui aut minus faciāt quàm possint, aut nec forte faciant. Sed dicit aliquis, Pauper sum, ideo eleemosynam dare non possum. Vt nullus se pauper excusare posset, dominus & saluator noster p calice aquæ frigidæ mer- Matth.10.
cedem Sermo CCXXVII.

G cedem se redditurum esse promisit. Dicis ergo, Pauper sum. Si nihil amplius habes in substantia tua quàm tibi aut in victu aut vestitu rationabili aut mediocri sufficiat, sola tibi potest bona volūtas sufficere. Sed rogo te, diligenter cōsciētiā tuam interroga, ne forte aliquotiēs per ebrietatem perdas quod per eleemosynam dare potueras, ne forte per gulā studeas in terra consumere, quod per eleemosynam debueras in cœlum recōdere. Ne forte delicias præparando, ornamenta ad luxuriam comparando, non habeas quod pro remedio animæ tuæ posśis pauperibus erogare. Et cum preciosæ vestes nostræ à tineis soleant deuorari, pauperes nec vilia vestimenta merētur accipere. Si ergo ista omnia impedimenta non aggrauant animā nostram, & hoc solum habemus quod nobis vel nostris sufficere posśit, nō apparebimus rei si eleemosynam pauperibus non erogamus. Si vero vt iam dictū est, frequēter luxuria deuorat quod misericordia in cœlo thesaurizare poterat, corrigamur dum tempus est, & quod hucusque aut non fecimus, aut forte minus quàm oportuit fecimus, implere totis viribus studeam⁹. Et ideo ô anima Christiana quæ

H mecum audis & legis, adiuua te cōsilio sanctiśsimi Danielis. Sic enim ait, Consilium meum accipe, & peccata tua eleemosynis redime. Quod consilium si nō libēter audieris, ad cœlum sine causa pulsabis. O anima quę intra carneos & fragiles parietes habitas, vigila, ora, pete, quære, pulsa. Vigila, inquā, petendo, ora quærendo, pulsa operando. Vigilanti tibi & petenti respondet dominus, Ecce assum. Si trāsieris per ignem tecum est dominus tuus, & flamma nō ardebit in te: quia sicut aqua extinguit ignem, sic extinguit eleemosyna peccatū. Si ergo aperueris pauperib⁹ manus tuas, Christus tibi aperiet ianuas suas vt paradisi possessor introeas. Si forte putas quòd finis mundi tardius veniat, vel tuum cōsidera finem. Ecce paulatim deficit mundus, subtrahuntur omnia bona quæ fuerāt, & accedunt mala quæ non erant. Quotidie quod prædixit dei sermo completur, & nec sic homo mutatur. Accipe ergo cōsilium dum in manibus tuis habes precium tuū. Dona tibi de tuo dum tuum est, quia fragile est quod tenes, & cæterorū est quod attendis. Considera quale pro te precium dederit dominus tuus, sanguinem fudit. Charum te habuit, quem tam caro precio comparauit. Diuitis purpurati fuge frater

I exemplum, cuius canes pauper Lazarus suis vulneribus pauit, & micas cadentes de mensa diuitis non accepit. Sed post non longum temporis interuallū mutatę sunt vices. Pauper beatitudinem emit mendicitate, & diues supplicium facultate. Ille in Abrahæ gremio ab angelis eleuatur, diues vero ad inferni pfunda perducitur. De quo loco vidit diues pauperem, immo iam pauper diuitem. Desiderat guttam, qui negauerat micam. Hęc ergo cogitēt diuites qui facultatibus suis se redimere nolunt, ne similia patiantur. Diues fuit ille de quo nūc loquimur. Sunt & hic diuites ad quos nunc loquimur. Vnius sunt nominis, caueant ne sint vnius cōditionis. Ergo inter diuitem purpuratum, & Lazarū vlcerosum mutatę sunt vices. Diues perdidit quod habebat, pauper cœpit esse quod nō erat. Diues ille in seculo apothecas plenas reliquerat, & in inferno guttam ardens petebat, & impetrare non poterat. Attendite fratres. Totum diuitis corpus flammis gehennæ consumitur, & sola lingua amplius cruciatur. Ideo sine dubio in lingua maiorem sentit ardorē, quia per eam superbe loquendo contempserat pauperem. Ipsa enim lingua quę noluerat dicere vt eleemosyna pauperi donaretur, grauius gehennæ flāmis exuritur. Clamauit enim & dixit, Pater Abraham mitte Lazarum vt intingat digitum suum & refrigeret linguā meam. O diues qua fronte quæris guttam, qui noluisti porrigere micam? Iuste nunc exigeres si dedisses. O mundi bona, apud inferos mala. Accesserūt ad seruitium diuitis ignes, & ad obsequium sæui tortores. Patitur duros tartarorum ministros. Torquetur & clamat, O iuste & integer iudex, vel secundū peccata mea compensentur supplicia ista, vel contra spacia annorum meorum quibus habui bona, mala recipiam, aut certe in duplum vel quadruplum. Cur per tot milia annorū me teneri iubes in flamma? Peccatorū meorum sum nexibus alligatus ne fugiam. Per momenta compungor vt doleam. Sæuit in me ignis & non parcit, cruciat, & reseruat, nec totū est quod punit, cui sæuū est quod ignoscit. Post illas lamentabiles voces, potuit ei sine dubio responderi, Quid faciam tibi? Eleemosynas non fecisti, quæ peccatorū tuorum pœnas extinguerent. Clamauit tibi scriptura & non audisti, Propheta non tacuit, Apostolus prædicauit, Euangelium tonuit. Annunciatum est supplicium impiorum, iustorū præmium est repromissum. Tu vmbras & nebulas seculi huius tenere te credens, diuina præcepta velut inanes fabulas respuisti.

L Interueniant pro te pauperes, & quicquid petieris dono. Sed iusto iudicio vicem tibi reddo, Quia iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Non tibi poterit præstare iusticia mea, nisi quod merentur opera tua. Sic causa mortuus in potestate aliena positus clamas, qui eo tempore quo potuisti cum me videres in paupere cæcus eras. Fratres mei manu dei formati, magno mecum precio comparati, audite cōsilium domini dei nostri, implete desiderium pontificis vestri, vt cum ipso accipiatis hæreditatē in regno patris vestri. Ex seruo factus es amicus. Contemne quod natus es, fac tibi vicem cum Christo. Quare non accipiat partem de substantia tua, qui tibi præmia præparauit æterna? Quare non accipiat vel decimum, qui cōtulit totum? Contra terrenū patrimonium deus offert cœlum. Sic enim ait, Venite benedicti percipite regnum, quia esuriui & dedistis mihi manducare. Tunc vos si modo eleemosynas largiter fideliterque facitis, fœliciter dicere poteritis, Domine quando te vidimus esurientem, & ministrauimus tibi? Quid est hoc fratres? Conuenit fidelis debitor, & creditores excusant? Tunc vobis responde-

M bit pater, dominus & amicus, cum quo fecistis cœleste commercium, Quàm diu fecisti vni ex minimis meis, mihi fecistis. Nōne ego quæ accipit terrena, accepi? Cœlestia reddam, dabo æternum præmium, & ad partem dexteram regnum. Non quia nō peccastis, sed quia peccata vestra eleemosynis redemisti. Rogo vos fratres vt ista recipiantur in animis vestris, & ita proficiat peregrinis, vt ante tribunal æterni iudicis, & mihi pro benigna admonitione venia, & vobis pro eleemosynarum largitate æterna gloria tribuatur, præstāte domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Nemo potest duobus dominis seruire & cætera. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, capite XV.

Dominica sextadecima, de Iudich: Sermo I.

On sufficit mortalis eloquentia iustorum omnium orationes eximias atque triumphos gratuidásque referre virtutes, quas omni potens deus

Marginal notes: Dan. 4. — Matth. 7. — Esaie. 43. — Luca. 16. — Iacobi. 2. — Matth. 25. — Matth. 6. — Sermo CCXXVIII

A deus dedit eis quibus solet conferre victoriam, qui vi-
ros ac fœminas vigere permisit, qui & flammam cami-
ni refrigerio dispersit, & insidiosos exercit⁹ capite sub-
Iudith. 2. lato nudauit. Nã cum Holofernes ille filiorum Israël,
immo sui capitis inimicus exterarum gentium sibi ius
vendicaret atque obsidione, armis, ignibus quoque pu-
gnaret, nec non & multarum gentium campos canis
messibus oneratos in cinerem pascente flamma cõuer-
teret, Iudith sanctissima cuius precibus patuit cœlum,
orationis arte arma victricia fabricauit, quibus aduer-
sa confligeret, & pauescẽtes viros fœmina vindicaret.
Iudith. 7. Squalebat ciuitas obsidione barbaræ feritatis, Ita enim
vniuersa languebant vt in manibus hostium iam tradi
commodius iudicarent, quàm perniciosę famis popu-
Iudith. 10. latione vexari. Ecce Iudith post precem & saccũ, post
cinerem ad cultus puellares redit, spes omnium popu-
lorũ procedit, solicitos populos redditura securos sua
sapientia consolatur, quę promittens victoriam quam
omnis natio miraretur, portam sibi paululum remotis
obicibus postulat aperiri. Prodiit secura vnius puellæ
comitatu cõtenta, & hostium securis gressibus prope-
B rauit in castra. Intra muros solicita fuit, secura fuit dum
ad timenda peruenit. In qua fœmina insidiosę pulchri-
tudinis nouitatem hostilis exercitus vehementer expa-
uit, vt in eius obsequio vires amitterent, arma proiice-
rent, & colla curuarent. Deducitur ad prætorium sub-
iectis ordinibus fraus Holofernis, & lugentis victoria
ciuitatis, Quam cũ videret Holofernes solutus est sen-
sibus animam cũ capite perditurus. Iacuit enim dede-
cus iuuenum mulieris vultu captiuus, licuit mulieri ex-
armare iuuenes, & debellare victores, solicitam defen-
dere ciuitatem, & barbarum subuertere bellatorẽ. De-
cepit syncera corruptum, fefellit casta pollutum, pudi-
ca perimit adulterũ, sobria iugulat ebriosum. Illa enim
tam barbaros animos insidiosi sui vultus fraude confu
derat, vt eum ligaret multarum arte fabularum, vt red-
deret inter exercitus victum, & inter arma captiuum.
Iudith. 12. Paratur cõuiuiam regi, Iudith interesse iubetur. Illa cõ-
sentit vt vincat, accedit ad cõuiuium, nihil de cibis aut
de poculis hostiũ gustatura, quæ suis vtensilibus voluit
esse contenta. Quamuis ille bellator armorum tam ca-
stissimæ fœminæ male sanus attenderet vultum, illa ta-
C men quare venerat de eius capite cogitabat, quo subla-
to defectis ciuibus subueniret, & multa capita tueretur,
Iudith. 13. defenderet, vindicaret. At vbi conuiuij sagina fines ex-
cessit, & grauis calicibus somnus successit, videns Iu-
dith inimici corporis inclinatas ebrietate ceruices, sur-
gens ipsius cruentum arripuit collum, comam quoque
barbari capitis manu occupauit, domine, inquit, con-
firma brachium meum. Et percussit tertio in collo eius,
& amputauit caput eius. Exiẽs foras, tradidit puellæ ca-
put Holofernis, & misit illud in peram. Et post pusillũ
exiuit foras quasi ad orationem secundum consuetudi
nem, Ecce castitas. Orationis fauore castitas pudorem
proprium seruauit intactum & quietum, decepitq; alie-
Iudith. 14. num. Iacet inclusum cadauer, & iã foris est caput. Cum
palmifera castitate Iudith ad ciues solicite festinat, nec
prohibetur regressu, cui quasi ad orationẽ anteire fue-
rat concessum. Iam recipit attonita ciuitas tantę victri-
cis reditus triumphales, iam luctus cõuertuntur in gau
dium, iam portæ plenissima securitate panduntur, iam
pendet muris victoribus caput. Omnis erat in ciuitate
victoria, & in hostilibus castris tremor erat & fuga. Iu-
dith in ciuitate cum securis secura. Vbi enim assiduis
pulsatur orationibus cœlum, potentia semper calcatur
armorum. Ecce gloriosæ fœminæ castitatem seruauit D
oratio, & hostem seruare non potuit multitudo. Lugẽ-
tem ciuitatem vna fœmina valuit vindicare, & tantus
exercitus regem non potuit custodire.

In eadem dominica, de Iudith: Sermo II.

Votiensçunque bellicus rumor terribili fama *Sermo*
crebrescit, aut horrisono tubarum clangore, *CCXXIX.*
vel raucisono æris cantu increpuerit letiferũ
murmur, fœminis ac debilibus formidolosa
imago mortis occurrit, intrepida virorum fortium pe
ctora solent laudis amore flagrare, atque bellica sorte
vbi funesto imbre densati præliantes mortifera obum-
bratione texerint partes cõsertas sub stridulo telorum
cursu, euentu iam errantes letifero, præcipiti ardore
triumphales propinquant ad palmas, Iudith bellator
animus alienum pectus obsedit. Illa abiecta formidine
fœminarum, victoriam in periculis quærens, nec mor-
tem in periculis timuit, nec ambiguitatem formidauit.
Cum igitur Bethuliæ mœnia Holofernes hostili obsi- *Iudith. 7.*
dione calcaret, & auertens tractus aquarum, prima in-
diceret certamina siccitatem, Iudith flens sui coniugis
fœdera acerbo dissidio rupta lugubri lamẽtatione ser- E
uabat. Quæ vt reperit captiuãdæ ciuitatis inducias po-
stulatas, mox ei priuatum dolorem congeminauit ciui-
tatis communis dolor. Quæ exorata cõsurgens abluit *Iudith. 10.*
aqua corpus suum imponens sibi ornamentum, pendu
las aureas diuitias suspendit, & manibus lapillatos cir-
culos splendentes induxit, fluentes sinus purpureæ ve-
stis gemmato collegit pectore, casto vultu prius dimi-
catura quàm ferro. Moniliũ tela pudori semper aduer-
sa hostem ferire didicerunt. Gentis suę vindex sumpsit
ornamentorũ arma, non de bello nuptias subitura, sed
de ciuitate bellatrix procedit spõsa, Nec fuit leuitas or-
natus, qui ad homicidium tanti capitis aptabatur. Per-
git diuino spiritu ducta, & singularis ancillę solatio cõ
tenta. Species custodit quę blanditur, & ne violẽter pu
dicicia custodita lædatur, Holofernẽ alloquitur, vt de-
siderium inane cõcipiatur, Ego, inquit, ancilla tua, mi- *Iudith. 11.*
sit me dominus deus facere rem in qua mirabitur om-
nis qui audierit eam, quoniã ancilla tua deum cœli ob-
seruo, & nunc ibo per noctem & orabo ad dominum
cœli, & nunciabit mihi quando faciet hęc, & ducam te
per mediam Iudæam, & ponam sedem tuam in media F
ciuitate, & canis non mutiet lingua sua contra te, quo-
niam hæc mihi ostensa sunt à domino. Non decuit pu
dicam mentiri, non intelligentibus dixit, perfecit acti-
bus quod promisit. Dũ regi alto sermone imaginariis
verbis blãditur, bellator animus lasciuia soluitur, in a-
more armorum torpent vires innumerabiles militum,
luxu regifico nuptiarum pompa nullo nubẽte cõstrui-
tur, cuncti ebrietate soluuntur, Non delicata matrona
pugnauit, sed sopor tibi quẽ ferias præparauit. Cõstru-
cto thalamo concitatur ad ducem pronũ amore, victũ *Iudith. 13.*
somno, elisum virum in strato, bellatoris crines impli-
cuit pulchritudine digitorum, post teneritudinem fusi,
ebeni capulum quærit, Mucro matronam non terruit,
sed armauit, quæ ita pugnauit. Coruscus ensis caput ab-
stulit hosti, persoluitur, in patriis mœnibus victoria su-
spenditur. Armis stupentibus cunei densantur, præpo-
stero ordine triumphant. Sequitur bellum, vino fusi, so
luti somno, in certamen nec clamore prouocante cõ-
surgunt, teguntur armis coruscantibus montes. Quid
alienigena fremis? Quid bella componis? Quid aciem
paras habens quem in cubiculo quæras? Omnem variũ
furoris impetum retine, tantum vobis reliquimus du-
cem,

G cem,agnoſcendam partem habemus in porta penden-
tem. Tantam animus de deo ſuſcepit largitatem, quã-
tam credulitas ſibi poterit vendicare.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod ſcriptum
Luc. 7. *eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Ibat Ieſus in ci-*
uitatem quæ vocatur Naim, & cætera. quæ habetur
inter ſermones de Verbis domini, XLIIII.

Feria quarta de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecun-
Matt. 17. *dum Matthæum, Cum veniſſet Ieſus ad turbas ac-*
ceſſit ad eum, & cætera. Et de ieiunio & oratione:
Sermo I.

Sermo ADuerſus dæmonum nequiciã,quæ nobis do-
CCXXX. minus arma oſtẽdit, debemus vtique retine-
Mat. 17. re.Hoc ait genus in nullo eiicitur niſi oratio-
ne & ieiunio. Hæc cum plena fide exercẽtur,
1. Timo. 4. pietas eſt.Pietas autem ad omnia vtilis eſt, profeſsionẽ
habens vitæ præſentis & futuræ. Inſpiciamus ergo vti-
liter orationis fruct⁹ & ieiunij, quia ipſa ſunt arma ad-
Ieiunium. uerſus improbas cogitationes. Ieiunium purgat men-
H tem,ſubleuat ſenſum, carnem ſpiritui ſubiicit. Ieiuniũ
Pſal. 50. cor facit contribulatum & humiliatum, quod deus nõ
ſpernit. Ieiunium concupiſcentiæ nebulas diſpergit,li-
bidinum ardores extinguit, caſtitatis verum lumen ac-
cendit. Ieiunium verboſitatem nõ amat, diuitias ſuper-
fluitatem iudicat, ſuperbiam ſpernit, humilitatem cõ-
mẽdat,pręſtat homini ſeipſum intelligere quod eſt in-
firmum & fragile, atq; dum ita ſe intelligit imbecillẽ,
aptiorem virtutẽ dei adiutorẽ quærit & accipit, Quæ-
rit autẽ per freq̃uẽtes orationes,& obſecrationes. Ora-
Oratio. tio quidem refectio eſt ieiuniorum,aduocat gratiã ſpi-
ritus ſancti. Oratio duriciam cordis mollit,auſteritatẽ
temperat,ieiunium dulcificat, Sicut enim ſine potu nõ
eſt plena refectio,ſic & ieiunium ſine oratione non po
teſt animam perfecte nutrire. Quid autem oratio niſi
aſcenſio animæ de terreſtribus ad cœleſtia, inquiſitio
ſupernorum,inuiſibilium deſiderium? Abeat diſſenſio
ſeculariũ morum quibus premitur mens humana quo-
tidie,Oratio coniunctio ſpiritus ſancti, ſi tamẽ oratio-
Pſal. 62. ni intẽtus ſit animus:ſicut clamat Propheta,Sitiuit in te
anima mea q̃ multipliciter tibi & caro mea. Quid autẽ
I ſitiẽdum eſt ſequitur: Vt videat virtutem. Credite mihi
ſi ad videndam plenam virtutem dei,plene ſitiant ani-
mæ humanæ ſubſtantiæ, nec faſtidio victa diſsimulet,
replebitur adipe & pinguedine ſpiritali. Et ſitiẽs illam
dei viſitationẽ ſenſu proprio cum fide clamabit: Ad-
hęſit anima mea poſt te,ſuſcepit me dextera tua. Ieiuniũ
inertiam tollit de anima,impedimenta carnalia aufert.
Oratio vero perſeuerans iungit deo,atque ita gaudens
aſsiſtere ſe domino gloriatur. Adhærens autem anima
mea domino, incipit ſecuritatem habere & libertatẽ,
nec pauores ſuſtinet timoris. Suſcepta anima tanto pa-
trocinio dexteræ dei, quo modo poterit noceri ab ali-
qua poteſtate? Sicut ſcriptũ eſt, quod nemo illud rapit
de manu patris,hoc præſtat ieiuniũ,hoc pręſtat oratio.

Dominica decimaſeptima, de ebrietate vitanda:
Sermo II.

Sermo LIcet propicio Chriſto fratres chariſsimi cre-
CCXXXI. dam vos ebrietatis malum velut inferni fo-
ueam expaueſcere, & non ſolum ipſi non ve-
litis amplius bibere, ſed nec alios adiurare vel cogere
plus quàm oportet accipere,tamen non poteſt fieri niſi
ſint aliqui negligentes qui ſobrij eſſe non velint: Vos
qui ſemper cõuiuia ſobria exhibetis,nolite ad noſtram
iniuriã reuocare, quia nobis neceſſe eſt aliquos ebrio- K
ſos arguere. Cum enim fratres chariſsimi ebrietatis ma *Ebrietas*
lum ſit graue vicium & deo odibile, ita per vniuerſum *quo modo*
mundum à pluribus in conſuetudinem miſſum eſt, vt *ſit fugiẽda*
ab illis qui dei præcepta cognoſcere nolunt, iam nec *& q̃ deteſta*
putetur nec credatur eſſe peccatum, intantum vt in cõ *bile viciũ.*
uiuiis ſuis irrideãt eos qui minus bibere poſſunt, & per
inimicam amiciciã adiurare homines non erubeſcunt
vt potum amplius accipiant quàm oportet. Qui enim
alterũ cogit vt ſe plus quàm opus eſt bibendo inebriet,
minus malum ei erat ſi carnem eius vulneraret gladio,
quàm animam eius per ebrietatẽ necaret. Et quia cor-
pora noſtra terrena ſunt, quo modo pluuia nimium
grandis & diuturna ſi fuerit, terra infunditur & in lu-
tum reſoluitur vt nulla in ea cultura poſsit fieri: Sic &
caro noſtra quando abundantiori potu fuerit inebria-
ta,nec ſpiritalem culturam accipere,nec fructus animę
neceſſarios poterit exhibere. Et ideo quo modo om-
nes homines ſufficientem pluuiam in agris ſuis accipe-
re deſiderant, vt & culturam valeant exercere, & de
fructuum vbertate gaudere:ita & in agro corporis hoc
tantum deberent bibere quod oportet, ne per nimiam L
ebrietatem ipſa corporis terra velut in paludem con-
uerſa, magis vermes & ſerpentes viciorum generare,
quàm fructus bonorum operum poſsit afferre. Omnes
enim ebrioſi tales ſunt, quales paludes eſſe videntur.
Quod enim in paludibus naſcatur,non ignorat chari-
tas veſtra,totum quod ibi naſcitur,nullum fructum ha-
bere cognoſcitur. Naſcuntur ibi ſerpentes,ſanguiſugę:
naſcuntur ibi ranę & diuerſa genera vermium,quę ma
gis horrorem poſſunt generare quàm aliquid quod ad
victum proficiat exhibere. Iſtæ enim herbę vel arbores
quæ aut in ipſis paludibus aut circa ripas earũ naſci ſo-
lent,nihil vtilitatis habere videntur, intãtum vt in an-
nis ſingulis incendio concrementur. Videte quod de
ebrietate naſcitur igni præparatur. Tales eni ſunt ſicut
iam dixi omnes ebrioſi, quorum prandia ducũtur vſq;
ad noctem,quorum cœnas lucifer videt, qui ſtare non
poſſunt,etiam cum videntur eſſe ieiuni,quorum ſenſus
tardi,graues,obtuſi & quodã modo iam ſepulti. Deni-
que in ipſa freq̃uẽter ebrietate nec ſeipſos nec alios re-
cognoſcunt,nec ambulare valent,nec ſtare, dicere ali-
quid vel audire quod ad rationem pertineat omnino
non poſſunt. Freq̃uẽter etiam vſq; ad vomitum ingur-
gitare ſe non erubeſcunt, & ad menſuras ſine menſura
bibere. Maiora enim pocula prouidentur, certa bibẽdi
lege contenditur, qui poterit vincere laudem meretur
ex crimine. Inde lites & rixæ naſcuntur, inde diuerſis
& horrendis ſaltationibus membra torquentur, inde
adulteria & nonnunquam homicidia perpetrantur. Et
quoties nimium potum accipiunt, tanquam in paraly-
ſim reſoluti dum ſuis pedibus ambulare nõ poſſunt,fœ
diſsima latera aliorum manibus portantur ad lectum.
Et eſt in illis oculorũ caligo, vertigo, fatigatio & do-
lor capitis, ſuffuſio vultus, mẽbrorum omniũ tremor,
animæ ac mẽtis ſtupor. In talibus impletur quod ſcrip-
tum eſt, Cui væ,cui tumultus,cui iræ, cui rixæ, cui ſine *Prouer. 23.*
cauſa vulnera,cui ſuffuſio oculorũ? Nónne his qui mo-
rantur in vino, & eis qui inueſtigant vbi potus fiunt &
ſtudent calicibus epotandis. Sed illi qui tales eſſe volũt
miſerabiliter ſe excuſare conantur,dicentes, Ingratum
habeo amicum meum ſi quoties illum ad conuiuium
vocauero,potum ei quantum voluerit ipſe nõ dedero.
Et nõ ſit tibi amicus, qui te deo vult facere inimicum,
qui & tuus & ſuus eſt inimicus, Si & te & aliũ inebria-
ueris,

A neris, habebis hominem amicum, habebis deum inimicum. Et ideo sapienter cõsidera si iustum sit vt te à deo separes, dum te ebrioso coniungis. Ad extremũ tu eum noli adiurare, noli cogere, sed in potestate illius dimitte, vt quantum sibi placuerit bibat, & si se inebriare voluerit, vel solus pereat & non ambo pereatis. O infœlicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet cogũt bibere, & ante ostium pauperibus petẽtibus vel vnum calicem dissimulant dare: nec attendunt, quia illud quod luxuriosis vidẽtur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere qui dixit, *Matt. 25.* Quod fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis. Sed qui tales sunt quando alios in nimio potu sepeliũt, pauperi eleemosynam petenti dicũt, vade vade inante, & dabit tibi deus, & vtiq; dum ambulauerit bono ei daturus est. Quid est ergo quod dicit, vade inante & dabit tibi deus, nisi vade ad illũ hominem qui habet deũ, quia daturus est deus? Ac sic ore suo ipse confitetur apud se deũ non esse, quo inspirante possit erogare pauperib⁹. Rogo fratres charissimi, diligenter attendite & videte, quia quando animalia ducuntur ad aquam vbi saturauerunt sitim suam, etiam si

B supra aquam ipsam diutius teneãtur repleta siti bibere nolunt omnino, nec possunt. Cõsiderent ebriosi si non peiores animalibus iudicandi sunt. Cum enim animalia amplius quàm eis opus est bibere nolunt, illi & duplum & triplum quàm eis expedit potum accipiunt. Et vnde trium aut quatuor dierum refectionẽ potuerant rationabilem habere, vno die cum grandi peccato cõtendunt perdere potius quàm expendere propter inuidiam aut ebrietatem, atque vtinam potum tãtummodo perderent & non etiam ipsi perirent. *Gene. 40.* Quantum mali in se habeat ebrietas, rex magistrum pistorum cruci appẽdi fecit propter inuidiam aut ebrietatem. *Exo. 32.* Populus autẽ Iudæorum de quo scriptum est, Sedit populus mãducare & bibere & surrexerũt ludere: postquam vinum plus quàm oportebat accepit, idola sibi fabricari fecit, & in honore ipsorũ idolorũ cœpit phrenetico choros ducere more, diuersis saltationibus membra torquere. *Matt. 14.* Herodes quoque vbi nimio vino concaluit, ad vnius puellæ saltationem sanctum Ioãnem Baptistam interfecit. Quid adhuc de ebrietatis malo nascatur, spiritus sanctus per Salomonem testatur dicẽs, Vinum, inquit, & mulieres apostatare faciũt à deo sapientes, & arguũt sensatos. *Prouer. 23.* Et iterum, Ne intuearis vinum quando flauescit, cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur enim blande, & in nouissimo mordebit vt coluber, & quasi regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa. Paulus etiam Apostolus contra ebrietatis malum nos admonet dicẽs, *Ephe. 5.* Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Iterum atque iterum quid mali in se ebrietas habeat, eis qui illam diligunt sanctarum scripturarum testimoniis euidẽter ostendimus. *Prouer. 21. & 31.* In Salomone scriptũ est, Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur. Et iterum, Noli regibus dare vinum, quia nullũ secretum est vbi regnat ebrietas, ne forte bibant & obliuiscantur iudiciorum dei, & mutẽt causam filiorum pauperum. *Eccli. 19.* Item hic ait, Operarius ebriosus non locupletabitur. *Eccli. 31.* Et iterum, Vinum si bibas moderate, eris sobrius. Itẽ illic, Vinum in iucũditatem creatum est, non in ebrietatem ab initio. *Vbi supra.* Exultatio animæ & corporis vinum moderate potatum, & sanitas corporis & animæ. Vinũ multum potatum, ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem & faciẽs vulnera. Sed quãdo ista suggerimus forte irascuntur contra nos & murmurant ebriosi, quamuis nõ

D desint qui irascuntur, deo tamen propicio multi erunt qui libenter salubre consiliũ audientes, de isto tam graui peccato per dei misericordiam liberabuntur. Ipsi tamen qui contra coalumnam & amicam suam ebrietatem loquentibus irascũtur, libera à nobis voce audiãt quia quicũque ebriosus pœnitentiam de ipsa non egerit, sed vsque ad mortem suam in ipsa ebrietate permanserit, in æternum profecto peribit, quia non mentitur spiritus sanctus per Apostolum dicẽs, Neq; ebriosi regnum dei possidebunt. *1. Cor. 6.* Et ideo quicũque sunt ebriosi, melius faciunt vt nõ nobis sed sibi potius irascantur & cum dei adiutorio de luto fecis se excutiant, vel de cloaca ebrietatis, dum adhuc tempus pœnitendi est festinent quanta possunt celeritate deo auxiliante cõfugere, & totis animæ viribus cũ Propheta supplicantes domino dicant, Eripe me de luto vt non inhæream. *Psal. 64.* Et illud, Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque vrgeat super me puteus os suum. *Vbi supra.* Ebrietas enim quasi inferni puteus quoscunq; susceperit nisi digna subuenerit pœnitentia, & emendatio fuerit subsecuta, ita fortiter sibi vendicat vt eosdem ipsos de inferni tenebroso puteo ad charitatis vel so-

E brietatis lucem redire sine pœnitentia non permittat. Sed hic ante omnia intelligere & scire debemus, quia non vna die efficiuntur homines ebriosi, sed cum paulatim adiurantibus & cogentibus crudelissimis inimicis potius quàm amicis, per singulos dies singulos sibi aut binos calices ad potum consuetudinarium addũt. At vbi hoc in vsum miserint, ita eos ipsius ardor ebrietatis occupat, vt illos semper sitire cõpellat. Sed qui se de hoc malo desiderat liberare, quo modo sibi interuallo dierum potum addendo ad ebrietatis tenebras peruenit, ita paulatim subtrahẽdo ad sobrietatis lucẽ redeat. Qui si semel totum quod amplius accipiebat subtraxerit, vbi nimia siti cœperit exardescere cum grandi amaritudine clamat & dicit, Malle se mori quàm sibi bibendi vel inebriãdi consuetudinẽ tollere: Nec attendit quòd tolerabilius erat illi in carne mori, quàm in anima per ebrietatem interfici. Et ideo vt nec ardorem nimium patiatur, & de tam graui malo quod patitur liberetur, sicut iam dictum est, per interualla dierum sibi aliquid de nimietate potus subtrahat quousq; ad rationabilem bibendi cõsuetudinem redeat. Qui hoc ita vt

F diximus, per partes subducere voluerit, & de ebrietate liberabitur, & illam intolerabilem pœnam non patietur. Ergo fratres charissimi dũ hac suggero, me absoluo apud deum. Quicunque me audire cõtempserit, & ad bibendum pronus fuerit, vel in conuiuio suo alios adiurare vel cogere voluerit, & pro se & pro illis in die iudicij reus erit. Et quia quod peius est, aliqui etiam clerici qui hoc deberent prohibere, ipsi cogũt bibere aliquos plus quàm expedit. Amodo incipiant & seipsos corrigere & alios castigare, vt cũ ante tribunal Christi venerint, nec de sua nec de aliorum ebrietate incurrãt supplicium. Sed magis dum & ipsi se emẽdant & alios castigare non cessant, peruenire ad æternum præmium mereantur. Et illud ante omnia rogo, & per tremendũ diem iudicij vos adiuro, vt quotienscũque vobis inuicem conuiuia exhibetis, illam fœdam consuetudinem per quam grandi mensura sine mensura tres homines aut volẽtes aut inuiti solebant bibere, tanquã venenum diaboli de vestris conuiuiis respuatis, quia ista infœlix cõsuetudo adhuc de Paganorũ obseruatione remãsit. Et quicunq; hoc in suo cõuiuio aut alieno fieri acquieuerit,

G nerit, diabolo se sacrificasse non dubitauerit. De qua bibitione non solum anima occiditur, sed etiam corpus debilitatur. Sed credo de dei misericordia q ita vobis inspirare dignabitur, vt tam lugẽdum & etiam erubescendum malum ita vobis in horrorem veniat vt illud nunq̃ fieri permittatis, sed quod in illa ebrietate periturum erat, in pauperum refectionem proficiat, prestante domino nostro Iesu Christo: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorũ: Amen.

In eadem dominica, de ebrietate vitanda: Sermo II.

Sermo CCXXXII.

Requenter charitatem vestram, fratres charissimi, paterna pietate admonui, vt ebrietatis malum tãquam inferni foueam vitare vel fugere deberetis. Et licet apud plures proficeret castigatio, quàm multi tamen sunt qui nec deum timent, nec eos qui honesti sunt vel sobrij reuerentur, & tamen bibunt vt interdum necesse habeant viscera nimio potu plena per vomitum relaxare, & tanquam fractæ & naufragæ naues, ipsa ipsius ebrietatis fluctibus fatigantur, vt nec vbi sunt recognoscant, & dicere aliud vel audire, quod ad rationem pertinet, omnino nõ valeant.
H Illud vero quale est quod ipsi infœlices ebriosi quando se nimio vino ingurgitant rident & vituperãt eos qui rationabiliter hoc tantum quod sufficit bibere volunt, dicentes eis, Erubescite & verecũdia sit vobis, quare non potestis bibere quantum nos. Dicunt enim eos non esse viros. Et videte miseriam ebriosorum. Se dicunt esse viros qui in ebrietatis cloaca iacent, & illos non dicunt esse viros qui honeste & sobrie stant. Iacẽt prostrati & viri sunt, stant erecti & viri non sunt? Victor ebrietatis vituperatur, & victus ebrietate laudatur. Irridetur sobrius, qui & se & alios potest regere: & non irridetur immo non plangitur ebriosus, qui nec se nec alios potest agnoscere. Solent ebriosi ita se excusare vt dicant, persona potens me coëgit: vt amplius bibam, &
Psal.140. in cõuiuio regis nõ potui aliud facere. Ad excusandas excusationes in peccatis ista pretendimus, & quod implere nolumus non potuisse nos dicimus. Nolle in culpa est nostra, & non posse prætenditur. Etiam si ad hoc veniretur, vt tibi diceretur, Aut bibas aut morieris, melius erat vt caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatẽ anima moreretur. Sed excusatio ista falso obiicitur. Ipsi enim reges & quicunque sunt alij potẽtes, quia
I deo propicio & Christiani sunt & prudẽtes & sobrij, & toto corde deum timentes, si te viderent definisse vt eis nõ acquiescas pro timore dei inebriari, si tibi sub hora videantur irasci, postea vero te in grãdi admiratione suscipiunt dicentes, Quantũ cum illo egimus, quantis eum minis & terroribus fatigauimus, & tamen nunquam eum à sobrietate separare potuimus. Nã & deus qui te videt per eius amorem inebriari non velle, ipse tibi gratiam etiam illorum dabit qui te vt amplius biberes videbantur hortari & cogere. Nemo dicat fratres charissimi, quod in istis temporibus martyres non sint, quotidie martyres fiunt. Martyr enim testis interpretatur. Quicũque ergo pro veritate testimonium dederit, & omnes causas cũ iusticia iudicauerit, quicquid pro testimonio veritatis vel iusticiæ pertulerit, totum ei dominus pro martyrio cõputabit. Ac sic & ille qui ebrietati resistit, si cum dei adiutorio perseuerare voluerit, & pro ipsa ille aliquas pertulerit tribulationes, omnia ei dominus ad martyrij gloriam reputabit. Velim tamen scire fratres charissimi, cum dominus habet plures seruos, si vel vnum ex illis velit fieri ebriosum, sine dubio nullus tam malus qui hoc voluerit aliquando aut velit. Et qua fronte, qua conscientia qui ser- K
uum non vult habere ebriosum, ipse vult ebriosus fieri? Ecce de donis dei tu habes seruum, & te habet deus seruum, qualiter vis vt tibi seruiat seruus tuus, taliter & tu seruire deo tuo debes. Dic mihi rogo te, si iustum tibi videtur vt tu habeas seruum sobrium, & deus habeat ebriosum, ac si te dignum iudicas, cui seruus sobrius seruire debeat? Hæc ergo fratres charissimi diligenter attendite & considerate, quia non est iustum vt faciamus deo quod nolumus nobis fieri. Forte dices, Quomodo deo facio quod mihi fieri nolo? Aut quo modo tibi non placet seruum ebriosum habere, & tu non vis sobrius deo seruire? Ideo enim charissimi tanta infœlicitate se inebriant homines, quia putant ebrietatem, aut paruum, aut nullum peccatũ esse. Sed pro ista ignorantia maxime sacerdotes in die iudicij reddituri sunt rationem, si commissis sibi populis, quæ vel quanta mala de ebrietate nascuntur assidue noluerint prædicare. Qui ergo credit ebrietatem esse paruum peccatum, si se non emendauerit, & pro ipsa ebrietate pœnitentiam non egerit, cum adulteris & homicidis æterna sine remedio illum pœna cruciabit, secundum illud quod ipsi L
bene nostis beatum Apostolum prædicasse, Neque, inquit, fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, *1.Cor.9.*
neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriosi regnum dei possidebũt. Videte ebriosos cum fornicatoribus & idolis seruientibus, & masculorum concubitoribus & adulteris iunxit. Et illud, Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et ideo *Ephe.5.*
definiat ac deliberet vnusquisq; apud se ebrietatem graue esse peccatum, & tunc aut nũquam aut difficile eum ebrietas poterit superare. Cum enim nõ solum in futuro seculo propter ebrietatem torquẽdi sunt homines, sed etiam in præsenti per ipsam ebrietatem multis frequenter infirmitatibus fatigãtur, vel morbum corporis timeant qui de animæ suæ salute nõ cogitant: oculorũ suffusionem atq; caliginem, capitis vertiginem & mẽbrorum tremorem expauescant, qui inferni supplicia non formidant. Et hæc quidem non solum laicis, sed etiam clericis dicimus, quia quod peius est, multi sunt etiam maioris ordinis clerici, qui cum aliis sobrietatis bonum deberent iugiter prædicare, nõ solum hoc non faciunt, sed etiam & se aliosq; inebriare non erubescũt nec metuunt. Sed agnoscant & doleant quicunq; tales M
sunt, quia si se noluerint emendare, & pro se & pro aliis necesse est eos æterna supplicia sustinere. Illud vero quale est quòd iam transacto conuiuio expleta siti cum amplius bibere non possint nec debeant, tunc quasi noui, quasi & qui ipsa hora superuenerit diuersis nominibus incipiunt bibere, nõ solum viuorum hominum, sed etiam angelorum & reliquorum antiquorum sanctorum, æstimãtes quòd maximum illis honorem impendant si se in illorum nominibus nimia ebrietate sepeliant, ignorantes quòd nullus tam grauem iniuriam sanctis angelis vel sanctis hominibus agnoscitur irrogare, quàm illi qui in eorum nominibus bibendo per ebrietatem suas animas probãtur occidere. Sunt enim aliqui qui sola ex causa aliqua falsa cibaria sibi ordinãt fieri, vt per ipsam salsitudinem nimia se possint ebrietate obruere. Hæc enim si Pagani qui deum ignorant faciunt, nec mirandum est, nec nimis dolendum, quia & in deo spem non habent, antiquam parentum suorum consuetudinem seruãt: Christiani vero quos deus de tenebris duxit ad lucem, de morte vocauit ad vitã, *1.Petri.2.*
quibus omnes scripturæ clamãt ebrietatem fugere, so-

brietatem

A brietatem diligere, quare turpissimas illorum ebrietates comitátur, de quorum perfidia liberari per dei misericordiã meruerũt? Et ideo rogo & per tremendũ diem iudicij vos adiuro, & vt quantũ potestis ebrietatis malũ auxiliante deo fugiatis, & iam vobis incipiat verecundũ esse quod hucusq; Gentibus & Paganis in ebrietatis turpitudine vos voluistis similes exhibere. Et ideo quia deo propicio illis dissimiles estis in fide, similes esse in ebrietate penitus nõ debetis. Quia etiã si reliqua peccata Christiani non admittunt, sola eos si frequens fuerit ebrietas, & emendatio ac pœnitentia nõ subuenerit, in inferni profunda præcipitat, secundum illud quod iam dictum est, Neq; ebriosi regnũ dei possidebunt. Sed dicet aliquis, Ego regnum dei nolo, æternam requiẽ tantum obtinere desidero. Nemo se decipiat fratres, duo enim loca sunt, & tertius non est vllus. Qui cum Christo regnare non meruerit, cum diabolo absq; dubitatione vlla peribit. Ad extremũ qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoq; eius debilitare & animã probatur occidere. Melius erat vt illud quod vna die plus eum bibere coëgit quàm expedit, per duos aut tres dies ipsum amicũ ad conuiuiũ reuocaret suũ: & vnde vna die eum nimium bibendo debilitauerat, ipsum in alijs diebus sufficiẽte potu reficeret, nec potum ille perderet, nec amicũ deciperet. Aut certe quod est melius, quidquid nimio potu perditũ erat gula, pauperibus daretur in eleemosynã, vt & caro rationabiliter bibendo reficeretur, & per misericordiã pauperum animæ redemptio præpararetur. Et nos quidem istã castigationẽ nõ propter eos qui sunt honesti & sobrij diximus, quia cum dei subsidio multos nouimus parca & sobria cõuiuia præparare. Et ideo vos qui pro dei amore hoc tantum sumitis quod oportet, & quod ebriosis in terra perditur, à vobis per eleemosynã in cœlo reponitur. Non vobis sufficiat quòd vos honesti & sobrij estis, sed quantũ potestis ita castigate & corripite ebriosos, vt eis nunquã liceat vobis præsentibus amplius bibere quam oportet, vt dum & ipsi sobrietatẽ diligitis, & alios per vestrã admonitionẽ ab ebrietatis perditione reuocatis, non solum pro vestra sed etiã pro aliorum salute duplicia vobis præmia in æterna beatitudine præparetis. Et illud quàm lugendũ & erubescendum est fratres charissimi, quòd dicuntur aliqui rustici quando aut vinum habuerint aut alia sibi pocula fecerint, quasi ad nuptiale cõuiuiũ, ita ad bibendũ vicinos vel proximos suos inuitare, vt eos per quatuor aut duos dies teneant & nimia ebrietate sepeliant, & tamdiu ad domos suas de illa lugenda potatione non redeant, donec omnem potum quem ille qui eos inuitauerat, habuit, perexpendat, & vnde se vel per duos aut tres menses cum omni familia sua rationabiliter reficere potuit, quatuor aut duobus diebus dolenda aut erubescenda bibitione cõsumat. Ego fratres charissimi dum hæc humiliter & cũ grandi charitate pro solicitudine paterna commoneo, absoluo apud deum conscientiam meam. Qui vero me libenter audierit & fideliter quod ei prædicatũ est implere voluerit, habebit præmium æternum. Qui autem contempserit, timeat ne ei æternum necesse sit sine vllo fine sustinere supplicium. Sed credimus de misericordia dei quòd ita omnes ebriosi de ebrietatis malo ad bonum sobrietatis sunt per dei gratiam rédituri, vt & nobis gaudium faciant, & ipsi fœliciter ad æternum peruenire mereantur præmium, Amen.

1.Corin.6.

B

C

Item in eadem dominica alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur. XXIII.

Tomus decimus.

D

Feria quarta quatuor temporum occurrentium post festum exaltationis sanctæ crucis, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum. Ecce vnus accedens ait illi, Magister bone, & cætera. Matth.19.

Sermo I.

Dominus ac redemptor noster in Euangelio suo loquitur dicens, Cum dormirent homines venit inimicus, & superseminauit zizania. Inimicus, in figura homo dictus est, Audi Apostolum dicentem, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Audi homo, Non enim ille dedit tibi tenebras, qui dedit tibi lucem. Quò vadis homo, quò traheris? Quid concupiscentias carnales sectaris, quando audis, Spiritu ambulate & concupiscentias carnis nolite perficere? Audi potius dominum dicentem, Conuertimini ad me & conuertar ad vos. Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non erubescent. Audi homo. Si recesseris à deo, non effugies manum eius. Si autem ad eum accesseris, ilico habebis eum, quia nusquam recedit. Audi Prophetam dicentem, Si ascendero in cœlum tu illic es, si descendero ad infernum ades. Vbi ergo non est deus quem tu fugis? Malus es tu, qui bonum fugis. Mors es tu, qui vitam fugis. Inuoluere te vis tenebris, vbi te abscondas, sed illum latere non potes, cuius oculi omnia vident. Ait autem Apostolus, Quem fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Sequitur vox iudicis dicens, Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Ergo qui fugit dominum & recedit à deo, ille confunditur & perit in sua impietate. Vt ergo nõ pereat tunc, nunc reuertatur ad dominum & illuminabitur, & vultus eius non erubescet. Dicam tamen fratres mei quod sentio, & quod dixero intelligite. Inter vos segetes dei sunt mixta zizania, id est, amatores mundi, amatores pecuniæ, amatores deliciarum, consultores nugarum, omnes quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. In Ecclesia Christi ficte intrantes, promittentes & non facientes, vouentes, & nõ reddentes, renunciantes malo & iterũ idem facientes, hæc amantes, zizania sunt. Non amant illi Christum, qui aliquid plus amãt quàm Christum. Audi homo vocem domini dei tui, Qui diligit, inquit, patrem aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut filias, aut fratres, aut agros super me, non est me dignus. Si vis tenere quod non habes, dimitte quod habes, vt amor Christi sit in corde tuo. Ecce petis à deo & dicis, Domine da mihi, Quid tibi dabit, qui aliunde manus tuas videt occupatas? Ecce dominus vult dare quæ sua sunt, & nõ habet vbi ponat. Vide ergo, Dimitte quod tenes, & accipis quod quæris. Dimitte tẽporalia & caduca, & accipies æternã & perpetuam vitam. Dimitte terrena, & accipis cœlestia. Ait autem quidam ad Iesum, Magister bone quid boni faciam, vt habeã vitam æternam? Vtiq; qui dicebat, quid boni faciam, vitam æternam desiderabat, sed plus amabat quod tenebat. Vidit dominus occupatas manus, dare vult, & nõ habet vbi ponat. Occupatæ sunt manus accipientiũ. Dicit enim tibi dominus, Vade vende omnia & da pauperibus, & pone illa in cœlo, quia in terra impediunt. Quid times ô homo dare pauperibus? Non perdes ea, sed seruãtur tibi in cœlo. Non vt perdas iussi dicit dominus, sed vbi ponas suggessi. Post hæc habebis homo thesaurum non in terra periturum, sed in cœlo permansurũ. Aliquãdo venit homini tribulatio, venit timor damni. Times ô homo vt non pecuniam tuã perdas, times ne argentum tuũ perdas, times ne possessionem

Sermo CCXXXIII

Matth.13.

Ephe.5.

Gala.5.

Zacha.1.

Psal.33.

Psal.138.

E

Roma.6.

Matth.25.

Philip.2.

Matth.10.

F

Matth.19.

G sionem tuam perdas,& nõ times ne tuipse totus pereas?
Pro hoc dicis falsum testimonium,pro hoc mẽtiris &
rapis aliena,pro hoc iuras& periuras quod omnino lex
vetat. Nonne cum hæc omnia facis totus fœnũ es,totus
stipula, totus palea,& non times ne totus ardeas? Sem-
Psal.41. per turbata est anima tua amoribus seculi. Dic, Qua-
re tristis es anima mea, & quare conturbas me? Auarus
pro auro suo habet tristiciam,patitur tribulationem,ha
bet pericula seruorum,pericula latronum.Auarus amat
aurum plus quàm animam suam, tu Christiane amã
Christum plus quàm omnia tua.Ille feruet in amore au-
ri, tu Christiane ferue in amore Christi, & eris beatus
in regno Christi. Audi ô homo: Aurum:Aurum in ter-
ra est, & ex terra est, & terra, & pars terræ est. Impius
dum diligit creaturam, offendit creatorem, & amittit
eum qui creauit ex nihilo omnia. Audi ô homo non
tu perdis deum, sed ipse peris à deo. Ille est redemptor
animæ quem vis amittere. Quid enim proderit tibi si
totum mundum lucreris,animæ vero tuæ detrimẽtum
Matth.16. patiaris?Expergiscere aliquando ô homo & ama Chri-
stum. Hæc est enim sapientia vera, id est, amare Chri-
stum.Multi enim dicũt & scire volunt,quare illum vo-
H cat ad se dominus,& illum non vocat: vni subuenit,&
vni nõ: hunc dignum habet,& illum indignum: istum
honorat,& illũ cruciat & affligit.Audi ô homo. Hunc
dignũ habet pro bonis operibus suis, illum habet indi-
gnũ pro operibus suis malis: quia debitor est dominus
& reddet bonis bona, & malis mala. Dicturus es forsi-
tan, Quare ille sic? Respondet tibi dominus deus tuus,
quia bonũ non denegaui,sed dixi prius, Lauamini,mun
Esaia.1. di estote. Quid volebas? Quid quærebas? Quid cupie-
bas? Gratiam dei. Ergo si gratiam dei quæris,aufer pri-
mum nequiciam ab anima tua, & à conspectu oculorũ
Psal.33. meorum. Iam cessa à malo & fac bonum,inquire pacẽ
& sequere eam totis viribus tuis. Et cum hæc feceris,
& gratiam meam percipies:& oculi mei super te erunt,
& aures meæ ad preces tuas,& priusquam me inquisie-
xis, dicam assum. Faciamus bona fratres charissimi, vt
mereamur in futuro seculo inuenire requiem, quã no-
bis dominus noster promisit dicẽs, Beati misericordes
Matth.5. quia ipsi misericordiã consequentur. Et cũ Propheta à
domino exultantes dicamus,Misericordiam & iudiciũ
Psal.100. I cantabo tibi domine,Misericordiã inueniunt,qui sunt
misericordes. Iudiciũ timeant cõtemptores,qui nec si-
bi parcunt nec miserẽtur aliis,qui dicunt, Peccemus &
parcet nobis deus,quia misericors est & bon⁹.Omnino
misericors & bonus est deus:sed qui modo parcit,in fu
turo non parcet.Iudicium paratũ habent sine misericor
dia impij.Intelligamus fratres,& videamus vbi spẽ no-
stram ponere debeamus.Misericordia illi,qui fecit mi-
Iacobi.2. sericordiam. Beati misericordes,quia ipsis miserebitur
Matth.5. deus.Spes est in dei misericordia,si ab opere misericor
diæ nos nõ fuerimus aridi. O homo quid quæris à deo
misericordiam,si ipse non es misericors? Quid quæris
à deo indulgentiam peccatorũ tuorum, cũ ipse tibi si-
mili nõ indulges?Audi homo,audi vocem domini dei
Luca.6. tui,vbi dicit ipse,Date & dabitur vobis.Dimittite,& di
Matth.6. mittetur vobis.Audi iterum vbi ipse dicis,Dimitte no-
bis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus
nostris.Si enim tu non dimiseris aduersario tuo,ipse ti
bi prius eris aduersarius. Ille te læsit auferendo pecuniã
tuam,tu te lædis non indulgendo aduersario tuo. For-
sitan dicturus es, Non illi parcam, quia me læsit multũ,
& sanguinẽ meum quæsiuit. Tu si nõ illi indulges,per-
ditionẽ animæ tuæ habebis. Insuper adhuc dicis, Non

illi parcam,quia aduersarius mihi fuit. Crede mihi ho- K
mo, peior tibi eris aduersarius, si non illi parcas. Di-
cis tu, Ille me non rogat. Si te ille non rogat, tu pro
illo roga, vt ei à domino dimittatur quod in te deli-
quit. Nam si tu dicis, non illi parcam, litigare vis, non
dimittere.Et qua fronte aut qua fiducia dicturus es do-
mino tuo, Dimitte, quia ego dimisi? Considera ô ho-
mo & vide aliam legem in membris tuis repugnantem
legi mẽtis tuæ & captiuantem te in legem peccati.Iam *Roma.7.*
ipse captiuus traheris, & expoliatori irasceris? Nemo
nobis imputet fratres mei, si per vos dominicam pecu-
niam duplicare non potuerimus. Mali serui erimus,si
non fecerimus quod nobis præceptum est.Si autem fe
cerimus,boni serui erimus,& cum domino sine fine læ
tabimur. Illum omnes amemus, per quem facti sumus.
Illum diligamus, per quem redempti sumus: Pro illo
nos inuicẽ diligamus in hoc seculo, vt cum eo gaude-
re mereamur pariter in futuro,quoniam sic placuit do-
mino deo nostro de nobis, vt hic cõstituti cum vestra
charitate cantemus ei.Laudemus dominum fratres lin-
gua,corde,ore,& voce.Sic enim sibi vult dici laudẽ,vt
nõ sit inter nos discordia,sed vult esse in nobis concor
diam vocibus & moribus.O fœlix laus in cœlo,vbi tem L
plum dei angeli sunt. Ibi est concordia summa laudan
tium,vbi nulla lex in membris nostris repugnat. Ibi nõ
est rixa, nec vlla cupiditas. Hic ergo cãtemus domino
laudem soliciti,vt illic possimus esse securi. Quare autẽ
hîc sumus soliciti fratres mei?Audite quare,Quia tenta-
tio est vita humana.Sic nanque nos dominus exhorta- *Iob.7.*
tur suo eloquio dicens, Vigilate & orate vt non intre-
tis in tentationem.Non vis esse solicitus quando vide- *Matth.26.*
ris dicere,Dimitte nobis debita nostra? Quo modo es *& 6.*
securus,qui quotidie videris petere remissionem pecca
torum?Quo modo es securus quando adhuc dicis,Di-
mitte mihi peccata mea, & iterũ dicis, Et ne nos indu-
cas in tentationẽ,sed libera nos à malo?Quo modo er-
go videris clamare,Libera nos à malo:si securus es?Au
di homo,audi. Tu es malus,quando te deus liberat à te
ipso malo.Vides aliã legem in membris tuis repugnan *Roma.7.*
tem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati.
Audi quid sumus nos,quid nobiscũ portamus? Quan-
diu in corpore mortis huius cõtinemur,vicium nobis-
cum portamus. Audi iterũ Prophetam dicentẽ,Domi- M
ne educ de carcere animã meam. Carcer meus est, vsq; *Psal.141.*
dũ in corpore mortis fuero. Nam quãdo fuero de hoc
corpore liberatus,terra terræ redditur,spiritus cœlo re-
cipitur. Vado ergo, dimitto terram, quia quandiu hîc
sum,mente seruio legi dei,carne autem legi peccati.Di
cet aliquis perfidorum,Ergo cum fueris ab hac carne li
beratus,iam nõ eris tu nisi spiritus. Audi ergo hæretice.
Carnem quam dico,non in æternum pono,sed hîc de-
pono. Respõdet incredulus, Ergo rediturus es ad cor-
pus mortis? Et vnde tam piam vocẽ clamasti: Educ de
carcere animã meam?Audi imperite & cõtra quotidia-
nas lectiones surde, Redeo ad corpus nõ mortis huius,
quia corruptibile hoc induetur incorruptione, & mor- *1.Cor.15.*
tale hoc induetur immortalitate.Modo est animale,tũc
erit spiritale.Nemo potest accipere æternale, nisi prius
temporale dimiserit. Ergo dimitte temporale hoc ma-
lum, vt accipias æternale illud bonum.Audite fratres &
cauete.Hîc enim iter agimus,& in itinere positi sumus,
nondum in patriam peruenimus. Caueamus eos qui in
itinere nobis insidiãtur,quia hîc agunt aduersus nos ne
ad patriam nostram,id est, ad paradisum reuertamur.
Terra autem ista morientium est: Illa vero viuentium
est,

A est, de qua propheta dicebat, Credo videre bona domi- *Psal.26.* ni in terra viuentium. In illa autem terra semper viuetur & ounquã morietur. Lucet terra illa plus quàm species argenti, vbi ciues iustorum angeli sunt. Illi in terra illa gaudent, nos in terra ista lugeamus vt ad illorũ gaudia peruenire mereamur. Videte fratres: Ecce hîc io itinere positi sumus, insidiator noster diabolus aduersatur in via, nobis quęrit nocere ne in terrã viuentiũ reuertamur. Duo enim sunt præcepta dilectissimi quæ nobis omoino sunt obseruanda, id est, diliges dominum deũ tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & diliges *Matth.22.* proximum tuum tanquã teipsum. In his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Quicunque enim in his duobus præceptis ambulauerit, festinet in via, & perueniet ad patriam paradisi, vbi lætantur omnes sancti in gloria redẽptoris sui, & laudẽ dicunt nomini sancto eius, qui erepti sunt de hac peregrinationis ærumna & viuunt semper in lætitia sempiterna.

Sabbato quatuor temporum occurrentium post festum sanctæ crucis, homilia de eo quod scriptum est secundum Lucam, B *Dicebat Iesus turbis hanc similitudinem: Arborem fici ha-* *Luca.13.* *bebat quidam, & cætera: quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXXI.*

Dominica decimaoctaua, De eo quod dominus interrogauit Iudæos, cuius filium dicerent esse Christum:
Sermo I.

Sermo CCXXXIIII. INterrogati Iudæi, sicut nũc ex Euangelio cum recitaretur audiuimus, quo modo esset dominus noster Iesus Christus filius Dauid, quem *Matth.22.* dominum suum dixerit ipse Dauid, respoodere oon potueruot. Hoc enim in domino nouerant quod videbaot. Apparebat enim eis filius hominis, occultus autẽ erat filius dei. Hinc est quod eum & superari posse *Matth.27.* crediderunt, & ligno suspensum irriserunt, dicentes, *1.Cor.2.* Si filius dei est descendat de cruce & credimus io eum. Aliud videbant, aliud non cognoscebant. Si eoim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Sciebant tamen Christum filium Dauid. Nam etiam nunc ipsum sperant esse venturum. Latet eos quòd venerit, sed volentes latet. Neque eoim si pendentem nõ C agnouerunt, & regnantem agooscere non debuerunt. In cuius enim nomine vocantur & benedicuntur omnes gentes, nisi in eius quẽ putaot Christum noo fuisse? Ipse enim filius Dauid, vtique ex semine Dauid secun- *Gene.22.* dum carnem filius est Abraham. Si autem dictum est ad Abraham, In semine tuo benedicentur omnes gentes, & vident iam io Christo nostro benedici omnes gentes, quid expectant quod iam oon veoit, & non timent quod venturum est? Lapidem eoim se dixit ipse *Psal.117.* dominus noster Iesus Christus, prophetico ad se asse- *Matth.21.* rendum vtens eloquio. Lapidem autem talem, vt si quis in eum offenderit, conquassetur, super quem autem lapis ille venerit cooterat eum. Quando enim in eum offenditur, humilis iacet, iacendo humilis quassat offendentem, veniendo excelsus conterit superbientem. Iam ergo Iudæi illa offeosione quassati suot, restat vt eius præclaro aduentu etiam conteraotur, nisi forte cum viuunt agnoueriot ne moriantur. Patiens eoim est deus, & illos quotidie inuitat ad fidem. Sed cum Iudæi respondere non possent domioo proponenti quæstiooẽ & dicenti, Cuius filium diceret Christum, atque illi re- *Matth.22.* sponderent, filium Dauid: addenti & propooenti, quo *Psal.109.* modo ergo Dauid io spiritu vocat eum dominum, di-

cens, Dixit dominus domino meo sede ad dexteram D meam, donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis? Si ergo Dauid, ioquit, io spiritu dicit eum dominum, quo modo est filius eius? Non dixit, non est filius eius, sed quo modo est filius eius? Quo modo cum dicit, verbum quærentis est non negantis, tanquam si hoc eis diceret, Bene quidem dicitis Christum filium Dauid, sed ipse Dauid dominum eum dicit. Quem dicit ille dominum, quo modo est filius? Dicerent Iudæi si instructi essent fide Christiana, quam oos tenemus, si contra Euangelium corda non clauderent, si vitam spiritalem in se habere voluissent, respooderent huic quæstiooi & dicerent, Quoniam in principio erat verbum, & verbum *Ioan.1.* erat apud deum, & deus erat verbum. Ecce quo modo est domious Dauid. Sed quia verbũ caro factum est, & habitauit in nobis: ecce quo modo est filius Dauid. Sed nescientes obmutuerunt, nec ore saltem clauso aures aperuerũt, vt quod respondere noo potuerũt interrogati, nossent edocti. Sed quia magnum est nosse mysteriũ, quo modo sit dominus Dauid & filius dauid, quo modo sit voa persona homo & deus, quo modo sit io for- E ma hominis minor patre, in forma dei æqualis patri, *Ioan.14.* quo modo iterum dicit, Et pater maior me est, Et ego *Ioan.10.* & pater vnum sumus: quia magnum est sacramentum, vt capi possit, mores informandi sunt. Indignis enim clausum est, promerẽtibus aperitur. Nec lapides, nec vẽctes, nec pugoi, nec calces suot quibus pulsamus ad dominum. Vita pulsat, vitæ aperitur. Corde petitur, corde quæritur, corde pulsatur, cordi aperitur. Cor autẽ hoc quod recte petit, rectẽque pulsat, & quęrit, pium esse debet: Primo amare deum gratis. Hæc est enim pietas: nec sibi extra illum ponere mercedem, quam expectet ex illo. Illo enim melius est nihil. Et quid charum petit à deo, cui ipse deus vilis est? Terram dat, & gaudes, amator terræ, & factus terrã. Si gaudes quando dat terram, quãto amplius gaudere debes cum seipsum dat tibi qui fecit cœlum & terram? Gratis ergo amandus est deus. Nam diabolus hoc sancto Iob nesciẽs quod in illo intus ageretur, magnum crimẽ obiecit dicens, Nuoquid gratis colit Iob deum? Ergo si aduersarius hoc obiecit, *Iob.1.* timere debemus oe hoc nobis obiiciatur. Cum magno enim calumnioso habemus negocium. Si quærit fingere quod non est, quanto magis obiicere quod est? Gau- F deamus tamẽ, quia talis est iudex qui falli ab accusatore nostro non potest. Nam si hominẽ haberemus iudicẽ, huic quicquid vellet fingeret inimicus. Nemo est eoim diabolo astutior falsa crimina ad cõfiogendum. Nam & nuoc omnia falsa crimina de sanctis ipse confingit. Scit suas criminatiooes valere oon posse apud deum, inter homioes illas spargit. Et hoc ei quid prodest, cum dicat Apostolus, Gloria nostra hæc est testimonium *2.Cor.1.* coosc ientiæ oostræ. Putatis tamen quia ille falsa crimina nulla astutia coofigit? Nouit quid inde mali agat, nisi ei resistat vigilantia fidei. Ideo enim & de bonis mala spargit, vt infirmi ooo putent aliquos esse bonos, & tradant se rapiendos libidinibus & dissipandos, dicoentes apud se ipsos, Quis est enim qui seruat mandatum dei, aut quis est qui seruat castitatem? Dum putat quia nemo, ipse fit nemo. Hoc ergo agit diabolus. Sed talis erat vir Iob, de quo nihil posset coofingere. Nota eoim erat & nimis clara vita eius. Sed quia multas habebat diuitias, hoc obiecit. Quod & si esset, in corde esse posset, in moribus apparere oon posset. Colebat deum, faciebat eleemosynas, & quod corde faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed deus nouerat. Perhibet deus te-

G stimonium seruo sun: diabolus calumniatur serun dei. Permittitur ille tentari, probatur Iob, confunditur diabolus. Inuenitur Iob gratis colere deum, gratis diligere. Non quia aliquid, sed quia seipsum non abstulit. Ait enim, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictum. Ignis tentationis accessit, sed aurum non stipulam inuenit. Abstulit & sordes, non conuertit in cinerem. Quia ergo ad sacramentũ dei intelligendum, quo modo Christus & homo & deus sit, cor mundandum est. Mundatur autem moribus, vita, castitate, sanctitate, dilectione, & fide quæ per dilectionem operatur. Hoc autem quod loquor, totum tanquam arbor est quæ radicem habet in corde. Neque enim facta procedunt nisi de cordis radice, vbi si plantaueris cupiditatem, spinæ procedunt. Statim dominus post istam quæstionem propositam Iudæis, illis respondere non valentibus, subiecit de moribus Inqui, vt ostenderet quare illi indigni fuerint intelligere quod interrogauit. Miseri enim, superbi, cum respondere non possent, vtique debuerũt respondere: Nescimus nos, Magister dic nobis. Obmutuerunt in propositione, nec os aperuerunt ad inquisitionem. Et statim dominus de superbia illorum, Cauete, inquit, à scribis, qui amant præsidere in synagogis, & diligunt primum locum in conuiuiis. Non quia accipiunt, sed quia diligunt. Hic enim cor eorum accusauit. Accusator cordis autem esse nõ posset, nisi cordis inspector. Oportet enim vt seruo dei habenti aliquem honorẽ in ecclesia deferatur primus locus, quia si non deferatur, malum est illi qui non defert, non tamen bonum est illi cui defertur. Oportet ergo vt in congregatione Christianorũ præpositi plebis eminentius sedeant, vt in ipsa sede distinguantur, & eorum officium satis appareat, non tamen vt inflentur de sede, sed vt cogitent sarcinam vnde reddituri sunt rationẽ. Quis autem nouit, vtrum hoc ament an non amentẽ Res ista cordis est, iudicem habere non potest, nisi deum. Ipse autem dominus admonebat suos, ne inciderẽt in tale fermentum: quod alio loco dicit, Cauete à fermento Pharisæorum & Saducæorum. Et cum putarẽt illi propterea hoc eum dicere, quia panes non intulerant: respondit eis, Excidit vobis quot milia saturati sunt ex quinque panibus? Tunc intellexerunt, inquit, quia fermentum doctrinam eorum dicebat. Amabant enim illi ista temporalia, æterna vero nec timebant mala, nec diligebant bona. Clauso corde intelligere non poterant quod dominus interrogauit. Quid autem faciat dei ecclesia vt possit intelligere quod prima meruit credere? Faciat capacem animũ ad recipiendum quod dabitur. Quod vt fieret, id est, vt capax animus esset, dominus deus noster suspendit promissa, non abstulit. Ideo suspendit, vt nos extendamus. Ideo nos extendimus, vt crescamus. Ideo crescimus, vt attingamus. Vide Apostolum Paulum in suspensa extẽsum, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim: Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. Vnum autem, quæ retro oblitus, in ea quæ antè sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu. Ille in terra currebat, sed in spiritu ascendebat. Vide ergo extentum, vide ad suspensa pendentẽ. Sequor, inquit, ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu. Ambulandum ergo est, nec pedes vngendi, nec iumenta quærenda, nec nauis promidenda. Affectu curre, amore ambula, charitate ascende. Quid quæris? Viam. Inhære Christo, qui descendendo & ascendendo seipsum fecit viam. Vis ascendere? Ascendentẽ tene. Tu enim per teipsum leuare te non potes, Quia nemo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. Si nemo ascendit, nisi qui descendit: ipse autẽ est filius hominis dominus noster Iesus, vis & tu ascendere, membrum ipsius esto qui solus ascendit. Etenim ille caput cum cæteris membris, vnus homo est. Et cũ ascendere nemo potest, nisi qui in eius corpore membrũ ipsius factus fuerit, impletur quia nemo ascendit nisi qui descendit. Non enim potes dicere, ecce quare ascendit, verbi gratia, Petrus, quare ascendit Paulus, quare ascenderunt Apostoli, si nemo ascendit nisi qui descẽdit? Respondetur tibi, Petrus, Paulus, cæteri Apostoli, & omnes fideles qui audiũt ab Apostolo? Vos autẽ estis corpus Christi, & membra ex parte. Si ergo corpus Christi & membra sunt, noli facere duos. Reliquit enim ille patrem & matrem, & adhæsit vxori suæ vt essent duo in carne vna. Reliquit patrem, quia non hic se ostendit se æqualem patri, Semetipsum enim exinaniuit, formam serui accipiens. Reliquit & matrem synagogam, de qua carnaliter natus est. Adhæsit vxori suæ, id est, ecclesiæ suæ. Quod testimonium & ipse cum cõmemoraret quod separari non liceret coniugium, demonstrauit, Non legistis, inquit, quia deus qui fecit ab initio masculum & fœminã fecit eos? Erũt duo, inquit, in carne vna. Quod ergo deus coniunxit, homo non separet. Et quidem duo in carne vna. Sequitur & dicit, Igitur iam non duo, sed vna caro. Nemo ascendit, nisi qui descendit. Nam vt noueritis quia vnus homo est sponsus & sponsa secundum carnem Christi, non secundum diuinitatem: nam secundum diuinitatem quod est ille, nos esse non possumus, quia ille creator, nos creatura, ille effector, nos facti, ille conditor, nos conditi: sed vt essemus cum illo vnũ in illo, caput nostrum esse voluit accipiendo carnem ex nobis in qua moreretur pro nobis. Vt noueritis ergo quia hoc totum vnus est Christus, per Esaiam dixit, Sicut sponso alligauit mihi mitram, & sicut sponsam induit me ornamento. Ipse sponsus, ipse sponsa, Ipse planè sponsus in capite, sponsa in corpore. Erunt, inquit, duo in carne vna. Et non iam duo, sed vna caro est. Itaq; ad membra ipsius pertinentes, vt hoc sacramentum intelligamus, vt dixi fratres pie viuamus, deũ gratis diligamus. Ipse autem quinstendit peregrinantibus formam serui, seruat peruenientibus formam dei. De forma serui strauit viam, de forma dei condidit patriã. Quia ergo mul tum est ad nos capere hoc, sed non est multum credere hoc. Nisi enim credideritis ait Esaias, non intelligetis: ambulemus per fidem quamdiu peregrinamur à domino, donec ad speciem perueniamus, vbi videbimus facie ad faciem. Et ambulantes per fidem, bene operemur. In bonis operibus gratuita sit dilectio dei, benefica sit dilectio proximi. Deo enim quod præstemus nõ habemus: sed quia proximo habemus quod præstemus, præstando indigẽti promerebimur abundantem. Inde vnusquisque quod habet præstet alteri. Quicquid plus habet plus largiatur inopi. Alius habet pecuniã, pascat pauperem, vestiat nudum, ædificet ecclesiam, operetur de pecunia quicquid boni potest. Alius habet consiliũ, rogat proximum, pellat tenebras dubitationis luce pectoris. Alius habet doctrinã, eroget de cellario domini, ministret conseruis cibaria, confortet fideles, reuocet errantes, quærat perditos, quantum potest faciat. Est quod sibi pauperes etiã erogent, alius claudo pedes accõmodet, alius cæco suos oculos duces præbeat. Alius visitet

Marginalia: Iob.1. — Gala.5. — H — Matth.23. — Luca.20. — Matth.16. — I — Philip.3. — K — Ioan.3. — 1.Corin.12. — Ephe.5. — Philip.2. — L — Matth.19. — Ioan.3. — Esaia.61. — Ephe.5. — M — Esaia.7. — 2.Cor.5. — 1.Cor.13.

A visitet infirmum, alius sepeliat mortuũ. Sunt ista in omnibus, vt prorsus difficile inueniatur aliquis qui non habeat vnde alteri aliquid præstet. Et illud extremum & magnum quod ait Apostolus. Inuicẽ onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. *Gala. 6.*

In eadem dominica, de eodem de quo supra:

Sermo III.

Sermo CCXXXV.

Quæstionem propositam Iudæis, debẽt soluere Christiani. Dominus enim Iesus Christus qui eam Iudæis proposuit, ipse non soluit Iudæis, nobis autem soluit. Et commemorabo charitatẽ vestram, & inuenietis quia soluit, primo nodum videte quæstionis. Quæsiuit à Iudæis quid eis videretur de Christo, cuius esset filius, quia & ipsi sperant Christum. In Prophetis legerunt, venturum expectauerunt, præsentem occiderunt: quia vbi legebant venturum Christum, ibi legebant quia occisuri erant Christum. Sed illius futurum aduentũ sperabant in Prophetis, nam futurum suum facinus non videbant. Sic ergo eos interrogauit de Christo, non quasi de incognito, aut cuius nomen nunquam audissent, aut cuius aduen-
B tum nunquam sperassent. Nam quoniam adhuc eum sperant ideo errant. Equidem & nos speramus eum, sed venturum iudicem, non venturum iudicandum. Prophetæ autem sancti vtrunque prophetauerunt. Venturum eum iniuste prius iudicandum, vẽturum postea iuste iudicaturum. Quid ergo, inquit, vobis videtur de Christo cuius filius est? Responderũt illi: Dauid. Prorsus de scripturis. Quo modo Dauid in spiritu vocat eum dominum: dicens, Dixit dominus domino meo sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo Dauid in spiritu vocat eum dominum, quo modo filius eius est? Hic cauendum est ne putetur Christus se negasse filium esse Dauid. Non se filium Dauid negauit, sed modum quæsiuit. Dixistis filium esse Dauid, non nego: sed si ille eum dominum vocat, dicite mihi quo modo sit filius, qui est dominus? Dicite quo modo? Illi non dixerunt, tacuerunt. Dicamus & nos, exponente ipso Christo. Vbi? Per Apostolum suum. Prius inde probemus, quia ipse Christus exposuit. Apostolus dicit, An vultis experimentum accipere eius qui in me loquitur Christus? Er-
C go per Apostolum istam dignatus est soluere quæstionem. Primum per Apostolum loquens Christus, qui dixit ad Timotheum: Memor esto Christum Iesum resurrexisse à mortuis ex semine Dauid, secundum Euangelium meum. Ecce Christus filius est Dauid: Quo modo est & dominus Dauid? Dic Apostole, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Agnosce dominum Dauid. Si agnoscis dominum Dauid, dominum nostrum, dominum cœli & terræ, dominum angelorum, æqualem deo in forma dei. Si agnoscis vnde filius Dauid, attende quod sequitur. Apostolus dominũ Dauid tibi ostendet dicendo, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Fili⁹ Dauid vnde? Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediẽs vsq; ad mortem, mortem autem crucis: Propter quod & deus illum exaltauit. Resurrexit Christus ex semine Dauid, filius Dauid, quia exinaniuit se. Quo modo exinaniuit? Sumendo quod non erat, non perdendo quod erat. Exinaniuit se, humiliauit se. Cum esset deus, homo apparuit. Contemptus est in terra ambulans qui cœlum fecit. Contemptus est quasi homo,

Matth. 22. *2. Cor. 13.* *2. Timo. 2.* *Philip. 2.*

quasi nullius virtutis. Non solum contemptus, sed in- D super & occisus. Lapis erat iacens, offenderunt in eum Iudæi, & quassati sunt. Quid autem ait ipse? Qui offenderit in lapidem istum, cõquassabitur. Super quem venerit lapis iste, conteret eũ. Prius iacuit & offenderunt. Veniet desuper, & conteret quassatos. Accepistis & filiũ Dauid, & dominum Dauid. Dominum Dauid semper, filium Dauid ex tempore. Dominum Dauid natum de substantia patris: filius Dauid natum ex Maria virgine, conceptum de spiritu sancto. Vtrunq; teneamus. Vnum horum nobis erit habitatio æterna, alterum horum nobis est à peregrinatione liberatio. Dominus enim noster Iesus Christus nisi dignatus esset fieri homo, perisset homo. Factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Homo verus, deus verus. Deus & homo totus Christus. Hæc est catholica fides. Qui negat dominũ Christum? Fotinianus. Qui negat hominem Christum? Manichæus. Qui confitetur dominum æqualem patri Christum & hominem verum, passum vere, sanguinem fudisse verum, Non enim veritas nos liberaret, si falsum preciũ pro nobis daret. Vtrunque qui confitetur catholicus est. Habet patriam, habet viam. Habet patriam, In prin- E cipio erat verbum. Habet patriam. Cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Habet viam, Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Ipse patria quò imus, ipse via quà imus. Per ipsum ad ipsum eamus, & non erramus.

Matth. 21. *Luca. 1.* *Ioan. 1.* *Philip. 2.*

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Accesserunt ad Iesum pharisæi, Et interrogauit eum vnus ex legis doctoribus, &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarũ. XXXVIII. *Matth. 22.*

Dominica decimanona, De eo quod sit bonum facere bonum. *Sermo* I.

Sermo CCXXXVI.

Lectiones diuinorum eloquiorum cum recitarentur audiuimus, Ea nobis est materies loquẽdi proposita, inde sapere debemus, inde seminare quod sapimus, adiuuante illo, in cuius manu sunt, sicut scriptum est, & nos & sermones nostri. Nec frustra alio loco scriptum est, Laudabo sermonem, in domino laudabo verbum. Hoc laudatur in domino quod dat dominus. Quanuis ergo infirmi simus, vasa tamen su- F mus eius, capimus quãtum possumus, communicamus sine liuore quod capimus. Suppleat ille in cordibus vestris quod nos minus fecerimus, quia & quod operamur in auribus vestris, quid est, nisi totum ille agat in cordibus vestris? Lectio prima prophetica quid nobis commendauerit, me commemorante recolite. Quid dignum, inquit, offeram domino? Quærebat homo sacrificium quo placaret deũ, vel quo placeret deo, Curuabo, inquit, genu deo excelso, placabo eum in milibus taurorum, aut in denis milibus caprarum pinguium, aut offerã deo fructũ ventris mei pro peccato animæ meæ? Respondetur ergo tibi ô homo. O homo à quo respondetur, nisi à quo factus es homo? Respondetur ergo ô homo quærenti quid offeras deo, & vnde places dominum, vel vnde placeas deo. Respondet tibi quid sit bonum: aut quid aliud dominus exquirat à te, nisi vt facias iudicium & iusticiam, & diligas misericordiam, paratusq; sis ire cũ domino deo tuo? Quærebas quid offerres pro te, Offer te. Quid enim dominus quærit à te, nisi te? Quia in omni creatura terrena nihil melius fecit te. Quærit te à te, quia tu perdideras te. Si autẽ facias quod iubet, inuenit in te iudicium & iusticiam. Iudicium pri-

Psal. 55. *Michea. 6.*

G mo in teipso, iusticiam ad proximum tibi. Quo modo
iudicium in teipso? Vt displiceas tibi quod eras, & pos-
sis esse quod non eras. Iudicium, inquam, de teipso in
teipso sine acceptione personæ tuæ, vt non parcas pec-
catis tuis, nec ideo tibi placeant quia tu facis. Nec te lau
des in bonis tuis, & deum accuses in malis tuis. Hoc e-
nim est peruersum iudicium, & ideo nec iudicium. Vt
enim ostenderet deus peruersum iudicium non esse iu
dicium, non ait, quid dominus quærit à te, nisi facere
rectum iudicium: sed facere, inquit, iudicium. Si enim
rectum, tunc iudicium. Si autem peruersum, non iudi-
cium, sed vicium. Quid ergo faciebas quando te per-
dideras, & post tuam perditionem ibas? Ibas & non
redibas. Quid faciebas? Scio quid faciebas. In bonis
tuis te laudabas, in malis tuis deum blasphemabas. Hoc
est peruersum iudicium, & ideo, vt dixi, nec iudicium.
Vis ergo facere rectum iudicium? Hoc est iudicium, il-
lud quod faciebas, corrige præpostera & rectum erit.
Quid est corrige? Deum lauda in bonis tuis, te accusa
in malis tuis. Cum tibi ergo peruersus displicueris, tè-
que illo qui creauit adiuuante correxeris, rectus serua-
bis iusticiam. Placebit enim tibi deus, si rectus fueris.
Non discrepabis à recto, nisi prauus atque peruersus.
H Rectus autem recto conuenies, & sine dubio tibi place-
bit deus. Quādo enim displicebat, peruersitati tuæ dis-
Psal. 72. plicebat. Audi sanctum Psalmum, Quàm bonus Israel
deus rectis corde. Iste qui hoc dicit in Psalmo, displi-
cuerat illi deus? Absit à me vt arguam, & non potius
confitenti credam. Ecce audite mecum, & considera-
te quid dixerit. Quàm bonus deus, inquit, Israël. Qui-
bus? Rectis corde. Mei autem, inquit, quando nō eram
rectus corde, mei autem penè commoti sunt pedes, pau
lo minus effusi sunt gressus mei. Quid est, cōmoti sunt
pedes? Hoc est, effusi sunt gressus mei. Quid est pene,
hoc est, paulo minus. Quid itaq; ait penè? Paulo minus
commoti sunt pedes mei, effusi sunt gressus mei. Penè,
inquit, lapsus sum, penè cecidi. Vnde in tantum peri-
culum peruenisti? Quia zelaui, inquit, in peccatoribus,
pacem peccatorum intuens. Zelaui, inquit, in peccato-
ribus, intuens pacem peccatorum, hoc est, malos ho-
mines videndo fœlices, titubaui sub deo, penè cecidi
à deo. Ecce vnde illi displicuerat deus, quare mali ha-
bent bona? Denique videte verba titubantis, quæ a-
Vbi suprà. pud se dixerit, Ecce ipsi peccatores. In ipso psalmo ver
I ba sunt titubantis, Ecce ipsi peccatores in seculo obti-
nuerunt diuitias, & dixi, Quo modo sciuit deus? Ipse
dicit in Psalmo, ipse loquitur, cui nondum recto deus
displicuerat quod mali abundarent bonis. Quo modo
inquit, sciuit deus, & si est scientia in altissimo? Videte
adhuc quid adiungat. Videte quemadmodum tituban
do propinquet casui, & sit vicinus perditioni. Videte,
inquam, quid adiungat. Nunquid vane iustificaui cor
meum, & laui in innocentibus manus meas? Perdidi,
inquit, totum quod bene vixi. Iustificaui cor meum, la-
ui in innocentibus manus meas, ad hoc vt mali sint fœ-
lices, & ego tribuler, Et fui, inquit, flagellatus tota die.
Gaudent illi, & ego flagellor. Gaudēt qui blasphemant
deum, flagellor qui colo deum. Quo modo sciuit deus?
Hinc titubauit, hinc pene cecidit, hinc putauit ad deū
res humanas non pertinere. Cum ergo hoc putaret, nō
recto, sed peruerso corde, & quasi verisimili ratione
duceretur propter istam inconuenientiam credere ad
deum gubernationem rerū humanarum non pertine-
re, placuerat illi sic prædicare, hoc asserere, hoc doce-
re. Reuocatus est sanctorum authoritate. Videte enim
verba eius. Si dicebam, inquit, Si dicebam narrabo, sic K
prædicabo, sic docebo, sic dicam hominibus, ad deum Psal. 72.
curam rerum humanarum non pertinere. Si dicebam,
narrabo sic, Ecce generationem filiorum tuorum re-
probaui. Quo modo ergo narrabo sic? Non sic narra-
uit Moyses, non sic narrauit Abraham, Isaac, & Iacob,
nō sic narrauit Hieremias, non sic Esaias, nō sic cæteri
Prophetæ. Isti autem omnes filij tui. Ego ergo si narra-
bo sic, generationē filiorum tuorum reprobabo. Quid
ergo faciam? Suscepi, inquit, cognoscere. Suscepi, in-
quit, cognoscere, sed magnum est cognoscere, difficile
est cognoscere. Hoc, inquit, posteaquam dixit, Suscepi
cognoscere, hoc labor est ante me. Quo modo cogno-
scam & iustum deum esse, & res humanas nosse, & per-
uersis bene esse, rectis male aliquando esse? Quo modo
sit iustū suscepi cognoscere, & labor est ante me. Quo-
usq; labor? Donec introeam in sanctuarium dei, & in-
telligam nouissima. Intra ergo in sanctuarium dei ani-
ma fidelis, intra in sanctuarium dei anima pia, cui non
displicet deus in malis tuis, & in bonis malorū cui non
displicet deus. Et si nescis qua ratione fiat, crede non
iniuste fieri quod sinit aut facit deus. Humana ratione
ducebaris, diuina authoritate reuocare, & crede aliquid
ibi esse quod te latet. Nam deum peruersum & iniquū L
non posse esse, sic intrans fide in sanctuariū dei, intrans
credendo discis intelligendo. Sic enim ait, Donec in-
troeam in sanctuarium dei. Quò intrat fides, & post fi-
dem quid? Et intelligam nouissima. Venient nouissima,
quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Ve-
nient, inquam, nouissima, quando discernentur pij ab
impiis, iusti ab iniustis, laudatores dei à blasphematori-
bus dei. Venient quando discernentur, vt nulli, sicut di
ctum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo
modo non sic? Forte & modo sic. Sed quod nunc est in
occulto, pòst erit in manifesto. Ingredere mecū, si potes,
in sanctuarium dei, forte ibi si possum docebo te, immo
disce mecū ab eo qui docet me, etiā nunc nō malis esse
bene, & melius esse bonis quàm malis, quāuis nondum
venerit bonorū fœlicitas, nondumq; venerit malorum
pœna nouissima, Forte intelliges mecū nō esse bene ma
lis. Rogo enim te & quæro abs te, tibi quare male est?
Responsurus es, Egestas angit, premit difficultas, dolor
fortasse membrorū, timor ab inimico. Tibi ideo male
est, quia pateris mala, & bene est illi qui est ipsum malū?
Multū interest inter malum esse & malū pati. Tu quod M
pateris non es. Malum enim pateris, sed tu malus nō es.
Ille autem malum non patitur & malus est. Noli ergo
falli, noli falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pate-
ris malū: & illi bene sit, qui est malus. Cum enim est ma-
lus, putas quia nō patitur malum, cum patitur seipsum?
Tibi male est, quia malum alienum pateris in corpore
tuo, & illi bene qui malū seipsum patitur in corde suo?
Tibi male est, quia malam habes villam, & bene est illi
qui malam habet animam? Esto bonus qui habes bona.
Bonæ sunt diuitiæ, bonum est aurum, bonæ familiæ, bo
næ possessiones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias
bene, nō quæ te faciant bonum. Habeto bona quæ te fa
ciant bonū. Quæ sunt, inquis, ista? Fac iudicium, fac iu-
sticiam, bona sunt quæ habes. Fac iudicium, fac iusticiā, Michea. 6.
Esto & tu bonus inter bona tua. Erubesce bonis tuis, E-
sto bonus māsurus inter bona peritura, Erubesce bonis
tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Cætera
quo modo se habeant fratres charissimi, quo modo sit
seruāda iusticia, & quo modo diligēda misericordia, &
quo modo debeat quisq; paratus esse, ire cum domino
suo,

A suo,alio tẽpore donante domino disputabimus vobis.
Tenete me debitorem,ne diu habeatis fatigatorem.

In eadem dominica, Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani in die dominico,de iusticia. Sermo II.

Sermo CCXXXVII. LEctiones sanctas plures cũ recitarentur audiuimus,& de his nos oportet dicere,quod dominus fuerit donare dignatus. Sed lectionẽ
omnis auditor quod recẽtius lectũ est magis meminit,
& vt inde aliquid à tractatore verbi dicatur expectat.
Cum ergo in vltimum sit sanctum Euangelium recitatum,non dubito expectare charitatẽ vestram,vt de ista
vinea, & de conductis, & de mercede denarij aliquid
Matth. 20. audiatis. Sed ego memini superiore dominico quid
promiserim. Cum enim de sancto Propheta quod lectũ
fuerat aliquid exponere voluissem, lectum autẽ fuerat
quærenti homini,quibus sacrificiis placaret deũ,renunciatum est nihil ab illo deum quærere, nisi facere iudi-
Michea. 6. cium & iusticiam,& diligere misericordiam,paratúmque esse ire cũ domino deo suo:tractaui quantum potui
de iudicio,tantumq; sermo productus est,vt non remaneret tẽporis spacium quo possem de cæteris disputare.
B Vnde me promisi hodierno die de iusticia esse dicturũ. Sed qui expectabatis vt de Euãgelio loquerer,nolite vos putare fraudatos. Opus enim in illa vinea,ipsa est
Matth. 20. iusticia. Putate ergo vos esse conductos. Qui pueri venerunt, prima hora se adductos putent: qui adolescentuli,tertia:qui iuuenes,sexta:qui grauiores,nona:qui decrepiti, vndecima. De tẽpore nolite causari. Opus quod
faciatis audite, mercedem securi expectate. Et si attenditis, dominus vester qualis est, nolite inuidere si merces æqualis est. Quod est opus nostis, sed commemorabo. Audite quod nostis, & facite quod audistis. Diximus opus dei esse iusticiam. Interrogatus autem domi-
Ioan. 6. nus Iesus quod esset opus dei, respondit, Hoc est opus
dei,vt credatis in eum quem ille misit. Poterat dicere,
Iusticia est opus dei. Nunquid ergo nos præsumere aliquid conducti contra patremfamiliâs ausi sumus? Si
iusticia est opus dei,sicut ego dixi,quo modo erit opus
dei quod dominus dixit, vt credatur in eum, nisi ipsa
sit iusticia credere in eum? Sed ecce, inqnis, à domino
audiuimus, Hoc est opus dei, vt credamus in eum:à te
C audiuimus quòd opus dei sit iusticia. Proba nobis credere in Christum hanc esse iusticiã. Videtur mihi quoniam iam respondeo quærenti,& iusta flagitanti,videtur tibi credere in Christum non esse iusticia: Quid est
ergo? Impone huic operi nomen. Proculdubio si bene
consideras quod audisti, responsurus es mihi, Ista fides vocatur, credere in Christum, fides vocatur. Accipio quod dicis, credere in Christum fides vocatur.
Abac. 2. Audi & tu alium scripturæ locum, Iustus ex fide viuit.
Roma. 1. Facite iusticiam,credite, Iustus ex fide viuit. Difficile
est vt male viuat, qui bene credit. Credite ex toto corde, credite non claudicantes,non hæsitantes, non contra ipsam fidem humanis suspicionibus argumentan-
Fides à facto et dicto. tes. Fides appellata est ab eo quia fit quod dicitur. Duæ syllabæ sonant,cum dicitur fides. Prima syllaba est à facto, secunda à dicto. Interrogo ergo te vtrum credas?
Dicis,Credo. Fac quod dicis,& fides est. Ego enim respondentis vocem audire possum, cor credentis videre non possum. Sed nunquid ego ad vineam conduxi,
qui cor videre nõ possum? Nec ego conduco,nec opus
iudico,nec ego denarium mercedem præparo. Cooperarius vester sum. Pro viribus quas ille donare dignatur,in vinea laboro. Quo autẽ animo laborem, qui me
1. Corin. 4. conduxit videt. Mihi enim, ait Apostolus, minimum

est vt à vobis iudicer. Et vos vocẽ meam potestis audi- D
re,non potestis cor videre. Omnes cor nostrum deo videndũ proponamus, & opus ex animo faciamus. Conducentem nõ offendamus, vt libera fronte mercedem
accipiamus Et nos charissimi videbimus inuicem corda nostra,sed postea:nunc autem adhuc tenebras mortalitatis huius circumferimus, & ad lucernam scripturæ ambulamus, sicut dicit Apostolus Petrus. Habemus *2. Petr. 1.*
certiorem propheticum sermonem,cui benefacitis,intendentes tanquã lucernę in obscuro loco donec dies
lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Proinde
charissimi propter ipsam fidem qua credimus in deum,
in comparatione infidelium dies sumus. In infidelitate nox cum ipsis fuimus, modo lux, dicente Apostolo,
Fuistis aliquando tenebrę,nunc autem lux in domino. *Ephe. 5.*
Tenebræ in nobis, lux in domino. Item in alio loco,
Omnes enim vos filij lucis estis,& filij dei. Non sumus *1. Thess. 5.*
noctis,neque tenebrarum,sic vt in die honeste ambulemus. Dies ergo in comparatione infidelium,In compa *Roma. 13.*
ratione vero illius diei quando resurgẽt mortui,& corruptibile hoc induerit incorruptionem,& mortale hoc
induetur immortalitatẽ, adhuc nox sumus. Nobis tan- *1. Cor. 15.*
quam iam in die dicit Apostolus Ioannes, Dilectissimi, E
filij dei sumus. Et tamẽ quia adhuc nox est,quid sequi- *1. Ioan. 3.*
tur? Et nondum apparuit quod erimus. Scimus quoniã
cum apparuerit,similes ei erimus,quoniam videbimus
eum sicuti est. Sed ista merces est non opus, Videbimus
eum sicuti est, ipsa merces est. Tunc erit dies, quo clarior esse non possit. Nunc ergo in isto iam die honeste
ambulemus. In ista adhuc nocte non deinuicem iudicemus. Videte enim & ipsum Apostolum Paulum, qui
dicit, Sic vt in die honeste ambulemus, non resultare, *Roma. 13.*
neque dissonare à coapostolo suo Petro, qui dicit, Cui *2. Petri. 1.*
benefacitis, intendentes sermoni, scilicet diuino, tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat,&
lucifer oriatur in cordibus vestris. Videte hoc ipsum dicentem & Apostolum Paulum, Itaque nolite ante tem- *1. Cor. 4.*
pus quicquam iudicare. Et quando erit tempus? Donec
veniat dominus, & illuminet abscondita tenebrarum,
& manifestabit cogitationes cordis,& tũc laus erit vnicuique à deo. Quid est ante tempus,nisi antequam corda inuicem videatis? Intendite si hoc est quod dixi,om
nia verba ipsius sententiæ paulisper audite. Nolite ante F
tempus quicquam iudicare. Et quãdo erit tempus? Donec veniet dominus & illuminet abscondita tenebrarum & manifestabit cogitationes cordis,& tunc laus erit vnicuique à deo. Quo modo te reprehendent tenebræ, quando à luce laudaberis? Tunc patebunt corda,
modo latent. Suspectus est nescio quis quasi inimicus,
& forte est amicus. Videtur alter quasi amicus,& est forsitan occultus inimicus. O tenebræ,sæuit & amat,blãditur & odit. Si ex vocibus iudico tranquillũ,vitans scõpulum incurro. Fugio amicum,hæreo inimico. Hoc fecit cor latens. Ibi credendum est,ibi intus,vbi latet,vbi
occultũ est. Ad hoc excolendum conductus es. Ibi credendo cooperare,vbi te nõ videt cooperarius tuus,sed
videt te dominus tuus. Iustus ex fide viuit. Hoc age,Iam *Abac. 2.*
de iudicio priore dominico disputaui, vt iudicares te- *Roma. 1.*
ipsum,& cũ te inuenires peruersum,non tibi blandireris,sed corrigeres te,& fieres rectus,& tibi placeret deus
rectus. Nam rectus deus peruerso non placet. Vis vt placeat tibi rectus deus,esto rectus. Iudica teipsum,noli tibi placere. Quod tibi in te merito displicet, castiga, emenda, corrige. Scriptura sancta sit tibi tanquã speculum. Speculum hoc habet splendorem nõ mendacem,

G splendorem non adulantem, nullius personam amantem. Formosus es, formosum te ibi vides. Fœdus es, fœdum te ibi vides. Sed cum fœdus accesseris, & fœdum te ibi videris, noli accusare speculum. Ad te redi, non te fallit speculum, tu te noli fallere. Iudica de te, contristare de tua fœditate, vt cum abieris & discesseris tristis, fœdus, correctus, possis redire formosus. Cum ergo iudicaueris teipsum, sine adulatione iudica, & proximũ cum dilectione. Est enim quod iudices, ad quod vides. Fieri enim potest vt aliquid mali videas vnde sordescas. Fieri potest vt malum suum ipse proximus tuus tibi confiteatur, & prodat amico quod texerat inimico. Quod videris iudica, quod non vides deo dimitte. Quando autem iudicas, dilige homines, oderis vicium. Noli propter hominem diligere vicium, nec propter vicium odisse hominem. Homo, proximus est tuus. Vicium inimicum proximo tuo. Tunc amas amicum, si oderis quod nocet amico. Si credis facis, quia iustus ex fide viuit. Quod abũdat in rebus humanis, hoc dico. Aliquando amico tuo charissimo inimicus est aliquis qui erat amicus amborum. Incipiunt esse de tribus amicis duo inter se inimici, quid faciat medius qui

Abac.2. *Roma.1.*

H remansit? Vult, exigit, flagitat à te vt oderis cum illo quē odisse cœpit, & hæc verba tibi dicit, Nõ es amicus meus qui es amicus inimici mei. Quæ vox huius est ad te, ipsa est & illius ad te. Tres enim eratis, Tres eratis, duo cœperunt esse discordes, remansisti tu. Si huic te iunxeris, illum habebis inimicum: si illi, istum: si ambobus, ambo murmurabunt. Ecce tentatio, Ecce spinæ in vinea quò conducti sumus. Expectas forte à me audire quid facias. Permane amicus amborũ. Qui discordant in te, concordent per te. Mala si quæ audis ab altero de altero, noli prodere alteri, ne forte sint postea amici qui modo sunt inimici & proditores suos prodant sibi. Sed hoc propter homines dixi, non propter oculos eius qui nos cõduxit. Ecce nemo te prodit. Audisti, deus videt qui te iudicet. Audisti ab irato verbum, à dolente, à succensente, moriatur in te. Quare proditur, quare profertur? Non enim si in te fuerit dirumpet te. Dic sanè amico tuo, qui vult te facere inimicũ amici tui. Alloquere etiam, ægrotantem animum medicinæ lenitate pertracta. Dic illi, Quare vis vt sim inimicus illius?

Eccli.19.

I Respondet, Quia inimicus meus est. Vis ergo vt sim inimicus inimici tui? Inimicus esse debeo vicij tui. Iste cui me vis facere inimicum, homo est. Est alius inimicus tuus, cui debeo esse inimicus, si amicus sum tuus. Respõdebit, Quis est alius inimicus meus? Vicium tuum. Respondebit, Quod est vicium meum? Odium quo odisti amicum tuum. Esto ergo similis medico. Medicus non amat ægrotantem, si non odit ægritudinem. Vt liberet ægrotum, persequitur febrem. Nolite amare vicia amicorum vestrorum, si amatis amicos vestros. Sed cui dico? Putásne facio ipse quod dico? Fratres mei facio in me. Prius facio. In me autem facio, si à domino accipio, facio. Odio vicia mea, cor meum sanandum offero medico meo. Persequor ea quantum possum, gemo de illis, confiteor, quia sunt in me, & ecce accuso me. O qui me reprehendebas, corrige te. Hæc est iusticia, ne dicatur nobis, Stipulam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, Eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucã de oculo fratris tui. Ira, festuca est. Odium, festuca est. Sed nutris festucam, fit trabes: ira inueterata fit odium, festuca nutrita, fit trabes. Vt ergo festuca nõ fiat trabes, non occidat sol super iracundiam vestram. Vides, sentis te

Ephe.4.

odio liuentem, & reprehendis irascentē? Tolle odium, K & rectè reprehendis. Ira est in oculo eius, in tuo trabes. Nã si odisti tu, quo modo vides cũ trabe? Trabes est in oculo tuo. Quare trabes est in oculo tuo? Quia festucã ibi natam contempsisti. Cum illa dormisti, cum illa surrexisti. Eam in teipso excoluisti, falsis suspicionibus irrigasti, verba adulantium & ad te mala verba de amico deferentium credendo nutristi. Festucam nõ auulsisti, diligētia tua trabem fecisti. Tolle trabem de oculo tuo, noli odisse fratrem tuum. Expauescis an non? Expauescis, dico tibi, noli odisse & securus eris. Et respondes mihi, & dices mihi, quid est odisse? Et quid mali est, quia odit homo inimicum suum? Odisti fratrem tuum, sed si odium contemnis, audi quod non attendis, Qui odit fratrem suum, homicida est. Qui odit, homicida est. Nunquid modo potes dicere, quid ad me vt homicida sim? Qui odit homicida est. Non venenum parasti, nõ ad percutiendum inimicum cum gladio processisti, non ministerium sceleris præparasti, non locum, non tempus, postremo ipsum scelus non fecisti. Tantum odisti, & prius te quàm illũ occidisti. Discite ergo iusticiam, vt non oderitis nisi vicia homines ametis. Hoc si L tenueritis, & hanc iusticiam feceritis, vt homines etiam viciosos sanari malitis potius quàm damnari, bonum opus in vinea fecistis. Sed exercete vos in hoc fratres mei. Ecce post sermonē fit missa catechumenis. Manebũt fideles, venietur ad locum orationis. Scitis quò accessuri sumus, quid prius deo dicturi sumus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Agite vt dimittatis, agite. Venietis enim ad ista verba orationis, quo modo ea dicitis, quo modo nõ dicitis? Postremo interrogo, Dicitis, an non dicitis? Odisti, & dicis? Respondebis mihi, Ego non dico. Oras, & nõ dicis? Odisti, & dicis. Oras, & nõ dicis? Cito respondeo, Ergo si dicis, mentiris. Si non dicis, nihil meteris. Obserua te, attēde te. Modo es oraturus, dimitte ex toto corde. Litigare vis cum inimico tuo, prius litiga cũ corde tuo. Dic cordi tuo, Noli odisse. Illud autem cor tuũ, animus tuus odit adhuc. Dic animæ tuæ, noli odisse. Quo modo orabo, quo modo dicam, Dimitte nobis debita nostra? Possum quidem hoc dicere, sed quod sequitur quo modo dicam? Sicut & nos. Quid? Sicut & M nos dimittimus. Vbi est fides? Fac quod dicis, Sicut & nos. Et non vult dimittere anima tua, & contristatur, quia dicis ei, Noli odisse. Responde illi, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Quare conturbas me? Quare tristis es? Noli odisse, ne perdas me. Quare cõturbas me? Spera in deo. Langues, anhelas, ægritudine sauciaris, non potes tibi tollere odium. Spera in deum, medicus est, propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus. Quid vis vindicari? Ideo enim odisti vt vindiceris. Vide pendentē dominum tuum, vide pendentem, & tibi de ligno tanquam de tribunali præcipientem. Vide pendentem, & tibi sanguenti de suo sanguine medicamentum facientem. Vide pendentem, si vindicari vis. Vindicari vis, vide pendentem, audi precantem, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sed potuit hoc facere dicis mihi, ego nõ possum. Ego enim homo sum, ille deus, homo ego homo, ille deus homo. Deus ergo vt quid homo si non corrigitur homo? Sed ecce tibi loquor ô homo, multum est ad te imitari dominum tuum, attende Stephanum conseruum tuũ. Certe Stephanus sanctus, homo erat an deus? Et homo erat. Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, nõ fecit nisi donante illo quem rogas & tu.

1.Ioan.3. *Math.6.* *Psal.42.* *Luca.23.*

A Vide tamen quid fecerit. Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque ostendere debeo, quia dixi, sæuiebat: dixi, & diligebat. Vtrunque debeo demõstrare, & sæuientem & diligentem. Audi sæuientem, Dura ceruice. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur *Acto. 7.* Iudæis, Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem prophetarũ non occiderunt patres vestri? Audisti sæuientem. Alterum debeo, audi & diligentem. Irati illi facti, & grauius inardescentes, & mala pro bonis reddentes ad lapides cucurrerunt, dei famulum lapidare cœperũt. Hic proba sancte Stephane dilectionẽ tuam, hic te videamus, hic spectemus, hic victorem diaboli triumphatoremq; cernamus. Audiuimus sæuientem aduersus tacẽtes, videamus si diligis sæuientes. Sæuiebas aduersus tacẽtes, videamus si diligis lapidantes. Si enim odisti, & odisse potuisti, nunc est tempus quando lapidaris, tunc maxime odisse debes. Videamus si reddis duriciã cordis lapidibus duris, lapidibus qui te lapidant. Lapides enim mittunt lapides, dura duri. Qui in lapidẽ legem acceperunt, lapides mittũt. Videamus charissimi, videam^9, B spectemus magnum spectaculum. Expectemus & diei crastino proponendum. Videamus, Ecce Stephanus lapidatur, sit cõstitutus quasi ante oculos nostros. Eia mẽbrum Christi, eia athleta Christi, inspice illum qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. Ille *Luca. 23.* dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tu quid dicis? Audiam, videam, teneam, forte possum imitari vel te. Primo beatus Stephanus stãs orauit pro *Acto. 7.* se & ait, Domine Iesu, accipe spiritum meũ. Deinde positis genibus pro lapidatoribus orans, Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum. Hoc dicto obdormiuit. O fœlix somnus, & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululum quæso te ô sancte Stephane, expone mihi hoc, nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Respõderet fortasse quod intelligimus. Pro me stãs oraui, quia pro me qui recte deo seruiui, orando & impetrando nõ laboraui. Pro me non laboraui, quia qui pro iusto orat, non laborat, ideo stans pro se orauit. Vetum est vt ora- C ret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorum, pro lapidatoribus suis, attendit nimiam & magnam esse impietatem ipsorum quæ difficile donari posset, & genu fixit. Fige genu in hac vinea fortis operator, Fige, inquam genu in opere huius vineæ, fortissime operare. Magnum opus tuum, egregium & laudandum multum. Multum altum fodisti, qui odium inimicorum de corde exuisti, Conuersi ad dominum &c.

Sermo CCXXXVIII. *Dominica vicesima, De bono disciplinæ: Sermo I. quære Tomo IX. fol. 206. col. 2.*

Sermo CCXXXIX. *In eadẽ dominica, De disciplina Christiana: Ser. II. quære Tomo IX. fol. 197. col. 2.*

Dominica vicesima prima, De tribus pueris missis in fornacem ignis: Sermo I.

Sermo CCXL. *Daniel. 3.* Iubet tyrannus fornacem incendi, & quãtum ipse igne furoris ardebat, tanto sanctiores pueros consummabat. Nunc vndantis fumi densitate cœlum contegitur, nunc horrifico sonitu Chaldæi cuncti terrentur, vt magnitudo diuinæ seueritatis per supplicia monstraretur. Sæuiebat violentus inimicus supplicium suis famulis quæsiturus. Sæuiebat, nõ vt iustos trucidaret, sed vt suis interitum procuraret. Sæuiebat, non vt crescerent pœnarũ augmenta, sed vt cũctis monstraretur diuina potestas, vt dum impij suppliciis gloriarentur, flammarum impetu vorarentur. Sæ- D uiebant scelerati Chaldæi suppliciis præsentibus perituri, & futurorũ ignari ministri iussa accelerant, parant incendia, flammas exaggerãt. Crudelitas eius possidet mentem, sæuicia immutat voluntatem. In fornacẽ mis- *Daniel. 3.* si sunt sancti, fugiunt flammæ, cedunt ignes, incendia expauescunt. Timẽt ignes lædere, quos fuerant iussi incolumes reseruare. Ostẽdunt iustorum meritum, dum tyranni contẽnunt imperium. Licet sanctis cũ igne iocari, quibus cum hominibus non licuit commorari. Licuit in fornace deum venerari, quẽ apud homines non licuit honorari. Licet flammarum mereri obsequia, qui non meruerant Chaldæorũ supplicia. Licet ignibus cõseruare illæsos, quos tyrannus dederat exurẽdos. Licet in pœna esse securos, quos extra pœnam non licuit esse intactos, vt vbi interitus, ibi salus, vbi supplicia, ibi inuenirentur refrigeria. Accipe hostis à suppliciis exemplũ, qui humanitatis perdidisti consilium. Fugiunt ignes iustos, quos iniuste damnasti: expauescunt flammæ, & innocentes pronũciant, quos dignos supplicio deputas: & quę sæuire consueuerant, dignos sanctos in fornace E cernebant. Damnant hostes, & absoluunt ignes. Chaldæi adiiciunt, & pœnę defendunt: Homines sęuiunt, & supplicia venerantur. Tyrãnus putabat tantum tormẽta posse sæuire, quantum ipse sacrilegus existimabat se potestatem habere. Ignes iusti cedunt, ardores flammarum in refrigerium vertuntur, & institutæ naturæ voraces impetus obliuiscũtur, vt iustos venerantes timerent, & eorũ hostes persequentes punirent. Ignes iustos hospitio cum omni honore suscipiunt, & libenter obsequiũ præbent, Hostis mutato genere sæuit, nec aliqua pietate mouetur, nec humanitate blanditur. Posset vincere si ignibus imperaret. Offeruntur ergo ignibus iusti vestitu tecti, vinculis colligati: defenduntur ardoribus iusti, & quos vis humana damnauit, ignis absoluit. Nihil cogitat, nihil metuit. Sic nãque crudelitas tyrannica superata prosternitur, dum sui satellites deuorantur. Cernit pœnam, & seruorum dei aspicit gloriam. Iustis ignes obsequium præstant, iniustis interitum subministrant. Dum vindicat flãma impij necantur, & iusti saluantur. Cum ad fornacem tyrannus festinãter accede- F ret, stupet laudem, miratur factum, veneratur deũ cum tribus pueris in fornace. Aspicit iusto diuinoq; ambitu protegi, quos nuper iusserat violentus extingui. In illis in fornace videt, quem in illis ante non esse putaret. Quo viso territus furori addit lenitatem, fit repẽte cõfessor, qui nuper fuerat persecutor. Prædicat quem paulo antè negabat, venerari præcipit, qui venerãtes damnauit. Rogat de fornace iustos procedere, precatur de igne dei famulos prosilire. Exite, inquit, serui dei excel- *Ibidem.* si. Nunc me defensorem dei profiteor, cuius inimicum fuisse constat, vt cuius seruos ignarus persequebar, eius inimicos vt defensor vlciscar. Tunc de fornace egrediuntur illæsi Hebræi, lætantur incolumes, triumphant victores, quòd deo fideliter seruierunt, & furorem tyranni contempserunt.

In eadem dominica, De auguriis: Sermo II.

Sermo CCXLI. Bene nostis fratres charissimi, me vobis frequẽtius supplicasse, & paterna solicitudine commonuisse pariter & contestatum esse, vt illas sacrilegas paganorum consuetudines obseruare minime deberetis. Sed quantum ad me multorum relatione peruenit, apud aliquos parum profecit admonitio mea, quia si vobis ego nõ dixero, & pro me & p vobis malam

G malam ſum redditurus rationem in die iudicij, & vobiſcũ mihi erit neceſſe æterna ſupplicia ſuſtinere. Ego me apud deum abſoluo, dum iterum atque iterum admoneo pariter & cõteſtor, vt nullus ex vobis caragos, vel diuinos vel ſortilegos requirat, nec de qualibet eos aut cauſa aut infirmitate interroget. Nullus ſibi præcãtatores adhibeat, quia quicunq; fecerit hoc malum, ſtatim peribit baptiſmi ſacramentum, & continuo ſacrilegus & paganus efficitur: & niſi grãdi eleemoſyna, dura & prolixa pœnitentia ſubuenerit, ſtatim in æternum peribit. Similiter & auguria obſeruare nolite, nec in itinere poſiti aliquas auiculas cantantes attendite, nec ex illarũ cantu diabolicas diuinationes annũciare præſumite. Nullus ex vobis obſeruet qua die de domo exeat, qua die iterum reuertatur, quia omnes dies deus fecit:
Gene.1. ſicut ſcriptura dicit, Et factus eſt primus dies, & ſecundus dies, & tertius, ſimiliter & quartus, & quint⁹, & ſextus, & ſabbatũ. Et illud, Fecit deus omnia bona valde. Illas vero non ſolum ſacrilegas, ſed etiam ridiculoſas ſternutationes cõſiderare & obſeruare nolite, ſed quo-
H ties vobis in quacunque parte fuerit neceſsitas properãdi, ſignate vos in nomine Ieſu Chriſti, & ſymbolum vel orationem dominicam fideliter dicẽtes, ſecuri de dei adiutorio iter agite. Et quia quãdo ſupradicta omnia ſacrilegia deo vobis inſpirante & contemnere vel deſpicere cœperitis, moleſte hoc accepturus eſt diabolus, quia vos videt de amicicia vel ſocietate ſua diſcedere, & ſacrilegia per quæ vos decipiebat cõtemnere, aliquas nequicias vobis facturus, aut infirmitatẽ aliquã immiſſurus eſt, aut aliquod animal, aut per morbũ aut per euagationem eſt ablaturus, quia ad vos probandos permittit hoc fieri deus, vt agnoſcat vtrũ ad ipſum fideliter venitis: & ſi toto corde diaboli machinamenta deſpicitis, & vtrum plus valeat apud vos amor ſuus q̃ cuiuſquam animalis amiſsio. Sed ſi ſemel aut ſecundo nequicias quas diabolus immiſerit cum animo & tota fide cõtempſeritis, ita ipſum diabolum poſtea à veſtra infeſtatione deus dignabitur repellere, vt nũquam vos poſsit ſua calliditate decipere. Homines enim negligẽtes & faciles languida deſideria & fidem deſidem habentes, & ideo etiam ſi incipiant non diu perſeuerant
I in operibus dei, ſed vbi ſe in antedictis ſacrilegiis abſtinuerunt, & vel vnam nequiciam diaboli pertulerũt, ſtatim ſe pœnitent ad dominum conuerſos eſſe, & machinamenta diaboli reliquiſſe, iterum reuertuntur ad obſeruationes augurior ũ, velut canes ad vomitũ ſuũ.
2.Pet.2. Vos vero quibus deus & ſapientiam contulit, & veram fidem dedit, ita cito corde circũuentiones diaboli deſpicite, & fideliter vos ad deum conuertite, & quæcũq; diabolus voluit immittere patienter & fortiter tolere-
Iob.1. tis, vt cũ beato Iob dicere poſsitis, Dominus dedit dominus abſtulit ſicut domino placuit, ita factum eſt. Similiter & cum Apoſtolo firmo & integro corde dica-
Roma.8. tis, Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio, an perſecutio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an gladius, an periculum? Boni enim Chriſtiani nec tormentis ſeparãtur à Chriſto. Tepidi vero & negligentes interdum ocioſis fabulis ſeparantur, & ſi vel leue dãnum pertulerint, continuo ſcandalizantur, & contra deum murmurare præſumũt, & ad nefanda & deteſtanda auguria redeunt. Sed forte dicit aliquis, quid faciemus eo quòd auguria ipſa & caragi vel diuini frequẽter nobis vera annunciant? De hac re ſcriptura nos conteſtatur & monet dicens, Etiam ſi qua vera vobis dixerint, no-
Deut.13. lite credere illis. Tentat enim vos dominus deus veſter, vtrum timeatis eum an non. Sed iterum dicis, Ali- K
quoties ſi præcantatores non fuerint, aut de morſu ſerpentis, aut de alia qualibet infirmitate propè vſque ad mortem multi periclitantur. Verum eſt fratres chariſſimi, quia permittit hoc deus diabolo, ſicut iã ſupra dixi, ad probandum Chriſtianum, vt cum interdum per illa ſacrilegia aliqua remedia in illa infirmitate percipere, & aliquid verũ potuerint agnoſcere, facili⁹ propterea diabolo credant. Sed qui totam Chriſtianam religionem deſiderat cuſtodire, oportet vt hæc omnia tota animi virtute contẽnat, timens illud quod ait Apo-
ſtolus increpans, Dies, & mẽſes, & tempora obſeruatis, Galat.4
timeo ne ſine cauſa laborauerim in vobis. Ecce Apoſtolus dicit, quòd qui auguria obſeruauerit, ſine cauſa doctrinam eius ſuſcipiet. Et ideo quantum poteſtis circũuẽtiones diaboli fugite, Et illud ante omnia ſcitote fratres, ꝙ nec voſipſos, nec eos qui ad vos pertinent, nec animalia veſtra, nec reliquam ſubſtantiam vel in partiis rebus diabolus poteſt lædere, niſi quãtum à deo po-
teſtatem acceperit, quo modo nec ſancti Iob facultatẽ Iob.1.
auſus fuit ſubuertere, niſi domino permittente. Et ſicut L
in Euãgelio legimus, quãdo ab hominibus expulſi ſunt Matt.8.
dæmones, rogauerunt vt vel in porcos ire permitterẽtur. Si in porcos non ſunt auſi intrare dæmones, niſi à deo permiſsionem acciperent, quis ita erit infidelis, vt eos bonos Chriſtianos credat poſſe lędere, niſi de⁹ propria diſpẽſatione permitteret? Permittit autẽ hoc deus ex cauſis duab⁹, vt aut nos probet ſi boni ſimus, aut corrigat ſi peccatores. Sed qui patienter diſpenſationẽ domini tolerauerit, & ſicut iam dixi, quando aliquid per-
diderit, dixerit, Dominus dedit, dominus abſtulit, ſicut Iob.1.
domino placuit, ita factum eſt, ſit nomẽ domini benedictum: pro iſta deo placita patientia, aut coronam accipit ſi iuſtus eſt, aut indulgentiã ſi peccator. Et hæc attendite fratres, quia cum omnem ſubſtãtiam diabolus euertiſſet beati Iob, non dixit Iob, Dominus dedit, diabolus abſtulit: ſed, dominus dedit, domin⁹ abſtulit. Vir enim ſanctus noluit iſtam gloriã diabolo dare vt aliquid potuiſſet tollere quod dominus nõ permiſiſſet auferre. Cũ enim nec filios, nec pueros, nec camelos, nec aſinos beati Iob antequã dominus permitteret diabo-
lus lædere potuiſſet, quare credimus quòd Chriſtianis M
amplius aliquid faciat quàm quòd deifico ac ſecreto iudicio ſuo diuina potẽtia permiſerit? Et ideo certiſsime credentes quòd nihil poſſumus perdere, niſi quantum nobis deus permittit auferri, toto corde noſtro ad illi⁹ miſericordiã eamus, & ſacrilegas obſeruationes fideliter relinquentes, de illius adiutorio ſemper præſumamus. Nam qui prædictis malis, id eſt, caragis & diuinis, aruſpicib⁹ vel phylacteriis, & aliis quibuſlibet auguriis crediderit, & ſi ieiunet, & ſi oret, & ſi iugiter ad eccleſiã currat, & ſi largas eleemoſynas faciat, & ſi corpuſculũ in omni afflictione ſuum cruciauerit, nihil ei proderit quãdiu illa ſacrilegia non reliquerit: quia impia illa ſacrilegij obſeruatio, iſta omnia bona obruit & euertit. Et qui cũ his malis etiam aliqua opera exercere voluerint, eis prodeſſe nihil poſſunt, quia verum eſt quod di-
xit Apoſtolus, Modicũ fermentum totam maſſam cor- 1.Cor.5.&
rumpit. Et illud, Non poteſtis calicẽ domini bibere, & 10.
calicem dæmoniorũ. Non poteſtis menſæ domini participes eſſe & mẽſæ dæmoniorum. Et dominus in Eu-
angelio, Nemo poteſt duob⁹ dominis ſeruire. Pro qua- Matt.6.
re nec ad arbores debẽt Chriſtiani vota reddere nec ad fontem orare, ſi ſe volunt per gratiã dei de æterno ſupplicio liberari. Et ideo quicũq; in agro ſuo, aut in villa,

aut

A aut iuxta villam aliquas arbores, aut aras, vel quælibet vana habuerit, vbi miseri homines solent aliqua vota reddere, si eas non destruxerit atque succiderit, in illis sacrilegiis quæ ibi facta fuerint, sine dubio particeps erit. Nā & illud quale est, quod quando arbores illæ vbi vota redduntur ceciderint, nemo ex illis arboribus lignum ad focum affert? Et videte miseriā vel stultitiam generis humani. Arbori enim mortuæ honorē impendunt, & dei viuentis præcepta contemnunt. Ramos arboris non sunt ausi mittere in focum, & seipsos per sacrilegium præcipitant in infernū. Et ideo qui hoc malum hucusq; non obseruat, gaudeat, & deo gratias agat, & fideliter in bonis operibus perseuerare contendat. Qui vero in istis diabolicis rebus hucusq; captiuādum diabolo tradidit se, toto corde pœnitentiam agat, & illa sacrilegia supradicta cū omni horrore fugiat & cōtēnat, vt illi deus & indulgentiam dignetur dare, & ad æternam beatitudinem ob gloriam nominis sui faciat peruenire. Et quia etiam & hoc peruenit ad me, quòd aliqui aut per simplicitatem, aut ignorantiam, aut certe B quod plus credēdum est, per gulam de illis sacrilegiis vel sacrificiis vel sacrilego cibo, quæ adhuc secundum paganorum consuetudinem fiunt, manducare nec timeant nec erubescant, cōtestor vos coram deo & angelis eius ac denuncio, vt nec ad illa diabolica cōuiuia, quæ aut ad fanum ad fontésque, aut ad aliquas arbores fiunt veniatis: & si vobis inde aliquid transmissum fuerit, tanquam si ipsum diabolum videatis perhorrescite & respuite, & ita repudiate vt nec in domum vestram permittatis de illo sacrilego conuiuio aliquid exhiberi: 1.Cor.10. propter illud Apostoli quod iam dictum est, Nō potestis calicem domini bibere & calicem dæmoniorū, neque mensæ domini participare & mēsę dęmoniorum. Et quia solent aliqui dicere, Ego me signo & sic manduco. Nullus hoc facere præsumat. Qui sic est qui se signat, & aliquid de sacrilego cibo māducat, quo modo se signat in ore, & gladium sibi mittit in pectore? Quia quo modo gladio corpus occiditur, ita de illo cibo sacrilego anima occiditur. Sed credimus de domini misericordia, quia vobis agere quæ sancta sunt inspirare dignabitur, & nunquam vobis nec in auguriis, nec in C aliis quæ supradicta sunt sacrilegis obseruationibus vel diuinationibus diaboli nequicia posit surrepere, sed totam spem vestram in domino posituri, quatenus vt nūquam ad illa nefanda mala quæ superius comprehensa sunt redeatis, præstante domino nostro Iesu Christo, cui honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur &c. quæ habetur in expositione doctorum, ibidem. Ioan.4.

Dominica vicesimasecunda, De Susanna.

Sermo I.

Sermo CCXLII.

Quotiescunque in hoc peruerso seculo contra laudabiles viros multiformes tenduntur insidiæ, vel diuersæ calumniarum emerserint causæ, quid homo pestilens cogitet, quid diabolus machinetur non metuet iustus, quia cum ipso est Christus. Eligatur homo miles in prælio cōstitutus, officia semper exercere virtutum. Vnum ergo de duobus amplectitur, aut patefactis insidiis eius innocētia in populo clarescit, aut persequentibus inimicis præuentus cum conditionem mortis excesserit, molestiis secularibus liberatus portum securitatis intrabit. Daniel pro- Daniel.6. & 14.

pheta nec in lacu proiectus leonum timore perculsus D expauit, sed inter ista bestiarum ora consistens dominū tota mente placauit, & tyrannicas dispositiones illęsus euasit. Zacharias pontifex magnus pro cultu dei, pro legibus sacris, pro cēsura in templo sacerdotali rebellem increpans populum, mortem constanter accepit, & detestabilis acies Iudæorum eius cruore pauimentum infecit. Zacharias martyr triumphat, & Daniel confessor 2.Par.24. exultat. Vnus moritur & triumphat, alter euadit & regnat. Sed nec fœmineus sexus suis fraudatur exemplis, qui pudiciciæ ornatū salubriter reseruauit. Susanna illustris, decus pudiciciæ vicit impudentiam iudicum, petulantiam seniorum compressit audacem, ne castitas in ea pateretur iniuriam. Stabat Susanna in iudicio falsorum mendacibus oppressa testimoniis damnatorum, stabat non tanquam rea, sed pro castitate firmiter moritura. Ibat ergo pudica ad supplicium, non adulterorū corpus, in quo extrema libido exarserat, & diabolus inflāmauerat. Quod protexerat virtus, & ornabat pudor, illæsum ibat in mortis exitium. Egregium portabat caput, cuius vultum integra cōscientia sublimabat ad cœlum. Propter damna pudoris salutis vota cōpressit, & E cui fuerunt chara præmia castitatis, vitæ gaudium non amisit. Contempsit vnum, & cōsecuta est totum. Et quę mori voluit, cum gloria castitatis euasit. Et quam sentētia praua deiecerat, illustris cōscientiæ integritas erigebat, metusq; dei & imminentis sacri iudicij indubitata crudelitas. O amor honestatis & legis, Susanna adulterij conscientiam grauiorem iudicauit quàm pœnam. Cum duceretur non dolebat de supplicio, quoniā gaudebat de testimonio falsidico. Innocens accusatur per sententiam, sed nutu dei suspenditur pœnā, vt iudicantium falsitas denudaretur, & innocens purgaretur. Infirmus sexus contra viros surgit fortior, expugnat libidinem castitas & honestas, impulsu luxuriæ horrenda prosternitur improbitas. Susanna propriam virtutem animi seruauit, & iudicium populorum constanter excepit. Conflantur de innocēte falsa crimina. Ille enim munitus est, qui deum habuerit defensorē. Deniq; Daniel propheta instinctu dei commonitus, Redite in iudicium exclamauit. Stupet populus pro iudicio repen- Ibidem. tino, reuocatur addicta, falsos testes pauor inuadit, Ge- F mit diabolus quòd ipsius commenta nudantur, gaudēt angeli de pudoris integritate comperta, quod defendatur in terris veritas fatigata. Interrogatum est quo in loco Susanna facinus quo arguebatur admisit, Hic sub lētisco dicit, ille sub prino. Cum ergo eorum discrepant prolata responsa, sic repugnantia dictorū facta nudantur, vt vigore mentis increpato populo, testibus confusis veritas ostenderetur. Gaudet populus de pudoris integritate, triumphat maritus quòd fidam inuenerit cōiugem. Lętatur familia quòd nihil inuenerit in ea quod puniat, quòd adulterij factum non inuenerit, nec homicidium diabolus quod procurabat impleuerit.

In eadem dominica, De castitate coniugali.

Sermo II.

Vandocunq; castitatem fratres charissimi, secūdum quod decet & expedit commendamus, Sermo CCXLIII. forte adolescētes & adhuc in viridi ætate positi dicunt, Iuuenes homines sumus, continere non valemus. Quibus nos respondere & possumus & debemus, ne forte ideo castitatē custodire nō posisint, quia amplius manducant quàm expedit, & vinum amplius accipiunt quàm oportet, familiaritatē mulierum vitare

G vitare nolunt, atque earum suspectā societatem habere
nec metuūt nec erubescunt. Qui tales sunt audiant A-
1.Corin.6. postolum dicentem, Fugite fornicationē. Et illud, No-
Ephe.5. lite inebriari vino, in quo est luxuria. Et illud Salomo-
Eccli.19. nis, Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, &
arguunt sensatos, Illi vero qui dicunt quòd castitatem
seruare non posint, respondeant nobis vtrum vxores
habeant an non. Si habent, quare non attendunt illud
Matt.7. quod veritas in Euangelio ait, Omnia quęcūque vultis
vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter.
Et quare non seruant fidem vxoribus suis, quam sibi ab
eis seruari desiderant? Cum enim vir à virtute nomen
acceperit, & mulier à mollicie, id est, fragilitate, quare
cōtra crudelissimam bestiam libidinē vult vnusquisq;
vxorem suam victricem esse, cum ipse ad primum libi-
dinis ictū victus cadat? Hoc loco forte qui adhuc vxo-
ribus non sunt cōiuncti, dicunt se excusare posse, qoia
coniugia non habent, quibus fidem seruare debeant, &
propterea continere non possint. Istis qui istam falsam
& miserabilem excusationem conantur prætendere, iu
H stissimè responderi & potest & debet, quia nullus ma-
gis illicita vitare debet, quàm qui respuit quæ licebant,
cum vxorem accipere licet, & cōtra omnium scriptu-
rarum authoritatem adulterium committere, nūquam
liceat: quare cū dei gratia nō accipis quod licet, & cum
dei offensa præsumis quod nō liceat? Velim tameo sci-
re si illi qui vxores non habent, & priusquam coniugiis
copuleotur adulteria committere nec metuūt nec eru-
bescunt, vtrum velint sponsas suas aotequam ad nup-
tias veniant ab aliquibus adulteris violari? Cum enim
nullus sit qui hoc patienter accipiat, quare vnusquisque
sponsæ suæ non seruat fidem, quam sibi ab ipsa seruari
desiderat? Quare vxorem virginē optat accipere, cum
ipse sit corruptus? Quare viuenti vxori desiderat copu-
lari, cū per adulterium in anima iam ipse sit mortuus:
Ezech.18. secundum illud quod scriptum est, Anima quæ pecca-
uerit, ipsa motietur? Et illud quod terribiliter clamat
Hebr.13. Apostolus, Fornicatores iudicabit deus. Et illud, Neq;
1.Cor.6. adulteri regnum dei possidebūt. Et iterū, Omnes adul-
Osee.7. terantes & adulteros tanquam clibanus corda eorum.
I Sed forte potāt aliqui, quòd fœminis ante nuptias for-
nicari non liceat, sed viris liceat. Ista puniēda, & nimiū
grauia mala, quod peius est, ideo à multis viris sine vllo
timore domini committuntur, quia ita à pluribus in
consuetudinem missa sunt, & ita vilia vel leuia dicun-
tur, vt nec iam inter grauia crimina putentur. Nam in
fide catholica quicquid mulieribus oon licet, omnino
nec viris licet: Vno enim precio, id est, Christi precio-
so sanguine redimuntur, & viri simul & fœminæ. In
vnam fidem vocantur, & in vno Ecclesiæ corpore cō-
gregantur, simul baptismi sacramēta percipiunt, simul
ad altare ad accipiendum corpus & sanguinem Chri-
sti acceduot, simul vtrique sexui præcepta donata sunt.
Cum hæc ita sint, qua fronte, vel qua conscientia quod
& viris simul, & mulieribus non licet agere, soli viri se
credūt impunè committere? Sed & illi qui hoc facere
præsumunt, pro certo cognoscant: quòd si cito se non
emendauerint, & eis fructuosa pœnitētia nō subuene-
rit: & sic subito de hac luce rapti fuerint, ęterna illos flā
ma sine vllo remedio cruciabit. Et illud quale est quod
multi virorum ante nuptias concubinas sibi assumere
nō erubescunt, quas post aliquot annos dimittāt, & sic
postea legitimas vxores accipiant. Tractāt enim apud
se, vt prius de multis calūniis & rapinis & iniustas di-
uicias, & iniqua lucra cōquirant: & postea contra ratio-
nē plus nobiles quàm ipsi sunt, vel ditiores vxores ac- K
cipiant. Ecce quantis malis se obligant, qoi non solum
luxuriæ, sed etiā auariciæ vel cupiditati infœliciter ser-
uire desiderant. Vnde coram deo & angelis contestor
atque denuncio ista mala & semper prohibuisse, & nū-
quam ei placita fuisse, quia præcipue temporibus Chri-
stianis concubinas habere nūquam licuit, nunquam li-
cebit. Sed quod peius est, faciunt huc multi viri iure fo-
ri, non iure cœli, nō iusticia iubeote, sed libidine domi-
nante. Cum enim Apostolus cōiugia habentibus dicat,
Tempus breue est, & superest, vt qui habēt vxores tan- 1.Cor.7.
qoam non habentes sint. Et illud, Abstinete ad tempus
vt vacetis orationi: Quo modo adulteras concubinas
permittit habere qui castitatem seruare & in coniugiis
positis præcepit? Pro qua re iterum atque iterū voce li-
bera clamo, quia qui ante legitimas nuptias concubinā
sibi adhibere præsumit, peius peccatum facit, quàm qui
adulterium committit, Quia qui adulterat adhuc tam
graue malum secrete volt agere, in publico autem aut
metuit aut erubescit committere: Ille vero qui publice
concubinam habere voluerit, fronte impudentissima L
rem execrabilem toto populo vidente licenter se putat
admittere. Sed forte illi qui isto peccato non sunt ma-
culati dicuot, Quare qui hoc agunt à cōmunione non
suspenduntur? Ideo enim tantum scelus a sacerdotibus
minimè vindicatur, quia à multis admittitur. Si enim
vnus aut duo aut quatuor vel quinque, mala ista facere
præsumerent, & poterant & debebant, non solum à cō-
muoione suspendi, sed etiam à colloquio & conuiuio
Christiani populi separari: secundum illud Apostoli,
Cum huiusmodi nec cibum quidē sumere: moltitodo 1.Cor.5.
tamen peccantiū, sicut iam dictum est, prohiber sacer-
dotes domini in istis distinguere: Faciuot tamen boni
sacerdotes quod possunt, & cum perfecta charitate cō-
tendūt orare & suspirare iugiter, & gemitus ac rugitua
effundūt, vt in quibus propter infinitam multitudinem
nō possunt seoeritatem vel disciplinam ecclesiasticam
exercere, monendo vel oraodo pro eis possint eos vel
aliquando ad pœnitētiam prouocare. Vnde iterum at-
que iterū rogo pariter & cōtestor, vt qoi vxorem optat
accipere, sicut illam virginem inuenire desiderat, ita ip-
se vsque ad nuptias virgo sit, quia si non fuerit, benedi- M
ctionem accipere cū sponsa sua non merebitur. Et im-
pletur in eo quod scriptū est, Noluit benedictionem, Psal.108.
& elongabitur ab eo. Iam vide si pœoitētiæ remedium
non subuenerit, quid de illo erit, vel qua sententia eunt
necesse erit in futuro iudicio subiacere, qui iam in hoc
seculo benedictionem cum sponsa sua non fuit digous
accipere. Et illud attendite fratres, si in tam graui peri-
culo sunt qui vxotes non habent, & aut cōcubinas sibi
adhibent, aut adulteria admittunt: quid de se infœlices
illi cogitant, qui forte coniugia habentes adulterant, &
insano furore, vel crudeli infœlicitate de iudicio dei
desperant, qui nec supplicia inferni formidāt, nec de-
siderant præmia æterna. Si enim fidem haberent, vtiq;
deo crederent, & venturū iudicium cum tremore me-
tuerent. Probatur enim quia hominibus credūt, & deo
non credunt, vt publice vbi homines vident adulteria
timeant, & secrete vbi deus videt omnino nō timeant.
Si qualemcunque scintillam fidei haberent, sicut non
permittunt seruos suos in præsentia sua peccare, ita nec
illi in conspectu domini sui adulterare præsumerent.
Sed de talibus clamat per Prophetam spiritus sanctus,
Dixit, inquit, insipiēs in corde suo, nō est deus. Certum Psal.13. &
est enim quia non credit deum esse, qui in tenebris & 52.
in occulto

A in occulto illa præsente deo facit, quæ publice facere
Psal.33. præsentibus hominib⁹ pertimescit. Nescit infœlix, quia vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Sed forte dicit aliquis, Ecce cõpelleote negocio, aut iubente rege ab vxore tot mensibus aut annis separat⁹, quo modo castitatẽ seruare possim? Cui iustissime responderi potest, vt redeat ad vxorem suam. Sed cum hoc negociatori dixero, potest mihi dicere, quia si negociũ dimiserit, non habeat vnde viuat. Militans dicit, Si exercitum dimisero, iracundiam regis incurro. Istis talibus veraciter dici potest, Si timet regem, & ideo non redit ad vxorem suam propriam, debet timere deum, vt non tangat alienam. Nam quo modo illum qui non iussus relicto exercitu reuertitur ad vxorem suam, rex potest occidere: sic & illum qui longe positus adulterat, potest deus perpetua pœna dānare. Rogo vos fratres charissimi, si propter negocij necessitatem & regis iussionem vnusquisque ab vxore sua interdum etiam longo tempore separatur: quare, propter deum & animam suam tam longo spacio tem
B poris castitas non seruatur? Meretur ergo negociũ, meretur regis iussio vt tantis diebus nõ agnoscatur vxor propria, & non meretur amor & iussio dei vt non cõtingatur aliena? Sed qui hoc propter negociandi lucrũ & regis imperium seruãt, & propter deum seruare dissimulant, sciant qui talia agunt quòd si eis non pœnitẽtia subuenerit, cũ ante tribunal Christi stare cœperint, ab auditu malo liberari non poterunt: sed dicetur illis, Discedite à me maledicti in ignem æternũ. Et illud
Matt.25. quale est quòd aliquoties vir fortissimus procedens ad prælium forte non minus decem inimicos occiderit, & ex ipsa victoria aliquam puellã de præda accipiens, dum cum illa per adulterium iungitur, anima sua peccati gladio interficitur. Et videte quantum malum sit vt aliquis crudelior existat in se, suam animam occidẽdo per luxuriam, magis quàm per carnalem victoriam aduersariorum corpora trucidando. Vere lugendum est & dolẽdum, vt ille qui sicut iam dixi, decem aduersarios vicit, ab vna muliere superetur: & qui tot inimicos occidit in corpore, ab vna puella iuguletur in corde. Vere nimis graue malum est, vt vir fortis qui ferro
C non vincitur, libidine superetur: & eum mollia aut blãda subuertant, quem dura non superant: & qui esse captiuus vel seruus hominibus dedignatur, seruus esse peccati mereatur, cum indignius sit mente seruire, quàm
2.Pet.2. corpore: secũdum quod scriptum est, A quo enim quis vincitur, huius & seruus efficitur. Hæc ergo fratres charissimi, si vobis ego non dixero, rationem pro animabus vestris in die iudicij redditurus ero. Quicunque autem magis mihi irasci quàm se emẽdare voluerit, nõ habet vnde per ignorantiam se possit ante tribunal æterni iudicis excusare, vt dicat se non fuisse admonitũ, nec à malis prohibitum, nec ad ea quæ sunt deo placita castigatione & admonitione frequentissima prouocatum. Sed credimus de domini misericordia, quòd ita negligentibus quibusque inspirare dignabitur, vt sibi magis vel peccatis suis quàm medicamẽtis sacerdotalibus irascantur. Et quo modo ægrotantes a carnalibus medicis requirunt sanitatem corporum, sic à spiritalibus medicamenta desiderent animarum. Sed confidimus quia præstabit hoc diuina misericordia, quòd ita nobis de sua emẽdatione studebunt gaudium facere, vt ad æternum mereantur præmium fœliciter peruenire: Præstante domino, & cætera.

In eadem dominica, De castitate coniugali: Sermo III. D

Sermo CCXLIIII.

Magnum mihi gaudium facitis fratres charissimi, dum in solennitatibus martyrum tanta deuotione fidei ad Ecclesiam conuenitis. Sed si vultis deo auxiliante & vestrum profectum, & nostrum gaudiũ spiritaliter adimplere, ita inter vos & pacem & charitatem inspirante domino cõseruate, vt cõtra hominem nullum odium habeatis in corde, pro bonis orate vt semper ad meliora proficiant, pro malis assidue supplicate vt cito se corrigant: & secundum præceptum domini, Quæcunq; vultis vt faciant Matt.7. vobis homines, hæc & vos facite omnibus. Tunc enim in veritate pax & iusticia & misericordia custoditur, quando non solum nullis hominibus malum facimus, sed etiam vbicunq; poterimus adiuuare contendimus. Si ergo hæc Christo adiuuãte fideliter agamus, beatos martyres in his quæ suprà diximus, præcipuis & præclaris operibus imitãtes, partem cum illis in æterna beatitudine habere poterimus. Et tunc pro nobis absq; vlla dubitatione sancti martyres intercedunt, quãdo in no E bis aliquid de suis virtutibus recognoscũt. Castitatem ante omnia cum dei adiutorio custodite: propter illud quod scriptum est, Neque adulteri regnũ dei possidebũt. Et illud, Fornicatores & adulteros iudicabit deus. 1.Cor.6. Hebr.13. Pueri vel puellæ qui in coniugio cõiungendi sunt, virginitatem vsque ad nuptias seruent. Nam si ante legitimam cõiunctionem per adulterium corrupti fuerint, ad nuptias corpore quidem viui veniunt, sed in anima mortui comprobantur: quia scriptum est, Anima quæ Ezech.18. peccauerit, ipsa morietur. Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iã natos occidat: quia quæcũq; fecerit hoc, ante Christi tribunal sciat se illic eorum causam quos occiderit esse daturã. Sed nec alias diabolicas potationes mulieres debẽt accipere. Mulier autem quæcunque fecerit hoc per quod iam non possit concipere, quantoscũque parere poterat, tantorum homicidiorum se ream esse cognoscat. Mulier autem ingenua quæ mortiferas potationes accipit vt non concipiat, velim scire si hoc ancillas vel colonas suas facere velit? Et ideo sicut vnaquæque vult vt sibi mancipia nascantur quæ illi seruiant, ita illa quan- F toscunq; cõceperit, aut ipsa nutriat, aut nutriendos aliis tradat, ne forte illos aut concipere nolit, aut quod est grauius occidere velit, qui boni Christiani poterãt fieri generati. Quoties ad Ecclesiam in qualibet solennitate venitis, & sacramenta Christi percipere volueritis, ante dies plures castitatem seruate, vt cum secura conscientia ad altare dei possitis accedere. Quã rem etiam per totam quadragesimam, & vsque ad clausulã paschę fideliter custodite, vt vos solennitas paschalis castos & puros inueniat. Qui enim bonus Christianus est, nõ solum ante dies plures quàm communicet castitatem seruat, sed & vxorem suam excepto desiderio filiorũ non agnoscit: quia vxor nõ propter libidinem, sed propter filiorum procreationem accipitur. Denique & ipsæ tabulæ matrimoniales hoc continent, liberorum, inquit, procreandorum causa. Videte quia non dixit libidinis causa, sed liberorum procreandorum. Velim tamen scire fratres charissimi, ille qui vxore sua incontinenter vtitur, si quoties eum luxuria victum agnouit, toties suum agrum in vno anno arauerit vel seuerit, qualem messem colligere possit? Qui ergo se continere nolũt, si toties terram quandam suam quã iam seminauerant, iterũ arent & seminent, videamus qualiter de eius fructu

G ctu gaudebunt, quia sicut optime nostis, nulla terra poterit dare legitimum fructum, in qua frequenter in vno anno fuerit seminatum: Quod ergo nõ vult aliquis in agro suo, quare facit in corpore suo? Sed dicet aliquis, homo iuuenis sum, cõtinere nõ possum. Ne forte ideo te non contineas, quia plus manducas quàm expedit, & plus vinum accipis quàm oportet. Forte etiam turpibus cogitationibus occupas mentem tuam, & luxuriosa verba non solum libenter, sed etiam frequenter aut ipse dicere aut aliis dicentibus audire nec metuis nec erubescis. Incipe cum dei adiutorio gulæ concupiscentias refrænare, castis cogitationibus & honestis sermonibus mentem vel linguam tuam iugiter occupare, & videbis quia deo auxiliante castitatẽ poteris custodire, nec te pigeat, si corporis infirmitas nõ prohibet, frequẽtius ieiunare, ad Ecclesiam maturius surgere, vt possis tuam animam à libidinosis maculis nitidã custodire. Et si hoc non infideliter faciens vides te adhuc carnis impugnationibus fatigari, & forte aliquotiens excepto filiorum desiderio ad cognoscendam vxorem propriã

H vinci, secundum vires tuas quotidianas eleemosy-
Eccli. 3. nas adde: quoniam scriptum est, Sicut aqua extinguit ignẽ, ita eleemosyna extinguit peccatũ. Et illud quod cõtra omnia peccata magnum est & salubre medicamentum, Omnibus qui in te peccauerint, plenã indulgentiam tribue, vt quod per incontinentiam inquinatur, ieiuniis, eleemosynis, ac præcipue per inimicorum indulgẽtiam diluatur. Sed dicis, vxorem excepto desiderio filiorum agnoscere, peccatum non est. In tãtum
Psal. 50. peccatum est, vt Propheta pœnitẽs clamet, In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Et sic in veteri testamento legimus, quando populus Iudæorum accessurus erat ad mõtem Sinai, ex præ-
Exo. 19. cepto domini dicebatur eis, Sãctificamini & estote parati in diem tertiũ, & ne appropinquetis vxoribus ve-
Deut. 23. stris: & illud, Si quis nocturno pollutus fuerit somno, non manducet carnes sacrificij salutaris, ne pereat anima sua de populo. Si post pollutionem quæ nobis nolẽtibus fieri solet, nobis cõmunicare nõ licet, nisi prius præcedat compunctio & eleemosyna: & si infirmitas non prohibet, etiam ieiuniũ: Quis est qui potest dicere

I illud quod vigilantes & volentes facimus non esse peccatum? Deniq; mulieres quando maritos accipiunt, per triginta dies intrare in Ecclesiã non præsumãt. Quod etiam similiter viri obseruare deberent. Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamẽ paruum est. Nec nos dicimus quia capitale peccatũ est: sed tamen si frequentius exerceatur, & ieiuniis vel eleemosynis non redimatur, nimis immundam animam facit. Noli despicere peccata tua, quia parua sunt: nam & pluuiarũ guttæ sunt, sed flumina implent, & moles trahunt, & arbores cum suis radicibus tollunt. Tu qui dicis, quia paruum peccatum est: velim scire quoties tale peccatũ admittis, si tot parulas plagas in corpore, & tot maculas aut scissuras in vestibus tuis fieri velis? Cũ ergo in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras vel maculas fieri acquiescis, qua cõscientia hoc facere in anima tua non metuis? Ac sic quicunque hoc fecerit, plus amat vestem & carnem
Gen. 1. suam quàm animam. Cum enim ad imaginẽ dei facti sumus, quoties aliquid turpe, aut loquimur, aut facim⁹, toties dei imaginem sordidamus. Etiam videte si hoc vos deceat, aut oporteat: Vere dico vobis fratres charissimi, quia non hoc de nobis deus meretur, vt in nobis imago ipsius per malas cõcupiscentias iniuriam patiatur. Et cum nullus homo velit cum tunica sordibus plena ad Ecclesiam conuenire, nescio qua conscientia K

cum anima per luxuriam sit inquinata, præsumit ad altare accedere, non timens illud quod Apostolus dixit, Qui enim manducat corpus & sumit sanguinem do- *1. Cor. 11.* mini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Si erubescimus ac timemus eucharistiam manibus sordidis tãgere, plus debemus timere ipsam eucharistiam intus in anima polluta suscipere. Et quia, sicut dixi, in anima nostra facti sumus ad imaginem dei, si in tabula aut lignea aut lapidea faceres imaginẽ tuam, & aliquis impudens homo vellet illam imaginem aut lapidibus frangere, aut aliquibus sordibus inquinare, velim scire si contra eum non moueretur animus tuus? Rogo te si imaginem pictam in tabula mortua sic zelaueris, putas qualem iniuriam patitur deus, quando in nobis imago sua per luxuriam sordidatur? Et ideo si nobis non parcimus propter nosmetipsos, parcamus nobis vel propter imaginem dei ad quã facti sumus. Ante omnia vt quoties dies dominicus aut aliæ festiuitates veniunt, vxorem suam nullus agnoscat. Et quoties fluxũ sanguinis mulieres patiuntur, similiter obseruãdum est: prop- L
ter quod ait Propheta, Ad mulierem menstruatam nõ *Ezech. 18.* accesseris. Nam qui vxorem suam in profluuiis positam agnouerit, aut in die dominico aut in alia qualibet solennitate se continere noluerit, qui tunc concepti fuerint, aut leprosi, aut epileptici, aut etiã forte dæmoniaci nascentur. Denique quicunque leprosi sunt, non de sapientibus hominibus qui & in aliis diebus & in festiuitatibus castitatẽ custodiunt, sed de rusticis maxime qui se continere non sapiunt, nasci solẽt. Et reuera fratres, si animalia sine intellectu non se contingunt nisi certo & legitimo tempore, quanto magis homines qui ad imaginem dei facti sunt, hoc obseruare deberent. Sed quod peius est, sunt aliqui ita luxuriosi vel ebriosi, qui aliquotiens nec pregnantibus vxoribus parcũt. Et ideo si se non emendauerint, ipsi videant si nõ peiores animalibus iudicandi sint: istis talibus clamat Apostolus, dicens, Vt sciat vnusquisque suum vas possidere in ho- *1. Thess. 4.* nore & sanctificatione, non in passione desiderij, sicut & gentes quæ spem non habent. Et quia sunt multi qui legitimam non custodiunt castitatem cum suis vxoribus, sicut suprà dixi, largas eleemosynas faciant & om- M
nibus inimicis suis indulgeant, vt sicut iam dictum est, quòd luxuria sordidum effecit, assiduis eleemosynis abluatur. Rogo vos fratres, vt mihi idulgeatis, quia pro salute animæ vestræ cum grandi timore & cum verecũdia de talibus rebus vos admonere videor, quia & hoc mihi expedit dicere & vos oportet audire. Et ideo omnia quæ à nobis audistis, vbicunque fueritis inuicẽ vobis dicite, & cum charitate vos admonete. Sicut enim reus ero ante tribunal Christi si vobis non dixero, ita & vos si inuicem quoscunque negligentes agnoscitis admonere nolueritis, timere debetis ne vobis necesse sit pro illis reddere rationẽ. Sed credimus de dei misericordia quòd ita nobis agere inspirabit, vt vobis nõ solũ de nostra deo placita conuersatione, sed & pro aliorum salute & in hoc seculo & in futuro duplicata à deo præmia repensentur, Amen.

Dominica vicesimatertia, De continentia & sustinentia: Sermo I.

Dvo sunt quæ in hac vita veluti laboriosa præ- *Sermo* cipiuntur à domino, cõtinere & sustinere. Iu- *CCXLV.* bemur enim continere ab his quæ in mundo dicũtur bona, & sustinere quæ in hoc mundo abundãt mala. Illa continentia, ista sustinentia vocatur. Duæ

virtutes

A virtutes quæ mundant animam & capacem faciunt di uinitatis. In refrænandis libidinibus & coërcendis voluptatibus, ne seducat quod male blanditur, & eneruet quod prosperum dicitur, cõtinentia nobis opus est, nõ credere fœlicitati terrenæ, & vsque ad finem quærere fœlicitatem quæ non habet finem. Vt autem est continentiæ fœlicitati mundi nõ credere, ita sustinentiæ est iniquitati mundi non credere. Siue ergo in affluentia rerum simus siue in angustia, expectãdus est dominus, qui & quod vere bonum & suaue est, det: & quod vere malum est, auertat à nobis. Bona dei quæ promittit iustis, in finem seruantur. Bona & mala quæ versantur & miscentur in seculo, nec boni soli habent nec mali. Quicquid boni in hoc mundo dixeris, habẽt boni, habẽt & mali. Veluti salutem ipsam corporis & boni habent & mali. Diuitias & apud bonos & apud malos inuenies. Successum filiorum & bonorũ & malorum donum videmus esse commune. Vitam longam diu viuunt boni, equidem diu viuũt & mali. Morbos, dolores, damna, oppressiones, orbitates, communis hæc est

B omnium materies lachrymarum. Facile est ergo videre & bona seculi apud bonos & malos, & mala seculi apud bonos malósque perferri. Et ideo quorundam pedes in via dei titubant, & exorbitare conantur. Multi etiam deuiant & exorbitant, cum instituerint & proposuerint animo propterea seruire se deo vt bonis terrenis abundent, & malis careant, eáque deuitent. Cum enim hoc sibi proposuerint, & hanc mercedem constituerint pietatis & religionis suæ, quando viderint se laborare, & florere iniquos, quasi perdiderint spem, quasi eos fefellerit qui vocauit, quasi frustra opus indixerit qui in mercede decepit, renunciant deo. Et quò se miseri conuertunt auertentes se ab illo à quo facti sunt, & inhærentes illis quæ facta sunt? Cum perierit quod factum est, vbi erit amator temporis qui perdidit æternitatem? Proinde propter illa bona quæ non dabit deus nisi bonis, & propter illa mala quæ non inferentur nisi malis, quia in fine apparebunt vtraque, credi sibi vult deus. Quæ enim merces fidei, aut quod omnino vel nomen fidei, si modo vis videre quod teneas? Non debes

C ergo videre quod credas, sed credere vt videas: credere quamdiu non vides, ne cum videris erubescas. Ergo credamus dum tempus est fidei, antequam fit tempus speciei: sic enim dicit Apostolus, Quãdiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus. Ergo per fidem ambulamus, quamdiu credimus quod nondum videmus. Tenebimus autem speciem, cum viderimus facie ad faciem sicuti est. Tempus fidei, & tẽpus speciei Ioannes etiam Apostolus distinguit in epistola sua, dicens, Dilectissimi, nunc filij dei sumus, & nondum apparuit quid erimus, Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Laboriosum est fidei tempus: Quis negat? Laboriosum est, sed hoc est opus cuius illa merces est. Noli piger esse in opere, cuius mercedem desideras. Si enim & tu ipse mercenarium conduxisses, non antè mercedem numerares, quàm in opere exerceres: diceres ei, Fac & accipe: non tibi diceret, da & facio. Sic ergo & deus: Tu non fallis mercenarium tuum timens deum, & te ipse deus fallit qui iussit ne fallas mercenarium? Tamen tu quod promiseris potes & non dare, & si nõn est in corde tuo dolus falsitatis, est tamen in fragilitate humana inopia difficultatis. Quid de deo timeamus qui nec fallere potest quia veritas est, & abundat omnibus qui fecit omnia? Creda-

2.Cor.5.

1.Ioan.3.

mus ergo deo fratres, hoc est primum præceptum, hoc D est initium religionis & vitæ nostræ, fixum habere cor in fide, & figendo cor in fide viuere bene, abstinere ab omnibus seductorib', sustinere mala tẽporalia: & quãdiu illa blãdiuntur, & illa minantur, aduersum vtrunque in hoc habere cor, ne in illa defluas, ne in illa frangaris. Habendo ergo continentiam, & habendo etiam sustinẽtiam, cum bona temporalia transierint, & mala quæ inferantur non erũt, habebis omne bonum, habebis nullum malum. Ideo in lectione, qũid vobis dictum est? Fili accedens ad seruitutem dei, sta in iusticia & timore, & præpara animã tuam ad tentationem. Deprime cor tuũ & sustine, vt crescat in nouissimis vita tua. Non vt modo, sed vt in nouissimo: vt crescat in nouissimo vita tua. Quantum putamus quia crescat? Vt fiat æterna. Modo enim vita humana q̃diu videtur produci, decrescit potius quàm crescat. Attendite & videte, quia decrescit, Natus est homo: Verbi gratia, constituit illi deus vitæ suæ septuaginta annos, accedit illi vita di cimus crescẽdo: accedit, an decedit? Ecce de septuaginta annis vixit annos sexaginta, remanserunt decem. Di E minutum est quod erat propositum, & quanto plus viuit, tanto minus illi restat. Ideoq; viuẽdo hic decrescit vita, nõ crescit. Tene quod tibi promisit deus, vt in nouissimis crescat vita tua: deinde sequitur quod lectũ nõ est, Omne quod tibi applicitũ fuerit accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patiẽtiam habe: Quoniã in igne probatur aurum & argẽtum, homines vero acceptabiles in camino humiliationis. Duũ videtur, defecisti. Nõne illud quod non deficit perdidisti? Multi multa patiuntur propter pecuniam perituram, & tu nõ vis pati propter vitam mansuram? Sic recusas laborare pro dei promissis, quasi nõ laborares pro cupiditatibus tuis. Quanta patiuntur pro sua iniquitate latrones, quãta patiũtur pro suis sceleribus perditi, pro sua nequicia luxuriosi: pro sua auaricia negociatores mare trãsmeãtes, ventis tempestatibusq; corpus & animam committentes, sua relinquentes, ignota quærentes. Iudex ti pronunciet exilium, tremor est: deus mortem minatur, & lætitia? Quid ergo magnum tibi imperat sapiẽtia quod non posset imperare & auaricia? Tamen cum imperat F auaricia facis. Et cum feceris quod imperauerit auaricia quid habebis? Plenam domum auro & argento: non legisti, Quanquam in imagine dei ambulet homo, tamẽ vane couturbabitur? Thesaurizat & nescit cui ea colligat. Quare ergo cantasti & dixisti deo, Auribus percipe lachrymas meas? Quare tu non percipis auribus verba eius, à quo vis percipi lachrymas tuas? Si accusaueris auariciam tuã, inuitaberis ad sapientiam suam. Sed cum susceperis iugũ sapientiæ, laboriosa erit. Laboriosa planẽ. Sed vide quo fine, qua mercede. Nũquid quod per sapientiam colligis, nescis cui colligas ea? Tibi colligis. Expergiscere, euigila, habeto cor formicæ. Aestatis tempus est, collige quod tibi ad hyemẽ prosit. Noli esse piger, collige grana de area, de area dominica, id est, verba dei de Ecclesia dei, & reconde intus in corde. Quis enim est qui dicat, Bene mihi erit, & nõ moriar. Quãuis amet vitam, mortẽ timet. Ipse tunc timor mortis, hyems quotidiana est. Et nunc maxime pungit timor mortis, quando nobis bene est. Nã quando male est, nõ timemus mortem. Quando nobis bene est, tunc magis timemus mortem: ideo ille diues quem delectabant multæ diuitiæ suæ, habebat enim magnas diuitias & magnas possessiones, credo quod interpellabat timore mortis, & inter delicias contabescebat: cogitabat enim se illa bona

Eccli.2.

Psal.38.

Prouer.6.

G bona relicturum: cōgregauerat & nesciebat cui,& aliquid cupiebat æternum,& venit ad dominum,& ait illi, Magister bone, quid boni faciam vt vitam æternam consequar? Bene est mihi,sed labitur quod teneo: bene est mihi,sed subito non erit quod habeo. Dic mihi vnde habeam quod semper erit: Dic mihi quo modo perueniam ad id quod nō perdam? Et dominus illi, Si vis venire ad vitam,serua mandata. Quæsiuit, Quæ mandata? Audiuit,respōdit se à iuuentute sua omnia seruasse: Ait dominus cōsiliarius vitæ æternæ, Vnū tibi deest: Si vis perfectus esse,vade vēde omnia quæ habes,& da pauperibus,& habebis thesaurum in cœlo. Nō enim dixit,perde,sed serua,& veni sequere me. Ille qui delectabatur diuitiis, & propterea quærebat à domino, quid boni faceret vt vitā æternam cōsequeretur, quia à deliciis ad delicias migrare cupiebat, & has quibus delectabatur relinquere formidabat, abscessit tristis ad thesauros suos terrenos. Noluit credere domino,quia po test seruari in cœlo quod periturum est in terra. Noluit esse verus amator thesauri sui. Male tenendo perdidit,
H multum diligendo amisit. Nam si bene illum diligeret, migraret quò ipse postea sequeretur. Domum illi deus ostendit vbi migraret, nō locum vbi perderet: secutus enim ait, Vbi enim fuerit thesaur⁹ tuus,illic erit & cor tuū. Sed videre nolunt homines diuitias suas. Fac quòd in terra thesaurizent, nunquid non timent videri diuitias suas? Et cum obstruxerint & cooperuerint, nūquid vident quod habēt? Nec ipse videt,& optat vt lateat,timet ne pereat. Esse vult diues in opinione,non in veritate. Quasi sufficit habere in cōscientia quod seruat in terra? O quanto maior tibi & melior conscientia erat si seruares in cœlo. Hic cum obrueris in terra, times ne sciat seruus tuus & auferat & fugiat. Hic times ne auferat tibi seruus tuus: ibi non times, quia bene tibi seruat dominus tuus. Sed habeo,inquis,seruum fidelē,qui & nouerit & non prodat & non tollat. Cōpara illum domino tuo. Si fidelem seruum inuenisti, dominus tuus quando te fefellit? Et si nō potest seruus tuus tollere, po test tamen perdere: dominus tuus nec tollere nec perdere potest,nec perire permittit. Seruat tibi,manet tibi, liberat te,manentem te facit, nec perdet te, nec perdet
I quod ei cōmendaueris. Veni,inquit,accipe quod apud me posuisti? Absit,Non hoc tibi dicit deus,Ego,inquit, tibi qui te prohibui fœnerare,fœneratus sum à te, Vole bas enim fœnora crescere, vt dares homini vt tibi plus redderet,& quando accipiebat gaudēs,& quando reddebat plorans. Hoc volebas,& prohibebam ego: dixi enim, Qui pecuniam suam non dabit ad vsuram. Prohibebant te à fœnore: hoc tibi dicit dominus tuus, Pauca vis dare, & plura accipere? Relinque hominem qui plangit quando exigis, me inueni qui gaudeo quando reddo. Ecce,inquit,assum. Da & sume,tēpore redditionis reddam tibi. Et quid reddam? Pauca dedisti,plura sume. Terrena dedisti,cœlestia sume. Tēporalia dedisti,æterna sume. Mea dedisti, meipsum sume, Quid enim dedisti,nisi ex eo quod accepisti? Ergóne quod dederis nō reddo,qui vnde dares dedi? Qui teipsum qui dares dedi,qui tibi Christum cui dares dedi,qui tibi diceret, Quādo vni ex minimis m[illegible]fecisti, mihi fecisti. Ecce vt des pascit, & esurit pr[illegible]e. Donat & eget. Quando donat vis accipere, [illegible]o eget nō vis dare. Eget Christus,quando eget p[illegible]er. Qui omnibus suis vitam æternam paratus est [illegible]re, in vnoquoque paupere temporaliter est dignatus accipere, & consilium dat quò migres. Dedit enim consilium quò migrare de-

Matt.19.
Matt.6.
Psal.14.
Matt.25.

beas. Migra enim de terra in cœlum,ne perdas. Quàm K
multi enim quod seruabāt perdiderūt, & nec sic correcti in cœlo ponere didicerūt. Si forte tibi aliquis diceret, Transporta diuitias tuas ab Occidente in Oriētem si non vis vt pereant,æstuares,laborares, satageres, attēderes quæ haberes, videres te multiplicitate rerum tuarum facile in longinqua migrare non posse. Sed & forte fleres,quia ire cogereris, & quo modo tecum tolleres quod collegeras non inuenires. In longinquiora te migrare iussit, qui non ait, Migra ab Occidente in Orientem: sed ait, Migra de terra in cœlum. Aestuas quasi difficultatem maiorem tibi videris pati, & dicis tibi, si non inueniebam iumēta & naues quibus ab Occidente migrarem ad Orientem,quo modo inueniam scalas quibus è terra migrem in cœlum? Noli, inquit tibi deus,laborare, noli laborare, qui te diuitem feci, qui tibi quod dares dedi, laturarios tibi pauperes feci. Si verbi gratia, inuenires aliquem inopem de transmari, aut quò ire velles inuenires inde ciuem necessitatē patientem,nōnnē diceres tibi, ciuis iste inde est quò ego volo ire? Eget hic, do illi quod ibi mihi reddat. Ecce L
eget hic pauper,qui ciuis est regni cœlorum. Quid dubitas facere traiectiū? Sic enim dant qui hoc faciunt vt plura accipiant,cum ad ea loca venerint,vnde est ille qui accepit. Faciamus & nos. Hic fit si credamus, si fidem excitemus. Nam vane conturbamur, quia dormiente Christo in naui, penè naufragauerunt discipuli. Dormiebat Christus,& turbabātur discipuli. Venti sæuiebant,fluctus excitabantur,nauis mergebatur. Quare? Quia Iesus dormiebat. Sic & tu quādo tempestates tentationum sæuiunt in isto seculo, turbatur cor tuum tanquam nauis tua. Quare, nisi quia dormit fides tua? Sic enim Paulus Apostolus dicit, Quia habitat Christus per fidem in cordibus vestris. Excita ergo Christum in corde tuo,vigilet fides tua, tranquilletur conscientia,& liberetur nauis tua. Senti,quoniam qui promisit verax est. Nondum ostendit,quia nondum est tēpus vt ostendat. Multa etiam tamen ostēdit, Christum suum promisit & dedit. Resurrectionem eius promisit & dedit. Euangelium eius promisit & dedit. Ecclesiam suam toto orbe diffundendam promisit & dedit. Tri- M
bulationes ipsas in rebus humanis prędixit & ostendit. Quanta sunt quæ restant? Implētur quæ promissa sunt, implentur quæ prædicta sunt,& titubas ne non veniat quod restat? Tunc timere deberes, si quod prædictum est non videres. Bella sunt,fames sunt, cōtritiones sunt. Regnum super regnum est, terræmotus sunt abundantia scandalorum, frigus charitatis, copia iniquitatis. Hæc omnia lege, prædicta sunt, Lege,vide quia omnia quæ vides prædicta sunt, & crede te visurum esse quod nondum venit,numerans quanta venerunt. Tu autem videndo deum ostendere quæ prædixit, non credis daturum esse quod promisit? Ibi credere debes,vbi turbare cœpisti. Si finis mundi est, migrandum est de hoc mundo,non amandus est mundus. Ecce turbatur mundus, & amatur mundus. Quid si tranquillus esset mundus? Formoso quo modo hæreres, qui sic amplecteris fœdum? Flores eius quo modo colligeres,qui ab spinis non reuocas manum? Non vis relinquere mundum, relinquit te mundus, & sequeris mundum. Cor ergo mundemus charissimi & non perdamus sustinentiam, sed percipiamus sapientiam, & teneamus continentiam. Transit labor,venit requies. Transeunt falsa deliciosa, & veniet bonum quod cōcupiuit anima fidelis, cui inardescit & suspirat omnis peregrinus in seculo.

Matt.8.
Ephe.3.
Matt.24.

Patria

A Patria bona, patria cœlestis, patria cum populis ange-
lorum, patria vbi nullus moritur, quò nullus hostis ad-
mittitur, patria vbi habeas sempiternum deum amicũ,
vbi nullum timeas inimicum.

In eadem dominica, Ad iuuenes vt contineant.

Sermo II.

Sermo CCXLVI.

D vos mihi sermo ô iuuenes, flos ętatis, peri-
culum mentis. Tempus quidem omne atque
omnis ętas qua corruptibilis caro illa porta-
tur, vacare à tentationibus nõ potest. Et tam-
diu quisq; bonus in agone luctatur ne ab aduersario su
1. Corin. 9. peretur, in periculis agit, quamdiu cũ illo sicut in are-
noso quodã stadio, sic in ista morte contendit. Mox e-
nim vt homo seculo nascitur, & vitã plenam miseriæ
velut Propheta futuri laboris sui, præconio lachrymo-
sæ vocis ingreditur, etiã si nondum in animo suo, in a-
nimo tamen parentum suorũ vel quorumlibet homi-
num, in quorum manibus nutrienda eius infirmitas ia-
cet, tentari iam potest, & diaboli circumuẽtionibus ra-
pi, aut per ligaturas execrabilium remediorum, aut per
sacrilega sacra gentium, aut si forte mors vrget negli-
gentia renunciationis in baptismo salutari: & vt breui
B complectar, tentatur illa ætas cum à suis in mundo di-
ligitur, & in Christo negligitur. Trahit enim secũ pro-
paginem mortis, & in illo peccati vulnere radicatur
quod primo homini ex quo corruptionis originẽ du-
Gene. 3. ximus, venenoso dente serpentis inflictum est. Vnde
sanctus Iob neminem esse mũdum dicit à peccati vti-
Iob. 15. que sordibus, nec infantem cuius est vnius diei vita su-
per terram. Sed de iam nato quid loquar, cum Dauid
Psal. 50. luctuosa voce clamet, In iniquitatibus conceptus sum,
& in peccatis concepit me mater mea. Superflua enim
possent videri baptismata recentium paruulorum, nisi
omnes homines morerẽtur, & originale peccatum per
parentum viscera vsq; ad fructum prolis tramite mor-
talitatis excurreret, cum & mortalem creaturam do-
minus omnipotens lege sui ordinis format, & immor-
talitatẽ renouationis optimus pater misericordiæ gra-
tia subministrat. Quòd si nec infantia mortalis homi-
nis propter corruptionis vinculum à tentationibus va
cat, quid de cæteris ætatibus dicam? An forte senectus
excepta est, & in carne iam vicina cadaueri sanguis ac
membra illicitæ concupiscentiæ friguerunt, & à fesso
C ac propè mortuo iam corpore materies tentationis e-
marcuit? Imò vero tantus est in malis senibus plerũq;
gurges auiditatis & insatiabilis vorago ventris & gut-
turis, vt quanta boni senes prudentia serenantur, tanta
isti vinolentia sepeliantur, quasi ad hoc in eis arida vi-
scera & succo exhausta curuentur, vt ad vigorem pri-
stinum reparandũ ebrietatis inundatione riganda sint.
1. Timo. 6. Quid auaricia quæ radix est omnium malorum? Nón-
ne in frigidis senibus tanto ad acquirendum feruentius
inardescit, quanto citius relictura est quod acquirit mi
rabili sanè dementia? Grauioribus enim sumptibus se
onerare festinat, cum iam peruenerit quò tendebat. Si
ergo puerilis & senilis ætas non est à tentationibus li-
bera, quarum altera, id est, puerilis nondum bene ingre
ditur, altera iam egreditur istam vitam, & altera paulo-
ante non erat, altera paulopost non erit: quid sentien-
dum est de flagrantia iuuenilis ætatis, quæ vtriusque in
medio constituta & ab infirmitate puericiæ iam reces-
sit, & nondum ad torporem senectutis accessit? Hæc
pluribus atque maioribus tentationum tempestatibus
quatitur. Hæc fluctuum crebriore impetu seculi inun-
dantis operitur. Præsumit viribus, formæ dignitate ia-
ctatur, pompa rerum temporalium præfulgere aut exo- D
ptat aut gaudet. Itaque iuuẽtuti malorum venenum est
quicquid veritas præcepit, esca est quicquid diabolus
suggerit: sed amaritudo iusticię medicamentum est vi-
rilis ætatis: dulcedo autem iusticiæ muscipula est teme-
ritatis: ad hoc pertinet quod scriptũ est, Dulciora sunt *Prouer. 27.*
vulnera amici quàm volũtaria oscula inimici: Et illud
quod ait Dauid, Corripiet me iustus in misericordia & *Psal. 140.*
increpabit me, oleum autem peccatoris nõ impinguet
caput meum. Vrat veritas, & tamen sanet. Nam oleum
peccatoris adulatio assentatoris mulcet, sed decipit. Ibi
enim lenitur superbia, sed labitur vita. Loquitur enim
Propheta ex persona eius qui iam medicum quęrit, qui
manum curãtis etiam cum doloris acerbitate suppor-
tat, qui ægritudinem suam sanari potius quàm laudari
desiderat. Periculosum vero est vlcus iuuentutis quod
cupiditatibus contabescit. Sed spes ista desperatorum
est, spes rerum periturarum, quæ animæ miseræ nõ sol-
uit, sed inflat affectum, facitque illam tactum non ferre
veritatis, vt etiam de sua immortalitate desperãs, amet
dicere, amet etiam ista sibi dici, Manducemus & biba- *1. Corin. 15.*
mus, cras enim moriemur: oderit autem & dicere &
audire, Sobrij estote & iusti, & nolite peccare. Amet E
perniciosam inimici lenitatem, oderit salubrem me-
dici asperitatem. Ista peruersitas, ista væsania in iuue-
nili ætate maxime formidanda est. Hinc ille nascitur
sermo hominum in flagitia defluẽtium, & inde in sce-
lera crudescentium. Dixerunt enim cogitãtes, apud se
non recte, Exiguum & cum tædio est tempus vitæ no- *Sapien. 2.*
stræ, & non est refrigerium in fine hominis, & non est
qui agnitus sit reuersus ab inferis. Venite ergo fruamur
bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuen-
tute celeriter. Vino precioso & vnguentis nos implea
mus, & cętera quæ in eodem loco attexantur gestientis
verba luxuriæ, hominum de vita ęterna desperantium,
& spem suam tanquam in arena torrentis, ita in tem-
porali carnis corruptione ponentium. Ex hac autem
enumeratione libidinum & putredinum & vermibus
flagitiorum, videte in quæ facinora & in quàm imma-
nia scelera prosilitur. Exhausti enim atq; submersi im-
moderatorum delictorũ turpium corruptela, vel dum
seueritatem veritatis sibi contradicentis oderunt, Op-
primamus ergo, inquiunt, pauperem & iustum, & non
parcamus viduæ nec seni, nec reuereamur canos multi F
temporis. Sit autẽ fortitudo nostra lex iusticiæ. Quod
infirmum est inutile inuenitur. Circumueniamus ergo
iustum quoniam inutilis est nobis, & cõtrarius est ope-
ribus nostris. Talia de domino nostro Iesu Christo Iu-
dæorum impietas cogitauit. Quod manifestius in ver-
bis consequentibus inuenitur: paulò enim post dicit,
Promittit scientiam dei se habere, & filium dei se no-
minat: deinde rursus paulopost dicunt, Contumelia &
tormento interrogemus illum, vt sciamus reuerẽtiam
illius. Morte turpissima condemnemus eum. Erit enim
respectus ex sermonibus illius. Sed attendite quam de
illis sententiam ferat spiritus sanctus, quando statim
subiungit. Hæc cogitauerunt & errauerunt: excæcauit
enim illos malicia illorum. Omnia horrenda facinora
quæ timẽtur in sceleratis hominibus, videte de qua la-
be consurgant. Quid enim mollius quàm illa luxuria?
quid durius quàm ista crudelitas? Iamdudum dicebãt,
Fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam
in iuuentute celeriter, & non prætereat nos flos tempo
ris, & vbique relinquamus signa lætitiæ: nunc dicunt
opprimentes pauperem, Non parcamus viduæ nec re-

G uereamur senem: Circumueniamus iustum, contumelia & tormento interrogemus eum, morte turpissima condemnemus eum. Vinum sequitur furor, vnguenta tormenta, sanguis rosas, ira læticiam. A talibus ligatus, cæsus, interfectus est dominus. Quis de coronis florentibus cruenta vincula formidaret? Quis de suauibus poculis dolores sæuissimos prçuideret? Quis de mollibus pratis tam dirum crucis lignum prænosceret, & tamẽ nulla ætas, nulla luxuria, nisi iuuentus flori temporis cõparata est? Sic enim dixerunt, Vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vos ergo, ô iuuenes maximè monemus & hortamur vt veræ virtutis pulchritudine capiamini. Nulla species terrena vel cœlestis, nullus fulgor metallorum, nulla nemorum amœnitas, nullæ florum purpuræ, nullus vel naturalis vel adhibitus caroris ornatus, nullus quarumlibet chordarum atque tibiarum sonus, nulla odorum iocunditas, nulla saporum suauitas, nulli amplexus pulchritudini, inspirationi, dulcedini, fomentis sapientiæ comparantur. Ab his enim quæ turpiter amantur non ab ipso amore prohibemur. Amare vultis, amate sapientiam, ambite vt per-
H ueniatis ad eam, vt non vos exhorreat eius aspectus in homine, vos in timore componite. Sicut lasciui oculi ornamenta corporis, sic illa cordis inquirit. Nec de vẽstris diuitiis hæc ornamẽta proferatis, quia odit super-
1. Corin. 4. bos, & quasi de suo se iactare cupiẽtes. Quid autem habes quod non accepisti? Ipsa ergo donat vnde illi pla-
Prouer. 4. ceas. Tantum dilige eam & seruabit te. Circunda eam & exaltabit te, honora eam & amplexabitur te, vt det
Sapien. 6. capiti tuo coronam gratiarum. Clara est & quæ nunquam marcescet sapientia, & facile inuenitur ab his qui diligunt illam. Proponite hanc adiungere vobis, in illam suspirate, in illam exardescite, in illam deperite. Teipsum abnega tibi, ne illi te abneges dũ tibi places.
Sapien. 8. Non habet amaritudinem conuersatio illius. Si amãtores estis, hanc amate: si formosi estis, deo placete: si
Danie. 9. iuuenes estis, diabolum vincite. Daniel ab angelo vir desideriorum appellatus est. Quæ illa eius erant, desideria, nisi quibus in sapientiæ pulchritudinem ardẽter inhiabat: quia in iuuenili ætate calcauit lasciuiam, & regum superbiam pressit captiuus, & ora leonum clausit
I inclusus. Nec vos fœminæ adolescentulæ alienũ à vobis arbitremini hunc esse sermonem. Ad vos enim nõ tamen vt confundam vos hæc dico, sed vt filias meas charissimas moneo. Iuuenilia desideria fugite, nuptæ
2. Timo. 2. Susannam, viduæ Annam, virgines Mariam cogitate.
Danie. 13. Nec in publicum propterea procedatis, vt florem fœ-
Luc. 1. & 2. ni vestri oculis hominum ostentare cupientes, in do-
Esaiæ. 40. mo vitæ mortem quæratis. Omnis enim caro fœnum, & claritas hominis vt flores fœni. Quid ergo facietis cum fœnum aruerit, flos deciderit? Verbum autem domini quod manet in æternum cineres vestros non facile inuenturum putetis, quod nũc superba ætatis viriditate contemnitis. Stricte iterum dico atq; contestor, iuuenilia desideria fugite. Si auditis hoc, si obtemperatis, si tanquam dei verbum cũ honore & timore suscipitis, nõ solum pulchri ante oculos dei, sed & sani eritis. Si autem de hac admonitione nostra etiam iocos fortasse amatorios vobis faciatis, de ipsis ferramentis medici mortifera vobis vulnera infligitis. Certe Iudæi qui dominum crucifixerunt, quod cũ audimus horrescimus, & ingenti execratione prosequimur: sed tamen illi cum de sua luxuria cogitarẽt, deliciosorum agrorũ
Sapien. 2. solitudines meditabantur, dicentes, Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Quo modo ergo parceret Christo, si eum inuenisset in terra, qui quidem K
non solitaria prata irritandis libidinibus suis, sed frequentissimas Ecclesias elegit regnantis in cœlo? Ecce tertiò contestor & dico, desideria iuuenilia fugite, Daniëlis desideriis æstuate. Filij à iuuentute vestra eligite *Eccli. 6.*
doctrinam, & vsque ad canos inuenietis sapientiam.

Dominica vicesimaquarta, De adulterino habitu virorum ac mulierum. Sermo I.

AVdiuimus ex parabola euangelica quendam *Sermo CCXLVII.*
patremfamiliâs nuptias filio suo fecisse, & ad eas plurimos inuitasse. Inter quos cum ingressus esset quidã non habẽs habitũ nuptialem,
visus à patrefamiliâs iussus est nõ tantũ excludi à nup- *Matth. 22.*
tiis, sed in tenebras exteriores retrudi. Hæc parabola insensatos homines huius tẽporis euidẽter redarguit, quamuis altiori dissertione aliquid secretius & sacratius possit intelligi. Prius ergo quæramus quis sit iste paterfamiliâs, quis sit iste filius, quæ sint istæ nuptiæ. Quibus prospectis facilius intelligere poterimus, cur ille ab his nuptiis exclusus sit, qui ad eas cum adulterina veste accessit. Intelligimus itaque hunc patremfamiliâs, deum
patrem omnipotentem cui famulantur vniuersæ fami L
liæ gentium, qui coæternum & coæqualem sibi genuit filium in cœlis sub patre, in terris sub matre. Cui nuptias fecit, quando ei Ecclesiam ex omni genere hominum sociauit. Ad hanc Christi & Ecclesiæ societatem conuocati sunt nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, omnis conditio, omnis sexus, omnis ætas. Inter hos accessit vnus, qui solus excludi meruit, quia habitum talium nuptiarum sanctitati congruentẽ non habuit. Attendite fratres, iste vnus multi sunt, & tamen hæc tota multitudo vnitatis nomine comprehẽditur. Multi enim sunt quantum ad numerum personalis discretionis, sed vnus sunt per conscientiam vnius prauitatis. Sicut enim Ecclesia vna est per fidem sub capite Christo, ita tota reproborũ multitudo siue pateat siue lateat, vnum corpus est sub principe diabolo. Qui ergo per infidelitatem manifeste à deo recedit, ad has nuptias non accedit. Qui vero fidelis est accedit corpore, recedit mente, nobiscum intrat Ecclesiam, communi-
cat nobiscum Christi mensam. Boni & mali pisces ad- *Matth. 13.*
huc latent intra retia, donec diuidantur in littore. Ad- M
huc toleratur palea, donec ventiletur area. Tunc mani *Matth. 3.*
feste apparebit, quia multi vocati pauci electi. Tũc iste *Matth. 22.*
adulterator habitus nuptialis, iussu patrisfamiliâs & manifeste excludetur, & in carcerem retrudetur. Interim tamen amici sponsi talem simulatorem non ignorant, quia habitus impudicus corporis nuncius est adulterini cordis, impudicus autem habitus corporis sui in viris, superflua & inordinata capillatura, vestimentorumque muliebrium affectata similitudo, calciamentorum quoque metas necessitatis excedens simulata longitudo. In mulieribus facies fucata, virilium vestimentorum imitatio, capillorum natiui coloris adulteratio. Hic habitus in vtroque sexu adulterinus est, & sanctarum nuptiarum societate indignus, & à conspectu tãti sponsi & tantæ sponsæ prorsus amouendus. Nec silentio præterire hoc debent amici sponsi, diligentes decorem domus dei. Debent huiusmodi adulteris publice
oblatrare, ne dicatur de eis, Canes muti latrare non va- *Esaiæ 56.*
lentes. Qui enim quantitatem vel formam quam omnipotens & prudentissimus plasmator finxit, in aliam
transfigurare contendit, nõnne euidenter dicere ei vi- *Esaiæ. 45.*
detur qui se finxit, Cur me fecisti sic? Improba temeritas *Roma. 9.*
conditoris plasmata vilificare, vt quantitatem suam & formam

A formam quantum in se est, in aliud transfiguret, quod si à natura haberet incomparabiliter se habere doleret. Nec ista dicimus à nobis tanquam ex nobis. Habemus patres nostros doctores egregios qui ante nos contra ista scripserunt, & irrefragabili authoritate damnauerunt. Audiamus Paulum doctorem gentium, de superflua capillatura dicentem Corinthiis, Vir si comam nutriat, ignominia est illi. Cum enim vir ex dei ordinatione primatum habeat supra mulierem, qui contra honorem sui sexus superfluitate capillorũ caput velat, primatum suũ sibi abiudicat, vt merito de eo dicatur, Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est, vt vera dicamus, non tantum mulieribus, sed etiam iumentis insipiẽtibus. Iudicio enim legum iure ab obtenta dignitate deiicitur qui priuilegio sibi cõcesso abutitur. Audiamus & beatum Cyprianũ egregium martyrem & suauissimum doctorẽ, de adulterino habitu disputantem: dicit enim in epistola quam scribit de habitu virginum, Opus dei & factura eius & plasma eius nullo modo adulterari debet in habitu flauo colore vel nigro, vel quolibet deniq; lineamenta natiua corrumpente medicamine: dicit enim deus, Faciamus hominẽ ad imaginem & similitudinẽ nostram: & audet quisquã mutare & conuertere quod fecit deus? Manus deũ offendunt, quãdo id quod ille formauit reformare & transfigurare contendũt, sciẽtes quod opus dei est omne quod nascitur, diaboli quodcũque mutatur. Si quis pingendi artifex vultum alicuius & speciem & corporis qualitatem æmulo colore signasset, & signato iam consummatoq; simulacro, manus alius afferret, & iam formata, iam picta, quasi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria & iusta indignatio videretur. Et in sequentibus. Non metuis ne cum resurrectionis dies venerit, artifex tuus non te recognoscat, & ad sua præmia & promissa venientem remoueat & excludat, increpans vigore cẽsoris & iudicis dicat, Opus hoc meũ nõ est, nec imago hæc nostra est, cum te flauo medicamine polluisti, cum formam quam dederam tibi, mendacio deformasti, facies corrupta est, membra aliena sunt, deum videre non poteris, quoniam oculi tibi non sunt quos deus fecit, sed quos diabolus infecit. Audite me itaq; vt parentem, audite quæso vos docentem, pariter ac monentem. Audite vtilitatibus vestris & commodis fideliter consulentem. Estote tales quales vos C deus artifex fecit, estote tales quales vos manus patris instituit. Maneat in vobis facies incorrupta, ceruix pura, forma syncera, à calciamentis superfluis pedes liberi, crines nullo colore fuscati, oculi conspiciẽdo deum digni. Apostoli vox est, quem dominus vas electionis appellauit, dicit enim, Primus homo de terra terrenus, secũdus homo de cœlo cœlestis. Sicut portauimus imaginem terreni, sic portemus imaginem cœlestis. Hanc imaginem portat virginitas, portat integritas, portat sanctitas & veritas, portant disciplinæ dei memores, iustitiam cum religione retinentes, stabiles in fide, humiles in timore, ad omnem tolerantiam fortes, ad sustinendam iniuriam mites, ad faciendam misericordiam faciles, fraterna pace vnanimes atque cõcordes: quia omnia obseruare, diligere & implere debemus, vt Apostoli præceptum adimpleamus, Empti estis precio magno, glorificate & portate deum in corpore. Deum enim in corpore nostro portamus, cum imaginem ei⁹ per immundas & profanas adinuentiones non deformamus, cum per omnia seruitutis obsequia redempto ris imperio parẽre studemus. Ita enim imaginem suam

1.Corin. 11.
Psal. 48.
11. quæst. 3.
Priuilegiũ.
74. dist. V-
bi ista.
Cyprianus.
Gene. 1.
B
1.Corin. 15.
1. Corin. 6.

in nobis recognoscet, & nuptiali veste ornatos à suo D sanctorumq; consortio non excludet, quod nobis misericorditer præstare dignetur, qui viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De continentia,
Sermo II.

Sermo CCXLVIII.

Admonet nos lex diuina & exhortatur fratres charissimi, vt concupiscentiam huius mũdi deuitantes, continentiæ salubri operam demus, ne nos illecebra voluptatũ per varia ducat desideria, & laqueo mortis irretitos, in præcipitium & voraginem tradat inferni: loquitur sapiẽtia homini, & dicit, Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentiã eius, faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Amor enim istius mundi, parit inimiciciam dei: vnde scriptum est, Qui vult amicus esse huius seculi, inimicus dei constituitur: hoc enim apostolus sciẽs Ioannes, persuadet nos, & dicit, Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum, non est charitas patris in illo, quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscẽtia oculorum & superbia spiritus. Hoc & coapostolus eius Paulus rursus monet & di E cit, Qui emunt sic sint quasi nõ possidentes, & qui hoc mundo vtuntur quasi non vtãtur, preterit enim figura huius mundi. Vnde & ipse saluator in parabola sua ostendit, quòd diuitiæ & voluptates seculi suffocant verbum, ita vt nõ referat fructum: & alibi præcepit, dicẽs, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me: & item, Qui non renunciauerit, inquit, omnibus quę possidet, non potest meus esse discipulus. Hæc igitur considerantes fratres charissimi, perpendite quantum necessaria vobis sit continentia, per quam Christi discipulatui condigni, ad regnum potestis cum eo venire perpetuum. Continentia vero & sobrietas nõ in sola integritate carnis consistit, sed etiã in cultu & ornato, vita pariter & moribus consistit. Debet enim vnusquisque continẽs esse ab omnibus illicitis. His autẽ quæ licita sunt debet cum modestia & sobrietate vti. Non enim decet Christianum seculi lucris inhiare, cui promissum est regnum cœleste, sed suo domino per continentiam cõdigne viuere, vt possit cum eo in perpetuũ gaudere. Castitatem debet amare, & fornicationẽ fugere: nõ auariciæ studere, sed victu & vestitu contentus esse, non superbire, neq; sperare in incerto diuitiarũ, sed humiliter sentire, & mundi pompam contemnere. Nõ debet esse vaniloquax & arrogans, nõ mendax neque iniuriosus, neq; bilinguis, non susurro neq; detractor, sed veritatem debet ex ore & corde proferre, linguam suam à multiloquio temperare, quia scriptum est, In multiloquio non effugies peccatum. Oculos contra vanitatem claudere, auditum à scurrilitate & falsitate, imò ab omni eloquio malo auertere: risum excelsum & excussum non amare: guttur & nasum ad illecebram dulcium ciborũ & suauium odorum non libenter adhibẽre, sed magis bonum & suauẽ odorem virtutum appetere. Manus & pedes & omnia membra corporis solicite custodire, ne fiant arma iniquitatis peccato, sed magis potentiæ arma deo ad destruendum spiritalem inimicum. Cor quoq; debet miles Christi ante omnia solicita custodia seruare, ne forte illud iactantia extollat, ira inflammet, inuidia perforet, auaricia infestet, libido exurat, tristicia grauet, torpor & ignauia oneret: & ne illud quod cunctis grauius est, per nouitatum præsumptiones hæresis scindat.

Eccli. 18.
Iacobi. 4.
1. Ioan. 2.
1. Corin. 7.
Matth. 13.
Matth. 16.
Luca. 14.
1. Timo. 6.
F
Prouer. 10.
Roma. 6.

G Qui enim cordis occulta per continentiam quieta seruare intus contendit, vtique & membra corporis facilius cõtra prauos actus foris custodit: scriptũ est enim, *Prouer.4.* Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit: item alibi, Mors tecum in introitu delectationis posita est: & saluator in Euangelio, Bonus, inquit, homo *Matth.12.* de bono thesauro cordis sui profert bonũ, & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malũ: & item, *Matth.15.* De corde, ait, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes. Cũ ergo fratres de cordis radice fructus siue boni siue mali exeant, necesse est vt primum cor mundemus, deinde carnem nostram per ieiunia & vigilias & laborem vtilem castigemus, ne carnis libido mentem maculet. Difficile est enim vt in deliciis viuentes mundum cor habeant: inde dixit Apo- *1.Corin.9.* stolus, Castigo corpus meum, & in seruitutẽ subiicio, ne forte cum aliis prædicem, ipsẽ reprobus efficiar: & *Gala.5.* item, Qui autem Christi sunt, ait, carnem suam crucifi- *ad Titũ 2.* xerunt cum viciis & concupiscentiis. Sobrie quippe & pie viuamus in hoc seculo, expectãtes beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis vt nos redi- H meret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populũ acceptabilem, sectatorem bonorum operum, vt cum venerit in maiestate sua cum sanctorum angelorum millibus, pro bonis laboribus & sancta conuersatione reddat nobis pręmia vitę æternæ potius, quàm pro desidia & voluptate præsentis vitę cruciatum retribuat sempiternum, quia veraciter de eo scriptum est, quòd reddat singulis secundum opera, Iesus videlicet Christus, qui *Matth.16.* cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, per om- *Roma.2.* nia secula seculorum, Amen.

Dominica vicesimaquinta, De castitate & mundicia.

Sermo I.

Sermo CCXLIX. GLoriosum & insignem inter cæteras virtutes castitas & mundicia locum tenet, fratres charissimi, quia ipsa sola est quæ mundas mentes hominum præstat videre deum: vnde ipsa veritas ait, Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbũt. *Matth.5.* Ac si econtrario diceret, Illi vero miseri sunt quorum corda sunt carnali concupiscentia polluta, quia æternas merguntur in pœnas. Castitas enim angelica est vita, castitas cum humilitate spiritus sancti merebitur I habitationem, quam expellit immundicia libidinum: *Sapien.1.* dicente scriptura, Corpus peccatis subditum spiritus sanctus effugiet. Membra nostra debent deo esse dicata, non fornicationi. Opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammas tormentorum. Assuescat iuuenis castitatem, vt sit dignus sapientia dei. Vbi immundicia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, qui maxime gaudet in inquinatione carnis nostræ. Omnes immundiciæ deo displicent, & maxime quæ non sunt naturales: admonet itaque nos scriptura sancta, dicens, *Eccli.18.* Post concupiscentias tuas nõ eas, & a voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis venire. Eiusmodi quoque Salomon sapientissimus proferebat sententias de *Prouer.5.* cauenda immundicia, dicẽs, Fauus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima autem illius amara quasi absynthium, & acuta quasi gladi⁹ biceps. Pedes eius descendunt ad mortem, & ad inferos gressus illius penetrant: Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus illius & inuestigabiles. Nunc ergo fili audi me, & ne recedas à verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Hoc siquidem non solum de meretricũ im- K mundicia dixit, sed etiam de omni carnis concupiscẽtia, quæ solicitat animam suam consentire suis desideriis. Sed ratio mentis prohibere debet impetus carnis, & refręnare voluptates eius iniquas. Item ille qui supra prohibet cohabitationẽ fœminarum, iuuenibus dicit, Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, *Prouer.6.* vt vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunas, & nõ comburentur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. Similiter & beatus Apostolus admonet nos, Bonum est, inquiens, mulierem non tangere: qua- *1.Corin.7.* si statim in tactu periculum esset. Pulchra est enim casta iuuenum pudicicia & deo amabilis, & ad omne bonum vtilis. Qui filios habet spiritales vel carnales, nutriat illos in castitate deo, non in fornicatione diabolo. Quid prodest homini filium habere, nutrire, amare, si æternis eum nutriat tormentis? Qui in castitate viuunt, angelicam habent in terris conuersationem. Castitas hominem cœlo coniũgit, angelis facit ciuem. Qui mulierem habet legitimã, legitimè vtatur ea temporibus opportunis, vt secundum Apostolũ possit va- *Vbi suprà.* care orationi, & benedictionem mereatur filiorum à L deo accipere. Nemo dicat fornicatione se custodire non posse. Fidelis enim est deus, dicit Apostolus, qui *1.Corin.10.* non permittit nos tentari supra id quod portare possumus, sed faciet cum tentatione prouentum. Talis vnicuique homini tentatio datur, siue in carnis desiderio, siue in ambitione seculi, vel etiam in quacunque tentationis molestia, qualem aut cum laude vincere, aut cũ opprobrio succumbere poterit. Omnibus enim castitas pernecessaria est, sed maxime ministris Christi altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet dominum habere ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potius continentia castitatis splendeant, & totis honestis fulgeant in populo exemplis, quibus dominus per legislatorem dicit, Sancti estote, quia & ego *Leuiti.19.* sanctus sum dominus deus vester. Deus enim lux est, *1.Ioan.1.* & tenebræ in eo non sunt vllæ, nec aliqua fœditas ei sociari potest. Et ideo fratres charissimi, siue viri, siue fœminæ, siue clerici, siue laici, secundum Apostoli ad- *1.Corin.7.* monitionem, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in M timore dei. Studeamus, vt ei qui ad æternam suam gloriam nos vocauit, placeamus, quatenus cum eo fœliciter in æternum regnare possimus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat &c.

In eadem dominica, De incauta familiaritate extranearum mulierum, Sermo II.

Sermo CCL. NEmo dicat fratres charissimi quòd temporibus nostris martyrum certamina esse nõ possint. Habet enim & pax nostra martyres suos. Nam sicut frequenter suggessimus iracundiã mitigare, libidinẽ fugere, iusticiã custodire, auariciam contemnere, superbiã humiliare, pars magna martyrij est. Non incongrue dictum est fratres charissimi, Auariciam contemnere, iracundiam mitigare, libidinem fugere. Contẽnenda est enim auaricia, quæ nobis ideo iniqua lucra procurat vt suos faciat nos. Nostri enim essemus si illa nostra non esset. Contemnenda est, inquam, auaricia, quæ velut ignis, quanto magis acceperit, tanto amplius quærit. Iracundia vero mitigãda est, quæ prius nociturus impendit quàm nocendis. Quòd autem

A autem libidinem fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus viciis prædicauerit resistendū, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, Resistite, sed fugite fornicationem. Ac sic cōtra reliqua vicia, deo auxiliante, debemus in præsenti resistere, libidinem vero fugiendo superare. Sic & alibi in scripturis diuinis legimus, Noli, inquit, in faciem virginis intendere, ne te scandalizet vultus eius. Et beatus Ioseph vt impudicam dominam posset euadere, pallium quo apprehensus fuerat reliquit & fugit. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmā desideras obtinere. Vnde fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipue tamē clericis siue monachis indigna & inhonesta familiaritas fugienda est, quia sine vlla dubitatione qui familiaritatem non vult vitare suspectam, cito dilabitur in ruinam. Sed forte negligens quisque & minus de animæ suæ salute solicitus, respondet & dicit: Ecce ego & familiaritatem habeo mulierum extranearum, & tamen castitatis ornamenta custodio. Infœlix est & nimium periculosa ista præsumptio. Multi enim dum se putabāt vincere, victi sunt. Sed dicit aliquis, Inter mulieres B extraneas habitans continentiam teneo; & volo habere quod vincam. Quid est dicere, Volo habere quod vincam, nisi viuere desidero sub ruina? Sed ego, inquit, libidinis impetum tanquam aduersarium meum volo captiuum iugiter retinere. Vide ne contra te incipiat ipsa captiuitas præualere, & vbi te putabas obtinere triumphum, inde æternum incurras opprobrium. Inter omnia Christianorū certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur & timetur. Et ideo sicut iam dictum est, nemo se falsa securitate decipiat, nemo de suis viribus periculose præsumat, sed audiat Apostolum dicentem, Fugite fornicationem. Dauid enim ille sanctissimus in mille passibus mulierem nudatam vidit, & statim homicidium fecit & adulterium. Et aliqui in aliena domo cū extraneis mulieribus putāt se castitatis obtinere triumphum, ignorantes dupliciter se apud deum reos existere, dum & seipsos in periculum mittunt, & aliis exemplum peruersæ familiaritatis ostendunt. Quanticunq; enim illorum stulticiam imitantes per inhonestam fa- C miliaritatem castitatis ornamenta perdiderint, illorum animæ ab illis in die iudicij requirentur, qui eis exemplum perditionis ostendunt. Et ideo fratres charissimi contra mortifera blandimenta, & contra adiutores diaboli qui familiaritatem suspectam habere nec metuunt nec erubescunt, ne nos exemplo suo decipiant dei adiutorium imploremus iugiter, vt nos de laqueo venantium liberare dignetur, scientes quòd in malis omnibus quæ supra diximus Christianis quotidiana martyria deesse non possunt. Si enim castitas & veritas & iusticia Christus est, sic & ille qui eis insidiatur persecutor est, & ille qui & in aliis defendere & in se custodire voluerit, martyr erit. Et ideo qui hæc tota animi virtute & ipse diligit, & vt alij diligant & verbis simul & exemplis ostendit, & vbicūque veritas vel iusticia siue castitas laborant, quantum præualet se etiam vltro iugiter & secundum quòd vires habuerit defendere contendit, non vnam sed plures coronas deo remunerante percipiet. Et vt hæc obtinere cum dei adiutorio mereamur, non solum ab extranearum mulierum familiaritate, sed etiam ancillarum nostrarum vel quarumcunque vicinarum aut filiæ aut alumnę aut ancillæ vnusquisque familiaritatem, vel secretam collocutionem vitare contendat: quia quanto earū vicinior D conditio, tāto facilior ruina est. De familiaritate enim talium Salomon nos admonet dicens, Nūquid alligabit quis ignem in sinu suo, & vestimenta eius nō ardebunt? Aut ambulabit quis super prunas, & non comburentur plantæ eius? Et illud, Precium meretricis vix dimidium panis, mulier antem preciosam viri animam capit. Et quanta iniquitas & quàm lugēda peruersitas, ita vt animam quam Christus sanguine suo redemit, luxuriosus quisq; propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat. Vere enim nimium plangēda & miseranda cōditio est, vbi cito præterit quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infœlicis animę permanet. Sed dicit aliquis, Homo iuuenis sum, facio quod me delectat, & postea pœnitentiam ago. Hoc est dicere, percutio me gladio crudeli, & postea ad medicum vado, & nescit quòd in vnius horę puncto vulnus accipitur, & vix lōgo tempore ad sanitatem pristinam reuocatur. Qui enim adulterans dicit se postea pœnitentiam acturum, quare non timet ne eum subitum periculum superue- E niens rapiat, & pereat illi delectatio, & succedat illi dānatio? Et de infœlici libidine vnde supra diximus credendum est illud quod propheta dixit, Quo modo cō fractus est malleus vniuersæ terræ? Quāuis autem post aduentum domini per innumerabilia monasteria, & per cleros vel laicos castitatem seruantes quasi confractus esse malleus videatur ille, adhuc tamen quod peius est multo plures sunt, qui ab ipso malleo confringuntur, quàm illi qui de ruina vel collisione ipsius liberantur. Vnde iterum atque iterum rogo, vt diligentius cōsideremus, & quantū possumus timeamus quod dominus in Euangelio dicit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eā in corde suo. Pro qua re sicut iam dictum est, nō solum ab extraneis mulieribus, sed etiam ab ancillis propriis refrænanda est & secreta familiaritas & oculorum incauta fragilitas, ne impleatur in nobis illud quod Propheta terribiliter clamat, Intrauit mors per fenestras vestras. Per quas enim fenestras mors ad animas nostras ingreditur, nisi per visum oculorum, & auditū aurium? Si per F linguam aut amico tuo aut seruo tuo iusseris vt ad te meretrix adducatur, per os tuum ad animam tuam gladius æternæ mortis ingreditur. Si enim consilium malum libenter audieris, si detrahentem, vel aliquid luxuriose loquentem, aut etiam cantica turpia proferentem non respuis, per cordis fenestram mors intrauit in animam tuam. Et quia dominus dixit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo: intelligitur quòd volūtas perfecta faciēdi reputabitur pro opere facti. Ac sic dum aliquis libidinoso animo cōsiderat, per fenestram corporis in secretum cordis venenum mortis instillat. Talis enim cogitatio etiā si aliquo impedita casu non impleat voluntatem suā, nihilominus actionis crimine condemnatur à domino: ac sic illa casta est cum qua libidinis malum voluit exercere, & ille iam adulter tenetur in corde. Et ideo audiamus Prophetam dicentem, Omni custodia conserua cor tuum. Et illud, Auerte oculos meos ne videant vanitatē. Quo modo enim si aliquis carbones ignis apprehendat, si eos cito proiecerit nihil nocebunt, si vero diutius tenere voluerit, sine vul-

Marginalia: 1. Corin. 6. — Eccli. 9. — Gene. 39. — Castitatis prælia cæteris duriora — 1. Corin. 6. — 2. Reg. 11. — Prouer. 6. — Hiere. 50. — Matth. 5. — Hiere. 9. — Prouer. 4. — Psal. 118.

G nere eos iactare non poterit. Ita & ille qui ad concupiscendum oculos dessxerit, & libidinis malum in cordesuscipiens moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere à se fine animæ occisione vel plaga non poterit. Et ideo cum Propheta iugiter clamemus,
Psal. 24. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos &c.

Item in eadem dominica, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum subleuasset Iesus oculos &c. incipiens, Miracula quæ fecit dominus &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem.

Ioan. 6.

Dominica vicesimasexta, si occurrat, de eo quod scriptum est, Vacate & videte quoniam ego sum deus &c.

Psal. 45.

Sermo I.

Sermo CCLI. SCiendum est fratres charissimi, quòd ideo à sanctis patribus nostris constitutum est Christianis & mandatum, vt in solennitatibus sanctorū & maxime in dominicis diebus ocium haberent, & à terreno negocio vacarent, vt paratiores & promptiores essent ad diuinum cultū, cum non haberent quod eos inde retardaret incommodum, relinquerentq; eo tempore terrenam solicitudinem, quo facilius possent dei intendere voluntatem. Inde ipse dominus per Prophetam dicit, Vacate & videte, quoniā ego sum deus. At hi qui diuersis curis ac negociis implicati, hanc sententiā dei spernunt, & diuinæ contemplationi vacare nolūt, timeo quòd in futuro iudicio illis ianuā domini pulsantibus atq; aperiri poscentibus, dominus respondeat, Amē dico vobis, nescio vos. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Et qui modo deū quærere neglegūt, ab ipso tunc respuuntur. Idcirco fratres mei non sit vobis molestum, in dominicis diebus & in natalitiis sanctorum diuino studere cultui. Dominicum ergo diem Apostoli & apostolici viri ideo religiosa solennitate habendum sanxerunt, quia in eodem redemptor noster à mortuis resurrexit. Quique ideo dominicus appellatur, vt in eo à terrenis operibus vel mūdi illecebris abstinentes, tantum diuinis cultibus seruiamus, dantes scilicet diei huic honorē & reuerentiā, propter spem resurrectionis nostræ, quā habemus in illa. Nam sicut ipse dominus Iesus Christus & saluator resurrexit à mortuis, ita & nos resurrecturos in nouissimo die speramus. Apparet aūtē hunc etiā in scripturis sanctis esse solēnem. Ipse enim est primus dies seculi, in ipso formata sunt elemēta mundi, in ipso creati sunt angeli, in ipso quoque à mortuis resurrexit Christus, in ipso de cœlis spiritus sanct⁹ super Apostolos descēdit, manna in eodem eremo primum de cœlo datum est. His enim speciebus ac talibus indiciis, dominica dies extat insignis. Ac ideo sancti doctores Ecclesiæ decreuerunt omnem gloriam Iudaici sabbatismi in illam transferre, vt quod ipsi in figura, nos celebremus in veritate: quia tunc erit requies nostra vera, quādo resurrectio fuerit perpetrata, & remuneratio in anima & corpore simul perfecta. Obseruem⁹ ergo diē dominicam fratres & sanctificemus illam, sicut antiquis præceptū est de sabbato, dicēte legislatore, A vespere vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Videamus ne ocium nostrū vanum sit, sed à vespera diei sabbati vsque in vesperam diei dominici sequestrati à rurali opere, & ab omni negocio, solo diuino cultui vacemus. Sic quoque sanctificamus rite sabbatum domini, dicente domino, Omne opus non facietis in eo. Veniat ergo cuicūque possibile fit ad vespertinam atque

Marginal notes (left): H; Psal. 45.; Luca. 13.; Matth. 28.; Gene. 1.; Actu. 2.; Exod. 16.; Exo. 20.

K nocturnam celebrationem, & oret ibi in conuentu Ecclesiæ pro peccatis suis deum. Qui vero hoc nō possit, saltē in domo sua oret, & non negligat deo soluere votum, ac reddere pensum seruitutis. In die vero null⁹ se à sacra missarū celebratione separet, neq; ociosus quis domini remaneat, cæteris ad Ecclesiam pergentibus, neq; in venatione se occupet, & diabolico mancipetur officio, circumuagando campos & syluas, clamorē & cachinnum ore exaltans, non gemitum nec orationis verba ex intimo pectore ad deum proferens. Adhuc quoque quod detestabilius est ad Ecclesiam aliqui venientes non intrant, non insistunt precibus, non expectant cum silentio sanctarum missarum celebrationē, sed quādo lectiones diuinæ intus leguntur, tunc ipsi foris aut causas dicere, aut diuersis studēt calumniis impugnare, aut videlicet in alea vel in iocis inutilibus insudare. Aliquotiens enim, quod peius est, aliqui nimia iracundia succenduntur, & amarissime rixantur, ita vt armis se vel fustibus alterutrū impetant, & sæpe homicidium perpetrent, & hoc ab illis maxime fit, qui pleni inuidia & odio, diabolo ductore in conuentū Ecclesiæ pergunt, nō vt semetipsos adiuuent, sed vt alios lædāt. L Tales etiam si homicidio ibi pereunt, aut subita morte rapiuntur, quò aliàs, nisi cū ipso cuius secuti sunt vestigia vadunt in æterna tormenta? Nolite hæc facere fratres mei, nolite vosmetipsos decipere, nolite in conuētu vestro locum dare diabolo, sed magis vosmetipsos præparate hospitium Christo. Non ergo foris fabulis, sed intus psalmodiæ & orationibus studete. Nolite inuicem in Ecclesia verbosari, sed quieti estote. Sunt enim plurimi, & præcipue pleræque mulieres, quæ ita in Ecclesia garriunt, ita verbosantur, vt lectiones diuinas nec ipsæ audiant, nec alios audire permittant. Nūquid talis conuentus cū tali ordine in domo dei debet fieri, aut taliter decet in cōspectu dei & sanctorum angelorum eius assistere? Adhuc quoq;, quod valde dolēdum est, conqueri vobiscū volo, quia sunt aliqui, & maxime potentes istius mundi, cum veniunt ad Ecclesiam, non sunt deuoti ad laudes dei celebrādas, sed cogunt presbyterum vt abbreuiet missam, & ad eorū libitum cantet, nec ei licet morem ecclesiasticum sequi propter illorum gulam & auariciam, quatenus vnus punctus diei ad dei officiū, & reliquum diurnum spacium cum nocte simul ad eorū deputetur voluptates. M Nolite fratres mei dilectissimi hæc facere, nolite hæc facientibus consentire, quia non solum qui hæc faciunt, sed etiam qui consentiunt faciētibus pereunt. Ante omnia ergo causas in festiuitatibus nolite dicere neque audire, sed alio tempore & cū iusticia: nec munera accipiendo subuertatis iusta iudicia, quia secundum domini sententiam, quocunque iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Nullus se vestrū inebriet, quia ebrius insano simillimus est. Nolite in hominibus bibendo nomina vestra delere de cœlo. Sunt quidem multi, quod peius est, qui non solum seipsos inebriant, sed etiam alios cogūt & adiurant, vt amplius quàm expedit bibāt, & inde sæpe inter eos nascuntur iurgia & homicidia. Nūquid perpendistis fratres, cuius isti in hoc sequātur voluntatē? Ebriosi enim, ait Apostolus, & homicidæ regnū dei nō possidebunt. Obsecro vos dilectissimi patres & matres, fratres & sorores, per nomen domini nostri Iesu Christi, & per regnum venturum eius ac iudiciū, vt subtrahatis vos ab omni homine ambulante inordinate, & digni ambuletis vocatione qua vocasti estis, nec negligatis honorem vestrum, neque paruipēdatis redemptionem

Marginal notes (right): Ephes. 4.; Matth. 7.; 1. Corin. 6.; 2. Thes. 3.

A nem quæ est in Christo Iesu. Filij dei nuncupati estis,
quia verus filius dei vos liberauit. Studete bonis mori-
bus tanto parenti placere, quatenus vos non vt nequis-
simos seruos perpetuam tradat ad pœnam, sed vt cha-
rissimos filios supernam ducat ad patriam, vt sitis co-
hæredes filij ejus Iesu Christi, cum quo viuit & regnat
deus in vnitate spiritus sancti, per omnia secula secu-
lorum, Amen.

In anniuersario dedicationis Ecclesiæ vel altaris.

Sermo I.

Sermo CCLII.

Votienscunque fratres charissimi altaris vel
templi festiuitatem colimus, si fideliter ac di
ligēter attendimus, & sancte ac iuste viuim⁹,
quicquid in tēplis manufactis agitur, totū in
nobis spiritali ædificatione cōpletur. Non enim men-
1. Corin. 3. & 6. titus est ille qui dixit, Templū enim dei sanctū est quod
estis vos. Et iterum, Nescitis quia corpora vestra tem-
plum sunt spiritus sancti qui in vobis est? Et ideo fratres
charissimi, quia nullis præcedentibus meritis, per gra-
tiam dei meruimus fieri templum dei, quantum possu-
mus cum ipsius adiutorio laboremus, ne dominus no-
ster in templo suo, hoc est, in nobis ipsis inueniat quod
B oculos suę maiestatis offendat: sed habitaculum cordis
nostri euacuetur viciis, & virtutibus repleatur, clauda-
tur diabolo, & aperiatur Christo, & ita laborem⁹ vt no
bis bonorum operum clauibus ianuam regni cœlestis
aperire possimus. Sicut enim malis operibus quasi qui-
busdam seris ac vectibus vitæ nobis ianua clauditur, ita
absq; dubio bonis operibus aperitur. Et ideo fratres cha
rissimi vnusquisque consideret conscientiam suam, &
quādo se aliquo crimine vulneratum esse cognouerit,
prius orationibus, ieiuniis vel eleemosynis studeat mū
dare conscientiam suam, & sic Eucharistiam pręsumat
accipere. Si enim agnoscēs reatū suum, ipse se à diuino
altari subtraxerit, cito ad indulgentiā diuinæ misericor
diæ perueniet. Quia sicut qui se exaltat humiliabitur, ita
Luca. 14. & 18. econtrario, qui se humiliat exaltabitur. Qui enim sicut
dixi, agnoscens reatum suum, ipse se humiliter ab altari
Ecclesiæ pro emendatione vitæ remouere voluerit, ab
æterno illo & cœlesti conuiuio excommunicari peni-
tus non timebit. Rogo vos fratres, diligēter attendite, (
si ad mensam cuiuscunq; potentis hominis nemo præ-
sumit cum vestibus conscissis & inquinatis accedere,)
quanto magis à conuiuio æterni regis, id est, ab altari
C domini debet se vnusquisque inuidiæ vel odij veneno
percussus, iracundiæ furore repletus, cum reuerentia &
humilitate subtrahere, propter illud quod scriptum est,
Matth. 5. & 22. Vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offe
res munus tuum. Et iterum, Amice quo modo huc in-
trasti non habens vestem nuptialem? Sic enim habet
textus euangelicæ lectionis, quòd quidam fecerit nup-
tias filio suo, & intrauerit vt videret simul recumben-
tes, & videns ibi hominem non habentem vestē nup-
tialem, dixit ad eum, Amice quo modo huc intrasti
non habens vestem nuptialem? Et illo obmutescente,
dixit ministris, Ligate illi manus & pedes & proiicite
eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor den
tium. Ecce qualem sententiam merebitur audire qui ad
conuiuium nuptiale, id est, ad altare domini, aut ebrio-
sus, aut adulter, aut odium in corde retinens, præsumit
accedere? Auertat hoc deus à nobis fratres charissimi,
& concedat vt mala ista aut nunquam velimus admit-
tere, aut si admissa fuerint sine vlla mora pœnitentia
vel pace studeamus sanare, & largioribus eleemosynis
festinemus abluere, ne forte si cum peccatorum vulne-
ribus ante tribunal æterni iudicis venerimus, ab illa æ- D
terna Ecclesia, & ab illa cœlesti Hierusalem perpetua
excōmunicatione separemur. Considerate fratres, ro-
go vos, si hodie aliquis à conuentu Ecclesiæ huius pro
aliquo crimine proiiciatur foras, in quanto dolore vel
tribulatione erit anima sua? Et si intolerabilis dolor est
de illa Ecclesia foras proiici, vbi ille qui proiicitur &
mādücare & bibere & cum hominibus loqui potest, &
habet spem vt iterum mereatur ad Ecclesiam reuocari:
quantus putatis dolor ille erit si aliquis pro criminibus
suis ab illa Ecclesia quæ in cœlis est, à conuentu ange-
lorum vel sanctorum omniū congregatione fuerit se-
paratus, cui nec hoc solum sufficiet ad pœnā quòd fo-
ris proiicitur, sed insuper in tenebras exteriores ęterno
incendio concremandus excluditur? Qui enim in illa
cœlesti Hierusalem excommunicari meruerit, non so-
lum hoc pœnæ habebit quòd nec mādücare vel bibere
poterit, sed etiam flammas infernales sustinebit, vbi est
fletus & stridor dentium, vbi vlulatus, lamētatio & pœ *Esaia. 66.*
nitentia sine vllo remedio, vbi est vermis ille qui non
moritur, & ignis qui nunquam extinguitur, vbi mors
quæritur, & nō inuenitur. Quare in inferno mors quæ-
ritur, & non inuenitur? Quia quibus in hoc seculo vita
offertur & nolunt accipere, in inferno quærunt mortē E
& non poterunt inuenire. Vbi erit nox sine die, amari-
tudo sine dulcedine, obscuritas sine lumine, vbi nec di
uitiæ, nec parentes, nec coniuges, nec filij, nec vicini po
terūt subuenire, vbi nihil peccator inueniet, nisi quod
de hoc seculo caste & iuste viuendo per eleemosynarū
largitatē transmiserit. Hæc ergo cogitātes fratres cha-
rissimi, tam casti, & tam sobrij, & tam pacifici ad istud
altare, deo auxiliante studeamus accedere, vt ab illo æ-
terno altari non mereamur excludi. Qui enim ad istud
altare casto corpore & mūdo corde cum munda & se-
cura conscientia venit, ad illud altare quod in cœlis est
fœlici transmigratione perueniet. Ad extremū fratres
charissimi nō est graue nec laboriosum quod suggero,
hoc dico quod vos frequēter facere aspicio. Omnes vi-
ri quando cōmunicare desiderant, lauant manus suas,
& omnes mulieres nitida exhibēt linteamina vbi cor-
pus Christi accipiant. Non est graue quod dico fratres,
quo modo viri lauāt aqua manus suas, sic eleemosynis
lauent conscientias suas. Similiter & mulieres quo mo-
do nitidū exhibent linteolum vbi corpus Christi acci-
piant: si corpus castum & cor mundum exhibeant, vt F
cum bona conscientia Christi sacramenta suscipiant.
Rogo vos fratres, nunquid est aliquis qui in arca sordi
bus plena velit mittere vestem suam? Et si in arca sordi
bus plena vestis nō mittitur preciosa, qua fronte in ani
ma quæ peccatorū sordibus inquinatur, Christi eucha-
ristia suscipitur? Et quia istis verissimis exemplis loqui
cœpimus, etiā & hoc quod non nostis insinuo. Non pu
to esse aliquem hominem qui in arca sua vbi preciosas
vestes habet repositas, acquiescat, aut carbonem viuum
aut qualemcūque scintillam includere. Quare hoc fra-
tres? Quia timet ne comburantur vestimenta quibus in
festiuitate induitur. Rogo vos fratres, qui in arca sua nō
vult scintillam ignis includere, quare in anima sua flā-
mam iracundiæ non timet accendere? Sed quare hoc
fiat, manifeste & euidenter cognoscimus. Ideo enim in
arcam ignem non mittimus, quia diligimus vestē no-
stram: flammā vero iracundiæ ideo non extinguimus,
quia non solū non diligimus, sed etiam odio habemus
animam nostram, secundū id quod scriptum est, Qui *Psal. 10.*
diligit iniquitatem, odit animam suam. Et ideo fratres

G charißimi exempla iſta attentius cogitãtes, arcellas interiores, id eſt, conſcientias noſtras quantum poſſumus cum dei adiutorio cuſtodire diligentius ſtudeamus, vt cum dies iudicij aduenerit, in illa æterna & beata Eccleſiis, vbi nunquam habitare poterit malus, vnde nunquã exiturus eſt bonus, non cum pannis veteribus foras in tenebras exteriores excluſi appareamus, ſed ſtola immortalitatis induti, caſtitatis vel iuſticiæ gemmis or-
Matth. 25. nati, eleemoſynarũ luce veſtiti, audire mereamur, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Et illud, Serue bone & fidelis intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudiũ nos dominus ſua protectione perducat, Qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die Sermo II.

Sermo CCLIII. REcte feſta Eccleſiæ colunt, qui ſe Eccleſiæ filios eſſe recognoſcunt. Hæc enim omnium credentium mater eſt, quæ natos à morte regenerat ad ſalutẽ. Hęc eſt poſt ſynagogã quidem vocata, ſed ante ſynagogã promiſſa. Hæc enim iã
Gene. 2. in primo homine præfigurata eſt. Nam ſicut ex Adæ latere fabricata eſt Eua, ita ex Chriſti corpore & vulne-
Gene. 7. re redempta creuit Eccleſia. Hæc intra arcam diluuio
H exundante ſeruata, crucis beneficium & baptiſmatis
Gene. 21. myſterium præſignauit. Hanc Sara ſterilis & deſperata in ſenectute vnico pignore fœcũdata pręcinit, quòd Eccleſia vnicum, id eſt, dilectiſsimũ deo populum ſeculo iam ſeneſcente progenuit. Hæc eſt regina illa, de qua ad dominum dicitur, Aſtitit regina a dextris tuis
Psal. 44. in veſtitu deaurato circumamicta varietate: id eſt, diuerſarum circundata precioſo decore virtutum. Hæc
3. Reg. 10. eſt illa regina, quæ venit à partibus Aethiopiæ audire ſapientiam Salomonis. Sed hæc nõ tam ex vna regione quàm ex vniuerſis mundi partibus reges paritura
Matth. 12. conuenit, ſicut etiam Euangeliſta commemorat: Regina auſtri venit a finibus terræ audire ſapientiam Salomonis. Venit Eccleſia ad redemptorem & eruditorem ſuum, vt de ſtulticia erroris doctrinam perciperet veritatis. De qua plenius ſicut audiuimus regnorum ſcri-
3. Reg. 10. bit hiſtoria ita dicens, Et ingreſſa regina Hieruſalem cum multo comitatu & diuitiis, cum camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis & gemmas precioſas, venit ad Salomonem, & locuta eſt ei vniuerſa quæ habebat in corde ſuo. Ergo in figura reginæ hu-
I ius Eccleſia venit ex gentibus, & à finibus terræ, imponens finem cupiditatibus vicisq; terrenis, vt audiret ſapientiam Salomonis, id eſt, veri pacifici domini no-
Ephe. 2. ſtri Ieſu Chriſti, qui fecit vtraque vnum, ſoluens inimicicias inter deum & hominem in carne ſua. Venit poſt veteres & profanas ſuperſtitiones audire & diſcere de fidei illuminatione & iudicio futuro, de animæ im-
3. Reg. 10. mortalitate, de ſpe reſurrectionis & gloriæ. Venit ergo in Hieruſalem cũ multo comitatu, id eſt, non iam cum vna tantum gente Iudæorum, ſicut prius ſynagoga ſolos habuit Hebræos, ſed totius mundi gentibus diuerſisq; nationibus. Venit ergo exhibens munera digna Chriſto, aurum & gemmas precioſas, & hoc camelis portantibus, id eſt, ex gentili populo venientibus qui prius fuerant viciorum fœditate diſtorti, & malorum onere curui, ac peccatorum prauitate deformes. Cum his tanquam muneribus regina hæc ingreditur ad pacificum regem Chriſtum, exhibens fidei aurum, puritatis incenſa precioſa, ſplendoréſque gemmarum, morum ſcilicet inſignia & ornamenta virtutum, & locuta eſt ei vniuerſa quæ habebat in corde ſuo: id eſt, aperuit ei cor ſuum, manifeſtauit ei occulta conſcientiæ ſuæ in confeßione & pœnitudine præcedentium deli- K
ctorum. Videamus quid agat hæc regina. Videns, inquam, regina Saba omnem ſapientiam Salomonis, & domum quam ædificauerat, & cibos menſæ eius, & holocauſta quæ offerebat in domo domini, non habebat vltra ſpiritum. Quid erat rationis, vt præpotens regina domus expenſas, & cibos regios tantopere miraretur? Ergo hoc loco aliqua maiora nos oportet inquirere. Vidit ergo Eccleſia ex gentibus congregata ſapientiam Chriſti, id eſt, poſt carnalia inſtituta gentilium, poſt humanam & animalem doctrinam philoſophorum, accepit intellectum ſalutis & vitæ, inſpexit ſpiritalium membra bonorum, agnouit verum fabricatorem cœli & terræ, & potentiſsimum humani generis
conditorem, de cuius ſapientia dicitur, Omnia in men *Sapien. 11.*
ſura & pondere & numero conſtituiſti. Vidit & domum quam ædificauerat, id eſt, incarnationem homi-
nis aſſumpti, in quo habitat omnis plenitudo diuinita- *Coloſ. 2.*
tis corporaliter. Vidit & cibos menſæ Salomonis, id
eſt, illos de quibus dominus dicebat, Meus cibus eſt, vt *Ioan. 4.*
faciam voluntatem eius qui me miſit patris. Cibus enim Chriſti eſt ſalus noſtra, reficitur cœleſtibus epu-
lis, profectibus noſtris. Cibus eius ſumus, dum acquiſi- L
ti Eccleſiæ in membra eius corpúſque tranſimus. Vel cibus eius altaris ſacramenta cœleſtia ſunt, de quibus di-
citur, Panem cœli dedit eis, panem angelorum mandu *Psal. 77.*
cauit homo. Vidit & holocauſta eius, orationum ſine dubio ſupplicationumq; myſteria, & obſtupuit vbi vidit inæſtimabiles diuitias domini ſui, dixitq; ad regẽ,
Verus ſermo eſt quem audieram in terra mea ſuper ſer *3. Reg. 10.*
monibus tuis & ſuper ſapientia tua, & non credebam narrantibus donec ipſa veni & vidi oculis meis, & probaui quòd media pars nunciata mihi non fuiſſet. Maiora ſunt ſapientia & opera tua, quàm rumor quem audiui. Cum ergo peruenerit regina hæc ſiue Eccleſia ſiue quæcunque anima ſancta in æternam Hieruſalem, id eſt, viſionem pacis, & ingreſſa fuerit beatam requiem & gloriam cœleſtium promiſſorũ, multo plura & magnificẽtiora perſpiciet quàm ei ſunt in hac terra per ſacra eloquia, per prophetas atque Apoſtolos nunciata.
Nunc enim tanquam in ſpeculo & in ænigmate, tunc *1. Corin. 13.*
autem oculis ſuis videbit, id eſt, facie ad faciem. Tunc beata & illuſtris anima inter ſtupendas remuneratoris
ſui conſtituta diuitias, ineffabilibus reginæ huius ver- M
bis vti ad deum poterit dicens, Verus eſt ſermo quem
audiui in terra mea ſuper ſermonibus tuis, maiora ſunt *3. Reg. 10.*
opera tua, quàm rumor quẽ audiui. Et reuera id quod parat deus diligentibus ſe, fide non comprehenditur,
ſpe non tangitur, charitate non capitur, deſideria & vo *1. Corin. 2.*
ta tranſgreditur. Acquiri poteſt, æſtimari non poteſt. Habet de perceptione fructum, non habet de ſatietate faſtidium. Ad quæ vos bona perducat, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die, Sermo habitus in regione tertia, In baſilica ſancti Petri Carthaginenſis.

Sermo III.

DEcorem domus dei, & locum tabernaculi cla *Sermo CCLIIII.*
ritatis eius diligimus, ſi & noſipſi ſumus. Quis
ergo decor eſt domus dei & loc9 tabernaculi *Psal. 25.*
claritatis eius, niſi templũ eius, de quo Apoſto
lus dicit, Templũ enim dei ſanctum eſt, quod eſtis vos? *1. Corin. 3.*
Sicut ergo in fabricis manufactis cum elegãter & magnifice conſtruuntur, corporalis noſter mulcetur aſpectus: ita cum lapides viui, id eſt, corda fidelium charitatis vinculo continẽtur, decor eſt domus dei, & locus

tabernaculi

A tabernaculi claritatis eius. Discite ergo quod amare debetis, vt amare possitis. Qui enim diligit decorem domus dei, non est dubium quia Ecclesiam diligit, non in fabrefactis parietibus & tectis, nõ in nitore marmorum & laquearibus aureis, sed in hominibus fidelibus, san-
Matth. 22. ctis, deum diligẽtibus ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, & proximũ suum tanquam seipsum. Sed in congregatione Christiana quãtum pertinet ad participationem & communionem sacramentorum, multiplicati sunt super numerum. Alius est ergo
Psal. 93. numerus, alij super numerũ. Numerus est, de quibus di-
2. Timo. 2. cit Apostolus, Nouit dominus qui sunt eius. Super numerum autem, Quoniam in magna domo non solum vasa sunt aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia in cõtumeliam. Numerus ergo vasorum in honorem: super numerũ autem vasa in contumeliam. Cum ergo sint ista duo genera vasorum,
Psal. 25. nunquid dubitamus vbi sit decor domus dei? Si ergo vis diligere, agis quod cantasti, decorem domus dei, & locum tabernaculi claritatis eius. Quęre vasa in honorem, & nolo dicas, Quæsiui & non inueni. Ideo enim
B quæsisti & non inuenisti, quia quod quæsisti tu nõ fuisti. Similis simili cohæret, dissimilis dissimiles refugit. Si fueris vas in contumeliam, proculdubio vas in honorem graue tibi erit ad videndum. Non audis quo modo
Sapien. 2. quidam de quodã dicant, Grauis est nobis etiam ad videndum? Quod tibi graue est ad videndum, quãdo erit apertum ad inueniendum? Vasa enim ista interiorum hominum sunt. Non vtique cum visus fuerit iustus, iam agnoscitur iustus. Eundem aspectum habet iustus & iniustus. Vterque homo, sed non vterque domus dei. Et si ambo Christiani appellantur, vtrunque vas, sed non vtrunque in honorem, sed aliud in honorem, aliud in contumeliã. Nunquid propter mala vasa deserenda est domus magna? Nouit vti deus, id est, dominus magnæ domus & vasis in honorem & vasis in contumeliam. Sicuti est malorum, male vti etiã bonis: sic econtra dei,
1. Tim. 4. bene vti etiam malis. Quantis bonis vtuntur mali? Omnis enim creatura dei bona est, quo modo ea male vtuntur mali? Quo modo eos increpat scriptura dicẽs,
Iacobi. 4. Petitis & nõ accipitis, eo quòd male petatis, vt in concupiscentiis vestris insumatis. Quòd nomen acceperũt isti male vtentes bonis dei? Sequitur & dicit, Adulteri.
C Vnde adulteri? Nescitis quia amicus huius mundi inimicus deo constituitur? Adulteri inquit. Sunt animæ adulteræ, sunt fornicariæ. Discutiamus eas. Fornicariæ animæ sunt, multis diis falsis quodam modo prostitutæ. Adulteræ autem tanquã legitimo iam coniugio copulatæ, & ipsi legitimo coniugio non seruantes animæ castitatem. Vt hoc dicam expressius, pagani anima fornicaria est, Christiani mali adultera. Pagani anima fornicaria, legitimum virum nõ habet, sed per diuersa dæmonia prostituta corrumpitur. Christiani autem aliqua re adultera est, quia nec castitatẽ diligit, nec virum deserit. Non ergo dicas, Quare sunt isti in domo dei? Re-
2. Timo. 2. spondetur tibi, Vasa sunt in cõtumeliam. Nouit eis vti deus. Non errat qui creauit, quoniam qui potuit creare,
2. Retra. 18 nouit ordinare. Habent in domo magna locum suum. Si autem quæris à me, quo modo eis bene vtatur deus? Fateor, dei consilium sicut homo explicare nõ possum. Noui enim cum Paulo Apostolo expauescere, quod etiã ille cũ cõsideraret & expauit, & expauescens excla-
Roma. 11. mauit, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis

cõsiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi & retribuetur illi? Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt D
omnia, ipsi gloria in secula seculorum. Nobis consideratio, admiratio, tremor, exclamatio, quia nulla penetratio. Ipsi autem quid? Gloria in secula seculorum. Siue de vasis in honorem, siue de vasis in contumeliam, ipsi gloria in secula seculorũ. Alios coronat, alios damnat, nusquam errat. Alios probat, de aliis probat, omnes ordinat. Quid faciunt, inquit, in hoc mũdo homines mali? Responde mihi, in fornace aurificis palea quid facit? Puto nõ ibi esse sine causa paleam, vbi aurum purgatur. Videamus quæ ibi sint omnia. Fornax est, palea est, aurum est, ignis est, artifex est. Sed illa tria, aurum, palea, ignis in fornace, artifex ad fornacem. Attende etiam istum mundũ. Mundus fornax est: palea, homines mali: aurum, homines boni: ignis, tribulatio: artifex, deus. Attende & vide, aurum non purgatur si palea non vratur.
Vide autẽ in hoc ipso Psalmo, vbi diligimus decorem Psal. 25.
domus dei, & locum tabernaculi claritatis eius. Vide
ibi aurũ, vide vocem auri, purgari cupit, Proba me do- Vbi suprà.
mine & tenta me. Proba me, inquit, domine & tẽta me, E
& vide si non ignem quærit. Proba me & tenta me, vre renes meos & cor meum. Nõ times ne in igne deficias? Non inquit. Quare? Quia misericordia tua ante oculos
meos est. Ecce, inquit, quare securus dico, Proba me do- Psal. 25.
mine & tenta me, vre renes meos & cor meũ: non quia idoneus sum viribus meis ignem sustinere tentationis, sed quia misericordia tua ante oculos meos est. Qui mihi, inquit, donasti vt aurum probatum essem, in fornace perire permittis? Prorsus mittis purgandum, eiicis pur-
gatum. Custodiat dominus introitum tuum & exitum Psal. 120.
tuum. Vide ipsum exitum, vide ingressum in fornace. Iacobi. 1.
Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tẽtationes varias incideritis. Ecce audisti ingressum, quære exitum. Facile enim est intrare, exire magnum est. Sed
noli timere. Fidelis deus. Nempe quia ingressus fueras, 2. Cor. 10.
de exitu cogitabas. Fidelis deus qui non vos permittit tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam exitum. Quid est exitum? Vt possitis sustinere. Intrasti, incidisti, sustinuisti, existi. Magna materies est
purgationis bonorum, abundantia malorum. Nam in 1. Timo. 2.
multitudine malorum quanuis permixti lateant boni, nouit dominus qui sunt eius. Sub manu tanti artificis,
auri mica in magna palea perire non potest. Quanta ibi F
palea quàm modicum aurum? Sed noli timere, tãtus est artifex vt purgare possit, perdere non possit. Vide aurum beatum Apostolum in ista fornace mundi huius quemadmodum periculis probatur, vt veniamus ad vasa inhonorata quæ intus sunt, quibus nouit bene vti dominus magnæ domus. Apostolus ergo cùm periculis
probaretur, quid dicebat? Periculis in mari, periculis in 2. Cor. 11.
deserto, periculis ex genere, periculis ex gentibus. Ista omnia foris sunt. Intus intende, Periculis in falsis fratribus. Alloquor ego aurum dei, alloquor vasa facta in honorem, alloquor grana in tritura areæ, inter paleam laborantia. Tibi dico quisquis audis, non me, sed per me: Esto bonus, tolera malum. Nolo dicas quis est bonus, immo hoc volo dicas, quoniam quantumcunq; fueris
bonus, non eris sine aliquo malo. Vnde rectissimè dici- Luca. 18.
tur, Nemo bonus, nisi solus deus. Sed bonus ille qui fecit bona, deus est. Si ergo bonus deus qui facit bona, & solus ille bonus effector bonorum, quo modo est effector bonorum, si nullus est hominũ bonus? Secundum modulum ergo proximum, est & homo bonus. Qui si non esset, deus ipse non diceret, Homo bonus de bono thesauro

G thesauro cordis sui profert bona. Esto ergo bonus, & tolera malum. Esto simpliciter bonus, & dupliciter tolera malum. Bonus, non nisi intus. Nā si non intus, nusquam bonus. Esto ergo bonus intus, malū tolera & foris & intus. Foris tolera hæreticum, tolera paganum, tolera Iudæum, tolera & intus malum Christianum, Quia inimici hominis domestici eius. Patiens molestos multos intus malos stomacharis, indignaris, quasi iā venerit tempus ventilationis. In tritura positus es, in tritura es adhuc, area trituratur adhuc, adhuc grana & manipuli cum gentes credunt ad aream colliguntur. Putas esse te posse in area triticum solum? Erras. Geme in area, vt gaudeas in horreo. Fiunt multa mala à Christianis malis. Illi qui foris sunt & nolunt esse Christiani, inueniunt occasiones ad excusationes. Hortatori suo vt credant, ista respōdent, Vis me esse quod est ille? Et nominat illum & illum, aliquando & verū dicit. Cum autem non potest inueniri, quid magnum est calumniari? Cum ille non trepidat calumniari, facit alium quod non videt suspicari. Tu cum hominem audieris ista dicētem, Forte quia nosti fratres tuos malos, dicis apud teipsum: Verum dicit, Periculum in falsis fratribus. Sed noli deficere, quod ille quærit, tu esto. Esto bonus Christianus vt conuincas calumniosum paganum. Sed ille calumniatur, & de bonis dicit falsa, plerunque illi creditur. Quid facit aurum? Vndique palea est. Ignis sordes punit, non fidem. Esto mundior ipsa exercitatione, esto mundior, valeat tibi ille qui auferat quo fordidior es, non qui opprimat quod aurum es. Etenim si defeceris, peris in palea: & si peris in palea, aurum nō eras, sed aurū esse te fingebas. Nouit dominus qui sunt eius. Illi autem qui sunt mali, de quibus erubescis quando es inter malos qui sunt foris: memento quòd non sint in domo magna vbi es vas in honorem, sed in contumeliam. Instruxit te Apostolus, regat te deus. Si mali nō essent pro quibus oraremus, quando nobis diceretur, Orate pro inimicis vestris: an forte vellemus bonos habere inimicos? Vnde fieri potest? Non habebis bonum inimicum, nisi fueris malus. Si autem fueris bonus, inimicus tuus non erit nisi malus. Orate pro inimicis vestris. Ergo boni orate pro malis. Redi ad cor tuum. O tu qui in ista fornace purgaris, si potuit esse vox tua: Proba me domine & tēta me, vre renes meos & cor meum, quoniā misericordia tua ante oculos meos est, & ecce redi ad cor tuum. Sub deo es, orationem fusurus es. Occurrit tibi qui te læsit, occurrit tibi qui te pressit, occurrit tibi qui te spoliauit, occurrit tibi qui te in carcerem misit. Eia attende cor tuum, respice dominū tuum. Ecce malus inimicus tuus, ecce bonus dominus tuus. Nocet tibi inimicus tuus malus, ora pro inimico tuo dicit tibi dominus tuus bonus. Inter inimicum tuum malum & dominum bonum, quid tu facturus es? Contra hunc oraturus, aut huic obtemperaturus? Suscipis ex præcepto domini tui orare pro maligno inimico tuo illo: quid facturus es? Dominus iussit, dura iussit, sed magna promisit. Quæ dura iussit? Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderūt vos, & orate pro persequentibus vos. Dura sunt, sed propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Vnde tibi viribus tuis custodire vias duras, nisi quia misericordia tua ante oculos meos est? Ecce dura iussit, amara iussit, vide quæ promisit. Orate pro persequentibus vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Si tibi diceret, Ora pro inimico tuo, vt sis filius patris tui, ne exhæreditet te pater carnalis, quia hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus, timeres & faceres: promittitur tibi pro his duris, vt sis filius altissimi, cogita patrem, & agnosce hæreditatem. Dic ergo, Incipe ergo orare pro inimico tuo illo magno, qui tibi multa mala fecit, qui te in multa dura cōgessit. Incipe pro illo orare, & vide cor tuum litigare tecū. Quod ergo vis, quod tibi placet, quo delectaris secundum interiorem hominem, quod obtemperas domino tuo & oras pro inimico tuo, aurum est. Quòd vero cum orare cœperis, incipit tecum carnalis infirmitas litigare, ipsæ sunt sordes à quibus te vult deus in fornace purgare. Exercere ergo in mediis malis, ô bone, si quis es bonus, non de tuo bono quia fuisti malus, sed de dei bonus qui nunquam est malus. Exercere in mediis malis. Nec mihi volo dicas, saltem si necesse esset propter exercitationem nostram vt essent mali, pauci essent mali, & boni multi essent. Non attendis, quia si pauci essent, multis non nocerent. Vtique considera vir prudens, quia si multi boni essent, & pauci mali essent, pauci mali multis bonis nocere nō auderent. Si non auderent, non exercerent. Nunc vero quia multi sunt mali, laboratur à paucis bonis inter multos malos. Et cum laboratur, sudatur: & cum sudatur, aurum purgatur. Esto ergo in decorem domus dei. Iam tecum in corde tuo litigauit infirmitas, inuoca vt vincas, assit tibi deus, adiuuet qui iubet. Iam factus es victor infirmitatis tuæ, iam suscepisti animo & fructum orandi pro inimico tuo, vide quid boni est. Compara illum tibi. Ille meditatur tentationes, tu fundis orationes. Ille si nocet, palàm nocet. Tu quod pro illo oras, deus nouit. Ille non credit, quia cor tuum nō discutit. Cum ergo palàm nocet, tu occultè oras. In isto torculari Ecclesia comparata est. Vide si non ille qui palàm nocet amurca est currēs per publicum. Amurca per publicum currit, oleum autem ad sedem suam occultos transitus habet. Vt occultè transeat, in magnitudine apparet. Quàm multi enim, ô fratres mei, quàm multi in ista conflictatione rerum, in huius mundi malicia, in ista malorum abundantia subtraxerunt se & conuersi sunt ad deum, & valefecerunt mundo, & cœperūt pauperibus res suas donare, qui paulo ante rapiebant alienas. Sed multi raptores, inuasores, spoliatores, publicè apparent, amurca illa est per plateam currens. Illi autem, vnus hinc, vnus inde corde coniuncto mala faciens, mala permanere erubescens, dei monita cogitans, spem seculi irridens, spem cœlestem expectans, mutans amores & mores, oleum sanctitatis est, vas in honorem est in domo magna, aurum est in fornace, granum est in horreo. Ibi est decor domus dei, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matth. 12. *Michea. 7.* *1. Corin. 11.* *2. Timo. 2.* *Matth. 5.* *Psal. 25.* *Matth. 5.* *Psal. 16.*

H I K L M

Eodem die, Sermo IIII.

Sicut optime nouit sanctitas vestra fratres, cōsecrationem altaris hodie celebramus, & iuste ac merito gaudentes celebramus festiuitatem, in qua benedictus vel vnctus est lapis, in quo nobis diuina sacrificia consecrantur. Sed quando festiuitates istas colimus fratres charissimi, diligenter debemus attendere, & totis viribus laborare, vt quod in templis vel altaribus visibiliter colitur, in nobis inuisibiliter cōpleatur. Quia quanuis sancta sint templa quæ videmus de lignis & lapidibus fabricari, tamen plus apud deū preciosa sunt tēpla cordis & corporis nostri, quia illa fiunt ab homine carnali, ista ab artifice mundi. Templa de lignis & lapidibus humano ingenio cōponuntur, templa corporum ipsius cœlestis artificis manu fabricantur, sicut scriptum est, Manus tuæ fecerunt me & plasmauerunt me. Et iterū, Prius quàm te formarem in vtero

Sermo CCLV. *Psal. 118.* *Hiere. 1.*

A in vtero noui te. Nā quod tēpla ſuccenduntur, ita ecō-trario qui charitatis luce repletus eſt, ſi negligēs fuerit, cito refrigeſcit charitas, & cupiditas inardeſcit. Ergo nec ille deſperet qui malus eſt, quia cito poteſt reſurgere: nec ille qui bonus eſt, aut negligēs remaneat, aut aliquid de ſua virtute præſumat, ne gaudiū ſuum conuertatur ad luctū. Et ideo dilectiſsimi fratres, caſtitatē corporis, puritatem cordis cum dei adiutorio ſeruare quātum poſſumus ſtudeamus. His enim rebus ignis in nobis charitatis vel compunctionis ſemper accenditur & nutritur. Qui enim nec caſtitatem cuſtodit in corpore, nec puritatē tenet in mente, quotiens ſanctæ ſolennitates adueniūt, in corpore videtur habere gaudiū, in corde non celebrat niſi luctum. Quale enim gaudium conſcientia illa poteſt habere, in cuius anima multis viciis occupata magis diabol⁹ probatur habitare quàm Chriſtus? Quale gaudiū poteſt habere anima, quæ iracundiæ furore ſuccēditur, cupiditatis nigredine obſcuratur, ſuperbiæ amariſsimo felle repletur, inuidiæ veneno percutitur, luxuriæ ſordibus inquinatur? Nos vero fratres chariſsimi etiā ſi nobis aliqua, vt ſolet fieri, peccata ſurrepunt, quantum poſſumus cum dei adiutorio laborē-
B mus, ieiuniis, vigiliis, orationibus, eleemoſynis mūdare ſordida, lapſa conſtruere, templum dei viui reædificare, vt veniens dominus in nobis nihil inueniat quod oculos ſuæ maieſtatis offendat, quia de ipſo ſcriptū eſt, *Apoca.3.* Ecce ſto ad oſtium & pulſo, ſi quis ſurrexerit & aperuerit mihi, intrabo & cœnabo cū illo, & ille mecum. Et iterū, *Ioan.14.* Ego & pater veniemus & māſionem apud eum faciemus. Quàm beata eſt illa anima, in qua pater & fili⁹ venientes, non ſolum habitare vel manere, ſed etiā cœnare dignantur. Quod autē dixit, Cœnabo cum illo & ille mecum: ſcimus euidenter quia Apoſtolus Paulus oſtendit dicēs, *1.Cor.3.* Templum dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Et *Leuit.26.* per Prophetam dominus dicit, Et habitabo, inquit, in *2. Corin. 6.* eis, & inambulabo. Et quia, ſicut ipſi vidiſtis fratres, habitare & inambulare deſiderat in nobis deus, cū ipſius adiutorio ita cor noſtrum ſtudeamus bonis ſemper cogitationibus occupare, & corpora noſtra ab omni ſorde luxuriæ munda vel caſta iugiter cuſtodire, vt deum *3. Reg.6.* in nobis delectet habitare. In templo enim à Salomone ædificato legimus duo altaria fuiſſe conſtituta, vnū foris, aliud intus. *Altaria duo.* In illo quod foris erat, animalium cædebatur ſacrificiū. In illo vero altari quod intus erat, thy-
C miamatis offerebatur incēſum. Videamus ergo fratres, ne forte in nobis duo ſint altaria cōſtituta, corporis ſcilicet & cordis noſtri. *Sacrificiū duplex à nobis quærit deus.* Deniq; duplex à nobis ſacrificiū quærit deus, vnū vt ſimus caſto corpore, aliud vt mundo corde eſſe debeamus. Ergo in exteriore altari, id eſt, in corpore noſtro offerātur opera bona, in corde odorem ſuauitatis redoleat cogitatio ſancta. In altari cordis noſtri iugiter quod eſt deo placitū operemur. Tunc enim ordinem legitimum cōſecrationis altaris cū gaudio celebramus, quādo altaria cordis vel corporis noſtri munda & pura in cōſpectu diuinę maieſtatis offerimus. Nā neſcio qua fronte, aut qua conſcientia optat in altaris cōſecratione gaudere, qui in cordis ſui altari nō ſtudet mundiciam cuſtodire. Nos vero fratres chariſſimi, ita agere ſtudeamus vt ſemper feſtiuitatē duplicem celebrare mereamur, & quo modo de templi vel altaris conſecratione gaudemus, ſic inuiſibiliter de corporis caſtitate vel animæ puritate ſpiritale gaudiū habere mereamur. Et hoc conſiderate fratres, quòd in illo altari quod à Salomone legimus dedicatum, iugiter quotidianus ignis ardebat, quod vtinā & in nobis pietas di-uina perficiat. Vnde non ſolum orationibus ſed etiā bo- D
nis operibus placandus eſt deus, vt in altari cordis noſtri ignem ſuum ſemper accēdat, illū de quo ipſe dixit, Ignem veni mittere in terrā, & quid volo niſi vt accēdatur? *Luc.12.* Quia duo ſunt ignes, cupiditatis ſcilicet & charitatis, *Ignes duo.* & vnus de parte dei, alter de parte diaboli: vnus deuorans omnia mala, alter vniuerſa bona conſumēs: conſideret vnuſquiſq; conſciētiam ſuā, & ſi in ſe videt ignem cupiditatis ardere, cū dei adiutorio feſtinet extinguere, quia nihil in illo boni remanere poterit, quem ignis cupiditatis accenderit: ſicut ecōtrario nihil in eo mali remanebit, in quo ignis arſerit charitatis. Flamma enim cupiditatis in corde peccatorū velut in altari deuorans omnia bona, diabolo ardorē ſuauitatis exhalat, in anima vero ſancta velut in ſacroſancto altari, flamma charitatis quæcunq; ſuperuenerint mala conſumēs, deo odorem ſuauitatis exhibet. Et quia vniuſcuiuſque cor altare eſt, aut dei aut aduerſarij, ſicut iam dixi, attendat vnuſquiſq; cōſcientiam ſuam, & ſi cupiditatis igne conſumitur, eleemoſynarum refrigerio mitigetur, quia ſcriptum eſt, Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſy- *Eccle.3.*
na extinguit peccatum. Qui ergo cupiditate conſumi- E
tur, ſubtrahat à ſe opera mala, & quod bonum eſt exercere conetur. Qui vero flamma charitatis accenditur, ſemper bonis operibus augeatur, & nutriat in ſe ignem quem in eo Chriſtus dignetur accendere.

Eodem die, Sermo V. *Sermo CCLVI.*

Celebritas huius congregationis, dedicatio eſt domus orationis. Domus ergo noſtrarū orationum iſta, domus autē dei noſipſi. Si domus dei noſipſi, nos in hoc ſeculo ædificamur, vt in fine ſeculi dedicemur. Aedificiū, immo ædificatio habet laborem, dedicatio exultationem. Quod hic fiebat quādo iſta ſurgebant, hoc fit modo cum cōgregantur credentes in Chriſtum. Credendo enim quaſi de ſyluis & mōtibus ligna & lapides præciduntur: cum vero catechizantur, baptizantur, formātur, tanquā inter manus fabrorum & opificum dolantur, colliniantur, complanantur. Veruntamē domū domini non faciūt, niſi quādo charitate cōpaginantur. Ligna iſta & lapides ſi non ſibi certo ordine cohęrerent, ſi non ſe pacifice innecterent, ſi non ſe inuicē cohærendo ſibi quodam modo amarēt, nemo huc intraret. Deniq; quādo vides in aliqua fabrica lapides & ligna bene ſibi cohærere, ſecurus in- F
tras, ruinam non times. Volens ergo dominus Chriſtus intrare, & in nobis habitare, tanquā ædificādo dicebat, Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. *Ioan.13.* Mandatum, inquit, nouum do vobis. Veteres enim eratis, domū mihi nondum faciebatis, in veſtra ruina iacebatis. Ergo vt eruamini à veſtræ ruinæ vetuſtate, vos inuicē amate. Conſideret ergo charitas veſtra, ædificari adhuc iſtam domū toto ſicut prædictum eſt & promiſſum orbe terrarū. Cū enim ædificatur domus poſt captiuitatē, ſicut habet alius Pſalmus, dicitur, Cātate domi- *Pſal.95.* no canticū nouum, cātate domino omnis terra. Quod ibi dixit, canticum nouum: hoc dominus dixit, mandatum nouū. Quid enim habet canticū nouum, niſi amorem nouum? Cantare amantis eſt. Vox huius cantoris, feruor eſt ſancti amoris. Amemus, gratis amemus. Dominū enim amamus, quo nihil melius inuenim⁹. Ipſum amemus propter ipſum, & nos in ipſo, tamen propter ipſum. Ille enim veraciter amat amicum, qui deū amat in amico, aut quia eſt in illo, aut vt ſit in illo. Hæc eſt vera dilectio, propter aliud ſi nos diligimus, oderim⁹ potius quàm diligim⁹. Quid enim amat? Iniquitatē. Quid odit?

G odit? Forte vicinum suũ, forte vicinã suam. Expauescat,
Psal.10. odit animã suam. Odium animæ, amor nequiciæ. Ergo
cõtra odium nequiciæ, amor animæ. Qui diligitis dominum,
odio habete quod malũ est. Bonus est deus, malum
est quod amas, & teipsum malũ amas. Quo modo
amas deum, cũ adhuc amas quod odit deus? Audisti enim,
quia deus dilexit nos, & verum est. Dilexit nos, &
quales dilexerit, si attendamus, erubescimus. Sed ideo
non erubescimus, quia diligẽdo tales fecit esse nõ tales.
Erubescimus recordatione preteritorũ, gaudeamus spe
futurorũ. Quare enim erubescamus quod sumus, & non
Roma.8. potius cõfidamus, quia spe salui facti sumus? Deniq; au-
Psal.33. diuimus, Accedite ad eũ & illuminamini, & vultus ve-
stri non erubescent. Si recedat lumen, redis ad cõfusio-
nem. Accedite ad eum & illuminamini. Ergo ille lumẽ,
nos sine illo tenebræ. Si recesseris, in tuis tenebris re-
Ephe.5. manebis: si accesseris, nõ de tuo lucebis. Fuistis enim a-
liquãdo tenebræ, ait Apostolus fidelibus & infidelibus,
Fuistis aliquãdo tenebræ, nũc autem lux in domino. Si
ergo lux in domino, tenebræ sine domino. Porrò si lux
in domino, & tenebræ sine domino, Accedite ad eũ &
H illuminamini. Attendite in Psalmo dedicationis, quem
Psal.29. modo cantauimus ex ruina ędificiorũ. Conscidisti sac-
cum meum: hoc pertinet ad ruinã. Quid ergo ad ædifi-
Vbi suprà. cium? Et accinxisti me lætitia. Vox dedicationis, Vt cã-
tet tibi gloria mea, & non cõpungar. Quis est qui loqui-
tur? In verbis eius agnoscite. Si expono obscurũ est. Er-
go verba eius dicam, continuo agnoscetis loquentem,
Psal.29. vt ametis alloquentẽ. Quis est qui dicere potuit, Eruisti
domine ab inferis animã meã? Cuius anima iam ab in-
Psal.15. feris eruta est, nisi de qua dictum est alio loco, Non de-
relinquas animã meam in inferno? Proponitur dedica-
tio & cãtatur liberatio canticũ dedicationis domus, &
Psal.29. dicitur, Exultabo te domine quoniam suscepisti me, &
non iocundasti inimicos meos super me. Attendite Iu-
dæos inimicos, qui se putabãt occidisse Christum, vicis-
se tanquã inimicum, perdidisse quasi hominem cæteris
simimilem atq; mortalem. Resurrexit tertia die, & eius
vox est, Exaltabo te domine quoniam suscepisti me. At-
tendite Apostolum dicentem, Propter quod eum exal-
Philip.2. tauit, Et nõ iocũdasti inimicos meos super me. Ipsi qui-
dem in Christi morte iocundabantur, sed in eius resur-
I rectione, ascensione, prædicatione aliqui cõpungeban-
tur. In eius ergo prædicatione & per Apostolorum cõ-
stantiæ diffamationem aliqui compungebantur & cõ-
uertebantur, aliqui obdurabantur & confundebantur,
nulli tamen iocundabantur. Modo quando implentur
Ecclesiæ putamus iocundari Iudæos? Ecclesiæ ædificã-
tur, dedicantur, implentur, quo modo illi iocundãtur?
Non solum non iocundãtur, sed etiam confunduntur,
Psal.29. & impletur vox exultantis, Exaltabo te domine quoniã
suscepisti me, & nõ iocũdasti inimicos meos super me.
Non iocundasti super me, si mihi credãt, iocundabis in
me. Ne multa dicamus, ad illa quæ cãtauimus aliquãdo
veniamus. Quo modo dicit Christus, Conscidisti sac-
cum meum, & accinxisti me lætitia? Saccus eius erat si-
militudo carnis peccati. Non tibi vilescat, quod ait, sac-
Vbi suprà. cum meum, ibi erat inclusum preciũ tuum. Conscidisti
saccum meum. Euasimus ad saccum istum. Conscidisti
saccum meum, In passione cõscissus est. Quo modo er-
go deo patri dicitur, Conscidisti saccum meum? Quo
modo patri dicatur, vis audire, Conscidisti saccũ meũ?
Roma 8. Quia proprio filio nõ pepercit, sed pro nobis omnibus
tradidit illum. Fecit enim per Iudæos nescientes, vnde
redimerentur scientes, & confunderentur negantes.

Nesciũt enim quid boni nobis operati sunt malo suo. K
Suspensus est saccus, & quasi lætatus est impius. Cõsci- Ioan.19.
dit saccum lãcea persecutor, & fudit precium nostrum
redemptor. Cãtet Christus redẽptor, gemat Iudas ven-
ditor, erubescat Iudæus emptor. Ecce Iudas vẽdidit, Iu-
dæus emit, malum negocium egerunt, ambo damnati
sunt, seipsos perdiderunt venditor & emptor. Dicat er-
go caput nostrũ, dicat pro corpore occiso, pro corpo-
re dedicato. Dicat, audiamus, Conscidisti saccũ meum,
& accinxisti me lætitia: id est, conscidisti mortalitatem
meam, & accinxisti me immortalitate & incorruptio-
ne. Vt cantet tibi gloria mea, & non compungar. Quid Psal.29.
est, non compungar? Iam contra me non ferat lanceam
persecutor. Vt non compungar. Christus enim surgens Roma.6.
à mortuis, iam non moritur, & mors illi vltra non do-
minabitur. Quòd autem mortuus est, peccato mortuus
est semel: quòd autem viuit, viuit deo. Ita & nos, inquit,
existimemus nos mortuos esse peccato, viuere autẽ deo
in Christo Iesu domino nostro. † Ergo dum nouam †
constructionem sanctæ huius Ecclesiæ libẽter attendi-
mus, quã diuino nomini hodie dedicamus, inuenimus
à nobis deberi & deo nostro maximam laudem, & san- L
ctitati vestræ congruum de diuinæ domus ędificatione
sermonem. Tunc autem sermo noster congruus erit, si
in se aliquid ædificationis habeat, quod vtilitati ani-
marum vestrarum deo vos interius ædificãte proficiat.
Quod hic factum corporaliter videmus in parietibus,
spiritaliter fiat in mentibus: & quod hic perfectũ cerni-
mus in lapidibus & lignis, hoc ædificãte gratia dei per-
ficiatur in corporibus vestris. Principaliter ergo gratias
agamus domino deo nostro, à quo est omne datũ opti- Iacobi.1.
mum, & omne donum perfectum, & eius bonitatẽ tota
cordis alacritate laudemus, quoniam ad construẽdam
istam domũ orationis fideliũ suorũ visitauit animum,
excitauit affectũ, surrogauit auxiliũ, inspirauit necdum
volentibus vt vellent, adiuuit bonæ voluntatis conatus
vt facerent, ac per hoc deus qui operatur in suis & vel-
le & perficere pro bona voluntate, hæc omnia ipse cœ-
pit, ipse perfecit. Et quia opera bona in conspectu suo Philip.2.
nunquã esse permittit inania, fidelibus suis quibus ope-
rantibus præbuit virtutis suæ fauorem, tribuet condi-
gnam pro tãta operatione mercedem. Adhuc amplius
agendæ sunt gratiæ deo nostro. Hanc enim Ecclesiam M
quam fecit nomini suo construi, fecit etiam sanctorum
martyrum reliquiis amplius honorari.

† Hic Sermo in veteribus finit hoc modo.

Ita & nos, inquit, existimemus nos mortuos esse pecca-
to, viuere autẽ deo, in Christo Iesu domino nostro. Er-
go in illo cantamus, in illo dedicati sumus. Quò enim
caput præcessit, & mẽbra secutura speramus. Spe enim
salui facti sumus. Spes autem quæ videtur, nõ est spes. Si Rom.8.
autem quod nõ videmus speramus, per patientiam ex-
pectamus, per patiẽtiam ædificamur. Forte autẽ est illic
& vox nostra, si bene attendamus, si diligenter intuea-
mur, si oculũ acutum geramus: nõ quemadmodũ solent
corporum cæci amatores. Si ergo spiritalẽ oculum in-
tendamus, in istis vocibus domini nostri Iesu Christi &
nosipsos inueniemus. Nõ enim frustra dixit Apostolus,
Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est cũ
illo, vt euacuetur corpus peccati, & vltra non seruiamus Roma.6.
peccato. Agnosce ibi vocem tuam, vt cãtet tibi gloria Psal.29.
mea & nõ compungar. Modo enim cum istas corporis
mortales sarcinas baiulamus, non deest vnde cõpunga-
mur. Nam si cor non cõpungitur, quare pectus tũditur?
Cum ergo venerit etiã nostri corporis dedicatio, quæ
præcessit

A præcessit in domini exemplo, tunc nō compungemur. Compunctionem enim quam habemus de peccato, significauit lancea percussoris: denique quoniam scriptum est, à muliere initium factū est peccati, & per illam omnes moriuntur: recolite de quo membro facta est, & videte vbi dominus lancea compunctus est. Recolite, inquam, recolite primam conditionem nostram. Non enim frustra, vt dixi, vetus homo noster simul crucifixus est, vt euacuetur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Nempe Eua à qua factum est initium peccati, sumpta est vt formaretur de latere viri. Dormiens iacebat ille cum factum est, mortuus pendebat iste cum factum est. Cognata duo sunt, somnus & mors, latus & latus. Compunctus est dominus in loco peccatorum. Sed de illo latere facta est Eua, quę nos peccando mortificaret. De isto autem latere facta est Ecclesia, quæ nos pariendo viuificaret.

Eccle.25.

DIVI AVRELII

B AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi opus sermonum de sanctis tam in specie quàm in genere siue communi, quorum festiuitates præcipue sancta celebrat Ecclesia, eo ordine quo occurrunt.

DE SANCTO ANDREA.

Ioan.1.

In vigilia sancti Andreæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Stabat Ioannes & ex discipulis eius duo & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

In festo sancti Andreæ sermo, Mirum quibusdam videtur, & cætera: qui habetur inter sermones de Verbis domini, IX.

DE SANCTO THOMA.

Ioan.20.

In festo sancti Thomæ Apostoli, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Thomas vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

DE SANCTO STEPHANO.

In festo sancti Stephani, Sermo I.

Sermo I.

C FRATRES charissimi celebrauimus hesterna die natalem quo rex martyrum natus est in mundo, hodie celebramus natalem quo primicerius martyrum migrauit ex mundo. Oportebat enim vt primum immortalis pro mortalibus susciperet carnem, & sic mortalis pro immortali cōtemneret mortē. Et ideo natus est dominus vt moreretur pro seruo, ne seruus timeret mori pro domino. Natus est Christus in terris, vt Stephanus nasceretur in cœlis. Ingressus est dominus mundū, vt Stephanus ingrederetur in cœlum. Altus ad humilia descendit, & humilis ad alta ascendit. filius dei factus est hominis filius, vt filios hominū faceret filios dei. Fecit Christus mirabilia, fecit & Stephanus. Sed Christus fecit sine Stephano: Nūquid Stephanus potuit facere sine Christo? Viuebat Stephanus de Christo, sicut sarmētum de vite. Miraris fructū de sarmento pendentem, vide sarmentum in vite manentem. Eia sancte Stephane, dic aliquid Iudęis vt incipias lapidari & possis coronari. Iaculare verba, & excipe saxa. Dic aliquid de incircūcisis cordibus, & morieris lapidibus. Dic aliquid de eo cuius nomen nolunt audire, Erubescant & sæuiant, muta efficiantur labia dolosa. Dic eis vbi vides Psal.30. viuum quem irriserunt crucifixum. Dic eis vbi eum vides, & hic non viuis, sed cum illo melius viuis. Dic eis quia nihil est quod fecerūt, viuit quem occiderunt. Dic eis quia vides ad dexteram patris stantem quem irriserunt in cruce pēdentem. Et ille, inquit, Ecce video cœlos apertos & filium hominis stātem ad dexteram dei. Acto.7. At illi clamantes continuerunt aures suas, Aures clauserunt & ad lapides cucurrerunt, impetumque fecerūt omnes in eum, & lapidabant Stephanum inuocātem & dicentem, Ad hęsit anima mea post te, quia lapidatur caro Psal.62. mea pro te. Accipe spiritum meum, & redde mihi promissum tuum. Orauit Christus pro suis crucifixoribus, orauit & Stephanus pro suis lapidatoribus. Dominus lesus Christus orauit affixus ligno, Stephanus genu flexo. Luca.23. Acto.7. Qui stando suum spiritum commēdauit domino, pro illorum delicto fixo genu orauit. Orabat dominū pro inimicis vt amicus dicēs, Certe ego patior, ego lapidor, in me sæuiunt & in me fremunt, sed ne statuas illis hoc peccatum, quia vt hoc dicā tibi à te primo audiui. Ego E seruus tuus patior, sed multū interest inter me & te. Tu dominus, ego seruus. Tu verbum ego auditor verbi. Tu magister, ego discipulus. Tu creator, ego creatus. Tu deus, ego homo. Multum interest inter peccatum istorum qui lapidant me, & illorum qui crucifixerunt te. Quando ergo dixisti, Pater ignosce illis, quia nesciunt Luca.23. quid faciunt: pro magno peccato petisti, & me pro minimo petere docuisti. Domine, inquit, ne statuas illis Acto.7. hoc peccatum: tanquā diceret, Ego patior in carne, isti non pereant in mente. Illi lapides mittebant, & sanctus Stephanus orationes fundebat. Magna pietas fratres, magna clementia, Prorsus qualia in mensa domini sui comedit, talia & ipse in suo cōuiuio præparauit. Scriptū est in lege, Ad magnā mensam sedisti, scito quoniā talia te oportet præparare. Eccle.31. Talia ergo in oratione exhibuit, qualia in sui domini mensa comedit. Dominus Christus dixit, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt: sanctus Stephanus dixit, Ne statuas illis hoc peccatum: & hoc dicto obdormiuit in domino. O somnū pacis. Quid illo somno tranquillius? Quid illo somno quietius? Qualis ibat ad amicos, qui sic diligebat inimicos? Nā vt nouerit sanctitas vestra, quantum valuerit oratio sancti Stephani martyris, recurrite nobiscū ad il- F lum adolescētem persecutorem nomine Saulum, sicut ex libro dum legeretur audiuimus: Qui cum Stephanus lapidaretur, & ab ipso omnium lapidantium vestimenta seruarentur, vt tāquam in manibus omnium ipse lapidari videretur: hic cum iret in via, subito circumfulsit eum lumē de cœlo, & audiuit vocem dicentē sibi, Saule Saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulū calcitrare. Acto.9. Et ille, Et tu quis es domine? Et dominus ad eum, Ego sum Iesus Nazarenus quē tu persequeris: Quid mihi & tibi? Quare te erigis contra me, ad tāta mala quæ cōmisisti in me? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus meus orauit pro te. Saule Saule quid me persequeris? Sed quia insanis contra nomen meum, ego te faciam seruum meū. O Saule lupe rapax, comedisti, expecta paululum & digeres. Dicā planè, elisus est filius perditionis. Nā si sanctus Stephanus sic non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Sed ideo erectus est Paulus, quia in terra inclinatus exauditus est Stephanus. Ergo quod fecit Saulus, patitur Paulus. Quod fecit lupus, patitur agnus:

G agnus: quia sic est in tali homine vindicandũ, vt discat pati quod faciebat. Sentiat & ipse quod aliis inferebat. *Acto. 9.* Dicitur Ananię à domino Iesu Christo, Vade ad eũ & signa eum signo meo. Multa enim patietur pro nomine meo. Abiit Ananias, Baptizauit Saulum, & fecit ex lupo agnum. Cœpimus habere nos prædicatorem, quem sanctus Stephanus habuit lapidatorem. Sic ergo exauditus est sanctus Stephanus, vt eius orationibus deleretur peccatum quod commiserat Saulus. Commendemus ergo nos orationibus eius. Multomagis enim nũc exauditur pro bene oratoribus suis, à regnante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen

In eodem festo, *Sermo II.*

Sermo II. POst extremum festiuissimum diem quo salutaris nostri Christi nobis natiuitas illuxit, & iam hodiernus dies beati martyris Stephani corona illustratur. Martyris illius merita nulla pars orbis ignorat: passus enim est ipso principio Ecclesiæ, id est, in ipsa vrbe Hierosolyma. Ibi enim diaconus ministrauit, & in ipso iuuentutis flore decorẽ ætatis suæ sanH guine purpurauit. Passio eius insignis est, multumq; mi*Acto. 7.* rabilis. Hanc modo de libro Actuum Apostolorũ cum legeretur audiuimus non solum, sed etiã oculis spectauimus. Christus ergo caput martyrum prior passus est *1. Petri. 2.* pro nobis, relinquens vobis exemplũ vt sequamini vestigia eius. Cuius passionis vestigia prior secutus beatus Stephanus cõfitendo Christum, lapidatus à Iudæis coronam meruit tanquã suo sibi nomine positam. Stephanus enim Græce, Latine corona appellatur. iam corona nomen habebat, & ideo palmam martyrij suo nomine præferebat. Qui cum lapidaretur, non solum nõ expectabat de persecutoribus reportare vindictam, sed eis potius de deo veniam postulabat. Meminerat enim di*Deut. 32. & Rom. 12. Prouer. 20.* xisse dominum, Mihi vindictam, & ego retribuam dicit dominus. Et iterum, Ne dixeris vlciscar me de inimicis meis, sed expecta dominum vt tibi auxilium sit. Expectare nos iubet dominus deus, vt in die futurę re*Matth. 5.* tributionis cum sanctis martyribus vindicemur. Beati enim qui expectant dominum, quoniam ipsi hęreditate possidebunt terram: illam scilicet terram quæ iustis est præparata. Tu autem ô Christiane quæris vindicari de I aduersario tuo qui tibi forsitã iniuriã fecit, æstuas, furis, anhelas, festinas vindicari, attende Christum medicum ægritudinis tuæ, attende redemptorẽ animæ tuæ. Propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus, & tu vis vindicari, & non vis tantum & talem magistrum imitari? Ideo pati voluit, vt tibi patientiæ suæ demonstraret exemplum. Vide pendentem, & tibi languẽti de suo sanguine medicamentum conficientem. Vide pendentem, & tibi de ligno tanquã de tribunali pręcipien*Lucæ. 23.* tem. Audi precantem, Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt. Sed potuit hoc Christus, dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille deus homo. Deus ergo vt quid homo, si non corrigitur homo? Sed hæc tibi loquor ô homo: Multũ est à te imitari dominum tuum. Attende Stephanum conseruum tuum. Certe Stephanus homo erat an deus? Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, non fecit nisi donãte illo quem rogas & tu. Vide tamen quid fecit: Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque debeo demonstrare, & sæuientem & diligentem. Audi sæuiẽtem, *Acto. 7.* Duræ ceruices. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur Iudæis, Duræ ceruices & nõ circuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem Prophetarum non occiderunt patres vestri? Audisti sæ- K uientem, audi & diligẽtem, Irati illi facti & grauius inardescentes & mala pro bonis reddẽtes ad lapides cucurrerunt, & dei famulum lapidare cœperunt. Hic probemus sancti Stephani patientiam & dilectionem. Hic victorem diaboli triumphatoremq; cernamus. Audiuimus sæuientẽ aduersus tacentes, videamus si diligat sæuientes. Sæuiebat aduersus tacentes, videamus si diligat lapidantes. Ecce Stephanus lapidatur, si cõstitutus quasi ante oculos nostros. Ecce membrũ Christi, ecce athleta Christi. Inspice illũ qui pependit in ligno. Crucifigebatur ille, iste lapidabatur. Ille dixit, Pater ignosce illis, *Lucæ. 23.* quia nesciunt quid faciunt. Iste quid dicit? Audiamus illũ si forte vel ipsum imitari valemus. Primò beatus Stephanus stans orauit pro se & ait, Domine Iesu accipe *Acto. 7.* spiritum meũ. Deinde genu flexit, & flexo genu ait, Domine ne statuas illis hoc peccatũ: & hoc dicto obdormiuit. Fœlix somnus & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululũ quæso te sancte Stephane, expone nobis hoc nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Respõderet L fortasse quod intelligimus. Pro me stãs oraui, quia pro me qui recte deo seruiui orando & impetrando nõ laboraui, quia qui pro iusto orat non laborat, ideo pro se stans orauit. Ventum est vt oraret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorũ, pro lapidatoribus suis, attendit tam multam & magnam esse impietatem ipsorũ quæ difficile donari posset, genu flexit & ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Ergo charissimi si non potestis imitari dominum, imitamini conseruum, imitamini sanctum Stephanum, imitamini omnes martyres sanctos. Homines erant, conserui tui erant. Sicut tu nati erant, sicut tu nati sed à Christo sunt coronati, qui viuit & regnat in secula seculorũ, Amen.

In eodem festo, *Sermo III.*

DOnet mihi dominus pauca dicere salubriter, *Sermo III.* qui donauit Stephano tãta dicere fortiter. Sic cœpit ad suos persecutores loqui, quasi timeret eos. Viri fratres & patres audite. Quid lenius? *Acto. 7.* Quid clementius? Cõciliabat auditorem, vt commendaret saluatorẽ. Blande cœpit vt diu audiretur. Et quia hinc fuerat accusatus quòd verba dixerat cõtra domi- M num & legem, ipsam legem exposuit, vt eius legis esset prædicator, cuius accusabatur esse vastator. Et audinimus & audistis, non sunt nostra multa necessaria, quia multa audistis, hoc tantum exhortandã video charitatem vestram & ædificãdam, vt sciatis sanctum Stephanum honorem Christi quæsisse, vt sciatis sanctum martyrem testem Christi fuisse, vt sciatis tanta eum tũc miracula in nomine Christi fecisse. Hoc enim salubriter scitis sanctum Stephanum fecisse mirabilia in nomine Christi, nullum autem miraculũ fecisse dominum Christum in nomine Stephani, vt discernatis seruum à domino, cultorem à deo, adoratorem ab adorando. Quãdo enim discernitis, tunc vos amat. Non enim ille pro se sanguinẽ, sed pro Christu fudit. Videte cui animam suam commendauerit: Ecce, inquit, video cœlos apertos, & filium hominis stantem ad dexteram dei. Vidit Christum, confitens Christum, moriturus pro Christo, perrecturus ad Christũ. Dominus in cruce pẽdens pro inimicis suis ait, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid *Lucæ. 23.* faciũt: Stephanus sub lapidibus genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc delictũ. Secutus est vestigia pastoris sui, tãquam bona ouis. Bonus agnus secutus est agnum, cuius sanguis tollit peccata mundi. Impleuit quod ait

Apostolus

A Apostolus Petrus, Christus pro nobis passus est, relin-
1.Petri.2. quens vobis exemplum vt sequamini vestigia eius. Se-
quitur ergo martyres vestigia domini. Christus in cru-
ce ait, Pater in manus tuas cōmendo spiritum meum:
Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu accipe spiritum
meū. Christus in cruce, Pater ignosce illis quia nesciunt
quid faciunt: Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu ne
statuas illis hoc delictū. Quo modo non posset ibi iste
esse vbi erat quem secutus est, vbi erat quē imitatus est?
Triūphauit, coronatus est. Sanè corona nostra est ædifi-
catio vestra. Et gaudiū nostrum salus vestra, salus & tē-
poralis & sempiterna. Promissionem enim habemus,
1.Tim.4. sicut dixit Apostolus, vitæ præsentis & futuræ, sed salu-
tem præsentem donat deus & hominibus & pecoribus,
donat deus & bonis & malis. Hanc autem salutem tem-
poralem, pro æterna salute martyres contempserunt.
Gaudetis sine dubio quia saluos nos videtis, & nos in
Christo de vestra salute gaudemus, sed satagite vt etiā
in illo die de vobis gaudeamus, quia quod ait Apesto-
lus, pro sua dispensatione tam magna & ampla vt eius
vix vestigia consectemur, hoc nobis loquebatur quod
Philip.4. dicebat. Ei quem ædificabat dicebat, Gaudium & coro-
B na mea. Quicunque ergo proficiūt in Christo de labo-
ribus nostris, gaudium sunt & corona nostra, quia no-
strum est fideliter dispensare nō nostram, sed domini-
cam pecuniā: vestrum est cū cura & solicitudine susci-
pere. Ego enim possum esse dator, nō exactor. Et dator
nō quasi meæ rei, sed de vnde & ego viuo, quia ad vnā
domum magnam omnes pertinemus, vnū patremfa-
milias dominum habemus. Cellarium habet amplum,
vnde nos & vos viuere possumus. Tantum enim roge-
mus fastidium detergat, prius donet esuriem, & porri-
gat panē. Vnde viuo, inde dico. Vnde pascor, hoc mi-
nistro. Nā vobiscum pauper sum. Diuitiæ omnes deus
1.Cor.2. noster, vita omnium nostrum beata æterna. Ergo qui
gloriatur in domino glorietur, qui viuit & regnat deus
per immortalia secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo IIII.

Sermo IIII. IESVS filius Naue in eremo pugnabat, & Moy
Exod.17. ses orabat, Non quia ambo pugnabāt, nec am-
bo orabāt, sed vnus pugnabat & alius orabat.
Merito qui pugnabat, non deficiebat, quia ille orando
vincebat. Ita & ego loqui quidē videor, sed aliis oran-
C tibus loquor, vt precibus eorum contingat mihi quod
Ezechi.2. dominus ait, Aperi os tuum & ego adimplebo illud, Si
Psal.80. ille ab vno tantum orante iuuabatur & nō superabatur,
quantomagis ego vbi nō vnus sed multi rogant deum
mecum? Loquendo iam non timebit cor meū, quia lau-
Psal.144. dem domini loquetur os meum. Dominus noster Iesus
Christus iubet nobis aliquid, & promittit nobis ali-
quid. Quod iubet hic est, quod pmittit alibi est. Quod
iubet finitur, quia temporale est: quia promittit non fi-
nitur, quia æternum est. Quod iubet opus est, quod pro-
mittit merces est. Hinc aduertat vestra sanctitas quan-
ta est eius misericordia erga nos, vt laborem hic posue-
rit cum fine, mercedem in cœlo sine fine. Et ideo debe-
mus potius hic laborare & postea in cœlo mercedē su-
mere, quàm hic mercedem velle accipere, & postea la-
Matth.6. borare. De quibusdā enim dicit, Amen dico vobis, per-
ceperunt mercedem suam. Sed forte auidus es ad mer-
cedem & piger ad laborem, qua fronte postulas quod
promisit deus, si non facis quod iussit deus? Prius audi
monitiones, & sic exige repromissiones. Prius, inquam,
audi iubentem, & tunc exige pollicentem. Iubet enim
Matth.5. nobis & dicit, Diligite inimicos vestros, benefacite his

qui vos oderunt, & orate pro persequentibus & calum- D
niantibus vos. Audisti opus, expecta mercedem: Vt sitis,
inquit, filij patris vestri qui in cœlis est, qui solem suum
oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos &
iniustos. Attēdite ipsum dominum qui hoc iussit quod
fecerit. Nõne post tanta quę in eum commiserunt im-
pij Iudæi, qui retribuebant ei mala pro bonis, pendēs in
cruce ait, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt? *Lucæ.23.*
Orauit in homine qui exaudiuit cum patre. Nā & mo-
do orat pro nobis, orat in nobis, & oratur à nobis. Vt
sacerdos noster orat pro nobis, vt caput nostrum orat
in nobis, vt deus noster oratur à nobis. Quādo ergo in
cruce pendēs orabat, videbat & præuidebat omnes ini-
micos, sed multos ex illis futuros amicos præuidebat,
ideo omnibus veniam postulabat. Illi sæuiebant, & ille
orabat. Illi dicebant Pilato, crucifige: Ille clamabat, Pa-
ter ignosce. Iā asperis clauis pēdebat, sed lenitatem nō
amittebat. Illis iam petebat veniam, à quibus accipiebat
iniuriam. Illi sæuiebant, illi circumlatrabant, illi insul-
tando caput agitabant quod sanum non habebāt, quia
caput quod est Christus non habebant, & quasi in vno
summo medico in medio constituto phrenetici circū-
quaque sæuiebant, pēdebat ille, & sanabat, Pater, inquit E
ignosce illis. Attendite fratres, Magna pietas: Pendebat
& tamen petebat. Et nō descendebat, quia de sanguine
suo medicamentum phreneticis faciebat. Denique fra- *Acto.2.*
tres post resurrectionem sanauit, quos pendens insanis-
simos tolerauit, & sanguinem quem fuderunt sæuiētes,
biberunt credentes, & facti sunt sequentes qui erāt per-
sequentes. Ecce quare venit Christus non perdere quod *Lucæ.19.*
inuenerat, sed quærere & saluare quod perierat, vt dili-
gendo sæuientes inimicos, faceret credentes amicos.
Sed ne multum graue esse dicas imitari dominū tuum *1.Petri.2.*
qui propter te passus est, relinquēs tibi exemplum vt se-
quaris vestigia eius, attēde Stephanum conseruū tuum.
Homo erat sicut & tu, de massa peccati creatus sicut &
tu, eo precio redemptus quo & tu. Diaconus erat, Euā-
gelia legebat, quæ legis vel audis & tu. Ibi inuenit scrip-
tum, Diligite inimicos vestros. Didicit legendo, perfe- *Matth.5.*
cit implendo. Qui cum à Iudæis saxorum grandine cę-
deretur, non solum nō comminabatur, sed insuper la-
pidatoribus suis veniam precabatur. Positis enim geni-
bus orabat dicēs, Domine ne statuas illis hoc delictum. *Acto.7.*
Illi lapidabant, & ille orabat. Illi cum furore perseque- F
bantur, ille pacatus Christū sequebatur. Illi malicia cæ-
cabātur, ille aperto cœlo viso dei filio sapiētia illustra-
batur. Illi lapides mittebant, ille orationes præmittebat
tanquam dixisset, Domine si istos modo occideris ini-
micos, quos postea facies amicos? Deniq; fratres vt no-
ueritis quantum valuerit oratio sancti martyris Stepha-
ni, recurrite nobiscum ad illum adolescentem nomine
Saulum. Qui cū sanctus Stephanus lapidaretur, omniū *Vbi suprà.*
vestimenta seruabat, & tanquā manibus omnium lapi-
dabat. Et postea sicut nostis accepit epistolas à princi-
pibus sacerdotū, vt quoscunque inuenisset Christianos
viros ac mulieres, vinctos adduceret in Hierusalē, tor- *Acto.9.*
quendos & puniendos. Hic cum iret in via, subito cir-
cumfulsit eum lumen de cœlo, cecidit in terrā, & audi-
uit vocem dicentē sibi, Saule Saule, quid me perseque-
ris? Et ille, Tu quis es domine? Et dominus ad illū, Ego
sum, inquit, Iesus Nazarenus, quē tu persequeris. Durum
est tibi contra stimulum calcitrare, quia non stimulum,
sed pedes quibus calcitras vulnerabis. Quid mihi & ti-
bi? Quare me persequeris? Quare te erigis contra me
malo tuo? Sed contra tanta mala quę committis in me,
olim

G olim quidē debui perdere te, sed Stephanus méus orauit pro te. Elisus est sæuiens, erectus est credens. Elisus est lupus, erectus est agnus. Elisus est persecutor, erectus est prædicator. Dicā planius, dicam apertius. Elisus est filius perditionis, erectus est vas electionis. Elisus est Saulus, erectus est Paulus. Nam si martyr Stephanus nō sic orasset, Ecclesia Paulū non haberet. Sed ideo de terra erectus est Paulus, quia in terra inclinatus exauditus est Stephanus. Ecce quare dominus dicit, Diligite inimicos vestros, quia diligēdo inimicum, facis amicum. Sed contra tanta & talia hæc, tu quis es qui nō diligis? Figis genu, collidis frontem in terram & dicis, Oro vt moriatur inimicus meus. Deus si quid à te promerui, occide inimicum meum. Et vtique tu qui oras vt homo moriatur, malus oras contra malum, & facti estis duo mali, Ille male agendo, tu male orādo. Tu malus orando incipis esse quando dicis, Deus occide malum. Respōdet tibi ipse: Quem vestrum? Aduertat sanctitas vestra. Iudex homo per seipsum reum nō occidit, sed iubet, & speculator occidit, Iudex dicit, Occide, & tortor occidit. Et tu quando dicis, Occide inimicum meum, *Ezechi. 33.* te facis iudicem, & deum quæris esse tortorem. Respō-H det tibi deus, Non ero prorsus, non ero peccatoris tortor, sed liberator, quia nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Nam si voluntatem tuam haberem, te prius occiderē antequā inuictus venires. Nōnne me blasphemasti? Nōnne me in tuis malis operibus irritasti? Nōnne nomen meum de terra delere voluisti? Nōnne me in præceptis vel in seruis meis cōtempsisti? Si tunc te occidissem inimicum, quem modo facerem amicum? Quid ergo male orādo doces me, quod non *Luca. 23.* feci in te? Immo ergo dicit tibi deus, Doceam te vt imiteris me. In cruce pendens dixi, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Docui hoc milites meos, docui martyres, Prius esto & tu martyr meus, tyro meus aduersus diabolum, aliter inuicte nullo modo pugnabis, nisi pro tuis inimicis oraueris. Conuersi ad dominum deum patrem: & cætera.

In eodem festo, Sermo V.

Sermo V. HEsterno die natalem habuimus domini saluatoris, hodie summa deuotione veneramur sancti martyris Stephani passionē. Hesterno quo redimimur ad præmium, hodierno quo prouocamur ad exemplum. Bene ergo hesternę solēnitati festiuitas hodierna coniuncta est, vt illa credentes eueheret ad vitā, hęc confitentes duceret ad coronam. Omni ergo Ecclesię beatus Stephanus datus est ad profectum. Adhuc laicus diaconij meruit electionē, & leuita martyrij obtinuit principatum. In plebe adhuc positus erat, sed iam virtutibus eminebat. Humilis erat, sed celsus fide. Discipulus erat ordine, sed factus est magister exemplo. Quò sequebatur deuotione fidei, pręcessit *Acto. 6.* velocitate martyrij. Scriptum est enim de eo in Actibus Apostolorum, quòd ad ministerium viduarum sit ab Apostolis deputatus. In hac etiam re quòd præpositus est fœminis, testimonium meruit syncerissimę castitatis. Beatus ergo erit fratres charissimi, qui hunc sectatus, qui hunc imitatus fuerit, & pudicicię palmā & martyrij consequitur coronam. De quo & lectio Apostolorum Actuum quæ nobis hodie lecta est, dilectissimi fratres, cum plurimum habeat in ipsa specie admirationis, non minus tamen continet in mysterio dignitatis. *Acto. 7.* Ecce, inquit, beatus Stephanus, video cœlos apertos, & filium hominis stantem à dextris dei. Considerate attentius dilectissimi fratres, cum beatus martyr dominum Iesum Christum ad dexteram dei patris stare vi- K disset, cur sese filium hominis videre testatus est, & non potius filium dei, cum vtique plus delaturus honoris domino videretur si se dei potius quàm hominis filiū videre dixisset? Sed certa ratio postulabat vt hoc ita & ostenderetur in cœlo, & prædicaretur in mundo. Omnium enim Iudæorum scandalum in hoc erat, cur dominus noster Iesus Christus qui secūdum carnem erat filius hominis, esse etiam dei filius diceretur. Ideo ergo pulchre scriptura diuina filium hominis ad dexteram dei patris stare memorauit, vt ad confutandam Iudęorum incredulitatem ille martyri ostenderetur in cœlo, qui à perfidis negabatur in mundo: & illi testimonium cœlestis veritas daret, cui fidem terrena impietas derogaret. Vnde licet iuxta psalmum qui lectus est, pre- *Psal. 115.* ciosa sit in conspectu domini mors sanctorum eius, si quid tamen distare inter martyres potest, pręcipuus videtur esse qui primus est. Nam cum sanctus Stephanus diaconus ab Apostolis ordinatus sit, Apostolos ipsos beata ac triumphali morte præcessit: ac sic qui erat inferior ordine, primus factus est passione: & qui erat discipulus gradu, magister cœpit esse martyrio, complens illud quod beatus Propheta in psalmo qui lectus est di- L xit, Quid retribuam domino pro omnibus quę retribuit mihi? Retribuere enim voluit primus Stephanus martyr domino, quod cum omni humano genere accepit à domino. Mortē enim quam saluator dignatus est pro omnibus pati, hanc ille primus reddidit saluatori. Post hæc subiecit scriptura sacra quæ ait, Positis, inquit, genibus clamauit dicēs, Domine, ne statuas illis *Acto. 7.* hoc peccatum. Videte dilectissimi affectum beati viri, videte magnam & admirabilem charitatem. In persecutione positus erat, & pro persecutoribus deprecabatur, atque in illa lapidum ruina quando alius obliuisci poterat etiam charissimos suos, tunc ille domino commendabat inimicos. Quid enim dicebat cum lapidaretur? Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Plus itaque tunc illorum dolebat peccata, quàm sua vulnera. Plus illorum impietatem, quàm suam mortem dolebat. Et recte plus. In illorum quippe impietate erant multa quę plangi potuissent, in illius autem morte non erat quod debuisset doleri. Illorum impietatem mors sequebatur æterna, huius autem mortem vita perpetua. Imitemur M ergo in aliquo dilectissimi fratres tāti magistri fidem, tam præclari martyris charitatem. Diligamus nos hoc animo in Ecclesia fratres nostros, quo ille tunc dilexit inimicos. Sed quod peius est aliquotiens nō solum inimicos non diligimus, sed ne amicis quidem fidem integram custodimus. Sed dicit aliquis, Non possum diligere inimicum meum, quem quotidie velut hostem patior crudelissimum. O quicunq; ille es, attendis quid tibi fecerit homo, & nō consideras quid tu feceris deo? Cum enim tu multum grauiora in deum peccata commiseris, quare non dimittis homini parum, vt tibi deus dignetur dimittere multum? Recole quid tibi in Euangelio veritas ipsa promiserit, & quā tibi quodam modo cautionem fecerit. Si enim, inquit, dimiseritis homi- *Matth. 6.* nibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Si autem non dimiseritis, nec pater vester dimittet debita vestra. Videtis fratres, quia cum dei gratia in potestate nostra positum est qualiter à domino iudicemur. Si, inquit, dimiseritis, dimittetur vobis. Nam sæpe dixi, fratres, & frequentius dicere debeo, nemo se circumueniat, nemo se seducat, Qui vel vnum hominem in hoc mundo odio habet, quicquid

A deo in operibus bonis obtulerit totum perdet, quia nō mentitur Paulus Apostolus dicens, Si dedero omnes facultates meas in cibos pauperū, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autē non habuero nihil mihi prodest. Quam rem etiam beatus Ioannes cōfirmat dicēs, Omnis enim qui non diligit fratrē suum, manet in morte. Et iterum, Qui fratrē suum oderit, homicida est. Hoc loco fratrem, omnem hominem oportet intelligi, omnes enim in Christo fratres sumus. Nemo enim sine charitate de virginitate præsumat, nemo de eleemosynis, nemo de ieiunus, nemo de orationibus confidat: quia quandiu inimiciciam in corde tenuerit, neq; in istis neq; in aliis quibuslibet bonis operibus placare sibi dominum poterit. Sed si vult habere propiciū dominum, non dedignetur audire consilium meū. Audiat non me, sed ipsum dominū suum, Si offers, inquit, munus tuū ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuū. Et nos pugnas habemus intrinsecus, & dolos in corde versantes, & quasi qui bonam cōscientiam habeamus præsumimus accedere ad altare, non timentes quod scriptum est, Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Sed dicit aliquis, Grandis labor est inimicos diligere, pro persecutoribus supplicare. Nec nos negamus fratres, nō paruus quidem labor est in hoc seculo, sed grande erit præmium in futuro. Per amorem enim hominis inimici, efficieris amicus dei: Immo non solum amicus, sed etiam filius: sicut ipse dominus dixit, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderūt vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Si te aliquis homo diues in hoc seculo vellet adoptiuū filium facere, quo modo seruires, quas ei dignitates impenderes, etiā seruorum eius; seruicia durissima, & aliquotiens etiam turpissima, sustineres conuicia, vt ad caducam & fragilem hæreditatē ipsius peruenires? Quod ergo ille sustinet propter substantiam terrenā, tu sustine propter vitam æternā. Conuincimur enim certissima ratione, quia propter deum possumus quidē, sed nolumus iniuriā sustinere. Deniq; si nobis aliqua potens persona iniuriam facit, si nos etiā in faciē maledicit, nec respondere aliquid asperum, nō dicam vicem reddere ausi sumus. Quare hoc? Ne ab illa persona potente adhuc maiora quàm pertulimus patiamur. Quod à nobis extorquet hominis timor, deberet à nobis exigere Christi amor. Si ergo potens persona contra nos sæuit, tacemus & nihil dicere ausi sumus: si vero æqualis aut forte inferior vel leuem nobis contumeliam fecerit, quasi feræ bestiæ sine vlla patiētia, ac sine aliqua dei contemplatione consurgimus, & aut in præsenti nostrā iniuriam vindicamus, aut certe ad maiorem vicem reddendam nostrum animū præparamus. Quid est hoc quòd quando potens persona nobis iniuriā intulit, patienter accepimus: quando inferior, nimio furore succendimur? Quia ibi timuimus hominem, hîc deum timere noluimus. Vnde ergo fratres quantū possumus cum dei adiutorio cor nostrum ad patientiam præparemus, & in omnibus malis hominibus medicorum vicem agere studeamus, & non ipsos homines, sed ipsorum maliciam odio habeamus. Pro bonis oremus vt semper ad meliora conscendant, pro malis vt cito ad emendationem vitæ per pœnitentiæ medicamenta confugiant. Quam rem orantibus vobis ipse præstare dignetur, qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Margin notes: 1.Cor.13. 1.Ioan.3. Matth.5. 1.Cor.11. Matth.5. — B, C

In eodem festo, Sermo VI.

D

Sermo VI. Voniā video nostras disputationes graphio ceraq; ligari, & nequaquam sumus idonei lectitare, adiuuate meipsum quæso intercessu vestro apud martyrē istum, quē Gamaliel sto latus reuelauit, Saulus spoliatus lapidauit, & Christus pannis inuolutus ditauit, & precioso lapide coronauit. Triumphalis est dies iste beatissimi, triumphalis est dies sancto Stephano martyri, à lapidibus mortuis cōdemnato, extra ciuitatē lapide præcipitato, corpore perneca to, capite vulnerato, lapide conquassato, & angulari lapide coronato. Pulcher erat minister, quia pulcher erat & magister. Pulcher erat vbiq; Stephanus iste, in corde & in corpore. De magistri pulchritudine cātatur in Psalmo, Speciosus forma præ filiis hominū, diffusa est gratia in labiis tuis. Et ipsi cantamus in Psalmo. Specie tua & pulcbritudine tua, intende prospere procede & regna. Stephano ergo martyri & pulchritudo erat corporis, & flos ætatis, & eloquentia sermocinantis, & sapientia sanctissimæ mentis, & operatio diuinitatis. Inuidia magna obstiterat Iudæis ob Christianę causam professionis. Videbāt enim Stephanum Iudæi Iudæū, in medio Iudæorū in ciuitate metropolitana parentum suorum disputantē contra sacra Iudæorū, & contra sacrificia, & contra legem, & contra circuncisionem, contra sabbata, exurgentes in iracundiam & concipientes venenata sensa, loquebantur ad inuicem sibi talia verba, Quid est istud? quid est hoc quod agimus? quid facim⁹? quid dicimus? quid vult sibi iste homo & iuuenis & pulcher, & eloquentissimus & sapientissimus homo? Nam signa magna & mirabilia facit iste homo, & sine causa Christus mortuus est homo, Venite, inquiunt, fratres simul, conueniamus in vnum, faciamus consiliū, confirmemus falsum testimonium. Fecimus contra deū, faciamus & contra famulum. Diximus cōtra dominū, Expedit vt vnus moriatur quàm tota gens pereat: dicamus cōtra famulum, Exterminemus eum de terra viuentiū, & nomen eius non memoretur amplius. Quando consilium contra Iesum fecimus, multum nobis profuimus quia præualuimus, circūuenimus, dedimus, accepimus, ligauimus, tradidimus, superauimus, oppressimus, crucifiximus. Amatori cupiditatis dedimus pecuniā, quam de mammona iniquitatis distraximus vnusquisq;. Ligauimus incapabilem filiū virginitatis, tradidimus iudici iudicem æquitatis, superauimus superantem imperium vanitatis, oppressimus opprimentē superbiam calamitatis, conspuimus faciem sanctitatis, & crucifiximus cæci filium maiestatis. Occidimus tamen, sepeliuimus, eiusq; sepulchrum annulo nostro signauimus, sed ab angelo resignatū inuenimus. Dicamus, iudicemus sepulchrum signatum custodientibus custodibus, & miraculum resurrectionis videntibus, tantam pecuniam vt Pilato mentirentur cōtulimus, testimoniaq; produximus, & confusione vigilantes caruimus. Sed & nunc ô viri quid agemus, quid faciemus, quid dicemus, qui vnum Christum occidimus, & multos Christianos conspicimus? Ecce, inquiunt, in vno Christo à nobis occiso, ducenti sunt discipuli eius de ipso numero nostro translati, & Nicodemus sacerdos noster est, & tria & quinque milia hominū ad eorum baptismū cucurrerunt, multas Iudæas & Græcas & barbaras nationes baptizauerunt, & suis sacrariis præposuerunt. Ecce adhuc quod est nobis peius ac deterius, septem diaconos ordinauerūt, inter quos vnus qui vocatur Stephanus & iuuenis & pulcher & eloquētissimus & sapientissimus est præ omnibus,

Margin notes: Act.7. Luca.6. Psal.44. Ioan.11. Hiere.11. Act.6. — E, F

G bus, & signis miraculorũ est plenus, & si est plenus ne-
cesse est vt cõfluat ad eum noster populus, & in nostrã
confusionem apud omnes Iudęos sit magnificatus, nisi
nostris manibus fuerit lapidatus. Cur ergo, inquiũt, ad-
huc stamus? Quẽ expectamus? Quare tardamus Stepha-
num istum nostræ confusionis demonstratorẽ? Publicũ
publice rapiamus ad concilium, in nostrum statuamus
medium, pontificali perturbemus synodo, testimonio
opprimamus falsissimo, faciamus ministro quod feci-
mus & magistro. Si enim non dubitauimus magistrum
lanceare, non debemus dubitare Stephanum lapidare.
Consenseruntq; omnes Iudæi impij viri, ad homicidiũ
semper parati. Rapiunt Stephanũ, ad suumq; perducunt
concilium. Exagitant & perturbant, & interrogant, au-
diunt & attendunt. Audiunt sapientissimum, & conspi
ciunt speciosissimũ. O Iudæi semper inimici dei, inten-
Psal.57. dite bene, qui iudicatis non bene. Si ergo iusticiam lo-
quimini, recta iudicate filij hominum. Intendite simul
põtifices & ministri, sacerdotes & populi omnes, simul
H Iudæi intendite faciem ministri dei, intendite faciem
Exod.34. Stephani si potestis. Moyses enim propter excæcationẽ
vestram contra faciem suã posuit velamentum: Stepha
nus vero ad confusionẽ vestram contra vestrum con-
tentũ resurrectionis annũciat sacramentũ. Sed ô Iudæi
fidem nullatenus miramur in vobis, per multa cõgrui-
tis iniquitatibus vestris. Qui enim faciem despicitis le-
gislatoris, personam suscipitis delatoris, personã Iudæi
suscipitis delatoris. Qui despexistis faciem Moysi legis-
latoris, personam Iudæi suscepistis crudelissimi delato-
ris, & ad dedecus vestrum semper additis crimen ve-
strum. Et Moyses vester quando velamentũ posuit con
tra sanctam faciem suã, nolebat videre criminosam fa
ciem vestram: Stephanus vero reuelata facie sua, specu-
labatur in cœlum gloriam dei filij, ideo videbant vultũ
Acto.7. eius Iudæi tanquã vultum angeli dei. Et nunc tantum-
modo beate martyr Stephane terram despice, cœlum
conspice, & pontificem sperne, patrẽ attende. Despice
Iudæum & sacerdotem & populum, conspice in cœlo
patrem & filium & spiritum sanctum. Indica tamen Iu-
Ibidem. dæo quid sit illud quod diu contemplaris in cœlo. Ec-
I ce, inquit Stephanus, video cœlum apertũ, & Iesum quẽ
crucifixistis, quem illusistis morientem, quẽ signato se-
pulchro posuistis iacentem, video ego ad dexteram pa
tris stantẽ. Quid ergo vobis profuit Iudæi, quia crucifi-
xistis filium dei, & filij dei martyrẽ lapidatis? Ecce du-
plo labefacti estis, quia ciuitatem vestram amisistis, & ip
sum lapidatorũ principẽ perdidistis, & de ciuitate san-
Psal.51. cta eradicata est vestra planta. Impleta est enim in Iu-
dęa maledicta maledictio illa Dauidica, Propterea de-
us destruet te in finẽ, euellet te & emigrabit te de taber-
naculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Silen-
tium autem fecerunt turbæ Iudæorum damnabili ani-
mositate sua, & super martyrem Stephanum dentibus
colubrinis stridebant, quem quasi serpentem in corde
habebant, præcipitantq; martyrem sanctum extra ciui-
tatem suam, præmittentes testimonia, dicentes falsita-
tem, proiiciuntq; vestimenta ante Sauli vestigia, & cur-
runt cum lapidibus, vlnas erigunt, brachia dirigunt, pe-
tras iaciunt, lapidantq; iustum iniusti procumbentem,
morientẽ, orantem atq; dicentem, Domine Iesu meus,
ostensor meus, defensor meus, propter quẽ sæuit in me
nudus lapidator meus, exaudi me, exaudi sancte meus,
virginis filius, lapis viuus, ad exaudiendũ me vnus, in-
tende in me ipsum tui fontis lauacro mundatum, tui sa
lutaris gratia sine macula consecratum, pro tuo nomi-
ne spoliatum humanis lapidatũ manibus, sed ab amore K
Sauli non separatum: Et ne statuas illis hoc peccatum
misericors vsque in finem, Stephanus sanctus moriens,
& in æterna pace dormiuit.

*Item in eodem festo: Relatio sancti Augustini de mira-
culis sancti stephani: Sermo VII.*

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferẽte Proie- *Sermo VII.*
cto reliquias martyris gloriosissimi Stepha- *Ex ciuitate*
ni, ad eius memoriam veniebat magnæ mul- *dei lib.22.*
titudinis concursus & occursus, ibi cæca mu- *cap.8.*
lier vt ad Episcopum portantẽ pignora sacra duceretur
orauit, flores quos ferebat dedit, recepit, oculis admouit,
protinus vidit. Stupentibus cũctis qui aderant, præibat
exultans, viã carpens, & vię ducẽ vlterius nõ requirens.
Memorati memoriã martyris, quæ posita est in castello
Synicensi quod Hipponensi Coloniæ vicinũ est, eius-
dem loci Lucillus Episcopus populo præcedente atq;
sequente portabat, fistula, cuius molestia iam diu labo-
rauerat, & familiarissimi sui medici qui eã secaret ope-
riebat manus, illius piæ sarcinæ vectatione repente sa-
nata est: nam deinceps eam in suo corpore nõ inuenit. L
Eucharius presbyter ex Hispania, Calamæ habitans,
vetere morbo calculi laborabat, per memoriam supra-
dicti martyris quã Posidius illò aduexit Episcopus, sal-
uus est factus. Idem ipse postea morbo alio pręualescen-
te mortuus sic iacebat vt ei iam pollices ligarẽtur, opi-
tulatione memorati martyris cũ de memoria eius re-
portata fuisset, & super iacẽtis corpus missa ipsius pres-
byteri tunica suscitatus est. Fuit ibi vir in ordine suo pri
marius nomine Martialis, æuo iam grauis, & multũ ab-
horrẽs à religione Christiana. Habebat sanè fidelem fi-
liam, & generũ eodem anno baptizatum. Qui cum eum
ægrotantẽ multis & magnis precibus & lachrymis ro-
garẽt vt fieret Christianus, prorsus abnuit, eosq; à se tur
bida indignatione submouit. Visum est genero eius vt
iret ad memoriam sancti Stephani, & illic pro eo quan
tum posset oraret, vt deus illi daret mentem bonã, qua
credere nõ differret in Christum. Fecit hoc ingenti ge-
mitu & fletu, & synceriter ardente pietatis affectu. De-
inde abscedens de altari aliquid florum quod occurrit
tulit, eiq; cum iam nox esset ad caput posuit. Tunc dor-
mitũ est, & ecce ante diluculum clamat vt ad Episcopũ M
curreretur, qui mecum forte tũc erat apud Hipponem.
Cum ergo eum audisset absentem, venire presbyteros
postulauit. Venerunt, & statim credere se dixit. Admi-
rantibus atq; gaudentibus omnibus baptizatus est. Hoc
quandiu vixit in ore habebat, Christe accipe spiritum
meũ: cum hæc verba beatissimi Stephani quando lapi-
datus est à Iudæis vltima fuisse nesciret, Quæ huic quo-
que vltima fuerunt: nã non multo post etiã ipse defun-
ctus est. Sanati sunt illic per eundem martyrẽ etiam
tres podagrici, duo ciues, peregrinus vnus, sed ciues om
ni modo: peregrinus autem per reuelationem quid ad-
hiberet quando doleret audiuit, & cum hoc fecisset, do-
lor continuo conquieuit. Audurus est nomen fundi
vbi Ecclesia est, & in ea memoria martyris Stephani.
Puerum quendam paruulum cũ in area luderet, exorbi-
tantes boues qui vehiculum trahebant rota obtriuerũt,
& confestim palpitauit expirãs. Hunc mater arreptum
ad eandẽ memoriã posuit, & nõ solum reuixit, verum-
etiam illæsus apparuit. Sanctimonialis quædã in vi-
cina possessione quæ Caspaliana dicitur, cũ ægritudine
laboraret ac desperaretur, ad eandem memoriã tunica
eius allata est. Quę antequam reuocaretur, illa defuncta
est. Hac tamẽ tunica operuerunt cadauer eius parentes,
& rece-

A & recepto spiritu salua facta est. Apud Hipponē Bas-
sus quidam Syrus ad memoriā eiusdem martyris ora-
bat pro ægrotante & periclitante filia, eoq; secum vestē
eius attulerat: cum ecce pueri de domo occurrerūt, qui
ei mortuam nunciarent. Sed cum orante illo ab amicis
eius exciperentur, prohibuerūt eos illi dicere, ne per pu
blicum plangeret. Qui cum domū redisset iam suorum
eiulatibus personantē, & vestem filiæ quā ferebat super
eam proiecisset, reddita est vitæ. Rursum ibidē apud
nos Irenæi cuiusdam collectarij filius ægritudine extin-
ctus est. Cumq; corpus iaceret exanime, atq; à lugētibus
& lamentantibus exequiæ pararentur, amicorum eius
quidam inter aliorum cōsolantium verba suggessit, vt
eiusdem martyris oleo corpus perungeretur. Factū est,
& reuixit. Itemq; apud nos vir tribunitius Eleusinius
super memoriā martyris quæ in suburbano eius est, æ-
gritudine exanimatū posuit infantulum filium suū, &
post orationē quam in multis cum lachrymis ibi fudit,
viuentem leuauit. Vzali etiā quæ Colonia Vticæ vi-
B cina est, multa præclara per eundem martyrē facta co-
gnouimus, cuius ibi memoria longe priusquā apud nos
ab Episcopo Euodio constituta est. Sed libellorū dan-
dorum ibi consuetudo nō est, vel potius non fuit, nam
fortasse nunc esse iam cœpit. Cum enim nuper illic esse-
mus, Petroniam clarissimam fœminā quæ ibi mirabili-
ter ex magno atq; diuturno, in quo medicorū adiuto-
ria cuncta defecerāt, languore sanata est, hortati sumus
volēte supradicto loci Episcopo vt libellum daret qui
recitaretur in populo, & obedientissime paruit. In quo
posuit etiam quod hic reticere non possum, à quodam
Iudæo dixit sibi fuisse persuasum, vt annulū capillatio
vinculo insereret, quo sub omni veste ad nuda corpo-
ris cingeretur, qui annulus haberet sub gemma lapidē
in renibus inuentū bouis. Hoc alligata quasi remedio,
ad sancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Car
thagine, cū in confinio fluminis Bagrade in sua posses-
sione mansisset, surgēs vt iter peragerer, ante pedes suos
illum iacētem annulum vidit, & capillatiam zonā qua
fuerat alligatus mirata tentauit. Quam cū omnino suis
nodis firmissimis sicut fuerat comperisset astrictā, cre-
puisse atq; exiluisse annulum suspicata est. Qui etiā ip-
C se cum integerrimus fuisset inuētus, futuræ salutis quo-
dam modo pignus de tanto miraculo se accepisse præ-
sumpsit, atq; illud vinculum soluens, simul cum eodem
annulo proiecit in flumen. Non credent hoc qui etiam
dominū Iesum per integra virginalia matris enixum, &
ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse nō credunt.
Sed hoc certe quærant, & si verum inuenerint, credāt.
Clarissima fœmina est, nobiliter nata, nobiliter nupta,
Carthagine habitat, ampla ciuitas, ampla persona, rem
quærentes latere non sinunt. Vnum est apud nos fa-
ctum nō maius quàm illa quæ dixi: sed tam clarum atq;
illustre miraculum, vt nullum arbitrer esse Hipponen-
sium qui hoc non vel viderit vel didicerit, nullum qui
obliuisci vlla ratione potuerit. Decem quidam fratres
fuerunt, quorū septem sunt mares, tres fœminæ de Cæ-
sarea Cappadociæ suorum ciuium nō ignobiles male-
dicto matris recenti patris eorum obitu destitutæ, quæ
iniuriā sibi ab eis factā acerbissime tulit, tali pœna sunt
diuinitus coërciti, vt horribiliter quaterentur omnes
tremore membrorum. In qua fœdissima specie oculos
suorum ciuium nō ferentes, quaquauersum cuiq; ire vi-
sum est, toto penè vagabantur orbe Romano. Ex his e-
tiā ad nos venerunt duo frater & soror, Paulus & Pal-
ladia, multis aliis locis miseria diffamante iam cogniti.

Venerunt autē ante pascha fermè dies quindecim, Ec- D
clesiam quotidie & in ea memoriam gloriosissimi Ste-
phani frequentabant, orantes vt iā sibi placaretur deus,
& salutem pristinam redderet. Venit & pascha, atq; ip-
so die dominico mane cum iam frequēs populus præ-
sens esset, & loci sancti cancellos vbi martyriū erat, idē
iuuenis orās teneret, repente prostratus est, & dormien
ti simillimus iacuit, non tamen tremens, sicut etiam per
somnum solebat. Stupentibus qui aderant, atque aliis pa
uentibus, aliis dolentibus, cum eum quidā vellent eri-
gere, nonnulli prohibuerūt, & potius exitum expectan-
dum esse dixerūt. Et ecce surrexit & nō tremebat, quo-
niam sanatus erat, & stabat incolumis intuens intuētes.
Quis ergo se tenuit à laudibus dei? Clamantium gratu-
lantiumq; vocibus Ecclesia vsquequaq; completa est.
Inde ad me curritur, vbi sedebā iam processurus, irruit
alter quisque post alterum, omnis posterior quasi nouū
quod alius prior dixerat nunciantes, meq; gaudente, &
apud me deo gratias agente, ingreditur etiam ipse cum
pluribus, inclinatur ad genua mea, erigitur ad osculum E
meum. Procedimus ad populum, plena erat Ecclesia,
personabat vocibus gaudiorum, Deo gratias, deo lau-
des, nemine tacente, hinc & inde clamantium. Salu-
taui populum, & rursus eadem feruentiori voce clama-
bant. Facto tandem silentio, scripturarum diuinarum
sunt lecta solennia. Vbi autem ventū est ad mei sermo-
nis locum, dixi pauca pro tempore, & pro illius iocun-
ditate læticiæ. Nobiscum homo prandet, & diligenter
nobis omnem suæ fraternæq; ac maternæ calamitatis
indicauit historiam. Sequenti itaq; die post sermonem
redditum, narrationis eius libellum in crastinum po-
pulo recitandum promisi. Quod cū ex dominico paf-
chæ die tertio fieret, in gradibus exhedræ, in qua de su-
periore loquebar loco, feci stare ambos fratres. Cum eo-
rum legeretur libellus, intuebatur populus vniuersus se-
xus vtriusque vnum stantem sine deformi motu, alte-
ram in membris omnibus contrementem, & qui ipsum
non viderant quid in eo diuinæ misericordiæ factum
esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in
illo gratulandum, quid pro illa esset orandum. Inter
hæc recitato eorum libello, de conspectu populi eos
abire præcepi, & de tota ipsa causa aliquanto diligen- F
tius cœperam disputare. Cum ecce me disputāte, voces
aliæ de memoria martyris nouæ gratulationis audiun-
tur, cōuersi sunt eò qui me audiebant, cœperuntq; con-
currere. Illa enim vbi de gradibus descendit, in quibus
steterat, ad sanctum martyrem orare perrexerat. Quæ
mox vt cācellos attigit, collapsa similiter velut in som-
nū sana surrexit. Dum ergo requireremus quid factum
fuerit, vnde ille strepitus lætus extiterit, ingressi sunt cū
illa in basilicam vbi eramus, adducentes eam sanam de
martyris loco. Tum vero tātus ab vtroque sexu admi-
rationis clamor exortus est, vt vox continuata cum la-
chrymis non videretur posse finiri, perducta est ad eum
locum, vbi paulo ante steterat tremens, exultabant eam
similem fratri, cui doluerant remansisse dissimilem, &
nondum fusas preces suas pro illa, iam tamen præuiam
voluntatem tam cito exauditam esse cernebant. Exul-
tabant in dei laude voce sine verbis tanto sonitu, quan-
tum nostræ aures ferre vix possent. Quid erat in cordi-
bus exultantiū, nisi fides Christi, pro quo Stephani san-
guis effusus est? Cui nisi huic fidei attestantur ista mira-
cula, in qua prędicatur Christus resurrexisse in carne, &
in cœlum ascendisse cum carne? Quia & ipsi martyres
huius fidei martyres, id est, huius fidei testes fuerunt.

G

DE SANCTO IOANNE Apoſtolo.

In feſto ſancti Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ, Homilia de
Ioan.21. *eo quod ſcriptũ eſt in Euangelio eiuſdem, Dixit Ieſus Petro,*
Sequere me, & cæ quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidẽ.

DE SANCTIS INNOcentibus.

In feſto ſanctorum Innocentum, *Sermo I.*

Ser. VIII. CRedimus Iudæis quia notus aliquando in Iu-
Pſal.75. dæa deus, & ipſi id negant, propter quod cre-
dimus quia non patrem nouerunt qui filium
negant. Vnum dominũ communis natura teſtatur, quia
vnus eſt mũdus. Vnum deum ſignificat, quia vna eſt fi-
des noui & veteris teſtamenti. Vnum ſpiritum ſanctum
gratia teſtatur, quia vnum baptiſmũ in nomine trinita-
Matth.2. tis, dum Prophetæ dicunt, Apoſtoli audiunt. Vnum deũ
magi crediderunt, aurum, thus, & myrrhã ſupplices ad
Chriſti cunabula detulerũt. Aurum & thus & myrrha,
H paſtores, magi, machæra, vt cruẽtis victimis infantium
æterna repleantur altaria, vbi cum paruuli victimantur,
matres miſeræ lamentantur. Naſcente domino, luctus
cœpit, nõ cœlo, ſed mundo. Indicitur matribus lamen-
tatio, angelis exultatio, infantibus tranſmigratio. Deus
eſt qui natus eſt, innocentes illi debentur victima, qui
venit damnare mundi maliciã. Agnelli debent immo-
lari, quia agnus futurus eſt crucifigi, qui tollit peccata
mũdi. Sed oues vlulant matres, quia agnos perdunt ſi-
ne voce balantes. Grande martyrium, crudele ſpectacu
lum. Eximitur machæra, & nulla interuenit cauſa. Sola
ſtridet inuidia, cum qui natus eſt nulli faciat violentiã.
Sed oues cernimus matres quæ ſuperant agnos lugẽtes.
Vox in rama audita eſt, ploratus & vlulatus magnus.
Hiere.31. Pignora ſunt non credita ſed creata, non depoſita, ſed
expoſita. Teſtis eſt ipſa natura, quæ pugnabat in marty-
res, cum tyrannus iactaret infantes. Mater crines capitis
diſſipabat quæ ornamẽtum capitis amittebat. Quantis
modis infantem volebat abſcondere, & ipſe ſe infan-
tulus publicabat. Neſciebat tacere, quia necdum didice-
rat formidare. Pugnabat mater & carnifex, Ille trahe-
bat, illa tenebat. Ad carnificem mater clamabat, Quid
I ſeparas à me, quẽ genui ex me? Vterus genuit, non man
ſit ille cum vixit, vbera mea fruſtra lacte cõtorquet, cau
te portaui quem à te video manu crudeli iactari. Mo-
do eum effuderunt viſcera mea, & tu elidis ad terram.
Alia acclamabat mater, cum exactor latro non cõpel-
leret ſimul occidi cum paruulo matrem, vt quid me di-
mittis inanem? Si culpa eſt, mea eſt. Si non eſt crimen,
iunge mortem, & libera matrem. Alia dicebat, Quid
quæritis? Vnum quæritis, & multos occiditis, & ad vnũ
qui vnus eſt attingere non poteſtis. Alia contrà clama-
bat. Veni iam, veni ſaluator mundi. Quandiu quære-
ris, nullum times, videat te miles, & noſtros non occi-
dat infantes. Miſcebatur lamentatio matrum, & ad cœ-
lum tranſibat oblatio paruulorum. Sed ille qui agnum
tentauit, ipſe per Herodem agnulos iugulauit. Manet
authori & miniſtro ſupplicium, diaboli & Herodis iu-
dicium, cum iſta reſurrectio cœperit mortuorum. He-
rodes quid putas acturus eris, quando contra te tanto-
rum claſſes infantium iudiciale cœperint exercere liti-
gium? Inuenies claram linguam, magnam vocem, men
Ephe.4. ſuram perfectam, omnes inuenies candidatos, in men-
ſuram ætatis plenitudinis Chriſti fulgentes. Cum ſtare
cœperint ante eum, quem putaueras occidendum, pro
quo fuderunt ſanguinẽ precioſum. Ipſum videbis thro
no igneo præſidentẽ, illos ſolium dominicum circun- K
dantes, candore rubeo ſplendentes, propter candidam
ætatem & ſanguinẽ paſſionis. Quid acturus es, quid di-
cturus? Tacebis reus, dum tãtus cantabit exercitus ſan-
ctorum, Vindica ſanguinem ſeruorũ tuorum qui effu-
ſus eſt. Introeat in conſpectu tuo gemitus compedito- Apoca.6.
rum, ipſo iuuante qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit Pſal.78.
& regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto, *Sermo II.*

CHriſto igitur ſecundum prophetiæ fidem na-
to in Bethleem Iudæ, tẽporibus Herodis re- Sermo. IX.
gis, de Orientis partibus aduentantes quidam Matth.2.
viri ex magorum gente, percontantur ab Herode vbi
nam eſſet rex qui nuper natus eſt Iudæorum, affirman-
tes vidiſſe ſe ſtellam eius in Oriente, quæ ſibi etiam dux
itineris extitiſſet: cauſam vero tãtæ properationis ado-
randi ac venerandi nuper editi regis eſſe. Quibus ille
auditis incredibiliter deterretur, timẽs & verens ne ſta-
tus ſui periclitaretur imperij, Aduocatis accerſitisq; le-
gis doctoribus requirens percõtatur vbi nam Chriſtũ L
naſci ſperarẽt. Vt vero ex Micheæ oraculis locus natiui Michea. 5.
tatis eius apud Bethleem deſignatus eſt, vno præcepto
rex omnes lactantes pueros, nõ ſolum apud Bethleem,
ſed & in omnibus eius finibus à bimis & infra, ſecundũ
tẽpus quod explorauerat à magis interimi iubet, ſi quo
modo etiã Ieſum cum æquæuis poſſet extinguere. Sed
præuenit regis inſidias puer abductus in Aegyptum, pa
rentibus de dolo regis angelo prænunciante cõmoni-
tis. Deceptus itaq; Herodes rex & illuſus à magis, mittit
in Bethleem & in omnes fines eius, vt interficiãtur pue
ri à bimatu & infra. Occidũtur pro Chriſto paruuli, pro
iuſticia moritur innocentia. Quàm beata ætas, quæ nec-
dum Chriſtũ poteſt loqui, & iam pro Chriſto meretur
occidi. Nondum opportuna vulneri, & iã idonea paſ-
ſioni. Quàm fœliciter nati, quibus in primo naſcendi li
mine æterna vita obuiam venit. Incurrunt quidẽ inter
ipſa primordia acceptæ lucis periculum, & finem ſalu-
tis, ſed de ipſo protinus fine capiunt principia æternita
tis. Immaturi quidem videntur ad mortẽ, ſed fœliciter
moriũtur ad vitam. Vix dum guſtauerant præſentẽ, ſta-
tim tranſeunt ad futurã. Nondum ingreſſi infantiæ cu-
nas, & iam perueniunt ad coronas. Rapiuntur quidem M
à complexibus matrũ, ſed redduntur gremiis angelorũ.
Nihil ergo egiſti ferociſſimæ auſteritatis audacia, potes
martyres facere, Chriſtũ non potes inuenire. Putabat ſe
infœlix tyrãnus domini ſaluatoris aduentu regali ſolio
detrudendũ, Sed non ita eſt. Non ad hoc venerat Chri
ſtus, vt alienam gloriam inuaderet, ſed vt ſuã donaret.
Non, inquã, ad hoc venerat Chriſtus, vt regnũ terreſtre
præriperet, ſed vt cœleſte donaret, Nõ venerat ad pote
ſtates dignitatesq; rapiendas, ſed ad cõtumelias & iniu-
rias perferendas. Non ad hoc venerat, vt ſacrum illud
caput ad diadema gemmatũ, ſed vt ad coronã ſpineam
præpararet. Non, inquã, ad hoc venerat, vt conſtituere-
tur ſupra ſceptra magnificus, ſed vt crucifigeretur illu-
ſus. Naſcente ergo domino cõturbatur Herodes, & om
nis Hieroſolyma cum eo. Quid mirũ, ſi pietate naſcẽte
perturbetur impietas? Ecce iacentem in præſepio perti-
meſcit armatus, cõtremiſcit humilem rex ſuperbus, ob-
uolutum pãnis metuit purpuratus, cum ſimulatione al-
loquitur magos, Ite, inquit, requirite de puero, & cum Matth.2.
inueneritis renunciate mihi, vt & ego veniens adorem
eum. Simulabat adorare ſe velle, quem conabatur occi-
dere. Sed non timet veritas falſitatis inſidias. Quàm
cæca feritas, quæ credebat quòd deprehendere domi-
num

A num fraudibus posset. Ecce cuius terra cœlumq; ostendebat aduentum, qui pastorum non latebat simplicitatem, quem magi de extrema venientes Aethiopiæ parte merentur agnoscere, dolis suis ad illum non potest rex sacrilegus peruenire. Fallitur ergo stulti furor tyranni, Christum non potest inuenire perfidia, quia deus non crudelitate, sed credulitate quærendus est, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. *Sermo III.*

Sermo. X. Matth. 2.

Hodie fratres charissimi natalem illorũ infantiũ colimus, quos ab Herode crudelissimo rege interfectos esse Euangelij textus eloquitur. Et ideo cũ summa exultatione gaudeat terra cœlestium militũ, & tantorum parẽs fœcunda virtutũ. Ecce profanus hostis nunquam beatis paruulis tantum prodesse potuisset obsequio, quantũ profuit odio. Nam sicut sacratissimũ præsentis diei festũ manifestat, quantum in beatos paruulos iniquitas abũdauit, tantũ in eis gratia benedictionis refudit. Beata es ô Bethleem terra B Iuda, quæ Herodis regis immanitatem in puerorũ extinctione perpessa es, quæ sub vno tempore candidatã plebem imbellis infantiæ deo offerre meruisti. Digne tamen natalem illorum colimus, quos beatius æternæ vitæ mundus edidit, quàm quos maternorum viscerum partus effudit. Siquidem antè vitæ perpetuę adepti sunt dignitatem, quàm vsuram præsentis acceperint. Aliorũ quidem preciosa mors martyrũ laudem in confessione promeruit, horum in consummatione cõplacuit. Quia incipientis vitæ primordiis ipse eis occasus initium gloriæ dedit, qui præsentis terminũ imposuit. Quos Herodis impietas lactẽtes matrum vberibus abstraxit, qui iure dicũtur martyrum flores, quos in medio frigore infidelitatis exortos, velut primas erumpentes Ecclesiæ gemmas quædã persecutionis pruina decoxit. Et ideo dignum est interfectis pro Christo infantibus honores impendere, cerimonias, non dolores, sacramentis dare vota non lachrymas, quia ipse illis fuit causa pœnæ, qui extitit & coronæ, ipse odium causæ, qui præmium.

Ibidem. Parante autem Herode paruulis necem, Ioseph per angelum admonetur, vt Christum dominum nostrum in C Aegyptum transferat, Aegyptum idolis plenam. Nam post Iudæorum persecutione & ad occidendum Christum profanæ plebis assensum, Christus ad gentes idolis deditas transire dignatur, & Iudæã relinquens ignoranti seculo colendus infertur. Et quia ex scripturis diuinis fratres charissimi, bonos & iustos viros persecutionem malorum semper sustinuisse cognoscimus, si diligenter consideramus, inueniemus illos maiora supplicia sustinere. Omnis enim homo qui alium in corpore persequitur, prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur. Nam si etiam illi quem persequitur aliquid de sustantia sua tulerit, maius sibi ipse dispendium facit, quia nemo habet iniustum lucrum sine iusto damno. Vbi lucrum, & ibi damnum: lucrum in arca, damnum in conscientia. Tulit vestem, & perdit fidem: acquirit pecuniam, & perdit iusticiam. Sed hoc homines ideo faciunt, quia diem nouissimum attendere nolunt. Si enim diem mortis suæ cogitare iugiter vellent, animum suum ab omni cupiditate vel malicia cohiberẽt. Sed quod modo nolunt salubriter cogitare, necesse habent postea sine vllo remedio sustinere. Veniet enim illis dies nouissima, veniet dies iudicij, quando eis nec pœnitentiam licebit agere, nec bonis operibus se ab æterna morte poterunt redimere: quia percutitur etiam hac animaduersione peccator, vt moriens obliuiscatur

sui, qui dum viueret oblitus est dei. Veniet dies iudicij, D quando mouebuntur fundamẽta montium, & ardebit terra vsque ad inferos deorsum, quando cœli ardentes soluentur, quando sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, quãdo stellæ cadent de cœlo, quando peccatores & impij mittentur in stagnum ignis, & fumus tormentorum illorũ ascendet in secula seculorum, vbi fletus & stridor dentium. Veniet tempus fratres charissimi, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Veniet, inquam, nouissima dies, quando discernuntur pij ab impiis, iusti ab iniustis, laudatores dei à blasphematoribus dei. Veniet & quando discernuntur, vt nulli, sicut dictum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo nõ sic? Forte & modo sic. Sed quod nũc est in occulto, tunc erit in manifesto. Lege scripturam diuinam, ingredere mecum, si potes in sanctuariũ dei, forte ibi, si possum, docebo te, imò disce mecũ ab eo qui docet me, etiam nunc nõ esse malis bene, & melius esse bonis quàm malis, quanuis nondum venerit bonorum plena fœlicitas, nondumq; venerit malorum pœna non E nissima. Si legem dei diligenter attendis, forte intelligis mecũ non esse bene malis. Rogo enim te, & quæro abs te, tibi quare male est? Respõsurus es, Egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorũ, timor ab inimico. Tibi ideo male est quia pateris mala, & bene est illi qui est ipsum malum? Multum interest inter malum pati, & malum esse. Tu quòd pateris non es, malum enim pateris, sed tu malus non es: Ille hoc malum nõ patitur, & malus est. Noli ergo falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pateris malum, & illi bene fit qui est malus. Cum enim malus est, putas quia nõ patitur malum, cum patitur seipsum? Tibi male quia malum alienum pateris in corpore tuo: & illi bene est, qui malum seipsum patitur in corde suo? Tibi male est, qui forte malam habes vitam: & bene est illi, qui malam habet animam? Esto bonus qui habes bona. Bonæ sunt diuitiæ, bonum est aurum, bonum est argentum, bonæ familiæ, possessiones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias bene, nõ quæ te faciant bonũ. Habeto bona, quę te faciant bonũ. Quæ sunt, inquis, ista? Fac iudicium & iusticiam. Bona sunt quæ habes, Fac iudiciũ & iusticiam. Esto & tu bo- F nus inter bona tua, erubesce bonis tuis. Esto bonus mãsurus inter bona peritura, erubesce bonis tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Ita ergo aurũ & argentũ distribuit hominibus conditor rerum & administrator deus, vt ipsum per se natura & genere suo bonum sit, copia vero eius non extollat bonos, nec elidat inopia. Malus autem homo, & cum offertur excæcatur, & cum aufertur excruciatur: quia & cum acquiruntur diuitiæ falsam læticiam tribuunt, & cum perduntur veram tristiciam derelinquunt. Discamus amare veras diuitias, id est, castitatem & iusticiam, pacem & misericordiam. Istæ enim iustæ dicuntur diuitiæ, quia bonis meritis iustisque tribuuntur: illæ veræ dicũtur diuitiæ, quia quisquis eas habuerit non egebit, dum iuxta Apostolum, habens victum & vestitum his cõtentus est. Istas vero terrenas diuitias, iniustum est putare diuitias, quæ non auferunt egestatem. Tantum enim magis quisque ardebit egestate auariciæ, quanto magis eas diligens maiores habuerit. Quo modo ergo sunt diuitiæ, quibus crescit inopia, quæ amatoribus suis quantum fuerint ampliores, non afferũt satietatem, sed inflammant cupiditate diuitię? Tu putas quia minus indigeres, si minus haberes. Vnde bene quidam dixit, Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Cum pecuniæ enim in-

Matth. 24. Apoca. 14. Matth. 8.

De verbis dñi Ser. 12.

De verbis dñi ser. 6. In lib. 50. Ho. hom. 3.

1. Timo. 6.

Iuuenal. satyra. 14.

G cremento rabies cupiditatis augetur. Nam omnes auari
vel cupidi velut hydropis morbo ægrotare videntur.
Quo modo enim hydropicus, quantum plus bibit, tan-
tũ amplius sitit, ita auarus vel cupidus acquirendo non
satiatur. Nos vero fratres cogitantes peregrinos nos &
hospites esse in hoc seculo, hoc tantum quod ad victũ
& vestitum opus est nobis in itinere vitæ istius reserue-
mus, & quantum possumus, in æternam beatitudinem
per eleemosynam pauperum dirigamus, vt cum in die
iudicij cupidi & auari pro sterilitate bonorum operũ
Matth.25. audire meruerunt, Discedite à me maledicti in ignem
æternum: nos pro bonis operibus audire possimus, Ve-
nite benedicti, percipite regnum, quia esuriui, & dedi-
stis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: nu-
dus fui, & operuistis me. Ad istam benedictionem vos
dominus sub sua protectione perducat, cui est gloria in
secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo IIII.

Sermo.XI. Votiescũque fratres sanctorum martyria ce-
lebramus, toties laudes saluatoris edicimus:
H & quoties eorum asserimus passiones, toties
Christi gloriam prædicamus. Non enim su-
spicimus quod passi sunt, sed propter quẽ passi sunt ad-
miramur. Igitur non pœna in laude, sed fides est in ho-
nore. Magnificamus ergo martyres, sed præcipue illos
qui nascente Christo in ipso exordio nõ loquendo sed
moriendo cõfessi, ad regna perpetua cæteros præuene-
runt, Videte autẽ quem iidem locũ apud homines me-
reantur, qui apud deum locũ sub altario meruerũt. Dicit
Apoc.6. enim sancta scriptura, Vidi enim sub ara dei animas
occisorum propter verbum dei, & propter testimoniũ
Iesu quod habebant. Sub ara, inquit, dei vidi animas oc-
cisorũ. Quid reuerẽtius, quid honorabilius dici potest,
quàm sub illa ara requiescere, in qua deo sacrificiũ cele-
bratur, in qua offeruntur hostiæ, in qua dominus est sa-
Psal.109. cerdos, sicut scriptũ est, Tu es sacerdos in æternũ, secun-
dum ordinẽ Melchisedech. Recte subaltario iustorum
animæ requiescũt, quia super altare corpus domini of-
fertur. Nec immerito illic iusti vindictã sanguinis po-
stulant, vbi etiã pro peccatoribus Christi sanguis effun-
ditur. Conuenienter igitur, & quasi pro quodã consor-
I tio ibi martyribus sepultura decreta est, vbi mors do-
1.Cor.11. mini quotidie celebratur, sicut ipse ait, Quotiescunque
hęc feceritis, mortem meã annunciabitis donec veniã,
scilicet vt qui propter mortẽ eius mortui fuerant, sub sa
cramẽti eius mysterio requiescant. Non immerito, in-
quam, consortio quodã illic occisis tumulus constitui-
tur, vbi occisionis dominicæ mẽbra ponuntur, vt quos
cũ Christo vnius passionis causa deuinxerat, vnius etiã
loci religio copularet. Legimus plerosq; iustorũ Abra-
hæ sinibus refoueri, nõnullos paradisi amœnitate læta-
ri, nemo tamen melius præter martyres meruit, hoc est
ibi requiescere, vbi & hostia Christus est & sacerdos, sci
licet vt propiciationem de oblatione hostiæ cõsequan-
tur, & benedictionẽ functionemq; sacerdotis accipiãt.
Inter cæteros igitur martyres, quos sub ara dei cõsiste-
re prædicamus, etiam beatos illos infantum lactentiũ
pro Christo primicias martyrum laudemus, qui nõ lo-
quendo, sed moriendo cõfessi coronas meruerũt. Neq;
enim dubitandũ est eos in martyrio plura præ cæteris
exorare, qui in martyrio præ cæteris præcesserunt. Et cla
Apoc.6. mauerunt, inquit Ioannes, voce magna, Vindica domi-
ne sanguinem nostrum. Et datæ sunt illis singulæ sto-
læ albæ, & dictum est illis vt quiescerent tempus adhuc
modicum, donec impleretur numerus fratrum & con-
seruorum eorum. Oritur quæstio in hoc loco, cur sancti K
iam cum domino manentes vindictã de inimicis expe
tant, cum dominus in Euangelio dicat, Diligite inimi- Matth.5.
cos vestros, & orate pro persequentibus & calumnian-
tibus vos. Sed sciendum quia illi sancti iam in conspe-
ctu creatoris sui consistentes vident voluntatem illius,
& ideo ab ipso accipiunt quod eum velle facere noue-
runt, & de ipso bibunt quod de ipso sitiunt. Petunt au-
tem vindictam de inimicis duobus modis, & hoc cau-
sa charitatis, vt scilicet qui ad vitam æternam prædesti-
nati sunt, cõuertantur à malo ad bonum: qui vero præ-
sciente deo damnandi sunt, moriantur & peccare de-
sistant, vt per hoc minorem pœnã in inferno habeant,
vbi vnusquisq; secundum qualitatem operum sustine-
bit magnitudinem pœnarum. Petunt autem de repro-
bis vindictam, quia optant venire diem extremi iudi-
cij, & resurrectionem suorum corporũ pręstolantur. Et
datæ sunt illis singulæ stolæ albæ. Per stolas albas debe- Apoc.6.
mus intelligere mercedẽ baptismi, præmium martyrij
mercedem æternorum, & gaudium cœlestis patriæ. Ha
bent ergo ante resurrectionẽ sancti singulas stolas, quia L
in sola anima adhuc æternis beatitudinibus perfruun-
tur, postea autem accepturi sunt binas, quando receptis
corporibus immutabiles erũt in anima, & incorruptibi
les in corpore. De hoc Esaias, In terra sua duplicia pos-
sidebunt. Et dictum est illis vt quiescerent tẽpus adhuc
modicum, donec impleatur numerus conseruorum & Esaia.61.
fratrum eorũ. Dictio ista inspiratio est diuina, qua mẽ- Apoc.6.
tib9 eorũ desiderantibus diem iudicij, immittitur vir-
tus patientiæ, vt patienter ferant omnia, expectantes nu
merum illorũ, qui similter interficiendi sunt pro Chri-
sto, cum eis postmodum regnaturi, vt qui desiderãt re-
cipere sua corpora, gaudeant ex numero colligendorũ
fratrum. Tali modo loquitur deus omnipotens sanctis,
veluti quilibet paterfamiliâs habens multos filios, sin-
gulisq; de agro reuertentibus & rogantibus, vt cibum
sibi tribuat, respondet, Refectio quidam vestra parata
est, sed expectate fratres vestros, vt cum in vnum positi
fueritis: omnes in commune comedatis & epulemini
gaudentes, quia interficiendi sunt & illi vel aperto, scili
cet martyrio vel occulto. Dicit ergo illis vindictã po-
stulantibus post datũ munus vt quiescant atq; sustineãt, M
donec cõpleatur numerus conseruorũ illorum. Videtis
igitur quoniã propter nos martyrũ vindicta differtur.
Dum enim nos retardamus, horum sanguis inultus est.
Sed hoc contingit nostra desidia, qui nõ, sicut dictum
est, religiose viuimus: qui nõ pie, sicut congruit, opera-
mur. Nam si bonorum operũ ad dominum iusticia no-
stra præcederet, iam conseruorum numerus qui expe-
ctatur esset completus. Nulli autẽ dubium est, vindictã
post iudicium martyres percepturos, qui etiam ante iu-
dicium præmiis cœlestibus honorantur. Vnde oportet
fratres charissimi quia primicias martyrũ hodierna fe-
stiuitate veneramur, de æterna quæ in cœlis est martyrũ
festiuitate sedule cogitemus, eorumq; vestigia, inquan-
tum possumus, sequendo, & ipsi eiusdem festiuitatis su-
pernæ participes existere curemus, testante Apostolo,
Quia si socij passionũ fuerimus, simul & consolationis 2.Cor.1.
erimus, nec tam de morte eorũ lugeamus, quàm de iu-
sta palmæ perceptione lætemur. Siquidem singulos eo-
rum cum per tormenta pellerentur ex hac vita, Rachel Hiere.31.
gemebunda, id est, ecclesia gemit luctu lachrymisque Matth.2.
persecuta: sed iam hinc expulsos superna Hierusalem,
quæ est mater omnium nostrum, mox in aliam vitam
obuiis læticiæ ministris excepit, atque in gaudium do-
mini

A mini sui perpetuo coronandos introduxit. Vnde dicit Ioannes, Stabant ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum. Stant enim modo ante thronum dei coronati, qui quondam ante thronum iudicum terrenorum iacebant pœnis astricti. Stant in conspectu agni nulla ratione illic à contemplāda eius gloria separandi, à cuius hic amore nec per supplicia poterant separari. Stolis fulgent albis, & palmas in manibus habent, quia præmia in operibus habent, dum corpora quæ pro domino ignibus vstulari, ac bestiis dilacerari, flagris absumi, per præcipitia dissolui, vngulis abradi omni modo pœnarū genere passi sunt dissipari, per resurrectionem glorificata recipiunt. Et clamabant, inquit, voce magna, dicentes, Salus deo nostro, qui sedet super thronum & agno. Magna voce salutem deo decantant, qui magna gratiarum actione recolunt, non sua se virtute, sed ipso auxiliante, tribulationum impugnantium superasse certamina. Dicit iterum eorum & præteritos agones, & coronas describens perpetuas, Hi sunt qui venerunt de tribulatione B magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Stolas quippe martyres in sanguine agni lauerunt, dum membra sua, quæ oculis insipientium visa sunt pœnarum squalore fœdari, sic potius fuso pro Christo sanguine ab omnibus mundauere contagiis, insuper & beata immortalitatis luce digna reddidere, quod est etiam lotas habuisse stolas in sanguine agni. Ideo sunt, inquit, ante thronum dei, & seruiūt die ac nocte in templo eius. Non est laboriosa, sed amabilis & optanda seruitus in dei laudibus perpetuo assistere. Dies quippe & nox non vicissitudinem temporis proprie, sed perpetuitatem tropice significāt. Nox enim non erit illic, sed dies vna melior in atriis Christi super milia. In qua non plorat Rachel filios suos, sed absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum, datq; vocem lætitiæ & salutis æternæ in tabernaculis iustorum, qui viuit & regnat deus, &c.

Apoca.7. *Ibidem.* *Ibidem.* *Ibidem.* *Psal.83.* *Hiere.31.* *Apoca.2.*

DE SANCTO VINCENTIO.

In festo sancti Vincentij martyris.

Sermo I.

Sermo. XII. C IN passione quæ nobis hodie recitata est, fratres charissimi, euidenter ostenditur iudex ferox, tortor cruentus, martyr inuictus. In cuius corpore pœnis variis exarato, iam tormēta defecerant, & adhuc mēbra durabant. Tot conuicta miraculis persistebat impietas, tot vexata suppliciis non cedebat infirmitas. Agnoscatur ergo operata diuinitas. Quando enim corruptibilis puluis cōtra tam immania tormenta duraret, nisi in eo Christus habitaret? In his enim omnibus ille agnoscendus, ille glorificandus, ille laudandus est qui & in prima vocatione dedit fidem, & in suprema passione virtutem. Vultis nosse quia vtrumque donatū est? Audite Apostolum Paulum, Vobis, inquit, datum est pro Christo non solum vt credatis in eum, verumetiam vt patiamini pro eo. Acceperat vtraq; hæc beatus Vincentius leuita, acceperat & habebat. Si enim non accepisset, quid haberet? Habebat in sermone fiduciam, habebat in passione tolerantiam. Nemo ergo de suo corde præsumat, quando profert sermonem, nemo de suis viribus confidat quādo suffert tentationē: quia vt & bona prudenter loquamur, ab illo est, non nostra sapientia: & vt mala fortiter perferamus ab illo est, non nostra est patientia. Recolite dominum Christum suos in Euangelio discipulos admonentem, Recolite martyrum regem cohortes suas armis spiritalibus instruentem, bella monstrantem, adiutoria ministrantem, præmia pollicentem, quia cū dixisset discipulis suis, In hoc mundo pressuram habebitis: mox vnde territos consolaretur, adiunxit dicens, Sed cōfidite, quia vici mundū. Quid ergo miramur charissimi, si in illo Vicētius vicit, à quo victus est mūdus? In hoc, inquit mundo pressurā habebitis, vt si premit non opprimat, si oppugnat nō expugnet. Duplicem mundus aciem producit cōtra milites Christi. Blanditur vt decipiat, terret vt frangat. Non nos teneat voluntas propria, nō nos terreat crudelitas aliena, & victus est mundus. Ad vtrosq; aditus occurrit Christus, & nō vincitur Christianus. Si consideretur in ista passione humana patientia, incipit esse incredibilis: si agnoscatur diuina potētia, desinit esse mirabilis. Tanta grassabatur crudelitas in martyris corpore, & tanta trāquillitas proferebatur in voce, tantaq; pœnarū asperitas sæuiebat in mēbris, vt miro modo putaremus Vincentio patiente alium loquentem non torqueri. Et vere fratres charissimi ita erat. Prorsus ita erat. Alius loquebatur. Promisit enim & hoc testibus suis Christus in Eu- E angelio, quos ad huiusmodi certamina præparabat. Sic enim ait, Nolite præmeditari quo modo aut quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Caro ergo patiebatur, & spiritus loquebatur. Et loquente spiritu nō solum cōuincebatur impietas, sed etiā confortabatur infirmitas. Clariorem nobis martyrem tot tormēta faciebant. Multiplici enim vulnerū varietate confossus nō deserebat pugnā, sed acrius iterabat. Putares quòd cū duraret flamma, non vreret, & tanquā figuli fornax lutū molle suscipiens, duram redderet testam. Poterat martyr noster dicere Daciano, Iam non vret ignis tuus carnem meam, quia exaruit sicut testa virtus mea, & quo modo scriptū est veraciter, Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tētatio tribulationis. Probatus atq; decoctus ille igne Vincentius, Dacianus vero arsit & crepnit. Si enim nō ardebat, vnde cremabat? Quid enim erant verba irascentis, nisi fumus ardentis? Ergo martyri nostro refrigerium in corde habenti, flammas extrinsecus admouebat, sed ipse facibus furoris accensus, tanquam clibanus intus ardebat, & habitatorem suū diabolum con- F cremabat. Per furiosas enim Daciani voces, per truces oculos, & minaces vultus, & totius corporis motus ille habitator eius interior mouebatur, & per hæc signa visibilia tanquam per signa sui vasculi, quod impleuerat crepantis rimula prouidebatur, Non tantum martyrem cruciabant plurima tormēta, quantum illum vastabat insania. Sed iam fratres illa omnia transierunt, & ira Daciani, & pœna Vincentij. Nunc autem pœna Daciano, corona vero manet Vincentio. Denique his præmissis futuræ videlicet retributionis finibus, etiam in hoc mūdo martyrum gloriam demonstremus. Quæ hodie regio, quæue prouincia vlla quousque vel Romanum imperium, vel Christianum nomen extenditur, natalem non gaudet celebrare Vincentij diaconi? Quis autem hodie vel nomen Daciani audisset, nisi Vincentij passionem legisset? Quod vero tanta cura seruauit dominus martyris corpus, quid aliud demonstrauit, nisi gubernasse se viuentem, quem non reliquit exanimem? Vicit ergo Dacianum viuēs Vincentius, vicit & mortuus. Viuens tormenta calcauit, mortuus maria transnatauit. Sed ipse inter vndas gubernauit cadauer extinctum, qui inter vngulas animum donauit inuictum. Non flexit flamma tortoris cor eius, non mersit

Philip.1. *Ioan.16.* *Matth.10.* *Psal.21.* *Eccles.27.*

G aqua maris corpus eius. Sed in his & huiusmodi ni-
Psal. 115. hil est aliud, nisi preciosa in conspectu domini semper
mors sanctorum eius, cui est honor & imperium in se-
cula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo XIII.

Ser. XIII. CVnctorum licet dilectissimi gloriosas marty-
rum passiones, quos distincta regionibus loca
meruerũt, vna fides faciat omnibus indiscre-
to honore venerabiles: propriam tamen sibi in hoc ve-
nerationis obsequio vendicãt dignitatem, qui Ecclesiã
dei & documentis præ cæteris erexerunt, & patrociniis
adiuuerunt. Inter quos iuste beatum leuitam Vincen-
tium, cuius confessione & morte Christum incredulis
prædicatum incunctanter agnoscimus, catholicis stu-
diis celebramus, Qui vt fidelium deuotionem deo stu-
diosius cõmendaret, altiori charitatis flammascens af-
fectu, morti sese tandem fideliter obtulit, quo videlicet
robur fidei in solidissima petra Christo fundatũ, sequa-
cibus imitandum daretur: necnon & semen Apostoli-
cæ prædicationis per eum pluribus disseminatum ope
suæ intercessionis tutum, ac perfectæ consummationis
H fruge refertum in cœlestibus demum horreis condere-
tur. Nunc ergo amplius propria venerentur, quẽ etiam
peregrina mirantur, quatenus eis se largiorem exhibeat
in beneficiis, quibus se amabiliorem cognoscet in gau-
diis, fiatq; in eius solennitate vberior lætitiæ ambitus,
de quo fidei creuit effectus. Huius deniq; spiritus tanto
virtutum munere claruit, vt sacri ministerij fultus offi-
cio, qui filium dei dominum nostrum secuturus esset in
passione, eiusdem Christi calicem credẽtibus prius mi-
nistraret in salutem. Cuius haustu fœliciter mente ebria
tus, rabidi hostis atque in Christum sæuientis insaniam
interritus adiit, modestus sustinuit, securus irrisit, sciẽs
paratus esse vt resisteret, nesciens elatus esse quo vince-
ret: quia cuius amore spiritalibus armis præmunitus re-
sistebat, eius adiutorio quicquid pœnarum in illum fe-
rientis ira excogitabat, insuperabilis fortiter patiendo
vincebat. Ideo non hunc laminæ ignitæ sartaginis, nõ
equulei, non vngulæ ferreæq; manus, non vires pauen-
dæ cædentium, nec dolor scissorum membrorum, non
foci fragor, & strepentis in patientis visceribus salis in-
I iectio, Daciani quiuerunt aliquatenus subdere iussioni,
Sed dum intantum eius væcordiæ tumor excresceret,
vt tãtis passionis subactum doloribus aut vicisse aut in-
teremisse se lætabundus extolleret, suscepta spe frustra-
tus, vnde victor visus est apparere, inde victus compul-
sus est erubescere, quoniam quo dei martyr durior vr-
gebatur pœna, eo ampliori confessionis exultabat con
stantia. Vnde ipsius passionis vel vltima præuidere, seu
morari fratres euidentius placet, quatenus animaduer-
tat sanctitas vestra, quò diabolus suum perduxerit dolis
ministrum, vel quo modo Christus suum in finem vs-
quequaque seruauerit famulum. Ex quo illud sanè erat
mirabile, quia quantum iste extrinsecus multiplici pœ-
narum genere contritus arctabatur, tantum intrinsecus
exultante interiori homine dilatabatur: quantumq; ille
exterius iactantia temporalis potentiæ inflabatur, tan-
tum interius despici se perpẽdens interiori vexatus ho
mine præfocabatur. Contẽni igitur se videns sæuiebat,
nec in quem iam vindictam inferret inueniebat. Vide-
bat nãque desæuientium manus carnificum plus in eo
inuenire vulneris quàm corporis, solumq; ingentẽ spi-
ritum ei stulticiam exprobrare suam quod prouocabat
veritatis normam. Quapropter credens quòd causam
cõfusionis auerteret, si personã quæ se spreuerat absen-
taret, minusq; Dacianus erubesceret si Vincentium po- K
pulus non videret, iussit eum à publico remoueri, Sed
nec sic quidẽ caret supplicio. Contusa quò iacebat te-
sta substernitur, vt vis acuminis concisam molem su-
periecti corporis plus discinderet, atq; reddita tormen
tis membra quæ secarent obuia susciperent fragmenta.
Fallitur tamen vincẽdi opinione cęca crudelitas, Nam
diuina bonitas dilectum suũ amplius in confessione co
mitata infert nouã tenebris lucẽ, & tabernaculum splen
didum obscurũ reddit ergastulũ. Fouebat laceros artus
medica dei manus, & venustiori pristinæ sanitatis aug-
mento fossi lateris damna supplebat. Insolita igitur hu-
ius luminis claritate perculsi, obstupuere custodes, quin
& vocẽ angelis hymnũ deo concinentibus, mẽs pallidi
ianitoris expauit. Currit exanimis minister ad præsidẽ,
quem grauius relatio nũcij quàm ictus percussit gladij:
& cum nõ posset ex magnitudine rei tacere quod vide-
rat, tremor iudicẽ occupat, dolor lacerat, furor inflam-
mat: & ne in pœnis Vincentius vincens gloriã martyrij
obtineret, Citius, inquit, Dacianus, producatur è carce-
re, ne dum insistimus rebellem punire, videamur eũ po L
tius victoria coronare. Profertur itaq; ex illo tetri car-
ceris baratro cœlesti quidẽ gratia pulchrior, & si adhuc
esset passurus, robustior. Sed vbi desideriũ ad regni vo-
cationẽ tendentis nullo pœnarũ vel mortis genere fran
gendum intelligit, iubet inuida mẽs lenioris strati ful-
cra substitui, ac blandiori eum requie cõfoueri, scilicet
vt si amoto paululũ carnifice animã quietus exhalaret,
diceretur non esse occisus, sed mortuus: quasi non eum
pœna peremerit, cum quo & pœna simul perierit. Inter-
ea beatum Vincentium cœlestis aula suscepit, ac beatæ
fœlicitatis munere donat. Ad cuius ingressum angelici
lætantur spiritus, omnesq; simul conciues gratulantur
sancti. Nosq; tibi gratias agimus domine Iesu, quòd a-
nima tuo digna consortio quæ pertinax tulit suppli-
cium, mendax fugit obsequium: & quæ fuit contenta
persecutor quo fureret, sit dedignata quòd parceret. Co
gnito igitur sancto eius abscessu, iudex insanus, & quia
Christus vicisset in Vincentio nescius, Dacianus illius
sibi promittit cadaueris expositione vindictam, cuius
gemit ex virtute victoriam. Feris nanq; & canibus de-
cepta furoris superbia absumendum proiici mandat li- M
ctoribus, vt tali pastu eorum impleret vẽtrem, quorum
ipse gerebat mentem. Sed vt diuinis excrescentibus be
neficiis maioris victoriæ Vincentio gratia conferatur,
mittitur coruus auis inimica cadaueribus, expositas cor
poris dapes seruatura ieiuna. Hinc fratres dilectissimi,
hinc aduertite distincta meritorum obsequia. Helias
quondam impias Achab vel Iezabelis manus caute de-
clinans, in deserto coruis ministrantibus pascitur: asser-
tor autem veritatis Vincentius Daciani rabie perẽptus,
feris exponitur consumẽdus, sed coruo famulante ser-
uatur illæsus. Obtinuit ergo Helias diuino nutu coruis 3. Reg. 17.
præstantibus quo aleretur, præstitum est Vincẽtio obse
quente quoq; coruo ne comederetur. Qui vt cœlitus se
custodem designatum ostenderet, aduentantes reliquas
aues eminus non segni impetu perturbabat, inter quas
immanem quoq; lupum propius accedẽtem, veluti qui
cõmissum thesaurũ sacrilega audacia attaminare præsu
meret, pennis & alis deuerberans procul abegit. Sed ille
quod non tam ad inferendam venisset iniuriam, quàm
ad augendã miraculi pompam, quadam sui habitudine
stupidus indicabat. O impudẽs furor, & stulta væsania,
Coruus obsequitur, lupus veneratur, Dacianus perse-
quitur, nec erubescit velle se adhuc ferox perdere, quẽ
mansue-

A mansuefacta bestialis feritas satagebat protegere. Vnde ad occulendam martyris laudem nō iam secretum, sed profundum elegit, credens sibi ad delitescendam eius gloriam non claustra fidem seruatura, sed maria, quasi non idem elementi dominus esset, per quem dudum ei carceris abdita cœlesti fulgore radiata micuissent. Datur nautis mergēdum corpus in fluctibus, vt ad auxiliū saltem æquora proficerent, cui ad vincendum Christi militē terra defecisset. Enauigatis itaq; magna ex parte freti gurgitibus proiectum inter sorbentes vndas præpotens est dei dextera consecuta, & quę spiritum intulerat in cœlum, corpus mox retulit ad sepulchrum. Sic prædicator veritatis charissimi nec tormētorum vincitur pœnis, nec tenebrosi carceris superatur angustiis. Non bestiis dilaniatur, non profundo celatur, sed littori redditur, præconio diffamatur, vt qui vere confessus fuerat nomen deitatis, veritate sibi adesse experiretur diuinę suffragia bonitatis. Cuius gloriosam virtute vitā ita preciosæ mortis gratia decorauit, vt quod viuendo docuit, moriendo constanter astrueret: eratq; cōsequens quatenus ad eius visionem per mortem attingeret, quem probabilis vitæ conuersione semper at- B testatus fuisset, sciens quòd de contemptu præsentis vitæ gloria surgit beatitudinis æternæ, præstāte domino nostro Iesū Christo, qui viuit & regnat & cætera.

DE SANCTI PAVLI CONVERSIONE.

In festo conuersionis sancti Pauli, Sermo I.

Ser. XIIII. Odie de Actibus Apostolorū lectio hæc prænunciata est, vbi Paulus Apostolus ex persecutore Christianorum, annunciator factus est Christianorum. Percutiens eum Christus & sanans, occidens & viuificans, occisus agnus à lupis, & faciens agnum de lupis. Ita enim erat, vt ait præclara prophetia, cum Iacob patriarcha benediceret filiis suis, præsentia tangens, futura prospiciēs. Prædictum enim (Philip. 3.) erat quod in Paulo contigit. Erat autē Paulus, sicut ipse testatur de tribu Beniamin. Cum autem Iacob benedicens filios suos, venisset ad benedicendum Beniamin, ait de illo, Beniamin lupus rapax. Quid ergo? Lupus rapax semper est? Absit, sed qui mane rapit prædā, ad vesperas diuidit escas. Hoc in Apostolo Paulo impletum est, quia & de illo dictum erat. Iam si placet audiamus C illum mane rapientem, ad vesperas escas diuidentem. Mane & vespere positæ sunt pro eo, ac si diceret, Prius (Acto. 9.) rapiet, postea diuidet escas. Attēdite raptorem, Saulus, (†epistolas.) inquit, acceptis epulis† à principibus sacerdotum ibat, vbicunq; inuenire Christianos, ad sacerdotes attraheret, & adduceret vtiq; puniendos. Ibat spirans & anhe- (Acto. 7.) lans cædes: hoc est, mane rapiens. Nam & quando lapidatus est Stephanus primus martyr pro nomine Christi, euidētius aderat & Saulus, & sic aderat lapidātibus vt non ei sufficeret si tātum suis manibus lapidaret. Vt enim esset in omnium lapidantium manibus, ipse omnium vestimenta seruabat, magis sæuiens omnes adiuuando, q̄ suis manibus lapidando. Audiuimus, mañe rapiet: audiamus ad vesperā qualiter diuidat escas. Voce Christi prostratus de cœlo, & accipiēs desuper interdictum iam sæuiendi, cecidit in faciē suam, prius prosternendus, postea sanandus. Non enim in illo postea Christus viueret, nisi occideret in eo quod male ante vixis- (Acto. 9.) set. Quid ergo prostratus audit? Saule Saule, quid me persequeris? Durum est tibi cōtra stimulum calcitrare. Et ille, Quis es domine? Et vox desuper: Ego sum Iesus Nazarenus, quē tu persequeris. Membris adhuc positis in terra, caput clamabat in cœlo, & non dicebat quid D persequeris fideles meos: sed, quid me persequeris? Et ille, Quid me iubes facere? Iam parat se ad obediendum qui prius sæuiebat ad persequendum. Iam formatur ex persecutore prædicator: ex lupo ouis, ex hoste miles. Ouis audiat quid facere debeat. Cæcus sanè factus, vt interiore luce fulgeret cor eius. Exterior lux ad tempus subtracta est persecutori, vt interior redderetur prædicatori: & tamen in eo tempore quo cætera nō videbat, Iesum videbat, ita & ipsa cæcitas eius informabatur ad mysterium credētium, Quisquis in Christum credidit, ipsum intueri debet. Cætera creatura vilescat, vt creator in corde dulcescat. Videamus ergo. Adductus est ad Ananiā, & Ananias interpretatur ouis. Ecce lupus rapax adducitur ad ouem sequendam, non rapiēdam: & ne rapientem ouis expauesceret lupum, ipse pastur de cœlo qui omnia faciebat, nunciauit lupum venturum oui, sed non sæuiturum, & tamen tam immanis fāma lupum illum præcesserat, vt non posset ouis audito eius nomine non cūturbari. Nam cum dominus Iesus eidem Ananiæ nunciasset Saulum venisse, iam vt crederet ad eum Ananias ire se debere, ait Ananias, Domine audiui à multis de viro hoc, quòd multa mala in E sanctis tuis operatus est, & nunc literas accepit à principibus sacerdotum, vt vbicunque inuenerit tui nominis sectatores pertrahat. Dominus autē ad illum, Sine, ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Mira & magna res geritur. Lupo sæuicia interdicitur. Lupus ad ouē captiuus ducitur. Tāta autem præcesserat fama lupi raptoris, vt eius nomine audito timeret ouis etiam sub manu pastoris. Confortatur ne iam putet sæuientem, ne timeat timētem. Ab agno pro ouibus mortuo, fit ouis secura de lupo. † Ego, inquit, † illi ostendam, quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror? Vbi salus? Quod faciebat contra nomen pastoris, patitur pro nomine pastoris. O sæuicia, ô misericordia. Vides illum præparare ferrum, secaturus est, nō pempturus. Curaturus, & non occisurus. Christus dicebat, Ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipsum qui patieba- (Roma. 8.) tur audite, Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ac si dicat, Sæuiat mundus, fremat mundus, concrepet linguis, coruscet armis, quod potest faciat, quid faciet rei F quam accepturi sumus? Appendo quod patior cōtra id quod spero. Hoc nunc sentio, illud credo: & tamē plus est quod credo quàm quod sentio. Quicquid est quod sęuit pro nomine Christi, si potest viuere tolerabile est, si non potest viuere migrare hinc facit. Non extinguit, sed accelerat ipsum pręmium, ipsam dulcedinem, Quę cum venerit, sine fine erit. Opus cū fine, merces sine fine. Nā & operarius deficeret in via, nisi attēderet quod accepturus esset. Cum enim attēderis quid sis accepturus, omnia tibi erūt vilia quę pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias. Miraberis tātum dari pro tanto illo labore. Vita nostra Christus est, Christum attendite. Pati venit, sed glorificari: contemni, sed etiam exaltari: mori, sed etiam resurgere. Ista cogitantes fratres charissimi non desperemus, quia etsi peccatores sumus, magnum medicum habemus, ipsum medicum audite, Nō enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœ- (Matt. 9.) nitentiam. Vtilitas autem rei gestæ huius hæc est. Apostolus ipse cōmemorat in epistolis suis. Dicit enim ad hoc sibi veniam datam peccatorum suorum, vt nemo de se desperet, qui fuerit magnis peccatis inuolutus, & in ma-

G in magnis sceleribus irretitus, quasi veniam non sit acceptururus, si cōuersus fuerit ad eum qui pendens in cru-
Lucæ.23. ce pro persecutoribus orauit dicens, Pater ignosce illis,
quia nesciunt quid faciūt. Factus est ille ex persecutore
prædicator & doctor gentiū. Qui prius, inquit, fui blas-
phemus & persecutor & iniuriosus. Vides quod meritū
1.Timo.1. pro pœna consequitur. Gratia enim salui efficimur de
peccatis nostris, largiēte ipso domino nostro Iesu Chri
sto, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

† Hic sermo in veteribus finit à versiculo, Ab agno pro ouibus & cætera. hoc modo.

Ab agno pro ouib⁹ mortuo, fit ouis secura de lupo.
Deinde ille cui pręcedente dominico cātauimus, deus
Psal.34. quis similis tibi, ne sileas neque mitescas deus, qui tamē
Matt.11. dicit, venite ad me, & discite à me quoniam mitis sum
& humilis corde: videamus quemadmodum vtrūque
exhibeat: & in se ostendat sua eloquia consonare. Mitis
Esa.53. est & humilis corde, quia sicut ouis ad immolandū du-
ctus est, & sicut agnus coram tondente fuit sine voce,
sic non aperuit os suum. Ligno suspēsus, pertulit odio-
H rum flāmas, sustinuit ministras pessimi cordis linguas.
Quibus linguis illi percusserunt immaculatum, crucifi
Psal.56. xerūt iustum. De quorum linguis prædictum erat, Filij
hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eo-
rum machęra acuta. Et quid fecit lingua? Gladius acut⁹
quid fecit? Occidit. Quem occidit? Occidit vitā mors,
vt à vita occideretur mors. Quid ergo? Quid fecit lin-
gua eorum gladius acutus? Audi quid fecit. Vide quod
sequitur, Exaltare super cœlos deus: & super omnē ter-
ram gloria tua. Ecce quid fecit gladius acutus. Exaltatū
super cœlos nouimus dominum: non videndo sed cre
dendo. Super omnem autem terram gloriam eius: le-
gendo, videndo, credendo. Vide ergo mitem & humi
lem corde: vt ad istam gloriam trophæum mortificatæ
carnis adduceret. Vide illum mitem. Pēdens dicebat,
Lucæ.23. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciūt. Et discite
à me, quoniam mitis sum, & humilis corde. Discamus
à te, quoniam mitis es, & humilis corde. Vbi magis ap-
parere vel debuit vel potuit digni⁹, quàm in ipsa cruce.
I Cum ligno membra pēderent, cum clauis confixæ ma-
nus & pedes essent, cum illi adhuc sæuirent linguis, cū
se fuso sanguine non satiarent, cum ægrotantes medi-
cum nō agnoscerēt, pater inquit, ignosce illis, quia ne-
sciunt quid faciunt. Tanquam diceret, Ego veni ægros
curare. Quod me non agnoscunt, febris immanitas fa-
cit. Mitis ergo & humilis corde dicit, Pater ignosce il-
lis, quia nesciunt quid faciunt. Quid ergo, ne sileas ne-
Actuo.9. que mitescas deus? Impleat & hoc. Ecce non siluit. Cla-
mauit de cœlo, Saule, Saule, quid me persequeris? Fecit
non sileas, exhibuit non sileas, exhibeat & nō mitescas.
Primò, quia non pepercit errori eius, quia nō pepercit
sæuiciæ: quia anhelantem cædes voce prostrauit, sęuiē-
ti lumen eripuit, captiuum sicut diximus ad Ananiam
quem persequens quærebat adduxit. Ecce nō mitis, ec-
ce sæuiens, non in hominem sed in errorem. Parum est
hoc: adhuc non sileat neque mitescat. Ananiæ timenti
& tremēti audito illi⁹ lupi famosi nomine, ego, inquit,
ostendā illi, ego illi ostendam. Vide minantē, vide ad-
huc sæuientem. Ego illi ostendam. Ne sileas neque mi-
tescas deus. Ostende persecutori, nō solum bonitatem,
verum etiam seueritatem tuam. Ostēde, patiatur quod
fecit: discat & pati qui faciebat: sētiat & ipse quod aliis
inferebat. Ego, inquit, illi ostēdam quæ illum oporteat
pati. Sed tanquam sęuiens dicit, & implet quod dictum
est, Ne sileas neque mitescas deus. Non inde recedat. K
Discite à me, quoniā mitis sum & humilis corde. Ego
illi ostendā, quæ illum oporteat pati pro nomine meo.
Ostēdisti terrorem, subueni ne patiatur, & pereat quem
fecisti, quem inuenisti. Minax est, non silet, non mite-
scit, minatur. Ego illi ostendam, quæ illum oporteat pa
ti pro nomine meo. Vbi terror, ibi salus. Qui faciebat
contra nomen, patiatur pro nomine. O sæuicia miseri-
cors, vides illum præparare ferrum, secturus est nō per-
empturus. Curaturus est, nō occisurus: Christ⁹ dicebat,
Ego illi ostendam quæ illum oporteat pati pro nomi-
ne meo. Sed quo fine? Ipsum qui patiebatur audi, Non
sunt condignę passiones huius temporis. Ipse dicit qui
patiebatur, pro quo nomine patiebatur, & quo fructu
patiebatur. Non sunt condignæ passiones huius tēpo- Roma.8
ris, ad futuram gloriā quæ reuelabitur in nobis. Sæuiat
mundus, fremat mundus, increpet linguis, coruscet ar-
mis, quicquid potest faciat. Quid faciet, ad id quod ac-
cepturi sumus? Appendo quod patior, contra id quod
spero. Hoc sentio, illud credo. Et tamē plus valet quod
credo, quàm quod sentio. Quicquid est quod sęuit pro
nomine Christi, si potest viui tolerabile est. Si non po- L
test viui, migrare hinc facit. Non extinguit, sed accele-
rat ipsum præmium, ipsam dulcedinem, quæ cum ve-
nerit sine fine erit. Opus cum fine, merces sine fine. Iste
ergo fratres, iste vas electionis, primo Saulus à Saüle.
Recordamini enī qui nostis literas dei, quis erat Saül:
Rex pessimus, persecutor sancti serui dei Dauid. Et ip-
se si meministis, de tribu Beniamin. Inde iste Saulus, du
cto secum tramite sæuiendi, sed in sæuicia non permā-
surus. Postea si Saulus à Saüle, Paulus vnde? Saulus à re-
ge sæuo, cum superbus, cum sæuiens, cum cædes anhe-
lans. Paulus autem vnde, Paulus quia modicus. Paulus
humilitatis nomen est. Paulus, posteaquā adductus est
ad magistrum qui ait, Discite a me, quia mitis sum &
humilis corde: Inde Paul⁹. Vsum latinæ locutionis ad-
uertite. Quia paulum modicū dicitur. Paulopost vide-
bo te, paululum hic expecta. Id est post modicū vide-
bo te, modicum hic expecta. Audi ergo Paulum, Ego
sum, inquit, minimus Apostolorum. Prorsus ego sum 1.Cor.15.
minimus Apostolorum. Et alio loco, Ego sum nouissi-
mus Apostolorum. Et minimus, & nouissimus tāquam 1.Cor.4. M
fimbria de vestimento domini. Quid tam exiguum,
quid tam nouissimum quàm fimbria? Hac tamen ta-
cta mulier à fluxu sanguinis sanata est. In modico isto
erat magnus, in minimo grādis habitabat, & tanto mi-
nus à se magnum excludebat, quāto magis minor erat.
Quid miramur magnum habitare in angusto? magis in
minimis habitat. Audi illum dicentem, Super quem re- Esa.66.
quiescet spiritus meus? super humilem & quietū & tre-
mentem verba mea. Ideo altus habitat in humili, vt hu
milem exaltet. Excelsus enim est dominus & humilia Psal.137.
respicit: excelsa autem à lōge cognoscit. Humilia te &
propinquabit tibi: extolle te & recedet à te. Minimus er
go iste quid dicit quod audiuimus hodie, Corde credi-
tur ad iusticiā: ore autem confessio fit ad salutem. Mul- Roma.10.
ti credunt corde & erubescunt cōfiteri ore. Sciatis fra-
tres, prope iam neminem esse paganorū qui non apud
seipsum miretur & sentiat impleri prophetias de Chri
sto, exaltatum super cœlos: quia vident super omnē ter
ram gloriam eius. Sed cum se inuicem timent, sibi inui
cem erubescunt, faciunt à se longè salutē, quia ore con-
fessio fit ad salutem. Quid prodest credidisse ad iusti-
ciam, si os dubitat proferre quod corde cōceptum est?
intus fidem deus videt: sed parum est, ne confitearis
humilem,

A humilem,times superbos, & ei præponis superbos qui
pro te displicuit superbis. Humilem times confiteri fi-
lium dei. Magnum verbum dei,virtutem dei,sapientiã
1.Cor.1. dei non erubescis confiteri. Natum,crucifixum,mor-
tuũ erubescis confiteri. Altus,excelsus & æqualis patri
Ioan.1. per quem facta sunt omnia: per quem factus es tu, fa-
ctus est quod tu: factus est propter te homo, propter te
natus,propter te mortuus. Aegrote quo modo sanabe-
ris,qui de medicamẽto tuo erubescis? Elige tẽpus,Nũc
est tempus postea contemptus ille veniet admirandus:
iudicatus ille,veniet iudicaturus:occisus ille,veniet ex-
citaturus:exhonoratus ille, veniet bonoraturus modo
& postea:modo in fide res est,postea in manifestatione
erit. Elige boc tempore quam partem teneas in futuro.
De Christi nomine erubescis modo hominibus. Ex eo
quod erubescis modo, habes erubescere cũ venerit in
gloria sua redditur* quod promisit bonis, quod mina-
tus est malis,vbi eris tu? Quid facies,si te attẽdat ille ex-
celsus & dicat tibi,erubuisti de humilitate mea, nõ eris
in claritate mea? Discedat ergo mala verecundia,acce-
B dat salubris impudentia,si impudentia dicenda est: sed
tamẽ fratres extorsi mihi vt hoc dicerem, nec timerem
prorsus. Nolo enim erubescamus de Christi nomine.
Insultetur nobis quòd credimus in crucifixũ, occisum:
planè in occisum. Sed de quo nisi sanguis manaret,chi
rograpbum peccatorum nostrorum adhuc maneret.
Prorsus in occisum credidi, sed hoc in eo occisum est
quod sumpsit de me,non vnde fecit me. Prorsus in oc-
cisum credo,sed in quem occisum? Qui venit aliquid,
Philip.2. & accepit aliquid. Quis venit? qui cum in forma dei es-
set non rapinã arbitratus est esse æqualis deo. Ecce quis
venit, quid accepit? sed semetipsum exinaniuit formã
serui accipiens in similitudinem hominum factus: ille
factor factus, ille creator creatus: sed in quo factus est
& creatus? in forma serui, accipiendo formam serui,
nõ amittendo formam domini. In hac ergo forma ser
ui in eo qnòd à nobis pro nobis accepit,& natus est, &
passus est,& resutrexit, & ascendit in cœlum. Quatuor
res dixi:natus est,mortuus est,resurrexit, & ascendit in
cœlum. Duo prima,duo nouissima: Duo prima: natus
est,mortuus est. Duo nouissima:resurrexit,ascendit in
cœlum. In duobus primis conditionem tuam tibi ostẽ-
C dit, in duobus nouissimis mercedis exemplũ præbuit:
nasci & mori noueras. Plena est his duobus regio mor
talium. Quid hic abundat in omni carne, nisi nasci &
mori? hoc homo cum pecore habet: hanc ergo vitam
cum pecoribus communem ducimus. Nati sumus,mo
rituri sumus:istud nondum noueras,resurgere & in cœ
lum ascendere:duo noueras, duo non noueras, patere
quod suscepit,spera quod ostendit. Quid enim? & si no
lis mori,non es moriturus? Quid times, quod vitare
non potes? Times quod etsi nolis erit,& nõ times quod
& si nolis non erit. Quid est quod dixi? omnibus homi
nibus natis constituit deus mortem, per quam de isto
seculo emigrent. Exceptus eris à morte,si exceptus fue-
ris à genere bumano. Quid facis? nunquid tibi modo
dicitur,elige vtrum velis esse homo. Iam bomo es,ve-
nisti. Quo modo hinc exeas cogita:natus es,moriturus
es. Fuge,caue,repelle,redime:mortẽ potes differre non
auferre. Veniet etsi nolis,veniet quando nescis. Quid
ergo times quòd etsi nolueris erit, time potius quod si
nolueris nõ erit. Quid est hoc? impiis,infidelibus, blas-
phemis,periuris,iniquis,& omnib⁹ malis gehẽnę ignes
ardentis & æternas flammas minatus est deus. Primo
compara hæc duo,mortem ad momẽtum,& pœnas in
æternum. Times mortem ad momentum, veniet & si D
nolis:time pœnas in æternum,non venient si nolueris.
Mnlto maius est quod timere debes,& in potestate ha-
bes ne veniat tibi quod times: & maius est, & longe ma
ius,incõparabiliter maius quod timere debes, & in po-
testate habes ne veniat tibi:etenim si bene vixeris,si ma
le vixeris,moriturus es. Non effugies vt non moriaris,
seu viuendo bene,seu viuendo male. At vero si elegeris
hic bene viuere,in æternas pœnas non mitteris:quia ve
ro eligere nõ potes hic ne moriaris,elige cum viuis ne
in æternum moriaris. Hæc est fides, hoc Christus osten
dit moriendo & resurgendo. Moriendo ostẽdit,quod
velis nolis passurus es:Resurgendo ostendit,quod si be
ne vixeris accepturus es:hic corde creditur ad iusticiã, Roma.10.
ore confessio fit ad salutem. Sed times confiteri ne in-
sultent tibi homines,non qui crediderunt. Nam & ipsi
intus credunt,sed ne insultent tibi qui confiteri erube-
scũt. Audi quod sequitur. Dicit enim scriptura, Omnis
qui crediderit in eum,nõ confundetur: hæc meditare,
in bis esto:bæc est esca non ventris,sed mentis. Ille qui
mane rapiebat,ipsas escas ad vesperum diuidebat. E

Item in eodem festo alius sermo, qui babetur de verbis Apostoli IX & X.

Item in eodem festo alius sermo qui insertus est in sermone XVII. in libro quinquaginta Homiliarum.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, qui babebat villicum, & cætera. quæ babetur libro 1. de quæstionibus Euangeliorum, cap. XXXIIII. & sequentibus.

DE MARIAE VIRGINIS purificatione.

In festo purificationis sanctissimæ virginis Mariæ sermo, Hodiernus dies, & cætera. qui babetur inter sermones de tempore XX.

DE CATHEDRA SANcti Petri.

In festo cathedræ sancti Petri. *Sermo I.*

F
INSTITVTIO solẽnitatis hodiernę à senio- Ser.XV.
ribus nostris cathedræ nomen accepit, ideo
quòd primus Apostolorum Petrus hodie epi-
scopatus cathedrã suscepisse referatur, Recte
ergo Ecclesiæ natalẽ sedis illius colunt quam Aposto-
lus pro Ecclesiarum salute suscepit,dicẽte domino, Tu Matt.16.
es Petrus,& super hanc petrã ędificabo ecclesiã meam.
Petrum itaque fundamentum ecclesię dominus nomi-
nauit, & ideo digne fundamentum boc ecclesia colit,
supra quod ecclesiastici ædificij altitudo cõsurgit. Vn-
de conuenienter psalmus qui lectus est dicit, Exaltent Psal.106.
eum in ecclesia plebis,& in cathedra seniorum laudent
eũ. Benedictus deus qui exaltari in ecclesia hoc præce-
pit, quia dignum est vt fundamentum hoc in ecclesia
honoretur,per quod ad cœlum ascenditur. Quòd na-
talis ergo catbedræ hodie colitnr,sacerdotale honora-
tur officium. Sibi boc ecclesiæ inuicem præstant, quia
tanto necesse plus habet ecclesia dignitatis, quanto sa-
cerdotale officium plus honoris. Cum solẽnitatem hãc
ecclesiis merito religiosa obseruatio introduxerit, mi-
ror cur apud quosdam infideles hodie tã perniciosus
error inereuerit, vt super tumulos defunctorum cibos
& vina conferant, quasi egressæ de corporibus animæ
carnales

G carnales cibos requirāt. Epulas enim & refectiones caro tantum requirit, spiritus autem & anima his non indigent. Parare aliquis suis charis dicit quod ipse deuorat, quod præstat ventri, imputat pietati. Cessate ergo fratres ab hoc gentili infidelitatis errore. Animæ enim sanctæ quæ in hoc seculo, aut per vitæ innocentiam puræ sunt, aut pœnitentiæ satisfactione purgātur, à saluatore nostro recipiuntur, & cum eo esse credendæ sunt, *Philip. 1.* secundum Apostoli dictum, cupio dissolui & esse cum Christo. Animæ ergo fratrum parentumq; nostrorum minime cibis carnalibus delectantur. Ostendi his magis possunt quàm delectari, si cum illę in sacris sedibus sint, vos eas in terra esse credatis. Cessate ergo ab his er- *Coloss. 3.* roribus, & sicut scriptum est, Quæ sursum sunt sapite, non quę super terrā: vt superstitiones fidei vestræ contrarias repudiantes, dum ea quæ deo placita sunt faciatis, etiam vos cum Christo in ęternum esse mereamini. Quod ipse præstare dignetur, & cætera.

In eodem festo, Sermo II.

Ser. XVI. H NOSTIS fratres charissimi beatissimum Petrum in Saluatoris passione suis erroribus processisse, & posteaquam negauit dominū, fuisse apud dominum meliorem. Fidelior enim factus est posteaquam fidem se perdidisse defleuit, atque ideo maiorem gratiam reperit quàm amisit. Tanquā bonus enim pastor tuendum gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamētum. Et quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate *1. Retr. 10.* deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait domi- *Matt. 16.* nus, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, Petra enim dicitur, eo quòd primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani cōpagem molemq; *1. Cor. 10.* contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute dominus nuncupatur, sicut ait Apostolus, Bibebant autem de spirituali sequente eos petra, petra autem erat Christus. Recte consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadem *1. Cor. 3.* domo enim Petrus fundamentum ponit, Petrus plantat, dominus incremētat, dominus irriguum subministrat. Petrus ergo tētationibus suis proficit, fletibus suis I gaudet, periculis suis crescit. Hic nanq; in mare dum super vndas temerarius viator ingreditur, nutat incessu, sed conualescit affectu. Periclitatur corpore, sed deuotione non labitur. Mergitur pedibus, sed Christi dextera sustentatur. Sustentabat enim fides, quem vnda mergebat: & quem fluctuū procella turbabat, saluatoris dilectio cōfirmabat. Ambulabat enim in mari Petrus magis dilectione quàm pedibus. Nō enim videbat vbi pedum vestigium figeret, videbat autem vbi figeret vestigium charitatis. In naui enim positus cōsiderat dominum, & amore eius ductus descendit in mare. Non cogitat labentes aquas, non fluenta currentia, & dū Christum respicit, non respicit elemētum, dum credit fide, etiam inter vndas solidum inuenit vestigium. Iactetur licet fluctibus mare, ventis pelagus conturbetur, nō tamen turbabatur Petri semita quæ ducit ad dominum. Ambulat igitur super aquas Petrus, & sub pedibus eius *Exo. 14.* mollis vnda non cedit. Legimus in veteri testamento filios Israël per mare rubrum siccis itineribus ambulasse, & ad securitatem gradientium ne laberentur, vnda iter solidatum: quanto hic melius, vbi ambulāte Petro nec mutatur vnda, nec labitur, nec solidatur aqua nec refugit? Melius, inquam, vbi eadem vnda quæ fluctuat & sustentat, ibi idem gurges qui mergit & famulatur. K Illic vt portaretur per mare populus Israël meatū suum natura perdiderat, hic dum portatur in aquis Petrus, cursum suum fluentem non perdidit. Temerarius ergo *Matt. 14.* viator Apostolus noui itineris viam carpit, modo curuati gurgitis molem ascendit, modo sub labentes sinus vndæ descendit, & inter marinos fluctus ascensus illi itineris descensusq; non deest. Sed vbi turbantibus vētis exagitantur procellæ, incipit timere quod credidit, statim et gurges subtrahitur, vnda subducitur. Mox enim deficiente fide defecit semita, Tunc exclamans ad dominum Iesum saluum se fieri deprecatur. Quem apprehensa manu saluator liberat, & subiungit, dicēs, Mo- *Vbi suprà.* dicæ fidei, quare dubitasti? Hoc est, cur tam modicæ fidei es, vt qui credendo in mare ambulare cœperas, nō id perseuerando trāsires? scriptum est enim, Qui perse- *Matt. 10.* uerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Sed dum cunctaris & dubitas, iter quo ingressus fueras perdidisti. Cur, inquam, tam modicæ fidei es, vt nō ea fide qua venire cœperas peruenires? Intellige ergo, quia in mare credulitas te portabat, perfidia submergebat. Igitur san- L ctus Petrus dum fluctuat, dum mergitur, dū periclitatur, sic peruenit ad dominū, ostendens nobis quòd nō nisi per pericula properetur ad Christum. Multi enim diaboli fluctus sunt in hoc mundo, tentationū multa naufragia, à quibus ita liberari possumus, si clamātibus manum suam saluator extēderit. Nos ergo clamare ad dominum non cessemus, ille auxilium solitum non negabit, Iesus dominus noster qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

DE ANNVNCIATIONE dominica.

In festo annunciationis dominicæ, de eo quod scriptum est in Esaia, Et requiescet super eum spiritus timoris domini & cætera. *Esa. 11.* *Sermo I.*

Ser. XVII. MVLTA nobis fratres de dei timore præcepta sunt, & quàm sit vtile timere deum innumerabiliter diuina eloquia sonuerūt. Ex qua vberrima copia pauca me commemorātem, & ad ea quantum prò temporis breuitate potuero differentē libenter aduertite. Quis non sapientem se esse lætetur, aut si nondum est esse desideret? Sed quid dicit scriptura? Initium sapientiæ timor domini. Quem non regna- *Eccli. 1.* re delectet? Sed audiamus quid in Psalmo spiritus mo- M neat, Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis *Psal. 2.* terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cū tremore: vnde & Apostolus dicit, Cū timore & tremore *Philip. 2.* vestram ipsorum salutē operamini: legimus etiā scriptum, Concupisti sapientiam, serua iustitiam, dominus *Eccli. 1.* præbebit illam tibi. Multos enim reperimus negligentissimos iustitiæ, & auidissimos sapientiæ. Hos docet scriptura diuina peruenire non posse ad id quod appetunt, nisi seruādo quod negligūt. Serua, inquit, iustitiā, & præbebit tibi dominus quam concupisti sapientiam. Quis autem potest nisi deum timeat seruare iustitiam? Dicit enim alio loco, Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Porrò si dominus non præbet sapientiā nisi seruanti iustitiam, qui autem sine timore est nō poterit iustificari: recurritur ad illam sententiam, Initium *Psal. 110.* sapientiæ timor domini. Esaias etiā propheta cum septem illa notissima dona spiritalia commendaret, incipiens à sapientia peruenit ad timorem dei, tāquam de sublimi descēdens ad nos, vt nos dominus doceret ascēdere. Inde ergo cœpit quò volumus peruenire, & illuc

A luc peruenit vnde debemus incipere. Requiescet in eo,
Esa.11. inquit, spiritus dei, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, spiritus timoris domini. Sicut ergo ille nō deficiendo sed docendo à sapientia vsque ad timorem descēdit, sic nos non superbiendo sed proficiēdo à timore vsq; ad sapientiam oportet ascendere. Initium enim sapientiæ timor domini. Ipsa est enim illa conuallis ploratio-
Eccli.1. Psal.83. nis, de qua Psalmus dicit, Ascensiones in corde eius disposuit in cōualle plorationis. Per conuallē quippe hu-
Vbi suprà. militas significatur. Quis est autem humilis, nisi timēs deum? Et eo timore cōterens cor in lachrymis confes-
Psal.50. sionis & pœnitentiæ, Quia cor contritum & humiliatum deus non spernit. Sed non timeat, ne in eo conualle remaneat. In ipso enī corde cōtrito & humiliato quod deus non spernit, ascēsiones per quas in illum assurgeremus ipse disposuit: nam ita Psalmus dicit, Ascēsiones in corde eius disposuit in conualle plorationis, in loco quem disposuisti. Vbi fiunt ascēsiones? In corde, inquit. Sed vnde ascēdendum est? Vtique à cōualle plorationis. Et quò ascēdendum est? In locum, inquit, quem disposuit. Quis iste locus est, nisi quietis & pacis? Ibi enim
B est illa clara & quæ nūquam marcescit sapientia: vnde ad nos exercitādos quibusdam doctrinæ gradibus de-
Esa.11. scendit Esaias à sapientia vsque ad timorem, à loco scilicet sempiternæ pacis vsque ad cōuallem plorationis, vt nos in confessione pœnitentiæ dolendo, gemendo, flendo non remaneamus in dolore & gemitu & fletu: sed ascendentes ab ista conualli in montem spiritalem vbi ciuitas sancta Hierusalem mater nostra æterna fœcundata est, imperturbabili lætitia perfruamur. Ergo ille cum præposuisset sapientiam, lumen scilicet mētis indeficiens, adiunxit intellectum, tanquam quærentibus vnde ad sapientiā veniretur, responderet, ab intellectu: vnde ad intellectū, à consilio: vnde ad cōsilium, à fortitudine, vnde ad fortitudinem, à sciētia: vnde ad scientiam, à pietate: vnde ad pietatem, à timore. Ergo ad sapientiam à timore, quia initium sapientiæ timor
Eccli.1. domini. A conualle plorationis vsque ad montem pa-
Matt.5. cis. Beati enim pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnum cœlorum, Ipsi sunt in cōualle humiles, ipsi in timore cor contritum & humiliatū sacrificant deo. Vn-
C deascendunt ad pietatē vt non resistant voluntati eius siue in sermonibus eius vbi nō capiunt sensum eius, siue in ordine ipso & gubernatione creaturæ eum pleraque aliter accidunt quàm priuata hominis volūtas exposcit: ibi quippe dicendum est, Verum non quod ego
Matt.26. volo, sed quod tu vis pater. Beati enim mansueti, quo-
Matt.5. niam ipsi hæreditate possidebunt terram. Non terram
Psal.141. morientium, sed terram de qua dictum est, Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium. Ab ista quippe pietate merebuntur scientiæ gradum, vt nouerint non solū mala præteritorum peccatorum suorū de quibus in primo gradu pœnitentiæ dolore fleuerunt, sed etiam præsentia & cætera. In Christo videtur fuisse diuinitas. Porrò si fides dominum natum credit in carne, deo nū dubitet esse vtrūque possibile, vt & corpus maioris ætatis non reserato aditu domus intus positis præsentaret, & sponsus infans de thalamo suo, hoc est, vtero virginali illæsa matris virginitate procederet. Illic nāq; dei filius humanam sibi dignatus est coniungere naturam, vt sibi capiti immaculato immaculatā cōsociaret Ecclesiam, quam Paulus Apostolus virginem vocat, nōn solas in ea considerans corpore virgines, sed incorruptas desi-
2.Cor.11. derans omnium mentes, Despōsaui, inquit, vos vni viro virginē castam exhibere Christo. Ergo & Ecclesia imi- D
tans domini sui matrem, quoniam corpore nō potuit, mēte tamen & mater & virgo est. Nullo itaque modo virginitatem matris suæ nascēdo Christus ademit, qui Ecclesiam suam de fornicatione dæmonū redimendo virginē fecit. Ex cuius incorrupta virginitate procreatæ virgines sanctæ quæ terrenas nuptias contemnētes esse etiam carne virgines elegistis, gaudentes celebrate solēniter hodierno die virginis partum. Ille quippe est natus ex fœmina, qui non est à masculo satus in fœmina. Qui vobis attulit quod amaueritis, matri nō abstulit quod amatis. Qui sanat in vobis quod extraxistis ex Eua, absit vt viciaret quod dilexistis in Maria. Illa igitur cuius vestigia sancta sectamini, & vt cociperet cū viro non mansit, & vt pareret virgo permansit. Imitamini eam quantum potestis, non fœcūditate, quia hoc non potestis salua virginitate. Sola vtrunq; potuit quæ omnipotentem peperit, qui & vtrunq; posse concessit. Solum enim vnicum dei filium, isto vnico incorrupto partu fieri oportebat hominis filium. Nec tamen ideo non est vobis aliquid Christus, quia vnus est virginis filius. Nam & vos eum & si filium edere non potuistis in carne, sponsum tamen inuenistis in corde. Et talem E
sponsum quem redēptorem sic teneat fœlicitas vestra, vt peremptorē non timeat virginitas vestra. Qui enim matris virginitatem nec corporali abstulit partu, multo magis in vobis eam spiritali seruat amplexu.

In eodem festo, de quo scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Missus est angelus & cætera. Luca.1.

Sermo II.

ADEST nobis dilectissimi, optatus dies beatę ac venerabilis semper virginis Marię, ideo cū summa exultatione gaudeat terra nostra, tantæ virginis illustrata die solenni. Hæc est enim flos campi, de qua ortū est preciosum lilium cōuallium, per cuius partum mutatur natura protoplastorum, deletur & culpa. Præcisum est in ea illud Euæ infœlicitatis elogium, quo dicitur, In dolore paries filios tuos: quia ista in lætitia dominum peperit. Eua enim luxit, ista exultauit. Eua lachrymas, Maria gaudium in vētre portauit. Quia illa peccatorē, ista edidit innocentē. Virgo quippe genuit, quia virgo cōcepit. Inuiolata peperit, quia in cōceptu libido nō fuit. Vtrobiq; miraculū F
& sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Descendit angelus de celo missus à patre deo in nostræ redemptionis exordium, ad beatam salutādo Mariam, Aue, ait, gratia plena, dominus tecum. Impleta est ergo gratia, & Euæ vacuata est culpa. Maledictio Euæ, in benedictionē mutatur Marię, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Tecum dominus in corde, tecū in vētre, tecum in vtero, tecum in auxilio. Gratulare beata virgo, Christus rex è cœlo suo incarnat in vtero tuo ex sinu patris in vterum dignatur descendere matris. Benedicta tu, inquit, in mulierib⁹, quæ vitam & viris & mulieribus peperisti. Mater generis nostri pœnam intulit mūdo, genitrix domini nostri salutem attulit mūdo. Auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percussit, ista sanauit. Pro inobedientia enim obedientia cōmutatur, fides pro perfidia compēsatur. Læta igitur Maria gestat infantem, exultans amplexatur filium, portat à quo portabatur. Nec fortuitu, vt fingūt Sabelliani, reperit paruulum, sed decursis nouem mensibus peperit Christum. Plaudat nunc organis Maria, & inter veloces articulos tympana puerperę cōcrepent. Concinant lætantes

Right-margin notes: Sermo XVIII. (beside "ADEST nobis"); Gene.3. (beside "In dolore paries filios"); Luca.1. (beside "Marię, Aue, inquit, gratia plena").

G lætantes chori,& alternantibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audite igitur quemadmodum tympanistria nostra cantauerit: ait enim, Magnificat anima mea dominum, Et exultauit spiritus meus, in deo salutari meo. Quia respexit humilitatē ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui poteos est, & cætera. Caussam igitur inualescentis errati, miraculum noui partus euicit, & Euæ planctum Mariæ cātus exclusit. Denique post illius beodicibile angeli præsagiū, dum tacita secum virgo mentis altercatione cōflixit, qualis esset ista salutatio, nūcius interim cœlestis exequitur, Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud dominum, Ecce concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomē eius Iesum: at illa, Quo modo, inquit, fiet istud, quoniā virum nō coguosco? Et angelus ad eā, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei, Iam audisti quo modo fiet hoc, respōde nunc verbum, Vitam quid tricas mūdo? Audisti quo modo fiet hoc, quia spiritus sanctus superueniet in te, vt prolem gignas, & H virginitatem non perdas: filiū proferas, & post partum icorrupta permaneas. O beata Maria, seculū omne captiuum tuum deprecatur assensum, te apud deum mundus suæ fidei obsidem fecit. Noli morari virgo, nuncio festināter responde verbum & suscipe filium, da fidem & seoti virtutem. Ecce, inquit, ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Nec mora reuertitur nūcius, & virginalem thalamum ingreditur Christus. Efficitur subito prægnans beata dei genitrix, & cūcta per secula prædicatur fœlix. Cōcepit mox ad credulitatem verbi, virilis ignara consortij: impletur vterus nullo humano pollutus amplexu. Extat itaque virgo cum cōcepit, virgo grauida, virgo cum parit, & virgo post partū. Præclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcunditas. Exultat Maria & matrē se læta miratur, & de spiritu sancto se protulisse gaudet, oec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit cū exultatione miratur. Gaudeamus ergo & nos fratres in die annūciationis quę per angelum hodie facta est ad aures virginis, quæ dum despōsaretur fabro, cœli nupsit architecto. Promittitur enim I ei filius per visitationem sancti spiritus. Hæc illa audiens gaudet, cupitq; effici mater. Quid igitur mirum si sine corruptione nascitur, qui de sanctificatione cōcipitur? Nō eoim decebat vt ille qui nobis afferebat salutem, matri præriperet integritatis dignitatem. Nam qui terra mari cœloque nō capitur, intra vnius corpusculi membra suscipitur: hæc est illa nouitas, Hieremiæ prophetæ vaticinio prænunciata, Faciet, inquit, dominus nouum super terram, fœmina circundabit virum. O fœmina super fœminas benedicta, quæ virum omnino non nouit, & virum suo vtero circundedit. Circūdat virum Maria angelo fidem dādo, quia Eua perdidit virum serpenti consentiendo. Salutat angelus puellam viri salutationis ignaram, terretur virgo nouitate verborum: ad quam angelus, vt superius prætulimus, dixit, Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. Ne, inquit, à cōspectu meo terrearis mater domini mei, ego conceptionis tuæ minister adueni, non vt virginitatem amitteres interueni. Ipse me misit ad te, qui ex te nasciturus est. Concipies enim & paries filium, non cuiuslibet meriti hominem, sed totius seculi saluatorem. Recole Maria in libro Esaiæ prophetę virginem quam parituram legisti, & gaude atque exulta, quia tu esse meruisti. Tu ibi præfigurata es virgo, tu ecce concipies in vtero, non de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris & incorrupta permanebis. Paries K quidem filium, & virginitatis nō patieris detrimētum. Efficieris grauida, & eris mater semper intacta. Senties pondera ventris, & pudorem non perdes castitatis. Intumescent vbera tua, & intacta manent genitalia tua: at illa dixit, Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuū. O fœlix obedietia, ô insignis gratia, quæ dum fidem dedit humiliter, cœli in se opificem corporauit. Impleuit in ea dominus, quod dudū prædixerat, Obedietiam, inquit, malo quàm sacrificiū, & scientiam dei plus quàm holocausta. Hęc fuit vera obedietia omniq; sacrificio gratior, hæc volūtas cūctis hostiis acceptior, hinc promeruit gloriam, quam ipsa postmodū hausit: ecce, ait, Ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O beata Maria, quis tibi digne valeat iura gratiarū ac laudum pręconia repēdere, quæ singulari tuo assensu mundo succurristi perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quæ solo tuo cōmercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascūque exiles, quascūque meritis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis vota culpas nostras orādo excusa. Admitte nostras preces intra sacrariū exauditionis, L & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingerim^o, fiat impetrabile quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus, quia tu es spes vnica peccatorū, per te speramus veniam delictorum, & in te beatissima nostrorum est expectatio premiorū. Sancta Maria succurre miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo sexu. Sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam cōmemorationem. Assiste parata votis poscentium, & repende omnibus optatum effectum. Sint tibi studia assidue orare pro populo dei, quæ meruisti benedicta redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in secula seculorum.

Lucæ.1.

Lucæ.1.

Osee.6.

Lucæ.1.

Hiere.31.

Gene.3.

Lucæ.1.

Esa.7.

In eodem festo. Sermo III.

Orruptum peccatis originalibus & actualibus mundum mundi conditor secreto & mirabili consilio per mysterium verbi incarnati, eiusdem mundi lapsum voluit reparare, qui M eo verbo quo potuit de nihilo cūcta creare, potuit quæ perdita fuerant reformare. Ipse enimque dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Hanc ei potentiam non credimus imminoratam, non credimus immutatam, & apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio, quo minus esset potens & sapiens in reformando, quàm fuerat in plasmando: Omnipotentis quippe figuli manus, cuius vniuersæ viæ misericordia & veritas, quæ lutum de terra leuatum rationalis naturæ dignitate sublimauerat, sic voluit ruinam vasis fragilis reformare, vt nec peccatum hominis dimitteret impunitum quia iustus est, nec insanabile quia misericors est. Si tantum iustus esset, cuius sapientia attingit à fine vsq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, potuit sua fortitudine aduersus seductorem generis humani contendere, & ouem perditam ad gregem reductā suo dominio restituere. Sed hoc modo videretur eminentiam tantum suæ virtutis ostendisse, non medicinalem misericordiam impendisse redēptis: nec appareret quāta charitate creator creaturam diligebat, à qua se diligēdum esse multiplici beneficio expetebat, quatenus miser homo, præcedente gratia, obtineret etiam per meritum, quod ei male merito rependebatur indebitum.

Ser.XIX.

Psal.32.

Iaco.1.

Psal.24.

Sapien.8.

Lucæ.15.

A indebitum. Quod ergo dei ſapiẽtia potuit facere ſapiẽ-
ter & fortiter, voluit facere ſuauiter, vniens ſibi infir-
mitatem carnis noſtræ quã primo in ſe ſanaret, & per
hanc quaſi medicinalem confectionem generi huma-
no ſanitatem reſtitueret, non quòd non potuerit aliter
fieri quantum ad peritiam & potentiã medici, ſed quia
non potuit commodius antidotum procurari quantũ
1.Cor.1. ad complexionem ægroti. Quod enim infirmum eſt
dei, fortius eſt hominibus: & quod ſtultum eſt dei, ſa-
pientius eſt hominibus. Hæc cauſa nobis ſpecialis eſſe
videtur cur dei filius hominem induere voluerit & in-
ter homines conuerſari, vt mortalitatem quam à no-
bis accepit moriẽdo ſuperaret, & naturam noſtram ſu-
pra primæ originis dignitatem reparatã ſecum ad im-
mortalitatẽ reuocaret, vt eò ſequeretur humilitas gre-
gis, quò præceſsit celſitudo paſtoris. Sic radius ſolis hu
morem quem ad ſe trahit exiccat, ipſe tamen virtutem
ſui caloris & ſplendoris nec minorat nec immutat. Sic
ignis materiem quam aſſumit in ſe conuertit, naturam
vero ſuã ideo nec mutat nec minuit: multo fortius ille
Deut.4. ignis, de quo dicitur, Deus noſter ignis conſumens eſt,
B mortalitatem noſtram in ſe aſſumpſit, & inde gratia ſa
nitatis totum corpus reſumpſit. Mirabile & incõpara-
bile genus medicinæ, propter quã medic⁹ voluit ægro-
tare, & ægrotos quibus ſalutis remedium procurabat,
ſua decreuit iſirmitate ſanare. In hoc apparet quàm in-
comparabili charitate nos dilexerit, quia in eo ꝙ deſer
Hebr.2. tores ſuos quæſiuit, ſemen Abrahæ apprehendit, errã-
tes reduxit, ſaucios curauit, nihil ſibi addidit, Non eſt
inde factus altior, nõ eſt factus inde beatior. Tota hæc
diſpenſatio noſtræ vtilitati conſuluit, noſtræ ſaluti mi-
litauit, diuinæ potentiæ nil contulit. Nam & cum eſſe-
2.Timo.2. mus vaſa contumeliæ, omnipotentis figuli manum ef-
Roma.9. fugere non potuimus, vtebatur vaſis iræ prout volebat
ad manifeſtationẽ ſuæ gloriæ: ſic enim dictum eſt Pha-
Exo.9. raoni, In hoc ipſum excitaui te vt oſtendam in te virtu-
tem meam, & annuncietur nomen meum in vniuerſa
terra. Nónne & dæmones cum à domino eiicerentur
de corporibus obſeſsis dominũ glorificabant, quando
Matt.8. dicebant, Quid nobis & tibi Ieſu fili dei viui? Quid ve-
niſti ante tempus torquere nos? Conſtat ergo ex his &
huiuſmodi aliis, quia diuina virtus noſtra reparatione
C non eguit, ſed tamen ea bonitate qua nos condidit, eã-
dem nos reformare voluit: & ad hoc medicamen nun-
quam forte poſuit, ſed quàm lenius cõplexioni ægro-
tantis competere perſpexit, appoſuit. Solẽt quippe me-
dicinę periti ægritudines quas curandas ſuſcipiunt ali-
quando curare per cõtraria, aliquando per ſimilia. Hoc
fecit dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſua paupertate nos
ditans, ſua humilitate nos ſubleuãs, ſua infirmitate nos
ſanans, ſua morte nos viuificans. Sic ratione medicinę
ſicca humidis, humida ſiccis, calida frigidis opponun-
tur, & minus fortia contraria à fortioribus contrariis
ſuperuenientibus ſuperantur. Simili ratione, ſimilia ſi-
milibus apponuntur, cum ſecundum quantitatem vul-
nerum vel tumorum menſuratur longitudo vel latitu-
do epithematũ. Sic ſcorpionũ carnes oleo coctæ per-
cuſsionibus medentur ſcorpionũ, ſic theriaca de ſerpẽ
tis carne confecta, morſibus ſerpentinis occurrit, & po
tiones veneno infectas in potu ſumpta expellit. Ad hãc
ſimilitudinem medicus noſter mortem carnis noſtræ
de ſerpente venientem, carnis ſuæ morte ſanauit, & ad
immortalitatis ſuæ ſpeciem in tẽpore reſtitutionis cõ-
Gene.3. plendam reformauit. Vbi diligẽtius attendendum eſt,
Ephe.3. quòd mors quæ per lignum venit, per lignum ſuperata
eſt, Et ipſa ligni forma longitudini & latitudini & alti- D
tudini humani corporis configurata eſt, quorum ſicut *2.Retr. 36.*
totum corpus monitum eſt vt manus ad vetitum extẽde-
retur, ita corpus per omnia mẽbra ſua in cruce diſten-
deretur: & totũ quod reatu paterni delicti confractum
fuerat, hoc emplaſtri malaxatione conſolidaretur. Sed
huic medicamento per ſimilia compoſito, admixtum
eſt & medicamentum factum per oppoſitum. Nam hic
ſanauit obedientia, quod ibi corruperat inobedientia.
Et quod ibi contaminauit gulæ oblectamẽtum, hic re-
format crucis tormentum. Cõtinetur in hac crucis fi-
gura altius ſacramentum, quod quanto eſt altius, tan-
to attendendum diligentius. Intelligitur nanque in la- *In lib. 50. Ho.Ho.3.*
titudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum vſ-
que ad amicos, ſed etiam extendenda eſt vſque ad di- *Crucis figura quid obumbret.*
ligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiuſdem lon
gitudine, longa & perſeuerans laborum & perſecutio-
num ſuſtinentia, quam patiẽter ferre debet ad patriam
ſuſpirans noſtra peregrinatio, tam pro dilectione pro-
ximorum, quàm pro exhibitione omnium bonorum
operũ. Figuratur ſimili ratione in altitudine eius emi- *Hebr.6.*
nentia ſpei penetrãs vſque ad interiora velaminis, vbi E
viſione pacis perfruentur qui hic à ciuibus Babyloniæ
multipliciter exercentur, donec in libertatem glorię fi-
liorum dei à ſeruitute corruptionis huius liberentur.
Significauit hãc charitatis latitudinem dominus Ieſus *Roma.8.*
in cruce caput ad Orientẽ erigens, pedes ad Occidentẽ
ſubmittens, manus ad Aquilonem & Auſtrum exten-
dens, vt adimpleret quod de ſe ante paſsionem ſuam
prædixerat, Cum exaltatus fuero à terra, id eſt, cum cru
cifixus fuero, omnia trahã ad meipſum: id eſt, vocabo
ad me totum mundum. Hoc ſacramẽto crucis ſanctus
Heliſæus Sunamitis filium os ori, manus ſuas manibus *4.Reg.4.*
eius applicans orando ſuſcitauit, & viuum matri reſti-
tuit. Eiuſdem virtute ſacramẽti Moyſes in deſerto bis *Nume.20.*
ſilicem virga percuſsit, & ſitienti populo aquam de pe
tra produxit. Bina quippe percuſsio, duorum lignorũ
figurate intelligitur in cruce facta compactio. Bis ergo
petra percutitur, cum Chriſtus de quo dicit Apoſtolus,
Petra autem erat Chriſtus, in duobus lignis crucis ex- *1.Cor.10.*
tẽſus lancea perforatur. De hac petra aqua profluxit, cũ
ſanguis redẽptionis & aqua baptiſmatis, quibus in no-
uum hominem transformantur de latere Chriſti ma- F
nauit. Præterea inter has crucis dimenſiones ſolerter
attendenda eſt crucis profunditas, quia profundum eſt
myſterium crucis, in quo multorum qui ſapiẽtes dice-
bantur ingenia defecerunt, quòd hoc auſi ſunt reprehẽ
dere, quod non potuerunt humana ratione comprehẽ-
dere, videlicet cur verbum deo patri coæternum, om-
nia continens, omnia implens in aſſumpto homine to
tum ſe concluſit, & tamen totum mundum regere, cõ-
plere & continere non deſierit, non ſatis conſideran-
tes quod valet in minori, multo magis poſſe valere in
maiori, cum vox vna & tota de ore loquentis prodeat,
& tota ad multorum hominũ aures perueniat. Qui de
hac quæſtione ſcrupuloſius diſputant, & tanquam clau
ſo oſtio ad parietẽ palpant, audiant primum dicentem
Apoſtolum, O homo tu quis es qui reſpõdeas deo? De- *Roma.9.*
mum miteſcãt, & cum pietate pulſent vt aperiatur eis,
& iuſtum fuiſſe conditorem in condemnando, & mi-
ſericordem in redimendo credant, nec potuiſſe ſanari
ſine miſericordia, quod iuſte cõdemnauerat omnipo-
tentis iuſticia. Hinc conſequenter aduertant cur vſ-
que ad captiuati hominis paupertatem & crucis igno-
miniam ſe humiliauerit diuina omnipotentia, quæ in
paradiſo

G paradiso reum hominem condemnauerat iusta senté-
tia. Cum enim de perpetrata à domino argueretur in-
obedientia, non se humiliter vt culpa exigebat accusa-
Gene.3. uit, sed authorē superbe accusauit, dicens, Mulier quam
dedisti mihi, dedit mihi fructū & comedi. Hæc dicen-
do se putauit excusatum, & sic creatorem mulieris cō-
ditoremq; ad peccandum virum traxerat in culpā. Qui
si humiliter se accusasset, & in authorem suum culpam
non retorsisset, à paradiso non exulasset. Erat autē con-
tra diuinam iustitiam si reum impœnitentem in pristi-
num gradum restitueret, & non vsque ad dignum pœ-
nitentiæ fructum qua vellet ratione compelleret. Diui-
na itaque sententia morti est iudicatus, & cum tota po-
steritate quæ de lumbis eius erat processura, eiectus est
de paradiso & ærūnoso cōdemnatus exilio. Et quia sine
pœnitentia in statum suum redire non poterat, monē-
dus & admonendus erat ad pœnitentiam, vt reforma-
ret voluntaria & subiecta humilitas, quod corruperat
male erecta iniquitas. Non enim cōueniens erat, vt in-
uitus traheretur ad pœnitentiam, qui spontaneus cor-
rueerat in pœnam: ne itidem ingratus existeret suæ refor
H mationi, sicut ingratus extiterat primæ cōditioni. Pro-
uisum est igitur tale medicamentum quale cōueniebat
ægroto, quod duriciā tumoris sic emolliret vt molle-
factus sponte mortiferum virus effunderet, dicēte Psal
Psal.61. mista, Effundite coram illo corda vestra: id est, per cō-
fessionem eiicite de conscientiis vestris omnia immū-
da. Quod quādiu tardauit facere mūdus, tandiu remā-
sit immundus. Vt ergo hoc fieret misit medicus noster
præcones & testes suos ante se legislatores & prophe-
tas, qui corda auditorum ad pœnitentiam præpararēt,
& ei in tempore gratiæ testimonium perhiberēt. Venit
ipse medicus in tēpore plenitudinis publice, prædica-
uit causam aduentus sui, factus doctor medicinę, dicēs,
Matt.4. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnū cœlo-
Mar.16. rum: & item, Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus
erit: hoc consilium medicinæ acceperunt multi. Con-
temptoribus placuit adhuc magis sibilus serpētis peri-
mentis, q̄ persuasio medici redimentis. Filius adoptio-
nis audiuit, & obaudiuit voci promittentis qui in para
diso non obedierat præcepto mortem comminantis.
Roma.11. Expleta dispēsatione doctrinæ suæ, & cæcitate in Isra-
I ël ex parte prædurante, tādem exhibuit se medicum &
fecit de seipso medicamētum. Exhibuit se sacerdotem,
& fecit seipsum sacrificium, vt compleret ad quod ve-
nerat, & probaret quanta dilectione dilexerat eos, pro
quibus corpus suum in ara crucis offerebat: vnde & in
Ioan.15. Euangelio suo ante prædixerat, Maiorem charitatē ne-
mo habet, q̄ vt animam suam ponat quis pro amicis
Roma.5. suis: hinc est quod Apostolus dicit, Cōmendat charita-
tem suam deus in nobis, quia cū inimici essemus recon-
ciliauit nos sibi per mortem filij sui. Et quia naturale est
vt homines diligētes se diligant, hac humilitate & cha
ritate humiliata est, & liquefacta duricia mūdi, vt agno-
sceret beneficium suæ reparationis, quę non agnouerat
Psal.48. excellentiam suæ conditionis: vnde Psalmista, Homo
cum in honore esset non intellexit, cōparatus est iumē-
tis insipientibus, & similis factus est illis. Postquā vero
ad se reuersus est, & per dilectionem redimētis, & eru-
ditionem admonentis cognouit de quanta corruisset
gloria, & in quāta versaretur miseria, expertus est quàm
magna indigeret misericordia, & impletū est quod di-
Psal.15. cit Psalmista, Multiplicatæ sunt infirmitates eorū, post-
ea accelerauerunt. Prædicata est exin virtus crucis per
vniuersum mundū, quæ partibus suis per quatuor mū-
di partes est extensa, & totum mundum sua malaxatio- K
ne complexata. Nec iam potuit mūdus ex toto esse in-
gratus, qui tanta fuerat charitate sanatus. Crucifixus no
ster à morte surrexit & cœlos ascēdit, crucem nobis in
memoriam suę passionis reliquit, crucem reliquit ad sa
nitatem. Hoc signum præsidium est amicis, obstaculum
est inimicis. Huius crucis mysterio rudes catechizan-
tur, eodem mysterio fons regenerationis consecratur,
eiusdem crucis signo per manus impositionem bapti-
zati dona gratiarum accipiunt. Cū eiusdem crucis cha
ractere basilicæ dedicantur, altaria cōsecrantur, altaris
sacramenta cum interpositione dominicorum verbo-
rum cōficiuntur: sacerdotes & leuitæ per hoc idem ad
sacros ordines promouētur. Et vniuersaliter omnia ec
clesiastica sacramēta, in huius virtute perficiuntur. Qui Psal.103.
hoc mare magnum & spaciosum, in quo sunt reptilia
quorum nō est numerus, absque naufragio transire de-
siderat, crucem sequatur, crucem teneat, & eam nō de-
serat donec ad optatum salutis portum perueniat. Hoc
cursum nostrum dirigit, hoc ad agonem nos instruit,
hoc in luctamine adiuuat, hoc ad victoriam prouehit,
hoc ad coronā peruehit, hoc maleficia destruit, & om- L
nia dæmonum machinamenta ad nihilum redigit, Et
quod faciebat in terris corporis Christi præsentia, hoc
facit cū fideli inuocatione nominis Christi victoriosæ
crucis insignita memoria. Longum est per singula vir-
tutem crucis exequi. Qui vero in angaria Christi cru
cem portat, poterit plura de eius virtute experimento
cognoscere, quàm possit sermo retexere, vel humanæ
cogitatio comprehendere.

Item in eodem festo, Sermo. Vos inquam, conuenio ô Iudæi & cætera. qui insertus est in sermone quarto de tēpore.

Item in eodem festo, Sermo, Legimus & fideliter retinemus & cætera. qui habetur inter sermones de tempore IX.

DE SANCTIS QVORVM FESTA inter Pascha & Pentecosten occurrunt.

DE SANCTIS PHILIPPO & Iacobo.

M

In festo sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorum, Homilia de eo quod scriptum est secundum Ioannem, Non turbetur cor vestrum, neque formidet & cætera, incipiens, Erigenda & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris, Ibidem. Et ex sermonibus de Verbis domini LIIII. & sequentibus. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum XXXIIII. Ioan.14.

DE INVENTIONE SANctæ Crucis.

In festo inuentionis sanctæ crucis, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat homo ex Pharisæis & cætera. Incipiens, Nicodemus ex his erat & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris ibidem. Et ex sermonibus de Verbis Apostoli XIIII. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum III.

De cæteris sanctis quorum festa eodem tempore occurrunt, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis vera & cætera. incipiens, Iste locus euangelicus & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris Ibidem. Et ex sermonibus de Verbis domini LIX. Ioan.15.

DE SANCTO IOANNE BAPTISTA.

In vigilia

A *In vigilia sancti Ioannis Baptistæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Fuit in diebus Herodis regis Iudææ & cætera, quę habetur in libro quinquaginta Homiliarum XLIIII.* *Luca. 1.*

In festo natiuitatis Ioannis Baptistæ.

Sermo I.

Sermo XX. Ost illum sacrosanctum domini natalis diē nullius hominum natiuitatem legimus celebrari, nisi solius beati Ioannis Baptistę. In aliis sanctis & electis dei nouimus illum diē coli, quo illos post consummationē laborū & deuictum triumphatūq; mundū in perpetuas æternitates pręsens hęc vita parturit. In aliis consummata vltimi diei merita celebrantur, in hoc etiam prima dies, & ipsa etiam hominis initio consecrantur, pro hac absq; dubio causa, quia per hunc dominus aduētum suum, ne subito homines insperatum non agnoscerent, voluit esse testatum. Ioannes autem figura fuit veteris testamenti, & in se formā prætulit legis: & ideo Ioannes prænunciauit Saluatorē sicut lex gratiā præcucurrit. Quod autem nondum natus de secreto materni vteri prophetauit, & expers lucis B iam testis est veritatis, hoc est intelligendum, quòd latens sub velamine & carne literæ, & redēptorem mundo spiritu prædicauit, & nobis dominum nostrum de *Psalm. 57.* quodam legis vtero proclamauit. Ergo quia Iudęi errauerunt à vētre, id est, à lege quę à Christo grauida erat: Errauerunt à ventre, locuti sunt falsa, ideo hic venit in *Ioan. 1.* testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine. *Mat. 11.* Quod autem Ioannes in carcere constitutus ad Christū discipulos suos ordinat, lex ad Euangelia transmittit. Quę lex iuxta typum Ioannis quasi ignorantiæ clausa carcere in obscuro & in occulto iacebat, & Iudaica cęcitate sensus intra literam tenebatur inclusus: de hoc *Ioan. 5.* beatus Euangelista proloquitur, Ille erat lucerna ardens id est, spiritus sancti igne succensus, vt mundo ignorantię nocte possesso, lumen salutis ostenderet, & quasi inter densissimas delictorum tenebras splendidissimum *Matth. 3.* iusticiæ solē, lucis suæ radio demonstraret, & de seipso C dicens, Ego vox clamātis in deserto. Videamus in quo deserto, id est, in gentilium populo. Vacua enim timore dei pectora, & spiritu sancto carentia deserto squalentis eremi comparantur. Desertus enim erat hic mundus ab omni cultura fidei & timoris dei, & peccatorū spinis obsitus squalebat tanquam ager incultus, & nullam penitus bonorum operum fœcūditatem attulerat, nullum imbrem gratiæ spiritalis acceperat. Mittitur beatus Ioannes qui eum per propheticam atque apostolicam prędicationem annunciando pœnitētiam, quasi rudem campum proscinderet, fœcundaret & excoleret, diuini verbi seminibus impleret, & ad maturam frugem, id est, ad regenerationis gratiam præpararet. Iam *Luca. 1.* illud quantæ gloriæ est, quòd Zachariæ sacerdoti seni & Helizabet sterili à Gabriele, id est, ab illo angelo promittitur à quo Mariæ natiuitas domini nunciatur, & quasi ex aliquo similis domini pręmittitur filius sterilis ante filium virginis, nescio quod maius miraculum ipsa natiuitate declarans. Insperata prole posteritas muneratur, quia nouo partu erat muneranda & ditanda virginitas. Præmittitur ante Iesum Christum Ioannes, quasi testamentum vetus ante nouum, vt dies diei eru- *Psalm. 18.* ctet verbum, & sacramentorum obscura profunditas euidentioribus nouæ doctrinæ mysteriis reueletur. Pręmittitur ergo lucerna ante solem, seruus ante dominum, amicus ante sponsum, præco ante iudicem, vox *Mat. 3.* ante verbum: & ideo de se dicit, Ego vox clamantis in deserto. Quid est quòd beatus Ioannes vocem se esse D dixit? id est, quia verbi annunciator & prædicator erat. Hic iam solicite requiramus, quid inter verbum sit & vocem. Scripturæ sanctæ verbum esse definiunt, quod *Quid inter verbum sit & vocem.* intra animi silentium mente concipimus: verbum esse definiunt ipsam cogitationem quę adhuc intra conscientiæ secreta retinetur: vocem vero per quam verbum profertur in mediū. Vox sonus est, index cogitationis, verbum vero ipsa cogitatio. Sicut enim quando verbū corde concipimus, necessaria est vox quasi quoddā vehiculum verbi, & quamlibet verbum ipsum per oris sonum ad alium transferamus, tamen illud integrum etiam intra nos, id est, clausum à loquente transfertur, vt tamen in sua sede teneatur: ita & omnipotens pater innotescere nobis volens, sapiētiā & verbum illud quod in principio erat deus apud deū, sicut ipse testatur, Eru- *Ioan. 1.* ctauit cor meum verbum bonum, beatum Ioannē qua- *Psalm. 44.* si vocem per quam ad nos verbum suum proferret assumpsit. Quod quidem verbum de illa sede ita ad nos descēdit, vt in sinu, id est, in profundo paterni pectoris permaneret, terrena visitās, & cœlestia non relinquens. Hanc itaque gloriam beatus Ioannes Baptista non de E longinquo sicut reliqui prophetæ, sed vicinus & proximus antecessit. Illi aduentum regis ante multa tempora pręđicauerunt: alij dixerunt, quandoq; venturus est: alij, ecce cito venit: iste autem quem vēturum pręđixit, digito ostendit, & prophetiam suam per ipsum quē annunciabat assistentem compleuit. Adhuc itaq; in vte- *Ioan. 1.* ro matris suæ spiritu sancto est repletus, & suam ipsius natiuitatem prophetando præuenit. Ad similitudinem domini sanctificatus antequam natus, inter viscera exultans, & Saluatoris aduentum materno ore protestās. Vere lucerna ardens in quo tam singularis gratia diuinæ dignationis effulsit, vt iam iamq; affore redemptorem sanctæ genitricis voce narraret, & per eam velut per quandam veritatis lucernam, nondū in lucem prolatus ostenderet. Hic est ille qui noui & veteris testamenti idoneus mediator, & gloriosi agni dignus ostensor, qui dominum suum, & annunciare vno tempore meruit & videre, vna eademq; suæ natiuitatis ætate & noua incipiens & vetera concludens: de persona huius Euangelista testatur, A diebus Ioānis regnum cœlorum *Mat. 11.* vim patitur. Nouimus quia familiariter mens humana in diuersis huius mundi illecebris & concupiscentiis F deuicta fugit laborem, expetit voluptatem, & vix adducitur vt consuetudinem à se vitæ prioris excludat: sed cum cœperit cogitare vltimi diei necessitatem, ac futuri iudicij pondus, incitata & stimulata, vel spe præmij, vel timore supplicij, voluntarium bellum indicit passionibus, & vim facit pristinis suis desideriis, & violenter se vincere ipsa contendit. Non enim sine violentia fieri potest, vt de abundantia & deliciis ad famam & sitim, ad abstinentiam & crucem trāseat, vt somno prius atque ocio amicam carnem contritione vigiliisq; conficiat. Non, inquam, sine violentia fieri potest, vt vnusquisq; iracundiam patientia, superbiā humilitate commutet, amore paupertatis diuitiarum ac sufficientiæ affluentiam superet, vinolentiam sobrietate, luxuriam castitate condemnet, & homo subito in virum transformetur perfectum, & quodam modo alter reddatur ex altero, ac sic à talibus per violentiam regnum cœleste diripitur. Duo autem sunt abstinentię & crucis genera, vnum corporale, aliud spiritale. Vnum à potu atque e- *Abstinētia & crucis duo genera* pulis temperare, appetitum gulæ à delectationibus & mollissimis suauitatibus coërcere, ab his quæ per tactū

G & gustum visumque decipiunt sensum viriliter reuocare, ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ, & crucis genus est preciosius atque sublimius, motus animi regere, & perturbationes illius modestiæ tranquillitate placare, iræ ac superbiæ impetus quasi feram bestiam refrenare, litigare quotidie contra vicia sua, increpare se quadam censura austeritatis & virtutis, & rixam quodam modo cum homine interiore conserere. Preciosa in conspectu Dei & gloriosa crux, cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, easq; interiori examinatione discutere, & regetis imperio subiugare. A sermone atq; opere quo anima læditur tanquam à cibis noxiis abstinere, & sensum ab his quę contraria sunt spiritali temperantia sobrium custodire. Hęc qui facit, prærupto passionis muro violenter ad cœlorum regna conscendit. Vim itaque sibi factura est anima, vt palmam laborum quam sibi subtrahi multis inimicis aduersantibus sentit, viribus contendat eripere. Necesse ergo est cum summo labore ex hoc mundo rapere palmam salutis, & quasi excubantibus & circumiectis hostibus obsessos peruigili intętione fructus decerpere, & prędam à thesauro vitæ velut
H de medio abreptam seculi huius incendio reportare. Est & aliud direptionis genus quando aliis promissa & oblata diripimus. Saluator ad hoc vel maxime susceptа incarnatione descēderat, vt Iudęorum populum
Mat. 15. iustificaret: sicut ipse in Euangelio loquitur, Non sum, inquit, missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Sed & discipuli ita incredulam synagogę plebem coar
Acto. 13. guebant, Vobis, inquiunt, prius oportuerat verbum dei loqui, sed quia vos indignos iudicastis ęternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Ergo cum Iudæi munera sibi parata respuerent, publicani & peccatores ex gentibus crediderūt, ac sic rapit ecclesia synagogæ regnum. Regnum enim nostrum Christus est. Rapimus itaque eum, cum à Iudæis occiditur, sepelitur à nobis. Rapi-
Matth. 28. mus itaque eum illis dormientibus, sicut ipsi in Euangelio confitentur, Dicite, inquit, quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum nobis dormientibus. Surgat ergo qui dormit, ne forte Christum per negligentiā resolutus amittat, dum mens eius in infidelitate & in corpore dormitat. Rapitur itaque regnum cœlorum,
I dum negatur à domesticis, & à gentibus adoratur. Rapitur cum aliis ad salutem mittitur, ab aliis inuenitur. Cum enim sui eum recusant, suscipiunt alieni. Insectantur proprij, complectuntur inimici. Quando hęredita-
Mat. 21. tem ciuis respuit, peregrinus inuadit: Filius repudiat, seruus recognoscit. Adhuc & alio ordine, regnum cœlorum vim patitur, quando illud homines acquirunt quod angeli perdiderunt, quando illuc adoptati humiles ascendunt, vnde superbi incolæ ceciderunt. Ergo cum inter tantos inuidos, inter tantos latrones & inuisibiles insidiatores viuamus, quibus tandem viribus cœlorum regna capiemus? Quis, inquam, nisi obediendo doctoribus, & viciis & iniusticiis ex cupiditate nascentibus resistendo, deflendo peccata, & ea ieiuniis atque eleemosynis redimendo?

In eodem festo, *Sermo II.*

Sermo XXI NAtalem sancti Ioānis fratres charissimi hodie celebramus, quod nulli vnquam sanctorum legimus fuisse concessum. Solius enim domini & beati Ioānis dies natiuitatis in vniuerso mū
Luca. 1. do celebratur & colitur. Illum enim sterilis peperit, illum virgo cōcepit: In Helizabeth sterilitas vincitur, in beata Maria conceptionis consuetudo mutatur. Heli- K
zabeth virum cognoscendo filium genuit, Maria angelo credidit & concepit. Hominē concepit Helizabeth, hominem & Maria. Sed Helizabeth solum hominem, Maria deum & hominem. Quid sibi ergo vult Ioānes? Vnde interpositus? vnde præmissus? Magnus igitur Ioannes, cuius magnitudini etiam Saluator testimonium perhibet dicens, Non surrexit inter natos mulierū ma- *Mat. 11.*
ior Ioanne Baptista. Præcellit cęteros, eminet vniuersis. Antecellit prophetas, supergreditur patriarchas, & quisque de muliere natus est, inferior est Ioanne. Dicit fortasse aliquis, Si inter natos mulierum Ioannes maior est, maior est saluatore. Absit. Ioannes enim natus mulieris, Christus autē virginis natus est, Ille corruptibilis veteri finib⁹ effusus est, iste impollutę virginis flore progenitus. Ideo autem cum Ioannis natiuitate domini generatio deputatur, ne dominus extra veritatem videatur conditionis humanæ si comparetur hominibus. Ioannes præmissus est ante deum. Tanta in illo excellentia erat, tanta gratia vt ipse paratus sit Christus. Quid ergo dixit de Christo? Nos omnes de plenitudine eius *Ioan. 1.*
accepimus. Quid ergo nos? Omnes Prophetæ, Patriarchæ, Apostoli, quotquot sancti, & ante incarnationem præmissi, vel ab incarnato missi, omnes nos de plenitu L
dine eius accepimus. Nos vasa sumus, ille fons est. Si ergo intelligimus mysterium fratres mei, Ioannes homo est, Christus deus est. Humilietr homo vt exaltetur deus, secundum illud quod de domino ipse Ioannes dixit, Il *Ioan. 3.*
lum oportet crescere, me autē minui. Vt humiliaretur homo, hodie natus est Ioannes, quo incipiunt decrescere dies. Vt exaltetur deus, eo die natus est Christus quo incipiunt crescere dies. Magnum sacramentum fratres charissimi. Ideo celebramus natalem Ioannis sicut & Christi, quia & ipsa natiuitas plena est mysterio. Quo mysterio nisi humilitatis nostræ, sicut natiuitas Christi plena est mysterio altitudinis nostræ? Ergo in homine minuamur, vt in deo crescamus. In nobis humiliemur, vt in illo exaltemur. Humilietur humana pręsumptio, vt crescat diuina miseratio. Nam huius rei sacramentum etiam in passionibus amborū impletum est. Vt mi *Matt. 14.*
nuatur homo, caput Ioannis abscinditur: vt exaltetur *Matth. 27.*
deus, Christus in ligno suspenditur. Quare autem bea- M
tum Ioannem dominus & saluator noster lucernā esse dixerit, & quare eum mitti ante se voluerit, breuiter si iubetis, charitatis vestræ auribus intimabo. Præmissus est enim velut vox ante verbum, lucerna ante solem, præco ante iudicem, seruus ante dominum, amicus ante sponsum. Et quia vniuersum mundum peccatorum tenebræ & nox infidelitatis oppresserāt, & solem iusticiæ aspicere non valebant, beatus Ioannes quasi lucerna præmittitur, vt cordis oculi qui lippitudine iniquitatis oppressi fuerant, magnum & verum lumen videre non poterant, ad lumen lucernę primum quasi tenuem splendorem videre consuescerent, vt paulatim peccatorum nubilo remoto, & infidelitatis humore digesto, adueniēte Christo ab illo cœlesti lumine lætificari possent potius quàm retorqueri. Sicut enim lippientes oculos ad videndum prouocas, si exiguum splendorem lucernæ ostenderis, & amplius crucias si lumen magnum ingesseris: ita dominus & saluator noster, qui est lumen verum, nisi prius beatum Ioānem velut lucernam præmitteret, claritatem eius totus mundus sustinere no posset: loquatur Ioannes & dicat, Ego vox clamantis in *Mat. 3.*
deserto. Vox erat, quia verbi dei spiritu replebatur. Sicut sermo vocis quodam modo ministerio ac vehiculo ad

A lo ad audientem à loquente transmittitur, ita Ioannes Christum sonans, verbi erat minister & portitor. Sanctus, inquam, Ioannes typum in se legis, quæ Christum longe per signa & indicia monstrabat, ostendit, & ideo misit ad Christum duos de discipulis suis. Isti duo discipuli à Ioanne ad Christum missi, forte duo populi sunt, quorum vnus ex Iudæis credidit, alter ex gentibus. Ioannes dirigit ad Christum, lex mittit ad gratiam, & per Euangelij fidem veterem desiderat astrui veritatem. Nos ergo fratres dilectissimi vt tam sanctam festiuitatem, non solum corporali, sed etiam spiritali cum gaudio celebrare possimus, secundum vires nostras ad dandas eleemosynas, & ad tenendam cum omnibus pacem nostros animos præparemus, & ab omni scurrilitate vel turpiloquio, non solum nosmetipsos, sed & omnem familiam nostram, & vniuersos ad nos pertinentes pro amore dei de zelo sanctæ disciplinę prohibere totis viribus laboremus, nec permittamus solennitatem sanctam cantica luxuriosa proferendo polluere. Tunc enim pro nobis sanctus Ioannes quicquid petierimus poterit obtinere, si nos festiuitatem suam pacificos, sobrios, castos, absque vllo turpiloquio cognouerit celebrare. Hæc ergo fratres charissimi pro paterna solicitudine suggero, nam deo propicio ita de vestra deuotione confido, quod non solum vosipsos, sed etiam omnes qui ad vos pertinent cum omni honestate castos sobriosque conseruetis. Vnde deo gratias agens supplico, vt qui vobis dedit ea quę sancta sunt fideliter incipere, concedat vobis fœlicem perseuerantiam custodire, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

Matth. 11.

B

In eodem festo. *Sermo III.*

Ser. XXII.

AVrum de terra eligere qui nouerũt, vbi diuitem senserunt venam, ibi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt. Et nos fratres quia in sancto Zacharia cœlestē vidimus latere thesaurum, in ipso totũ quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est occupamus, quatenus commune lucrum sit, quod fuerit communi labore acquisitum. Fuit, inquit, in dieb. Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius de filiabus Aaron, & nomen eius Helizabeth. Et erant, inquit, ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Beati igit fratres quos in seculo isto aliqua culpa non percutit, nullũ vulnerat crimen. Beati planè isti quos vlla non potuit aliquando tangere querela. Incedentes, inquit, in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Si puericia, si adolescentia, si iuuentus eorum extitit sine querela, vbi tamen maxime solet esse querela, qualis esse potuit eorum senectus? Si tale fuit initium, qualis esse potuit finis? Et non erat, inquit, illis filius, eo quod esset Helizabeth sterilis. Non dixit, non erant illis filij: sed, non erat illis filius: quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus: audi dominum dicentem, Non est maior inter natos mulierum Ioanne Baptista. Eo quòd esset Helizabeth sterilis. Erat quidem sterilis corpore, sed fœcunda virtutibus. Tarda soboli, sed non tarda deo. Non germine clausa, sed tempore, non negata pignoribus, sed seruata mysterio. Fratres, Helizabeth sanctæ partus nõ ablatus est, sed dilatus, donec pertrãsiret tempus carnis passio corporis, coniugij necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanam confundit, grauat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificij domus, sanctitatis hospitium metatũ metatoris Christi, angeli domicilium, aula spiritus sancti, dei templum. Dei templum estis, inquit Apostolus, & spiritus dei habitat in vobis. Deniq; vbi tota corporis sedata est querela, & in toto facti sunt sine querela, vox sterilitatis fugit, reuiuiscit senectus, fides concipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba cœli, pręco Christi, arcanum patris, filij nuncius, signifer superni regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & vt proprie dicam, legis & gratiæ fibula quę diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in corpore. Euangelista ergo virtutes patris matrisq; describit, vt generantium meritis dignitas germinis noscetetur, & probaretur maior homine qui ortu suo excedebat leges natiuitatis humanę. Sed si processurus est iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi. Surgat nobis lucifer, quia iubar veri solis erumpit, & vociferetur præco, quia adest iudex. Et quia processurus est deus, angelus præcedat. Verum quia quod supra hominem est, homo referre nõ sufficit, virtutem nascentis angeli angelus iam loquatur. Dixit, inquit, angelus ad Zachariam, Ne timueris Zacharia, exaudita est enim obsecratio tua, & Helizabeth vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino, vinũ & siceram non bibet, & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorum Israël cõuertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Heliæ conuertere corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiã iustorum, parare domino plebem perfectam. Vacat hic fratres magnus sermo, silet prædicatio tractatoris, quando Euãgelico pręconio Ioannis gloria prædicatur, virtus insonuit, laus collaudatur, necest quod illi iã adiiciat homo cui deus contulit totum. Spiritu, inquit, sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ. Videtis fratres quemadmodum Ioannes ante peruenit ad cœlum quàm tangeret terram. Ante accepit diuinum spiritum quàm humanum. Ante suscepit diuina munera quàm humana corporis membra. Ante cœpit viuere deo quàm sibi. Imò ante vixit ille domino quàm deus viueret illi: iuxta illud Apostoli, Iam non ego viuo, sed viuit in me Christus. Sexto, inquit, mẽse suæ matris exultat in vtero, & in vtero virginis venisse nũciat Christum. Feruens nuncius, qui ante gestiuit nunciare quàm viuere. Impatiens dux qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad regem, ante rapuit arma quàm membra, ante aciem petit quàm lucem, & vt vinceret mundum, vicit ante naturam. Ipse enim sine visceribus viscera matris exuscitat, & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizantis officium. Quid dicam, fratres? Ioannes antequam Christum præcederet, seipsum præcessit. Patris, matris, filij corda vnus atque idem implet spiritus sanctus, vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicę cantilena.

Luca. 1.

C

Mat. 11.

D

1. Corin. 3.

Luc. 1.

E

Gala. 2.

F

In eodem festo. *Sermo IIII.*

Ser. XXIII.

DEi hodiernæ solennitas, solennem desiderat tanta expectatione sermonem. Ergo adiuuãte domino, ministrabimus vobis quod dederit, recolentes & animo tenentes nostræ officium seruitutis, vt loquamur non tanquam magistri, sed tanquam ministri, non discipulis, sed condiscipulis, quia nec seruis, sed conseruis. Magister autem vnus nobis, cuius schola in terra est, & cathedra in cœlo. Cuius pręcursor Ioannes est natus, cuius natiuitatis dies hodiernus traditur,

G traditur, hodie celebratur. Hoc maiorũ traditione suscepimus, hoc ad posteros imitanda deuotione trãsmittimus. Ioannis ergo non Euangelistę, sed Baptistæ natalem hodie celebramus. Qua prima reposita, occurrit quæstio non prætereunda, quare natalem quo est natus ex vtero Ioannes potius celebramus, quàm cuiuslibet Apostoli, vel martyris, vel prophetæ, vel patriarchæ? Si interrogemur, quid respondebimus? Quantum mihi videtur, quantum mearum virium mediocritati occurrit, est causa hæc. Discipuli domini nati sunt, & per ætatis accessum ad annos capaciores perducti, in discipulatum assumpti sunt. Illorum postea fides domino adhæsit, sed nullius illorum natiuitas domino militauit. Recordemur & prophetas, recolamus patriarchas, nati sunt homines, ætatis accessu pleni spiritu sancto Christum prophetauerunt. Nati sunt vt postea prophetarent: Ioannis autem dominum Christum ipsa natiuitas prophetauit, quem conceptum ex vtero salutauit. Ista vt potuimus soluta quæstione, alteram aggrediamur, pro viribus quas dederit dominus. Occurrit enim alia quęstio aliquanto, vt mihi videtur, obscurior, & ad perscrutandum laboriosior, in quo mecum multum adiuuabit vestra intentio, & pro mea exiguitate ad dominum deprecatio, Ioãnes iste tanta excellens gratia, vt quemadmodum dictum est, dominum etiam ex vtero salutaret, nondum loquendo, sed exultando, cuius gratia in deum iam tunc erat aperta, quando eius caro in carne erat exclusa. Hic ergo Ioannes non inuenitur inter discipulos domini, sed inuenitur potius discipulos habuisse cum domino. Quid est hoc? Quis est iste homo? Homo tantum. Quis homo tantus? quantus tantus homo? Tamen non sequebatur inter discipulos dominum, & sequebantur eum discipuli. Absit vt dicam contra dominum, sed tamen quasi extra dominum. Discipulos habebat Christus, discipulos habebat Ioannes. Docebat Christus, docebat Ioannes. Quid iam dicam? Baptizabat Ioannes, baptizabat Christus. Plus hic de baptismo dico, à Ioanne baptizatus est Christus. Vbi sunt qui de ministerio baptismi, arrogãtia tumidę animositatis inflãtur? Vbi sunt voces carentes humilitate, elatæ superbia, ego baptizo, ego baptizo? Quid dixisses, si Christũ baptizare meruisses? Magna iam quantum aduertit sanctitas vestra, apparere & eminere causa cœpit, qua fuerat Christus à patre mittendus, & Ioannes à patre præmittendus. Prior missus est Ioannes, sed sicut ab obsequentibus anteceditur iudex. Posterior homo creatus est Christus, sed Ioannem creauit Deus Christus. Erat igitur Ioannes homo perfectus quidem, & cuius tanta gratia commẽdata est, vt ipse de illo dominus diceret, In natis mulierum nemo exurrexit maior Ioanne Baptista. Iste ergo tam magnus agnoscit dominum in paruo magnum, agnoscit homo eum qui venerat homo deus. Si enim in natis mulierum, hoc est, in hominibus, nemo exurrexit maior Ioanne Baptista, quisquis Ioanne plus est, non tantum homo, sed & deus est. Debuit ergo tantus iste, & discipulos proprios habere, & cum discipulis suis magistrum omnium Christum cognoscere. Quod enim est maius testimoniũ veritatis, quàm se humiliando eum agnoscere, cui æmulando potuit inuidere? Putari Christus potuit & noluit, existimari Christus potuit & noluit. Dixerunt homines cum fallerentur in eo, Num forte hic est Christus? Respondit ille quod non erat, vt maneret quod erat. Inde quippe Adam lapsus perdidit quod erat, quia quod non erat v surpauit. Recolebat hoc iste magnus, sed in paruo Christo minimus. Nouerat hoc, recolebat hoc & tenebat, quia recipere quod perdiderat cogitabat. Homo ergo iste, vt dixi, magnus Ioannes, cui dominus tale perhibuit testimonium, quem sic veritas commendauit vt diceret, In natis mulierum non exurrexit maior Ioanne Baptista. Potuit credi Christus, immo iam ab eis qui eius magnitudinis gratia fallebantur credebatur Christus, & in illo morerentur nisi ab illo confitente corrigerentur. Respondit ergo putantibus & ait, Non sum ego Christus: tanquã diceret, Certe in honorem meum ita fallimini, & certe mihi hoc putãdo magnam additis laudẽ, sed debeo cognoscere, vt vobis errãtibus ille possit ignoscere. Si enim quod non erat fallaciter putaretur, ab illo qui erat veraciter amputaretur. Præmissus est ergo Ioannes, vt dominũ humilem baptizaret. Baptizari enim dominus propter humilitatem voluit, non propter iniquitatem. Dominus Christus quare est baptizatus? Dominus Christus dei filius vnigenitus, quare est baptizatus? Inueni quare est natus, & inuenies quare sit baptizatus. Ibi quippe inuenies humilitatis viam quã pede superbo non capis. Quam nisi humili pede calcaueris, ad celsitudinem quõ ducit peruenire nõ poteris. Baptizatus est propter te, qui descendit propter te. Vide quantus factus sit tantillus. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse ęqualis deo. Non enim erat rapina, sed erat naturę æqualitas filij cum patre. Ioannes si se Christum putari vellet, illi rapina esset. Non ergo rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Erat enim & sine rapina, erat coæternus, ab æterno natus erat. Tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, hoc est, formam hominis. Qui cum in forma dei esset, non formam dei accepit, sed cum in forma dei esset, semetipsum exinaniuit. Suscepit quod non erat, ita vt nõ perderet quod erat. Manens deus, hominem assumpsit, Formã serui accepit, & factus deus homo, à quo factus est homo. Vide ergo quæ maiestas, quæ potestas, quæ sublimitas, quæ cum patre ęqualitas. Venit propter nos ad indumentum formæ, & intellige illam à magistro tantæ humilitatis viam: quoniam plus est quod voluit homo fieri, quàm quòd voluit ab homine baptizari. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum. Mementote enim, Ego sum vox clamantis in deserto: & mementote, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum, creatura creatorem, Lucerna solem, sed solem qui fecit hunc solem, solem de quo dictũ est, Ortus est mihi sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. De quo impij sero pœnitentes in fine dicturi sunt, Quid nobis profuit superbia, aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt illa omnia tanquam vmbra, & cum vmbris qui secuti sunt vmbras. Ergo, inquiunt, errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Illis non est ortus Christus, à quibus nõ est agnitus Christus. Sol ille iustitiæ, sine nube, sine nocte. Ipse non oritur malis, non oritur impiis, nõ oritur infidelibus. Nã solẽ istum de cœlo corporeum, quotidie facit oriri super bonos & malos. Baptizauit ergo, vt dixi, creatura creatorem, lucerna solem, & non se extulit baptizator, sed subdidit baptizando.

Margin (left): Quare natalem Ioã. potius celebramus, quàm cuiuslibet apostoli vel alterius sãcti. — Alia quæstio. — H — I — Matth. 11. — Ibidem. — Luc. 3.

Margin (right): K — Mat. 11. — Ioan. 1. — L — Philip. 2. — Ioan. 1. — M — Mala. 4. — Sapien. 5. — Mat. 5.

Item in eodem festo, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Helizabeth impletum est tempus pariendi &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite secundo. Et libro secundo, capite primo.

De

A DE SANCTIS PETRO ET Paulo Apostolis.

Ioan. 21. *In vigilia Petri & Pauli Apostolorum, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Simon Ioannis diligis me plus his?*

Sermo I.

Sermo XXIIII.

Apostolum Petrum primum omnium Apostolorum meministis in domini passione fuisse turbatũ. Fuit enim prius audax præsumptor, & postea factus est timidus negator. Promiserat se pro domino moriturum, cum prius pro illo esset
Mat. 26. dominus moriturus. Quando ergo dicebat, Tecum pa
Ioan. 13. ratus sum vsq; ad mortem ire, & animam meam pro te ponam. Respondit ei dominus, Animam tuam pro me pones? Amen dico tibi, priusquam gallus cantet, ter me negabis. Ventum est ad horam. Et quia deus erat Chri-
Psalm. 115. stus, homo autem Petrus, impleta est scriptura, Ego dixi
Roma. 3. in pauore meo, omnis homo mẽdax. Dixit autem apostolus, Quoniam deus verax, omnis autem homo mendax. Verax Christus, mẽdax Petrus. Modo quidem interrogat eum dominus, sicut audistis cum Euangelium
Ioan. 21. legeretur, & dicit ei, Simon Ioannis diligis me plus his?
B Respondit ille & dixit, Domine tu scis quia amo te. Et iterũ dominus hoc interrogauit, & tertiò hoc interrogauit. Et respondenti dilectionem, commendauit gregem. Per singula enim dicebat dominus Iesus Petro dicenti, Amo te, Pasce agnos meos, pasce ouiculas meas. In vno Petro figurabatur vnitas omnium pastorũ, sed bonorum qui sciant oues Christi pascere Christo non sibi. Nunquid modo Petrus mendax erat, aut amate se dominum mendaciter respondebat? Veraciter hoc respõdebat, hoc enim respondebat quod in corde suo videbat. Quando autem dixerat, Animam meam pro te ponam, de futuris voluit præsumere viribus. Omnis autem homo qualis sit tũc cum loquitur forte scit, qualis crastino futurus sit quis scit? Reuocabat ergo oculos suos ad cor suum Petrus quãdo interrogabatur à domino, & fidens respondebat quod sibi videbatur. Etiam domine, tu scis quia amo te, Quod tibi dico, tu scis: q̃d hic video in corde meo, vides & tu. Non ausus est tamẽ dicere quod dominus interrogauerat, non enim simpliciter dominus dixerat, Diligis me: sed addiderat, Plus his diligis me, id est, plus me diligis quàm isti? De aliis
C discipulis ille non potuit dicere nisi amo te, non ausus est dicere plus his. Noluit iterum esse mendax: sufficeret ei testimonium perhibere cordi suo, non debuit esse index cordis alieni. Verax ergo Petrus, an verax in Petro Christus? Quãdo autem voluit dominus Iesus Christus deseruit Petrum, & inuentus est homo Petrus: quando autem placuit domino Iesu Christo, impleuit Petrũ, & inuentus est Petrus verax. Veracem Petrum petra fece-
1. Corin. 10. rat, petra enim erat Christus. Et quid ei nunciauit quan do tertiò respondit amare se Christum, & tertiò domi nus Petro suas ouiculas cõmẽdauit? Prænunciauit ei
Ioan. 21. passionem suam. Cum esses, inquit, iunior, cingebas te, & ibas quò volebas, cũ autem senueris, extendes manus tuas, & alter te cinget, & feret quò tu non vis. Euangelista nobis exposuit quid dixerat Christus, Hoc autem dicebat, inquit, significans qua morte clarificaturus esset deum: id est, quia pro Christo fuerat crucifigendus, hoc est enim extendes manus tuas. Vbi est ille negator? Deinde post hæc ait dominus Iesus Christus, Sequere me, Non sic quo modo prius quando vocauit discipulos. Nam & tunc dixit, Sequere me: sed tunc ad doctrinam, modo ad coronã. Nunquid non quando negauit Christũ occidi timuit? hoc timuit pati quod passus est Chri-
D stus. Sed iam timere non debuit. Videbat enim in carne viuentem quem viderat in ligno pendentem. Resurgendo Christus abstulit mortis timorem, & quoniam abstulerat mortis timorem, merito interrogabat Petri amorem. Ter negauerat timor, ter confessus est amor. Trinitas negationis desertio veritatis: trinitas cõfessionis testimonium dilectionis.

In festo Apostolorum Petri & Pauli.

Sermo I.

Ser. XXV. Filioli mei audite nos, & liberate vos. Currite pro vobis, & nobis præstatis & vobis. Cõmune erit gaudiũ nostrum, si vos viderimus induere Christum. Iuuenes & virgines, seniores cum iunioribus ad gratiam festinent. Mater nostra pariendo non discernit ætates. Ipsa genuit Petrũ, ipsa parturiuit & Paulum, vt ex lupo fieret agnus. Tanquam ergo natus est Saulus, creuit & factus est magnus. Baptizatus est à matre, illuminatus à deo patre, & cœpit velle Petrum videre, & cũ quæreret eum velle videre, magis eũ Petrus cœpit timere. Audiuit enim Petrus, quia Saulus eum quæreret. Noli timere beate Petre, quia Saulus
E non te quærit, sed Paulus vas electionis te cupit videre. O sancte Petre benedic patrem & suscipe fratrem, & habes cum quo potes defendere matrem. O beate Petre, quia conuersus est Saulus miraris, qualis es tu, erit & ipse talis, & vn' vobis erit natalis. Qui fecit ex Saulo Paulum, ipse fecit ex Simone Petrum, Vnus vos honorauit, vnus vos coronauit. Mutauit persecutorem, mutauit & piscatorem. Et si te priorem, tamen ambos ditauit honore vno. Veni sancte Paule, veni sequere Petrum, sed docentem non fugientem. Fugiebat quando te nesciebat. Nam iste beatissimus Paulus, sicut in lectione actuũ Apostolorum cum recitaretur audiuimus, cœlesti voce prostratus est. Dum fureret ad caulas in lupina rabie, & Acto. 9.
exosum sibi nomen innocentis agni persequitur, dum quærit discerpere aut vexare gregem, audiuit altisonam vocem, Saule, Saule quid me persequeris? Quid frustra insanisti contra nomen meum, & occidisti martyrem meum? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus Acto. 7.
meus orauit pro te. Et ille, Quis es domine? Et domi- Acto. 9.
nus ad illum, Ego sum, inquit, Iesus Nazarenus, quem F
tu persequeris. Caput de cœlo pro membris clamat. Inquietatur corpus, & de cœlo intonat Christus, Saule, inquit, Saule, quid me persequeris? Quid est, quod rugiente Saulo mugit arcanum, & contra sæuiciam Pauli militia conqueritur cœli, nisi vt qui non crediderat resurgenti, saltem crederet in cœlo sedenti? Nam dicitur Ananiæ, Accede ad eum, & signa eum charactere meo, multa enim patietur pro nomine meo. Et ille, Domine audiui à multis de viro hoc, quia multa mala fecit sanctis tuis. Ait illi dominus, Vade, quoniam vas electionis Vbi supra.
est mihi. O beate Anania, merito in timore trepidares, si forti manu non esset cui militares. Ideo prosternitur superbia, vt erigatur sanctitas, Venit ergo Ananias, baptizauit Saulum, & fecit Paulum. Baptizauit lupum, & fecit agnum, & cœpimus habere prædicatorem, quem habuimus persecutorem. Denique cœpit prædicare Christum, cui antea resistebat, postea paratus pati pro eo contra quem antea pugnabat. Patitur Paulus quod fecerat Saulus. Saulus lapidauit, Paulus lapidatus est. Saulus Christianos virgis affecit, Paulus pro Christo quinquies quadragenas vna minus accepit. Saulus persecutus est ecclesiam dei, Paulus submissus est in sporta. Sau- 2. Cor. 11.
lus vinxit, Paulus vinctus est. Et dum Saulus sæuiens

G quærit minuere numerum Christianorum, etiam ipse
accessit ad numerum confessorũ. Et dum inferret aliis
necem, suscepit ipse pro eo mortem. Dum intrat lupus
rapax in stabula pecudis, subito & ipse factus est ouis.
Itaque quis iam desperet de magnitudine criminis, aut
de humilitate generis? Nam beatissimum Petrum pisca
torem, modo genibus prouolutis, adorat gentium mul
titudo credẽtium, per dominum nostrum Iesum Chri
stum & cætera.

In eodem festo, *Sermo II.*

Ser. XXVI. Hic est inter Ambrosianos. 26. NOtum vobis omnibus est fratres charissimi &
vniuerso mundo notissimum, ꝙ beatissimorum
eum Petri & Pauli natalis sit hodie, nec aliquã
partem orbis latere potuit tãta deuotio Siqui-
Psal. 18. dem cum de his dicat Dauid Propheta, In omnem ter-
ram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eo-
rum. In omni terra mira Petri virtus est, & in fines orbis
terræ epistolæ Pauli penetrauerunt. Quis enim non au-
diuit ꝙ primus Apostolus Petrus sedenti ad speciosam
portam templi claudo, & ex matris suæ vtero olim iam
debili, pedum restituerit firmitatem, vt quod natura mi
nus contulerat, Apostolica gratia repararet? Cum enim
H claudus ille stipem rogans, aliquid pecuniæ se ab Apo-
Acto. 3. stolis crederet accepturum: ait illi Apostolus Petrus,
Argentum & aurum non habeo, sed quod habeo hoc
tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni, surge & am-
bula. Beata planè largitas, quæ petenti argẽtum quidem
non contulit, sed cõtulit sanitatem. Beata largitas, quæ
de thesauris suis aurum non protulit, sed protulit me-
dicinam, Beatus & ille claudus, qui dum stipem quærit
pecuniæ, diuitias incolumitatis accepit, Hoc enim ab a-
postolis donum meruit, quod nullis thesauris à medi-
cis redimere potuisset. Primum ergo signum mirabile
quod beatus Apostolus Petrus fecit, claudo pedum re-
Matth. 16. stituendo vt diximus vestigia. Audistis frequenter ip-
sum Petrum à domino petram nuncupatum, sicut ait,
Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo ecclesiam
meam. Si ergo Petrus petra est supra quam ædificatur
ecclesia, rectè prius pedes sanat, vt sicut in ecclesia fidei
fundamentum continet, ita & in homine membrorum
fundamenta confirmet. Rectè, inquam, pedes Christia-
no curat, vt iam non trepidus quis nec imbecillis pos-
I sit supra petram ecclesię stare, sed robustus & fortis in-
cedere. Vbi autem Pauli verba non leguntur? Quis lo-
cus ea literis non scribit, corde retinet, conuersatione
Acto. 9. custodit? Qui Paulus à domino vas electionis est nomi
natus. Bonum vas, in quo preciosa mandatorum Chri
sti præcepta conduntur. Bonum vas, de cuius plenitu-
dine substantia vitæ populus semper erogatur & plenũ
est. Optima apostolorum nomina petra & vas necessa-
ria sunt domui saluatoris. Domus enim petrarum for-
titudine construitur, vtilitate vasis ornatur. Petra ad fir-
mitatem ne labantur sustentat populos, vas ad custo-
diam ne tẽtetur operit Christianos. Exitus vero eorum
de hoc seculo quàm beatus fuerit, nemo qui ignoret.
Nam prima hæc in illis beatitudo est, ꝙ ambo vna die
passi esse noscuntur, scilicet vt quos vna fides seruitio
deuinxerat, vna dies martyrio coronaret. Deinde ipsa
passio licet diuersa in singulis fuerit, tamen vna referta
est gratia sanctitatis. Nam Petrus crucem sicut saluator
in exitu pertulit, & dominicæ deuotionis simili morte
discerptus est, scilicet vt quem imitabatur fide, imita-
retur & passione. De Pauli vero ceruice cum eam per-
secutor gladio percussisset, dicitur fluxisse lactis magis
vnda quàm sanguinis, & mirum in modum sanctum
Apostolum baptismi gratia in ipsa nece fecit splendi- K
dum potius quàm cruentum. Quæ quidem res in san-
cto Paulo stupenda non est. Quid enim mirum si abun
dat lacte nutritor ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait,
Lac vobis potum dedi non escam? Hæc est planè repro 1. Cor. 3.
missionis illa terra, quã patribus nostris promisit Deus
dicens, Dabo vobis terram melle & lacte manantem. Exodi. 3.
Non enim de hac terra locutus est, quæ manantibus a-
quis cœnum inuoluit lutumq; permiscet: sed de illa ter-
ra Pauli & similium Pauli, quæ suauem potum distillat.
Quę enim Pauli epistola non melle dulcior, non lacte
candidior? Quæ epistolæ tanquam vbera ecclesiarum
populos enutriunt ad salutem. De ceruice ergo Aposto
li pro sanguine lac manauit. Legimus in epistola ipsius,
quia caro & sanguis regnum dei non possidebunt. Iam 1. Cor. 15.
igitur Paulus possidet regnum, quod caro & sanguis
non possunt, quæ impedire dicuntur regnaturum. Ad-
huc ergo Paulus in terris positus iam in regni cœlestis
substantiã transformatur. Ideo fratres charissimi quo-
tiescumq; martyrum memorias celebramus, prętermis-
sis omnibus seculi actibus sine aliqua dilatione concur
rere debemus ad domum dei, reddere illis honorificen
tiam, qui nobis salutem effusione sui sanguinis pepere-
runt, qui tam sacratam hostiam pro nostra propiciatio-
ne domino se obtulerunt, præsertim cum dicat ad san- L
ctos suos omnipotens deus, Qui vos honorat, me ho- Luca. 10.
norat, & qui vos spernit, me spernit. Quisquis ergo ho-
norat martyres, honorat & Christum, & qui spernit san
ctos, spernit Christum dominum nostrũ, qui viuit, &c.

In eodem festo. *Sermo III.*

CVm omnes beati apostoli parem gratiã apud Sermo
dominum sanctitatis obtineant, nescio quo XXVII.
tamen pacto Petrus & Paulus vidẽtur præ cę-
teris peculiari quadã in saluatore fidei virtu-
te præcellere. Quod quidem ex ipsius domini iudicio
possumus approbare. Nam Petro sicut bono dispensa-
tori clauẽ regni cœlestis dedit: Paulo tanquam idoneo Matth. 16.
doctori gentium, magisteriũ ecclesiasticę institutionis
iniunxit, scilicet vt quos iste erudierit ad fidem, ille sus-
cipiat ad salutem: vt quorum corda Paulus patefecerit
doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat M
regna cœlorum. Clauem enim quodã modo à Christo
scientiæ & Paulus accepit. Clauis enim dicenda est qua Clauis.
ad fidem pectorum dura reserantur, mentium secreta
panduntur, & quicquid intrinsecus tenetur clausum, in
palam rationabili manifestatione producitur. Clauis,
inquam, est quę & conscientiam ad confessionem pec-
cati aperit, & gratiam ad æternitatem mysterij salutaris
includit. Ambo igitur claues à domino perceperũt, sci-
entię iste, ille potentiæ. Diuitias immortalitatis ille dis-
pensat, scientiæ thesauros iste largitur. Sũt enim thesau Coloss. 2.
ri scientię, sicut scriptum est, in quo sunt omnes thesau-
ri sapientię & scientiæ absconditi. Ergo beati Petrus &
Paulus eminent super vniuersos Apostolos, & peculiari
quadam prærogatiua præcellunt. Verũ inter ipsos quis
cui pręponatur incertum est. Puto enim illos æquales
esse meritis, qui æquales sunt passione: & simili eos fidei
deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij glo
riam peruenisse. Non enim sine causa putemus factum
ꝙ vna die, vno in loco, tyranni vnius tolerauere sen-
tentiam. Vna die passi sunt, vt ad Christum pariter per- 2. q. 7. Beati.
uenirent: vno in loco, ne alteri Roma deesset: sub
vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrumque con-
stringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria,
persecutoe

A persecuror decretus est pro virtute. Et in quo tādem loco martyrium pertulerunt sancti Apostoli, In vrbe Roma quę principatum tenebat,& caput obtinet nationū, scillcet vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis:& vbi gentilium principes habitabāt, illic ecclesiarum morerentur principes. Cuius autē meriti sint beatissimi Petrus & Paulus, hinc possumus intelligere, quòd cum dominus Orientis regionem propria illustrauerit passione, Occidentis plagam ne quid minus esset, vice sui Apostolorum sanguine illuminare dignatus est. Er licet illius passio nobis sufficiat ad salutem, tamen etiam horum martyrium nobis contulit ad exemplum. Hodierna igitur die beati Apostoli sanguinem profuderunt, sed videamus causam quare ista perpessi sunt, scilicet quod inter cætera mirabilia etiam Simonem magum illum orationibus suis de aëris vacuo præcipitij ruina prostrauerint. Cum enim idem Simon se Christum diceret, & tanquam filium ad patrem assereret volando se posse conscendere, atque elatus subito magicis artibus volare cœpisset: tunc Petrus fixis genibus precatus est dominum, & precatione sancta vicit magicam leuitatem. Prior enim ascendit ad dominum

Christi passio & martyrium sanctorum.

Egesippus de excidio Hierosolymitano, li. 3. ca. 2.

B oratio quàm volat, & antè peruenit iusta petitio quàm iniqua præsumptio. Antè, inquam, Petrus in terris positus obtinuit quod rogauit, quàm Simon perueniret in cœlestia quò tēdebat, Tunc igitur Petrus velut vinctum illum de sublimi aëre deposuit, & quodam præcipitio in saxo elidens eius crura confregit. Et hoc in opprobrio factum illius est, vt qui pauloantè volare tentauerat, subito ambulare non posset: & qui pennas assumpserat, plantas amitteret. Sed ne forte hoc mirum videatur, quòd magus iste præsente Apostolo per aërem aliquandiu volitauerat, hoc patientia Petri fecit. Permisit enim illum aliquandiu sublimius ascendere, vt altius caderet. Voluit eum in excelsum leuari à conspectu omnium, vt ruētem illum de excelso omnium peruiderent oculi. Hæc igitur est iniquitatis elatio, vt in altum se ferat, in sublime se erigat: sed sancta oratio omnem humiliat superbiam, vniuersam deiicit vanitatem præstante domino, & cætera.

In eodem f. 3. D? *Sermo IIII.*

Sermo XXVIII.

C Piscatoris & persecutoris sacratissimū diem geminæ festiuitatis occursu deuotione præcipua hodie celebremus. Ille quo retia euasit seculi, iste quo ex prædone confessor factus est Christi. Elegit ecce duos, vnum piscatorem, alterum grassatorem. Illum vocat ex littore, istum clamat ex itinere. Illum accersit ex ponto, istum terret de cœlo. Cum igitur Petrus linea castra laxaret in freto, Christus retia misit in verbo. Cepit Christus, cepit & Petrus. Christus discipulū, Petrus pisciculum: & dum circūdat gētem squameam, ipse venit in retia. Præteriens, inquit, Iesus vidit duos fratres, Simonem, qui dicitur Petrus, & Andream fratrem eius retia mittentes in mare. Erant enim piscatores, Quibus Christus sic ait, Venite, inquit, post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi relictis retibus, secuti sunt eum. Stabat Petrus mobilitate & gurgite pendulus, & inter obscuras aquas inquieti maris, victum quem non habebat artificio requirebat, nutabat super ambiguam vndam, vt posset inuenire capturam. Vario fertur refertúrque vestigio, stat mobilis, & mouebatur stabilis. Rimatur inter cæteros marini germinis fluctus, sub obscura vmbra fugitiuam insequitur prædam, maculosus paries fit cæca piscibus in mari custodia. Et dum insidiatur Petrus gregibus æquoreis pi-

Matt. 4.

D scium in mari, ipse in rete incidit saluatoris. Fit de prædone prædatio, de piscatore piscatio, de pirata captiuitas. Venite, inquit, post me & faciam vos piscatores hominum. At illi relictis retibus suis secuti sunt eum. Dum vellet Petrus inani muro quærens concludere piscem, hamo verbi Christus & ipsum tenuit piscatorem. Distendebat Petrus sinum lini, voluit in se vacuam cortinam, & dum insequitur grauidi semper æquoris prolem, captorem suum, emptorem, saluatorem trahebat & trahebatur. Exercebat in æquore violentiam, & patiebatur in mente capturam, O aquæ genus, pirata reptilium deseruit artificium hoc quem mutasti de pisce ad piscem. Est enim Christus piscis ille, qui ad Tobiam ascendit de flumine viuus, cuius iecore per passionem assato, fugatus est diabolus, & per amaritudinem fellis afflatus est cæcus, & illuminatus est mundus. De pisce, inquam, ad piscem, de rete ad ecclesiam, de mari ad fontem, de captura factus est factura. Reliquit ergo salum fluctuantem, & cœpit ambulare post piscem. Similitudo artis inflammat desiderium audientis, vt qui ante capturam latebat in salo, verbi nunc retia spargat in mundo. Tunc enim pisces induxit, nunc E autem homines sagenis spiritalibus irretiuit. Paulus autem paruus, sed ex paruo magnus, dum diceretur Saulus sydereę vocis tuba conterritus, certe elisus audacia, vt seminet erectus in mundo doctrinam. Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Ibat igitur Saulus furiis inuectus, duri pectoris efflabat incēdium, sanctorúmque sanguinem sitiens per totam Iudæam alienus ferebatur insania, vt Christi membra laniaret in terris. Fit vna religione crudelis, vt quæstionarius, & innocentium per campos sceleratissimi aggeris euacuatus, vt Iudæa quæ pridem sæuierat in capite, crudelitatem exercerer in corpore. Acceperat enim Saulus potestatem à principibus sacerdotum, vt homines fidei nostræ occideret, & germinantem fidei campum manu nefaria detruncaret. Dum ergo portat Saulus funereum contra milites Christi gladium, fulmineum de cœlo accepit testimonium. Dum grassatur percutitur, dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur, & qui aduersus deum erigebatur, diuina voce terribiliter prosternitur, Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Caput pro membris clamat. Inquie- F tatur corpus, & intonat Christus in cœlis, Saule Saule quid me persequeris? Quid est quod mugit populus, mugit arcanum, & contra sæuiciam Pauli prouincia conqueritur cœli, vt qui non crediderat resurgentem, saltem crederet in cœlis sedentem, & qui defuncto Apostolorum domino asseuerat ex sepulchro mendacium, de cœlo viuentis acciperet testimonium? Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Subito igitur ad istam diuinam vocem increpationis infixus in terram, & sæuiciam perdit & semitam, deponit feritatem & incurrit oculorum cæcitatem. Cœpit habere ductores quos habuerat antè persecutores. Vbi nam Paule currebas quando currebas? Ecce nunc aberrans quæris locum; & qui persequebaris Christum, cæcus curris ad manum. O Saule rapax lupe, comedes sed expecta paululum & digerens digereris. Credis ergo Saule in deo, adhibes fidem perfido? Non solent istæ manus in sanguine pollui, nisi te adhuc ab eis videris cruciari. Parum erat generi tuo quòd crucifixerat Christum, insuper & manus mittere non formidauit in cœlum. Expressit patibulū, posuit in ostia sepulchri custodes. Iam Christus ascēdit ad patrem, & adhuc genitrix tua non

Vbi supra.

Tobiæ. 6.

Christus piscis.

Acto. 9.

Acto. 9.

G caret seueritate. O Iudæa Prophetarum sanguine temu-
Matth. 23. lenta, nondum satiata es à sanguine Abel vsque ad sanguinem Zachariæ? Flumina tui sceleris spumant, & te adhuc vsque non satiant? Ab origine mūdi sanguinem bibis & adhuc sitis, nec dum tui facinoris vnda siccauit etiam alueo tui sceleris sitim? Modo Christum patibulo crucifixisti, & tam cito crudelitate sanguinis aruisti? Sed ecce prosternitur audacia tua, vt sanctitas erigatur. Cadit miles diaboli, vt surgat signifer Christi. Mittit Petrus in seculum retiaculum, circūfert Paulus dominicū in mundo vexillum. Et iste piscator hominum, & ille titulat signo crucis gētiles. Currunt itaque vterque ad palmam martyrij, & vterque perueniunt ad coronam: nō quidem eodem temporis cursu, sed eodem anni vertentis occursu. Petrus pro Christo capite deorsum verso in ligno suspenditur, Paulus pro Christo gladio trucidatur. Ille propriis gressib⁹ proficiscebatur ad Christum, oculisque superiora respiciens beatum spiritum deducebat ad cœlum, iste ceruicem curuat ad pœnam & offerebat ceruicem capitis ad coronam. Petrū crux necat, Paulum gladius immolat. Duo genera suppliciorū domini & Christi, in duobus Apostolis Chri-
H sti. Petrus patitur crucem, Paulus sentit pugionem. Piscatorem suspendit hamus crucis, persecutorem mucro minuit persecutoris. Nunc ad memoriam piscatoris flectuntur genua imperatoris. Ibi radiant gemmæ diadematis, vbi fulgent beneficia piscatoris. Ex piscatore fecit dominus Apostolorum principem, ex persecutore fecit Apostolicum confessorem. Præstitit passio socios, quos fecerat fidei prædicatio copulatos. Veneremur ergo principes gregis nostri, si volumus caulas intrare pastoris.

In eadem festiuitate. Sermo V.

Sermo XXIX. Odie duos Christiani nominis fundatores exultantis ecclesiæ festa cōcelebrant. Hi enim duo electi sunt ad duorum populorum salutem. Petrus ad Iudæorum, Paulus ad gentium. Petrus vt in Iudæa veterem ad desertum agrum repararet, atque eum sub vmbra legis infructuosum & à calore veri solis absconditum fidei salubritate & gratiæ fœcundaret. Paulus vero ad gentes mittitur, & ad terram nouam quæ nullam antè dederat frugem, nullum fuerat experta cultorem, qui aratro dominicæ crucis proscin-
I deret, & in rudi campo Christi nouellam infatigabilis operarius excitaret. Petrus itaque vineam vbi iam fuerat reparat, Paulus plātat vbi non erat. Petrus in Iudæis arborem ab antiqui germinis nobilitate degenerem, in radice sua excolit: Paul⁹ vero in alieno fomite peregrinos ponit gentium ramos. Petrus in Iudęis terram malefœcundam excolit: Paulus in gentibus nondum cul-
Roma. 11. tam fœcundat. A Petro in Iudęa olea reparatur, à Paulo in gentibus oleaster inseritur. Petrus in Iudæis mollit duriciam, Paulus in gentibus illuminat ignorātiam. Petrus tenebras & vicia pellit ex oculis, Paulus reddit ōculos à natiuitate cæcatis. Vario ac diuerso genere innumeri populi ad vnius regis militiam congregantur, ac sic duo potentissimi duces Petrus antiquum de veteribus reducit, Paulus nouum de tyronibus Christi cōducit exercitum. Discurrunt itaque per vniuersum mundū duo splendidissimi negociatores, portantes coram gētibus & regibus & filiis Israël preciosa fidei mercimonia. Circumferunt aromata iusticię, thura diuinę venerationis, incensum compunctionis, balsamum castitatis. Illi igitur sal prudentiæ spiritualis, de quibus dicitur,
Matth. 5. Vos estis sal terræ, quibus vtique animæ condiantur vt inuiolatæ ab æterna peccati corruptione seruētur. Ero- K
gant per omnem terram spiritales dispensatores precia salutis, thesauros sanctitatis. Quærunt quos secū ad cœlos attrahant piissimi animarum parentes, dispares partium studiis, operum meritis pares. Aequales enim illos ac similes per varia ac diuersa virtutum genera dixerim. Nam & si cū Petro Christus vixit in terris, sed Paulum compellare non dedignatur è cœlis adhuc etiam persequentem. Sed in opere persequētis Apostoli fidem præuidebat, & ideo quia prospexit zelum, honorauit affectum. Et quia sub proposito placendi deo agebatur ignarus ad culpam, statim post admonitionem cucurrit deuotus ad gratiam. Quamobrē & si in corpore nō est locutus cū Christo Paulus, non minus est illud quod locutus est Christus in Paulo, dicente eodem, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? Ac *2. Cor. 13.*
sic quem foris prædicationibus præferebat, intus corde gestabat. Nescio igitur quid ei defuerit sanctitatis, de cuius pectore dominus quasi de peculiari tēplo suo salutaria populis reddebat oracula. Petrus ambulare super aquas debita soli deo potestate præsumpsit, & rerū obstante natura per insueti itineris nouas vias pendulū L
inferens gressum, tumentia maris dorsa calcauit: sed nō *Matth. 14.*
minor Paulus, qui sicut ipse de se dicit, nocte & die in profundo maris fuit. Non minor, inquam, Paulus quē *2. Corin. 11.*
velut noui testamenti Ionam, die ac nocte per maris *Ionæ. 2.*
profunda iactatum absorbuit fluctus & reddidit, quasi sacrum depositum violare non audens, quia famulatrix eum vnda custodiens illæsum populorum prædicationibus reseruabat. Hic est quoque beatus Petrus in illa cœlestium discipulorum schola præcipuus ac primus idoneus qui verba vitæ ex Christi ore suscipiens, per Euangelij potestatem Iudæorum gentem perditam quæreret, & abdicatos ad hæreditatem vocaret, interpres legis, assertor gratiæ, destructor synagogæ, ecclesiæ reparator: & ideo solus inter Apostolos meruit audire, Amen dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc pe *Matth. 16.*
tram ædificabo ecclesiam meam: dignus certe qui ædificandis in domo dei populis, lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum. De hoc ait sermo diuin⁹, Et ponebāt, inquit, infirmos suos, vt vmbra saltem transeuntis Petri obumbraret eos. Si *Act. 5.*
tunc opem ferre poterat vmbra corporis, quāto magis M
nunc plenitudo virtutis? Si tunc supplicantibus proderat aura quędā pertranseūtis, quāto magis gratia nunc permanentis? Merito per omnes Christi ecclesias auro preciosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorū. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto magis catena vincientis? Vt vmbra, inquam, transeuntis Petri obumbraret eos. Si inanis quędā species vacuę imaginis habere potuit in se vim salutis, quāto plus de corpore meruerūt attrahere salubritatis ferreo pōdere sacris impressa membris vincula passionis? Si ad præsidia supplicantium tā potens fuit ante martyriū, quāto magis efficax post triumphum? Fœlices illi nexus qui de manicis & compedibus in coronam mutandi, Apostolum contingentes martyrem reddiderunt: felices catenæ, quæ nudatis penè ossibus inhærētes, viuas reliquias de sanguinis sudore iam attrita carne rapuerūt, tactūsque membrorum cruciatus sui sanctificat instrumentum, in quo dum afflictio crescit ad pœnam, causa pœnę proficit ad gloriam. Fœlicia vincula quę reum suum vsque ad Christi crucem non tam condēnatura quàm consecratura miserunt. In illa itaque cruce imitari metuens sacrificium redemptoris, capite in terra demergi elegit.

A elegit. O virtus humilitatis ingenitę, honorari etiã supplicij genere pertimescit, & qui non recusat dominici tormenta patibuli, similitudinem expauescit triumphi.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venit Iesus in partes Cæsariæ Philippi &c. quæ inserta est in sermone XXXI. de verbis Apostoli. Mat. 16.

Item in octauis eorundem Apostolorum, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthæum, Iussit discipulos ascendere in nauiculam &c. quæ sumpta ex sermonibus de verbis domini, XIII. & XIIII. Matth. 14.

DE SANCTA MARIA Magdalena.

In festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Rogabat Iesum Pharisæus quidam &c. Incipiens, Quod admonemur &c. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum. XXIII. Luca. 7.

B

DE SANCTO PETRO ad vincula.

In festo sancti Petri ad vincula, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venit Iesus in partes Cæsariæ Philippi &c. quæ inserta est in sermone XXXI. de verbis Apostoli. Mat. 16.

DE SANCTO LAVRENTIO.

In festo sancti Laurentij. *Sermo I.*

Ser. XXX. Beatissimi Laurentij martyris, cuius natalẽ hodie celebramus, passionem nosse vos credo, & quãta in persecutione pertulerit, dilectionem vestram scire posse non dubito. Tanta enim eius martyrij gloria extitit, vt passione sua mũdum illuminauerit vniuersum. Illuminauit mundum planè Laurentius eo lumine quo ipse accensus est, & flãmis quas ipse pertulit, omnium Christianorum corda calefecit. Quis nolit ad horam vri Laurentij igne, vt æternum gehennæ non patiatur incendium? Beati igitur Laurentij exẽplo prouocamur ad martyrium, & accendimur ad fidẽ, incalescimus ad deuotionem, & si in nobis persecutoris flamma deest, fidei tamen flamma non deest. Nõ ardemus quidẽ corpore pro Christo, sed ardemus affectu.

C Non subiicit mihi persecutor ignem, sed subiicit mihi desiderium saluatoris. Esse autem saluatoris ignem legimus in Euangelio, dicente eodem domino, Nescitis quia veni ignem mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? Quo igne succensi illi duo discipuli dixerunt, Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via & aperiret nobis scripturas? Hoc igitur igne beatus Laurentius accensus, flammarum non sentit incendium: & dum Christi ardet desiderio, persecutoris pœnam non sentit. In quantum enim in illo fidei ardor fuerit, in tantũ supplicij flamma frigescit. Corporali enim beatus Laurentius laborat incendio, sed diuinus saluatoris ardor materialem tyrãni restinxit ardorem. Quamuis enim in fauilla membra soluantur, fidei tamen fortitudo non soluitur. Corporis quidem detrimentum sustinet, sed lucrum salutis acquirit. Nõ enim fratres beatus Laurẽtius breui vel simplici passione perimitur. Nam qui gladio percutitur, semel moritur: qui in flammarũ camino mergitur, vno impetu liberatur: hic autem longa & multiplici pœna cruciatur, vt mors ei assit ad suppliciũ & desit ad finem. Dicitur enim ab

Luca. 22. & 24.

illo sęuissimo persecutore hæc beato Laurentio consti- D tuta pœna, vt ardentium exposita massa carbonum, insuper eum ferrea crate distentum lenta flamma consumeret, vt non tam inflammando cito interimeret hominem, quàm diu exurẽdo torqueret, ita vt cum vnum latus exustum persecutor cerneret, aliud latus ignibus obiiceret exurendum. Legimus Ananiam, Azariam & Misaëlem beatissimos pueros à rege in camino ingnis inclusos, in pœnarum suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus cõculcasse. Vnde & beatus Laurentius non minori est gloria præferendus. Siquidem illi in pœnarum suarum flammis ambulabant, hic & in ipso supplicij sui igne discũbit. Illi vestigiis pedum conculcarunt incendia, iste laterum suorum diffusione extingnit. Illi, inquam, stantes in pœna eleuatis manibus orabant ad dominum, hic autem prostratus in sua pœna, toto corpore dominũ deprecatur. Iterum ergo beatus Laurẽtius in dorsum supinus vertitur, & renes eius ignibus exuruntur, vt impleretur psalmi prophetia quę dicit ex persona Laurentij, Proba me domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum, Vre, inquit, renes meos & cor meũ: duplici se postulat igne cõburi, Nam si de solo mundi igne loqueretur, sufficeret renes tantũ E exurendos incendiis obtulisse. Cor autem nisi flamma Christi non vrit, atque ideo ad comprobandam deuotionem suam geminũ sibi ignem postulat, vt luctamine habito ostendat in se plus posse amorem Christi, quàm pœnam tyranni. Oremus igitur fratres beatum Laurentium, qui dum fide sua persecutoris flãmas vicit, ostendit nobis per ignem fidei gehennæ incendia superari, & amore Christi diem iudicij nõ timeri. Nos vero fratres dilectissimi si ad cõsortium sanctorum martyrum peruenire volumus, de imitatione martyrũ cogitemus. Debent enim in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscere, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti martyres pertulerũt, sufferre non possumus, vel contra malas concupiscentias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia non desunt quotidiana peccata, nõ desint etiam quotidiana remedia. Nemo se credat aliquam fœlicitatẽ aut aliquod verum gaudium in hoc seculo possidere. Beatitudinẽ hic præparare potest, possidere nõ potest: Duo sibi tempora ordine suo succedunt, tẽpus flendi, & tempus ridendi. Nemo se circũueniat fratres, non est in hoc mundo tempus ridẽdi. Scimus fratres, quòd omnis homo gau- F dere desiderat, sed nõ toti ibi quærunt gaudiũ vbi oportet inquiri. Verum in hoc mũdo gaudium, nec fuit, nec est, nec esse poterit. Sic enim ipse dominus in Euangelio suos discipulos admonet dicẽs, In hoc mũdo pressuram habebitis. Et iterum, Mũdus gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristicia vestra vertetur in gaudiũ. Ac sic in hac vita cum labore & dolore quod bonũ est auxiliãte domino faciamus, vt in futuro seculo bonorum fructus colligere cum gaudio & exultatione possimus, præstante domino nostro Iesu Christo qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Danie. 3.

Psalm. 25.

Ecclesiastes 3.

Ioan. 16.

In eodem festo: *Sermo II.*

Dicit dominus in Euangelio, Cui simile est regnum dei? Et cui simile illud æstimabo? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit & facta est arbor, & volucres cœli requieuerũt in ramis eius. Mouet fortasse sensus vestros, quarę regnum dei tam præclarum atque magnificum grano sinapis exiguo comparetur, & spei nostræ in se tam grande solatium rei vilissimæ simile esse Ser. XXXI.

dicamus,

G dicamus, præsertim cum alibi idem dominus discipu-
Matth. 17. lis suis dicat, Si habueritis fidem sicut granum sinapis,
dicetis huic monti, tollere & iactare in mare, & fiet. Igi
tur si fides tanta est quæ potest ab ipsis sedibus montiũ
fundamenta trãsferre, necessario & granũ sinapis ma-
gnum est, ad cuius similitudinem fidem habere compel
limur. Magnum autem dixerimus, non specie sed vir-
tute, & fidei non æqualitate oleris comparandum, sed
vigore acrimoniæ coæquãdum. Nam si diligenter in-
tendamus, inueniemus à domino rectè hãc similitudi-
Sinapis nem comparatam. Sicut enim granum sinapis prima
granum. fronte speciei suæ est paruum, vile, despectum, non sa-
porem præstans, non odorem circumferens, non indi-
cans suauitatẽ. At vbi teri cœperit, statim odorem suũ
fundit, acrimoniam exhibet, cibũ flãmei saporis exha-
lat, & tanto caloris feruore succenditur, vt mirũ sit in
tam friuolis tantum ignem fuisse conclusum. Cuius et-
iam semen in cibũ homines hyemis præcipue tempo-
re magna pro suauitate percipiunt, quatenus repellant
frigora, humores egerant, viscerum interna calefaciãt.
Sepæ etiã ex hoc capiti adhibent medicinã, vt si quid
H inualidũ, si quid ægrotum fuerit, sinapis igne curetur.
Ita ergo & fides Christiana prima fronte videtur esse
Fides Chri parua, vilis & tenuis, non potentiam suam ostendens,
stiana. non superbiam præferens, non gratiam subministrans.
At vbi diuersis tentationibus teri cœperit, statim vigo-
rem suum prodit, acrimoniam indicat, calorem domi-
nicæ credulitatis aspirat, & tãto diuini ignis ardore ia-
ctatur, vt & ipsa ferueat & participantes sibi ardere cõ-
pellat. Sicut in sancto Euangelio duo ex discipulis di-
xerunt dum cum ipsis post passionem suã dominus lo
Luca. 24. queretur, Nõne cor nostrũ erat ardens in nobis in via,
dum aperiret nobis scripturas domin⁹ Iesus? Ergo gra-
num sinapis membrorũ viscera calefacit, fidei autẽ vi-
gor cordiũ peccata comburit. Et illud quidem asperũ
algorem frigoris remouet, hæc autem delictorum dia-
bolicum frigus expellit. Sinapis, inquã, granum humo-
res decoquit corporum, fides autem libidinum fluenta
consumit. Et per illud medicina capitis procuratur: per
fidem autem spiritale caput nostrum quod est Christus
domin⁹ sæpius refouetur. Sed & fidei iuxta compara-
I tionem sinapis sancto odore perfruimur, sicut ait Apo-
2. Corin. 2. stolus beatus, Quoniã Christi bonus odor sumus deo.
Igitur sanctum martyrem Laurentium grano sinapis
possumus comparare, qui diuersis attritus passionibus,
per totum orbem gratia meruit sui fragrare martyrij.
Qui antè cõstitutus in corpore erat humilis, ignotus &
vilis, posteaquam vexatus, laceratus, exustus est, vniuer-
sis per totum mundũ Ecclesiis odorem suæ nobilitatis
infudit. Rectè igitur huic cõparatio copulatur. Siquidẽ
granum sinapis cum teritur accenditur, Laurentius cũ
patitur inflãmatur. Illud feruor attritionis suæ mouet,
hic ignem plurima vexatione suspirat. Sinapis, inquã,
in vasculo calido decoquitur, Laurentius in craticula
flammarũ igne torretur. Ardebat itaq; extrinsecus bea-
tus Laurentius martyr tyranni sæuientis incendiis, sed
maior illum intrinsecus Christi amoris flamma torre-
bat. Et quãuis rex improbus ligna subiiceret, incendia
maiora supponeret, tamen sanctus Laurentius has flam
mas fidei calore non sentit: & dum Christi præcepta
cogitat, frigidum est illi omne quod patitur. Nec enim
potest in visceribus ignium tormenta sentire, qui sen-
sibus paradisi refrigeria possidebat. Licet iaceat ante pe
des tyranni exusta caro, corpus exanime, nihil tamen
detrimenti patitur in terris, cuius animus demoratur
in cœlis. Extenditur ergo super flammarũ ignitos glo- K
bos, & vexatur in latera, sed quantum plus pœnarũ tor-
menta patitur, tanto amplius Christum dominum per-
timescit. Nouo admirationis genere alius illũ torquet,
& aliis sæuientis tormenta proficiũt. Deuotiorem Lau-
rentium saluatori supplicia atrociora fecerunt.

In eodem festo, Sermo III.

CVm omnes beatos martyres quos nobis anti- *Ser. XXXII*
quitas tradit, honorificentia digna miremur,
præcipue tamen beati Laurentij martyris triũ-
phum debemus tota deuotione suscipere. Maiorem er-
go affectum ibi debeo, vbi credulitatẽ meam cogit cõ-
templatio, quàm vbi fidem meam hortatur opinio.
Maiorem, inquã, affectum ibi debeo, vbi per ea quæ vi-
di, compellor deuotione credere etiam illa quę non vi-
di. Nam cum audio aliquanta mihi impossibilia vide-
bãtur, sed cœpi ea credere potuisse fieri, dum similia fa-
cta esse conspexi. Et ideo tẽporis nostri passio, hanc no
bis tribuit conferre gratiam, vt fidem præteritam con-
firmaret. Supradictum igitur virum beatum tota debe- L
mus deuotione suscipere. Primùm quia preciosum san-
guinem suum propter dominũ tradidit. Deinde quòd
prærogatiuam nobis apud dominum nostrum nõ mi-
nimam tribuit, ostendens qualis esse debeat in Christia-
nis fides. Tertiò quòd idem tam sanctæ conuersationis
fuerit, vt coronam martyrij tempore pacis inuenerit.
Sed cum sanctitate tanta beatũ Laurentium pro Chri-
sti nomine vidissent certare gẽtiles, erroréſque eorum
manifestos rationabili castigatione conuinceret: tũc il
li inebriati furore rapuerunt eum, & cæde crudelissima
sauciarunt, tunc beati viri corpus flammis in craticula
tradiderunt. Vere beatum corpus, quod nõ ad pœnam
funestus ignis, vel tormenta à fide Christi immutauit,
sed ad requiem dominicam sancta religio coronauit.
Sed & ipsa flamma ideo suscepit martyrem, non vt eũ
à fide sua ignis mutaret, sed vt probatum domino suo
redderet. Tali enim incendio beata consecrata sunt vi-
scera, non condemnata. Conuenit huic passioni quod
ait Apostolus, Ipse autem saluus erit sic tamen quasi per *1. Cor. 3.*
ignem. Saluus enim iste factus est, dum venerabilis con
fessionis est incẽdio cõcrematus. Hæc est ergo tota cau- M
sa passionis fratres propter quã morti addictus est san-
ctus vir, quòd sui similes cæteros hortaretur. Nam ex-
hortatio illa in tantũ profecit, vt illo à seculo receden-
te, fides eius regionis ipsius loca vniuersa peruaserit. Ita
Christus tunc in beato martyre suo Laurentio persecu-
tiones passus est, nunc illic plurimi Christianorum exul
tant in populis. Sufficere nobis debent ad profectum sa
lutis nostrę martyrum exempla sanctorum, qui propter
adipiscendam cœlestem coronam omnibus se mãda-
tis dominicis subdiderunt, & ita cunctis deuinxerũt se
legibus saluatoris, vt propter anteactam vitam mererẽ-
tur ad hanc martyrij gloriam peruenire. Non enim illo
in tempore tantum perfecerũt præcepta domini, quo
confessionis supplicium pertulerunt: sed necesse fuit il-
lis prius secundum Euangelium vixisse, vt Christi pas-
sionibus participarentur. Necesse est, inquã, vt inuia bo
na fierent quorum finis est optimus subsecutus, & mar-
tyres eos non solum fuisse cum passi sunt, sed etiam tũc
martyres Christi esse cum viuerent. Martyr enim Græ-
ce, Latine testis dicitur. Igitur quotienscunque bonis a-
ctibus mandatum Christi facimus, totiens Christo te-
stimonium perhibemus. Vnde & crux domini non tã- *Crux domi-*
tum illa dicitur quæ passionis tempore ligni affixione *ni quæ.*
construitur,

A construitur, sed illa quæ totius vitæ curriculo cunctarũ
disciplinarũ virtutibus coaptatur. De qua mihi videtur
Matth. 16. saluator dicere, Qui vult post me venire, tollat crucem
suam & sequatur me. Nunquid enim omnes martyres
Apoca. 14. qui secuti sunt dominum, crucifixi sunt cum domino?
Nũquid omnes virgines qui iuxta Apocalypsim sequũ-
tur agnum dei, crucifixæ sunt vt sequantur? Nunquid
Gala. 6. Paulus Apostolus crucifixus fuerat cum dicebat, Mihi
autẽ absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Chri
sti, per quem mihi mundus crucifixus est & ego mun-
do? Hoc autem dicit, vt intelligas crucem non ligni es-
se patibulum, sed vitæ virtutisq; propositum. Tota igi-
tur vita Christiani hominis si secundum Euangelium
viuat, crux est atque martyrium.

In eodem festo: Sermo IIII.

Sermo XXXIII. *Luca. 13.*

QVi simile est regnũ cœlorũ, & cui simile æsti-
mabo illud ait domin⁹, Simile est grano sina-
pis. Multa perstrinximus, quibus probaremus
regnum dei grano sinapis non immerito comparari, &
B distantiam in sola æstimatione esse verborum, non in
Fides Christiana, regnum dei. collatione virtutum. Siquidem Christiana fides, quę re-
gnum dei est, eandem virtutem obtinet, quæ sinapis na-
tura depromit. Nam sicut sinapis granũ cum sumimus
vultu contristamur, fronte contrahimur, ad lachrymas
Sinapis grani natura. permouemur, & ipsam salubritatem corporis nostri cũ
quodã fletu austeritatis accipimus. Illinc enim amaritu-
do nos exasperat, acrimonia penetrat: hinc calor ignei
saporis accendit, & toto perturbati corpore tũc magis
sani efficimur, cũ amplius deploramus. Ita ergo & cum
fidei christianæ mandata percipimus, contristamur ani
mo, affligimur corpore, ad lachrymas permouemur, &
ipsam salutem nostram cum quodam fletu ac mœrore
consequimur. Inde enim nos ieiunia exasperant, illinc
peccatorum conscientia macerat. Hinc patrimonij ia-
ctura perturbat, & toto cõtristati habitu magis salutem
consequimur si amplius defleamus, secundum quod ait
Ioan. 16. dominus, Vos plorabitis & flebitis, seculum autem gau
debit. Sicut autem cum sinapi caput forte curãdum est,
iubemur ad rasum capillos demere, impedimenta cutis
vniuersa deponere, vt nudo corpori perfectius medi-
C cina perueniat. Ita & cum anima per fidem curãda est,
pręcipimur à nobis substantiam auferre seculi, impedi-
menta auri argentiq; deponere, vt & nudæ & soli ani-
mæ congruentius spiritalis medicina conueniat. Quis-
quis enim rebus mundi & diuitiis seculi obuolutus est,
huic fidei medicina nõ proderit. Ergo quod succus si-
napis in corpore, hoc fides Christiana operatur in ani-
Luca. 13. ma. Sed quoniam in eadem dominica sententia scriptũ
est, Quod acceptum homo misit in hortum suũ, & cre-
uit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis
eius: diligentius requiramus quis iste sit, cui hæc cuncta
conueniant. Diximus superius sanctis martyribus qui
Vbi supra. diuersis attriti sunt passionibus naturam sinapis posse
congruere. Sed quoniam dicit scriptura, Et creuit & fa
cta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius, ar-
bitror hoc ipsi Christo domino dicere, & rectius com-
parari, qui nascendo in homine humiliatus vt granum
est, ascendendo ad cœlum exaltatus vt arbor est. Gra-
num planè est Christus dum patitur, arbor est dum re-
surgit, Granum, inquam, est cum famis esuriẽ sustinet,
Matt. 4. arbor est cum quinque milia virorum quinque panibus
Luca. 9. saturat. Ibi sterilitatem humana conditione patitur, hic
satietatem propria diuinitate largitur. Granum autem
dixerim dominum cum cæditur, cum cõtemnitur, cum
increpatur: arborem autem cum cæcos illuminat, mor-
tuos resuscitat, peccata condonat. Ramos autem huius D
arboris si requiras inuenies. Ramus est Petrus, ramus
est Paulus, ramus est beatus Laurentius, cuius hodie na-
talicia celebramus. Rami sunt omnes apostoli vel mar-
tyres saluatoris, ad quos si quis se fortiter tenere volue-
rit, fluctibus seculi minime mergitur, quin potius sub
vmbra illorum latitans gehennæ nõ patietur ardorem,
securúsque de diabolicæ tempestatis procella erit, & de
die iudicij exurentis incendio, ipso adiuuante qui vi-
uit & regnat in vnitate spiritus sancti deus, per infinita
secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
secundum Ioannem, Amen dico vobis, Nisi granum frumen-
ti &c. incipiens, Humilitatis magnę & cætera: quæ sump- *Ioan. 12.*
ta est de expositione doctoris, Ibidem.

IN FESTO ASSVMPTIONIS

sanctissimæ dei genitricis virginis Mariæ: *Sermo XXXIIII.*

Sermo primus, qui habetur tomo
nono, fo. 395. columna. 4.

In eodem festo: Sermo II. E

ADest nobis dilectissimi fratres dies valde ve- *Ser. XXXV.*
nerabilis, dies omnium sanctorum solennita-
tes præcellẽs. Adest, inquam, dies inclyta, dies
præclara, dies in qua è mũdo migrasse credi-
tur virgo Maria, Et ideo laudes intonet vniuersa terra
cũ summa exultatione tantæ virginis illustrata excessu,
quia indignũ valde est vt illius recordationis solẽnitas
sit apud nos sine maximo honore, per quã meruimus au
thorem vitę suscipere. Satisq; præposterum iudicãdum
est, vt cum sanctorũ celebramus victorias martyrum, il
lius solennitatem illis non præferamus quæ huic mun-
do edidit principem martyrum. In hac siquidem die
competenter sponso illi cœlesti proclamat beata vir-
go, Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate
tua deduxisti me, & cum gloria assumpsisti me. Hodie, *Psalm. 72.*
inquam, & ipsa à sponso filio & domino cõgrue audi-
nit: Iã hyems trãsiit, imber abiit & recessit: Surge proxi-
ma mea, sponsa mea, columba mea & veni. Hæc ideo *Canta.*
dicimus fratres, quia sicut iam in cõsuetudinem susce-
pit ecclesia, hodierna die ad cœlos assumpta fuisse cre-
dit̃ virgo Maria. Sed quo ordine hinc ad superna trãs- F
ierit regna, nulla catholica narrat historia. Non solũ au
tem respuere apocrypha, verumetiam ignorare dicitur
hæc eadem ecclesia. Siquidem sunt nõnulla sine autho-
ris nomine de eius assumptione conscripta, quæ vt di-
xi ita cauentur, vt ad confirmandam rei veritatem legi
minime permittantur. Hinc sanè pulsantur nonnulli,
quia nec corpus eius in terra inuenitur, nec assumptio
eius cũ carne vt in apocrypha legitur, in catholica re-
peritur historia. Quibus dicendũ est, quia si Moysi cor-
pus nõ inuenitur ab homine in terris cum quo locutus *Deut. 34.*
est deus facie ad faciem, illius quærere demẽtiæ est, per *Exod. 33.*
quã idem maiestatis deus incarnatus effulsit in terris.
Neq; enim dignum est de corporis eius noticia solici-
tum quempiã esse, quam non dubitat super cœlos ele-
uatam cum Christo regnare. Sufficere debet tantũ no-
ticiæ humanæ hanc vere fateri reginã cœlorũ, pro eo
quòd regem peperit angelorũ. Sed nec inuenitur apud
Latinos aliquis tractatorum de eius morte quippiam
dixisse aperte. Nam illum Euangelij versiculum quem
Simeon dixit ad domini matrem, Et tuam ipsius ani- *Luca. 2.*
mam pertransibit gladius, beatæ recordationis Ambro
sius cũ tractaret, ait, Nec historia nec litera docet Ma-
riam gladio vitam finisse. Hinc & Isidorus, incertum,
inquit,

G inquit, per hoc dictum vtrum gladium spiritus an gladium significet persecutionis. Et quid de his de quibus loquor dicam, cum nec ipse qui hanc accepit ante cru-
Ioan.19. cem domini in sua, id est, Ioannes Euangelista de hoc posteris aliquid retinendum scriptis mandauerit? Nullus enim hoc fidelius narrare potuit si illud deus manifestare voluisset, quàm ille vtiq; qui hanc nutriendam susceperat, nec contra morem filius matrem reliquit. Restat ergo vt homo mendaciter nō fingat apertū, quod deus voluit manere occultū. Vera autē de eius assump-
2. Cor.12. tione sententia hæc esse probatur, vt secundum Apostolum, siue in corpore, siue extra corpus ignorantes, assumptam super angelos eam esse credamus. His igitur præmissis, loquamur aliquid in laudibus sacratissimæ virginis. Sed quid nos tātilli, quid actione pusilli, quid in eius laudibus referemus, cum & si omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior cœlo est de qua loquimur, abysso profundior cui laudes dicere conamur. Hæc est enim quæ sola meruit mater & sponsa vocari. Hæc primæ matris damna resoluit, hæc homini perdito redemptionem
H adduxit. Mater enim generis nostri pœnā intulit mun-
Gene.3. do, genitrix domini nostri salutem edidit mundo. Au-
Luca.2. ctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percussit, ista sanauit. Hæc enim mirabili atq; inæstimabili modo omnium rerum & suum peperit saluatorem. Quæ hæc virgo tam sancta ad quam venire dignaretur spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, vt eam deus sibi eligeret sponsam? Quæ tam casta vt esse posset virgo post partum?
Canti.4. Hęc est dei templum, fons ille signatus, & porta in do-
Ezech.44. mo Dei clausa. Ad hanc namq; vt dixi spiritus sanctus descēdit, hanc virtus altissimi obumbrauit. Hęc est immaculata coitu, fœcunda partu, virgo lactans, angelorū & hominum cibum nutriens. Merito namq; beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commerciū mundo prębuit. Denique tantum se ad cœli fastigia subleuauit, vt verbum in principio apud Deū, de supna cœli arce susciperet. O fœlix Maria, & omni laude dignissima. O virgo dei genitrix gloriosa, ô sublimis puerpera, cuius visceribus author cœli terræq; committitur. O fœlicia oscula lactentis labiis impressa, cum in-
I ter crebra indicia reptantis infantiæ, vtpote verus ex te filius tibi matri alluderet, cum verus ex patre dominus
Luca.2. imperaret. Nam authorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebat ante tempora conditorem. O fœlix puerperium, lętabile angelis, optabile sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis. Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad vltimū verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo,
Mat.27. vt te veram matrem ostenderet, verum se hominem patiendo monstrauit. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixero minor laus est quàm dignitas tua meretur? Si cœlum te vocem, altior es. Si matrē gentium dicam, pręcedis. Si formam dei appellem, digna existis. Si dominam angelorum vocitem, per omnia te esse probaris. Quid ergo de te digne dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes sileat lingua carnis, quas semper ardenter profert anima: Nunc nostras peto vt aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nūc tympanis scena tuis, & veloces articulos puerperæ concrepent. Concinant lætantes chori, & alternatibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audiamus fratres, audiamus pio mentis affectu, audiamus quemadmodum tympanistriarū doctrinis concrepet beata vir- K
go Maria. Audiamus, inquam, & huic harmonię moribus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissima ab angelo iam salutata, spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Helizabeth venisset cognatam, post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc domino decantauit cantica laudis, Magnificat anima Luce.1.
mea dominum: Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Primo igitur in hoc loco quærēdum est, quid sit magnificare dominum: Neque enim magnus fit à creatura creator. Sed sciendum nobis est duobus mo- *Magnificari duobus modis dicitur.*
dis dici magnificari, id est, aut magnū facere, aut magnum adorare, magnum admirari. Magnificatur enim deus à nobis, cū magnificari dignatur à nobis. Sed nunquid sic in nobis sicut in beata Maria eandem carnem assumpsit pro nobis? Aue, inquit, ad eam angelus, gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. Spiritus sanctus superueniet in te & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Quæcumq; tamen anima sancta verbum concipere potest credendo, pare prędicando, magnifi- L
ca amādo. Vnde & Dauid Propheta dicit, Magnifica- Psalm.33.
te dominū mecum, & exaltemus nomen eius in inuicem. Ac si diceret, Magnitudinem domini mecum prędicate, & nominis eius pręconia magna voce attollite. Hinc iterum dicit, Domine deus meus, magnificatus Psalm.105
es vehementer. Vnde autē magnificetur in nobis idem Propheta ait, Magnificata est vsq; ad cœlos misericor- Psal.56.
dia tua. Hinc namq; optandum est in singulis, vt nostra anima magnificet dominum, concipiat dei verbum, pariat & nutriat, recordetur saluationis suæ pia commercia, quo modo nullis suis præcedentibus meritis sit ab iniquitate saluata, sed sola dei bonitate gratuita Christi sanguine redempta & dicat, Magnificat anima mea Luca.1.
dominū. Sic enim deus dilexit mundū, ait euangelium, Ioan.3.
vt filium suum vnigenitum daret. Hinc namq; & Apostolus, Qui proprio, inquit, filio nō pepercit, sed pro no Roma.8.
bis tradidit illum. O miræ pietatis affectus, ô inæstimabilis ardor charitatis: Quis ante tantæ pietatis diuitias nō obstupescat? Quis ante tam ineffabilem charitatem non contremiscat? Quis vnquam posset sperare, vt ex M
deo ante tempora natus, nasceretur pro hominibus in tempore ex fœmina homo factus? Vnde scriptum est, Gala.4.
Cum venit plenitudo temporis, misit deus filium suū factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. Quis, inquam, posset æstimare, vt portaretur manibus fœmineis portator orbis, panis angelorū aleretur, virtus cœlorum infirmaretur, vita omniū moreretur? Magnificet ergo in his anima gloriosissimæ Mariæ dominum, magnificet & nostra. Admiremur, gratulemur, amemus, laudemus, adoremus, gratias illi agamus, quoniam per eiusdem redemptoris nostri mortem de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gaudium, de terris ad cœleste regnum vocati sumus. Qualiscumq; igitur anima sancta talibus fuerit incitamentis occupata, nihil concupiscit terrenum, nihil transitorium, nihil quod ad tempus arridet, nihil quod ad pręsens delectat. Hęc risum luctum computat, & gaudium in mœrorem commutat, cui mundus carcer, cœlúmque habitatio est: cui exultatio de pręsentibus nulla est, quia in illo tantū gaudere appetit, qui super omnes est. Vnde in sancto cantico, cum diceret virgo gloriosa, Magni- Luca.1.
ficat anima mea dominum, & exultauit spiritus meus: signanter

A signanter addidit, in deo salutari meo. Ac si diceret: A-
nima mea quæ magnificat dominum, non in quolibet
alio, sed in illo tantum exultat, quem amando magnifi-
cat. Nouerat enim esse aliam vituperabilem exultatio-
nem, qua mundus gaudere dicitur tendens ad luctum.
Prouer. 2. Et de qualibus Salomon ait, Lætantur cum malefece-
rint, & exultant in rebus pessimis. Hinc & Apostolus
Philip. 4. nō quodlibet gaudium in sanctorum cordibus esse des
Psalm. 32. cribit, sed in spiritu sancto. Hinc Dauid cum diceret,
& 70. Gaudete iusti: subiūxit, in domino. Hinc cum domino
diceret, Gaudebunt labia mea dum cantauero: addidit,
tibi. Hac enim exultatione nullus eorum gaudet, quis-
quis de præsentibus tantum exultat, æternisq; bonis in-
teresse non concupiscit, cui exilium patria esse creditur,
Philipp. 3. & mors vita æstimatur, cui deus venter est, & ornatus
non in moribus, sed in actu est, qui cum laudatur extol
litur, & cum vituperatus fuerit magnis iracundiæ stimu
lis agitatur, qui cum mansuetis non humiliatur, sed in
superbiæ fascibus eleuatus cæteros quasi ex alto montis
supercilio contemplatur. Sed quis hæc ad plenum ita
B potest calcare, vt ab hac exultatione iisdem viciis in-
terpellātibus, nec ad momentū se credat abstrahi, cum
Sapien. 9. scriptura pronunciet, Corpus quod corrumpitur aggra
uat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantē? Ingemisce ergo ô sancta anima quæ-
cunque in domino exultas, & quoties te ab hac exulta-
Psalm. 50. tione abstractam videris esse, dicito, Ne proiicias me
domine à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne aufe-
ras à me. Redde mihi læticiam salutaris tui, & spiritu
principali confirma me. Et hic attentius intuere, quam
exultationem petierit. Quod enim Hebraice Iesus, hoc
Iesus salutaris. Latine salutaris dicitur. Quæ enim hæc læticia est Iesu,
nisi cōtemplatio eius, qualis venturus est in gloria sua?
Sciendum vero est, quia illi tunc hac claritate potien-
tur, qui hic positi redemptoris sui vestigia imitantur. Et
Io. 4. & 11. quidem dominum Iesum legimus doluisse, fleuisse, ex
itinere fatigatum fuisse, opprobria & iniurias sustinuis-
Matth. 27. se, sputa, flagella, crucem suscepisse, nunquam tamen le-
gimus eum risisse, prosperatum in terra fuisse. Hinc pla
nè, hinc in spe gaudēt omnes electi, cum cœperint ad-
uersitatibus mūdi fatigari, & nullis eius prosperitatibus
C fallaciter decipi, scientes aliā vitam superesse per quam
possint cœlos penetrare. Hinc est quod iisdē dominus
Matt. 5. ait discipulis suis, Beati estis cum maledixerint vobis
homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne ma
lum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete in
illa die & exultate, ecce enim merces vestra multa est in
cœlis. Sed in his pressuris atque angustiis nequaquam
possent subsistere, & quod his maius est gaudere, nisi ve
raciter in conspectu dei & hominum humiles essent.
Matt. 11. Quibus dominus eorū ait, Discite à me quia mitis sum
& humilis corde, & inuenietis requiem animabus ve-
Matth. 5. stris. Hinc iterum dicit, Beati mites, quoniam ipsi possi-
debunt terram. Hinc etiam hæc virgo gloriosa beatam
se dici ab omnibus generationibus manifestat, eo φ e-
ius humilitatem deus respexit. Nam subdit, Quia respe
Luca. 1. xit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam
me dicēt omnes generationes. O vere beata humilitas,
quæ Deum hominibus peperit, vitam mortalibus edi-
dit, cœlos innouauit, mundum purificauit, paradisum
aperuit, & hominum animas ab inferis liberauit, O, in-
quā, vere gloriosa Mariæ humilitas, quæ porta paradi-
si efficitur, scala cœli constituitur. Facta est certe humi-
litas Mariæ scala cœlestis, per quam descendit deus ad
terras. Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ,
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generatio- D
nes. Et quid est dicere, Respexit: nisi, comprobauit, pla-
cuit ei humilitas mea? Vnde per Propheram dominus
dixit, Ad quem respiciam, nisi ad paupereulum & humi Esaia. 66.
lem & trementem sermones meos? Hinc Dauid domi-
no dicit, Quia respexisti humilitatem meam, saluasti Psalm. 30.
de necessitatibus animam meam. Multi siquidem vi-
dentur in conspectu hominum humiles esse vt ab eis
beatificentur, sed eorum humilitas à domino non res-
picitur, quia fallò & non vere de humilitate gloriātur.
Si enim veraciter humiles essent, deum ab omnibus &
non se vellent laudari. Non in hoc mundo eorum spi-
ritus exultaret, sed in deo salutari. Humilitatē suam nō
ab hominibus conspici, sed à deo optarent. Sequitur in
hoc sancto cantico, Quia fecit mihi magna qui potens Luc. 1.
est, & sanctum nomen eius. Quæ tibi magna fecit do-
mina, quæ gloriosa virgo vt dici beata merearis? Puto
enim imò veraciter credo, vt creatura ederes creato-
rem, famula dominum generares, vt per te deus mun-
dum redimeret, per te illuminaret, per te ad vitam re-
duceret. Hucusque virgo beata de te ipsa quæ nos ad a-
morē dei accenderent, fideliter protulisti, ea vero quæ E
sequuntur humano generi prophetasti. Meū autem vo-
tum extitit ea tantum inde transcurrere, quæ ad tui lau-
dem nominis pertinebant. Sed hęc quæ de te ipsa nar-
rasti, neque tu vt dignitas tua meretur dicere potuisti.
Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persol
uet, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum in-
uenit? Accipe itaq; quascumq; exiles, quascumque meri-
tis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis
vota, culpas nostras orādo excusa. Admitte nostras pre
ces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gra-
tiam reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te
ingerimus: Accipe quod offerimus, impetra quod roga
mus, excusa quod timemus: quia nec potiorem meritis
inuenimus, quàm te ad placandā iram iudicis, quæ me-
ruisti esse mater redemptoris & iudicis, Succurre ergo
miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro popu-
lo, interueni pro clero, intercede pro monachorū cho-
ro, exora pro deuoto fœmineo sexu. Sentiāt omnes tuū
leuamen, quicumq; deuote celebrant tuum nomen. Sit
tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cœ- F
lorum peregrinis. Et cum te lætantem semper aspicis,
fletus nostros quæsumus ipsa ad deum admittas, eumq;
vt propriū filium pro nobis interpelles. Nos enim ad-
huc in hac terra affligimur, persequimur, iniuriis laces-
simur, opprobriis afficimur, esurimus, sitimus, somnum
patimur, in carcere retinemur. Tu vero in cœlestibus Apoca. 14.
regnis prælata es cunctis virginum choris, tu agnum
quocūq; perrexerit sequeris. Tu virgineos choros & ab
incentiuę carnis illecebris alienos per albentia lilia ro-
sasq; vernantes, ad fontes perennis vitę potandos inui
tas. Tu in illa beatorum fœlicissima regia primi ordi-
nis dignitatem adepta plantis roscidis oberrans, inter
paradisi amœnitatem gramineosq; crocos tenero po-
plite pergis, fœliciq; palma violas immarcescibiles car
pis. Tu concinis sine fine choris cōiuncta summis an-
gelis archangelisq; sociata, indefessa voce sanctus cla-
mare non cessas. Tu in cubiculo regis beatitudinē gem
mis ac margaritis ornata assistis. Tibi thronus regius
ab angelis collocatur in aula æterni regis, teq; ipse rex
regū vt matrem veram & decoram sponsam præ om-
nibus diligens amoris amplexu sibi associat. Nec mi-
rum si dignetur tibi aggaudere deus regnans, quem tu
paruulum ex te hominem natum, toties osculata es in
terris

G terris. Has ergo tuas fœlicitates posſidens cōuertere ad
noſtrarum miſeriarum ſalutem. Inter hęc igitur fratres
cum toto mentis affectu beatiſsimæ virginis nos inter-
ceſsionibus committamus, omnes eius patrocinia om-
ni niſu imploremus,vt dum nos ſupplici eam obſequio
frequentamus in terris,ipſa nos ſedula prece commen-
dare dignetur in cœlis. Neque enim dubium quæ me-
ruit pro liberandis proferre precium, poſſe plus omni-
bus liberatis impēdere ſuffragium.Sed quid nobis pro-
deſt hāc interpellare vocibus, niſi etiam humilitatis e-
ius exempla teneamus? Curemus ergo dilectiſsimi fra-
tres vt cum huius diei feſtiuitati intereſſe cupimus, ve-
ſtimentis humilitatis atque charitatis induti appareа-
mus, Non nos inuidia alienæ fœlicitatis torqueat, non
ira vſque ad diuiſionem dilaniet, non cupiditas Chri-
ſtum à nobis excludat, non ſeculi triſticia exurat, non
proſperitas eius incaute decipiat,non luxuria inquinet,
non immundicia polluat, non elatio corrumpat, non
ſuperbia inflet, vt dum nos virtutibus ornatos,charita-
te coniunctos, humilitate fundatos beata dei genitrix
H ſuæ nos intereſſe feſtiuitati proſpexerit,ardentius nobis
ſubuenire feſtinet apud filium & dominum ſuō Ieſum
Chriſtum, Deum & ſaluatorem noſtrum, qui coronis
perennis regni glorificat ſanctos ſuos, & eſt ęterna laus
& expectatio omnibus electis eius,ipſi gloria, virtus, po
teſtas æterna, & nunc & ſemper per immortalia ſecula
ſeculorum, Amen.

Item in eodem feſto, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in
Luc. 10. *Euangelio ſecundum Lucam, Intrauit Ieſus in quod-*
dam caſtellum, &c. quæ habetur de verbis domini
XXV. & XXVII.

DE DECOLLATIONE ſancti Ioannis Baptiſtæ.

In feſto decollationis ſancti Ioannis Baptiſtæ:
Sermo I.

Sermo XXXVI.

HOdie, dilectiſſimi fratres, Ioannis qui domini
præcucurrit aduentū natalem diem colimus,
quod nulli ſanctorum meminimus attributū.
Hodie, inquā, natalē diē vnica ac ſingulari ce
lebritate veneramur. Vnde quia eū recte extollere non
I valemus humanæ vocis officio, prædicemus dominicæ
Mat. 11. atteſtationis oraculo, proloquente Chriſto, quia inter
natos mulierū maior non eſt Ioanne Baptiſta. Ipſe hoc
dicit, & ideo cognoſce magnificentiam laudis ex dig-
nitate laudantis, ac ſic dum nemo illo eſſe maior aſſe-
ritur in natis mulierum, datur intelligi quòd Ioannes
ſupra humanorū fuit menſuram meritorum. Ego vox
Ioan. 1. clamantis in deſerto. Hoc eſt dicere, Non ſum ego ver
bum quod erat in principio deus apud deum, ſed vox
potius, id eſt, miniſter ſum verbi vt per me ad auditus
hominum ſenſusq; perueniat. Vnde beatus Baptiſta pa-
ri humilitate pronunciat: Illum oportet creſcere, me au
Ioan. 3. tem minui. Illum, inquit, oportet creſcere, quia per om-
nem mundum Chriſti euangelium dilatatur: me autem
minui, quia Ioannis prophetia finitur. Illū oportet creſ-
cere qui erit exaltandus in cruce, me autem minui qui
ſum truncandus in capite. Ioannis enim prophetia fidē
accepit, quia is qui prophetabatur aduenit. Ioānes ergo
formam venturi domini natiuitate & cōuerſatione ſig
Luca. 1. nauit. Ioannes naſcitur de ſene patre, Chriſtus ex matre
à mundi ſeneſcentis ætate: ætate, inquam, illa quæ erat
fide & operibus infœcunda. Ioannes venit deſperata
generatione per ſterilem, & Chriſtus natura obſtupeſ-
cente per virginem. Ille ſalutem prædicauit, hic contu-
Matt. 3. lit. Ille baptizauit in pœnitentia, iſte regenerauit in gra-
tia. Hic eſt enim Ioannes qui impietatem regis Hero- Matt. 14.
dis qui vxorem fratris inuaſerat publica authoritate cō K
demnans, propter iuſticiam perdidit vitam, ſed lucra-
tus eſt gloriam. Et nos interdum pro gratia hominum
vel timore offenſionum præferimus adulationem &
vendimus veritatem, non timentes illud quod terribi-
liter ſcriptum eſt, Si non annunciaueris iniquo iniqui- Ezech. 3.
tatem ſuam, ſanguinem eius de manu tua requiram. So
lent tamē aliquoties doctores Eccleſiæ non pro negli-
gentia peccantium ab increpatione ceſſare, ſed quia
eos timēt ex ipſa caſtigatione ad peiora mala prorum-
pere. Quādo pro hac re non prædicant ſacerdotes, nō
poſſunt habere de taciturnitate reatum, quia ſicut viri
boni interdum ex dura increpatione corriguntur, ita
econtra omnes etiam ſuperbi leniſsima admonitione
ad peiora pręcipitia prouocantur. Nā & intantum prę-
dicatores Eccleſiæ aliquoties non ex voluntate, ſed ex
neceſſitate peccatores non arguunt, vt interdū per ſpi-
ritale medicamētum, & charitatis artificium ſuperbos
quoſque etiam indignis laudibus proſequantur: & dum
erubeſcūt falſa eſſe quæ de eis dicuntur, ad emendatio-
nem vitæ, & bona opera prouocentur, ſecundum illud L
quod ſcriptum eſt, Quoniam laudatur peccator in de-
ſideriis animæ ſuæ, & qui iniqua gerit benedicitur. Et Pſalm. 9.
quia vera eſt illa ſapientis viri ſententia, Sicut vera laus
ornat, ita falſa caſtigat, non eſt tamen impoſſibile apud
deum vt etiam illi qui ab humanis laudibus inuitati bo
na opera exercere cœperint, deus illis hoc in amorem
& conſuetudinē vertat, ſecundum illud quod de ſapiē
tibus quidam dixit, Bene conſueuiſſe, pudebit diſſueſce
re. Et iterum, Bona loquamur, tranſiet ſermo in affectū.
Beatus tamen Ioannes plena & perfecta libertate ma-
luit iniuſta ſuſtinere, quàm iuſta non dicere. Vnde euā
gelico ipſe beatus Ioānes alloquio corda noſtra pulſat
ſalutifero dicens, Ego vox clamantis in deſerto, parate
viam domini, rectas facite ſemitas dei noſtri. Si teneа-
mus in nobis verbum veritatis, affectum iuſticiæ, erit in
nobis illa via per quam humanum pectus Chriſtus ad-
eat. Ideo autem dicit: Ego vox clamātis. Vox præconis Luca. 3.
iudicem loquitur, clamor iudicium cōminatur. Et con
ſequenter annunciat: Omnis vallis implebitur, & om-
nis mōs & collis humiliabitur. Hoc eſt ergo, quod aliis M
verbis euangeliſta commemorat, Qui ſe exaltat humi- Luca. 14.
liabitur. Veniet tempus fratres dilectiſsimi vt ſe ſuper-
bos fuiſſe ſine vllo remedio doleant, qui ſe nunc ſalu-
briter humiliare diſsimulāt. Veniet tempus vt humiles
eleuentur in cœlis, & ſuperbi in inferni profunditatem
mergantur. Veniet tempus vt ſe auaros omnes fuiſſe di
uites doleant, à quibus nūc Chriſti irridētur pauperes.
Non ſemper iſte qui nunc humanæ eſt conſuetudinis
ordo ſeruabitur: Nō ſemper Lazarus fame torquebitur, Luce. 16.
nec ſemper auarus diues deliciarum abundantia per-
fruetur: ſed cito & ille de ſterquilinio ab angelis eleua-
bitur in paradiſum: & ille qui eleemoſynam noluit da-
re, ſi pœnitentia non ſubuenerit, de luxurioſo conuiuio
rapietur in tartarū, vt qui in hoc ſeculo pauperi noluit
dare micam, in inferno non mereatur accipere guttam:
& qui pauperem paſcere noluit deliciis ſuis, paſcat flā-
mas medullis ſuis. Nos vero fratres quantum poſſumus
laboremus, vt quod ſuperbia tumidum elatumq; reddi-
derat in animo, humilitate & manſuetudine compla-
netur. Quod iniquitas deprauauerat, directione iuſticię
corrigatur. Quod malicia exaſperauerat, bonitatis gra-
tia temperetur. Inter hęc ſtudia inueniat in nobis Chri-
ſtus dominus quam ipſe conferre dignatus eſt, viam,
per

A per quam nos perducat ad patriam, vt de nobis dicere dignetur, Et inambulabo & inhabitabo cum eis, & ero illorum deus. Si in isto seculo ambulauerit in nobis, in illo habitabit in nobis, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

DE OMNIBVS SANCTIS.

In festo omnium sanctorum: *Sermo I.*

Sermo XXXVII.

Hodie dilectissimi omniũ sanctorũ sub vna solẽnitatis lætitia celebramus festiuitatẽ, quorũ societate cœlum exultat, quorum patrociniis terra lętatur, quorum triũphis ecclesia sancta coronatur, quorũ confessio quanto in passione fortior, tanto est clarior in honore: quia dum creuit pugna, creuit & pugnãtium gloria, & martyrij triumphus multiplici passionũ genere adornatur, per quę grauiora tormẽta gratiora fuere & præmia, dumq; catholica mater ecclesia per totum orbẽ longe lateq; diffusa, in ipso capite suo Christo Iesu edocta cõtumelias crucis & mortẽ didicit non timere, magis magisq; roborata est non resistẽdo, sed perferendo. Vniuersos autem quos agmi-
B ne inclyto carcer pœnalis inclusit, pari & simili calore virtutis ad gerendum certamen gloria triumphalis inspirauit. O vere beata mater ecclesia, quam sic honor diuinę dignationis illuminat, quam Vincentium gloriosus martyrum sanguis exornat, quam inuiolatæ confessionis candida induit virginitas: Floribus eius nec rosæ, nec lilia desunt. Certent nunc charissimi singuli ad vtrosq; honores, amplissimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de passione purpureas. In cœlestibus castris pax & acies habent flores suos, quibus milites Christi coronantur. Dei enim ineffabilis & immensa bonitas etiam hoc prouidit vt laborũ quidem tempus & agonis non extenderet, nec longum faceret aut æternum, sed breue, & vt ita dicam, momẽtaneum, vt in hac breui & exigua vita agones essent & labores, in illa vero quæ æterna est corona & præmia meritorum, vt labores quidem cito finirentur, meritorum vero præmia sine fine durarent, vt post huius mundi tenebras visuri essent candidissimam lucem, & accepturi maiorem passionũ cunctarum acerbitatibus
Roma. 8. beatitudinem, testante hoc Apostolo vbi ait, Non sunt
C condignę passiones huius temporis ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quam læto sinu de prælio reuertentes ciuitas cœlestis excipit, de hoste prostrato trophæa ferentibus occurrit, cum triumphantibus viris & fœminæ veniũt quę cum seculo sexũ quoq; vicerunt, & geminata gloria militię virgines cum pueris teneros annos virtutibus transeuntes, sed & cætera fidelium turba aulę perpetuæ regiam intrabit, qui syncęritatem fidei incõcussis præceptorum cœlestium disciplinis vnita pace obseruauerunt. Ergo agite nunc fratres, aggrediamur iter vitæ, reuertamur ad ciuitatẽ cœ-
Ephe. 2. lestem, in qua scripti sumus & ciues decreti. Nõ sumus hospites, sed ciues sanctorum & domestici dei, etiam illius hęredes, cohęredes autem Christi. Huius nobis vrbis ianuas aperiet fortitudo, & fiducia latum præbebit ingressum. Consideremus ergo inclytã vrbis illius fœlicitatem, inquãtum considerare possibile est. Vt enim
Esaia. 35. vere est, comprehendere nullus sermo sufficiet. Dicitur de ea in quodam loco sic, q aufugiet ibi dolor & tristicia & gemitus. Quid hac vita beatius, vbi non est paupertatis metus, non ęgritudinis imbecillitas? Nemo læditur, irascit nemo, nemo inuidet. Cupiditas nulla exardescit, nullũ cibi desideriũ, nulla honoris pulsatio, aut potestatis ambitio. Nullus ibi diaboli metus, insidię demonũ nullę, terror gehennæ procul. Mors ibi neq; cor- D
poris neq; animæ erit, sed immortalitatis munere vita iocunda. Nulla erit tunc vsquam discordia, sed cuncta consona, cuncta conuenientia, quia omnium sanctorũ vna cõcordia, pax cuncta & lętitia continet, tranquilla sunt omnia & quieta. Iugis splẽdor nõ iste qui nũc est, Apoca. 21.
sed tanto clarior quanto fœlicior, quia ciuitas illa, vt legitur, non egebit lumine solis, sed dominus omnipotẽs illuminabit eã, & lucerna eius est agnus: Vbi sancti fulgebunt vt stellæ in perpetuas æternitates, & sicut splen- Danie. 12.
dor firmamenti qui ad iusticiã erudiunt multos. Quapropter nox ibi nulla, nullæ tenebræ, cõcursus nubium null⁹, nec frigoris ardorisq; asperitas vlla, sed talis quædam erit rerum temperies, quam nec oculus vidit, nec 1. Cor. 2.
auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, nisi illorum qui ea perfrui digni inueniuntur, quorũ nomina scripta sunt in libro vitæ, qui & lauerunt stolas suas in san- Apoca. 22.
guine agni, & sunt ante thronũ dei seruiuntq; ei die ac nocte. Non est senectus ibi, nec senectutis miseria, dum omnes occurrunt in virum perfectum, in mensuram ę- Ephe. 4.
tatis plenitudinis Christi. Verum super hoc omnia est E
consociari angelorũ & archangelorum cœtibus, thronis etiam & dominationibus, principatibus & potestatibus, omniũq; cœlestium supernarumq; virtutum contuberniis perfrui, & intueri agmina sanctorũ splẽdida syderibus micantia, patriarcharum fide fulgentia, prophetarum spe lætantia, Apostolorum in duodecim tribubus Israël orbem iudicantia, martyrum purpureis victoriæ coronis lucentia, virginum quoq; choros candẽtia serta gestantes inspicere. De rege autem qui horum medius residet, dicere vox nulla sufficit. Effugit enim omnem sermonem, atq; omnem sensum humanę mentis excedit decus illud, illa pulchritudo, illa virtus, illa gloria, illa magnificentia, illa maiestas. Vltra enim omnem sanctorum est gloriam ipsius inæstimabilem aspicere conspectum, & splendore maiestatis eius irradiari. Si enim quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam paruo tempore tolerare, vt Christum videre digni possemus in gloria venientem & sanctorũ eius numero sociari, nonne erat dignum pati omne quod triste est vt tanti boni tãtęq; gloriæ participes haberemur? Quæ erit illa fratres charissimi iustorum glo- F
ria, q̃ grandis sanctorum lætitia, cum vnaquæque facies fulgebit vt sol, cum ordinibus distinctis populũ suum dominus in regno patris sui cœperit recensere, & meritis atque operibus singulorum præmia promissa restituere, pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna præstare, adducere sanctos in visionem paternę glorię, & facere in cœlestibus conse- 1. Cor. 15.
dere, vt sit deus omnia in omnibus, ęternitatemq; amatoribus suis, & immortalitatem largiri, atque eos quos sanguinis sui viuificatione reparauit denuo ad paradisum reducere, regna cœlorum sua fide & veritate suæ pollicitationis aperire? Hęc hæreant firmiter sensibus nostris, hęc intelligantur plena fide, hæc toto corde diligantur, hęc indesinentium operum magnanimitate acquirantur. Reposita est in potestate facientis, quia regnũ Mat. 11.
cœlorum vim patitur, Res ista, ô homo, id est, regnum cœleste aliud non quærit precium q̃ teipsum. Tantum valet quantum es tu. Te da, & habebis illud. Quid tur- 1. Cor. 15.
baris de precio? Christus semetipsum tradidit vt acquireret te in regnum deo patri, ita & tu teipsum da vt sis regnũ eius, ac nõ regnet peccatum in mortali tuo cor- Roma. 6.
pore, sed spiritus in acquisitionẽ vitę. Ad hanc igitur operũ salutariũ dilectissimi palmã libenter ac prompte
certemus

G certemus, omnes in agone iusticiæ deo & Christo spe-
ctante curramus. Et qui seculo & mundo maiores esse
cœpimus, à cursu nostro nulla seculi cupiditate retarde
mur. Si expeditos, si celeres in hoc operis agone, si cur-
rentes dies vltimus inuenerit, nusquam dominus me-
ritis nostris ad præmium deerit remunerator. Qui co-
ronam in persecutione purpuream pro passione dona-
nit, ipse in pace viuentibus pro iusticię meritis dabit cā-
didam. Nam nec Abraham, nec Isaac, nec Iacob occisi
sunt, & tamen fidei & iusticiæ meritis honorati inter
patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum congre-
gatur conuiuium, quisquis fidelis & iustus & laudabilis
1. Ioan. 2. inuenitur. Memores esse debemus voluntatem non no
stram, sed dei facere debere: quia qui fecerit eius volun
tatem, ipse manebit in æternum, quo modo & ille ma-
nebit in æternum. Quapropter charissimi mente inte-
gra, fide firma, virtute robusta, charitate perfecta parati
ad omnem voluntatem dei simus, conseruantes forti-
ter domini mandata. In simplicitate seruate innocen-
tiam, in charitate concordiam, modestiam in humili-
H tate, diligentiam in administratione, vigilātiam in ad-
iuuandis laborantibus, misericordiam in fouendis pau
peribus, indefessa veritate constantiam, in disciplinę se
ueritate censuram, ne aliquid ad exemplum bonorum
factorū in nobis desit. Hæc sunt vestigia quę nobis san-
cti quiq; reuertentes in patriam reliquerunt, vt illorum
semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. Patriā quoq;
nostram paradisum cum illis computemus, parētes pa-
triarchas iam habere cœpimus. Cur nō properamus &
currimus vt patriam nostram videre, & parentes salu-
tare possimus? Magnus illic nos charorum numerus ex-
pectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & co-
piosa turba desiderat, iam de sua incolumitate secura,
adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum
& conspectum venire, quanta illis & nobis in commu-
ne lætitia est? Qualis illic cœlestium voluptas conser-
uorum societatem expectantium? Quàm summa & per-
petua fœlicitas? Illic apostolorum gloriosus chorus, il-
lic prophetarum exultātium numerus insignis, ibi mar
tyrum populus innumerabilis ob certaminum victo-
I riam coronatur, illic clarissima virginum turba lętatur,
illic etiam confessorum fortitudo laudatur. Sed & illo-
rum remuneratio censetur, qui præcepta dominica ser-
uantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia trans-
tulerunt. Ad hos electos dei auida cupiditate propere-
mus, vt cum his cito esse, & cito nos ad Christum per-
uenire contingat, ad eum quem huius itineris ducem
habeamus, salutis authorem, lucis principem, lęticiæ lar
gitorem: Qui viuit & regnat cum deo patre omnipo-
tente & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Eu-
Mat. 5. *angelio secundum Matthęum, Videns Iesus turbas ascen-*
dit in montem, &c. quæ sumpta est ex primo libro, De ser-
mone domini in monte.

DE ANIMABVS FIDELIVM defunctorum.

In die commemorationis animarum fidelium defunctorum, De
eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum,
Venite benedicti, & cætera.

Sermo I.

Sermo MOdo cū euāgelica lectio legeretur, audiuimus
XXXVIII. dicentē dominū, Venite benedicti, percipite
Matth. 25. regnū quod vobis paratū est ab origine mū-
di. Vt ergo istā vocē desiderabilem audire, &
ab auditu malo possitis per Dei gratiam liberari, totis
viribus deo auxiliante contendite lectionem diuinam K
in domibus vestris frequenter legere, & in Ecclesia li-
bēter & obedienter audire. Sicut illa vox desiderabilis
est per quam dicitur misericordibus, Venite benedicti,
percipite regnum: ita è contrario sceleratis & immise-
ricordibus metuenda est & valde terribilis, Discedite à
me maledicti in ignem æternum. Auertat à nobis hoc
Deus fratres charissimi, & ab auditu malo nos liberare
dignetur, vt in nobis impleatur illud quod scriptū est,
In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non *Psalm. 111.*
timebit, Hoc est auditum malū quod audituri sunt im-
pij, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Irre-
uocabilis enim sententia erit, quæ à piissimo deo ideo
multo antè prędicitur, vt à nobis totis visceribus cauea
tur. Si enim nos deus noster vellet punire, non nos an-
tē tot secula commoneret. Inuitus quodam modo vin
dicat, qui quo modo euadere possimus multo antè de-
monstrat. Non enim te vult percutere, qui tibi clamat
obserua. Considerate tamen quid dicturus est ad dexte
ram positis, Venite, inquit, benedicti, percipite regnum *Matt. 25.*
quod vobis paratū est ab origine mundi. Aduertite fra- L
tres charissimi, quia regnum cœlorum nobis prædesti-
natum, gehenna autem non nobis, sed diabolo præpa-
rata est. Denique sic audituri sunt ad sinistram, Esuriui
enim, inquit, & non dedistis mihi mādūcare. Ergo nec
illi qui ad dexteram erunt, ideo accipiunt, quia nūquā
peccauerunt, sed quia peccata sua mūdare eleemosynis
studuerunt. Et illi qui ad sinistram erunt non ideo mit
tuntur ad ignem quia peccatores fuerunt, sed quia pec
cata sua eleemosynis redimere noluerūt. Ac sic & illos
largitas sola glorificabit, & istos sola sterilitas condem-
nabit: quia sicut impossibile est vt nullus homo possit
sine peccato esse, sic per dei misericordiā possibile est,
vt bonis operibus, & præcipue eleemosynis se vnusquis-
q; redimat à peccato, vt tamē in malo impleatur quod
scriptum est, Iudicium sine misericordia illi qui non fe *Iacobi. 2.*
cit misericordiā, Cōsequenter & in bono illud in Psal *Psalm. 111.*
mo, Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in se
culum seculi. Et hoc considerate fratres pro qua re mit-
tuntur in ignē æternum. Non enim illis dicendum est, M
quia homicidia fecistis, adulteria commisistis, quia a-
lienam substantiam rapuistis: sed hoc solum audituri
sunt, quia esuriui, & non dedistis mihi manducare. Ro
go vos fratres, nolite hæc transitorie cogitare, nec cre-
datis quod hoc de Iudęis tantum, aut paganis vel hęreticis
fuerit dictum, sed definitissime credite, quia hoc Chri-
stiani & catholici qui in malo opere perseuerare volue
rint, audituri sunt. Ad iudicium enim non veniunt, nec
Pagani, nec hęretici, nec Iudæi, quia de ipsis scriptū est,
Qui non credit iā iudicatus est. Et ideo inter illos qui *Ioan. 3.*
ad sinistrā mittendi sunt, non solum laici erunt, sed &
multi episcopi, quod peius est, clerici mali, vel monachi
cupidi vel supbi, simul & sanctimoniales & viduæ ira-
cundæ, superbæ, vel cupidę, & si eis fructuosa pœnitētia
nō subuenerit, audituri sunt illam metuendā, & irreuo-
cabilem vocem, Discedite à me maledicti in ignem æ- *Matt. 25.*
ternum. Sententia ista si eam fideliter cum ingenti ti-
more voluerimus audire, ab omni opere malo nos po-
terit reuocare. Diligēter ergo cauete & videte quid ve-
ritas dixit, Discedite à me maledicti in ignē æternum,
quia esuriui, & nō dedistis mihi manducare. Si in ignē
mittetur qui esurienti non dedit panē suum, putas vbi
mittendus est qui tulit alienum? Si in ignem mittetur *Ad fratres*
qui nudū non vestit, vbi mittendus est qui vestitum ex- *in eremo 31*
poliauit? Si cum diabolo damnatur qui hospitibus nō

prębuit

A præbuit domum suã, putas vbi mittendus est qui tollit
alienam? Si periturus est qui carcerẽ non visitauit, quid
de illo fiet qui forte in carcerem misit? Rogo vos fra-
tres charissimi hinc attẽdite, quã spem habere possunt
qui mala faciunt, quando illi perituri sunt qui bona nõ
faciunt? Denique & alio loco dominus terribiliter nos
Matth.3. admonet dicens, Omnis arbor quæ non facit fructum
bonum excidetur & in ignẽ mittetur: Nõ dixit, quæ fa-
cit fructum malum: sed, quæ nõ facit fructum bonum.
Hinc ergo possumus euidenter agnoscere quas pœnas
arbor spinosa in die iudicij patietur, quãdo illa quę fru
ctum non dederit excidetur, & in ignem mittetur. Ne-
mo se despiciat fratres charissimi, Nemo se falsa spe
circumueniat, quia Christiani nominis non facit sola
Christian° quis? dignitas Christianũ, nihilq; prodest quòd aliquis Chri
stianus vocatur in nomine, si hoc non ostendit in ope-
Iacobi.2. re. Scriptum est enim, Fides sine operibus mortua est.
Qui enim credit, & opera bona nõ exercet, clamat illi
scriptura diuina, Tu, inquit, credis quia deus vnus est,
bene facis. Et dæmones credunt & contremiscunt. Ac
sic qui credunt, & opera bona non faciunt, fidem dæ-
Ioan.14. monum videntur habere, Qui vero nõ credunt, peio-
B res dæmonibus comprobantur. Et illud diligenter con
siderandum est quod dominus dicit, Qui audit man-
dãta mea & facit ea, ipse est qui diligit me. Et iterum:
Si quis diligit me, mandata mea seruat, Et sine dubio
qui non custodit nõ diligit. Et illud valde timendum
est, quod iterũ dominus dicit: Quid prodest quod di-
Matth.7. citis, Domine domine, & non facitis quæ dico vobis?
Scire debemus fratres charissimi, quòd nihil prodest
verbis proferre fidem, & factis deserere veritatem. Si-
cut nobis non placet si serui nostri verbis se profitẽtur
esse nostra mãcipia, & tamen nõ velint implere opera
sua: ita nec deo placet, si se quisque Christianum verbis
tantummodo esse pronunciat, & opera quæ fieri iussit
Christus implere dissimulet. Denique beatus Apostol°
cum de reddenda ratione in die iudicij loqueretur, ita
2.Corin.5. pronunciauit dicens, Oportet nos, inquit, omnes stare
ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria cor
poris, prout gessit siue bonum, siue malum: & dominus
Matth.16. in Euangelio, Tunc, inquit, reddet vnicuique secundũ
opera sua: Nõ dixit, secundũ fidem suam: sed, vnicuiq;
secundum opera sua: quia sicut iam supra dictũ est, Ia-
Iacobi.2. cobus apostolus clamat, Fides sine operibus mortua est.
C Nos ergo fratres charissimi, si & pœnam euadere, & ad
æternam beatitudinem voluuius peruenire, non solum
credamus in deum, sed etiam toto corde diligamus, &
quantum possumus, ipso adiuuante bona opera facere
studeamus, vt cum ipso auxiliante fecerimus quæ præ-
cepit, mereamur recipere quæ promittit, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo, & parabola zizaniorum.

Sermo II.

Sermo XXXIX. Recogitemus fratres charissimi cuncta mala
quæ fecimus, vt minis æterni iudicis perterri-
ti, ad vltimum saltem studeamus bona facere.
Matth.7. Vnde dominus in Euãgelio dicit, Nõ omnis
qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnũ cœ-
lorum: sed qui facit voluntatẽ patris mei qui est in cœ-
lis, ipse intrabit in regnũ cœlorũ. Hoc etiã fratres cha-
Matth.16. rissimi cogitare debemus, quia in illa die reddet deus
vnicuique secundũ opera sua, bonis bona, malis mala.
Matth.25. Bonos mittet in vitam æternã, malos in ignem æter-
num. Væ illi homini qui cum diabolo mansionem ha-
bebit. Pẽsemus quòd istud regnum finem habet, regnũ
dei finem non habet. Ista vita laboriosa, caduca & fra-

gilis, plena scandalis, inuidiosa quid aliud quærit nisi D
manducare, bibere, inebriari, luxuriari, detractiones fa-
cere? Certe vbi volumus permanere, illuc debemus fe-
stinare. Fratres, nos peregrini sumus in hoc mundo, cõ
uertamur ad dominum qui fecit nos. Fratres audistis
quòd dominus vindicare veniet, & peccatores mittet
in ignem ęternum, sicut in Psalmo dicit, Exurgat deus, Psal.67.
& dissipentur inimici eius. Quid autem suis dictur° sit
in die illa audiamus, Venite benedicti patris mei. Et iu Matth.25.
sti regnabunt sine fine cum Christo, sicut dicit, Et iusti Psal.67.
epulentur, & exultent in cõspectu dei. Et domine, nõn-
ne bonum semẽ seminasti in agro tuo, vnde ergo mix- Matth.13.
tum est zizania? Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit.
Primum colligite zizania, & alligate per fasciculos ad
comburendum. Messis hæc est genus humanũ in con-
summatione seculi ad iudicium congregandum. Ziza
nia, peccatores. Inimicus homo diabolus, qui superse-
minauit peccata. Messores sunt angeli, qui eligunt iu-
stos à peccatoribus. Ligate fasciculos, hoc est, rapaces
cum rapacibus, adulteros cum adulteris, fornicatores
cum fornicatoribus, homicidas cũ homicidis, auaros
cum auaris, iracundos cum iracundis, falsos testes cum
falsis testibus, fures cum furibus, derisores cum deriso- E
ribus, similes cum similibus. Hi sunt fasciculi ad cõbu-
rendũ. Triticum autem congregate in horreum meũ,
id est, mittite iustos in paradisum. Fratres expauescere
& timere debemus de tam breui satietate, de tam lon-
ga fame, de tam longis tenebris, de tam breui luce. Dũ
tempus habemus, conuertamur ad dominum, qui fecit
nos, vt non mereamur introire in illas tenebras, sed in
lucem, quia omnis homo, cuius opera facit eius filius
est. Si opera dei facimus, filij dei sumus. Quod modo
peccamus cito emendare debemus, & non addere pec
cata pecatis. Vnde Psalmista, Apponite iniquitatem Psal.68.
super iniquitatem eorum, & non intrent in iusticiam
tuam. Confessionem quæramus puro corde, & pœnitẽ
tiam donatam à sacerdotibus perficiamus. Nolite iram
recondere in cordibus vestris, quia quando iram por-
tamus, nec oblatio nec oratio à deo recipitur. Date elee
mosynam, recipite peregrinos in domibus vestris, pe-
des eorum lauate, & lectos ipsorum præparate, dolen-
tes consolamini. Nolite despicere peregrinos, quia ipsi
peregrini estis. Non circumuenias fratrem tuum in ne-
gocio, quia deus iudex est. Pauperes & viduas & orpha
nos nolite opprimere. Nolite de rapinis pauperũ elee- F
mosynas facere. Tristatur qui perdit, gaudet qui acqui-
rit. Lucratur pecuniam, & perdit animã. Attendit quid
acquirit, & non attendit quid perdit. Fratres, cum do-
mini adiutorio dum tempus habemus, laboremus qua-
tenus à malis simus pœnitentes aut per ieiunium, aut
per eleemosynas, aut per vigilias, aut per orationes, aut
per charitatem, vt mereamur peruenire ad regna cœ-
lestia, vbi est satietas sine fame, vbi est lux sine tenebris,
iuuentus sine senectute, requies sine labore, gaudium si-
ne fine. Ipse qui nos creauit nos adiuuet, vt ad cœlestia
regna mereamur peruenire, per Christum dominum
nostrum, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo cogitando.

Sermo III.

O Fratres charissimi, q̃ timendus est ille dies, in Sermo XL.
quo dominus noster Iesus Christus proponit
venire cũ flãma ignis, qui inflammabit aduer-
sarios suos, & eos qui faciunt iniquitatem. In
illa die plangent super se omnes tribus terræ, & vide- Matth.24.
bunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum

G virtute magna, & maiestate excelsa, & commouebitur ante eum terra, & peccatores peribunt, & cœlum plicabitur, & mare siccabitur, & montes sicut terra ardebūt, & terra vsque ad inferos, Sol conuertetur in tenebras, & luna nō dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo in terram, & virtutes cœlorum commouebūtur, & tūc apparebit signum filij hominis, quod est crux Christi, in cuius lumine tenebrabitur totus mundus. Tunc sancti volabunt obuiam Christo in aëra, & sic semper cū domino erunt, peccatores autem peribunt & confundentur. Et tunc fiet iudicium. Et tunc veniet dominus noster Iesus Christ⁹, & mittet angelos suos ad quatuor angulos terræ, & congregabunt electos eius à summo cœli vsque ad summum eius, & tūc separabit dominus sanctos suos à peccatoribus, & mittet eos in caminum ignis ardētis, ibi erit fletus & stridor dentium, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Væ illis hominibus qui habebunt mansionem cum diabolo, ex qua ascēdet fumus tormentorū in secula seculorum. Quorum vermes non morientur, & ignis non extinguetur. In qua nulla vox nisi gemit⁹, vbi nulla requies, sed semper inquietudo. In qua nullū habebunt refrigerium, sed semper flammam, vbi lux nunquam videbitur nisi tenebræ,

Ioelis 2. *1. Thes. 4.* *Matth. 24.* *Esaiæ. 66.*

H & non venient vnquā in memoriam ante deum. Quorum cibus est cruciatus, & mansio eorum cum diabolo, vbi nulla visitatio nisi pœna. O homo qui desideras regnum dei possidere, cur fecisti malum? Dum potes emenda, dum tempus habes clama ad omnipotentem deum, dum datur spacium luge, dum licentia est pœnitere, festina dum potes, dum anima versatur in corpore, dum adhuc viuis futurum remedium require tibi prius, quàm te profundum absorbeat pelagus, & prius quàm te malignus rapiat infernus, vbi nulla datur indulgentia, vbi nullus regreditur ad veniam, de qua pœna pius nos dominus eripere dignetur, qui cum deo patre viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Eodem die, de igne purgatorij.

Sermo IIII.

Sermo XLI. *1. Corin. 3.*

IN lectione apostolica fratres charissimi audiuimus Apostolum dicentem, Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Si quis autem superædificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam, vniuscuiusque

I opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & vniuscuiusq; opus quale sit, ignis comprobabit. Si cuius opus manserit quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Multi sunt qui lectionem istam male intelligentes falsa securitate decipiuntur, dum credunt quod si supra fundamentum Christi capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari, & ipsi postea ad vitam perpetuā peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigendus est, quia ipsi se seducūt qui taliter sibi blandiuntur. Illo enim transitorio igne, de quo dixit Apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: non capitalia, sed minuta peccata purgātur. Et quanuis, quod peius est, non solum maiora, sed etiam minuta, si nimium plura sint, mergunt. De ipsis maioribus siue minoribus peccatis, & si non omnia vel aliqua commemoranda sunt, ne aliquis se inaniter excusare conetur, & dicat nescire se quæ sint minuta peccata, vel quæ crimina capitalia. Et quanuis Apostolus capitalia plura

dist. 25. Vnum circa medium.

commemorauerit, nos tamen ne desperationem facere videamur, breuiter dicimus quæ sunt illa, Sacrilegium, homicidium, adulterium, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, inuidia, auaricia: & si longo tempore teneatur iracundia, & ebrietas si assidua sit, in eorum numero computatur. Quicunque enim aliqua de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne se emendauerit: & si habuerit spacium longo tempore pœnitentiam egerit, & largas eleemosynas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit, illo transitorio igne: de quo ait Apostolus, purgari non poterit, sed æterna illum flamma sine vllo remedio cruciabit. Quæ autem sint minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamen quia longum est vt omnia replicentur, opus est vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo aut in potu plus accipit quàm necesse sit, ad minuta peccata nouerit pertinere. Quoties plus loquitur quàm oportet, aut plus tacet quàm expedit. Quoties pauperem importune petentem exasperat. Quoties cum corpore sit sanus aliis ieiunantibus prandere voluerit, aut somno deditus tardius ad Ecclesiam surgit. Quoties excepto desiderio filiorum, vxorem suam cognouerit. Quoties in carcere clausos & in vinculis positos tardius requisierit. Quoties infirmos tardius visitauerit, Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit. Si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium aut seruum exasperauerit quàm oportet. Si amplius fuerit blāditus quàm expedit. Si cuicunque maiori personæ aut ex voluntate aut ex necessitate adulari voluerit. Si pauperibus esurientibus cibum nō dederit, aut nimium deliciosa, aut sumptuosa sibi conuiuia præparauerit. Si se in Ecclesia aut extra Ecclesiā fabulis ociosis, de quibus in die iudicij ratio reddenda est occupauerit. Si dum incaute iuramus, & cum hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, vtique periuramus, Et cum omni facilitate vel temeritate maledicimus, cum scriptum sit, Neque maledici regnum dei possidebunt. Et cum aliquid suspicamur temere, quod tamen plerunque non ita, vt credimus, cōprobatur, sine vlla dubitatione delinquimus. Hæc enim & his similia ad minuta peccata pertinere non dubium est, quæ, sicut iam dixi, enumerari vix possunt, & à quibus non solū populus Christianus, sed etiam nullus sanctorum immunis esse potuit aliquando aut poterit. Quibus peccatis licet occidi animam non credamus, ita tamen ea velut quibusdam pustulis, & quasi horrenda scabie replentes deformem faciunt, vt eam ad amplexus illius sponsi cœlestis aut vix, aut cum grandi confusione venire permittant. De quo scriptum est, Aptauit sibi Ecclesiā non habentem maculam aut rugam. Et ideo continuis orationibus, & frequētibus ieiuniis, & largioribus eleemosynis, & præcipue per indulgentiam eorum qui in nos peccant assidue redimantur, ne forte simul collecta cumulum faciant & demergāt animam. Quicquid enim de istis peccatis à nobis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est, de quo dixit Apostolus, Quia in igne reuelabitur. Et si cuius opus arserit, detrimētum patietur. Aut enim dum in hoc mūdo viuimus, ipsi nos per pœnitentiam fatigamus, aut certe volente aut permittente deo multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur, & si deo gratias agimus liberamur. Quod ita fit, si quotiens maritus, aut vxor, aut filius moritur, vel si substantia à nobis plus quàm oportet amatur, aufertur. Licet plus Christum quàm ipsam substantiam diligamus, & si necessitas fuerit, malimus ipsam substantiam perdere

K L M

1. Corin. 6. *Ephe. 5.* *1. Corin. 3.*

A perdere quàm Chriſtum negare: tamen quia,ſicut iam
dixi,ſi plus eam,quàm oportet diligimus,amittere eam
autem dum viuimus,aut dum morimur,ſine grādi do-
lore nō poſſumus,& tamen ſi deo,qui illam à nobis au-
ferri velut pius pater permittit, tanquam boni filij gra-
tias agamus,& minus nos pati quàm meremur cū ve-
ra humilitate proferamus. Ita peccata ipſa in hoc ſecu-
lo purgantur,vt in futuro ille ignis purgatorius aut nō
inueniat,aut certe parum inueniat quod exurat. Si au-
tem nec in tribulatione deo gratias agimus, nec bonis
operibus peccata redimimus,ipſi tamdiu in illo purga-
torio igne moras habebimus, quamdiu ſupradicta pec
cata minuta tanquam ligna, fœnum, ſtipula conſumā-
tur. Sed dicit aliquis,Non pertinet ad me quamdiu mo
ras babeam,ſi tamen ad vitam æternam perrexero. Ne-
mo hoc dicat fratres chatiſsimi, quia ille purgatorius
ignis durior erit quàm quid poteſt in hoc ſeculo pœ-
narum videri aut cogitari,aut ſentiri. Et cū de die iudi-
Pſal. 89. cij ſcriptum ſit, quòd erit dies vnus tanquā mille anni,
& mille anni tanquam dies vnus, vnde ſcit vnuſquiſq;
vtrum diebus an menſibus,an forte etiam & annis pee
illum ignem ſit tranſiturus? Et qui modo nec vnum di-
B gitum ſuum in ignem vult mittere, timeat neceſſe eſt
vel tunc paruo tempore cū anima & toto corpore cru
ciari. Et ideo totis viribus vnuſquiſque laboret,vt capi-
talia crimina poſsit euadere,& minuta peccata ita ope-
ribus bonis redimere, vt de ipſis nihil videatur rema-
nere quod ille ignis poſsit abſumere. Illi autem qui ca-
pitalia crimina committunt, ſi quamdiu viuunt, ea re-
dimere pœnitentiæ medicamentis noluerint, ad illum
ignem,de quo dicit Apoſtolus, Ipſe autē ſaluus erit, ſic
1. Corin. 3. tamen quaſi per ignem: ſicut iam dictum eſt, venire nō
poterunt,ſed magis illam duram & irreuocabilem ſen-
Matth. 25. tentiā audituri ſunt, Diſcedite à me maledicti in ignē
æternum. Et ideo,qui ab iſta perpetua pœna, & ab illo
purgatorio igne deſiderant liberari, crimina capitalia
non admittant, aut ſi iam commiſerunt, fructuoſam
agant pœnitentiam,& illa parua vel quotidiana pecca-
ta bonis operibus redimere non deſiſtant. Quibus ta-
men operibus minuta peccata redimantur,plenius vo-
bis inſinuare deſidero. Quoties infirmos viſitamus, in
carcere clauſos & poſitos in vinculis requirimus,diſcor
des ad concordiam reuocamus, indicto Eccleſiæ ieiu-
nio ieiunamus, pedes hoſpitibus abluimus, ad vigilias
C frequenter conuenimus,eleemoſynā ante oſtium præ-
tereuntibus pauperibus damus, inimicis noſtris quo-
ties petierint veniam indulgemus. Iſtis enim operibus
& his ſimilibus minuta peccata redimuntur quotidie.
Pro capitalibus vero criminibus hoc non ſolum ſuffi-
cit,ſed addendæ ſunt lachrymæ,rugitus & gemitus,cō
tinuata longo tempore ac protracta ieiunia, & largio-
res eleemoſynæ erogādę,vltro noſipſos à communio-
ne Eccleſiæ remouentes, in luctu & in triſticia multo
tempore permanentes, & pœnitentiam etiam publice
agentes: quia iuſtum eſt,vt qui cum multorum deſtru-
ctione ſe perdiderit, cum multorū ædificatione ſe re-
dimat. Ad extremum non eſt impoſsibile vel incon-
gruum quod ſuggero,vel ſic lugeamus extinctam no-
ſtram animam quo modo alienam carnem mortuam
plāgimus. Si aut vxor,aut filius,aut maritus mortui fue-
rint,in terram ſe collidunt homines, capillos trahen-
do,pectora tundendo,in luctu & pœnitentia,vel in la-
chrymis non paruo tempore perſeuerant. Rogamus fra
tres,exhibeamus nos animæ noſtræ quod illi exhibent
alienæ carni. Et hoc videte fratres quàm malum ſit vt

lugeamus quod nō poſſumus ſuſcitare. Carnem quam D
non poſſumus ſuſcitare plangimus, & animam noſtrā
mortuam nō plangimus,quam poſſumus per pœniten
tiam ad ſtatum priſtinum reuocare. Sed quod nobis
peius eſt, corpus mortuum plangimus quod amamus:
animam vero mortuam quam non amamus, non do-
lemus non plangimus. Et ideo mutata vice incipiamus
plus dominum amare quàm ſeruum, id eſt, plus facto-
rem corporis quàm corpus: plus dominam quàm an-
cillam, id eſt, plus animam ad imaginem dei factam,
quàm carnem de limo terræ formatam, vt cum die vl-
timo caro noſtra putreſcere,& à vermibus deuorari cœ-
perit in ſepulcbro, anima in Abrahæ gremio angelo-
rum manibus eleuetur,& in die iudicij recepto poſt re-
ſurrectionem corpore audire mereatur, Euge ſerue bo- Matth. 25.
ne & fidelis, intra in gaudium domini tui. Et vt hæc, Repetitio.
quæ ſupra diximus, cordibus veſtris tenacius valeant
inhærere, & ipſa apoſtolica lectio plenius poſsit intel-
ligi,breuiter ea charitati veſtræ volo repetere. Omnes
ſancti qui deo fideliter ſeruiūt, lectioni vel orationi va
care,& in bonis operibus perſeuerare contendunt, nec
capitalia crimina, nec minuta peccata,id eſt,ligna, fœ-
num,& ſtipulam ſupra fundamentum Chriſti, ſed bo- E
na opera,id eſt,aurum,argentum,lapides precioſos ſu-
perædificantes,per ignem illum, de quo dicit Apoſto-
lus, Quia in igne reuelabitur, abſque vlla violatione
tranſibunt. Illi vero qui quanuis capitalia crimina non
admittant, & ad perpetranda minuta peccata ſunt fa-
ciles,& ad redimenda ſunt negligentes,ad vitam æter-
nam pro eo quòd in Chriſtum crediderunt, & capita-
lia peccata non admiſerunt venturi ſunt: ſed prius aut
in hoc ſeculo per dei iuſticiam vel miſericordiam, ſi-
cut iam dictum eſt, amariſsimis tribulationibus ſunt
coquendi,aut illi ipſi per multas eleemoſynas, & præ-
cipue dum inimicis ſuis clementer indulgent, per dei
miſericordiam liberandi,aut certe illo igne,de quo di-
cit Apoſtolus, longo tempore cruciandi, vt ad vitam
æternam ſine macula & ruga perueniant. Illi vero qui
aut homicidium, aut ſacrilegium, aut adulterium, vel
reliqua his ſimilia commiſerunt, ſicut iam dictum eſt,
ſi eis digna pœnitentia non ſubuenerit, nō per purga-
torium ignem tranſire merebuntur ad vitam, ſed æter-
no incēdio præcipitabuntur ad mortem. Et ideo quo-
ties in lectione apoſtolica audieritis, Si quis ſupra fun- F
damentum Chriſti ſuperædificat aurum, argentum,la-
pides precioſos, de ſanctis hoc & perfectis Chriſtianis
accipite,qui velut aurum purgatum merebuntur ad æ-
terna præmia peruenire: Illi vero qui ſuperædificant li-
gna,fœnū & ſtipulam, de bonis Chriſtianis, ſed negli-
gentibus minuta peccata purgare, vt ſæpe dictum eſt,
intelligite,quæ peccata ſi nec diuina iuſticia multis tri-
bulationibus purgauerit, nec vnuſquiſq; eleemoſyna-
rum largitate redemerit, non ſine grandi dolore in il-
lis implebitur illud quod dicit Apoſtolus, Si cuius opus
arſerit,detrimentum patietur,ipſe autem ſaluus erit ſic
tamen quaſi per ignem. Nemo tamen, ſicut iam ſupra
dictum eſt,ſeipſum circumueniat,vt hoc etiam pro ca-
pitalibus criminibus,ſi incurata remanſerint, poſſe fie-
ri credat. Et ideo,ſicut iam ſæpe dixi, quantum poſſu-
mus, cum dei adiutorio laboremus, vt & maiora pec-
cata poſsimus euadere, & minuta ſine quibus eſſe non
poſſumus, iugiter amore inimicorum & eleemoſyna-
rum largitate redimere, præſtante domino Ieſu Chri-
ſto,qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus
in ſecula ſeculorum, Amen.

G **DE SANCTIS IN GENERE** siue communiter.

DE APOSTOLIS.

In festis sanctorum Apostolorum, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Designauit dominus & alios septuaginta duos &c. *Luca 10.*

Sermo I.

Sermo XLII. *Luca 10.* IN lectione euangelij, quæ modo recitata est, admonemur quęrere quæ sit messis de qua dominus ait, Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suã. Tũc adiecit duodecim discipulis suis, quos & apostolos nominauit, alios septuaginta duos, & misit illos omnes, sicut ex verbis eius apparet, ad paratã messem. Quæ ergo erat illa messis? Non enim illa messis in his gentibus erat, vbi nihil fuerat seminatum. Restat ergo, vt intelligamus istam messem fuisse in populo Iudæorũ. Ad illam messem venit dominus messis, ad illam messem misit messores, ad gentes autem non messores, sed seminatores. Intelligamus ergo messem factam in populo Iudæorum, semẽ-
H tes in populis gentium. Ex illa enim messe Apostoli electi sunt, vbi iam cum meteretur maturum erat, quia ibi prophetæ seminauerunt. Delectat inspicere agriculturam dei, & oblectari donis eius, & opera in agro eius. In hac enim agricultura operabatur qui dicebat,
1. Corin. 15. Plus omnibus illis laboraui. Sed vires ei dabantur ad operandum à domino messis, ideo subiecit, Non ego sum sed gratia dei mecum. Nam se in agricultura ver-
1. Corin. 3. sari satis ostendit, vbi ait, Ego plantaui, Apollo rigauit. Hic autem apostolus de Saulo Paulus, hoc est, de superbo minim⁹. Saulus enim à Saüle denominatur. Paulum enim modicum est. Vnde nomen suum quodam
1. Corin. 15. modo interpretatus ait, Ego sum minimus Apostolorum. Ipse ergo Paulus, id est, modicus & minimus missus ad gentes, præcipue ad gentes se missum dicit. Ipse scribit, nos legimus, credimus, prædicamus. Ipse ergo
Galat. 1. & 2. dicit in epistola sua quæ est ad Galatas, vocatum se iam à domino Iesu venisse Hierosolymam, & Euangelium cum apostolis contulisse, dexteras sibi datas fuisse, & signum concordiæ, signum consonãtiæ, quod ab se ipsi didicerant, eis in nihilo discrepabat. Deinde placuisse dicit inter se & ipsos, vt ipse ad gentes, illi autem in
I circuncisionem irent, ille seminator, illi messores. Merito etiam Athenienses, quamuis nescientes nomen suum, ei dixerunt. Audientes enim ab eo verbum, quis
Acto. 17. est, inquiunt, hic seminator verborum? Attendite ergo & delectet vos mecum inspicere agriculturam dei
Messes duę in messes duas, vnam transactam, aliam futurã. Transactam in populo Iudæorum, futuram in populis gentium. Probemus hoc, & vnde nisi de scriptura dei domini messis? Ecce habemus ibi in præsenti capitulo di-
Luca 10. ctum esse, Messis multa, operarij autem pauci. Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Sed quia in illa messe futuri erant contradictores &
Vbi supra. persecutores Iudæi, Ecce, inquit, mitto vos sicut agnos in medio luporum, euidentius de hac messe aliquid ostendamus in Euangelio secundum Ioannem, ad puteum vbi fatigatus dominus sedit, magna quidem acta sunt sacramenta, sed anguste tempus est vt omnia pertractentur. Quod autem ad præsentem rem pertinet audite. Suscepimus enim messem eandem in populus, in quibus prophetæ prædicauerunt, ideo enim illi seminatores, vt apostoli possint esse messores. Samaritana mulier loquitur cum domino Iesu, Et inter cæte- K
ra cum dixisset ei dominus quo modo debeat adorari *Ioan. 4.* deus: Ait illa, Scimus quia veniet Messias, qui dicitur Christus, & omnia nos docebit. Et dominus ad illam, Ego sum qui loquor tecũ. Crede quod audis, quid queris quod vides? Ego sum qui loquor tecum. Quod autem illa dixerat, Scimus quia Messias veniet, quem annunciauerunt Moyses & prophetæ, qui dicitur Christus: Iam enim spica messis erat gignenda, acceperat & prophetas seminatores, apostolos expectabat maturam messores. Mox vt hoc audiuit credidit, & hydriam dimisit, & festinanter cucurrit, annunciare dominum cœpit. Discipuli tunc ierunt ad emendos panes, Qui redeuntes inuenerunt dominum loquentem cum muliere, & mirati sunt. Non sunt tamẽ ausi dicere ei quid vel quare cum illa loqueris. Admirationem apud se habuerunt, audaciam corde presserunt. Huic ergo Samaritanæ non erat nouum nomen Christi, iam expectabat venientem, iam crediderat esse venturum. Vnde crediderat, sine Moyse seminauerat, sed hoc expresius audite. Dominus tunc ad discipulos suos ait, Dicitis quia adhuc longe est æstas, leuate oculos vestros, & videte albas regiones ad messem. Et adiungit, Alij labo- L
rauerunt, & vos in labores eorum intrastis. Laborauit Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, prophetæ, laborauerũt seminando, in aduentu domini matura messis inuenta est. Missi messores cum falce Euangelij, portauerunt manipulos ad aream dominicam, vbi Stephanus triturareretur. Hic autem accepit Paulus ille, & ad gentes mittitur, & non tacet hoc in cõmendando gratiam quam præcipue proprieq; suscepit: ait enim in scripturis suis, missum se esse prædicare Euangelium, vbi Christus nõ erat nominatus. Sed iã quia facta est illa messis, & omnes Iudæi qui remanserunt: messem attendamus quod nos sumus. Seminatum est enim ab apostolis & prophetis. Ipse dominus seminauit, Ipse enim in apostolis fuit, quia & ipse messuit Christus. Non enim illi aliquid sine illo, ille perfectus est sine illis. Ipse enim illis ait, Quia sine me nihil potestis facere. Seminans ergo Christus iam in gentibus quid dicit, Exiit seminans seminare. Ibi mittuntur messores metere, hic exiit seminans seminare impiger. Quid enim pertinuit quod aliud cecidit in via, aliud in petrosa loca, aliud inter spinas? Si istas difficiles terras timeret, ad terram bonam non perueniret. Quid ad nos, quid nobis est iam M
de Iudæis disputare, & loqui de palea: hoc solũ ad nos ne via simus, ne saxum, ne spinæ, sed terra bona. Paratum cor meũ vnde tricenum, vnde sexagenum, vnde millenum & centenum, illud minus est, & illud plus est, sed totum triticum est, via non sit vbi conculcatum semen à transeuntibus velut auis auferat inimicus. Saxum non sit vbi modica terra statim faciat germinare quod non possit solem portare. Spinæ non sint, cupiditates seculi, solicitudines vitę viciosæ. Quid enim peius solicitudine vitæ, quæ peruenire non permittit ad vitam? Quid miserius quàm curando vitam amittere vitam? Quid infœlicius quàm timendo mortem cadere in mortem? Extirpentur spinæ, paretur ager, suscipiantur semina, perueniatur ad messem, horreum desideretur, non ignis timeatur. Ad nos itaque pertinet, quos qualescunque dominus in agro suo cõstituit operarios, dicere ista vobis, seminare, plantare, rigare, aliquibus *1. Corin. 3.* etiam arboribus circumfodere, & cophinum stercoris *Luca 13.* adhibere, pertinet ad nos hæc fideliter agere: ad vos, fideliter capere: ad dominum, nos adiuuare operantes,

vos

Roma. 15. *Ioan. 15.* *Luca 8.*

A vos credentes, omnes laborantes, sed mundum in illo
vincẽtes. Quid ergo ad vos pertinet dixi, quid ad nos
pertineat volo dicere. Sed forte aliqui ex vobis vide-
tur, quia dixi superfluum aliquid me velle dicere, & a-
pud seipsum loquens in cogitatione dicit, O si iam di-
mittat nos, iam dixit, quid pertineat ad nos, quod ad
ipsum pertinet quid ad nos? Puto melius esse in alter-
na & mutua charitate pertineamus ad vos. De vna mo
do quidem vos familia estis, nos ex eadem quidem fa-
milia dispensatores sumus omnes, ad vnum dominum
pertinemus omnes. Nec quod do, de meo do, sed illius
à quo accipio & ego. Nam si de meo dedero, menda-
Ioan. 8. cium dabo. Qui enim loquitur mendacium, de suo lo-
quitur. Debetis ergo audire quid pertineat ad dispen-
satorem, siue vt in vobisipsis si tales inueneritis congra-
tulemini, siue etiam in hoc ipso instruamini. Quàm
multi enim in hoc populo futuri sunt dispensatores, &
nos ibi fuimus vbi estis, Et nos qui videmur modo de
superiore loco conseruis metiri cibaria, ante paucos
annos in inferiori loco cum conseruis accipiebamus
cibaria. Episcopus laicis loquor. Sed inde scio quàm
multis futuris episcopis loquor. Ergo videam^o quomo
B do nos intelligamus quod præcepit dominus eis quos
mittebat Euangelium prædicare, & mente parata mes-
Luca. 10. sem videamus. Nolite, inquit, ferre sacculum aut pe-
ram, aut calceamenta, & neminem per viam salutaue-
ritis, Et in quancunque domum intraueritis, dicite, Pax
huic domui. Si est illic filius pacis, requiescet super il-
lum pax vestra: si quo minus, ad vos reuertetur. Si re-
quieuit, perdidi? Absit hoc à mente sanctorũ. Ergo nec
illud accipiendum est carnaliter, ac per hoc forte nec
saccus nec calceamenta nec pera, maximéque illud vbi
nobis, si simpliciter sine discussione accipiamus, super-
bia videtur imposita, ne quenquam in via salutemus.
Attendamus dominum nostrum exemplum verum &
Ioan. 15. adiutorium, Probemus quia adiutorium, Sine me nihil
potestis facere. Probemus quia exemplum, Christus pro
1. Petri. 2. nobis passus est, Petrus dicit, nobis relinquens exem-
plũ vt sequamur vestigia eius. Ipse dominus noster lo-
Ioan. 12. culos habuit in via, & ipsos loculos Iudæ commenda-
Concor. 12. uerat. Patiebatur quidẽ furem. Sed ego à domino meo
quæst. 1. Ex discere cupiens dico, Domine patiebaris furem, vnde
emplum. habebas vnde tolleret, me hominem miserum & infir
mum monuisti nec sacculum portare. Tu portasti lo-
C culos, & erat vbi furem patereris, Si non portares, nec
ille inueniret quod auferret. Quid restat nisi quòd hic
dicat mihi, intellige quod audis, noli portare sacculũ.
Sacculus Quid est sacculus? Pecunia clausa, id est, occulta sapien
quid? tia. Quid est, nolite portare sacculum? Nolite fieri sapi-
Roma. 12. entes penes vosmetipsos. Accipite spiritum sanctum.
Fons in te debet esse, non sacculus, vnde erogatur, non
Calceamẽ vbi includatur. Hoc est pera quod sacculus. Calceamẽ
ta quid? ta quid sunt? Calceamenta, quibus vtimur, coria mor-
tuorum sunt, nobis tegmina pedũ. Per hoc ergo iube-
mur renunciare mortuis operibus. Hoc in figura Moy-
Exod. 3. ses admonebatur, quando dominus loquens ait, Solue
calceamẽta de pedibus tuis, locus enim in quo stas ter-
ra sancta est. Quid tam terra sancta, quàm dei Ecclesia?
In illa ergo stemus, calceamenta soluamus, id est, mor-
tuis operibus renunciemus. Nam de his calceamentis,
quibus calceati ambulamus, consolatur me idem ipse
dominus meus. Si enim ipse calceatus nõ esset, non de
Luca 3. illo Ioannes diceret, Non sum dignus soluere corrigiã
calceamentorum. Sit ergo obedientia, non surrepat su
perba duricia. Ego, inquit, Euangelium impleo, quia

nudo pede ambulo: Tu potes, ego non possum. Quod D
simul accepimus, custodiamus. Quo modo charitate fla
gremus, inuicẽ diligamus: Ac sic fit, vt ego amem for-
titudinẽ tuam, & tu portes infirmitatem meam. Quid
autem tibi videtur qui non vis intelligere quemadmo-
dum ista dicta sint, & cogeris prauiter ipsi domino ca-
lumniari de loculis & calceamẽtis? Quid tibi videtur?
Iã ne placet vt iter agentes occurramus charis nostris,
& eos non salutemus maiores, non resalutemus mino-
res? Iam ne Euangelium imples, quia salutaris & taces?
Hic vero non viatori iter agenti, sed miliario similis
eris iter ostendenti. Ergo stoliditatem deponamus, &
verba domini intelligamus, & in via neminem salute-
mus. Non enim sine causa hoc iubemur, aut nollet nos
facere quod iuberet? Quid ergo est, neminem salutetis *Neminem*
in via? Potest quidẽ & simpliciter sic accipi, quia iussit *per viã sa-*
nos festinanter agere iniuncta. Et hoc ita dixit, Nemi- *lutare qd?*
nem per viam salutaueritis: tanquam diceret, Omnia
prætermittatis dum quod iniunctum est peragatis, ea
locutione qua solent dicta exaggerari cõsuetudine ser
mocinandi. Nec longe pergamus, in eodem sermone
paulo post dicit, Et tu Capernaum, quæ vsque ad cœlũ *Luca 10.*
exaltata es, vsque in infernum deprimeris. Quid est, vs- E
que ad cœlum exaltata es? Nunquid ciuitatis illius mœ
nia nubes tetigerunt, aut ad sydera peruenerunt? Sed
quid est, in cœlum exaltata es? Nimium tibi fœlix vide-
ris, nimium potens, nimium superba es. Sicut ergo hoc
exaggerandi gratia dictum est, in cœlum exaltari sei ci
uitati, quæ non vtique exaltabatur in cœlum aut ascen-
debat, sic pro festinatione exaggerationis dictum est,
ita currite, sic agite quod iniunxi, vt ne nimium quidẽ
vos retardent agentes, sed omnia contemnentes, ad fi-
nem propositum festinate. Sed est aliud quod hic ma-
gis recogitem nõ dissimile intelligere, quod plus per-
tinet ad me & ad omnes dispẽsatores, sed & ad vos au-
ditores. Qui salutat, salutem dicit. Nam & antiqui in e-
pistolis suis sic scribebant, Ille illi salutẽ. Salutatio à sa-
lute nomen accepit. Quid ergo est, neminẽ in via salu-
taueritis? Qui salutant in via, per occasionem salutant.
Video vos cito intellexisse, nec tamen debeo iam fini-
re. Non enim omnes cito intellexistis. Vidi in voce in-
telligentes plures, video silentio requirentes. Sed quia
de via loquimur, tanquam in via ambulemus. Veloces
tardos expectate, & pariter ambulate. Quid ergo dixi,
Qui in via salutat, per occasionem salutat? Non ad eũ F
ibat quem salutat, Aliud agebat, aliud occurrit, aliud pe
tebat, aliud transuersò quod ageret inuenit. Quid est
ergo per occasionem salutare? Per occasionem salutem
annunciare. Quid est autem aliud salutem annunciare,
quàm Euangeliũ prædicare? Si ergo prædicas, hoc age
per dilectionem, non per occasionẽ. Sunt ergo homi-
nes qui sua quærentes, non aliud prædicant Euange- *Philip. 2.*
lium, De quibus Apostolus gemens dicit, Omnes enim
sua quærunt, non quæ Iesu Christi. Et hi salutabant, hoc
est, salutem annunciabant, Euangelium prædicabant,
sed aliud quærebant, & ideo per occasionẽ salutabant.
Et quid est hoc? Si talis fueris quisquis es facis, immo
non talis quisquis facis, sed forte aliquis talis qui facis.
Si talis fueris non facis, sed fit de te. Nam & tales ad-
misit Apostolus, non tamen vt tales essent præcepit. Et *Philip. 1.*
ipsi agunt aliquid, & perficitur ex ipsis, aliud quærũt, &
verbum annunciant. Quid quærat annunciator ne cu-
res, quod annunciat tenere velis. Quod vero attendit,
non ad te pertineat. Salutem audi ab ore ipsius. Salutẽ
tene ab ore ipsius. Noli iudex esse cordis ipsius, Si vides

G eum alia requirentem quid ad te? Audi salutem, Quæ
Matth. 23. dicunt facite. Securum te fecit. Quid? Quæ dicunt fa-
cite. Mala faciunt, quæ facere noli. Bona faciunt, non
in via salutant, non per occasionem Euangelium an-
nunciant. Imitatores eorum estote, sicut & ipsi Chri-
1. Corin. 4. sti. Bonus tibi prædicat, carpe vuam de vite. Malus tibi
prædicat, carpe vuam pendentem in sepe. Botrus im-
plicite in palmite inter spinas creuit, & de spinis non
germinauit. Planè quando tale aliquid vides & esuris,
sollicite carpe, ne cum ad vuam manum mittis, lacere-
ris à spinis. Hoc est quod dico, sic audi quod bonum
est, ne malos mores imiteris. Prædicet ex occasione, sa-
lutet in via, illi nocebit quòd non audiuit præceptum
Luc. 10. Christi, Neminem in via salutaueritis, tibi non noce-
bit. Qui siue à transeunte, siue à veniente salutem au-
dis, salutem tenes. Apostolum audi sicut præmiseram
admittentem ista. Quid enim? Dum omni modo, si-
Philip. 1. ue occasione, siue veritate Christus annuncietur, & in
hoc gaudeo, sed & gaudebo. Scio enim ipsum mihi
proficere in salutem per vestram obsecrationem. Ta-
les igitur apostoli Christi prædicatores Euangelij non
salutantes in via, hoc est, non aliud quærentes vel agen
H tes, sed germana charitate Euangelium annunciantes,
veniant ad domum & dicāt, pax huic domui: Non ore
solum dicunt, quo pleni sunt fundunt, prædicant pa-
cem, & habent pacem. Nō sunt tales de quibus dictum
Hiere. 8. est, Pax pax, & non est pax. Quid est pax pax, & non
est pax? Prædicantes non habent, laudant & amant,
dicunt & non faciunt. Sed tamen tu accipe pacem, si-
ue occasione, siue veritate Christus annuncietur. Qui
Matth. 23. ergo plenus est pace & salutat, Pax huic domui: si est
illic filius pacis, requiescet super eum pax illius: Si quo
minus, forte enim non est illic filius pacis, nihil per-
didit qui salutauit. Ad vos, inquit, reuertetur. Reuer-
tetur ad te quæ non discessit à te. Hoc enim dicere vo-
luit, tibi prodest quod annunciasti, nihil profuit qui
nō suscepit, non quia ille inanis remansit, ideo tu per-
didisti mercedem, redditur tibi pro voluntate tua, red-
ditur tibi pro charitate quam impendisti, reddet tibi
Luca. 2. qui te securum velit voce angelica, Pax in terra homi-
nibus bonæ voluntatis.

In eisdem festis, Sermo II.

Sermo XLIII. I Sl omnium sanctorum martyrum grata nobis
debet esse solennitas, fratres charissimi, quan-
to gratior eorum qui præsentem secuti sunt
principem martyrum? Si agnorum, quanto
magis arietum? Illorum enim filij non generatione car
nis, sed imitatione virtutis facti sunt omnes, qui pos-
terius vsque ad mortem confessi sunt Christum. Hos
obtulerunt populi gentium, de quibus Psalmus antè
Psal. 28. cantauit, dicens, Afferte domino filios arietum. His pri
mum dominus cum ad confessionē sui nominis hor-
taretur, non solum se promisit victoriæ coronatorem,
sed & certaminis adiutorem: etiam in ipsis & posteros
admonebat, quoniam quod dicebat, scriptum poste-
Matth. 10. ris relinquebat. Illis ergo ait, exhortans eos, Cum au-
tem adducent vos ad principes & potestates, nolite co
gitare quid respondeatis, vel quid loquamini. Non e-
nim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri
qui loquitur in vobis. Meditari vetuit & confiteri præ-
cepit. Maluit enim auferre præsumptionem humanam,
& gratiam dare diuinam, vt in semetipsis timidi &
mūdo essent audaces. Vnde & in alio Psalmo vox mar
tyrum dicit, quasi ex parte humanæ fragilitatis veren-
do, Eripe me de inimicis meis deus meus, & ab insur- K
Psal. 58. gentibus in me libera me. Et paulo post de auxilio di-
uino confidens dicit, Fortitudinem meam ad te custo-
diam. Supra cæteras enim turbas fidelium necnon an-
tiquorum iustorum & prophetarum eminentes aposto
los suos volens dominus ostendere dixit ad eos, Beati *Matth. 13.*
oculi qui vident quæ vos videtis, & aures quæ audiunt
quæ vos auditis. Multi enim prophetæ & iusti volue-
runt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audi-
re quæ auditis, & non audierunt. Item alibi, Iam, inquit,
non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat *Ioan. 15.*
dominus eius. Vos autē dixi amicos, quia omnia quæ-
cunque audiui à patre meo, nota feci vobis. Item ait
idem alio loco, Quæcunque alligaueritis super terram, *Matth. 18.*
erunt ligata & in cœlo, & quæcunque solueritis super
terram, erunt soluta & in cœlo. Item alibi sciscitanti
Petro quid sibi & sociis suis prfuisset reliquisse omnia,
& sequi redemptorem, respondit dicens, Amen dico *Matth. 19.*
vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione
cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sede-
bitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duode-
cim tribus Israël. Isti sunt lux mundi, quia per ipsos lu- *Matth. 5.*
men fidei & verè scientiæ primum dominus huic mū- L
do tradidit, & ab errorum ac peccatorum tenebris gē-
tes & populos eruit. Isti sunt sal terræ, quia per eos ter-
rigenæ condimentum saporis vitæ æternæ perceperūt,
vt restringerent carnis lasciuiam, & à putredine pec-
catorum & vitiorum vermibus seruarent illæsi. Isti sunt
lapides preciosi, quos in fundamento cœlestis ædificij
positos Ioannes in Apocalypsi sua describit, quia præ- *Apoca. 21.*
dicatio eorum Ecclesiæ fundamenta locauit. Vnde &
Paulus ait, Vos estis ciues sanctorum & domestici dei, *Ephe. 2.*
superædificati super fundamentū apostolorum & pro-
phetarum. Isti sunt duodecim portæ Hierusalem no-
uæ, quæ de cœlo descendit, quia per ipsos ianuam fi-
dei primum intrauimus, & inter ciues sanctorum an-
numerati sumus. Hoc ergo considerantes fratres cha-
rissimi, quæ tanti duces populi nos docuerunt, studea-
mus factis implere quæ illi iusserunt. Discamus eorum
exemplo mundi diuitias contemnere, præsentis seculi
voluptatem non amare, regnum cœleste desiderare,
Christo nihil præponere, sed eius mandatis in omni-
bus obedire, paupertatem præsentium rerum diligere,
virtutum diuitias habere, sapientiæ thesaurum appete-
re, spiritales delicias quærere, nulli inuidere, sed omnes
homines diligere, amicos in deo & inimicos propter M
deū, quia hæc est vera & sola dilectio. Nam amor car-
nalis & vitiosus in præcipitium trahit, & comparabi-
tur odio: vnde scriptum est, Qui vult amicus esse huius *Iacobi. 4.*
seculi, inimicus dei constituitur. Isti ergo principes no
stri in amore dei perfectissimi, & in proximorum dile-
ctione repleti, hinc potuerunt mundi impetum vince-
re, & cruentum seculum domare, quia nihil amauerunt
in omni re nisi dei voluntatem. Ita & nos fratres dili-
gamus in omnibus rebus dei facere voluntatē, & crea-
torem nostrum amemus in semetipso, creaturam vero
in conditore suo, & sic habebimus ordinatissimā cha-
ritatem, quia deus charitas est: & qui diligit hanc dile- *1. Ioan. 4.*
ctionem, diligit deum. Et si ita dilexerimus, diligit nos
ipse deus, diligūt nos & sancti apostoli iudices nostri,
& exorant pro nobis, vt in vniuersali iudicio Christi
cum ipsis in perpetuum coronemur. Quod præstare di
gnetur ipse iudex & dominus noster, qui cum patre &
sancto spiritu viuit & regnat deus, per omnia secula se-
culorum, Amen.

A *Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est in*
Matth.11. *Euangelio secundum Matthaeum, Confiteor tibi domine*
pater, & caetera: quae habetur de Verbis domini VIII.
Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
Ioan.15. *secundum Ioannem, Ego sum vitis vera, & pater meus*
agricola, & caetera: quae habentur in expositione docto-
ris, Ibidem: & de Verbis domini LIX.
Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio se-
Ibidem. *cundum eundem, Hoc est praeceptum meum, & caetera:*
quae habetur in expositione doctoris, Ibidem.
Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
Ibidem. *secundum eundem, Haec mando vobis vt diligatis inui-*
cem, &c. quae habetur in expositione doctoris, Ibidem.

DE VNO MARTYRE.

In festo vnius martyris, Sermo I.

Sermo XLIIII. TRiumphalis beati martyris N. dies hodie no-
bis anniuersaria celebritate recurrit, cui* glo-
rificationi sicut congaudet Ecclesia, sic eius
proponit sequenda vestigia, Si enim compa-
Roma.8. timur, & conglorificabimur. In cuius glorioso agone
duo nobis praecipue consideranda sunt, indurata vide-
B licet tortoris saeuicia & martyris inuicta patiētia. Saeui-
cia tortoris, vt eā detestemur. Patientia martyris, vt eā
imitemur. Audi Psalmistam aduersus maliciā increpā-
Psal.36. tem, Noli aemulari in malignantibus, quoniam tan-
quam foenum velociter arescent. Quod autem aduer-
sus malignantes patientia exhibenda sit: Audi Aposto-
Heb.10. lum suadentem, Patientia vobis necessaria est, vt re-
portetis promissiones. Coronata itaque est beati mar-
tyris patientia, mancipata est aeternis cruciatibus tor-
toris incorrecta malicia. Hoc attendens in agone suo
gloriosus Christi athleta, non exhorruit carcerem. Ad
imitationem capitis sui tolerauit probra, sustinuit irri-
siones, flagella non timuit, & quot ante mortem pro
Christo pertulit supplicia, tot ei de se obtulit sacrificia.
Quod enim propinante apostolo biberat, alte retine-
Roma.8. bat: quia non sunt condignae passiones huius temporis
ad futuram gloriam quae reuelabitur in nobis. Et quia
momentaneum hoc & leue nostrae tribulationis aeter-
num gloriae pōdus operatur in coelis, huius promissio-
nis amore à terrenis suspensus, & praegustata supernae
suauitatis dulcedine ineffabiliter affectus: dicebat cum
Psal.72. Psalmista, Quid mihi est in coelo, & à te quid volui su-
C per terram? Defecit caro mea, & cor meum, deus cor-
dis mei, & pars mea deus in aeternum. Contemplaba-
tur enim quantum in aenigmate infirmitas humana o-
culum mentis in aeternitate figere potest, quanta sint su-
pernae ciuitatis gaudia, & ea enarrare nō sufficiens ad-
mirando clamabat, Quid mihi est in coelo? Quasi di-
ceret, Excedit vires meas, excedit facultatem eloquen-
tiae meae, transcendit capacitatem intelligentiae meae
illud decus, illa gloria, illa celsitudo, quae nobis à con-
turbatione hominum remotis in abscondito faciei suae,
Philip.3. Iesus Christus dominus noster reformauit corpus hu-
militatis nostrae configuratum corpori claritatis suae.
Huius perfectae libertatis contemplatione nullum vita-
bat periculum, nullum horrebat supplicium: & si milies
posset mori, non putabat se hanc digne posse aliqua ra-
tione promereri. Patienter enim permittunt aegroti se
à medicis secari, vri, & variis amaritudinum confe-
ctionibus anxiari, vt temporali tandem restituantur sa-
nitati: Quantomagis vir beatus longanimiter tolera-
uit omnem acerbitatem tormentorum temporalium,
Psal.102. vt coronaretur in misericordia & miserationibus, & in

bonis satiaretur desiderium suum? In torculari itaque D
conculcari voluit, vt tanquā vua matura in vinum de-
ficeret, & vinum malorū granatorum dilecto suo pro-
pinaret, quo mentes religiosae ebrietatae sciunt viriliter
conculcare, & ad aeterna in retortis oculis anhelare.
Qui ergo in tyrocinio suo mundanas contempsit diui
tias, qui corporales etiam refraenauit illecebras, qui in
prouectu militiae suae multas est perpessus iniurias, in
perfectione sacrificij nil sibi referuans, seipsum obtulit
holocaustum, bibens illum calicem preciosum, quem Eccl.31.
sedens ad magnam mensam sacrae lectionis sibi prius
ab inuitatore suo videat oppositum. Cuius mors quan-
tumcunque videatur in conspectu reproborum despica-
bilis, in oculis tamen eius est preciosa qui in sanctus suis
est mirabilis. Ipse enim primo vocauit militem suum,
ipse iustificauit, ipse magnificauit, ipse dedit ei pugna-
re, ipse dedit & vincere. Longe est dissimilis haec mili-
tia mundanae militiae, in qua victores existimantur, qui
quod male desiderant assequuntur, qui laetantur cum Prouer.2.
malefecerint, & exultant in rebus pessimis. In Christia-
no ergo agone manifesta est poena, occulta victoria, se- E
cundum quod ex persona martyrū clamat Psalmista,
Deus tu repulisti nos, & non exibis in exercitibus no- Psal.59.
stris. Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana sa-
lus hominis. In deo faciemus virtutem: tanquam si di-
cerent, Victoria nostra, gloria nostra intus est, non fo-
ris est. Foris despecti, intus dilecti. Hinc est quod Ec-
clesia in pressuris posita infirmiora membra sua con-
fortat, dicens, In mundo pressuram habebitis, sed no- Ioan.16.
lite timere pusillus grex, quia ego vici mundum. Sed
quo modo vicit mundū? Factus est obediens patri vsque Philip.2.
ad mortem. Quid autem de morte? Propter quod &
deus illum exaltauit & donauit illi nomen quod est su-
per omne nomen. Quo modo vicit Christus, vincere
appetat Christianus, vt vbi est Christus, esse mereatur
& Christianus: audi Christianae militiae persecutor ip-
sum Christum pro militibus suis sic orantem, Volo pa Ioan.12.
ter, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est se-
cundum Ioannem, Nisi granum frumenti, & caetera: quae Ibidem.
habetur in expositione doctoris, Ibidem.

DE PLVRIBVS MARTYRIBVS.

In festis plurium martyrum. Sermo I. F

PSalmus qui cantatur domino, videtur sanctis Sermo XLV.
martyribus conuenire. Sed si membra Christi
sumus, sicut esse debemus, ad omnes nos per-
tinere intelligamus, Qui seminant in lachry- Psal.125.
mis in gaudio metent. Euntes ibant & flebant, mittētes
semina sua. Venientes autē venient cū exultatione por
tantes manipulos suos. Quò euntes, & vnde venientes?
Quid seminantes in lachrymis? Quae sunt semina, qui
manipuli? Euntes in mortem, venientes à morte. Eun-
tes nascendo, venientes resurgendo. Seminantes opera
bona, metentes mercedem ęternam. Semina ergo sunt
nostra quicquid boni fecerim*. Manipuli nostri quod
in fine recipiemus. Si ergo bona semina bona sunt ope
ra, quare seminantur cum lachrymis, cum hilarem da- 2.Corin.9.
torem diligat deus? Hic primū videte charissimi, quo
modo maximè ad beatos martyres verba ista pertine-
ant. Nulli enim tantum impenderunt, quàm illi qui se-
ipsos impenderūt, sicut dicit Apostolus Paulus, Et ipse
impendar pro animabus vestris. Impenderunt enim 2.Corin.12.
seipsos confitendo Christum, & implendo in eius ad-
iutorio quod dictum est, Ad mensam magnam sedisti, Eccl.31.

G ſcito quoniam talia te oportet præparare. Quæ eſt ma-
gna menſa,niſi vnde accipimus corpus Chriſti & ſan-
guinem? Quid eſt ſcito quoniã talia oportet te præpa-
1.Ioan.3. rare,niſi quod beatus Ioannes exponit , Sicut Chriſtus
pro nobis animam ſuã poſuit, ſic & nos debemus pro
fratribus animas ponere? Ecce quantum impenderunt.
Sed nunquid ſancti martyres perierunt, quãdo ſecuri-
tatem à domino etiam de capillo acceperunt? Perit ma
nus, vbi non perit pilus? Perit caput , vbi non perit ca-
pillus ? Vbi non perit palpebra ,perit oculus? Hac ergo
accepta magna ſecuritate,impenderunt ſeipſos. Operi-
bus ergo bonis ſeminemus cum tempus eſt, dicente A-
2.Corin.9. poſtolo, Qui parce ſeminat , parce & metet. Infatiga-
Gala.6. biles,inquit, cum tempus habemus operemur bonum
ad omnes, maxime autem ad domeſticos fidei : & ite-
rum,Bonum,inquit, facientes nõ deficiamus, tempore
enim ſuo metemus. Qui defecerit in ſemine , non gau-
debit in meſſe . Quare ergo in lachrymis, cum omnia
opera bona habere debeant hilaritatem? Et quidem de
martyribus dici poteſt,quia cum lachrymis ſeminaue-
runt . Fortiter enim certauerunt, & in magnis tribula-
tionibus fuerunt . Nam vt eorum lachrymas Chriſtus
H conſolaretur,trãſtulit eos in ſe, & transfigurauit eos &
Matth.26. dixit, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Verun-
tamen fratres mei videtur mihi,quòd caput noſtrũ in-
firmioribus ſuis membris compaſſum eſt,ne de ſe forte
membra deſperantia infirma,ſicut eſt humana fragili-
tas,morte propinquante perturbarentur, & dicerẽt nõ
ſe ad dominũ pertinere,nam ſi pertinerent gauderent:
prius ergo Chriſtus ſub perſona martyrũ dixit , Triſtis
eſt anima mea vſque ad mortem , Pater ſi fieri poteſt,
tranſeat à me calix iſte. Quis hoc dicit? Quæ poteſtas,
Ioan.10. quæ infirmitas? Audite quæ dicit, Poteſtatem habeo po
nendi animam meam,& poteſtatem habeo iterum ſu-
mendi eam. Nemo tollet eam à me,ſed ego pono eam,
& iterũ ſumo eam. Hæc poteſtas triſtis erat, quando fa-
ciebat quod nõ faceret niſi voluiſſet. Poteſtate enim fe-
cit non cõditione,quia ipſe voluit,nõ quia Iudæus po-
tuit. Transfigurauit ergo in ſe infirma membra corpo-
Pſal.125. ris ſui : & forte de illis dictum eſt , Qui ſeminant in la-
chrymis,in gaudio metẽt: id eſt, de infirmioribus. Nõ
enim in lachrymis ſeminabat ille ipſius Chriſti magn⁹
præco,qui dicebat, Ego enim iam immolor, & tempus
2.Timo. 4. meæ reſolutionis inſtat. Bonum certamen certaui, cur-
I ſum cõſummaui,fidẽ ſeruaui. De cætero mihi ſupereſt
corona iuſticiæ,corona de manipulis. Supereſt,inquit,
mihi corona iuſticiæ,quã reddet mihi dominus in illũ
diem iuſtus iudex: quaſi diceret, Reddet mihi meſſem
cui meipſum impendo ſementem . Hæc verba quantũ
intelligimus fratres exultantis ſunt,nõ plorantis. Nun-
quid quãdo iſta dicebat,in lachrymis erat? Ad īfirmos
ergo referamus hæc verba, vt nec ipſi deſperent qui in
lachrymis ſeminauerunt : quia etſi ſeminauerunt in la-
chrymis, tranſiet dolor & gemitus, trãſit triſticia cum
fine,& venit lætitia ſine fine. Veruntamen audiſtis fra-
tres chariſsimi quo modo mihi videtur ad omnes per-
tinere quod dictum eſt, Qui ſeminant in lachrymis in
Pſal.125. gaudio metent: Euntes ibãt & flebãt, mittentes ſemina
ſua: Venientes autem venient cum exultatione,tollẽtes
manipulos ſuos. Audite ſi adiuuante domino explicare
potuero quẽadmodũ ad omnes pertineat, Euntes ibãt
& flebãt. Ex quo naſcimur imus . Quis enim ſtat? Quis
non ex quo viam intrauit cogitur ambulare? Infans na
tus eſt,creſcendo ambulat. Mors finis eſt. In die iam ve-
niendum eſt,ſed cum exultatione . Quis enim non hic
plorat in via iſta mala,quando ipſe infans inde incipit? K
Vtiq; infans quando naſcitur,de anguſtiis vteri in hu-
ius mundi latitudinẽ funditur,de tenebris procedit ad
lucem,& tamen de tenebris veniens ad lucem plorare
poteſt,ridere non poteſt . Eſt enim vita iſta vt quando
gaudetur hîc time ne fallat, quando hîc ploratur roga
vt euadas,& tranſit tribulatio,& venit tribulatio: & ri-
dent homines & plorant homines, & quod rident ho-
mines plorandũ eſt. Sed plorat alius damnũ ſuũ,plorat
alius preſſuram ſuã,quia in carcere eſt conſtitutus. Plo-
rat alius quòd amiſerit mortuum aliquẽ amicorũ ſuo-
rum: Ille hinc,ille hinc. Iuſtus vnde? Primo de his om-
nibus, Iuſtus enim plorat veraciter plorantes ſteriliter.
Plorat plorantes,plorat ridentes, quia & qui plorãt de
rebus vanis,inaniter plangũt:& qui rident de rebus va-
nis,malo ſuo ridẽt. Ille vbiq; plorat, plus ergo ipſe plo-
rat. Sed venient cum exultatione portantes manipulos
ſuos . Vides ergo hominẽ iuſtum cum facit opus bonũ
hilarem eſſe? Ita planè hilareſcit, Hilarem enim datorẽ 2.Corin.9.
diligit deus. Quando enim plorat? Quando bona ope-
ra ſua orando commendat. Orationes ſanctorũ voluit
commẽdare Pſalmus, orationes peregrinantium, ora-
tiones in hac via laborantiũ,orationes amantium,ora- L
tiones gementium , orationes æternæ patriæ ſuſpiran-
tium, donec ea viſa ſatientur qui nunc in mœrore ſunt
cõſtituti. Etenim fratres mei quandiu ſumus in corpo-
re,peregrinamur à deo . Nõ deſiderat patriam peregri- 2.Corin.5.
natio ſine lachryma. Si deſideras quod nõ habes,funde
lachrymas:nam vnde dicturus es deo, Poſuiſti lachry- Pſal.55.
mas meas in cõſpectu tuo? Vnde dicturus es deo, Factę & 42.
ſunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte? Vnde?
Dum dicitur mihi quotidie vbi eſt deus tuus . Quis iu-
ſtus nõ habuit iſtas lachrymas? Qui nõ habuit, peregri-
num ſe eſſe non doluit. Qua fronte ad patriã venit,qui
nõ abſens ſuſpirauit? Nõne nobis quotidie dicitur, Vbi
eſt deus tuus? Diſcite fratres mei, diſcite de paucis eſſe.
Bene viuite, ambulate viam dei, & videte quia auditis,
vbi eſt deus tuus? Fœlices eritis,cũ hoc audieritis, infœ-
lices ſi dixeritis: Quãdo enim defendimus fidem Chri
ſtianam,& reſpondetur nobis, Ecce prędicatur vbique
nomẽ Chriſti,quare abundant mala,quid aliud dicitur
niſi vbi eſt deus tuus? Qui audit gemit,quia qui dicit pe
rit. Sunt lachrymæ piorum, ſunt lachrymæ ſanctorum
quas indicãt orationes eorum. Bene operatur & hilaris
eſt,& plorat vt bene operetur,plorat quia bene operat⁹ M
eſt. Plorando exigit bonũ opus,plorando commendat
bonũ opus quod fecit. Crebræ ergo ſunt lachrymæ iu-
ſtorum,ſed in iſta via. Nunquid in patria ? Quare nõ in
patria? Quia venientes venient in exultatione , portan-
tes manipulos ſuos . Fœlicitas venit,nũquid lachryma Pſal.125.
redit? Porrò autem illi qui hîc inaniter plorãt,inaniter
rident, cupiditatibus ſuis diſsipati quando fraudantur
gemunt,quando fraudant exultant. Plorant ipſi in via
iſta,plorant & ipſi,ſed non in exultatione portãtes ma
nipulos ſuos. Quid colligunt qui nihil ſeminauerunt?
imò colligunt,ſed quod ſeminauerũt,quia ſpinas ſemi
nauerunt,ignem colligũt, & eunt nõ de fletu ad riſum
ſicut ſancti. Euntes ibãt & flebant mittẽtes ſemina ſua,
venientes autẽ venient in exultatione. Illi à fletu ad fle-
tum, à fletu cum riſu ad fletũ ſine riſu . Quid enim illis
fiet? Quò eunt quãdo reſurrexerint? Quid niſi quod do
minus dixit, Ligate illis man⁹ & pedes & proiicite illos Matth.22.
in tenebras exteriores? Agè quid poſtea? Tenebræ erunt
& dolor nõ erit? Forte palpabunt ſed nõ dolebunt? Nõ
videbunt,nõ cruciabuntur? Abſit. Non ſolum tenebræ
erunt,

A erunt, non eis sola tollitur species qua gaudebant, sed
datur etiam quod in æternum gemant. Ne contemne-
res enim tenebras, ô quisquis es flagitiosus, qui soles
propter tua mala facta, & propter lasciua adulteria, non
solum tenebras non horrere, sed quærere, qui soles plus
gaudere quando lucerna extinguitur, nō tales tenebras
habebis vbi gaudeas, vbi lęteris, vbi te voluptatibus car-
nis oblectes, non sic erunt ipsæ tenebræ. Quo modo
Matth.22. erunt? Ibi erit fletus & stridor dentium. Tortor sine de-
fectu, tortus sine defectu. Nec qui torquet fatigatur, nec
qui torquetur moritur. Erunt ergo æternæ lachrymæ
illis qui sic vixerunt, ęterna gaudia sanctorum, quando
venientes venient in exultatione portantes manipulos
Psal.125. suos: dicent enim tempore messis domino suo, Domi-
ne adiuuante te fecimus quod iussisti, redde quod pro-
misisti nobis in æternum.

In eisdem festis, Sermo II.

Sermo XLVI.

On martyrium sola effusio sanguinis cōsum-
mat, nec sola dat palmā exustio illa flamma-
rum. Peruenitur non solum occasu, sed etiam
contemptu carnis ad coronam. Absque iniu-
ria sanctorū in persecutionibus defunctorum dicere li-
B ceat carnē afflixisse, libidinem superasse, auariciæ resti-
tisse, de mundo triumphasse, pars magna martyrij est. Si
vero fratres dilectissimi ad cōsortium martyrū vel sa-
cerdotū volumus peruenire, de imitatione martyrum
cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognosce-
re de suis virtutibus, vt pro nobis dignētur domino sup
plicare. Si enim tormenta quæ sancti martyres pertule-
runt sufferre nō possumus, vel cōtra malas concupiscē-
tias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia non de-
sunt quotidiana peccata, non desint etiam quotidiana
remedia. Nemo se credat aliquam fœlicitatem aut ali-
quod verū gaudium in hoc seculo possidere. Beatitu-
do hic parari potest, possideri nō potest. Duo sibi tem-
pora ordine suo succedunt, tempus flendi & tempus ri-
dendi. Nemo se circūueniat fratres, non est in hoc mū-
do tēpus ridendi. Scio fratres, quòd omnis homo gau-
dere desiderat, sed non toti ibi quærunt gaudium, vbi
Ioan.16. oportet inquiri. Verum gaudium in hoc mūdo nec fuit
nec est nec esse poterit: sic enim ipse dominus in Euāā-
gelio suos discipulos admonuit dicens, In mūdo pres-
C suram habebitis: & iterū, Mundus gaudebit, vos autem
tristes eritis, sed tristicia vestra cōuertetur in gaudium.
Ac sic in hac vita cum labore & dolore quod bonū est
auxiliante domino faciamus, vt in futuro seculo bono-
rum fructus colligere cū gaudio & exultatione possi-
Psal.125. mus: secundū illud, Qui seminant in lachrymis, in gau-
dio metent. In hunc itaque fratres charissimi mundum
Gene.3. per peccatū primi hominis de beata paradisi sede pro-
iecti & quasi in exilium missi sumus, ac sic in hoc secu-
2.Cor.5. lo patriā non habemus: sic & Apostolus dicit, Dum su-
mus in corpore, peregrinamur à domino. Nō ergo re-
quiramus gaudium in hoc mundo, quia sicut supra di-
ctum est, verum gaudium comparari hic potest, possi-
deri nō potest. Non quæras in via, quod tibi seruatur in
patria. Et quia contra diabolum Christo duce quotidie
tibi pugnare necesse est, præmium non requiras in præ-
lio, quod tibi seruatur in regno. Non quæras in pugna,
quod tibi seruatur in futuro cum fuerit perfecta victo-
2.Timo.3. ria: magis illud attende quod Apostolus dicit, Omnes
qui volunt pie viuere in Christo, persecutionē patiun-
Acto.14. tur: & iterum, Per multas tribulationes oportet nos in-
trare in regnum dei. Ita ergo agere debemus vt ad prin
cipalem patriā redire fœliciter mereamur: vbi nos pa-
rentes nostri patriarchæ, prophetæ, & Apostoli suscipe- D
re vel videre desiderant, vbi etiam conciues nostri an-
geli & ciuitas illa cœlestis Hierusalem & rex ciuitatis
ipsius Christus expāsis nos brachiis charitatis expectāt,
vt ad ipsos prostrato diabolo, pleni bonis operibus fœli
citer redeamus. Scitis enim fratres quia omnes nego-
ciatores & quicunq; alia agentes interim in via sunt so-
liciti vt in patria possint esse securi: & tunc habent ve-
ram lætitiam, quando cū magno lucro peruenire me-
rētur ad patriam: Ita & nos dilectissimi fratres tūc ani-
mum nostrum præparemus ad gaudium, quādo perue-
nire merebimur ad Christum. Interim modo gaudea-
mus in spe, verum gaudiū postea habituri in re. Quod
peius est, multi sunt qui peruerso ordine de voluptate
& deliciis & luxuria seculi huius gaudere se credūt, sed
quod in gaudio vidētur serere necesse illis erit cū luctu
& lachrymis recipere, quia nō mentitur ille qui in Euā-
gelio dixit, Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & Luca.6.
flebitis. Sic fecit & ille infœlix diues, qui purpura in- Luca.16.
duebatur & bysso. Gaudium quidem habuit in mūdo,
sed flammas inuenire meruit in inferno. Lazarus qui ia-
cebat ad ianuam eius, tristiciā habuit in via, sed verum E
gaudium recepit in patria. Nos vero fratres charissimi
quantum possumus, dei misericordiam deprecemur, vt
nobis ita amorē vitæ æternę inspirare dignetur, vt plus
patriā velimus amare quàm viam, & amplius de futuro
quàm de præsenti seculo cogitemus: & sic semper in
exilio mundi huius agere studeamus, vt ad futurum iu-
dicium cum libera & secura conscientia ornati bonis
operibus peruenire possimus, præstāte domino nostro
Iesu Christo, cui est honor & gloria cum patre & spiri-
tu sancto in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis, Sermo III.

Votienscunque fratres charissimi sanctorum Sermo XLVII.
martyrum solennia celebramus, ita ipsis inter-
cedentibus expectemus à domino consequi
temporalia beneficia, vt ipsos martyres imitā-
do accipere mereamur æterna. Ab ipsis enim sanctorū
martyrum in veritate festiuitatum gaudia celebrantur,
qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solennita-
tes enim martyrum exhortationes sunt martyriorum,
vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Sed nos
volumus gaudere cum sanctis, & tribulationem mūdi F
nolumus sustinere cum ipsis. Qui enim sanctos marty-
res inquātum potuerit imitari uoluerit, ad eorum bea-
titudinem non poterit peruenire: sic & Paulus aposto-
lus prædicat, dicens, Si fuerimus socij passionum, eri- 2.Cor.1.
mus & consolationum: & dominus in Euangelio, Si Ioan.15.
mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio
habuit. Recusat esse in corpore, qui odiū non vult susti- Matth.11.
nere cum capite. Sed dicit aliquis, Et quis est qui possit 1.Petri.2.
beatorum martyrū vestigia sequi? Huic ego respondeo, Ephe.5.
quia nō solum martyres, sed etiā ipsum dominum cum † *Sic habēt*
ipsius adiutorio si volumus possumus imitari: audi non *vetera exē-*
me, sed ipsum dominum generi humano clamantem, *plaria. Nā*
Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: Audi & *si tibi ali-*
Petrum apostolum admonētem, Christus passus est pro *quis dicat,*
nobis, relinquens nobis exemplum vt sequamur vesti- *vt virtutes*
gia eius: Similiter Paulus apostolus clamat, Imitatores *quas fecit*
dei estote sicut filij charissimi. Quid ad hæc respōdebi- *deus debeas*
mus fratres, vel quam excusationē habere poterimus? † *imitari, iu-*
Non tibi aliquis dicat, vt virtutes quas fecit deus de- *sta potest es-*
beamus imitari. Iusta potest esse excusatio tua, quia vir- *se excusatio*
tutes & mirabilia facere non omnibus datum est: iustè *tua: quia*
& castè viuere, & charitatem cum omnibus custodire, *& cætera.*
cum

G cum dei adiutorio* promptum est: nã ipse dominus nõ dixit, Discite à me mortuos suscitare, super aquas siccis pedibus ambulare, nõ hoc dixit: sed quid ait? Quia mitis sum & humilis corde: & iterũ, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos, sicut & pater vester cœlestis, qui solem suum oriri facit super bonos & malos: & iterum, Estote perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Et licet sint alia multa in quibus debemus deum & beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, vt mites simus & humiles corde, & inimicos nostros totis viribus diligamus. De diligẽdis inimicis fratres charissimi nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, Non possum ieiunare, non possum vigilare, nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, non possum res meas totas pauperibus dare, & in monasterio deo seruire: Nunquid potest dicere, non possum diligere? Si dixeris quia non possis à vino vel à carnibus abstinere, credimus tibi: si autem dixeris quod non possis in te peccantibus indulgere, omnino non credimus. Et quia nulla nobis remanet excusatio, dum non de cellario

*alid. omnibus præceptum est.

Matth. 11. & 5.

In lib. 50. Homiliarũ. Homilia sexta.

H sed de corde proferamus istam eleemosynam, iubemur implere, vt per viam vitæ ad æternam mereamur patriam peruenire. Non solum amicos, sed etiam inimicos diligamus: his enim duobus præceptis, id est, diliges deum & diliges proximum, quasi duobus spiritalibus pedibus si per viam verę charitatis voluerimus currere, ad ęternam patriam possumus fœliciter peruenire. Istis pedibus currebat apostolus Paulus quando dicebat, Ego autem si curro, non quasi in incertum. Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletum erit quod dominus dixit, Diligite inimicos vestros, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Elige modo quod tibi placuerit. Si inimicos dilexeris, non solum amicus, sed etiam filius dei esse mereberis. Si vero inimicos amare nolueris, propicium deũ habere non poteris: quia scriptum est, Qui odit fratrem suum, homicida est: Et iterũ, Qui non diligit, manet in morte: Et iterum, Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcęcauerunt oculos eius: Et iterum alibi scriptum est, Itinera impiorum, qui iniuriam retinent malefacti in mortem. Nunquid hæc verba mea sunt fratres mei? De scripturis sanctis &

Matth. 22.

1. Corin. 9.

1. Ioan. 3. & 2.

I canonicis proferuntur. Vt ergo nec homicidæ simus, nec in tenebris remaneamus, studeamus non solum amicos, sed etiam inimicos diligere, vt pium & misericordem dominum possimus secundum cautionis suæ vinculum libera conscientia cõuenire: ipse enim dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra: si non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis debita vestra. Diligenter attendite fratres, & scitote aliud esse in deũ peccare, aliud in hominem. Quando enim in nos peccant homines, si pœnitentibus veniam non indulgeamus, peccatum incurrimus: quando autem aliqui in deum peccauerint, si sine discretione grãdi indulgere voluerimus, participes nos eorum peccati efficimur: Dicit ergo dominus, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & pater vester cœlestis peccata vestra. Rogo vos fratres, quid delicatius, quid benignius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicij iudicemur. Non dixit, vade in Orientem & quære iustitiam, nauiga vsque ad Occidentem vt accipias indulgẽtiam. Dimitte inimico tuo, & dimittetur tibi: indulge, & indulgetur tibi: da, & dabitur tibi, nihil à te extra te quærit. Ad teipsum & ad conscientiam tuam te deus dirigit. In te enim posuit quod requirit. Nõ enim medicamenta vulneribus tuis longe opus habes inquirere, peccatorum tuorum indulgentiam si vis intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicis tãta mala me inimicus meus compulit sustinere, vt eum nulla possim ratione diligere. Attẽdis quid tibi fecerit homo, & non attendis quid tu feceris deo? Si conscientiam tuam diligentem discutis & inquiris, sine vlla compensatione maiora tu peccata cõmisisti in deum quàm in te commiserit homo. Et qua fronte vis vt tibi deus dignetur dimittere multum, qui non vis dimittere paruum? Si hæc quæ supra diximus spiritalia medicamenta sicut deo propiciante consuestis libenter accipitis, & in ærario sanctæ conscientiæ vestrę reconditum diligentissimè custoditis, auxiliante domino, venena diaboli non timebitis, & per odium vel iracundiam aut nunquam nobis animarum vulnera ingerentur: aut si forte surrepserint, per charitatem cito ad pristinam salutem reuocantur. K

Matth. 6.

Aliud est in deũ peccare & aliud in hominem.

Matth. 6.

Luca. 6.

In eisdem festis, Sermo IIII. L

Omnium quidem bonorum fidelium Christianorum, maximè tamẽ gloriosorũ martyrum vox est, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Fremebat mundus aduersus eos, populi meditabantur inania, principes cõueniebant in vnum, excogitabant nouos cruciatus, & pœnas incredibiles inueniebat ingeniosa crudelitas: Obruebãtur opprobriis falsis, arguebãtur criminibus, custodiis intolerabilibus includebãtur, vngulis arctabãtur, ferro perimebantur, bestiis subigebãtur, ignibus cremabantur, & dicebant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Totus mundus contra vos, & dicitis, quis contra nos? Respondent tibi, Et quis est totus mũdus, quãdo pro eo morimur per quem factus est mundus? Dicam dicãt, audiamus audiamus, Si deus pro nobis, quis nontra nos? Sæuire possunt. maledicere possunt, calũniari possunt, falsis opprobriis agitare possunt, & vt breuiter dicam, postremo possunt nõ solum corpus perimere, sed etiam dilaniare, & quid facient? Ecce enim deus auxiliator mihi est, & dominus susceptor est animæ meæ. Mundus interfector corporis mei, dominus susceptor est animę meę. Et quid mihi obest si sit mundus interfector corporis mei, cũ dominus adiutor est animæ meæ? Quando autem dominus est susceptor animæ meæ, erit restitutor & corporis mei. Quid mihi deerit si membra mea dilaceret inimicus, quando capillos meos deus dinumerat? Exhortans martyres suos Christus ne ab inimicis persecutoribus formidarent, Capilli, inquit, vestri numerati sunt. Quid ergo timebo damna membrorũ, quando securitatem accipio de numero capillorum? Ergo dicamus, dicamus ex fide, dicamus in spe, dicamus flagrãtissima charitate, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Ecce contra te est rex, si deus pro nobis quis cõtra nos? Ecce contra te est populus, si deus pro nobis quis contra nos? Vnde probas ô beate & gloriose martyr, vnde mihi probas quod dicis, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Manifestum est enim quia si deus pro nobis quis contra nos, sed proba quia deus pro nobis. Non ego probo, quia filio proprio nõ pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum? Hoc quod sequitur cum Apostolus legeretur audistis: cum enim dixisset, Si deus pro nobis, quis contra nos: tanquam ei diceretur, proba quia deus pro nobis: continuo attulit grãde documentum, cõtinuo introduxit martyrem martyrum, testem testium, illum scilicet cui pater nõ pepercit, sed pro

Sermo XLVIII.

Roma. 8.

Psal. 2.

M

Psal. 53.

Matth. 10.

Roma. 8.

A pro nobis omnibus tradidit eum: hinc probauit Apostolus vere se dixisse, *Roma.8.* Si deus pro nobis, qui contra nos, quando filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quo modo non etiam & cum illo omnia nobis donauit? Quando cum illo nobis omnia donauit, & ipsum nobis donauit. Terret te si enimitus mundi, cui donatus est artifex mūdi? Christum nobis donatū esse gaudeamus, & nullos Christi inimicos in hoc seculo timeamus. Quis enim nobis donatus sit videte, In principio erat verbum & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Ipse est Christus, ipse vnigenitus filius dei, *Ioan.1.* ipse est gignenti coæternus. Omnia per ipsum facta sunt. Quo modo nobis donata non sunt, quæ per ipsum facta sunt, quādo nobis donatus est ipse per quem facta sunt omnia? Et vt sciatis quia ipse verbum caro factum est & habitauit in nobis, desidera expetendo datam tibi vitam Christi, & donec perueniat tene pignus mortem Christi. Promittens enim nobis victurum se esse nobiscum, non potuit nobis maius pignus dare quàm mori pro nobis. Mala, inquit, vestra pertuli, bona mea non reddam: Promisit cautionem, fecit pignus. Dedit Euangelium, & tu dubitas credere? B Promisit cum hic inter homines ambularet, cautionem fecit cum Euangelium scriberet: Ad pignus ipsius quotidie dicis, Amen. Pignus quod accepisti, quotidie erogatur tibi. Noli de spe desperare, qui viuis ex pignore, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis, Sermo V.

Sermo XLIX. Certamine vniuersorum martyrum fulciri atque eorum victoria quorum natalis victricis glorię celebratur, quo robusta fides sit ad agonē & passionis congressus, roborari debemus, certò sciētes quòd in omnibus Christus patitur, & quòd ad regnum cœlorum statim cum exultatione corporis transferuntur, & cū gentes horreāt in ægritudine mortem, hi in ipsa morte consequantur perpetuam hæreditatem: Per passionē vero translationem magis credunt esse quàm finem. Hæc est arcana sapientia quę in electis tuis domine nō persuasione colligitur, sed de tuis martyribus & de fonte diuino virtutes oriuntur, quibus viuere Christus est, *Philip.1.* & mori lucrum, triumphātes in Christo sua morte peccata lucrantes, quanquam qui in illo C patitur omnino non moritur. Confessionis enim mors non est, sed hęreditas vitæ, Martyrium est igitur indulgentia criminum, virtutum caput, occasio iusticiæ, dominicæ passionis imitatio. O fœlicissimi martyres renunciantes seculo, maluerunt meliora nouissima quàm prima. Quorum denique consummatio iustum initium facit. Diuino tuo nutu omnipotens deus, gloriosissimi martyres Christi testes esse meruerunt. Victoriam quoque meditati, confessi sunt Christum in flagellis, in carceribus, in ergastulis, in solitudine. Iustorum enim comes, semper debet esse confessio. O inclytæ beatorum animę, & gloriosa victoria martyrum, inter quos deuotissimæ fœminæ simul seculum sexumq; vicerunt, præliantes cum diabolo, fortiores viris torquentibus extiterunt, quæ carnifici gratias agentes erant sæuienti. Ab omnibus enim fidem expectat deus omnipotēs magis quàm mortem, sed diabolus qui confitētes odit, coronas pręstat inuitus. Facit martyres quos occidit, & cum dei seruos vincere contendit, contemnitur ipse dum sæuit. Liberalitas ergo tua deus hactenus nobis martyria proposuit, vt aduersarius quo Adam elisus est, à filiis Adæ constanter elidi monstraretur. Voluisti enim hominem non tantum de diaboli potestate eruere per D fidem, sed inculcatorē eius interficere per virtutem, vt qui gaudeamus Christi sanguine mortui, facilius liberati ducentes martyria in Christo, postea triumphemus coronati, per ipsum dominū nostrū Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis, Sermo VI.

Qvoniam dies sanctorum martyrum est, vnde *Sermo L.* potius aliquid delectet nos dicere nisi de gloria ipsorū? Adiuuet nos dominus martyrum, audiuimus pauloante beatum Apostolū prædicantem, Quis nos separabit à charitate Christi? *Roma.8.* Ista vox est martyrum, Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculū, an gladius? Sicut scriptum est, Propter te mortificamur tota die, deputati *Psal.43.* sumus vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Hæc est vox martyrum omnia tolerare, & de se nihil præsumere, illum diligere qui glorificatur in suis, Vt qui gloriatur in domino glorietur: *1.Cor.1.* nouerant & illud quod nos cantauimus pauloante, Lętamini in domino & exultate iusti in deo. *Psal.31.* Si iusti in domino lætantur, iniusti vero non nouerunt E lætari nisi in seculo. Sed ipsæ sunt primæ acies debellandæ, primo vincendæ sunt delectationes, & posteà dolores. Quo modo potest superare mundum sæuientem, qui non potest superare blandientem? Blanditur hic mundus pollicendo honores, diuitias, voluptates. Minatur hic mundus intendēdo dolores, egestates, humilitates. Qui non contēnit quod pollicetur, quo modo superare potest quod minatur? Habent delectationem suam diuitię, Quis nesciat? Sed plus habet delectari iusticia, delectari diuitiis cum iusticia. Vbi autem talis articulus tētationis inciderit, vt duo hæc venient in tentationem, diuitiæ & iusticia, & non possis habere vtrunque æquale, sed si dimiseris manum ad iusticiam pereant diuitiæ, si dimiseris manum ad diuitias necesse est vt amittas iusticiam, modo elige, modo pugna, modo videamus si non sine causa cantasti, Lętamini in domino & exultate iusti: *Vbi suprà.* modo videamus si non sine causa audisti, Quis nos separabit à charitate Christi? *Rom.8.* Equidem pretermisit omnia quibus blanditur mundus, & te voluit commemorare cui blanditur mundus. Quare? Quia certamina martyrum prænunciabat, illa vtique certamina, vbi vicerunt persecutionem, famem, sitim, F egestatem, ignominiam, ad extremū timorem mortis, hostem nouissimū. Sed videte fratres, totum ars Christi facit. Admonet Apostolus, vt præferamus charitatem dei mundo. Quantas angustias patiuntur, qui volūt rapere res alienas: An persecutio ait, & ipsa non frāgit? Auaricia terretur, auarus rapit ac timet pœnam, æstuat in rapinam. Multi enim famem patiuntur dum acquirunt & faciunt lucra, quibus pręcipimus ieiunare, & excusant se stomacho. Vacet illis tota die solidos numerare, & ieiuni dormiūt. An nuditas ait. Quid dicam de nuditate? Quotidie negociatores de naufragio nudi euadunt, & iterum nauigant ad periculum. Vnde quotidie periclitantur homines, nisi propter diuitias acquirendas: Nec gladius prohibet. Capitale crimen est falsitas, & tamen comitatur hæreditas. Si ergo hoc meretur temporalis cupiditas, quare non mereatur Christi hæreditas? Auarus dicit in corde suo, qui forte non audet lingua sua, Quis nos separabit à cupiditate auri? Tribulatio, an angustia, an persecutio? Possunt & auari dicere auro, Propter te occidimur tota die. Optime ergo dicūt sancti martyres in Psalmo, Iudica me deus, & discerne

causam

G causam meam de gente nō sancta. Discerne, inquit, tribulationem meam, tribulātur & auari. Discerne angustias meas, patiuntur angustias & auari. Discerne persecutiones meas, patiūtur & auari. Discerne famem meā, pro auro acquirendo esuriunt & auari. Discerne nuditatem meam, pro auro despoliantur & auari. Discerne mortem meam, pro auro moriuntur & auari. Quid est, discerne causam meam? Propter te mortificamur tota die. Ille propter aurum, nos propter te. Similes pœnæ, sed discreta causa. Vbi ergo discreta est causa, certa est victoria. Si ergo causam intuemur, solennitates martyrum amamus. Amamus in eis non passiones, sed causas passionum. Nam si amaremus passiones, multos inuenturi sumus qui peiora patiuntur in causis malis. Sed si causam attendamus, crucem Christi attendite. Ibi erat Christus, vbi & latrones. Similis pœna, sed dissimilis causa. Vnus latro credidit, alius blasphemauit. Dominus tanquam de tribunali inter ambos iudicauit. Illum qui blasphemauit in tartarum damnauit, alium in paradiso secum cōstituit. Quare hoc? Quia etsi æqualis pœna, sed impar erat causa. Eligite ergo martyrum causas si vultis peruenire ad martyrum palmas: Per dominum

Psal. 43. & 42.

Luca. 23.

H nostrum Iesum Christum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Videns Iesus turbas &c. quæ sumpta est ex libro primo, De sermone domini in monte, cap. primo. Matth. 5.

DE VNO CONFESSORE.

In festis vnius confessoris, De seruo pigro qui talentum acceptum noluit erogare: *Sermo* I.

Sermo LI. DOmini fratres & coëpiscopi mei præsentia quidem sua nos visitare & exhilarare dignati sunt, sed nescio quare nolunt me fessum adiuuare. Hoc ideo charitati vestræ dixi ipsis audiētibus, vt quodā modo audientia vestra intercedat pro me apud illos, vt quādo eos rogo faciant & ipsi sermonem. Erogent quod acceperunt, operari magis quàm excusare dignentur. A me autem fatigato & vix loquente, pauca libenter accipite. Habemus enim & libellum de beneficiis dei per sanctum martyrem datis, pariter libentius

Matth. 25. audiamus. Quid ergo est quod dicam vobis? Audistis in Euangelio & bonorum seruorum meritum & pœ-

I nam malorū. Et malicia tota serui illius reprobati grauitérque damnati ista fuit, quia noluit erogare. Seruauit ad integrū quod accepit, sed dominus eius lucra quærebat. Auarus est deus ad salutem nostram. Si sic damnatur qui non erogauit, quid debent expectare qui perdunt? Nos ergo dispēsatores sumus. Nos erogamus, vos accipitis. Lucra quærimus, bene viuite. Lucra enim erogationis nostræ ista sunt. Sed etiam ad vos nolite existimare non pertinere erogationem. Non potestis erogare de isto loco superiore, sed potestis vbicunque estis. Vbi reprehēditur Christus, defendite. Murmuratoribus respōdete, blasphematores corripite, ab eorum vos so-

Episcopus. cietate alienate. Sic erogatis, si aliquos lucramini. Agite vicē nostrā in domibus vestris. Episcopus inde appellatus est, quia superintendit, quia intendendo curat. Vnusquisque ergo in domo sua si caput est domui suæ, debet ad eum pertinere episcopatus officium, quo modo sui credant, ne aliqui ipsorum in hęresim incurrant, ne vxor, ne filius, ne filia, ne ipse seruus, quia tanti est

Ephe. 6. emptus. Disciplina apostolica prępostuit dominum seruo, & seruum subdidit domino, Christum tamen pro ambobus vnum precium dedit. Minimos vestros noli-

te contemnere, domesticorum vestrorum salutem omnī vigilantia procurate. Hæc si facitis, erogatis. Pigri serui non eritis, damnationem tam detestandam non timebitis. K

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptū est in Euangelio secundum Matthæum, Vos estis sal terræ &c. quæ sumpta est ex libro primo, De sermone domini in monte, capite secundo. Matth. 5.

DE VIRGINIBVS.

In festis sanctarum virginum, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Simile est regnum cælorum decem virginibus &c. quæ habentur de Verbis domini XXII. & XXIII. Et de quæstionibus Euangeliorum, libro primo cap. XLIII. Et in libro LXXXIII. quæstionum, quæstione LIX. Matth. 25.

DIVI AVRELII AVGVSTINI SERMONES AD Fratres suos in Eremo commorantes, & quosdam alios. L

CENSVRA.

ORatio consarcinata ex Augustini regula, nihil alioqui habēs Augustini. Artifex qui finxit hoc agit, vt ordinem qui Augustinensium dicitur, orbi cōmendaret, itaque quotquot sunt huius generis, θ præfixo notauimus.

De institutione regularis vitæ: *Sermo* I.

FRATRES mei & lætitia cordis mei, corona mea & gaudium meum, quod estis vos: Pax vobis & charitas cum fide semper inter vos adimpleatur. Quia me putatis matrem esse animarum vestrarum, ideo desidero ita vos componere, vt in vobis neque macula neque ruga possit ante tribunal iusti iudicis ap- Ephe. 5.
parere. Animabus enim vestris non solum ornamenta, sed etiam medicamenta desidero prouidere. Studeo enim dissuta consuere, & conscissa sarcirę, vul- M
nerata curare, abluere sordida, reparare perdita, & ea quę sunt integra, spiritalibus margaritis ornare. Ego enim margaritas de paradisi patria vobis donare cupiēs, nullā mercedem in seculo opto recipere, nisi quòd quæ vobis insinuare intendo, & patiēter audire & cum dei adiutorio secundum vires operibus adimplere semper studeatis. Sed ante omnia fratres charissimi, quos iterū parturio donec reformetur in vobis Christus, diligatur Galat. 4.
deus, deinde proximus, quia ista præcepta sunt princi- Matth. 22.
paliter nobis data. Et ideo fratres dilectissimi, commorantibus nobis in eremo, in nomine dei nostri placeat secundum apostolicam vitam vnum sentire, & omnia communiter possidere: sicut scriptū est in Actibus Apostolorum, Quia erant illis omnia communia, & distri- Act. 4.
buebantur vnicuiq; sicut cuiq; opus erat. In hac autē vi- Matth. 10.
ta permaneamus, & nosipsos in ipsa deo auxiliante fortiter teneamus: quia qui perseuerauerit vsq; in finē, saluus erit. Si quis autē de seculo ad nostram cōgregationem venire desiderat, primo præcipio vt probetur an volūtas ex deo sit. Non enim debet esse violenta nō coacta, non mobilis, sed sempiterna, virilis, vtilis, constans,

& omni

A & omni ſpiritu charitatis plena atque perfecta. Tunc
Matth.16. enim proponatur ei quo modo abneget volũtatẽ pro-
priam,& ſponte ſequatur me. Nec volo quòd cogitet
Matth.6. amplius quid neceſſe ei fuerit: Scit enim pater cœleſtis,
quibus indigeamus. Quæramus igitur primũ regnum
24. diſt. In oratorio. dei,& hæc omnia abminiſtrabuntur nobis. In oratorio
nemo aliquid agat,niſi ad quod factum eſt, vnde & no
mẽ accepit. Orationibus inſtate à mane vſque ad ſextã
tantum circa miſſarum ſolennia. A ſexta vero vſq; ad
nonam omnes vacent lectionibus & pater noſter. Ad
nonam vero reddant codices,& ſecundum naturæ cõ-
ditiones ſine tumultu reficiant, audientes verbum dei.
Poſtquam autem refecerint,ſiue in horto,ſiue in eremo,
vel vbicunque neceſſe fuerit operentur. Nihil enim dei
ſeruis ocioſitate peius. Operentur ergo in nomine do-
mini ſacrum ordinem non habentes vſque ad horã lu-
cernariam. Nemo tamen ex opere ſuo aliquid ſibi ap-
propriet. Apoſtolica enim vita optamus viuere. Si quis
autẽ contrà fecerit,furti iudicio cõdemnetur: & ſi cor-
reptus non emẽdauerit, de veſtra ſocietate proiiciatur.
Non enim hoc fit crudeliter,ſed miſericorditer,ne cõ-
B tagione peſtifera plures ex vobis perdat. Cum autem a-
liquid fit per vos,cauete ne cum murmure fiat,ne mur-
muratores in conſpectu dei vocemini. Illum qui vobis
pręeſt,poſt deum omnes ſicut decet dei famulos hono-
rate. Ipſe vero qui pręeſt,ſuper omnia ſolicitus ſit de ve-
ſtra ſalute,de quibus debet reddere rationem. Domini-
ca autem die qui volunt vinum cum dei gratia bibant:
ſed qui antiqui ſunt & debiles, vinum bibere compel-
lantur,carnẽ tamen domantes quantum valetudo per-
mittit. Quãdo neceſſe eſt vt aliqui ad ſeculum vadant,
caueant ne vadant minus quàm duo vel tres. Et ſi ocu-
li ſeruorum dei iaciãtur in aliquam fœminarum, caue-
te ne in illam figantur. Deus autem qui habitat in vobis
etiam iſto modo cuſtodiet vos ex vobis. Nemo cum ſe-
cularibus extra monaſterium manducare niſi panem,
vel bibere niſi aquam pręſumat,vel aliquid etiam intus
manducare extra horam prandij,niſi caſus infirmitatis
acciderit. Qui vero infirmantur ex vobis cum omni
diligentia pertractentur, etiam ſi de humillima ſeculi
paupertate venerint. Nec debet ſanis moleſtum eſſe ſi a-
liter tractentur in victu,ſed magis congratulentur,deo
gratias agentes,quia valent quod non valent illi. Si ve-
C ro vt fieri ſolet, ab hæreticis ſuperuenerit incurſio re-
pentina, vel ab infidelibus,aut hoſtilitas, ita vt neceſſe
ſit frãtribus fugam arripere, ſi deo fauente euaſerint,
3.Reg.19. mox ad nemus cum Helia redire feſtinent, cogitantes
quòd nullo modo poterunt ſeparari quos dei charitas
ſociauit. Si quis autem contumaci animo hæc obſerua-
re contempſerit, capiatur & ſubiiciatur monaſterij di-
ſciplinæ. Hæc autem quæ dico vobis, ſæpe per vos le-
gantur ne oblinioni tradantur. Et vbi hæc omnia ſer-
uaueritis, nobis non parua lætitia de filiorum ſalute
erit. Hæc igitur ſunt quæ obſeruetis præcipimus in mo-
naſterio conſtituti, propter quod in vnum eſtis in ere-
mo congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & ſic
Acto.4. vobis anima vna & cor vnum in deo & domino Ieſu
Chriſto, qui vos dirigat ad perficiendum mirabilia de
lege ſua, Amen.

De pace, Sermo II.

Fratres chariſſimi, ô ſi ſciretis quanta ſit virtus
pacis, & quantum vobis in ſolitudine demo-
rantibus neceſſaria ſit. Tanta enim eſt virtus
pacis quòd in eius dignitate Apoſtolus omnes ſuas e-
Rom.1. piſtolas ſcribebat, dicẽs, Pax vobis & gratia à domino
deo noſtro. Hanc autem ſalutandi formam nobis pri- D
mitus donauit Chriſtus, dicens, Pax vobis. Hanc pro te- *Luca.24.*
ſtamento Chriſtus apoſtolis dereliquit, tanquam ſum- *Ioan.14.*
mum bonum, ſine quo nullus viuere debet. Sic etiã pa-
ter cœleſtis elementa & planetas cæteraq; inuiſibilia or-
dinauit, vt vinculo pacis ſimul complecterentur. Sic e-
tiam ordinauit glorioſos exercitus angelorum, vt poſt
eorũ deſcenſum nulla eſſet inter eos diſcordia, ſed pax
plena atque perfecta. Hæc eſt illa glorioſa pax quæ fru-
ctus malarum cogitationum eructat, mẽtem fluctuan-
tem illæſam reſeruat, conſcientiam purgat. Qui pacem
cordis, oris & operis non habet, Chriſtianus dici non
debet. Qui in hac non ſperat, in lubrico vitã & pedem
ponit, in tempeſtate nauem collocat, in præcipitio ſe
illaqueat, in harena ſemen ſeminat. Hęc eſt illa perfecta
pax quæ mentem à viciis purgat, vermem conſcientiæ
rodit. O pax eremitarum mater, cœnobitarũ pater, mo-
nachorum ſoror, tu patriarcharum vinculum, tu pro-
phetarum vehiculum, tu apoſtolorũ refugium, tu mar-
tyrum ſolatium, tu confeſſorum balteum, tu virginum
tripudium, tu viduarum ſpeculum, tu coniugatorũ ſpe-
ctaculum, tu malorũ præſidium, tu tyrãnorum odium, E
tu latronum ſuſpendium. O pax dei ædificium, te non
poſſunt deſtruere principum fulmina, inſultus dæmo-
num te in nullo lædere poſſunt. Tu pauperem diuitem
facis, tu diuitem mendicantem perducis, tu cõtenta in
cunctis, tu ditior vniuerſis, tu homines dei filios facis.
O pax ſine te reges non regunt, ſine te regna non va-
lent. Nũquid ſine te ieiunia, orationes, eleemoſynæ cæ-
teraq; bona nobis prodeſſe poſſunt? Abſit. O monache
habeto pacem in cunctis: nam ſi fratri iraſceris, ſi proxi-
mum odis, tibi contradicis in oratione dominica: cla-
mat enim monachus, Dimitte nobis debita noſtra, ſi- *Matth.6.*
cut & nos dimittimus debitoribus noſtris. O mona-
che, ſi pacem non diligis, ſi proximũ odis, quo iure, quo
pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui proximo ranco-
rem non dimittis? Habete ergo pacem cum omnibus,
omnium tamen vicia odientes. Habete in corde, in ore
& in opere pacẽ. Nam ſi Cain pacẽ habuiſſet in corde, *Gene.4.*
non irruiſſet in fratrem ſuum. Si Abſalon pacẽ habuiſ- *2.Reg.15.*
ſet in ore, non impugnaſſet patrẽ. Si Iudas habuiſſet pa- *Matth.24.*
cem in opere, non fugiſſet ad laqueũ. O quàm bonum, *Pſal.132.*
ô quàm iocundum, ô quàm diuinum eſt habitare fra-
tres in vnum, vt vnum ſit cor, vna voluntas, vna om- F
nium anima & vna forma viuẽdi: nam diabolus intra-
re non poteſt domum vel mentem in qua pax domina-
tur. O quàm ergo iocundũ eſt habitare fratres in vnũ.
Tanta enim eſt eminẽtia iſtius virtutis, quòd de ea pro-
pheta prius miraretur, quàm oſtenderet quid eſſet, vel
quid vtilitatis haberet, O quàm grandem admiratio-
nem præpoſuit, quando dixit, Ecce. O quàm mirabilem
vtilitatem prædicauit, quãdo ſubiunxit, Quàm bonum
& quàm iocundum. Sed ſcire debetis fratres mei quòd
quædam ſunt bona quæ nõ ſunt iocunda, quædam io-
cunda quæ non ſunt bona: Verbi gratia, Bona ſunt ie-
iunia, vigiliæ, macerationes & ſimilia. Hæc enim bona
ſunt, ſed non iocunda, quia caro in his non iocunda-
tur, ſed læditur. Iocunda quippe ſunt comeſſationes,
ebrietates, ſed non bona. Hæc agentes lætantur cũ ma- *Prouer.2.*
lefecerint, & exultãt in rebus peſſimis. O monache vix
poteris inuenire in præſenti vnum quod ſit bonum &
iocundum. Cupis tamen illud vnũ inuenire? Perſeque-
re pacem & amplectere eam. Hæc eſt enim ſola virtus,
quæ bonum habet & iocundum. Hæc eſt illa bonitas *Pſal.33.*
quæ nos habitare facit vnius moris in domo, vt ſimul *Pſal.67.*
viuere

G viuere simulq; mori semper nptemus.In præsenti enim
simul habitamus,& in futuro capiemus brauium iocun-
ditatis æternę.O pax tu mẽtis serenitas,animi tranquil-
litas,cordis simplicitas,amoris vinculũ,charitatis con-
sortiũ. Hæc est illa summa fœlicitas quæ simultates tol-
lit,bella cnmpescit,iras comprimit,superbos calcat,hu-
miles amat,discordes sedat,inimicos concordat,cũctis
placet,à cunctis optatur,sed à cũctis malis illa quæ bo-
na est pax fugitur & nditur vt mors. O pax tu non scis
extolli,ignoras inflari. Beatus qui te habet, maledictus
qui te odit & qui te impedit & frangit inter hnmines,
quoniã Antichristus est & filius perditionis. O pax qui
te habet,teneat,qui te non habet te perquirat,qui te per-
dit te requirat si filius dei esse peroptat. O pax tale bo-
num es in rebus creatis, tam mirificum, tam gloriosum
quòd nihil dulcius solet audiri,nihil delectabilius con-
cupisci,nil vtilius posſideri. Spiritus enim humanus si-
cut nunquam viuificat membra nisi fuerinr vnita, sic
spiritus sanctus nunquam nos viuificat nisi pace vniti
fuerimus.Nemo enim est,vt diximus, qui non velit pa-
cem habere.Interroga omnes si pacem desiderent,om-
H nes vna voce dicent, Hoc amamus, hoc optamus,hoc
concupiscimus,hoc volumus. Si ergo fratres homines
pacẽ amãt, amẽt & iusticiã,quia duæ sunt amicę charis
Psal.84. simæ.Iusticia enim & pax ipsæ se osculantur,sed si ami-
cam pacis non amaueris,nunquid ipsa pax te amabit,&
tecum habitare volet? Absit. Amate igitur pacem dili-
Luca.2. gentes iusticiam. Hæc enim pax hominibus bonæ vo-
luntatis datur ab angelis.Nunquid prauæ volũtatis pa-
cem offerunt angeli hominibus?Absit.Et qui sunt prauę
voluntatis tantum quantum illi qui superbo oculo &
insatiabili corde nunquã dicũt, sufficit, tales nunquam
possunt habere pacẽ.Propterea fratres mei ex qun mun-
dum calcare cœpimus, & terrena cuncta despicere, di-
uitias nnn appetamus, nec nos qui pauperes in eremo
sumus, ad superbiam diuitiarum extollamur. Nullo e-
nim modo decet nos vt in hac vita solitaria vbi sena-
tores fiunt laboriosi, fiant opifices ociosi, & qui veni-
mus relictis diuitiis,qui fuimus prędiorum dnmini,hic
simus rustici delicati.Ille denique fratres vere pacem ha
bet,qui nil appetit de seculo possidere. Hic tranquillus
est, hic gaudet de bonis cunctis, pagano illo dicente,
Quietissimã vitã agerent homines in terra, si hæc duo
I verba à natura rerum omnium tollerentur scilicet meũ
& tuum.O beata paupertas, vberibus pacis plena, vbi-
que secura,vbique illæsa,vbique cunctorũ amica. Nam
qui te amat,veram pacem amat, qui te non amat, tran-
quillitatem omnem ignorat. Sed dicet quis seruorum
dei,Ecce diuites video,superbns,elatos,impins, & om-
ni bonitate pei secta carentes, vnum tamen apparet,
quia pacem habent ad inuicem. Quid ergo? Nunquid
gaudere debeo de eorum nequam concordia nescio
vel tristari? O mnnache scias quòd sicut multum nocet
discordia inter bonos,ita valde dolendum est dum vel
quando pax est inter malos. Tunc enim augentur nm-
nia pessima quæ fieri vel cogitari possunt inter homi-
nes,quando mali pacifice viuunt:quando vero discor-
dant,tunc mundus aliqualiter tranquillatur. Nam sicut
concordia malorum cnntraria est cnncnrdiæ bono-
rum, ita nptandum est quòd boni pacem habeant, &
mali discordes sint. Nã per discordiam mali aliquan-
do optimi efficiuntur, cognoscentes quid siut & quid
Psal.82. erũt.Nam dum tribulantur,& eorum facies ignominia
replentur,aliquando quęrunt nomen domini,quod ta-
men tempore pacis nunquam amabile erat in corde
eorum. Orandum tamen est, vt & bnni in bnnn te- K
neantur vsque ad finem, & mali conuertantur ante-
quam ad finem perueniant. Vns autem fratres ad inui-
cem pacem amate, quæ quidem pax custodiat corda
vestra, & intelligentias vestras, quæ exuperat omnem *Philip.4.*
sensum,Amen.

De silentio, *Sermo III.*

SIlentium fratres charissimi, inter cætera vo-
bis in eremo summe necessarium est. Omne e-
nim quod nõ ædificat, in periculum vertitur
dicentium & audiẽtium, Lingua enim nostra
sensum nostrum sequatur & rationem, nõ voluntatem.
Non enim debemus tantum oculos clausos seruare,sed
& linguas infra dentes reseruare illęsas:sermo enim va
nus, vanæ conscientiæ index est. Qualis enim es, tales
sermones loqueris,talis & mens comprobatur:& qualis
fueris in factis, talis cnmprobaberis in verbis. Stultus
enim valde est, qui nõ prius verbum ducit ad linguam
rationis,quàm educat ad linguam oris. Qualis est ho-
mn in mente,talem verbositas depingit in ore. Verbo-
sitas hominem conducit in ioculatorem, humanæ na-
turæ dignitatem deponit, honnres sibi rapit, inimicos L
infinitos acquirit.Inflammat denique linguæ mobilitas
in adnlescentia ad incosa, in virili ætate ad fraudulen-
ta, sed in senili ad detractoria. Restringenda est igitur
hæc parua fauilla, ne in magnam vertatur flammam,
surculus ne crescat in syluã, in gutta ne tumescat in fõ-
tem.Maius est denique fratres linguam refrenare quàm
capere ciuitatem, quia illud insultat exterius,sed illud
interius.Hic sumuntur arma cnntra teipsum, sed ibi de
alieno. Summa tamen verecundia est & depressa deie-
ctio, nnn posse linguam refrenare, & vile non posse li-
gare membrum.Ecce lingua egredi quærit,motum per-
quirit. Tu vero ô monache per temperãtiam ipsam re-
frena,appone ei pessulum rationis,circuncide eam ma-
turitate discretionis. O lingua tu periculum immittis,
tu luctum producis,discordiam sæpe spargis, & prodi-
tionis venenum & detractionis paris, & ad infernum
qui tibi credunt conducis. O monache cognosce lin-
guam nequam,fuge eam, despice eam, si potes confun-
de eam. Sed volo instruere tuam linguam bene loqui.
Vis bene loqui? Da ei moderatũ mntum:preciosa enim
lingua non nouit nisi verba diuina semper conferre.O
quàm sanctum est os, vnde semper cœlestia erumpunt M
eloquia.O monache cõsidera te redditurum rationem *Matth.12.*
de omni verbo ocioso, & tanto magis quanto minus
mundo es obligatus.Non enim in forn,sed in cella ha-
bitare debes, nõ familiam sed familiarum animas ora-
tione pascere debes. Nõ est igitur tibi necesse multum
loqui, nec inter homines conuersari, nec mercantias
pertractare vnde viuas.Nam mercantiam in monacho
vsuram occultam existimamus.Ama igitur,ô monache
solitudinem, fuge multitudinem, ne comprehendaris
in verbo,ne confundaris in factn.Et si interrogatus fue
ris,melius est ad singula respondere breuiter,quàm diu-
tius immnrando verba curiosa & prolixa extendere.
Verbositas enim quid aliud est quàm semen quod fru-
ctum non facit? O verbose erubesce,& considera tuam *Matth.5.*
grandem miseriam.Quid enim aliud es quàm sal infa-
tuatum qnod ad nullum valet condimentũ? Vere infru
ctiferus es,& infructiferos facis qui te libenter audiunt.
O verbose mendax,qui veritatem raro dicere voluisti.
O loquax cognosce teipsum,nam lnqui nunquã erube-
scis,nec cõsideras quid,sed quãtum dicere possis. Non
mensuras verborum sententias, sed tantum vt facieris.

A O verbose erubesce, quia omnino cognosceris quid agis, Nam tua conditio est occulta manifestare, nota in conuentibus prædicare: sed si nescis, somnias inaudita, fingis te scire quod nescis vt libêter audiaris à cunctis. O artifex mendaciorum, ô faber fabularum, lege quod
Psal.139. dicitur, Quia vir linguosus nõ dirigetur super terram, nec dirigetur in terra promissionis. O monache & tu diligenter attendas. Nã qui non refrænat linguã suam,
Iacobi.1. huius vana est religio. Qui nõ custodit linguam suam,
Prouer.10. monachus nõ est: qui autem moderatur linguam suam, prudentissimus est, verusq; monachus est. Eia ergo fratres mei amate silentium, ponite custodiam ori vestro.
Psal.38. Estote solitarij, vt sitis angelis sociati: estote rustici, vt sitis ciues sanctorum & domestici dei: estote muti vt sitis
Ephes.2. loquaces: loquimini deo vt sitis veraces: contemplate in eremo, vt contemplemini à sanctis in cœlo: eleuate capita vt eleuemini corde: extendite brachia, vt extendamini toto corpore volantes ad cœlum, ad quod perducat nos Christus deus noster, Amen.

De prudentia, Sermo IIII.

B Fratres charissimi nõ solum silentium tenere debetis in eremo, sed etiam prudentiã rapere festinare. Prudẽtia enim vobis necessaria est, quia docet quid fugiendũ, & quid tenendum sit. Prudentia enim docet te vt non superbias, nec innitaris rebus temporalibus, nec mireris de rebus transitotiis, cum sint caducæ, & ea quæ possides, tanquam aliena possidere aduertas. Prudentia docet te, vt quæ non potes perpetuo tenere, fructuose permittas abire. Prudẽtia docet te vt in cunctis semper idem sis, tã in prosperis quàm in aduersis, sicut manus quæ eadem est, & cum in palmam extenditur & cum in pugnum cõstringitur. Ipsa te docet quo modo reprehensibilis sit nimia laudatio, & immoderata vituperatio. Illa quidẽ adulatione, sed ista suspecta malignitate. Prudentia testimonium veritati, nõ amiciciæ reddit. Prudentia cũ discretione promittit, & promissa accelerat, & amplius quàm promiserat præstat. Prudẽtia docet quo modo præsentia ordines, quo modo præteritorum recorderis, & quo modo futura prouideas. O beatus qui prudẽs est, & fœlix, & vere fœlix qui prudens inuenitur. Nam si cuncta quæ habet amittit, clamat, omnia mea mecũ sunt. Quæ
C sunt ista quę sunt mea, nisi iusticia, temperantia, fortitudo & prudentia? Obtempera teipsum ô prudẽs, Omnia enim quæ eripi possunt, bona non esse putes. Cum igitur prudens sic in se contentus sit, omnia secum habet, in omnibus sibi sufficiens est, Imprudẽti vero nihil sufficit, quia in nullo cõtentus est, quia omnia sine fine sperat possidere, ideo omnibus eget. Estote igitur fratres
Matth.10. mei prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Duo enim sunt quæ cõnexa adinuicẽ sunt, vt vnum sine altero, aut parum aut nihil omnino proficiat. Simplicitas enim sine astutia, stulticia reputatur, astutia sine
Serpentis astutia. simplicitate superbia approbatur. Astutia enim serpentis, in quatuor diuiditur partes. Prima est: quòd totius corporis venenum in gutture colligit, & ibi prudenter docente natura seruare studet, vt si aliquando sibi necesse fuerit, in promptu habeat vnde se defendere possit. Sed in hac parte serpens quandoque decipitur. Mustela enim semper serpenti aduersatur, & ante foramen cauernæ serpentis se ponit, & cum prouocando tandiu vmbra caudæ suæ solerter illudit, donec ipsum egredientem agnoscit. Tunc vero mustela desuper ascẽdit, insidias tendens, vt cum serpentis caput viderit, capitalem vindictam sumat de hoste, quem nunquam dilige-

re potuit. Prouocatus itaque serpẽs, extra cauernæ fora- D
men caput emittit, & cum nihil deorsum videat, verso gutture respicit sursum. Sed mustela cernens tempus optatum dentes imprimit circa venenum, sicq; absque periculo inimicum occidit. Hæc est enim prima serpentis astutia, in qua fratres mei mundi sapientes notãtur, quorum prudentia nõ in cœlestibus sed in terrenis tota versatur, quibus diabolus in vmbra mutabilium rerum alludit, alludẽdo decipit, decipiẽdo occidit. Et ne forte valeant aspirare in ipsis terrenis cupiditatibus, sæpe eos cogit expirare. Secunda prudentia in serpẽte est, quòd quando in aquam descendere cupit, venenum reponit in loco tutissimo, sed recedens ab aquis iterum resumit venenum. Hæc enim vestigia serpẽtis multi sequuntur, qui post abrenunciationem mundanæ conuersationis, post habitum sanctæ religionis, post iuramẽtum sanctæ professionis, post agnitionem sanctæ veritatis, reuertũtur ad venenum prauæ cõsuetudinis, quibus melius esset veritatem non agnouisse, quàm post agnitionem re- 2.Petri.2.
trorsum abire. In hoc enim vno fratres imitari debemus serpentem, quia venenũ deponit, sed non quia iterum venenum resumit. Tertia prudentia serpentis est, E
quòd veterẽ pellem per singulos annos exuere didicit, quam depositurus angustum foramẽ inquirit, per quod transiens cum dolore pellẽ derelinquit, sciens quia pelle deposita pulchrior apparebit. Per hoc enim fratres mei datur intelligi, vt & nos pellem viciorum deponamus, & per foramen stigmatum Christi transeamus, & tunc pulchriores apparebimus. Per hoc foramen diues ille Zacheus intrauit, quando omnia bona sua pauperi- Lucæ.19.
bus erogauit. In hoc foramine Maria illa meretrix in Lucæ.7.
domo Simonis, meretricis habitum deposuit, & plorãs ad pedes saluatoris, vestẽ sibi innouauit. Quarta serpentis natura est, quòd dum lædi quæritur in capite, vt vitam conseruet, totum corpus ad percussionẽ exponit, quia licet corpus percutiatur, si caput illæsum seruare poterit, damna tamen mortis nõ patitur. Sic & nos cũcta nobis aduersantia amore capitis sustinere non timeamus, vt in beata vita quiescere valeamus. Sic enim fecit Petrus pro eo in cruce suspẽsus: sic & Bartholomeus viuus decoriatus: sic & Paulus capite truncatus: sic & Stephanus lapidibus vulneratus: sic & Laurentius in craticula assatus: sic & virgo illa sanctissima Agatha retorta F
in pectore, quæ gloriãter sic amputata, sic vulnerata, sic afflicta perducebatur ad carcerẽ, & quasi ad epulas inuitata precibus domino agonẽ suum solẽniter cõmendabat. Estote ergo fratres mei prudẽtes, & vigilemus in 1.Petri.4.
oratione, patiẽter omnia tormenta portantes amore illius in quo salus, vita & resurrectio nostra consistit. Stemus prudẽter in oratione. Nã sicut angeli pure laudant deũ in regione viuorũ, ita & nos qui die & nocte psallimus domino, debemus cũ sanctis angelis puritatẽ habere: quia & quod angeli peragunt in cœlis, ita & nos monachi facere debemus in terris. In hac igitur fratres mei solitudine cõstituti, toto affectu orare debemus & pati. Patiẽter enim portare debemus omnia, nec dicere præsumamus, Ecce legumina vẽtosa sunt, caseus stomachũ grauat, lac capiti nocet, aquæ potũ non sustinet pectus, caules melãcholiam nutriunt, cholerã porri accendunt, pisces mihi nõ sapiunt. Nolite hæc dicere fratres mei, nolite etiã cogitare. Nõ enim seculum reliquimus vt delicate pasceremur in eremo. Et licet in eremo nõ semper comedatis lac, butyrũ, caules vel legumina, licet hæc nõ sumatis nisi tantũ diebus solennibus, & illis quibus visitamini à sancto sene Episcopo Valerio,
sed

G ſed cunctis diebus aliis herbas crudas, panem hordeaceum & aquam ſumatis: non tamen ſufficit tãtum corpore abſtinere, ſed etiã mentem illæſam ſeruare debemus. Eia ergo fratres mei dilectiſsimi, quorũ vita vtputo ſancta eſt, vt multi ex vobis viderũt & audierunt, veni ad ciuitatẽ Hipponenſem, & ſecure perueni, quia ibi Epiſcopus erat ſanctus homo ille Valerius. Non enim credebã Epiſcopari, ideo ſecure perueni cum chariſsimis meis amicis Euodio, Simplicio, Nebridio, & Alipio, nil mecum diuitiarũ portãs, & dei gratia me coadiuuante fauoratus non modicum à prædicto Epiſcopo ſene Valerio fui, qui mihi dedit ortulum in eremo à gẽtibus ſegregatum, vbi multo labore fatigatus ædificare cœpi monaſterium, & cum longiori anxietate congregaui in vnũ ſeruos dei per nemora habitantes, & ſic vo-
Act.4. biſcum pariter viuere cœpi ſecundum regulã Apoſtolicam omnia cõmuniter poſsidẽtes. Deinde placuit ei qui me ſegregauit de vtero matris meæ, mihi dicere,
Galat.1. Aſcende ſuperius, & cum magna moleſtia factus ſum Epiſcopus presbyter. Et quoniã vobiſcum eſſe hic non poteram, in domo Epiſcopi presbyteros mecũ habere
H volui, & cum eiſdem pariter viuere cœpi: vos vero tales inueni quales deſideraui, caſtos, benignos, modeſtos, humiles, omni volũtate pauperes, obediẽtes, ſolitarios, miſericordes, mundum cum omni ſua pompa calcan-
1.Petri.4. tes, Sed quid hæc omnia ſine perſeuerantia? Eſtote ergo prudentes, perſeuerantes in bono, & vigilate in orationibus, quia diabolus aduerſarius regnat, à quo vos liberare dignetur dominus omnipotens, Amen. Supplico vobis fratres mei vt nõ turbemini de receſſu meo. Decreueram enim diu inter vos conſolari, & vobiſcũ habitare vſque ad feſtum dominicæ aſcenſionis, ſed quia
1.Retra.15. aduerſarius noſter Fortunatus ad partes peruenit, ideo redire Hipponem omnino cõpellor, cupiens illum videre, & cum eo pariter diſputare. Ipſe enim toto affectu diſsipare conatur filios quos peperi in viſceribus charitatis. Orate pro me fratres, & nolite deficere, vt Fortunatũ ſicut publice ſanctæ fidei inſidiatur, ita & nos ipſum cum ſuis cum dei gratia coadiuuante publice ſuperare & conuertere ad viam veritatis poſsimus.

De obedientia ad ſacerdotes ſuos.

Sermo V.

I IN omnibus operibus veſtris ſacerdotes dei altiſsimi ſemper memores eſtote mãdatorũ dei, & in omnibus ſitis obedientes, vt digni repromiſsione per eius gratiã inueniri poſsitis, ſciẽtes quòd ſine obediẽtia omnia vacua, & cum obedien-
1.Petri.2. tia omnia plena charitate reperiuntur. Obedire igitur nobis neceſſe eſt, non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis & malis, nõ tamẽ quia mali ſunt, ſed quia bona obſeruare pręcipiunt, quibus obedire debemus. O venerabilis ſanctàque obedientia, ſalus omnium fidelium, cuſtodia omnium virtutum: tu cœlum aperis & infernum claudis, tu etiam filium dei ad terram poſui-
Ioan.6. ſti, & venit inter homines, non vt faceret voluntatem hominis, ſed voluntatem patris eius qui eum miſit. Voluntas enim patris fuit, vt redimeret humanũ genus, vt reconciliaret & creaturam ſuam quę perierat. Et vt hęc
Philip.2. voluntas perficeretur, filius fuit obediens vſq; ad mortem. Vt ergo non eſſet nobis obedientia laborioſa, exitum præſentis vitæ ſaluator per obedientiam terminauit. Iure ergo obedientia omni ſacrificio præponitur, quia de poteſtate diaboli nos eripuit, quod nullum le-
1.Reg.15. gale ſacrificium facere potuit. Nec mirum ſi nos peccatores obedientiæ in hac vita ſubiicimur, quando hanc mediator dei & hominum etiam in morte nõ deſeruit, K
& ei ſe ſubiecit qui per omnia erat patri æqualis. Nos autem propter peccatum aliis hominibus ſubiecti ſumus. Nam natura omnes æquales genuit, ſed inæqualitas quæ acceſsit ex vicio, eſt ordinata ex dei iudicio, vnde nos oportet obedire hominibus. Sed per obedientiam nunquam debet fieri malum, etiam ſi angelus vel archangelus, cherubin vel ſeraphin tibi præcipiat. Nec etiam ipſe deus, qui eſt benedictus in ſecula, poteſt nobis præcipere quòd toto affectu eum non diligamus. Sed ſcire debetis ſacerdotes dei, quia propter obedientiam aliquando debet bonum quod agimus intermitti.
Verum quia nonnunquam nobis iſtius mundi proſpe- 8.quæſt.1.
ra, nonnunquam iubentur aduerſa. Propterea ſcien- Sciendum.
dum eſt quòd obedientia aliquãdo ſi de ſuo aliquid habeat nulla eſt, aliquando ſi de ſuo aliquid non habeat minima eſt. Nam cum huius mundi proſpera præcipiuntur, cum locus ſuperior imperatur, is qui ad hæc percipienda obedit, virtutem obedientię ſibi euacuat, ſi ad hæc ex proprio deſiderio anhelat. Rurſum cũ mundi deſpectus præcipitur, cum probra adipiſci & contu-
meliæ iubentur, niſi hæc ex ſemetipſo animus appetat, L
obedientiæ meritũ ſibi minuit, quia ad hæc quæ in hoc mũdo deſpecta ſunt inuitus nolẽſque deſcendit. Debet ergo obediẽtia in aduerſis ex ſuo aliquid habere, & in proſperis ex ſuo aliquid non habere. Quod bene oſtendimus, ſi duorum amicorum dei facta in medio
proferamus. Moyſes enim deo iubente vt Iſraëliticæ Exod.3.
plebi præeſſet, apud ſe humilis fuit, & gloriam tanti regiminis conſiderans & expaueſcens ne hoc reciperet, ſe humiliter excuſauit. Sed Paulus Apoſtolus dei reuelatione admonitus vt Hieruſalem pergeret, nec ignorabat ea quæ ibi pati deberet, vnde cum fideles vellent
eum tenere exclamauit, Ego autem non ſolum alligari, Act.21.
ſed & mori paratus ſum pro nomine Ieſu. Ecce Hieroſolymam pergit, per reuelationem aduerſa cognoſcit, & tamen hæc libẽter appetit. Moyſes autem ad proſpera de ſuo nihil habuit quia precibus ſupplicauit, ne populo præeſſet. Paulus etiã ex ſuo voto aduerſa ſuſcepit, quia mala imminentia cognouit, & ad acriora ſe præparauit. Moyſes autem gloriam poteſtatis voluit declinare, & Paulus dura & aſpera voluit ſuſtinere. Ergo vtrorumque ſeruorum dei virtute inſtruimur, vt ſi obe-
dientiæ palmam cõprehendere nitimur, proſpera mun- M
di ex ſola iuſsione ſuſcipiamus, & aduerſa ex deuotione complectamur. Ego autem ſacerdotes dei altiſsimi vt multi veſtrum viderunt & audire potuerũt, veni ad hanc ciuitatem cum chariſsimis meis amicis Euodio, Simplicio, Alipio, Nebridio, & Anaſtaſio. Securus denique veni, quia ſciebam pręſulari ſanctum ſenem Valerium. Propterea ſecurus acceſsi, non vt haberem in vos poteſtatem, ſed vt abiectus eſſem in domo domini
omnibus diebus vitæ meæ. Nec vt miniſtrari deberem, Pſal.83.
ſed miniſtrare, & pacifice viuere optabam in ſolitudi- Matth.20.
ne, nihilq; diuitiarum mecum detuli, ſed dei gratia coadiuuante fauoratus etiam à ſancto ſene Epiſcopo Valerio monaſterium in eremo à gentibus ſegregatum, multo labore fatigatus ædificaui, & cum longiori anxietate ſeruos dei per nemora habitantes in vnum congregaui, & cum eis pariter viuere cœpi, ſecundum mo-
dum & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutã, om- Act.4.
nia communiter habentes & poſsidentes, vincẽtes in vigiliis & orationibus vltra id quod explicare poſſumus. Quorũ fama ad aures ſancti Epiſcopi Valerij peruenit, & placuit ſibi nos in eremo viſitare, & ſtetit nobiſcum

tredecim

A tredecim diebus,donãs mihi hortũ amœnitatibus ple-
num in planicie positum. Et quia à gentibus segregatus
erat locus,libenter illum suscepi,vt ædificarem etiã mo
nasterium fratrũ,quos tales inueneram,quales inuenire
Gala.1. desiderauerã. Quo ædificato,placuit ei qui me segrega
uit de vtero matris meæ, & vocauit me per gratiã suã,
mihi dicere,Ascẽde superius. Et sic cũ molestia & cum
grãdi anxietate factus sum Episcopus presbyter. Et quia
cum fratribus meis vt hactenus fecerã,semper corpore
habitare non poterã, propterea infra domum episcopi
vos clericos habere volui, & mox vobiscum secũdum
formam apostolicã viuere cœpi. Placuit autẽ vobis om
nibus vnum in deo sentire, & omnia cõmuniter possi-
dere. Hæc autem facere voluistis non coacte sed spon-
te, & vsq; ad mortem viuere sine proprio profiteri vo-
luistis. O presbyter attende,& vigilanter attende quod
promittere tuum fuit,sed dimittere nõ est tuum. Alliga-
1.Corin.7. tus es vxori,noli iam quærere solutionẽ. Absolutus es ab
vxore,noli iam quærere vxorem,quia mecũ habes cau-
sam. Ligasti te mihi,nunquid te cõpuli? nunquid te ro-
B gaui vt venires? nunquid applausi promittẽs hæc & il-
Apoc.2. la? Absit omnino. Igitur esto fidelis,& dabo tibi coro-
Philip.2. nã vitæ. Noli mihi resistere,sed esto vsq; ad mortẽ obe-
Roma.13. diens. Noli mihi resistere,quia omnis potestas à deo est,
& qui potestati resistit,deo resistit. Non tamẽ veni vt su
per vos potestatem haberẽ, sed tantum vt cũ fratribus
meis viuerẽ in solitudine. Et ecce nunc episcopus sum,
& pauperem me esse non erubesco. Quare: Quia pauper,
paupertatem seruare promisi. Cauete igitur ne me pau-
perem derelinquatis. Pauperes mecum esse voluistis,ca-
uete ne à diuitiis capiamini. Voluntas mea fuit,vt sem-
per toto affectu pauperes simus. Quod & si non fueri-
mus,hęc paupertas quam foris gerimus,non paupertas,
sed grãdis miseria æstimanda est. Nolite ergo mihi re-
sistere,quia omnis potestas à deo est. Non etiã contem-
nendæ sunt potestates siue mundi siue Ecclesiæ sint. Po
testates enim omnes à deo ordinatæ sunt, nam domi-
nus dum leprosos curasset, eos ad potestatem misit di-
Luca.17. cens,Ite ostẽdite vos sacerdotibus. Et ad Samuelem cũ
C sperneretur à Iudæis, ait dominus, Non te spreuerunt,
sed me. Et ad Moysem, Homo quicunq; fecerit super-
1.Reg.8. biam in sacerdotẽ aut in iudicẽ,morietur. Cauete ergo
Deuter.17. sacerdotes,ne aliquis vestrum audeat insurgere contra
præpositũ vel presbyterum,qui omnium vestrum curã
Hebræ.13. gerit. Ipsi enim positi sunt in Ecclesia ad nostram vtili-
tatem, vt prouideant quid agere debeamus,vt etiã pro
nobis rationem deo reddant, & vnitatem Ecclesiæ cu-
stodiant, de qua dominus nos voluit esse solicitos, ne
tanquam oues non habentes pastorem per diuersos er-
Ioan.10. rores ab vnitate fidei diuisi essemus. Sicut enim vnus est
dominus & vnus pastor, sic & vnum ouile esse voluit.
Ioan.19. Propterea noluit dominus scindi tunicã inconsutilem
quæ integra erat,quia non patitur Ecclesiæ violari vni-
1.Cor.1. tatem. Ideo Paulus ait, Obsecro fratres per nomen do-
mini Iesu Christi,vt non sint in vobis schismata,sed ser
uate vnitatem spiritus in vinculo pacis. Nam sicut mul-
ti radij procedunt ab vno sole, & tamen vnum lumen
est, ita & nos multi ab vno capite procedentes, omnia
pacifice & communiter possidere debemus. Insurgunt
enim frequenter inter nos tempestates inimicorum vo
lentium nostras concordias rumpere,& discordias se-
minãdo vnionem pacis extinguere. Aggrediuntur nos
frequenter leones teterrimi,vt caput feriendo,membra
saltem moueantur terrore. Et quod grauius mihi est,nõ
solum à malignis spiritibus sæpe mala patimur,sed etiã

à domesticis dilaniamur, & frequenter peiora sunt in- D
testina bella,à quibus non cauetur,quàm forinseca,quæ
præuidentur. Ecce enim Abel iustus à domestico fratre *Gene.4.*
occiditur. Esaü fratrem fugientem persequitur. Ioseph *Gene.27.*
à fratribus vẽditur,& à discipulo saluator traditur. Hęc *Gene.37.*
omnia mala facta sunt,quia obedire neglexerunt. Simi- *Matth.26.*
liter accidit Ianuario nostro,qui columna obedientiæ *De Ianua-*
& paupertatis inter nos esse videbatur, cuius perditio- *rio sumpsit*
nem frequenter flere & vlulare debemus, nam ad nos *occasionem*
cũ lachrymis venit,& paupertatem quãdiu viueret ser- *ex Augusti*
uare promisit,& tamẽ vineam & agrũ nobis ignoranti *ni libris.*
bus in seculo possidebat. O professio mortifera,ô pro-
ditoria promissio,ore dicebat quod corde odiebat. San
ctum credebamus, qui omnibus peior erat. Et sic annis
duodecim & amplius Ianuarius noster vt vidistis & au
distis, male vixit & male moritur. Quare vel quo mo-
do male vixit, nisi quia quod suum non erat,secrete te-
nuit? Quo modo etiam male moritur, nisi quia in fine
se non cognouit,& obstinatus in suo sensu,nobis igno
rantibus testamentum fecit, & filium quem habebat in E
seculo ditauit? O vtinam saltem in fine hoc nobis di-
xisset, vt orantibus nobis veniam impetrasset, sed nec
confessus fuit, nec eum fecisse pœnituit, propterea de
meis non est, nec dum viueret erat. Ligate igitur ma-
nus cadaueris eius,ponẽtes in panno ligatos centum &
vndecim siclos,quos in pariete cellulæ retinebat, flen-
tes & dicentes, Pecunia tua tecum sit in perditionem. *Acto.8.*
Non enim licet nobis seruis dei eam collocare vel po-
nere in victu vel in vestitu vel in opere monacterij,quia
precium damnationis est. Eia igitur sacerdotes dei ca- *Sacerdotes*
uete ne deficiatis in tẽtationibus,cauete ne rebelles mi- *Augustini*
hi sitis publice vel occulte. Sitis mihi fideles, sitis mihi *tẽpore dice-*
& obedientes. Et si vobis graue est,& molestum, egre- *bantur Epi-*
dimini foras,pergite ad fratres meos, & discite ab eis, *scopi, nec*
quia mites sunt & humiles corde,pauperes spiritu & fi- *presbyteri*
lij obedientiæ. Egredimini foras, & quid estis, & quid *tũc viuebãt*
ipsi sint considerare vos volo. Nunquid & vos tales e- *in eremo.*
stis quales & ipsi sunt? O vtinam tales essetis, quales &
ipsi sunt. Vos enim voratores estis, & ipsi summæ so-
brietatis. Vos discursores ciuitatis,& ipsi visus hominũ
fugiunt. Vos impudici,& ipsi casti. Vos derisores,& ipsi F
feruentissimi oratores. Vos pellibus cuniculorũ vel va-
riorum ornati inceditis, & ipsi ouino colore nigerri-
mo asperrimóque induti sunt: præter ea quæ intrinse-
cus sunt. Vos delicatè pasci summè curatis, carnes va-
rias affectantes, & ipsi postquam eremum intrauerunt,
nunquam carnes sumpserunt. Vos vina electa & ine-
briantia quæritis, & ipsi pauxillum aquæ recipiũt: Vos
balteis militum mundo apparere desideratis,& ipsi zo- *4.Reg.1.*
nis camelorum renibus succincti more Heliæ & Ioan- *Matth.3.*
nis sunt decorati. O vinea mea electa ego te plantaui, *Hiere.2.*
caue te deprecor ne conuertaris in amaritudinem, ne
me pauperem dimittas,& Ianuarium diuitem sequaris.
O vinea mea fœlix,cuius botrus summe pertimesco ne
sit in fine amarissimus. O quid faciemus tunc in die il-
la calamitatis, in qua deus pater dicet filio: Voca ope-
rarios & redde illis mercedem? Tunc ante iudicem au- *Matth.20.*
dietur vox rebellionis vestræ quid promiseritis, & quo
modo ea seruare voluistis. Fugere mundũ & quæ mun
di sunt contemnere promisistis, & ecce iam rebelles to
tis affectibus in mundanis præoccupati estis. Cur ergo
murmurastis, si in his paschalibus diebus præsentialiter
vobiscũ non fui? Placuit enim mihi segregare me à vo-
bis,& pergere ad fratres meos in solitudine,quos vt fre
quenter dixi, tales inueni quales inuenire desideraui.

G Cur ergo turbamini? Nunquid ipsi vere pauperes? Nun-
quid obedientes? Nunquid mundũ & pompas eius con
culcauerunt? Nunquid in forma viuendi vos multo tẽ-
pore præcesserunt? Nunquid vere fratres mei & patres
sunt? Nunquid per eorũ exempla ad viam veritatis per-
ueni? Nunquid eos semper dilexi, & eorum sanctã con-
uersationẽ semper desideraui? Nunquid etiam per Sim-
plicianum Liguriensem in fide instructus sum? Cur er-
Matth. 18. go murmuratis? Cur de mea absentia dolorem habere
ostenditis? Facite quæ placita sunt mihi, & tunc vbicũ-
que fuero, vobiscum ero vsq; ad cõsummationẽ seculi.
Decreueram enim cũ eisdem rusticanis meis in charita
te humiliter habitare vsq; ad festum sanctæ ascensionis
1. Retra. 15. domini, nec ad vos redire optabam, quousq; vos emen
Bellum figmentum. datos esse cognouissem. Sed quoniam Fortunatũ ad-
uersarium ad partes occulte velut lupũ peruenisse iam
sentio, ideo compulsus reuersus sum ad vos, cupiens il-
lum videre, & cum eo pariter disputare, & illum cõcul-
H care domino auxilante, qui totis viribus dissipare cona-
tur & iugulare filios, quos peperi in visceribus charita-
tis. Orate igitur, & nos vobiscum orare volumus, desi-
nentes de mea absentia amplius litigare. Orate & nolite
deficere, vt Fortunatum Manichæorum presbyterum
sicut publice sanctæ Christianæ fidei insidiatur, ita &
nos cum suis dei gratia coadiuuante publice eum supe-
1. Thess. 5. rare possimus. Orate sine intermissione, vt manere di-
gne possitis in vocatione clericorum, qua per gratiã dei
vocati estis, vt dum vocabimini, mercedem in die no-
uissimo accipere mereamini, & non sicut ficus absque
fructu maledicamini & succidamini & in ignem mit-
Matth. 21. tamini, tanquam destructores legis terram occupantes
& pereũtes in iniquitatibus vestris. Adiuuet autem vos
ipse deus ad perficiendum mirabilia de lege sua, qui est
benedictus in secula, Amen.

De misericordia. Sermo VI.

FRatres charissimi, annuncio vobis gaudium
magnum, quoniam Fortunatum Manichæo-
Rursus ex historia sup si occasionẽ rum presbyterum dei gratia superauimus, &
obstinatus in suo sensu velut alter filius perdi-
tionis à plebe nostra recessit confusus. Post cuius reces-
1. Retra. 15. sum baptizaui ferè sexaginta paganos, qui sibi aliquali-
I ter adhærebant. Et ecce modo reuersus sum ad vos cu-
piens perficere opus quod incepi. Beati igitur miseri-
Matth. 5. cordes, quoniam misericordiam consequentur. O si di-
ligenter cõsideremus misericordiã dei in nobis posse-
mus habere miserendi formã. O fratres mei quid Chri-
stũ incarnauit nisi misericordia? Quid eum subiecit no-
stræ miseriæ, nisi sola clementia? O beata misericordia,
quæ sola commerciũ nostræ salutis agnouit. Sola enim
misericordia ad deũ dirigit hominẽ, sola ad deum de-
ducit hominem, sola deum deducit ad hominem. Hæc
est sola mediatrix, auersos consolans, hæc disiunctos co
pulat, hæc sola deum humilians nos sublimat. O quàm
pia fuit dei descẽsio, vt nostra esset gloriosa assumptio.
O grandis misericordia, ô infinita, tu sola potuisti tra-
here deum de cœlo ad terram, & nos de exilio ad re-
gnum erigere. O magnũ misericordiæ vinculum, quo
deus ligari voluit & potuit, & homo ligatus vincula ini
quitatis dirumpit. O monache si tuam considerares mi
seriam, & opera dei erga te, non inuenires nisi miseri-
cordiam. Misericordia est si flagellat deus vt emẽdet, si
à peccato per tribulationem liberat, si hypocritas & ty
rannos regnare permittit. Hæc enim omnia deus cum
misericordia facit, cupiẽs nobis vitam æternam dona-
re. Attendite ergo fratres mei attendite, nam in pastore
vel iudice debẽt esse simul misericordia & iusticia. Mi- K
sericordia enim sine iusticia destruitur & in crudelita-
tem conuertitur. Et iusticia sine misericordia nunquid
accepta est apud deum? Absit. Iustis enim & iniustis,
beatis & damnatis misericordiam cum iusticia semper
agit omnipotẽs deus: quia beatis dat gloriam quam nõ
merentur habere quibuscunque bonis commissis & ma
lis dat pœnam, quam maiorem merentur habere de ma
lis commissis. Estote ergo fratres mei misericordes, si-
cut pater vester misericors est. Estote misericordes pen *Lucæ. 6.*
santes quãtum Moyses in misericordia floruit propter
populum, pro cuius salute petiit deleri de libro vitæ, &
quanto iterum zelo rectitudinis cum obtinuisset veniã
ait ad populum, Ponat vir gladium super femur suum. *Exod. 32.*
Ecce qui vitam omnium cum sua morte petiit, pauco-
rum vitam gladio destruxit, intus igne amoris, & foris
accensus zelo iusticiæ & seueritatis, vtrobiq; fortis lega-
tus, causam populi apud deum precibus, & causam dei
apud populum gladius allegauit. Studeamus igitur fra- L
tres mei, misericordiã dum viuimus rapere. Cibetur à
nobis esuriens, vestiatur à nobis nudus, recipiatur à no
bis peregrinus, consoletur per nos pupillus, visitetur à
nobis infirmus, sepeliatur à nobis defunctus. Ista enim
sunt opera misericordiæ de quibus interrogari debem⁹
in die nouissimo. Sed dicetis, Ecce in eremo sitmus, pau
peres videre non possumus, & orphanos, pupillos &
viduas quo modo consolari valemus? Mortuos sepe
lire quo modo possumus? O fratres mei bene scio vos
in eremo esse, nec pauperes vos videre credo, nec vos
monasteriũ exire cupio vt matres vel proximos cõsola-
ri possitis. Quàm plures enim cognoui pro hac causa
monasteriũ exiuisse, qui tamen ad monasteriũ nunquã
reuersi sunt. Sub specie enim boni multa mala fiũt. Ec-
ce enim diabolus dicit, O monache an ignoras tuã ma
trem dolere? Ecce nuper maritũ amisit, filium sepeliuit,
possessionẽ perdidit, infirmatur ad mortẽ, vellet forsi-
tan confiteri, quid in eremo agis? Quid cogitas? Surge
velociter, egredere monasteriũ, ingredere ciuitatẽ, pe-
netra domos parentũ, exerce in eis opera misericordiæ.
Hoc enim deus vult, hoc fieri præcipit. Dum enim ser-
uus dei hoc cogitat, aliquando exit monasterium cre-
dens benefacere. Et ecce enim dũ appropinquat, mater M
filiũ osculatur, pater amplectitur, fratres applaudunt di-
cẽtes, Noli nos derelinquere, Fratres enim sumus, pater
noster antiquus est, tibi incumbit familiã regere. Quid
ergo amplius ad monasteriũ redire præsumis? Et sic au-
dito consentit, & cõsentiendo remanet, & in seculo re-
manendo omnibus peior efficitur, & quicquid boni fe-
cit amittit. Cauete igitur fratres mei, cauete à malicia
diaboli, exercere vos volo opera misericordiæ, & si in
seculo nõ habitatis, nec inter gẽtes, exercere tamẽ ope-
ra misericordiæ bene potestis orãdo, obsecrãdo & de-
precando pro orphanis & pupillis. Et si nõ videtur vo-
bis sufficere, pensare debetis quo modo centũ & plures
in monasterio simul habitatis, & sæpe infirmamini, sæ-
pe à diabolo affligimini, sæpe patimini, nunquid & sæ-
pe morimini? Exercere ergo potestis etiã inter vos ope
ra pietatis. Sed dicet quis ex vobis, Patrẽ in seculo ha-
beo, & ego vsque ad mortem in monasterio viuere deo
promisi. Ecce enim pater infirmatur, non potest sine
me viuere. Quid ago? quid eligo? Si exiero, votum fran-
go: si stetero, patrem mori permitto. Quid ergo? O fra-
tres mei attendite quid agere debeatis sicut pro nunc
mihi occurrit. Nam si pater alicuius sine filio monacho
viuere nullatenus potest, procurare debet filius quo mo

do de

A do de bonis monasterij patri subueniatur. Et si monasterium impotens fuerit, filius toto affectu videat quo modo patri non deficiat. Et si non viderit, cum dei benedictione monasterium delicentia maioris exeat, & verbo & opere patri subueniat vt non deficiat ex negligentia, nec votum frangere credat. Si post eius patrem viuendo remanserit, statim ad pristinã vitam redire nõ pigeat, sanctè & iustè viuendo, sicut inceperat, & tanto fortius quanto senserit se plus in paterno ministerio vltra necessitatẽ grauatũ. Nullus igitur erit qui se à mise- Matth.10. ricordia excusare poterit, nec diues quia habet, nec pauper quia saltẽ calice aquæ frigidæ nõ caret, nec monachus, quia saltem & orare debet. O homo qui crudelis es in alterius iusticia, teipsum prius agnosce. Nam si bonus es ô monache, cadere facilius potes: si diues es, donum fortunæ est non naturæ: si sanus es, ecce infirmitas instat: si sapiens es, non habes constantiam. Igitur circa omnes tam sapientes quàm insipientes, tam circa sanos quàm infirmos, tam circa nobiles quàm ignobiles misericordiã habe. O homo quid de te erit, si saluator tuus B clemens & pius fuerit, & tu misericordiã ignorauerisʔ Nascatur fratres mei misericordia inter vos, non tamẽ ex negligentia, non ex pusillanimitate, non ex indiscretione, non ex animi infirmitate, sed omnibus modis sit circunscripta, vt sic suũ retineat proprium, quod iusti- Gene.45. ciæ non auferat debitũ. O monache vide sancti Ioseph misericordiam, quæ fratrum suorũ est oblita iniuriam. 2.Reg.18. Legite fratres Dauid clementiam, qui filij persequentis deflebat dementiam. O monache si clauseris viscera misericordiæ indigẽti, omnino claudetur tibi ianua Chri- Psal.117. sti, Hæc est enim porta domini, & iusti intrabunt in eã. Hæc nouum testamentum illuminat, & veteris rigorẽ Exod.15. extenuat. Hoc est lignum quo Moyses aquas dulcorauit, hoc est sal quo Helisæus aquarum sterilitatem sanauit, hæc est farina qua Helisæus mortem quæ in olla e- Luce.10. rat extirpauit: Hoc est oleum quod Samaritanus infu- 4.Reg.5. dit vulnerato. Hæc est aqua Iordanis qua curatur lepra Naaman Syri, hæc sola virtus est quæ diuidit inter crudelem & pium, inter regem & tyrannum. O monache vbi esses, si tibi dei misericordia non subuenisset? Si ẽnim deus tecum ageret districta sententia, nõ posses co- C gitare pœnam, quę correspõnderet tuis meritis. Omnia enim attribue dei misericordiæ, & si à simili misericordiam expendas in vsum proximi, non sis auarus in miserendo, cum sis expertus largitatem esse in deo. Amate ergo fratres mei misericordiam, quia nũquam vidi piũ hominem mala morte finiri, quam misericordiam faciat vobis deus, Amen.

De obedientia. *Sermo VII.*

FRatres mei dilectissimi, obedire oportet deo in omnibus si saluari cupimus in eremo. Et si difficile nobis videtur, considerare debemus obedientiam filij dei & nostrã deponere contumaciam nõ differamus. Ipse enim dei filius obediens fuit vsque ad contumeliam crucis, & nos cõtemnimus eius obedire præceptis? Christus enim obediens fuit vs- Philip.2. que ad mortem, non pro sua, sed pro nostra vtilitate. Estote ergo non pro sua sed pro vestra vtilitate & salute in omnibus sibi obedientes. Ecce enim fratres angelus in omnibus obedit deo, & tu qui cinis es & vermis cõtradicis deo? Insensibilia obediunt deo, & tu rationalis resistis deo? Sol à sua semita nõ deuiat, nec luna, nec stellæ. Omnia enim cœlica suis indulgẽt officiis, tu vero dei voluntati in omnibus quasi resistis. Ad nutũ dei campi floribus decorantur, terra imbribus fœcũdatur,

frondibus crispatur sylua, in nemoribus citharizat aui- D cula, omnia deo obediũt, solus homo dei voluntati resistit. O monache lege quod dicitur, Melior est obediẽ- 1.Reg.15. tia quàm victima. Quæ causa est, nisi quia in victimis aliena immolatur caro, sed in obedientia voluntas propria & caro mactatur. Estote ergo obedientes, vt deum placare possitis de peccatis cõmissis, Tanto enim citius placat homo deum, quãto repressa arbitrij sui superbia gladio præcepti se immolat. Cauete tamen in obedientia fratres mei. Sub ipsa enim potest latere fel draconis sub specie mellis, lupus sub pelle ouina, in potu dulci venenum sæpe latitat, & in olla sępe mors ponitur. At- 4.Reg.4. tendat ergo qui præcipit, & qui obedire intendit, quòd obedientia sit honesta, & omni discretione ornata seu decorata. Nam si discreta non fuerit, crudelitas existimanda est. Si honesta nõ fuerit, nullatenus obedire debemus. Verbi gratia. Si nobis pręcipitur quòd deũ non diligamus, vel quòd deũ odio habeamus, nunquid obedire debemus? Nunquid vel ipse deus hoc pręcipere potest? Honesta igitur fratres debent præcipi & iusta, & si honesta vel iusta non fuerint, nullatenus obedire debe- E mus, etiam si Apostolus nobis hoc indicauerit. Tenete igitur fratres & in cordibus alligate, quòd obedientia sine discretione cassa est & vana, non ex parte obedientis, sed præcipientis, & obedientia bonestate priuata superbia est, & venit ex vtrisq; parte cõsentientis & præcipientis, & in die nouissimo pari pœna punientur. Custodite quod præcipitis, cauete & ponderate quod imponitis. Nam quotiescunque obedientia honesta & iusta non fuerit, toties ad irregularitatem se deuenisse pastores agnouerint. Obediẽtia igitur fratres mei tunc vera, tunc sancta, tunc meritoria est, quãdo dicata est discretione, honestate, iusticia & humilitate. Istæ enim sunt sociæ sanctæ obedientiæ, sine quibus omnino obediẽtia vana est & inutilis. Hæc est illa obedientia quæ cõcordiam conseruat in angelis, pacem nutrit in monachis, tranquillitatẽ generat in ciuibus. Hæc est illa obedientia, sine qua respublica stare non potest, sine qua familia aliqua regi nõ potest. O quàm enorme viciũ quod obediẽtiæ contrariũ fuit, per quod diabolus cœlũ perdidit, per hoc homo paradisum amisit, per hoc Saül regnum, per hoc Salomon amorẽ diuinum. O sancta dei spõsa F obediẽtia, tu perfecta scala qua cœlũ ascenditur, tu quadriga qua Helias vectus est in paradisum, tu porta paradisi fideliũ & clausura reorum inferni. O sancta obedientia, tu humilitatẽ nutris, tu patientiã probas, tu mansuetudinẽ examinas. Estote ergo fratres cum Abraham obedientes, reddentes quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Gene.22. sunt dei deo. Tunc vero reddimus Cæsari debitũ suum, Matth.22. quando duliã pręlatis nostris reddimus. Hęc enim du- Dulia. lia cõsistit in reuerẽtia exhibitione & dilectione. Hoc autẽ facere debemus non solũ pastoribus, sed & sanctis dei, & tunc reddimus per obedientiã quæ sunt Cæsaris Cæsari. Sed tunc reddimus quæ sunt dei deo, quãdo in latria perseueramus. Hæc enim soli deo conuenit. Hæc Latria. enim consistit in oratione & gratiarum actione, cultus exterioris exhibitione, & interioris mentis deuotione, Quod facere nos & perseuerare nobis deus præstare dignetur in æternum benedictus, Amen.

De perseuerantia. *Sermo VIII.*

FRatres mei sicut ait Apostolus, non potest coronari nisi qui legitime certauerit. Nullus e- 2.Timo.2. nim legitime certat nisi qui in campo vsque ad finem certat: & si certat vsq; in finem, legitime certat, ideo merito coronatur. Non est igitur magnum bo-

G num inchoare quod bonum est, sed consummare, hoc solum perfectum est. Multi enim magna aggrediuntur, sed deficiunt in via, multi exeunt in desertum, sed pauci perueniunt ad terrā promissionis. O fratres mei non tædeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes quod perseuerantia informat meritum, colorat boni propositum, remunerat currentē, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum. Hæc est tunica talaris sancti Ioseph vsq; ad finem
Gene.37. contingens. Hæc est tunica sacerdotalis vsq; ad pedes perueniens. Hæc est cauda hostiæ, quam tenemur reddere deo & offerre. Hæc est calcaneum bonæ operationis, quod contra serpētis morsum debemus obseruare. Hæc est virtus quæ deū ligat. Hæc est quæ omne bonū informat. Hæc est perseuerantia, qua laureantur martyres, qua virgines coronantur, qua sacerdotes sublimantur & confessores. Hæc est vestis sine ruga, tunica sine macula, bonitas sine malicia. O monache qui bene incepisti, caue ne cadas, caue ne ad tempus virescas, & in tempore afflictionis marcescas. Caue ne fœno compa-
H reris, quod nunc nascitur & statim marcescit. Laboremus ergo fratres, & laborantes perseueremus, laboremus vt perseuerantiam habeamus. Laborent monachi omnes vt retineant, laborent virgines vt se informent, laborent viduæ vt in ipsa perseuerent. Attendite tamē fratres, nam diabolus quandoque seruos dei ad bonum incitat & conducit, vt de bono grauius eliciat malum. Contra hunc diaboli insultum valet sola perseuerantia, vt bono fine bona concludantur initia, vt principiū medio, mediū ne discrepet vltimo. Bonū enim inchoare & malo fine concludere, quid aliud est quàm monstruosas res conficere? Illa enim actio quasi chimæra est, quæ initium habet à ratione, sed finem à sensualitate. Cum enim sic agitur, Humano capiti ceruicem
Horatius de arte poetica lib.1. pictor equinā iungit, & superinducit infructuosas plumas. Caue ergo ô monache ne actio tua monstrum maneat. Enormis enim erit fœtus ventris si capiti nō correspondeat finis. Quidam enim habent initium bonum, quorum vita monstrum est mirabile quasi hominis prætendens caput, sed medium in luxuriam descen
I dit, ventrēmque ouinum habet & ad vltimum in rapacitatem lupi pedes ostendit. O monache, quid tibi prodest bonum inchoare, & non finem concludere? Si donum virtutis amittis, damnum incurris, & grande supplicium promereris. O quàm tibi melius fuisset viā veritatis non agnoscere, quàm post agnitam retroire per
2.Petr.2. inconstantiam. O monache leuis reputaris per tuam apostasiam, cum Iuda incurris mentis instabilitatē, postponis deum, amittis amicos, spiritum & spem perdis, odio à cunctis haberis, & velut omnibus peior apostata comprobaris in vita. O monache attende, quia nisi perseueraueris, morieris. Igitur si incœpisti ædificare, perfice: si non incepisti, incipe. Si obtulisti florem iuuentutis tuæ diabolo, saltē fecem senectutis tuæ immolare non differas Christo. Ipse enim misericors est & recipiet te libenter, & dabit tibi stolam candidam, & annulum in manu tua, & calciamētum in pedibus tuis.
Psal.102. Tunc inueterate olim diebus malis, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua durans in æternū. Incipite ergo fratres mei & perseuerate reducētes vobis ad memoriam à quanto bono recessit Iudas, & quo modo feruēter bene agere cœpit, lingua vobis exprimere nullatenus possem, quo modo tamen perseuerauerit, scitis. Ecce enim
3.Reg.11. Salomon per inconstantiam corruit: sic & Saül, sic &
1.Reg.15. multi alij, quia multorum incipere fuit, sed perseuerantium paruus est numerus. Cauete ergo quo modo cau- K
te ambuletis, considerantes quod qui se existimat stare, caueat, ne cadat. Fœlix ergo est qui benefaciendo per- 1.Corin.10.
seuerat vsq; in finem. Quod donum præstet nobis ille qui pro nobis mori dignatus est, Amen.

De ira fugienda. Sermo IX.

Ratres mei dilectissimi, sicut omnium habere memoriam & in nullo errare non humanitatis sed deitatis solum est, ita turbari, obliuisci & pati, solum humanitatis est, & nō deitatis. Nam deus nō mentitur vt homo, nec vt filius hominis irritatur. Humanū est ergo fratres mei turbari & irasci & iram incurrere, bonorum & malorū communis est conditio, sed in ira vel odio perseuerare diabolicū est. Ideo vos qui spiritales estis maxime attēdere debetis, ne Ecclesiastes ira in sinu stultorū requiescat. Fatuus enim statim iram 7.
suam indicat. Fortiter tamen spiritum irascibilem con Prouer.12.
tinere magnæ prudētiæ est & perfectionis. O monache noli irasci, nā nomē & habitū sanctæ religionis in hac vasta solitudine portamus. Custodite igitur vos ab omni turbatione, Nō enim decet seruos dei turbationē incurrere. Nunquid enim proderūt nobis nostra ieiunia, L
nostra abstinētia, nostra sacrificia? Ab ira deniq; fratres mei procedit rancor, à rācore odiū quod est ira inueterata in animo, inde nascitur homicidiū, & si nō opere, saltem voluntate: inde contumelia, inde detractio, inde susurratio, suspicio & iniuria, quæ sunt opera carnis & diaboli. O monache depone irā, destrue rancorē, mitiga furorē ne filius perditionis efficiaris. O quàm melius esset monacho in seculo viuere pacifice, quàm in monasterio cūctis bonis ornatus in ira & furore litigare & odium in corde tenere. Nec deū laudare nec ab eo exaudire meretur qui odiū seruat in corde. Qua fronte ô monache, quo affectu, qua deuotione à deo potes veniā postulare si fratrē dum odis petis quòd tibi dimittat, sicut & tu debita dimittis? Crede igitur mihi quòd tantū tibi dimittet, quantū & tu dimittis alteri. Dimittamus er Ioan.11.
go fratres mei irā quę rectè significatur per Lazarū quatriduanū fœtidum, quia qui irā in corde portat, infamiæ fœtor statim eū corrumpit. Si ergo ira in animo nascitur, mox refrǣna eā, allide eam ad petrā, suffoca eam exemplo tui saluatoris, qui percussus in vnā maxillarum M
mox præbuit alterā. Nam si hoc prior ipse non fecisset, mihi nunquā facere præcepisset. Eia ergo discite fratres mei ab illo qui dixit se esse humilē & mitem. Discite o- Matth.11.
pere, quod sæpe legistis ore, Sol nō occidat super iracū- Ephe.4.
diam vestrā. Si enim frater tuus in te peccauit, vade ad Matth.5.
eum & inuita eum ad pacē, da ei osculum & lucratus es fratrē. Tu vero qui offendisti non differas pergere, non differas fratrem recōciliare, vade ad eum, pete veniā. Et si verbo offendisti & tu verbo reconcilia: si vero facto, quod deus auertat, placa eum facto. Sic enim decet fernos dei facere, sic decet eos dæmones expellere & sanctos angelos introducere: nam vbi ira regnauerit, ibi omnino princeps diabolus erit, nec inde aliquid boni exire poterit. Fugiamus igitur iram fratres mei, quæ rationē suffocat, mensurā iusticiæ ignorat, solem iusticiæ nescit, amicicias rumpit, de facili aufert pacem mentis, sapientiam calcat, sapiētes infatuat, monachos deuiat, sacerdotes suffocat, castitatē euacuat, grauitatem in pastoribus dilacerat. Nec ira repletus, cōsilij potest esse capax. O monache intuere caput tuum, nā in cruce positus pro suis crucifixoribus exorauit. Et primicerius mar tyr Stephanus pro suis lapidatoribus genua flectendo clamauit, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Sed si Actor.7.
non

A non tantæ perfectionis sumus vt bonum pro malo sol-
Roma.12. uamus, saltē pro malo malum non reddamus. Non tamen per pusillanimitatem remittendę sunt iniuriæ, sed per sapientiam quæ est in Christo Iesu. O quanta fratres mei huius peccati labes. O quàm grādis & lata miseria tā corporis quàm animæ, nam corpus quietem, somnū & alacritatē amittit, sed & anima vitā perdit æternam. Veniunt enim & reuertuntur ad nos per iram pristina peccata, & sic confundimur & dānamur. Nos vero fratres qui Christiani veraciter sumus, relinquamus vindictā illi qui ait, Mihi vindictam, & ego retribuā. Quic-
Deuter.32. quid enim ad te pertinet, dimitte illi. Nunquid ipse mirabiliores vindictas facit quàm nos imaginari possumus? Non tamē hoc sibi petere debemus, nec affectare, sed pro eis mēte & puro corde orare. Nam dū nostras iniurias facere petimus, quod dei est vsurpamus. Orare
1.Thess.5. tamen sine intermissione debemus, vt vindicet sanguinem suorum seruorum, non ad damnationem, sed ad correptionem qui est benedictus in secula, Amen.

B *De puritate conscientiæ, amore tribulationum, & spe qua per illas ad cœlestia inuitatur.*

Sermo X.

AD spiritale gaudium hodierna die fratres dilectissimi intendo vos inuitare. Quod quidē gaudium non operatur diuitiarū copia, non fallax mundi gloria, non prolis fœcunditas, non corporis sanitas, sed tantum conscientiæ puritas. O fœlix cōscientiæ puritas, ô fœlix sanctæ conscientiæ iocunditas, quæ vermem interiorē excludis, quæ à carcere doloris liberas rationē, quę ab omni immundicia purgas mentē. O mens sancta, paradisus deliciarum, va-
Gene.2. riis bonorum operum virgultis consita, variisq; virtutū floribus purpurata, & suauiter cœlesti gratia irrigata. Hæc est fratres mei paradisus in qua plātatur lignū vitæ & cœlestis sapiētiæ. Hæc est thalamus dei, palatium Christi, habitaculū sancti spiritus. Hæc est thronus Salomonis, lectus sponsi cœlestis, in quo ipsa conscientia bona optime delectatur: & requiescit cum sponso suo.
Gene.24. O conscientia in te, & tibi occurrit Rebecca cum Isaac veniente de agro. In te delectatur Iacob cum Rachelis
3.Reg.1. coniugio, in te Sunamitis Abisac regē Dauid, iocundis fouet amplexibus. O consciéntia sancta, in terra adhuc
C es, & in cœlis habitas. Gaude ô anima anima sancta, sancta cōscientia decorata. Gaude cœlesti & ęterna gloria.
Luca.7. In ea fratres charissimi Magdalena illa ignifera, Chri-
Luca.10. sto preciosa offert vnguenta. Ibi Maria optimā partem elegit quæ nō auferetur ab ea. Eia ergo fratres si ad hāc gloriam cupimus peruenire, prædictam nostram conscientiam diligenter nunc discutiamus, & ibi literā luxuriæ perlegamus, apicem superbiæ, notam auariciæ & thecam inuidiæ prospiciamus, & deleamus ea per confessionem, per cordis contritionem, per veram satisfactionem, & tunc merebimur per gratiam adipisci gloriam illam quā nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec
1.Cor.2. in cor hominis ascendit, quā deus præparauit diligentibus se. O fratres mei & lęticia cordis mei, festinemus ingredi hanc sanctam sanctorum. Tunc enim habebimus bonum quod nō perdemus, tunc accipiemus perfectum bonū quod non amittemus. Amare tamen debemus si ad hanc gloriam peruenire cupimus, tentationes, fames, tribulationesq; singulas. Nam sicut in fornace purgatur aurum, sicut lima purgat ferrū, sicut flagellum separat à granо paleam: sic in fornace tribulationum patientia exercetur, fortitudo roboratur, constantia solidatur, spes ad cœlestia inuitatur. O spes sanctorū

& turris fortitudinis eorum quæ non confundis, sed te D
expectantibus gratiam infundis, non cæcas, sed illuminas, non famelicas sed reficis. O fœlix spes cœlestis, tu timorem seculi expugnas, cōsolationes mundanas extirpas. Per te timor non augetur, per te falsa cupiditas non somniatur, per te luxuria conquassatur, per te superbia auellitur, per te inuidia non dominatur, per te cūcta vicia terminantur. O spes cœlestis curiæ, in te regnat charitas, quæ credit omnia quæ ad salutem pertinent, omnia sperat quæ promissa sunt. O fratres mei, quis hominum potest mētem seruorum dei infirmare, si apud deum spes cœlestis pro eo allegat? In quo nocebunt eis tyrannorum fulmina, fortunæ præcipitia quid agent? O spes tu cogitationes dirigis, tu in charitate altitudinem ponis, vt in ea perseueremus vsq; ad mortē, tu in charitate latitudinem extendis vsq; ad inimicum. O spes cœlestis gloriæ, per te Patriarchæ mala patienter sustinuerunt, per te Prophetæ cuncta mala portauerunt, per te Apostoli ad mortem gaudenter perrexerūt,
per te martyres afflicti sunt, per te virgines combustæ E
sunt, per te confessores vituperati sunt, per te viduæ castitatem astringūt, per te maritatæ lumbos præcingunt, per te pupilli, languentes & orphani sperant ridere, per te pauperes confidunt gaudere, per te peregrini sperant terminum & ad finem laboris peruenire. O spes tu omnia portare facis dulciter & suauiter? Eia ergo fratres hanc amate, hanc tenete, non tamen sine timore, quia qui sperat & non timet, negligens est: qui autem timet & non sperat, depressus est & descendit in profundum quasi lapis. A quo descensu liberet nos ille qui de cœlo descendit, vt nobis vitā donaret & ascensum Christus deus noster: Amen.

De lachrymis, compunctione & pœnitentia.

Sermo XI.

SCitote fratres mei charissimi quòd post mūdi gaudia sequentur ęterna lamenta, quia nemo potest hîc & in futuro gaudere: ideo necesse est vt vnam amittat, qui alīam voluerit possidere. Si ergo ô monache hîc gaudere cupis, scias iam te exulem esse patrię cœlestis: sed si hîc ploraueris iā patriæ cœlestis ciuis constitueris. Beati, inquit, qui lu-
gent, quoniā ipsi consolabuntur. Sed dicet quis, Quid Matth.5.
flere oportet, & quare flere debemus? Ego autem filioli F
& fratres dico quòd flere debemus peccata quæ commisimus. Iste enim fletus sit panis noster, quē quotidie comedere debemus die ac nocte. Flere etiam debemus populorū peccata, quasi nostra vulnera. Sic enim Pau- 2.Cor.11.
lus faciebat, dum clamabat, Quis infirmatur & ego nō infirmor? Flere etiam debemus de dilatione regni æterni, quod bene ostendebat ille Propheta Dauid dum dicebat, Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Psal.119.
Istæ enim sunt tres miseriæ, quibus texitur liber Hieremiæ, quibus plangit peccata animæ, insultum miseriæ, & dilationem patriæ. Horum fletuū imbribus debemus irrigare terram mētis nostræ, vt pariat fructus bonorū operum diuersos, flores virtutum. Isti quoq; fletus sunt Exod.14.
tres fluctus per quos filij Israël transierunt ad terrā promissionis. Vere peccatores ex Aegypto viciorū exeunt, mare rubrum transeuntes, dum submerguntur hostes, & vicia suffocantur. Vere cantant domino gloriose, dū intrantes cœlestem Hierusalem, deposita corruptibili veste, sanctis angelis sunt sociati. O monache fac igitur vt mens tua fit liber quem vidit Ezechiel, in quo scriptæ erant lamētationes & væ. O monache ad has lamē- Ezech.2.
tationes te cōuertas, hos dolores amplectere cūctis die-

G bus vitæ tuæ, flendo tua peccata, & non solum vt diximus tua, sed & proximi. Caueto tamen ne fleueris mortem corporalem alicuius, nec substantiarum amissionem, nec corporis infirmitatem. Omnia enim necessaria sunt euenire, omnia hæc valde communia. Ponas ergo te in dei voluntate, relinquens sibi omnia, & ipse te reducet & còducet, quicquid tibi acciderit, libenter suscipe, deum in omnibus lauda, omnem honorē sibi exhibeas gratias ei soluendo. Quotidie fleas peccata quæ commisisti, & quæ committere proximos videas, quasi

Luca.7. tua sint vulnera. Sic enim peccatrix illa Maria non solum in domo Simonis, sed etiam post aduentum sancti spiritus hoc idem ardenter perfecit. Semper enim

Ioan.19. dolebat, semper in vita sua flebat quæ commiserat. Sic fecit & Maria mater domini, quæ dum iuxta crucem staret, non sua peccata flebat, quia nullum peccatum habebat, sed flebat non tantum filij passionem, sed & Iudæorum damnationem. Sed dices, Mortuum fratrem vel amicum video, naturalis infirmitas me inuitat ad

H planctum. Ego autem dico tibi monache, tempera luctum tuum. Non enim tuum est mortuos flere, sed seculi. Non tamen prohibeo lachrymas naturales, quas naturalis necessitas exprimit. Nam multi lachrymas fundunt, & quanuis natura nos ad hoc frequenter inuitet, animus tamen sapientis immobilis perseuerat. O tu qui sapiens videris esse in seculo, caue ne cōsentiat animus tuus mortuos deplorare. Stude vt luctus vincatur ab animo. Caue ne absorbeatur animus tuus ab infirmitate mentis, & extenuet spiritus carnem vicio sensualitatis. O monache si mors immineat, noli dolere, præpara te ad mortem per mentis constantiam. Talem te præpara vt mortem timere nō possis, vt post mortem viuere incipias, qui ante mortem moriendo viuebas, vel viuendo moriebaris. Cupis ergo ô monache semper viuere, depone fletum pro terrenis, noli plorare quæ mundi sunt, & quæ necessaria sunt euenire. Depone omnino fletum pro terrenis, & assume lamentum pro cœlestibus, Beati, inquit, qui lugent, beati qui fletis, quia ridebi-

Matth.5. tis. Diligamus igitur lachrimas, quia suaues sunt diligentibus deum. Delectemur igitur semper in hac infir-

I ma vita fratres mei in fletu & lamento. Simus tantum proni ad lamentum & fletum, quantum fuimus ad culpam audaces. Qualis fuit nobis intētio ad peccandum, talis sit ad pœnitendū deuotio. Grauia peccata grauissimis lamentis indigent. Accipite fratres mei compunctionem, quia sanitas animarum est, remissio peccatorū est, sacrificiū spiritale est, quod deo summe placet. Holocaustum medullatū, est cor peccatoris humiliatum, & quotidianis lachrymis rigatum. O monache punge oculum mētis, vt lachryma prodeat compunctionis. O compunctio quàm sancta & mirabilis prædicaris, tu spiritale lauacrū es, tu flagellum dei es per quod deus mutatur, tu stimulus per quem deus ad hominem inclinatur, tu ligamen per quod deus fortiter astringitur. O cōpunctio sancta & immaculata, sine qua adultis non valet baptismus, sine qua ad iudicium domini corpus recipitur, sine qua infructuosa est omnis cōfessio, sine quā omnis satisfactio inanis est. O compunctio lachrymosa, ô lachryma mentem purgans, intentionem fœcundans, confessionem irrigans, animam sanctificans. Hęc est lachryma sanctæ compunctionis soror, quæ motus illicitos extinguit, paradisum aperit, infernum claudit, mundúmque despicere in cunctis facit. O fœlix lachryma, tu carnalem cogitationem extinguis, peccatorum morbum expellis, virus culpæ enormis. O fœlix tabula, ô vitalis nauicula, per quam naufragus redire potest ad K portum salutis. O aqua salutaris, per quam omne peccatum destruitur. O via, per quam ad paradisum gradimur. O spiritale conductum, per quod de inuio ad viā transitur. O fœlix lauacrum pœnitentiæ lachrymarum, quod toties vales ad purgandum, quoties purgatione indiget cor humanum. Hæc est fratres mei herba cœlestis illius fullonis, qua vestes seruorum suorum deturpatas à sorde quotidie purgat. Hoc est cœleste nitrum, quod de rore diuinæ gratiæ confectum, abstergit maculas peccatorū. Hoc est lixiuium, quo interioris hominis caput optime abluitur. O lachryma tu cōtra ruinas hominū suaue solacium, quæ passionis Christi es vicaria, contra peccatum ponēs remedium, vt per te toties cogatur Christus mori, quoties labitur homo in abyssum peccatorū. O monache ergo à lachrymis quis continere se poterit? Intremus obsecro cōscientias nostras, discutiamus eas, & si risimus in iuuentute, saltē in senectute fleamus, cogitantes quid Christo & quid diabolo tempore nostræ iuuentutis persoluimus. Et si antequā ad eremum peruenimus, visus nos incuruauit per concupiscentiam, si guttur per gulam, si auditus per enormitatem verborum vel spontaneā detractionis audientiam, si lingua claudicauit in verbo, si olfactus errauit in odoramento, si tactus fefellit in suauitate, si gressus ad furtum, si in his vel aliquo istorum te inueneris culpabilem, ablue culpam per lachrymam: Iuxta quantitatem sordis mensura lachrymarum copiam, assumendo pœnitentiam, quæ mater est omnium bonorum. Ti- L

mor autem qui pœnitentiam concupiscit, cōtritionem parit. Pœnitentia enim illa digna & bona est, quæ peccata peracta deplorat, sic vt deplorata iterum nō committat. Quid ergo pœnitentia est, nisi anteacta deflere, *De pœnitē. di.3.ca.1.et* & flenda iterum non committere? Nam qui sic peccata deplorat vt iterum peccata committat, adhuc pœnitentiam agere ignorat. Nunquid & qui dissimulat irrisor est, & non pœnitens qui adhuc agit quod pœnitet? *ca. pœnitentia quippe. 4.sen.dist. 14.ca.1.* Pœnitemini igitur fratres mei, & pœnitentes pœnitentiam agite in fletu & lamento, vt digne ridere possitis in gloria beatorum: Amen. *De pœn. di. 3.c. Irrisor.*

De superbia & humilitate. Sermo XII. M

FRatres charissimi vbi superbia fuerit, ibi discordia & contumelia dominabitur. Non ergo decet seruos dei in eremo constitutos superbos esse sed humiles, non elatos, sed mansuetos, castos, benignos, & omnibus virtutibus ornatos. Cauete enim fratres & vigilanter semper attendite, ne superbia infleminí de bonis commissis, sciētes quòd superbia ex angelis dæmones fecit, sed humilitas homines similes angelis constituit. Superbia gloriā de cœlis deiecit angelicam, sed humilitas ad cœlos ascēdere fecit infirmitatem humanam. O fratres mei cauete, ne orantes, vel legentes, vel stantes, vel sedentes, vel vigilantes dicatis ore vel corde, habitantes in cinere & cilicio cum Pharisæo, Gratias tibi ago domine, quia non sum sicut cæteri homines. *Luca.18.* Hæc enim solitariam vitam ducētes diabolo instigante sæpe cogitant, sæpe hoc dicere tentantur ab inimico seruorum dei. Potius enim volo vos eremum exire, quàm talia dicere vel cogitare. Sed dum tentamini hoc asserere vel de vobisipsis hoc cogitare, mox clamate, mox vlulate & dicite, Ego sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. *Psal.21.* Et cum Publicano dicite, quibuscunque virtutibus sitis ornati, Deus propicius esto mihi peccatori. Attēdat igitur charitas vestra, quid dixerit veritas nostra, *Luca.18.*

Qui

Lucæ.22. Qui maior est vestrum, fiat sicut minor, & qui præcess-
A sor est, sicut minister. O monache quanto maior es, hu-
Eccli.3. milia te in omnibus, & inuenies gratiam coram deo &
hominibus. O sancta venerabilisq; humilitas, tu filium
dei de sinu patris descendere fecisti in veerum sanctæ
Mariæ virginis. Tu eum fecisti inuolui vilibus pannicu
lis, vt nos indueret virtutum ornamentis. Tu circunci-
disti eũ in carne, vt nos circũcideret in mente. Tu eum
permisisti corporaliter flagellari, vt nos liberaret à fla-
gello peccati. Tu eum coronasti spinis vt & nos coro-
naret suis æternis rosis. Tu eũ infirmari fecisti, qui me-
dicus cunctorum erat, & solo verbo sanat vniuersa, vt
nos infirmos sanaret. O sancta humilitas, quàm dissimi
lis es superbiæ. Nam ipsa superbia fratres mei Luciferũ
de cœlo deiecit, sed humilitas dei filium incarnauit. Ip-
Gene.3. sa superbia Adam de paradiso expulit, sed humilitas la-
Lucæ.23. tronẽ in paradisum introduxit. Superbia gigantum lin
Gene.11. guas diuisit & confudit, sed humilitas cunctas congre
Actor.2. gauit dispersas. Superbia Nabuchodonosor in bestiam
Daniel.4. transmutauit, sed humilitas Ioseph principẽ Israël con
Gene.41. stituit. Superbia Pharaonẽ submersit, sed humilitas Moy
Exod.14. sem exaltauit. Hæc est illa sancta humilitas, quæ fecit so
Exod.4. litarios, quæ fecit nos priuatos seculo, quæ fecit nos in
B cõuentu solitarios omnibus virtutibus florere perfectis.
Hæc est illa sancta humilitas quæ philosophos tradidit
in reprobũ sensum, excæcauit Iudæos, suffocauit Paga-
nos, inflammat Christianos, perimit obstinatos, deiicit
potẽtes de sede, & exaltat humiles. Sed superbia fratres
mei non sic. Sed quid? Prælatos percutit, diuites tumo-
rosos efficit, religiosos decipit. Hæc homines cæcat ne
agnoscãt quid sunt. Hæc enim fructum perdit operis,
mentẽ hominis ligat, quia ab ea panditur omne malũ.
Hiere.1. Hæc est illa feruens olla, quam Hieremias vidit, in qua
decoquũtur omnes principes & pastores tenebrarum,
sectatores bonorũ temporaliũ, veneratores diuitiarũ,
Matth.23. qui primas cathedras appetunt in synagogis, & salutari
in foro, & vocari rabbi. Hanc ollam succẽdit diabolus,
dum corda patrũ inflat ad altiora. Isti sunt quatuor vẽ-
Daniel.7. ti, qui totum orbem perflant, arrogantia sibi ascribens
quod non habet, insolertia sibi approprians quod alte-
ri debetur, superbia multa de se credẽs vltra quàm verũ
C sit, contumacia se erigẽs in prælatum. Isti sunt quatuor
Zacha.1. fabri, qui totum mundum cõcutiunt, & corda filiorum
dei dissipant, à quibus nos custodiat deus: Amen.

De fortitudine tenenda: *Sermo XIII.*

Actu.2.& 4. QVia in hac vasta solitudine dei gratia sum⁹ in
vnum congregati, vt vnanimes habitemus in
domo, & sint nobis omnia cõmunia, propter-
ea inter cęteras virtutes fortitudinem oportet
nos rapere, sequi & imitari. Nam si hãc virtutẽ amplexi
fuerimus fratres, iacula fortunæ nõ timebim⁹, deridebi-
mus diaboli blandimẽta, & spernemus illata. O fratres
mei ligatę hæc in cordibus vestris, quoniam qui fortis
est, liber est. Non enim seruit fortunæ, non vanitati mũ-
danæ. O fratres mei & lætitia cordis mei considerate
quanta fuerit in martyribus fortitudo, qui velut impas-
sibiles tormenta despiciunt, tyrannos cõfundunt, cun-
cta quæ mundi sunt despiciunt, qui licet decoriati, licet
combusti, licet in cunctis membris afflicti, licet in om-
nibus corpore sint proiecti, non tamẽ legimus eos esse
mente mutatos. Sed scire debetis fratres mei quòd mul
Fortitudo tis modis dicitur fortitudo, hypocritarum videlicet &
Hipocrita- philosophorum, & bonorũ fidelium. Hypocrita deniq;
rũ Philoso- multa sustinet, multa portat, & fortis in cũctis apparet.
phorum. Sed væ hypocritæ quia venãdo mundi gloriam, æter-
nam pœnã meretur. Hic sic trahit gloriã quòd non ha- D
beat gloriã. Hæc enim fortitudo non virtus est sed vi-
ciũ, non magnanimitas sed infirmitas, non bonitas sed
imbecillitas appellatur. Hanc pręten dunt hæretici, hãc
rapiunt falsi fratres, de quorũ numero dei gratia vos nũ-
quam esse cognoui. Quædam etiã fortitudo est philoso
phorum, qui calcauerunt diuitias, honores, pompas, di-
gnitates, & aliquãdo membra propriorum corporum,
sed hæc fortitudo insufficiens erat ad æternæ vitæ me-
ritũ. Quare? Quia carebant charitate & timore dei. Ipsa
deniq; charitas est forma omnis bonæ actionis. O quan
tus rigor fortitudinis fuit in Platone, ô quot & quanta
patiebatur contraria, sed quia fundamento fidei caruit,
propterea spes eam fortitudinẽ non erexit: & quia cha-
ritate nõ profecit, ideo virtutis meritũ omnino amisit.
Sed est & alia fortitudo qua boni quotidie certant vsq;
ad mortem. Tales sunt fundati in deo, ideo vt supra di-
ximus fratres, nec verba nec impiorum verbera timẽt.
Hæc est illa mirabilis fortitudo, qua Moyses asperitatẽ *Exod.14.*
viæ deserti vicit, hic est panis cœlestis, qui Heliã in de- *3.Reg.17.*
serto pauit, Hæc est fortitudo quæ mortem spernit, hæc
est clauis qua domus dei patescit & aperitur. Hæc est
quę habenas voluptatis sub fręno rationis iacere cogit. E
Hæc est qua Ioannes in deserto decoratur. Hæc est qua
Paulus eremitarum forma beatificatur. Hæc Antonij a-
liorumq; sanctorum patrũ lorica est & zona, qua præ-
cincti & armati in excelsis indefessa voce quotidie cla-
mare nõ cessant. O fortitudo, eremitarum baculus, cœ-
nobitarũ cingulus, monachorumq; omnium sacramẽ-
tum, tu contra paupertatem vales, vt non frangatur ani
mus paupertatẽ amantis, sed amplior sit interius & ma
gis virescat in mente. Quanto minus abundat in rebus
fortunæ, tanto plus valet fortitudo cõtra mundi insul-
tum. O fortitudo si dolorem pateris, tu in omnibus grã-
tias agis, tu in tribulatione diuitias spiritales & delicias
inuenis, vt potius morbi cedant in mẽtis commodum
quàm corporis detrimentum. O fortitudo omnem cru
delitatem euacuas, carcerem respuis, crucem non me-
tuis, equuleũ amplecteris, optas vincula, spontanea sem
per curris ad mortẽ. O monache nihil valet cursus tui
brauij, nihil tua operatio, nisi columna fortitudinis ro-
boretur. Nihil valet ædificium boni operis, nisi colum- F
nam fortitudinis amplexeris. Sed si columna fortitudi-
nis fracta fuerit, totum ædificium bonorũ operum ruit.
Hanc si Dauid tenuisset, homicidium & adulteriũ non *2.Reg.11.*
commisisset. Si Sampson hanc seruasset, fœmina eũ ini- *Iudicũ.16.*
micis non tradidisset. Si Salomon hanc dilexisset, ido- *3.Reg.11.*
la nõ adorasset. Si Petrus hanc tenuisset, ad vocem an- *Matth.26.*
cillæ fidem non negasset. Si filij Israël hanc habuissent, *Exod.15.*
minime in deserto murmurassent. Eia igitur fratres e-
stote fortes in bello tentationum, tribulationũ, infirmi-
tatum, iniuriarum, & pugnate cum antiquo serpente, &
accipietis regnum æternum: Amen.

De iustitia & correctione fraterna:
Sermo XIIII.

VT bene nostis fratres charissimi, tria monaste-
ria apud Hipponem dei gratia merui lauda- *Nusquã inuenit*
biliter ad honorem sanctæ trinitatis cõstrue- *pudẽtius sinit*
re. Quorum primum hoc est, in quo iam annis multis *git quàm*
modico pabulo contenti hilariter commoramini, be- *bit.*
stiis associati, auibus ministrati, ciborumq; spernentes
delicias & visus hominũ fugientes. Et ideo nõ ego mi-
ser, sed vos sæpe angelorũ assueti estis colloquiis. Aliud
quoq; monasterium in horto quẽ sanctus noster pater
Valerius mihi dedit, ædificatum est. Et quoniam post-

G quam presbyter Episcopus factus sum, nec semper hîc vobiscũ habitare potui, nec cum fratribus qui in prædicto monasterio positi sunt, propterea infra domum Episcopi mecum habere volui monasterium clericorũ, & cum eisdem pariter viuere cœpi secundum regulam & Apostolicam traditionẽ. Ad vos ergo tantum qui in eremo laudabiliter viuere voluistis, pertinet verbũ istud audire & intelligere, atque operibus adimplere, quo dicitur, Diligite iusticiã. Ad fratres autem nostros & clericos qui in vrbe habitant, quibus etiam expedit prædicare quotidie verbum dei, pertinet non solum diligere iusticiam quo ad seipsos, sed etiã iudicare, reprehendere, obsecrare, increpare, in omni patientia & doctrina populum electum dei. Et licet fratres nostri qui collocati sunt in horto sancti Episcopi Valerij satis distent ab vrbe, quia eorum tamẽ fama diuinitus diuulgata est, ordinaui vt verbum dei populo salubriter prędicarent, animæq; fidelium suam vitam, doctrinam & exempla audiendo & videndo sponte redirent ad illum qui ex nihilo cuncta creauit. Ecce quo modo terram iudicãt,
H ligant & soluunt quæ volunt, semper deo fauente. Vos vero qui segregati estis à seculo, qui etiam vitam tutiorem eligere voluistis, audite quòd in cũctis maxime iusticiam diligere debeatis. O fratres mei & lætitia cordis mei, vultis scire quo modo vos solitarij iusticiã diligere debeatis? Cauete ne sic ab alterius oculo festucã
Luca.6. eiiciatis, vt in oculo vestro trabem non videatis: nec sic alterius velitis reuelare lapsum, vt vestrum non videatis casum: nec sic alterius curare debetis morbum, vt & vosipsos postponatis ægrotos, ne cuilibet vestrũ dica-
Luca.4. tur, Medice cura primò teipsum. Cura ergo primò teipsum ô monache, vt curatus alterius vulnera curare possis. Audite fratres mei, audite quid dominus dixerit Pha-
Ioan.8. risæis adulteram accusantibus, Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. O monache in
Roma.2. quo alium iudicas, teipsum cõdemnas. Qua fronte fratres mei poterimus arguere alios de eo quod in nobis grauius inuenimus? Ad nos igitur fratres pertinet mundos esse & sanctos, & si tunc fratrem nostrum deuiare videmus, reprehendere eum cum omni mansuetudine sine mora debemus, ne per nostrã negligentiã pereat.
I Charitas enim non odij, non rancoris, sed zelo iusticiæ gladiũ correctionis euaginare debet: tamẽ semper mi-
Matth. 27. sericordia ligata sit in cordibus vestris, ne velut Iudas ille qui peccauit, desperatus ad suspẽdium pergat. Hoc autem ad vos maxime pertinet fratres. Sed quid ad fratres in vrbe habitatores pertineat audiamus. Certe non solum hoc, sed etiam spectat ne iudicium odio exasperẽt, ne crudelitate inflammẽt, ne amore pecuniæ emolliant, quia pauperes vere sumus, & spectaculum facti su-
1.Cor.4. mus angelis & hominib⁹, ne timore iusticiã relinquãt, ne eos moueat res purpurea, nec diuitis munera, sed magis saccus pauperis, orphani & pupilli eos mouere debet dei iusticiã cum labore exercere. Regia via qui terrã iudicant incedere debẽt, nec declinare ad dexteram molliendo iudicium, nec ad sinistram exasperãdo supplicium. Non enim crudelitas est punire reatum, sed iusticia: non tyrannicum, sed diuinę rectitudinis iudiciũ. Non tamen volumus, nec consilium damus vt mox iudicent, sed cum omni maturitate incedant, & inuenta discussaq; rei causa in Christi nomine iudicent delin-
1.Timo.5. quentes: & si publice peccauerint, publice puniãtur, vt & cæteri iusticiam diligentes fortius diligant, & iusticiam odientes metuãt ne delinquant. O sancta laudabilisq; iusticia, sub te & per te pudicicia regnat, pax per te triumphat & securitas, dignitas per te floret, & fru- K
ctum affert in patientia. O iusticia qui te amauerit, qui te strinxerit, cum Moyse mare mũdi viciorum sanguine rubricatum, sicco vestigio pertrãsibit. Hæc est virga qua petra percussa manat in fluenta, quia lapidea subditorum corda iudicio iusticiæ tacta, in virtutum exube-
rãt flumina. Hæc est virga Aaron, quæ fronduit, floruit *Hebr.9.*
& fructũ peperit, quia iusticia quasi frondet dum mente concipitur, floret dum viriliter exercetur, fructificat dũ
subditus corrigitur. Hæc est ventilabrum, quo granum *Matth.3.*
diuiditur á palea, sanies á morbo eiicitur, quia contra morbum peccati opponendum est mordax emplastrũ, ne in maius viciũ tabes exuberet incurata, & in augmentum facinoris redundet iniquitas impunita. Hęc est mẽsura, qua debemus metiri pœnas, & merita ponderare. Attendite tamen fratres, attendite pastores qui terram iudicare debetis, quòd aliquando iusticia est relaxanda propter scandalum multorũ, aliquando exagitanda est vt sit cautela reliquorũ. Tunc vero iusticia dicitur gladius ex vtraq; parte acutus, quia hominis defendit cor-
pus ab exterioribus iniuriis, & animã à spiritalibus mo- L
lestiis. Hęc est medicina viciorum, antidotum peccato- *Nume.25.*
rum. Hæc est pugio, quo Phinees transfixit coëuntem cum Madianitide Iudæũ, & cessauit quassatio. Hæc est
lapis quo Dauid percussit Philistæũ, & à seruitute Israël *1.Reg.17.*
liberauit. Hæc autẽ sine discretione, gladius est in manu furiosi. Hæc sine prudentia, est mors & bonorũ persecutio. Hæc sine misericordia, gladius est in manu tyranni. Cum summa enim discretione fratres mei tenẽda est iusticia, cum summa deliberatione inferenda est pœna, non iudicando ex suspicione, sed ex omni certi-
tudine veritatis. Attendite fratres mei & antè probate, *Ioan.7.*
postea recte iudicate, non secundum faciem, sed recto iudicio. O quàm facile est iudicare, sed ô quàm amarũ est quod iudicatum est retrahere. Ideo non puer, non insensatus vobis præesse debet, sed annosus, prudens, cãstus, sobrius, vt in progressu & statu sal terræ & lux mundi cunctis appareat: talis iusticiam non poterit ignora-
re. Tunc enim regnum Romanorum pacifice tandiũ *Matth.5.*
perseuerauit, quandiu sapiẽtes regere permiserunt: sed dum iuuenes & expertos regere permiserunt, tanquam
iusticiam ignorãtes, acceptores personarum facti sunt, M
& sic iusticiam perdentes dominum orbis terrarũ perdiderunt. Iuuenes ergo imprudentes, duces vel Ecclesiarum pastores non cõstituendi sunt, ne ipsi simul cum populo pereant. Tales enim si præsunt, non solum præterita & futura non cogitant, sed audire quod bonum est & verum aures suas obturant. Taliter etiam non solum iuuenes, sed etiam antiquos in diebus malis hoc facere frequenter minime dubitamus. Vita enim pastoris omnibus prodesse debet. Et quo modo hoc quis facere poterit, si iusticiam ignorauerit, & regnare in æ-
ternum crediderit? Isti memorari nouissima sua nõ pos- *Eccli.7.*
sunt, quia in æternum viuere credunt. O fratres sicut frequẽter diximus, pastores & principes Romanorũ scientiam de præteritis habebant, in quibus & certificari optime poterant, & de futuris aliquid scire semper procurabant. In hoc autem exercitium eorum consistebat, quòd iusticiam vsque ad mortem sequebantur, & pro ea moriendo fœlices se esse putabãt. Tu vero ô monache qui præes, obsecro memorare quid es, quid fuisti, & quid eris, tunc iustus reputaberis à deo, & in æternum non peccabis. Hæc autem fratres mei sit semper nostra exercitatio, & si hæc fecerimus, vere fideles & iusti erimus. Sed sunt aliqui, licet dei gratia non inter nos,

qui

A qui spiritu libertatis viuere volunt, vt superbi, auari, discoli, gulosi, adulteri, qui si ab aliquo reprehenduntur, latrant vt canes, mordent vt serpẽtes, deuorant vt leones, dolent vt parturientes, dicentes malum bonum, & bonum malum. Tales aperta facie, viuoq; sermone negare iusticiam præsumunt dicẽtes, Ecce quo modo me persequitur hypocrita, qui iusticiã tenere videtur. Talis denique fratres omnibus peior est, & melius illi fuisset si in seculo remansisset. Et ideo si in nostra congregatione aliquem talẽ inuenerimus, quod deus auertat, qui sic iusticiam calcare voluerit, non tenendus est sed expellendus, tanquam viuere volens in spiritu libertatis suæ. A quibus tamen nos liberet deus sicut hactenus fecit per gratiam suam, vt nostra sancta & immaculata religio de bono in melius semper augmentetur, per Iesum Christum saluatorem nostrum, Amen.

De fide trinitatis à simplicibus non inuestiganda, & septem donis spiritus sancti contra septem vicia,

Sermo XV.

B SCriptum est fratres charissimi, quòd non debemus loqui sublimia, tanquã sapientes mundi gloriantes. Ait enim Propheta, Nolite multiplicare loqui sublimia. Hoc autem verbum ad vos maxime dirigitur qui rusticani estis in syluis habitantes, licet ciues sanctorum & domesticos dei vos nullatenus dubitare debeamus. Nolite igitur multiplicare loqui sublimia. Quæ sunt ista sublimia de quibus non licet multum loqui, nisi de dei omnipotentia, de vnigeniti eius coæternitate, de sancti spiritus magnificentia? O fratres mei & læticia cordis mei si volumus scire quantũ pater immensus sit, apprehendere non valemus. Si imaginari cupimus quo modo filius coæternus sit & consubstantialis, mens humana omnis naturalis succumbit. Si scire desideramus qualiter spiritus sanctus omnia contine & non continetur, omnis humana ratio deficit. Ideo hæc omnia discutere nõ curemus. Quare non, nisi quia nullo modo valemus? Propterea fratres mei sciatis, quòd vbicunque quæritur de vnitate trinitatis, magna est adhibẽda cautela, quia nec periculosius alicubi erratur, neque laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Veniat igitur contra volentes scire vltra id quàm necesse est, sanctus ille Salomon, & reprehẽdendo atque docendo dicat, Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scruteris. Surgat etiam Paulus columna fidelium & lumẽ orbis terræ, & sua voce cõfundat omnes philosophantes, nomen Christi portantes, volẽtes sapere plus quàm oportet sapere. Non tamen dico fratres, quod omnino non quæratis, sed quæstiones in diuinis vos qui grossi estis multiplicare non debetis. Quærite tantum vos qui spirituales estis, quo modo præcepta dei seruare possitis, quo modo diabolum in eremo superare debeatis, quo modo patientiam quã Christus docuit amplecti valeatis. Hæc enim seruus dei semper legere & adimplere debet. Natura deniq; nostra fragilis est, & ea ratione comprehendi nõ potest. Philosophus etiã Aristodemus annis multis insudauit naturã apis inuestigare, nec finaliter potuit. Quo modo ergo nos trinitatem capere valemus? Cur miramur ô fratres qui lutei sumus, & vẽtrem stercoribus plenum portantes, si nescire possimus dei naturam? Nũquid & angeli ipsam in cœlo inuestigare possunt? Certum est q; non. Quid enim sciũt, nisi quòd deus trinus & vnus est, & omnia sine labore & pœna creauit & gubernat? Nolite ergo fratres loqui sublimia, nolite sapere plus q̃ oportet sapere. In die enim iudicij non damnabuntur Christiani, nec rationem reddent quia philosophiam vel dialecticam, astrologiam vel musicam ignorauerunt, nec de hoc q; naturam dei scire non potuerunt, sed ideo damnabuntur, quia deo obedire neglexerunt. Ideo scitote fratres q; melius est pie confiteri ignorantiã, quàm temere scientiam vendicare, quia temeritas pœnã habet, sed ignorantia promeretur veniã. Sufficiat nobis scire de mysterio trinitatis tantum quantũ dominus discipulis suis exposuit. Nemo enĩ nouit sic de natura sua dicere sicut ipse qui ait, Baptizate gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Tres aperte pronunciat personas, sed vnitatem ostendit dicens, in nomine, nõ enim dixit in nominibus. Trinitas enim diuiditur indiuisibiliter, & coniungitur diuisibiliter. Singulariter enim vnaquæque persona deus est & vita vel deitas indiuisa in opere, cõcors in voluntate, par in potentia, æqualis in gloria, nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus. Sancta ergo trinitas vnus deus est, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia sunt. Et ne tres deos putaremus esse, ait Apostolus, Ipsi gloria, non ipsis. Ipsi quidem gloria semper sit, qui ait, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Cum enim singulariter dicit, imaginem, ostẽdit vnam esse naturam eius ad cuius similitudinem homo fieret. Cũ vero pluraliter dixit, nostram, demonstrat deum non vnam esse personam, ad cuius imaginem homo fiebat. Si enim essentia patris & filij & spiritus sancti vna esset persona, non dixisset nostram: sed, meam: nec, faciamus: sed, faciam. Si vero in illis tribus personis tres essent essentiæ, non dixisset nõstra: sed, nostras. Et ideo cũ dicit ad imaginem nostrã, indicat trinitatem vnitatis, ad cuius imaginem factus est homo noster interior, similitudinem sanctæ trinitatis retinet. Sicut enim pater deus, filius deus, spiritus sanctus deus, non tres deos credimus, sed vnum deum tres personas habentẽ: ita anima intellectus, anima voluntas, & anima memoria, non tamen tres animæ in vno corpore sunt, sed vna anima, quæ licet vnius sit substantiæ & naturæ, tres tamẽ habet dignitates, intellectum, voluntatem, & memoriam. Et sicut ex patre generatur filius, & ex patre filióque procedit spiritus sanctus, ita per intellectum generatur voluntas, & ex his duobus procedit memoria. Sine his trib^9 anima perfecta esse nõ potest, nec horum trium vnũ sine alijs duobus aliquid integrum consistit. Nec solum sufficit intellectus, nisi sit voluntas in amore: nec hæc duo, nisi addatur memoria, quæ semper in mente intelligentis & diligentis manet eligens. Vniuersitatis enim conditor deus omnes motus animæ ad bonum facit, intellectum vt intelligamus quod iubet, volũtatem vt sit in amore eius, memoriam ne obliuiscamur quod imperat. Eia ergo fratres mei & corona matris meæ nolite discutere nisi quãtum vobis necesse est ad salutem. Nolite sapere nisi quãtum oportet sapere. Quid enim oportet sapere nisi quòd de^9 trinus & vnus est? Quid aliud necesse est nobis, nisi declinare à malo, & facere quod bonum est? Quid aliud necesse est nobis, nisi vt bona cognoscam^9 & mala? Bona, vt sciamus ea rapere: mala, vt sciamus ea deuitare. Nõ est igitur malum scire malum, quia nisi cognoueris, quo modo vitare poteris? Per legem nãque peccatum cognoui, ait Apostolus, quia ante legem peccatum non cognoui, sed post legem datam quid tenendum, quid vitãdum erat cognoui. Malum ergo scire non est malum: sed malum operari, malum esse quis Paganorum vnquam dubitauit? Necesse est ergo scire quòd

Marginalia: C, D, E, F; 1.Reg.2. Ephe.2. Eccli.3. Roma.12. Ibidem. Matt.28. Roma.11. Gene.1. Roma.12. Psal.36. Roma.7.

G quòd superbia mater est & caput omniũ viciorum. Ab ea enim descendit inanis gloria, inuidia, ira, tristicia, auaricia, voluptas carnis, in qua continetur gula atque luxuria. Ascendit quis fratres mei ad sapientiam huius mundi,& dum considerat honores sibi à discipulis exhibitos, extendit alas suas vsque ad terminos orbis terræ,& de se præsumens gloriatur, & sic superbiendo & præsumendo mox inanis gloria præsumentẽ aggreditur,dum ab aliis quærit gloriosus videri. Et dũ sic quærit,à quibusdam considerat & videt se despici dicentibus,Non est quod à multis creditur. Plures nãque sunt eo acutiores,& plures eo meliores non dubitamus. Inflatus vero ille qui se putat omnia scire vel singula possidere,videns quosdam altiores se, mox eũ inuidia aggreditur, cuius vestigium ira imitatur, & non valens iram opere perficere,tristatur,& quærens consolationẽ tristiciæ, auaricia tangitur vt habeat vnde transcendere valeat omnes.Et ecce dum diuitias congregat & acquisierit,statim in gulæ & luxuriæ foueam cadit. Sed ô
Esa.11. grandis misericordia saluatoris: Spiritus enim pietatis per contemptum mundi ordinauit vt expelleret auari-
H ciam:sed quia abiecta auaricia, sæpe mala cõprimit tristicia, datur spiritus scientiæ, qui ostendit quæ sit bona
2.Cor.7. vel mala tristicia.Si ergo scientia bonam tristiciam adducit,quæ surgit ex dolore peccatorum, expellitur tristicia seculi,quæ mortem operatur.Sed quia multi sunt istis omnibus carentes,sicut sunt iracũdi, ideo datur spi-
Prouer.16. ritus fortitudinis,qui per temperantiam refrænat iracũdiam. Talis fortis est,imò fortior qui vincit animum, quàm qui capit vrbem. Sed quia adhuc inuidet fortius imperanti,datur spiritus consilij,qui per amorem proximi eiicit inuidiam.Sed quia pro tantis meritis sæpius vult laudari,ideo datur spiritus intellectus,per quẽ intelligit quid sit.Sed quia inuenit se nihil esse, ideo ante deum humiliatur, & sic per humilitatem spiritus intellectus eiicit inanem gloriam. Sed quia aliquando non curat extrinsecus, solet tamẽ sæpe de se internus gloriari,ideo datur spiritus sapientiæ,per quem incipit deum cognoscere. Eius autem bonitatem & misericordiam quis cognoscẽs,ipsum toto cordis affectu diligit, & sic sapientia per charitatem expellit superbiam,qua expulsa per gratiam efficimur templum dei & habitaculum spiritus sancti,Amen.

I *De inobedientia,negligentia,patientia & castitate, Sermo XVI.*

FRatres mei dilectissimi, in omnibus operibus vestris semper mementote, quòd omnes sta-
2.Cor.5. bimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in corpore. Cauẽdum est ergo ne ante illud terribile tribunal vacui vel denudati appareamus. Non enim tunc sancti nobis subueniẽt, quia tempus non erit miserendi & misericordiam impetrandi,& iam fugiet à ianua paradisi Maria. Omnes
Genes.22. 31.& 39. enim contra nos tunc erunt, Abraham contra inobedientes,& Isaac contra impatientes,& Iacob cõtra negligentes,& Ioseph contra incontinentes. O quàm dure reprehendentur inobedientes fratres mei per venerabilem patrem obedientiæ Abraham, quàm fortiter, quàm turpiter. Ideo fratres mei attendite,& parati semper estote ad obediẽtiam mandatorũ dei, paratas semper habentes aures auditui,& linguam voci:Pedes ituros festinate,manus ad operam sine mora parate,corde iocundo,serena facie, ore risorio & oculo ornato sanctitatis splendore, non tamen amore seruili vel metu, sed omni charitatis affectu, sanctam obedientiam seruare vos opto. Tunc enim ante tribunal iudicis Abra- K
ham non vos condemnabit sed commendabit,nõ vos à se expellet sed conuocabit,nõ vos maledicet sed sublimabit in æterna patria. Negligentiam etiam omnem deponere vos deprecor fratres,ne Abraham vos commendante contra vos surgat ille sanctus Iacob in die nouissimo.Fugite fratres,fugite negligentiam, nam sicut in vnoquoque opere bono mater est diligentia, ita vniuersæ doctrinæ & disciplinæ nouerca est negligentia. Sed & si habuerimus obedientiam, & negligentia omnino carebimus, adhuc nõ sufficit nisi & cum Isaac patientiam habeamus. Nam sicut per impatientiam omnia destruuntur bona, omniaq; suffocantur optima, sic & per patientiam omnia generantur bona, omnes iniquitates demerguntur in profundum. Qui vero fratres mei patiens non est, monachus non est. Sed & si habuerimus obedientiam cum Abraham, patientiam cum Isaac,diligentiam cum Iacob, & castitatem non seruauerimus cum Ioseph, quid hæc omnia nobis proderũt? Amare ergo debemus summe castitatem, sine qua nostra opera nihil valent. O castitas ornamentum nobilium,exaltatio humilium,nobilitas ignobiliũ, pulchri- L
tudo vilium,solamen mœrentium,augmẽtum pulchritudinis,decus sanctæ nostræ religionis, minoratio criminum,multiplicatio meritorum,dei amica, angelorũ cognata, Patriarcharum vita, Prophetarum corona, Apostolorum cingulum,martyrum auxilium, confessorum vehiculum,virginum speculum, viduarum refugium, & cunctorum bonorum gaudium & solamen. Sed quidam sunt fratres mei qui in iuuentute sua luxuriose viuere volunt, & si ad senectutẽ peruenerint gloriantur dicentes se continentes esse, Tunc enim eligũt seruire castitati, quando libido eos seruos habere contemnit. Nunquid tales continentes dicendi sunt? Absit. Tales enim præmium non habebunt, quia laboris certamen non habuerunt. Sed illos vere expectat sempiterna gloria, qui fortes fuerunt gloriosa certamina supportare,Amen.

De vigilatione,& ociositate vitanda: Sermo XVII.

APostolus Petrus dilectissimi de nostra salute solicitus,nos dulciter admonet,& ad vigilandum nos exhortatur inter cætera dicens, Vi- 1.Petri.5.
gilate fratres,quia aduersarius vester diabolus M
quærit quem deuoret, cui resistere debemus per fidem. Sed fides quærit orationem, oratio autem optat prudẽtiam. Quid ergo nisi ꝙ prudentes simus in fide fundati & vigilemus in orationibus? Quare in vigiliis fratres orare debemus,nisi quia si non vigilauerimus & ociosi permãserimus,quid aliud quàm tepidi in hac solitudine apparebimus? Et si tepidi fuerimus,incipiet nos euomere saluator de ore suo,de cõsortio suo,de plebe san- Apoc.3.
cta sua,eo quòd nec calidi nec frigidi sumus. Vigilate ergo fratres ociositatem deponentes in cunctis. Quid enim ocium est,nisi viui hominis sepultura, vt ait Paganus ille sanctissimi Apostoli amicus charissimus? Per ociositatem fratres rigorem sanctæ solitariæ religionis Ociositatis
fastidimus,per hanc eremum sæpe exire tentamur, per mala.
hanc accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam,per hanc tentamur delicate pasci, per hãc suffocamur preciose vestiri, per hãc ad superfluã dormitionem trahimur, per hãc ad verba secularia ducimur libenter audire. Hæc est illa ociositas pessima quæ frequenter sanctorum conuentus destruit,pariẽs in eis luxuriam,nutriens in eis gulam,seminans inter eos zizaniam,

A niam, generãs inter eos homicidia, & omnia quæ sunt opera carnis. Quid ergo dicis ô frater? Quid ociose agere potes, nisi opera carnis? Nunquam quis ciuis cœlorum erit, si ociositatẽ amauerit. Ergo frater qui in eremo habitas, si vis perfectus esse, fuge ociositatem, quia in seruis dei nihil pei° repẽritur. Surge ergo si dormis ô rusticane mi chare. Surge tu qui in eremo habitas si clausos mẽtis oculos habes. Surge tu qui nec ad alta virtutum oculos mentis protendis, nec ad vidẽdum quæ necessaria tibi sunt, oculos mentis aperire vales, fuge ociũ, & semper aliquid facere memento. O fratres mei semper occupatos vos esse desidero, vt brauium salutis per gratiam dei recipere mereamini. Hanc fugere cupiens sanctus monachorum pater Antonius, clamauit ad dominũ in eremo & dixit, O Samaritane domine deus meus, ô animarum & corporum vere custos, suscita in me gratiam tuam, & infunde seruo tuo misericordiam, vt in eremo collocatus, in tuo conspectu ociosus non maneam. Et audiuit Antonius: Antoni cupis deo placere? Ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito. Fac quod i te est, age qnod potes, & non deficiet tibi auxilium de sancto. Quid er-

Antonius monachorũ pater.

B go diffidis ô monache? Nunquid idem deus est? Nunquid & pro te idem crucifixus est? Age igitur quod bonum est. Fuge ociũ, quod mors est, & aperi oculos mentis & corporis, videbisq; singulas creaturas ad officia singula deputatas. Ecce enim sol cursum anni perficit, luna etiam mensibus & vicissitudinibus discurrit, & cæteræ stellæ. Omnia enim sibi deputata officia sine quiete exercent. Nũquid etiam animalia bruta ad suæ naturæ industriam ocium fugiunt? Nunquid etiam semper laborant vt conseruentur in esse? Nũquid in suis necessitatibus deficere & pigrescere ea videmus? Absit. Omnia enim sub obediẽtia sunt, omnia agunt quòd agere debent. Soius autem miser homo acedia soporatus à suo officio frequenter recedit, & dei imaginẽ in se deturpans in acedia perseuerat. Erubesce ô Christiane & abscondete à facie saluatoris tui, quoniam insipiẽtior iumẽtis & formicis hodie factus esse comprobaris. Vade enim ad formicam & considera semitas eius, & disce ab ea miser qui capite eleuato perambulas, & super astra cœlorum iam ascendere credis: Considera semi-

Prouer. 6.

C tas eius, quia cum præceptorem non habeat, tanquã de salute sua solicita, in æstate grana colligere non desistit quibus viuere possit in hyeme. Non enim solum seculares hoc attendere debent, sed & nos qui dei gratia in eremo sumus, & in hac vasta solitudine habitamus, formicarum conditiones debemus attendere, & eas summopere imitari. Laborare enim sine intermissione debemus vt fructũ bonorum operũ acquiramus in æstate præsentis vitæ tam solicite & sedule, vt tempore hyemali, tempore frigoris & iudicij non fame pereamus, sed bonis cunctis ornati æternaliter reficiamur in patria. Eia ergo fratres mei dilectissimi, corona mea & gaudium meum qood estis, omnem ociositatem expellite, semper aliquid boni facite, & quẽ tædet orare vel psallere non desistat, quem tædet orare vel psallere, laborare manibus non differat, cogitantes quòd quãdiu David exercitauit se in militia, non insultauit sibi luxuria, sed postquam in domo ociosus remansit, laborauit adulterio, & homicidium commisit. Sampson dũ cum Philistæis pugnauit, non potuit capi ab hostibus, sed postquam dormiuit in sinu fœminæ & ociose cũ ea remãsit, mox capitur & cæcatur ab hostibus. Salomon dũ occupatus esset in ædificatione templi, non sensit luxuriam, sed mox recedens ab opere persensit insultum lu-

2. Reg. 11.
Iudic. 16.
3. Reg. 11.

D xuriæ, & deficiens fœmina instigãte ad idola, adorauit in thalamo vitulum aureum. Vigilate ergo fratres mei, vigilate & nolite deficere, quia nec sanctiores Dauid, nec fortiores Sampsone, nec sapiẽtiores Salomone vos esse cognosco. Deponatis omnem acediã, quæ sermonem nudum reddit, bonis omnibus vos priuat, virtutũ vestimentis vos expoliat. O fratres mei, honesto opere semper occupatos vos esse desidero, & quod perdidistis in seculo per præteritum, recuperetis laborando in eremo in futuro. Et si aliqui sunt ex vobis qui per annos octoginta & amplius in eremo sunt sanctissime cõuersati, iugo sanctæ obediẽtiæ, paupertatis & castitatis decorati, iam gaudeant expectantes beatam spem & aduentum domini. Isti enim vt videmus qui amplius ieiuniis & orationibus & operibus monasterij insistere non possunt, fecerunt enim dum potuerũt. Propterea filioli mei si modo non faciunt ea quæ facere cõsueuerunt, non sit vobis molestum. Si quiescunt nõ miremini, si venerantur à me vt patres, non tristemini, quia ipsi

E digni sunt. Non enim dolere debetis, quia charitas nõ cogitat malum, sed gaudet de alterius bono. Ideo volumus & in Christi nomine ordinamus, vt & ipsi qui centum annorum & amplius sunt, pater noster sedendo in lectulo dicant, & diligẽter eis sine murmure seruiatur, vt & ipsi pro nobis intercedãt in cœlis, quorum habitatio iam ibi est, quã obtinere faciat nos ille qui est benedictus in secula, Amen.

1. Cor. 13.
Matt. 6.

De inuidia cauenda, *Sermo* *XVIII.*

FRatres mei desiderãtissimi, nolite inuicẽ inuidere, sed studeat vnusquisq; deo in cunctis placere. Inuidia enim omnes virtutes concremat, omnia bona dissipat, omnia mala generat. Sed dicetis, Nos quidẽ grossi sumus, peccare optime scimus, sed vitare peccata vel à peccatis resurgere ignorantes & fragiles sumus: Quo modo ergo inuidiã habentẽ, vel nos ipsam habẽtes cognoscere poterimus? O fratres mei cupitis vosipsos si inuidi estis cognoscere, cupitis & fratrẽ vestrum inuidiam habẽtem cognoscere? Attendite ꝙ ille inuidus est, qui alienum bonum suũ facit: & si facere non potest, clamat per vicos & plateas & velut canis latrat & ardet, sed primo seipsũ more phœnicis occidit. Quid enim agit phœnix nisi quia

Inuidus quis?

F dũ senescit, ad partes calidissimas volat, ligna siccissima congregat, & lignis cõgregatis, alis ligna percutit, & sic ignem accẽdit, & in eodem se cõburi permittit? Ex quibus cineribus vermiculus nascitur, & postmodũ phœnix alia efficitur. Sic & hypocrita facit, sic & inuidus agit cunctis diebus vitæ suæ, intus & extra seipsum cõburens, seipsum primo infestans, primo seipsum vulnerans & vexans, O inuide q̃ paucos habes amicos, & forsitan neminẽ habes, de cuius bono non doleas, & de cuius malo non gaudeas. Merito omni amico priuari debes, eo ꝙ de nullo amicorũ bono gaudere probaris. O inuidia omni vicio peior, & omni peste deterior. O inuide qui nunq̃ quiescere potes, an ignoras quòd omnis malicia habet aliquã fœlicitatis vmbrã? Sed tu ipsa inuidia nequissima pestis, tormẽtũ sine refrigerio, morbum sine remedio, laborem sine respiratione, pœnam sine intermissione, famẽ sine saturitate semper habere videris. O inuide vermis mortifere, qui in hedera Ionæ quotidie nasceris. O igneus serpens, quo populus Israël pungitur. Hic est enim fratres bruchus, quo fructus terrarũ depascitur. Legimus enim dilectissimi fratres mei quòd filiis Israël manna cœlitus datũ est, quo reseruato

Phœnicis natura.
Ionæ. 4.
Num. 21.
Psal. 104.
Exo. 16.

G scaturiebat multitudo vermium. Sic ex cœlesti gratia fi-
deli collata, occasionaliter i animo superbi inuidia na-
scitur. Et quãto magis cœlestis gratia fidelis solidatur,
tanto magis superbi mens in inuidię vermẽ resoluitur.
Legimus etiã vermem ex hedera natum, cuius vmbra
Ionas à calore defendebatur, tãdem hedera corruit, &
funditus deuastatur per vermem inuidiæ. Filios etiã Is-
raël in Aegypto peregrinantes, legimus igneos serpen-
tes pupugisse. Sic & vos eremi sacri cultores, veri filij Is-
raël, dum inuidos vestros de vobis susurrantes auditis,
exultate quoniã filij dei & sanctorũ patrum effici me-
ruistis. Exultate orantes pro eis, vt eos socios habere in
sanctorum collegio mereamini, reprehendentes & o-
stendentes eis, quòd ipsa inuidia est illa pessima tinea,
quæ purpuramenta virtutum demolitur, erugo quę the
saurum sapiẽtiæ deprædatur, bruchus qui terrarum vi-
rentia comburit, quia quicquid boni operis virescit in
Esa 4. homine, penè pestis inuidiæ perdit. Hæc est quæ ange-
Gene. 3. lum de cœlo proiecit, quæ hominem de paradiso exu-
H lauit, quæ filios Israël in deserto percussit, quæ contra
Gene. 37. Ioseph fratres armauit, quæ Danielem in lacum leonũ
Daniel. 14. misit, quæ caput nostrum cruci affixit, quæ Iudã suspen-
Matt. 27. di fecit. Scitote fratres mei atque discite, & super tecta
prædicate, quòd inuidia est illa fera pessima, quæ fidem
tollit, concordiam dissipat, tertiam linguam multipli-
cat, iusticiam disperdit, & omnia mala generat. Hęc est
Gene. 4. quæ Abel occidit, Adam onerauit vel exulauit, pastorẽ
suspendit, Petrũ iugulauit dum Christum negauit, Pau
lum decollauit & Ioannem, Stephanum lapidauit, Go
Act. 7. liam prostrauit, Dauid decepit, muros Hierusalẽ euer-
tit, Romam depopulauit, Carthaginẽ destruxit, Troiã
deuastauit, & multa mala per hanc feram pessimam in
orbe terrarum facta esse legimus. O frater mi dilecte,
ô rusticane amande, ô dimidium animæ meæ, cur inui-
diam non deponis? Cur eam diligis? Nunquid mor-
tem diligis? nunquid ad suspẽdium pergis? nunquid in
lacum te proiicis? O inuide qui nunquam quiescis, sed
semper cũ Saulo seruos dei persequeris, eos ligatos du-
cens ad principes sacerdotum. Ecce enim alios labo-
ras tenere, sed tu teneris ab illis, alios ligare procuras,
Act. 9. sed ecce tu cadens in terram audis cum Saulo, Cur me
persequeris? Alios tenere solicitas, sed ecce cæcatus te-
neris à cunctis. Alios defraudare procuras, & ecce ne-
I quiter defraudat°, mox deportaris ad tartara. Eia ergo
fratres deponite inuidiam, & si quos inuidos inter vos
habere videtis, orate pro eis, quia toties moriũtur, quo-
ties vident vos bonis operibus refulgere. Cupitis ergo
eos torqueri? Nunquam enim melius inuidos torque-
re poteritis, quàm virtutibus & gloriæ seruiendo. Tũc
enim latrant vt canes, deuorant vt leones, facie palle-
scunt, capite minantur, oculis scintillant vt sydera, ma-
nus cancellatas astringunt, dẽtibus strident, & sic ani-
ma & corpore moriuntur. Vos autem benefacite, non
tamen vt eos ad furorem accẽdatis, sed vt deo placea-
Luce. 6. tis, orate pro persequentibus & calumniãtibus vos, do-
lentes de malo corporis, sed fortius de animę perditio-
ne. Concedat ergo nobis Christus peccatorum contri
tionem, & proximi amorem infundat, qui est benedi-
ctus in secula, Amen.

De vigilia natiuitatis Christi, *Sermo XIX.*

Ccingimini filij potentes & estote parati, quia
die crastina delebitur iniquitas terræ, & regna
bit super vos saluator mundi. Crastina die te-
nebrarum caligo minuetur. Crastina die lux
oculis & credentibus reddetur, Crastina die mundus
suam reparationem amplectetur. Crastina die cõditor K
syderum redemptorq; omnium pẽditeris est ad vbera
sanctæ Mariæ virginis. Crastina die ille qui æternaliter
præcedit volubilitatem seculorum, ingerere se incipiet
cursibus annorum. Crastina die solutus naturæ legibus,
ex folijs diuinitatis potẽtia virginis Mariæ viscera fœ-
cundantur, & ex riuulo suo fluuius magnus orietur, &
fructus apparebit optim°, & ex virgulto suo radix per-
fectorum procedet tanq̃ sponsus de thalamo suo. Cra-
stina die ô monache suscipies infantulum Iesum, qui ta O mona-
mẽ ante omnia secula factus est. Para igitur te, quia ipse che.
dignatur videre te, osculari te, astringere te, & nunquã Psal. 18.
dimittere te nisi tu primò eum dimiseris. Aspicite ergo
fratres oculis mentis & corporis, & videbitis dei potẽ
tiam venientem & procedentem à patre tanq̃ spõsum
de thalamo suo, quem aspicietis, quẽ tenebitis, quẽ ado
rabitis pura mente & mundo corde. Ipsum fortiter te-
nete, totum in mundo & totum in cœlo. Totũ in mun-
do ad iustificationẽ, totum in cœlo ad glorificationẽ.
Totum in mundo vt educat peregrinantes, totũ in cœ L
lo vt recipiat peruenientes. Totum in solio patris, totum
in gremio gloriosę matris. Sic enim crastina die pate-
bunt signacula figurarum, fulgebunt oracula Prophe-
tarum, apparebunt miracula naturarũ, stillabunt spira-
cula gratiarũ, quia nascetur Iesus Christus filius dei vi-
ui in Bethleem Iuda. Dum enim venerit videbimus ru Luca. 2.
bum ardere sed non consumi, virgã Aaron frondentẽ Exo. 3.
& fructum facientẽ. Accingimini ergo filij potentes & Nume. 17.
estote parati, vt videre possimus cum Ezechiele portã Ezech. 44.
sacratissimã perpetuo clausam. Crastina etiã die vide-
bimus etiam cũ Daniele puero sancto lapidem angu- Dan. 2.
larem. Crastina die videbimus regem regũ mentalibus
oculis, & humanis sub forma panis visibilis panẽ inui-
sibilem, alimoniã cœlestem, refectionem beatã, cibum
æternæ vitæ, pignus nostræ redemptionis, hostiam salu
tarem, quam die crastina toto affectu mãducare debe-
mus. Iste est ille panis & cibus datus Israëlitico populo Exo. 16.
manna dulcissimũ habens in se omne delectamentum
& saporis suauitatem. Iste est ille cibus quem vidit Pha
rao, in quo spicæ pulchræ & formosæ erant. Iste est ille Gene. 41.
panis datus Heliæ, in cuius fortitudine ambulauit qua- 3. Reg. 19.
draginta diebus & quadraginta noctibus, & peruenit
vsq; ad montem dei. Iste est ille panis quo cibantur an-
geli, quo saginatur Apostoli, quo reficiuntur martyres, M
quo pascuntur cõfessores, quo nutriũtur virgines & sa
tiantur electi omnes. Panem autem hunc si quis digne
manducauerit non morietur in æternum, quoniã ipsi
tus vitæ & ipsa vita est. Hic est panis qui de cœlo descẽ
dit, quem virgo nobis cras præsentabit, quẽ in gremio Ioan. 6.
portabit, quem in ventre baiulauit sine grauamine, quẽ
& peperit sine corruptione. Cuius mater inuẽta est vir-
go ante partum, virgo in partu, virgo post partum. Ipsã
quem genuit adorauit, sed prius mente quàm vẽtre, &
prius quàm filius in vtero cõciperetur. Leuate ergo fra-
tres mei, leuate in hac vasta solitudine capita vestra:
Ecce enim iam est in porta redemptio vestra. O quàm
magna magnalia de° propter nos operatur, ecce enim
quo modo nos amauit. Ipse enim deus fact° est homo,
creator creatura, ditissimus pauper, conditor legis, de
structor legis propter nos appellat. Amauit eni nos vt
reciperet nos, humiliauit se vt exaltaret nos in se. Incli-
nauit se, vt erigeret nos ad se. Ecce eni quo modo nos
amauit, quia descẽdit vt nos exaltaret, exinaniuit se vt
nobis potestatem donaret. Accingimini ergo ô filij po
tẽtes & estote parati, quia die crastina videbimus irre-
uerberata

A uerberata acie fidei in vno eodemq; deo & homine diuinitatem incarnatã, maiestatem subiugatã, libertatẽ captiuatam, virtutẽ infirmatam, æternitatem terminatam, virginitatẽ fœcundatam, vitam infirmatã. Accingimini ergo & estote parati mente pura, fide integra, charitate syncera, vt dum venerit ille sanctus sanctorũ & pulsauerit, confestim aperiatis ei. Non igitur tædeat vos modico tempore carnẽ vestram domare ieiuniis & abstinẽtia escæ & potus, quia ecce remunerator aduenient, reddens vnicuiq; secundum opera sua. Saluatorem igitur expectantes, sobrie, iuste & caste viuamus in hoc seculo, expectãtes beatam spem & aduentũ domini, vt digne cum eo gloriari possimus in cœlis: Amen.

Roma. 2. *Ad Tit. 2.*

De natiuitate domini: Sermo XX.

F Ratres dilectissimi homo non solum per sapientiam dei factus erat vt esset, sed etiam ad sapientiam dei factus erat vt beatus esset, vt ille videlicet frueretur eo sensu, quo percipi sapiẽtia poterat. Sed quia peccãdo sensum amisit, quo sapiẽtia frui debuisset, quia oblitus est comedere panẽ suum, & refectionem illã qua viuunt animæ, in corporalem B cõmutauit delectationem. Terrenis igitur & corporalibus sensu & affectu immersus, nõ potuit se ad spiritalium cognitionem sine amore erigere, sed sola ea quæ carnis sunt agnoscens, spiritalium iocunditatem non agnouit: Ideo ipsa dei sapientia cum sursum esset, deorsum hodie venit vbi homo erat, vt eũ reuocaret vnde ceciderat. Et ecce verbũ caro factum est, vt deus & homo inter homines esset, & sic conuersus est panis ille in lac, vt à paruulis hominibus sumi posset. Sapientia ipsa sursum panis erat, & eadem ipsa sapientia deorsum lac erat. In diuinitate ipsa sapientia panis erat, & in humanitate panis de cœlo descendens hodie lac factum est, vt tanq; infantes per lac nutriti homines roborati ad panẽ deitatis accedere possent, vt idem ipse reficeret, & reficiendo lãguidos ad incorruptionem repararet. Dedit ergo reparandis ad incorruptionẽ alimentũ incorruptionis, paruulis quidẽ immaculatam carnẽ quã sumpserat de virgine matre, perfectis vero incorruptibilem diuinitatẽ quam habuit de æterno patre. Istis ne interim deficerent in via, sed illis vt reficerẽtur & perficerentur in patria. Istis ad consolationem, sed illis ad C glorificationẽ. Propter hoc ergo dei filius pro redẽptione hominum homo hodie factus est, vt caro per carnem liberaretur, & humano generi de suo sumeretur precium redemptionis, vt inde remedium fieret, vnde vicium contractum fuerat, & in eodẽ monstraretur & peritia medici & iusticia redempti, quãdo de suo & sanãdo inuenitur remedium & preciũ redimendo. Quia vero à corruptione liberandum erat, quia remedium, idcirco precium redemptionis incorruptũ esse debuerat. Propterea Maria mater electa est, & super omnes creaturas prælecta, omnibus gratiis fœcundata, omni virtute & sanctitate in vtero repleta, vt de mũdissima matre mũdissimus filius nasceretur. Et sicut in cœlo filius habuit patrem immortalẽ & æternũ, sic & in terra haberet matrem omni corruptione carẽtem. Igitur in cœlo qualis est pater, talis est filius: & in terra qualis est mater, talis est secũdum carnem filius. In cœlo cum patre æternus est & immensus, & in terra cũ matre temporalis est & mãsuetus. In cœlo cum patre sublimis est & incorruptus, & in terra cũ matre hodie in præsepio humilis & corruptibilis apparet. In cœlo imago patris apparet, & in terra Mariæ filius ostẽditur. In cœlo syderum & cũctorum factor ostenditur, sed in terra hodie per matrem inter bouem & asinum collocatur. Mater D virgo est, & in humilitate exultat, sed eius hodie filius humilitatem facto cõmendat. Per virginem hodie venit ad nos, & per virginẽ præcessit nos. Per incorruptionem venit vt peccatum tolleret, & per incorruptionem præcessit vt virtutem demonstraret. Venit ad nos hodie ille Iesus Nazarenus vt cõferret remedium, præcessit vt daret exemplum. Nõ enim potuit arbor bona malum fructum facere, quoniã omnis arbor ex fructu suo cognoscitur. Radix integra, & ramus fructusq; incorruptus est. Saluatoris igitur nostri aduẽtus Gabriel nuncius missus est, vt nouam in carne natiuitatem filij dei prædicaret, in qua forma serui domino sociata hostem potenter deuinceret, fortis in illo, non tamen violenta ad inferendam iniuriam, sed efficax ad iusticiam obtinendam. Propterea Gabriel missus est vnus de maioribus cœlorũ angelis, sed ideo Gabriel dicitur, quia fortior cunctis erat. Gabriel enim fortitudo interpretatur, quia ipsa etiam infirmitas fortitudo fuit, quoniam in ea superatus fuit inimicus, & capta prędá à violento reducta est. Tres enim perierant, & subsecutus est quar- E tus, redemptor eorũ deus. Primus sine masculo & sine fœmina, vt Adam. Secũdus de masculo sine fœmina, vt Eua de Adam, quã tulit vnã de costis eius, & repleuit carnem pro ea. Tertius de masculo & fœmina, vt Abel. Quartus de fœmina sine masculo, vt saluator mundi, qui de beata Maria virgine hodie pro nobis nasci dignatus est. Et quia primus author culpę deiectus est per fœminam, ideo authorẽ gratiæ sine masculo cõcepit, & peperit hodie fœmina Maria virgo. Hæc est fœmina totius mundi mater & domina, quæ virgo permanens peperit hodie filiũ, stella protulit solem, creatura genuit creatorem, filia cõcepit patrem & filiũ, simul in vnum diuitem & pauperem. Ipsa filia est, ipsa est & mater, ipsa ancilla & domina, ipsa genitrix & genita, ipsa cum integritate peperit, cum virginitate cõcepit: & post partum, vt suprà diximus, virgo permansit, ipsum quem genuit mox adorauit. Cuius adorationis & gratiæ participes nos faciat ille qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Psal. 101. *Ioan. 1.* *Luca. 2.* *Luca. 1.* *Gabriel, fortitudo.* *Gene. 1.* *Gene. 2.* *Gene. 4.* *Luca. 2.*

De triplici genere monachorum in Aegypto. Sermo XXI.

F V T nobis p literas declarauit sanct° pater Hieronymus fratres dilectissimi, tria sunt in Aegypto genera monachorũ, quorum duo optima sunt, sed tertium omnino tepidũ & omni affectu vitandum. Quæ sunt illa duo quæ optima prædicantur, nisi Eremitarũ atq; Cœnobitarum genus & ordo, quorum vita clarissima & sancta cõgregatio tẽpore prædicationis Apostolicæ sumpsit exordium? Isti sunt illi viri perfecti, quibus frequẽter adhæsi tempore errorum meorũ, per quos etiã illuminari merui, quorum etiam sanctitatis fama ad aures meas perueniens baptizari non diu distuli. Et pia matre me instigante apud Mediolanum, vt ad patriam remearem, & cupiẽs eos habere in visceribus charitatis, & cũ eis pariter viuere, ad virum illum Simplicianum, qui à iuuentute sua deuotissime deo vixerat in omni charitate perrexi, deprecans eum cum fletu & gemitu, vt mihi quosdam seruos dei de suis donaret. Et donauit eos mihi paternẽ. Quare paternẽ eos mihi donauit? Quia sciebat me velle monasteriũ in Africa ædificare. Et assumptis mecum Anastasio, Fabiano, Seuero, Nicolao, Dorotheo, Isaac, Nicostrato, Paulo, Cytillo, Stephano, Iacobo & Vitali pauperculo, qui pecuniç sacculũ apud Mediolanũ inuenit

De ver. A. post fer. 19. Iu li. 50. ho mil. Ho. 9.

G nit & non rapuit, de quo iam sermonem fecimus, quia
inuenit & non rapuit, nec post aurum abire voluit. Igi-
tur istis mecum assumptis imitari cupiebam cum cha-
rissimis meis amicis Euodio, Alipio & Pontiano, qui
diu mecum fuerãt, & cum cæteris duodecim, quos nu-
per assumpseram, illos quorum famam etiam sanctus
presbyter Hieronym⁹ mihi descripserat. Et sic perueni
ad Africam pia matre defuncta, & ædificaui, vt videtis,
monasterium in quo nunc sumus in solitudine, & à gẽ
tibus segregatum. Et placuit deo centenarium nume-
rum fratrum mihi donare, illuminans corda nostra, nõ
solum sanctissimos patres solitarios imitari, sed etiam
Acto. 2. in hac solitudine more Apostolorum omnia cõmuni-
& 4. ter possidere, Hæc deus nos seruare, & postea docere,
& per nos vobis præcipere voluit. Sic eni videtis quia
ante me multi fuerunt patres, quos sequi & imitari de-
bemus, non tamen sicut ego secundũ Apostolicam vi-
tam alios viuere docuerũt. Caput igitur & principium
omnium vestrum secũdum Apostolicam vitam meip-
sum dicere nõ erubesco. Non tamen vos pigeat eos se-
H qui & imitari in omnibus, attẽdentes omnia commu-
niter habere & possidere, quia in celsitudine pauperta-
tis viuẽtibus non licet nisi vt vnum sit cor, vna sit ani-
ma, & omnia communiter possideant. Vnde agrorum
Acto. 4. precia ponebãtur ante pedes Apostolorũ, tanquam pe
dibus cõculcanda, quia ipsi sancti Apostoli & amici dei
indigna reputabant agrorũ precia manibus contrecta-
Nume. 18. ri. Vnde etiã in veteri lege Leuitis præcipiebatur, nihil
in terra eorũ possidere. Non ergo habere debemus tem
poralia ad possidẽdum, nec ego, qui Episcopus sum, ha
Ecclesiæ bo bere debeo, nisi tãtum ad dispensandum, quia bona Ec
na, pauperũ clesiarum patrimonium pauperum sunt. Vnde ego, qui
patrimonia Episcopus summe cauere debeo, ne res pauperum, quas
Hipponensis Ecclesia conseruare videtur, diuitibus lar
giantur, quod bene feci hucusque. Nam cõsanguineos
habeo, & nobiles se esse nõ erubescũt, & ad me Episco-
pum veniunt, aliquando cũ minis, aliquando cum blã-
dimentis dicentes, Da nobis aliquid pater, caro enim
tua sumus, Et tamẽ dei gratia, & vestris orationib⁹ me-
diantibus, consanguineum aliquem meditasse non re-
1. Timo. 6. colo. Chariores enim mihi reputo pauperes quàm diui
I tes, quia habentes victum & vestitũ fideles omnes con-
tenti esse debent, maxime nos clerici, in cuius rei signũ
12. q. 1. cap. capita tonsa & rasa habere debemus, ne diuitiarum ca-
Duo. pilli occupent mentem seruorum dei. Eia ergo fratres
mei estote pauperes, non solum verbo, sed & opere &
veritate, attẽdentes quid vobis dicat qui nostrum se fe
cit precium in ara crucis, qui etiam noster est aduoca-
tus in cœlo, & intercessor ad dexteram dei patris. Dice
bat enim ille deus deorum discipulis suis, quos de toto
mundo prælegerat, vt essent sal terræ, lux mũdi, recto-
Matt. 5. res Ecclesiæ militantis, magistri & senatores Ecclesiæ
Ibidem. triumphantis. Ait enim, Beati pauperes spiritu. Nõ bea-
ti qui sub dura & grandi necessitate patiuntur. Tales
enim murmurant, detrahũt, & inuident habentibus, ra-
piunt & furantur: sed si non opere, saltẽ voluntate hæc
adimplere conãtur. Ideo tales beatos non appellat sal-
uator, quia non pauperes sed miseri sunt prædicandi.
Quare? Quia de angustiis temporalibus educti ad æter-
nas miserias deputati sunt, vbi nõ solum beatitudinem
habere non poterunt, sed nec guttam aquæ inuenient.
Beati ergo pauperes spiritu, sed non paupertatem simu
lantes. Tales sunt hypocritæ, paupertatem foris prædi-
cantes, nullam tamen necessitatem portare volentes.
Tales enim in cunctis operibus suis sperant reuerentiã
honoris, gloriã laudis, à melioribus metui, & venerari K
vt deus, sancti ab omnibus vocari desiderant, sola vo-
ce paupertatem & abstinentiam prædicant, sed digito
suo non cogitant ea mouere: corpora despectis vestib⁹
tegunt foris, sed intus ad carnem purpura induũtur: in
cinere prædicant se iacere, sed excelsa palatia nõ despi
ciunt: angelicã faciem foris ostendunt, sed lupina cor-
da eos habere non dubitamus. Tales fuerunt illi Sara- *Sarabaitæ.*
baitę, de quibus tertiò nobis scripsit pater Hieronym⁹,
quorum genus est omni affectu vitandum, Ipsi deniq;
in Aegypto erant in foraminibus petrarum habitãtes,
induti porcorum & boum pellibus tãtum, cincti funi-
bus palmarum, spinas ad calcanea portantes ad cingu-
lum ligatas, discalciati, & sanguine cruentati, cauernas
exeuntes, ad festum scenopegiæ pergebãt Hierosoly-
mam, & sanctasanctorum intrãtes, paupertatem & ab-
stinentiam prædicabant omni affectu seruare, barbas
postmodum in cõspectu hominum sine redemptione
euellere festinabãt, & sic acquisita fama & lucro ad pro-
pria remeabant, solitarie gaudentes & epulantes supra
id quod explicare possumus. Hos fratres mei & filioli L
mei quos quotidie parturio in visceribus charitatis, no-
lite obsecro imitari, quia non beatos sed damnatos eos
esse prædicamus. Amate igitur paupertatẽ, amate eam *1. Petri. 2.*
omni affectu, & nolite deficere, vt sitis genus electũ nõ
abiectum, gens sancta non obstinata, populus acquisi-
tionis, sed non perditionis, regale sacerdotium, sed nõ
venale preciũ, Vos estis illa Apostolica forma, sanctaq;
congregatio à mundo corde & opere segregata, qui
dei virtute iam percussistis duces Moab, satrapas & ty-
rannos Hierusalem, & Aegyptiorum hypocritas iam
vulnerastis ad mortem. Vos estis vinea mea electa in
medio Ecclesiæ paradisi plãtata, Christi redempta san-
guine & irrigata. Ad hanc vineam ego solus dei virtu-
te vos congregaui, & operarios meos vos feci, vt labo-
rãtes in ea vsque ad finem dignum fructum recipiatis
in tempore suo. Ad hanc vineam vos elegi, ad hãc dei M
hæreditatẽ vos conuocaui, licet fauoratus à sancto Epi
scopo Valerio, qui de bonis episcopat⁹ vt monasteriũ
in eremo ædificarem mihi multa donauit. Non enim
satis fuit patrimonium meum, nisi etiam ipse me coad-
iuuasset. Ad hanc igitur cõgregationem vos elegi, non *Ioan. 15.*
vos me elegistis, sed ego elegi vos. Et ecce postq̃ Epi-
scopus factus sum, Vitalem, Nicolaũ, Stephanũ, Doro-
theum, Paulum, Iacobum & Cyrillum frequẽter roga-
ui, vt me solum in Episcopatu non dimitterent, quia li-
cet Episcopus essem, non tamen credebam paupertatẽ
despicere, sed cum Abraham, Isaac, & Iacob inter diui-
tias viuere, & veram paupertatem seruare optabam, vt
de numero eorum essem, de quibus ait Apostolus, Tã- *2. Cor. 6.*
quam nihil habentes, & omnia possidentes. Igitur hos
frequenter rogaui vt venirent, non vt essent rebelles e-
remo, sed vt solitarie etiam in ciuitate viuentes, habita-
re possemus in palatio sancto. Sed ecce noluerunt ve-
nire tanquã de seipsis timentes, ne à seculo caperentur.
Noluerunt venire, Quare noluerunt? Non quia non di
gni, sed quia nõ solum pauperes esse voluerũt, sed etiã
supra id quod in speculo nostro edidim⁹ facere volue-
runt, calcantes per omnia seculum & pompas eius. De
quo munere summum gaudiũ omnes habere debem⁹,
quia facere voluerũt ea quæ deo & mihi facere promi-
serunt. Et quia solus stare nõ poteram Episcopus, ideo
rogaui sanctum senem Episcopum Valerium, qui mihi
iam potestatẽ prędicandi & obsecrandi in populo de-
derat, vt infra domum Episcopi monasterium clerico-
rum

A rum constituerem. Et placuit sancto episcopo mihi cō
descendere, & sic cum eisdem in omni paupertate vi-
uere cœpi, non manducans carnes, nisi dū hospites ve-
niunt, sed tātum olera & legumina absque oleo vel bu-
tyro, sicut antè vobiscum cum gaudio facere consue-
ueram. Igitur fratres mei licet in cathedra episcopali
me videatis, paupertatem tamen mihi charam spon-
sam tenere cōgratulor, quia ipsa est etiam Christi spō-
sa, sanctorum possessio, beatorum vita, fideliū securi-
tas, clericorum ornamentum, monachorum vita, no-
bilium pulchritudo, diuitis magnificentia, Hæc enim
est illa sancta paupertas, quam qui tenet & amat, nulla
indigentia laborare potest. Nec mirum fratres, quia sibi
datur omnium dominum possidere. Ipse est enim spe-
rantibus in se thesaurus in paupertate, solacium in soli-
tudine, gloria in abiectione, honor in contemptu, vm-
braculum in omni protectione. Estote igitur pauperes
fratres mei, quoniam desiderium pauperum exaudiuit
dominus, & præparationem cordis eorū audiuit auris
Psal. 9. sua. Tūc enim vere pauperes eritis spiritu, tūc vere bea-
B ti, tunc benigni, tunc obediētes, tunc veraces, tunc non
ficti, tūc omnis mali ignari, si vero corde & opere pau
peres inueniemini, Quam gratiam nobis impetrare di
gnetur beatus primicerius martyrum Stephanus, qui
pro suis persecutoribus exorauit dominum nostrū Ie-
sum Christum, qui cū patre & spiritu sancto viuit & re-
gnat in secula seculorum, Amen.

De consolatione fratrum in eremo, à quibus sanctus Augustinus recessit, cum exhortatione ad orationem & lachrymas. Sermo XXII.

F Ratres mei & lætitia cordis mei, tempus est
vt reuertar ad eum qui est, & qui misit me ad
vos, vos vero nolite contristari, nec turbetur
Ioan. 14. cor vestrum. Rogabo enim patrē vt ipse vos
custodiat, & maneat vobiscum in æternum spiritus ve-
Iaco. 5. ritatis. Iterum etiā dico, Nolite de meo recessu amplius
contristari, sed semper orate pro inuicem vt saluemini.
Valde enim seruis dei & solitariis est necessaria ipsa
oratio, per quam deus placatur, per quā deus ad nos in-
clinatur. Adorauerat enim populus Iudaicus vitulū cō-
Exo. 32. flatilem, & ait dominus Moysi, Dimitte vt irascatur fu
C ror meus contra eos. Cui Moyses, Quæso ô domine
quiescat ira tua, & esto placabilis super maliciā populi
tui. Et ecce placatus est dominus. O quàm grandis est
Exo. 17. ipsius orationis causa, ô q̄ grande mysteriū. Ecce Moy-
ses orabat in monte, & Iosue Amalech deuincebat. Per
4. Reg. 20 orationem Ezechias sanatur, & salutem animæ & cor-
Acto 7. poris adipiscitur, Per orationē Saulus efficitur Paulus,
& doctor gentium, & prædicator orbis terræ. Obsecro
Iaco. 5. ergo fratres vt oretis pro inuicem vt saluemini. Depre
1. Timo. 2. cor fratres mei cum Apostolo, primum omnium fieri
obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum
Luca. 18. actiones. Orate & nolite deficere, & si possibile est la-
chrymas fundatis. O quàm magnum vespertinū sacri-
ficium deo obtulistis, lachrymas cū oratione effunde-
re. Diuina enim scriptura aliquādo nos ad lachrymas,
aliquando ad gaudium nos inuitat. Sæpe enim dicebat
Matt. 5. saluator discipulis suis, Beati qui lugēt in hac vita, quia
gaudebunt in æterna vita. Prius enim dolēdum est, sed
post dolorem gaudium subsequetur, quia beati qui lu-
Ibidem. gēt. Sed postea dicit saluator, Gaudete & exultate, quo-
niam merces vestra copiosa est in cœlis. Quæ quidem
merces per lachrymas & orationes acquiritur. Orate
igitur fratres mei in eremo, orate & nolite deficere. Nā
Luca. 18. sicut proprium est canibus latrare, ita propriū est eremi

cultoribus orare. Bonorum enim oratio locutio est ad D
deum. Quando enim serui dei legunt, deus sine dubio
eis feruenter loquitur, sed dum orant cum deo suauiter
loquuntur. Ipse enim sapiens est, quia sub paucis verbis
multa cōprehendit, & quicquid necesse est, hilariter tri
buit, & abūdantius atq; perfectius quàm homines sciāt
vel valeant cogitare. O fratres mei dilectissimi, clama-
te in eremo, vlulate in hac vasta solitudine, vociferari
non quiescatis, clamate orando & nolite deficere. Cla-
mate non solum voce, sed maxime mente. Ecce enim
semper auditis aues in deserto cantantes, & laudantes
deum factorem suum. Et si cantare non potestis, quia
senes multi iam estis, mente saltem nolite tacere. Nā &
tacentes ore, mente autem orantes exaudiuit dominus.
Nec in oratione locutio tantum quæritur, quātum sen
sus. Ecce enim Hieremias cōfortatur in carcere, Daniel *Hiere. 20.*
inter leones exultat, tres pueri in fornace tripudiāt, Iob *Daniel. 3.*
in sterquilinio nudus triūphat, paradisum de cruce la- *& 6.*
tro inuenit, Susanna inter senes defenditur, Stephanus *Iob 2.*
de torrente in cœlum suscipitur, & inter lapidātes pro *Luca. 23.*
Saulo exauditur. Non est igitur locus in quo orare non *Daniel. 13.*
debeamus, quia deus vbiq; est, vbique nos exaudire di- *Acto. 7.*
gnatur. Orate igitur semper, & in omni loco vt salue- E
mini. Nō solum vnusquisque pro se, sed pro omnibus
orare debemus. Nam vt ait pater Ambrosius, Si pro te *Ambrosius*
tantum rogaueris, solum tuum meritum possidebis: sed
si pro omnibus rogaueris, omnes pro te rogabūt. Orā-
tio sancta, columna sanctarum virtutum, deitatis scala,
viduarum maritus, angelorum cognata, fundamētum
fidei, monachorum corona, cōiugatarum leuamē. Bea-
tus qui te amat, beatior qui te frequentat. Beatus qui te
astringit, sed beatior qui in te perseuerat. Beatus qui te-
cum lachrymas fundit, quoniam holocaustum sanctū
deo & immaculatum offerre non dubitamus. Flete igi-
tur fratres orando & nolite quiescere, vt digni efficia-
mini gratia dei. Sed dicetis, Ecce multi sum⁹, & præter
Euodium, Alipiū & Pōtianum qui de scriptura sancta
multum nouerūt, omnes grossi & idiotæ sumus, igitur
doce nos orare. O fratres mei licet grossi sitis, & subti-
lia non capiatis, non tamen debiliores vos reputo, sed
chariores vos teneo ignaros & humiles, quàm sapiētes
elatos & superbos. Dei tamen gratia pro vestra salute F
sufficit quod habetis. Licet enim medullā scripturarū
non intelligatis, sicut Euodius, Alipius, & Pōtianus, qui
Romæ diu mecum commorati sunt, tamen scriptura-
rum corticem vos intelligere nō dubitamus. Diximus
enim primò vobis, quòd psallere, orare, & manibus la-
borare debeatis, quando necesse fuerit, & si vobis tem-
pus superfuerit, dicere, Pater noster, non differatis. Ipsa *Matt. 6.*
enim dominica oratio appellatur, in qua septē petitio-
nes reperiuntur, in quibus omnes species orationis cō-
prehenduntur, quibus deū interpellamus pro appeten-
dis bonis, & pro vitandis malis, aut pro delēdis com-
missis. Tres enim primæ petitiones pertinent ad æter-
nitatem, Reliquæ vero quatuor ad hanc vitam tempo-
ralem pertinere vidētur, quia & panis quotidianus, sci-
licet spiritalis licet sit sempiternus, ad hoc tamen tem-
pus etiam pertinet, inquantum ministratur animę qui-
busdam signis dictis vel scriptis. Et ideo panis dicitur,
quia laborando, & disserendo discitur, & ita quasi mā-
ducando deglutitur. Nunc quoque peccata dimittūtur
nobis, & nos dimittimus aliis, quę petitio est inter qua-
tuor secunda. Et tentationes quæ nunc nostram vitam
infestant, & ipsa liberatio à malo, ad hanc vitam per-
tinent, quia dei iusticia mortem incurrimus, vnde dei
misericordia

G misericordia liberandi sumus. Quę cũ ita sint, ipsarum petitionum verba diligentius pertractanda sunt, vt intellecta maiorem generent cordis affectum, & quod petitur ad velociorem perducatur effectum. Orate igitur
Matt. 6. fratres dicentes, Pater noster, referẽtes gratias largitori omnium bonorũ, qui dulcedo nostra est, vita & resurrectio nostra est, spes nostra est, & lumen oculorum nostrorum, baculus senectutis nostræ, donãs nobis sensum vt eum agnoscamus, & secreta secretorum suorũ intelligamus. Ipse enim nobis dedit efficaciam in opere, gratiam inter electos, effectum in suis, & suorũ præceptis, solamen & constantiam in aduersis, cautelam in prosperis & timorem, & quocũque vertimur sua grandis misericordia nos præuenit. O fratres mei non negligamus orare, non carnem domare, non vigilare. Et tamen quid ei retribuemus, qui non permisit nos submergi cum in mari magno essemus? Ecce enim consumpti eramus & nos liberauit. Errantes eramus in seculo, & reduxit nos ad viam, Ignorantes eramus, & docuit nos veritatis viam. Non igitur tædeat nos orare, quia non familiam regere, sed tantum deo placere de-
H bemus. Et vt bene psallere & orare possitis, absque magno corporis impedimento, de bonis episcopatus Ecclesiæ Hipponensis centum & quinquaginta vestimenta cum calciamentis vobis dilectis fratribus deportari præcepi, vt tempore frigoris quantum necesse fuerit vnusquisque recipiat, reponentes ea & custodientes in communi vestiario cum omni diligentia & charitate, scientes quòd vera charitas nõ quærit quę sua sunt, sed
1. Cor. 13. quæ dei. Sic autem facientes nõ deficiatis. Deus autem pacis, qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium
Hebr. 13. in sanguine testamenti æterni dominum nostrum Iesum Christum, aptet vos in omni bono, vt faciatis voluntatem eius, faciens in vobis quod placeat coram se per Christũ Iesum, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. Orate pro nobis fratres, & ante meum recessum cupio vos salutare osculo sancto, Amen.

De ieiunio. *Sermo* XXIII.

Requẽter audistis fratres charissimi, quòd ieiunium est res sancta, opus cœleste, ianua regni, futuri seculi forma, quod si quis iuste perfecerit dei socius existimabitur, sibi cõiungitur, & spiri-
I talis efficitur. Per ieiunium fratres mei prosternuntur vicia, augmentantur virtutes, humiliatur caro, diabolicæ deuincuntur virtutes. O sacrum ieiunium, tu corpus refrænas ne surgat, tu virtutes incitas vt resurgant, tu eum illuminas & sanas vt viuat. O ieiunium tu suaue es bonis, tu odibile es malis, tu delectabile es sanctis, sed detestabile prauis. O sacrum ieiunium, tu diuina mysteria pandis, quæ sapientiæ & prudẽtiæ sunt agnoscis, recordari præterita facis, ordinare præsentia non negligis, & præuidere futura festinas. Sed cauete fratres mei, ne ieiunando superbi efficiamini, ne cupidi, ne auaricia vel hypocrisi pleni. Nam sæpe audistis quòd Babylon ciuitas magna & populosa est inimica Christianis, idolis seruiens, diuersis erroribus mancipata, quam
Gene. 11. vt dicunt, aliqui gigantes eam ædificauerunt, sed superbia inflati fecerunt in medio turrem, quæ vocata est
Daniel. 4. Babel. Postea vero venit Nabuchodonosor, & amplificauit eam & ditauit, & inflatus superbia clamauit & dixit, Nõnne hæc est ciuitas Babylon, quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloriam decoris mei? Et dũ rex sic exclamaret, vox irruit super eum dicens, Tibi dicitur rex, Regnum tuũ transiet à te, ab hominibus eiicieris, & cum bestiis feris que erit habitatio tua, fœnum vt bos comedes, & K septem tempora super te mutabũtur, donec scias quod excelsus dominatur in regno hominum. Et sic videtis quod superbiẽdo regnum terrenum amisit & sensum, quia cum bestiis habitare volebat. Babylon hæc fratres mei mundus iste est, qui plenus est confusione, plenus erroribus, iniquitatibus, & veneno maliciæ. Ecce nunc fratres mei quo modo totus mundus in maligno positus est, Ecce quo modo diabolus regnat in eo, dum re- 1. Ioan. 5.
gnat ambitio, dum dominatur perfidia, dum cõculcatur simplicitas. Et ideo fratres hæc omnia agnoscentes caueamus à cunctis malis, scientes quòd per solam humilitatem omnia mala vincere valemus, sine qua nostra ieiunia nobis non proderunt. Hæc est per quam ad vitam intrare poterimus. Non ergo extolli debemus, si bene viuamus, sed humilitatem seruantes semper philosophari non desistamus. Quid enim est philosopha- *Philosophari quid?*
ri, nisi mortem præmeditari? Ad regnum enim cœlorũ non conducit nos gloria mundi, non multitudo diuitiarum, non nobilitas generis, non scientia, non sapientia, non facundia verborum, sed sola gratia Christi, & virtutes, & opera. Eia igitur fratres considerate L ad quid huc venistis, & quid eremum cõcupistis, quid agere voluistis, quod officiũ habere desiderastis. Omnes vno ore dicetis, deo seruire optamus. Et quia sic est, propterea attendere frequenter debetis, quòd vestrum officium est non solum carnem ieiuniis & abstinentia escæ & potus affligere quantum valetudo naturæ permittit, sed etiam mundum contemnere, peccata deflere, & non doctoris appetere cathedram, sed in cinere & cilicio perseuerare in eremo vsque ad mortẽ debemus, Adiuuet nos Christus filius dei, quem credimus Matt. 4.
ieiunasse quadraginta diebus & quadraginta noctibus, qui est benedictus in secula, Amen.

De exhortatione ad solitudinem exemplo sancti Hieronymi, Ac de ieiunio, & quid sit ieiunium. *Sermo* XXIIII.

Legimus enim fratres charissimi sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in ecclesia sancti Laurẽtij martyris, & quia Romanos de auaricia & fœtida luxuria fortiter reprehendebat, ab eis per vestem muliebrem, vt iam auditis, eum M proclamare in populo voluerũt, sed deo auxiliãte sanctitatis fama minime diminuta, Romã tandem egressus est, & cũ Paula & Eustochio, quas in fide Christi nutrierat, earũ patre rogãte, vt nobis per epistolam scripsit, asperrimam vitã sanctus pater Hieronymus duxit, intantum vt neminem legere audiam filiũ modernorũ austeriorem fuisse. Itaq; fratres etiã nos, vt vidistis, mũdum deserere voluimus, & ad nemora cum Hieronymo fugere concupiuimus, & perseuerare secundũ apostolicam vitam desideramus, propterea diligenter attendamus, vt sanctè & iuste in eremo conuiuamus. Scire enim debetis, quòd demorantibus in solitudine ieiunium valde necessarium est. Sed primo videamus quid sit ieiunium. Quid enim est ieiunium, nisi cunctorum membrorum debita satisfactio? Membra enim satisfacere debent propter peccata quæ commiserunt. Vnde si quis in gula peccauerit, satisfaciat ieiunãdo: nam qui solus est sine culpa, solus est & sine pœna. Sed quoniam nullus est sine culpa, ideo nullus sine pœna viuere debet. Oculus enim meus frequenter peccauit, quia per eũ mors intrauit in animam meã. Claudatur ergo ocu- Hiere. 9.
lus, & patiatur ne quod eum delectat videat. Sic enim

de singulis

A de singulis corporis membris faciendũ est fratres. Tũc enim magnum, tunc deo acceptum, tunc sibi deuotum ieiunium reddimus, dum ab iniquitatibus & voluptatibus abstinemus. Hoc est magnum & perfectum ieiunium, Sic enim agentes sanctè & iustè & piè viueredicimur. Pietas enim est cultus deo reddere quod debet. Sic talis iustè viuere dicitur, quando deo reddit quod reddere debet, & Cæsaris quæ sũt Cæsari. Impietas quid aliud est quàm idololatriam committere? Multi tamẽ dicunt quòd impietas est, quando pauperibus quis sua nõ elargitur. Propterea fratres mei scire vos volo, quòd aliud est flagitium, aliud facinus, aliud impietas. Flagitium est dum peccando nosipsos offendimus. Facinus quando proximum. Impietas quando idololatriam committimus. Similiter aliud est misericordia, aliud clementia, aliud pietas. Misericordia circa naturam, clementia erga iustitiam, sed pietas erga deum versatur. Et quia grossi estis fratres, veniat verbi gratia, Misericordia est dum si quis videndo aliquem iustè damnatum duci ad suspendium, naturaliter mouetur eique compatitur, & ita motus à suspẽdio eum liberat. Similiter si quis rapuit pauperi aliquid boni, & veniat alius & raptori eripiat ea & pauperi reddat, talem dicimus habere misericordiam. Clementia vero est vt si quis iniustè hominem puniri videat, & obiiciat se periculis vt illum eripiat, talem dicimus clementiam possidere. Pietas autem quid aliud est, quam deum pura mente colere, quæ alio nomine latria nuncupatur? Benè enim tunc dicimur ieiunare, quando pietate, misericordia & clementia refloremus: Adiuuet nos Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De cæ. di. 3. ca. Ieiuniũ. — *ad Titũ 2.* — *Pietas quid.* — *Matth. 22.* — *Impietas, quid?* — *Flagitium* — *Facinus.* — *Misericordia.* — *Clementia.* — B

De ieiunio, & vbi fuit institutum: Sermo XXV.

Scire nanq; debetis fratres dilectissimi, quòd hoc solenne ieiunium quod alma mater Ecclesia hodierna die præcipit obseruari, à creatione hominis in ipso mũdi primordio præcepit deus in paradiso Adæ & Euæ vt à fructu arboris abstinerẽt. Hoc etiam ante legem Moyses sanctus obseruauit & legem suscepit. Hoc sub lege Helias astrinxit, & ad cœlum in curru volauit. Eua quandiu abstinuit, virgo fuit, & in paradiso permansit, sed dum ieiunium violauit, in miseriam corruit, libidinis corruptionem persensit, sub domino constituta remansit, & de paradiso expulsa fuit. Moyses etiam post ieiunium cum deo facie ad faciem locutus est, qui ante ieiunium deum nec videre nec ad eum accedere ausus fuerat. Hierosolyma à Sennacherib tempore Ezechiæ regis & Esaiæ per ieiunium liberatur, & centum & octogintaquinq; milia cœlitus interfecti sunt in nocte vna: & ne fœterent eorum corpora, incinerati & in puluerem redacti sunt. Tempore etiam Ionæ ieiunium prædicantis in cinere & cilicio veniam impetrauit. Nunquid & Iosue filius Naue ieiunauit, plus quàm per diem & cursum solis & lunæ temperauit, & hostes superauit? O ieiunium conuiuium animarum, beatus qui te amat, sed beatior qui te frequentat. Qui enim ieiunat vt bonus appareat, vt conseruetur, vt sanior fiat, & vt ne corpore nimis impinguescat, non beatus est ille, quia ieiunium quod facit non virtutis est, sed præsumptionis, non virtutis est, sed attenuationis. Ideo non mundo, sed deo ieiunare debemus. Sic enim sancti patres in veteri lege faciebant. Decimas enim deo dabant, & primicias de omnibus bonis suis, sic & nos deo primicias dare debemus. Quas tunc primicias deo damus,

Gene. 2. — *Exod. 24.* — *3. Reg. 19.* — *Gene. 3.* — C — *Exod. 34.* — *4 Reg. 19.* — *Ionæ 3.* — *Iosue 10.* — *Exod. 22.*

D quando corpore quidem à cibis eleemosynas etiã dãdo, & mente à vitiis ieiunamus, Et nunc deo tales primiciæ acceptæ sunt. Sed scitote fratres mei quòd antiquitus patres nostri fideles ieiunare consueuerunt, in vigiliis magnorum solennitatum vsque ad noctem, quod laudandum erat & bonum. Sed hoc non solum, sed etiam vigilabant per noctem, & ad Ecclesiam ludendo & chorizando conueniebãt, quod detestabile erat & malum. Tales non solum Romani erant, non solum Papienses & Rauennates, sed etiam Mediolanenses, De qua turpi consuetudine dolebat Mediolani mater illa, quæ me carne & spiritu in Christo regenerauit, & institutũ est ipsa instigante à patre nostro sancto Ambrosio, vt vigiliæ cessarentur, vel cessarent à cunctis, vt homicidia & fornicationes à fidelibus deponerentur. Solum tamen ieiunium mentis & corporis cum eleemosyna Mediolanensis Ecclesia fidelibus reliquit. Sed dicetis, Nunquid in vita nostra semper ieiunare debemus? O fratres mei legem meam recepistis, & audistis frequenter inter cætera, quòd carnem vestram dometis abstinentia escæ & potus, quantum valetudo permittit. Nolo enim meipsum ligare. Nolui onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere volui, vt ieiunetis & abstineatis, quantum facere deo fauente potestis. Nolo tamen quòd diebus dominicis ieiunetis, hoc enim hæretici & infideles faciunt. Omne autem ieiunium, exceptis diebus dominicis, bonum est & laudandum si bene fit. Aliquod tamen est ieiunium deuotionis, vt ieiunare vigilias sanctorũ Cypriani compatriotæ nostri, & Geruasij & Prothasij, & similia. Aliud est ieiunium institutionis, vt assumptionis Sanctæ Mariæ, & natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Simonis & Iudæ, Matthæi & Andreæ, & Iacobi maioris. Istorum enim vigilias ieiunare semper debemus, vt sicut ieiunando cum eis patimur, ita in futurum cum eis pariter gloriemur. Sed mox mihi fratres dicetis, Cur festum natiuitatis sancti Ioannis celebramus? Nunquid in peccato conceptus est? Et ideo attendite quòd prius seminatur homo, postea concipitur in vulua, & ibi caro formatur, deinde post dies quadraginta septẽ creatur anima, & corpori infunditur, secundum sanctum patrem & martyrem Cyprianum, cui in omnibus compellor credere, quia per spiritum sanctum optime locutus est. Celebratur tamen natiuitas sancti Ioannis Baptistæ, non prima sed secunda. Prima enim natiuitas fuit in vtero, quando anima in vtero fuit infusa. Alia vero ex vtero, quando venit ad lucem, & hæc sine peccato fuit, quia sanctificatus fuit in vtero. Hæc autem festiuitas non solum apud fideles, sed apud infideles vigiliam habet. In hoc festo maxime Pagani infideles ad Ecclesiam suam conueniebant vigilantes, vt supra diximus. Sed destructis vigiliis illis, adhuc tamẽ antiquitatis nomen tenemus, quia dum ieiunamus vigiliam nuncupamus. Vel aliter dicamus fratres. Nam dum illa sancta Elizabeth, quæ filia fuit sanctæ Ismaræ, quæ quidem Ismara soror fuit carnalis sanctæ Annæ matris dominæ nostræ, dum grauida esset de Ioanne, ante aduentum virginis sanctificatus Ioannes nõ fuit, sed salutata Elizabeth à virgine, mox Ioannes sanctificatus fuit in vtero. Merito ergo eius natiuitatem celebrare debemus. Sed nunc de Apostolis, quorum vigiliæ non habentur, dicamus. Festum enim Philippi & Iacobi ieiunium non habet, eo quòd inter Pascha & Pentecosten est, quod tempus est gaudij, lætitiæ & exultationis,

E — *Ieiunium deuotionis.* — *Institutionis.* — *Natiuitas Ioãnis Baptista, quare celebratur.* — *Cyprianus.* — F — *Lucæ 1.*

G tationis, quia saluator surrexit à mortuis. Iacobus etiam Zebedæi Apostolus apud quosdã vigiliam non habet, eo quòd occisus fuerit in diebus azymorum, nec diem mortis eius celebramus, sed potius translationis. Bartholomæus etiam vigiliã non videtur habere, eo quòd vna dierum fuerit decoriatus, & sequẽti die obiit, & si haberet vigiliam, oporteret quòd esset in tertia die, quod est contra normam aliorũ ieiuniorum. Thomas autem vigiliam non habet, eo quòd tempore aduentus venit. Barnabas ieiunium non habet, quia de duodecim non fuit. Matthias ieiunium non habet, eo quòd tempore ieiunij sit. Ioannes Euangelista ieiunium non habet, eo quòd in gloria in excelsis simus, & gloriam in excelsis deo cantare debemus. Rogo tamen vos fratres, licet ieiunia ista seruare non teneamini, pro remissione peccatorum vestrorum, vel pro periculo hostiũ ieiunare non desistatis, carnem domantes, quantũ portare potestis. Adiuuet nos Christus filius dei, qui pro nobis nasci & mori dignatus est, Amen.

De obser. ieiun. cap. 1. & 2.

Luca 2.

De murmuratione & detractione, & de pœnis damnandorum: Sermo XXVI.

H

DEmorantibus nobis in eremo fratres dilectissimi, murmuratores, detractores, vel susurrones nullatenus esse debemus, scientes quòd tales regnũ dei nõ consequentur. Non igitur stulta loquamur lingua dolosa, sed cum dei adiutorio, sine cuius voluntate & nutu foliũ arboris non mouetur, omnis murmuratio vel detractio procul sit à nobis considerãtes quid Mariæ sorori Aaron & Moysi, quia murmurauit acciderit. Nam murmurauit, quia Moyses vxorem Aethiopissam duxerat, & ea murmurante iratus est dominus valde, eo quòd Moyses esset mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Et ait dominus Aaron & Mariæ, Egredimini ad tabernaculum fœderis. Quibus peruenientibus ait dominus, Quare non timuistis detrahere seruo meo Moysi, cui loquor facie ad faciem? Seruus etenim meus est, & in domo mea fidelissimus est. Et ecce Maria statim repleta est lepra, cadens super eam quasi nix. Quam videns Moyses exclamauit ad dominum dicens, Deus meus obsecro sana eam. Cui respondit dominus, Separetur septem diebus extra castra, & postea reuocabitur

I Maria ad pristinam sanitatem. Ideo attendite fratres quòd Maria hæc quæ peccauit, animam subditorum & discipulorum significat, quãdo suo præposito vel presbytero obedire recusat, & recusãdo murmurat, & murmurando leprosa efficitur, quod apparet dum culpa eius publicatur. Sed bonus pastor qui omnium vestrum curam gerit, quærens salutem animarum compatitur peccanti, & auxilium diuinæ medicinæ precibus postulat infirmanti, clamatq; quotidie indefessa voce pastor bonus, qui animam suam ponere non desistit pro ouibus suis dicens, Obsecro domine sana eam, sana cõtritiones eius, quia cõmota est. Sana eam quia lepra murmurationis plena est. Reuoca eam, quia à consortio fidelium tuorum separata est. Igitur fratres attendite ne murmuratores in eremo sitis. Nam sicut lepra propriũ corpus deuorat, & sibi adhærẽtes inficit: sic & murmurator non solum seipsum destruit, sed etiã cunctos audientes inficit & occidit. Ideo fratres attendite, vt nõ murmuratores vel loquaces simus, sed veraces: quia in superfluo eloquio peccatũ deesse non poterit, nec omnino veritas adesse. O quàm grande periculum est non solum dicere falsa, sed & vera prædicare pœnosum & dubium est. Loquaces denique laudare non audeo, sed K tacentes beatos prædicare præsumo. Attendite ô fratres mei, attendite ne simul cum presbyteris meis murmurantibus capiamini. Nam ad vos perueni, & in diebus paschalibus vobiscum in hac solitudine esse volui, quia murmurauerunt, & Augustino detraxerunt presbyteri, & noluerunt diuinis obedire præceptis, ideo leprosi murmurando facti sunt, & immundicia peccatorum percussi sunt, & à domo mea expulsi sunt, quia vocati non fuerunt digni mecum perseuerare. Ideo separati sunt & expulsi, quia non potuerunt sine murmure stare. Vos autem, quorum officium est semper orare, feruentius nunc orare vos deprecor, vt tanquam sanatos ad communionem Ecclesiæ Hipponensis reuocare gaudenter possimus illos, quos tales inuenire credidi, quales inuenire non potui. Hæc tamen expulsio est ad salutem, non ad perditionem, ad correctionem, nõ ad damnationem. Sic enim expulsus est Adam de paradiso, vt in hoc exilio miseriæ corrigeretur, vt in hac pœna temporali per gratiam adipisceretur æternam promissionem. Nam licet Adam peccauerit, dominus tamen eum non deseruit, sed ad pœnitentiã eum & suos L semper inuitauit. Postquam enim Adam peccauit, latere se voluit, & abscondit se à facie domini, quod erat signum doloris & erubescẽtiæ. Sic enim vos facere cupio fratres. Nam & si aliquando murmurastis vel peccastis, quod est conditio cunctorum viuentium, erubescite & abscondite faciem vestram per humilitatem à facie saluatoris, vt dum visitauerit vos in solitudine paradisi, & vocauerit vos, dicens cuilibet, Adam vbi es, consideretis in quanta peccatorum miseria positi sitis. Per hoc enim quod vos proprio nomine vocat, signum dat quod ad pœnitentiam vocat. Per hoc quod dicit, Vbi es, ostendit quod vitã peccatoris ignorat, nõ tamẽ quòd ignoret, sed quod reprobet. Post meridiem apparet, ostendens quòd dominus ab amore peccatorum refrigescit, quia per peccatum in homine refrigeratus est amor charitatis. Hoc enim pensate, & cum Adam vos peccasse cognoscite & dicite, Domine audiui vocem tuã in eremo & timui, eo quòd bonis operibus nudus essem, & abscondi me per humilitatẽ, cognoscens quod peccaui in cœlũ & coram te. Sed & cõtrarium facientes, murmurantes & detrahentes proximo suo, & mala portantes in cordibus suis, expellet eos M dominus de paradiso, sed tamẽ faciet eis dominus misericordia motus tunicas pelliceas, ne tempore frigoris perpetuo moriãtur. O grãdis dei misericordia, ô infinita dei clementia, ô magna & admirabilis eius dilectio circa nos. Ecce enim quotidie peccamus, & si eqũter eum offendimus, & tamen nos derelinquere non vult, sed tunicas pelliceas contritionis & veniæ nobis quotidie donat & largitur. Ecce quãta est misericordia nostri saluatoris. Igitur fratres mei & lætitiæ cordis mei, redeamus ad mentem, & eam diligenter discutiamus, scientes quod nunc in paradiso pœnitentiæ & deliciarum positi sumus, & in Ecclesia eius positi & collocati sumus. Dedit enim nobis præcepta, vt toto corde & tota mente eum diligamus, & proximum nostrum. Sed quo modo diligere eum possumus, si susurrones & detractores in eremo facti sumus? O quàm pestis misera & mortalis est ipsa murmuratio, ô q̃ venenosa. Hæc enim est quæ conuentus clericorum & ciuitates multas destruxit. Et quia grande periculum est inter murmuratores habitare, ideo expellendi sunt tales, ne cæteri corrumpantur per eos. Tertia enim lingua multa mala

O barbarie

Gala. 5.

Nume. 12.

Ioan. 10.

Psal. 59.

Prouer. 10.

1. Retra. In præfatione.

Gene. 3.

Luca 16.

Matth. 22.

Murmuratio vitanda.

Eccles. 28.

A ta mala committit, ideo si semel correpti non se emendauerior, de vestra sancta & singulari societate expellantur. Nec crudele hoc esse credatis, nec illi qui expulsi sunt ad tempus, de hac expulsione dolere debent, sed cum omni humilitate eam suscipiant dolentes tamen & flentes quod nondum intellexerunt Apostolum dicentem, Si quis se putat religiosum esse non refrænans linguam suam, huius vana est religio. Melius est enim à congregatione præsenti expelli ad tempus, quàm à cœlesti regno perpetuo exulari. Sic enim, vt supra diximus, expulsus est Adam de paradiso, non ad damnationem, sed ad correctionem. Correctus vero & emendatus frater qui peccauerit, & qui proximo detraxerit, volo vt inter vos fraterne recipiatur. Melius est enim vt redarguamur de misericordia, quàm de crudelitate in die nouissimo. Nam pium hominem quando periisse legimus ignoro, sed impium & crudelem frequēter periisse audio. Igitur ô fratres mei & lætitia cordis mei, obsecro vt non peccetis, vt in die nouissimo nec crudeles, nec nimis misericordes inueniri possitis. De-

Iacobi 1.

Gene. 3.

B ponite murmura, claudite infra dentes linguam, ponite custodiam ori vestro & silete, non solum à malis, sed etiam quandoque à bonis silere laudabile est. Ait enim sanctus Propheta, Silui à bonis. Nam bonum vbique proferre non debemus, sed tempus proferendi agnoscamus in cunctis. Estote igitur fratres non loquaces, sed veraces, Calcate murmurationes, & fugite eas vt mortem. Nam murmurare, detrahere vel despicere hypocritarum conditio est & ignorantium. Murmurare denique & detrahere hypocrita non satiatur, de omnibus maledicens vt ipse solus à cunctis prædicetur beatus. Omnia iudicat, vt nemo sit qui eū audeat iudicare. Omnia despicit, vt ipse solus sit qui ab omnibus aspiciatur. O hypocrita, caue ne ad mēsam meam peruenias, Nam ibi antequā aliquid sumas, lectio mea tibi primo legetur. Quid enim primo in mensa mea descripsi? Quid primo in ea habere vel audire desidero? Quid primo in ea seruare præcipio, nisi quod, Quisquis amat dictis absentum rodere famam, Hanc mensam indignam nouerit esse sibi? Quapropter fratres si quis murmurare desiderat, non solum ad nostrā apostolicam congregationem, sed nec ad mensam nostrā

Psal. 38.

Augustini dictum notandum.

C accedere præsumat. Non enim ad eremum peruenimus vt murmuremus, sed vt mundanis omnibus conculcatis, in eremo pie, sancte & iuste viuere valeamus. Quod si non fecerimus, quod deus auertat, melius fuisset quòd nati non fuissemus. Quare fratres mei melius fuisset, nisi quia melius fuisset non esse quàm male esse? Nunquid melius carere esse, quàm esse & perpetuo cruciari? Nam non esse cui possit obesse ignoro, Sed habere esse, & perpetuo cruciari, quid aliud est quàm mortem sine morte semper habere? Verum & indubitanter verum vobis fratres mei dicere audeo, melius esset non esse, quàm cum esse perpetuo affligi, vel æternaliter cruciari. Studeamus igitur fratres semper bene viuere, vt & semper bene esse possimus, & semper bene nos esse possideamus. Esse enim dei gratia habere nos scimus, sed semper bene esse omnino ignoramus. Propterea taliter linguam nostram, cæteraque corporis membra restringamus, vt mediante diuina gratia, ad perpetuum malum esse non perueniamus. Nec de nobis dicatur, quòd de Iuda proditore discipulo dicitur, Melius ei fuisset, si natus nō fuisset homo ille. Quare illi melius fuisset si natus non fuisset, nisi quia melius est omni esse carere, quàm in inferno iacere,

Matth. 26.

Ibi denique & si erit stimulus doloris & pœnitudinis, D nulla tamen erit ibi correctio voluntatis, vt nullatenus à dānatis possit diligi vel desiderari iusticia. Ideo illi diuiti qui in inferno cruciabatur, quanuis curam de viuis fratribus gerere videretur, non tamen eidem de iusticia cura erat, quia iusticiam nullatenus diligere possunt qui in inferno sunt. Iacebat tamen diues, & sepultus erat in inferno, & quid de fratribus suis esset ignorabat, & nesciebat omnino, & tamē curam de eis videbatur habere, sicut & nos viuentes de mortuis, quanuis quid agant vtique nesciamus. Itaque fratres caueamus ne peccemus, ne ad illam flammam perueniamus. Ipsa denique flamma concremationem habet, sed lumen nullum habet. Quare, nisi quia quos gehennæ flamma cruciat, à visione veri luminis cæcat? Et vt foris eos dolor combustionis cruciet, & intus pœna excitatis obscuret, vt qui creatori suo corde & corpore deliquerant, corpore simul & corde puniantur, & vtrobique pœnam sentiant, qui dum viuerent, prauis delectationibus seruiebant. Ecce fratres quo modo puniuntur peccatores, quibus vnus ignis omnibus est, E non tamen vno modo omnes cruciantur, sed quanto quis in deliciis plus permanserit, tanto fortius cruciabitur in æternum. Vnus igitur ignis singulis est & corporeus est, & vti sæuissimos peccatores corporaliter cruciet, nec studio humano accenditur, nec lignis, pice vel oleo nutritur, sed post peccatum semel accensus in æternum durare nullatenus dubitare debemus. O inferne tu latus es, & mensuram non habes. Profundus es, & nullum fundum te habere cognosco. Insatiabilis es, quia omnes tam pauperes quàm diuites te libenter suscipere audio. Plenus ardore incomparabili, plenus fœtore intolerabili, plenus omni dolore innumerabili. Ibi omnis miseria, ibi tenebræ, ibi nullus ordo, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, nulla desperatio mali, sed omne malum quod existimari potest, damnatis in æternum erit. Ibi ô fratres mei dæmones flere & clamare non cessant, percutere peccatores nunquam desistunt, nunc superbum, nunc elatum, nunc gloria mundi plenum, nunc luxuriosum, nunc proditorem, nunc homicidam, nunc fœneratorem, nunc verbosum, nunc adulatorem, nunc mendacem, nunc detractorem. Ecce quo modo clamabunt. Sed quid clamabunt, nisi percute, dilacera, F interfice, sine morte occide, velociter spolia, deprædari festina, fer prunas, picem para, aurum & argentum liquesce? Et quia dum vixerunt deum intelligere noluerunt, & si in æternum vixissent, semper male facere voluissent, ideo sine redemptione merito in æternum cruciabuntur. Itaq; fratres obsecro, vt non peccetis. Custodite linguam vestrā, seruate eam, claudite eā vecte ferreo, quoniā sermo vanus in vacuū non ibit, sed de omni verbo ocioso in die nouissimo reddituri sumus rationē. Adiuuet nos Iesus Christus deus noster ad perseuerandū in omnibus bonis, qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Luca 16.

Quid fideliter dicet

Matth. 12.

De filio prodigo. Sermo XXVII.

PAx vobis fratres dilectissimi, qui optimam partem cum Maria elegistis, dum mundum & pompas eius contemnere voluistis, Voluistis enim terrena despicere. Saniori enim consilio sanctorum Ambrosij & Simpliciani patrum vitam tutiorem aggressi sumus cum Paulo mundum fu-

Luca 10.

G gientetimens ne caperetur ab eo. In eremo denique sumus iocunditatē communicationis & fractionis panis intelligentes, clamantes cum Propheta, Ecce quàm bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum. Tutior enim hæc vita est & dulcior, vbi vnus alium cohortatur, vbi alter alterius exemplo inflammatur. O vita sancta eremitica, vita solitaria, vita perfectorum, vita angelica non humana, vita pœnitentium, vita contra mundum pugnantium, vita ad deum fugientium, vita deifica non humana, vita filiorum qui errauerunt ad patrem redeuntium. Hæc est domus vbi recōciliatur patri filius, qui portionem substantiæ consumpserat luxuriose viuendo. Hanc fratres mei si Ianuarius nōster cognouisset, aurum nobis ignorantibus non retinuisset. Hanc si dilexisset, vineam, agrum, & pecuniam tenere erubuisset. Quare? Quia paupertatem asperiorē presbyteris meis vos sponte tenere vidisset. Nam sicut filius ille, qui peregre profectus est in regionem longinquam, vbi dissipauit substantiam suam luxuriose viuendo, sic & ipse, vel quicunque peccator, dum carnales voluptates diligit, à domino peregrinatur, &

Psal. 132. *Lucæ 15.* *Supra Ser. 5.* *Lucæ 15.*

H quanto peccando fit dissimilior, tanto magis à deo elongatur. Substātia enim hominis est omne quod viuit, cogitat, sapit & loquitur, quæ deus æque diuidit, Quam substantiam peccator consumit, dum consciētiam & vitam & cogitationes & verba in malis actionibus impendit. De filio etiam isto dicitur quòd cœpit egere, & ideo adhæsit vni ciuium regionis, & misit eum in villam vt pasceret porcos, & cupiebat implere ventrem de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Eget enim peccator dum cupit implere ventrem, non pane vitæ æternæ, sed glandibus, qui porcorum cibus est. Ideo adhæsit vni de principibus mundi, sub cuius fauore pascere porcos, id est dæmones váleat. Porcus enim immundum animal est, & de sordibus saturatur & delectatur. Siliquæ enim sunt nō solum glandes, sed etiam omne turpe & immundum, quod corpus comedere delectatur. Istæ denique siliquæ sunt fornicatio, ebriositas, & gulositas. Isti enim sunt dæmonū cibi, quibus peccator repleri desiderat, sed nemo dat illi ad sufficientiam. Peccator enim semper famescit, semper deuorare quærit, nunc luxuriando,

Siliqua.

I nunc alia faciendo semper delectari desiderat. Sed visitante domino patre per gratiam passionis suæ pœnitet miser peccator, dolet iam pascere porcos, cogitat, & cogitando surgit, pergens ad patrem & dicens, Pater peccaui in cœlum, quia assumpsi frequenter nomen tuum & sanctorum tuorum inuanum. Peccaui etiam coram te, quia in tua humanitate peccaui, quia non cognoui opere tuam infirmitatem, quam pro me passus es. Peccaui coram te, quia deus & homo es. Peccaui in cœlum, quia in patrem & in spiritum sanctum. Non igitur sum dignus vocari filius tuus. Sed quid fecerit pius pater, audiamus, legamus, prædicemus, non sileamus. Nam misericordia motus, videns illum venientem occurrit, videns lachrymantem, lachrymatur, videns eum denudatum, stolam iubet parari, videns eum discalciatum, calciatur, credens eum debilem & famelicum, occidi iubet vitulum saginatum. O quàm grandis misericordia tanti patris, ô quàm infinita eius pietas, ô quàm dulcis, ô quàm pia miseratio. Ecce enim filius peregre fugit, & tamen patienter expectat. Omnia bona destruxit, & tamen ad se reuocare festinat. Porcos pascit, & ei iam vitulum parat. Fame iam ferè moritur, & epulari iam clamat. Nudus appa-

Luc. 15.

ret, bonis operibus priuatus, & ecce stola pristinæ gra- K tiæ saluatoris quam in baptismo recepit induitur, & annulus fidei desponsationis datur, ne amplius valeat pascere porcos qui ad domum patris fugit, sed tanquam ciuis sanctorum & domesticus dei fundetur in domo diuinæ maiestatis in æternū & vltra. Quod bene ostendit ille misericordiæ pater, quia videns illum misericordia motus est, & occurrit & brachia extendens super collum eius, osculatus est eum, dicens seruis suis, Adducite vitulū & manducemus. Hic filius meus mortuus erat & reuixit, perierat & inuētus est. Similiter hoc idem fecit Saluator Petro, quando eum negauit, quando illum respexit, quando respexit mentē eius, tunc fleuit amare. Occurrit peccatori Saluator, quia per se nō potest ad deum accedere, nisi ei subueniat, nisi mentē eius respiciat. Sed postquā eū respexerit, flectitur super collū eius, quia onus eius leue, ponit super collū eius dicēs, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Tūc stola induitur, dum anima indumēto virtutū vestitur. Duæ enim stolæ sunt, Vna videlicet quando anima in præsenti indumēto virtutum vestitur. Altera vero immortalitatis est, quando corpus in fine seculi etiam

Matth. 26. *Matth. 11.* *Stolæ duæ.*

L resuscitabitur. Et ideo fratres mei licet in eremo sitis, scire tamen debetis, quòd duæ stolæ sunt, duæ resurrectiones, quarum vna est animæ, quando resuscitatur à viciis, in quibus mortua iacebat: altera corporis, quādo corpus configuratū erit corpori claritatis Christi, quando in die iudicij reformabitur. Eia ergo fratres mei & corona matris meæ, scitote quòd porcos iam pauimus cum multo tempore dæmonibus peccando placuimus. Iam frequenter eorum siliquas desiderauimus, quando mundo placere voluimus, quando in eo florere concupiuimus, quando delectationibus suis toto affectu adhæsimus, Sed nunc dei gratia serui Christi sumus, clamare non cessemus, Peccaui domine, iam non sum dignus vocari filius tuus. Quorum clamorem audiens occurrit nobis osculando, suam pacem donando. Stolam donauit, quando animam viciis spoliauit. Annulum donauit, quando in fide nos sua roborauit. Calciamenta donauit, quando memoriam mortis nobis impressit. Vitulum occidit, quando in sacramento altaris memoriam passionis eius in

Philip. 3. *Lucæ 15.*

M mente renouauit. Tunc nobiscum pater manducat & epulatur, quando in operibus suis perseuerando delectamur. Tunc sic nobis ornatis præcipit angelis deus, vt conuiuiū præparent, quia mortui eramus & resurreximus, perieramus & inuenti sumus. Cogitate ergo fratres ad quid venimus. Ecce in solitudine sumus, elongati sumus à seculo, & longo tempore iam mansimus in solitudine, vt secundū Apostolicam formam quietius viuere valeamus. Locus enim non facit sanctos, sed operatio bona locum sanctificabit & nos. Peccauit enim angelus in cœlo, peccauit Adam in paradiso, & tamen nullus locus sanctior illis erat. Si enim loca habitatorē beare possent, nec homo nec angelus à dignitate sua corruissent. Pensate ergo fratres quid vestis nigra, quid zona pellicea, quid corona capitis persuadeant. Nigra enim vestis quæ vilis est, mundi contemptū nobis denunciat, & memoriam mortis. Zona pellicea lumborum refrænationē declarat. Capilli rasi de vertice, superfluitatem criminum significant ablatam de mente. Sic enim mihi sanctus pater Ambrosius, quādo me regenerauit in Christo anno ætatis meæ tricesimo mihi petenti respondit. Cogitate ergo fratres, quàm reprehensibile est, si sub tali habitu superbia lateat, vel luxuria.

Esaiæ 14. *Gene. 3.* *Vestis nigra, zona pellicea, capitis corona quid?*

A xuria. Summè necessaria est igitur nobis in eremo demorantibus ipsa humilitas quæ designatur per vestem, Castitas quæ denotatur per lumborum præcinctionē, Obedientia quæ intelligitur per subiectionem. Portamus etiam baculos, per quos intelligitur disciplina, sub qua semper parati esse debemus. Deus autem qui nos de tenebris gentium reuocauit ad gratiam, confirmet etiam in omni bono, vt abundemus in spe & virtute spiritus sancti. Amen. *1.Petri 2.*

In cœna domini. Sermo XXVIII.

Vdiuimus fratres charissimi, quòd cū dominus intinxisset panē vt daret Iudæ, quòd post buccellam intrauit in eū Satanas. Et ait Iesus, Quod facis, fac citius. Cum ergo accepisset ille buccellā, exiuit continuo. Erat autē nox. Cum ergo exiisset, ait dominus discipulis suis, Surgite. Et postea ait, Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Antequam tamen à vobis recedam, mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Satis enim nouit charitas vestra, quòd tota perfectio nostræ vitæ & ædificationis ex Euangelio accipitur. Eius verba à summo *Ioan.13.*
B nostro magistro nobis data sunt, ideo preciosiora sūt, & satis nos hortantur, nósque ædificant quotidie: Et ea vobis modo præsentamus, ad memoriam vobis reducimus, non quia non bene intelligatis, licet in eremo permaneatis & segregati à gentibus sitis, etiam corporaliter antequā essem presbyter Episcopus pariter videre potuistis, sed ideo vobis ad memoriā reduco, non vt doceamus sed vt & me & vos fratres moneamus. In Euangelio quo dicitur, quod ad præsentem diem pertinet, de patientia & dilectione & humilitate instruimur. Ideo fratres vt & ego plenius valeam vna vobiscū corrigi & doceri, relinquere volui presbyteros meos, quorum vita Apostolica vestra & eorū vna est: Et sanctum senem Valerium etiam corpore hodierna die relinquere non curaui, cupiens vos docere & à vobis doceri, vt fructum aliquem deo in die tantæ solennitatis offerre digne pariter possimus. Ideo fratres ad expositionem sancti Euangelij accedentes, primo audire & scire vos volo quòd dominus Iesus discipulum Iudam multis modis, minis, sacramentis & exemplis & plan-
C ctu volens eum corrigere, & prædictis modis ad correctionem inuitare, ad vltimum eum manifestauit in damnationem & ruinam iam esse paratum, dum in cœna dixit, Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Cum enim Iudas prauam suam vitā nulli patēre putauisset, magistrum audiendo erubuit, sed non pœnituit: multò enim ante passionem dixit, Nonne duodecim elegi sed vnus ex vobis diabol⁹ est? Et post cœnam ait, Vos mundi estis, sed non omnes. Hoc autem magister dicebat, volens discipulum verbo corrigere. Ecce quo modo verbis timoris eum correxit. Sed videns dominus quòd verbis eum corrigere ipso nolente non poterat, studuit eum corrigere, & sibi timorem æternū incutere, dum ait, Væ homini illi per quem tradar ego, melius ei fuisset si natus non fuisset. Sed dominus cor discipuli nequiter induratum, ad dilectionē sacramenti dulciter inuitauit dicens sibi post Petrum & cæteris, Accipite & comedite, Hoc est corpus meum. Sacramentum enim illud ideo hominibus datur, vt corpus in terris capiti coadunetur. Sicut enim multa grana vnum panem conficiunt, & ex multis racemis vnum vinum extrahitur, sic ex multis hominibus Christi corpus conficitur. Obtulit autem dominus discipulo sacramentum vnitatis, vt eum inuitaret *Matth. 26. Ioan.6. Ioan.13. Matth. 26. Altaris sacramentum quare hominibus datū*

ad humilitatem dilectionis. Licet etiam propter alios D
discipulos humilitatis exemplū præbuerit, tamē ouem perditam recuperare valde cupiebat. Sed videns eum nequiter obstinatum, surgit à cœna & vestimenta deponit, linteo se præcinxit, & ad principem Apostolorum primo, vt arbitror fratres, peruenit. Ante eum se genu flexit diuinitas incarnata, deus ante hominem, creator ante creaturam, magister ante discipulum, rex ante piscatorem, doctus ante indoctum, sapiētia ante ignorantiā, pulchritudo ante deformitatem. Ideo Petrus diuinitatem incarnatam videns ante se incuruari, expauit, exhorruit, & per cœnaculum velut insensatus cucurrit & clamauit, Non lauabis mihi pedes in æternum. Nam, inquit, Petrus, Domine iam dixi quòd tu es Christus filius dei viui, & tu mihi lauas pedes? Sed notare debetis fratres qui in eremo habitatis, cur, inquam, cœna facta dicitur, cum post ablutionem pedū dicatur buccellam panis Iudæ dominum porrexisse. Non debemus intelligere cœnam finitam, cum dicatur panis esse adhuc super mensam, Adhuc enim cœnabatur quando dominus à mensa surrexit, & tamen cœna iam facta dicitur. Intelligere hoc nanque debetis quòd non facta erat, sed parata, & ad conuiuantium mensæ vsum perducta. Ideo Ioannes aquila grandis istam dicit cœnam, omnia diligenter attendens, prius nostri Saluatoris celsitudinem voluit commendare, dum ait, Sciens Iesus quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à deo exiuit, & ad deum vadit: Magnam Christi potentiam exprimit Ioannes, cum omnia patrem ei dedisse affirmat. Magnam celsitudinem Christi prædicat, cum eum à deo exisse asserit: & tamen hodie audiuimus, quòd ille qui habet omnia in manu, vestimenta etiam deponit. Sed quid mirum, si pro discipulis vestimenta deponit, qui etiam carnem pro inimicis suis dedit? Et quid mirum si more famuli præcinxit se linteo, qui formam serui accipiens, habitu inuentus est vt homo? Quid mirum si fudit aquam in peluim, qui dignatus est fundere sanguinem pro nostra redemptione? Et ait Ioannes, Venit ergo ad Simonem Petrum. Videtur denique quibusdam, sicut fuit martyr ille sanctissimus & doctor Cyprianus, ante Petrum Iudam lauasse, volens dominus prædictum discipulum reuocare. Sed non videtur ratio ponderosa, ex quo enim Petrum iam cunctorum caput fecerat, ad eum accessit primo in honore, vt cæteri postea similiter facerent. Ideo sic intelligendum est, cum summam rei bene transcripsisset dicendo, Cœpit lauare pedes & linteo tergere: redit postea ad ordinem rei ostendendo, dicens, Venit ergo ad Simonem. Quid est etiam quod dominus postea dicit, Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus? Si mundus est totus, quare necesse est vt pedes lauet? Ideo fratres attendere debetis, quòd hanc mentionem facit dominus de ablutione baptismatis: qui ergo lotus est in baptismate totus, non est necesse nisi vt pedes venialium peccatorum lauet, quibus humana mens obstare non potest, nec infans cuius vnius diei vita regnat super terram. Peractis denique & consummatis sacræ cœnæ sacramentis, factis & ordinatis in eadem cœna Apostolis, sacerdotibus communicatis, & lotis eorum pedibus, iterum intrauit mensam, & ait, Scitis quid fecerim vobis. Si ergo ego dominus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Si sum magister, discite à magistro: si dominus erubescat hæc despicere seruus: si *Ioan.13. Matth.16.* E *Ioan.13. Philip.2. Cyprianus.* F *Ioan.13. Iob.25. Ioan.13.*

G iam peperci proditori, & vos parcere studeatis: si ante
eum genu flexi, humiles ante aduersarios estote: si me
Matth. 5. ab eo permisi osculari, & vos maxillā præbere digne-
& 26. mini: si proditorē amicū vocaui, & vos inimicū ami-
cum vocare corde & opere non dedignemini, quia
non est seruus maior domino suo. Et post pauca de fi-
lio perditionis dolorem ostendens & dolens, turba-
Ioan. 13. tus in spiritu & contristatus, ait, Vnus vestrum me tra-
det. O quàm doluit domin⁹ discipulo perdito, ô quàm
studuit eum ad se reuocare. Doluit quia non potuit
eum corrigere. Doluit quia obstinatum iam eum esse
cum diabolo cognoscebat. Doluit quia super eum sen-
tentiam æternæ damnationis daturus erat. Et videntes
1. Petri 1. discipuli faciem quam angeli aspicere desiderant esse
turbatam, dixerunt, quis esset ille, quærentes quis eo-
rum esset maior. Sed quare hoc, nisi quia arbitrati sunt
vt homines, ille qui maior est vt dominari possit, ma-
gistrum prodere procurat. Aliqui tamen de Petro
forte suspicabantur, quia plus & plurima se facturum
iam promiserat pro magistro, suspicantes quòd ficto
Matth. 16. corde sic totiens loqueretur, Tu es filius dei. Sed quia
H Petrus innocentem se sciebat, innuit Ioanni vt pete-
ret, cui dominus, Cui panem intinctum porrexero,
ille est, sed caue ne Petro dicas, Et cum intinxisset Iesus
panem, dedit Iudæ. Non est ergo credendum quòd
dominus alta voce dixerit, quia si Petrus hoc sciuis-
set, dentibus proditorem dilacerasset. Nec etiam est pu
tandum, quòd Iudas tunc Christi corpus sumpsisset,
quia iam dominus omnes discipulos communicaue-
rat & Iudam, sicut Lucas euidenter ostendit, panem
intinctum tamē dominus discipulo porrigere voluit,
vt cor intinctum veneno significaret. Et post buccel-
lam intrauit in eum satanas. Nunquid satanas tamen
antè cor eius intrauerat? Omnino fratres ante buccel-
lam cor Iudæ intrauerat, sed affectu & voluntate tan-
tum, sed post buccellam intrauit satanas effectu & o-
pere: tamen bona fuit buccella quam Christus disci-
pulo dedit. Bonum etiam sacramentum quod ei tri-
buit, sed aliquando bona obsunt, & mala quandoque
prosunt. Corpus enim domini quod bonum est, ma-
Ioan. 13. lis malum est. Et carnis stimulus malus est, & tamen
Paulo bonus est, & quod malum est, sibi profuisse co-
I gnoscimus. Sicut supra dixim⁹ fratres, panis iste porre-
ctus à Christo & indigne receptus à Iuda, fecit ex me-
rito Christus, vt maior esset licentia super eum diabo-
lo post manifestationem, ideo grauiorem vindictam
in eum fecit. Subtracta enim gratia eum dominus ad
malum dimisit, & dimisit eum secundū desideria cor-
Psal. 80. dis sui, & iuit in adinuentionibus suis. Et permittens
eū in propria volūtate & arbitrio, ait discipulo, Quod
Ioan. 13. facis, fac citius: quasi dicat dominus, Quia non pos-
sum te reuocare timore verecundiæ, nec mortis æter-
næ, nec amore, do tibi potestatem vt agas facto quod
iam voluntate fecisti. O Iuda quid facis? Attende an-
tequam facias. Nam post factum forte gratiam pœni-
tendi habere non poteris, quid cupis tradere qui tibi
multa peccata pepercit? Nunquid à morte te sæpe libe-
rauit? Nūquid tui amore patrem tuum sanauit à lepra,
& matrem cum qua concubueras à paralysi etiam libe-
rauit? Nunquid te discipulum constituit? Nunquid te
bursarium fecit? Nunquid in furto te sæpe inuenit, &
semper tibi pepercit? Nunquid te post Petrum vt pluri-
mum honorauit? Nunquid semper Christus iuxta se te
habere voluit? Nunquid ad pacem postquam te prodi-
turum cognouit sæpe reuocauit? Nunquid tibi suum sa

crum corpus donauit? Nūquid ante te genu flexit? Nū- K
quid pedes lauit? Nūquid te osculat⁹ est? Cur ergo pro-
dere vis magistrum, à quo tot bona recepisti? Sed hæc
omnia non considerans, recepta buccella exiuit con-
tinuo. Et bene exiuit, quia vere à deo & à consortio di-
scipulorum dei exiuit. Et erat, inquit Euangelista, nox.
Merito nox discipulo proditori data erat, quia cæcitas
mentem eius caligauerat. Qui discipulus postquam ab
eis recessit nocte, mox magister vndecim congregauit,
& ait, Filioli modicum tempus adhuc vobiscum sum:
Ideo mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem
sicut dilexi vos. Nouus enim erat homo, quia quatuor
modis generantur homines, aut sine patre vt Eua, aut *Quatuor*
sine patre & matre vt Adam, aut ex patre & matre vt *modis ge-*
homines, aut sine patre ex matre tantum vt Christus. *nerātur ho-*
Bene ergo nouus erat, quia deus & homo erat. Nouum *mines.*
etiam regnum promittebat quod nemo vnquam pro-
mittere ausus erat: ideo nouum mandatū dedit. In le-
ge autem veteri dictum erat, Diliges amicum tuum, & *Leuiti. 19.*
odio habebis inimicū tuum. Sed Christus nouum mā-
datum dedit, quia vt amicos inimicos diligere man-
dat. Cæteræ nanque virtutes, fides scilicet, oratio, e- *Matth. 5.*
leemosyna, virginitas, & cæteræ virtutes corporis & L
fidelibus & infidelibus communes esse possunt, sed
inimicum diligere tantum Christianorum virtus est:
& ideo magister veritatis dixit, In hoc cognoscent hō-
mines quòd mei estis discipuli, si dilectionem adinui- *Ioan. 13.*
cem habueritis. Scitote tamen fratres, quòd talis or- *Dilectionis*
do in diligendo seruandus est. Primo super nos & su- *ordo.*
per omnia deum diligere debemus, deinde animam
nostram quæ nostra proxima est, deinde corpus quia
factura dei est: ideo Apostolus dicebat, Nemo carnem
suam odio habeat. Ideo nutrire debemus corpus, nec
ipsum occidere sed sustentare debemus cibo & potu,
quantum valetudo permittit. Sic enim vult deus, sic
vult Apostolus, sic & vobis fratres mei præcepi. Ideo *Ephe. 5.*
fratres hortor vos & moneo atque fieri præcipio, vt
tantum carnem dometis, quantum natura portare po-
test. Nam cum videam inter vos quosdam sexagena-
rios, quosdam septuagenarios, quosdam centenarios,
videns eos dei amore feruentes, corpora eorum cru-
cifigentes, vinum etiam non bibentes, timeo ne potius M
deum offendant quàm placent: Talibus in Christi no- *Corpora eo-*
mine præcipio, vt saltem diebus dominicis & solenni- *rum.*
bus vinum vel ceruisiam bibant. Iuuenes autem qui for *Ceruisia in*
tes sunt, & iam triumphare de inimico cœperunt, in *Africa.*
Christi nomine pœnitentiā agant ne deuincantur ab
hoste. Sic enim volo, sed sæpe præcepi seruari. Sic non
occidemus corpora nostra, sed seruiant creatori suo.
Deinde diligere debemus proximum sicut fratrē no- *Matth. 22.*
strum, amicū nostrū vel inimicum: ideo attende quòd
si inimicum videris esurire, ciba illum, da illi potum, *Roma. 12.*
cooperias eum, & carnem tuā ne despexeris. Dilectio *Esaiæ 58.*
enim spiritalis bonorum est, quia omnis habens eam
bonus est. Nunquid etiam cum odio aliquando paradi
sum quis intrauit? Ad infernum ire odium habentem
sæpe me legisse memoror, sed ad cœlum nunquam vo
lare concedam. Cupimus ergo fratres esse ciues cœle-
stis ciuitatis, seruemus nouum mandatum nouæ ciui-
tatis. Illa inquam ciuitas, habet pacem, præcipit pacem, *Heb. 13.*
& diligit diligentes pacem. Sequamur ergo pacem, si-
ne qua deum nemo videre potest. Quæramus pacem,
& postea sequamur pacem. In ipsa deus habitat, in ipsa
quiescit & pausat, quia factus est in pace locus eius. Nō *Psal. 75.*
ergo habeamus cor intinctum odio, ne filij Iudæ pro-
ditoris

A toris simus,ne cum eo suspendamur,& à diabolo pari-
ter cum eo trahamur ad tartara. Qui odium in corde
portat secundus diabolus est, & qui pacē impedit An-
Luca 7. tichristus est:& qui pacem ordinat inter fratres, reuera
filius dei est. Attendite fratres Mariam, quoniam multū
dilexit,dimissa sunt ei peccata multa. Quid etiā Petro
Ioan.21. dixit dominus,nisi Petre amas me? Et quia amauit,me-
ruit & amari, meruit audire, Pasce oues meas, pasce a-
gnos meos. Quin etiā discipulo ait qui diligebat Chri-
stum,& quē Christus diligebat: Dilecte mi veni ad me,
quia tempus est vt epuleris. Pacem ergo habeamus fra-
tres,si pacem cum Christo habere volumus. Si vis ama-
ri à Christo, ama inimicum propter Christum. Si vis
ergo amari,ama. Hanc amplectimini,hāc diligite, hāc
pacem & concordiam vsque ad mortem seruate, si vul
Luca.22. tis cum deo pacem habere. Pax enim omniū custodia
& cura virtutum est. Hāc pacem annunciari in suo or-
Luca 24. tu angelis præcepit, Pacem annūciauit sæpe apostolis,
Matth. 10. pacem prædicare præcepit hominibus, pacē pro testa-
Ioan.14. mento Apostolis reliquit,pacem in cruce pendens po-
Luca 23. stulauit,pacem in sacrificio totiens in populo pronun-
ciari voluit. Nulla denique dabitur venia, nisi pacifico
B viro. Pellite ergo à vobis hoc odij mortiferū venenū,
& pacem inter vos habete, quia estis fratres, qui in hac
vasta solitudine simul in vnum estis cōgregati. Vno e-
nim pane,vno indumento,vno nigro colore,vna aqua
omnes simul participamus. Reducamus igitur fratres
ad nostram memoriam,quòd dominus ab inimico os-
culatus est,& tamen amicum vocat illum proditorem,
Matth. 26. Amice, inquit, ad quid venisti? Date igitur reconcilia-
tionis pacem,sed non osculum proditionis, Qui enim
ficte inimicū osculatur,vel verbo blanditur, Iudæ pro-
ditoris fratrem & sociū & similem sibi esse quis dubi-
tare poterit? Sed qui amore Christi,verus filius est. Nos
Matth.5. enim fratres quorum vita lux mundi est, licet mundus
vos non videat,tamen mundi lucem vos appello & sal
terræ. Ideo quia lux estis,luceāt opera vestra bona. Nos
qui videmur gerere in corporis nostri habitu figuram
crucis,& nomen religionis sanctę habemus,nigrā etiā
vestem humilitatis portamus, zonis etiā pelliceis præ-
cincti apparemus,caueam⁹ ne simus sepulchra dealba-
Matth. 23. ta,quæ foris pulchra & speciosa apparent,sed intus ple
na sunt ossibus mortuorū occultis: prouideam⁹ ne no-
C bis dicatur, Væ vobis qui clauditis cœlorū regnum an-
te homines. Timeo enim satis ne paradisum intremus,
nec alios intrare permittamus. Hoc autē quare dico fra-
tres? nō quia credam vos malos esse, sed quia doleo de
fratre nostro perdito Simplicio, qui ad hunc locum &
ad hanc sanctam congregationem cum tanto feruore
peruenit,& audito patrem interfectum esse,à nobis re-
cessit & mundum intrauit, vt patris vindictam vindi-
1.Corin.10. care posset. Qui ergo se existimat stare, vigilanter at-
tendat & videat ne cadat, & sic homines videntes il-
los qui columnæ sanctitatis esse videbātur tam nequi-
ter cadere,non solum ipsis regnum cœlorum claudūt,
sed & in seculo demorantibus. Nobis denique fratres
qui numen & habitum sanctæ religionis portamus,vi-
ta mala periculosior ostenditur,quàm in seculo demo-
rantibus. Ploremus ergo fratres peccata nostra, & fra-
1 Ioan.4. tris nostri amissi: diligam⁹ & nosinuicē, quia charitas
ex deo est. Nō erubescat alter alteri veniam postulare,
Luca 23. quia non erubuit Christus inimicos ad pacem in cruce
reuocare. Nō erubescat facere seruus quod primùm fe-
Psal.67. cit & dominus. Dominus autem qui habitare facit nos
Ephes.2. vnius moris in domo,qui est vera pax qui fecit vtraque
vnum,nos in vera pace perseuerare faciat. D

De lingua dolosa Sermo XXIX.

CVpio vos scire fratres charissimi quæ sit lin-
gua dolosa,à qua eximius Prophetarū Dauid
postulabat à domino liberari, dum dicebat,
Domine libera animā meā à labiis iniquis & Psal.119.
à lingua dolosa. Et ideo scitote fratres quòd non solū Lingua do
est lingua dolosa illa quæ seminat inter fratres discor- losa quæ.
dias,quæ suscitat lites,quæ incitat furores,quæ etiā con
uentus conturbat, sed etiam illam dolosam linguam
dicimus,quæ te laudare adulando procurat, dicens in
facie te esse quod nō es. A talibus autē deum deprecari
debemus,vt nos liberet & liberemur. Quare ab his libe
rari debemus petere? Quare eos vt mortē fugere debe-
mus,nisi quia adulatores sunt,quia mendacia diligunt
& faciunt, quia falsitatis sunt inuentores, quia diabo-
li fratres, quia veritatis destructores, quia puritatis de-
uiatores, quia odiorum inuentores, quia diaboli iacu-
latores, quia Satanæ mediatores, quia dei persecuto-
res, quia animarum inuectores, & omnium malorum
inuentores,mel in ore portantes,& venenum aspidum E
insanabile in corda hominum conspuētes, Ecce prop-
ter quod à domino liberari postulare debemus. O ini-
qua lingua & dolosa,ô iniqua proditio,ô pessima dia-
boli astutia, ô grandis malicia, non solum per amara
verba, sed etiam per dulcia homines illaqueare procu-
rat, vt secum eos perducat ad tartara. Nam si homo ab
homine lęditur,opprobria,contumelias & iniurias pa-
titur,inimicus reputatur ab eo,credo quòd me non di-
ligit,omnino oportet me custodire ab eo dicet homo,
sed si deo placere volo, me oportet alteram maxillarū
sibi præbere,& totum portare in patientia, vel malum
pro malo non reddere. Ecce quo modo ad talia reme- Matth.5.
dium est. Sed si homo beatum me prædicet, & verba
adulationis non cognouero, quod remedium habere
potero? Ideo fratres non solum lingua dolosa est illa,
quæ mala inter fratres cōmittit, sed & illa quæ adula-
tur. Si quis verbo tamen non offendit, hic perfectus est Iacobi 3.
vir. Sed quia nemo perfectus in via,ideo necesse est vt
alter alterius onera portemus. Nemo tamen alterius o- Gala.6.
nera portare potest nisi qui habet charitatem. Sed qui
charitatem non habet,non solum onera proximi por-
tare non valet,sed nec etiam sua. Quid enim facere de- F
bet qui charitatē non habet? Ecce statim de festuca tra-
bem facit,verbum pro facto reputans factum fuisse pu Matth.7.
tat: Et sic dolet,clamat,tristatur,minatur vitam proxi-
mo dilacerare,& sic cōsumitur ille qui charitatem non
habet,& onera alterius portare nescit, mori etiam fre-
quenter desiderans,sed mori non potest. Nos vero fra-
tres non sic,sed si verberamini à lingua dolosa,nō tur-
bato animo, nō corde inflato, sed humili & tranquillo
dicite, Domine libera animam meam à labiis iniquis Psal.119.
& à lingua dolosa. Sic in homine charitatem habente
excitatur frequētius amor charitatis. Inflammatur ete-
nim cor & ardet,reuiuiscunt viscera pietatis,& sic cla-
mare non cessant qui tanguntur à lingua dolosa, Defi-
cit in dolore vita mea,& anni mei in gemitibus. Psal.30.

De confessione peccatorum.
Sermo XXX.

DIcere solent homines fratres charissimi, Deus
cuncta nouit, apud eum nec præteritū nec fu-
turū est,omnia videt, & omnia pōderat, om-

G nia nuda & aperta sunt ei. Quare igitur vult vt cõfiteamur hominibus peccata nostra quæ nequiter gessim⁹? Nũquid nõ melius est cũcta mala tacere, quàm ea prædicare in tectis? Ecce enim quis dicet, peccaui super omnes homines? Sed si cũcta hominibus prædicauero, omnibus hominibus peior reputabor à cunctis, exemploq; meo multi multa mala cõmittent. Quo modo ergo cõfiteri debet homo alterutrum peccata sua? O homo an ignoras quòd omnes peccatores sumus? Et si dixerim⁹ quòd peccatũ nõ habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis nõ est. Omnes peccamus, omnes cũ peccato nascimur, omnes in peccatis demergimur, etiam infans cuius est vnius diei vita super terrã: Cur ergo timemus peccata confiteri? Tamẽ oportet cõfiteri deo, quoniam bonus est, & in æternum misericordia eius. Vult enim de⁹ quòd cõfiteamur, nõ quòd ignoret peccata nostra, sed vt diabolus audiat quoniam cõfitemur & pœnitet nos peccasse, & peccatis confessis cũ dolore & lachrymis, nõ habeat amplius vnde nos incuset, Ecce enim fratres diabolus vult vt taceamus, deus vult vt confiteamur, & cui magis obediendũ sit, certe cõstat q deo qui salutaria præcepit. Non enim sufficit cessare à

1 Ioan. 1.

Iob. 15.

H malo, nisi peccata quę fecimus confiteamur cũ dolore. Nec soli deo sufficit confiteri, sed alterutrũ peccata nostra confiteri debemus. Nõ igitur tardes confiteri deo. Nõ tardes cõuerti ad deũ, nec differas de die in diem. Subito enim veniet ira dei, & tẽpore vindictę destruet te. O fratres mei qui vsque nunc dormistis, cõuertimini ad deum in toto corde vestro, in ieiunio, planctu & fletu. Ecce eni quia dicit, in toto corde, nos docet Propheta, quòd in corde est fons pœnitẽtiæ, fletus vero ad oculum, planctus autem ad os, sed ieiunium ad totum corpus refertur. O homo ne tardes conuerti ad deum, discute mentem tuam, prospice singula secreta cordis, considera antequam ad confessionẽ accedas, quòd cor peccauit mala appetendo, oculus vanitatẽ videndo, os falsitatem dicendo, auris mendacia audiendo, manus verbera & homicidia perpetrando, & si non opere, saltem volũtate. Quis se excusare poterit, pedes etiam veloces ad malum? Igitur ô fratres mei sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire immundiciæ & iniquitati ad iniquitatem, illa & nunc exhibete membra vestra seruire deo in sanctificatione. Primo enim cor quod mala cogitauit & cõcupiuit, pœniteat & doleat, & oculus fleat,

Eccli. 5.

Iohel. 2.

Roma. 6.

I os sine intermissione oret, aures audiãt verbũ dei, manus eleemosynam porrigant, peregrinos suscipiant, infirmos foueant, nudos induant, pedes veniant ad Ecclesiam, genua flectantur & laborẽt, quia sicut nullum fuit membrũ quod peccando deo non displicuerit, ita nullum sit membrum quòd pœnam non patiatur condignam. Dedit enim nobis deus membra, vt sibi seruiamus non mundo. Sed heu fratres, cœlorum ciues & domestici dei facti sunt amatores mundi, fortius diligentes terrena quàm cœlestia, transitoria plus quàm æterna, res suas plus quàm seipsos. Non sic fratres mei non sic, quia ecce iam tempus prope est, ecce iam nobis minatur. Surgite ergo qui panem doloris comeditis, & ad Ecclesiã pergere festinemus, & flentes peccata nostra cum dolore confiteamur. Sed primo talis ordo tenendus est, vt peccata præmeditẽtur, vt proferendo taliter modum & circunstantiam peccatorum deo & sacerdotibus confiteamur, vt à pedibus suis nõ onerati sed alleuiati discedere valeamus. Et nolite fratres mei differre confiteri peccata vestra, nam qui vsque ad vltimum diẽ quadragesimæ vel vitæ suæ distulerit confiteri, dat signum quòd hoc libenter nõ facit: Non gratiose, non puro corde, sed coactus hoc facere videtur: sed coacta seruicia quantum deo vel hominibus placeant considerate. Non ergo de die in diem differamus pandere cordis nostri secreta. Promisit enim deus veniam pœnitenti, sed non promisit vsque in crastinum differenti. Igitur non differamus, sed cum ad confessionem accesseris tu homo vel fœmina, caue ne rideas, vel ornate incedas, ne fabulas proferas, sed cum humiliato capite, & dorso cinere & cilicio infuso, confiteamini alterutrum peccata vestra. Sed deprecor te ô homo vt confiteri nõ pauseas. Frequenter enim diabolus cor tuum astringit, ne confitearis, dicens, Quo modo confitebor hæc & illa? O homo quandocũque hoc persenseris, diaboli tentationem esse non dubites, qui cupit te astringere nequiter, vt in peccatis positus sine magna tentatione semper agas quę placita sunt ei. Nolite ergo timere peccata confiteri ô fratres, nam illud quod per cõfessionẽ scio, minus scio quàm illud quod nescio. Cur confiteri times peccata? Peccator est qui audit peccata sicut & tu & forsitã maior. Homo est nihil differt à me, nihil alienum habet à me. Cur ergo times

K

Psal. 116.

Iacobi 5.

ô homo peccator homini peccatori confiteri? Elige quod vis, si nõ confessus lates, inconfessus damnaberis. Ad hoc enim deus exigit confessionẽ vt liberet hominem. Ad hoc damnat nõ confitentẽ, vt superbũ puniat in æternum. Confitemini ô fratres mei & nolite differre ad sacram messem confessionis accedere festinate. Hæc est enim salus animarum, dissipatrix viciorum, restauratrix virtutum, oppugnatrix dæmonum, pauor inferni, obstaculum diaboli, angelorum tunica, Ecclesiarum fiducia, salus, dux, baculus, lumen & spes omnium fidelium. O sancta atque admirabilis confessio, tu obstruis os inferni & aperis paradisi portas. O confessio sine te iustus iudicatur ingratus, & peccator mortuus reputabitur. O confessio vita iustorum, peccatorũ gloria, tu sola necessaria es peccatori, & nihilominus iustus si quis reputabitur, te astringere & frequentare debet. Nihil denique remanebit in iudicio quod fuerit per confessionem purgatum. O confessio illibata, tanto pondere appensum est, tantũmque valuit apud deum, quod homo nouit appendere latroni qui in cruce confessus est dominũ crucifixum, quantũ si fuisset pro domino crucifixus. Ecce quantum profuit breuis confessio peccatoris. Sed nos qui sacerdotes sumus, & vtinam boni simus, caute nobis vigilare necesse est & solicite, quatenus sic delinquentium cordibus tanto moderamine verbum timoris & contritionis insigamus, vt eos nequaquam à verbo cõfessionis exterreamus, vt sic corda aperiant quòd ora non obstruamus. Sed nec absoluere debemus etiam compunctum, nisi viderim⁹ confessum. Quoniamquidem corde creditur ad iusticiam, ore autem fit confessio ad salutem. Qui ergo verbum confessionis in ore habet & in corde non habet, aut dolosus est aut vanus. Qui vero in corde & non in ore, aut superbus est aut timidus. Decet igitur sacerdotes esse tales, vt cognoscant & sciant quam, qualem & quantam infirmantibus exhibere debeant medicinam: Adiuuante domino deo nostro, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

L

M

Lucæ 23.

Roma. 10.

De fallacia mundi & eius detestatione propter tria præcipue mala quæ in eo sunt.
Sermo XXXI.

Scriptum

A Scriptum est fratres charissimi, quòd mũdum non diligamus, quoniam mundus transit & concupiscentia eius. O munde immunde qui homines illaqueare non desinis, quiescere nõ permittis, rapere omnes appetis, occidere omnes quæris. Væ qui tibi credit, beatus qui tibi resistit, sed beatior qui à te illæsus recedit. O munde proditor, cuncta bona promittis, sed cuncta mala perfers: promittis vitam, sed donas mortem: promittis gaudiũ, sed largiris mœrorem: promittis quietem, sed ecce turbatio: promittis florem, sed cito vanescit: promittis stare, sed cito recedis: Non ergo es diligendus, quoniam omnino transis, & concupiscentia tua velut fumus euanescit. Alloquatur omnes amatores tui ô munde immũde, quibus aliquando florem serenissimæ iuuentutis præstare voluisti, vitam diuturnam, diuitiarum copiam, familiarium abundantiam, pacis amœnitatem, dicant omnes, loquãtur cuncti, surgat venerabilis pater Adam cum omnibus filiis suis, & vno ore loquantur, vtrum in hac vita gaudium habuerint sine dolore, pacem sine discordia, quietem sine metu, sanitatem sine infirmitate, lumen sine tenebris, panem sine dolore, risum sine fletu. Nolite

1.Ioan.2.

B igitur fratres mundum diligere, quoniam transit & cõcupiscentia eius. O munde immunde, fallax & proditor. Nunquid non periculosior es blandus quàm molestus? Nunquid non magis timẽdus es dum allicis, quàm dum spernis? Nunquid non magis odiendus dum diligere dissimulas, quàm dum odire te ostendis? O munde immunde, in te habitare & non dolere impossibile est. In te sperare & non timere vanum est. In te tua amare & non periclitari impossibile est. O fratres mei nolite ergo eum diligere, quoniam transit & concupiscentia eius. Sed ecce mundus transit & nos turbat & amatur, fallit & fidelis reputatur, occidit & velut vita desideratur, flectit & amplectitur. O munde immunde, & si floreres quid facerent amatores tui? Sed vere non flores, & stabilitatem nullam habes, sed mella tua & dulcedo tua asperitatem habent, iocunditatem falsam, certum dolorem, incertam læticiam, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, & spem beatitudinis inanem. Nolite ergo diligere mundum, quia omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut

Ibidem.

C concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Agamus fratres si possumus hodierna die de singulis, Voluptas enim carnis dicitur quam per modum illicitum misera caro appetit, vt gulositas, ebrietas, luxuria, nimia dormitio, & vanus risus. Et quia caro vicinior est, per vicia cius primum nos aggreditur. Mundus enim quanto familiarior est, tanto periculosior est, & multi per vicia eius corruũt, Ecce Adã per gulam, Loth per ebrietatem, Salomon per luxuriam. Ideo fratres gulositati per abstinentiam occurrere festinanter debemus, Considerate quòd non propter potum, sed propter pomum homo primitus mortem inuenit. Esaũ non propter gallinam, sed propter lenticulam primatum suum perdidit. Scio enim Noë omne genus carnis quod cibo esset visum, manducare concessum esse: Heliã cibo carnis refectum legimus. Ioãnis mirabilem abstinentiam prædicamus. Sic nos facere debemus, sed non sicut Esaũ lenticulæ concupiscentia deceptus, nõ sicut Dauid propter aquæ desiderium reprehensus: sed sicut rex noster qui non de carne, sed de pane tentatus, tentatorem superauit teterrimum. O magna & admirabilis abstinentiæ virtus, per quam homines filij dei excelsi efficiuntur, per quam vicia expelluntur & dæmones, per quam non solum ani-

Gene.3.
Gene.19.
3.Reg.11.
Gene.3.
Gene.25.
Gene.9.
3.Reg.17.
Matth.3.
Gene.25.
2.Reg.23.
Matth.4.

marum salus agitur, sed etiam corporum sanitas possidetur. Ecce enim fratres, concupiscentia carnis qualis & quanta est. Ipsa enim fomentum & mater aliarum voluptatum est, quia qui bene comedit, libidines carnis frequenter sentit, dormire quærit, inde verbositas & rixæ quæ sunt opera carnis, inde consumptio pecuniæ. Nolite ergo fratres diligere mundum, quia in eo summa concupiscentia est carnis. Sed quid aliud nisi cõcupiscentia oculorũ? O fratres mei, fecit enim nobis deus oculos videntes, qui fecit magnalia, vt toto corde eum laudemus, plorantes si qua mala fecimus. Ecce in miseria sumus, & in miseriis non ridere, sed flere debemus. Cum enim nascitur puer non ridet, sed plorat. Quare plorat, nisi quia voce testatur & confitetur plorando se ad miseriam deuenisse? Nascuntur enim filij Adam ad laborem & dolorem, quia iugum graue positum est super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ eorum. Non igitur ridere sed flere debemus, attendentes & scientes quòd dominum nunquã risisse sed fleuisse legimus. Sed quo modo fleamus peccata, quo modo eleuemus oculos ad montem vnde veniat auxilium, audiamus Ioannem, Quid enim dicit, nisi quod omne quod est in mundo est concupiscentia oculorum? Concupiscentia oculorum dicitur, quia per oculos desideria auri & argenti, possessionum & cunctorum terrenorum intrinsecus animę intimantur. Ideo summe custodiẽdus est oculus, quia ianua cordis est & nuncius. Nam claude oculum, & voluntas habendi non erit: cesset voluntas, & ecce infernus clauditur. Ecce enim fratres quot mala per oculos fiunt, tot bona per eosdem possunt adipisci. Si enim Dauid oculos clausisset, fœminam non vidisset, adulterium non commisisset. Si Iudas pecuniã non vidisset, magistrum minime tradidisset. Et si Sodomitæ oculos clausissent, iuuenes non vidissent nec periissent. Claudamus igitur oculos ne videãt vanitatem, custodiamus ianuam cordis nostri ne latro qui quotidie procurat intrare, veniat & cuncta bona valeat deprædari. Claude enim oculum & amittis vicium, claude ianuam & latronem occides, claude oculum & voluntas nõ erit habendi, claude oculum & infernum clauseris in æternum. Licet tamen multi cæci mali sint, sed peiores eos fore non dubitamus si hæc quæ mundi sunt viderent: Ipsa enim visio causa cupiditatis est & principium appetitus. Claudamus ergo ianuam, ne mors intrare possit per fenestras nostras. Quid enim aliud in mundo esse legimus, nisi superbiam vitæ? O superbia cũctarum virtutum nouerca, quis te creauit, quis te ad nos misit, quis te ad conuentum diuitum & pauperum tam mirabiliter introduxit? Scio quòd deus te non fecit, nec te ad nos misit, nec ad conuentum monachorum pauperum vel diuitum introduxit, nec te dum carnem assumpsit assumere voluit, sed tua inimica humilitate dignatus est habitare inter bouem & asinũ, & subditus esse voluit Mariæ & Ioseph. Quid ergo agis inter nos? Nam re natura non ostendit qua vno modo generantur, vno modo viuunt & moriuntur omnes. Quid ergo agis inter seruos dei? Quid ostendis eis? Cur eos inflas? Cur inflare eos demonstras? Nosti quòd eis æternam vitam præstare non poteris. Quid eis demonstras propter quod eleuetur super astra cœlorum, cupientes esse sicut deus, & super eum ascendere vellent si possent? O superbia nouerca virtutum, mater viciorum, porta inferni, magistra erroris, caput diaboli, viciorum principium, quid inter homines facis, quid eis promittis quòd te tantum diligere

D
Eccl.40.
Psal.120.
1.Ioan.2.
E
2.Reg.11.
Matth.26.
Gene.19.
F
Hiere.9.
Luca.2.
Esaia.14.

G diligere demonstrãt? Ecce amatores tui tam cito de al-
Danie.4. titudine cadunt. Ecce enim Nabuchodonosor quem
tantum diligere videbaris, & tantum te diligebat, tam
fortiter te astrinxit, vt credere ei faceres quia nullus eo
maior esset in orbe, & ecce mox deflectitur & cadit, &
demergitur in profundum, & quasi bos fœnum come-
dit. Ecce quid accidit te diligentibus? Sed te non a-
mantes de stercore penitus eleuantur, & collocantur
cum principibus populi domini, solium gloriæ hono-
ris & dignitatis tenentes in scientia. Eia ergo fratres
discite humilitatem habere, discite superbiam concul-
care, discite & eam deuitare, velut mortem eam con-
culcare, ô quàm difficile diuitibus, ô quàm pœnosum, ô
quàm meritorium. Estote ergo pauperes si vere humi-
les esse cupitis. Nam destructis diuitiis & conculcatis,
faciliter sancta perfectáque humilitas acquiritur, cum
quibus vere poterunt habitare. O diuitiæ dulcissimæ &
suauissimæ hominibus insipientibus apparetis, sed om-
ni veneno mortaliores estis omnino. Venenum enim
quis sumere poterit, nisi fuerit aliqoa dulcedine copu-
latum? Sed commixtum dulcedini faciliter sumitur: sic
H eoim qui recipit moritur. Sic qui diuitias amat, dul-
cedinem videtur gustare. Sed ecce mors inter diuitias
latens, hominem superbum & elatum, diuitem infla-
tum aggreditur, & aggressus occiditur, & occisus ad
infernum perducitur. Ecce quantum prosunt nobis di-
uitiæ mundi huius per quas occidimur, per quas muta-
mur quotidie, per quas insidiamur frequenter, per quas
eleuamur in vanitatem, per quas veneramur mendaci-
ter, per quas animam superbam ad infernum diabolus
semper expectat conducere. Tollite ergo fratres mei
diuitias vt facilius tollatis soperbiam, tollite diuitias &
Lucæ.11. infernus non erit. Date eleemosynam & omnia mun-
da dabuntur vobis. O fratres mei an ignoratis quòd
pauperibus non dare, tulisse est? Et merito quando quis
potest esurientibus subuenire si non pascit, merito vi-
tam extinguit & eos mori permittit. Pudeat & erube-
scat Christianus tollere pauperibus quibus iubemur
semper offerre. Vltra omnem iniquitatem est diuitem
velle fieri de exiguitate pauperum vel viduarum. Itaque
fratres amãda sunt honesta lucra, sed horreantur dam-
nosa compendia. Nullus audeat inde tollere, vbi de-
I beat collecta dispergere. Addendo perdit qui retinen-
do collegerit, paupertatem potius ad se trahit qui pau-
pertatem se exigentium pecunia non repellit. O fra-
tres mei veniet dies illa, veniet & non tardabit, quan-
Matth.25. do nobis dicetur, Esuriui & non dedistis mihi maodu-
care: & vltimo dicetur illis, Ite maledicti in igoem ęter-
num. O fratres si in ignem mittentur illi qui non sunt
elargiti, nec quæ cum labore lucrati sunt pauperibus do
nauerunt, quid dicetur illis qui aliena rapere non ti-
muerunt? Cum diabolo ardent, qui nudum non indue-
runt: vbi putamus arsuros qui viduas & orphanos spo-
liauerunt? Non ergo spoliare debemus pauperes vt de-
nudati abundemus in superbia vitæ, sed eleemosynas
dare vt pauperes & humiles simus, non differamus. Sed
hæc non solum facere nobis sufficit, sed & proximum
etiam ad hæc inducere festinemus, dicentes potestatem
habentibus & terrarum rectoribus quòd non solũ elee-
mosynam porrigant, sed & quòd regna sua in pace cu-
stodiant, scientes quòd remota iustitia, regna latroci-
nia efficiũtur. Multi enim sunt rectores, sed pauci iusti-
tiæ amatores inueniuntur. Nam cum quæsitum fuisset
Dictum Socraticum. à Socrate ridente, cur sic fortiter rideret, respondit, Vi-
deo magnos latrones ad suspendium duci facere par-
uos: & alta voce clamasse refertur, O quàm digniores K
estis suspendi qui in cathedris & domibus habitatis la-
trocinia maiora committẽtes, quàm qui in syluis cum
tremore quotidie demorari videntur. Quapropter fra-
tres nolite rapere, nolite fœnerari vt abundetis in super-
bia vitæ. Sed diuitiæ si affluant nolite cor apponere, Psal.61.
sed dispergite eas vt humiles sitis, & imitari valeatis il-
lum qui sequentibus se dicet, Venite benedicti patris Matth.25.
mei possidete regnum quod vobis paratum est ab ori-
gine mundi, Amen.

Ad leprosos vt patientiam teneant:
Sermo XXXII.

FRatres mei dilectissimi scio quòd percussit
vos deus, & leprosi facti estis vsque ad diem
mortis vestræ: Ideo obsecro vos in domino Ephe.3.
nostro Iesu Christo cuius precioso sanguine redempti
estis, vt non deficiatis in tribulationibus quæ sunt pro
gloria vestra, scientes quòd per carnis afflictionẽ, men-
tis infirmitatem occidimus. Spiritus enim deficit, dum
misera caro gaudendo quiescit. Ergo si paupertas vr- L
geat, si luctus mœstificat, si stomachus doleat, si pectus
vel venter infletur, si totius corporis dolor vos inquie-
tat, si calamitas vos vndique vexat, semper vos lætificet
in omnibus laboribus & periculis vitæ huius amor ve-
ster in deum & pia patientia & certa spes supernorum.
Despiciamus ergo diuitias corde, & erimus locuple-
tes. Despiciamus inimicorum supplicia, & erimus sem-
per victoriosi. Despiciamus corporis sanitatem, & ęter-
nam quietem & sanitatem recipiemus. Igitur vobis in-
firmantibus & languentibus patientia summè necessa-
ria est, Nullus enim beatus esse poterit, nullus cœlo-
rum ciuis efficitur, nullus amicus dei constituitur, qui
inter mala patiens non inuentus fuerit. O patientia tu
omnia vincis aduersa, non colluctando sed sufferen-
do, non murmurando sed in omnibus gratias agendo.
Ipsa enim patientia quæ est quæ fecem totius volupta-
tis abstergit, ipsa quæ limpidas animas deo reddit, ipsa
nauis quæ ad portum cunctos suos amatores perducit.
Ipsa est per quam infernus clauditur, & paradisus ape-
ritur suis amatoribus. Ipsa est per quam omnis & sine
qua nullus iustificabitur. O si graue vobis est quia lepro- M
si estis, patientiam in cunctis habete. Eleuate capita ve- Matth.27.
stra, & corde aspicite vulnera saluatoris nostri in ligno
pendentis, pœnas morientis, precium redimentis, ci-
catrices resurgentis, quid aliud videre poterimus nisi
caput inclinatum ad vocandum & parcendum, cor a-
pertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexan-
dum, totum corpus expositum ad redimendum. Hæc
quanta sint cogitate vos qui doletis, hæc in statera ve-
stri cordis appẽdite, vt totus vobis figatur in corde, qui
pro vobis totus fixus fuit in cruce. Et quid plura salua-
tor noster pro nobis sustinuit, quid plura patienter por-
tauit? Tota enim vita sua plena fuit dolore, & tandẽ ad
crucem perueniens per passionem ludibriis exponitur,
qui est vere palma victorię. Spinis coronatur, qui spinas
peccatorum venit confringere. Ligatur qui sine labore
& pœna soluit compeditos. Ligno suspenditur, qui eri-
git elisos. Aceto potatur fons æternę vitę, disciplina cę-
ditur, vulneratur salus, vita moritur. Occidit ad tempus
vitam mors, vt in perpetuum ad vitam occideretur
mors. Ecce fratres Christi patientia, ecce Christi boni-
tas & clementia. Et si placet etiam plura audire, possu-
mus & adhuc plura de Christo prædicare. Non igi-
tur tædeat

A tur tædeat vos audire. Nā & si fatigaremini, vobis non amplius prædicarem. Cupio enim cōsolari vos & non tristari. Nam si tędium est dicite, si vero gaudium audite. Ecce enim venit saluator regēs sydera, & sugere voluit vbera. Ipse qui panis est, esurire voluit, ipse fons sitire, ipse lux dormire, ipse quies fatigari, ipse veritas occultari, ipse iudex viuorū & mortuorum à mortali iudice condemnari, ipse iusticia ab iniustis iudicari, ipse vnitas mutari. Nihil enim tam salutiferum nobis est, quàm quotidie cogitare quanta pro nobis pertulit deus & homo. Ecce enim saluator passus est, leprosus in cruce factus est, patiens factus est nobis relinquens exem-
1.Petri.2. plum vt sequamini vestigia eius. Quod si feceritis, non solum infirmitatem non moleste portabitis, sed cū pro-
Psal.30. pheta clamare voce & opere non desistetis, Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: sed dicetis, O quàm graue, ô quàm inhumanum, ô quàm forte est inter homines habitare non posse. Ecce enim separati sumus ab vrbibus, gentes nos spernunt, parentes nos odiunt, consanguinei fugiunt, amici nos deserunt, separati sumus à castris ac si ex hominibus nati non essemus. O fratres mei attendite patienter & nolite turbari,
B nam verū est quod dicitis, sed nolo vos ignorare quod legitis: ait enim dominus Moysi, Habitabit in domo mea plenus lepra: Cur ergo turbamini si inter homines habitare non potestis? Nunquid mundi ciues hoc præstare nobis potuerūt? Nunquid domum dei vobis aperire potuerunt? Nunquid per eorum conuersationem efficiemini meliores? An ignoratis quid dictum fuerit sancto viro Antonio, Si cupis saluari fuge homines, fuge mundum & pompas eius? Cur ergo turbamini si inter homines conuersari nō potestis? Ecce enim sanctus
Iob.1. Iob iustus, sapiens, diues, rectus & timens deum, & tamen leprosus efficitur, tamen non conqueritur, extra castra proiicitur, ab hominibus despicitur & deseritur. Ab vxore blasphematur, tamen non conqueritur, nec labiis suis contra deum mortaliter locutus est, considerans aliam vitam cito esse venturam, Non ergo turbemini, sed considerate quia propter peccata vestra per-
Nume.12. cussit vos deus, vel vt examinet vos. Ecce enim Maria quia murmurauit in fratrem suom Moysem, leprosa est facta. Azarias rex quia præsumpsit, leprosus factus est, &
C Giezi quia Simoniam cōmisit, & Naaman quia se glo-
4.Reg.15. rificauit. Vos etiam quocunque modo percussi estis, pa-
4.Reg.5. tientes estote, & gratulanti animo suscipite illam, ne pariter hîc & in futuro æterna tormenta patiamini. Confortamini ergo & nolite timere. Ego vobiscū esse credidi tertia die paschæ, sed qoia Valentinus noster migrauit à seculo, propterea vobiscum esse non potui. Sed nunc fractis argenteis vasis de bonis Ecclesiæ Hipponensis, vobis in necessitatibus & pro captiuis prouidere volui. Consoletur autem nos deus qui suos consolatur in omni tribulatione, Amen.

De detestatione ebrietatis, cum terribilis casus enarratione.
Sermo XXXIIII.

On miremini fratres charissimi si hodie ter sermonem deo auxiliante perfecero. Accidit hodie terribilis casus, vt omnes audistis, propter quem nō solum ad Ecclesiam Hipponensem omnes antiquiores habere volui, sed etiam omnes fœminas & infantes in vnum cōgregari præcepi, Quibus congregatis cum dolore & anxietate vobis enarrare intendo, antequam pateat in plebe, quid accidit præclarissimo ciui nostro Hipponensi Cyrillo, Ecce D
enim, vt scitis, potens erat inter nos opere & sermone, & ferè dilectus ab omnibus. Filium, vt scitis, habebat, & eum vnicum possidebat: & quia vnicus erat, eum superflue diligebat & supra deum. Ideo superfluo amore inebriatus, filium corrigere negligebat, dans etiam potestatem faciendi omnia quæ placita essent illi. O dolosa libertas, ô grādis filiorum perditio, ô paternus amor mortiferus. Ecce filios se dicunt diligere, quos iugulari procurant. Dicunt eos amare, quibus iam suspendia parant. Dicunt patres filios se nutrire, sed ecce iam pater & filius ambo in foueam cadunt. Quare pater cum filio Matth.15.
cadit in foueam, nisi quia pater cæcus est, quia malus, & quia salutem suam & filiorum suorum videtur negligere? Quo & quo modo pater hæc neglexerit, nisi quādo filio libertatem donauit, quando eum corrigere neglexit, quando virgæ pepercit, quando ei semper sere- Prouer.13.
nam faciē demonstrauit? Cupitis audire nunc quo modo pater & filius in foueam cadunt? Licet enim sciatis, tamen quia necesse est, vt vos quandiu viuitis timeatis, ideo quæ hodie facta sunt iterum dicere non erubesco. Ecce enim Cyrillus vester filiū habebat, vt scitis quem E
corrigere negligebat, & luxuriose viuendo consumpsit partem bonorum suorum, sed ecce hodie ebrietatem perpessus matrem prægnantem nequiter oppressit, sororem violare voluit, patrem occidit, & duas sorores vulnerauit ad mortem. O magna diaboli dominatio, patrem quem post deum reuereri debebat occidit, matrem à qua portabatur prægnantem oppressit, sorores quas tenerrime diligere debebat voluit violare, & duas vulnerauit ad mortem. O dolorosa ebrietas omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater. O ebrietas tu mentem cæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatum suaue es. O ebrietas nunquid nō per te inflatur stomachus? Nunquid nō per te putrescit anhelitus? Nunquid non oculos cæcas? Nunquid nō cuncta membra debilitas? Nunquid nō mortem acceleras? Nunquid non bursam euacuas? Nunquid non dominium recipis ab homine? Nunquid bestialem & irrationabilem te diligentem tecum ducis? O ebrietas, discant te diligentes agnoscere, discant te deuitare, iterum discant te deuitare, discāt te velut mortem effugere, quo- F
niam qui te dilexerit, regnum dei non consequetur. Ergo ô fideles abstinete & nolite inebriari vino. Non e- Ephe.5.
nim sufficit abstinere, sed abstinentes alios abstinere doceatis. Docentes quo modo Loth inebriatus cum filia- Gene.19.
bus iacuit. Sampson etiā vino repletus per meretricem Iudicū.16.
inimicis traditur: audite fideles, audite Esaiam dicentem, Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectādam Esa.5.
& potandum vsque ad vesperam vt in vino æstuetis. In veteri etiam lege præceptū erat, quòd sacerdotes cum ingrederentur templum ministrare domino, omnino non vinum biberent. Si ergo hoc erat dum templum Leuit.10.
tantum ingrederentur, & quid nos miseri facere debemus? O quàm plures sunt ex vobis qui prius tabernam visitant quàm templum, prius corpus reficiunt quam animam, prius dæmonem sequuntur quàm deum. O fideles non fideles, quid vobis cum vino? Nunquid vinum factum est vt deficiatis maledicentes nomen domini? Abstinete ergo à superfluo potu ne rebelles efficiamini. Quandiu enim Adam abstinuit, tamdiu obe- Gene.3.
diens fuit, tamdiu bonus, sanctus & iustus permāsit. Sic & Helias tamdiu miracula fecit, quamdiu pane & aqua 3.Reg.17.
refectus est, sed postquam carnes comedit, & vinū bibit in satu-

G in saturitate, miracula non legitur fecisse. Eia ergo fide-
3.Reg.17. les, casum superius assignatum inter cætera cōsiderantes
deum timete, & timentes eum feruēter rogate vt ab
his & ab omnibus malis liberet nos semper. Amen.

De duobus generibus hominum mundum derelinquentium, qui in sancto Loth & vxore sua designantur.

Sermo XXXIIII.

Gene.19. AVdistis fratres charissimi, quòd Loth nepos
Abrahę inter pessimos Sodomitas & Gomor-
ræos sancte & iuste moratus est. Quas ciuita-
tes volens subuertere dominus, ad seruū suum
Loth angelos misit vt cum malis non periret. Qui cum
exiret, dixerunt ei angeli, Salua animā tuam. Vxor ve-
ro Loth quia retro respexit, mox mutata est in statuam
Roma.15. salis. Igitur fratres mei quæcunque scripta sunt, ad no-
stram doctrinam scripta sunt, vt inde fructum aliquem
capiamus. In Loth enim & vxore sua duo genera ho-
minum designantur, scilicet mundū derelinquentium,
quorum vnum perfecte deserit, aliud quoque tepide, &
respiciendo retro venit ad mortem. Sodoma quoque,
quæ cæcitas vel muta vel asperitas interpretatur, mun-
H dus est in quo sunt homines muti & cæci, ad quos mit-
tuntur sancti angeli, & sancti prædicatores, vt dicant,
Salua animam tuam, & in monte te saluum fac. Fugere
enim Sodomam quid aliud est quàm incendium libi-
Fugere Sodomam quid? dinis, luxuriæ, superbiæ, & auariciæ fugere? Quibus &
præcipimur non retro respicere, quia victor mundi &
montem sanctæ religionis ingressus, non debet retro
2.Petri.2. respicere. Quare? Quia melius esset viam veritatis non
agnoscere, quàm post agnitam retro abire. Quid est di-
cere, nisi quòd melius esset quòd in vita seculari & lai-
cali mansisset, quàm postmodum solitariam vitam de-
sereret? Apostatare enim nequam est, mortale est, cum
damnatione semper viuere est. Tales enim fœminæ &
vxori Loth comparantur, quia morientes, retro aspici-
entes, conuertuntur in statuam salis. Loth præcipitur vt
in montem se saluum faciat, per quem contemplatiua
vita designatur. Tu vero homo ascende in mōtem pœ-
nitentiæ, ascende in montem diuinæ contemplationis.
In hunc montem te saluum fac, in hunc montem vo-
Psal.10. lando transmigra sicut passer, & ibidem salua animam
tuam curis & seculi dignitate denudatus. Sic enim fe-
Nathanael cit gloriosus ille adolescens Nathanaël, de quo legitur,
I ait enim, Magister quid faciam vt habeam vitam æter-
Matth.19. nam? Cui dominus, Si vis ad vitam ingredi, serua man-
data: cui adolescens, Quę sunt mandata? Cui dominus,
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, non
homicidium facies, non adulterabis, nō facies furtum,
non falsum testimonium dices, honora patrem tuum
& matrem tuam, & proximū tuum sicut teipsum. Hæc
omnia ad tuam vitam pertinent: cui dixit adolescens,
Domine hæc omnia custodiui à iuuentute mea, quid
mihi deest? Cui dominus, Si vis perfectus esse vēde om-
nia quæ habes & da pauperibus, & sequere me, Et secu-
tus est Iesum adolescens ille, & nunquam retro post-
modum respiciens, reliquit patrem & matrem & vxo-
rem, filios & sorores & animam suam. Tunc prudens
Gene.19. adolescens montem dei ascendit, Sodomā & Gomor-
ram reliquit, incendium libidinis fugit, curā seculi suf-
focauit, & montē summæ contemplationis ascendens,
emit in agro thesaurum absconditum, charum eum te-
Matth.13. nens in vita sua. Similiter hoc idem fecit Petrus, quan-
Matth.19. do voluntarie omnia deseruit, omnia relinquens & se-
cutus est Iesum. Sic & Maria illa Lazari soror cum La-
zaro fratre suo & Maria virgine prudentissima, quan-
do omnia vendiderunt, & precium ante pedes Aposto- K
lorum posuerunt. Sic & Heliæ facere placuit, & Ioanni Acto.4.
Zachariæ filio, quando eremum intrauerūt. Sic & Pau-
lus cum Antonio, quādo annis multis eremum colue-
runt. Sic & fratres mei qui sanctorum patrum vitam &
exempla imitari & sequi voluerunt. Nunquid nos etiā
hoc idem optamus? Etenim in seculo sumus, semper ta-
men vt incepimus vobiscum in solitudine esse deside-
ramus, & ostendimus opere quando episcopali Eccle-
sia grati non fuimus. Eia ergo fratres pro deo iugo dei
submissi estis, vt sublata licentia peccandi catena obe-
dientiæ in proposito bono retinere possitis. Sed atten-
dite fratres mei & lætitia cordis mei, quòd nihil profi-
cit bene operari ex coactione nisi ex voluntate libera
facias. Qui enim bene faciunt coacte, deo non sunt
accepta quæ faciunt, & Simoni Cyrenæo, quem Iudæi Matth.27.
angariauerunt vt crucem Christi portaret, optime cō-
parantur, Ecce enim Simon crucem portat cum dolo-
re, quia non libenter portat, angariatur, sed non mora-
tur in ea, ideo non perseuerando fugit, & sine fructu à
cruce recedit, quia nihil boni dicitur, nisi vsq; ad mor- L
tem in bono perseueretur. Sic & nos crucifigamus cor-
pora nostra verberibus, vigiliis, abstinentia escæ & po-
tus. Sed timeo ne coacti hoc agamus, & corpora mace-
rantes mundo saltem voluntate viuamus. Ideo fratres
in hunc montem obedientię ascendamus, & quod deo
promisimus attendamus. Nihil est enim maius obe-
dientia, nihil peius inobedientia. Adam periit quia in- Gene.3.
obediens fuit, Christus resurrexit quia patri obediuit. Philip.2.
Ionas inobediens à pisce absorptus est. Saül inobedięns Iona.2.
à dæmone correptus est. A qua correptione liberet nos 1.Reg.18.
ipse Christus, vt digne ad montem contemplationis
volare possimus, Amen.

Ad iudices vt caueant ne odio, amore, precio, precibus vel timore corrumpantur, cæteraq́ vicia declinent & iusticiam seruent.

Sermo XXXV.

ROgatus à vobis ô iudices, licet cum Fortuna-
to Manichæorum presbytero longa disputa-
tione grauatus, sermonem vestra dilectione
deuictus facere deo auxiliāte non distulimus.
Ecce enim nunc cōgregati estis in domo Episcopi. Cō-
uenistis omnes in vnum, non vt sophismata audiatis, M
non vt poëtarum curiositatem intelligatis, non vt bea-
tos vos esse prædicem, sed solum vt quid pro vestra sa-
lute necessarium fuerit audiatis, & audientes operibus
adimpleatis. Vos enim reputati estis ab hominibus du-
ces populi, iudices terræ, orphanorū patres, viduarum
mariti, iusticiæ zelatores, reipublicæ amatores. Cauete
ergo ne corrumpamini odio, amore, precio, precibus
vel timore. Decet igitur iudices non solum quæ dixi-
mus adimplere, sed cum dei adiutorio calcare super-
biam, abominari luxuriam, abhorrere falsitatem, de-
spicere auariciam, quæ nouerca dicitur esse & summa
inimica iusticiæ. Ipsa enim est quæ patrem nescit, ma-
trem ignorat, amicos perdit, & seipsam relinquit. De-
cet igitur iudices non auariciam sed largitatem secta-
ri, & amare paruulos, pusillis & orphanis faciem sere-
nam non solum verbo sed opere demonstrare. Non e-
nim auertere faciem debent à paupere, nec priores de-
dignentur cōseruare fideles, nec ceruicem erigere de-
bent quosdā despiciendo, sciētes quòd moritur pariter
doctus & indoctus. Decet igitur iudices gratiam quam Eccle.2.
diuinitus receperunt solicita mente custodire, fidem
ostendere, zelum rectitudinis conseruare. Decet etiam
iudices

A iudices clementiæ esse cultores, detestatores sæuiciæ, cunctis benignos, ad iram tardos, ad misericordiā festinos, in aduersis firmos, in prosperis humiles & cantos, & quibuscunque dignitatibus sublimatos seipsos agnoscant, & caueant ne suos inferiores despiciant. Decet etiam iudices sapientes esse, & in lege doctissimos, ne dicere valeant tanquam legem sanctam ignorantes
Esa.5. bonum malum & malum bonum. Decet etiam iudices plus deū timere quàm alij homines, plus de salute animarum curare quàm corporis, plus honorē dei quàm marsupia plena diligere. Sed væ vobis ô iudices, væ vobis in æternū & vltra, quia non est in vobis veritas, non misericordia, non pietas, nō iusticia, nec scientia dei in vobis potest inueniri. Quid enim inter vos regnat? Auaricia, mendacium, clamor, apparētia, peruersio sacræ legis, dicentes malum bonum, bonum malum. Ecce ac-
Psal.11. ceptio personarum. Non est enim veritas in vobis. Diminutæ sunt à vobis veritates. O patres pauperum, ô vere non patres sed prędones. Quare non patres? Quia vbique per vos opprimuntur, nec est qui misereatur pupillis dei, sed si diues locutus fuerit mox tacuistis, causas
B suas vsque ad nubes perduxistis. O iudices scientiam & iusticiam mundi amantes, attendite quid agitis. Nam
Mūdi sciē- scientia mundi pleni estis, & in ipsa moriemini. Quæ
tia quid? est enim scientia mundi, nisi thesaurum congregare, lucrum terrenum acquirere, decipere proximum, mentiri, iurare, iusticiam caute peruertere, & similia in cunctis agere? Ista enim est sapientia huius mundi. In istis ferè quasi tota vestra vita cōsistit, & ideo attendite qui iudicatis terrā, quòd sapientia huius mundi stulticia est
Sapien.1. apud deum. Sed dicitis, O Episcope hanc scientiā non
1.Corin.5. amamus, furtum non committimus, proximum nō decipimus nec offendimus. Quare? Quia nihil aliud recipimus, nisi quantum nobis donare voluerit. Ego autem dico vobis, quòd tantum fecistis quantum facere potuistis. Non plus vobis fuit datum, ideo non plus recepistis. Quantum potuistis fecistis, Leues causas magnas fecistis. Nam & si vi non rapuistis, & proximū in via non deprædati fuistis, latrones tamen esse potestis. Latro enim timet malum, & vbi non potest non facit, & tamen latro est. Deus enim cor interrogat & non magnum. Lupus enim frequenter venit ad ouile & quærit rapere oues, quærit lacerare, quærit & deuorare. Vigilant tamen pastores, latrant canes, & sic lupus timendo
C fugit. Nunquid non tamen lupum non esse dicimus? Absit. Sic & vos facitis quantum potestis, si plura possetis plura faceretis. Eia igitur ô iudices attendite ne cū falsis iudicibus Susannæ confundamini. Suscitabit e-
Danie.13. nim dominus spiritum Daniel, & ponet spiritum eius & sapientiam pueri sui Danielis in mentem alicuius iuuenis, & sicut fecit in Susannæ iudicibus cōfundet omnes falsos testes cum indicibus, & tunc scient quid profuerit sibi sua scientia, Considerate ergo ô iudices ter-
Osea.4. ræ quid per Oseam seruum suum deus loquatur. Ait enim, Visitabo populū meum, & iudices & vias eorum,
Hebr.10. & cogitationes eorū reddam eis. O quàm horrendum est incidere in manus domini. O quanta vltio, ô quanta miseria malis erit in die nouissimo. Expellētur enim mali mercatores, falsi iudices de domo domini, exula-
Matth.8. bunt à domo dei, expellentur à paradiso, & ibunt in locum vbi semper erit fletus & stridor dentium. Ideo attendite ad consilium meum, aperite cordis portas. Surgite qui dormistis, legite Esaiam Prophetam, sequimini eam, non cras, sed hodie, non tamen hodie sed & nūc.
Esa.55. Ait enim Propheta, Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad domi- D
num, & miserebitur eius quia misericors est. Currite iudices ne iudicemini ad patrem misericordiæ, quærite veniā, reddite quod recepistis illicite. Quęrite veniam, *Psal.144.*
quoniam prope est omnibus innocantibus eum in veri- *Psal.33.*
tate. Ipse est qui sanat contritos corde & humiles spiritu, & corde tribulatos saluabit. Ambulate dum lucē habetis, dum dies est. Ecce ô iudices veniet iam nox quia venit iam mors in qua non erit licitum ambulare. Cogitate quid estis, quò ituri estis. Parētes enim vestri prędicant mortui, sepultura clamat, infernus vlulat, dęmones expectant, sacerdotes prædicant, quid superbis terra & cinis? O iudex qui deum non agnouisti, dum iuxta *Eccle.10.*
tumulos patrum tuorum transis, scias quòd mortui clamant, Terra es, & in terram ibis. Homines enim fuerūt *Gene.3.*
sicut & vos diuitias possidendo, Vbi modo ipsi sunt, sic & nos erimus. Vbi superbia eorum, vbi scientia, vbi cathedra magistralis, vbi honor discipulorum, vbi indumenta serico & pelle decorata? O cinis & puluis, O iudex quid es & quid eris considera. Non ergo tardes *Eccle.5.*
conuerti ad deum, & ne differas de die in diem. Subito enim venit ira eius, quia iuxta est dies perditionis, & ad- E
esse quidem necesse est & festinant tempora. Nemo ex *Deut.32.*
vobis tamen desperet, nemo diffidat de dei misericordia. Sed attendite quia nulla culpa tam magna est quæ non habeat veniam. Et ne aliquis desperet, Mariam il- *Luca.7.*
lam peccatricem, dominam luxuriæ, vanæ gloriæ matrem, sororem Marthæ & Lazari in exemplum assumite, quæ postmodum Apostolorū apostola meruit nuncupari. Adiuuet autem nos ipse deus & homo qui pro nobis pati & mori dignatus est, Amen.

Ad presbyteros suos malam vitam eorum reprehendens.
Sermo XXXVI.

Ratres charissimi vt nouit charitas vestra, oportet manum mundam esse quæ polluti vasis maculas debet purgare, ne polluta deterius possit coinquinare cum sordida sordidū tractat. Propterea sacerdotes altissimi dei vobis dicitur, Mundamini qui fertis vasa domini. Vos enim estis qui *Esa.52.*
vasa domini ferre debetis, quibus datū est nosse myste- *Matth.13.*
ria regni dei, Vos estis sal terræ, lux mundi, lucerna ac- *Matth.5.*
censa, ciuitas in monte posita, columnæ templi, lignum *Gene.2.*
scientiæ in medio paradisi positum, patroni & rectores F
terræ, angelorum & paradisi ciues, prophetarum filij, patriarcharum cognati, Apostolorū successores. Mundamini ergo vt digne cum patribus ferre possitis vasa domini. Vasa enim non solum aurea & argētea, sed etiam illa pro quibus redimēdis dominus mori dignatus est. Propterea attendat charitas vestra quales esse debetis, vt digne vasa domini portare possitis. Ait enim Apostolus, Oportet Episcopum sine crimine esse, tanquam *ad Titū.1.*
dei dispēsatorem, non proteruum, nō iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri appetitorem. Hæc autem non solū ego Episcopus seruare debeo, sed & vos vnà mecū deo auxiliante seruare debetis. Per omnia sine crimine sicut Episcopū, ita iubet esse presbyterum, id est irreprehensibilē, vt nō quærat vxores, non diuitias, nō honores, ne secularis dicatur. Non enim debet qui animarum curam gerit transire de domo in domum, non frequentare forū cum rusticis, non mereantias acquirere, non commatres procurare, non ligonizare, non tabernas intrare, nō discurrere, nisi necessitate compulsus. Sic enim facientes irreprehensibiles

G les ſunt apud homines. Sic enim vaſa domini digne
portare poterunt. Sed ſi contrarium fuerit, quod domi-
nus auertat, quo modo poterit auferre malũ de medio
omnium, ſi in delicto ſimiliter ſimili corruerit vel maiori?
Non enim talis diſpenſator dicitur, ſed potius diſsipa-
tor. Aliud eſt enim diſpenſator, & aliud dominus. Diſ-
penſator enim ſeruus eſt. Non enim licet diſpenſatori
percutere ſeruos, non occidere, non iracundiam porta-
re, quia dominus eius humilis, benignus & miſericors
eſt. Nõ ergo licet diſpẽſatori furioſum eſſe. Nihil enim
fœtidius, nihil damnoſius, nihil leuius, nihil turpius in
paſtore furioſitate. Attendat igitur paſtor, attendat &
2.Timo.2. diſpenſator, quid legitur, Seruum dei nõ oportet rixa-
ri, ſed humilem ad omnem eſſe, patientem, doctorem,
in manſuetudine erudientem eos qui contra moueant.
Diſcant ergo paſtores ſi offenduntur, patientes eſſe, Et
vt ego patientiam merear, oportet presbyteros etiam
nõ ſolum abſtinere à rixis, ſed ab ebrietate cauere. Non
enim licet clerico extra horam bibere, vel aliquid man-
ducare, vel de domo in domum tranſire, & prandium
vel cœnam ordinare. Attendite presbyteri mei, attendi-
te, & ſi veritatem dico nolite turbari. Nam valde deſpi-
H citur clericus qui ſæpe vocatus ad prandium non recu-
ſat, etiam neceſsitate aliqua compulſus. Sæpe enim in
cœna vel prandio vbi magna exiſtit multitudo, rixæ &
ebrietates naſcuntur, & ea quæ ſunt opera carnis. Ideo
ſumme cauere debet clericus ne extra domũ ſuam vel
epiſcopi prãdere audeat, vel in eadem etiam audeat ſe-
cularibus præparare. Quid enim aliud habere debe-
mus, niſi quòd turpis lucri appetitores non ſimus? Om-
ne enim lucrum remotũ à presbyteris eſſe debet. Nam
nõ ſeculi ſed eorum quæ dei ſunt negociatores ſumus,
ſeculares ad nos venire nõ poſſunt, nunquid vel intel-
ligere? Abſit. Sermonẽ noſtrum audire voluiſtis, & di-
miſſo dentium dolore volui habere vos, non vt bonos
vos eſſe audiatis, ſed vt veritatem loquendo veſtrã mi-
ſeriam intelligatis. Quid enim eſtis? Dicetis, Paſtores
ſumus. Ego autẽ dico quod paſtores eſtis, & verum eſt
quod dicitis. Sed qui paſtores vel quales dicere non au-
deo, quia ſimul vobiſcum mendax. Omnes peccatores
ſumus, omnes in peccatis nati & cõcepti ſumus, omnes
Ioan.10. in peccatis viuimus. Expedit tamen vt verum dicam,
quia epiſcopus ſum, quia paſtor ſum, quia pro vobis a-
I nimam ponere paratus ſum. Tacere igitur non debeo,
quia licet peccator ſim, animam tamen pro veſtra ſalu-
te ponere iam decreui, iam me paraui, veruntamen di-
cam, & omne quod verum eſt à quocunque dictum, à
deo eſt, à patre & filio & ſpiritu ſancto eſt, dicere expe-
dit non occultare. Nã ſi verum tacerem, eſſem vobis ſi-
Rom.8. milis in cunctis, quod nolo. Si ergo deus mecum quis
contra me? Nunquid Fortunatus vel Arrius cum ſuis
inſidiis? Nam quia verũ eis dixi, ideo in eremo inſidias
mihi poſuerunt, volentes me comprehendere & occi-
dere, & tamen deus me liberauit. Libenter tamen ſuſce-
piſſem martyrium, & etiam pro veritate mori ſemper
paratus ſum. Audite ergo rebelles, audite lupi rapaces,
audite vos deriſores. Veniat etiam ille ſanctus Eze-
chiel qui portam clauſam viderat in domo domini,
ſurgat & vobis aperiat viſionem quam vidit & palpa-
uit. Dic dic ô ſancte Ezechiel, dic presbyteris meis. Ait
Ezechi.34. ſibi dominus, Fili hominis propheta de paſtoribus Iſ-
raël, dicque ad eos, Væ paſtoribus qui paſcebant ſemet-
ipſos. Nónne greges paſcuntur à paſtoribus? Lac co-
medebatis & lanis operiebamini, quod craſſum erat oc-
cidebatis, gregem autem meum non paſcebatis. Quod
infirmum erat non conſolidaſtis, & quod ægrotum e- K
rat non ſanaſtis. Quod confractum eſt non alligaſtis,
& quod abiectum eſt non reduxiſtis, & quod perierat
non quæſiſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis &
cum potentia. Et diſperſæ ſunt oues meæ. Sed ego ſu-
per paſtores, requiram gregem meum de manu eorum.
Ecce quo modo de vobis queritur dominus, quia non
eſtis paſtores ſed lupi rapaces, quia omnia quaſi quæ fa-
citis propter lucrum facitis. Non ſolum quæ Eccleſia-
rum ſunt quæritis, ſed & quæ mundanorum. Ecce e-
nim diſcutiamus mentem, perquiramus veritatẽ. Nun-
quid miſſam cantare, nũquid baptizare, nunquid mor-
tuum ſepelire ſine precio vel promiſsione dignami-
ni? Nunquid non citius mortem diuitum, quàm cor-
poris ſalutem deſideratis videre? Ecce quo modo lupi
eſtis, ecce quo modo omni ſimonia infecti eſtis. O ſa-
cerdotes quid agimus, quid ſumus, cur tantum dormi-
mus? Ecce latro ſemel furatur, ſemel fœnus proximi
tollit vel rapit, ſed ſi capitur blaſphematur, verberatur,
furtum imponitur, & tanquam latro iudicatur ad mor-
tem. O ſacerdotes mei, ſi fœnus in laico crimen iudi-
catur, ſi propter hoc mori debet & condemnatur ad
mortem, quid de vobis erit in die nouiſsimo? Quid de L
nobis faceret mundus, ſi ſuper nos poteſtatem haberet?
Quapropter tenete iuſticiam, nolite lucrum facere, ſed 1.Tim.6.
habentes victum & veſtitum contenti per omnia eſſe
debetis, Sed qui celebrat vel prædicat vel baptizat, vt
inde lucrum acquirat, bonis cœleſtibus de facto ſe pri-
uat. Ecce enim Romani principes quantum neceſſe eis
fuerat de diuitiis ſuis tantum recipiebant, aliud quo-
que pauperibus erogabant, iuſticiam mirabilem con-
ſeruabant in cunctis, propter quæ & alia bona quæ fa-
ciebant & obſeruari volebant, meruerunt magnifico
imperio ſublimari, & timeri à cunctis in orbe. Ecce
enim Pagani erant, & ſtultiſsimum putabant pro deo
colere crucifixum, & tamen deum ſuum timebant. Et
nos qui nomen Chriſti in fronte portamus, quid aliud
quàm ſimoniam & latrocinia quotidie procuramus?
Ego etiam infidelis eram, & non ſolum à Carthagi-
nenſibus ſed à Romanis acutiſsimus reputabar à cun-
ctis. Copioſa turba circundabat frequenter, & me
tranſire videntes & audientes manum ori ſuo pone-
bant, ciuem Romanum tribunorum caput me fece- M
rant, & vxorem Pontiani filiam mihi æqualem paraue-
rant. Audeo enim dicere, audeo hoc aſſerere in nullo
me mutatum fuiſſe, omnia contemnens, cuncta quæ
promiſerant ſpernens, diuitias abhorrens, ciuitatem
caute relinquens, fugiens Mediolanum, vxorem non
quærens, cogitans nihil peius habere quàm conſortium
mulierum & ſocietatem. Hæc omnia ſeruus iniquita-
tum mearum facere nolebam, qui tamen nunc ſeruus
Chriſti ea quæ diximus & maiora tentor habere fre-
quẽter. Nos autem fratres qui in pugna ſemper ſumus,
licet tentemur ad mundum redire, vxorari, negocia-
ri, delicate viuere, cathedram etiam aſcendere, cauea-
mus ne cum mundo damnemur. Vos enim eſtis dij ex-
celſi, in quorum ſynagoga deus deorum ſtare deſide-
rat. Vos eſtis eius vicarij, quia vicem eius geritis. Vos e- Pſal.81.
ſtis filij excelſi omnes, quibus datur poteſtas ligandi at- Matth.18.
que ſoluẽdi, aperiendi etiam cœlum & infernum clau-
dendi. Eia ergo ſacerdotes dei excelſi, aperite aures
cordis veſtri. Quieſcite iam agere peruerſe, diſcite be- Eſa.1.
nefacere, paſcite oues verbo & exemplo, nolite eis cœ-
lum claudere. Clauditis dũ nõ corrigitis, clauditis dum
male viuere oſtenditis. Oculus ſitis cæco, & pes clau-
do. Tunc

A do. Tunc enim oculus estis cæco, cum eius tenebras effugatis ignorantiæ. Et pes estis claudo, quãdo viam veritatis demonstratis, vel quando fidem eorum roboratis. Sed si fidem vestrã pro vobis roborare nescitis, quo modo aliorum fidem roborare poteritis? Et ideo attendite nec turbemini si veritatem dico vobis. Scio enim

Ioan.8. & bene scio quòd vobis amara est veritas. Quare, nisi quia si veritatem dico non creditis mihi & in melius etiam nõ mutamini? Amara ergo est veritas, & qui eam amant vel prædicãt, sæpe replentur amaritudine & dolore. Tacere tamen non audeo, nec vobis placere intẽdo, quia si hominibus malis placerem, seruus dei non

Galat.1. essem. Vultis vt placeam, desideratis vt diligam, tamen non vultis vt corrigam. Obsecro tamen vos vt vitam emendetis, conculcantes auariciam, despicientes luxuriam, vitantes superbiam. Simoniam odientes, pauperes amantes, pompas huius seculi renuentes, & pro nobis intercedentes, sine intermissione orantes, vt & ego vnà vobiscum vasa domini digne per gratiam merear portare. Et si quis de me murmurauerit, sciat quòd de patre episcopo murmurauerit, parcatur illi & ore-

B tur pro eo.

Quòd sacerdotes se debeant exhibere sicut dei ministros, & cauere ne dona sancti spiritus vendere procurent. Patientiam quoque & castitatem seruare, ac de fornicationis detestatione.

Sermo XXXVII.

Fratres charissimi, sicut actuum Apostolorum narrat historia, apostatante Iuda à consortio

Actu.1. Apostolorum, diuina prouidentia ad structuram Ecclesiæ prouidens fundamenta quæ secundum Ioannem sunt duodecim nomina Apostolorum, beatum Matthiam vocauit ad apostolatum. Et sicut suscepit Matthias principatum & surrexit loco Iudæ: sic etiam nos suscepimus principatum in Ecclesia dei, & per gratiam suam suos ministros facere voluit, & in palatio suo nos constituit, & elegit vt essemus gens sancta, populus dei, sal terræ, lux mundi, & angelici ho-

Ephe.6. mines absque peccato. Ministri etiam dei sumus & serui. Serui enim dicuntur non qui ad oculum seruiunt, sed qui volũtati domini in omnibus fideliter obediũt, & tunc in tantam familiaritatem domini mouentur,

Ioan.15. quod non amplius serui sed amici vocantur. Ideo tota

C mente nos exhibeamus in multa tribulatione, in scientia, in charitate non ficta, in vigiliis, in carceribus & pla-

2.Cor.6. gis, in verbo veritatis. Et sic nihil habẽtes, omnia Christum possidendo simus possidentes. Hæc est enim beatorum vita, hęc est sacerdotum salus. Hęc est seruorum dei requies. Hæc est amicorum eius voluntas. Hæc est enim sanctificatio nostra, vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia, in tribulatione, in necessitate, in castitate, in abstinentia, in scientia, in suauitate, in charitate non ficta, in verbo veritatis, nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, Christi enim serui sumus. Tunc Christianorum ministerium vituperatur, seruitus nostra despicitur, quando ea quæ Christi sunt despicimus, & opere adimplere negligimus. Sed væ nobis fratres mei væ nobis, quia falsum nomen Christi portamus, falsum nomen dei gerimus, quia opere nõn adimplemus quod adimplere debemus. Discutiamus sacerdotes mentem nostram, & sciamus si serui Christi simus. Sciamus enim quid facere debeamus ne serui in-

Luca.17. utiles simus. Quid enim? Certe nihil aliud nisi quòd exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia. Sed væ nobis quia nullam patiẽtiam habere vi- D

demur. Nam pauperes esse debemus, quia mẽbra Christi sumus & ministri dei. Sed si paupertas aggreditur, vel aliqua corporis necessitate turbamur & affligimur, dona sancti spiritus vendere procuramus. O sacerdotes mei nolite hoc malum facere, sed mementote quòd gratis accepistis, & ideo gratis reddite, ne cum Simo- Matth.10.

ne mago damnemini, cui dixit Petrus, Pecunia tua te- Actu.8.

cum sit in perditionem. Qui etiam precium recipit de sacramentis, Giezita est & plenus lepra. Nam cum He- 4.Reg.5.

lisæus mundasset Naaman principem Syriæ in Iordane à lepra, rediens Naaman obtulit Prophetæ multa munera, sed ille noluit recipere. Qui cum recessisset, locutus est ei Giezi discipulus Prophetæ, petens à principe Syriæ munera. Quibus acceptis propheta omnia per spiritum nouit, & videns eum redarguit percutiens eum lepra. Sic etiam percutiuntur omnes qui pro sacramentis pecuniam petunt. Sed dicetis, Nunquid non scriptura dicit, Qui altari seruit de altari viuat? O sa- 1.Cor.9.

cerdotes hoc quod dicitis omnino negare non audeo, sed sciatis quòd deus intuetur corda hominum. Nam si sacramentum dare distuleris, etiam si fueris omni pau- E

pertate vallatus, non pastor es, non minister Christi es, sed mercator. Non igitur petas, non etiam tantum pro baptismo recipias si cum Simone perire nõ velis. Nam Actu.8.

facto pacto, sacramentum vendidisti, & saluatorem Matth.26.

tuum prodidisti cum Iuda. Spontanea & syncera volunt. te porrige sacramenta, nihil petendo, nihil expectando, nihil de promisso desiderando, sed si tibi datur iuste recipis, iuste possidere potes. Memento tamen quòd pauperem vitam sacerdos gerere debet, & ideo si superbiã habet, si magno beneficio gaudet præter victum & vestitum, quod superest pauperibus dare non differat, quia omnia pauperum sunt. Verbum autem illud quod negare non debet fidelis, Qui altari seruit de altari viuat, verum omnino est, quia non licet sacerdotibus manibus operari, ligonizare, ferrum fabricare, & similia. Hoc autem propter reuerentiam & tanti sacramenti dignitatem. Illud autem magis ad seculares quàm ad sacerdotes pertinet, ne ipsi sacerdotes dei fame pereant vel nuditate, ideo dignum est vt qui altari seruit de altari viuat. Similiter fratres qui sacramentum emit, vel Ecclesiam vel præbendas, vel Ecclesiarum introitus, vel seculari potentia hoc pro se pro- F

curauit, sciat quòd cum Giezi & Iuda iam damnatus est, iam leprosus factus est, iam de templo domini expellendus est. Quare sic? Quia qui nõ intrat per ostium Ioan.10.

in ouile sed ascendit aliunde, fur est & latro. Ideo reprehendendus est, quia ementes & vendentes dominus eiicit de templo: repellendus est, quia leprosi eiici iubentur. Non intrat per ostium ad Ecclesiam, qui per Matth.21.

laicalem portam intrat. Non enim laicis spiritualia do- Nume.5.

na tradita sunt, sed domini vicariis. Vicarij domini sunt, qui vicem Apostolorum tenent. Castella autem & villas suas laici dispensant, bona autem Hipponensis Ecclesiæ vigilanter attendãt ne tangant. Diuites enim raro vel nunquam pauperibus sacerdotibus præbendas procurant, & si procurant non dei amore procurant, sed vt cum vxore & familia de bonis Ecclesiæ gaudere valeant. Et ideo sciat sacerdos qui timore vel amore defraudari à diuite se permittit, quòd impunitus non remanebit, & si non in præsenti saltem in futuro igne æterno nõn carebit. Redeamus igitur ad propositum 2.Cor.6.

fratres, & sciamus quo modo poterimus nos exhibere sicut dei ministros. Cupitis enim scire. Ecce si persecu-

tiones

G tiones veniunt, non deficiamus, sed patientiam habeamus. Si necessitas paupertatis contingat, non desperemus sed in domino cōfidamus. Si blasphemamur, non
Matth.5. respondeamus sed parcamus. Si colaphis vel alapis cædimur, aliam partem parare non differamus. Si verbo vel murmure percutimur, taceamus. Si occidimur, gau
Ioan.15. denter ad mortem pergamus. Quare? Quia non est seruus maior domino suo. Si enim me persecuti sunt, & vos persequentur, ait dominus. Ita enim patientia ornari debemus, si ministri Christi esse optamus. Sed quid aliud, nisi quòd in castitate nosmetipsos exhibere debemus? Hæc est illa virtus sine qua quis est factus omni-
Iacob.2. um reus. Hæc est illa virtus quæ nos deo commendat, quæ nos angelos facit, quæ nos super æthera volando conducit. Hęc est illa virtus sine qua vasa domini ferre non possumus. Hæc est illa sancta virtus, quam astrin-
Ephe.5. gere non docet Apostolus, Fornicatio & omnis immundicia non nominetur in vobis, ne mens vestra colloquiis malis possit corrumpi. Ideo fratres attendite, quòd non solum à vobis remouēda est fornicatio, sed etiam omnis suspicio falsa. Non decet clericum cum mulieribus sedere vel fabulari vel domum eius frequē-
H tare, ne suspicio mala inde progrediatur. O quàm vilis, ô quàm miser & pusillanimis reputatur clericus, qui frequenter cum mulieribus conuersatur. Insipiens valde
Matth.5. est & inexpertus, qui amicicias mulierum procurat. Et ideo vos qui estis lux mundi & ciuitas in monte situata, sic famam vestram custodire debetis, vt non erubescant de detractoribus laudatores. Attendite etiam fra-
Ephe.5. tres, attendite quod dicit Apostolus, Fornicatio & immūdicia. Fornicatio enim est naturalis mulierum concubitus, sed illicitus. Fornicatio est cum meretrice agere. Mulier siue adultera siue concubina meretrix vocatur. Fornicatio enim ideo clericis interdicitur, quia cum simus ministri domini, membra meretricis non
1.Cor.6. efficiamur. O quàm turpe est clericum à meretrice duci captiuum. Qui enim adhæret meretrici, vnum corpus efficitur. Et ideo scire debemus quòd malum est fornicari. Nam si coniugium sacerdotibus prohibetur, quanto magis crimen fornicationis in nobis æstimabitur. Ecce enim fratres, laicis coniugatis ad tempus abstinere præcipitur vt vacent orationi, & sacerdotes quos corpus domini consecrare omni die oportet, concubi-
I nas in domo tenere non erubescunt? Ecce quo modo
1.Thess.4. vasa vestra possidere in sanctificatione sciatis. Scitis enim fratres quòd die quadam Dauid venit ad Achi-
1.Reg.21. melech sacerdotem, & ait Dauid esuriens, Da mihi aliquid cibi. Et respondit, Non habeo panes laicales ad manus, sed tantum panem sanctum, & ideo dic mihi ô Dauid, sunt mundi pueri tui à mulieribus, & ait, Sunt ab heri & nudiustertius. Et sic dedit sacerdos eis sanctificatum panem. Si ergo interrogauit sacerdos, vtrū serui Dauid mundi essent propter panes propositionis accipiendos, quid facere nos debemus miseri sacerdotes propter corpus domini accipiendum? O fratres mei, sic & sacerdos Paganorum dum offerre debēt diis suis incensa, ab omni malo vt possunt abstinēt. Ecce ego iam Episcopus Hipponensis eram, & cum quibusdam seruis Christi ad Aethiopiam perrexi vt eis sanctum Christi Euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos homines ac mulieres capita nō habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra æqualia nobis habētes: inter quos sacerdotes eorum vidimus vxoratos, tantæ tamen abstinentię erant, quod licet vxores sacerdotes omnes haberent, nunquā tamen nisi semel in an-
no eas tangere volebant, qua die ab omni sacrificio ab- K
stinebant. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines vnum oculum tantum in fronte habētes, quorum sacerdotes à conuersationibus hominum fugiebant, ab omni libidine carnis se abstinebant, & in septimana in qua diis suis thura offerre debebāt, ab omni labe carnis abstinebāt se, nihil sumebant nisi metretam aquæ per diem, & sic contenti manentes digne sacrificium diis suis offerebāt, O grandis Christianorum miseria. Ecce Pagani doctores fidelium facti sunt, & peccatores & meretrices præcesserunt fideles in regno dei. Non ergo sic fratres, non sic, dominū non tantum diligamus ore, sed opere & veritate. Tunc veri eius ministri erimus, si sobrie, & iuste, si caste vixerimus, Qui est benedictus in secula, Amen.

De sacræ scripturæ ingentibus præconiis cum exhortatione ad diligentem ipsius lectionem.

Sermo XXXVIII.

Scriptum est fratres charissimi quòd Moyses posuit in tabernaculo labrum æneum in quo Exod.30.
lauarentur Aaron & filij eius cum ingrederē- L
tur sancta sanctorū. Ideo attendite quia quid sub lege antiqua in tēplo dei efficiebatur, aliquid futurum præsignabat, quod in Ecclesia nostra sub figura tegebatur, sicut ait Apostolus, Quęcūque scripta sunt Roma.15.
ad nostram doctrinam scripta sunt. Non enim sancti patres curassent tot & tāta scripsisse memoriæ commendare, nisi vt alios legentes, alios per exempla ædificarent. Legite ergo fratres mei scripturam sacram, legite Matth.15.
eam ne cæci sitis & duces cæcorum. Legite sacrā scripturam in qua quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inuenietis. Legite eam quia omni melle dulcior, omni pane suauior, omni vino hilarior inuenitur. Apprehendite eam & inuenietis quo modo deus deorum sit longitudo propter æternitatem, quo modo sit latitudo propter charitatē, quo modo sit sublimitas propter maiestatem, quo modo sit profundum propter sapientiæ immensitatem. Quærite scripturam sacram & inuenietis quo modo iste deus deorum natus de Maria virgine & homo factus nos amat vt charitas, quo modo nouit vt veritas, quo modo sedet vt equitas, quo modo dominatur vt maiestas. Legite scripturam sacram M
& inuenietis quo modo Nazarenus ille Iesus regit vt principium, quo modo tuetur vt salus, quo modo operatur vt virtus, quo modo reuelatur vt lux, quo modo assistit vt pietas. Et ideo ô fratres mei quādiu in hac infirma & vana vita fuerimus, hanc sapiētiam discere & sapere tota mēte curemus. Quid enim homo sine literis reputatur? Quid enim est? Nunquid non pecus vel hæ- Psal.31.
dus? Nunquid nō bos vel asinus? Nūquid non equus vel mulus, quibus non est intellectus? Eia igitur fratres mei qui pastores rationalium ouium nuncupamini, festinate rapere non sophismata paganorū, non carmina poetarum, non fallacias philosophorū, de quibus doctores & auditores reddituri sunt rationem, sed illam dulcissimam sapientiam sapientiarum, quæ hæreditas dei & filiorum eius chara possessio nuncupatur. Hæc est doctrina super omnia diligenda, quam prophetæ prædixerunt, quam patriarchę diuinitus hauserunt, quam dei filius postquam in terris visus & cum hominibus conuersatus est aperuit & declarauit, & quid tenendum & Baruch.3.
quid vitandum est apertissime demonstrauit, & per suos Apostolos nos ipsam docēdo illuminauit. Hæc est

quæ

A quę nos docet amare cœlestia & terrena despicere. Hęc
est mater fidelium quæ quotidie docet nos quo modo
credamus deum esse omnipotentem, quo modo ipsum
videbimus in sede maiestatis venientē, quo modo bo-
nis bona & malis malā tribuentem videbimus. Hæc est
lucerna pedum nostrorū & via salutis nostrę, in qua in-
struimur quo modo primo deum super omnia diliga-
mus, quo modo animam nostram postmodum sicut
quid propinquius, quo modu postmodū animā proxi-
mi, quo modo postmodum corpus propriū, quo mo-
do postmodū proximi velut nostrū diligamus. Iste est
enim perfectus modus, deū, nos & proximum diligēdi.
Eccli. 24. Hæc est illa sacra sapiētia quæ ex ore altissimi prodiit,
philosophis, sophisticis, astrologis, curiosis ac dialecti-
cis abscondita, sed grossis & rudibus piscatoribus reue-
lata. Nunquid non & hodie etiā solum paruulis reuela-
tur? Hæc est omniū sapientiarum & doctrinarū magi-
stra & domina, quæ etiā nos docet exterius blandos, &
interius fraudulentos cognoscere. Hæc est sciētia scien-
tiarum, angelorū ferculum, archangelorū pulmentum,
Apostolorum gloria, patriarcharum fiducia, propheta-
rum spes, martyrū corona, virginum fortitudo, mona-
B chorum refectio, episcoporum vacatio, sacerdotū cel-
larium, puerorū principium, viduarū doctrina, coniu-
gatorum pulchritudo, mortuorū resurrectio, viuentiū
sempiterna protectio. Hæc est per quam fide ornamur,
spe cōfirmamur & charitate roboramur. Hæc est quam
Prouer. 8. qui inuenerit inueniet vitam & hauriet salutem à do-
Exod. 30. mino. Hæc est labrum vel peluis quam Moyses posuit
in tabernaculo, in quo lauarentur Aaron & filij eius cū
ingrederēntur sancta sanctorū. Sed dices, Quid per ma-
gnum sacerdotem Aaron intelligere debemus? Dico e-
nim vobis fratres, quòd per Aaron summū sacerdotē
intelligere debemus, & per filios eius alios sacerdotēs
minores: per labrum æneum legē domini intelligo, in
qua omnes tam magni sacerdotes quàm parui studere
debent & legendo & docendo & opere adimplendo:
per mūdiciam corporis, compunctionē intelligamus,
qua mūdari debemus, vt ad sancta sanctorum, id est, ad
secreta dei & sanctarū scipturarum penetranda per pu
rificationē digni inueniamur. Et ideo fratres mei atten
dite & considerate quòd vas paratū habemus in quo o-
portet mentis fœditatē abluere, & mundiciā mentis in
C eo præparare. Ecce enim lex sancta & scriptura imma-
culata parata est, vt virtutibus decoremur. Sed væ no-
bis, quia debemus esse exemplū correctionis, & ecce iā
sumus exemplum erroris. Vnde hoc, nisi quia cæci su-
mus & idiotæ ignorantes legē, & eā legere fastidimur,
& tamē cathedram tenere & animarum curam gerere
quotidie procuramus? Quid ergo mirum si cadit sacer
dos? Quid mirū si non subleuat delinquentes? Quid mi
Matth. 15. rum si dux cæcorū est? Ecce legem domini cōculcauit,
despexit eam vt mortem. Sed quid dilexit, quid procu-
rauit, quid toto affectu concupiuit? Vxorē vel concubi-
nam caute tenere, equos velut miles in stabulo posside-
re, canes pro venatione nutrire, accipitres custodire, &
Psal. 31. tamen velut equus & mulus quibus non est intellectus
Matth. 23. cupit honorari in cœnis, & ab hominibus vocari Rab-
bi. Ecce quo modo cadit sacerdos, ecce quo modo vi-
uit. Sed & si cadit qui sibi columna videbatur in tēplo,
Iob. 4. quanto magis populus peribit? Si deus in angelis suis re-
perit prauitatē, quanto magis in his qui habitāt domos
luteas & qui terrenū habent fundamentū? Discite ergo
legē sacerdotes, ne surdo maledicatis. Tunc surdo ma-
ledicitis, quando consilium propter ignorantiam dare
nescitis. Tunc cæco offendiculum ponitis, quādo falsa D
pro veris ostenditis. Itaq; fratres nolite iam pigrescere,
sed legite scripturā. Discite eam filioli, sępe eam legite,
quia lenior oleo, sublimior auro, argento purior. Hæc
est quæ præcipue in deū prouocat, & deum diligere in-
uitat, corda illuminat, linguam purificat, conscientiam
probat, animā sanctificat, fidem confortat, diabolū rei-
cit, peccatum spernit, animas frigidas calefacit, lumen
scientiæ ostendit, tenebras ignorantiæ expellit, tristiciā
seculi extinguit, læticiam spiritus sancti accendit, sitiēti
potum tribuit. Hæc est scriptura sancta, lex nostra im-
maculata, quæ de insipientibus sapiētes facit, primos de
nouissimis ponit, magnos de minimis efficit, nobiles
de ignobilibus cōmutat, naturam frænat, prohibet le-
uitatem, temperat dolorem, confert spem, coronat se-
nem, docet iuuenē, mitigat dedignantes, instruit erran
tes, sanat ægros, roborat infirmos, brutos facit sensatos,
mentis stabilitatem donat, excitat somnolentos, ocio-
sos increpat, pigros incitat, credentibus gratiam dat, re-
ges humiliat, humiles exaltat, rectas vias indicat, elee-
mosynam imperat. Hæc est scientia scientiarū, quæ sa-
pientiam dat, gloriam exaltat, honorem multiplicat, hu E
militatem, charitatem, lenitatem, obedientiā & mansue
tudinem docet, & intellectus bonus est omnibus bene-
facientibus & diligentibus deum. Hæc est quæ abstinē-
tiam, castitatem, largitatem & voluntariam pauperta-
tem conseruat. Postremo doctrinam omnibus, fœlici-
tatem, suauitatem, gaudia, stabilitatem cordis, sobrieta-
tem corporis, compunctionem mentis, veram humili-
tatem donat, charitatem fraternam implet, & timorē
domini accendit. Quamobrem fratres mei qui hanc sa
pientiam diligenter diligit, & diligenter legem implet, Matth. 5.
maximus vocabitur in regno cœlorum, & principa-
tum Ecclesiæ possidebit, & præmia & munera copiosa
recipiet in die nouissimo. Amen.

De vita solitaria & contemplatiua.

Sermo XXXIX.

PAx vobis fratres & charitas cum fide vobis nō
deficiat. Pax vobis fratres quoniam electi estis
ante mundi constitutionem in hac vasta soli- Ephe. 1.
tudide, vt sitis cū Helia, Paulo, Hilarione, An- F
tonio & Ioanne sancti & immaculati in cōspectu dei.
Pax vobis quoniā non estis genus abiectum sed electū, 1. Petr. 2.
non venale sed regale sacerdotiū, non gens obstinata
sed sancta, non populus perditionis sed acquisitionis.
Pax vobis qui non conuersationē hominū sed angelo- 2. Corin. 6.
rū in syluis & nemoribus adamatis. Pax vobis & vera
Apostolorū charitas, tanquam nihil habētes & omnia
possidentes. Pax vobis fratres mei & filij mei dilectissi-
mi, quos quotidie in Christo parturio in visceribus cha Philip. 4.
ritatis. Pax vobis illa, inquam, Christi, quæ exuperat om
nē sensum, custodiat vt optamus corda nostra & intel-
ligentias nostras. Pax vobis fratres qui seculū calcastis,
mundū despexistis, non laudem mundi vsq; nunc ada-
mastis, risum hominū fugistis, vt sanctis agminibus &
angelicis colloquiis vacare possitis. Pax vobis quos in
filios & fratres elegi, vt consortes & participes vos ha-
beam in tētationibus meis. Ad hanc autem vitam iuxta Acto. 2. & 4.
apostolicam formam viuere volentes nō me elegistis,
sed ego elegi vos. Segregaui vos à seculo isto maligno, Ioan. 15.
& eduxi vos per singula eremi loca, per spelūcas & cel-
las, vt velut apostoli ipsi modico cōtenti pabulo demo
retis. Stemus ergo hîc fratres in bello pugnantes quoti- Luc. 12.
die cum antiquo serpēte. Stemus fortes in bello restrin-
gentes & præcingētes lumbus nostros, tenentésque lu

G cernas ardentes charitatis,iusticiæ, pacis & trãquillita-
Ioan.15. tis. Ad hæc enim non me elegistis,sed ego elegi vos,&
posui vos in vineã pœnitentiæ,quam quicunq; dissipa-
re præsumpserit, mordebit eũ teterrimus inferni colu-
Eccles.10. ber. Hæc est vinea illa fertilis quam plãtaui anno ætatis
meæ tricesimotertio, velut seruus dei Noë,quam cupi-
mus tota mente deo duce sanctis exẽplis & sanctorum
documentis ornare,& ornatã taliter custodire,vt à ne-
mine transeuntiũ possit vindemiari, nec aper de sylua
possit eã exterminare, nec alieni possint diripere labo-
Psal.79. res eius & fructus. Hæc est illa vinea quã plantaui velut
paterfamiliâs,quam sæpe paupertatis,charitatis,obediẽ
tiæ & castitatis,vt à Simpliciano charissimo viro didi-
ci,circundedi, ad quã velut paterfamiliâs exiens primo
mane,vos cõduxi in operarios,vt afferatis fructũ quin-
quagesimum,sexagesimũ & centesimum secundũ abun
Math.20. dantiã gloriæ plenitudinis Christi. Hæc est illa religio
& 13. immaculata,cuius sanctitas per totũ orbem terrarũ di-
uulgatur, quorũ conuersatio à cũctis miratur,quorum
Gene.2. vita non solũ à Christianis,sed à Iudæis & Paganis po-
tius angelica quàm humana reputatur. Hęc est illa amœ
nissima paradisus,quam deus à principio plãtauerat,in
qua posuit per gratiã & donum meritis matris meæ ho
H minem vt operaretur virtutẽ patientiæ, eruditionẽ do-
ctrinæ,corporis castitatem, assiduitatẽ precum,confes-
sionem delictorũ,abundantiam lachrymarum. Hæc est
illa paradisus de qua exeunt flumina sapientiæ & veri-
tatis,continentię & castitatis,in qua deus delectatur si-
cut in omnibus diuitiis. Hæc est illa norma apostolica,
virga directionis & æquitatis, quæ tempore apostolicæ
prædicationis sumpsit exordium, quorũ anima vna &
cor vnũ erat in domino,nec quicquam eorũ quæ possi-
Act.4. debant aliquid suũ esse dicebant,sed omnia erãt com-
munia,& distribuebãtur singulis prout cuiq; opus erat.
Nunquid nõ & nos fratres mei sic vsq; ad mortẽ viuere
promisimus? Hęc est ergo religio apostolica,& à mũdo
corde & corpore segregata,quæ percutit duces Moab,
interficit satrapas & tyrãnos Hierusalem, & Aegyptio-
rum hypocritas vulnerauit ad mortẽ. Hæc est vinea ser
ui dei Noë, in medio paradisi situata,Christi sanguine
redempta & irrigata,quam Sarabaitarum princeps,hæ
reticorum pastores velut aper de sylua tẽpore illorum
magnorum monachorum & eremitarũ Pauli videlicet
& Antonij destruere quęsiuerunt,Cuius sepem cõbure-
re,cuius gyrum lapideum supplantare,cuius fructus vi-
tes & flores incidere,cuius planiciem virtutum zizania
I seminare & replere quæsierunt,sed dei virtute circũda-
ta minime potuerũt. Ad hanc autẽ vineam fratres mei
vos conduxi,& operarios vos feci meos, vt laborantes
vsq; ad finem,dignũ fructum recipiatis in tempore suo.
Ad hanc non me elegistis, vt supradiximus fratres, sed
ego elegi vos: sed post annũ factus sum Episcopus,non
tamen vos relinquens. Sed compulsus inter gentes ha-
bitare,monasterium presbyterorũ & clericorum ordi-
naui,intraui domum Episcopi,vt communiter cum eis
viuerem sicut & vobiscum antea vixeramus. Non igi-
tur me elegistis,sed ego elegi vos. A quo fratres mei ma
xime hoc dictum sit & scitis,à domino dictũ est,& di-
scipulis domini dictũ est: veruntamen nõ tantum illis,
sed etiam nobis dictum est,quos vocauit in partem so-
licitudinis & gloriæ eorum. Sicut dignatus est vocare
per gratiam,& participes nos fecit exhortationis, sic &
vos. Delicatus est enim qui vult vti parte,& administra
tionem partis dissimulat ex rata: merito se priuat hono-
re,qui honorem affectat sine onere. Vobis ergo qui pa-
stores estis tãtum animarum vestrarum loquitur pastor K
bonus,qui tertia die vt audistis animã suam posuit pro Ioan.10.
ouibus suis dicens, Non me elegistis,sed ego elegi vos, Ioan.15.
non istam tantum desertam habitationem deserendo,
sed de virtute in virtutem procedendo fructum affe-
rentes, vt fructus vester maneat. In his quatuor fratres
mei attendere debemus, scilicet dignitatem, officium,
cautelam & constantiam. Dignitatem, quia dicit, ele-
gi vos. Officium,vt eatis. Cautelam,vt fructum affera-
tis. Constantiam, quia fructus vester maneat. Est ergo
dignitas in electione, officium in fatigatione, cautela
in fructificatione, & constantia etiam in fructificatio-
ne. Magnum est enim quod elegit qui non fallitur dum
elegit. Maius est quod dei est opus ad quod elegit. Sed
maximum quod inter electos prælegit. Est enim sen-
sus talis, Non vos me elegistis, sed egistis, sed ego om-
ni modo eligendi elegi vos. Sunt enim tres modi eli- Tres modi
gendi,electio,subelectio,& prælectio. Electio est quan eligendi.
do de multitudine bonorum & malorum eligitur bo-
num,sicut de torculari oleum separatur. Subelectio est
quãdo de bonis electis eliguntur meliores. Postea quan
do de melioribus optimi eliguntur, prælectio est. In
hunc ordinem electus est Aaron & filij eius,vt sacerdo L
tio fungerentur coram domino. Primo enim dominus Exod.28.
ex omni natione quæ sub cœlo erat, Israël elegit in po-
pulum peculiarem sibi. De his autem subelegit filios Le- Deuter.14.
ui, qui tanquam ministri spiritales in tabernaculo do-
mini ritu perpetuo deseruirent, De quibus etiam præ-
elegit filios Aaron in sacerdotes, qui precibus & obla-
tionibus suis indignationem domini in populum pla-
carẽt. Ad hunc sanè modum elegit nos. Subelegit cum
in sortem sanctorum vocauit nos & in ordinem cleri-
catus. Sed cum in statum eremitarũ promouit nos, cũ
per aquam baptismatis lauit nos,& in dispensatione fa-
miliæ suæ dispensatores suorum ministeriorum,præle
git nos. Magnũ est enim fratres quòd elegit nos,maius
est quòd subelegit,sed maximum quòd prælegit. Vere
ergo elegit nos & prælegit nos dominus in hæredita- Psal.131.
tem sibi. Nam ad eleuationem manuum nostrarum,re-
gum capita inclinantur, munera offerunt,etiam patres
nos profitentur,expectantes nos esse cum Helia & Pau
lo eremita & intercessores apud deum. Væ tamen in e-
remo habitantibus,si inter malos pisces foras in die no Matth.13.
uissimo proiicientur. Væ pastoribus ouium, si inter hæ- M
dos numerandi sunt. Quid vlterius fratres dicatur au- Matth.25.
dite, Posui vos vt eatis. Nam quatuor sunt hominum Ioan.15.
positiones,accubitus,sessio,statio & ambulatio. Omnis Quatuor ho
enim homo sic est in loco positus, quòd aut iacet, aut minum po-
sedet,aut stat,aut ambulat. Hæc autem tantum inter se sitiones.
differunt in hunc modũ. Nam cum homo iacet,omnes
partes corporis quiescunt. Cum vero sedet, inferiores
partes corporis quiescunt,quia sedere videntur,sed su-
periores laborant. Cum autem stat,totus laborat homo
erigens se quia generaliter pondere suo laborat. Cum
vero ambulat,additur labori grauis ex motu fatigatio.
Ad hunc modum fratres quatuor sunt hominum gra-
dus & status in Ecclesia dei. Fidelium enim alij boni,a- Quatuor ho
lij mali. Numerum malorum fratres non distinguimus, minum gra
quoniam muliplicatus est super numerum arenæ ma- dus in Ec-
ris. Boni vero sicut ordinẽ recipiunt,sic etiam & distin clesia dei.
ctionẽ. Sanè bonorum aliqui sunt actiui,aliqui cõtem- Psal.39.
platiui, aliqui vtriusque prælati. Et sic vnum malorum
genus, & tria bonorum genera. Quatuor enim sunt fi-
delium genera. Mali autem sunt iacentes qui in mundo
quiescunt,tales totam spem & fiduciam ponunt in nu-

mero

A mero diuitiarum,quorũ deus venter eſt. Tales in lecto
Philip.3. iacentes loquuntur animæ ſuæ & ſæpe dicunt,O anima
mea habes multa bona repoſita,epulare & bibe, oppri-
Luca.12. me pauperes, deſpice vicinos,tenue natos, dilata te,ex-
tende alas,aſcende ſuper ſydera,non ſit pratũ quod lu-
Sapien.2. xuria tua nõpertranſeat,dic animę tuæ,caſtrũ ſeruat qui
ſeipſum ab omni malo præſeruat.O fratres tales proſtra
1.Theſ.5. ti iacent,nocte dormiunt,ebrij ſunt,& ecce mox eos ia
centes & dormientes aggreditur mors, & ſicut fauilla
ſtatim deficiunt.Talibus autẽ quotidie clamabat Apo-
Roma.13. ſtolus dum dicebat,Fratres ſcientes quia hora eſt iã nos
de ſomno ſurgere. Inter bonos ſunt boni cõiugati,qui
bene vtuntur licitis,ſed tales diuiſi ſunt,quia partim ſer
uiunt deo & partim mundo.De quibus ait Apoſtolus,
1.Cor.7. Honorant deum de ſubſtantia ſua operibus miſericor-
Prouer.3. diæ intenti,tamen ſoliciti ſunt vltra modum de vxore,
poſſeſſionibus,fratrib⁹,filiis & cognatis.Et quia iſti par-
tim delectantur in mundo,ideo ſedere dicũtur,quia in
ſuperioribus laborãt & in infimis quieſcunt.Sunt & alij
Philip.3. cõtemplatiui,quorum vt diximus ſupra conuerſatio in
cœlis eſt,de quorum numero vos eſſe dei gratia credo,
& certus ſum. Tales ſpem omnem in deo ponunt, op-
B probria,famem,nuditatem,preſſuras amore Chriſti ſu-
Philip.1. ſtinere ſemper deſiderant , quibus viuere mori eſt, &
Roma.7. mori lucrum,clamantes cum Apoſtolo dicentes, Quis
me liberabit de corpore mortis huius? Tales ſunt velut
milites, & cœlorum ciues. Iſti laborant ſuper terram &
quotidie ab angelis ſuſtentantur. Sunt & alij qui ambu-
lãt.Iſtis ambulare incumbit,nõ tantum vt & nos de vir-
Pſal.83. tute in virtutem,ſed plus quàm nos inter diuerſa homi
nũ genera ambulare,diſcurrere & examinare quid aga-
tur.Iſti ſunt paſtores & prælati,quibus incumbit nũc ex-
hortari,nunc increpare,nũc minari,nunc cõſolari,nũc
docere,nunc prædicare,nunc legere,nũc orare,quibuſ-
dã ridere,quibuſdam flere,quibuſdã applaudere, quoſ-
dam fugere, quoſdam mente & literis viſitare, quoſdã
præſentia intueri. Tales ſunt prælati vtiq; paſtores,am-
Matth.4. bulantes velut magiſter Ieſus, qui ambulans iuxta mare
Marci.16. Galilææ,vocauit diſcipulos & ait illis , Ite in orbẽ vni-
uerſum,prædicate Euangeliũ omni creaturæ rationali.
Tales ſunt omnes Eccleſiarũ paſtores,quibus à Chriſto
dicitur, Ite quia periculoſum eſt tãtum ſtare paſtoribus
& medicis animarum.Ite ergo quia pernicioſum eſt ſe-
C dere,&peremptorium eſt iacere.Ite excitate iacentes,&
dicite, Iam de ſomno ſurgite, quia diu dormiſtis. Cla-
Roma.13. mate paſtores & prædicatores veritatis,& exaltate vo-
Pſal.18. cem veſtram,vt in omnem terrã audiatur ſonus veſtræ
correctionis, increpationis,charitatis,& ſanctitatis ve-
ſtræ.Nunquid non magiſter quatriduanum mortuum
volens reſuſcitare,voce magna clamauit? Vigilate ergo
Ioan.11. & excitate dormientes,& minas cum terroribus eis ad-
hibete. Deinde ad ſedentes tranſite, & exhortantes eos
vt ad meliora proficiant,dicite,Super flumina Babylo
Pſal.136. nis ſedete & flete dũ recordamini Sion, porrigite ma-
num pauperi,ne obliuioni detur dextera veſtra.Fruſtra
enim manus tendit ad deũ,qui poſſe ſuo manus ad pau
peres non extendit. Si vero qui ſedet, aliquando ſtare
voluerit, apponite manum & dicite, Surge poſtquã ſe-
Pſal.126. deris,qui manducaſti panem doloris.Stantibus autem
dicite quod promiſſum eſt , Sedebitis vos ſuper ſedes
Matth.19. duodecim iudicantes duodecim tribus Iſraël.Iſtis autẽ
neceſſaria eſt conſolatio quia multum laborant.Dicen-
Matth.5. dum ergo eis eſt,Beati pauperes ſpiritu,quoniam veſtrũ
eſt regnum cœlorum.Beati qui nunc fletis,quia ridebi-
Luca.6. tis. Beati qui nunc fameſcitis, quia ſaturabimini. Beati

qui homines fugitis,quia angelis ſociabimini.Beati ſo- D
litarij,quia cœlorum ciues efficiemini. Viriliter ergo a- *Pſal.30.*
gite fratres mei,& cõfortetur cor veſtrum,& expectate
dominum quia veniet & non tardabit. Modicum erit
& videbitis remuneratorem militiæ veſtræ,pro qua pe
nurias & anxietates ſuſtinuiſtis . Regnum enim cœlo-
rum vim patitur, & violenti multi poſſidebunt illud. *Matth.11.*
Hic eſt enim labor officij noſtri. Iſte enim mundus fra-
tres mei mari ſæpe comparatur;per quod multiplex eſt
tranſitus. Nam quidam tranſeunt vado, quidam naui-
gio,quidam ponte,quidã ſobmerſi natant in fluctu.Iſti
ſunt illi quatuor ſtatus quos nominauimus . Iacentes e- *Exod.15.*
enim ſubmerguntur,& deſcendunt in profundũ quaſi
lapis.Coniugati vado mare tranſeunt,& mediis flucti-
bus iſti ſaluabũtur igne purgati. Contemplatiui aquam
maris ponte tranſeunt,ſecuriorem viam eligentes,qui-
bus mundus mortuus eſt. Iſti ſunt mundum deſpicien- *Exod.14.*
tes, qui ſicco pede & veſtigio mare magnum, vt expe-
rientia didicimus & oculata fide probauimus,tranſeũt
in fame & ſiti , nuditate & frigore, in vigilijs multis &
in laboribus plurimis. Vos autem fratres mei eſtis qui *2.Cor.11.*
mecum permanſiſtis in tẽtationibus meis,& mare ma- *Luca.22.*
gnum ponte tranſimus . Nobis vere incumbit cæteris E
ſubuenire , ne deſcendant in profundum quaſi lapis.
Subuenite vos omnes orationibus veſtris, omnes ieiu-
nate,hoc mare magnum tranſeuntes,quia omnes in pe
riculo poſiti ſunt , tam nauigantes quàm ſubmergen-
tes,& tam vado mare hoc tranſeuntes in periculo ſunt.
Nunquid etiam & nos qui per pontem trãſimus? Nun-
quid non & pons aliquando cadit? Orandum eſt om-
nino fratres ne de ponte cadamus. Nam ſi de ponte ca
deremus,quod deus auertat, citius moreremur,quia de
loco ſublimiori caderemus . Porrigamus ergo manus
de põte ad ſubmergentes ne moriãtur,& laboremus ne *Pſal.68.*
etiã puteus inferni aperiatur & claudat ſuper nos os ſuũ.
Nunc vero fratres de cautela audiamus,& audiẽtes ad- *Ephe.5.*
uertatis, & videatis quo modo caute ambuletis . Caute
autẽ ambulandum eſt,vt fructũ afferatis. Tres enim fru *Matth.13.*
ctus dominus memorat in Euangelio,trigeſimũ,ſexage
ſimum,& centeſimũ. Centeſimus eſt virginũ,trigeſimus
ſubditorum,ſexageſimus prælatorum,id eſt,fructus du-
plicatus.Non enim prælato ſufficit ſeipſum immacula-
tum ſeruare,ſed expedit vt bonos,quantum in ſe eſt,fa-
ciat vita & exemplũ relucere.Ad hoc enim ſignificandũ F
data eſt nobis tunica talaris,vt bene facientes & lucer- *Gene.37.*
nas bonorum operũ tenentes, perſeueremus vſq; in diẽ *Luca.12.*
vocationis noſtræ, ne dicatur nobis , Hic homo cœpit *Luca.14.*
ædificare,& non potuit conſummare. Aduertere nanq;
debent canonici noſtri & presbyteri,quòd quanto præ
aliis maior dignitas in honore,tanto maior in redden-
da ratione difficultas,quia quot graduũ culmen aſcen-
dunt,tot rationũ vinculis erunt alligati. Quis enim tot
vinculis alligatur,quot ſacerdos,bos vel aſinus,latro vel
leo captus? O ſacerdos cũ teipſum induis, primo ami-
ctu faucibus circundatis ligaris,albam poſtmodum po
nis,ſubcinctorio vel cingulo renes aſtringis,ac ſi tibi di *Pſal.38.*
catur,aſtringe fauces ponendo cuſtodiã ori tuo,aſtrin-
ge funiculum admixti potus,nec cor tuum mala medi-
tetur: ſtringe renes, crucifige carnem tuam abſtinentia
eſcæ & potus quantum valetudo permittit. Hęc fratres
mei dilectiſſimi facientes viuetis, & bene eritis,& bene *Ioan.15.*
vobis erit. Veruntamen orate illum ſine quo nihil po-
teſtis facere, vt ſicut elegit vos de mundo & conduxit
vos ad hanc ſingularem apoſtolicam vitam & ſocieta-
tem,ſic vos iuuet vt edatis ſuper mẽſam in regno patris

 ſui.

G sui. Pensate tamen fratres mei quòd quádiu vixerimus, in periculo grádi positi sumus. Ideo de bonis suis nemo confidat, sed cogitet sicut dicit Apostolus, quòd cũ quis existimat se stare caueat ne cadat. Nunquid fratres mei nõ Lucifer sic decoratus cecidit? Nunquid non etiã Petrus? Aut qui inter discipulos Christo familiarior Iudas, & quia de se cõfidendo, nec in bono perseuerãdo permãsit, cecidit & crepuit & mortu° est. Rogate igitur fratres illũ sine cuius voluntate foliũ arboris nõ mouetur, vt vsq; in finẽ taliter vos in hac solitudine regat, & dirigat, vt eatis & fructũ afferatis, & fructus vester maneat, Amẽ. Non turbemini fratres dilectissimi si cõpello vos vinũ bibere, & panẽ tritici cũ betis butyro mixtis simul comedere. Nã hodierna die credimus filiũ hominis resurrexisse à mortuis, ideo gaudere & epulari oportet, quia frater noster mortuus fuerat & reuixit, & perierat & inuentus est. Ad mensurã ergo accedentes cũ gaudio epulemini, quoniam ego sum Iacob pater vester.

1. Corin. 10. *Ioan. 15.* *Lucæ. 15.*

De obseruantia clericorum. Sermo XL.

Vdistis in mẽsa fratres charissimi, qualiter dominus præcepit seruo suo Abrahæ, vt tolleret filiũ suum, quẽ super cuncta terrena diligebat Isaac, & offerret eũ super vnum montiũ quem H monstrauerit sibi dominus, quẽ dicunt nonnulli illum esse montem caluariæ, in quo crucifixus fuit ille deus & homo. Series historiæ nuper simpliciter intellecta, primo ædificat obediẽtiæ filios, Fidelis enim sermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Sed de modo & virtute obediẽtiæ aliquid vobis nunc dicendũ est. Nam sicut obediendũ est libẽter, sic hilariter, sic & velociter. Obediẽtia enim sine mora esse debet. Non placet deo morosa & disceptatrix obediẽtia, quę quidẽ cũ præcipitur quærit cur, quare, quamobrẽ præcipiatur. Istius obedientiæ exquisitũ nobis hodierna die exemplũ proponitur. Abraham pater noster, sic enim dicitur senex fidelis & prima credendi via. Sanctus igitur pater Abrahã & prima obedientiæ norma, & forma veræ obediẽtiæ apud omnes esse credatur. Ecce fratres præcepit ei deus filiũ immolare, Sed quem filium? Audi & obstupesce qui audis, filium dilectũ, filium primogenitũ, filium magnæ promissionis, filium magnę generationis. Dictum enim fuerat Abraham, In Isaac vocabitur tibi semẽ tuum, & in ipso erit semen tuũ sicut stellæ cœli, & I sicut arena maris in extrema tua senectute. Centenarius enim erat Abrahã dum genuit Isaac de Sara sterili vxore propria, de Agar ancilla Hismaëlem sagittariũ, mirabiliter promissum susceperat, mirabilius susceptũ religiose educauit. Inter hæc tamen nõ contradixit Abrahã, sed nec murmurauit, nec hæsitauit, nec faciẽ conturbauit, imò tanquã pater exurgens pia crudelitate in filiũ se armauit, vt mox obediret. Attendite vos filij obediẽtiæ, qui votum fecistis & professionem. Vade, ô tu frater & fac similiter. Hæc semper adimplere cogita, hoc semper facie læta fac, & viues, & erit semen tuum benedictum vltra semen Abrahæ. Veruntamen quid maius nescio murmurat, quid affectuosius susurrat vox ista in auribus nostris, licet hæc tẽpore, tanto ante nos scripta sunt, quæ sunt per allegoriam dicta? Discutiamus ergo folia vineæ, vt fructum inueniamus spiritalis intelligentiæ, tanquã sub cortice nucleum, tanquã sub palea granum, tanquã sub terra thesaurum. Verum vt hodiernæ Christi solennitati satisfaciamus, consideremus vtrum ea quæ dicta sunt de tempore Abrahã, inclinare possimus ad me Augustinum patrẽ vestrũ. Tentemus super hoc aliquid dicere ad dei laudem, & ad nostrã aliquã-

Gene. 22. *Matth. 27.* *Hebræ. 4.* *Obedientia vera quæ.* *Gene. 21.* *Gala. 4.*

lem ædificationem, Sed secundum Hebræos Abraham K sub tribus tẽporibus tria sortitus est nomina. Primo dictus est Illam, quod ibidem sonat quod excelsus, cũ adhuc esset in Chaldæa in terra & in cognatione sua in domo patris sui. Ascendens autẽ in terrã Chanaam ad vocationem dei, dictus est Abram, quod interpretatur pater excelsus. Tandem in circuncisionis suæ tempore tunc dictus est Abraham, hoc est, pater multarum gentium. Attendatis fratres & vos in patrẽ vestrum, Nam primo vocatus sum excelsus philosophus. Erã enim inter omnes magnos nominatissimus, & liberalium artiũ sagacissimus indagator, Excelsus inquã eram, celsitudine scientiæ quæ inflat, nõ charitatis quæ ædificat. Nam cedrum odonferum vocabant me Romani principes, foliis abundantem, sed nõ habebam fructum. Excelsus eram & impius super omnes coætaneos meos, elatus & superexaltatus super cedros libani. Et ecce accessit ad me mater pietate plena, prædicatio sancti viri episcopi, vita & exempla sanctorum patrum Pauli & Antonij & Simpliciani, & cũ his omnibus vox domini cõfringens cedros cõminuit cedrum libani, & hostia præparata ad victimã in odorem suauitatis, & sic factus sum pater excelsus. Deinde ad Africã veni, mecum ducens decem, & nouem ex fratribus meis simul viuentes in palatio sancto, & cupientes separari à seculo. Sanctus pater Valerius cupiens esse particeps fructuũ & orationũ, locum istum secretum, in quo nũc sumus nobis donauit, & multi nostrum viderunt. Sed loco isto ædificato, in Christi nomine & sanctæ trinitatis pontifex Hipponẽsis factus sum, & vocatus sum pater excelsus multorum. Pontifices enim fratres mei, sicut vocãtur pastores gregis, ita & patres plebis pro cura & patria solicitudine, & tunc factus sum sicut oliua fructifera in domo dei. Præsules enim oliuæ comparãtur propter vim olei triplicem. Nam oleũ primo illuminat, pascit, & fessa membra fouet. Sic & præsules illuminare debent verbo, pascere exemplo, & fouere egentes temporali beneficio. Ego enim fratres non dico me hoc facere, studeo tamen sacram scripturam exponere, turrim Dauidicam clypeis fortissimis munire, munitam declarare, & declaratam ordinare. Nam quid per turrim Dauidicam, nisi sanctorum Ecclesiam intelligo? Et sic iam ab ortu & occasu, ab aquilone & austro viget nostra doctrina & expositio. Non tamen à me, sed de domo dei procedit, & sic non solum pater gentium dicor, sed etiam vi- M tis abũdans in lateribus domus dei. Cuius domus sunt latera legentes & orantes, & coniugati legentium & orantium & coniugantium. Nam vobis qui estis legẽtes & orantes abundanter propinauimus doctrinam, quibus disciplinam Apostolicam tradidi. Coniugatis poculum vitæ etiã propinauimus. Vobis tamẽ propinaui vinum feruoris, charitatis & æquitatis, illis vero pacem & patientiam donauimus. Reuertamur ergo ad historiam prætaxatam, quæ insinuat nobis tria, scilicet disciplinam regularẽ, progressum & exitũ. Dicitur enim nobis à domino, Tolle filium tuum, quasi dicat dominus, Tu qui monachus es, tolle filium tuum Isaac, qui interpretatur risus, hoc est, tuã propriam voluntatẽ tolle, in cuius executione homo ridet & delectatur. Et hæc est prima oblatio, quã homo debet deo reddere & offerre super vnum montium quẽ monstrat nobis deus. Nam multa genera montiũ demonstrat nobis dominus. Sed de quatuor nobis mediator dei & hominũ homo Christus Iesus mons dicitur, qui erit in nouissimis diebus mons domus domini in vertice montium. Et iterum,

Abraham trinomius. *1. Cor. 8.* *Psal. 36.* *Psal. 28.* L *Psal. 51.* *Psal. 127.* *Esaia. 2.*

Mons

A Mós dei mós pinguis & coagulatus. Porrò de hoc mó- *Psal.67.* te descendit ros & vnguentū pro barba Aaron. Omnes *Psal.132.* enim de Christi plenitudine vnguētū recipere possum⁹. Apostoli etiā fratres dicuntur mótes, quia fundamenta eius scilicet Ecclesiæ in mótibus sanctis. Angeli nūquid non & ipsi mótes dicuntur excelsi? Porrò Iesus qui mós dicitur sedens in móte Thabor, sermonē discipulis facit, enumerans septē beatitudines spiritus. O fratres attē dite quantū sit impedimentū, quàm graue dispendium inferat sanctæ religioni superfluitas & abundātia rerū, quod longe magis legimus in libro nostræ cōscientiæ *Ezech.16.* quàm possumus explicare sermonibus. Nunquid nō Sodomitarū peccatū fuisse legitur abundantia panis & su- *Esaiæ.14.* perbia vitæ? Nunquid nō angeli videntes se abūdare in pulcbritudine & sapiētia superbientes ceciderūt? Nun- *Gene.3.* quid nō & patres nostri quasi ratione eadē expulsi sunt de paradiso? Nunquid non & mundus submersus fuit, *Gene.7.* quādo abundantes, & in suis abundātiis deū nō cognoscentes perierunt? Nunquid nō Aegyptij abundātes iracūdia pleni facti sunt & submersi? Nunquid nō propter *Exod.14.* abundantiā idola terræ facta sunt? Nunquid nō Amalech quia abūdabat, id est, inuidia plenus desiuit in ma- B nu Saül? Nunquid nō tēpore Dauid multa milia interfe- *1.Reg.15.* cti sunt? Nunquid nō Saül abundans superbus efficitur & eiicitur? Nunquid nō Herodes Ascalonita iugulatur? Nunquid nō Herodes tetrarcha sperās in sua abundātia populo satisfacere, qui credebat Ioannē esse sanctū *Matth.14.* & iustum, ipsum tamē decollauit? Cogitate fratres quid receperit Holofernes, quid Cæsar, quid Nero, quid Valentinus, quid Constātinus, quid Decius, quid Iulianus? Quid ergo valuit Cæsari & Neroni abundātia? Quid Assuero pecunia? Quid Antiocho simulata & palliata pœnitētia? Colamus ergo Christū pauperē in præsenti, vt simus diuites in futuro. Comes enim diuitiarū superbia & luxuria est. Amemus ergo ô fratres summā Christi & Apostolorū paupertatē ne in nostra sancta religio- *Thren.4.* ne mutetur color optimus, & dispergātur lapides sanctuarij nostri. Sanè enim fratres mei ex collatione alia- *Paupertatis quinque genera.* rū paupertatū, cōmendatio paupertatis voluntariæ plenius inter nos relucet. Sūt enim quinq; genera paupertatis, Prima est infœlicitas, secunda est paupertas cupiditatis, tertia paupertas superfluitatis, quarta dolositatis, quinta paupertas voluntatis. Primā habet mēdicus, se- C cundā habet auarus, tertiā babet prodigus, quarta est paries dealbatus, quintā habet vir cōpeditus. Prima est flagellū, secūda est venenū, tertia est ventilabrū, quarta est vmbraculū, quinta ædificiū. Prima est miseria, quia cruciat: secunda est venenosa, quia necat: tertia est vētosa, quia inflat: quarta dolosa, quia dissimulat: quinta gloriosa, quia coronat. Nec mirū si Christianus amator sobrietatis, sobrietatē spiritus cōmendat, cū Epicurus pręceptor voluptatis eam cōmendauerit dicēs, Quàm fœlix paupertas est si læta est. Super hanc propriā voluntatē offert bomo deuotus, quod præcipue fit in professio- *Gene.22.* ne obediendi. Sequitur fratres, Strauit Abraham asinū, duos pueros secum ducens: Isaac vero ligna cedrina portabat, Abraham autē ignem & gladium, Venientes autem ad montem ligatur Isaac, super ligna ponitur, & scita à patre dei voluntate, non aperuit os suū. Et extendens manum Abraham, audiuit, Ne extendas manū super puerum, sed pro Isaac tolle arietem vnum de cunctis tuis melioribus, quē inter spinas tibi paraui. Attendamus nunc fratres, nam quid per asinum nisi carnem nostram intelligo, quæ velut asinus domanda est virga: onere, & pabulo, & cinere, & cilicio caro domanda est,

ne impinguata, incrassata & dilatata recalcitret, velut a- D sinus qui cū domino velut catellus ludere voluit. Duo nanq; pueri sunt quinq; hominis sensus, quos tamē duos dicimus, quia ad vsum & ad executionē eorū duo intra *Esaiæ.9.* membrorū mancipata sunt. Nā & ego velut Abrahā in vobis & canonicis nostris, ne caro luxuriet, & ne mors per fenestras intret, duobus pueris vos sociaui, paupertati scilicet & orationi, quibus mediantibus quinq; sensus corporis extinguere poteritis. Nam per hæc præterita mala obliuiscemur, cogitationes malæ nō ascendent in corda vestra, affectio cognatorū nō regnabit in vobis. Hæc enim sunt quæ quotidie monachos cribrāt sicut triticum. Istæ sunt mordaces curæ, quæ sanctū viri propositū eneruauerunt. Inter has vir sanctus coquitur & cruciatur. Hęc sunt monachorū muscæ mordaces & moriētes quæ perdunt suauitatē vnguēti. Hæc sunt vo- *Eccles.10.* latilia quæ comedūt frumentū in anima seminatū. Vos autē fratres dū hæc in corda vestra ascēdunt, recurrite *Matth.13.* ad orationē, vel ad operis occupationes, ne vos serpētinę muscæ deglutiāt. Nunquid nō sic fecit sanctus pater Antonius? Qui cū epistolas à charis suis in seculo morātibus recepisset, nullā legere voluit, sed receptas in ignē proiecit dicēs, Chartę fallaces estis, etiā plenę mēdaciis E comburo vos, ne cōburar à vobis. Sequitur fratres, Liga- *Gene.22.* tur Isaac. Sicut & vos ligamini in hac solitudine tā fortiter, vt cōsuetudines vitæ secularis ignoretis, & suauitatē sanctæ religionis capiatis. Placęat vobis somni sobrietas, mentis tranquillitas, corporis mūdicia, mortis seueritas, & cuncta salutis expectatio. Soluitur Isaac, & iocunde ad matrem reuertitur in Bersabee. Sic & vos vertamini soluti ad matrem quæ sursum est Hierusalem. Cum ergo illuc perueneritis, dabit refrigerij sedē, quietis beatitudinem, & luminis claritatem.

De obseruantia ieiunij quadragesimalis.

Sermo XLI.

CVm ieiunaueris vnge caput tuū & faciem tuā lauā, ne videaris hominibus ieiunans. Ieiunan- *Matth.6.* tis officium est, in cinere & cilicio sedere, sordidas vestes non tenere, carnem macerare, faciem attenuare, in pallore permanere, non ipsam lauare, non ad mensam opulentam accedere, non conuiuia & festa visitare, non capite inclinato incedere, sed eleemosynas dare, castitatē seruare, iuste, sancte, & pie viuere, vt Chri- F sti sanctam resurrectionē expectans glorietur. Hæc autem omnia facite, non vt videamini ab hominibus, sed tantū ab illo qui cuncta videt in abscondito. Sed si contingeret quòd fumus ieiuniorum spargeretur inter homines, statim faciem tuam laua, ne videaris bominibus ieiunans. Tria enim fratres proponuntur nobis hodie, scilicet ieiunare, faciē lauare, & caput vngere. Hæc tria sunt, in quibus tota vita nostra cōsistere debet. Quæ sunt ista fratres nisi declinare à malo, & facere bonū, & to- *Psal.36.* tum quod babes deo contribuere? Ecce quicquid continet nostra Christiana sancta religio. Quid enim per ieiunare fratres nisi à malo declinare: per faciem lauare, bonum facere: per caput vngere, totū deo tribuere? Sed dicet quis, Breuis est bæc expositio, sed & aquā viuam vt cupimus nō propinasti. Attēdite ergo fratres. Nā ho- *Gene.3.* stis antiquus vestris primis parētibus, primo in paradiso suasit vt dominū offenderēt, secundo vt faciē à deo absconderēt, post meridiē, tertio vt de ligno vetito comederent. Nam ibi dicitur vt caput pungeret, sed hîc vt caput vngeret. Ibi abscōdendo faciem latitaret, sed hîc lauaret. Ibi vt comederet, sed hîc vt ieiunaret. Credam⁹ illi qui modo hæc præcepit, sed non illi qui contraria

G persuasit. Ait enim pater, Hic est filius meus dilectus, ip-
Matth.17. sum audite. Nam ait hodie, Cum ieiunatis. Est enim fra
tres quoddã ieiunium cõmendabile, & quoddam dam
nabile. Damnabile quod vidẽt homines, quod fit prop
ter homines. Commẽdabile quod solum propter deũ
fit. Sed aliqui ieiunant vt infirmi, aliqui vt fastiditi, ali-
qui vt auari, aliqui vt hypocritæ. Aegrotus ieiunat vt va
leat, fastiditus vt appetat, auarus vt parcat, hypocrita vt
appareat. Ieiuniũ ægroti est sanitatis, Ieiuniũ fastiditi est
gulositatis, ieiuniũ auari est parcitatis, ieiuniũ hypocri-
tæ est simultatis. Hæc autẽ ieiunia etsi nõ sunt periculo-
sa vt ægroti, tamen sunt infructuosa. Ieiunate ergo fra-
tres propter deũ, frangatis nucem vt accipiatis nucleũ,
proiiciamus folia vt inueniamus fructũ: purgemus pu-
Esaiæ.12. teũ, vt hauriamus aquas de fontibus saluatoris. Ait enim
Esaiæ.55. saluator, Sitiẽtes venite ad aquas. Nam triplex est aqua
Aqua saluatoris triplex. saluatoris fratres, Aqua lachrymarũ, quando fleuit su-
per Lazarum, & super ciuitatem. Aqua quam posuit ad
peluim, quãdo discipulorũ pedes lauit. Aqua quæ de la-
Ioan.11. tere eius emanauit. Primam oportet nos habere fratres
Io.13.& 19. si recte ieiunare cupimus. Est ergo prima aqua cõtritio-
nis, secunda cõfessionis, tertia satisfactionis. Prima men-
H tem sanat, secũda refrigerat, tertia fœcundat, Ergo fide-
lis si cupis recte ieiunare, istas aquas recipe, & laua te, &
mundaberis à lepra. Nam nisi habueris has aquas, ieiu-
nium tuũ modicum valebit. Ideo vocati hodie ad nup-
Matth.22. tias magni regis fratres dilexissimi, ornemus nos vesti-
mentis, tubis, & cymbalis bene sonãtibus. Laudemus ip
sum patremfamiliàs, qui ad suas nuptias nos vocare di-
gnatus est. Quæ sunt nuptiæ hodie præparatæ fratres,
nisi isti dies quos deus cõsecrare dignatus est? Isti enim
sunt dies quos obseruare debemus, in quibus legem re-
cipere merebimur. Isti sunt dies medicinales, qui animę
& corpori conferunt sanitatẽ. Isti sunt dies nuptiales, in
quibus vestimentis ornati esse debemus, cymbala & tu-
bas, organaq; benesonantia sonãtes. Hæc enim sunt in-
strumẽta quæ in nuptiis quadragesimalibus sonare de-
bemus. Nam primò vestire nos debemus virtutibus san
ctis, expoliatis viciis. Secundò cymbalum percutiẽdo
pectora per contritionem sonare debemus. Tertiò vt
præcones clamare debemus, sugentes vbera vocando
paruulos vt ieiunare discant, senes vt ieiunare doceãt,
2.Corin.6. quia ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies gra
I tiæ & salutis, ecce dies remissionis, ecce dies satisfactio-
nis. Tu ergo inique qui longo tempore dormisti, surge,
Apoca.2. memento vnde cecideris, & age pœnitentiã dum tem-
pus habes, dum sanus es, dum peccare potes, vt nõ ex ti-
more, sed ex amore videaris pœnitere. Omnis enim fra
tres mei, qui per pœnitentiã deleuerit peccata sua, iam
angelicæ fœlicitatis particeps est. Ipsa nanq; pœnitentia
est medicamentum vulneris, spes salutis, per quam pec-
catores saluantur, per quam deus ad misericordiam in-
clinatur. Dum autem pœnitentiã fratres feceritis, fun-
dite pro peccatis lachrymas cordis & corporis. Nun-
Lucæ.22. quid nõ lachrymando fratres mei, Petrus à Christo re-
Lucæ.7. spicitur? Nunquid non Maria veniam meretur? Nun-
Matth.15. quid non Martha lachrymis sanatur? Nunquid nõ Cha
Ioan.11. nanæa exauditur? Nunquid non Lazarus ad vitam re-
Matth.6. uocatur? Laua ergo faciem tu qui hodie incipis ieiuna-
re, lachrymis percute pectus, exalta vocem tuam confi-
tendo, & annunciãdo sacerdoti peccata tua. Audi fra-
tres quid Dauid per confessionem cõsecutus est. Quid
ait, nisi peccaui domino? Et Nathan propheta ait, O Da
2.Reg.12. uid transtulit deus peccatũ tuum à te. Cauete tamẽ fra-
1.Reg.15. tres, ne confessio sit Saül, qui redargutus à Samuele su-
perbiẽdo dixit, Peccaui. Qui statim audire meruit, Trãs K
tulit deus regnũ tuũ à te. Sic & dixit Iudas, peccaui, nõ *Matth.27.*
dolendo, sed diffidendo. Sic & Cain, Maior est iniqui- *Gene.4.*
tas mea, quàm vt veniã merear. Ergo fratres cũ ieiuna- *Matth.6.*
tis, facies vestras lauate lachrymis, caput vngite Christũ
qui caput cunctorũ est. Ipsum ergo vngite, scilicet oleo
misericordiæ, eleemosynas dando, & verba cõtritionis
clamãdo, Peccauimus domine, sed miserere. Et sic vn-
cti erimus à Christo oleo lætitiæ. Sic vnctũ Dauid legi-
mus, sic vnctum Petrũ & Mariam prospicimus, sic vn-
ctos volẽtes semper spectauimus fratres. Sed quis dicet,
quo modo vngendus est deus? O peccator vade primo *Lucæ.7.*
ad Mariam peccatricẽ. Ipsa enim vnxit pedes, & postea
caput, scilicet animam, & postea accedere potuit ad ca-
put. Nam si primo lachrymis Christi pedes nõ lauisset,
ad caput Christi accedere vngẽdo ausa nõ fuisset. Ergo
necesse est primo ad pedes lachrymas fundere, & post-
ea ad Christi caput accedere. Scitote tamẽ fratres mei,
quòd nisi inimicis vestris corde peperceritis, omnia
quæ agitis, siue ieiunetis, siue eleemosynã deris, siue om-
nia quæ bona sunt agatis, omnia vana sunt, & serui in-
utiles estis, nisi proximo peperceritis. Sed dicetis, ego L
parcere inimico non possum, ex quo ergo mihi bona
non valent sine hoc, me affligere ieiunãdo, bona distri-
buendo non amplius volo. Ego autem dico vobis, Di- *Lucæ.6.*
mittite vt dimittatur vobis. Nullum tamen malum im-
punitum, nec aliquod bonũ irremuneratum remanebit
apud deum, qui nouit abscondita cordis cunctorum.

De vita & moribus clericorum. Sermo XLII.

FRatres charissimi, sanctus ille Hieremias cõsi-
derans sacerdotũ & prælatorũ negligentiam, *Thrẽ.4.*
lamẽtabiles voces emittẽs dicebat, Paruuli pe-
tierunt panẽ & non est nec erat qui frangeret
eis. Clamat ergo Hieremias, aspiciens destructionẽ san
ctæ ciuitatis, plorat & lamẽtatur crudelitatem matrũ,
patrum & pastorũ, qui deuorãt filios in perditione. Væ
vobis pastoribus Israël, qui quod pingue erat comedi- *Ezech.34.*
stis, quod confractũ erat non consolidastis, quod erro-
neũ erat non reuocastis, quod infirmũ erat nõ sanastis,
quod nudũ erat nõ cooperuistis. O fratres lupi rapaces
hodie facti sumus iusticiã postponentes, veritatẽ & mi
sericordiã ignorantes. Cauete ergo ne vobis dominus
hodie dicat, Dispensatorẽ te posui super familiam meã,
& tu panem eis non fregisti. Non ergo dispensator sed M
dissipator, nõ speculator sed spiculator. O serue nequã *Matth.25.*
mittã te in tenebras exteriores, quoniã pueri tui petie-
rũt tibi panem nec fuit qui frangeret eis. Itaq; fratres di-
stribuendus est panis, & frangendus subditis antequam
fame pereant, nã si morientur, de manibus tuis sanguis
eorũ exquiretur. Distribuendus itaque est panis omnis
sanctitatis esurientibus. Est enim fratres panis mundus
qui distribuẽdus est & frangẽdus filiis, Est & alter panis
immũdus, qui distribuendus est seruis. Sunt etiã isti pa-
nes cõiuncti in domo dei, sicut in area paleæ cũ granis.
Tres tamen panes legimus in scriptura, panes Pharao- *Panes triplices in sacra*
nis, oblationis, & propositionis. Primi sunt laici, secũdi *scriptura.*
sunt sacerdotes, tertij vero pastores. Panes Pharaonis *1.Ioan.2.*
diuiduntur in tres partes, in cõcupiscentiam carnis, &
concupiscentiã oculorum, & superbiam vitę. Prima est
luxuria quæ eneruat, secũda est auaricia quę cruciat, ter-
tia est superbia quæ velut vesica inflat. Luxuria est pro-
ferens immundiciam, auaricia est generãs inuidiã, su-
perbia parit iniusticiam. Luxuria est premẽs hominem
intra se per pollutionem, auaricia extra se per vocatio-
nem, superbia supra se per elationem. Luxuria deprimit
hominem

A hominem intra se, quia cum factus sit ad imaginē dei, velut porcus in luto viuere quęrit. Auaricia trahit hominem extra se, quia propter terrena dimittit cœlestia. Superbia extollit supra se, vt ponat in cœlū os suū. Et sic pa- *Psal.72.*
tres & fratres homo per luxuriā in vanis cupit delectari, per auariciam in transitoriis cōsolari, per superbiā da- *Matth.21.*
impietate gloriari. Isti sunt pastores quos dominus eiacit de tēplo vēdentes & emētes. Isti sunt quinquagena- *4.Reg.1.*
rij, qui per Heliā comburuntur. Isti sunt illi falsi prophe- *Matth.7.*
tæ vestiti pellibus caprinis, qui etiā intrinsecus sunt lupi rapaces. Ergo nos qui pastores sumus nominati, luxuriā frangamus per abstinentiā, auariciā submergamus per eleemosynā, superbiam fugiamus per humilitatē & per patientiam. Nam sicut impossibile est dæmonē in malo obstinatū paradisum intrare, sic impossibile est luxuriosis pastoribus, auaris & superbis subditos castos & humiles & bonos facere, quia necesse est ve talis sit grex, qualis sit & rex. Est & alius panis oblationis, quē quidem nō solum frangere, sed & deo offerre debemus. Dauid di- *Psal.140.*
cebat, Intret oratio mea sicut incēsum in cōspectu tuo. Iste est panis triplex, quia oratio debet esse ampla, deuo-
B ta & pura. Ampla vt pro omnibus etiā rogetis pro calumniantibus & persequentibus vos. Deuota vt nō remissę petatis, sed deuote, & dabitur vobis perseuerantibus: sed dicet quis, Qualis debet esse qui petit, quid pe- *Ioan.9.*
tat, pro quo petat, & à quo petatur? Si petis qualis esse debeas, dicimus quòd bon^9, quia scimus quòd deus peccatores non audit. Si dicis quid petere debeas, dico, quod vitam vel meritū vitæ, vel apprehendentiā meritorū vitæ. Sed si dicis pro quo petere debeas, dico quòd pro bene & male viuentibus, vt bonus perseueret, & malus *De verbis Apostoli, Ser. 17. 4. sent. di.45. cap. Est quidā.*
cōuertatur, non pro sanctis, nō pro damnatis. Nam qui orat pro martyre, iniuriā facit martyri: & qui orat pro damnatis, nullatenus impetrabit. Potens tamen est deus vt de lapidibus istis fiāt panes. Sed si vlterius adhuc petis à quo, dicitur quòd à patre omnia petere in filij no- *Matth.3.*
mine debemus, & sic veri pastores erimus. Est & alius panis scilicet propiciationis. Et iste est triplex panis ange-
C lorū de quo manducat homo in altari, panis filiorum, id est, verborum sanctę doctrinæ. Hic est panis qui cū pri- *Matth.15.*
mo pane de cœlo descēdit: Hic est panis quem non est bonum sumere & dare canibus hæreticis, quia panis filiorum est. Hic est panis petitus, amice accōmoda mihi *Luce.11.*
tres panes, scilicet vitæ, doctrinæ & exempli. Hic est pa- *Ioan.21.*
nis datus Petro vt pascat agnos, nam ter ait dominus Petro vt pascat oues, vt tu pastor intelligas oues pascere doctrina, vita & exemplo, vel Eucharistia, doctina, & vita sancta. Et sicut dominus ait Petro, ita & cæteris Apostolis suis. Ergo pascamus oues nostras, paruulis nostris panem frāgamus, ne deficiant in via, pascamus pane angelico, pascamus verbo, pascamus exemplo, ne tota gens pereat. Nam capita gentium sumus, cæcorum & ignorantium duces, claudorum baculus, terrarum principes, regum viatores, angelis superiores. Sed dæmonibus peiores, dum hæc negligenter prospicianius. Fratres pascamus ergo populum ne sint velut oues absque pastore, vt de pascuis solitudinis trahat ad pascua societatis Iesus Christus dominus noster.

De modo quærendi Christum in Epiphania.

Sermo XLIII.

Vdistis fratres mei charissimi sanctissimos reges dominū diligenter quæsiuisse, & quæren- *Matth.2.*
do deū & hominē inuenisse non dubitamus, & sibi preciosa munera obtulisse firmiter credimus & prædicamus. Vos ergo fratres quærite Christum, quærite Nazarenum, quęrite floridum, candidum D
& rubicundum. Quærite Christum & hunc crucifixū, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis, clamate & vocate dilectū, nunciantes, quia amore langueścitis. O vos mundi amatores qui terrena sapitis, quorū deus *Philip.3.*
venter est & vita in cōfusione, quid agitis sine Christo, quid concupiscitis, quid sapitis, quid speratis? Nunquid sine Christo vobis pax esse poterit? Nunquid fœlicitas vel victoria, dignitas vel securitas, fides vel charitas, spes vel fiducia, constantia vel temperantia, prudentia vel scientia, pulchritudo vel fortitudo, olfactus vel tactus, visus vel auditus sine Christo vobis esse poterit? O fratres mei absit. Quærite ergo Christum dum inueni- *Esaia.55.*
ri potest, inuocate eum dum propè est. In ipso nanque sunt omnes virtutes, & thesauri sapientiæ & scientiæ *Coloss.2.*
absconditi. Quærite Christum, & inuenietis Christum, pulsate ad Christum, & aperiet vobis Christus. Dirigite viam Christi, vt dirigat vos Christus. Custodite Christum, vt custodiat vos Christus. Amate Christum, vt amet vos Christus. Quærite Christum pauperem, & inuenietis Christū diuitem. Pascite famelicos Christi, vt pascat vos Christus. Visitate infirmos Christi, vt visitet E
vos Christus. Pacem habete cū proximo Christi amore, vt vos pacificet Christus. Hunc ergo Christum quæramus, hunc etiam veraciter cupiamus, hunc semper vt possumus agnoscamus, hunc semper quæramus, & inuentum tam fortiter, tā suauiter, tam dulciter teneamus vt eum non amittamus. Quærendus est ergo Christus, sed non in platea vbi est magna vanitas. Quærendus est Christus, sed non in foro, vbi est grandis aduersitas. Quærēdus est Christus, sed nō in taberna vbi est summa ebrietas. Quærendus est Christus, sed non in seculari curia, vbi est maxima falsitas. Quęrēdus est Christ^9, sed non in scholis mundanorum Philosophorum, vbi est infinita peruersitas. O vos mundani amatores, qui terrena sapitis, & pro terrenis honoribus & pōpis discurrere non desistitis transuolātes montes & alpes, in- *Esaia.2.*
uestigare volentes alta cœli, & lata terræ, profunda maris, in calore & frigore, fame & nuditate, cur Christum non quæritis, in quo hæc omnia & maiora perfectè reperiuntur? Quiescite iam agere peruerse, discite bene- F
facere. O vos qui cœlorum motus quotidie inuestigare curatis, non tamen vt deum perfectius cognoscatis, sed vt mundo florentes appareatis. Sapientes igitur & insipientes quærite Christum, sed non cum luxuria in qua est lata deformitas, non cum superbia in qua iacet *Coloss.3.*
æterna calamitas, non cū auaricia in qua est idolorum seruitus, & æterna infœlicitas. Sed heu fratres, quia non est hodie qui faciat bonum, non est qui Christum adorare opere quærat, nec est qui speret in eo, sed miles in ense, rex in diuitiis, puer in pomo, seruus in domino, vxor in viro, vir in vxore, vetula in parua pecunia, & rusticus in ligone sperat. Ecce fratres, ecce quo modo vnusquisque recedit à deo salutari suo. Ecce quo modo speramus in vanitate, derelinquētes deū factorem nostrum, & recedentes à deo salutari nostro. Nō sic igitur fratres mei non sic, etiam si diuitiæ & honores affluant nolite cor apponere, sed solum in Christo cor apponi- *Psal.61.*
te, in ipso sēper sperate, quia ipsi cura est de singulis nobis. Quæramus ergo Christū fratres mei, & nūquā quiescamus quousque Christum inueniamus. Quærite eum *Esaia.55.*
dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Sed ô fratres quo modo eum quæremus? Ecce enim quæritur hodie Christus, quærunt eum Pagani, quęrunt eum Iudæi. O Christiane caue ne quæras Christum cum

G Iudæis,sed cũ Paganis regibus perquirere non desistas.
Matth.2. Nam Pagani quærunt Christũ adorare,sed Iudæi quærunt Christũ iam supplantare. Pagani hodie ad Christũ veniunt,sed Iudæi Christũ spernunt. Pagani veniendo ad Christum laborāt, sed Iudæi quiescendo Christum ignorāt. Pagani Christo munera offerentes ipsum adorant,sed Iudæi iam Christi mortem procurant,Pagani adorādo Christum & miracula ibidem vidēdo, ipsum toto corde magnificant,sed Iudæorum synagoga iam Christum spinis coronat. Pagani per aliā viam reuertuntur gaudentes, sed Iudæi iā incipiunt esse pauentes,
Ioan.11. ne forte veniāt Romani & tollant eorum locū & gentē.
Luca.21. Erubescite ô perfidi Iudæi erubescite,quia veniet tēpus quādo lapis super lapidem in te non remanebit,eo quòd nō cognoueris tēpus visitationis tuæ. Erubescite quia ecce iā alieni hæreditatem vestrā aggrediuntur,& ad vestrum regem natum per stellam deducūtur, cuius preciosa natiuitas fuit ante secula prædestinata,à prophetis prænunciata,à pastoribus annūciata & sapientibus regibus reuelata. O Iudæi semper deo rebelles,ô cęci & obstinati,cur nō consideratis mirabilia, quæ deus operatur in medio terræ vestræ? Cur Christũ non quæritis? Cur deũ & hominem nō agnoscitis? Cur eũ verum dei filiũ non adoratis? O fratres mei,nō solum Iudęi,sed & mali Christiani hodie occidere quærūt Christũ. Quando hoc quærunt, nisi quādo præcepta sua

H

Matth.2. spernere cōtemnunt? Non sic magi fecerūt,sed mox Christo nato credentes,per viā laborare cœperūt,& sic perseuerantes aliquādo eum inuenire meruerūt,nō in preciositate pannorū,nō in multitudine seruorum,non in thalamo picto, non in lecto eburneo, nō in aula regia, sed pro thalamo voluit reclinarī in stabulo, pro lecto habere voluit fœnū,pro seruitoribus bouē cū asino saluator habere voluit. Eia ergo fratres mei,quærite Christũ,quærite Nazarenũ,quærite hunc floridũ,candidum & rubicundũ,ad cuius ortũ angeli cantant,sancti exul-
Luca.2. tāt,sterilis clamat,vidua prophetizat, Simeō senex expectat,Ioseph cogitat,Maria mater reclinat,bos cognoscit,asinus portat,stella demōstrat,magus adorat. Iste est deus deorũ in Sion, qui in cherubin apparet terribilis, qui in seraphin apparet mirabilis,qui in virtutibus ostēditur incōprehensibilis. Iste est qui nuper de Maria virgine natus est & homo factus est,vt nos deos faceret factus est homo. Iste est qui esuriuit vt nos reficeret,qui si-

I tiuit vt nobis vitæ æternę pocula ministraret. Iste est qui pro nobis tentatur vt nos à tentationibus liberaret,qui pro nobis ligatur vt nos absolueret,qui pro nobis humiliatur vt nos exaltaret, qui pro nobis expoliatur vt nos tegeret,qui pro nobis coronatur vt nos coronaret,qui felle & aceto potatur vt nobis fontes mellifluos aperiret,qui mortē suscepit,vt nobis vitā ęternā donaret,qui sepultus est,vt sepulturā suorum benediceret, Ascendit in cœlum,vt nobis cœlorum portam aperiret: sedet ad dexteram dei patris,vt credētium preces & vota exaudiret. Ecce ergo ad quid natus est Christus, ecce ergo ad quid venit Christus,ecce propter quid ad nos descēdit Christus. Quid igitur agitis ô vos mūdi amatores? Quid vobis cū carne ô venerabiles senes? O iuuenes delicati, quid agere creditis,cū nihil sine Christo potestis facere, quibuscunque etiam bonis terrenis ornati sitis? Quærite ergo ô iuuenes Christũ , vt iuuenes maneatis. Quærite vos senes Christum, vt cum omni prosperitate viuere valeatis. Quærite Christũ & nolite quiescere, illum Christum, illum Iesum qui Centurionis seruũ sanauit,paralyticum solidauit, Lazarum resuscitauit,cæcos illuminauit,meretricē beatificauit,Chananæam exaudiuit,latroni pepercit,& ei paradisum donauit. Hūc Christum quęrite fide,spe & charitate. Quærite Christũ, & nolite quiescere. Quærite Christum,& nolite sperare in longitudine vitæ vestræ,quia incertus est exitus. Sed attendite ne decipiamini , quia sub specie boni multa mala fiunt . Non enim desinit hostis antiquus figuram

K

2.Cor.11. assumere angelorum lucis, laqueos deceptionis vbique prætendens. Nouit enim ipse malignus naturas hominum,& cui adhibeat cupiditatis calorem,gulæ voracitatem,luxuriæ fœditate, inuidiæ calamitatem. Optime nouit quem mœrore cōturbet, quem fallat gaudio,quē metu opprimat,quem admiratione seducat. Cunctorū discutit naturas, ventilare & perscrutari cunctorū affectus, in nullo desistit,& vbi cognouerit quod delectet, ibi suum exercitum ponit. Tu ergo fidelis cum tētationes persenseris, mox Christum quære,mox Christū inuoca,& mox tibi ipsi auxiliabitur,quia fidelis est,& non permittit nos tentari supra id quod possumus portare,
1.Corin.10. Qui est benedictus in secula,Amen.

De pietate,charitate & suffragiis defunctorum.

Sermo XLIIII.

L

Fratres mei charissimi nūquam recordor me legisse mala morte periisse illum qui libenter in hac vita opera charitatis vel pietatis voluit exercere . Habet enim multos intercessores pius homo,& ille qui opera charitatis exercet hilariter. Quid enim aliud de piis hominibus dicere poterimus, nisi id quod frequenter legimus: Opera enim illorū se-
Apoc.14. quuntur illos? Quare,nisi quia multos habēt intercessores? Ideo impossibile est,vt preces multorum non exaudiatur. Considera ergo ô homo quis est ille qui tibi in via occurrit, animaduerte quòd homo est ad imaginē
Gene.1. dei factus,& tamē pauper est,nudus est,miser est,mēdicus est,orphanus & pupillus forsitan est. Caue tamē ne talem despicias,caue ne eū percutias,ne expellas. Nam licet pauper,licet nudus,licet famelicus, licet miser appareat,licet doleat,licet erubescat,nō tamen expellēdus est pauper. Nolite igitur fratres mei eos spernere,nec expellere etiā si importune petierint,nolite de eis aliquādo murmurare,quia pauperes & inopes nō cessant laudare deū. Cōsidera tu diues,qui vias perambulas & plateas erecto capite & collo,quod tu simul cū paupere natus es de muliere,& breui viues tēpore. Et licet diues sis,
Iob.14. sæpe tamē repleris amaritudine & doloribus, In sordi-

M bus generatus es,in tenebris cōfoueris. In doloribus etiā perperit te mater tua,& ante exitum matrē grauiter onerasti,& in exitu matrē dilacerasti turpiter,fleuisti simul cū paupere & mendico, quādo vallem plorationis ingressus es. Pares ergo geniti sumus,pariter viuimus, pariter moriemur & omnes. Cōsidera ergo ô diues,quòd pauper & diues pari modo omnes nascūtur & moriuntur. Noli ergo eos despicere,noli manū benedictionis auertere ab eis,sed eos facie serena suscipe,eos verbo & exēplo refice. Misericordia igitur ô fratres mei mater nostra sit. Nā qui esurientē pane verbi reficit,qui sitientē potu sapientiæ refrigerat,qui errantē in domū patris reuocat,qui innocentē protegit,qui infirmū fide & patientia instruit,qui in tribulatione oppresso cōsolando vel compatiendo subuenit,hic verus pius est,verus misericors est, verus amicus dei est , nec eum mala morte periturum aliquis dicere audeat. O misericordia salutis præsidium,fidei ornamentum, propiciatio peccatorū, tu iustos probas,tu sanctos roboras,malos ad bonum perducis,& qui sine te cunctis bonis abundare videtur,

A detur, vel castitate apparet decorat^o, omnino dicere nõ
desistat, Seruus inutilis sum. Sed attēdite etiam fratres
mei, attēdite, quia non solū pauperibus in via misereri
debemus, sed & defunctis cum omni diligētia misere-
ri & subuenire studeamus, attēdētes & quid Iudas Mac
2.Macc.2. cabæus fecerit. Dixit enim ꝙ sancta esset cogitatio pro
defunctis exorare, vt à peccatis soluātur. Sciebat enim
Prouer.20. ipse Iudas, ꝙ nemo gloriari poterat castum se habere
cor, considerans etiā ꝙ astra non erant munda in cō-
spectu dei. Ceciderunt enim angeli de cœlo, ideo mū-
Iob.15.& da astra nō fuerant, nec etiā infans, cuius vita est vnius
25. diei super terram, sine peccato est. Quid ergo de nobis
Iob.15. dicemus? Nunquid gloriari poterimus castum habere
cor? Absit omnino, quia omnes peccatores sumus, & in
peccatis concepti sumus & nati, omnes etiam vitā pec
cabilem ducimus, omnes in peccatis viuimus, & forsitā
in venialibus morimur. Ergo misericordia indigemus,
quia de hac vita omnes migraturi sumus. Et licet car-
nem dure maceremus ieiuniis & abstinentia, licet om-
nia mala patienter ob Christi amorē sustineamus, non
Roma.8. tamen condignæ sunt passiones huius temporis ad fu-
turam gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergo miseri-
B cordia indigemus, quia per nostra merita æternā vitā
acquirere non valemus. Cupis autē ô homo vt tui mi-
sereatur deus? Fac vt proximo miserearis. Nā tantum ti
bi miserebitur deus, quantū & tu misereberis proximo.
Tantū recipies in alia vita, quantum facies in præsenti
vita. Ora ergo pro defunctis, vt dum fuerint in æterna
vita, pro te orare nō negligant. Expectant enim nos vt
iuuentur per nos. Tēpus enim operandi iā profugit ab
eis. Clamant igitur quotidie qui iacent in tormētis, cla
mant & pauci sunt qui respondeant. Vlulant, & nō est
qui consoletur eos. O ꝙ grandis crudelitas fratres mei,
ô quàm grandis inhumanitas, clamāt ad nos quotidie,
qui dum vixerunt, multa mala pro bonis sustinere vo-
luerūt, nec eis subuenire curamus. O vere magna inhu-
manitas. Ecce enim infirmus iacet & clamat, & à medi
cis consolatur: clamat porcus, & omnes cū eo clamare
non cessant: cadit asinus, & omnes eum subleuare festi-
nant: sed clamat in tormentis fidelis, & non est qui re-
spondeat. Ecce vestra inhumanitas fratres. Eia ergo nō
2.Mac.12. sic, sed memētote fratres ꝙ sancta & salubris, pia & fœ-
lix, & suauis deo & angelis est cogitatio pro defunctis
exorare, vt à pœnis quas pro peccatis patiuntur, soluā-
C tur. Sed dicet quis, Ecce patrē bonū, piū & humilē,
misericordem & castū, & omnibus virtutibus plenū &
ornatum habeo, tunc si vera sunt quæ lego, eū esse bea-
tum non dubito. Cur ergo orare pro eo volo, cur elee-
mosynā dare, cur ieiunare, cur sanctorū corpora visi-
tare? Nō est ergo necesse pro eo orare, quia fidelis fuit,
pius, castus, humilis, patiēs, & cunctis bonis ornatus, &
Eccli.31. post aurum nō abiit, nec in pecuniæ thesauris sperauit,
potuit transgredi, & nō est transgressus, & facere malū
& non fecit. Quid ergo aliud credere debeo nisi quod
lego? Quid enim lego, vel quid prædicare audio, nisi ꝙ
qui bene operatur, bene remunerabitur. O homo hæc
quę dicis, ego nullo modo tibi negare audeo. Quis enī
fideliū dubitat, quàm qui bene fecerit bene recipiet? Cō
sulo tamen vt pro defunctis exorare non desistatis. Di-
Prouer.20. xi enim suprà, ꝙ nemo sine crimine viuit, nemo gloria-
ri potest castum vel mundum se habere cor. Et quid er
go consulo, quid volo, quid vel deprecor, nisi ꝙ dimit
tas incertum, & accipias certum? Quid est quod est in-
certū, nisi quòd nescis vtrum pater tuus crucietur, vel
Eccle. vtrū dignus fuerit odio vel amore? Multi enim fuerunt

qui reputati fuerunt sancti, & tamen in conspectu dei D
non boni, sed mali inuenti sunt. Accipe ergo quod est
certum, & dimitte quod est incertum. Certū enim est
quòd peccator fuit, licet bonis operib^o ornatus fuerit,
ignoramus tamē vtrum æternam gloriā meruerit pos-
sidere. Lege ergo ô homo, & opere implere festina, ꝙ
sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, 2.Macc.12.
& eleemosynam dare, & carnē affligere, & opera cha-
ritatis exercere, & peregrinationes facere vt à peccatis
soluantur. Nam & si sunt beati vel damnati pro quibus
rogas, dummodo nescias, & à deo reuelatum tibi non
fuerit, nō beatis vel damnatis iniurias facere potes, vel
deum offendere, tunc bono tuo non indigent, & si dā-
nati obtinere non valent. Ergo dum certus non sis, ꝙ
nec damnati sint, orare pro eis non differas, quia vt su-
prà diximus, bonis tuis non indigent, qui beati sunt, &
mali non obtinent quia damnati sunt. Scias tamen, &
indubitāter credas, quòd licet pro defunctis beatis vel
damnatis obsecres, bona quæ facis pro eis non amittis.
Sæpe enim prædicauimus, & sæpe integra fide docui-
mus quòd nullum malū impunitum, & nullum bonum
irremuneratum erit, apud quem nō est acceptio perso- E
narum. Oratio enim tua in sinu tuo conuertetur. Igitur Act.10.
pro defunctis semper orandum est, & si non proficiet Psal.34.
eis quia beati vel dānati sunt, oratio in sinu nostro cō-
uertetur. Sic enim semper boni erimus, sic pij & mise-
ricordes, sic mala morte perire nō poterimus, quia do-
minus custodiet nos in tota vita nostra, quā postea de-
serendo dabit illam quā nec oculus vidit, nec auris au- 1.Cor.2.
diuit, nec in cor hominis ascendere potuit. Festinemus
ergo ô fratres pro defunctis exorare, vt & ipsi festinent
nos ad se vocare. Vident enim sanctam trinitatem tā-
tum esse vnam, quantum tres simul sunt, nec plus ali-
quid sunt duæ quàm vna vel tres, & in se infinitæ sunt,
& singula sunt in singulis, & omnia in singulis, & singu
la in omnibus, & omnia in omnibus, & vnum omnia
sunt. Et si capere nō potestis, quo modo sancta trinitas
tres & vnum sunt, exemplum accipite, Vnus enim est
sol in cœlo currens, calefaciens & fulgens. Vnus est in F
terra ignis tria similiter habēs, motū, lucem & feruorē,
nec lucē à motu & feruore diuidere potes. Sic est san-
cta dei trinitas. Et si eius mysterium capere non valea-
mus, bene operari festinemus, vt sicuti est sanctam tri-
nitatem per gratiam videre mereamur. Inhumanum est
nanque patriam deserere, patriā despicere, vel in ea nolle
habitare. Bene ergo operari non pigeat, vt patriam ha-
bitare, & ad eam redire valeamus. Tanta est enim pul-
chritudo iustitiæ, tanta iocūditas lucis æternæ, hoc est,
incōmutabilis veritatis & sapientiæ, vt etiam si non li-
ceret in ea amplius manere, quàm vnius diei hora vel
media, propter hoc solū innumerabiles anni huius vitę
pleni delicijs & circunfluentia bonorum temporalium
recte meritoque cōtemnerentur hæc omnia. O regnum Mat.13.
dei gloriosum, ô patria nostra desiderabilis, tātum va-
les quantum habeo, tantū emit de te vidua duobus mi- Matt.19.
nutis, quantum Petrus qui reliquit omnia, quantū Zac- Luca.19.
chæus dando dimidiam patrimonij partem, quantum
Maria soror Lazari, quæ omnia vendidit, & ante pedes Act.4.
Apostolorū posuit. Cur ergo bene operari pigri sum^o?
Cur pro defunctis exorare negligimus? Intueamur er-
go fratres patriam nostram, non solum ex hominibus,
sed etiam ex angelis atque archāgelis, thronis & domi-
nationibus, principatibus & potestatibus cōgregatam.
Ibi etiam sanctam & indiuiduā trinitatem sicuti est ho-
mo videbit, plus tamen vel abundantius, quātum plus
in via

G in via operando meruerit clarius videbit. Non tamen quibuscunq; bonis onerati simus, propter hoc eã emere valemus, nisi per gratiam possidere. Tũc enim omnes contenti erimus, omnes fœlices, omnes iocundantes. Hæc est enim illa optima pars, quam Maria elegit quiescendo & sedendo ad pedes domini. Contẽplabatur enim ipsa deum & hominẽ, ideo optimam partem elegit. Quare optimam partem dicit, nisi quia per contemplationem æterna vita designatur? Optima vita est enim quia secura est, quia æterna est, quia vera est, quia fœlicitas nostra est, deũ habere, deum videre, deum cõtemplari. Ideo optima pars est, quam partem non possumus hic possidere. Quare? Quia quandiu viuimus peregrinamur à domino, & semper in periculo sumus, & semper in labore in hac vita cũ Martha fatigamur. Sumus enim hic cũ Martha laborantes, hospites recipientes, & ministrantes seruis dei quæ necessaria sunt. Hãc partẽ Martha elegit, & bona fuit, sed non optima, quia non æterna. Bona tamẽ fuit quia perseuerãdo in operibus charitatis, sedere ad pedes domini in æterna vita cũ sorore meruit. Festinemus ergo opera pietatis exercere, & pro defunctis exorare, vt videre possimus & H reuerenter salutare prophetas sanctissimos & patriarchas veraces. Isti enim sunt quorũ nomina manent in æternũ, quia deo digni sunt, fide præclari, hospitalitate præcipui, astuti in sensu, sapiẽtes in opere, rebus secularibus locupletes, reparatores orbis terrarũ atq; recreatores, creduli in promissionibus, angelorum susceptores, facie ad faciem deum videntes, prudẽtes & victoriosi, quorum imperij potestas nõ cessauit, quoadusque Christus ex eorum germine per vterum beatæ virginis, quæ est spes omnium gentium, natus in mundo, coruscando in mũdo apparuit. Isti enim sunt sancti viri, cũ quibus locutus est deus, & ostendit eis secreta sua, vt ea quæ vetura erant quasi præsentia spiritu sancto illuminati agnoscerent. Festinemus ergo fratres seculum exire, vt etiam salutare & videre valeamus sanctos Apostolos, quorum oculi beati, qui deum in carne viuẽtem videre meruerũt, quorum fructus in patria in æternum manet. Festinemus etiã fratres mei ingredi sanctasanctorum, vt etiam valeamus videre sanctos dei martyres, qui carnem domuerunt, spiritum roborauerũt, dæmonibus imperauerunt, virtutibus coruscauerunt, præsentia despexerunt, & illam patriam de qua nũc loqui- I mur voce & moribus prædicauerũt. Festinemus igitur fratres etiam ingredi sanctasanctorũ, vt videre valeamus sanctos dei confessores, qui licet persecutorum rabiem nõ senserint, tamen per vitæ meritum deo digni præmio martyrij nõ priuantur, quia martyriũ non tantum effusione sanguinis, sed etiam abstinẽtia peccatorum, & exercitatione diuinorum præceptorum perficitur. Festinemus etiã fratres mei ingredi sanctasanctorum, vt videre mereamur & salutare reuerenter sanctã dei genitricẽ, cum sanctis suis virginibus, quę suis exẽplis vtriusque sexus multitudo eius sequitur vestigia, & relictis nuptiarum copulationibus, dimissáq; liberorũ propagine, sponso qui in cœlis est perenni, mente, actu, habitu & gestu applicari meruerunt. Istæ enim fuerunt virgines sacræ deo deuotæ, quæ in vita sua fuerũt orationibus instantes, ieiuniis adhærentes, eleemosynas facientes, pauperes recreantes, in tribulatione gaudentes, in bello potentes, in damnis temporalium rerum deo gratias agẽtes. Festinemus ergo fratres mei istos imitari sanctos. Discamus ab eis opera charitatis sine intermissione exercere valẽter, vt per gratiã mereamur deũ videre facie ad faciem sicuti est, Quod nobis cõcedat K ille qui est sanctorum omnium virtus & salus, Amen.

Lucæ.10.

2.Cor.5.

Matt.13.

De pœnitentia agenda, & detractione vitanda.

Sermo XLV.

Beatus homo cui miserebitur deus. Confiteamur fratres, & miserebitur nobis. Grãdia sunt peccata nostra, quia tamen magnus dominus. Sed agamus pœnitẽtiam, quoniam in seculum misericordia eius. Videte fratres quid dicat, In seculũ. In inferno quis cõfitebitur tibi? Nemo est enim qui possit in inferno pœnitentiam agere, infructuosa est enim talis pœnitentia. Hic miseretur pœnitenti, hic porrigit manum cadenti, In cœlo sedet iudex, qui ad conuersionem nos admonet. Beati qui faciũt iusticiam. Iustus septies cadit in die de cogitationibus suis, aut de sermonibus suis, & iterum surgit. In quacunq; die conuersus fuerit peccator, & egerit pœnitentiam, miserebitur ei deus. Neq; iustus debet esse securus, nec peccator desperare. In vtroque timor sit & spes. Fœlix est cui hanc vitam Christus notam fecit, Et pater & mater est, Qui sic agit, se liberat, & alios suo exemplo ad vitã æternam perducit. Lex enim est quæ cum Euangelio partem habet. Baptizatus homo si peccat & agit veram pœnitentiam, cito ei remittuntur peccata. Impius est qui Christum negat, neq; hic neq; in futuro remittetur ei. Diximus de impietate, dicamus de pietate: Primus gradus est humilitas, & in bono opere perseuerare. Secundus gradus est ieiunare, & eleemosynas facere. Tertius gradus est charitatẽ sectari, & pœnitẽtiam habere, Quartus gradus est omnia derelinquere propter Christi amorem. Quintus grad° est vicia dimittere. Maior virtus est vicia dimittere q̃ res. Nihil prodest dimittere terrenas substãtias, si vicia non dimittimus. Multi diuitias derelinquunt, vicia nõ relinquunt. Bonum est ieiunare, & eleemosynam facere: Ieiuniũ sine eleemosyna parum valet, Ieiunia vero cum aliis virtutibus proderũt. Quid mihi prodest cum ieiunio si luxuriosus sum, si iracundus sum, si detractor sum? Maiora vulnera sunt linguę quàm gladij. Gladius corpus interficit, animam autem non interficit. Videte fratres quanta mala habet lingua, in bono magna est, in malo mors est. Diabolus vnde cecidit? Nũquid furtum fecit? Nunquid homicidium fecit? Nũquid adulterium fecit? Diabolus nõ propter hoc cecidit, sed propter linguam: quia dixit, In cœlum ascendam, super sydera ponam thronum meum, & ero similis altissimo. Quid dicit Salomon? In manibus linguæ mors & vita est. Detractio grande vicium est. Propheta dicit, Væ mihi misero, quia immunda labia habeo. Igitur qui immũda labia habet, non potest prophetare. Væ mihi misero si dimisi matrem, si dimisi fratres, si dimisi sorores, si dimisi res perituras, si reliqui seculum, & hic propter res perituras solicitor. Pacem labiis promittimus, & in corde non tenemus. Christianorũ arma pax Christi est: Meipsum occido, si aliis detraho. Salomon interpretatur pacificus, sanctæ cõuersationis opere præclarus. Vxor tua dicitur sapiẽtia, soror & spõsa. Multos habet diabolus laqueos: homicidiũ diaboli laqueus est, auaricia diaboli laqueus est, detractio diaboli laqueus est. Quandiu in sanctitate sumus, animæ nostræ in opere dei sunt. Quãdiu in peccatis ad peccandum voluntatem dirigimus, animæ nostræ turbantur. Vbi enim maior pœna, maior victoria est. Sed quod aures carneæ non intelligunt, aures Christi in cœlis intelligũt. Iustus & peccator æqualiter habent carnẽ, æquale patiuntur naufragium, similes exitus, sed diuersa præmia. Iusti ducũtur ad præmia æterna

Prouer.24.

Ezech.18.

L

Matt.12.

Esa.14.

M

Prouer.18.

Esa.6.

A æterna,peccatores ad gehennã sempiternã. Non oportet consentire detrahenti. Tanta enim distantia est inter fornicantem & detrahẽtem, vt ille qui fornicatur, tantum se occidat:ille autem qui detrahit, & se & eum *Hiere.48.* qui audit perdat. Maledictus homo qui facit opus dei negligenter:sicut dicit Propheta,Filij gehẽnæ,filij perditionis,& filij diaboli,& filij dei,quia vnusquisque cuius opera facit,eius filius appellatur. Et alio in loco di- *Psal.33.* cit,Venite filij audite me, timorẽ domini docebo vos. Declina à malo & fac bonum,inquire pacem,& sequere eam.Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum:Pręstante domino nostro Iesu Christo,Qui viuit in secula seculorum,Amen.

De angelis & hospitalitate: *Sermo XLVI.*

Via à naturis angelicis semper defendimur, ne demergamur fratres dilectißimi, ideo de eis ad eorũ honorẽ facere sermonẽ ne pigrescamus.Sed quid de angelicis spiritib⁹ loquemur,cũ de eis loqui immundi simus? Credimus tamen sanè,& indubitata fide tenemus, diuina eos præsentia, & visione beatos sine fine lętari bonis domini,quę nec oculus vidit,nec auris audiuit,nec in cor hominis ascẽ B dit.Quid ergo miser peccator puluis & cinis vobis loquar,quia nec ego eorũ gloriã valeo cogitare, nec vos *Matt.12.* audire sufficitis?Profecto si ex abundantia cordis os loquitur, ad dei laudẽ qui nos dignatur ad amorẽ suum inflammare,dicamus quod possumus. In supernis spiritibus non tantum admirabilis dignitas est, & dignatio amabilis inuenitur,sed tanta gloria est ꝙ lingua vel cor humanũ nullatenus dicere valet vel cogitare. Ipsi enim deo semper assistunt,domestici dei sunt, cœli ciues,principes paradisi,sciẽtiæ magistri,doctores sapiẽtiæ,illuminatores animarum,custodes earum,corporũ zelatores,& defensores bonorum. Quod bene testatur *2.Cor.12.* ille doctor doctorum,& veritatis prædicator, quando raptus fuit vsq; ad tertium cœlũ, & beatæ illi curiæ interesse meruit,& videre deum sicuti est, atq; super omnes homines meruit nosse secreta. Tunc enim ait,tunc *Hebr.1.* enim dixit & exclamauit, ꝙ omnes erant administratores spiritus missi in ministerium nostrũ, Ipsi prouinciarum custodes, dignitatesq; nostras tam spiritales q̃ temporales omni diligentia custodientes: Ipsi sunt cõtra fomitem impetrantes,ipsi sunt pro nobis cõtra dæmonem victoriam obtinentes: Ipsi sunt per quos ad fle C tum contritionis pœnitentiæ & orationis inducimur: Ipsi sunt per quos nostra facta vel cogitata ad cœlũ hilariter portãtur:Ipsi sunt fratres nostri qui valde nos diligunt,nos vbiq; instruunt,in cunctis nos protegũt,nostrum aduentum expectantes ad cœlũ, & sedes paradisi per nos repleri affectãt:Isti sunt sanctißimi spiritus,qui nobis dormientibus adsunt custodes, nobis orantibus assunt tripudiantes. Quis ergo fratres angelorũ memoria in mente carebit? Quis eos non diliget? Quis nõ veneretur eos, qui in conspectu dei semper assistunt? Isti sunt per quos sustentamur, per quos in mari & in terra iuuamur,per quos mente & corpore illuminamur, per quos in tribulationib⁹ & angustiis cõsolamur,per quos ab infirmitatibus frequenter liberamur, per quos & à quibus in extremis cõtemplamur,in fide solidamur, & à maligno spiritu defensamur,& obtẽta victoria ad paradisum vel ad purgatorium per eosdem deportamur, & dum purgamur ab eis sæpe visitari & consolari non dubitamus, promittẽtes cœlestem Hierusalem ciuitatẽ ingressuros. Eia ergo fratres studeam⁹ sanctos angelos imitari, & nõ solum ipsos,sed etiam angelorum amicos. Circũspiciamus enim integra mente, perlegamus D scripturas vt possumus, & inueniamus angelorũ amicos,quibus inuentis petamus quid fecerunt,quo modo angelis placuerũt,in quibus eos securi imitati sunt. Veniat sanctus pater Abrahã,& quid fecit innotescat. Ve- *Gene.18. & 19.* niat & nepos eius Loth, & dicat propter quid vel quo modo à Sodoma per angelos liberari meruit. Veniat & Tobias ducẽs secũ filium, & propter quid per ange- *Tob.5.* lum illuminari meruit, & filium custodiri doceat. Ve- *Daniel.3.* niãt & tres pueri,& quo modo actiuis & paßiuis approximatis,non sequatur necessariò actio,scribant. Veniat *Acto.12.* & Petrus,& quo modo per angelũ liberari meruit, audiamus,vt & audiẽtes magna magnalia quę sancti angeli fecerunt,eos sequi & imitari valeamus. Dic nobis sancte pater Abraham quid fecisti, vel quid facere docuisti ve sanctis angelis tam iocundè placeres? Dic vt à te discamus,doce vt nos à te doceri valeamus: nam pater es,& quia omnes filij tui sum⁹, te decet nos docere. O fratres,quid aliud dicere poterit, quid aliud vel docere,nisi ꝙ hospitalitatẽ semper seruare voluit? O sancta veraq; hospitalitas quæ non solum angelos,sed etiã ipsum deum aliquãdo recipere meruisti. Ecce propter quid Abraham dei angelis placuit. Ecce propter quid E Loth liberari meruit: Ecce propter quid Tobias illuminatur,& filius illæsus reseruatur. Ecce propter quid tres pueri & Petrus illæsus reseruatur in carcere. Discite ergo Christiani,discite hospitalitatẽ exhibere in cunctis, ne forte cui domum clauseritis, cui hospitalitatem negaueritis,ipse sit deus. Obuiam enim iuit Loth angelis tanquam peregrinis,qui ex sua laudabili consuetudine iam Sodomitico vicio liberatus est, & inter peßimos optimus cõseruatur,à periculo ciuitatis eripitur,& corporale euadit incendium,& ad æternũ conseruatus est præmium. Nũquid & Abraham deũ vidit, quando tres vidit & vnũ adorauit: Igitur ô fratres recipere peregrinos festinate. Tu enim nescis an Christus dignetur te visitare,licet Christ⁹ semper in hospite sit. Pateat enim peregrinis ianua tua,suscipe eos alacriter, ablue pedes, laua eorum capita,purga eorum immundicias, & noli auertere manum tuam ab vllo paupere. Et si cũctis sub- *Eccli.4.* uenire nõ vales,saltem voluntas bona sit circa eos. Suscipite ergo fratres peregrinos,quia qualem mercedem habemus peregrinando talẽ habebimus peregrinos suscipiẽdo. Fiunt enim ambo æquales,& qui propter deũ refrigerat,& qui propter deum laborat. O sancta nanq; F hospitalitas angelorum amica,charitatis soror, humilitatis corona. Nam qui habet te,habet veram humilitatem:& qui te ô humilitas habet, veram hospitalitatẽ habet: nã sine te hospitalitas nulla est. Discamus ergo fratres nõ solum à patribus hospitalitatem seruare, sed à Christo humilitatem astringere. Discamus ab eo nõ mundum fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia creare, nõ in ipso mundo miracula facere & mortuos resuscitare,nõ siccis pedibus super aquas ambulare, nõ hæc omnia, sed tãtum quia mitis est & humilis corde. *Matt.11.* Hoc est perfectum hospitalitatis fundamẽtum. O sancta nãq; humilitas hospitalitatis soror & amica suauis, qui te in cunctis magis indigniorem se aliis arbitratur, nunquam desiderat superior apparere, primatus & cathedras omnes fugit,omne dominium abhorret,solam hospitalitatem amplectitur, solam eam poßidere desiderat. Eia ergo fratres excelsa est patria,sed humilis est via. Mensuremus ergo eam,perquiramus eam, ambule- *Gene.18.& 19.* mus per eam. Sic enim fecit Abrahã & Loth dum peregrinos suscipiebãt: sic Tobias dum mortuos sepelie- *Tob.2.* bat,

G bat, Sic enim & angeli de quib⁹ ait saluator, quòd semper vident faciem patris qui est in cœlis, Amen. *Matt.18.*

De vehementi peccati Sodomitici detestatione: Sermo XLVII.

Audite nō fratres charissimi, sed principes Sodomitarum, percipite auribus legē dei vestri populus Gomorræ. Audite & auditū facite filius vestris, ô gens plena peccato, graui iniquitate, semini nequā, filus sceleratis. Ecce dereliquistis deum, blasphemastis sanctum Israël, & alienati estis iā retrorsum. A planta enim pedis vsq; ad verticem nō est in vobis sanitas, ideo terra vestra deserta, ciuitates vestræ succenduntur igni, regionem vestrā coram vobis alieni deuorant, & desolabitur ciuitas sicut in vastitate hostili. Quare hoc patimini, nisi quia similes Sodomitis iā estis? Audite ergo principes Sodomorum, audite Esaiam vobis dicentē, Multitudine victimarū vestrarū plenus sum, eo q indigne mihi offertis. Ne offeratis igitur vltra sacrificium, quia sabbata vestra, incensum vestrū, & solēnitates vestras odiuit anima mea, & omnia facta sunt mihi molesta. Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis, & cum multiplicaueritis orationes nō exaudiam, pro eo quòd turpitudi- *Esa.1.* *Ibidem.*

H nem operamini. Quę est illa turpitudo, nisi illa quę immundicia per Apostolum appellatur? Illa deniq; est turpitudo, illa summa immundicia, illa summa miseria, à qua angeli fugiunt, quā dæmones vidētes oculos claudunt. Illa est enim immūdicia & miseria quam masculi in masculos operantur, De quibus ait Apostolus, Nō solum qui faciunt, sed & qui facientibus cōsentiunt digni sunt morte. Hæc est immūdicia, quia est nimia mentis & corporis ... ia. Et hæc spurcicia nō solum peccatū est, sed ... peccati. Cū enim deus videt omnino se contēnentes, & mandata sua conculcantes, vertit eos in reprobum sensum, vt illam abominationem exerceant, & non intelligant & animaduertant, sicut ait Apostolus, Quia non probauerunt deū habere in noticia, tradidit eos dominus ignominiæ: nam masculi relicto naturali vsu fœmineo, exarserūt in desideriis suis, id est, masculi in masculos turpitudinē operantes. O quàm abominabile viciū, ô quàm detestabile crimē, ô quàm mortiferum dānum, ô quàm pessimum scelus, ô quàm inaudibile malum. Ecce enim mēbrum Christi non solum fornicatur, sed etiam meretrix effi- *Roma.1.* *1. Retr. ca. 8. & 12.* *Roma.1.*

I citur. Hæc est enim illa immundicia, quam deus odio summe habet, quā detestantur sancti, quam odiūt beati, quam fugiunt illi qui regnum dei cōsequuntur æternum, quam diligunt illi qui cruciandi & maledicendi sunt cum diabolo & angelis suis. O pessimi Sodomitæ, & veri peccatores, ô pessimi attestante scriptura, Erant Sodomitæ pessimi & peccatores coram domino. Peccator enim dicitur corā domino, cuius peccatum deus non dimittit impunitū, & non differt qui differens est pœnam. Vnde ait, Clamor Sodomorū & Gomorræorum multiplicatus est, & peccatum eorum grauatū est nimis. Clamor enim dicitur peccatū, quando non solū cogitatur, sed absq; omni timore ad actum perducitur, & in consuetudine multiplicatur. Et tunc dominus gladium furoris sui extendens, pluit ignem & sulphur de cœlo, & cōbustæ sunt ciuitates illæ submersæ sūt & destructę, quia tam eorum fœminæ quàm eorum masculi fœtēti luxuria ardebant. O luxuria pessima virtutū destructio, viciorum augmētatio, delectationis combustio, charitatis diminutio, bursarū euacuatio: Dulcis es, sed ecce *Gene.13.* *Peccator coram domino quis?* *Gene.18.*

omnis dulcedo in amaritudinem grandem mox conuertitur. O luxuria per te pax destructa est, per te homicidium factum est, per te ciuitates cōbustæ sunt, per te regna perdita sunt, per te omnia ferè mala facta sunt, per te Dauid exulat à deo, per te Sampson moritur, per te Salomon expellitur, per te Loth patitur, relinquēs patriam & vxorē amittens. Et ideo præuaricatores legis attendite, legite legem. O Gomorræorū sequaces quiescite iam agere peruerse, discite iam bene facere, discite iam deum timere. Fugite Sodomitas vt mortē. Nolite conuersari cum eis, ne forte cum eis depereatis. Veniet enim tempus & nō tardabit, & insurget ille sanctus Ioseph, qui de hoc crimine pessimo suos fratres incusare patri non timuit. Surgat & nunc hoc castitatis exemplum, & interficiat omnes tales operātes iniquitatem. Veniet ille magnus sanctus Paulus, vas electionis, & confundat omnes tales talia diligentes, vt nullus reperiatur in orbe. Veniat ille dilectus dei virginitatis imago sanctus Ioannes, & sua virginali præsentia tales cōfundat. Veniat etiam illa lucerna mundi & præcursor dilectus, & sua grandi audacia omnes tales interficiat spiritu oris sui. Veniat & Loth nepos sancti Abrahæ cū nepotibus suis, & omnes tales expellant de terra viuen- K *2. Reg. 11.* *Iudic. 16.* *3. Reg. 11.* *Gene. 19.* *Esa. 1.* *Gene. 37.*

tium. Veniant omnes sancti angeli, & comburant omnes qui operātur iniquitatem Gomorræorum. Eia ergo quiescite iam agere peruerse, discite cū Loth & Ioseph bene facere, antequam adimpleātur quæ diximus. Mementote frequenter & nolite obliuisci, quid fecerit illa fœmina Romana Tarpeia. Quid enim fecit? Nam luxuria magna regnabat in ea, tamē ipsa pagana caste viuere volebat. Quid enim fecit? Oculos sibi erui voluit & præcepit, & deliciis cūctis depositis panem tantum cū aqua sumere voluit ad mensuram. O fratres mirabilis conditio mulieris, mirabilis bonitas, mirabilis fortitudo, quia per hoc non paradisum expectat, nec per hoc laudari desiderat, nec beata prędicari affectat, nā propter quid hoc fecerit ignoramus, quia paganam eā fuisse prædicamus: Vnum tamen scio quòd si consilium ab Augustino petisset, ego tanquam fidelis nihil aliud dicere potuissem, nisi quòd tātum panem & aquā sumpsisset determinato pondere & mensura. Nos ergo fratres scire debemus & nullatenus dubitare, quòd castitas cum abundantia & fertilitate stare non potest. Sed si mihi non creditis, Gomorrensibus credite. Abunda- L *Esa. 1.*

M bant enim valde in cunctis bonis, & postquam comederant & biberāt, surrexerunt ludere. Sic & vos operātes video, nam fertilitatem habetis, pane, vino & cūctis bonis omnibus quib⁹ indigetis, ideo timeo ne pereatis. Quare? Quia non est malum quod in vobis nō regnet. Nunquid superbi? nunquid auari? nunquid gulosi? nunquid puerorum concubitores? O miseri mēbra diaboli, cur non erubescitis? cur non desistitis talia operari? Confundor ego episcopus talia loqui, confundor & talia enarrare, Sed & si tacuero mors mihi est, & si hoc prædicauero, nō effugiam linguas vestras. Audacter igitur prædicabo, quia & vos publice operari nō erubescitis. Emendate igitur vitā & emendabo verba, quiescite agere peruerse, & ego quiescam mala vestra vobis improperare. Sic etiam dominus facit, quia mutata vita mutat sentētiam, bene operantibus promittit gloriam, male vero pœnam æternam. Erudiamus igitur fratres nosmetipsos in scientia & castitate, vt studentes & intelligentes simus, suaues, affabiles & mites in charitate non ficta. Nam si luxuriari volueritis, nunquam charitatē habere poteritis. Charitas enim est virtus quæ cōsummatio *Exo. 32.* *Charitas virtutū cōsummatio.*

A summatio & perfectio aliarum virtutum dicitur, sic & luxuria destructio. Nam nulla virtus, nulla bonitas, nulla sapientia cum luxuria stare potest, nulla iusticia, nulla laus, sed omnis peruersitas, & personarũ acceptio in ea regnat. Ideo attendite, quàm necessaria est ipsa castitas. Nam si caste vixerimus, rixæ intus non erunt, non verba mala. Et si mihi non creditis, quid Loth acciderit legite. Nam sancti angeli domum eius intrauerunt, quo facto Sodomitæ domum eius circundederunt, & forsitan non solum per ostium, sed per fenestras intrauerunt. Nunquid & Loth cum nepotibus suis verberauerunt? Omnino vt arbitror non solum verba, sed verbera receperunt. Et forsitan fratres, ideo vxor Loth cõuersa fuit in statuam salis, quia Sodomitis non procurabat resistere. In simili etiam scelere, in eodẽ crimine mulieres etiam erant, & forsitan in maiori, quia principium tanti criminis in illis ciuitatibus mulieres fuerũt, & homines postmodum ipsæ pessime docuerũt. O mulieres luxuriæ matres, nõ sufficiebat primum hominem decepisse? Ideo conuertamur ad dominum, simus pœnitentes, vnanimes in dilectione dei, & vt mẽbra vnita simul laboremus. Nam sicut odium dissipat Ecclesiam, ita vinculum dilectionis ædificat eam. Odium enim generat detractionem & inuidiam, quæ pestilentia & pernicies est Ecclesiæ. Per odium amittitur illa sancta vtilitas & iocũditas, de qua dicitur, Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in vnum. Per odium expellitur Christus qui est vera sapientia, quia in maleuolam animam non introibit sapientia. Et ideo rogo vos vt vitam vestram emendetis docentes filios vestros & filias quo modo caste viuant & matures incedant, abstineant à cibo & potu, sit eorum sermo pudicus, incessus honestus, vultus inclinatus, lingua affabilis, mens plena dilectione, manus plena operatione, vt si sic feceritis fratres, cum sancto Loth liberemini de inferno, fugientes & volantes per gratiam ad gloriam, Amen.

Luxuria virtutũ destructio. *Gene. 19.* B *Psal. 132.* *Sapien. 1.*

De cura animæ, Sermo XLVIII.

Anima humana fratres charissimi omnium creaturarũ naturã participat, ambit & capit, & tãto amplius quãto gloriosius est dei imagine insignita. Omne enim spirituale suũ est, quia cœlum habet ad manendum, angelos ad congaudendum, gloriã ad habẽdum, & trinitatẽ ad fruẽdum. In ipso deniq; homine reposita erat etiam corporalis creatura, & omniũ corporalium naturalium natura in se & ad se & per se, & tanto perfectius quanto mirabilius erat omni corporeo. Omnia enim possidebat, omnia sibi obediebant, quia omnia ei subiecta erant, astra scilicet vt lucerent, elementa vt alerẽt, animalia vt subirent, & cibaria vt nutrirent, oues & boues, leones & aues omnia obediebant homini sine vlla rebellione. Et quid plura? Etiã hoc quod maius est. Quid est quod maius est, nisi quod diuinum est? Quid enim in homine diuinũ est, nisi quod imagine sanctæ trinitatis ipse homo decoratus est? Faciamus, inquit sancta trinitas, hominẽ ad imaginem & similitudinẽ nostram. Quæ est imago dei in nobis, nisi id quod melius reperitur in nobis? Quid est quod melius reperitur in nobis nisi ratio, intellectus, memoria & volũtas? O homo audiuisti tuam gloriã, audi nunc tuam miseriã. O homo natus de muliere, breui viuẽs tempore, repletur multis miseriis, qui quasi flos cãpi egrederis & cõtereris, & fugis velut vmbra, nec in eodẽ statu permanes, nunc diues, nunc pauper, nunc sanus, nũc languidus, nunc gaudẽs, nunc tristis, nunc sciens, nunc ignarus, nunc videns, nunc cæcus, nunc ciuis, nunc exul, nũc bonus, nunc malus: ecce quo modo stabilis, ecce quo modo permanẽs. O homo an ignoras quia potuisses nõ mori? Vtraq; enim potentia in manu tua erat, posse & non posse mori. Contẽpsisti primam & elegisti secundam, contempsisti vitam & elegisti mortem, contempsisti dulce, & elegisti amarum, cõtempsisti vitam æternam, & mortem æternam eligere voluisti. Et vnde hoc homo? Nũquid bonus, rectus, sanctus & deo dilectus creatus es? Et tamen miserrime incrassatus, impinguatus, dilatatus, recalcitrasti cõtra deum factorem tuũ. Et ecce elatus in superbia, ignarus dei gratia, inscius dei iusticia cecidisti in lacũ miseriæ, in luto fecis, & in vmbra mortis. Ideo attende quid sequitur: Putas quòd deus mentiatur, vel vt filius hominis mutetur? Statuit enim ipse & sententiam posuit, vt quotiescũque comederes ex ligno, mori deberes. Nũquid ludendo hoc edixit, vel ridẽdo hoc asseruit? Omnino hoc tamen mihi non apparet. Quare non apparet, nisi quia experiẽtia didici, & oculata fide probaui? Nunquid experior quòd post peccatum elementa quæ in summa & optima qualitate erãt, mox propter peccatum pugnare cœperũt? Est enim ratio terræ in carne, ratio humoris in sanguine, ratio aëris in spiritu, ratio ignis in calore: & hæc quatuor mox post peccatũ ad inuicem præliari cœperunt, & sic nostri primi parẽtes infirmitatibus aggrauantur, & dolore capitis, stomachi, hepatis, omniumq; membrorum vexantur, sicq; moriũtur, sicq; ad sepulchra deducũtur. Sed dicet quis, Quid est homo post mortẽ? Certum est quòd non est homo, & tamen est aliquid quãtum ad duas partes. Quæ sunt illæ partes, nisi anima & corpus, materia & forma? Anima enim nõ moritur, nec succumbit per mortem cum omnino sit immortalis: nec corporis materia cum sit vna numero, quia licet corpus resoluatur, non tamẽ deuenit ad tantam resolutionem quòd omnino nihil sit, & quòd cedat in nõ ens. Manet eadem anima semper & tanquam quid diuinum, deficit tamen homo quantum ad esse. Omnes enim animæ spiritus sunt, & omnia corpora terra sunt, & erunt quousq; anima induet se suo corpore, vt totus homo glorificetur corpore videlicet & anima. Si ergo petis quid est homo mortuus, quid aliud dicere poterimus nisi q̃ terra, putredo, cadauer & fœtor est? Si petis de suo esse, vides quòd deficit. Si petis de corpore, interroga terram. Euntes vos, ô iuuenes & potentes ad sepulchra patrũ vestrorũ, cõsiderate quid fuerunt & quid sunt. Monumẽta eorum aperiamus & videamus quis dominus & quis seruus, quis pulcher, quis turpis, quis rectus, quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos mentis & corporis, & nostram grandẽ miseriã frequenter non pigeat considerare. Intremus sepulchra, & quid inueniemus discamus. Quid fratres inueniemus vel quæ? Nam si respexerimus inueniemus mortuorum capita, renes & vẽtrem. Verum & indubitãter verum, mihi experto credite quòd in capitibus inuenietis bufones saltãtes generatos ex cerebro. In renibus serpentes generatos, in lumbis ambulantes. In ventre vermes scaturientes generatos ex visceribus. Ecce quid sumus & quid iã erimus, ecce in quod resoluimur. Quid ergo inflaris, ô diues? Cur nõ attendis quę audis? Cur turbaris cum prospicis? Cur nõ conuerteris cũ hoc quotidie experiris? Mementote fratres hęc omnia, & agite pœnitẽtiam in fletu & lamento, antequam veniant dies illi amari pleni miseriæ & tristiciæ. Audistis iam quid est homo mortuus, restat nũc dicere quid sit de

2. De lib. ar bi. ca. 4. C *Gene. 1.* *Iob. 14.* D *Deut. 32.* *Psal. 39.* E *De anima quantitate, cap. 1.* *10. de Gen. ad literã, ca. 22.* F

G sit de anima. O fratres mei quid de hoc dicere poterimus nisi concordauerimus cum vetulis nostris? Quid enim dicunt nisi quòd vel in paradiso cum gaudentibus, vel in inferno cum dolentibus: sed si in purgatorio, in viam eundi ad patriā sunt, & isti iam bene sunt, quia securi sunt. Orandum tamē pro eis est, & eis toto affectu subueniendum est orationibus, eleemosynis, sacrificiis, ieiuniis & macerationibus. Isti sunt deniq; illi afflicti, qui ad dominum quotidie clamant & ad illum recurrunt, cuius scientia vbique allegatur, cuius sapientia demonstratur, cuius clementia vbique ponderatur, cuius potentia vbique promulgatur, Isti quotidie clamant vnusquisque per se suam misericordiam implorātes, & suam miseriam deplorantes, & dicentes, Domine, scias quòd vim patior, ideo ad te recurro, non contemnendo scientiam tuam, non auertendo tuam sapientiam, sed interpello tuam clementiam. Nō enim domine iniustè patior, quia non pro alieno delicto, sed pro meo patior, vim tantum domine patior, quia fortiter patior & iustè patior. Peccaui domine substantias & diuitias congregando, nec pauperibus vt iusseras sufficiēter tribuendo. Sed multa infœlix congregaui cum dolore & H mœrore, nesciens cui ea dimitterē amico vel proximo. O infœlix homo considera & diligenter aduerte quid agis, quid cogitas, dum cunctis diebus vitæ tuæ cōgregare nō desinis. O homo auaricia plenus, an ignoras ꝙ tria sunt insatiabilia, & quartum nūquam dicit sufficit. Et quid est quòd nūquam dicit sufficit, nisi animus hominis qui nunquam dicit satis est? O homo an ignoras quòd radix omnium malorum auaricia est, & seruitus idololatriæ, mater vsuræ, genitrix simoniæ, fomes culpæ, æternæ pœnę via, nutrix gehennæ? O auaricia abyssus insatiabilis, quæ nunquā dicis sufficit, semper famescis, semper doles, semper tristaris in cunctis. Nam si sol quotidie oritur dolēdo dicis, siccitas erit. Si pluuia descendit, omnia periclitari asseris. Si temperiem adesse prospicis, solem vel pluuiā adesse desiderabis. O pestis interminabilis, ô famelica rabies: nā omnia suis terminis clauduntur, sola auaricia nullo clauditur fine. Omnia in homine senescunt vicia, sola auaricia iuuenescit. O rabies omni fine carēs. Nunquid terra suis limitibus terminatur, aqua suis finibus limitatur, aër suo fine cōcluditur, cœlū suis terminis arctatur, sola auaricia terminum nescit. O auare si terra tibi cuncta datur, mare I quæris. Sed si terra & mare, aërē petis. Sed si terrā, mare & aërem possederis, adhuc cœlū ambis, & ipsum penetrare affectas. Et si cœlū penetraueris, adhuc nō quieueris, donec te deo adæquaueris, vel fueris superior altissimo, O pestis dæmone sæuior, nā dęmon similis altissimo esse voluit, sed auarus super deū si posset ascendere vellet. Merito auaris in die nouissimo loquetur dominus dicens, O homo sine honore mundū intrasti in pellicula sanguine cruētatus, sine diuitiis natus, sine auaricia genitus, & tu in auaricia vixisti & dilatatus es in auro & argento, & oblitus es dei creatoris tui. Vbi enim est fructus & lucrum laborū vestrorum? Ite ergo maledicti in ignem æternum, & sicut voluistis, ita fiat. Ecce sententiam summi regis. Itaq; fratres nolite amare plus corpus quàm animam, & plus filios quàm vosipsos. Ecce enim in ianua dies mortis est. Tunc enim quilibet à suis excluditur, ab vxore dimittitur, à cognatis separatur, & ab eisdem ad sepulchrū ducitur. O magna crudelitas. O magna admiratio. O admirabilis infidelitas, ecce maritus dilectus ab vxore dilecta relinquitur, filius à matre proiicitur, & pater à filiis, & filij à

Prouer. 30. *Coloss. 3.* *Esa. 14.* *Deut. 32.* *Matt. 25.*

patre sub terra recōduntur. Solus ille dimittitur & quilibet ad propria reuertitur, & cito obliuioni traditur, tanquā mortuus à corde. Ecce fratres mundi amicicia quanta vel qualis est. Non enim est aliquis qui tantum amicum vel cognatum diligat, quòd per noctem vnā secū morari cupiat. Vide ergo ô homo quales amicos habes, pro quibus animam perdis, pro quibus deum offendis. Omnes dimittent te, omnes se abscondent, omnes cito fugient à te, & in fouea trium brachiorum collocabunt te. Nā cum essemus apud ostia Tyberina matre charitatis sociati, expectantes temporis tranquillitatem, causa remeandi ad Africam, & gratia illius cui terra & mare obediunt, compulsi à Pontiano præfecto viro clarissimo qui de Roma ad nos videndum venerat, cum eodē iterum reuersi fuimus Romam ad intuendum diligētius magnifica ædificia & opera Paganorū, Et ductus sum cum cæteris ad videndum cadauer Cęsaris in sepulchro, & vidi quòd omnino esset liuido colore ornatum, putredine circūdatum, ventrem eius diruptum, & vermium per illū cateruas transeuntes prospexi: Duo quoq; famelici in foueis oculorū pascebantur, crines eius nō adhærebant capiti, dentes eius apparebant labiis cōsumptis, & reuelatum erat narium fun- L damentū. Et intuens matrem Christianissimā dixi: Vbi nam est Cæsaris corpus præclarum, vbi magnitudo diuitiarum, vbi apparatus deliciarū, vbi multitudo dominorum, vbi caterua baronū, vbi acies militū, vbi canes venatici, vbi equi veloces, vbi aues cantantes, vbi thalamus pictus, vbi lectus eburneus, vbi torus regalis, vbi thronus imperialis, vbi mutatoria vestimentorum, vbi capilli solares, vbi facies decora, vbi omnia quę sub cœlo sunt? Te nanque verebantur homines, te timebant principes, te colebant vrbes, te timebant omnes. Vbi nā quæso sunt hæc omnia, à quo recessit tanta iactantia? Quò iuit tua magnificentia? Et respōdit mater pietate plena, Fili, omnia sibi pariter defecerunt quando defecit spiritus eius, & reliquerūt eum captiuatum in sepulchro trium brachiorum plenum fœtore & putredine. Eia ergo fideles Christi considerate quid sumus, animaduertite ad quid venimus, prospicite quid iam sumus. Agite ergo pœnitētiam filioli mei quos iterū parturio donec reformetur in vobis Christus. Agite ergo pœnitentiam antequam mors inimica naturæ vos aggrediatur. Statuatis vobis simplicem, humilem, vtilem, secretam, frequētem, prōptam, amaram, lachrymosam M & festinam confessionem, cum etiā horam mortis omnino ignoremus. Nam cum in extrema ægritudine fueritis fratres, ô quàm forte, ô quàm durum, ô quàm pœnosum, ô ꝙ lachrymabile erit vobis pœnitere & dolere de malis commissis, & de bonis omissis. Quare hoc erit, nisi quia illic capitur tota intentio mentis, vbi est vis doloris? Multa enim occurrunt impedimēta cordi, Nā corp⁹ dolet, pœna affligit quia mors appropinquat, intrare filios, quos patres summè dilexerunt pro quibus etiam se dānatos existimant, tenebroso oculo aspiciūt, vxores iam lachrymantes considerant, mundus adhuc eis fiduciam præstat, diabolus ne de peccatis doleāt fidem tribuit, & chirographum infirmātibus præbet, caro non deficere adhuc satis sperat, medici vt lucrentur ipsum confortant, parentes applaudunt, sacerdotes alliciunt, & sic diuites moriūtur in inferno. O homo audisti quid locut⁹ sum, omnino crede quòd hæc omnia cito experieris. Obsecro igitur te vt antequam infirmitate graueris, agas pœnitentiam, disponas domū tuam. Fac quod flendum est, fac testamentum dum sanus es, dum sa-

Psal. 30. *Cæsaris cadauer.* *Galat. 4.*

A dum sapiens es, dum tuus es: Nam si expectaueris infir-
mitatem omnino minis vel blandimentis duceris quò
tu non vis. O homo dum iuuenescis dispone domum
tuam, age pœnitentiam, dilige deum non solum verbo
1.Ioan.3. sed opere & veritate. Et si proximũ offendisti verbo,
placa eum verbo: si facto, placa eum facto, quia eadem
mẽsura parcetur nobis qua pepercimus aliis. O homo
Eccli.7. fac pœnitentiam, Memorare nouissima tua vt in æter-
nũ non pecces: Reuertere ad teipsum memorans quòd
fuisti sperma liquidum, quòd modo es vas stercorum,
quòd eris cibus vermiũ. Hæc enim sunt nouissima quę
cogitare debet quotidie qui fidelis est. O homo memo
rare nouissima tua, quia post mortem vermis nascetur
tibi de lingua pro peccato linguæ, de stomacho ꝑ pec-
cato gulæ, de spermate renum scorpiones pro peccato
luxuriæ, de cerebro bufones pro peccato superbię. Me-
morare nouissima tua ô iuuenis, qui floridè ambis &
pergis capite eleuato cuncta quæ dei sunt despiciẽdo.
Gene.3. Memorare nouissima tua, quia terra es & in terrã ibis.
Memorare nouissima tua quia cõceptus es in culpa, na
tus in pœna, viuẽs in miseria, & necessario morieris in
B angustia. O homo cur te iactas fortitudine? Ecce nunc
1.Cor.1. post modicum infirmaris, & deficis: Cur inflaris mũdi
Roma.1. sapientia? Ecce quòd stulticia est & eam perdes & tuam
prudentiã reprobabo, dicit dominus. Cur inflaris sciẽ-
tia? Nunquid philosophis obscuratũ est cor, & in cogi-
tationibus suis euanuerũt? Nunquid traditi sunt in re-
probum sensum? Cur te iactas generis nobilitate? Nũ-
quid omnium nascendi conditio vna est? Nunquid &
moriendi vna conclusio? Quis nobilium vnquam na-
tus est sine sanguinis cruentatione? Nunquid nobilis si-
mul cum paupere per eundem dum nascitur meatum
transit? A regula etiam mortis nunquid parcitur diuiti?
Cur diuitiis te iactas? Ipsæ enim potius insidiæ tibi sunt
quàm amiciciæ. Nã pauper ferè nunquam occidi quæ-
ritur, diuiti vero semper insidiatur. Memorare ô homo
nouissima tua qui quotidie epularis quo modo nudus
de vtero matris venisti, & nudus reuerteris. Eia ergo
fratres domos vestras pauperibus aperite, eleemosynas
facite, voluptates vestras rationi subiugate, in cunctis
memorantes nouissima vestra vt mortaliter non pec-
cetis in æternum. Adiuuet autẽ nos deus sine cuius vo-
luntate folium arboris non mouetur, ad perficiendum
C ea quæ placita sunt ei, qui est benedictus in secula secu-
lorum, Amen.

De miseria carnis & falsitate præsentis vitæ:

Sermo XLIX.

Aiacis exordium. Vita quæ tantos decipis, de propriis tantos se-
duxisti, tantos excæcasti: quæ dũ fugis, nihil es:
dum videris, vmbra es: dum exaltas, fumus es.
Dulcis es stultis & amara sapientibus. Qui te
amat, non te cognoscit: qui te cõtemnunt, ipsi te intelli
gunt. Timenda es, & fugienda es. Væ qui tibi credunt,
beati qui te contemnunt. Vera non es vita quã te osten
dis. Aliis ostendis te longam vt perdas in finẽ. Aliis bre
uem vt dum pœnitere volunt, non permittas. Aliis lar-
gam vt faciant quid volunt. Aliis angustam vt non fa-
ciant bonũ. Quare ô sapiens fuge quod fugis. Sic enim
est vita nostra quasi homo in domo aliena, nesciẽs qua
hora vel die patronus dicat, Vade foras, quia nõ est tua
domus in qua es. O seculum vanum quid nobis tanta
Iaco.4. promittis, dum decipis? Qui tibi amicus voluerit esse,
inimicus dei constituetur. Amicicia seculi, inimicicia
dei est. Caro est quæ animam perdit, caro est quæ reci-
pit inimicum cum viciis. Item seminat homicidia, se-
minat fornicationem, seminat concupiscentiam, semi- D
nat rixas, seminat libidinem, seminat furtum, seminat
idololatriam, seminat cupiditatem, seminat superbiã
& inter fratres discordiam, seminat inuidiam, seminat
contra deum blasphemiam, prouocat schismata, irritat
hæreses, & intra Ecclesiam dei infert diuisiones, inter
populos Christianos ponit offendicula, & inter gentes
pugnas, & inter consanguinitatẽ incãtationes, & quod
peius est in corda seruorum dei diuersa genera cogita-
tionum immittit, & omnia quæ mala sunt in hoc mun
do caduco, pessimo & nefando, & quasi orta sub om-
ni velocitate transit. Carnis etiã potestatem habet dia-
bolus & non animæ, dicente domino ad diabolum de
beato Iob, Do tibi illum in potestate, sed non animam Iob.2.
eius. Caro misera grauat animam, caro vaga demergit
in infernũ. Caro inimica est animæ, quę si inimica non
esset, non vtiq; dilexisset istius seculi vanitatem, & vita
vana non frueretur. O vita atrocissima, quam humores
tumidant, dolores æstuãt, aëres morbidãt, escæ inflant,
ieiunia macerant, ioci soluunt, tristiciæ consumunt, so-
licitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ superbiũt,
paupertas eiicit, iuuẽtus extollit, senectus incuruat, fran-
git infirmitas, mœror consumit, & super his omnibus E
mors atrocissima succumbit vi furibũda. O caro cum
deformitate depressa, illam debuisti vitã amplecti quæ
in æternitate consistit, vbi vita est sine morte, vbi iuuẽ-
tus sine senectute, vbi lux sine tenebris, vbi gaudium si-
ne tristicia, vbi nobilitas & volũtas sine iniuria, vbi re-
gnum sine commutatione. Hæc sunt septem quæ cõse-
qui debueras. O caro miserabilis quare negasti dum vi-
ueres? Si perseuerasses bona & quibuslibet bonis priua-
ta non fuisses si bene egisses. Illic enim permãsisses vbi
est gaudium sempiternum, vbi immarcessibilis est glo-
ria, vbi incorruptibilis est & incõparabilis delectatio,
vbi Christus Apostolorum & Prophetarũ & sanctorũ
omnium est iocunditas necnon & summa læticia cum
sanctis angelis canentibus laudes deo, vbi delectatio
omnium bonorum. Hæc omnia bona delectabilia per
huius seculi prauitates spreuisti. Ecce post finem quãuis
in limo terræ manciperis, habes inimiciciã, id est, cor-
ruptionem, fœtorem & vermem, & dissolutionem fœ-
toris pateris, vt viuentes de te exemplũ accipiant, quid
fuisti, & quid es quia à vermibus cõsumeris, postremo
vero in finẽ propter nouissima, propter redeũtem ani- F
mam, id est, vitam in corpore in quo prius fuisti suppli
ciis æternis mancipaberis, & simul cum anima damna-
beris. O misera anima quã caro persequitur. Caro con-
cupiscit, corpus operatur. Caro autem cum satiatur af-
fluẽtissimis cibis & potibus & delectationibus, horta-
tur omnia mala facere. Caro prouocat homicidia, caro
perpetrat adulteria, caro committit rixas & scandala,
caro inserit ebrietatem, caro portat omnem concupi-
scentiam huius seculi. O caro misera quid habes, quid
agis, quid tantum grauas animam quæ nihil desiderat
nisi deo seruire? Tu ô caro misera non sufficit tibi per-
ditio tua, quòd adhuc animã infœlicem tecum demer-
gere conaris? Væ tibi anima quæ tibi carnẽ contrariam
accepisti. Caro mala quid quæris, quid desideras? Non
enim poterit sine te anima iudicari in die iudicij. Caro
misera & putribilis & omni squalore peccatorum ple-
na, quando viua eras, pulchra eras vt sol, splẽdida vt lu-
na, & oculi tui micabant vt stellæ, & crines tui lõgæui,
& vngebas te preciosis vnguentis, vestibus vtebaris
optimis, & in cibis tuis & potibus cõdebas aromatum
multitudinem. Et scito anima dũ corpus tenebrosum

G & fœtidum reficiebas atq; fouebas, escas vermibus præ-
parabas. Memorare debuisti quæ à factore & opifice
tuo audieris cum primum peccatum commisisti: Terra
Gene.3. es, inquit, & in terram reuerteris. Et Iob audi dicētem,
Iob.1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus re-
Esa.40. uettar illuc. Audi etiam Esaiam vaticinantem, Vere fœ-
num est populus. Caro misera & nefanda, audi Paulum
1.Timo.6. Apostolum prædicatorē egregium dicētem, Nihil in-
tulimus in hunc mundum, nec auferre quid possumus.
Nihil aliud caro misera nisi peccatorum sarcinā secū
portat. Non nisi per carnem anima peccat. Anima quo
10.de Genē. modo potest videat. Anima nostra carcerem patitur,
ad literā. caro eā tenet inclusam. Anima clamat ad dominum,
C.11.& 20. non caro quæ in malicia perseuerat. Anima remedium
aliud non habet, nisi tollatur à carne, & caro redigatur
in puluerem, tollatur ei vinum, & detur ei aqua, aufera-
tur ei sanguis, & detur ei humor terrenus. O caro mise-
ra quid de te agetur quādo à te egrediar, & vita à te re-
cedet? Tu sola in vtero & sinu terræ iacebis, & aliud
nunquā manciperis, habebis in te hæreditatē pessimā,
id est, corruptionem, fœtorem & vermes. Ecce quæ ac-
quisiuisti dum viua eras, ecce quid possides dum in se-
H pulchro iaces. Non potuisti te ieiuniis macerare, ac ie-
iuniis in cinere & cilicio humiliare? In perpetuū cum
anima salua fuisses si ei credidisses, quia nō bene facere
potes, nisi aliis benefeceris, hoc est, nisi corpus per absti
nentiā afflixeris, animā saluare non poteris. Audi quid
Gene.2. creator noster dicat ad carnem: O, inquit, mea creatu-
ra, ego te ex limo terræ pulchram & lucidam assumpsi,
imaginem meam in te condidi, spiramen vitæ tribui,
animam inuisibilem tibi concessi, immortalitatis tuni-
ca te indui, in paradiso voluptatis te collocaui, vita an-
gelica perfruebaris, cibos & delectabilia iocūditatis cō
templabaris, & omnia quæ creaui in tua dominatione
humiliaui, & affluentes diuitias dedi, insuper & omnia
ligna paradisi tibi subdita erāt, & pro vno vetito quod
ibidem comedisti, ecce vbi cecidisti, scilicet de paradi-
so in infernū, de luce ad tenebras, de amœnitatis & io-
cūditatis loco ad chaos, & ad omnia obscurissima ma
la, pro delectabili odore nūc putredini & putori man-
ciparis, pro esca angelica in cibo vermibus subiacebis,
pro immortalitatis veste corrupto induta es vestimen-
to. Ecce quam concessi vitā abstuli & subtraxi, vt tu mi
sera & putribilis caro in inferno māciperis, vbi est fle-
I tus & mugitus atq; vlulatus, insuper & stridor dētium
& teterrima tormēta, & quod peius est post mortem in
corruptionem, post vermes & fœtorem & cōsumptio-
nem postea in puluerē redacta. O caro quæ igni inex-
1.Retra.ca. tinguibili manciperis: audi animam dicentem ad cor-
1.4.& 7. pus, Ego de cœlo veni à deo concessa tibi. Nam tu de
terra es, melius est vt mecum ascēdas ad cœlum, quàm
tu me trahas ad infernum. Dum viuimus & sumus in
vnum, operemur manibus quod bonum est: id est, elee-
mosynas & ieiunia in castitate & in hospitalitate ege-
norum, & in nuditate pauperum, & in omnibus bonis
operibus, vt per bonam operationem quā agimus ascē
dere ad cœlestia valeamus, vbi non iam solutione cor-
poris, sed incorruptionis veste induamur: vbi non iam
fœtor, sed odor suauissimus: vbi non iā tenebrę, sed lux
perpetua micat: vbi non iam vermiū multitudo, sed ca
terua angelorum, & innumerabilia milia sanctorum &
Prophetarum omniū chorus cum sanctis angelis hym-
num deo incessanter canūt. Cum ipsis nos faciat æter-
na gaudia percipere Christus, Qui cum patre & spiritu
sancto viuit & regnat, & cætera.

De salute animæ, Sermo L. K

QVantum ad animæ nostræ desideriū pertinet
fratres charissimi voluntatis nostræ est vt ad
vos requirendos frequēter veniamus, sed ne-
cessitate temporis nunc veniendi incolumes
nos venire meruimus: & ideo quia de cōmuni corporū
sanitate gaudemus, de animarum salute quæ vera salus
est inquātum dominus dederit, colloquamur. Ideo fra
tres ad imaginem dei facti sumus, vt deo donāte intel
ligamus quæ sit desideranda patria, quæ sit vera beati-
tudo, quę vera vita, quæ perfecta sanitas, quæ sit æterna
fœlicitas. Sed intus in corde deo inspirante cognosca-
mus. Nemo se excusare poterit, vt dicat, nō noui literas,
ideo dei præcepta intelligere nō possum: quia qui lite-
ras non nouit, quid sit aut non sit, intelligere debet. In-
terroget homo cōscientiam suā, & alloquatur seipsum,
& dicat sibi suis verbis, O homo, quis es aut vbi es, &
vnde venisti? Et responde tibi, Homo sum, & dei crea-
turā me esse cognosco. Iterū interroga & dic, Quid in
te habes, aut ex quib⁹ rebus te factū esse cognoscis? Re-
sponde & dic, Ex anima & carne me constare cogno-
sco. Quid in te ex his duab⁹ rebus melius habes? Respō-
de: Sine dubio animā meliorem habeo quàm carnem. L
Optime & ordine legitimo respōdisti, & dixisti te ani-
mam meliorem habere q̄ carnem. Dic mihi adhuc, Vbi
es, ô homo? Respōdebis in mūdo. Postea vero vbi eris?
in cœlo. Quandiu ibi eris? In secula seculorum. Iustissi-
mè respōdisti & verum dixisti, fac modo rationem vi-
tæ tuæ, & esto iudex iustus. Ex omnibus rebus quas de-
dit tibi deus, serua carni tuę vnde sustētetur in mundo,
& repone animæ tuæ vnde in perpetuū viuat in cœlo.
Attende diligenter conscientiam tuam, & vide si tātas
res animæ tuæ reposuisti in cœlo, quātas habes corpori
tuo in mundo: si tot solidos reposuisti in cœlo, quātos
tibi seruasti in mundo. Vide si tot modios tritici, si tot
amphoras vini per eleemosynam in paradiso vnde vi-
uat anima tua reposuisti, quantum tibi reseruasti vnde
viuere possit caro tua in mundo. Cum ergo ista diligē-
ter attenderis, & considerans sapienter, vides te propè
totam liberam carni tuæ seruasse in mundo, & vnā vn-
ciam reposuisse in cœlo, erubesce & cito ad pœnitētiæ
medicamenta confuge, quia inceptū in teipsum iudiciū
iudicasti. Aliud verum dixisti, & aliud operibus perfe-
cisti, quia totum carni non solum fideliter, sed etiā infi-
deliter deputasti. Nescio si apud te periclitetur iudiciū
tuum quando inter animā & carnem tuam iniqua sunt M
iudicia tua. Et vbi te iustum inuenire potero, quē in te-
ipsum iniquum esse cognosco? Et tunc certe nutrimus
carnem, ornamus carnē, aliquoties inebriamus nos, &
nimium deliciosè pascimus carnem quam velimus no
limus post paucos mēses aut annos vermes deuoraturi
sunt in sepulchro, & cōtemnimus animam quæ deo ab
angelis præsentatur in cœlum. O quàm dura erit ani-
mæ peccatrici, & quàm intolerabilis hora illa quando
viderit bonam animā requiem recipere in paradiso, se
vero torqueri in æterno supplicio. Ergo cōsiderate fra
tres charissimi, si maiorem certe vel æqualem partem
animæ faciamus. Non enim foris in corpore, sed intus
in interiori homine facti sumus ad imaginē dei. Caro
enim nostra de limo terræ formata est. Nūquid iustum
est vt limus terræ imagini præponatur? Caro enim de-
bet seruire, & anima imperare. Ista debet exercere impe
riū, & illa subiecta seruitiū. In omnibus Christianis bo-
nis anima dominatur, & caro seruire cōpellitur. In pec
catoribus vero & amatoribus huius mūdi, inuerso imò
peruerso

Aperuerso ordine caro erigitur & anima humiliatur. Illa deliciis pascitur, & ista fame torquetur. Illa luxuriatur in vestibus preciosis, & ista vix in veteribus inuoluitur pannis, & si peccatis fuerit obnoxia, æterno iudici præsentatur, & tunc vera eius ignominia apparebit. Nam cum anima in copore suo caput esse debeat, quicunq; carnem deliciis aut voluptatibus nimium erigit, nutrit, fouet & palpat, animam vero despicit & contemnit, pedes leuat in alto, & caput imprimit in profundo, Et qualis est in oculis hominum qui inuersis pedibus ambulare videtur, talis est in oculis angelorū, cui caro propria dominatur. Sicut ergo supra dixi, Fecit nos deus ad imaginem & similitudinem suam: & cum deberet in nobis homo interior dominari, in tantum deū contemnimus, vt imaginem Dei miserabili limo seruire faciamus, & hoc est iniquum iudicium vt carnem nostrā animæ præponamus. Sed hoc omnes homines recto iudicio non faciunt. Multi enim sunt honesti, sobrij & humiles, misericordes, casti, in quibus anima tenet imperium, & caro subiecta seruit. Et ideo rogo vos fratres attendat vnusquisq; conscientiam suam: & si dominatur caro, cito erigat dominam & stimulet ancillam, vt
B nō caro vincat animam, & ad luxuriam trahat, sed magistra carnem suam regat, & per vias castitatis & iustitiæ ducat. Qui vero in se sentit animam dominari, teneat cum dei adiutorio disciplinæ continētiam, & per freta pelagi huius mundi, ita nauigium corporeum veritate gubernante contendat, ne inter fluctus iusticiæ naufragium incautus incurrat. Vt enim agnoscatur q̄ ex nobis in veritate anima dominetur, de substātia nostra victum nobis sufficienter & vestitum simplicē reseruemus, & quicquid amplius deus dederit, animæ in ęternam beatitudinem per eleemosynam pauperum reponamus, ne forte cum carnem nostram ornamentis componimus, & multis deliciis saginamus, partem cū
Luca.6. illo diuite purpurato & non cum Lazaro habeamus. Scitis enim vt in Euangelio frequenter audistis, q̄ diues ille qui epulabatur quotidie splendide, & purpura induebatur & bysso, post de corpore exiit, & sepult⁹ est in inferno, & ibi inter flammas aquæ guttam & locum refrigerij requisiuit, & inuenire non meruit. Ecce cuius caro luxuriat & epulatur in seculo, quales diuitias inueniet
C in inferno. Lazarus vero qui nec diuitias nec ornamenta habuit in seculo, post mortem in sancti Abrahæ requieuit gremio. Sicut ergo supra dixi fratres charissimi, refrænemus gulam nostram, & victum ac vestitum simplicem carni nostræ in hoc seculo præparemus, vt remaneat aliquid quod in futuro seculo animę reponamus. Quod peritura gula cupit, reseruet eleemosynę. Ornamenta quæ luxuria ac suauitas requirit in mundo, misericordia & veritas reponat in cœlo. Si ornati volum⁹ esse, quæramus ornamenta vnde nemo ornatur indignus. Si delicias concupiscimus, non quæramus carnales ac transitorias ex quibus stercora conficiuntur in mundo, sed magis spiritales & ęternas, vnde angeli epulantur in cœlo. Et si forte quæris quæ sint illæ deliciæ, audi
1.Corin.2. Apostolum dicentem, Quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit, quæ præparauit dominus diligentibus se. Adhuc quæris & interrogas, quid sit hoc? Si vis verū agnoscere, deus est deliciæ tuæ requies tua, sanitas tua, gaudium tuum, fœlicitas tua, refrigerium tuum, amœnitas tua, & quicquid sancte possit desiderare anima tua, totum tibi deus erit. Sic beatus
1.Cor.15. Apostolus dicit, Et erit deus omnia in omnibus. Auare audi me: Quid tibi sufficit si deus tibi non sufficit? Si ergo ista omnia desideratis, paradisi requiem quęrite, pro D ęterna beatitudine suspirate, vnde non exit amicus, vbi non intrat inimicus, vnde nec bonus potest exire aliquando, nec malus vllo modo introire. Ad istam ergo primam ornati bonis operibus festinemus, vt dum eleemosynā pauperibus dederimus, ad cœlestia regna peruenire possimus. Ad quæ ille nos perducat qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Hic sequebatur concio quę habetur inter Homilias quinquaginta, II. nisi quòd hic detraxerat initium.

Hoc loco sequebātur acta apud populum de disquisitione clericorum Augustini, quæ habētur inter Epistolas, & stultè mixta sunt Eremiticis, eoq; prætermisimus.

Hic sequebatur sermo cuius initium, Nihil sic deo placet, qui habetur Tomo nono, fo.205. colum. 4.

De obitu Valentini Episcopi Carthaginensis.

Sermo LV.

Liber sapientiæ fratres charissimi multis modis E commendat hominis sapientiam. Primo quia hominem à periculo liberat, secundo quia cōseruat liberatum, tertio quia coronat cōseruatum. Quo Gene. 8. modo autem liberat, exemplum patet de Noë, quem cū aqua deleret terram, liberauit in arca. Quo modo autē conseruat, patet de Iacob, quo modo duxit eū dominus per vias rectas, & ostendit illi dormienti regnum Dei. Qui euigilans ait, Verè hic est domus dei, & porta cœli. Gene. 28. De gloria dei vero quę coronat subditur. Reddet deus Sapien. 10. mercedem sanctis suis laborum suorū, & deducet eos in via mirabili. Isti enim sunt tres status Ecclesiæ: Status Ecclesiæ videlicet pœnitentiæ, iusticiæ & gloriæ. In primo li tres status. berat, in secūdo conseruat, in tertio coronat dominus. In primo afficimur, in secundo reficimur, in tertio perficimur. In primo est labor & dolor, in secundo sapor & decor, in tertio gloria & honor. Verumtamen quia de his statibus frequentius fratribus nostris canonicis frequens fuit lectio & exhortatio, & in mēsa quotidiana disputatio, fortasse in corde dicetis, Tædium est tantum de hoc nobis audire, quia etiam obsequium oporter, vt nos decet, reuerendo Valentino Episcopo exhibere. Sed non pigeat vos fratres me supportare, quod F si tædium vobis esset, ad fratres meos confugiam, qui me audire tota mente & toto affectu desiderant. Nam verbum notum & antiquum, nouum aliquando fieri potest. Cibus etiam diu masticatus citius digeritur. Vt ergo fratres distinctio trium statuum clarius elucescat, conatus eis accommodemus in hunc modum. In statu pœnitentiæ cæcum reducit dominus per vias duras, & promittit illi regnum dei patris sui. In statu iusticiæ iustum dedueit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum dei. In statu gloriæ iustum & sanctum educit Sapien. 10. dominus in via mirabili, & introducit eum in regnum dei. Ecce fratres quo modo reducitur cæcus de inuio ad viam, de exilio ad patriam, de mansione ad mansionem, de virtute ad virtutem, de corporis carcere ad æternam gloriam. Ecce quo modo reducitur cæcus ne sit sine Christo, deducitur iustus vt sit Christus cum eo, educitur sanctus, vt ipse sit cum Christo. O fratres mei, ecce quo modo esse sine Christo miserum est, Christū secum esse tutum est, esse cum Christo beatum est. Non enim existimandum est idem esse, secum esse Christū, & esse cum Christo. Apostolus enim habebat secum Christum dum dicebat, Non ego solus sum, sed gratia 1.Cor.15. dei mecum est. Nondum erat cum Christo dum dis- Philip.2.

Q solui

G solui cupiebat & esse cum Christo. Latro secum habe-
Luca. 23. bat Christum, cui promittebat Christus, Hodie mecum
eris in paradiso. Reducitur itaque cęcus per vias duras.
Sanè durū est relinquere consueta, durius aggredi incō
sueta, sed durissimum est in fornace decoqui cōtinuā,
in qua necesse est vt decoquatur taliter vt velut carnes
possit amputari, & velut virga ad omnem modum re-
uolui. Istæ sunt viæ peccatoribus duræ super omnia du
ra, amaræ super omnia amata, odiosæ vt mors. Quæ
sunt istę viæ fratres, nisi relinquere quæ mundi sunt? O
quàm durum est, ò quàm mortale videtur, ò quàm a-
matum relinquere quæ mundi sunt. Sed quia dura,
quia amara, quia pœnosa, ideo centuplum accipies, &
Mat. 19. vitam æternam possidebis. Eia milites surgite iam, quia
diu dormistis, armate vos contritione cordis, confes-
sione oris, afflictione carnis, quia ecce veniet saluator
Hebr. 10. & non tardabit. Ecce iam in ianua est, ecce iam te vo-
cat, ecce te venire compellit. Sed dices ò miser: In con-
tritione est dolor, in confessione rubor, in afflictione
labor, quid ergo faciam? Eia ò miles Christi, ciuis cœlo-
rum iam denunciaris ab illo qui super te est, ipse qui la-
H borem & dolorem considerat: Verumtamen quanto
Psalm. 9. duriora tanto vtiliora tibi erunt. Veruntamen certa va
2. Timo. 4. lenter dum potes, quoniam reposita est tibi corona iu-
stitię, quā reddet tibi dominus in illa die iustus iudex:
Postquam autem cæcus factus est videns, impius iustus,
tunc deduxit dominus per vias rectas, cantare poteri-
mus fratres. Sunt enim fratres, vt scholares nostri vacui
Rectitudinis tres species. non recedant, tres species rectitudinis. Aliud est enim
regi, aliud dirigi, aliud corrigi. Nam propheta dicebat,
Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Et iterum, Di-
Psal. 22. rige in conspectu tuo viam meam. Et iterum, In quo
Psalm. 5. corrigit adolescentior viam suam. Et iterum, Mane,
Psalm. 118. inquit Esaias, erigit mihi aurem. Res enim fratres inani-
Esaia. 50. mata proprie dicitur regi, vt currus & nauis. Res sensa-
ta præter rationem dirigitur, vt equus & mulus, quibus
Psalm. 4. non est intellectus. Res rationalis corrigitur, scilicet
Coloss. 3. corde regitur, vt homo. Iustus vero erigit vt sapiat quæ
Hiere. 6. sursum sunt & quærat. Sic enim volebat Hieremias dū
dicebat, State in viis vestris & considerate quę sit vita
Danie. 10. æterna. Daniel ad maiestatis visionem prostratus audi-
I uit ab angelo, Sta super pedes tuos. Quod tamen si non
Ouid. Metamorpho. lib. 1. credis Prophetæ, crede Poëtæ scholaris peruerse, cui
deus os sublime dedit, cœlumq; videre iussit, à quo dū
quæreret tyrannus & diceret, Quare te deus fecit? Res-
pondit vt contemplet cœlum & cœlorum numina. Fa
ctus est enim homo in terra, non ad terram, sed ad cœ-
lum: & factus est de terra, non propter terram, sed prop
ter cœlum. Quis fidelium plus dixisset fratres, aut pro-
babiliori argumento? nescio. Nunquid etiam animal
mutum & brutum nouit argumentum ægritudinis suę?
Nūquid leo infirmans animal quod simia dicitur quæ-
rit, qua deuorata mox conualescit? Nūquid etiam simia
ęgrotans quęrit sanguinem canis, vrsus formicas, leo-
pardus capreas, vitis serpentes ferculum? Homo vero
attritus in physica hæc omnia ignorare videtur. Vnū-
quodq; enim fœlicitatem affectat, sed si homo affectat,
opere tamen affectare nō videtur. Quęre ergo ò homo
cœlum ad quod factus es: Noli quærere philosophiam,
quoniam ad philosophiam factus non es, nec expedit
tibi scire quæ sunt super terram, sed tātum quæ sursum
sunt. Sta igitur super pedes tuos, sta in viis tuis natura-
libus, ad quas factus es, & dirige eas si necesse est in dan
Luca. 6. do & dimittendo. Date & dabitur vobis. Et tunc domi
nus tibi dicet, Amice, ascēde superius, intra in gaudium
domini tui. Sed dicet quis, Quo modo & qualiter egre K
dietur spiritus de corpore? Nunquid Salomon hoc ig- *Prouer. 30.*
norare videtur, dum se dixit penitus ignotare viam a-
quilæ in cœlo? Quo modo ergo deū videt, quo modo
angelum, quo modo seipsum, quo modo spiritum aliū
bonum vel malum? Super hoc hodie ille magnificus *Aristoteles*
philosophus admiratur. Nam in libris de animalibus,
quinq; sensus corporis communes esse nobis ad vsum
cum brutis posuit, non ad oblectamentum. Homo in
omnibus delectatur: pecus vero tantum in duobus de-
lectatur, scilicet in gustu & tactu, in aliis vero mouetur
quandoq; & excitatur, sed non delectatur. Vnde ergo
est φ spiritus egressus à corpore duos quos habet com-
munes cum bestiis penitus amittit. Non enim gustu vel
tactu vtitur, vel oblectatur, sed alios tres ad vsum reti-
net & oblectamentum. Mirabile tamen videtur ei, scili
cet φ spiritus sine corpore sensib' corporis vtat. Quod
tamen philosophus si forte planè non intellexit, verum
est tamen & omnino verum & irrefragabile, quia spiri-
tus liber videt deum, delectatur in deum, ne semper si-
bi dicatur, O anima vbi est deus tuus? Audiet etiam an-
gelos cantantes & iubilantes. Videbit etiam & audiet:
Esto super quinq; ciuitates, id est, beatitudines, & sic v- *Matt. 25.*
nieuiq; secūdum opera sua. Et si dicetur à nobis, Domi- L
ne quid facies, quando hęc omnia meruimus à te largi-
ri? Portò respondebit ille magnus paterfamiliàs velut
Alexander militi petenti munus, cui ciuitatem dedisse
fertur, Si tu tamen non es dignus tanta recipere, ego ta
men sum dignus, & potēs tanta donare. Angeli fratres
mirabuntur non modicum de operibus dei in coniun-
ctione animę & carnis in homine, in coniunctione ho
minis & verbi in Christo, in coniunctione hominis &
dei in cœlo. Nam dicturus est dominus, Pater volo vt *Ioan. 17.*
sint vnum nobiscum, sicut ego & tu vnum sumus. De
prima admirantur, vbi vnum vni iungitur: de secunda
plus vbi vnum duobus iungetur: sed de tertia plurimū,
vbi vnum tribus in trinitate iungetur. Hęc autem gene
raliter exposita, spiritaliter tamen ad commemoratio-
nem huius sancti episcopi Valentini trahi possunt: Qui
dum esset catechumenus annorum decem & nouē ad
baptismum peruenit, & sic reduxit eum dominus per
vias rectas, postmodum deduxit eum Episcopū per vias
duras pœnitentię, postmodum eduxit eum per viā ad-
mirationis & gloriæ. Sic ergo post eum curramus fra-
tres, vt comprehendamus brauium æternæ vocationis M
in die illa cum venerit Iesus filius dei, qui cum patre & *1. Cor. 9.*
spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorū, Amen.

De commendatione diuinarum scripturarum cum exhortatione vt diligenter legantur. Sermo LVI.

PRopicio Christo fratres charissimi ita lectio-
nem diuinam auido, & sitienti corde accipia-
tis, vt vobis spiritale gaudium de vestra fide-
lissima obedientia faciatis. Sed si vultis vt vo-
bis scripturę sanctæ dulcescant, & secūdum quod opor
tet diuina vobis præcepta proficiāt, subtrahite vos ali-
quibus horis ab occupationibus mūdi, in quibus etiam
in domibus vestris diuina eloquia relegentes, ad inte-
grum vos dei misericordiæ cōsecretis, vt in nobis illud
fœliciter impleatur, quod de beato viro scriptum est, *Psalm. 1*
Quia in lege domini meditabitur die ac nocte: & illud, *& 112.*
Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde ex-
quirunt eum: & illud, In toto corde meo abscondi elo-
quia tua vt nō peccem tibi. Sicut enim, vt ipsi audistis,
ille qui in corde suo abscōdit eloquia dei nō peccat, ita
& ille q nō abscōdit peccare nō cessat. Si eni negociato
ribus

A ribus non sufficit de vna tantum merce lucra cõquirere, sed plures merces comparant, ex quibus substantias suas augeant, & agricolæ diuersa genera seminum conantur serere, vnde sufficienter sibi & suis cibum valeant præparare: quanto magis in spiritalibus lucris non vobis debet sufficere ꝙ in ecclesia lectiones diuinas audiatis, sed in domibus & in conuiuiis vestris, & quando dies breues sunt etiã aliquibus horis in noctibus lectioni diuinę debetis insistere, vt in horreo cordis vestri spiritale possitis triticum comparare, & in thesauris animarum vestrarum scripturarum margaritas recõdere, vt cum in die iudicij ante tribunal æterni iudicis veneritis, sicut dicit Apostolus, vestiti & non nudi inueniamini. *2.Cor.5.* Et illud fratres charissimi diligenter attendite, quia scripturę diuinę quasi literæ de patria nostra nobis trãsmissæ sunt. Patria enim nostra paradisus est, parẽtes nostri sunt Patriarchæ & Prophetę & Apostoli & martyres, ciues enim sunt angeli, rex autem noster Christus est. Quando enim peccauit Adam, tunc in ipso velut in exilium huius mũdi proiecti sumus, sed quia rex noster plus quã cogitari, vel dici potest pius, & misericors

B est, scripturas diuinas ad nos inuitatorias p Patriarchas & Prophetas dignatus est mittere, quibus nos ad æternam patriam inuitaret, Et cũ scripturas eius rebelli spiritu fragilitas humana contemneret, dignatus est per se ipsum descendere, & nos de tyrannide, & de superbia diaboli liberare, & ad veram humilitatem exẽplo nos suæ mansuetudinis prouocare, de potestate etiam antiqui serpentis per passionis iniuriam liberare, ad inferna descendere, & antiquos sanctos qui originali peccato obnoxij tenebantur eripere, in altum ascendere, spiritũ sanctum qui nos contra omnes insidias diaboli cõfortaret de cœlis mittere, etiam Apostolos suos qui regnũ dei per vniuersum mundum euangelizarent dirigere. Et licet nos non solum superbos, sed etiam impios, nõ solũ originalibus, sed etiam in actualibus peccatis obnoxios inuenisset, totum tamen nemine supplicante dimisit: & non solum sicut merebamur multis catenis, vel compedibus oppressos ad exercenda laboriosa opera nos traxit, sed magis pro ineffabili pietate vt cum illo regnemus clementer ac misericorditer inuitauit. Cum

C hæc ita sint fratres charissimi, quid de se cogitant serui, qui ita præsumunt domini sui præcepta contemnere, vt nec ipsas inuitatorias literas quibus ad regni beatitudinem eos inuitat, dignentur relegere? Quo modo enim si aliquis nostrum ad procuratorem suum literas dirigeret, & ille non solum non impleret quod præcipitur, sed etiam ipsa iussoria relegere dedignaretur, nõ indulgentiam, sed pœnam, non libertatem accipere, sed carcerẽ mereretur sustinere. Ita ille qui diuinas scripturas de patria æterna transmissas dissimulat legere, timere debet ne forte præmia ęterna non accipiat, sed etiam pœnam perpetuam non euadat. Nam intantum periculosum est nobis diuina præcepta non legere, vt propheta lugubriter clamet, *Esaia.5.* Ideo captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Qui autem ignorãt ignorabitur. Sine dubio qui deum per diuinam lectionem in hoc seculo dissimulat inquirere, & deus illũ in æterna beatitudine dedignabitur agnoscere. Et timor nobis debet esse, ne clausis ianuis cum stultis virginibus foris exclusis mereamur audire, *Matth.25.* Nescio vos, nõ noui vos, discedite a me operarij iniquitatum. Quid est nescio vos, non noui vos? Quo modo eos nescit quos in ignẽ mittit? Ideo vtrũq;, quia sicut iam dictum est, qui eum in hoc seculo legendo nolunt intelligere, in die iudicij illos Deus dedignabitur agnoscere.

D Et illud in Salomone quod scriptum est, non negligenter, sed cum grandi solicitudine ac timore debemus audire, Qui obturat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. *Prouer.28.* Debet primus ipse audire deum qui vult exaudiri à deo. Nam qua fronte vult vt deus eũ exaudiat, quem intantũ despicit, vt eius præcepta legere dissimulet? Et illud quale est fratres mei ꝙ nonnulli Christiani, & quod peius est aliquoties etiam clerici quando iter acturi sunt panem, & vinum, & oleum, & diuersas sibi impensas ordinant præparari. Et cum tanta vnusquisq; in terreno itinere præparat vnde viuat caro sua, quare tantum libellum legere non curat, vnde hic & in æternum reficiatur anima sua? Cum ergo duos quisq; homines habeat, vnum interiorem ad imaginem dei factum, & alium exteriorem de limo terræ formatum, cur tantam solicitudinem pro corpore, quod in sepulchro à vermibus deuorãdum est habere videmur, interiorem vero hominem qui ad imaginem dei factus est, tãquam vile mancipium sine pabulo verbi dei fame & siti cruciare permittimus? *Vnusquisq; duos homines habet.* Intantum enim prauus deum negligit, vt in se imaginem ipsius despiciat & contemnat.

E Hæc ergo fratres charissimi sapiẽter & vtiliter cogitantes quãtum possumus, otiosis fabulis & detractionibus ac scurrilitatibus cunctis finem studeamus imponere, & totis viribus de impedimentis mundi istius fugiẽdo, aliquas horas quærere, in quibus pro salute animę nostræ orationi, vel lectioni possimus insistere, vt in nobis impleatur quod scriptum est, Qui docti fuerint fulgebũt sicut stellæ in perpetuas æternitates. *Danie.12.* Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, in secula seculorum, Amen.

Sermo de vanitate seculi, qui hoc loco ferebatur, habetur in Tomo nono, fol.204. column.4.

De vanitate mundanæ gloriæ, Sermo LVIII.

Postolica lectio fratres charissimi hũc sonitũ reddidit, Tempus breue est, reliquum est vt *1.Cor.7.* & qui habent vxores tanquam non habẽtes sint, & qui vtuntur mundo tanquam nõ vtantur. Præterit enim figura huius mundi, & sicut fur dies domini ita veniet. Itaq; ô anima quęcũq; audis & legis, consiliũ tuum iuuet sanctissimi Danielis dicentis, Consiliũ meũ accipe, & peccata tua eleemosynis redime. *Danie.4.* Quod consilium si neglexeris, ad cœlum sine causa pulsas.

F O anima quæ inter carnis parietes fragiles habitas, vigila, inquit, & pulsa, pete & roga, pulsanti tibi, & petenti aperietur, dicit dominus. Et si transieris per ignem, tecum sum, & flãma non comburet, *Esa.43.* quę orãdo si quæsieris inuenies, cum pulsaueris rogando Christus tibi aperiet ianuas vt possessor paradisi introeas. Si adhuc frater de fine mundi putas tibi restare aliquid, vel tuum tibi considera finem: scriptũ est enim, Nudus exiui de vtero matris meę, nudus etiam ibo sub terra. *Iob.1.* Ergo frater nihil tecum attulisti quãdo ingressus es mundum, nihil tecum tollis quando dimiseris mundum. Audite omnes in populo, & negligentes aliquando cognoscite, Ite ad sepulchra mortuorũ, & videte exẽpla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamẽ causa eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse nobis similis aliquãdo in vanitate viuẽs in seculo studens diuitiis, multiplicauit agros, plantauit vineas, implens horrea in thecis multis, & lætatus est in abundãtia sua, & ecce subito ablata sunt omnia ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, sericis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularũ diuitias exercebat, saltationes & iocos in ebrie-

G tatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & læticiæ suæ vix dabat finem. Et ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pópæ? vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus conspiciebát? Vbi ornatus domorũ, & preciosa luxuria vestimentorum? Vbi gēmarum ambitio, & argenti pondus immensum? Vbi postremo ipsa cupiditas quæ cum omnia quotidie quę vult agit, nescit quando totum habet amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum, & adulatio amicorum assidua? Vbi seruorum subditi greges, & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentium turba cliētium? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerem, defluxerunt carnes eius quas deliciæ nutriebant: Abscesserunt nerui à compaginibus suis, sola remanserunt omnia quæ seruātur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquię mortuorũ. Putatur requiescere corpus eius, abījt autem anima eius in infernum, & non videbit vlterius lumen. Circũdant enim eum tenebræ multæ, tremor & afflictio apprehen-
H dent eum, vermes & ignis consumēt eum, & fletus non desinet ab oculis eius, stridor dentium frequentat eum, eo quòd pessimi dolores perurgent eũ, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Pœnitet se modo male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse, & modo quæret eam & nō inuenier, multas diuitias se possedisse & reposuisse, & nō eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentiæ, & non se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligendo transisse in quibus habuit spacium bene faciēdi vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quæ gessit. Ibi enim eum conturbabunt multitudo angelorum, qui super pœnas sunt cōstituti, improperantes ei ꝙ taliter egerit, & eleemosynam non amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens eum expectat, quia pauperem & egenum non amauit, ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esuriētem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in vita huius seculi exhibetur, quæ dum hic exhibendo delectatur, ad recolligendum
I inuenitur: sicut dominus noster Iesus Christus in Euan-
Matth.5. gelio dicit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericor-
Ioan.12. diam consequentur. Currite itaque fratres mei dilectissimi dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant, facite misericordias in hoc seculo quæ deleant peccata, vt succurrant vobis in die iudicij, quia quod manducatis perditis, & quod laboratis relinquitis, quod vero pauperib⁹ erogatis, hoc firmiter possidebitis. Eleemosyna enim emundat peccata & ipsa interpellat pro nobis dominũ. Antecedat igitur nos misericordia nostra ī die iudicij, & ipsa interpellat pro nobis in conspectu domini, vt misericordes misericordiam cōsequamur: Præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria, in secula seculorum, Amen.

Qui hoc loco sequebatur, habetur Tomo nono, fo.203.colum.4. cuius initium, Audite fratres.

De persecutione Christianorum, Sermo LX.

Requenter diximus fratres charissimi ꝙ sem-
1. Ioan.5. per Christiani persecutionem patiuntur. Mũdus in maligno positus est. Aduersarius noster diabolus regnat in mundo, & nos putamus, quia non patimur persecutionem. Quę enim res non persequitur Christianũ? Omnia quæ in mundo sunt persequuntur Christianum. Miramur si nos persequuntur alii, si Chri- K
sto seruire voluerimus, & parētes nostri nos persequuntur. Quicumq; dissimilis nostri est, persequitur nos & odio nos habet. Miramur si alij nos persequũtur, ipsum corpus nostrum nos persequitur. Si comedero paululũ & corpusculum meum fuerit robustũ, sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocũq; me vertero, persecutio mihi est. Si videro mulierem, oculus meus persequitur me: cupit enim interficere animam meam. Si videro diuitias, si aurum, si argentum, si possessionē, si delicias corporales, si pulchra vestimenta, quodcũq; videro persequitur animam meam. Non putemus tantum in effusione sanguinis esse martyrium, semper martyrium est Christianis & religiosis. Adulescentulum libido persequitur, & vult libido effundere sanguinem. Quando periclitatur anima tua, & quasi in periculo cōstituitur, tũc astat dominus Iesus à dextris patris, & pugnat pro adolescentulo suo. Si ergo sunt martyria in pacis tempore, sunt & negationes. Nemo ergo dicat non esse martyrium negationis. Et martyrium est & nega- L
tio. Ego hodie qui videor monachus, si rupero propositum meum, Christum negaui. Et si in pace Christum nego, in persecutione quid facerem? Non torqueor neque exuror & denego, si torquerer & exurerer quid facerem? Qui in persecutione negat, habet veniam plagæ. Pro illo precantur sancti, Quid enim dicit? Volui pugnare, caro mea in colluctatione defecit: Non cessit animus, sed cessit corpus. Aliud mens cogitabat, aliud corpus compellebat, & tamē non habet excusationem. Nulla enim est plaga quæ debeat ab amore Christi separare. Quid enim tibi dicit? Hoc est, in incendio eras, in equuleo pendebas, pro me torquebaris & dicis, non potui sustinere tormenta: & quo modo sustinuit Petrus, quo modo Paulus, quo modo cæteri martyres sustinuerunt, & habuerunt corpus quale & tu habes? O monache qui ieiunium fugis, putas ignem effugere? Hoc ergo dico, quia omni tempore sunt martyria, sunt & persecutiones. Denique apostolus quid loquitur de viduis quæ secundos duxerũt maritos? Quid dicit? Habētes dānationem, quia primā fidem irritam fecerunt. Viduę quid *1. Timo.5.*
dicit? O vidua antequam promitteres quòd esses vidua, M
in tua erat potestate vt nuberes. Ex quo tempore cōfessa es vt mihi permaneres, ex eo tempore mea esse cœpisti, si volueris secundum maritum ducere, me contempsisti, adultera es, quia mihi iam iuncta eras. Sic & tu monache, antequam promitteres, in tua erat potestate facere quod volebas. Vox tua ligauit te mihi. Nònne liber eras? In potestate tua erat promittere, nō tibi licet ea licentia dimittere quod promiseras. Promittere fuit tuũ, dimittere non est tuum. Si me dimiseris, non habeo te in eo gradu in quo prius habui. Primo liber eras, & eras quidem de familia mea, sed nō eras ante oculos meos, nō eras de ministris meis, sed de familia mea eras: non tamen eras mecum, sed tamen meus eras. Ex quo mihi militare cœpisti si recesseris, nō habeo te quasi de familia, sed quasi fugitiuum. Hoc totum quare dico? quoniã in nostra est potestate promittere seruire deo & obedire, non est in nostra potestate dimittere. Promisisti, pręmium habes: neglexisti, pœnam habes. Non est meum, vtrumq; est tuum, elige quod velis. Habes viam mortis & vitę, ingredere qua volueris. Hoc totum dico fratres charissimi, ne quis de vobis putet se habere liberam potestatē & dicat, Ergo illi qui vxores habent, qui sunt in ciuitatibus, qui militār, qui negociantur, ergo totus mũdus in periculo est, soli monachi saluantur. Nostra & il-

lorum

A lorum non est æqua conditio. Illi scientes imbecillitatē
suam non promiserunt facere quod implere non pote-
rant. Illi quidem Christiani sunt, sed Christianus quasi
secularis, & secularis quasi negociator, & Christianus
quasi miles, & Cornelius Centurio miles fuit, sed salua-
His fingit tus est. Ego quidem sum monachus, qui desiui esse secu
Augusti laris, & factus sum monachus, aut monach⁹ saluor, aut
num, mona aliter non saluor, non est aliud medium. Si voluero di-
chum quo mittere vitam monachi, & sequi secularem, nō habebit
nomine se me dominus quasi secularem, sed quasi præuaricatorē.
nusquā ap- Non ergo licet nobis dimittere quod habemus propo
pellat, nec situm: dicit aliquis, Quid facio si peccaui in isto propo-
suos cleri- sito qui factus sum nec secularis nec monachus? Aliquis
cos. peccator peccatum maiori pœnitentia cupit emēdare.
Ergo hoc dico, Non nobis licet dimittere quod habui-
mus propositum, licet dignitatē propositi perdideris.
Si peccasti in vita monachi constitutus, esto pœnitens
quasi monachus patiens non quasi secularis: aliquis di-
cit, Fugi dominum meum ne me cædat, semper debeo
fugere? Si te pœnitet ꝙ fugisti, debes reuerti ad domi-
num tuū: nemo dicit, Pœnitet me quia fugi, debeo sem-
B per fugere? Si sanctus es, beatus es & monachus: si pecca
tor es, miser es, & monachus tamen es. Monachus es li-
cet dignitatem propositi perdideris. Siue sancti simus
siue peccatores simus, non nobis licet mutare proposi-
tum, quia Christus de cœlis à patre misit spiritum suū,
Ioan. 14. sicut ipse promisit, Nō derelinquam vos orphanos, sed
mittam vobis spiritum veritatis qui à patre procedit, ip
se docebit vos omnia quæcūq; dixi vobis, & commo-
nebit vos. Hęc quidem in cōmune loquor, mihi quoq;
loquor, ne quis se putet habere potestatem mutare pro-
positum. Et iam, vt assolet, si casu quisq; instigante dia-
bolo ac suadente peccauerit, non ei liceat mutare pro-
positum, sed ad pœnitentiam quæ est medicamen lap-
sorum tota animi auiditate confugiat. Dominus potēs
est & pręterita indulgere, & ad pręsens, & me & vos ab
omnibus insidiis diaboli tutos saluare, Qui viuit in se-
cula seculorum, Amen.

De obedientia. Sermo LXI.

SI præmia æternæ vitæ volumus promereri, prę
cepta dei totis viribus satagamus custodire.
Pręcepta nāq; dei nolentibus grauia, volenti-
C bus sunt leuia: sicut ipse ait, Iugū enim meū sua-
Matt. 11. ue est, & onus meum leue: audiamus dominum & sal-
uatorem nostrum præcipientem nobis & suo exemplo
admonentem, Tollite, inquit, iugum meum super vos,
Iugum Dei & discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Quid
tollere qd? est iugum dei super se tollere, nisi sanctæ obediētię præ
Mitis. cepto seipsum propter deum subiicere? Mitis autem est
qui omnes iniurias, & cōtumelias quæ sibi illatæ fuerint
æquanimiter tolerat, qui eam Apostolicam sententiam
Roma. 12. opere tenet, qua dicitur, Nō reddentes malum pro ma-
lo, vel maledictum pro maledicto, sed ecōtrario bene-
Vbi supra. dicentes: & iterum, Noli vinci à malo, sed vince in bo-
Humilis. no malum. Humilis vero est qui eligit abiectus esse in
Psalm. 83. domo dei, & omnes studet sibi præferre, qui se semper
puluerem & cinerem esse pensat, & in cunctis quæ agit
seruum se indignum, non solum verbo, sed opere, cogi
tatione, & omni conuersatione sua semper se abiicit &
contemnit. Talis proculdubio ad seruandam discipli-
nam atq; obedientiam est idoneus, nec potest perire à
via iusticię, neq; declinare ad dexteram siue ad sinistrā,
quia in eo ꝙ mitis est nulla aduersitate frangitur, in eo
autem ꝙ humilis est nulla prosperitate, vel gloria ele-
uatur. Quantus autem sit obedientię fructus ostenditur,

cum subinfertur, Et inuenietis requiē animabus vestris. D
Obedientię quidem disciplina modo in labore est, sed *Matt. 11.*
in futuro fructum habet pacatissimum. Et sciendum ꝙ
quanto modo erimus obedientes patribus nostris, tāto
erit deus obediens orationibus nostris, & tanto erit no-
bis iugum eius suaue, & onus eius leue. Scire quoque o-
portet, quia superbus & impatiens disciplinę & obediē-
tiæ regulis subiacere non potest. In eo enim ꝙ elate vi-
uit, cęteros despicit, & suis magis quàm alterius defini-
tionibus obedire appetit: In eo autem quòd impatiens
est, ipsa parua & leuia, dura & intolerabilia esse diiudi-
cat, idq; solum rectum esse ęstimat, quod obstinato cor-
de conceperit, sensuq; proprio pro omniū vtitur ratio-
ne. Isti tales fratres vnanimes sæpe perturbant, lites que
mouent, nec volunt ad mensuram aliorum viuere, nec
sunt cōtenti his quibus contēta debet esse religiosa pau
pertas. Et cum negligentius cęteris viuant, plus aliis vo
lunt honorari. Huiusmodi rebelles, & inobedientes ani
mæ frequenter in passionibus suæ carnis decidunt, &
vsq; ad turpia opera dilabuntur, & ex his pleriq; à socie-
tate fratrum, & à sancto proposito miserabiliter & dā-
nabiliter discedūt: de talibus terribiliter clamat Petrus E
Apostolus, Si, inquit, fugientes coinquinationes mun- *2. Petri. 2.*
di his rursus impliciti superantur, facta sunt eorū poste-
riora peiora prioribus. Melius enim erat eis non cog-
noscere viam iusticiæ, q̄ post cognitionem retrorsum
reuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato:
huic dominus ait, Væ illi per quem scandalum venit. *Matth. 18.*
Quisquis ergo talem se esse recognoscit, dum tempus
corrigendi habet ad lacbrymas, & pœnitētiam cito re-
deat, superbiam cum humilitate vincat, impatientiam
mansuetudine damnet, vicia in virtutes conuertat, ne si
in malo perseuerat, ad æterna supplicia perueniat. De-
bemus ergo eam quam professi sumus obedientiam, &
virtute & opere custodire. Quod tūc agimus, cum eum
qui nobis præest pro amore dei honoramus, atq; diligi-
mus, & quicquid ab eo nobis pręcipit̄ tāquā ab ipso cœ
lesti domino fuerit imperatū, libenter implere festina-
mus. Prælat⁹ enim Christi vices agit in monasterio: vn
de ipse suis pastorib⁹ ait, Qui vos audit me audit: & qui *Luc. 10.*
vos spernit, me spernit. Sicut enim gaudere debent &
magnum à domino præmium expectare, qui libenter
obediunt: quia quod ipsi maiorum iussu faciūt, hoc ipsi
authori deo impēdunt, sic nimirum magnum à deo iu- F
dicium timere & expectare debent, qui pręlatorū suo-
rum iussa despiciunt: quia cum prælatus contemnitur,
non ipse, sed is in cuius loco positus est contemptui ha-
betur. Nec potest deus à nobis sine magno fructu hono
rari, nec despici sine magno detrimento. Debet autem
obedientia esse sine mora, non cum murmure neq; cum *2. Corin. 9.*
tristicia animi, sed cum gaudio & hilaritate. Hilarem
enim datorem diligit deus. Bonum autem quod cum
tristicia fit, deo non est acceptabile, quia ipse magis est
inspector cordis quàm corporis. Debet quoq; obedien
tia esse vsque ad mortem, quia vsque ad mortem patri
suo propter nos obediuit Christus. Ad hoc sanctū præ-
ceptum ipse suo exemplo noster redemptor nos admo *Philip. 2.*
net, dicens, Tollite iugum meum super vos, & discite à *Matt. 11.*
me, quia mitis sum & humilis corde.

De timore domini, & auaricia vitanda, Sermo LXII.

TImor domini expellit peccatum. Per timorem *Eccl. 1.*
domini nascuntur multa bona: Salomon ait, *Prouer. 1.*
Principium sapientiæ timor domini: & alibi, *& 9. & 28*
Beatus homo qui est pauidus. Per timorem enim domi
ni euadunt animæ de pœnis inferni, & per amorē eius

G innenitur gaudium sempiternum, quia timor domini
& amor proximi charitas est. Qui autem charitatem
habet, deum habet: & qui deum habet, secularia fugit.
Qui Christum diligit, infernum timet, & paradisum
desiderat, vbi anhelat peruenire, in quo sperat perma-
nere, in quo non est timor de morte, nec trepidatio de
hoste. Qui deum habet in se, diabolum repellit de se.
Per dilectionem dei & proximi vita acquiritur æterna,
Roma. 13. amor dei in deo permanere facit. Dilectio proximi ma
lum non operatur. Vnusquisq; quod sibi fieri non vult,
alteri nequaquam faciat, qui sic agit peccatum non nu-
trit. Qui terrenis se implicat, cœlestibus se elongat. Gau
det qui acquirit, tristatur qui amittit. Multi sunt qui de
alienis lachrymis eleemosynas facere se sperant, vnum
expoliant, alterum vestiunt: vnum inanem faciunt, aliū
alienis reficiunt. Eleemosyna cum iniquitate acquisita
Psalm. 38. abominatio est apud deum. Qui de iniquitate miseri-
cordiam facere putat, nihil est apud deum. Quid dice-
mus fratres charissimi de illis diuitibus qui congregant
& ignorant cui cōgregant ea: acquirunt terrena & per-
dunt cœlestia, lucrantur pecunias, & perdunt animas, at
H tendunt quid acquirunt, & non perpendunt quid amit
tunt. Multi sunt qui in luce ambulare se putant, & foris
claros existere se existimant, cum peccatorum luto ple
Luca. 16. ni, intus tenebrosi persistant. O cæca cupiditas quæ à
Christo animas separas, vt ille diues qui quotidie epula-
batur splendide, ante cuius ianuam Lazarus iacebat mē
dicus. Mortuus autem diues, in inferno lapsus, Lazarus
vero in sinum Abrahę legitur allatus. Quare miseri diui-
tes non expauescitis qui terrenas diuitias concupiscitis,
& cœlestes thesauros perdere non curatis? Qui tale exē-
plum saluatoris iam dictum non timet, bene cæcus am
Iacobi. 5. bulat: Iacobus enim Apostolus dicit, Eia nunc diuites
plorate & vlulate in miseriis vestris quæ veniūt ad vos.
Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra à ti-
neis corrosa sunt. Aurum & argentum vestrum ęrugi-
nauit, & ęrugo eorum vobis in testimonium erit. Vę il-
lis qui tales sunt. Auarus misericordiam non habet, cu-
pidus similis est inferno. Infernus quantumcumq; plus
deuorat, tāto magis cupit & desiderat: sic & auarus nun
quam satiabitur. Crescit vana potentia, crescit & pœna.
Sapien. 6. Potētes potentiora tormenta patientur. Quanto maior
I honor datur, tanto maius periculum comparatur. Isti ta
les sunt elati, superbi, vanitate pleni, luxuriosi, gulosi, &
hominibus magis placentes quàm deo. Hi sunt seipsos
amantes, gulæ seruientes magis quàm spiritalibus inten
dentes, corpus ornantes, & animam fœdantes, Carnali-
bus consentientes, spiritalia negligentes. Foris ornati,
intus tabefacti. Se sapientes æstimantes, veros se esse
stultos non considerantes, cum sapientia huius mundi
1. Cor. 3. apud deum stulticia est. Colligētes amicicias seculares,
Iacobi. 4. perdentes æternales: dicit namq; Apostolus, Quicumq;
voluerit esse amicus huius seculi, inimicus constituitur
dei. Superbus deum negligit, diabolo seruit, verba diui
na despicit, vana & inutilia diligit, falsas suggestiones
amat, instinctiones diuinas recusat. Dum terrena sequi-
tur, fugiunt ab eo cœlestia. Dū transitoria concupiscit,
ęterna amittit. Vanitates concupiscens diabolicas, per-
petuas incurrit pœnas. Væ illis quos in talibus rapue-
rit infernus, qui dum tempus habent, & in sua sunt pote
state, & nō corrigunt se, nec emendant, cum mors ve-
nerit potētia illorum vbi remanebit? Et sola anima mi-
sera nonne in infernum ibit? O fratres charissimi, quid
dicemus de illis qui vouerunt & non impleuerūt. Me-
Eccles. 5. lius est non vouere, quàm post vota promissa ipsa non
tenere. Multo & melius est non promittere, q̄ fidē pro- K
missam non adimplere. Peius insuper fuerit si non red-
dideris quod promisisti, q̄ si votum nunquam emisisses:
dicit namq; Propheta, Vouete & reddite deo vestro: & Psalm. 75.
in sapientia dicitur, Os quod mentitur, occidit animā. Sapien. 1.
Et Psalmista, Perdes omnes qui loquuntur mendaciū: Psalm. 5.
& alibi, Ex verbis tuis, aut iustificaberis, aut condemna- Matth. 12.
beris. Multi enim quod peius est dei promissa dimittūt,
diabolica fraude decepti, aliis se operibus malis impli-
cantes quæ sectantur. Considerate ergo fratres charissi-
mi vosmetipsos, cogitate vbi sint reges, vbi potentes, v-
bi amici, vbi parentes. Ecce quo modo de tanta poten-
tia, vel lęticia tanta prouenit miseria & angustia, de tan
tis diuitiis tot inopiæ, de tantis satietatibus tanta fames,
de tam breui delectatione tam longa tristicia, de tam
breui vita tam longa mors, de tam exigua sanitate tam
longa infirmitas, de tam breui luce tam longę tenebrę,
de tam parua suauitate odoris vel luxuriæ, tantos reci-
piētes dolores, & fœtores damnationis perpetuę, & de
vestimentorum nostrorum abundantia, ex qua largiri
debuimus eleemosynam pauperibus tātam nuditatem
habētibus. Rogo vos fratres charissimi dum vobis do- L
minus dat intellectum spiritalem, vt non ametis omne
moriturum, & transitorium plus quam oportet, ne vos
confundentes in futurum profundatis: Date parū, acci- Matt. 19.
pientes multum. Qui enim reliquerit omnia quæ pos-
sidet propter Christum, centuplum accipiet, & vitam
æternam possidebit. Et quia licet pauci sint heu hanc sa
lutis viam arripere volētes, eo q multi sunt vocati, pau- Matt. 20.
ci vero electi: melius est tamen cum paucis ingredi ad
vitam æternam, q̄ cum multis perduci ad gehennā. Ex-
inde est melius modicum iusto super diuitias peccato- Psal. 36.
rum multas: Auxiliante domino nostro Iesu Christo,
cui est honor & imperium, in secula seculorum, Amē.

De die iudicij, & pœnis inferni. Sermo LXIII.

Fratres charissimi q̄ metuenda est illa dies in
qua dominus noster Iesus Christus cum flam
ma ignis aduenire proposuit, qui in circuitu
inimicos suos inflāmauit, & omnes qui operantur ini-
quitatem. In illa die plangent se omnes tribus terræ, &
videbunt filium dei venientem in nubibus cœli virtute Matth. 24.
magna & maiestate excelsa. Commouebitur ante eum
terra & peccatores peribunt. Cœlum plicabitur & sicca M
bitur mare, & montes sicut cera ardebunt, & terra vsq;
ad inferos. Sol conuertetur in tenebras, & luna non da Ioel. 2.
bit lumen suum: stellæ cadēt de cœlo, & virtutes cœlo-
rum commouebuntur. Tunc apparebit signum filij ho-
minis in cœlo, quod est crux Christi. In cuius lumine
omnium manifestabuntur abscondita cordium. Tunc 1. Thess. 4.
sancti obuiā venient Christo in aëra, & semper cū do-
mino erunt, peccatores autē peribunt & confundētur.
Et tunc fiet iudiciū, & veniet dominus Iesus Christus,
& mittet angelos suos ad quattor angulos terræ, & cō-
gregabūt electos eius à summo cœli vsq; ad summū eius,
separabitq; dominus sāctos suos de peccatoribus, & mit
tet eos in caminum ignis ardentis, qui paratus est dia- Mat. 24.
bolo & angelis eius. Ibi erit fletus & stridor dentium.
Vę illis qui ibidem suam habebunt mansionem: Hic fu
mus tormētorum ascendet in secula seculorum: Ibi ver Esa. 66.
mis eorum non morietur, & ignis non extinguetur: ibi
nulla vox nisi gemitus: nulla requies, sed ardor conti-
nuus: ibi nullum in flamma refrigerium, sed ignis perpe
tui continuum incendium. Ibi lux nūquam videbitur,
ibi tenebris nunquā carebitur, ibi nulla est in bono eo-
rū memoria, sed obliuio dei ipsorū æterna. Quorū cibus
eorum

A eorum cruciatus, quorum mansio non Abrahæ, sed sata
nę sinus. Ibi nulla amicorum, vel parētum visitatio, sed
incessabilis peccatorum tormentatio. Pensa igitur ò hu
mana natura quæ regnum Dei possidere desideras, cur
tanta mala commisisti, & tot bona omisisti. Emenda
dum potes, ad deū clama dum tempus habes, dum spā-
cium datur luge, dum licentia tribuitur, pœnitere non
protrahe. Festina dum potes, fac bonum quod vales dū
anima tua versatur in corpore, dum adhuc viuis futurū
tibi acquire remedium. Priusquam dies mortis te pręue
niat, ipsum operibus bonis præuenire non tarda. Et pri-
usquam te profundus absorbeat pelagus, priusquam te
malignus rapiat infernus, vnde nulla datur indulgen-
tia, vbi nullus amplius regreditur ad veniā, lachrymis
pœnitentię eruere te accelera, vt sic ęternam euadas pœ
nā: De qua & nos pius ac misericors deus eripere dig-
netur: Qui cum patre & spiritu sancto viuit ac regnat
in secula seculorum, Amen.

De exhortatione ad sacerdotes, vt doceant quid populum Christianum scire & obseruare oporteat,

Sermo LXIIII.

B AVdite filioli mei, & intelligite quo modo
scriptura sancta admonet nos, & inuitat ad
regna cœlorum, & ostendit viam quo modo
mala istius mundi euadere possimus, & ad vi
tam peruenire æternā Christo adiuuante. Clamat enim
dominus per Prophetā ad sacerdotes qui populo præ-
sunt, vt doceant eū & admoneant, & viam veritatis sibi
Esa. 58. annuncient: dicit enim, Clama ne cesses, quasi tuba exal
ta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorū:
Ezech. 3. & iterū, Quòd si non annunciaueris iniquo iniquitatē
suam, sanguinem eius de manu tua requiram. In his igi-
tur grandis necessitas est omnibus sacerdotibus, vt viā
salutis populo demonstrent, per quam vitam æternam
acquirere possint. In primis ipsis explicando quod om
nis Christian⁹ scire & in corde suo firmiter tenere de-
Matth. 22. bet, ꝙ primum est mandatum domino dicente, Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota ani
ma tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mente tua: dein-
de proximum sicut teipsum. Si ista, id est, amorem Dei
& timorem, ac proximi dilectionem in corde tuo po-
sueris, & hęc pręcepta cum summa reuerentia suscipere
C volueris, tunc ad aliam voluntatem bonam, deo largi-
ente, facilius poteris peruenire. Promisit enim his qui
diligūt eum, resurrectionem post mortem, paradisi de-
licias, angelorum consortium & vitam sempiternam.
Vnde post hęc nec aduersa te molestant, nec infirmitas
grauat, nec senect⁹ occupat, nec mors occurrit, sed pax
& securitas perpetua, sanitas animarum & corporum
gratissima, iuuentus venustissima & regni cœlestis vita
ęterna. Et hæc promissa sunt bona facientibus, & de ma
lis se continentibus. Cogitet ergo vnusquisq; qualiter
ad illā bonitatem peruenire possit. Sit beneuolus, pius,
benignus, misericors, sobrius, castus, ad omne opus bo-
num promptus, ad mala tardus. Ocia virtutum fugiat,
Ephe. 5. & omni virtutum exercitio deo placere studeat. Non
sit detractor, non fornicator, non rapax vel auarus, nō
ebrius, non gulosus, vel in scurrilitate quæ ad rem non
pertinet cōnstitutus, sed & illa & in ipsis positos quasi
serpentem fugiat, ne viciis & malis huiusmodi animam
suam inquinet. Diligat iusticiam, pacem inquirat, amet
parentes, dilectionem habeat ad proximum. Cum gau-
dio peregrinos suscipiat, infirmos visitet. Et inquantū
valet, deo adiuuante, ac sibi copiam bonorum tempo-
ralium ministrante vt habeat vnde cum summa lęticia
pauperibus tribuat, & cum summo gaudio necessitati D
eorum subueniat, credat sibi retributorem esse deū qui
videt & considerat vniuersa: pro quo & dixit, Quic- Matt. 25.
quid feceritis vni de minoribus istis, mihi fecistis. Et fi-
lioli mei semper cum gaudio & lęto animo pauperibus
manum porrigite inquantum præualetis, Et si aliquis
est laborator qui terram colat, de fructibus suis & ex
eis omnibus quæ dominus ei donat in decima Eccle-
siam nō defraudet, & de particula sua pauperibus dare
non negligat. Si negociator est & in hoc laborat, & ip-
se deo non seruit de suo labore, vel decimam reddere
noluerit, & de sua particula pauperibus ministrare non
curauerit, ad nihilum ipse vnà cum pecunia sua redi-
getur. Ex quacumq; arte dominus alicui personæ inge-
nium lucrādi donauerit, vnde se & suos nutrire ac ve-
stire potuerit, & cum hoc superlucrari aliqua post deci
mam, ex ipsa sua particula quæ sibi remanet, pro redēp-
tione animæ suæ, ac suorū pauperibus hilariter donet.
In his autem omnibus caste, sobrie, & pie viuendū est,
vt opus bonum quod facitis deo acceptabile fiat. Secu-
lares ad Ecclesiam libenter conuenire, confessiones ve-
stras humili, & puro corde sacerdotibus facite, & illos
rogate ꝙ pro peccatis vestris deum vt vobis indulgeat
orare dignentur. Oblationes per dies dominicos pro E
vobis & vestris secundum status vestri possibilitatem
deo offerentes. Dignum namque & acceptabile sacrifi-
cium deo est, vt Christiani quod negligenter egerint,
per sacras oblationes & eleemosynarum largitionem
placare festinent, & per verā, vt præmittitur confessio-
nem, cordis contritionem, ac omnimodam satisfactio-
nem, per orationē puram, per ieiunium & abstinētiam
peccata sua abluere velint. Et vos similiter agentes in
omnibus vosmetipsos considerate propter quid in hac
valle miseriæ, id est, in hoc mundo nati estis. Et cur nisi
vt nnduli primorum parentū peccato exigente, de para
diso in præsens exiliū relegati, benefaciēdo ad patriam
reuertamur. Si igitur per ignorantiam, vel aliàs contra
deum quicquam peccādo egistis, per opera vestra bona
id emendare non tardetis. Hoc vobis ad memoriā so-
licite reducendo, vt si quis legitimatus sit in domo sua
tranquille & pacifice vt bonum decet christianū viuat,
parentibus honorē impendat, vxorem diligat, filios, ca
tholicam fidem, & dei legem cū summa disciplina in-
struat, vt deum diligere, timere & honorare sciāt. Hoc
enim beneplacitum est apud deū. Supér omnia turpi- F
loquia abstinentes charissimi, proximis vestris detra-
here nolite, sed si alicui aliquid in aliquo displicet, illā
Euangelicam sectantes doctrinā, arguite & monete in
charitate, & si illum lucrati fueritis, vosmetipsos salua-
bitis. In omnibus ebrietatem cauete. Hæc enim subuer- Matt. 18.
sio magna est animę. Sicut enim ignis facilè incēdit sti
pulas, & leuiter siccas exurit paleas, sic ebrietas corpus
corrūpit, & animā simul & corpus in graue peccatorū
incendiū deiicit, & pręcipue in iuuenibus Vinum enim
& iuuentus, duplex incendium. Propterea qui ab ebrie-
tate non cauet, peccatum non euadet. Ad ecclesiā quan
do venitis, cum summa reuerentia, & timore maximo
intrare debetis, considerantes quia ad dominum & do
minatorē vniuersæ creaturæ vaditis, eidem ibidem pro
negligentiis vestris veniam deprecaturi. Dum etiam in
ecclesia stamus orationes domino pro peccatis nostris
fundentes, prius tamen operibus fidei inquantum possi
bile est iustificati oculos mentis ad deum leuemus, sem
per intendentes qualiter de supernis à deo consolatio
nobis præbetur. Oculi enim domini super iustos, & au- Psalm. 33.

G res eius in preces eorum. Ista si frequenter feceris,& præ
oculis deū habueris, inimicus fugiet à te. Angelus enim
domini bonus adiutor tibi erit si mētem tuam firmam
in his existere perspexerit. Considera quia pius & mise-
ricors est deus,& puro corde se deprecantes misericor-
diter recipit, promissiones suas non elongat, & alleuat
ac sanat eos qui contriti sunt corde. Hoc etiam charis-
simi latere nos nō debet, verbis Christi per scripturam
sacram nobis nunciantibus, quòd istius mundi finis ap
propinquat,& per quotidiana signà quæ per Euangeliū
prędicta sunt , & quotidie fiunt, spero in proximo eius
esse aduentum , vt per ignem omnem iudicet mūdum.
Matth. 25. Ecce enim dominus veniet, & omnes angeli eius cum
eo,& virtutes cœlorum mouebuntur. Tunc sedebit re-
demptor noster rex omnium in sede maiestatis suæ, &
congregabuntur ante eum omnes gentes , & separabit
eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hædis. Qui
boni sunt, statuet eos ad dexteram suam, malos vero ad
sinistram . Et his qui à dextris eius erunt , dicet, Venite
benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis pa-
ratum est ab origine mundi . Esuriui , & dedistis mihi
H mādUcare. Sitiui,& dedistis mihi bibere. Nudus eram,
& operuistis me. Infirmus eram & in carcere, & visita-
stis me,&c. Tunc respondebunt iusti, dicentes, Domi-
ne , quando te vidimus esurientem & sitientem & nu-
dum & infirmum vel in carcere,& ministrauimus tibi?
Tunc respondebit illis, dicens, Quamdiu vni de mini-
mis meis fecistis , mihi fecistis, His vero qui à sinistris
eius erunt, dicet, Discedite à me maledicti in ignem æ-
ternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esu-
riui enim,& non dedistis mihi manducare,& sic de sin
gulis. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in
vitam æternam. Considerate igitur filioli magnam dei
pietatem, quali nos in peccatis nostris suffert patientia.
Pensemus iudiciū illud futurum, vt peccata nostra no-
bis non improperet. Propterea charissimi hoc nobis in
omnibus considerandū est dum vnusquisq; potest, dum
tempus habet, dum preciū in manibus tenet,& inquan-
tum præualet redimat se vnusquisq; ne debitor peccati
ac in seruitute diaboli persistat. Et exinde vos seculares
post pœnitentiam & reconciliationem actam , secun-
dum sacerdotis consilium communicate temporibus
præcipue ad hæc ab Ecclesia ordinatis. Prius tamen an
I te plures dies à propriis etiā vxoribus abstinete, vt mun
do corde , & casto corpore sanctum sacrificium acci-
pere possitis. Sacerdotibus vestris honorem impēdite,
& eis propter deū obedite : ipse nāq; dominus ad ipsos
Luc. 10. dicit, Qui vos audit me audit,& qui vos spernit me sper
nit. Filij honorēt parentes, similiter & omnes christiani
Roma. 12. inuicem vos honorate: scriptum namq; est, Honore in-
uicē præuenientes. Esurientes pascite, sitientibus potum
porrigite, hospites & peregrinos præcipue pauperes sus
cipite, humanitatē quam potestis illis impendite, pedes
illorum lauate, vestite nudos, in tribulatione positis sub
uenite: consolamini dolētes, infirmos visitate, mortuos
sepelite, in carcere positos requirite, & de bonis vestris
quantum facultas vobis à domino cōcessa suppetit sub-
uenite ac eis ministrate, viduas & orphanos in tribula-
tiōe positos adiuuate, pauperes & oppressos à prauis ho
minibus vel iniquo iudicio, inquantum vobis possibile
est adiuuate, seu adiutorium præstate, iudicium rectum
ac iusticiam seruate, misericordiam in omnibus facite,
pacē in vobismetipsis habete, & eos qui discordes sunt
ad viā cōcordię reuocate. Symbolū & orationē domi-
nicā tenete, filios & filias vestras docete vt & ipsi teneāt.

Filios quos in baptismo recepistis in fide erudite,& sci- K
tote vos pro eis apud deū fideiussores existere. Et ideo
semper docete, indesinenter castigate,& corripite illos.
Omnes vero subiectos vestros, vt tenemini admonete
vt sobrie, caste, pie,& iuste viuant in hoc seculo. Verita- ad Tit. 2.
tem corde & ore dicite, castitatem & continentiam ser
uate, sobrietatem & parcitatem cibi & potus habete, ie-
iunium seruate , seniores honorate, iuniores in Christi
amore diligite, patiētes estote ad omnes, benefacite his
qui oderunt vos, Charitas & gaudiū, patientia, benigni-
tas, bonitas, spes, fides, modestia, mansuetudo, continē-
tia, castitas & dilectio sint ī corde vestro iugiter. Et hæc
in cogitationibus sanctis , & eloquiis ac operibus piis
conseruate. Humilitatem ante omnia custodite & tene-
te. Spem vestram totam in domino ponite . Bonum cū 1. Thess. 5.
aliquod in vobis inueneritis, non vobis ad laudem ve-
stram inanem , sed deo ad sui gloriam, qui hoc vobis Luca. 6.
dedit, asscribite. Malū vero quod in vobis videritis, nō
dei causa, sed vestra culpa,& negligentiis vestris hoc fa
ctū fore sciatis. Diem iudicij timete, gehēnam expauescite,
vitā æternam desiderate, cogitationes & opera si-
mul & verba die noctuq; in bonum custodite. Transitū
vestrū de hoc mundo qui semper appropinquat omni
die sperate. Pręcepta dei adimplete,& in eius misericor L
dia nunquā desperate. Quod sibi quis fieri nō vult, alij Tobiæ. 4.
non faciat. Et prout vultis vt faciant vobis homines bo Luca. 6.
na,& vos facite illis similiter. Charitatē autē, quæ est di-
lectio dei & proximi, in omnib' & ante omnia seruate.
Nemo se circūueniat fratres , qa omnis homo qui post
baptismū mortalia crimina cōmisit , seu homicidium,
adulteriū, fornicationē, furtum, falsum testimoniū, per-
iuriū, & his similia peccata mortalia perpetratus fuerit,
si pœnitentiam veram nō egerit , eleemosynam iustam
non fecerit,& in bonis operibus nō permanserit, nūquā
in regnum cœlorū intrabit, nec possidebit gloriam ęter
nam, sed cum luctu in infernum descendet. Nam qui ta Gala. 5.
lia agūt, regnū dei non posidebunt: proinde scriptum Iob. 9.
est: Nequaquam deus delinquentibus parcet, quoniam
peccator aut flagellum temporale habebit , aut purga-
tionem in hoc seculo faciet, aut puniendus relinquitur
æterno iudicio, aut quod male admiserit puniendū, pu-
nit in hoc seculo: ac proinde est ꝙ delinquentibus non
parcet deus: & alibi scriptū est, Nulla peccata deus per-
mittet inulta, hoc est, sine vindicta : quia certę aut nos
hic vindicabimus peccata nostra per pœnitentiam, aut M
illa vindicabit deus per seueritatem iudicij & iusticiā.
Et illud scitote certissime & firmiter credite, quòd om-
nis homo quāuis seu quantumcunq; criminosus fuerit,
seu peccator extiterit, si veram pœnitentiam egerit, ac
iustas eleemosynas fecerit, & in bona deuotiōe cū ope-
ribus iustis permanserit , mortem æternā non gustabit,
nec vnquam in infernum descendet, sed ab angelis san
ctis post vitam pręsentem in cœlum leuabitur,& gloriā
possidebit æternam: vnde deus dixit, Non iudicabitur Naum. 1.
homo bis in idipsum: & Apostolus ait, Si hic iudicare- sermo. 70.
mus nos, nequaquam à domino iudicaremur. Hoc est
quòd illi qui in hac vita præsenti per veram pœniten- 1. Cor. 11.
tiā iudicant, in iudicio extremo de his non iudicabun-
tur, quia sic eorum iudiciū in hac vita terminatur, Vn-
de & alibi scriptum est , ꝙ si nos perfecte pœnitentiam
egerimus, non solum deus culpas nostras remittit, sed
post culpas etiam præmia promittit . Ideoq; fatres cha-
rissimi, vitā nostram in vita pręsenti emendare festine-
mus,& quicquid mali contra pręcepta dei fecimus de-
fleamus,& vlterius peccare cessemus, ac in volūtate bo-

na,

A na, cogitatione recta, & verbis ac operibus sanctis nos côseruemus, auxiliante & gubernante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De exhortatione ad generalem hominum instructionem pro desiderio vitę cœlestis, & contemptu præsentis: Ser. L XV.

Ratres charissimi, vnusquisque peccata sua emendare debet inquantum prævalet Deo auxiliante. Omnis enim homo Christianus desiderare debet patrem cœlestem, & deum patrem omnipotêtem qui in cœlis habitat, vt dicere me-
Mat. 6. reatur, Pater noster qui es in cœlis: Ibi videlicet vbi est pater de cœlis, vbi est patria nostra cœlestis, illuc desiderare debemus vt perueniamus: ibi peruenire speremus, vt & illic permaneamus. Ista namque vita non cœlestis, sed terrena, non patria, sed exilium, nec perpetua, sed transitoria, quia quotidie ad finem prona. Illa vero patria cœlestis in qua Deus cũ sanctis angelis & electis suis habitat, finem non habet. Vere igitur stultus est, qui ad talem patrem talemq; patriam ac talem cœlestium
B ciuium societatem peruenire non desiderat. Quis est ille qui in captiuitatem ductus vltra ad patriam redire nollet? Quis in carcere tenebroso positus amplius exire nollet & lucem videre? Quis vsque ad mortem famem sustinens, si ei mãducandi possibilitas affuerit, non mãducaret? Quis sitim patiẽs, si facultas bibendi extiterit, non potaret? Nobis charissimi mundus iste vere nõ patria, sed captiuitas Babylonica est, quia multipliciter diuersorum inimicorum nostrorum laqueis irretiti, mundi videlicet carnis, & generis humani inimici, vita etiã præsens non libertas, sed carcer peccatorum nobis est. De hac igitur captiuitate, de hoc tenebrarum carcere eripi laboremus, & non vt serui hunc cibũ & potum vanitatis pręsentis anxium, & laboriosum appetamus, sed vt filij liberi cœlestem desideremus cibum & potum, hunc videlicet qui plena satietas est ciuium supernorũ. Pro hoc cibo, pro hac cœlesti vita creatorem & gubernatorem nostrum rogare debemus & orare, vt in hac valle miserię seu exilio pręsenti nos custodire & gubernare dignetur, vt opitulãte illo, ad portum salutis per-
C uenire valeamus. Mundus enim iste similitudinem maris habet. Mare fœtet, similiter & mundus. Ex hoc fœtore, auxiliante deo, extrahere nos debemus. Oportet namq; cum humilitate maxima orare deum creatorem nostrum sanctosq; suos precari, vt ex valle lachrymarum nos eruens, ipsorum ciuium supernorum consortes nos efficiat. Illuc enim summo studio properare debemus, vbi sine interruptione manere speram⁹, vbi nullus timor de morte, nulla dubitatio de hoste. Ibi vita sine fine, iuuentus sine senectute, lux sine tenebris, gaudiũ sine tristicia, voluntas sine molestia, requies sine labore, claritas sine nube. Hæc autem vita horrenda est & laboriosa, fragilis & fastidiosa, caduca ac misera, deceptrix atq; dolosa, & ęrũnis ac scandalis plena. In luctu nascimur, in labore viuimus, & in dolore morimur. Et quod peius est & super omnia magis dolendum, quidam peccatis suis exigentibus non confessi nec contriti, de hac vita migrantes, non solum temporali morte plectũtur, sed & in infernum deducti morte moriũtur perpetua. Vitam etenim suam sine omni pietate duxerunt, & ob hoc multa tormenta passuri nunquam vitam consequẽtur æternam. Dum enim tempus habuerunt, vitam suã emendare noluerunt: Plus gulam amantes quàm abstinentiam sectantes, plus luxuriam quàm castitatem, magis terrestria quàm cœlestia, plus creaturam quàm creatorem diligentes. Abstinentia ducit ad castitatem, casti- D
tas perducit ad gloriam, & fornicatio demergit ad pœnam. Castitas ad cœlum subleuat, & luxuria in infernũ profundat. Castitas sanctis angelis vnit, fornicatio autẽ dæmonibus iungit. Sobrietas cogitationes sanctas instituit, ebrietas vero etiam si audit verba sancta, in corde non suscipit. Oportet ergo vnumquemq; verum animæ amatorem, non solum corpus nutriendo diligere, sed & animam nutriendo nutrire. Videmus naturaliter quòd si corpus esurit cibum quærit: si sitit, potum appetit: si nudum est, vestimentum desiderat: Requiem petit cum labore, somnium quærit dum dormire infestat, & sic de cæteris corporis necessitatibus. Anima autem omnibus his indiget. Pręceptum domini panis eius est, oratio sancta potus, vestis ei⁹ veritas & iusticia, requies humilitas & obedientia. In hoc etiam conuiuio ęternæ societatis multi sunt vocati, pauci vero electi. Alij acci- Matt. 20.
piunt fructum tricesimum, alij sexagesimum, alij vero Matt. 13.
centesimum. O quàm beata est illa anima cui dominus deus dignatus est concedere mansionem in æterna re-
quie. Et qui hanc mansionem, regnum videlicet cœle- E
ste ingredi voluerit, non superbus neq; auarus, non inuidus nec iracundus, non gulosus nec ebriosus, non cupidus nec luxuriosus, non periurus, nõ homicida, non falsator neq; adulter, & sic de singulis. Quamuis autem infinita mala perpetrauerit, de dei tamen misericordia desperare non debet, sed spem habere debet de dei misericordia & fiduciã recuperandi salutem, per vitæ suæ emendationem & bonorum operum exercitationem. Verba dei libenter audire, ad Ecclesiam diligenter conuenire, sacerdotibus sæpissime cõfiteri, omnibus hominibus charitatem firmam tenere. Qui enim charitatem non habuerit, in vitam æternam introire non valebit. Paruo tempore homo viuit in hoc seculo. Dum igitur
tempus habemus operemur bonum ad omnes, & vias Gala. 6.
domini præparemus bonas. Ecce nunc tempus accep- 2. Cor. 6.
tabile, ecce nunc dies salutis. Salus hominum Christus est. Si parentes nostros & amicos diligere debemus, quanto magis istum diligere tenemur, qui & nos & nostros fecit & creauit parentes. Hũc amemus qui vniuersę dominatur creaturæ, scilicet deum. Diligamus proximum sicut & nos, quia de terra sicut & nos proximi
nostri sunt formati, vt per hoc vitam mereamur æter- F
nam, ipso adiuuante qui viuit & regnat, &c.

De agenda pœnitentia, Sermo LXVI.

Pius & misericors deus fratres charissimi ad cõpunctionem & pœnitentiam nos hortatur, di-
cens, Conuertimini ad me in toto corde ve- Ioel. 2.
stro, in ieiunio & fletu & plãctu, quia nolo mor-
tẽ peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: & iterũ, Noli Ezech. 33.
tardare, inquit Propheta, conuerti ad dominum: Con- Eccli. 5.
uertimini ad me in toto corde vestro, id est, ad dominũ deũ vestrũ. Et ne differatis de die in diem: & iterum, Cum conuersus ingemueris, saluus eris. Conuertimini igitur charissimi ad dominum deum nostrum, tanquã boni serui ad fidelem dominum. Humiliemus nos in
cõspectu dei, & ploremus ante deũ qui fecit nos. Non Psalm. 94.
dedignemur in hoc seculo agere pœnitentiam, & peccatorum nostrorum precari veniam, vt infernalem euadere possimus pœnã, & ad ęternam peruenire lęticiam. Emendemus ergo nos in ieiuniis, & vigiliis, & cæteris
operibus piis, scientes ꝙ cor contritum & humiliatum Psalm. 50.
deus nõ spernit: sic enim ait apostolus, Castigo corpus 1. Cor. 9.
meum & in seruitutem redigo. Si pro carne nostra laboramus, laboremus etiam pro anima nostra quæ dignior

G nior est. Si curam habemus pro satietate miseræ carnis nostræ, quã post paucos annos vermes deuorabunt in sepulchro, quanto magis despicere nõ debemus animã quæ Deo & angelis eius præsentatur in cœlo. Cogitate fratres charissimi, quia abũdantia pabuli luxuriam administrat, cum caro in tam copiosis deliciis satiatur, & mens tantis mulcetur diuitiis, in pinguedine carnium prouidetur esca vermiũ. Iterum rogo vos fratres, quoties iuxta sepulturam diuitis transitis vt diligenter inspiciatis vbi sint eorum diuitię, vel ornamenta, vbi gloria, vbi vanitas, vbi luxuriæ, vbi voluptas, vel vbi eorum sunt spectacula. Considerate diligenter & videte & agnoscite, quia nihil aliud in eis est, nisi cinis & fœtor, & vermis. O homo vide sepulchra mortuorum, & dic tibi tuipse, & loquẽs tecum dicere potes, Ecce nunc ex illo misero qui hic depositus fuit, nihil aliud nisi ossa & puluis euenit. Et vere homo si ipsa ossa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere, O miser quantum pro cupiditate huius seculi discurris, aut quid superbiæ vel luxuriæ infœlicia colla submittis, vt quid te applicasti ad seruiendum crudelissimis dominis, viciis videlicet & criminibus. Attende ad me & intellige, considera me, & vel sic tibi horreat luxuria tua, vel auaricia tua. Hoc quod tu es ego fui, & quod ego sum modo tu eris postea. Si in me permansit vanitas, te nõ consumat iniquitas: si me luxuria polluit, te exornet castitas, vide puluerem meum, & relinque desiderium tuum malũ, &c. Ideo quantum possumus, auxiliante deo, laboremus vt aliorum vulnera nobis conferant medicamenta, & aliorum mors ad vitam nobis proficiat, & hoc optime fieri potest si plus erimus soliciti pro anima q̃ pro corpore, vt cum caro nostra fuerit in sepulchro posita, anima nostra bonis operibus in cœlos eleuetur ornata, O anima si nos deceperit, aut pulchritudo alienæ mulieris, aut concupiscentia carnis, quę est ruina animę, scito ꝙ corpus simul cum anima pœnas habebũt, Nam cum caro nostra putruerit in sepulchro, anima nostra turquenda mergetur in inferni baratro. Ecce quales prædicationes ossa & cineres mortuorum quotidie proclamant ad dominũ. Vere dico fratres charissimi quicũq; luxuriosus, vel negligẽs ea quę dico cum magno timore suscipere voluerit, & cito ad medicamenta pœniten I tię confugerit, & in pœnitentia ex hac vita migrauerit, paradisi gaudia possidebit. Quam si non egerit & mors repentina eũ pręuenerit, sine vllo remedio æternæ pœnæ cruciatus habebit. Nos igitur dilectissimi fratres quantum possumus cum dei adiutorio contra carnales concupiscentias viriliter pugnemus, vt deuictis huius seculi voluptatibus ęternum premium consequi mereamur, per infinita secula seculorum, Amen.

De fuga vanitatis, & virtutum adeptione.

Sermo LXVII.

Dilectissimi fratres, oportet humilitatẽ nos habere, præcepta dei custodire, charitatem tenere, veritatem sequi & fugere vanitatem. Veritas enim mundat, vanitas coinquinat. Veritas Christus est sicut ipse dicit, Ego sum via, veritas, & vita. *Ioan. 14.* Via recta, lux vera & vita perpetua. Veraces filij dei sũt, mendaces vero filij diaboli. Vnusquisq; enim cuius opera agit, eius filius appellatur. Qui sequuntur deum, semper in luce sunt: qui autem imitãtur diabolum, in tenebris ambulant, & lucem nunquam habebunt. O dilectissimi filij q̃ malum & quàm peruersum est dimittere lucem & sequi tenebras, fugere vitam & appropinquare morti, dimittere veritatem & sequi mendacium, delectari in vana gloria & spernere sempiterna, iocundari K in præsenti dolore & pœna, & amittere lætitiã & quietẽ sempiternam. Scriptura enim dicit, Non quæras gloriam & non confunderis cum gloriosus fueris. Beati illi qui oculos habent spirituales, & contemplantur cœlestia, & respuunt terrena. Ex hac enim fragili misera & breui vita festinãt ad illam beatam requiem sanctorum quæ nunquã finietur, illuc festinant vbi semper permanere sperant, vbi non est timor de morte, nec pauor de hoste. Ibi est vita sine morte, iuuẽtus sine senectutis expectatione, lux sine tenebris, gaudium absque tristicia, voluntas absq; iniuria, regnum sine commutatione, requies sine labore, satietas sine fastidio, & claritas sine nube. Ibi est vita angelica semper lęta. Lęticia huius seculi licet sæpe gaudium esse videatur, sæpissime tamen in tristiciam vertitur. Regnum dei non habet finem, vita huius seculi horrenda est. Illa vero amanda atq; desideranda. Hęc enim præsens vita misera & caduca est, immo incerta, deceptrix & insatiabilis. In pœna & luctu nascimur, in miseria & angustia nutrimur, in labore viuimus, in dolore morimur, & in fine quod magis dolẽdum est, si impœnitentes discedimus, perpetua tormenta patiemur. Nam veniam postmodum non consequentur qui dum tempus hic habuerint, & pœnitentiam cõdignam non egerint. Nã qui præcepta Christi non habent, vel etiam habentes non seruant, & promissa cœlestia despiciunt, qui plus amant gulam quàm abstinentiam, magis luxuriam quàm castitatem sectantur, absq; dubio regnum dei non possidebunt. Fornicatio vrget animam ad pœnam, castitas leuat mortalem ad gloriã. Castitas erigit iter ad cœlum, luxuria facit ruere in infernum. Castitas iungit hominem moribundum sanctis & angelis perpetualibus, fornicatio sociat satanę & dæmonibus. Porcus crassus se voluit in volutabro, & si porco margaritas ante ipsum posueris, non aduertens conculcabit in luto. Sic & homo ebriosus, vino repletus ac crapulosus, ferculis satiatus, diuersis in luxuriis se proruit, & in stercore viciorum se volutans, verba sanctæ scripturæ nec ore profert, nec corde suscipit. Dulce illi est fornicari, & continentiam seruare amarum. Ille miser ambulat elatus & superbus, & cupit esse melior quàm cæteri in hoc seculo, cum tamen apud deum deterior sit. Aliorem se cæteris existimant etiam si omniũ inferior existat. Et sic dum melius & firmius se stare putat in pręcipitium cadit, & in æternum baratrum vadit. M Ex quo omnipotens deus nos eripiat, qui sine fine viuit & regnat, Amen.

Quo modo per virtutes obuiãdum sit viciis. Et de miseria infirmalis.

Sermo LXVIII.

Fratres satis timere nos oportet propter tres causas, hoc est, gulam, cupiditatem, & superbiam, quia diabolus istis tribus circumuenit patrem nostrum Adam dicens, In quacumque die comederitis ex hoc fructu, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Nos autem teneamus mente & timeamus *Gene. 3.* istas tres causas pessimas, ne vt Adam nuduli expellamur de paradiso. Contra gulã & ingluuiem ventris abstinentiam, cõtra cupiditatem & auariciam, paupertatem spiritus & eleemosynarum largitionem, contra superbiam & elationem, veram humilitatẽ & omnimodam subiectionem exercentes. Hęc scientes quia angelos dei custodes habemus, sicut ipse saluator ait, Amen *Matth. 18.* dico vobis, quia angeli eorum semper vident faciẽ patris mei qui in cœlis est. Quapropter certe credere possumus, quia omnia opera nostra quæ operamur die ac nocte

A nocte, siue bona, siue mala, ab ipsis in conspectu dei nunciata erunt. Nam angelus bonus hortatur nos consilio boni, quia cũ aliquid boni agimus, ipsum à dextris nostris esse credamus. Cum vero malum aliquid cogitamus, aut facimus, siue paruum, siue magnum, hoc nulli dubium quin malignum angelum hortatorem habeamus, qui super hoc nos gaudens irridet, cũ angelus sanctus tristatur & dolet. Et ideo cum verba ociosa dicimus, aut quicquam mali facimus, diabolicum cõsilium est. Cum autem ingemiscimus, & pro peccatis nostris suspiramus, aut opera virtutum facimus, tunc angelum dei sanctum administratorem & consiliatorem habemus. Nam de illis tribus causis quas superius diximus, & quas diabolus in Adã subministrauit per instinctionem mali consilij, solerti custodia nos caueamus. Istæ enim tres, gula videlicet, cupiditas & superbia, multa & infinita generant mala. Occasionantur oamq; hæ malę & principales viciorum radices, sacrilegium, homicidium, fornicationem, furtum, auariciam, luxuriam, falsum testimonium, iram, discordiam, periurium, & his similia. Nos igitur fratres charissimi ponamus cõtra superbiã & elationem veram humilitatem, contra gulam

B abstinentiam, cõtra cupiditatem eleemosynam, contra sacrilegium perfectã pœnitentiam, contra homicidiũ dei & proximi dilectionem, contra furtum benignitatem, contra auariciam charitatem, contra luxuriam castitatem, contra falsum testimonium veritatem cordis & oris, contra iram pacem, contra discordiam veram concordiam, & vinculum pacis firmum, contra periuriũ timorem domini. Et super omnibus spem firmam, fidem rectam, charitatem perfectam. Taliter per virtutes viciis obuiando, & contraria contrariis curãdo, corã deo, & hominibus cum iusticia & ęquitate viuamus.

Ephe.6. Ista enim sunt arma angelica, lorica & arcus virtutum, scutum fidei firmissimum, & galea salutis. Qui hæc arma in fide non hęsitans secum portauerit, nullus ei diabolus nocere poterit. O fratres charissimi contra pessimum hostem, id est, immitissimũ generis humani inimicũ tantum nos armare debemus, vt ipsum viriliter superare valeam⁹, qui semper paratus est velut latro ad furandum opera nostra bona, consilia mala subministrando. Certe multi audacia diabolica decipiuntur, &

C securitate propria, quam sibi fingunt, decipiuntur. Dicũt enim iuuenis sum, dum est mihi tempus, & inter im ꝙ floret in me iuuentus fruar mundo, cum ad senectutẽ venero, & amplius quæ volo exercere nequiuero, tunc pœnitentiam agens abstinebo. Et non cogitat ille miser ꝙ non habet certum vnius horæ vel momenti spacium, seu etiam potestatem de vita sua. Eia charissimi fratres nõ vos decipiat, aut seducat ista pessima securitas, quæ non securitas, sed potius periculum dici potest. Proinde diem mortis semper in memoria habeamus, semper in timore domini stantes, pœnitẽtiam agamus, quia transitus noster, vita videlicet huius seculi breuis est, & caduca ac fragilis ista miseria pręsentis mundi tẽporalis potentia. Dic vbi Imperatores & reges, vbi duces, principes aut barones, vbi aurũ & argentum ac ornamenta eorũ? Scriptũ est, Potentes potenter tormenta

Sapien.6. patientur. Væ tam obscurę mansioni, væ tam languidę foueæ, væ tam tenebrosæ, vę tam profundæ & opacę carinæ. Pensemus charissimi quo modo de tam parua cõsolatione, tam longa calamitas: de tam breui lęticia, tam lõga tristicia: de tam modica luce, tam magnæ tenebrę: de tam exiguo lucro, tam graue damnum: de tã vana securitate, tam forte periculum: de tam parua potentia huius tẽporis, tam longa tormenta sine fine man

D sura: de tam breui iocunditate, tam longæ & tam amaræ lachrymæ: de tam inani huius mundi pompa, dira gehennalis prouenit pœna, de qua non liberabit pater filium, nec pro patre filius fideiubebit, vbi non reperitur amic⁹ qui redimat, nec frater qui succurrat. Vbi qui ibi sunt mori quęrunt, sed mortem impetrare nequeũt, vbi amara pœnitentia tarde agitur, nec ob hoc sic pœnitens adiuuatur. Ibi nulla vita, sed mãsio dura & mors æterna, ibi tenebrosus ignis, & locus horribilis, ibi flamma gehennalis & inextinguibilis, ibi immensa tormenta & suspiria valida, ibi luctuosi gemitus & languor lõgus, ibi miseri cum miseris, superbi cum superbis, homicidę cum homicidis, adulteri cum adulteris, auari cum auaris, fures cum iniquis, falsi pręlati cum falsis subditis, dissoluti religiosi cum dissolutis sociis, & sociabus lasciuis, & sic de singulis. Qui omnes simul inenarrabiliter cruciabuntur, & in infernali carcere sine fine torquentur. De quo nos viciis emendatos omnipotens deus eripere dignetur, qui viuit & regnat in secula secu E lorum, Amen.

De exhortatione ad orandum, cum exemplo cuiusdam defuncti in Aegypto. Et de miseria animæ.

Sermo LXIX.

Ratres dilectissimi quando orare vultis aut peccata vestra plãgere, claudite ostium super vos, & orate dominum deum vestrum in toto corde. Tunc respiciens dominus super vos propicius ac pius vobis erit, quasi pia mater filio suo dũ eum dolentem & plorantem reperit. Hæc charissimi in cordibus vestris scribite & intelligite. Et qui non intelligunt, eos qui rationabiliter sapiunt, interrogent. Mat.6. Acquirite vobis dilectissimi thesaurum cœlestem mundi huius postpositis vanitatibus, attendentes & valde timentes quoddam exemplum horribile, quod quidam homo sanctus in excessu mẽtis positus vidit & audiuit de quadam anima de Aegypto exeunte, & contra corpus suum contendente. Erat enim homo iste de cuius anima fit ad præsens mentio, corpore fœcundus valde, & temporalium stipatus plurimum, & in tali corporis & rerum prosperitate positus nihil aliud cogitabat, nisi cuncta quæ poterat perficere mala, nec quicquam de animæ suæ salute tractãs, totus vixit in peccatis. Accidit F vt infirmitate laborans morti appropinquaret. Et ecce spiritus illius ad ostiũ corporis pulsans terrore ac mœrore permaxime concussus admodum exire tardabat, quia diabolos ante se præparatos videbat, ac inter se mussitare dicentes, Quo modo tardatur? Cur fit hoc? Quare facit tot moras? Festinemus, forsitan Michaël cũ sociis suis opprimet nos, ac animam illam nobis tollent quam per multos annos vinculis nostris constrinximus. Tunc vnus ex diabolis respondens dixit, Nolite timere, nostra est. Ego opera eius scio. Ego semper cum illo diebus ac noctibus fui. Hæc illa anima misera audiens dixit, Heu mihi quare vnquam nata fui aut creata. Væ mihi quare vnquam in hoc corpus intraui. Væ mihi quod vnquam in isto pessimo carcere carnis extiti. Vę tibi corpus miserum, quare alienas rapuisti pecunias. Tu facultates pauperum, & substantias eorum in domum tuam congregasti. Tu cibariis delicatis te nutriebas, & ego salutem nostram esuriebam. Tu vinum bibebas saporosum, & ego fontem vitę sitiebam. Tu te preciosis decorasti vestibus me nuda existente virtutibus. Tu quidem fœcundum eras, & ego macra. Tu rubicundum, & ego pallida. Tu hilare, & ego mœsta. Tu ridebas,

G debas,& ego flebam. Tu gaudebas,& ego dolebam. Tu ſemper mihi contraria egiſti, modo es eſca vermium, & putredo ac puluis. Requieſces per modicum tẽpus in terra, & poſtea mecum in infernum deduceris tormenta ſicut & ego paſſurum æterna. His dictis corpus ſudare cœpit ac ſpiritũ reddere. Tunc ille diabolus angelus ſatanę,qui non in bono,ſed in malo cuſtos,& inſtinctor eius perſtitit,eam apprehendens dixit, Nolite ſocij nolite moram facere,ſed tridentes acutiſſimos apprehendite, & cum dolore in oculos eius figite. Quicquid enim vidit,ſiue pulchrum,ſiue turpe,totum cõcupiuit. Pungite os eius, quia omnia quæ deſiderauit, ſiue in comedendo,ſiue bibendo,vel etiam loquẽdo iuſtis, vel iniuſtis nunquã pepercit. Pungite & cor eius doloroſum & falſum, in quo nec pietas, nec miſericordia, nec charitas,nec bonitas fuit. Pũgite etiam manus eius rapaces, quæ ad furtum,latrocinium & rapinam prõptę, & ad opera pietatis tardæ fuerunt. Inſuper & pedes eius quæ ad omnem viam malam veloces extiterunt. Tunc illam miſeram animam de corpore eiectam, ſic mẽbratim punientes, leuauerunt ſuper alas ſuas nigras tenebroſas & veſpertilioneas,ad infernum ipſam dedu-

H centes. Et dum ſic in itinere eſſet, vidit anima illa claritatem magnam & dixit, vbi vel quid eſt iſta claritas? Reſponderunt dæmones dicẽtes, non agnoſcis patriã vnde exiuiſti quando in hanc peregrinationem veniſti? Tu quondam renunciaſti pompis noſtris, & per baptiſmum ac ſignum crucis nos expuliſti. Audiſti Prophetas & Apoſtolos, audiſti etiam ſacerdotes & curatos tuos,qui non ceſſabant tibi viam vitæ prędicare, & nomen ſaluatoris tui laudare. Cor autem tuum à doctrina eorum longe erat. Modo tranſis iuxta patriam illã vnde prima veniſti, non tamen ibi diuertes nec venies. Choros angelorum audies, non ad tuam cõſolationẽ, ſed ad tuam perpetuam deſolationem. Claritatem ſanctorum videbis,nec tamen ibi habitabis,quemadmodũ & nos nõ facimus,qui de paradiſo eiecti ſumus,& ſicut ſumus ac ſumus in perditione,ſic & tu nobiſcum eris. Vſque modo fuiſti in peregrinatione, nunc moraberis nobiſcum in damnatione in qua multos habemus ſo-

I cios. Tũc cœpit illa miſera anima cum dolore & fletu ac gemitu ingenti dicere,Heu me miſeram ꝙ vnquam creata fui ac nata,ſeu in hoc corpus maculatum poſita. Heu mihi ꝙ in iſta damnatione poſita claritatem æternã perdidi ex qua olim ſine macula exiui. Modo video ſpacioſam vitam quæ ducit ad patriam, non tamẽ perambulabo eam. Tunc perduxerunt eam inimici ſic flẽtem & gementem ad perditionis portas, vbi diabolus ad recipiendum eam præparatus erat in ſimilitudine draconis,& aperiens fauces ſuas fœtidiſsimas ac glutiens eam reuomuit in calidiſsimum locum igneum,vbi ſui conſimiles expectant iudicium. Hoc exemplo dilectiſsimi edocti ac admoniti vt aliorũ fera vulnera nobis ſint medicamẽta certa, vitam noſtram hic dum valemus in melius emendemus, carnalia abdicantes,ſpiritalia ſectantes, vt ſic lætentur ex hoc corpuſculo egre-

Pſal. 62. dientes dicere poſſimus, Adhęſit anima mea poſt te, quia caro mea caſtigata pro te deus meus, Ob hoc mi domine me ſuſcipiat dextera tua. Quod nobis concedere dignetur, qui ſaluat omnes ſperantes in ſe, ac viuit & regnat deus, in ſecula ſeculorum, Amen.

De commendatione humilitatis, ac de compunctione cordis: Sermo LXX.

Vanta ſit veræ humilitatis virtus fratres facile K ex verbis domini cognoſcitur,qui vt ſuperbiã *Lucæ.* Phariſæorũ damnaret dixit, Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur. Humilitatis paſsibus ad cœli culmina cõſcenditur, quia Deus excelſus non ſuperbia, ſed humilitate attingitur. De quo dictum eſt, Deus ſuperbis reſiſtit, humili- *Iacobi. 4.* bus autem dat gratiam, Vnde in Pſalmo dicitur, Excel- *Pſalm. 137* ſus dominus & humilia reſpicit,& alta à lõge cognoſcit. Alta poſuit pro ſuperbia. Humilia vero reſpicit vt attollat: alta,id eſt,ſuperba cognoſcit vt deiiciat. Diſcamus humilitatẽ per quam deo propinquare poterimus, ſicut ipſe in Euangelio ait, Diſcite à me quia mitis ſum *Matth. 11.* & humilis corde. Per ſuperbiam mirabilis angelorum creatura cecidit de cœlo: per humilitatem dei fragilitas humanæ naturæ aſcendit in cœlum. Honeſta eſt enim inter homines humilitatis conſuetudo, ſicut Salomon ait, Vbi fuerit ſuperbia,ibi erit & contumelia: vbi autem *Prouer. 11.* humilitas, ibi ſapientia. Itẽ alius ſapiens. Quanto mag- *Eccli. 3.* nus es humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies L gratiam. Item dominus per prophetam, Ad quem reſpi *Eſaiæ. 66.* ciam niſi ad humilem & quietum, & trementem verba mea? Quicunq; humilis & quietus non fuerit non poteſt in eo habitare gratia ſpiritusſancti, Deus humilis factus eſt noſtræ ſalutis cauſa. Erubeſcat ergo homo ſuperbus eſſe. Quanta humilitate inclinatur cor ad ima, tantũ proficit in excelſo. Qui enim humilis fuerit exaltabitur in gloria, Primus humilitatis gradus eſt veritatis ſermonem audire humiliter, memoriter retinere, voluntarie perficere, eã quippe quam non inuenit humilẽ veritas fugit mentẽ. Quanto quis humilior fuerit de ſeipſo, tanto maior erit in cõſpectu domini. Superbus vero quanto glorioſior apparet inter homines, tanto deiectior erit ante deum. Qui ſine humilitate bona opera *Eccli. 10.* agit, in vento puluerem portat. Quid ſuperbit terra & cinis, dum vento ſuperbia diſpergitur, quod ieiuniis vel eleemoſynis congregare videtur? Noli ô homo in virtutibus gloriari tuis, Quia iterum habiturus es iudicem non teipſum, in cuius conſpectu teipſum in corde tuo humiliare debes, quatenus ipſe te exaltet in tempore retributionis. Deſcende vt aſcendas, humiliare vt exalteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim ſibi vilis eſt, ante M deum pulcher eſt: & qui ſibi diſplicẽt, deo placent. Eſto ergo paruus in oculis tuis, vt ſis magnus in oculis Dei. Tanto enim eris apud deũ precioſior, quanto fueris ante oculos tuos deſpectior. In ſummo honore ſumma ſit tibi humilitas, honoris laus eſt humilitatis virtus. Compunctio cordis ex humilitatis virtute naſcitur, de compunctione confeſſio peccatorum, de confeſſione pœnitentia, de pœnitentia vera proueniet delictorum indulgentia. Compunctio cordis eſt humilitas mentis cum lacbrymis, & recordatione peccatorũ, & timore iudicij. Ex gemino fonte compunctionis ſolent profluere lachrymę, vna dum mens operum ſuorum mala conſiderat, altera dum deſiderio æternæ vitæ ſuſpirat. Vnde Prophera ait, Sitiuit anima mea ad deum viuum, quan- *Pſalm. 41.* do veniam & apparebo ante eum. Item, Concupiſcit & *& 83.* deficit anima mea in atria domini. Quatuor ſunt qualitates affectionum, quibus cogitatio iuſti tędio ſalubri cõpũgitur, hoc eſt, memoria pręteritorum facinorum, recordatio futurarum pœnarum, conſideratio peregrinationis ſuæ in huius vitæ miſeria, & deſiderium ſupernæ patriæ, quatenus ad eam quãtocyus valeat peruenire. Quando ergo iſta in corde hominis fiunt, ſignũ eſt tũc eſſe deum per gratiam præſentem. Vnde in Pſalmo *Pſalm. 33.* dicitur,

A dicitur, Deus vitam meam nũciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo, sicut in promissione tua. Promissio indulgentiæ quam habemus à deo, lachrymas pœnitentię excitat in corde nostro, thesaurum desiderabilem in corde hominis compunctionis dulcedo. Anima hominis quæ in oratione compungitur, valde illi proficit ad salutem, cum per orationem compũctio effunditur, spiritus sancti præsentia cordibus nostris illustratur.

De non tardando conuerti ad dominum,

Sermo LXXI.

Eccli. 5. *Hæc videntur imitata ex quibusdã Augustini locis, & quæ sequuntur.* LEgitur in literis diuinitus inspiratis dictũ, Fili ne tardes conuerti ad dominum, quia nescis quid futura pariat dies. Qui tardat conuerti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat, quæ si tardantem conuerti inueniet, ad tormenta deducit eum. Dissoluta & paralytica cogitatio est de crastina cogitare conuersione, & hodiernam negligere. Quid tu peccator conuerti dissimulas, & nõ metuis ne mors repentina subripiat diem conuersionis? Nonne homi- B nes subito moriuntur? Si bonum est peccata dimittere & ad deum se conuertere, cito fiat. Deus tibi promittit remissionem conuertendo à peccatis, securitatem tibi non promisit diu viuendi. *Esa. 55.* Ideo cõuertat se vnusquisq; citius ad dominum, & derelinquat impius viam suam. Si subito intrat dies extremus, perit dilatio, & restat dãnatio. Perire non vis, redi ad deum & viues. Noli de venia peccatorum, nec de vita longiore confidere. Cõuertere ergo & pœnitentiam age. Cras, inquis, me conuertam. Quare non hodie? Quid male dicam, si cras dicam? Quid male, si hodie? Forte dicis, Longa erit vita mea. Dico, Si longa erit bona sit, si breuis & ipsa bona sit. Prandium & si longum non tamen vis habere malum, & vitam longam vis habere malam? Villam emis, bonam desideras, vxorem vis ducere, bonam quęris, filios tibi nasci bonos optas. Et vt etiam de rebus vilissimis loquar, caligas emis & non vis malas. Quid ergo vitam amas malam: si vitam vis malã, inter omnia bona tua eris malus. *Eccli. 5.* Ne tardes conuerti ad dominum, & C ne differas de die in diem. Verba domini sunt, nõ mea, non à me hæc audisti, sed ego tecum audio à domino. *Gene. 8.* Forte respondes, cras cras. O vox coruina, coruus non redit ad arcam, columba redit. Si tunc vis pœnitentiam agere, quando peccare non potes, peccata te dimiserunt non tu illa. Satis alienus est à fide qui ad agendã pœnitentiam tempus senectutis expectat. Metuendũ est ne dum sperat misericordiam, incidat in iudicium. Nõ enim tunc veniam inueniet, qui modo aptum venię tẽpus perdidit. Ibi à deo nõ potest mereri quod petit, qui hic noluit audire quod iussit. Qui tempus pœnitentiæ datum negligit, frustra ante tribunal Christi preces effundit. Festinare debet ad deum conuertendo dum potest vnusquisq;, ne si dum potest noluerit, omnino cum voluerit non possit.

De morte, *Sermo LXXII.*

MOrs autem vera quam timent homines, est separatio animæ à deo. Et plerumq; cum timent homines mortem istam quæ separat animam à corpore, incidunt in illam vbi anima separatur à deo. Hęc est mors de qua dicitur, Et mors depascet eos. *Psalm. 48.* Cuius pastor est diabolus. Habemus autem multis locis in scriptura, quia vita est Christus, mors autẽ diabolus, nõ quia ipse mors est, sed quia per ipsum mors introiuit in hunc mundum. Siue enim illa in qua lapsus est Adam *Sapien. 2.* ipsius persuasione homini propinata est, siue ista vbi anima separatur à corpore, ipsum habet authorem qui D primum per superbiam cadens inuidit stanti, & morte inuisibili deiecit stantem. Nos ergo qui de futura immortalitate cogitamus, non sine causa in frõte signum crucis portamus, & non habebimus pastorem nisi vitã. Fidelium enim pastor vita est, infidelium autem pastor mors est. Si ergo in inferno sunt oues, quibus pastor mors est, & in cœlo sunt oues, quibus pastor vita est, quid igitur dicam? Iam in cœlo sumus? In cœlo secundum fidem. Si enim non in cœlo, vbi sursum corda? Si non in cœlo, vnde apostolus Paulus dicit, Nostra enim *Philip. 3.* conuersatio in cœlis est? Corpore ambulemus in terra, corde habitemus in cœlo. Habitamus ibi, si illuc aliquid mittamus quod ibi nos teneat. Nemo enim habitat corde nisi vnde cogitat. Inde autem cogitat vbi thesaurizat. Thesaurizauit in terra, cor ipsius à terra non recedit. Thesaurizauit in cœlo, cor ipsius de cœlo nõ descẽdit, domino aperte dicẽte, Vbi est thesaurus tuus, ibi est *Mat. 6.* & cor tuum. Ipsi ergo quibus mors pastor est, videntur ad tẽpus florere, & iusti laborare. Sed quare? Quia nox est adhuc. Quid est, nox est? Nõ apparent merita iusto- E rum, & quasi nominatur fœlicitas impiorum. Tãdiu videtur herba lætior, quandiu hyems est. Herba enim per hyemem viget, arbor autem per hyemem quasi arida est, cũ sol exierit feruentior æstatis tempore, arbor quæ per hyemem arida videtur, expletur foliis, profert fructus, herba autem arescit, videbis honorem arboribus, herba autem arida est. Sic & modo iusti laborant antequam veniat æstas, vita in radice est, nondum apparuit in ramis. Radix autem nostra charitas est. Et quid ait Apostolus, vt sursum habeamus cor & vitam in radice, vt pastor noster sit Christus, quia habitatio nostra non debet recedere de cœlo, & in hac terra debemus sicut mortui ambulare, vt sub vmbra viuentes infra mortui simus, nõ vt supra mortui infrà viuamus. Quia ergo nõ debet recedere vita nostra & cor nostrũ desuper: quid ait Apostolus? Mortui enim estis, & vita vestra abscon- *Coloss. 3.* dita est cum Christo in deo. Ecce vbi est radix nostra. Quando appareat honor noster tãquam in foliis & fructibus, sequitur & dicit, Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Et erit F mane. Nam modo non mane. Tumeant modo superbi aut diuites huius seculi. Impij bonis insultent, infideles fidelibus, & dicant, quid vobis prodest quia creditis? Respondeant fideles & dicant, si vere fideles sunt, Nox est, nondum videtur quod tenemus, non quiescant manus bonis operibus laborare. Vnde alibi dicitur, In die *Psalm. 76.* tribulationis meę deũ quæsiui manibus meis, nocte coram eo, & nõ sum deceptus. Apparebit labor noster mane, & erit fructus mane, vt illi qui modo laborant, postea dominentur, & illi qui modo se iactant & superbi sunt, postea subiiciantur. Quid enim sequitur, Sicut oues in inferno positi sunt, mors pastor est eis, & dominabuntur eis recti mane. Puto iam planum esse illud verbum, quia prælocuti sumus, dominabuntur eis recti mane. Expecta mane, desidera mane, ne putes quia nox habet vitam, & mane non habet vitam? Ergo qui dormit viuit, & qui surgit non viuit? Nonne qui dormit, morte mortuus est? Et qui sunt qui dormiunt? Quos excitat Apostolus Paulus, si tamen velint euigilare. *Ephe. 5.* Quibusdam enim dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Qui ergo illuminantur à Christo iam vigilãt, sed nondum apparet fructus vigiliarum. Mane apparebit, id est, cum seculi huius incerta transierint. Ipsa est enim nox, non titubet, videtur

tur

G tur enim quasi tenebræ. Facit aliquis male, viuit, floret, terret, honoratur: facit autem aliquis bene, reprehenditur, blasphematur, accusatur, laborat, terretur, quasi tenebræ sunt. In radice autem vigor, fructus, opulentia, vita nondum est in ramis. Sed radix non aruit, similis est quidem arescenti, sed tempus venit, vestitur honore suo, fœcundatur fructibus suis. Tunc isti de quibus dictum est vt nō eos zelemus, quid enim addet illis psalmus? Quoniam sicut fœnum cito arescent, & sicut olera prati cito cadent, cum viderint ad dexteram maiestatis iustos, quibus laborantibus insultabāt stare, & dicēt

Sapien. 5. inter se pœnitentiam agentes, Hi sunt quos aliquando in risum habuimus, & in similitudinem improperij. Sed tunc iam pœnitentiam infructuosam agunt: dicentes enim, nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam Quia cum cœperit quis deo viuere, mundum cōtēnere, iniurias nolle vlcisci, nolle hic diuitias, non hic quærere fœlicitatem terrenam, omnia contemnere, deum solum cogitare, viam Christi non deserere, non solum ei à Paganis dicitur, insanit, sed quod magis do

H lendum est, quia & intus multi dormiunt, & euigilare nolunt, à suis christianis audiūt, Quid patimini fratres mei? Nomine inuentus secundum viam Christi, qui dicit, quid pateris: putem⁹ quod dicit, Horremus Iudęos qui dixerunt domino Iesu Christo, Dæmonium habes.

Ioan. 7. Et quando audimus recitari Euangelium, tundimus pectora dicentes, sceleratam rem dixerunt Iudæi Christo, Dæmonium habes. Age tu Christiane quando videris de corde hominis expulsum diabolum, & inhabitare in eo Christum ne dicas quid pateris. Dictum est quidem, & de ipso domino φ insaniret, quando loquebatur verba quæ illi non capiebant. Et tamen aliqui euigilabant à somno dicentes, Non sunt ista verba dæmonium habentis. Sic & modo fratres mei, quamdiu ista verba audiunt, & gentes, & qui habitant orbem, & terrigenę filij hominum diues & pauper, id est, & qui per-

Ioan. 10. tinet ad Adam, & qui pertinet ad Christum. Alij dicūt, Dæmonium habes. Alij dicunt, Non sunt ista verba dæmonium habentis. Alij enim viam seculi, & ista ad tempus audiunt. Alij frustra audiunt, sed faciunt quod dictum est, Auribus percipite qui habitatis orbem. Et cū agunt ista, incertus est fructus. Sed qui male agūt & viā

I seculi eligunt, mors pastor est eis, Qui autem eligūt viā domini, vita pastor est eis. Veniet ipsa vita iudicatura,

Matth. 25. & damnatura cum pastore suo eos quibus dicitur, Ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Illis autem quibus insultatum est & qui irrisi sunt quia credebant, audient ab ipsa vita quem habent pastorem, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratū est ab origine mundi. Dominabuntur eis recti mane. Nemo dicat quia sum Christianus, quare non imperem iniquis. Noli festinare, dominaberis, sed mane, quia auxilium illorum veterascet in inferno à gloria eorum, auxilium de pecunia, auxilium de amicis, auxilium de virtute sua. Sed cum mortuus homo fuerit, in illa die peribunt omnes cogitationes eius. Quantam visus est gloriam habere inter homines cum viueret, tantam vetustatem & corruptionem supplicio- rum habebit in inferno.

De illo qui iram diu in pectore retinet, & non vult humiliari.
Sermo LXXIII.

O Mnis homo qui vult de inimico suo vindicari prouocat in se vindictam Dei. Sed hoc facite fratres quod dicit Apostolus, Nulli malū

Roma. 12. pro malo reddentes. Hoc est enim vinci de bono malum. Quando enim vindicari vis, sine dubio K vincere vis: vide ne dum vis hominem vincere, ab ira vincaris. Quia lęsit, vis & tu lædere: quia nocuit, vis & tu nocere: & vt tu vincas amplius magis quàm ille nocuit, quo modo vincis malum in malo? Non hoc dixit apostolus, non hoc audistis, Ego nolo vinci à malo audistis? Et forsitan respondebis, Hoc & ego volo. Sed nemo me vincit. Dixit enim Apostolus, Vince in bono malum. Hoc est enim, vt qui te læsit sua iracundia, tu illum vince tua patientia. Qui te læsit sua auaricia, vince illum tua misericordia. Ecce qui te sua auaricia expoliauit, ecce eget, ecce esurit, ecce sitit, ecce mendicat, inimicus tuus est. Sed si esurit, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super Roma. 12. caput eius. Si hoc cogitas quasi ad maliciam nos hortatus est, tanquam dixerit vt plus ei noceas, vt carbones congeras super caput eius. Si hoc cogitas, in malo vis vincere malum, & ipsam eleemosynam vt facias, amore vindictę vis facere, Sed dico quid est carbones ignis congeres super caput eius? Carbones ignis sunt in quibus vritur vt pœniteat illum contra te inimicicias habuisse. Homo es, homo est, lædere voluit, lædere vis. Ecce duo mali estis. Quo modo ergo dicis & ego odio malum qui auges numerum malorum? Vis vincere inimicum tuum, attende intrinsecos tuos ne ibi habeas quod vincere debeas. Et dum ista consideraueris dicis L tibi, Homo est qui me læsit. Rogem pro illo dominum vt pœniteat eum, & si læsit ex malo factus fuerit bonus. Nec defendi ante dominum serui inuerecunda festinatione properemus, vt cum dies ille vindictæ aduenerit non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timentibus honoremur in secula seculorum, Amen.

De futura vita diligenter cogitanda.
Sermo LXXIIII.

F Ratres charissimi, quod audiuim⁹ dici vt sursum cor habeamus, spes sit vt de illa futura vita cogitemus. Hic sic agamus vt illic semper viuamus. Ecce enim quanta dignatio domini nostri qui fecit nos, ipse descēdit ad nos. Si ergo descendit ad nos, leuauit nos, iam in corpore suo leuauit nos. Caput nostrum ibi est, sequantur & membra. Ille est in cœlo, nos in terra quasi longe sit à nobis. Si inter- M roges longe, charitatem interroga & nobiscum est. Si enim ille non esset nobiscum, non clamaret de cœlo Saulo persequenti non ipsum, sed seruos eius, & vt familiarius dicā, membra eius, Saule Saule quid me per- Act. 9. sequeris? Ecce ego hic sum in cœlo, & in terra persequeris me. Quare dixit, me, quia quasi de membris suis dicebat. Nonne si aliquis calcet plantam tuam, non clamat lingua tua? Ille ergo per quem factum est cœlum & terra, propter eum quem fecit de terra, sine terra descendit in terram, & in cœlo leuauit terram, id est, carnem quam propter nos dignatus est assumere. Deus factus est homo, vt homo possit esse quod deus est, nam quæ promisit dabit nobis. Securi enim sumus, quia cautionem nobis fecit, quam cantionem euangelium scripsit, & ideo reddidit nobis. Quid putatis fratres non eū nobis redditurum vitā suam, qui pro nobis dedit mortē suam, humilitatem, iniurias, contumelias, passionem in terra suscepit pro nobis? Ergo regnum, fœlicitatem, æternitatē non dabit nobis qui propter nos mala pertulit? Ergo bona sua nobis negabit? Ad hanc spem fratres, quia promissor verax est securi ambulemus. Sed sic viuamus vt semper viuamus, vt cum ante ipsum venerimus,

A rimus, bona fronte dicamus, Redde quod promisisti, quia fecimus quod iussisti, & viuere cum illo valeamus in secula seculorum, Amen.

De diuite, *Sermo LXXV.*

† *Hic sermo habetur supra numero. 58.* Vdite itaq; qui estis in populo, & stulti aliquãdo sapite, accedite ad sepulturam mortuorũ, & videte exempla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamen causa eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse similis nobis viuens in vanitate, repletus diuitiis multis, multiplicauit agros, plãtauit vineas, implens horrea in thecis multis, lętatus est in abundantia sua, & ecce subito ablata sunt ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, preciosis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularũ diuitias exercebat, saltationes & iocos in ebrietatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & lætitiæ suę vix dabat finem, & ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pompa, vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus cõspiciebant? Vbi ornatus domorum & vestis preciosę luxuria? Vbi gẽmarum ambitio, & argenti pondus immẽsum? Vbi postremum ipsa cupiditas, quę cum omnia quotidie quę agit nescit quando totum possit amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum & adulatio amicorum assidua? Vbi seruorum subditi greges & lampadarum radiantia luminis? Vbi anteeedentium turba cliẽtum? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro reda ctus in puluerem, defluerunt carnes eius quas delicię nutriebant, separati sunt nerui à cõpaginibus suis, sola remanserunt ossa quæ seruantur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquię mortuorum. Putatur requiescere corpus, abiit autem anima eius in infernum, & nõ videbit lumen. Circundant enim eum tenebræ multæ, mœror & afflictio apprehendent eum, vermis & ignis consument eum, & fletus non desinit ab oculis eius, stridor dentium frequentat ei eo ꝙ pessimi dolores perurgent eum, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Tunc se pœnitet male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse vt quæreat eam & non inueniat, multas diuitias se possedisse, & non eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentię, & non se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligẽdo transisse in quibus habuit spacium benefaciendi, vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quę vt gessit, Ibi enim eum contristabit multitudo angelorum, qui super pœnas sunt constituti, & quod taliter egerit, & eleemosynam non amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens eum expectat, quia pauperem & egenũ non amauit, ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esurientem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in hoc seculo exhibetur. Sicut dominus noster Iesus Christus in Euangelio dicit, Beati misericordes, quoniã ipsi misericordiam consequentur. *Matth. 5.* Fratres mei dilectissimi exhibete misericordiam dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant. *Ioan. 12.* Eleemosyna enim emundat peccata, & ipsa interpellat pro nobis dominum, quia quod habemus relinquimus, & quod pauperibus dedimus ipsum integre possidemus. Dies enim domini festinus adueniet, & misericordes misericordiam consequentur à domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

De cogitationibus *Sermo LXXVI.*

Rimum quidem cogitationibus malis repugnandum est, vt cum aliquid carnale, aut sordidum susurrauerit aduersarius, priusquã sauciet mentem sagitta deleatur & excutiatur. Solet enim tristiciam afferre, & dubitationes de proposito, & desperationem bonorum adspirare, & varias cupiditates ingerere, & omnes omnino sagittas acuere, vt sicut in decimo Psalmo scriptum est, Vt sagittent in obscuro rectos corde. *Psalm. 10.* Tu ergo mox cum senseris ista, molire geminato suspirio ad dominum mente conuersa, ne permittas accedere consilium quod sensum possit inquirere. Sicut enim vestimentum candidum si fuerit sanguine aspersum, si mox fuerit lotum cãdorem suum recipit, si autem insederit, & incoxerit macula vix lauatur: sic & mens humana, si surgentem cogitationem mox deleuerit, poterit suum retinere candorem: si autẽ diutius residere permiserit, vix cum magno labore purgatur. Hæc est autem prima victoria secreti certaminis nostri quod dominus expectat & angelus, cum cogitationibus malignis mens humana fideliter occurrit, & bonis operibus malos superat cogitatus. Hinc laus nascitur, hinc crescit gloria, sicut Apostolus ait, Cum venerit, inquit, dominus, & illuminabit occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordis, tunc laus erit vnicuiq; à deo. *1. Cor. 4.* Manifestum est enim apud fideliores, quia non solum de factis, sed etiam de cogitatis, aut laus, aut vituperatio à deo iudice tribuatur. Item quod inuiti patimur cogitationes frequenter non nos lateat fratres, ꝙ maligni frequenter cogitationes sustinemus, quando autem contingit, de Apostolo dicamus, Non quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio, & video aliam legẽ in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. *Roma. 7.* Et reuera vnũ propriũmque studium est satanæ, humanam mentem prauis grauare consiliis, Siquidem hanc iniuriam ab exordio sortiti sumus, vt nos serpentis caput obseruemus, ille autem nostrum calcaneum, vtique non nostrorum pedum calcaneum, sed mentis finem obseruat, vt si quo modo possit currẽtem ad cœlestia animam morsu suo ad terrestria retinere. Aduersus has ergo obscuritates malorum, vt synceris mentibus viuere possimus, cordis oculi bene curandi sunt. Et vt vincamus, arma nobis sunt valde necessaria. Arma, inquit, militiæ nostræ non carnalia, sed potentia deo ad destructionem munitionum, malorum consilia destruentes. Amen. *2. Corin. 10*

Sermonum ad fratres in eremo, finis.

De vita, conuersatione ac morte sanctæ Monicæ matris beati Augustini, Narratio I.

Onica mater sancti Augustini, cuius historia trahitur ex sentẽtia sancti Augustini ex IX. confessionum, & ex duabus Epistolis quas Augustinus scripsit suæ sorori Perpetuę virgini, Hortor te, inquit Augustinus, dilecta sponsa Christi, vt deo studeas in omnibus placere, sicut & charam matrem nouisti perfecisse. *Hoc opere nihil ineptius, nihil vanius.* Nam dum esset puella, ad ecclesiam fugiebat diu in angulo permanens, & virginales orationes ad Christum fundebat. Dum autem domum tarde rediret ab auia

G auia sua verberabatur, eo quòd extra domũ sine pedissequa recessisset, & totũ ipsa puella patienter portabat. In tota autem puericia sua nunquã cum puellis ludentibus se miscuit, sed freqũter in nocte adhuc in puericia de lecto surgebat, & genibus flexis orationes quas à matre nomine Facundia didicerat, domino offerebat. Ab infantia autem cum ea creuit miseratio, & naturali affectione pauperes diligebat. Sępe panem de mensa in sinu collocabat, & de paterna domo fugiens pauperib° tribuebat, hospites & infirmos visitabat, vicinas litigãtes reprehẽdebat, pedes infirmorum sæpe lauabat, & eis vt puella poterat seruiebat. Cum autem parentes eius more secularium vestibus delicatis eam ornare voluissent, ipsa contristata respuebat. Et cum esset annorum tredecim, eam nobili patricio Carthaginensi tradiderunt. Quanto autem timore & honestate, quanta etiam summa pulchritudine dominus eã dotauerit, quanta etiam pudicicia eam dominus magnificauerit, certe in breui dici nullatenus posset. Matrimoniũ tamen optime conseruauit, filios in omni timore domini sufficiẽter erudiuit, totum immaculatum custodiuit, & maritũ ferocissimũ cum magno labore in fine lucrata est. Cum
H autem vixisset cum viro suo ferè annis duodecim, respexit dominus humilitatem ancillæ suæ, & exaudiuit lachrymas eius, nam inspirauit dominus maritũ vt deinceps vxorem pudicam & castam seruaret. O mira res, quia cum esset ferocissimus, quãto affectu carnali ab ea diuisus est, tanto magis matrimonio spiritali & per dilectionem coniũctus est. Cum enim vir ei° esset annorum septuaginta duorum, obiit in pace. Quãtis autem salutaribus monitis & ieiuniis quantisq; lachrymis & orationibus illam viduam, sanctam, castam, sobriam & piam dominus dotauit, mirum est. Omnia tamen post mortẽ viri contempsit, omne regnum mundi & omnẽ ornatum eius respuit propter deum, intantum vt non solum mater pauperum vocaretur, sed ancilla. Et quia dum vir eius viuebat, potestatem proprij corporis non habebat, ideo eleemosynas non ita largiter tribuebat. Sed postea ita vixit, vt nõ solum eleemosynas largiter tribueret, sed etiam cicatrices pauperum leniret. Propter quod ei domin° centuplũ reddidit, dum crucem eius in corde ei° infixit & passionem: Dum autem quadam die præuenta & visitata à te domine, beneficia tua quæ tu in carne humano generi clemens exhibuisti, an-
I cilla tua consideraret, tantam gratiam tantamq; lachrymarum copiam torculari tuæ crucis expressam in passione tua adinuenit, ꝙ vestigia eius per ecclesiã lachrymæ desuper pauimentum defluentes ostendebant. Et quanto plus ab effluentia lachrymarum hortabatur desistere, tanto plus fluuius lachrymarũ oriebatur. Tanta autem gratia ancilla Christi ieiunando alios præcellebat ꝙ diebus quibus ad cœnam vocabatur, tanquam ad amaram medicinam accedebat. Erat autem ei timor castus in corde tanquam fascia pectoralis, qua cogitationes constringeret, in ore tanquam fręnum quo linguã reprimeret, in opere tanquam stimulus, ne pigricia torperet, in cunctis tanquam regula ne modum excederet. Timor autem iste tanquam scopa purgabat cor viduæ ab omni duplicitate, os à fallitate, opera ab omni vanitate. Nunquam verbum seculare ab ore eius recordor me audiuisse, sed in omnibus verbis suis & factis semper Christum primo nominabat. Tantum timor domini mentem eius occupauerat, quòd non solum ab omni specie mali sibi cauebat, sed spiritu pietatis ad omne bonum prona erat. Satagebat mirabiliter opera pietatis pro posse cordialiter implere super om- K
nia infirmis seruire, sepulturã mortuis præbere, orphanos custodire vt filios, viduas & maritatas consolari, quapropter multa de arcanis cœlestibus domino reuelante percepit. Vnde tanta ebrietate spiritus sancti sæpe rapiebatur, quòd in ea ferè per totum diem quiescens, dum esset rex in accubitu sui cordis, neque vox neque sensus in ea audiebatur. Neque mirum quia illa pax quę exuperat omnem sensum, sepeliebat viduæ sensus corporales intantum vt vix matronæ nostrę & etiam vicinæ eam pungentes excitare valerent. In die autem beati Cypriani dum hæc Christi ancilla mereretur accipere sacramenta, dum esset in domo, ferè à terra per cubitum eleuata fuit, clamando quæ quietissima esse consueuerat dicens, Volemus ad cœlum, volemus ad cœlum fideles. Quam cum post interrogaremus quid sibi acciderat, non respondebat, sed tanto gaudio replebatur quòd omnes ad festum producebant cantantes cum Propheta, Cor meum & caro mea exultauerũt in deum viuum. Dum etiam in die pentecostes esset refecta refectione illius panis qui de cœlo descendit, post sumptionem sacramenti tanta satietate repleta fuit, quòd L
per diem & noctem absque corporali cibo perseuerauit. Cum apud ostia Tyberina infirmaretur, & sacramentum à nobis fideliter peteret, nec dolore stomachi vexata valeret retinere, visibiliter infantulus nocte media ad lectum dei famulæ venit, eámque in pectore amplectens, anima illa sancta ad cœlum volauit. Ergo die nona ægritudinis suæ quinquagesimosexto anno ætatis, tricesimotertio anno ætatis meæ, anima illa pia & religiosa carne soluta est die quarta Maij. Flebam & effundebam tibi domine præces pro illa famula tua, vt non intrares cum ea in iudicium. Gratulabar tamen testimonio eius, quia appellabat me pium, & commemorabat grandem deuotionis affectum, commemorans nunquam se audisse ex ore meo verbum durum aut contumeliosum sermonem. Illa famula tua domine continue satagebat virum suum lucrari tibi quem amabilem & reuerentem faciebat sibi. Expectabat enim ipsa misericordiam tuam super eum, vt in te credens castigaretur. Erat enim iracundus, sed illa famula tua nó tantum facto, sed nec verbo viro tribulato respondebat, sed quieto rationem facti reddebat, quem tibi domine in extrema vita corporali lucra- M
ta est. Erat enim serua seruorum domine, & omnes qui eam videbant laudabant te domine, scientes & credentes præsentiam tuam esse in corde eius. Fuerat enim vnius viri vxor, & filios totiens parturiebat, quotiens à te domine deuiare cernebat. Imminẽte autem die quo ex hac vita erat exitura, nobis ignorantibus domine, ipsa & ego soli stabamus incumbentes ad quandam fenestram, & terrena obliuiscentes, loquebamur soli valde dulciter qualis esset sanctorum vita, quã nec oculus vidit, nec auris audiuit, & inhiabamus ore cordis pariter in superna fluenta fontis vitæ, vilescebatq; mundus iste inter verba cũ delectationibus suis. Tũc ait illa, Fili vnũ esset propter quod in hac vita aliquãtulũ morari cupiebã, vt te catholicũ Christianũ viderẽ priusquam morerer, & ecce cumulatius mihi deus pręstitit, vt te contempta etiã fœlicitate terrena videã dei seruũ. Quid iã ammodo hic faciam nescio. Quid sibi tũc respõderim, nõ satis recolo, sed post dies quinque decubuit febribus, & subtracta à pręsentibus, cucurrim°, & post modicũ reddita est sensui, & intuens nos ait, Ponetis hic matrem vestram. Ego flebam, sed fletum finiebam, frater autem

meus

A meus lætus, quòd non peregre commori, sed in patria
cum viro sepeliri debebat. Quo audito, vultu turbato
reuerberans cum oculis quòd talia dixisset, ait, Ponite
hîc corpus meum, nihilq́; cura eius vos conturbet. Ro-
go tamen vos, vt ad altare domini memineritis mei
vbi fueritis. Dominus autem illud resuscitabit vbicun-
que sepultum fuerit in nouissimo die.

Relatio Calixti de conuersione, perseuerantia & quibusdam dictis sancti Augustini: II.

MAgnus ille doctor & egregius Augustinus,
qui vere fuit norma & speculū in natura,
dum esset annorū XXX. maternis oratio-
nibus & Ambrosij prædicationibus medi-
antibus & fama Antonij audita, ab omni
hęresi purgatus est, & apud Liguriā Italiæ aduenientibus
diebus paschalibus baptizatus est. Et tunc exultat Ligu
riēsis Ecclesia, pia eius mater gaudet, Ambrosius deum
laudat, Augustinus iam confitetur, & fideles omnes sibi
tanquā ciui fidelissimo de Babylonica seruitute redē-
pto, vna voce omnes applaudunt. Protinus in fide ca-
B tholica confirmatus, spem omnē quam habebat in se-
culo dereliquit, & Romanorū & Liguriensiū scholas,
& cū Euodio & Alipio sociis, viro præclarissimo soli-
tario Simpliciano se commiserunt, ibiq́; cum prædicto
famosissimo viro apostolicam vitā tenere cœperūt, &
simul cum multis erant habitātes in placito sancto. In
diebus autem illis dum fama Augustini crebresceret a-
pud omnes, congregatis fratribus ait, dum in hac valle
miseriæ sumus constituti, vtrū boni siue mali simus de
nobis præsumendum non est, etiam quibuscunque vir-
tutibus cognoscamus dei gratia nos esse ornatos. Nam
si quis nostrum bene operatur, beatus tamen dicendus
nec prædicandus est, cum similes simus nauibus om-
nibus bonis oneratis, de quibus tamen incertum est v-
trum ad portum salutis perueniant. Nunquid Iudas in
apostolatu optime incepit, & pessime finiuit? Nunquid
etiam Paulus male incepit, & tamen vas electionis di-
gne vocatus est? Nolite obsecro laudare me, sed orate
vt valeamus vsque ad mortem perseuerare, quoniam
finem nostrum deus attendit.

Ex Sigeberto in epistola ad Macedonium de ortu, conuersione & vita sancti Augustini: III.

C
TEmpore Theodosij senioris, Augustinus vir
acutissimus nobilibus Carthaginēsibus ortus
natalibus, venit Romam, ibique scholas libe-
raliumq; artiū annis ferè sex gloriose rexit. De-
nique Mediolanum venit, & dum esset annorū trigin-
ta, filiusq́; eius annorū octo, aduenientibus diebus pa-
schalibus, meritis matris & prædicatione Ambrosij, ma
ter eius regenerauit Augustinum cum filio Deodato &
multis aliis ferè XLII. Qui baptizatus Augustin⁹ mox
ad virum Simplicianum perrexit, cuius nomen cele-
berrimum apud fideles erat, qui etiam habebat mau-
seolum semotum & à gentibus separatum. Cum quo
Augustinum ferè per annum cum dimidio permansis-
se vidi, & oculata fide probaui. Et quoniam erant in
libertate quasi viuentes, licet probatissimi viri essent
atque perfecti, tandem ex præcepto tanti patris Sim-
pliciani, Augustinus pòst inter eos instituit, vt vitam
apostolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos
proprium diceretur. Completo vero anno, matre Au-
gustini instigante ad propria reuertitur, & moritur ma
ter Augustini apud ostia Tyberiana, filius autem apud
Carthaginem anno ætatis suæ XXIX. Cum autem esset D
Augustinus cum amicis in Africa, meditabatur in le-
ge domini die ac nocte, scribens libros, & docebat in-
doctos. Hoc autem Valerius Hipponensis audiens præ
gaudio lachrymabatur, & statim eum ad se accersiri fe
cit, & hortum secretum & remotum à ciuitate Augu-
stino donauit. Ibique pius pater Augustinus cū cæteris
amicis & fratribus in despecto habitu, & cum incredi-
bili humilitate annis tribus mansit. Deinde cū inquie-
tudinem venientium ferre non posset, duobus ferè mi-
liaribus à prædicto loco secessit, & ad montem quen-
dam altissimum abiit, ad quem per viam valde aridam
& pœnosam adiri potest. Ibique Augustinus habitatio-
nem ex lapidibus cunctis construi fecit, & sic homines
fugiens habitabat. Ibique composuit libros de medici-
na animæ, & de vita monastica, de innocentia Ioannis
Baptistæ & Heliæ. Multi quidem ex fratribus infra saxa
& fissuras montium receptacula sibi fecerāt, & ibi pro-
pe patrem Augustinum per iactum balistæ in omni san
ctitate habitabant. Erant autem ferè CXXII. qui sub
obedientia Augustini cōcorditer viuebant, omnia re-
putantes esse communia. Vinum nemo nouerat, nisi
quando infirmitas cogeret, aut Valerius Episcopus san E
ctus ad eos visitandos venisset: cum autem appropin-
quaret festum Pentecostes, sanctus Episcopus Valerius
misit pro Augustino & inuitum presbyterum ordina-
uit. Factus presbyter monasterium clericorū instituit
in domo Episcopi, & infra annum ibidem viuere cœ-
pit secundum regulam apostolicam, vt hactenus fece-
rat. Hoc autem Valerius Episcopus fecit, quia ipse Gre-
cus erat & indoctus, maxime in respondēdo hæreticis
in eorum erroribus. Ideo Augustino Episcopo potesta-
tem plenam dedit prædicandi quotiens necessarium
fuisset. Nam multi iam hæretici surrexerunt, contra
quos dominus Augustinum instituit & ordinauit.

De obitu atque commendatione sancti Augustini: IIII.

ANno domini CCCCXXXVII. Sixtus sedit
annis octo & diebus XXX. eo tempore Valla
rex Gothorum Vandalos odio insectās etiā
in Africa eos persequi disposuit, sed morte
præuentus obiit, eiq́; in regnū Theodoricus successit. F
Vandali Africæ nauibus irruētes prouinciā vniuersam
deuastant rapinis, cæde, incendiis, nulli sexui parcētes,
ætati vel ordini. Sub hoc turbine tribulationis beatissi-
mus Augustinus amarissimam & lugubrem præ cæte-
ris diebus suæ senectutis iam penè extremam duxit vi-
tam, videns tantam sæuiciam vbique grassari, videns
alios hostili nece extinctos, alios effugatos, Ecclesias sa-
cerdotibus viduatas, ciuitates cum accolis dissipatas.
Accreuit denique causa mœroris eius quòd sub ipsius
tempore Hipponensem vrbem, cui pontifex præerat
Barbari obsederunt. Sed ecce tertio obsidionis mense
febribus incubuit, sibiq́; septem pœnitentiales psalmos
scribi iussit, ipsos quoque quaterniones iacens in lecto
circa parietem positos diebus infirmitatis suæ intuebatᷓ
ac legebat, & vberrimè ac iugiter flebat. Et ne à quo-
quam impediretur eius intētio, ante fermè decem dies
migrationis suæ, petiit ad se nullum ingredi, nisi his
tantum horis quibus medici ad inspiciendum ingre-
diebantur, vel eius refectio offerebatur. Obsidionis de-
nique mense XIII. coram positis fratribus migrauit ad
dominum, anno ætatis suæ LXXVI. episcopatus vero
sui XL. Hispanię lumen pręfulgidum, propugnaculum

G veritatis, errorum excidium, fidei tutamentum. Omnes Ecclesiæ doctores tam ingenio quàm scientia vicit insuperabiliter, florens tam exemplis virtutum quàm affluentia doctrinarum. Etenim tanta scripsit, vt non solum ab aliquo toto vitæ suæ tẽpore scribi, sed nec quidem posſint lectione percurri. Obiit autẽ anno domini, quadringentesimo quadragesimosexto. Prẹmiſſa habentur ex chronica Bedæ.

De translatione corporis sancti Augustini de Sardinia ad Papiam. V.

ANnn Leonis quarto, Limbrandus Longobardorum rex audiẽs quòd Saraceni depopulata Sardinia, illa etiam loca fœdaſſent, vbi oſſa beati Augustini ob vastationem Barbarorum olim ab Hippona translata & recõdita fuerant, legatos suos illuc direxit, qui dato magno auro, pretiosas illas reliquias secum detulerunt, & ad vrbẽ Ianuensem regreſsi sunt, vbi præfatus rex occurrẽs cum gaudio corpus admirandum deuote adorauit & reuerenter accepit. Sanè rex & sui inde progreſsi cum preciosiſsimo illo thesauro veniunt ad quandam villam in Terdonensi
H episcopatu sitam, & cum ibi corpus sanctiſsimum tollere voluiſſent, ita stetit immobile vt nulla vis humana poſſet illud mouere. Quod videns rex vouit quòd si beatus confeſſor ex loco illo se tolli permitteret & traduci Papiam, villam cum omnibus appẽdiciis suis concederet sibi seruientibus perpetuò poſsidendam. Voto facto atque firmato, corpus sanctiſsimum inæstimabili facilitate sustollitur, & Ticinum vsque transductum, clero & pariter populo concurrente honorifice ac gaudenter suscipitur, & in basilica beati Petri in qua præfatus rex construens cœlũ aureum dignisſime collocatur. Facta est autem ista translatio anno domini DCCXXI. annis ab eiusdem confeſſoris transitu iam decursis CCLXXV. Quod autem in prædicta Ecclesia corporis eius preciosus thesaurus sit reconditus, stupendo & euidenti miraculo clucescit. Siquidem in supradicta Ecclesia in qua iacet, puteus est qui aliquot annis in die festi eius superabundãs, totã ſeptam pereffluxit, in signũ quia sicut aqua illa sordes diluit, sic sordes hæreticorũ ab Ecclesia effluens eius doctrina absterſit.

I *Ex Antonio archiepiscopo Florentino de habitu & conuersatione sancti Augustini. VI.*

NOtandum etiam quòd beatus Augustinus habitu religioso in triplici suo statu indut⁹ est. Nam primo post conuersionem suam & baptiſmũ, dicit Ambrosius in sermone de baptiſmo & conuersione Augustini, Hunc scilicet Augustinum in Christo genui, & postquam baptizaui eum, indui cucullam nigram, & ipse ad differentiã monachorum se supercinxit zona pellicea pergens ad Simplicianum qui ei bonus apparebat seruus dei, & vere sic erat, vt scil cet de modo viuendi cum eo conferret. Ec ipse Augustinus in quodam suo sermone sic ait, Duodecim fuimus fratres qui induimus cucullam nigram, calciamenta & zonam nigrã desuper cinctam ad differentiam monachorum. Nomina autem istorum duodecim sunt, Augustinus ipse primus, secundus Nebridius, tertius Euodius, quartus Alipius, quintus Pontianus, sextus Adeodatus, septimus Simplicianus, octauus Faustinus Grẹcus, nonus Cordulius, decimus Valerius, vndecimus Iustus, duodecimus Paulus. Remeãs igitur ad Africam post mortem matris in ostiis Tyberinis, K
relictus propriis bonis & pauperibus erogando, monasterium in nemore apud Hipponem ciuitatẽ primùm construxit, vbi cum amicis ieiuniis & orationibus vacans scribebat libros & docebat indoctos: & alios per nemora eremi quæsiuit religiosos siue eremitas, & eos secum in ipso monasterio collocauit. Et cũ eſſet in itinere, reuertens ad Africã, visitauit eremitas qui erãt in monte Pisano, aliquibus diebus cũ eis morã trahens, & alios eremitas qui erant Centumcellis prope Romam.

Oratio de paſsione domini nostri Iesu Christi quam sanctus Augustinus fertur edidiſſe, pro qua diligentius dicenda, Bonifacius octauus spirituales indulgentias dediſſe narratur. VII.

DEus qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circuncidi, à Iudæis improbari, à Iuda traditore osculo tradi, vinculis alligari, & sicut agnus innocens ad victimam duci, atque ad conspectus Annæ, Caiphæ, Pilati & Herodis indecenter offerri, à falsis testibus accusari, flagellis & opprobriis vexari, sputis consputi, spinis coronari, colaphis cædi, a- L
rundine percuti, facie velari, vestibus spoliari, cruci clauis affigi, in cruce leuari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari. Tu domine per has sacratiſsimas pœnas tuas quas ego indignus recolo & per sanctam crucem ac mortem tuam libera me à pœnis inferni, & perducere me digneris quò perduxisti latronem tecum crucifixum, Qui cum patre & spiritu sancto viuis & regnas deus per omnia secula seculorum, Amen.

†Sequentes duos sermones Erasmus loco suo monerat, eo quòd inter Epistolas Augustini haberentur, quos quia diligenter quæsitos inter Epistolas non inuenimus, visum est eos qualescũque sunt iterum inserere, sunt enim digni qui vel omnibus eremitis præferantur.

Ad fratres in eremo, de vita clericorum. Sermo LII.

PRopter quod volui & rogaui hesterna die vt hodie frequentius conueniretis: hoc est quod dicturus sum, Vobiscũ hîc viuimus: & prop- M
ter vos viuimus: & intentio votumq; nostrũ est vt apud Christum vobiscũ sine fine viuam⁹. Credo autem ante oculos vestros esse conuersationẽ nostram: vt & nos dicere fortaſsis audeamus: quamuis multum illi impares qui dixit: Imitatores mei estote sicut & ego *1. Corin. 4.*
Christi. Et ideo nolo vt aliquis de vobis inueniat male *12. quæst. 1.*
viuendi occasionẽ. Prouidemus enim bona, vt ait idẽ *Nolo.*
Apostolus, non solum coram deo, sed etiã coram omnibus hominibus. Propter nos conscientia nostra suffi- *Roma. 12.*
cit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi atque distinguite. Duæ sunt res conscientia & fama. Conscientia neceſſaria est tibi: fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est: maxime in loco isto positus, de quo dicit Apostolus scribẽs ad discipulum suum. Circa omnes teipsum bonorum *Titum 2.*
operum præbe exemplum. Vt ergo vos non diu teneã, præsertim quia ego sedens loquor, vos stando laboratis: nostis omnes aut penè omnes sic nos viuere in ea domo quæ dicitur domus episcopi, vt quantum posſumus imitemur eos sanctos, de quibus loquitur liber

Actuum

A Actuum Apostolorũ, Nemo dicebat aliquod propriũ
Actuũ 2. sed erant illis omnia communia. Quia forte aliqui ve-
& 4. strum sunt nõ tam diligentes vitæ nostræ scrutatores:
vt hic nouerint quo modo volo vos nosse: dico quòd
supra Ser. frequenter dixi. Ego quem deo propicio videtis episco
46. & 5. pum vestrum, iuuenis veni ad istam ciuitatem vt mul-
ti vestrum nouerunt, & quærebã vbi construerem mo-
nasterium & viuerem cum fratribus meis. Spem quip-
pe omnem seculi reliqueram, & quod esse potui, esse
Psal. 84. nolui: nec tamen quæsiui esse quod sum. Elegi in do-
mo dei mei abiectus esse magis quàm habitare in tã-
bernaculis peccatorum. Ab eis qui diligũt seculum se-
gregaui me: sed eis qui præsunt populis non me coæ-
quaui: nec in conuiuio domini mei superiorem locum
elegi, sed inferiorem & abiectum, & placuit illi dice-
re mihi, Ascende sursum. Vsque adeo autem timebam
episcopatum, vt quoniam cœperat esse alicuius iam mo
menti inter dei seruos fama mea, in quo loco sciebam
non esse episcopum, nõ illò accederem. Cauebam hoc
& agebam quantum poteram: vt in loco humili salua-
rer, non in alto periclitarer. Sed vt dixi, domino seruus
B contradicere non debet. Veni ad istam ciuitatem prop-
ter videndum amicum quem putabam me lucrari pos-
se deo, vt vobiscum esset in monasterio. Quasi securus
perueni, quia locus habebat episcopum. Apprehensus
& presbyter factus, per hunc gradum perueni ad epi-
scopatum, Non attuli aliquid, nec ad veni hanc Eccle
siam nisi cum his indumentis quibus illo tempore ve-
stiebar. Et quia hic disponebam esse in monasterio cũ
fratribus: cognito instituto & volũtate mea beatæ me-
moriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum in quo
nunc est monasterium. Cœpi boni propositi fratres col
ligere compares meos nihil habentes, sicut nihil habe-
bam, & imitantes me: vt quo modo ego tenuem pau-
pertatem meam vendidi & pauperibus erogaui, sic fa-
cerent & illi qui mecum esse voluissent, vt de commu-
ni viueremus. Commune autem nobis erat magnum
& vberrimum prædiũ ipse deus. Perueni ad episcopa-
tum, & vidi necesse habere episcopum exhibere huma-
nitatem assiduam quibusque venientibus siue transeũ-
tibus. Quod si non fecissem, episcopus inhumanus di-
ceretur. Si autem consuetudo ista in monasterio permis-
sa esset, indecens esset. Et ideo volui habere in ista do-
C mo episcopi mecum monasterium clericorum. Ecce
12. quæst. 1. quo modo viuimus. Nulli liceat in societate nostra ha-
Nolo. bere aliquid proprium, sed si forte aliquid habẽt, nulli
licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. Bene au
tem sentio de fratribus meis, & semper bene credens
ab hac inquisitione dissimulaui: quia & ista quærere
quasi male sentire mihi videbatur. Noueram enim &
noui omnes, qui mecũ viuerent, nosse propositum no-
strum, nosse legem vitæ nostræ. Venit etiam ad nos
presbyter Ianuarius, qui videbatur sua honeste erogan
do quasi consumpsisse, sed non consumpsit. Remansit
illi quædam pars pecuniæ, id est argentum, quod dice-
ret esse filiæ suæ. Filia ipsius, deo propicio, in monaste-
rio fœminarum & bonæ spei est. Gubernet illam do-
minus vt impleat quæ de ea iam speramus, in illius mi-
sericordia non eius meritis. Et quia infra annos erat, &
de sua pecunia nihil facere poterat: quanuis ei videre-
mus fulgorem professionis, tamen lubricum timeba-
mus ætatis: factum est vt ipsum argentum quasi puellæ
seruaretur: vt cum ad legitimos annos veniret, & face-
ret inde quod virginem Christi deceret, quando opti-
me iam facere posset. Dum hæc expectantur, cœpit ille

Tomus decimus.

morti propinquare, qui diu tanquam de suo, iurãs quia D
ipsius erat non filiæ, testamentum fecit. Testamentum,
inquam, fecit presbyter, socius noster, nobiscum ma-
nens, de Ecclesia viuens, communem vitam profitens,
testamentum fecit, hæredes instituit. O dolor illius so-
cietatis: ô fructus natus non de arbore quam plantauit
dominus: sed Ecclesiam scripsit hæredem. Nolo nume
rare ista: non amo amaritudinis fructum. Ego illum
deo quærebam, deo societatem professus erat, hanc te-
neret, hanc exhiberet, nihil haberet, testamentum non
faceret: habeat aliquid, non se nostrum socium quasi
dei pauperẽ fingeret. Magnus inde mihi dolor est fra-
tres. Dico charitati vestræ propter hunc dolorem sta-
tui hæreditatem ipsam in Ecclesia non suscipere. Filio-
rum ipsius sit quod reliquit, ipsi inde faciant quod vo-
luerint. Videtur enim mihi quia si eã suscepero, in isto
facto quod mihi displicet, & quod doleo, eius particeps
ero. Hoc volui non latere charitatem vestram. Filia
ipsius in monasterio fœminarum est: filius ipsius in mo
nasterio virorum est. Ambos exhæredauit: illam cum
laude, istum cum elogio, id est cũ vituperatione. Com-
mendaui autem Ecclesiæ vt non accipiant ipsas parti- E
unculas quæ pertinent ad exhæredatos, nisi cum ad le-
gitimam ætatem peruenerint. Hoc eis reseruat Eccle-
sia. Deinde litem dimisit inter filios suos, in qua labo-
ro. Puella dicit, meum est, nostis quia hoc dicebat sem-
per pater meus. Puer dicit, credatur patri meo, quia mo
riens mentiri non potuit. Et ista contentio quale ma-
lum est? Sed si pueri isti serui dei sunt: litem hanc inter
illos cito finimus. Audio illos vt pater, & forte melius
quàm pater ipsorũ. Videbo quid sit iure, sicut deus vo-
luerit, cũ paucis fratribus fidelibus honoratis, deo pro-
picio de numero vestro, id est de plebe ista. Audio in-
ter illos causam: & sicut dominus donauit finio. Ta-
men rogo vos, nemo me reprehendat quia eius hære-
ditatem nolo quòd suscipiat ecclesia. Primò quia factũ
illius detestor: deinde quia institutum meum multi lau
dant quod dicturus sum, sed & aliqui reprehendunt,
vtrisque satisfacere valde difficile est. Audistis modo
cum euangelium legeretur, Cecinimus vobis, & non *Matth. 11.*
saltastis: lamentauimus & non planxistis. Venit Ioan-
nes non manducans neq; bibens, & dicunt dæmoniũ
habet: Venit filius hominis manducans & bibẽs, & di-
cũt, Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum & F
peccatorum amicus. Quid ergo facio inter illos qui pa
rant me reprehendere & dentes in me ducere, si susce-
pero hæreditates eorũ qui filios suos irati exhæredant?
Iterum quid sum facturus eis quibus canto & non vo-
lunt saltare: qui dicunt, Ecce quare nemo donat Eccle-
siæ Hipponẽsi aliquid, ecce quare non eam faciunt qui
moriuntur hæredem: quia episcopus Augustinus de bo
nitate sua (laudando enim mordent, labiis mulcent,
dentem figunt) donat totum, non suscipit. Plane susci-
pio, profiteor me suscipere oblationes sanctas. Si quis *13. quæst. 2.*
autem irascitur filio suo & moriens exhæredat eum: si *Si quis ira-*
viueret non eum placarem: non ei filium suum recon- *scitur.*
ciliare deberem? Quo modo ergo cũ filio suo volo vt
habeat pacem: cuius appeto hæreditatem? Sed plane, si
faciat quod sæpe hortatus sum: vnum filium habet, pu-
tet Christum alterum: duos habet putet, Christum ter-
tium: decem habet, Christum vndecimum faciat & su-
scipio. Quia ergo feci hoc in quibusdam rebus: iam vo-
lunt bonitatem meam vel commendationem famæ
meę in aliud vertere: vt in alio modo me reprehendãt,
quia oblationes deuotorum hominum nolo suscipere.

 Conside-

G Considerent quàm multa susceperim, quid opus est ea numerare? Ecce vnum dico, Filij Iuniaui hæreditatem suscepi. Quare? Quia sine filiis defunctus est. Bonifacij hæreditatem suscipere nolui, non misericordia, sed timore. Naviculam nolui esse Ecclesiam Christi. Multi sunt quidem qui etiam de nauibus acquirunt: tamen vna tentatio si esset, iret nauis, & naufragaret. Homines ad tormenta daturi eramus, & de submersione nauis secundum consuetudinem quæreretur: & torquerentur à iudice qui essent de fluctibus liberati, sed non eos daremus. Nullo enim pacto hoc facere deceret Ec-

12. quæst. 1. Nolo vt. clesiam. Onus ergo fiscale persolueret. Sed vnde persolueret? Entecham nobis habere non licet. Non enim est Episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicantis manum. Quotidie iam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi nos inopes interpellant, vt plures tristes relinquamus, quia quid possimus dare omnibus non habemus. Non habemus ergo Enthecam, propter naufragium ergo hoc vitando feci, nõ donando. Nemo ibi me laudet, sed nemo etiam vituperet. Planè quando donaui filio, quia iratus pater moriens abstu-

H lit, bene feci. Laudent qui volunt, peccant qui laudare

17. quæst. 4 Quicunque nolunt. Quid plura fratres mei: Quicunque vult exhæredato filio hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum qui suscipiat, non Augustinum, immo deo propicio nullum inueniet. Quàm laudabile factum sancti & venerandi episcopi Aurelij Carthaginensis, quo modo impleuit eos omnes, qui sciunt, laudibus dei. Quidam enim cum filios non haberet, neq; speraret, res suas omnes retento sibi vsufructu donauit Ecclesiæ. Nati sunt filij sibi postea, & reddidit Episcopus, nec etiã opinanti illi quæ donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere, sed iure fori, non iure poli. Sanè etiam hoc nouerit charitas vestra dixisse me fratribus meis, qui mecum manent, vt quicunque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat: Ecclesiam habet, per quam deus nos pascit. Ego dedi dilationem vsque ad Epiphaniam, propter eos qui vel cum fratribus suis non diuiserunt, & dimiserunt quod habent apud fratres suos, vel nondum de re sua aliquid fecerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen sint pauperes mecum simul expectantes misericordiam dei. Si autẽ no-

12. quæst. 1. Certe. lunt, qui forte nolunt: certe ego sum qui statueram, sicut nostis nullum ordinare clericum, nisi qui mecum

I vellet manere: aut si vellet discedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societatis promissum cœptúmque consortium. Ecce in conspectu dei & vestro, muto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit deus & Ecclesia sua, maneant vbi volunt & vbi possunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito, sed peius est simulare propositum. Ecce dico audite: Qui societatem communis vitæ iam susceptam, quæ laudatur

Actuum. 2. & 4. in Actibus apostolorum, deserit, à voto suo cadit, & à professione sancta cadit. Obseruet iudicẽ scilicet deũ, non me: Ego ei non aufero clericatum. Quantum sit periculum, ante oculos eius posui, faciat quod vult. Non ui enim quòd si aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt suffragatores: & hic & apud Episcopos qui dicant, Quid enim mali fecit? Non potest tecum tolerare istam vitam. Extra episcopatũ vult manere, & de proprio viuere, ideo non debet perdere clericatum. Ego scio quantum mali sit profiteri sanctum aliquid nec implere: Vouete, in-

K quit, & reddite domino deo vestro. Et melius est nõ vo- *Psal. 75.* uere quàm vouere & non reddere. Virgo & si nunquã *Eccles. 5.* fuit in monasterio & virgo sacrata est, illi nubere non licet, quamuis esse in monasterio non compellitur. Si autem cœpit esse in monasterio & deserit, & tamen virgo est, dimidia ruit. Sic & clericus duas res professus est, & sanctitatem & clericatum. Interius sanctitatem: nam clericatum propter populum suum deus imposuit ceruicibus ipsius, cui magis onus est quàm honor. Sed quis sapiens & intelliget hæc? Ergo professus *Deute. 32.* est sanctitatem, professus est communiter viuendi societatem: & professus est quàm bonum & quàm iocun- *Psal. 132.* dum, habitare fratres in vnum. Si ab hoc proposito cecidit, & extra manens clericus fuerit, dimidius & ipse cecidit. Quid ad me, non eum iudico. Si foras seruat *12. quæst. 1.* sanctitatem, dimidius cecidit. Si vero intus habuerit *Certe.* simulationem, totus cecidit. Nolo quòd habeat necessitatem simulandi. Scio quo modo homines ament clericatum, nemini eum tollo nolenti mecum communiter viuere, sed habet deum qui mecum manere vult. Si paratus est pasci à deo per Ecclesiam ipsius, non ha-

L bere debet aliquid proprium, sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem, & videat vtrum habere possit fœlicitatis æternitatem. Sufficiant hæc interim charitati vestræ. Quod egero cum fratribus meis, annunciabo vobis. Spero enim bona. Omnes mihi libenter obediunt, nec inuenturus sum aliquos habere aliquid, nisi aliqua necessitate religionis, non cupiditatis occasione. Quid ergo egero post Epiphaniam, charitati vestræ in domini voluntate, & quo modo litem finiero inter duos fratres, filios presbyteri Ianuarij, non vobis tacebo. Multa locutus sum, Date veniam loquaci senectuti, sed timidè infirmitati. Ego sicut videtis per ætatẽ iam senui, & per infirmitatem corporis olim senex fui. Tamẽ si deo placet quod dixi, modo ipse det vires, nõ vos desero. Orate pro me, vt quantum inest anima in hoc corpore, & qualescũque vires suppetunt, in verbo dei seruiam vobis, Amen.

Ad fratres in Eremo, De communi vita clericorum.

Sermo LIII.

Haritati vestræ hodie de nobisipsis sermo reddẽdus est: Quia enim, vt ait Apostolus, spectaculum facti sumus mundo & angelis & ho- *1. Corin. 4.* minibus: qui nos amant, quærunt quod lau- M dent in nobis: qui autem nos oderunt, detrahũt nobis. Nos autẽ in vtroq; medio constituti adiuuante domino deo nostro, & vitam & famam nostrã sic custodire debemus, vt non erubescant de detractoribus laudatores. Quo modo autem viuere velimus, quo modo deo propicio iam viuamus, quãuis de scriptura sancta multa noueritis, tamen ad commemorandos vos, ipsa de libro Actuum Apostolorũ vobis lectio recitabitur, vt videatis vbi descripta sit forma quam desideramꝰ implere. Dum ergo recitatur, vos intentissimos esse volo, vt post eius recitationem, quod institui loquar domino donante intentioni vestræ. Et Lazarus diaconus legit: Cum orassent motus est locus in quo erant con- *Acto. 4.* gregati, & repleti sunt omnes spiritu sancto, & loquebantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere, Multitudinis autem credentium erat anima vna & cor vnum, nec quisquã eorum, quæ possidebat, aliquid suũ esse dicebat, sed erãt illis omnia communia. Et virtute magna reddebãt apostoli testimonium resurrectionis

Iesu

A Iesu Christi domini nostri,& gratia magna erat in om
nibus illis. Neque enim egens quisquam erat inter il-
los. Quotquot enim possessores prædiorum vel do-
morum erant,vendentes afferebant precia eorum quæ
vendebant & ponebant ante pedes Apostolorū. Diui-
debatur autem singulis,prout cuique opus erat. Cumq;
Lazarus diaconus recitasset, & episcopo codicem tra-
didisset: Augustinus episcopus dixit, Etiam ego legere
volo.Plus enim me delectat huius verbi esse lectorem,
quàm verbi mei disputatorē. Cum orassent motus est
locus in quo erant congregati, & repleti sunt omnes
spiritu sancto, loquebantur verbum dei cum fiducia
omni volenti credere. Multitudinis autem credētium
erat anima vna, & cor vnū, nec quisquam eorum quæ
posside bat,aliquid suum esse dicebat,sed erāt illis om-
nia communia. Et virtute magna reddebant Apostoli
testimonium resurrectionis Iesu Christi domini no-
stri,& gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim
egens quisquā erat inter illos.Quotquot enim posses-
sores prædiorum vel domorum erant,vendentes affe-
rebant precia eorum quæ vendebant & ponebāt ante
B pedes apostolorum.Diuidebatur autem singulis prout
vnicuique opus erat. Cumq; Episcopus legisset, dixit,
Audistis quæ iam velimus,orate vt possimus. Contigit
autem quædam necessitas, vt hæc diligentius agerem,
quoniam sicut nostis, iam presbyter in nostra societa-
te constitutus, quali societati perhibet testimonium le-
ctio quam modo cum recitaremus audistis, moriens
testamentum fecit,quia habuit vnde faceret. Erat quod
diceret suum cum in ea societate viueret, vbi nemini
licebat suum aliquid dicere,sed essent illis omnia com
munia.Si quis dilector & laudator noster apud detra-
ctorem nostrum prædicaret istam societatem, & dice-
ret,cum episcopo Augustino sic viuunt, omnes cohabi
tatores eius quo modo scriptum est in Actibus aposto-
lorum:continuo ille detractor caput mouens,dentem
promouēs,diceret,Ita verè sic ibi viuitur,quo modo tu
dicis. Quare mentiris? Quare falsa laude honoras indi
gnos? Nónne ibi modo in eorū societate positus pres-
byter testamentum fecit,& quod habuit quo modo vo
luit disposuit,& reliquit? Certe omnia ibi sunt commu
nia,certe nemo dicit aliquid suum.Sub his verbis quid
ageret laudator meus? Nónne os eius quasi plumbo opi
laret ille detractor? Nónne ille laudasse pœniteret?
C Nónne reuerentia perfusus,& illius sermone confusus
vel nobis vel testatori illi malediceret? Hæc fuit neces-
sitas,vt ad istam diligentiam veniremus. Nuncio ergo
vobis vnde gaudeatis, quia omnes fratres & clericos
meos qui mecum habitant,presbyteros,diaconos,sub-
diaconos, & Patricium nepotem meum, tales inueni
quales desideraui.Sed sunt qui de sua qualicunque pau-
pertate,quod statuerār, nondum fecerunt. Hi duo sunt
Valens diaconus,& paulo antedictus nepos meus sub-
diaconus,& matris vita impediebat quæ inde viuebat.
Expectabatur in illo etiam legitimæ ætatis accessus, vt
quod faceret,firmissimè faceret:nondum autem fecit,
quia ipsos agellos habet cum suo fratre communes, &
sub indiuiso possidēt. Si autem diuisi fuerint, eos cupit
Ecclesię conferre,vt inde alantur qui sunt in proposito
sanctitatis quousque in hac vita degunt. Scriptum est
1.Timo. 5. enim,& hoc Apostolus loquitur, Qui autem suis & ma
ximè domesticis non prouidet, fidem denegat, & est
infideli deterior. Hęc autem mancipia sunt ei similiter
cum fratre communia, & nondum diuisa. Disponit
ea manumittere,sed non potest antequam diuidantur.
Quid enim ad se pertinet,adhuc ignorat. Ad ipsum sa D
nè, quia maior est, pertinet diuisio, & ad fratrem eius
electio. Et ipse frater eius deo seruit, & subdiaconus est
sub sācto fratre meo,& coëpiscopo Seuero in Ecclesia
Mileuitana. Hoc agitur, hoc sine dilatione peragendū
est, vt illi seruuli diuidantur & manumittantur, & sic
det Ecclesiæ vt eorum excipiat alimentum. Nepos au-
tem meus ex quo conuersus est, & mecum esse cœpit,
impediebatur & ipse aliquid de agellulis suis agere in-
uita vsufructuaria matre sua,quę hoc anno defūcta est.
Inter ipsum & sororem eius sunt quędā causæ in Chri
sti adiutorio cito finiendæ, vt & ipse faciat quod dei
seruū decet,& quod ista professio, & ista exigit lectio.
Diaconus Faustinus, sicut penè omnes nostis, hîc de
militia seculi ad monasterium conuersus est, hîc bapti-
zatus,inde diaconus ordinatus. Sed quia exiguum est
quod videtur possidere,sicut iurisperiti loquūtur, iure
non corpore reliquerat illud, & ab eius fratribus tene-
batur. Nunquam inde cogitauit ex quo conuersus est,
nec ipse aliquid quæsiuit à fratribus suis, nec ab illo est
aliquid quæsitum. Modo quia ventum est ad hunc arti-
culum temporis,cum consilio meo diuisit ipsam rem, E
& dimidiam donauit fratribus suis, & dimidiam Ec-
clesiæ pauperi in loco eodem constitutæ. Diaconus Se-
uerus sub qua dei disciplina & flagello sit, nostis, lumen
tamen non perdidit mentis. Vnam domum hîc eme-
rat propter matrem & sororem suam, quas de sua pa-
tria huc desiderabat adducere. Emerat autē non de sua
pecunia,quam non habebat, sed ex collatione religio-
sorum virorum,quorum etiam mihi quærenti nomina
indicauit. De ipsa non possum dicere quid fecerit, aut
quid disponet, nisi quia ipse totum in mea posuit vo-
luntate:vt quicquid ipse vellem,hoc inde fieret. Sed ha
bet quasdam causas cum matre sua, quarum me iudi-
cem posuit, vt cum illæ fuerint terminatæ, fiat de ipsa
domo quod ego voluero. Quid autē velle potero deo
regente, nisi quod iusticia iubet, & pietas postulat? Ha-
bet etiā in patria sua aliquos agellos quos disponit sic
distribuere, vt etiam illic in ipso loco positæ pauperi
largiatur Ecclesiæ. Diaconus Hipponensis homo pau-
per est,quid alicui conferat,non habet:tamen de labo-
ribus suis antequā esset clericus emerat aliquos seruu-
los, hodie illos in conspectu nostro manumissurus est
episcopalibus gestis. Diaconus Eraclius ante vestros o-
culos versatur, & opera eius lucent corā oculis vestris. Cōtra Ma-
De opere eius & expensa pecunia memoriam sancti ximū, ca 1.
F martyris habemus. De pecunia sua emit etiam posses-
sionem ex consilio meo: nam ipsam pecuniam voluit
per manus meas erogare,sicuti mihi placeret. Ego si pe
cunię auidus essem,aut necessitates ipsas meas quas pro
pauperibus habeo,in hac causa curarem,pecuniam ac-
ciperem. Quare dicit aliquis: Possessio illa quæ ab illo
empta & Ecclesiæ donata est, adhuc nihil præstat Ec-
clesiæ. Minus habebat ad precium,& quia mutuatus fue
rat, hodie eius fructibus redditur. Homo sum senex,
quantus mihi de illa possessione potest fructus accede-
re? Nunquid promitto mihi tot annos esse victurum,
donec suum preciū illa persoluat. Quod ergo vix diu
partibus reddit, de proximo haberē totum, si accipere
voluissem. Non feci,aliud attendi. Fateor enim vobis
& ipsi,suspecta mihi adhuc eius ætas fuit,& verebar ne
forte vt sunt homines matri eius hoc displiceret, & di
ceret inductum à me fuisse adolescentem,vt bona eius
paterna consumerem, & eum egentem relinquerem.
Ideo volui eius pecuniā in illa possessione seruari: vt si

G aliquid, quod deus auertat, aliter quàm volumus euenisset, redderetur villa, ne culparetur Episcopi fama. Scio enim quantum vobis sit necessaria fama mea, nā mihi sufficit conscientia mea. Emit etiam spacium ab ista postea Ecclesia notum vobis, & sua pecunia ædificauit domum. Et hoc nostis. Ante paucos dies priusquam sermonem de hac re haberem vobiscum, eam donauit Ecclesiæ. Expectauit enim vt eam perficeret, & perfectam donaret. Fabricandi autem domum necessitas illi nulla erat, nisi quia cogitauit matrem suam huc esse venturam. Si autem venisset, in re filij sui habitaret: modo si venerit, in opere filij sui habitabit. Testimonium ei perhibeo, pauper remansit, sed in charitatis possessione permansit. Aliqui seruuli eius reliqui fuerant, iam quidem in monasterio viuentes, quos tamen gestis ecclesiasticis manumissurus est hodie. Nemo ergo dicat, diues est: nemo existimet, nemo male loquatur, nemo seipsum & animam suam suis dentibus laniet. Pecuniam nullam habet seruatam, vtinam quam debet restituat. Cæteri, id est, subdiaconi pauperes sunt de propicio, & misericordiam dei expectant. Vnde ipsi faciant, non habent, & nullas habentes facultates H finierunt mūdi cupiditates. Viuunt nobiscum in societate cōmuni, & nemo eos distinguit ab eis qui aliquid attulerunt. Charitatis vnitas præponenda est terrenæ commodo hæreditatis. Restāt presbyteri. Sic enim ad eos gradatim ascendere volui. Cito dixerim, pauperes dei sunt. Nihil ad domum societatis nostræ attulerunt, nisi ipsam, qua nihil charius est, charitatem. Veruntamen quoniam scio natos fuisse rumores de diuitiis ipsorum, non à me ad aliquid compellēdi, sed vobiscum meo sermone purgādi sunt. Vobis dico qui forte nescitis: nam vestrum plurimi sciunt presbyterum Leporium, quanuis seculi natalibus clarum, & apud suos honestissimo loco natum, tamē iam deo seruientem, cunctisque quæ habebat relictis, inopem suscepi. Nō quia nihil habuit, sed quia iam fecerat quod lectio ista persuadet. Hic non fecit, sed nos scimus vbi fecit. Vnitas Christi & Ecclesiæ, vna est. Vbicunque fecit bonum opus, & pertinet ad nos vt sibi congaudeamus. Hortus est vnus vbi nostis, ibi monasterium suis constituit, quia & ipsi deo seruiunt. Ille hortus ad Ecclesiā non pertinet, nec ad ipsum. Et ad quem dixerit aliquis? Ad illud quod ibi est monasterium. Sed verū est, quod I vsq; ad hoc tempus curam pro illis ita gerebat, vt sumpticulos quibus sustentantur apud se haberet, & eis ipse vt videbatur impenderet. Sed ne propter hoc daretur locus hominibus, suspiciones suas rodentibus, & ventrem non implentibus, hoc placuit & mihi & ipsi, vt sic se illi transigant, quasi iste iam de seculo exierit. Nunquid enim cum obierit ipse, illis dispensaturus est aliquid: Melius est vt videat illos ibi bene conuersantes, & regente deo in disciplina Christi sic viuentes, vt de illis tantummodo gaudeat, non eorum necessitatibus occupetur. Pecuniam nō habet quam suam dicere possit. Habebat xenodochium ędificandum, quod modo videtis ædificatum. Ego illi iniunxi, ego iussi. Obtēperauit mihi libentissimè, & sicut videtis operatus est: quo modo etiā meo iussu basilicam ad octo martyres fabricauit, de his quę per vos deus donauit. Cepit enim de pecunia quæ data erat Ecclesiæ propter xenodochium, & cū cœpisset ædificare, vt sunt religiosi desiderātes opera sua in cœlo scribi, adiuuerunt prout quisque voluit & fabricauit. Opus ante oculos habemus. Omnis homo quid factum sit, videt de pecunia, quia non habebat, mihi credant, dentem compescant, non frangant. K Emerat de ipsa pecunia xenodochij quandā domum in Cararia, quam sibi existimabat propter lapides profuturam, sed lapides eius domus, fabricæ necessarij non fuerunt, quoniam aliunde prouisi sunt. Domus ergo ipsa sic remansit, pensionem præstat, sed Ecclesiæ nō presbytero. Nemo amplius dicat: In domum presbyteri, ante domum presbyteri, ad domum presbyteri. Ecce vbi est domus presbyteri, vbi est domus mea, ibi est domus presbyteri, alibi non habet domum, nisi vbicunque habet deum. Quid amplius quęritis, nisi quia me illud memini etiam promisisse, vt ad vos perferrem quid egissem inter duos, fratrem videlicet & sororem, filios Ianuarij presbyteri, quia orta inter illos fuerat controuersia pecuniaria. Sed tamen quia sicut inter fratres saluandos propicia charitate promiseram audire, vt inter illos quicquid esset iudicandum finirem, parateram me iudicem: sed antequam iudicarem, ipsi quod iudicaturus eram finierunt. Nō inueni vnde iudicarem, sed vnde lætarer. Acquieuerunt omnino concorditer voluntati meæ & consilio meo, vt pares essent in pecunia quam reliquit pater eorum Ecclesia renunciante. Post sermonem meum locuturi sunt homines, sed & quodlibet homines loquantur, qualicunque aura flante, perducetur inde aliquid ad aures meas. L Et si fuerit tale vt sit iterum necesse vos purgare, respōdebo detractoribus, respondebo maledicis, respondebo incredulis, non vobis credentibus presbyteris suis: respondebo vt potero quod dominus dederit, interim modo non est necesse, quia nihil forte dicturi sunt. Qui nos amant, liberè gaudebunt: qui nos oderunt, tacite dolebunt. Tamen linguas exercuerint, audiēt deo propicio vobiscum responsionem meam, non litem meam. Non enim hominem nominaturus sum & dicturus, Ille hoc dixit, iste sic detraxit: cum fortasse etiā ad me falsa, quia & hoc potest fieri, perferātur. Veruntamen quęcunque perlata fuerint, si opportunè videbitur, loquar inde charitati vestræ. Ante oculos vestros volo sit vita vestra. Scio, quia quærentes licentiam malefaciendi, quærunt sibi exempla male viuentiū & multos infamant, vt socios inuenisse videantur. Ideo quod nostrum est, fecimus: plus quid faciamus, non habemus. Ante oculos vestros sumus. Nullius aliquid desideramus, nisi bona opera vestra. Et vos exhortor fratres mei, si aliquid vultis clericis dare, sciatis quia non M debetis quasi vicia eorum fouere contra me. Omnes offerte quod vultis, offerte de voluntate vestra. Quod commune erit, distribuetur vnicuiq; sicut cuique opus erit. Gazophylacium attendite, & omnes bene habebimus, valde me delectat, si ipsum fuerit præsepe nostrū, vt nos simus iumenta dei, vos ager dei. Nemo det byrrum vel lineam tunicam seu aliquid nisi in commune, de communi accipiam mihiipsi, cum sciam commune me habere velle quicquid habeo. Nolo talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decētius vtar. Offeratur mihi: Verbi gratia, byrrum precium forte decet episcopum, quanuis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem, de pauperib' natum. Modo dicturi sunt homines, quia inueni preciosas vestes, quas nō potuissem habere vel in domo patris mei vel in illa seculari professione mea. Non decet. Talem debeo habere qualem possum, si non habuerit fratri meo dare. Qualem potest habere presbyter, qualem potest habere decenter diaconus & subdiaconus: talem volo accipere, quia in commune accipio. Si quis meliorem dederit, vendo,

Act. 2. & 4.

Auendo, quod & facere soleo: vt quādo nō potest vestis esse cōmunis, preciū vestis sit commune. Vendo, & erogo pauperibus. Si hoc eum delectat, vt ego habeam talē, det vnde non erubescā. Fateor enim vobis de preciosa veste erubesco, quia non decet hanc professionē, hanc admonitionem, hæc mēbra, hos canos. Etiā illud dico: Si forte in nostra societate æger est aliquis, vel post ægritudinē vt necesse sit eū ante horā prandij reficere, nō prohibeo religiosos vel religiosas mittere eis quod eis videtur vt mittant. Prandiū tamen & cœnam extrà nemo habebit. Ecce dico, audistis: Qui habere voluerit propriū & de proprio viuere, & cōtra ista præcepta nostra facere: parum est, vt dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram enim & scio me dixisse, quòd si nollem suscipere socialem vitam mecum, non illis tollerem clericatum, sed seorsum manerēt & seorsum viuerēt, quo modo nossent deo viuerent. Et tamē ante oculos posui, quantū mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quàm plangere mortuos. Qui enim hypocrita est, mortu° est. Quo modo ergo quicunque voluisset extra manere & de suo viuere, non tollerem ei clericatum: ita modo, quia placuit

11. quæstio. 1. Nolo.

B illis deo propicio socialis hæc vita, quisquis cū hypocrisi vixerit, quisquis inuentus fuerit habens proprium, nō illi permitto vt inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula clericorū. Interpellet contra me mille concilia, nauiget cōtra me quò voluerit: sit certe vbi potuerit, adiuuabit me deus, vt vbi ego episcopus sum, illic clericus esse nō possit. Audistis, audierūt. Sed spero in deum nostrum & misericordiam eius, quia sicut dispositionem meam istam hilariter acceperūt, sic eam purè fideliterque seruabunt. Dixi aliquid suum non habere presbyteros cohabitatores meos, inter quos est & presbyter Barnabas. Sed de illo audiui quædā fuisse iactata ante omnia quòd emit villam à dilecto & honorabili filio meo Eleusino. Hoc falsum est: Monasterio donauit ille, nō vendidit. Ego sum testis. Quid amplius quæratis ignoro. Ego sum testis, donauit ille, non vendidit, Sed dum non creditur donare potuisse, creditus est vendidisse. Beatus homo qui tam bonum opus fecit vt non crederetur. Tamen vel modo credite, & detractores audire libenter desinite. Iam dixi, ego sum testis. Dictū est de illo quòd anno præpositurae suæ per industriam debita fecerit, vt dū ego volo reddi debita, da-

C rem illi licentiam poscendi fundum Victorianensem: tanquam dixisset mihi, vt reddam debita mea, da mihi in decē annos fundum Victorianensem. Et hoc falsum est. Si fuit rumor vnde nasceretur, fecit debita reddenda, A nobis reddita sunt partim vnde potuerūt. Remansit aliquid quod non debebatur, etiam monasterio illi quod per ipsum deus instituit. Cum ergo remansisset, cœpimus quærere vnde debitum redderemus. Ad cōductionem ipsius fundi nullus accessit, nisi quadraginta solidos offerēs pensionem. Sed vidimus fundum amplius posse dare, vt celerius debitum redderetur, & commisi fidei eius, vt de ipsa conductione lucra nō requirerēt fratres: sed quicquid daret fundus, de ipsis fructibus imputarent ad debitum. Fide agitur. Paratus est presbyter vt alium constituam, qui de fructibus fratribus reddat. Ex numero vestro sit aliquis, cui hæc cōmittam: ex numero ipsorum, qui ad nos talia pertulerunt. Sunt enim in vobis homines religiosi, qui eum rumorem falsò reprehensum esse doluerunt, & tamen credideruut factum. Ex ipsis ergo aliquis veniat ad nos, suscipiat possessionem, omnes fructus precij suis fideliter vendat, vt reddi possit facilius quod debetur, & hodie

D recedat inde cura presbyteri. Locus etiam ipse vbi monasterium constitutū est à memorato filio meo honorabili Eleusino, ipsi presbytero Barnabæ donat° est antequā ordinaretur presbyter, in ipso loco monasteriū instituit. Sed tamen quia nomine ipsius donatus erat locus, mutauit instrumēta vt nomine monasterij videatur. De fundo Victorianēsi, ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si quis religiosus est, fide agat, & exhibeat ecclesiæ istam operā, vt cito debitum reddam, Quod si nemo de laicis fuerit inuētus, ego propono alium, iste illuc nō accedet. Quid vultis amplius? Nemo laceret seruos dei, quia non expedit laceratibus. Seruis dei quidē merces falsis detractionibus crescit, sed crescit pœna etiam detrahentibus. Non sine causa dictū est, Gaudete & exultate quando detrahunt de vobis, dicentes falsa, quia merces vestra magna est in cœlis. Nolumus cum detrimento vestro magnam habere mercedem. Minus ibi habeamus, & tamen vobiscum ibi regnemus, Amē.

Matth. 5.

† *Decem & septem sermones sequentes, nunquam antehac impressos, dedit nobis Carthusia ad muros Parisienses, vetusto exemplari, quem Augustini esse hoc nobis persuasit, quòd inter alios qui sine controuersia Augustini sunt, descripti essent, & non parum phrasin eius redoleant.* E

IN EPIPHANIA SERMO

Augustini, in quo docet stellam biennio apparuisse, & de multiplici interpretatione biennij.

Sicut dies hodiernus anniuersario reditu cōmonet nos, quòd dominum nostrum Iesum adorauerūt magi, tanquam primiciæ gentium: ita huic solennitati de isto tanto mysterio noster etiam sermo debetur. Vnde vestram cōmoneo charitatem, recentem diem pristinum recolite, quo dominus natus est. Et huic hodiernū adiungite, quo à Magis adoratus est, nec eis stella loqui potuit cuius esset, vel cuius excellentiam præsignaret. Nouum tamen & singulare sydus effulsit, atque illos etiam qui sulent sydera diligēter in-

F tueri, nouo miraculo exterruit. Nūquam enim tali stella quisquam est significatus, quia nunquam talis est natus. Veruntamen quis esset, vbi esset, quorū rex esset, sydus illud, & si tacebat, lucebat. Sed quęrētia deus & pulsantia corda non fraudans, alio modo sine dubio petētibus reuelauit, quòd stella indicare non potuit. Quem modum quidem scriptura non dicit, sed intelligendū prudentibus dereliquit, atque in ipsa narratione, vnde hoc intelligere possimus, ostendit. Quum enim Bethleem ciuitas secundum scripturas à Iudęis commemorata esset, vbi Christum nasci oporteret, quia domus latebat vbi dei verbum infans iacebat, eadem stella magos perduxit ad domum, sub cuius tecto erat qui fecerat mundum: & quem nunciauerat cœlum, hucusque patuit præcedentis syderis fulgor. Sed vt illi ad Herodem regem Iudæorum non reuerterentur, qui se velle dixerat adorare quem cupiebat occidere, per somniū leguntur admoniti. Ita quod eloqui stella nō potuit, alia deus reuelatione monstrauit. Sic intelligendum est, non per solam stellam, quamuis oculis suis insolita & inexperta luce fulgentem, magos in Oriente po-

G tuisse cognoscere quisnam esset significatione tanti syderis dignus, cuius testis ille fulgor existeret, quem clarum tanta claritas nunciaret, vbi quæreretur, quò eundum esset vt inuentus adoraretur. Sed alia nimirum reuelatione indicatum est diuinitus, quod luce syderis tacite signabatur. Et cum magna admiratione quærentibus quid sibi vellet, & quò pertineret quod nouū apparebat in cœlo, non vtique loquēte ipso sydere, sed aliter intimatum est quis descendisset de cœlo, & diuinitate præsidens cœlo, iaceret in carne sub cœlo. Tunc quippe intelligitur indicatū cuius esset stella quæ iam diu videbatur, quando natus est qui per illam significabatur. Nam fermè biennio visa est mirantibus quid esset. Sed posteaquam Christo nato reuelatū est Magis, iam non sydus esse mirandum, sed eū qui sydere prænunciatus fuerat adorandum, regēmque esse Iudæorum, ab Oriente venerunt, & hodierno die adorauerunt, quem ante paucos dies natum esse, atq; illam stellam, quæ sibi per biennium apparuerat, eius fuisse didicerunt. Hic dicit aliquis illam stellam biennio apparuisse, vnde monstratur? Euangelij verba recolamus.

Matth. 2. Herodes nempe rex Iudæorum quum à Magis fuisset

H illusus, quòd in somnis moniti ad eū redire noluerunt, ne indicaretur vbi Christus fuisset inuētus, à bimatu & infra occidit infantes. Hoc autē qua causa fecerit, hoc est, quare à bimatu & infra occidi paruulos iusserit, Euangelista non tacens, secundū tempus, inquit, quod exquisierat à magis. Ecce vnde ostēditur non tunc primū apparuisse stellam quando natus est Christus, hoc est, ante paucissimos dies, sed biennij tempore prænunciatione fulsisse syderea, quæ tunc est cognita cuius esset, quando missi sunt adorare in terra quem in cœlo iam viderant præsignatum. Si quis autem quærit, quare biennium prænuncians Christum stella claruerit, possunt videri duobus annis duo significata præcepta: Vnū di-

Matth. 22. lectionis dei, Alterum proximi: in quibus duobus præceptis tota lex pendet & prophetę. Sic enim quod infinitè videbatur per multa mandata diffusum, ista est breuitate conclusum. Vt hinc intelligatur dixisse Prophe-

Esaie 10. Roma. 9. ta, Verbū enim consummans & breuians faciet dominus super terrā, Ipse igitur duobus præceptis consummauit verbum, cuius duobus annis stella pronunciauit

I aduentum. Possunt in his duobus annis etiā duo intelligi testamenta: Vetus & nouum. Nō enim alius author est legis qua terremur, & alius gratiæ qua iuuamur: quū ipse dixerit, si crederetis Moysi, crederetis & mihi: de

Ioan. 5. me enim ille scripsit. Et ipse sit sapientia dei, de qua dictum est, Legem autem & misericordiam in lingua portat. Sed quoniam per duos annos duo tempora significata potius accipi possunt, etiam duos Christi possumus intelligere aduētus. Vnum humilitatis, alterū claritatis: Et duas nostras geneses. Quia ille per quem facta sunt omnia, vtique author ambarum est, Vnam qua

Ioan. 1. in carne nascimur, aliam qua in fide renascimur. Exultemus ergo, & iocundemur in eo quem panni inuoluerant, & angeli nūciabāt: qui in præsepi iacebat, & inter astra fulgebat. Quem regem sempiternum, gentibus adorandū, non diadematis gemma, sed cœli stella monstrabat. Qui vbera sugebat, & lactentes martyres faciebat. Agnoscamus lapidem angularem, in quo duo parietes de diuerso venientes, vnus ex circuncisione Iudæorum, alter ex præputio nationum fideli osculo copulātur. Ipse est enim pax nostra qui fecit vtraque vnū. Ipse veniens sicut audistis Apostolum, Euangelizauit

Ephe. 2. pacem his qui longè, & pacem his qui propè. Propè erant pastores, longè erant magi. Vtrique agnouerunt, K vtrique venerunt & secundū Esaiam prophetam, vtri- Esaie 1. que in præsepi cibaria sua tanquam bos & asinus inuenerunt. Hos enim populos, ex Iudæis & gentibus, Christus glorificatus assumpsit. Quorū primicias natus accepit. Ad nos ergo maxime huius diei pertinet gratulatio, qui ex gentibus venimus. Protulerunt magi, quando Christum adorauerunt, aurum, thus, & myrrham. Aurum, quia regem viderunt: thus, quia deum intelle- Matth. 22. xerunt. Cognouerūt & carnem passuram, nam & myrrham protulerunt ad sepulturā. Hæc illi secundum cōsiderationem suam. A nobis autem aurum accipit, si eleemosynas faciamus: thus, si orationes fundamus: myrrham, si pro illo moriamur. Proinde quia Epiphania manifestationem verbo Græco indicat (Latens quippe Magis domini infantia cupientibus adorare, manifestatur indice stella) nos viam fulgentis Euangelij sequamur, & sanctè adoremus cui manifesti sumus, ve quando deus manifeste veniet, nec infans erit, quia nō silebit, in dextera eius apparere mereamur.

Dominica infra octauas Epiphaniæ, De Christi parentibus: in quo exemplo virginis Mariæ ad humilitatem fœminas monet, & pueros ad parentum obsequiū. L

Sermo II.

CVum esset duodecim annnorum dominus Iesus Christus secundum hominem, quia secūdum deum est ante tempora & sine tempore, remansit à parētibus in templo, & disputabat cum senioribus & admirabantur super doctrina eius. Illi autē redeuntes de Hierosolymis, quæsierunt illū in comitatu suo, inter eos scilicet qui secū ambulabāt. Et non inuenientes eū, turbati redierunt Hierosolymam, eumq; disputantē in tēplo cum senioribus inuenerūt, quum esset vt dixi, annorum duodecim. Sed quid mirum? Verbum dei nunquam tacet, sed non semper auditur. Inuenitur ergo in templo. Et dicit ei mater eius, Luca 2. Quid nobis fecisti sic? Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ille, Non sciebatis quia oportet me in his esse quę patris mei sunt? Hoc propterea dixit, quia filius dei erat in templo. Templum enim illud non erat Ioseph, sed dei. Ecce, inquit, aliquis, Non se concessit M esse filiū Ioseph. Attendite aliquanto patientius fratres propter angustias temporis, vt sermone sufficiant. Quū dixisset Maria, pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Ille respondit, Non sciebatis quia in his oportet me esse quæ patris mei sunt. Non enim sic se volebat esse filium illorum, vt non intelligeretur filius dei. Filius enim dei semper filius dei, creans illos ipsos. Filius autem hominis ex tempore natus de virgine, sine semine maritali, parentem tamen habebat vtrunque. Vnde hoc probamus? Iam dixit, Maria, Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Primo non est prætermittenda fratres, maxime propter disciplinam fœminarum sororum nostrarum, tam sancta modestia virginis Mariæ: Christum pepererat, angelus ad eam venerat, & dixerat ei, Ecce concipies in vtero & paries filium, & voca- Luca 1. bis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Meruerat pārere filium altissimi, & erat humillima, Nec se marito, nec in ordine nominis prę-ferebat: vt diceret, Ego & pater tuus. Sed pater tuus, inquit, & ego. Non attendit sui vteri dignitatem, sed attendit ordinem coniugalem. Non enim humilis Christus matrem suā superbire docuisset, Pater tuus & ego dolentes

A dolentes quærebamus te. Pater tuus,inquit,& ego: quia caput mulieris vir. Quanto minus debent superbire cæteræ fœminæ? Nam & ipsa Maria mulier dicta est,non corrupta virginitate, sed appellatione propria gentis suæ. Dixit enim de domino Iesu Christo & Apostolus,
Galat.4. Factum ex muliere. Non tamen interrupit ordinem & textum fidei nostræ, qua confitemur natum de spiritu sancto & Maria virgine. Illa enim virgo concepit, virgo peperit,virgo permansit,Sed mulieres omnes fœminas illi appellauerunt proprietate linguæ Hebrææ. Audi euidentissimum exemplum,Prima fœmina,quam fecit deus sumptam de latere viri, antequam cum viro concumberet, quod posteaquam de paradiso exierunt scribitur factum: tamen mulier iam vocabatur dicente
Gene.2. scriptura,Formauit eam in mulierē. Quid ergo respondit dominus Iesus Christus? Oportebat me esse in his quæ patris mei sunt. Non sic indicat patrem deum, vt neget patrem Ioseph. Vnde hoc probamus? Secundum scripturā quę sic ait,& dixit ad illos,Non sciebatis quia in his quæ patris mei sunt,oportet me esse? Illi antē non
B intellexerunt quid illis locutus est. Et cum descendisset cum illis,venit Nazaret, & erat subditus illis. Nō dixit, erat subditus matri:aut,erat subditus ei: sed erat,inquit, subditus eis. Quibus subditus erat? Nonne parentibus? Ambo parētes erant,quibus ille subditus erat,ea dignatione qua filius hominis erat. Iamdudum præcepta fœminæ accipiebant, nunc pueri accipiant, vt obsequantur parentibus, eisq; sint subditi. Christo mūdus subditus: Christus parentibus subditus. Videtis ergo fratres quod non ita dixerit, oportet me in his quæ sunt patris mei esse: vt intelligeremus quasi dictum, Vos non estis parentes mei. Sed parentes illi temporaliter, pater ille sempiterne,Parentes illi filij hominis. Pater ille verbi & sapientiæ suæ, pater virtutis suæ, per quam cuncta for-
Sapien.8. mauit. Si per illam formantur vniuersa, quæ attingit à fine vsque ad finē fortiter, & disponit omnia suauiter, per filium dei & illi formati sunt,quibus idē ipse postea filius hominis subderetur.

Matth.8. *In illud Matthæi, Ascendente Iesu in nauiculam &c. Dominica tertia post octauas Epiphaniæ.*

C *De diuersis animæ tentationibus, Et quo modo sint vincenda.*

Sermo III.

DE lectione recentissima sancti Euangelij donante domino,alloquor vos, & in illo exhortor,vt contra tempestates & fluctus seculi huius non dormiat fides in cordibus vestris. Non enim re vera dominus Christus mortem habuit in potestate, somnum non habuit in potestate. Et forte omnipoten-
Ephe.3. tem nauigantem somnus præsisit inuitum. Hoc si credideritis,dormit in vobis: si autem in vobis vigilat Christus,vigilat fides vestra. Apostolus dicit, Habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Ergo & somnus Christi signum est sacramenti. Nauigantes sunt animæ in ligno seculum trāseuntes, etiam nauis illa Ecclesiam figurabat,Et singuli quique tēpla sunt dei, & vnusquisque in corde suo nauigat, nec facit naufragium si bona cogitat. Audisti conuicium,ventus est: iratus es,fluctus est. Vento igitur flante, fluctu surgente, periclitatur nauis,periclitatur cor tuum,fluctuat cor tuum. Audito cōuicio vindicari desideras. Et ecce vindicatus es,& malo alieno cedens fecisti naufragium. Et quare hoc? Quia dormit in te Christus. Quid est, dormit in te Christus? Oblitus es Christum. Excita ergo Christum, recordare D
Christum. Euigilet in te Christus, Cōsidera illum. Quid volebas? Vindicari. Excidit tibi,quia ipse quum crucifigeretur,dixit,Pater ignosce illis,quia nesciunt quid faciunt? Qui dormiebat in corde tuo , noluit vindicari. Luca.23.
Excita illum,recole illum: Memoria ipsius,verbū ipsius: Memoria ipsius, iussio ipsius. Et dices apud te,si vigilat in te Christus. Qualis ego homo qui volo vindicari? Quis sum ego qui in hominem exero comminationes? Morior forte antequam vindicer. Et quum anhelās ira inflammatus & sitiens vindictā exiero de corpore,non me suscipit ille qui noluit vindicari. Nō me suscipit illequi dixit: Date,& dabitur vobis: dimittite,& dimitte- Luca.6.
tur vobis. Ergo compescam me ab iracundia mea, & redibo ad quietem cordis mei. Imperauit Christus mari, facta est tranquillitas. Quod autem dixi ad iracundiam,hoc tenete regulariter in omnibus tentationibus vestris. Nata est tentatio, ventus est: turbatus es, fluctua est: excita Christum,loquatur tecum. Quis est hic quando & venti & mare obediunt ei? Quis est hic cui obaudit mare? Ipsius est mare, & ipse fecit illud. Omnia per E
ipsum facta sunt. Magis imitare vētos & mare. Obtem- Psal.94.
pera creatori,sub iussione Christi mare audit,& tu surdus es? Mare audit,& ventus cessat, & tu sufflas? Quid? Ioan.1.
Dico,facio,fingo: quid est aliud nisi sufflare & sub verbo Christi nolle cessare? Non vos vincat fluctus in perturbatione cordis vestri: Sed tamen quia homines sumus,si ventus impulerit, si affectum animæ nostræ mouerit,non desperemus, Christum excitemus,vt in tranquillo nauigemus,& ad patriam veniamus.

In illud Lucæ,Stetit Iesus in medio discipulorum suorum & dixit eis,Pax vobis: &c. tempore paschali. Luca.24.

Sermo IIII.

APparuit dominus post resurrectionem discipulis suis,sicut audistis, & salutauit eos dicēs, Pax vobis. Hæc est pax salutatio salutis. Nam Luca.24.
& ipsa salutatio à salute nomen accepit. Sed quid melius quàm vt ipsa salutet hominem? Salus enim nostra,Christus est. Ipse est enim salus nostra,qui vulneratus est pro nobis,& cōfixus est clauis in ligno. Et depositus de ligno,positus in sepulchro. De sepulchro autem surrexit sanatis vulneribus, seruatis cicatricibus. F
Hoc enim discipulis suis expedire iudicauit, vt cicatrices eius seruarentur, vnde cordis vulnera sanarentur. Quę vulnera? Vulnera infidelitatis. Apparuit enim oculis eorum veram exhibens carnem, & putauerūt se spiritum videre. Non leue vulnus hoc cordis est. Denique hæresim malignam fecerunt, qui in isto vulnere remāserunt. Sed non putamus vulneratos fuisse discipulos, quia cito sanati sunt? Cogitet charitas vestra, si in isto vulnere remansissent,vt putarent corpus sepultum non resurrexisse,sed spiritum imagine corporis humanos oculos illusisse: si in ista fide, immò in ista perfidia remāsissent , non eorum vulnera , sed mors plangi deberet. Sed quid ait dominus Iesus? Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Si ascendunt in cor vestrum cogitationes , de terra veniunt cogitationes. Bonum est homini non vt cogitatio ascendat in cor eius,sed,vt sursum ascēdat ipsum cor eius, vbi volebat Apostolus ponere corda credētium, quibus dicebat, Si consurrexistis cum Christo , quæ sursum sunt sa- Col.3.
pite,vbi Christus est ad dexteram dei sedens. Quæ sursum sunt quærite,non quæ super terram. Mortui enim estis,

G estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Quum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. In qua gloria? Resurrectionis. In qua gloria? Audi Apostolum dicentẽ de hoc corpore, (1.Corin. 15.) Seminatur in ignominia, resurget in gloria. Istã gloriam Apostoli magistro suo, Christo suo, domino suo dare nolebãt, resuscitare eum potuisse corpus suum de sepulchro non credebant, Spiritum eũ putabant, & carnem videbant, nec ipsis oculis suis fidem habebant, Et credimus eis nos annunciantibus, & non ostendentibus. Ecce ipsi Christo seipsam ostẽdenti, non credebãt. Malum vulnus. Prodeant medicamenta cicatricum. Quid turbati estis, & cogitationes ascẽdunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, vbi clauis confixus fui. Palpate & videte. Sed videtis & nõ videtis. Palpate & videte. Quid? Quia spiritus ossa & carnẽ non habet, sicut me videtis habere. Hæc dicens, sic recitatum est, ostendit eis manus & pedes. Et adhuc trepidantibus & mirantibus præ gaudio: Iam gaudium erat, & adhuc trepidatio permanebat. Res enim incredibilis erat facta, sed tamen facta. Nũquid nunc incredibile H est quia resurrexit caro domini de sepulchro? Totus hoc credidit mundus. Qui non credidit, remansit immundus. Tũc tamen incredibile erat, & persuadebatur nõ solum oculis, sed & manibus, vt per sensum corporis fides in cor descẽderet. Et in cor fides descendens posset prędicari per mundum non videntibus aut tangentibus, (Lucæ.24.) & tamen sine dubitatione credentibus. Habetis hic, inquit, aliquid quod manducetur? Quanta addit ad ædificium fidei instructor bonus. Non esuriebat, & manducare quærebat. Et manducauit potestate, nõ necessitate. Agnoscãt ergo discipuli verum corpus, quod agnouit ipsis prædicantibus mundus. Si forte aliqui hęretici sunt, qui adhuc habent in corde quòd exhibuerit se oculis Christus, & vera caro nõ erat Christi, iam ponant illud, persuadeat illis Euangelium, Non eos reprehendimus, quia hoc sapiunt: damnabit ille, si hoc sapere perseuerant. Tu quis es qui non credis corpus in sepulchro positum resurgere potuisse? Si Manichæus es, qui nec crucifixum credis, quia nec natum credis, omnia eum falsa ostendisse prædicas. Ille falsa ostendit, & tu verum dicis. Tu non mentiris ore, sed ille mentitus est corpore. Ecce arbitraris apparuisse oculis quod non I erat, spiritum fuisse non carnem. Audi illum, Amat te, ne damnet te, Audi illum dicentem, Ecce tibi dicit, infœlix, tibi loquitur. Quid turbatus es, & cogitationes ascendunt in cor tuum? Videte, inquit, manus meas & pedes meos. Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnẽ non habet, sicut me videtis habere. Hęc dicebat veritas, & fallebat? Corpus erat, caro erat, quod sepultum fuerat apparebat. Pereat dubitatio, sequatur digna laudatio. Ostendit ergo discipulis se. Quid est se? Caput Ecclesiæ suæ. Ecclesia futura per mundum ab ipso prędidebatur, à discipulis nondum videbatur. Caput ostendebat, corpus promittebat. Quid enim sequutus adiunxit? Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, dum adhuc essem vobiscum. Quid est hoc, dum adhuc essem vobiscum? Nunquid non tunc cum illis erat, cum illis loquebatur? Quid est, quum adhuc essem vobiscũ: Vobiscum eram, quando moriturus eram. Quid est, vobiscum? Cum morituris moriturus. Modo iam non vobiscum, quia cum morituris, nunquam vlterius moriturus. Hoc ergo dicebã vobis: Quid? Quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me. Dixi vobis quia oportebat omnia impleri. Tunc aperuit illis sensum. Veni ergo domine, fac claues, aperi vt in- K telligamus. Ecce omnia dicis, & nõ crederis. Putaris spi- (Lucæ.24.) ritus, tangeris, pulsaris, & adhuc trepidãt qui te tãgunt. De scripturis admones, & adhuc nõ intelligunt. Clausa sunt corda, aperi, & intra. Fecit, Tũc aperuit illis sensum. Aperi domine, & dubitanti de Christo aperi cor. Aperi ei sensum qui phantasma fuisse credit Christum. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas, & dixit eis. Quid? Quoniã sic oportebat, quoniã sic scriptum est, & sic oportebat. Quid? Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Viderunt hoc, viderunt patientem, viderunt pendẽtem, videbãt post resurrectionem præsentem viuentem. Quid ergo non videbant? Corpus, id est, Ecclesiam. Illum videbant, illam non videbant. Sponsum videbant, sponsa adhuc latebat. Promittat & ipsam, Sic scriptum est, Et sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Hoc sponsus est. Quid de spõsa? Et prædicari in nomine eius pœnitentiã & remissionem peccatorum, per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Hoc nondum videbant discipuli Ecclesiam per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem nondum videbant. Caput videbant L & de corpore capiti credebant. Pec hoc quod videbãt, quod non videbant credebant. Similes illis sumus & nos, Videmus aliquid quod ipsi non videbant, & non videmus aliquid quod ipsi videbãt. Quid nos videmus quod ipsi non videbant? Ecclesiam per omnes gentes. Quid nõ videmus quod ipsi videbant? Christũ in carne constitutum. Quo modo illi illũ videbãt, & de corpore credebant: sic nos corpus videmus, de capite credamus. Inuicem nos adiuuent visa nostra. Adiuuit eos visus Christus vt futuram Ecclesiam crederent, adiuuat nos visa Ecclesia vt Christũ resurrexisse credamus. Impleta est fides illorũ, impletur & nostra. Impleta est illorũ de capite, impletur nostra de corpore. Totus Christus & illis innotuit, & nobis innotuit. Sed totus ab eis non est visus, nec à nobis totus est visus. Ab eis caput est visum, corpus creditum. A nobis corpus visum, caput creditum. Nulli tamen deest Christus, In omnibus plenus est, & adhuc ei restat corpus. Crediderunt ipsi, crediderũt per illos Hierosolymitani multi: Credidit Iudæa, credidit Samaria: Accedant mẽbra, accedat ædificium fundamenti. Fundamentũ enim nemo potest po- M nere, ait Apostolus, nisi quod est positũ, quod est Christus Iesus. Insaniant Iudæi, impleantur zelo. Lapidetur (1.Cor.3.) Stephanus, Seruet lapidantium vestimenta Paulus, Sau- (Acto.7.) lus futurus Paulus Apostol⁹. Occidatur Stephanus, perturbetur Ecclesia Hierosolymitana: discedant inde ligna ardentia, accedant & incendant. Ligna enim quodam modo in Ecclesia Hierosolymitana ardebant spiritu sancto quãdo erat illis in deum anima vna & cor vnum. Lapidato Stephano passa est illa cõgeries perse- (Acto.4.) cutionẽ, sparsa sunt ligna, & accensus est mundus. De- (Acto.8.) nique hæc secutus furens Saulus ille accepit epistolas à principibus sacerdotũ, & cœpit ire sæuiens, anhelãs cędem, sitiẽs sanguinẽ vndecunq; posset quos posset vinctos trahere, ad suppliciũ rapere, se diffuso sanguine satiare. Sed vbi deus, Vbi Christus, Vbi Stephani coronator? Vbi nisi in cœlo? Videat & Saulũ, irrideat sæuientẽ, clamet de cœlo: Saule Saule, quid me persequeris? Ego (Actnũ.9.) in cœlo sum, tu in terra, & tamẽ persequeris me. Caput nõ tangis, sed membra mea calcas. Sed quid facis, quid proficis? Durũ tibi est cõtra stimulũ calcitrare. Quantũcunq; calces mittas, te vexas. Pone ergo furorẽ, cape sanitatẽ. Pone malum cõsilium, appete bonum auxilium.

Voce

A Voce illa prostratus est. Quid est prostratus? Persecutor. Ecce victus est vna voce. Quid ibas, quid sæuiebas? quos quærebas, modo sequeris: quos persequebaris, modo pro illis persecutionem pateris. Surgit prædicator qui prostratus est persecutor. Audiuit domini vocem, Excæcatus est, sed in corpore, vt illuminaretur in corde. Perductus ad Ananiam de pluribus catechizatus
Galat. 6. baptizatus processit Apostolus. Dic, prædica, Prædica Christum, dissemina ô bone aries, iamdudum lupus. Vide illum, attende illum qui sæuiebat. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo: funde Euangelium, Quod corde concepisti, ore dissemina. Audiant gentes, credant gentes, Pullulent gentes, nascatur de sanguine martyrum sponsa domino purpurata. Et ex illa quàm multi accesserunt, quàm multa membra capiti cohæserunt & cohærent nunc, & credunt. Et baptizati sunt isti, & baptizabuntur alij. Et post nos venient alteri, Tunc, inquam, in fine seculi accedent lapides fundamenti, lapides viui, lapides sancti, vt in fine ædificetur totum ædificium ab illa Ecclesia, immò ab ipsa Ecclesia quæ modo cantat canticū nouum,
B dum domus ædificatur. Sic enim habet ipse Psalmus, Quando domus ædificabatur post captiuitatē. Et quid?
Psal. 95. Cantate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Quàm magna domus, Sed quando cantat canticum nouum? quum ædificatur. Quando dedicatur? in fine seculi. Fundamentum ipsius iam dedicatum est, quia ascendit in cœlum, & non moritur: quando & nos surrexerimus, vt nunquam moriamur, tunc dedicabimur.

Marci. vlt. *In die Ascensionis, Homilia in illud Marci, Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatem illorum, & duriciam cordis &c.*

Sermo V.

AVdistis quid dixerit dominus discipulis suis post resurrectionem, Misit eos ad Euāgelium prædicandum, & factum est. Prædicatum est
Psal. 18. Euangelium, peruenit ad nos, & ecce in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ambulando & ambulando Euangelium
C peruenit ad nos, & ad fines terræ. Breuiter cōstituit nobis, loquens discipulis suis, quid faciamus, quid speremus, Ait enim sicut audistis quando loquebatur, Qui
Marci. 16. crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Exigitur à nobis fides, offertur salus, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Preciosum est quod promittitur nobis: gratis fit quod iubetur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Quid enim? Qui hæc audiebāt, salui non erant? Nõnne multi salui credunt, salui fiunt & antequam credant? Salui planè, sed vana salus hominum. Qualis est ista salus quę tibi cum iumento tuo communis est? Veruntamen etiam ipsa vnde nisi ab illo de quo
Psal. 59. scriptum est, Homines & iumenta saluos facies domi-
Psal. 35. ne. Et addidit, Secundum multitudinem misericordiæ tuæ deus. Tanta est enim multitudo misericordiæ tuæ, vt veniat à te salus in istam carnem mortalem hominum, veniat & ad carnem pecorum. Hæc est multitudo misericordiæ tuæ, filiis tuis quid? Ecce homines & iumēta saluos facies domine. Nihil nobis amplius? Quod hominibus quibuscunque, quod pecoribus, hoc præstatur & nobis? Nō planè hoc. Sed quid? Audi, Filij autem hominum sub tegmine alarum tuarū sperabūt: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis D
tuæ potabis eos. Quoniam apud te est fons vitæ: Christus est fons vitæ. Habebamus salutem cum iumentis quousque veniret ad nos fons vitæ: fons vitæ venit ad nos, & fons vitæ mortuus est propter nos. Negabit vitam suam, qui nobis erogauit mortem suam? Ipsa est salus quæ non est vana. Quare? Quia non transit. Bene animaduertenda ista distinctio, homines & iumenta saluos facies domine. Homines, pertinentes ad hominem: filij autem hominum, pertinentes ad filium hominis, sub tegmine alarum tuarum sperabunt. Constituite vobis ante oculos duos homines. Erigite fidem, euigilet cor vestrum, recordamini hominem in quo decepti sumus, recordamini hominem à quo redempti sumus. Ille homo nunquid filius hominis? Adam homo erat, filius hominis non erat. Ideo dominus Christus assidue se dicit filium hominis, vt faciat nos recordari hominem qui non fuit filius hominis. Vt recordemur Filius ho-
in illo mortem, in isto vitam. In illo peccatum, in isto minis quare
remissionem peccatorum. In illo vinculum, in isto li- re Christus.
bertatem. In illo damnationem, in isto absolutionem. Duo ergo isti homines significati sunt & in his verbis, E
homines & iumenta &c. Homines pertinentes ad hominem, & iumenta simul cum iumentis eos saluos facies. Homo enim in honore positus non intellexit, sicut scriptum est, Homo in honore positus non intelle- Psal. 48.
xit, comparatus est iumentis insensatis & similis factus est eis. Propterea homines & iumenta, quibus similes facti sunt homines, quia non intellexerunt. Et eis quibus dominari creati sunt, comparati sunt, saluos facies. Nunquid ipsa est salus de qua dictum est, Qui credide- Marci. vlt.
rit & baptizatus fuerit saluus erit? Alia est illa salus, longè alia. Angeli hāc habent, nolite eam quærere in terra. Magna est, sed non est hic. Non est ista res de ista regione, non est hic talis salus. Sursum cor. Quid hic quęris in terra salutem hanc? Ipsa salus huc venit, & mortem nostram hic inuenit. Nunquid dominus noster Iesus Christus quando venit ad nos in carne, inuenit hic salutem istam in regione nostra. Magnum quid huc attulit mercator iste de regione sua veniens, inuenit in regione nostra quod hic abundat. Quid hic abundat? Nasci & mori. Plena est terra his mercibus: natus est, & mortuus est. Sed qua via natus est? Ad istam regionem venit, sed non ea via qua & nos. De cœlo enim venit à F
patre, & tamen natus est mortalis. Natus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Nunquid nos sic de Adam & Eua? Nos per concupiscentiam carnis, ille autem non per ipsam: Maria enim virgo sine virili amplexu, sine concupiscentiæ æstu, quoniam ne pateretur hūc æstum ei dictum est, Spiritus sanctus superueniet in te, & vir- Lucæ. 1.
tus altissimi obumbrabit te. Virgo ergo Maria nō concubuit & concepit, sed credidit & concepit. Natus est enim mortalis mortalibus, Quare mortalis? Quia in similitudine carnis peccati, non in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati. Quid habet caro peccati? Mortem & peccatum. Quid habuit similitudo carnis peccati? Mortem sine peccato. Si haberet peccatum, caro esset peccati, Si mortem non haberet, non esset similitudo carnis peccati. Talis venit, saluator venit, mortuus est, sed mortem occidit, finiuit in se quem timebamus, suscepit illam, & occidit illam. Quo modo summus venator leonem cepit & necauit, Vbi est mors? Quære in Christo, iam non est, sed fuit & mortua est ibi. O vita mors mortis, Bono animo estote, morietur & in nobis. Quod præcessit in capite, reddetur in mēbris:

G bris:morietur & in nobis mors. Sed quando? In fine se-
culi, in resurrectione mortuorum, quam credimus, &
de qua nō dubitamus. Qui enim crediderit & baptiza-
tus fuerit, ipse saluus erit. Sequere quod timeas, Qui au-
tem non crediderit, cōdemnabitur. Ergo mors morie-
tur in nobis, victura est in damnatis. Vbi mors nesciet
mortem, sempiterna mors erit, quia æterna tormenta
erunt. In nobis morietur & non erit. Vultis nosse? Dico
vobis pauca verba triumphantiū, vt habeatis quod me-
ditemini, quod corde cantetis, quod toto animo spere-
tis, quod fide & bono opere requiratis. Audite verba
triumphantium quando non erit mors, quando & in
nobis sicut & in capite nostro morietur mors, Paulus
1.Cor.15. apostolus dicit, Oportet corruptibile hoc induere in-
corruptionem, & mortale hoc induere immortalita-
tem. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors
in victoria, Dixi vobis quia morietur mors in vobis,
Absorpta est mors in victoria, Ista est mors mortis, Ab-
sorbebitur vt non appareat. Quid est vt non appareat?
Vt non sit nec intus nec foris. Absorpta est mors in vi-
ctoria. Gaudeant triumphantes, gaudeant, dicant quod
sequitur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors acu-
H leus tuus? Vbi est? Cepisti, possedisti, vicisti & tibi addi-
xisti, percussisti & occidisti. Vbi est mors victoria tua?
vbi est mors aculeus tuus? Nónne confregit illum do-
minus meus? O mors quando domino meo hæsisti, tūc
& mihi periisti. Ista salute saluus erit qui crediderit &
baptizatus fuerit. Qui autem non crediderit, condem-
nabitur. Fugite condemnationem, amate & sperate sa-
lutem æternam.

Dominica post Ascensionem domini,
Sermo VI.

SOlennitate diei huius admonemus scientes,
instruimus negligentes. Ascensum domini in
cœlum hodie solenniter celebramus. Domi-
nus enim saluator noster posito corpore, &
recepto corpore, posteaquā resurrexit à mortuis, exhi-
buit se discipulis viuentē, quem desperauerant morien-
tem. Posteaquam se reddidit oculis intuendum, mani-
bus contrectandum, ædificans fidem, exhibēdo verita-
tem: quoniam parum fuit humanę fragilitati & infirmę
I trepidationi tam magnū miraculum vno die exhibere
Act.1. & inde subtrahere. Conuersatus est cum eis in terra, si-
cut audiuimus quum liber Actuum apostolorū legere-
tur. Cōuersatus est cum eis in terra quadraginta diebus
intrans & exiens, manducans & bibēs: vt exhiberet ve-
ritatem, non quòd haberet necessitatem. Ipso ergo qua-
dragesimo die, quem hodie celebramus, eis videntibus,
& videndo deducentibus, ascendit in cœlum. Tunc er-
go posteaquam id quod videbant ascendere miraban-
tur: sursum tamen ire gaudebant, Capitis enim præces-
sio spes membrorum est. Audierunt & angelicam vo-
cem, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic
Iesus sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem
in cœlum. Quid est sic veniet? In ea forma veniet, vt im-
Apoc.1. pleatur quod scriptum est, Videbunt in quem pupuge-
runt, Sic veniet, ad homines veniet, homo veniet, sed
deus homo veniet, veniet verus homo & deus, vt fa-
ciat homines deos. Ascendit iudex cœli, sonuit præco
cœli. Bonā causam habeamus vt futurum iudicium nō
timeamus. Ascendit enim, viderunt qui nobis nuncia-
1.Thess.3. uerunt. Qui non viderunt crediderunt, alij credētes ir-
riserunt. Non enim omnium est fides. Et quia non om-
nium est fides, & nouit dominus qui sunt eius, quid di- K
sceptamus quod ascendit in cœlum deus? Miremur po-
tius quia descendit in infernum deus, Mortem Christi
miremur, resurrectionem vero laudemus potius quàm
miremur. Perditio nostra, peccatum nostrum, sanguis
Christi precium nostrum, resurrectio Christi spes no-
stra, aduentus Christi res nostra. Ille ergo qui est ad
dexteram patris, expectandus est donec veniat. Dicat
anima nostra sitiens illi, quando veniet? Et, sitiuit ani- Psal.41. & 62.
ma mea ad deum viuum, quando veniet? veniet. Sed
quando veniet? Optas vt veniat, vtinam paratum te in-
ueniat. Veruntamen ne putemus nos solos habere hoc
desiderium de domino nostro, vt dicamus quando ve-
niet? Habuerunt hoc desiderium & discipuli eius. Si
possem vobis dicere inhiantibus, expectantibus, suspen-
sis, nosse cupientibus quādo veniat dominus deus no-
ster, si possem vobis dicere: qualis vobis viderer? Sed
hoc ex me non vos speratis audire posse: Qui si speratis
desipitis, ipsum certe dominum Iesum Christū in cor-
pore præsentem, viuētem, loquētem, si ante oculos ve-
stros, & ante manus vestras haberetis, scio quia præ isto
desiderio interrogaretis & diceretis ei, Domine quan-
do venturus es? Discipuli ipsi dominum Iesum Chri- L
stum præsentem interrogauerunt. Non potestis inter-
rogare quod interrogauerunt, audite quod audierunt.
Etenim illi tunc erant, nos nondum eramus. Quibus ta-
men si credamus, & nobis interrogauerunt, & nobis
audierunt. Ergo discipuli Christi deducturi aspectu
ascensurum Christum interrogauerunt & dixerunt ei,
Domine si hoc tempore præsentaberis? Cui dicebant?
Quem præsentem videbant. Si hoc tempore præsenta-
beris? Et quid est illud? Nónne præsentē videbant, nón-
ne præsentem audiebant, nónne præsentem etiam tan-
gebant? Quid est hoc si hoc tempore præsentaberis, nisi
quia nouerant præsentia Christi futurum iudicium, vt
videretur à suis & ab alienis? Nam quando resurrexit
non est visus, nisi à suis. Hoc ergo sciebant & fide reti-
nebant, futurum esse tempus quando iudicatus iudica-
ret, quando reprobatus probaret & reprobaret, quādo
conspicuus vtrique hominum generi alios poneret ad
dexteram, alios ad sinistram, dicturus quod vtrique au-
dirent, oblaturus quod non vtrique acciperēt, commi-
naturus quod non vtrique pertimescerent. Sciebant fu-
turum, sed quando quærebāt, si hoc tempore præsenta- M
beris? Nō vtique nobis. Nam & modo videmus te, sed
præsentaberis etiam his qui non crediderūt in te, si hoc
tempore præsentaberis dic nobis, & quando regnum
Israël: hoc quæsierunt, si hoc tempore præsentaberis, &
quando regnum Israël. Quod regnum? De quo dici-
mus, Adueniat regnum tuum. Quod regnum? De quo Matth.6.
audituri sunt ad dexteram positi, Venite benedicti pa- Matth.25.
tris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab
origine mundi. Quando dicturus est etiam sinistris, Ite
in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis
eius. Terribilis vox, tremenda vox. Sed in memoria æ- Psal.111.
terna erit iustus, ab auditu malo non timebit. Istis hoc,
illis illud, in vtroque verax, quia in vtroque iustus. Sed
quod quærebant si audierunt, audiamus: si non audie-
runt, quod audierunt teneamus, & quod venturum est
non timeamus. Domine si hoc tempore præsentaberis?
Et nos æstimantes nos præsentem videre dominum in
corpore cōstitutum, dicamus illi, Domine si hoc tem-
pore præsentaberis, & quando regnum Israël? Quando
regnum tuorum, quando regnum humilium, quamdiu
typhus superborum? Certe hoc est quod quærebatis,
hoc est

A hoc est quod audire desiderabatis. Videamus quid re-
sponderit, Non dedignentur audire agni quod audie-
runt arietes, audiamus quid dicit ipse dominus, Qui-
bus? Petro, Ioanni, Andreæ, Iacobo, cæteris tantis & ta-
libus, tam dignis. Sed quos inuenit indignos, fecit di-
gnos. Quid eis respondit dicentibus, si hoc tempore
præsentaberis, & quando regnum Israël? Non est ve-
strum scire tempora quæ pater posuit in sua potestate.
Quid est hoc? Dicitur Petro, non est vestrum: & dicis
tu, meum est? Non est vestrum scire tempora, quæ pater
Act. 1. posuit in sua potestate. Quod creditis, bene creditis:
quia venturum est. Quando venturum sit quid ad te?
Quando venerit, præparate. Non est vestrum scire tem-
pora, quę pater posuit in sua potestate. Curiositas absce-
dat, pietas succedat. Quid ad te quando veniet? Sic viue
quasi hodie venturum sit, & non timebis quum vene-
rit. Videte autem ordinem & disciplinam magistri bo-
ni, magistri singularis, magistri solius. Non dixit quod
interrogauerunt, & dixit quod non interrogauerunt.
Sciebat enim quod interrogauerunt non eis expedi-
re vt nossent, quod autem sciebat eis expedire, etiam
non eis interrogantibus dixit, Non est vestrum scire,
inquit, tempora. Quò tibi tempora? Hoc agitur vt eua-
das tempora, & quæris tempora? Non est vestrum scire
B tempora quæ pater posuit in sua potestate. Et quasi di-
ceretur ei, Et quid est nostrum, modo audiamus quid
ad nos maxime pertineat, modo audiamus. Quæsitum
est quod non oporteat dici, Sed dictum est quod opor-
teat audiri: Non est vestrum scire tempora, quæ pater
posuit in suo potestate. Sed quid est vestrum scire? Sed
accipietis virtutem spiritus sancti superuenientem in
vos, & eritis mihi testes. Vbi? In Hierusalem. Conse-
quens erat vt hoc audiremus, his enim verbis Ecclesia
prædicatur, Ecclesia commendatur, vnitas annuncia-
tur, diuisio accusatur. Apostolis dictum est, Et eritis mi-
hi testes: fidelibus dicitur, Vasis dei dicitur, vasis mise-
ricordiæ dicitur, Eritis mihi testes? Vbi, in Hierusalem
vbi occisus sum. Et in tota Iudæa & Samaria, & vsque
in fines terræ, Ecce quod audite, ecce quod tenete. Spō-
sa estote & sponsum securi expectate. Sponsa Ecclesia
est. Vbi futura prædicata est, quam illi testes annuncia-
rent vbi futura prædicata est? Multi enim dicturi sunt,
Ecce hic est: Audirem si non & alius diceret, Ecce hic
est. Quid tu dicis? Ecce hic est. Iam ibam, sed reuocat
C alius simili voce, Ecce hic est. Tu ex parte vna, Ecce hic
est: alius ex parte alia, Ecce hic est. Dominum interro-
gemus, dominum interpellemus. Sileant partes, totum
audiamus. Dicit vnus ex angulo vno, Ecce hic est: alius
ex alio angulo, Non, sed ecce hic est. Tu domine dic, tu
assere quam redemisti, ostende quam dilexisti. Ad nup-
tias tuas inuitati sumus, ostende sponsam tuam, ne vota
tua litigando turbemus. Dicit planè, ostendit planè,
non deserit inquirentes, non amat litigantes. Dicit di-
scipulis suis, & non quærentibus dicit, quia contenden-
tibus contradicit. Et ideo fortasse hoc ab Apostolis nō-
dum quærebatur, quia grex Christi nondum à latroni-
bus diuidebatur. Nos experti dolores diuisionis, stu-
diose coagulum quærimus vnitatis. Apostoli quærunt
tempus iudicij, & dominus respondet locum Ecclesiæ.
Non respondit quod quæsierunt, sed nostros præuide-
Vbi suprà. bat dolores. Eritis, inquit, mihi testes in Hierusalem. Pa-
rum est, non pro hoc tantum precium dedisti, vt hoc
solum emeres in Hierusalem. Dic adhuc, Et vsque in
fines terrę Venisti ad fines. Quare contentiones non fi-
nis? Nemo mihi dicat iam, Ecce hic est, Non sed ecce
hic est. Sileat humana pręsumptio, Audiatur diuina prę- D
dicatio, Teneatur vera promissio, in Hierusalem & in
tota Iudæa & Samaria & vsque in fines terræ. His dictis
nubes suscepit eum: tam non opus erat vt aliquid ad-
deretur ne aliunde cogitaretur. Fratres pro magno au-
diri solent verba nouissima parentis ituri ad sepul-
chrum, & contemnuntur domini verba nouissima a-
scendētis in cœlum. Existimemus dominum nostrum
testamentum scripsisse, & in testamento sua nouissima
verba posuisse: præuidit enim malorum filiorum futu-
ra litigia, præuidit homines partes sibi conantes facere
de possessione aliena. Quare enim non diuidant quod
non emerunt? Quare non concidant quo precium non
dederunt? Sed ille tunicam desuper textam nusquam
consutilem diuidi noluit, sorte prouenit in illa veste,
charitas prædicata est: Ipsa est desuper texta, de terra est
cupiditas, desuper charitas. Agite fratres testamentum
scripsit dominus, nouissima verba posuit. Videte obse-
cro vos & moueat vos quo modo & nos mouet, si fieri
potest. Duæ sunt glorificationes secundum suscepti ho- *Glorificatio-*
minis formam. Vna, qua surrexit à mortuis tertia die. *nes Christi*
Alia qua ascendit in cœlum ante oculos discipulorum *duæ secun-*
suorum. Duæ sunt istæ quæ commendantur glorifica- *dum homi-*
tiones eius iam factæ. Restat vna & ipsa in conspectu *nem.*
hominum quum se iudicio præsentabit. De spiritu san- E
cto hoc erat dictum per Ioannem euangelistam, Spiri- *Ioan. 7.*
tus autem nondum fuerat datus, quia Iesus nondum
erat glorificatus. Spiritus autem nondum fuerat datus.
Quare nondum fuerat datus? Quia Iesus nondum erat
glorificatus. Expectabatur ergo vt glorificato Iesu da-
retur spiritus. Meritóque bis glorificatus, resurgendo
& ascendendo bis dedit spiritum. Vnum dedit, & v-
nus dedit, vnitati dedit, & tamen bis dedit. Primò
posteaquā resurrexit, dixit discipulis suis, Accipite spi-
ritum sanctum. Et insufflauit in facie eorum: habes se- *Ioan. 20.*
mel. Deinde promittit adhuc se missurum spiritum *Luca. 24.*
sanctum, & dicit, Accipietis virtutem spiritus sancti su- *Act. 1.*
peruenientem in vos. Et alio loco. In ciuitate sedete.
Ego enim impleam promissionem patris quam audi-
stis, inquit, ex ore meo. Posteaquam ascendit, decem
diebus ibi factis misit spiritum sanctum, ipse est solen-
nis futurus Pentecostes. Videte ergo fratres mei. Quæ-
rat à me aliquis quare bis dedit spiritum sanctum. Mul-
ti multa dixerunt & sicut homines quæsierunt. Et ali- F
qui dixerunt quòd non est contra fidem. Alius hoc,
alius illud. Vtrunque quod non excederet regulam ve-
ritatis. Si dicam me scire quare bis dederit, mentiar vo-
bis. Nescio: qui se dicit scire quod nescit, temerarius
est. Qui se negat scire quod scit, ingratus est. Ergo fa-
teor vobis, quare bis dederit dominus spiritum san-
ctum adhuc quæro, ad aliquid certius peruenire cupio.
Adiuuet me dominus orantibus vobis, vt quod dona-
re dignatur, & vobis non taceatur. Ergo nescio. Quid
tamen existimem nondum sciens, nondum pro certo
tenens, sicut certissimum teneo dedisse, Quid ergo
existimem, non tacebo. Si hoc est confirmet dominus:
si aliud est quod verius appareat, donet dominus. Ergo
arbitror, sed arbitror ideo bis datum esse spiritum san-
ctum, vt commendarentur duo præcepta charitatis.
Duo sunt enim præcepta, & vna est charitas. Diliges do- *Deut. 6.*
minum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota ani- *Matth. 22.*
ma tua. Et diliges proximum tuum tanquam teipsum,
in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ.
Vna charitas & duo præcepta. Vnus spiritus & duo da-
ta. Non enim alius datus est prius, & alius datus est
postea.

G postea. Quia non alia charitas diligit proximum quàm
illa quæ diligit deum. Non ergo alia charitas est. Quia
charitate proximum ipsa charitate diligimus & deum.
Sed quia aliud est deus, aliud proximus, vna charitate
diliguntur, non sunt tamen vnum qui diliguntur. Quia
ergo magna est primitus commendanda dilectio dei,
secunda dilectio proximi. A secunda autem incipitur
1.Ioan.4. vt ad primam perueniatur. Si enim fratrem quem vi-
des non diligis, deum quem non vides quo modo di-
ligere poteris? Ideo forte informans nos ad dilectio-
nē proximi, dedit in terra conspicuus & proximis pro-
ximus spiritum sanctum insufflando in faciem eorum.
Et ab hac maxime charitate, quæ in cœlis est, de cœlo
misit spiritum sanctum. Spiritum sanctū accipe in terra
& diligis fratrem. Accipe de cœlo & diligis deum, quia
& in terra quod accepisti de cœlo est, in terra Christus
dedit, sed de cœlo est qui dedit. Ille enim dedit qui de
cœlo descendit. Hic inuenit cui daret, sed inde attulit
quod daret. Quid est ergo fratres? An forte comme-
moro & hoc quo modo charitas ad spiritum sanctum
Roma 5. pertineat? Paulum audite. Non solum autem, inquit, sed
H & gloriamur in tribulationibus scientes quia tribulatio
patientiam operatur, patientia probationem, probatio
verò spem. Spes autem non confundit, quia charitas
dei diffusa est in cordibus nostris. Vnde charitas dei
diffusa est in cordibus nostris? Vnde? Quid tibi dabas?
1.Cor.4. Quid quasi de tuo præsumebas? Quid enim habes quod
non accepisti? Ergo vnde nisi quod sequitur, Per spiri-
tum sanctum qui datus est nobis? Charitas ista non te-
netur nisi in vnitate Ecclesiæ. Non illam habent diui-
sores sicut dicit Apostolus Iudas, Hi sunt qui seipsos se-
gregant animales spiritum non habentes. Qui seipsos
segregant? Quare segregant? Qui animales spiritum
non habentes, ideo defluunt, quia coagulum non ha-
bent charitatis. Ipsa charitate plena est gallina illa prop-
ter pullos infirmata, cum pullis humiliās vocem suam,
Matth. 23. extendens alas suas. Quoties, inquit, volui colligere
filios tuos? Colligere, non diuidere. Quia habeo, in-
Ioan.10. quit, alias oues quæ non sunt ex hoc ouili. Oportet me
& ipsas adducere vt sit vnus grex & vnus pastor. Meri-
to non audiuit fratrem contra fratrem interpellantem
Luca.12. & dicentem, Domine, dic fratri meo diuidat mecum
hæreditatem. Domine, inquit, dic fratri meo. Quid?
I Diuidat mecum hæreditatem. Et dominus: Dic ho-
mo. Quare enim vis diuidere nisi quia homo? Quum
1.Cor.1. enim dicit alius, Ego sum Pauli, alius autem ego Apol-
lo, nónne homines estis? Dic homo, Quis constituit me
diuisorem hæreditatis inter vos? Colligere veni non
Luca.12. diuidere. Ideo, inquit, dico vobis cauete ab omni cupi-
ditate. Cupiditas enim cupit diuidere sicut charitas
colligere. Quid est autem, cauete ab omni cupiditate,
nisi impleamini charitate? Nos charitatem pro captu
nostro habentes interpellamus dominum contra fra-
trem, sicut & ille contra fratrem, sed non hac voce,
non hac postulatione. Ille enim dixit, Domine, dic fra-
tri meo diuidat mecum hæreditatem. Nos dicimus,
Domine, dic fratri meo teneat mecum hæreditatem.
Videte ergo fratres, quid maximè diligatis, quid forti-
ter teneatis. Glorificatus dominus resurgendo com-
mendat Ecclesiam, glorificandus ascendendo com-
mendat Ecclesiam, Spiritum sanctum mittens de cœlis
commendat Ecclesiam. Resurgens enim, quid dicit di-
scipulis suis? Hæc dicebam vobis, quum essem apud vos
quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege
Luca.24. & prophetis & psalmis de me. Et tunc aperuit illis sen-
sum vt intelligerent scripturas, & dixit eis, Quoniam K
sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resur-
gere à mortuis tertio die. Vbi est Ecclesiæ commenda-
tio? Et prędicari in nomine eius pœnitentiam & remis-
sionem peccatorum? Et hoc vbi? Per omnes gentes in-
cipientibus ab Hierusalem hac resurrectione glorifica-
tus. Quid ascensione glorificandus? Quod audistis, Eri- Actu.1.
tis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa & Sama-
ria, & vsque in fines terræ. Quid ipso aduentu spiritus
sancti? Venit spiritus sanctus, Quos primum impleuit,
linguis omnium gentium loquebātur, Vnusquisque ho
mo loquens omnibus linguis, quid aliud significauit
quàm vnitatem in omnibus linguis? hoc tenentes, in
hoc firmati, in hoc roborati, in hoc inconcussa charita-
te defixi, laudemus pueri dominum & dicamus Hallelu
ia, Sed in vna parte? Et vnde & quousque? A solis ortu Psal.112.
vsque ad occasum laudate nomen domini.

Dominica duodecima post Trinitatem.
Sermo VII.

In illud Marci Exiens Iesus de finibus Tyri venit L
per Sidonem ad mare Galilaæ. Et adducunt Marci.7.
ei surdum & mutum &c.

MOdo aures corporis surdæ non aperiuntur.
Sed quàm multi habent clausas cordis aures
quę tamen verbo dei penetrante patescunt, vt
credant qui non credebāt & bene viuant qui
male viuebant, & obediant qui non obediebant. Et di-
cimus ille credit ac miramur quū audimus de his quos
aliquādo duros noueramus. Cur ergo nūc miraris cre-
dentem, innocentem, deo seruientem, nisi quia conspi-
cis videntē quem noueras cæcum: conspicis viuentem
quem noueras mortuum, cōspicis audientem quem no
ueras surdum? Nā videte taliter mortuos de quibus di-
cebat dominus cuidam, ideo tardanti ne dominum se-
queretur, quia patrē sepelire volebat. Sine, inquit, mor- Luca.9.
tuos sepelire mortuos suos, Certe mortui sepultores nō
sint corpore mortui, quia si hoc essent, mortua corpora
sepelire nō possent. Tamen dominus mortuos eos vo-
cat, vbi nisi intus & in anima, Sicut enim in domo etiā
plerunque visibiliter integra & salua dominus eiusdem M
domus mortuus iacet, Sic in corpore integro multi
habent animam intus mortuam. Et hos sic excitat Apo-
stolus, Surge qui dormis & exurge à mortuis & illumi- Ephe.5.
nabit te Christus. Ipse illuminat excæcatum qui excitat
mortuum, Voce enim eius clamatur per Apostolum ad
mortuum, Surge qui dormis, Cæcus luce illuminabitur
quum resurrexerit. Surdos autem quàm multos ante o-
culos suos dominus intuebatur quum diceret, Qui ha- Luca.8.
bet aures audiendi audiat, Quis enim ante illum sine
corporis auribus stabat? Quas ergo alias aures nisi
interioris hominis requirebat? Hoc dico fratres ne for-
te simus strepentes vocibus & muti moribus, A malis
corde semper disiungimini, ad tempus caute corpore
copulamini. Nec tamen negligentes sitis in corrigen-
dis vestris ad curam scilicet vestrā quodam modo per-
tinentibus monendo, docendo, hortando, terrendo.
Quibuscunque modis potestis agite, ne quum inueni-
tis in scripturis & exemplis sanctorum, siue qui ante si-
ue qui post aduētum domini fuerunt in hac vita quòd
mali bonos in vnitate non maculant, efficiamini pi-
gri ad corrigendos malos. Duobus modis non te ma-
culat malus, Si non consentias, Et si redarguas: hoc
est non

A est non communicare, non cõsentire, Communicatur quippe quando facto eius consortium voluntatis, vel approbationis adiungitur. Hoc ergo nos admonens Apostolus ait, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. *Ephe.5.* Et quia parum erat non cõsentire, si sequeretur negligentia disciplinę, magis autem, inquit, & redarguite, Videte quemadmodũ vtrunque complexus est, Nolite communicare, magis autem & redarguite. Quid est nolite communicare: Nolite consentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid est magis autẽ & redarguite: Reprehendite, corripite, coërcete. Deinde in ipsa coërcitione vel correptione aliorũ peccatorũ cauendum est, ne se extollat qui alterum corripit, & apostolica illa sententia cogitanda est, *1.Corin.10.* Quapropter qui putat se stare, videat ne cadat: foris terribiliter personet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio.

In natali beati Vincentij, Sermo VIII.

Magnum spectaculũ spectauimus oculis fidei, martyrem sanctum Vincentium vbique vincentem. Vicit in verbis, vicit in pœnis, vicit in B cõfessione, vicit in tribulatione, vicit exustus in ignibus, vicit submersus in fluctibus. Postremo vicit tortus, vicit mortuus. Quãdo caro eius in qua erat trophæum Christi victoris de nauicula mittebatur in mare, tacite dicebat, Deiicimur sed non perimus. Quis istã patiẽtiam militi suo donauit nisi qui pro illo prior sanguinem fudit: Cui dicitur in psalmo. *Psal.70.* Quoniã tu es patientia mea domine spes mea à iuuẽtute mea. Magnum certamen magnam comparat gloriam, non humanam nec temporalem, sed diuinam & sempiternam. fides pugnat & quando fides pugnat carnem nullus expugnat. Quia etsi laniatur, etsi laceratur, quando perit qui sanguine Christi redemptus est? Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, & Christus perdit quod emit sanguine suo. Sed hoc totum nõ ad hominẽ, sed ad dei gloriam referatur. Ab ipso vere est patientia, vera patientia sancta, patientia religiosa, patientia recta, patientia Christiana. Patientia donum dei est. Nam & multi latrones patientissime torquentur, & non cedentes & tortorem vincentes postea æterno igne puniuntur. Merces discernit martyrem à patientia immo à duritia sceleratorũ. Par est pœna, sed dispar est causa. C Martyrum voce cantauimus. Dixerat enim ista Vincentius in orationibus suis, *Psal.42.* Iudica me deus, & discerne causam meam à gente non sancta. Discreta est causa eius, quia pro veritate, pro iusticia, pro deo, pro Christo, pro fide, pro Ecclesiæ vnitate, pro indiuidua charitate certauit. Quis ei donauit istam patientiam: Quis: Indicet nobis Psalmus. *Psal.61.* Ibi enim legitur, ibi cantatur: Nonne deo subiecta erit anima mea: Ab illo enim patientia mea. Quisquis putat sanctum Vincentium viribus suis ista potuisse, nimis errat. Quisquis enim viribus suis hoc se posse præsumpserit, etsi videtur vincere patientia, vincitur à superbia. Bene vincere, hoc est vniuersas machinas vincere: Illecebras dum ministrat, vincitur per continentiam. Pœnas & tormenta infligit, vincitur per patientiam: errores suggerit, vincitur per sapientiam. Ad extremum quum omnia hęc victa fuerint, suggesserit animæ. Euge euge quãtum potuisti, quantum certasti Quis tibi comparatur: Quàm bene vicisti: Respondeat illi anima sancta, Confundantur & reuereantur, qui dicunt mihi euge euge. *Psal.33.* Quando ergo vincit, nisi cum dicit, In domino laudabitur anima mea: audiãt mites & iocundentur: Mites enim sciunt quod dico, quia in illis habitat verbum, in illis habitat exemplum. Nam qui non est D mitis, nescit quid sapiat: quod dictum est, In domino laudabitur anima mea. Omnis enim non mitis, superbus, asper, elatus, in se vult laudari, non in domino. Qui autem dicit, In domino laudabitur anima mea: non dicit, audiant gentes & iocundentur, Audiant homines & iocundentur: sed, audiant mites & iocundentur. Audiant quibus sapit. Mitis enim erat Christus, sicut ouis ad immolandum ductus est. Propterea mitis, quia sicut ouis ad immolandum ductus est, Audiant mites & iocundẽtur: quia sapiunt quod dictum est, Gustate & videte quàm suauis est dominus, *Psal.33.* beatus vir qui sperat in eum. Lũgam lectionem audiuimus, breuis est dies longo sermone etiam nos tenere vestram patientiam non debemus. Nouimus quia patienter audistis, & diu stando & audiendo tanquam martyri compassi estis: Qui audit vos, amet vos, & coronet vos, Amen.

De eodem, Sermo IX.

Magnum & multum mirandum spectaculum noster animus cœpit, nec inanissimũ & perniciosissimam, sicut solet in theatris quarum- E cunque nugarum, sed planè vtilissimũ & fructuosissimũ voluptatem oculis interioribus hausimus, quum beati Vincẽtij gloriosa passio legeretur. Erat videre inuictam martyris animam contra insidias antiqui hostis, contra sæuiciam impij iudicis, cõtra dolores mortalis carnis, acerrima conflictatione certantem, & in adiutorio domini cuncta superantem. Ita planè charissimi, ita prorsus fuit, in domino laudemus hanc animam, *Vbi supra.* vt audiant mites & iocundentur. Quas voces audierit, quas reddiderit, quæ tormenta deuicerit, decursa lectio declarauit, & nobis tanquam in conspectu quæ gesta sunt posuit. Tanta pœna erat in membris, tanta securitas in verbis, tãquam alius torqueretur, alius loqueretur. Et vere alius. Prędixit enim hoc dominus, & promisit martyribus suis dicens, Nõ vos estis qui loquimini, *Matth.10.* sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. In domino ergo laudatur hæc anima. Nam quid est homo, *Psal.8.* nisi quod memor est eius: Aut quę vires pulueris, nisi illo adiuuante qui nos fecit ex puluere, vt qui gloriatur, in domino glorietur: *1.Cor.1.* Si enim diabolicus & seductor spiritus plerunque implet, vel fallaces vates, vel falsos F martyres suos, vt tormenta corporis, vel ipsi sibi ingerant, vel ingesta contemnant, quid magnum est domino deo nostro ad confirmandã prędicationem nominis sui ipsorum prædicatorum, carnem quidem in manus persequentium tradere: mentem vero in arcẽ libertatis assumere, vt etiam dum illa patitur iniquitatẽ, hæc afferat veritatem, scilicet vt victores non tolerantia faciat, sed iusticia, quoniam martyres discernit causa, nõ pœna: Multi enim dolores tolerauerũt pertinacia, non constantia, vicio non virtute, prauo errore non recta ratione, diabolo possidente non persequente. In nostro autem vincente Vincentio, ille quidem vincebat qui possidebat, sed ille possidebat qui principẽ huius mundi miserat foras, vt etiam pugnans extrinsecus supera- *Ioan.12.* retur qui iam fuerat superatus, ne intus dominaretur. Ille quippe qui missus est foras, non cessans tanquam leo *1.Petri.5.* rugiens circuit requirendo quem deuoret. Sed cum expugnat ille pro nobis, qui eo excluso regnat in nobis. Denique magis diabolus non victo Vincentio, quàm Vincentius persequente diabolo torquebatur. Quanto enim erant illa truculentiora & exquisitiora tormenta, tanto magis tortus de torquente triumphabat, & ex illa carne

G carne tanquam ex terra suo sanguine irrigata, de qua plus dolebat inimicus, palma crescebat. Sed quia illa latenter sęuit, & latenter victus affligitur, manifeste apparet in prǽside homine quid in occulto diabolus pateretur. Et ille inuisibilis aduersarius per sui vasculi quod impleuerat, crepantis rimulas prodebatur. Voces enim huius hominis, oculi, vultus & turbulētus totius corporis motus indicabant quàm grauiora tormēta sentiret interius, quàm erant quę martyri infligebantur. Si consideremus perturbationem torquentis, & tranquillitatem tormenta patientis, videre facillimum est quis erat sub pœnis, quis supra pœnas. Quę gaudia erūt in virtute regnantium, quando tāta sunt pro veritate morientium? Quid erit cum corporis incorruptione fons vitę, quando ros eius inter tormenta tam dulcis est? Et quid faciet impiis ęterna flamma, quos ita vastat irati cordis insania? Quid passuri sunt cum iudicabuntur, qui iam cum iudicāt cruciātur? Iudicia futura sanctorum quid habitura sunt potestatis, quum in hac vitę tribunal iudicis catasta torserit martyris? Magnum autem dominus testimonium pręb et testibus suis, quum ille qui rexit corda certantium, nec corpora deserit mortuorum, ve-

H lut de huius ipsius beati Vincentij corpore praeclarissimum miraculum exhibuit, vt id quod inimicus omnino nō apparere cupierat, sategerat, fecerat, tam pręsenti nutu diuino proderetur, & religiosius humandum venerandúmque demonstraretur, vt victricis pietatis & deuictę impietatis pręclara in eo memoria perduraret.

Psal.114. Vere preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius, quando nec terra carnis vita deserente contemnitur, Et inuisibili anima de domo visibili discedente habitaculum serui cura domini custoditur, & in gloriam domini à conseruis fidelibus honoratur. Quid enim agit deus mira opera faciendo circa sanctorum corpora defunctorum, nisi testimonium perhibet sibi non perire quod moritur, & vt hinc intelligatur in quali honore secum habeat animas occisorum, quando caro exanimis tanto affectu diuinitatis coronatur. Sicut e-
1.Cor.12. nim de membris Ecclesię loquens Apostolus, similitudinem adhibuit de membris corporis nostri, quoniam quę inhonesta sunt nostra, his abundantiorem honorem circumponimus: Ita prouidētia creatoris cadaueribus martyrū tam praeclara miraculorum testimonia
I praestando, abundantiorem honorem exanguibus reliquiis hominum circumponit. Et quod vita emigrante tanquam deforme iam remanet, ibi euidentius praesens vitę dator apparet.

In decollatione beati Ioannis Baptistę.

Sermo X.

QVum sanctum Euangelium legeretur, crudele spectaculum ante oculos nostros constitutum est. Caput sancti Ioānis in disco feralis missus crudelitatis propter odiū veritatis, puella saltat, & sęuit mater, & inter lasciuias & delicias cōuiuantium temere iuratur, & impiè quod iuratur, impletur. Factum est Ioanni quod ipse praedixerat. De domino
Ioan.3. enim Iesu Christo dixerat, Illum oportet crescere, me autē minui. Iste minutus est in capite, ille creuit in cruce. Odium peperit veritas, Non potuit ęquo animo tolerari quod homo dei sanctus monebat: quę vtique salutem eorum quęrebat, quos sic monebat: Responderunt illi mala pro bonis. Quid enim ille diceret, nisi quo plenus erat: Et quid illi responderent, nisi quo pleni erant? Ille triticum seminauit, sed spinas inuenit. Dicebat regi,
Marci.6. Nō licet tibi habere vxorem fratris tui. Vincebat enim regem libido, tenebat apud se prohibitam vxorem fratris sui. K
Sed eum tamen sic libebat, vt non sęuiret. Honorabat eum à quo verum audiebat, sed mulier detestabilis odium concipiebat, quod aliquando dato tempore pāreret. Quando parturiebat, peperit filiam, filiā saltantem. Et rex ille qui sanctū virum habebat Ioannem, qui eum propter dominum timebat, etsi ei non obediebat, posteaquam ab illo petitum est caput Ioannis in disco, contristatus est. Sed propter iurationem & propter conrecumbentes misit spiculatorem, & impleuit quod iurauit. Admonet nos locus iste charissimi, vt propter vitam & mores vestros aliquid vobis de iuramento tractemus. Falsa iuratio, non est leue peccatum, Iuratio falsa. immò tam magnū peccatum est falsum iurare, vt propter reatum falsę iurationis dominus prohibuerit omnem iurationem. Ait enim: Dictum est, Non periurabis. Matth.5. Reddes autem domino iusiurādum tuum. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cœlum, quia thronus dei est, neque per terram, quia scabellum pedum eius est, neq; aliud quodcunq; iuramentum, neque per caput tuum iuraueris, quia nō potes facere capillum album aut nigrum. Sit autem in ore vestro est est, non L
nō. Si quid amplius est, à malo est. Inuenimus autem in sanctis scripturis dominum iurasse, quando ei vsque ad immolationem dilecti filij obediuit Abraham. Locutus est ei angelus de cœlo, Per memetipsum iuro dicit dominus, Gene.22. quia obaudisti vocem meam, & non pepercisti filio tuo dilecto propter me, benedicēs, benedicam te, & implebo semen tuum sicut stellas cœli, & sicut arenam maris. Et benedicentur in semine tuo omnes gentes. Quod videtis totum orbem terrarum Christianos implere, exhibet verax iuratio dei. Itemq; in Psalmis de domino Iesu Christo prophetatū est, Iurauit dominus, Psal.109. & non pœnitebit eum, tu es sacerdos inęternum secundum ordinem Melchisedech. Qui nouerunt scripturas sciunt quid protulerit Melchisedech sacerdos dei excelsi quando benedixit Abraham. Non oportet vt hoc memoremus propter catechumenos. Fideles tamen agnoscunt quemadmodum ante prophetatum sit quod modo videmus impleri. Et vnde hoc? Quia iurauit dominus. Et iurauit dominus & non pœnitebit eum, non quo modo Herodē pœnituit quia iurauerat. Quū ergo dominus iurauerit quare dominus Christus suos iurare prohibuit? Dico quare. Nō est peccatum verum iurare. M
Sed quia grande peccatum est falsum iurare, longe est à peccato falsum iurandi qui omnino nō iurat. Propinquat falsę iurationi qui vel verum iurat. Dominus ergo, qui prohibuit iurare, supra ripā te noluit ambulare, ne pes tuus in angusto labatur & cadas. Sed dominus iurauit, inquit, Securus iurat qui mētiri nescit, Nōte moueat quia dominus iurauit quia forte non debet iurare nisi dominus. Tu enim quādo iuras quid facis? Testem deum adhibes. Tu ipsum, ipse seipsum. Sed homo, quia in multis falleris, plerunq; adhibes testem veritatem ad tuam falsitatē. Aliquando & nolens homo iurat, quum verum putat esse quod iurat. Non est quidem tantum peccatum quātum eius qui scit esse falsum & tamen iurat. Quāto melior & à peccato isto graui omnino longè fit qui audit dominum Christum & non iurat. Scio graue esse cōsuetudini vestrę. Sed & graue fuit consuetudini nostrę. Timendo deum abstulimus iurationē de ore nostro. Ecce vobiscum viuimus. Quis nos audiuit aliquando iurantes? Nunquid non consueueram quotidie iurare? At vbi legi & timui, luctatus sum cōtra consuetudinē meam, in ipsa luctatione inuocaui dominū adiutorem.

A adiutorem. Præstitit mihi dominus adiutorium nō iurandi. Nihil mihi facilius est quàm non iurare. Hoc ideo admonui charitatem vestram ne dicatis, quis potest? O si deus timeatur, ô si periuri expauescant, lingua frænatur, veritas tenetur, iuratio tollitur.

In eodem festo, *Sermo* XI.

PRopter hunc locum quē hodie audiuimus cū Euāgelium recitaretur dico charitati vestræ. Videtis miserū istum Herodem, Ioānem sanctum virū & dei hominē dilexisse. Sed quoniam temere iurauit, ebrius lætitia & delectatione saltantis, daturū se promisit quicquid illa puella, quæ saltando placuerat, poposcisset. At vbi poscit rem crudelem & nefariā, contristatus est quidem. Videbat enim tantū scelus fieri, sed positus inter iurationem suam & puellæ petitionē, vbi videbat cruentum facinus, ibi rursus timebat reatū periurij. Ne deū offenderet periurando, deū offendit sæuiendo. Dicit mihi aliquis, Quid ergo debuit facere Herodes? Si dixero nō debuit iurare. Quis non videat hoc eū non facere debuisse? Sed non cōsolor de homine vtrū iurare debeat, sed quid facere B debeat qui iurauit: ipsa est magna deliberatio, Temere iurauit. Quis nesciat? Tamē lapsus est, iurauit. Ecce puella petiuit caput sancti Ioannis. Quid facere debuit Herodes? Demus illi consiliū. Si dixerimus, Parce Ioāni ne facias scelus, periuriū suademus. Si dixerimus, noli peierare: ad scelus implēdum prouocam⁹. Mala cōditio, anteq; veniatis ergo ad istum bicipitē laqueum, tollite de ore vestro temerarias iurationes: anteq; veniatis ad istam consuetudinē malam, moneo fratres meos, moneo filios meos. Quid opus est vt veniatis ad hunc articulum vbi nō possumus inuenire consilium? Tamen scripturis diligentius perscrutatis occurrit mihi vnum exemplum vbi video pium hominē & sanctum in temerariam iurationem cecidisse, & maluisse non facere quod iurauerat, quàm iurationē suā fuso hominis sanguine implere. Cōmemoro ergo charitati vestræ, quādo Saül sanctū Dauid persequebatur ingratus, ille cum suis ibat quocūq; poterat, ne inueniretur à Saüle & occideretur. Et quodā die ab homine diuite qui vocabatur Nabal, & tōdebat oues suas, petiuit sustentaculū victus sibi, & eis qui cū illo erant: immisericors dare noluit, & quod est grauius, cōtumeliosè respondit, Iurauit sanctus Dauid eum occisurum se esse. Erat enim armatus. Et quod facile fuerat, & iustè se facere ira persuadēte videbatur, incautus iurationem fudit, & cœpit ire vt faceret quod iurauerat. Occurrit Abigail vxor Nabal, & tulit ei necessaria quæ poposcerat. Suppliciter eū rogauit, flexit, & à mariti sanguine reuocauit: iurauit temere, sed non impleuit iuratione maiore pietate. Proinde charissimi iterū redeo ad monēdos vos: Ecce sanctus Dauid, non quidem iratus, sanguinem hominis fudit, sed eū falsum iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus, sed minus fuit illud in cōparatione maioris. Nam per seipsum appēsum, magnum malum est falsa iuratio. Prius ergo laborare debetis, & cōfligere aduersus consuetudinem vestrā malam, malā malā, & valde malā, & tollere iurationē de oribus vestris. Si quis autē prouocauerit te ad iurationem, vt forte sic sibi æstimet satisfieri posse: si iuraueris de illa re quā putat te cōmisisse aut fecisse, & forsitan nō fecisti, ne remaneat in illo mala suspicio: si iuraueris tu, nō sic peccas quo modo ille qui te prouocauit: quia dixit dominus Iesus, Sit in ore vestro est est, non non. Si quid amplius est, à malo est. Loquebatur autem de iuratione,

1.Reg.25.

D vbi nos intelligere voluit ipsam iurationem à malo esse. Si ab alio prouocatus fueris, ab ipsius malo erit quod iuras, non à tuo. Et hoc est prope à malo communi generis humani, quoniam corda nostra videre non possumus. Nam si corda nostra videremus, cui iuraremus? Quando à nobis exigeretur iuratio? Quādo videretur oculis proximi ipsa cogitatio? Scribite in cordibus vestris quod dico, Ille autem qui hominē prouocauit ad iurationem, & scit eum falsum esse iuraturū, vincit homicidam, quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imò duas animas, & eius quē iurare prouocauit, & suam. Scis verum esse quod dicis, & falsum esse quod ille dicit, & iurare cōpellis? Ecce iurat, ecce peierat, ecce perit, tu quid inuenisti? Imò quia & tu peristi, qui de illius morte te satiare voluisti. Aliquid dicā quod nunquam dixi charitati vestræ in hoc populo, quod contigit in hac Ecclesia. Fuit hic homo quidam simplex, innocens, bene fidelis, à multis vestris, id est, Hipponensibus, imò ab omnibus cognitus, Tutuslymeni vocatus: Tutumlymeni quis vestrum non nouit qui estis ciues? Ab illo audiui quod dico, Nescio quis negauit ei, vel quod ei debebatur, & hominis fidei se commisit. Commotus prouocauit eum ad iusiurādum, Iurauit ille, iste perdidit, sed isto perdente ille penitus periit. Dicebat ergo iste Tutuslymeni homo grauis & fidelis, ipsa nocte se exhibitum fuisse ad iudicem, & cum magno impetu atque terrore se peruenisse ad præsidentem excelsum quendam & admirabilem virum, cui parebat officium similiter excelsorum, iussum fuisse perturbatū retro reuocari, & interrogatum fuisse his verbis, Quare prouocasti hominem ad iurationem quem sciebas falsum esse iuraturum? Respondit ille, Negauit mihi rem meam. Respōsum est illi, Et nōnne melius erat vt rem tuam quam exigebas perderes, quàm animam hominis istius falsa iuratione perimeres? Prostratus est, iussus est cædi. Cæsus est tam grauiter, vt in dorso euigilantis vestigia plagarum apparerent. Sed dictum est illi: postea quam emendatus est, Parcitur innocentiæ tuæ, de cætero caue ne facias. Fecit quidem ille magnum peccatū, & emendatus est. Sed multo grauius peccatum faciet, qui post istum meum sermonem, & istam meam admonitionem, & exhortationem tale aliquid fecerit. Cauete à falsa iuratione, cauete à temeraria iuratione. Ab his duobus malis securissimi cauebitis, si cōsuetudinem iurandi à vobis abstuleritis.

Matt.5.

E

F

In natali beati Cypriani. *Sermo* XII.

SErmonem à nobis debitum auribus & cordibus vestris exigit tam grata & religiosa solennitas, qua passionem beati martyris celebramus: Tristis proculdubio tunc Ecclesia fuit, non damno cadentis, sed desiderio recedētis semper cupiens videre præsentem tam bonum rectorem atque doctorem. Sed quos affixerat solicitudo certaminis, consolata est corona victoris. Et nunc non solum sine vlla tristitia, verumetiam cum ingenti lætitia cuncta quæ tunc gesta sunt, legendo recolimus, diēque isto gaudere nobis concessum est non timere. Neque enim formidamus terribiliter venientem, sed expectamus hilariter redeuntem. Placet itaque vniuersam illam fidelissimi, & fortissimi, & gloriosissimi martyris passionem cum exultatione recordari præteritam, quam tunc fratres, cum solicitudine sustinuere futuram. Primo igitur quòd pro fide confessionis Christi in exilium Curubin missus est, non sancto Cypriano aliquid nocitum, sed multum illi præstitum ciuitati.

G Quò enim ipse mitteretur, vbi ille non esset propter cu ius testimonium mittebatur. Christus ergo qui ait, Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad consummationē seculi, in omni loco membrū suū excipiebat, quocunq; furor inimici pellebat. O stulta infidelitas persequentis, si quæris exilium quo Christianus iubeatur ire, prius si potes inueni vnde Christus cogatur exire. De patria sua in alienā te arbitraris excludere hominē dei, in Christo nusquā exulem in carne vbiq; peregrinum. Sed iā cōsiderare & cōmemorare delectat post illud quod Cyprianus non senserat, sed inimicus putabat exilium quid ex ordine passionis ipsius cōsecutum sit. Cū enim Cyprianus sanctus martyr electus à deo de ciuitate Curubitana, in quā exilio præcepto Aspasij Paterni procōsulis missus fuerat, regressus esset, in hortis suis manebat. Et inde quotidie sperabat veniri ad se, sicut ostensum erat illi. Quid iam fremeret persecutoris impetus aduersus cor semper paratum, accedente etiam domini reuelatione firmatū? Quando enim desereret patientē quem non est passus præoccupari nescientem? Iam ergo quod H ad eum passioni exhibendū duo missi sunt, qui eum etiā secū in curriculum leuauerunt, in medioq; posuerunt, & hoc diuinæ admonitionis fuit, vt gaudens recoleret ad eius se corpus pertinere, qui inter iniquos deputatus est. Christus nanq; inter duos latrones ligno suspensus, ad exemplū patientiæ præbebatur. Cyprianus autē inter duos apparitores, ad passionē currus portatus Christi vestigia sequebatur. Quid illud quod quum in alium diem dilatus apud custodes esset, atq; illuc se multitudo fratrū ac sororum cōgregans, pro foribus pernoctaret, custodiri puellas præcepit. Quanta intentione cōsiderandum? Quanta laude prædicandū? Quāto præconio cōmendandum est? Vicina corporis morte nō moriebatur in animo pastoris vigilātia pastoralis, & cura tuēdi dominici gregis vsq; ad extremum vitæ huius diem mēte sobria tenebatur. Nec excutiebat ab animo diligētiam fidelissimi dispensatoris manus tā proxima cruenti carnificis. Ita se martyrē cogitabat futurū, vt esse non obliuisceretur episcopum, magis curans quam rationē pastorū principi de cōmissis sibi ouibus redderet, quàm quid infideli proconsuli de fide propria responderet.
I Amabat quippe eum, qui Petro dixerat, Amas me? Pasce oues meas. *Ioan. 20.* Et pascebat oues eius pro quibus sanguinem fundere illum imitans præparabat. Custodiri puellas præcepit sciens non solum se habere simplicem dominum, sed etiam versipellem aduersarium. Itaque aduersus leonem aperte frementem in confessione virile pectus armabat, aduersus lupum insidiantem gregi sexum fœmineum muniebat. Ita vere sibi consulit qui deum iudicem cogitat apud quē causam gestę huius vitæ atque ab illo sibi muneris iniuncti quisq; dicturus est, Vbi omnis homo recipit sicut testatur Apostolus quæ per corpus gessit siue in bonum siue in malum: ita sibi consulit *2. Cor. 5.* qui ex fide viuens & satagens ne ab extremo præoccupetur die, extremum computat omnē diem, & sic deo placitos mores perducit vsq; ad extremum diem. Ita sibi beatus Cyprianus Episcopus misericordissimus & martyr fidelissimus consulebat, non sicut eum lingua subdola diaboli per os possessi à se impij iudicis monere videbatur dicens, Consule tibi: quum enim eius immobilem mentem videret quando ei dixit, Iusserunt te principes ceremoniari. Respondit q; ille: nō facio, adiecit & ait, Consule tibi. Ipsa est lingua subdola diaboli: & si non huius qui nesciebat quid loqueretur, illius tamen qui per eū loquebatur. Loquebatur enim proconsul non tam secundum principes homines quorū iussa K sibimet iniuncta iactabat, quam secūdum principē potestatis aëris, de quo Apostolus dicit, Qui operatur in filiis diffidentiæ, quē per huius quoq; linguā operari Cyprianus nouerat, quod ipse nō nouerat. *Ephe. 2.* Nouerat, inquā, Cyprianus quū à proconsule audiret, cōsule tibi, quod caro & sanguis diceret stolide hoc diabolū dicere subdole: atq; intuebatur in vno opere duos iustum oculis, illum fide: nolebat eum iste mori, nolebat ille coronari; proinde circa istum placidus, circa illū cautus. Huic aperte respondebat, illum occulte vincebat, Fac, inquit, quod tibi præceptū est. In re tam iusta nulla est cōsultatio. Dixerat quippe ille, cōsule tibi. Ad hoc responsum est, In re tā iusta nulla est cōsultatio. Consulit enim qui consiliū vel impertit vel quærit, sed proconsul nō à Cypriano cōsilium accipere volebat, sed eū potius vt à se acciperet monebat: at ille, In re, inquit, tā iusta nulla est consultatio. Non adhuc cōsulo quia nō adhuc dubito, abstulit enim mihi dubitationē ipsa iusticia. Iustus autē vt securus moriatur in carne, certus viuit in fide. Præcesserant Cyprianum multi martyres quos flagrantissimis exhortationibus suis ad vincendum diabolum ac- L cēderat, & erat vtiq; iustum, vt quos veridicus loquēdo præmiserat, patiendo intrepidus sequeretur, ergo in re tam iusta nulla est consultatio. Quid ad hæc dicamus? Quid ad hæc exultemus tanta conceptione gaudiorū, in quid erumpat cor nostrū & os nostrum nisi in ipsam venerabilis martyris vltimam vocem? Quum enim Galerius Maximus decretum ex libello recitasset, tacitum Cyprianum gladio animaduerti placet. Respondit ille, Deo gratias. Habentes igitur de re tanta memoriam præsentis loci, festiuitatem solennissimi diei, propositionem saluberrimi exempli, omnibus medullis nostris dicamus & nos, Deo gratias.

In natali beati Mauricij ac sociorum eius:

Sermo XIII.

Admonent nos eloquia diuina quę lecta sunt timendo non timere, & non timēdo timere. Aduertistis quū sanctum Euangeliū legeretur dominū deum nostrum antequā pro nobis moreretur. firmos nos esse voluisse, sed admonēdo ne timeremus, & admonendo vt timeremus. Ait enim, Nolite timere eos qui corpus occidunt: animā autem non M possunt occidere. *Matth. 10.* Ecce vbi monuit ne timerem⁹, videte vbi monuerit vt timeremus. Sed eū, inquit, timete qui potestatē habet corpus & animā occidere in gehennā, ergo timeamus vt nō timeamus. Timor videtur ad ignauiā pertinere. Timor infirmorū videtur esse nō fortiū. Sed videte quid ait scriptura, Timor domini spes fortitudinis. *Prouer. 14.* Timeamus ne timeamus: hoc est, prudenter timeamus ne inaniter timeamus, martyres sancti propter quorū solennitatē hoc ex Euangelio recitatū est timendo nō timuerūt, quia deū timendo homines cōtempserūt. Quid enim ab hominibus homini metuendū est? Et quid est vnde alterū terreat homo hominē? Terret & dicit: occido te, & nō timet ne quū minatur prius moriatur. Occido, inquit, Quis dicit? Cui dicit? Duos audio, vnū terrentē, alterū metuentē: quorum duorū vnus est potēs, alter infirmus, sed ambo mortales. Quid se ergo extendit in honore inflatior potestas, in carne æqualis infirmitas? Securus minetur mortem qui nō timet mortē, si vero vnde terret, timet, attēdat se & ei cui minatur comparet se, inueniat in eo cui minatur parem conditionem, & à domino simul cum illo petat miserationem. Homo est enim & homini minatur creatura creaturæ:

A turæ: sed vna inflata sub creatore, altera fugiens ad creatorem. Dicat ergo fortissimus martyr stans homo ante homiuem, nō timeo quia timeo, tu quod minaris si ille nolit non facis. Quod autē ille minatur, vt faciat à nullo impeditur, deinde tu quod minaris & si permitteris quid facis? Vsq; ad carnē sæuis, anima tuta est. Nō occides: quod non vides, visibilis visibilem terres. Habemus ambo inuisibilē creatorē quem simul timere debeamus, qui hominē ipsum ex visibili & innisibili creauit: visibilem de terra fecit, inuisibilem flatu suo animauit. Substantia ergo inuisibilis, hoc est, anima quæ iacentē terrā erexit de terra, non timet quū percutis terrā: potes ferire habitaculū, nunquid habitatorē? Fugit percusso vinculo colligatus, & erit in occulto coronatus. Quid ergo minaris qui animæ nihil facere potes? Per meritum eius cui facere nihil potes, resurget cui facere aliquid potes: per meritum enim animæ resurget & caro & habitatori reddetur iam nō ruitura, sed māsura: ecce verba martyris dico, ecce propter ipsam carnem meam timeo comminantem, caro mea subiacet potestati, sed

Matth.10. etiam capilli capitis mei numerati sunt creatori. Quid

B timeo ne carnē perdam qui nec capillum perdo? Quo modo non attendit carnem meā cui sic nota sunt vilia mea? Ipsum corpus quod percuti & occidi potest, ad tēpus cinis erit, mortale erit. Sed cui hoc? Cui reddetur corpus ad vitam æternam etiam occisum, peremptum, dissipatum, cui reddetur? Ei qui non timuit ponere animam suā quum non timet ne occidatur caro sua. Etenim fratres anima immortalis perhibetur, & est immortalis secūdum quendam modum suū, quia est quædam vita quæ potest præsentia sua carnē viuificare. Per animā quippe caro viuit, hęc vita mori non potest, & ideo anima immortalis est. Quare ergo dixi, secundum suū modum? Quoniam est quædam immortalitas vera, immortalitas quæ est omnimoda incōmutabilitas, de qua

1.Timo.6. dicit Apostolus loquēs de deo: Qui solus habet immortalitatem & lucem habitat inaccessibilem, quam nemo hominum vidit, sed nec videre potest, cui est honor & gloria in secula seculorum: amen. Si ergo deus solus habet immortalitatē, certe anima mortalis est. Ecce quare dixi immortalem esse animam secundum modum suū.

C Nam potest & mori: intelligat charitas vestra & nulla quæstio remanebit. Audeo dicere, anima potest mori, potest occidi, certe immortalis est. Ecce audeo dicere, & immortalis est, & occidi potest: & ideo dixi, quoniā est quædam immortalitas, hoc est, omnimoda incommutabilitas, quam solus deus habet: de quo dictum est, Qui solus habet immortalitatem. Nam si anima nō potest occidi, quo modo dixit ipse dominus, quū terreret nos, eum timete qui potestatem habet & corpus & ani-

Matth.5. mam occidere in gehennam? Adhuc confirmaui non solui quæstionem. Probaui quia potest anima occidi. Contradici Euangelio nō potest, nisi ab anima impia. Ecce mihi occurrit & hic & venit in mentē quod dicā. Contradici nō potest vitæ nisi ab anima mortua. Euangelium vita est, impietas & infidelitas mors animæ est. Ecce potest mori & immortalis est. Quo modo ergo immortalis est? Quia semper aliqua vita est quæ in illa nunquā extinguitur. Quo modo moritur? Non vt non sit vita sed amittendo vitam. Et enim anima & vita est alicui rei, & habet etiam ipsa vitam suam. Ordinem attende creaturarū. Vita corporis anima est. Vita animæ deus est. Sicut adest vita corpori, id est anima ne moriatur corpus: sic debet adesse vita animæ, hoc est deus ne moriatur anima. Corpus quo modo moritur? Anima deserēte. Anima, inquā, deserēte moritur corpus, & ia- D

cet cadauer pauloante appetibile, modo aspernabile. Insunt mēbra, oculi, aures: sed hę festræ sunt domus, habitator abscessit. Qui plāgit mortuū ad fenestras habitaculi, frustra clamat. Nō est intus qui audiat. Quāta dicit plāgentis affectus, quāta enumerat, quanta cōmemorat, & quāta, vt ita dixerim, doloris insania quasi cū sentiēte loquitur, quū loquatur cū absente. Enumerat mores, enumerat indicia beneuolētiæ circa se. Tu es qui mihi illud dedisti. Illud & illud præstitisti, tu es qui sic & sic me dilexisti. Si attēdas, si intelligas, si insaniā doloris premas, qui te dilexit abscessit: frustra te domus patitur pulsatorē, in qua nō potes inuenire mansorē. Redeamus ad causam quā paulo ante dicebā. Mortuū est corpus. Quare? Quia discessit vita eius, hoc est anima. Viuit corpus, & impius est. Infidelis est, ad credendū durus, ad corrigendos mores ferreus. Viuente corpore mortua est anima, per quā corpus viuit. Tanta enim res est anima vt idonea sit vitā præstare corpori etiā mortua. Tanta, inquā, res est anima, tā excellēs creatura, vt idonea sit etiā mortua carnē viuificare. Nā ipsa anima impij, anima infidelis, anima peruersi, duri, mortua est: & tamen per ipsam E

mortuā viuit corpus. Ideo ibi est. Mouet ad operandū manus, ad ambulandū pedes, ad videndū intēdit obtutū, ad audiendum auribus inclinatur, sapores diiudicat, dolores refugit, appetit voluptates. Omnia hæc corporis viuentis indicia, sed ex animæ pręsentia. Interrogo, Corpus an viuat. Respōdet mihi: Vides ambulantē, vides operantē, audis loquentē, cernis appetentē & fugiētē, & nō intelligis corpus viuere? Per hæc opera animæ intus cōstitutæ intelligo corpus viuere. Et interrogo ipsam animā, an viuat. Habet & ipsa opera sua, per quæ ostendat vitā suā. Pedes ambulāt, intelligo corpus viuere, sed animę pręsentia. Quæro vtrū viuat anima. Pedes isti ambulāt. Ecce de vno motu. De vita interrogo corpus & animā. Ambulant pedes, intelligo corpus viuere. Sed quò ambulāt? Ad adulteriū, inquit, Ergo mortua est anima. Sic enim veracissima scriptura dixit, Mortua est 1.Timo.5.

vidua quæ in deliciis viuit. Quū multū intersit inter delicias & adulteriū, quo modo potest anima, quæ in deliciis mortua dicitur, in adulterio viuere? Mortua est. Sed nec sic quidem agēs mortua est. Loquentē audio. Viuit F

corpus. Nō enim lingua in ore moueretur, & percuteret quibusq; locis articulares sonos, nisi intus habitator esset, & quasi ad hoc organū musicus qui lingua illa vteretur. Prorsus intelligo. Hoc modo corpus loquitur: corpus viuit. Sed interrogo vtrū & anima viuat. Ecce loquitur corpus, viuit. Quid loquitur? Quo modo dicebam de pedibus, ambulant, Ecce viuit corpus, Quò ambulant? Et quærebā vt intelligerem vtrum & anima viueret. Sic etiā quum audio loquentē, intelligo quia corpus viuit. Quæro quid loquatur, vtrum & anima viuat? Mendaciū loquitur. Si mēdacium loquitur, ergo mortua est. Vnde hoc probamus. Ipsam veritatē interrogemus, quæ ait, Os quod mentitur occidit animam. Quæ- Sapien.1.

ro, quare mortua est anima? Quod paulo ante dicebā, quæro quare mortuū est corpus. Quia discessit vita eius anima. Quare mortua est anima? Quia deseruit eam vita eius, deus. Breuiter ergo his cognitis scitote certumq; tenete corpus mortuū esse sine anima: Animā mortuam esse sine deo. Omnis homo sine deo, mortuam habet animam. Plangis mortuum, magis plange impium, plange infidelem, Scriptum est, Luctus mortui septem dies, Eccli.22.

fatui autem & impij omnes dies vitæ illorum. An vero non in te sunt viscera christianæ miserationis vt plan-

G gas corpus à quo discessit anima. Et nô plangas animã
à qua recessit deus? Hoc tenens martyr respondeat cô-
minatori. Quid me cogis? Vt negẽ Christũ. Ergo vt ne-
gẽ veritatẽ. Si noluero, quid facis? Percutis corpus meũ,
vt recedat inde anima mea. Sed ipsa anima mea habet
ad se corpus. Non est imprudens, non est insipiens. Tu
vis ferire corpus meũ, vis vt quũ timeo ne ferias corpus
meum, & recedat inde anima mea, ego feriã animam
meã & recedat inde deus meus? Nô ergo timeas mar-
tyr gladiũ percussoris, linguã tuã time, ne tu percutias
& occidas nũ carnẽ sed animã. Animã time ne moria-
Matth. 10. tur in gehẽna ignis. Inde ergo dominus. Qui habet po-
testatẽ & corpus & animã occidere in gehennã ignis.
Quo modo, quando mittetur in gehennã impius arde-
bit? Ibi corpus, Ibi anima. Mors corporis sempiterna pœ
Aiæ mors. na. Mors animæ, dei absentia. Vis nosse quæ sit mors a-
Eccli. 3. nimæ? Intellige prophetam dicentẽ, Tollatur impius vt
nô videat claritatem domini. Timeat ergo anima mor-
tẽ suam, & nô timeat mortẽ corporis sui. Quia si timue-
rit mortẽ suã, & vixerit in deo suo, non eũ offendendo
H & à se repellẽdo, merebitur in fine recipere corpus suũ,
non ad pœnã æternam sicut impij, sed ad vitã æternam
sicut iusti. Illam mortẽ timentes, & illã vitam martyres
diligentes, promissa dei expectantes, minas persecutorũ
contemnẽtes, & ipsi apud deum coronari meruerunt,
& nobis celebranda ista solennia reliquerunt.

In festo omnium sanctorum Homilia in illud Matthæi,
Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, &c.* XIIII.

SOlennitate sanctæ virginis quæ testimonium
dixit de Christo, & testimoniũ meruit à Chri-
sto, palã occisæ, occulte coronatæ, admone-
mur charitati vestræ de illa exhortatione lo-
qui quã modo dominus ex Euangelio proferebat, dicẽs
multas causas beatæ vitæ quam nemo est qui nũ velit.
Nemo quippe inueniri potest qui beatus esse non velit.
Sed ô si homines quo modo desiderant mercedem, sic
opus mercedis nô recusarent. Quis nô alacriter currat,
quũ ei dicitur, beatus eris? Libẽter audiat & quũ dicitur,
si hoc feceris. Nũ recusetur certamẽ, si diligitur premiũ,
& accẽdatur animus ad alacritatẽ operis cômendatio-
ne mercedis. Quod volumus, quod desideramus, quod
petimus, pòst erit. Quod autẽ iubemur vt faciamus, pro-
I pter illud quod post erit, modo fit. Ecce incipe diuina
dicta recolere & ipsa Euangelica præcepta vel munera:
Ibidem. Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorũ est regnũ cœlorũ.
Postea erit tuũ regnum cœlorũ, modo esto pauper spiri-
tu. Vis vt postea regnum cœlorum tuũ sit? Vide modo
Pauper spiritu quis? tuipse cuius sis. Esto pauper spiritu, Quæris à me fortasse
quid sit esse pauperẽ spiritu. Omnis inflatus nô est pau-
per spiritu. Ergo humilis pauper est spiritu. Altũ est re-
Luca. 14. gnum cœlorũ, sed qui se humiliat exaltabitur. Attende
& 18. quod sequitur, Beati, inquit, mites: quoniam ipsi hære-
Matth. 5. ditate possidebunt terram. Iam vis possidere terrã: vide
ne possidearis à terra. Possidebis mitis, possideberis im-
mitis, nec cum audis præmiũ propositum vt possideas
terrã, extendas auariciæ sinum, qua vis possidere modo
terram, excluso etiam vtcunq; vicino tuo: nô te ista fal-
lat opinio, Tunc vere possidebis terrã, quando inhæse-
Mitis quis? ris ei qui fecit cœlũ & terrã: hoc est enim esse mitem, nô
resistere deo tuo: vt in eo quod benefacis, ipse tibi pla-
ceat, nô tu tibi: in eo quod male, iuste pateris: ipse tibi nô
displiceat, sed tu tibi. Neq; enim parũ est quia placebis
ei displicẽs tibi, displicebis autẽ ei placens tibi. Attende
Matth. 5. tertium. Beati lugentes quoniã ipsi côsolabuntur. In lu-
ctu opus est, in consolatione merces est. Nam qui lugẽt
carnaliter, quas côsolationes habent? Molestias metuen- K
das: ibi côsolatur lugens, vbi timet rursus ne lugeat: ver- *Lugentes.*
bi gratia: Contristat filius elatus, lætificat natus: illũ ex-
tulit, hunc suscepit: in illo tristicia, in isto timor: in nul-
lo ergo côsolatio. Ergo illa erit vera côsolatio qua da-
bitur quod nô amittatur, vt illi se postea gaudeant con-
solari, qui modo se lugẽt peregrinari. Accedat ad quar-
tum & opus & munus, Beati qui esuriunt & sitiunt iusti-
ciam, quoniam ipsi saturabuntur. Saturari vis. Vnde: Si *Esurientes.*
caro saturitatem concupiscit, digesta saturitate famem *Sitientes.*
iterum patieris. Et qui biberit, inquit, ex aqua hac, sitiet *Ioan. 4.*
iterum: medicamentum quod ad vulnus ponitur, si sa-
nauerit iam non dolet. Quod autem ponitur contra
famem, hoc est, esca, ita ponitur vt ad modicum rele-
uet. Transacta enim saturitate redit fames. Accedit qui-
dem quotidie remedium saturitatis, sed nô ad sanatum
vulnus infirmitatis. Esuriamus ergo, sitiamúsque iusti-
ciam, vt ipsa iusticia saturemur quam nunc esurimus
& sitimus: inde enim saturabimur quod esurimus & si-
timus, interior homo noster esuriat & sitiat, habet enim
cibum suũ, habet potum suũ. Ego sum, inquit, panis qui L
de cœlo descendi. Habes panem esurientis, desidera & *Ioan. 6.*
potum sitientis, quoniam apud te est fons vitæ. Attẽde *Psal. 35.*
quod sequitur, Beati misericordes: quoniam ipsorũ mi- *Misericordes.*
serebitur deus. Fac & fiet. Fac cum altero vt fiat tecum,
quia abundas & eges: abundas temporalibus, eges æter-
nis: mendicum hominem audis, mendicus ipse dei es:
petitur à te, & petis. Quod egeris cum petitore tuo, hoc
aget deus cum suo. Et plenus & inanis es. Imple inanem
de plenitudine tua, vt de dei plenitudine impleatur in-
anitas tua. Attende quod sequitur, Beati mundicordes: *Mundicordes.*
hoc est, qui mũdi corde sunt, quoniam ipsi deum vide-
bunt. Hic est finis amoris nostri, finis quo perficiamur
nô quo consumamur. Finitur cibus, finitur vestis. Cibus
quia consumitur edendo. Vestis quia perficitur texen-
do: & illud finitur & illud. Sed finis iste pertinet ad cô-
sumptionẽ, ille ad perfectionẽ. Quicquid agimus, quic-
quid bene agimus, quicquid nitimur, quicquid lauda-
biliter æstuamus, quicquid inculpabiliter desideramus,
ad dei visionẽ quũ venerit plus non requiremus. Quid
enim quærat cui adest deus, aut quid sufficiat ei cui non
sufficit deus? Videre deum volumus, videre deum quæ-
rimus, videre deum inardescimus. Quis non? Sed vide M
quid dictum est, Beati mundicordes, quoniã ipsi deum
videbunt. Hoc para vnde videas: vt enim secundum
carnem loquar, quid desideras ortum solis cum oculis
lippis? Sani sint oculi, & erit illa lux gaudium. Non sint
oculis sani, erit illa lux tormentum. Non enim corde
non mundo videre permitteris quod non videtur nisi
corde mundo: repelleris, aufereris, non videbis. Bea- *Matth. 5.*
ti enim mundicordes, quoniam ipsi deum videbunt.
Quoties beatos iã numerauit, quas beatitudinis causas,
quæ opera, quæ munera, quæ merita, quæ præmia? Nus-
quam dictũ est, ipsi deum videbunt. Beati pauperes spi-
ritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mi-
tes, ipsi hæreditate possidebunt terram. Beati lugentes,
ipsi consolabuntur. Beati esurientes & sitientes iusticiã,
ipsi saturabuntur. Beati misericordes, ipsi misericordiã
consequentur. Nusquã dictum est, ipsi deum videbunt.
Ventum est ad mundicordes, ibi visio dei promissa
est. Non sine causa, nisi quia ibi sunt oculi vnde videtur
deus. De his oculis Paulus Apostolus loquens ait, Illu- *Ephe. 1.*
minatos oculos cordis vestri. Modo ergo isti oculi pro
sua infirmitate illuminantur fide: postea pro sua firmi-
tate illuminabuntur specie. Quandiu enim sumus in *2. Corin. 5.*
corpore

A corpore peregrinamur à domino. Per fidē enim ambulamus nō per speciem. Quandiu autē in hac fide sumus
1.Cor.13. quid de nobis dicitur? Videmus nūc per speciē in ęnigmate: tunc autē facie ad faciem. Nō hic corporea facies cogitetur: nā si accensus desiderio videndi deū, faciem tuā præparaueris corporalem ad videndū deum, talē facie desiderabis & dei. Si autē iam saltē de deo spiritaliter sapis, vt deum nō cogites esse corporeū, Vnde diutius heri egimus, si tamē aliquid peregimus, si in corde nostro tanquā in templo dei formæ humanę fregimus simulachrū, si iam nobis bene venit in mentē & viscera nostra interiora possedit, vbi detestatur Apostolus eos,
Roma.1. qui dicētes se esse sapientes stulti facti sunt, & immutauerūt gloriam incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hominis. Si iam tale malum detestamini, si auersamini, si creatori mundatis templum suū.
Sapien.1. Si vultis vt veniat & mansionē apud vos faciat, sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quęrite illum. Videte cui dicatis. Si tamē dicitis, si vere dici-
B Psal.26. tis, Tibi dixit cor meum quærā faciem tuam. Dicat & cor tuum, & adde, Vultum tuum domine requirā. Bene enim requiris, quia corde requiris. Dicitur dei vultus, dicitur dei brachium, dicitur dei manus, dicuntur dei pedes, dicitur dei sedes, dicitur scabellum pedum eius, sed noli membra humana cogitare, si vis esse templum veritatis, frange idolum falsitatis. Manus dei potētia dei, Facies dei noticia dei, Pedes dei præsentia dei. Sedes dei, si vis, tu es. An forte negare audebis deū esse Christum? Nō inquis, Concedis & hoc, Christum dei virtutem & sapientiā dei? Concedo, inquis. Audi, Anima iu-
1.Cor.1. sti sedes est sapientiæ. Vbi enim sedem habet deus, nisi
Sapien.7. vbi habitat? Vbi autē habitat, nisi in templo suo? Templum enim dei sanctum est, quod estis vos. Vide ergo
2.Cor.6. quo modo excipias deum. Spiritus est deus, in spiritu &
Ioan.4. veritate oportet adorare deū. Iam in cor tuū si placet, intret arca testamēti, & ruat Dagon. Audi ergo nunc & disce deū desiderare, disce vnde deū videre possis præparare. Beati enim mundicordes, quoniā ipsi deū videbunt. Quid præparas oculos corporis? Si sic videbitur, in loco erit quod videbitur, nō est in loco qui vbiq; totus est. Mūda vnde videatur, audi & intellige si ipso iu-
C uāte potero explicare. Adiuuet nos ad intelligendū omnia supradicta opera & munera queadmodū congrua congruentibus apposita sint. Vbi enim dictū est de præmio quòd nō congrueret operi & cōsonaret? Quia humiles quasi à regno videãtur alieni, Beati, inquit, pauperes spiritu, quia ipsorū est regnum cœlorū. Quia mites homines facile excluduntur de terra sua. Beati, inquit, mites, quoniā ipsi hæreditate possidebunt terrā. Iam cætera aperta sunt, clara sua sponte cognoscuntur, disputatore nō egent, cōmemoratore opus habent. Beati qui lugent. Quis lugens nō consolationē desiderat? Ipsi, inquit, cōsolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiā. Quis esuriens & sitiens nō satietatem requirit? & ipsi, inquit, saturabuntur. Beati misericordes. Qui misericors nisi qui optat ex ipso opere reddi sibi à deo vicē, vt circa se fiat quod circa pauperem facit? Beati, inquit, misericordes, quoniā ipsorum miserebitur deus. Quo modo per ipsa singula singulis propria apposita sunt, & nihil adhibitū est in præmio quod non cōgrueret præcepto. Præceptum est enim vt sis pauper spiritu: præmium est, vt habeas regnum cœlorum. Præceptum est, vt sis mitis: præmium est, vt possideas terrā. Præceptum est, vt sis lugens: præmium, vt cōsoleris. Præceptum est, vt esurias & sitias iusticiam: præmium, vt satureris. Præceptū est,

vt sis misericors: præmium, vt misericordiam cōsequa- D ris. Sic præceptum est, vt mundes cor: præmium, vt videas deum: non ergo ita sapias in his præceptis & præmiis vt quū audis, Beati mundicordes, quoniā ipsi deū videbunt, putes pauperes spiritu non visuros, aut nō visuros mites, nō visuros lugentes, non visuros esurientes & sitientes iusticiā, non visuros misericordes. Non arbitreris eos tantū quasi visuros qui mundo sunt corde, illis à visione separatis. Omnia enim hæc idē ipsi sunt. Ipsi videbunt, sed non ideo videbunt quia pauperes spiritu sunt, quia mites sunt, quia lugentes, quia esurientes & sitientes iusticiam, quia misericordes, sed quia mūdi sunt corde. Quemadmodū si corporalia opera mēbris corporalib⁹ coaptaret ac diceret, verbi gratia quisquā, Beati qui pedes habent quia ipsi ambulabunt: beati qui manus habent, quia ipsi operabuntur: beati qui vocem habent, quoniam ipsi clamabunt: beati qui os & linguā habent, quia ipsi loquentur: beati qui oculos habent, ipsi enim videbunt. Sic tanquā spiritalia membra com-
E ponens docuit quid ad quid pertineat. Apta est humilitas ad habendum regnū cœlorum, apta est mansuetudo ad possidendam terram, aptus luctus ad cōsolationē, apta fames & sitis iusticiæ ad saturitatem, apta misericordia ad impetrandam misericordiam, aptum mundum cor ad videndum deū. Si ergo desideramus videre deum, oculus iste vnde mundabitur? Quis enim non currat, quis non quærat vnde mundet quo videre possit quem toto affectu desiderat? Expressit hoc diuina testatio, Fide, inquit, mundans corda eorum. Mūdat cor
Actor.15. fides dei, mundum cor videt deum. Sed quia ipsa fides aliquādo ab hominibus, qui seipsos fallunt, talis determinatur, quasi sufficiat tantummodo credere. Promittunt enim sibi quidam etiam cōspectum dei regnumq; cœlorū credentes & male viuentes. Contra hos hos succensus & spiritali charitate quodam modo stomachans Iacobus Apostolus in epistola sua dicit, Tu credis quoniā
Iacobi.2. vnus est deus. Plaudis tibi de fide, attēdis enim multos impios æstimare multos esse deos, & tu tibi gaudes credendo quòd vnus est deus. Bene facis, & dæmones credunt & cōtremiscunt. Nunquid & ij deum videbunt? Videbunt qui mundo sunt corde. Quis autē mundicor-
F des dicat spiritus immūdos? & tamen credūt & cōtremiscunt. Discernenda est fides nostra à fide dæmonū.
Fides Christianorum discernitur à fide dæmonum. Fides enim nostra mundat cor, fides autem illorū reos facit. Male quippe operantur & ideo domino dicunt, Quid nobis & tibi est? Quū audis hoc dæmones dicere, putas eos nō agnoscere? Scimus, inquiunt, qui sis: Tu es filius dei. Dicit hoc Petrus & laudatur, dicit hoc dæmō
Luca.4. Matth.16. & damnatur. Vnde hoc nisi quia vox par & cor impar? Discernamus ergo fidem nostrā, nec credere sufficiat. Non est talis fides quæ mundat cor. Fide, inquit, mun-
Actor.15. dans corda eorū. Sed qua fide, quali fide nisi quam definit Apostolus Paulus vbi ait, Fides quæ per dilectionē
Gala.5. operatur? Ista fides discernit à fide dæmonū, discernit ab hominū flagitiosis ac perditis moribus. Fides, inquit,
Fides. Quæ fides? Quæ per dilectionem operatur, sperat quod deus pollicetur. Nihil ista definitione propensius, nihil perfectius. Ergo tria sunt illa. Necesse est vt in quo est fides, quæ per dilectionē operatur, speret quod deus pollicetur. Comes est ergo fidei spes: necessaria quippe spes
Spes. est, quandiu nō videmus quod credimus: ne forte non videndo & desperādo deficiamus. Contristat nos, quia nō videmus: sed cōsolatur nos, quia visuros nos speramus. Adest ergo spes, & sit comes fidei. Deinde & cha-
Charitas. ritas, qua desideramus, qua pertingere conamur, qua in-

G ardescimus,qua esurimus & sitimus.Adhibetur ergo &
hæc:& erit fides,spes,charitas.Quo modo enim nõ erit
ibi charitas, quũ nihil sit aliud charitas quàm dilectio?
Ipsa autẽ fides definita est,quæ per dilectionẽ operatur.
Tolle fidem,perit quod credis. Tolle charitatem,perit
quod agis.Fidei enim pertinet vt credas:charitati vt a-
gas.Si enim credis & nõ amas,nõ te moues ad bonum
opus.Et si moues,vt seruus moues nõ vt filius,timendo
pœnã non amãdo iusticiã.Illa ergo Fides,inquã,mun-
dat cor quæ per dilectionẽ operatur. Et modo ipsa fi-
des quid agit tãtis testimoniis scripturarũ,tã multiplici
1.Corin.13. lectione,tã varia copiosaq; exhortatione quid agit nisi
videamus per speculũ in ænigmate, postea facie ad fa-
ciem? Sed non iterũ tu redeas ad istã faciem tuam. Fa-
ciẽ cordis cogita:coge cor tuũ cogitare diuina,cõpelle,
vrge. Quicquid simile corporis cogitanti occurrerit,
abiice. Nondum potes dicere,hoc est,saltem dic nõ est
hoc. Quando enim dices,hoc est deus? Nec cum vide-
2.Cor.12. bis quia ineffabile est quod videbis. Raptũ se dicit Apo
stolus in tertium cœlum,& audisse ineffabilia verba. Si
H sunt ineffabilia verba,quid est cuius sunt verba? Cogi-
tanti ergo tibi de deo,occurrit aliqua fortasse in huma
na specie mira & amplissima magnitudo, cõstituisti eã
cõspectu cogitationis tuæ, tanquam magnum aliquid
amplissimũ,grande,ingentissima mole diffusum, finisti
alicubi.Si finisti,deus nõ est. Si nõ finisti,facies vbi est?
Cogitas molem, & vt membra distinguas definis mo-
lem.Aliter enim mẽbra distinguere non potes,nisi mo
li dederis finem.Quid agis stulta & carnalis cogitatio?
Grandem molem fecisti,& tanto grandiorẽ quanto te
putasti deum amplius honorare.Addit alius vnum cu-
bitum,& facit maiorẽ.Sed legi,inquis, Quid legisti qui
nihil intellexisti? Et tamẽ dic quid legisti?Non repella-
Esaia.66. mus paruulũ corde ludentẽ.Dic quid legisti,Cœlũ mi-
hi thronus est,terra autem scabellum pedum meorum.
Aio, Legi & ego,sed tu forte potiorem te putas quia le
gisti & credidisti.Credo & ego quod dixisti.Simul cre
damus.Quid dico? simul quæramus.Ecce tene quod le
gisti,& credidisti.Cœlum mihi thronus est,id est,sedes:
thronus enim Græce, Latine sedes est, terra autem sca-
I bellum pedum meorũ. Non legisti & aliud qui palmo
Esaia.40. mensus est cœlum? Puto te legisse,cognoscis, & te cre-
dere confiteris. Ibi enim vtrunque legimus:vtrunq; cre
dimus, modo iam cogita & doce me, adhibeo te do-
ctorem, me paruulum facio,Doce obsecro te.Quis est
qui sedet in palmo suo?Ecce figuras,Liniamenta mem-
brorum dei a corpore homano duxisti. Sed forte surre-
pit tibi vt secundum corpus putares nos factos ad ima-
Gene.1. ginem dei.Interim accipio considerandum, discutien
dum,requirendum,disputãdo excutiendum. Si placet
audi me, quia in eo quod tibi placuit; audiui te. Sedet
deus in cœlo,& palmo metitur cœlum.Idem cœlum fie
latũ quum sedet, & angustũ quum metitur,an ipse deus
tantus est in sedendo quantus in palmo? Si hoc ita est,
non ad similitudinẽ suam nos fecit.Nos enim palmum
angustiorẽ valde habemus quàm partem corporis qua
sedemus.Ille autẽ si tam latus est in palmo suo,quàm la
tus in sessione sua,disparia membra nobis fecit:non est
ista similitudo.Erubescat ergo tale idolũ in corde Chri
stiano: proinde cœlũ accipe pro omnibus sanctis: quia
& terra dicitur pro omnibus qui sunt in terra, Omnis
terra adoret te . Si bene dicimus secundum eos qui ha-
Psal.65. bitant in terra,Omnis terra adoret te: bene dicimus e-
tiam secundum eos qui habitãt in cœlo, Omne cœlum
portet te.Nam & sancti ipsi qui in terra habitant,carne
terrã calcant,corde in cœlo habitãt. Non enim frustra K
admonentur sursum habere cor, & quũ admoniti fue-
rint ita esse respondent:aut frustra dicitur,Si consurre-
xistis cũ Christo,quæ sursum sunt quærite,vbi Christus Coloss.3.
est in dextera dei sedẽs,Quæ sursum sunt sapite,nõ quæ
super teram. Inquantũ ergo ibi cõuersantur,& ipsi deũ
portant,& cœlum sunt: quia dei sedes sunt. Et quũ an-
nunciant verba dei, Cœli enarrant gloriã dei. Redi er- Psal.18.
go mecum ad faciẽ cordis: ipsam præpara,intus est cui
loquitur deus: aures,oculi,cætera membra visibilia,in-
terioris cuiusdã vel habitaculum vel organũ sunt.Inte-
rior est homo vbi habitat Christus interim per fidẽ, ibi
habitaturus præsentia diuinitatis suæ quum cognoueri- Ephe.3.
mus quæ sit latitudo,longitudo,altitudo,profundũ,co-
gnouerimus etiã supereminentem scientiæ charitatem
Christi,vt impleamur in omnẽ plenitudinem dei. Nũc
ergo si tibi intellectus,hic non displicet,aduoca te com
prehẽdere latitudinem, longitudinẽ,altitudinem,pro-
fundum.Non discurras imaginatione cogitationis per
spacia mũdana,& molis huius tam magnæ incompre-
hensibilem granditatem.In te attende quod dico,Lati- L
tudo est in bonis operibus,longitudo in longanimita-
te & perseuerãtia bonorum operum, altitudo in super-
norũ expectatione præmiorũ. Propter quam altitudinẽ
tibi dicitur vt sursum cor habeas.Bene operare,& in bo
nis operibus perseuera propter beneficia dei. Terrena
pro nihilo æstimes,ne quũ tibi aliquo sapiẽtis illius fla-
gello terra ista fuerit perturbata, dicas te sine causa deũ
coluisse, sine causa bona opera fecisse, sine causa in bo-
nis operibus perseuerasse . Faciendo enim bona opera,
quasi habuisti latitudinem.Perseuerando in eis,quasi ha
buisti longitudinẽ. Sed terrena cõquirendo nõ habui-
sti altitudinẽ. Attende profundũ, Gratia dei est in oc-
culto voluntatis eius.Quis enim cognouit sensum do-
mini? Aut quis consiliarius eius fuit? Et iudicia tua sicut Roma.11.
multa abyssus. Hanc conuersationẽ bene operãdi,in ea Psal.35.
perseuerandi,superna expectandi, gratiam dei occulte
dandi, sapientia nõ stulticia, nec reprehendendi quare
alius sic,alius autẽ sic:nõ enim est iniquitas apud deum. 2.Para.19.
Hanc ergo cõuersationẽ,si placet,coapta etiã cruci do- Roma.9.
mini tui.Non enim frustra talem mortẽ elegit,in cuius M
potestate erat vel mori vel nõ mori, Si in potestate erat
mori & nõ mori, quare nõ in potestate sic vel sic mori?
Non frustra ergo crucẽ elegit,vbi te huic mundo cruci-
figeret.Nam latitudo est in cruce trãsuersum lignũ,vbi
figuntur manus, propter bonorũ operũ significationẽ.
Longitudo est in ea parte ligni, quæ ab ipso transuerso
ad terrã tendit.Ibi enim corpus crucifigitur & quodam
modo stat:& ipsa statio perseuerantiã significat.Altitu-
do autẽ in illo ligno est,quod ab eodẽ trãsuerso sursum
versus ad caput eminet,& ea significatur supernorũ ex-
pectatio. Vbi profundũ,nisi in ea parte quę terræ defixa
est? Occulta est enim gratia:& in abdito latet. Nõ vide-
tur,sed inde eminet quod videtur. Post hæc si compre-
henderis hæc omnia,non solũ intelligẽdo verumetiam
agẽdo,intellectus enim bonus omnibus qui faciũt eum, Psal.110.
tunc iã extende te si potes ad agnoscendã agnitionem
charitatis Christi supereminentẽ scientiæ. Quũ perue-
neris,impleberis in omnẽ plenitudinem dei. Tunc erit
illud facie ad faciem.Impleberis autẽ in omnem pleni-
tudinem dei,non vt tu sis plenus deus, sed vt sis plenus
deo. Quære ibi,si potes,faciem corporalem. Iam tollan
tur nugæ à mentis aspectu . Abiiciat paruulus ludicra,
discat tractare maiora. Et nos in multis paruuli sumus,
& cum plus quàm sumus essemus , à maioribus tolerati
sumus.

A sumus. Pacē sectamini cū omnibus, & sanctificationē sine qua nemo poterit videre deū. Hac enim & cor mū datur, quia ibi est fides quæ per dilectionem operatur. Hinc beati mundicordes, quoniā ipsi deum videbunt.

Galat.6. *In festo sanctæ crucis: In illud Apostoli, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi:*

Sermo XV.

HAEC est Christiana doctrina, humilitatis præceptū, humilitatis cōmendatio, vt nō gloriemur, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Nā non est magnū in Christi sapiētia gloriari, magnū est in cruce gloriari. Vnde tibi insultat impius, gloriatur pius inde. Vnde exultat superbus, inde gloriatur Christianus. Noli erubescere de cruce Christi. Ideo in frōte, tanq̄ in sede pudoris, signū accepisti. Recole frontem tuam, ne linguam expauescas alienā. *Veteris testamenti signum. Noui testamen tisignum.* Signū veteris testamenti circuncisio in latēti carne, signum noui testamenti crux in libera fronte. Ibi occultatio est, hic reuelatio. Illud est sub velamine, hoc in facie. Quādiu enim legitur Moyses velamē super cor eorum positū est. Quare? Quia nō transierunt ad Christū: *1.Cor.3.*
B cum enim transieris ad Christum, auferetur velamē, vt qui habebas in occulto circūcisionem, in fronte portes crucē. Nos enim reuelata facie gloriā domini speculantes in eandem imaginē, inquit, transformamur de gloria in gloriā tāquam à domini spiritu. Ne tibi tribuas, ne hoc tuum putes, ne ignorans dei iustitiā, & tuā volens cōstituere iustitiæ dei non sis subiectus. Transi ergo ad Christum, ô qui gloriaris de circuncisione. Inde enim vis gloriam habere, quod verecūdaris ostendere. Signum est, verum est. A deo præceptum est, sed occultationis signum est. Nouum enim testamētum in veteri velabatur. Vetus testamētum in nouo reuelatur. Ideo signum ab occulto transeat in manifestū, & incipiat esse in fronte quod latebat sub veste. Nā in eo signo Christum esse prænūciatum quis ambigat? Inde cultelli petrini: petra autē erat Christus. Ideo octauus dies circūcisionis, & dominicus resurrectionis. Ideo Apostolus inde transiens, inde veniēs: trāsiens scilicet ad dominū vt auferatur velamen, nouit vnde glorietur, Mihi autē absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. *2.Cor.3.* *Roma.10.* *1.Cor.10.* *Galat.6.*
C Quid enim prius dixerat? Neq; enim qui circuncisi sunt legē custodiunt, sed volunt vos circuncidi, vt in carne vestra glorientur. Tu quid Apostole transferens signū? Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hinc habeo, inquit, quod ignorabā, Venit testamētum nouum, reuelatum est quod occultabatur. Qui sedebant in vmbra mortis, lumen ortum est eis. *Esa.9.* Reuelatum est eis quod occultabatur, quod latebat in aperto est. Venit ipsa petra, omnes nos spiritu circūcidit, & suæ humilitatis signū in redēptoru frōte defigit, iam gloriatio in cruce sit Christi. Nō nos pudeat humilitatis excelsi. Quādiu discretio ciborum, & carnis circuncisio, quorū deus vēter est, & gloria in pudēdis eorum: Illis futura prænunciabantur, iam facta credātur. *Philip.3.* Non simus ingrati ei qui venit, si expectauimus vt veniret. Sed vnde Iudæi ab hac gratia extorres, alieni, fugitiui? Quia zelū dei habent, sed non secundum scientiā. Quam scientiā? Ignorantes, inquit, dei iustitiam & suā volentes constituere: non tenentes deū nisi in præceptis, & suis viribus se arbitrantes implere posse præcepta adiutorium deuitarunt. Finis enim legis Christus, perfectio legis Christus ad iustitiā omni eredenti. Et quid facit Christus? Iustificat impium. Credendo quippe in eum qui iustificat impium, nō pium, sed impium, faci- *Roma.10.*

ens pium quem reperit impium. Credenti ergo in eum D qui iustificat impium, deputatur fides eius ad iusticiam. *Roma.4.* Si enim Abraham ex operibus iustificatus est, tanquam ipse fecerit, tāquam sibi hoc ipse præstiterit, habet gloriam sed non apud deum. Qui autem gloriatur, in domino glorietur, & securus dicat in tua iusticia erue me & exime me. Eruit enim & eximit in se sperātes, nō suis viribus, quod acceperant, tribuētes. Et hoc ipsum enim est sapiētiæ scire cuius est donum. Quis hoc dixit? Qui rogauit deum vt daret illi continentiam. Quæ iusticia, quæ particula iustitiæ impleri potest sine aliqua cōtinētia? Delectat enim peccare: nam si non delectaret, non fieret. Minus autē delectat iusticia, aut non delectat, aut minus quàm dignū est delectat. Vnde hoc nisi de languoribus animæ? Panis in fastidio est, & delectat venenū. Vnde iste lāguor sanabitur obsecro vos? Ita ne à nobismetipsis & per nosmetipsos, qui omnes idonei fuimus vulnerare nos? Quis nostrū est idone' curare quod fecit? Sic & in ipsis delictis quis non cum voluerit vulnerat se? Sed non quis cum voluerit sanat se. Sit ergo animus pius, sit fideliter Christianus, sit gratiæ nō ingratus. Agnoscatur medicus. Nunquam se sanat ægrotus. *1.Cor.1.* *Psal.30.*

In dedicatione Ecclesiæ, Sermo XVI. E

BOna opera fidelium de sua tēporali terrenaq; substantia, cum in thesauris cœlestibus reconduntur, fides hoc videt, quæ pietatis oculū habet in corde. Vnde & ista ædificia, quæ congregandis religiosis cœtibus extruuntur, cum oculo carnis inspexerit, laudat interius quod cernit exter', & visibili accipit lumine ad quod gaudeat inuisibili veritate. Neq; enim occupata est fides inspicere quā pulchra sunt mēbra huius habitationis, sed de quanta interioris hominis pulchritudine procedāt hæc opera dilectionis. Retribuet ergo dominus fidelibus suis tam pie tam hilariter tam deuote ista operantibus, vt eos quoque ipsos in suæ fabricæ constructione componat, quò currūt lapides viui, fide formati, spe solidati, charitate compacti. Vbi sapiēs ille architectus Apostolus scilicet fundamētum posuit Christum Iesum, summum ipsum lapidem angularem, sicut & Petrus de prophetica scriptura cōmemorat, ab hominibus quidem reprobatum, à deo autem electum & honorificatum. Huic adhærēdo pacamur, huic incūbendo firmamur. Simul enim est & fundamētum, quia ipse nos regit. Et angularis, quia ipse cōiungit. Ipse est petra, super quā vir sapiens, ędificās domum suam, contra omnes huius seculi tentationes tutissimus perseuerat. Nec pluuia irruēte illabitur, nec flumine inundante subuertitur, nec ventis flantibus com mouetur. Ipse est & pax nostra, qui fecit vtraq; vnum: in ipso enim neq; circūcisio quidquam valet, neq; præpucium, sed noua creatura. Hi enim duo tanquā parietes ex diuerso venientes, longe ab inuicem fuerant, donec ad illum tanquā ad angulum ducti etiā in illum sibimet copulati sunt. Itaque sicut hoc ædificiū visibile factum est nobis corporaliter congregandis, ita illud ædificiū, quod nos ipsi sumus, deo spiritaliter habitaturo construitur. Tēplum enim sanctum est, inquit Apostolus, quod estis vos, si hoc nō terrenis molibus erigamus. Hoc enim nunc visitātibus nobis, illud in fine seculi domino veniēte dedicabitur, quando corruptibile hoc nostrum induet incorruptionē, & mortale hoc nostrum induet immortalitatem. Quia corpus humilitatis nostræ cōformabit corpori gloriæ suę. Videte enim quid dicat in Psalmo dedicationis: Cōuertisti luctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum & *1.Cor.3.* *1.Pet.2.* F *Matt.7.* *Ephe.2.* *Galat.6.* *1.Cor.3.* *1.Cor.15.* *Philip.3.* *Psal.29.*

G accinxisti me lætitia, vt cantet tibi gloria mea & nō cō
pungar. Quū enim ædificamur, gemit ei humilitas no-
stra. Quum autem dedicabimur, cantabit ei gloria no-
stra. Quia in ædificatione labor est, in dedicatione læ-
ticia. Dum cæduntur de montibus lapides, & ligna de
syluis, dū formantur, dolantur, coaptantur, labor & cu
ra est. Quum autem perfecti ædificij dedicatio celebra-
tur, gaudiū & securitas laboribus curisq; succedunt. Sic
etiam ædificatio spiritalis, cuius habitator deus non ad
tēpus sed in æternū erit. Dum ex infideli vita homines
segregantur ad fidem, Dum quicquid non bonum atq;
peruersum est amputatur & cæditur, dum fiūt aptæ, pa-
cificæ piæq; iuncturæ, quantæ tētationes timētur, quā-
Matt.25. tæ tribulationes sustinētur? Quum vero aduenerit dies
dedicationis domus æternæ, cū dicetur nobis, venite
benedicti patris mei, percipite regnū quod vobis para-
tū est ab initio mundi: quæ illa exultatio, quę securitas e-
Ephe.5. rit? Cātabit claritas, nec compungetur infirmitas. Quū
ostēdet seipsū nobis qui nos dilexit, & tradidit semet-
ipsum pro nobis. Quū apparuerit hominibus quod est
factus in matre, apparebit eis deus factor quod erat in
H patre. Quū ingredietur perfectam & ornatam, vnitate
stabilitam, immortalitate vestitam æternus ipse habita-
1.Cor.15. tor domum suā, implebit omnia, fulgebit in omnibus,
vt sit deus omnia in omnibus. Hanc vnā visionem pe-
tiuit à domino quidā. Et ipse quidā, si volumus, nos su-
Psal.4. mus. Huius desiderio laborauit in gemitu suo, hinc la-
uit per singulas noctes lectū suum, & lachrymis stratū
Psal.41. suū rigauit. Propter hanc enim fuerūt ei lachrymæ suæ
panes die ac nocte dū diceretur ei per singulos dies vbi
Psal.26. est deus tuus? Ipse quippe ait, Vnam petij à domino hāc
requirā, vt inhabitē in domo domini per omnes dies
vitæ meæ, vt cōtempler delectationem domini & pro-
tegar in tēplo suo. Ipse habitator, ipse habitatio. Qui e-
nim habitant in domo dei, ipsi sunt etiam domus dei,
quæ contēplatur delectationē eius, & protegitur in tē-
plo eius, & absconditur in abscōdito vultus eius. Hanc
spem tenemus, rē nondū videmus: si autē quod non vi-
demus speramus, per patientiā expectamus & per patiē
tiā ædificamur. Eia ergo fratres si resurrexistis cū Chri
Coloss.3. sto quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dexte-
ra dei sedēs. Quæ sursum sunt sapite, nō quæ super ter-
I rā. Ideo enim & Christus fundamentū nostrū ibi posi-
tus est, vt sursum versus ædificemur. Sicut enī terrenis
molibus cōstruendis, quarū grauia corpora nō vtiq; nisi
ad ima deuergunt, in imo ponitur fundamentū: sic no-
bis ecōtrario sursum est positus lapis ille fundamentom
tale vt sursum nos rapiat etiā pōdere charitatis. Alacri-
ter ergo cū timore & tremore vestram ipsorum salutē
operamini. Deus enim est qui operatur in vobis volen-
tibus operari per bonam voluntatem. Omnia facite si-
ne murmuratione, & tanq̄ lapides viui coædificami-
ni in tēplum dei, & tanquā ligna imputribilia de vobis
ipsis facite domū dei. Conquadramini, dolamini: in la-
boribus, in necessitatibus, in vigiliis, in negociis, ad om
ne opus bonū paramini, vt in æterna vita velut cōpage
in societate angelorū requiescere mereamini. Iste enim
locus tēporaliter ædificatus, propter quorundā neces-
sitatē, per opera misericordiæ factus est, nec durabit in
æternū, sicut & ipsa nostra corpora nō sunt vtiq; sem-
2.Cor.5. piterna, sed tēporalia atq; mortalia. Habitationē autē
habemus ex deo domū non manufactā, æternā in cœ-
lis vbi & ipsa nostra corpora cōuersione resurrectionis
1.Cor.3. cœlestia & sempiterna futura sunt. Et nūc quanuis nō-
dum per speciē, sicut erit facie ad faciē, tamē per fidem
habitat in nobis deus, & ei sic habitanti habitaculū per K
bona opera efficimur, quæ opera æterna nō sunt, sed ad
æternā vitam perducūt. Ex quibus est & hoc opus quo
ista basilica fabricata est. Nō enim tales fabricas ibi ope-
rabimur. Nullus ibi locus ruiturus ædificatur, quò nul-
lus habitator moriturus ingreditur, Nunc tamē sit bonū
tēporale opus vestrū, vt æterna sit merces vestra. Nunc
inquā, fidei & spei domū spiritali dilectione cōstruite
in omni opere bono, quod tunc nō erit, quia indigētia
nulla erit. Fundamēta ergo in cordibus vestris aposto-
lica & prophetica monita iacite: humilitatē vestrā si-
cut pauimētum sine offensione prosternite: salutarē in
corde vestro doctrinā orationibus & sermonibus tan-
quam firmis parietibus cōmunite, diuinis eos testimo-
niis tanquā luminaribus illustrate, infirmos sicut colū-
næ sufferte, inopes sicut tecta protegite, vt dominus
deus noster pro temporalibus bonis æterna restituat, &
vos in æternum perfectos dedicatosq; possideat.

In eodem festo, Sermo XVII.

Vando bona opera, etiam quæ propter deum
fiunt, hominibus ostenduntur, quū ea faciunt
boni & religiosi, nō laudes humanæ appetun- L
tur, sed imitāda proponūtur. Duplex est enim
misericordia quæ fit in bono opere, Corporalis est &
spiritalis. Esurietibus, sitientibus, nudis, peregrinis cor-
porali misericordia subuenitur. Eadē tamē ista cū ostē-
duntur, & ad imitationē cæteros prouocāt, etiā spiritus
mētesq; pascūtur. Alius pascitur opere bono, alius exē-
plo bono, ambo enim esuriunt. Ille vult accipere vnde
alatur, iste vult videre quod imitetur, Monet nos de hac
veritate etiā sancti Euāgelij lectio, Christianis enim di-
citur in deū credentibus, bene operātibus, spē vitę æter
næ pro bonis operibus expectātibus, Vos estis lux mū- Matt.5.
di: & vniuersæ vbiq; Ecclesiæ diffusæ dicitur, Nō potest Esa.2.
ciuitas abscondi supra montē cōstituta. Erit, inquit, in
nouissimis tēporibus manifestus mōs domus domini,
paratus in cacumine montiū, Ipse est mōs qui ex paruo
lapide creuit, & totum orbem crescēdo impleuit. In il- Danie.2.
lo ædificatur Ecclesia, quæ abscondi nō potest: neq; ac- Lucæ.11.
cēdunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super
candelabrū vt luceat omnibus qui in domo sunt. Bene
occurrit lectio quādo candelabra dedicātur, vt sit qui
operatur lucerna posita in cādelabro. Lucerna est enim M
homo qui bene operatur. Quod autē candelabrum: Mi
hi autē absit gloriari, nisi i cruce domini mei Iesu Chri Galat.6.
sti. Qui ergo secundū Christum facit, & propter Chri-
stū facit, vt nō glorietur nisi in Christo, candelabrū est.
Luceat omnibus, videant quod imitētur, nō sint pigri,
nō auari, prosit quod vident. Nō sint oculis videntes &
cordibus cęci: sed ne forte occurrat alicui quod domi-
nus bona opera velut iubet abscondi, vbi dicit, Cauete
facere iusticiā vestrā corā hominibus vt videamini ab Matt.6.
eis, alioquin mercedē non habebitis apud patrē vestrū
qui in cœlis est. Debet quæstio ista dissolui vt nouerimus
quēadmodum domino obtēperemus, ne obtēperare il
li nō possimus cū eum cōtra iubere audimus. Hac dicit,
Luceant opera vestra corā hominibus, vt videant bona Matt.5.
facta vestra. Hac dicit, Cauete facere iusticiā vestrā co- Matt.6.
ram hominibus, vt videamini ab eis. Vultis nosse quām
sit ista quæstio dissoluenda? Et nisi dissoluatur, moleste
erit si remaneat insoluta. Quidā homines faciunt bene
& timēt videri, & omni studio quantū possunt, coope-
riūt bona opera sua. Captant quando neminē videant,
Tūc aliquid porrigūt, timētes ne offendāt in illud prę-
ceptū vbi dictū est, Cauete facere iusticiā vestrā coram
hominibus

A hominibus vt videamini ab eis. Non autē deus iuſsit bona opera abſcōdi, ſed in bonis operibus laudē humanā non cogitare. Deniq; cum dixit, Cauete facere iuſticiā veſtrā coram hominibus: vbi finiuit? vt videamini ab eis. Vt ideo faciant vt videātur ab hominibus, hunc fructum boni operis quærant, hunc ferant, nihil aliud expectent, nihil ſuperioris & cœleſtis commodi cōcupiſcant. Si ideo ſolum faciat vt laudetur, hoc prohibuit deus, Cauete facere. Quo modo? Vt videamini ab eis. Cauete hunc facere fructum, id eſt, viſionem hominū. *Lucæ. 8. & 11.* Iubet autem videri opera noſtra, & dicit, Nemo accendit lucernam & ponit eam ſub modio, ſed ſuper cādelabrum vt luceat omnibus qui in domo ſunt. Et ſic luceant opera veſtra corā hominibus vt videant, inquit, bona facta veſtra. Et nō ibi remanſit, ſed glorificēt, ſubiunxit, patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Aliud eſt in bono opere quærere laudem dei. Quando quæris laudem dei, æternā gloriam acquiſiſti. Sic ergo faciamus vt nō videamur ab hominibus: hoc eſt, ſic faciamus vt viſionem hominum pro mercede non quæramus, ſed ſic faciamus vt videntibus & imitantibus gloriā dei cognoſcamus. Quod ſi nos tales non faceret, nihil eſſemus.

B *Sermo de eo quod apparuit dominus in rubo, ex vetuſto exemplari: Habetur alijs verbis Tomo. 6. fol. 189. col. 2.*

VM ſanctæ lectiones legerentur, in ea quæ ſcripta ſunt in prima lectione quæ nobis recitata eſt, animo intēdimus, & ea quæ dominus ſuggerit breuiter cum veſtra ſanctitate participare curamus, ne carnaliter accipiētes diuina myſteria, non ſolum non proficiatis, ſed & deficiatis. Occurrit enim primò aſpectibus noſtris ex illa lectione diuina, quod *Exo. 3.* deus apparuit Moyſi. Apparere autem per ſubſtantiam ſuam, ſicut eſt, non niſi mundis corporibus dignatur. *Matt. 5.* Sic enim ſcriptum eſt in Euangelio, Beati mundo corde, quoniam ipſi deum videbunt. Oculis autē corporalibus ſanctorū ſi quando deus voluit apparere, non per ſeipſum, ~~ſed per creaturam viſibilē atq; ſenſibilē~~, quantum iſta carne ſentiri poteſt, apparuit: vel per vocem ſonantem auribus, vel per ignem oculis, vel per angelum in aliqua viſibili ſpecie apparentem, ſed perſonam dei geſtātem: ſic intelligimus fratres apparuiſſe Moyſi deū. Non enim maieſtas illa, quæ fecit cœlum & terram, & quæ regit vniuerſum mundū, cui ſemper inhærent an-

C geli cōtemplando eius pulchritudinē puris oculis mortalibus hominibus potuit apparere, niſi aſſumpta viſibili & ſenſibili creatura, quæ ad iſtos oculos viſibiles corporis pertinet: quandoquidem & ipſa ſapientia dei, per *Ioan. 1.* quē facta ſunt omnia, humanis oculis nō appareret, niſi humanam carnē aſſumeret. Quo modo ergo verbum dei, id eſt, filius dei, vt appareret oculis, carnē aſſumpſit, ſic ſemper deus vt appareret oculis hominū, in aliqua creatura viſibili apparere dignatus eſt. Nam aper- *Acto. 7.* tiſsimè habes in actibus Apoſtolorū quia angelus apparuit Moyſi in rubo, Nunquid iſta ſcriptura vera, & illa falſa eſt? Aut illa vera, & iſta falſa eſt? Sed quid ſi Chriſtiani ſumus, ſi bene credimus, ambæ ſunt veræ. Si ergo ambæ ſunt veræ, quo modo ibi angelus dicitur apparuiſſe, niſi quia illa ſpecie. Qui in actibus Apoſtolorū dixit apparuiſſe angelum, expoſuit hanc lectionē quo modo apparuit deus. Illa declaratio expoſitio eſt obſcuritatis huius, ne intelligēs deū per ſeipſum apparuiſſe, illic tibi expoſitum eſt quēadmodum apparuerit deus per creaturam angelum. Sic quid miraris quia dicitur cum apparet angelus, dixit deus. Et vocauit deus Moyſem, & acceſſit ad locum, & dixit dominus ad Moyſem, quia D non attenditur tēplum angelus, ſed inhabitator angeli. Ipſe enim angelus tēplum dei erat. Si enim dignatur in homine habitare & loqui, vt quādo Propheta loquitur, dicatur, Dixit deus: quanto magis per angelum. Et cū dicitur, dixit deus per Eſaiam, quid erat Eſaias? Nōne homo portans carnem, natus de patre & matre ſicuti omnes nos? *Eſa. 41.* Et tamē loquitur, & quid dicimus in eloquiis ipſius? Hæc dicit dominus: quo modo ergo ſi Eſaias niſi quia deus per Eſaiam: ſic & hic loquente angelo dicitur deus loqui. Quare, niſi quia per angelū deus? Aduertite itaque ſoluta quæſtione etiam iſtud in cuius rei ſignum videtur factum quod in rubo apparuit & rubus non comburebatur, nō incēdebatur. Et apparebat tanquam ignis & non incēdebat rubum. Putamus rubum *Rubus.* bonum aliquid ſignificare, cum ſint ſpinæ? Si enim cōſumpſiſſet ignis ſpinas, ſignificaret quia verbum domini quod dictum eſt Iudæis, cōſumpſiſſet peccata illorum, & lex illa finiret iniquitates ipſorum. Si enim ſic ignis in rubo quo modo lex in Iudæis, ſic ſunt ſpinæ rubi quo modo peccata Iudæorum. Sic enim nō cremauit ſpinas, quo modo lex nō cremauit peccata. Loquitur autem dominus ad Moyſem: Iam illa noſtis, & non E diutius vos tenere debemus propter anguſtias temporis: Ego ſum qui ſum. Miſit me qui eſt. *Exo. 3.* Cum enim quæreret nomē dei, huic dictum eſt, Ego ſum qui ſum. Hęc dices filiis Iſraël, Qui eſt miſit me ad vos. Quid eſt hoc? O deus, ô domine noſter quid vocaris. Eſt vocor, dixit. Quid eſt vocor? Quia maneo in æternū, quia mutari non poſſum. Ea enim quę mutantur non ſunt, quia non permanent. Quod enim eſt manet. Quod autem mutatur fuit aliquid, & aliquid erit, & nō tamē eſt quia mutabile eſt. Ergo incommutabilitas dei iſto vocabulo ſe dignata eſt intimare, Ego ſum qui ſum. Quid eſt ergo quod poſtea iterum aliud nomen ſibi dixit cū diceretur, Et dixit deus ad Moyſem, Ego ſum deus Abrahā, deus Iſaac, & deus Iacob: hoc mihi nomen eſt in ſempiternum. Quo modo illa? vocor hic quia ſum. Et ecce hac aliud nomen. Ego ſum deus Abrahā, & deus Iſaac, & deus Iacob. Quia quo modo eſt deus incōmutabilis, fecit omnia per miſericordiam, & dignatus eſt ipſe filius dei mutabilem carnē ſuſcipiendo, manēs id quod verbū dei eſt, venire & ſubuenire nobis. Induit ergo ſe carne mortali ille qui eſt, vt dici poſſet, Ego ſum deus F Abraham, & deus Iſaac, & deus Iacob. Signa iam attendite, quæ ſigna dedit Moyſi, cum diceret, ſi mihi dixerit populus, non te miſit deus: quibus ſignis oſtendam quia miſiſti me? Dictum eſt, Proiice virgam quam habes in manu tua. *Exo. 4.* Proiecitq; virgam, & factus eſt ſerpēs, & exhorruit Moyſes. Ait iterum dominus, Apprehēde caudam eius. Apprehendit, & facta eſt virga ſicut erat. Dedit & aliud ſignum, Mitte manum in ſinum, & miſit eam: produc eam, & produxit, & facta eſt ſicut nix alba, id eſt, leproſa. Color enim albus in cute humana vicioſus eſt. Mitte illam in ſinum, iterum miſit, & recepit colorem ſuum. Dedit ei tertium ſignum. Tolle aquā de flumine, & funde in æqualem locum. Tulit & fudit, & conuerſa eſt in ſanguinem. In his ſignis audiet populus te: ſi in primo non exaudierit, in ſecundo autem & in tertio audiet. Nos ea quæ ſignificāt, quantum deus adiuuat, attendamus. *Virga. Serpens.* Virga regnum ſignificat, ſerpens mortalitatem. A ſerpente enim hominis mors propinata eſt. Ipſam mortem dominus dignatus eſt aſſumere. Virga ergo veniens in terram, ſerpentis ſpeciem habuit: quia regnum dei, quod eſt Chriſtus Ieſus, venit ad terram.

G terram. Mortalitate indutus est, quam infixit in cruce. Nouit autem sanctitas vestra quia quando populus ille in eremo ceruicatus & superbus murmurasset aduersus *Nume. 21.* deum, cœpit morderi à serpẽtibus, & ipsis morsibus cadere. Misericordia sua dedit deus remediũ, quod præsentem quidem sanitatem afferebat, sed futuram sapiẽtiam prędicabat. Ait Moysi, Suspende serpentẽ æneum in media eremo in ligno, & dic populo, Quicunq; fuerit percussus, serpentem istum intueatur. Et percussi homines intuebãtur serpentem, & sanabantur. Et attestatur dominus in Euãgelio tali signo. Nam cum Nicho- *Ioan. 3.* demo loqueretur, ait, Sicut Moyses exaltauit serpẽtem in deserto, ita exaltari oportet filiũ hominis, vt omnis qui credit non pereat, sed habeat vitam æternam. Sed hoc est quicunq; percussus fuerit à serpẽtibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit sanitatẽ in remissionem peccatorũ. Ergo fratres ipsa est mortalitas quæ suscepta est à domino, quam necesse est habere corpus eius cuius est caput homo in cœlo, ita Ecclesia mortalitatem habet quod vulnus inflictum est per suasionem serpẽtis. Debemus enim mortem peccato primi hominis, sed per eam ad vitam perueniemus æternã, per Ie- H sum Christum dominum nostrum, sed quãdo venit ad vitam & redit ad regnum in fine seculi. Nam ideo caudam tenuit, vbi finis est, vt ad pristinũ reuocaret. Quid *Manus.* illa manus? certum est quia & illa manus populum ip- *Sinus.* sum significat. Sinus hominis quid est? Sinus Moysi secretum dei. Cum esset homo in secreto dei, incolumis erat, & bono colore exũt à secreto dei, progressus est Adã de paradiso offenso deo & factus viciosus. Facta est ergo manus illa alba, sed redũt ad sinum, per sinum domini nostri Iesu Christi, & recepit colorẽ. Quid au- *Aqua.* tem illa aqua? Aqua illa significat sapiẽtiam. Sæpe enim posita est aqua in similitudinem sapientiæ. Et dictũ est, *Ioan. 4.* Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: Sed aqua illa sapientia, quæ in terra sanguis effecta est, non nobis ostendit verbum carnem factum & habitantẽ in nobis. Vtiq; ostẽdit, omnia ergo futuri seculi signa sunt & mysteria de domino nostro Iesu Christo. Et si qua alia sunt in veteribus libris sacramenta, illa siue intelligamus siue non intelligamus, quærẽtem desiderant nõ reprehẽdentem. Petamus ergo, quęramus & pulsemus, I vt aperiatur nobis. Illis futura prædicta sunt sacramẽta, nos præsentia videmus in Ecclesia.

† Hic sermo habetur aliis verbis astrictior, hoc eodem tomo, De verbis domini, Pacem meam do vobis: numero 57. & de tempore 167.

Ioan. 14. DOmini ista vox est, Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. De pace dicturi, prius quæ sunt pacis commoda audiamus. Est *Pax quid.* enim pax, serenitas mentis, tranquillitas animi, cordis simplicitas, amoris vinculum, consortiũ charitatis. Hęc est enim quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat. Placita est cunctis, non quærit alienum, nihil deputat suũ. Docet amare, quia odisse non nouit. Nescit extolli, nescit inflari, Humilis omni- K bus, omnibus mitis est. In ipsa requies, in ipsa tranquillitas. Pax est quæ exercetur in Christiano, cõsummatur in Christo. Hanc qui amauerit, dei hæres est: qui contempserit, Christi rebellis est. Dominus enim Christus ad patrẽ remeans, hæreditariũ bonum, id est, pacẽ suã suis cultoribus dereliquit dicens, Pacem meam do vo- *Ioan. 14.* bis, pacem meam dimitto vobis. Hãc pacem qui acceperit teneat, qui perdiderit repetat, qui amiserit exquirat: quoniam qui in eadem pace inuentus nõ fuerit, abdicatus à patre, exhæredatus à testatore, vt exutus & nudus inuenietur ab eodẽ domino alienus. Respuet munus oblatum, qui datæ legis contempserit bonum, nec poterit ad hęreditatem peruenire, qui testamẽto noluit inseruire. Pacem quam Christus dimisit Christiane amplectere, vt dei hæreditati cultor possis adhærere. Voluntatẽ domini in te transfusam ostende. Beati, inquit, *Matt. 5.* pacifici, quoniam filij dei vocabũtur. Scriptum est discordibus, scriptum est inimicis. Filius esse, nisi pacificus nõ potest. Inimicos abdicauit, qui pacificos filios fecit. Aut enim datam pacem Christiane cõserua, aut gloriã tibi salutis ablatam, si non amaueris pacem, cognosce. Nõ potest promissa dei recipere, qui cum fratre nolue- L rit concordare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Si de nobis à Christo vicaria passio peteretur, & filij dei sanguis, qui pro nobis effusus est, ad pẽsandum nostro sanguine quæreretur, quanta instantia vel officio fuerat festinandum, vt & iussa tantæ maiestatis expleres, & vicariam passionem deprehendere gauderes, & pro morte vitam acquirere & passione reciproca compensare? Et nunc quo modo poteris pro Christo animam ponere, qui pacem ab eo delegatam nolueris conseruare? Cõtumaciæ crimen est, quod iubetur cõtemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum est declinare. Pax enim Christi est bonum, discordia diaboli malũ: authori respondet, qui de vtroque alterutrum eligit. Quid tibi cũ discordia Christiane, quę principem suum diabolũ interemit? Quid amas simultatẽ, quæ placere authori non potuit? Quid exerces inimicicias, quas euadere non potuit nec ille qui eas primus inuenit? Inimicicias in protoplasto dum serpens exercet, interficitur: dũ homini inuidet, ipse prosternitur: dum Adã decipit, iugulatur. M Et contra Christus tantum homini charitate adhæsit, tantum eum vnica benignitate amauit, vt eum commẽdaret patri, sociaret sibi, dum carnẽ propter ipsum descendẽs induit. Scriptum est, Inuidia diaboli, mors in- *Sapien. 2.* troiuit in orbem terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex parte illius: non quòd tam cadat in Christianum, quàm cadet in diabolum, quia Christianum cõdecet conseruare, quod constat à domino didicisse. Quare Christi charitatẽ amplecti debemus, vt cum filio in æterna beatitudine viuere possimus.

Tomi decimi Finis.

Index quaternionum.
a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.
Omnes sunt quaterni, præter S qui est ternus.

